CHIO

enda,
a, et
anda

MENOCHIO
DE
adipiscenda,
retinenda, et
recuperanda

1577

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

IACOBI MENOCHII IVRISCONSVLTI

PRAECLARISSIMI, ATQVE EXCELLENTISSIMI,
ET IN ACADEMIA PATAVINA PROFESSORIS DIGNISSIMI

DE ADIPISCENDA, RETINENDA, ET RECVPERANDA POSSESSIONE AMPLISSIMA ET DOCTISSIMA COMMENTARIA.

Nunc denuo ab ipso auctore diligentissimè recognita, castigata, multisq; in locis locupletata.

Editio postrema longè castigatior quam priores omnes fuerunt, quod diligens lector facilè reperiet, si hanc cum alijs contulerit.

Adiecta sunt Summaria, Indexq; omnium rerum, Sententiarumq; insignium, locupletissimus.

13179

BILBAO

COLONIAE AGRIPPINAE
APVD IOANNEM GYMNICVM
SVB MONOCEROTE, ANNO
M. D. LXXVII.
Cum gratia & priuilegio Cæsareæ Maiestatis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ILLVSTRISSIMO ATQVE AMPLISSIMO IO. BAPTISTAE RAYNOLDO SANCTISSIMI MEDIOLANENSIS SENATVS *PRAESIDI,*

IACOBVS MENOCHIVS
Iurisconsultus S. D.

PLATONIS viri propè diuini diuina fuit sententia (illustrißime atque amplißime Prases) iam longo certè rerum vsu comprobata: Beatas tum demum Respub fore, si aut docti & sapientes homines eas regere & moderari cœpissent, aut ij, qui regerent, omne suum studium in doctrina & sapientia collocassent. Nam quemadmodum docti atq; sapientis moderatoris prudentia non modo sustinetur, sed & fœlicißimè augetur Resp. ita contrà imperiti atq; ignari inscitia & imprudentia debilitatur, frangitur, atq; pessundatur. Lacedæmoniorum, Athenienſium atq; Romanorum Resp. & imperia tunc maximè viguere, cùm Lycurgus, Solon, Pericles, Numa, vel M. Cato, viri propè cœlestes sapientia atque prudentia ornatißimi floruere. Tunc verò sensim & pedetentim corruerunt cùm imperiti illi, nepharij & nebulones Pausaniæ, Lysandri, Cleombroti, Pisistrati, Heliogabali, Caracallæ, Antonij, atque Otthones publica tractare, ius dicere & imperare cœperunt. Nunquam certè hominum res florentiores quàm sub bonis & sapientibus, nunquam deteriores quàm sub malis & imperitis fuêre. Et quò præstantius est Dei donum, moderator pius, prudens, atque peritus, hoc rarius omnibus seculis hominum generi contigisse videmus. Quocirca nunc vniuersa ista Mediolanensis ditio habet, quòd ingentes agat gratias in primis Deo Opt. Maxim. deinde Carolo V. inuictißimi nominis Imperatori: & nunc Philippo Hispaniarum Regi sapientißimo atque religioßißimo, qui sua illa immensa bonitate & sapientia te amplißimi istius ordinis Senatorem eruditißimum & nunc Præsidem æquißimum, atque sapientißimum declararunt: summoq; omnium applausu, exultantiq; lætitia & commendatione constituerunt. Existimarunt ij Mediolanensem Rempub. alioqui sanctißimam Imperium suum diuinum, ac æterni nominis dignitatem & conseruari & augeri posse religione, pietate, tranquillitate, ac omni denique bonorum affluentia, si te doctißimum atq; optimum virum ad hos emeritos honores & dignitatum apices eueherent. Verè equidem nouerant, te illum esse, in quo vno illa omnia perfectè sunt, quæ ad Rempub. bene beateq; administrandam requiri solent, sapientia prudentiæ coniunctæ, vitæ integritas, generis nobilitas, patriæ splendor. Nouerant equidem te natũ ex ista nobilißima vrbe Mediolano, quam & gentis & origine & vetustate antiquißimam esse non ignoramus. Cuius imperij maiestatem & summam gloriam tantam esse agnoscimus, vt ne parem quidem in terris, Dij immortales, aut nostra, aut veterum seculorum memoria dederint. Hæc vix vlla laude dignè ornari potest gloria, rerum gestarum magnitudine, incomparabili diuturnitate, liberalitate & præstantia ciuium: quos equidem bello & pace claros semper protulit. Quorum in numero tot ex tua ista Raynoldorum familia antiquißima, & cum ipsa nascenti vrbe exorta, extiterunt, vt non satis constituerim, plus ne illa ciuitati, an ciuitas illis splendoris attulerit. Hic ego libenter præteribo tuos illos antiquos, qui patrum nostrorum memoria in Mediolanensi Repub. floruere, vt & annalium scriptores, & ad diui Victoris phanum antiquißima monumenta, trecentis ab hinc annis reposita, testantur. Non etiam hic commemorabo auum illum tuum Philippum virum prudentißimum, non quos nunc in humanis esse cernimus, viros summa laude dignos Raynoldũ patruum & Philippum consanguineũ Senatorẽ Romanum amplißimũ. Non tandẽ recensebo cæteros viros huius excelsæ familiæ clarißimos, quòd me totum tua, patriq; tui summa virtus & gloria ad se rapit. Cùm enim Io. Iacobi patris tui spectatißima virtute viri splendorem & nominis famam ob oculos pono, verè mihi videor videre vnum, quo nescio an quisquam eorum quos vnquã aut vidimus, audiuimus, aut legimus glorioßius vixerit. Gratus patriæ, amicis, sanguine cõiunctis: & quod est omniũ maximum, suis Principibus, quibus placere reru scriptores magnæ fœlicitatis esse opinãtur. Quanti illum fecerint Carolus V. Imperatorum post hominum memoriam maximus, & Alphonsius Daualus Vastbi Marchio sapientißimus, decreti amplißimi magistratus declarant. Nam & redituum ex Præfectis vnum, & annonæ Præsidem vigilantißimum admirata est hæc ætas. Quam annonæ præfecturam vt is omnium primus in ista Mediolanensi Repub. iniuit: ita quoq; tantam sibi gratiam & æterni nominis gloriam peperit, quantam olim apud priscos illos Romanos L. Minutius, quin summa annonæ caritate præfectus, nouo magistratu creatus, retulit, qui boue aurato extra portam trigeminam fuit donatus. Hic, qui aliorum comparatione omnium facilè excellere poterat, te ipsum genuit, qui cum ommibus reliquis hominibus, tum patre etiam longè maior atque illustrior euasisti. Quam tamen summam gloriam, si cernere illi datum foret, non certè tabescentis inuidiæ aculeis stimularetur. Existimãt siquidem patres iucundißimum esse & dignitate & amplitudine à filijs vinci: quippè quòd se ipsos vincere, seq; superare videantur. Cum enim in filio viuat pater, gaudet plurimum, cum maiorem in illo quàm in se intuetur gloriam & amplitudinẽ. Quæ equidem tua tibi virtute maxima ita comparasti, vt in te elucere nunc videant homines summam probitatem, religionem & mores optimos, quibus iam ab eunte ætate, qui vir maximus futurus esses, facilè omnes coniecturunt. Prætereo hic iuris scientiam, & cæteras libero homine dignas artes, quas ita consecutus es, vt cum maximum quiddam de te homines concepissent, expectationem tamen omnium de te longè superaueris. Quis enim te non est admiratus, & tuam istam non vulgarem & reconditam rerum omnium cognitionem, tum verò excellens & nouum dicendi genus, incredibilem memoriam, formæ, vocis, actionis deniq; totius maximam cum venustate dignitatem non suspexit? Quibus sanè rebus ita semper excelluisti, vt siue in foro in causis dicendis & iudicandis, siue in isto amplißimo Senatu dum Senator sedebas, ommibus admirabilẽ te præstiteris. Memini equidem aliquãdo me à tuis illis maioribus, quorum dignitatem & locum nunc tu pulcherrimè obtines, audiuisse, te talem isto in loco gessisse, vt te omnes suspicerent, siue ipse de proposita causa in amplißimo isto ordine sententiam diceres atq; censeres, siue summam controuersiæ, seriemq;, renunciatoris partes agens, exponeres: fidem, diligentiam, æquitatem, integritatem, siue vnius, siue multorum, siue priuata, siue

Universidad de Navarra
Biblioteca

publica causa esset, nemo vnquam desiderauit. Nihil nisi recti studium & publicam vtilitatem cùm semper spectaueris, factum est, vt, etsi natura lenis & perquàm humanus sis, in iure tamen æquoq; & bono retinendo, ita sis, fueriscq; semper seuerus & constas, vt nec spe allici, nec gratia flecti, nec auctoritate frangi, nullius denique causa à recto dimoueri potueris, posisq;. Quamobrem factum est non immeritò, vt apud omnes abstinentiæ & iustitiæ gloria illustrissimum Raynoldi nomen sit. Nunc iure suo gaudet vniuersum Mediolanense imperium, quod te sapientissimi ipsius Senatus habeat Præsidem, cuius facilitate in adeundo, & lenitate in respondendo vtatur. His apud omnes ita commendaris, vt nihil æquè sit, quanquam permagna alia sint, quod te charum omnibus faciat. Solet comitas maximam hominum beneuolentiam conciliare, vt contra morositate, duritate & acerbitate amittitur. Probari hinc solet illa verè regia Cyri sententia: Iucundiora multò acceptioraq; hominibus videri in optimo viro humanitatis, quàm belli opera. Quod mali plurimum bella, plura bona humanitatem importasse semper videatur. Laudatur summa illa C. Cæsaris humanitas: extollitur incredibilis Titi Imperatoris comitas, qua se talem priuatis exhibere velle prædicabat, quales sibi habere priuatos cupiebat. Memores præfectò ij erunt illius Agathonis præcepti: Eum qui cæteris imperat, scire oportere, hominibus se, cùm homo & ipse sit, imperare, & secundum leges imperare: deniq; non perpetuò imperare. Vt enim nihil pernitiosius est quàm odio haberi, ita nihil vtilius quàm diligi & amari: quod certè lenitate, humanitate & facilitate comparatur. Nam quemadmodum superbia Rempubl. labefactat, ita humanitas labefactatam restituit, atque confirmat. Id quod nunc tu probè facis, cùm viros bonos & egregia laude dignos imitatus, facilem te accedentibus præstas, dicentes benignè audis, interrogantibus comiter respondes, petentibus, honesta præsertim, facile concedis: nec tamen quidquam tua de celsitudine & grauitate omittis, ne temeritate & ambitione existiment homines sibi omnia sine discrimine licere. Quare mirũ videri nemini debet, si te populi omnes admirantur, si te amant, colunt et venerantur. Non equidem fieri potest, vt eum quis non obseruet, quem viderit curare eniti, vt omnes ciues quàm beatissimè viuant. Quin verè summa laude & admiratione omnium dignus est, qui dat operam, vt ex æquo & bono suum quisque teneat: quique omni diligentia & studio curat, vt ciuitas moribus, industria, gloria & facultatibus augeatur. Hinc laudatur vera L. Bruti gloria, Q. Fabij Max. Pauli Aemelij, & P. Scipionis, qui nihil aliud cogitarunt in vita, nihil egerunt, nisi quod præclarum & laudabile pro salute omnium, & dignitate patriæ videretur. Et quanquam hæc illa sint præcipua, quibus ciuitates, Respub. imperia, & totus denique terrarum orbis ornari solet, extant tamen & alia, quæ illis non parum, etsi non tantum decoris atq; ornamenti adferunt: diuitiæ scilicet & magnificentia, quibus tu & abundas & maximè illustraris. Vt enim Reipub. nerui sunt diuitiæ ita domesticus nobilitatis splendor non modò conseruatur, sed & augetur, dum amici, clientes & ciues omnes, quorum frequentia nobilitas indiget, cùm opus est, iuuari atq; defendi possunt. Probatissima fuit multorum sententia, nobilitatis partè non exiguam esse beneficentiam, qua vtiin alios verè non potest, qui, vnde amicis ac de se bene meritis satisfaciat, ac prosit, nõ habet. Quocirca Aristoteles Philosophorum princeps non minus verè, quàm grauiter dicere consueuit, nihil præclari ab eo fieri posse, cui deest diuitiarum affluentia. Quin? totus nobilitatis splendor inficitur, cùm sepenumero in eos, quorum frequentia, ope & auxilio retinetur dignitas, liberalis esse non potest. Non equidem tu in pauperes liberalis, in amicos benesicus, in ciues & nobiles omnes magnificentissimus esses & videreris, si tibi bonorum copia & facultates, quæ tibi maximæ sunt, non adessent. Non certè, si his caruisses te munificentissimum ostendisses, dum nobilissimas ædes, te viro excelso dignas, in præclaro ciuitatis loco, vt ciuitatis splendorem atq; dignitatem illustrares, tanta impensa verè regia exædificasti. Qua ex re nõ minore tibi comparasti gratiã, quàm C. Octauius, qui primus ex ea familia Consul factus est: is (Cicerone auctore) maximam populi Romani gratiam promeruit, quod præclaram extruxisset in palatio & plenam dignitatis domum, quæ cum vulgò inuideretur, suffragata domino nouo homini ad Consulatũ putabatur. Quo etiam laudis genere celebrari, atque summis laudibus extolli viri doctissimi, & doctissimorum fautores permulti meruerunt. M. Cicero eloquentiæ pater non minoris quinquaginta millibus aureis habitauit: quòd & illa animi magnitudine eloquentiæ vires atque dignitatem augeret. C. Mæcenas verò magnificentissimas ædes habuit, vt doctos & bonarum literarum cultores, quorum benignissimus fautor erat, magnificè reciperet. Egregium certè animi verè regij testimonium, quod omni seculorum memoria celebrari, & æternitati consignari debeat. Qua equidem celebri laude & tu, non à me viro minus quam mediocri, sed ab his, quorum floret, eloquentia, laudari & in cœlum vsque euehi mereris: quod vt vir doctissimus bonarum semper artium studia, & illorum cultores summa benignitate amplecteris: & nunc, si vllo vnquàm tempore id præstitisti (quod præstitisse semper scimus) magna animi alacritate, quando & maior nunc quàm antea suppeditet facultas, foues atque prosequeris. Testis est celeberrima illa toto terrarum orbe Ticinensis Academia, tantis à te beneficijs aucta, totque viris doctis vsu rerum & scientiæ laudibus clarissimis referta. Memor & ego sum cùm decem ab hinc annis in eo percelebri docentium numero essem, quàm frequens de tua ista in literatos omnes benignitate, liberalitate, atque humanitate inter nos esset sermo: ad te vnum, cùm nostris de rebus agebatur, tanquam ad benignissimum fautorẽ, vt tua opera & consilio iuuaremur, alacriter & tutè, quod tua ita ferebat humanitas, cõfugiebamus. Nunquam certè spe nostra frustrabamur, quin plus quàm requirebamus aliquando consecuti sumus. Cuius sanè rei gratia factum est, vt ego, qui te summa semper obseruantiæ colui, animo conquieuerim nunquam, donec mihi liceret, occasione nacta, me tui obseruantissimum significare. Quod nunc lubentissimo certè animo facio, dum in lucem prodeunt ij de Adipiscenda possessione Commentarij, quos augustissimo nomini tuo consecrare volui. Erit hoc mei erga te propensi atque deuoti animi testimonium, quod non aliæ ratione, quàm quòd Raynoldo Præsidi eminentissimo sunt dicati, sempiternum esse vellem. Hæc qualiacunque elucubrata, si à prætanti tuo iudicio, singularique excellentia & diuinitate tui ingenij probabuntur, ratione optima conijcio, non fore ingrata sapientissimis illis patribus, qui tecum in amplissimo atque sanctissimo isto Senatu sedent: nec non & grauissimis eloquentissimisq; illis causarum patronis, qui apud vos tanta eruditione & eloquentia, quanta olim apud Græcos & Romanos Demosthenes & Cicero viri eloquentissimi causas agunt. Ea igitur (Præses ornatissime) animi promptitudine, atque bene effecta voluntate, quibus hæc tibi offero, suscipe, rogo atque obsecro, & me inter nominis tui obseruantissimos agnosce. quod si (vt spero) pro tua singulari humanitate facies, ad maiora me totum inflammabis Vale. Ex vrbe Patauino, Kalend. Februarij. 1571.

CLARIS-

CLARISSIMO ATQVE AMPLISSIMO EQVITI

Ioanni Michaeli Oratori Veneto apud Maximilianum Cæsarem,

IACOBVS MENOCHIVS. S. D.

Est Epistola dedicatoria Commentarij de Retinenda possessione.

QVI lucubrationes suas in lucem prodire, ac in studiosorum, omniumq; manibus esse ac versari volunt (Vir amplissime) illas vel præstanti alicui viro dicare, atq; eo nomine consecrare consueuerunt, vt illius tutela ab inuidorum morsibus protegantur: vel ad amicum summa sibi necessitudine coniunctum ea ratione destinare solent, vt de illis ipsis consilium ab eo habeant, iudiciumq; suum explorent, atque subeant: ita ex nostris olim Sextus Pomponius ad Q. Mutium & Sabinum, Iulius Paulus ad Neratium, Iulianus ad Ferocem scripserunt. Ego autem cùm labores hos euulgare statuissem, tibi præstantissimo atque amplissimo viro dicare, vouere atque consecrare lubentissimo quidem animo volui, non illis rationibus tamen, quibus cæteri cæteris fecerunt. Iam enim certò scio, difficile admodum esse, hoc præsertim tempore, maleuolorum omnium, qui iniquissimi ingeniorum æstimatores esse solẽt, maledictis obsistere, fœtidaq; ora obstruere. Illud etiam satis compertum habeo, te grauissimorum negotiorum mole ita premi, vt de his leuioribus, vel consilium reddere, vel iudicium ferre non valeas. Quæ ergo me impulerit ratio, vt meos hos Commentarios tuo augustissimo nomine insignitos emittere voluerim, & liberè & ingenuè, quod facere soleo, dicam. Ego enim cùm quatuor ab hinc annis in hanc bonarum omnium disciplinarum Academiam iuris Pontificij docendi gratia à sapientissimis ipsius Academiæ Moderatoribus vocatus me contulissem, multa de te viro amplissimo atque sapientissimo, mihi tamen homini tunc in his regionibus nouo, minimè cognito, honorificentissimè quotidie prædicari, non sine magna animi mei voluptate, à grauissimis viris, cum quibus aliquas succisiuas horas ponere mihi licebat, audiebam. De tuis virtutibus, ingenio, prudentia, animi magnitudine, de studio erga nobiles disciplinas, præterea de humanitate ac morum elegantia, frequens ille probatissimorum hominum sermo meum ita tunc accenderat atque inflammauerat animum, vt die, noctuq; cogitarem, qua ratione fieri posset, vt in tuam clientelam reciperer, & me aliquando nominis tui obseruantissimum tibi probare atque ostendere possem. Hoc equidem non alia ratione melius fieri posse credidi, quàm si teipsum singularis humanitatis virum, vel alio deductore, quo intromitti ad tui similes, hoc est, ad viros amplissimos, vel mediocris fortunæ homines solent, non expectato adirem, & meam hanc animi propensionem neque vulgarem, neq; adulationis suspectam, cuius te planè hostem esse scio, si non coram, literis saltem tibi significarem. Quod equidem hactenus mihi non licuit, cùm non habuerim quod tibi, vt numini meo sanctissimo ex tenui penu meo, vt nunc facio, vouerem atque consecrarem. Cùm itaque hos, De retinenda possessione, Commentarios in lucem prodire voluerim, tibi dicare constitui, vt hinc intelligant omnes me tibi addictissimum esse: & omnem meam operam, studium & diligentiam eò spectare, vt nomen tuum alioqui amplissimum æternitati commẽdetur. Habes nunc (vir grauissime atque sapientissime) huius laboris à me nunc tibi dicati, atque consecrati rationem. Munus haud fortè illi præstanti, ac summæ dignitati tuæ consentaneum, quòd à legationis grauissimo, quo nunc destineris, onere longè lateq; abesse credatur iurisprudentiæ cognitio atque tractatio. Neque enim qui tantam molem, quantam tu summa cum laude, & omnium penè gentium admiratione, sustinent, iuri ciuili operam dare, sed in aula cum Principibus viris, cum Proceribus esse & versari oportere aliqui censuerunt. Quorum leuis, ne dicam stulta, opinio mihi quidem & ijs, qui rectius de legationis officio, munere atque præstantia iudicare solent, minimè probatur. Nam (vt mea paulisper hunc nacta campum euagetur oratio) iuris ciuilis cognitionem Oratori, Legato & qui in Repub. cum dignitate, quod tu foris & domi probè facis, versari cupit, perneccssariam maiores etiam tui viri sapientissimi semper iudicarunt. Quorum quidem sanctissimum institutum, & Reipub. saluberrimum semper fuit, vt illis solùm Reipub. gubernacula mandent, qui rerum omnium periti sunt: rectè iudicantes facillimè in scopulos intrudi Rempub. posse, si imperito commissa sit. Peritum autem eum esse iudicare solent, qui cum disciplinarum bonarumq; artium studijs prudentiam, quæ à iuris scientia & longa rerum tractatione proficiscitur, accuratè coniunxit. Quocirca consueuerunt ij ipsi maiores, cùm sibi natos liberos cernunt, eósque per ætatem vident posse instrui in his, quæ ad Reipub. admnistrationem maximè necessaria sunt, efficere, vt primum literis humanioribus, quibus tu abundas, erudiantur: rectè existimantes sine his cæteras artes & disciplinas liberales nullo pacto percipi posse. Mox his adiungi curant præclarum rerum parentem & conseruatricem eloquentiam, omnis ætatis, omnium seculorum principem & reginam, qua nil dignius, aut præstabilius cùm in pacatis, tranquillisq; ciuitatibus, tum in ipsis bellorum turbulentissimis temporibus, siue in animi motibus excitandis inflammandisq;, siue in illis ipsis sedandis & reprimendis officiũ eius requiratur. Cuius quidem eloquentiæ in Rep. adiuuanda permagna commoda cum in omnibus sint, tum maximè in eo munere præstando, cum ex optimatibus delecti ad patriæ defensionem & libertatis difficillimo Reip. tempore magni Oratores, quorum vnus tu omniũ maximus es, mittuntur ad Cæsares, ad Reges, ad cæterosq; principes maximos, quos sua eloquentia ad pacem, ad concordiã regnorum conseruatricem flectant, vel in communem hostem pro communi salute, quod nunc maximè necessariũ fore conspicimus, accendant, inflamment atq; validissimè arment. Hanc, ne tumultuaria confusaq; sit, adornari volunt Dialecticæ scientia, quæ absoluta illa & peracuta differendi ratione veri & falsi dijudicandi viam aperit. Demũ eos iurisprudentiæ, cuius gratia his alijs

Universidad de Deusto
Biblioteca

disciplinis imbui voluerunt, sedulo ac omni adhibita diligentia operam dare curant. Quandoquidem sine ea nec domus vlla nec ciuitas, nec gens, nec hominum vniuersum genus, nec rerum natura omnis, nec ipse mundus consistere potest. Quod cum Cicero quoque intellexisset, prudenter commonuit, nihil in ciuitate tam diligenter retinendum esse, quàm ius ciuile. Etenim hoc sublato, nihil est quare exploratum cuiquam possit esse, quid suum aut quid alienum sit. Quæ enim tibi viro amplissimo atque eruditissimo vita, vel mors potius esset, si in illis grauissimis, quæ sunt inter istam tuam diuinitus constitutam Rempub. & Cæsarem Imperatorum sapientissimum, illiusq; gloriosissimos affines de rebus maximis contentiones, [illegible] quas iam aliquot annos apud Cæsarem ipsum agis, si inquam iuris scientia omninò expers esses? quid scires [illegible]icendum, respondendum, cauendumq; esse, cùm de illis est sermo, nisi probe nosses, quid ipsa statuerit iurisprudentia? Quæ quidem iure & meritò nomen illud iurisprudentiæ est consequuta, quòd homines faciat prudentissimos. Qua quidem prudentia si Cratori, si legato, si in Repub. cum dignitate versanti opus est, vt maximè illis necessariam fore scimus, quippè quòd illa sit, quæ in omnibus, quæ à nobis geruntur, rebus dominatur: fatendum etiam est, illos iuris scientia carere non posse. Etsi enim à peregrinatione & rerum tractatione multum & adiumenti, & incrementi suscipiat prudentia, cùm peregrinatio, rerumq; tractatio ea, quæ multi legunt, videat, quæ scripta in libris sunt, in illis ipsa versetur. Verùm tamen peregrinationem suscipienti & grauissima tractare incipienti perneccssariâ prius nemo dicet non esse prudentiam: illa ergo aliqua disciplinarum scientia perdiscenda est. At si quæ est, quæ præstare id potest, id certè potest iuris ciuilis cognitio, quæ & prudentiæ nomen ab auctoribus & à re ipsa (quemadmodum iam ante posui) meruit. Quocirca sapientissimorum fuit sententia, eos, qui iurisprudentia, tanquam fortissimo vallo aggerecq; optimo benè circumsepti atque stipati sunt, tutò posse peregrinationes suscipere, legationis munera obire & grauissima quæque summa cum laude, sine aliquo vel patriæ, vel proprio discrimine tractare. Quod si ab aliquo vllo vnquam tempore effectum est, illud certè à te ipso quem primò Anglia, mox Gallia Cratorem pro excelsa tua Veneta Repub. nouit eloquentissimum: nunc Germania facundissimum atque prudentissimum admiratur. Qua certè in honorificentissima legatione ita te præstitisti, vt summa cum omnium admiratione, postulante ipso Maximiliano Cæsare, merueris legatione ipsa penè confecta apud eundem esse, donec grauissimè de finibus lites, quæ cum Carolo Austriaco Archiduce Serenissimo, & istam tuam excelsam Rempub. extant, vnà cum illis interiori secretiorique aula, mirum certè dictu, tractares atque si fieri poterat, diffinires. Munus verè te amplissimo viro dignum, quod alteri fortè ducentis ab hinc annis à sapientissimo isto Senatu Veneto alteri Oratori atque Legato minimè iniunctum atq; mandatum fuit. Non minorem tibi nominis famam & gloriam egregium hoc facinus peperit, quàm cùm ob eximias animi tui dotes à Ferdinãdo Cæsare, apud quem hoc idem legationis munus obiuisti, equestri dignitate amplissima, quam à Galliæ & Angliæ Regibus vltrò tibi oblatam recusasti, cohonestatus fuisti. Quantum te, non aliena, sed propria, nõ fucata, sed vera virtus, quæ Legatos solet commendare, extulerit, mihi ad dicendum parum idoneo effari difficile admodum est. Illud tantùm dicã, quod sine iniuria præterire non possum, te spectrum quoddam insigne excitasse illis, qui munus hoc legationis obire volunt, quod si diligenter intuebuntur, clarè cernent, Legatum esse oportere virum eruditum, peritum, fortem, constantem, iustum, ac illis demum animi dotibus ornatum, quibus ad ea, quæ grauissima sunt, gerendum idoneus, solers, circunspectus & ad omnia ita promptus sit, vt ex re, ex tempore, de qualibet re ad negotiũ quoquo modo pertinenti, quid facto opus sit, deliberare, tum commodè etiam & cum dignitate de his, quæ deliberauerit dicere, eaq; quoties res exegerit, conficere possit. Hæc enim omnia ita tu facile præstas, vt non ad munus hoc suscipiendum, & susceptum fœliciter absoluendum eruditus, sed natus esse videaris. Quo fit vt miro quodam affectu animiq; propensione ducantur non tui modo, sed exteri etiam omnes ad te summopere amandum atque colendum. Adfert enim hoc commodi inter multa virtus, vt quos semel complexa est, non modo claros & illustres reddat, sed etiam absentium & ignotorum eis conciliet beneuolentiam. Quæ equidem tanti ponderis atq; momenti esse solet, vt hominem quò velit facilè euehat. Hac isti adducti ratione omnes credũt, te aliquando in diuina hac Republ. Veneta principem locum consensurũ. Eò certè te vocat summa virtus tua, generis splendor, ac perillustris familiæ nobilitas, quæ cum nascenti Repub. exorta est, è qua tot viri prodiere, pace, bello & armis clari, vt difficile admodum cuiuis eloquentissimo sit, eos cum dignitate recẽsere. Huic meo & communi bonorum omnium voto ita Deus ipse Opt. Max. fauit, ita sapiẽtissimus Senatus Venetus respõdit, vt te nondũ è legatione, quam tua summa cum laude confecisti, domum reuersum Consiliarij amplissima in Repub. dignitate, maximo cum totius Reipub. applausu amplissimi illi Patres cohonestauerint. Quam ob amplitudinem tibi bene merito vltrò delatam, cum ad te redeuntem, vt tibi gratulentur, multi veniant, ego qui muneri publico adstrictus sum, meos hos Commentarios mei loco ad te libenter mitto, vt meam erga te obseruantiam interim testificent, donec coram, cùm mihi licebit, vberiori sermone hoc præstem. Vale.

ex vrbe Patauio, Calend. Februarij.
M. D. L X X I.

MAR-

MARGHERITAE
FRANCISCI GALLIARIVM
REGIS PRIMI FILIAE,

Allobrogum, Subalpinorumque & Biturigum Duci
Serenissimæ.

IACOBVS MENOCHIVS. S.

Est Epistola dedicatoria Commentarij De Recuperanda possessione.

QVOD mihi per decennium, plus minus, in iure, tum Pontificio, tum Cęsareo publicè enucleando, occupato non licuit (vix enim tanto temporis spacio aliquid otij datum est, quo prẽter publicum profitendi munus, ipse etiam studiosis aliqua saltem in parte prodesse possem) nunc, quando tua liberalitate aliqua est mihi quies parata, Deo Opt. Max. auspice datum est. Antehac ne ingenij mei fœtus integros ederem, & celsitudini tuę consecrarẽ impediebant multa. Tenuis scilicet suppellex, numerosa familia, rerum ipsarum domesticarum cura, frequentes clientum ad fores strepitus, assiduum publicè profitendi munus. Hæc omnia ita me in diuersas trahebant partes, vt quo loco essem, quo me verterem, quid ue agerem planè ignorarem. Equidem ingenuè fateor, nihil mihi in vita esse iucundius, nihil dulcius, quam (cum per publica munera honesto otio frui licet) humanioribus literis, optimisq; studijs incumbere, meq; totum illis tradere, actandem omnem meam florentem ætatem docendo & scribendo consumere: sed quid potui in tanta rerum difficultate? Non vereor tamen posteaquam sum apud te Principem prudentissimam & literatorum fautricem benignissimam illaq; tua immensa liberalitate fruor, qua me etiam semper fruiturum confido, quin meo aliquando, vt iam cœptum est, plenius desiderio satisfiat, interim verò, quæ immensis penè laboribus, multisq; rerum difficultatibus oppressus, quali quali studio & opera ad communem studiosorum vtilitatem elaboraui De Recvperanda Possessione Commentaria tibi offero dicoq;. sunt Serenissima Princeps hæc studiorum meorum veluti primitiæ, quas tibi veluti numini meo sanctissimo reuerenter offero, quod libentius duplici ratione feci. Altera vt intelligeres, quod etsi quadrienniũ, plus minus, in hac tua Academia fui, sumq; adhuc, hactenus tamen meausum non fuisse conspectum tuum adire, quod turpe & indecorum existimauerim ad celsitudinẽ tuam vacuis (quod aiunt) manibus accedere. Altera, quod vt optimi pictores maximorũ Numinum, maiorumq; Principum formas ac simulacra penicillo & coloribus pingunt, quod illorum auctoritate eas nulli iniuriæ obnoxias futuras arbitrentur. Ita ego, cum hos primos conatus meos ab eorum morsibus tutos esse desiderem, qui in alienos labores genuinum frangunt, cui eo magis, quam tibi dicarem, habui neminem. Ipse enim mecum putaui, quod si tu, cui tanta est auctoritas, quantam vix animus meus capit, fœlici meo fato, has lucubratiunculas meas singulari illa benignitate cõplexa fueris, regiaq; humanitate foueris, qua tibi addictos complecti, ac fouere consueuisti, non modò ab omni iniuria tutos, sed sempiternos omnino futuros. Quid enim hoc non sperem? cum nihil in te sit, non egregiũ, non illustre, non diuinum, tantumque illis afferas opis, ac præsidij, quos in tuam clientelam suscipis, vt diuinitatis propemodum participes existant. Te igitur amplissima Princeps oro ac obsecro, vt hoc quidquid est muneris, quod nunc tibi offero, ea fronte suscipias qua deuinctorum tibi munera suscipere consueuisti, tuoq; benigno numine foueas, si non alia, hac saltem ratione, quod me tibi addictissimũ vides, quod etsi semper præme tuli, tunc verò id re præstiti, cum magno animi ardore è Papia vocatus, in hanc celeberrimam Montis Regalis Academiam me contuli. noueram enim, quam propenso amore, & quam incredibili beneuolentia disciplinarum cultores foueres & amares, omniq; demum liberalitatis genere prosequereris, vt inde factũ sit, quod etsi apud varios diligẽtissimos Annalium scriptores multorum Principum benignitas ac liberalitas in viros literatos celebretur, vt Dionysij in Platonem, Philippi in Theopompum, Alexandri in Aristotelem, tua tamen tanto splendidior habeatur, & verè sit, vt non illorum modo amplissimam æquet, sed [illegible]ngè superet. Tu Rege patre nata, Regis soror, Regum amita, & demum inuictissimi Emanuelis Philiber[illegible] Allobrogum Ducis coniunx castissima, nosita diligis & amas, vt nihil maius, nihil laudabilius, nihil demu[illegible]n honorificentius, in hac quam viuimus, vita contingere possit. ipse profecto iure meo gloriari possum, quod singulari tua prudentia mihi & cæteris, qui in isto inuictissimi Emanuelis Ducis nostri coniugis tui degunt Imperio, in hac literaria palæstra versari liceat. Nec minus tibi debet hic Montis regalis doctorum virorum cætus, quam illa verè tua amplissima Biturigiensis Academia, cum tua summa auctoritate Emanuel Philibertus Principum liberalissimus & Augustissimus nos plurimum amet & foueat, quem Deus Opt. Max. vnà tecum per Nestoreos annos fœlices, ac bene fortunatos viuere iubeat. Vale ex Monte Regali Pedemontium. Decimo Kalend. Augusti. M. D. L X V.

Elenchus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Elenchus Argumentorum De Adipiscenda Possessione.

PRAELVDIA. fol.1
1 Primum Adipiscendæ possessionis remedium ex interdicto, Quorum bonorum. fol.3
2 Secundum Adipiscendæ possessionis remedium ex interdicto, Quorum legatorum. fol.12
3 Tertium Adipiscendæ possessionis remedium ex Saluiano interdicto. fol.21
4 Quartum Adipiscendæ possessionis remedium ex l.vlt.C.de edicto diui Adriani tollendo. fol.40
5 Quintum Adipiscendæ possessionis remedium ex l.3.C.de pigno. fol.121
6 Sextum Adipiscendæ possessionis remedium ex iudicis officio. fol.136

Elenchus Argumentorum De Retinenda possessione.

PRAELVDIA. fol.144
1 Primum Retinendæ possessionis remedium ex interdicto, Ne vis fiat ei. fol.145
2 Secundum Retinendæ possessionis remedium ex interdicto, Vtrubi. fol.151
3 Tertium Retinendæ possessionis remedium ex interdicto, Vti possidetis. fol.153
4 Quartum Retinendæ possessionis remedium ex interdicto, De superficiebus. fol.227
5 Quintum Retinendæ possessionis remedium ex interdicto, De itinere actuq; priuato. fol.231
6 Sextum Retinendæ possessionis remedium ex interdicto, De aqua quotidiana & æstiua. fol.241
7 Septima Retinendæ possessionis remedium ex interdicto, De riuis. fol.254
8 Octauum Retinendæ possessionis remedium ex interdicto, De fonte. fol.257
9 Vltimum Retinendæ possessionis remedium, ex Iudicis officio. fol.259

Elenchus Argumentorum De Recuperanda Possessione.

PRAELVDIA. fol.275
1 Primum Recuperandæ possessionis remedium ex interdicto Prætoris Vnde vi. fol.271
2 Secundum Recuperandæ possessionis remedium ex conditione indebiti. fol.320
3 Tertium Recuperandæ possessionis remedium Ex conditione Triticaria. fol.321
4 Quartum Recuperandæ possessionis remedium ex l.si me & Titium.ff.de reb.cred.si cert.peta. fol.322
5 Quintum Recuperandæ possessionis remediums ex l.extat.ff. quod metus causa. vnà cum l.creditores.ff. ad l.Iul.de vi. fol.323
6 Sextum Recuperandæ possessionis remedium ex l.1. C.si per vim, vel alio modo. fol.331
7 Septimum Recuperandæ possessionis remedium ex l.inuasor.C.vnde vi. fol.335
8 Octauum Recuperandæ possessionis remedium ex l.meminerint.C.vnde vi. fol.337
9 Nonum Recuperandæ possessionis remedium ex l.si quis in tantam.C.vnde vi. fol.349
10 Decimum Recuperandæ possessionis remedium ex l.si coloni.C.de agricol.& censit.lib.11. fol.381
11 Vndecimum Recuperandæ possessionis remedium ex l. non ab re. C. vnde vi. vnà cum l. conductores.C. locati. fol.389
12 Duodecimum Recuperandæ possessionis remedium ex l.vlt.C.de prætorio pignore. fol.395
13 Decimumtertium Recuperandæ possessionis remedium ex l.vlt.C.vnde vi. fol.397
14 Decimumquartum Recuperandæ possessionis remedium ex l.vlt.C.de acquir.possessione. fol.407
15 Decimumquintum Recuperandæ possessionis remedium ex c.Reintegranda.3.q.1. fol.414
16 Decimumsextum Recuperandæ possessionis remedium ex c.sæpè.de restitut.spoliat. fol.474
17 Decimumseptimum Recuperandæ possessionis remedium ex Iudicis officio. fol.480

DE ADIPISCENDA POSSESSIONE DOCTISSIMI COMMENTARII,

AVCTORE IACOBO MENOCHIO
IVRISCONSVLTO PRAECLARISSIMO.

SVMMMARIVM.

1 *Possessionis adipiscendæ remedium vnde.*
2 *Interdictum ab edicto differre.*
3 *Interdicti diuisio multiplex.*
4 *Interdictum exhibitorium & prohibitorium.*
5 *Interdictum exhibitorium quod.*
6 *Interdictum prohibitorium quod.*
7 *Interdictum restitutorium quod.*
8 *Restitutorium interdictum adipiscendæ possessionis esse.*
9 *Interdictum restitutorium simplex dicitur.*
10 *Possessionem adipisci quid.*
11 *Interdicta propossessione adipiscenda plura esse.*
12 *Interdictum quorum bonorum, cui & contra quem concedatur.*
13 *Interdictum quorum legatorum, cui & contra quem reddatur.*
14 *Interdictum Saluianum, cui & contra quem competat.*
15 *Remedium quartum ex l. vlt. C. de edicto diui Adr. tollen.*
16 *Constitutio.l. vlt.C. de edicto diui Adr. tollen. à cæteris remedijs possessorijs adipiscendæ differre.*
17 *Remedium quintum adipiscendæ possessionis. ex l. 3. C. de pigno.*
18 *Remedium sextum adipiscendæ possessionis ex iudicis officio.*

PRAELVDIA.

1 DE ADIPISCENDA possessione verba facturi, aliqua ad clariorem explanationem eorum quę enarraturi sumus præmittenda sunt. Illud primùm, † adipiscendæ possessionis remedia ex Prætorum interdictis manasse: ob id iuris Prætorij esse constat. l. 2. §. 2 hæc autem interdicta. ff. de interdict. † Interdictum autem ab edicto differre, omnes sciunt, quamquam grauis semper fuerit inter iuris nostri interpretes disputatio, quid vnum ac alterum sit: quemadmodum scribunt omnes in l. 1. in princip. ff. de operis noui nunciat. & eruditissimi Alciat. lib. 3. Parerg. iuris, cap. 15. Ioan. Corasius. in l. naturaliter. §. nihil commune. 2. parte. nu. 27. ff. de acquirend. possess. Duare. libr. 1. disputa. anniuersa. cap. 19. Hotoman. in commentarijs verborum iuris, in verbo interdictum, & 3 Robertus Aurelia. lib. 3. senten. iuris. cap. 19. † Interdicti multiplex est diuisio, quemadmodum etiam multiplex est significatio. Summa tamen diuisio illa est, 4 quod aut † exhibitoria, aut prohibitoria, aut restitutoria sunt. ita Vlpia. in l. 1. §. interdictum autem. ff. 5 de interd. & Iustinia. §. 1. Inst. de interd. † Exhibitoria sunt per quæ Prætor iubet exhiberi, veluti eum de cuius libertate agitur: aut libertum, cui patronus operas indicere velit: aut parenti liberos, qui in eius potestate sunt. De huius interdicti specie, nostra non 6 est tractatio. † Prohibitoria sunt, quibus Prætor vetat aliquid fieri, veluti vim possidenti fine vitio: vt interdictum, vti possidetis. l. 1. ff. vti poside. Quod quidem interdictum inter duplicia interdicta enumeratur. l. 2. in princ. ff. de interd. & ad rem familiarem pertinere eo loci censuit Paulus. §. hæc autem interdicta, de huius interdicti specie agemus in secunda horum commentariorum parte.

7 † Restitutoria interdicta sunt, inquit Iustinianus. d. §. 1. Inst. de interd. quibus Prætor iubet aliquid restitui, veluti bonorum possessori possessionem eorum, quæ quis pro hærede, aut pro possessore possi-8 det ex ea hæreditate. Quod sanè interdictum † restitutorium veræ adipiscendæ possessionis est. §. adipiscendæ. Inst. de interd. extant plures de his (vt mox subijciemus) tituli. Est etiam restitutorium & illud interdictum, quo Prætor iubet ei, qui vi de possessione fundi deiectus sit, restitui possessionem. d. §. 1. Inst. de interd. Quod quidem interdictum recuperandæ possessionis alio nomine appellatur, hoc iâ multis ab hinc annis, integra edita tractatione explanauimus. Hęc † interdicti species dicitur esse simplex in- 9
terdictum. §. vlt. Inst. de interd. Nam alter est actor, alter est reus. Actor qui sibi restitui desiderat: reus verò à quo, vt restituat, desideratur.

Restitutorij itaque interdicti speciem, quæ adipiscendæ possessionis est, hoc loco explicabimus. Est † possessionem adipisci, possessionem, quam nunquâ 10 habuimus, consequi. l. 2. §. adipiscendæ. ff. de interd. & §. adipiscendæ. Institut. eod. quo loci ait Iustinianus, hoc interdictum vtile non esse illi, qui vbi semel est adeptus possessionem, eam amisit.

Plures † sunt huius interdicti species: Quorum bonorum: Quorum legatorum, & Saluianum inter- 11 dictum. Iuri ciuili deinde ex Iustiniani noua constitutione, abrogata veteri Adriani, quartum adipiscendæ possessionis, remedium superadditum fuit. Distant inter se hæc remedia multis differentiis: siquidem † interdictum quorum bonorum, quod à 12 primis edicti verbis nomen sumpsit, vt scribit Alcia. lib. 2. parerg. iuris. c. 50. conceditur illi, cui ex Prætoris edicto bonorum possessio data est aduersus possidentem pro hærede, vel pro possessore, vt ab eo consequatur possessionem illorum bonorum quæ testatoris, in cuius bonis successit, mortis suæ tempore fuerunt. l. 1. ff. quo. bono. & §. adipiscendæ: Inst. de interd. Et cum vniuersale sit vniuersum pro possessione bonorum omnium conceditur.

† Interdictum, quorum legatorum, quod singulare est, bonorum possessori conceditur aduersus 13 quemuis, qui legatorum nomine sine heredis voluntate rē hæreditariā occupauit. Quocirca vnā hanc ex multis extare intelligimus differentiam inter hæc interdicta: cùm vnū vniuersale, alterū verò singulare sit. Cæteras differentias suis locis enarrabimus, † Interdictum Saluianum domino fundi conceditur 14 ad adipiscendam possessionem bonorum coloni qui pro mercibus fundi pignori futura pepigit. §. adipiscen-

Universidad de Deusto
Biblioteca

piscendæ, vers. interdictum quoque. Inst. de interdic. & l. 1. ff. de Saluia. interdic. Est remedium hoc singulare, quam ob rem à iam relatis non parum differre intelligimus. id, quod & suo loco fusiùs explicabimus.

15 Quartum † adipiscendæ possessionis remedium ex cõstitutione Iustiniani, antiquato Adriani edicto. l. vltim. C. de edicto diui Adr. tollen. superuenit, ea constitutione sancitum est, quod hæres, qui instrumentum testamenti, in quo institutus fuit, sua prima facie, nec abolitum, nec cancellatum exhibet, in possessionem mittatur omnium bonorum, quæ defuncti testatoris erant. † Constitutio hęc Iustiniani à iam relatis Prętorijs interdictis multũ differt. Illa prętoria sunt, hæc ciuilis. Illa, vt quorũ legatorum, & Saluianum, singularia sunt, hæc vniuersalis. Ab interdicto autem quorum bonorum, maximè differre intelligemus ex his, quæ mox in primo remedio, & fusius ex his, quæ in 4. q. 6. enarrabimus.

17 Quintum † adipiscendę possessionis remedium est ex l. 3. C. de pigno. quo ex pacto debitoris, creditori
18 licet adipisci possessione rei sui debitoris. Sextum † remedium possessionis adipiscendæ est, quod ex iudicis officio à nostris considerari solet: illudq; duobus in casibus. Primò, cùm duo hæredes extra iudicium contendunt de possessione adipiscenda, & vterque non iudicio, sed armis rem agere vult. Iudex ne scandalum aliquod oriatur, ex suo officio prouidere solet: vt scribit Decius post alios in l. vlti. num. 6. C. de edict. diui Adr. toll. Secundo casu consideratur iudicis hoc officium clericorum causa. Nam qui collati sibi beneficij possessionem consequi vult, hoc iudicis officio experitur, ita Robertus Maranta trac. De ordine iudiciorum. 7. distinc. iudiciorum. nume. 13. post Abbatem quem recensẽt. De singulis ergo ex ordine dicamus.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum quorum bonorum, quid sit, & vnde.*
2 *Remedium possessionis adipiscendæ ex interdicto quorum bonorum, Prætorium esse: & origine differre à petitione hæreditatis.*
3 *Petitionem hæreditatis in multis differre ab interdicto quorum bonorum.*
4 *Hæreditatis petitionem bonæfidei esse.*
5 *Petitionem hæreditatis plenas probationes requirere.*
6 *Remedium quorum bonorum, ad corporalia tantum conceditur*
7 *Interdictum quorum bonorum, differre ab illo, quorum legatorum.*
8 *Remedium quorum bonorum, distare ab illo ex l. vlt. C. de edicto. diui Adr. tollen.*
9 *Remedium quorum bonorum, an reddatur, habenti bonorum possessionem edictalem, vel habenti decretalem.*
10 *Edictalis bonorum possessio quæ ex recepta magis doctorum opinione.*
11 *Decretalis bonorum possessio quæ, ex communi opinione*
12 *Decretalem bonorum possessionem repudiari non posse.*
13 *Edictalem bonorum possessionem in abstracto cõsiderari.*
14 *Edictalis bonorum possessio quæ, et quæ decretalis ex noua auctoris sententia.*
15 *Bonorum possessio edictalis ius tribuit.*
16 *Bonorum possessionem edictalem esse ordinariam.*
17 *Bonorum possessionem edictalem sine causæ cognitione interdum concedi.*
18 *Decretalis bonorum possessio quæ.*
19 *L. si duobus. §. filius. ff. de bonorum. possess. contra tab. sensus.*
20 *L. 1. §. nepos. ff. si quis à paren. fue. manumiss. intellectus.*
21 *L. vlt. §. is cuius. ff. de legatis præstan. explicatio.*
22 *L. 1. §. si ea. ff. de ventre in possess. mitten. intellectus.*
23 *L. discessit. ff. de Carbo. edicto, intellectus, reiecta Camilli Plautij interpretatione.*
24 *L. Saluius Aristo. ff. de legatis præstan. declaratio.*
25 *Bonorum possessio furioso quomodo detur.*
26 *Decretum interponi ex æquitate in danda bonorum possessione.*
27 *Decreti solennitatem in danda bonorum possessione hodie cessare.*
28 *Statutum Brixiæ 199. in ciuilibus, sub Rub. Quod solennitates bonorum possessionum, &c. declaratur.*
29 *Remedium quorum bonorum, an reddatur ei qui semel possedit.*
30 *Bonorum possessor ante hæreditatis additionem, si desit deinde possidere, agere poterit remedio quorum bonorum.*
31 *Remedium quorum bonorum, an sæpius moueri possit.*
32 *Quorum bonorum remedium ob diuersas res sæpius moueri potest.*
33 *Remedium quorum bonorum, an reddatur hæredi de iure ciuili.*
34 *Hæreditatis petitionem vtilem concedi hæredi de iure Prætorio.*
35 *Remedium quorum bonorum, an concedatur hæredi succedenti ex testamento.*
36 *Remedium quorum bonorum, aliquando vtilius esse remedio. l. vlt. C. de ed. diui Adr. tollen.*
37 *Remedium quorum bonorum, an instituto in re certa reddatur.*
38 *Remedium. l. vlt. C. de edicto diui Adria. tollen. an reddatur instituto in re certa.*
39 *Interdictum quorum bonorum, an reddatur instituto in quota bonorum.*
40 *Hæres quotæ bonorum vniuersitatis hæredis nomen obtinet.*
41 *Remedium ex l. vlt. C. de edicto diui Adria. toll.*
42 *Interdictum quorum bonorum, an filio legitimato reddatur.*
43 *Legitimatus per subsequens matrimonium verè legitimatus est.*
44 *Interdictum quorum bonorum, an reddatur succedenti ab intestato sorori patrueli.*
45 *Remedium quorum bonorum, an reddatur hæredi, in quem possessio defuncti continuat ex statuti dispositione.*
46 *Interdictum quorum bonorum, an reddatur electo ad dignitatem, vel beneficium.*
47 *Remedium quorum bonorum, an reddatur hæredi, cùm nullus extat qui possideat bona.*
48 *Interdictum an reddatur cum nullus extat possessor aduersarius.*
49 *Remedium quorum bonorum, an reddatur contra possidentem titulo pro hærede.*
50 *Titulus pro hærede pro titulo non habetur.*
51 *Remedium quorum bonorum, non redditur contra eum, qui iam vsucepit cum titulo pro hærede.*
52 *L. 1. in prin. ibi, si nihil vsucaptum esset. ff. quor. bonor. sensus.*
53 *Verba præteriti imperfecti subiunctiui ad futurum trahi.*
54 *Titulum pro possessore, & pro hærede, haberi pro titulis quo ad præscriptionis materiam.*
55 *Præscriptione tolli remedium. l. vltim. C. de edicto diui Adria.*

56 *Præscriptio quanti temporis sit ad tollendum remedium quorum bonorum.*
57 *Remedium quorum bonorum, non plus operatur quàm petitorium iudicium.*
58 *Præscribens sine titulo, quanto tempore præscribat.*
59 *Ripæ opinio explosa.*
60 *Remedium quorum bonorum, an reddatur contra possidentem alio titulo, quàm pro hærede & possessore.*
61 *Hæreditatis petitionem non dari contra titulo possidentem.*
62 *Remedium quorum bonorum, reddi contra possidentem cum titulo illis in casibus, in quibus datur hæreditatis petitio.*
63 *Interdictum quorum bonorum, an reddatur contra eum qui titulo desiit possidere.*
64 *Possidere, & dolo desisse possidere, paria sunt.*
65 *Possidere desiens dolo res fideicomm. subiecta restituere tamen tenetur.*
66 *Actio vtilis dicitur, quæ conceditur contra eum, qui possidere dolo desiit, & ita pro possessore habetur.*
67 *Remedium quorum bonorum, non reddi contra eum in quem facta est alienatio ab eo, qui dolo desiit possidere, præscriptione decursa.*
68 *Exceptio de iure tertij excluſiua intentionis agentis obijci potest.*
69 *L. 1. in princ. ibi, possides, possidere sue, si nihil esset vsucaptum. ff. quo bono. sensus & intellectus.*
70 *Remedium quorum bonorum, an reddatur contra eum, qui tempore litis motæ non possidebat, & deinde cœpit possidere tempore sententiæ.*
71 *Hæreditatis petitio an comprehendat possessa tempore sententiæ.*
72 *Remedium quorum bonorum, an reddatur contra debitores hæreditarios.*
73 *Debitor non dicitur pro debito à creditore possideri.*
74 *Remedium. l. vlt. C. de edicto diui Adr. tollen. reddi contra debitores hæreditarios.*
75 *Remedium quorum bonorum, non reddi contra personaliter obligatum.*
76 *Interdictum quorum bonorum, an reddatur contra vsufructuarium.*
77 *Vsufructuarium non amittere vsumfructum, etiam si sua auctoritate apprehendit.*
78 *Remedium quorum bonorum, an reddatur pro rebus, quas testator solum detinebat.*
79 *Bona quæ solum detinentur, de bonis esse dicuntur.*
80 *Interdictum quorum bonorum, an ad singulas res reddatur.*
81 *L. hoc amplius. ff. de furtis, sensus & declaratio.*
82 *L. 1. §. hoc interdictum. ff. quorum bono. intellectus.*
83 *Remedium quorum bonorum, an reddatur pro rebus incorporalibus, vt est pro vsufructu, & seruitutibus.*
84 *Interdictum vti possidetis reddi pro corporalibus & incorporalibus.*
85 *L. 2. ff. quo. bon. declaratio, & sensus.*
86 *Interdictum quorum bonorum, an reddatur pro annua præstatione.*
87 *Interdicta non reddi pro præstationibus personalibus.*
88 *Libellus offerri an debeat in iudicio quorum bonorum.*
89 *Remedium quorum bonorum, cumulari an possit cum remedio recuperandæ possessionis.*
90 *Remedium quorum bonorum, & recuperandæ, circa idẽ non posse cumulari.*
91 *Interdictum quorum bonorum, cumulari posse cum illo recuperandæ ex diuersis personis.*
92 *Cumulatio interdicti quorum bonorum, cum remedio recuperandæ cumulari ob diuersos respectus.*
93 *Remedium quorum bonorum, cumulari an possit cum illo retinendæ.*
94 *Libelli forma, quæ in interdicto quorum bonorum.*
95 *Bonorum possessorem agentem ex remedio quorum bonorum, non habere necesse exprimere certum in ipso libello.*
96 *Probationes quæ necessariæ sint in remedio, quorum bonorum.*
97 *Probanda quæ sint in remedio quorum bonorum.*
98 *Filium probare an se debeat, qui agit remedio quorum bonorum.*
99 *Bonorum possessionem qui vult agnoscere, se filium probare debet.*
100 *Iacobi Butrigarij distinctio de probatione filiationis in iudicio quorum bonorum, examinatur.*
101 *Præscriptio quãti temporis an obijci possit contra agentẽ remedio quorum bonorum, & ibi quando obijci possit.*
102 *Exceptio dominij obijci an possit contra remediũ quorũ bonorum.*
103 *Remedium quorum bonorum, summarium est: & ob id non admittit exceptionem requirentem altiorem indaginem.*
104 *Fabij ratio, cur dominij exceptio reijcitur in iudicio quorum bonorum, exposa.*
105 *L. vlt. C. quor. bono. intellectus.*
106 *Probatio quando dicatur offerri incontinenti in iudicio quorum bonorum.*
107 *Exceptio dominij obijcitur cùm possessio est penes reum cum vitio.*
108 *Exceptio sententiæ latæ in petitorio, an obstet in iudicio quorum bonorum.*
109 *Exceptio sententiæ latæ in petitorio, obstat agenti quorum bonorum, cùm incontinenti probari potest.*
110 *Exceptio respiciens proprietatem locum habet in possessorijs beneficialibus.*
111 *Exceptio latæ sententiæ in petitorio obijci potest in remedio adipiscendæ, cùm probationes offeruntur incontinenti.*
112 *Sententia absolutoria non facit absolutum rei dominum.*
113 *Exceptio sententiæ latæ in petitorio obijci potest in possessorio adipiscendæ intentato in pœnam rei conuenti.*
114 *Mendacium licet faciat quem possessorem, non tamen facit dominium.*
115 *Appellare an liceat à sententia lata in possessorio ex interdicto, quorum bonorum.*

PRIMVM ADIPISCENDAE POSSESsionis Remedium ex interdicto Quorum bonorum.

PRAETOR ait † *Quorum bonorum ex edicto meo illi possessio data est, quod de his bonis pro hærede, aut pro possessore possides, possidereue, si nihil vsucaptum esset, quod quidẽ dolo malo fecisti, vt desineres possidere, id illi restituas.* 1

Hoc Prætoris edictum restitutorium esse ad vniuersitatem bonorum, non autem ad singulas res pertinere, & adipiscendæ possessionis esse Vlpianus notauit in l. 1. ff. quorum bono. Et cùm † Prætorium re- 2
medium hoc sit, origine differt à petitione hæreditatis, quæ iuris ciuilis est. l. 1. & l. item veniunt. §. præter hæc. ff. de petition. hæred. & l. vltim. C. eodem. Ex

Universidad de Deusto
Biblioteca

quo(inquit Bar.in l.1.nu.7.C. quo.bono.) alia sequi-
3 tur differentia:quòd †hæreditatis petitio directa hæredi de iure Ciuili conceditur: Vtilis verò hæredi de iure prætorio, quem bonorum possessorem appellamus. Hoc verò interdictum econtrà: nam directum hæredi de iure Prætorio, vtile hæredi de iure Ciuili competit.Differunt & tertiò naturali differentia: si-
4 quidem hæreditatis†petitio bonæfidei est.l.vlt.C.de petitio. hæred. §. actionum.Inst.de act. Interdictum verò stricti iuris.

Differunt quartò in modo proponendi,nam hæreditatis in petitione, quæ proprietatem respicit petit hæres, se hæredē declarari.l.licet.ff. de pet.hæred. In hoc interdicto petit actor possessionem sibi tradi, atque ita possessorem constitui.d.l.1.ff. quorum bonorum.

5 Quintò differunt in modo probandi: Nam†in hæreditatis petitione plenæ probationes requiruntur, vt adnotauit glo.in l.1.& ibi. Bart. nu.10.C.quorum bono. cùm tamen in hoc interdicto summaria atque ita minus plena sufficere videatur. Qua de re fusius agemus infrà.q.26.

Sextò,effectu differunt, siquidem hæreditatis pe-
6 titio ad corporalia & ad incorporalia,†interdictum verò ad corporalia tantum.l.2.ff.quo.bon.Bart.d.l.1. nu.11.C. eo.De cuius tamen differentiæ veritate infrà quæst.20.dicemus.

Septimò in eo differunt, quòd à sententia lata in hæreditatis petitione appellare licet, cùm tamen in hoc possessorio prohibita sit.quòd infrà q. 29. discutiemus. Non me latet tamen,hoc remedium in multis conuenire cum iudicio petionis hereditatis.Nam ambo generalia iudicia sunt. Redduntur æquè ex testamento & ab intestato,& dantur contra titulo possidentem.Ita post Bart.in l.2.& l.3.C.quor.bonor. respondit Beroius in conf.64.nu.66.lib.1. Sed de his infrà suis in locis differemus.Differt & hoc remedium ab illo quorum legatorum,vt ex dictis suprà in præludijs apparet, & infrà sequenti remedio dicemus.
7 Differt & ab illo†interdicto Saluiano, quemadmodum infrà remedio tertio explicabimus.Differt tandem
8 à remedio†constitutionis.l.vltim. C. de edicto diui Adria.tol.vti in quarto remedio, infrà, q. 6.tractabimus.

9 QVAERO nunc primò, cui bonorum†possessori concedatur hoc remedium, an illi, qui edictalem bonorum possessionem consequutus est, vel illi tantùm qui decretalem?Baldus in l.1. nume. 1.C.quorum bono.& Ripa in l.1.num.1.ff.eo. apertè sentiunt, illi solùm concedi, qui decretalem habet idque ex d. l.1.ff.quorum bon.ibi,vel ad bonorum possessionem admissum.& ex l.2.C.eod. ex illis verbis, recta petita bonorum possessione. Quæ sanè verba decretalem
10 bonorum possessionem significant,siquidem†edictalis, ex * recepta magis opinione, est, quæ ex edicto
* Prætoris mortui competit,& ius quærendum respi-
11 cit, oritúrque ex ea ius petendi decretalem. † Decre-
* talis verò illa est (vt * crebrius receptum est) quæ à Prætore viuo decernitur: & in ea de iure quæsito agitur.l.1.§.decretalis.ff.de successo.edicto. Ex hac decretali oritur bonorum possessori hæreditatis peti-
12 tio.Repudiari hæc†non potest, cùm ius quæsitum iam esse dicatur.d.l. 1. §. decretalis. Hæc magis recepta opinio est, vti testantur Decius & Sapia.in rubr. C.qui admitti.ille,numero.83. iste numero. 31. Quæ quidem si vera est, manifestè constat Baldum & Ripam in hac proposita quæstione rectè sensisse. Nam si edictalis solùm ius quærendum respicit, quomodò huic remedio locus esse poterit? Cùm illi tantùm tributum sit, qui,iam iuris successor est, vt inquit Baldus,d.l.1.num.1.C.quorum bonorum.confirmat horum opinionem,quod docuit Zuchardus in d.ru-
13 bric.C.qui admitti.numero.103. dum scripsit,† edictalem ex edicto concedi, & in abstracto considera-
ri: decretalem verò quæ in esse deducta est, & peti
poteſt, quomodo ergo fieri poteſt. (ſi Zuchardi vera eſt opinio, quàm tamen à iam relatâ communi non multùm differre opinor) vt remedium hoc concedatur pro eo,quod solo sensu hominis percipitur? Verùm Baldi & Ripæ opinio magnam dubitationem apud me habet. siquidem vera absolutè non est receptior illa Doctorum, de bonorum possessione edictali & decretali, opinio. sunt equidem permulti viri eruditissimi, qui non iniuria eam opinionem reiecerunt. Ego pariter,qui rem hanc aliter, quàm cæteri faciant,explanare soleo,ab illis dissentio.Quæ autem mea sit de re hac tam ambigua sententia,hic paucis concludam. † Prætor suo edicto multis per æ- 14
quitatem succurrit, dando bonorum possessionem loco deficientis hæreditatis, quam ius ciuile illis, ob aliquod impedimentum,non defert: vti emancipatis. Et quoniam à prætoris edicto † bonorum 15
possessio promissa est, edictalis cœpta est vocari. quod Vaconius Romanus libro tertio,' declarationum iuris, cap.106.ad finem,& Plautius in commentarijs,de bonorum possessione, capitulo primo scribunt. Hæc, donec alicui certæ personæ petenti non decernitur,generis nomen retinet,& in abstracto,iuxta Zuchardi sententiam consideratur. quocirca ius quærendum solùm respicit. si de hac Baldus & Ripa hic,& cæteri in dicta rubrica. C. qui admitti, senserunt,rectè (mea quidem sententia) scripserunt.Cùm verò bonorum possessio petenti decernitur à Prætore. idque sine controuersia, ex verbis edicti speciale edictalis nomen assumit. Quæ sanè edictalis,cùm
ius† quæsitum respiciat, ius etiam (vt rectè Plau- 16
tius in iam citatis commentarijs, capitulo quarto. dicebat) tribuit. si de hac Baldus & Ripa sentiunt, non mediocriter(si mea me non fallit opinio) hallucinantur. Hæc in abstracto posita non est. Hæc possessorem iuris facit † ordinariam hanc esse cum
Iacobo Cuiacio in commentarijs ad titulum de bo- 17
norum possessione. in institution. aduersus Plautium.d.c.1.numero.7 autumo. Idque ex l.filium.§.si quis contra.ff.de legat.præstand.& l.1.§.1.versi. sed & si.ff.si tab. testa. nullæ extab. Hæc illa est,quæ interdum sine causæ cognitione , interdum causâ cognita conceditur. l.3.§. si causa cognita. ff. de bonorum possessione.& l.2.§.dies.ff.quis ordo in bono. possef. seruand.

Sine † causæ cognitione tunc conceditur, cùm
nullus adest contradictor. l.1.§. si quis. & l.vbicun- 17
que.§.interdum.ff. de ventre in possession . mittend. quod annotauit & Plaut. in præcitatis commentarijs.c.6.num.1.vbi numero nono, scripsit, & tunc sine causæ cognitione concedi, cùm in ea concedenda alterius detrimentum non versatur. Hodie in hac agnoscenda simplicem atq; nudam agnitionem sufficere, ex l. vltima. C. qui admitti. Plautius, quem retuli,c.9.numero.3. scribit. Qua de re nunc non contendo.

Cum causæ cognitione, tunc hæc bonorum possessio conceditur, quando alicuius detrimentum, vt in casu nostro, adesse potest: ita recte declarat Plautius.c.6.numero.8.ex l.1. C. quorum bono. siquidem agitur eo casu de præiudicio hæredis scripti.Causæ cognitio adhibetur,& tunc cùm controuersia ab aduersario sit.l.seruus.§.1.ff.de bonor. possession. l.1. in princ.l.Carbonianum.§.causæ.& l.cum mulier.ff.de Carbo.edicto. & l.1.§.si ea. & d.l. vbicunque.§. interdum.ff.de ventre in possession. mittend. Hæc de edictali.

Decretalis†inde causata est,cùm aliquando mul- 18
tæ difficultates aduersus petentem hanc bonorum possessionem edictalem excitarentur, vel quia concedenda illa non videbatur,eo in casu, vt potè verbis edicti clarè non comprehenso, vel ob magnam controuersiam ab aduersario excitatam: vel ob id,quod
edicta-

edictalem hanc alter alterius nomine acceptabat,vel ob id,quod edictum moderationem, suadēte aliqua æquitate requirebat: Prætor suo decreto adhibito,si decernenda erat,decernebat: & tunc decretalis à decreto adhibito cœpta est vocari. Illud primùm explicemus,cùm bonorum possessio ex sola mente edicti concedebatur. Prætor æquitate motus ex verbis edicti sumpta interpretatione eam tribuebat, necessaria erat illius declaratio,& antequam illa fieret,dici non poterat illi petenti delata: ob id, repudiari nō poterat.l.1.§.decretalis.ff.de succesſo. edicto. Et vbi Prætor declaratione præmissa suo decreto illā contulit,amplius repudiari non poterat: nam ex antecedenti petitione is petens declarasse dicitur se illam acceptare.De decretali hac loqui mihi videtur Aphri
21 canus in† l.si duobus.§.filius.ff.de bonor.possession. contra tab. dum nepoti emancipato ex filio in adoptionē dato, & præmortuo patre adoptiuo emancipato bonorum possessionem ex decreto tribuit. Nec enim eos vocabat Prætor suo edicto.§.minus.cum §. eadem.Inst.de hæred.quæ ab intesta. defer. quod annotauit & rectè Plautius in iam sæpius citatis commentarijs de bonorum possessione.c.2.nume.3. huius
20 decretalis meminit & Vlpianus in† l.1. §. nepos. ff.si quis à paren.fuer. manumis. dum ait:auum ex edicti interpretatione ad bonorum possessionem admitti. Ita quoque de decretali hac loqui intelligo Marcel-
21 lum,in† l.vltim. §. is cuius.ff.de leg. præst. dum ait, Prætorem sumpta interpretatione edicti ab exemplo parentum & liberorum tribuisse nepoti bonorum possessionem,quam illi clara ipsius edicti verba non concedebant.

Secundò illa etiam decretalis bonorum possessio appellatur: quæ etsi præambulum habet Prætoris edictum eget tamen illius declaratione atque decreto, ob non leuem controuersiam ab aduersario exci-
22 tatam. Huius meminit Vlpianus in† l.1. §. si ea ff.de ventre in possess.mitten.si ea(inquit Vlpianus) quæ in possessionem vult ire, vxor negetur, vel ex eo prægnans non esse contendatur , decretum interponit Prætor exemplo Carboniani edicti.controuersia itaque illa est, quæ hoc in casu efficit, vt Prætor decretum interponat.etsi scribat Plautius, decretum ob id adhiberi,quod edicto ventri promissa non sit bonorum possessio. Nam promissam esse probat.l.1.§.si quis prima.& §.etiam ex emancipato.ff.de ventre in possess.mitten.Et hęc bonorum possessio,quę ventris nomine conceditur,cùm controuersia careat, edicta lis appellatur ab eodem Vlpiano in l.cum quidam.§. 1.ff.de acquir. hæred. de hac decretali loquitur, & l.
23 si impubes. in princip. & §. interdum.& † l.decessit. ff.de Carbonia.edicto. Quocirca dissentio à Plautio qui d. c.1. numero.12.scripsit,id ea ratione in d. l. decessit, esse factum, quòd edictum casum illum non comprehendebat, cum ibi status controuersia incidenter fieret,essetque impubes,qui se obtulerat iudicio:& ob id cessabat,inquit Plautius,edictum,quod loquitur quando principaliter mouetur quæstio contra impubem , non autem quando impubes actoris partes sustinet. Non equidem vera videtur ratio hæc, cùm apertè refragari videantur verba illius leg. decessit. ibi, ex sententia edicti tribui bonorum possessionem impuberi controuersiam mouenti. Quòd, si quis mihi dicet, ex sententia edicti , non autem ex verbis illud esse, respondeo id nihil esse, cùm &tex.d.l.Carbonianum.§.parui.ff.deCarb.edicto.parui referre dicat,an impubes actor sit,vel reus. Decreto etiam in bonorum possessione tunc opus erat, cùm edictum quod simpliciter & absolutè bonorum possessionem tribuebat, aliqua ex causa mo-
24 derationem merebatur: quemadmodum in casu † l. Saluius Aristo.ff.de leg.præst.edictum præambulum ibi erat, quod reprehensionem habebat: ob id decreto temperatum fuit, Cuius quidem temperamenti
mentionem facit Iurisconſ.in l.in ambiguis.§.quoties.ff.de reg.iuris.

Decreto etiam opus erat, cùm bonorum possessio, quæ edicto promissa est,alterius nomine quis acceptabat. Exempla sunt manifesta.Furioso † bono- 25
rum possessionem prætor suo edicto pollicetur: verùm, quia is ex sua persona acceptare non poterat (sensu enim & intellectu caret) illius nomine curator, cum Prætoris decreto tamen, eam consequebatur.l.1.ff.de bonor.possess.infan. furio. &c. iuncta l.1. §.furiosi.ff.de successo.edicto.& l.2.§. si quis ex liberis.ff.ad Tertull. Idem etiam in infante.l.penult.ff.de bono.possess.cum l.fi infanti. C. de iure deliberan. & apertius probat.l.seruus.§.1.ff.de bonorum. poss. etsi Plautius.cap.6.numer.1.d.l.seruus, aliter visus sit intelligere.

Decretum† autem prætor interponebat æquita- 26
te motus.d.l.in ambiguis. §. quoties,de regul. iuris. Pro tribunali tunc sedebat Prætor.l.3.§. si causa cognita.ff.de bono.possess. Dies vtiles erant.l.2.§.dies. ff.quis ordo in bono.possess.serue.Pronunciatio,seu responsum,vt appellat Plautius.cap.6.numero.3.requirebatur.& eodem cap.6. numero.11. scribit ex l.1. C.quorum bonor. admissionem fuisse necessariam. Hæc decreti † solennitas cessat hodie multis in casi- 27
bus,vt in bonorum possessione delata furioso & infanti,ex l.fi infanti. C. de iure delib. & ex l. vltim. §. nos itaque.C.de cura.furio.& §.vltim.Instit.de bon. possess.quod latè & doctè explicat Plautius. cap.3.4. & 7.Rem hanc non prosequor,nec enim postulat hic locus, vt singula de bonorum possessionibus nunc exequar. His infertur declaratio ad † statutum Bri- 28
xię.199.in ciuilibus,sub rubr.Quod solemnitates bonorum possessionum & cæt. quo cautum est capaces omnes hæreditatum & bonorum possessionum posse sine solemnitatis prætoriæ obseruatione consequi bonorum possessionem, intelligitur statutum illud non solum hoc in casu bonorum possessionis delatę furioso vel infanti,sed & in quouis altero ex iam relatis, in quibus decreto opus erat.

QVAERO secundo an hoc† remedium conceda- 29
tur illi, qui semel possedit? Regula iuris est,non concedi : cum adipisci , sit, (vt iam diximus) consequi quod nunquam habuimus.l.2.§.adipiscendæ. ff. de interd.& §.adipiscendæ,Insti.eod. Maranta in praxi iudiciorum,parte.4.principali distinctio.7.nume.6. qui ob id, ait, cautelam esse reo conuento proditam ad excludendum actorem ab hoc remedio, vt probet eum aliquando possedisse. Declaratur non procedere quando hic bonorum† possessor possedit an- 30
te aditam hæreditatem. & deinde desijt possidere tempore quo eam hęreditatem,seu bonorum possessionem consequutus est:nam, quod ante possedit, non vt bonorum possessor,sed vt alius possedisse dicitur:ita declarauit Matthes. nota. 69. Nota quòd possessorium. qui ita eo causæ patrono , iudicatum fuisse scribit. Illum sequutus est ad rem hāc nostram Alex.in additio.ad Bart.in l.1.nu.7.C.quor.bonor.in verbo,differat.Aliqua dicemus infr. remedio 4.quęstione 44.

QVAERO tertiò, an hoc † remedium pluries 31
moueri atq; intentari possit?Sali.in rubr. C.quorum bono.col.vltim.vers.Quæro nunc.hanc quęstionem mouit,quę ex superiore quęstione diffinita videtur. verùm,quò clarius omnia sint,ita duos casus distinguere atque constituere possumus.

Primus est: Cùm ratione vnius rei tantum intentatur:tunc nunquàm pluries moueri potest. siquidem,vt inquit Salicetus,aut succubuit,& tunc ei obstat exceptio rei iudicatæ.Aut obtinuit,sed nondum adeptus est realem possessionem, & tunc necesse non habet hoc remedio vti, cùm possit executionem latæ sententiæ petere.Aut obtinuit sententiam, & dein-

Universidad de Deusto Biblioteca

de ipsam effectualem possessionem, & tunc superfluò
moueturhoc remedium. Et idem videmus in reme-
dio.ex l.vlt.C.de ed.diui Adria.tollen.quod explica-
bimus infr.quarto remedio.q.30.in fi.& eo loci refe-
remus declarationes, quæ casui nostro conueniunt.
Aut possessionem semel consequutus est, sed eam de-
inde amisit: & tunc non conceditur hoc remedium
rationibus superiore quæstione relatis.
32 Secundus est casus, cùm † ob diuersas res hoc iu-
dicium mouetur: tunc conceditur: ita glossam rubri.
C.quorum legat.versicul.& non redditur. intellexit
Salicetus loco iam citato.qui ob id ait,in l.1.§.vltim.
ff.quorum bonorum. esse subaudiendam taxatiuam
tantùm.
33 QVAERO quartò, an hoc † remedium conce-
datur hæredi, qui à iure Ciuili successionem habere
dicitur? Recepta magis Doctorum sententia illa est,
quòd directa actio huic hæredi non conceditur ex
hoc interdicto, cùm adinuentum illud sit pro bono-
rum possessore ex iure Prætorio: vtilis autem conce-
ditur: ita scribunt gloss.Bartol.& cæteri.in l.1.ff.quo.
* bonor. * communem testatur. Salic.in rubr.C.eod.
Ang.Aret.in §.quadrupli.num.34.Inst.de actio. idem
docuit Ripa.in l.1.nu.1. versi. respondent.ff. quorum
bonorum. quam sententiam probat tex. d.l.1.in ver-
bo,ad hæreditatem.C.quo.bono.Ita etiam videmus
34 in hæreditatis † petitione, cuius directa actio succe-
denti de iure ciuili.l.1.ff.de petitio. hæred.vtilis verò
de iure Prætorio conceditur.l.1. ff. de bonor. possess.
illa est ratio,quia in bonorum possessore iure Prçto-
rio mens & verba edicti Prætoris concurrunt,in hç-
rede verò de iure Ciuili sola mens edicti Prætoris,
ob id huic hæredi solùm vtilis actio conceditur. ar-
gumento.l. si quis id quod. versi. quod si dum. ff.de
iurisd.om.iud. & l.hæc actio. ff. si quadrup.paup.fe-
cisse dicatur. Quocircà intelligimus malè sensisse Ia-
cobum de Aret.Petr. & Cynum,qui,vt scribit Salic.
in d.rubr.C.quorum bo.colum.2. versi. sed Iacobus,
affirmarunt, & actionem directam ex hoc remedio,
& hæredi de iure Ciuili concedi. Nec eorum ratio
concludit, dum aiunt, quòd si Prætor suo interdicto
prouidit bonorum possessori, quia hæres non est ve-
rè & propriè.l.2.ff.de bon.possess.§.quos autem.Inst.
eod.à fortiori credendum est voluisse vero hæredi
prouidere: cum in eo minor dubitatio adsit: & ne e-
dictū plus operetur in casu ficto, quàm in vero.l.ad-
optio.ff.de adoptio.& l.qui acceptum.ff.locati. Est
inquam leuis ratio, vt rectè præcitato loco animad-
uertit Salic. quia Prætor solum prouidit in eos, qui
iure suo succedebant: verba igitur his solum conue-
niunt.& cum mens possit adaptari, inde fit, vt inter-
pretatione sumpta & hæredi concedatur. sed vtilis
est actio quia quæ ex interpretatiōe oritur, vtilis est,
vt iam diximus, & scribunt Bart.Alex. & cæteri.in l.
si curatoris.C.de nego.gest.
35 QVAERO quintò, an † hoc remedium conceda-
tur hæredi succedenti ex testamento? & concedi scri-
bunt Sali.in l.2.in fi.C.quor.bon.Ang.Aret.§.quadru-
pli.num.34.versic.& aduertas.& numer.40.Instit. de
actio.idem sensit Bart.in l.vltim.num.15.C. de edicto
diui Adr.tollen. qui respondet illi difficultati, quòd
superuacaneum videatur hocq; remedium isto in casu
cum hæredi instituto ex illius l.vltim.remedio pro-
uisum satis superq; sit.respondet inquam Bar.vtilius
36 aliquando esse hoc † remedio experiri, cùm scilicet
testamentum aliquā habet cancellationem aliquod-
ue vitium.Qua de re aliqua dicemus infrà in quarto
remedio.q.82. Extenditur hæc iuris & Doctorum
sententia, vt procedat etiam eo in casu, quando ab
initio testamentum vim suam obtinuit, vel irritum
est factum: atque ita sumus in causa intestati: vel
data fuit bonorum possessio contra tabul. nam ea-
dem ratio semper militat: ita Salic.& Ang.iam citatis
in locis.

QVAERO sextò, an † instituto in re certa conce- 37
datur hoc remedium? Ripa.in l.1.num.16.ff.quor. bo.
sensit non concedi, ex text.d.l.1. dum ait interdictum
quorum bonorum, esse adipiscendæ possessionis v-
niuersorum bonorū: & ad vniuersitatem, & non ad
res singulas pertinere. Ego verba illa alium sensum
habere opinor: nempe interdictum hoc concedi ad
consequendum bona omnia, non autem res singula-
res: quia ante omnia declarari debet is bonorū posses
sor, qui titulus vniuersalis successionis est, vt inde
omnia, non autem singula habeat, quò scilicet in v-
niuersum iam defunctum testatorem referat.Sed hac
de re infrà aliqua dicemus. Secunda ratione vtitur
Ripa, quia ita videmus † remedium illud, ex l.vltim. 38
C.de edicto diui Adria. tollen. non concedi huic in-
stituto in re certa, vt affirmat gloss.d.l.vlt. & ibi.Bar.
nu.8.& infr.in 4. remedio q.19.explicabimus.Hęc sen
tentia intelligitur cum datus est cohæres alter, vni-
uersalis, qui hæreditatem adiuit: secus si alter da-
tus non est: vel si datus est, repudiauit: ita Rip. d.l.1.
num.18. quod latissimè discutiemus, dicto quarto re-
medio, q.18.vbi, vt suo oportuniori loco, cum cæte-
ris reseruare voluimus.
QVAERO septimò, an hoc † remedium conce- 39
datur instituto in quota bonorum? Et concedi do-
cuit Ripa.in l.1.numero.16.ff. quorum bonorum.illa
ratione adductus est, quòd ex d.l.1.intelligimus, hoc
remedium ad bonorum vniuersitatem pertinere, seu
hæredi cōcedi, qui in vniuersum succedit: at hic † in- 49
stitutus vniuersali titulo succedit.l.quoties.C.de hç-
red.instit.Confirmatur, quia & † remedium.l.vltim. 41
C.de edicto diui Adr.tollen.etiam instituto in quota
bonorum conceditur: vt infrà dicemus in quarto re-
medio.q.17.Hinc subinfert Ripa.in d.l.1. numero.17.
hoc remedium concedi filio instituto in sua legiti-
ma: cùm legitima quota bonorum sit.Idem ait Ripa
esse, cùm filius est institutus in re certa: quia ei sup-
pletur legitima.verùm quia infrà in quarto remedio
q.22.hæc plena manu trademus, hic non esse immo-
randum duximus.
QVAERO octauò, an † hoc remedium conceda- 42
tur filio legitimato? & concedi vno verbo sensit Al-
ciatus.respon.389.num.3.Illa ratione vtitur, quòd le-
gitimatus filio vero & legitimo æquiparatur. Ego
crediderim esse legitimationis tenorem & modum
considerandum: nam si eiusmodi est legitimatio, vt
à legitimis verè is nihil differat, quemadmodum illa
per subsequens matrimonium, dicendum est ei con-
cedi hoc remedium. Est enim recepta & vera Docto-
rum sententia, † legitimatum per subsequens matri- 43
monium, esse verè legitimum, vt scribunt Ias. in l.ge- *
neraliter.§.cum autem.nume.9.C.de inst.& subst.Ri-
pa in l.si vnquam.numer.86.C.de reuoca.dona.& la-
tissimè Tiraqu. in tractat. de iure primogenio. q.34.
Si verò est facta legitimatio per rescriptum, vel curię
oblationem, videndum erit, an ex ea idoneus factus
sit is filius, vt ab intestato succedere valeat, vel ex te-
stamento, qua de re vidēdi sunt illi, qui integros tra-
ctatus scripserunt.
QVAERO nono, an succedens † ab intestato so- 44
rori patrueli per bonorum possessionem, vnde agna
ti, bona hæreditatis auocare possit à manibus iniu-
stè possidentium? & auocare posse probat. l.2.vbi
Bald.& Sali.C.quor.bonor.idem responderunt. De-
cius.consil.424.nume.10.& Rola.à Valle. consil.1.nu.
8.lib.1. Qui & de possessione rei feudalis verba faci-
unt: cuius quidem causa asserunt reddi hoc interdi-
ctum, quod & clarius affirmauit Bero. in consil.67.
num.76.lib.1.dum vnà cum Rolando in eadem facti
specie respondit.
QVAERO decimò, an hoc † remedium conce- 45
datur bonorum possessori, qui nondum apprehen-
dit bonorum possessionem, sed dispositione statu-
ti, defuncti possessio in eum continuat? & concedi
affir-

* affirmant * omnes, vt scribit Ripa in d.l.1. numero
14.ff.quor.bonor. idem in l.vlt.q.39.numer.134.C. de
reuo.dona.& lib.1.respons.cap.1.num.80.Bellon.con-
sil.35. numero 8. alios permultos recenset Tiraq. tra-
ctat. le mort saisit le vif. parte sexta, declaratione.2.
quibus accedunt Crotus consil.87.numer.4. Portius
Imolensis consil.88.num.12. vbi Alciatus respons.389.
nume.3.hi idem esse censuerunt in remedio ex l.vlti.
C.de edicto diui Adr.toll. quemadmodum dicemus
infrà in quarto remedio q.43.quo loci adferam rati-
ones & argumenta, quibus hæc sententia defenditur
atque firmatur.
46 QVAERO vndecimò, an hoc † remedium con-
cedatur electo ad dignitatem? Et concedi senserunt.
Specula. titulo de causa possessio. & proprie.in prin.
Io.Fab. in §.sequens diuisio, & ibi Ang.Aret. nu.3.In-
stit.de interd.qui tamen intelligunt de remedio vtili.
non autem de directo.illudq; subijciunt, libellum ita
concipi posse hoc in casu. Beneficium tale per electi-
onem collatum fuit mihi, & in eo confirmatus: tu
verò absque titulo legitimo ipsum detines occupa-
tum: peto me admitti ad illius possessionē, teq; con-
demnari ad dimittendum illam mihi.
47 QVAERO duodecimò, an hoc † remediū con-
cedatur bonorum possessori, cùm nullus extat qui
bona possideat, Bar.in l.vlt.nu.5.versi. adde quòd.C.
de edicto diui Adr. toll.sensit non concedi, hoc idem
clarius firmauit Ang.Aret.in §.quadrupli.nu.35.vers.
aduertas. Instit.de actio.ea ratione mouentur, quia,
48 cùm nemo possidet, † interdictum dari non potest:
ex quo dicitur inter duos dictum: Sed dubia videtur
hæc ratio si spectamus Iustiniani, in §.1.Insti.de inter-
dict.& aliorū sententiam, qui dlxerunt, interdictum
dictum fuisse cum inter duos de sola possessione, vel
quasi est contentio: & Prætor conceptis verbis iubet
aliqd fieri, vel prohibet. Nisi dicamus satis esse quòd
non sit contentio inter duos: quemadmodum prima
Iustiniani verba ostendunt.
49 QVAERO decimotertiò, an † hoc interdictum
reddatur contra possidentem titulo pro hærede, vel
pro possessore. Et reddi, dubium non est.l.1.in princ.
50 ff.quo.bono.& l.2.C.eo.Illa est ratio, quia hic † titu-
lus quò ad hunc effectum pro non titulo habetur.
quod annotarunt Bart.& cæteri in d.l.1.& in l.vlt.C.
de edicto diui Adr.tollen.
Declaratur hæc sententia, vt non procedat, quan-
do is † possessor vsucœpit. nam tunc hoc remedio
51 conueniri non potest. † l.1.in princ.ibi, si nihil ve vsu-
52 captum esset.ff. quor. bonor. Quæ sanè verba dupli-
cem personam respicere posse videntur. vel perso-
nam primi possessoris, quam Prætor suo edicto allo-
quitur: vt sensus sit, si nihil à te vsucaptum esset: vel
etiam personam illius, in quem facta est alienatio, vt
sensus sit, si nihil vsucaptum sit ab eo, in quem alie-
nasti. Sed Primus ille sensus ex eo dubitabilis est,
quòd verba illa, & quòd possideres, si nihil vsucap-
tum esset. &c. priuationem præsupponere videntur
in personam illius rei conuenti, quem Prætor allo-
quitur. Præteritum quoque tempus continent illa
verba, & quòd possideres, quæ pariter priuationem
de præsenti significare solent. Verum defendi hic sen-
sus potest: quia verba illa, priuationem præsuppo-
nunt non ipsiúsmet rei, sed tituli ipsius primæ pos-
sessionis. nam ante vsucapionem possidebat pro hæ-
rede, vel pro possessore, peracta vsucapione effectus
est dominus, atque ita priuatus est illa possessione
antiqua, & titulum mutauit. atque ita verba illa, &
quòd possideres, probato hoc sensu, conueniunt.
Præstereà dicere possumus illa verba futurum conti-
nere, vt sit sensus, secundum Dy. Iac.de Are.& Bar.d.
l.1.in princ.nu.3.quòd possideres post litem cœptam.
53 Nam verba hæc † præteriti imperfecti subiunctiui
sunt, quæ etiam ad futurum trahuntur.l. si debitor.
§.verisimile.ff.de contrah.emp.l.qui Romæ.§. Auge-

rius.ff.de verb.oblig.Ias.l.placet.num.12.ff. de libe.&
posthu. & alios recenset Paris. consil.22.num.13.lib.2.
Secundus sensus, de quo infrà decimaquinta quæsti-
one, defendi non posse videtur. Qui ergo pro hære-
de, vel possessore possidens vsucœpit præscriptione
aduersus hoc remedio agentem defenditur: ita ex d.
l.1.ff.quor.bonor.ibi annotarunt Iacob.Butr.Bart.&
cæteri, Baldus in rubr.C. eo. & ibi Salic.col.2. versic.
sed tunc quæro.& Ang.Aret.in §.quadrupli. num.35.
Qui illud obiter notat, hos † titulos pro hærede, & 54
pro possessore, pro legitimis titulis quoad hunc effe-
ctum præscribendi & vsucapiendi haberi. huius ve-
rò declarationis aperta est ratio: quia, vt dicebat An-
gel.in l.1. C. quor. bonor. agenti hoc remedio obstat
exceptio, dolo facis.l. dolo.ff. de excep. doli. c. dolo
de regu. iuris in 6. si ergo perfecta est præscriptio, is
agens repellitur: quia si ad eum res perueniret, resti-
tuere tenetur, comprobatur, quia ita videmus † præ- 55
scriptione excludi hæredem agentem ex beneficio.l.
vlt.C.de edicto diui Adria.tollen.de quo infrà reme-
dio 4. q.93. Ita spoliatus agens remedio. cap. reinte-
granda.3.q.1.quod maximè fauorabile est præscripti-
one excluditur, quemadmodum scripsi in commen-
tarijs.de recuperanda possessione, remedio 15.q.33. In
eo omnis nunc versatur difficultas, quanti † tempo- 56
ris præscriptio hæc esse debet. Bartolus d.l.1. num.2.
ff. quor. bonor. sensit necessariam fore præscriptio-
nem triginta annorū in eo, qui pro possessore possi-
det: in eo verò qui possidet pro hærede, minus tem-
poris requirere videtur, ita innuit Bartolus, dum
scribit in hæc verba. Nota ergo hoc in eo qui possi-
det pro hærede: Sed in eo qui possidet pro possesso-
re, requiritur præscriptio triginta annorum. Hæc
Bartolus. Cum illo visus est sentire Salic. dicta ru-
brica.C.eo.colum.2.in fine.versic. tertiò dic. Sed opi-
nor non esse in hoc constituendam differentiam quò
ad hos titulos, in vtroque enim fore necessariam tri-
cennalem præscriptionem opinor. quòd & post cæ-
teros respondit Craue. consil.277.colum.2. Illa rati-
one probatur hæc sententia, quia hoc † remedium 58
plus non operatur, quàm operetur petitorium, se-
cundum Bartol.d.l.1.num.3. versic. tenendo istam.ff.
quor.bunor.ex l.hæreditatis.C. de petit. hæred. Sed
in hæreditatis petitione clarum illud est, quod vbi
quis possidet cum titulo, non potest ea actione con-
ueniri. l. hæreditatem. C. in quib. casib. cesset longi
tempo. præscrip. vbi verò conuenitur qui titulo ca-
ret, illi actioni locus est, nisi decursa sit præscriptio,
quæ annorum triginta esse debet. Est ratio, quia, si
is qui sine titulo præscribit (quales ij sunt pro hære-
de & possessore, qui verè titulo carent) minori
† spacio triginta annorum non præscribit: vt de- 59
clarat glossa. dicta lege, hæreditatis. C. de petit.hæ-
red.& Craue.d.consil.277.à fortiori idem in his pos-
sessoribus vero titulo carentibus dicēdum est. Quo-
circà malè sentit Ang.à † Ripa relatus in d.l.1. nume-
ro septimo, ff.quor.bonor.quòd sola longi temporis
præscriptio hoc casu sufficiat. ex d. l.1. quæ verè nec
vnam nec alteram opinionem adiuuat. siquidem ibi
non diffinit Iurisconsultus quanti temporis esse de-
beat illa vsucapio & præscriptio, sed illud relinquit
in iuris communis determinatione. ius autem com-
mune statuere dicitur, esse debere hoc in casu 30. an-
norum. Hinc etiam intelligimus illam distinctio-
nem, quam fęcit Ripa in d.l.1. num.7. versic. quid di-
cendum.& quam prius fecit Angel.Aretin.in dicto §.
quadrupli.num.35.ad rem non conferre. Non est eti-
am verum quod ait Ripa in d.l.1.num.7.versic. cæte-
rum.quoad hoc edictum sufficere annalem præscri-
ptionem, cum hoc interdictum tanto tempore tolla-
tur, est inquam falsum, siue loquimur quo ad termi-
nos huius quæstionis nostræ, siue etiam simpliciter,
iuxta ea, quæ de huius interdicti præscriptione dice-
mus infrà quæstio.26.

Universidad de Deusto
Biblioteca

60 QVAERO decimoquartò, an hoc † remedium concedatur contra eum, qui alio titulo, quàm pro hærede, vel pro possessore possidet? Et non concedi nec directum nec vtile, affirmarunt Bart. & Ripa in l.1.in principio.numero secundo, ff. quorum bonor. Ang.Aret.§.quadrupli.num.35.Inst.de actio. Corne. consil.239. in fine. libro primo, & Bellonus consil. 35. num.4.Maranta in praxi iudiciorum 2 parte, 4. principali dist.7.nume.4.& Beroius in consil.67.num.68. lib.1. Ad huius sententiæ confirmationem aliquibus rationibus vsus est Ripa. Ego opinor præter eum illam esse solidissimam, quòd si hæreditatis petitio, quæ ipsa bonorum possessione firmior est, non con-
61 ceditur hæredi † contra titulo possidentem.l. hæreditatis C.de pet.hæred.vbi Bart.rationem reddit,& ✳ eam ✳ communem testatur Zuchardus in l. vlt. nu. 464.C.de edi.diui Adria. tollen. & Didacus Couarr. libro pract. quæstio. c.12. nu.2. Quæ quidem ratio & huic bonorum possessori conuenit, ergo à fortiori nec hoc interdictum bonorum possessori concedi debet contra titulo possidentem. Quocirca inferri
62 potest, quòd illis casibus, quibus hæreditatis petitio non datur † contra titulo possidentem, non etiam datur hoc remedium, & econtrà Qui autem sint casus isti explicant fusissimè Iaf. in l.1.nume.6.C.de inoffi.testa.Ruinus.consi.22.num.3.lib.1.consi.146.in fi. lib.4.& consil.160.lib.5. omnium melius Zuchardus. d.l.vlt.nume.464.C.de edicto diui Adria. toll.& Didacus.d.c.12. num.2. Et inter cæteros casus annotandus est ille, quãdo titulus superuenit possidenti post mortem testatoris, vel defuncti ab intestato. Ita in specie multorum auctoritate decidit, Osascus decis. 56.num.45.

QVAERO decimoquintò, an hoc remedium
63 † concedatur cõtra illum, qui dolo possidere desijt? Et concedi nemo dubitat, ex l.1.ff. quor. bonor. vbi Barto.& clarius Ripa.num.4.Ang.Aret.d.§. quadrupli.numero trigesimoquinto,Inst.de actio.Illa est ra-
64 tio, quia † paria hæc sunt, possidere,& dolo desijsse possidere. l. qui dolo. ff. de regulis iur.c. pro possessore.de regulis iuris.in sexto.ita etiam videmus in
65 eo, qui res subiectas † fideicommisso, dolo possidere desijt, vt pro possessore conueniri possit: vt respondit Parisius consilio quinto,num.26.libro secundo, & Cagnol.d.l. qui dolo. nume.1. Conceditur autem hoc remedium contra hunc, qui dolo possidere desijt, vt, si res ad eum aliquando peruenerit, eam restituat.d.l.1. in verbo. possideres.ff.quor. bonor. vel si nunquam possidere possit, rei æstimationem soluat vnà cum interesse, quantum in litem ab actore iuratum fuerit:ita Ripa d.l.1.nu.4.in fi.ex l.qui restituere. ff.de rei vend.

66 Hæc tamen † actio directa nõ est, sed vtilis: quia vbi actio conceditur contra eum, qui non possidet, ac si possideret, vtilis est, & non directa: ita inquit gl.in l.qui dolo,ff. de regulis iuris. vbi Decius & Caguol.post Bar.in l.quamquam.§. Iulianus.ff.de aqua plu.arce.& Angel.in l.2.§.hoc interdictum.ff.ne quid in loco publ.

Quod de dolo est dictum, procedit & in culpa quando scilicet possessor culpa alienauit: ita probat d.l.1.in princ.ff.quor. bonor. iuxta sensum Iacobi de Raue.& Iac.de Are.vt ibi refert Barto.nu.3.ad finem. Sed clarius probat regula. l. si culpa. ff. de rei vendi. & tradit Cagnol. in l. qui dolo. numero tertio, ff. de reg.iuris.

Declaratur hæc iuris & Doctorum sententia, vt
67 procedat cum is in aliem alienatio † fuit facta, præscripsit,tunc is alienans non potest conueniri hoc interdicto:ita clarè docuit Salic.in rub.C.quo.bonor. cod.2.ni.fine.versi.ex ista solutione. Ea ratione vtitur
68 Salicetus, quia hæc † exceptio iuris tertij est omnino extranea intentionis agentis, obijci ergo potest. l. 2. vbi Bar.& Soci.ff.de excep.rei iud. Ab hac tamen declaratione dissentit Ripa.in d.l.1.in prin.nu.11.ff.quo. bono. quamquam Saliceti opinionem non viderit. Scribit etiam Ripa ita sensisse Bart.in d.l.1.nu.3.versi. vel si volumus. dum illius † textus verba ita expo-
69 nit: possides, possideésve, si nihil vsucaptum sit. id est, si nũc possideres,& tua culpa desijsti possidere, & alius, qui tuo facto cœpit possidere,vsucœpit.

Verum,si hic sensus perpendatur,probat potius is tex. hãc declarationem Saliceti, quam opinionem Ripæ: quia exceptiua hæc,si nihil vsucaptum esset, cum diuersum casum à regula immediatè præposita referat, ostẽdit, quod perfecta vsucapione, restitutioni ex edicto locus non est. Credo,tamen hunc sensum non esse probabilem,siquidem fieri potest,quòd is possidens pro hærede, vel pro possessore iusto errore alienauerit rem illam, atque ita culpa careat. Accidit quod alius est probabilior illorum verborum sensus, quemadmodum supra retuli quæstione decimatertia.

QVAERO decimosextò, an † concedatur hoc 70
interdictum cõtra eum, qui tempore litis motæ non possidebat: sed deinde tempore sententiæ possidere cœpit?Ripa in d.l.1.in prin.num.10.ff. quo.bonor.negat concedi. Ego rectius opinor duos casus distinguendos esse.

Primus est casus quando hic bonorum possessor hoc remedio agit contra aliquem rei singularis possessorem, illam singulariter petendo. tunc in ea petitione non continentur, quæ deinde tempore sententiæ is conuentus possidere cœpit. Hoc in casu procedere videtur opinio Ripæ, ex regula. l. non potest.ff. de iudicijs. Quæ confirmatur ex eorum sententia, 71
qui scripserunt,in petitione † hæreditatis,quæ iudicium vniuersale habet, non comprehendi cœpta possideri tempore sententiæ. Huius opinionis fuerunt Abbas & Felin. in c. 2. de libelli obla. ille nume. 25.iste nume.11.versi.sexta conclusio. Alexan. in l.edita.num.10.& ibi Iason.num.12.C. de edend. ita declarantes.l.4.ff.de petitio.hæred.Verum opinor Ripam malè sensisse, cùm & in hæreditatis petitione verior sit ✳ opinio & recepta magis, quòd etiam si res vna ✳ singularis à reo conuento possessa, petita fuerit, cætera, quæ cœpta sunt possideri tempore sententiæ: in ea petitione veniunt. Ita enim affirmarunt Butr.Barba. & Imola in d.ca.2.de lib. obla. Fulgos. Riminald. Aretin.& Socin.d.l.edita.C. de eden. & ibidem Decius numero 25.Alciat.& Curt. Iun.numer.64. & Purpur.numero 25.& hanc esse veriorem & receptiorem censuit Didacus Couarr.libro practica.quæstio.cap. 12.numero 6.& si rectè perpendatur,ab hac sententia non differt Ripa.d.l.1. numero 10. ff. quor. bonor. dum deinde paulò post, versic. Sed certè, conatur reddere rationem inter illud iudicium petitionis hæreditatis, & hoc quor. bonor. Cùm tamen hoc in casu vix bona ratio adferri possit, siquidem vtrumque vniuersale est, & dum petit hic bonorum possessor rem illam sibi, vt bonorum possessori restituri in consequentiam petit & omnia quæ ab illo possiderentur: vt etiam in ipso hærede. Hanc sententiam aduersus Ripam probare etiam videtur.l.1. ff.quor.bonor.in illis verbis, possideréve. iuxta expositionem Dini & Iaco.de Aret.quam eo loci recenset Bartolus.nume.3.versic. Hæc solutio. Nisi diceremus, quod possides vniuersali petitione proposita restituies.

Hic casus fortius procederet quando bonorum possessor in vniuersum peteret bona hæreditaria ab eo, qui rem vnam solam possidet. nam tunc vniuersale illud iudiciũ complectitur, deinde possessa tempore sententiæ, quemadmodum in petitione hæreditatis.d.l.4.ff. de petit.hæred. Et quemadmodum admonui, non differt illud petitionis hæreditatis iudicium ab hoc nostro.

Secundus est casus, cùm agitur in vniuersum hoc remedio, sed contra eum qui nihil penitus possidet. tunc etiam si tempore sententiæ reperiretur possidere, non tamen iudicium hoc procederet: quia non potuit ratione alicuius rei fundari. & iam admonui suprà q.10.hoc interdictũ cõcedi nõ posse contra non possidentem. Confirmatur ex sententia Ripæ. d. l.1. numer.10. versic. tenendo. ff. quor. bonor. post Castrens. in l.vltimo.§. si quis cum. ff. de petitio hæred. qui dixerunt, in hoc iudicio non venire deinde possessa, cùm ab initio nihil possidebat & facta interrogatione, is conuentus respondit se nihil possidere.

72 QVAERO decimoseptimò, an † remedium huius interdicti concedatur contra debitores hereditarios? Et non concedi, manifestè probat.l.2.ff. quor. bonor. quo loci Ripa numer.1. illam rationem red-
73 dit, quòd licet † debitorum persona creditori obligata sit,ab eo tamen creditore dici non potest possessa.l. cùm hæredes.§. vltim.ff.de acquir. possess. Alia ratione vtitur Ripa. quòd scilicet hoc interdictum est in rem scriptum. l.1.§.vlt.ff. de interdict. non ergo competit pro obligationibus merè personalibus.
74 Quocircà differt hoc † remedium ab illo.l.vlt. C. de edi.diui Adr.toll. quod etiam contra debitores hos hæreditarios conceditur, vt differentiam hanc annotauit Ang.Aret.in §.quadrupli.num.39.in fine.Inst. de actio.nec dissentit Alex.in d.l.vlt. nume.25.& ideò Roma.consi.31.nu.6.versi. considerandum enim, re-
75 spondit.hoc interdictum non reddi,contra personaliter obligatum.

76 QVAERO decimooctauò, an hoc † remedium concedatur contra vsufructuarium? Roma. consil. 312.Circa propositam.num.1.respondit,concedi,ex l. 1.§.quod ait Prætor.ff.quo.bono. nõ enim licuit ipsi vsufructuario sua manu accipere & ingredi bona, è
77 quibus vsumfructum percipi potest. † Quamquam illum non perdat si palam sua auctoritate est ingressus, vt ipse Romanus ait, quem in hoc sequuti sunt Iaf.in l.talis scriptura,num.43.de leg.1. & Decius in l. vltim.nume.41.versic.nisi dicamus.C. de edicto diui Adr.tollen.

QVAERO decimononò, an hoc interdictum
78 † reddatur etiam pro rebus,quas testator non possidebat, sed solùm detinebat? Et concedi scripserunt Bart.& Salic.in l.1.C.quo.bono.ille nume.12.iste in fine.Ang.Aret.in §.quadrupli.nume.39. Instit.de actio. quos sequutus est Ripa.in l.1.in fine.ff.quo. bonor.& Bellonus consi.35.nu.5.idq; ex l.1.in princ.ff.eo.quor. bonor.dum inquit, concedi de his bonis, &c. Nam
79 † de bonis dicuntur & illa, quæ non solum possessa sed etiam detenta fuerunt.l.rem in bonis.ff.de acquirer.domin.

80 QVAERO vigesimò † an hoc remedium concedatur ad singulas res? In hac quæstione tres opiniones Doctorum fuerunt. Vna fuit opinio glossæ in l. secunda, in verbo, possident. C.quo.bonor. Cyni l.1. C.eo.Salic.in rubr. & in l.2.illo tit. Ange.Aretin.in §. quadrupli.num.35.36.Inst. de actio. & Ripæ in l.1.nu. 15.ff.quor.bonor.Bellon. consil.35.numer.5.in fine.hi affirmarunt concedi. Illa ratione mouẽtur quod interdictum hoc conceditur contra possidentem pro possessore qui rem vnam tantum possidere potest.ergo ratione vnius rei conceditur.Adfertur & in hanc
81 sententiam tex. † l.hoc amplius.ff.de furtis. Nec aduersatur (inquit Ripa) quod respondent glo.Bart.& Ang. in d.l. hoc amplius. ibi non agi interdicto quorum bonorum, sed potius ex illo de tabulis exhibendis, præparatorio huius interdicti, quorum bonorum, quia verè & clarè is textus ait, agi quorum bonorum vt tabulæ restituãtur, quas quidem tabulas hæreditarias idem Vlpianus subsequenti lege ad d.l.hoc amplius.appellat.

Secunda est opinio glossæ in d. l. hoc amplius, quam tacitè approbarunt ibi Barto.& Angel.nempè

hoc remedium non concedi ad singulas res.idq; ex l. 82
1.§.hoc interdictum.ff. quor. bonor.dum inquit, ad vniuersitatem bonorum, non autem ad singulas res pertinere. Verum altero ex duobus modis respondet ibi glossa,quas quidem responsiones, glossæ nomine suppresso, probauit ibi Ripa.nu.15. Illam secundam responsionem sequor, vt dicamus, hoc interdictum pertinere ad vniuersitatem bonorũ, hoc est,ad eum, qui successit in vniuersitate.

Tertia fuit opinio Soc.sen.in cons.33.col. penult. lib.1. qui respondit, interdictum hoc directum non dari ad singulas res, vtile verò cõcedi. Verum, inquit Ripa d.l.1.in fi.versi.tertiò respondetur.ff.quo.bono. probabile hoc non esse,quia ex quo datur legis dispositione.d.l.1.est directum, non autem vtile: iuxta traditiones Barto. & Alex. in l.si curatoris.C. de nego. gest. Cum illa magis ✳ recepta opinione sentio. ✳ Quam quidem duobus modis declarat Ripa, cùm res possessæ à testatore non fuerunt, & quò ad res incorporales.Sed de his suis locis satis dictum. 83

QVAERO vigesimoprimò,an hoc † remedium pro iuribus incorporalibus, vt est, pro vsufructu, vel seruitute, vel pro iurisdictione Castri cõcedatur, & concedi affirmarunt Ang.in l.2.C.quor.bonor. Salic.in l.1.oppo.1.& l.vltim.C.eod. Castren.in l.vltim. nume.15.C.de edicto.diui Adr. tollen.& clarius hanc probauit, & ✳ communem dixit ibidem Zuchard. ✳ num.362.Ripa in l.secunda, nume.2.ff.quor.bonor.& Bellonus consilio 35.numero quinto, ea ratione prima ij adducti sunt, quòd possessores prædiorum debentium seruitutem, dicuntur possessores corporum.l.1.§.& generaliter.iuncta.l.3.§.vnde vi, & §.seq. ff.de vi & vi arma. Sed contra corporum possessores conceditur hoc interdictum, quorum bonorum.l. 2.ff. quorum bonor. Præterea & secundò, iam videmus, interdictum vti possidetis, quod pro rebus corporalibus conceditur.l.1. §. hoc interdictum. ff. vti. possid. pro † ipsis seruitutibus etiam competere.l.si- 84
cuti.§.Aristo.ff.si seruit.vend.ergo idem in hoc remedio nostro.

Quocircà malè senserunt gloss.Barto. & alij nonnulli in l.2.ff.quor.bonor.& Alex.l.vlt: num.25.C. de edicto diui Adr.toll. & Barto.l.1.§.quod ait, in fin.ff. quor.lega.& Gratus consi.149.num.12.lib.2.dum opinati sunt, hoc remedium pro rebus incorporalibus non concedi, ex † tex.d.l.2. quo probatur hoc reme- 85
dium non concedi pro iure debiti contra debitores personales, cum eorum persona non possideatur: quemadmodum neciura. Verùm, vt animaduertit Ripa d.l.2.numer.2. is textus non negat, hoc interdictum concedi pro iuribus incorporalibus, quæ quasi possidentur.l.3.in prin.& l.naturaliter in prin.ff.de acq.possess.nam d.l.2. se restringit ad debitores hæreditatis, qui possideri non possunt, vel quasi, & qui in bonis nostris non esse dicuntur.l.qui filios.C.quę res pigno.oblig.poss.Ita etiam declarat Beroius in cons. 43.num.18.lib.3.quo loci ait, hoc interdictum esse vtile non autem directum.

QVAERO vigesimosecundò, an hoc † remedi- 86
um pro annua præstatione & pensione concedatur? Difficilis est iuris quæstio. quam tamen absolui in commentarijs. De recupe.possess. remedio primo,q. 8.num.87.Quo loci duo affirmaui: vnum,hæc interdicta concedi pro annua præstatione reali, ex sententia Inno. Abba. & aliorum in c. peruenit, de censib. atque ita scribit in specie nostra Ripa in l.2. num.3.ff. quor.bonor.Roma. consil.311.nume.6.& alios retuli d.numer.87.quibus accedit Vbertinus Zuchardus in l.vlt. nu.358. vbi hanc esse ✳ communem testatur. C. ✳ de edic.diui Adr. tollen. dum loquitur de eo beneficio ex d.l. vlt. & eo loci Zuchardus reijcit opinionem glo.& Bar.in l.1.§.quod autem.ff.quo.bono.qui cõtrarium nisi sunt sentire.Secundũ,quod affirmaui illud est,hęc † interdicta nõ cõcedi pro pensionibus, 87

atque

Universidad de Deusto
Biblioteca

atque ita præstationibus personalibus inter multos huius opinionis retuli Barto. in l.2. in fine, & ibi Ripam nu.3.ff. quo. bono. qui in specie huius nostri remedij loquuntur. Illis nunc accedit Zuchardus in l. vlt.nume.359.C.de ed.diui Adr.tollen.qui respondet text. c. ficut. de re iudi. qui aduersari videtur inquit enim loqui de reali præstatione.id, quod ostendunt illa verba,restitutionem,&c.Eandem sententiam probauit Beroius in consilio quadragesimotertio, numero decimoquinto libro tertio,quo loci numero decimosexto, scribit hoc remedium non directò sed vtiliter concedi.

88 QVAERO vigesimotertiò,an in † causa huius remedij offerendus sit libellus? Barto.in lege,vltima numero decimoquinto, C. de edi. diui Adr. tollen. vno verbo docuit,offerendum esse. Idem clarius affirmauit Ang. Aret.in §.quadrupli.nume.38. Inst.it.de actio. Quorum sanè sententia comprobari potest ex his, quæ fusius dicemus infrà in quarto remedio. quæstio.57.

89 QVAERO vigesimoquartò, an hoc † remedium adipiscendæ possessionis cumulari possit cum remedio recuperandæ? Doctores nostri nō parum perplexè loquuntur: quia Baldus & Afflictus,quos nūc referam, pugnantia videntur scribere, quò clara & aperta sit hæc iuris quæstio, aliquot casus ego distinguo.

90 Primus est cum duo hæc † remedia circa idem ab eodem cumulantur, tunc non admittitur cumulatio: ita clarè docuit Rom. in l.naturaliter.§. nihil commune.nu. 14. versi. aut intentatur circa idem. ff. de acq. possess. & eo loci idem scribunt Ias.nume.153. & Fernandus cap.3. nume.48. atque ita intelligo Baldum in l.incerti,q.11.num.17.C.de interdict.Ea est ratio, quia hoc interdictum adipiscendæ præsupponit hæredem seu bonorum possessorem nunquam possedisse.§.sequens. Inst. de interdict. & diximus suprà in præludijs. Interdictum verò recuperandæ præsupponit actorem aliquando possedisse, sed vi priuatum fuisse, vt diximus in præludijs tractatus. De recuper. possess. & hanc sententiam clarè probat tex. d.§.sequens. & confirmatur ex his, quæ scripsi infrà in quarto remedio.q.63.

91 Secundus est casus,quando hæres : seu bonorum possessor † mouet hoc interdictum ex sua persona & illud recuperandæ ex persona defuncti spoliati, cui successit,tūc cumulatio admittitur : ita intelligo Afflictum decis.118. dum ea ratione vtitur, quod interdictum recuperandæ redditur & hæredi spoliati defuncti.l.1.§.hoc interdictum.ff.de vi & vi arm.Potest ergo hic bonorum possessor,vel hæres petere ex persona defuncti sibi restitui possessionem, & ex sua se mitti in possessionem bonorum & iurium, quæ defuncti erant.

92 Tertius est casus cùm agitur † diuersis respectibus,tunc admittitur cumulatio:ita in specie Roma. in d.§.nil commune. nume.14.versi. aut loquimur in interdicto.quem ita intelligo,si rectè spectentur,quæ deinde subiungit in subsequenti verficulo. Ea est ratio,quod hoc in casu nulla aduersatur regula cumulationis impeditiua. Huius autem casus exemplum est manifestum ex his, quæ scripsi infrà 4. remedio. q.62,& 63.

93 Quæri hic potest an hoc † remedium simul cum illo retinendæ possessionis cumulari possit. quæstionem tamen hanc credo satis explicatam ex his, quæ scripsi infrà remedio sequenti. q.31.& infrà remedio 4.q.62. Non enim in his multum inter se distant hæc remedia adipiscendæ possessionis, siue quorum bonorum, quorum legatorum, & l.vlt. C. de edi. diui Adri.cùm vna sit de omnibus ratio.

94 QVAERO vigesimoquintò † libelli forma qualis esse debeat in hoc remedio? Ange.Aret.in d.§.quadrupli. nu. 42. Inst. de actio. docuit ita formari posse.Ago. contra Titium, qui possidet talem hæreditatem,& eius bona pro hærede, vel pro possessore, vel qui detinet talem rem hæreditariam Seij, quæ erat in bonis dicti Seij tempore eius mortis, & cuius Seij ego sum hæres siue ex testamento, siue ab intestato, vt proximior agnatus (vt casus acciderit) cuius hæreditatem adiui. Verum, quia hæres constitui debet possessor bonorum defuncti, peto per vos & officium vestrum, me in possessionem dictæ hæreditatis, vel talium bonorum constitui vel tales res mihi tradi, & d. Titium detentatorem condemnari mihi ad tradendum dictarum rerum possessionem. Hæc Angelus Aret. & rectius quàm scripserit Odofredus tract. De interdictis.c.12. scribit etiā Specul.in tit. De testamentis.§.nunc dicendum.nu.3. & cum eo Afflic. decis.118. nu.2. posse in hoc libello concludi hoc modo : quare peto mihi restitui possessionem. Illud tamen est annotandum non habere necesse † bonorum 95
possessorem exprimere certum : ita probat.l.1.§. hoc interdictum.ff.quo.bono.quam sic intellexit Bart.in l.vbi autem.§.qui illud.ff. de verb. oblig. & ibi apostilla.& Ripa.l.1.§. quia autem,num.5.ff.quor.lega.at enim sufficere rem petere si extat, & si non extat, æstimationem.

QVAERO vigesimosextò, quæ † probationes 96
sint in hoc remedio necessariæ? Barto.in l.2.num.2.ff. quo.bono.& in l.1.nume.10.C. eo.scriptum reliquit, sufficere probationes semiplenas. Idem docuit ipsemet Bar.in l.2.§.vlt.ff.vbi in rem actio.& hoc esse adnotatione dignū censuit Matthæs. not. 2. Nota quod in iudicijs.Ang.Aret.in §.quadrupli.nume.37.Inst.de de actio.Ruin.consi.106.num.18.lib.5.qui affirmarunt sufficere probationes summarias. Idem respondit Gozad.consil.12.num.11.consil.50.num.2. & num.5.& consil.99.nume.2.Paris.consil.10.nume.32.lib.2.Alciatus resp.389. nume.5.& Bellonus consil.35. nume.6. & Beroius. in consil.43.num. 46.lib.33. & alios nonnullos in hanc sententiam retuli in commentarijs.De recuper.possessi.Remedio.15.num.410.Verùm contrariam opinionem tuetur Ripa in l.2.num.8. ff. quorum bonor.& egregiè declarat Salic.in l.1.col.2.versi.or attende.C. eod. & hanc veriorem & à multis alijs receptam scripsi.d.remedio 15.nume.413. Quo sanè loco à fortiori in eo recuperandæ possessionis remedio, quod est hoc ipso adipiscendæ fauorabilius, affirmaui non sufficere semiplenas & summarias probationes.

QVAERO vigesimoseptimò quæ † sint necessa- 97
riò in hoc remedio probanda? Primò probare debet actor se defuncti, cuius bona petit,filium † esse.l.1.C. 98
quor. bonor. quæ sanè probatio sufficit, si præsumptiuè fiat.ita Bar.d.l.1.nu.2.C.quor.bonor.& ibi Baldus in fine. Salic.col.2.versi.oppono quintò. idem respondit Bellonus consil.35.nu.3. Qua de re plura scripsi in commentarijs.De arbitrarijs iudicum,lib.2.casu 80. Verùm aduersus hanc Doctorum sententiam excitatur difficultas, quod necesse non sit in hoc iudicio probare filiationem, quandoquidem antequam locus sit huic remedio, debet hic actor agnouisse bonorum possessionem.d.l.1.C.quo.bono.& dixi suprà.q.1. quæ quidem agnitio † fieri non potest, 99
nisi is agnoscens ostendat se filium esse.l. seruus.ff. de bono.possess.& l.filium.§.si quis.ff.de lega.præstand. Si ergo fit tūc filiationis probatio, frustrà noua probatio requiritur tempore quo hoc interdictum intentatur : cùm acta in vno iudicio probent in altero inter easdem partes. l.2. C. de eden. Respondet huic dubitationi gloss. in d.l.1.C.quor. bonor.primam illam filiationis probationem fuisse in dubium reuocatam in hoc secundo iudicio,eò quia facta non fuit in figura iudicij, lite contestata cum aduersario, nec aliqua causæ cognitio adhibita fuit, non etiam plenè probatum, quocirca nihil illa operatur in hoc secundo iudicio. d. l. seruus. de bonor. possess. & ad l.

ad l.filium.§.si quis. de leg. præstan. cum glo. senserunt apertè Baldus ibi d.l.1.nume.2.C.quo.bonor.& Salic.col.2.versi.oppo.sexto.& vere non dissentit ibi Bart.num.4.Sunt & alij,qui dixerunt,non esse necesse hac de re hic disputare, siquidem hodie non requiritur petitio,sed sola agnitio bonorum possessionis sufficit, ex l. vlt.C. qui admitti. non ergo aliqua probatio tunc requiritur, & per consequens frustrà
100 obijcitur de probatione olim facta. Verùm respondet † Iacob.Butrigar.distinguendo tres actus.

Primus est, cum agnoscitur bonorum possessio contra tab. iuxta formam.d.l.vlt.C. qui admitti.tūc (inquit Butrig.) non rumpitur testamentum, sed petens consequitur ius rumpendi, quocirca hoc in casu nullæ fiunt probationes.

Secundus est actus ius ipsum, quo postea petitur per contra tab.testamentum rumpi.dato libello,lite contestata, sicut in quærela, vt.l.filio.§.1.ff. de inoffi. test.& l.vt liberis.C.de colla. Hoc in actu atque iudicio (inquit Butrig.) non fiunt plenę probationes quia fieri sperantur in hoc interdicto,quorum bonorum vel in hæreditatis petitione. ita is intellexit. d.l.1. C. quo.bonor.

Tertius est actus, cùm scilicèt intentatur hoc interdictum, seu iudicium, quorum bonorum, tunc actor plenè filiationem debet probare. d. l.1. C. quo. bono. ita etiam si ageret petitione hæreditatis. Hanc actuum distinctionem reiecit Barto. in d.l.1. nume.6. Nam inquit ipse illo primo in actu verius est, quod testamentum rumpitur ex sola agnitione bonorum possessionis,si modò is agnoscens ius rumpendi obtinet.ita sensuit glossa.in l. vlt.§. nos itaque in verbo antiqua.C.de cura.furio.Ang.& Imola in l.filio præterito.ff.de iniusto rup. & irrit. testam. & in l. ita tamen. §. quoties. ff. ad Trebell. & cum Bart. hic sensit & Salicetus. Prætereà (ait Barto.) duo tantum actus cōsiderari possunt, agnitionis scilicet, qua testamentum rumpitur(vt dixi)Secūdus, cum intentatur hoc interdictum,quorum bonorum, in quo semiplena probatio (inquit Bart.) sufficit. Hoc reprehendit & rectè Salicet. hic, quia imò plena probatio requiritur : quemadmodum superiore quæstione exposuimus.Praxim huius quæstionis recenset Bald.in d.l.1. in princ.C.quo.bono.

101 QVAERO vigesimooctauò quanti † temporis prę scriptio obijci possit aduersus hoc remedio agen-
* tem? * Recepta Doctorum opinio est, præscriptionem triginta annorum saltem obijci posse : cùm interdictum hoc perpetuum sit. ita Bart. & cæteri in l. 1.ff.quor.bono.Ang.Aret.in §. quadrupli.num.41.Instit.de actio. & Bellonus consil.35. nu.7. & conferunt quæ scripsi suprà quæst.13. versi. In eo omnis. Quod tamen declaratur, cùm exceptio hæc incontinenti probatur,ita in specie respondit Bellonus dicto consil.35.num.7.ex his, quæ scripsit Decius in l.vlt.num. 22.C. de edic. diui Adr. toll. & consil.56. ad finem, id quòd declarabimus infrà remedio 4. q. 93. quo loci plura dicemus.

102 QVAERO vigesimononò, an huic † bonorum possessori agenti obijci possit dominij exceptio? Duo casus ita distingui possunt.

Primus est, cum probationes super hac dominij exceptione non offeruntur statim & incontinenti tunc hęc exceptio non impedit huius remedij executionem:ita sensuit gloss. in l.1.in princ. & ibi post alios Ripa num.12.ff.quo.bono. idem docuit Ang.Aret. in §.quadrupli.nume.41. Inst.de actio. Decius consil. 424.num.20.Rola.à Valle.consi.1.num.73.lib.1.vbi similia recenset. & Afflict. decis.14. nu.4. alios mox re-
103 feram.Illa est ratio,quod, cum iudicium hoc † summarium fit, nullam admittit exceptionem altiorem requirentem indaginem, atque cognitionem l. fi is à quo.ff.vt in possess.lega.cum sexcentis similibus,quę aliquando retuli in commentarijs de recupera. possess. Remedio primo.Et hæc ratio est probabilior illa,qua vsus est † Fabius in l.naturaliter.§.nihil com- 104
mune. numer.63. versi. cur autem, de acquir. possess. dum inquit, ob id in his possessorijs non admitti has exceptiones, quia posset quis parare sibi exceptiones, & deinde occupare bona, atq; ita sua manu sibi iusdicere. Hæc ratio solùm militat cum quis non possidens occuparet, & deinde vellet retinere : de quo nos non disputamus. Rursus idem esset cùm incontinenti hæ probationes offeruntur, quod falsum esse statim ostendemus.

Secundus est casus, cùm super hac oppositа dominij exceptione offeruntur probationes statim & incontinenti, tunc impeditur huius remedij executio:ita * omnes affirmant, vt Bar.in l.1.num.3.ff.quo * leg.& in l.vlt.num.2.C. quor.bonor. & ibi Baldus & Salic.ad finem.idem Barto.in l.si de vi,& ibi latè Castren.ff.de ind.Ang.consi.135.Sancius Ancha.consi.145. In prædicta quæstione.Henricus Boic.1.cap.Cùm venissent col. vlt. de institut. vbi Corneus consil.232. num.15.lib.4. Ang.Aret.d.§. quadrupli.nume.41.Inst. de action.Afflict.decis.14.num.4.Ripa in l.1.nume.12. ff.quo.bono. & Soc.iun.consil.73. num.6.lib.1.& nouissimè eruditissimus Cacheranus in decis.26. num. 3.14. His accedit. Rubeus in l.naturaliter. §. nihil cōmune. num.184. de acquir.poss. Verùm ibidem Fabius.num.62. dissentit, ex † tex.l.vlt.C.quo.bonor.qui 105
absolutè ait, dandam esse possessionē omnibus frustrationibus amputatis. & ibi frustratio, inquit Fabius sumitur, non pro dilatione sola, vt sensit ibi Bart. sed pro omni exceptione. Verùm rectius sensit Barto. quia sumitur pro dilatione frustratoria, hoc est, quæ longam habet cognitionem, non de ea, quæ potest statim probari. Id quod confirmatur ex his, quę scripsi, de recuperanda possessione,remedio primo.q.21. Quando autem dicatur proba io † incontinenti, explicaui in commentarijs, De arbitrarijs iudi- 106
cum,lib.2.casu 12. Declaratur hic casus vt non procedat † cum possessio est penes reum cū vitio : ita Bart. 107
in l.filiam fratribus.ff.ad Trebell.Dec.consi.404.col. pen.& consil.467.num.12.& Ripa l.1.num.13.ff. quor. bonor.

QVAERO trigesimò † an exceptio sententię la- 108
tæ in petitorio obstet agenti hoc remedio? Distinguendi sunt duo casus, vt superiore quæstione, cui hæc multum affinis est.

Primus est, cùm excipiens non offert † super hac 109
exceptione probationes incontinenti, tunc exceptio hæc obijci non potest, ex l. & an eandem.§. vlt.ff. de except.rei iud. Ripa l.naturaliter.§. nihil commune. numer.101. de acq.possess. quo loci declarat hunc casum, locum non habere in † beneficialibus, in qui- 110
bus indistinctè obstat exceptio, quæ proprietatem respicit: cùm illud possessorium annexam proprietatis causam habeat, & ob id semper ei obstat exceptio tituli, atq; ita dominij, vt scripsi in commentarijs,De recuper.poss.remedio 15.q.36.num.458.

Secundus est casus,cùm † excipiens offert super 111
hac exceptione probationes incontinenti : tunc hæc exceptio impedit hoc remedium : ita absolutè de iudicio possessorio adipiscendæ loquens docuit Soc. iun.d.§. nihil commune. nu.152. & clarius Ripa in d. §. nihil commune.num.101. qui alios recenset. & eo loci declarat duobus modis. Primò, cùm sententia solùm absolutoria ab ordine iudicij lata fuit : nam ex quo illa non efficit absolutum esse dominum, nec illius sententiæ exceptio impedit hoc remedium. Idem docuit Rubeus in l. naturaliter.§. nihil cōmune.nu.180.de acq.possess.Ea est ratio, quia licet † absolutus fuerit reus, non tamen sequitur, eum esse do- 112
minum.quod declarat & Corneus consilio 126.num. 6. lib. 4. Secundò (inquit Ripa) non procedit † in 113
possessorio adipiscendę intentato in pœnam rei conuenti, iuxta glossam l.vlt. ff. de rei vend. cum alijs à

Ripa

Universidad de Deusto
Biblioteca

ipa relatis, & post Angelum in d.l. vlt. in fine, idem ocuerunt Iaſ. in d.§. nihil commune. num. 42. & Rueus num. 185. licet enim ratione † mendacij negans ſe oſsidere, faciat aduerſarium ſuum actorem non tamen facit eum dominum. quod declarat Gomeſ. in §. ex maleficijs. nu. 16. Inſtit. de act. & in regula Cancel. De triennali poſſeſſore. q. 7. attamen non poteſt hic mendax, impedire poſſeſſorium, per exceptionem dominij probandam.

QVAERO trigeſimoprimo ac vltimò, an à † ſententia lata in hoc iudicio appellare liceat? Hanc quæſtionem in ſpecie propoſuit Ripa in l. 2. numero 10. ff. quor. bono. & non appellari cenſuit. Idem probarunt Maranta in praxi iudiciorum, parte 7. principali. num. 9. Benintend. conciuſ. 79. numer. 6. & Doctiſsimus Cacheranus præſes in deciſionibus Pedemon. deciſ. 25. num. 9. Verùm, cùm hæc iuris quæſtio pendeat ab his, quæ ſcripſi in tract. de recuper. poſſeſſ. remedio nono. q. 49. & remedio 15. q. 42. & alia permulta referam infra in hoc tractatu, remedio 4. q. 95. ob id iam ſemel tractata non repeto. Hæc ad primum adipiſcendæ poſſeſsionis remedium.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum quorum legatorum, quod.*
2 *Interdictum quorum legatorum, æquitatem habet.*
3 *Iuſdicere ſibi ipſi, rationi naturali repugnare.*
4 *Vim facit creditor, qui ſua auctoritate ex re debitoris ſibi ſoluit.*
5 *Iudex nec ſibi, nec ſuis iuſdicere poteſt.*
6 *Ratio qua interdictum, quorum legatorum, eſt inuentum.*
7 *Ripæ & aliorum lapſus.*
8 *Legata ante aditam hæreditatem non deberi.*
9 *Conſtitutio. l. non eſt dubium C. de legatis, quid differat ab interdicto quorum legatorum.*
10 *Interdictum quorum legatorum, quomodo differat ab illo quorum bonorum.*
11 *Remedium quorum legatorum, an reddatur hæredi de iure ciuili.*
12 *Hæreditatis petitionem intentari ſimul poſſe cum remedio quorum legatorum.*
13 *Remedium quorum legatorum, an reddatur hæredi hæredis.*
14 *L. vnica. C. quo. lega. declaratur.*
15 *Interdictum quorum legatorum, an reddatur hæredi vlterioris gradus.*
16 *Succeſſoris appellatione quis veniat.*
17 *Interdictum quorum legatorum, an reddatur hæredi bonorum poſſeſſoris.*
18 *Interdictum quorum bonorum, an fideicommiſſario vniuerſali competat.*
19 *Fideicommiſſarius vniuerſalis hæres eſſe dicitur.*
20 *Remedium quorum legatorum, an reddatur hæredi ſuccedenti ab inteſtato.*
21 *Interdictum quorum legatorum, an reddatur contra fideicommiſſarium ſingularem.*
22 *Fideicommiſſarius ſingularis non poteſt ſua auctoritate capere fideicommiſſum ſingulare.*
23 *Interdictum quorum legatorum an reddatur contra fideicommiſſarium vniuerſalem.*
24 *Falcidiæ appellatione trebellianica continetur.*
25 *Cornei reſponſum. 232. vltimo dubio, libro quarto. declaratur.*
26 *Interdictum quorum legatorum, an reddatur contra hæredes legatarij & fideicommiſſarij.*
27 *Remedium quorum legatorum, an reddatur contra ſingularem ſucceſſorem legatarij, & fideicommiſſarij.*
28 *Interdictum quorum legatorum, eſſe ſcriptum in rem.*
29 *Interdictum vnde vi, non reddi contra ſucceſſorem ſingularem.*
30 *Remedium quorum legatorum, an reddatur contra legatarium, qui volente hærede rem legatam occupauit.*
31 *Falcidiæ detractionem cenſeri ab hærede remiſſam, cùm conceſsit legatarium ſua ſponte legatum occupare.*
32 *Interdictum quorum legatorum, ceſſare cum hæres etiam ex poſt permiſit legatario occupare legatum.*
33 *Remedium quorum legatorum, ceſſare, cum legatarius tacita hæredis voluntate legatum occupauit.*
34 *Mater ſecundo nubens, filio ſuccedit, ſi is ab inteſtato mortuus eſt, omiſſa accuſatione.*
35 *Interdictum quorum bonorum, ceſſare, cùm legatarius legatum occupauit volente hærede, quem deinde factipœnituit.*
36 *Voluntas non dicitur niſi perſeueret.*
37 *L. ſi pro parte. §. verſum. ff. de in rem verſo. conciliatur cum. l. 1. §. prodeſt. verſ. vnde. ff. quo. bono.*
38 *Conditio ſi nupſerit, ſi filios ſuſceperit, momento perfici.*
39 *Remedium quorum legatorum, ceſſare pro ea parte, pro qua ab altero hæredum eſt conceſſa facultas legatario occupandi legatum ſua ſponte.*
40 *Interdictum quorum legatorum, non ceſſare ob licentiam ab hærede ante aditam hæreditatem conceſſam legatario, vt ſua ſponte legatum occupet.*
41 *L. 1. §. quod ait. ff. quo. lega. declaratur.*
42 *Remedium quorum legatorum, an reddatur contra legatarium, qui legatum occupauit ex voluntate teſtatoris.*
43 *Teſtatorem concedere poſſe legatario facultatem occupandi legatum ſua ſponte.*
44 *Remedium ſeu diſpoſitio. l. non eſt dubium. C. de leg. ceſſare cum teſtator permiſit legatario legatum occupare.*
45 *Interdictum quorum legatorum, non reddi contra fideicommiſſarium, cui à teſtatore data eſt licentia occupandi rem fideicommiſſam.*
46 *Remedium quorum legatorum, non reddi contra fideicommiſſarium cui tacitè à teſtatore data eſt licentia occupandi fideicommiſſum.*
47 *Teſtator conſtituendo legatarium vel fideicommiſſarium ſui teſtamenti executorem conceſsiſſe dicitur tacite licentiam occupandi legatum ſua ſponte.*
48 *Licentia occupandi ſua auctoritate legatum, dicitur conceſſa à teſtatore legatario, ſi prohibuit hæredem vim inferre ipſi legatario.*
49 *Verbum, præcipito, quid ſignificet.*
50 *Verba, accipiat, capiat, an tribuant facultatem accipiendi ſua ſponte.*
51 *Verba illa, moleſtia non inferatur, quid operentur.*
52 *Licentia occupandi legatum ſua ſponte dicitur à teſtatore conceſſa, qui voluit libere rem illam peruenire ad legatarium.*
53 *Verbum, libere, quid operetur.*
54 *Vſufructu relicto vxori licentia conceſſa dicitur, vt illum ſua ſponte occupare poſsit.*
55 *Remedium quorum legatorum, an competat contra legatarium, cui teſtator viuens rem tradidit.*
56 *Donationem cauſa mortis ſapit traditio à teſtatore viuente facta.*
57 *Interdictum quorum legatorum, an reddatur contra legatarium, apud quem res reperitur ſine vitio.*
58 *Remedium quorum legatorum, an reddatur cõtra legatarium, qui legatum tunc occupauit cùm periculum erat in mora.*

59 *Pericu-*

59 *Periculum vbi eſt in mora licent quæ alias non licent.*
60 *Legatum alimentorum dilationem non admittit.*
61 *Legatum pro ſepultura factum dilationem non recipit.*
62 *Legata, quæ dilationem non recipiunt, deberi etiam ante additionem hæreditatis.*
63 *Legatum ex cauſa ſtudiorum non recipit dilationem.*
64 *Remedium quorum legatorum, an reddatur contra inſtitutum in re certa.*
65 *Inſtitutus in re certa hæredis nomen obtinet quo ad occupandam rem legatam.*
66 *Interdictum quorum legatorum, an locum habeat cùm legatarius legatum occupauit nullo exiſtente hærede à quo peti illud potuerit.*
67 *Vxor relicta vſufructuaria dum viuit, an ſua ſponte legata occupare poſsit.*
68 *Falcidiam non detrahi à legato vſusfructus omnium bonorum.*
69 *Remedium quorum legatorum, an reddatur contra legatarium, qui conſuetudine permittente legatum ſponte ſua occupauit.*
70 *Conſuetudo legis vim obtinet.*
71 *Interdictum quorum legatorum, an reddatur contra legatarium, qui occupauit legatum, eo caſu quo hæres falcidia vetebat priuandus.*
72 *Falcidia ceſſat vbi confectum non fuit inuentarium.*
73 *Remedium quorum legatorum ceſſare cum hæres vniuerſalis trebellianicam non detrahit.*
74 *Trebellianicam perdit hæres ob non confectum inuentarium.*
75 *Hæres perdit relicta à teſtatore cùm intra debitum tempus non ſatisfacit illius voluntati.*
76 *Hæres tunc perdit relicta à teſtatore cùm admonitus non ſatisfacit voluntati teſtatoris.*
77 *Interdictum quorum legatorum, ceſſare cùm teſtator prohibuit detractionem falcidiæ.*
78 *Remedium quorum legatorum, an reddatur contra cohæredem occupantem prælegatum.*
79 *Legare quis non poteſt ſibijpſi.*
80 *Remedium quorum legatorum, an reddatur contra donatarium cauſa mortis.*
81 *Donatarium cauſa mortis poſſe ſua ſponte rem donatam occupare.*
82 *Remedium quorum legatorum, an reddatur contra eum qui legatum auctoritate iudicis eſt conſequutus.*
83 *Iudicem non poſſe mittere in poſſeſsionem legatarium rei legatæ, ſed aliter paulò infrà.*
84 *Guidonis Papæ q. 483. & Alciati ſententia reſponſo 482. nu. 34. reiecta.*
85 *L. 1. §. 1. C. commu. de legat. ſenſus & declaratio.*
86 *Interdictum quorum legatorum, nõ reddi contra cauſam piam occupantem legatum.*
87 *Falcidiam non detrahi à legato piæ cauſæ.*
88 *Remedium quorum legatorum, reddi cõtra occupantem quaſi poſſeſsionem vſus. vſufructus. & ſeruitutis.*
89 *Interdictum quorum legatorum, reddi contra miſſum in poſſeſsionem legatorum conſeruandorum cauſa, ſi requiſitus recuſat reſtituere.*
90 *Spoliare dicitur qui non reſtituit requiſitus.*
91 *Hæres an teneatur ſatisdare legatario de legato reſtituendo antequam experiatur remedio quorum legatorum.*
92 *Satisdatum non dicitur, niſi ſatisdatum perſeueret.*
93 *Satisdatum tunc dicitur cùm cautio eſt idonea.*
94 *Qualitate ceſſante ceſſare diſpoſitionem.*
95 *Satisdatio facta pro parte de legato, intelligitur etiam ratione augmenti.*
96 *Accreſcens portio dicitur eadem cum illa, cui accreſcit de nouo.*
97 *Satisdatio, quam præſtat hæres de legato præſtando, an vltrò præſtanda ſit.*
98 *Fideiuſsio non præſtatur niſi petente parte.*
99 *Statutum Patauinum ſub rubr. De audiendis in iudicio cap. ſi aliquis ciuis, declaratur.*
100 *L. 1. C. quorum bonorum ibi, oblata, ſatisdatione, declaratur.*
101 *Satisdatio de legato præſtando, quo tempore ab hærede præſtetur.*
102 *Libellus offerri an debeat in remedio quorũ legatorum.*
103 *Libelli forma in iudicio quorum legatorum.*
104 *Libellus alternatiuè poteſt concipi in interdicto quorum legatorum. petendo ſcilicet rem ſi extat, & ſi non extat, æſtimationem.*
105 *Interdictum quorum legatorum, cumulari an poſsit cum petitorio.*
106 *L. 1. §. quia autem. ff. quorum legatorum, ſenſus & intellectus.*
107 *Interdictum quorum legatorum, cumulari an poſsit cum interdicto retinendæ.*
108 *Cumulari poteſt interdictum quorum bonorum cum illo retinendæ, diuerſis reſpectibus.*
109 *Interdictum retinendæ cumulari poſſe cum illo recuperandæ diuerſis reſpectibus.*
110 *Exceptio dominij obijci an poſsit contra agentem remedio quorum legatorum.*
111 *Leges non adaptari ad caſum rarò euenientem quomodo procedat.*
112 *Ripæ conſiderationes aliquot reiectæ.*
113 *Odoffredi & Oldradi opinio quædam improbata.*
114 *Fabij opinio improbata.*
115 *Interdictum quorum legatorum, an ſit famoſum.*

SECVNDVM ADIPISCENDAE poſſeſsionis remedium ex interdicto, Quorum legatorum.

HOC † interdictum, (inquit Vlpianus in l. 1. ff. quo. lega.) vulgò, quod legatorum appellatur. 1
Eſt autem & ipſum adipiſcendæ poſſeſsionis. & continet hanc cauſam, vt quod quis legatorum nomine, non ex voluntate hæredis occupauit, id reſtituat hæredi. Etenim † æquiſsimum Prætori viſum eſt, vnum quemque non ſibijpſum iuſdicere, occupatis legatis, ſed ab hærede petere. Repugnat certè & rationi naturali, quod ſua † manu quis ſibi iuſdicat: quemadmodum memoriæ proditum eſt ab Ariſtotele Polit. 3. cap. & Impp. Valen. Gratia. & Valent. l. 1. C. ne quis in ſua cauſ. iud. vel ius ſibi dicat, iniquum admodum eſſe exiſtimarunt, in re propria alicui licentiam tribuere ſententiæ. Hinc diuus Marcus, qui Philoſophi nomen meruit, vim † fieri arbitratus eſt à creditore, qui non per iudicem, ſed ſua auctoritate debitum repoſcit. l. extat. ff. de eo quod met. cauſ. l. creditores. ff. ad l. Iul. de vi priua. Huc etiam ſpectat, quod is, qui † iuriſdictioni præeſt, neque ſibi iuſdicere debet, neque vxori, vel liberis, neque libertis, vel cæteris, quos ſecũ habet, vti ait Vlpianus. l. qui iuriſdictioni. ff. de iuriſd. omn. iud. Et quamquam ratio hæc reprimendæ † audaciæ legatariorum fuerit à Prætore conſiderata, creditur tamen id factum ob quartam falcidiæ detrahendam ab hærede. Nam ius, quod in legatis hæres habet, ratione falcidiæ habere dicitur: & ob id non licet legatario legatum illud occupare, atque ita ſua manu ſibi iuſdicere. Inde fit, quod vbi ceſſat falcidiæ detractio, ceſſat etiam hoc interdictum: vti infra ſuis locis dicemus. Etſi enim à legatario tunc audacia committi-

cur, illa tamen considerabilis non est, nec damnabilis: quemadmodum docuit Cynus in l.1. C. quor. legatorum. Quocirca, qui dixerunt, vnam solam esse interdicti rationem, nempè reprimendæ audaciæ, non multum errarunt, qua quidem in opinione fuerunt Odoffredus & Oldradus, quos refert ac sequitur Ripa in l.1. in fine princ. ff. quorum legatorum. & Fabius in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 62. versi. non obstat responsio. ff. de acquir. possess. Siquidem audaciam Prætor considerauit, sed causa, ob quam audacia reprimitur, est ipsius falcidiæ detractio. Ita quod rectè dicere possumus, falcidiæ detractionem esse causam præcipuam, qua legatum reuocatur, & causa causans, vt illa legatarij audacia reprimatur. si itaq; cessat causa principalis, hoc est, falcidia, vtique illa ratio reprimendæ audaciæ corruit. In
7 eo tamen cum cæteris errat † Ripa dum scriptum reliquit causam detractionis falcidiæ non esse considerabilem: ita quòd si illa cessat, non cessat tamen hoc interdictum: cui quidē locus esse debet, ob id quod non licuit etiam eo casu occupare legatum, quia etsi (ait ille) cessat falcidia, aliæ tamen exceptiones poterant impedire legatariū, ne occuparet. errat inquam Ripa, quia vbi aliæ, præter falcidiæ causam legatarium occupare legatum impediebant, alijs quoque remedijs succursum est: quemadmodū respondit Corneus consi. 37. nu. 22. lib. 3. quem sequutus est Mara. in praxi iudiciorum, parte 4. principali. distinct. 7. nu.
8 10. Et quod ait idem Ripa loco, quem iam retuli † legata non deberi ante aditam hæreditatem. l. si nemo. ff. de reg. iuris, procedit, cùm verè nemo adit hæreditatem, nec su best aliqua aditionis spes, ita quòd legatum consistere nō possit: at nos loquimur cùm hæreditas adita nō est, sed est spes aditionis, atq; ita speratur legatum valere debere. Legatarius itaq; qui legatum sibi à testatore factum sua manu occupauit, hoc interdicto compellitur hęredi, quod occupauit, restituere. Et quamquam aduersus legatarium, sua auctoritate, occupantem legatū promulgata sit constitutio. l. non est dubium. C. de lega. ab ea tamen hoc
9 interdictum differt. Nam illa † constitutio. l. non est dubium. punit legatarium qui adita hæreditate per hæredem, legatum occupauit: hoc verò interdictum coercet legatarium legatum ante aditam hæreditatem occupantem: atq; ita declarat glo. l. 1. in princ. in verbo, vt proinde. ff. quo. lega. & in l. 1. C. eod. quo loci Baldus nu. 3. ad finem & Salic. col. 2. versi. oppo. tūc sexto, idem affirmarunt & responderunt interrogati Corneus consi. 140. ad finem lib. 1. & Rola. à Valle. cōsi. 77. ad finem lib. 1. & in ea constitutione. l. non est dubium. non consideratur falcidię portio detrahenda, sed sola audacia legatarij priuantis hæredem possessione, quam iam obtinet. Inde fit, vt is occupator priuari eo legato debeat, quod in hoc interdicto, quorum legatorum, non contingit. Differt etiam hoc in-
10 terdictum ab illo † Quorum bonorū, siquidem conceditur illud, quorum bonorum, illi, cui ex Prætoris edicto bonorum possessio data est aduersus possidentē pro hærede vel pro possessore. Hoc verò quor. lega. aduersus quemuis, qui legatorū nomine sine hæredis volūtate rem hæreditariam occupauit: atq; ita contra hūc titulo legati possidentem cōpetit, quemadmodum annotauit glossa d. l. 1. in princ. in verbo, vt proinde. ff. quo. leg. illud quorum bonorum, vniuersale est, hoc singulare. illud pro re corporali non conceditur, hoc cōceditur. l. 1. §. quod ait vbi. Bart. ff. quor. lega. Differt. & ab alijs possessorijs hoc interdictum, vt annotauit gloss. d. l. 1. in verbo, vt proinde. quam ego hoc loco nō prosequar declarando ne frustrà tempus conteram.

11 QVAERO primò, an hoc † remedium concedatur non solùm hæredi de iure Prætorio, quem bonorum possessorem appellamus, sed etiam hæredi de iure ciuili? Et hæredi etiam de iure ciuili cōcedi non ambigitur: ita enim probat. l. 1. in prin. ff. quo. lega. & l. vnica. C. eod. sed dubitatiōis est, an directa, vel vtilis actio competat. Ripa in l. 1. in prin. num. 1. versi. sed an hæredi. ff. quor. lega. directam actionem concedi, scriptum reliquit, & rectè: Nam, non vno in loco ait Vlpianus in d. l. 1. ff. quo. lega. interdictum hoc hæredi concedi quod non solum ex edicti sententia, sed etiam ex verbis cōcedi credendū est. confirmat hanc opinionem tex. d. l. 1. §. quia autem. dum vult, † hæ- 12
reditatis petitionem instituit ab hoc hærede posse, vnà cū hoc interdicto: at hæreditatis petitio directa actio est hæredi competens, erit ergo & directū hoc interdictū, vt vna clausula plura comprehendens æqualiter determinet. l. iam hoc iure. ff. de vulga. & pupilla.

QVAERO secundò, an † concedatur hoc reme- 13
dium hæredi hęredis? Et concedi dubium non est, ita enim ait Vlpia. d. l. 1. §. hoc interdictum. ff. quor. lega. Verūm ambigitur, an directum, vel potius vtile sit? Ripa d. l. 1. in prin. nu. 2. scribit vtile esse: cùm non ex verbis edictis, sed ex mente, atq; sententia ob vtilitatem concedatur quemadmodum clara sunt verba. d. §. hoc interdictum. confirmat & hanc opinionem † l. 14
vnica. C. eo. quo. lega. in illis verbis, secūdum sententiam interdicti. Nam ibi filius hæres fuit patri qui bonorum possessor testatori extitit, & tamē illi filio conceditur hoc interdictum, non ex verbis interdicti, sed ex sentētia. & in ea. l. vnica. annotauit Baldus. nu. 3. versi. nota. quòd contra. si ergo hæredi bonorum possessoris vtile interdictum conceditur, ergo fortius & huic hæredi hæredis. Huc pertinent quæ dicemus infra remedio quarto, q. 30. Difficultatem mouet & dissoluit Ripa, d. l. 1. in prin. nu. 3. versi. sed quomodò. ff. quor. lega. & indutria hæc, qua dubitationis parum habeat, prætereunda duxi.

QVAERO tertiò, an † concedatur hoc interdi- 15
ctum alijs successoribus vlterioris gradus, vt tertio, & quarto loco hæredi? Et concedi dubium non est ita enim probat. l. 1. §. hoc interdictum. ff. quor. lega. ibi, necnon quoque cæteros successores. & annotauit ibi Ripa. nu. 4. Illa enim † successoris appellatio am- 16
pla est, ita enim singulares, vt vniuersales complectitur. l. si pupillus. ff. de acq. hæred. l. in cōuentionibus. de verb. sing. l. 1. §. permittitur. ff. de aqua quot. & æsti. Iaſ. in l. quædam. §. nihil interest. ff. de eden. Paris. cōſ. 46. nu. 12. lib. 4. cæteros prætereo ex industria erit autem vtile hoc remedium: quemadmodum superiore quæstione exposuimus.

QVAERO quartò, an † concedatur hoc inter- 17
dictum hæredi bonorum possessoris? Et concedi docuit Baldus in l. 1. num. 3. versic. nota quòd contra. C. quorum legatorum. ex claris verbis. d. l. 1. quibus etiam probatur (vt suprà admonui vno verbo) remedium hoc esse vtile hoc in casu, quemadmocū & Baldus præcitato loco alijs rationibus rectè ostendit.

QVAERO quintò, an hoc † remedium conce- 18
datur fideicommissario vniuersali? Et concedi vno verbo sensit Ripa in l. 1. in princ. nu. 4. in fi. ff. quo. bonor. Illa est ratio, quia fideicommissarij vniuersales 19
hæredes esse dicuntur. l. sicut. §. 1. ff. quib. mod. pigno. vel hypo. fol. gloss. in l. quamuis. ff. de iudi. & in eos transeunt actiones actiuè & passiuè, restitutione facta, & per consequens etiam hoc interdictum. Conferunt multa quæ infrà in 4. reme. q. 23. 24. & 25. adferemus.

QVAERO sextò an hoc † remedium conceda- 20
tur hæredi ab intestato succedenti? Et concedi affirmarūt glo. in l. 1. & ibi Bar. & Salic. oppo. 1. C. quor. lega. ex l. 1. §. ad eos. ff. ad l. falcid. & ex l. vlt. ff. quan. dies leg. ced. Nam & hic militat ratio, quæ mouit Prætorem ad concedendum hæredi hoc interdictum: nempè, vt coerceat legatariorum sua manu sibi iusdicentium, audaciam. etsi enim his legatarijs debitum est legatum ab intestato, illud tamen de manu hæredis consequi, atque accipere debent.

QVAE-

21 QVAERO septimò, an hoc † remedium concedatur aduersus fideicommissarium singularem? Ripa in l. 1. in prin. nu. 5. ff. quor. lega. docuit. concedi quòd placuit & doctissimo Iacobo Reuardo lib. 3. variorum, c. 4. illa ratione vsus est Ripa, quod legata sunt exequata fideicōmissis. l. 1. de leg. 1. si ergo hoc interdictum contra legatarium conceditur, ita pariter & contra hunc fideicommissarium, & d. l. 1. ff. de lega. 1. esse desumptam ex Vlpiano ad edictum libro 67. quo loci est interpretatus hoc interdictum, Quorum legatorum, vt Reuardus doctè annotauit. Accedit fortior & probabilior, ratio quod, quemadmodum legatarius de manu hæredis legatum capit, ita
22, & † fideicommissarius singulare fideicommissum. l. facta. in princ. ff. ad trebell. §. restituta, Inst. de fideicom. hæred. & ad rem ferè nostram respondit Decius consilio 243. num. 3.

23 QVAERO octauò, an hoc † remedium concedatur contra fideicōmissarium vniuersalem? Et concedi affirmarunt gloss. & Bart. Castren. Ang. & Alex.
* in l. Paulus, respondi, si certa. ff. ad trebell. & * communem testatur Ripa in d. l. 1. in prin. nu. 5. ff. quor. lega. Quod probari ait primò in l. 1. C. quor. lega. quæ dum de fideicommissario loquitur restringēda non videtur ad fideicommissarium singularem, etiam si ibi dicitur dari interdictum ratione legis falcidiæ,
24 siquidem appellatione † Falcidiæ continetur & trebellianica. l. 1. §. si is qui quadringenta. ff. ad trebell. Præterea & secundò, (inquit Ripa) si conceditur hoc remedium contra fideicommissarium singularem, qui cogere non potest hæredem adire & restituere, multo magis concedi debet contra hæredem vniuersalem, qui cogere potest. l. cogi. ff. ad trebell. Quo-
25 circà non erat quod dubitaret † Corn. consil. 232. circa primum, vlt. dubio. lib. 4. an hoc interdictum locum haberet aduersus hunc fideicommissarium. & ait, se non audere affirmare, quòd locum habeat, defendi fortè potest Cornei responsum eo in casu, vt ipse vno verbo sentit. num. 14. in fine, cum nulla portio trebellianicæ detrahenda est, nam tunc cessat ratio interdicti, quemadmodum dixi de falcidia suprà in præludijs.

26 QVAERO nonò, an hoc † interdictum concedatur contra hæredes legatarij, & fideicommissarij? & concedi probat. l. 1. §. legatorum. ff. quor. bonor. & clarè affirmarunt Salice. in l. 1. in fine. C. quorum bonorum, & Ripa l. 1. in prin. nu. 6. ff. eod.

27 QVAERO decimò, an hoc † interdictum concedatur cōtra singularem successorem legatarij & fideicommissarij? Et concedi probat. l. 1. §. illud. ff. quo. lega. id quod ea ratione comprobauit Ripa in d. l. 1.
28 in prin. nu. 6. quòd hoc † interdictum est scriptum in rem, l. 1. §. vltimo. ff. de interdict. ergo conceditur aduersus quemcunque successorem. l. de eo. ff. ad exhib. Verùm hæc ratio videtur dubitabilis, ex quo vide-
29 mus † interdictum vnde vi, non concedi contra singularem successorem. l. cum à te. ff. de vi & vi arma. & scripsi in commentarijs de recuperanda possess. Remedio primo. q. 13. Respondi vno verbo potest, illud interdictum, vnde vi, non esse in rem scriptum: ita Bart. in l. 1. num. 1. ff. de interdict.

30 QVAERO vndecimò, an hoc † interdictum detur aduersus legatarij, vel fideicommissarium, qui volente hærede legatum, vel fideicommissum occupauit? & non dari affirmarunt Ripa l. 1. in princ. nu. 7. ff. quo. bono. Decius in l. 1. num. 20. propè medium. C. de pactis. & Zuchardus in l. vlt. nu. 428. propè medium. C. de edict. diui Adr. toll. ex tex. d. l. 1. in princ. ibi, non ex voluntate: ergo secus si ex voluntate. Illa est ratio, quam considerauit Zuchardus, quòd is hæres
31 consentiendo dicitur † remisisse detractionem falcidiæ, ob quam lex prohibuit legatarium occupare legatum, & conferunt quæ dicemus infrà q. 17.

Extenditur primò, vt procedat etiā eo casu, quo hæc † hæredis voluntas ex post accessit: adhuc enim 32
sufficit. l. 1. §. prodest. ff. quo. lega. & declarat Ripa d. l. 1. nu. 7. Nec enim differentia est, quòd præcedat, vel sequatur voluntas. l. finautem. in fine prin. ff. de aqua pluu. arcen. & scribunt Barto. & cęteri in l. 2. §. ex his. de verb. obliga.

Extenditur secundò, vt procedat etiam eo casu, 33
quo tacita solùm hæredis voluntas accommodata fuisset: ita Ripa d. l. 1. nu. 7. ex doctrina Baldi in aut. ex testamento. num. 3. C. de secund. nup. dum inquit, 34
† matrem nubentem secundò non amittere successionem filij, si eo inconsulto nupsit, & is omissa accusatione mortuus est intestatus. illa ratione, quia is filius tacitè illatam sibi à matre iniuriam remisisse dicitur ex l. vlt. C. de reuo. donat. cum Bal. idem senserūt Alex. consi. 62. nu. 2. in fin. lib. 5. & Dec. consi. 206. nu. 5. & consi. 191. nu. 5. idem in l. non videtur fraudare. num. 5. de reg. iur. & alios recensēt Boer. q. 185. num. 20. propè medium. & aliqua scribit Ripa in l. vlt. nume. 206. C. de reuo. dona. quo loci aliqua adfert, quę dubitationem non leuem faciunt.

Extenditur tertiò, vt procedat † etiā eo casu, cùm 35
iam ab initio est ab hærede concessa facultas legatario occupandi legatum sua manu, & deinde hæredem pœnituit facti, illamq; facultatem, postquam legatarius possidere cœpit, reuocauit: Nam tunc locus non est huic interdicto contra illum legatarium, ita probat tex. d. l. 1. §. prodest. vers. vnde. ff. quor. bonor. sufficit enim quòd semel voluntate hæredis legatarius possidere cæperit, nec illa voluntas hæredis perseuerantiam requirit. Verùm aduersarij illud videtur, quòd non dicitur accommodata † voluntas, nisi per- 36
seueret. l. si pro parte. §. versum. ff. de in rem verso. quam aduersari. d. §. prodest. fensit Zasius. De Antinomiarum aliquod dissolutionibus, par. 2. nu. 9. & similia congesserunt Corneus consil. 176. nu. 7. lib. 2. Paris. consi. 24. nu. 71. lib. 2. & alibi sæpè. Respondet præcitato loco Zasius perseuerantiam in volūtate nō requiri, cum illa ambulatoria sit ad mortem vsq; l. 4. ff. de adimen. lega. & glo. Inst. de iust. & iure, in diffinitione iustitiæ. sed in casu d. §. versum, cessat illa mutabilitas. Ego opinor aliter conciliari hæc iura posse, distinguendo actum successiuum à momentaneo. Nam in actu successiui tractus loquitur † tex. d. §. versum, 37
quemadmodum ita illū intellexit Ang. consi. 34. Constantinus. col. vlt. versi. finautem quod in cōditione. quem sequuti sunt Decius in l. si quis hæredem nu. 3. C. de insti. & subsli. sed text. d. §. prodest, loquitur in actu momentaneo, qui vno momento perfectionem recipit, ob id perseuerantiam non requirit, quemadmodū de illa conditione, tradendi rem aliquam corporalem inquit Ang. d. consi. 34. col. vlt. ver. finautem de voluntate: ita & illæ † cōditiones, si nupserit, si fi- 38
lios susceperit, dicuntur temporis momento perfici, nec requiritur perseuerantia: ita Dec. post alios d. l. si quis hæredem, nu. 2. C. de inst. & subst. & latè scribūt Iaſ. in l. in substitutione. nu. 10. ff. de vulg. & pupil. & Rola. à Valle Tract. de lucro dotis q. 51. ita ergo dicendū est in casu d. §. prodest. in quo spectatur solus hæredis consensus, qui vno momento perfectionem recipit, ob id perseuerantiam non requirit.

Extenditur tertiò, vt † procedat etiam cum plu- 39
res sunt hæredes, & eorum vnus licentiam concedit: nam pro parte illius cessat hoc remediū: vti probat. l. 1. §. si aliter. ff. quo. lega.

Declaratur primò, vt locum † sibi non vendicet 40
hæc iuris sententia, cum hæres iam ante aditam hæreditatem legatario cōsensit: Nam tunc talis consensus ei non nocet, quin post aditam hæreditatem agere possit hoc remedio aduersus illum legatarium. ita declarant glo. & Bart. in l. 1. C. quo. lega. ibi Bar. oppo. 1. & Salic. oppo. 2. Capra consi. 68. in fi. Dec. in l. 1. num. 20. in fine. C. de pactis. Ripa l. 1. in prin. num. 8. ff. quor. bono. ex tex. d. l. 1. §. quod ait Prætor, voluntate. eod.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tit. Illa est ratio, quia consensus hoc tempore, nempè ante aditam hæreditatem præstitus, dicitur præstitus tanquam ab extraneo, non autem vt ab hærede: ita vno verbo sensit Ripa vbi supra, & clarius Zuchardus in l.1. num.120. C. de pactis. vbi relatis pluribus de sensu atque intellectu † d.§. quod ait, scribit tandem, illum consentientem non consensisse vt hæredem: quia tunc adita censeretur hæreditas sed vt extraneum, & posteaquam adiuit hæreditatem, dicitur alius, non mirum, si non obstante primo illo consensu agere potest hoc interdicto. 41

QVAERO duodecimò, an † concedatur hoc interdictum contra legatarium, qui ex licentia à testatore ei concessa in testamento occupauit? Et non concedi affirmarunt Glo. Bart. Bald. Angel. & Raph. quos retulit, & sequutus est Ripa in l.1. in princ. nu. 9. ff. quo. lega. Quibus accedunt Dec. consi. 424. num. 15. & Goza. consil. 93. nu. 10. Berojus in cons. 60. num. 9. & consi. 142. num. 5. lib. 1. Ioan. Annibal. in l. nemo potest. num. 342. de leg. 1. etsi ibi aliqua moueat in contrarium. Quæ sanè sententia vera est, siquidem † testator, qui liberam habet de rebus suis administrationem. l.1. C. de sacrosan. eccles. potest hanc licentiam capiendi propria auctoritate hæredi concedere. l. Titia cum testamento. §.1. vbi gloss. & Bart. ff. de leg. 2. Iason l. non est dubium. num. 2. C. de legatis. vbi idem esse censuit in casu d. l. non est dubium. † quæ quidem dispositio locum non habet, cum testator licentiam legatario concesserit capiendi propria auctoritate. & eo loci Iason pluribus similibus comprobauit, & scripsi in commentarijs. De Recup. possess. Remedio 5. num. 30. 32. conferunt quæ scripsi infra in quinto remedio. q. 4. 42 43

Extenditur primò, † vt procedat etiam in fideicommissarijs, quibus hæc licentia à testatore concedi potest, ita in specie censuit Ripa in l. nemo potest. nume. 64. de leg. 1. idem respondent Decius consil. 243. num. 4. Gozadi. consil. 93. num. 10. post Bald. consil. 224. Veritas est, libro 3. quem etiam sequutus est Iaf. consil. 146. num. 1. lib. 4. quo loci inquit Iason fore necesse iudicis licentiam, parte citata, id quod procedere posset quando aduersarius iam possideret, secus si non possideret, nec dissentit Bald. à Iasone relato. 45

Extenditur secundò, vt procedat etiam vbi licentia † tacitè concessa fuisset, ita docuit Ripa in d.l. 1. in prin. nu. 10. ff. quo. lega. exempla adferri plura sed lent. Illud primum, si testator constituat † legatarium testamenti executorem, tunc à seipso poterit legatum accipere, iuxta l. fistulas. §. fundum. ff. de contrahen. empt. atque ita post multos censuit Iaf. d. l. non est dubium. num. 4. vers. secundò limita. declarando illam cõstitutionem, & Ripa vbi suprà, idem probarunt alij, quos sequutus sum in commentarijs, De recuperanda possess. d. Remedio 5. num. 34. Addo Dec. consilio 243. nume. 3. versic. sed in casu, & Alex. l. Paulus, versic. vnde dicit. ff. ad Trebellia. Secundum est exemplum † si testator prohibuit hæredem, ne vim inferret ipsi legatario, pro re ipsa legata, vt si testator his verbis vtatur, accipiat, capiat legatarius, nam tunc dicitur data licentia occupandi auctoritate propria: ita sentit Bart. in l. Centurio. num. 16. de vulga. Decius consil. 243. nu. 3. propè medium. & 424. num. 17. & Iaf. d. l. non est dubium. nu. 4. vers. redeundo. C. de lega. Goza. consil. 91. nume. 10. Durans de arte testandi, titulo de legatis, cautela. 12. in fine. Roma. sing. 87. Verum de veritate huius exempli ambigit Ripa d.l.1. in princ. num. 11. in fine. & §. si quis mortis. num. 3. ff. quor. lega. & in l. nemo potest. num. 63. de legatis 1. ex tex. d. l. 1. §. qui vero ex causa. ff. quor. legat. vbi in legatarium præceptionis conceditur hoc interdictum: & tamen hoc verbum, † præcipito, ita directum est, vt verbum, accipito. immò magis directum est cum præceptionis legatum hæredi fieri dicatur, vt scilicet hæres ante partem legatũ hoc, quod hodie prælegatum appellamus, consequatur: ita declarat Caius in suis Institut. tit. De legatis, ad finem, & Alcia. lib. 3. Pare. iuris cap. 1. ego etiam dubito, quandoquidem illa † verba, accipiat, capiat, non operantur, vt sua manu is legatarius capiat, id, quod scribit Galliaul. in l. Centurio. numero 260. de vulga. dum declarat. dict. leg. Titia. §. 1. de leg. 2. à quo non dissentit Ripa in d.l. Centurio. num. 69. Nec quicquam hoc in casu operantur illa † verba, quòd molestia non inferatur. quæ quidem significant controuersiam, nec de iure nec de facto mouendam esse, vt scribunt Bald. in l. 1. C. de vsufruct. Anto. Corset. in sing. in verbo. Molestia, incipit. Quis in contractu. ad finem. Dec. consil. 139. numer. 1. & Socin. Iun. consil. 113. nume. 36. lib. 1. Non inquam aliquid operantur hæc verba, quia intelliguntur, quòd molestia non inferatur legatario possidenti: sed quod vt possidere incipiat, ei liceat ex his verbis sua manu capere, iure non probatur. 46 47 48 49 50 51

Tertium exemplum adferri solet, cùm testator † ita disposuit: Sempronio legatario meo res illa liberè perueniat. his verbis concessa creditur libera facultas capiendi manu propria, ita post Alexandr. & Iaso. in l. nemo potest. de leg. primo. in specie nostra scribit Ripa in l.1. in princ. num. 10. ff. quor. lega. & Alcia. resp. 607. nume. 3. Goza. consil. 91. nume. 7. & Soc. Iun. consil. 72. num. 7. lib. 2. Durans, de arte testandi, titulo. de substitutionibus, cautela. 32. nu. 2. verbum † enim libere exponitur, id est sine licentia. c. si plures, in verbo, liberè, de offi. deleg. in 6. & c. de multa, de præben. & plures retuli in commentarijs, De arbitra. iudicũ, lib. 1. q. 7. nu. 34. Hoc enim exemplum verum esse intelligit idem Ripa in d. l. nemo potest. nume. 62. de leg. 1. cùm alter non possideret: secus si possideret. quia eo possessore reluctante, non licet huic legatario sua manu capere, conferunt quæ scripsi in tract. de recuperand. possess. remedio octauo. num. 32. 52 53

Quartum adferri potest † exemplum, cùm vir relinquit vsumfructum vxori, his verbis. Relinquo illam vsufructuariam, dominam, & massariam. ex illis enim verbis censetur ei dedisse facultatem apprehendendi possessionem suorum bonorum propria auctoritate: ita Bart. Bald. & cæteri in aut. quod locum. C. si mulier secund. nup. Ang. in l.1. col. 2. ff. rer. amota. Picus in l. Titia. §. Titia cùm nuberet. nu. 137. de leg. 2. & eo loci idem concludit cum Aret. cons. 40. num. 1. idem esse, si relinquat vsumfructum omnium bonorum: quia & tunc propria auctoritate capere potest. & ibi Picus, d. nume. 137. in fine, scribit, hoc in casu cessare hoc interdictum, quorum legatorum. & alia l. subijciam. q. 16. 54

QVAERO decimoquartò, an hoc † remedium concedatur aduersus legatarium, apud quem sine vitio res legata reperitur tempore mortis testatoris. Et non concedi affirmarunt Bart. in l.1. §. si quis ex mortis. nu. 1. ff. quo. legat. Castren. & Alex. in l. lineam. ff. ad l. Falcid. Socin. Sen. cons. 31. Circa præsentem. col. 2. versi. & maximè hoc. & consil. 131. col. 2. lib. 2. Ripa l.1. in prin. num. 15. ff. quo. bono. & Alciatus respon. 350. in fine. & respon. 607. nu. 3. Adducuntur omnes ea ratione, quam & superiore quæstione retuli, quod scilicet cesset hic ratio interdicti, prohibentis legati apprehensionem propria auctoritate, hoc est, ipsa temeritas. Verùm Bart. in d.l. lineã. ff. ad l. Fal. & Alber. d.l.1. ff. quo. lega. visi sunt sentire, dari aduersus hunc legatarium vtile hoc interdictum, cùm non omnino ei licuisse videatur ita apud se retinere reluctante hærede, ex d.l. lineam. Respondent tamen Alex. Ripa & cæteri, in casu d.l. lineam. rem illam fuisse apud legatarium præter testatoris voluntatem. Cuiacius lib. 8. obserua. c. 2. scribit. 55

QVAERO decimoquintò, † an hoc remedium concedatur contra legatarium, qui legatum tunc occupauit: cum periculum erat in mora? Et non concedi scriptum reliquit Ripa in l.1. in prin. nu. 17. ff. quorum lega. Illa ratione vsus est. quòd † periculum moræ facit licitum, quod alias illicitum est. l. de pupillo. §. si quis rĩuos. ff. de ope. noui nuntia. l. ait Prætor. §. si debitorem. ff. quæ in fraud. credito. exempla adfert Ripa in legato † facto pauperi pro alimentis. quod quidem legatum dilationem non admittit, vt scribit Bart. in l. 2. nume. 5. ff. de re iud. scripsi in commentarijs, de arbitar. iudicum, lib. 2. casu. 52. num. 12. & si regulariter legatum alimentorum de manu hæredis capiendum sit: ita post Ioan. And. docuit Picus l. Titia. §. Titia cum nuberet. 137. versicul. et contrarium, de legatis. 2. Vel in † legato pro sepultura facto. Nam & hoc dilationem non admittit: vt inquit Ripa, & tradunt Specul. in tit. de appellat. §. in quibus. versi. octauò. Mantua. in l. vltim. in secunda, lectura. num. 173. C. de edict. diui Adria. tollen. & Gramma. decis. 82. numer. 2. vbi ob id ait eo casu non appellari. Huc spectat (inquit Ripa) quod docuit Bald. in repe. l.1. nume. 52. ad finem. C. de sacrosanct. eccles. † legata, quæ dilationem non admittunt, deberi etiam ante aditam hæreditatem idem Baldus in aut. hoc amplius. nume. 17. C. de fideicommiss. & Angel. in l. eam quam. col. 5. in fine. C. eo. de fideicommiss. qui ita ait de sumptibus funeralibus, cùm à quouis hærede præstari debeat. l. hæreditas. ff. de petit. hæred. Ita etiam causa † studiorum dilationem non patitur. vt inquit Bald. in l. vnica. num. 6. vers. quid si vnus. C. si de mo. possess. fuer. appella. qui ob id docuit appellationem reijci à sententia lata contra turbantem scholasticum in habitatione. 56 57 58 59 60 61 62 63

QVAERO decimosextò, an hoc † remedium detur contra institutum in re certa? Et non dari affirmauit Ripa in d.l.1. in princ. nume. 16. ff. quor. lega. nec dissentit Iaf. in l. non est dubium. col. 2. versiculo tertiò limita. C. de legatis. Berojus in consil. 142. num. 4. lib. 2. id quod absolutè procedit & in instituto in re certa dato alio hærede vniuersali. Illa est ratio quia hic † institutus licet in multis legatarij loco sit attamen quoàd occupãdam rei legatæ possessionem, hæredis personam sustinet: ita Bart. in l. ex facto. la. 2. ff. de hæred. inst. Alex. & Iaf. in l. quoties. C. de hæred. instit. alios plures recenset Tiraq. tract. le mort saisit le vif. parte 2. decl. 4. num. 11. & infra remedio quarto, q. 19. declarabimus. 64 65 66 67

QVAERO decimoseptimò, an hoc † remedium concedatur contra legatarium, qui tunc legatum occupauit, cùm à testatore nullus factus est hæres, à quo legatum peti possit, vtputà, testator relinquit vsumfructum omnium bonorum † vxori, donec viuat, & ea vita functa, Caium hæredem fecit. Et hoc in casu non concedi hoc remedium contra vxorem legatariam sua manu occupãtem legatum scriptum, reliquit Ripa d.l.1. in prin. num. 18. ff. quor. lega. Picus quem mox referam. Nam ex quo hæres aliquis eo tempore non extat à quo legatum hoc consequi possit, sua manu illud apprehendet: ita Bal. in l. extraneum. num. 4. & ibi etiam Ang. & Iaf. num. 4. 5. C. de hæred. instit. Roma. consi. septuagesimoprimo, & alios recenset ipse Ripa. quibus accedunt Soc. Sen. cons. 131. col. 4. versi. nec obstat. lib. 1. & in specie Picus. l. Titia. §. Titia cum nuberet. num. 137. in fin. de lega. 2. Rebuffus tract. de pacif. possess. nu. 299. Confirmatur alia ratione, quod ob id est hæredi concessum hoc interdictum, quorum legatorum, vt Falcidiam consequi valeat: & vbi illius detractioni locus non est, cessat & hoc remedium, vt suprà diximus, præsertim. q. 11. Sed in casu nostro cessat Falcidia, cùm à legato vsusfructus omnium bonorum non fit † detrahenda Falcidia. ita in specie de vxore omnium bonorũ vsufructuaria à viro relicta docuit Paulus Picus in repe. l. Titia. §. Titia. num. 86. de leg. 2. 68

QVAERO decimooctauò, an † hoc remedium concedatur contra legatarium, qui consuetudine. permittente legatum sua manu apprehendit? & non concedi sensit Ripa d.l.1. in princ. num. 19. ff. quor. lega. Nam si lege permittente. & permittente testatore licet propria auctoritate legatum capere, quemadmodum dictum fuit suprà, ita pariter licet permittente consuetudine. Siquidem valet hæc † consuetudo, cùm par sit illius virtus cum lege, ex quo altera lex dicitur. §. ex non scripto. Institut. de iure natura. gent. & ciuil. 69 70

QVAERO decimononò, an † hoc remedium concedatur contra legatarium, qui occupauit legatum eo casu, quo hæres veniebat priuãdus Falcidia, vtputà cùm non confecit inuentarium, quod conficiendum erat, vel cùm non satisfecit voluntati testatoris intra tempus à iure præstitutum? Et non concedi respondit Castren. consil. 291. Circa primum dubium, col. pen. versi. super sexto. libro secundo, in nouis, idem vno verbo sensit Ripa in l.1. in princ. num. 24. ff. quo. lega. Illa vera ratione mouetur, quòd si ratione Falcidiæ (vt iam dictum fuit) conceditur hoc remedium hæredi contra legatarium, sequitur, quod vbi Falcidiæ locus non est, cessare omnino debet. Quod autem cessat † Falcidia cum confectum non est inuentarium. § sancimus. in auten. de hæred. & Falcid. scribit Bar. in l. Marcellus. in prin. nu. 8. ff. ad Trebell. & in legatario & fideicommissario particulari obsoluti iuris hoc est. Dubiũ est maius quid in † vniuersali? Et idem esse ait Castrensis vt scilicet amittat Trebellianicam, & per consequens non habeat hoc remedium. Cùm magis recepta opinio hæc esse videatur, † fideicommissarium vniuersalem amittere Trebellianicam ob non confectũ inuentarium. Hanc esse crebriorem & veriorem opinionẽ testatur Ruinus cons. 115. in fi. consi. 118. nu. 28. & consi. 159. nu. 1. lib. 3. quamquam idem Ruinus sibi parum constans consi. 135. num. 9. lib. 3. aliter responderit. 71 72 73 74 *

Secundum exemplum, quo vtitur Castrensis illud est, cùm † hæres non satisfecit voluntati testatoris intra debitum tempus, iuxta auten. hoc amplius. C. de fideicom. qua cõstitutione priuatur deinde omni commodo & lucro hæreditario. Id, quod procedit & in minore, qui ob id nec etiam restituitur, vt respondit in specie Craue. consi. 193. nu. 5. versi. sed in terminis. Est tamen hoc in casu † necessaria iudicis admonitio, vt apertè in eo tex. aut. hoc amplius probatur, & tradunt Gozad. consi. 34. nu. 3. Craue. consil. 193. nu. 4. quo loci is declarat, non procedere, cùm hæres tenetur ad aliquod factum negatiuum. idem respondit Alba. cons. 48. nu. 5. qui idem esse affirmant, cùm dies & pœna est à testatore adiecta, quod respõdit & Castr. d. consi. 291. ad fin. 75 76

Tertium est exemplum † cùm ipsemet testator expresè prohibuit detractionẽ Falcidiæ: ita respon- 77

dit Corn.consil.61. Petrus hæres. in fine. & Comensi subscripsit eo loci Fulg. Ita etiam cùm alia ex causa Falcidiam non detrahit. Corn.cons.140.in fin.lib.1.

78 QVAERO vigesimò, an hoc † remedium detur contra cohæredem occupantem prælegatum? Et concedi pro ea parte, pro qua hæres non est, probat l.1.§.si quis mortis. vers. qui verò. ff. quor. lega. Nam hoc casu nulla est inter hæredem hunc differentia & alterum legatarium, ex quo verè quoad partem sui cohæredis, legatarii locum obtinet. Quo verò ad eam partem, pro qua hæres est, cessat hoc interdictum d.vers. qui verò. Cuius sententiæ ratio est secundum Ripam d.§.si quis mortis. num. 4. vel quia
79 in ea parte prælegatum non dicitur, cum † ex seipso sibijpsi legari non possit. l. & fidem. l. legatum. d. leg. 1. vel etiam, quia pro ea parte cohæres non prætendit habere aliquâ Falcidiam. l. in ratione la. 2. §. cùm lex. ff. ad l. Falcid.

80 QVAERO vigesimoprimò, an hoc † remedium concedatur contra donatarium causa mortis? Difficilis est iuris quæstio, ob varietatem literæ. §. Si quis mortis. l. 1. ff. quor. lega. Et verè illa sententia est verior atque probabilior, interdictum hoc non habere locum in hac donatione causa mortis. id quod apertè probat tex. l. 1. si quis mortis. ff. quo. legat. cuius vera litera hæc est: Si quis mortis causa donatione possideat: vtique cessabit interdictum atque ita eam probat ibi glossa, Bart. & Ripa num. 6. Idem scripsit, Cuiacus lib. 8. obser. cap. 2. & lib. 10. cap. 28. copiosius explicat. qui quidem Ripa absolutè hanc sententiam probat. idem docuit Bart. in l. 1. in 3. oppo. C. quor. lega. Rationem illam esse credidit Ripa, quod ex quo donatario fuit à donante res tradita, non dicitur temerè occupasse, & ob id cessat interdictum. Quę sane ratio, si vera foret, inferret nihil specialitatis in donatione causa mortis, & nullam prorsus differétiam esse, inter donationem hanc & legatum, cum & in legato, à testatore in vita, vel post mortem sua licentia tradito idem sit, vt iam suprà q. 13. ostendimus. Et tamen Iurisconf. in d. §. si quis mortis. inter hæc manifestam differentiam facit. Ego opinor rationem esse,
81 quod † donatarius iste sua manu & auctoritate possessionem apprehendere potest, vt hoc in textu probatur: cùm tamen legatarius capere debeat manu hæredis, quocircà cessat causa huius interdicti. Nec ob id impeditur hæres detrahere Falcidiam, cùm illa, etiam si translata sit possessio in donatarium, penes ipsum remaneat: vt in eo. §. si quis mortis. verfic. quia portio legis Falcidiæ. atque ita in hoc cum Bar. & Ripa sentio. id quod sensisse videtur Bald. in l. si mortis. q. 1. C. ad l. Falcid.

82 QVAERO vigesimosecundò, quid si † legatarius non consequitur legatum manu hæredis, sed solùm officio iudicis, an contra eum concedatur hoc remedium? Dicendum videbatur concedi, eò quia rectè legatum cõsequutus non videtur. & paria sunt quid suo iure facere, vel facere auctore iudice, in id potestatem non habente, cum tunc priuati loco esse videatur. vt latè scripsi in commentarijs, de recuperanda possessi. remedio 8. num. 9. 10. Quod autem nul-
83 la sit potestas † iudicis mittendi legatarium in possessionem ex suo officio, patet, quia tres tantum actiones proditæ sunt legatario ad suum legatum consequendũ, nempè ex testamento, rei vendicatio, & hypothecaria, non autem missio in possessionem. id quod apertè probare videtur. l. 1. §. 1. ibi, missionem in possessionem penitus aboleri. C. comm. de lega. atque ita censuit Guido Papæ. q. 483. Legatario. qui ait ita iure communi inspecto esse: dicendum quan-quam Curia Delphinatus ob æquitatem aliter definire atque obseruare soleat, & cum eo sensit Alcia. respon. 492. num. 34. Verùm opinor in hac iuris quæstione contrarium esse verius, quod imo cõcedi non debeat hoc interdictum. Nam & si vera esset relata † Guidonis & Alciati assertio, attamen adhuc legatà- 84
rius iste dici non potest temerè occupasse, cùm is temerè agere dicatur, qui stultè & inconsultò agit vt Ciceronis, ac aliorum auctoritatibus scripsi in præcitatis commentarijs, de recuperanda possessio. remedio 6. numer. 72. Qui autem auctoritate iudicis agit, temerè facere non dicitur, cùm consultò agat, & hanc sententiam probat l. 1. §. quæsitum. ff. quor. legat. ibi, deinde quod Prætorem habet huius rei auctorem. Accedit præterea, quod verior videtur opinio, etiam officio iudicis legatarium posse mitti in possessionem, vt decidit idem Guido Papę in hoc, sibi parum constans q. 362. Vtrum officium. Quo quidem in loco non nititur ex æquitate, quam Curia illa obseruat: sed potius iure stricto, & rectè. siquidem is text. † l. 1. §. 1. C. comm. de legatis. aduersatur, 85
cùm solum correxerit antequam illam missionem in possessionem, ad hoc vt deinde rei vendicatio vel altera actio ipsi legatario concederetur, quæ sanè missio inutilem circuitum, & ambages subtiles quasdam continebat, ob id sublata est. Non ergo fit, quin & iudicis officium hoc casu locum habere possit. Hoc fortius procederet, quando is iudex haberet facultatem procedendi ex sola æquitate, & ipsa rei veritate inspecta, quemadmodum decidit idem Guido Papæ d. q. 483. quem secutus est in ea parte Alcia. respon. 433. num. 2. & respon. 618. in fi. Quo loci scribit Alciatus idem fore dicendum, cùm legata paratam executionem ex statuti dispositione habent quemadmodum Papiæ ex statuto. 5. in ciuilibus, sub rubrica. Quæ debita sint condemnata. &c. Nam & tunc officio iudicis legatarius mitti poterit in possessionem: & per consequens cessabit hoc interdictum. id quod adnotandum est ad præcitati statuti declarationem.

QVAERO vigesimotertiò, an † hoc remedium 86
concedatur contra causam piam, quæ legatum sibi factum sua manu occupauit? Et non concedi responderunt Capra consilio tertio. Circa hoc plura sunt in fine. & Corneus consilio 140. Circa hanc consultationem. ad finem libro primo, quos sequutus est Tiraquellus tracta. de priuilegijs piæ causæ, priuilegio. 45. Illa ratione vtuntur, quòd de legato piæ causæ facto † Falcidia non detrahitur. §. si autem hæres, 87
in aut. de eccles. tit. & aut. similiter. vbi omnes. C. ad l. Falcid. latè idem Tiraq. d. trac. de priuil. piæ causæ. priuileg. 26. cum ergo hoc interdictum non concedatur nisi cum hæres habet detrahere è legatis Falcidiam, sequitur hoc in casu illi locum non esse.

QVAERO vigesimoquartò, an † locus sit huic 88
interdicto cõtra legatarium occupantem quasi possessionem vsusfructus, vel vsus vel seruitutis? Et cõcedi probat. l. 1. §. quod ait Prætor. ff. quo. legat. & ibi declarat Bart. hoc interdictum differre ab illo, quorum bonorum, de quo suprà. Cùm hoc concedatur etiam pro rebus incorporali, illud verò nõ, id quod verum non esse dixi superiore remedio. q. 20.

QVAERO vigesimoquintò, an hoc † remedi- 89
um cõcedatur contra legatarium, qui missus in possessionem legatorum cõseruandorum causa, recusat requisitus restituere? Et concedi probat tex. l. 1. §. quæsitum, vers. tutius tamen erit. ff. quo. leg. Nam & si is possidere non dicatur, sed potius custodiam habere, & licet quoq; huius suæ custodiæ Prætorẽ auctorem habeat, attamen, cùm requisitus negat restituere, ex noua causa per interuersionem quandam possidere dicitur: ob id conceditur cõtra eum hoc remedium. Quod declarat & glo. d. §. quæsitum, in verbo, videtur, conferunt quæ scripsi in commentarijs, de recuperanda possessione, remedio primo. nu. 148. quod is † spoliare dicitur qui requisitus restituere quod alias sine vitio possidet nõ restituit, ex negatione enim illã 90
primam possessionem introuertit, & nouam efficit.

QVAERO vigesimosextò, qd agere † debet hæ- 91
res

res antequam hoc interdicto cõtra legatarium experiatur debet satisdare de legato ipso restituendo, de tracta quarta Falcidiæ. quod probat. l. 1. §. quod ait Prætor. nisi satisdatum. ff. quo. lega. & ibi glossa. Nec
92 sufficit esse † satisdatum, nisi satisdatum perseueret, vt ibidem scriptum est. Siquidem satisdatio effectum habet successiuum. vt in specie probat. l. si is à quo. §. vlt. cum l. seq. ff. vt in poss. leg. & ibi Dd.

93 Præterea tunc † satisdatum esse intelligitur, cùm idonea cautio præstita est. d. l. 1. §. satisdatum. ff. quor. lega. cautio autem idonea quæ sit, iure dispositum non est: siquidem à personarum & rerum qualitate & diuersitate pendet: ob id iudicis arbitrio relinquitur, quemadmodum scripsi in commentarijs, de arbitrarijs iudicum. lib. 2. casu. 142. Illud etiam hic adnotandum esse duximus, quod si quarundam rerum nomine satisdatum sit, quarundam non sit, earum rerum nomine sine impedimento agi poterit, de quibus satisdatum est, cæterarum non poterit, ita Iurisconf. in d. l. 1. §. vlt. ff. quo. lega. Cuius sententiæ ratio est, quod pro ea parte pro qua satisdatum non fuit, legis dispositioni non dicitur satisfactum, non ergo illi locus est. Siquidem lex cum qualitate loquens,
94 vbi illa † qualitas cessat, cessat & dispositio. l. 4. §. toties. ff. de dam. infecto. & ibi Doctores. gloss. notab. in l. mancipia. C. de seruis fug. quam notabilem esse scribunt Decius cons. 327. col. vlt. & consi. 340. col. 2. Marsil. consi. 339. Cur. Iun. cons. 76. nu. 3. & cons. 156. num. 9. & Craue. consi. 201. nume. 2. consi. 231. nume. 2. & cons. 298. nume. 4. cæteros prætereo. Declarari hoc potest
95 non procedere. † Cùm illi parti, pro qua idoneè satisdatum fuit altera pars accreuit: Nam & si pro ea satisdatum non sit, censetur tamen satisdatum, ob id
96 quod eadem † portio & res esse dicitur cum ea portione cui accreuit. l. vltim. in princip. ff. quor. lega. atque ita ius in vna sancitum, est quoque & in altera. §. pen. Instit. de bon. poss. Dd. in rubr. C. quando non peten. partes. ibi latè Cagnol. nu. 38. 40. & Io. Bolognetus, nu. 35.

97 QVAERO vigesimoseptimò † an vltrò ab hærede hæc satisdatio præstanda sit? Et non esse, sed tunc demum cùm à legatario requisitus erit respondit Paulus. in d. l. vltim. §. 1. ff. quorum legat. non enim (inquit Paulus) offerre debet satisdationem, sed petenti satisdari moram non facere, probat & hanc sententiam text. l. 1. §. non exigit. ff. vt in possess. lega. & l. vniuersa. C. de precib. Imp. offer. quo loci Iason. nu. 3. annotauit. ex d. l. vltim. §. 1. ff. quorum lega. & alijs
98 permultis, † fideiussionem vel cautionem non esse præstandam ab aliquo nisi ab aduersario requira-
99 tur. Quocircà post Castrensem ibi declarat † statutum Patauinum sub rubri. de audiendis in iudicio. cap. Si aliquis ciuis, quo eautum est, forensem agentem aduersus ciuem Patauinum satisdare debere idoneè de expensis reficiendis, si succumbere contingat, aiunt Castrensis & Iason intelligi, si modo satisdatio atque fideiussio à ciue Patauino postulata fuerit. Verum non fuit necessaria hæc interpretatio ad illud statutum, cum illius aperta verba id explicent ibi. dummodò dicta satisdatio per reum comparentem postulata fuerit ab actore. Nisi dicamus nouis statutis incerta fuisse verba hæc. alijs permultis similibus hanc assertionem exornauit Iason, in d. l. vniuersa. & alia congeri possunt ex Barba. consil. 51. colum. penult. lib. 1. Ruin. consi. 91. numero. 10. consil. 7. num. 2. & consil. 62. numer. 5. lib. 4. Deci. consil. 607. num. 3. & consil. 608. nume. 2. Iason. consil. 191. num. 2. lib. 2. Gramma. consi. 54. numero. 8. Ripa. l. 1. §. sublata. nume. 4. ff. ad. S. C. Trebell. Tiraquel. tract. de retractu consan. §. 1. gloss. 10. numer. 106. & Alciato. respon. 46. respon. 75. & resp. 234. nume. 8. vbi declarat. Aduersa-
100 ri tamen huic sententiæ videtur † l. vnica. C. quor. lega. ibi, oblata satisdatione. Verum responderi potest ibi intelligi oblatã cautione. cùm vel iã præcessit peti-
tio vel exceptum est, legata sibi fore soluenda.

QVAERO vigesimooctauò, quo tempore præ- 101
standa sit satisdatio hæc? Et sufficere, si tempore litis contestatæ caueatur, respondit Paulus. d. l. vltim. §. vltim. ff. quor. lega. qui ob id inquit, quod, si per legatarium aliquo tempore factum est, ne satisdetur, & deinde eo tempore litis contestationis cautio à legatario requiratur, præstanda erit. Ita è contrà, si per bonorum possessorẽ steterit, quo minus satisdaret, sed modo paratus est cauere. tenet interdictum. hoc est, experiri heres potest. sufficit enim quòd litis cõtestatæ tempore satisfecerit. Nã illud tempus inspicitur, quo interdictum editur. hoc est, lis contestatur, vel actio proponitur.

QVAERO vigesimononò, an in † causa huius 102
remedij offerendus sit libellus? Et esse offerendum opinor. Siquidem par ratio & par priuilegium est huius interdicti cum illo, quorum bonorum. at in illo libellus offerri debet, quemadmodum diximus superiore remedio. q. 22. idem ergo dicendum est & in casu hoc nostro. Conferunt permulta quæ referam infrà remedio quarto. q. 57.

QVAERO trigesimò, † libelli forma qualis esse 103
debeat in hoc remedio? Credo ita formari posse. Ago contra Sempronium, qui rem sibi legatam à testatore, cuius hæres sum antequã adiuissem hæreditatem, sua auctoritate occupauit: & quia quarta Falcidiæ à me detrahenda erat, & est, ob id peto per vos, ac officium vestrum, me in possessionem dictarum rerum legatarum constitui, vel tales res mihi restitui & tradi: & dictum Sempronium occupatorem condemnari ad mihi tradendum dictarum rerum possessionem, vt valeam quartam Falcidiæ detrahere. Quæ sanè forma mentionem Falcidiæ continet & rectè, vt scribit Salic. in l. vnica. ad finem. C. quorum lega. cuius sententia confirmatur ex relatis suprà in præludijs huius remedij, etsi alij dissentiant, nèpè necesse non esse facere mentionem Falcidię, id quod sensit & Odoffredus in tractatus, de interdictis, c. 13. dum libellum hunc sine Falcidiæ narratione formauit. Illud etiam adnotauit Odoffredus non esse concludendum: possessionem mihi restitui, cùm non sit hoc interdictum restitutorium, sed adipiscendæ possessionis. Verùm potest ac debet libellus sustineri: quia non petitur restitutio absolutè possessionis, sed detentionis. Sufficit etiam petere † alternatiuè, hoc est: 104
rem si extat, & si non extat, æstimationem. l. 1. §. quia autem. vbi Ripa. numero. 5. ff. quorum legat. quo loci ait, ex eo textu declarari regulam, qua dicimus, libellum incertum non procedere: non inquam locum habet hoc in casu, & his similibus: eò quòd incertitudo facto rei conuenti procedit, quod annotauimus & superiore remedio. q. 24. ad finem. Quod ex eodem textu annotarunt alij, quos recenset Decius. in d. l. edita. nu. 75. C. de edendo. & in l. nemo. §. quoties. in fin. de reg. iur. & Mantua. in d. l. edita. 2. lect. nu. 327.

QVAERO trigesimoprimò, an † cum hoc inter- 105
dicto possit cumulari petitorium: vtputà petitio hereditatis? Et regulariter non posse sensit Bartol. in l. edita. numero. 18. C. de eden. & ibidem Decius. nume. 75. inquit Bartolus, esse speciale in casu. l. 1. §. quia autem. ff. quor. lega. vt ibi hæc iudicia cumuleatur, ob illam incertitudinem, quę facto aduersarij prouenit: ergo in contrarium est ius commune. idem sensit Doctiss. Mantua (Comparer meus) ibi in secunda lectura. numero. 327. & Fabius. in l. naturaliter. §. nihil commune. nume. 100. ibi. Socin. Iun. numer. 308. de acquir. possess. & ante eos gloss. l. quod in hæredem. §. eligere. ff. de trib. action. Contrarium sensit Corasius. in d. §. nihil commune. 2. parte. num. 84. dum allegando. d. §. quia autem, inquit absolutè possessorium posse cum petitorio cumulari. Ego opinor ita fore in hac quæstione distinguendũ & dicendũ, vt dicemus

infrà

infrà in 4. remedio q. 64. vbi rem hanc exactè explicabimus. Quo verò ad †d.§.quia autē. opinor quidquid de incertitudine dicat Socinus Iunior, in d.§. nihil commune, numero.309.dicendum esse speciale ibi considerari in eo quod concedit cumulationem duarum actionum inter se repugnantium odio aduersarij contumacis, non tamen negat, quin duæ actiones, petitorij scilicet & possessorij, quæ non repugnent inter se, cumulari possint. quod visus est sentire Iacobus Butriga. quem refert. Cynus, in l. ordinarij. colum. 3. versic. Moderniores. C. de rei vendi. Prætereà est animaduertendum, quòd Zasius in §. si minus. numer. 12. versic. quartò limitatur Instit. de actio. intelligit, in d. §. quia. fuisse actiones illas alternatiuè propositas.

107 QVAERO trigesimoprimò, † an hoc remedium cumulari possit cum interdicto retinendæ possessionis? Regulariter cumulari non posse opinor. quòd docuisse videntur Bald. in l. certi. q. 11. numer. 17. C. de interd. & Ro. in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 14. & ibi Ias. num. 153. ff. de acquir. possess. Ea est ratio, quòd pugnantia hæc sunt, retinere possessionem, & de nouo eam adipisci. Qui retinet actum esse ponit, immò actum perfectum esse facit, qui verò vult adipisci, priuationem præsupponit. Declaratur hæc re-
108 gula, vt locum non habeat, cùm † diuersis de causis & respectibus vtrumque remedium eodem in libello intentatur. Nam id iure conceditur, quèadmodum respondit Castren. consi. 79. Videtur dicendum libro secundo, quem sequutus est Tiraquel. tracta. le mort saisit le vif. parte sexta, declarat. 3. Quo sanè loci respondit Castrensis, libellum ita potuisse concipi ab actore, qui ciuiliter. sed non naturaliter possidebat. & quia possideo, & in ea molestia afficior, peto aduersarium à molestia coerceri. Et quia falcidia imminet, ea ratione peto me in possessionem legatorum occupatorum mitti. Hanc libelli conclusionem procedere posse ait Castrensis, cùm interdictum retinendæ intentatum est respectu ciuilis possessionis, in qua is reperiebatur: hoc verò quorum legatorum, respectu naturalis possessionis, quæ apud ad-
109 uersarium erat. Ita etiam in simili videmus † interdictum retinendæ cumulari posse diuersis respectibus cum interdicto recuperandæ: ita respondit idem Castren. consil. 234. In causa appellationis. colum. 2. libr. secundo, & dicemus in commentarijs, de retinenda possessione in tertio remedio. q. 58. & aliqua infrà in 4. remedio huius nostræ tractationis. De adipiscenda. q. 62.

110 QVAERO trigesimosecundò: an contra hæredem hoc remedio agentem obijci possit exceptio dominij? Difficilis est iuris quæstio ob maximum opinionum conflictum. Vna fuit opinio, quæ magis recepta est, exceptionem hanc obijci posse cùm legatarius statim atque incontinenti probare possit ex testamento, se habere legati dominium. Nam instrumentum testamenti facit rem certam & notoriam, c. cùm olim, de verb. fig. & latè scripsi in tracta. de recuperand. possess. remedio primo, q. 17. Quæ sanè sententia intelligitur procedere cùm falcidia detrahenda ab hærede non est: secus cùm detrahenda venit: nam tunc non potest hæc exceptio obijci. ita affirma-
* runt antiqui omnes & Bar. Alb. Ang. & * communē esse testatur Ripa l. 1. in prin. nu. 24. ff. quor. lega. Nec huic sententiæ aduersatur illa consideratio Ripæ quod hoc modo, hoc interdictū redditur quodammodò inane & elusorium, restringēdo illud ad eum casum, cùm detrahēda est falcidia: qui quidē casus rarò euenit. Nec leges adaptantur ad casus illos, qui vel nunquam vel rarò eueniunt. l. nam ad ea. ff. de legib. Huic inquam difficultati respondetur, nō reddi elusorium hoc interdictum: quia imo sæpè contingit casus detractionis falcidię, id quod ostendūt tot editæ constitutiones de falcidiæ huius deductione. Et quod dicitur leges † non adaptari ad ea quæ rarò 111
eueniunt, itnelligitur, cum ita rarò eueniunt, vt per miraculum potius quàm aliter euenisse credantur ita declarant ibi Doctores & Bartol. in l. si maior. C. de legit. hæred. Deci. in l. ea quæ rarò. vbi etiam Cagno. in reg. iuris. Gomes. in §. item Seruiana. numero. 27. Instit. de actio. Alcia. lib. 2. disput. cap. 8. & latè Soc. Iunior. cons. 35. nume. 23. lib. 2. Præterea inquit Ripa, hæc sententia ex eo vera non est, quòd saltem pro tribus aljs portionibus cessare deberet hoc interdictū, cum in illis legis Falcidiæ ratio cesset: & tamen verius est, non cessare, sed posse reuocari. Verum † hæc 112
consideratio non multum vrget, quandoquidem totum legatum reuocatur: quia vnum est corpus, è quo toto deducenda est Falcidia. quæ quidem si ex vna re sola & certa foret deducenda, procedere posset Ripæ alioqui leuis consideratio. Quocirca duo casus, nec plures sunt considerandi, vt apertè illos distinxit Ange. & cum eo Cornel. consil. 37. numer. 20. & 25. lib. 3. quos retulit Ripa, vbi suprà. numero. 25. versic. Angelus hic.

Primus est, cùm constat falcidiam non esse detrahendam, tunc cessat hoc interdictum, nam tunc cessat præcipua ratio, ob quam concessum est à Prætore interdictum hoc. vt sup. q. 12. declarauimus.

Secundus est casus cum constat falcidiam esse detrahendam, vel dubitatur. tunc (inquit Angelus) vtroque casu locus est interdicto, atque ita heredi non obstat exceptio dominij, ex quo ratione deductionis falcidiæ, potest totum legatum in sui potestatem reuocare. Quæ sanè distinctio est ex mente Bartol. & Baldi. quamquam scribit Ripa. Bartolum ac Baldum in ea opinione fuisse, quòd vbi clarum est falcidiam esse deducendam, solum tres partes legati posse ex hoc interdicto reuocari. Nam Bartol. hoc non scripsit, & Baldus apertè aliter sensit, in d. l. vnica. nume. 3. versic. glossa tres facit. C. quo lega. Non inficior tamen Placentinum, ac Cynum & alios fortè nonnullos ex antiquis illud scripsisse. sed perperam certè, vt rectè in hoc animaduertit Ripa. Est ergo probanda Angeli, imò Bart. & aliorum relata opinio atque di-
stinctio. Quocircà vera non est illa † Odoffredi & Ol- 113
dradi opinio quam probauit & Ripa. d. l. 1. ad finem principij. ff. quor. lega. & cum eis visus est sentire Fabius. in l. naturaliter. §. nihil commune. numer. 62. de acquirend. possess. dum affirmarunt, quod siue constet falcidiam non esse detrahendam, siue dubitetur, semper locū esse huic interdicto, eò, quia semper militat ratio concessionis interdicti: nempè, quod non debet legatarius sibi iusdicere, occupatis legatis. Nō inquam vera est horum opinio, siquidem ratio, qua Prætor hoc interdictum concessit, illa est principalis, ob falcidiæ detractionem, quæ vbi cessat, cessat & audacia: quemadmodum suprà in preludijs latius explicauimus. Ita pariter verum nō est quod docuit 114
† Fabius in d. §. nihil commune. numer. 62. dum negauit absolutè dominij exceptionem hoc casu obijci non posse, etiam si probationes offeruntur incontinenti, ex l. 1. §. 1. ff. quor. lega. qui tex. etsi loquatur secundum Fabium indistinctè, attamen ex relatis rationibus distinguendum est. Nec officit quòd legatarius habet suam intentionem probatam ex testamento, quod potest incontinenti producere, & tamē ex hoc interdicto tenetur restituere. l. 1. in princip. ff. quo lega. quia illud contingit ob detractionem falcidiæ, quidquid dixerit Fabius, id quod iam suprà verum est demonstrauimus.

QVAERO trigesimotertiò, an † hoc interdictum 115
quo legatarius conuictus fuit, reddat ipsum legatarium infamem. Noua est disputatio, quam vno verbo absoluit Lud. Burgesius in rep. l. si se subijciant. nu. 21. ff. de iudicijs. Et ait infamem reddi. rem hanc non discutio, locum indicasse sufficiat. De his satis.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Saluianum interdictum à quo inuentum.*
2 *Saluius Iulianus summus iurisprudentiæ auctor.*
3 *Interdictum Saluianum cui prosit.*
4 *Interdicti Saluiani formula.*
5 *Interdictum Saluianum adipiscendæ possessionis esse.*
6 *Saluianum interdictum merè possessorium.*
7 *Saluiano interdicto vtilius est experiri, quàm actione hypothecaria.*
8 *Interdictum Saluianum quomodo differat ab actione Seruiana.*
9 *Actio seruiana proprietatis causam respicit.*
10 *Interdictum Saluianum ad possessionem rerum vniuersarum pertinere.*
11 *Interdictum Saluianum aduersus colonum, actio verò Seruiana contra omnes redditur. & ibi de ratione diuersitatis ex Hotomano.*
11 *Saluianum interdictum quomodo ab hypothecaria differat.*
12 *Hypothecaria actione auocatur possessio ratione iuris.*
13 *Hypothecariæ iudicium petitorium esse dicitur.*
14 *Saluianum interdictū redditur principaliter cōtra conductorem, hypothecaria verò contra alios possessores.*
15 *Interdictum Saluianum requirit probationem possessionis inquilini & coloni.*
16 *Actionem hypothecariam requirere efficaciores probationes quam faciat Saluianum interdictum.*
17 *Saluianum interdictum an reddatur contra debitorem ex alia causa quam locationis.*
18 *Angel. Aret. in §. item Seruiana. num. 9. Instit. de action. declaratur.*
19 *Alex. consil. 185. num. 4 lib. 6. declaratur.*
20 *L. 1. C. de preca. & Saluia. interd. intellectus & sensus.*
21 *Dictio, ve, cuius naturæ sit.*
22 *Copulatiuam in expositiuam sæpè resolui.*
23 *Interdictum Saluianum ex veriore opinione non reddi contra debitorem ex alia causa quàm locationis.*
24 *Ratio cur Saluianum interdictum reddatur tantū contra debitorem ex causa locationis.*
25 *Inuecta & illata censeri possideri à locatore.*
26 *Possessio pignoris rei mobilis transit in creditorem.*
27 *Possessio taciti pignoris ob clausulam constituti in creditorem transit.*
28 *Spoliari dicitur possidens qui impeditur ad possessionem reuerti.*
29 *Possessio pignoris tacitè sine aliqua traditione vera vel ficta in creditorem non transit.*
30 *Possessionem auocari per Seruianam actionem vel quasi*
31 *Legatarijs & fidecommissarijs non reddi Saluianum interdictum.*
32 *Legatarijs vel fideicommissarijs possessio rei relictæ non acquiritur, nisi manu hæredis.*
33 *Interdictum Saluianum an reddatur pro illatis in prædio rustico-*
34 *Illata & inuecta in prædio rustico esse obligata pro pensione, ac illata in vrbano.*
35 *Illata & inuecta in prædio rustico quando hypothecata censeantur pro pensione.*
36 *Connani, Baronis, Charōdæ, & Corasij defensa sententia.*
37 *L. eo iure. in princ. ff. in quib. caus. pign. vel hypoth. tacitè contrah. intellectus & sensus.*
38 *L. in prædijs. ff. in quib. caus. pig. vel hypo. tacitè contrah. sensus & intellectus.*
39 *L. Item quia. ff. de pactis. intellectus.*
40 *L. Si non inducta. C. in quib. caus. pig. vel hypo. tac. cont. sensus.*
41 *Theophilus in §. est & Seruiana. Inst. de act. decl.*
42 *L. 2. ff. in quib. caus. pig. vel hypo. tacitè contrah. intellectus.*
43 *L. certi iuris. C. locati. sensus.*
44 *Ratio cur inuecta in domum censentur tacitè obligata non ita illata in rusticum prædium.*
45 *Fortunij Garziæ, Gomesij & Corasij ratio quædam reiecta.*
46 *Interdictum Saluianum an reddatur pro illatis & inuectis in domum locatam.*
47 *Locator possidere dicitur rem locatam, contra paulò inf.*
48 *Actio pignoratitia an detur pro illatis & inuectis in domum.*
49 *Pignoratitiam actionem non concedi nisi re tradita.*
50 *Pignus, re non translata, non dicitur propriè.*
51 *Saluianum interdictū reddi pro illatis & inuectis in prædium vrbanum.*
52 *L. solutum. §. solutam. ff. de pign. actio. sensus & intellectus.*
53 *Interdictum Saluianū an reddatur pro adipiscenda possessione partus ancillæ inuectæ in prædium vrbanum, cum alteri deinde venditæ fuit.*
54 *Partus ventrem sequitur.*
55 *Interdictum Saluianum an reddatur aduersus tertium possessorem.*
56 *L. 1. in prin. & in §. 1. ff. de Salu. interd. intellectus.*
57 *Saluianum interdictum est personale in rem scriptum.*
58 *Francisci Hotomani singularis opinio de Saluiano interdicto confutata.*
59 *L. 1. C. de prec. & Salu. interd. sensus & intellectus.*
60 *Hotomanni rationes quædam improbatæ.*
61 *Possessor extraneus dum ignoranter emit, culpa nō caret.*
62 *Interdictum, quorum legatorum reddi contra tertium possessorem.*
63 *Interdictum Saluianum reddi contra hæredes conductoris.*
64 *Hæredem ex pacto sui anteccessoris obligari.*
65 *Pactum executiuum ita successorem afficit, vt pacisentem.*
66 *Interdictum Saluianum an reddatur contra minorem, qui prædio à se conducto bona intulit.*
67 *Minor dotem recipiendo, an sua bona obliget, & infrà.*
68 *Auten. dos data. C. de donat. ante nup. sensus & intellectus.*
69 *L. Titia. ff. de iure dotium. intellectus.*
70 *Tutoris bona esse tacitè hypothecata pro redditione rationum.*
71 *L. vlt. C. de legit. tutel. sensus.*
72 *Minorum bona cur liberè obligari non possunt.*
73 *Pupillum sine tutoris auctoritate obligari in consequentiam.*
74 *L. conductionibus. de cond. & demo. intellectus.*
75 *Hypothecata tacita in bonis minoris causari sine decreto tutoris & curatoris.*
76 *L. 1. §. fin. & l. 2. ff. de reb. eor. intellectus.*
77 *Minoris bona sine decreto obligari legali obligatione.*
78 *L. si sine hærede. §. Lucius. ff. de adm. tu. intellectus.*
79 *Lex generaliter loquens comprehendit casus priuilegiatos quod ibidem declaratur.*
80 *Gulielmi Cunei & Cyni distinctio reiecta.*
81 *Minor conducens domum sibi conuenientem an obliges tacitè omnia inuecta.*
82 *Minoris bona indistinctè censeri tacitè hypothecata pro pensione conductæ domus.*
83 *Saluianum interdictum an reddatur pro possessione bonorum*

Universidad de Deusto
Biblioteca

norum coloni partiarij.
84 Coloni nomen generale.
85 Colonus vnde.
86 Emptionis substantia quæ.
87 Colonus partiarius socius an dicatur.
88 Coloni bona & tunc pro pensione sunt tacitè hypothecata cum conduxit agrum colendum pro decem saccis frumenti.
89 L. Pomponius. la. 2. in princ. ff. in quibus. cauſ. pig. vel hypoth. tacitè contrah. intellectus & declaratio.
90 Contractus innominatus sequitur naturam contractuum nominatorum.
91 Aemilij Ferreti opinio confutata.
92 L. 2. ff. in quib. cau. pign. vel hypoth. tacitè contrah. intellectus.
93 Locatio & illa dicitur cuius merè in specie consistit.
94 Pacta tacita non extendi.
95 Familiaris bona illata in domum non censeri tacitè hypothecata.
96 Saluianum interdictum an reddatur contra colonum coloni.
97 Illata & inuecta à colono coloni, vel inquilino inquilini, an censeantur tacitè hypothecata.
98 L. sed & si lege. §. Colonus. ff. locati. sensus & intellectus.
99 Bona secundi conductoris prædij ruſtici censeri tacitè hypothecata pro pensione.
100 L. solutum. §. solutam. ff. de pign. actio. sensus & intellectus.
101 Interdictum Saluianum an reddatur pro pensione illatorum in prædium ob deteriorationem factam.
102 Illata & inuecta censeri tacitè hypothecata pro deteriore rei locatæ.
103 Saluianum interdictum an reddatur pro illatis & inuectis à conductore in prædium, & deinde exportatis à prædio, mutata conductoris voluntate.
104 Obligatio semel contracta impediri non potest.
105 Hypothecam semel quæsitã nouo contractu non dissolui.
106 L. cum tabernam. ff. de pig. declaratur.
107 Interdictum Saluianum an reddatur contra emphyteotam pro possessione rerum suarum illatarum in prædiũ emphyteuticum.
108 Saluianum interdictum an reddatur domino prædij locati etiam pro re aliena illata à conductore in prædium.
109 Conductor possidens mala fide rem alterius eam non obligat domino prædij conductori ex illatione & inuectione.
110 Conductor possidens malafide rem alterius, si domino rei sciente eam inuexit in prædiũ conductũ, an censeatur eam tacitè obligasse.
111 Taciturnitatem consensum non causare.
112 Conductor possidens rem alterius malafide, si eam inuexit sciente & volente rei domino, illam obligasse dicitur.
113 Interdictum Saluianum an reddatur pro possessione fructuum, qui ex locato prædio percipiuntur.
114 Fructus illati & inuecti in horreum an sint tacitè hypothecati pro pensione prædij ruſtici conducti.
115 L. in prædys. in prin. ff. in quib. cauſ. pig. vel hypothe. tacite contrah. intellectus.
116 Locatorem posse prohibere conductorem pensionis debitorem ne ante factam solutionem fructus è fundo exportet.
117 Fructus industriales ac naturales censeri hypothecatos pro pensione fundi.
118 Bartolus in l. assiduus. num. 9. C. qui potio. in pig. hab. exponitur.
119 Fructus naturales perceptos per hæredem mariti ex ipsius mariti bonis iam pro dote mulieris obligatis esse mulieri pro dote hypothecatos.
120 Fructus consumpti & ex precio empto prædio, illud non esse obligatum pro pensione conducti prædij.
121 Pretium rei loco non succedit in hypothecaria. Fructus sunt de his quæ seruari non possunt.
122 Creditor consequi potest precium, quod successit loco rei cum vibil adsit, quod pro solutione consequatur.
123 Gomesi opinio reiecta.
124 L. 3. C. in quib. cau. pig. vel hypoth. tacitè contrah. sensus.
125 Interdictum Saluianum an reddatur pro pensione rerum venalium inuectarum in prædio.
126 Venalia inuecta in domum non censeri tacitè hypothecata pro pensione si loco mercium non habentur.
127 Conductorem exercentem negociationem censeri tacitè hypothecasse merces illatas in domum vel apothecã.
128 Taberna quid.
129 Horreum quid.
130 L. cum tabernam. ff. de pig. intellectus.
131 Fructus venales illati in domum conductum non obligari pro pensione domus.
132 L. debitor. ff. de pig. explicatur.
133 Interdictum Saluianum an reddatur pro possessione pecuniæ illatæ in prædium conductum.
134 L. si chorus. §. his verbis. de leg. 3. declaratur.
135 Pecuniam illatam in domum non censeri tacitè hypothecatam pro pensione domus.
136 Pecunia quæ quotidie expenditur loco non circumscribitur.
137 Pecuniam esse de his, quæ seruari non possunt.
138 Pecuniam in legato generali rerum omnium non contineri.
139 Interdictum Saluianum an reddatur pro vestimentis in prædium illatis & inuectis.
140 Vestimenta non contineri in expressa bonorum hypotheca.
141 Libros scholasticorum non censeri tacitè hypothecatos pro pensione domus. idem de armis militum.
142 Saluianum interdictum an reddatur pro instrumentis continentibus nomina debitorum.
143 Debitorum nomina non censeri tacitè hypothecata pro pensione domus.
144 Debitorum nomina non venire in hypotheca expressa omnium bonorum
145 Interdictum Saluianum an reddatur pro bonis illatis à famulo, qui domino seruire promisit.
146 Saluianum remedium an reddatur pro illatis in porticu domus conductæ.
147 Illata in ædificijs domui coniunctis censeri pro pensione domus obligata.
148 Porticus dicitur domui coniunctus.
149 Porticus ac domus securitatem tribuit.
150 Interdictum Saluianum an reddatur pro illatis in naui conducta.
151 Nauis prædium vrbanum vel ruſticum, dicitur.
152 Saluianum remedium an reddatur pro illatis in molendinum conductum.
153 Molendinum an sit prædium vrbanum, vel ruſticum.
154 Interdictum Saluianum an reddatur pro illatis, etiamsi specialiter aliqua bona hypothecata fuerint.
155 Bona specialiter non hypothecata propensione domus sub tacita permanere.

Legis

155 Legis prouisio quando cesset ob prouisionem hominis, latè declaratur.
156 Saluianum interdictum an reddatur pro locatione tacita subsecuta.
157 Libelli forma in interdicto Saluiano.
158 Hypothecaria quando intentata censeatur.
159 Saluianum remedium cumulari an posit cum hypothecaria.
160 Possessorium adipiscendæ cum petitorio cumulari.
161 Interdicto Saluiano agens non habet necesse probare bona illa fuisse conductoris.
162 Saluianum interdictum intentans non habet necesse probare illata & inuecta esse sibi obligata.
163 Interdicto Saluiano agens probat prius se esse creditorẽ.
164 Agens vt talis se talem debet probare.
165 Legitimatus agens vt talis se legitimatum debet probare.
166 Agens contra aliquem vt talem, ita eum esse probare debet.
167 Exceptio, quod instrumentum non est instrumentum, opponi potest, cum statutum tributi instrumento paratam executionem.
168 Dispositio omnis suam substantiam præsupponit.
169 Agens contra aliquem vt homicidam de delicto debet constare.
170 Agens ad pœnam ex contractu prius de debito debet constare.
171 Conueniri qui potest loco ratione contractus, de contractu debet constare.
172 Emphyteota vt declaretur, cecidisse ab emphyteusi constare debet eum esse talem.
173 Interdictum saluianum non desinit esse summarium & si aliquod eius adminiculum plenarie debet tractari.
174 Priuilegium tributum testamento militis, intelligitur si de eo plenè constet.
175 Remedium. l vltim. C. de edict. diui Adr. non desinit esse summarium etsi probationes plenariè requiruntur.
176 Probationes perfectè & plenè non efficiunt iudicium non esse summarium.
177 Statuto si cauetur procedendum esse summariè super instrumẽto ita procedendũ super hypothecaria, quæ ex eo mouetur.
178 Iudicij adminicula an eo modo tractanda sint, quo iudicium principale.
179 Exceptio excussionis obijci an posit in remedio Saluiani interdicti.
180 Exceptio excussionis respicit petitorium, non autem possessorium iudicium.
181 Tertius possessor interdicto Saluiano conuentus an possit locatori agenti offerre creditum, atque ita ab actione illum excludere.
182 Ius offerenti cuicunque possessori (etiam nullum in re habenti ius) concedi.
183 Hypothecæ ius per oblationem crediti perimi.
184 Ius offerendi ad vsque litis contestationem excussionis concedi.
185 Sententiæ formula quænam sit in iudicio ex Saluiano interdicto.
186 Appellare à sententia lata super interdicto Saluiano an liceat.
187 Appellari posse à sententia lata in possessorio ex interdicto Saluiano cum causa proprietatis est ei annexa.
188 Hæres cum agit vt talis super ea quæstione erit disputandum.
189 Auctoris distinctio & doctrina, quomodo appellari possit à sententia causa possessorij, in qua & de proprietate tractatur.
190 Instrumentum, cui à statuto tributa est parata executio liquidum esse debet.
191 Baldus cons. 331. lib. 1. declaratur.
192 Appellari à sententia lata super liquidatione instrumenti.

TERTIVM ADIPISCENDAE POSSESSIONIS remedium ex Saluiano interdicto.

INTERDICTVM † Saluianũ à Saluio Iuliano fuisse inuentum, scriptũ reliquit Eguinar. Baro eruditissimus Iurisconsultus in §. retinendæ. Insti. de interdic. quod iam placuit & Butrio in c. pastoralis. numero. 18. de cauſ. possess. & propr. Nec mirum, nam summus iuris scientiæ † auctor fuit, vel ipso Iustiniano teste in l. inter antiquam. C. de vsufructu. quin, idem Iustinianus in l. 2. C. de veteri iure enuclea. Saluium Iulianum edicti perpetui conditorem sublimissimum, & in l. penult. C. de condi. indeb. eundem sublimissimum testem, summæq; auctoritatis hominem, & Prætoriani edicti ordinatorem fuisse commemorat. Hoc † interdictum succurrit fundi domino contra colonum, vt adipisci valeat possessionem earum rerum, quæ in fundo locato illata inuectaque fuerint, idque pro pensione fundi locati præstanda. Quę ratio Saluium ad ita ordinandum mouerit non vno in loco infrà dicemus. Interdictum hoc ita concipi posse scribit Baro in §. adipiscendæ. Inst. de interdict. & lib. 6. manual. tit. 33. † Quod in fundum Lucij Titij pignoris nomine induxisti, intulisti, aut creditori obligasti, qua de re agitur quo minus id ei apprehendere liceat, vim fieri veto. Hotomanus verò in §. interdictum quoque, Instit. de interdict. breuius ita composuit. Quod tu illi mercedis causa oppignerasti, qua de re agitur, id illi restituas. Baroni tamen assentior. Edictum autem idem Baro ita composuit. Si quis in fundum conductum quid induxerit, intulerit, aut creditori obligauerit pignoris nomine eius apprehendẽdi gratia, locatori, creditoriue, in eum in terdictum dabo. Interdictum hoc † adipiscendæ possessionis remedium verè est. §. interdictum quoque, Instit. de interdictis. gloss. in Rubr. C. de preca. & Saluia. interdic. ad finem, & ibidem Salicetus & cæteri. Bar. in l. solutum. §. solutam. nu. 5. ff. de pig. actio. Syluanus consil. 36. numero. 2. & non vulgaris eruditionis Iurisconsultus Franciscus Sarmentus in commentarijs, De reditibus ecclesiæ, parte 3. c. 2. numero. 22. Hoc esse iudicium merè † possessorium, atque ita summariè tractandum scribunt Angel. Aretin. in §. item Seruiana. numero. 6. Instit. de action. Robertus Maranta in tractatu, de ordine iudiciorum, parte. 4. distinction. 7. numero. 11. & Rolandus à Valle consil. 14. numero. 11. libr. 1. & Franc. Balduinus in commentarijs, De pignoribus. cap. 14. colum. 1. Quo sanè † remedio possessorio vtilius est experiri, quàm ipsa actione hypothecaria, cùm ob minores probationes, tum ob appellandi facultatem, ac alia commoda, quæ cessant in hypothecaria, ita scribunt Cæpolla cautel. 81. Quando quis. Negusa. Tract. de pignoribus, parte vltima, membro vltimo, num. 26. Gomes. in §. item seruiana. numero. 36. Inst. de action. & Rolandus à Valle. d. l. consil. 14. nume. 2. lib. 1. qui vno ore testantur in iudicijs maximè obseruari. Quocirca nõ acquiesco Francisco Sarmento, qui in præcitato. c. 2. num. 22. & num. 23. scribit, hoc interdictum non esse tantæ vtilitatis, nec ita summarium ac compendiosum, vt vulgò creditur. Quandoquidem & plenam causæ cognitionem & exactas probationes requirit: quin, & appellationem admittit. Quæ equidem veritati repugnare suis locis dicemus.

QVAERO primò † quid inter hoc interdictum & actionem seruianam, interfit? Et multum interesse omnes scribunt. Primò differunt, quòd hoc interdictum

Universidad de Deusto
Biblioteca

dictum de sola possessione (vt iam diximus) interpo-
9 nitur in actione verò † Seruiana de rei proprietate agitur, quemadmodum annotarunt Pract. Papien. in forma libelli pro hypothecaria actione, in verbo, sub eadem. nu. 9. & Zasius in §. item Seruiana, nu. 40. Inst. de acti. qui & alios recenset. Redditur & Seruiana ad auocandam nudam possessionem. l. si cum venditor, in prin. ff. de euict. & ob id illud iudicium possessorium appellat Balduinus de pignorib. c. 14. col. 1. sed est tutius dicere esse petitorium, cum nec rei vendicatio, qua aliquando auocatur possessio sola ratione iuris in re, possessorij nomen non obtinet.

10 Secundò differunt, quia † interdictum hoc ad rerum vniuersalium possessionem pertinet: illa etiam ad singularum. Hanc differentiam assignauit Hotomanus in d. §. interdictum quoq; Inst. de interdict.

11 Tertiò differunt, quoniam hoc † interdictum directum aduersus colonos possessores datur, actio verò Seruiana aduersus alios, qui rem quæsiuerūt, redditur. l. Paulus. ff. quib. mod. pig. vel hypot. contrah. ita Bart. & cæteri in l. vlt. ff. de Saluia. interd. & in specie hanc differentiam assignant Pract. Papien. loco iam citato. Negusantius in Tract. de pignoribus. parte 8. membro primo, nume. 8. vers. Seruiana tamen. & Hottomanus in commentarijs verborum iuris, in verbo, Interdictum Saluianum. & in d. §. interdictū, quoq; Inst. de interdictis.

11 QVAERO secundò, quid † interfit inter hoc interdictum & actionem hypothecariam? Plurimum interesse omnes scribunt. Primò in eo differt, quòd saluianum hoc interdictum (vt supra admonui) possessorium est: & in eo de sola possessione contēditur.

12 Actione † verò hypothecaria possessio auocatur ratione iuris hypothecæ. l. si cum venditor. in prin. ff. de
13 euictio. quamobrem † iudicium, quod eius causa mouetur petitorium dicitur. l. pignoris. ff. de pig. quemadmodum & de rei vendicatione dicimus, quæ & si iudicium petitoriū continet, aliquando tamen possessionem, aliquando detentionem ratione dominij auocat. l. officium. ff. de rei vend. Hanc differentiam assignarunt glo. in l. 1. & ibi Bar. nu. 2. C. de precario & saluia. interd. idem Bart. in l. 1. nu. 3. in fi. ff. eo. & Anto. Negusant. in Tracta. de pign. primo membro octauæ partis, nu. 2.

14 Secundò differt, † quia hoc interdictum principaliter fuit inuentum fauore locatoris contra conductorem prædij rustici pro adipiscēda, scilicet, possessione inuectarum in prædio tacitè obligatarum pro pensione locati prędij. Quocirca directum hoc interdictum redditur locatori contra conductorem prædij rustici: Vtile verò contra conductorem prędij vrbani: quod infrà suo loco latius explicabimus. Actio autem hypothecaria directa etiam aduersus tertium possessorem conceditur: ita Bart. in l. vlt. ff. de saluia. interd. & Negus. præcitato loco. nu. 5.

15 Tertiò differt, quia hoc † interdictum saluianum solùm requirit, quòd locator probet solam possessionem coloni, vel inquilini illarum rerum, quæ illatæ, vel inuectę ab illis fuerunt in conducto prędio,
16 qua de re infrà copiosè agemus. q. 28. Actio † verò hypothecaria efficaciores probationes aliquando super dominio, aliquando super possessione requirit, quod fusissimè explicarunt Ang. Aret. in §. item Seruiana. nu. 8. Instit. de actio. Afflictus decis. 383. nu. 2. 3. & Negus. in tract. de pignorib. parte octaua, membro 3. nu. 6. vbi septem propositis conclusionibus rem hāc absoluit. Et in specie hanc differentiam assignarunt gloss. Bart. & Sali. in l. 1. C. de preca. & Saluia. interd. & Bart. in l. 1. nume. 3. ff. eo. Socinus senior consi. 112. num. 6. lib. 4. & Negusant. d. parte octaua, membro primo, num. 6.

17 QVAERO tertiò, an hoc interdictum non solùm locatori aduersus conductorem, sed etiam cuicumque creditori habenti bona sui debitoris ex alia quauis causa obligata vel expresè, vel tacitè, reddatur? Difficilis sanè disceptatio & non parum obscura, quòd etiam paucis nostri concludunt. Excipio hic vnum Franciscum Sarmentum virum eruditum, qui in sæpius citatis commentarijs De redditibus ecclesiæ, parte. 3. cap. 2. nume. 19. 20. exactè rem hanc tractat. Vna fuit interpretum opinio, interdictum hoc vtile tamen reddi cuicunque creditori. Hanc probarunt Bartol. in l. 1. num. 2. ff. de saluia. interd. in illis verbis, & etiam cuilibet creditori. Idem Bart. in l. 1. quæstio. 1. C. eo. de prec. & saluia. interdicto, ibi, & creditori. & paulò pòst, dum reddit rationē, † Angelus Aret. in §. 18
item seruiana. nume. 9. Insti. de action. dum in primis verbis ita scribit. Aduersus tamen quod cautus Aduocatus nunquam intentat hypothecariam, sed vtile saluianum interdictum, quod competit cuilibet creditori. Directum autem pro rebus coloni inuectis & illatis, vtile pro rebus inquilini locatori: & etiam cuilibet alteri creditori. Hæc ille. Nec quemquam huius opinionis recenset Angelus. Nam Baldus, qui ab eo citatur in eam sententiam adfertur, quòd hoc interdictum reddatur contra conductorem & eius hæredem: qua de re suo loco. Salicetus verò qui ab Angelo refertur, in eam sententiam refertur, quòd hoc interdictum vtile reddatur contra tertium possessorem bonorum pro pensione rei locatæ hypothecatorum ipsi locatori: atque ita etiam cum Saliceto eiusdem opinionis recensēt ipse Angelus Bartolum & Florianum. Hoc volui te scire studiose lector, ne te fallat Angeli traditio. Nam & illa fefelliſſe videtur alioquin benè oculatum Sarmentum in dicto capitulo secundo, numer. 20. versi. ex posterioribus verò &c. dum credidit Angelum Aretinum retuliſſe Baldum & Salicetum huius opinionis Bartoli assertores. Idem quod Bartolus (vt in viam reuertar) respondit † Alexander. consil. 185. numer. 4. libro sexto, 19
in illis verbis, maximè cū omissa hypothecaria sufficiat agere vtili saluiano interdicto ad possessionem. Et tamen verè Alexander respondit in casu, in quo hypotheca erat ex instrumento publico ratione crediti, ex alia causa quam locationis contracti. Idem scriptum reliquit Antonius Negusan. in Tract. de pignorib. parte octaua, membro primo, nume. 6. ibi, coloni vt inquilini vel debitoris. & membro tertio, nume. 19. & vno verbo idem sentit Ripa in Rubr. ff. de pigno. nume. 10. in primis verbis, ibi, vel aliorum debitorum. asserens ita sensisse Bartolum. & omnes in d. l. 1. C. de preca. & saluia. cum tamen in ea l. 1. solus Bart. id asseruerit: Si rectè perpendimus, idem visus est sentire Baro in §. adipiscendæ. Inst. de interdictis, & in lib. 6. manual. tit. 33. dum huius edicti & interdicti formulam conficit. Horum opinio vel sola illa constitutione Gordiani in † l. 1. C. de prec. & saluia. in- 20
terdicto. fulciri videtur. Siquidem & de eo debitore, qui ex alia causa quàm locationis creditori tenetur, & cuius bona sunt ipsi creditori obnoxia videtur agi. Illa enim verba, debitor tuus, vt potè quod generalia & indefinitè prolata sint, ad omnem debitorem extendi Bart. intellexit. Id quod & verba quæ à Gordiano in ea parenthesi subijciuntur, suadent. Verba illa adscripsi. Id enim tantummodo aduersus conductorem debitoremue competit. Illa nomina conductorem & debitorem, non pro vno nempè conductore atque ita debitore (vt opinatur ibi Accursius) sed pro diuersis poni videntur. Quod visus est sentire & Sarmentus. d. c. 2. numero. 19. dum scribit, erraſſe Accursium interpretantem responsum Gordiani, vt loquatur de solo locatore, & non de alio creditore. Quorum opinionem confirmare videtur illa dictio ve, quæ sui natura idem significat quod dictio. &, ita Bart. in l. si ita. ff. de iniusto rupt. Areti. in l. possideri, in prin. ex illo textu, ff. de acquirend. possess. Atqui dictio, &, est copulatiua, quæ diuersa solet copulare. vt in Rubr. ff. de iuris & facti ignoran. & in c. inter
cæteras.

cæteras. de rescrip. ergo & diuersa in hoc responso copulare debet. Erit itaque ex Bartol. sententia illius responsi sensus: Saluianum interdictum directum reddi contra conductoris bona, ac etiam alterius debitoris, cùm immediatè contra eos agendum est. Seruianam verò, vel quasi, concedi aduersus tertium possessorem causam vel ab illo cōductore, vel ab altero illo debitore. Cæterùm (vt ingenuè dicam quod hac de re sentio) hic sensus mihi non probatur. Verius enim existimo illa verba, debitor tuus, referri ad conductorem, qui vere debitor dicitur. Et illa verba posita in ea parenthesi, conductorem debitorémue (vt rectè sensuit Accurs. & cum eo Sal. ibidem oppo. 3.) pro eodem
21 ponuntur. Nec dictio illa, † ve, est copulatiua semper, sed sui natura disiunctiua, vt scribit Alciat. in l. sæpè. num. 4. de verb. sig. sed multipliciter adeo ponitur, vt verius stet iuxta subiectam materiam. quemadmodū scribit Gomes. in §. pœnales. num. 45. Institut. de actio. Hoc itaq; nostro in casu erit expositiua, nam copula sæpè ponitur inter duo, quæ idem significant. Ita Ias. in l. 1. in princip. num. 2. ff. de iust. & iure. post Bart. ibi. num. 2. clarius Alc. in d. l. sæpè. nume. 20. de verbo. sign. ex l. 2. ff. ad l. Aquil. vbi illa verba, quadrupedem vel pecudem, exponuntur, quadrupedem, id est, pecudē. Quin vbi dictio, ve, esset copulatiua adhuc dicimus
22 † copulatiuam resolui in expositiuā, vt in l. 1. ff. de pac. atque interpretationis loco est, Bartol. in l. de quibus. ff. de legib. & post cæteros scribit Brēcheus in l. alienationis verbo. §. oratio. nu. 1. de verb. sign. cæteros ex industria prætereo.

Quocircà sensus illius responsi erit, Saluianum interdictum directum, reddi contra bona à conductore possessa: non autem cum à tertio possidentur: sed aduersus illum dari Seruianam, vel quasi. An autem aduersus tertium illū possessorem reddatur interdictum Saluianum vtile, ibi non diffinitur. qua de re dicemus infra. quæst. 8.

Præterea illa verba, vel quæ ad eius exemplum instituitur, quæ perpendit Barto. vt scilicet illud sit Saluianum interdictum, quod redditur huic creditori contra quēuis debitorem instar Seruianæ actionis: verè hunc sensum non habent. Siquidem verius referuntur ad personam illius tertij possessoris, quemadmodum & illa, sed Seruiana actione. Et erit sensus, actionem Seruianam, vel quæ ad eius exemplū instituitur, id est, quasi Seruianam, (vt rectè ibi exponit Accurs.) reddi contra tertium possessorem. Vno verbo itaque dicendum est, in eo Gordiani responso non agi de alio debitore ex alia causa, quàm conductionis. etsi Sarmen. in eo cap. 2. nume. 18. aliter sentiat. dum scribit in ea l. 1. C. de preca. & Saluian. interdicto. esse textum expressum, quòd habens hypothecam aduersus aliū, quàm conductorem non habet Saluianum interdictum, sed quòd Seruiana actione, vel quasi, quæ vtilis est, vti debet. Non enim ibi cōstituit Gordian. Seruianam, vel quasi, reddi contra debitorem ex alia causa quàm conductionis: cùm (vt dixi) de eo nō loquatur: sed solū reddi asseruit contra tertium possessorē, qui à conductore emit. Nam si ibi illa verba, debitor tuus, & illa, debitorémue, intelligerentur de debitore ex alia causa quam conductionis, necesse nobis foret probare Bartoli interpretationem: quam omnino falsam esse ostendimus: & cuius opinionem ipsemet Sarmentus improbat.

Secunda itaque fuit opinio eorum qui dixerunt
23 † interdictum hoc, nec vtile quidem, reddi contra debitorem ex alia causa, quàm conductionis & locationis. Hanc visus est probare Bald. in l. 1. C. de preca. & Saluia. interdicto. dum differentiam constituit inter hoc interdictum & actionem Seruianam, & inquit, quasi Seruianam dari contra quemcunque possessorem: atque ita innuit, Saluianum interdictum non dari contra quemcunque. Idem clarius affirmauit ibidem Sali. oppo. 3. & doctè ac copiosè Franc. Sarmen. in præcitatis commentarijs, de reditibus ecclesiæ, parte. 3. cap. 2. num. 19. 29. vbi asserit hanc esse antiquorum & aliorum ferè omnium * opinionem. Et eo loci di- *
ligenter pependit Sarmen. Spec. & Pract. Papien. formantes libellum in hoc interdicto, siue directo, siue vtili, semper exempla attulisse in debitore & creditore, ex causa conductionis & locationis. Idem facit Ortho Senonensis in sua summa, de interdictis. tit. de interdicto Saluia. Et verè Iurisconsulti, Iustinianus, ac cæteri legumlatores, dum de Saluiano hoc interdicto aliquid constituunt, semper de colono debitore agūt, & omnium clarius Theophilus in suis institutio. §. altera. ver. huiusce modi. de interdict. Crederem & ego hanc opinionem esse veriorem, & in iudicijs obseruandam. Huius sententiæ præcipua ratio atq; fundamentum est, quod' & Sarmen. non indiligenter considerat. Nam † ratio, quæ consideratur in hypotheca locato- 24
ris in bonis conductoris, nempè, quòd conductor inferendo bona in prædio conducto, transferre videatur possessionem in locatorem. argum. l. si ego. §. dotis. vers. quid enim. ff. de iure dot. non militat in altero qui creditor sit ex alia causa. Non enim possessio illa bonorum debitoris videtur in creditorem translata: cum ibi non adsit res prius possessa à creditore, quæ contineat illa, quæ debitoris sunt, vti in casu locationis extat prædium à locatore possessum, quòd † 25
inuecta & illata continet, atque ita fictam quandam possessionem transfert. iuxta tradita à Bald. in l. de his C. de furt. & ab Alex. in l. 3. in prin. num. 27. ff. de acqu. possess. Verùm ratio hæc dubitatione non caret, si aliter non declaratur. siquidem hic agitur semper de re mobili illata & inuecta, cuius possessio asseritur quodammodo translata per inclusionem factam in prædio iam à locatore possesso: Atqui, si rectè perpendimus, cùm debitor obligat bona sua creditori, possessio mobilium videtur quodammodo in creditorem translata, cum sit pignus quoddam tacitum, quod naturam sequi videtur expresse pignoris: quæ quidem est, vt in creditorem translata sit possessio, iuxta. l. si rem alienam. §. propriè. ff. de pigno. action. & copiosè & doctè explicant Anton. Negusan. in tracta. de pignoribus. partè 1. numero. 5. & Franc. Balduin. in commentarijs de pignorib. cap. 15. Quocirca scribit Iason. in l. 1. §. per seruum corporaliter. numero. 5. ff. de acquirend. possess. huic creditori concedi interdictum retinendæ, quòd suo loco explicauimus. Quò suscepta hæc disputatio eluceſcat clarius, explicando hanc quam retulimus rationem, soleo ego aliquot casus ita distinguere atque constituere. Primus est † in pi- 26
gnore rei mobilis creditori per debitorem expresse constituto. Quo sanè in casu transferre dicitur possessio in creditorem. d. l. si rem alienam. §. propriè. ff. de pigno. action. cum iam relatis. Hoc in casu frustrà est dubitare, an creditor experiri possit hoc interdicto Saluiano, vel alio remedio possessorio adipiscendæ, cum iam in manu ipsius creditoris possessio posita sit. Secundus est casus, † cùm pignus rei mobilis factum 27
est, sed nulla vera traditio intercessit, sed ficta tantùm per clausulam constituti, vel precarij. Hoc casu in creditorem dicitur translata possessio vera & propria. l. certè. §. 1. ff. de preca. l. quod meo. vbi omnes. ff. de acquirend. possess. sed tantum communem & in iudicijs seruari. Tiraquel. in tracta. de iure constituti. part. 2. ampl. 1. & ob id si eum impediat debitor, quin is sua manu eam apprehendat, tamquam † spoliatus reme- 28
dio recuperandæ agere potest. ita post alios scriptum reliquit Tiraquell. in d. tract. de iure constituti, parte 1. numero. 4. & numero. 69. part. 2. ampl. 11. & scripsi in commentarijs, de recuperanda possessione. remedio. 1. nu. 148. Hoc ergo in casu frustrà est disputare de aliquo remedio adipiscendę. Est enim vtilius agere remedio recuperandæ, quàm adipiscendæ, vt notissimi iuris est. Quod ita in pignore rei mobilis, quàm in hypotheca, quæ rei immobilis est, locum ex re-

Universidad de Navarra Biblioteca

lata ratione obtinet. Tertius est casus, cùm † pignus rei mobilis tacitè à lege, vel ab homine constituitur, nulla traditione vera vel ficta intercedente. hoc in casu an quæsita sit aliqua possessio ficta & impropria creditori, vt remedio adipiscendæ possessionis, veram & propriam consequi possit? Et verè dicendum est, nullam possessionem esse translatam. Nam iure aliquo id non reperio constitutum: & cùm lex nil in hoc fingat, hominisq; non sit fingere, dicendum est possessionem non censeri translatam, & quamquam † Seruiana, vel quasi, concedatur, quibus possessio auocatur, attamen l. si venditor. in princip. ff. de euict. ex eo potius intelligimus nullam possessionem fuisse apud creditorem: quàm quòd fuerit. Sequitur ergo dicendum ratione possessionis nullum ius acquisitum fuisse huic creditori, qui si possessionem auocare potest, id ex actione Seruiana facit. d. l. si cum venditor. & declarat Gabriel Mudæus, in rubric. de pignoribus. numero. 7. Hac ratione dicendum est idem in † legatarijs & fideicommissarijs, quibus tres tantùm actiones dantur, vt legatum, vel fideicommissum consequantur, nempe ex testamento, rei vendicatio & hypothecaria: nec quò ad possessionem, quam de manu hæredis consequi debent, ius aliquod in eis † translatum. quinimmo correxit Iustinianus. in l. 1. §. 1. C. commun. de legat. antiquam illam missionem in possessionem quam iudices faciebant, vti superiore remedio. quæst. 22. abundè explicaui. Quo loci probaui eam opinionem, quòd iudici licet ex suo officio mittere in possessionem legatarium vel fideicommissarium, vt scilicet illi euitare possint interdictum, quorum legatorum, quo hæres contra eos ad possessionem auocandam & adipiscendam vti potest. Etsi legatarius possessionem consequi potest iudicis officio, id extra ordinem & subsidium quodammodo fit, & non iure ordinario. Vt hinc intelligamus nullum interdictum atque auxilium certum, atq; (vt ita dicam) ordinarium esse legatarijs & fideicommissarijs proditum ad adipiscendam possessionem rei legatæ, vel fideicommissæ. Hæc ratio mihi visa est semper planior & certior illa, quam eruditus Sarmen. perpendit in illis commen. de reditibus ecclesiæ. d. par. 3. c. 2. nu. 21. quem solum hanc excitasse dubitationem hactenus inuenio.

QVAERO quartò, an hoc interdictum reddatur pro adipiscenda possessione bonorum illatorum in prædio rustico, etiam si nulla expressa conuentio præcesserit, quòd quæ in eo erunt illata & inuecta per ipsum conductorem sint hypothecata domino prædij? Et dicendum videtur indistinctè reddi, siue expressa * conuentio præcesserit, siue non. Nam magis * recepta est Dd. opinio, nullam esse differentiam inter locationem prædij vrbani, & rustici, vt tam † in rustici, quam in vrbani locatione illata & inuecta absque vlla expressa pactione, censeantur tacitè hypothecata domino prædij, pensionis nomine: ita enim censuit glos. §. item Seruiana. in verbo, coloni. Institut. de action. quam ibi secuti sunt Angel. Aretin. numero. 12. Ias. numer. 54. Gomes. numer. 13. etsi, numer. 30. verfic. vnde eadem, dissentire videatur. Zasius, numero. 16. & Ioan. Bapt. Asin. in l. at si quis. §. si colonus. numer. 18. ff. de relig. & sump. fune. In eo tantum extat differentia, secundum glos. iam relatam & Dd. quòd ita demum illata † & inuecta in prædio rustico obligata prædij domino censentur, si dominus sciat illata: in prædio verò vrbano dicuntur obligata, siue is dominus sciat, siue ignoret. Ego verius opinor cum eruditissimo Francisc. † Connano, libr. 4. comment. iuris ciuilis. cap. 16. numero. 5. Lud. Charonda. libr. 3. verisimil. iuris. cap. 15. Ioann. Corasius, in d. §. item Seruiana. nume. 5. & idem ibi sentit Baro verficul. illud quæsitum est, Hugo Donellus in commentarijs de pignorib. c. 4. colum. 6. verficul. sequitur de prædijs rusticis. & Balduinus in eisdem commentarijs de pignorib. cap. 6. colum. 4. verficul. sed quid in rusticis. ita demum illata & inuecta in fundum rusticum censeri obligata domino fundi, pro pensione, si expressè conuentum fuit inter ipsum dominum locatorem & conductorem, quod quæ inferrentur essent hypothecata. quam sanè veram sententiam probat † l. eo iure, in princip. ff. in quib. caus. pign. vel hypoth. tacitè contrah. dum Neratius Iurisconsult. ait, eo iure vtimur vt quæ in prædia vrbana inducta, illata sunt, pignori esse credantur, quasi id tacitè conuenerit. In rusticis contra obseruatur. Intelligo cum iam relatis, contra obseruatur, id est, quòd sola illatio & inuectio non sufficit, sed necessaria est expressa conuentio, quod probat † l. in prædijs. eod. titul. ff. in quibus caus. pign. vel hypot. tacitè contrahen. dum Pomponius ait, fructus prædij intelligi tacitè obligatos domino, etiamsi nominatim id non conuenerit. hæc verba, etiam si nominatim, posita sunt ad ostendendum differentiam esse inter fructus in prædijs natos, & bona in prædijs illata & inuecta, vt fructus censeantur tacitè hypothecati, bona verò si nominatim actum fuit. alioqui frustra dubitatum fuisset apud Pomponium de fructuum hypotheca, si fuisset clarum illata & inuecta, de quibus maior est dubitatio, esse hypothecata sine expressa conuentione. Ita pariter loquitur Paulus, in † l. item quia. ff. de pact. dum illis verbis, etiamsi nihil nominatim conuenerit, ad differentiam prædij rustici vsus est. Clarius hanc sententiam probat † l. si non inducta. C. in quib. caus. pig. vel hypothe. tacitè contrah. si non inducta & illata in fundum, quæ pignoris causa teneri placuerat, mancipia fuissent, nec hæc specialiter obligata monstrentur, &c. requirit hæc constitutio non solùm pactionem, ex illis verbis, placuerat, quę de expressa pactione in dubio, vt de efficaciori intelligitur, verùm etiam specialem obligationem, vt nomine pensionis fundi illata mancipia essent hypothecata. Et in specie nostra ita ait Iustinianus. in §. interdictum quoque. Institut. de interdict. ibi, futuras pepigisset. pactum intelligitur de expresso, vt mox subijciam, & si rectè perpendamus, idem sensit Gomes. in d. §. item Seruiana, numero. 30. verfic. vnde eadem. dum citat. l. 1. & 2. ff. de Saluian. interdict. Confirmatur auctoritate † Theophili. in §. est & Seruiana. Institut. de action. qui in hæc verba scripsit. Et Seruiana quidem actione tali in specie vtimur. fundum à me conduxisti, & colonus mihi factus es, ad præstandos mihi quotannis mercedis nomine centum aureos. Induxisti in eum fundum res complures: veluti equos, boues, seruos, vestem, argentum, cum pacto vt eæ mihi mercedis nomine obligarentur, ecce, cum pacto dixit Theophilus. Qua quidem sententia firmata, non aduersantur iura, quæ pro recepta magis opinione adferri solent. ac primò text. † l. 2. ff. in quibus caus. pignor. vel hypothe. tacitè contrah. quam citauit gloss. in d. §. item Seruiana. Non enim obest, quandoquidem ita ait Martianus ex Pomponij sententia, non solùm pro pensionibus, sed, etsi deteriorem habitationem fecerit culpa sua inquilinus, inuecta & illata pignori erunt obligata. Loquitur Martian. de inquilino, hoc est, de eo, qui prædium vrbanum conduxit, non autem de colono, qui fundum colit. l. re pignoris. ff. de acq. poss.

Secundò non aduersatur † l. certi iuris. C. locati. certi iuris (ait Alexander) est, ea quæ voluntate dominorum coloni in fundum conductum induxerint, pignoris iure dominis teneri. quando autem domus locatur, non est necessaria in rebus inductis, vel illatis scientia domini: nam ea quoque pignoris iure tenentur. Ecce (aiunt Accur. & eius comites) solam scientiam ab Alexandro requiri, vt illata in fundum censeantur hypothecata, non autem requiritur expressa pactio. Verùm satisfaciunt Duarenus, Baro, Donellus, Connanus, & illorum nomine suppresso, Charondas, & Balduinus, ibi scientiam pro ipsa voluntate poni. quemadmodũ ostendit initium illius constitutionis, ibi,

ibi, certi iuris est, ea quæ voluntate. Voluntas autem illa, quæ ab initio contractus (vt Alexander ait) consideratur, non includit simplicem patientiam, sed ipsum assensum. quod probatur ex l. 1. ff. si famil. furt. fecisse dicatur. vbi Prætor scientem dominum seruilis furti alligat. scientiam autem (ait Vlpianus) spectare debemus, quæ habet & voluntatem. Inde conscium criminis etiam dicimus, qui aut commisit ipse, aut qui committenti adsentit, non quo sciente & cognoscente perpetratum est, neque enim testes, quibus præsentibus & scientibus aliquid factum est, dicuntur esse conscij, sed qui ope & consilio & voluntate adfuerunt. Hæc ergo vera est differentia inter illata in fundum, & in domum, illa obligata sunt si ab initio conuentum fuit, hæc verò etiam sine conuentione. Differentiæ rationem ac causam duplicem assignat Corasius. in d. §. item Seruian. numero. 5. verficul. diuersitatis autem.

Prima † est quod plerunque vsu veniat, vt coloni in præcium rusticum, res duntaxat ad agriculturam pertinentes inuehant, super quibus publico agrorum colendorum fauore, iuxta aut. agricultores. C. quę res pign. obliga. poss. lex nec obligationem nec executionem facilè permittit. l. executores. l. pignorum. C. quæ res pig. obligat. poss. Verùm † ratio hæc, quam prius considerauit Gomes. in d. §. item Seruiana. numer. 30. verficul. alia tamen. & ante Gomesium Fortunius Garzia. in l. item quia. numero. 16. ff. de pact. vera non est, siquidem procedere solùm potest, quoad instrumenta rustica & agriculturæ apta, quæ nec ita facilè expressa obligatione hypothecari possunt: at rustici alia bona etiam habent, (de quibus nunc agitur) quæ obligari sine controuersia possunt. Quocircà relata ratio his non conuenit. Secundam rationem perpendit Corasius, & eo prius Connanus. d. cap. 16. nume. 5. cuius pariter suppresso nomine sibi vendicauit Charondas. d. li. 3. verficul. 5. iuris. cap. 15. eandem rationem probauit & Eguin. Baro. in d. §. item Seruiana. verfic. quæ inhabitationes. & verè ante omnes hanc rationem considerauit Garzia. in d. l. item quia. numero. 17. 18. hæc inquam est, quòd in prædijs rusticis, satis est consultum alia via domino, cui fructus, qui in prædijs nascuntur, tametsi nihil dictum sit, tacitè pignoris nomine obligati intelligũtur. l. in prædijs. ff. in quibus caus. pigno. vel hypoth. tacitè contrah. l. 3. C. eod. Quod iuris & prærogatiuæ, cum locatore domus, aut alterius vrbani prædij, in quonam nascuntur fructus, concedi non potuerit, alia via lex ei putauit succurrendum, nimirum vt tacitam haberet rerum inuectarum hypothecam. d. l. item quia. de pact. l. 2. & l. eo iure. ff. in quibus caus. pigno. vel hypoth. tacitè contrah. & d. l. certi iuris. C. locati. Vnde autem tacita hæc hypotheca de rebus in prædium vrbanum illatis & inuectis manauerit, doctè & ingeniosè enarrat Connanus. d. cap. 16. num. 5.

QVAERO quintò an hoc † interdictum reddatur pro rebus illatis & inuectis in prędium vrbanum, vt in locatam domum? Et non reddi cum Cyno. in l. certi iuris. q. vltim. C. locati. dicendum videbatur, idque primò ea ratione, quod locator possidere dicitur illata & inuecta in ipsam domum, sed iam possidenti non conceditur hoc interdictum adipiscendæ §. interdictum, quod. Inst. de inter. Quod autem is † locator possideat, probat tex. l. solutum. §. solutam. ff. de pig. actio. quo probatur huic locatori concedi † actionem pignoratitiam pro inuectis & illatis in prædium vrbanum. at pignoratitia, pignoris traditionem præsupponit: & per consequens possessionem. l. qui pignoris. ff. de acqu. possess. l. cum notissimi. §. 1. C. de præscr. 30. vel 40. anno. Accedit, † pignoratitiam non concedi nisi res interueniat, & nisi res tradita restituatur. §. vlt. Inst. quib. mod. re contrah. obligat. Præterea non est propriè † pignus, nisi res ad creditorem transeat. l. si rem alienã. §. propriè. ff. de pig. act. & l. plebs. §. pignus. de ver. sig. Atq; ita hac adducti ratione affirmant Azo, Accu. & Pet. Perticensis, à quibus nõ dissentit Cy. in d. l. certi iuris. q. 1.

Secundò hanc Cyni sententiam confirmare videtur, quod interdictum hoc redditur pro illatis & inuectis in prædium rusticum. d. §. interdictum quoque. idque fortè, quia expressa pactione bona illa obligantur, quæ sanè nominata pactio cessat in illatis & inuectis in prædium vrbanum. Hinc tertiò insurgit, quod interdicti Saluiani verba de illatis & inuectis in prædium rusticum tãtummodò sunt: non ergo ad vrbanum extenduntur.

Cæterum verior est sententia, † interdictum hoc, vtile tamen reddi pro illatis, & inuectis, in prædium vrbanum: ita scribunt Bartol. in l. 1. numero. 2. ff. de Saluia. interd. & in l. 1. nume. 1. versic. quæro an hoc. C. eod. idem in l. solutum. §. solutam. num. 6. ff. de pigno. actio. Bal. in d. l. 1. nume. 12. & ibidem Sal. q. 6. C. de Saluia. interd. Ang. Aret. in §. item Seruiana. nume. 6. Insti. de actio. & Franc. Sarmen. in commenta. de reditibus ecclesiæ. part. 3. cap. 2. numero. 20. verficul. & hæc opinio. & Negusan. in tract. de pignorib. part. 8. membro 1. numero. 5. Ea est huius sententiæ ratio, quòd licet verba interdicti de illatis & inuectis in prædium rusticum sint, attamen quia mens interdicti conuenit & huic casui, cùm prędium vrbanum locatur, & in eum res inuehũtur, ob id vtilis actio ex eo datur: quemadmodum annotarunt gl. Bart. Alex. & cæteri in l. curatoris. C. de nego. gest.

Nec aduersantur contrariæ rationes: Nam prima illa falsa est, cum verè locator non possideat illata & inuecta in domum, vt rectius existimarunt Bar. in d. §. solutam. nu. 5. & Sali. in d. l. certi iuris. q. 7. Sarmentus. d. cap. 2. num. 19. Si enim locator prędij vrbani ignorat illata & inuecta. d. l. certi iuris. nulla ratione fieri potest, vt dicamus eum possessionẽ assecutum fuisse. l. 3. §. Nerua. ff. de acq. poss. præterea si illata in prædium rusticum non possidentur. d. §. interdictum quoq. cùm tamen in eorum contrahenda hypotheca locatoris scientia, imò pactum intercedit. d. l. certi, quantò fortius dicendum est, non possideri hæc illata in prædiũ vrbanum, in quorum obligatione scientia locatoris non consideratur.

Textus autem. d. §. solutam, intelligitur cùm locator, post moram solutionis à conductore factam, bona illa includit & retinet loco pignoris, donec sibi satisfiat: nam tunc post inclusionem possidere dicitur & text. l. qui pignoris. ff. de acquirend. possess. satis fuit suprà 5. q. 3. declaratus. Non quoque aduersatur secunda illa ratio, quandoquidem id, quod vel scientia, vel expressa pactio operatur in illatis & inuectis in prædium rusticum, idem operatur sola illatio & inuectio in prædium vrbanum. sunt enim æquè locatori obligata. Tertia verò confideratio ex suprà relatis responsionem habet. quinimò etsi interdicti verba verè non sunt de prædio vrbano: attamen maior est ratio vt illata inuectaque in prædio vrbano sint obligata, cùm præcipuè ob vrbani prædij locationem tacita illa hypotheca & per consequens hoc interdictum sit introductum. Nam (quemamodum eruditissimus Conn. libr. 4. commen. iuris. cap. 16. numero. 5. Balduinus in comment. de pignorib. cap. 6. scribit) magna olim Romæ (vt nunc Venetijs) turba & multitudo erat pauperum inquilinorum, qui in alieno & conducto habitabant, neq; præter necessariam & curtam supellectilem quicquam habebant, vtpotè opifices, qui manu & artificio quotidiano victum quæritabãt. Qui ijs, ignotis alioqui & peregrinis ędes locabant, vt sibi cauerent, solebant pacisci, vt inuecta & illata saltem pignori essent pro mercede habitationis, seu pensione. Non solebant itaque domini ijs locare sine aliquo pignore. Pignus esse solebat ipsa supellex. Hoc in more esset, esset etiam iustum, vt occurreretur ingratorum hospitum perfidiæ, & locatoribus con-

Universidad de
Biblioteca

ſuleretur: placuit, vt haberetur pro cauto & conuen-
to, & ſi fortaſſe in locatione expreſſum nõ fuiſſet. Hoc
non niſi Romæ introductum fuit, deinde eo exemplo
adductus Iuſt. idem Conſtãtinopoli & in alijs prouin
cijs conſtituit. l. vltim. C. in quib. cauſ. pig. vel hypoth.
tacit. contrah. Quæ ratio tanta non erat cum prędium
ruſticum locabatur, cuius fructus (vt dixi) ſufficere
videbantur.

53 QVAERO ſexto, an hoc† interdictum competat
locatori, pro partu nato ex ancilla in prædium inue-
cta, & deinde tertio vendita? Et competere, dubium
non eſt. ita enim reſpondit Iulianus in l. 1. in prin. ff. de
54 Saluia. interdicto. Cuius ſententiæ ea eſt ratio, quod
† partus ventrem ſequitur, & eiuſdem conditionis eſt
ac ipſe partus. Quocircà vbi ancilla obligata eſt, ita &
partus ex ea natus obligationis tempore. l. ſi conuene-
rit. §. ſi fundus. ff. de pigno. actio. Verùm aduerſari vi-
detur text. l. Paulus. §. 1. ff. de pig. qui affirmat, partum
ex ancilla tertiò vendita natum, ita demum in obliga-
tionem venire, ſi editus apud debitorem fuit. Reſpon-
det gloſſa. d. l. 1. ff. de Saluia. interd. & ibi Bart. in prima
oppoſi. tex. d. l. Paulus, procedere, cum ancilla conce-
pit, ac etiam peperit apud emptorem. text. verò. d. l. 1.
ff. de Saluia. interd. cum concepit ancilla apud debito-
rem. Quam quidem opinionem probauit & Ber-
trach. in trac. de Gabellis. par. 8. cap. principali, memb.
1. num. 8.

55 QVAERO ſeptimò, an hoc† interdictum reddatur
locatori aduerſus tertium poſſeſſorem bonorum con
ductoris, quæ iam hypothecata erant locatori, pro
penſione prædij, vtputa contra emptorem rerum ob-
ligatarum? Dicendum eſt quò ad interdictum directò,
illud non concedi, nec enim eſt qui aliter ſentiat. Du-
* bium eſt, an ſaltẽ vtile reddatur. Recepta * & vera eſt
interpretum opinio, reddi. Ita gloſſ. & cæteri, in l. 1. ff.
de Saluia. interd. & in l. 1. C. eod. Neguſ. in tract. de pig.
par. 2. memb. 4. nu. 133. Baldui. in §. interdictum autem.
Inſt. de interd. & in commen. de pig. cap. 14. col. 2. Fran.
Sarmen. in commen. de reditibus eccleſiæ, par. 3. cap. 2.
nu. 19. verſ. Saluianum interdictum. Ita etiam intelligo
Robert. Marant. in praxi iudiciorum. par. 4. diſt. 7. nu.
11. idem verè ſenſit Signorolus conſ. 4. nu. 7. dum reſpõ-
dit, hoc interdictum eſſe perſonale in rem ſcriptum, et
ob id reddi contra quemcunq; extraneum poſſeſſorẽ,
idem ſcripſit Cuiacius lib. 5. Obſeruat. cap. 24. qui eru-
ditè explicat. Hanc ſententiam ij probant ex verbis
56 † d. l. 1. in prin. ff. de Saluia. interdicto. dum reſpondit
Iulianus reddi illud interdictum locatori ad auocan-
dum partum natum, ex ancilla in prædium inuecta &
alteri vendita. Quod ſi de partu ibi ſolum ambigitur,
apertè intelligimus nullum eſſe de ipſa ancilla dubi-
um. Probat & hanc ſententiam tex. d. l. 1. §. 1. dum duo-
bus locatoribus tribuit interdictum illud vtile ad-
uerſus extraneos. Intelligo extraneos vna cum Accur-
ſio & cæteris, id eſt tertios poſſeſſores. Idem verè cen-
ſuit Theophilus in ſuis inſtitut. tit. de interdictis. §. al-
tera. verſi. huiuſcemodi. Cuius verba adſcripſi. Nam
ſi is ceſſerit (de colono loquitur) in ſoluendo aduerſus
quemuis res coloni poſſidentem interdicto Saluiano
dominus experiri poterit. Ecce ait aduerſus quemuis
poſſidentem res coloni, tertium poſſeſſorem ſignifi-
cans. Ea etiam eſt ratio, quam Signorolus, & ante eum
glo. pen. l. 1. C. de preca. & Saluia. interdicto. perpendit,
57 quòd † interdictum hoc perſonale in rem ſcriptum,
quemcunque poſſeſſorem inſequitur. Non ignoro ta-
58 men eruditiſſimum † Franciſ. Hotom. contrariam opi-
nionem probaſſe. in §. interdictum quoque. Inſt. de in-
59 terdict. cuius quidem opinio probari videtur in † l. 1.
C. de preca. & Saluia. interd. quem ſuprà. q. 3. diximus
loqui de tertio poſſeſſore, qui à conductore res iam
locatori obligatas emit: ibiqúe Gord. negat aduerſus
eum hoc interdictum reddi. Cæterum interpretantur
relati ferè omnes, ibi agi de interdicto directo, non au-
tem de vtili, ne Iuliano repugnet. de directo enim in-
terdicto Saluiano ſolum apud Gordia. fuiſſe dubita-
tum dicendũ eſt, alioqui abſurde ab eo fuiſſet reſpon-
ſum, locatori non reddi illud interdictum, ſed eius lo
co vel Seruianam actionem, vel vtilem quaſi Seruia-
nam, quia ſi quaſi Seruiana vtilis reddi potuit, cur
non interdictum vtile. quam ſanè ſubtilem conſidera-
tionem fecit Sar. d cap. 2. nume. 18. Non etiam aduerſa-
tur ratio illa diuerſitatis, quam inter hoc interdictũ
& actionem Seruianam adfert † Hotom. qua quidem
aſſerit hoc interdictum non reddi contra extraneum 60
poſſeſſorem, nempè, quia fauorabilior eſt cauſa do-
mini cum colono agentis, quàm cum extraneis: quip-
pè cùm ille contraxerit, & res oppigneratas poſſi-
deat: extranei verò, qui acquiſiuerunt, nihil cum do-
mino geſſerunt: & (vt credi par eſt) ignorantes oppig-
neratas eas res fuiſſe, eas emerunt. Cauſam igitur inter
colonum & dominum Prætor ipſe ſuſcepit: & quia
æquius eſſe videt earum rerum poſſeſſionem penès
dominum quàm penès colonum eſſe, interdictum in
eam ſententiam interponit. At cùm ad extraneum res
peruenit, nihil cauſæ eſt quamobrẽ ęquius nõ ſit apud
eum, qui ſine vllo dolo rem emit tantiſper poſſeſſio-
nem eſſe, quam apud creditorẽ, dum conſtitutum ex-
erceatur. Hæc Hotom. Cuius ſanè ratio vera mihi vi-
ſa eſt nunquam, quandoquidem etſi † extraneus is 61
poſſeſſor dolo caret, non tamen certè culpa, qui cautè
negociari debet. l. cum alio. de regul. iuris. ea ratione
factum eſt vt interdicta hæc, quæ perſonalia ſunt in
rem tamen ſcripta, poſſeſſorem quemcunque inſe-
quantur. Ita enim videmus interdictum † quorum 62
legator. reddi contra extraneum poſſeſſorem, qui ta-
men eandem probabilem ignorantiæ rationem, quam
extraneus poſſeſſor noſtro in caſu habet. l. 1. §. illud.
ff. quorum legat. & explicauimus ſuperiore remedio.
quæſt. 10.

QVAERO octauò, an † hoc interdictum redda- 63
tur aduerſus hæredes conductoris? Et reddi nemini
venit in dubium: ita probat. l. 2. C. de preca. & Saluia.
interdicto. cùm illa conſtitutio, quæ de precario lo-
quitur ſub ea communi titulo collocata ſit. Quam-
quam eam Bartol. & Sali. ad precarium ſimpliciter re-
tuliſſe videantur. Suadetur hæc noſtra ſententia, quia
vbi lex aliquem obligat & afficit, obligare quoque di-
citur † illius hæredem, cùm perſona hæredis eadem ſit 64
cum illa defuncti. auten. de iureiura. à morien. præſt.
in prin. Ita enim videmus à fortiori, pactũ illud exe-
cutiuum, quo creditor ſua auctoritate poteſt ingredi
poſſeſſionem bonorum debitoris, exequi & contra il-
lius hæredem poſſe. vt docuit Bartol. in l. creditores.
nume. 21. C. de pigno. quod latè explicabimus infrà re-
medio. 5. 17. vbi extendimus, procedere etiam ſi hæres
diuerſæ conditionis ſit à defuncto. Hanc ſententiam
ego intelligo de interdicto directo: nam de vtili om-
nis ceſſat dubitatio, quia ſi contra extraneum (vt ſupe-
riore quæſtione diximus) redditur fortius contra hæ-
redem.

QVAERO nonò, an hoc interdictum reddatur 65
contra minorem, qui in prædio à ſe conducto, bona
intulit atque inuexit? Huius quæſtionis diſſolutio ab
eo pendet, an bona minoris obligata cenſeantur pro
penſione prędij. Qua quidẽ in re opiniones ſunt, vna
fuit negatiua, quod bona hæc non ſint tacitè obligata:
ita enim cenſuit gloſſ. in l. item quia, in verbo, illata. ff.
de pact. quam ſecuti ſunt ibi Bart. numer. 2. poſt Dyn.
in §. item Seruiana. vbi Ang. Aret. num. 4. Inſt. de actio.
Fulgo. & Salic. in d. l. item quia. idem Salic. in l. certi iu-
ris. q. 3. C. locati. Imol. & Comenſ. in l. ſi conſtante. in
prin. ff. ſol. mat.

Primò hac ratione probari hæc ſententia creditur
ex auten. dos data. C. de dona. ante nupt. conſtitutum
eſt, quod eo ipſo, quod dos data eſt, etiam donatio
propter nuptias conſtituta dicitur, nullo interceden-
te hominis facto, & tamen ſi † minor dotem reciperet, 66
non diceretur conſtituiſſe donationem ante nuptias:
cùm

cùm illa à minore ſine curatoris decreto conſtitui
non poſſit. l. lex quæ tutores. C. de adminiſt. tuto. & l.
prædia. C. de præd. minor. idem ergo dicendum eſt in
caſu hoc noſtro, nempe obligationem tacitam non
cauſari ſine decreto curatoris: etſi regulariter bona
hæc illata, tacitè obligata cenſeantur. Verum reſpon-
det Bald. & Angel. in d. l. item quia. quos ibi refert Iaſ.
num. 20. quod Bart. ratio atque fundamentum proce-
dit in alienatione atque translatione dominij, nos ve-
rò in pignore, quod non eſt tanti præiudicij. l. vlti. C.
quæ res pign. obliga. non poſſ. Verùm ſi rectè aduerta-
mus vt (animaduertit Iaſon) loquitur & ipſe Bartol.
in tacita hypotheca. Et quemadmodum alienatio bo-
norum minoris, eſt ſine curatoris decreto lege prohi-
bita, ita etiam hypotheca. d. l. quę tutoris. verſicul. vel
pignorare. C. de adminiſt. tuto. Quocirca rectius ſatiſ-
facere videtur Bald. in l. ſi conſtante. in fine principij.
ff. ſolut. matrim. quem ibi declarat & probat Io. Cro-
68 tus in 1. lectura in fine. ait ille † textum. d. autent. dos
data. loqui in quadam hypotheca, quæ non indiffe-
renter in quibuſcunque rebus cauſatur, ſed in quibuſ-
dam tantùm. ſiquidem donatio illa propter nuptias
non reſpiciebat omnia bona mariti, ſed ſolum pro
dotis quantitate: quapropter ſtatim illa non conſti-
tuitur, quia requiritur enunciatio & diſcuſſio iudicis.
at nos loquimur in quadam hypotheca legali, quę in-
differenter in omnibus bonis illatis cauſatur: quam-
obrem conducendo prædium, omnia bona in eo illa-
ta contrahuntur. Dubito de veritate huius reſponſio-
nis, quam (vt mox ſubijciam) nec Bald. ipſe ſenſit. du-
bito inquam quia nulla differentia conſiderari poſſe
videtur inter duos hos caſus. Nam quemadmodum
cum vir recipit dotem, ſolum tenetur pro illius quan
titate facere donationem propter nuptias, atque ita il-
lius bona hypothecata ſunt in vniuerſum, vt ſcilicet
faciat donationem, reſpectu quantitatis dotis, ita e-
tiam hoc in caſu bona omnia coloni & inquilini ſunt
in vniuerſum hypothecata, pro ſola tamen portione
debitæ penſionis. Reſpondeo itaque tertiò vnà cum
Baldo. in d. l. ſi conſtante. quòd imò in caſu d. auten.
dos data. obligata cenſentur bona minoris pro dona-
tione facienda, etiamſi non interuenit decretum, ea
ratione, quòd illa obligatio conſtituendi donatio-
nem propter nuptias, eſt obligatio neceſſaria ex legis
diſpoſitione, quæ decretum non requirit: ita voluit
ſentire Bald. quod clarius explicat Sali. in l. prædia. C.
de præd. mino. quem alij ſecuti ſunt, vt retuli in tract.
de recuperand. poſſeſſ. remedio 14. numer. 164. Verùm
quia eo loci ab ea Sali. & ſequacium opinione receſſi,
aſſumqúe eſſe ſenſum. d. auten. dos data. demonſtraui,
ob id ad huiuſmodi diſſolutionem dicendum eſt, ve-
ram non eſſe maiorem huius argumentationis pro-
poſitionem, dum dicitur, quòd eo ipſo quòd data eſt,
etiam donatio propter nuptias conſtituta dicitur,
nullo intercedente iudicis decreto, non inquam vera
eſt hæc aſſertio, ex ea interpretatione quã attuli ad d.
auten. dos data. quia imò non eſt ipſo iure conſtituta,
ſed eſt in facultate viri conſtituere, vel non. ſiue ergo
Bald. Sal. & ſequacium interpretatio ad d. aut. dos da-
ta. ſiue noſtra probetur, apertè demonſtratur hanc
Bar. primam argumentationem ſuam opinionem non
adiuuare.

Secundò mouetur Bartol. in d. l. item quia. ex l. 1. §.
1. C. de rei vxo. actio. quo text. conſtitutum eſt, quòd
celebrato contractu dotis, bona ſint hincinde tacitè
obligata. At bona minoris recipientis dotem non poſ-
ſunt tacitè obligari. l. Titia. ff. de iure dot. & l. 1. C. ſi ad-
uerſ. dona. idem ergo dicendum eſt in caſu hoc no-
ſtro, nempè tacitam hypothecam non cauſari ex illa-
tione bonorum in prædio conducto. Reſponderi poſ-
ſe videtur ex declaratione Croti in d. l. ſi conſtante. in
69 princip. in 1. lect. in fine, in caſu † d. l. Titia. ob id mulie-
rem minorem non obligari: quia in ſpecie requiritur
diſcuſſio iudicis: & ideo ante diſcuſſionem illam, nul-
la cauſatur hypotheca. diuerſum hic eſt, vbi hypo-
theca ſuper omnibus bonis contrahitur. Verùm du-
bito ex his quę ſuperiore fundamento diximus. Re-
ctius dici poteſt non eſſe verum quod dicitur, bona
minoris recipientis dotem non obligari tacitè, quia
imò obligata cenſentur: ita enim ſe habet * magis re- *
cepta opinio aduerſatur Barto. vt communem teſtan-
tur Iaſ. in l. ſi conſtante. in princip. numer. 210. ff. ſolut.
matrim. Neguſ. in tract. de pigno. 4. memb. 2. par. num.
73. Curt. Iun. conſil. 168. numero. 20. & latè Tiraquel. de
legib. connubi. in gloſſ. 6. numero. 185. Quocircà retor-
queri poteſt fundamentum hoc ad d. l. Titia. & d. l. 1.
reſpondet Iaſon. in d. l. ſi conſtante. numer. 218. loqui in
obligatione expreſſa, quæ non prouenit à legis diſpo-
ſitione.

Tertiò ſuffragatur quòd ait Iaſ. in d. l. item quia. nu.
20. verſi. tertiò pro iſta parte. omnia bona † tutoris ob- 70
ligata cenſentur pro adminiſtratione tutelæ. l. pro of-
ficio. C. de adminiſt. tuto. & tamen bona minoris eam
ob cauſam non obligantur. l. vlt. C. de legi. tutel. idem
ergo dicendum eſt in caſu noſtro, vt licet bona condu-
ctoris obligentur pro penſione prædij conducti, non
tamen obligata intelligantur bona minoris. Reſpõdet
Iaſ. † d. l. vlt. C. de legit. tutel. loqui in actu prohibito 71
minori: prohibetur enim minor tutelam adminiſtra-
re, non ergo mirum, ſi tacitè eius bona obligantur: at
diuerſum in caſu noſtro, in quo minor non prohibe-
tur prædium conducere.

Secunda eſt opinio affirmatiua, nempè bona mino-
ris hypothecata cenſeri pro penſione conducti prędij.
Hanc probarunt Bald. in d. l. item quia. numer. 3. Ang.
col. 2. verſ. in ea gloſſ. Caſtr. nu. 1. idem Bald. in l. vnica.
§. & vt plenius. C. de rei vxo. act. vbi teſtatur hanc eſſe
* communem. Io. And. in additio. ad Specul. in tit. de *
dona. inter virum & vxorem. §. vlt. verſic. quid ſi mu-
lier. Bal. Ang. & Roma. in l. ſi conſtante. in princ. & ibi
Alex. num. 25. ff. ſol. matr. & hos recenſet Iaſ. in d. l. item
quia. nume. 20. verſ. ſecunda fuit. qui tamen non aperit
quid ipſe hac de re ſentiat. Idem cenſuit Aemil. Ferret.
in d. l. item quia. nu. 6.

Primò ea adducuntur argumentatione deſumpta
à ceſſante ratione. eſt enim ea ratione conſtitutum,
† minorum bona ſine curatorum decreto obligari 72
non poſſe: quod vt ignari imperiti facileſqúe decipi
poſſunt. At ratio hæc ceſſat hic, quandoquidem deci-
pi non poteſt minor prædium conducens, cum faciat
illud quod quilibet diligens paterfamilias faceret.
quo etiam argumenti genere vtitur & Iaſ. in d. l. ſi con-
ſtante. in prin. nu. 215. dum loquitur, de minore recipi-
ente dotem.

Reſpondetur, quòd licet poſsit minor domũ con-
ducere, non tamen ſequitur, quòd ceſſet deceptionis
cauſa: cùm deceptio ipſa facilè contingere poſsit: quia
locator potuit locare maiori pretio, quam diligenti
patrifamilias locaſſet. Vel etiam ipſe minor poſſet
conducere domum nimis amplam & ſuę tenuitati or-
natam nimis.

Secundò mouentur ex text. l. conditionibus pu-
pillus. ff. de cond. & demonſtr. quo probatur, quòd li-
cèt † pupillus non poſſit principaliter obligari ſine 73
tutoris auctoritate, poteſt tamen in conſequentiam.
ergo idem hinc dicendum videtur. Non ſatisfacit Ia-
ſon in præcitata. l. item quia. Solum ait & in iuribus
perpenſis à Bartol. pro ſententia negatiua procedere,
cùm obligatio venit in conſequentiam. Verùm re-
ſponderi poteſt, ob id in caſu † d. l. conditionibus. pu- 74
pillum tacitè in conſequentiam quandam obligari ſi-
ne tutoris auctoritate: quia obligatio illa reuocabilis
eſt. Nã licet impleta conditione pupillus ille hęres effi
ciatur patri neceſſarius: attamen cùm abſtinendi be-
neficium iure habeat, ab ea hæreditate ſe abſtinere po-
teſt. §. ſed his. Inſtitut. de hæred. qual. & differen. atque
ita. d. l. conditionibus. ibi interpretatur. Comenſ. quẽ
ſecutus eſt Ioa. Crot. in repet. d. l. ſi conſtante. nu. 142.

Universidad de Deusto
Biblioteca

versi.quartò ad. ff.sol.mat.& Socinus.in d.l.conditionibus.nu.2.at in casu nostro obligatio bonorum, pro pensione prædij est irreuocabilis: non ergo argumentari licet de vna ad alteram.

Tertiò suffragatur huic opinioni.l.1.in fin.& l.2. ff. 75 de reb. eorum. quibus probari videtur tacitam † hypothecam in bonis pupilli sine decreto curatoris causari, etsi expressa prohibita sit. Verùm respondent Dd. præsertim Iaſ.in d.l.item quia.num.20.versi.sed tu aduerte.ff.de pact.& Crot.in d. l. si constante.in princi.1. lectura.num.100.& in repe.num.144.ff.sol. matr. & latius ibidem Iaſ. num.212.213.Placet mihi illa responsio 76 Iaſ.d.numer.213.† d.l.1.§. fi. & l.2.loqui in obligatione expressa, quæ sine decreto causari non potest.cùm minor à priuato rem emit ex quo etiam, pretio non persoluto, in ipsum minorem emptorem translatum est dominium. Quod non contingit eo casu quando minor emit à fisco: nam illi pro residuo precij sine decreto obligari potest res ipsa empta. Cuius sententiæ ratio est: quòd lex tacitam induxit obligationem bonorum eius, qui cum fisco, contrahit.l.2. C. in quibus cauſ.pig.vel hypoth.tacitè contrah. Qua ex re manifestam ostendit differentiam Vlpianus.in d. l. 1. in fin. cum l.2.de rebus.eor. inter obligationem tacitam à lege inductam,& expressam. Et ideò minor eo casu fisco obligatur fauore fisci, vt ibi patet, cum tamen in casu nostro non sit lege cautum minorem huic locatori obligari.

Quartò adducuntur ex l.quæ tutoris.ff.de reb.eo. & ex duobus illis titulis.ff. de reb. eor. & C. de præd. 77 mino.quæ sanè iura loquuntur in voluntaria† obligatione, vt illa non causetur sine curatoris & iudicis decreto, sed in hypotheca & obligatione legali, quæ dicitur necessaria, diuersum est. Nam illa sine tot solennitatibus causatur, vt iam ex relatis cōstat, & consert. l.si fine hærede.§. Lucius.ff.de admi.tuto. quo loci ait Modestinus, consuetudinem regionis, quæ circa rem versatur, ita obligare minores, vt maiores.

Verùm responderi potest, vt declarat Crot.in d. l. si constante.in 1.lect.numer.101.verficul. quartò adducebat. quod ex quo lege sancitum est, bona minoris non obligari sine decreto & solennitate, de quibus in præcitatis titulis, licet deinde certis in casibus cautum sit simpliciter bona censeri hypothecata, non tamen intelligitur, quod etiam bona minoris sine decreto censeantur hypothecata. Nam lex generaliter loquens, etiam cum clausula, non obstantibus quibuscumque &c.non derogat his, quæ specialiter ratione certa personæ constituta fuerunt: vt censuit gloss. in auten.de hæred.ab intesta. in verbo, vacantibus.Bart. in extrauag.ad reprimendum. in verbo. non obstanti- 78 bus.numero.9.& † ad d.l.si fine hærede.§. Lucius.ff.de adm.tuto.respondet idem Crot.in repe.d.l.si constante.nume.144.in fine. vt loquatur in obligatione personali.vel verius erat lex manifesta, quæ rem ipsam affectam habebat, ex Tiraq.trac.de retractu consangui.ad finem.num.54.

Quintò vtor argumentatione, qua in simili vsus est 79 Crot.in d.l.si constante.1. lect. num.101. verfic. sexto. † Lex generaliter & indistinctè disponens cōprehendit etiam personas priuilegiatas.l.in fraudē. §. vltimo. ff. de milita.testament.& latè scribit Tiraquell. d. tracta. de retractu consangui.§.1.gloss.14.numero.96. At iura, quæ disponunt illata & inuecta in prædio conducto esse tacitè obligata pro pensione prædij, generaliter atque indistinctè loquuntur: sequitur ergo quòd & personam minorum alioqui priuilegiatam comprehendant. Satisfacit præcitato loco Crotus. dum inquit, quòd tunc demum lex generaliter loquens comprehendit etiam priuilegiatum, intelligitur, nisi in specie illius casus is sit priuilegiatus. sic declarat ille. l. hæres absens. ff. de hæred.instit. In casu verò nostro minores sunt priuilegiati, ne eorum bona sine solemnitatibus alienari, vel obligari possint: non ergo ij sub generali lege continentur. Accedit, quod lex generalis non comprehendit priuilegiatos etiam in genere: ita Iaſ. l. 1.nume.9.solut. matrimo. & latissimè scribunt Calca. cons.13.colum. 2. vbi tredecim attulit instantias, quibus apertè ostendit generalem dispositionē non comprehendere causam dotis, & causam piam, quæ quidē in genere priuilegiatæ sunt. Tiraq.in tracta.de retractu consangui.§.1.gloss.14.numer.91.92.& Neuiza.cons.77. num.16.

Tertia fuit opinio † Gulielmi Cunei, quam secu- 80
tus est Cyn.in l.certi iuris.C.locati.& recensет Bartol. in d.l.item quia.numero. 2. qui quidem ita distinguit. Aut post contractum celebratum sequitur tacita legis obligatio, absque alio facto hominis, & tunc minoris bona censentur etiam obligata. l. 1. §. vltim.& l.2.ff.de reb.eo.& hoc casu procedere potest sententia affirmatiua suprà relata, seu rationes pro ea relatæ. Aut post celebratum contractum vltra legis dispositionem requiritur nouum hominis factum, vt in casu hoc nostro, in quo requiritur, quòd minor inferat bona in conducto prædio: & tunc nulla causatur obligatio in bonis illis, cùm ex suo facto minor sine decreto & solemnitate, illa obligare non potuerit, & hoc in casu procedit opinio negatiua. Hanc distinctionem reijcit Bartol. in d. l. item quia., primum illud distinctionis membrum non probatur ex d.l.1.§.vlt. & l.2.ff.de reb.eo.quemadmodum suprà declarauimus.

Quarta fuit opinio Petri de Bellapertica. in l. certi iuris.C.locati.quam quidem secuti sunt Cynus.Angel.& Bald.quos recensет Iaſon.in l.item quia.numer. 20.versic.vltima fuit opinio.ff. de pact. à quibus verè nec Iaſon ipse videtur dissentire, etsi hanc esse declarationem scribit. Distinguit itaque Petrus: Aut minor † conduxit domum condecentem atque honestam, 81 quæ suæ conditioni conuenit', ita quòd egisse videtur, quod diligens quilibet paterfamil. egisset, & tunc eius bona illata & inuecta in domo, erunt tacitè hypothecata. & hoc in casu procedere potest secunda illa opinio affirmatiua, quæ Bald. & sequacium fuit. Nam hoc casu cessat illa ratio deceptionis, qua minorum bona obligari prohibentur. Aut, inquit Petrus, minor iste domum minus condecentem, & minus suæ conditioni conuenientem conduxit, & tunc non obligantur eius bona illata & inuecta, atque ita procedit negatiua illa opinio Bartoli & aliorum, quam suprà primo loco retulimus. Est ratio, quia satis constat minorem hunc sua facilitate læsum & deceptum esse. Hāc opinionem veram minimè esse opinor: siquidem illud primum membrum huius distinctionis verum nō est. Nam ratio illa non concludit, quando quidem minoris bona obligari non possunt sine decreto, illo etiam casu, quando vtiliter contraheret, & suam conditionem meliorem faceret. quod probat l. magis puto. §. fi æs. ff. de rebus eo. qui sub tutel. Scripli in tract. de arbitrar. iudicum. lib. 2. casu. 171. num. 60. 62. & nu. 63. Non etiam secundum membrum distinctionis est verum, quia absolutè non obligantur bona hæc minoris, vt nunc subijciam.

Placet mihi (vt paucis dicam quod sentio in tanto opinionum conflictu) illa opinio Bartoli negantis, † minorum bona censeri tacitè hypothecata pro pen- 82 sione domus. Quod, vt dicam, illud me mouet, quod quemadmodum bona minoris expresse obligari non possunt sine decreto. l. magis puto. §. si pupillus. ff. de reb. eor. & scripsi d. casu 171. nume. 30. ita nec tacitè possunt obligari, nisi illis in casibus, in quibus lex expressim tacitam hypothecam in bonis minoris introduxit. Nam quando lex inducit tacitam hypothecam in bonis minoris, illud clarè exprimit, vt videmus in casu l.2.ff.de rebus. eor. vbi inducit obligationem bonorum à fisco emptorum per minorem, vt illa sint pro residuo pretij obligata. vti etiam in casu. l. 3. in princip. ff. de rebus. eor. vbi obligata censentur alteri minori, ex cuius pecunijs fundus ille erat emptus.

Quod

Quod quidem factum est vtroque in casu expressim fauore personarum, fisci scilicet, & alterius minoris. licet ergo in casu nostro regulariter bona illata in domo sint tacitè hypothecata pro pensione domus, non tamen in bonis minoris expressim hoc cautum reperitur. est ergo dicendum ita tacitè nō censeri obligata, quemadmodum nec expresse obligari potuissent. In re maximè dubia liberum est hominis iudicium.

83 QVAERO decimò, an hoc † interdictum reddatur pro possessione bonorum coloni partiarij, qui in fundo à se conducto illa intulit atque inuexit? Et dicendum est concedi, siquidem ex vera & magis recepta Dd. sententia, ita bona coloni partiarij hypothecata censentur pro pensione & præstatione illa ac bona coloni, qui numis colit. ita enim docuerunt Bald. in l.certi iuris.nu.6.C.locati. post Roffredum & Cyn. ibi, & ante eos idem affirmauit gloss.in §.item Seruiana, in verbo.quis. Inst.de actio. vbi Ang. Aret.nu.13.& clarius Gomes.nu.9.ver.sed breuiter.testatur hanc es- * se * communem quod & ibidem facit Zas.nu.14.idem docuit Florianus in l.2.num.7.ff.locati.Alex.consil.32. nu.3.lib.1.Socinus tract.fallen. reg.192. fall. vlt. Barba. in rub.extra.de locato. Quæ sanè vera iuris sententia, 84 ea ratione iuuatur, quòd † coloni nomen, quod generale est, vt inquit gl.in rub.C. de agricol. & cens.lib.11. etiam huic colono partiario conuenit: cùm par sit ratio in eo, ac in eo, qui numis colit. quippè qui vt ille tenetur, soluere & præstare promissam portionem, quam vt præstet bona illata obligasse censetur. Quocirca cùm par adsit ratio idem quoque ius statuēdum est. l. illud. in princ. ff. ad l. Aquil. l. à Titio. in princ. de verb. oblig. cum sexcentis his similibus. Accedit, quòd 85 † colonus is dicitur, qui terram, agrum colit, vt diffiniunt Bald. in d.l.certi iuris. num.4.C.locati. Petrus Vbaldus in tract.societatis, part.11.q.9.in prin. At hæc diffinitio & colono partiario conuenit, cùm & ipse agrum colat. si ergo diffinitio conuenit, ergo & diffinitum Barto. & alij in l.1.ff.si certum peta. & in l.1.ff.de testamen.

Tertiò suadetur hæc sententia argumento sumpto à fortiori ex l. pretij causa. C. de rescind. vend. quam 86 ego ita cū alijs considero: substantia contractus † emptionis & venditionis est, vt pretium sit in pecunia numerata. §. itē pretium. Inst. de empt. & vend. alioqui esset permutatio: & tamen partium voluntate effici potest, vt loco pecuniæ alia species detur: & ille adhuc appellatur contractus emptionis. quantò fortius dicendum est in casu nostro, colonum eum dici, qui numis colit, posteaquam ad essentiam illius nominis non requiritur, quod numis colat. Nec aduersantur rationes aliquot, quib. Nicol. Neapoli, & alij nonnulli relati à Iaſ. in d. §. item Seruiana. nu. 55. Inst. de actio. contrariam opinionem ausi sunt affirmare, nempè, huius partiarij coloni bona non censeri tacitæ hypothecata domino, cùm propriè colonus non sit. ex d. §. item Seruiana. quo solùm datur hoc ius tacitę hypothecæ in bonis coloni. at hic partiarius non videtur 87 esse † colonus, sed potius socius. l. si merces. §. vis maior. ibi, quasi societatis iure. ff. locati. & scribunt Castren. consil. 266. Videndum est. colum. 2. lib. 1. Barba. in rubr. de rebus ecclesiæ non aliena. Corneus in l. si pascenda. num. 49. C. de pact. Io. à Platea in §. is verò. Inst. de rer. diuis. Huc pertinet glossa, l. diuortio. §. item si messes. versi. sequentur. ff. sol. matr. & gloss. Inst. locati. in prin. in verbo. si merces. quæ affirmant, colonū partiarium esse impropriè colonum, verius dici socium. Hæc ratio non est multum solida, vt animaduertunt Bald. in d.l. certi iuris. nume. 6. & cæteri omnes in d. §. item Seruiana. siquidem colonus partiarius non dicitur propriè socius, sed impropriè, vt ostendunt verba illa. d. §. vis maior. ibi, quasi societatis iure. Quod ea ratione comprobatur, quia videmus, societatem morte extingui. l. 1. ff. pro socio. §. morte. Insti. de societate. & tamen morte coloni partiarij non extinguitur illa locatio, sed transit ad hæredes. l. viam. C. locati. l. qui fundū. ff. locati. & l. nihil. §. vlt. de leg. 1. ita Bal. d. l. certi iuris. nu. 6. qui & alia ratione cōprobauit, nempè pro hoc contractu locationis agi etiam posse actione, præscriptis verbis. l. 1. §. si quis seruum. ff. depositi. cùm tamen pro societate sola detur actio, pro socio.

Extenditur relata communis sententia, vt locum etiam sibi † vendicet in eo colono, qui specie aliqua 88 promissa, vtputà, promissis decem saccis frumenti, vel quid simile, agrum colendum conduxit: nam & huius bona censentur tacitè hypothecata. Ita docuit Bald. in d. l. certi iuris. num. 6. ibi, vel alia re promissa. C. locati. quem, clarius eius doctrina explicata, secuti sunt Roma. singul. 233. tu scis quod. Iaſ. in l. item quia. num. 2. versi. tertiò limita. ff. de pact. & Negus. in tract. de pignor. 4. memb. 2. part. num. 138. vers. tertiò amplia. Quam quidem opinionem credit Roma. probari auctoritate glo. in l. licet. & in l. exceptio. C. locati. & in c. propter sterilitatem. ext. eo. dum affirmant, quòd illa æquitas, quæ consideratur in colono qui numis colit, consideratur etiam in eo, qui specie aliqua promissa conduxit. quas quidem glossas probauit & Gomes. in d. §. item Seruiana. nu. 11. suppresso tamen Romani nomine. Et verè par est ratio huius coloni, ac illius qui numis colit: cùm vterque colat, vterque pensionē præstet. vt iam diximus superius.

Secundò ait Romanus probari hanc sententiam claro iure, nempè l. si gratuitam & † l. Pomponius. la. 89 2. in prin. ff. in quib. cauſ. pig. vel hypoth. tac. contrah. quam citat & Gomes. d. §. item Seruiana. num. 10. post Barbatiam, quem refert, nullam constituit differentiam Pomponius, quòd quis colat numis, vel alia specie promissa, sed solùm considerat, an constituta mercede, vel gratuitò conduxerit. Ego præter Gomesium ita considero, quòd etiam colonus is dicitur, qui gratuitò conducit. hoc patet, quia & ipse colit, & pro deterioratione tenetur, vt inquit glo. d. l. Pomponius. in verbo, non esse. & licet eius bona nō sint tacitè hypothecata, eò quòd nullam soluit pensionem, nō tamen coloni nomē amittit. si ergo & colonus is dicitur, qui gratuitò conduxit, à fortiori is, qui speciem dare promisit: ob cuius quidem speciei solutionem tacitè obligasse dicitur in fundo illata.

Tertiò inquit Roman. confert regula. l. naturalis. §. sed si facio. ff. de præscript. verbis. quòd † contra- 90 ctus nominatus sequitur naturam contractuum nominatorum, cum eis assimilantur. At hic locationis contractus, qui promissa specie celebratur, similitudinem cum vera locatione habet, cùm ambo coloni sint & agrum colant: eius ergo naturam sequitur. Nec aduersantur rationes, quib. Specul. in tit. de locato. §. posiquàm. verfic. porrò. & Aemilius Ferret. in l. item quia. numer. 3. ff. de pact. contrariam opinionem tuentur. Primò, inquit † Aemil. probari hoc videtur ex 91 d. l. item quia. & illi similibus, quæ loquuntur in locationibus, qualis non est species, de qua hic agitur. Sed verè & hæc locatio dicitur, vt & illa quæ gratuitò fit. d. l. Pomponius. la. 2. ff. in quib. cauſ. pig. vel hypoth. tacitè contrah. non enim (vt dixi) hæc solutionis species naturam contractus immutat quod etiam mox clarius dicam. Secundò mouetur Aemil. ex l. 2. ff. in quib. cauſ. pignorib. vel hypoth. tacitè cōtrah. quæ volens ostendere quibus ex causis oriatur hæc tacita conuentio illatorum & inuectorum, hoc signum actionis ex locato tradit. Ait enim, quo nomine ex locato cum eo erit actio, inuecta & illata erunt pignori obligata. Si igitur (inquit Aemilius) hoc argumento deprehendimus, quando tacitum pignus contrahatur, vbi hoc non erit, conuentio inde necessariò excludetur. Hoc argumento vtitur Iurisconſ. in l. naturales obligationes. ff. de actio. & obligat. Sed in casu nostro non nascitur actio, ex locato, sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

actio, præscriptis verbis. l. 1. §. si quis seruum. ff. depositi. ergo non nascetur etiam tacita conuentio pignoris. Verum argumentatio hæc non admodum vrget,
92 vt Aemil. opinatur. siquidem alius est sensus d. † l. 2. ff. in quib. caus. pignor. vel hypoth. tacitè contrah. illud affirmat Iurisconsul. conductoris bona in conducto prædio illata & inuecta esse tacitè obligata, nō solum pro pensione prædij, sed etiam pro ipsius prædij deterioratione: ob quam quidem deteriorationem, ex locato, etiam contra conductorem agere licet. l. si vulneraueris. ff. locati. nō autem dixit Iurisconsul. ita demum pignus tacitum contrahi, cùm ex locato agi potest: nō li alia actione. Præterea, non definit hic contractus esse contractus locationis, etsi loco numeratæ pecuniæ certa species, vt puta decem corbes frumenti, promissa est. Siquidem mihi magis probatur illa eruditissimi Ioan. Coras. sententia in lib. 2. miscella. iuris. cap. 11. af-
93 ferentis, † locationem illam appellari, cuius pretium consistit in specie, quæ vel pondere, vel numero, vel mensura solui potest. atque ita pecuniæ verbum interpretatur in d. l. §. si quis. seruum. ff. depositi. ita enim pecuniæ appellatione, continentur quæ pondere, numero, vel mensura constant. l. vlt. §. vlt. C. de constit. pecun. & l. pecuniæ nomine. de verbo. signifi.

Tertiò argumentatur Aemil. tacita hæc hypotheca contrahitur solùm in locatione, & in casibus à iure expressis. quod comprobatur doctrina recentio-
94 rum in rubr. ff. de verbor. obligat. qui dixerunt, † pacta tacita non extendi vltra casus à lege expressos. confert decisio Baldi in l. certi iuris. num. 7. C. locati.
95 dum egregiè docuit, quod in familiari † Scholaris, qui locauit operas certa mercede, non habeat locum tacitum pactum illatorum & inuectorum, de his, quę familiaris in domum Scholaris inuexit. quia non est (vt ille inquit) lege cautum, nisi de inducente domum, vel agrum. Sed in casu hoc nostro, non dicitur hic contractus locationis, nec de eo lege cautum est, vt eius causa hypotheca tacitè contrahatur: non ergo illa à nobis, quibus fingendi data non est facultas, fingenda est. Verùm tamen respondeti potest, quemadmodum iam diximus, imò hanc esse locationem, & hunc colonum appellari, & ob id eius bona illata & inuecta esse tacitè hypothecata, & per consequens ipsi locatori proditum esse hoc interdictum, quo adipisci poterit illorum bonorum possessionem, donec pensio sibi persoluatur.

96 QVAERO vndecimò, an hoc † interdictum reddatur pro illatis & inuectis à colono coloni, vel ab inquilino inquilini? Quo hæc iuris quæstio clarius explicetur, duo casus distinguendi sunt. Primus est, cùm prædium vrbanum, hoc est domus, locatum est,
97 tuno † illata & inuecta à secundo, inquilino censentur tacitè hypothecata domino prædij: & per consequens ei dabitur hoc interdictum ad illorum possessionem adipiscendam: esse inquam illi tacitè hypo-
✳ thecata affirmarunt ferè ✳ omnes, vt Barto. in l. solutum. §. solutam. ff. de pignor. actio. & in l. sed etsi lege. §. si colonus. ff. locati. Roma. sing. 391. Vnus vestrum. Socin. tract. fallen. reg. 192. fallen. Gomes. in §. item Seruiana. numero 15. Instit. de actio. & ibidem Zas. nume. 17. Negusant. in tract. de pignorib. in 4. membr. 2. part. numer. 135. & Franc. Connan. lib. 4. commentar. iuris, cap. 16. nume. 7. & Francis. Baldui. in commenta. de pignorib. cap. 6. col. 2. verfic. sed & cum olim. ita ij interpretes intelligunt. d. l. solutum. §. solutam. verfic. videtur autem. Nec aduersatur text. l. sed etsi lege. §. si colonus. ff. locati. quo adducti, aduersus hanc receptam sententiam viri sunt sentire. Roma. sing. 386. inuecta. & Ias. in l. item quia. nume. 1. verfic. secundo limita. ff. de pact. etsi verè Roma. ex declaratione, quam in eo sing. 391. subiecit, cum communi sentire videatur, & Iason simpliciter in conductore loquitur. imo ad Barto. doctrinam in d. §. si colonus. nos allegat, quasi cum eo sentiat. Illi inquam text. † §. si colonus satisfacere' omnes 98
conantur, præsertim Barto. ibi. quod ideò illo in casu bona secundi conductoris, nō censentur tacitè hypothecata primo locatori, hoc est, prædij domino, quoniam prius fuerant expressè obligata illi secundo locatori, quæ sanè expressa obligatio non intercessit in casu. d. §. solutam. Sed verè plus nimio diuinat hæc Bartoli consideratio ad §. si colonus. quòd & Roma. d. sing. 391. scripsit. Non enim extat in eo textu verbum, quo conijcere possimus, expressam hypothecam intercessisse ad commodum sub locatoris. quemadmodum diuinat & illa consideratio, quam facit Gomes. in §. item Seruiana. numer. 32. verfic. vel tertio. Inst. de actio. nempè in casu. d. §. si colonus. non censeri in totum bona esse obligata pro pensione, sed pro parte tantum. diuinat, inquam, cùm simpliciter atque indistinctè iurisconsultus dicat, non esse hypothecata. Quocirca verius dicendum est, id. §. si colonus. loqui in conductione & locatione prædij rustici, vt mox subijciam.

Secundus est casus, cùm agitur † de locatione prę- 99
dij rustici. Hoc sanè in casu ✳ magis recepta Dd. opi- ✳
nio est adhuc bona secundi conductoris censeri hypothecata prædij domino, ita relati superiore casu ferè omnes scribunt, ita intelligentes de vtroque prædio, vrbano scilicet & rustico, textum d. §. solutam. Verùm ab hac opinione recesserunt Roma. d. sing. 391. inuecta. Franc. Connan. lib. 4. commentar. iuris. cap. 16. nume. 7. & Lud. Charondas lib. 3. verisimil. iuris. cap. 15. ex text. d. §. si colonus. quem interpretantur, vt loquatur in locatione prædij rustici: in qua quidem locatione, iuxta sui naturam, (quæ est, vt supra diximus vt non nisi expresso pacto illata & inuecta obligata censeantur) pactum intercesit expressum inter primum conductorem & fundi dominum, vt illata & inuecta essent pro pensione prædij obligata. quæ sanè pactio non censetur repetita in sublocatione ad commodum ipsius domini prædij, cùm personalis sit conuentio, quæ paciscentes tantummodo tenet. l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pact. & scribunt omnes in l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. de verbo. obligat. Diuersum est in locatione prædij vrbani, ex cuius contractus natura illata & inuecta, sunt tacitè hypothecata pro habitatione. Cuius habitationis, & item contractus particeps est secundus conductor, nimirum si & obligationis quoque particeps est, & ob eam tenetur, quatenus ad eum pertinet. pro ea enim parte, quam ipse subconduxit tenetur, quasi à domino conduxisse & cum eo contraxisse videtur. ita intelligitur † d. §. solutam. dum Vlpianus ait, inuecta à 100
secundo cōductore obligari: in eam tamen summam, qua habitationem conduxit, non in vniuersam quod quasi cum domino ædium videtur conuenisse, vt scilicet pro ea summa petitionis teneretur, pro qua summa habitaret. Itaque pactio secundi conductoris non prodest domino, sed sua propria, hoc est, domini, quam fecit cum primo conductore. Cuius primæ conductionis nomine tenetur posterior conductor, pro quanto de ea participat. Facit ergo prima locatio, vt secundus ille prædij vrbani conductor, domino teneatur, non secunda, quam ipse cum primo conductore iniuit, & præter Connanum præcitato loco, ita declarauit. d. §. solutam 2. Fortunius Garzia. in l. item quia. nu. 20. ff. de pact.

Declarantur hæc nō procedere cum secundo conductori gratuitò facta est locatio. nam tunc is primo locatori pro illatis & inuectis non obligatur. l. Pomponius. la. 2. ff. in quib. caus. pig. vel hypoth. tacitè contrah. quam egregiè declarat Negus. in tract. de pig. in 2. memb. 4. par. nu. 138.

QVAERO duodecimò an hoc † interdictū red- 101
datur pro possessione bonorum illatorum & inuectorum in prædium, non ob pensionem prædij, sed ob illius

lius deteriorationem? Et dicendum est reddi. Nam ita
102 † illata & inuecta hypothecata sunt pro prædij deterioratione, ac pro illius pensione. l. 2. ff. in quib. caus. pignor. vel hypoth. tacitè contrah. Bart. in l. solutum. §. solutam. in fin. ff. de pign. actio. Negusa. in d. tract. de pign. in 2. memb. 4. par. nu. 129. & Balduin. in commen. de pig. c. 6. col. 3. vers. sed obseruandum est. Quod intelligere videtur Connan. lib. 4. commenta. iuris. c. 16. nu. 7. vers. inuectorum verò. pro deterioratione, prædij vrbani, non autem rustici, nisi nominatim sit dictum, vt in constituenda hypotheca pensionis nomine, iam dictum fuit. sed à recepta opinione recedere in iudicijs difficilè, nec satis tutum est. Quæ quidem sententia locum obtinet etiam contra secundum conductorem, etiam si gratuitò conduxisset, ita censuit gloss. l. Pomponius. la. 2. ff. in quib. caus. pig. vel hypoth. tacitè contrah. quem præcitato loco Negus. nu. 137. 138. defendit ab impugnationibus Ias. in l. item quia. num. 1. vers. secundò limita. ff. de pact.

103 QVAERO decimotertiò, an hoc † interdictum reddatur pro illatis, & inuectis à conductore in prædium, & deinde exportatis à prædio, mutata conductoris voluntate? Et reddi opinor. siquidem hypothecata hæc sunt locatori, ac si inde amota nunquam fuerint. ita scribunt Bald. in l. certi iuris. num. 9. in fin. C. locati. Ang. Aret. in §. item Seruiana. nu. 1. Inst. de actio. & Negusan. in tract. de pigno. in 2. membr. 4. par. num. 142. Quam assertionem aiunt probari argumēto sumpto à l. vtrum. vers. vnde falsam. ff. de constitu. pecun. quo loci Vlp. respondit, frustrà denuntiari ei, qui iam
104 constituit se soluturum. Cum contracta semel † obligatio impediri non possit. Hinc videmus expressam
105 † hypothecam semel acquisitam non dissolui nouo contractu. l. si debitor. in princ. & §. 1. & l. voluntate. ff. quib. ex caus. pign. vel hypoth. sol. idem dicendum est in hac tacita, cum par sit vtriusque virtus l. cum quid.
106 ff. si cert. peta. Nec aduersatur † l. cum tabernam. ff. de pig. quam in contrarium retulit Bald. quoniam illi satisfacit, & rectè Ange. in d. §. item Seruiana. num. in fin. primas quidem merces è taberna amotas hypothecatas nō remanere, posteriores verò illarum primarum loco suffectas, remanere. Cum eo animo primæ illatæ non fuerint, vt perpetuò ibi essent. qua de re fusius infrà.

107 QVAERO decimoquartò an hoc † interdictum reddatur cōtra emphyteotam pro possessione rerum suarum illatarum & inuectarum in prædium emphyteuticum? Et reddi opinor, cum ita bona hæc censeantur domino prædij hypothecata, vt illa simplicis conductoris, quod docuit Bald. in l. certi iuris. nu. 8. C. locati. quem secuti sunt Ang. Aret. in §. item Seruiana. nu. 1. Inst. de actio. & rectè, nam & hæc conductio & locatio dicitur. §. adeò. Inst. locati.

108 QVAERO decimoquintò, an hoc † remedium competat domino prædij locati etiam pro re aliena illata & inuecta à cōductore in prædium? Sunt distinguendi aliquot casus. Primus est, cùm conductor rem alienam à se bona fide possessam in prædium inuexit tunc pro illius possessione adipiscenda cōceditur hoc interdictum locatori, tum quia satis est conductorem possedisse tempore quo intulit, vt supra in 2. quæstione diximus, & fusius infrà attingemus, tum etiā quia hypotheca in his contrahitur, ita Bald. in l. certi iuris. num. 10. C. locati. Cæterum Baldui. in commen. de pig. c. 6. col. 3. vers. quid igitur, scribit locatori concedi retentione cōtra conductorem, dum è domo effert rem hanc, sed non tributi actionem, vt iam exportatam consequatur, cum res aliena obligari expresè nō possit: ob id retentio datur, non noua acquisitio. Sed ego Baldum sequor.

109 Secundus est casus: cum † conductor rem alienam in prædium inuectam mala fide possidebat, & eam in prædium intulit ignorante rei domino. hoc in casu opinor non concedi: nam possidere non dicitur, qui mala fide possidet. l. improba. C. de acqui. possess. & ideò in hoc interdicto dominus, qui habet probare conductorē possedisse, probare debet illam fuisse iustam possessionem, vt suo loco dicemus. Prætereà non est hic contracta aliqua hypotheca, ex veriori & ✳ rece- ✳
ptiori sententia, quam probarunt Bald. in d. l. certi iuris. num. 10. C. locati. & ibidem Sal. q. 2. & Afflict. decis. 184. Idem sensit Asinius in l. at si quis. §. si colonus. in fi. ff. de reli. & sumpt. fune.

Tertius est casus, cùm † conductor mala fide pos- 110
sidens rem alienam, in prædium conductum sciente rei domino intulit atque inuexit. hoc in casu maius dubium inesse videtur: cùm verior credatur illa sententia ex illatione hac, nullam esse contractam hypo- ✳
thecam, & hanc esse ✳ communem opinionem, testantur Ias. & Gomes. in §. item Seruiana. ille nume. 45. iste num. 24. Inst. de actio. etsi alij plures dissentiant vt Ias. præcitato loco & Alex. in l. item quia. nu. 1. ff. de pact. & Negusa. in tract. de pign. in 2. memb. 4. part. num. 152. qui hāc posteriorem falsò scribit esse magis receptam. Accedit quòd possessio huius conductoris, quæ malæ fidei est, non efficitur bonæfidei ex ea taciturnitate domini rei permittentis eam inferri. si enim † hæc ta- 111
citurnitas, quæ præiudicialis est, nullum causat consensum iuxta veram sententiam Dd. in l. quæ dotis. ff. solu. matr. sequitur à domino rei nullam esse translatam possessionem in illum conductorem, vt ex eo deinde dicere possimus reddi hoc interdictum locatori prædij.

Quartus est casus, cùm † rei dominus scit & cōsen- 112
tit rem suam inferri in prædium, eo animo, vt ibi sit durante tempore locationis, quasi malitia quadam agat, vt fallat locatorē, hoc in casu credo fore locum huic interdicto. Nam si ex hoc consensu efficit hic rei dominus, vt illa ita inuecta censeātur hypothecata locatori, vt scripsit Bal. in d. l. certi iuris. nu. 10. dum ait, scientiam non nocere nisi sit admixtus dolus, ex l. si fine. ff. ad Velleia. & clarius Afflict. decis. 184. nu. 2. quanto fortius dicendum est, ex eo consensu translatam esse possessionem in conductorem, quam deinde hoc remedio locator adipisci valeat. Erit tamen hoc in casu necesse, huic locatori in suis articulis deducere & deinde probare, quod dominus rei illatæ, vel inuectæ sciuit & consensit illi inuectioni eo animo & mēte, vt toto cōductionis tempore ibi esset, quam praxim docuerūt Sal. in d. l. certi iuris. quæst. 2. & apertius Afflict. d. decis. 184. nu. 2.

QVAERO decimosextò, an hoc † interdictum 113
reddatur pro possessione fructuū: qui ex locato prædio percipiuntur: & reddi opinor, nam & hi censentur tacitè hypothecati locatori. l. in prædijs. in princ. ff. in quib. caus. pign. vel hypoth. tacitè contra. & satis constat conductorem fructus illos possedisse.

Extenditur hæc sententia, vt procedat etiam si ig- 114
norante locatore † fructus hi illati & inuecti fuerint in domum vel horreum ipsius conductoris: nam adhuc locus erit huic interdicto. Nam is conductor eos possidere dicitur, & sunt adhuc hi fructus locatori hypothecati, cum in hoc, scientia locatoris non requiratur. vt in specie annotauit Ias. in l. item quia. nu. 15. ff. de pact. quod ea ratione demonstratur, scientia illationis & inuectionis (quam nos suprà. q. 3. diximus esse expressam pactionem) tunc requiritur & consideratur, cum hypotheca caufatur ex eis: at in casu nostro non contrahitur hypotheca ex ipsa illatione, vel inuectione, sed ex eo solo, quod fructus hi ex eo locato prædio percipiuntur, alioqui sequeretur, quod nihil specialitatis esset tributum his fructibus, cùm & res aliæ ob inuectionem hypothecæ subijciantur, id quod esset contra d. l. in prædijs. Nec me mouent rationes, quibus permotus à Iasone dissentit Negusant. in d. tract. de pignor. in 2. memb. 4. par. num. 147. & ait etiam suæ opinioni assentire gloss. l. si non inducta. C. in quib. cau. pig. vel hypoth. tacit. cōtrah. sed vterq; malè

per-

Universidad de Salamanca Biblioteca

115 perpendit.ita Negusant.† d.l.1.in prædijs, quæ simpliciter affirmat, fructus, qui nascuntur in prædio locato,censeri tacitè obligatos locatori, etsi nihil conuentum fuit: non tamen(inquit Negusantius)negat Pomponius quin necessaria sit locatoris scientia. sed (vt iam admonui)si rectè consideramus,scientia foret necessaria in illatione & inuectione : sed hic non causatur hypotheca ab inuectione, sed à sola perceptione ex locato prædio. Ex quo sequitur & illud verum esse quod scripsit idem Iaso.in d.l.item quia.num.17.post
116 Bald. in l. ædem. col.1. C. locati. † locatorem posse prohibere conductorem pensionis debitorem, ne ante factam solutionem fructus illos è fundo exportet : & loco pignoris retinere eos posse. facilius enim retensio datur, quàm noua acquisitio. l. si repetendi. C. de cond. ob caus. cum sexcentis his similibus.

Extenditur secundò : vt locum habeat hæc iuris sententia siue modo fructus hi naturales sunt, siue in-
117 dustriales.æquè enim † industriales ac naturales tacitè locatori hypothecati censentur: ita rectè scriptum reliquit Negusant.d.2.memb. nu.148. reiecta falsa opinione Iason. in d.l.item quia.num.17.versic. intelligo. Nec enim Pomponius in d.l. in prædijs. fructus naturales ab industrialibus distinxit, sed simpliciter respondit, fructus è prædio locato perceptos,esse absq; alia conuentione hypothecæ suppositos. ita ergo de indrustrialibus ac de naturalibus intelligendus est. Nec, meo quidem iudicio, aliqua diuersitatis ratio inter naturales & industriales fructus, quò ad rem nostram adferri potest. Nec pariter vrget doctrina
118 † Bart. in l.assiduis.num.9.C.qui potio. in pign. habe. quam ad suam opinionem instruendam laudauit Iaso. siquidem non parum diuersus est casus Bart.à nostro, vt rectè animaduertit Negusant. præcitato loco. scri-
119 bit Bart. † fructus naturales perceptos per hæredem mariti ex ipsius mariti bonis iam pro dote mulieri obligatis, esse etiam hypothecatos ipsi mulieri, industriales verò non,ex l.4.C.in quib.caus. pigno.vel hypotheca tacitè contrah. Nos autem non loquimur de fructibus ab hærede conductoris perceptis, sed de collectis ab ipsomet conductore, in quo non est adhibenda differentia, quod vel naturales vel industriales sint. Ea est ratio, quòd in obligatione contracta à defuncto non veniunt hæredis bona, nisi res sit, quæ immediatè è bonis defuncti proueniat, vt sunt fructus naturales. fructus autem industriales etsi descendant è bonis defuncti, id tamen fit mediatè ob adhibitam hæredis industriam & operam: quapropter nõ veniunt in obligatione iam per defunctum contracta. l.Paulus.in prin.ff.de pign.atq; ita declarat Sali.in d.l. assiduis.q.5.C.qui potio.in pign.hab.& de cæteris bonis hæredis, quæ immediatè à bonis defuncti non descendunt, vt obligata non sint mulieri dotis nomine, egregiè scribit Afflict.decis.200.

120 Declaratur hæc sententia, vt procedat,cùm † fructus è fundo locato percepti adhuc extant, secus si consumpti, vt venditi fuerunt, & ex eorum pretio emptum prædium. nam prædium illud non censetur hypothecæ suppositum.l.3.C.in quib. caus. pigno.vel hypoth. tacitè contrah. atque ita in specie scriptum reliquerunt Iaso. in l.item quia.nume.18.ff. de pact. Gomes.in d.§.item Seruiana.num.14.Inst. de actio. & Negusa.in d.tract.de pignor.in 4.memb.2.part. principalis.num.149. Rationem assignant Dd.quoniam in hypothecaria pretium non succedit loco rei. l.1. ff. de distract.pignor.quam singularem censuit Bart. in l.qui à debitore.ff. de his quæ in fraud. cred. & Roma. sing. 609. & Angel. in l. si rem & pretium. ff. de peti. hæred. Hanc rationem duplici consideratione reprehendit Gome.loco iam citato. Primò,quò imò etiam in hypothecaria pretium loco rei succedit,cùm res ipsa nõ extat, vtputà quòd consumpta fuerit : quemadmodum declarant Roma. d. sing.609. & Alex. consil.108. nu.9. lib.5. At in casu nostro verisimiliter venditi fructus extare non creduntur, quippè qui † ex his rebus 121
sunt, quæ seruando seruari non possunt.§. constituitur. Inst.de vsufr. in subsidium ergo hypothecaria ad pretium dari debet.Errat,mea sententia,Gome. nam, cùm dicimus re consumpta, in subsidium dari hypothecariam ad pretium,consumptio ipsa probanda est ab asserente,ita declarat Alex.d.consil.108.num.9. Nec ob id quod fructus facilè consumuntur, dicẽdum est esse consumptos, alia probatione non facta,nisi triennium sit elapsum, iuxta glo.l.1.C.si aduers. vsucap.& scribunt Iaso. in l.1.§. fuit quæsitum. num. 33. & ibi Ripa.ff.ad Trebell.& Paris. consil.55.nume.62.lib.3. Quo sanè in casu fortè procederet Gomesij consideratio, sed ante triennium nequaquam. Alia etiam ratione & efficaciori labitur Gomes. Nam quod aiunt Romanus & cæteri, etiam in hypothecaria pretium succedere loco rei in subsidium, non tantum cõsiderarunt pretij, vtputà fructuum consumptionem, quantum & cætera bona, quibus creditori poterat esse succursum. si enim omnia debitoris bona ita forent cõsumpta, vt inde non haberet † creditor, quibus sibi satis- 122
faceret : tunc ad rem quæ loco pretij successit, agere posset:ita respondit Alex.d.consil.108.nu.10.lib.5.quam sententiam probat auctoritate Cyni in l.mater.q.7.C. de rei vend. esto ergò quòd fructus hi consumpti essent,non tamen sequitur hypothecariam competere contra empta ex pretio fructuũ, quia prius est videndum, an alia extent debitoris bona, è quib. creditor valeat creditum suum consequi.

Secunda cõsideratione mouetur Gomesius, quòd scilicet.d.l.1.ff.de distract. pign.loquitur in hypotheca expressa, nos verò in tacita,] inter quæ magnam extare differentiam, nemo non videt. Fallitur † Gome- 123
sius: nam si in hypotheca expressa, quæ tacita est fortior, pretium rei loco non succedit, quantò fortius succedere non debet in ipsa tacita. Defenditur ergo communis hæc Dd. ratio, quæ probabilior est illa, quam idem Gomes.præcitato loco considerat. Ait ille rationem esse, quòd emptum prædium, ex pretio fructuum ex his rebus non est, quæ in prædium locatum inferri vel inuehi possunt,quæ quidem inuectio, vel illatio ad inducendam tacitam hanc hypothecam necessaria est.l.debitor.ff.in quib.caus. pigno.vel hypoth. tacitè contrah. Hæc ratio non conuenit illi
124 responso Alex.in † d.l.3.qui respõdit prædium ex fructibus perceptis è fundo hypothecato emptum, non contineri sub illa hypotheca, & tamen non agit Alexander de ea tacita hypotheca,quæ per illationem & inuectionem contrahitur. Præterea,si in specie nostra præsupponeremus empta ex pretio fructuum fuisse illata & inuecta in prædium locatum, non esset aliqua dubitatio, an essent hypothecata, quia ex noua illatione vel inuectione hypotheca causata esset: at nos quærimus, an quemadmodum fructus locati prædij,sine alia inuectione (vt suprà diximus)sunt tacitè hypothecati,ita etiam sit res ex pretio empta. & dicimus non esse : quia diuersa est res à fructib. & eorum pretio. Erit itaque in iudicijs obseruandum, vt diligenter consideret locator, an alienati fructus adhuc extent : si extabunt hoc interdicto eorum possessio poterit vendicari.si verò erunt consumpti, & alia non supersint conductoris bona, res empta ex illo pretio vt hypothecæ supposita, in subsidium vendicari poterit: non tamen hoc possessorio iudicio,cùm à conductore nunquam fuerint possessa, sed actione hypothecaria. atque ita declaratur d.l.3. C. in quib. caus.pig.vel hypo.tacitè contrah.

QVAERO decimoseptimò,an hoc † interdictum 125
reddatur pro possessione rerũ venalium inuectarum atque illatarum in conducto prædio? Est hæc controuersa iuris quæstio apud nostros iuris interpretes.Ego plures casus soleo distinguere atque constituere. Primus est, cùm res venales in prædium rusticum conductum

ductum inferuntur,vel inuehuntur. hoc casu opinor hæc nõ censeri tacitè hypothecata pro pẽsione huius prædij rustici. ea est ratio, quòd eo animo illata non fuerunt, vt ibi perpetuò, hoc est, durante locationis tempore essent, nec earum causa conductum est prædium hoc rusticum.iuxta l.debitor.ff.de pign.sed potius ibi reposita & accõmodata, donec vsque exportentur & inum in locum inuehãtur,censentur.quamobrem nulla contrahitur hypotheca.

126 Secundus est casus,cùm conductor, † qui negotiationem aliquam exercet, prædium vrbanum, id est, domum in ciuitate vel oppido conducit, non vt in ea negotietur, sed solùm vt eam inhabitet. tunc, siue venalia aliqua in illud prædium inuehit eo animo, vt nacta occasione distrahat, vel vt aliò conducat & transportet,erit inquam hoc in casu dicendum vt superiore, nempè contractam non esse in rebus illis venalibus hypothecam,cùm nõ fuerint in eam domum inuectæ, vt ibi essent perpetuò, hoc est,durante locationis tempore. d. l. debitor. non enim censentur hæ res illius loci,' in quem inuectæ fuerunt, sed illius ad quem sunt transportandæ. Nec eam ob causam domus conducta,vt scilicet in eam venalia inferrentur, sed casu euenit,vt inferrẽtur,aliò vt dixi transuehendæ,iuxta.l.ex facto.ff.de hæred.inst.atque ita doctè & rectè docuit Conn.lib.4. comme. iuris ciu.ca.16. nu.8. & hoc in casu procedat opinio eorum, qui negarunt hæc venalia hypothecata censeri, quam sanè opinionem probarunt Bal.in d.l.certi iuris.num.9. C.locati. Alex. in l. si constante. in princ. num. 35.ff.sol.matr. & ibidem Cro. in 1.lect. num.96.Soc. trac. fallen. reg.192. fallen.2.& Negusant. in tract. de pignor.in 4.memb.2. par.num.153.

127 Tertius est casus,cùm † conductor qui negotiationem exercet prædium vrbanum eam ob causam conducit, vt ibi venalia reponat & vendat : quemadmodum facere consueuerũt mercatores, qui domos vna cum apothecis, in quas merces inuehunt, vt ibi vendant & negotientur. hoc in casu hæ merces venales hypothecatæ censentur pro pensione ipsius domus & apothecæ,cùm eam ob causam conducta sint. Quam sanè sententiam expressim probauit Conn.d.c.16. nu. 8.qui & illud scribit Mercatores conducentes ædes in ciuitate, vt ibi reponant quas mittant in alias regiones, censeri obligasse merces illas pro pensione ædium: quas horreum,& vulgò magazenos appellant. id quod quotidie vsu venire videmus Mediolani, Venetijs, Genuæ & alijs in locis, in quibus maximæ negotiationes exercentur. Et hoc in casu procedere potest opinio Gomes. in d.§. item Seruiana. num.23.& cum eo Zas.num.20.Instit.de actio.qui contendit, regulam esse constituendam: venalia censeri tacitè hypothecata pro pensione ædium, ex l.cum tabernam, ff. de pignor. rectè loquitur Gomes. intelligendo eum loqui
128 in specie huius propositi casus. Nam & † taberna significat locum in quem merces importantur & exportantur negotiationem tractando, & alio nomine horreum appellatur, vel area, cuius meminit Vlp. in l.3.ff.in quib.caus. pignor. vel hypoth.tacitè contrah. quo loci ait in horreum, vel aream illata & inuecta censeri pro eorum pensione tacitè hypothecata. est
129 enim † horreum locus in quo res pretiosissimæ reponi solebant, vt testatur Iurisconsi.in l.1.ff.de off.præfect. vig. & in l.in ratione §. diligenter. ff. ad l.Falcid. & quemadmodum in taberna, ita & in horreo & area mercimonia & negotiationes exercebantur,l. quoties. ff. de pecul. & l.cum in plures. §. locator horrei. ff. locati.& l.sed etsi.ff. de instit.actio. quod etiam senserunt eruditissimi Con.lib.4.commen.iuris, c.10.num. 7. & Goue.lib. 2. lectio. varia.c.23. & Alc. in l. non solum.§. morte.num.58.de oper.no. nunt.qui ait horreum vulgò magazenum appellari. Quocirca si text. in d.l. cùm tabernam. ff. de pignor. cùm d. l.3.ff. in quib. caus.pigro. vel hypoth. tacitè contrah. coniugantur, clarè intelligemus,non esse constituendam differentiam inter expressum hypothecam & tacitam, quam adhibet Baldus in l.certi iuris. C. locati. dum intelligit, d.l. cùm tabernam loqui in expressa hypotheca, admisso enim quod loquatur in hypotheca expressa,attamen idem est in tacita, ex d. l.3. Et verè, (meo iudicio,)non erat dubitatio apud Scæuolam in d. † l. 130
cum tabernam.ob hypothecæ speciem, quòd scilicet esset vel expressa, vel tacita : sed solùm dubitabatur, an merces emptæ erogatis primis, atq; ita futuræ sub hypotheca continerentur. & dicendum videbatur non contineri,ex regula l.vlt.C. quæ res pigno. oblig. poss.attamen contrarium Scæuola ea ratione respondit, quòd taberna, vt horreum, & area corpus est quoddam vniuersale, quod nunquam interijt, nam nouæ merces in locum venditarum sufficiuntur, & aliæ importantur,aliæ exportantur.quemadmodum gregis vniuersitas,, quæ ob id non moritur cùm in locum pecudum demortuarum aliæ & aliæ,deinde vel natæ, vel emptæ subrogantur, quod rectè in specie nostra declararunt Barto. & Soci. in l. qui Romæ. §. Callimachus.2.notab.de verb.obligat. Gomes.in d.§. item Seruiana.nume.32.versic.vel vltrà.& Zas.ibidem nume.21.& Negusa.in tract.de pignorib.in 2.memb. 2. part.nume.18.20. Est ergo vera hæc iuris sententia venalia censeri tacitè hypothecata pro pensione conductæ domus,apothecæ,tabernæ,horrei,& areæ. Quod fortius procedit, cùm in eis alia præter venalia inferuntur, vel inuehuntur, ita docuit Gomes. d. §. item Seruiana. num.19.versic.sed tamen. Præterea hæc doctrina intelligitur, solum de mercibus, quæ reperiuntur tempore ortæ obligationis : ita declarat. Negusant.præcitato loco.num. 23. ex traditione Baldi in l.vbi adhuc.numero 18.versic.sed pone maritus.C.de iure dotium. Quare, si hæ merces in alium alienantur, nulla contra eas exerceri potest hypothecaria. quæ sanè declaratio est notabilis ad d. l. cum tabernam.ff. de pigno.& ad d.l.3.ff.in quib.caus. pignor.vel hypoth.tacitè contrah. Hæc tamen declaratio procedit : nisi illatione & inuectione facta à conductore, merces illas locator apud se recipiat & includat, & eas deinde conductor alienet. tunc illa alienatio non impedit locatoris hypothecam, ob quam ea à tertio auocare poterit. Ita Baldus.in comment. de pignorib. cap.6.col.3.versi. si tamen locator. ex l.penult.ff. quib. caus. pignor. vel hypoth. tacit. contrah. etsi dissentiat Con.

Quartus est huius quæstionis casus, cùm domus conducitur, vt eam pater ipse familias vnà cum sua familia inhabitet,in eamq; † vinum,frumẽtum & cæ- 131
teros suorum prædiorum reditus inferat vel inuehat.quos sanè reditus partim in proprios habet vsus, partim verò venales, sicuti fit quotidie ab opulentis & diuitibus.Hoc sanè casu reditus hi,quamquam venales hypothecati censentur pro pensione domus, quam is paterfamil. eo animo cõduxit, vt non solum sibi,sed etiam vt supellectili & cæteris suis rebus prouideret: ita doctè scriptum reliquit Conn.lib.4. commen. iuris ciu. cap.16. numero 8. ex l. in prædijs.ff.in quib. caus. pignor. vel hypoth. tacitè contr. quo loci Pomponius ait: Videndum,ne non omnia illata : vel inducta,sed ea sola quæ vt ibi sint, illata fuerint, pignori sint.non dixit,vt ibi sint perpetuò, sed tantùm, vt ibi sint, id est, quorum causa ipsæ ædes conductæ fuerunt.Quapropter verba illa † d.l.debitor.ff. de pi- 132
gnor. vt perpetuò ibi sint, exponenda sunt, vt sint in prædio causa ipsius prædij, atque ob id ne amouerentur hoc locationis tempore, vti iam admonui. Nam absurdum foret dicere, perpetuò,id est, vt semper ibi sint, cùm nulla res dici possit perpetuò esse posse. Quare est quòd concludamus, quod si tempore finitæ locationis pensio debetur, poterit possessio earum rerum quarum causa prædium fuit conductum, ex hoc interdicto auocari: quippè quòd merces, & bo

na

Universidad de Barcelona Biblioteca

na illa tacitè hypothecata pensionis nomine repe-
riuntur.

135 QVAERO decimooctauò, an hoc † interdictum reddatur pro possessione pecuniæ illatæ in prædium conductum? Duos casus distinguo.

Primus est, cum loquimur de pecunia, quæ à conductore ita in area recondita habetur, vt loco peculij
134 ex cuiusdam supellectilis sit, iuxta † l. si chorus. §. his verbis, de legat. 3. quam egregiè declarant Duarenus lib. 2. disputa. anniuers. c. 30. & clarius Cora. lib. 1. miscellan. iuris. c. 13. Hoc in casu si illata sit hæc pecunia in prædium rusticum conductum, non obligatur pro pensione prædij, cùm eo animo in illud prædium sit illata, vt ibi sit, non verisimile est, patremfamil. virum diligentem prædium rusticum eam ob causam conduxisse, vt in illud arcam pecuniariam inferret: non ergo pro illius pensione censetur hypothecata, iuxta l. debitor. ff. de pign. quam superiore quæstione declarauimus. Cum verò hęc pecunia infertur in prædium vrbanum, conductum, hoc est, in domum, dicendū est pro pensione illius domus, esse, tacitè hypothecatam, quemadmodum & cętera supellectilia inuecta: ita censuerunt Barba. in c. nulli. col. vlt. de reb. eccle. non alie. & Gomes. in §. item Seruiana. nu. 21. Inst. de actio. & ibidem Zas. nu. 22. Ea est ratio, quod vt res immobilis iudicatur, l. qui filium. de lega. 3. vel rectius enumeratur inter supellectilia, quorum etiam causa conducta fuit domus.

135 Secundus est casus, cùm loquimur † de pecunia quæ à conductore domus ita in domum infertur, vt eam in quotidianos vsus expędat, tūc nō censetur pecunia illa tacitè hypothecata pro pēsione domus: ita censuit Gomes. in d. §. item Seruiana. num. 20. Instit. de actio. & ibidem Zas. nume. 22. & in simili hypotheca mulieris pro dote in bonis viri cōtracta docuit Crot. in l. si constante. in 1. lect. num. 96. & in repe. num. 140. ff. sol. matr. Ea est ratio, quòd domus conducta non fuit eam ob causam, vt pecunia hæc ibi esset. iuxta d. l. de-
136 bitor. de pigno. cum hæc † pecunia, quæ quotidie expenditur, loco non circunscribatur l. si fideicommissum. §. tractatum. ff. de iud. est enim inuenta pecunia, vt expendatur. l. 1. ff. de contrah. empt. quam in hanc
137 sententiam declarant. & hæc † pecunia connumerari solet inter illa, quæ seruando seruari non possunt, ita Barto. & Ias. in l. 1. §. fuit quæsitum. ff. ad Trebell. ille num. 3. iste num. 56. latè Tiraq. in tract. de retract. conſang. §. 1. glo. 7. num. 104. Boe. q. 209. & Rolan. tract. de lucro dotis. q. 91. num. 12. vbi latè explicant. Hic casus ea ratione confirmatur, quod si in expressa hypotheca hæc pecunia nō continetur, l. cùm tabernam. §. vlt. ff. de pigno. quartò fortius contineri non debet sub
138 hac tacita. Hinc etiam videmus in legato † generali de quibuscunque rebus facto, pecuniam numeratam nō contineri. l. si mihi Mæuia. §. vlt. de leg. 3. quam singularem esse dixit Ias. in l. singularia, num. 28. ff. si certum pet. quem secutus est Gomes. d. nu. 20. idem asserens in hypotheca expressa, ne scilicet in ea contineantur. & textum illum declarant Paris. cons. 80. nu. 42. lib. 2. & Rubeus consi. 110. num. 10.

139 QVAERO decimononò, an † hoc interdictum reddatur pro adipiscenda possessione vestimētorum quotidianorum illatorum & inuectorum in domum conductam? Et non reddi dicendum est, nec enim pro pensione ipsius domus censentur tacitè hypothecata, ita docuit Bald. in l. certi iuris, num. 9. C. locati. quem secutus est Negusa. in d. tract. de pigno. in 4. memb. 2.
140 par. num. 151. Ea ratione, quòd † vestimenta non veniunt in expressa hypotheca, l. obligatione generali. cū subseq. ff. de pignor. à fortiori ergo nec in tacita. Qua ratione adducti Io. Fa. & Ang. Aret. in d. §. item Seruiana. ille num. 2. iste numero 1. in fin. Instit. de actio. & ibi Zas. num. 22. versi. quinto inferas, idem esse censuerunt de lecto, & his quæ obligari non solent, & eos est secutus Afflict. decis. 184. ad finem. Et hæc iuris sententia procedit, cùm alia extant illata bona, quæ sub ea hypotheca contineri possunt: secus si nihil aliud illatum fuisset, quàm hæc, quæ regulariter non solent obligari, nam tunc hæc censentur hypothecata: ita declarat d. l. obligatione generali. Petrasancta sing. 35. dictum est. quem alio simili in casu loquens, secutus est Gomes. in d. §. item Seruiana. num. 22. ad finem. Ita † libri 141
scholasticorum & militum arma non censentur tacitè hypothecata. Zas. d. §. item Seruiana. nume. 23. post Aret. & alios ibi.

QVAERO vigesimò, an † reddatur hoc inter- 142
dictum ad adipiscendam possessionem instrumentorum, quæ debitorum nomina continent, si in domum conductam illata fuerunt? & dicendum est non reddi, Nam hæc † non censentur tacitè hypothecata pro 143
pensione domus ita Petrus, Cynus, & Salic. in l. certi iuris, q. 4. C. locati. Ang. Aret. in d. §. item Seruiana. nu. 15. Inst. de actio. Negusan. in tract. de pign. in 4. memb. 2. par. num. 153. vers. octauò limita. Ea est huius sententiæ ratio, quod eo animo illata non fuerunt, vt ibi essent, iuxta l. debitor. ff. de pignor. esse, tūm ibi reposuit donec creditum exigeret l. si fundus. l. si in vicina. de lega. 3. Accedit quod † debitorum nomina non ve- 144
niunt in expressa generali bonorum obliga. vt nec in legato. l. Caius. de lega. & l. si mihi Mæuia. §. vltim. de leg. 3. declarant Soc. Sen. cons. 101. col. 2. lib. 1. & Tiraq. in l. si nunquam. in verbo. bona. num. 13. C. de reuo. dona. minus ergo sub tacita continentur. Verùm Zas. in d. §. item Seruiana. nu. 19. Insti. de act. à communi dissentit, sed nihil adfert quod vrgeat.

QVAERO vigesimoprimò, an hoc † interdi- 145
ctum detur pro bonis illatis in domum à famulo, qui domino inseruire promisit? Et non dari opinor quoniam eius bona non censentur tacitè hypothecata pro seruitij præstatione, ita docuit Baldus in l. certi iuris. nume. 7. C. locati. quem secutus est Negusan. in tract. de pigno. in 4. membro 2. par. nume. 151. Ea est ratio, quod nulla lege cautum est, quòd bona hęc hypothecata hanc ob causam censeantur. Et verè hic famulus non dicitur conductor domus, sed operum suarum locator, quemadmodum & artifex, iuxta l. 2. C. locati. etsi Baldus dubitauerit.

QVAERO vigemosecundò, an hoc † interdi- 146
ctum reddatur ad adipiscendam possessionem rerum illatarum & inuectarum in porticu domus conductæ? Et reddi opinor. siquidem ita hæc censentur tacitè hypothecata pro pensione domus, ac illamet, quæ in ipsam domum illata fuerunt, ita scriptum reliquit Negusan. in tract. de pigno. in 4. membro 2. par. nu. 139. etsi Baldus in l. certi iuris. nu. 13. in fin. C. locati. dubitauerit. Ea est ratio, quod † illata & inuecta in ædifi- 147
cia coniuncta atque continentia domui censentur in domum ipsam illata. l. eo iure. §. 1. ff. in quib. caus. pig. vel hypoth. tacitè contrah. At † porticus dicitur esse 148
domui coniuncta, & ideò legata domui venit & porticus illi coniuncta. l. cætera. §. hoc senatus. vbi Bart. & Ias. & cæteri. de leg. 1. ita locata domo censetur locata & porticus. Hinc dicimus, quod ille qui est tutus in domo, † est etiam tutus in porticu: vt declarat Soc. in l. plerique. num. 47. & ibi Alex. nu. 15. & Ias. 149
num. 19. ff. de in ius vocan.

QVAERO vigesimotertiò, an hoc † interdictum 150
reddatur pro possessione adipiscenda illorum bonorum, quæ in naui conducta, illata, & inuecta fuerunt? Et concedi opinor. si quidem æquè obligata illa censentur pro pensione nauis, ac illa quæ in domum conductam inferuntur: ita scriptum reliquerunt Bald. in l. certi iuris. num. 17. C. locati: & Negusa. in tract. de pigno. in 4. memb. 2. par. num. 140. & Baldum simpliciter secutus est Tiraq. in tract. de retractu consang. §. 1. glo. 7. num. 89. Ea est ratio, quod † nauis prædium vrba- 151
num, vel ex aliorum sententia, rusticum censetur, & idem de ea iudicatur, quod vel de domo, vel de fundo iudicatur: vti multis ostendit Tiraq. præcitato lo-
co

co ad quem lectorem allegare satis visum est. Illud solùm erit considerandum, quòd si nauis prædio rustico æquiparatur concurrere debent in hac hypotheca contrahenda, quæ diximus adesse oportere cùm rusticum prædium locatur.

152 QVAERO vigesimoquartò, an hoc † interdictum reddatur pro adipiscenda possessione bonorum inuectorum & illatorum in molendinum cōductum? Et dicendum est reddi. quandoquidem bona in illud illata & inuecta censentur tacitè hypothecata. ita sensit Bart. in d. l. certi. num. 7. C. locati. & Negusant. in d. tract. de pigno. in 4. memb. 2. part. nu. 144. etsi ambigat,
153 † an sit prædium rusticum, vel vrbanū. sed esto quòd sit rusticum, attamen illata in illud censentur obligata, cùm tamen concurrunt necessariò requisita, vt superiore quæstione docui. An autem molendinum sit prædium vrbanum, vel rusticum, latè scribit Tiraq. in tract. de retract. consang. §. 1. glo. 7. nu. 92.

154 QVAERO vigesimoquintò, quid si † locator sibi prospexit specialiter de obligatione certarum rerum, an aliæ res in conductum prædium deinde illatæ, sint sibi obligatæ, ita quod pro adipiscenda earum possessione hoc interdictum reddatur? Et reddi opinor. siquidem verior est illa sententia Baldi in d. l.
155 certi iuris. num. 13. C. locati. cæteras res † specialiter non obligatas manere sub tacita hypotheca, ob illationem & inuectionem. Baldum sunt secuti Io. Fab. & Aret. in d. §. item Seruiana. Instit. de actio. Ias. in l. item quia. ff. de pact. & Negusa. in tract. de pigno. 4. memb. 2. par. num. 138. versi. quartò amplia. Ang. Aret. in d. §. item Seruiana. nu. 4. versi. quid si locator. quamquam Petrus, Cynus, & Salic. in d. l. certi iuris, dissentiant. Quorum sanè Petri scilicet, & Cyni opinio nititur illa regula desumpta à l. vlt. C. de pact. conuen. quòd vbi extat hominis prouisio, cessat prouisio legis. Verùm respondet, & rectè Baldus in d. l. certi iuris. num.
155 13. quòd tunc demum † legis prouisio facta in defectum prouisionis hominis, cessat ob ipsius hominis prouisionem, sed vbi ex diuerso fonte & radice legis prouisio prouenit atque descendit, tunc non cessat ex prouisione hominis: quemadmodum in casu nostro, in quo illatio & inuectio bonorum facta à conductore in conductam domum, excedit terminos pacti conuenti, & ab alio fonte hypotheca prouenit, nempè ab inuectione, vltrà ergo pactum conuentum operari debet, ne fruſtrà is inuectionis actus sit factus. Et in simili declarat Alber. in d. l. vlt. in fine. C. de pact. conuent. quod tunc prouisio hominis non facit cessare dispositionem legis, cùm tendunt ad diuersos effectus. & Albericum secuti sunt Decius consi. 386. num. 6. Soc. Iun. consil. 130. num. 12. lib. 1.

Præterea & secundò respondetur, hanc prouisionem legis, qua tacita hypotheca inducta est ex illatis & inuectis in domum, dici prouisionem ordinariam: quò fit, vt ex prouisione hominis superuenienti, hoc est, ex pacto conuento cessare non debeat. ita regulam d. l. vlti. declarant Bart. in l. si cùm dotem. in princ. ff. sol. matr. & in l. 1. §. vnde quæritur. num. 7. ff. de publica. & vect. Alex. in l. maritus. num. 3. C. de procura. Baldus in l. 3. num. 12. C. de iure emph. Decius in c. in præsentia. in fine. de proba. Ruinus consi. 74. nu. 18. lib. 1. & in specie nostra ita declarat Cur. Sen. consil. 51. incipi. in nomine sanctæ. col. pen. in prin. post Baldum, quem citat.

156 QVAERO vigesimosextò, an † hoc interdictum reddatur locatori aduersus conductorem, qui tacitè atque præsumptiuè censetur prædium prius expresse locatum reconduxisse? Et opinor reddi: siquidem cum credatur repetita locatio & cōductio, ita & quæ in consequentiam venit tacita hypotheca illatorum & inuectorum. ita probat l. item quæritur. §. qui impleto. ff. locati. & ibi scribunt omnes. declarant Ruinus. cons. 78. lib. 1. Alcia. trac. præsump. reg. 2. præsump. 17. Afflict. decis. 365. nu. 5. Gozad. consi. 94. nu. 5. Craue. consi. 87. nu. 8. qui copiosè declarant, quomodo procedat regula d. §. qui impleto.

QVAERO vigesimoseptimò qualis † esse debe- 157
at forma libelli in hoc interdicto? ita formari posse opinor. Dico atque narro me locasse domum meam, quam illo in loco possideo, Caio pretio quinquaginta coronatorum, quotannis mihi persoluendis. qui conductor domum ipsam per biennium inhabitauit, in eamq; permulta bona à se possessa eo tempore intulit atque inuexit: Verùm quia debitam pēsionem mihi non persoluit, ideo peto me mitti in possessionem dictorum bonorum, mihi pensionis nomine hypothecatorum, idq; ex Saluiano interdicto. Qua quidem ex forma intelligimus solùm iudicium possessorium adipiscendæ esse motum, cùm sola possessio conductoris narrata sit, cumq; solùm petitum sit in possessionem mitti. Atque ita senserunt Angel. Aret. in §. item Seruiana. in fin. Inst. de actio. & ibidem Ias. num. 57. & Ant. Negusant. in tract. de pigno. in vlt. memb. vlt. par. nu. 26. Qui & illud subijcit, quod si narratū fuerit, illata & inuecta bona fuisse in bonis & ex bonis ipsius conductoris, dicitur intentata † actio hypothecaria. 158
quod clarius etiā erit, si petitū fuerit in cōclusione libelli, bona illa iure pignoris & hypothecæ sibi relaxari pensionis nomine: quemadmodum in hypothecaria concludi solet vt tradit Pract. Papien. in forma libelli pro actione hypothecaria. Barto. in l. rem alienam. ff. de pigno. actio. Soc. Sen. consil. 112. num. 4. lib. 4. & egregiè Ripa in rubr. ff. de pign. num. 19. in fine. Quid autem interlit inter vnam & alteram libellandi formam, satis intelligimus ex his, quæ scripta sunt suprà. q. 2. & quæ infrà q. 30. dicemus. Cùm verò narratum fuit, bona illa fuisse in bonis dicti conductoris, & ab eo possessa, concluditurq; se mitti in possessionem, & illa iure pignoris relaxari, dicitur cumulata hypothecaria actio, cum hoc interdicto, quod conceditur, vt mox subijciam.

QVAERO vigesimooctauò, an hoc † remedium 159
possit cumulari cum actione hypothecaria: Et posse docuit Paul. Castren. in l. rem alienam. nume. 10. ff. de pigno. actio. qui scriptum reliquit, se ita ex facto interrogatum respondisse, in causa quadam Pistorien. Castrensem secutus est Negusant. in d. tract. de pigno. in vlt. memb. vlt. par. num. 26. asserunt ij, hoc esse summæ vtilitatis, vt libellus in hoc iudicio defendi possit. Est enim vera iuris & Dd. sententia, † in possesso- 160
rio adipiscendæ petitorium cum possessorio cumulari posse. l. cum fundum. §. vlt. de vi & vi arma. & c. pastoralis. de caus. poss. proprie. & scribunt omnes in l. naturaliter. §. nihil commune. de acq. possess. ibi Ripa. num. 142. & infrà dicemus in 4. rem. q. 64. quo loci plena manu trademus, quæ de hac cumulatione in remedijs his adipiscendæ possessionis haberi & dici possunt.

QVAERO vigesimononò, quæ necessariò probanda sunt in hoc iudicio? Barto. in l. 1. nume. 3. ff. de Saluia. interdict. & in l. 1. num. 2. C. eo. docuit sufficere probare bona hæc illata & inuecta in prædium conductum, fuisse possessa ab ipso conductore, tempore quo illata fuerunt, atque ita tempore obligationis contractæ. Non † enim necesse est probare fuisse pro- 161
pria ipsius conductoris: quoniam illud requiritur, cùm iudicium petitorium mouetur. Idem docuit Castren. in l. rem alienam, ad fin. ff. de pigno. actio. qui ait non esse † necesse probare, bona illa sibi fore obligata 162
pro pensione domus sed sufficere illud narrare. Quod placuit & Ang. Aret. in §. item Seruiana. nu. 9. & ibi Ias. nu. 98. Gomes. nu. 35. & Zas. nu. 31. Inst. de actio. Soc. Sen. consil. 112. nume. 6. lib. 4. Cæpol. caut. 81. quando quis. Corne. consi. 55. nu. 3. lib. 3. Grato. consi. 119. num. 7. lib. 2. Pract. Papien. in forma libelli, pro actione hypothecaria, in verbo, sub eodem. nu. 8. Negusan. tract. de pignor. part. 8. memb. 1. num. 6. Afflict. decis. 383. num. 2. Ripæ in rubr. ff. de pignor. num. 19. & Rolan. consil. 14.

Universidad de Pe
Biblioteca

38 num.6.lib.1. Illud etiam ante omnia, (quòd pro compertò & absoluto relati Dd. præsupponunt) probare debet hic actor, nempè se ex ea † causa locationis &
163 conductionis creditorem esse. Nam hæc est qualitas, immo substantia & necessarium antecedens ad constabiliendū iudicium quemadmodū, quādo quis age-
164 re † vult tanquā hæres vel filius, constare prius debet se esse talem, atque ita hæredem, vel filium. Dec. consil.321.num.2. & consil.376.num.10. & Soc. Iun. consil.
86.num.34.lib.2.Paris. consil.12. num.240.lib.2. Et qui tanquam talis vult accusare, probare debet, se esse ta-
165 lem.l.non ignorat.C.de accusat.vbi Bart. Ita qui agere vult, vel quid consequi tanquam legitimatus, † se talem probare debet, nisi pro eo sit præsumptio, quæ probandi onus in aduersarium reijciat. ita respondit
166 Soc. Sen. consil.39. in princ. lib.1. Econtrà etiam dicimus, quòd ille, qui † vult agere contra aliquem tanquam contra talem, probare debet eum esse talem. vt in eo qui vult experiri contra hæredem debitoris sui, contra quem ex statuti dispositione paratam habet executionem, probare debet illum reum conuētum, esse illius sui principalis creditoris hæredem.ita Aret. consi.32.num.2.post Bald.in l.per diuersas.C. mandat. Qua de re dicam infra in 5.rem.huius tracta. Huc per-
167 tinet(quòd ad rem maximè facit)quòd † agere volens ex instrumento executiuo, excludi potest per exceptionem illam, quòd non constat illud esse instrumentum Bart.in l.1.§. & parū. num.2.ff. quod vi, aut clam.& in l.diuus.nume.1.ff. de mil.testa.latè Vantius in tract. de nullitatib.tit.'quis possit dicere de nullitate.num.40.& Craue.consi.211.num.5. Quoniam(vt di-
168 xi suprà) omnis † dispositio substantiam præsupponit.l.diuus.ff.de mil.testa.l.fi quis aliquid.§.testamentum.ff.de pœnis. Calcaneus consil.87.num.3.Hinc docuit Iaſ. in l.si quando.in 4. nota. C. vnde vi. ex Baldi
169 sententia, quòd si ex † statuto certa sub forma procedi potest contra homicidam, constare prius debet illud homicidium fuisse commissum. & Iaſ. secutus est Craue.consi.211.num.3.consi.244.num.1. & consil.260. colum.1.Confert quod egregiè respondit Bald.in consil.204.longum thema,col.vlt.lib.3.quando de † pœ-
170 na ex contractu, prius constare debet illud, quod ex eo contractu petitur, esse debitum.Ad rem facit quod respondit Barto. in consil.185. Deodauit, in fine. lib.1. cùm quis ratione † contractus aliquo in loco conue-
171 niri potest, prius constare debet de ipso contractu, quod respondit & Craue. consil. 280. num.3.quo loci ex Baldo consil.177.ad euidentiam.lib.3.scribit: quòd
172 antequam declaretur, † emphyteutam, ob non solutum canonem, cecidisse à commodo emphyteusis, prius constare debet agentem esse dominum, & rem illam esse emphyteuticam. Ita ergo (vt cætera similia præteream)in casu nostro dicendum est, quòd iste locator qui Saluianum hoc interdictum mouere vult, prius probare debet suum creditum:atque ita constare debet de debito illius conductoris. Quod quidem in specie hac rectè docuit Fran. Sarm. in comment. de redd.ecclesiæ. par.3. c.2. num. 23.24. Nam (ait ille & rectè in hoc) prius debet constare,an obligatio & hypotheca subsistat:cum sine principali obligatione hypotheca nulla sit.l. res hypothecæ.ff. de pignor. Quo circà(inquit Sarm.)duo sunt iudicia.In primo agitur, an obligatio subsistat : quo quidem in iudicio ait requiri plenissimam causæ cognitionem, & tres sententias ferri oportere. In secundo agitur vel actione hypothecaria, si de proprietate mouetur quæstio, vel hoc interdicto, si solùm de possessione contenditur. Et ob id cùm agitur hoc interdicto Saluiano summariè agitur, non tamen sit, quin plena cognitio debiti necessaria sit.Inde fit consequens (inquit ille) quod interdictum hoc Saluianum non est ita summarium & tantæ vtilitatis, vt vulgo creditur.Ego hanc, Sar.viri alioqui eruditi consequentiam non probo.Non enim
173 iudicium super hoc Saluiano † interdicto definit esse summarium & maximæ vtilitatis, etsi plenè de debito cōductoris constare debet. Nam si id admittimus, necessum quoque erit priuilegium militi concessum, vt quoquo modo testari possit, parum prodesse hæredi,ab eo instituto, cùm & is probare † plenè debeat 174
testamentum,in quo se hæredē factum asserit.l.diuus. ff.de milita.testa. Ita quoque dicendum foret remedium, recuperandæ possessionis, summarium & alicuius vtilitatis non esse,cum plenè constare debeat,spoliatum possediſſe, & reum conuentum nunc esse in possessione.vti scripsi in tract.de recup.poss. rem.15.q. 31.32.Hinc censuit Beroius.q.91.nume.7. quòd interdictum,vnde vi,semper est merum possessorium, etiam si agens vt hæres spoliati probare debet, se hæredem atque ita dominum. & num.8. idem esse scribit interdicto, quorum bonorum, & quorum legatorum,etiam si causa dominij incidenter in eis tractati contingat.Ita quoque opus esset dicere iudicium ex l.vlt. C. de edict.diui Adria. tollen. † non esse summarium & 175
maximæ vtilitatis, cum plenæ probationes in eo requirantur, quemadmodum dicemus in subsequenti rem.q.78.Ita & alia iudicia summaria & executiua,in quibus personarum legitimatio fieri debet, vt post alios scripsi in tract.de recup.possess.rem.15.q.24. Præterea,(quod fortius est)opinor verum non esse, quòd vbi obijcitur à reo conuento, non constare de debito, quo is actor experiri vult, quod inquā plenariè procedi debeat : nam etsi plenæ probationes & perfectæ requirantur, † non tamen iudicium erit plenarium, 176
sed summarium. & in specie hac scribit Iason. in l.2. num.6.in fin. post Baldum in l.1.num.6.C. commu. de legat.quòd si ex statuto † procedendum est summariè 177
super instrumento guarentigiato, super hypothecaria, quæ mouetur ratione debiti contenti in instrumento, procedendum pariter erit summariè. His similia retuli in comment.de arbit.iud.lib.1.q.45.num. 9.10.11. & 12. quibus addo Bart.in l.creditores. colum. vlt.versi.erit igitur.C.de pigno.quem sum secutus infrà in 5.reme.q. antepe. vbi de his differui. His accedit Petrasancta sing.23.notant.Barto.&c. qui col.2.ex sententia Iaſ.in l.vlt.§.vlt.nu.3. ad fin.ff.de cond.indebit. scribit, quòd quando † adminicula iudicij sunt par- 178
tes causæ principalis, tunc de illis iudicandum est, quod de causa principali : atque ita (inquit Petrasancta)erit in illis procedendum summariè & executiuè, vt in causa principali. Et hoc in casu verè nos versamur. Nam si locator mouet hoc interdictum, vt adipiscatur possessionem bonorum illatorum ac inuectorum à conductore in prædio conducto, & is conductor negat locatoris creditum, atque ita hypothecam, illud creditum est vnum ex adminiculis connexis causæ principalis : ob id super eo, ac super causa principali summariè erit procedendum. Si verò (inquit Petrasancta) admimicula sunt separata à causa principali,aliter procedit super illis, ac super principali. Nam etsi principalis summariè & executiuè tractanda sit, illa tamen adminicula, plenariè erunt examinanda : atque ita procedere possunt quæ scribit Sar. Et quamquam adminicula hæc plenariè tractentur,nō tamen causa principalis suam naturam & priuilegium perdit.

QVAERO trigesimò,an † ad excludendum hoc remedium obijci possit exceptio excussionis, quem- 179
admodum in hypothecaria obijcitur? Et non posse, in specie respondērunt Soc. Sen.consil. 80.col.2.verſici vel etiam & tertiò.lib.3. Craue.consil.201. num. 45. & Rolan.consi.14.num.18.lib.1. Ea est huius sententiæ ratio,quod † exceptio hæc vt altioris indaginis,non ia- 180
dicium possessorium, sed petitorium respicit : ita Lanf.Balbus decis.84.qui scribit, quòd exceptionem excussionis obijci non posse in iudicio possessorio ex l.vlt. C.de acqui.possess. qua de re scripsi in commen. de recup.poss.reme.14.q.7. Et in hoc iudicio ex interdicto Saluiano non admitti exceptiones requirentes altiorem

rem indaginē,Scripsit reliquit Ripa in rub.ff.de pig. nu.19.& idem sensit Fran.Sarm.in commen. de red.ecclesiæ par.3.cap.2.num.22.

181 QVAERO trigesimoprimò,an † cùm tertius possessor horum bonorum hoc interdicto conuenitur, possit locatori agenti offerre creditum suum, atque ita eum à sua actione excludere? Et posse in specie respondit Roland.d.consil.14.num.9.lib.1. & rectè.nam cuicunque possessori,etiam † nullum ius in re habenti ius;offerendi conceditur. l. mulier.ff. qui potio. in
182 pigno.habe. & l.Paulus.§.vlt.ff.quib.mod. pigno.vel hypoth.sol. & egregiè decidit Afflict. decif.259. ad fin. & Roland.d. consil.14.num.10. qui alios huius opinionis recenset.Plures quoque retuli in comment.de recuper.poss.rem.14.q.17. quo loci declaraui, offerendi ius non habere locum,aduersus agentem eo remedio, l.vlt.C. de acquir. possess. quippè quòd requirit illa constitutio, possessionis restitutionem sine cunctatione:quòd in casu nostro non contingit.Accidit,quod hoc interdictum locatori redditur,ob tacitam hypothecam, quam in bonis illatis atque inuectis in loca-
183 tum prædium habet: at † hypothecæ ius per oblationem crediti perimitur.d.l.Paulus.§.vlt. perimitur ergo & hoc interdictum quemadmodum in hac ferè specie,simili argumentatione vtitur Craue. consi.298. num.4.

Extenditur hæc iuris & Dd.sententia, vt procedat etiam si iste locator esset potior in hypotheca, & vellet offerre illi posteriori possidenti tamen : nam adhuc is possessor excludit hunc locatorem, atque ita hunc creditorem anteriorem.ita docuit Sali.in l. cum notissimi.§.eodem. versic. quæro in casu nostro.C.de præscri.30.vel 40.anno.& Negusan.in tract.de pignor. par.5.memb.3.num.18.

Declaratur primo,vt procedat hæc doctrina cùm ante litem contestatam super causa iudicati latæ sen-
184 tentiæ in hoc iudicio possessorio,secus si post,† si quidem ius offerendi, solùm conceditur vsque ad litis contestationem excussionis. ita Barto.in l. stipulationes non diuiduntur. num.15. de verb. obligat.& in l.si quis stipulatus fuerit decem in mille.ad fin.ff.de solutio.& Bald.consil.209.quilibet iustus possessor.ad fin. lib.3.quos secutus est Craue.cōsi.298.col.1.Cætera,quę de iure offerendi adferri possent, videri facilè poterunt apud Negusan.in d.memb.3.qui copiosè disserit.

185 QVAERO trigesimosecundo, † qualis esse debeat forma sententiæ in hoc iudicio? Hoc facilè est dictu,si libelli formam, cui sententia conformis esse debet rectè consideramus. Debet ergo iudex pronuntiare,locatorem mittēdum fore in possessionem illarum rerum in prædium illatarū atque inuectarum à conductore, vt illa possideat iure hypothecæ, donec debita sibi pensio persoluatur.

186 QVAERO trigesimotertiò, † an à sententia lata in hoc iudicio ex interdicto Saluiano appellare liceat?Et non licere scripserunt Bart.in l.1.in fin.prin.ff.de Saluian.interd. & in l.1.num.2.& ibi Salic.versic.quæro quintò. C. eo. Alex. consil.73.num.11. lib.5. Cæpol. cautel.81. quando quis. Ang.Aret. in §.item Seruiana.
* nu.9.& ibi Gomes. nu.36. * communem esse testatur. Inſt.de actio.Corn.consi.190.num.2.lib.1. Negusant.in tract.de pig.par.8.memb.1.nu.3. Syluanus consi.36.nu. 2.Roland.consi.14.nu.4.lib.1.& Fran.Sarmen.in comment.de redit.ecclesiæ, part.3.cap.2.num.26. ad finem.

Declaratur hæc doctrina, vt locum habeat cùm sola huius interdicti causa fuit in iudicio tractata: se-
187 cus si † & cum ea altera,quæ appellationem admittit. Ita in specie declarat Sarmen.in præcitato cap.2.num. 27.ex Baldo consil.141.præmissis verbis,lib.1.quem secutus sum in comment.de recup.possess.reme.9.num. 320.vbi & alios retuli.Quocirca(erit ille) si possessor à locatore conuentus neget creditum locatoris, isq; illud probet & feratur sententia pro eo, appellari poterit à toto iudicio, quia illa causa debiti proprietatem respicit, quæ cum admittat appellationem effecit, vt appellatio etiam super ipso possessorio admittatur.atque ita in his ferè terminis scribit Sarmen.sensisse Bald.in cons.331.super prædicto puncto,lib.1.dum respondit, quod si quis agit tanquam † hæres ad adi- 188
piscendam possessionem rerum hæreditariarum, & possessor conuentus neget illum esse hæredem, quod super illa quæstione, an sit hæres, vel non, erit disputandum, & si fertur sententia, qua is pronuncietur mittendus in possessionem, ab ea appellabitur, quia illa quæstio,an sit hæres,vel non,quæ substantiam iudicio tribuit,causam proprietatis respicit: & ob id,si ab ea appellatur, appellatio etiam recipitur super causa possessionis. Ita etiam in casu isto, si possessor negat creditum locatoris,super eo disputandum erit. Causa erit proprietatis, ob id à lata sententia appellabitur,tam respectu huius causæ, quam possessionis. Hac in re censeo esse diligenter animaduertendum, quia non leuem res hæc habet dubitationem, nam si vera esset ita absolutè Baldi & Sarmenti opinio, facilè esset eludere iura omnia, quæ prohibent appellationem in causis possessorijs. Posset facilè reus conuentus negare actorem esse hæredem, vel dominum, seu creditorem,atque ita efficere, vt is probet suum illud fundamentum intentionis suæ, & à lata sententia appellare,quod non est ita absolutè cōcedendum. Quocirca ego ita(rectiore iudicio saluo) distinguerem duos casus.Primus est, cùm iste locator qui hoc remedio experitur † habet aliquam apparentem probationem 189
se vel antecessores suos locasse prædium, cuius causa experitur : vt si ostendit locationis instrumentum, vel notorium sit prædium illud esse suum & locari consueuisse, tunc sua intentio est satis fundata, quia ex locatione satis suum creditum probatur: & ideo reus conuentus si negat locatorem esse creditorem, non reijcit onus probandi in eum : sed ipse debet probare,pensionem fuisse solutam, alioqui opus esset dicere,locatorem esse compellendum probare sibi non esse solutam pensionem : atque ita negatiuam, quod nulla ratione hoc in casu dicendum est.Ita etiam cùm quis agit,vt tanquam hæres mittatur in possessionem bonorum defuncti,si ostendit testamentum,in quo sit scriptus hæres satis habet fundatam intentionem suam:& ideo, si reus conuentus negat illum hæredem, debet hanc suam negatiuam probare. Hoc itaque in casu dicerem ego, quòd à lata sententia, qua fuit pronunciatum, locatorem esse mittendum in possessionem,appellari non posse. Quandoquidem constat de causa, quæ priuilegium non appellandi tribuit. Nec hic probabiliter reuocatur in dubium principale hoc fundamentum. Ita intelligo Dd. qui scribunt,in hoc iudicio non recipi appellationem. præsupponunt enim iam constare de locatione, atque ita de credito locatoris,vt dixi supra q.29. volunt enim hoc esse debere liquidum. Quemadmodum videmus, quod si † statutum tribuit paratam executionem instrumen- 190
to, intelligitur quando instrumentum est liquidum & clarum: ita tradunt Bart.in l.creditores. num.14.C. de pignor.& Curt.Iun.in l.vlt.num.5.C. de edict. diui Adria.tollen.& copiosè dicemus infrà in 5.rem.huius tracta. Et ob id si super illa liquidatione non est dubium aliquod,non conceditur appellatio. Secundus est casus, cum is,qui hoc remedio vult experiri, tāquam locator & non habet aliquam apparentem probationem,sed ei opus est solenniter probare suam intentionem.Hoc casu à lata sententia super hoc,quod debeat in possessionem mitti, appellabitur. ea est ratio, quia principalis quæstio est, an is sit locator vel locatoris succeſſor, vel non. & ita rectè procedit Sarm. opinio. Ita etiam loquitur suo in casu † Bald. in d. consil.331. 191
lib.1.Nam verè Bald. loquitur cum non constat agentem vt hæredem esse hæredem, vt quia iuxtà terminos l. vlt. C.de edicto diui Adria.(cuius loco succeſſit illud statutum super quo respondit Bald. in consil.

Universidad de Deusto
Biblioteca

præced.scilicet.330.statuto cauetur.col.1.verſic.3. quæritur.& idem Bald.conſil.141. præmiſſis verbis. lib.1.) non exhibuit hæres teſtamentum non abolitum, nec cancellatum, in quo eſſet ſcriptus hæres. & ob id neceſſarium erat principaliter diſputare, an eſſet hæres vel non. Nam lata ſuper eo ſententia (rectè ait Baldus) recipitur appellatio. Ita enim appellatio † admittitur à liquidatione inſtrumenti, cùm tamen ab inſtrumenti executione non recipiatur: vt ſcribunt omnes in l. creditores. C. de pignorib. & dicemus infra reme.5.quæſt.10.ad fin.poſt Galleſium in commen. de obligatione ad formam Cameræ. tit. de liquidatione.num.18. Cætera exempla, quæ de cauſa poſſeſſorij mixta & complicata cauſæ petitorij, hoc loco nil amplius dicam. Nam nonnulla ſcripſi in comment.de recup.poſſeſſ. rem.9.num.320.cum ſubſequen.alia etiam explicabo infrà in ſeq.remed.ex l.vlt.C. de edict. diui Adr.tollen.q.99.de his ſatis.

192

SVMMARIVM.

1 *Iuſtinianus legiſlator prudentiſſimus.*
2 *Viceſimæ hæreditatem auctor Cæſar Auguſtus.*
3 *Auguſti Cæſaris conſtitutio, de tabulis aperiendis.*
4 *Cocceius Nerua, legem Auguſti, de viceſima emendauit.*
5 *Auguſtum Cæſarem non grauaſſe filios onere viceſimæ.*
6 *Adrianus quid ſtatuerit de viceſima & tabulis aperiendis.*
7 *Appellari prohibuit Adrianus à ſententia, de tabulis aperiendis.*
8 *Hæres ex conſtitutione Adriani mittebatur in poſſeſſionem bonorum defuncti, etiam ſi teſtamentum eſſet falſum vel ruptum.*
9 *Viceſimam in totum ſuſtulit Gratianus, ex aliquorum opinione.*
10 *Cœlij, Alciati, & Coraſij lapſus.*
11 *Viceſimam ante Iuſtinianum ſublatam eſſe.*
12 *Iuſtianus quid ſanxerit de hærede in poſſeſſionem mittendo ex teſtamento defuncti.*
13 *Zuchardi error.*
14 *Conſtitutio.l.vlt.C.de edict. diui Adria.tollen. an noua ſit Iuſtiniani, abrogata illa Adriani.*
15 *Conciliatio opinionum, de conſtitutione Iuſtiniani.*
16 *Ius nouum efficitur per nouam additionem.*
17 *Conſtitutio.l. vlt.C. de edicto diui Adr. an correctoria vel limitatoria ſit, vel ne.*
18 *Legatum factum illi cum illo quid ſignificet.*
19 *Dictio, penitus, præciſa eſt.*
20 *Antiquare quid ſit.*
21 *Interpretatio ſumitur in dubio, qua correctio euitatur.*
22 *Ius nouum quando antiquum immutare dicatur.*
23 *Conſtitutionem.l.vlt.C.de ed. diui Adr.toll. eſſe pro parte correctoriam, ex aliquorum opinione.*
24 *Inſtrumenta à iure communi paratam executionem non habent.*
25 *Zuchardi conſiderationes aliquot ſubuerſæ.*
26 *Conciliatio opinionum de conſtitutione.l. vlt. C. de edict. diui Adr. an correctoria ſit, vel limitatoria.*
27 *Remedium.l.vlt.C.de edicto diui Adr. an, quò ad ſuos effectus ſit correctorium vel limitatorium.*
28 *Sententia interlocutoria dicitur, quæ plus participat de natura interlocutoriæ, quam diffinitiuæ.*
29 *Actus mixtus à potentiori nomen retinet.*
30 *Hæreditatis petitionem vnde nomen realis obtineat.*
31 *Bannitum relegati nomen aſſumere.*
32 *Res temporalis iuncta eccleſiaſticæ, nomen eccleſiaſt. retinet.*
33 *Limitatoriam cauſam eſſe correctoria potentiorem.*
34 *Limitatoria latius extendi quam correctoria.*
35 *Extenſionem non dari in correctorijs, etiam ex maioritate rationis.*
36 *Correctoria lex non continet ex mente ſua caſus correctos.*
37 *Conſtitutio l.vlt.C. de edict.diui Adr. tollen. an odioſa ſit, vel fauorabilis.*
38 *Receſſus omnis à iure communi odioſus eſt.*
39 *Teſtamenta exequi publicè intereſt.*
40 *Fauorabilis eſt diſpoſitio correctoria cùm ad ius commune reuertitur.*
41 *Conſtitutio.l.vlt.C.de ed.diui Adr.toll.an extendatur ad alios caſus non comprehenſos in ea.*
42 *Conſtitutio. l.vlt.C. de ed. diui Adria. tollen. qua ratione edita ſit.*
43 *Zuchardi ratio, cur edita ſit.l. vlt. C. de edicto diui Adr. toll.exploſa.*
44 *Curtij Iumoris ratio, cur edita ſit. l. vlt. C. de edicto diui Adr.defenſa.*
45 *Conſtitutio l.vlt. C. de edicto diui Adr. in quibus differat ab interdicto, quorum bonorum, & ibidem, vndecim enumerantur differentiæ.*
46 *Remedium.l.vlt.C.de ed.diui Adr. ciuile, & illud, Quorum bonorum, prætorium eſſe.*
47 *Remedium. l.vlt.C.de ed.diui Adr.perpetuum eſſe.*
48 *Remedium.l.vlt.C.de ed.diui Adr.toll.dari etiam contra titulo poſſidentem.*
49 *Remedium l.vlt.C.de ed.diui Adria. reddi etiam nemine poſſidente.*
50 *Teſtamentum ſufficit oſtendere in remedio.l.vlt.de ed.diui Adr.toll*
51 *Libellus non requiritur in remedio. l. vlt. C. de edicto diui Adr.tollen.*
52 *Miſſus in poſſeſſionem ex remedio. l. vlt. C. de edict. diui Adr. an poſſeſſor efficiatur.*
53 *Teſtamentum vitiatum, in remedio.l. vlt. C.de edict.diui Adr. aliys probationibus non coaduuatur.*
54 *Remedium l.vlt.C.de ed.diui Adr.non concedi ſuccedenti ab inteſtato.*
55 *Remedium.l.vlt. C. de edict. diui Adr. non dari pro bonis non poſſeſſis à teſtatore tempore ſuæ mortis.*
56 *Remedio.l.vlt.C.de ed.diui Adr. vt locus ſit, quæ concurrere debeant: & decem requiſita enumerantur.*
57 *Remedium.l.vlt. C. de ed.diui Adria. fœminæ ac maſculo conceditur.*
58 *Fœmina an comprehendatur ſub illis verbis, ſi quis.*
59 *Maſculinum continet fœmininum.*
60 *Conſtitutio correctoria continet caſum ex larga ſignificatione comprehenſum: ſi eadem adeſt ratio.*
61 *Fœmininum quomodò ſub maſculino contineatur & paulo quid in correctorijs.*
62 *L.ſi quis necandi.C.ad l.Cornel.de ſicar.intellectus.*
63 *Maſculinum non continet fœmininum ob expreſſam differentiam.*
64 *Beneficium l. vlt. C. de ed.diui Adr. locum non habet in ſucceſſione ab inteſtato.*
65 *Succedens ab inteſtato cur non habeat remedium l. vlt. C.de ed.diui Adr.*
66 *Voluntas vlt. quatus, quò ad eſſentiã, valet ſine ſcriptura.*
67 *Hæres ex teſtamento nuncupatiuo habet remedium ex l. vlt.C.de ed.diui Adr.& qua ratione.*
68 *Voluntate ab inteſtato eſſe minus potentem teſtamẽtaria.*
69 *Legem plus ſauere cauſæ teſtati quam inteſtati.*
70 *Succedens ab inteſtato ex voluntate defuncti ſuccedere.*
71 *Gloſſa.l.1.in verb. liberos.C. de ijs qui ante aper.tab. declaratur.*
72 *Voluntas inteſtati præſumpta dicitur.*
73 *Aequitas facit vt à regulis iuris recedatur.*
74 *L.conſiciuntur.ff.de iure codic.declaratur.*
75 *Remedium l.vlt. C.de edict.diui Adr.an concedatur filio ſucce-*

ſuccedenti patri ab inteſtato.
76 *Filius, ergo hæres.*
77 *Suitas idem quod teſtamentum operatur.*
78 *Poſſeſſio bonorum patris continuat in filium.*
79 *Remedium l. vlt. C. de ed.diui Adr.toll. an reddatur filio præterito in teſtamento matris ignorantis eum filium.*
80 *Filius hodie non eſt immediatè hæres patris.*
81 *Suitas in quibus idem, quod tabulæ operetur.*
82 *Poſſeſſio patris ad quid continuet in filium.*
83 *Filia excluſa à ſtatuto, nec à patre in teſtamento inſtituta, nullo modo habet remedium l. vlt. C. de ed.diui Adr.toll.*
84 *Statutum Patauinum ſub rubr.de citationibus.c.ſi ad aliquem deuoluta.declaratur.*
85 *Remedium l.vlt.C. de ed.diui Adr. tollen. an concedatur illi, qui iam teſtibus probauit ſucceſſionem ab inteſtato ſibi debitam eſſe.*
86 *Remedium l.vlt.C.de ed.diui Adr. duo copulatiuè requirit, ſcripturam, & teſtamentum.*
87 *Conſtitutio l.vlt.C.de ed.diui Adr.non prouidet illi, quem conſtat eſſe hæredem ab inteſtato, etiam ex cõfeſſione.*
88 *Remedium l.vlt.C.de ed.diui Adr.concedi filio non inſtituto à matre, qui ante iſtius natiuitatem alios tam natos inſtituit: & hoc præterito in puerperio deceſſit.*
89 *Filius præſumitur inſtitutus à matre, quæ in puerperio deceſſit cæteris filijs inſtitutis: & infrà declaratur.*
90 *Remedium l.vlt.C.de ed. diui Adr.concedi patri, cùm filius inſtitutus in caſtrenſibus repudiat.*
91 *Remedium l.vlt.C. de ed.diui Adr. redditur inſtituto in teſtameto nũcupatiuo in ſcriptis deinde à notario redacto.*
92 *Teſtamentum nuncupatiuum ita rem notoriam facit, ac teſtamentum in ſcriptis.*
93 *Teſtamentum nuncupatiuum eſt propriè teſtamentum.*
94 *Teſtamentum nuncupatiuum plenam fidem facit.*
95 *Teſtamenta in ſcriptis hodie celebrari non conſueuerunt.*
96 *Remedium l. vlt C. de ed.diui Adr. an reddatur pro teſtamento nuncupatiuo, de quo ex ſolis teſtibus conſtat.*
97 *Scriptura cancellata, ſed teſtibus confirmata, eſt altera quatuis fortior.*
98 *Vitium patens plus nocet quàm occultum.*
99 *Locationem ineptam plus nocere ipſa taciturnitate.*
100 *L.publicati.C.de teſta.declaratur.*
101 *Remedium l.vlt.C.de ed.diui Adr.concedi pro teſtamento nuncupatiuo, de quo ſolum conſtat ex teſtibus, etiam ſi teſtamentum non ſit publicatum.*
102 *Remedium l. vlt.C.de ed.diui Adr. an concedatur pro teſtamento nuncupatiuo, de quo ſolum conſtat ex confeſſione aduerſarij & infra declaratur.*
103 *Statutum reijciens probationes, nunquam dicitur reijcere probationes ex confeſſione aduerſarij.*
104 *Statutum tribuens paratam executionem inſtrumento, comprehendit & caſum cum quis coram notario confeſſus eſt debitum.*
105 *Teſtamentum qui ſimpliciter fatetur factum, ſibi nõ præiudicat, niſi tenorem referat.*
106 *Teſtamenti ſolennitatem non pendere à voluntate conſitentis, illud eſſe factum.*
107 *Remedium l. vlt.C.de ed.diui Adr.tollen. an reddatur inſtituto in teſtamento nuncupatiuo, de quo ſolum ex teſtibus conſtat.*
108 *Legi illud poſſe dicitur, quod oculis poteſt cerni.*
109 *Tranſactio alimentorum ſit viſis & inſpectis verbis teſtamenti.*
110 *Sciens tenorem ſcripturæ, ſatis dicitur eam inſpicere.*
111 *L.de his.ff.de tranſactio.declaratur.*
112 *Cæcum & literarum ignarum tranſigere poſſe ſuper diſpoſitis in teſtamento.*
113 *Remedium l.vlt.C.de ed.diui Adr. cõcedi pro teſtamẽto, de quo conſtat ex teſtibus, cum originale fuit amiſſum.*
114 *Hæredi inſtituto in ſola quota hæreditatis, an concedatur remedium ex l.vlt.C.de ed.diui Adr.*
115 *Hæres inſtitutus in quota hæreditatis, verè hæres eſt.*
116 *Inſtituto in re certa nullo cohærede dato, an reddatur beneficium l.vlt.C.de ed.diui Adr.toll.*
117 *Hæres rei certæ, nullo alio exiſtente cohærede, propriè hæres eſt.*
118 *Succedens per ius accreſcẽdi, dicitur tanquam hæres ſuccedere.*
119 *Ius accreſcẽdi facit vt is dicatur quodãmodo ſubſtitutus.*
120 *Ius accreſcendi officit, vt is qui ex eo ſuccedit, ex voluntate teſtatoris ſuccedere dicatur.*
121 *Scriptum dici, quod legi poteſt.*
122 *L.1.§.ſi autem.ff.de hæred.inſt.intellectus & ſenſus.*
123 *Filius inſtitutus in ſolo nummo legitimæ, cenſetur inſtitutus in tota legitima.*
124 *Filio furioſo inſtituto in minori portione quàm in legitima, exemplariter ſubſtitui poteſt.*
125 *Inſtrumentum habens à ſtatuto paratam executionem, paratam etiam habere dicitur quo ad tacitam ſtipulationem dotis.*
126 *Manifeſtè ex ſcriptura conſtare dicitur, quod ex ſcriptura virtualiter elicitur.*
127 *Expreſſum non dicitur quod venit in conſequentiam.*
128 *Remedium l.vlt.C.de ed.diui Adr. toll.concedi inſtituto in ſolo vſufructu, nullo alio cohærede dato.*
129 *Vxor relicta vſufructuaria, nullo cohærede dato cenſetur vniuerſalis hæres.*
130 *Statutum Papiæ.90.in ciuilib.ſub rub. Quòd maritus non poſſit vxorem ipſius hæredem inſtituere &c. declaratur.*
131 *Statutum Patauinum ſub rub.de citationibus.c.ſi ad aliquem. declaratur.*
132 *Remedium l.vlt.C.de ed. diui Adr. non concedi inſtituto in re certa, dato alio cohærede vniuerſali, qui hæreditatem adiuit.*
133 *Inſtitutus in re certa dato cohærede vniuerſali, qui adiuit, legatarij nomẽ obtinet.*
134 *Inſtitutus in re certa propria auctoritate capere poteſt.*
135 *Actum faciens reſtringere dicitur ſe ad leges de eo actu loquentes.*
136 *Inſtitutus in re certa hæredis loco eſſe dicitur.*
137 *Inſtitutus in re certa non tenetur ad onera hæreditaria.*
138 *Legatarius loco hæredis habetur in reſpicientibus perſonam.*
139 *Inſtitutus in re certa Trebellianicã detrahit. aliter infra.*
140 *Inſtitutus in re certa loco legatarij eſt quò ad iura & actiones.*
141 *Inſtitutus ex aſſe idem eſt, ac inſtitutus in totum.*
142 *Lex corrigens intelligitur ſecundum termmos legis correctæ.*
143 *Aſſis appellatione quid ſignificetur.*
144 *Statutum Patauinum ſub rub.de citationibus.c.ſi ad aliquem.declaratur.*
145 *Remedium l.vlt.C.de ed.diui Ad.an concedatur inſtituto in re certa, cùm cohæres vniuerſalis adhuc non adiuit, nec repudiauit.*
146 *Conditio nihil ponit ineſſe.*
147 *Goz.admireſpo. 21.num.10 improbatur.*
148 *Statutum Patauinum ſub rub.de citationibus.c.ſi ad aliquem.declaratur.*
149 *Remedium l.vlt.C.de ed.diui Adr. an concedatur hæredi inſtituto ad tempus, nullo cohærede dato.*
150 *Hæres ad tempus, nullo cohærede dato, hæres propriè dicitur.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

151 Vxor hæres instituta dum vixerit, absolutè hæres est.
152 Impossibilitas de iure adiecta dispositioni non vitiat.
153 Hæres semel factus, nunquam desinit esse hæres.
154 Testator non potest pro parte temporis decedere testatus, & pro parte intestatus.
155 Instituto ad tempus si est datus substitutus verbis obliquis, is institutus censetur grauatus restituere substituto.
156 Instituto ad tempus datur remedium l. vlt. C. de edi. diui Adr. si à statuto permitteretur, quod hæres ad tempus esse posit.
157 Statutum Patauinum sub rubr. de citationibus. c. si ad aliquem. declaratur.
158 Remedium l. vlt. C. de ed. diui Adr. an concedatur filio, in sua legitima instituto.
159 Institutus in sola legitima hæredis nomen obtinet.
160 Filio instituto datur actio familiæ erciscundæ, & hæreditatis petitio.
161 L. 2. §. quarta. ff. famil. ercis. declaratur.
162 Legitima an esse quotam bonorum, quod ibi declaratur.
163 Institutus in legitima dicitur institutus in quota bonorum.
164 Filius in legitima institutus, dicitur in re certa institutus. quod ibidem declaratur.
165 Statutum Patauinum sub rubr. de citationibus. c. si ad aliquem. declaratur.
166 Fideicommissario vniuersali, cui nec re, nec verbo facta est restitutio, an concedatur remedium l. vlt. C. de edict. diui Adr. toll.
167 L. vlt. C. de codic. sensus & intellectus latè expenditur.
168 Zuchardi intellectus ad l. vlt. C. de codicil. explosus.
169 L. vlt. C. de codicill. noua auctoris interpretatione, illustrata.
170 Fideicommissarius nulla ei restitutione facta, nullum ius in hæreditate habet.
171 Hæres ante aditam hæreditatem ius nullum in hæreditate habet.
172 Remedium l. vlt. C. de ed. diui Adr. concedi illi, qui ius habet, vel habere præsumitur ex hæreditatis aditione.
173 Hæreditatis aditionem non præsumi.
174 Fideicommissarium transmittere ius deliberandi.
175 Hæres decedens ante aditam hæreditatem, non transmittit.
176 Fideicommissarium ex larga significatione substitutum dici.
177 Statutum Patauinum sub rub. de citationibus. c. si ad aliquem. declaratur.
178 Fideicommissario, cui re facta est fideicommissi restitutio an concedatur remedium l. vlt. C. de edicto diui Adria. tollen.
179 Frustra petit, qui habet, quod petit.
180 Fideicommissario, cui re & verbo facta est fideicommissi restitutio, non conceditur remedium l. vlt. C. de edi. dini Adr. toll.
181 Fideicommissario vniuersali, cui verbo tantum facta est fideicommissi restitutio, an concedatur remedium l. vlt. C. de ed. diui Adr.
182 Fideicommissarius vniuersalis consequitur iura actiua & passiua.
183 Possessionem vacantem occupare is potest sua sponte, qui titulum habet.
184 Fideicommissarius propriè hæres non est.
185 Fideicommissarius quod consequitur, è manu hæredis accipit.
186 Statuta concedentia fideicommissario missionem in possessionem bonorum defuncti, intelliguntur, restitutione verbali facta.
187 Fideicommissario conceditur remedium l. vlt. C. de ed. diui Adr. & si hæres possessionem est adeptus.
188 Fideicommissario quando detur hæreditatis petitio.
189 Fideicommissarius quando loco hæredis subrogetur.
190 Hæreditate adita bona desinunt hæreditaria esse.
191 Fideicommissarius loco hæredis est, & illius naturam sapit.
192 Fideicommissario, cui fideicommissum est in codicillis relictum, an concedatur remedium l. vlt. C. de edict. diui Adr. toll.
193 Nemo plus in alium transfert, quàm ipse habeat.
194 Codicilli idem an sint quòd testamentum.
195 L. si idem. C. de codicillis. declaratur.
196 Succedentes ab intestato, quando ex mente defuncti venire dicantur.
197 Codicillos perfectionem quantum in se est, habere, ac ipsum testamentum.
198 Statutum Patauinum sub rub. de citati. c si ad aliquem. declaratur.
199 Fideicommissario, cui à lege iura hæredis sine restitut. deferuntur, an concedatur remedium l. vlt. C. de ed. diui Adr. tollen.
200 Fideicommissarius quando capiat de manu hæredis, si lex in eum transfert iura hæreditaria absque restitutione.
201 Ecclesia, cui fideicommissum est relictum, mitti potest in possessionem ex l. vlt. C. de ed. diui Adr. absque alia restitutione verbali ei facta.
202 Fideicommissarius sua sponte possessionem ingreditur si nullus extat, qui ei restitutionem verbalem faciat, & huic conceditur remedium l. vlt. C. de ed. diui Adr.
203 Fideicommissarius sine verbali restitutione iura hæreditaria consequitur, cùm hæres illa bona alienat, & huic fideicommissario redditur remedium ex l. vlt. C. de ed. diui Adr.
204 Statutum Patauinum sub rubr. de citati. c. si ad aliquem. egregiè declaratur.
205 Fideicommissarius, cui ex aliquo casu transeunt iura hæreditaria sine restitutione, probare debet casum euenisse.
206 Substitutis an concedatur remedium l. vlt. C. de edi. diui Adria.
207 L. 1. C. de ed. diui Adr. intellectus & sensus.
208 Substituti eueniente conditione, instituti dicuntur.
209 Substitutus hæres dicitur.
210 Hæredis appellatione substitutus venit.
211 Substitutus in re certa, nullo dato cohærede vniuersali in totum hæres efficitur.
212 Substitutus tunc consequatur remedium l. vlt. C. de edict. diui Adr. cùm substitutionis casum euenisse probat.
213 Substitutus an mittatur in possessionem ex remedio l. vlt. C. de ed. diui Adria. si cum eo institutus in proprietate concurrit.
214 Substituto ex tacita vulgari, vel pupillari an concedatur remedium l. vlt. C. de ed. diui Adr.
215 Scriptum, dici, quod scripti vigore apprehenditur.
216 Legi dicitur quod intellectu colligitur.
217 Substitutio vulgaris expressa iuris interpretatione, continet pupillarem tacitam, cum pupillo facta est.
218 Proprium dici quod legis interpretatione venit.
219 Substitutus tacitè propriè hæres est.
220 Substitutus tacitè hæres scriptus non dicitur.
221 Scriptum dici, quod legi potest.
222 Substitutio tacita pupillaris non continetur sub expressa vulgari, cùm statutum vult instrumenta debere intelligi ad literam. contrarium infra.
223 Masculinum non continet fœmininum, cùm statutum vult

vult verba esse ad literam intelligenda.
224 Statutum Papiæ. 94. in ciuilibus sub rub. in quantum & qualiter mater succedat. declaratur.
225 Mixtum sub simplici non contineri, cùm verba ad literã sunt intelligenda.
226 Statutum reijciens interpretationem, de friuola intelligitur.
227 Statutum reijciens interpretationem, intelligitur de extrinseca, non de intrinseca.
228 Extensio non est concessa, cùm verba ad literam sunt intelligenda.
229 Statutum tribuens executionem testamentis extra ordinem factis, non comprehendit substitutionem tacitam.
230 Bald. in c. 1. colum. 3. versicu. & ideo. de constitut. declaratur.
231 Expressum differt à tacito solum in executione.
232 Expressum dici quod venit ex mente.
233 Substitutionem expressam esse tacita potentiorem: quod ibi dem declaratur.
234 Substitutionem tacitam duobus modis considerari.
235 Specialia duo simul non concurrere, imò ne vna specialitas cùm vna præsumptione.
236 Hæredi hæredis an concedatur remedium l. vlt. C. de ed. diui Adr.
237 Hæres hæredis propriè hæres est.
238 Conditio de dando hæredi, impletur dando hæredi hæredis.
239 Hæres hæredis non dicitur hæres scriptus.
240 L. qui liberis. §. hæc verba. de vulg. intellectus.
241 Statutum Patauinum sub rubr. de citat. c. si ad aliquem. declaratur.
242 Hæredi succedenti ab intestato, illi primo hæredi scripto conceditur remedium ex l. vlt. C. de edicto diui Adria. tollen.
243 Bald. in l. 2 col. 1. ff. de pet. hæred. declaratur.
244 Hæredi hæredis non conceditur remedium ex l. vlti. C. de ed. diui Adria. cùm is hæres primus tam ab intestato successit.
245 Bald. in l. 1. additio. 1. ff. de petit. hæred. declaratur. & eius doctrina improbatur.
246 Hæreditatum commixtio fit, cùm hæres primus hæreditatem adiuit, & secundus vnam sine altera consequi non potest.
247 L. quisque patris. C. vnde liberi. declaratur.
248 Hæres hæredis non habet remedium. l. vlti. C. de ed. diui Adr. cùm primus hæres possessionem consecutus est, & eam deinde amisit.
249 Cessionario hæredis scripti, an concedatur remedium ex l. vlt. C. de ed. diui Adr.
250 Transmissibilia etiam esse cessibilia.
251 Cedi posse interdictum retinendæ.
252 Interdictum recuperandæ possessionis cedi posse.
253 Cedi posse facultatem continuandi possessionem.
254 Cedi posse facultatem exequendi instrumentum ex dispositione statuti.
255 Statutum Patauinum sub rub. de citat. c. si ad aliquem. declaratur.
256 Episcopo executori testamenti, in quo pauperes sunt instituti hæredes, an concedatur remedium. l. vlti. C. de ed. diui Adr.
257 Institutio incerta fauore pauperum valet.
258 Episcopus pauperum procurator.
259 Conditioni de dando aliquid furioso, vel pupillo, dicitur satisfactum, dando curatori & tutori illorum.
260 Episcopus pater pauperum.
261 Episcopus pauperum tutor.
262 Episcopus fideicommissarius pauperum institutorum in testamento censetur.
262 Hæres scriptus quando quis dicatur.
263 L. qui liberis. §. hæc verba. de vulg. intellectus.
264 Filius & seruus hæredes dicuntur facti, non iuris, cùm pater & patronus ex illorum persona hæreditatem consequantur.
265 Bart. in l. qui liberis. §. hæc verba. in fine. de vulga. declaratur.
266 Statutum Patauinum sub rub. de citat. c. si ad aliquem. declaratur.
267 Remedium. l. vlti. C. de ed. diui Adria. concedi executori generali, cùm pauperes in vniuersum sunt instituti.
268 Executores testamentorum vices hæredum sustinent.
269 Executores testamenti, nulla adhuc facta electione pauperum, posse petere se mitti in possessionem ex remedio. l. vlt. C de ed. diui Adr.
270 Episcopus non mittitur in possessionem ex l. vlti. C. de ed. diui Adria. cùm specialis executor testamenti nomine pauperum conditi datus est.
271 Executor pro loco pio ædificando datus, non mittitur in possessionem ex l. vlt. C. de ed. diui Adr.
272 Patri qui ex persona filij hæres est, an concedatur remedium l. vlt. C. de ed. diui Adr.
273 Filius patris imaginem gerit.
274 Pater cùm succedit ex persona filij hæredis instituti, dicitur ex quod. am iure accrescendi venire.
275 Patri conceditur remedium l. vlt. C. de ed. diui Adr. cùm ex persona filij in Castrensib. instituti succedit.
276 Patri conceditur remedium l. vltima. C. de edicto diui Adria. cùm filius in aduentitijs institutus hæredit. rem adimit.
277 Filium hodie in aduentitijs esse & re & nomine hæredem.
278 Patri non dari hæreditatis petitionem pro aduentitijs filij.
279 Patri non datur beneficium l. vltim. C. de ed. diui Adr. in Castrensib. à filio instituto apprehensis.
280 Patri am potestatem in Castrensib. non consideraui.
281 Remedu l. vlt. C. de ed. diui Adr. non reddi patri, nomine filij sui clerici hæredis à testatore instituti.
282 Clericus hæres institutus sibi & non patri acquirit.
283 Beneficium l. vlt. C. de ed. diui Adr. non concedi patri nomine filij, qui acquirit sibi castrensia vel quasi.
284 Patri non redditur beneficium l. vlt. C. de ed. diui Adria. nomine filij sui emancipati hæredis instituti.
285 Statutum Patauini sub rub. de citat. c. si ad aliquem. declaratur.
286 Beneficium l. vlt. C. de ed. diui Adr. an reddatur patri nomine filij instituti, inspecto iure antiquo, quo filius totũ patri acquirebat.
287 L. placet. ff. de acq. hær. sensus & intellectus.
288 Filio instituto, & hæreditate adita, omnia iura transeunt in patrem tam actiua, quam passiua.
289 Filius dum acquirit hæreditate patri, ipse tamen retinet nomen hæredis scripti.
290 Patrono an concedatur remedium l. vltim. C. de ed. diui Adr. nomine serui sui hæredis instituti.
291 Seruus hæres institutus patrono in totum acquirit.
292 Statutum Patauinum sub rub. de citat. c si ad aliquem. declaratur.
293 Remedium l. vlt. C. de ed. diui Adria. an reddatur monasterio, nomine monachi hæredis scripti.
294 Monachus hæres institutus immediatè monasterio acquirit: nec necessaria est monachi aditio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

295 Monacho hæredi instituto, an necesse sit adire hæreditatem, vt monasterio acquirat.
296 Remedium l. vlt. C. de ed. diui Adr. an concedatur infanti & furioso hæredibus instituto.
297 Infans & furiosus possessionem non acquirunt.
298 Curator bonorum absentis, mitti potest in possessionem hæreditatis relictæ absenti, ex l. vlt. C. de ed. diui Adr. tollen.
299 Fisco auferenti hæreditatem ab indigno, an reddatur remedium l. vlt. C. de ed. diui Adr.
300 Fiscus iura actiua & passiua consequitur in bonis hæredis indigni.
301 Fiscus loco hæredis succedens à creditoribus hæreditarijs conuenitur.
302 Fiscus succedens loco hæredis indigni, ex testamento succedere dicitur.
303 Hæres esse non desinit indignus, à quo aufertur hæreditas.
304 Fiscus loco indigni fideicommissarij succedens, Falcidiã ex indigni persona detrahit.
305 Hæredi coditionali, pendente conditione an reddatur remedium. l. vlt. C. de ed. diui Adr. toll.
306 Hæres sub condtione propriè non est hæres.
307 Conditionalis contractus propriè contractus non est.
308 Conditionalia verba non disponere.
309 L. si quis instituatur, de hæred. inst. intellectus.
310 Conciliantur Fulgosij & Zuchardi ac communis opinio.
311 Statutum Patauinum sub rub. de cit. at. c. si ad aliquem. declaratur.
312 Remedium l. vlti. C. de ed. diui Adr. an concedatur filio instituto in testamento imperfecto.
313 Testamentum imperfectum inter filios valet vt diuisio.
314 Testamentum patris imperfectum inter filios, quo iure et quomodo valeat, declaratur.
315 Filio naturali instituto in testamento patris imperfecto, non conceditur remedium. l. vlt. C. de edicto diui Adr. tollen.
316 Testamentum patris imperfectum non valet fauore filij naturalis.
317 Filio adoptiuo instituto in testamento patris imperfecto, non datur remedium. l. vltimæ. C. de edicto diui Adr. tollen.
318 Testamentum patris imperfectum non valet fauore filij adoptiui.
319 Remedium. l. vlt. C. de ed. diui Adr. an reddatur ex testamento imperfecto, etiam fauore descendentium vltra filium, cùm ab intestato veniant.
320 Dispositio l. hac cõsultissima, §. ex imperfecto. C. de testa. an in alijs, quam in filijs locum habeat.
321 Remedium l. vlt. C. de ed. diui Adr. an reddatur filia exclusa à statuto, si à patre fuit instituta.
322 Filia exclusa à statuto, hæres tamen à patre potest institui.
323 Possessio defuncti ex statuti dispositione continuat in filiã per masculos exclusam.
324 Decretum Papiæ 16. sub rub. quod possessio defuncti. declaratur.
325 Statutum Papiæ 95. in ciuilibus, sub rubr. quòd mulieres maritatæ, &c. declaratur.
326 Filia à statuto exclusa, sed instituta à patre etiam in testamento imperfecto habet remedium. l. vlt. C. de edicto diui Adr.
327 Remedium l. vlt. C. de edicto diui Adria. an concedatur instituto in testamento, quod solùm iure prætorio valet.
328 Bonorum possessor hæres propriè an sit.
329 Condtio de dando hæredi verificatur in bonorum possessore.
330 Mandatum de adeunda hæreditate, impleri dicitur agnoscendo bonorum possessionem.
331 Bonorum possessor venit hæredis appellatione in statuto.
332 Bonorum possessor appellatione hæredis etiam in odiosis continetur.
333 Bonorum possessorẽ esse verè hæredem ex aliquorum opinione.
334 Lex noua disponens in vno casu, trahitur & ad alium ex æquiparatione.
335 Lex antiqua procedens per modum regulæ, in lege noua censetur repetita.
336 Barbatiæ opinio explosa.
337 Remedium l. vlt. C. de edict. diui Adr. an locum habeat in instituto, in quem ex statuti dispositione possessio defuncti continuat.
338 Emptor, cuius nomine venditor se possidere constituit, petere potest possessionem corporalem sibi tradi.
339 Dominus quando rem propriam condicere possit.
340 Res mea fictè effici potest mea vere.
341 Dominium transire ipso iure in legatarium.
342 Legatarius non dicitur ipso iure verum dominium consequi.
343 Fictione tutus veritatem implorare potest.
344 Statutum, quòd possessio in hæredem continuat, fauore hæredis est conditum.
345 Possessionem transire ipso iure ex dispositione statuti, specialis fauor est.
346 Dominium transiens ipso iure fauore ecclesiæ, dicitur fictè transire.
347 Statutum Patauinum sub rub. de cit. at. c. si ad aliquem, egregiè declaratur.
348 Remedium l. vlti. C. de ed. diui Adr. an concedatur iam misso in possessionem, vt in ea confirmetur.
349 Comes possidens petere potest se Comitem declarari.
350 Possessionem sua auctoritate ingressus, cùm potuerit, petere potest se in ea confirmari.
351 Legitimatus petere potest legitimationem suam confirmari.
352 Remedium l. vlt. C. de ed. diui Adr. conceditur iam misso in possessionem, vt in ea confirmetur, etiam si à nemine molestia efficiatur.
353 L. quæritur. ff. de Carb. edicto declaratur.
354 L. si pater. C. qui bo. ced. poss. intellectus.
255 Baldi opinio improbata.
356 Legitimum se declarari quis non potest petere, cùm nullus ei controuersiam facit.
357 Reus implorare non potest iudicis officium, vt declaretur sibi competere exceptionem, cùm nullus ei controuersiam mouet.
358 Silentium imponi perpetuum petere quis non potest, cùm nullus ei infert molestiam.
359 Innocentij reiecta opinio.
360 L. si contendat. ff. de fideiusso. declaratur.
361 Silentium imponi, & ius non competere differunt.
362 Remedium l. vlt. C. de ed. diui Adr. non concedi iam vitiosè possidenti, vt in ea possessione confirmetur.
363 Hæres mittitur in possessionem bonorum, quæ possidebat testator tempore suæ mortis, ex remedio. l. vlt. C. de ed. diui Adr.
364 Hæres ex remedio. l. vlt. C. de ed. diui Adr. mittitur in possessionem eorum, quæ vel naturaliter vel ciuiliter à testatore possidebantur.
365 Hæres ex remedio. l. vltim. C. de ed. diui Adria. mittitur in possessionem eorum, quæ ciuilissima possessione à defuncto

possidebantur.
366 Possessio ciuilissima statutum quendam habet.
367 Possessio ciuilissima remedium adipiscendæ parit.
368 Hæres ex remedio. l. vltim. C. de edicto diui Adria. mittitur in possessionem eorum, quæ à defuncto detinebantur.
379 Detentio pro possessione habetur.
370 Detentionem parere remedium recuperandæ.
371 Remedium. l. vlt. C. de ed. diui Adr. concedi pro bonis à testatore detentis, è quibus vsum vel vsumfructum percipiebat.
372 Possessio vsusfructuarij non continuat in successore ex dispositione statuti, de continuanda possessione.
373 Statutum Patauinum sub rub. de cit. at. c. si ad aliquẽ. declaratur.
374 Hæres à clerico institutus an remedium habeat ex l. vlt. C. de ed. diui Adr.
375 Filia an ex remedio. l. vlt. C. de ed. diui Adr. mittatur in possessionem bonorum feudalium patris.
376 C. 1. §. inter filiam. si de feudo fuer. cont. inter domi. & agna. declaratur.
377 Filia bona feudalia iam possidens in ea possessione conseruatur.
378 Fœmina transuersalis mittitur in possessionẽ bonorũ feudalium eius, cui succedit.
379 Filiam mitti in possessionem bonorum feudalium, etiam si constet illa esse feudalia.
380 Filia non mittitur in possessionem feudalium, si cum illa frater concurrit.
381 Filia non mittitur in possessionem feudalium, cùm probationes sunt paratæ, quòd illud feudum non conuenit fœminis.
382 Filia non mittitur in possessionem feudi ecclesiastici.
383 Filia non mittitur in possessionem feudi, si feudum habet castra minutissima.
384 Statutum Patauinum sub rubr. de cit. at. c. si ad aliquem, declaratur.
385 Fœmina mittitur in possessionem bonorum emphyteuticorum ex remedio l. vlt. C. de ed. diui Adr.
386 Possessio rei emphyteuticæ ita continuat in hæredem ex statuti dispositione, vt possessio alterius rei.
387 Argumentum à feudo ad emphyteusim tenet.
388 Filia illegitima non mittitur in possessionem rerum emphyteuticarum.
389 Statutum Patauinum sub rubr. de cit. at. c. si ad aliquem. declaratur.
390 Remedium l. vlt. C. de ed. diui Adr. an cõcedatur extraneo instituto, vt mittatur in possessionem emphyteusis ecclesiasticæ.
391 Emphyteusis ecclesiastica an ad hæredes extraneos transeat.
392 Statutum Patauinum sub rubr. de cit. at. c. si ad aliquem, declaratur.
393 Hæres qui mittitur in possessionem corporalium ex remedio. l. vltim. C. de ed. diui Adr. an etiam mittatur in quasi possessionem rerum incorporalium.
394 Missus in possessionem corporalium, dicitur etiam missus in quasi possessionem incorporalium quæ circa corporalia versantur.
395 Missus in possessionem rei principalis, dicitur etiam missus in possessionem accessorij.
396 L. non tantùmm. §. seruitutes. ff. de petitio. hæred. intellectus.
397 Statutum Patauinum sub rub. de cit. at. c. si ad aliquem, declaratur.
398 Missus in possessionem bonorum temporalium ex remedio. l. vlt. C. de ed. diui Adria. an intelligatur etiam missus in quasi possessionem iuris patronatus præsentandi in ecclesia.
399 Incorporalia quæ sint, quæ circa fructum hominis versantur.
400 Ius patronatus cum vniuersitate bonorum transit.
401 Ius patronatus sub titulo singulari non continetur.
402 Iudex competens quis sit, in missione in possessionem ex remedio. l. vlt. C. ed. diui Adr.
403 Iudex quis sit competens, in pronunciando hæredem esse attendum in possessionem.
404 Iudex executionis sine literis remissorijs nil agit.
405 Iudex ecclesiasticus mittit in possessionem locum pium hæredem instituta, ex remedio. l. vlt. C. de edicto diui Adria.
406 Iudex qui habet mittere in possessionem, mixtũ imperium habere debet.
407 Consules mercatorum Mediolani mittere non possunt in possessionem hæredem scriptum, ex delegatione prætoris Mediolani.
408 Archidiaconus non mittit in possessionem.
409 Executor vt mittat in possessionem ex delegatione, id receptis prius literis agere debet.
410 Delegatus nullam potestatem habet, ante receptas delegationis literas.
411 Iudex recusare non debet dare literas, quibus iudex territorij mittat in possessionem, alioqui appellatur.
412 Executor, qui habet mittere in possessionem hæredem, an debeat supersedere, opposita nullitatis exceptione.
413 Executor non mittit in possessionem hæredem contra resistentem armis.
414 Iudex, vt mittat in possessionem ex remedio. l. vltim. C. de edicto diui Adrian. quam iurisdictionem habere debeat.
415 Missio in possessione ex remedio. l. vlt. C. de ed. diui Adr. expeditur officio iudicis nobili.
416 Missus in possessionem ex remedio. l. vl. C. de ed. diui Adr. an possessor vere efficiatur.
417 Imperij mixti est iubere possidere.
418 Missio in possessionem ex secundo decreto, mixti est imperij.
419 Magistratus municipales non mittere in possessionem ex remedio. l. vlt. C. de ed. diui Adr. toll.
420 Imperium mixtum apud quos nunc sit.
421 Hæres nullo existente contradictore possessionem bonorũ defuncti sua auctoritate ingredi potest.
422 Actus non vitiatur si quid vitiose est adhibetur, quòd adhibendum non erat.
423 Eligens viam iudiciariam, censetur extraiudiciariæ renunciare.
424 §. multis. Inst. de libert. intellectus.
425 Decij inconstantia notatur.
426 Iudicem qui adit, vt expellat clandestinum possessorem, non dicitur sibi præiudicare, vt sua auctoritate eum expellat.
427 Iudicis incompetentis auctoritate, qui aliquid agit, vt priuatus agere dicitur.
728 Possessionem qui ex pacto potest sua auctoritate ingredi, non sibi præiudicat adeundo iudicem
429 Iudex incompetens priuatis possessorem sua possessione, dicitur tanquam priuatus illum spoliasse.
430 Iudici incompetenti parendum non esse.
431 Iudicatum non dicitur, quòd à iudice incompetenti iudicatum fuit.
432 Possessionem ingrediens præsumitur omni meliori modo ingredi.

433 Innocen.in c.vlt.de procur.declaratur.
434 L.multum.C.si quis alteri vel sibi, declaratur.
435 Magistratus municipales mittunt in possessionem ex remedio.l.vlt.C.de edicto diui Adr. cum nullus extat contradictor.
436 Magistratus municipales expedire quæ celeritatem desiderant.
437 Delegari an possit causa missionis in possessionem, ex remedio.l.vlt.C.de ed.diui Adr.tollen.
438 Delegari posse quæ celeritatem desiderant.
439 Delegatio facilius à iure Canonico conceditur.
440 Delegari non potest actualis missio in possessionem.
441 Legitimatio personæ necessaria an sit in remedio. l. vlt. C.de ed.diui Adr.
442 Iudex curare debet,ne iudicium elusorium reddatur.
443 Legitimatio personæ in iudicio quibus probationb.fiat.
444 Causa principalis si est summaria, & ita eius articuli & infra declaratur.
445 Causa incidens sequitur naturam causæ principalis.
446 Appellari potest ab ordinato processu possessorio,licet nõ appelletur à sententia lata in ipso possessorio.
447 Citatio aduersarij an sit necessaria in remedio.l. vlt. C. de ed.diui Adr.
448 Possessor etiam iniustus sine citatione à possessione non est amouendus.
449 Citatio requiritur cùm instrumentum ex forma statuti est exequendum.
450 Citatio non est necessaria in remedio.l.vlt. C. de ed.diui Adr.cùm aduersarius iure caret.
451 Calcaneus cons.18.num. 25.declaratur.
452 Statutum Pataumũ sub rub.de citat.c.si ad aliquẽ. vers. ita tamen.explicatur.
453 Citatio aduersarij non requiritur,cùm hæres simpliciter petit se mitti in possessionem ex remedio.l.vlt.C.de edicto diui Adr.
454 Interlocutoria dicitur illa pronunciatio de mittendo in possessionem.
455 Missus in possessionẽ ex remedio.l.vlt.C.de ed.diui Adr. quando possidere dicatur.
456 Citatio omissa in missione in possessionẽ ex remedio.l.vlt. C.de ed.diui Adr.non vitiat processum.
457 Tertius non citatus pro suo interesse, non læditur in suo iure.
458 Citationem necessariam non esse in remedio.l.vlt.C. ed. diui Adr.cum hæreditas à nemine possidetur.
459 Citatio generalis quando necessaria est.
460 Citatio etiã generalis non est necessaria, cùm nullũ præiudicium alicui adfertur.
461 Sententiam latam in possessorio continere aliquid fieri.
462 M.Mantuæ doctiss.Iurisconsulti consideratio egregia.
463 Euentus malos in consideratione non esse.
464 Citatio necessaria non est in missione in possessionẽ,cùm ignoratur quis possideat.
465 Paria non esse,& esse,sed non apparere.
466 Statutum Pataunum sub rub.de citat.cap.si ad aliquem versic.ita tamen.declaratur.
467 Iudex rectè agit si mittendo in possessionem ex remedio l.vlt.C.de edicto.diui Adr. reseruat iura legitimi contradictoris.
468 Libellum offerre necesse an sit in remedio l.vlt.C.de edicto diui Adr.
469 Libellum esse necessarium in missione illa in possessionem, cum extat contradictor.
470 Libellus in iudicijs summarijs offertur.
471 Libellum offerri & in iudicijs, quæ celeritatem desiderant.
472 Statutum Pataunum sub rub.de citat.cap.si ad aliquẽ. declaratur.
473 Libelli plures offerri an debeant in remedio.l. vlt. C. ed. diui Adr.cùm plures extant contradictores.
474 Iudices ordinarij causæ cùm plures extant,locus est præuentioni.
475 Libellus vnus sufficit cùm inter plures contradictores etiam aliquis clericus extat.
476 Clericus possidens,coram quo conueniatur vt contradictor legitimus.
477 Clericus spoliator coram quo conueniatur.
478 Libellus separatus datur reis conuentis, cùm separatim volunt conueniri.
479 Spec.tit.de testamento. §. sequitur.nu.34. declaratur.
480 Libellus quo in loco offerendus,cùm bona multis in locis sita sunt.
481 Forus principalior quis.
482 Domicilium quo in loco censeatur contractum.
483 Forus principalior ratione domicilij est.
484 Prætoris forus in scholastico est principalior foro Doctoris.
485 Libellus quomodo sit formandus in remedio.l. vlt. C. de edicto diui Adr.
486 Actio quæ debeat proponi in remedio. l.vlt.C.de edicto diui Adr.toll.
487 Libellus sustinetur,si petatur mitti in possessionem ex edicto diui Adr.
488 Libellus sustinetur ex apta narratione & conclusione,licet inepta sit proposita actio.
489 Legem correctam allegans punitur.
490 Falsum nemini nocibile,non punitur.
491 Errorem facilius præsumi quàm falsum.
492 Iudicis officium nobile,non existente contradictore, conceditur in l.vlt.C.de ed.diui Adr.
493 Actionem dari hæredi, vt mittatur in possessionem cùm adest contradictor.
494 Actionẽ dari,ostendunt verba impersonaliter prolata.
495 Obligationem non oriri inter eos,inter quos nihil gestum fuit.
496 Iudicis officium oriri,cùm verba in personam iudicis diriguntur.
497 Statutum quòd victus victori condemnetur, in expensis, iudicis officium parit.
498 Actionem in dubio oriri,& non iudicis officium.
499 Possessionem aduersarium facere.
500 L.1.C.de alien.iud.muta.cau.fact.declaratur.
501 Cautelæ quibus vti potest actor, dum actionem proponit in remedio.l.vlt.C.de ed.diui. Adr.
502 Remedium.l.vltim.C.de ed.diui Adr.cumulari an possit cum interdicto retinendæ.
503 Remedium.l.vltim.C.de ed.diui Adr.cumulari an possit cum possessorio recuperandæ.
504 Remedium.l.vlt.C.de ed.diui Adr.esse possessoriũ, quasi recuperandæ possessionis.
505 Possessionem adipisci & recuperare pugnantia sunt.
506 Remedium.l.vl.C.de edicto diui Adr.non concedi ei,qui semel possedit & à possessione deiectus est.
507 Remedium.l.vlt.C.de ed.diui Adr. concedi cùm ex statuto in hæredem continuat possessio defuncti.
508 Statutum Mediolani, Quòd possessio defuncti continuet in hæredem,declaratur.
509 Decretum 16.Papiæ. Quòd possessio defuncti.declaratur.
510 Remedium.l. vlt.C.de edicto diui Adr. an cumulari possit cum petitorio.
511 L.vlt.C.de codic. loqui de missione in possessionem ex edicto diui Adr.

512 L.vlt.C.de codicillis.intellectus.
513 Rubei Alexandrini considerationes,ad l. vlt. C. codicil. euersæ.
514 Rubei Alexandrini opinio defensa.
515 Petitorium ex codicillis,vel omnino ab intestato cumulari non posse cum remedio. l. vltim. C. de edicto diui Adr.
516 Actiones contrariæ cumulari non possunt.
517 Petitorium ex testamento cumulari cum possessorio, ex l. vltim. C. de edicto diui Adr.ante causæ conclusionem proposito.
518 Petitorium & possessorium adipiscendæ non repugnant, ob id cumulari possunt.
519 L.interdum.ff.de publ.iudicijs.intellectus.
520 Possessorium recuperandæ posse cumulari cum iudicio criminali.ex l.Iulia.de vi.
521 L.ordinarij.C.de rei vend.& l.incerti.C.de interd.loqui in interdicto retinendæ possessionis.
522 Regulam ordinis impedientem cumulationes actionum, procedere in remedio retinendæ.
523 Fabij opinio reiecta.
524 Petitorio iudicio quid petatur.
525 Possessio cum ex petitorio iudicio restituitur,iudicis officio dicitur restitui.
526 Petitorium cum possessorio adipiscendæ cumulari non posse ex æquitate,cum super petitorio est ferenda absolutoria.
527 Petitorium cũ possessorio adipiscendæ non cumulari,cùm super petitorio ferri debet sententia pro reo, qui se dominum probauit.
528 Conclusionis in causa vis magna.
529 Conclusum esse in causa, & latam sententiã, esse paria.
530 Exceptionem notorij dominij impedire ingressum litis in possessorio.
531 Exceptionem obijci posse contra testes examinatos in alia instantia.
532 Bartol.in auten.qui semel.nume.30.C.de probat.declaratur.
533 Alex.consideratio probata.
534 Bartoli opinio defensa.
535 Iudicem repellere actorem agentem sine actione.
536 C.pastoralis de causa possessio. & propriè intellectus.
537 Possessorio adipiscendæ prius proposito, ab eodem cumulari potest petitorium.
538 Petitorium & possessorium adipiscendæ ab eodem hærede simul proponi potest.
539 Restitui petens se ad tempus,qua restitutione facta,petès ex tunc declarari dominum,rectè petit.
540 Petitionum subordinatarum & conditionalis propositio.
541 Sententiam nullam esse dico,etsi qua est appello,rectè petitur.
542 Contraria non esse,dico sententiam nullam, etsi qua est appello.
543 Petitorium cum possessorio adipiscendæ diuersis respectibus ab actore & reo cumulari posse.
544 Possessorium adipiscendæ cumulari an possit cum petitorio,lite adhuc non contestata super petitorio.
545 Possessorium adipiscendæ cumulari cum petitorio lite super eo contestata,si agens petitorio iam asseruit, se non possidere.
546 Possessorio prius proposito ei cumulari potest petitorium diuersis respectibus.
547 Possessorio prius ab vno proposito, petitorium ab altero ratione eiusdem rei cumulari non potest.
548 Petitorium cum possessorio adipiscendæ non cumulatur eodem tempore ratione eiusdem rei, si vnus vnum, alter alterum proponit.
549 Cumulatio vbi non admittitur an illud sit ipso iure, vel parte opponente.
550 Exceptio impeditiua cumulationis quando obijci debeat.
551 Lis contestari an debeat in remedio.l.vltim. C. de edicto diui Adr.toll.
552 Litem contestari in remedio.l.vlt. C. de ed. diui Adr.si extat contradictor.
553 Iuramentum calumniæ an præstetur in remedio.l.vltim. C.de ed.diui Adr.
554 Contradictor legitimus quis sit in remedio.l.vlt.C.de ed. diui Adr.
555 Contradictor legitimus est, qui citatus fuit, etiamsi non possideat, vel detineat.
556 Contradictor legitimus non est, qui non tenet, aut possidet,nec citatus fuit, vt impediat summariam cognitionem.
557 Contradictor legitimus non est allegans titulum diuersum,cùm nec possidet,nec detinet,nec citatus fuit.
558 Fideicommissi titulum allegans, si non possidet legitimus contradictor non est ad impediendam cognitione summariam.
559 Contradictor legitimus non est ad impediendam cognitionem summariam,qui allegat titulum similem titulo hæredis,si non possidet,vel detinet.
560 Contradictor legitimus non est,qui dum non possidet, allegat hæredis titulum minus legitimum esse.
561 Contradictor legitimus ad impediendum summariũ processum non est,qui possidet,si sine titulo est.
562 Contradictor legitimus ad impediendam summariã cognitionem non est,qui titulum habet & possidet.
563 Possidens citari debet vt contradictor, ne eo non monito, possessio ei auferatur.
564 Prædo sine citatione à possessione amouendus non est.
565 Contradictor legitimus ad impediendam summariã cognitionem is est,qui dum possidet,titulum similem titulo hæredis allegat.
566 Angelus in l.1.C.de edict.diui Adr.declaratur.
567 Contradictor ad suspendẽdam licentiam de mittendo in possessionem is legitimus est, qui citatus fuit, etiamsi non possideat.
568 Contradictor ad impediendam licentiam de mittendo in possessionem non est,qui non possidet, titulum non habet nec citatus fuit.
569 Contradictor ad impediendam licentiam de mittendo in possessionem non est, qui non possidet,licet titulum diuersum ex illo testamento allegat.
570 Titulum solum non præstare iustam causam ad reuocandum tenutam.
571 Facta multa tenent quæ fieri impediuntur.
572 Circuitus inutiles esse euitandos.
573 Possessionẽ esse vacãtem multa prodest occupare volẽti.
574 Contradictor legitimus non est, qui titulũ habet sine possessione.
575 Contradictor non impedit executionem sententiæ in re, quæ à debitore victo possidetur.
576 Contradictor ad impediendam licentiam de mittendo in possessionem legitimus non est,cum non possidet,etsi titulum ex eodem testamento habet.
577 L.1.C.de ed.diui Adr.intellectus.
578 Contradictor ad impediendam licentiam de mittendo in possessionem legitimus non est, si non possidet, etsi allegat deficere quæ sunt de intentione hæredis.
579 Iudicem inquirere debere ne deficiat qualitas iudicium annullans.

Universidad de Deusto
Biblioteca

580 Iudicem curare debere, ne iudicium sit eluſorium.
581 Contradictor ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſſionem legitimus eſt, cum allegat titulum parem titulo petentis.
582 Contradictor ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſſionem legitimus non eſt, ſi allegat ſolam poſſeſſionem, etſi titulum etiam obtinet.
183 Contradictor legitimus ad impediendã licentiam de mittendo in poſſeſſionem is eſt, qui poſidet à defuncto.
584 Proprium factum impugnare nemo poteſt.
585 Contradictor legitimus an ſit ad impediendam licentiã de mittendo in poſſeſſionem, ſi hæres ſimpliciter petit ſe mitti in poſſeſſionem.
586 Contradictor legitimus eſt ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſſionem, cùm poſidet & titulum habet à defuncto. & ibidem ſtatuta Patauij & Vicentiæ declarantur.
587 Hæredem non poſſe factum defuncti impugnare.
588 Contradictor legitimus an ſit ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſſionem, qui à defuncto titulum habet, à ſe vero poſſeſſionem.
589 Poſſeſſionem vacantem occupare poteſt, qui à defuncto titulum habet.
590 Hæreditas vacans loco poſſeſſoris eſt.
591 L. cœptum. ff. de vſucap. intellectus.
592 L. ſi ex ſtipulatione. ff. de acq. poſſ. declaratur.
593 Contradictor legitimus eſt ad impediendam licentiã de mittendo in poſſeſſionem, qui titulum diſſimilem ab illo hæredis habet, & in poſſeſſione eſt.
594 Contradictor vt ſupra eſt, allegans poſſeſſionẽ ante mortem teſtatoris, & deficere quæ ſunt de intentione hæredis.
595 Ius tertij à poſſeſſore allegare poteſt.
596 Poſſeſſionem etiam vitioſam adeptus ante mortem teſtatoris legitimus contradictor eſt, ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſſionem.
597 Contradictor legitimus eſt ad impediendum licentiam de mittendo in poſſeſſionem, & ad obtinendum ſententiam pro ſe, qui viuente teſtatore poſidebat, & nunc poſidet.
698 Contradictor vt ſupra an ſit, cum allegat titulum ab alio habitum viuente teſtatore, & poſſeſſionem poſt illius mortem.
599 Bartol. in l. cùm quærebatur. nume. 10. C. vnde vi. declaratur.
600 Actionem Publicianam habet, qui titulum habet.
601 Publicianam actionem hæres habet adita hæreditate & nondum poſſeſſione apprehenſa.
602 Publicianam fideicommiſſario competere.
603 Poſſeſſionem vitioſam non prodeſſe.
604 Contradictor legitimus ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſſionem, & ad obtinendum is non eſt, qui poſſeſſionem & titulum habuit mortuo teſtatore.
605 Contradictor legitimus, vt ſupra eſt, qui ſtatim probat de iure ſui dominij & ſua poſſeſſione.
606 Publicianam excludit, qui dominium habet.
607 Contradictor legitimus eſt ad obtinendum, qui fuit admiſſus ad probandum de ſuo iure.
608 Rem iudicatam retractari ſi admiſſus ad probandum, de iniquitate, cum admitti non debuit probauit.
609 Contradictor legitimus ad obtinendum eſt, qui probat de titulo à teſtatore habito, & de poſſeſſione à ſeipſo mortuo teſtatore.
610 Contradictor legitimus eſt ad obtinendum cum probat de titulo à teſtatore habito inter viuos.
611 Cõtradictor legitimus quãdo dicatur, qui cõparet lata ſententia, de mittendo in poſſeſſionem.
612 Citationem approbare perſonam citati.
613 Citatus etiam ſi contumax eſt, legitimus contradictor dicitur, cum lata ſententia de mittendo in poſſeſſionem venit.
614 Citatus etſi approbatus cenſeatur quo ad ſui perſonam, non tamen quo ad cætera.
615 Citatus ſi ſua putauerit intereſſe, an dicatur approbatus vt contradictor.
616 Citatus ſi ſua putauerit intereſſe, debet de eo ante omnia docere.
617 Clauſulæ, ſi ſua intereſſe putauerit, effectus.
618 Teſtibus rogatis à rogante obijci nil poteſt.
619 Allegans aliquid, intelligitur etiam debere probare.
620 Citatus, ſi ſua intereſſe putauerit, qua ſub cautela tutè à citante vocari debeat.
621 Citatus, ſi ſua putauerit intereſſe, non dicitur contumax cùm venit lata ſententia.
622 Contradictor legitimus an ſit, qui lata ſententia de mittendo in poſſeſſionem comparet, vt pro ſuo iure audiatur.
623 Intereſſe ſuum quomodo probet, qui eo reſpectu comparet.
624 Contradictori venienti pro ſuo intereſſe obijci non poteſt nullitas ſui tituli.
625 Statutum Patauinum ſub rub. de citationibus, cap. ſi ad aliquem, verſic. & nihilominus, declaratur.
626 Contradictor legitimus eſt, qui comparet poſt factam miſſionem in poſſeſſionem, vt illa reuocetur.
627 Miſſio in poſſeſſionem reuocatur cum contradictor allegat ſe poſſediſſe & citatum non fuiſſe.
628 Contradictor allegans ius excluſiuum hæredis obtinet reuocationem miſſionis in poſſeſſionem.
629 Cõtradictor nullum ius allegans non obtinet reuocationẽ miſſionis in poſſeſſionem.
630 Fideicommiſſarius vniuerſalis an ſit contradictor legitimus.
631 Fideicommiſſarius non poſidens cognitionem ſummariam de mittendo hæredem in poſſeſſionem non impedit.
632 Fideicommiſſarius non poſidens vt ſupra non eſt legitimus contradictor, etiam ſi incontinenti de iure ſuo vult probare.
633 Fideicommiſſarium ius in re non habere ante reſtitutionẽ factam.
634 Fideicommiſſarius poſidens contradictor eſt legitimus, cùm de iure fideicommiſſi vult ſtatim probare.
635 Fideicommiſſarius vitioſe poſidens, non eſt legitimus cõtradictor.
636 Fideicommiſſarius quando ſine vitio poſidere dicatur.
637 Fideicommiſſarius poſidens non eſt contradictor legitimus, cùm de iure ſuo non poteſt ſtatim probare.
638 Fideicommiſſarius poſidens ex voluntate hæredis ante aditam hæreditatem, an ſit legitimus contradictor.
639 Interdictum, Quorum legatorum, quam ob cauſam ceſſet.
640 Hæres qui permittit fideicommiſſarium poſidere, Trebellianicam videtur remiſiſſe.
641 Fideicommiſſarius eſt legitimus contradictor cũ detractio Trebellianica eſt certò à re vna detrahenda.
642 Legatarius & filius pro ſua legitima quando ſint legitimi contradictores.
643 Filius ratione ſuæ legitimæ an ſit legitimus contradictor.
644 Executor teſtamenti an ſit legitimus contradictor.
645 Executor non capit ſua manu bona deinde diſtrahenda.

646 Executoris teſtamenti officium quod.
647 Executorem non poſſe impedire continuationem poſſeſſionis in hæredem ex ſtatuti diſpoſitione.
648 Reconuenire hæredem petentem ſe mitti in poſſeſſionem ex remedio l. vlt. C. de ed. diui Adr. an poſſit legitimus contradictor.
649 Reconuentio non admittitur contra inſtrumenti executionem.
650 Reconuẽtio reijcitur cum iudicium celeritatem requirit.
651 Teſtamenti exemplum exhibere an ſufficiat, cùm hæres vult mitti in poſſeſſionem, ex l. vltim. C. de edicto diui Adria.
652 Exemplum inſtrumenti an fidem aliquem faciat.
653 Inſtrumentum autenticum eiuſdem notarij manu ſumptum, ſufficit exhibere in miſſione in poſſeſſionem ex l. vlt. C. de ed. diui Adr.
654 Inſtrumentum originale apud notarium perpetuo eſſe debet.
655 Inſtrumentum legitimè ſumptum probat.
656 Teſtamentum exhibere iudici an ſufficiat cùm hæres petit ſe mitti in poſſeſſionem ex l. vltim. C. de edicto diui Adr.
657 Probationes iudici exhibere non ſufficit.
658 Teſtamento manu notarij ſcripto iam producto an teſtibus confirmari debeat, cùm petitur miſſio in poſſeſſionẽ ex l. vlti. C. de ed. diui Adr.
659 Teſtamentum teſtatoris manu ſcriptũ an teſtibus ſit cõprobandum in remedio l. vlt. C. de ed. diui Adr.
660 Teſtamenti publicatio plura ſolemnia requirit.
661 Mortem teſtatoris an probet hæres petens ſe mitti in poſſeſſionem ex l. vlt. C. de edict. diui Adr.
662 L. 2. §. ſi dubitetur. ff. quemadmodum teſtamen. apert. intellectus.
663 Teſtamentum non concedi hæredi viuo teſtatore.
664 Regulæ inhærendum eſſe.
665 L. etſi certus. §. ſi vnus. ff. ad S. Conſ. Sylla. intellectus.
666 Mortem eſſe probandam etiam vbi de modico præiudicio agitur.
667 Mortem allegans probare debet.
668 Hominem viuere centum annos an præſumatur.
669 Conciliatio opinionum quãdo mors debeat probari in remedio l. vlt. C. de edicto diui Adr.
670 Statutum Patauinum ſub rub. de citat. c. ſi ad aliquem. declaratur.
671 Mortem iuramento probari.
672 Mortem probari fama & voce.
673 Statutum Papiæ. 30. in ciuilib. ſub rub. Quòd mors, & filiatio poſſit probari &c. declaratur.
674 Mortem probari ex habitu & tractatu conſanguineorum.
675 Mortem teſtibus affirmantibus vidiſſe illum humari atq; ſepeliri probatur.
676 Hæres petens ſe mitti in poſſeſſionem ex l. vlt. C. de ed. diui Adr. an additionem hæreditatis probare debeat.
677 Statutum Ferrariæ li. 2. ſub rub. de indemnitatib. mulierum, &c. declaratur.
678 Probatio plena an ſemiplena ſufficiat in remedio l. vltim. C. de edicto diui Adria.
679 Statutum Patauinum ſub rub. de citat. c. ſi ad aliquem. declaratur.
680 Teſtium repulſatio an admittatur in remedio l. vlt. C. de ed. diui Adr.
681 Concluſione facta in cauſa an exhiberi teſtamẽtum poſſit in remedio l. vlt. C. de ed. diui Adr.
682 Concluſionem in cauſa non admitti in iudicijs ſummarijs.
683 Teſtamenti ſolam apparentiam ſequitur iudex in remedio l. vlt. C. de ed. diui Adr.
684 Probatio apparens quæ dicatur.
685 Conſtitutio noua Mediolani. de iudicijs. cap. ſi per apparentem. declaratur.
686 Delictum excuſat ſola apparentia cauſæ iuſtæ.
687 Præſumitur quis talis qualis reperitur.
688 Clericum incedentem ſine habitu percutiens, excuſatur.
689 Prætoris familiam ſine inſignijs incedentem qui percutit, excuſatur.
790 Rectorem Gymnaſij ſine inſignijs incedentẽ impunè contemni.
691 Contractum talem iudicari qualem ſua apparentia oſtendit.
692 Apparentia rei ſufficit in his, quæ celeritatem requirunt.
693 Inſtrumentum teſtamenti tunc paratam habet executionem cùm nullus adeſt contradictor.
694 Teſtamentum quò ad legatarios non habere paratã executionem, contra infra.
695 Inſtrumentum regulariter non habet executionem paratam.
696 Legatario tres actiones competere.
697 Legata paratam executionem habere, ſed aliter ſup.
698 Remedio l. vlt. C. de ed. diui Adr. an locus ſit cùm de viribus teſtamenti ambigitur.
699 Vitium viſibile an impediat, remedium l. vlt. C. de edict. diui Adr.
700 Falſi ſuſpitio pro falſo in ciuilibus eſt.
701 Teſtamenti originale cancellatum an impediat remediũ l. vlt. C. de ed. diui Adr.
702 Originale inſtrumentum eſſe matricem autentici.
703 Cancellatio originalis ſuperueniens poſt ſumptum autenticum non obeſt.
704 Cancellatio teſtibus non poteſt coadiuuari, vt ſit locus remedio l. vlt. C. de ed. diui Adr.
705 Probationes ſuppleri non poſſe in iudicijs requirentibus probationes apparentes & oculatas.
706 Inſtrumentum, quòd à ſtatuto executionem paratã habet, teſtibus ſuppleri non poſſe.
707 Statutum Patauinum ſub rub. de citat. c. ſi ad aliquem. declaratur.
708 Interlineaturæ vitium impedire remediũ. l. vlt. C. de ed. diui Adr.
709 Raſuram teſtamenti in loco non ſubſtantiali non impedire remedium l. vlt. C. de ed. diui Adr.
710 Formam eſſe rei ſeriem.
711 Inuocationẽ diuini nominis eſſe de forma inſtrumenti.
712 Falſum commiſſum in accidentalibus puniri.
713 Vitium circa annos Domini commiſſum impedire remedium l. vlt. C. de ed. diui Adr.
714 Falſum præſumptum quando noceat.
715 Tempus appoſitum in principio inſtrumenti, repetitum cenſetur in alijs partibus.
716 Cancellationem vitiare cùm eſt in ea parte de qua quæritur.
717 Cancellatio & vitium dicitur eſſe circa ſubſtantialia teſtamenti, cùm eſt in inſtitutione hæredis.
718 Cancellatio circa præfationes vitiat.
719 Vitium in præfatione inſtrumenti totum corrumpere.
720 Raſura circa legatum non vitiare hæredis inſtitutionem.
721 Raſura non nocet, cùm ſenſus ex præcedẽtibus & ſequentibus colligi poteſt.
722 Cancellatio & raſura bene emendata non nocet.
723 Error correctus manu notarij non nocet.

Universidad de Navarra
Biblioteca

724 Notarius statim errorem corrigere potest.
725 Cancellatio nocet cùm dubitatur an notarius illam correxerit & emendauerit sua manu.
726 Exceptio falsitatis vel præteritionis an vitiet testamentum ne sit locus remedio. l. vltim. C. de edicto. diui Adr.
727 Testamentum rectè confectum præsumitur.
728 Statutum Patauinum sub rub. de citat. c. si ad aliquem. declaratur.
729 Vitium inuisibile testamenti de quo ex eiusdem testamenti lectura constat, impedire remedium. l. vlt. C. de ed. diui Adria.
730 Vitium inuisibile, de quo incontinenti constare potest, remedium. l. vlt. C. de ed. diui Adr. impedit.
731 L. 2. de ed. diui Adr. intellectus.
732 Allegans probare etiam debet quod allegat.
733 Præteritio vitiat testamentum si à præterito allegatur.
734 Exceptio vitij inuisibilis à iudice admissa, impedit remedium. l. vlt. C. de ed. diui Adr.
735 Remedium l. vlt. C. de ed. diui Adria. an impediatur, cùm originale testamenti non reperitur.
736 Instrumentum falsum præsumitur cùm non reperitur in protocollis, in quibus alia eiusdem temporis reperiuntur.
737 Instrumentum testamenti præsumitur suspectum si in protocollo folia incisa reperiutur: & ideo impeditur remedium. l. vlt. C. de ed. diui Adr.
738 Instrumentum seu protocolum à quo laceratum præsumatur.
739 Remedium l. vlt. C. de edicto diui Adria. cessat cùm integrum protocollum instrumentorum deficit.
740 Instrumentum casu deperditum quis probet.
741 Testamentum vbi est extractum autenticum ex protocollo, eo deperdito non impeditur remedium. l. vlt. C. de ed. diui Adria.
742 Testamento in scriptis celebrato, si protocollum deficit, impeditur remedium. l. vltim. C. de ed. diui Adr.
743 Instrumentum autenticum caret fide cùm deficit protocollum.
744 Testamenti publicatio requiritur ante missionem in possessionem ex remedio. l. vlt. C. de ed. diui Adr.
745 Exceptio, testatorem testari non potuisse, non impedit remedium. l. vltim. C. de ed. diui Adr.
746 Exceptio, testatorem testari non potuisse, impedit remedium. l. vltim. C. de ed. diui Adria. cùm statim offertur probatio.
747 Exceptio defectus dominij an impediat remedium. l. vlt. C. de ed. diui Adr.
748 Exceptionem defectus proprietatis non posse obijci ad impediendum beneficij possessionem.
749 Titulus coloratus sufficit ad adipiscendam possessionem beneficij.
750 Statutum Patauinum sub rubr. de citat. c. si ad aliquem. declaratur.
751 Exceptio defectus dominij, oblatis statim probationibus, impedit remedium. l. vlti. C. de ed. diui Adri.
752 Exceptio defectus domnij impedit remedium l. vlt. C. de ed. diui Adr. cùm de iure Canonico hæres petit mitti in possessionem.
753 Exceptio incapacitatis instituti impedit reme.ium. l. vlt. C. de ed. diui Adr.
754 Leges & statuta incapacibus scripta non esse.
755 Dispositio generalis restringitur de habilitate.
756 Possessionem in hæredem ex statuto tunc continuat, cùm is hæres capax est.
757 Hæres intestabilis quando dicatur.
758 Exceptio, patrem instituisse spurium, impedit remedium. l. vlt. C. de ed. diui Adr.
759 Remedium. l. vlti. C. de ed. diui Adria. an habeat locum cùm in hærede duo sunt defectus, personæ scilicet & causæ.
760 Statutum Patauinum sub rubr. de citat. c. si ad aliquem. declaratur.
761 Exceptio contractus defuncti impedit remedium. l. vlti. C. de edicto diui Adria.
762 Exceptio, petentem non esse illum, qui scriptus est hæres, impedit remedium. l. vlt. C. de ed. diui Ad.
763 Exceptionibus omnibus reitclis à statuto non dicitur reiecta, quæ versatur circa liquidationem personæ.
764 Exceptio spolij obijci an possit hæredi in remedio. l. vlt. C. de ed. diui Adr.
765 Concedi facilè debet, quod sibi non nocet, & alteri prodest.
766 Statutum Brixiæ in ciuilib. sub rub. Quod nullus intret possessionem vacuam. declaratur.
767 Exceptio spolij ab hærede facti viuente testatore, non impedit remedium l. vlt. C. de ed. diui Adr.
768 Præscriptionis exceptio impedit remedium. l. vlt. C. de ed. diui Adr.
769 Præscriptionis exceptio est litis finitæ.
770 Præscriptionis exceptio ad processum debet allegari, vt impediat remedium. l. vlt. C. de ed. diui Adr.
771 Præscriptionis exceptio non liquida, non impedit remedium. l. vlt. C. de ed. diui Adr.
772 Probari quando dicatur incontinenti exceptio præscriptionis, ad impediendum remedium. l. vlt. C. de ed. diui Adria.
773 Præscriptio quanti temporis impediat remedium l. vlti. C. de ed. diui Adr.
774 Præscriptionem triennalem impedire remedium. l. vlti. C. de ed. diui Adr.
775 Præscriptionem decennalem impedire remedium. l. vlti. C. de ed. diui Adr.
776 Præscriptione decennali & vicennali vtile dominium quæri.
777 C. vltim. C. de ed. diui Adr. in illis verbis, si enim ex vna parte, vel ex vtroque latere, declaratur.
778 Præscriptio tricennalis impedit remedium l. vlt. C. de ed. diui Adr.
779 Præscriptionem quadricennalem impedire remedium l. vlt. C. de ed. diui Ad.
780 Statutum Patauinum sub rub. de cita. c. si ad aliquē. verf. & quod missio. declaratur.
781 Exceptio alterius testamenti, an impediat remedium l. vlt. C. de ed. diui Adr.
782 Testamenta plura si pro vno habentur, non impeditur remedium l. vlt. C. de ed. diui Adr.
783 Testamentum, in quo venientes ab intestato sunt instituti, præfertur.
784 Præsumitur pro venientibus ab intestato.
785 Testamenta plura militis vbi extant nō impeditur remedium. l. vlt. C. de ed. diui Adr.
786 Testamentum in quo causa pia est instituta, præfertur.
787 Incertitudo non vitiat dispositionem fauore piæ causæ.
788 Monasterijs duobus institutis, monasterium monalium præfertur.
789 Testamentum pro causa pia factum, præfertur illi facto pro eo, qui iam possidet.
790 Libertatis causa alteri piæ & fauorabili antefertur.
791 Minori plus esse fauendum quam mulieri.
792 Testamentum in quo hora est scripta, præfertur in dubijs non habentibus horam.

793 Testamentum factum pro eo qui iam possidet, præfertur in dubio illi facto pro eo, qui non possidet.
794 Possessionem releuare ab onere probandi.
795 Possessoris causam in paritate potiorem esse.
796 Possessionem solum prodesse in absoluendo.
797 Cap. si à sede. de præben. in 6. sensus & intellectus.
798 Sententia lata in remedio. l. vlti. C. de ed. diui Adr. toll. ratione partis bonorum, an alijs bonis præiudicet.
799 Possessio singulorum à defuncto possessorum apprehendi debet ab hærede.
800 Fructus percepti mortuo testatore hæreditatis, an restituti debeant hæredi misso in possessionem ex remedio l. vltim. C. de edicto diui Adria. toll.
801 Fructus percepti mortuo testatore, hæreditatis petitione peti possunt.
802 Sententia lata in remedio. l. vlt. C. de ed. diui Adr. an sit diffinitiua, vel interlocutoria.
803 Sententiam interlocutoriam esse, quæ sine solēnitate præfertur.
804 Sententia diffinitiua quæ.
805 Sententiam de exequendo esse interlocutoriam.
806 Sententiam diffinitiuam esse, quæ fertur dato libello & causa cognita.
897 Appellare an liceat ab interlocutoria lata in remedio. l. vlt. C. de ed. diui Adr. toll.
808 Appellare licet super causa incidentibus in iudicio possessorio, etsi non ab ipsa possessorij sententia diffinitiua.
809 Appellare etsi non licet à sententia, de mittendo in possessionem vigore statuti, potest tamen ab eius incidentibus.
810 Appellatione à statuto prohibita à sententia, intelligitur à sententia diffinitiua.
800 Hæreticus ab interlocutoria appellat etsi non à diffinitiua.
812 Compromissum vbi de causa principali fieri prohibetur à statuto, non tamen prohibetur quo ad causas incidentes, & emergentes.
813 Appellatione prohibita à sententia diffinitiua, dicitur etiam prohibita ab interlocutoria, cum eadem adest ratio.
814 Appellatione simpliciter prohibita in causa, à diffinitiua & interlocutoria dicitur prohibita.
815 Incidentis quæstionis natura eadem esse solet cum natura principalis.
816 Prohibitum cùm quid est, & illa sunt prohibita per quæ ad illud peruenitur.
817 Appellari posse ab interlocutoria, qua est pronunciatum, testes non esse recipiendos, vel infames admittendos.
818 Appellari non posse ab interlocutoria, qua pronunciatum fuit, rerum conuentum non esse legitimum contradictorem, in remedio. l. vltim. C. de edicto diui Adr. tollen.
819 Archidiaconi doctrina declaratur.
820 Appellari non posse ab interlocutoria habente naturam diffinitiua in iudicio. l. vlt. C. de edicto. diui Adria. toll. quod ibi declaratur.
821 Appellare non licet ab executione.
822 Appellare licet ab interlocutoria lata in iudicio ex l. vlt. C. de edicto diui Adr. tollen. cum est lata super iudicis incompetentia.
823 Appellatione reiecta ab interlocutoria nunquam censetur, cum pronuntiatur super incompetentia.
824 Nullitas à iurisdictione prouenies, est maior cæteris.
825 Appellari posse ab interlocutoria, qua fuit pronunciatum alquem esse, vel non esse legitimum procuratorem, vel tutorem, vel curatorem.
826 Appellare an liceat à sententia diffinitiua lata in iudicio, l. vlti. C. de ed. diui Adr. toll.
827 Appellare non licere à pronunciatione de exequendo instrumento executiuo.
828 Appellationem in iudicijs possessorijs operari effectum deuolutiuum, non autem suspensiuum.
829 Appellationem à sententia lata in causa dotis & alimentorum operari effectum deuolutiuum & non suspensiuum.
830 Sententiæ executio non differtur oblatis precibus principi.
831 Restitutio in integrum mittitur executioni etiam appellatione interposita.
832 Appellationem à sententia excommunicationis operari effectum deuolutiuum & non suspensiuum.
833 Appellatio in iudicijs possessorijs cùm à statuto permittitur, an censeatur admissa in casu remedij ex l. vlti. C. de ed. diui Adr. toll.
834 Appellationem à sententia possessorij ex ed. diui Adr. ratione speciali prohiberi.
835 Statutum Bonomæ, Quòd à sententia lata in causa possessoria liceat appellare. declaratur.
836 Statutum Papiæ. 4. in ciuilib. sub rub. de modo & forma procedendi in causis summarijs. declaratur.
834 Appellatio in causis possessorijs vbi à statuto permittitur, an operetur effectum tam deuolutiuum, quàm suspensiuum.
830 Grati responsum. vlt. lib. 2. examinatur.
839 Cap. pastoralis. §. præterea. de off. deleg. exponitur.
840 Appellare licere iure Canonico in remedio. l. vlt. C. de ed. diui Adr. toll.
841 Beroij & Beneintendi opinio confutata.
842 Cap. vlt. §. si quis. 2. q. 6. declaratur.
843 Leges ciuiles quando canonizatæ dicantur.
844 Appellatio iure Canonico permissa in remedio. l. vlt. C. de ed. diui Adr. toll. an operetur effectum deuolutiuū & suspensiuum.
845 Appellat tertius in iudicio ex l. vlti. C. de edicto diui Adr. tollen.
846 Appellatione reiecta, non dicitur quò ad tertium reiecta.
847 Appellatione reiecta à principe de plenitudine potestatis, tertio non nocet.
848 Instrumentum habens paratam executionem à statuto tertium non afficit.
849 Statutum Papiæ. 6, in ciuilib. sub rubr. de executione instrumenti. declaratur.
850 Appellare licet à sententia lata in possessorio, cùm est euidenter iniusta.
851 Appellare semper licet, cùm appellandi iusta causa est in promptu.
852 Sententiam euidenter iniustam nullam dici posse.
853 Sententiam nullam nunquam esse exequendam.
854 Appellatio à sententia euidenter iniusta operatur effectū deuolutiuum & suspensiuum.
855 Appellare licere in possessorio, cùm lata est sententia sine causæ causæ cognitione.
856 Appellare licere à sententia lata in remedio. l. vlt. C. de ed. diui Adr. cùm fuit dubium, quis hæres esset.
887 Sententiam esse diffinitiuam, cùm fuit pronunciatum, quis esset legitimus hæres, vt mitti posset in possessionem.
858 Possessorium petitorio mixtum dici, cùm actor & reus

Universidad de Deusto
Biblioteca

contendunt esse hæredes, vt in possessionem mittantur ex l.vlt.C.de ed.diui Adr.toll.

859 Appellare licet à sententia possessorij, cùm hæres vult continuare possessionem ex dispositione statuti.

860 Statutum Mediolani, quod possessio defuncti in hæredes continuet declaretur.

861 Baldus cons.141.& cons.330.lib.1.declaratur.

862 Exceptio proprietatis admissa iudicio possessorio, reddit iudicium mixtum.

863 Appellare licet à sententia lata in remedio. l. vltima. C. de edicto diui Adrian. cum adfert damnum irreparabile.

864 Exceptionem dominij posse obijci in possessorio, cùm per petitorium non est succursum possessori.

865 Appellat detentator condemnatus per sententiam in remedio.l.vlt. C.de ed.diui Adr.

866 Colonus condemnatus per sententiam latam in remedio. l.vlt.C.de ed.diui Adr.toll.appellat.

867 Appellatio à sententia lata in possessorio nomine detentatoris, operatur effectum deuolutiuum & suspensiuum.

868 Appellationi interpositæ in remedio. l. vlt. C. de ed. diui Adr.si iudex detulit,de ea cognoscendum est.

869 Appellare licet à sententia lata in possessorio cum fructuũ restitutione.

870 Bald.in l.vnica. num. 6. vers. sed pone. C. si de momen. possess.fue.appell.declaratur.

871 Beroij opinio reiecta.

872 Possessorij causa cum fructuum restitutione non dicitur mixta petitorij & possessorij.

873 Appellare non licet à condemnatione restitutionis fructuum pendentium in iudicio possessorio.

874 Appellatio cùm à iure communi conceditur in aliquo casu possessorio,quid illa operetur.

875 Iasonis opinio cons.187.in 2.dubio.li.2.defensa.

876 Appellare licet à sententia lata contra hæredem scriptum petentem se mitti in possessionem ex remedio. l. vlt. C. de edict.diui Adr.toll.

877 Bart.in l.2.nu.5.ff.de appell.recip.declaratur.

878 Appellatio ab actore condemnato in iudicio.l. vlti. C. de ed.diui Adr.toll.interposita,operatur effectum tam suspensiuum,quàm deuolutiuum.

879 Nullitas proponi potest contra sententiam latam super remedium. l.vlt.C.de ed.diui Adr.

880 Nullitas non dicitur sublata cum statutum vel lex reijcit appellationem.

881 Nullitas obijcitur contra sententiam possessionis momentaneæ,etsi reijciatur appellatio.

882 Nullitas sententiæ in possessorio.l. vltim. C.de edicto diui Adr.an executionem impediat.

883 Nullitas executionem sententiæ impedit ob inhibitionem à priore iudice factam.

884 Nullitas requirens altiorem indaginem, etiamsi per modum exceptionis deducitur,non impedit executionem sententiæ latæ in remedio. l. vltim. C. de edicto diui Adr.

885 Executio rei iudicatæ non impeditur per nullitatis exceptionem,requirentem altiorem indaginem.

886 Nullitatis exceptio impedit executionem latæ sententiæ in remedio.l.vlt.C.de ed.diui Adr.si inde damnum irreparabele sequi posset.

887 Exceptio dominij impedit restitui Castrum difficilis recuperationis.

888 Sententia prehensionis personæ damnum irreparabile adfert.

889 Nullitas proueniẽs ex defectu iurisdictionis impedit executionem latæ sententiæ in remedio.l.vlti. C.de ed. diui Adr.

890 Gloss.clemen.1.de sequest.possess. & fruct.declaratur.

891 Nullitas causata à falsis allegationibus impedit executionem latæ sententia in remedio.l. vlt.C.de edicto.diui Adria.

892 Nullitatis exceptio incontinenti probanda, impedit executionem sententiæ in remedio.l.vltim.C.de edict. diui Adr.

893 Nullitatis exceptio statim probanda impedit executionem instrumenti ex forma statuti.

894 Nullitatis exceptio calumniosè opposita, nunquam impedit executionem.

895 Supplicare an liceat à lata sententia in remedio. l.vltim. C.de edicto diui Adr.

896 Supplicare licet,etsi non licet appellare ob excellentiam personæ iudicis,qui sententiam tulit.

897 Supplicare licet à sententia Senatus,cum tamen appellare non liceat.

898 Supplicare licet à sententia à qua non licet appellare mixta ratione personæ & causæ.

899 Supplicare non licet à sententia, cùm ratione causæ reijcitur appellatio.

900 Superuacuum est,quod fit contra rem iudicatam.

901 Decij codex repurgatus in l. vlt.num.51.C.de edict.diui Adr.toll.

902 Supplicatio & appellatio coram quibus iudicibus porrigatur.

903 Supplicatio à sententia reiecta dicitur vt appellatio,si eadem adest ratio.

904 Supplicatio sententiæ executionem non retardat.

905 Supplicatio contra rem iudicatam non admittitur.

906 Restitutio an concedatur contra sententiam latam in remedio.l. vlti. C. de ed.diui Adr.

907 Restitutio in integrum reiecta,non censetur vbi reijcitur appellatio.

908 Restitutio an impediat executionem sententiæ latæ, in remedio.l.vlt.C.de ed. diui Adr.

909 Restitutionis iudicium esse ordinarium.

910 Restitutionis excepti requirens altiorem indaginem, non impedit executionem sententiæ in remedio.l.vlt.C. de ed.diui Adr.

911 Restitutionis exceptio non impedit iudicati executionem.

912 Restitutionis exceptio statim probanda,non impedit executionem sententiæ in remedio.l.vltim. C. de edicto diui Adria.

913 Praxis mittendi in possessionem hæredem in remedio.l. vlt.C.de ed.diui Adr.

914 Probationes quæ sufficiant in probando factam esse missionem in possessionem in remedio.l. vlt.C.de edicto diui Adr.

915 Acta iudiciaria testibus probari.

916 Testium & scripturæ par virtus in probationibus.

917 Acta iudiciaria ad sui primam essentiam,scripturam requirunt.

918 Testibus probari potest scriptura amissa.

919 Testes ad coaduuandam scripturam admitti.

920 Testes quinque loco scripturæ esse.

921 Probari quomodo possit,bona,in quorum possessionẽ missus est hæres,esse bona defuncti testatoris.

922 Nuntio referenti credi.

923 L.2.C.ne vxor pro marito.declaratur.

924 Nuntio non credi,bona in quorum possessionem misit hæredem,fuisse bona defuncti testatoris.

925 Nuntij fidem lex approbasse dicitur.

926 Nuntio

926 Nuntio non credi bona fuisse in dominio defuncti cum illius hæredem misit in possessionem.

927 Dominium esse difficilis probationis.

928 Nuntio non credi, bona, in quorum possessionem asserit mississe hæredem,fuisse possessa à testatore cum possidẽs est protestatus non esse à testatore possessa.

929 Protestatio causam annexam habet.

930 Protestatio prohibitoria causam iustam continere debet.

IMP. IVSTINIANVS A. IVLIANO P.P.

Dicto diui Adriani, quod sub occasione vicesimæ partis hereditatis introductum est, cum multis ambagibus & difficultatibus & indiscretis narrationib. penitus quiescãte,quia&vicesima hæreditatis è nostra recessit Rep. antiquatis nihilominus &alijs omnibus quæ circa repletionem,vel interpretationé eiusdem edicti promulgata sunt, sancimus, vt si quis ex asse, vel ex parte institutus, competenti iudici testamentum ostenderit non cancellatum neq; abolitũ, neq; ex quacunq; suæ formæ parte vitiatum, sed quòd in prima figura sine omni vituperatione appareat, & depositionibus testium legitimi numeri vallatũ sit: mittatur quidem in possessionem earum rerum,quę testatoris mortis tempore fuerunt,non autem legitimo modo ab alio detinentur,& eam testificatione publicarum personarum accipiat. Sin autem aliquis contradictor extiterit: tunc in iudicio competenti causæ in possessionem missionis, & subsecutæ contradictionis ventilentur: & ei possessio acquiratur, qui potiora ex legitimis modis iura ostenderit: siue qui missus est, siue qui antea detinens contradicendum putauit, nullis angustijs temporũ huiusmodi missione coarctanda: sed siue tardius siue præmaturè aliquis missus est, legis tantummodò arbitriũ requiratur, & causa vnde vel missio vel contradictio exoritur. Siue enim post annale tempus, siue post maioris æui curricula aliquis fuerit missus, si tamen ex legitimè formato testamento missio procedat, nullum ei temporis obstaculum obijciatur, nisi tantum temporis effluxerit,quod possit vel possessori plenissimè securitatem super dominio præstare, vel ipsi qui missus est, omnem intentionem excludere. Si enim vel ex vna parte, vel ex vtroq; latere temporis prolixitas occurrerit: manifestissimum est nõ solùm missionem, sed etiã ipsam principalem causam esse sopitam. Dat.12 Kal. April. Constainop. post consulatum Lampadij & Orestis VV.CC.

QVARTVM ADIPISCENDAE POSSESSIONIS remedium, ex l. vlt.C.de edicto diui Adr.tollen.

1 DIVVS † Iustinianus legumlatorum omnium, qui fuerunt, vel sunt, prudentissimus simul & æquissimus,quò testatorum iudicijs, quantum fieri poterat,faueret, post iam relatas iuris cõstitutiones in hoc ipso adipiscendæ possessionis remedio sancitas,hanc etiam promulgauit.Qua autem ratione vel causa ita statuerit quidque olim sancitum fuerit, vi-
2 deamus. Cùm itaque † Augustus Cæsar, ob maxima bellorum impendia,quibus grauabatur,maximis pecunijs opus haberet, vicesimam hæreditatũ & legatorum quæ testamento aliquibus relinquebantur, constituit, tanquàm hoc vectigal (vt scribit Dion,libr.53. de bello Romano.] in C. Cæsaris commentarijs scriptum inueniisset. Itaque non poterant hæredes adire hæreditatem, nisi prius hæreditatis vicesimam persoluissent.Constituit etiam idem † Augustus de statim 3
aperiendis tabulis testamenti, quod memoriæ prodidit Iacob. Cuiacius in commen. ad receptas sententias Iulij Pauli libr. 4. titulo 6.de vicesima, ad finem. Cocceius † deinde Nerua omnium primus Augusti legem, 4
de vicesima emendauit, liberans filios in bonis paternis vicesimæ necessitate,auctor est Plinius in Panegyr. Traian.etsi Corasius in l.2.§. ex his auditoribus.num. 11.de origin.iuris. opinatur,† Augustum ipsum Cæsarem non grauasse filios cognatione adstrictos & pau- 5
peres vicesimæ onere,idque Dionis auctoritate.De tabulis verò aperiendis nihil noui Neruam statuisse comperio. Traianus pariter(vt in eo Panegy. Plinius scribit) eadem vicesimæ immunitate parentes & fratres in liberorum fratrumque bonis donauit, nec quid aliud de ipsis tabulis aperiendis statuit. Adrianus verò qui † Traiano successit,de ipsa vicesima nihil 6
ordinauit, sed aliqua solum quoad hæreditatem assequendam constituit. Siquidem † prohibuit appella- 7
ri ab ea petitione,de tabulis aperiendis. quemadmodum recenset Paulus in l.vltim.ff.de appella.recipien. quod comprobarunt Gratian.Valent. & Theodos.in l.quisquis. C. quorum appellat. non recip., cuius sanè constitutionis rationem reddit Iulius Paulus lib.6.recep.sen.tit.6.ad fin.quod non sit magis æquum per causam testamenti clausi hæredibus, aut legatarijs,aut libertatibus moram fieri. Illa ergo leuis pars (vt Cuiacius scribit) & fisco, & hæredibus & legatarijs, libertatibusq; vtilis est.Erat etiam † cautum eadem Adria- 8
ni constitutione, vt hæres scriptus in possessionem mitteretur,etiam si falsum,ruptum,aut irritum testamentum diceretur: saluo eorum iure. quod ex l. 2. C. hoc titul.ex l.vltim.C. de cod.l.quisquis. C.quor. appella.non recip.& nouel.Valen.de testa.affirmat Cuiacius in præcitatis comment. ad sententias Iulij Pauli, quod vix probo.nam l.2.C.hoc tit. aliò spectat: siquidem de falso minimè visibili loqui videtur,quẽadmodũ fusius suis locis inf.dicemus.Cętera iura à Cuiacio in hanc sententiam citata, hac de re, ne verbum quidem faciunt.Scribit & eo loci Cuiacius illud, quod & repetit in eisdem comment.ad Iulij Pauli receptas sententias,lib.3.tit.5.de S.C. Syllania. missionem illam ex Adriani edicto anno finem recipere consueuisse, cùm tamen hodie(vt suo loco dicemus)perpetua sit.M.etiam Antoninum & Philosophũ, leges de vicesima hæreditatum, addidisse scribit Iulius Capitolinus. Gratianus verò,qui multo pòst Adriano Antonino; imperauit in vniuersum † vicesimam ipsam sustulit, id 9
quod in gratiarum actione Ausonium affirmare scriptum,reliquit Alcia.lib.3.dispu.iuris,cap.6.cuius opinionem probauit Coraf.l.2.§.ex his auditorib. nume. 11.de origin.iuris.& ante eos Cælius Rhodig.lib.26. lectur. antiqu. c. 14. (qui etiam memoriæ prodidit, de vicesima legis Papiæ caput extitisse) sed verè ignoratur, quisnam huius abrogationis auctor fuerit. Nec enim Ausonius,quod † Cælius, Alciatus, & Corasius 10
scribunt, affirmat : quemadmodum ante nos admonuit Ia. Cuiacius in iam citatis commen.ad Iulij Pauli receptas senten.lib.4.titul.6.de vicesima. in prin. illud quidem verum est, † vicesimam in vniuersum ante 11
Iustinianum sublatamfuisse : quemadmodum hac sua constitutione Iustinianus testatur: sed abrogationis auctorẽ ignoramus. † Iustinianus ergo posteriore loco animaduertens sublatam esse vicesimã, & captio- 12
sa esse ab Adriano, de aperiendis tabulis, executionẽq; mittendis testatorum dispositionibus,sancita,sua hac constitutione,in vniuersum Adriani lege abrogata,cauit: quod si institutus hęres testamentum ex omni sua parte,saltẽ iuxta primã sui faciẽ ostẽderit,mittatur in

Universidad de Deusto
Biblioteca

54 possessionem earum rerum, quæ testatoris mortis tem-
pore fuerunt, etsi extat contradictor legitimus, causa
vetilatur, & qui potiora iura habere ostenderit, & is in
possessionem mittatur: nec anno, vt olim ex Adriani
constitutione, excluditur. Est ergo noua hæc constitu-
tio in multis, vt hic etiam scribit † Zuch. nu. 48. quam-
13 quam errore lapsus affirmat, Iustinianum abrogasse
vicesimam, cùm verius ante eum in vsu esse desierit.
Hæc sint præludiorum loco.

14 QVAERO nunc primò, an † noua ita sit hæc Iusti-
niani constitutio, vt verè dicendum sit, Adriani leges
* esse in totum abrogatas atq; correctas? * Recepta ma-
gis Dd. opinio est, hanc Iustiniani sanctionem nouam
esse, & omnino abrogasse illas Adriani, quemadmodũ
docuerunt hic Bartol. num. 7. Bald. nume. 12. Corn. nu.
5. Ias. nu. 12. Dec. num. 20. Curt. Iun. num. 37. Sapia. num.
35. & communem testatur Zuchard. numer. 174. etsi, ait
ille, defendi posse videatur opinio Saliceti, qui Adria-
ni legem non esse omnino abrogatam dicebat. Ego
15 præter cæteros † horum opiniones conciliare ita pos-
se opinor. Aut volumus, hanc Adriani constitutionẽ
adeò esse abrogatam, vt nullæ penitus illius reliquiæ
superstint, & tunc verum non est: siquidem saltem su-
pereſt illa facultas mittendi in possessionem, & reijci-
endi appellationem, & hoc in casu verè procedit Sali-
ceti sententia, dum hic colum. 2. inquit, hanc constitu-
tionem non abrogare illam Adriani in eo, in quo con-
ueniunt. Aut volumus Iustiniani constitutionem non
esse iuris noui promulgatoriam, & hodie solam non
considerari: & tunc hoc verum pariter non est, quan-
doquidem Iustinianus substantialia multa addendo
legi Adriani, & multa ab illa detrahendo, nouum ius
16 effecit. iuxta † l. ius ciuile. vbi Bart. ff. de iustit. & iure.
quam exornauimus in commentar. de recupe. possess.
remed. 6. numer. 9. Hoc in casu rectè procedit magis re-
cepta Dd. opinio: quæ verè verbis huius legis compro
batur, ibi, penitus quiescente. quæ sanè verba ad totũ
non autem ad partem (vt malè opinatur Zuch. nu. 174.
vers. ad secundum) ipsius edicti Adriani referuntur. Et
sensus est: Quiescente edicto Adriani sancimus, & cæt.
Quocirca cum hæres hic petit se in possessionẽ mitti,
ex iure constitutionis Iustiniani, non autem Adriani,
petere debet. an autem qui ex edicto Adr. petit, ius suũ
perdat, inf. q. 61. dicemus.

17 QVAERO secundò, an hæc † Iustiniani constitu-
tio correctoria, vel limitatoria, iudicãda sit? Vna fuit
opinio correctoriam esse, quam quidem sententiam
probarũt Cy. hic col. 2. vers. quẽro ergo primò. Bar. nu.
7. & Zuch. nu. 60. & nu. 251. vers. ad secundum. qui Bar-
batiam, qui eiusdem opinionis fuit, tuetur. Horum
sententia probari satis videtur.

Primò ex verbis ipsius rubricæ, quæ inscripta est,
de edicto diui Adriani tollendo: hoc est, de eo abro-
gando. à verbis autem rubricæ licere argumentari af-
firmant omnes in l. 1. ff. si cert. pet.

Secundò hanc opinionem iuuare videntur verba
18 legis nostræ, ibi, penitus quiescẽte, quod idem est ac si
dixisset, quiescat edictum. nam, si † lego illi cum illo,
idem est ac si lego illi & illi. l. illi. de vsufruct. lega.

19 Tertiò solet perpendi illa † dictio, penitus, quæ pre-
cisa est. Dec. consi. 401. nume. 9. Ruin. consil. 180. nume. 8.
lib. 1. & Boer. q. 23. numer. 23. innuens hic Iustinianus A-
driani edictum fuisse à se ex toto correctum atq; sub-
latum.

Quartò suffragantur verba illa, antiquatis nihilo-
minus omnibus, quæ circa repletionem & interpreta-
20 tionem eiusdem edicti, &c. † Antiquare idem est quod
corrigere. l. decernimus. C. de sacrosanct. eccle. Alber. in Di-
ctionario, in verbo antiquare. & Zuch. hic nu. 47. si er-
go antiquatur interpretatio, ergo et interpretatum an
tiquatũ dicitur, vt in aut. de filijs ante dota. instr. natis.
propè principiũ. & annotarunt hic Cynquem sup. re-
tuli, & Baldus nu. 13. vers. 2. nota, post Cynũ in l. transi-
gere. ad fin. C. de transact.

Secunda fuit opinio, quæ ex diametro præceden-
ti repugnat: nempe hanc Iustiniani constitutionem
non esse correctoriam, sed potius limitatoriam, ita
docent hic Alexa. num. 22. & Ias. num. 14. Hanc opinio-
nem primò adiuuare videtur, quòd in dubio illa su-
mendæ est † interpretatio, qua legum correctio euita-
tur. l. præcipimus. in fi. C. de appel. cum sexcentis simi- 21
libus: ita hic.

Secundò suffragatur quod Iustinianus solum vi-
detur abrogasse atq; immutasse quasdam qualitates e-
dicti Adriani, eadem substantia firma permanente:
sed cùm qualitas sola immutatur, antiqua lex per no-
uam non dicitur corrigi, ex l. ius ciuile. de iust. & iure.
iuxta declarationem Bartol. & aliorum, qui scribunt,
tunc † ius nouum antiquum immutare, cum substan- 22
tialis adijcitur qualitas, non cùm accidentalis.

Tertia fuit opinio Decij hic, numero. 29. ad finem,
& num. 39. versicul. solus Andr. Curt. Iun. numer. 69. &
idem visus est sentire Mantua hic in l. lectura. numer.
79. verficul. sed tamen cogitandum, etsi num. 152. ambi-
gat, hanc † constitutionem esse pro parte correctori- 23
am & pro parte limitatoriam. Est, (aiunt isti) correc-
toria, dum legem Adriani penitus abrogat, est limita-
toria, dum instrumento testamenti paratam executio-
nem tribuit: atque ita in hoc ius commune limitat:
quo quidem iure parata executio † instrumentis non 24
conceditur. l. minor 25. annis, cui fideicommissum. ff.
de minor. & scripsi in commenta. de arbitra. iudicum.
libr. 2. casu 17. Præterea uihil noui statuit Iustinianus
circa missionem in possessionẽ, cùm illa iã Adriani e-
dicto concessa foret. Nec his rationibus aduersatur,
quòd ait hic Zuchardus. nume. 60. Adriani edictum in 25
eo corrigi, quod vicesimam persolui volebat. hoc mi-
nimè verum esse iam admonui: quandoquidem iam
vicesimæ præstatio ante Iustiniani constitutionem
abrogata erat. Est etiam falsum quod dicebat idem
Zuchard. hic numer. 60. versic. nec obstat. constitutio-
nem hanc non esse limitatoriam ob id, quòd etiam an-
te Iustinianum instrumentum testamenti paratam ha-
bebat executionem, ex l. 2. supra eo. quoniam id facilè
concesserim, non fit tamen quin hæc constitutio hac
in parte. d. l. 2. confirmatoria, censeatur iuris commu-
nis limitatoria. Hanc itaque Decij & Curtij sententi-
am sequendam esse autumo, qua rectè duæ repugnan-
tes Dd. opiniones † conciliari possunt. siquidem ratio- 26
nes illius primæ opinionis procedunt inspecta ea edi-
cti parte antiquata, quibus non aduersatur illa ratio,
qua dicebam in secunda illa opinione, qualitates so-
lum accidentales à Iustiniano adiectas fuisse: quoni-
am verius est (vt iam suprà. q. 1. admonui) substantiales
esse.

Sed dubium in hoc nunc versatur, quomodo iu-
dicanda sit quoad suos effectus † constitutio hæc, an 27
correctoria, vel limitatoria. Qua in re dicendum vi-
detur, pro ea parte, quæ corrigit, etiam quoad effectus
iudicandam esse correctoriam: pro ea verò parte, quæ
limitat, esse limitatoriam. quemadmodum inquit in
in simili glos. l. venia. C. de in ius vocan. quam multis
comprobaui in commen. de recup. poss. remed. 1. num.
33. Verius tamen opinor, ratione maioris participatio
nis constitutionẽ hanc limitatoriam cẽseri. arg. l. quẽ-
ritur. de statu hom. qua interrogatus respondit Cr-
consi. 273. nume. 2. † sententiam interlocutoriam dici, 28
quæ magis de natura interlocutoriæ, quam diffiniti-
uæ participat. Constitutionem nostram de natura di-
spositionis limitatoriæ magis participare, quam de
correctoria, vel ex eo constat, quod plus præter regu-
las iuris communis, quàm contra disposuit. Nam A-
driani edictum solum quoad captiosas quasdam so-
lennitates correxit, cum tamen illud secutum sit, quo-
ad fauorem missionis in possessionem, vt scilicet te-
statorum voluntates quamprimum effectum sortian-
tur. Deuiat etiam à regulis communibus hæc con-
stitutio, cum fauore missionis in possessionem, velit
Iusti-

Iustinianus sententiam missionis, ferri ex sola ipsa pri
ma testamenti facie. Demum præter communes iuris
regulas appellationem ab missionis sententia reijcit.
Præterea esse iudicandam constitutionem hanc limi-
tatoriam, potius, quam correctoriam, vel ex eo de-
29 monstratur, quod † actus mixtus à suo potentiori no-
men sumit. d. l. quæritur. de statu hom. l. jun repetenda.
ad fin. ff. de testib. quorum argumento respondit Si-
30 gnorolus consi. 48. colum. vlt. versi. præterea † hæredi-
tatis petitionem. realem actionem dici, sumpto nomi-
ne à re, vt à potentiori. idem Sign. consil. 119. nu. 19. con-
31 suluit, † Bannitũ relegati nomen assumere, vt potent i-
32 us, quàm deportati. ita † res temporalis ecclesiasticæ
iunctæ, ecclesiasticæ vt nomen à potentiori retinẽs, iu-
dicatur, quemadmodum respondit Craue. consil. 279.
col. pen. & alia permulta his similia sunt apud Dec. in
l. rogasti. §. si tibi. num. 6. si certum peta. & consi. 213. nu.
3. & consi. 352. num. 5. Gomes. Inst. de actio. in princ. nu.
41. & in §. quædam. num. 4. Inst. eo. Alcia. in l. 2. in prin.
num. 42. de verbo. obligat. & Graue. rubr. de legatis 1.
33 nume. 150. cùm ergo potentior sit causa † limitatoria
ipsa correctoria, ab illa nomen constitutio hæc sume-
re debet. esse potentiorem ex eo patet, quod videmus
34 in † limitatorijs dispositionem ipsam paulò latius se
extendere, quàm in correctorijs. siquidem in limita-
torijs licita est extensio ex rationis identitate, vt scri-
bit Iason. in l. si constante. 73. ff. solut. matr. & egregiè
Gammarus tract. extẽsionum. nu. 93. vel saltẽ extensio
conceditur ex maioritate rationis, vt docuit Crotus
35 in d. l. si constante. nume. 62. & tamen † in correctorijs
etiam ex maioritate rationis extensio non cõceditur.
* ita * communem esse Dd. sententiam testantur Ias. in
auth. quas actiones. nu. 21. C. de sacrosanct. eccle. Paris. cõsi.
16. nu. 18. lib. 3. & Soc. Iun. consi. 131. nu. 10. lib. 1.

Præterea, legem limitatoriam esse correctoria po-
tentiorem, vel ex eo constat, quod in lege correctoria
36 † casus, qui corrigitur, non continebatur ex mente in
ipsa lege correcta, cùm tamen in lege limitatoria di-
uersum sit: quia verè in lege illa limitata hinc limi-
tans ex mente comprehensa erat, atque ita duplici
vinculo firmatur, lege scilicet antiqua & noua: ita
egregiè scriptum reliquit Gammarus. d. tract. extens.
nu. 88. Est ergo quod concludamus hanc Iustiniani cõ-
stitutionẽ, quoad effectus, esse iudicandam iuris com-
munis limitatoriam.

37 QVAERO tertiò, an † constitutio hæc iudican-
da sit odiosa, vel potius fauorabilis? Dicendum vide-
batur odiosam esse, quia siue eam correctoriam iuris
communis siue limitatoriam dicimus, semper à iure
38 communi recedimus. & † omnis recessus à communi-
bus iuris regulis odiosus iudicatur, quemadmodum
affirmarunt Abbas in c. quia. 3. notab. de priuil. Corne-
us consi. 89. nu. 7. lib. 3. & consi. 271. num. 12. lib. 4. & alios
recensẽt Tiraq. tract. de retract. consang. in præf. nu. 62.

Cæterum, cõtrarium verius est, esse fauorabilem.
quod probarũt Decius hic. nu. 39. ver. solus Andr. Cur.
Iun. nu. 15. Mantua in l. lect. nu. 153. & apertius Zuch. nu.
60. ad fi. nu. 187. nu. 199. ver. secũdo, p opiniõe mea & nu.
251. versi. ꝑterea. nã fauet testamẽtis vt quamprimũ ex-
39 ecutiõi † mittatur, id quod publicè interest. l. vel necare.
ff. quemad. testa. aper. & ad iudicãdam dispositionẽ
odiosam, vel fauorabilem inspicitur ad cuius princi-
pale commodum est inducta, quemadmodum scripsi
in commen. de recup. possess. 1. rem. nu. 28. erit ergo fa-
uorabilis, cum principaliter sit promulgata testamẽ-
torum fauore. Nec aduersatur, quod diximus esse cor
rectoriam. quia etsi correctoria est, fauorabilis tamen
est, tum quia testamentis (vt diximus) fauet, tum eti-
am quia pristinam libertatem nõ soluendi vicesimam
40 restituit: & cum ad ius antiquum commune † reuerti
* mur, fauorabilem esse dispositionẽ affirmãt * omnes
in l. si vnus. §. pactus ne peteret. ibi Ias. nu. 6. de pact. &
Crot. d. l. si cõstante. 1. lect. nu. 47. & in repet. nu. 87. fol.
matr. Gammarus d. tract. extensionum. nu. 137.

QVAERO quartò an constitutio † hæc extendi 41
possit ad alios casus, in ea expresse non comprehẽsos?
Qua in re, dicendum est, extendi posse id quod sense-
runt hic Alex. num. 22. & Zuchar. num. 49. Primò, quia
si dispositio hæc, quoad sui effectus, (vt iam diximus)
limitatoria iudicanda est, extẽdi iure potest: ita Cam-
marus tract. extensionum. num. 93. 95. Idem pariter di-
cendum est, si dicimus esse correctoriam, cùm correc-
tio fauorabilis hæc sit, quippè quod (vt diximus su-
periore quæstione) ad ius commune antiquum nos
reducit. at vbi dispositio correctoria fauorabilis est
extensio conceditur: ita sensit hic Zuchar. nu. 52. Alex.
consil. 190. num. 19. lib. 2. & consil. 34. num. 9. lib. 5. Iason.
in authen. quas actiones. num. 24. C. de sacrosan. eccles.
Ripa in l. si constante. numer. 71. solu. matrim. & ibi
Crot. l. lect. num. 47. & in repet. num. 87. & confert gl.
d. l. si vnus. §. pactum. de pact. quam suprà retuli.

QVAERO quintò, qua † ratione sit edita hæc cõ- 42
stitutio? Dd. nostri ex professo quæstionem hanc non
explanarunt, sed per transennam veluti eam attige-
runt. Vna videtur ratio, quam visus est considerare
† Zuchar. hic num. 187. versic. secundò respondeo. nam 43
ex quo hæres tenetur ad onera hæreditaria, æquum
etiam videtur, quod quàmprimum in possessionem
mittatur. argu. l. manifestissimi. §. cum in secunda. ibi,
vbi enim periculum. C. de furtis. Verùm non placet
hæc ratio, siquidem non tenetur hæres ad æs alienum
ante aditam hæreditatem, apprehensamq; rerum hæ-
reditariarum possessionem. non ergo conceditur mis-
sio eam ob necessitatem, quæ adhuc non instat. Altera
est † ratio, quam considerat hic Curt. Iun. nume. 64. 44
nempè constitutum ita esse, vt quamprimum testato-
rum voluntates, quod publicè interest, exequantur. l.
vel necare. ff. quemad. testa. aper. quam quidem ratio-
nem probabilem opinor. Nec illud aduersatur quod
objicit hic Zuchar. num. 177. versic. tertiò respondeo.
publicè quidem interesse, testamenta executionem
consequi debere, non tamen ex hoc inferri, quòd pu-
blicè interfit ex hoc edicto hæredem esse in posses-
sionem mittendum: quoniam alio remedio succurri, po-
tuit. Hinc (ait Zuchardus) videmus testamenta non
habere paratam executionem ad legatariorum fauo-
rem. non inquam hæc aduersantur, quandoquidem,
non alia faciliori via exequi testamenta possunt: & ra
tio hæc publicæ vtilitatis ita consideratur in casu d. l.
vel necare. in quo facilè est dicere, alia via esse succur-
sum, quòd autẽ de legatis scribit Zuch. ad rem non est,
cum is de manu hæredis consequi illa debeat: & testa-
tor secundum legis constitutionem disponere voluit,
iuxta l. hæredes mei. §. cum ita. ad Trebel.

QVAERO sextò, in † quibus differat huius con- 45
stitutionis remedium à beneficio interdicti, Quorum
bonorum? Bart. hic nu. 5. post glo. scriptum reliquit, in
multis differre. nam (vt inquit hic Castren. num. 14.)
sunt duo excedẽtia & excessa: quia vnum pinguius al-
tero, & econtra prouidet. Prima itaque est differẽtia,
ex Oldradi sententia, quia remedium ex † constituti- 46
one nostra iuris ciuilis est, & ob id 'generale est, quo-
ad omnes successores: Sed interdictum, Quorum bo-
norum, est iuris Prætorij, ob id succedentibus de iure
Prætorio tantum conceditur, hanc differentiam pro-
bauit & Zuchardus hic nu. 431. Verùm Barto. hic nu. 5.
vers. prima differentia. & Ripa rub. ff. quorum bono-
rum. nu. 2. vers. prima est. dissentiunt, quoniam & in-
terdictum, quorum bonorum, vtile cõceditur & suc-
cessoribus iuris ciuilis, quemadmodum admonui su-
prà in 1. remedio ex interdicto illo, quorũ bonorum,
q. 4. Sed forte Oldradus non de vtili, sed de directo &
rectè, intellexit.

Secunda adferri solet differentia, quòd † remedi- 47
um hoc perpetuum est, vt infrà q. 93. dicemus. Illud ve
rò ex interdicto, quorum bonorum, temporale. Bart.
tamen hic num. 5. hanc reijcit, & illum secutus est Ri-
pa. d. rubr. ff. quor. bonor. nu. 2. versi. secunda differen-

Universidad de Sevilla Biblioteca

tia. quia imò & illud remedium, quorum bonorum, est perpetuum cùm rei persecutorium sit, quemadmodum explicaui suprà in 1.remedio, ex eo interdicto, quorum bonorum q.21.

Tertia differentia solet assignari, quòd interdictũ, quorum bonorum, non datur contra possidentem titulo pro hærede, vel pro possessore.§. sequens.Inst.de
48 interdict.& exposui suprà.rem.1.q.13.† Remedium verò ex hac constitutione nostra contra his titulis possidentes conceditur: ita docuit Bar.hic nu.5.vers.est & alia.& cum Bart.sensit Mantua hic in 1.lectura.nu.185. Ripa.d.rub.ff.quor.bonor.nu.2.vers.tertia differentia. Verum Sapia hic nu.7.scriptum reliquit, hanc esse leuem differentiam, si probetur opinio Azonis, qui voluit hunc esse legitimum contradictorem, & ob id posse hanc missionem impedire. cuius tamen rei veritas pendet ab his quæ dicemus infrà quæstione 67.68. vbi agemus, an legitimi contradictores ij sunt.

Quarta differentia est, quia huius cõstitutionis nos-
49 træ † remedium conceditur etiam nemine possidente: ita Bar.hic nu.5.diuersum est in eo interdicto, quorum bonorum. quam differentiam probauit & Iason hic nu.28.vers.nam remedium. Mãtua in 1.lect.nu.198. & Rip.rub.ff.quo.bono.nu.2.vers. quinta differentia.

Ea est ratio inquit Ripa, & ante eum Iason in interdicto, quorum bonorum, quia interdictum dicitur inter duos dictum.§.quædam.Insti.de interdi. non ergo competit, nisi altero possidente. quæ ratio vera nõ videtur, si illa, quæ verior creditur, opinio Dd.vera est, quòd interdictum ex eo sit dictum, id est, interim dictum.sed de his iam suis locis diximus.

Quinta consideratur differẽtia, quia in interdicto, quorum bonorum, petens missionem, probare debet testibus se esse talem, qui succedere possit de iure Prætorio: & tamen in remedio ex hac † constitutione no-
50 stra sufficit: ostendere testamentum, in quo hæres scriptus sit: ita Bar.hic.nu.15.Castren.hic nu.14. vers.ecõuersò, Sapia nu.7.versic. secundò est. Mantua in 1.lect. nu.197.& Ripa d.rub.ff.quor.bonor.nu.2.vers.Quarta differentia.

Sexta solet assignari differentia, quia in eo interdicto, quorum bonorum, datur libellus, quemadmodũ explicauimus suprà in 1.rem.q.22. & tamen in hoc ex
51 † constitutione nostra non requiritur, vt infrà q.57.dicemus. Hanc differentiam probarunt Bar.hic.num.15. Iaſ.nu.28.vers.primò. Castren.nu.14. in fin. & Ripa d. rub.ff.quo.bon.nu.2.vers.sexta differẽtia. Verum Sapia hic nu.7.ad fi.dissentit, quia & in casu nostræ constitutionis libellus offerendus est, cùm de cõtradictore apparet.qua de re, suo loco dicemus.

Septima est, quia in eo remedio ex interdicto, quorum bonorum, opus est, quòd petens probet saltem summatim, se esse hæredẽ, quemadmodum diximus suprà rem.1.q.24. In huius verò constitutionis nostræ remedio sufficit ostendere testamentum, etiam si non docet, se hæredem esse: ita Bar.hic num.5.vers.item est alia differentia.secundum glossam.

Octaua adfertur differẽtia, quia ex illo interdicto, quorum bonorum, missus in possessionem, possessor
52 efficitur, cùm tamen in casu constitutionis † nostræ nõ efficiatur: ita antiqui aliqui dicebant. Verùm glossa & Bar.hic nu.5.in fine, differentiam hanc reijciunt, & rectè: fit quidem & in hoc remedio hæres in possessionem missus, possessor constituitur quòd satis clarè probãt verba textus, ibi, & ei possessio acquiritur, qui potiora iura habet.

Nona est differentia, quia in interdicto, quorũ bonorum, coadiuuari potest veritas alijs extrinsecis probationibus.l.si vnus, vbi Bart.C. de testa. in casu verò
53 † constitutionis nostræ, si testamentum est vitiatum, non cõceditur hæredi alijs extrinsecis probationibus illud adiuuare, atque comprobare vt inquit Bart.hic. nu.3.vers.oppono, dicitur. Hanc differentiam probauit idem Bar.hic nu.15.vers.& etiã quædam.& clarius Castren.nu.14.vers.item in illo.Iaſ.nu.28.versic.septimam.& Ripa in rub.ff.quor.bono.nu.2.vers.septima differẽtia. Verùm Cur.Iun.hic.nu.17. mouet difficultatem, quam postmodum dissoluit. de illius veritate dicemus infrà in q. vbi agemus quando vitium testamenti visibile impediat missionem hanc.

Decima est differentia, quia interdictum, quorum, bon.conceditur venientibus ab intestato, vt iam dixi mus suprà rem.1.& tamen † beneficium constitutionis 54
nostræ solùm habenti testamẽtum tribuitur.quòd infrà q.9.latius explicabimus. Hanc differẽtiam probarunt hic Castren.nu.14.Iaſ.nu.28.vers.octauam.& Ripa rub.ff.quor.bono.nu.2.ad fi.

Vndecima consideratur differentia, quia in interdicto, quorum bonorum, conceditur etiam pro rebus, quæ erant in bonis defuncti, etiam si ab eo nõ possiderentur suæ mortis tempore: ita Bar.l.1.in fi.C.quo.bono.& explicaui suprà rem.1.q.19.Sed in † beneficio hu- 55
ius constitutionis nostræ requiruntur quòd bona fuerint à testatore suæ mortis tempore possessa.id quod infrà quæst.45. explicabimus. hanc differentiam probauit Curt.Iun.hic nu.19. post Ang.Aret.in §.quadrupli.nu.9.Inst.de actio.

QVAERO septimò, quæ † concurrere debent, vt 56
huic beneficio atq; remedio locus sit? Dd.hic inter cæteros Sebastianus Sapia nu.8.varia ac multa concurrere debere scribunt.

Primò quòd is, qui se in possessionẽ mitti postulat, hæres sit in testamẽto scriptus. quod satis probãt illa verba textus, ibi, scriptus, &c.an autem succedenti ab intestato beneficiũ hoc cõcedatur, dicemus infrà q.19.

Secundo, quòd testamentum, in quo hæc hæredis institutio scripta est, iudici pſentetur. ex illis verbis, ibi, competenti iudici testamentum ostenderit.qua de re infrà q.52.agemus.& scribit hic Zuch.nu.87.

Tertiò concurrere debet, quòd testamentum cancellatum vel in aliqua sui parte abolitũ non sit. vt clara sunt verba ipsius constitutionis, & fusius explicabimus infrà q.84.

Quartò requiritur quòd bona, in quibus missio in possessionem petitur, sint ex bonis possessis à testatore tempore eius mortis: vt ostendunt huius constitutionis verba, ibi, mittatur quidem in possessionẽ earum rerum quæ testatoris mortis tempore fuerunt quod infrà.q.45.enucleabimus.

Quintò opus est, quòd missio hæc, in actus, missio in possessionem facta, scribatur ex verbis illis constitutionis nostræ, ibi, & eam testificatione publicarum personarum accipiat.quæ sanè verba, cùm alium sensum respicere possint, infrà q.vlt. paulò fusius explanabimus.

Sextò requiritur, quòd alius legitimè non possideat, quia tunc missio hæc in possessionem impediretur, quemadmodum probant verba illa constitutionis nostræ, ibi, non autem legitimo modo ab alio detinentur.

Septimò concurrere debet, vt hic hæres, qui se in possessionem mitti postulat, non possideat, vel possederit: quia tunc non adipiscendæ, sed vel retinẽdę, vel recuperandæ possessionis remedium concederetur, quod suis locis iam non semel explicauimus.& respõdit Corne.consi.103.nu.5. ad fi.lib.2.

Octauò requiritur, quod iudex coram quo missio hæc in possessionem petitur, sit competens, vt probat textus, ibi, competenti iudici.qua de re latè infrà.q.52. disseremus.

Nonò requiritur citatio & libellus, id quod an verum sit, dicemus infrà q.56.57.

Decimò mortem testatoris hæres probare debet, vt fusius de veritate disputabimus infrà.q.77. Alia his addi possent, quæ cum suis sedibus tractanda sint, superuacaneum, fore existimaui illa huc adferre.

QVAERO octauò, an huius † cõstitutionis bene- 57
ficium atque remedium ita hæredi fœminæ, vt masculo

concedatur? Qua in re dicendum videbatur, locum non habere, idq; ea ratione, quia hæc constitutio loquitur per genus masculinum, quod fœmininũm hoc in casu continere non videtur, cum stricta videatur hic sumenda interpretatio, iuxta ea quæ scribit Alex. in l.Gallus.in princ. nu.10.de lib. & posth. qui inquit, in materia correctoria, atque ita strictè interpretanda, masculinum nõ concipere fœmininum. Cum Alexandro idem censuit Deci.in l.2.nu.111. de reg.iur.& consi. 663.num.5.post Ioan.de Ana.Corneum & alios. Com-
58 probari hoc videtur ex illis verbis, † si qs institutus, in textu nostro positis, nam dum non subiunxit, institutáve, non videtur voluisse comprehendere fœminam institutam ex l.si quis necandi.C.ad l.Corne. ficar.ibi. aggressus, aggressáve. nam ibi subiungendo illud verbum, aggressáve, significare voluit, quod nisi verbum illud adscriptum fuisset, illa fœmina non intelligeretur in ea dispositione comprehensa, quẽ textum perpendit hic Zuch.nu.49.vers.in contrarium.post Salic. in d.l.si quis necandi.

Cæterum contraria sententia verior est, nempè remedium hoc & fœmininis hæredibus institutis, concessum esse.quam quidem opinionem in specie probauit hic Zuch.nu.49.& 59.ad fin. & verè ea ratione pro-
59 batur, quòd regulariter † masculinum continet fœminum.l.1. & l. pronunciatio.de verb. signif. quæ quidem regula etiam in pœnalibus atque odiosis dispositionibus procedit, quemadmodum affirmarunt multi à nobis relati in commen.de recup. possess.rem.9.q.1. quo loci vnà cum multis probaui dispositionem illam pœnalem.l.si quis in tantam.C.vnde vi.etiam fœminas comprehẽdere. Huc spectat quòd scriptum reliquerunt multi relati à Zuch.hic.nu.52.

Quid ergo hic dicendum? vbi constitutio hæc fauorabilis est, & extendibilis, vt suis locis iam demonstrauimus.

His accedit, quod illa ratio, qua masculo hæredi scripto tributum est remedium hoc, nempè, vt quam-
60 primum testatoris voluntas exequatur, militat & in fœmina hærede instituta: quo fit, vt constitutio † etiam correctoria ad eum casum extendatur, qui potest sublata & impropria significatiõe casus expressi, cùm in vtroq; adest eadem ratio ita censuit gl.in aut.minoris.in verbo, à curatione C. qui tuto.dari poſſ.Tiraq. in repe.l.si vnquam. in verbo, donatione largitus.nu.
61 145.C.de reuoc.dona.Sed † fœmininum cõtinetur sub masculino saltem ex lata & impropria significatione, quemadmodum omnes scribunt in l.si quis id quod. de iurisd.omn.iud.ita in simili casu argumentatur Tiraq.tract.de retract.consang.§.1.gl.9.nu.221.

Non aduersantur, nunc adducta in contrariũ, quoniam respondeo. Ad primum dicendum est, veriorem esse sententiam, in correctorijs atq; in his, quæ strictè interpretationis sunt, fœmininum contineri sub masculino : ita enim affirmarunt Gomes. in l. Gallus. in prin.& ibi Iaſ.1.lectura.nu.8.& in repe.nu.6. etsi ambigit.de lib.& posthu. & ibidem clarius hanc probauit Garzia nu.43.& Galliaul. nu.33.idem docuit Iaſ.in l.si quis.id quod. nu.10.de iurisd. omn.iud. quos secutus est Zuch.hic nu.58.quibus accedunt Iaſ.consil.140.col. 2.vers. similiter & fortius. lib.2.& alij permulti, quos recenset Tiraq.de retract.consang.§.1.gl.9.nu.221. Non
62 pariter aduersatur † d.l.si quis necandi.C.ad l.Cornel.de sicar.quia rectè respondet Zucha. hic.nume.49. versic.ideò dic.ibi textũ expressam differentiam constituisse inter masculum & fœminã, quo fit, vt ob ex-
63 pressam differentiam, † masculinum non porrigitur ad fœmininũ: cùm expressum faciat cessare tacitum.l. si ita.de lib.& posth.atq; ita intellexerunt Bald. in l.in multis.ad fin.de statu homi. Curt.Sen.consi.52.colum. 4.vers.septimò limita.Iaſ.in l.si quis id quod.nu.13.de iurisd.omn.iud.& in l.tres fratres.nu.13.ff.de pac.Dec. l.2.nu.101.de regu.iuris.& Pariſ.consi. 49.num.36.lib.3. Quæ quidem ratio in casu cõstitutionis nostræ cessat, cùm simpliciter prolatum sit masculinum, quod fœmininum continet.

QVAERO nonò, an remedium hoc † concedatur hæredi ab intestato succedenti? Et non concedi omnes fere iuris nostri interpretes affirmarunt: vt Spec.tit.de testam.§.sequitur.nu.30. vers.quid de succedente ab intestato.& ibidem Io.And. ac Bal.in additio. Cynus hic col.4.in 3.& 4.q.Ray.Foroiul.& Alber. nu.12.vers.sed nunquid. Io.Fab.col.1.vers.sed hæres ab intestato. Fulgo.col.antepe.vers.in eadem. Castr.col.5. q.3.nu.14. Corn.nu.24. Alex.nu.22. Iaſ.nu.23. latè Iacob. à S.Georgio.num.35.Dec.nu.39.versic.alia quæstio.qui * communem testatur. Cur.Iun.nu.86. idem affirmarunt Calder.consil.36.tit.de testa. Pract. Papien.in forma libelli, quo petitur hæreditas ex testamẽto, in verbo, in omnibus eius bonis.colu.1.vers. quæritur insuper. Ang. Are.§.quadrupli.nu.13. Inst. de actio. Bertran. consil.99.col.1.lib.4.qui communem esse testatur. Gozad.consil.21.nu.30.& consil.50.nu.25. Bellonus consi.35. nu.1.& Craue.cõsi.173.nu.10. hos refert & sequitur Tiraq.tract.le mort saisit le vif.par.2. declar.7.nu.13. quibus accedunt Sapia hic nu.6.& Zuch.nu.354. Pariſ.cõsil.60.nu.1.lib.1. Alcia.respo.417.nu.2. & Rolan.consi.1. nu.5.lib.1.& Bero.in consil.67.nu.54.lib.1. Horum sententia verè probatur ea ratione, qua Cynus, Specu.& Alex. vsi sunt: nempè remedium hoc concedi hæredi scripto, qui testamẽtum ostendit, vt rubricæ & textus verba ostendunt. quæ quidem scriptura requiritur, quo notorium sit, illum petentem hæredem factum esse, at ab intestato † succedens hæres scriptus dici nõ 65
potest, nec notoriè constare potest, se hæredẽ esse, cùm testes sint examinandi, partes audiendæ, & reliqua iudicialiter tractanda. non ergo illi, vt scripto hæredi, concedi debet hoc beneficium. licet enim vterque hæres sit, differunt tamen in modo consequendi hæreditatis possessionem.

Hinc ex hac nostra constitutione docuit Bal. in l. generali.nu.2.C.de sacrosa.eccles. quod licet quælibet vltima † volũtas etiam sine scriptura iure valeat, quò 66
ad essentiam, differunt tamen quò ad executionem, illa est ratio (inquit Baldus) quia scriptura, non autem sola testium adhibitio, notorium inducit. Simile est quod docuit Bar.in l.creditor nu.26.vers.prædicta intelligo.C.de pig. Nec aduersatur responsio illa, quam hic retulit Alex.quod imò mirum videri non debet, si remedium hoc etiam non scripto † hæredi cõceditur: 67
quoniam videmus & instituto in testamẽto nuncupatiuo concedi, vt infrà dicemus.q.13. & tamen nõ dicitur is propriè hæres scriptus: non inquam aduersatur hæc consideratio, siquidem hæres in illo testamento nuncupatiuo ob cõfectam scripturam notoriam probationem ita obtinet. vt institutus in testamento propriè in scriptis celebrato, quemadmodũ fusius suo loco explicabimus. Secunda ratione adductus est in hãc sententiam Alex. quòd constitutio hæc à iure exorbitans loquitur in voluntate testatoris expressa, non ergo locum habere potest in tacita hoc est in successione ab intestato, cùm illa † minus potens sit.l.precibus.C. 68
de impu.& alijs subst.l.vlt.C.de inst.& subst.d.si pater. de test. imo & latè scripsit scripsit Tiraq. tract.le mort saisit le vif.par.2.decl.10.nu.15. Verũ vt ingenuè dicam quid de hac Alexandri ratione sentio, non multũ placet, siquidem, si vera esset, nec remedium hoc concederetur hæredib. illis qui ex tacita vulgari, vel pupillari vel ex iure accrescẽdi succedunt: qui quidẽ omnes tacitam tantum habent testatoris voluntatem, & tamen verè eis hoc remedium conceditur, quemadmodum suis locis infra demonstrabimus. Tertiò motus est ea ratione Fulg. quòd lex plus † faueat causæ testa- 69
ti quam intestati.l. vel necare.ff. quemad.testa.aper.& l.quandiu.de acq.hære.& l.1.C.de sacrosa.eccle.non ergo mirum: si scriptus hæres consequitur huius nostræ cõstitutionis beneficiũ, quod nõ tribuitur successori ab intestato. Verùm tamen haud mihi satis placet hæc

Fulgo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Fulgosij consideratio, cùm lex suo tempore æquè faueat successori ab intestato, vt ex testamento, cùm scilicet vno cessante alter succedit, non enim potest hic tempore considerari aliquis concursus, quia, cùm adest causa testati, cessat causa intestati, & is qui † ab intestato succedit, ita voluntate testatoris succedit, vt succedens ex testamento. l. conficiuntur. in prin. de iure codic. in hoc solum differunt, quòd ex testamento succedens, paratam habet probationem, qua se hæredem demonstrat: quæ tamen in succedente ab intestato deficit.

Aduersus hanc veram & magis receptam sententiam senserunt Gomes. consil. 43. in quæstione Franciſci, ad fin. & Fulgo. in l. ſi docueris. 1. nota. C. ad l. Corn. de falſis: quos recenſet Tiraq. ſi. tract. le mort ſaiſit le vif. par. 2. decl. 7. nu. 14. qui eiuſdem opinionis recenſet Baldum, qui hac in ſpecie non loquitur.

Horum opinio firmari videtur. primo ex doctrina
71 † gloſſæ in l. 1. in verbo, liberos. C. de his q ante apert. tab. dum conſtitutionem illam loquentem de hæreditate delata ex teſtamẽto, extendit ad delatam ab intestato. ita etiam alio ſimili in caſu inquit glo. in l. emancipata. C. qui admitti. quam eſſe * communiter receptam affirmauit hic Alex. n. 22. ita ergo in caſu noſtro dicendum videbatur. Sed huic rationi rectè ſatisfacit hic Alex. & cum eo Iacobinus nu. 44. diuerſam admodum eſſe ratione caſus d. gl. l. 1. C. de his, qui ante aper. tab. à caſu noſtro. ſiquidem ibi, ille, ad quem delatæ hæreditatis ab intestato tranſmiſſio fieri debebat, niſi eam fuiſſet per ſucceſſionẽ intestati conſecutus, omninò erat excluſus: nam illius cohæredes in totũ ſaltem per ius accreſcẽdi ſucceſſiſſent. ſed ia caſu noſtro diuerſum eſt, quia etſi de caſu ad caſum extenſio nõ fit, non tamen ſuccedens ab intestato, eſt omninò deſtitutus: nam, ſi non habet hoc remedium, habet nihilominus, vel petitionem hæreditatis, vel interdictum, quorum bonorum.

Secundo adduci ſolet. l. 1. vbi glo. in verbo, ſcripto. C. quor. bonor. quæ ſanè gloſſa, & cum ea cæteri, affirmauit, illud interdictum, quorũ bonorum, etiam venienti ab intestato concedi. Sed ſatisfacere poſſumus, in illo interdicto ſcripturam non conſiderari, vt hic: nam eo in caſu lex proceſſit vlterius diſponendo. id, quod ſuo loco in 1. rem. ſuprà explanauimus.

Tertiò confert illa ratio, quam hic Bal. nu. 40. viſus eſt conſiderare: quod æquum ita videatur, vt huic ab intestato ſuccedenti cõcedatur hoc beneficium, vt
72 illi, qui ex teſtamento ſuccedit: cùm † ſuccedens ab intestato tacitam defuncti voluntatem habeat. l. conficiuntur. l. ſi quis cum nullum. ff. de iure cod. quæ ſanè tacita voluntas ſumpta dicitur, vt egregiè tradit Curt. Iun. conſ. 4. nu. 15. vbi. nu. 17. ſubijcit ob id diſpoſitionem ſtrictè interpretandam, quæ in expreſſa voluntate loquitur, locum habere etiam in hac præſumpta. quantò fortius, vbi diſpoſitio latæ interpretationis
73 eſt. Hoc nititur cõfirmare Alex. hic, quia videmus † ob æquitatem iura à regulis iuris communis exorbitantia, ob publicam tamẽ cauſam aliquam ſancita, ex rationis idẽtitate ad alios caſus extẽdi: quemadmodum poſt multos ſuprà q. 4. oſtendimus. Sed publicus verſatur fauor in exequẽdis defunctorum voluntatibus tam expreſſis, quàm tacitis d. l. vel necare. iuncta. d. l. conficiuntur. ergo hęc conſtitutio quæ loquitur in teſtamẽtaria diſpoſitione, locum etiam obtinere debet in ſucceſſione ab intestato. Nec ad rem conferre videtur, quod ait Calderin. d. conſi. 36. quẽ ſecutus eſt Crau. d. conſi. 173. num. 10. in beneficijs extraordinarijs ex rationis paritate extenſionem de caſu ad caſum non concedi, quoniam contrarium (vt dixi) verius eſt. Verùm nullius eſt ponderis, ſi rectè perpendatur hæc argumentatio: nam etſi hic ab intestato ſuccedens habet tacitam defuncti voluntatem, nõ tamen (vt iam diximus) habet ſcripturam, qua notoriè cõſtare poſſit hæredem eſſe, & ob id fore hanc miſſionẽ concedendam. Quocircà falſum eſt quod dicebat Alex. in illa ſua cõfirmatione, ſparem ſcilicet eſſe vtriuſq; caſus rationẽ, nec enim dari paritas poteſt ceſſante ſcriptura in caſu ſucceſſionis ab intestato. Præterea illa diſpoſitio † l. 74 conficiuntur. ſolùm procedit in primo gradu ſuccedentium ab intestato, vt inquit glo. l. non iuſtam. C. ad Trebel. quam probauit Saluſt. de Peruſio. in ſubſcrip. ad Soc. Sen. conſi. 152. in ſubſcriptione 1. lib. 1. & hic non eſt caſus noſter, ſed ſubſequentis quæſtionis. Vera itaque eſt communis Dd. ſententia.

QVAERO decimò, an filio † ſuccedenti patri ab 75 intestato concedatur hoc remedium? Et non concedi affirmaſſe videtur Bal. in c. 1. nu. 1. de contro. inter maſculum & fœmi. quẽ ita intellexit hic Curt. Iun. nu. 86. cuius verba ad literam tacito auctore tranſcripſit Sapia hic num. 11. etſi (vt mox ſubijciam) ipſi diſſentiunt. Cum Baldo ſenſit Emanuel Coſta. in commenta. ad l. Gallus. §. & quid ſi tãtum. par. 1. nu. 49. de lib. & poſth. Baldũ quoq; ſecutus eſt Barba. in rubr. C. qui adm. nu. 40. etſi mihi ſemper viſum ſit, Baldum velle huic filio concedi officium iudicis, non autem huius conſtitutionis remedium. Ea ratione adducitur Baldus, quod ſi † filius eſt, hæres eſt, vt inquit Diuus Paulus ad Ga- 76 lat. c. 4. cuius meminit Glo. in l. neceſſarijs. in verbo, teneantur. ff. de acq. hære. in l. 1. C. ſi minor ſe ab hæredi. ſuſtine. & gl. in §. vt autem. in verbo, parentes, in auth. vt ij, qui obligat. perhib. res mino. quam poſteriorem gloſſam ſingularẽ dixit Baldus, in l. apud hoſtes. col. vlt. C. de ſuis & legit. idem Bal. in c. 1. col. 1. an agna. vel filius. alios recẽſet Tiraq. quem mox referam, & idem ſenſuit Ripa in l. quod te. nu. 58. ff. ſi certum peta. Si ita filius ſuus hæres eſt, ſequitur, quod illa † ſuitas idem 77 operatur, quod tabulæ teſtamenti. l. ex facto. ibi, quid enim intereſt, de vulga. & pupilla. ſubſtitut. Præterea & ſecundò (inquit Baldus) filius † ad poſſeſſionem ve- 78 nit magis cõtinuatiuè, quàm noua acquiſitione. §. ſui. Inſt. de hære. qualit. & diff. & l. cùm hæredes. ff. de acq. poſſ. fingitur enim poſſeſſio hæc antiqua, & eadem cũ illa patris, ob eandẽ qualitatẽ. l. cùm miles. ff. ex quib. cauſ. maio. Confirmatur tertiò ex doctrina Baldi in l. 3. in fine. C. de inoff. teſtamen. dum docuit, † remedium 79 huius noſtræ conſtitutionis concedi filio præterito in teſtamento matris ignorantis illum filium, eò quòd inſtitutus præſumitur, & per conſequens ſcriptus atq; vocatus. & cum Baldo magis * cõmunis eſt Dd. opi- * nio. ita hoc caſu dicẽdum videtur. Verum ab hac ſententia Baldi diſſentiunt. Curt. Iun. & Sapia hic. ille nu. 68. iſte num. 11. quorum ratio ſatis efficax eſt, dum poſt Caſtr. & alios dicunt, hunc filiũ, etſi re ipſa hæredem, non poſſe tamen oſtendere teſtamẽti ſcripturam, qua notoriè conſtet, ſe heredm, quemadmodum conſtitutio hæc requirit. Qua ratione euitare poſſunt contrariæ Baldi & aliorum argumẽtationes. Nam illa prima non eſt omninò vera, quia hodie non ſequitur, eſt filius, ergo hæres, quemadmodum dicebat illa gloſſa l. ne 80 ceſſarijs. ff. de acq. hære. illi enim aduerſetur * recepta * magis Dd. opinio vt ſcripſit Tiraq. tract. le mort ſaiſit le vif. par. 7. declar. 2. nu. 8. ſed ea admiſſa (vtpotè quod parum obſit) non tamen rectè ſequitur † illam ſuita- 81 tem in caſu noſtro idem operari, quòd tabulas teſtamenti d. l. ex facto. nã illud quidẽ eo in caſu procedit, cùm nõ præſumatur pater velle filium excludere, ſed velle ipſum hæredẽ eſſe, vt ibi annotauit Ripa nu. 25. nõ tamen inde ſit quod ita ſtatim cõſequi poſſit hæreditatis poſſeſſionẽ, vt hæres teſtamẽtarius, cùm ſaltẽ examinãdi ſint teſtes, ad probandũ ſe filiũ, quæ res altiorem poſtulat indaginem. Non etiam aduerſatur illud ſecundũ, quod poſſeſſio † hęc in filiũ continuari 82 dicatur: quia reſpõdetur d. l. cùm miles. ſolum procedere, quoad vſucapionẽ implendam, ob quã poſſeſſio defuncti in hæredẽ continuat. l. nunquam. §. vacuum, & l. cœptã. ff. de vſuc. atq; ita poſt alios declarat Tiraq. tract. le mort ſaiſit le vif. in præf. decla. num. 4. qui nu. 5. & 6. ſubiungit, * receptiorem eſſe opinionem Dd.

defun-

defuncti poſſeſſionem ante apprehenſionem nec in hæredem ſuum continuare. Non etiam aduerſatur illud tertium ex doctrina Bald. in l. 3. in fin. C. de inoffic. teſta. quando quidem (ſi vera eſt, cùm dubio non careat) diuerſam habet rationem, vt infrà q. 43. dicemus.
Hæc Curtij & Sapiæ concluſio fortius locum habet
83 † in filia nupta & à ſtatuto excluſa: nam illa nullo modo conſequi poteſt hoc remedium, cum expreſſam teſtatoris voluntatem non habeat, nec etiam tacitam & præſumptam. Siquidem diſpoſitio d. l. conficiuntur. non procedit in filia à ſtatuto excluſa: ita egregiè declarant Alex. conſi. 29. num. 3. lib. 3. Pariſ. conſi. 26. num. 18. & conſi. 89. num. 35. lib. 3. Hinc infertur declaratio ad
84 † ſtatutum Patauinum ſub rub. de citat. & ordine procedendi. c. ſi ad aliquem deuoluta. dum vult tam venientem ab intestato, quam ex teſtamento eſſe mittendum in poſſeſſionem bonorum defuncti, intelligitur de veniẽtibus ab intestato, qui tacitam habent defuncti voluntatem, hoc eſt de ijs qui non excluduntur à ſtatuto, vt in fœminis ſtantibus maſculis, vt diſponit ſtatutum eiuſdem ciuitatis Patauij ſub rub. de ſucceſſio. mulierum. cap. 1.

85 QVAERO vndecimò, † quod ſi examinati ſunt teſtes ſuper ſucceſſione intestati, & ex illis cõſtat huic petenti, ſe mitti in poſſeſſionem, debitam eſſe ſucceſſionem, an illi hoc remedium concedi debeat? Baldus hic nume. 40. non eſt auſus hanc quæſtionem diſſoluere, in eam tamen partem inclinaſſe viſus eſt quod debeat vtile hoc remedium concedi, atque ita Baldum intellexerunt probaruntq; Curt. Iun. & Sapia hic, ille num. 86. iſte nu. 11. verſi. ſecundò limita. Ea ratione mouetur Bal. quia ex his probationibus notorium oriri videtur, quod huic petenti debita ſit hæreditas, ob id miſſio concedenda videtur. l. ſed etſi poſſeſſori. §. vlt. ff. de iureiur. Præterea (inquit Bald.) videtur, quod teſtator hos tacitè honorauerit. d. l. conficiuntur. de iure cod. & glo. d. l. non iuſtam. C. ad Trebel. Rurſus (ait ille) par videtur ratio, ac ſi conditum foret teſtamentum l. vlt. C. ad l. Falcid. Verùm diſſentit in ſpecie Iacobinus nu. 36. qui nu. 40. eiuſdẽ ſententiæ citauit Cyn. Petr. Fulgoſ. Specul. & eundem Baldum. idẽ latius hic docuit Zuch. hic nu. 355. qui ſcribit, Alexandrũ hic nu. 22. & Decium nu. 39. etiã à Bald. receſſiſſe: quamquam non ita in ſpecie loquantur. Hos ego pariter ſequor,
86 cùm verè huius conſtitutionis † beneficium hæredi concedatur, quando in teſtamento ſcriptus hæres eſt. atque ita duo copulatiuè ſunt neceſſaria, ſcriptura, & teſtamentum: licet ergo adſit ſcriptura, non tamen illa cohærere teſtamento, vt dicere poſſimus hæredem eſſe ex teſtamento mittendum in poſſeſſionem. Accedit, quod ſi vera foret hæc Baldi & ſequacium opinio, facilè eſſet dicere, ſuperuacaneum fore priuilegium teſtamento tributum, quod ideo conceditur, quia ita expreſsè teſtatori placuit, & paratam ſine controuerſia probationem habet. Nec aduerſantur rationes Bald. cùm ſatis reſponſum illis videtur ex relatis in duabus præcedentibus quæſtionibus, & illi rationi, qua dictum eſt, notorium ex horum teſtimonio reſultare, non concludit, cùm (vt diximus) teſtamentum, cui ſcriptura & teſtium fides cohærere debet, penitus deficiat.

Extenditur hæc ſententia, vt locum etiam ſibi ven-
87 dicet, quando per confeſſionem de cauſa hac intestati & proximæ ſucceſſioni conſtaret per aduerſarij confeſſionem: nam ex quo deficit teſtamentum, cui confeſſio cohærere debet, huic remedio locus eſſe non poteſt, atq; ita reſponderi poteſt rationi perpenſæ à Bal. hic nu. 40. in fi. qui in ſpecie hac aliter viſus eſt ſentire.

88 QVAERO duodecimò, an hoc † remedium cõcedatur filio non inſtituto à matre, quæ ante iſtius natiuitatem alios filios iam natos hæredes inſtituit, & hoc præterito nato in puerperio deceſſit? Bal. in l. 3. ad fi. C. de inoff. teſta. concedi affirmauit. cum illo ſenſerunt Alex. hic nu. 11. Iaſ. nu. 23. Sapia. nu. 89. & Zuch. nu. 259. & Emanuel Coſta. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. par. 1. num. 51. de lib. & poſthum. qui eiuſdem opinionis recenſet Fulg. in l. ſororì. ff. ſi pars hæred. peta. Eiuſdem ſententiæ addo eundem Fulgo. in l. ſi docueris. 1. notab. C. ad l. Corn. de falſ. Comen. in cõſi. 43. in quæſtione Franciſci in fi. Tiraquellum in tractatu le mort ſaiſit le vif. part. 2. declarat. 7. nume. 14. & Fernandum Vaſquium in repet. d. l. 3. nume. 22. C. de inoff. teſta. Illa
89 eſt præcipua huius ſententiæ ratio, quia hic † filius legis præſumptione inſtitutus cenſetur. d. l. 3. C. de inoff. teſta. quam ſingularem eo loci omnes affirmant: ſi ergo inſtitutus à lege præſumitur iam habet teſtamentum & ſcripturam, nimirum ſi ei beneficium hoc miſſionis in poſſeſſionem concedi debet. Confert ſimile,
90 quoniam ita videmus † patri concedi hoc remedium cum filius in caſtrenſibus inſtitutus repudiat: nam tũc pater ſuccedit ex eo teſtamento, quaſi ab initio hæres ſcriptus ſit, ex l. vlt. §. ſimili modo. C. de bonis quæ libe. Qua de re infrà quęſt. 33. latè agemus. Quocirca non aduerſatur ratio illa, qua Ang. in l. ſororì. ff. ſi pars hęredit. petat. contrariam opinionem probauit, quòd ſcilicet, non habeat hic filius teſtamentum non abolitum, nec cancellatum, vt hæc conſtitutio noſtra requirit: quia imò legis præſumptione habet, nec enim mater hæc dicitur mortua inteſtata etiam, quò ad hunc filium, qui ſe filium probando, & matrem in puerperio mortuam, probare dicitur & ſe hæredem ſcriptum. Atque ita in iudicijs obſeruari ſolet, vt hæc probentur, quemadmodum admonuit Zuch. hic. nu. 259. qui praxim hanc docuit. Declaratur tamen vt locum non habeat hæc Dd. opinio, cum de contraria matris voluntate conſtat, vt ita declarat d. l. 3. laſ. ibi num. 6. verſic. ſecundò limita. qui hanc iuris præſumptionem, quæ in contrarium probationem admittit, eſſe affirmauit.

QVAERO decimotertiò, an † concedatur hoc 91 remedium hæredi inſtituto in teſtamento nuncupatiuo à notario recepto in ſcriptis & pro more redacto? vno ore noſtri ſcribunt concedi: ita glo. hic & cum ea Bart. num. 17. Alex. num. 21. Iaſ. num. 22. Dec. nu. 39. Cur. Iun. num. 64. & Sapia. nu. 82. * communem & veram * teſtatur Zuch. num. 193. & num. 346. Eandem probauit Beroius in conſil. 55. nume. 1. lib. 2. quos ego pariter ſequor, ex textu hoc noſtro, qui hanc miſſionem ea ratione cõcedit, quoniam oſtenditur teſtamentum non abolitum neque cancellatum. Quæ ſanè ratio etiam in caſu iſto locum habet, nam poſteaquam teſtatoris voluntas clara eſt, & de ea conſtat ex ſcriptura, cui plena adhibetur fides, ſequitur, ſcriptum in ea hæredem eſſe in poſſeſſionem mittendum. Nec aduerſatur, quòd ſcribit Zuchar. hic, dum inquit, ex textu noſtro ſumi regulam negatoriam, quòd teſtamento nuncupatiuo non ſit conceſſa hæc miſſio: quia teſtamentum in ſcriptis oſtendi non poteſt, quia etſi hoc non ſit teſtamentum propriè in ſcriptis, eſt tamen tale, vt illi- 92 us † ſcriptura plenam & manifeſtam fidem facere credatur, id, quod ſenſit idem Zuch. hic nume. 193. verſic. nec obſtat.

Secundò cõfert illa ratio, quia † teſtamẽtum nun- 93 cupatiuum ita eſt propriè teſtamentum in ſcriptis. §. 1. Inſt. de teſt. & ſub diffinitione relata ab Vlpiano in l. 1. ff. de teſtam. continetur, quemadmodum ergo pro teſtamento in ſcriptis conceditur miſſio hæc in poſſeſſionem, vt hoc in textu, ita & pro nuncupatiuo.

Tertiò, & fortius accedit ratio perpenſa ab Alex. hic num. 21. quòd ſi ſcriptura priuata teſtamẽti in ſcriptis & ſolemni forma conditi efficit, vt hæc miſſio concedatur, quanto fortius hæc † ſcriptura publica- 94 tionis teſtamenti nuncupatiui, quæ plenam fidem facit, cum nitatur atteſtationibus omnium teſtium in eo aſſcriptorum. l. 2. ff. de teſta.

Quarto opinor hanc ſententiam probari in l. vlti. C. de codic. ibi, in principio dicitur. quòd ſi quis agere ex teſtamento quolibet modo, ſiue ſcripto, ſiue ſine

ſcri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

scriptura confecto de hæreditate voluerit, ad fideicommissi persecutionem aspirare cupiés minimè permittatur, sed eligere debet qua via agat, si petit bonorum possessionem secundum tabulas, vel secundum nuncupationem, aut certè ex edicto diui Adriani. Intelligimus ergo, quòd institutus in testamento nuncupatiuo potest petere se mitti in possessionē ex hoc edicto, alia de illius l.vlt. intellectu, infrà q.23. dicemus.

Quintò ac vltimò si aliter diceremus profectò hodie inanis & superuacanea foret dispositio hæc. Siquidem ob tot tantasq; solennitates † in testamēto in scriptis requisitas impossibile est, vt huiusmodi testamenta à testatoribus conficiantur. Hinc scriptum reliquit Bar. referente Christ. Port. in §.1. Inst. de test. & Rolan. cōsi.36.nu.1.lib.1. quòd vnum tātum dum in humanis fuit, vidisset testamentum in scriptis, quòd nec sustineri potuit, cum aliquæ deficerent solennitates.

96 QVAERO decimoquartò, an † remedium hoc cōcedatur instituto in testamento nuncupatiuo à notario non recepto, atque ita in scriptis non redacto, si de illo constat per testes examinatos & in scriptis redactos, atque publicatos, iuxta l. publicati. C. de test.

** Recepta magis Dd. opinio est, locū habere. Ita censuit glo. hic, & cum ea Bart. num.17. in fine, idem sensit Bald. hic nu.40. Alex. num.21. qui Ang. Castren. & alios huius opinionis recenset. Idem docuit Corn. num.25. hanc quoque probauit Felinus in c. ficut. num.4. de re iud. & Zuch. hic nume.346. vers. fallit secūdo. alios addit Tiraquell. tract. de retract. consang. §.1. glo.1. num. 4. Quibus accedunt Neuiz. consi.26. num.4. & doctissimus Lud. Zuntus in percelebri responso pro vxore. nu. 226. Quæ sanè vera iuris sententia relatis in præcedenti quæstione fundamētis fulcitur, & accedit, quòd verè hoc dicitur esse in essentia testamētum, quod hac publicatione ad æternam rei memoriam omnibus cognosci & sciri datur.

Aduersus tamen receptam hanc opinionem sensit Curt. Iunior hic num.64. illa adductus ratione, quod si remedium hoc cessat quando testamētum viciatum & cancellatum testibus coadiuuatur, vt infrà q.84. dicemus, multò fortius cessare debet cum solis testibus

97 hæres hic iuuatur, nam probatio illa facta † scriptura etsi cancellata & testibus confirmata fortior est simplici, quemadmodum * omnes sentiunt in l. certi cōductio. §. quoniam. ff. si cert. peta. Verùm huic considerationi satisfacit Zuchar. hic. nu.333. & præter eum dicere possumus, hos casus inter se maximè differre: nam quando in scriptura adest vicium, testibus adiuari illa non potest, quoniam illo infirmatur patenti

98 vicio, † quod si occultum foret, non obesset, iuxta doctrinam notabilis glossæ. in clem. constitutionem. in verbo. de nouo. in fi. de elect. dum ait malā & ineptam

99 † locationem plus nocere, quàm taciturnitatem. Hinc fit, quod licet valeat libellus generalis sine expressione causę, parte non opponente. l. vlt. C. de anna. excep. c. Abbate sanè. de re iud. lib.6. si tamen causa inepta in eo exprimitur, viciatur, quemadmodum censuit glo. in l.1. in prin. vbi Bart. & alij. ff. de edend. Cuius sententiæ ratio est, quia cùm in actu vicium est occultum, est quædam præsumptio, actum esse legitimum: sed cùm vicium est patens, cessat illa præsumptio, qua ratione similibus in casibus vsi sunt Dec. consi.37. num.5. & Tiraq. tract. de nobil. c. vltim. num.101. Præterea nō iuuatur hic hæres solo testimonio testium, sed ipsomet testamento à testatore scripto sua manu, deinde à notario, prius testibus solenniter examinatis in formam publicam redacto ad æternam rei memoriam:

100 nam is text. † l. publicati. C. de testa. & ibi Dd. omnes præsupponunt verè testamentum esse cōditum. quod quantum in se est alio non eget adiumento, sed quod fit, ea ratione fit, vt facilior sit de eo apud posteros memoria.

Extenditur vt fortius procedat relata communis

101 Dd. † sententia etiam eo casu, quo adhuc non esset hoc testamentum publicatum: ita docuit Bald. in l. quæst. nume.15. in fine. C. de fideicom. quem secuti sunt Alex. consi.101. in fi. lib.5. & Sapia hic num.88.

QVAERO decimoquintò, an † remedium hoc 102
concedatur instituto in testamento nuncupatiuo in scriptis, à notario non reddito, sed de eo constat per confessionem aduersarij? Et concedi affirmarunt Bal. hic nume.40. ad fi. Alex. nu.21. Dec. nu.39. propè finem. Iacobi. nume.33. & Zuch. nume.347. Illa est ratio, quia cōfessio instrumento æquipollet. l. cum te. C. de transact. imò illi antefertur, quemadmodum scripsimus in comment. de recup. posi. rem.1. num.221. vbi permulta de vi confessionis congessi. cōfert doctrina Bal. in aut. sed nouo iure. C. si cert. pet. quod si † statutum solùm 103
admittit probationes ex scriptura, & non ex testibus, non dicitur reijcere probationes ex cōfessione. & Baldum secutus est Dec. in c.2. col. pen. vers. nonò declara. de prob. & in l. certi condictio. §. quoniam. num.8. ff. si cert. pet. Accedit, quod scriptum reliquit Ang. hic col. 2. vers. in eadem gl. quòd si † statutum tribuit paratam 104
executionem, instrumento guarentigiato, & debitor fateatur coram notario & testib. se debitorem, illiusq; confessionis instrumentum conficiatur, illi parata executio tribuitur, & cum Angelo senserunt hic Alex. num.21. & Dec. num.39. versic. & dicit Alexander. & latius Marsi. singu.484. si vera loqui, quo loci reijcit contrariam opinionem eiusdem Angeli in l. si fideiuss. C. de fideiuss.

Declaratur hæc iuris conclusio, vt locum habeat, cum is aduersarius confitetur tenorem testamēti cum suis substantialibus. secus si simplex foret confessio, quod testamentum esset cum illis substantialibus & cum hæredis institutione confectū: ita declarat Zuch. hic. num.347. vers. quam opinionem. Ea ratione vsus est, quia hoc modo non diceretur testamentum subijci oculis iudicis, atque ita huic casui non conueniret huius constitutionis dispositio. Huius rationis rationem considerat & Zuch. quoniam qui † testamentum 105
confitetur factum, sibi detrimentū non adfert, ex quo non solùm veritas requiritur, sed & † solennitas, quæ 106
quidem à confitentis voluntate & facto non pendet, vt inquit Bald. in l. alia. num.4. C. de ijs quib. vt indig. quem secutus est Soci. Sen. consi.92. col.6. versi. prętereà quod. lib.3. Verum censeo esse animaduertendū, quia si vera est hæc ratio, idem dicendum est in casu relatæ conclusionis principalis, cùm scilicet hic aduersarius fatetur testamentum solenniter factum, ex quo à sua voluntate hoc nō pendet. l. veritas. C. de fideicommiss. Quocirca dicendum est hanc declarationem procedere, quando contra confessionem cōstat de ipsomet testamento minus solenni, ita enim loquitur Baldus & post illum Soci. nam tunc confessio aduersarij non efficit illud testamentum esse solenne, quod reuera non est: casus verò principalis procedit, cùm de eo testamento nullo modo constat.

QVAERO decimosextò, an † remedium hoc 107
concedatur illi instituto, qui solùm testibus fidem facit iudici de tenore testamenti? Zuch. hic nu.89. nouam hanc iuris quæstionem proposuit, & concedi negat, quoniam ita demum textus iste missionem concedit, si testamentum ostenditur: sed cùm solus tenor ostenditur, non dicitur ostendi testamentum: nō ergo conceditur missio in possessionem. Accedit, quòd si testamentum legēdum est iuxta l.2. §. quòd si dubitetur. ff. quemad. testa. aper. & † legi non posset, nisi oculis sub- 108
jiciatur. l.1. ff. de his quæ in testa. delen. sequitur quòd non sufficit de tenore fidē facere. His addo in hac specie Baldū in l. generali. vlt. nota. C. de sacrosan. eccles. vbi declarando hanc cōstitutionem nostram inquit, quòd non habet locum cum de testamento fit fides ex solis testibus, rationem adfert, quia illi rem notoriam non faciunt. Eandem sententiam visus est probare Gallesius in commenta. de obligat. in forma Cameræ. tit. de processu ipso. num.7. pagin.136. Nec huic sententiæ,

tiæ aduersatur, quod docuit Bart. in l. de his. in fine. ff.

107 de transact. quòd licet is textus l. de his. velit † transactionem, de contentis in testamento fieri debere visis & inspectis verbis testamenti, attamen inquit Bar. sufficit transigentens sciuisse testamenti tenorem, quia sa-

110 tis † inspicere dicitur qui scit. l. in ciuile. iuncta. l. sci-

* re. ff. de legib. & cum Bart. sentiunt fere * omnes in l. qui Romæ. §. duo fratres. q.4. Bar. de verbo. obliga. ibi latè Crot. num.119. & Ripa num.64. Respondet Zuch.

111 hic d. num.89. quod in casu d. † l. de his. ratio subiectæ materiæ non suadet, vt inspicere & cognoscere, nō restringatur ad oculum corporeum: atque ita etiam respondet d.l. in ciuile. cum d.l. scire. Id quod vel ex eo

112 suadetur: quia videmus † cæcum, qui scripturam inspicere non potest, transigere posse super dispositis in testamento, vt adnotauit Ripa d. §. duo fratres. nume. 64. in fin. & ibi. num.66. idem de literarum ignaro scribit, & præter eum egregiè respondit Ang. consi.94. col. antepen. versi. dicet quis. & consi.198. col. vlt. vers. dicit quis. quem secutus est Boer. q.1. num.60. simile infra re medio. seq. q.20.

Declaratur hæc sententia, vt locū non habeat cum

113 iam instrumentum originale † testamenti fuit productum & actis insertum, & deinde deperditum aliquo casu: nā tunc si curauit hęres testes examinari de amissione, mittitur in possessionem. ita docuit Bal. hic. nu. 43. in fin. versic. sed pone. Illa est ratio, quia iam instrumentum hoc est transumptiuè factum de actis. l. gest. C. de re iud. vbi Bald. in l.2. & in aut. si quis in aliquo. C. de eden.

114 QVAERO decimoseptimò an † hæredi instituto in sola quota hæreditatis, cōcedatur huius constitutionis beneficium? Et concedi non est qui dubitet. nam clara satis sunt huius legis verba, ibi, hæres scriptus ex asse, vel ex parte institutus, & gloss. in illo verbo, ex parte, expresse hoc affirmauit. ita etiam Bal. nu. 39. & Io. Fab. col.1. quos in specie secutus est Tiraquell. tract. le mort saisit le vif. part.2. declar.4. num.1. qui in-

115 quit, dubitandum non esse, quin † iste verus hæres sit, præsertim quòd quota ius vniuersale est l. quoties. vbi gl. & Bal. C. famil. ercis. idem Bal. in l. cum à matre. q.3. C. de rei vend. Ripa in l.1. in princ. nu.16. ff. quo. bo. qui ob id scribit, interdictum, quorum bon. & huic instituto in quota concedi. id quod suprà remedio 1. q.7. explicauimus.

116 QVAERO decimooctauò, an † remedium hoc cōcedatur hæredi instituto in re certa, nullo cohærede ei dato, vel si datus est, hæreditatem repudiante? Ve-

* ra & * recepta est Dd. opinio, cōcedi, ita affirmarunt hic Bart. nu.8. Alex. nu.14. Dec. nū.23. ver. primus casus. Sap. nu.46. Mant. in l. lect. nu.91. vers. ego autē. & Zuch. nu.193. alios, sine delectu tamen, retulit atque probauit Tira. tract. le mort saisit le vif. par.2. declar.4. nu.12. idem docuit Bald. l. ex facto. la.2. col.2. ver. tertiò soluitur. ff. de hæred. inst. ita etiam Barba. in l. cum acutissimi. nu.176. C. de fideic. Cor. cōsi.103. nu.5. lib.2. Respondit Gozad. consi.21. nu.30. & hanc opinionem à fortiori probauit Cur. Iun. hic nu.39. dum absolutè voluit, institutum in re certa hoc remedium consequi qua de re infrà. q.ab hac 2. Ea ratione prima adiuuatur com-

117 munis hæc opinio, quòd hic † hæres rei certæ perinde est, ac si solus ab initio fuisset scriptus hæres. l. si alterius. ff. de hæred. inst. & ob id detracta rei certæ mentione hæres in solidū remanet. l.1. §. si ex fundo. & l. quoties. §. si. duo. ff. de hæred. inst.

118 Secundò, quia ille, qui venit per † ius accrescendi dicitur venire tanquàm scriptus hæres charactere literarum. l. si in testa. & ibi Aret. nu.2. de vulga. & alia recenset Iaf. l. qui liberis. §. hæc verba. col. vlt. de vulg. & hac ratione vsi sunt hic Sap. & Zuch. ille. nu.66. iste. nu. 195. versi. quam comprobo.

119 Tertiò illa adfertur ratio, quòd is q venit per † ius accrescendi venit tanquā substitutus. l. si Titio & Mæuio. §. vlt. de leg.2. sed substituto hoc remedium conce ditur quemadmodū infrà. q.28. dicemus, ergo & huic hæredi. quam argumentationem sensit Bald. hic nu.38. vers. idem in eo. & Bald. declarauit Iaf. d. §. hæc verba. col. vlt. ver. secūdo præsupposito. & Zuch. hic nu.195. ad fi. Comprobatur ex * communi. Dd. sentētia, dum * affirmant, quòd ille: qui venit per † ius accrescendi, 120
dicitur habere voluntatem testatoris tacitam, vt scribit Dec. in rubr. C. quando non pet. partes. in vtraque lect. quoniam ab eo substitutus censetur.

Aduersus tamen hanc receptā opinionem difficultatem mouet Iaf. hic nu.7. hæc constitutio tribuit remedium hoc, hæredi scripto, sed hæres hic non potest dici scriptus quoad partem, quæ ei accrescit, non ergo illi concedi debet hoc remedium. Quòd autem non possit dici scriptus, vel ex eo patet, quod † scriptum 121
illud dicitur, quod cerni ac legi potest. l.1. §.1. ff. de his quæ in test. delē. Bar. l. quæ liberis. §. hęc verba. 3 de vulga. Soci. Iun. consi.131. nu.72. lib.1. Huic difficultati satisfacere nixus est Dec. hic nu.23. vers. sed huic. cuius quidem primam responsionem rectè reiecit Zuch. hic nu. 193. ver. quę responsio. Respondet itaque secundo loco idem Dec. nu.23. ver. prętereà, quòd hic institutus in re certa satis dicitur hæres scriptus, ex quo totum ei accrescit, vigore suæ partis. quod probari inquit Dec. ex text. l.1. §. si autem. ff. de hæred. inst. quem text. ita quoque intellexit idem Dec. in l. humanitatis. nu.7. in fi. C. de impub. & alijs subst. & cōs. 68. col.4. ver. postremò. Verum inquit Zuch. hic nu.9.4. hanc responsionē non satis probari ex † d. §. finautem. quādoquidem illud 122
cōtingit ex præsumptione legis, vt ibi annotauit Ang. quod placuit & Alex. in l.1. nu.15. in fin. C. qui admitti, nam loquitur is text. in casu, in quo dubitabatur, an esset plus dictum & minus scriptum & lex ibi præsumit plus dictum: non ergo eo in textu id euenit (vt malè Dec. opinatur) ratione partis scriptæ, sed quia lex ea, quæ subintelligūtur dicta esse præsumit, & per notarium, vel scribentem prætermissa: quæ quidem ratio cessat in casu hoc nostro, in quo pro constanti presupponitur, hunc hæredem in re singulari tantum institutū fuisse: ob id in casu certo cessat præsumptio. l. continuus. §. cum ita. de verb. obligat. Quod confirmatur ex doctrina Paris. consi.17. num.41. lib.3. qui respondit, præsumptionem hanc legis ex d. §. finautem. cessare cum alijs coniecturis constat de contraria testatoris voluntate. & coniecturas aliquas perpendit Barb. consil.5. col.1. lib.1. Defendi tamen posse videtur Decij consideratio ex d. §. finautem. in quo duo considerantur voluntas testatoris tacita quò ad partem illam hæreditatis accrescentem, necnon & legis dispositio, quæ ideò vult accrescī, ne testator ille dicatur mortuus pro parte testatus & pro parte intestatus. iuxta l. ius nostrum. de reg. iur. atque ita in specie considerat Socin. Iun. consil.95. num.12. & consil.111. num.10. lib.1. & duo hæc considerantur quoque in quouis altero, cui cohæredis portio accrescit, quia illa deferri dicitur, primò legis dispositione, & deinde tacita testatoris voluntate, vt scribunt omnes in rub. C. quando non pet. partes. atque ita etiam hic. satis ergo dicitur hæres in testamento quò ad totam hæreditatem scriptus, posteaquam illa testatoris voluntate accrescit. Quocircà rectè docuit Bald. in l. hac edictali. num. 8. C. de secund. nup. † filium pro sua legitima in vno 123
solo numo institutum, censeri institutum etiam in tota legitima, ex quo illius institutionis vigore supplementum consequitur. & cum Bald. senserunt Io. de Ana. consil.67. viso puncto. ad finem. Dec. & Zuch. hic. Huc spectat (inquit Dec. hic nume.23.) eiusdem Baldi doctrina. in l.3. nume.7. C. de inoff. testa. quam latè declarauimus suprà q.12. Accedit, quòd tradit Barto. in l. ex facto. nu.20. ff. de vulga. dum inquit, quod si filij furiosi † instituuntur in minori portione, quam sit le- 124
gitima, potest eis fieri exemplaris substitutio, cum censeantur in tota legitima instituti, ex quo supplementum petere possunt. Confert etiam doctrina eius-

Universidad de Salamanca Biblioteca

dem Bar.in l.1.in prin.ff.de his quæ in testam. delent.si
125 †instrumentū(ait ille)ex forma statuti paratam habet
executionem, paratam etiam habebit instrumentum
dotis, quō ad tacitam illam stipulationem à lege præ-
sumptam, iuxta l.vnicam.C.de rei vxo.actio.quia ex-
pressum & scriptum reputatur, quod venit in conse-
quentiam ad expressum. Cum Bar.senserunt Arct.in l.
si in testamento.num.2.de vul.Crot.in l.qui Romæ.§.
duo fratres.nu.58.de verb.oblig.Gramm.decis.103.nu.
15.Barb.l.cùm acutissimi.nu.176.C.de fideicom.Dec.in
l.humanitatis.nu.7.C.de impub. & aliis sub. Feli.in c.
super quæstionum,in prin.nu.3.versi. illud dicitur de
offi.deleg.qui post Abba.& alios, dixit, illud.manife-
126 ste† constare ex scriptura, quod virtualiter ex ea elici-
tur.& post Bald.in l.ad probationem.la.1.C.de pro-
ba. docuit, stipulationem præsumptam esse de tenore
instrumenti ex gl.l.iurisgen.§.quod ferè. vbi Alex.nu.
10.& Iaſ.nu.11.ff.de pact.Calca.cōſ.29.nu.16. & latè Fel.
in c.translato.nu.4.ver.sed contrà.de const.his similia
scribit Dec.d.l.humanitatis.nu.7.& consi.15.col.vlt.&
cons.407.nu.16. Rui.cons.72.nu.11.lib.2. & ad rem ferè
nostrā Bell.lib.4.supp.c.17.nu.8.& Tiraq.tract.le mort
saisit le vif.par.2.declar.10.nu.3.qui Decium hic & ali-
os plures secutus est.

Quibus constat malè sensisse Feli.in c.translato.nu.
7.de cōſt.& Iaſ.in l.Prætor.nu.6. de operis noui nunt.
quos hic recenset Zucha.num.195. dum scripserunt, il-
127 lud † expressum non dici quod in consequentiam ex-
pressi venit. Respondet & tertiò huic difficultati
Zuch. hic nume.195.vers. ideò pro solutione. quòd il-
lud dicitur posse legi, quod extrinsecus ex litera vel
ex vi ipsius literæ & institutionis prouenit, ita inquit
glo.d.l.1.in princ.ff.de his quæ in testa. dele.sed in casu
nostro, quod in re particulari institutus integram hę-
reditatē consequatur, si alius vniuersalis cohæres da-
tus nō est vel si datus est & repudiauit, colligitur ex vi
ipsius literæ, atque rei singularis institutionis: dicitur
ergo legi posse, quæ quidem consideratio haud mul-
tùm à præcedenti distat.

Extenditur primò hæc communis Dd. sententia,
vt procedat etiam in substituto in re certa, nullo vni-
uersali cohærede dato quoniam is eueniente casu sub-
stitutionis dicitur hæres in totum detracta rei certæ
mentione, ex l.cohæredi.§.vlt.de vulga.qua de re latè
infrà q.28.num.211.agemus.

128 Extenditur secundò, † vt locum etiam habeat in
hærede instituto in solo vsufructu bonorum, nullo
vniuersali cohærede dato: nam & huic tanquam hæ-
redi in vniuersum concedi debet hoc remedium. si-
quidem huic tota ipsa hæreditas accrescit, vt alteri
instituto in re certa: ita egregiè Rui.consi.54.nu.7.lib.
2. quem secutus est consultissimus. Ioan. Cæphalus
consi.59.num.16.lib.1.& conſ.seq.nu.11.in fi.& in eo ca-
su idem respondit Natta. consi.463.nu.14.lib.2.qui in-
129 terrogati responderunt, † vxorem relictam à marito
vsufructuariam, nullo dato cohærede vniuersali, vel
dato & repudiante, esse hæredem in totum. Id quod
in fortiori casu, respondit Barba. coasil.71.lib.3. Et il-
lud est memoriæ commendandum, quod respondit
Cæph.hanc vxorem posse integram hæreditatem cō-
sequi, quamquā prohibeatur hæres instituì ex statu-
130 to, quod est annotandum ad declarationem † statuti
Papiæ 90.in ciuilib.sub rubr. Quòd maritus non pos-
sit vxorem ipsius hæredem instituere, legare, nec relin-
quere in aliqua vltima voluntate. &c. Ita pariter ex-
tendi atque declarari ex iam relatis, potest † statutum
131 Patauinum sub rubr.de citat.c. si ad aliquem deuolu-
ta.quo est cautum, illū cui deuoluta est hæreditas ex
testamento vel ab intestato esse mittendum in posses-
sionem bonorū defuncti. Nam statutum illud intelli-
gitur procedere etiā in institutis in re certa, vel in vsu-
fructu, alio cohærede non adeunte, vel repudiante, vt
relatis declarationibus constat.

132 QVAERO decimononò, an hoc † remedium
concedatur hæredi instituto in re certa, cum ei datus
est cohæres vniuersalis, qui hæreditatem adiuit? Dd.
recepta & vera est opinio non concedi. ita gloss. hic
Castren.num.7.Alex.num.15.Dec.num.23.versi. secun-
dus casus & num.24.propè finem, * communem te- *
statur.Corne.consi.103.nu.5.vers.aut hæres.lib.2.idem
hic nu.14.Mantua,in l.lect.num.91.& Bel.lib.4.supp.c.
18.nume.12.Illa sola concludenti ratione adducuntur,
quòd † institutus iste dicitur legatarius, & non hæ- 133
res.l.quoties.C.de hære.inst.non ergo in eo locum ha-
bet hæc constitutio, quæ solum de instituto in hære-
ditate vel quota hæreditatis loquitur. si ergo verba
non conueniunt, nec etiam dispositio conuenit.l.4.§.
toties.de dam.infect.illud accedit, quòd legatarius ca-
pere debet legatum de manu hæredis, non autem pro-
pria auctoritate seu hac via executiua, quemadmo-
dum statim declarabimus.

Verùm aduersus hanc opinionem sensit Cur. Iun.
hic num.38.& consi.55.col.4.num.11. & consil.62.in fin.
Sapia hic nume.48.& hanc visus est sequi Tiraq.tract.
le mort saisit le vif.par.2.declar.4.num.13. imò & Dec.
hic nume.24.versic.imò contra. difficultatem mouet,
quamquam à communi non recedat. Primò itaque
vrget illud, quòd † institutus in re hac singulari pro- 134
pria auctoritate potest legatum apprehēdere, vt * re- *
ceptior est Dd. opinio.ita Bart. in l.ex facto.la.2.num.
2.de hæred.instit.Alex.& Iaſ.in l.quoties.C.de hæred.
inst.ille num.6.iste.nume.8. & alios plures recensēt Ti-
raq.tract.le mort saisit le vif.part.2. declara.4.num.11.
idem docuit Ripa in l.1.in prin.num.16.ff.quor.leg.er-
go à fortiori videtur dicendum, quòd consequi pos-
sit hanc possessionem iudicis auctoritate. Huic diffi-
cultati respondet idem Dec.hic d.num.24. illam posse
procedere cū hic legatarius vult iure ordinario pos-
sessionem consequi, nō autem si via executiua, quem-
admodum hæc constitutio disponit: cuius quidem
constitutionis verba cum huic casui non conueniant,
nec etiam dispositio conuenit, sensit Dec. quòd si lega-
tarius iste ea via, qua suo iure vti potest, relicta, hanc
executiuam vult ingredi, debet secundum eius termi-
nos ambulare, atque ita non à se sed à iudice vult con-
sequi. Iudex verò debet concedere quod est iure per-
missum, & secundum terminos iuris, vt inquit Bal.in
l.1.num.3.C. de execut. rei iud. cum alijs hic allegatis à
Zuch. nume.188.versic.ego aliter.qui & si paulò latius
rem hanc explicet, non tamen verè à responsione De-
cij dissentit, sed potius declarando confirmat. Quibus
accedit quòd docuit Bald.in l.si duo.ff.de acq.hæred.
ex tex.illo nempe, quòd ille, qui † actum facit dicitur 135
se restrinxisse ad leges de eo actu disponētes. quam do-
ctrinam alijs similibus comprobauit Alcia.tract. præ-
sump.leg.3.præsump.32.ad finem.si ergo legatarius pe-
tit se mitti in possessionem ex hoc remedio, intelligi-
tur se restringere ad terminos huius constitutionis,
quæ negat hos legatarios esse in possessionem mit-
tendos.

Secùndo loco sic argumentatur Curt.Iun.num.38. 136
† institutus in re certa loco hęredis esse dicitur.l.id tē-
pus.ff.de vsuc. at hæredi cōceditur. ergo & huic, cum
præsertim fauorabilis sit hæc cōstitutio, & ob publi-
cam vtilitatē promulgata: atq; ita (vt suprà diximus)
extendi facile potest. Verum respondet Zucha.hic nu.
187.vers.cui ego.hunc ita institutum esse loco hæredis
solum, quò ad temporis accessionem, vt loquitur d.l.
id tempus. quam ita quoq; in specie nostra intellexit
Bel.lib.4.supp. iuris.c.18.nu. 20. dum ita Curtij. consi-
derationem euertit. In cæteris verò institutus hic, hæ-
redis loco non est.l.si Titius.in fi.de leg.2. nec hæredis
nomen meretur, quemadmodum multis rationibus
probauit Bell.d.c.18.num.8.9.

Tertiò inquit Cur.& cum illo Sapia, quòd ex quo
nulla diuersitatis ratio considerari potest inter hunc
institutum, & verum hæredem, hæc constitutio ita in
vno ac in altero locum habere debet. Sed Zuch. ait hic
num.

nu.187.magnam existere inter vnum & alterum diffe-
rentiam. siquidem hæres vniuersalis ad onera hære-
137 ditaria tenetur, ad quæ non tenetur † institutus in re
certa d.l.quoties.C.de hæred.inst.Bart.l. ex facto.la.2.
numer.1.ibi, quid ergo dicemus. ff. eod. non est ergo
æquum, quod huic instituto tribuatur hoc beneficium,
quod hæredi vniuersali conceditur. arg.l. manifestissimi.§. cum in secunda.ibi, vbi enim periculum.
C.de furtis. Verum, iam diximus suprà q.5. hanc ratio-
nem nō fuisse à Iustiniano hic perpēsam. Est ergo di-
cendum legem in hoc non fauisse his legatarijs, cum
ab illorum persona non pendeat executio voluntatis
testatoris: nec enim illi testatorem referunt, vt hære-
des faciunt.

138 Quartò inquit Curt. † legatarius hæredis loco ha-
betur in his, quæ non rem ipsam, sed personam & ius
respiciunt: ita Bar.in l.ex facto.la 2.de hæred.Insti.Iaſ.
l.Lucius.col.13.de vulg.& in l.quotics. col.6.C. de hæ-
red.inst.Sapia.hic.nu.48.sed quod institutus mittatur
in possessionem videtur beneficium, quod non respi-
cit rem sed personam: huic ergo concedi debet. Con-
firmari hoc posse videtur ex responso Soc.Iun.consil.
139 122.nu.6.lib.1.dum respondit, hunc † in re certa institu-
tum, adeo ratione personæ loco hæredis esse, vt gra-
uatus restituere, Trebellianicæ quartam detrahat. Re-
spondet tamen huic argumentationi Zuch.hic nu.189.
Bar.in d.l.ex facto, ne verbum quidem pro Curtij sen-
tencia facere Bar. verò in d.l.quoties.C. de hær.inst. so-
lùm ait, quòd quò ad res ipsas, semper est legatarius.
Quæ sanè doctrina (inquit Zuch.) non officit, quando-
quidem ex hoc non fatetur Bar. quòd quò ad ea, quæ
rem ipsam non respiciunt, in omnib. hæredis loco ha-
140 betur. imò contrarium sensit, dum scripsit, † quò ad
iura & actiones legatarij locum tenere, ex d.l. ex facto
Et hæc confirmant scripta à Bell. d.c.18.nu.7. dum (vt
dixi) multis ostendit, huic instituto hæredis nomen
non conuenire. Nec aduersatur illa Socini traditio. d.
consil.122.lib.1.cum ab eo, & rectè, dissentiant Ruinus
consi.89.nu.6.lib.3.Chassa.consi.19.nu.41.& Crau.cōsi.
131.num.13.

Quintò ac vltimò perpendit Cur.hic,& post eum
Sapia.nu.48.verba huius nostræ cōstitutionis, ibi, vel
ex parte institutus, quæ quidem possunt intelligi, ex
parte, id est, bonorum, & per consequens in rebus cer-
tis. quòd vel ex eo probatur (inquit) quia non dicit
141 textus, ex parte hæreditatis, sed dicit ex † asse, vel ex
parte institutus & tantum est dicere, ex asse, quantum
dicere in totum, vel in omnibus bonis, quod probat.
l.pen.ff.qui satisda. cog. vbi ex asse possidere dicitur.
qui totum possidet. & in l.1.§.certę.ff.vt leg.nom caue.
vbi legatum dicitur ex asse deberi; cùm in totum de-
betur, cum ergo subiungit, ex parte, potest intelligi ex
parte bonorum, quoniam (vt hic Zuch.nu.86.docuit)
etiam hæc nomina rebus certis conueniunt. Verùm
huic considerationi respondet Zuch. hic nu.189. versi.
cui respondeo. quòd imò illud verbum, ex asse, refer-
tur ad hæreditatem, non autem ad res particulares,
vel certas, nec ad bona, vt ab hæreditate differunt.
hoc ostendunt præcedentia verba quibus constat edi-
ctum Adriani loqui de hæreditate, non aute de bonis.
142 Quocircà † lex corrigens intelligi debet secundum
termines legis correctæ, ita glo.l.1.l.sciendum.ff.qui sa-
tisda. coga.§. tertia. in autent. de filijs ante dota. instr.
nat. legaliter ergo (inquit Zuch.) loquendo, hæc verba
143 † ex asse, duodecim vncias significant. §. hæreditas.
Insti.de hæred.insti. Ego rectius dixissem, ex subiecta
materia, hæreditatem totam importare, vt alibi to-
tum legatum: vel totam possessionem, ostendit. d.l.
pen.ff.qui satisd.cog.& d.l.1.§.certè.ff.vt in possess.leg.
cum itaque in hac constitutione de ipsa hæreditate
agatur, intelligitur ex asse, id est, ex tota hæreditate, &
quæ deinde subsequuntur verba, vel ex parte, sunt ex-
ponenda, ex parte hæreditatis, cum vna pars legis al-
teram declaret.l.vtrum.ff.de peti.hære. Alia etiam re-
sponsione satisfacit Zuchar. quod etiamsi textus dice-
ret. in omnibus bonis, adhuc significarent hæredita-
tem, iuxta l.3. vbi glo.ff. de bonor. possess. Quibus de-
claratur † statutum Patauinum sub rubr. de citat. c. 144
si ad aliquem. quo statutum est, eum cui ex testamen-
to delata est hæreditas esse mittendum in possessio-
nem bonorum defuncti: non procedit illud statutum
in eo, qui fuit institutus in re certa dato vniuersali
cohærede, qui adiuit. nam tunc hic institutus in re
certa dicere non potest hæreditatem sibi fuisse de-
latam.

QVAERO vigesimò, an hoc † remedium conce- 145
datur hæredi instituto in re certa, dato cohærede vni-
uersali, qui adhuc non adiuit, nec repudiauit? Recepta
magis opinio est, non concedi. hanc probarunt Angel.
& Sal. hic. idem Ang. in l.1.§. si ex fundo. ff. de hæred.
inst. Alex. l. quoties. num. 7. C. de hæred. instit. Corneus
consi.104.lib.2.& hic num.14. Iacobinus hic num.10. in
fi. * communem testatur Dec. hic nu.23. versic. tertius * *
casus. Sapia. num. 48. Zuch. nume. 192. & Bell. lib. 4. sup-
puta. iuris. c. 18. nume. 3. 12. Illa est præcipua ratio, quia
hic in re certa institutus hæres non potest dici pen-
dente deliberatione hæredis vniuersalis, cum dica-
tur hæres † sub conditione, quæ nihil ponit in esse. 146
l. si quis sub conditione. ff. si quis omissa caus. testa. si
ergo hæres non est, ei non debet hoc remedium
concedi.

Aduersus hanc sententiam senserunt Bart. hic. nu. 5.
& Castr. num. 7. ea ratione, quia non habet hic institu-
tus à quo rem sibi relictam consequatur, ergo in pos-
sessionem mittendus est, ita videmus in interdicto
quorum legatorum, cui locus non est, cùm non adest
hæres à quo legatum peti possit: quemadmodum di-
ximus suprà in 2. rem. q. 17. Verum huic rationi respō-
det Zucha. hic nu. 192. ad fi. non esse bonam consequen-
tiam in nostra hac specie: non habet à quo petat, ergo
in possessionem mitti debet: cum (ait ille) videamus le-
gatario non concedi hoc remedium, etiamsi non ha-
bet à quo petat. poterit itaque hic institutus via ordi-
naria, quæ & cæteris legatarijs conceditur, suum hoc
relictum consequi. Quocircà malè respondit † Gozad. 147
consi. 21. num. 10. qui hunc in possessionem mitti posse
scripsit, in suam opinionem malè citans Bart. & com-
munem sententiam. His declarari potest † statutum 148
Patauinum sub rub. de citat. c. si ad aliquem. vt scilicet
locum non habeat hoc in casu, vt nec in superiore, vt
ibi diximus.

QVAERO vigesimo primò, an huius constituti-
onis † beneficium concedatur hæredi instituto ad 149
tempus, vel ex tempore, nullo cohærede vniuersali
dato? Noua est iuris quæstio in hac tractatione. Ego
sentio huic hæredi ad tempus esse concedendum. idq;
illa prima ratione, quòd etiamsi concederemus, hunc
solum hæredem esse vsque ad illud tempus, daretur
tamen ei hoc remedium cum sit interim hæres: & hæ-
redi competit beneficium hoc. Secundò vtroque casu
dicimus, hunc esse pro † toto tempore hæredem: quia 150
detracta temporis mentione, absolutè hæres est. l. hæ-
reditas ex die. ff. de hæred. insti. & respondit Soci. Sen.
consi. 14. col. 3. vers. verum prædictis. lib. 1. dum respō-
dit, quod, cum maritus ita eius † vxorem instituerit, 151
vt hæres esset in vita tantum, & post eius mortem hę-
res esset Petrus, vxor erit hæres in totum detracta
temporis mentione: ita etiam responderunt Dec. con-
sil. 279. col. 1. versic. non obstat. Barb. consi. 55. colum. 4.
lib. 2. & Alc. respo. 782. num. 10. Confirmatur tertiò hac
ratione, quæ institutum ad tempus respicit, iuris † im- 152
possibilitas vltimis dispositionib. adiecta dispositio-
nem non vitiat, sed vitiatur. l. 1. & l. conditiones. ff. de
cond. instit. & l. reprehendenda. C. de cond. inser. sed à
iure impossibile habetur, quòd semel effectus † heres, 153
desinat esse hæres. §. restituta. Insti. de fideicom. hæred.
sequitur ergo quòd illius temporis adiectio vitiatur.
atque ita purè remanet hæres: quemadmodum supe-

rioribus quæstionibus diximus, quòd vbi quis institutus est in re certa, non dato vniuersali cohærede, detracta rei mentione, in totum hæres est. l.1. §. si ex fundo, de hæred. instit. Comprobatur quartò hac ratione, quæ institutum ex tempore respicit, à iure re-
154 putatur impossibile quod † testator pro parte temporis decedat intestatus & pro alia testatus arg. l. ius nostrum de regu. iur. & in pendenti hæreditas stare non potest. l. actus legitimi. de regu. iur. si ergo ex die hæres sit, illius temporis; mentione detracta, incipit tunc esse hæres. d. l. hæreditas ex die. ergo vt hæres beneficium hoc consequitur.

Hæc iuris sententia procedit etiam quando huic
155 † instituto ad tempus datus esset substitutus, verbis fideicommissum significantibus, nam tunc is institutus cesetur quidem grauatus restituere substituto pereuentum illius temporis & diei, atque ita primus erit hæres directus. secundus verò fideicommissarius: ita is Soc. Sen. d. consi. 14. colum. 4. lib. 1. & Barbat. d. consi. 55. colum. 4. lib. 2. huic ergo, vt hæredi concedi debet, remedium hoc. Locum etiam habebit hæc sententia
156 quando à statuto permissum foret, quòd † institutus posset esse hæres ad tempus. Alc. d. respon. 782. num. 10. nam cum hæres ita institutus intelligatur, ei beneficium hoc competit. Hæc sunt annotanda ad interpretationem statuti † Patauini sub rubr. de citat. c. si ad aliquem. quo sancitum est, hæredem, cui vel ex testamento vel ab. intestato, deuoluta est hæreditas, esse mittendum in possessionem bonorum defuncti. Intelligitur statutum & de hęrede instituto ad tempus, vel ex tempore, nullo dato cohęrede, etiam si datus foret
157 substitutus, cùm is vere semper hæres dicatur.

158 QVAERO vigesimosecundò, an filio † in sua legitima à patre instituto, huius constitutionis remedium concedatur? Baldus hic num. 38. versic. idem dico de instituto in re certa, affirmauit concedi. idem Baldus in l. si quis in suo. princ. nume. 4. C. de inoff. testa. Ea sola ratione vtitur Baldus (etsi in plures distin-
159 guat Zuchar. hic numer. 196.) quòd filius † in legitima institutus hæredis nomen obtineat, quò ad actiones actiuas & cætera commoda, non autem quò ad actiones passiuas, atque ita quò ad æs alienum & incommoda. quod clarius probat idem Baldus in l. ex facto. la. 2. colu. 2. versic. extra quæro. ff. de hæred. instit. idem Baldus in repet. l. pater filium. col. antepe. vers. quæro nunc mater. ff. de inoff. testa. quam opinionem probarunt & Ang. consil. 206. inter ordinamenta. col. 2. Curt. Sen. consil. 13. col. 3. versic. vel melius. & latè Fabianus in repet. auth. nouissima. num. 231. C. de inoff. testa. sentiunt itaque hunc filium quò ad commoda, habere quotam hæreditatis. hoc patet inquit Baldus quia
160 huic † conceditur actio familiæ erciscundæ. l. 2. §. si quarta. ff. famil. erciscu. ita etiam datur hæreditatis petitio. l. non est. vbi idem Baldus C. famil. erciscu. & Fabianus d. auten. nouissima. nume. 55. late Craue. consil. 312. numer. 4. versic. quòd competat petitio &c. etsi in hoc dissentiant & malè Angel. & Salic. in d. l. si quis in suo. quos hic recenset Zuchar. qui etiam ait, non pro-
161 bari ex † d. l. 2. §. quarta. ff. famil. erciscu. quòd illa actio huic filio concedatur: quia ait ille, conceditur etiam non hæredi, secundum Alber. ibi, quia immò solùm conceditur pro hæreditate diuidenda. & licet filius pro legitima sibi debita hæres non sit passiuè, est tamen actiuè, vt & arrogatus pro portione sibi delata in bonis patris arrogatoris ex d. §. quarta. Ita pariter responderi potest auctoritatibus illorum, qui dixe-
162 runt, † legitimam esse quotam bonorum, vt scripserunt Barto. d. l. ex facto. la. 2. de hæred. inst. Iaf. auth. nouissima. nume. 3. C. de inoff. testa. Gozad. consil. 43. nume. 17. & Soci. Iun. consil. 25. num. 11. lib. 1. quia dicemus esse quotam bonorum quò ad incommoda: quotam verò hæreditatis quò ad commoda. & ob id malè sensit Barba. consil. 71. colum. 2. lib. 3. dum Bald. opinionem minus veram opinatus est. Si ergo hic filius hæres quò ad commoda est, sequitur, illi esse concedendum hoc remedium. ita pariter remedium, quorum bonorum, huic instituto in sua legitima concedi voluit Ripa l. 1. numer. 17. ff. quor. bonor. & diximus suprà remed. q. 7. ad fin. Aduersus tamen veram hanc Baldi opinionem senserunt Alex. hic nume. 6. Iacobin. à S. Georgio nume. 11. & ante eos Albericus hic, num. 9. in fine. & Zuchar. nume. 196. Illa ratione primò vtun-
tur: quia filius † institutus in legitima, dicitur in quo- 163
ta bonorum institutus quæ intelligitur deducto ære alieno. l. Papinianus §. quarta. ff. de inoff. testa. Iaf. d. l. quoties. nu. 5. C. de hæred. inst. non ergo huic filio debet concedi regressus super bonis, quæ testatoris non sunt: quia in eis non est institutus, ergo non habet hoc beneficium, quod hæredi scripto conceditur: cum hoc concedatur in bonis quouis modo possessis & detentis per testatorem, etiam si sua non sunt, vt inquit hic glo. in verbo, fuerunt & infrà q. 45. dicemus. si ergo verba non conueniunt, ergo nec dispositio. l. 4. §. toties. ff. de damno infecto. Verùm huic rationi respondetur ex iam relatis: quòd licet hæc sit quota bonorum quò ad actiones passiuas, est tamen quota hæreditatis quò ad actiones actiuas. & cum debeatur legitima ex bonis defuncti quæ tempore mortis reperiuntur, vt scribunt omnes in d. aut. nouissima. C. de inoff. testa. ibi Iaf. num. 3. & Fabianus num. 45. debetur etiam ex quibusuis bonis repertis, si ipsi filio placebit. Et quòd dicitur legitimâ deberi deducto ære alieno, est inductum fauore filij, qui se vult legitimam consequi etiam computato ære alieno? seu bonis verè alienis, posset, quia tunc in casu restitutionis pro eius rata teneretur.

Secundò ea ratione mouetur hic Alex. quòd huius constitutionis nostræ remedium nō conceditur instituto in re certa, alio dato vniuersali cohærede, vt suprà q. 19. diximus: Sed filius † in sola legitima institu- 164
tus, dicitur in re certa institutus, & datus hæres vniuersalis, ergo &c. Responsio est facilis, quod immò filius non habet legitimam, vt rem certam, sed vt quo tã, quemadmodũ docuit Fabianus in d. auth. nouissima. nu. 205. C. de inoff. testa. post Guliel. & Bald. d. l. si quis in suo. atque ita etiam respondetur illi doctrinæ Bar. d. l. ex facto. la. 2. de hære. inst. quam posteriore loco Alex. in suam sententiam citabat. & illi iam suprà satis respondi. à Baldi itaque opinione non recederē.
Quibus infertur declaratio † ad statutum Patauini- 165
num, quod & superiore quæstione retuli sub rubr. de citat. c. si ad aliquem. vt locum etiam habeat hoc in casu, cum filius in sua legitima à patre instituitur: vt scilicet & is mitti debeat in possessionem illius portionis sibi relictæ in eo testamento, cum & ipse hæres dicatur.

QVAERO vigesimotertiò, an † fideicommissario 166
vniuersali remedium hoc concedatur? Bart. hic num. 9. pluret distinguit casus. Ego, quò clarius hæc explicem, tot constituam quæstiones, quot casus distingui possent. Quæstionis itaque est, an fideicommissario vniuersali, cui nec re, nec verbo facta est fideicommissi restitutio, concedi debeat huius constitutionis beneficium? Et non esse concedendum, docuit hic Barto. num. 9. & cum eo senserunt Alber. nume. 10. Alexander hic nu. 7. Iaf. nu. 8. Corneus nume. 15. Decius num. 24. in fine. & Curt. Iun. nu. 34. idem respondit Goza. consil. 93. nu. 8. latissimè Tiraq. tract. le mort saisit le vif. part. 2. declar. num. 5. Riminal. consil. 258. num. 7. lib. 2. & Neuiz. consil. 33. num. 13. Primò in hanc sententiam adducuntur ex † l. vlt. C. de codicil. quo loci ex Bar. senten- 167
tia, videtur casus, quod petens mitti in possessionem ex hoc remedio, asserere videtur, se directò hæredem, quod ex textu illo colligi videtur, dum inquit, quòd ille, qui vt hæres, & fideicommissarius ad successionem vocatus erat, quia testator volebat testamentum copulatiuè valere, & iure testamenti & codicillorum petierit se mitti in possessionem, statim inter ipsa iuris auspi-

auspicia propositum suæ intentionis explanet, quasi quòd textus dixerit quòd hac petitione declarat, se esse velle hæredem directò vel (inquit Baldus hic nu. 36.) voluit dicere. d. l. vlt. quòd hic petens missionem hanc, antequam sibi fiat restitutio, eligit viam directam, ex quo petitionem ipsam facit, quæ ei non competebat, nisi vt hæredi, & non vt fideicommissario, ex quo adhuc restitutionem consecutus non fuerat. Quem sanè sensum probauit & Barto. in d. l. vlt. ibi. versi. vlterius oppono. & clarius ibi Castren. nume. 8.
168 Verùm opinatur † Zuchar. hic nume. 199. hunc intellectum non conuenire illi textui. quo ait probari contrariam opinionem aduersus Barto. & cæteros relatos, quoniam ibi dicitur, quòd si quis scriptus hæres in testamento, quod testator voluit valere iure testamenti, vel iure codicillorum petierit &c. petierit, id est, (vt ibi gloss. exponit & rectè probant hic Alex. nu. 7. & Iaf. num. 2.) petere voluerit. Qua expositione probata (inquit Zuchar.) sensus illius literæ est clarus, vt is, qui petit, vel petere vult, quòd tale remedium competat vti fideicommissario. Nam si hoc remedium ei non competeret, non imponeretur onus eligendi, quo nomine peteret, vel vt hæres, vel vt fideicommissarius. immò (vt inquit Bal. suprà relatus) videretur petere, vt hæres, si, vt fideicommissarius petere nō posset. Cum ergo hoc electionis onus imponatur, intelligimus hanc viam ei, vt fideicommissario concedi.

Hæc quamquam peracuta Zuchar. consideratio
169 haud multum placet. Si quidem si vera foret † opus quoque esset dicere bonorum possessionem secundum tabulas, & illam secundum nuncupationem, quarũ Theodosius meminit, ex codicillis dari, quod est apertè falsum, cùm illa non nisi ex testamento in scriptis vel ex nuncupatiuo septem testib. signato cõcedatur. §. sunt autem. Instit. de bonor. possess. & l. 1. C. de bonor. possess. secundum tab. & ibi Dec. num. 3. versic. sed videtur, hanc Theodosij constitutionem in his verbis perpẽdit. Quocirca ista verba, aut certè se mitti in possessionem ex more petierit, ad testamentum ita reseruantur, vt illa immediatè præcedentia, siue bonorum possessionem secundum tabulas, vel secundum nuncupationem. Nec dicatur, illam dictionem, aut certè, esse alternatiuam & distinguere præcedentia à sequentibus: at præcedentia ad testamentum referuntur, ergo sequentia ad codicillos. nam falsum hoc est, quia hoc modo ostenderet missionem hanc concedi ex codicillis, & non ex testamento, contra hanc constitutionem Iustiniani. Non etiam dicatur, illa verba, aut certè se mitti in possessionem &c. esse posita ad demonstrandum casum dubium, in quo electione opus est: quasi dixerit, qui se mitti in possessionem ex more petit, eligere debet, an ex codicillis, an ex testamento petit, quia dum ita simpliciter petit, dici potest petere tam ex codicillis, quam ex testamẽto. Respondeo, non constare, quòd possit vtrunque significare, atque demonstrare: nam de testamento quidem constat ex hac Iustiniani constitutione, de codicillis non constat, qui ergo vult asserere hæc Theodosij verba æqualiter significare codicillos, probare alio iure debet, quàm hac Theodosij constitutione, quæ nunc in quæstionem venit. Quamobrem verius opinor hunc esse quendam loquendi modum, quo legislator vsus est, vt ostendat, hæredem illum qui vel ex testamento, vel ex codicillis succedere potest, viam vnam ex his duabus eligere oportere: & ideo, dum inquit ita, vt siue bonorum possessionem secundum tabulas, vel secundum nuncupationem cæterasq; similes postularit, aut certè ex edicto &c. nihil aliud dicere voluit, quàm quòd hic succedens debet deliberare qua via velit succedere, quocunque modo, siue vno, siue altero agat: non tamen affirmare voluit ille legislator quòd huic eligenti competat, vel vnum, vel aliud remedium, sed illud de quo constitutio illa non disponit, in iuris communis dispositione relinquit. Quibus intelligimus nec Zuchar. veram esse opinationem, nec communem Dd. opinionem ea constitutione adiuuari. Quinimò non iniuria dicere possumus, hodie illam constitutionem ad rem nostram non pertinere, siquidem edita fuit à Theodosio, victo re Conf. quod contigit anno salutis nostræ. 430. atque ita post hanc constitutionem nostram, per annos centum ac duos loquitur. Itaque illa Theodosij lex secũdum edictum Adriani: in quo quidem edicto aliqua fortè aderant verba, quibus & huic fideicommissario missio hæc in possessionem concedebatur. Hodie autem nō est quod ex verbis abrogati Adriani edicti hęc consideremus, sed spectare solum debemus, quid Iusti. noster statuerit, & secundũ suæ constitutionis verba iudicandum est.

Secundò itaque loco, vt suam hanc tueatur sententiam Barto. ea ratione vtitur, † fideicommissarius 170
ante ei factam verbalem restitutionem non habet ius aliquod in bonis illis l. restituta. l. facta. ff. ad Trebell. non ergo petere potest se in possessionem mitti, cùm possessionem è manu alterius capere debeat. Verùm scripsit hic Zuchar. nume. 200. non esse bonam consequentiam: non habet aliquod ius, ergo in possessionem mitti non potest, quoniam (inquit ille) ita videmus in hærede, † qui ante aditam hæreditatẽ nullum 171
ius habet in bonis hæreditarijs. l. seruus meus hæreditarius. vbi Bart. de stip. seruo. & idem Barto. in l. is potest. num. 13. ff. de acquir. hæred. Socin. Seni. consil. 52. in fin. lib. 4. & tamen necesse ille non habet docere, se hæredem, sed satis est, quòd ostendat, se scriptum. vt infra suis locis dicemus. & tradit hic gloss. in verbo, legitimo. Non esse veram hanc Zuchar. cõsiderationem opinor, siquidem maxima extat differentia inter hæredem & fideicommissarium: nam hæres, ostendendo testamentum, in quo scriptus hæres est, ostendit suo iure, & sua persona missionem hanc consequi debere. Diuersum in fideicommissario, qui præter scripturam, quam ostendit, qua etiam constat, se sub conditione vocatum, ostendere debet, casum fideicommissi euenisse & sibi competere ius petendi hanc missionem: quod tunc contingit, cùm verbo facta est restitutio, ex quo ante ex sua persona nullum ius habere, ex ipso testamento constat. Hoc itaque fundamento satis solido defendi potest communis hæc opinio. Cui accedit & illa ratio, quam perpendit Castr. hic nume. 8.
quòd † remedium hoc conceditur illi, qui ius habet, 172
vel habere præsumitur, ob hæreditatis additionẽ: quasi velit dicere, quòd hoc remedium competit hæredi, quamuis non doceat, se hæredem esse: quia præsumitur hæreditatem adiuisse, & ius habere & secus sit in fideicommissario ante restitutionem sibi factam. Nec ad rem confert, quòd respondet Zuch. num. 202. versi. ad tertium respondeo. non esse verũ, quòd hæres præsumatur habere ius propter additionẽ, quia nec † adi- 173
tio præsumitur. l. si filius. C. de petitio. hæred. non inquam ad rem facit, quandoquidem satis, se ius habere, ostendit, dum testamentum, in quo scriptus est, iudici producit. Aduersus tamẽ relatam & obfirmatam communem sententiam sensit Zuch. hic nu. 199. adductus primò ex d. l. vlt. C. de codicil. quam demonstrauimus illius opinioni non suffragari.

Secundò ea ratione nititur Zuch. quòd lex hæc fauorabilis est, (vt supra diximus. q. 3.) ob id extendi debet ad fideicommissarium, qui lato sumpto vocabulo, hæres dicitur. l. hæredes. la. 2. ff. de verbo. sign. quod (inquit Zuch.) procedere videtur etiam ante re-
stitutionem: quoniam hodie videmus † fideicommis- 174
sarium trãsmittere ius deliberandi, iuxta l. cum antiquioribus. C. de iure delib. quæ etsi de hærede loquatur, in hoc tamen fideicommissario etiam locum habet, vti scribunt Bar. in l. cum filio fam. nu. 14. de leg. 1. & Iaf. in l. 1. §. de illo. 3. notab. ad Treb. communem testatur Dec. cons. 478. nu. 5. & Ripa d. l. cùm filio. in fi. & ibi clarius ad rem nostram. Anto. Baue. nu. 180. Verùm

Universidad de Deusto
Biblioteca

respondetur, extensionem hoc casu non concedi, cùm diuersa sit ratio inter hęredem & fideicommissarium, quemadmodum supra demonstrauimus. Nec allegatum simile de transmissione aduersatur, quoniam quò ad casum illum fideicommissarius hæredi æquiparatur, eò quia & ipse fideicommissarius saltem iudicis habet officium, quo compellere potest hæredem adire & restituere. Suum ergo illud ius trâsmittit, sed in casu nostro præsupponimus ipsum fideicommissarium ab hærede nihil esse consecutum, atque ita nullum ius in sui personam fundatum habere, quo opus est, vt mittatur in possessionem ex hoc edicto, quod tamen ius adest hæredi, immò in casu transmissionis lex plus fauet fideicommissario, quàm hæredi, cum
175 † hæres ante aditam hæreditatem decedens nõ transmittat adeundi facultatem. l. vnica. §. in nouissimo. C. de cad. tollen. & tamen (vt diximus) fideicommissarius transmittit, differẽtiæ rationem adferunt omnes in d. l. cum filiofami. & ibi omnium clarius Soci. Iun. nu. 236. non est ergo quod à casu illo ad nostrum sumatur argumentum.

Tertiò motus est Zuch. ad astruendam suam hanc opinionem, ea ratione, quia videmus hoc beneficium substituto vel per vulgarem, vel per pupillarem concedi, vt infrà. quæst. 28. dicemus, ergo & huic fideicõ-
176 missario, qui largo sumpto † vocabulo substitutus dicitur, ita Alex. in rubr. C. de impub. & alijs substitu. & Dec. in l. in testamento nu. 9. C. de mil. testa. Verũ respõderi potest diuersam esse rationem fideicõmissarij & substituti: si quidem substitutus posteaquam euenit casus substitutionis hæres proprie est, & suo iure petit, quia nihil amplius è manu aliena expectat: fideicommissarius verò post euentum conditionis, verbalem restitutionem saltem expectat, & sine ea nullũ ius
177 habet. Quibus intelligimus † statutum Patauinũ sub rub. de citat. c. si ad aliquem, quo cõceditur fideicommissario, cui nec re, nec verbo facta est restitutio fideic. esse mittendum in possessionem bonorum defuncti, esse iuris communis correctorium, & ob id strictè intelligendum.

178 QVAERO vigesimoquartò, an huius † constitutionis remedium concedatur fideicommissario, cui re facta est restitutio fideicommissi? Et non concedi affirmauit Bart. hic nu. 9. versi. autem est facta restitutio in re, idem sensit Alber. nu. 10. Dec. nu. 26. versic. si vero. Mantua in 1. lect. nu. 94. & Zuch. num. 218. nec est qui ab hac dissentiat. Ea ratione mouentur, quia hic fideicommissarius ex reali hac restitutione factus est pos-
179 sessor, † frustra ergo petit, quod iam habet, iuxta. §. si res aliena. Instit. de lega. & cum remedium hoc sit adipiscendæ, frustra conceditur illi, qui iam possessionem adeptus est. Hinc, si caderet à possessione, ei remedium hoc non concederetur. §. sequens. ibi, pro hærede. Inst. de interd. Alex. cõsi. 183. nu. 3. lib. 5. Quæ vera iu-
180 ris sententia fortius procedit, cùm † restitutio hæc fideicommissi facta est re & verbo, vt relati iuris interpretes, præsertim Zuch. memoriæ prodiderunt. Declaratur hęc sententia secundum Bar. Corn. nu. 16. ad fi. & Zuch. vt non procedat, quando hic fideicommissarius peteret se mitti in possessionẽ, ad suæ possessionis confirmationem, quod concedi solet. qua de re infrà latè q. 44. disseremus.

181 QVAERO vigesimoquintò, an hoc † remedium concedatur fideicommissario vniuersali, cui facta est restitutio verbo tantùm? Et concedi saltem vtile huius constitutionis remedium affirmauit Bart. hic nu. 9. versic. aut facta est restitutio verbo. post antiquos,
* quos recenset. * communem testatur Dec. hic. nu. 25. versic. sed tamen prædictis. Iacob. à S. Georg. num. 20. Corneus. nu. 15. Mantua in 1. lect. num. 96. Guido Papæ consil. 140. colu. 3. Iaſ. consi. 214. col. vlt. lib. 2. & Zuchar. nu. 204. communem etiam hanc esse scripsit & probauit Bellon. lib. 4. supp. iuris. cap. 19. num. 5. & consil. 42. num. 5. alios generatim loquendo, recenset. Tiraquel. tract. le mort saisit le vif. part. 2. declar. 11. num. 5. sed in specie his addo Ripam in l. centurio. nu. 51. ff. de vulg. Aret. consil. 37. in fi. Ang. consil. 137. col. vlt. versic. super hoc videndum. Gozad. consil. 93. nu. 8. Rubeum consil. 64. nu. 1. & Soc. Iun. consil. 92. nu. 8. lib. 1. Horum sententia primò ea ratione firmatur, quòd in hunc fideicommissarium, in testamenti scriptura comprehensum, transeunt iura actiua & passiua. l. facta. in princ. ff. ad Treb. quemadmodum ergo hæres potest spontè ingredi possessionem, ita pariter hic fideicommissarius, ex quo hęredi æquiparatur. Zuchar. tamen hic nu. 205. ambigit. Confirmat secundò Dec. num. 26. versi. ad hoc facit. quod ille qui titulum habet, sua auctoritate
183 potest † vacantem possessionem ingredi, vt adnotauit Bal. hic & Bar. in l. cùm solus. ff. de vsuc. & Gozad. cõs. 93. n. 4. Galliaul. in l. cẽturia. nu. 105. de vulg. Cùm ergo fideicõmissarius titulum habeat ita, vt hæres, missionem hanc consequi poterit. Est tamen hæc cõsideratio dubitabilis, cum hæc consequentia non procedat, vt infrà attingam. & in specie Dec. reprehendit Zuch. hic nu. 205. versi. quod fundamentũ. Scribit etiã hic Zuch. nu. 206. conferre rationes ab eo allegatas in præcedenti quæstione à nobis relata. de earum veritate iam satis eo loci diximus. Quibus rationibus satis respondetur illis difficultatibus, quas Dec. hic nu. 26. & Zuch. num. 206. excitarunt: vt illi primæ, dum inquit Dec. quod hæc cõstitutio loquitur in hærede: sed † fideicommis-
184 sarius propriè hæres nõ est, Alex. consil. 82. nu. 6. lib. 2. ergo in eo ipsius constitutionis remedium locũ non habet, & in specie respondet idem Dec. argumentum relatũ procedere in statuto contra iuris cõmunis dispositionem, secus in dispositione legis & statuti, quæ secundum ius ipsum commune est, vt scribũt omnes in l. 1. §. de illo. ff. ad Treb. quam responsionem probauit & Zuch. Secundò mouet difficultatẽ Dec. † fideicom-
185 missarius capit de manu hæredis. Alex. d. consil. 82. nu. 6. & idem Dec. consil. 424. nu. 15. ergo ei non competit hoc beneficiũ. Respõdet Dec. & rectius Zuch. dum inquit, non esse bonam consequentiam, non potest sua auctoritate capere, ergo non habet hoc beneficium: quoniam videmus hæredem habere hoc beneficium, & tamen capere sua auctoritate nõ potest possessionem ab alio occupatam. l. 5. ff. quorum bono. & dixi latè suprà rẽm. 1. Accedit quòd suprà sæpè diximus nec etiã econtrà valere consequentiam, potest sua auctoritate capere possessionem, ergo ei remedium hoc competit. sunt itaq; hæc duo separata, ob id ex vno ad alterum nõ infertur, iuxta. l. vlt. C. de calumn. Hac communi opinione probata atq; cõstabilita infertur declaratio, ad
186 † statuta, quæ cõcedunt fideicommissario missionem in possessionem in bonis defuncti, vt intelligantur restitutione verbali facta, ita in specie respõdit Soc. Iun. d. consi. 92. nu. 9. lib. 1.

Extenditur hæc iuris sententia, vt locum etiam sibi vendicet eo in casu, cùm † hæres iam adeptus est
187 possessionem ipsam, ita affirmarunt Alex. hic num. 8. Iaſ. nu. 8. Curt. Iun. nu. 44. & latè Zuchar. nu. 215. Ea ratione mouetur Alex. quia videmus petitionem hæreditatis dari fideicommissario contra hæredem gra-
188 uatum, dum retinet res restituendas: quæ tamen petitio non conceditur hæredi ipsi, qui bona semel est consecutus, nec ei conceditur si caderet ab earum possessione, ita gloss. in l. ita tamen. §. si ex Trebelliano. in versic. actiones. ibi, sed an potest. ff. ad Trebell. & in l. vlt. in glossa magna ad fin. ff. de petitio. hæred. ita hic dicẽdum est, quod licet ipsi hæredi non amplius concedatur hoc beneficium, conceditur tamen fideicommissario.

Secundò ea ratione mouetur Zuchar. num. 216. fideicommissarius loco hæredis est sola mediante re-
189 stitutione. l. facta. ff. ad Treb. & ideò † nisi quatenus fit restitutio, subrogatus, quemadmodum docuit Bal. in l. 1. 2. additio. col. 1. nu. 2. ff. de petitio. hære. dum inquit, quod nõ trâsit in fideicommissarium id, quod nõ fuit

penès

penes hæredem. Cùm ergo in casu nostro solum facta sit restitutio verbo, & non re, sequitur in ipsum fideicommissarium non esse translatam possessionem illam realem, quæ penès hæredem est. Sequitur ergo opus esse noua apprehensione, ob quam hoc remediũ concedi debet.

Tertiò ego rationem hanc considero, quòd, licet instítutus primo loco consecutus sit possessionem bonorum hæreditatis, substitutus, qui per directam pupillarem succedit, hoc beneficium habet, vt infr. q. 28. dicemus: & tamẽ opus esset contrarium dicere, si possessio iam defuncti esset his casib. consideranda.

Aduersus tamen hanc opinionem senserunt Cynus hic & Sal. col. 3. q. 2. ad fi. & dubitauit Sapia. nu. 73. Primò adducebantur, quod ex quo ipsi hæredi, qui iam semel illam est consecutus, non concederetur, ita nec huic fideicõmissario, qui illius loco successit. Respondet Zuchard. nu. 217. non esse bonam consequentiam, hæredi non conceditur ergo nec fideicommissario. quoniam dispar est vnius & alterius ratio: siquidem fideicommissarius possessionem nũquam habuit quã hæres consecutus est. & hanc consequentiam non procedere dixit Bald. in d. l. 1. colum. 1. versi. sed quid si. ff. de petit. hæred. dum affirmat, hoc beneficium concedi illi, cui per institutum absque scriptura facta est restitutio. quod probat. & Alexand. hic. Secundò ea ratione mouentur quod ex quo hærus semel est adeptus
190 possessionem, illa bona non dicuntur amplius † hæreditaria, sed patrimonialia ipsius hæredis. §. 1. Instit. de hæred. instit. Iaſ. in l. 1. §. veteres. num. 14. de acquir. hæred. & l. sicut maior. C. de repud. hęred. vt hæredi ergò non debet concedi, ita nec fideicommissario. Verùm respondetur, vt iam diximus, hanc consequentiam non procedere, & quod dicitur patrimonium hoc hęredis esse factum, intelligitur quoad ipsum solum hæredem, non autem quoad fideicommissariũ, qui, cum defuncti succedat, dicitur in hæreditate succedere, attento scilicet initio. arg. l. insula. in fin. ff. de acquir. rer. dom. atq; ita sensit hic Zuch. nu. 217. versi. & nec obstat.
191 Tertiò Sapia hic nu. 73. argumẽtatur, quod ex quo † fideicommissarius loco hæredis succedit. l. qui quadringenta. l. postulante. §. 1. ad Treb. quod etiam eius naturã sapere debet. l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cautio. cum ergo hæredi hoc casu non concedatur hoc beneficium, etiam debet fideicõmissario præstari. Verùm ex iam relatis satisfactum credimus, præsertim ex his quæ suprà attulimus in secundo fundamento à Zuch. considerato.

192 QVAERO vigesimosextò, an † huius nostræ constitutionis remedium concedatur fideicommissario, cui relictum est fideicommissum in codicillis? Et concedendum esse affirmauit Bal. hic num. 36. versi. & hæc vera sunt. idem in l. vlt. C. de cod. & in additio. ad Specula. tit. de testa. col. vlt. cum eo senseruut Castren. d. l. vlt. col. pe. C. de cod. Alex. hic nu. 7. Dec. nu. 26. Iacobinus num. 19. & Corneus num. 15. Mantua in 1. lect. num. 99. Zuchard. num. 207. idem respondit Rubeus consil. 64. num. 1. Quæ quidem vera iuris sententia probatur illo satis solido fundamento, quo vsus est Baldus. Codicilli dicuntur testamentum ex larga significatione. gloss. l. 2. in verbo, personales. C. communia de lega. Alex. l. 2. num. 4. de leg. 1. Iaſ. l. si idem. C. de cod. cùm ergo hæc constitutio fauorabilis loquatur de testamento, extenditur etiam ad codicillos, arg. l. filium habeo. ff. ad Macedon. cùm præsertim hoc casu eadem sit ratia in codicillis, quæ & in testamẽto. nempè scriptura, qua hic fideicommissarius manifestè ostendere potest se vocatum.

Secundò, inquit Zuch. hic num. 209. versi. secundò, etc. est casus in d. l. vlt. C. de cod. secundum suam inductionem, quam tamen minus veram esse sup. q. 23. ostendimus. Aduersus Baldum & cæteros relatos censuerũt Cyn. Rayn. Angel. Sali. Fulg. & Corn. hic à quibus non dissentiunt Curt. Iun. & Sapia. hic, ille numer. 87. iſte num. 12. hanc visus est probare Bald. consi. 317. quando est vnum testamentum. versi. secundum quidem. libr. 1. & Alber. hic numer. 12. in fi. Pract. Papien. in forma libelli, quo petitur hæreditas ex testamento in gloſ. nec abolitum. nu. 1. idem sensit Iaſ. d. l. vlti. nu. 16. C. de cod. Cum codicilli non sunt testamento confirmati. Et mouentur primò, quòd ex quo ab intestato venientes gratiuati restituere non habent hoc beneficium, vt diximus suprà q. 9. ita nec ij fideicommissarij, quibus fit restitutio: cum † nemo plus iuris in alium transferat, 193
quàm ipse habeat. l. nemo plus. de reg. iur. Verùm respondet & rectè Alex. hic nu. 7. quòd fideicommissarij nihil à venientibus ab intestato consequuntur, sed potius à lege, quod probant & Mantua in d. 1. lect. nume. 100. & Zuchard. numero. 210. vbi subiungit & secundam responsionem, nempè, diuersam esse rationem inter venientes ab intestato, & fideicõmissarios. Nam ab intestato venientes, scripturam, qua res manifesta redditur, ostendere non possunt, fideicommissarij verò possunt. Accedit & tertiò non esse bonam consequentiam, non datur hoc beneficium his ab intestato venientibus, ergo nec fideicommissarijs, quibus fit restitutio. hoc vel ex eo patet, quod suprà diximus præcedentibus quæstionibus, dum ostendimus fideicommissarijs concedi hoc remedium, cum tamen primis hæredibus, vt ijs, qui iam adepti sunt possessionem, non concedatur.

Secundo itaque loco mouentur relati Dd. inter multa, quæ requiruntur, vt petens se mitti in possessionem, ex hoc remedio mittatur, illud est omnino necessarium, vt ostendat testamentum, quemadmodum hic in textu legitur. Sed hic fideicommissarius ostendere potest, quia præsupponitur factum non esse. & licet ostendi possint codicilli, non tamen idem sunt, † 194
quod testamentum. l. si idem. C. de cod. non ergo videtur ijs concedendum beneficium hoc. Verùm respondet Zuchar. nu. 210. versic. ad tertium. ex suprà relatis, immo censeri factum testamentũ largè. Accedit, quòd cum idem sint codicilli quo ad effectum huius probationis, quod testamentum, non habet locum dispositio, † l. si idem. C. de codicil. quæ procedit quando dif- 195
ferentia est etiam in substantia, vt declarat Soc. Iun. consi. 159. nume. 20. lib. 1. & sentiunt Dd. præsertim Corneus in d. l. si idem. & Paris. consil. 110. numer. 35. libr. 1. & in c. quoniam contra. num. 24. post Abbatem ibi. de proba.

Tertiò adducuntur relati Dd. ea ratione, quod † ve- 196
nientes ex codicillis dicuntur venire ab intestato. l. conficiuntur. de iure cod. ergo eis beneficium hoc concedi non debet. Responsio est facilis, quia d. l. conficiuntur, inquit, quod directo succedentes dicuntur venire ab intestato, sed nos de eis non loquimur, sed de fideicommissarijs, quibus ex codicillis fideicõmissum præstatur: atq; ita respondet Zuch. hic nu. 210. versi. ad tertium.

Quarto ac vltimo considerabat Cur. Iun. hic num. 87. & eo tacito pro more Sapia. nume. 12. non valere in casu nostro consequentiam à testamẽto ad codicillos, cùm longè maior adhibeatur fides testamento, ob maiorem numerum testium, quam ipsis codicillis. l. 3. §. eiusdem. ff. de testib. Verùm rectè satisfacit Zuchar. hic num. 210. versic. ad quartum. dum inquit, quod tanta fides adhibeatur codicillis, quoad in eis contenta, vt testamento: non ergo est constituẽda differentia. Hinc dicimus † codicillos continere perfectam voluntatẽ, 197
quoad esse suum. vt testamentum, quoad se, non autem comparatiuè, ita declarat Portius, Instit. de testamen. in princ. num. 5. Accedit (vt rectè inquit Zuchar.) quòd non est bona consequentia: codicilli minorem numerum testium habent, ergo vocati in eis, non habent hoc beneficium, vt vocati in testamento. Nam videmus filijs institutis in testamẽto, duobus testibus adhibitis, confecto, quod iure valet, concedi hoc beneficium, quemadmodum dicemus inf. q. 40. ita vide-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mus maiorem adhiberi solennitatem testamento in scriptis, quam nuncupatiuo, & tamen instituto in nuncupatiuo conceditur hoc beneficium, vt suprà q.15. ostendimus. Disceptatio hæc cessat hic Patauij cùm
198 hæres vel fideicommissarius vult mitti in possessionē honorum defuncti ex huius ciuitatis statuto, † sæpius commemorato sub rub. de e tat. c. fi ad aliquem, siquidem & qui ex codicillis fideicommissum in possessionem mitti debet cum statutum de eo cui ex aliqua vltima voluntate successio est delata, est vltima voluntas ampla significatio, quæ & codicillos propriè com. prehendit, vt omnes scribunt in rub. de test. in Insti. & confert rub. ext. de testa. & vlt. volunta.

199 QVAERO vigesimoseptimò, an † hoc remedium nostræ constitutionis concedatur illi fideicommissario, cui, & si à grauato hærede nulla facta est fideicommissi restitutio, à lege deferuntur iura & actiones sine aliqua hominis restitutione, qui quidem legis casus enumerati aliquot sunt. in l. penult. §. vltim. ff. ad Trebelli. Hac itaque in re Bar. hic nu. 9. vers. addo etiam, & consi. 91. in quæstione vertente. lib. 5. affirmauit concedi, & cum eo sensit Zuchard. hic numer. 226. & Iacobinus nume. 15. in fin. & numer. 16. Riminald. consil. 258. nume. 7. lib. 2. quibus addo Alexand. consi. 4. nume. 16. in fin. lib. 2. Ruin. cons. 28. num. 2. in fine libr. 5. Iasonem consil. 214. num 3. lib. 2. Ripam. l. Centurio. numer. 51. de vulgar. Rubeum cons. 64. in fin. & vno verbo sensit hic Curtius Iun. numer. 49. in fine. & Beroius in consil. 58. numer. 1. & numer. 5. libr. 2. Illa est clara & vera ratio, quia idem operatur lex in hoc quòd verbalis restitutio ab hærede facta, cùm iura actiua & passiua in hunc fideicommissarium transeant. Nec aduersatur, quod
200 etiam his in casibus fideicommissarius † habet capere de manu hæredis possessionem, vt inquit Baldus, l. penultim. ff. ad Trebell. & eum secuti sunt Alexand. in l. 1. §. sed quoties. & ibi Ripa numer. 6. ad Trebell. Deci. consil. 424. numer. 15. quia respondeo ex sententia Zuchard. hic numero. 418. Baldum loqui, cum ipse hæres possidet, sed vbi non possidet potest auctoritate iudi-
201 cis. Quocircà † ecclesia, cui relictum est fideicommissum, sine alia grauati restitutione, poterit hoc remedio in possessionem mitti, cùm in eam sine restitutione transeant iura & actiones fideicommissi. l. vltim. & ibi gloss. in verbo, relictorum. C. de sacrosanct. eccles. & ibi Iaso. latè Tiraquell. de priuileg. piæ causæ. priuileg. 39. & text. clarus in §. fi quis autem pro redemptione. in auten. de eccles. atque ita in specie respondit Alexand. d. consil. 4. numer. 16. Iacobinus hic numer. 14. & Corn. numer. 16. Ias. d. consi. 214. nume. 3. qui pro hospitali: cui relictum fuerat fideicommissum consuluit. & idem sensit hic Curt. Iun. numer. 49. in fine. qui pro fideicommisso relicto cuidam fraternitati piæ, respondit. Ita quoque dicimus cùm nullus apparet hæres di-
202 rectus & † fideicommissarius curat fieri proclama, quòd si quis prætendit se hæredem quòd compareat. tunc si nullus comparet, in fideicommissarium transeunt sine alia restitutione hominis iura omnia, ex l. penultim. §. cùm autem. C. ad Trebell. & ibi Bartol. numer. 3. docuit, hanc praxim, quam Angel. Corneus & cæteri probarunt. hoc itaque casu poterit absque alia restitutione mitti in possessionem hic fideicommissarius: ita in specie responderunt Aretin. d. consil. 37. in fine. & Rubeus d. consil. 64. in fine. Ita pariter dicendum est eo in casu, quando hæres grauatus alienat
203 bona † fideicommisso subiecta, tunc absque alia restitutione transeunt iura in fideicommissarium. l. vltim. §. inautem sub conditione. C. comm. de lega. gloss. d. l. penultim. §. cum autem. C. ad Trebell. hoc itaque casu sine alia restitutione fideicommissarius mitti potest in possessionem ex hoc edicto. ita respondit in specie Ruinus d. consi. 28. numero 3. libr. 5. Ita quoque dicendum est in cæteris casibus, in quibus sine hominis restitutione iura, & actiones in fideicommissarium transeunt, & ne multus sim, illos huc non adferam.

Illud tamen † non omitto, quod est ad interpretatio- 204
nem statuti Patauini tit. de citat. & ord. proced. c. si ad aliquem. quo est cautum, in fideicommissarium transire omnia iura absq; alia reali vel verbali restitutione. poterit ergo quiuis fideicommissarius, posteaquā restitutionis casus euenit petere se mitti in possessionem, ex hoc beneficio, ita in specie statutū hoc Patauinum declarauit Ant. Cor. tract. de potest. regia. part. 8. nu. 27. Ita etiam declaratur, simile statutum Vicentiæ, lib. 3. sub rubr. de mittendis in possessionem rerum & hæreditatum defunctorum.

Declaratur nunc relatas iuris sententia ac præcedentes quæstiones de fideicommissario hoc propositas, tunc procedere cùm casus ipse fideicommissi euenit, atque ita à † fideicommissario probandum est, 205
quod restitutionis casus euenit: ita praxim docuit. Bart. hic nume. 9. versic. ad vnum tantum. & latius hic Zuch. nume. 211. & nume. 212. attulit modum & praxim liquidandi. idem censuit Fran. de Marchis. quæst. 445. part. 2.

QVAERO vigesimooctauò, † an huius nostræ 206
constitutionis remedium concedatur substituto per vulgarem, vel pupillarem, vel etiam exemplarem substitutionem expressam? Et concedi affirmarunt hic gloss. in verbo, ex parte. in fine. Bar. nume. 10. Alexand. num. 10. Ias. num. 12. Dec. num. 26. Cur. Iun. nu. 50. Sapia. num. 51. 52. & Zuchar. num. 227. Bart. cons. 5. nume. 1. lib. 1. alios multos recenset Tiraquel. tract. le mort saisit, le vif. part. 2. declar. 9. nu. 17. & Iacobin. à sancto Georgio in l. 1. vltim. nota. C. eo. Quam sanè sententiam probāt ex † l. 1. hoc titul. quæ solùm affirmat, institutum pri- 207
mo loco esse mittendum in possessionem cùm aduersus substitutum contendit. Quod autem ipse substitutus mitti debeat, si solus est, non diffinit, sed reliquit in iuris dispositione. Accedit illam esse Alexandri Seueri constitutionē, qui fortè loquitur secundum edictum Adriani, nos verò spectare debemus, quid statuerit Iustinianus. Secundò itaque loco mouentur alij ei simili, quia videmus hoc beneficium cōcedi fideicommissario, cui facta est verbalis restitutio, vt diximus supr. q. 25. idem ergo dicendum est à fortiori in substituto, in quem omnia iura translata sunt. Accedit & fortius tertiò, quod Iustinianus tribuit hoc beneficiū
208 hæredibus institutis, ergo & substitutis: quia & † substituti post euentum cōditionis dicuntur propriè instituti hæredes. id, quod probatur ex l. hæredis appellatio. & l. sciendum. ff. de verb. sign. vbi Alci. Hinc dicimus † substitutum directò, esse hæredem institutum, 209
l. cohæredi. §. qui discretas. de vulg. & Inst. eo. in princ. Hæredes enim aut instituti aut substituti dicuntur. l. 1. de vulg. & quòd † hæredis appellatione veniat substi- 210
tutus ex sermonis proprietate affirmaruut Ang. consi. 184. carissime frater. quod responsum ad verbum recenset Alex. consi. 36. lib. 3. Corneus cons. 279. col. 3. libr. 3. & Soci. Sen. cons. 257. col. 3. libr. 2. quos secutus est Bellonus lib. 4. supp. iuris. c. 16. numer. 4. 5. vbi scripsit consuetudinem illam alioqui strictè interpretandā, quod possessio defuncti continuet in hæredem, locum etiam habere in substituto. similia congessit Tiraq. d. decla. 9. nume. 2.

Hæc vera iuris sententia procedit etiam cùm substitutus est in testamento vocatus primo loco, nam tunc post institutum mittitur in possessionem: ita Spe. in tit. de testam. §. sequitur. nu. 36. Rursus extenditur, vt locum etiam habeat, in † substituto rei certæ, cui 211
non est datus alius cohæres vniuersalis, nam & is mitti debet in possessionem ex beneficio huius constitutionis. Illa est ratio, quod detracta rei certæ mentione in totum hæres efficitur ex textu notabili admodum, l. cohæredi. §. vltim. ff. de vulg. vbi Ias. nume. 2. inquit, textum illum esse singularē in hanc sententiam, quam probauit idem Iason. in l. centurio. nume. 35. & ibi Ripa. numer. 95. de vulg. Ruin. consil. 54. numer. 7. libro 2. consil. 128. nume. 13. libr. 3. & consil. 51. nume. 2. lib. 4. Dec. cons.

cons. 186. nu. 4. Paris. cons. 59. nu. 59. lib. 2. Soc. Iun. consil. 95. nu. 11. & cons. 111. nu. 10. lib. 1. Bellonus lib. 4. supputa. iuris ca. 18. nu. 1. & Craue. cons. 62. nu. 5. Quę quidem extensio potest declarari ex traditis à relatis scribētibus non procedere, cùm facta est substitutio verbis obliquis, vt apud illos.

212 Intelliguntur quoque iam relata † cum casus substitutionis euenit, & facta est liquidatio illius, ex relatis in calce præcedentis quæstiniso, & in specie Franc. de Marchis. q. 445. ad fin. part. 2. & ante eum Corneus hic numer. 17. & Alb. numer. 10. in fin. Rimin. cons. 258. numer. 2. libr. 2. & Mantua in 1. lectura. nume. 101. & in non dissimili casu tradit Soc. Sen. consil. 89. libr. 3. & dicemus infrà. q. 31. vbi de cessionario agemus. Prætereà
213 est & illud annotandum quod scribunt omnes in l. 1. suprà eo. an † substitutus mittatur in possessionem ex hoc edicto, cùm in proprietate concurrit cum instituto, ob conflictum rationum, vt in casu. l. si pater. cum l. sequent. ff. de hæred. instit. quia in re mihi placet distinctio Iacobini à sancto Georg. in d. l. 1. in fin. quod aut clarè constat hunc substitutum cōcurrere cum instituto in proprietate: & tunc etiam cum eo mitti debet in possessionem, ita procedat Castren. & Iaso. opin. Aut non constat concurrere, & tunc procedit opinio Bar. & Fulgosij non esse mittendum in possessionem.

QVAERO vigesimonò: an huius nostræ constiti-
214 tionis † remedium concedatur, constituto ex tacita vulgari vel pupillari? Recepta magis opinio est, concedi. Hāc probauit Bal. hic num. 30. & in l. 1. ff. de ijs, qui
* in testa. delen. * communem testatur. Areti. in l. si testimonio. colum. vltim. de vulg. idem scribunt hic Ias. num. 9. Dec. num. 27. vers. quid autem. Curt. Iun. num. 50. Sapia. nu. 51. Mantua in 1. lect. nume. 105. & Zuchard. num. 228. communem etiam testatur Tiraqu. d. tract. le mort. saisit le vif. part. 2. declarat. 10. num. 2. etsi ipse nihil diffinit. hanc probauit & Bellonus libr. 4. supp. iuris cap. 17. numer. 12. idem censuit eruditissimus atque clarissimus Iurisconsul. Hippolytus Riminald. in annota. ad consi. Riminal. sen. consi. 258. num. 2. lib. 2. & verè non est, qui ab ea dissentiat. Primò hac argumentatione mouentur. Hæc constitutio suum hoc beneficium tribuit hæredi scripto, sed substitutus, qui per tacitum substitutionem venit scriptus in testamento dicitur, ergo & illi remedium hoc concedi debet. mi-
215 nor probatur quia † scriptum illud esse dicitur, quod vigore scripti apprehenditur: ita quoque illud dicitur posse legi, quòd ex vi verborum expressorum venit. l. 1. vbi gloss. ff. de his, qui in testa. delen. & alijs permultis comprobauimus suprà. quæst. 18. Accedit quod
216 & illud † legi dicitur, quod ex intellectu colligitur: vt post Aretin, in c. fraternitatis. de testibus. docuit Barb. in l. cum acutissimi. numer. 172. C. de fideicommiss. Secundò adducuntur ex verbis textus nostri, qui dum loquitur ex verbis textus nostri, qui dum loquitur de hærede scripto, locum etiam habet in eo, qui legis dispositione, seu iuris interpretatione scriptus intelligitur. Nam videmus locum obtinere in hærede instituto in re certa, nullo vniuersali cohærede dato, qui tunc legis interpretatioue dicitur hæres in totum, l. 1. §. fi ex fundo. ff. de hæred. instit. qua de re diximus
217 suprà q. 18. sed hic legis interpretatione † vulgaris expressa pupillo facta, tacitam continet pupillarem. l. iam hoc iure. de vulga. ergo hæc constitutio, quæ locum habet in expressa vulgari, locum etiam habere debet pro pupillari tacita, & econtra pro tacita vulgari. Tertiò accedit quod constitutionis huius beneficium conceditur Episcopo executori pro pauperibus institutis, vt infrà. quæst. 32. ex crebriore sententia dicemus, & tamen is Episcopus non potest dici hæres scriptus, sed sola iuris interpretatione comprehensus, ergo idem dicendum est in casu nostro. Quartò eo argumento vtor, quo in simili casu vsus est Tiraquel. d. tracta. le mort saisit le vif. parte secunda declat. 10. numer. 24. Substitutiones hæ tacitæ sunt ex iuris interpretatione (vt iam diximus) sed quod venit legis dispositione illud † proprium esse dicitur, vt scri- 218
bunt Bartolus. & Iason in l. si is qui pro emptore. ille nume. 30. iste numero. 222. ff. de vsuca. quemadmodum ergo constitutio hæc locum habet in expressè substitutione, ita etiam in tacita, quæ est ita propria substitutio, vt illa tacita. Quinto ac vltimò confert argumentatio Belloni libro quarto supp. 1. iuris c. 17. num. 11. dum inquit, hunc tacitè † substitutum esse hæredem 219
& propriè, & ob id contineri sub hac dispositione, quoniam satis dicitur scriptus hæres cum ex lectione substitutionis expresse resultet & illa tacita, quæ hunc hæredem proprium facit. ita enim videmus, quòd licet actus, quo defertur hæreditas, fictus sit, attamen effectus hæres, propriè hæres est: ita respondērunt Butr. consi. 20. Aequitus Segerigt. & Soc. Sen. consi. 147. col. 1. li. 1. quod multis similibus cōprobari potest.

Contra tamen communem hanc Dd. sententiam permultæ excitari solent difficultates.

Prima illa est, quam mouet hic Iaso. nume. 9. Remedium hoc hæredi scripto conceditur, sed † substi- 220
tutus ex tacita vulgari, vel tacita pupillari non dicitur scriptus, ergo illi concedi non debet. minor, vel ex
eo probatur, quòd † scriptum dicitur quod legi po- 221
test. l. 1. ff. de his, quæ in testa. delent. sed tacita substitutio legi non potest, quia nec ostendi potest, l. 2. §. sed si dubitetur. ff. quemadmod. testam. aper. non ergo potest dici scriptus. Verùm respondet Zuchard. numer. 233. in fi. imò hanc substitutionem esse scriptam, quemadmodum diximus suprà in primo fundamento. Prætereà (vt dicebat Bellonus præcitato loco. d. c. 17. nu. 15. versicul. non obstat quòd.) licet ipsa tacita substitutio legi non possit, bene legi potest, hæredem esse substitutum.

Secunda est difficultas, quæ sumitur ex doctrina Baldi in l. precibus. num. 15. C. de impub. & alijs substi. dum docuit, quòd si cautum est statuto, quòd instrumenta seruentur ad literam, tacita † pupillaris non 222
continetur sub vulgari expressa cum Baldo senserunt Alexand. in l. post traditam. num. 4. C. eod. & Soc. Sen. l. 1. numero. 36. vers. nonò ff. eod. de vulg. Corneus. cons. 14. num. 8. & cons. 224. num. 9. lib. 2. & cons. 276. nume. 8. lib. 4. Barb. cons. 39. lib. 2. & Brunus tract. quod stantibus masculis. art. 5. num. 106. Hinc respondit Bald. consil. 460. Ioannes lib. 5. quod si statutum disporit, quòd verba statuti debeant intelligi ad literam † masculi- 223
num non concipiet fœmininum, vt ex sermonis proprietate solet concipere, & idem censuit post Corneum cons. 14. libr. 2. Dec. l. 2. numero. 101. in fin. de regul. iuris. quibus accedit Alexan. cons. 45. num. 3. lib. 7. qui ita declarat † statutum Papiæ. 94. in ciuilibus sub rubr. In 224
quantum & qualiter mater succedat, vt masculinum non concipiat fœmininum, ob aliud eiusdem ciuitatis statutum 83. in criminalibus. sub rubr. Quod suprascripta statuta non debeant interpretari, ita etiam respondit Cur. Iun. consil. 177. num. 4. Accedit doctrina Angel. in l. si ita scriptum: in princi. de liber. & post. dum inquit, † mixtum non contineri sub suis simpli- 225
cibus, cùm verba ad literam intelligēda sunt. Respondit huic difficultati Deci. hic nume. 27. verba d. statuti esse magis precisa, quàm sint, verba huius constitutionis nostræ: nam processit vlterius prohibendo interpretationem, quasi quòd si simpliciter dixisset debere literaliter intelligi, secus esset. Decij responem probauit hic Zuchard. nume. 33. 4. post Soci. quem citat. Respondet & secundò Zuchard. illam doctrinam Baldi, in d. l. precibus esse dubitabilem: quia quando statutū tollit interpretationem, intelligitur de interpretatione hominis, & non legis: ita docuit idem Baldus in l. omnes populi nam. 35. & ibi secutus est Ias. 2. lect. num. 53. de iusti. & iure. & in specie contra Baldum, in d. l. precibus, sensit Imola in cap. Raynutius. de testa. quem secutus est Barb. in l. cum acutissimi. numer. 167. in fin.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in fin. C. de fideicom. & ibi numer.169.Baldum in d.l. omnes populi. probauit. Cum Imola etiam sensit Ripa in l.1.nume.172.de vulg. Illa ratione, quia † statutum reijciens interpretationem intelligitur de friuola: ita Bartol.in d.l.omnes populi.num.65.quem secuti sunt Alex.consi.192.num.3.consi.198.num.18.& consi.211. num.7.11.lib.6.& Feli.in c.2.nu.19.de rescrip.alios retulimus in commẽ.de arbitrarijs iud.lib.2.casu.197. Huc pertinet quod scriptum reliquit Bal.in l.si quis filium. C.de liber. præter. dum dixit, quòd si † statutum reijcit interpretationem, intelligitur de extrinseca, non autẽ de intrinseca,quæ intellectualis dicitur. cum Baldo sensit Barb.in d.l.cum acutissimi,nume.167.C.de fideicom. ita hic dicendum est: quoniam , quòd tacita pupillaris contineatur sub expressa vulgari, quod intrinsecum est & intellectuale. Satisfacere etiam huic difficultati possumus ex his, quæ adferemus pro responsione subsequentis dubitationis.

Tertiam mouet dubitationem Zuchard. hic num. 230.ex doctrina Baldi in l.2.C.de patr. qui fil. distraxe. dum inquit,quod si statutum disponit, statuta esse ad literam seruanda, non esse † concessam extensionem: quia litera est,quę oculis cernitur,non autem quæ solo intellectu videtur,atque colligitur. cum Baldo sensêrunt Alexand.in l.1.numer.23.& ibi Soc.numer.36.de vulg.idem Alexand.in l.post aditam,num.4. C.de impub.& alijs subst.& Feli.in c.translato. nu.5. de const. & Ias.l.non dubium.num.12.C.de legib.Verùm duplici responsione satisfacit idem Zuchard.hic nume. 234. vers.non obstat. Baldum loqui de extensione, nos verò de ipsamet comprehensione. nam hic tacitè subst itutus sub verbis expressi :,& quę possunt legi,satis clarè continetur.Et satis scriptus hęres dicitur hic substitutus ex eo quod venit in consequentiam scripti.d.l.1. vbi gloss.de his, quæ in testa. delent. & satis suprà explicauimus.

Quartam excitauit difficultatem Deci. hic ex doctrina Baldi in c.1.colum.3. vers. & ideo,de consti.quo loci ait, quòd † statutum tribuens executionem testamentis extra ordinem factis , non comprehendit tacitam substitutionem , cùm illa non possit dici testamentum,sed sola testamenti suppletio. ita ergo hic dicendum videtur.Huic difficultati respõdet Dec. ipse, & minus rectè ex sententia Belloni.d. libr. 4.supputa, iuris ca.17.in fin. Alia responsione satisfacit Zuchard. hic numer.235.vers.adde, quod immo † Baldus sentit, executionem, de qua in nostra hac constitutione locum habere in his substitutionib. quia alias non fuisset opus dubitare, an datutum in casu suo locũ haberet,si lex nostra,quæ loquitur de testamentis ,secundũ ordinem factis, locum non habere in his substitutionibus factis. atque ita retorquet Zuchard. Baldi doctrinam.Scribit etiã Bellonus.d.c.17.ad finem,in Baldi hac doctrina & traditione non esse cõstituendum aliquod fundamentum,vtpotè aduersus magis receptas Dd.sententias.

Quintam mouet difficultatem Curt.Iun. nu.50.& eo tacito Sapia.num.51.ex doctrina Baldi in l.generali. vlt.nota.C.de sacro.eccl.vbi inquit,quòd † expressum & tacitum solùm in executione differunt. quam doctrinam ✱ communem esse testatur Feli.in c.translato, num.4.de const.& Ias.in l.certi condictio.in princ.nu. 7.ff.si cer.pet.Verum satisfacit Zuchard.hic nume.235. vers.ad quartum.Baldum illud solùm affirmare voluisse, testamentum scriptum habere executionem, quam non habet nuncupatiuum in scriptis non redactum, sed coram testibus factum. Ea ratione vtitur, quia testes notorium non faciunt. quam traditionem suprà.quæst.10.

Sextam excitat dubitationem Cur.Iun.num.50.& Sapia.nu.53.quòd illud † expressum non dicitur,quòd venit ex mente.l.tutela.ff.de leg. tute. vbi Bart.& Bal. idem Bar.in l.1.col.1.de oper.noui nuntia.ita hic dicendum videtur.Verùm satisfacit idem Sapia.nu.54.imò satis dici expressum quod resultat ex expresso quemadmodum sup.demonstrauimus.

Septimam difficultatem aliquando considerabam, quòd † substitutio expressa est potentior tacita, quemadmodum in specie tradunt Bartol. & cæteri in l.precibus. C. de impub.& alijs substitut. dum volunt matrem ; quæ in medio est , non excludi per tacitam pupillarem, cùm tamen per expressam excludatur.Cùm ergo constitutio hæc loquatur de expresse instituto, ac etiam de substituto,ex his,quæ suprà. quæst. 28. diximus, sequitur non esse argumentandum ab hac expressa substitutione ad tacitam: quia esset argumentari à maiori ad minus affirmatiuè,quod absurdum est, & aduersus Iurisconsultorum & Dialecticorum omnium traditiones. Id enim perequè esset,ac si diceres, Rex vrbem expugnare potest , ergo & miles. Verùm huic difficultati in non dissimili casu respondet Tiraquel.d.tracta.le mort saisit le vif. par. 2. declarat.10.ad fin. & vnà cum Baldo in l. Titius. ff. de hæred . instit. considerat † substitutiones has tacitas dupliciter fieri. vnam tacitam & veram ex mente testatoris, simulqúe ex aptitudine verborum prolatorum , & hanc quidem operari quod expressam substitutionem. vt ibi,& no.in l.precibus,in gloss.penult.C.de impub. & alijs substit. Alteram verò dici fictam & interpretatiuam,quæ & tacita appellatur,quæ solùm procedit de mente iuris,& per interpretationẽ extensiuam.& hæc tacita substitutio non semper operatur quod expressa.l.vltim.C.de instit.& substit.& d.l.precibus.in casu itaque nostro dicere possumus, quòd hæc constitutio locum habeat in illa substitutione tacita, quæ prouenit ex mente testatoris,& simul ex legis interpretatione,cum illa sit quæ operatur idem quod expressa. Nihilominus verius opinor etiam intelligi & procedere quò ad illam tacitam ex sola iuris interpretatione. quia licet impropria illa sit,tamen hic sumus in materia fauorabili, & quæ extensionem admittit, propterea iam diximus , legi illa posse quæ iuris interpretatione fiunt.

Octauam ac nunc vltimam difficultatem simili in casu excitabat Tiraquel.loco iam citato. Duæ † specialitates simul concurrere non possunt.l.1.C.de dotis promiss. vt nec vna specialitas & vna præsumptio simul,vt scripsit latè idem Tiraquel. de iure constituti. par.3.limita. 5.nu.4.& 5. sed hic duæ specialitates concurrerent, si hoc remedium his tacitè substitutis concederetur,ergo &c.minor probatur , quia primò substitutus tacitus, hoc est , præsumptus intelligitur sub expresso, id est, debilior sub fortiore. Secundò quia hæc nostra constitutio, quæ de hærede expresè instituto loquitur,ad hunc tacitè substitutum extenditur. Hanc difficultatem indissolutam reliquit Tiraq. in illo casu suo.Nos hic dicere possumus non esse speciale, sed ius commune & regulare , quòd tacita substitutio sub expressa contineatur : ita pariter speciale non est quòd constitutio nostra in ea locum habeat, quia si illa est propriè substitutio,si legi potest minimè mirum etiam videri debet, quin in hac cõstitutione comprehendatur.

QVAERO trigesimò, an constitutionis nostræ beneficium concedatur † hæredi hæredis scripti? Et concedi affirmarunt Bart.hic num.11. Bald.nu.35.vers. idem in hærede hæredis. idem Bal.l.1.num.5. ff.de pet. hæred.Alb. hic col. pen. Decius num.27. Curt.Iun.nu. 53.Sapia.nume.55. Mantua in 1.lect.nume.110. Zuchard. numer.236.& Tiraquel.tract.de mort saisit le vif.part. 2,declar.5.nume.17. qui Specul.& Ioan. Fabri eiusdem opinionis recenset.Addo Bald.consi.186. quia allegationes.col.3.vers.et quelibet dictio.lib.1.dum dixit,hoc beneficium esse transmissibile, & verè non est, qui dissentiat.Illud est verum & solidum fundamentũ quòd † hæres hæredis propriè & verè dicitur hæres testatoris:sed constitutio nostra tribuit hoc remedium hæredis testatoris, ergo & huic hæredi hęredis: minor proba-

probatur ex l.vlt.C.de hæred.insti.quę inquit,hoc esse ex antiqua iuris regula.& probat l.hæredis appellatio.de verbo.signific.& l.qui per successionem, de regul.iuris.& intelligitur verè & propriè , vt sentit Baldus in d.l.vltim.quæst.21. C. de hæred. instit.& clarius Ias.o. in l.si quis filium.§.vltim.numer.7.de acquirend.hæred.idem in l.filius famil.§.diui.1.lectur.num. 110.ff.de lega.1.Socin.Sen.consil.257.colum.3. versic. ex quibus.lib.2.& Alciat.d.l. hæredis. de verbor signific. Hinc videmus hæredem hæredis contineri in dispositione, quę strictæ interpretationis est, † vt in conditione, quę etsi in forma specifica adimplenda est.l.qui hęredi.de condit.& demonstrat.attamen iussus dare hæredi conditioni satisfacit,si dat hæredi hęredis.l.cùm ita datur.§.vltim.de condit.& demonstr. atque ita affirmarunt Bart.in l.si stipulatus fuerim per te,nume.5. de verbor. obligat. Aret. l.paterfamil.ad fin.de vulga. Ias.d.l.si quis filium.§.vltim.num.9. de acquir.hæred. Deci.in l.qui per successionem. nume.4.de regul.iuris. & ibi Cagnol.numer.5. Idem Deci.consil.81. in secundo dubio. Quamquam in hoc dissentiant nonnulli, quos refert Tiraq.d.tract.le mort saisit le vif.d.declar. 5.numer.13.& tracta.de retractu conuentio.§.1. gloss. 6. num.20.

✱ Aduersus tamen ✱ receptissimam hanc sententiam, vna nec leuis certè excitari solet difficultas. Illa est, quòd constitutio hæc nostra non hæredibus simpliciter , sed hæredibus scriptis hoc beneficium tribuit. sed † hæres hæredis non dicitur hæres scriptus. l.cum filio.l.qui liberis.§.hæc verba.de vulg.non ergo ei concedi debet. Verùm multis modis respondent Dd.quemadmodum latè recensẽt Zuchard. hic nume. 240.cuius responsio sub numer.244. mihi placet,dum ait: regulariter hæredis appellatione contineri hæredem hæredis,d.l.sciendum.& l.hæredis.de verbo. sig. à qua regula , vt in d.l.sciendum. dicitur, casus aliqui excipiuntur: inter quos potest connumerari is ex d.l. cum filio. & d.§. hæc verba. Exceptionis rationem sensit Iurisc. in † d.§. hæc verba , quia hæres hæredis incertus est.quasi sentiat Iurisconsul. illum ex testatoris iudicio non venire. Nam cùm incertus sit,super eo testatoris iudicium cadere non potuit.atque ita verè. d.§.hæc verba.intellexit gloss.d.l.sciendum. & ibi clarius explicarunt Alciatus & Bræcheus. Illa etiam ratio eo in casu considerari posse videtur : quia,dum pater substituit filio pupillariter, eo iudicio facit, vt filio prouideat, eique de idoneo successore caueat : ne periculum aliquod ei immineat.§.1.Institut. de pupil. subst.si ergo hęres hęredis eo casu sub hęredis appellatione contineretur, non esset filio cautum, ex quo de illo hærede testator iudicium facere non potuit, cum illi incerta foret huius hæredis psona.in casu itaq; nostro inhærendum est regulæ, quòd appellatione hæredis veniat hæres hæredis. Quibus intelligimus & in hærede hæredis locum habere † statutum Patauinum sub rubri.de citationibus. c. si ad aliquem. quo sancitum est eum, cui delata est hæreditas ex testamento esse mittendum in possessionem bonorum defuncti. Nam intelligitur non solum de primo instituto,sed et de hoc hęrede hæredis,cùm re ipsa ei,mortuo primo, sit hæreditas delata.

Extendit Zuchar.hic nume. 245. hanc iuris sententiam procedere † etiam si hæredis scripti quis hæres esset ab intestato.huius opinionis auctorem citat Baldum in l.2.colum.1.ff.de petit.hæred. ea etiam ratione vtitur Zuchard. quia huius legis beneficium cessibile est,& transmissibile.l.1.§. hoc interdictum.ff.quor.lega. Ego aduerti † Baldum aliter sensisse, illius verba hæc sunt. Sed an mihi, qui sum hæres Titij ab intestato competeret beneficium, legis edicto, in hæreditate Seij, qui fecit testamentum ? non videtur quia non nitor,vt ex notorio. Hæc Bald.opinor tamen extensionem hanc veram esse, non ratione illa Zuchardi, sed hac potius, quia dum hic hæres hæredis petit hanc missionem,non ex sua persona id facit, sed ex persona illius scripti hæredis,qui quidem ius notorium ex testamento habebat.qua ex re constat illam Baldi rationem non esse probabilem. habebit tamen necesse hic hæres hæredis liquidò probare se hæredem hæredis. quod scripsit præcitato loco Baldus & cõfert responsum Soc.Sen.consil.89.lib.3.qua de re infrà quæst.sequenti alia adferemus.

Declaratur primò hæc iuris sententia , vt locum sibi non vendicet , si hæres † primus iam successit ab intestato,& hic hęres secundus ex testamẽto: ita Cur. Iun.hic numer.53.Sapia.numero.55.& latius Zuchard. numero.246. Ea ratione prima mouentur, quia ex eo testamento notorium non redditur, hunc petentem se mitti in possessionem esse hæredem illius primi defuncti: non ergo concedi debet beneficium hoc. Quòd autem notorium non reddatur vel ex eo patet, quòd testamentum hoc non potest dici testamentum illius primi,qui intestatus decessit. Cùm itaque non possit illius primi defuncti ostendere testamentum, cessat omnino huius constitutionis beneficium. Accedit & illa secunda ratio , quòd hoc remedium conceditur pro bonis, quæ reperiuntur tempore mortis testatoris, vt clarè probant verba nostri text.& infrà q. 45.dicemus. sed quando hæres iam hæreditatem adiuit, vt adiuisse hic præsupponitur, licet apprehensa nunquam fuerit possessio, bona illa efficiuntur propria. l.1.§.veteres.vbi latè Ias.numer.14.de acquirend. possess.non ergo remedium hoc concedi debet. Aduersus tamen declarationem hanc visus est sentire † Baldus in l.1.prima aditione, colum. 1. ff. de petition. hæred.quem ita intellexerunt Curt.Iun.Sapia. & Zucha. Sed verè, si Baldi rationes perpendantur, eiusquie doctrina conferatur cum his , quæ idem scribit in l.2. in fine.eodem titulo.aliter sensisse videtur. Sed esto ita affirmasse,malè profectò scripsit, quia & si hæres hæredis sit primi defuncti re ipsa hæres.d.l. sciendum.de verborum signific. non tamen dicitur primi defuncti ex testamento hæres. Secundam rationem pro Baldi opinione considerabat Zuchardus. nempè , quòd vbi primus † hæres hæreditatem defuncti adiuit, facta est harum hæreditatum commixtio, quò fit, vt vna sine altera haberi non possit . l. qui se patris. C. vnde liberi. l. quidam elogio. C. de iure deliberan. qui ergo in possessionem vnius mittitur,etiam alteram consequi debet. Satisfacit idem Zuchardus, quòd licet hic secundus hæres habere non possit vnam hæreditatem sine altera, d.l.qui se patris.attamen ex quo iam adita est hæreditas, non dicitur amplius hæreditas, sed ipsius hæredis patrimonium. l. sed si plures. §. filio. de vulgar. secundus ergo hæres non dicitur succedere illi primo defuncto : cùm in illius bonis nihil amplius reperiatur. hæc ergo hæredis persona immediata spectatur. Ego præter Zuchardum, dicerem, quòd licet ob commixtionem non possit hæres vnam hæreditatem consequi,& alteram omittere,non tamen sequitur quod possit vtriusque possessionem vna & eadem via apprehendere.Nam hæc constitutio pro possessione hæreditatis hæredis, qui testatus est, concedit hoc remedium: pro possessione verò hæreditatis primi defuncti negat. Accedit,quòd argumentatio ex † d. l. qui se patris. hic non conuenit , cum illa dispositio sit edita ad hæredis damnum, & odium, ne scilicet vnam sine altera consequi possit : atque ita inuitus illud patitur: hic verò ad fauorem & commodum.

Declaratur,secundò, vt locum non habeat hęc † iuris sententia, quando primus hæres iam in vita sua adeptus fuisset possessionem, & deinde ab ea cecidisset. nam tunc illi secundo hæredi non concederetur hoc remedium:ita docuit Bal.in d.l.1.in additione magna. col.2.ff.de pet.hær.Alex.consi.183.nu.3.lib.5.& Zuchar. hic nu.244.in fi.& nu.314.ex tex. §.sequens.Insti.de interd.ibi,pro hærede.

QVAERO

Universidad de Deusto
Biblioteca

249 QVAERO trigesimoprimò, an † remedium hoc concedi debeat cessionario hæredis scripti? Baldus in consil.186. quia allegationes.colum.3.vers. & quælibet dictio.lib.1. sensit cõcedi debere, quia hoc beneficium est cessibile.Baldum est secutus Tiraq.tract.de retractu conseng.§.26.gloss.3.num.19. Primò,quia beneficium
250 hoc est † transmissibile,cùm hæredi hæredis (vt superiore quæstione diximus) competat,ergo est etiam cessibile. l. quod si minor.in princip. ff.de minor.& l.ex plurib.ff.de admi.tuto.quæ argumentatio in hoc casu procedit ex his quæ mox subiungam: etsi non semper in cæteris,vt scripsit latè satis Tiraq. tract. de retractu consang.§.26.gloss.1.numer.47.Accedit secundò,quòd
251 beneficium ex interdicto,† retinendæ possessionis, cedi potest,vt respondit Bald.consil.436. quidam creditor.col.pen.vers.in gloss.lib.3.Craue.cons.191. col.2. & diximus in tract.de retinend.possess.remed.3.q.33.ergo & hoc nostrum. Tertiò cedi etiam potest † interdictũ,
252 vn le vi, & beneficium ex c.reintegranda 3. q.1.quemadmodum multorum auctoritatibus comprobaui, tract.de recupe.possess.remed.15. num.59.60.ergo idem dicendum est de hoc remedio adipiscendæ. Quartò
253 confirmatur, quòd & facultas † confirmandi possessionem ex defuncto in hęredem per statuti dispositionem potest cedi,vt affirmauit Tiraq.tract.le mort saisit le vif.par.6.declar.8. Quintò ac vltimo ex eo comprobatur, quod illa facultas † concessa à statuto, vt
254 creditor petere possit executionem instrumẽti sui crediti,cedi potest:ita Baldus in l. ab Anastasio. 3. notab. C.mand.Castren.& Alex. in l.postulante. in fi.ad Trebell.& Paris.cons.107.nume.90.lib.3. ergo idem dicendum est & hoc in casu, cedi posse facultatem hanc exequendi hoc testamentum. Hinc declaratur † statu-
255 tum Patauinum sub rub.de citat.c. si ad aliquem. quo est statutum,eum cui delata est hæreditas ex testamento, vel ab intestato, esse mittendum in possessionem bonorum defuncti. Intelligitur statutum, & de hoc ipso cessionario,ex relatis, & confirmant verba illius statuti,ibi,vel aliquo alio modo,quæ de hoc ipso modo cessionis rectè possunt intelligi. Hæc tamen procedunt facta prius liquidatione hunc esse cessionarium, vt in simili affirmarunt Alex.cons.188. colum.1. libr.2. Soc.Sen.cons.89.lib.3.& Deci.cons.439.num. 3. in fin. & simile est, quod superiore quæstione de hærede hæredis dixi.

256 QVAERO trigesimosecundò, an huius † constitutionis remedium concedatur Episcopo executori testamenti,in quo pauperes instituti sunt hæredes? Et concedi affirmarunt hic Barto.nume.12.Bald.num.36. Alber.num.12.Alexan.num.10.Ias.num.11.Dec.num.29. Iacob.nume.22.Corn.nu.18.Mantua in 1.lect.nume.112. Curt.Iun.nume.57.Sapia.nume.56.& Zuchard. nume. 251.& Tiraquel.tract.le mort saisit le vif.part.declar.5. num.6.quibus addo Bald.in l.si quis ad declinandam. in princ.num.6.C.de Episc.& cler. & Bertrach. tracta. de Episcopo lib.4.par.6.num.17.quæ quidem vera iuris sententia probatur primo ex l. si quis ad declinandam.§.vbi autem.vers.si enim.C.de Episc.& cler. quo
257 loci statuit Iustinianus fauore pauperum valere † institutionem incertam ipsorum pauperũ,& testamenti executorem constituit Episcopum,quem hæredẽ scriptum his appellat verbis: Si enim hæredum eis & ius & nomen dedimus, sine Falcidiæ tamen legis emolumento, necesse est eos debita exigere, & creditoribus respondere, & paulò ante dixerat, Episcopum hunc actiones mouere posse. Si ergo agere, si exigere potest, dubio procul,petere posse debet, se mitti in possessionem ex hoc remedio. Secundò ea ratione adducitur Deci.& ante illum Bald. d. l. si quis ad declinandam. Episcopus & alij executores dum hanc missionem in possessionem petunt, ex propria persona non petunt, sed ex persona pauperum institutorum,quorum pro-
258 curator † Episcopus dicitur: rectè ergo ij petunt, se illorum nomine in possessionem mitti, id, quod comprobat Dec.illo simili: quia videmus † conditionem 259
illam dandi aliquid furioso, vel pupillo impleri cùm curatori furiosi, vel tutori datur. l. si fundus.de condit.& demonst.l.Stichum.§.vsumfructum.& §.sicuti. de solutio. Tertiò inquit Zuchard. & ante eum Mantua.in d.l.lect.numer.114. Episcopus est † pater pauper- 260
rum. Ita Bald.in l.precibus.numer.46.C.de impub.& alijs subst.it.& in additio.ad Spec.titul. de testa. §. vlti. sed patri conceditur hoc beneficium, cum eius filius hæres institutus est in testamento, vt infra. q.33. dicemus, ergo & ipsi Episcopo concedi debet.Quartò illa
adferri potest ratio, quòd Episcopus † pauperum tu- 261
tor dicitur,& illius locum obtinet. c. omnibus. 6. q.1. & c.auditis.de in integ.rest.Panorm.in c. Abbas. num. 7.de eo quod met.cauf.Garzia.tract.de vltimo fine iuris Canonici & ciuilis.num. 433. sed tutori pupilli sui nomine beneficium huius constitutionis tribuitur,vt infra dicemus, ergo & Episcopo. Quintò ac vltimò
confert,quod † Episcopus hoc casu dicitur fideicom- 262
missarius:ita Bal.tract. substitutio. tit.de compendiosa substitu.numer.15. At fideicommissario conceditur hoc remedium cum nullus extat,qui hæreditatem restituat,vt hic,vt iam diximus,ergo & huic Episcopo.

Contrariam opinionem aduersus * communem * probauit Barb.in rub.C.qui admitti.nume.175.quem recenset & hic Decius, qui eiusdem opinionis retulit Ang.Aret.§.substituitur.num.2.vers. quòd facit. Insti. de pupill.subst. etsi in meo codice nullum verbum de Episcopo. Ea ratione adducti sunt, quam prius perpendit Bald.d.l.si quis ad declinandam.in prin.nume. 6.nempè, remedium hoc concedi hæredi scripto, vt iam diximus ex claris verbis nostræ constitutionis. Sed hic Episcopus non potest dici hæres scriptus,ergo
ei concedi non debet: quod non sit scriptus † hæres 262
patet ex l.qui liberis. § . hæc verba de vulga. vbi illa verba, quisquis mihi hæres erit.intelliguntur, de hærede scripto. Atque ita verificantur in patre, qui per filium,nec in domino, qui per seruum vocantur, ergo idem hic.Respondet Deci.hic nume.29.† d.§.hæc 263
verba.procedere in patre & domino,qui ad propriam vtilitatem agunt: secus in Episcopo qui pro pauperũ vtilitate agit, quemadmodum curator furiosi, & tutor pupilli.Verùm Zuchard.hic numero.251.vers.quæ solutio.minus rectè sensisse Decium scribit: siquidem (ait ille)ex eo infertur,quòd repudiata hæreditate per filium hæredem scriptum pater non haberet hoc beneficium,quod eo casu ad sui commodum petit,cuius tamen contrarium verius esse docuit Bald. in l.vltim. in principio.numero. 1. C. de bon. quæ liberis. & infrà sequenti quæst.dicemus. Alia responsione satisfacere conatur Deci.dum intelligit.d.§.hæc verba.loqui in dispositione legis: nos vero in dispositione hominis,quæ quidem declaratio ad §.hæc verba. vera non est,quemadmodum adnotauit Zuchard. hic numero. 251.versicul.secundo respondet.& numero.241. Placet mihi(vt ingenuè dicam quod sentio)Zuchardi ad hũc nodum dissolutio,nempè,hic ius, & nomen hæredis, quæ propriè personis pauperum non conueniunt, ob eorum incertitudinem, translata per legem fuisse in Episcopi personam. d. l. si quis ad declinandam.§.vbi autem.versicul.si enim. C.de episcop.& cleric.quo loci adnotauit Salic.colum.2.ad finem. Diuersum est in
casu d.§.hæc verba. vbi nomen hæredis † residet in fi- 264
lio & seruo, quo ad ea,quæ facti sunt: quibus in terminis is textus intelligitur ab omnibus in l. cùm filiofam.ibi Bar.num.5.& Ias.num.86. de leg.1. Conuenit & altera declaratio ex eodem Zuchardo, vt mox subijciam.

Secundo aduersus receptam opinionem obijcitur doctrina Bartol.in d.l.qui liberis.§.hæc verba.in fi. de vulg.quam cæteri eo loci probant.inquit Barto.quòd si testator instituat hæredem, & ei hæredes infra scriptos substituat, deinde pauperes per aliquem nominandos substituat;quod isti pauperes nõ censentur substi-

tuti:nam (vt ille) ex quo legi non possunt,nec etiam dici possunt scripti. Ita argumentatur Curt.Iun. hic num.53.quod prius excogitatum fuit à Fran. Aret. d.§.hæc verba.num.11.vers.vltimò tangit. Verùm satisfacit Zuch. hic nu. 251. vers.ad tertium.post Ias. d.§. hæc verba.nume.13.ex mente Baldi in d.l.si quis ad declinandam.nume.6.Episcopum in casu hoc nostro venire tanquàm procuratorem pauperum, qui scripti
265 sunt:ficuti ergo alter procurator in casu huius missionis pro scripto hærede audiretur,ita audiri debet Episcopus pauperũ nomine. Sed in casu † Barto. d. §. hæc verba, non est disputatio de Episcopo, sed solùm, an ipsi pauperes sint, vel esse dicantur scripti hæredes: & licet illis, vti non scriptis hæredibus, non competat ius illius substitutionis, non tamen sequitur,quia in casu nostro Episcopo concedi non debeat cum scriptorum procurator dicatur, & scripti ipsi dicuntur petere remedio ipsius Episcopi sui procuratoris,iuxta l.certè.ff.de precar. & c.mulieres. vbi Felin. de senten. excom.

Tertiò aduersus relatam communem opinionem argumentatur Barba.d.rub.C.qui admitti.nu.175.constitutio hæc nostra est correctoria, ergo strictè intelligi ita debet,ne ad hunc casum extẽdatur. Verùm multis modis satisfaciunt Deci. & Zuch. illud negare non possumus, dispositionem constitutionis nostræ largã admittere interpretationẽ,atq; ita extendi:quod multis iam explicauimus suprà.q.41. Annotanda hæc sunt
266 ad interpretationem † statuti Patauini sub rubr.de citat. c.si ad aliquem.quo missio in possessionem hæredi conceditur: vt procedat etiam & in Episcopo nomine pauperum, quibus hæreditas delata est, quod tamen declaratur, vt infrà.

Extenditur primò hæc recepta conclusio, vt locũ
267 etiam sibi vendicet, cùm † executor generalis datus est, vt est quẽdo in vniuersum instituti sunt pauperes: ita Bart.hic nume.12.& secuti sunt cæteri iam relati, &
268 in specie Zuch.nu.252.Nam & ij † executores hęredum vices sustinent:ita Bar.in l.hæreditas.la.2.ff.de hæred. inst.omnes in c.cũ tibi.de test.Alex.cons.45.nu.12. vers. nec secundum eum.lib.1.consi.4.nu.13.lib.2. vbi de his executoribus in specie nostra loquitur. idem consil. 98.in fin.eod. libr.2.Ripa in l.centurio.numero. 105.de vulga.

269 Extenditur secundò vt procedat etiam in † executore nulla facta pauperum electione, vt si testator instituisset pauperes,per Titium executorem eligendos: nã adhuc executor iste agit & cõuenitur nomine pauperum eligendorũ: ita censuit Bart.in l.illa institutio. nu.10.ff.de hær.insti.omnes in d. c. cum tibi. vbi Imol. de test.& in specie nostra hunc executorem posse petere se mitti in possessionem ex hoc beneficio, docuit Zuch.nu.253.

270 Declaratur primò, vt non procedat in Episcopo, qui vbi alius datus est executor in testamẽto, nihil ipse potest:ita hic adnotauit Zuchard. num. 251. ad fin. vers.hanc conclusionem.post Bald.& Bertach.trac.de episcopo lib.4.par.6.q.7.

271 Declaratur secundò, vt non procedat in † executore dato pro loco pio ædificando atq; ita quod nondum fit:ita respondit in specie nostræ constitutionis Angel. consi.135.Naucius Massioli.col.2.nam inquit, Ang.considerari nõ potest quòd quis sit executor loci, qui in re rum natura nondum fit.tunc enim erit executor cum ædificatum erit,sed interim non.quocirca alia actione vel iudicis officio experiri debet contra eos, qui ad illud hospitale,vel locum pium exstruendum à testatore grauati fuerunt.

272 QVAERO trigesimotertiò, an † huius nostræ constitutionis beneficium concedatur patri, cum filius hæres institutus est? Et concedi affirmarunt Bald. hic num.38.Alex.nu.12.Ias.nume.11.Iacobinus à sancto Georgio num.22.& Zuchard.num. 254. idem alibi docuit Bald,nempè in l,vltim.in princ.num.1. C. de bon. quæ lib.Illa ratione vsus est Bald.hic, quia † filius ge- 273
rit imaginem patris.l.cùm aliquis. C. de iure deliber. Quam sanè rationem minus veram esse existimauit Zucha.quia sequeretur(inquit ille,) quòd etiam concederetur patri cùm filius à se emancipatus hæres institutus fuit. id quod falsum est, & infrà dicemus. Hanc Zuchardi considerationem minimè veram opinor,siquidem cùm filius emancipatus à iure ciuili cognitus non est,& sibi,non autem patri acquirit, nimirum si imaginem patris non fert. Secundam rationem attulit Bald.in d.l.vlt.C.de bon.quæ liber. quam pro- 274
bauit ibi Castren. quia † pater dicitur venire ex quo-
dam iure accrescendi:nam ab initio pater censetur institutus hæres in vsufructu,& filius in proprietate:ob id filio recusante proprietas patri accrescit,& venienti per ius accrescendi conceditur beneficium hoc, quemadmodum instituto in re certa concedi iam suprà demonstrauimus.quam rationem leui considera, tione reijcit Zuchard. Tertiam rationem perpendit idem Zuchard. quià filius ostendit patrem esse hæredem:& licet pater propriè hæres non sit, est tamen extensiuè legis dispositione: illi ergo concedi debet beneficium hoc. Siquidem quòd ex scripturæ intellectu percipitur,ex scripti recitatione profertur. l. iam hoc iure.de vulga.

Aduersus * receptam hanc opinionem sentit Ange.Aretin.in §.substituitur,num.1.Insti.de pupil.subst. * Illa ratione vsus est, quam superiore quæstione confutanimus, nempè patrem non esse scriptum hæredem,& quæ consideratio ex tertia ratione mox relata infirmatur.

Extenditur primò,vt locum etiam habeat hæc conclusio quando † bona castrensia fuissent filio relicta,et 275
is hæreditatem illam adire recusaret:tunc pater hæres fit,& habetur ac si ab initio fuisset scriptus hęres.l.vlt. §.simili modo.C.de bonis quę lib.quanquam illud ex quadam improprietate contingat, vt declarat Zuch. in l.1.nume.5.C.qui admitti. Cum itaque re ipsa pater iste hæres fit,sequitur illi esse concedendum hoc beneficium,quod in specie affirmauit Zuch.hic nume. 254. ad fin. Erit tamen opus hoc casu, quòd pater prius de filij repudiatiõe doceat, quemadmodum diximus suprà q. 28. necessarium fore substituto ostendere atque probare casum substitutionis euenisse, & ad rem nostram adnotauit Zuchardus, quem mox citauimus. Ita & de cessionario diximus in fine præcedentis quæstionis.

Extenditur secundo, vt locum etiam habeat hæc iuris † sententia quando filius hæreditatem adiuisset: 276
tunc quò ad bona aduentitia patri conceditur hoc beneficium,non ex persona sua,sed vt procuratori atque administratori, quemadmodum de episcopo dictum est suprà,id quod sensit Bald,in d.l.si quis ad declinandam.in prin.nnm.6.C.de episc.& cler.dum scribit: Episcopũ mitti in possessionem pro pauperibus, vt pater pro filio,& in specie adnotauit Zuchard,hic numero. 255. Quod verò dixi ex sua persona patrem non admitti, vel ex eo verum demonstratur, quòd hodie in his aduentitijs constitutũ est, † filium hære- 277
dem esse nomine & effectu quoad proprietatem. l. cum oportet.in princip.C.de bon.quæ liber.§.1.Instit. per quas person. nobis acquir. & ob id singularis successor tantum appellatur. Ita egregiè docuit Bald.in l. si putas. numer.4. C. de petition.hæred.qui scriptum reliquit,huic † patri non concedi hæreditatis petitio- 278
nem.Baldum secuti sunt Ias.in l.cùm filiofam. numer. 82.& ibi nouissimè Crauetta par. 2. num. 229. & nume. 244. de leg.1. quod esse summoperè adnotandum dixerunt.

Declaratur primò relata conclusio, vt non habeat locum † quo ad bona castrensia per filium ipsum apprehensa: nam tunc patri non conceditur hoc beneficium. Ita Zuchar,hic nu.253.vers.sed in castrensibus. Illa est ratio, quia hoc casu pater nec vsumfructum,

Universidad de Deusto
Biblioteca

nec administrationem illorum bonorum habet. Addo quòd in his non consideratur patria aliqua † po-
280 testas, ex quo ipse filius in his paterfamilias habetur. l.2.ff.ad S.C.Maced.

281 Declaratur secundò, vt non procedat † cùm filius clericus hæres institutus fuit.nam hoc casu patri non conceditur hoc beneficium. Ita in specie adnotauit Zuchard.hic num.255.versi.ex quibus colligitur. Illa
282 est ratio,quia † clericus obtinet bona hæc vt castrensia,vel quasi, nec quicquã ex eis patri acquirit.auten. præsbyteros.la 1.C.de episcop.& cler.omnes in c.quia nos.de test.quo loci nouissimè plura scribit Didacus, quod intelligitur etiamsi clericus esset adhuc in minoribus vt hic scripsit Zuchar.nam adhuc nihil patri, sed in totũ sibi acquirit.Ita Abbas & Imo.d.c.quia nos. & ibi Dida. nu. 3. multorũ auctoritatibus comprobauit. Idem dicendum est in cæteris,† qui peculium ca-
283 strense,vel quasi castrense acquirunt: vt in Iurisc̃onsulto & his similibus si nomine suorum laborum hæreditas eis relinqueretur.

284 Declaratur tertiò,non procedere † cùm filio emancipato hæreditas relinquitur: nam tũc pater beneficiũ huius nostræ constitutionis non habet. Ita in specie Zuch.num.256. Illa est ratio quia hic filius sibi acquirit in totum, nec pater legitimus est administrator, quemadmodum declarat Bart.in l.litis.§.vlt.ff. de nego. gest . Quibus infertur ad interpretationem statuti
285 †Patauini sub rubr.de citat.c.si ad aliquẽ.vt procedat etiam cùm pater petit se mitti in possessionem hæreditatis filio suo delatam, modò illa hæreditas in totũ filio non acquiratur, vt tribus proximis declarationibus diximus.

286 QVAERO trigesimoquartò, an hoc beneficium concedatur † patri,eo inspecto antiquo tempore,quo filius totum acquirebat patri.iuxta.l.placet.ff. de acq. hæred.Et concedi affirmauit Zuchar.hic num.157.Illa ratione vtitur,quia quemadmodum filio hæredi instituto daretur ita & patri,cui hæreditas hæc in totũ ex filij persona acquiritur.d.l.placet. Prima aduersa-
287 tur difficultas,quod † d.l.placet.non procedit in iure quod ad acquirendum datur,vt declarat Bar.in l. seruo inuito.ff.ad Trebel.quem alij permulti secuti sunt, quemadmodum scripsit Zuch.in l.1. num.2.C. qui admitti. Sed facilis est nodi dissolutio:siquidem loquitur Bartol.in his,quæ ad acquirendum conceduntur, antequam hæreditas adeatur. Secunda est difficultas, quoniam hæc constitutio solùm scripto hæredi beneficium huius missionis in possessionem tribuit:sed pater hic verè non potest dici hæres scriptus,nec quoad hoc,quod facti est, nomen hæredis in patrem transit: ita Barto.in l.cum filiofamil.num.5.de leg.1.Quocirca Zuchard.hic numer.251.versic.ad primum respondet. scriptum reliquit, hoc casu defendi opinionem Ang. Aret.d.§.substituitur.num.1.Instit. de pupil.substit.in huius nodi dissolutione perplexè loquitur Zuchar.& pugnantia quodãmodo scribit. Ego opinor dici posse,quòd licet ante aditam hæreditatem filius hęres fit, nihilqúe dici possit patri quæsitum, attamen hæredi-
288 tate adita iura omnia † directa atque vtilia in patrem transeunt.l.ex facto.§.Iulianus. de vulg. subst. & l.acquiritur.de acqu.rer.dom.& scribunt omnes in l.cùm filiofam.ibi Bauerius. num. 92. post Aret.de leg.1.& licet filius nomen hæredis retineat, est tamen nudum nomen facti, quod nullius ferè effectus est. vt eo loci
289 adnotauit Bauerius nume.101, licet ergo † filius & non pater dicatur propriè hæres scriptus, vt etiam eo loci adnotauit Crauet. in 2.part.nume.153.158.nihilominus translatis omnibus actionibus in his, quæ iuris interpretatione pro hærede scripto habetur, conceditur hoc beneficium, vt diximus suprà de instituto in re certa, nullo vniuersali cohærede dato,ac alijs similibus casibus.

290 QVAERO trigesimoquintò,an † hoc remedium concedatur patrono,cùm eius seruus hæres institutus fuit?Zuch.hic nume.258.versi.iuxta prædicta.quæstionem hanc proposuit,sed eam non absoluit. Ego opinor esse concedendum,siquidem hæreditas † seruo re- 291
licta ei, vtpotè qui & iure ciuili mortuus habetur.l. seruitutem. & l. quod attinet.de reg. iuris.non acquiritur, sed in totum patrono, etiam quo ad iura directa.l.acquiritur.§.1.de acq.rer.dom.§. item nobis.Inst. per quas perso.nob.acq.& scribunt omnes in l.cum filiofam.de leg.1.ibi Bart.nu.4.Bal.Nouell.nu.35.& Soc. Iun.num.146.qui aliquibus dubitationib.satisfaciũt. Cum ergo in totum dominus hæres cẽseatur,sequitur ei concedi posse hoc remedium.Non ignoro tamẽ contrarium sensisse Ang.Aret.in §.substituitur.nu.1.Instit. de pup.sub.ea ratione, quòd dominus hæres scriptus non sit,sed ipse seruus. Verũ ex relatis superiore quæstione intelligimus iuris interpretatiõe dominum esse scriptum hæredem quo ad hæc,ei ergo concedi debet. Quibus declaratur sæpius † relatum statutum Patauinum sub rub.de citat.c.si ad aliquem.vt etiã hoc in ca- 292
su missio illa in possessionem locum habeat.

QVAERO trigesimosexto, an hoc remedium concedatur † monasterio cum monachus hæres institu- 293
tus est?Hanc quæstionem proposuit Zuchar. hic num. 258.ad fi. sed eam non absoluit. Ego opinor esse concedendum,quod ea ratione satis probatur: quia verior est, & à iuris Pontificij interpretibus probata magis opinio,hæreditatem † monacho relictam immediatè 294
monasterio acquiri, nec fore necessariam monachi aditionem.Ita affirmarunt Abb.Imol. & cæteri in c.in presentia.de prob.& ✻communẽ hanc esse Canonistarum sententiã testatur Ripa in l.1.nu.150.de vulg. Quibus accedũt Ruin.cons.204.nu.12.lib.1.& ibi Soc.Sen.in illius subscriptione.non ergo monachus, sed monasterium hæredis nomen obtinet:ipsi ergo monasterio remedium hoc cõcedi debet. Sed esto quòd verior sit legistarum opinio, quã apud eos communẽ testatur idẽ Ripa d.l.1. numer. 150. de vul. quòd scilicet necessaria omninò sit † monachi aditio, adhuc tamen idem est 295
dicendum: quia eo monacho recusante adire, monasterium illo etiam reluctante adire potest: ita rectius affirmarunt Bar.d.l.1.vbi Soc.Sen.nu.22.latè tuetur,de vulg.& hanc esse veram opinionem scripsit Ias. in l.3. nu.21.C.de hęr.inst.& licet monasterium scripti hæres dis nomẽ propriè non obtineat, legis tamen interpretatione habet, quod idem operatur, vt iam diximus.

QVAERO trigesimoseptimo, an † hoc remedium 296
concedatur infanti,& furioso hæredib. institutis? Dicendum videbatur,non esse concedẽdum, ea ratione, quia verè ij non possunt † possessionem acquirere,cum 297
retinendi effectu careant.l.1.§.1.ff.de acq.poss. Accedit, quod possessio fine animo & corpore acquiri non potest.l.1.§.adipiscimur.& l.3.in prin.& §.in amittẽda.de acqu.poss. sed hæc in infante & furioso deficiunt,non ergo eis concedi posse videtur.

Contrarium est verius,quia satis est, quod scripti hæredes sint, vt eis ius hoc, quantum in se,est, competat. Quo verò ad petitionẽ,illorum loco erit tutor.l. 1.ff.de bon.poss.infan. & furio.dela.Bar.in l.1.§. adipiscimur.n.4.de acq.poss.tutor ergo infantis,& curator furiosi,administratorio nomine in possessionẽ ex hoc remedio mittendi sunt. Ita etiam curator † datus bo- 298
nis absentis mittitur in possessionem ex hoc beneficio,præsertim cum creditores eum mitti, vt sibi satisfiat,petunt.Ita respondit Alexand.consil. 4. num.12.in fin. libr. 2. quem secutus est Iacobin. à S.Georgio. hic num.4.

QVAERO trigesimooctauo, an hoc remedium concedatur † fisco, qui hæreditatem aufert ab indigno 299
hærede scripto? Bald. hic concedi affirmauit, & cum eo sensit Iacobinus hic nu.22.ver.addit Baldus. & latè hic Zuch.num.263.Illa est ratio, quia fiscus dicitur hęres scriptus, vel quasi, seu loco hæredis scripti: nam in † fiscum iura actiua & passiua transeunt, l.2. C. ad 300
l.Iul.de vi,Aretin,& Ias.in l.ex facto.§.vltim. de vulg.
& pro-

301 & probat l.cùm fisco.ff.ad S.C.Sylla.† & fiscum agere atque conueniri posse à creditoribus hæreditatis scripsit Mart.Laud.tract.de fisco.q.128.post Ange.in l.controuersia.ff.de transt. Soc.Sen.consi.46.num.21.lib.4.Et dicitur † fiscus succedere ex testamento, cùm vt scribit Laudensis,legatarijs teneatur.quod confirmat & Iaso. in d.l.ex facto.§.vltim.num.4.de vulg.Verùm vna aduersatur difficultas ex d.l. ex facto. §. vltim. quo loci
303 scribit Iurisconsul. quod ille, à quo † tanquam indigno aufertur hæreditas, non desinit esse hæres: ob id iussus implere cõditionẽ in hæredis personam, implere non potest in personam fisci, vt scripsit Bart. in l.qui hæredi.§.cum hæreditas. ff.de condit. & demon. & cum eo senserunt Aret.Imo.& Ias.in d.l.ex facto.§.vlt.& Igneus in l.cum fisco.nume.16.ff.ad S.C. Sylla. Quanquam Soc.d.§.cum hæreditas.nume.4.dissentiat. Et scribit Imola ab hoc indigno non auferri nomen hæredis, nec id quod est nominis sequela: ergo in casu nostro non videtur huic fisco concedendum hoc remedium. Huic difficultati satisfacit Zuchard.hic num.263.fisco non competere hoc beneficium ex sua persona,quemadmodum diximus suprà, nõ competere patri ex sua persona, cùm filius factus est hæres: sed fisco conceditur ex persona ipsius indigni, vt patri ex persona filij. id,quod probat ex simili sumpto ex l. etiam. C. ad l.
304 Falc.vbi † fiscus detrahit Falcidiam non ex sua persona,sed ex persona indigni.vbi Bal.& Sal.hanc rationẽ probant.ibidẽ tamen Cor.existimat Falcidiam à fisco detrahi, quia immediatè antequam auferatur hæreditas, detrahitur.

305 QVAERO trigesimonono, † an hoc beneficium concedatur hęredi instituto sub conditione,ipsa conditione pendente. Cynus hic q. 5. scriptum reliquit, non concedi, & Albe. numer. 10. in fin. quam quidem sententiam probauit Specul.tit.de testam. §. sequitur. num.37.& ibi Bal.in additio. & hanc probauit Zuch. hic nu me.261.Ea est præcipua ratio & fundamentum:
306 quòd sub † cõditione institutus, hæres non est.l.si quis sub conditione dandorum decem. ff. si quis omis.cau. test.ita dicimus contractum conditionalem † non esse contractum Aret. consi.11. nu.2. id quod ea ratione est, quia conditio ipsa efficit, vt in suspenso omnia sunt.
308 Hinc dicimus verba † conditionalia non disponere, vt multis comprobat Galiaul.in l. centurio. numero. 447.de vulga. Nec huic opinioni aduersari videntur, quæ objcit Fulgosius qui aliter sensit, & quem visus est probare Alexand.in l.1.supr.hoc titulo. Et primò
309 objcitur text. l.si quis instituatur. ff. de hæred. instit. ibi,tanquam hæres,sensit eo loci,Iurisconsul. hunc pro hærede haberi: ergo dabitur hoc remedium. Respondet hic Zuchard.numer.261.verficul.ad secundum.dictionem illam,tanquam, referri ad administrationẽ, nam non est absolutè similis,sed administrat ad similitudinem,nec per omnia,sed vt curator datus bonis, quemadmodum eo loci declarant Castren. & Imol. Qua responsione satisfacit etiam Zuchardus illi dubitationi, quam Fulg.mouet ex l. 2. §.1. ff. de bonorum possess.secunda tabul. Verùm, si rectè omnia perpendantur hæc declaratio, Fulgosij opinionem confirmare videtur, siquidem & is qui administrator est, mittitur in possessionem ex hoc beneficio, quemadmodum de curatore furiosi,de tutore infantis,de pa-
310 tre, de Episcopo, & his similibus suprà suis locis diximus. † Conciliari hæ opiniones possunt. Aut volumus hæredem sub conditione institutum ex sui persona consequi hoc beneficium, & tunc cum Cyno & cæteris sentio, non posse.Aut administratorio nomine,& tunc Fulgos. sequor: nam (vt gloss.& cæteri in d.l.si quis instituatur scribunt)maximè interest
311 huius instituti bona conseruari,ob id in possessionem mittendus erit,vt etiam valeat creditoribus satisfacere.ita pariter poterit declarari relatum † statutum Patauinum sub rub.de citat.c.si aliquem.
312 QVAERO quadragesimò, an † remedium concedatur hæredi instituto in testamento imperfecto,si aliquibus casibus substituetur.Glossator hic,& cum eo Bart.nu.18.affirmauit concedi. ita etiam Alb.hic.num. 12.idem placuit Salic.col.3.versic. item quæro. Specul. tit.de testa.§.sequitur.num.35. & ibi Bald.Mantua hic in 1.lect.num.150.Zuch.hic.nu.210.in fin.& latius num. 348.idem nouissimè respondit magnæ eruditionis Iurisconsultus Lud.Zuntus Parmensis in doctissimo responso pro vxore.nume.228. Illa est ratio,quia illis in casibus lex habet testamentum pro perfecto & sine vitio. Verùm illa aduersatur difficultas,quod constitutio hæc nostra locum habet in sola dispositione testamentaria : sed illud † testamentum imperfectum 313
inter filios confectum valet, vt diuisio, non vt testamentum.l.vlti.C.famil.ercisc. ita ex quorundam opinione visus est argumentari Spec.loco iam relato. Responderi potest considerando, varias † Imperatorum 314
constitutiones.

Prima fuit.l.filij.& l.vlti.C.famil.ercisc. quarũ vna Diocletiani,altera Constantini fuit, quæ idem statuerunt,nempè, quocunque modo à patre inter filios dispositа obtinere, sed vt intestati dispositionem : nam pater non testando, sed diuidendo partes filijs assignare videbatur.

Secunda fuit constitutio Theodosij & Vallen.in l. hac consultiss.§.ex imperfecto.C. de test. qua ampliata fuit illa constitutio prima, vt in vim testamenti illa qualiscunque patris dispositio valeat.

Tertia fuit lex promulgata à Iustiniano in §.quod sæpe.in aut.de trien.& semiss.qua correxit d.l. vlti. C. fam.ercisc.in eo, quòd lex illa concedebat diuisionem fieri inter filios per vnamquamq; chartulã, quæ duobus testibus,scripta à patre probaretur: Iustinianus disposuit chartulam illam nullius fore auctoritatis, nisi manu patris subscribatur, vel manu filiorum, inter quos facta est diuisio.

Quarta fuit eiusdem Iustiniani constitutio in aut. de testa.imperfectis. qua in multis antiqua iura abrogans statuit,quòd quando pater vult testari mediante scriptura,si literas nouit, debeat propria manu clarè scribere liberorum nomina, numerum vnciarum, & signa rerum,& quod in eo legata & fideicommissa extraneis personis relicta valeant,& quod testamentum ita non tollatur,nisi testator expresè declarauerit coram septem testibus, nolle illud testamentum valere: & secundum testamentum faciat perfectum, vel non scriptam voluntatem perfectam. Quæ sanè tempora, ita declarando, distinxerunt Ang. in l. filio præterito. ff.de iniusto rupt.in d.l.vlt.C.famil. ercis. & in auten. quod sine.C.de testa.& M.Ant.Natta in rep.l.hac consultissima.§.ex imperfecto.nu.29. C.de testa.si ergo vel Theodosij vel Iustiniani spectemus tempora & constitutiones, intelligimus hãc patris dispositionem esse testamentum,ob id in eo scripti filij hoc remedio adiuuari debent.

Declaratur primò, vt non procedat † relata iuris 315
sententia in filio naturali à patre instituto in hoc testamento imperfecto:ita in specie adnotauit Bart. in l. 2. ad fi.vers.quid de filio instituto.ff.de petitio. hær. quẽ secutus est Zuch. hic nu.349. Illa est ratio, quia imperfecta patris dispositio pro perfecta non habetur † fa- 316
uore naturalis filij: quemadmodum scribit idem Bal. in d. l.hac consultissima. §. ex imperfecto. quẽ secuti ibi sunt Ang.Alex.& alij permulti, quos recenset Natta ibidem nu.70.qui validissimis rationibus eam tuetur,& vt ✻ communem probat post multos Boerius, ✻
q.240. nume.13.

Declarat secundò Zuchard.hic num.350.non † pro- 317
cedere in filio legitimo tantùm,quales sunt adoptiui: nam dispositio patris † imperfecta ad horum fauorẽ 318
non sustinetur:ita Ang.in d.l.vlt.C.famil. ercis. Rimi. d.§.ex imperfecto.quamquam eo loci Natta.num. 79. dissentiat. de illius disceptationis veritate nunc non contendo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Declarat tertio Zuchard.hic nume.39.& eruditissimus Zuntus in d.responso pro vxore nume. 229. vt relata conclusio † procedat in his,qui ex testamento veniunt,secus in cæteris, qui tanquam ab intestato succedunt,ex d.l.filij.C.famil.ercis.sed dubitabilis est,siquidem illa dispositio,† §.ex imperfecto, locum habet & in cæteris descendentibus,& hodie.d.l.filij.correcta creditur,quod clarè explicat ex aliorum sententia Natta d.§.ex imperfecto.num.107.Alia possent hic annecti quę apud interpretes in d.§.ex imperfecto.diligentius videri possunt.

QVAERO quadragesimo primò,an † hoc beneficium cõcedatur filiæ exclusæ à statuto, si à patre in testamento hæres instituitur? Noua est iuris quæstio in hac tractatione, in qua sine controuersia sentio, esse concedendum,siquidem hæc † filia, quamquam à statuto excluſa, hæres tamen institui à patre potest: ita Barto. & cæteri in l.stipulatio hoc modo concepta.de verb.obl.in l.vlt.ibi Ias.nu.23.& Deci.nu.25.C.de pact. Bal.in l.pactum quòd dotali.q.3. C.de colla.& ibidem Decius.nu.6.Paris.cons.24.nu.88.libr.2. Casseneus consil.29.alios plures recensẽt Tiraq.tract. le mort saisit le vif.parte declarat. 8.qui ob id voluit, in hanc † filiam continuari possessionem iuxta statuti dispositionem, qua cautum est, quòd possessio ex persona defuncti continuet in hæredem, vt extat † Decretum Papiæ 16.sub rubric. Quod possessio defuncti, & cæt. quod declarari ita potest. His accedunt Paris.cons.53.nume. ✱79. libr.3.& ✱ communem esse testatur Didacus in c. quamuis. in initio 3.partis. numero.8.de pact. in 6. id quod adnotandum est ad declarationem statuti † Papiæ 95.in ciuilibus,sub rubric.Quòd mulieres maritatæ,&c.

Extenditur hæc vera iuris sententia, vt procedat etiam si † filia hæc fuisset hæres instituta à patre in testamento imperfecto: iuxta ea, quæ superiore quęstione explicauimus ex d.l.hac consultissima.§. ex imperfecto.C.de testa.quæ dispositio locum habet & in hac filia à statuto excluſa,quemadmodum egregiè scripsit Natta in d.§.ex imperfecto.nu. 65.post Fulgo.& Alex. ibidem.

QVAERO quadragesimo secundò, an † hoc remedium concedatur instituto in testamẽto, quod solùm iure Prætorio sustinetur?Et concedi affirmauit Barto. hic nume. 19.post gloss.hic in verbo, legitimo.& cum illis transeunt Ias.num.14.Deci.nu.39.vers.circa istam. Curt.Iun.num.68.Sapia.nume.85.Mantua 1.lect.nume. 182.& Zuchar.num.351.Ias.in l.emancipata.nume.19. C. qui admitti.& hanc visus est probare Tiraquel.tracta. le mort saisit le vif.part. 2. declarat.2.ad finem. Quæ vera Dd. sententia probatur primò, quòd licet † bonorum possessor non sit hæres verè, sed fictè, attamen loco hæredis habetur, etiam in illis dispositionibus, quæ strictam solum admittunt interpretationem, siquidem lex voluit in omnibus loco hæredis esse.l.2.ff. de bonorum possess.l.Prætor.de regu.iur.& ideo conditiones, quæ strictè intelliguntur, & quæ in forma specifica, putà si hæres non erit,verificatur † in bonorum possessore. l. in conditionibus. §. si patronus.de condi.& dem.Bart.l.1.§.bonorum. ff.ad Treb. quo loci Ripa num.1.scribit.d.§.si patronus.non probare id, quod ipse alijs confirmat.Ita videmus quod † mandatum factum ad hæreditatem adeundam, adimpleri dicitur adeundo bonorum possessionem. l. si quis mihi bona.§.sed si mandauit.ff.de acquirend.hered.cum tamen mandatum strictè interpretetur l.diligenter. ff. mand. Ita pariter † statutum de hærede disponens, locum habet in bonorum possessore. Bartol. d.l.1.§. bonorum.vbi cæteri.ad Trebell. Ias. in l. emancipata. numer.19.C.qui adm.Soc.Sen.in l.1.secundo notab. de vul.Dec.in l.Prætor.nu.4.de reg.iur.Bello. libr.4.supput.c.19. nume.4.Alciat.in l.hæreditatis appellatione. de verborum signif. qui & dispositione odiosa † bonorum possessorem hæredis appellatione contineri scriptum reliquit,quòd placuit & Iaso. d.l.1.§. bonorum.ad Trebell.& Cagn.d.l.Prætor.num.3.de reg.iur. etsi eo loci Dec.Bartolum secutus dissenserit. Immo † bonorum possessorem esse verè & propriè hæredem aliquibus rationibus contendit Vaconius lib.3. decla. iuris.c.103.in pœnalib. tamen opinatur Ruinus consi. 143.num.10.lib.5.bonorum possessorem hæredis appellatione non contineri.sed ad rem, in huius itaque constitutionis nostræ beneficio, quòd fauorabile & latè interpretationis est,dubium non erit, & bonorũ possessorem comprehendi.Accedit secundò,vt inquit Iason, quòd quando duo casus sunt æquiparati à lege antiqua,† lex noua superueniens & aliquid disponẽs in vno, idem in alio quoque disponere censetur: ita glos.l.si quis seruo persuaserit. C. de furtis. quam ✱ ✱ omnes probãt. sed lex antiqua hæredem & bonorum possessorem æquiparauit. l. hæreditatis appellatione. de verborum signif. ergo constitutio nostra tribuens hoc beneficium hæredi,tribuere etiam dicitur bonorum possessori, & hanc considerationem ante Iasonẽ attulit Barb.rubr.C.qui admitti.num. 173. Confirmat tertio Zuchard.hic nume. 353 .quotiescunque † lex antiqua procedit per modum regulæ, semper in lege noua repetita censetur ita Bartol.in l.Prætor.§.erit differentia.in fin.ff.vi bonor.rapto.Bald.in l. quemadmodum.§.hæc verba.ff.ad l.Falcid.& Soc.Sen. consil.242. colum.4.libr.2. sed regula est legis antiquæ, quòd hæredis appellatione comprehendatur bonorum possessor.d.l.hæreditatis appellatione. ergo illa repetita censetur in casu huius nostræ constitutionis, quæ de hærede loquitur. Nec huic receptissimæ sententiæ aduersatur illa ratio,qua contrariam opinionem nixus est probare † Barba.in rubr.qui admitti.nu.170.& nu. 175.quòd scilicet hęc constitutio iuris communis correctoria sit & ob id appellatione hæredis, non cõtineri bonorum possessorẽ,cùm in correctorijs à proprietate sermonis recedendum non sit.Respõdet Dec. post alios hic, quòd licet in vna parte hæc constitutio sit correctoria,& in alia sit exorbitans,est tamen fauorabilis & extendi potest.id quòd latè sup.q.2. & q. 3. explicauimus. Respondeti etiam potest ex supr. relatis, quòd & in dispositione correctoria ac strictè interpretanda appellatione heredis venit bonorum possessor, quod clarè Ripa in d.l.1.§.bonorum. ad fi. ad Treb. & Cagn.d.l.Prætor.nu.3.de reg.iu. etiam in materia correctoria senserunt.

QVAERO quadragesimotertiò, an hoc remedium concedatur hæredi instituto, in quem translata est possessio auctoritate statuti disponentis,quod possessio continuet in hæredem? Et concedi affirmauit Castren.in l.si sorori.C.de iure delib. & ibi eum est secutus Alex.qui hic.num.13.idem visus est sentire.idem consi.82.num.4.lib.2.Ias.hic.num.25.Decius num.26.in fin.Rim.cons.340.num.10.lib.2.Curt. Iun. hic num. 82. Sapia.nu.19.90.& Zuchard.nume.105.224.& num. 262. alios plures recensẽt & sequitur Tiraqu.tract. le mort saisit le vif.part.5.declarat.1.num.1.2. & clarius part. 6. declarat.2.Rebuffus in comment.ad regias consti.Galliæ.tomo 3.tit.de materijs possessorijs. in præfat. num. 220.Ant.Gabrielius in conclusionibus,quę iam elapso biennio sub confecto nomine Portij Imolensis in lucem prodierunt, is inquam Gabrielius lib. 7. conclus. 7.nu.5.& Beroius in cons.1.nume.89.vers.ex prædictis. libr.1.

Quæ vera iuris sententia ea prima ratione efficaci probatur: quòd licet statutum hæredem hunc efficiat possessorem iuris, non tamen facti, & realem effectu. Quocircà petere potest hæres, se mitti in illam possessionem realem & effectualem: ita in simili videmus, quòd † emptor cuius nomine venditor constituit, se possidere, petere nihilominus potest vt sibi tradatur corporalis facti possessio: quemadmodum affirmarunt Bald. Castren. Ias. & cæteri in l. ab emptione. ff. de pactis. & latè Tiraquell. tracta. de iure constituti. par.

part.1.num.10. ita quoque in simili videmus, quod licet † dominus verus non possit rem propriam condicere, præterquam à fure. l.vltim.ff.de vsufruct.quemadmo. caueat. attamen qui dominus fingitur, potest à quocunque rem suam condicere. l. qui mortis causa. ff.de dona.causa.mort.l.1. C.de dona. quæ sub modo. vbi gl.1.affirmat, quòd illud quod † est nostrum fictè, potest iterum effici nostrum verè. quòd tradit & Soc. tracta.falen.reg.100.fallen.3.post Baldum'& cęteros in l.in ea lege.C.de cond.ob causam. Quòd confirmatur, quia & in lege † legatarium, transit dominium ipso iure sine alia traditione.l.si tibi homo. §. cùm seruus. de leg.1.& l.à Titio.ff. de furt. nihilominus actione personali agere potest.l.1. C.commu. de lega. & §. sed nostra.Instit.de legat. id quod ea ratione contingit, quia † non habet verum dominium sed fictum, alioqui actione personali experiri non posset.§.sic itaque.Insti. de action.quo loci Gomes.nume. 25. dissentit,asserens hoc esse verum dominium: & cum Zas.lib.2.sing.resp. cap.10. Rectè itaque infertur, † quòd licet quis tutus sit fictione, veritate tamen implorare potest, quemadmodum de his verba faciens dicebat Baldus in rubric.de causa possess.& propr.numer. 13. quem probauit Tiraquel.d.declarat.2.num.4.ex l.aqud Iulianum. §.1.ff.ad S.C.Trebell. Confirmatur secundò illa ratione, qua vtitur Tiraq.d.declarat.2.num.7.† beneficium hoc esse à statuto concessum ad fauorem hæredis, vt in eum transferatur possessio ipso iure, non ergo debet ei nocere.l. quod fauore. C. de legibus. & inducta ad augmentum, non debent operari diminutionem.l. legata inutiliter.ff.de adm.lega. Accedit tertiò, quòd ius speciale hoc est, vt † possessio sine corporali apprehensione alicui acquiratur: Cum ius commune aliter disponat.l.cùm hæredes.de acquirend.possess. Ita de † dominio, quod fauore eccleſiæ transit ipso iure præter iuris communis dispositionem, dicebat Bartol. in l.vltim.num.17.C.de sacrosanct.eccl.& de dominio legati idem Bartol.in l.1.num.1.C.com.de lega. Quocircà non impeditur hic possessor de iure speciali, quin consequatur possessionem de iure communi: quemadmodum de dominio scripsit Bartol.locis iam citatis, & tradit Decius in l.neque pignus. numer.3.de regul.iuris.etsi Gomes.§.sic itaque.numer.10.Instit. de actio.ambigat.Prætereà negari illud non potest, quin liceat huic possessori implorare hoc beneficium ad sue possessionis confirmationẽ: quod subsequẽti quæstione explicabimus. à vera itaque hac & receptissima opinione nõ est recedendũ: quam, & in foro Mediolani obseruari scriptum reliquit.Anton. Corsetus tract.de potesta.Regia.part.3.numer.26.post Bald.in d. rubric.de caus.possess.& propr.num. 13. Scribit etiam is Ant.Cors.esse hæc adnotanda ad interpretationem statuti huius ciuitatis Patauij: quod quidem statutum disponit,in fideicommissarium transire possessionem defuncti,nulla restitutione reali,vel verbali facta, & fideicommissarium illum esse mittendum in possessionem bonorum dicti fideicommissi. quod † statutum est sub tit.de citat. & modo procedendi c. si ad aliquem.inquit ergo Corsetus statutum illud impedire quin is fideicommissarius, vel ille directò hæres mitti possit in possessionem ex beneficio constitutionis nostræ.

QVAERO quadragesimoquartò, † an hoc remedium concedatur iam misso in possessionem, vt in ea ✱ confirmetur? ✱ Receptissima est Dd. sententia concedi, ita enim scripserunt hic Cyn.col.vltim. vers.item quæro. Alber.num.16.versic.item quæritur.Deci.num. 44.Cur.Iun.nume.55.& Zuch.num. 216.223. idem affirmarunt Guido Papæ q.332.& q.219.Dec.consi.47.num. 4.consil.498.numer.4.Brunus consil.22.nume. 3. Paris. consil.60.num.2.libro.3.Gozad.consil.93.num.10. Soc. Iun.consi.97.num.47.lib.2.Bellonus lib.1.suppu.iuris. c.19.Tiraqu.tract.le mort saisit le vif.par. 6. declarat.2. num.8. Bero.consi.1.num. 9.& consi.53.num.4.consi.54. & consi.55.num.5.libr.1.& alibi Rol.consi.2.nu.7. lib.3. repetitum.consi.98.eod.volumine. Quæ quidem iuris sententia probatur ex simili sumpto à l.3.§. missum. ff.de Carbo.edicto.& l.1.& ibi Dec.nu.4.5.C.eod.dum Prætor illum missum in possessionem in ea constituit, confirmat atque tuetur. Accedit simile ex doctrina Bart.in l.vti frui.§. verum autem. in fin. ff. si vsusfructus peta.quòd † Comes, qui possedit castrum, potest petere se declarari Comitem ad suæ possessionis confirmationem.Huc spectat, quod docuit Bart. in l.creditores.num.26.vers.mihi autem. C. de pign. quod is, qui sua † auctoritate ingredi potuit, & ingressus est possessionem, potest iudicis auctoritate in ea confirmari: ita etiam censuit Tiraquellus d.declara.2.num.8. hæredem, in quem vigore statuti translata, seu continuata est possessio defuncti, petere posse, se in ea confirmari. & eo loci adfert & textum similem habens speciem in l. in bello. §. si quis seruum. ff. de capt. & postlim. reuers. & præter Tiraq. idem quod in sua illa iuris quæstione in specie respondit Bald. consil. 436. quidam creditor.col.pen. in fi.lib.3. Huc tandem pertinet, quod ille, qui semel fuit † legitimatus, petere potest ad illius legitimationis confirmationem iterũ legitimari: ita respondit Castr.cons.221. viso testamento, in fi.lib.1.quem ad rem nostrã citauit probauitq; Deci. l.1.num.5.C.de Carb.ed.& idem placuit Soc.Iun.cons. 120.nu.5.& cons.154.nu.9.lib.2.cætera his similia prætereo: nam videri possunt apud Alex.l.de pupillo.§.qui opus. num.3.de oper.no.nun.

Extenditur relata iuris sententia, vt locum † etiam sibi vendicet, cùm nemo est, qui molestiam huic possessori infert: ita relati Dd.indistinctè affirmarunt, & in specie ita scripsit, & rectè Zuchard.hic num.219.220. & probat tex.d.l.3.§.missum.ff.de Carbo.edict. qui de ipso possessore loquitur.sed Dec.d.l.1. numero.7.C.de Carbo. edict. intelligit illam non esse possessionẽ, sed simplicem detentionem, & Decij responsionem probare videtur tex.† l. quæritur.ff.de Carb.ed.vbi is, qui ex illo edicto in possessionẽ mittitur si ab actuali possessore petit, petitoris partes sustinet atque probandi onere grauatur. Quocircà malè visus est sentire Zuch. hic.numer.219.ad fin.qui hanc Decij declarationem reprehendit. Secundo itaque loco perpendit Zuchard. text.† l.si pater.C.qui bonis ced.poss.vbi filius habens exceptionem implorat æquitatem Præsidis super ea Nec est dicendum (inquit Zuchard,) quod ille textus. cauillari possit, si punctus ibi fit post verbum, inquietari.sed verus sensus est, inquit Zuch. quòd illud verbum, inquietari, regatur à verbo oportet: vt sit sensus, quòd oportet inquiri facultates patris, non inquietari patrimonium quod dicis tibi emancipato quæsitũ. Verum alia ratione opinor textum illum non probare hanc extensionẽ; siquidem loquitur is textus cùm iam aduersarius litem mouit, atque ita cùm molestia infertur, vt ibi intellexit Sal.ver. sol.quòd postquam, quem vno verbo probauit Dec.in c.1.num.8.in fin. extra de confir.vtil.vel inutil. Et si dicatur ibi solùm agi contra bona patris condemnati, dico quòd saltem periculum imminebat ne & ipse filius emancipatus vexaretur. Contrariam itaque sententiam veriorem esse sensit † Bal. hic num. 21. in fin.hanc scilicet confirmationem implorari non posse,si nullus reperitur aduersarius,qui molestiam inferat.ea ratione prima vtitur,quia frustra petit confirmari, quod controuersiam non patitur.& lex ac natura superuacanea abhorret.l.hæc stipulatio.§.diuus.ff.vt lega.no. cauea. Verũ Zuchard. hic,nu. 221. respondet,satis esse quòd adsint bona, quarum ratione fundatur iudicium, vt dicemus infrà q.52. dum explicabimus, ratione bonorum iudicem competentem iudicari. Accedit & missionem hanc concedi cùm nullus extat contradictor. Secundò in simili citat Bald.doctrinam Iun.in c.1. de confir. vtil. vel inutili. qui scripsit, quem non posse petere pronunciari, se esse † legitimum, nisi ei controuersia

Universidad de Deusto
Biblioteca

sia moueatur.idem Inno. in c. causam quæ.il 2. qui filij sint.legi.Hinc scribit Imola in l.si contendat.ff.de fideiuss. † reum non posse implorare officium iudicis, vt
357 declaret sibi exceptionem competere,atque ita alij in l. diffamari.ibi Cagnol.num.6.C.de ingen.& manumiss. affirmant, non licere implorare iudicis officium, vt
358 imponatur perpetuũ† silentium,si nullus est,qui controuersiam moueat.Sed Zuch.hic nu.221..post Alex.in l. si finita.§.eleganter.num.22. de dam.infect.Fel.in c.si
359 autem.ad fi.& in c.ea quæ. de re iudi. ait illam † Innocentij doctrinam esse valde dubitabilem, & rectè, vt apud eum. Ego opinor (reiecta hac Baldi opinione)
360 Zuchar.rectè sensisse.ex † l.si contendat.ff.de fideiusso. quo satis ex omnium sententia probatur posse quem petere à iudice declarari exceptionem sibi aduersus Titium esse,seq; liberum ab ea actione,quæ Titio contra se competere poterat.Ita etiam probat.l.vltim.vbi
* glo .C.de vsu pup.& * communis est hæc Dd.opinio, vt testatur Soc.Sen.cons.94.col.1.lib.3.& Did.lib.1. varia.resol.c.18.nume.3.qui inquit,ex aliorum sententia, hæc inter se differre, quòd petat quis nullum ius aduersario suo competere, & illi † silentium perpetuum imponi ab eo,cum petit quis sibi competere exceptionem : nam priore casu nemo inuitus ad iudiciũ
361 trahitur,nemini detrimentũ infertur,sed solũ sibi ipsi petẽs prouidet aduersus futurum periculum, ob id non esse necesse quod adsit contra quem causa tractetur.ita contingit in casu nostro, vbi aduersario nullũ infertur detrimentum,ad iudicium non prouocatur, cùm & sine contradictore facilius concedatur possessio,ergo & illius confirmatio.Diuersum est a lijs in casibus cùm aduersario detrimentũ inferri potest, quem admodum in casu.d.l.diffamari.
362 Declaratur nunc hæc sententia,† vt locum non habeat cum hæres esset in possessione vitiosa: nam tunc petere nõ potest se in ea cõfirmari,ita in specie nostra Zuch.hic nu.223.ex traditionibus Baldi. Alci. Decij & aliorum in l.1.C.de Carb.ed.& ex l.auctoritatem. vbi Bart. C. vnde vi.qua de re latius diximus tract. de recup.poss.rem.8.nu.70.
363 QVAERO quadragesimoquintò,in quibus† bo-
* nis missio hæc in possessionem concedatur. * Receptissima est Dd. sententia, esse faciendam missionem in bonis, quæ à testatore tempore mortis sue possidebantur:ita ex claris verbis nostræ constitutionis, ibi, earum rerum, quæ testatoris mortis tempore fuerunt, colligunt omnes hic,vt glo.in verbo fuerunt. Dec.nu. 17.Sapia.nu.16.& Zuchard.nu.146.Rui.cons.168. in fin. lib.1.& cons.51.num.2.lib.4.Paris.cons.54.num.2. lib.3. Soc.Iun.cons.77.num.60.lib.1.& Tiraq. tract.le mort saisit le vif.part.4.decla.1. Hinc respõdit Gratus cons. 149.nu.6.li.2.quod si maritus ex pecunijs dotalibus emit prediũ,& possedit,hæredes vxoris nõ posse mitti in possessionem dicti, prædij.
364 Extenditur primò,vt † procedat hæc iuris sententia etiamsi testator solùm illa bona possedisset naturaliter & ciuiliter:licet enim dominus non fuerit,attamen sufficit quod possederit, quod à fortiori probat hic textus,dum vult concedi pro his, quæ solùm detinebantur,vt infr.subijciam.

Extenditur secundò, vt procedat etiam si testator naturaliter tantum possedisset,vel etiã si ciuiliter tantùm,relata ratione suprà.
365 Extenditur tertiò,vt locum habeat etiam quoad † ciuilissimam possessionem,quam habebat testator: vtputà, si in ipsum defunctum, vel hæredem patris sui foret ex statuti dispositione continuata possessio, poterit tunc hæres ex dispositione constitutionis nostræ mitti in possessionem illorum bonorum, quorum ciuilissimam possessionem testator obtinebat:ita in specie affirmauit Zuch.hic num. 357. Illa ratione vsus est,
366 quia † ciuilissima hæc possessio habere dicitur quendã statum ipsius defuncti,qui bona illa eo tẽpore & modo possidebat,quo ergo ad eum statum acquirendum remedium hoc conceditur. Accedit secundò, quòd † 367
possessio hæc vigore statuti disponentis,possessionem debere continuari in hæredem, parit remedium adipiscendæ,vt tradit Alex.in l.in suis.nu.9.de lib.& posth. & cons.37.lib.1.& Zuch.hic nu.107.sed remedium nostræ constitutionis in hæredem transit, vt tradit hic Zuch.nu.245.& dixi sup.q.30.ergo hoc in casu concedi poterit missio hæc.

Extenditur quartò † vt locum habeat etiam pro 368
bonis illis solùm à testatore detentis, vt si res aliquæ fuissent depositæ vel commodatæ: ita sensit glo.hic in verbo,fuerunt, quam secuti sunt Sal.cons.5.ver. nunc videamus.& clarius Castr.nu.12.Alex.nu.22.Ias.nume. 23.alios recensẽt Zuch. num.355. & alios plures Tiraq. tract.le mort saisit le vif.part.3.declarat.4.nu.3. Quib. accedunt Pract.Pap.in forma libelli, quo petitur hæreditas ex testamento, in verbo,possidebat.num.3. & alij plures,quos recensẽt Rol.à Valle.cons.1.nu.62.li.1. & cons.2.num.30.lib.3. idem respondit & Rui.cons.51. nume.2.libr.4.Illa est ratio satis efficax,quia † detẽtio 369
pro possessione habetur.l.stipulatio ista.§. hæc quoq;. de verb.oblig.Deci.cons.302.nu.17. Hinc videmus pro sola hac † detentione concedi remedium possessionis recuperandæ: quemadmodum explicauimus tract.de recuperan.possess.remed.1.num.66.Quocircà intelligimus malè sensisse Bal.in l.1.num.5.in fi.C.si de momen. possess.fuer.appel.qui visus est à relata communi opinione dissentire,ex l.bona fides. ff. depos. quem text. declarauimus d.tracta.de recuperand.possess.remed.1. nu.119. Hinc modò inferri potest, † remedium conce- 370
di pro detentione bonorum, è quibus vsumfructum testator colligebat: puta si tempore suæ mortis erat in possessione bonorum, è quibus vsumfructum percipiebat,hæredem hunc institutum, esse mittendum in possessionem illam ex hoc remedio : quia licet finitus sit vsusfructus, sitque adeò cum proprietate consolidatus,vt proprietarius incipiat in illis habere plenam potestatem.§.vltim.Institut.de vsufruct.nihilominus ob solam detentionem, quæ eo tempore adesse dicitur, debet concedi hoc remedium:nam vt diximus, pro sola ipsa detentione conceditur. Quocircà non 371
oberit, quod dicitur, mortuo † vsufructuario ita illam possessionem extingui, vt non continuet aliquo 372
modo in hæredem ex dispositione sæpius relati statuti, quemadmodum respondit Raphael Comens. consil.173.Galuanus,colum. vltim. quem post multos secutus est Tiraquel.tracta. le mort saisit le vif.part.3.declarat.1. siquidem sufficit in casu hoc nostro, quod penès defunctum adfuerit detentio. Quę sanè traditio & declaratio nostra intelligitur respectu aliorum, non autem proprietarij,ad cuius commodum consolidatus est vsusfructus cum proprietate, sicuti contra verum possessorem non continuat detentio defuncti in suum hæredem,vt declarat Tiraqu.in tract.le mort saisit le vif.part.3.declarat.4.num.5. His declaratur † 373
statutum Patauinum sub rubric. de citationib. c. si ad aliquem. quo sancitum est,hæredem testamentarium vel ab intestato esse mittendum in possessionẽ earum rerum,quas defunctus habuerit, vel tenuerit,vel possederit.intelligitur statutum siue possessio sit ciuilissima, siue nuda detentio:ex alijs relatis modis.

QVAERO quadragesimosextò, an † hoc reme- 374
dium concedatur hęredi scripto,qui a clerico testatore institutus est,v indistinctè mittatur in possessionem bonorum,quæ à clerico ipso tempore mortis possidebantur?Noua hæc est iuris quæstio in hac tractatione. Dicendum opinor esse concedendum. siquidem à fortiori videmus,horum bonorum possessionem continuari in hæredem ex dispositione statuti iam relati, de possessione continuanda, quemadmodum fusissimè scribit Tiraquel. tracta. le mort saisit le vif. parte 3.declarati.8.Accedit quod siue hæc dicatur possessio siue detentatio, semper huic hæredi ex hoc remedio tribuenda est.

QVAERO

375 QVAERO quadragesimoseptimò, an † filiæ institutæ à patre cõcedatur hoc remedium vt mittatur in possessionem bonorum feudalium, quæ à patre possi-
* debantur?Dd.* communis est sententia, concedendũ esse.ita omnium primus censuit Io. And. in addit. ad Spec.tit.de testam.§.pe.ad fi.Bal. idem placuit in c.1.de conten. inter masc. & fœmin. & in c.1.de success.feud. & vtroque loco Alex,hic nu.15,Ias.num.26.Dec. cons. 424.nu.11.consil.467.nu.9.& consil.588.nu.8.Curt.Iun. hic nu.84.& cons.21.nu.7.cons.30.num.10.& cons.41. nu.5.& idem tract.feudorum.part.3.in princ.nu.23.Sapia hic nu.91.& Zuch.nu.485. Brunus cons.1.num.8.& cons.83.num.1.Campeg.inter consilia eiusdem Bruni, cons.2.col.2.Afflictus decis.119.Goz.cõsi.7.col.1.Ruin. consil.18.nu.20.cons.45.nu.11.lib.1. vbi Paris.consil.22. nu.66.cons.23.num.89.& consil.41.nu.3.lib.1.Soc.Iuni. cons.75.nu.28.cons.76.num.95.& consil.76.nu.1. lib.1. Bello.cons.10.nu.1.Alci.respo. 199.in fi.& respo.257.Tiraq.tract.le mort saisit le vif.par.4.declar.5.nu.21.Portius Imolensis cons.1.nu.17.Beroius in cons.67. nu.73. lib.1.doctiss.Osascus in decis.Pedemon.decis.23.nu.36. & decis.26.num.13.& Rolan.cons.2.num.27. lib.3. vbi communem esse testatur. Quorum sententia proba-
376 tur in † cap. 1. §. inter filiam. si de feudo fuer. conten. inter dom. & agna. Illa est illius constitutionis ratio, quia fieri potest, quod in iudicio petitorio, quod deinde tractabitur, fœmina hæc ostendere posset se non esse incapacem successionis illius feudi, vel ob consuetudinem, vel ob aliud ius, cum permulti sint casus, in quibus fœmina in feudo succedit,quod tunc præsertim procedit cùm fœmina hęc aliquam causam allegat, ob quam feudum obtinere posse videtur.
377 Extenditur primò, vt fortius † procedat cùm iam filia hæc reperitur in possessiõe bonorum feudalium, tunc fortius est in ea conseruanda atque manutenenda:ita respondit Dec.consil.498.nu.4.& Ias.consil.172. col.2.cùm enim alter possidet etiamsi esset ipsemet agnatus, attamen adhuc filia mittitur in possessionem. ita post alios Roland. consil.2.num.31.lib.3. qui Decium d.consi.424.& alios recensẽt: sed dubitatione non caret.
378 Extenditur secundò, vt procedat † non solum in filia,sed etiam in fœmina transuersalis lineæ, vt in sorore : nam & illa si hæres instituta est, in possessionem bonorum feudalium mittenda est : ita respondent Dec.cons.424.nu.11.Soc.Iun. consil.75.num.29.lib.1. & Portius Imol. d.consi.1. num.18. immo & in extranea. Rola.cons.1.nu.62.lib.1.& consi.2.nu.28.lib.3.post Dec. d.consi.424. col.2.& Goza.cons.7.num.11.Dissentit tamen post alios Beroius in consil.67.nu.64. vers.& adhuc.lib.1.qui cum iam relatis in eadem facti specie respondit.
379 Extenditur tertiò vt procedat, etiam si cõstat † rem esse feudalem claris probationibus, vel rei euidentia, vel confessione:ita Goz.consi.7.nu.13.Paris.latè cons. 22.nu.65.lib.1.Rola. consi.1.nu.65.lib.1. & hic Zuch.nu. 486.nec enim in hoc dubium est, cum præsupponant omnes constare feudum hoc esse. Quocircà malè sensẽrunt ij, qui existimarunt filiam non esse mittendam in possessionem si constat euidenter bona esse feudalia alio non probato, vt inquam malè responderunt Ias.consil.135.col.vlt.verſic.non obstat illud. & consil. 152.col. vlt.lib.4.Goza. sibi parum constans consil.50. num.20.& Alba.cons.78.nu.16. quam opinionem probauit & Plotus l.si quando. nu.11.C.vnde vi. Iacobinus hic nu.49.
380 Declaratur primò non procedere †, quando frater & soror concurrerent in successione patris,& masculi iam essent in possessione : tunc filia non mittitur in possessionem rerum feudalium : ita respõdit Brun. consil. 63. num.3. vno & in cæteris agnatis possessoribus hoc procedere respondit Dec. consil.417. num.8. & in eadem specie respondens Gozad. consil.50.num. 26.quem secutus est Alba.consi.72.num.18. & sensit Alcia. respo.257. nume.7. quod sine controuersia procedit in casu nostro, cùm necesse sit, quòd testator fuerit in possessione tempore mortis,vt illa deinde transeat ex hoc remedio in hæredem,vt suprà diximus.atque ita in specie respondit Ias.consi.138. col.vlt.ver.respondetur.lib.4.

Declaratur secundò, non procedere † quando ag- 381
nati haberent probationes in promptu,quòd hæc bona essent feudalia, & talis qualitatis quæ à fœminis possideri non possent:ita declarat hic Zuch,num.486. post Campeg.inter consilia Bruni consil.2.num.9.Gozad. consil.50.nume.26. & Portius Imolensis consil.1. num.65.Osascus decis.26.num.3.& num.14. Rola.consil.2.numer.38. in fin. lib.3. Et in eadem est facti specie consultus idem respondit Beroius in consil. 67. num. 64.verſic.præterea illud.lib.1.& hoc in casu posset forte defendi opinio Ias.d.consi.138.& aliorum, quos suprà retulimus,dũ dicebant filiam non esse mittendam in possessionem bonorum feudalium, cum cõstat clarè illa esse feudalia:nam intelligi possunt,si constat esse feudalia,& in eis fœminas succedere nõ posse.quod clarè sensit Iacob.à S.Georg.hic nu.49.vers. sed quãdo pater.& quando probationes in promptu'& incontinenti esse dicantur declarant relati Dd.

Declaratur tertiò non procedere † quãdo feudum 382
esset ecclesiasticum, & ita constaret, tunc fœmina in possessionem mitti non debet:ita respondit Ias.cons. 152.col. vlt.lib.4.

Declaratur quartò, vt non procedat † quando esset 383
possessio muniti castri, cuius recuperatio difficilis esset,si contingeret pro agnatis sententiam ferri in petitorio:ita egregiè declarauit Castren.in l.2.in fin.suprà eo.titu.nostro. & ibi Iason. & in specie nostra Gozad. consil.7.nu.11.qui nu.22. declarat. qua de re plura scripsi tract.de recup.possess.rem.1.num. 314.Hæc sunt annotanda, † ad interpretationem statuti Patauini sub 384
rubr. de citat.c. si ad aliquem. vt filia mittatur vel non mittatur in possessionem bonorum feudalium ex dispositione illius statuti iuxta terminos huius quæstionis.

QVAERO quadragesimooctauò, an † fœmina à 385
patre instituta mitti debeat in possessionem emphyteusis?Noua est quæstio,in qua dicendum est,ea ratione mittendam esse, quòd res emphyteutica dicitur esse in dominio vtili iam defuncti patris, & de illo disponere potuit,vt scripsit Io.Fabr.in §.adeò.col.1.Inst. de loca.Accedit, quòd huius rei emphyteuticæ † pos- 386
sessio in hæredem continuare dicitur ex dispositione statuti, de possessione continuanda, quemadmodum tradit Tiraq.tract.le mort saisit le vif.par.4.decla.6.ergo fortius debet posse apprehẽdi & cõstitutionis nostræ remedio.Præterea argumentari licet à † feudo ad 387
emphyteusim, vt latè docuit Euerardus in cent.legali in argum.à feudo ad emphyteusim.sed iam diximus, filiam esse mittendam in possessionem bonorum feudalium.ergo & de his idem est dicendum.

Declaratur primò non procedere, quando † filia 388
hæc esset illegitimè nata, & emphyteusis esset ecclesiastica & de vtroque clarè constaret. ita sensit in specie Rui.consi.47.num.7.lib.1. Et erit hæc egregia declaratio ad † relatum statutum Patauinum sub rubr.de ci- 389
tat. c. si ad aliquem. vt hoc in casu cesset illa missio in possessionem.

QVAERO quadragesimononò, an † extraneus 390
hæres scriptus mittendus sit in possessionem emphyteusis ecclesiasticæ? Noua est quæstio,in qua dicendum est,mittendum esse, illa ratione, qua vtuntur Dd. in casu feudalis possessionis, vt diximus suprà quæstio. 47.quia etsi multi sunt casus,in quib,extraneus nõ succedit in emphyteusi ecclesiastica, attamen extant & 391
alij permulti quib. admittuntur, vt latè scribunt Alexand.l.etiam.col.2.fol. matr. omnes in c. in præsentia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de proba.latissimè Dida. lib.2.varia. resol.c.17.num.5. ob hanc ergo dubitationem probabilem mittendus est hæres in possessionem. Et hoc etiam in casu procedit dispositio dicti statuti † Patauini sub rub.de citat. c.si ad aliquem. vt etiam locum habet & in casu præcedentis quæstionis.

393 QVAERO quinquagesimò, † an hæres, qui mittitur in possessionem rerum corporalium, mitti etiam debeat in quasi possessionem rerum incorporalium.Baldus hic,num.48.duos casus distinguit.Primus est quò ad incorporalia, quæ circa alia incorporalia versantur,vt obligationes circa actiones: & in his nihil operatur missio hæc,siquidem hæc personæ cohærent & casum hunc probant cæteri hic, qui cum Baldo simpliciter transeunt, vt apud Alexan. num.25. & sensit Gratus consil.149.num.12.lib.2. etsi eo loci de interdicto,quorum bonorum,loquatur,cum tamen de hoc remedio nostro responderet. Secundus est casus,
394 quò ad incorporalia, † quæ circa corporalia versantur,vt in seruitutib.quæ circa prædia sunt: concludit hoc in casu Bal.operari & cum eo senserunt hic Salic. col.8.versic.quæro in quo. & clarè Castren. num.12.& Alex.nu.25.quæ quidem iuris sententia,vel ex eo probatur, quòd & in his cadit quasi possessio.l. quoties, la 2.ff.de seruit.non ergo mirum si missio in possessionem in hoc operatur. Accedit secundò tex.l. cùm scimus.§.vlt.C. de agr.& cens.lib.11.qua dicimus, quòd
395 ille, qui est † in possessione principali, est etiam in illi
396 accessoria & concreta.Nec aduersatur. † l.nõ tantum. §.seruitutes.ff. de pet. hæredita. quia illa procedit in re illa quæ per se venit, & non in consequentiam, vt declarant Bal.& Sal.iam relati.Vel secundò,ait Bald. ibi hæres proprio nomine agebat, quia ipse prohibitus fuit,& non defunctus,vt apud eum.Quibus inter
397 pretatur † statutum Patauinum d. rubr. de citat. c.si ad aliquem. vt illa missio in possessionem locum habeat etiam hac in quasi possessione. Id quod cõfirmãt verba eiusdem statuti ibi, & possessio,vel quasi possessio quæ erat. Quæ sanè verba etsi de alio loqui videantur,attamen præcedentia declarant.

398 QVAERO quinquagesimoprimò, an † si iudex est secularis, & mittat hæredem scriptum in possessionem bonorum defuncti testatoris, dicatur misisse & in quasi possessione iuris patronatus præsentandi in ecclesia?Bald.hic num.48.versic.nunquid scripsit.hęc
399 † incorporalia versari circa factum hominis,& quod missus in possessionem rerum hæreditariarum,censetur etiam missus in possessionem iuris patronatus. Ea
400 est ratio, quia † ius patronatus cum vniuersitate transit.l. in modicis. ff. de contrahen. empt. l.quædam. de acquir.rer.dom.& c.cum Bertoldus.de re iud.Qua ratione fit, quòd quando hæres directò instituitur, in eum transit ius patronatus, quia ab vniuerso res vacare non potest.l.si quis ita hæres institutus fuerit,excepto fundo. ff. de hæred.institut. econtra autem sub
401 titulo singulari non cõtinetur † ius patronatus.quod multis probat Bald. & ad rem plura scribit Didacus lib.1.varia.resol.c.13.nu.3.

402 QVAERO quinquagesimosecundò, quis † sit iudex competens in casu huius beneficij?Glo.hic in verbo,competenti. duos casus considerare atque distinguere videtur. Primus est, cùm agitur de ipsa actuali missione in possessionem, tunc is dicitur iudex, sub cuius territorio bona posita sunt.l.cùm vnus.§.penu. ff.de bon.aucto.iud.possid.& l.à Diuo Pio.§.1.ff. de re iud.& cum glossa senserũt Bart.hic nu. 13.& alijs,quos statim referam.Secundus est casus,quando solùm agi-
403 tur de † pronunciatione missionis in possessionem: tunc iudex competens est ille, qui præest iurisdictioni ratione domicilij petentis,se mitti in possessionem, ac esset domicilij contradictoris. Quam sanè sententiam probat.l.1.C.vbi de hæred.agi oporte.iuncta l.2. C. de interdict. ex declaratione benè eruditi Cuiacij lib.5.obserua.cap.19.& illa pronunciatione facta is iudex concedit literas remissorias ad iudicem, in cuius territorio bona sita sunt, vt is actualiter in possessionem mittat,ex d.l.cum vnus.§.penul.ff.de bon.aucto. iud.poss.Non dissentiunt à glossæ opinione cæteri interpretes, & scribit hic Bald. num.46. quòd ille † iu- 404
dex territorij non posset sine his literis remissorijs hãc missionem facere : quia de alieno processu non potest quis se intromittere,nisi requisitus.l.cùm quædam puella. de iurisd.om. iud. cum autem requisitus est, potest, quia imaginem requirentis gerit. Illud vnum est adnotandum quod scribit eodem loco Bald. quòd si iudex domicilij pronunciat hæredem esse mittendum in possessionem, nullo aduersante contradictore,non potest deinde iste iudex mandare aliquid alteri iudici,ex doctrina simili Innocen. in c.solent. in fin. de sentent. excommu. & hoc est idem, quòd Bart. adnotauit hic num.13.in fine.qui ea ratione vtitur : quia non potest pronunciare ratione personæ litigantis, ex quo nullus adest, contra quem petitio dirigatur. Item nec ratione rei, quia sub suo territorio non est, quamobrem necesse erit iudicem ratione rei sitæ pronunciare.cum Bartol.& Baldo sentiunt cæteri,vt Ias. num.12.Decius num.31.in fine Zuchardus num.276.& Corneus num.19.qui versic. sed inepta ratione. declaratque nisi maior pars bonorum eo in loco esset. Huic
* receptæ doctrinæ Curt.Iun.hic num.58.objcit Bar- *
toli traditionem in l.legitimos.num.5.versi.& ex hoc concludo.ff.de legit.tutor.& idem quod Cur.eo tacito facit Sapia.nu.61.Verùm respondet hic Zuchar.nu. 277.quem sequor. Illud etiam non omitto,† iudicem 405
ecclesiasticum posse hanc missionem in possessionem facere, cùm locus pius scriptus hæres fuit: ita respõdit Ang.consil.137.quidam Vgucius falsò.ad fin.Cùm autem literæ conceduntur iudici illius loci,vbi bona sunt sita, erit animaduertendum opus esse, quòd is
† iudex dicti territorij habeat mixtum imperium:ita 406
post Bald.in auten. & qui. num.12. C. de bonis aucto. iud.poss.scripsit hic Zuchardus.num.278.& cum Baldo senserunt Iason in l.iubere. numer.19. de iurisdict. omn. iudic. quo loci scribit Iason, quòd Prætor Mediolani non posset literas dare † Consulibus Mercatorum Papiæ,vt hanc missionem in possessionem ex- 407
equantur, cùm illi mixtum imperium non obtineant.idem sctipsit Sapia in d.l.iubere. num.3.& eo loci Purpur.num.27. post Bald. aliam rationem considerauit, quia hi magistratus, seu consules non habent territorium. & ob id cum Baldo infert, quòd licet
† Archidiaconus ordinariam iurisdictionem habe- 408
at,non tamen mittit in possessionem, ex quo territorio, quod Episcopi est caret. Idem scribit de Rectore scholarium. Illud etiam est hic adnotandum, quod is iudex, cui datæ sunt literæ, † vt in posses- 409
sionem mittat, exequi non potest, nisi literis receptis:ita Bald..d.auten.& qui.num.13.C. de bon.aucto. iud.possid.Aretin.in l.qui absenti. nume.7.de acquir. possess. & Zuchardus hic numer.279. quibus accedit quod tradit gloss. in cle.1. in verbo, receptis. de procur.ex text.cap. super eo.il 2.in fin.de appella. delegatum † causæ nullius habere potestatem & exerci- 410
tium ante literarum præsentationem, quam sententiam probarunt Felin.in c.cæterum.num.8.de rescrip. Guido Papæ q.286.& latè Vantius tractat. nullitat. titul. de nullitate ex defectu iurisdict. delega. nume. 36. Est etiam animaduertendum ex sententia eiusdem Zuchardi hic nume.283.in fin. post Ias.in l.à Diuo Pio. §. sententia de re iudic. numer. 20. † iudi- 411
cem hunc requisitum,vt det literas iudici loci,in quo bona sita sunt,ad hoc vt missionem hanc exequatur, non posse hoc recusare : quòd si recusabit habendus erit ad superiorem recursus. Illud etiam hac in re adnotandum est,quòd quando coram hoc † executore, 412
qui loco iudicis mittere debet hæredẽ in possessionẽ, opponitur nullitatis exceptio: debet hic executor ab ipsa executiõe supersedere,& iudici,q executionẽ delega-

legauit,rescribere, vt is de ea ꝓposita nullitate cognoscat,ita post Bart.in l.à Diuo Pio.in princ.ff.de re iud. Quod in specie nostra intelligit Zuch. hic nu.280. post Roma. consil.51. nisi de nullitate notoriè constat. qua de re latius scripsi in commen.de arbit.iudic.& c.lib.1. q.38.& ibi num.21. Romani doctrinam probaui.' Non etiam tacitus prætereo quod scribit Zuchar.hic.num. 283. nempè, cautum esse debere hæredem, cùm impetrat has literas remissorias, vt curet inseri clausulam, qua executori conceditur facultas mittendi in possessionem, etiam contra resistentes armis & vi. alioqui
413 non posset is † executor ita exequi, quod inquit Zu-
* char.esse ex sententia * omnium,vt Innoc. in c.olim. la.2. de priuil. in c. significasti. de offic. delega. Ang. & Imol.in l.à Diuo Pio.in prin.de re iudic. & Fel.in c.de cætero.num.8. de re iud. quod declarat idem Zuchar. nisi mandata foret executio post latam sententiam. qua de re aliqua scripsi tract.de recup.possess.remed.8. num.32.

414 QVAERO quinquagesimotertiò, quod † imperium,quam potestatem habere debeat hic iudex competens?Duo casus nostri iuris interpretes distinguunt. Primus est,cùm nullus datur contradictor. Secundus
* est quando contradictor extat.Primo casu * ex recepta Dd.opinione debet hic iudex habere mixtum imperium:ita glo.hic Bar.num.13. Dec.num.31.in fi. Cur. Iun.num.58.Ias.num.16.Sapia num.58.61.Iacobinus à S. Georg.num.22.versi.in glo.Corneus num.18.in fi.Mantua in l.lect. num.123. ad fi.& communem testatur Zuchar. hic. num.264. Ea ratione in hanc sententiam ad-
415 ducti sunt : quia † missio hæc expeditur officio iudicis nobili ad priuatam vtilitatem, ergo mixti imperij est: vt ex diffinitione mixti imperij patet.cui ergo diffinitio conuenit,ergo & diffinitum. quòd autem officio iudicis nobili cõcedatur missio, cùm nullus extat
* contradictor,tradunt hic * omnes, vt recensẽt Zuch. nu.178.Cõfirmatur quia hæres missus in possessionem
416 ex hoc remedio † possessor efficitur, quemadmodum affirmant hic omnes,& infrà q.56.nu.45.dicemus, sed
417 iubere † possidere mixti imperij est.l.iubere.de iurisd.
* om.iud.& ibi Dd.intelligunt. Hinc magis * communi-
418 ter affirmant scribentes missionem in possessionem ex secũdo decreto,quo missus possessor efficitur,mixti imperij esse, ita Bart. in l.imperium.nu.19.de iurisd. omn.iud.Dec.num.55. Purpur.num.313.Longaual.nu. 120.Bolog. num. 96.& Coras. num. 30. & Dec. in l.iubere.num.3. vbi Coras.in fi.eo. tit.& probat l.ea quæ. ff.ad municip.l.4.§.si fortè.de dam. infect.& d.l.iubere. Quibus inferunt hic Bart.num.13. Alexan. num.14.
419 & cæteri omnes, hãc missionem à magistratibus municipalibus, quibus mixtum imperium non est concessum. d.l. ea quæ. minimè fieri posse. Illi ergo magistratus missionem hanc faciunt, apud quos mixtum
420 † est imperium. qui autem sint hodie, declarat Barto. in d.l. imperium. numer.16. à quo ibi dissentit & rectè Bologn. numer. 92.& eo loci aliter declarant Gaspar Valas. num.225. & Longoual. num.141. cuius quidem Longoualij sententiam secutus sum in interpretationibus ad c.cum ad sedem.de offic. ordina. sed ad rem. Cùm ergo nullus extat contradictor mixtum imperium requiritur, atque ita magistratus municipales concedere non possunt. Verùm à recepta hac opinione dissentit Zuchard. hic num. 270.& de ea dubitauit Ias. numer.11. ea ratione adduci videtur Iason, quòd quando nullus adest contradictor, atque ita nullus
421 possidet, potest † hæres propria auctoritate capere.l. cùm hæredes. de acquir. possess. ergo fortius cum iudicis incompetentis auctoritate poterit ex §. multis.
422 Institut.de libert. quo probatur, quòd, quando † aliquid in actu non requiritur, si adhibetur, & ineptè, aut minus solenniter, actus non vitiatur. & probat text.notab.in l. cum tabulæ.ff. de bonor. possessio. secund.tab.id quod intelligitur, cùm verè illud non est de iure necessarium, vt citatio in actu notorio: nam si in eo notorio citatio minus solennis interueniret, actum non vitiaret ita egregiè declarat Crauetta tract. de antiquit.tempor.4.part.princ pali.particula 2. quę incipit. absoluris. num. 62. & ante eum, etsi is non referat, ita declararunt Dec. consil.37. num.6.in fine. & Curt.Iun. in l.edita.numer. 7. C. de edend. qui retulit Felin.in cap.cùm ordinem.col.2.versic.sed aduerte.de rescript. idem Curt. Iunior in l.1. num.33. ff. si certum peratur. Huic difficultati nixus est respondere Iason, & ait Bartolum & cæteros non loqui ex necessitate,quando hæres propria auctoritate capere posset: nam licet loquatur Bartolus, cùm contradictor non apparet, non tamen sequitur, ergo nullus possessor aderat.fieri enim potest (inquit Iason) quòd quis possideat, & tamen ad contradicendum non veniat. Verùm hanc responsionem euertit Zuchardus num.266. versicu.ista solutio. Quocirca secundò respondet Decius num. 31. immo hanc incompetentiam iudicis vitiare:nam ex quo † viam hanc iudiciariam est ingres- 423
sus, censetur renunciasse viæ extraiudiciali, atque ita facultati apprehendendi possessionem auctoritate propria,iuxta l.mulier.§.vlt.ff. de eo quod met. caus. ex quo sequitur, quòd electa via hac iudiciaria, illa iudicis incompetentia vitiat : quia nostra hæc constitutio requirit hanc missionem fieri à iudice competenti. atque ita cessat ratio † ex d.§. multis. quoniam 424
ibi illud non requiritur ex necessitate in actu, ob id expressio non vitiat: hic autem vt in actu iudiciali requiritur. Quam quidem responsionem, cum fortè non perceperit Zuchardus, malè cum reprehendit. vtpotè, quòd non responderit Dec. d. §. multis. Ego tamen opinor Decium minus rectè in hoc sensisse : si quidem verum non est quòd is, qui potest sua auctoritate aliquid facere, si iudicem adit, censeatur suæ facultati renunciasse. Nam hoc clarè censuit † Decius 425
hic num.7.in fin.post Castren. quem citat.idem Decius consil. 460.num.7. respondit,quod ex actu adeundi iudicem necessariò non infertur esse renunciatum facultati recuperandi rem extraiudicialiter & manu propria,eóque loci Decius rationibus & aliorum auctoritatibus comprobauit. Quibus accedunt latè tradita à Ias.in l.clàm possidere.§.qui ad nundinas.num. 7.54.de acquir.possess. dum post alios scribit,quòd ille qui sua † auctoritate potest expellere clandestinum 426
possessorem sibi non præiudicat adeundo iudicem,vt agat interdicto, vti possidetis. dicemus aliqua infrà, sequenti remedio. q. 23. Respondet itaque tertiò Zuchardus quòd quando nullus extat contradictor,potest hæres propria auctoritate ingredi : ergo & auctoritate † iudicis incompetentis. Nam quòd auctorita- 427
te iudicis incompetentis fit, propria priuatarũ auctoritate fieri creditur: ita Barto. in l.creditores.num.26. C.de pign.dum scribit, quòd ille qui auctoritate † sua 428
ingredi possessionem potest, quippè quòd ex pacto conuento id sibi liceat,si iudicem adiuit,habet iudex possessorem citare : quòd si negligit, perinde est ac si sponte ingressus sit, idem respondit Socin.Sen.consil. 82.num.11.lib.3.Rimin.l.2.num.5. de iurisd. om.iudicũ & alios recenset hic Zuchard.& dicemus infrà remed. seq.q.20. Quibus accedunt Ruin. consil.152.num.6.lib. 4. Paris. consil. 94. num.2. lib. 4. & Craue. consil.302. num. 4. qui quidem Craue, respondit, quòd quando
† iudex incompetens priuat possessorem sua possessi- 429
one,dicitur id egisse tanquam persona priuata.quam sententiam secutus sum tractat.de recuperand.possess. remed.8.num. 17. Huc spectat, quod scriptum reliquit Sebastianus Vantius tractat. nullitat, titu. de nullitate ex defectu iurisdict. ordinar. num.107. † iudici in- 430
competenti non esse necesse parere, quia priuati loco habetur. l.3.ff. de off. Præsi. l.obseruare.§.ingressus.ff. de off. Proconsul. atque ita hac consideratione motus Zuchardus aduersus * receptissimam Dd. opinio-
nem sensit : nempè possessionem apprehendi potuis- priua-
se auctoritate iudicis incompetentis, quia propria

Universidad de Deusto
Biblioteca

priuata{que} auctoritate apprehẽsa. Ego opinor duo hic considerari posse. Primum, an hæres qui hoc in casu per iudicem incompetentem possessionem cõsecutus est, eam dicatur consecutus via iudiciaria, hoc est sine controuersia, & dicendum est non esse via iudiciaria
431 consecutum : siquidem non potest dici † iudicatum quod à iudice incompetenti iudicatum fuit. l.1.§. hæc verba.ff.quòd quisque iuris.l.1.§.vlt.ad S.C.Tertul.& hoc in casu rectè loquunrur Doctores omnes. Secundum est, an cum hæres adiuit iudicem incompetẽtem & possessionem ingressus est, habeatur, ac si sua sponte sit ingressus. quo in casu loqui videtur Zucha.& rectè visus est sentire, hæredem hunc haberi ac si sua sponte apprehendisset. Illa adferri potest ratio, quam suprà contra Decium consideraui: quia non dicitur hic hæres renunciasse propriæ auctoritati & facultati ingre-
432 diendi: & cum sit ingressus † præsumitur quòd omni meliori via ac modo sibi consulere atque prouidere voluerit, iuxta l.3.de mil.testa.& confert regula l.quoties.de reb.dub. Verùm adhuc huic Zuch.opinioni aduersari videtur doctrina Inn.in c.vlt. nu.3. de procur. quã ibi probauit Abb. col.3.& Fel. in c. cùm ordinem. nu.2.vers. facit pro.de rescrip.inquit Innoc.quòd si in actu non requiritur superioris auctoritas,& tamen illa impetretur à nõ habente potestatem illam interponendi, actus ille non valet. Confirmari posse videtur ex illa iuris regula, quod potui nolui, & quod volui adimplere nequiui.l. multum interest.C. si quis alteri
433 vel sibi. Respondeti potest, doctrinam † Innocentij, actu non valere eo modo, vt si illa auctoritas intercesserit, non tamen sequitur quin valeat eo, quo vale-
434 re potest, modo. Ad regulam † l.multùm. respõdetur, illam procedere in casu claro, quia constabat, virum nõ sibi, sed vxori acquirere voluisse : ita declarat Galliaul.in l.centurio.nu.274.vers.octauò.de vulg. at nos sumus in dubio, an scilicet hic hæres adeundo iudicẽ, voluerit eum adire, vt omnino tãquam iudex in possessionem mitteret, posthabita sua auctoritate. & in dubio credendum est, quòd vti voluerit via meliori.

Secundus nunc est huius quæstionis casus, cùm
435 datur † contradictor. quo quidem in casu scribit hic Bar. quemuis magistratum municipalem posse mittere in possessionem. Iacobinus hic nu.22. vers.in glo. Ea ratione motus est, quia missio hæc iure actionis, non autem officio iudicis nobili conceditur, ob id mixti imperij non est, sed iurisdictionis: nimirum si possunt magistratus municipales hanc missionem facere d.l. ea quæ. ad municip. Verùm hanc rationem improbauit Corn.hic.num.18.in fin.& Zuchar.hic num.274.eo
* quod (inquit ille) * recepta magis opinio est contra Barto. missionem hanc existente contradictore concedi officio iudicis nobili: quemadmodum idem Zuch. magis communem esse affirmauit hic num.178.qua de re infrà q.61. dicemus. Alia itaque ratione vtitur Zuchar. hanc missionem posse facere magistratus municipales, eò quia celeritatem desiderat, vt hic, & l.vlt.
436 ff.de appell.recip. & quæ celeritatẽ desiderant, à † magistratibus municipalib. posse expediri tradit idem Zuchar.hic num.271.versi.tu verò &c. post Decium in l.iubere.num.14.de iurisd.om.iud.& infrà quæstio.sequen.dicemus.& ob id scribit Zuchard.Prætores Castrorum & villarum hanc missionem facere posse, vt apud eum.

437 QVAERO quinquagesimoquartò, an † causa huius missionis in possessionem delegari possit? Duos casus nostri hic solent distinguere. Primus est quò ad ipsam cognitionem an mittendus sit in possessionem, vel nõ. Secundus est, quò ad ipsam realem missionem. Primo casu delegari posse sensit Bar.hic nu.13.Dec.nu.
* 31.Mantua in l.lect.num.119. & * communem testatur Zuch. nu.272.adferri solet pro hac sententia, tex.l.cognitio.§. vt possessio bonorũ.ff. de officio eius. quam explanaui in commen.de arbit.iudic.lib.1.q.74.nu.41.
438 Adfertur secundò ratio illa, quòd † ex quo causa hæc celeritatem desiderat, vt hic in tex.& l.vlt.ff.de appel. recip.ob id delegari potest.l.4.§.duas.de dam.infecto. Dec.in l.iubere nu.14.de iurisd. om.iud.& ibi Sapia nu. 11.qui inferũt ita esse in omnib.causis,quæ celeritatem requirunt. Quæ quidem iuris sententia fortius procedit de iure canonico, quo iure facilius cõceditur † de-
439 legatio, vt scribit Dec.d.l.iubere.nu.31. & Zuch.hic refert.qua de re scripsi in præcitatis commen. de arbitr. iud.lib.1.q.54.nu.9.& q.74.nu.44.

Secundus est casus quò † ad ipsam actualem missi-
440 onem.* Recepta magis opinio est, delegari non posse. * ita affirmarunt Bar. hic nu.13. & communem testatur Zuch.nu.171. Verùm ab hac opinione dissentit Zucha. & rectè, ratione iam relata, quia missio hæc celeritatẽ postulat, delegari ergo potest.

QVAERO quinquagesimoquintò, an † in hoc
441 iudicio persona hæredis petentis, mitti in possessionem, legitimari debeat? Et esse legitimandam affirmarunt * omnes hic, vt Bal.nu.42.versi. octauò studeat. *
Dec.nu.47.& Zuch.nu.293.alios retuli in comment.de recup.possess.rem.15.num.273.quib. accedunt Parisius consil.11. nume.1.lib.25. Vantius tracta.nullit.tit.Quis possit dicere de nullitate. num. 44. & Marsilius in l.si quis ne quæstio.num.5.ff.de quæstio. vbi latissimè disserit. qui num.11. subijcit, iudicem hoc ex suo officio efficere debere,& rectè, si quidem curare † is debet, ne
442 iudicium reddatur eluforium, iuxta l. si Prætor. in princ.ff.de iud.Et verè non est qui ab hac sententia recedat. Hinc declaratur statutum Patauinum sub rub. de citat.c.si ad aliquem. dum cõcedit missionẽ in possessionem hæredi. intelligitur tamen facta prius personæ legitimatione cùm ex illa dispositione experitur. Maius est dubium, quæ requiratur probatio in
443 hac † legitimatione. opinio enim crebrior est, plenam probationem necessariam esse: ita docuit Bart.in l.2.in fin. suprà nostro tit. Alexan.in l.à diuo Pio.§. si super rebus.num.3.de re iud.Feli.in c.veniens.num.14.de testib. Dec. hic num.47. & Zuchard. num. 301. idem responderunt Neuiz. consil.18.num.4. & Paris.consil.11. num.2.lib.2. qui alios recẽsent. Contrarium sensit verius esse Iason in d.l.2.num.7 .suprà eo.quòd immo semiplena probatio sufficiat. Ea ratione mouetur, quòd
444 si † causa principalis summaria est, ergo & articuli, vt inquit Bar.in extrauag.ad reprimendum.in verb.sum mariè.nu.3. Hanc dubitationẽ ante Iason.sensit Bal.in l.3.in prin.in nouis addition.ff. ad exhiben. Cõfirmatur, quia † causa incidens sequitur naturam principa-
445 lis, quemadmodum multis probaui in commenta. de arbitr.iudic. lib.1.q.45. num.9. Hunc modum multis modis conantur dissoluere Dec.& cæteri. Inquit Dec. idem esse iudicandum de articulis, quòd de causa principali, quando articuli illi causam respiciunt, secus cum personam respiciunt, vt hic: quia personæ legitimatio à causa separata videtur. Verùm non satisfacit hæc responsio, quandoquidem illam suam rationem non probat Decius, nempè legitimationem personæ esse separatam à causa : quia immo separata non est cum ratione illius consideretur. Respondet secundò idem Decius, & negat esse absolutè verum, quod idem iudicandum sit de articulis incidentibus, quod de ipsa causa. Nam videmus (ait ille) quòd licet à sententia lata in possessorio † appellari non possit,
446 nihilominus potest à sententia lata super incidenti, & ab inordinato processu : vt docuit Baldus in cap. ex conquæstione. de restitut. spolia. Verum non satisfacit adhuc responsio hæc, cum maximè dubia sit illa Baldi doctrina, vt scribit idem Decius in c. pastoralis. in princ. num.4. de appellat. & eam declarabimus infrà. q.99. Quocircà tertiò respondet Zuchard. hic num.301. qui post Butrium in cap. veniens. de testibus. duos casus considerat. Primus est, cùm personæ legitimatio requiritur ratione alterius actus, atque quò ad alium effectum, vt cum agitur de impedienda executione à tertio : tunc (aiunt isti) suffi-

sufficit semiplena probatio. ita intelligunt procedere doctrinam Bar. in extrauag.ad reprimendum. in verbo, & figura. quem citat Alex.d.§. si super rebus.nu.2. Secundus est casus cum agitur de legitimatione personæ respectu sui tantùm, vt hic, tunc requiritur plena probatio : ita loqui videtur Bart. in d.l.2.suprà eo. quia hic principaliter tractatur, an iste vt talis mitten dus sit in possessionem, vel non. Sed verè si rectè consideramus, in eandem Decij responsionẽ reincidit. Quare ego respondeo, & censeo esse animaduertendum, falsum esse quòd præsupponit Iason, & cæteri nõ animaduertunt, quòd ex quo causa hæc summariè tracta ta est, semiplena probatio sufficit, quia imò plena requiritur, vt dicemus infrà.q.79.& dixi trac. de recup. poss.rem.15.q.32. & licet hæc constitutio disponat sufficere, si testamentum ostendatur, id euenit, quia hæc ostensio reddit rem notoriam, atque ita perfectam & plenam probationem facit.

447 QVAERO quinquagesimosextò, an † citatio aduersarij in hoc iudicio necessaria sit? Duo casus distingui atque constitui solent. Primus est, cùm petitur missio in possessionem bonorum, quæ ab aliquo possidentur, tunc is possessor citandus est: ita scribunt hic Bart.nu.16.Bald.nu.41.Sal.col.6.versi.nunc circà. Dec. nu.32.Iacobinus num.24. Corneus num.26. Mantua 1. lect.nu.130.Curt.Iun.nu.63.Sapia.num.66.& Zuch.nu.
* 448 311.& Gozad. consil.21. num.13. & verè * nemo est qui dissentiat. Illa est vera & concludens ratio, quia † possessor etiam iniustus non est de facto à sua possessione remouendus c. licèt Episcopus. de præb. in 6. quod multorum auctoritatibus comprobaui in tractat. de recup.poss.rem.1.num.111. Accedit secundo, quia vide-
449 nus, † citationem esse necessariam, cùm instrumẽtum ex forma statuti exequendum est, vt docuit Bal.in l.si quis curialis.C. de Episc. & cle. in l.ab executione. C. quo.appell.non recip. Cast.& cæteri in l.postulante.in prin.ff.ad Treb.quos secutus est Ruin. in cons.15.nu.7. lib.4.& cons.37.nu.9.lib.5. Illa est ratio, quia fortè debitori aliqua exceptio competere potest.

450 Declaratur primò, non procedere † quando notoriè constat possessorem nullum ius habere : nam tunc citatio necessaria non est : ita declarant. Curt.Iun.hic nu.63.Sapia.nu.69.& Zucha.nu.131.& nu.315.vers.quod tamen. & Sapia.l.iubere.nu.6. de iurisd.om. iud.qua de re plura scripsimus in tracta.de recup.poss. rem.15.nu. 259.& in commen.de arbit.iud.lib.1.q.17. ad fin.& huc accedunt egregiè scripta à Fel.post alios in c.1. num.25. versic. limita prædicta. de iureiurando. dum ait, in omnibus actibus non esse necessariam citationem partis, cui nulla defensio competit, atque ita scribit, iura omnia citationem requirentia declarari. Hoc in
451 casu defendi potest † Calcaneus consil.18.num.25.in fi. qui relata nostra hac constitutione, respondit citationem necessariam non fore. idem asserens cùm ex dispositione statuti instrumentum est exequendum.
452 Hinc infertur declaratio ad statutum Patauinum sub rubr.de citatio.c.si ad aliquem.versic. ita tamen quod ante. dum vult esse citandos possessores, cum hæres mittendus est in possessionem ex ipsius statuti dispositione.

453 Declaratur secundò, non procedere † quando hæres simpliciter petit, se esse mittẽdum in possessionem: nam tunc possessor non citatur: ita Sal.hic col.4.versi. & his probatis. quem secutus est Alex.num.16.qui rem latius explicat.& Zucha.nu.315.vers. quam conclusionem. Illa est ratio, quia hæc pronunciatio dicitur esse
454 † interlocutoria, quæ non adfert aliquod detrimentum possessori, non ergo est necessaria citatio. ita etiam intelligendus est Calc.d.cons.18.nu.26. qui clarè inquit, illud præceptum de soluendo solam interlocutoriam continere & ob id citationem necessariam
455 non esse. Et hoc in casu hic † missus in possessionẽ non efficitur possessor, sed solum detinere dicitur, ita sensit Igneus in auten.ex causa.numer.91.versic. vnum tamen.C.de lib.præter. quem ita intelligo.

Declaratur tertiò non procedere, quò ad processus † validitatem : quia hoc in casu sine citatione va-
456 let, licet possessori non præiudicet. ita Alex. hic num. 16.Iacobinus num.24.& nu.25.& Zuchard. num.315.eo simili vtitur Alexander, quia quando creditor agit contra debitorem principalem, processus valet non
457 † citato tertio possessore, & tamen non præiudicat tertio possessori, ne à sua possessione expellatur, ita Barto.& omnes in l.decem.de verb.obliga.in l.de vno quoque.de re iud. & alibi. & vt tertio possessori præiudicet citatio requiritur ita glo.l. cum miles.§.1. ex quib.caus.maio,& Bar.in l.cùm filius.de verbo.oblig. Nec aduersatur Zuchar. responsio, illud contingere, quia sufficit citare illum de cuius principali interesse agitur.l.1.§.denuntiari.ff. de ventr. insp. Barto. d.l. de vnoquoque. vbi Alex.num.37.& Fel.in c.humilis.col. 2.de maio. & obed. Nam hoc facilè concedo, quia ex eo processu non læditur ille tertius possessor, qui, si contingat à possessione amoueri, citandus erit. Hanc quoque declarationem probat,& rectè idem Zuch. ex verbis constitutionis nostræ.

Secundus est huius quæstionis casus, cùm bona de
458 functi testatoris à nemine possidentur, tunc † necessaria non est citatio alicuius: ita omnes hic. Bart.num.
* 16.Comens.num.26.Mantua in l.lect.nu.129.& * communem testatur Zuchar.num.311. Illa est ratio prima, quia nemo reperitur qui citari possit : superuacanea ergo citatio est. Præterea, sua auctoritate hoc in casu hæres potest possessionem ingredi. l. cùm hæredes.in princ.de acquir.possess.non ergo necessaria est citatio. ita Bar.& Salic.scribunt Alex.cons.5.nu.2.lib.2. & Gozad.cons.21.num.10. Verum scribit hic Curt.Iun.num.
459 63.saltem forè † necessariam citationem generalem, illa ratione, quia fieri potest, quod ab intestato venientes læderentur : Sunt ergo citandi. l. nam ita diuus.ff. de adoptio. Respondet Zuchar.primo, immo necessariam non esse generalem citationem : quandoquidem ad iudicij validitatem illa non requiritur, quemadmodum superiore casu diximus. Sed nihil hoc est, quia non loquuntur Curt. & cæteri Dd. cum solùm agitur de processus validitate, sed & de missione ipsa actuali, qua adferri detrimentum potest venientibus ab intestato, de quorum interesse non leue agi potest, an possessio vacans, vel occupata sit, quemadmodum non vno in loco scripsit hic idem Zucha. & mox subijciam. Quocircà secundo respondet idem Zuchard.
460 non esse necessariam generalem † citationem, cùm nullum aut saltem modicum adfertur præiudicium. l.ille à quo.in princ.ff.ad Trebell.& ibi Ang. Alex.in l. recusare.in princ.eo.Bart.in l.nec quicquam.§.vbi decretum.num.15.& ibi Iaf.num.36.ff.de off. Proconf. & lega. atque ita respondit Cruetta consil. 273. num.4. & num.10. quem ita declaraui in tractat. de recuper. possess. remed.6. numer.87. At in casu hoc nostro nullum, aut saltem leue adferri potest præiudicium venientibus ab intestato. quod ea ratione probat. Zuch. quia modicum, dicitur præiudicium, cùm iudex non mandat aliquid dari, vel fieri, vt docuit Baldus. in l.vlt.num.3.in fin.C.de sentent.ex breui.recita. Nec obstat (inquit Zuchardus) quod scribit. Alexan.in l.
461 quod iussit.num.7.de re iudic.post Azonem, † sententiam super possessorio latam continere aliquid fieri : nempè, præstari patientiam, vt possessor quietè possideat. quia respondet idem Zuchard. Azonem loqui existente aduersario : sed in casu hoc nostro cùm nullus existat aduersarius, non adest cui iuberi possit, vt patientiam præstet. & solum præiudicium, quod infertur in casu nostra est, quia cum agatur hic de adipiscenda vocanti possessione, eam facilius acquirent ij venientes ab intestato, quam cum occupata reperitur. Sed hoc leue præiudicium est, (inquit Zuchardus) quia in dando, vel faciendo non consistit. Ego opinor hoc esse iudicis arbitrio relinquendum :

Si

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si quidem ex qualitate rei & personarum potest esse magnum præiudicium, vt si hæres vir potens sit, & ab intestato venientes inopes vel si res difficilis recupera
462 tionis esset. Planior videtur responsio † Mantuæ viri consultissimi hic in 1. lect. nu. 130. Citationem non esse considerationе dignam ob venientes ab intestato, qui stante testamento nullum interesse habent. Et si dica-
463 tur, fieri potest vt institutus decedat, respondet † malos euentus non esse in cõsideratione. l. inter stipulantem. § sacram. de verb. obliga. accedit quod his absentib. ius reseruatum dicitur, vt inquit Bal. in l. 1. nu. 5. C. qui admitti. & ibi etiam Rom. quos recenset Mantua. Nisi dicamus posse prætendere interesse, eo modo suprà considerato. Ego opinor hos citandos non esse, quia frustrà citarẽtur. Nam postquam nõ sunt in possessione non possunt dici legitimi contradictores, ad impediẽdam hanc missionem, vt dicemus infrà q. 67. quorsum ergo eos citare, vt suprà diximus?

464 Extenditur hic casus, vt locum † etiam habeat, cùm adest possessor, sed ignoratur. nam & tunc necessaria non est citatio: ita censuit hic Zuchar. num. 313. in
465 fin. Illa est ratio, quia paria † sunt non esse, vel esse & non apparere. l. in lege. ff. de contrah. empt. Quod intelligitur quò ad processus validitatem, non autem vt illi possessori detrimentum adferat: nam tunc est necessaria generalis citatio, quemadmodum scribunt Bart. Bal. & cæteri in l. si eo tempore. C. de remiss. pign. qua de re scripsimus in tract. de recuper. possess. rem. 8. numer. 103. quo loci & Baldum hic q. 4. retuli quibus addo Soc. Sen. consil. 13. num. 5. lib. 4. Quibus infertur
466 declaratio † ad statutum Patauinum sub rubr. de citat. c. si ad aliquem. verſic. ita tamen quod ante. dum disponit in concessione illius missionis in possessionem esse citandos possessores, & si illi non reperiuntur proclamate atque ita citatione generali vocantur. intelligitur statutum, cùm verè extant possessores, sed qui sint in specie ignoratur. non autem loquitur statutum cum verè nemo possidet, atque ita cum possessio vacans est. Nam tunc (vt suprà diximus) non
467 est necessaria aliqua citatio vel specialis vel generalis. His tamen casibus erit optimum, quod † iudex concedẽdo hãc missionem in possessionẽ reseruet iura legitimi cõtradictoris, vt admonet hic Corneus nu. 27.

468 QVAERO quinquagesimoseptimò, an in hoc iudicio offerendus † sit libellus? Duo casus distinguuntur. Primus est, cum nullus adest contradictor tunc nullus offerendus est libellus, cùm nulla requiratur causæ cognitio. ita Maria. Soci. Sen. in c. 1. col. 29. verſic. 63. fallit. de libelli obla. quem secutus est Zuch. hic nume. 291. verſic. quod tamen intelligitur. Iacobinus num. 23. & Corneus num. 28. nec est qui dissentit.
469 Secundus est casus † cum adest contradictor, tunc offerendus est libellus: ita censuit Bald. hic num. 44. Iacobinus num 23. Corneus. d. num. 28. ✳ communem testatur. Zuchar. num. 291. Quidquid censuerit Igneus in aut. ex causa. num. 94. C. de lib. præter. qui à communi recessit. Communis autem sententiæ, ratio prima
470 est, quia & in cæteris † iudicijs possessorijs offerri solet: quemadmodum de omnibus interdictis scriptum reliquit Maria. Soci. d. c. 1. col. 18. verſic. quinquagesimotertiò. fallit in iudicio possessorio, quorum bonorum, diximus suprà rem. 1. q. 23. ita quoque de possessorijs recuperandæ possessionis dixi in tract. de recup. possess. rem. 8. q. 5. rem. 9. q. 47. rem. 10. q. 15. rem. 13. q. 17. &
471 rem. 15. q. 20. Accedit & illa ratio, quia † libellus etiam offerri debet in his iudicijs quæ celeritatem desiderant, ita docuit Barto. in l. 4. §. hoc autem. num. 10. de damn. infect. Maria. Soci. d. c. 1. col. 15. verſic. vigesimo-
✳ quartò fallit. de libelli obla. ✳ & communem testatur Ripa in d. §. hoc autem iudicium. num. 106. & eo loci respondet contrarijs rationibus dissentientium. Quod tamen intelligunt relati omnes, vt sufficiat qualis qualis petitio, nec enim solennis libellus requiritur. Idem in quouis iudicio summariò tractando esse obseruandum multorum auctoritatib. probatui, in comment. de arbitr. iudic. lib. 1. q. 18. in fin. & infrà in vlt. rem. Erit tamen opus hanc qualem qualem petitionem in scriptis offerre, quemadmodum scribit Zuchar. hic num. 91. ita Castrensis traditionem declarans. Quibus declaratur † statutum Patauinum sub 472
rubr. de citat. c. si ad aliquem. vt in ea missione in possessionem concessa ab illo statuto offeratur libellus iuxtà iam relatas declarationes. quamquam velit illud statutum esse sine strepitu & figura iudicij procedendum.

QVAERO quinquagesimooctauò, an cũ plures adsunt † contradictores plures libelli offerendi sint, 473
Baldus hic nume. 46. & cum eo Zuchar. num. 306. scribunt, offerendum esse solum libellum idq; ex l. 3. ff. de alimẽtis & ciba. leg. ita enim videmus plures debitores posse vno libello conueniri. quod latè respondendo comprobauit Roma. consil. 240. quem secuti sunt Alexan. consi. 58. num. 9. lib. 5. & Dec. in l. edita nu. 71. C. de eden. & ibi Purpur. num. 185. & ✳ communem ✳ testatur Ronchegallus in l. 3. §. 1. numer. 21. ff. de duob. reis. ob id ergo contradictores ij omnes eundem iudicem adire debent, iuxta. l. 1. ff. de quib. reb. ad eund. iud. ea. Illa est ratio, quia quando hæres petit ab initio se mitti in possessionem, necesse habet adire iudicem competentem, qui quidem iudex isto casu iudicatur competens ratione bonorum, quemadmodum diximus suprà. q. 52. Cum ergo contradictores ad contradicendum veniunt, illum iudicem adire debent, cum alius non detur: ita Zuchar. hic num. 307. Nam & vbi plures adessent ordinarij iudices, qui huius causæ † iu- 474
dices esse possent, locus esset præuentioni, vt scripsit Castr. in l. nulli. C. de iud. & Zuch. hic, qui exemplum attulit in ciuitate Ferrariæ, in qua adsunt Prætor & Vicarius, qui ordinariam iurisdictionem exercent. Si ergo corã Prætore tractari causa cœpit, Vicarius adiri nõ poterit. quòd ego intelligo nisi is adeatur, vt vices gerens ipsius Prætoris.

Extenditur hæc iuris sententia, vt locum etiam habeat quando vnus ex contradictoribus † clericus 475
esset: nam adhuc vnus sufficit libellus, & vnus adeundus est iudex. Ratio est, quia natura litis & res personam ad se trahit: ita extendit Baldus hic nu. 45. Quod intelligit Zuchar. vbi suprà procedere cùm † clericus 476
iste non possidet: secus si possidet, quia tunc coram iudice suo est conueniendus. c. si quis contra clericum. de foro competen. atque ita in specie affirmauit Petrus in c. significasti. de foro compe. quem secutus est Barba. in addit. ad Baldum hic num. 7. in litera F. Hæc confirmantur ex his, quæ scripsi in commentar. de recuper. possess. rem. 15. num. 219. quo loci dixi veriorem esse opinionem illam, quòd in eo iudicio tam fauorabili recuperandæ possessionis † clericus spoliator 477
possessorq; conueniri non potest coram iudice laico. & eo loci num. 226. multis explicaui, quid si generali illa citatione fuit vocatus, si sua interesse putauerit. quod & vno verbo attigit hic Zuch. non repetam semel dicta.

Declaratur nunc relata conclusio, vt non procedat † quando alter ex his contradictoribus opponeret & 478
peteret, se separatim conueniri: nam tunc illi separatim offerendus erit libellus: ita respondit Roma. consil. 245. ad primum. quem secuti sunt Purpur. d. l. edita. num. 189. verſic. limitetis. C. de eden. & Ronchegallus in l. 3. §. 1. num. 21. propè medium. de duob. reis. Hoc tamen intelligit Purp. si causa subest iusta petenti separatam hanc libelli oblationem, vt apud illum. Atque intelligi & declarari potest † Specul. tit. de testam. §. se- 479
quitur. num. 34. dum simpliciter asserit, duos libellos offerendos esse.

QVAERO quinquagesimononò, † si bona di- 480
uersis in locis sita sunt, quo in loco offerendus erit libellus? Bald. hic num. 45. verſic. forus. hanc excitauit quæstionem, & ait, esse offerendum in principaliori foro.

481 foro. † forus autem magis principalis est vbi maior hæreditatis pars reperitur. ob id ibi comparere debent illi qui contradicere volunt. §. si verò absunt. in aut. de hæred. & Falcid. Nam vbi maior fortunarum
482 pars extat, ibi † domicilium dicitur esse contractum. l. 2. C. vbi Sena. vel clariss. ibi, vbi larem fauẽt, aut vbi maiorem partem bonorum possident, & post multos scripsi in comment. de arbitr. iudic. lib. 2. casu 86. num.
483 20. Est etiam (inquit Baldus) † forus principalior ratione domicilij, hoc est, habitationis quàm originis, ita glo. in c. statututum. §. 1. in verbo, eiusdem ciuitatis. de rescrip. in 6. Et in eadem ciuitate (inquit Baldus) principalior forus dicitur, sub quo sunt alij. Quocircà
484 † forus Prætoris in scholastico est principalior foro Doctoris, cùm & Doctor Prætori subsit. l. vlt. de iurisd. om. iud. Hæc tamen procedunt cùm contradictores sunt sub eodem foro, seu iudice, alias enim nõ cogitur quis extra forum propriũ litem tractare. auten. etsi contigerit. C. de iudic. ita declarauit vno verbo Zuch. hic nu. 309. ad fi. & rectè.

485 QVAERO sexagesimo, quomodo † formandus sit libellus iste? Spec. in tit. de testam. § sequitur. numer. 28. libellum hunc formauit: sed clarius Angelus Are. in §. quadrupl. num. 16. verſic. quæritur, qualiter formabitur. Insti. de actio. ita formandum esse docuit. Narrandum in primis est, mortuum esse Caium instituto se ipso petẽte hereditatem in solenni vltimoq; testamento, quod exhibetur in publicam & autenticam formam manu Sempronij notarij. quod quidem testamentum non est, nec abolitum, nec cancellatum, aut in alia quauis parte vituperatum. Deinde narrandum est, quæ bona ab ipso testatore tempore suæ mortis possiderentur. Postmodum fit conclusio, petendo atque implorãdo ipsius iudicis officiũ, quo mittatur in naturalẽ atq; corporalẽ possessionẽ dictorũ bonorũ. & subijcitur, quòd si apparebit aliquis contradictor, petitur condemnari ad dimittendum quæ ex bonis illis detinet. Deinde iudex viso testamẽto pronuntiat, hæredem hunc esse mittendum in possessionem, & Seium contradictorem condemnari ad dimittendum dicta bona. Verùm Zuchar. hic num. 310. alia pro facti euentu addit: nempè, quod si substitutus est, vel fideicommissarius, vel alter cui conceditur hæc missio narretur euenisse casum, quo hæc missio sibi concedenda est. Et si iam aliqua hic petens possidet, petat se in ea possessione manuteneri atque confirmari quatenus opus est. bona autem in quibus missio petitur, in calce libelli describere, non alienum ab optima praxi erit.

486 QVAERO sexagesimoprimò, † quæ actio in hoc libello proponi debet? Variæ fuerunt hac in re Dd. opiniones. Glo. hic affirmat, duplici iure peti posse. Condictione ex lege ista. item ex edicto diui Adriani. Verùm opinio hæc ab omnibus ferè reijcitur. Si quidem peti nõ potest ex Adriani edicto, cum correctum à Iustiniano illud sit, non ergo eo vti possumus. l. 1. §. hunc igitur. C. de Iusti. codi. confirm. c. 1. in verbo, ab-
✳ rogata, vbi omnes. de constitu. Illud tamen ✳ crebri-
487 us concedunt Dd. libellum † defendi atque sustineri posse, si hoc errore petitum est, mitti in possessionem ex eo Adriani edicto. Illa est ratio, quia effectus attenditur potius, quàm verba. Dec. in l. si pascenda pecо-
488 ra. num. 10. C. de pact. accedit quod sufficit, † narrationem & conclusionem libelli esse aptam, quamuis actio expressa inepta sit: vt scriptum reliquit Inno. in
✳ c. examinata. de iudic. & cum eo ✳ cæteri transeunt in
✳ l. edita. C. de eden. vbi Curt. Iun. nu. 5. ✳ communem testatur: quamquam ipse dubitet. Iacobinus hic num. 8. & Mantua in 1. lect. num. 81. Nec huic posteriori ratи-
489 oni aduersatur, quod † ait hic Dec. nu. 22. plus esse deducere actionẽ ex lege correcta, quàm ipsam ineptam actionem: quoniam allegans legem correctam pœna falsi punitur. d. l. 1. §. hunc igitur. Siquidem primo respondet Zuch. hic num. 176. quod ex quo non reperitur illud Adriani edictum, non potest dici commissum † falsum, quod aduersario nocere possit, non er- 490
go pœnam meretur. l. Diuus. ff. ad l. Cornel. de falsis. & declarauí in commentar. de arbitr. iudic. lib. 2. casu 306. nu. 22. & ex ibi traditis, intelligere possumus hanc Zuchardi responsionem non esse veram: quia saltem pœna extraordinaria indicitur. Respondet secundò idem Zuchar. hunc † errorem potius præsumi, quàm 491
quòd dolo actum sit, quemadmodum scribunt Bart. in l. quoties. §. 1. de hæred. inst. Bal. in l. pen. C. de ijs qui sibi adscrib. Comens. consil. 135. col. 1. & gl. in c. super literis. in verbo, procedat, vbi aliquando dixi, de rescrip. & alios retuli in præcitatis commen. de arbit. iud. lib. 2. casu 309. ad fi.

Secunda itaque fuit opinio Butr. quam probauit Bart. hic num. 7. in fin. distinguunt ij. Aut nullus extat contradictor, & tunc † officium iudicis nobile conce- 492
ditur. Hoc probant ✳ omnes, vt scribit hic Zuch. nu. ✳
178. Aut adest contradictor, & tunc inquit Bart. post Butrig. datur † condictio, id est, actio ex hac nostra cõ 493
stitutione, cum Bartolo sensit Alex. nu. 5. & Iacob. à S. Georg. nu. 10. quam quidem opinionẽ probare videtur illa ratio, quam perpendit Bal. hic nu. 44. quod ex quo contradictoris possessio aduersarium eum facit. l. 1. C. de aliena. iud. muta. caus. facta. concludẽdum videtur, eum cogi ad illam possessionem restituendum, sicut in actione triticaria concluditur. Præterea & secundò conferre videntur verba huius constitutionis. ibi, mittatur in possessionem &c. quæ cum † imperso- 494
naliter sint prolata, actionem inde oriri significare videntur. quòd docuit Bar. in l. 1. nu. 6. versi. quandoq; impersonaliter. ff. de condit. ex lege.

Verùm aduersus Bartolum & Alex. senserunt Bal. hic num. 44. Castren. nu. 4. Salic. col. 4. quos secuti sunt Decius num. 22. in fi. Mantua hic in 1. lect. num. 87. vers. & propterea tutius. & Zuch. 180. qui hanc ✳ commu- ✳
nem esse testatur, etsi Cur. Iun. nu. 37. & Sapia. num. 75. dubitauerint. Affirmant itaq; ij iuris interpretes etiam hoc casu, cùm scilicet adest contradictor, dari iudicis officium nobile. Illud est satis solidum fundamẽtum, quòd ex quo nullum cum illo contradictore gestum est negotium, nulla est orta † obligatio: non ergo dari 495
potest aliqua condictio, quæ obligationem præsupponit. §. 1. Inst. de actio.

Secundò, quia verba huius nostræ constitutionis referũtur ad personam iudicis, ibi, & ei possessio quæratur, vel (vt alij habent codices) adquiratur: vt sit sensus, illi hæredi per iudicem adquiratur: ita enim per alios nobis acquiri dicimus vt in Instit. per quas perso. nob. acq. cùm ergo verba hæc iudicis personã respiciant, † iudicis officium nobile inde prouenit: 496
quemadmodum affirmarunt Matthæs. notab. 81. nota quod. Ias. & Dec. latè in l. si soror. nu. 1. C. de colla. quos hic recenset Zuch. & idem respondet Goza. consi. 5. nu. 9. alios prætereo. Scribuut ij Dd. quod † si statutum di- 497
cit, quod victus victori in expensis litis cõdemnetur, verba censeri relata ad iudicis personam: & ob id inde oriri iudicis officium. Sed verè adhuc res nõ caret dubitatione, quia verba hæc constitutionis nostræ referri possunt & ad personam iudicis, vt iam diximus, & ad legis dispositionem, vt sit sensus, & ei adquiratur possessio, hoc est statim quò missus erit in possessionem, ei quæratur possessio. quasi velit dicere, statim efficiatur possessor. Quocirca in dubio est dicendum † actionem oriri, & hoc est quod sensit Bart. d. l. 1. nu. 6. 498
versi. quandoque impersonaliter. de cond. indeb. nam dum ait, verba impersonaliter prolata, quæ ad vnum vel alterum conferri possunt, actionem parere, inde intelligimus, in dubio verba impersonalia non referri ad iudicem: quia si ad eum referrentur, officium iudicis produceret, aduersus Bartoli & aliorum sententiam. primum itaque fundamentum cæteris solidius est.

Non aduersantur nunc quæ pro Bartoli ac Alexan-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dri opinione adducta sunt. Nam ad illud quod dici-
492 tur † possessionem aduersarium facere. l.1. C. de alie-
na.iudi.muta.cauf.facta. ea ratione procedit, quia is
possessor succesſerat in locum illius sui anteceſſoris,
qui in eum alienauit : & aduersus illum alienantem
500 iam actio competebat quod in illius † l.1. declaratio-
ne sensit Gomes.in §.sed istæ.nu.13.verſic. vel secundò.
& melius Inst.de actio. & concedunt Baldus, Castren.
& cæteri in d.l.1. vt ergo ille primus rei vendicatione
conueniri poterat, ita & iste succesſor. Præterea, etsi
possessio facit possessorem aduersarium hic, non ta-
men hæredi actionem tribuit, quia verè eius posſeſ-
sio, non potest dici fuisse ab illo occupata, cum hui-
us hęredis nunquam fuerit, nec etiam ipsa res princi-
palis. Non etiam aduersatur illud secundum ex textu
nostro, quia satis demonstrauimus nihil certi af-
firmare.

Ad hanc tamen effugiendam Dd. disputationem
501 duæ sunt à nostris proditæ † cautelæ. Vnam attulit
Alber.hic num.8.quam probat Curt. Iun.nu.37. quòd
scilicet verba generalia, quæ vtrumque comprehen-
dere possint, exprimantur: vt si dicatur. Dico me insti-
tutum in testamento non cancellato, quare peto me
mitti in possessionem virtute l.vlt. C. de edi. diui Adr.
toll. Verùm cautelam hanc reijcit Mantua hic in 1 lect.
num.87. Alteram cautelam recenset hic Curt. Iun. d.
num.37. ex sentẽtia Ang. Aret. in §.quadrupli.num.16.
Instit. de actio. quòd imploretur officium iudicis, vt
mittatur in possessionem, & si contradictor apparue-
rit, petat eum condemnari ad dimittendum, & rela-
xandum. Verùm hanc cautelam improbauit Alber.
hic, illa ratione, quia continet duo contraria reme-
dia, quæ cumulari non possunt.l.1. C. de furt. & ob id
scribit Alber. Doctorem quẽdam Mutinensem in cau-
sa succubuisse, cum duo hæc ita deduxisset. Curt. ta-
men Iunior existimauit, praxim Aretini defendi pos-
se: quandoquidem non affirmat Aretinus, duo hæc es-
se vna simul deducenda, sed conditionaliter: id quod
fieri posse ait. Ego alia ratione opinor Aretinum malè
sensisse : siquidem pro constanti præsupponit, quod
vbi extat contradictor, quòd contra eum detur actio,
vt condemnetur ad dimittendum & relaxandum. Ni
si dicamus Aretinum retulisse illa verba ad solam iu-
dicis personam.

502 QVAERO sexagesimo secundò, an † in hoc libel-
lo iudicium hoc possessorium, cumulari possit cum
interdicto retinendę? Et non posse cumulari sensérunt
Castren.consil.79. videtur dicendum. lib. 2. & Tiraq.
tract.le mort saisit le vif.par.6.declara.3.dum loquun-
tur de interdicto, Quorum legatorum, quod adipiscẽ-
dæ possessionis esse diximus, suprà rem.2. & de inter-
dicto retinendæ. Quod tamen declarant nõ procedere
diuersis respectibus, quæ cùm fusius explanauerim
suprà d.rem.2.q.3.semel dicta non repeto. Et hoc casu
declarari potest quod docuit hic Albert.nume.16.hoc
beneficium non concedi possidenti : nam non proce-
dit hæc doctrina respectu possessiõis naturalis, quam
adeptus quis esset.

503 QVAERO sexagesimo tertiò, an † in hoc libello
possessorium hoc iudicium adipiscendæ, cumulari
atque deduci simul possit cum possessorio recuperan-
dæ? Qua in re dicendum videbatur posse, ex Baldi sen-
tẽtia, qui cõsi.126.præmissis verbis.lib.3. quem secutus
est Afflict. decis.119. in fin. in meo codice est consilium
Baldi 141.lib.1. inquit Baldus, exceptiones requirentes
altiorem indaginem, obijci non posse contra agentem
hoc beneficio. id quòd latius infrà suis locis explica-
bimus. Ea ratione vsus est Baldus, quia hoc beneficii-
504 um est possessorium quasi † recuperandę possessionis:
ac si diceremus, hæreditatem fuisse quasi spoliatam &
in personam hæredis restituendam & redintegran-
dam, licet hæreditas propriè non possideatur. Hæc
Baldus, & cum eo Afflict. id quòd confirmant verba
Bartoli hic.num.20.ibi, Iacobus Butrig. dicebat. Si er-
go & recuperandæ iudicium hoc dici potest, sequitur
simul posse deduci. Quod clarius confirmat quod de-
cidit idem Afflict. decis.118. qui refert in consilio Nea-
politano fuisse determinatum, procedere libellum
actoris se mitti in possessionem ex edicto, quorum bo
norum & illorum bonorum possessionem sibi debe-
re restitui. apertè sentiens remedium adipiscendæ &
restituendæ posse cumulari. Cæterum opinor con-
trarium esse verius, nempè duo hæc remedia simul
cumulari non posse: cùm † adipisci & recuperare sint 505
duo pugnantia.§.sequens.Instit.de interdictis. vbi Iu-
stinianus ita statuit. Itaque si quis adeptus possessio-
nem amiserit eam, hoc interdictum ei inutile est. Quo
circà Speculat.in tit. de testamen.§. sequitur. num.32.re-
ctè sensuit, † non esse hoc beneficio consultum pos- 506
sidenti, qui deinde à possessione cecidit, & cum eo
idem docuit Alber. hic num.17. Accedit iure cautum
non reperiri remedium vnum esse posse ratione vnius
rei & adipiscendæ & recuperandæ possessionis. &
mecum sensit Beroius in consil.61.in fi.lib.2.& nouissi-
mè eruditissimus Cuacius lib.4.obser.c.11.

Declarari hæc sententia potest primò eo in casu, 507
quo † ex statuti dispositione possessio continuaret in
hæredem: nam tunc respectu naturalis mouere potest
hoc remedium adipiscendæ : respectu verò ciuilis il-
lud recuperandæ, quemadmodum de hoc beneficio
adipiscendæ, & interdicto retinendæ simul respondit
Castren. consil.79.lib.2. quem superiore quæstione re-
tuli. Et si rectè perpendatur ita visus sentire & loqui
Baldus in d. consil.141. dum loquitur de filio hærede
instituto, in quem possessio defuncti patris continua-
bat ex dispositione † Decreti Mediolani, sub rubr. 508
Quod defuncti possessio, &c.& ibi Bald. inquit citan-
do l.cum hæredes.de acqui.poss. hæreditatem censeri
quodammodo spoliatã, cùm vice defuncti illa possi-
deat. & paulò post subijcit Baldus, quòd illud statutũ
Mediolani est conditum.ad executionem huius bene-
ficij nostri, quod annotandum est ad declarationẽ il-
lius statuti. Extat &† Decretũ Papiæ 16.sub rub. Quod 509
possessio defuncti. ab hac tamen Baldi & Castrensis
declaratione & sententia dissentit Beroius in consi.61.
num.25.lib.2.

Declaratur secundò, vt non procedat relata com-
munis opinio, eo in casu, quo libellus potest sustineri,
impropriando eius verba. Ita in specie respondit Be-
roius in conf.43. nu.27.lib.3. qui multis similibus com
probat. Et hoc in casu defendi poterit opinio Baldi &
Afflicti, qui (vt suprà retuli) affirmarunt, duo hæc re-
media adipiscendæ & retinendæ posse simul cumula-
ri. Verùm censeo esse animaduertendum, quod hæc
non potest dici duorũ remediorum cumulatio. Cum
verius sit esse deductionem vnius tantum, ex quo ver-
ba ipsius libelli, quæ significare videbantur, esse de-
ductum remedij recuperandæ, impropriantur & de-
monstrant solùm remedium adipiscendæ esse propo-
situm. Et hoc fortè voluit dicere Beroius in d. consil.
43. nu.41.lib.3.

QVAERO sexagesimo quartò, an cum † hoc re- 510
medio adipiscendæ possessionis cumulari possit iudi-
cium petitorium? Hæc iuris quæstio, alioqui difficī-
lis, & perplexa, non explicatur in specie à Dd. hic. Sed
quantum conijcere potui ex eorum traditionibus in
l.naturaliter.§.nihil commune.ff.de acqui.possess. vi-
detur dicendum cumulari non posse. Siquidem hoc
possessorium cum petitorio eodem tempore simul
tractari minimè posse videtur, cùm vnius electione
alterum tollatur, ita ferè omnes intelligunt Theodo-
sij constitutionem in † l.vlt.C.de codic.quæ verè hu- 511
ius beneficij ex edicto diui Adriani & nunc Iustiannı
meminit. Si præsertim eam constitutionem legamus,
vt legitur in Codice Theodosiano lib.4. tit.4. vbi ita
legitur. Aut certè ex edicto diui Adriani se mitti ad
possessionem ex more petierit. Ita inquam constituti-
onem hanc intelligunt Bar.in d.§.nihil cõmune.nu.16.
verſic.

verſic.& primò.& clarius Coras.ibidem in 2.part.nu.
84.& Orianus in rub.de causa possess. & propr.col.12.
verſic.prima conclusio. alios suis locis referam. Cre-
dunt ij, iudicium hoc possessorium impediri ob peti-
torium ab eodem actore iam propositum, quod elec-
tione se impediant. Verùm Rubeus Alexandrinus in
d.§.nihil.num.266.versi.item in secundo casu. & cum
alijs quos nunc referam, existimauit cumulationem
hanc nõ impediri à d.l.vlt. ob id quod duo hæc iudi-
cia electione se impediant, vt docuit Barto. sed potius
512 quòd ad inuicem repugnent. Nam statuit † Theodo-
sius, quòd quando hæres succedere potest defuncto
vel directo ex testamento, vel obliquè ex codicillis,
debet eligere quo iure vult succedere, & si eligit suc-
cessionem obliquam ex codicillis, nõ amplius reuerti
poterit ad aliud remedium siue petitorium, siue pos-
sessorium : non inquam ad petitorium, vt scilicet ex
testamento de iure ciuili, vel de iure Prætorio ex bo-
norum possessione succedat. nec etiam ad possessori-
um ex beneficio edicti nostri. Qua ratione successio est
directa ex testamẽto, & obliqua ex codicillis, nec suc-
cessio eadem est ex testamento, & ex codicillis, qui
successionem deferunt ab intestato. Qua ratione au-
tem hæres qui petit hæreditatem seu fideicommissum
ex codicillis non reuertitur ad possessorium ex hoc
edicto, ea est, quia hoc possessorium solum locum ha-
bet condito testamento, nõ autem ab intestato, vt di-
ximus suprà q.10, at fideicommissum ex codicillis, de-
monstrat illum succedẽtem succedere ab intestato at-
que ita non possunt simul esse hoc remedium possess-
sorium, & illud iudicium ex codicillis : quia vnum
præsupponit defunctum decessisse testatum, aliud ve-
rò præsupponit decessisse intestatum: ita visus est sen-
tire Rubeus, quem iam retuli. atque ita etiam, illius
nomine suppresso, explicat Fernandus in d.§. nihil
commune.c.3.nu.6.verſic.difficile tamen. quamquam
Fabius in d.§. nihil cõmune. nu.104. paulò aliter Ru-
beum interpretetur. Verùm vnus adhuc remanet scru
pulus, nempè, quòd illa Theodosij constitutio nõ vi-
513 detur constituere hanc differentiam, quam † Rubeus
& cæteri faciunt, quòd sit intentatum petitorium ex
codicillis, ab eo quòd sit motum ex testamẽto: vt prio-
re casu non liceat cumulare possessorium : secundo
verò liceat. immò indistinctè & vnica determinatione
idem vtroq; in casu asserere videtur, vt scilicet debeat
semper hæres eligere, quo remedio experiri vult, vt
vno electo, cesset alterũ, & licet maior adsit ratio non
admittendæ cumulationis cum ex codicillis hæredi-
tas petitur quàm cum ex testamento, attamen non fit,
quin adsit impedimentum, cùm ex testamento peti-
tur : quemadmodum verba illius constitutionis in-
nuunt. Accedit quod vtroque in casu eadem ratio mi-
litare videtur, qua Theodosius vult actorem ab ini-
tio eligere debere, quo iure habeat experiri. Ratio in-
quã præsumptæ calumniæ ipsius actoris, qui cùm in
sua potestate sit, quãdo experiri velit.§. omnẽ. in aut.
de litigio. debet ante omnia deliberare ne modò vna,
modò altera via agendo, litibus reũ vexet. Quam qui-
dem rationem visus est cõsiderare summus Pontifex
in c.pastoralis.de causa poss.& propr. vt suo loco dice
mus. Non ergo adhibenda videtur differentia quod
prius ex testamento agatur, vel ex codicillis, & econ-
tra quod secus fit Bart.d.§.nihil cõmune.nu.16. dum ab-
solutè ait, in d.l.vlt. cumulationẽ impediri, cum vnius, electione alterum cesset & in eodem §. nihil com-
mune. Cora. in 2.par.nu.84. proposuit hanc iuris quæ-
stionem, cùm ex testamento est prius motum petito-
rium. Nec quod dixit Rub.& Fernan. ex codicillis de
ferri successionem ab intestato obest, quin ex ipsis co-
dicillis concedatur hoc beneficium missionis in pos-
sessionem, ex his quæ scripsimus suprà q.26. Hæc ta-
men me non retrahunt à † Rubei & aliorum sentẽtia.
514 si quidem verè Theodosius eam solam actionum cu-
mulationem prohibet, quæ nõ se compatiũtur. Quod
ostendit, dum prohibet agi ex testamento directò, &
deinde ex eodem obliquè petendo fideicommissum.
Item prohibet agi ex testamento directò & ex codicil-
lis obliquè, quæ repugnare inter se diximus. Ita etiam
prohibet petitionem bonorum possessionis secũdum
tabulas, vel hæreditatem secundum nuncupationem,
quia vnum iure Prætorio, alterum iure ciuili sustine-
tur. Et paulò post alia his similia exempla adfert, dum
ait, sicut si quis defuncti agnouerit voluntatem, de in-
officioso agere prohibetur & patronus liberti mune-
ribus illectus & operis, contra tab.bonorum possessi-
onem repellitur. Hæc sunt exempla actionum inter se
repugnantium : quibus ostendit Theodosius se prin-
cipaliter prohibere, ne quis, dum agendo directo suc-
cumbit, confugiat ad obliquum ex codicillis. Non
autem constituit, quod semper petens eligendo vnum
remedium omnino ab altero excludatur. alioqui se-
queretur, quod si hæres peteret, se mitti in possessionẽ
ex hoc edicto & succumberet, excludatur etiam à pe-
titorio, quod est falsum, Non ergo electio actionum
versatur in his, quæ se compatiuntur, sed in cõtrarijs
& repugnantibus. Et ideò rectè prohibetur, vt is qui
petit hæreditatem ex codicillis, non possit deinde pe-
tere, se mitti in possessionem, quia petẽdo ex codicil-
lis, ostendit se petere per obliquũ. Petẽdo verò se mit-
ti in possessionem ex testamẽto, in quo adest clausula
codicillaris, videtur secũdum ius ordinarium, & po-
tentius petere ex iure directo. Atq; ita considerando,
dicendum est illam rationem præsumptæ calumniæ,
solum versari circa actiones repugnãtes, alioqui opus
esset dicere versari etiã cum prius agitur possessorio :
quod minimè verum esse diximus. Quocirca sentiunt
apertè Rub.& Fabius.necnon & Fern.præcitatis locis
& clarè etiam Ripa. in d.§. nihil commune. num.143.
quod vbi hoc possessorium non repugnat origine &
effectu, iudicio petitorio posse cũ eo cumulari : vtpu-
tà, si hæres iste in testamento institutus, petat prius se
hæredem pronuntiari intentando hæreditatis petiti-
onem ex testamento, & deinde petat ex eodem testa-
mento se mitti in possessionem, dictorum bonorũ hæ-
reditatis ex hoc edicto. Quam sanè sentẽtiam (vt mox
subijciam) veram & probabilem opinor. Duo itaq; ca-
sus nunc primum sunt constituendi.

Primus est casus, cum hæres primò proponit † pe- 515
titorium ex codicillis, vel ab intestato penitus, & de-
inde proponit hoc remedium possessorium ex nostra
constitutione : tunc non admittitur cumulatio hæc,
ex d.l.vlt.C.de codicil.iuxta declarationem, quam su
pra retuli. Nec enim hæc repugnantia simul stare pos-
sunt.l. vbi repugnantia.de regu. iur.vbi Dec.& cæteri.
Hinc scribũt omnes in l.edita.C.de eden.ibi Bart.Dec.
nu.62. cumulari non posse plures † actiones, quæ inter 516
se repugnant. & probat l.1. C. de fur. nec enim Deus,
vel ipsa natura (vt illi aiunt) efficere potest, vt duo cõ-
traria simul esse possint. Quod hic clarius procedit
posteaquam hæres iste eligendo petitorium, atque ita
vnum ex contrarijs alteri, hoc est possessorio renun-
tiasse videtur.

Secũdus est casus, cùm hæres primo proponit † pe- 517
titorium ex testamento, deinde ante cõclusionem fa-
ctam in causa super eo, proponit hoc remedium pos-
sessorium ex nostra constitutione, hoc in casu admit-
titur cumulatio : ita sentiunt Rub. Fabius, Fernand. &
Rip. locis iam citatis. quod & mihi placet : nam cum
hæc iudicia & his similia electione, nec repugnantia se
impediant, cumulatio admittitur, vt docuit Bar. in d.
§. nihil commune. nu.16. ver. aut fic se. & ibi Ias. nu.100.
Hæc autem duo iudicia non se impediri nec origine,
nec exercitio, vel ex eo constat, quod ambo eandem
originem habent, nempè ex eodem testamento. ita nec
exercitio repugnant cum vnum circà possessionem,
alterum circà proprietatem. Non enim facta missio-
ne in possessionem impeditur hæres, quin possit hæ-
res declarari & proprietatem assequi, & econtra dum

Universidad de Deusto
Biblioteca

petitur proprietas, non impeditur † petitio possessionis: cum non tendant ad eundem finem, quia petitorium tendit vt proprietas tribuatur, possessorium vt sola possessio, vt inquit Rub. in d. §. nihil commune. num.272.versic.sed casus noster.& Fernandus ibidem c.3.num.7. versicu. secundò opponitur.ob id ergo cumulatio hæc non impeditur, iuxta l.nemo ex his. §. quoties. de regu.iur. & scribunt omnes in l.edita. ibi Dec.num.61.C.de eden. Quocircà Bart. & relati interpretes in d.§.nihil commune.scribunt, hoc in casu cessare omnem regulam cumulationis impeditiuam. Nam etsi iudicium petitorium prius propositum fuerit, non ita primum finiri potest, ex quo altiorem indaginem & cognitionem requirit, quin prius finiatur possessorium, quod cum summarium sit citò & facile terminatur.& ob id ex eo petitorio pendēte, nulla adhuc exceptio dominij notoria quæsita dicitur reo, vt eam contra agentem possessorio obijcere possit. quod explicat Bar.in d.§.nihil commune. nu.16.ver.præterea exceptio. Quo loci ipse Bar.satisfacit illi difficultati, quæ obijci poterat, nempè quod absolutorie exceptio in hoc possessorio opponi potest ex Dino. in c. quirad agēdum.de reg.iur.in 6.satisfacit inquam Bart.
* relata ratione suprà. Huic * receptæ Dd.opinioni aduersari videtur secundum Are.in d.§.nihil commune.
519 nu.17.† tex.l.interdum.ff.de publ.iud. vbi si est actum
520 † criminaliter lege Iulia de vi, nō potest postea cumulari possessorium recuperandæ.ea ratione, quod absolutoria lata in primo iudicio, parit exceptionem rei iudicatæ in secundo.l.2.§.hoc edicto.ff.vi bon.rapt.& tamen ibi sententia ferēda in iudicio criminali, quod est ordinarium & solenne, produci verisimiliter non poterat in iudicio possessorio, quod, vt summarium, citò & facilè terminari poterat. Rectè satisfacit Soc. Sen.in d.§.nihil commune. nu.20.& cū eo sentiunt ibi Ias.nu.101.vers.sed ad illum.Claudius Mermerius.nu. 147. Hormano Detus. nu.67. Rub.nu. 268.Fern.c.3.nu. nu.7.vers.etiam si varia.& Soc.Iu.nu.317.Quamquam eodem in loco Fabius nu.105.versic. sed ista, à Soc.dissentire videatur, attamē si eius verba & respōsio, quā ibidem nu.206.adfert, rectè perpendantur, verè idem scribit, quod Soc. Inquit ergo Socinus in d.l. interdū. agi de eodem facto ob id sententia lata in primo, exceptionem parit in secundo. quandoquidem sentētia lata in ciuili ostendit, quid futurum sit in criminali. Nam si reus in causa ciuili absoluitur, erit pariter absoluendus in criminali : quia ex ea constat delictum non esse commissum: vt econtra si condemnatur in ciuili, ita & in criminali. Non ergo mirum est, quod cumulatio impediatur, etiam si illud iudicium magis solenne citius altero finiri non potest. At in casu nostro non discutitur idem factum, sed diuersum. Et hic non impeditur cumulatio ex eo, quod lata sentētia in vno exceptionem parit in altero, sed qa lata sentētia in primo, & ita in petitorio, liquidatur ius ipsius rei. quo iure, hoc est, dominio liquidato, ipse reus potest de eo, vti de notorio iure, opponere agenti possessorio, & illud ius probare per sententiam. & quia hoc effici non potest, nisi lata sententia, ob id tunc solum obstat hæc dominij exceptio, cùm prius petitorij finiri possit ante possessorium.

Secundò aduersus hanc receptam opinionem obijcit Fabius in d.§. nihil commune. num.105. illam assertionem Ioan. & Azonis, dum affirmarunt, quod nullum petitorium concurrere potest cum possessorio. Quam quidem opinionem ipse Fabius ibidem num.105.veriorem esse opinatur, ex generali dispositione.l. incerti. C. de interdict. & l. ordinarij. C. de rei vend. & ex l.1.§. quia autem.ff.quor. lega. argumento ibi sumpto à speciali. Verùm facilè diluitur hæc argumentatio, quandoquidem recepta * magis opinio
* est contra Ioannem & Azonem, quia verè datur petitorium, quod cum possessorio concurrit, vt est hoc
521 adipiscendæ, & textus. l. ordinarij, ac l.incerti, † loquuntur in interdicto,& iudicio possessionis retinendæ : vt idem Fabius scribit in d.§. nihil commune.nu.136.& Bal.in d.l.incerti.nu.12.vers. quintò reuertor. & alibi sæpe,& scripsi in tractat.de retin.possess.q.60. Ad tex.l.1.§.quia autem.ff.quo.leg.extat declaratio suprà rem.2.q.31.

Tertiò idem Fabius in d.§.nihil commune.num. 105.versi.item impedit.obijcit aduersus hanc communem opinionem, quod scilicet illi obstat regula ordinis, quæ, cum necessitatis sit, vt ibidem docuit Fabius num.102.versi.& ideo credo. hanc cumulationem impedit. Respondetur, regulam ordinis † procedere in 522
remedio retinēdæ ex d.l. incerti. C. de interdict. quod docuit Bar.in d.§.nihil commune. num.17. & cum eo cæteri omnes.

Quartò obstat (inquit Fabius ibi suprà) regula duplicitatis ex l.nemo.§.quoties.de reg.iur. Nam semper agi videtur ad eandem rem. vt scilicet rem ipsam cōsequatur siue modò petitorium, siue possessorium intentetur, vt idem Fabius ibidem num.85.declarat. Sed fallitur † Fabius quia (vt iam admonui) duo sunt di- 523
uersa, possessio, & proprietas, quod probat text. d. §. nihil commune. & licet vtrunque, hoc est possessio & proprietas, circa eandem rem versentur: non tamen qui vnum consequitur, alterum necessariò consequi potest: & si aliquando consequitur, nō est virtute illius intentati remedij: nam per † petitorium petit actor se dominum declarari. l. Pomponius. 524
§. sed etsi quis.ff. de procura. & l.ex diuerso.ff. de rei vend. & licet facta illa declaratione veniat tandem † possessionis restitutio : id contingit quod iure dicti remedij & actionis, seu officio iudicis. l. qui restituere. 525
ff. de rei vend. Ita econtra cum pronūciatur & mittitur in possessionem, non tamen dominium obtinet: cessat ergo illa regula duplicitatis. Atq; ita defenditur Bar.& sequacium sententia.

Declaratur primò hic casus, vt locum non habeat † ex æquitate iuris Pontificij eo in casu, cum super petitorio iam intentato est conclusum in causa,& ferenda est absolutoria pro reo, quia actor nihil probauit : nam tunc ex hac æquitate non potest ipse actor remedium hoc possessorium cumulare: ita docuit Bar.in d.§. nihil commune.nu.16.versi.hoc tamen.cum eo sentiūt cæteri * ferè omnes, quemadmodum recensent Ias. * ibidem nu.113.Rubeus nu.273.versic. secundum declaratur. & Fernand .ibidem c.3.nu.7.versi. limitatur ergo.& Soc.Iun.num.320.ex tex.c.pastoralis.de cau.pos. & propriè. Cæterum Iason.in d.§.nihil commune.nu. 113.& cum eo Corasius ibidem in 2.part. num.48. in fine. verius opinatur nullam esse constituendam differentiam inter ciuilem & canonicam dispositionem, vt scilicet idem dicendum sit de iure ciuili. atque ita Ias. confirmat quidem hanc declarationem sed conatur destruere distinctionem Bart. & illius declarationem, quam mox subijciam.

Declaratur secundò hic casus, † vt locum non habeat, cum super hoc iudicio petitionis hæreditatis ex 527
testamento, atque ita cum super hoc petitorio cōclusum est in causa, & speratur ferri diffinitiua pro reo, qui se rei dominum esse probauit: nam tunc non conceditur hæredi cumulare hoc possessorium : ita docuit Bart.in d.§.nihil commune. num.16.versi. aut est conclusum. iunctis his, quæ ibidem subiungit in versic. vnde dico quod si. Idem affirmarunt ibi Imola. num. 18.Ro.num.25.Alex.num.30.Ripa num.144.Hormano. nu.86.Rubeus nu.267. Soc.Iun.num.321.Corasius in 2. par.num.84.Oria.in rub.de caus.possess.& propr.col. 13.versic.secunda conclusio.Ea ratione mouetur Bart. quia speratur prius sentētia in petitorio super dominio ad fauorem rei conuenti, quam vt possit possessorium diffiniri,& ideo cum illa exceptio notorij domi nij incontinenti obijci posūt, cumulatio impeditur, atq; ita hoc casu dispositio c.pastoralis. de caus. poss. & propr. procedit etiā ex rigore iuris ciuilis. Qua ex re

528 re intelligimus quanta sit ius † conclusionis in causa, cùm à reo factæ sunt probationes sui iuris, vt scilicet eam vim habeat, quàm & sententia : vt quemadmodum sententia parit exceptionem, quæ agēti hoc possessorio obijci potest, ita & ipsa conclusio in causa. Quam sanè assertionem confirmant multa congesta à Iasone in d.§. nihil commune.nu.109.& num.112. dum conatur ostendere duo hæc à pari procedere, quod lata sit sententia, vel quod sit conclusum in causa. Verùm aduersus Bart. & sequaces senserunt Ang. in d.§. nihil. & Aret.& in eorum opinionem inclinat ibidem Fabius nu.110.& Rubeus nu.272.versi. & ideo videtur tenendum. Ea ratione subtili adducti sunt, quod à pari non procedunt hæc duo, quod lata sit sententia,]&
529 quòd † conclusum sit in causa. siquidem sententia habet quid certi de præsenti, conclusio in causa quid incerti : quia etsi ferri debet sententia pro reo, attamen actor ab ea appellabit,& per appellationem sententiæ effectus suspendetur. l.1. in fin.ff. ad Turpil. non ergo eadem ius est conclusionis in causa, qua sententiæ. Hanc considerationem adeò grauem esse existimant omnes ferè, vt multi eorum dixerint, difficile admodum esse Bart.tueri, vt fateatur Ias.in d.§. nihil commune.num.108.& apertius Fabius nu.110. conantur tamen totis viribus omnes, Bartoli sententiam, quam æquam esse autumant defendere. Respondet itaque primò Alex.in d.§.nihil commune.nu.45. hac ratione
530 vsus. † Exceptio notorij dominij impedit litis ingressum: ita Archid. in c.vt circa. de elect. in 6. latè idem Alex.in l.creditori.C.de pact. sed probationes de dominio post conclusionem in causa faciunt notorium. gloss.sing. in c.significauerunt.de testib. ergo exceptio notorij dominij repellere debet hunc agentem possessorio. Confirmatur secundum Alexan. quia probationes factæ in vna causa faciūt fidem in altera. Est quod aduertatur, Alexandrum per indirectum euadere voluisse Angeli cōsiderationem, quemadmodum aduertit & Ias.in d.§.nihil commune.num.106.versi. sed aduerte. Nam ait Ang. quod licet speretur sententia, attamen appellari potest. Alexander, vt hoc effugiat, inquit, exceptionem notorij dominij nō oriri ex sententia vel ex conclusione in causa, sed ex ipsis probationibus, quæ sanè probationes post cōclusionem in causa notorium faciunt. Quam quidem considerationem opinatur Ias.in d.§. nihil cōmune.nu.107. & ante eum Soc.Sen.ibidem nu.21.versi.sed tu cōsidera. solum versari circa iudicium illud petitorium, non circa possessorium ab eo diuersum, quādoquidem aduersus probationes illas in petitorio factas obijci potest, cùm de eis in possessorio tractari contingit, vt docuit Bart. in autent.qui semel.nu.30.C.de proba.dum asserit in no-
531 ua instantia obijci posse † contra testes iam in alia causa interrogatos: atque ita probationes notorium non faciunt ex quo reprobari possunt. Ita Abbas in c.cum olim.2.notab.de verb.signi.sed errant Ias. & Soc. quo-
532 niam † Bart.in d.aut.qui semel.num.30.loquitur, cum testes fuerunt interrogati in prima instantia, in qua lata est sententia, quæ exceptionem rei iudicatæ non parit in secunda. quod scribit idem Bart. in l.2.§.1. num. 3.ff.vi bon.rap. & cum eo Soc.Sen. consil.110.col.1. lib. 4.Paris. consil.87.num.49.lib.3. At hic si præsupponeremus latam esse sententiam in petitorio, ex quo illa sententia exceptionem in possessorio pareret, dicendum est contra testes excommunicatos in petitorio obijci non posse in possessorio. Non enim finito petitorio per sententiam ad fauorem rei conuenti, considerari potest iudicium possessorium: quoniam statim à sui initio opposita exceptione sententiæ latæ in petitorio impeditur, quomodo ergo considerari potest tempus opponendi in iudicio possessorio, si eius
533 principium impeditur? Hanc † Alexandri considerationem veriorem opinor illis, quibus vsi sunt idem Soc.Sen.d.§. nihil commune. nume.21.in fine.& Iason ibidem num 108. quas quidem rectè reijciunt Hormano.& Fabius in d.§. nihil commune, ille num.89.in fi. iste numer.10. Ego † Bartolum rectè sensisse credo, si, 534
quod ipse ait,ad iudicis personā referimus. Est enim clari iuris, † iudicem non debere admittere actorem 535
ad agendum, cùm videt carere iure & actione.ita Ale. in l.vbi pactum.nu.7.C.de transact.& plures congessi in tracta. de arbitr.iudic.lib.1.q.16. At quando est conclusum in causa iam videt iudex reum conuentum esse dominum, & actorem, qui vult agere possessorio carere iure : & ob id calumniosè velle experiri possessorio, cùm iam cognoscat contra se in petitorio ferendam esse sententiam. Et ad reprimendam hanc calumniosam vexationem respexisse videtur Bart.in d. §.nihil commune. num.16.in illis verbis. Aut est conclusum, & tunc non potest possessorium proponere, nisi ex causa aliter iudici videretur.d.c.pastoralis. de causa possess. & propr. Ecce quod Barto.tribuit hanc facultatem iudici admittendi & repellendi, admittit, si æquum ei videtur, illum actorem posse possessorio experiri : quia fortè illæ probationes poterunt prosterni in instantia appellationis, vel quia dolo versatus est reus occultando fortè iura actoris, vel alio modo.repellit etiam si videt actorem omnino bono iure carere. Et verè huc respexit summus Pontifex † in d. 536
c.pastoralis. quod in hanc sententiam considerat Bar. Nam ita statuit, his verbis, si verò renunciatum fuerit, vel conclusum, vt iam possit causa proprietatis diffinitiuæ sententiæ calculo terminari, (ne lites litibus inculcentur, & via possit fraudibus aperiri, causa nō decisa) possessorio non erit vtendum. Hæc summus Pontifex.qui nec clarius, nec apertius potuit dixisse, ideo iudicem non debere admittere hunc actorem, quoniam fraus & calumnia præsumitur. Deinde subijcit idem Pontifex, & potestatem tribuit iudici admittendi hunc actorem, si ex iusta causa ei expedire videbitur. cuius quidem iustæ causæ eo loci exempla recenset.

Tertius nūc est casus huius propositæ quæstionis, cùm scilicet econuerso prius † est propositum iudici- 537
um hoc possessorium, & deinde ab eodē petitorium. Hoc casu dubium nō est cumulationem admitti, cum petitorium quod deinde proponitur non repugnat naturæ possessorij, vtputà, si hæres scriptus, producto testamēto, petit se mitti beneficio huius edicti in possessionem bonorum defuncti, & deinde petat ex eodē testamēto, se hæredem declarari, & sibi tanquam hæredi bona illa defuncti restitui. Hæc cumulatio admittitur ex traditis suprà in præcedenti casu, & docuit Bart. in d.§.nihil commune. nu.21. quem cæteri ibi sequuntur. Sed maius est dubium, cum natura petitorij repugnat possessorio, vtputà si hæres producto testamēto petijt se mitti in possessionem: sed quia videt illud testamentum non posse sustineri, vt testamētum, petit ex codicillis, se hæredē fideicommissarium pronuntiari. Hoc casu dicēdum est non admitti cumulationem ex d.l.vlt.C.de codic. quam suprà in prin.declarauimus. Accedit hęc ratio, quia aut hic actor petit fideicōmissarium ex codicillis illiusmet iam producti testamenti, quod solum iure codicillorū potest sustineri, aut ex codicillis ab eo testamēto separatis primo casu, ex ea petitione ostēdit vitium aliquod ineſſe illi testamēto, & per consequens mitti non debere in possessionē ex hoc edicto. Secūdo casu ex ea noua codicillorū productione videtur renuntiare iam producto testamento, quo petebat se mitti in possessionem, atq; ita vtroq; casu seipsum excludere videtur. Planius hic casus procederet, cùm deinde ab intestato se hę redem fore peteret pronuntiari.

Quartus est casus, cùm hæres vna † simul vtrun- 538
que iudicium possessorium scilicet, & petitorium, proponit, vtputà si petit se mitti in possessionem ex hoc beneficio & se hæredem declarari. Hoc in casu idem dicēdum est quod suprà, vt sensit Bart.in d.§.nihil cōmune. nu.22. dum tertiā combinationē propo-

nit & explicat, & cum eo cæteri trãseunt. Si ergo duo hæc iudicia inter se non repugnant, vt quia ex eodem testamento possessorium & petitorium deducitur, admittitur cumulatio, si verò repugnant, non admittitur. Quod intelligo siue simpliciter, siue sub cõditione proponantur, vt statim dicam. Quò sine controuersia cumulatio hæc procedat, cautè poterit hæres ita petere. Peto me mitti in possessionem bonorum defuncti, cuius testamentum, in quo hæres scriptus sum, produco, & vbi constet me non esse mittendum in possessionem, peto ex eodem testamento me hæredem declarari, & bona defuncti mihi restitui. Hæc enim cõditionalis propositio omnem ambiguitatem tollit, quod quidem procedit cùm actiones inter se pugnantes non sunt. Sed quid si sunt contrariæ? vt putà, peto me mitti in possessionem ex testamento, & si non constat me scriptum hæredem, peto me hæredem ab intestato declarari. Videbatur hac in re dicendum petitionem procedere posse, ex doctrina Baldi, in l. quod tempore. nu. 5. C. de restit. milit. qui docuit libel-
539 lum hunc admitti, peto † me restitui ad tempus, & cùm restitutus fuero, ex nunc prout ex tunc peto me declarari dominũ, & rem mihi restitui. Hic inquam libellus recipitur, quia hæc non dicitur propriè actio-
540 num incompatibilium cumulatio, sed plurium† petitionum subordinata & conditionalis propositio. Baldum secuti sunt Felin. in c. significantibus. num. 23. de libelli obla. & Io. Bolognetus in l. edita. nume. 106. C. de eden. qui ob id docuit, ita posse declarari omnes regulas prohibitiuas cumulationis ratione incompatibilitatis. Huc spectat, quod scribit Dec. in d. l. edita. num. 63. C. de eden. post Abbatem, quem refert. ait
541 Dec. procedere † libellũ hunc. Dico sententiã nullam & si qua est appello. etiam si (inquit ille) sint hæc inter se contraria, quod scilicet sententia sit nulla, & quod sit valida, sed prætextu iniquitatis rescindenda. Cæterum cõtrarium verius esse existimo, ob regulam repugnantiæ, quæ cumulationem impedire solet, vti iam sæpius fuit dictum. Nec aduersatur doctrina Bal. in d. l. quod tempore. quia loquitur Bald. eo in casu, cùm duo iudicia ita se habent, vt vnũ ex altero oriatur, ex gl. l. non ab re. in verbo, ordine. in fi. C. vnde vi. quam exornaui in tract. de recuper. possess. rem. 11. q. 3. vbi Baldum præcitato loco & alios retuli. atque ita Baldum intellexerunt Felinus & Bollognetus suprà relati. Nec etiam obstat illa doctrina Decij, quia
542 vere hæc non sunt † omninò contraria. dico sententiam nullam, & si qua est appello. quemadmodum declarat Bart. in l. si expressim. num. 6. ff. de appella. qui subijcit, quod etiam si esset illa repugnantia, tolleratur, cum sit exceptio & defensio quædam. Idem quod Bar. scribunt alij plures, quos recẽset Vantius in tract. de nullit. tit. quot & quib. modis nullitas proponi potest. num. 8.

543 Quintus est casus, † cum vnus proponit petitorium, & alter possessorium diuersis respectibus pro adipiscenda possessione eiusdem rei tunc admittitur cumulatio. ita Bar. in d. l. naturaliter. §. nihil commune. num. 25. de acqui. poss. Orianus in rub. de causa poss. & propr. col. 15. vers. decimaquarta conclusio. & eo loci Fabius exemplum proponit, vt intelligamus quod ait Bart. diuersis respectibus, puta, Caius possidebat fundum naturaliter vti fructuarius, vel emphyteuta Sempronij, qui Sempronius hæredem fecit. Caius agit petitorio contra illum hæredem, asserens se nolle recognoscere eum in dominum directum, ob id quod ipse dominus est, atque ita agit Caius respectu possessionis ciuilis. hæres vero agit possessorio, ob possessionem naturalem.

544 Sextus est casus, cum † respectu possessionis eiusdem rei vnus primò proponit petitorium, & alter lite adhuc super eo petitorio non contestata proponit possessorium, vtputà, qui se hæredem credit, petit e hæredem declarari, & Caium possessorem bonorum defuncti cogi ad restituendum. & Caius ante litẽ contestatam producit testamẽtum, & petit se vt hæredem debere mitti in possessionẽ dictorum bonorum, quæ erant defuncti, & quæ ab alijs nunc possidentur. hoc casu admittitur cumulatio, sed super possessorio solum erit procedendum: nam suspenditur petitorium, ita Bart. in d. §. nihil commune. nu. 25. vers. aut eodem. & ibidem cum eo senserũt Ripa nu. 163. Fabius nu. 146. versi. secunda conclusio. & Fernandus c. 3. nu. 34. & idẽ docuit Butrius in c. cùm dilectus. nu. 9. versi. venio ad secundam. Ea est ratio, quia dum proponens possessorium negat se possidere bona petita ab eo agente petitorio, efficit vt petitorij actio cesset, quæ contra possidentem datur. l. vlt. ff. de rei vend. Quod tamen declarat Butrius præcitato loco non procedere cùm agens petitorio vult probare aduersarium possidere: nam tunc vtcunq; admittitur.

Septimus est casus, vt suprà, sed † qui possessorium proposuit id fecit iam lite contestata super petitorio: tunc si in sua responsione vt lis contestaretur asseruit, se non possidere, admittitur & super hoc possessorio solum proceditur. si verò respondit se possidere, & deinde proponit possessorium, nõ auditur, cum sit sibi contrarius. l. i. C. de furt. ita Barto. in d. §. nihil commune. nu. 25. vers. aut reus. & ibidem Ripa. nu. 163. ver. secundò fallit. Fabius. nu. 146. vers. tertia cõclusio. & Fernãdus c. 3. nu. 35. idem scripsit Butrius in d. c. cum dilectus. num. 9. vers. venio ad secundam. Qui quidem hoc intelligunt, nisi agens petitorio nouit eo tempore reum non possidere, nam tunc est quod sibi imputetur, qui temerè liti se obtulit. l. is qui se obtulit. ff. de rei vend. 545

Octauus est casus, cũ vnus † primò proponit possessorium, & alter petitorium, sed diuersis respectibus tunc admittitur cumulatio: ita Bart. in d. §. nihil commune. nu. 27. vers. sed si possessorium. & si Fabius ibidem. num. 151. & Fernandus d. c. 3. num. 44. aliqua Bart. obijciãt, cum Bar. sensit Orianus in rub. de causa poss. & propr. col. 15. ver. decimanona conclusio. 546

Nonus est casus, cùm vnus primò proponit † possessorium, & alter petitorium ratione eiusdem rei: tunc cumulatio non admittitur: ita Bart. in d. §. nihil commune. num. 27. vers. aut eodem modo. & ibidem Fernandus d. c. 3. nu. 44. Ea est ratio, quòd is aduersarius, proponẽdo possessorium, negat se possidere atq; ita impedit iudicium petitorium, vt iam fuit dictum. 547

Declaratur hic casus vt locum non habeat cum agens petitorio, agit contra illum suum aduersarium ratione possessionis deinde quæsitæ: ita Bar. Butrius & Fernandus præcitatis in locis.

Decimus & nunc vltimus est casus, cum simul eodem † tempore vnus proponit petitorium, & alter possessorium ratione eiusdem rei: tunc non admittitur cumulatio, impediente regula ordinis atque contrarietatis: ita Bar. in d. §. nihil commune. nu. 28. versi. item si proponitur. & ibidem Fernandus c. 3. num. 46. Quamquam à Bar. malè dissentiat Butr. in d. c. cum dilectus. num. 9. ver. si proponitur adipiscendæ. de causa poss. & propr. De hac perdifficili quæstione satis. Cæterum an illis casibus † quibus cumulatio non admittitur, intelligatur ipso iure, vel parte opponente hic non explico, sed videndi erunt omnes in d. §. nihil commune. ibidem Bart. num. 30. Ias. nu. 156. Ripa num. 169. Fabius num. 147. Detus num. 137. Rubeus num. 125. & præter eos tradunt Socin. Sen. consil. 98. col. 1. lib. 4 Rui. cõsi. 115. num. 9. lib. 4. Dec. consil. 84. num. 2. & Cur. Iun. in l. edita. num. 217. C. de eden. & ibidem Iacob. à S. Georg. nu. 105. Orianus in rub. de causa poss. & ppr. col. pen. cæteros ex industria prætereo. Cum aũt ambigitur quo tempore sit opponenda † exceptio, cumulationem non esse admittendam explicant Bar. in l. 2. in fi. ff. de petitio. hæred. & in l. fundum. ff. de exceptio. quẽ vno verbo secutus est Iacobinus à S. Georg. in d. l. edita. num. 107. 548 549 550

QVAE-

551 QVAERO sexagesimoquintò, an in hoc † iudicio lis contestata sit? Bal. hic num. 44. in fin. & Ang. Are. in §. quadrupli. num. 26. vers. ex quo sequitur. Insist. de actio. duos casus distinguere videntur. Primus est cũ nullus adest contradictor, tunc nulla requiritur litis contestatio. idẽ sensit Bal. in disp. Accusatus de vi turbatiua. col. 10. vers. si verò petitorium. Io. Coras. in l. naturaliter. §. nihil commune. in 2. par. nu. 106. de acq. pos. quia hoc casu persona aduersarij non datur, cũ qualis contestari possit. arg. l. pen. C. ad Treb. ita videmus (inquit Aretinus) in appellatione, in qua non requiritur litis contestatio, nisi appellatus adsit l. vlt. §. illud. C. de temp. appell.

Secundus est casus cùm adest contradictor, tunc
552 † requiritur litis contestatio: siquidem tunc iudicium efficitur ordinarium: Ita etiam videmus in appellatione, in qua necessaria est litis contestatio, cùm adest appellatus. l. i. vbi gloss. C. ne liceat ter. prouo. Nec habenda est ratio, quod iudicium hoc celeritatem desideret, quandoquidem & in iudicio recuperandæ, quod idem requirit litis contestatio necessaria est: quemadmodum scripsi in tractatu de recuper. possess. remed. 15. q. 22. vbi retulit Rebuff. dicentem litis contestationem in quouis iudicio possessorio necessariam fore.

QVAERO sexagesimosextò, an hæres iste petens
553 † mitti in possessionem iurabit de calumnia? Specul. in titul. de testamen. §. sequitur. num. 31. scripsit iurare debere. & ibi Io. And. dixit ita etiam sensisse Martinum Sillima. ea ratione vsi sunt, quod in omnibus iudicijs iuratur. l. 2. C. de iura calum. Hinc scribit Bartol. in extrauag. ad reprimendum. in verbo, & figura iudicij. numero. 1. iudicum in causis quantumuis summarijs non posse hoc iuramentum remittere. qua de re scripsi in commen. de arbitrarijs iudicum. libro 1. quæst. 20. ita erit iurandum in missione in possessionem ex statuto Patauino sub rubric. de citationibus. c. ad aliquem.

QVAERO sexagesimoseptimò, quis dicatur legitimus † cõtradictor? Hoc loco vt opportuniori hæc tra-
554 ctanda esse iudico. Qua in re ex aliorum traditionibus tres casus considero, è quibus tres ex ordine quæstiones propono. Vna quarum est, quis dicatur legitimus contradictor ab initio causæ, atque ita antequam iudex licentiam mittendi in possessionem concessit. In hac quæstione casus permulti sunt distinguendi atque constituendi.

555 Primus est, † cùm is, qui non possidet, nec detinet fuit citatus, & ad iudiciũ hoc venit, vt impediat summarium processum, atque ita vt curet causam ordinariè tractari, quo in casu sentiunt omnes hic hunc esse legitimum contradictorem. Nam si iste existimatur legitimus contradictor, cùm iam lata sententia de mittendo in possessionẽ, citatur, quemadmodũ scribunt hic Bart. nu. 21. ver. quandoq; post iussum. Mantua in 1.
* lect. nu. 154. & * communẽ testatur Zuch. nu. 405. & dicemus infra quæstione ab hac secunda, quantò fortius dici debet hic contradictor legitimus ante concessam licentiam, de huius sententiæ ratione in dicta quæstione agemus.

556 Secundus est casus † cum is, qui non possidit nec detinet, nec citatus est, ad iudicium hoc venit, vt summarium processum (vt iam diximus) impediat. Hoc casu dicendum est, hunc non esse legitimum contradictorem. ita docuit Zuch. hic nu. 366. Illa est ratio, quia si nõ est possessor nihil ab eo peti potest vt posset peti, si possideret: quemadmodũ ex forma libelli relata sup. q. 61. cernimus. non ergo huic offerendus est libellus, cùm nihil habeat super quo deliberet, an cedere, vel contendere velit, iuxta l. 1. ff. de eden. cum vulgatis similibus. Quocircà diximus supr. d. q. 61. libellum offerendum non esse, cum nullus extat legitimus contradictor. ita nec litem contestari hoc casu diximus superiore quæstione.

Extenditur primò hic casus, vt locũ etiam habeat †quando hic sic comparens allegaret titulum omninò 557
diuersum: nam adhuc non est legitimus cõtradictor, vt summariam hanc cognitionem impediat. Illa est ratio, quam mox retulimus. Nec enim diuersus ille titulus sibi quidquam prodest: quòd à fortiori infrà demonstrauimus, atq; ita in specie sensit Bar. hic. num. 21. vers. primo casu. & clarius Zuch. nu. 367. & Cur. Iun. n. 70. qui literam Bar. corruptã emendarunt. titulus autem diuersus hic intelligitur, vt si allegaret emisse à testatore, vel ab eo donata fuisse.

Extenditur secundò vt procedat etiam eo casu, quo hic contradictor allegaret diuersum hunc titulum ex eodem testamento, vt si allegaret † titulum fideicom- 558
missi vniuersalis: nam ex quo hic non possidet, adhuc non dicitur legitimus contradictor ad impediendam summariam hanc cognitionẽ. ita Zuch. hic nu. 368. post Bar. hic nu. 22. Verùm hoc absolutè verum non est, sed pendet ab his, quæ inf. q. 70. de fideicommissario contradictore dicemus. & hoc in casu visus est respondere Gozad. cons. 93. nu. 9.

Extenditur tertiò, vt procedat etiam eo casu quo hic contradictor † allegaret titulũ similem titulo hæ- 559
redis: vt si allegaret aliud solenne testamentum, quo diceret se hæredem institutum: adhuc non est legitimus contradictor, ex quo non possidet: & ob id summariam hanc cognitionem nõ impedit: sed solùm efficit, vt summatim de eius titulo cognoscatur: vt is mittatur in possessionem, qui potiora iura habere constabit: ita Bar. hic nu. 21. vers. primo casu. ibi. si verè allegat alium titulum. Dec. num. 40. vers. et ista cõclusio. qui eiusdem opinionis recensetAng. in l. 1. hoc tit. idem docuit hic Zuch. nu. 369. Illa est ratio, quam supr. retulimus, quia, si is cõtradictor nõ possidet, nullus datur qui possit citari & libellus offerri, vt causa ordinaria reddatur. Verum Cur. Iun. hic nu. 70. ver. secundò aduerte. scribit, se non videre rationem cur hic non sit legitimus contradictor, vt hanc summariam cognitionem impediat, & is in possessionem mittatur, qui potiora iura ostenderit. atq; ita ait sensisse Ang. in l. 1. hoc tit. Sed non est quod miretur Cur. si rationem iam relatam considerabit, & quod ait Ang. cum eo sensisse, falsum est, siquidem solum is scribit, quod ambo audiuntur (& hoc Bar. & cæteri affirmant,) & quod iudicium respectu cuiuslibet eorum est summarium. id quod à Dd. iam relatis scriptum est, quorum verba rectè Cur. non considerauit. Relati tamen casus declarantur nõ procedere, cùm ipse testator nomine huius contradictoris, cui alienauit, se possidere constituisset. Qua de re infrà dicam.

Extenditur quartò, vt procedat etiam quando hic † contradictor, qui non possidet, allegaret titulum ab 560
hærede deductum minus legitimum esse, vt si diceret testamentum ab hærede productum esse cancellatum & vitiatum. nam adhuc summaria hæc cognitio non impediretur, ita censuit hic Zuch. nu. 370. Illa est ratio, quia sua non interest ita opponere, cùm nõ possideat. Extenditur quintò, vt procedat etiam eo casu, quo nomine istius possessio fuisset apprehẽsa, sed illa defectu ratificationis suæ effecta est nulla, ita declarat Rolan. cons. 78. nu. 23. lib. 3.

Tertius est casus cùm is, qui † titulum non habet 561
nec citatus est possidet & venit ad contradicẽdum, vt impediat summariam hanc cognitionem. quo quidẽ in casu affirmat hic Alb. nume. 13. versic. aut allegat. & Zuchard. nume. 371. hunc legitimum contradictorem non esse. Illam adferunt rationẽ, quia licet possideat, nihil tamen allegat, quo constet sua interesse causam ordinariè tractari debere: ob id audiendus non est. c. veniens il 2. de testibus. & l. 1. ff. de app. recip. Nec dicatur, sua interesse, quia si ordinariè causa tractetur, diutius erit in possessione, & fortè probationes illæ, quæ possunt in causa summariè tractanda sufficere, non sufficient si ordinariè agitetur. quoniam responderi

Universidad de Deusto
Biblioteca

poteſt, intereſſe hic ab initio conſiderari ex iure, quod iſte contradictor obtinet: quia ſi nullum habet titulũ, certè ſuam poſſeſſionem iniuſtam oſtendit.

Extenditur hic caſus, vt locum etiam habeat quan
562 do † hic contradictor allegaret titulum non ſimilem titulo hæredis, vt ſi filius allegaret titulum hæreditarium ab inteſtato, vel inter viuos, & hæres ſcriptus oſtenderet teſtamentum: nam adhuc non impeditur ſummaria hæc cognitio: ita Zuch. hic nu. 373. poſt Bar. & Alex. quos recenſet, & in hanc ſententiam citat. l. 2. ſupra hoc tit.

563 Declaratur primò hic caſus, † vt non procedat quò ad hoc, vt hic contradictor citari debeat tanquã poſſeſſor, vt ab ea amoueri deinde poſſit: nam alias non
564 eſſet amouendus, cùm † ne prædo quidem ſine admonitione ſua poſſeſſione ſpoliandus ſit. c. licet Epiſcopus. de præbend. & diximus ſuprà q. 32. atq; ita in ſpecie declarat Zuch. hic nu. 372. quæ quidem declaratio propria ad hunc caſum dici non poteſt.

565 Quartus eſt huius quæſtionis caſus, cùm † contradictor poſſidet & allegat titulum ſimilem titulo hæredis petentis ſe mitti in poſſeſſionem: vt ſi allegat ſe ſcriptum hæredem in alio teſtamento: tunc iſte contradictor impedit ſummariam huius cauſæ cognitionem. Ita poſt Bartol. & Alexand. hic cenſuit Zuchard. num. 374. qui eiuſdem opinionis recenſet Angelum, & tradit Alb. num. 14. idem decidit Petrus Beneintendi deciſ. 83. num. 5. 6. Bero. conſi. 54. num. 3. lib. 2. & Rola. conſ. 78. nume. 27. libr. 3. quam quidem opinionem, ait Bartol. probat textus noſter, ibi, iudicio competenti. quod ſanè competens iudicium ordinarium eſt, non autem ſummarium. Decius tamen hic num. 42. inquit nihil videri obſtare, quin & hoc caſu cauſa ſummariè tractari debeat, vt eo caſu cum contradictor non poſſidet: & huius opinionis fuiſſe Angelum in l. 1. ſupra hoc titul. ſcribit. Sed errat Dec. vt animaduertit Zuch. ſiquidem maxima eſt differentia, quòd is contradictor poſſideat vel non. nam quando poſſidet & titulum habet, plenum ius habet: & ob id plenè, non autem ſummatim de illius iuribus cognoſcendum eſt,
566 ſecus quando non poſſidet. Nec † Angelus à Decio allegatus illud ſentit: nam ſimpliciter ait quòd quando duo concurrunt petentes ſe mitti in poſſeſſionem tanquam habentes titulum à defuncto hæreditatis delatæ, ambo audiri, & iudicium eſſe ſummarium. intelligendus itaque Angelus, vt loquatur, quando neuter poſſidet, alioqui ſibi parum conſtans eſſet, cùm hic colum. penul. verſic. ſi verò contradictor obijcit. affirmet, hoc caſu iudicium effici ordinarium. quod ſenſit & Albe. hic nume. 13. verſicul. aut contradictor allegat. Quæ autem ſit differentiæ ratio, cùm is qui poſſidet allegat titulum ſimilem, ab eo, qui poſſidens allegat titulum diſſimilem, rectè ſatis oſtendit Zuchard. hic numero. 375. Hoc tamen in caſu dicendum eſt, quod ſi poſſeſſorium tractabitur admixtum ei eſſe & cauſam petitorij, vt ex Bald o conſil. 126. miſſio. libr. 3. tradit Anton Nicellus in tractatu. de concordia gloſſarum in 1. concordia. nu. 28. qui ob id ſcribit à lata hoc in caſu ſententia appellari poſſe. Qua de re dicam infrà q. 100.

Quintus eſt caſus, cùm non poſſidens citatus eſt, & comparet ante licentiam conceſſam de mittendo
567 in poſſeſſionem, is legitimus † eſt contradictor ad ſuſpendendam atque impediendam licentiam hanc, donec de iuribus ſuis ſecum diſcutiatur, ita vno verbo ſenſit hic Zuchard. numer. 376. verſic. conſidera ſimiliter. Illa eſt ratio, quia eius perſona approbata dicitur. quemadmodum latius dicemus quæſtione ab hac ſecunda.

568 Sextus eſt caſus, cum non † poſſidens, nec titulum habens citatus non eſt', comparet ante licentiam conceſſam de mittendo in poſſeſſionem, vt curet eam licentiam ſuſpendi, vel impediri donec de iuribus ſuis cognoſcatur: hoc in caſu legitimus contradictor dici non poteſt: ita ſenſit gloſſ. hic & Caſtren. num. 15. verſ. prætereà etiam. & clarius Zuchard. nume. 378. ex textu noſtro, in illis verbis, ſiue qui anteà detinens contradicendum putauit, quæ intelligenda ſunt (inquit gloſſ. & cum ea Caſtren.) etiam quando comparet contradictor ante miſſionem. Accedũt rationes, quas mox referam.

Extenditur primò hic caſus, † vt procedat etiam 569
quando hic contradictor allegaret alium titulum, quàm ex teſtamento: adhuc enim impedire, ſeu ſuſpendere non poteſt licentiam concedendam. ita Decius hic num. 40. & Zucha. num. 379. quam ſententiam probauit Deci. ex doctrina Baldi in l. manifeſtiſſimi. nu. 2. verſ. attende quia. C. de fur. dum ſcriptum reliquit, ſolum † titulum non præſtare iuſtum intereſſe ad re- 570
uocandam tenutam. ergo (inquit Dec.) nec ad impediendam miſſionem. Quam quidem rationem refellit Zuch. quippè quòd facilius impediuntur quæ futura ſunt, quàm † iam facta l. patre furioſo. ff. de ijs qui ſunt 571
ſui, vel alien. iuris. Rectius itaque opinatur Zuch. probari ex verbis textus noſtri, quæ oſtendere videntur, illum poſſidere oportere, vt ſecum de iuribus ſuis diſcutiatur. Et in illis verbis. Non autem legitimo modo. Nam ſi hoc caſu, quo non detinet, impedire non poteſt effectualem miſſionem, quorſum ſecum de iuribus ſuis diſcutere? cum † inutiles circuitus euitandi 572
ſint. l. dominus teſtamento. ff. de cond. indeb. Sed fortè diuerſa videtur eſſe horum caſuum ratio, ſiquidem, qui venit, vt effectualem miſſionem in poſſeſſionem impediat, eo venit tempore, quo iam diſcuſſa ſunt iura omnia petentis, & cauillo carere non videtur contradictoris non poſſidentis o ppugnatio: at ſecus cum ab initio venit & eo tempore, quo ſine magno hæredis incommodo de iuribus contradictoris cognoſci poteſt. Quare ſubſiſto, ex his præſertim, quæ mox ſubijciam.

Hanc extenſionem ita demum procedere intellexit Zuchard. hic numer. 380. ſi poſſeſſio à tertio aliquo eſt occupata, ſecus ſi eſt vacans. ſiquidem cùm vacans eſt à contradictore hoc allegante ſolum titulum licentia de mittendo in poſſeſſionem impediri poſſe videtur: idque ex ſimili doctrina Bartol. in l. à diuo. §. ſi ſuper rebus numero. 3. ff. de re iud. & ibi Iaſ. numero. 8. ſcribit Bartol. tertium oppoſitorem tunc impedire poſſe executionem ſententiæ ex iure ſuo deducto, cùm poſſeſſio illa, de qua duo illi primi contendebant, vacans eſt. cum ſua multum interſit † poſſeſſionem il- 573
lam alteri eorum non tradi, quia facilius eam obtinebit vacantem, quam ſi alicui tradita fuerit. & eo loci Bartol. in argumentum citat noſtram hanc conſtitutionem. & cum Bartolo idem adnotarunt Fel. in c. cum ſuper. num. 12. de re iud. & Dida. libr. Practi. quæſtio. c. 16. nume. 3. verſic. ſecundus caſus. qui ✻ commu- ✻
nem hanc eſſe aſſerit. Et eandem probauit nouiſſimè Ioſeph Ludo. deciſ. 26. nu. 14. Verùm Bartolus eo in caſu loquitur, cùm tertius is huiuſmodi habet ius, quo executionem illam impedire poteſt. at quòd ſolo titulo efficere id poſſit, non aperit, nec in hanc ſententiam attuliſſe videtur argumentum à noſtra conſtitutione ſumptum: quæ † contradictorem eum non 574
eſſe affirmat, qui titulum habet ſine poſſeſſione. immò in ea Bartoli ſpecie vera ✻ & recepta videtur v- ✻
na Ioan. Fabri aſſertio in l. 1. ad fin. C. de iure fiſci, qua probat, non eſſe admittendum † contradictorem ad 575
impediendam ſententiæ executionem in re, quæ à debitore victo poſſidetur, licet ipſe contendat ſe habere ius ad poſſeſſionem euincendam, ſi non poſſidet: quã doctrinam probarunt Imbertus Rupellanus libr. 1. Forenſ. inſti. c. 55. & Dida. d. c. 16. Pract. q. numer. 4. verſ. decimò ex his. Rectius tamen intuenti vera eſt Zucha. declaratio quam clariſſimè probauit Bart. in l. pen. ff. de pet. hær. Nec in ſua ſpecie diſſentiunt Faber. & Did. modò is contradictor dominium probet, & ſtatim ſummatim q.

Exten-

Extenditur ſecundò, vt locum etiam habeat hic ca-
576 ſus cum hic † contradictor allegat titulum ex eodem teſtamento: nam adhuc non eſt legitimus contradictor ad impediendam, vel ſuſpendendam licentiam hanc. ita ſcriptum reliquerunt Dec. hic num. 40. verſi. ſecundò ampliatur. Curt. Iun. numer. 71. & Zuchard. num. 382. poſt alios pleroſque ab eis recitatos. Id quod probant ex eo, quia videmus fideicommiſſarium non eſſe legitimum contradictorem, ſi poſſeſſione caret. qua de re infrà quæſt. 70. Ita etiam legatarius de cuius legato ex eodem teſtamento apparet legitimus eſt contradictor, quemadmodum reſpondit Beroius in conſil. 60. nu. 3. libro. 2. qui de vxore, cui dos à marito fuit conceſſa & legata loquitur. Hanc tamen extenſionem, intellexit præcitato loco Zucha. non procede-
577 re in ſubſtituto ex † l. 1. hoc titulo. qui quidem textus dum præſupponit illum ſubſtitutum non fuiſſe in poſſeſſionem, affirmat controuerſiam fuiſſe inter inſtitutum & ſubſtitutum: ſi aderat controuerſia intelligimus iura ſubſtituti allegantis titulum prius cognoſci, quàm ſubſtitutus mittatur in poſſeſſionem.

Extenditur tertiò vt procedat etiam eo caſu quan-
578 do † hic contradictor non poſſidens allegat deficere, quæ ſunt de intentione ipſius hæredis, vt teſtamẽtum eſſe abolitum, & cancellatum, vel res de quibus agitur, poſſeſſas non fuiſſe à teſtatore: nam adhuc licentiam hanc, de mittendo in poſſeſſionem, impedire, aut ſuſpendere non poteſt: ita Zuchard. hic numero. 383. Ea ratione vſus eſt, quia ex quo non poſſidet, ſua non intereſt miſſionem fieri, ergo audiendus non eſt. l. 1. ff.
579 de appell. recip. ſcribit tamen Zuchardus, † iudicem ex ſuo officio inquirere debere, ne hæ qualitates, quibus deficientibus iudicium redderetur nullum, deficiant. idque ait ſenſiſſe Deci. hic numero. 40. verſicul.
580 ſecundò limitatur. Illa eſt ratio, quia curare debet † iudex, ne iudicium eluſorium reddatur. l. ſi Prætor. ff. de iud.

581 Declàratur nunc relatus caſus, † vt locum ſibi non vendicet, quando hic contradictor non poſſidens allegat titulum parem titulo petentis: nam tunc legitimus contradictor iudicatur, vt poſſit impedire, vel ſuſpendi facere hanc conceſſionem licentiæ de mitten
✻ do in poſſeſſionem: ita poſt Bart. hic Deci. nu. 40. verſi. & iſta concluſio negatiua. qui ita Albe. & cæteros ✻ omnes ſenſiſſe ſcribit. & clarius idem affirmat Zuchard. numero. 384. vt ſi hic contradictor allegaret, ſe ab eodem teſtatore inſtitutum eſſe in alio & poſteriore teſtamento: ita exemplum adfert Dec. Verum Bart. & cum eo Zuchard. ſcribunt, poſſe intelligi etiam de alio teſtamento ab altero teſtatore confecto, & allegaret hic contradictor bona, de quorum poſſeſſione aſſequenda agitur, fuiſſe huius ſecundi teſtatoris. Nam (inquit Zuchard.) eadem eſt ratio, quod allegetur hic titulus habitus ab eodem, vel ab altero teſtatore. atque ita egregiè & in ſpecie ante Zuchard. reſpondit & declarauit Ruin. conſ. 28. nu. 2. verſ. & ſubdit Bar. lib. 5. Hanc tamen declarationem intelligit veram Zuchar. modò incontinenti probet contradictor iſte allegatũ titulum, qui quidem talis, quo ipſe contradictor, vbi obtineret præferendus eſſet in hac miſſione illi hæredi primo petenti.

582 Septimus eſt huius quæſtionis caſus † cùm hic cõtradictor, qui citatus non fuit, poſſidet, & comparet, vt impediat hanc licentiam de mittendo in poſſeſſionem, tunc ſi ſolam poſſeſſionem allegat, non eſt legitimus contradictor: atque ita non poteſt impedire hanc licentiam: ita viſus eſt ſentire Deci. hic nume. 41. verſi. ſecundò quod dictum eſt. quem rem hanc clarius explicans ita intellexit Zuchard. num. 386. & idem ſenſit Gozad. conſil. 93. num. 5. & Mantua hic in 1. lect. nume. 164. & ita fortè ſentire voluit Rolan. conſi. 2. in fi. lib. 3. Illa eſt ratio, quia hæc ſola poſſeſſio ex titulo non iuſtificata, vitioſa eſſe poſſet: ob id non facit hunc legitimum contradictorem, vt hæredem poſſit impedire: quamquam expelli is non poſſit ſine citatione: iuxta c. licet Epiſcopus. de præbend. in 6. qua de re ſuprà egimus. dubia ergo hæc poſſeſſionis allegatio hunc contradictorẽ non adiuuat. c. in præſentia. de proba. l. neq; natales. C. eod.

Declaratur primò, vt non procedat cùm hic † con- 583
tradictor allegat ſolam poſſeſſionẽ, ſed habitam à teſtatore, vel eius hærede, nam tunc impedire hanc licentiam poteſt. l. 1. §. rediguntur. ff. quo. lega. & l. 1. C. eo. ita ſenſit Iacobinus hic nu. 46. verſic. addit hic poſt Caſtr. & egregiè declarat Zuchard. hic num. 387. qui hoc ſine controuerſia procedere ſcripſit ſi viuente adhuc ipſo teſtatore poſſedit. ſiquidẽ tunc deficerẽt ea, quæ à lege noſtra requiruntur, nempè teſtatorem ſuę mortis tempore poſſediſſe. Idem tamen eſt cùm hic contradictor poſſeſſionem ab ipſo teſtatore obtinuit vel ab hærede poſt teſtatoris mortem. Illa eſt ratio, quia non poteſt hic hæres allegare poſſeſſionem hanc vitioſam eſſe poſſe, cùm aduerſus † factum proprium venire non 584
poſſit. l. ſicut. C. de action. & obligat. nec etiam aduerſus factum ſui anteceſſoris. l. cum à matre. C. de rei vendi. atque ita ſenſiſſe Deci. hic numero. 41. verſicul. ſecundò. quod dictum ſcribit Zuchard. & in hanc ſententiam retulit Deci. Baldum in conſi. 143. quamquam pleniſſimè ſit allegatum. verſicul. eſt verum quod ſi ſcriptus. libr. 3. repetitum conſil. 200. eod. libr. quo loci Baldus ita clarè reſpondit. Hanc tamen declarationem intellexit, & rectè Zuchard. quando hæres peteret, ſe mitti in poſſeſſionem bonorum, quæ ab hoc contradictore poſſiderentur, ſecus ſi exprimeret bona, in quorũ poſſeſſionẽ mitti petit, & inter illa nõ adeſſent bona à contradictore iſto poſſeſſa. quod verè dubio caret, cum illius tunc nõ interſit obijcere quidquam.

Declaratur ſecundò, vt non procedat hic caſus † 585
quando hæres nullis bonis in ſpecie expreſſis, ſimpliciter peteret ſe mitti in poſſeſſionem bonorum per teſtatorem poſſeſſorum: nam tunc ſatis erit audire cõtradictorem, vt doceat quæ bona poſſideat: nec debebit tempus conterere in probando quòd ea tempore mortis teſtatoris poſſideret, ex quo non conſtat quòd hæres mitti velit in poſſeſſionem eorum: quocirca legitimus non eſt contradictor ad impediendam hanc licentiã, cùm adhuc ſua nõ interſit: nã ſatis ei hoc ſufficere debet, quod ſua poſſeſſione non priuabitur ſine citatione. d. c. licet Epiſcopus. de præbend. ita declarat & rectè hic Zuch. nu. 388. qui ſubiungit, quod ſi hic cõtradictor timeret ſua poſſeſſione ſine citatione priuari, ea cautela vti poterit, vt compareat, & proteſtetur, intimetq;, quod nulla fiat miſſio in his bonis à ſe poſſeſſis, petens etiam ſe in eorum poſſeſſione aſſequenda agitur, fuiſſe huius ſecundi teſtatoris. Nam (inquit Zuchard.) eadem eſt ratio, quod allegetur hic titulus habitus ab eodem, vel ab altero teſtatore. atque ita egregiè & in ſpecie ante Zuchard. reſpondit & declarauit Ruin. conſ. 28. nu. 2. verſ. & ſubdit Bar. lib. 5. Hanc tamen declarationem intelligit veram Zuchar. modò incontinenti probet contradictor iſte allegatũ titulum, qui quidem talis, quo ipſe contradictor, vbi obtineret præferendus eſſet in hac miſſione illi hæredi primo petenti.

Octauus eſt huius quæſtionis † caſus, cùm hic con- 586
tradictor titulum & poſſeſſionem à teſtatore habet. tunc ſine controuerſia legitimus cõtradictor dicitur, vt impediat huius licentiæ conceſſionem. id quod ſine controuerſia verum eſt, & in ſpecie probat Dec. hic nu. 41. verſi. primò quando. Nam non poteſt hæres venire contra † factum ſui anteceſſoris. d. l. cùm à matre. 587
C. de rei vendi. Quod procedere intelligo etiamſi poſſeſſio fuiſſet translata per ſolam clauſulam inſtituti: nam & is ſe conſtituens nomine ipſius conſtitutarij poſſidere dicitur. l. quod meo. vbi omnes de acquirend. poſſeſſ. Hæc tamen non procederent cùm alienationis inſtrumentum non fuiſſet inſinuatum iuxta ſtatuti diſpoſitionem, vel alio vitio laboraret. Quocirca rectè ſtatutum Patauinum ſub rubric. de citat. c. ſi ad aliquem. verſicul. & ſi apparuerit. ſtatuit, hunc non poſſe impedire illam miſſionẽ in poſſeſſionem,

Universidad de Deusto
Biblioteca

nem, cùm titulus ille censeatur inualidus deficiente insinuatione. Idem cauit statutum Vicentiæ, libr. 3. sub rubri. de mittendis in possessionem rerum. qui tamen vult sufficere possessionem viuo testatore. Et in casu huius constitutionis idem est, cum contradictor iste titulum à testatore habet, & possessionem ab hærede, vt scribit præcitato loco Deci. vers. secundò, quòd dictum est. ex sententia Baldi cons. 143. & cons. 200. lib. 3. quæ iam suprà citauimus.

588 Nonus est casus, cùm hic contradictor ad impediendam, † vel suspendendam hanc licentiam missionis in possessionem, allegat titulum habitum à defuncto, & possessionem deinde à se, post testatoris mortem acquisitam. Hoc casu dicitur iste legitimus cõtradictor: ita visus est sentire Bart. hic num. 9. verfic. secundo casu. & clarius Bald. nume. 49. Corn. numer. 34. qui Deci. nu. 541. versi. quid autem. & num. 42. Mantua in 1. lect. numer. 158. & Zuchard. nume. 390. idem respondit Neuiza. consil. 8. numero. 73. & verè huius opinionis fuit ante omnes Azo, quem cæteri secuti sunt, vt testatur. Sal. hic colum. 7. versicul. tertio casu. Corn. numer. 42. idem respondit Oldra. consi. 139. ad habendum aliqualem. 6. dubio. Guido Papæ consil. 59. Plana. & Alexan. consil. 83. num. 6. verfic. & subdit in eodem lib. 2. qui ob id affirmarunt donatarium testatoris esse hoc casu legitimum contradictorem. Idem respondit Bero. in consil. 55. num. 6. lib. 2. vbi adfert simile exemplum. de titulo habito à testatore ex inuestitura perpetuò concessa. simile idem Bero. in consil. 60. nume. 3. lib. 2. & ibi numer. 4. subiungit cum Bartolo & cæteris iam relatis nil referre à quo iste contradictor habeat possessionem. Eo primò adducuntur fundamento sumpto à l. 1. §. quæ redigantur. ff. quorum legat. & l. 1. C. quorum bonorũ. quæ quidem iura, inquit, Deci. eo in casu loquuntur, quando hic contradictor titulum & possessionem à iam defuncto consecutus est. & ob id ait Deci. Baldum solùm eo in casu loqui cùm hic contradictor vtrumque à defuncto obtinuit. Quamobrem alia ratione mouetur Deci. nempè, quod ille qui à defun-
589 cto † titulum habet sua auctoritate possessionem deinde vacantem apprehendere potest. quemadmodum docuerunt Bartol. in l. cum solus. ad fin. ff. de vsucap. Bald. hic num. 3. idem l. inditia. colum. 1. C. de rei vend. Sal. hic colum. 6. versicul. tertio casu. Rom. consi. 312. in princip. Ang. Aret. §. sed istæ. colum. pen. verfic. quæro an agens. si ergo licitè ingredi potuit, sequitur iustam esse possessionem, & per consequens hunc esse legitimum contradictorem. Confirmat tertiò Deci. hic nu. 41. verfic. & hoc in simili. quia ita videmus in simili de fideicommissario, qui, est legitimus contradictor, cum possessionem sine vitio assecutus est. qua de re suo loco. Quarto fortius mihi vrgere videtur ratio, quam perpendit Salic. hic colum. 6. verficul. tertio casu. quod licet ex allegatione hac directè non eneruetur intentio, petentis se mitti in possessionem, attamen per indirectum eneruatur. puta, per obiectum exceptionis doli, quippè quòd petit hæres quòd statim restitutus est. l. vnicuique. §. dolo facit. ff. de regul. iuris. vbi Deci. & c. dolo facit. de regul iuris. in 6. item & per exceptionem euictionis, ex l. vendicantem. ff. de euict.

* Aduersus tamen hanc * communem sententiam sensit Iacob. Butrig. vt retulit Sali. quem iam citaui. Primò ea ratione motus est, quia hic contradictor nõ eneruat ius petentis, ex quo nostra hæc constitutio prouidet, vt possessio redintegretur hæredi, qui ob hu
590 ius contradictoris occupationem spoliatus videtur, cum † hæreditas vacans loco possessoris sit. atque ita expilata videtur. l. hæres & l. cœptam. ff. de vsucapio. Verùm respondet, & rectè Salic. hic co. 7. vers. non obstant obiecta. nullam hic propriè adesse spoliationẽ, quando quidem licuit huic contradictori eam possessionem tunc vacantem ingredi: imò cogere poterat hæredem ad eam tradendum. l. fiftulas. §. fundum. de contrab. emp. Nec hoc casu (vt admonuit Salic.) locum habet l. cum quærebatur. C. vnde vi, quemadmodum in illis commen. relatis in tracta. de recup. possess. remed. 13. num. 25. scripsi. Nec in his hæreditas locum hæredis obtinet ex † d. l. cœptam. cùm illa quò ad vsucapio- 591
nem tantum procedat. Qua responsione diluitur secunda eiusdem Butrigar. argumentatio, qua dicebat: non licuisse huic contradictori, ob solum illum titulum sibi iusdicere: atq; ita non potuisse possessionem illam occupare. l. 1. C. ne quis in sua causa sibi ius dicat. & l. si quis in tantam. C. vnde vi. diluitur inquam hæc argumentatio ex relatis, quibus intelligimus, ex licentia à iam defuncto concessa licuisse eam possessionem ingredi, & eadem ratione intelligimus cessare dispositionem † l. si ex stipulatione. ff. de acqu. possess. 592
qua Deci. hic nume. 41. verfic. & quia virtute. dicebat quemquam non posse virtute tituli ingredi possessionem, sine voluntate defuncti, quod verùm etiam respondit Craue. consil. 134. nume. 24. siquidem hic contradictor à defuncto licẽtiam habere dicitur. Quartò vltimo aduersari cõmuni opinioni illud videtur, q; fideicommissarius & legatarius, qui à defuncto testatore titulum habent, si occupant, restituere tenentur. l. 1. ff. quorum bono. & l. 1. C. quorum legat. & suis locis diximus. Verùm respondent hic Curt. Iunior. numero. 72. & Zuchard. numero. 390. Illud contingere illis in casibus ob detractionem Trebellianicæ & Falcidiæ.

Extenditur hic casus, vt fortius locum sibi vendicet, cùm hic contradictor allegat similem titulum titulo hæredis, vt cum allegat, se hæredem institutũ vel ab eodem, vel alio testatore, ita Dec. hic nu. 41. versi. similiter. & Zuc. num. 390. ad fin. & attigimus suprà casu sexto ad finem. Hæc tamen recepta sententia non habet locum quando statuta nihil concedunt titulo sine possessione viuente testatore, vt extat statutum Vicentiæ lib. 3. sub rub. de mittendis in possessionem rerum. ibi, nisi ille cui facta fuisset prædicta donatio, vel venditio stetisset in possessione viuente illo, de cuius hæreditate agitur.

Decimus est huius quæstionis † casus, cum hic con- 563
tradictor, qui ante concessam licentiam de mittendo in possessionem venit ad iudiciũ, & vt impediat, vel suspendi curet licentiam, allegat titulum dissimilem habitum ab hærede ipso, & possessionem ab alio consecutam ante mortem testatoris. Hoc casu erit iste legitimus contradictor, ita Bar. hic. nu. 9. & clarius Dec. nu. 42. vers. si verò iste possessor. & Zuch. nu. 39. cũ Bar. etiam senserunt Ruinus cons. 28. nu. 2. lib. 3. & Ripa in c. cùm ecclesia. Sutrina. nu. 35. de causa poss. & propr. cuius quidem sententiæ duplex est ratio. Vna, quia testator hæc bona non possidebat suæ mortis tempore, quemadmodum constitutio nostra requirit. Altera quia possessio huius contradictoris legitima est, iustè ergo contradicit.

Vndecimus est casus, cùm iam relatus † contradi- 564
ctor allegat duo simul, primò solam possessionem ante mortem testatoris assecutã: secundò deficere ea, quæ sunt de intentiõe hæredis, hoc casu legitimus est cõtradictor, vt impediat illam licentiã de mittendo in possessionem. ita docuit Zuch. hic nu. 392. & ea ratione adductus, quod quilibet † possessor pro defensione suæ 595
possessionis ius tertij, quod est exclusiuum intẽtionis petentis allegare potest. l. vlt. C. de rei vend. & annotarunt Castr. hic nu. 12. in fi. & Alex. nu. 23. Iacobin. nume. 46. Corn. nu. 41. & casus iste noster differt à casu 9. sup. relato, siquidem ille locum habet, cùm is contradictor allegans ius tertij non possidet: hic verò noster possidet.

Extenditur hic casus, vt locum etiam sibi vendi- 596
cet † quando huius contradictoris possessio nulla foret & vitiosa. nam adhuc illa ratio Castrensis ex d. l. vltim. C. de rei vend. procedit, siquidem de iure possessoris curandum non est, si de iure petitoris non

non constat, quemadmodum ad illam l. vltim. adnotauit Bald.

Declaratur hic casus, vt locum non habeat quando probationes altiorem indaginem requirerẽt: nam tunc hæc licentia de mittendo in possessionem impediri non posset: ita Castren. hic numer. 12. ad fin. & clarius Zuchardus. numero. 393. qui alias declarationes subijcit.

Duodecimus est huius quæstionis casus, cùm hic
597 † contradictor ad iudiciũ venit ante concessam licentiam de mittendo in possessionem, vt non solùm licentiam illam impediat, vel suspendi curet, sed etiam, vt contra hæredem sententiã obtineat, hic contradictor si in vita testatoris possidere cœpit, legitimus est: ita Zuch. hic num. 394. qui rectè scribit, hoc probabili dubitatione carere, cùm hic adsit textus clarus, nam deficit hoc casu hæredis fundamentum, hoc est possessio testatoris defuncti.

598 Decimustertius est casus, † cum contradictor comparet ante licentiam hanc, vt non solum illam impediat sed etiã vt obtineat, & probat duo, hoc est, titulũ ab alio habitum viuente testatore, & possessionem acquisitam à se ipso, vel ab alio post mortem testatoris.
* Hoc in casu magna est inter Dd. dissentio. Recepta * magis & verior videtur illa opinio: hunc legitimum contradictorem nõ esse, ita enim affirmauit omnium primus Azo hic, vt eum ita intellexit Alex. nu. 23. vers. aut habuit post mortem defuncti. & apertius Bar. nu. 20. in fi. dum Azonem tuetur. Sal. col. 7. vers. vbi autem contradictor. Alex. vbi sup. Ias. nu. 23. vers. circa primũ. etsi dicat animum sibi non quiescere. Corn. nu. 36. Dec. nu. 42. vers. circa primam. & Zuch. nu. 395. 396. huic accedit Guido Papæ. q. 132. col. 2. vers. vtrum habens. &c. Natta consi. 352. nu. 1. lib. 2. Rolan. in cons. 78. nu. 27. lib. 3. Primò ea ratione mouentur, quòd ex allegatione hac non excluditur ius hæredis agentis. Nec enim ex hoc fit, quin testator de ea possessione, quam suæ mortis tempore obtinebat, disponere potuerit: & per consequens, quin hæres eam possessionem consequi debeat, ius ergo, quod ex latere actoris metiri solemus, teste Bar. in rub. ff. de rei vend. & Baldo hic num. 38. Gomes. §. sed istæ. num. 26. in fin. Inst. de actio. adest maximum hæredi.

Secundò ea adducuntur ratione, qua ostendunt cõtradictori ius deficere: nam (aiunt Dd. ij) vitiosa est huius contradictoris possessio, cum ei non licuerit illam sua auctoritate apprehendere. l. si ex stipulatione. de verb. obl. quod procedit etiamsi possessio vacans fuisset, vt docuit Bar. in l. cum quærebatur. num. 10. C. vnde vi. Nec huic considerationi aduersatur, quòd ex quo hic contradictor, viuente testatore, titulum consecutus est, ei licuerit à quocunque possessionem vendicare, iuxta ea, quæ tradit Bartol. in l. cum solus. ff. de vsucap. & suprà retuli num. 589. Siquidem falsum hoc est, quia verè non licuit possessionem testatoris occupare, cùm non fuerit in potestate alienantis per tituli traditionem, dare atque transferre eam facultatem apprehendendi sua manu possessionem alterius: imò is occupator ius suum deterius reddit. Non etiam illud
599 obest, quod † Bar. in d. l. cùm quærebatur. quæ est vlti. nu. 10. C. vnde vi. loquatur cùm possessio occupatur, hæreditate adita, nos verò cum adhuc vacans est. Respondet Zuch. hic num. 395. vers. nec etiam, procedere etiam hoc in casu doctrinã illam, quando scilicet pendente iudicio hæreditas aditur, quia aditio retrotrahitur. Vel & secundò dicere possumus, veram non esse illam Bartoli opinionem, quam aliqua ratione non iuuari ostendimus in tracta. de recuper. possess. remed. 13. num. 43. 44.

600 Tertiò ea ratione mouetur Sali. quòd † contradictor iste solo titulo absq; possessionis traditione Publicianam non acquisiuit. l. siue autem. §. 1. de publicia.
601 in rem actio. sed hæres † Publicianam habet hæreditate adita, etiam si apprehensa non est possessio. l. sunt & aliæ. §. quæcunque. in princip. ff. de Publicia. hæres ergo præferendus est. & hanc Saliceti considerationem visus est probare Rui. cons. 54. nu. 6. li. 4. Verùm scribit Zuchard. hic rationem hanc non conuenire, siquidem locum haberet quando hæres Publicianam non ex sua persona moueret sed ex persona defuncti, qui iam possidebat: secus si mouet ex sua propria persona, ita † de
602 publiciana in personam fideicommissarij, in quẽ dominium sine traditione tranfit, rectè docuit Bart. in l. si sponsus. §. is cui. ff. de Publicia. in rem actio. & cum Bar. senserunt Alex. cons. 98. nu. 8. lib. 2. Ias. §. sed iste. nu. 35. Instit. de actio. & Rui. d. cons. 54. num. 36. lib. 4. Duæ igitur relatæ rationes, hac Saliceti probabiliores sunt, quibus intelligimus veram esse hanc sententiam, cui subscribo.

Nec aduertatur quod ab ea dissenserint Iacob. Butrig. Petrus, ac alij nonnulli, asserẽtes hunc legitimum contradictorem esse hoc in casu. ea adducuntur ratione, quia hic contradictor, & hæres sunt pares, quò ad titulum, at contradictor quid plus deinde habet, hoc est possessionem, quæ quidem possessio efficit, vt hæredi præferatur. §. commodum. Instit. de interd. d. l. siue autem. §. si duobus. ff. de Publicia. in rem actio. & confert tex. vbi gloss. in c. si à sede. de præben. in 6. & dixi latè in commen. de arbitr. iudic. lib. 2. casu 48. nume. 31. Verum hæc consideratio minus vera est, & illi respondet Sal. sed melius Zuchard. nume. 397. ex iam relatis: nempè vitiosam esse † possessionem hanc, ob id nihil
603 huic contradictori prodesse, quemadmodum & in simili de vitioso titulo scribit Bar. d. §. si duobus. ad fin. & cum eo Ruin. cons. 13. nu. 8. cons. 17. nu. 4. cons. 25. nu. 3. & cons. 49. nu. 11. lib. 4.

Decimusquartus casus est, cùm † contradictor ve- 604
nit ad iudicium, vt non solum impediat licentiam de mittendo in possessionem, sed etiam vt obtineat contra hæredem, probat titulũ & possessionem propriã: sed vtrunque habitum post mortem testatoris. Hoc casu non esse hunc legitimum contradictorem scripserunt Sal. hic col. 7. vers. nam quando Alex. cons. 4. nu. 39. & cons. 90. nu. 8. li. 2. Dec. hic nu. 42. in fi. Iacob. hic nume. 49. qui citat Bald. consil. 344. quamuis sit plenissimè, vel quandoque. lib. 1. Afflict. decis. 119. nu. 6. in fin. Zuch. nume. 398. & Cozad. cons. 93. nu. 14. nec est qui aduersetur. Imo hoc etiam procedit, quando hæres pendente controuersia hæreditatem adiuit quemadmodum declarat Zuchard. hic num. 398. verfic. & hoc ampliatur.

Decimusquintus casus est, quandò † contradictor, 605
qui comparet, vt mox dixi, statim probat titulum & possessionem habitũ post mortem testatoris, ab alio, quàm à testatore: ac etiam statim probat de iure sui dominij, vel sui antecessoris. Hunc esse legitimum contradictorem affirmarunt Cynus, Petrus & Bart. quos secutus est Castren. hic num. 7. idem sensit Dec. nu. 43. & Zuch. nu. 399. Nam causa huius contradictoris præualet, cùm dominium verum obtineat, & hæres quasi dominium. Quocirca qui † dominium habet, excludit 606
habentem Publicianam, vt notat gloss. d. l. siue autem. §. si duob. ff. de Pub. in rem actio. ex l. si ea res. in fi. ff. de actio. empt. Quod autem admittendus sit hic contradictor cùm offert probationes incontinenti multis similibus probauit hic Dec. & respondit Alex. cons. 184. nu. 10. lib. 5.

Extenditur hic casus, † vt locum etiã habeat quãdo 607
hic cõtradictor obtulit probationes super dominio, sed non incontinenti, & admissus fuisset: nam si illud probauit obtinebit: ita Dec. hic nu. 43. et Zuch. nu. 400. Nã ex quo factæ sunt probationes obtinere debet: vti videmus, quod siquis post † rẽ iudicatã admissus fuit 608
ad probandũ de sententiæ iniquitate, cum tamen admitti non debuerit, et probauit, sententia retractatur: ita Innoc. in c. cùm Bertoldus. de re iud. & his similia congerunt Ias. l. patre furiosũ. col. 3. de ijs qui sunt sui vel alie. iur. & Dec. l. edita. nu. 82. C. de edendo.

Decla-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Declaratur hic casus vt locum non habeat quando hic cõtradictor solùm probaret quasi dominium: nam tunc hæres obtinebit: ita Dec, hic num. 43. in fi. & Zucha. nu. 401. versi. ex quibus infertur, qui fusius hoc declarat.

609 Decimussextus casus † est, cum contradictor comparet, vt suprà, & probat de titulo habito à testatore, & de possessione à se ipso post mortem testatoris apprehensa. Hoc in casu distinguendum est ob titulorum varietatem, quemadmodum latè hic distinguit Zuchard. numero. 402. si titulus legati, vel fiedeicommissi est, dicendum est, vt dicam infrà, vbi plena manu de his agemus. Si est titulus substitutionis est dicendum vt in l. 1. C. hoc titul. si est titulus institutionis is obtinet, qui potiora iura habet, ex iuris communis dispositione.

610 Decimusseptimus & vltimus † huius quæstionis casus est, cùm contradictor, qui venit vt suprà probat titulum à testatore inter viuos habitum: vel etiam ab eius hærede, & de possessione à se ipso post mortem testatoris. Hoc casu legitimus est cõtradictor, vt contra hæredem obtineat: ita Corn. hic, num. 42. & Zuch. nu. 403. Illa est ratio, quia quẽ de euictione tenet actio, eundem agentem exceptio repellit. l. vendicantem. ff. de euictio. Accedit quod tituli verba ita concepta fortè essent, vt facultas huic contradictori fuerit apprehendendi possessionem propria auctoritate, iuxta ea, quæ scribit Alex. in l. prædia. numer. 8. de acquirend. possess. & conferunt quæ scripsimus supra in casu 9. Ita etiam & fortius procedit cum is testator qui huic cõtradictori alienauit, constituisset se illius nomine possidere, iuxta. l. quod meo, vbi omnes, de acquirenda possess.

611 QVAERO sexagesimooctauò quando † dicatur legitimus contradictor, qui comparet post sentẽtiam latam de mittendo in possessionem? In hac quæstione duo casus solum constituendi sunt. Primus est quando hic contradictor citatus fuit, quo quidem in casu regula est, hunc esse legitimum contradictorem, ita Bar. hic numer. 21. vers. quandoque venit post iussum. Bald. num. 42. Ias. num. 23. Iacobinus. num. 45. 46. Deci. num. 45. & Zuch. num. 450. idem sensit Marsilius in l. si quis ne quæstio. nume. 33. ff. de quæstio. Illa est ratio,

612 quia per hanc † citationem approbata censetur persona citati, quemadmodum docuit Inno. in c. cum inter. colum. 1. de excep. quem multi relati à Iacobino, Zuch. & Marsil. præcitatis locis secuti sunt. Est ergo executio concessæ licentiæ interim suspendenda donec de iuribus citati discutiatur. Extenditur hic casus, vt

613 † procedat etiam si hic citatus contumax deinde fuisset, nam refectis expensis, adhuc audiendus est. Ita censuit Zuchard. hic numero. 408. post Bartol. & cæteros. Sed aduersari videtur. l. si eo tempore. C. de remiss. pignor. de cuius intellectu plura eo loci Zuchard. scribit.

614 Declaratur primò, vt non procedat hic † casus, vt habilitatus non censeatur iste citatus quo ad cætera, quæ eum à iudicio repellere potuissent, vt puta si fuisset excommunicatus, vel si ex illis esset, qui non habẽt legitimum personam stãdi in iudicio. iuxta tit. C. qui leg. perso. hab. stan. in iu. Ita docuit Dec. in c. cum inter. de except. post Felin. & cæteros quos sequi visus est Zuchard. hic nume. 406. referens Decium hic. num. 45. versi. & cum de interesse. aliter sensisse etsi hoc mihi non dicit, idem quod Felinus docuit Soc. in l. 2. num. 2. C. de pact.

615 Declaratur primò, vt non procedat † hic casus, cum citatio est facta, si sua interesse putauerit: nam tunc nõ dicitur hic contradictor habilitatus, atq; ita

616 audiendus non est, nisi de suo † interesse constet. Ita scribunt Baldus hic. num. 42. Cast. in l. libertus aduersus. ff. de in ius vocan. Roma. in l. de pupillo. §. si seruo. de oper. no. nun. Alex. in l. in prouincipali. §. si in publico. eod. tit. de oper. no. & Feli. c. cùm inter. num. 12. de exceptio. Marsi. d. l. si quis ne quæstio. nu. 34. affirmant ij citatum hunc non releuari ab onere probandi suum interesse. iuxta. l. ea quidem. C. si mancip. ita fuer. alien. Verum dissentit hic Dec. num. 45. versi. item est aduertendum, vt refert Zuchar. num. 406. versi. sed tunc insurgo. qui recensẽt Curt. Iun. hic num. 73. & Sapia. nu. 136. dubitasse. Ea ratione vtitur Dec. quia hæc † clausula, si sua interesse putauerit, refertur ad personam, 617
non autem ad causam: atque ita persona habilis dicitur ad comparendum & audiri debet, modò ostendat de suo interesse, hoc est, se ius aliquod in causa habere. & cum Decio visus est sentire Cur. Iun. in l. 2. nume. 19. C. de pact. & ante eos Nellus in tract. bannitorum in 1. part. 2. temporis. q. 63. versic. Et potius inclino. Confert in simili inquit Decius quòd dicimus † de testibus 618
rogatis, contra quorum personam nihil obijci potest. §. licet. vbi glos. in verbo, supplicijs, in auten. de testib. & tamen eorum testimonia impugnari possunt, vt scribit Abbas in c. causam il 1. de re iud. & probat. l. si quis testibus. C. de testibus. Paris. consi. 88. num. 84. lib. 3. Huic tamen difficultati respondet Zuch. ex sententia Felini in c. cum inter. num. 12. in fin. de except. hæc verba nil aliud inferre voluisse quam dicere, quod sua interesse putant licet falsò, & ideo de interesse illo docere debet. Confirmatur (inquit Zuch.) quoniam videmus, quod si aliquis quid in iudicio † allegat, intelligi- 619
tur, vt etiam probet l. 1. ff. si quadrup. paup. fec. dica. Dec. hic nu. 43. ad fin.

Quocircà vti ea † cautela debemus, quam attulit 620
Cæpolla cautel. 68. si petens se mitti. num. 2. quam probauit idem Zuchard. hic, & Alciat. respon. 713. num. 2. nempè, vt verba ita concipiantur, vt compareat, si habet ius comparendi. Illud etiam scribit Zuchardus numer. 409. esse memoria dignum, quòd citatus si sua putat interesse, poterit venire post iussum de mittendo, & audietur etiam non refectis expensis: quia hic ita † citatus non comparens non dicitur contumax, 621
vt docuit Felin. in d. c. cùm inter. numer. 12. versic. sed possess.

Secundus est casus huius quæstionis, quando iste 622
† contradictor citatus non fuit, sed comparet post sententiam de mittẽdo in possessionem, vt pro suo interesse audiatur. Hoc casu solum auditur, si incontinenti paratus est de iure suo probare. Ita Bart. hic & clarius Dec. num. 45. versic. in secunda conclusione. & Zuchar. num. 410. qua de re plura scripsi in commen. de arbitr. iud. libr. 2. casu. 18. num. 3. † Interesse suum probat hic 623
contradictor sola apparenti probatione: nam cum quis ad impediendam sententiæ executionem de iure suo probare habet, sufficit si summatim & apparenter de eo probet. Ita docuit Inno. in c. veniens, il 2. & ibi Feli. num. 13. * communem testatur, de testib. Deci. hic *
num. 46. in c. nouit. tertio nota. in fi. de iudicijs, & consil. 439. num. 4. Vantius tracta. nullit. tit. quis possit dicere de nullitate. num. 24. & Zuchard. num. 295. Gozad. consi. 7. num. 7. 103. num. 10. versic. secundò respondeo. Et scribunt relati omnes Dd. huic † contradictori ob- 624
iici non posse sui tituli, vel instrumenti nullitas, quòd aiunt esse summopere adnotandum, nisi modò de tituli nullitate euidenter constaret. Et hæc intelliguntur procedere quò ad hoc, vt hic tertius audiatur, & interim supersedeatur ab executione, non tamen obtinet contra hæredem ex hac leui probatione, sed plenè de iure suo debet probare, quemadmodum econtra hæres ipse probauit, id quòd Dec. & Zuchard. prẽcitatis locis annotarunt. Quibus declaratur † statu- 625
tum Patauinum sub rub. de citat. c. si ad aliquem. ver. & nihilominus. quo est cautum colonos & inquilinos possessoris, qui ignoratur vbi sit, esse citando, vt possint impedire missionem in possessionem ab illo statuto concessam, si agetur de eorum interesse. nam si ij ad contradicendum venient prius de proprio interesse docere debent, ita enim suam personam legitimare dicuntur id quòd relatis modis faciendum est.

QVAERO

626 QVAERO sexagesimononò, quando † dicatur legitimus contradictor, qui comparet post missionẽ in possessionem, vel obtineat eam reuocari, vel nullã pro nũciari? Plura hoc loco scripsit Bar. col. pen. ver. quandoque contradictor, quem cæteri vno ore probarunt. Quo clarius omnia reddantur, aliquot casus ita constituo atque distinguo.

Primus est casus, cùm hic contradictor non venit directò ad contradicendũ primæ immissioni, sed ipse requirit principaliter, se mitti in possessionẽ pro suo iure, & testamentũ producit quo hæres factus est. Hoc in casu audiendus est, & mittendus etiam in possessionem, si ius potentius obtinet, quàm obtineat hæres ille, iuxta ea quę sup. q. 65. diximus suis locis. ita Bar. vbi suprà, ita etiam intelligendus est Ruinus consil. 151. nu. 5. lib. 2. & Mantua hic 1. lect. nu. 175.

627 Secundus est casus, cùm hic † contradictor directò venit contra missionem illam, petens eam reuocari & annullari: pro suo iure allegans, se possidere, & citatum non fuisse. Hoc casu concludit Bar. vbi supr. ver. si verò venit directò, missionem hanc esse reuocandã. & cum eo idem senserunt Alb. nume. 13. vers. primo casu. & Mantua in 1. lect. num. 176. Zuchar. hic num. 411. & præter eum Ancharanus ita respondit cons. 292. videretur. Illa est ratio, quia non licuit iudici mittere aliquem in possessionem rei ab altero possessæ, ipso possessore nõ citato. l. meminerint. C. vnde vi nam, vt ibi legitur spoliare possessorem hoc modo dicitur. qua de re latius scripsimus ad d. l. meminerint. in tracta. de recup. possess. remed. 8. Et quod hic dixit Barto. si alleget hic contradictor possessionem, intelligitur & probet iuxta l. 1. ff. si quadrup. paup. feci. dicatur. & diximus suprà. Illud etiam notandum esse scribit Zuchar. quod cognito de iure huius contradictoris ita reuocatur & annullatur illa missio, vt non valeat hæres replicare, immò validam esse, petendo eam de nouo confirmari.

628 Tertius est casus, cùm hic † contradictor, qui hoc tempore venit, nõ possedit, nec citatus fuit, vel si possedit citatus nõ fuit. tunc, si allegat aliquod ius, quod exclusiuum sit intentionis hæredis & beneficij huius constitutionis, hæc missio in possessionem reuocabitur. ita Bar. hic col. pen. ver. si verò non allegat. Exempla adfert Bar. vt si alleget testamentum fuisse abolitũ & cancellatum. qua de re dicemus infrà q. 84. vel testatorem non possedisse tempore suæ mortis, quòd iam diximus multis in locis sup. & idẽ docuit hic Mantua in 1. lect. numer. 181. Et subiungit hic Bartol. in hac ipsa contradictione non esse opus libello, sed procedi iudicis officio iuxta l. à Diuo Pio. §. si super rebus. ff. de re iud. cum Bar. & cæteri sentiũt vt asserit Ber. in cons. 59. nu. 1. lib. 2.

629 Quartus est casus cum hic † contradictor, qui hoc tempore venit, non possedit, vel si possedit, vel non citatus fuit, sed non probauit ius aliquod quo mereatur illa missio reuocari, tunc non reuocabitur, sed ius suum proponere is debet in iudicio ordinario. quod sensit & Corneus hic numero. 28. post Bartolum, vbi suprà.

630 QVAERO septuagesimò, an † fideicommissarius vniuersalis legitimus contradictor sit? Aliquot casus distinguendi sunt.

Primus est, cùm hic fideicommissarius non possidet, tunc non est legitimus contradictor, ita scribunt Bart. hic nu. 22. idem Bar. in l. filiam fratrib. ff. ad Trebell. * communem testantur hic Alexan. Dec. num. 48. idem scribunt Albe. num. 15. Corn. num. 43. Mantua in 1. lect. num. 182. & Zuch. nume. 417. quibus accedunt alij plures relati à Boerio. q. 156. numer. 1. Gozad. consil. 93. nume. 9. Chass. cons. 19. num. 63. Grato cons. 149. num. 5. libr. 2. quam quidem sententiam probant ex d. l. filiam fratribus.

631 Extenditur hic casus, vt locum habeat non solum vt non audiatur † pro iure suo, verùm etiam ne possit impedire summarium processum, ex his quæ scripsi suprà q. 65. casu. 2. minus quò ad suspendẽdam licentiam de mittendo in possessionem ex traditis supr. q. 65. casu. 6. & multò minus quò ad obtinendam sententiam ad sui fauorem. & attigit vno verbo Zuchar. vbi suprà.

Extenditur secundò, vt locum etiam habeat hic casus quando iste † fideicommissarius incontinenti de 632
iure suo probare vellet: adhuc enim non dicitur, quò ad relata legitimus contradictor. ita Zuch hic nu. 417. ad fi. & Iosep. Lud. decis. 47. nu. 15. Illa est ratio, quia licet ſtatim constare possit hunc † fideicommissariũ esse 633
non tamen ius aliquod habet in hæreditate ante factã restitutionem. l. facta. & l. restituta. ff. ad Trebel. & dixi susius suprà q. 24. Hanc extensionem duobus modis declarat Zuch. nu. 418.

Primò illis in casibus, quibus ius sine restitutione transit, nam tunc legitimus est contradictor, vt secum de iuribus suis discutiatur. Illa est ratio, quia huic beneficium huius constitutionis conceditur, quemadmodum diximus sup. q. 27. & eo loci dissolui difficultates, quæ obijci poterant. Altera est declaratio, quãdo hic fideicommissarius haberet facultatem à testatore concessã apprehẽdendi propria auctoritate: ita idem Zuch. nu. 419. post Dec. & alios. & multis idem probauit Boe. q. 156. numer. 15. & Grat. in cons. 140. numer. 50. libr. 1. Illa est ratio, quia si sua manu capere posset, ergo fortius auctoritate iudicis. Rolan. consi. 78. numer. 17. lib. 1.

Secundus est huius quæstionis casus † cùm fidei- 634
commissarius possidet, & de iure fideicommissi paratus est probare statim & incontinẽti: tũc legitimus cõtradictor dicitur: ita Bar. hic num. 22. versic. aut possidet. ita intelligens glossam hic Alber. nu. 15. & Corneus, nu. 43. Pract. Papiẽ. in forma libelli, quo petitur hereditas ex testamẽto. in gl. iniustè. in fi. Decius in c. cõstitutis, il. 2. coli. vlt. veri. præterea. de appella. & * com- *
munem testatur Dec. nume. 48. Mantua in 1. lect. nume. 182. idem respondit Craue. consil. 69. ad fin. post Castr. & Corneum. Socin. Iun. cons. 75. num. 18. libr. 1. & in eadem facti specie Rolan. à Valle consil. 1. num. 71. lib. 1. & cons. 78. nume. 3. libr. 3. Beroius in consil. 89. in fine libr. 2. idem scribit Ioseph. Ludouicus decis. 47. numero. 21. Declaratur hic casus † vt locum habeat modo hæc 635
possessio sit apud fideicommissarium sine vitio, aliàs secus. ita tradunt Corneus hic nume. 43. versic. & hæc vera. Dec. hic nume. 48. versic. sed potest responderi. & Zuchard. numero. 423. qui retulit eundem Decium. d. consil. 82. nume. 7. & consil. 424. nume. 19. idem responderunt Gozad. consi. 93. numer. 10. & Alcia. respons. 350. nume. 4. & Tiraquell. tracta. le mort saisit le vif. part. 2. declarat. 11. nume. 4. Bellonus cons. 10. nume. 14. possessio † autem sine vitio tunc dicitur esse penes fideicom- 636
missarium, si testator illi facultatem dedit capiendi eã propria auctoritate, vt supr. primo casu diximus, vel si iam testator ei in vita assignasset, vt inquit Gozad. præcitato loco. Rola. consi. 78. nu. 17. libr. 3. vel etiam si antequam hæres adiuisset, hæreditatem fideicommissarij aliqua ex causa possessionem illam assecuti fuissent, vt respondit Alcia. d. resp. 350. nu. 4. Ioseph. Ludo. decis. 47. nu. 19.

Tertius est casus, cùm hic fideicommissarius possi- 637
det, sed paratus non est probare incontinenti de iure sui fideicommissi. hoc casu legitimus contradictor dici non potest: ita tradit Bar. hic, nu. 22. in fi. ex l. 2. suprà hoc tit. & d. l. filiam fratribus. ad Trebel.

Quartus est casus huius quæstionis, quando fidei- 638
commissarius † possidet ante hæreditatem aditam, ex
voluntate hæredis vel alio modo & paratus est probare incontinenti: sed hæres petit restitui, adhoc vt quartam Trebellianicæ detrahere possit, hoc casu fideicommissarius non est legitimus contradictor: ita Castren. hic nu. 13. vers. certè si hæres. Alex. nu. 24. Iaco. nu. 70. Pract. Papien. in d. gloss. iniustè. in fin. & latius

Zuch.num.426.quib.accedunt alij,quos recenſet & ſequitur Boer.q.156.num.2.5.Rola.conſi.78.num. 21.l br. 3.qui alios plures recenſet & nouiſſimè Ioſeph. Ludouicus deciſ.47.nu.17.Verùm Decius hic,num. 48.verſ. ſed tamen conſiderandum eſt. diſſentit, ea ratione, quia quando hæres permiſit fideicommiſſarium poſſidere dicitur ei quodammodo reſtituere, ob id ceſſat
639 etiam hoc caſu † interdictum, quorum legatorum, quod moueri ſolet, cum Falcidia detrahenda eſt. l. 1. vbi gloſſ.ff.quorum lega,vbi Bar. Reſpondet Zuchar. num.428.& diſtinguit. Aut hęres adita hęreditate permiſit fideicommiſſarium poſſidere,tunc procedit Decij conſideratio : quia hoc caſu † videtur hæres remiſiſſe quartam Trebellianicam.l.1.§.denique, vbi Bart.
640 ✻ff.ad Trebell.vbi Ripa,num. 7 .✻communem ſententiam eſſe ſcribit:quamquam ab ea is receſſerit.Aut hęreditate non adita hęres permiſit fideicõmiſſariũ poſſidere,& tunc procedit Caſtr. Alex. & aliorum opin. Illa eſt ratio,quia nõ cenſetur remiſiſſe detractionem illius quartę,atq; ita prima hac declaratione caſus iſte exponitur, vt ſcilicet non procedat, cum hæreditate adita permiſſum fuit fideicõmrſſario, poſſidere. quã declarationem probauit & Caſt.conſi.137.primum teſtamentum.1.dubio.lib.1.

Declaratur & ſecundò, vt non procedat † quando
641 detractio Trebellianicæ eſſet certa: nam tunc ſufficit, fideicommiſſariũ partem illam certam reſtituere: ita reſpondit.Corn.conſ.232.nu.4.lib. 4. quem ſecutus eſt Zuch.hic,nu.428.ad fin.

642 QVAERO ſeptuageſimoprimò an legatarius † ob ſuum legatum, & filius ob ſuæ legitimæ detractionem ſint legitimi contradictores. Vtrumque paucis attingit Zuch.hic,num.429430.Quò ad legatarium dicendum eſt,quòd ſi non poſſidet,non eſt legitimus cõtradictor, non ſolum vt impediat ſummarium hæredis proceſſum,verùm etiã, vt pro iure ſuo audiatur. Illa eſt ratio, quia non conceditur miſſio in poſſeſſionem ex hac conſtitutione,cùm ſingularis ſucceſſor dicatur : & ſucceſſoribus ſingularibus non concedi hoc beneficium abundè diximus ſupr. q.19.Si verò legatarius poſſidet,idem dicendum eſt de eo, quod de fideicommiſſario diximus & cum Falcidia detrahenda venit,non eſſe legitimum contradictorem, etſi poſſideat,reſpondit Ruinus conſi.31.num.2. in fin.lib.2.ſenſit Gratus conſil.149.nume.5.libr.2.ſi verò Falcidiæ detractio non imminet,legitimus cõtradictor creditur. quòd reſponſum extat à Natta conſ.234.num.6. libr.2. poſt Caſtr.& Alex.hic.& tradit hic Corneus, num.43. ita legitimus eſt contradictor cum poſſidet ſine vitio & paratus eſt de iure ſuo in continenti probare:ita Alber.hic,num.15.in fin.poſt Mart.Silima. Quò vero ad
643 filium † ratione ſuæ legitimæ, ſi eam ſua auctoritate accepit,legitimus contradictor non eſt: ita Zuchar. d. num.430.Illa ratione,quia ei non licuit ita occupare: immo eſt nulla ratione incertitudinis. ita Barto.l.2.C. quando & quib.quar.pars.lib.10.& Alex. conſ.134.nu. 4.lib.4.

644 QVAERO ſeptuageſimoſecundò,an executor † teſtamenti dici poſſit legitimus contradictor, vt miſſionem hanc in poſſeſſionem impedire valeat? Noua eſt in hac tractatione iuris quæſtio, in qua quidem di-
645 cendum eſt non poſſe.Illa eſt ratio,quia † executor bona hæreditaria,vt ea diſtribuat, ſua manu capere non poteſt,ſed de manu hæredis habere debet.l.nulli . vbi gloſſ.C.de epiſcop. & cleric. & ibi notat Ioann. Fabri. Specul.titul.de inſtrument.editione.§. nunc verò aliqua. verſicul. ſunt quædam . tunc docuit Bald. in l. id quod pauperibus.nume.28.C.eod.de epiſcop. & cleri.
646 non pertinere † ad officium executoris introducere hæredem in poſſeſſorem, cùm hæres de manu executoris capere non habeat.Quibus rationibus adductus in ſimili ſcriptum reliquit Tiraqu. tract. le mort ſaiſit
647 le vif.part.7.declaration.5. nume. 1. † poſſeſſionem ex vi ſtatuti permittentis eam in hæredem continuari, etiam reluctante executore continuare à teſtatore in hæredem.

QVAERO ſeptuageſimotertiò an † contradictor 648
hæredem reconuenire poſſit?Et non poſſe docuit Sali. in auten. & conſequenter. ad fin. C. de ſenten.& interloc.om.iud.quem ſecuti ſunt Soci.Sen. conſil.167 . col. vltim.verſi.tertiò concludo.lib.2.& Zuchar. hic num. 160. Illa eſt ratio, quia hæres iſte miſſionem hanc in poſſeſſionem conſequi debet,nulla interpoſita mora: ſed ſtatim atque ita inſtrumentum teſtamenti, quod exhibet,paratam executionẽ habet,vt iam attigimus, & latius dicemus infrà q. 82. quo caſu ſequitur,reconuentioni locum non eſſe:quemadmodum † reconuen 649
tio non admittitur cùm inſtrumentũ creditoris guarentigiatum ex diſpoſitione ſtatuti executionem paratam habet:ſicuti relati Dd. ſcribunt, & reſpondit Socin.Sen.conſil.41.colum.3.ad fin.lib.1. & Dec.conſil. 682.nume.4. & verè vbi † iudicium celeritatem requirit,reconuentio ſpernitur:ita Butri.in c. 1 . vbi Socin. 650
Sen.colum.26. verſicul. quintò fallit.de mut.petition. iudicium autem hoc celeritatem deſiderare probat.l. vltim.ff.de appella. recip. erit ergo reijcienda conuentio hæc.

QVAERO ſeptuageſimoquartò, Cùm † hæres ex- 651
hibet inſtrumentum teſtamenti, in quo eſt ſcriptus hęres,an ſufficiat exhibere exemplum ipſius inſtrumenti ? Et non ſufficere ſcribunt hic Caſtren.in 2. notab. Dec.num.13.verſi. & quod dicitur. & reſpondit Goza. conſi.6.in fin.& conſi.21.num.14. Durans de arte teſtandi tit.de acquiren.vel repud.hæred.caut.vltim.nume. 5.idque ex ſententia Bartol . in l.2. §. ſi quis duobus.ff. de bonorum poſſeſſ. ſecundum tab . Illa eſt ratio,quia miſſio hæc conceditur , ſi inſtrumentum teſtamenti producitur,vt hic in textu.ſed exemplum non poteſt dici ipſum inſtrumentum , cùm exemplum ab exemplari , atque ita ab ipſo originali multum differat,vt ſcribunt omnes in autent. ſi quis in aliquo. C.de edendo.Nec † exemplum hoc aliquam fidem facit.d.aut.ſi 652
quis in aliquo.Quod procedit etiam ſi manu eiuſdem notarij ſumptum eſſet exemplum hoc : nam adhuc non ſufficit,vt docuit Deci.in d.aut. ſi quis in aliquo. nume.15.declarando doctrinam Bart.in d.l. 1. §. ſi quis duobus.

Declaratur nunc,vt procedat † cùm autenticum ip- 653
ſius teſtamenti ſumptum eiuſdem notarij manu exhibetur,nam ex eo autentico concedendam eſſe miſſionem hanc rectè affirmauit Zuchard.hic nume. 93. poſt Iaſo.ita etiam ſenſit hic Mantua in 1.lectu. num.59. Beroius conſil.1.num.90.libr.2.Goza.in conſi.6.in fine. & Oſaſcus deciſ.16. Illa eſt ratio,quia † originale,quod 654
penès notarium perpetuò eſſe debet. c. quoniam contra. de probat. exhiberi nullo modo poteſt, & ſatis probat & fidem facit hoc autenticum, cui ſtandum eſt. l.vltim.C.de fide inſt.niſi in dubium aliquibus de cauſis reuocetur. Nec aduerſatur illa ratio, quam perpendit Decius. nempè fieri poſſe, quod in originali aliquod adſit vitium abolitionis & cancellationis, quod tamen in autentico non apparet. quia reſpondetur, quòd , ex quo lex multum de notarij fide confidit,non eſt credendum,notarium ſumpſiſſe autenticum ab originali , ſuppreſſo ipſius originalis vitio. Hæc declaratio locum etiam habet , cum autenticum inſtrumentum ſumptum eſt ab originali manu alterius notarij quàm illius qui de eo rogatus fuit & qui iam deceſſit , vel impeditus eſt:ita cenſuit Zuchardus loco iam citato. Eſt ratio clara, quia ſi ſeruatis iuris ſolennibus ſumptum fuit, fidem æquè facit ac † ſump- 655
tum manu eiuſdem notarij.c.cùm P.tabellio . vbi latè Felin.de fide inſtrumen. & egregiè obſeruandam in hac exemplatione enumerat Didac.Couar.libr.pract. quæſtio.c.21.numer.3. Hæc quoque declaratio ita eſt intelligenda , vt procedat quando reperitur inſtrumentum originale atque ita protocollum, ſecus ſi non reperitur & præſertim cùm petitum eſt exhiberi : ita ſenſit

ſenſit Iacob. à S. Georg. hic, numero. 18. quem ſecutus eſt Gramma.deciſ.106.ad finem. qua de re dicemus infra.q.86.

656 QVAERO ſeptuageſimoquintò, † an cùm teſtamentum hoc exhibetur, ſufficiat exhibere illud iudici? Bald.hic num.42.in fine. verſ. item conſideret. ſcriptum reliquit non ſufficere:ſiquidem noſtra hęc conſtitutio productionem requirit,ergo in actis, fieri debet,nec enim priuata iudicis ſcientia ſufficit.Idem cenſuit Ang.hic.col.1.idem docuerunt Caſtr. in l.1.§. editiones.num.2.ff.de eden.& Iaſ. in auten. quæ ſupplica-
✻ tio.num.3.in fin. C.de precib.Imp. offeren. qui ✻ vno
657 ore affirmant † probationum inſtrumenta, illisque ſimilia eſſe iudici in actis exhibenda , quod probat & Deci.in rubr.de probation.nume. 7. & Neuiza.conſil. 37.numero.26.& ſunt iura aperta in l.quinquaginta.in fin.ff.de proba. l. iubemus. C. de libera.cauſ.& c.quoniam contra.de proba.Immò inquit Bald. vbi ſuprà, iudicem non poſſe ex ſuo officio ſupplere tanquam notoriũ. Declaratur nunc hæc Dd.ſentẽtia,ſecundum Angel. hic colum. 1. vt non procedat, quando nullus extat contradictor:nam tunc (ait ille) ſufficit exhibere teſtamentum iudici . ſed vereor, ne falſa ſit, quandoquidem licet non adſit tunc contradictor cùm teſtamentum exhibendum eſt, poteſt tamen ſuperuenire vel alio tempore dubitari , quo iure miſſio hæc in poſſeſſionem facta fuerit. Verum in iudicijs ab Angel. auctoritate,quæ maxima eſt,recedere tutum non erit. Quamquidem ſententiam probauit & Mantua . hic in 1.lect.numer.52.qui ita intelligit & declarat Dec. hic num.13.

658 QVAERO ſeptuageſimoſextò, an † cũ hæres producit inſtrumentum teſtamẽti receptũ, à notario ſigillatum & teſtibus ſubſcriptũ,an inquam tunc neceſſe habeat interrogari facere teſtes illos teſtamentarios , vt ſuo iuramento deponant, teſtamentum hoc illud eſſe à ſe ſubſcriptum, ſigillatum & reliqua quæ obſeruari ſolent?Duo caſus diſtinguendi ſunt , vt etiam duę ſunt teſtamentorum ſpecies.

Primus eſt caſus, cùm teſtamentum eſt nuncupatiuum receptum à notario, tunc neceſſaria non eſt teſtiũ fides:quia ſufficit,quòd præſentes fuerint tẽpore quo teſtator teſtamentum condidit.Nam notarius abſque alia teſtium examinatione autenticum ſumit , & fides ei adhibetur,ita vno verbo ſenſit Zuch. hic num. 344. ad fin.

659 Secundus eſt caſus, cùm † exhibetur teſtamentum in ſcriptis eiuſdem teſtatoris manu ſcriptum , & teſtibus ſubſcriptum atque ſigillatum , vel etiam ſi teſtamentum ſolenne in ſcriptis non fit: tunc, ſi nullus extat contradictor,res clara eſt, neceſſariam non eſſe ho-
✻ rum teſtium examinationem: ita ✻ crebrius noſtros ſenſiſſe ſcribit hic Zuchard.nume.345. Maius eſt dubium quando hoc in caſu adeſt cõtradictor:nam in hoc opiniones ſunt. Quo omnem amputemus controuerſiam , plenius eſt diſtinguendum , quàm diſtinguat Zuchard. Aut huius teſtamenti facta eſt ſolennis publicatio,obſeruata forma tituli , Quemadmodum teſtamenta aperiantur.& l.publicati,vbi Dd.C.de teſtament. aut publicatio facta non eſt tempore huius exhibitionis. Primo caſu clarum eſt,quòd,cùm petitur hæc miſſio in poſſeſſionem, neceſſaria non eſt teſtium depoſitio : Siquidem iam illi depoſuerunt, & teſtamentum illud recognouerunt. Sufficit ergo teſtamentum hoc ita apertum cum actis illius publicationis exhibere : quoniam videbit iudex teſtamentum illud verum eſſe, & executionem mereri. & hoc in caſu loquitur gloſſa hic,in verbo, depoſitionibus, & cum ea Bartol.Iacobin.numer.32.in fin.& clarius Zuchardus. Secundo caſu, cùm tempore quo miſſio in poſſeſſionem petitur,non reperitur teſtamentum publicatum, tunc neceſſe eſt adhibere teſtium depoſitionem, imò & alia quæ ad publicationem teſtamentorum neceſſaria ſunt.Nam ſi ea teſtamento nullam fidem faceret, nec executionem mereretur.In ipſa verò † publicatio 660
ne plura fore neceſſaria ſcimus. ſiquidem adiri debet iudex loci ordinarius, à quo hæres petere debet, cum iuramento calumniæ , illius teſtamenti publicationem. & nullo oblato libello , iudex ipſe curat citari eos,de quorum intereſſe agi poteſt,deinde citantur teſtes teſtamentarij, vt veniant coram iudice,& ſuo iuramento examinati recognoſcant eorum ſubſcriptiones & ſigilla,& deponant ſe fuiſſe à teſtatore rogatos, vt ſubſcriberent & ſigillarent, & tempore quo teſtes iſti iurare debent,ſunt citandi ij, quorum ſpecialiter intereſt ad videndum deferri iuramentũ dictis teſtibus. poſtmodum teſtes iſti ſingulariter & ſigillatim examinantur. Quibus obſeruatis iudex interloquitur, ſcripturam illius teſtamenti eſſe publicam, & illi perpetuò fidem eſſe adhibendam. & dum fit publicatio ſeptem teſtes adhibentur . hanc obſeruationẽ recenſent Dd.in l.publicati. C. de teſtament. & latius omniumque melius Roland.à Valle conſil.37.num. 9. vſque ad fin.lib.1.

QVAERO ſeptuageſimoſeptimò, an † hæres pe- 661
tens,ſe mitti in poſſeſſionem ex hoc beneficio, probare habeat mortem teſtatoris, cuius teſtamentum exhibet?Et probandam non eſſe affirmarunt Bartol.hic, nume.11.Salic.colum.5,verſicul.vnum tamen.Caſtren. numer.9.in fin.Iaſ.nume.13.Decius numer.27. Iacobin. nume.22.qui teſtatur, ita aliquando obſeruatum fuiſſe.Corn.nume.18.verſic.non autem requiritur. Mantua in 1.lectur.nume.115.Cur.Iun.nume.54.qui ✻ com- ✻
munem eſſe teſtatur,& Zuchard.nu.247.idem reſpondit Alex.conſil.101.num.9.lib.5. Hanc ſententiam ſecuti ſunt & Ange.Aretin.§.quadrupli.numer.15.in fin.Inſtitu.de actio.Durans de arte teſtandi,titul.de acquir. vel repud.hæred.cautel. vltim. num.5.probant.ex † l. 662
2.§.ſi dubitetur.ff.quemadmodum teſtam.aper.quam ita perpendunt. Prætor non permittit inſpicere tabulas teſtamenti,ſi teſtator viuit:non ergo eo viuente teſtamenti teſtamenti copia haberi poteſt.ex quo ſequitur, quod ſi Prętor copiam conceſſit, teſtatorem eſſe mortuum,quia ſi viueret,non dediſſet. Sola ergo teſtatore productio arguit teſtatorem eſſe mortuum. Nec aduerſatur Alexandri reſponſio hic num. 15. fieri poſſe,quod alijs probabilibus rationibus hæres teſtamentum apud ſe habeat : vel quia domi teſtator peregrè proficiſcens reliquerit, iuxta l.vnum.C.de teſtam. vel quod ipſemet teſtator ſua manu illud ipſi hæredi tradiderit,iuxta l.2.C.quemadm.teſt.aper. Nam huic 663
conſiderationi ſatisfacit Iaſ.numer.14.regulam eſſe, † teſtamentum non concedi hæredi , niſi mortuo teſtatore,ergo huic † regulæ inhærendum eſt, donec de fal- 664
lentia conſtet, vt inquit Bartol.in l.1.num.2. ff. ſi quis ius dicen.non dbremp.Dec.l.1. nume.7. de regul. iuris voluit dicere Iaſon non præſumuntur caſus hi ſpeciales,& rectè, quicquid dicat Zuchardus,qui Iaſoni aduerſatur.Adfertur ſecundo text. † l. & ſi certus.§.ſi v- 665
nus. ff.ad S. Conſult'. Sylluia. & ibi Bartol. quo quipem probatur, illum credi mortuum qui non reperitur,ergo idem hic.Verùm reſpondent Sapia,hic num. 24.& Zuchardus numer.247.procedere, cùm adhibita eſt diligentia in,eo perquirendo: quod non contingit in caſu noſtro , in quo ſolum agitur, an per teſtamenti exhibitionem probatum ſit teſtatorem mortuum eſſe. Tertiò ſcribunt aliqui , ob id non eſſe neceſſariam aliam mortis probationem, cùm miſſio hęc in poſſeſſionem ſit leuis detrimenti atque præiudicij. Verùm leuis ponderis eſt hæc conſideratio , tum quia etiam in his , quæ modicum damni adferre poſſunt, etiam † mors probanda eſt, vt annotauit Bartol. d.§. 666
ſed ſi dubitetur,& Sapia.hic,numer.24.Rectius itaque recepta hæc opinio probatur ex primo relato fundamento.

Contrariam tamen opinionem probarunt Fulgoſius hic numer.10.Alexand.numer.17. & Sapia.numer. 23.idem cenſuit, Pract. Papien . in forma libelli quo

petitur hæreditas ex testamento, in verbo, possideat, nume.2. Illa prima ratione mouentur, quòd ille, qui
667 allegat † mortem, eam probare debet.l. siquidem. C. solut. matrimonio. tum præsertim intra centum annos, cum tanto tẽpore quis viuere præsumatur.l. vlt. C.de sacrosanct.eccles. Verùm leue est fundamentum: quia conceditur, mortem esse probandam, sed dicimus eam satis probari per testamenti exhibitionem:
668 nec etiam satis verum est, quod præsumatur † homo viuere centum annos. Nam verius est, hominis vitam longæuam esse centum annorum: ita inquit d.l.vltim. C.de sacrosanct.eccle. quam ita, & rectè, intellexerunt multi relati à Deci.hic numer.28.& à Zuchard.numer. 248.quibus accedunt Alc.tracta.præsumptio. regula 1. præsumpt.48.& Cardinal.in clement.1.de rebus ecclesiastic. Aliquando tamen longior fuit hominum vita centum annis.c.vltim.84.distinct.egregiè Plinius libr. 7.natural. histor. c. 48. Valerius Maxim.de senectute. Alijs argumentationibus vtuntur Cornel.hic.numer. 18.& c.Zuch.num.249. Verùm & illis respondet & Soc. in tract.inter virum. col. de reb. dub. hac de re aliqua egregia scribit.

669 Ego opinor has Dd. † opiniones & controuersias conciliari posse, duobus casibus consideratis. Primus est cùm hic hæres exhibet instrumentum testamenti, quod sibi datum à notario fuit Prætore auctore, tunc necessaria non est alia probatio mortis testatoris: siquidem non permisisset Prætor ei copiam testamenti fieri, nisi cognouisset testatorem fuisse vita functum. & pro iudice magna est præsumptio.l.2.C.deoffi.ciuil. iud. hoc casu procedit communis opinio. Secundus est casus cùm hæres exhibet instrumentum testamenti, quod consecutus aliundè est, quam iudicialiter Prætore auctore, tunc quia præsumptio est, quod vel illud testatori subtraxerit, vel quod illi testator tradiderit. ita quod non constat aliqua præsumptione, seu facto, testatorem mortuum esse, tunc mors probanda est: ita procedit Fulgos. Alexand. & sequacium opinio. quam verè ita visus est intelligere Sapia. hic
670 numer.24. Atque ita † erit declarandum statutum Patauinum sub rubr. de citationib. c. si ad aliquem. quo conceditur illa missio in possessionem hæredi ex testamento vel ab intestato & nihil de probatione mortis testatoris: est enim necesse eam probare iuxta relata. Illis ergo casibus, quibus mors probanda est, varijs
671 modis probari potest. Primò probatur † iuramento: ita Dec.hic num.28.in fi.& Zuch.numero.250.Capella. decis.313.

672 Secundò probatur † mors per vocem & famam. Dec.hic num.28.gloss.in l.siquidem.C. sol.matr. quod intelligitur in his, quæ non habent multum detrimenti, secus in grauioribus: ita declarat Bartol.in l.2. §.sed si dubitetur. nu.1.ff.quemad.test.aper.& idem respondit Cor.cons.10.num.6.libr.1. Ita pariter voce & fama mors probatur, cùm iam diu, aut in remotis regionibus is mortuus dicitur: vti Bar.docuit in d. l. siquidè. num.2.vers.sin autem.post gloss.ibi C.sol.mat. & cum eo senserunt Gozad.conf.68.nu.9.Boer.q. 288.nu.2.ver. & idem si agatur.Crau.cõs.127.ad fi.Capella. decis.313. & nouissimè Ioseph.Ludouicus decis.30.nu.1.2.Quod intelligitur de fama quæ prouenit à viris grauib. & & fide dignis, & quæ à causa non leui originem sumpsit.quemadmodum declarat Bar.in trac.testimonio-
673 rum.nu.38.atq; ita † intelligo statutum Papiæ. 30.in ciuilib.sub rub.quòd mors & filiatio possit probari per vocem et famam. Nam intelligitur cum mortuus quis creditur in remotis regionibus, vel iam diu & cum à iusta causa & viris grauibus fama originẽ traxit. Tertiò probatur † mors ex habitu & tractatu consanguineorum, vtputà, cùm consanguinei ferunt vel iam retulerũt luctum ob mortem illius, de cuius hæreditate cõtenditur, ita docuit Bar. in d. l.2. §. sed si dubitetur. nu.2.ff.quemad.testa.aperia. Alex.cons.27.col.2.li.7.& Cor.cons.204.col.2.lib.3. & Crau.d.cons.127. ad fi.

Quartò fine † controuersia probatur testimonio 675
duorum, qui dixerunt, se vidisse illum mortuum, & sepulturæ tradi: ita Bar.in d.l.2.§. sed si dubitetur, nu. 1.vers.aduertendum tamen.& in d.l.siquidẽ.nu.2. ver. item sufficit.& in d.tract.testimoniorum.nu.39. Ita pariter cum testes asseuerunt se vidisse illum ingredi conflictum & inde amplius non visum, nam & hoc modo mors probatur. ita scribũt Ang.in d.§. sed si dubitetur. Dec.in cõs.575.col.pen.& Natta cons.241.lib.2. quos secutus est Ioseph.Ludo.decis.30.nu.2. Nec est adhibẽda differentia quod testes ij sint consanguinei, vel extranei: siquidè & consanguinei probant: ita Crau. d. cõsi. 127.in fin.post alios, quos citat. Cætera, quæ hac de re scribi, possent, videnda sunt apud relatos iuris interpretes. Nec enim postulat hic locus, vt singula de mortis probatione scribam.

QVAERO septuagesimo octauò, an † hic scriptus 676
hæres petens, se mitti in possessionem ex beneficio huius constitutionis habeat necesse probare se adiuisse hæreditatem? Alex. in l. 2. nu.4. vers. non obstat. & ibi Ias. numero.2. hoc titul. quos secutus est Zuchard. hic numero.202. scribunt, non esse necessarium: nam sufficit, quod ostendat testamentum, in quo scriptus est hæres & petat hanc missionem: quia ex ipsa petitione declarat se hæredem, iuxta l. gerit. ff. de acq. hær. cum similibus.

Declarat Zuch. vt non procedat in illis, qui ex forma statutorum non possunt adire hęreditatẽ nisi certa obseruata solennitate, vt Ferrariæ, vbi extat † statutũ 677
li.2. sub rub. de indem. mulier. quo prohibẽtur minores & mulieres adire hæreditatem sine consensu curatorum & consanguineorum, nam tunc solennis hæc aditio probanda erit: ita docuit Aret. in l. si filius, qui patri. col.2. de vulga.

QVAERO septuagesimonono, quæ † sufficiant in 678
hoc iudicio probationes, an plenæ, vel semiplenę. Hęc iuris quæstio diffiniri potest ex his, quæ scripsimus in comment. de recuperand. possess. remedio. 15. quæst. 32. quo loci veriorem esse existimauimus * communem * illam opinionem, plenam probationem fore necessariam, quod in specie respondit Riminal. consil. 258. nu. 32. lib. 2. etsi dissentiat Beroius in consil. 43. numer. 43. libr. 3. in specie huius remedij. Illa ratione, cum cæteris sum adductus, quod non leuis momenti est possessionis causa. §. commodum. Institu. de interdict. & eodem in loco confutaui fundamenta & rationes eorum, qui ab hac vera sententia dissentiunt. Atque ita erit declarandum † statutum Patauinum sub rubric. 679
de citat. c. si ad aliquem. quo similis missio in possessionem conceditur, & nullum verbum de probationibus fiendis. erunt ergo necessariæ plenæ probationes, etsi in eo casu velit statutum procedi sine strepitu & figura iudicij.

QVAERO octuagesimo, † an in hoc iudicio ad- 680
mittatur testium repulsatio? Hanc iuris quæstionem proposuit Zuchardus, hic numero 302. & eam non infœliciter absoluit. Ego eam fusius explicaui in commentarijs de arbitrijs iudicum. libro primo. quæst. 32.

QVAERO octuagesimo primò, † an conclusione 681
facta in causa, liceat iudici ex suo officio recipere instrumentum testamenti ab hærede productum? Bald. hic numer. 43. scriptum reliquit non licere. Ea ratione mouetur, quia non esset hoc merum officium impartiri, sed ad petitionem partis producentis, id quod hoc tempore prohibetur. c. cùm Ioannes. c. cùm dilectus. de fide instrumen. Verùm Baldum errasse non mediocriter dicendum videtur, quandoquidè iudicium huius missionis in possessionem summariè tractandum est, vt non semel diximus: at in † causis sum- 682
marijs conclusio in causa non admittitur. ita Felinus in d.c.cùm dilectus. numero. 19. & multis comprobaui in commentarijs de arbitrijs iudicum. libr. 1. quæst. 15. num. 11. si ergo non concluditur in causa, nil obest,

quin

quin produci instrumentum possit. Defendi tamen potest Baldi sententia, cùm contradictor apparet, siquidem tunc causa summaria non est, sed ordinaria, quemadmodum aliorum auctoritatibus asserui sup. q.65.casu.4.& alibi sæpè. Hæc tamen intelliguntur, cũ ipsemet hæres is est, qui producit instrumentum hoc, secus si ex mero officio iudex illud reciperet, ex his quæ scripsi de arbitr.iudic.d.q.35.num.10.& in ea quæstione nonnulla de his explicauimus, non repetam sæpius dicta.

683 QVAERO octuagesimosecundò, an iudex † teneatur in hoc iudicio iudicare, atque ita sequi solam testamenti apparentiam? Bald.hic.6.nota.scriptum reliquit, iudicem ex sola hac apparentia iudicare. quod placuit & Decio, numero.15. Mantuæ in prima lectur. numero. 62. & Zuchardo, numero.98. apparens vero
684 † probatio illa dicitur, quæ sua prima facie, ac fronte sese ostendit, vt inquit ex textu nostro Bartolus in extrauag. ad reprimendum. in verbo, summariè. numer. 9. Socin. Sen. concluf. 89. colum. 2. verficul. tertiò & vltimò. libro. 3. Ancha. consil. 197. subtiliter. colum. penultim. & clarius Aretin. consil. 66. numero. 9. vel quæ superficialis est, vt inquit Decius consil. 439. numer. 3. ad finem. ex l. 1. §. si non omnes. ibi. prima facie solidum assignare videtur. & in l. alieno seruo. §. finautè. ff. de fideicommiss. libr. c. ad audientiam. il. 1. de rescript. & c. dilectis. §. præterea. de appella. atque ita intelligitur
685 † noua constitutio Mediolani sub rubric. de iudicijs. c. si per apparentem. Sed ad rem, tenetur ergo iudex noster sequi primam hanc apparentiam ita in simili videmus (inquit Decius hic numero. 16.) sufficere probationem apparentem, atque ita superficialem cùm tertius pro iure suo agit. Innocent. c. veniens. il.2. vbi Abbas. de testibus. & explicauimus suprà quæstion. 68. Idem respondit Decius. d. consil. 439.
686 numero. 4. Ita in simili ad † delicti excusationem so-
687 la apparentia excusat: nam talis quis † præsumitur, qualis in habitu reperitur. l. item apud Labeonẽ. §. si quis virgines. vbi Bartol. ff. de iniurijs. Baldus. l. 1. §. sed
688 qui. C. de lat. liber. tol. Quocircà percutiens † clericum in habitu laicali incedentem excusatur. c. in audientia. de senten. excommun. c. si iudex. de senten. excommun. in 6. Baldus. l. si qua per calumniam. C. de episcop. & cleric. & Decius consil. 387. numero. 3. latè Gramma. decis. 81. Et ita pariter excusatur qui verbe-
689 rauit Prætoris † familiam sine insignibus ambulantem; ita Alberic. Rosatus tracta. statutorum, part. 1.
690 quæstion. 43. qui idem scribit de eo qui † cum Rectore Gymnasij contendit, cum insignibus caret. Huc spectat quòd ex textu hoc respondit Bellonus consil.
691 21. numero. 1. † contractum talem iudicari, qualem sua apparentia ostendit. Sed illud in controuersiam positum est, cur in hoc iudicio iudex sequi teneatur hanc apparentiam. Prima adferri solet ratio, quia causa hæc est possessoria & leuis detrimenti, ob id leuis atque semiplena probatio sufficit. Verùm rationem hanc improbauit & rectè Zuchardus hic, nume. 98. tum quia constitutio hæc non considerauit causam possessoriam esse, tum quia, si verum hoc esset, sequeretur, quòd idem esset in cæteris possessorijs: quòd tamen verum non est, vt sensit Bartol. d. extrauag. ad reprimendum. in verbo, summariè, numer. 10. Accedit quod diximus suprà quæstion. 77. in hoc iudicio semiplenam probationem non sufficere, nec aduersatur hic textus qui vult sufficere primam hanc apparentiam: quia dicimus, legem habere hanc pro plena & concludendi probatione, cùm requirat instrumentum non esse abolitum neque cancellatum, non ergo sequitur, quod cæteræ probationes sufficiant, si plenę non sunt: vt si testis vnus tantum aliquo casu interro-
692 garetur. Secundam rationem attulit Zuchardus. d. nu. 98. quod ideo † sola apparentia sufficit, quia res celeritatem desiderat. l. vltim. ff. de appell. recip. statur ergo huic apparentiæ cum nullus adest contradictor:

at eo apparente non sufficit, ne illi sublata defensio videatur. ita dicere solemus, quod vbi proceditur in figura iudicij, admittitur inepta petitio, modò tanta non sit, quæ reo defensionem auferat. Ita docuit Bart. in extrauag. ad reprimendum. in verbo. & figura. nu. 13. Verùm ratio hæc ex eo dubia reddi videtur, quod & remedium, quorum bonorum, celeritatem desiderat: nam dominij exceptionem, quæ altiorem requirit indaginem non admittit, vt post alios diximus suprà remedio 1. quæst. 8. & tamen ibi secundum primam apparentiam non iudicatur. Dicere possumus ob id ibi ex prima hac apparẽtia nõ iudicari, quia nec requiritur testamentum non abolitum nec cancellatum: sed ex examinatis testibus missio illa in possessione conceditur.

Quibus infertur † instrumentum testamenti ha- 693
bere paratam executionem, modò nullus adsit contradictor, vt hic adnotauit Bald.4.notab. & cum eo Decius hic numer.16.versicul.sextò nota. quibus accedunt Angel. in l. cùm anteà. colum.1. versic. sequitur. C. de arbitr. & Ioseph. Ludouicus decis. 23. numero.24. Quod ego intelligo quò ad hunc casum missionis in possessionem, non autem quò ad cætera. Et hoc innuit Baldus, dum ait habere paratam executionem cùm nullus contradictor ades: nam præter missionem in possessionem, vix est, vt non detur contradictor, vbi ergo dabitur, cessabit executio. Hoc etiam intelligitur quò ad solum ipsum hæredem, nõ autem quò 694
ad † legatarium: cuius quidem causa testamentum paratam executionem non habet, id quod placuit Alex. in l. si cum dotem. §. eo tempore. solut. matrim. & in l. ait Prætor. §. si iudex. nume. 5. de re iud. & Decio hic numero. 16. & nouissimè Iosepho Ludouico. d. decis. 23. & nume. 1. & 29. Ea ratione prima mouentur quia regulariter † instrumenta non habent paratam execu- 695
tionem. l. minor 25. annis cui fideicommissum. in prin. ff. de minor. latè Cagn. l. in testamentis. numero. 8. de regul. iuris. Nec ab hac regula excepti est hic casus testamenti ad fauorem legatarij: regulæ igitur inhærendum est. Accedit secundò ex relatorum sententia, quòd fruſtrà lex † tres actiones legatario tribuisset. l. 696
cum filius. §. varijs. de leg. 2. l. 1. C. commun. de legat. quod dicendum non est. Tertiò, quia remedium huius constitutionis non conuenit legatario, cùm loquatur de hærede instituto in totum, vel in parte, & tamen legatarius hæres non dicitur. l. in tempus. de vsucap. si ergo non conueniunt verba, nec etiam dispositio conuenit. Confert vltimò, quòd tunc demum instrumentum testamenti habet paratam executionem, cùm nullus (vt cum Baldo diximus) contradictor adest: at in legatario hoc esse non potest, cùm semper adsit contradictor hæres, de cuius manu is legatarius legatum consequi debet: siue ergo legatarius velit mitti in possessionem ex hoc edicto, siue velit legatum consequi alio iure, ex testamenti dispositione, nunquam parata executio ei conceditur. Quocircà malè censerunt Angel. in §. illud. in auten. de hæred. & Falcid. Alexand. hic nume. 13. Ias. nume. 14. Socin. Sen. consil. 103. in princip. libro. 3. Deci. in l. in testamentis. numer. 6. de regul. iur. & Alciat. in l. pecuniæ verbum. §. actionis. numer. 10. de verbor. significat. qui affirmarunt, † testamentum habere paratam executionem 697
etiam quò ad legata. ex d. §. illud. qui vt admonuit Alexand. in d. l. ait Prætor. §. si iudex. numero. 5. de re iud. loquitur cum adest iudicis præceptũ, quod vim habet admonitionis, vt hæres incidat in pœnam priuationis hæreditatis, nisi soluat legatum intra præstitum tempus à iure, iuxta auten. hoc amplius. C. de fideicommiss. Si tamen rectè omnia perpendantur leuis admodum differentia extat inter hæredem & legatarium: nam hæres solum mittitur in possessionem ex testamento hoc non abolito, nec cancellato si nullus contradictor adest, in cæteris verò à iure communi non habet testamentum hoc paratam executionem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

atque ita solum differt casus hæredis ab illo legatarij, quo ad hanc missionem: legatario autem non conceditur hæc missio rationibus iam relatis suprà, quæst. 32. dum egimus, an instituto in re certa beneficium huius constitutionis concedatur.

698 QVAERO octuagesimo tertiò, an † missio hæc in possessionem impediatur, si de viribus testamenti ambigitur? Et non impediri respondit Roma. consil. 235. quò ad primum. 5. dubio. numero. 7. quem secutus est Sapia. hic. numero. 89. & ante eum Curtius. Iunior. numer. 81. ex text. l. 2. hoc titulo. nostro. Et adferri hic potest exemplum ex doctrina Bartol. in l. penultim. §. testamento. in fi. ibi, quæro quid si nemo possideret. ff. bonor. possess. secund. tabul. cùm scribit ex text. ibi & glossa, quod si testator fecit primum testamentum, & deinde secundum, & postea rescindat hoc secundum, illud primum dicitur reconualescere. Et ideo licet sit aliqua dubitatio super viribus dicti primi testamenti, an scilicet re ipsa sit reconualidatum vel non, attamen hæres scriptus in eo primo testamento mitti debet in possessionem ex huius constitutionis beneficio.

699 QVAERO octuagesimo quartò an † vitium visibile impediat hanc missionem in possessionem? Et hanc esse iustam exceptionem huius missionis impe- ✻ ditiuam ✻ omnes hic affirmant. vt Bart. num. 3. Bald. nume. 42. versic. tertiò consideret. Deci. nume. 36. Curt. Iun. nume. 6. 11. Sapia. nume. 72. & Zuchard. nume. 94. & Franc. de Marchis. q. 164. num. 1. in 2. part. Mantua. hic in 1. lectur. num. 131. Exempla vitij visibilis adferri possunt plura, vt illud ex rasura & cancellatione testamenti. Siquidem cancellatio & rasura reddit testamentum de falso suspectum. hoc clarè probant verba huius constitutionis, ibi, nec abolitum nec cancellatum,
700 & probat. l. si vnus. C. de testament. Accedit tertiò, † falsitatis suspicionem in ciuilibus pro falsitate haberi, vt inquit Archidia. in c. in memoriam. 19. distinct. quem secutus est Deci. hic nume. 37. & Zuchard. num. 327. quibus accedunt Dec. consil. 448. numer. 20. Socin. Sen. consil. 15. colum. penultim. libr. 1. Curt. Iun. consil. 132. num. 10. & consil. 166. nume. 6. Gram. consil. 30. num. 5. inter consilia criminalia. & Soc. Iun. consil. 39. num. 3. libr. 2.

701 Extenditur primò, vt procedat etiam † quando autenticum testamenti non esset nec abolitum nec cancellatum, si modò originale reperitur abolitum & cancellatum: ita Bald. respondit consil. 14. punctus super quo consilium exhibetur. libr. 4. quem secuti sunt Fel. in c. cum P. tabellio. in fine. de fide instrum. Iaf. hic nu. 6. Gratus consil. vltim. nume. 17. libr. 1. & idem visus est sentire Iacob. à S. Georgio hic, numer. 27., qui ita fuisse iudicatum refert in supremo consilio Sereniſſimi Ducis Sabaudiæ reuocata contraria sententia Senatus Taurinensis. Idem sensit pract. Papien. in forma libelli, quo petitur hæreditas ex testamento. in gloss. nec abolitum in fin. qui difficultatem mouet, cui satisfieri potest ex his traditis, nempè & protocollum considerari hic postquam est matrix autentici exhibiti: & radice infecta, vitiantur & quæ ab eo proueniunt. hanc opinionem probat & Zuchard. num. 94. Idem respondit Beroius in consil. 1. num. 90. lib. 1. & consil. 55. num. 5. libro. 2. Illa est ratio quia vitium quod est in origina
702 li descendit & in autentico: nam † originale est mater, seu radix autentici, si ergo radix est infecta, ita sunt & fructus, seu arbor ipsa. Quocircà admonet Zuchard. vbi suprà, cautelam sumi hinc posse, vt ille, contra quem petitur executio testamenti, rectè atque diligenter inspiciat originale, & si reperiet illud vitiatum, curet iudici exhiberi, vt vitio cognito executionem non concedat. Hanc tamen extensionem declarat Feli.
703 in d. c. cùm P. in fine. non habere locum, cùm † cancellatio originalis, post sumptum autenticum superueniſſet: tunc enim nihil obesset, quòd verum esse opinor, & confert quod scribit Iaf. in l. nostram. numer. 2. C. de testamen. & Francis. de Marchis q. 164. nume. 11. in 2. part.

Extenditur secundò, vt procedat etiam si hæres iste † petens mitti in possessionem, vellet testibus pro- 704
bare incontinenti illud cancellationis vitium non esse considerabile, atque ita vellet testibus testamentum coadiuuare: adhuc enim non debet mitti in possessionem. Ita Zuchard. hic numer. 323. illa est ratio, quia vbi iudicium ita summarium est, vt occulta fide, seu per solam apparentem probationē iudicandum sit, probationes † suppleri non possunt testibus: ita Baldus. in l. 705
1. colum. 1. C. vt in poss. lega. Aretin. in l. certi condictio. §. quoniam. num. 7. ff. si certum peta. Felin. in c. ex literis. colum. vltim. versicul. nota sextò. de fide instrum. & c. sicut. num. 3. in fine. de re iud. Catthelianus Cotta in memorial. in verbo, instrumentum rasum. Hinc scribit Bald. in d. l. 1. C. vt in possess. lega. quod vbi † instru- 706
mentum habet à statuto executionem paratam, vt quia dicitur viso instrumento sic fiat, intelligitur cum instrumentū caret vitio, nec potest testibus adiuuari & probat Zuchardus hic. numer. 324. qui numero. 326. subijcit post alios, quòd licet impediatur hoc casu missio hæc in possessionem, non tamen impeditur, quin debitum peti possit ex hoc testamento ita testibus coadiuuato. Hinc declarari potest † statutum 707
Patauinum sub rubric. de citationibus, c. si ad aliquem. quo instar huius nostri remedij, conceditur missio in possessionem hæredi ex testamento & ab intestato summariè &cæt. Ego intelligo, quòd quando illa missio petitur ex testamento, illud testamentum vitio carere debere, alioquin ita impediri, vt in casu huius remedij.

Extenditur tertiò, vt procedat etiam si esset solùm † interlineatum, habens inter lineam & lineam ali- 708
quid superadditum: ita prac. Papien. in forma libelli, quo petitur hæreditas ex testamento. in gloss. nec abolitum. num. 4.

Declaratur nunc relata iuris sententia, vt locum non habeat † quando rasura non est in loco substan- 709
tiali: ita sentit gloss. hic, in verbo, vitiatum. Alex. nu. 4. Curt. Iun. nume. 11 Zuchard. num. 329. Sapia. num. 73. & Mantua in 1. lect. num. 137. Franc. de Marchis. q. 223. num. 2. part. 2. & Gramm. consil. 75. num. 1. in ciuilibus. qui & alios recensent. quod probant ex text. hoc nostro, vt mox dicam, & ex c. ex literis. de fide instrum. Sed fortè verior est opinio, quam probauit Deci. hic numer. 37. versi. prædicta conclusio. post Bartol. in l. si vnus. C. de testa. & primò ex textu hoc nostro, dum vniuersaliter loquitur, ibi, neque ex quacunque suæ formæ parte vitiatum. ex quo enim hoc beneficio tribuitur executio testamento, requiritur etiam quòd omni vitio careat. Accedit, quia textus ait, quòd prima figura careat omni vituperatione, quæ quidem non deesse videbitur, si aliquod vitiū aderit. Verùm respondet Zuchard. constitutionem hanc requirere, quòd testamentum non sit vitiatum in parte suæ formæ: at forma est quæ dat esse rei. l. Iulianus. §. si quis. ff. ad exhiben. intelligitur ergo textus de parte substantiali & essentiali, & per consequens loquitur de parte integrali, sine qua actus non conficitur, vt declarat Bar. in l. qui vsumfructum. de verb. oblig. Hæc respon
sio, si rectè perpendatur, non modò non tollit dif- 710
ficultatem, sed etiam confirmat. siquidem † forma illa est, quæ seriem & ordinem quendam actui tribuit, vt declarat Alciatus libr. 5. paradox. c. 16. num. 1. post Baldum in c. 1. de noua forma fidel. & hæc forma omnes partes complectitur. Quocircà † inuocatio diuini 711
nominis, anni, seu temporis confecti instrumenti descriptio, & his similia sub testamenti forma continentur: & quatenus testamentum perfectionem suam recepit sine his esse potest: dicendum est ergo non esse adhibendam hanc differentiam inter substantiam & accidens. Confirmatur hæc Bartoli & Decij opinio ex eo, quod videmus etiam † falsum 712
com-

commissum in accidentalibus puniri saltem iudicis arbitrio, vt latè explicauimus in commen. de arbitr. iud. li. 2. casu 307. si ergo suspicio falsi in ciuilibus pro falsitate habetur, vt diximus suprà post Archid. in c. in memoriam. 19. distinct. ita pariter erit dicendum in casu nostro, suspicionem in accidentalibus pro falsitate haberi, vt totum instrumentum, quod vna serie & forma continetur, corrumpat. iuxta. l. si ex fallis, vbi omnes. C. de transact. & mox subijciam. Erit tamen cogitandum, quia in iudicijs magna est vis communis sententiæ. Et recepta magis opinione probata, dubitant hic Dd. quando dicatur commissum vitium rasura, vel cancellatio in parte substantiali, vel ac-
713 cidentali. Duo exempla in singulis adferri solent. Primum, cùm † vitium circa annos Domini commissum est: nam tunc dicitur circa instrumenti substantialia factum: ita Bar. hic num. 11. & Curt. Iun. num. 6. qui nu. 10. dubitationem mouet, quòd, ex quo vitium est circà annos Domini, substantiam respicit: qua quidem sublata totum instrumentum corruit. d. l. si ex fallis. Verum respondet idem Curtius hæc procedere cùm verè falsum committitur circa substantialia, secus
714 cùm † falsum est præsumptum: atque ita ait sensisse Baldum in l. 2. col. 1. C. de fideic. liberta. Non est vera consideratio hæc vt animaduertit Zuchard. num. 331. quia immo Baldus scribit, falsitatem in vno capitulo commissam vitiare testamentum in totum cùm scilicet vitium est circa solennitatem instrumenti, vt hic est. Nam adscriptio anni Domini est maximè necessa-
715 ria, vt in aut. vt præponatur nomen Impera. omnes in rubr. de oper. noui nunt. & tempus in initio † instrumenti positum repetitum in omni sui parte censetur, quemadmodum declarat Bart. in l. si quis ex argentarijs. §. si initium. ff. de eden. quod fusiliimè explicaui in commen. de arbit. iudi. lib. 2. casu 64. Accedit quod etiamsi foret in accidentalibus, adhuc vitiaret, ea ratione, quam suprà perpendi, quòd in ciuilibus falsi suspicio falso æquiparetur. Sed hoc intelligo vt per
716 Alex. num. 17. Corn. num. 20. & Zuchar. num. 332. † cancellationem vitiare solum cùm est in eo capitulo de quo quæritur, vel altero quod totum respicit: non si in vno penitus separato, vt si duæ extarent institutiones & in vna sola adesset vicium, & ante eos idem sensit hic Salic. colum. 4. versic. oppono secundò. & Alb. num. 6. ad fi.

Secundum est exemplum huius vitij commissi cir-
717 cà † substantiam, cùm scilicet rasura, vel cancellatio est commissa circa hæredis institutionem. Si quidem illa dicitur esse caput testamenti. §. ante hæredis. Inst. de leg. Dubitationem mouet Curt. Iun. hic. num. 9. ex l. 1. ff. si tab. testa. nullæ ex tab. sed verè, vt scribit idē Curt. procedit is text. cùm cancellatio incōsultò facta est, & probat. l. 1. §. & ideo. ff. de his, quæ in testa. delen. vel secundum Mantuam hic 1. lect. num. 140. in fin. procedit in bonorū possessione danda, quæ hanc solennitatem non habet.

718 Tertium est exemplum, cùm † cancellatio, vel rasura est commissa circà præfationes instrumenti: ita glossa hic. Cur. Iun. nu. 8. Sapia. nu. 73. & Zucha. nu. 330.
719 Verùm dubitationem mouet Cur. immo † vitium in præfatione totum corrumpere, cū ex præfatione causa finalis totius dispositiōis colligatur. l. vlt. ff. de hær. inst. sed cessante causa finali, tota dispositio cessat. l. adigere. §. quamuis. de iure. pat. Si ergo est vitium in præfatione, est etiā in parte substantiali. Respondet Zuch. num. 330. glossam hic loqui de præfationibus instrumenti, in quibus vis totius dispositionis consistit, & non in ea, à qua dispositio non penderet, quod prius docuit hic Mantua lect. 1. num. 140. qui exemplum attulit in præfationibus quæ à notario solent ad elegantiam scribi.

720 Quartum est exemplum † cum rasura, vel cancellatio commissa est circa legatum: nam tūc dicitur circa accidentalia: ita Cur. Iun. hic, num. 6. & Salic. col. 4. versi. oppono secundò. qui & aliud adfert exemplum vitij commissi in substantialibus cùm est circa scripturas, & subscriptiones testium. Franc. de Marchis. quæst. 223. nu. 2. par. 2.

Declaratur secundò, vt non procedat † cùm rasu- 721
ra & vitium est ita commissum, vt ex præcedentibus & subsequētibus, clarus & apertus sensus colligi possit: nam tunc instrumentum testamenti non vitiatur. c. ex literis, & c. inter dilectos. de fide instr. Iacob. à S. Georgio hic num. 31. in fin. Corneus num. 22. idem placuit Cæpollæ. cons. 63. num. 10. in ciuilibus. & Mantuæ hic in 1. lect. num. 143. & respondit Soc. Sen. cons. 15. col. pen. in prin. versi. & si circa. lib. 1. qui ex sententia Innocentij subiungit, nec defectum literæ, vel syllabæ vitiare: nam his casibus est ac si bene correcta foret rasura & cancellatio. de qua quidem correctione mox dicam. Dubito tamen de hac declaratione, tum quia cōstitutio nostra clarè statuit cācellationem nocere, tum etiam quia tanta esse posset perplexitas sensus, vt altiorem hæc respicerent indaginem. Idem tamen quod Socinus affirmauit, & Franc. de Marchis. q. 164. nu. 3. ad fin. in 2. par.

Declaratur tertiò, vt non habeat locum relata iu- 722
ris sententia, quando † cancellatio & rasura esset bene correcta, ita Bar. hic 2. oppo. Iacob. nu. 29. Corneus hic. nu. 21. Curt. Iu. nu. 12. Mantua in 1. lect. nu. 141. Gramma. cons. 75. nu. 1. in ciuilibus. & Zuch. hic nu. 333. qui idem esse sentiunt siue manu eiusdem notarij, siue alterius facta sit correctio. Verùm aduersus glo. Bar. & cæteros senserunt Bal. hic 4. oppo. Sal. col. 4. ver. item quæro & Dec. nu. 37. versi. secunda conclusio. Distinguit hic Zuchar. nu. 335. duos casus.

Primus est, cùm cōstat notarium sua manu † cor- 723
rexisse, tunc cancellatio illa nihil obest, atque ita rectè procedit Bartoli & sequacium sententia & in specie ita sensit Mantua hic in 1, lect. num. 142. ea ratione qua vsus est Alexan. quia † notarius potest statim se corri- 724
gere, & præsumitur quod statim id fecerit, vti docuit Bald. in l. 1. in fin. ff. de his quæ in testa. delen. & in l. nostram. nu. 5. C. de testa. & ibi Corn. num. 14. idem Bald. cōs. 305. in quodam libro siue quinterno. lib. 4. & egregiè Corn. cons. 118. nu. 3. lib. 4. qui respondit, præsumi notarium correxisse in ipso scribendi actu. Alex. cons. 70. nu. 4. lib. 1. alia recenset Zuch. loco iam citato. Quibus accedunt Dec. & Cagn. in l. si librarius. de reg. iur. Iaf. consil. 28. lib. 1. Quocircà intelligimus nullum hic adesse vitium, nullamq; cancellationem, cum præsumantur omnia à notario gesta. Nec erit audiendus in hoc iudicio is, qui cōtrarium probare vellet: quippè, quod non admittitur exceptio requirens altiorem indaginem.

Secundus est casus, cùm ambigitur, an † correctio 725
manu eiusdem notarij facta fuerit, tunc nocet cancellatio etiamsi bene correcta fuerit: ita rectè loquitur Bal. & Sal. Nam cum opus sit in hoc remedio atq; beneficio, testamentū carere omni vitio visibili, vt oculatam probationem faciat, sequitur cancellationem hanc obesse cum nec literarum comparatione mederi illi tutò possit. Quod ea ratione fortius procedit, inquit Zuch. quia præsupponitur testamentum hoc fuisse apud hæredem, ex quo illud in iudicium producit: nam is abrasisse præsumitur apud quem reperitur ita Bar. in l. si vnus. in fin. C. de testa. & ibidem Iaf. nu. 8. & Dec. hic nu. 38. & alij ibidem. Exemplum aliud vitij visibilis potest adferri, vt quando ex lectione testamenti constat non fuisse obseruatam formam à statuto traditam in testamentis, vt in specie respondit Gratus cons. vlt. lib. 1.

QVAERO octuagesimo quintò an exceptio † vi- 726
tij insibilis vt falsitatis, præteritionis, & his similia hanc missionem in possessionem impediat? Et non impedire scribunt hic Bart. num. 2. Bald. num. 16. Alb. nu. 4. Dec. num. 35. in fin. Cur. Iun. num. 3. Sapia. num. 71. 72. & Zuchar. num. 90. & num. 321. idem respondit Neuiz.

conſ.8.in fin.quam quidem ſententiam probat.l.2.hoc tit.quo loci idem annotarunt Sal.Alex.& Iaſon.Iaco. nu.8.& Mantua 1.lect.nu.134. Beroius in conſ.16.num.
727 33.li.1.Illa eſt ratio, quòd ſolenne † atque rite confectum teſtamentum creditur. Ita Bal.in l.ſi poſt diuiſionem.2. oppo. C. de iuris & fact. igno.Cur. Iun. hic nu.3.& Sapia.nu.71. Ita etiam non impeditur illa miſſio in poſſeſſionem ex † ſtatuto Patauino ſub rub. de
728 citat.c.ſi ad aliquem.cum illud ſit remedium conceſſum inſtar huius noſtri,nempè quando ex teſtamento illa miſſio in poſſeſſionem petitur.

* Declaratur primò hæc*communis & vera ſententia,vt locum non habeat, cum de ipſo † vitio inuiſibili ex ipſomet teſtamento conſtaret, vtputa,ſi teſtator in vna parte teſtamenti de filio mentionem facit, & deinde illum non inſtituit, nec exhæredauit quo
729 caſu præteritus dicitur.l.pen.C.de fideicom.l.poſthumo.vbi Dec.C.de bon.poſſeſſ.contra.tab. Hoc inquã caſu exceptio hæc miſſionem impedit,ita Corn.in l.1. C.eod.Mantua hic1.lectur.num.135.Deci.hic nume.36. & nume.43.propè medium Zuchard.numer.90. & Sapia.d.num.71.addo Baldum conſil.141. permiſſis verbis.colum.3.in fin.verſi.nam de dicta præteritione.lib. 1.& Beroius in conſi.118.num.36.libr.2. Eſt clara ratio quia de vitio clarè & manifeſtè conſtat,nec exceptionis huius probatio remoratur cognitionem ipſius
730 cauſæ miſſionis. Idem etiam quando de † vitio hoc inuiſibili incontinenti conſtaret,ita Curt.Iun.hic nu. 46.verſi.circa quod.qui ſcribit, hoc incontinenti iudicis arbitrio relinqui.& Corn.d.l.1.& l.2.numer.1.C. eod.Alb.hic num.6.verſic.pro declaratione. & Pract. Papien.in forma libelli quo petitur hæreditas ex teſtamento in glo.nec abolitum.nu.2.Franc.de Marchis.
731 q.223.part.2.Nec huic declarationi aduerſatur tex,† d. l.2.hoc titul.quem in contrariam ſententiam conſiderauit Igneus in autentic.ex cauſa.nume.83. C. de liber. præter. & Fabius in l. naturaliter. §. nihil commune. nu.62.verſic. ſiue etiam.ff. de acq. poſſ. ſiquidem rectè reſpondet Dec. hic num.43.verſic. non omitto.ibi, allegationem non admitti ad finem probandi:nam allegando ſe preteritum, opus fuiſſet probare filiationem & ſuitatem ad hoc, vt teſtamentum redderetur nullum, quæ quidem altiorem indaginem requirunt, ex quo(vt hoc vltrà Deciũ addam) de ipſa filiatione non conſtabat ex inſpectione ipſius teſtamenti. Quocirca in d.l.2. nõ repellitur allegatio propter ſe ſimpliciter, ita quod præcisè allegatio remoueatur,ſed ob probationes,quæ admiſſa allegatione,neceſſariæ fuiſſent.Et
732 ideo illud † verbum, allegat, intelligitur & probet, vel probare velit.Confert text.vbi glo.in c.non eſt.de conſuet.in 6.& l.1.ff.ſi quadrup. paup. feciſſe dicatur. quæ ait, allegat & probet. qua de re pulchrè & latè Marſil.ſing.570.aduertas.& Ripa in l.admonendi.nu. 21.ff. de iureiur. Confirmatur,quia ſi allegatio intelligeretur reiecta, iniqua plus ſatis, hoc præſertim caſu noſtro, eſſet illa Alexandri Seueri conſtitutio, ſiquidem aduerſus omnem æquitatem & ius ſtatuiſſet: nam lex illis caſibus, quibus omnis exceptio repellitur,illam admittit,quæ poteſt incontinenti probari: quemadmodum ſcripſimus tract. de recup.poſſ. rem. 1.num.240. & ſupra non vno in loco. Abſit ergo Alexandrum iniqua ſtatuiſſe. Nec ab hac opinione diſſentit Rol.conſi.2.num.33.37.lib.3.Hæc tamen declaratio tunc demum procedit, cùm filius ipſe præteritus
733 † præteritionem objcit,& teſtamentum nullum pronunciari petit,ſecus ſi taceret: ita Curt.Iun.hic. num. 4.& Zuchard.num.322.verſi. ſecundò declara. Conferunt multa ſimilia,quæ congeſſit Tiraq.tract. le mort ſaiſit le vif. part. 7. declarat. 1. quæ apud eum legi poſſunt. Aliud exemplum adferri poteſt ex reſponſo Alcia. 533. in fin. in teſtamento confecto ab eo, cuius vox à teſtibus fuit ſolum audita, ipſe verò non fuit viſus.

Declaratur ſecundò, vt locum non habeat hæc iuris ſententia, † cùm hæc exceptio à iudice admiſſa fuit:ita in ſpecie declarauit Neuiz. conſil.8.in fin. adductus auctoritate Baldi hic. nume. 42. verſicu. ſecundo eneruando. Accedit, quod licet quis non debeat admitti ad probandum, admiſſus tamen probare poteſt.ita Iaſ.in l.patre furioſo. num.34.ff. de ijs qui ſunt ſui,vel alie.iur.vbi ita de remed.recu.loquitur. Conferunt quæ in ſimili dicemus infrà.num.868. de appellatione admiſſa in hoc remedio, quæ admitti non debuit. 734

QVAERO octuageſimoſextò, an hæc † miſſio in poſſeſſionem impediatur,cum producto inſtrumento autentico, à poſſeſſore petitur exhiberi originale, ſeu protocollum, & illud non inuenitur? Hanc iuris quæſtionem mouet ſolus Iacob.à S.Georgio hic num. 28.& ſcribit impediri,aitq; ita vidiſſe iudicare. Ea ratione mouetur,quia quando non reperitur protocollum inſtrumenti,illud autenticum ſuſpectum redditur,ex ſententia Baldi in l.Caſſius.col.2.verſic.item eſt inſtrumẽtum. ff. de Sena. non ergo locum habere debet beneficium huius conſtitutionis,ſubijcit tamen Iacob. in contrarium vrgere, quòd quamuis non reperitur protocollum,nõ tamen perit fides inſtrumenti:ita cenſuit Bald.in rub.C. de fide inſtr.num.20. Ego opinor in hac controuerſia eſſe diſtinguendos aliquot caſus. 735

Primus eſt caſus, cùm quoties reperiuntur notarij † protocolla eiuſdem anni & menſis,qui conſcripti ſunt in inſtrumento autentico, & tamen nulla in his protocollis huius inſtrumenti fit mentio, nec reperitur aliqua protocolli laceratio in qua extare potuerit hoc autenticum : tunc dubium non eſt autentico fidem non eſſe adhibendam. Magna etenim eſt contra illud ſuſpicio,cùm cætera inſtrumenta eo tempore celebrata, in illis protocollis conſcripta reperiantur, hoc autem deficiat:ita egregiè ſcribit Didac.lib.pract. queſt.c.19.nu.3. verſi.quartò erit obſeruandum.quem ſecutus ſum in commenta.de arbit.iud.lib.2. caſu 187. num.30. 736

Secundus eſt caſus, cùm † protocollum reperitur & eo in loco,in quo deſcriptum eſſe potuit hoc inſtrumentum teſtamenti,reperiuntur aliqua folia,inciſa & lacerata,ita quod aliqua oritur ſuſpicio : tunc miſſio hæc in poſſeſſionem ex hoc beneficio retardari debet, atq; ita impeditur. Ea eſt ratio, quia res hæc altiorem indaginem requirit : fieri enim poteſt quòd dolo & fraude facta ſit laceratio, fieri etiam poteſt quod ſine culpa notarij & ſcripti hæredis id ſit effectum, ideo pendente magna hac dubitatione hoc autenticum nõ habet probationem ita lucidam, vt iuxta huius conſtitutionis diſpoſitionem concedi debeat hæc miſſio. Quò autem ad cognitionem an † facto notarij, vel caſu laceratum ſit protocollum, notario probãdi onus incumbit,cùm ſua culpa factum credatur,ex traditis à Baldo in rub.C.de fide inſtru.nu.28. 737 738

Tertius eſt caſus,cùm † protocollum integrum deficit, & nõ conſtat adhuc quomodo defecerit,an culpa,vel caſu.ita quod poſſit eſſe ſuſpicio contra notarium,vel hæredem, quod vel dolo occultauerint vel conſumpſerint: tunc miſſio in poſſeſſionem impeditur,ex quo cognitio huius amiſſionis altiorem indaginem requirit, vt ſuperiore caſu diximus. Ita etiam diximus ſuprà q. 84. falſitatis ſuſpicionem impedire hanc miſſionem. Quem amiſſionis † caſum probare debet notarius, vel hæres, vt docuit Bart.in l.ſi quis ex argentarijs.§.& an hæredi.ff.de eden. & ſi non probat ſuſpicionem infert. & hoc in caſu verè loquitur Baldus in d.l.Caſſius.de Senat.dum allegat.d.l.ſi quis ex argẽtarijs.& eum ſecuti ſunt,præter Iacob.Chaſſa. conſil.63.num.31.verſic. item adhuc.& Grama. deciſi. 160.in fin. 739 740

Quartus eſt caſus,cùm iam † conſtat protocollum eſſe caſu & fortuitò amiſſum, & inſtrumentum teſtamẽti nuncupatiui reperitur autenticum : tunc miſſio hæc 741

hæc in poſſeſſionem non poteſt impediri, ſiquidem iam de caſu amiſſionis protocolli conſtat & autenticum hoc ſine protocollo manifeſtam fidẽ facit, quia hic pro ſubſtantia non eſt neceſſaria ſcriptura: & hoc autenticum originale dicitur, ita quod fides ei adhibenda eſt,vt cenſuit Bal.in d.rub.C. de fide inſtru.nu. 20.verſ.ſecundò quæro.dum loquitur de cõtractu,ad cuius eſſentiam ſcriptura non requiritur. idem Bald. conſ.464.lib.4. illum ſecuti ſunt Didac.lib. pract.q.c. 19.nu.3.verſic.primum. vbi qui paulò ante multorum auctoritatibus probat, hoc appellari inſtrumentum originale,& fidem ei eſſe adhibendam.

742 Quintus eſt caſus, cùm † iam conſtat protocollum eſſe caſu amiſſum,& teſtamentum fuit in ſcriptis à teſtatore celebratum,& notario traditum, (id quod rarò, vel fortè nunquam euenit)tunc miſſio hæc in poſ*ſeſſionem impeditur, ſi vera eſt * recepta magis opinio cum Baldo in d.rubr.C.de fide inſtrum.nume.20. verſic.ſecundò quæro. dum loquitur de contractu in ſcriptis celebrando. & Baldum ſecuti ſunt Caſtren. conſi.12.dubitatur.col.vlt.lib.2. Roma.conſil.174.nu. 7.& l.ſciendum.num.13.de verb.oblig. Alex.conſi.175. nu.4.lib.7.Fel.in c.ſicut.num.18. de re iud. & Dec.in c. quoniam contra. nume. 51. de probat. ſcribunt relati
743 Dd.huic † autentico fidem non adhiberi, cùm protocollum deficit. Verùm à Baldo diſſentit Didac.d.c.19. nu.3. poſt Nicolaum de Matterelis antiquum Doctorem.Ea ratione,quod inſtrumentum hoc autenticum originale dicitur, non autem exemplum, & de ſe fidem facit : quemadmodum probarunt Bart. Alex.& Iaſ.in l.ſi quis.§.Prætor ait.ff.de eden. & in aut.ſi quis in aliquo.C.eo.vbi Dec.nu.20. & alios plures recenſet Didac.quos libenter prætereo.Difficile tamen eſſet recedere à Baldi & communi ſententia. Quæ quidem caſui noſtro adaptari vix poteſt,cùm(vt iam dixi)rarò ac ferè nunquàm teſtamenta hæc in ſcriptis ſolen-
744 nia celebrentur. Et ſi celebrantur,requiritur † publicatio antequam vel miſſio hæc in poſſeſſionem fiat, vel alius effectus ex eo ſequatur, vt attigi ſuprà q.14. & ſcribunt omnes in l.publicati.C. de teſtam. & Rolan.conſil.36.num.20.lib.1.atque ita huic diſputationi locus eſſe non poteſt. ſi quidem ſi ante publicationem amitteretur, nihil prodeſſet : ſi verò fuit publicatum & in actis apud iudicem redactum, vt Rolandus ſcribit, hæc miſſio non impedietur iuxta ea, quæ ſcripſi ſuprà.q.16.

745 QVAERO octuageſimoſeptimò, an † hæc exceptio, teſtatorem non potuiſſe teſtati,hanc miſſionem in poſſeſſionem impediat? Et non impedire reſpondit omnium primus Ang.conſi.135.Naucius.col.vlt.verſi. ſuper ſecundo.Illum ſecuti ſunt Dec.cõſ.84.col.2.verſ. ad iſta breuiter. Cur.Iun.hic ad fin.Zuch.nu.322. in fine. Idem ſcribit Durans de arte teſtandi, tit. de acquiren.vel repud.hæred.cautel.vlt.nume.5. poſt Baldum conſil.311.quidam Thomas.lib.2. qui reſpondit,obijci non poſſe teſtatorem fuiſſe fœneratorem, & ob id teſtari non potuiſſe:ita nec obijci poteſt,teſtatorem ſeruum fuiſſe,vt docuit hic Albe.nu.5. Ea eſt ratio,quòd exceptio hæc altiorem requirit cognitionem, quam remedium hoc non admittit. Ita etiam obijci non poteſt, teſtatorem fuiſſe furioſum. Boerius quæſtione 23.in fine.

746 Declaratur hæc ſententia, † vt non procedat cum probationes offeruntur incontinẽti. ita Ang. conſ.135. ad fin.Quod ex relatis ſuprà q.83.declar.1.Ita etiam ex his poteſt declarari ſtatutum Patauinum ſub rubr.de de citat.c.ſi ad aliquem.

747 QVAERO, octuageſimooctauò, an † exceptio defectus dominij hanc miſſionem in poſſeſſionem ex hoc remedio remorare poſſit? Et retardare non poſſe affirmarunt Inn.in c.2.de cauſ. poſſeſſ. & propriè Bal. hic.num.42.verſi.ſextò opponendo.Ang.l.2.ſupra eo. Dec.hic.num.19. & Zuchard.num.194. & Tiraq. tract. le mort ſaiſit le vif.part.6. declar.5.nu.4. quam ſanè ſententiam probat in ſimili d.l.2. ſuprà hoc tit. ſecundò ex ſimili doctrina Abbatis c.cum olim. col.pen. de cauſa poſſ.& propr.dum ſcriptum reliquit,† excepti- 748
onem defectus proprietatis objci non poſſe ad impediendam poſſeſſionem beneficij,cùm proportionabilis non ſit:nam prouiſus non iuris,ſed facti executionem petere dicitur, idem Abbas in c. poſt electionem. col.vlt.verſic. & ideo,de conceſſ.præben. & dicemus infrà, in vltimo remed. q.9.10. Tertiò confert deciſio Guid.Pap. quæſt.80. qui decidit,quòd † ad obtinen- 749
dam poſſeſſionem beneficij,ſufficit oſtendere titulum coloratum: nec eſt de tituli validitate diſputandum, niſi quoad formam extrinſecam,vt hic Guid. ſecutus eſt Decius hic.num.19.Craue.conſi.258.num.9.& conſi. 322.num.1. Ita pari ratione dicendum eſt miſſionem in poſſeſſionem conceſſam † à ſtatuto Patauino ſub rub. 750
de citat.c.ſi ad aliquem. non impediri per hanc exceptioncm. cum & eo in caſu ſic ſummariè, vt hic procedendum: & ob id reijcitur exceptio, requirẽs altiorem indaginem.

Declarantur hæc iam relata primò, vt locum non habeant, cum † probationes incontinenti ſuper hac 751
exceptione defectus dominj offerũtur:ita Baldus hic nu.42.verſic.ſextò opponendo. Dec.num.20.& Zuch. num.162.quibus addo Baldum in l.vnica.num.6.verſ. adducit etiam.C.ſi de momen. poſſ. fuer.appella.Gozad.conſi.7.nu.3.Neuiz.conſ.79.nu.9.& conſi.80.num. 40.Alex.reſpon.257.& reſpon.350. & Craue.conſil.258. col.1.& Natta conſil.244.num.7.lib.2. Rolan.conſil.2. nu.35.lib.3.

Declaratur ſecundò, non procedere † cum de iu- 752
re canonico petit hæres ſe mitti in poſſeſſionem ex hoc edicto,tunc ei objci poteſt dominij exceptio : ita in ſpecie Bal.in l.vnica.num.6.C.ſi de mom.poſſ.fuer. appella.vbi alias adfert declarationes. de earum veritate non diſputo.

QVAERO octuageſimonono, an † exceptio in- 753
capacitatis inſtituti obijci ita poſſit hic, vt miſſionem hanc in poſſeſſionem impediat? Bald.hic num.42.verſic. ſecundò conſideret mixta. ſenſit obijci poſſe.idem ſenſit Igneus in autent.ex cauſa.num.90.C.de lib. præter. Illa adferri poteſt ratio, quia legum † & ſtatuto- 754
rum beneficia capacibus ſcripta ſunt non etiam odioſis,& incapacibus.l.Lucius Titius.§.L.Tit. Damnam. de leg.2.& omnis † diſpoſitio quantumcunque gene- 755
ralis recipit limitationem,vt noſtri loquuntur,de habili & idoneo. l. vt gradatim. ff. de muner. & hon. quod multis comprobari poſſet. Illud vnum adduxiſſe ſufficiat, quod ſcribit poſt alios Tiraq. tractat.le mort ſaiſit le vif.part.2.declara.1. conſtitutiones illas, quibus † ſtatutum eſt, poſſeſſionem defuncti in hære- 756
dem,ſine apprehenſione tranſire, procedere cùm is hæres habilis eſt & capax,alias incapacitas impedit continuationem illam. Ad rem noſtram itaq; exemplum huius incapacitatis hæredis eſt, ſecundum Baldum hic,ex l.cum lege.ff.de teſta.& in l.1.C.de hæred.inſtit. quando † ſcilicet hæres eſt inteſtabilis, vt ob crimen 757
aliquod, quo impeditur hæres inſtitui. Ita etiam † cum allegatur, patrem inſtituiſſe filium ſpurium & 758
inceſtuoſum, vel teſtatorem inſtituiſſe bannitum. ita Igneus in d.aut. ex cauſa.num.90. Hoc fortius procedit,inquit Bald.cum duo adſunt † defectus, perſonæ 759
ſcilicet,& cauſæ,ex l.ſi quæramus.ff.de teſtam.Intelligo tamen hæc ita demum procedere, ſi incapacitas poteſt ſtatim probari, ſecus ſi altiorem indaginem requireret. Adferri hic poteſt exemplum, ſi pater in teſtamento ipſo aſſeruiſſet filium eſſe illegitimè natum : Ex ipſa enim ſcriptura manifeſtè conſtaret de filij incapacitate. Idem quando dixiſſet eſſe illegitimè natum, ſed à ſe deinde legitimatum. Nam quatenus de legitimatione facta aſſeruit teſtator, ei fides nulla adhibetur, ex quo non pendet ab eius ſola voluntate & poteſtate iuxta regul.am.l. ſi forte.ff. de Caſtren. pecul. Prætereà & fortius crederem quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

etsi de ipsa legitimatione constaret ex ipso legitimationis instrumento, possent aduersus eam obijci exceptiones, quibus impugnari illa valeret: quamquam aduersus ipsum testamentum hoc non concedatur, siquidem legitimatum est quid extra testamentum, & ideò priulegium paratæ executionis tributum testamento, non dicitur concessum legitimationis instrumento. Ita respondunt|Gratus in consil.vlt.num.30. lib.1.& Parisius consil.11.nu.10.lib.1. Ita enim videmus esse permissum obijcere aduersus testes examinatos ex parte hæredis petentis mitti in possessionem ex hoc remedio, quàdo exceptiones illæ ex ipsorum testium dictis colliguntur, vt declaraui lib.1. de arbitr. iudic. &c.q.32. num.11. sicuti hic exceptiones colligi possent ex legitimatione obrepta vel subrepta. Ex his constat non satis rectè respondisse Ruinum in consil.87.in fin. lib.3. Bero.in consil.57.numer.3.lib.2. Socinum Iun.in consil.97.nume.46. lib.2. & nouissimè Roland. consil. 22.nu.14.& 39.lib.3. Quorum opinio fortè posset procedere, quando exceptiones hæ altiorem indaginem postularent, vt quia essent facti probandi, vel iuris valdè difficilis, vt loquuntur Ruin. & Rolan. Atque
760 ita erit declarandum † statutum Patauinum sub rubr. de citationib. c. si ad aliquem. vt missio in possessionem concessa ab illo statuto impediri per hanc exceptionem possit, modò incontinenti (vt dixi) probetur.

761 QVAERO nonagesimò, an † exceptio cõtractus defuncti missionem hanc in possessionem impediat? Baldus hic.nu.42.vers.quinto opponendo.& num.43. ver.tertiò scriptum reliquit, obijci posse, & ob id impedire ex l.vendicãtem.ff.de euictio.& l.vlt.§.in computatione.C.de iure deliberan.

762 QVAERO nonagesimoprimò, an † obijci possit exceptio, petentem non esse illum, qui hæres scriptus esse dicitur? Et obijci posse docuit Curt.Iun.hic.num.
763 5.ex doctrina Baldi in l.2.num.2. C. de execut. rei iud. dum scriptum reliquit, quod si statutum omnem exceptionem reijciat contra executionem instrumenti, non tamen prohibere hãc, quæ ad eneruandam liquidationem tendit.Baldum secuti sunt Soc.Sen.consi.51. col.2.vers.tertiò cõfirmo.lib.1.& Craue.consi.231.nu.9. Ita declaratur statutum Patauinum iam relatum.

764 QVAERO nonagesimosecundò, an † exceptio inuasionis & spolij obijci possit huic hæredi, dicendo quòd sua sponte possessionem occupauit? Bar.hic nu.
* 7.post alios sensit nõ posse.& * communem hanc esse sententiam testatur hic Bal.num.42.vers.etsi dicatur. idem sensit Salic.colu.7. Illa prima ratione vtuntur, quia ex quo hæreditas vacabat, hæres occupare potuit.l.fistulas.§.fundum. de cõtrah.emptio.Secundò, quia hæres ita occupando commodum aduersario attulisse videtur, cùm traditionis onere aduersarium exonerauerit. Confert.l.si quid possessor.ff.de petitio.
765 hæred. Tertiò suffragatur, quia † quod tibi non nocet, & mihi prodest, facile conceditur.l. quoties.§.licet.ff. de adm.tut. & l.2.§. item Varrus.ff. de aqua plu. arcen.alia retuli suprà, sed hæres apprehendendo vacantem possessionem sibi prodest & nemini nocet: nõ ergo delinquit, & per consequens impediri hac exceptione non potest. Nec aduersantur duo quibus ab hac opinione Iac.Butrig.dissentit, primò quod hic hæres sua auctoritate apprehendere non potuit, quia imò potuit hoc in casu ex relatis. Secundò inquit, hunc hæredem prædonem dici posse, cùm hæreditas loco possessoris sit quò ad vsucapionẽ & fructus rei, & ideo possessio prædonis non spectat ad edicti vigorem, arg.l. communi diuidundo.§.inter prædones.ff. communi diuid. Verùm respondetur, quòd licet hæreditas loco possessoris sit, attamen occupari potuit ab hærede, qui ob id prædonis nomen non meretur. quod declaraui in tract.de recup. possess.rem.13.num. 40.47. Hæc disceptatio cessabit in foro Brixiensi, quã-
766 doquidem statuto † illius nobilissimæ vrbis in ciui-

lib.sub rubr. Quòd nullus intret possessionẽ vacuam. permissum est hæredibus ex testamento ab intestato occupare possessionem vacantem. Dum enim statutum omnes prohibet, exceptis his successorib. sequitur eis permisisse.iuxta l.cum Prætor.de iudicijs. & c. nonne.de præsumptio.

Declaratur relata communis opinio, vt non procedat cùm† hic qui hæres nunc est, occupauit viuente 767
adhuc testatore: nam tunc propriè prædo dici potest, ob id ante omnia restituere debet, quàm vt in hoc remedio audiatur.ita sensit Salic. præcitato loco, & res satis de se est clara. Et hoc in casu locum non habet relatum statutum Brixiæ, quia inspecto occupationis initio, non dicitur vacantem occupasse.

QVAERO nonagesimotertiò, an exceptio † præ- 768
scriptionis obijci huic hæredi ita possit, vt eum in possessionem hanc mitti impediat? Et obijci posse scribit Dec. hic nu.22. Goz.consil.7.nu.18. quod clarè probant huius constitutionis verba, ibi, causam principalem sopitam. Accedit secundò, quia † præscriptio- 769
nis exceptio est litis finitæ, & ob id litis ingressum impedit.l.sicut.in fin.C.de præscripti.30.anno.Bart.l.vlt. ff.de pro suo. & in l.fratris. vbi Alex. Iason & cæteri C.de transact.idem Alex. consi.213.nu.1.lib.2.Dec.consi. 272.nu. 6.vers. de supradictis. Cappella Tolosa. q. 67. Ias.in l.nam & posteà.§. sed & si quis.ad fin.ff.de iureiuran.& consi.166.col.1.lib.2.

Declaratur primò, non procedere † cùm ad pro- 770
cessum non opponitur: nam illi verè opponenda est, allegando huic hæredi agenti ius non competere, ita Bar.in l.vlt.ff.pro suo.& in l.cum quærebatur.ff.iudicatum solui. & Dec.vbi suprà. & dicitur opponi tunc exceptio hæc in vim dilatoriæ, vt hic declarat Mãtua in 1.lect.nu.75. & conferunt quæ scripsi in tract. de retin.poss.rem.3.q.70.

Declaratur secundò, non procedere cùm hæc præ- 771
scriptionis † exceptio liquida nõ est, vel saltem statim liquidabilis: ita Dec.hic num.22. post Baldum in l.si is quem.C. de statu defunct. idem sensit Sapia hic.nu.39. quibus addo Bal.in l.per hãc.nu.11.C. de temp.appell. & Affli. decis.52. ad fin. qui ita decisum fuisse testatur. idem respondit Dec.consi.22.nu.3.& consi.56.in fi.Bello. consi.35.nu.7. & scripsi supra rem.1. q.28. Hinc dicebat Bal.hic nu.33. quod licet præscriptionis exceptio altiorem indaginem requirat, attamen opponi hoc in casu potest, si incontinenti probationes offerũtur. Quan
do autem hoc in casu dicatur incontinenti † probare, 772
tradit Alex.consi.166.nu.6.lib.2.qui hoc esse iudicis arbitrio dixit. quod explicaui in commen.de arbit.iud. lib. 2. casu 12. praxim quoque huius probationis declarat Bal.hic.nu.34.

QVAERO nonagesimoquartò, quãti† temporis 773
præscriptio aduersus hoc remediũ obijci potest. Qua in re dicendum est primò obijci posse † præscriptio- 774
nem tricẽnalem, quæ quidem ex vna parte causari dicitur, hoc est, ex parte solius præscribentis, qui titulum & bonam fidem habet, & per quam directum dominium acquiritur. l.1. ff. de vsucap. l. traditionibus. C.de pact.atque in specie affirmarunt hic Bart.nu.1.& Dec.nu.1. ita intelligentes constitutionem hanc in illis verbis, si enim ex vna parte. Secundò obijci potest præscriptio † decem, vel viginti annorum, quæ quidem 775
causatur ex vtraque parte, fauore scilicet possidentis, & negligentia non petentis. ita Bart.& Dec. hic num.1. sic intelligentes illa verba nostræ constitutionis, ibi, vel ex vtroque latere. Illa est ratio, quia per hanc † vtile dominium acquiritur.auten.nisi tricennale.C. 776
de bonis mater.vbi Bart.& scribit Alexand.in l.traditionibus. C. de pact. * communem testãtur Mantua * hic lectu.1.numer. 23. qui rem plena manu explicat. & Zuchard.num.166.quibus accedunt Abbas in cap.cæterum. numer.16. vbi communem esse testatur. & ibi Dec. nume.17.de iudic. Bal. tractat.de præscript. part. 2. principali. & communem dixit Alciatus rubr. de præ-

præscr.numer.33.etsi ipse (vt mox referam) dissentiat. Idem respondit Bero.in consil.59.col.vlt.versi. & hoc clarius lib.2.

Contrarium tamen, quod imò hac præscriptione etiam directum dominium acquiratur, probarunt antiqui, vt Mart.Petrus Perticens. & Butrig. in d.auten.nihil tri ennale.& Faber.Portius & Bartol.Inst.de vsucap.in princ.Ing.in l.1.§.dominij.il 1.ff.ad S.C.Sill. Dec,hic col.2.Alc.in l.vt sunt.de verb.obl.& in d.rub. ext.de præscrip.num.33.Coras.in l.seruitutes.nu.13.ff. de seruitut.& lib.6.miscella.c.20. & fusius Didac. in c. possessor.par.3.in princ.num.3.de reg.iuris in 6.De veritate huius disputationis nunc non contendo, nec enim hoc locus iste requirit. Illud sufficiat dixisse, quod si posterior hæc opinio est vera, à fortiori relata ratio confirmatur. Est tamen quod aduertatur,
777 Zuchardum hic.nu.171.versi.si enim ex vna parte.scripsisse,alium esse sensum illorũ verborum, † si enim ex vna parte, vel ex vtroque latere, nempè, nil aliud Iustinianũ voluisse dicere, quàm quod si temporis obijcitur prolixitas, siue ex parte contradictoris, qua dominium sibi quæsiuit, siue ex parte hæredis, qua eius intentio exclusa est, hoc est, actio ex hac lege, vel iudicis officium, siue ex vtraque parte, hoc est, quando & contradictor quæsiuisset dominium, & etiam hæres quo tempore exclusus esset ab eius intentione. & hoc est(inquit Zuchar.)quod dicit tex.ab vtraq; parte, qui sanè sensus satis nunc mihi placet.

778 Tertiò obijci potest † præscriptio triginta annorum, quæ quidem ex parte negligẽtis petere causatur: ita Bart.hic num.6.in fin.& Dec.num.1.versi.quædam est præscriptio. & idem respondit Gozad. consil.84. nume.13. Ita intelligunt huius constitutionis verba, ibi. si enim ex vna parte. Illa est ratio, quia hac acquirirur præscribenti exceptio, qua actor repellitur.l. si quis emptionis. versi.quod si quis.C.de præscrip.30.
779 anno. Quartò potest obijci præscriptio † quadraginta annorum: quod etsi in textu hoc non dicitur, attamen à fortiori verum est, quandoquidem ex ea præscribens plenissimam securitatẽ consequitur.l.omnes. in fi.C.de præscr.30.vel 40.anno.Gom.§.rursus.nu.12. Inst.de actio.Tiraq.de retract.conjang.§.35.gl.4.nu.36. 39.Patauij tempus hoc 30.& 40.annorum coarctatum
780 fuit à † statuto ciuili,sub rub.de citat.c.si ad aliquem. versi. & quod missio prædicta. vult statutum sufficere cursum decennij simile, statutum extat Bononiæ quod ita in specie perpendit Bart. in consi. 59. col. vlt. versi.& hoc clarius lib.2. Quod quidem decẽnium intelligo causari à sola negligentia non petentis atque ita illud tempus est subrogatum loco tricennij &;quadricennij de iure communi. Et ideò statutum illud non haberet locum cum præscriptio fuisset causata à solo præscribente per triennij cursum cum titulo & bona fide, vt suprà in primo casu. nam tunc illud tempus etiam sufficeret. Hoc patet, quia statutum vult esse saluam causam proprietatis, quod solum contingit in præscriptione causata à sola negligentia non petentis.

781 QVAERO nonagesimoquintò, an † exceptio alterius testamenti eadem die confecti, hanc missionem in possessionem impediat? Glossa.hic in verbo, missus, sensit impediri, quia neutrum ex his testamẽtis valet. id quod omnes probant, vt Oldra.Raynutius.Odoffred.Cynus.Ang.Salic.Bar.Castren.Alex.Corn.& Ia-
* son hic, qui * communem testatur nu.35.& Zuch.nu. 454.nec assentiunt Dec.nu.52.pract. Papien.in forma libelli, quo hæreditas petitur ex testamẽto, in glo.iniustè.num.3.vers.etsi fortasse. Mantua in 1.lect.nu.210. Affi.decis.387.ad fi.Tiraq.tract.de iure primigen.q.17. opin.6.nu.6.Boer.q.252.nu.9.& Soc. Iu.cõs.2.nu.12.li.2. Illa ratione mouẽtur oẽs, quoniã incertitudo omnes actus vitiat.l.duo sunt Titij.ff.de test.tute.l.si fuerit.in prin.ff.de reb.dub. & alia prope infinita recensent relati Dd. & summatim plura recensui in comment.de arbitr.iudic.lib.2.casu 188.

Extenditur hæc sentẽtia, vt procedat etiam quando illud testamentum quod ab excipiente allegatur, non esset in scriptura redactum, sed probandum foret testibus, modò incontinẽti fieri id posset: nam adhuc hæres petens mitti in possessionẽ impeditur. Ita egregiè Gratus consi. 90. num.37. lib.2. licet enim ad adipiscendam hanc possessionem requiratur testamentum in scriptis esse redactum, attamen ad excipiendum & impediendum, sufficit probare testibus incontinenti hoc testamentum. Quod est adnotandum.

Declaratur primò, vt locum † non habeat hæc iu- 782
ris & Dd. sententia,, quando duo hæc testamenta pro vno haberentur, vt cum ambo sub eodem sigillo signata sunt: nam tunc ambo hæredes instituti ad hæreditatem admittũtur.l.1.§.si quis in duobus.ff. de bon. pos.secund.tab.& in specie ita declarauit Bar.in d.l.1. §.non autem.nu.1.de bon.poss.secund.tab.quem secutus est Zuch.hic num.455.qui subiungit, hanc non esse propriè declarationem ad relatam conclusionem, vt apud eum.

Declaratur secundò, vt non procedat † quando in 783
altero eorum instituti essent ab intestato veniẽtes, ita declarauit Bart.d.§.non autem.nu.1. quem secuti sunt plures relati à Tiraq.tract.de iure primigen. quæst.17. opin.6.nu. 6.in fi.idem censuit Alc.de præsumpt.reg.3. præsump.43.nu.1.Mantua hic in 1.lect.nu.216.& Zuch. hic nu.456.Illa ratione adducuntur, quia cum omninò sint habituri hæreditatem ab intestato, fauorabilius est, vt eandem ex testamento consequatur. Præ- 784
tereà † in dubio pro venientibus ab intestato præsumitur argu.l. hac consultissima.§.si quis. C. de test.& text.notab. in l.posthumus.ibi,idẽ & circa iniustum. ff. de iniust.rupt. & irrit.test. Imo scribit Alcl.d. præsum.43.nu.3. causam horum venientium ab intestato præferri piæ causæ.Franc.de Marchis.quæst.163.num. 20.part.2.

Declaratur tertiò vt non † procedat in testamento 785
militis: ita Bar.d.§.non autem.nu.1.in fin.illa ratione, quia miles cum duobus testamentis decedere potest.l. certarum.& l.quærebatur.ff.de testa.milit.

Declaratur quartò vt non procedat quando in al- 786
tero ex † duobus testamentis esset instituta pia causa. ita Ias.hic.Dec.nu.54.& Zuch.nu.462.Alc.de præsum. reg.3.præsumpt.43.nu.6.& 7. simile est quod scripsi in commen.de arbit.iudi.lib.2.casu 47.ad fi.in nouis additionibus. Mantua hic in 1.lect.num.214. Nam in dubio, testamẽtum piæ causæ præualet, vt docuit Rom. in aut.similiter.12.speciali vltimæ voluntatis. C.ad l. Falci.& scribit Ias.vbi suprà & in l.1.nu.17.ff.sol. mat. & vtroque in loco ait, ita ex facto interrogatum, pro Hospitali magno Brixiensi, respondisse, atque ita fuisse iudicatum. id quod multis comprobauit Tiraq. tract.de priuileg.piæ causæ. priuileg.35. & idem eo loci priuileg.126.eisdem auctoritatibus scribit, in dubio titulum piæ causæ priorem altero præsumi. Accedit illa ratio secundum Dec.hic, quod † incertitudo non 787
vitiat dispositionem ad pias causas, ex iuris Pontificij æquitate: ita Archid.in c.nulli.1.q.1.Abb. & Butr.in c. ex parte.de cẽsib.Alex.l.ita stipulatus.col.2.ff.de verb. oblig.latè Tiraq.d.tract.de priuileg. piæ causæ.priuileg.55.56. Hanc declarationem intellexit hic Dec. nu. 54.versic. sed contrarium. procedere etiam cum duæ piæ causæ institutæ sunt. Siquidem nec adhuc incertitudo vitiat, sed institutio pauperioris loci præualebit, ex sententia Ang.in aut.de eccles.hast.titulis. Quocircà infert idem Dec. quòd ex duobus † monasterijs 788
institutis, vno monialium, altero monachorum, monasteriũ monialium præferendum est, cum magis piũ reputetur, ita Bal.in l.in multis.in ti.ff.de statu hom.& in l.cùm multæ.C.de bonis quæ liber.post Cynum & alios.Dec.c. in præsentia.de prob. Neuiz.lib.6.Syluæ nuptia.num.47.ad finem.vers.item quia potius. Præterea scribit hic Dec.col.vlt. versic. sed pulchra.hanc de-

Universidad de Deusto
Biblioteca

declarationem procedere etiam eo casu cùm in vno
789 testamento pia † causa instituta est, & in altero institutus est in possessione: nam adhuc causa pia præfertur, cum fauor piæ causæ rei possessoris fauoré superet c. vlti. de re iud. quo loci scriptum est in dubio esse pro reo iudicandum, nisi fauor causæ præualeat vt dotis, libertatis, & matris. Idem habetur in l. inter pares. ff. de re iud. quod probat & Iaſ. in l. de die, in fi. prin. ver. secundò principaliter. ff. qui satisd. cog. Dec. cons. 109. nu. 4. Neuiz. vbi suprà. versi. item limita vt procedat. ab hac tamen Decij declaratione dissentit Alc. d. præsum. 43. nu. 5. sed illius rationes dilui facilè possunt, & is cogitantes nos reliquit. Hanc declarationem ego pa
790 riter intelligerem procedere, & in cæteris cauſis, quæ sui fauore alijs anteferuntur, vt in causa † libertatis, quam alteri præferri scimus, etiam si Reipub. vel pupilli est: imo & alteri piæ causæ anteponitur. l. Papinianus. §. quanta. ff. de inoff. test. Iaſ. l. si cui legetur. §. hoc autem. col. vlt. & l. si fundū sub conditione. §. Stichum col. 2. de leg. 1. quem secutus est Neuiz. d. lib. 6. Syluæ nupt. num. 47. ad fin. vbi similia recenſet. ait enim plus
791 fauendum esse † minori, quam mulieri in dote: plus eccleſiæ Romanæ quam alteri: plus animæ quam cæteris omnibus rebus.

Declaratur quintò, vt locum non habeat hæc iu-
792 ris & Dd. sentētia, cùm in altero ex † duobus testamētis adscripta est hora, in altero non: nam tunc testamentum habens horam, alteri antefertur, ita declarāt in specie Cur. Iun. hic num. 79. & Zuch. hic. nu. 461. ex glo. c. si à sede. de præbe. in 6. quam fuſiſſimè explicaui in comment. de arbitr. iudic. lib. 2. casu 47. Ab hac declaratione dissentit Alc. d. præsump. 43. in fi. sed malè vt illius & aliorum ratione confutaui. d. casu. 47.

Declaratur sextò hæc iuris sententia, vt locum sibi
793 non vendicet, quando alter ex institutis † in duobus testamētis est in possessione: nam tunc ob causam ipsius possessionis is possessor alteri non possidenti antefertur, ita Dec. hic nu. 53. & Zuchar. num. 457. idem respondit Barba. consil. 23. col. 11. in fi. lib. 1. Alc. tract. præsump. 3. reg. præsump. 43. num. 4. Rebuffus in tractat. de pacificis possess. num. 375. Mantua hic in fin. 1. lect. nec dissentit Neuiz. consil. 79. num. 27. post Bart. d. l. 1. §. non autem. num. 1. ff. de bon. poſſ. secund. tab. Illa est
794 ratio, quia possessio † hoc adfert commodum, vt ab onere probandi possessorem releuet, onusq; illud in aduersariū reijciat. l. circà. ff. de prob. Ripa in c. sæpè. nu. 2. de restit. spolia. scripsi in præcitatis comment. de arbitr. iud. lib. 2. casu 47. num. 12. si ergo non possidens nihil probat, is qui possidet absoluendus est, & eo loci his similia congessi. Accedit quod ex vulgata iuris regula, in pari causa potior est possidentis cond. t o. l. in pari. de reg. iur. quo loci Dec. citauit Bar. in d. l. 1. §. non aūt. similia recenſet Tiraq. tract. de iure primigen. q. 17. opin. 11. num. 4. Animaduertendum tamen est, inquit Dec. his possessionem hoc commodum non parere, vt reus absoluatur, cum possessio hoc solum operetur, vt possessor reus efficiatur. §. commodum. Inst. de interd. & reus in dubio absoluitur, ita quòd (subiungit Dec.) idem esset in alio reo non possidente, ex regula. l. fauorabiliores. ff. de regu. iur. & l. Arianus. de act. & obl. id quòd visus est fentire & Bar. d. §. non autem. num. 1. versi. primo secundum. vt hic admonuit Zucha. nu. 458. sed verè vix hoc sensit Bar. cum simpliciter de possessore loquatur, dum citat. l. eum actum. ff. de neg. gest. l. matrem. C. de prob. & l. non solum. §. sed, vt probari. ff. de noui. nu. Verum à Decio dissensit Zucha. vbi suprà, dum scribit, quòd si possessione vacante alter peteret, se mitti in possessionem & alter ad contradicendum compareret: is primus succumberet, si non probaret, cum actoris loco sit, ex quo primus prouocauit. l. in tribus. ff. de iud. Si verò subijcit Zuch) & is qui possidet, & ad contradicendum venit, & ipse peteret, se Prætoris auctoritate in possessionem mitti & suum testamentum exhiberet, ita quòd & ipse actoris partes sustineret, aduersario nihil probante ipse obtineret, cum in pari causa sit potior causa † possessoris. d. l. in pari. regu. iur. atq; ita verum nō 795
est quod scribit Dec. possessioni hoc non adscribi, sed illi qualitati quòd reus quis sit. Quod autem scribit Bald. in l. 1. num. 6. C. quando prouoca. non est necesse.
† possessionem solum prodesse in absoluendo non au 796
tem vt titulum attulisse dicatur, verum est. & cum Baldo sensit Aretin. in l. eum qui duobus. de acq. hære. & Zuch. hic. num. 459. Nam inter se titulus & possessio differunt, vt clarissimi iuris est. Nec huic doctrinæ 4
aduersatur text. † c. si à sede. de præb. in 6. quo permo- 797
tus dubiam esse Baldi sententiam scripsit hoc loco Dec. & malè certè, vt etiam animaduertit Zuchard. quem mox retuli. Sed præter Zucha. ego opinor in eo Decium falli, dū ait, in d. c. si à sede. quod ille, qui possi det videtur habere titulum, non obstante incertitudine. Non enim hoc simpliciter ex eo canone colligitur sed hoc, quod ex duobus habentibus titulum, is primo habuisse præsumitur, qui etiam primus possessionem adeptus est. Atque ita illa possessio solùm præsumi facit qualitatem prioritatis, præsuppositā scilicet tituli substantia. Nam duæ collationes ibi factæ fuerant. vna à Pontifice, altera ab ordinario, & non constabat quæ prior esset. Diffinitur ibi illum præferri qui in possessione est: titulus ergo ibi adfuit & possessio solam prioritatem concessionis arguit. Nec est verum quod ait Decius in casu d. c. si à sede. illum esse potiorem ratione tituli: quia alias ex sola possessione nullum ius is consequi potuisset in beneficio, cùm ex sola possessione ius non acquiratur in beneficijs eccleſiaſticis. c. olim ex literis. de rescript. Non inquam verum hoc est, quia dicimus in casu d. c. si à sede. illum possessorem adeptum fuisse possessionem ex collationis titulo, deinde exortam fuisse controuersiam inter eum & alterum, qui pariter ab alio collatore titulum habuit. Et hūc possessorem præferri in tit. qui ob possessionem anterior præsumitur: nō ergo eum possessorem, ex sola possessione titulum obtinuisse dicimus: sed ex titulo possessionem, & ex possessione qualitatem prioritatis tituli inferri, atq; præsumi.

QVAERO nonagesimosextò, an † lata sententia 798
super hac missione in possessionem certæ partis bonorum existentium in vno loco præiudicium adferat bonis alio in loco existentibus? Zuchardus hic. num. 309. versi. secundò considera. post Baldum hic, docuit præiudicium non adferre. Ea ratione, quòd res inter alios acta alijs non nocet. l. vnica. C. res inter alios acta. Accedit quemadmodum † vniuscuiusque rei à 799
defuncto possessæ apprehendi possessio debet, vt post Alex. consil. 70. ad fin. lib. 6. respondit Neuiz. consil. 80. num. 31. & scribunt omnes in l. 3. in princ. ff. de acquir. poſſeſ. & latè explicat Mynsinge. cent. 3. decis. 39. Natta consil. 429. lib. 2. ita etiam ferri sententia debet de mittendo in possessionem singularum rerum. Scribit tamen Iacobinus à S. Georg. hic in fine, post Cynum, Fulgosium, & Alex. quod missus in possessionem vnius partis bonorum, potest petere, se in ea confirmari, & in residuo de nouo mitti. Vandus lib. 1. q. c. 33. Sapia l. vnica. nu. 50. C. quando non pet. part.

QVAERO nonagesimoseptimò, an † iudex qui 800
pronunciauit scriptum hæredem esse mittendum in possessionem, possit possessorem reum conuentum condemnare ad restitutionem fructuum, quos percepit post mortem testatoris? Et non posse affirmarunt Spec. in tit. de testa. §. sequitur. num. 38. versic. sed nunquid accessiones. Albe. hic. num. 19. Alexan. consil. 184. num. 9. lib. 5. & clarius Iacobinus à S. Georg. hic in fin. Ea ratione vsi sunt, quòd hæres iste postulat se mitti in possessionem bonorum, quæ fuerunt testatoris tēpore eius mortis, vt iam suo loco diximus. sed hi fructus non erant testatoris tempore suæ mortis, non ergo in eorum possessionem mitti potest scriptus hæres. Huic tamen alio remedio succursum erit, nempè

† peti-

801 † petitione hæreditatis. qua deinde fructus post mortem testatoris perceptos cōsequi poterit, iuxta l. item veniunt. §. non solum. ff. de petit. hæred. & l. si post mo tam. §. fructibus. C. eo. atque ita intelligi potest quod scriptum reliquit Pract. Papien. in forma libelli pro hærede ex testamento. in glo. vlt. in fin. dum scripsit, hæredem scriptum consequi etiam fructus, intelligitur alio remedio quàm ex hac ipsa constitutione.

802 QVAERO nonagesimooctauò, an † sententia lata in hoc remedio sit diffinitiua, vel interlocutoria? Duo casus distingui solent. Primus est cùm sine contradictore pronuntiatur, hæredem esse mittendum in possessionem. Hoc casu sententia dicitur interlocutoria. ita Cyn. hic col. 2. Bald. nume. 22. Pract. Papien. in forma libelli, quo petitur hæreditas ex testamento, in verbo, per vestram diffinitiuam. Soc. in l. qui agnitis. num. 13. ff. de condi. & demon. Atque ita hoc in casu loqui intelligo Alex. in l. quod iussit. num. 7. de re iud. & Iaſ. in l. iubere cauere. num. 19. de iurisd. om. iudic. qui simpliciter scribunt hanc sententiam esse interlocutoriam. Quam sanè opinionem probant ex tex. c. vlt. de elect. in 6. quo loci sententia sine causæ cognitione lata, vt hoc in casu, interlocutoria appella-
803 tur. Ita etiam respondit Craue. consil. 273. col. 4. quod illa dicitur † interlocutoria, quæ sine solennitate profertur, quam opinionem probaui in tract. de retinen.
804 possess. rem. vlt. q. 16. Secundò ea ratione adducuntur, quod † sentētia est diffinitiua, quæ finem controuersiæ imponit. l. qui restituere. vbi Iaſ. in 1. notab. de re iudi. sed, vbi non comparet contradictor, nulla datur cōtrouersia, ergo diffinitiua dici non potest. Tertiò confert, quod missio hæc in possessionē reuocatur, comparente contradictore: vt habetur hic in textu. versic. si autem. ergo est interlocutoria. imò nec vim diffinitiuæ habet, quia tunc reuocari nō possit, iuxta l. quod iussit. de re iud. ita docuit Zuch. hic in fin. Quartò huc
805 pertinet, quòd sententia, qua pronunciatur, quid † exequendum, est interlocutoria: ita multi à me relati in tract. de recup. possess. rem. 6. nu. 85. vbi & alia, quæ è re hac sunt recensui. An ab hac interlocutoria appellare liceat dicemus infrà ex sequenti.

Secundus est casus, cùm contradictor comparet, tunc sententia in ea partium contentione atque controuersia lata, diffinitiua dicitur: siquidem de causa
806 cognoscitur, & libellus datur, ergo est † diffinitiua. d. c. vltim. de elect. in 6. & finis imponitur controuersiæ, ergo diffinitiua. d. l. qui restituere. de re iudic. an ab hac sententia appellare liceat, dicemus infrà quæstio. 100.

807 QVAERO nonagesimnonò, an † ab interlocutoria lata in hoc iudicio appellare liceat? Et licere in specie affirmauit Zuch. hic num. 436. ea ratione adductus, quod etsi in iudicijs verè possessorijs, alijsq; similibus casibus non recipiatur appellatio quò ad causæ
808 † merita & substantiam, nihilominus recipitur ab inordinato processu: ita docuit Bal. in c. ex conquæstio. nu. 1. de testit. spolia. Iaſ. in l. 1. num. 5. versi. limita secundò. C. de bo. possess. secund. tab. & ibi Dec. num. 6. versi. quinto & ab inordinato. idem Dec. hic nu. 47. versic. sed posset. Catel. Cotta in memora. in verbo, appellari. Didac. lib. pract. quæst. c. 23. nu. 8. versic. cæterum licet. Natta consi. 121. nu. 4. lib. 1. & Ioseph. Lud. decis. 39.
num. 8. Hinc respondit Ang. consil. 46. Statuto ciuita-
809 tis Florentiæ. ad finem, quod licet à † sententia, qua quis mittitur in possessionem ex dispositione statuti non possit appellari, attamen potest ab interlocutoria in ea causa lata. Ang. secutus est Petrus Duenas in regula 44. fallent. 3. idem docuit Bald. in l. si ex causa.
810 §. nunc videndum. & ibi Alber. ff. de minor. post Guliel. Cuneum, quod prohibita appellatione † à sententia, intelligitur à diffinitiua, non autem ab interlocutoria. Huc pertinet quod scribūt Archidiac. Io. Andr.
811 & Gemmia. in c. inquisitionis. de hæret. in 6. dum affirmant, quòd licet † hæreticus prohibeatur appellare, intelligitur quò ad diffinitiuam, non autem quò ad interlocutoriam. Confert in simili quod docuit Bal. in l. cum proponas. in fin. C. de reb. cred. si in aliqua causa prohibetur † fieri compromissum, intelligitur 812
quòd ad causam principalem, non autem quò ad articulum emergentem. Et idem quod Baldus affirmarunt alij, quos retulit Socin. Sen. consil. 300. col. 3. versi. circa tertiam. lib. 2. Cæterū multis dubia admodum redditur hæc declaratio. Primò quòd ita ab † inter- 813
locutoria prohibetur appellatio ac à diffinitiua, cùm eodē adest prohibitionis ratio in interlocutoria, quæ in diffinitiua. ita Benedictus à Plumbino in l. etiam. §. absens. ff. de manumiss. vind. quem permulti, quos infrà referam, secuti sunt. Atqui hic eadem adest ratio in interlocutoria, quæ in diffinitiua. si quidem illa missio in possessionem, quæ celeritatem requirit, ita per hanc appellationem impeditur, ac per illam à diffinitiua. Secundò non parùm vrget doctrina Decij in c. pastoralis. nume. 4. versic. sed considerandum est. de appella. qui scribit, quòd † tunc dispositio prohibens 814
appellationem, non prohibet ab interlocutoria, cùm simpliciter de sententia loquitur, vt si dicat, quod à lata sententia in causa alimentorum, vel simili non liceat appellare. nam tunc appellatione sententiæ intelligitur de diffinitiua, vt de potentiori: tum etiam quia minus læditur ius commune, quo in dubio admittitur appellatio, vt potè quæ defensionem continet. At secus est (inquit Decius) cum dispositio absolutè & simpliciter prohibita tali in causa appellari: tunc (ait ille) dicitur prohibita appellatio, etiam ab interlocutoria. & ante Dec. idē apertè docuit Francus in c. interposita. §. ille. de appella. quem secutus est Felin. in c. causam quæ. ad fin. de rescript. & similem considerationem in statuto prohibente compromissum facit Socin. Sen. consil. 300. col. 3. ad fin. lib. 2. Sed iura quæ in hoc remedio prohibent appellare simpliciter & absolutè, nulla facta mentione sententiæ prohibent, vt l. vltim. ff. de appell. recip. & l. quisquis. C. quo. appell. non recip. Ergo nec ab interlocutoria recipienda erit appellatio. Accedit quod scribit Rebuffus in comment. ad regias constit. Galliæ. tomo 3. titu. de appellat. in præf. num. 13. non videri verum quod prohibita appellatione intelligatur solùm à diffinitiua. rationem tamen, qua ille motus est, non magni facio. Tertiò non mediocriter ad rem confert, quòd eadem esse
solet † natura quæstionis incidentis atque emergentis 815
in causa principali, quæ est ipsius causæ principalis. clem. dispendiosam. de iudic. & scribunt Barto. in l. solet. numer. 8. ff. de alim. & cib. Iason in l. 2. nume. 6. suprà hoc titu. de edicto diui Adr. toll. Dec. in d. c. pastoralis. nume. 4. in fin. de appellat. & scripsi alia plura in tract. de arbit. iud. lib. 1. q. 45. num. 9. 10. & pulchrè scribit ad rem hanc ferè Socin. Sen. d. consil. 300. col. 3. lib. 2. Cum ergo in causa principali, atque ita à diffinitiua appellare non liceat, non etiam ab incidētibus. Quartò huc spectat illa notabilis etsi vulgaris regula, cùm
† quid prohibetur, etiam prohibitum censetur per 816
quod ad illud peruenitur. l. oratio. ff. de sponsa. Cum itaq; à diffinitiua appellare non liceat, ergo nec ab interlocutoria, per quam ad diffinitiuam peruenire solemus. Ita in specie hac ratione docuit Baldus in l. vni c. num. 4. C. si de mom. possess. fuer. appel. quo loci reijcit opinionem illam Gulielmi Cunei in l. si ex causa. §. nunc videndum. ff. de mino. quam suprà dixi ab eodem Baldo, sibi parum constanti, ibi probari. Nec hic repugnat, quod docuit idem Baldus in l. 2. uum. 18. C. de epis. aud. & in l. post sententiam. nu. 4. ver. pone ergo. C. de sent. & interloc. om. iud. Aufrerius in add. ad Capell. Tolos. q. vlt. nu. 3. Corn. consil. 35. nu. 1. lib. 1. & doctissimus Grauatius in annot. ad Vestrium lib. 3. ca. 10.
nume. 6. dum scribunt, quòd † appellari potest ab ea 817
interlocutoria, qua pronunciatum fuit, testes non esse recipiendos, vel infames recipiendos esse. Ea ratione vsus est Baldus, quia per diffinitiuam reparari non

Universidad de Deusto
Biblioteca

rit detrimentum, si quod ex ea adferatur. & idem sensit Ang. d. consil. 46. ad finem. quos secutus est Osascus d. decis. 25. num. 14. versi. contrariam. & nouissimè Ioseph d. decis. 38. num. 7. Non inquam hoc aduersatur, quia dicere possumus non procedere hoc in casu, vbi eadem adest ratio prohibendi appellationem ab interlocutoria, quæ est prohibendi à diffinitiua. Et licet reparari non possit damnum per diffinitiuam possessorij, poterit tamen reparari per iudicium petitorium, quod moueri ab eo potest. idq; sufficere egregiè in hac specie nostra respondit Castren. consil. 39. quod à sententia lata. lib. 1. inquit Castren. ex mente Barto. hic col. vlt. versic. quandoque tempore primi iussus.

818 quòd si quis comparet † tanquam legitimus contradictor, vt impediat missionem à scripto hoc hærede petitam, & iudex pronunciet, eum non esse legitimum contradictorem, non potest ille ab ea interlocutoria appellare: quia licet non possit reparari damnum per diffinitiuam possessorij, potest tamen per iudicium petitorij. si enim damnum, quod infertur per interlocutoriam, non posset etiam per iudicium petitorium reparari, tunc posset sine probabili dubitatione recipi hæc appellatio, vt de his similibus dicemus infrà quæstione proxima, declaratione 5. His declaratur

819 doctrina illa † Archid. & sequacium in cap. inquisitionis. de hæret. quòd hæreticus appellat ab interlocutoria, etsi non à diffinitiua, procedit inquam, cùm nullo alio remedio sibi prouidere potest, secus si potest.

Extenditur hæc doctrina, vt procedat etiam in

820 † interlocutoria, quæ sapit & habet naturam diffiniuæ, vtputà, cũ nullo existente contradictore pronunciatum fuit, hæredem esse mittẽdum in possessionem: ita docuit Zuchar. hic num. 439. ex opinione Bald. in l. vnica. C. si de moment. possess. fuer. appell. ac Angeli. in l. vlt. §. pen. ff. de appell. qui scribunt, ab interlocutoria lata in possessorio non appellari, cũ tangit negotium principale. Ea est ratio, quòd (vt iam diximus)

821 ab † executione non appellatur, nisi modus in executione excedatur. l. ab executione. C. quo. appella. non recip. Hæc autem interlocutoria nil aliud quam executionem continet: non ergo erit appellandum. Præterea & secundò iam cum Benedicto à Plumbino in l. etiam. §. absens. ff. de manumiss. vind. diximus, quòd vbi adest eadem ratio prohibendi appellationem ab interlocutoria, quę est à diffinitiua, appellari ab ea interlocutoria non potest. Atqui hoc in casu non modò eadem adest ratio, nempè, ne celeris missio in possessionẽ remoretur, sed & maior: quia scilicet, hic à principio non extitit contradictor, cui ex lata sententia dici possit præiudicium factum.

Declaratur primò, vt non procedat relata doctri-

822 na, † cum in hoc iudicio lata fuit interlocutoria super iudicis competentia, vel incompetentia: nam hoc in casu sentio, appellationem fore admittendam. si-

823 quidem non censetur reiecta † appellatio à simili interlocutoria, quamquam regulariter ab interlocutoria non recipiatur. ita respodit Angelus consil. 195. Domina Gulielmina. idem docuit Bald. in l. 2. nu. 13. C. de epis. aud. ex textu in aut. habita. C. ne filius pro patre. & c. significantibus. de off. delega. idem tradunt Dec. cons. 49. col. 2. vers. tertiò facit. Guido Papæ. q. 10. Iaf. in l. quod iussit. nu. 25. de re iud. Ruin. cons. 1. nu. 4. li. 4. Cur. Iu. cõs. 124. nu. 13. Mynsing. in suis obser. cent. 3. obserua. 35. & idem censuit bene eruditus Grauatius in annota. ad Vestrium lib. 3. c. 10. nu. 6. Ea est ratio, quòd iurisdictionis defectus & impedimentũ cætera omnia excedit. ita copiosè scribit Vantius in tracta. de nullit. sen. tit. de null. sen. ex defectu iurisdict. ordin. nu. 1. 2. & præter eum Ant. Corsetus in suo sing. in verbo, statutum, incipit, statuto cauetur. Dec. cons. 8. nu. 6. cons. 38. nu. 7. Marsil. sing. 10. & Parisius cons. 45. nu. 28. lib. 1. & consil. 24. nu. 102. lib. 2.

Declaratur secundò, vt non procedat eo casu, quo † iudex per suam interlocutoriam pronunciaret, pro 824 curatorem legitimũ non esse procuratorem: vel principalem non habere legitimam personam standi in iudicio: nam à simili interlocutoria licere appellare docuit Bal. in l. 2. nu. 14. C. de epis. aud. Huc pertinet quod respondit Sign. cons. 14. nu. 5. dum ait, † appellari posse 825 ab ea interlocutoria, qua pronũciatum fuit, aliquem esse vel nõ esse tutorem. arg. aut. habita. C. ne filius pro patre. Et eam esse rationem Bal. & Sign. sentiunt, quòd secum executionem trahit, nec alia diffinitiua speratur. Ita etiam solere concedi appellare ab interlocutoria lata super legitimatione personarum, scribunt Petrus Duenas in regula 52. fall. 1. & Nico. Antonius Grauatius loco paulo ante citato.

QVAERO centesimò, an à lata † sententia diffi- 826 nitiua in hoc remedio appellare liceat? Distinguendi hic sunt duo casus. Vnus est, cùm lata est sententia ad fauorem hæredis scripti, qui petijt se mitti in possessionem ex hoc edicto, contra reum conuentum. Alter est, cùm iudicatum fuit contra actorem, reo absoluto. De primo non leui diligentia videamus. Recepta omnium * opinio est, reum conuentum appellare nõ * posse à sententia contra se lata, qua pronunciatũ fuit, hunc hæredem in testamento scriptum mittendũ esse in possessionem bonorum testatoris defuncti. Hanc probauit hic glossa, in verbo, missus, quã secuti sunt Bar. Bal. Castr. Salic. Alex. Iason, Dec. Cur. Iu. & Sebast. Sapia, quos recenset Zuch. hic. nu. 435. & alios perplures enumerat Tiraq. in tract. le mort saisit le vif. part. 6. decla. 6. nu. 2.

Quibus addo Guid. Papæ. q. 132. col. vlt. Beroium q. 44. Didac. lib. pract. quæstion. c. 23. nu. 8. ver. tertia conclusio. & Osascum Prælidem virum consultissimum in decisionibus Pedemon. decis. 25. nu. 9. Quam quidẽ opinionem apertè probant. l. vlt. ff. de app. recip. & l. quisquis. C. quo. app. non recip. Ea est ratio, quam Iurisconsultus & Imperator considerat, quòd testatoris voluntas celerem executionem requirit. Huc spectat

827 quod tradit Soc. Iun. cõs. 138. nu. 6. lib. 3. à pronunciatione de instrumẽto exequẽdo non appellari, cum celeritatem postulet. Cæterum est hic diligenter animaduertendum, an quod relati Dd. scribunt, intelligatur prohibitam esse hoc in casu † appellationẽ, tam quò 828 ad effectum deuolutiuum, quàm quò ad effectum executionis sententiæ suspensiuum. Hoc enim nemo clarè & dilucidè, quòd viderim, declarat. Ego opinor, hãc appellationem non impedire sententiæ executionem, concedere tamen deuolutionem cognitionis iustitiæ, vel iniustitiæ ad iudicẽ, ad quem appellatum extitit. Nam ita in cæteris possessorijs momentaneis & quæ celeritatem desiderant, recepta magis opinio * est, appellare licere à sententia lata quò ad effectum * deuolutiuum, etsi non quò ad suspensiuum: ita Bar. in l. 2. nu. 9. ff. de appel. recip. dum scribit, quòd lata sententia in possessorio, & appellatione interposita, fit executio sententiæ: deinde iudex ad quem est appellatum cognoscit de iustitia, vel iniustitia. Bart. crebrius secuti sunt Dd. vt retuli in tract. de recup. possess. rem. 9. nu. 322. Et hanc ipsam traditionem est secutus nouissimè Ioseph Lud. decis. 20. nu. 16. Idem † obseruatur in 829 sententia, quæ fertur super dote ab vxore vel viro petita, ita & quæ de alimentis in futurum præstandis: nam & his casibus appellatio recipitur quò ad effectum deuolutiuum, non autem quò ad suspensiuum. ita egregiè scribunt Baldus Nouellus in tracta. de dote. par. 9. priuil. 7. & Osascus. d. decis. 25. num. 20. si ergo ita in his possessorijs obseruari solet, idem est dicendum in hoc nostro: in quo eadem celeritas desideratur. d. l. 2. & d. l. quisquis. quæ quidem iura solùm sentiunt appellationem reijciendam fore, ne executio latæ sententiæ retardetur. Hoc in simili quoque solet obseruari † in precibus Principi oblatis aduersus 830 sententiam: nam tunc prius exequenda est sententia, deinde de iustitia, vel iniustitia ipsius sententiæ cognosci-

noscitur. autent. quæ supplicatio. C. de precibus Imp. offer. Ita etiam in † restitutione in integrũ dicimus.

832 c. suscitata. de restit. in integr. Ita in † sententia excommunicationis. c. licet. de senten. excomm. in 6. & de his Affl. decis. 369. nu. 3. in fin. Est ergo idem hoc nostro in casu dicendum, appellationem hic esse prohibitam quò ad effectum suspensiuum executionis sententiæ: permissam verò quò ad deuolutiuum. Facta ergo missione in possessionẽ hæredis scripti, iudex ad quẽ fuit appellatum, cognoscet, an rectè vel minus iudicatum fuerit.

Extenditur hæc iuris sententia, vt procedat etiam

833 cùm † statutum simpliciter permittit, semel appellari posse in causis possessorijs, quemadmodũ cautum est statuto Bononiensi, necnon & Papiensi. 4. in ciuilibus sub rub. de modo & forma procedendi in causis summarijs. Nam & hoc casu appellare non licere respondit Beroius. q. 44. Ea ratione permotus est Beroius,

834 quòd † specialis admodum est prohibitio hæc nõ appellandi in hoc remedio d. l. quisquis. C. quo. appel. nõ recip. & in specie Bal. cõs. 202. pronunciatum fuit. lib. 4. Quæ sanè specialis prohibitio sublata non censetur à generali illa permissione & concessione appellandi. Nam specialis esse debet mentio eorum, quæ sunt notatu digna. l. item apud Labeonẽ. §. hoc edictum. ff. de iniurijs. Cæterum dubitationis est, an hæc appellatio operetur tam effectum suspensiuum quam deuolutiuum, vel deuolutiuum tantum. Et vtrunq; operari in specie affirmarunt Gratus cons. vlt. nu. 16. 17. 18. lib. 2. &

835 Beroius q. 91. ita interpretãtes † statutum iam relatum Bononiæ. Atq; ita etiam posset declarari relatum sta-

836 tutum Papiæ 4. in ciuilibus. † Ego tamen (vt ingenuè dicam, quòd hac de re sentio: de his enim iudicium ferre liberum vnicuiq; esse scio) semper de veritate huius doctrinæ dubitaui, credidiq; operari solùm effectum deuolutiuum.

837 Est enim (quãtum iudicare possum) hoc † statutum editum ad declarationem opinionum, quæ maximè controuersæ sunt apud Dd. (quod & in Gallia ob id factum esse scribit Rebuffus in comm. ad regias const. tom. 1. tit. de sententijs executorijs. art. 5. glos. 3. num. 2. 3.) an à sentẽtia lata in possessorio liceat appellare, vel non. Quam sanè controuersiam retuli in eo tractatu de recup. possess. rem. 9. quæst. 49. Hoc itaque statutum statuit, semel appellari posse: sufficit ergo si operatur

838 hunc effectum deuolutionis. Accedit tex. in † c. pastoralis. §. præterea. de off. delega. eo loci statuit Cœlestinus III. quòd quando appellatio aliquo in casu iure communi permissa non est, & illa admittitur principis rescripto, non operatur effectum suspensiuum, nisi ex certa scientia rescripserit Pontifex, eam executionem quoque fore suspendendam. Atque ita constitutionem illam intellexerunt ibi Abbas. & idem in c. pastoralis. nu. 9. de appella. & Didac. lib. pract. quæst. c. 23. num. 7. à rescripto autem ad statutum licere argumentari certum est, cùm in vtroque stricta interpretatio tantum recipiatur. Accedit auctoritas non parui ponderis Guidonis Papæ. q. 37. si appelletur. qui scribit in Gallia ex statuto, si quis per literas, &c. esse permissam appellationem in iudicio possessionis redintegratorio, & tamẽ fuisse vsu receptum, appellationem illam solùm operari effectum deuolutiuum. Illum secutus est Petrus Rebuffus in commen. ad regias constit. Galliæ. tom. 1. tit. de senten. execut. articul. 5. gl. 3. nume. 4. Accedit etiam, quòd in casu huius remedij statuta hæc non habent locum, vt ipsemet Bero. d. q. 44. scribit, quia specialis nimis est appellationis, à sententia in hoc iudicio lata, prohibitio. Hinc videmus, quòd & iure Pontificio appellatio hoc in casu non operatur effectum suspensiuum (vt mox subijciam) cum tamen id in cæteris efficiat. Quibus facili negotio, si quis aduertit, diluuntur argumentationes illæ Grati & Beroij. Nam, dum inquit † Gratus, statutum

839 aliquid operari debere: constat satis operari, ex quo declarat cõtrouersas opiniones. Et dum subijcit Gratus d. consi. vlt. num. 17. quòd appellatio, vbi permissa est, sui natura operatur effectum suspẽsiuum, ita cùm à statuto est concessa, dicendum est, ne contra suam naturam operetur. Retorquetur, naturam appellationis in possessorio esse, operari effectum deuolutiuum tantùm, ergo idem dicendum, cum in possessorio statutum vult posse appellari. Accedit, quòd si ius commune vult aliquo in casu ex aliqua causa appellari posse à sententia lata in possessorio, operatur appellatio illa effectum suspensiuum ratione illius nouæ causæ (vt infrà suo loco dicemus) ob id diuersum est, cùm simpliciter statutum appellari concedit. Non etiam repugnat, quod scribit Gratus ibidem. num. 25. versi. septimò negari, &c. casus multos in iure communi esse, quibus permissa est appellatio quò ad vtrumque effectum: quos casus complecti videtur vnà cum his, quibus non est permissa appellatio quò ad effectum suspensiuum: omnes ergo æqualiter determinat, iuxta regulam. l. iam hoc iure. de vulga. & pup. substi. Non inquam hoc repugnat, siquidem dum ius commune aliquibus in casibus permittit etiam in causis his possessorijs appellare, quò ad vtrumq; effectum, id contingit ob iustam aliquam & extrinsecam causam: vtputà, quia damnum reparari nõ potest in petitorio, vel aliam ob similem: id quod non est in statuto simpliciter permittente. Et ideo statutum relatum ad ius commune, vt illius declaratorium operatur idem quod ius cõmune, nempè in simplici possessorio solum effectum deuolutiuum, in possessorio extante causa legitima vtrumque. atq; ita cessat regula. l. iam hoc iure de vulg. quæ non procedit vbi adest diuersa ratio, vt ibi scribit Iaf. num. 11. versi. secundò ista. & Dec. consil. 394. nu. 3. Quod deinde ait Gratus d. consi. vlt. num. 26. fauorabile esse admittere appellationem iuxta glo. l. qui restituere. de rei vend. Dec. consil. 34. num. 5. & alibi, verum est hoc etiam in casu quò ad effectum deuolutiuum, vt scilicet de iustitia vel iniustitia sententiæ cognoscatur, nõ tamẽ quò ad effectum suspensiuum, cum fauorabilius sit exequi testatoris volũtatem, vel etiam spoliatũ restituere: cùm sit quod is qui succumbit de iure suo in iudicio petitorio experiri possit, vel expectare sententiam in eodem iudicio possessorio appellationis, quæ cognitionem deuoluit. Non refero cæteras Grati argumentationes quæ verè ex relatis dissolui possunt.

Extenditur secundò hæc iuris conclusio, vt proce-

dat etiam de iure † canonico, quo sanè iure in causis 840 possessorijs recipitur appellatio quò ad effectum deuolutiuum, nõ autem quò ad suspensiuum: ita interpretor Baldum in l. vnica. nu. 6. versi. sed de iure canonico. C. si de mom. poss. fue. appella. Nam Baldus semper ferè in ea opinione fuit, quòd appellatio in causis possessorijs nullũ pariat effectum nec deuolutiuum, nec suspensiuum, quemadmodum scripsi copiosè in tract. de recup. possess. rem. 9. num. 322. Hanc suam opinionem modò temperat Baldus in d. l. vnica. nume. 6. non procedere de iure canonico, quo permissum est appellari, intelligit Baldus ius canonicum permittere quò ad effectum deuolutiuum, non autem suspensiuum, quod quidem tunc solum operatur cùm adest iusta causa: vtputà si euidens adest iniustitia, vel altera similis. Quare sensit Baldus etiam iure canonico non licere appellare quò ad effectum suspensiuum. Hanc esse Baldi mentem ex eo conijcitur, dum subijcit, idẽ esse maximè in possessorio beneficij, vel iurisdictionis. Nam in his appellatio operatur vtrunq; effectum, ob illam causam, quia de titulo probandum est. ita ergo cũ iure canonico permittitur appellatio, si causa adest euidens operatur effectum suspensiuum: non autẽ cùm simpliciter appellatur. Hæc Baldi mens facilius colligitur ex eiusdem responso Baldi consil. 141. præmissis verbis. colu. 2. versic. & ad euidentiam. lib. 1. dum scribit in hæc verba. Sed de iure canonico

appellatur, si grauamen est manifestum, vel notori-
um, id est, per se notum. Vnde si iudex misit hæredem
in possessionem ex testamento, quod iuris rationibus
non subsistit & hoc ante sententiam liquidè est pro-
batum & ex actis apparet, potest appellari, vt nota-
tur in c.Romana.§.si autem post.de appella.in 6. Hæc
Baldus. Verè innuit Bald. regulariter iure canonico
non appellari?(intelligo quò ad effectum suspēsiuum:
nam de testamenti, seu sententiæ executione semper
agit Baldus) cùm conditionaliter loquatur, cùm sci-
licet grauamen est manifestum. quod quidem & iure
ciuili(vt suo loco dicam)permissum est.Hoc idem sen
sit ipse Baldus consil.202. pronunciatum fuit. libr.4.
dum in fine illius responsi, ita scribit.Concludendum
est igitur de iuris rigore appellari non posse: per com-
munem enim appellantium malitiam legum duritia
hoc introductum est:sed de æquitate canonica ex eui-
denti & iusta causa, quæ ex actitatis appareat, appel-
lari potest.Hoc tenet Io.Andr. in c.pastoralis.in nota.
Hactenus Bald.cuius verba aperta & clara adeò sunt,
vt nullam interpretationem requirant. Quinimò, ita
Baldum in duobus his responsis scripsisse, sensit Di-
dac.lib.pract. quæstio.c.23. nu.8. vers.tertia conclusio.
Quocircà est dicendum Salicet. in d.l.vnica.col.3.ver-
sic.quæro secundò.C.si de mom. possess. fuer. appella.
asserentē iure canonico appellare licere, vt scribit Bal-
dus, modò causa inferatur iusta, sensisse modò etiā de
ea causa constet. Ita intelligo Zuchar. hic num.441. &
Tiraq.tract.le mort saisit le vif.part.6.declara.6.num.
2. In hac opinione ita sunt, iure canonico à sententia
lata in hoc remedio non licere appellare quò ad effe-
ctum suspensiuum, sed bene quò ad deuolutiuum.
Vtriusque casus sunt rationes, mea quidem opinione,
satis vrgentes. Nam quod appellationem permiserit
hoc ius Pontificium, id factum opinor, ne conqueri
valeat condemnatus, quin de suo iure cognitum fue-
rit:noua enim per appellationem cognitio est ad iusti
tiæ confirmationem, vel ad iniustitiæ atque iniuriæ
propulsionē. Nec interim qui obtinuit iure suo frau-
datur, cùm in possessionem mittatur. Qua sanè ratio-
ne adducti Pontifices constituerunt huius sententiæ
executionem differendam non esse. Nam si ius ciuile
testatorum dispositioni multum fauet, multo plus
certè fauet ius Pontificium : quandoquidem statuit
ius Pontificium, testamentum duobus testibus adhi-
bitis cum Parocho conditum vim obtinere.c. cùm es-
ses. vbi omnes.de testa. His similia prætereo. Est ergo
vtrique partium consultum hæredi, quia sui testato-
ris voluntatem exequitur, reo conuento, quia de eius
iure adhuc cognoscitur. Hinc intelligimus malè sen-
841 sisse † Beroium q. 44.nume.3. quem secutus est Petrus
Beneintendi, conclus.79.num.7.in fin. qui scripserunt
iure canonico non licere appellare in casu huius re-
medij non solùm quò ad effectum suspensiuum, sed
nec etiā quò ad deuolutiuum, ex textu c.vlt.§. si quis
2.q.6. quæ constitutio illa est Gratia. Valent. & Theo-
dos.Impp.in d.l. quisquis.C. quo appellat. non recip.
quam canonizatam ij fuisse scribunt. id quod in spe-
cie hac respondens dixit Baldus d.consil. 202. lib. 4.
Errant verò Beroius & Beneintendi, rationibus iam
supra perpensis. Quibus nec ipsi satisfaciunt, nec Io-
seph Lud.decisi.20.num.20.qui cum eis sensit. Nec ad-
842 uersatur is text. † d.c.vlt.§.si quis. quandoquidem il-
la constitutio fuit solùm à Gratiano ad suæ assertio-
nis confirmationem relata, atque ita inter canones in-
serta, non tamen ab aliquo Pontifice canonizata: non
ergo canonis auctoritatem habet, ita declarat ex ali-
orum sententia Ripa in c.2.num.80.de rescrip.qui scri-
843 bit, tunc leges † Cæsarum in eo decretorum libro re-
latas censeri canonizatas, cùm in ipsomet canone ab
aliquo Pontifice edito incorporatæ atque insertæ fu-
erunt.atque ita scribit sensisse glo. in c.in primis 2.q.1.
& alibi. idem nouissimè, post multos scribit Sebastia-
nus Medices in non contemnendis comment. de legi-
bus, & statutis, part.1.q.3.nume.19.Et in specie nostra
ita declarat d.§.si quis. Feder. de Senis. consil.76. do-
mino auditori.Sed esto, quòd canonizata sit illa con-
stitutio, non tamen dicendum est immutatam esse il-
lius dispositionem, quæ est vt sententiæ executio non
differatur, non autem quin cognitio causæ appellati-
onis deuoluatur, vt iam diximus. Hæc extensio non
procedit, cùm iusta & apparens † causa appellationis 844
extat, vtputà manifesta iniustitia : tunc appellatio
vtrunq; effectum, deuolutiuū scilicet, & suspēsiuum
operatur, vt Bal.d. conf.141.lib.1.& consil.202.lib.4. &
Didac.loco iam citato.

Declaratur primò, vt non procedat relata conclu-
sio † quòad tertium, qui citatus nō fuit:nam is appel- 845
lare poterit, ita Zuchar. hic num.446. Ea ratione mo-
uetur, quòd iura illa, quæ appellationem † non ad- 846
mittunt aliqua in causa, intelliguntur respectu illius,
cum quo lis tractata est, non autem respectu tertij: ita
Bart.in l.1.§. interdum. num.4.ff.à quibus appell.non
licet.copiosè Felin.in c.super eo.de off.deleg. & refert
hic Zuchar.His addo Francum in c. pastoralis. quæst.
7. de appella.Anto. Corsetum in singulari, in verbo,
clausula, il 1.& in verbo, appellatio, il'1. Vantium in
tractat.de nullita. titu. quis possit dicere de nullitate.
nu.15.Didac.lib.pract.quæstio.cap.15.nu.4.versi.quar-
tò si ad causam.quibus accedit Alex.consil.84. num.7.
lib.3.qui respondit idem esse, si princeps suo rescripto 847
† cum clausula, de plenitudine potestatis, reijceret ap-
pellationem:non enim quò ad tertium reiecta intelli-
gitur. Huc spectat, quòd si statuto tributa est parata
executio † instrumento (vt appellant) guarentigiato, 848
non intelligitur habere eam vim contra tertium : ita
Baldus in l.1.C. cōmu.de lega. Alex.in l.1.§. si hæres.ff.
ad Trebell.Dec.consil.198.nume.5. & Ruin. consil.209.
num.21.lib.1. Quibus declaratur † statutum Papiæ 6. 849
in ciuilibus, sub rubr.de executione instrumenti. His
similia recenset Alex.consi.83. ad fin. lib.3. Illud obser-
uandum est in hac declaratione prima, hanc scilicet
appellationem operari effectum etiam suspensiuum,
c.cum super.de off.deleg.& ibi Bald.num.2. quem ita
loqui intelligo.

Declaratur secundò, vt non procedat relata † con- 850
clusio, quando hæc sententia esset euidenter iniusta :
nam tunc appellare licet.Ita docuit Zuch.hic nu.447.
post Alex. consil.91.nume.3.lib.6. qui multis similibus
comprobat.idem Alex.consi.77.col.penu.& vlt.lib.2.
qui respondit, his casibus licere appellare, cùm † ap- 851
pellandi ratio est in promptu, vt quia ex actis constat
de iniquitate, idem affirmarunt Calcaneus consil.83.
nu.1.Natta conf.51.nu.21.& consi.172. nu.4.lib.1. & do-
ctissimus Præses Osascus decis.25.nu.13. qui alios recē-
set & Ioseph.Ludo.decisi.39.num.9.His addo in specie
Baldum conf.141.præmissis verbis.col.2.versi. vnde si
iudex.& colu.vlt.versic. vel quando est notoriè.lib.1.
qui in specie huius nostri remedij respondit. Accedit
quòd sententia † euidenter iniusta nullitati æquipara 852
tur.ita scribunt omnes in c.cùm in iure.de off. delega.
Barb.conf.1.col.1.in fi.lib.2. Ias.conf.21.col.2.lib.1. Soc.
Sen.consil.101.col.pen.lib.3.Ruin.consil.138.nu.22.lib.5.
Cur.Iun.conf.104.nu.5.& Didac.Couar.lib.1.varia.re-
solu.c.1.nu.10.qui quidem iuris interpretes affirmant,
hanc † sententiam nullo tempore, & modo exequen- 853
dam fore. Quocircà facilè intelligimus appellatio-
nem ab ea interpositam operari non solùm effectum
deuolutiuum, sed & † suspensiuum, quod in specie 854
scripserunt Baldus in c. pastoralis.§. prætereà.num.5.
de off. deleg. Aufrerius in addit. ad decisiones Tolos.
q.vlt.nume.3. & Osascus decisi. 25. ad fin.versic. fallit
autem.

Declaratur tertiò, vt non procedat, quando hæc
† sententia fuisset lata sine causæ cognitione : nam ab 855
ea appellare licet:ita Alex.hic num.28. vers. & dico.&
Zucha.num.448.qui scribit, sententiam hanc esse nul-
lam(vt in sequenti quæstione dicam) cum autē fertur
sen-

sententia sine causæ cognitione appellari potest, cum
iusta adsit appellādi causa, ita docuit Baldus in l.quis
quis.in prin.C.quo.appella.non recip.Capella Tolos.
q.vlt.Ias.conf.60.nu.5.lib.1.& Osascus d.decis.25.nu.13.
qui & Rebuffum recēset. Et(vt dixi)cum in promptu
adsit hæc iusta causa, operatur hęc appellatio vtrum-
que effectum ex iam relatis suprà, & sensit Osascus d.
decis.25.ad fin.vers.idem si appellandi.

Declaratur quarto, vt non vendicet sibi locum
856 hæc doctrina, cùm † is possessor cōuentus asserit, se pa
riter hæredem scriptum in testamento solenni, atque
ita parem titulum ostendit, tunc à sententia contra se
lata appellare potest:ita censuit Antonius Nicellus in
tract.de concordia glossarum. cōcordia 1. num.28.ad-
ductus responso Baldi consil. 281. lib.3. in meo codice
est consil.141.præmissis verbis.lib.1. de quo infrà dice-
mus.Idem Baldus hoc asseruit.in l.vnica.num.4. ver-
si.quartò nos dicimus.C. si de moment. possess. fuer.
appell.post Inn.quem Bald.verè secutus est: etsi Inno-
centij rationem(vt mox subijciam)improbet. Dicere
hoc volui, quia is Nicellus præcitato loco intellexit
Baldum ab Innocentio discedere. Ea ratione in hanc
opinionem adducti videntur Innocentius, Baldus &
Nicellus, quòd hæc sententia sit interlocutoria, non
autem diffinitiua, quæ sanè interlocutoria in posses-
sorio lata appellationem admittit, vt multi quos in
præcedenti quæstione retuli, scribunt. Verùm, vt sen-
sit Baldus in d.l.vnica.hæc non est interlocutoria, sed
857 † diffinitiua, cùm totum negotium possessorij diffi-
niat, quemadmodum rectè censuerūt Baldus in l. post
sententiam.num.5.C. de senten. & interloc.om.iud.&
in l.2.num.7.ff.de appella.recip.idem cōs.338. præmit-
* tendum est ad euidentiam.colu.1.lib.5.qui * commu-
nem hanc esse testatur.Bart.in l.quod iussit.num.10.ff.
de re iudic. Imola in clem.1. de sequestr. possess. &
fruct. & alibi sæpe. Verior itaque ratio illa esse vide-
858 tur, quòd quando † ambò, actor scilicet, & reus con-
uentus parem titulum habere contendunt, causa ha-
beri creditur admixtum iudicium petitorium, id
quod ex Baldo consil.126. libr.5. sensit Nicellus loco
iam citato num.28. Quod verum esse opinor illis casi-
bus, quibus iudex partium consensu super solo pos-
sessorio hoc in casu procedit: at secus, si reus vult sum
marium processum impediri, & causam pleno in iu-
dicio tractari. Nam iste contradictor impedire po-
test, non solùm cum licentiam iudex vult concedere
hæredi, vt mittatur in possessionem(quemadmodum
iam dixi suprà nume.565.) sed etiam impedit ipsam
missionem, ob iam datam licentiam, (vt dixi suprà
num.586.) Hęc declaratio eo etiam casu procedit, cùm
859 actor, qui se hæredem † asserit, omisso iudicio, ex hac
nostra constitutione, vult mitti in possessionem,
seu vult à iudice declarari, se posse continuare pos-
sessionem defuncti, ex dispositione statuti, quo cau-
tum est, quòd possessio defuncti continuet in hære-
dem. Nam hoc in casu, ex quo iste actor probare de-
bet, se esse verum hæredem, atque ita quia causa do-
minij quodammodò admiscetur, si ferri contingat
sententia contra reum conuentum, is appellare ab ea
poterit.Ita respondit Baldus d. consil.141. præmissis
verbis.colu.3.& consil.330. statuto cauetur. col.1.lib.1.
860 qui ita declarat † statutum Mediolani, de continuan-
da possessione defuncti in hæredem. Baldum secuti
sunt Corsetus, & Cotta, quos recenset, & probat Ti-
raq.tract.le mort saisit le vif.part.6.declarat.6.num.1.
Quibus accedunt Nicellus in d.tractat.de concordia
glossarum.concord.1.num.25.versi. moderatur, & nu.
70.etsi corruptè Baldum alleget. Ita quoque vno ver-
bo cum Baldo sensit Franc.Sarment.in tract.de rediti-
bus eccles.par.3.cap.2.num.27. Verum est hic animad-
861 uertendum, † Baldum eo in casu respondisse, in quo
probabiliter dubitabatur, an ille R. qui asserebat, se
scriptum hæredem, & pro quo fuit pronunciatum
contra D.eius aduersarium, esset scriptus hæres, vel
non.Nam (vt ex facti specie, à Baldo relata colligi po-
test d.consi.141.)ibi, testator in primo testamēto insti-
tuit.C.quem filium suum naturalem, & legitimum es-
se asseruit. Deinde is testator in secundo testamento
instituit.D.fratrem suum, prętereito dicto.C.filio suo,
sed ei legatum solum fecit. Et existente in possessione
bonorum dicti defuncti. C. filio, pro eo fuit ab vno
iudicum iudicatum, & ex parte D. appellatum ab ea
sententia.Erat ergo probabilis dubitatio, quorum es-
set hæres scriptus.Nam is C.non videbatur scriptus,
ex quo testamentum illud primum, in quo hæres fu-
erat factus, per secundum reuocatum videbatur, & è
contra, secundum testamētum videbatur nullum ob
præteritionem illius. C. qui cum ex primo testamen-
to constare videretur, quòd esset filius, in eo secundo
testamento fuerat præteritus (quòd verè Baldus in d.
consi.141.col.3. in fin.perpendit) cùm ergo esset proba-
bilis dubitatio, quis foret hæres, necesse fuerat ingre-
di iudicium petitorium, atque ita probare, se hære-
dem:quia(vt dicebat Bald.)statutum Mediolani non
admittit abusiuum hæredem, sed verum. & abusiuus
ac fictus esset hæres, cum dubium est probabile, an ita
sit, vel non. Cùm ergo eo in casu fuisset disputatio pe-
titorij admissa, iure à lata sententia appellari potuit,
vt inquit Baldus d.consi.141.col.3.in fi.& Aufrerius in
addit.Capellæ Tolosanæ.q.vlt.num.2.versic.item nisi
fuerit.Ita enim dicimus et in cęteris possessorijs, quod
si † exceptio respiciens proprietatem quæ repellenda 862
erat, fuit admissa, est super ea cognoscendum : quem-
admodum scribunt permulti, quos retuli in tract. de
recup.possess.rem.1.quæst.15.vbi copiosè hac de re dis-
serui.Hæc ergo appellatio, cum à sententia prolata in
mixto possessorio sit, operabitur effectum suspensi-
uum, vt sentiunt relati Dd. & clarè post Baldum con-
sil.367.lib.1. & Ias. consil.187.lib.2.censuit Osascus de-
cisi.25.col.vlt.ver.item quando lata. & rectè, nam ces-
sat hic illa causa celeritatis, quæ iudicio possessorio
tributa est.

Declaratur quintò, vt non procedat relata † con- 863
clusio, quando ex lata sententia in hoc iudicio pos-
sessorio damnū adfertur irreparabile per sententiam
ferendam in petitorio. Et quamquam in specie non
reperiam, qui hoc scribat, verum tamen esse puto,
eamq; ita multis exemplis comprobo.Videmus enim,
quòd vbi possessori conuento succursum esse non po-
test in † petitorio iudicio, vt de iure suo docendo, 864
rem illam recuperet, obijcere potest causam dominij
atque ita impedire possessorium. Ita in specie huius
edicti censuit Castren.in l.2.suprà. hoc tit.& ibi Iason.
& idem in remedio recuperatorio possessionis scripsi
in tract.de recup.possess.remed.1.nume.308. ita ergo &
hoc in casu dicendum est, recipiendam fore appella-
tionem. Accedit secundo, quòd scribit Baldus in l.
vnica. num.7. versic. quæro quid si non agitur posses-
sorio.C.si de mom.possess.fuer.appell. dum ait, quòd
quando † iudicium possessorium mouetur contra de 865
tentorem , vtputà commodatarium, si contra eum
fertur sententia, poterit ille appellare.Ea est ratio (in-
quit Baldus)quia non potest commodatarius iudici-
um petitorium mouere : atque ita illatum damnum
reparare, idem affirmarunt Bald.in l.2. num.22.C. de
epis.aud.Bar.in l.2.nu.3.ff.de appella.recip. Cast.conf.
46.super eo quod quæritur. col.2.versi. pro hoc facit.
lib.1.& Dec.in l.1.col.3.vers.secundò quando.C.de bo-
no.possess.secund.tabul. Hinc scribit Ant.Nicellus in
tract.de concordia glossarum. concor.1. num.31.32. ex
sententia Michaelis Marliani iurisconsulti Mediola-
nensis idem esse, quando reus † conuentus esset colo- 866
nus, qui cùm iudicium petitorium mouere non pos-
sit, appellare poterit à sententia lata in possessorio,
qua res ei auferretur, inquitq; à Marliano illo se acce-
pisse, ita bis aliquando Mediolani fuisse iudicatum.
Idem sensit Osascus decisi.25. num.11. versic. similiter.
etsi Ang. consil. 46. dissentire videatur. Hæc interpre-

tum

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

tum traditio procedit etiam, cùm damnum reparari quidem potest, sed magna cum difficultate quod ex Bar. in l. 1. §. quæsitum. ff. de appell. Fel. in c. accepimus. nu. 5. de fid. instr. & Duen. reg. 52. fallen. 13. intelligimus.

867 Appellatio hoc casu operatur effectum tam † suspensiuum quam deuolutiuum, quemadmodum post cæteros scribunt Iaf. consi. 187. lib. 2. & Osascus d. decis. 25. col. vlt. vers. & generaliter.

Declaratur sextò, vt non procedat relata conclu-
868 sio, cùm iam † appellationi interpositæ iudex detulit: nam tunc de ea cognoscendum est. Ita docuit Bald. in l. post sententiam. nu. 4. versic. pone ergo. C. de senten. & interlocut. omn. iud. illum secuti sunt Alex. consi. 2. in fi. lib. 3. Iaf. in l. 1. col. 2. C. de bono. possess. secundum tab. & d. consi. 187. col. 2. versi. quintò facit. & col. antepen. vers. sextò facit. lib. 2. & Soc. Iunior consi. 18. nu. 3. lib. 1. quo loci num. 15. declarat. nisi appellationi delatum fuerit, si & in quantum. Et egregiè respondit Natta consil. 566. num. 5. lib. 3. Qua de re rescripsi, & in trac. de recup. possess. rem. 9. num. 331. in fin. Cæterum hæc declaratio, quò ad rem nostram nonnullum conferre videtur, quandoquidem quò ad effectum deuolutiuum, velit nolit iudex appellationi deferre tenetur, quò verò ad suspensiuum opinor ex sola hac delatione nihil effici posse: quia si expressim executionem iudex iste, qui legis minister, non autem suprà legem est, impedire non potest, minus tacitè deferendo appellationi. Erit tamen cogitandum, ne noua nimirum adferre videar.

869 Declaratur septimò † vt nō procedat iam explanata conclusio, cùm lata fuit sententia super possessione & fructuum restitutione, vel super interesse, nam tūc non ratione possessionis, sed fructuum, & interesse recipitur appellatio. Ita verè docuit Bal. in l. vnica. nu. 6. versi. sed pone, quod in possessorio. C. si de mom. poss.
870 fuer. appell. non enim sensit † Bal. quòd Salic. ibi in fi. scribit, ratione fructuum licere etiam appellare à possessorio, sed solùm dixit, appellari posse à sententia restitutionis fructuum, id quod ex eius ratione, quam adfert, facilè colligitur dum dixit, id esse, quia nō potest illatum damnum reparari in causa proprietatis. Reparari non posse intelligo, quia si nō appellat, consentire videtur, bene ratione possessionis fructus fuisse adiudicatos: & illis consumptis non dari repetitionem, nisi quis dicat protestatione, saluum ius sibi facere posse. Non ergo Bal. ad id dicendum vsus est ea ratione, quam in suo illo præcedenti casu perpendit, nēpè causam esse mixtam, possessionis & proprietatis. Quocirca dicendum est, à sentētia lata in hoc iudicio possessorio cum fructuū restitutione, posse appellari respectu fructuum, non autem possessionis. Ita etiam Baldum intellexit Affl. decis. 77. ad fi. Clarius Ripa in c. fæpè. col. vlt. versi. & propter hoc. de restit. spolia. & Rola. consi. 77. nu. 13. lib. 2. quos secutus sum in tract. de recup. poss. rem. 9. num. 321. quo loci visus sum scribere, appellari etiam ratione possessionis: sed verè dicere volui, appellari posse à sententia lata in possessorio ratione fructuum: cum Baldum & iam citatos retulerim & dictum Doctoris intelligi debet secundum iura ab eo allegata, vt inquit Bar. in l. non solùm. §. liberationis verbo. num. 10. de lib. legat. Idem etiam quod Baldus docuit Bar. in l. 2. num. 18. ff. de appell. recip. Ita etiam Baldum sunt interpretati Didac. lib. pract. quæstio. c. 23. num. 8. versic. idem erit quoties. & Franc. Sarment. in comment. de redit. eccl. part. 3. c. 2. num. 28. quo
871 loci rectè reprehendit † Augustinum Beroium. q. 91. nume. 4. qui credidit Baldum præcitato loco scripsisse, licere appellare etiam ratione possessionis cum causa sit mixta, non enim ita Baldus (vt dixi) loquitur. Illud quidem à Saliceto scriptum fuit, sed minus rectè, vt aduertit Ripa. Ita pariter Baldum, vt Salicetus, malè intellexit Ant. Nicellus in tract. de concordia gloss. concor. 1. num. 26. versi. secundò moderatur. Nec verè
872 causa possessorij cum † restitutione fructuum dici potest mixta nēpè possessorij & petitorij, alioqui omnibus in interdictis possessorijs dicendum foret, appellationem recipiendam esse, cùm sua eorum natura veniat fructuum restitutio. l. 1. §. ex die. ff. de vi & vi arm. & scripsi in præludijs tract. de recup. possess. nu. 6. & in specie hac admonuit Sarmen. loco suprà citato. Huc pertinet quod docuit Fel. in c. significauerunt. col. 7. versic. præterea non video. de exceptio. dum ait appellationem interpositam à sententia lata super causa principali & expensis nō idem operari quoad vnū, ac quo ad alterum, cùm duo connexa non dicantur, sed duo separata atq; penitus diuisa.

Quod autem de hac appellatione † recipienda à 873
condemnatione fructuum scripsi, intelligēdum est de fructibus iam perceptis, secus de fructibus pendentibus: nam à lata sententia, qua continentur & fructus pendentes, nec ratione fructuum recipienda est appellatio. Ita rectè censuit Affli. decis. 77. in fin. ea ratione, quod fructus pendentes partem fundi faciunt. l. fructus pendentes. ff. de rei vendic. de illis ergo idē est iudicium, quod de ipsa possessione.

Ex his, quæ figillatim ad singulas declarationes re- 874
tulimus, satis superq; verum esse intelligimus quod illis in casibus quibus † appellare absolutè permissum est hoc in iudicio, etiā licet quo ad effectum suspensium executionis latæ sententiæ. Quam opinio- 875
nem probauit † Iaf. d. consi. 187. col. 5. lib. 2. dum respondit, quòd si iure communi aliqua ex causa à lata sententia in possessorio permittitur appellatio, illam operari hunc effectum executionis suspēsiuum. Rectè mea quidem opinione, nam ratio & causa illa, quæ mouit legislatores ad concedendam appellationem illis in casibus, est, quia (vt in singulis diximus) visum fuit iniquum legi, iustam auferre defensionem, quæ ab appellatione prouenit. Et ideò si casus alij præter relatos cōsiderari possunt quibus appellatio hæc recipiatur, id erit ex aliqua simili causa, quæ suadebit à iuris regula esse recedendum. Hic ergo recessus (vt rectè dicebat Iason) nil aliud operari potest, quàm executionis suspensionem. Nec hic dicendum est, vt sentiunt Affli. decis. 269. nu. 4. & eruditissimus Osascus decis. 25. n. 20. ver. secūdum itidem. post Spec. & Alb. quod imò multum operari potest, etiam si suspēditur executio, cùm deducere & opponere possit exceptiones, quas in prima instantia non opposuit: ex quibus quidem primi iudicis sententia infirmari poterit. Non inquam hoc dicendum est, quandoquidem id permissum est etiam, cùm regulariter prohibetur appellatio in possessorio, quia (vt diximus) illa prohibitio operatur solùm effectum suspensiuum, non autem deuolutiuum. Cùm ergo deuoluat cognitionē ad iudicem, ad quem coram eo nouæ probationes & exceptiones deduci possunt. atque ita verè hoc in casu loquuntur Specul. Alber. & Afflict. Sed nos hic loquimur, quando ius commune permittit appellari ex aliqua iusta & emergenti causa, quæ à iure exorbitans dici potest. Hæc causa debet quid plus operari, quàm communis regula: quæ sanè regula operatur non suspensionem, sed & deuolutionem, vt ergo exorbitans causa quid plus operetur, dicendum est operari vtrumque effectum, executionis scilicet suspensionem, & cognitionis deuolutionem. Hinc rectè argumentabatur Iaf. d. consil. 187. col. 6. versi. secundò facio &c. argumento à contrarijs sumpto. Eadem est contrariorum disciplina, si ergo sententiæ latæ in possessorio executio ob id non impeditur, quòd regulariter ab ea appellare non licet, ergo vbi ex causa appellari potest, executio impediri debet. Et licet malè sentiat Iason, dum scribit, rationem, qua non impeditur executio, esse prohibitionem appellationis, cùm verius sit (vt doctissimus Osascus ait) leue illud præiudicium, quod in petitorio potest reparari, vel vt ego sentio, celeritas fauore causæ, quæ à leui præiudicio non remoratur. Attamen hæc causa leuis præiudicij est in casu regulari, in quo est pro-

prohibita appellatio ratione executionis. Atqui quando ex alia iuris communis dispositione ab ea regula recedimus, causa aliqua consideratur, qua hæc appellatio permittitur. Hæc ergo permissio contrarium debet operari, quod operatur prohibitio. Prohibitio prohibet appellationem ratione suspensionis executionis: Permissio verò permittit appellationem ratione executionis, quæ ab ea impeditur. Quæ quidem consequentia est vera. Et illa instantia causæ alimentorum & similium, quas doctissimus Osascus d. decis. 25. nume. 20. eleganter & doctè adfert, rectè secundum regulam procedunt. Nam & nos in hoc possessorio dicimus, regulam esse, quòd appellatio est permissa quoad effectum reuolutiuum, & tamen non impedit executionem. Sed in casu Iasonis & similibus consideratur causa aliqua extrinseca, qua permittitur appellatio: & illa vtrumque effectum operari debet. Hinc ergo fit, quòd si daretur casus aliquis in materia alimentorum, vel simili à communi regula deuians exorbitansque, quo permissum esset appellari, tunc executio impediretur, exemplum quale adferri potest eo casu cùm aliquis petit alimenta præterita: nam tunc appellatio à sententia super illis præstandis lata, operatur vtrumque effectum, deuolutiuum scilicet, & suspensiuum. Ita Specul. tit. de appellation. §. quibus. & Aret. consil. 97. colum. vltim. Bald. Nouellus in tracta. de dote. par. 9. priuil. 7. qui similem casum in dote adfert. Illa enim causa extrinseca, vel cessans fauor hoc effectus parit, idem hic est dicendum. Differt autem hoc, quod hic tractamus ab eo, quod explicauimus supra numero. 833. & subsequentibus: quandoquidem in statuto nulla alia causa iusta & extrinseca permissionis appellationis cōsideratur vt hic: simpliciter enim illud statutum de quo ibi egimus, eam appellationem permittit in possessorio, quod feciſſe diximus ad eam Bartoli & communem sententiam constabiliendam: nec quid plus re ipsa operatur. Hinc fit, q; si statutum de appellatione circa iudicia possessoria disponens nil operari posset, operaretur circa vtrumque, vtputà, cùm statutum expresè prohibet appellari à sententia lata in possessorio. Hoc statutum debet quid plus operari vltra ius commune, atque ita appellationem remouere illis in casibus quibus iure communi esset permissa. Ita docuit, Baldus in l. 2. num. 1. versic. aut in possessorio. C. de appella. quem secuti sunt Areti. consil. 106. in præsenti dubitatione. in fine. Anton. Negusant. in tractatu de pignoribus. par. 8. principali membro. 1. nu. 3. & Petr. Beneintendi. consluf. 17. ad fi. ita declarantes statutum Marchiæ Anchonitanæ: operabitur ergo hoc statutum, ne appellatio recipiatur quoad effectum etiam deuolutiuum; quandoquidem iam quò ad suspensiuum iure communi clarum est statutum, ergo aufert appellationē hanc etiam quò ad deuolutiuum. Nec huius statuti prohibitiui & permissiui, de quo suprà nume. 833. & 834. par est ratio, si rectè perpendatur.

876 Secundus nunc est huius propositæ quæstionis casus, cùm † sententia in hoc remedio possessorio lata fuit pro reo contra actorem, qua fuit pronunciatum, actorem hunc non esse mittendum in possessionem: nam tunc appellatio recipienda est. Ita Angel. in l. quisquis. C. quo appel. non recip. quem secuti sunt Iacob. à S. Geor. hic nu. 30 & Zuch. nu. 443. idem senserūt Tiraq. in tract. le mort saisit le vif. part. 6. decla. 6. nu. 3. & Petr. Duenas in suis reg. 44. fall. 1. Ea est ratio, quia tūc cessat causa appellationis prohibitiua, nempe celeritas missionis in possessionem. Nam lata contra hæredem sententia, multò plus testamenti executio impeditur, quā
877 per solam rei exceptionem. Cæterùm aduertendum est, quod † Bart. in l. 2. nu. 5. ff. de appel. recip. conditionaliter atque restrictè loqui videtur, nempè si actor, vel qui actor appellat cum nō habet aliud remedium. Et idem quod Bart. tradunt Castren. consil. 39. quod à sententia lata. in fin. lib. 1. & Abb. consi. 55. colum. 1. lib. 2. Crederem tamen in foro, & iudicijs ab Angel. non esse recedendum. Hæc † appellatio verè operatur tam ef- 878
fectum deuolutiuum, quam suspensiuum: ita in simili sensit Bald. Nouellus in tract. de dote, part. 9. priuileg. 7. ad finem. versiculo. & hoc intelligo. dum scribit, quòd etsi, quando mulier agit ad dotem, non possit aduersarius appellare à sententia lata in fauorem mulieris, quò ad effectum suspensiuum executionis illius sententiæ, potest tamen appellare ipsa mulier, si contra se fuit pronunciatum. Idem scribit ipse Bald. Nouellus de eo, qui alimenta sibi præstari in futurum petit: cuius fauore factum est, ne à lata pro eo sententia appellare liceat. At secus si ipse succubuit, ratio illa est, quam paulo suprà retuli. & hanc ipsam traditionem secutus est nouissimè Ioseph. Iud. decis. 20. numero. 23. 3.

QVAERO centesimoprimò, an † de nullitate 879
dici possit aduersus sententiam in hoc remedio latam demittendo hæredem scriptum in possessionem? Et licere, affirmarunt Baldus hic, num. 46. Castr. num. 16. Alex. num. 28. Dec. num. 50. & Zuchard. num. 444. Idem scriptum reliquit Durans de arte testandi. titul. de acquirend. vel repud. hęred. caut. vlt. num. 8. Ea est ratio, quia etsi sublata est appellatio, non tamen nullitas, 880
qua declaratur nihil esse actum. Ita Abbas in c. inter cætera. de re iud. Francus in c. dilecto. quæst. 49. de appella. Hinc respondit Angel. consil. 107. Iacobellus. quod statutum reijciens appellationem, non reijcit nullitatem. Quocirca & in iudicio possessionis † mo- 881
mentaneæ licet appellatio non admittatur, recipitur tamen querela nullitatis: Ita Baldus in l. vnica. num. 2. C. ne in vna eademque cas. & in l. vnica. nume. 6. in fin. C. si de momem. poss. fuer appella. & Vantius in tract nullit. titul. Quis possit dicere de nullitate. numero. 34. Sed magna est dubitatio, an hæc nullitatis querela impediat executionem huius sententiæ demittendo in possessionem, quò res clarè intelligatur aliquot casus distinguo.

Primus est casus, cùm † nullitas in iudicio hoc de- 882
ducitur principaliter per modum agendi, tunc non impeditur hæc executio: siquidem dilationem nō fert hæc missio. l. quisquis. C. quo appel. non recip. quæ tamen mora maxima esset, si hæc nullitas ita deduceretur, cùm in eius cognitione iudicium ordinarium fit, nam datur libellus, & sententia expectatur. Quæ sanè sententia nil aliud faciet, quàm actum euacuare. Si ergò per hanc querelā impediretur hæc executio & missio, esset dare executionem illius sententiæ, quæ super illa querela ferri debet, contra. l. 1. C. de excut. rei iud. Qua ratione vtuntur Dd. dū asserunt & in cæteris casibus regulariter hanc querelam non impedire executionem sententiæ, quod scribunt Innoc. in c. cùm in iure. de offi. deleg. Bald. in l. 1. C. ne liceat tertiò prouo. & in l. vlt. in fi. C. de ordine cognit. Frācus in c. dilecto. q. 10. de appel. Alex. consi. 83. in fi. lib. 5. quos secutus est Vant. in trac. nullit. in tit. Quot & quib. modis nullitas propo. possit. nu. 29.

Declaratur hic casus, vt non procedat, † cùm prius 883
quàm petita est executio missionis in possessionem, esset proposita nullitatis querela contra illam sententiā demittendo, & iudex coram quo proposita est querela inhibitionē feciſſet iudici, qui pronunciauit, ne exequeretur. tunc executio illa missionis impeditur id quod probari opinor auctoritate Castr. in auten. quæ supplicatio. nu. 5. C. de precib. Imp. offeren. qui conciliando interpretes dissentientes super hac executione impedienda vel non, docuit executionem sententiæ impediri hoc casu. Quod sensit & vno verbo Van. vbi suprà. num. 30. propè medium. etsi Castrensem non referat & declarat Ripa in l. 4. §. condemnatum. num. 28. de re iud.

Secundus est casus, cùm † nullitas, quæ per mo- 884
dum exceptionis incidenter deducitur, altiorem indaginem requirit, tunc executio huius missionis in

Universidad de Deusto
Biblioteca

possessionem non impeditur. Ea est ratio quam superiore casu retulimus. Hinc videmus rei iudicatæ † executionem non impediri, cum similis nullitatis exceptio ei obijcitur. l. vlt. C. de ordi. cog. l. 2. C. de falsis. & scribunt Abb. cons. 5. lib. 2. Ripa in l. 4. §. condemnatũ. nu. 20. de re iud. simile est quod de restit. in integ. dicemus infr. q. 101.

886 Declaratur primò, vt non procedat † quando ex hac missione in possessionem damnum oriretur irreparabile: nam tunc exceptio hæc nullitatis altiorem requirens indaginem & cognitionẽ, eã impedit. Quod probatur ex doctrina Castren. & aliorum in l. 2. suprà

887 hoc nostro tit. dum in fine ait, impediri † restitutionẽ calliri & fortilitij per dominij exceptionem. quam sententiam in specie hac probauit post multos Roland. consil. 1. nu. 32. libr. 1. & alios retuli in tract. de recuper. possess. remed. 1. num. 317. confirmat quod scribit Ripa in d. l. 4. §. condemnatum. nu. 21. quam sententiam probat & Did. lib. pract. quæst. c. 25. nume. 2. versic. secunda constat. Quæ sanè sententia permultis alijs similibus exemplis comprobari potest, vt illo quo vtitur Ripa

888 in d. §. condemnatum. num. 21. cum exequenda est † sententia per præhensionem personæ, ex quo enim illa carceratio infamiæ notam inurit, tunc semper executio impeditur. ex sentẽtia Castren. ibi. de cuius veritate dubitat præcitato loco Ripa. & ante eum Dec. cons. 73. col. vlti.

Declaratur secundò, vt non procedat cùm † nullis

889 tas prouenit ex defectu iurisdictionis: nam tunc etsi altiorem requirat indaginem, attamen impedit executionem: ita Ripa in d. §. condemnatum. nu. 23. quod affirmauit & Calcaneus cons. 16. nu. 49. et Vant. in d. trac. nullitatum tit. quot & quibus modis nullitas proponi possit. num. 30. versic. sed si nullitas. latè Didac. libr. pract. quæst. c. 25. num. 4. verum aduertendum est iure non satis probari hanc declarationem, quandoquidem gl. † clem. 1. de sequest. possess. & fruct. solùm ait,

890 excluſa omni nullitatis propositione & querelam nõ censeri excluſam prouenientem à defectu iurisdictionis. & eam ita relati Dd. intelligunt, & alios plures recenset idem Vant. vbi suprà tit. de null. ex defectu iurisd. nume. 3. addo Decium cons. 8. num. 6. & consil. 38. nume. 7. Marsil. sing. 10. Paris. consil. 45. nume. 28. libr. 1. Non tamen dicunt, ex ea suspendi executionẽ. Quare est dicendum, quod aut de ea constat ex actis, & tunc executionem impedit, aut non constat, & tunc non impedit.

Declaratur tertiò vt non habeat locum cùm nulli-

891 tas † causata fuit à falsis allegationib. tunc enim impedit executionem, etiamsi requirat altiorem cognitionem: ita Ripa d. §. condemnatum. num. 26. ex sententia Bald. in l. 1. C. si ex fal. instru. Ang. in l. si Prætor. §. Marcellus. ff. de iud. & Soc. in tract. fall. reg. 122. Quod intelligit Ripa procedere cum aliqua coniectura coadiuuat illam falsitatis exceptionem: ita etiam dicendum est cum est lata sententia ex falsa causa per relationem ad acta: nam tunc sententia verè dicitur nulla. Imola & Alexand. in rei iudicatæ. §. 1. fol. matrim. omnes in l. 1. C. de errore calcul. latè Van. d. tract. nullitatum. tit. de nullitate ex defectu processus. num. 129. & cum hæc de hac nullitate ex actis constet, verè executionẽ hanc impedit.

892 Tertius est casus, cùm † nullitas, quæ per modum exceptionis deducitur, altiorem indaginem & cognitionem non requirit: sed de ea statim & incontinenti constare potest, tunc illa impedit hanc executionem missionis in possessionem. Quod vel ex eo manifestè probatur, quia huiusmodi exceptiones impediunt etiam executionem trium sententiarum conformium, vti scribunt Old. consil. 106. Bald. in l. 1. C. ne liceat tertio prouo. Card. & Bonif. in cle. 1. de re iudi. Francus. in c. dilecto. q. 52. de appella. Calcaneus consil. 16. nume. 45. Fel. in c. inter cæteras. de re iud. Iaſ. in l. 1. nu. 8. de oper. no. nuncia. Ripa in l. 4. §. condemnatum. nu. 15. versi. secundò aduerte. de re iud. Crauet. consi. 3. col. 1. & Didac. libr. pract. quæstio. c. 25. numero. 2. Vantius tracta. nullitatum. titul. Quod & quibus modis nullitas proponi possit. numer. 30. versic. sed si nullitas. vbi alios plures in hanc sententiam recenset. ita etiam hæc † nullitas impedit executionẽ instrumenti, quod ex 893 statuto habet paratam executionem: ita Bened. Bargius in tract. de libellis guarentigiatis. par. 2. q. 18. versi. tertio loco.

Declaratur primò, vt non procedat † cum calum- 894 niosè hæc exceptio obijcitur, tunc enim non impedit executionem, vt nec retardat executionem trium sententiarum conformium: ita Ripa in d. §. condemnatũ. num. 14. post Ange. & Alex. ibi. ex tex. l. satis apertè. C. de falsis. Nec aduersatur quòd oblata probatio inconuinenti tollat suspicionem calumniæ. c. super eo. c. interposita. & c. suscitata. de restitut. in integrũ. quia respondet Ripa, hanc præsumptionem contrarijs coniecturis elidi, vt visum erit iudici: quemadmodum declarat idem Ripa in l. 4. §. hoc autem iudicium. nu. 53. de damno infecto. 895

QVAERO centesimosecundò an † à lata sententia in hoc remedio supplicare, atq; principi preces offerre liceat? Controuersa est iuris quæstio, in qua tres casus distinguit Dec.

Primus est, cùm ob personæ † excellentiam appellare non licet, tunc licet supplicare: quemadmodum in sententia à Præfecto Prætorio lata. l. Præfecti. ff. de minor. l. 1. C. de senten. ptæfecti. præto. autent. quæ supplicatio. C. de precib. Impera. offeren. Hinc fit, † quòd 897 licet à sententijs Senatus satis appellare non licet, supplicare tamen licet, ita decidit Guido Papæ. q. 50. quẽ secuti sunt Deci. hic, numero. 50. & Zuchard. numero. 452. versic. circa primum. idem docuit Iaſ. in l. si quis aduersus. num. 1. C. de precib. Impera. offeren. alios retuli iu commen. de arbit. iud. libr. 1. q. 70. numer. 22. 24. Illa est ratio, quia hic superioris imperitia, vel iniustitia non arguitur, sed venia impetratur, vel aduersarij circunuentio detegitur. d. l. præfecti. Hic tamen casus intelligitur atque procedit, cùm ab ipso superiore lata est sententia, secus cum ex alterius consilio, ita Roma. consil. 351. Socin. Sen. consil. 195. libr. 2. Zuchard. hic num. 453. & Iason. d. l. si quis aduersus. in fin. Illa est ratio, quia non aduersus Principem, sed aduersus consultoris calliditatem prouocatur. l. 1. ff. à quib. appella. licet. 898

Secundus est casus † cum appellatio est prohibita mixta cõsideratione personæ & causę, tũc concessa est supplicatio: ita respondit Imola consi. 142. in casu præmisso, quem probauit Decius hic nume. 50. versicul. & eo modo. rationem iam superiore casu retulimus, & hic magis qualitas personæ respicitur, quàm ipsius causæ. Verum dubia mihi videtur hæc Imolæ & Decij opinio. Nam, si fauore causæ reiecta est supplicatio vt mox dicemus, à fortiori reiecta esse debet fauore vtriusque. Nec enim persona efficit vt permissa sit supplicatio, sed solum dicimus, appellatione remota fauore personæ, non esse reiectam supplicationem. atq; ita magna est differentia inter hæc, quòd supplicatio sit permissa fauore personę, ab eo, quod non sit eius fauore reiecta. Erit tamen cogitandum, quia magna est Imolæ & Decij auctoritas tũ præsertim, quia si in dubio appellatio est admittenda, vt inquit gloss. l. qui restituere. de rei vendi. & tradunt multi, quos retuli in tract. de recup. poss. rem. 9. nu. 318. à fortiori recipienda est hæc supplicatio. 899

Tertius est casus, cùm † appellatio ratione causæ prohibetur: tunc etiam supplicatio reiecta censetur, siquidem regula est, quod vbi prohibita est appellatio fauore causæ, prohibita etiam dicitur ipsa supplicatio: ita regulam visus est formare Cynus. in l. vltim. C. vt lite pendente. & idem sensit Baldus in l. 2. ad finem. C. eod. vt lite pend. ex text. d. l. vltim. quo constitutum est, supplicationem non recipi contra rem iudi-

iudicatam, contra quam nec appellatio recipitur.

900 Nam † superuacaneũ est quidquid contra rem iudicatam factum est, vt inquit Bald. in l. præscriptione. nu. 25. C. si contra ius vel vtil. pub. l. Verũ scribit hic Dec. illud esse fauore rei iudicatæ. Quocircà Cyno & Baldo aduersatur Decius. hic numero. 51. dum scribit, non etiam esse reiectam supplicationem, vbi reiecta iam

901 est appellatio: ita enim in codice † Decij legendum est. Vlterius etiam aduertendum est: quia etiamsi appellatio ratione causæ prohibita est, tamen tolli non videtur supplicatio. In vulgatis codicibus desideratur negatiua, ea ratione suam hanc opinionem Deci. probauit, quod appellatio iniquitatem vel imperitiã iudicantis arguit. l. 1. in princip. ff. de appellat. supplicatio verò proprij erroris veniam, vel etiam aduersarij circumuentionem. d. l. Præfecti. ff. de minorib. Rur-

902 sus † appellatio coram alio iudice interponitur, supplicatio verò coram eodem, vt Castrens. hic annotauit. Cùm ergo duo hæc remedia diuersa sint, vno sublato, aliud permanere potest: id quod multis similibus Deci. comprobauit: & præter eum alia retuli in commen. de arbitrijs iudic. lib. 1. q. 70. nume. 21. 23. 25.

Declaratur primò vt locum non habet † hic ter-

903 tius casus, cùm eadem adest ratio in supplicatione rejicienda, quæ est in appellatione prohibita, quemadmodum est in casu huius missionis in possessionem ex hac constitutione: nam hic appellatio prohibetur quia missio hæc celeritatem requirit. l. vltim. ff. de appella. recip. Quæ sanè ratio locum etiam habere videtur ad impediendam supplicationem, cum per eam retardatur celeris executio & missio. Verum ratio hæc minus solida est, siquidem vbi in possessorio appellatio recipitur, solùm effectum deuolutiuum, non autem suspensiuum habet, vti suprà diximus q. 100. Et sine controuersia in supplicatione correcta hoc procedit. Verè enim † executio non retardatur ob pre-

904 ces oblatas. auten. quæ supplicatio. C. de precib. Impera. offerend. Iaſo. in d. l. si quis aduersus. 5. differentia. C. eod. de precib. Imper. offere. & Craue. consil. 230. numero. 3. Secunda ratione vtitur Deci. hic. numer. 51. ad finem. & Mantua hic 1. lectur. numer. 208. Inquit Deci. non admitti in hoc remedio appellationem, quia damnum reparari in causa petitorij potest, quæ sanè ratio & in ipsa supplicatione procedere videtur. Verum opinor consideranem hanc non concludere, quia si verum esset appellationem ea ratione non recipi, quia in causa petitorij damnum reparari potest: idem dicendum foret in omnibus alijs casibus possessorijs, quod falsum est, quemadmodum scripsi in tractatu de recuperanda possessione, remedio nono. numero 317. Quocircà Castrensis hic, numero. 16. dum de querela correcta verba facit, sentit preces has esse hoc nostro in casu admittendas: quod verum relatis rationibus esse opinor. Erit tamé cogitandum.

Declaratur secundò, vt locum non habeat fauore

905 † rei iudicatæ: nam contra eam non licet supplicare, vt iã dictũ fuit, & probat Iaſ. in l. 1. in fi. C. vt lite pend.

Declaratur tertiò, vt non procedat odio contuma-

cis: ita Dec. hic num. 51. ad fin. & Iaſ. in l. 1. ad fi. C. vt lit. pend.

906 QVAERO centesimotertiò, an à † lata sententia de mittendo in possessionem ex hoc edicto liceat petere restitutionem in integrum? Et licere affirmarunt in specie Pract. Papien. in forma libelli, quo petitur hæreditas ex testamento. in gloss. per diffinitiuam. in fin. & Zuch. hic nu. 450. Ea est huius opinionis ratio, quod

907 † remedium restitutionis in integrum nunquam sublatum dicitur, quamquã reijciatur appellatio, quemadmodum in cæteris possessorijs momentaneis, quæ in integrum restitutionem admittunt & tamen reijciũt appellationẽ. ita scribunt omnes in d. l. vnica. & Francus, Aret. & Deci. in c. bonę. de appellat. & Barba. cons. 9. col. 3. in fi. lib. 1. Hæc confirmantur ex his, quę scripsi in tract. de retinend. poss. remed. 3. q. 78.

Dubitari hic contingit, † 'an hæc petitio atque 908 cognitio restitutionis in integrũ, impediat executionẽ huius petitæ missionis in possessionẽ. Hanc non leuem dubitationem, vt facilè omnes eam intelligant, in aliquot casus ita distinguo.

Primus casus est, cùm in integrum restitutio principaliter per modum agendi est petita post iam requisitam executionem sententiæ, de mittendo in possessionem, tunc executio non impeditur: siquidem missio hæc in possessionem dilationem nõ patitur. l. quisquis. C. quo appell. non recip. quæ tamen dilatio non parua esset, si hęc restitutio ita petita tractaretur, cum in eius † cognitione iudicium sit ordinarium, quod 909 plenam cognitionem requirit. ita in simili et in nostris ferè terminis scribit Benedict. Bargius in tracta. de libellis guarentigiatis part. 2. q. penultim. propè princ. qui inter multa iura citauit. l. 2. huius titul. ita etiam in simili, diximus suprà quæst. 99. casu 1. nullitatis exceptionem non impedire executionem huius testamenti. Et eo loci declaraui non procedere, cùm inhibitoria à iudice, coram quo nullitas fuit propositа, emissa fuit. Quæ sanè declaratio & hic conuenit, vt in specie hoc casu executionem impediri, scriptum reliquit Butrius in c. suscitata. de restitutione in integrum, & Nicolaus de Milis in suo repert. in verbo executio. il. 1. in fin.

Secundus est casus, cùm † in integrum restitutio, 910 quæ per modum exceptionis deducitur, post petitam executionem de mittendo in possessionem, altiorem indaginem & cognitionẽ requirit: vt quia per modũ contradictionis oppositа fuit, iuxta. l. Papinianus. §. quod si filius. ff. de minor. & requiruntur plenæ probationes, vt sentit Bart. in l. nam posteaquam. §. si minor. nu. 1. versi. & in isto casu. & ver. & in hoc secundo. ff. de iureiuran. Hoc casu executio missionis in possessionem non retardatur. quod simili in casu, imò fortiori probat Bart. in l. 4. §. condemnatum. numer. 4. de re iud. dum docuit, † restitutionem in integrum non 911 impedire executionem rei iudicatę, cùm probationes non fuerunt incontinenti oblatæ, & cum Bart. idem sensit Ripa ibi. numer. 30. post Bald. quem refert: etsi à Bartolo permulti dissentiunt, quos recenset is Ripa et Didac. lib. pract. quæst. c. 25. numero. 7. & Anton. Capicius decis. 55. sed in casu nostro res est clara, quia hæc missio in possessionem non patitur longam dilationem, immò celeritatem desiderat maximam. d. l. quisquis. C. quor. appel. nõ recip. Accedit etiam quod simili in casu tradit Bargius d. q. penultim. versic. sed si petita. Ita etiam supra, q. 99. in secundo casu diximus, idem esse in exceptione nullitatis, & eo loci declarauimus, non procedere, quando hæc missio adferret damnum irreparabile, quam sanè declarationem attulit etiam in casu huius restitutionis, Bargius præcitato loco, versicul. secundus casus. & Nicolaus de Milis in d. suo repertorio, in verbo, executio. il. 1. ad finem.

Tertius est casus, cùm † restitutio in integrum per 912 modũ exceptionis proponitur, & non requirit altiorem indaginem & cognitionem: vt quia offeruntur probationes incontinenti. & in promptu: hoc in casu executio huius missionis in possessionem retardatur: Ita etiam in simili dicimus, retardari executionem sententiæ, quæ in iudicatum tranſiuit, vti docuit Bar. in l. 4. §. condemnatum. de re iud. & ibidem. Alex. Iaſ. & Ripa num. 30. ita etiam sensit Bargius d. q. penul. versi. primus est. & simile est, quod de nullitatis exceptione diximus suprà quæst. 99. casu 3. quo loci declaraui non procedere, cùm subeat aliqua suspicio calumniæ. Quam quidem declarationem hac in specie probauit Ripa in d. §. condemnatum. numero. 30. in fine. ex text. c. suscitata. de restitutione in integ. & egregiè tradit Nicolaus de Milis in suo reper. in verbo, executio. il. 2.

QVAERO centesimoquarto, quæ praxis sit 913 mitten-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mittendi hæredem ſcriptum in poſſeſſionem ex hoc remedio Bal.hic num.49. hanc mouet dubitationem, & nos rei it ad ea, quæ ſcribunt Dd. in l.ſi prius. ff. de operis noui nuncia. Verùm praxis hæc ſatis colligi po teſt ex ſupra relatis, & paucis abſoluit Pract. Papien. in forma libelli, quo petitur hæreditas ex teſtamento.in gloſſ.quare cùm prædicta,& cæt. Hæres ſcriptus (vt inquit ille) coram iudice præſentabit teſtamentum non abolitum,& apud acta curabit ſcribi,quod petit mitti in poſſeſſionem ex beneficio huius conſtitutionis omnium bonorum vel illorum & illorum, quæ erant ipſius taſtatoris tempore ſuæ mortis. Iudex hoc audito & viſo, curabit citari eos, de quorum intereſſe agi poteſt,& eis comparentibus, libellus offertur nominatim contra eos,ſi erunt legitimi contradictores, & procedetur ſeruato iuris ordine.ſi verò nullus legitimus contradictor comparebit,iudex per interlocutoriam declarabit, illum hæredem ſcriptum eſſe mittendum in poſſeſſionem. Deinde ſuis executoribus mandabit, vt hæredem hunc in poſſeſſionem illorum & illorum bonorum, quę defuncti fuerunt, concomitentur, atque aſſocient.

QVAERO centeſimoquintò, poſteaquam hæres
914 †miſſus eſt in poſſeſſionē ex hac cōſtitutione, ſi oritur dubitatio de miſſione ipſa, quibus probationib. pro-
* bari illa poterit? Recepta * magis opinio eſt, publicis inſtrumentis probandam eſſe: ita cenſuerunt gloſ.hic, in verbo, teſtificatione publicarum. Bartol. nume. 24. Bald.num.47.Roma.ſing.6. Guido Papæ q.456.ad fin. Dec. in l.pactum quod bona fide. numer.3.in fin. C. de pact. Marſil.rubri.C.de probation.num.21.& Zuchar. hic numer.155.quam quidem opinionem aiunt probari verbis noſtri textus, vt illum conſiderat atque inducit Zuchardus hic numero.154.& nume.433. Verùm reſpondet hic Deci.nume.18. verba huius conſtitutionis non eſſe præcepti,ſed conſilij: quare deficiente ſcri-
915 ptura, teſtibus probari poteſt: cùm † etiam teſtibus acta iudiciaria probari valeant: ita docuit Deci. in c. quoniam contra.colum. vltim. de probat. & ibidem copioſè explicat Pariſius. Præterea (inquit Deci. hæc conſtitutio in illis verbis, cum teſtificatione, loquitur de miſſione fienda per nuncium, qui deinde refert, quod à ſe actum fuit.id quod ſenſerunt Angel. & Sali. hic,& refert Mantua in 1.lect.nu.72. Contrariam itaq; opinionem viſus eſt probare Deci. hic, ea ratione,
916 quod par † eſt virtus teſtium & ſcripturæ in probatione facienda.l.in exercendis.C.de fide inſtrum. latè Deci.in d.l. pactum quod bona fide. col.1. C. de pac. Hinc ſcripſit Rebuffus in praxi beneficiorum.titul.de miſſione in poſſeſſionem. nume.41. ita teſtibus vt ſcriptura probari poſſe miſſionem in poſſeſſionem beneficij. Verùm (vt rectè docuit hic Mantua maximi nonis Iuriſconſultus. 1. lectur. numero.72.) miſſio ex actis conſtare debet: atqui † acta ad fui primam eſſentiam,ſcripturam requirunt, vt ſcribit Baldus.in l. geſta.colum.penultim.C. de re iud. & in l.litigatoribus. in fin.C.de appellat. & quod dicitur acta poſſe probari teſtibus, intelligitur, cùm illa fuerunt deperdita. vt mox ſubijciam.

618 Declaratur primò, vt non procedat, cùm † ſcriptura amiſſa eſt: nam tunc illius tenor teſtibus probari poteſt: ita docuit Caſtren.hic num.7.quem ſecutus eſt Zuchard.num.156.& idem ſcribunt Abb.& Dec. in c.2. de probat.conferunt quæ traduntur ab Alex.in l. 2. C. de bono.poſſeſſ.ſecun.tab.& in l.ſi vnus. C. de teſtam. Dec.d.c.2.nu.14.verſic.tertiò ſi inſtrumentum.& Marſ. ſingul.156.

Declaratur ſecundò, vt non vendicet ſibi locum
919 relata concluſio, cùm teſtes † adducuntur ad coadiuuandum ipſam ſcripturam: vtputà, ſi in ſcriptura non eſſent expreſſa bona, quorum poſſeſſio fuiſſet apprehenſa: nam tunc teſtibus probari poterit, quæ fuerint bona illa.ita docuit Zuchardus hic, numero.157. vel etiam quando non conſtaret de commiſſione à iudice facta, vt inquit Cur.Iun.hic num.80. Illa enim teſtibus probari poterit, ſiquidem hæc potiùs dicitur probationis iam factæ coadiuuatio, quàm principalis probatio: quemadmodum in ſimili tradunt Bartol. Deci. & cæteri in l. certi condictio.§. quoniam. ff. ſi certum peta. Dec.in c.2.num.14.verſi. ſextò fallit.de probatio. Ruin.conſil.12.nume.4.lib.3.& Afflict. deciſ.332. in fin. Duplex eſt huius ſententiæ ratio. Prima, quia cum ſcriptura teſtes concurrunt. Altera, quia iam de ſubſtantia conſtat, hoc eſt, de ipſa miſſione in poſſeſſionem. Hæc ergo qualitas, hoc eſt, bona quæ ſint, teſtibus probari poterit. ita Dec.d.§. quoniam. nume.7.& conſil.137.num.4.Marſil.ſing.484. & Crauet.conſ. 216. num.19.

Declaratur ſecundò, vt † non procedat, quando quinque teſtes producerentur: nam ij loco ſcripturæ eſſe poſſunt. ita Bartol. in l. generaliter. numer. 11. & ibi Bald. C. de non nume. pecun. Deci. in d.c.2.num.14. verſic. ſecundò limitatur. de probat. & Afflict. deciſ.13. num.5. Aliæ adferri poſſunt declarationes ex Dec.d.c. 2.num.14. 920

QVAERO centeſimoſextò, ac vltimo, poſtquam hic hæres † fuit miſſus in poſſeſſionem hæreditatis defuncti ex hoc remedio, & exoriatur dubium, an bona hæc in quorum poſſeſſionem miſſus fuit hæres, ſint ex bonis teſtatoris, quomodo hoc probari poterit? Caſtren.hic num.6.ver.in dubio autem,& cæt. ſcribit, credi nuncio † referenti, ſe miſſiſſe in poſſeſſionem bonorum, quæ illius defuncti erant deſignādo bona per confinia: nam tunc neceſſe non erit hæredi aliter liquidare, q; illa bona fuerint à teſtatore ſuæ mortis tēpore poſſeſſa. Cum Caſtrenſ. ſenſerunt Imola in l.à diuo Pio.§. ſic quoque. de re iud. Iaſ. d.l.à diuo.§. ſi ſuper rebus. num.8. Dec. hic num.17. Iacob. num. 52. & Zuch. numer.147. Illa ratione mouentur, quia creditur nuntio referenti. l.1.§. cura. ff. de offic. præfecti vrb. l. 2. vbi Salic. colum.1. verſi. iuxta dictum. C. ne vxor pro marito. Et qui contrarium aſſerit, is probare tenetur, quod quidem probari poteſt probando contrarium. Verum dubia videtur illa doctrina Saliceti: nam is ad ducitur ex text. † d. l. 2. C. ne vxor pro marito. & l.1. 923 C. de priuileg. fiſci: quæ quidem iura affirmant, illum probare debere bona eſſe ſua, cum tanquam ab alio poſſeſſa executio facta fuit: ſed quod executionem nulla cauſæ cognitio præceſſerit, qua demonſtretur bona eſſe illius, cuius detrimento executio fit, eo loci non determinatur. ob id credendum eſt aliquam executionem præceſſiſſe, ne alias malè exequendo verum rei dominium, & poſſeſſorem probandi onere indebitè grauaret. Quocircà receptæ huic opinioni aduerſatur illa ratio, quod publico nuncio ſolùm creditur in his, quæ ſui officij ſunt, vti latè explicauimus in commentarijs. de arbitrijs iudicum libro 2. caſu 112. ſed quòd bona illa poſſiderentur, vel non ab eo defuncto, † non eſt de officio nuncij publici, qui 924 ex ſua aſſertione non debet poſſe efficere eum eſſe poſſeſſorem, qui fortè non eſt. atque ita in ſpecie reſpondit Bartolus.conſil.209.viſo proceſſu facto contra Bonum.numero.4.libro.1. Quò tamen concilientur hæ opiniones, ita tres caſus diſtinguo. Primus eſt, cum clarum eſt defunctum poſſediſſe: tunc ſine controuerſia creditur nuncio referenti, ſe miſſiſſe in poſſeſſionem bonorum defuncti: ita procedit relata communis opinio. Secundus eſt caſus, cum clarè conſtat quod alter, quam is defunctus poſſidet: tunc nuncio non creditur. ne illi poſſeſſori præiudicium adferatur: ita declarat Bartol. d.l.à diuo Pio.§. ſi ſuper rebus. numero. 4. de re iudic. ita poſſunt procedere quæ conſideraui aduerſus receptam opinionem. Tertius eſt caſus, cùm in dubio verſamur, vt quia non conſtito iudici quæ bona ab ipſo defuncto poſſiderentur, & licentiam dat iudex nuncio, vt hæredem mittat in poſſeſſionem bonorum dicti defuncti, nuncius accedit ad locum vbi ſita bona ſunt, & mittit in poſſeſſionem, refertq; ſe

miſſiſſe, hoc caſu nuncio creditur. Illa eſt ratio, quia
925 lex de illius fide & diligentia † confidit, & ob id credit, quod nuncius informationes ſumpſerit, quod erant hæc bona à defuncto poſſeſſa, & ſecundum informationem referat, ſe miſſiſſe in poſſeſſionem, & hoc in caſu loqui videntur Caſtr. & Sali. iam relati. Nam ceſſat hic excitata à me difficultas, ſiquidem ex ſumptis informationibus ſcire poteſt nuncius quis poſſederit. Concedo tamen hoc in caſu admitti contra hanc relationem probationem, quod apertè reſpondit Bar.d. conſ.209.nu.4.

Declaratur nunc iam relata, & primo non procedit quando † nuncius retuliſſet, ſe miſſiſſe hæredē in poſſeſſionem bonorum, quæ erant in dominio illius defuncti: nam tunc ei non creditur. ita reſpondit Caſt. conſil. 273. viſis & ponderatis. libr.1. quem ſecuti ſunt Francus c. cum parati. col.8. de appella. Alex. d.l.à diuo Pio.§. ſi ſuper his. num.15. de re iud. & Zuch. hic nume.
927 147. verſic. quod intellige. Illa eſt ratio, quia † dominium difficilis probationis eſt, l. ſi quis vi, §. differentia. de acquirend. poſſeſſ. & ſcripſi in comment. de arbit. iud. libr.2. caſu.42. non ergo poteſt ita de facili cadere in notitiam núcij, an is defunctus eſſet dominus, vel non.

Declaratur ſecundò, vt non procedat etiam quò ad poſſeſſionem, quando contradictor iam proteſtatus fuiſſet illa bona eſſe à ſe poſſeſſa, & non à defuncto & ob id proteſtatus eſt, quod iudex nullam cōcedat miſſionem in poſſeſſionem eo non citato: nam tunc miſſio, quæ fieret contra eum eſſet nulla, & ipſe proteſtās non arctaretur ad probādum contrarium eius, quod
928 † nuncius in fauorem hæredis miſſi in poſſeſſionem retuliſſet. ita ſenſerunt Salic. hic col.5. verſ. or attende. Alex.nu.27.& clarius Zuch.num.148. poſt Fel.in c.cum M.Ferrarienſis.nu.61.de conſti. Ea; eſt ratio, quòd cùm iudex, coram quo fit proteſtatio, videt controuerſiā fieri à poſſeſſore, debet de illa cognoſcere. l.à diuo Pio. §. ſi ſuper rebus. de re iud. ergo requiritur citatio. l. in cauſa. la.1.§. cauſa cognita. ff. de min. ſi ergo prætermittitur citatio geſta nullius valoris ſunt. clem. paſtoralis. de re iud. l. de vnoquoque. ff. eo.

929 Hæc tamen † proteſtatio ita demum operatur hunc effectum, ſi cauſa aliqua iuſta ei fuerit inferta: vtputà quod viuente teſtatore, cum titulo poſſidere cœpit. ita Bald. hic nu.24. Spec. in tit. de teſta. col. vlt. Alex. hic nu.27. poſt Salic. & Caſtr. & Felin. in d.c. cùm M. Ferrarienſis. nume.61. de conſt. Eſt enim † proteſtatio hæc
930 prohibitoria, quæ requirit cauſæ expreſſionem. l. nomen. C. quæ res pig. obl. poſſ. l.1. C. de præd. Curial. lib. 10. & ſcribunt Bar. in l.1. in prin. q.11. & in l. non ſolum. §. morte. numer.15. de oper. no. nuntia. Ripa in d.c. cùm M. Ferra. num.149. Rubeus. d.§. morte. numer.381. Molinæus in conſuetud. Pariſien. titul.1.§.1. gloſſ.4. nume. 5. Quod intelligitur cùm hæres opponit de generalitate proteſtationis, alioqui eo non opponente, valet proteſtatio ſine intentione cauſæ, ita Felin. d. c. cum M. Ferra. num.61. verſic hanc concluſionem. & cum eo idem ſcripſit Rubeus d.§. morte. num. 389. Cætera ex induſtria prætereo. Incomparabilis huius tractationis vtilitas fecit, vt plus quàm par fortè erat, longior eſſem.

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutio.l.creditores.C.de pig. temperat conſtitutionē l.extat.ff.quod metus cauſa.*
2 *Creditor qui ex pacto poſſeſſionem debitoris ingreditur vim maiorem non committit.*
3 *Cauſa etiam leuis excuſat à pœna violentiæ.*
4 *Creditor ex pacto debitoris an eius poſſeſſionem adipiſci & retinere poſſit.*
5 *Intellectus.l.3.C.de pignor. ex interpretatione gloſſæ probatus.*
6 *Bartoli ſenſus ad l.3.C.de pig.expoſitus.*
7 *Poſſeſſionem conſequi, & retinere diuerſa.*
8 *Baldi interpretatio ad l.3.C.de pig.reiecta.*
9 *Saliceti explanatio ad l.6.C.de pig.confutata.*
10 *Statutum Papiæ.53.in ciuilib. ſub rub. de poſſeſſione plena vacuanda, &c. declaratur.*
11 *Remedium.l.3 C.de pig.an reddatur creditori pupilli & minoris.*
12 *Decretum interpoſitum ſuper principali trahi ad conſequentia.*
13 *Eccleſiæ prædium ab Epiſcopo hypothecatum ſine ſolennitate à creditore poſſe alienari.*
14 *Creditor ingredi non poteſt poſſeſſionē prædij minoris, qui ſine ſolennitate obligationem contraxit.*
15 *Statutum Papiæ.53.in ciuilibus. ſub rubric. de poſſeſſione plena vacuanda, &c. declaratur.*
16 *Creditor pupilli pacto inito in iure perſonali, non poteſt ſua ſponte poſſeſſionem ingredi.*
17 *Creditor pupilli pacto inito in iure perſonali, de rebus quæ ſeruari non poſſunt ingredi poteſt ſua ſponte poſſeſſionem.*
18 *Res quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, facilè diſtrahi poſſunt.*
19 *Creditor pupilli pacto inito in iure perſonali, cū res data pignori eſt de his, quæ ſeruari poſſunt, non poteſt ſponte ingredi poſſeſſionem.*
20 *Pupillus in alium transferre non poteſt poſſeſſionem.*
21 *L.2.§. ſi à pupillo. ff. pro empto. intellectus.*
22 *Creditor eccleſiæ an ex pacto ingredi ſua ſponte poſſit illius poſſeſſionem.*
23 *Sacrilegium excuſat iuridica executio.*
24 *Sepulchri violati actio non eſt contra eum, qui iuſſu iudicis aliquid egit.*
25 *Iudicis iuſſus excuſat.*
26 *Eccleſiæ bona obligari potuerunt, antequam eccleſiæ efficiantur.*
27 *Donans poteſt donando ius aliquod ſibi reſeruare.*
28 *Statutum Papiæ in ciuilib. ſub rubric. de poſſeſſione plena vacuanda, &c. declaratur.*
29 *Eccleſiaſtica bona obligari non poſſe, nec pacto affici vt eorum poſſeſſio non ſponte à creditore liceat ingredi.*
30 *Creditor ſponte ingredi non poteſt poſſeſſionem eccleſiæ ex pacto inito, miniſtris reſiſtentibus.*
31 *Remedium.l.3.C.de pign. locum habet in licentia data in teſtamento.*
32 *Remedium l.3.C.de pign. locum habet in licentia data in teſtamento minus ſolenni.*
33 *Remedium.l.3.C.de pigno. locum habet in licentia tacitè data in vltima diſpoſitione.*
34 *Remedium.l.3.C.de pigno. locum habet in alio contractu quàm pignoris.*
35 *Statutum Papiæ.53.ſub rubr. de poſſeſſione plena vacuanda, &c. declaratur.*
36 *Conſtituti clauſula quid operetur in remedio. l. 3. C. de pigno.*
37 *Violentiæ crimen facilius excuſat legis auctoritas, quàm partium conuentio.*
38 *Clauſula precary quid operetur in remedio. l. 3. C. de pignor.*
39 *Pactum quod debitore non ſoluente, res cedat inſolutum, an valeat in caſu. l.3.C.de pign.*
40 *Pactum ſimile legi commiſſoriæ non eſt reprobatum inter debitorem & tertium.*
41 *Pactum cum tertio vt res cedat inſolutum in caſu. l. 3. C. de pig. non valere ab initio.*
42 *Pactum ex interuallo initum cum tertio, vt res cedat inſolu-*

Universidad de Deusto
Biblioteca

insolutum, valet in casu. l. 3. C. de pigno.
43 L. Titius ff. de pig. act. intellectus.
44 Pactum cum debitore initum quòd res censeatur empta iusto precio, valet in casu. l. 3. C. de pig.
45 Pactum quòd res obligata cedat insolutum, transit etiam contra pupillum hæredem debitoris.
46 Pactum, quod res cedat insolutum, in casu. l. 3. C. de pign. quando ob moram valeat.
47 Licentia creditori concessa de ingrediendo possessionẽ sua sponte, quando incipiat habere locum.
48 Licentia ingrediendi possessionem debitoris re deducta in notorium, locum habet.
49 Statutum Papiæ 53. in ciuilib. sub rub. de possessione plena vacuanda &c. declaratur.
50 Clara res redditur, cùm in loco cernitur.
51 L. si Titius. ff. de seruis exporta. declaratur.
52 Liquidatio est necessaria in remedio. l. 3. C. de pig.
53 L. 1. C. si mancip. fuer. aliena. intellectus.
54 L. 1. C. si seruus expor. ven. intellectus.
55 L. vlt. C. de compensa. declaratur.
56 Compensando creditor sibi soluit.
57 Hæreditas adiri non potest nisi constet de viribus testamenti.
58 Executio properanda non est.
59 Instrumentum executionem nõ mittitur ex dispositione statuti ante liquidationem.
60 Conuentio de ingrediendo possessionem ratione crediti conditionalis est.
61 Conciliatio opinionum, quando liceat sine liquidatione exequi licentiam de ingrediendo possessionem debitoris.
62 Praxis exequendi licentiam de ingrediendo possessionem debitoris.
63 Creditor ex pacto expresso ingredi potest possessionem debitoris, non facta liquidatione.
64 Licentia de ingrediendo possessionem debitoris, non facta liquidatione quando data censeatur.
65 Socini consideratio dubia.
66 Liquidationem superuenientem post ingressum creditoris in possessionem debitoris sufficere.
67 Captura concessa ante liquidationem debiti, conualescit ea superueniente.
68 Statutum Papiæ. 52. in ciuilibus sub rub. de forma tenenda circa possessiones dandas &c. declaratur.
69 Clausula constituti in pacto de ingrediendo possessionem debitoris operatur, vt possit ingredi non facta liquidatione.
70 Liquidationis forma in remedio. l. 3. C. de pig.
71 Liquidationis iudicium diuersum à iudicio principali.
72 Statutum Papiæ. 52. sub rub. de forma tenenda circa possessiones dandas &c. declaratur.
73 Remedio l. 3. C. de pig. locus an sit, nulla præcedente mora debitoris.
74 L. quæsitum. ff. de pig. intellectus.
75 Creditor mora non commissa à debitore ingredi non potest statim possessionem, si debitoris suspicio cessat.
76 Conciliatio opinionum, quando non commissa mora creditor ingrediatur possessionem debitoris.
77 Licentia de ingrediendo propria auctoritate, an locum habeat contra resistentem.
78 Licentia de ingrediendo possessionem propria auctoritate, non potest exerceri contra iustè resistentem.
79 Iudici malè exequenti licet resistere.
80 Licentia de ingrediendo possessionem propria auctoritate, exequi potest contra resistentem sine causa verbaliter.
81 Licentia vt supra exerceri non potest contra resistentẽ de facto.
82 Bartoli inconstantia notatur.
83 Bartolus declaratur.
84 Creditor post resistentiam debitoris ex interuallo ingredi ns possessionem, an vim committere dicatur.
85 Creditor per vim ingredi potest possessionem ex facto debitoris, seruato tamen moderamine tutelæ.
86 Creditor vti non potest licentia de ingrediendo contra resistentem de facto sine causa iusta.
87 Locatorem non posse per vim expellere conductorem.
88 L. pen. C. de pig. act. sensus.
89 Creditor in remedio. l. 3. C. de pigno. an clam possit ingredi possessionem.
90 Licentia excusans à violentia, excusat etiam à clandestinitate.
91 L. si à te. ff. si seruit. vend. intellectus.
92 Patientiam habere non dicitur, qui factum ignorat.
93 Creditor an ex consuetudine, vt ex pacto, licentiam habere posit ingrediendi possessionem debitoris.
94 Creditor ex dicta consuetudine sine vi ingredi potest.
95 Consuetudo non valet, quòd per vim creditor ingrediatur possessionem debitoris.
96 Statuto concedi non potest, quòd creditor vi possit ingredi possessionem debitoris.
97 Remedium. l. 3. C. de pignor. transmitti ad hæredes creditoris.
98 Cessabilia quæ sunt, sunt etiam transmissibilia.
99 Pacisens etiam hæredi prouidere voluit.
100 Cedi posse licentiam ingrediendi possessionem propria auctoritate.
101 Statutum Papiæ 53. sub rub. de possessione plena vacuanda &c. declaratur.
102 Cedi non potest licentia ingrediendi possessionem debitoris per vim.
103 Cessio vt sup. non prodest, non cessa personali actione.
104 Item necnon facta cessionis liquidatione.
105 Item nec cum generaliter facta est cessio.
106 Remedium. l. 3, C. de pigno. an transeat contra hæredes debitoris.
107 Hæres debitoris eiusdem conditionis qua defunctus pacto. l. 3. C. de pig. tenetur.
108 Licentia ingrediendi fundũ propria auctoritate non transit contra hæredem, non facta liquidatione.
109 Item nec cum hæres est diuersæ conditionis à defuncto.
110 Remedium. l. 3. C. de pig. non impeditur à pupillo hærede ex sua persona.
111 Remedium. l. 3. C. de pig. an transeat contra singularem successorem.
112 Licentia iuxta l. 3. C. de pig. realis an sit.
113 L. Titius. ff. de ser. exporta. intellectus.
114 Pignoris ius in rem est.
115 Personalia non transeunt in successorem singularem.
116 Personale est facultas cedendi lapidem, & ingrediendi fundum.
117 Actionem à modo proponendi cognosci.
118 Signoroli opinio quædam expensa.
119 Personalia ad extensionem effici realia.
120 Pactum incontinenti appositum, non mutat naturam contractus.
121 Signoroli consideratio improbata.
122 Bartoli opinio examinatur & defenditur.
123 Sententia actionem in factum & iudicati parit.
124 Licentia de ingrediendo fundo non est iuris realis executiua.
125 Licentiæ de ingrediendo effectus.

126 Iudicis licentia de ingrediendo pro iure personali ex contractu operatur rescisso contractu.
127 Licentia de ingrediendo pro iure personali ex contractu. potest exequi contra singularem successorem, sine rescisione contractus in quem lite pendente facta est alienatio.
128 Item cum pactum alienationem rescindit.
129 Rescisio facta à lege non requirit factum hominis.
130 Licentia iudicis de ingrediendo quando operetur ex actu vltimæ voluntatis, alienatione siue dolo facta.
131 Item quid alienatione dolo facta.
132 Item quid pro iure reali vbi successor debitori non succesit.
133 Item quid vbi ius habet à debitore, & debitum est liquidatum.
134 Locator habet tacitam hypothecatam illatarum & inuectorum.
135 Licentia de ingrediendo fundum assicit singularem successorem, cùm constat eum à debitore causam habere.
136 Liquidatio coram iudice fit, successorem debitori succesisse.
137 Licentia de ingrediendo nil operatur contra singularem successorem, non facta liquidatione debiti.
138 Item nec lite adhuc pendente.
139 Item nec lite cœpta contra principalem.
140 Licentia de ingrediendo ob clausulã constituti operatur etiam non liquidato debito.
141 Item nihil prodest constitutum cum pacto executiuo.
142 Statutum Papiæ 28. in ciuilibus, sub rub. Quòd creditor contra extraneum possessorem &c. declaratur, & statutum Mediolani lib. 1. cap. 173.
143 Excussio debitoris principalis an sit necessaria cum pactũ exequitur contra singularem successorem.
144 Excussio principalis debitoris non requiritur, cum instrumentum guarentigiatum exequitur contra fideiussorem.
145 Excussio ob clausulam constituti cessat.
146 Statutum Papiæ 58. in ciuilib. vt sup. declaratur.
147 Libellus an sit necessarius, cùm ex vrbanitate iudex concedit licentiam creditori, de ingrediendo fundum debitoris.
148 Creditor sua auctoritate ingredi dicitur, cum iudex ex vrbanitate concedens hanc licentiam, possessorem non monet.
149 Iudex non præiudicat creditori si minus solenniter concedit licentiam creditori de ingrediendo fundum, cùm à se ipso habet.
150 Libellus nec citatio requiritur cum iudex concedit licentiam creditori ingrediendi fundum debitoris, qui ex pacto id iam creditori concesserat.
151 Citatio aduersarij non requiritur in his, quæ ex vrbanitate fiunt.
152 Libellus requiritur cũ ex officio iudex mittit in possessionem creditorem, de cuius credito extat clarum instrumentum.
153 Idem cum de credito testibus probatur.
154 Libellus requiritur cum creditor vult manu iudicis armata comitari in possessionem debitoris.
155 Libellus & litis contestatio requiritur cùm creditor vult adipisci possessionem debitoris, quam ex pacto poterat sua sponte ingredi.
156 Possessionis solus ingressus detentionem tantum acquirit.
157 Creditor, qui sua auctoritate ingredi potest, an adeundo iudicem, censeatur illi fauori renunciare.
158 Creditor adeundo iudicem, sibi non præiudicat præmissa protestatione.
159 Creditor vbi iudicis auctoritate est adeptus possessionem debitoris, an pignus prætorium acquisiuisse dicatur.
160 Creditor cum vult rem debitoris sibi obligatã habere emptam, quomodo procedatur ad æstimationem.
161 Aestimatio rei ius quoddam executiuum ostendit.
162 Aestimatores duo eligendi sunt cum æstimanda res est.
163 Aestimatores rei partium consensu eligi.
164 Aestimatores iurant de recta æstimatione.
165 Aestimatores æstimatione facta, referunt apud acta iudicis.
166 Aestimatores non tenentur reddere rationem, cur tanti æstimauerint.
167 Perito, referenti se tanti æstimasse, credi.
168 Aestimatores vbi dissentiunt, quid agendum.
169 Creditor asserens se ex licentia debitoris esse ingressum fundum, an ostendere debeat, se ea auctoritate vsum.
170 Actus vbi variè potest intelligi, à facienti declaratur.
171 Possessio præsumitur apprehensa ex titulo præambulo.
172 Creditorem habuisse animum furandi & occupandi iniustè, ex coniecturis detegitur.

IMPP. SEVERVS ET ANTONINVS. AA. MAXIMO.

CReditores qui non reddita sibi pecunia, conuentionis legem, ingressi possessionem, exercent: vim quidem facere non videntur: attamen auctoritate præsidis possessionem adipisci debent. PP. Kalen. Maij: Antonino. A. II. & Geta. II. Coss.

QVINTVM ADIPISCENDAE POSSESSIONIS remedium ex l. 3. C. de pign.

CVM Prætorum interdictis & Iustiniani noua constitutione prouisum satis sit ijs, qui vel testamento, vel ab intestato possessionem bonorum defuncti consequi possunt: & de his hactenus à nobis actum non indiligenter fuerit operæprecium nunc visum est, si hoc loco explicarem, quomodò creditores possessionem bonorum debitoris sui adipisci valeãt. Et quamquam constitutio hæc ante illam Iustiniani, quam paulò ante explanauimus, ducentis plus annis condita fuerit, attamen ne ordinem illum à nobis obseruatum in recensendis remedijs adipiscendæ possessionis ex vltimis testatorũ dispositionibus, perturbarem, ac alijs iustis de causis, eam hoc loco collocauimus. Constitutio hæc Septimij Seueri, & M. Bassiani Antonini promulgata fuit sub Consulatu secundo Antonini & Getæ, quod ex Holoãdri & Antonij Contij Chronologia contingit, anno 206. humanæ salutis. Constituerũt Impp. II. creditores vim nullã committere, si ex pacto inito cũ debitore ipsius debitoris possessionẽ sua sponte ingreditur. Tẽperat † atq; moderatur 1
constitutio hęc illam Diui M. Antonini Philosophi. l. extat. ff. quod metus causa. quam in comment. de recuperand. possess. remed. 5. exposuimus. M. Antoninus cõstituit, creditores sua auctoritate ingredientes possessionem bonorum debitoris vim facere. quod Seuerus & Antoninus moderati sunt, ne scilicet locum tunc obtineat, cum ex pacto creditor ingreditur: cessat enim tunc omnis vis, siquidem volenti nulla fit vis & iniuria. c. scienti. de regul. iur. in 6. Hinc Paulus in l. qui rationario. ff. de pigno. actio. respondit † creditorem hunc maiorem vim non committere. & Impp. Diocletia. & Maximia. in l. penultim. C. de pign. actio. censuerunt, ob conuentionem hanc creditori licere auferre debitoris bona. Cuius quidem sententiæ aperta est ratio: siquidem, si † causa quæuis etiam minus 3

Universidad de Deusto
Biblioteca

iusta à pœna violentiæ excusat, quemadmodum diximus in eo rem.5.q.14. multò magis excusare posse debet concessa hęc facultas ex pacto & partium conuentione. Ceterum, an creditor hic possessionem adipisci & in ea insistere valeat, maximè dubium est, quòd vt planum faciam quæstionem iuris subijcio.

4 QVAERO primò, an † creditor iste ex simplici pacto aut sua auctoritate & sponte ingredi valeat possessionem debitoris, vt possit possessione illam adipisci & retinere? Pendet hæc iuris dubitatio à sensu huius constitutionis.

5 Vnus itaque est † sensus atque intellectus, quem probauit glossa hic, & illum tuentur Baldus & Angel. hic. Constituisse Impp. vt qui ingrediendi possessionē ex partium conuentione facultatem habet, eam adipisci & retinere valeat. Quod verò in hac constitutione est scriptum, iudicis auctoritate adipisci debere, ex humanitate quadam id fit. Cuius quidem sensus ea est ratio prima, quòd nisi hæc concessa facultas effectum hunc adipiscendi atque retinendi possessionem pareret, parum aut certè nihil operaretur. Quorsum ingredi, ti adipisci ac retineri possessio ipsa non posset? Accedit, quod possessionem retinere (vt Bald. hic scribit) venit in consequentiam quandam ipsius ingressus. siquidem ingrediens possessionem animo acquirendi, statim acquirit. l.3. in princ. ff. de acquirend. possess. atque ita retinere potest. Hanc interpretationem ego probare soleo quippè qui videam in eo omnem positam esse difficultate, quòd verba illa, auctoritate Præsidis adipisci debent, repugnare videntur. Verùm, vt iam attigi, rectè glossa exponit, ex humanitate id fieri, quemadmodum probatur simili exemplo in l. quidam Iberus. ff. de seruit. vrb. prædio. & clarius in l. inciuile. C. de furt. & l.3. §. non perpetuæ. ff. de sepul. viola. & vberius in l. debitores. infr. nostro tit. Erit quoque magis tutum, etsi non necessarium, iuxta l. si pupillorum. §.1. ff. de reb. eo. vbi gl. in verbo, tutius, citat hunc text.

6 Secundus est † intellectus huius constitutionis, quem attulit hic Bar. & illum est secutus Ant. Negusa. in tract. de pign. 4. part. princip. nume. 9. inquit Bartol. hæc licentia ingrediendi possessionem non præstare facultatem adipiscendi & retinendi eam, sed opus deinde esse Præsidem adire. Huius sanè interpretationis
7 ea videtur ratio, quòd diuersum quid sit ingredi † possessionem. & eam consequi atque retinere. l.3. §. vltim. ff. de acquirend. possess. l. cùm legati. ff. ex quib. caus. in poss. ea. l.2. in prin. ff. pro hæred. Et aliud consequitur qui ingreditur, quam qui possidet, siue possessionem acquirit & retinet. l. si cui. in prin. & §. legatorum. ff. vt in possess. leg. & probat. l. ti quis ante. ff. de acquir. poss. Hanc interpretationem improbarunt Bald. Angel. & Sali. hic col.1. ea ratione, quòd imò licentia concessa, vt ingredi liceat, cùm effectum parit, acquirendi scilicet possessionem, d.l.3. in princip. de acquir. possess. Et Bartoli interpretatio (inquit Baldus) fortè tunc procederet, cùm ingrediendi possessionem data esset facultas ex causa, quæ acquisitionem non operatur, sicuti cùm data est facultas ingrediendi fundum occupandi atque venandi gratia, aut eundi, iterq; faciendi per ipsum fundum, iuxta l.3. ff. de acq. rerum dom. Præterea (ait Baldus) nisi hæc facultas operaretur retinendi effectum, esset potius risu dignum, quàm aliter. Si quidē etiam ingrediēs alterius possessionem sine animo eam sibi acquirēdi, vim possessori non facit. d.l.3. ff. de acq. rer. dom.

8 Tertius est † intellectus à Baldo perpensus, & quē ad verbum Angel. Baldi nomine suppresso, retulit, sibique vendicauit, nempè verbum illud, debent, stare propriè, vt sit sensus, debent creditores pignoris possessionem adipisci, aliàs secus vbi data non est licentia ingrediendi, verba hæc Baldi sonant hanc licentiam esse datam à debitore, & illa sufficere etiam ad adipiscendam possessionem. Qui sensus cum illo glossæ idem est. Ang. verò ita scribit, debent creditores pignoris possessionem adipisci iudicis auctoritate, aliàs secus, vbi non est data licentia. Quæ sanè interpretatio his verbis huius constitutionis conuenire non videtur. Siquidē in ea primò scriptum est ob datā licentiā à debitore ingredi licere. deinde subijcit, iudici auctoritatem, necessariā fore in ea adipiscenda. Affirmat ergo tex. iste licentiam dari à debitore de ingredienda et à iudice de adipiscenda possessione: cùm tamen Ang. totum iudici tribuat.

Quartus † est intellectus Sal. hic colum.2. verficul. pro cuius declaratione &c. præmittit ille ad faciliorem rei cognitionem, quod licet creditor iure pignoris possideat ciuiliter & naturaliter. l. cum notissimi. §. sed cum. C. de præscr. 30. anno. l.1. §. per seruum corporaliter. vbi Ias. & Soc. ff. de acq. poss. Negus. in tract. de pig. par.3. memb.1. num.30. Verùm tamen quò ad ea, quæ dominium respiciunt, vel ius dominij, debitor dicitur possidere, non autem creditor. l. pignori. ff. de vsuc. censuerunt ergo Impp. II. sua hac constitutione, quòd licet creditor per conuentionalem ingressum adeptus fuerit possessionem iure crediti & pignoris, non tamē ipse creditor possidet iure dominij, vel quasi, sed debitor ipse. Quocirca si vult creditor possessionem illam, quæ ius dominij respicit, adipisci iudicis auctoritate facere debet, cum propria non possit. Atq; ita verbum, debet, propriè stat, & intelligitur necessitatem ponere. Verum interpretatio hæc nulla ratione mihi probatur, tum præsertim, quòd etiamsi dicimus creditorem ex licentia iudicis ingredi & adipisci possessionem, non tamen iure dominij possidere dicitur. Quandoquidem non immutat iudex pignoris huius conuentionalis naturam, quæ est, vt iure dominij creditor non possideat. d.§. per seruū corporaliter. Quatenus ergo pignus conuentionale remanet, iure dominij creditor non possidet. Non enim iure probatur, quod ex iudicis licentia creditor iure etiam dominij pignus possidere dicatur. Est ergo quod dicamus veriorem esse sensum & interpretationem Accursij & sequacium. Facilè tamen hæ euitantur controuersiæ, si curabunt creditores in instrumento constituti pignoris clausulam hanc adhibere, quòd eis liceat ingredi, adipisci atque retinere possessionem ipsius rei pignoratæ. Quod optimum factu docuerunt Bartol. Bald. et Sali. hic, & cum eis Negus. d. tracta. de pignor. 4. part. princ. numer.10. Et hoc maximè erit vtile in ciuitate Papiæ, † cuius statutum 53. in ciuilibus. sub rubric. de possess. plena vacuanda, &c. dum vult creditorem esse manutenendum in possessione sibi data à debitore, vtitur eo verbo, dare, quod translationem ostendit. l. vbi autem non apparet. §. vltim. de verb. obliga. Ias. l. traditionibus. in fin. C. de pact. & illa verba statuti, vel habitam nunc & in futurum pro data, intelligi possunt de translatione ficta per constitutum. non erga erit satis in casu illius statuti simplex hæc debitoris concessio.

9 10

QVAERO secundò, an huius † constitutionis beneficium atq; remedium concedatur creditori pupilli, qui veel solus, vl tutoris auctoritate adhibita licentiam hanc ingrediendi atq; adipiscendi possessionem creditori dedit? Bart. hic nu.5. & cum eo Sal. col.10. q.9. & Negus. in trac. de pig.4. par. nu.18. plures casus ita distinguunt.

11

Primus est, cùm creditor vult vti pacto ad executionem iuris realis in pignore, cuius constitutio valida est: tunc creditori conceditur huius constitutionis remediū, ita relati iuris interpretes. Ea est ratio quòd si pignoris constitutio valet, ita & pactum, l. si pupillorum. §.1. ff. de reb. eor. Est enim pactum hoc conseruatiuum illius constitutionis pignoris, iure merito valet arg. l. qui autem. ff. de condit. pecun. Hinc rectè annotauit Bal. in d.l. si pupillorum. §.1. † decretū interpo
12 situ super vno contractu trahi ad consequentia illius. imò fortius ait Bald. hoc trahi ad ecclesiam, vt si cum decreto

13 decreto Episcopi † obligauerit prædium creditori, poterit ipse creditor postea id alienare, nō obseruata solennitate. aut. hoc ius porrectum. C. de sacrosc. eccles. vbi Bar. nu.21. idem scripsit Alex. cons.189. nu.3. lib.7. & Deci. in l. mandata. 3. notab. ff. de off. eius. vbi idem de minore scribūt. Alia his similia cōgessit Tiraq. in tract. de legib. connubial. in gloss.3. nu.155. Quibus addo Dec. consil.558. num.9. & Cagn. in l.2. num.151. C. de pact. inter empt. & vend.

14 Secundus est casus, cùm † creditor vult vti pacto ad executionem iuris realis in pignore, cuius constitutio non valuit. Hoc in casu non potest, ita relati Dd. Ea est ratio, quod si non valet pignoris cōstitutio, quę principalis est, ita nec hæc conuētio, quæ illi est accessoria: iuxta l. cùm principalis. ff. de reg. iur. & c. accessorium. de reg. iur. in 6. confert tex. l. curator, & l. pen. C. si res alien. pig. dat. fuer. & hoc in casu potest declarari † statutum Papiæ 53. in ciuilibus. sub rub. de poss.
15 plena vacuanda, & dis'briganda, & manutenenda. Non procedit illud statutum cum debitoris pactum est factum à minore, qui non potest alienare, & pignus constituere.

16 Tertius est casus, cùm † creditor vult vti hoc pacto ad executionem iuris personalis, & pactum factū est, quòd liceat ingredi: tunc ingredi potest, nec persona pupilli impedit. Ita Bartol. hic numer.5. verficul. aut creditor. ex l. apud Iulianum. in princip. &. §. sequ. ff. ex quib. caus. in possess. eatur. quod affirmauit & Negusa. d.4. par. num.18. versi. aut creditor. Et hoc in casu etiam procedit relatum statutum Papiæ. Quo autem ordine contra pupillū iudicialiter procedatur in hac missione in possessionem, declarant Roma. consil.454. & Dec. in l. in eo quod plus. §. vltim. in fi. de reg. iur. & Abb. qui cum Romano in eodem casu consuluit, cons. 43. lib.2.

17 Quartus est casus, cùm creditor vult vti hoc pacto ad executionem iuris personalis: quod quidem pactū factum fuit, quod liceat ingredi, & possessionē adipisci ac retineri illius pignoris, cuius res seruādo seruari
18 non potest. Hoc casu adhuc licet: ita Bartol. & cum eo cæteri præcitati Dd. Ea est ratio, quòd hæ † res facilè distrahi possunt. Qua de re egregiè scribunt omnes, præsertim Iason. in l.1. §. fuit quæsitum. nu.30.34. ff. ad Trebell.

Quintus est casus, qui plusculum dubitationis ha-
19 bet: nempè cùm † res pignori data est de his, quæ seruari possunt: & creditor vult vti pacto ad executionē iuris personalis, vt possit ingredi, adipisci & retinere possessionem. Hoc in casu huic creditori non conceditur hoc remedium: Ita Bart. hic num.5. ad finem. versi. sed quantum. Ea ratione vtitur, quod sua voluntate
20 non potest † pupillus, vel tutor possessionem in alium transferre. l. pupillus. ff. de acquir. rer. dom. & l. magis puto. §.1. ff. de reb. eo. Verum ab hac opinione dissentiunt Imol. in l.2. §. fi pupillo. ff. pro empto. Alex. in l. possessionem. nu.3. ff. de acq. poss. & Negusa. d. tract. de
21 pign. 4. par. num.18. ad fin. ex opinione gl. in † d. §. fi pupillo. quæ in secunda dissolutione affirmat, quod licet pupillus non possit alienare res immobiles, vel mobiles quæ seruari possunt sine decreto Prætoris, potest tamen sine illo decreto alienare earum rerum possessionē. Quę sanè interpretatio ad d. §. fi à pupillo, probabilior videtur esse illa, quā attulit Bar. hic nu.5. in fi. dum censuit, ibi possessionem fuisse penes emptorem, vel loqui de rei mobilis alienatione, quæ secundum illa tempora non erat prohibita. Non enim quò ad possessionem transferendam adhibenda est hæc differētia, cùm (vt diximus) sine decreto distrahi & transferri illa possit quod sensit idē Bar. in d. §. fi à pupillo. nu.3. in fi. Quod erit annotandum ad interpretationem relati statuti Pap. 53. vt scilicet & hoc in casu
22 procedat.

QVAERO tertiò, an huius constitutionis † remedium reddatur creditori, vt ingredi & adipisci valeat possessionem bonorum ecclesiæ? Inn. in c. verùm. de foro compe. negat reddi. sed ait necessariam fore auctoritatem iudicis ecclesiastici. Quod visus est probare Negus. in tract. de pign. 4. parte principali. nume. 19. Ea ratione vtitur Innoc. quòd cùm iam semel dominium translatum sit in ecclesiam, Deo dicatum dicitur, quare qui inde aufert, sacrilegium committit. arg. c.1. & c. nulli liceat. 12. q. 2. Verùm respondet Bart. numer. 7. † executionem iuridicam à sacrilegio excusare: ita ait Vlpianus in l. quamquam. in princip. ff. de aqua pluuia. arcend. non esse † sepulchri violati actio- 24
nem contra eum, qui iussu iudicis egit. ita pariter cessat iniuriæ actio, cùm iudicis iussu executio fit. l. iniuriam. §.1. ff. de iniurijs, alia his similia scribunt Deci. Cagnol. & cæteri in l. non videntur. §. qui iussu. de reg. iur.

Secundò probare videntur hanc Inno. opinionem tex. l.1. §. fi. & l.2. ff. de reb. eo. qui sub tutel. quibus constitutum est, bona eo ipso quòd minoris effecta sunt, alienari sine decreto non posse: nec etiam pignori dari. satisfacit Butri. in d.c. verum. in fi. de foro compet. ibi loqui in obligatione pignoris, quæ non oritur antequā res sit effecta pupilli, hæc in pacto quod rem afficit, antequam sit ecclesiæ. Verum Butrij responsio, quæ fortè casui, in quo ipse loquitur, cōuenit, non satis ad rem hanc nostram pertinet, cùm nos eo in casu loquamur, quando res plenè effecta est ecclesiæ. Quocircà rectius responderi potest, vt iam cum Bart. diximus, † iussum iudicis excusare. quod in specie probat. l. si pupillorum. §.1. ff. de reb. eo dum respondit Vlpian. pignus datum à Prætore sine solennitate alienari posse. De his nonnulla scripsimus in comm. de arbitr. iud. lib.2. casu.171. nu.31. & nu.71.

Contrariam itaque sententiam aduersus Innoc. probarunt Ioan. And. Hostien. Butra. Card. & Imol. in d.c. verùm. de foro compe. in fin. Bartol. hic numer.7. idem consil.96. dico partes. num.1. lib.1. Salic. hic, q.10. idem post Baldum in l. si quis curialis. C. de Episc. & cler. Anch. consil.217. dubium facit. Areti. consil.21. nu. 3. Barba. & Fel. in d.c. verùm. ille nume.75. iste nume.7. versi. limita hanc conclusionem, & * communem te- *
statur Ruinus consil.145. num.6. lib.4. Scribunt ij omnes † bona ecclesiæ antequam Deo dicata sint, posse 25
hoc pacto affici, & deinde eueniente casu eorum possessio sponte ingredi. Quam quidem sententiam probat tex. l. si quis curialis. C. de episc. & cler. in argumentum. dum prohibitus clericari reuocatur effectus clericus, nec ecclesiæ iniuria fit. ita hic spōtè ingredi possessio potest, posteaquam ab initio pignus constituti potuit. Confert secundò text. c. cùm dilecti. de donat. quo conceditur possessionis ingressus ob pactum, quod ad positum à donante fuit. licuit enim † donan- 27
ti reseruare ius illud ab initio cum donauit, quod explicat Butrius in d.c. verùm. nume.12. versi. puto quod. si de foro compet. Huc & tertiò spectat tex. c. verùm. de condi. appos. Accedit quartò, quòd ingressus iste est executio validę conuentionis præcedentis: iure ergo excusat, iuxta d.l. quamquam. de aqua pluu. arcen. Vltimo ad rem hanc pertinet illa ratio, quod si pacisci licet inter laicum & laicum, vt hic in tex. cur non & cū eccleſia, cùm omnis dolus cessat? Hac doctrina interpretari † potest statutum Papiæ. 53. sub rub. de possess. 28
plena euacuanda &c. vt etiam locum habeat hoc in casu. Nam lex ciuilis locum habet, eò quia exequitur pactum in re, quæ ecclesiæ nō dicitur, inspecto pactionis tempore.

Declaratur primò hæc iuris & Dd. sententia vt procedat † cùm res adhuc ecclesiæ effecta non est, atq; ita Deo dicata, secus cùm dicata est: ita Bart. hic. nu.8. qui hoc in casu Inn. opinionem tueri posse ait. Id quod sentit & Butr. in d.c. verùm. nu.12. versi. si conditio est honesta. & clarius Feli. num.9. versi. secunda declaratio. Quæ declaratio est annotanda ad interpretationem d. statuti Papiæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Declaratur ſecundò, vt non procedat hæc ſententia,
30 † cùm creditor vellet hac licentia, & facultate vti cõtra eccleſiam, cuius miniſtri reſiſtunt: ita in ſpecie Fel. in d.c.veru. col.vlt.verſ.ſexta declaratio. & ibi Barba. nu.76.verſi.ſecundò niſi.poſt Abb.ibi.Quod alijs infr. q.12.comprobabimus, eſt enim hæc declaratio & cæteris ✻communis.

31 QVAERO quartò, an huius † conſtitutionis remedium reddatur, cum licentia & facultas hæc ingrediendi poſſeſſionem ſua ſponte, conceſſa fuit in teſtamento, vel alia vltima voluntate? Et reddi affirmarũt Bar.hic,num.9.Bald.col.2.verſicul. hæc autem.Angel. col.1.verſ.hic autem.& Salic.colum.5.q.3.Bald. in l. legis Iuliæ in fi.C.qui bonis ced.poſſ.Signorol.conſil. 4. nu.15.Quibus accedunt Neguſa.in tract.de pig. 4. part. principali.nu.12.alios recenſet Tiraq. in tract. le mort ſaiſit le vif.part.7.declarat.3.Maria.Soci.Sen.conſil.11. col.2.in fi.lib.1.Quod probat primò.l.Titia cùm teſtamento. §.1. de leg.2. ex interpretatione gloſſæ ibi, in verbo, non ſic. Quæ etſi de licentia ingrediendi poſſeſſionem ipſius rei legatæ loquitur, attamen & idem eſſe de re alia, ex rationibus, quas mox ſubijciam, dicendum eſt. Confert ſecundò l.Lucius. ff. de alim.& cibaria. lega. Tertiò.l.non eſt mirum.ff.de pign.actiõn. Quartò quoniam à contractibus ad vltimas voluntates argumentari licet.l.ſeruum filij.§.eum qui chirographum. de leg.1.ſed in contractibus conceditur hęc facultas vt hic: ergo & per vltimam diſpoſitionem. Quòd tantò fortius procedit, cum in vltimis diſpoſitionibus dominium rectà via tranſeat in eum, cui res relicta eſt.l.à Titio.ff.de furt.

32 Extenditur primò: vt locũ † etiã habeat hæc iuris ſententia eo caſu, cùm hæc licentia data eſt in teſtamẽto minus ſolenni: ita cenſuit Tiraq.d.tract.le mort ſait le vif.par.7.decla.3.nu.1.

Extenditur ſecundò, vt procedat hæc ſententia, e-
33 tiam † ſi tacitè conſeſſa fuerit hæc licentia, ita Tiraq.d. decla.3.nu.1.& ſenſit Boer.q.77.nu.2.in fi. Plura adferri poſſent exempla, quæ congeſſi ſup.in 2.rem.q.12. extenſione ſecunda.

Declaratur hæc concluſio, vt locum ſibi non vendicet in Gallia: ita Tiraq.d.decl.3.in fi.qui eiuſdem ſententiæ recenſet Io.Faber.Boer. & alios.

34 QVAERO quintò, an hoc remedium † locum habeat in alio contractu, quàm pignoris? Bartol. hic nu. 10.docuit, locum habere. cum eo ſenſerunt Baldus. col.2.verſi. hæc autem licentia.& Ang.colum.1. verſic. & ideo.Salic.ibidem.colum.5.q.3. & Neguſ.d. 4.parte. nume.12.ex text.l.Titius. ff. de ſeru.expor. vbi in contractu venditionis licet paciſci, vt manus iniectio venditori ſalua ſit in re, ſi adiecta conditio non obſeruetur, quem textum eo loci in hanc ſententiam annotarunt Baldus & Albericus. confert ſecundò.l.2.§.2.C. ſi ſer.extero. & tertiò facit.l.1.C. ſi mancip.ita fuer. alie.
35 Ita etiam debet intelligi † ſtatutum Papiæ. 53. in ciuilibus, ſub rubric. de poſſeſſione plena vacuanda & disbriganda & manutenenda. dum ſimpliciter de creditore loquitur, intelligi poteſt de creditore ex quouis contractu.

36 QVAERO ſextò, quid operatur † clauſula conſtituti, dum pacto appoſito, quòd ingredi & adipiſci liceat ſponte, debitor conſtituit, ſe tenere & poſſidere nomine ipſius creditoris? Bartolus hic, numero.11. docuit, hoc pactum ſui natura valere, & operari trãſlationem totius poſſeſſionis, quæ penes debitorem erat.l.quod meo.ff.de acquir.poſſeſſ.l.pignus.de pigno. actiõn.& l.quædam mulier. ff. de rei vendi. Quo circà in caſu hoc noſtro inquit idem Bart. parum operatur clauſula illa, quod liceat propria auctoritate ingredi, atque adipiſci poſſeſſionem: cum iam poſſeſſionem creditor ipſe habeat ex clauſula conſtituti. Verum operari poſſet hæc licentia illum effectum, quòd ſi contingeret debitorem conſtituentem interuertere creditoris poſſeſſionem, poſſet is creditor ſua auctoritate eam poſſeſſionem ingredi. quod affirmauit idem Bar. infrà num.18.& clarius nume.25.verſic.ſed pone. & infrà latius.q.14.explicabimus, & Bartolus hic probarunt Ferrarius caut.48.num.3.Imol. conſi.16.num.3. & Tiraq.in tracta.de iure conſt.part.1.numer.37.40.& in tract.le mort ſaiſit le vif.3.part.declarat.1.numer.5. Verum ab hac ſententia diſſentiunt Bald. hic colum. 2. verſic.dixit Bartolus.& Angel.colum.2.verſic.in gloſſa vltima, aiunt ij, imò poſt interuerſionem non poſſe ingredi, ex ſententia gloſſæ in l.2.in verbo, repellere. C.de iure emph.quæ clarè affirmat licentiam hanc nihil operari poſt poſſeſſionis interuerſionem, eam ſecuti ſunt ✻ omnes, vt teſtatur ibi Iaſon.numer.117. ratione confirmat Baldus, quòd ad excludendum † crimen violentiæ plus poteſt legis auctoritas, quam pactum contrahentium.l.1. & l.2. C. quando liceat ſine iud.vind. ſed qui à lege ingrediendi poteſtatem hanc habet, ea vti non poteſt poſſeſſione interuerſa. l. colonus.& l.cum fundum.ff.de vi & vi arma.& l.2. C. vnde vi. ergo nec poteſt hic creditor, qui à ſuo debitore licentiam hanc conſecutus eſt. Conciliari poſſunt hæ opiniones ex his, quæ infrà q.14. dicemus. vbi latè explicabimus, quando liceat creditori vti hac licentia contra debitorem reſiſtentem. Qua de re in ſpecie hac aliqua ſcribit Tiraquel.de iure conſtituti.d.part.1.numer.37.

37 QVAERO ſeptimò, quid operatur † clauſula precarij adiecta huic pacto, quod ingredi ſua auctoritate liceat? Bartol.hic num.12.ſcriptum reliquit clauſulam precarij operari poſſeſſionis translationem in ipſum creditorem. idem Bartol.in l.interdum.numer.1. ff. de acquiren.poſſeſſ. Bald.in rub.C.de contrah.empt.q.16. Old.conſ.14.quos ſecutus eſt Afflict.deciſ.40.nu.5. Per clauſulam verò ac pactum, quod liceat ſua ſponte & auctoritate ingredi cenſetur translata illa poſſeſſio naturalis, quæ erit penes debitorem, quam is creditor ingredi ſua auctoritate deinde poteſt ex hac noſtra cõſtitutione.

38 QVAERO octauò, an † valeat pactum, quòd debitore non ſoluente res cedat inſolutum? ita hanc quæſtionẽ formauit Sal.col.9.q.7. & rectius quã fecit Bar. hic nu.13.ſi rectè eius verba perpẽdantur. Plures caſus hac in re conſiderandi ſunt.

Primus eſt caſus, cùm pactum eſt factum inter debitorem & creditorem illum, qui pro ipſo debitore fidem ſuam aſtrinxit, vtputà inter fideiuſſorem & debitorem principalem, tunc pactum hoc valet.l.vlti.in prin.ff.de contrah.emp.quo loci ſcriptum eſt, † pactũ
39 ſimile legi commiſſoriæ reprobatum eſſe inter creditorem & debitorem, non autem inter debitorem & tertium. Quod latius explicant Car.Molineus in trac. de vſuris.nu.357.& Did.lib.3.varia.reſol.c.2. num.7.& num.8.

40 Secundus eſt caſus, cùm alius † eſt creditor, quam ille, qui ſe aſtrinxit, & agitur, vt habeat inſolutum pro debito: idque ab initio actum eſt. Hoc in caſu non valet conuentio hæc: ita Petrus Perticenſis & Bar.hic ex. l.quamuis.vbi Bart.nu.1.ff.de ſolut.& clarius probat l.1.C.de pact.pigno. & tex.in c.ſignificante.de pigno.& reſpondit ad rem noſtram Soc.Iun.conſil.147.num.16 libr.1.

41 Tertius eſt caſus, cùm alius eſt † creditor, quàm ille, qui ſe aſtrinxit, & agitur ex interuallo, vt habeat inſolutum pro debito: tunc pactio obtinet quò ad retentionem ſaltem. ita Bart.hic ex l.Titius. ff. de pigno. actio. vbi idem Bar.num.3.annotauit & probat l. cùm dominam.C.de pigno.ea ratione, quia ſicut poteſt dare inſolutum purè, ita etiam ſub conditione, quæ eſſet tempore contractus, quemadmonum docuit Cyn.in d.l.1.C.de pact.pigno. Quam quidem opinionem probauit idem Bar.in l.quamuis.num.1.verſi. quandoque apponitur.ff.de ſolut. Abbas in c.ſignificante.nume. 6. de pign. Alex.conſi.178.num.1.libr.7. Guido Papæ.q.6. Neguſa.d.tract.de pig.nu.6.& Ripa.l.nemo poteſt.nu. 14.de

✻ 14.de leg.1. Neuiz.conſ.86.num.12.✻ communem hanc eſſe opinionem teſtatur Did.lib.3.varia.reſol.c.2.num. 8.verſic.tertiò hinc etiam. Verùm eo loci ipſe Didac. ab hac opinione diſſentit, eiuſdemque ſuæ ſententiæ fuiſſe ſcribit Carol. Molinæum d.tracta. vſurarum. num.363.& Tiraq.in tract.de retract. conuent.in præf. num.7.& ad fin.d.tracta.num.136. ea ratione, quòd ita cenſetur nullum hoc pactum, vt ab initio, cùm adſit eadem fraudis & vſurarum ſuſpicio, quę in eo ab ini-
43 tio celebrato fuit. Rurſus tex. † d.l.Titius. non probat hanc communem, quandoquidem in ea non agitur de pacto legis commiſſoriæ, ſed de datione inſolutũ, quæ fit à debitore creditori: & ea certo ac iuſto precio, non autem pro ipſa quantitate debitæ. Quæ ſanè ſententia verior mihi videtur.

44 Quartus eſt caſus, cùm † initum eſt pactum inter hunc creditorem & debitorem, quòd res illa pro debito pignori data cenſeatur empta iuſto pretio. Hoc caſu obtinet hoc pactum.l.ſi fundus.§.vlt.ff.de pig.ita Bart.hic nu.13.& clarius Sal.d.q.7.idem Bar.in l.vlt.C. de pact.pig.& Neguſa.in tract.de pig.4.par.nu.11. verſ. ſecunda concluſio. & ibidem nu. 6. verſ. ſecundo fallit.& clarè in ſpecie Bart.hic eſt ſecutus Affl.deciſ.368. nu.in fi.Alex.conſi.178.nu.9.lib.7.Imol.in c. ſignificante.nu.10.de pigno.Cæpolla caut.309.Molinæus d.trac. de vſuris.num.358.Rub.conſi.134.& Tiraq.in d.tracta. de retractu conuent.ad fin.num.138. Quæ quidem ſententia procedit etiam cùm ſimpliciter dictum eſt, vt res maneat emptoris, ſi precium reſtitutum non fuerit inter præſtitutum tempus: nam & tunc intelligitur, quod ſua ſit iuſto precio: ita Hoſt.& Io.Andr.in d. c.ſignificante.de pig.Tiraq.citato paulò ante loco.nu. 139.qui Alex.& Bertrandum in eandem ſententiam recenſuit. Addo Rui.conſi.156.nume.6.lib.2.conſi.147. ad fin.lib.1.

Extenditur primò, relatos omnes caſus, in quibus
45 diximus hoc pactum eſſe iuſtum, procedere etiam † contra pupillum ſucceſſorem debitoris: ita in ſpecie noſtra extendit Sal.hic q.7.in fi. ex l.pupillus. §. ſed ſi creditor.ff.de aucto.tut.quod memoriæ commendandum eſſe Sal.ſcribit.

Extenduntur ſecundò relati caſus, vt locum etiam
46 ſibi vendicent, cùm † commiſſa eſt mora à debitore modò adhuc iuſti precij æſtimatio facta non ſit à iudice & viro bono, & res inſolutum adiudicata nõ eſt, is debitor obtulit ſolutionem: nam tunc moram purgabit, et impediet pignorum perfectam venditionem, ita ſcribunt Ange.in l.cùm dominam.C.de pig. Marſi. ſing.468. Molinæus.d.tract.de vſuris.nu.358. & Didac. d.c.2.nu.8.verſ.ſecundò infertur.

47 QVAERO nonò, qnò † tempore incipiat competere hæc facultas intrandi poſſeſſionem & retinendi poſſeſſionem propria auctoritate, cùm conſtitutio hæc loquatur, quando debitum eſt liquidum tempore contractus ex partium conuentione? Et neceſſum fore debitum eſſe liquidum, vel legis diſpoſitione, vel iudicis ſententia ſcripſit Bartol. hic num.14.qui duos caſus diſtinxit. Idem reſpondit Aret.conſ.32. colum.1. qui conſuluit, vxorem virtute pacti executiui nõ potuiſſe propria auctoritate ingredi fundum, non liquidato, prius inſtrumento dotali, nempè virum fuiſſe vita functum, & factum eſſe locum reſtitutioni dotis. ita in non diſſimilibus caſibus Bart. ſecuti reſponderunt Barba.conſ.28.col.4.lib.1.Soc.Sen.conſ.82.colum. 2.verſ.quarta concluſio.lib.3.& conſil.27.in fin.libr.4 Ruin.conſi.88.num.10.lib.5.Caſſan.in conſuetud. Burgund.§.14.colum.2.Pariſ. conſil.102. numero.19. libr. 3.Alcia.reſp.293.in fin. & Rol.à Valle conſi.20.nume.13.
✻ libr.1. ✻ vno ore ij affirmant tunc ingredi licere cùm debitum effectum eſt liquidum. Quod probant & alij quos mox recenſebo. Atque ita etiam eſt interpretan-
48 dum † ſtatutum Papiæ 53.in ciuilibus, ſub rubric. de poſſeſſ.plena vacuanda &c. dum ſimpliciter loquitur de creditore, intelligitur liquidatione facta, quod etiã probat ſtatutum 52. quod immediatè præcedit, & videtur declaratiuum illius ſubſequentis. Duos ergo caſus, ad huius rei clariorem explanationem, Bartol. diſtinxit.

Primus eſt caſus, cùm † per exercitium huius con- 49
uentionis, hoc eſt, per rei apprehenſionem res deducitur in notorium, vel manifeſtum, tunc (inquit Bart.) alia liquidatio non eſt neceſſaria: ſiquidem ipſo facto fundata eſt creditoris intentio. quemadmodum in ſimili dicimus rem † claram reddi cum in loco ipſo cer- 50
nitur.l.ſi Titius. ff. de ſeru. export. & l.1.& l.2.C.ſi ſeruus exporta.vend. Verùm à Bartol.diſſentiunt Sal.hic q.11.verſi.prætereà.& Ruin.conſil.152.num.7. verſicul. item non obſtat.lib.4. Nam (inquit Sal.) prędicta iura † procedunt, etiam ſi res non eſt liquida. ſi enim ſeruus 51
per plurium manus ambulaſſet, & ſequentes illi emptores pactum illud ignoraſſent, adhuc licebit manum injicere atque apprehendere, cum tamen aliter res liquida non eſt, nec ei conſtat, quod ſeruus teneatur in loco prohibito. Idem (inquit Salicetus) dicendum eſt de ancilla proſtituta, etſi per plures emptores ambulauerit.l.1.in fin.C.ſi mancip.ita fuer.alien.& l.ſi quis ſub hoc pacto.ff.de contrahend. emption. Et dico (ſubijcit Salicetus) idem eſſe etiam ſi tunc ancilla non eſſet in loco proſtitutionis: quia ſufficit proſtitutam eſſe. atque ita conditionem fuiſſe purificatam. Ego verius intelligo quò ad effectum apprehendendi, idem eſſe cùm mancipiũ vel ancilla eſt, vel apud primum, vel apud ſecundum emptorẽ, cum res ſemper tranſeat vnà cum ſua obligatione. at quò ad euentum conditionis liquidatio requiritur, qua certè opus non eſt, ſi in loco prohibito ſeruus reperiatur, alioqui impoſſibile foret dicere, eſſe permiſſam apprehenſionem.

Secundus eſt caſus, cùm per † exercitium huius 52
conuentionis res non deducitur in notorium & manifeſtum: tunc hęc liquidatio eſt neceſſaria: ita docuit Bartol.hic nume.14.verſi.quandoque debitum. quem ſecuti ſunt Alexand.conſi.188.numer.2.libr.2.Neguſ.d. tracta.de pignor.4.part.numer.21. verſicul. vndecima concluſio.& Roland.d.conſi.20.nume.13.libr.1. Quam quidem opinionem probare nititur Bartol. permultis fundamentis.

Primò ex † l.1.C. ſi manci. ita fuer. alien. ne proſtit. 53
ibi, notorium non erat ancillam fuiſſe proſtitutam, alioqui ſine iudicis auctoritate eam deducere potuiſſet.l.ſi quis ſub hoc pacto.ff.de contrah.emp. Verùm huic fundamento reſpondet Sal.hic q.11.verſicul. non obſtat &c. tripliciter. Primò, quòd ibi manum non iniecit, quia nõ potuit, nec ante manus iniectionem dominium ad venditorem reuertitur.l.1. C. ſi ſer. exporta.vend. ob id neceſſariò ad iudicem recurſum habet, cùm de facto manum injicere non poſſit: atque ita ibi non adeſt impedimentum iuris, ſed facti, ratione ſcilicet impotentiæ. Non placet hæc Saliceti conſideratio, ſiquidem licentia, quam præfectus concedit abducendi ancillam proſtitutam, eſt ob impedimen-✻
tum iuris, quoniam (vt dicebat Bartolus) non conſtabat proſtitutam fuiſſe: atque ita liquida non erat adiecta conditio. Nec ad rem confert caſus † d.l.1. 54
C. ſi ſeruus export. vend. quandoquidem illa manus iniectio ſolùm prohibetur poſt manumiſſionem, non autẽ perdurante ſeruitute, in qua quidẽ ſeruitute cùm ancilla proſtituta, ſola emptoris voluntate permaneat, dicendum eſt in caſu.d.l.1.C. ſi man. ita fuer. alie. ne proſt. manus iniectionem venditori prohibitam non fuiſſe ex pacto, ſed ſolũ, quia non conſtabat pacto locum non fuiſſe factum. Reſpondet ſecundò Salicet. venditorem illum ſpõte ſua Præfectum adiuiſſe, cùm in eius electione fuerit eum adire, & non adire, vt hic & in l.penult.C. de pact.pign. Non quoque placet hæc conſideratio, cum nulla adſit ratio, quæ nos cogat, vt dicamus ex vrbanitate venditorem adire Præfectum, vt in caſu huius noſtræ conſtitutionis, & d.l.

Universidad de Deusto
Biblioteca

penult.in quibus ratio repugnantiæ ad hanc interpretationem faciendam mouet Dd.Respondet tertiò Sal. venditorem illum manum iniecisse & dominium in eum fuisse translatum: sed abducendi facultatem non habuisse, ea ratione, quòd de facto ei resistebatur, & ipse venditor impotens erat, vel non abduxit, vt maiorem rixam & tumultum euitaret, vnde Præfectum vrbi adiuit apud quem deinde de iure disputatur: quod (inquit Sali.) & in hac pignoris apprehensione obseruari poterit. Sed mea quidem sententia, hæc consideratio est cæteris deterior: tum quia diuinat, maximè ad d.l.1.C.si mancip.ita fue.alie.tum quia sibi ipsi Sal.non constat, si hanc considerationem cum priore conferamus.

Secundo itaque loco mouetur Bartol. argumento sumpto à simili. Nam ita (ait ille) videmus in compensatione, quòd si quis sua auctoritate compensat sibi debitum cùm à se debito, attamen locum non habet,
55 nisi in debito liquido.† l.vlt. C. de compensa. Verùm respondet Bal.hic, col.2.versic.successiuè, cuius verba ad verbum Ange. transcribit, quod & in tota hac constitutionis nostræ interpretatione facit.ait Bal.ad rem
56 non conferre: quia † compensando creditor sibi ipsi soluit, & incontinenti, cùm non liceat ex iuris censura, nec ex pacto. Sed est quod contra Baldum & Ang. aduertamus, si tanta est creditoris facultas vt sibi ipsi soluere possit, atque ita si maior est illa potestas, quàm quæ ex pacto, cur compensatio non fit sine liquidatione, vt tamen fit? si ergo eo in casu est necessaria, à fortiori, & in casu nostro. Respondet Sal.hic quæst.11. versic. Ex prædictis. ob id liquidationem esse eo in casu necessariã, quia cõpensatio in iudicio opponitur, quod in casu nostro non contingit. Verùm non video hic rationem diuersitatis quò ad liquidationem, immò facilius admitti deberet compensatio hæc in iudicio, quàm extra, cum in iudicio cesset omnis fraus & omnis controuersia, quæ magna fortè extra iudiciũ erit. Quinimò illa ratio quæ impedit compensationem in casu.d.l.vltim.C.de compens. militat & in casu nostro. est inquam ratio, ne causa iam iudicata & clara, quæ executionem meretur, per hos anfractus eludatur.id quod hic contingit, quoniam nec in casu isto pactum exequi debet, nisi sit clarum & liquidum, quod in eo continetur.

Tertiò adducitur in hanc sententiam Bartol. ea ra-
57 tione, quod ita videmus† hęreditatem adiri non posse, nisi constet de viribus testamenti. l. sed & si de sua. & l.cùm falsim.de acquirend. hæred. Verùm respondent Bald.& Angel.hic.ille colum.2. versicul.sed certè illa.iste columna. 2. illæ faciunt.nihil ad rem nostram pertinere, quippè quòd qui hæreditatem adit habere debet animum certum & determinatum, quem non haberet dubitans, l.vltim.§.sinautem.C.de furt. Ego opinor Bartoli argumentationem defendi posse. siquidem & creditor, qui vult pactum exequi, debet esse certus sui crediti, ne alioqui iudex iniquus sit in sua causa. Qua ratiõe enim fieri potest vt velit in re dubia exequi pactum?

Quartò suam hanc sententiam comprobat Bart.ex l.si cum nulla. & l.1.C.de execu.rei iud. quibus proba-
58 tur non esse re non discussa ad † executionem properandum.

* Quintò huc spectat illa * magis recepta Dd.sen-
59 tentia, † instrumentum, quod ex statuti dispositione paratam habet executionẽ, non esse ita prius exequendum, quam si quid liquidandum est, liquidetur: vtputà si executio contra hæredem debitoris petitur: ita docuit Bart.in l.proinde.§.notandum.ff.ad l. Aqu. quem secuti sunt Alexand.consi.188.num.2.lib. 2. idem sensit Bald.in l.2.num.9.C.de execut.rei iud.Aret.consilio.21.3.dubio.& consil.32. in 2.dubio.Soc.Sen.consil. 4.co.2.consi.120.col.7.consi.51.col.3.vers.confirma.lib. 1.& consi.89.col.2.vers.secundò.lib.3. Ias. in l.1.in princip.nume.31.ff.de edend.Dec.consi.323.num.3.versic.secundò.& consi.682.num.9.Rebuff.in commen.ad Reg. constitut.Galliæ.tit. de literis obligatorijs.art.1.gloss. 9.num.8.

Altera atque ita secunda fuit in hac disceptatione opinio Baldi, Angel. & Salic.hic, qui affirmarunt, hanc licentiam & pactum exequi posse non præmissa liquidatione, quæ quidem fieri deinde poterit coram ipso iudice, posteaquã creditor iste adeptus erit possessionem. Baldum & relatos secuti sunt Anton. Galles.in comment.ad formam camerę.obliga.in vlt.par. ad finem.

Primò, quia sequeretur hoc inconueniens, quod vix nunquam pactum hoc posset exequi: quando quidem nunquam debiti liquidatio est manifesta et notoria, licet in se debitum verum sit, & liquidum. Quis enim nouit in casu huius legis pecuniam esse solutam vel non, vel ꝑ soluto habita, vt cũ oblata fuit cõgruo loco & tempore, iuxta l.si post acceptam.C.de vsuris. Atque ita semper erit adeundus iudex.id quod verbis nostræ constitutionis aduersatur : ita argumentatur hic Sal.

Secundo mouetur Sal.ea ratione, quòd † conuen- 60
tio de ingrediendo est conditionalis, si non erit solutum, vel si non erit obseruatum: cùm ergo hæc conditio purificata sit, res est in se & partibus liquida: non ergo opus est ante ingressum aliqua liquidatione, cùm pręsertim apprehensio hęc sit actus extraiudicialis, & à parte in voluntate creditoris dimissus, & est nullius præiudicij, vbi conditio non sit purificata.quod deinde ex ex subsequentibus apparebit. Verum euitari facilè potest hæc consideratio, quia etsi per euentũ conditionis vno modo debitum effectum sit clarum & liquidum, nihilominus alijs de causis adesse potest magna incertitudo, quemadmodum infrà dicemus.

Tertiò huc spectat secundum Bald. & Angel. tex.l. 2.C.de iure emph. quo conditionaliter conceditur licentia domino ingrediẽdi fundum emphyteuticum: si emphyteuta cessauerit in solutione canonis: et tamẽ dominus solum purificata conditione ingreditur, & deinde coram iudice deducit ac probat negatiuam illam, non esse solutum canonem .id quod scribunt & alij in d.l.2.

Quartò accedit text.l.est differentia.ff. locati. quo loci scribit Iurifcon. locatorem pro pensione domus ita demum inuecta & illata sua auctoritate posse intra domũ claudere: si purificata est hæc cõditio, quod scilicet non soluerit conductor promissam pensionẽ. Nec hic requiritur alia iudicis liquidatio ante ingressum & inclusionem inuectorum. Idem ergo in casu nostro.

Conciliari † hæ opiniones possunt, si duplicem praxim, quę in iudicijs assiduè obseruari solet, & rectè considerabimus. Vna est† praxis & modus in execu- 61
tionibus his, vt creditor petat suum pactũ, vel instrumentum exequi, vel ipse possessionem ingrediatur: 62
postmodum statim & incontinenti producat articulos pro liquidatione. Hanc praxim & modum probarunt Bart.in l.1.in prin.num.3.ff. de eden.& ibi egregiè Cast.nu.9.Bal.in l.2.nu.7.C.de execut. rei iud. & clarè Ant.de Canario in tract.de executio.inst.nu.32.& Galles.loco suprà citato.Soc.Sen.cons.51.col.3.vers.quintò nulli.li.1.& hoc in casu, atque ita secundum hanc praxim & executionis modum procedit Bald. Angel.Sal. & sequacium opinio: quam verè ita intellexerunt Canarius & Gallesius. Poterit ergo creditor ingredi, & apprehendere, & deinde statim admonere debitorem, vt compareat coram iudice ad videndum fieri crediti sui liquidationem.

Secunda est praxis & modus, vt creditor petat prius creditum suum liquidari, & eo liquidato liquidum pronuntiari, & deinde ingredi poterit ex pacto possessionem. Ita hæc praxis probatur à Canario præcitato loco nu.34.Hoc in casu procedit Barto.doctrina, & opinio hic,

Decla-

63 Declaratur hæc Bartoli sententia, vt non † procedat eo casu cùm expressè conuentum fuit, quòd creditor possit ingredi sua spõte possessionem ipsius debitoris, etiam nulla liquidatione facta: tunc absolutè atque sine controuersia ante liquidationem ingredi
* poterit. Ita idem Bart.hic.num.16. à quo * cæteri non dissentiunt. & in specie Bart. secutus est ibidem Salic. d.q.11.Afflict.in constit. Neapol. rub.8. de cultu pacis. incipit, pacis cultum.num.21.Soc.Sen.consi.82.colum. 2.versic.quarta cõclusio.lib.3.Quo loci respondit Soc.
64 † licentiã hanc censeri hoc in casu datam, cùm in pignoris constitutione dictum fuit, quòd creditor posset ingredi, & apprehẽdere possessionem ante aditionem iudicis. siquidem si conceditur hoc consequens, hoc est, apprehendere possessionem sine iudicis requisitione, videtur concedi & antecedens, quod scilicet possit ante liquidationem. idem scriptum reliquit Negusan.
65 in tracta.de pign.4.part. num.22. Quæ quidem † Socini consideratio apud me dubia est, cum verba illa alium sensum habere possunt, nempè quòd apprehendere possit sine aditione iudicis. hoc est sua spontè, cùm tamen debitum liquidum erit.
66 Declaratur secundò non procedere † cum liquidatio superuenit post possessionis apprehensionem & ingressum, vel paulò ante, ita in specie declarauit Ruin.consil.152.nume.8.versic. secundo principaliter. lib.4. sufficit enim quod tempore ingressus, vel paulò post debitum sit liquidum. Quod comprobatur ex prima praxi suprà relata, nec non ex doctrina Castren.consil.19.suprà scriptæ exceptiones. colum.1.lib. 1.in antiquis.quam retulit Ruin.d.consi.152.num.9.in-
67 quit Castrensis.quod licet † captura personæ concedi non debeat à iudice, nisi de debito liqueat, si tamen debitor prius prehenditur poterit prehensio iustificari, & effectum habere, si verè debitum suberat. Probat & clarè text.l.vlt.§.vlt.ff. quod metus causa. vbi probatur, quòd executio non sit ritè facta, & requiratur executionis retractatio. Non erit concedenda retractatio, si creditor offert se incontinenti probaturum suum creditum. Quod intelligitur quando executio fieri poterat, sed aliquid erat omissum, quod erat necessarium: vti declarant Angel.& Imol.in l.à diuo Pio. §.in venditione.de re iud.& ibi Ias.num.12.& Castr.ac Alexan.in l.si cum nulla.ff.eo.& respondit idem Ruin. consil.2.in fin.lib.5.Io.Bapt.à S.Seuer.tractat. de debit.
68 fugit. quæst.14. Et hæc erit notabilis declaratio † ad statutum Papiæ.52. sub rubr. de forma tenenda circa possessiones dandas &c.dum liquidationem requirit: nam licet statutum requirat debiti declarationem, intelligi tamen potest, sufficere si incontinenti post fiat liquidatio.
69 Declaratur tertiò, vt non procedat † cum huic pacto adiecta est clausula constituti: tunc nõ requiritur aliqua liquidatio, ita Ruin.d.consil.152.num.9.vers.secundo respondetur.lib.4. Syluanus consi.26.num.5.6. Gozad. consil.95. nu.8. vbi idem esse ait in simili casu, cum alienãs rem, vsumfructum ipsius rei retinet. qua de re infrà.
70 QVAERO decimò, quæ forma † obseruari in hac liquidatione debeat? Bart.hic nu.15. docuit solenniter faciẽdam esse liquidationem, hoc est, dato libello, citato aduersario & lite contestata.l.in causæ.ff. de min.l.iudices.C. de re iud. & aut. offeratur.C. de litis contesta.idem cum Bartolo responderunt Aret.consi. 32.col.1.Barb.consi.28.col.4.lib.1.Soc.Sen. conf.51.col.3. versic.septimò.lib.1. Idem scripsit Negusant. tracta.de pign.4.par.nu.21.in fin.& num.22.Ea est ratio, quia ne-
71 gotium † liquidationis est diuersum à principali: & ideo non dicitur esse executiuum, vt illud est, & ob id recipit omnes legitimas ordinarij iudicij exceptiones. Ita Gallesius in commenta.de obliga.in forma cameræ. titu. de liquidatione. numer. 3. quo loci negat fore necessariam libelli oblationem, & litis contestationem & ibidem nu.13. post Ias. in l. stipulatio.§.habet de oper. noui nuntia. explicat an necessaria sit iudicis pronunciatio, & declaratio liquidationem esse factam.& ibi num.18.scribit, iure communi inspecto à sententia illa liquidationis appellari posse. Eruntq; hæc obseruanda ad interpretationem † statuti 52. Pa- 72
piæ, in ciuilibus sub rub. de forma tenenda circa possessiones dandas &c. dum vult esse declarandã quantitatem, & causam debiti: nam hæc liquidatio erit solenniter facienda.

QVAERO Vndecimò, an huic † remedio locus 73
sit cum liquidato debito, nulla deinde præcessit mora debitoris? Bart.hic num.17. post glo. l. quæsitum ff.de pigno.duos casus distinguit.

Primus est casus, cum aliqua causa subest, vt quando creditor dubitat debitorem recessurum: tunc potest creditor ante commissam moram ingredi. Ita pręcitato loco Bar.& cum eo Negusan.in d.tract.de pign. 4.part.nu.15.ex tex.l.quæsitum.in princ.ff.de pign.qui verè satis probat. Nec aduersatur consideratio Salice-
ti hic col.11.quæst.12.dum scriptum reliquit, † d.l.quę- 74
situm.procedere in hypotheca iam inesse deducta. Siquidem vt præcitato loco rectè animaduertit Neguf. nulla differentiæ ratio probabilis adferri potest inter hoc pactum & hypothecam illam, cum vtrunq; censeatur deductũ in esse: nam & ipsa hypotheca pendente termino, vel conditione intentari non potest l.soluitur.§.si paciscatur, ff.quib.mod.pign.vel hyp.sol.& l.cum soluendæ.ff. de distract.pig. & tamen cùm iusta subest suspicio fugæ, exerceri potest.d.l. quæsitum. & ibi Bar.& Roma.sing.173.vltimo quæro. vbi ait.d.§.si paciscatur.esse singulare.Bald.in l.si debitor.ff.de iud. & in l.1. ad fin.C. de cond.ex leg.Iason.in l.vinum.nu. 3.versic.primo probo.ff.si certum.pet.Qui quidem iuris interpretes hoc (quod ad rem maximè pertinet) affirmant, debitorem conditionalem ob fugæ suspicionem prehendi posse.

Nec huic sententiæ aduersatur consideratio Saliceti hic.q.12. dum à Barto. dissentit, inquit ille, imò sine mora creditorem ingredi non posse possessionem, ea ratione, quia licentia de ingrediendo est conditionalis, ob id ante conditionis euentum non est permissa, cum nulla iusta causa subesse videatur. licet enim debitor recedat, attamen adhuc extat remedium hypothecæ, quo vti potest, & ad iudicem cõfugere, atq; ita suo iure agere. Non inquã hæc ratio vrget contra Bar. quandoquidem tutius est rei incumbere, quam agere, vel in personam, vel hypothecaria. l. itaque.§.vlt. ff. de furt.& §.furti. Inst.de oblig.quæ ex delict.nas.Dec. in l.plus cautionis.nu.1.de reg.iur.& Cagn. num.1.qui alia recenset.

Secundus est casus, cùm nulla † subest iusta suspi- 75
cionis causa: tunc non potest creditor ingredi. Ita Bar. hic.num.17.post gloss.d.l.quæsitum.idem senserunt & alij hic, & clarè respondit Ruin. consil.152. num.4.& num.9.versic.non obstat tertio.lib.4. & consil.119. nu. 1.& num.8.lib.5. Quam sanè sententiam scribunt probari ex l. soluitur.§.1.ff.quib. mod. pignor. vel hypo. solu.& l.debitores. C.de pig. Nec officit consideratio Angel.hic colum.2.versicul. & dicit Bartol. qui ab eo dissentiens ait, sufficere quod venerit dies debiti, quia quandocunque peti potest nulla commissa mora à debitore. ea ratione, quod hæc potentia persequendi pignora nascitur vnà cum potentia petendi debitum. d.l. soluitur. §.1. Quemadmodum ergo cedente & veniente die potest debitum peti, ita etiam pignus persequi, & per consequens hac licentia & facultate ingrediendi possessionem vti. Verè non aduersatur ratio hæc, siquidem creditor, etsi habet actionem, qua experiri potest, attamen expectare debet, an sibi soluatur, nec sacco paratus adesse debet, l. quod dici-
mus. de solutio. Vel etiam † conciliari possunt hæ 76
opiniones, vt Bartol. loquatur de mora, quæ causatur ex interpellatione vrbana & ciuili, iuxta d. l. debitores. infrà hoc titul. quæ ita loquitur, vt ibi decla-

rat

Universidad de Deusto
Biblioteca

rat Bald.Ang.verò loquitur in mora vera, & regulari causata à necessaria interpellatione, quia posteaquam venit dies, & purificata est cõditio, statim in mora est constitutus & tenetur soluere, & eo non soluente potest creditor ingredi possessionem. Cessant tamen hæ controuersiæ si expresse (vt inquit hic Bart.) conuentum est, quod ex tunc, hoc est, à die celebrati contractus, licentia ingrediendi concedatur.

77 QVAERO duodecimò, an hæc † facultas & licentia ingrediendi & adipiscendi possessionẽ propria auctoritate exerceri possit contra debitorem resistentem? Barto.hic nu.18.recenset longam & arduam antiquorum disputationem, postmodum nu.19.plures casus distinguit. Quam sanè distinctionem, vt egregiam
* probarunt cæteri, vt * communem esse testatur Soc. Iun.conf.147.nu.11.lib.1.

78 Primus est casus cum † debitor ex iusta causa resistit creditori, ne ex ea licẽtia ingrediatur, atque adipiscatur possessionem: tunc creditor ea licentia vti non potest.ita Bar.hic num.19.& cum eo Salic.hic col. 5.versic.item superius.& Negusant.in tract.de pign.4. part.num.14.Afflict.in commen.ad constitut.Neapol. rubr.8.in verbo, pacis cultum.numer.21.Cassanæus in consuetud.Burgun.§.14.col.2.Ratio hæc potest adferri quòd vim potius creditor committere dicitur, quàm suo iure vti, posteaquam intelligit iustam adesse in debitore causam resistendi: ita enim videmus
79 ex iusta causa licere resisti † iudici malè exequenti.l. prohibitum.C.de iure fisci.lib.10.latè Dec.& cæteri in l.vt vim.ff.de iust.& iure. Iustam resistendi causam illam esse opinatur Barto.cum debitor solutionem debiti offert vel si iam soluit.l.2.C.debit.vend.pign.impe.non posse. Est etiam iusta causa, si allegaret diem solutionis nondum cessisse, vel quid simile.ita gl.in l.nõ ab re.in verbo, allegatio.C.vnde vi. qua de re scripsi in commen.de recup.poss.rem.11.q.1.

80 Secundus est casus, cùm † debitor sine aliqua iusta causa resistit verbis tantum, tunc creditor ingredi potest: siquidem contradictio illa & resistentia nil operatur contra licentiam iam concessam.Ita Bart.& Sal. præcitatis locis. * Communem hanc esse opinionem testatur Tiraq.tract. de iure constituti. par.1.num.37. & eam probauit Caro.Molinæus in consuetud. Parisien.tit.1.§.1.gloss.4.nu.13.Quibus addo Baldum in l.2. num.29.C.de seruitu.& aqua.quiverum intelligit, nisi possessio sit interuersa. & Baldum est secutus Sylua. conf.26.nu.5.

81 Tertius est casus, cùm † debitor sine iusta causa de facto resistit creditori, cuius nomine ipse debitor iam se possidere constituerat. Hoc in casu potest creditor
* hanc facultatem ingrediendi exercere. Ita Barto. hic num.91.& Salic.colum.5. vers. aut debitor. Idem Sali. in l.in possessionem.C.ad l.Iul.de vi. Castren.conf.43. videtur dicendum dictam causam. in princ. lib.1. in
* antiquis. Hanc esse * communem Dd. sententiam testatur Tiraq. in d.tract.de iure constituti part.1. nu.38. Idem in tract.le mort saisit le vif.part.3.declar.1. nu.5. Quibus addo,Soc.Sen.consil.78.col.penul.in fin.lib.3. Negusan.in d.tract.de pig.par.4.num.14.Neuiz.conf. 82.num.27.& Plotum in l.si quando. num. 286.in fi.C. vnde vi.Pluresad ferri solent rationes, & fundamenta ad hanc opinionem astruendam, sed cùm nonnullis respondeat Salicet. illa libenter præteribo. Vna à Bartolo perpensa ratio satis solida est, quòd scilicet apud creditorem virtute constituti adsit naturalis & ciuilis possessio, vel saltem ciuilis, cuius virtute potest possessionem ipsam ingredi: cui si debitor resistit, vim facere dicitur, & ideo ipse creditor potest statim ingredi, cum defensio potius sit quã occupatio, quod in simili probat.l.cùm fundum.de vi & vi arma. Verum huic Bartoli & sequacium sententiæ non parum videtur aduersari, quod docuit idẽ Bar. in l.2.nu.3.C. de iure emphy. dum scribit, quòd quando dominus vult ingredi possessionem rei emphyteuticæ, eò quia emphyteuta canonem non soluit, distinguit Bart.aut vult dominus ingredi, vt solùm emphyteutam perturbet,& potest: Aut vult ingredi, vt eum ex toto expellat, & tunc eo resistente non potest. Hanc Bartoli 82
inconstantiam annotauit Iason in d.l.2.nu.103. versic. vos autem.C.de iure emphy. post Im.in c. potuit nu. 32.de locato. Hanc repugnantiam eo loci Imol. conciliare conatur,& ab eo non dissentit Ias.loco iam citato. Aut (inquit Im.) emphyteuta resistit de facto, vt dominum sua ciuili possessione priuet, & tunc licet domino ingredi etiam per vim expellendo emphyteutam, vel creditorem resistentem, modò id fiat incontinẽti. Ita procedat sententia Bar.hic. Aut emphyteuta, vel debitor solùm resistit ad eum finem, ne ipse à sua naturali expellatur, protestatione adhibita, se solum velle tueri in sua naturali, non autem velle dominum, vel creditorem expellere & priuare sua ciuili,& tunc procedat doctrina Bar.d.l.2.num.3.C.de iure emphy.Aut sumus in dubio, quo scilicet animo resistat:& tunc videtur eo animo resistere, vt dominum vel creditorem sua ciuili priuet: & tunc etiam licet domino per vim ingredi, ex l. clàm possidere. §. qui ad nundinas. de acq. possess. & hoc etiam casu procedit doctrina Bart.hic. Cæterùm Corn.consil.193. placet mihi.num.3.lib.3.respondit,verè Bart.non variasse, quandoquidem † Bart.hic præsupponit, quod nisi 83
creditor possessionem ingrediatur, ciuilem amitteret. & in d.l.2. præsupponit, quod ciuilem retineat. Atq; ita non loquitur quando non insistendo ciuilem perderet. Quocirca aliquot casus considerat & ipse Cor. Aut(inquit Corneus) emphyteuta, vel debitor negat admittere dominum & creditorem ad possessionem, negãdo eum esse talem, tunc licet huic domino & creditori per vim ingredi, ita rectè Bar. hic loquitur. Et si rectè considerabimus, verè intelligemus ita declarasse Imo. Aut debitor vel emphyteuta non vult possessionem ciuilem interuertere,atq; ita priuare dominum sua ciuili,sed tantum negat,se debere aliquid,eò quia soluit & tunc procedit opinio Bar.in d.l.2. C. de iure emphyt.quod scilicet creditor, vel dominus per vim ingredi non possit,id quòd docuit & Bar. hic,vt retuli suprà in primo casu huius quæstionis.

Hæc Bar.doctrina procedit etiam cùm la clausula precarij appositа fuit, nam & tunc poterit creditor vti hac licentia cõtra resistentem. Ita sensit Bart.hic & clarius Im.in d.c.potuit.nu.32.vers.si debitor. de locato.idem visi sunt sentire Anch.conf.263.in fi.& Roma. in l.1.§.si ex stipulatione.in fin.de acq.possess.

Declaratur hic casus primò, vt procedat cùm † cre 84
ditor statim,quò videt debitorem resistere ingreditur per vim: secus verò si post resistentiam per interuallum ingrederetur:nam tunc ipse vim committere diceretur. Siquidem non potest dici suam ciuilem velle tueri, cum per moram eam amisisse credatur: ita sensit hic Bartolus, & cum eo cæteri,præsertim Im.d.c.potuit.nu.32.

Declaratur secundò, vt procedat cùm hic violen- 85
tus † ingressus sit cum moderamine inculpatæ tutelæ, secus si vellet ita ingredi, vt inde scandalum aliquod oriri posset: nam tunc non licet. Ita docuit & rectè Salic. hic. colum.4.verfic. puto igitur. & col.5. versic. aut debitor.

Quartus est casus huius quæstionis cùm † debitor 86
sine aliqua iusta causa resistit creditori, cui simpliciter ex pacto data est licentia ingrediendi debitoris possessionem.Tunc(inquit Barto.hic num.19.)ingredi non potest. & hoc in casu procedit Azonis opinio, quam glossa hic reiecit, & hanc probarunt Salic. in l. in possessionem.C.ad l.Iul.de vi.& Molinæus in commenta.ad consuetud.Parisien.tit.1.§.1.gloss.4. num.13. Quæ sanè opinio fulcitur primò, vt dicebat Azo. quia ita videmus non licere † locatori, qui in re ius 87
habet, quo caret debitor, expellere conductorem resistentem,sed vti debet iuris remedijs,nempè.l.non

ab

ab re.C.vnde vi.& l.conductores. C. locati. Ita etiam videmus non licere mulieri, ad quam morte viri dominiũ rei dotalis reuertitur.l. in reb.C. de iure dot.in gredi possessionem illius rei, hæredibus mariti non consentientibus.l.dotis C.soluto matr.Accedit,quòd ita non licet domino violenter ingredi suam possessionem, postquam eam colonus interuertit.l. colonus. & l.cùm fundum. de vi & vi arma. Quod simile non multum à primo distat.

Verùm à Barto.dissentit Sali.hic col.4.vers. puto igitur.& cum Sal.visus est sentire Negusan.in d. tract. de pign.4.part.num.14.ad fin.Scribit Salic.distinguendos esse duos casus. Primus est, cum vis illa, qua creditor ingredi vult,aliud delictum admixtum habet, vtpurà, cùm sit vis coactis hominibus, vbi coactio permissa non est, vel quia sanguinis effusio posset interuenire: tunc, quia hæc iure permissa non sunt,rectè sensit Bart. nempè non licere creditori ex simplici hac licentia ita possessionem ingredi. Secundus est casus, cum simpliciter vis fit sine alio admixto delicto, tunc creditori licet ita possessionem ingredi. & hoc casu malè sentit Bart. Quod duplici fundamento conatur probare Salic.Primò ex constitutione nostra,quæ indistinctè loquitur.Verùm facilis est responsio,quia
88 etsi hæc constitutio non distinguit, alijs tamen exiuribus ac rationibus est distinguendum, vt iam diximus. Secundo adducitur in hanc opinionem Salic.ex † l.pen.C.de pign.actio.quo loci,(scribit hic Sal.) esse casum huius quæstionis, cui responderi non potest, vbi tex. loquitur alternatiuè, asserens quod creditor citra cõuentionem, vel præsidialem iussionem auferre non potest.sed verbum, auferre, importat violentiam interuenire.l.1.ff.de concussio.& l.aufertur.ff. de iure fisci.ergo(voluit fortè dicere,Sal.) potest auferre sine violentia. Quæ sanè argumentatio non ita vrget, vt opinatur Sal.quia si ibi violẽtia intelligeretur propriè pro illa,quę aliud delictum habet admixtum,sequeretur, quod liceret creditori ex cõuentione ea cõmittere, quod omninò falsum esse ex iam dictis constat.Est ergo & rectius intelligendus is textus de quacunq; violentia facti etiam leui,quam committere nõ potest hic creditor sine conuentione, vel Præsidis auctoritate.Quocircà reiecta Sal.opinione,à Bartoli sententia non est recedendum.

89 QVAERO decimotertiò, an † creditor iste habens potestatem ex conuentione ingrediendi propria auctoritate & adipiscendi possessionem, clàm ingredi & adipisci eam possit? Bart.hic nu.20.docuit posse.& ob id ait excusari à vitio clandestinitatis. idem scriptum reliquerunt Sal. hic col.5.versi.pro cuius declaratione.Negusant.in tracta. de pign.4.part.num.13. & Ruin.conf.127.num.5.lib.5.Ea ratione omnes visi sunt:
90 quia † si hæc licentia excusat à vitio violentiæ, quod est maius,quippè quæ rem afficit.l.vitia.C. de acquir. possess. multò magis excusat à vitio clandestinitatis, quod probat text.& ibi glo.l.cùm creditor.ff.de furt. Accedit (inquit hic Bar.)quia si aliter intelligeremus, hæc licentia parum operaretur.l.2.C.de acqui.possess. qua probatur ex legis dispositione emptorem possidere,si sciente & patiente venditore possedit, vt ergo pactum hoc aliquid operetur dicendum est creditorem hunc posse ingredi & adipisci possessionem ignorante ipso debitore. Nec huic sententiæ aduersatur.
91 † l.si à te.ff.si seruit.vend.quæ scientiam videtur requirere, etiamsi expressa adsit partium conuentio: quia respondet idem Bart.hic,quòd illa verba,concedo tibi in ædes meas immittere,solùm ostendunt concessionem illius seruitutis,non autem licentiam accipiendi possessionem.Quæ consideratio leuis est, siquidem immissio illa quasi possessionem seruitutis significat, de qua quidem possessione ibi apud Iulianum contentio erat.Quocircà idem Barto. hic aliter respõdet, & ait, in d.l.si à te. in illis verbis, & posteà te sciente, &c.subintelligitur,dictio,maximè, vt inde nõ exclu-

dat, cum emptor ignorante venditore ingreditur. Non placet hæc consideratio, tum quia tacitè Iulianus accusatur, tum quia aduersantur plura iura, vt mox subijciam.Rectius ergo dicendum est, Iulianum in d.l.si à te. loqui in quasi possessione seruitutis, in cuius acquisitione omninò requiritur aduersarij patientia. l. quoties. la 2. ff. de seruit. quam sanè † pati- 92
entiam is non habet,qui ignorat.l.qui patitur.ff.manda.atq; ita sensit Bar.in l.1.§.hoc interdicto.nu.10.ff.de itin.actuq; priua. & explicauimus in tractat. de retin. poss.rem.5.q.2. narrat ergo Iulianus quod ex facto iuxtà legis dispositionem,& illius quasi possessionis naturam euenit.

QVAERO decimoquartò, † an licentia hæc in- 93
grediendi,& adipiscendi possessionem propria auctoritate, ita ex consuetudine creditori competere possit, vt ex pacto concedatur? Alb.hic nu.1. hanc excitauit quæstionem post Ioan.And.Hostien.ac Inno.quos ille recenset. Verùm, quia inter eos non leuis est contentio, vt eorum opiniones concilientur duo casus distinguendi sunt.

Primus est casus,cùm† cõsuetudine introductum 94
est,quòd creditor sine vi, atque ita debitore non resistente ingredi & adipisci possessionem valeat. Hoc in casu procedit atq; obtinet consuetusto. Ita clarè docuit Alb. hic nu.1.post Hostien. in summa de consuetud.§.qualiter.verfic. quid ergo.idem respondit Crauc.consil.4.num.12.etsi Alberici ac Hostien.immemor fuerit. Ea est ratio, quòd consuetudo vim legis habet. l. de quibus. de legib. si ergo ex constitutione nostra hoc conceditur, ita & ex ipsa consuetudine: vt hic visus est argumẽtari Albericus. Vel etiam eo,quia consuetudo vim pacti habet,vt respondit Baldus cõsi.275.Quod pro regula.col.1.& consi.378. quidã nobis. col.1. lib.2. immo consuetudo est fortior pacto, cùm obtineat cõsuetudo vbi pactum obtinere non potest: ita respondit Dec.consil.225. colum.2. post Bald.in c.1. §. si filij nati. si de feudo fuer. contro. inter dom. & agna. si ergo ex pacto ingredi licet,ita & ex consuetudine.

Secundus est casus,cùm † consuetudo concederet, 95
creditorem posse vi & resistente debitore ingredi & adipisci possessionem. Hoc casu non valet consuetudo:ita sensit Alb.hic,qui ita sensisse Host. loco iam citato,scripsit.Ea est ratio, quod irrationalis esset,nempè inductiua rixarum,& fortè etiam vulnerum & homicidiorum, quæ vt euitẽtur leges hos ingressus prohibent.l.extat.quod met.cau.l.non est singulis.de reg. iur.l.si quis in tantam. C. vnde vi. cum alijs Alber.relatis, & iam suis locis supra abundè scripsimus. Hæc 96
quæ de cõsuetudine scripsimus, procedunt & in † statuto,quod in specie sensit Alb.hic nu.1.in fi.post Cyn. Nam consuetudo & statutum æquiparantur, ita Dd. in l.nõ impossibile.ff. de pact. & ad rem nostram Crauc.d.conf.4.nu.13.

QVAERO decimoquintò, an hoc remedium 97
transmittatur † in hæredem creditoris, vt eo vti ille possit ac ipse creditor? Et transmitti senserunt Angel. & Alex. in l.si ita stipuler.de verb.obliga.quos in specie nostra secutus est Negusan.in tract.de pign.4.part. num.20.vers.nona conclusio.ea ratione,quia † reme- 98
dium hoc est cessibile. ergo & transmissibile, vt infrà subijciam. Ratio rationis illa est, quia in dubio præsumitur, quem velle sibi & hæredibus suis prouidere, tam quò ad actionem quærendam.l. si pactum.ff. de probat. quàm quoad ad exceptionem parandam. l.hæredi.§.nos autem.& l.qui in futurum.§.si ex altera.ff.de pact.Ang.in d.l.si ita stipuler.qui declarat non procedere altero ex duobus modis.Prima declaratio huc spectat,vt scilicet non procedat,cùm conuentum fuit ne ad hæredem transmitteretur hoc pactum. Id quod ab asserente probandum erit d.l. si pactum. Est enim contra † asserentem præsumptio,quòd & sibi & 99
hæredi contrahens prouidere voluerit. quod latè

expli-

Universidad de Deusto
Biblioteca

explicat Tiraq. de retract.conuen.§.1.glo.6.nu.1.2. Alc. lib.3.parerg.c.13.& respo.133.nu.7.& Soc.Iun.consil.144. nu.7 o.77.lib.3.cæteros prætereo.

100 QVAERO decimosextò, an hæc † facultas & licentia ingrediendi & adipiscendi possessionem propria auctoritate, cessionario competat, atque ita cedi an possit? Et posse docuit Bart.in l.1.§.vsufructuarius. ff.de oper. noui nuncia. qui scriptum reliquit se nescire textum eo meliorem ad hanc sententiam comprobandam. & ibidem eum sunt secuti.Ang. Imol. Rom. & Alex.& idem docuit Ang.hic col.pen.Iaf. idem censuit Bal.in c.1.§.si quis vero. nu.3.de pace.iura.firm. & ibi Barb.in additio. His accedit Negusant. in tract.de pign.4.part.num.41.Idem responderunt Barb. consil. 51.num.25.lib.1. Soc.Sen. consil.167.col. pen.versic. sed circa hanc quæstionem. lib.2. Ruin.consil.192.num.2. lib.1. & consil.88.num.4.lib.5. & Molinæus in consuetud.Parisien.tit.1.gloss.3.num.22. & Tiraq. tract.de retract.consang.§.26.glo.1.nu.63. qui alios nonnullos recenset,& eo loci multis similibus comprobauit.Idem responderunt Natta consi.398.num.1.lib.2. Quibus accedunt quæ scripsimus suprà rem.præced.nu.250.& in tractat.de retinen. poss.rem.3.q.33. Huic ergo cessionario competit & remedium † statuti Papiæ.53. in ciuili.lib.sub rubr.de poss. plena vacuanda.&c.quod declaratur, vt mox subijciam.

101

Declaratur primò hæc iuris & Dd. sententia, vt procedat † cùm fit cessio,quod is cessionarius ciuiliter ingrediatur: secus si diceretur, quod per vim posset ingredi:nam tunc cessio hæc non valeret: ita Bald. in d.c.1.§.si quis verò.nu.3. de pace iura. firma. Tiraq. præcitato loco.num.66. Quibus addo Ruin.d.consil. 192.num.2.lib.1.

102

Declaratur secundò, vt procedat cùm ceditur & personalis actio, ad cuius executionem venit id ius, secus si illa non cederetur. Nam ex quo licentia, & facultas sine ea non datur, illa frustra cedi diceretur: ita refert Dec.consi.449.nu.36.cõsuluisse Carol. Ruin. à quo in hoc nõ dissentit Dec.& hos secutus est Tiraq. loco suprà citato. num.67.

103

Declaratur tertiò, vt procedat cùm † clarum est & liquidum factam esse cessionem, tunc cessionarius vti ea licẽtia potest, secus cùm de ea cessione non constat. Ita respondit Ruin.consi.88.num.10.lib.5.& conferunt quæ scripsimus suprà quæstio.9.

104

Declaratur quartò, vt non procedat, cùm † cessio est generaliter facta, vt quia creditor cessit iura sua cõtra debitorem: nam ex ea cessione non videtur comprehendi possessio.Natta consi.398.nu.40.lib.2.vbi declarat cum Baldo nisi in cessionariũ transirent omnia iura ex dispositione statuti.

105

QVAERO decimoseptimò an † creditor iste hoc remedio, atq; ita hac licentia vti possit contra hæredem vniuersalem debitoris.Bart.hic nu.21. distinguit aliquot casus,& cũ eo Sali.hic col.9.vers. quæro quintò.Non dissentiunt alij,quos infrà recensebo.

106

Primus casus est,cùm † hæres eiusdem conditionis est,qua defunctus. Hic casus nullam habet dubitationem, vt inquit Negusant.in tract.de pign.4.par.nu.17. Nam ita contra eũ exequi potest licentia hæc,vti contra ipsum debitorẽ defunctum: ita Bart.Sal.& Negus. vbi suprà Affl.in comment.ad constitu.Neapol.in tit. pacis cultum.nu.28.in fin.& Ant.Gabrielius lib.5.conclu.concluſ.8.nu.31.& respondit Paris.consil.29.nu.22. lib.1.Ea est ratio,quia hæres & defunctus cẽsetur vna & eadem persona,in aut. de iureiuran.à morie.præst. in princip.

107

Declaratur hic casus, atque ita intelligitur: Cùm † constat hunc esse debitoris hæredem, secus si dubium esset: vt quia fundum illum pignori datum alio iure, quàm hæreditario possideret: ita respondit Rolan.consi.20 nume.8.9.lib.1. Gabrielius d.concluſ.8.nu. 32. niſi adsit clausula constituti: quia tunc etiam hac liquidatione non facta exequi hæc licentia poterit:ita Aret.consi.21.num.5.& Ruin cons.152.nume.6. lib. 4.& supra attigimus.

108

Secundus est casus, cùm † hæres est diuersæ conditionis,vt si est pupillus, vel est ecclesia, tũc est dubium, inquit hic Bart,qui nos reijcit ad ea,quæ docuit Cyn. in aut. quas actiones.q.5.C. de sacrosanct. & ibidem Bart. num.14. dum longa disputatione explicant, quomodo & quando priuilegiatus succedens non priuilegiato,suo priuilegio vtatur.Verùm,ea disceptatiõe prætermissa,ex Cyni doctrina facilè colligitur, quid hoc in casu dicendum sit.Inquit ille, quòd quando priuilegium est concessum non intuitu Reipub. sed solùm illius personæ,cui facta est concessio,vt est in pupillo, quòd tunc si pupillus succedit maiori,non potest suo priuilegio vti. Ita ergo in casu nostro est dicendum, quòd † pupillus iste impedire non potest ex suo priuilegio hanc executionem licentiæ concessæ ab eo,cui ipse successit:ita in specie nostra, Cyni doctrinam declarando,intellexerunt Ruinus consil.152. num.6.versic.si verò hic pupillus.lib.4. & consil.119.num.8.lib.5. Negusa.d.tract.pign.d.par,4.nu.17.Soc.Iun.consil.125. nu.5.lib.2.& Rola.consil.20.num.1.lib.1. Gabrielius.d. concl.8.nu.32.

109

110

Quod ita demum procedit, si dum pupillus conuenitur iuris solemnia obseruantur, alias secus: ita declarauit Soc.Iun.d.consi.125.nu.50.versi. ex quibus. Hæc procedunt in pupillo, cui intuitu suæ personæ datum est priuilegium. In ecclesia verò aliter dicendum est, cùm intuitu Reipub. & fauore totius religionis datum censeatur priuilegium : quemadmodum docuit Cyn. præcitato loco, à quo relati Dd.non dissentiunt.Hi casus procedunt, vt facultas hæc competat quò ad bona testatoris,non autem ipsius hæredis, etiam si non confeciſſet inuentarium.ita declarat Sal. hic col.8.vers. or attende.& Ant.Gabrielius.d.conclu. 8.in fin.

QVAERO decimooctauò, an hoc † remedium atque ita, an hæc licentia ingrediendi & adipiscendi possessionem propria auctoritate exequi possit contra singularem possessorem, debitorisq; successorem? Difficilis admodum & perplexa est iuris quæstio, quam hic pluribus explicant Barto.& Salicetus, ille num.22.iste colum.6.7.8. Quò disceptatio hæc in iudicijs frequens facilius explanetur atque intelligatur, sciendum est, an huius licentiæ concessio, & de ea † pactio sit realis, vel personalis: vt inde cognoscamus, an transeat vel non in singularem successorem. Qua sanè in re quatuor fuisse Doctorum opiniones obseruaui.

111

112

Prima fuit opinio Petri, Cyni,ac Specul.quos hic recenset Bar.num.22. ij affirmarunt hanc licentiam & facultatem ius reale continere, & ob id in singularem successorem transire. Quod probari crediderunt ex † l.Titius.ff.de seruis exporta. Verum Martinus antiquus glossator, & cum eo alij, quos infrà referam, opinantur illum fore casum singularem,seu(vt nostri dicunt) specialem. Illis non assentior, cum specialitatis rationem non attulerint. Iacobus verò Beluisius opinatus est illud fuisse pactum, quod operatur contractus resolutionem & dominij translationem manu iniecta.l. si quis sub hoc pacto.ff.de contrah.empt. & l.1.& l.2.C.de seruis export.Quocirca,cùm ius continuum in re habeat,res affecta dicitur,ob id in singularem successorem transit.Quod non contingit in hac licentia: quæ (inquit Beluisius) ius in re non tribuit. Quam quidem responsionem reiecit Bar.hic num.22. ad fin. ea ratione, quia si ille, qui non habet ius in re, sed habiturus est,manu armata potest legis couentionem exercere contra singularem successorem: multò magis creditor,qui ante habet ius in re. Præterea (inquit Barto.) sicut hoc pactum est executiuum iuris pignoris, ita in d.l. Titius. illud pactum manumissionis est executiuum præcedentis obligationis de seruo exportando,vel non prostituendo.Respondeti itaque

113

itaque potest tertio loco ex declaratione, quam attulit idem Bar,hic.nu.23.vers. hoc præmisso. ideo in d.l. Titius, illud pactum transire contra singularem successorem,quia ipso iure cõtractus ille rescinditur.qua de re infrà latius dicemus.

Secundò fulcitur prima hæc opinio, ea ratione, 114 quòd † ius pignoris est in rem. l. pignoris. C. hoc tit. de pig. si in rem, ergo in singularem successorem transit.Verùm respondet Salic.hic col.8.ver. restat respondere. &c. quòd postquam pignus & hypotheca est, in rem persecutio est, non autem ante. & quando persecutio est, non est propter ingressum facti, sed ob iuris remedia: vtputà agendo hypothecaria.& hoc nisi pactum de ingrediendo interuenerit, quia tunc permittitur ingressus facti, quam diù res erit apud debitorem,vel alterum nomine debitoris possidentem.

Tertiò suffragatur huic opinioni, quòd hæc licentia & facultas concessa dicitur ad executionem illius iuris pignoris & hypothecæ. quod sanè ius cum reale sit,efficit etiam hanc licentiam esse realem, cùm accessorium sui principalis naturam sequatur.l. cùm principalis.de reg.iur.Cæterum respondet Salic. hic.col.8. vers.& si pertinaces &c. quòd licet ita sit, non tamen id semper, & contra quemcunque conceditur, sed solum est pro tempore, quo res est apud debitorem, vt scilicet eo tempore possit creditor ingredi, non postea.Præterea respondet Alb.hic.num.8.non esse bonam consequẽtiam,pactũ pignoris est in rem, ergo & hoc illius executiuum quia hoc pactum executiuum nõ immutat suam substantiam & naturam.arg.l.iurisgẽtium. §.quinimò.de pact.& l.ratio.§.1.de act. empt. id quod multis alijs similibus idem Alb.eo loci comprobauit.

Secunda fuit opinio Martini antiqui glossatoris, hanc licentiam & pactum ius personale continere : & ob id non transire in singularem successorem. Quæ opinio præcedenti repugnat ex diametro. Hanc cum Martino probarunt Rotfredus, Iacobus Butrig.& Iacobus Beluisius, quos hic recenset Bart.num.22.versi. alij sunt.&c. hanc secutus est Afflictus in commentar. ad constit.Neapol.in titul.pacis cultum.num.22. Primò eo vtuntur fundamento, quòd licentia hæc per- 115 sonaliter creditori concessa est. at quæ † personalia sunt, non transeunt in singularem successorem.l. vt pomum. in princ.ff. de seruit.l. ea lege.ff. de cond. ob turp. causam.l.vltim.§. vlt.ff. de contrah. empt. l.3.§. opus.ff.de alien. iud. mutan. caus. facta.l.1.§. si hæres. vbi latè omnes.ff.ad Trebell.l.eum.C.de act. & oblig. & tradit Boer.q.204. num.47. 48. Verùm argumentatio hæc nihil concludit, quandoquidem illa propositio maior,de qua præsens est disputatio,non probatur. non enim probauit Martinus hanc licentiam ius personale cõtinere, vt inde in successorem singularem non transeat.

Secundo itaque loco rectius visus est argumentari Signorolus consi.4.statuto ciuitatis Mediolani. num. 116 2.Cum(inquit ille)paciscor,vt liceat † vicino meo sua auctoritate ingredi fundum, vel in fundo meo lapidem cedere, vel alicui licere in fundo meo stare, vel cænare,hæc omnia personalia esse dicuntur,cùm non ad vtilitatem alterius prædij, sed propriæ personæ tantum fit.d.l.vt pomum. de seruit. l. pecoris.& l.Lucius.ff.de seruitut. rust. prædio.l. apud Iulianum. §. si quis alicui. de lẽg.1.l.Mela.§.1.de aliment. & cibar.leg. At in casu nostro hoc pactum non interponitur ad vtilitatem alicuius prædij, sed potius ipsius creditoris, ergo erit personale : & per consequens non transibit in singulare successorẽ. Cæterum huic argumentationi facile est respondere,si perpendemus quę scribit Bart.hic.num.22.versic.quid dicemus.&c.nempè, hanc licentiam & pactionem duos effectus parere: primum, vt ingredi liceat patiente debitore, & hoc personale quid est. Secundum etiam procedit effectum quia ex eo oritur ius quod est executiuum præcedentis obligationis, inspecto primo effectu solum proce-

dit Signoroli argumentatio, non autem respectu secundi. id quod fusius infrà in quarta opinione explicabimus.

Tertiò argumentatur Signo.d.consil.4. num.2.ver. secũdò probat.&c.ab origine.& nu.4.vers. tertiò probatur.&c.ab effectu.& nu.5.ver. quartò probatur &c. à modo proponendi † actionem atq; ita,tribus his argumentationibus, (quas non referam, breuitati studens) ostendit hanc facultatem esse personalem, non autem realem. Verum responderi potest,vt in præcedenti fundamento diximus.

117

Tertia fuit opinio † Signoroli in d.consil.4. qui re- 118 spondit,hanc licentiam & pactum tribuere ius personale,sed in rem scriptum.ita enim is Sign.declarat statutum Mediolani c.173.lib.1.sub rubr.de pactis creditorum ingrediendi in possessionem. Quam quidem opinionem duplici ratione, quas ad rem hanc solum spectare animaduerti,probare nixus est.

Primò (vt ille ait.d. consil.4. num.6.) quia hoc pactum quantum est sui natura, solùm personas paciscentium respicit.l. si vnus.§. ante omnia.ff. de pactis. Sed circa extensionem interdum Iurisconsulti vltrà progreditur.l. si tibi.§. pactum. & l.seq.l. & hæredi.§.vlt. & l.si cum emptore.ff. de pact. ob hanc ergo extensionem,pactum censetur reale seu in rem,vel non in rem. d.§.pactum.& d.l.& hæredi.§.vlt.de pact.At,ex huius constitutionis dispositione, hæc licentia & pactum extenditur ad quemcunq; possessorem extraneum,ergo ratione extensionis dicitur esse in rem. Quod similibus comprobauit Sign. nam videmus,interdicta dici † personalia, & ob extẽsionem realia,atque ita sunt 119 personalia in rem scripta.l.1.§.interdictum.ff.de interdict. ita est (inquit Signor.) in interdicto Saluiano, de quo suo loco diximus:ita in actione,ad exhibendum & his similibus. Verùm non rectè satis concludit hæc argumentatio:quandoquidem non probatur illa minor propositio, quod scilicet ex hac constitutione concedatur extensio ad quemcunque extraneum possessorem.est enim hoc,de quo præsens est disputatio, non ergo debemus præsupponere illud pro certo & absoluto.

Secundò ita ad rem nostram argumentatur Sign. d.consil.4.nu.8. † pactum incontinenti appositum iu- 120 xtà contractum, non immutat naturam ipsius contractus, sed solum actionem, ex eo contractu prouenientem, informat, ad id quod est deductum in ipso pacto.l. iurisgentium. §. quinimò.ff. de pact. & l. petens.C.eo.In hoc casu contractus, cui deinde apponitur pactum incontinenti,de ingrediendo sine licentia, actionem personalem parit : Non ergo illa immutatur ex ipso pacto. argu.l. in delictis.§. vlt. ff. de noxa. cum alijs à Signorolo adductis.Est ergo personalis sui natura hæc actio,sed ratione extensionis efficitur realis. erit ergo personalis & realis, atque ita personalis in rem scripta. Cæterum consideratio † hæc non pla- 121 cet, cùm illa extensio non probetur, tum etiam quia ita mixta posset dici quemadmodum personalis in rem scripta.Accedit, quòd verba huius pacti & licentiæ non sunt in rem concepta, sed personam creditoris, cui facultas hæc conceditur, respiciunt, quod in actionibus in rem scriptis non contingit, quæ ita in rem scripta sunt, vt demonstrent generaliter concipi actionem, non notata persona aliqua. l. metum. §. cùm autem. & §. animaduertendum. ff. de eo quod metus causa. Quod fusius & doctè explicarunt Vldaricus Zasius libr.2.singul.responsi.capit.33.Ioan. Corasius libr.1.miscella.iuris. cap.22. & Aemilius Ferretus libr.3. opinionum. capitulo 20. quod sanè caput est impressum inter notas Institutionum Iustiniani eiusdem Ferreti.

Quarta fuit opinio † Bart.hic num.22.versic.quid 122 ergo dicemus.ait Barto. esse considerandos duos effectus huius pacti & licentiæ. Primus est qui immediatè, ex ea licentia prouenit, nempè quod obligatus

cer-

Universidad de Deusto
Biblioteca

censetur ille debitor ad præstandum patientiam, vt creditor possit possessionem illam ingredi. Hic effectus personalem tantum obligationem continet: ita Bart. qui suprà, & cum eo Salic. colu. 8. versic. primum quod. At personalis obligatio tertium non afficit, nec ligat. l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pact. nec fundum sequitur. l. 3. §. opus. ff. de alie. iud. mutan. causa facta. l. 1. §. si hæres. ad Trebel. & alia suprà in secunda opinione retuli. Hoc in casu (inquit Bart.) procedit illa opinio Martini Roffredi & sequacium.

Secundus effectus huius licentiæ & pacti est, quòd ex ea oritur quoddam ius, quod est executiuum præcedentis obligationis: & facit ipsam obligationem habere paratam executionẽ, secundum voluntatem creditoris. Quemadmodum in simili (inquit Bart.) vide-
123 mus, quod ex † sententia duo oriuntur, nempè actio iudicati, vel in factum & iudicis officium, quod quidem iudicis officium paratam habet executionem. l. minor 25. annis, cui fideicommissum. ff. de minor. l. 2. C. de execut. rei iud. Hæc facultas ingrediendi possessionem propria auctorirate, quæ competit creditori ex conuentione, æquiparatur illi potestati & licentiæ, quæ à iudice concedi solet. l. pen. C. de pign. actio. l. dotis. C. sol. matr. & l. 1. C. si in cau. iud. pig. Illis ergo casibus (inquit Bar.) quibus licentia iudicis exequi potest contra singularem successorem, eisdem exequi poterit licentia partium conuentione tributa. cum Barto. sensit Negusan. d. tract. de pign. 4. part. num. 20. Verum quò ad secundum hunc effectum à Bar. dissentit Salic. hic col. 8. versic. secundum quod. Nam (inquit Salic.) post primum illum effectum huius pacti, sequitur & secundus, qui est, quòd secuto ingressu & illo mediante, quædam quasi traditio ex eo ingressu prouenit. l. minus instructus. C. de acquiren. possess. & hæc quasi traditio operatur, vt res quæ simpliciter hypothecata erat, nunc transeat in pignus. l. plebs. §. pignus. de verb. sig. extat enim differentia inter hæc. l. 1. ff. de pigno. actio. Non ergo ante ingressum res est plus affecta, quàm prius erat per hypothecam: ad quemcunque ergo transit ante ingressum, solùm transit cum onere prioris hypothecæ, quæ potens non est sine alia iudicis licentia, vt creditor valeat rem illam ad se aduocare. Nec etiam pactum (inquit Salic.) cum debitore factum, quia solùm obligat debitorem ad præstandum patientiam, non autem transit contra singularem successorem. Cùm ergo neutrum (inquit ille) sit per se sufficiens, nec etiam ambo simul, cùm ad diuersum effe-
124 ctum tendant. Quinimò ex his patet, quòd † pactum de ingrediendo, non est iuris realis executiuum, sed solùm debitoris obligatiuum, etsi in consequentiam (subiungit Salic.) dici potest iuris realis executiuum, est solùm contra debitorem ex pacto obligatum. Hæc Saliceti consideratio, etsi subtilis admodum sit, non tamen repugnat doctrinæ Barto. si quidem loquitur Bart. de effectu, qui nascitur ex hac licentia & pacto ante verum ipsum ingressum possessionis. Salicetus verò loquitur de effectu post ipsum ingressum. Quod verò subijcit Salicetus ante ingressum, rem non esse affectam & ideo transire solùm cum onere prioris hypothecæ, quæ non est potens sine alia iudicis licentia, vt creditor possessionem ingrediatur: hoc inquam absolutè verum non est. quandoquidem hoc ius hypothecæ, seu ob eam licẽtia à debitore data tribuit multis casibus facultatem hanc ingrediendi possessionem à singulari successore possessam, vt tribuit iudicis officium, cui hæc licentia æquiparatur & ob id verè dicitur hæc licentia quid executiuum præcedentis iuris realis. Nec officit quod scribit hic Sali. col. 8. versi. non obstat quæ Barto. &c. dum inquit similitudinem ac æquiparationem officij iudicis, ac huius licentiæ & pacti non esse iuri consentaneam, cùm in casu nostro nulla lata sit sententia, vt in illo. non inquam officit hæc consideratio, siquidem rectè æquiparatio & similitudo procedit. l. pen. C. de pign. actio. quæ aduersus Sali. intelligi potest etiam cùm res est apud alium, quàm apud debitorem. Accedit quod pactum atq; cõuentio partium plus operari solet ipso iussu iudicis, vt relati Dd. scribunt.

Est ergo verior & probabilior hæc sententia Bar. de secundo huius † licentiæ effectu, vt scilicet illis ca- 125
sibus, quibus iudicis licentia exequi potest contra singularem successorem, eisdem exequi hæc licentia possit. Quocirca idem Bart. duo distinctionis capita constituit: quorum vno docuit, quibus casibus licentia à iudice data exequi valeat contra singularem successorem: altero verò quibus casibus ita liceat exequi licentiam hanc à debitore concessam. Ego quò rem explicem clarius & facilius vnum tantùm caput constituo de iudicis licentia, pluribusq; in eo distinctis casibus, subnectam casus illos, qui circa licentiam à debitore concessam versantur.

Primus itaque est casus, cùm † agitur de executio- 126
ne licentiæ concessæ à iudice, pro iure personali orto ex contractu: tunc non rescissa atquè ita non reuocata prius alienatione à debitore facta, non potest hæc licentia exequi contra illum singularem successorem. ita Bart. hic nu. 23. versi. circa hoc. quem secuti sunt Salic. in l. vlt. in fin. C. de execut. rei iud. pract. Papien. in forma execut. sentent. diffinitiuæ. in gloss. 1. nu. 18. Ant. Butr. in c. quia. Cy. num. 13. versi. & quidquid dixerit. de iudicijs. Ruin. consil. 166. colu. 1. lib. 4. Ias. in l. à diuo Pio. §. super rebus. num. 17. ff. de re iud. & latè Soc. Sen. consil. 13. colu. 1. lib. 4. & Ripa in l. 1. §. si hæres. num. 21. versi. aut executio non erat. ff. ad Trebel. Gratus cons. 37. col. 2. & consil. 58. col. 2. lib. 1. Anto Gabrielius. lib. 5. conclus. concl. 8. nu. 2. ex tex. §. item si quis in fraudem. Inst. de actio. Ita pariter de hoc pacto & licentia à debitore creditori concessa, censuit Bar. hic num. 23. ver. hoc præmisso. Bald. col. 3. versi. quòd autem. Salic. col. 7. vers. ex prædictis infert. & Negusa. in tract. de pign. 4. part. nu. 20. versi. tertiò restringitur. &c. Ofasc. de cis. 65. num. 4.

Declaratur primò, vt non procedat hic casus cùm † alienatio hæc facta est lite pendente: nam tunc absq; 127
alia rescissione & reuocatione conceditur executio hæc contra singularem successorem: ita docuit Bal. in l. executorem. nu. 22. C. de execu. rei iudic. idem in l. ob maritorũ. nu. 4. vers. breuiter dico. C. ne vxor pro marito. idem in l. certa. nu. 1. in fi. C. vt in poss. leg. à quo nõ dissentit Soc. Sen. d. consil. 13. col. 1. & Cast. in d. l. à diuo Pio. §. si super reb. de re iud. & ibi Raphael Comesius. nu. 5. Ofasc. d. decis. 65. nu. 5.

Declaratur secundò, vt non procedat † quando 128
pactum rescinderet alienationem ipso iure, vti in casu. l. Titius. ff. de seru. exporta. & l. si quis sub hac. ff. de cõtrah. empt. tunc enim pactum & licentia exequi potest cõtra singularem successorem: ita declarauit Bart. hic num. 23. verfic. hoc præmisso. Afflict. in comment. ad constit. Neap. tit. pacis cultum. num. 25. Ant. Gabrielus lib. 5. concl. concluf. 8. num. 4. ea ratione, quia post- 129
quam † lex eam alienationem rescindit, atque nullam facit, non est necesse quod ab homine rescindatur: & per cõsequens immediatè exequi potest licentia contra illum successorem singularem. Quod confirmat Bald. in d. l. etiam. num. 22. & Salic. in l. vlt. in fin. C. de execut. rei iud. dum hunc casum declarant vt nõ procedat, cùm alienatio est simulata, quia ex quo est nulla executio, immediatè contra singularem hunc successorem conceditur, ex text. l. emptor. ff. de aqua plu. arcen.

Secundus est casus, cùm agitur † de executione li- 130
centiæ cõcessæ à iudice pro iure personali orto ex vltima dispositione, cùm alienatio est facta sine dolo tunc non transit. ita Barto. hic num. 23. verfic. aut sine dolo. à Bart. * non est qui dissentiat. idem scribit Gabrielius lib. 5. concl. concluf. 8. nume. 6. ex text. l. vlt. ff. vt in posseff. legat. An modo hic casus conueniat casui nostro, non aperit Barto. & verè, si stat sola simplex obligatio, non nominata ex vltima voluntate, non nouata partium conuentione, non conuenit casus hic nostræ disputationi, si verò fuit nouata, dicendum est, idem esse dicendum de eo, quod de licentia iudicis, origine obligationis inspecta. Quam executionem habere voluerunt partes ex hoc ingressu, qui solum locum habet cùm apud debitorem res reperitur. *

131 Tertius est casus, cùm agitur † de executione licentiæ cõcessæ à iudice pro iure personali orto ex vltima dispositione, cùm alienatio dolo facta fuit: tunc hæc executio transit contra singularem successorem: ita docuit Bar. hic nu. 23. versi. aut in vltimis voluntatibus. Idem sensit Bart. in l. si quis immissum. §. iudex. ff. de dam. infect. Salic. hic col. 6. in fi. vers. si in vltimis Ant. Butr. in d. c. quia Gu. nu. 13. vers. in vltimis voluntatibus. de iudicijs. & Gabriel. d. concluf. 8. nu. 5. Ias. in l. à diuo Pio. §. si super rebus. nu. 10. ver. facit fauore. de re iud. ex d. §. iudex. ac etiam ex l. si legatorum. ff. vt in possess. lega. & l. certa. C. eo. vt in poss. leg. Ita etiam dicendum est in casu nostro, cùm hæres legatario suo pacto hanc facultatem concessit, vel cum ipse testator in testamento hanc ingrediendi licentiam tribuit, iuxta quæ diximus suprà, q. 4.

132 Quartus est casus, cùm agitur † de executione licentiæ à iudice concessæ pro iure reali, & singularis possessor non habet causam ab eo, contra quem principaliter oritur ius exequendi: tunc contra illum singularem successorem non transit hæc licentia: ita docuit Bar. hic nu. 23. vers. secundo casu, quando quæritur. etsi in Codice Bartoli deficiat negatiua. & cũ Bart. senserunt Salic. hic colu. 7. versic. si autem quæritur. & Butrius in d. c. quia Gu. num. 13. versi. quandoque agitur. de iud. Gratus consil. 37. colu. 2. lib. 1. & Gabrielius lib. 5. conclu. concluf. 8. num. 7. ex text. l. sæpè. in fin. ff. de re iud. & l. 1. & l. 2. C. quibus res iud. non nocet. Ita etiam est in hoc pacto & licentia: nam cùm agitur de executione huius licentiæ concessæ à debitore pro iure reali ex hoc contractu pignoris, & ille singularis successor non habet causam à debitore, exequi nõ poterit licentia contra eum: ita Bart. hic num. 23. in fi. versic. si verò tale pactum. Soc. Sen. consil. 27. in fin. lib. 4. & Negusant. d. tractat. de pignor. 4. part. numer. 20. versicul. & ista conclusio. Natta consil. 398. numer. 1. lib. 2.

133 Quintus est casus, cùm † agitur de executione licentiæ concessæ à iudice pro iure reali, & singularis iste successor habet causam ab eo, contra quem principaliter oritur ius exequendi. quod quidem ius exequendi erat liquidatum, atque ita in esse productum, antequam res transiret ad hunc successorem singularem, vt quia iam lata erat sententia. Hoc casu transit hæc executio: ita docuit Bart. hic num. 23. versicu. aut habet causam. & idem senserunt Salic. hic col. 7. versi. aut habet causam. Butr. in d. c. quia Gu. num. 13. versic. primus quando. & Ripa in d. l. 1. §. si hæres. nu. 21. versi. aut executio. ad Trebell. Gabrielius d. concluf. 8. nu. 8. ex text. l. si superatus. §. 1. ff. de pign. & l. si mater. §. vlt. & l. iudicatæ. §. vlt. ff. de execu. rei iud. Ita etiam in hac pactione & licẽtia cõcessa à debitore creditori dicendum, quemadmodum censuit hic glo. & Bar. nu. 23. in fi. & Negusa. tract. de pign. 4. part. num. 20. versi. secundò restringitur. non dissentit Natta consil. 398. num. 3. lib. 2. Verum huic sentẽtiæ aduersari videtur vna difficultas, quam mouet idem Bart. hic num. 24. vers. sed
134 contra prædicta. dum ita arguit: † Locator tacitè hypothecata habet illata & inuecta in re locata, & ea potest sua auctoritate includere. l. licet. ff. in quib. casib. pign. vel hypoth. tacitè contrah. & l. vtique. ff. de damno infecto. eccè ergo, quòd ius executiuum erat in esse productum, attamen si res illæ peruenient ad singularem successorem habentem causam à debitore, non potest locator iure illo executiuo vti, sed agere debet vel hypothecaria, vel Saluiano interdicto, l. 1. ff. de Saluia. interdict. Respondet Bar. ius illud exequendi sua auctoritate esse certo loco limitatum, vt scilicet includi possint, donec in domo vel fundo locato extant. & ideò si extrahuntur cessat illa facultas, sed conceditur Saluianum interdictum, vt declarauimus suprà rem. 5. q. 6.

Hic tamen casus intelligitur atque ita demum procedit, cùm † constat, liquidumq; est, hunc singula- 135
rem successorem habere causam à debitore principali. debet enim hoc esse clarum: quia non sufficit constare debitum fuisse in instrumento liquidatum, nisi etiam hoc liquidetur, nempè singularem hunc successorem habuisse causam ab ipso debitore: ita scriptum reliquerunt Bar. hic num. 24. & Bald. col. 3. in fin. versi. vnum adde. Aret. consil. 21. nume. 4. Ias. consil. 138. col. vlt. lib. 1. Afflict. decisi. 326. num. 2. Sylua. consil. 26. nu. 1. & latè Rolan. consi. 20. num. 13. lib. 1. idem docuit Butr. in c. quia Gu. ad fin. de iud. qui subijcit, sufficere si notorium sit, hunc successorem habuisse causam ab eo debitore. Hæc autem liquidatio † fit coram iudice 136
summariè. ita Bart. hic num. 24. & Bald. col. 3. versi. sed si in persona, & scripsimus suprà. q. 10. Illud tamen erit obseruandum, quod ex facto interrogatus respondit Neuiz. consil. 82. num. 17. in processu causæ, fieri liquidationem rei modicæ posse, cum iam pro maiori parte est facta.

Sextus est casus, cùm † agitur de executione huius 137
licentiæ concessæ à iudice pro iure reali, & singularis ille successor habet causam ab eo, contra quem principaliter oritur ius exequendi. Quod quidem ius exequendi erat adhuc in actu producendi: vt quia lis pendebat, & ex lite illa res est effecta inalienabilis, vt quia quæstio erat de dominio, atque ita vitio litigiosi res erat affecta: tunc contra huius successorem transit hoc ius excutionis: ita docuit Barto. hic numer. 23. versicu. secundò casu aut per talem &c. & conferunt quæ scripsi suprà in 1. declaratione primi casus. Idem docuit hic Salic. colum. 7. verfic. aut tale ius. & Butr. in d. c. quia Gu. nume. 13. verficu. secundus casus. Gabrielius lib. 5. concl. concluf. 8. numer. 10. Ita pariter dicendum est in pacto & licentia concessa à debitore creditori, quemadmodum in specie docuit Bart. hic num. 23. in fin. versic. si verò habet. & Afflict. in comment. ad const. Neap. tit. pacis cultum. num. 23. Ita fortius procedit si debitor pacto promisit expresso, non alienare rem illam creditori obligatam. nam tunc ex quo res inalienabilis effecta est, cõtra singularem successorem exequi hæc licentia poterit, vt scribit hic Bar. num. 25. etsi ab eo dissentiant Bald. & Ang. colu. 3. vers. sed est falsa. quorum ratio non concludit, quia licet sit translata possessio, attamen exequi cõtra eum potest licentia non rescisso contractu, iam ipso iure resoluto. idem in specie affirmauit Afflict. d. tit. pacis cultum. nu. 26.

Septimus est casus, cùm † agitur de executione li- 138
centiæ concessæ à iudice pro iure reali, & singularis ille possessor habet causam ab eo, contra quem principaliter oritur ius exequendi. Quod quidem ius exequendi erat adhuc in actu producendi, vt quia lis pendebat & per illum actum res non effecta inalienabilis, vt quia erat quæstio in hypothecaria. tunc non transit ius exequendi contra hunc singularem successorem, sed opus est nouo processu. ita Bart. hic nu. 23. versic. aut erat in actu. Sal. col. 7. vers. aut per actum. & Butr. in d. c. quia Gu. colu. pen. in fin. de iu. ex tex. §. ad hæc. in aut. de liti. & aut. hoc ita. C. de pig. Ita etiam dicendum est in pactione & licentia hac concessa à debitore creditori, etsi hac de re Bar. nihil scribat: & ita sensit Afflict. in d. commen. ad cõst. Neap. tit. pacis cultum. num. 24.

Octauus est casus, cùm † agitur de executione hu- 139
ius licentiæ concessæ à iudice pro iure reali, & singularis ille successor habet causam ab eo, contra quem principaliter oritur ius exequendi. Quod quidem ius

Universidad de Deusto
Biblioteca

exequendi non erat in esse productum, nec in actu producendi: vt quia lis nondum erat cœpta: tunc non transit hæc facultas contra ipsum singularem successorem: ita Bart. hic nu. 23. vers. tertio casu. & Sal. col. 7. versi. aut tale ius nondum. & Butr. in d. c. quia Gu. col. vlt. vers. tertius casus. de iud. Ant. Gabrielius lib. 5. cõclu. concluf. 8. num. 16. qui alios refert ex tex. l. si mater. §. vlt. & l. iudicatæ. §. vlt. ff. de excep. rei iud. Quam doctrinam intelligit Butr. vbi suprà in fin. procedere etiam cum alienatio est facta extra territorium: nam ex hoc solo cessante vitio litigiosi, non transit hæc exe-
* cutio. scribunt tamen relati * omnes non procedere, cùm debitor & possessor sibi præiudicarunt per scientiam ex l. præses. vbi latè idem Bar. C. de pig. & l. sæpè. §. vlt. de re iud. Ita etiam dicendum est in casu nostro, huius scilicet licentiæ concessæ à debitore
140 creditori.

Nonus & vltimus est casus, cùm † agitur de hac licentia cõcessa à debitore creditori, & debitum nõ fuit in instrumento liquidatũ, sed in eo appolita est clausula constituti, vel precarij. Tunc potest hæc licentia exequi contra singularem successorem etiam resistentem nulla alia liquidatione facta: ita docuit Bartol. hic nu. 25. versi. sed pone. & clarius tradunt Aret. cons. 21. num. 4. versic. his tamen non obstantibus. &c. Salic. hic quæst. 8. Afflict. in commen. ad consti. Neap. tit. pacis cultum. num. 28. qui testatur ita in illo consil. Neapolitano obseruatum fuisse. Negusant. in tract. de pig. 4. part. num. 20. versi. octaua conclusio. & num. 21. versi. tamen quando. Tiraq. in tract. de iure constituti. part. 1. num. 43. Neuiz. consil. 82. num. 15. Syluanus consil. 55. in fin. Gabrielius lib. 5. concl. concluf. 8. nu. 17. 19. & Plotus in l. si quãdo. nu. 286. in fi. C. vnde vi. & de clausula precarij ita Bar. hic nu. 25. vers. si verò apud. & Gozad. consil. 42. nu. 6. & Afflict. vbi suprà. num. 27. qui refert Bart. aliter sentientem in l. Celsius. num. 17. Ber. consil. 42. num. 21. lib. 3.

141 Declarat tamen Rũin. consil. 127. num. 7. lib. 5. non procedere † cùm constitutum est iunctum pacto executiuo conuentione partium, vt tunc nihil prosit. Quam sanè declarationem & suspectam & iam relatis aduersari opinor.

Quæ diximus obseruanda sunt ad interpretationem statuti † Papien. 58. in ciuilib. sub rub. quod creditor contra extraneum possessorem. &c. Nam dum simpliciter loquitur de pacto horum creditorum & debitorum exequendo contra tertium possessorem obseruatis solemnitatibus ibi relatis, intelligi debet modo fimus illis in casibus, quibus creditori permissum est eo facto vti contra tertium ipsum possessorem, iuxta prædicta. Ita etiam erit declarandum statutum Mediolani lib. 1. c. 173. sub rub. de pactis creditorum in grediendi in possessionem.

143 QVAERO decimonònò, an † illis casibus quibus licet vti hac facultate & licentia à debitore concessa creditori contra singularem successorem, necessaria sit excussio debitoris principalis? Et dicendum videbatur fore necessariam: nam si ipsam hypothecam inspicimus, cuius causa est concessa licentia, dicendum est excussionem requiri, cùm ea hypothecaria agens contra tertium possessorem habeat necesse præmittere debitoris excussionem aut hoc si debitor. C. de pign. atque ita in specie. visus est sentire Calca. cons. 29. num. 5. dum citat Barto. hic in 2. q. principali. idem sensit Natta consil. 398. nu. 2. lib. 2. Cæterum contrarium verius esse opinor, etsi hactenus, qui hoc affirmet in specie nostra, non obseruauerim. In hanc sententiam me multa trahunt, illud præsertim, quod (vt iam supra vidimus) hæc licentia paratam quandam excussionem habere videtur, & eam videtur habere vim, quam instrumentum guarentigiatum ha-
144 bet. quemadmodum ergo creditor agens ex † instrumento guarentigiato contra fideiussorem, necesse non habet excussionem debitoris principalis præmittere, vt inquit Bald. in l. 2. ff. qui satisd. cog. & Bened. de Plumbino in tract. de discussionib. num. 3. ita etiam in hoc creditore dicendum est. His accedit Bal. in l. cum eorum. C. de sent. & interloc. om. qui & illud docuit, necessariam non fore discussionem, cum agitur contra fideiussorem iudicatum solui: cui quidem successor iste singularis his casib. æquiparari videtur, postquam iudicis licentia & hæc concessa à debitore (vt iam diximus) à pari procedunt. Accedit quòd quò ad translationem possessionis idem operari videtur hęc pactio & licentia, quod clausula constituti, quemadmodum sensit hic Bar. num. 11. & suo loco diximus. at vbi adest clausula illa constituti agi potest contra singularem possessorem, † non excusso principali, ita la-
145 tissimè scriptum reliquit Tiraq. in tract. de iure const. part. 1. num. 54. & alios retuli in tract. de recup. possess. rem. 14. q. 7. Quod fortius procedit, cum facta est alienatio lite pendente, vel super dominio vel possessione. ita Bald. in l. 1. nu. 4. versi. quæro quid si. C. de reuo. his quæ in frau. cred. Hæc sunt annotanda ad declarationem † statuti Papien. 58. in ciuilib. sub rubr. quod
146 creditor contra extraneum possessorem. &c. nam dum vult extraneum possessorem esse audiendum in suis exceptionibus, intelligitur de exceptionibus, quæ secundum ius commune obijci possunt contra ipsum creditorem. Cum ergo hæc obijci non possit, nec in casu statuti habenda erit aliqua illius ratio. Clarius statuit statutum Mediolani libr. 1. ca. 173. sub rub. de pactis creditorum ingrediẽdi in possessionem, quo exceptio excussionis clare reijcitur.

QVAERO vigesimò, cùm creditor † ex vrbanitate vult iudicis auctoritate ingredi, & adipisci pos-
147 sessionem, an ordinariè procedatur, & offerendus libellus, aduersariusq; citandus? Barto. hic nume. 26. relatis multorum opinionibus tandem aliquot casus distinguit.

Primus casus est, cùm creditor iste ex sola † vrba-
148 nitate iudicem adiuit, & iudex concedit licentiam ingrediendi sine aliqua partis citatione: tunc perinde est ac si creditor ipse sua sponte esset ingressus, nam illa iudicis licentia nihil tribuit, ex quo omissa partis citatione alioqui in his necessaria. l. de vno quoque. de re iud. videtur potius vti priuatus licentiam concessisse, quam vti iudex. & hoc casu non est quærendum an ordinariè procedatur vel non, cùm sua sola auctoritate vtatur creditor, atque ita docuit Barto. hic nume. 26. versicul. mihi autem. & Alber. nume. 5. Imo. in c. potuit. num. 61. versic. si ingreditur. de locato. Soci. Sen. consil. 195. col. penul. in princ. lib. 2. & consil. 82. colu. 3. versic. sexta conclusio. lib. 3. Ruin. consil. 152. in fin. lib. 4. Grat. consil. 79. num. 12. lib. 2. Negusant. in tractat. de pignorib. 4. part. numer. 23. Hinc docuit Bald. in l. nec quidquam. §. vbi decretum. col. 4. versi. sed dubitatur si possum. ff. de off. proconsi. quem secutus est Molin. in consuetud. Paris. titu. 1. §. 1. gloss. 4. nu. 48. quòd si † Prætor minus solenniter concedit licentiam huic, qui sua sponte ingredi potest, & is ingre-
149 diatur, non vitiari ingressum ex defectu solennitatis, cum ingressus ille non vt prætorius, sed vt conuentionalis valeat & ob id eum ingressum poterit iudex suo decreto cõfirmare: vt in specie relati Dd. scribũt, & egregiè declarat Im. in d. c. potuit. num. 61. in fi. Dec. consil. 191. & Gratus d. consil. 76. nu. 16. lib. 2. cõferunt quæ scripsi superiore rem. q. 53.

Secundus est casus, cùm iudex citare facit debitorem, & ille venit ad contradicendum, & negat se debere, vel asserit, se iam soluisse. Hoc in casu iudicialiter causa tractanda est & in ea summariè agẽdum est, non tamen solennis libellus debet offerri, sed tantum parte citata & re cognita, iudex vel concedit, vel negat facultatem ingrediendi: quemadmodum de domino expellente emphyteutam scribit Imol. in d. c. potuit. num. 62. & in specie nostra Alb. hic nu. 4. versi. si verò debitor.

Tertius

150 Tertius est casus, cùm † creditor, de cuius credito constat ex claro instrumento, iudicem ex vrbanitate adiuit, vt tutiori via ab eo, vel eius familia in possessionem associetur. Hoc in casu non requiritur libellus, nec citatio partis: ita clarè & latè scribit hic Alber. colum. 2. numer. 2. & idem Signorolus consil. 4. num. 15. versic. secundò insurgit. docuit Salic. hic. col. 12. versic. alio modo. qui subijcit, ita procedere opinionem Iacobi Beluisij. Sed verius ita procedit sententia Bartoli, à quo non dissentit Negusant. in d. tract. de pign. 4. par. num. 24. in fi. versic. si autem petatur. Alex. consil. 131. num. 5. lib. 4. Ruinus consil. 57. num. 3. libr. 4. egregiè Afflictus decisi. 326. & Neuiz. consil. 82. num. 28.

151 Ea est huius sententiæ ratio quia † quæ gratiosè & ex vrbanitate fiunt non requirunt aduersarij citationem, nec libelli oblationem. l. penul. C. de ijs, qui veniam æta. impetra. l. quæris. ff. de natal. restitut. & glossa. l. antepen. ff. ex quibus causis maio. ex industria hic prætereo alias rationes & fundamenta, quibus vtitur hic Barto. cum Salic. colum. 13. & Imola in d. c. potuit. numer. 61. 62. accuratè illa recensent, & contrarijs Beluisij argumentationibus abundè satisfaciant.

152 Quartus est casus, cùm † creditor, de cuius credito constat ex claro instrumento, iudicem adiuit, & petijt se mitti atque induci in possessionem, ex ipsius iudicis officio. Hoc in casu requiritur qualis qualis petitio: ita Sal. hic col. 12. versi. pro cuius. & c. & Negusan. d. tract. de pign. 4. part. nu. 24. dum ita declarant & intelligunt Bart. hic nu. 26. versi. super tertio. à quo non dissentit Alb. hic nu. 4. & declarat Sign. d. cõs. 4. nu. 15. ver. est & tertius.

153 Quintus est casus, cùm creditor, † de cuius credito solùm constat per testes, adiuit iudicem, vt associetur, vel vt mittatur in possessionem bonorum debitoris. Hoc in casu semper requiritur libelli oblatio & partis citatio: ita Salic. hic colum. 12. versic. & aduerte. & Negusant. d. 4. part. nume. 23. in fin. ita intelligentes Bart. hic. num. 26. versic. prædicta intelligo. Ea est huius sententiæ ratio, quod sine partis citatione & libelli oblatione non possunt examinari testes. c. quoniam frequenter. extra, vt lite non contest. Accedit ratio quam perpendit Baldus in l. generali. nu. 2. C. de sacrosanct. eccles. his casibus testes non efficere rem notoriam, vt efficit instrumentum. Hinc egregiè docuit Castren. in l. testium. & in l. nullum. C. de testib. post Specul. in titul. de libelli oblatione. §. restat. quod statutum concedens paratam executionem instrumento, intelligitur cùm de eo in scriptis constat, non autem si testibus probatur. conferunt etiam quæ scripsimus suprà in 4. rem. ex l. vlt. C. de edi. diui Adr. toll. q. 16.

154 QVAERO vigesimoprimò, † an necesse sit creditore offerre libellum, cum petit à iudice armata manu comitari in possessionem aduersus possessorem resistentem? Barto. hic num. 28. docuit, fore necesse libellum offerre. ea ratione, quia hoc ius ingrediendi violenter ortum non est ex pacto, vt iam dictum fuit suprà q. 12. est ergo necessaria causæ cognitio & sententia. sufficit tamen adhibere summariam causæ cognitionem: nam hoc ius executiuum ortum quidem habuit à pacto extraiudiciali, manus tamen militaris ad eius auxilium adiungitur. Quæ quidem manus & auxilium non est per se ius l. si quis missum. ff. ne vis fiat ei. & l. qui restituere. ff. de rei vend.

155 QVAERO vigesimosecundò, an † libellum offerre debeat creditor, cùm vult adipisci possessionem quam solùm ex pacto debitoris potuit ingredi? Bart. hic num. 27. docuit, libellum & litis contestationem requiri: ea ratione, quòd illa licentia de ingrediendo solum operatur effectum ingrediendi, non autem adipiscendi, & retinendi, vt est dictum, suprà, ergo quò ad hoc licentia iudicis requiritur, quemadmodum videmus (inquit Bart.) quòd ille, qui habet naturalem possessionem experitur contra ciuiliter possidentem rei vendicatione, multò magis hic, quia † per ingres-
156 sum solùm habet nudam detentionem l. 3. §. 1. ff. ad exhib. l. cuiuscunque. §. 1. ff. de vsufruct. l. Pomponius. §. si is qui precario. de acq. possess. l. 2. C. vbi in rem actio. Verum superuacaneũ est hoc quærere, si probamus ad uersus Bar. veriorem illum sensum atque intellectum legis ad hanc constitutionem, quemadmodum diximus suprà. quæstio. 1. nempè ex ipso ingressu acquiri possessionem. ita quod opus non sit alia acquisitione.

QVAERO vigesimotertiò, † an creditor iste qui 157 sua auctoritate potest ingredi, & adipisci possessionem, adeundo iudicem censeatur renuntiasse proprio fauori? Bald. in l. 2. nu. 29. C. de seruit. & aqua. docuit, hunc creditorem adeò censeri renuntiasse, vt non possit amplius reuerti ad eam facultatem ingrediendi propria auctoritate. idem sensit ipsemet Bald. in l. ædem. nu. 13. C. locati. & in l. 1. num. 1. in fi. C. de execut. rei iud. & clarè explicat Negusant. in tracta. de pign. 4. part. num. 15. idem respondit Ruinus consil. 57. num. 3. & consil. 127. num. 12. lib. 4. Ea est ratio, quia via semel electa deseri nõ potest. l. si mulier. §. 1. ff. quod met. causa. & scripsi suprà in 4. remed. ex l. vlt. C. de edict. diui Adria. toll. q. 53. Prætereà (vt inquit Baldus) non debet iudicium esse ludibrio, vt sit in facultate creditoris adire iudicem, & deinde deserere, contra. l. si quis rem ff. de arbitr. Cæterum aduersantur quæ scripsi in d. q. 53. & præsertim tradita à Iaf. in l. clam. possidere. §. qui adsnundinas. nume. 54. de acquir. possess. quæ perpendenda erunt.

Declaratur, vt non procedat relata sententia eo casu, quo † creditor adeundo iudicẽ protestaretur quod 158 salua sibi esset auctoritas & facultas ingrediendi & adipiscendi eam possessionem: Nam protestatio hæc eũ adiuuat, vt relicta via iudiciaria, ingredi sua sponte possit. Ita relati Ruinus & Negusa. post Alex. consil. 131. num. 12. lib. 4. idem docuit Ripa in c. cùm M. Ferrar. num. 98. de const. erit ergo quòd diligens causæ patronus aduertat.

QVAERO vigesimoquartò, cum † creditor est 159 adeptus possessionem iudicis auctoritate, an dicatur pignus prætorium, vel potius conuentionale? Et esse conuentionale, affirmarunt Bartol. hic in fin. & Salic. col. pen. q. 14. & Negusant. in d. tract. de pig. 4. part. nu. 26. versic. decimaquarta conclusio. Ea est ratio quod iudex non dat pignus sed confirmat, est ergo conuentionale. argum. l. si ita fuero stipulatus. §. vlt. ff. de nouatio.

QVAERO vigesimoquintò, cùm hic † creditor 160 ex pacto vult habere rem sibi emptam, & petit rei pretium æstimari, quo ordine erit procedendum? Bart. hic nume. 29. & cum eo Salic. ad fin. scriptum reliquit, non esse necesse offerre libellum, sed summatim causa cognita res expediri debet. Idem respondit Ruin. consil. 145. num. 6. lib. 4. Ea est ratio, quia cõtra debitorem nihil petitur, sed solum requiritur rem æstimari, quemadmodum (inquit Bartolus) cum petitur dari tutor, non offertur libellus. l. diuus. qui peta. tuto. & tradit Specul. in tit. de officio iudicis. §. iudicis officium. vers. porro. Prætereà (inquit Bart.) quod hæc res 161 † æstimetur, est ius quoddam executiuum obligationis personalis, quo creditor consequitur quod sibi debetur. l. ordo. l. vlt. C. de executio. rei iud. & l. 2. C. si in caus. iud. pig. accep. fue. At in iure executiuo non offertur libellus, vt diximus suprà, ergo nec in casu isto. Erit ergo ordo iste: Iudex iubebit debitorem citari, vt veniat ad opponendum, quare fieri non debet hæc executio & rei æstimatio. & si habita summaria cognitione nihil obijciat debitor, quo retardari æstimatio possit, tunc iudex faciat, quod ipsi creditor & debitor eligant duos idoneos æstimatores. l. hac edictali. §. is illud. C. de secund. nupt. vel ipse iudex eliget. §. quod autem. in aut. de nõ alien. Qua ex re intelligimus

Universidad de Deusto Biblioteca

162 in † electione æſtimatorum duos ſaltem eligẽdos eſſe. Ita pariter dicimus, cùm ſit electio peritorũ alicuius artis, duo ſaltem eligendi ſunt. Ita Bar. in l.1. in prin. ff. de vẽtre inſpicie. Alex. in l.1. §. vlt. & ibi latiſſimè Galliaul. & Alc. de ver. oblig. Soc. in tract. fallen. reg. 294. & Rebuffus in repe. l. vnicæ. nu. 492. C. de ſenten. quæ pro eo, quòd intereſt profer. ex d. §. quod autem. in aut. de non alien. vel permut. reb. eccleſ. Idem docuit Dec. in c. propoſuiſti. num. 12. de probat. Qui hoc ita demum procedere intelligunt cum in loco contentionis tanta extat copia peritorum & æſtimatorum, vt duo eligi poſſint, alioqui vnum ſufficiet eligere. Quam declarationẽ probauit nouiſſimè eruditiſſimus Ioſeph. Lud. deciſ. 7. nu. 9. in ſuis deciſ. Peruſinis. Vel etiam quando ex multis vnus excellens, qui peritia & integritate plurimum valet, eligeretur: nam tunc ſufficit. Ita Dec. in d. c. propoſuiſti. num. 10. de prob. & ſenſit Felin. in c. ſuper his. ad fin. & in c. tuas. de accuſ. & Tiraq. in tract. de pœnis legum. cauſa. 51. num. 108. Galliaul. in d. §. vlt. numer. 14. Ita pariter vnum ſufficit eligere æſtimatorem, cum ille vnus è publico ad conficiendum has æſtimationes deputatus eſt, ex doctrina Barto. in l. ſemel. C. de re milita. lib. 10. Dec. in d. c. propſuiſti. num. 10. de probat. Galliaul. in d. l. 1. §. vlt. nume. 12. de verb. obliga. Illud etiam ex doctrina Barto. & Salic. hic col-
163 ligitur, † æſtimatores eſſe aſſumendos atque eligendos conſenſu partium, quæ ſi in electione diſſentient, eliget iudex, ita & in alijs peritis in arte docuit Dec. in c. propoſuiſti. num. 13. de probat. poſt Io. Andr. & Abb.
164 † Aeſtimatores ij electi iurabunt in manibus ipſius iudicis ſe rectè & legaliter facturos rei æſtimationem: ita Barto. & Sali. c. hic ex d. §. quod autem. in auten. de non alien. vel permuta. reb. eccleſ. & d. l. hac edictali. §. his illud. C. de ſecund. nup. c. fraternitatis. in princ. de frigid. & maleficia. & l. nemini. C. de aduo. diuerſ. iud. atque ita in cæteris peritis in arte dicimus, &
* * communem teſtatur Dec. in d. c. propoſuiſti. nume. 15. de probat. Iaſ. in repet. l. admonendi. numer. 237. de iure iuran. & ibidem Ripa nume. 196. Didac. lib. 2. varia. reſolut. cap. 13. nume. 4. Ant. Petrucius in repet. l. 2. nume. 382. ff. de iureiuran. & Rebuffus in repe. l. vnicæ. num. 490. C. de ſenten. quæ pro eo quod intereſt profer. qui vno ore ſcribũt, hoc iuramentum ſolũm præſtari de credulitate, niſi certa haberi poſſit cognitio valoris rei, quod explicat & Feli. in c. quia iudicante. de præſcrip.

165 Aeſtimatione † facta ſuam facient relationem æſtimatores iſti apud iudicis acta & tribunal. in qua quidem relatione facienda opus non erit partes citare: ita Felin. in d. c. quia iudicante. num. 1. verſic. & non eſt neceſſaria. de præſcrip. Poterit quoque hæc relatio fieri die feriata, vti ſcribunt Angel. in l. 2. in princ. ff. de ferijs. & Aret. in l. 1. §. vlt. de verb. obliga. Nec adhibenda erit differentia quòd vel ambo ſimul vel vnus ſeparatim ab alio referat, vt ſcripſit Angel. in l. ſi quis. §.
166 1. ff. de eden. Nec etiam tenentur æſtimatores iſti † reddere rationem, cur tanti æſtimauerint, vt de cæteris in arte peritis tradunt Bart. in l. de ætate. num. 9. & ibi Sapia. nu. 44. ff. de minor. 25. annis. & Fel. in c. cùm cauſam. num. 5. de teſtib. Illud quoque eſt obſeruandum quòd ſententia & declaratio lata ob relationem hanc & dictum æſtimatorum nunquam tranſit in iudicatum. Ita de his in arte peritis ſcribit Galliaul. in d. l. 1. §. vlt. num. 24. de verb. oblig. poſt Io. And. & Lanfran. quos recenſet. Quod quidem eſt memoria dignum. Ita quoque annotandum & illud eſt, quod docuit Bart. in l. 1. C. de diſcuſſo. lib. 10. & ibidem Io. à Platea.
167 † Perito referenti, ſe rem tanti æſtimaſſe, incumbere onus probãdi, quòd rectè æſtimauerit. quam ſanè doctrinam ſummoperè commendauit Hier. à Monte in tract. finium. c. 26. nu. 12.

Habita hac æſtimatorũ relatione (inquit hic Bar.) declarabit iudex. Sed contingit adhuc dubitare. Quid
168 ſi in æſtimatione diſſentiant ij † æſtimatores? Salic. in d. l. hac edictali. §. his illud. C. de ſecund. nupt. ſcribit quòd ſi duo æſtimatores primò electi inter ſe diſcordant, tertius eligendus eſt. quod ſi & is tertius ab illis duobus diſſentiet, ipſe iudex vel alium atq; ita quartum eliget: vel etiam compellere poteſt tres illos, vt concordes ſint, vel etiam tres partes ipſas ſimul ponere, & tertiam partem æqualem facere atq; ita eam declarare, id quod fuſius ab eo explicatur.

QVAERO vigeſimoſextò, an † creditor iſte ſi in- 169
greſſus poſſeſſionem ſui debitoris vult iuuari hac licentia & facultate ingrediendi ſua auctoritate, oſtendere debeat ſe vſum fuiſſe ea licentia? Et oſtendere debere reſpõdit Soc. Sen. conſ. 131. col. 3. ver. amplius dico. lib. 1. argum. not. in l. 1. ff. de condit. ex lege. Cæterum à Socin. diſſentit Neguſant. in tractat. de pignor. 4. part. numer. 27. multis rationibus ſatis ſolidis adductus, ac primò actus, qui duobus modis geri poteſt, vno quo incidit gerens in aliquam pœnam, altero verò non interpretari debet geſtus eo modo, quo pœna euitatur. l. apud Labeonem. §. ſi communem. ff. de iniurijs. l. ſi quis ſeruum. in fin. ff. de ſeruo corrupt. & egregiè docuit Bartol. in l. non ſolum. §. ſed vt probari. numer. 3. & ibi latè Iaſ. de operis noui nunc. quem ſecuti ſunt Socinus Sen. conſil. 67. colum. 4. lib. 3. Iaſ. conſil. 168. colum. 2. libr. 4. Alciatus tractat. præſumpt. reg. 3. præſumpt. 1. latè Craue. conſil. 9. num. 20. Ea eſt ratio, quia nemo præſumitur velle delinquere. l. merito. ff. pro ſocio. cum ſexcentis ſimilibus quæ ſciens prætereo.

Secundò ea ratione vſus eſt Neguſant. cùm † actus 170
diuerſimodè intelligi poteſt, ab eo qui illum fecit declarari poteſt, quo animo fecerit. ita Bart. in l. prohæredes. in princ. & in l. gerit. num. 15. ff. de acq. hæred. Ea eſt ratio, quia in his, quæ in animo alicuius cõſiſtunt, eius declarationi creditur. glo. in §. aliæ. Inſt. de actio. & latè ſcribunt Tiraq. de retractu. conſang. §. 4. gloſſ. 1. num. 5. Craue. conſi. 2. num. 9. cæteros prætereo. Erit ergo credendum huic creditori, quod vigore dictæ licentiæ ingreſſus ſit, id quod procedit etiam ſi poſt ingreſſum declarauit.

Tertiò inquit Neguſant. immò abſque alia declaratiõe creditur, quia ſemper videtur ingreſſus virtute huius licentiæ, quia vbi aliquis titulus præcedit, &
ſequitur ingreſſus † poſſeſſionis, præſumitur poſſeſ- 171
ſio apprehenſa vigore illius tituli. l. quædam. ff. de rei vend. & tradit Bart. in l. 2. C. de acquir. poſſeſſ. & præter Neguſant. ita in ſpecie noſtra docuit ex relatis rationibus Bald. in l. in poſſeſſionem. C. ad l. Iul. de vi publ. vel priua. qui declarat, non habere locum cum
ex aliqua † coniectura detegitur hunc creditorem 172
ita ingredientem non excuſari, vt ſi clam accepit credens à nemine videri. Nam tunc dicitur habuiſſe animo furandi & iniuſtè occupandi, non autem habendi pro ſuo ſuo credito. Quocircà rectè ſcribit præcitato loco Neg. optimum eſſe ab initio declarare cur ingrediatur, ad has difficultates effugiendum. De his nunc ſatis.

SVMMARIVM.

1 *Iudicis officium pro adipiſcenda poſſeßione duobus modis dari.*
2 *Iudicis officium clericorum cauſa conſiderari.*
3 *Hæres quomodò iudicis officio poſſeßionem adipiſcatur.*
4 *Hæres ſua auctoritate poſſeßionem vacantem adipiſci poteſt.*
5 *Vindictam qui ſua auctoritate facere poteſt, etiam ſocios poteſt adhibere.*
6 *Spoliatus poteſt adhibitis ſocijs ſtatim recuperare.*
7 *Citatio partis nõ requiritur cum iudex prouidet ſcandalo.*
8 *Libellus non requiritur, cùm iudex prouidet ſcandalo poſſeßionis.*
9 *Fideicommiſſario libellum non offertur, cum adipiſcitur poſſeßionem iudicis officio, quam ex diſpoſitione teſtatoris ſpontè poterat ingredi.*

10 *Iudicis auxilium quomodò cautè implorandum.*
11 *Cautela petentis mitti in poſſeßionem iudicis auxilio.*
12 *Scandali ſuſpicio vbi eſt, iudex ſe intromittit.*
13 *Sequeſtrat iudex prædij fructus timore ſcandali.*
14 *Scandali futuri informationes iudex ante omnia ſumit.*
15 *Iudici ob ſcandalum ſequeſtranti & prohibenti credi.*
16 *Iudici ob impedimentum deleganti credi.*
17 *Decij conſ. 125. nu. 5. & Albe. conſ. 57. dubia.*
18 *Citata parte ſumuntur informationes ſcandali.*
19 *Scandali cauſa à regulis iuris recedi.*
20 *Sequeſtrum vt tollatur libellus offerri debet.*
21 *Hæres ſua auctoritate non ingreditur poſſeßionẽ plenam.*
22 *Poſſeſſor ſine citatione amoueri non debet.*
23 *Poſſeßio ab alio occupata non poteſt ingredi etiam concedente ſtatuto.*
24 *Fideicommiſſarius ex licentia ſibi data à teſtatore, nõ poteſt ingredi poſſeßionem ab alio occupatam.*
25 *Poſſeßio capi an poßit ab hærede, cum eſt dubium, an ſit plena vel vacua.*
26 *Poſſeßionem vacantem Prætore auctore hæres ingredi poteſt.*
27 *Poſſeßionem ab altero occupatam Prætore auctore nõ ingreditur hæres.*
28 *Spoliatus à iudice reſtitui debet vt ſpoliatus à priuato.*
29 *Iudex ita debet eſſe facilis ad reuocandum licentiam malè conceſſam de ingrediendo poſſeßionem, vt facilè eam conceßit.*
30 *Miſſus in poſſeßionem petere debet eam confirmari & non reuocari.*
31 *Iudex quid obſeruabit cùm ambigitur an poſſeßio ſit plena vel non.*
32 *Poſſeſſor poſſeßione adepta, quid agat cùm timet potentiam aduerſarij.*
33 *Cautela cùm ambigitur, quis poſſeſſor ſit.*
34 *Iudicis officium pro adipiſcenda poſſeßione beneficij.*
35 *Iudicis officium pro adipiſcenda poſſeßione beneficij, eſſe inſtar remedij l. vlt. C. de edict. diui Adria.*
36 *Iudicis officium an concedatur pro adipiſcenda poſſeßione beneficij cum ſola ſignatura.*
37 *Poſſeßio beneficij cum ſola ſignatura adipiſci non poteſt.*
38 *Signatura non ſufficit in reſcripto, perinde valere. &c.*
39 *Iudicis officum an concedatur ſubrogato pro poſſeßione adipiſcenda.*
40 *Iudicis officium permutanti an cõcedatur ad poſſeßionem beneficij adipiſcendam.*
41 *Iudicis officium pro poſſeßione beneficij adipiſcenda non concedi habenti titulum inualidum.*
42 *Prior titulatus habet iudicis officium pro adipiſcenda poſſeßione beneficij.*
43 *Iudex laicus an ſit competens pro adipiſcenda poſſeßione beneficij.*
44 *Iudex ſummariè procedit in concedenda poſſeßione beneficij.*
45 *Exceptio cancellationis & raſuræ impedit mißionem in poſſeßionem beneficij ex iudicis officio.*
46 *Exceptio inualiditatis tituli obijci an poßit in relato caſu.*
47 *Electus non dicitur conſecutus ius quò ad poſſeßionem.*
48 *Exceptio tituli ſtatim probanda impedit mißionem in poſſeßionem beneficij.*
49 *Idem cum beneficium non fuit perfectè quæſitum.*
50 *Exceptio criminis quando impediat mißionem in poſſeßionem beneficij ex iudicis officio. ibidem numer. 51. 52. 53. referuntur aliqui caſus. & numer. 55. 56. 57. 58. declaratur.*
54 *Cap. conſtitutis. il 2. de appella. declaratur.*
59 *Exceptio renuntiationis beneficij obijci an poßit, cùm petitur iudicis officio mitti in poſſeßionem beneficij.*
60 *Cap. poſt electionem. de conceßione præbend. declaratur.*
61 *Praxis & forma obſeruanda in concedenda poſſeßione beneficij.*
62 *Poſſeßionis beneficij adeptio ex iudicis officio, quibus probationibus probare poßit.*

SEXTVM AC VLTIMVM ADIPIſcendæ poſſeſsionis remedium, ex iudicis officio.

IVDICIS officium, † quod pro adipiſcendæ poſ- 1
ſeſſionis remedio à noſtris conſiderari ſolet, duobus potiſſimum in caſibus verſatur. Primò cum hæres omiſſo ordine iuris communis, vel municipalis defuncti poſſeſſionẽ adipiſci vult. Quod facit vel ſua, vel Prætoris auctoritate: vtroque tamen in caſu
iudicis officio opus eſt. Secundò, hoc † iudicis offici- 2
um in iudicijs deduci conſueuit clericorum cauſa. Nam, qui collati ſibi beneficij poſſeſſionem conſequi vult, hoc iudicis officio experitur. Duo igitur hæc præcipua huius remedij capita conſtituenda & ex ordine enucleãda ſunt. Primum caput explicemus. cùm
hæres † omiſſo ordine iuris ciuilis, vel municipalis 3
poſſeſſionem adipiſci vult, aliquando id facit ſua, aliquando Prætoris auctoritate, quemadmodum egregiè docuit Vbertinus Zuch. non vulgaris eruditionis I.C. in l. vlt. nu. 16. de edicto diui Adr. toll. Cuius hac in re traditiones, vt pulchro ab eo ordine explicatas, proſequar. Maiorvm enim atque eruditorum ſequi veſtigia omni laude dignum ſemper fore exiſtimaui. Nonnulla tamen nec ingrata, nec contemnenda, quæ longo ſatis ſtudio obſeruaui, illi percelebri doctrinæ addam. Cum Vbertino duo capita huius primi capitis conſtituere atq; diſtinguere oportet.

Primum eſt, cũ hæres ſua auctoritate poſſeſſionem adipiſci vult. Quod ſanè caput tres habet caſus. Primus eſt, quando poſſeſſio vacans eſt, hoc eſt, cum nemo adhuc poſſidet. Secundus, cùm eſt plena, hoc eſt cùm iam alter poſſidet. Tertius, cùm dubium eſt an plena ſit vel vacans.

Primò caſu cùm † hæres vult propria auctoritate 4
adipiſci poſſeſſionem vacantem, dicendum eſt, hoc ei
licere: ita cenſent * omnes. Bart. in l. vlt. num. 16. C. de *
edicto diui Adr. tollen. & ibidem Dec. num. 4. Alex. in l. quoties. numer. 5. & l. extraneum in fin. C. de hæred. inſt. Dec. conſil. 191. num. 9. verſic. ſecundo quia. Gozad. conſil. 21. num. 10. & Neuiz. conſil. 82. num. 29. & apertè probat l. cùm hæredes. in princ. ff. de acquiren. poſſeſſ. Quo quidem in caſu, ſi hæres hic ſolus eſt in hac petitione, quandoquidem alius non eſt, qui poſſeſſionem hanc aſſequi contendat, ſed fortè timet ab aliquo impediri poſſe, tunc altero ex duobus remedijs vti poteſt. Vno, quòd ſocios ſecum habeat, quorum auxilio poſſeſſionem adipiſcatur. l. ſi ſtipulatus fuero per te non fieri. ff. de verbor. obligat. quo adductus, docuit Baldus in ca. vlt. in fin. extra de iuram. calum. quod is
cui, concedente † ſtatuto, vindictam ſua auctoritate 5
licet ſumere de inimico poteſt ſocios ſecum habere, quorum opera facilius id exequatur. quod probauit & Iaſ. in l. 2. num. 4. ff. de iuriſd. om. iud. & Caſtr. in l. refectionis. ff. comm. præd. Nec adhibiti ij ſocij pœnam merentur, cùm eorum principali id licuerit, ita reſpondit Cæpoll. conſil. 4. col. penu. in criminalib. & ſcripſi in comment. de arbitr. iud. lib. 1. quæſt. 80. num.
140. & libr. 2. caſu 349. nume. 15. Ita etiam † videmus, 6
quod ille ſpoliatus, cui ſua auctoritate poſſeſſionem oblatam recuperare licet, amicos etiam conuocare poteſt, vt eorum opera adiutus eam recuperet: ita reſpondit Alex. conſi. 94. num. 12. lib. 5. & docuit Soc. Sen. in l. rem quæ nobis. num. 8. de acq. poſſeſſ. & latius explicaui in tracta. de recup. poſſeſſ. rem. 9. q. 19. Altero remedio hic hæres vti poteſt: nempè requiſito atque

Universidad de Deusto
Biblioteca

implorato iudicis auxilio, quod brachium iudicis nostri appellant. Poterit iudex huic hæredi concedere milites & familiam, cuius auxilio ad possessionem adipiscendam concomitetur: prouidebitq; ne ei molestia inferatur, ac ne ad arma deueniant. Hoc in casu
7 necesse non habet † iudex citare aduersarium. ea ratione, quòd nihil contra eum facit, solum enim agit, ne hæres impediatur iure suo vti & hoc in casu defendi potest doctrina R im. in l. si super. nu. 7. C. de transact. quam paulò infra explicabo. Præterea si hęres hic sua auctoritate potest socios & amicos conuocare & possessionem adipisci, quantò fortius id poterit auxilio iudicis? ita censuerunt Bart. in l. cum domini horreorum. num. 5. ff. locati. Im. in c. potuit. nume. 63. extra de locato. Sal. in l. creditores. q. 13. C. de pign. Alex. consil. 130. nu. 3. lib. 4. qui nu. 3. respondit, auxilium hoc etiam tempore feriato implorari posse. Non enim ordo iu-
8 diciarius hic obseruatur. Quocirca nec † libellus necessarius est, vt respondit idem Alex. consil. 131. num. 5. lib. 4. quem secutus est Zuchardus in d. l. vlt. nu. 121. C. de edict. diui Adr. tollen. idem censuit Ias. & Dec. in l. si super possessione. C. de transl. ille num. 5. iste num. 7. & Neuiz. consil. 65. num. 20. qui & illud affirmant, nec litis contestationem, aliumve ordinem iudiciarium necessarium fore. Opinor tamen necessariam fore qualem qualem petitionem, qua in actis constet iudicem requisitum fuisse: ita verè videmus permultis in casibus, in quibus libellus non requiritur, necessariam fore, qualem qualem petitionem. quod explicaui suprà rem. 4. quæst. 57. in fin. & in commentar. de arbitr. iud. libr. 1. quæst. 18. in fin. & confirmatur auctoritate Baldi
9 consil. 234. veritas. lib. 3. qui respondit † fideicommissarium petentem iudicis auxilium, quo adipiscatur possessionem, quam testatoris dispositione sponte ingredi potest, qualem qualem petitionem offerre debere: ita in iudicis officio, quod summarijssimi possessorij dicitur, qualis qualis petitio requiritur: quemadmodum scripsimus in comment. de retin. possess. rem.
10 vlt. q. 3. Cùm autem † auxilium hoc requiritur atque imploratur, is petens cautè petere debet, se dicto brachio & auxilio iudicis associari ad eam possessionem adipiscendam. non enim petere debet, se mitti in possessionem ex eo auxilio & brachio exquisito. Siquidem hac petitione ostenderet, se sua auctoritate vti nolle, sed ea à iudice concessa. & ob timorem quendam ius suum amisisse creditur. ita docuit Bald. in l. 2. num. 29. C. de seruit. & aqua. Quod declarat Zuch. in d. l. vlt. nu. 268. 269. C. de edicto diui Adr. toll. & scripsi suprà in 4. reme. q. 53. Poterit etiam hæres iste hac † cautela
11 vti, cum petit se mitti in possessionem per manum familiæ, vt protestetur, quod saluum sit sibi ius accipiendi adipiscendiq; propria auctoritate. quemadmodum respondit Alexan. consi. 130. num. 12. lib. 4. & scribunt Ias. in l. 2. num. 114. verfic. illud tantum. C. de iure emphy. Dec. consi. 116. col. 4. vers. tertiò non obstat. Ripa in l. de pupillo. §. meminisse. num. 14. de oper. noui nun. & Tiraq. tract. de iure const. part. 1. nu. 41. ita enim omnes declarant doctrinam Bal. in d. l. 2. nu. 29. C. de seruit. & aqua.

Cum verò duo, vel plures sese parant atq; accingũt ad hanc adipiscẽdam possessionem. Si hoc in casu nulla extat futuri † scandali suspicio, non debet iudex nõ
12 requisitus se intromittere. siquidem eorum vnus posset alterum præuenire, atq; ita possessione conseruandus atque manutenendus foret. ita docuit Zuch. in d. l. vlt. num. 123. post Bal. ibi. nu. 3. vers. si autem non elt. & Dec. nu. 7. qui subijcit, tunc iudicem prohibere debere aduersario, ne possessorẽ hunc molestia afficiat. idem tradunt Cur. Sen. consi. 61. super eo. col. 2. vers. hoc tamen declarari. Gozad. consi. 10. nu. 42. & Marsil. singu. 543. Maleficijs. verfic. prædicta. Si verò subest futuri scandali timor & suspicio, iudex etiam non requisitus se intromittere debet, ac contendentibus hæredib. iubere, vt arma deponant, & ne ad possessionem adipiscendam accedant: poterit etiã apud se † fructus ex prædijs per-
13 cipiendis sequestrare, ita docuerũt Bart. in l. si vsufructus. §. sed si inter duos. ff. de vsufruct. & in l. ordinarij. in fi. C. de rei vẽd. Bal. in d. l. vlt. n. 3. vers. est & quartus. Dec. nu. 6. C. de edict. diui Adr. toll. & ibidẽ Zuch. nu. 123. ver. & hoc limitatur. idẽ scribũt Curt. Sen. in l. vnica. nu. 13. C. de prohib. sequestr. pecu. Goza. consi. 10. nu. 9. & Plot. in l. si quando. nu. 94. C. vnde vi. qui alios hu
14 ius sententiæ auctores recensent. Verùm antequã † iudex hoc sequestrum & hanc prohibitionem faciat, sumere debet informationes, futuri scandali timorẽ & suspicionem subesse. ita admonẽt Dec. in d. l. vlt. nu. 6. in fi. & Zuch. ibidem nu. 123. vers. est bene verum. nunc addo eiusdem sententiæ eundem Dec. consi. 366. nu. 13. & Marsil. sing. 543. Maleficijs. vers. item aduertas. Ea est ratio, quod si de eo timore & suspicione non constaret, facilè fieri posset, quòd sequestrando, & prohibendo, possessori vigilanti, qui ignauum & dormiẽtem præuenit, præiudicium non leue adferretur, atque ita erit declarandum statutum Ferrariæ lib. 2. sub rub. de præcepto faciendo partibus. In eo non mediocris versatur dubitatio, an ipsi † iudici prohibẽti. & sequestran-
15 ti credi debeat, suspicionem & timorem futuri scandali affuisse. & non credi respondẽrunt Ang. consi. 107. Iacobellus. in fi. Soc. Sen. consil. 96. col. 4. vers. præterea ex quo. lib. 1. Cur. Sen. in l. vnica. num. 15. C. de prohib. sequestr. pecu. Dec. consi. 366. nu. 13. Gozad. consil. 10. nu. 42. Marsil. d. sing. 543. & Paris. consi. 31. num. 41. lib. 1. Verùm dissentit Dec. in l. si pacto quo pœnam. nu. 6. C. de pactis. asserens idem sensisse Io. Andreæ. ego ab Angeli & ✻ recepta sententia non recederem, siquidem si non ✻
licet iudici priuare quemquam sua possessione. l. meminerint. C. vnde vi. & scripsi in tractat. de recuperan. possess. remed. 8. quæst. 1. non etiam ei licet sua assertione simplici attestari timorem scandali subesse, cum ex ea ad sequestrum possessionis priuatiuum deueniatur. iuxta regulam. l. oratio. ff. de sponsa. Nec aduersatur quod ait Dec. ita credi iudici hoc asserenti, vt creditur cùm † attestatur impedimentum subesse, si quo
16 causam mandatam alteri delegare potest. gloss. cap. in præsentia. & cap. pastoralis. de off. delegat. quoniam non tantum præiudicij adfert contendentibus illa delegatio, vt omnibus æqualis, vt hæc sequestratio vni soli possessori damnosa. Accedit nec etiam esse absolutè verum, quod subdeleganti credatur impedimentum subesse. Nam dissentiunt permulti, vt retuli in commentar. de arbitr. iudic. lib. 1. q. 76. ✻ num. 15. etsi recepta magis opinio sit illa affir- ✻
matiua.

Quocircà eadem ratione infertur esse dubitabile, quod respondẽrunt † Dec. consi. 125. nu. 5. & Alba. consi.
17 75. nu. 6. credi principi asserenti timorẽ scandali adfuisse, cum sequestrum hoc fieri iussit. si enim nec Princeps ipse sine causa non potest possessorem sua possessione priuare, vt abunde scripsi in eo tract. de recup. possess. rem. 8. q. 2. non etiam ei asserẽti credi debet: erit ergo opus informationes de timore futuri scandali recipere. Quæ sanè receptio † parte citata regulariter fi-
18 eri debet. ita Ang. d. consi. 107. in fi. & Dec. in d. l. vlt. nu. 6. in fi. C. de edict. diui Adr. toll. & ibidem Zucha. num. 123. vers. est benè verum. idem Dec. consil. 366. nu. 13. qui subijcit, quod si non citata parte & ex abrupto sequestratio & prohibitio fieret, posset de facto reuocari. Recedit ur ab hac regula cum † scandalum imminet,
19 & periculum in mora est: tunc enim informationes parte non citata sumere potest: ita Ias. & Soci. in l. si fideiussor. §. si satisdatum. ff. qui satisd. cogan. ille num. 9. iste num. 12. & Zuchard. in d. l. vlt. num. 123. verfic. cui adde. C. de edicto diui Adria. Curt. Sen. d. consil. 61. ad fin. additionis. & Marsil. d. singul. 543. in fin. Hinc cautelam docuit Zuchard. vt ille, qui in adipiscenda possessione præueniri ab aduersario timet, eumque vt potentiorem veretur, cautè agat, arma sui[illegible].

sumere ostendat: idque notum fieri iudici curet. Iudex, amicus præsertim, sumptis informationibus de armorum motu, & futuri huius scandali timore vtrique partium interdicet accedere ad possessionem, eamque apud se sequestrabit: atque ita meticulosus iste hac via pari in termino cum eius aduersario erit. Præterea obseruandum & illud erit, quod facto hoc sequestro & prohibitione, si aduersariorum vnus
20 petit † sequestrum & prohibitionem tolli atque reuocari, petere id debet dato libello, alioqui sine eo facta reuocatio nullius erit ponderis atque momenti: ita scriptum reliquit Specul. in tit. de libelli conceptione. §. nunc dicendum. verficul. vigesimo secundò. qui ita in iudicio aliquando obseruatum fuisse testatur. & cum eo senserunt Abbas & Soci. in c. 1. de libelli oblat. ille nume. 15. iste colum. 18. verfic. quinquagesimoquartò. & Cur. Sen. d. consi. 61. super eo. colum. vlt. verfic. & si altera partium. Quod declarat Zuchar. in d. l. vlt. nu. nu. 124. procedere, cùm absolutè petitur reuocari, vt si dicat, se absolutè possessorem, sed si allegaret, se possessorẽ & peteret sic declarari, & mandari aduersario, ne eum turbet, donec discussum fuerit plenarium possessorium, vel iudicium petitorium, hoc casu non erit necessarius libellus: ita declarat Zuch. illud respõsum Castren. consil. 3. quod latius expendi in tracta. de retinend. possess. vlt. remed. Illud quoque prætereundum non esse existimaui, ab, hac interlocutoria facti sequestri & interdicti accessus ad possessionem appellare licere, vti respondẽrunt Ang. d. consi. 107. & Alc. resp. 386. num. 6. in fin. quod multis ration: bus Ang. comprobauit & sine controuersia de nullitate dici posse idem scripserunt.
21 Secundus est casus huius primi capitis, † cùm possessio est plena, hoc est, cum extat possessor. hoc casu non potest hæres sua auctoritate ingredi, ita docuit Zuchard. in d. l. vltim. num. 125. post Dec. nume. 4. versi. & hoc procedit. alios mox referam. Ea est ratio, quod
22 ille qui † possidet amoueri non debet sine citatione. l. cùm fundum. de vi & vi arma. c. in literis. de restitut. spo. & c. licet Episcopus. de præbend. in 6. & latè scripsi in tracta. de recuperand. possess. remedio. 8. q. 4. Ex-
23 tenditur hic casus, vt procedat etiam si extaret † statutum concedens facultatem apprehendendi possessionem propria auctoritate, adhuc intelligitur, nisi ab altero iam sit occupata: ita Dec. in d. l. vltim. numer. 5. C. de edict. diui Adr. tollen. post Corn. consi. 166. circa primum. libr. 1. & Zuchard. in d. l. vltim. numero. 125. & eiusdem opinionis fuerunt multi, quos secutus est Tiraquell. in tractatu le mort saisit le vif. parte 1. declarat. 8. Socin. lun. consil. 75. numer. 10. lib. 1. Paris. consil. 12. numer. 118. libr. 2. alios sciens prætereo. Hinc de-
24 ducitur ratio, cur † fideicommissarius, cui data est facultas à testatore ingrediendi possessionem sponte suaque auctoritate assequi eam non potest, sed debet Prætoris auctoritate eam ingredi parte citata, & quali quali oblata petitione, vt respondit Baldus. consil. 234. veritas. libro. 3. & illum secuti sunt Ias. consil. 146. numer. 1. in fin. libr. 4. & Durans de arte testandi, titul. 5. cautel. 22. ad fin. Est inquam ratio, quia iam hæres directus possidet, & ab eius manu accipienda est hæreditas.

Tertius est casus huius primi capitis cum dubi-
25 um est, an possessio † vacans sit, vel plena, vt quando vnus asserit, se possidere & amoueri non debere, hæres verò affirmat vacãtem esse, & ob id sibi licere alio non vocato eam ingredi. Hoc in casu scribit Zuchard. in d. l. vltim. numero. 127. C. de edicto diui Adriani. tollend. si scandali timor subest, idque iudici notum sit, habebit iudex inhibere contendentibus, ne ad possessionem accedant, eamque apud se sequestrabit, quemadmodum suprà primo casu diximus. Si verò scandali timorem iudex ignorauit, & hæres, vel eius aduersarius possessionem ingressus fuerit, cognoscendum erit, an rectè ingressus sit: atque ita futurus litis euentus demonstrabit.

Secundum caput huius tractationis est, cùm hæres vult adipisci possessionem Prætore auctore. sunt adhuc hoc in capite tres casus distinguendi, atq; constituendi.

Primus est, cum possessio † est vacans, tunc sine cõ- 26
trouersia potest hic hæres possessionem hanc ingredi Prætore auctore, ita Zuch. in d. l. vltim. nu. 127. vers. & quantum sit. Nam si sua auctoritate potest, à fortiori auctoritate iudicis.

Secundus est casus, cum possessio † est plena atque 127
ita cum ab altero occupatur, tunc eam ingredi non potest Prætore auctore, ita Dec. in d. l. vltim. nu. 5. vers. & etiam. & ibidem Zuchar. num. 128. C. de ed. diui Adr. toll. Est enim hoc casu idem ac si sponte ac sola sua auctoritate hæres eam ingressus foret, quemadmodum scribit Bar. in l. creditores. num. 26. vers. mihi autem. C. de pigno. quem secuti sunt Corn. consi. 193. in fin. libr. 3. Soci. Sen. consi. 195. col. penul. lib. 2. & consi. 82. col. 3. verfic. sexta concluſio. libr. 3. Quocircà † spoliatus à iudi- 28
ce, à priuato spoliatus dicitur. l. meminerint. C. vnde vi. & latè scripsi in tracta. de recuper. poss. remed. 8. q. 1. & ibidem. q. 12. explicaui doctrinam Bart. in d. l. creditores. numer. 26. Quod procedit inquit Zuchar. in d. l. vlt. nume. 129. etiam si iudex diceret, se ignorasse possessionem plenam, atque ita ab alio occupatam fuisse. Non enim probabilis est hæc excusatio, quoniam diligenter inquirere & perscrutari debuit, an aliquis possideret, vel non: & si possessorem reperijsset, eum citare debuisset: ita respondit Anch. consilio. 270. in 1. dub. colum. 2. verficul. & quib. pro veritate. Alexand. consi. 83. num. 9. lib. 2. quod fusius explicaui in d. tracta. de recuperand. possess. remed. 8. q. 3. illud etiam hoc in casu adnotãdum est, † quòd vbi iudex spreto iuris or- 29
dine hanc facultatem adipiscendi possessionem causa non cognita concessit, ita facilis ad reuocandum esse debet, vt fuit facilis ad concedendum: quemadmodum scripserunt Ias. & Deci. in l. si pacto quo pœnam. C. de pact. ille num. 9. iste num. 7. Goza. consi. 21. num. 31. Cur. Iun. consi. 41. nu. 12. Rui. consi. 18. nu. 26. lib. 2. Marsi. sing. 195. & de spoliato respondit Alciat. respon. 408. in fine.

Cæterum (vt inquit Zuchar. in d. l. vltim. num. 129. in fin. & num. 311.) si † missus in possessionem allegaret 31
missionem non esse reuocandam, sed potius confirmandam, vel saltem de nouo concedendam, tunc reuocatio fieri non debet. quod placuit & Curtio in d. l. vltim. num. 85. Decio in c. cum cessante. in fin. de appel. Feli. in c. qualiter & quando. il. 1. num. 15. verfic. tertiò limita. de accusa. Curtio lun. consil. 127. numer. 5. Neuiz. consi. 65. num. 14. & Craue. consi. 46. num. 7. & consil. 65. numer. 4. Præterea non procedit, cum ob timorem scandali omissa fuit citatio, quemadmodum suprà in 1. capite dixi, & in specie scribunt Deci. in d. l. si pacto. numer. 5. C. de pact. & Zuchard. in d. l. vltim. nu. 310. in fin.

Rursus cessat hæc doctrina, cùm notoriè constat de non iure possidentis, nam hic nõ esset citandus. ita Zuchard. in d. l. vlti. num. 131. & scripsi suprà remed. 4. quæst. 56.

Tertius est casus cùm sumus † in dubio an posses- 31
sio sit plena vel vacua, vtputà quando aduersarius hæredis asserit, se possidere & ob id non debere sine citatione amoueri, hæres verò econtrà contendit eum non possidere & propterea citandum non esse. atque ita ambigitur an plena vel vacua sit possessio. Hoc in casu, si timor aliquis subest, ne scandalum oriatur iudex obseruabit quod superiore capite in secundo casu scripsimus. si verò cessat hic timor, diligenter inuestigabit, quisnam possessor sit: quo inuento, eum conseruabit, atque manutenebit, alteri præcipiendo, ne ad eam accedat, sed experiatur de iure suo in possessorio, vel in petitorio. quod respondit Curtius Senior. d. consilio. 61. super eo. & tradit Decius. in

Universidad de Deusto
Biblioteca

d.l.vlt.nume.7.& Zuchar.num.132. qui num.133. subijcit, hinc consueuisse in iudicijs obseruari, quòd quando aliquis est adeptus possessionem & timet † aduersarij potentiam, iudicem adit illique exponit, se possidere prædium & vereri ne à Caio perturbetur, ob id petit, se manuteneri in ea possessione & conseruari & illi præcipi, ne perturbet. Iudex citato Caio summatim sine libello examinatis testibus cognoscit, quis sit in possessione: & hoc reperto mandat Caio ne possessorem illum perturbet. sed si sibi ius esse credit, quod vel possessorio, vel petitorio experiatur, ita censuerunt Curt.Seni.d.consil.61.Felin. in rubric. de treuga & pace.Lanfranc.de Oriano in rubric. de causa poss. & propr.colum.11.post. Castren.consil.3.In causa, quæ vertitur coram D. Vicario Potestatis Pergami. libr.2. Quòd sanè responsum latè enucleaui in tractatu, de retinenda possessione, remedio vltim. Si verò omni adhibita diligentia non posset constare iudici, quis sit in possessione potior, tunc iudex facto sequestro possessionem ad se euocabit, vt suprà exposuimus. Idem ait Zuchardus erit obseruandum, cum ambo æquè de possessione probarunt: nam ne ad arma deueniant possessionem apud se euocabit, donec fuerit ordinariè cognitum super possessione, vel super proprietate. Hinc prodita est illa † cautela, vt is qui potentior est manu armata possessionem ingrediatur, antequam iudex prouideat & deinde aduersarium moneat, si è re sua esse putauerit ad possessionem eat. si non iuerit, quia repelli posse suspicatur statim is possessionem amittit, & hic, qui ingressus, potior in possessione efficitur. Hanc cautelam considerauit Spec. in titul.de possessorio & petitorio, in princip. colum. penultim.versicul.nota tamen diligenter. illum secuti sunt Abb.in c.licet causam. colum. penultim. de proba.& Deci.d.l.vltim.numer.7.& Zuchard.numer.134. verfic.& isto casu.etsi Aret.in d.c.licet causam.num.13. dissentiat.

34 Iudicis † officium considerari etiam solet in adipiscenda possessione beneficij iam collati. Nam postquam ex collatione translata est possessio verbalis beneficij in prouisum, vel ab Archid. cuius officium est mittere in possessionē. c. ad hæc.de off. Archid. vel ab altero, cui vel à iure, vel à consuetudine hæc facultas mittendi in possessionem competit, iuxtà. c. auctoritate.de institut.& scribit Rebuffus in praxi beneficiorum in tit. Requisita in literis collationum. numero 22.23. adhuc requiritur, vt is beneficiatus actualem atque ita naturalem possessionem cum effectu consequatur. quocirca opus est hoc adipiscendæ remedio, quod sanè remedium ex iudicis officio appellatur, ita Abbas in capit. pastoralis numero 12. de causa possess.& proprie. Ioann. Fabri.§.sequens.num. 12.Institut.de interdictis & omnium clarius Rebuffus in commentarijs ad Regias constit.Galliæ tomo tertio titulo.de materijs possessorijs. in præfat. numero. 219. Idem scriptum reliquit Robert. Maranta in praxi iudic.distinct.7.principali. num. 13. Et præter hos interpretes, idem ante eos docuit Bald.in l.2. numer. 59. C.
35 de seruit.& aqua. Qui quidem scribunt, † remedium hoc esse beneficiato proditum, instar illius remedij ex l.vltim.C.de edicto diui Adriani tollen. Quare inquit præcitato loco. Baldus hunc beneficiatum esse mittendum in possessionem, visis iuribus suis, hoc est, cùm apparet ex prima facie bullarum collati beneficij esse sibi prouisum à superiore. Idem docuit Abbas in c.constitutis. il. 2. numero. 15. de appella.& ibidem Francus Imola.& Decius colum.vltim. Atque ita sufficit titulus coloratus. Guido Papœ.quæst. 85. Nicolaus de Milis in repert. in verb. possessio in beneficialibus & Io.Bap.Ferret.consi.15.num.7. Anch.consi.297. col.penult.in fi. Quo hæc materia commodius explanetur, ab omnibusq; intelligatur, aliquas quæstiones ponemus.

56 QVAERO primò, an hoc iudicis † officium concedatur ei, qui solam sibi collati beneficij signaturam ostendit? Et concedi opinor. Nam cum sola signatura possessionē ingredi & adipisci licet, ex quo signatura ostendit gratiam fuisse perfectè concessam, quod tradunt in specie Rebuff.in praxi beneficior.titul.de missione in possessionem. num. 39. & alios plures retuli in tracta.de recuperand.possess.remed.15.nume.465. Quibus accedit Rebuff. in tracta. de pacificis possessorib. num.64.65.

Declaratur primò, vt locum non habeat in maioribus dignitatibus, nam † possessio illorum beneficio- 37
rum cū sola signatura adipisci non potest, ex extrauaganti Io.22.c.suscepti.de electio.& scribit Rebuff. in d. tit.de missione in possess.num. 40. Quod intelligo, nisi esset possessio beneficij, vt episcopatus, ex translatione, ex traditis per Dec. consi.219.nume.10.versi.quintò vbi &c.

Declaratur secundò, vt non procedat in concessione † facta per rescriptum, perinde valere &c. nam 38
tunc non sufficit sola signatura ad adipiscendam beneficij possessionem: ita respondit Gemina.consil.128. colum.3.versicul.& hoc etiam videtur. Illum secutus est Rebuff. in d.praxi beneficiorum. titul. De rescript. etiam & perinde valere numero. 50. & præter eum idem latè scripsit Gomes.in regula cancellariæ, de non iudicando iuxta formam supplicationis. q. 7. vbi declarat.

QVAERO secundò, an hoc † remedium concedatur ei, qui subrogatus fuit in beneficio alterius? Et 39
concedi opinor, siquidem subrogatus iste, de nouo possessionem ipsius beneficij debet adipisci, cum illa in subrogatum non continuet. ita scribit Rebuffus in praxi benefi.titul. de subrogationib. nume. 27. reiecta opinione aliorum, qui dicebant, non esse necesse de nouo adipisci, cùm censeatur continuata. quod minimè verum est. l. cùm hæredes.de acquirend. possess.& suprà non vno in loco dictum fuit. Ita etiam hoc remedio vti poterit ille, qui subrogatus fuit à Pontifice in locum mortui litigantis, cum lite pendente tertius, qui non litigabat missus fuit in possessionem: ita decidit Rota.decis.10.col.vlt.versi.si verò non actor.tit.vt lite pendente.in nouis.atq; ita etiam sensit Natta cons. 399.in fi.lib.2.

Declaratur non procedere, cùm hic subrogatus iam erat in lite cum illo subrogante, & possidebat lite pendente: nam tunc post illius cessionem & subrogationem non est necesse iterum adipisci possessionem: ita declarat Rebuffus. d. titul.de subrogationib. num.57.

QVAERO tertiò, an hoc remedium † concedatur illi qui permutauit? Credo cōcedi, cum & ipse ne- 40
cesse habeat possessionem apprehendere, ex quo non sufficit illum suum antecessorem secum permutantem possedisse: ita scriptum reliquit Petrus Rebuffus. in d.praxi beneficiorum.titulo, de permutatione. numero.18.

QVAERO quartò, an hoc † remedium concedatur illi, qui ex titulo inualido iam apprehēdit pos- 41
sessionem, si ex valido iterum vult eam adipisci, credo necesse illi non esse hoc remedio experiri, etsi possit, si vult. Nam postquam semel est adeptus possessionem, non est quòd amplius quærat eam consequi, potest enim possessio ex titulo inualido adipisci.l.1.§. si vir.ff. de acquiren.possess. Quocirca rectè scriptum reliquit Rebuff.in praxi benef.tit.de rescripto, etiam & perinde valere.nume.52.quod ille, qui obtinuit rescriptum etiam & perinde valere, non habet necesse de nouo adipisci possessionem, si iam semel etiam ex titulo inualido adeptus est.

QVAERO quintò, si duobus † est de eodem be- 42
neficio prouisum, cui eorum concedi debet hoc adipisc.remedium? Deci.consil.220.numer.1.& post eum Ioan. Baptist. Ferret. consil. 27. numero. 4. respondit esse concedendum illi, qui habet anteriorem titulum.

Ex

Ex quo enim de prioritate sui tituli constat, mittendus est in possessionem ipsius beneficij, cùm allegatio posterioris & fortè validioris tituli eā impedire non possit, vt inquit Abbas, in c. post electionem. colum. vltim.de concess.præb.& alios infr.q.9.referemus. Nec aduersatur, quod qui posteriorem titulum habet ostendendo illum incontinenti, probare videtur de non iure ipsius anterioris, cum priorem titulum ex suo posteriori esse reuocatum constare videatur, quæ quidem probatio incontinenti oblata retardare solet hanc missionem, vt infrà. q. 10. dicemus. Respondet Dec.d.consi.220.colum.vltim. verfic. sed breuiter &c. ex hoc nouo titulo posteriori non probari statim, & incontinenti reuocatam esse priorē illam cessionem, cùm multa aduersus posteriorem hanc obijci possint. Habet enim ille prior suam intentionem fundatam, & sibi dicitur ius quæsitū.c.si tibi.de præb. in 6. quod quidem ius non ita sine causa auferri potest, vt eo loci ostendit Deci.& aliorum auctoritatibus comprobari potest. cùm ergo requirat hæc exceptio altiorem indaginem & cognitionem non potest missionem hanc impedire.

43 QVAERO sextò, an iudex † lai cus sit iudex competens in hoc iudicio? Et non esse decidit Guid.Pap.q. 1.columna. 2. verficul. de possessorio. Bero.in rubric. extr.de iudicijs.numer.51.Didac.libr.practic. quæst.c. 35.num.1.verfic.quamobrem. sensit Decius consil. 220. colum.2.verficul.& ex his &cæt.& Crauet.consil.104. nu.17. Ea est ratio, quod causa hæc possessionis annexam habet & causam proprietatis, cū necesse sit ostendere titulum, & ob id dicitur causa spiritualis, seu ecclesiastica quæ à laico cognosci non potest. c. tuam. de ord.cog.& c. lator. qui filij sint legit.& hanc sententiam iam probaui in tract.de recuper. possess.remed.15. num.835.

44 QVAERO septimò, qualis esse debeat † forma iudicij in hoc remedio? Erit (mea sententia) summarium cum simplici causæ cognitione. Quod ex traditionibus Beroij.in c.1.numero.39.40.de restitut.spo. post Abbatem ibi, & Rebuff. in praxi benefic.titul. de missione in possessionem. numero. 42. 43. comprobarunt. Nam coram hoc iudice, vel executore erit exhibendus titulus, citandus erit is, qui reperitur in possessione, lis contestanda & cætera his similia seruantur: quæ in his iudicijs possessorijs diximus suprà suis locis obseruari, non tamen hic admittitur omnis exceptio ad impediendam hanc missionem, vt infrà dicemus.

45 QVAERO octauò an exceptio † cancellationis & rasuræ repertæ in bulla, vel signatura, objici possit ad impediendam hanc missionem in possessio-
* nem? Et objici posse opinor, siquidem fatentur * omnes suprà relati, hoc remedium esse instar remedij ex l.vltim.C.de edict.diui Adria.tollen.at illud remedium impeditur per hanc exceptionem, vt diximus suprà numero.4.q.84. & in specie hac ferè sensit Rebuff. in praxi benefic.titul. Requisita in literis collationum.numer.33.qui scribit, cancellationem ita obesse titulo beneficiario, vt testamento ex dispositione. d.l.vltim. Cætera, quæ adferri hic possent scripsimus ad d.quæst.84. ita etiam quando hæ literæ, ob varietatem scripturæ essent suspectæ, vt scribit Rebuffus.vbi suprà, num.32.

46 QVAERO nonò, an ad † impediendam hanc missionem in possessionem objici possit exceptio inualiditatis tituli, vtputà, quod collatio, vel electio facta sit per literas fallas & obreptitias? vel quod collator, elector, vel confirmator non habuerit facultatem conferendi, eligendi, vel confirmandi? Et objici non
* posse, scribunt * omnes. Abbas, post Innocent. in c.constitutis, il.2.numero.15.de appellat. & ibidem Innoc.numero.14.Francus colum.penultima, in fin. versicul. aliquando opponitur exceptio. Idem Abbas, in c.cum olim.colum. vltim.de caus. possess.& propr. Idem Abbas in c.accedens.2.nota.de accus. Cuius sanè sententiæ ratio ab Innoc. in d.c. constitutis.adfertur, nempè quia hic prouisus, vel electus consecutus est plenum ius in beneficio, & possessio venit consecutiuè ad ius obtentum de præterito: non ergo obstat aliqua exceptio, cū non superfit aliquod ius, cui opponatur. Quam rationem probarunt Abb. in d. c. cum olim.numero.15.in fin.de causa possess.& propr.& Decius.consil.220. columna. 2. Cæterum eam sibi parum constans Abbas in d.c. constitutis. colum. vltim. verficul. & circa hoc. impugnauit. Nam (ait ille) licet † electus consecutus sit plenum ius quò ad proprietatē, 47
non tamen quoad possessionem, quam nunquam habuit, & ad eam assequendam datur actio, vel illius loco iudicis officium, sine quibus experiri nemo potest.l.si pupilli.§.videamus. ff. de negot.gest.& cum actio sit ius persequendi in iudicio, quod sibi debetur. Institut. de action.in princip. iure merito est proportionabilis sui natura ad excludēdum hanc actionem. Secundam itaque rationem considerarunt Abbas & cæteri, quòd scilicet, hoc est remedium adipiscendæ aduersus quem non objicitur dominij exceptio, ob præsumptam calumniam: vti diximus suprà in 4. remedio quæst.88. Nec aliqua extat differentiæ ratio inter prophana & beneficialia. Nam quemadmodum in prophanis exceptio hæc non dicitur proportionabilis, ex quo sola possessio petitur, quæ est quid facti consecutiui ad ipsum ius acquisitum, ita & in beneficialibus: vt ergo vni ita nec alteri obest. Quæ consideratio si rectè perpendatur, à ratione Innoc. non discrepat.

Declaratur primò, vt non procedat hæc † sententia, cùm ad probandum exceptionem hanc oppositam, offeruntur probationes incontinenti. tunc enim missio in possessionem retardatur. Ita Abbas in d.c. constitutis.il.2.numer.15.de appellat.& ibidem Innoc. nume.14.& Francus colum.vltim.in princip. Fel. in c. accedens.in 3.notab.ad fin. de accus.& Decius consil. 220.colum.2.verficul. sed in casu isto.& qui alios eiusdem opinionis recenset. Idem sensit Ioan.Bapt. Ferret. consil.3.num.14.consil.7.nume.3.& consil.10. numer.9. Est enim hoc commune & in prophanis, vt in hoc iudicio possessorio adipiscendæ admittatur proprietatis exceptio, quæ incontinenti probari potest, quemadmodum diximus suprà in 4. remed. q.88. Quinimò scripsimus in tract.da recuperand.possess.remed.15. q. 37.& aduersus illud remedium, quòd est hoc fauorabilius admitti.

Declaratur secundò, vt non procedat, cùm † be- 49
neficium perfectè quæsitum non fuit: nam tunc respectu illius iuris, quod in futurum acquiri debet, hęc exceptio, etiam si incontinenti probari non offeratur, objici potest. Ita probat text.c.super his.de accus. quem ita intelligunt Innoc. in d. c. constitutis, & ibi Francus colum.vltim. verficulo. sed contrarium. qui exemplum illud adfert, vt si post electionem erat necessaria consecratio, vel confirmatio: tunc enim objici potest aduersus ipsam consecrationem vel confirmationem, nempè non esse faciendas, atque ita impedire deinde missionem hanc in possessionem. idem docuit Abbas in c.accedens.numero.9.ff.de accus.& aliqua in sequenti quæstione dicam. Quocircà infert Innoc.in d. c. constitutis. & post eum Francus ibi colu.n.vltim.verficul vnde infert.Innoc. quod si collata est dignitas, & illa certum ordinem requirit, contra petentem ordinem illum objici posse exceptionem, atque ita impediri poterit possessio beneficij. Idem docuit Abbas.in c.accedens.numero.10.de accus. & mox subijciam.

QVAERO decimò, an criminis † exceptio objici 50
possit ad impediendam hanc missionem in possessionem? Difficilis & controuersa est apud Dd. iuris quæstio, quam vt commodius explicemus aliquot casus constituo atque distinguo.

Primus

Universidad de Deusto
Biblioteca

51 Primus est casus, cùm † beneficium perfectè quæsitum nõ fuit, vt si post electionem requiritur confirmatio, vel consecratio, vel alter ordo, vt diximus superiore quæstione declaratione secunda. Nam tunc obiici potest hæc criminis exceptio ad impediendum missionem in possessionem, siue modo infamiam, siue non irrogare possit. ita in specie docuit Abbas. in d.c.accedens. numero.9. 10. de accusatio. etsi duos ille hac de re casus constituat. Hoc tamen rectè declarat Abbas. nisi tempore electionis hæc criminis exceptio discussa fuisset. Nam tunc obijci amplius non potest tempore confirmationis, vel consecrationis, ne de eodem crimine sæpius queratur, contra textum in c. de his. de accusa.

52 Secundus est casus, cùm † quis plenum ius consecutus est in beneficio, & aduersus eum obijcitur exceptio criminis cum infamia, tunc missio in possessio-
* nem ex hoc remedio impeditur. Ita censent * omnes in c.cum olim.de caus.poss.& propr.ibi Abbas. nume. 16. idem in c.constitutis.il.2.numer.15. versic. item non obstat exceptio. de appella. & ibidem Imola. numero. 14. versicul. & hoc etiam videtur posse. & Francus col. penultim. versicul. quare conclude. idem docuit Abb. in c.accedens. numero.15. de accusa. Ea est ratio quod si infamatus existens in possessione beneficij, debet ab ea suspendi donec se purgauerit. c. presbyter. 2. quæst. 4. & in c.1. & 2. & in c.inter. de purga. cano. à fortiori, debet repelli à consequēda possessione, quia turpius ejcitur, quàm non admittitur hospes. c. quemadmodum. de iureiur.

53 Tertius est casus, cum illi † qui plenum ius in beneficio iam quæsiuit, obijcitur exceptio criminis ¦sine infamia, quod sanè crimen non infert priuationem tituli ipso iure, vt si obijcitur crimen homicidij, vel periurij, tunc enim missio hæc in possessionem ex hoc remedio non retardatur. Ita Abb. & Feli. in d.c. accedens. de accus. ille numero. 15. verficul. si verò opponitur. iste num. 2. idem Abb. in c.cum olim. numer. 15. de caus. possess. & propr. & in c.constitutis. il.2. numer. 15. de appella. & ibidem Imola. numero. 15. verficul. interdum verò. & Francus. colum. penultim. verficul. si verò opponitur. Ea est ratio, quia iste electus & prouisus habet¦plenum ius, non ergo retardari potest concessio possessionis illius iuris consecutiua, cum altior cognitio requiratur ad illius tituli cassationem. Verùm ab relatis iuris interpretibus dissentit Decius. in d.c. constitutis. il.2. colum. vltim. verficul. ista distinctio. de appella. ait enim textum. †
54 d. c. constitutis. generaliter loqui, & ob id nõ debere restringi, vt intelligatur de exceptionibus, quæ non respiciunt priuationem, atque defectum proprietatis ipso iure. Sed facilè est respondere, quòd ibi sola obijciebatur impotentia illius electi, quò ad regionem illam, vt ibi glossa, in verbo, impotentia, declarat. non ergo erat ille ipso iure inhabilis, quia non ratione loci, sed absolutè, diceretur impotens. Rursus (inquit Decius) falsum est, quod hæc exceptio non impediat hanc executionem, nam licet exceptio non excludat ius proprietatis de præsenti, debet tamen admitti ad impediendum ne quis consequatur possessionem, cùm videamus fideicommissarium possidentem rem hæreditariam posse se opponere hæredi petenti, se mitti in possessionem bonorum testatoris, ex l. vltim. C. edict. diui Adriani. tollend. vbi gloss. ita ergo hic. Verùm consideratio hæc non procedit in casu nostro, cùm tunc possit fideicõmissarius impedire, cum ipse possidet, & paratus est incontinenti docere de iure suo, & per consequens de non iure hæredis petentis mitti in possessionem, quemadmodum diximus suprà in 4. remed. quæst. 69. in secundo casu. Quod hic non contingit.

55 Declaratur hic casus, vt locùm † non habeat cùm hic petens se mitti in possessionem fuit accusatus ante collationem, vel electionem de eo factam: tunc enim missio in possessionem retardatur, ita Abb. & Francus in d.c. constitutis. il. 2. in fine. de appella. Ea ratione, quia pendente ipsa accusatione promoueri non potuit. c. tantis. 81. distinct. & c. omnipotens. de accusat.

Declaratur secundò, vt non procedat † cùm collatio, vel electio clandestinè facta fuit, nam tunc con- 56
tra illum electum & prouisum petentem se mitti in possessionem, obijci poterit criminis huius exceptio, ad eam missionem retardandam: ita Abbas. in c. cum olim. numero. 17. de caus. possess. & propr. Ea ratione quia non habuit facultatem, qui nunc excipit obijciendi hoc crimen tempore factæ collationis & electionis, & contra eum multùm præsumitur. c. vt nostrum. ¦ vt eccles. benef. & c. vt nostrum. de appella. Quæ sententia æquior & probabilior mihi videtur, quàm contraria, quam probauit Francus in d. c. constitutis. il. 2. colum. vltim. verficul. vlterius. de appella. qui mouetur ex text. c. accēdens. de accus. vbi ait indistinctè haberi, quod sola criminis exceptio sine infamia non sufficit. & ille textus loqui videtur in clandestinè prouiso. Verùm fallitur Francus, quia loquitur ille textus in prouiso à Pontifice Max. non ergo dici potest clandestinè factum. Erit ergo annotanda hæc declaratio contra eos, qui vt proponi faciunt edicta tempore nostris, vel alia hora, ob quam verisimiliter cognitum esse non possit aduersario, nam tunc saltum erit ius opponendi.

Declaratur tertiò vt locum non habeat, cùm obij- 57
citur exceptio † criminis perpetrati post collationē, vel electionem factam. Ita colligo ex Abb. in c. accedēs. nu. 3. de accus. dū inquit, textū illū loqui de eo crimine perpetrato ante collationem et promotionē factam, secus ergo si post.

Quartus est casus, cum illi † qui plenum ius in be- 58
neficio iam quæsiuit, obijcitur exceptio criminis sine infamia. Quod sanè crimen infert priuationem proprietatis beneficij ipso iure, & probationes incontinenti offeruntur: tunc retardatur missio hæc in possessionem. ita Abbas & Felinus in c. accedens. de accus. ille numero. 4. & numero. 15. iste numero. 2. & clarè Francus in d. c. constitutis. il. 2. columna penultima. in princip. de appella. qui aliter esse sentiunt, cum probationes offeruntur incontinenti. etsi Decius in d. c. constitutis. colum. vltim. verfic. postremò. dissentire videatur.

QVAERO vndecimo, an obijci † possit excep- 59
tio renunciationis beneficij ad impediendum hoc remedium? Abbas in c. post electionem. colum. vltim. de concess. præb. scribit, obijci non posse, ex illo textu. iuxta quintum intellectum. quem ibi Abbas ait multum conuenire illi canoni. & illum visi sunt probare Butrig. ibi numero. 12. & Imol. numero. 13. verficulo. quartus autem. Decius consilio. 220. columna. 1. Ioann. Baptista Ferret. consil. 4. num. 1. & consil. 15. in fin. Verum non leuis est dubitatio, quia si non possessorio recuperandæ, quod dicitur esse hoc adipiscendæ fauorabilius, admittitur hæc renunciationis exceptio c. 3. vbi omnes. de restitut. spo. quanto fortius non debet hoc in casu recipi. Ego opinor altero ex duobus
modis esse intelligendum textum. † d. c. post electio- 60
nem. Primo ibi renunciationem factam ab illo primo prouiso non fuisse admissam à Papa atque ita à superiore. id quod clarè demonstratur, quia si Pontifex eam recepisset, non certè eam declarasset nullam. Quo posito sequitur renunciationem illam nocere non potuisse renuncianti, quia posset ipsam possessionem consequi, vt in remedio recuperandæ scribit Abbas in c. 2. numero. 10. verficul. hoc enim dictum. de restitut. spo. & declaraui in tracta. de recuperand. poss. remedio. 1. numero. 302. Vel & secundo intelligi potest is text. c. post electionem. quod illa renunciatio facta est post litem motam, & coram non superiore. Quo casu videtur metu facta, iuxta tex. c. 2. de restit. spolia.

vt

vt eum declaraui in d.1. remed. recuperand. poss. num. 265. non ergo mirum si renunciatio illa nihil obest renuncianti. Quod autem facta esset renunciatio post litem motam, patet manifestè ex verbis illius canonis. Ita etiam coram non superiore, nam resignatio facta fuit in manibus Archiepiscopi, qui non habebat facultatem conferendi & instituendi in illo beneficio, cùm potestas illa capituli foret. Quocirca opinor idem esse dicendum in hoc iudicio, quod in illo recuperandæ. Qua de re diximus abundè in d. remed. 1. quæst. 23. 24. 25. 26. non repeto. Cùm autem notoriè constat de renunciatione, exceptio admittitur, vel si incontinenti. ita Deci. d. consil. 220. colum. 2. Ioan. Bapt. Ferret. consil. 3. num. 14. consil. 7 num. 3. consil. 10. num. 9. & consil. 18. num. 9.

61 QVAERO duodecimo, quæ forma & modus debet obseruari in adipiscenda & apprehendenda beneficij possessiõe, an inter cætera necesse sit palã & manifestè apprehẽdere? Et dicẽdum est, necesse esse, quod scribunt Gemin. consil. 75. colum. 2. versic. secundò dicitur. Parif. consil. 39. in fin. lib. 4. Rebuff. in praxi benefic. titul. de publicandis resignationib. gloss. 10. num. 7. Papazonus, in additio. ad Rotam decisio. 10. in fi. vt lite pend. in fi. Reliqua quæ præsentis instituti non sunt sciens prætereo.

QVAERO decimotertiò, si † dubitatur post ade- 62
ptam possessionem, quibus probationibus illa missio probetur: dicendum est secundum Rebuffum in praxi beneficiorum, titul. de missione in possessionem, num. 41. probari posse per publica instrumenta, vel per scripturam priuatam, trino teste subscriptam, poterit etiam testibus probari, vt apud eum. Conferunt quæ scripsi suprà in 4. remed. q. 103.

Hæc habui lector studiose, quæ ad hanc tractationem adipiscendæ possessionis scriberem. In cuius quidem explanatione quantum desudauerim, te ipsum æquissimum æstimatorem facio. Quod si tuæ expectationi omni ex parte non respondi, honestos saltem conatus ne contemnas rogo: sed rerum omnium opificem exora & obsecra, vt maiora cogitanti atque molienti adiumento sit. Vale ex vrbe Patauio. 4. Non. Aprilis. M.D.LXX.

Christo Seruatori laus, honor & gloria.

Explicit Remedium Adipiscendæ possessionis.

DE RET.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE RETINENDA POSSESSIONE COMMENTARII REFERTISSIMI.

AVCTORE IACOBO MENOCHIO
IVRISCONSVLTO CELEBERRIMO.

SVMMARIVM.

1 *Retinendæ possessionis remedium vsu frequens.*
2 *Possidere commodum magnum.*
3 *Retinere possessionem quid.*
4 *Interdicta, Vti possidetis, & Vtrubi, quæ.*
5 *Interdicta, vti possidetis, & Vtrubi differentia.*
6 *Interdictum, Ne vis fiat ei, quod.*
7 *Interdictum, De superficiebus, quod.*
8 *Interdictum, De itinere actuq; priuato, quod.*
9 *Interdictum, De aqua quotidiana & æstiua, quod.*
10 *Interdicta, De riuis, & de fonte, quæ.*
11 *Iudicis officium pro remedio possessionis retinendæ, quod.*
12 *Interdictum, Ne vis fiat ei, esse etiam adipiscendæ possessionis.*
13 *Interdictum, Vtrubi, cur secundum in ordine huius tractatus.*
14 *Interdictum retinendæ, ab illo conseruandæ non differre.*
15 *Remedia possessoria quatuor esse asseruit Baldus.*
16 *Baldi opinio explosa.*
17 *Interdicta possessoria tria esse tantum.*
18 *Interdictum retinendæ esse etiam conseruandæ.*
19 *L. 3. §. missum. ff. de Carbo. edict. declaratur.*
20 *Ripæ rationes aliquot reiectæ atque confutatæ.*

PRAELVDIA.

1 RETINENDAE † possessionis tractatio frequenti, quotidianoque vsu commendatur: cùm enim † possidere, magnum sit commodum, auctore Iustiniano in §. commodum. Inst. de interd. studeant atque conantur omnes qui de rei proprietate controuersiam aliquando futuram dubitant, in rei possessione esse. Nam cum is qui actoris partes sustinet, de
2 suæ proprietatis dominio docere non potest, in sua
3 possessione reus, ne ei molestia fiat, tuendus est. † Retinere possessionem nil aliud est, quàm iam assecutam possessionem & apud se existentem tueri atq; conseruare. Cuius quidem possessionis retinendę causa, comparata sunt † interdicta VTI POSSIDETIS, &
4 VTRVBI. Cum ab vtraque parte de proprietate alicuius rei controuersia sit & ante quæratur, vter ex litigatoribus possidere & vter petere debeat, interdicto Vti possidetis, de fundi, vel ędium possessione contendit ur. Vtrubi verò interdicto, de rerum mobiliũ pos-
5 sessione. Quorum † vis & potestas plurimam inter se differentiam apud veteres habebat. Hodie (vt ait Iustin. in §. retinendæ. Inst. de interd.) vtriusque potestas exæquata est. Extant & alia remedia, quibus possidęs
6 suam possessionem tuetur. Illud inter cætera † quod, NE VIS FIAT EI, appellatur. Quo quidem consultum est illi possidenti, qui suam possessionem Prætoris auctoritate assecutam, tueri vult. Conceditur
7 pariter † interdictum, de Superficiebus, illi qui turbatur in possessione superficiei, quam in alieno solo habet. quod quidem exemplo interdicti, Vti possidetis, proponitur. l. 1. §. proponitur. ff. de superfic. Cum autẽ interdicto, Vti possidetis, prouisum nõ videretur illi, qui in sua quasi possessione rerum incorporalium, vt itineris & actus, aquæ quotidianę & æstiuæ perturbatur, & molestia afficitur: ea propter inuenit Prætor
8 duo illa † interdicta. de Itinere actuq; priuato: † & de
9 Aqua quotidiana & æstiua. Et cum aquæ hæ aliquando ducantur è riuis, aliquãdo è fonte, eam ob causam
10 duo adiecta sunt † interdicta, vnum, de riuis, aliud de
11 fonte. Est enim proditum aliud remediũ, iudicis † officio. Quod quidem postremum remedium varijs adducti rationibus interpretes nostri excogitarunt. De his ergo nouem retinendę possessionis remedijs ex ordine dicendum est. Et primum de † interdicto, Ne vis 12
fiat ei. Nam etsi verè retinendæ possessionis sit, attamẽ & adipiscendæ possessionis tractationi, quam superioribus commentarijs explanauimus, conuenit. Siquidem (vt iam admonui) eum, qui Prætoriis auctoritate in possessionem missus est, tuetur. Secundum deinde explicabimus interdictum, † Vtrubi, & si ordo in Pan 13
dectis propositus à me non obseruatur, id ea ratione à me factum omnes intelligant, quod & leuis hæc tractatio est, & commodius tractari non potuit, cum interdictum, vti possidetis, quod prolixiori tractatione indiget, alia sibi quodammodo connexa habeat. Tertium deinde ex ordine explanabimus præcipuum retinendæ possessionis interdictum, quod, Vti possidetis, est. Mox quartum De superficiebus. Deinde quintum, De itinere actuque priuato. Sextum erit in ordine, De aqua quotidiana & æstiua. Septimum, De riuis. Octauum, De fonte. Vltimum erit, Ex iudicis officio.

Illud etiam hoc loco annotandum est, † Interdi- 14
ctum hoc retinendæ nil differre ab eo remedio quod conseruandę appellat Bald. in c. 1. in fi. de prohib. feud. alien. per Freder. In ea enim hæresi fuit Bald. quatuor esse prodita † remedia, atque interdicta possessoria, 15
adipiscendæ, retinendæ, recuperandæ, & conseruandæ. Baldum secuti sunt Ripa in l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 2. & Io. Bologn. 1. part. nu. 48. ff. de acqu. possess. Verum rectius aduersus † Bald. & sequaces sen 16
serunt Rom. & Alex. in l. 1. C. de Carb. edict. & Fernan. in d. §. nihil commune. par. 1. nu. 126. & ibidem Fabius num. 4. & Socin. Iun. num. 10. siquidem repugnat Baldi assertio diuisioni Iurisconsultorum ac Iustin. qui tria 17
† solum interdicta atque remedia possessoria distinxerunt: nempè adipiscendæ, retinendæ & recuperandæ. † Et verè interdictum hoc retinendæ, sub se continet 18
illud conseruandę, cùm (vt paulò antè dixi) conseruet is qui retinet. l. per procuratorem. ff. de procur. Nec aduersatur. † l. 3. §. missum. ff. de Carb. edic. quo Bal. ni- 19
titur, quia facilè respondetur. Prætorem ita tueri & conseruari illum missum in possessionem, ac cæteros omnes à se missos, iuxta edictum, ne vis fiat ei. &c. de quo infrà in 1. remed. quod sensit & Bartol. in d. §. missum. num. 1. cæteri verò interpretes vt Soc. Iun. scribũt illud esse quoddam remedium extraordinariũ. quod an ad rem sit alij viderint. Non etiam officit † ratio 20
illa

illa Ripæ. d. §. nihil commune. nume. 2. quod illud remedium conseruandæ conceditur etiam si aduersarius non cõtendit. l. 1. C. de Carb. edict. & tamẽ hoc retinendæ redditur inter duos possidentes. §. retinendæ Instit. de interd. non inquam hoc officit, quandoquidem & interdictum retinendę, vt illud, vti possidetis, conceditur possessori turbato contra turbatorem nõ possidentem, vt dicemus infrà in 3. remed. q. 38. Ita pariter non est vera illa differentia, quam perpendit idẽ Ripa. in d. §. nihil commune. numer. 2. nempè, hoc possessorium retinendę reddi contra turbantem extra iudicium: illud verò conseruandæ concedi contra turbantem iudicialiter ex sententia Castren. consil. 307. in causa capturæ. & Alexand. in l. si finita. in princip. colum. penultim. ff. de dam. infect. & consil. 5. colum. vlti. lib. 2. Non inquam vera est hæc differentia, quandoquidem interdictum, vti possidetis, quod retinendæ esse diximus, redditur contra turbantem iudicialiter, vt dicemus infrà in 3. remed. q. 40. Nec ad rem multum conferunt loca Alexand. à Ripa in suam opinionem allegata, quòd facilè lector intelliget si Alex. codicem & scripta perpendet. Illud etiam non prætereo, quod docuit Ioan. Bolog. doctissimus I. C. in d. §. nihil commune. 2. part. nume. 441. hoc remedium conseruandæ possessionis esse illud, quod nostri iudicis officium appellant. & de quo agemus infrà in vltimo remedio. Quam sanè opinionem veram non esse opinor, si vnum remedium cum altero conferatur, & rectè Baldi & sequacium traditiones expendantur. Hæc præfari volui.

SVMMARIVM.

1 *Interdicti, ne vis fiat ei, formula.*
2 *Interdictum, ne vis fiat ei, cur inuentum.*
3 *Missum in possessionem tueri conuenit.*
4 *Interdictum, nè vis fiat ei, retinendæ possessionis esse.*
5 *Iudicium in factum quod.*
6 *Interdictum, ne vis fiat ei, reddi misso in possessionem rei seruandæ causa.*
7 *Fideicommissarios, rei seruandæ causa in possessionem mitti.*
8 *Damni infecti causa missus in possessionem, rei seruandæ causa, missum dici.*
9 *Ventris nomine in possessionem missus, causa rei seruandæ, missus dicitur.*
10 *L. 1. §. sed sine. ff. ne vis fiat ei. intellectus.*
11 *Interdictum, ne vis fiat ei, an reddatur illi, qui iussus mitti in possessionem & ab aduersario impeditur.*
12 *Mitti iusso in possessionem cur non detur remedium, ne vis fiat ei.*
13 *L. 1. §. necessario. ff. si ventris nom. mul. in possess. mitta. sensus.*
14 *Zasii probata interpretatio.*
15 *Remedium, ne vis fiat ei, an reddatur misso in possessionẽ, ex causa nulla.*
16 *Nullum dicitur, quod etiam falsum est: vt falsus procurator, falsus denarius.*
17 *Titulus falsus non est titulus.*
18 *Possessor pacificus non potest dici, qui habet titulum falsum.*
19 *Decretum nullum dicitur cùm causa est nulla.*
20 *Statutum puniens turbantẽ possessorem, an puniat turbantem missum nulliter.*
21 *Statutum Brixiæ. 152. in criminalib. de vi molestatiua, declaratur.*
22 *Statutum Papiæ. 30. in criminalib. sub rubr. de pœna eius, qui violentiam &c. declaratur.*
23 *Missus in possessionem ex causa partim vera, & partim falsa, non defenditur.*
24 *Falsum dicitur in totum, quod pro parte est falsum in indiuiduis.*
25 *Fructus medio tempore percepti ab eo, qui pro parte falsæ causæ missus est in possessionem, an eius efficiantur.*
26 *Insolutum datio pro parte falsa tota annullatur.*
27 *Missus solenniter in possessionem ex causa falsa defenditur.*
28 *Statutum Patauij sub rub. de possessione turbata. c. 1. declaratur.*
29 *Error non reddit decretum ex toto nullum.*
30 *Missus in possessionem in executionem pacti executiui tuendus est remedio, ne vis fiat ei, etsi in æstimatione erratum sit.*
31 *Missus in possessionem vi pacti executiui, tuendus est, vt suprà.*
32 *Statutum Papiæ 48. in ciuilibus. sub rub. de vend. & insolutum dat. declaratur.*
33 *Remedium, ne vis fiat ei, reddi cum datio et missio pro vno creditore fuit vera, etsi pro altera falsa.*
34 *Missus in possessionem rei sibi hypothecatæ defenditur interdicto, ne vis fiat ei.*
35 *Remedium, ne vis fiat ei, an reddatur misso in possessionem ob creditum, cui obstabat exceptio.*
36 *Obligatus non dicitur qui exceptione se tueri potest.*
37 *Missus in possessionem solenniter, ob creditum, cui obstabat exceptio, an defendatur remedio, ne vis fiat ei.*
38 *Insolutum datio ex credito, cui exceptio obstat nulla est, etiamsi à iudice sit facta.*
39 *Missus in possessionem ex credito, cui obstabat exceptio, repetitionem soluti tribuens, non defendi remedio, ne vis fiat ei.*
40 *Repeti non potest naturale debitum solutum.*
41 *Debitum solum naturale iudex soluere non potest, debitore reluctante.*
42 *Iudex arbitrium habens, debitum solum naturali obligatione soluere non potest.*
43 *Remedium, ne vis fiat ei, reddi legatario misso in possessionem bonorum hæredis.*
44 *Legatarij certis de causis mittuntur in possessionem bonorum hæredis.*
45 *Tempus continuum quod, in danda bonorum possessione.*
46 *Cessatum per sex menses in danda bonorum possessione, quando dicatur.*
47 *Cessationis appellatione, de culpabili intelligitur in dubio.*
48 *Remedium, ne vis fiat ei, reddi mulieri missæ in possessionem ventris nomine.*
49 *Interdictum, ne vis fiat ei, esse prohibitorium & restitutorium.*
50 *Mulieri missæ in possessionem ventris nomine, dari etiam actionem in factum.*
51 *Mulier calumniosè missa in possessionem ventris nomine tenda est.*
52 *L. 3. §. vlt. ff. ne vis fiat ei. declaratur.*
53 *Missus in possessionem ex causa damni infecti, tuendus est.*
54 *Iussus mitti in possessionem ex causa damni infecti, tuendus est remedio, ne vis fiat ei, si iustis de causis non potuit mitti.*
55 *L. vlt. ff. ne vis fiat ei. declaratur.*
56 *Clericus in possessionem missus cuius beneficij, an habeat interdictum, ne vis fiat ei.*
57 *Clericus in possessionem missus ab executore defenditur in Gallia.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

58 *Clericus in possessione nõ defenditur, si ei obstat exceptio. quod ibi declaratur.*
59 *Possessionem esse clerico datã, non sufficit si minus riteè fuit data.*
60 *Remedium, ne vis fiat ei, an reddatur contra dominũ prohibentem missum in possessionem in ea esse.*
61 *Prohibens possidere ex causa excusatur.*
62 *Lex Cornelia de Sicarijs, dolum requirit.*
63 *Causa à dolo excusat.*
64 *Causa probari summatim debet vt excuset.*
65 *Remedium, ne vis fiat ei, an reddatur contra expellentem in possessionem venientem.*
66 *Interdictum, vnde vi, reddi contra non admittentem venientem in possessionem.*
67 *Remedium, ne vis fiat ei, reddi contra non admittentem venientem in possessionem, etiam nulla vi adhibita.*
68 *Statutum puniens impedientem locari possessiones, punit & illum, qui operarios impediuit.*
69 *Statutum Pataui num sub rubric. de possessione turbata, c. Villanus. declaratur.*
70 *Remedium, ne vis fiat ei, contra pupillum non reddi.*
71 *Pupillus ignorat, quod agit.*
72 *Pupillus doli capax conuenitur remedio, ne vis fiat ei.*
73 *Pupillus doli capax adulti loco est.*
74 *Furiosus ignorat, quod agit.*
75 *Remedium, ne vis fiat ei, non reddi contra pupillum cuius nomine tutor missum in possessionem impediuit.*
76 *Pupillus quomodo ex facto tutoris teneatur.*
77 *Tutor conueniri potest remedio, ne vis fiat ei.*
78 *Remedium, ne vis fiat ei, reddi contra dominum, cuius iussu seruus missum in possessionem molestia affecit.*
79 *Quiper alium facit, per seipsum facere dicitur.*
80 *Remedium, ne vis fiat ei, non reddi contra hæredes prohibentis.*
81 *Remedium, ne vis fiat ei, an reddatur, pro interesse prohibitionis.*
82 *Quanti ea res est, quid significet.*
83 *Quanti eam rem paret esse, quid significet.*
84 *L. 1. ff. si quis iusd. non obtemp. sensus.*
85 *Missus in possessionem à quo in ea manuteneri & defendi debeat.*
86 *Executor datus ad mittendum in possessionem, ea missione facta, functus dicitur suo officio.*
87 *Executor regulari iure non tuetur à se missum in possessionem.*
88 *Locare condemnatus sufficit semel locasse, etiamsi in ea non perseueret.*
89 *Restituere condemnatus, si deinde turbat, nõ incidit in pœnam condemnationis.*
90 *Executor datus ad mittendum in possessionem, cum clausula inducentes & defendentes &c. missum in ea possessione tueri potest.*
91 *Executor datus ad mittendum in possessionem, cum clausula, actus successui, possessorem manutenere potest.*
92 *Remedio, ne vis fiat ei, quanto tempore præscribatur.*
93 *Actionem esse perpetuam contra eum, qui missum in possessionem legatorum causa impediuit.*
94 *Remedium, ne vis fiat ei, proponens an actor sit.*
95 *Actor dicitur qui prouocat, vt intra certum tempus experiatur.*

PRIMVM RETINENDAE POSSESSIONIS remedium ex interdicto, Ne vis fiat ei.

AIT Prætor: † SI QVIS DOLO MALO fecerit, 1
quominus quis permissu meo, eiusue cuius ea de re iurisdictio fuit, in possessionem bonorum sit: in eum in factum iudicium, quanti ea res fuit ob quam in possessionem missus erit, dabo. Hoc † interdictum 2
(inquit Vlpianus in l. 1. §. 1. ff. ne vis fiat ei) summa, prudentia Prætor proposuit. † frustra enim in possessio- 3
nem mitteret rei seruandæ causa, nisi missos tueretur: & prohibentes venire in possessionem coerceret. quæ & Aristotel. libr. 6. Polit. cap. 8. sententia fuit. Vlpiani verba apertè significant atque ostendunt, hoc † inter- 4
dictum esse retinendæ possessionis. Quod apertius affirmarunt Dyn. in d. l. 1. in princ. ff. ne vis fiat ei. Illum probauit pract. Papien. in forma libelli, pro turbata possessione. in glo. 1. num. 2. Et verè in hanc sententiam descendit Rub. in l. naturaliter, §. nihil commune. nu. 40. in fin. ff. de acq. poss. & ibidem nouissimè Ioan. Bolog. summus iuris Cæsarei interpres, parte 1. nume. 47. Idem scriptum reliquit Petrus Rebuffus in comment. ad Regias constitutiones Galliæ. tom. 3. tracta. de causis beneficiarijs possessorijs. articul. 10. numero. 5. qui post Barbat. consilio. 51. colum. 20. libr. 1. scribit, quòd is qui petit manuteneri, agere dicitur possessorio retinendæ: & ibidem numero. 8. inquit, ex d. l. 1. §. 1. ff. ne vis fiat ei. manuteneri esse defendere ac tueri. Quibus intelligimus malè sensisse Bartolum. in d. l. 1. in princip. & cum eo Zasi. ibidem numero. 3. dum scripserunt, hoc interdictum non esse nec adipiscendæ, nec retinendæ, nec recuperandæ possessionis. Non etiam illud prætereo quod censuit Baro. libr. 6. manual. titul. 4. hoc interdictum aliquando etiam esse adipiscendæ & recuperandæ possessionis. probat l. 3. ff. ne vis fiat ei. Cæterum quod Vlpianus ait, † actionem in 5
factum dari, cum Barone illam esse dicimus actionem in factum, quæ caret certa & solemni illa formula, quæ in cæteris iudicijs ciuilibus obseruari solet. l. 2. de origine iuris. Nam olim Prætor, expositio sibi à litigatoribus facto, pro modo eius & qualitate iudicium constituebat: quod de exceptione in factum Theophilus scriptum reliquit, in Institutio. de exception. Huius interdicti nostri varias formulas composuit Eguin. quas referre supersedeo. Illud etiam nunc addo simile esse hoc interdictum illi præcepto, quo nunc passim vti solent iudices, dum iubent, occupantem prædium alienum decere dissombrare (ita enim illi loquuntur) sicuti respondit. Soc. Iun. in consi. 181. num. nu. 69. lib. 2. & consi. 182. nu. 3. 4. eo. declarat.

QVAERO primò, cui † reddatur hoc interdi- 6
ctum, an scilicet ei, qui rei seruandæ causa in possessionem missus fuit? Et reddi dubium non est: ita enim ait Vlpianus in l. 1. sed siue. ff. ne vis fiat ei. Hinc scribit Specul. in titul. de primo decreto. §. iam de effectu. nu. 3. reddi hoc interdictum misso in possessionem ex primo decreto (quod quidem rei seruandæ causa interponitur) & edictum hoc pertinet ad omnes missos in possessionem. † Causa rei seruandæ, in possessionem 7
mittuntur fideicommissarij. l. si quis missus. ff. ne vis fiat ei. ita & legatarij. & ex † causa damni infecti. l. cum 8
legati. ff. ex quibus caus. in possess. ea. l. Iulianus. §. si quis. ff. de damno infecto. l. is cui. §. 1. ff. vt in possess. legat. Ita † & mulier ventris nomine. l. 1. §. penultim. 9
ff. de ventre in possess. mittend. & d. l. cum legati. Ita & filius, qui hæreditatem patris petit ex edicto Carbonia. in possessionem bonorum patris, rei seruandæ causa, mittitur. l. 3. §. missum. ff. Carbonian. edicto. Quocircà † verba d. §. siue. ita sunt exponenda, vt il- 10
la dictio, siue, stet disiunctiuè, vt in l. siue apud acta. C. de transactionibus. & l. 1. C. de custod. reo. Cum ergo quis à Prætore missus est in possessionem, ob aliquam ex relatis causis, si ei vis fiat, locus erit huic interdicto, quod scribit & Ioann. Fabri. in §. retinendæ. numero. 4. Institut. de interdictis, & de his alia suis in locis.

QVAERO

11 QVAERO secundò, an † hoc interdictum reddatur illi, qui iussus est mitti in possessionem, vel fideicommissorum, vel alia simili causa & ab aduersario impeditur, ne mittatur? Et reddi respondit Vlpianus in l. 3. in princ. ff. ne vis fiat ei. quo loci ait, esse huic prodita duo remedia: Vnum, vt hoc interdicto mittatur (Est enim in hoc adipiscendæ possessionis hoc interdictum.) Altero, vt iudicis officio & præsentia, vel manu militari. Illud est melius, quod iudicis officio præstatur. Qua autem ratione melius sit, obscurum
12 est. Ego intelligo melius † ob id esse, quod Prætoris edictum de his propriè non loquitur, cum iam missum tueatur: non autem mitti iussum, etsi Vlpian. ad hunc edicti verba extenderit, quod iudicant verba d. l. 1. §. 1. ne vis fiat ei. ibi, & prohibentes venire in possessionem coerceret. Vel secundò & rectius fortè dicens: dum est, melius, hoc est tutius, si quidem vel iudicis præsentia, vel manus militaris facilius audaces coercebit: quam si interdicto præcipiat, ne prohibeat.
13 Verùm aduersari videtur † l. 1. §. necessariò. ff. si ventr. nomin. in possession. mittatur. quo expressum videtur, hunc iussum mitti solo interdicto, non alio remedio iuuari. In huius nodi dissolutione laborant interpretes. Acc. in d. l. 3. in pri. ff. ne vis fiat ei. censuit, esse in eo. §. necessariò. subaudiendam taxatiuam, tantùm. At idem Accurs. in d. §. necessariò. quædam alia effutit, quæ cũ nodum non dissoluant, libenter prætereo. Placuit aliquando, & placet adhuc interpretatio Za-
14 sij † in l. 1. §. hoc edicto numer. 4. ff. ne vis fiat ei. & clarius in tracta. Antinomiarum aliquot dissolut. parte 2. nume. 11. ait ille, ob id in l. si quis missus. melius esse, vel officio, vel manu militari exequi, quam interdicto, quia expulsio &, phibitio intercessit. At in. d. §. necessario. nihil horum, quia mulierem, quominus in possessionem mitteretur, nemo prohibuit. Porrò is cui à muliere tradita est possessio nullam vim fecit: immò mulieris ac eius, in cuius potestate mulier erat, voluntate in possessionem venit. Cur ergo manu militari teneretur, qui nec ex contumacia, nec ex rebellione intrauit? Contra eum ergo ordinarium interdictum sufficit. Quod cõfirmat Vlp. d. §. necessario. dum dolum, non autem vim eius, qui in possessione iam est, considerat. Cum enim sine vi intrauerit facilè est credere, quod & sine adhibita vi recedet. at contra in d. l. si quis missus. cùm iam vi prohibeatur veniens, is manu militari aduersus vim facientem in possessio-
15 nem mittendus est.

QVAERO tertio, an hoc † interdictum reddatur illi, qui missus est in possessionem ob causam quæ nulla est? Et non reddi Vlpianus ait in l. 1. §. hæc verba. versicul. proinde. ff. ne vis fiat ei. Quo loci illud adfert exemplum, vt si causa ob quam missio facta est, falsa
16 est. Est enim missio illa ipso iure nulla, vt docuit Zasius in d. l. 1. num. 9. Quandoquidem nullum † est, quod falsum est. l. Paulus, de verbor. signif. dum respondit Paulus falsum tutorem non esse tutorem. ita falsus procurator non potest dici procurator. l. falsus. C. de
17 furt. ita falsus denarius non est denarius. glos. l. 2. C. de hæret. & falsa iustitia, non est iustitia c. vera. vbi glos. 45. distinct. ita etiam falsus † titulus non est titulus etiam coloratus, vt profit possessori beneficiorum quoad remedium regulæ cancellariæ. de triennali possessore. vt scribit Rebuffus in tracta. de pacif. possess. nu.
18 252. quo loci ait, possessorẽ beneficij cũ falso titulo non dici pacificum † possessorem, vt iuuetur ea dispositio-
19 ne regulæ de triennali. similia Barba. in consil. 49. colum. 9. libr. 1. Hæc itaque missio † falsam ob causam nulla est, & tueri is missus non debet, vt probatur in d. §. hæc verba. probat & l. cum verò. §. subuentum. ff. de fideicommiss. liber. & scribunt Bartol. Alexand. & & Ias. in l. iustè possidet. ff. de acquirend. possess. Qua ratione ita constitutum sit tradunt Innoc. in c. prætera. de dilatio. & Bartolus. d. §. hæc verba. nempè, quia si is, qui falsam ob causam missus est in possessionem, contra aduersarium, hoc interdicto, quod eum prohibuerit, experiatur: ille aduersarius conuentus de actoris dolo excipere poterit: atque ita eum repellere. Hinc scribit Baldus in sua disputatione. Accusatus de vi turbatiua. colum. ante penultim. versic. quar- 20
tò quæritur. quod quando statuto † punitur perturbans aliquem in sua possessione, intelligitur cum solemniter & rectè is missus est in possessione, non autem quando nulliter: ea ratione, quia missio nulliter facta iustam possessionem, quam statutum turbari non vult, minimè tribuit. Et in hanc sententiam adfert Bal. d. l. 1. §. hęc verba. ne vis fiat ei. Imò hic ita nulliter missus de vi turbatiua accusari potest, vt responderunt Barto. consil. 163. quidam magister. libr. 1. & Socin. Sen. consil. 18. colum. 8. versic. & de actibus. lib. 1. Accedit, quòd scribit Rebuffus in praxi benefic. titul. de miss. in possess. num. 37. quod perperam missus in possessionem, nõ est in ea manutenendus atque defendendus. l. 1. & 2. ff. vti possid. & c. licet causam. de probat.
Hæc sunt annotanda ad interpretationem statuto- 21
rum † Brixiæ 152. in ciuilib. de vi molestatiua. & † Pa- 22
piæ 31. in criminalibus. sub rubric. de pœna eius, qui violentiam, &c. vt scilicet hoc in casu locum non habeant.

Extenditur relata iuris & Dd. sententia, vt procedat, † etiam, cùm missio in possessionem facta est ob 23
creditum, quod partim falsum est & partim verum. Nam adhuc is missus in possessionẽ hoc interdicto nõ defenditur. ita egregiè decidit Afflict. decis. 218. numer. 3. & idem scribunt Bartolus in l. si non sortem. §. si centum. & ibi etiam Castr. & Iason. ff. de condit. indebit. Ruinus consil. 160. numer. 27. libr. 2. & consi. 17. numer. 6. lib. 3. Deci. in l. cum amplius, in princip. numero. 2. de regul. iur. & consil. 403. numer. 21. Curt. Iun. consi. 170. nume. 3. & Io. Bolog. in l. iustè possidet. nu. 70. ff. de acquiren. poss. Ea est huius sententiæ ratio, quod hic di- 24
citur esse error iudicis, qui sanè error † totum decretum vitiat: ex quo decretum est quid indiuiduum, vt docuit Baldus in l. certi condictio. §. quoniam. colum. penulti. versicul. decimus est. ff. si certum peta. & cum eo idem scripsit Deci. locis iam citatis. In indiuiduis 25
autem † totum est falsum, quod est pro parte falsum. l. si quis ex falsis. vbi Ias. nume. 10. C. de transact. Hæc 26
extensio magni effectus est, si quidem fructus † medio tempore percepti, etiam pro ea parte veri & iusti debiti non efficiuntur ipsius missi in possessionem: sed cum ipsa re restituendi sunt. quod copiosè explicat Afflict. d. decis. 218. ad finem. Bartolus & Iason. in d. §. si centum. numer. 1. Ludo. Bologn. in l. si finita. §. Iulianus. numero. 226. ff. de damn. infecto. & declarat Abbas consi. 84. in fin. lib. 2. Et quoad nullitatem dationis insolutum, idem est quando illa facta est à debitore creditori. ita Iason d. §. si centum. num. 2. Ruin. consil. 136. num. 5. lib. 1. & Tiraq. tract. de retract. conuang. §. 23. glo. 1. num. 26.

Declaratur primò hæc iuris traditio, vt locum sibi 27
non vendicet, cùm missio † in possessionem facta ob falsum debitum, est solenniter & seruato iuris ordine facta. Nam tunc possessori aduersus perturbatorẽ redditur hoc interdictum. Quæ quidem declaratio à fortiori probatur auctoritate & doctrina Bald. in illa disput. Accusatus de vi turbatiua. colum. ante penult. versic. quartò quæritur. dum scribit, hinc turbatorem puniri posse pœna indicta à statuto contra turbantes aliquem in sua possessione. Quemadmodum suprà admonui extare hæc statuta Brixiæ & Papiæ: extat & hic Patauij † sub rubr. de possessione turbata. c. 1. quæ 28
ita declarari possunt. Non ignoro tamen à Baldo dissentire Bartol. consil. 91. nume. 2. libr. 1. dum respondit, decretum semper esse nullum: quod verius interpretor quoad effectum. Vel verius declara, vt dicemus infrà, rem. 3. nu. 628. 629.

Declaratur secundò hæc iuris sententia, vt non procedat, cum erratum est solum in æstimatione rei,

Universidad de Deusto
Biblioteca

in cuius possessionem missus est creditor, vtputà si res valoris ducentum æstimata tantùm fuit centum, & pro ea summa centum creditori res data insolutum fuit: atque ita missus est in illius rei possessionem.

29 Hoc casu † error non reddit decretum ex toto nullum: sed pro parte iusti crediti sustinetur. ita docuit Baldus in c. quoniam frequenter. §. finautem. numero. 2. extr. vt lite non contestata. quem secuti sunt Castrens. & Alexand. in d. l. si non sortem. §. si centum. ff. de condi. indebit. Afflict. decis. 178. numero. 8. decis. 218. numero. 2. 3. & decis. 358. in fine. Ea est ratio, quia hic error Iudicis non est, sed illius, cui à iudice mandatum est rem æstimari, ob id non vitiat decretum iudicis. Et quanquam Iason in d. §. si centum. numero. 2. Baldo aduersari videatur, nihilominus, si rectè eius rationes perpendantur, non eo spectat, vt declarationem hanc subuertant.

Declaratur tertiò, vt non procedat relata sententia, cùm missio in possessionem facta fuit in executionem pacti executiui, vel dationis insolutum factæ à debitore creditori: in qua quidem datione erratum tantùm sit in æstimatione rei. Nam illa datio valida est (vt de iudiciali superiore declaratione diximus) ita docuit Castrens. in d. §. si centum. numero. 3. Decius in l. cum amplius. in princip. numero. 2. verficul. secus est. de regul. iuris. Quod fortius procedit, cum in executionem pacti executiui facta est hæc † missio in possessionem. siquidem nullo modo datio illa in solutum vitiatur. Ita Aret. in l. i. §. vltim. nume. 24. in fin. de verborum obligat. quem secuti sunt Iason. in d. §. centum. numero. 2. in fin. & Afflict. d. decis. 178. numer. 8. in fine.

32 Quibus infertur declaratio ad † statutum Papiæ. 48. in ciuilibus. sub rubr. de venditione & in solutum datione. vt illi dispositioni locus sit etiam cùm erratum est in sola æstimatione rei datæ in solutum: secus verò cum erratum est in substantia, vt si res maioris valoris pro minóri summa data est: quemadmodũ iam diximus.

Declaratur quartò, vt non procedat, cum datio
33 † in solutum & per consequens missio in possessionem, quæ deinde fit, respicit duos creditores. quorum vnus verus creditor non sit: tunc datio & missio facta pro parte veri creditoris non vitiatur. ita declarat Franc. de Marchis. quæst. 328. ad fin. part. 2. & idem docuit Io. Bolog. in l. iustè possidet. num. 71. de acquir. possess.

34 Declaratur quintò, vt non † procedat, cùm facta est missio in possessionem rei iam creditori hypothecatæ, & is creditor velit in ea tueri atque defendi obvim suæ hypothecæ. Hoc conceditur, etiam si missio illa nulla sit, respectu solemnitatis. Nam res illa retineri potest ratione crediti. ita scribit Negus. in tract. de pigno. parte. 3. memb. 2. nume. 20. post Bald. in l. fundus. ff. de rescindend. vendit. Bertach. tract. de episco. libr. 1. colum. penultim. & Castr. quos citat. & ibidem alijs confirmat, quæ facilè apud eum videri possunt. Quibus accedunt quæ scripsi in tract. de recuper. poss. remed. 11. q. 1.

35 QVAERO quartò, an hoc † interdictum reddatur ei, qui missus fuit in possessionem ob creditum, cui obstat exceptio? Et non reddi respondit Vlp. in l. i. §. hæc verba. verficul. proinde. ff. ne vis fiat ei. ibi, vel si exceptione submoueri potuit. Cuius sententiæ illa est
36 ratio, quod † obligatus is non dicitur qui exceptionẽ habet. l. vel obligatis. ff. de liber. caus. & l. Fulcinius. §. idem erit. ff. ex quib. caus. in poss. eatur. Quocirca docuit Bart. in d. l. Fulcinius. §. cum hoc. nu. 6. quod si a-
37 ctor est † missus in possessionem ex aliquo debito, cui tamen debito obstabat exceptio & fiat venditio, quatuor illis requisitis interuenientibus, hoc est, præcedente missione in possessionem, quod debitor fraudationis causa latitet, quod post missionem labatur tempus, & tandem quod summatim de debito constet, vt declarat Bartol. d. §. cum hoc. nume. 4. Attamen hoc in casu, ait Bartol. ex text. d. §. hæc verba. hanc venditionem esse nullam, eo quòd deficit illud quartum requisitum, nempè causa debiti: cum debitum non dicatur illud, cui exceptio obstat. Bart. secuti sunt Roma. consi. 454. numer. 9. & Alexand. in l. si finita. §. Iulianus. in fin. de dam. infecto. & ibi Lud. Bolog. nu. 226. Hinc pariter ex eo tex. §. hæc verba. respondit Ruin. consi. 160. numer. 26. lib. 2. † in solutum dationem iudicis decreto factam atq; confirmatam vitiari, cùm facta fuit ex causa debiti, cui compensationis obstabat exceptio. & ibi intelligit Rui. etiam cùm hæc exceptio pro parte obstabat. quod in specie sensit & Abb. cõs. 43. nu. 3. vers. tertiò principaliter, lib. 2. 38

Extenditur, vt procedat hæc † iuris sententia etiam quando exceptio talis foret, quæ vbi à debitore solutum esset, soluti repetitionem impediret. Exempli sit, si naturali obligatione tantum quis debeat, & Prætor ob causam illius debiti mitteret in possessionẽ, adhuc missio est nulla, atq; ita missus in ea tuendus non est. licet enim vbi † debitũ naturale tantũ solui- 40
tur, repetitio soluẽti non concedatur. l. naturaliter. ff. de cõditio. indebi. secus est cũ iudex ipse loco partis hãc solutionẽ facit, quia nõ dicitur parti detrimentũ attulisse. Non enim eam facultatẽ soluendi † debitum. 41
obligationis solæ naturalis iudex habet. ita inquit Bartol. in d. l. i. §. hæc verba. nu. 2. ff. ne vis fiat ei. reiecta opinione glossæ, quæ aliter sentit, & cum Bartol. idem sensit Baldus in rubric. C. de const. pecun. nu. 11. & in l. si per ignorantiam. C. de cond. indebit. Quod procedere etiam intellexit Bald. d. rubri. de const. pecu. cum † iudex arbitrium habet. quod placuit & alijs à me re- 42
latis in commentarijs. de arbitr. iudic. libr. 1. q. 57. quo loci contrariam sententiam veriorem affirmaui, nempè iudicem soluere posse debitum naturale cùm arbitrium procedendi in causa habet. Non aduersatur nũc illa ratio glossæ. d. §. hæc verba. dum inquit, factum iudicis esse factum partis. l. si ob causam. C. de euict. vt ergo solutio debiti naturalis facta à debitore repeti ab eo non potest: ita pariter dicendum videtur in solutione facta à iudice. Quoniam respondetur tunc factum iudicis censeri factum partis, cùm est secundũ iuris dispositionẽ, vt declarat Bart. in l. meminerint. nũ. 4. C. vnde vi. & latè scripsi in tract. de recup. poss. rem. 8. num. 45.

QVAERO quintò, an hoc interdictum † concedatur legatario, vel fideicommissario qui missus est in 43
possessionem bonorum hæredis? Et concedi probat text. l. 3. §. constitutum. cum §. sequent. ff. ne vis fiat ei. certis autẽ modis † legatarij vel fideicommissarij mit- 44
tuntur in possessionem bonorum hæredis. l. is cui. §. Imperator. ff. vt in possess. lega. et l. certa. C. eo. vt eo casu, cùm per semestre ab hærede cessatum est à legati præstandi satisdatione: nam tunc mittitur legatarius in possessionem bonorum hæredis. Semestre † tempus 45
est tempus continuum, non sessionum computandũ, hoc est, non vtile: ita enim legendum est sessionum, in d. l. is. §. satisfactionis. ff. vt in possess. lega. quam lectionem probarunt Duare. libr. 3. disput. anniu. c. 16. & Iacobus Cuiacius libr. 4. obseruationum. c. 33. † cessa- 46
tum autem per sex mẽses tunc dicitur, cum culpa cessatum est: at secus si iusta fuit cessandi causa, vtputà cùm pupillus hæres tutorem non habebat, vel curatorem furiosus vel adolescens: ita etiam si hæreditas fuit iacens. d. l. is cui. §. cessatum quo solemus dicere † 47
dispositionem de cessatione verba facientem, intelligi de cessatione culpabili: vti declarant Molinæus tract. vsur. num. 310. & Socinus Iunior. consil. 70. numero. 6. libro 1. Huic ergo legatario misso in possessionem bonorum hæredis conceditur hoc interdictum, quo in ea tueatur, vel quo coerceantur prohibentes eum venire in possessionem. conceditur & extraordinarium remedium, iudicis scilicet officiũ, vel manus militaris: quemadmodum in eo. §. constitutum, Vlpianus scripsit.

QVAERO

48 QVAERO sextò, an hoc † interdictum concedatur mulieri, quæ ventris nomine in possessionem missa est? Et concedi memoriæ prodidit Vlpia. in l. 3. §. cum prætor. ff. ne vis fiat ei. Ventris autem nomine quando & quomodo mittatur mulier in possessionem, explicat integer ille titulus. ff. de ventre in poss. 49 mittend. Et hoc in casu † interdictum hoc est prohibitorium & restitutorium: Prohibitorium, si mulier mitti iussa venire prohibeatur. Restitutorium vt cùm missa est in possessiõem, & ab ea deiecta restituitur. vt
50 probat tex. d. l. i. §. hæc actio. † conceditur & huic mulieri actio in factum, ad exemplum creditorum. d. §. cùm prætor. versi. sed si, vt scilicet interesse consequatur, quod declarat & Zas. d. l. i. §. hoc edicto. nu. 3. ff. ne vis fiat ei.

Extenditur, vt procedat relata iuris sententia, etiam in ea † muliere, quæ per calumniam petijt ventris
51 nomine in possessionem mitti: Nam missa tuenda hoc interdicto est. d. l. 3. §. vlt. ff. ne vis fiat ei. quando autem & quomodo mittatur mulier in possessionem ventris nomine, si calumniosè petijt, explicat totus ille tit. ff. si ventris nom. mulier in poss. calumn. caus. esse dicatur. Quod intelligitur cùm dubium est, an illa mulier prægnans sit, vel non, ex eo in cuius possessionem bonorum mitti petit. at secus cùm euidenter constat, vel nõ esse prægnantem, vel si prægnans est, ex eo non est. tunc enim, vt in re clara missio denegatur. l. 3. §. causæ cognitio. ff. de Carb. edict. quam Vlpia. † in d. §. vltim. referre voluit, si missio denegatur, per consequens & defensio, si in ea missa reperitur. & declarat quanquam literaliter Zas. in d. l. i. §. hoc edicto. numer. 4. ff. ne vis fiat ei.

53 QVAERO septimò, an concedatur † hoc interdictum ei, qui ex causa damni infecti in possessionem missus est? Et concedi ait Vlpianus in l. vltim. ff. ne vis fiat ei. si enim vicinus meus domum ruinosam habet & petam mihi de damno, quod euenire potest, caueri, & is non cauet possum petere me mitti in possessionem illius domus ruinosæ. & si is vicinus me missum prohibeat, vel deijciat, hoc interdictum mihi conceditur, quo defendat, vel restituat. Nec refert, quòd speciale edictum hac de re proditum sit, de damno infecto. quandoquidem vtile est plures habere actiones, quibus ius proprium tueri possimus. l. nõ est nouum. de act. emp.

54 Extenditur, vt procedat etiam in eo, † qui iussus est mitti in possessionem ex causa damni infecti, & reipsa mitti non potuit, iustis de causis, vtputà, si missio reipsa expectabatur, & defecit Prætoris adeundi facultas: vel si coactus fuit abesse qui in possessionem mitti debuit, vel si aduersarius quid egit, quo missio impediretur. His casibus adhuc locus erit huic nostro interdicto. ita intelligo tex. l. vlt. ff. ne vis fiat ei. nec dissentit Zas. in d. l. i. §. vlt. in fi. eo. & fuit hæc Martini antiqui glossatoris opinio, quam malè reiecit Accurs. in d. l. vltim.

55 QVAERO octauò, an † hoc remedio iuuetur clericus missus in possessionem, vt aduersus perturbatores in ea iuuetur atque defendatur? Et iuuari scriptum reliquit Pet. Rebuff. in praxi benefi. in tit. de clausulis mand. num. 46. & tit. Declaratio nouæ prouisionis. in verbo, & defendant inductum. Idem sensit Io. Igneus in repe. l. necessarios. §. nõ alias. nu. 525. ff. ad S. C. Syllania. de his quibus vt indig. qui post Butriũ scribt, hoc fieri in auxilium ecclesiæ brachio seculari. Et Reb. præcitatis in locis tradit vsu receptum esse in Gallia, vt eo
57 ipso, quo clericus est missus † in possessionem ab executore, defendatur & tueatur in ea à iudice laico corã quo de possessione turbata aduersus turbatum experiri potest. qua de re copiosè disseremus infr. in 3. rem. quæst. 51.

Declaratur vt non habeat locum hæc iuris &
58 Dd. sententia, quando † illi clerico misso in possessionem aliqua aduersatur exceptio, qua defendendus non est: cum nec foret mittendus. Nam quemadmodum Prætor non tuetur missum cui obstat exceptio. l. i. §. hæc verba. verficul. proinde. ff. ne vis fiat ei. ita nec hic clericus vel à iudice ecclesiastico, vel à laico defendus est. Huius declarationis ratio illa est, quòd vti Prætor eum tueri vult, qui iure est missus in possessionem, vt iam suprà diximus, ita & iudex ecclesiasticus dicitur velle defendere clericum idoneum & habilem beneficij, cuius possessionem est adeptus, nõ autem inhabilem. Quandoquidem omnis dispositio de actu & persona habili intelligitur. l. vt gradatim. de mune. & hono. cum alijs permultis relatis à Rebuff. in tractatu de pacis. possess. nume. 206. qui in specie simili rationem hanc considerat. Non enim sufficit datam 59
esse † possessionem vt in ea is defendatur, sed opus est illum possessorem esse idoneum. Cum (vt eo loci Rebuffus scribit) nec longi temporis possessio habilitet incapacem. c. causam, & c. accedentes. de rescript. vbi Abbas & cæteri. Huius inhabilitatis atque exceptionis exempla adferri possunt permulta, quæ congessit Rebuffus in d. tracta. de pacificis possess. numero. 208. vbi prosequitur viginti septem inhabilitates, quas hic referre, cum locus hic non requirat, libẽter supersedeo.

QVAERO nonò an hoc † interdictum concedatur contra dominum prohibentem missum in possessionem in ea esse? Et concedi non est dubium, ex l. i. §. 60
sed siue. ff. ne vis fiat ei. ibi, siue dominus, siue alter prohibuerit. quod intelligitur cùm contra eum vt contra debitorem, vel aliam ob causam, missio in possessionẽ concessa fuit: secus cùm missio est facta ad alterius detrimentum, & is qui dominus est prohibet: nam tunc hic dominus, ratione sui iuris, hoc interdicto non tenetur. d. l. i. §. si quis ideo. ff. eo. quo probatur etiam † 61
excusari eum qui causam aliquam prohibendi, etsi nõ veram sed putatiuam habebat, vt in eo, qui possessionem suam esse putabat, vel sibi obnoxiam, vel non esse creditoris. hæc enim credulitas eum excusat, & ibi Bartol. singula verba exponit, etsi non parum obscurè. Quod intelligit gloss. in d. §. si quis ideo. etiam si credulitas hæc sit supina, cùm Prætor in hoc interdicto prohibentis dolum, non autem latam culpam consideret, vti edicti aperta verba significant. † Ita videmus 62
in sanctione legis Corneliæ, quæ dolum & non culpã considerat. l. in lege. ff. ad l. Corne. de sica. ita in furto. l. inter omnes. §. rectè. ff. de furtis. Zasius tamen in d. l. i. numero. 6. ff. ne vis fiat ei. credit & latam, culpam quæ versutiæ plena est, venire vt apud eum & eiusdem sententiæ fuit Baro libro sexto manua. titul. 4. qui ea ratione vtuntur, quia hinc fit, vt non modò relatæ causæ, sed & his similes hunc prohibentem excusare possint. Siquidem leuis quælibet † causa à dolo excusat. 63
l. igitur. §. causa. ff. de lib. caus. quod quomodo procedat, explicaui in commentarijs de recup. poss. remed. 5. q. 14. & infrà in 3. remed. quæst. 70. De hac † credulitatis causa summatim iudex cognoscere debet: ita (& rectè) inquit gloss. d. §. si quis ideo. & scripsi. d. 5. remed. 64
nu. 60. quod ad hoc vt causa excuset aliquem à dolo, de ea constare debet. quo loci post Curt. Iun. consi. 132. nu. 11. scripsi, non fore necessariam plenam huius causæ probationem.

QVAERO decimò, an hoc † interdictum detur 65
aduersus eum, qui expulit veniẽtem ad possessionem? Vlpianus in l. i. §. hæc actio. ff. ne vis fiat ei. concedi scripsit. Quare intelligimus interdictum hoc pro hac parte restitutorium esse, quod probat & l. 3. §. cùm prætor. eo. titul. Ita etiam † interdictum, Vnde vi, conce- 56
ditur non modò contra eum, qui possessorem vi deiecit, sed etiam contra eum, qui venientem non admisit. Cum etiam tunc vis committi dicatur. l. i. §. vi possidere. ff. de vi & vi arma. & scripsi in tracta. de recuperand. possess. remedio. 9. numero. 137. Immò procedit hæc sententia † etiam, cùm nulla vi adhibita, pro- 67
hibitus est in possessionem veniens. d. §. hæc actio. ibi,

Universidad de Deusto
Biblioteca

nec exigitur, vt vim fecerit, qui prohibuit. sufficit enim dolo malo fuisse prohibitum quemadmodũ glo.
68 ibidẽ explicat. & ibidem infert Bart. quod † si statuto cautum sit, quod quicumque fecerit, quominus possessiones possidentis locari possint, puniatur certa pœna: habebit locum statuti pœna contra eum, qui prohibuit operarijs, ne ipsi conducerent. ex ea enim prohibitione (inquit Bart.) factum atque prohibitum est ne locarentur prædia. Quod confert ad interpretationem † statuti Patauini sub rub. de poss. turbata. c. Villanus. quo puniuntur ij impedientes atq; prohibentes locari prędia & decimarum collectiones. procedit statutum & hoc in casu.

70 QVAERO vndecimò, an hoc interdictum † concedatur contra pupillum, qui possessorem hunc possidere prohibuit? Et non concedi dixit Vlp. in l. 1. §. hoc hoc edicto. ff. ne vis fiat ei. Ea est ratio, quod Prætor (vt iam diximus) prohibentis dolum requirit, qui sanè dolus in furioso & pupillo affectu carentibus esse
71 non potest. Ignorat enim † pupillus quod agit. l. 1. §. infans. C. de falsa mone. & scripsi in comment. de arbitr. iudic. lib. 2. casu. 87. num. 14. & casu. 329. Quod intelligi-
72 tur, nisi doli capax sit. Nam † si doli capax est, hoc interdicto tenetur. vt in d. §. hoc edicto. scriptum est.
73 Quandoquidem † loco adulti habetur, vt ad pœnam cuiusuis delicti teneatur. §. pen. Insti. de obliga. quæ ex delicto. & scripsi. d. casu. 57. nu. 15. 16. & alijs subsequentibus. Ita etiam in furioso sancitum esse ait Vlpianus
74 in d. §. hoc edicto. Nam & is affectu † caret, cùm non intelligat quod agit. §. furiosus. Insti. de inutil. stip. & late comprobaui atque declaraui in d. lib. 2. de arb. iud. casu. 325.

75 QVAERO duodecimò, an detur hoc † interdictum cõtra pupillum ob prohibitionem factam à tutore, ex pupilli tamen causa? Et dari scribit Vlpianus in l. 1. §. hoc edicto. vers. ergo etsi. ff. ne vis fiat ei. Quod quidem ea ratione procedit, quia nomine atque causa pupilli prohibuit. Nec iniquum est eum teneri, cùm facilè se ipsum liberare possit restituendo imprimis quod ad eum peruenit, & pro residuo cedendo actiones. quemadmodum declarant gloss. & Bartol. in d. §. hoc edicto. & ibidem Zasius numer. 1. & idem Bartol. in l. si dolo. in fin. ff. si quis omissa causa testam. quo lo-
76 ci explicauit, quomodo † pupillus ex tutoris facto teneatur, cuius doctrinam probarunt omnes in l. 1. §. si quis procurator. ff. si quis iusdicen. non obtemp. & in
77 l. neque interdicto. de regul. iur. Potest & ipse † tutor immediatè ob huius prohibitionis causam conueniri interdicto hoc nostro. d. §. hoc edicto. versic. sed & ipsum. Hanc gloss. & Bart. doctrinam est secutus Prac. Pap. in forma libelli pro turbata possessione in verb. animo. nu. 4.

78 QVAERO decimotertiò, an † detur hoc interdictum contra dominũ, cuius iussu seruus prohibuit? Et dari inquit Vlp. d. l. 1. §. si domini. ff. ne vis fiat ei. qui idem esse dixit, cùm filius iussu patris prohibuit, vt detur in patrem. Cuius sententiæ ea est ratio, inquit
79 Vlpi. quòd per † se facit, qui per alium facit. l. 1. §. quoties. & §. quod igitur. ff. de vi & vi arma. vbi idem in interdicto. Vnde vi, sancitum est & fusius explicaui in tract. de recup. poss. rem. 1. q. 3. & huc spectat iuris regula. l. qui per alium. de reg. iu. & l. 2. §. omnia. C. de veter. iure enuclea. Accedit & ratio, quam perpendit Bart. in d. §. si domini. nempe verba edicti ita esse concepta: Si quis dolo fecerit, quominus veniret in possessionem dolo malo autem, ne in possessionem veniam vel persistam, fieri poterit vel per se, vel per alium. Atque ita verba non respiciũt personam ipsam prohibentis, sed factum tantum, quòd dolo malo prohibitio facta sit. & idem clarè significare voluit Paulus in l. 2. ff. eod. ne vis fiat ei.

80 QVAERO decimoquintò, an hoc † interdictum concedatur contra hæredes prohibentis? Et non concedi scribit Vlpianus in l. 1. §. vltim. ff. ne vis fiat ei. Quod intelligitur vltra id, quod ad eum peruenit. inquantum enim peruenit dabitur: vt eo loci manifestè Vlpianus docet. Qui subiungit, & tunc dari, cùm prohibitus est quis legatorum, vel fideicommissorũ causa possessionem adipisci. Illa est ratio, quod in hæredis potestate est euitare interdictum, satisdatione oblata. & declarat gloss. in d. §. vlt. & Baro lib. 6. manual. tit. 4. in argumentum citãs. l. item si cum. ff. de eo. quod met. caus.

QVAERO decimoquintò, an hoc † interdictum 81
detur pro interesse prohibitionis factæ? Et dari solùm actionem in factum extraordinarium certum est. & probat l. 1. §. hæc verba. & l. vlti. ff. ne vis fiat ei. Si quidem illa verba edicti, quanti ea res erit, non rei æstimationem, sed ipsum interesse prętari oportere significant. Est enim multiplex significatio horum verborum, † quanti ea res erit. Nam cùm iudicium ex parte 82
actoris rei familiaris persecutionem habet, hæc verba, quanti ea res est, ipsum interesse demonstãt. l. item si. ff. quod metus caus. l. 4. ff. qui satisd. cog. l. vltim. ff. si quis in ius voc. non ierit. l. 2. ff. de præto. stipul. l. penul. in fin. ff. vti possid. l. 4. ff. de damn. infecto. quæ sanè iura ita intellexit Baro. d. libr. 6. manual. titul. 4. Cùm verò actio continet meram pœnam, hæc verba, ad delicti æstimationem referuntur. l. 1. ff. si quis iusd. non obtemp. Cùm verò ad rem controuersam condemnationis æstimationem Prætores retulerunt, hoc clarè expresserunt, hoc modo, quanti ea res erit ab actore æstimata, de qua controuersia est. vt in l. penultim. ff. ne quis eum, qui in ius voca. est. vi exim. Atque ita Baro præcitato loco intellexit. l. penul. ff. vti possid. dum Seruius in edicto, Vti possidetis, hęc verba, quanti ea res erit, refert ad æstimationem eius quod cuiusq; interest possessionem retinere, licet tanti possessionem æstimet, quanti ea res sit. d. l. penultim. Illa verò † ver- 83
ba, quãti eam rem paret esse, non ad id, quod interest, sed ad rei æstimationem referuntur. l. hæc verba. ff. de verb. signif. Quod contingit ex verbis ibi subsequentibus: Nam edicti verba, quæ ibi Vlp. interpretatur, hoc admittebant arg. l. penul. ff. ne quis eum. Ita in edicto, si quis iusdicenti non obtemperauerit, ex verbis illis declaratur referri ad rei æstimationem. † l. 1. ff. si quis 84
iusd. non obtemp. hoc interesse, de quo agimus, solum venit à die anni retrorsum apprehensæ possessionis: ita Bato lib. 6. manual. tit. 17. ex gloss. §. retinendæ. Inst. de interd.

QVAERO decimosextò, à quo † missus in posses- 85
sionem in ea tuendus est, an ab executore & commissario, à quo missus est, an à iudice ordinario? Et ab ordinario defendendum esse opinor. Nam is † executor, 86
facta missione in possessionem est functus suo officio, & ob id nil amplius habet quod agat. Ita censuit Massuerius in sua praxi iudiciorum. tit. de possessorio. §. idem iudex. num. 21. quem secutus est Rebuff. in comment. ad constit. Regias Galliæ. tom. 3. titul. de materijs possess. art. 12. gloss. 1. ad fin. idque auctoritate glossæ in c. ex parte. de test. in gloss. penultima. Cæterum melius hæc sententia probatur in c. quærenti. vbi Ioan. And. de offi. deleg. & clarius Abbas. in c. pro illorum. num. 10. versi. sed aduertè. de præben. scribunt ij † exe- 87
cutores non habere potestatem manutenendi & defendi à se missum in possessionem, nisi expresse in rescripto mandatæ executionis admissum hoc sit. id quod scribunt & Fel. in d. c. quærenti. in fin. Ioan. Staphileus in tractatu de gratijs & expectatiuis. titul. de vi & effectu clausularum. §. competenti. numero. 4. & Rebuffus in praxi beneficiorum. titul. declaratio nouæ prouisionis. in verbo. & defendant. Nec hic repugnat, quod ex quo hic in possessionem missus turbatur, non censeatur executor adhuc suo officio functus, sed debeat illud perdurare donec perfectè possideat sine molestia & vexatione. iuxta id quod dici solet, condemnatum dare, non cẽseri satisfeciſſe, si dedit & deinde abstulit. l. inter Castellianum. ff. de recep. arbitr.

arbitr. & confert. l. si quis hæredem. ff. de cond. & demonstr. Non inquam hoc repugnat, siquidem actus huius executionis momentaneus est: sufficit ergo executorem mississe in possessionem, vt dicatur functus suo officio: non enim mandatus ei fuit actus successiuus, qui perseuerantiam requirat. Sufficit ergo quo ad eum ita executioni mississe, quemadmodum simili in casu scribit Bart. in d. l. inter Castellianum. ff. de recep. arbitr. in l. si fideiussor. §. meminisse. de leg. 1. & in l.
88 in numerationib. ff. de solut. si arbiter † condemnat Caium ad locandum prædium Sæio, sub pœna centum, non committitur pœna, si locatione facta ab ea locator recedat, cum satis sit semel esse factam locationem. Hoc idem respondit idem Bart. consil. 181. præcepit arbiter. lib. 1. & hanc doctrinam esse communem
* * censuit Iaf. in d. §. meminisse. num. 12. etsi Neuiz. consil. 50. num. 61. versic. quinto respondetur. dixerit, imò communem esse aduersus Barto. sed verè ab opinione Barto. non est recedendum, quam visus est probare Laufr. Orian. in tractat. de arbitris. part. vltima. q. 41. num. 87. quo loci in specie nostra scribit, quòd si quis
89 † condemnatus sit restituere prædium: & is restituat, & deinde de nouo turbet, non caderet in pœnam insertam in ea condemnatione, sed opus erit, quòd hic turbatus agat interdicto, Vti possidetis.

Declaratur primò hæc sententia, vt non habeat lo-
90 cum cum in † commissione executionis dictum est, ad mittendum & inducendum in possessionem ac missum & inductum defendendum atq; manutenendum, quemadmodum obseruari solet ex stylo in curia. vti scribunt Io. Staphileus in d. tract. de gratijs & expectatiuis d. tit. de vi & effectu clausularum. §. competenti. nu. 4. & Reb. d. Praxi benefi. tit. Declaratio nouæ prouisionis. in verbo. & defendant. qui & alios recensent. Quibus accedit Felin. in d. c. quærenti. in fin. quo loci scribit, communem esse opinionem, hanc facultatem anno finiri. ex d. c. quærenti. In Gallia tamen hæc clausula nihil operatur: siquidem tota iurisdictio contra turbatorem est iudicis ordinarij. Illud etiam hic annotandum est quod post Abb. scribit Staphileus. d. §. competenti. num. 8. hunc executorem nullam habere potestatem cõtra tertium turbatorem, ni si commissioni inserta sit clausula, contradictores compescendo.

Declaratur secundò, vt non procedat quando vnà
16 cum † executione mãdata est etiam commissum quid quod habet actum successiuum, vtputa si mandatum est mitti in possessionem & terminos finium poni inter ipsum missum & aduersarium suum. Hoc in casu, si missus turbatur, executor poterit turbatorem punire, cum eius officium atque commissio adhuc perduret. Ita de arbitro verba faciens scribit Orian. in tract. de arbitrarijs. part. vlt. q. 41. nu. 87. idem decisum fuit in cons. Neap. vt testatur Affl. decis. 241. nu. 5. Idem esse censerem quando alia similia verba, quæ tractum successiuum habent adscripta fuissent. Ex quo enim ad perseuerantiam requiritur mãdatum officium, solo missionis actu non extinguitur atq; finitur, quemadmodum relati interpretes scribunt.

92 QVAERO decimoseptimo, † quanto tempore præscribatur actioni ex hoc interdicto? Et anno tolli ait, Vlpia. in l. 1. §. vlt. ff. ne vis fiat ei. ea ratione vtitur, quia pœnalis est.

93 Declaratur † vt non procedat cum legatorum & fideicommissorũ causa prohibetur quis possessionem adipisci: Nam tũc actio perpetua est. d. §. vlt. Ea est ratio, quia est in potestate successorum euitare interdictum, satisdatione oblata, dum enim satisdationem non offerunt interdicto velle teneri declarant.

94 QVAERO decimooctauò an proponens † hoc interdictum sustineat actoris partes, vel rei. Vera &
* * recepta Dd. sententia est, hunc proponentem diuersis respectibus sustinere, modo vices actoris, modo rei, Ita Bart. in l. de pupillo. §. vlt. num. 1. ff. de oper. no-

ui nunt. declarando glossam ibi, quæ multa commisit. cum Bart. sensit clarius ibi Cast. nu. 2. & ibidem Angel. Imol. & Cuma. idem sensit Socin. Sen. consil. 109. num. 1. lib. 4. Nam actor iste dicitur quatenus prouocat aduersarium ad iudicium: quatenus verò tuetur suam possessionem, dicitur reus. Ita dicimus in interdicto, Vti possidetis, quod vterque est actor & vterque reus, vt dicemus infra, in 3. rem. in præludijs. Ita etiam in l. in tribus. ff. de iudicijs. Ita est simile cum † quis prouocat alterum vt ei statuatur terminus ad 95
agendum, dicitur pro parte actor, dum scilicet prouocat, & pro parte reus, dum expectat se defendere contra aduersarium, cui statuitur terminus ad agendum. Ita Bart. in l. libertus à patrono. ff. de in ius voc. Dec. consil. 487. nu. 10. qui loquuntur in remedio. l. diffamari. C. de ingen. & manu. & idem tradit Cagn. in d. l. diffamari. num. 9. & Capicius decis. 18. Alia obseruabit diligens lector cui hæc de primo retinendæ possessionis Remedio indicasse sufficere existimaui.

SVMMARIVM.

1 *Interdicti Vtrubi, formula & differentia ab interdicto, Vti possidetis.*
2 *Interdicta, Vtrubi, & Vti possidetis, in quibus cõueniant.*
3 *Interdictorum, Vtrubi, & Vti possidetis, exæquatio.*
4 *Eguinarij Baronis reiecta opinio.*
5 *Iustinianum consueuisse Iurisconsultorum constitutiones sibi attribuere.*
6 *L. 1. ff. de leg. 1. cõstitutio nõ verè Vlpiani fuisse, aduersus Duarenum.*
7 *Interdicto, Vtrubi, agens, quid probare habeat.*
8 *Glossæ & aliorũ interpretatio. ad l. 1. ff. Vtrubi, explosa.*
9 *Saliceti differentia inter, Vti possidetis, & Vtrubi, inscriptionem reiecta.*
10 *Possessionem mobilium esse propriè possessionem.*
11 *Interdictum, Vtrubi, cur ita inscriptum ex auctoris sententia.*
12 *Remedium ex interdicto, Vtrubi, cur secundo loco in ordine fuerit collocatum.*
13 *Possedisse maiori parte anni in interdicto, Vtrubi, quid sit.*
14 *Actio ad exhibendum volenti experiri interdicto, Vtrubi, datur.*

SECVNDVM RETINENDAE POSSESSIONIS Remedium ex interdicto Vtrubi.

PRAETOR ait, VTRVBI hic homo, † quo 1
de agitur, maiore parte huiusce anni fuit, quominus is eũ ducat, vim fieri veto. Hoc interdictum de possessione rerum mobilium locum habet: Illud verò Vti possidetis, immobilium † Conueniunt dein- 2
de in cæteris. Siquidem ambo prohibitoria sunt, ambo retinendæ possessionis. §. retinendæ. Inst. de interd Hodie etiam in tempore conueniunt, quamquã olim differrent. Qui tempore litis contestatæ vel redditi interdicti rem immobilem olim possederat, Vti possideris, interdicto vtebatur: qui verò rei mobilis possessionem obtinuisset maiore parte nouissimi anni, hoc est, septem posterioribus mensibus, is olim interdicto Vtrubi, experiebatur. Hoc seculo facta est † exequatio 3
vtriusq; (quantum ad possessionem pertinet) nam Vlpianus ait in l. 1. ff. Vtrubi. in vtroque sufficere, si qui experitur, turbationis tempore possidebat. Iustin. verò in §. retinendæ. vers. quorum vis. Inst. de interdict. ait sufficere, si litis contestatæ tẽpore inquietatus possidebat. Quas exæquationes duas esse, vnam Vlpiani temporibus, alteram Iustiniano auctore, opinatur † Eguin. Baro in commen. ad §. retinendæ. & lib. 6. ma- 4
nual. titu. 17. Ego verius credo vnam tantum exæquationem esse, quam Iustinian. sibi tribuit, quemadmodum facere † consueuit in l. 2. C. commu. de lega. & §. 5
sed nos vsque. Inst. de legat. dum legatorum & fidei-

Universidad de Deusto
Biblioteca

commissorum exæquationem, quæ Vlpiani fuit † in l.1.de leg.1. sibi vendicauit. quod aduersus Duarenum lib.2.disp ta. anniuersa.cap.9. probarunt auctoritate antiquæ lectionis Ant.Augustl.lib.3.emend.iuris c.vlt. Ant.Gouea. lib.1.varia.lect.c.29. Coras.lib.5. miscella. iuris.c.17.& Robert.Aurel.lib.2.sent.iuris.c.23.Nec me ab hac sententia dimouet, quod Vlpianus, inquietationis, Iustinianus verò contestationis tempus inspexerit. Cùm is qui inquietationis tempore possedit & contestationis quoque possidere præsumatur. quemadmodum infrà sequenti remedio q. 65. explicabimus. Illam in summa differentiam sublatam esse voluerunt Iustinianus & Vlpianus quod necesse minimè sit, hoc † interdicto agêti probare, se maiore anni parte possedisse. Vtrubi dictionis (non autem vtrum vi, vt scribit Rebuff. in commenta. ad Reg. const. Galliæ to.3.tit.de materijs possess.art.1.gl.1.num.2.) ea est significatio. Alciato lib.10.pareg.c.7. Hotom.in commêtar. verb.iur.& Iac. Cuiacio lib.5. obserua.cap.22. hoc est, vtro in loco, ex Næuio in Tarentilla, ait ille probari, vtrubi cænaturi estis: hiccine, an in triclinio. Vtro igitur in loco res de qua agitur maiore parte anni, quominus eum ducat, vim fieri veto. Quocircà † Accursij & aliorum interpretatio in l.1. ff. Vtrubi. & rubri. C. vti possid. quo loci Salic. anxiè torquet, explodenda est. Est etiam ridendus idem Salicetus cum Accursio, † qui differentiam constituit inter has inscriptiones, Vti possidetis & Vtrubi. quòd Vtrubi possessionem mobilium impropriam, Vti possidetis, propriam respiciat. Nam præter id (quod & ipse fatetur,) quòd recepta magis est Dd. sententia auctore Ripa. in l.1. num. 24. de acquiren. possess. † possessionem mobilium esse propriè possessionem, probari id manifestè constat ex eadem l.1. ff. vtrubi. & §. retinendæ. Inst. de interdict. dum mobilium possessionem Vlp. & Iustin. appellât, Quæ sanè appellatio in ambiguis ad sermonis proprietatem referri debet. † Ego in ea opinione sum, interdictum, Vti possidetis, ita esse inscriptum quòd aliquãdo dubium esse potest, quorum alterum possideat, cum res quæ immobilis est, non plus in arca vnius, quam alterius esse possit, & cum vterque prædio insistere æquè potuerit, ambiguum est, quis plus, rectiusq; possederit. Quæ quidem ambiguitas cessat in re mobili: nam cùm in domo in arca, in manu vnius tantum vno tempore esse possit, facile discernit apud quem & quo in loco fuerit. Prætor itaque non possessionem, seu insistêtiam ipsam, sed solum quo in loco seu apud quem res fuerit, spectat, vt interdictũ tribuat ei, apud quem res inquietationis tempore fuit. Cum ergo horum interdictorum, Vti possidetis, & Vtrubi, facta sit exæquatio, quæ de vno constituta atque à iuris interpretibus disputata sunt, & in altero locum obtinent. Quocircà hoc loco † collocare voluimus hoc remedium, aduersus Pandectarum ordinem, vt facilius ex tractatione interdicti, Vti possidetis, quam mox explicabimus, hoc, Vtrubi, clarescat. Quod autem † Vlpianus ait, maiore parte anni possedisse dicitur: ita etiam intelligitur, si duobus mensibus possederit, si modo aduersarius eius aut paucioribus diebus, aut nullis possederit. l. maiore. de verbo. signif. & annotauit Hotom. in §. retinendæ Instit. de interdict. Illud etiam scribit Cuiacius lib. 5. obserua. c. 23. † agere volentem hoc interdicto prius experiri actione, ad exhibendum. ita ille interpretatur. l. 3. §. Pomponius. ff. ad exhib.

SVMMARIVM.

1 *Interdicti, Vti possidetis formula, ex iurisconsulto.*
2 *Interdicti, Vti possidetis. formula, ex Eguinario Baronc.*
3 *Edicti & interdicti, Vti possidetis, distinctæ formulæ.*
4 *Interdictum, Vti possidetis, cur propositum.*
5 *Possessor & dominus differt à simplici possessore.*
6 *Proprietatis quæstio vbi est, is actor est, qui non possidet.*
7 *L. liberis. §. vlt. de liberali causa declaratur.*
8 *Vindiciarum causa & quæstio quæ.*
9 *Recredentia quæ.*
10 *Possessorium summarijssimum quod.*
11 *Sequestrum cur concedatur, & quomodo à Recredentia distet.*
12 *Auctoris explanatio iudicij vindiciarum ad causam possessoriam.*
13 *Budæi explanatio vindiciarum. declaratur.*
14 *Interdictum, Vti possidetis, differre ab illo, Vnde vi.*
15 *Interdictum, Vti possidetis, cur in plurali conceptum.*
16 *Interdictum, Vti possidetis, duplex.*
17 *§. æquè. Inst. de actio. intellectus.*
18 *Remedium, Vti possidetis, reddi possidenti naturaliter & ciuiliter.*
19 *Possidens vi, clam, vel precario, non habet remedium, Vti possidetis.*
20 *Possidens pro alio non iuuatur interdicto, Vti possidetis.*
21 *Possidere plus est à se, quam precario à se.*
22 *Remedium, Vti possidetis, ciuiliter possidenti reddi.*
23 *Libellus, quo ciuiliter possidens petit possessionem sibi restitui, & in ea non turbari, sustinetur.*
24 *Donatarium ciuiliter aliquando possidere.*
25 *Possessor ciuilis fructus suos facit.*
26 *Interdictum, Vti possidetis, naturam mixtam habet.*
27 *Possessorem ciuilem turbat qui naturalem non restituit.*
28 *Possessorem clandestinum Prætor non tuetur.*
29 *Possessor clandestinus expelli incontinenti à possessore potest.*
30 *Clàm ingressus expelli potest statim.*
31 *Statutum Patauinum sub rubr. de possess. turbata. declaratur.*
32 *Statutum Papiæ. 31. in crimin. sub rubr. de pœna illius qui violentiam alicui fecerit in sua possessione. declaratur.*
33 *Statutum Brixiæ. 152. in criminalibus. de vi molestatiua. declaratur.*
34 *Remedium, Vti possidetis, reddi tertio possessori, cùm vsufructuarius concurrit cum clandestino.*
35 *Remedium, Vti possidetis, reddi ciuiliter possidenti naturali possessione spoliato.*
36 *Turbare dicitur, qui prohibet colere, arare, vel ædificare.*
37 *Glossatoris exempla, de ciuiliter possidenti spoliato naturali & turbato, reiecta.*
38 *Remedium, Vti possidetis, an reddatur domino, qui rem alteri precario concesit.*
39 *Remedium, Vti possidetis, reddi domino, qui solam naturalem possessionem alteri precario concesit.*
40 *Precario rem concedens, possessionem apud se retinere potest.*
41 *Antiquorum reiecta quædam opinio.*
42 *Remedium, Vti possidetis, non reddi domino, qui vtranq; possessionem precario transtulit.*
43 *Statutum Patauinum sub rubr. de possess. turbata. c. 1. & statutum Papiæ. 31. in crimin. declaratur.*
44 *Statutum Brixiæ. 152. in crimin. sub rub. de vi molestatiua. declaratur.*
45 *Statutum Ferrariæ lib. 2. sub rubr. de possess. turbata. declaratur.*
46 *Remedium, Vti possidetis, non reddi soli detentori.*
47 *Interdictum, Vnde vi, detentori non dari.*
48 *Innocentij lapsus.*
49 *L. Fulcinius. ff. de vi & vi arma. declaratur.*
50 *L. 1. §. quod autem. ff. de vi & vi arma. intellectus.*
51 *Interdictum, de itinere actuq; priuato, detentori reddi.*

52 *L. 1. §.*

52 *L. 1. §. si tibi. ff. de itinere actuq; priua. sensus.*
53 *L. vlt. C. de prætor. pigno. explicatur.*
54 *Interdictum, de superficiebus, detentori reddi.*
55 *Detentoribus multis est succurrendum remedijs.*
56 *Statuta Patauij, Papiæ & Brixiæ pumentia turbantes possessorem, non procedere in turbantibus detentorem.*
57 *Remedium, Vti possidetis, reddi possidenti ciuilissimè.*
58 *Hæres continuando possessionem defuncti vi statuti ciuilissimè possidet.*
59 *Interdictum, Vnde vi, reddi possidenti ciuilissimè.*
60 *Statutum Brixiæ. 189. in ciuilibus. Quod omnis possessio censeatur translata in hæredem. declaratur.*
61 *Statuta Patauij & Papiæ, de continuanda possess. defuncti in hæredem. quid operentur.*
62 *Statutum Ferrariæ lib. 2. rub. quod possessio defuncti continuetur in hæredem. declaratur.*
63 *Remedium, Vti possidetis, non dari hæredi, cùm non extat statutum, de continuanda possessione defuncti.*
64 *Remedium, Vti possidetis, non reddi executoribus testamentorum.*
65 *Auctoris distinctio quando executoribus testamentorum reddatur interdictum, vti possidetis.*
66 *Executoribus testamenti reddi remedium ex l. vlt. C. de edicto diui Adr. toll.*
67 *Statutum Patauij sub rub. de turbata possess. cap. 1. an locum habeat pro executoribus testamentorum.*
68 *Statutum Brixiæ. 152. in criminalibus, sub rubr. de vi molestatiua, an locum habeat pro executoribus testamentorum.*
69 *Statutum Papiæ. 31. in criminalibus. rub. de pœna illius qui violentiam pro executoribus testamentorum. an procedat.*
70 *Remedium, Vti possidetis, reddi vsuario & vsufructuario.*
71 *Vsufructuario reddi interdictum, Vnde vi.*
72 *Vsuario an reddatur interdictum, Vti possidetis, vtile vel directum.*
73 *L. vlt. ff. vti possidetis. declaratur.*
74 *Interdictum, Vnde vi, directum vsuario & fructuario reddi.*
75 *Glossæ opinio explosa.*
76 *Proprietatem esse a possessione separatam.*
77 *Vsumfructum quasi possideri.*
78 *Statutum Ferrariæ lib. 2. de possessione turbata. an locum habeat pro fructuario & vsuario.*
79 *Remedium, Vti possidetis, reddi vsuario contra fructuarium & econtra.*
80 *Vsufructuarius qua subforma experiri debet interdicto, Vti possidetis.*
81 *Remedium, Vti possidetis, reddi vasallo.*
82 *Vasallum possidere naturaliter.*
83 *Vasallo Vasalli reddi interdictum, Vti possidetis.*
84 *Remedium, Vti possidetis, reddi emphyteutæ.*
85 *Emphyteutam possidere naturaliter.*
86 *Remedium, Vti possidetis, an reddatur pro possessione sequestrata.*
87 *Interdictum, Vti possidetis, reddi pro possessione sequestrata cùm vnus certus extat possessor.*
88 *Possessor quando possessione per sequestrum non priuetur.*
89 *Sequester voluntarius possessione sua non priuat possessorem.*
90 *Sequester loco primi decreti non priuat possessorem sua possessione.*
91 *Sequestro voluntario possessionem interdictum perdi, & ob id cessare remedium, vti possidetis.*
92 *Sequester quando possidere dicatur.*
93 *Sequestro reddi interdictum, vti possidetis, possessione duorum contendentium apud eum deposita.*
94 *L. licet. ff. depositi. intellectus.*
95 *Remedium, Vti possidetis, cui reddatur cùm causa custodiæ apud sequestrum res fuit deposita.*
96 *Statutum Patauij, sub rub. de turbata possess. cap. 1. an locum habeat pro possessione sequestrata.*
97 *Statutum Brixiæ. 152. in crimin. rubr. de vi molestatiua & c. an procedat pro possessione sequestrata.*
98 *Statutum Papiæ. 31. in crimin. rub. de pœna illius, qui violentiam. declaratur, an pro possessione sequestrata locum habeat.*
99 *Statutum Ferrariæ lib. 2. sub rub. de possessione turbata. an locum habeat pro possessione sequestrata.*
100 *Remedium, Vti possidetis, an reddatur pro possessione cuiusuis rei corporalis immobilis.*
101 *Interdicti, Vti possidetis, verba de solis ædibus.*
102 *Exempla non restringere.*
103 *Remedium, vti possidetis, an reddatur pro quasi possessione seruitutis.*
104 *Interdictum, Vti possidetis, reddi pro quasi possessione seruitutis continuæ.*
105 *Seruitutem debens patientiam præstare debet.*
106 *Patientiam non præstat, qui contradicit.*
107 *Interdictum, vnde vi, reddi pro quasi possessione incorporalium.*
108 *Interdictum pro quasi Possessione vtile esse.*
109 *Remedium, vti possidetis, non reddi pro quasi possessione seruitutis discontinuæ.*
110 *Legem solum in casibus necessarijs prouidere.*
111 *Interdictum, Vti possidetis, non reddi impedito ducere aquam æstiuam vel quotidianam, contra Orianum.*
112 *Interdictum, Vti possidetis, non reddi pro quasi possessione depascendi, contra Soc. Sen.*
113 *Statutum Ferrariæ lib. 2. de possess. turbata, an locum habeat in quasi possessore.*
114 *Statuta Patauij, Brixiæ, & Papiæ, de turbata possess. an pro quasi possessione locum habeant.*
115 *Remedium, Vti possidetis, an reddatur domino castri.*
116 *Domino turbato in seruis glebæ adscriptis, redditur interdictum, Vti possidetis, directum.*
117 *Seruus adscriptitius fundi pars est.*
118 *Interdictum, Vti possidetis, vtile redditur domino, cùm turbatur in seruis non adscriptis glebæ.*
119 *Turbatur dominus cum eius serui molestia afficiuntur.*
120 *Seruitutes reales tantum admittunt distinctionem causæ continuæ & discontinuæ.*
121 *Vsus & vsusfructus præscribi potest.*
122 *Remedium, Vti possidetis, an reddatur vasallis cõtra dominum.*
123 *Remedium nouitatis in Gallia non reddi vasallis contra dominum.*
124 *Interdictum, Vti possidetis, differre ab illo Vnde vi, vt detur vasallo contra dominum.*
125 *Remedium, Vti possidetis, an reddatur Rectori ecclesiæ.*
126 *Rector ecclesiæ turbatus in quasi possessione rectoriæ, habet remedium, Vti possidetis.*
127 *Rectori ecclesiæ competit interdum rei vendicatio.*
128 *Ecclesiæ bona concedi Rectori pro eius præbenda.*
129 *Clerico reddi remedium. l. si quis in tantam. C. vnde vi.*
130 *Interdictum, Vti possidetis, nõ reddi Rectori ecclesiæ, cùm ecclesiæ corpus turbatur.*
131 *Remedium, Vti possidetis, reddi patrono ecclesiæ contra turbantem eum in quasi possessione præsentandi.*
132 *Possessio seu quasi consideratur in iure præsentandi.*

133 *Sta-*

Universidad de Deusto
Biblioteca

133 *Statutum Brixiæ.152. in crimin. de vi moleſtatiua. declaratur.*
134 *Remedium, Vti poſidetis, an reddatur quaſi poſſeſſori decimarum.*
135 *Interdictum, Vti poſidetis, reddi contra recuſantes ſoluere decimas.*
136 *Statutum Brixiæ ſub rubr. de vi moleſtatiua. declaratur, quomodo puniat turbantes perceptionem decimarum.*
137 *Remedium, Vti poſidetis, an reddatur pro quaſi poſſeſſione iuris depaſcendi.*
138 *Seruitus depaſcendi aliquando vrbana, aliquando ruſtica.*
139 *Remedium, Vti poſidetis, an reddatur pro præſtationibus perſonalibus.*
140 *Interdictum, Vnde vi, non dari pro præſtationibus perſonalibus.*
141 *Statutum Brixiæ.152. in crimin. ſub rub. de vi moleſt. an locum habeat pro turbato in perceptione præſtationum perſonalium.*
142 *Remedium, Vti poſidetis, an reddatur turbato in quaſi poſſeſſione eligendi magiſtratum.*
143 *Electo turbato an reddatur remedium, vti poſidetis.*
144 *Domino eligenti magiſtratum datur actio cum electus turbatur.*
145 *Interdictum locum non habet cum inferior contradicit ſuperiori.*
146 *Ciuitati, quæ magiſtratum conſueuit eligere, an reddatur interdictum, vti poſidetis, ſi Princeps eligendi auctoritatem vſurpat.*
147 *Poſſeſſio ſeu quaſi in incorporalibus, eſt vſus cum patientia.*
148 *Remedium, vti poſidetis, redditur inter Principem & ciuitatem contendentes de quaſi poſſeſſione eligendi.*
149 *Interdictum, vti poſidetis, an reddatur contra eum, qui ſine iure electus ad magiſtratum, adminiſtrat.*
150 *Turbans electum ante confirmationem, interdicto, vti poſſidetis, conueniri poteſt.*
151 *Interdictum, vti poſidetis, redditur cum quaſi poſſeſſor electionis turbatur.*
152 *Remedium, vti poſidetis, an reddatur aſſerenti, ſe eſſe in quaſi poſſeſſione eorum quæ ad ſuperiorem ſpectant.*
153 *Superioris iura præſcribi non poſſe.*
154 *Gallia non admittit ſaiſinam contra Regem.*
155 *Remedium, vti poſidetis, non reddi turbato in poſſeſſione iuris improbi.*
156 *Remedium, vti poſidetis, non reddi turbato in quaſi poſſeſſione iuris improbi, præſumptione iuris.*
157 *Poſſeſſionem iuris improbi nullam eſſe.*
158 *Statuta Patauij, Papiæ & Brixiæ de turbata poſſeſſione locum non habere contra turbantem poſſeſſorem iuris improbi.*
159 *Remedium, vti poſidetis, an reddatur creditori miſſo in poſſeſſionem bonorum ſui debitoris.*
160 *Creditorem habentem pignus ex conuentione poſidere.*
161 *Creditori miſſo in poſſeſſionem bonorum debitoris dari remedium. l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. contra violentum occupatorem.*
162 *Interdictum, vti poſidetis, non reddi creditori miſſo in poſſeſſionem ex pignore conuentionali nondum tradito.*
163 *Interdictum, vti poſidetis, an reddatur miſſo in poſſeſſionem ex pignore prætorio.*
164 *Interdictum, vti poſidetis, reddi miſſo in poſſeſſionem à Prætore ex ſecundo decreto.*
165 *Miſſus in poſſeſſionem ex ſecundo decreto ita volẽte Prætore poſſeſſor efficitur.*
166 *Secundum decretum efficere actorem verum poſſeſſorem.*
167 *Decretum ſecundum multis caſibus transferre dominium.*
168 *Interdictum, vti poſidetis, an reddatur creditori miſſo in poſſeſſionem ex primo decreto.*
169 *Detentio conceſſa ob tædium quæ.*
170 *Statutum Papiæ. 2. in ciuil. quid pro poſſeſſione tædiali intelligat.*
171 *Creditor ex primo decreto in poſſeſſionem miſſus, ſi ſpolietur non reſtituitur ex interdicto, vnde vi.*
172 *Creditor miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto non poſſidet.*
173 *Creditor miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto cur non poſideat.*
174 *Contumacia ſola non facit, vt contumax ius ſuum perdat.*
175 *Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto quid agere poſſit.*
176 *Creditor, cui debitor promiſit tradere nudam poſſeſſionem ſi miſſus eſt in poſſeſſionem ex primo decreto, adhuc non poſſidet.*
177 *Creditor ex primo decreto in poſſeſſionem miſſus, poſſidere dicitur, ſi diſpoſitione ſtatuti facit fructus ſuos.*
178 *Poſſidere is creditor dicitur, qui fructus conſequitur.*
179 *Statutum, quod creditor miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto fructus lucretur, valet.*
180 *Statutum Bononiæ, quod miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto fructus lucretur, declaratur.*
181 *Statutum, quòd miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto fructus lucretur, qua ratione conditum.*
182 *Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto, cùm fructus lucratur, ita diſponente ſtatuto, pro debiti quantitate ſolùm id facit.*
183 *Creditor miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto fructus lucratur, ſtatuto ita diſponente, ſi modò re ipſa facta eſt miſsio.*
184 *Statutum Florentiæ, quod creditor miſſus in poſſeſſionem fructus lucretur, declaratur.*
185 *Creditori miſſo in poſſeſſionem ex primo decreto, ex magna cauſa, ita volente Prætore, redditur interdictum, vti poſidetis.*
186 *Creditor ex magna cauſa miſſus ex primo decreto in poſſeſſionem, ita volente Prætore, poſidet.*
187 *Contumax manifeſtus præſtat cauſam iuſtam, vt creditor mittatur in poſſeſſionem ex primo decreto, ita vt poſſideat.*
188 *Sententiæ formula, qua creditor aduerſus debitorem manifeſte contumacem in poſſeſſionem mittitur ex primo decreto, ita vt poſideat.*
189 *Imolæ opinio declaratur.*
190 *Sententiam ſtrictæ interpretationis eſſe.*
191 *Decy opinio in c. conſultationibus. num. 12. de offic. deleg. improbata.*
192 *L. 1. §. 1. ff. ad Senatuſconſ. Turpil. declaratur.*
193 *Speculatoris opinio & doctrina declarata.*
194 *Sententiæ formula altera, qua creditor mittitur in poſſeſſionem ex primo decreto, ob magnam contumaciam debitoris.*
195 *Creditor miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto verbis poſſeſſori ſolo conuenientibus poſſeſſor efficitur.*
196 *Poſſeſſor dicitur effectus, qui pleno iure miſsus eſt in poſſeſſionem etiam ex primo decreto.*
197 *Detentio non operatur plenum effectum poſſeſſionis.*

198 *Miſſus*

198 *Miſſus in poſſeſſionem, ad ſe ſuſtentandum, poſſeſſor eſt.*
199 *Creditor miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto, anoto quolibet poſſeſſore, dicitur poſſeſſor effectus.*
200 *Miſſus à Prætore in poſſeſſionem ex primo decreto, ad euitandas rixas & ſcandala, dicitur poſſeſſor verè effectus.*
201 *Prætori non licere mittere creditorem in poſſeſſionem ex primo decreto, vt poſideat ſine magna cauſa & ratione.*
202 *Creditor miſſus in poſſeſſionem, ex primo decreto, quòd habet vim ſecundi, poſſidet.*
203 *Miſſus in poſſeſſionem in caſu l. poſtquam. §. Imperator. ff. vt leg. nom. caue. poſſeſſor efficitur.*
204 *L. poſtquam §. Imperator. ff. vt leg. no. caue. ſententia.*
205 *L. poſtquam. §. Imperator. intellectus & interpretatio noua auctoris.*
206 *Miſſus in poſſeſſionẽ ex primo decreto in actione reali poſſidet, niſi turbator habet interdictum, vti poſidetis.*
207 *Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto in reali actione poſidet.*
208 *Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto in reali actione, an ſi intra annum turbetur, habeat interdictum, vti poſſidetis, contra turbatorem.*
209 *Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto in reali actione, intra annum poſidere dicitur, ex communi opinione.*
210 *L. ſi quis emptionis. §. ſed etſi quis. C. de præſcript. 30. vel 40. anno. intellectus.*
211 *L. à quo. ff. de dam. infecto. intellectus.*
212 *Cap. paſtoralis. §. præterea. de offic. deleg. intellectus & declaratio.*
213 *Cap. quoniam frequenter. §. in aliis. vt lite non conteſt. ſenſus & intellectus.*
214 *Cap. contingit. de dolo & contumacia. ſenſus.*
215 *Miſſus in poſſeſſionem rei ſeruandæ cauſa non poſidet.*
216 *Miſſus in poſſeſſionem ex actione mixta non poſidet.*
217 *Miſsio in poſſeſſionem ex primo decreto facta, poſt litem conteſtatam in realibus poſſeſſionem transfert.*
218 *Miſsio in poſſeſſionem ex primo decreto facta, poſt litem quaſi conteſtatam in realibus poſſeſſionem transfert.*
219 *Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto in realibus poſt annum poſidet.*
220 *Miſſus in poſſeſſionem ex actione hypothecaria an interdictum, vti poſidetis, contra turbatorem habeat.*
221 *Miſſus in poſſeſſionem ex actione hypothecaria poſidet.*
222 *Dyni & Baldi diſtinctio quædam retecta.*
223 *Baldi & Aretini traditio quædam improbata.*
224 *Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto in hypothecaria, intra annum vult de iure ſuæ hypothecæ probare.*
225 *Interdictum, vti poſidetis, an reddatur creditori miſſo in poſſeſſionem ex primo decreto in executione ſententiæ diffinitiuæ.*
226 *Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto in executionem ſententiæ diffinitiuæ non poſidet.*
227 *L. poſtquam. §. Imperator. ff. vt leg. nom. caue. ſenſus & declaratio.*
228 *L. 3. C. qui potio. in pig. hab. intellectus.*
229 *Creditore vno miſſo in poſſeſſionem in pignore prætorio & cæteri miſſi dicuntur.*
230 *Pignus Prætorium in multis differre à iudiciali.*
231 *Pignus Prætorium non differre à iudiciali.*
232 *L. properandum. §. ſin autem reus. C. de iudicijs. ſenſus & intellectus.*
233 *Miſſum in poſſeſſionem ex inſtrumento creditiguarentigiato non poſſidere, contra Aretinum.*
234 *Interdictum, vti poſidetis, an inquilino reddatur, dum in ſuo ædificare prohibetur.*
235 *Inquilinus interdicto, vti poſidetis, nõ experitur cum turbans eum negat inquilinum poſidere.*
236 *Seruitutem habens quomodo experiatur interdicto, vti poſidetis, & quomodo in eo concludat.*
237 *Remedium, vti poſidetis, an reddatur domino contra inquilinum ædificare prohibentem.*
238 *Dominus inquilinum expellere poteſt, cùm domum vult reficere.*
239 *Remedium, vti poſidetis, reddi domino fundi contra vicinum, qui vites traduxit.*
240 *Bartoli lapſus.*
241 *Iulij Pauli locus.*
242 *Remedium, vti poſidetis, non reddi domino, qui protectum ſupra vicini ſolum poſidet.*
243 *Proiectum & protectum quid.*
244 *Protecta pars domus.*
245 *Gloſſæ lapſus.*
246 *L. ſi duo §. item videamus. ff. vti poſidetis. intellectus.*
247 *Remedium, vti poſidetis, an pro poſſeſſionẽ cœnaculi detur.*
248 *Cœnaculum quid.*
249 *Remedium, vti poſidetis, contra ſuperficiarium reddi.*
250 *Bartoli error.*
251 *L. ſi duo. §. cæterum. ff. vti poſidetis. ſenſus.*
252 *Remedium, vti poſidetis, ſpoliatori an concedatur.*
253 *Statutum Brixiæ. 152. in crimin. de vi moleſtatiua. an faueat ſpoliatori turbato.*
254 *Spoliatori turbato ex interuallo, an reddatur interdictũ, vti poſidetis.*
255 *Interdictum, vti poſidetis, non reddi violento poſſeſſori.*
256 *Alexandri opinio confutata.*
257 *Spoliator poſidens à tertio turbari non debet.*
258 *Remedium, vti poſidetis, an ceſſionario reddatur.*
259 *Ceſſionario iuris incorporalis redditur interdictum, vti poſidetis, etiam ſi poſſeſſionem non apprehenderit.*
260 *Ceſſio in incorporalibus loco traditionis eſt.*
261 *Cedere eſt quaſi diſcedere.*
262 *Nattæ ac Baldi expoſitio ad glo. l. 2. §. idem Nerua. ff. vti poſidetis. probatur.*
263 *Ceſſionario rei corporalis reddi interdictum, vti poſideti is, cum res tradita eſt.*
264 *Interdicta ſunt actiones prætoriæ.*
265 *Ceſſionario rei corporalis datur remedium, vti poſidetis, contra cedentem.*
266 *Baldi doctrina in l. 2. col. 30. ff. de iureiur. declaratur.*
267 *Ceſſionario ſimplici an contra tertium turbantem reddatur interdictum, vti poſidetis.*
268 *Ceſſionarius ex ſola ceſſione poſſeſſor non efficitur.*
269 *Gloſſa. l. 2. §. idem Nerua. ff. vti poſid. declaratur.*
270 *Doctores intelligũtur loqui ſecundum iura allegata.*
271 *Baldus conſil. 436. lib. 3. declaratur.*
272 *Rotæ Romanæ deciſio improbata.*
273 *Ceſſionarius rei corporalis non habet remedium, vti poſſidetis, contra tertium ante poſſeſſionis apprehẽſionem, etiam ſi ceſſa ſint iura omnia.*
274 *Verba, dedit & tranſtulit, quid operentur.*
275 *Rotæ Romanæ error.*
276 *Ceſſionarius habet remedium, vti poſidetis, cum ex ſola ceſſione poſſeſſio transfertur.*
277 *Ceſſio à Principe facta transfert etiam poſſeſſionem.*
278 *Ceſſio facta in præſentia rei ceſſæ, etiam poſſeſſionem transfert.*
279 *Statutum Vicentiæ libro 3. ſub rubr. de ceſſionibus. declaratur.*
280 *Statuta Patauij, Brixiæ & Papiæ de poſſeſſione turbata,*

Universidad de Deusto
Biblioteca

bata. an locum habeant pro cessionario turbato.
281 Remedium, vti possidetis, an reddatur hæredi, qui omnium hæreditariorum possessionem non apprehendit.
282 Possessione vnius rei apprehensa, non censetur apprehensa possessio alterius.
283 Interdictum, vti possidetis, reddi pro mobilibus cohærentibus immobilibus.
284 Mobilia cohærentia immobilibus censeri immobilia.
285 Interdictam, vti possidetis, non reddi pro turbatione facta in cloaca.
286 Interdictum, vti possid. reddi pro damnis & interesse.
287 Verba hæc, quanti ea res est, quid significent.
288 Statutum quòd soluatur gabella pro quacũque lite, quid erit pro lite possessionis.
289 Fructus percepti ante litem contestatam venire in iudicio, vti possidetis.
290 Remedium, vti possidetis, reddi contra turbantem non possidentem.
291 Tectorium quid.
292 Remedium, vti possidetis, an reddatur contra diffamatorem.
293 Diffamator si non impedit possessorem, conueniri nõ potest interdicto, vti possidetis.
294 Diffamatio impedit, & vim turbatiã infert aliquãdo.
295 Statuta punientia turbatores, an locum habeant contra diffamatorem.
296 Statutum Patauinum sub rub. de poss. turbata. c. Villanus. an contra diffamatorem locum habeat.
297 Remedium, vti possidetis, an locum habeat, contra turbantem iudiciali ter.
298 Praxis ad diffinendum iudicium, vti possidetis.
299 Turbare est ius alterius obscurum facere.
300 Statuta de turbata possessione puniunt etiam litigantem sine iusta causa contra possessorem.
301 Remedium, vti possidetis, an reddatur contra eum qui ab alio iniustè possidet.
302 Interdictum, vti possidetis, an reddatur ciuiliter possidenti, qui emit ab eo, qui nec naturaliter nec ciuiliter possidebat.
303 Remedium, vti possidetis, an reddatur contra illum qui bona fide possidere cœpit, ab eo qui clam possidebat à iusto possessore.
304 L. si duo. §. non videor. ff. vti possid. intellectus.
305 L. 1. §. si tibi. ff. de itinere actuq; priua. intellectus.
306 Remedium, vti possidetis, an reddatur contra turbantem nomine alterius.
307 Interdictum, vti possidetis, reddi contra eum, cuius nomine facta est turbatio, vt possessio sit libera apud actorem.
308 Nominationi locus an sit in interdicto, vti possidetis.
309 Remedium, vti possidetis, an reddatur, cum turbatio est facta per precarium.
310 Interdictum, vti possidetis, an reddatur, pro finium diuisione.
311 Remedium, vti possidetis, an reddatur cùm missus in possessionem errore missus est in possessionem alterius.
312 Turbare dicitur qui causam dedit errori, quo turbatio facta est.
313 Errore iusto ductus in possessionem siue missus excusatur à vi.
314 Remedium, vti possidetis, an reddatur contra operarios.
315 Statutum Ferrariæ lib. 2. de possess. turbata. dum punit res, an locum habeat contra operarios.
316 Iudex competens quis sit in iudicio possessorio retinenda, cum de possessione rei prophanæ agitur.
317 Iudices duos esse posse in iudicio possessorio retinendæ.
318 Interdictum, vti possidetis, esse personale in rem scriptum.
319 Iudex est is, in cuius territorio facta est turbatio.
320 Possidens in loco, si turbatur in itinere, coram iudice illius loci vbi turbatur experitur iudicio retinendæ.
321 Turbatus in possessione posita in confinio coram vtroque iudice agit.
322 Contrahentes in confinibus duos iudices habent.
323 Iudex laicus an sit competens cùm possessorio rei ecclesiasticæ agitur.
324 Laicus turbans clericum in possessione rei ecclesiasticæ coram iudice seculari conueniri potest.
325 Turbator laicus non potest declinare forum iudicis laici cùm possessorio retinendæ possessionis ecclesiasticæ cõuenitur.
326 Qualitas personæ conueniendæ in foro sortiendo inspicitur.
327 Iudex laicus competens est in possessorio rei beneficiariæ.
328 Iudex laicus competẽs iudex non est in possessorio rei beneficiariæ, cùm de titulo principaliter agitur.
329 Causa possessoria est spiritualis cùm de titulo principaliter disputatur.
330 Capitula petitorij coram laico deduci non possunt in causa possessorij beneficij ecclesiastici, quòd ibi declaratur.
331 Iudex laicus in causa possessoria rei ecclesiæ de titulo potest incidenter cognoscere.
332 Causa possessoria spiritualis non redditur cum incidenter de titulo agitur.
333 Titulus summatim probatur in causa possessoria rei ecclesiasticæ.
334 Coloratum titulum quando probare sufficiat in iudicio possessorio.
335 Titulum probare & possessionem iustificare, differunt.
336 Iudicem laicum posse incidenter cognoscere de causa spirituali.
337 Iudicem laicum cognoscere de causa spirituali cum euidenter de ea constat.
338 Iudicem laicum cognoscere de causa spirituali cum de ea constat ex confessione aduersarij.
339 Confessio nocet solum confitenti beneficium esse sui aduersarij.
340 Iudicem laicum cognoscere de causa spirituali, cum de ea ex actis notorie constat.
341 Iudicem laicum cognoscere, an contractus sit vsurarius cum ex actis constat ita esse.
342 Iudex laicus non pronuntiat laicum spoliatum possessione rei beneficiariæ cum euidenter de nouo iure illius constat.
343 Iudex laicus cognoscit in possessorio rei beneficiariæ aduersario non opponente.
344 Iudex laicus cùm de possessorio rei ecclesiasticæ cognoscit, quomodo super titulo pronuntiare debeat.
345 Iudex laicus pronuntians super causa matrimonij quomodo id faciat.
346 Clericus laicum turbans in quasi possessione rei beneficiariæ, coram quo conueniri debeat.
347 Clericum à laico iudice in ius vocari non posse.
348 Laicus laicum turbans in possessione rei ecclesiæ coram iudice laico conuenire potest.
349 Clericus clericum turbans in quasi possessione rei beneficiariæ coram iudice laico conueniri non potest.
350 Clericum non posse citari coram iudice laico.
351 Qualitas personæ in foro sortiendo spectanda.
352 Persona exempta, exempta esse & personæ accessoria.
353 Iudicem laicum ex concessione pontificis posse cognoscere de causis clericorum.

354 Iudicem laicum posse contra clericum iusdicere, si iudex ecclesiasticus est negligens.
355 Iudex laicus supplet negligentiam ecclesiastici.
356 Principem secularem liberare posse oppressos violẽtia iudicis ecclesiastici.
357 Galliæ & Hispaniæ obseruantia, qua Principes laici tuentur oppressos potentia iudicis ecclesiastici.
358 Abbatis & Maria. Socin. Sen. opinio confutata.
359 Iudex laicus in auxilium iudicis ecclesiastici cognoscit contra clericum turbatorem.
360 Brachium seculare quomodo & quando à iudice ecclesiastico possit requiri.
361 Iudex ecclesiasticus an competens sit pro clerico turbato a laico.
362 Malefactores, verbum latissimum.
363 Raptor quis.
364 Iuuator quis.
365 Caput. conquestus. de foro comp. declaratur.
366 Iudicem ecclesiasticum cognoscere de qualibet oppressione quæ sit a laico.
367 Turbare est opprimere.
368 Iudex ecclesiasticus an cognoscat contra laicum turbatorem clericj, cum vim non commisit.
369 Violentiam semper ex turbatione committi.
370 Turbationem vim includere.
371 Iudex ecclesiasticus non cognoscit contra laicum turbatorem, qui negat rem ecclesiæ esse.
372 Iurij traditio & doctrina declarata.
373 Iudex ecclesiasticus non est competens, contra laicum turbatorem asserentem, rem illam esse feudalem.
374 Clericum non esse priuilegiatum in causa feudi secularis.
375 Iudex ecclesiasticus contra laicum cognoscit, etsi is allegat rem ecclesiæ esse rem feudi secularis, cum de contrario constat euidenter.
376 Iudex competens quis sit in iudicio possessorio retinendæ possessionis rei feudalis.
377 Dominus feudi iudex est competens cùm duo vasalli cõtendunt in iudicio, vti possidetis, de re feudali.
378 Domino feudi vtile est scire naturam feudi.
379 Possessio rei feudalis cum proprietati admiculatur à natura proprietatis non differt.
380 Possessionem rei feudalis non mutare naturam à proprietate ipsa feudi.
381 Iudices duo esse possunt in causa rei beneficiariæ.
382 Ecclesiæ cura communis est.
383 Possessionis causam esse præambulam causæ possessionis.
384 Causa delegata tam possessionis, quàm proprietatis delegata censetur.
385 Possessionem rei spiritualis diuersam esse à natura ipsius proprietatis.
386 Curty tumoris lapsus.
387 Iudicem competentem esse dominum feudi cùm duo vasalli de possessione rei feudalis contendunt.
388 Dominus feudi iudex est competens in causa proprietatis feudi inter duos vasallos.
389 Dominus feudi iudex est competens inter duos vasallos maiores contendentes de possessione feudi.
390 Dominus feudi iudex est inter vasallos de possessiõe feudi contendentes, etiamsi feudum illud solum habeant.
391 Dominus feudi coactus mouere vasallum, est adhuc iudex competens in causa illius vasalli contendentis de possessione feudi cum altero vasallo.
392 Iniustus in vno, præsumitur iniustus in altero.
393 Iudex ordinarius suspectus non remouetur, sed ei datur adiunctus.
394 Dominus feudi suspectus nõ remouetur à iudicãda causa sed ei datur adiunctus, vel causam potest delegare.
395 Suspectus in cognoscendo non est suspectus in delegando.
396 Dominus feudi iudex est competens in causa possessionis controuersæ inter vasallos, etiamsi vasalli sint clerici.
397 Iudex est dominus feudi in causa proprietatis feudi inter vasallos etiam clericos.
398 Cap. extransmissa. de foro comp. intellectus & declaratio.
399 Abbatis & Decij ratio quædam refutata.
400 Papa potest clericum in aliqua causa subycere iurisdictioni seculari.
401 Clericu subyci iurisdictioni seculari ratione contractus.
402 Dominus feudi non est iudex in causa clerici vasalli sui, si alia est controuersia quàm feudalis.
403 Vasallos contendentes inter se de possessione rei feudalis non posse prorogare iurisdictionem alterius iudicis.
404 Iurisdictionem domino feudi inter suos vasallos contendentes esse iure speciali tributam.
405 Iurisdictio alterius iudicis, volente domino à vasallis de possessione feudi contendentibus prorogari potest.
406 Dominus feudi iudex est inter vasallos contendentes de possessione feudi Franchi.
407 Vasallum non esse liberum à iurisdictione domini feudi, etiamsi feudum in aliquibus sit Franchum.
408 Feudum Franchum essici quò ad commodum pecuniarium, non quò ad seruitia & obedientiam erga dominũ.
409 Clericus dominus feudi secularis iusdicit inter suos vasallos laicos de possessione feudi inter se contendentes.
410 Clericus dominus feudi sustinet personam laici dum inter vasallos de causa feudi iusdicit.
411 Vasallus persona miserabilis, omisso iudicio domini feudi posse adire iudicem ecclesiasticum, cum in possessione feudi vexatur.
412 Reginam dici posse personam miserabilem iuxta suam conditionem.
413 Cap. ex parte B. de foro comp. intellectus & declaratio.
414 Domino feudi negligente administrare iustitiam, inter vasallos de possessione feudi contendentes, adiri potest ordinarius.
415 Iudice speciali negligente administrare iustitiam, eius iurisdictio ad superiorem deuoluitur.
416 Dominum feudi esse iudicem ordinarium iure quodam singulari inter suos vasallos.
417 Iudex ordinarius volente domino feudi cognoscere potest de causa inter vasallos de feudo contendentes.
418 Consensus domini feudi tacitus an sufficiat, cum ordinarius iudex cognoscit de causa feudi inter vasallos.
419 Dominus feudi non est iudex inter vasallos de feudi possessione contendentes, cùm eorum vnus non ostendit titulum.
420 Iudex ordinarius cognoscit inter vasallos contendentes de feudo ex consuetudine, vel superioris lege.
421 Senatum Mediolanensem cognoscere de omnibus causis feudalibus.
422 Dominus feudi non est iudex competens inter vasallos contendentes de possessione feudi, quæ proprietati non admiculatur.
423 Causæ duæ tantùm ad feudum spectant, constitutio & priuatio.
424 Vasallus agens ad pœnam & interesse aduersus alterum vasallum turbatorem dominum feudi non habet iudicem causæ.
425 Dominus feudi non est iudex competens inter vasallos de possessione feudi contendentes, si eorum vnus negat se vasallum esse.
426 Dominus feudi non est iudex inter vasallos, cùm vnus

Universidad de Deusto
Biblioteca

se esse vasallum negat.
427 Dominus feudi non est iudex competens inter vasallum & tertium de possessione feudi contendentes.
428 Iurisdictio domini feudi limitata est.
429 Dominus feudi non est iudex competens inter vasallum & tertium etiam si is tertius vt vasallus fuit citatus.
430 Citatus tanquam vasallus an teneatur comparere ad allegandum declinatoriam.
431 Vasallus qui est in quasi possessione vasallagij si citatur à domino feudi, tenetur comparere ad allegandum declinatoriam.
432 Domino feudi cum vasallo contendente de possessione rei feudalis, pares curiæ cognoscunt.
433 Pares curiæ cognoscunt cum de proprietate feudi est cõtentio, inter dominum & vasallum.
434 Pares curiæ cognoscunt inter dominum feudi spoliatorem & vasallum spoliatum.
435 Iudices competẽtes inter dominum & vasallum de feudi possessione contendentes, etiam si dominus non recognoscat superiorem, sunt pares curiæ.
436 Ius dicere sibi non debet de honestate, qui superiorem non recognoscit.
437 Vasallus cùm se alterius vasallum asserit, de causa feudi non cognoscit dominus, sed pares curiæ.
438 Pares curiæ cognoscunt de causa domini feudi & vasalli etiamsi minoris gradus sint.
439 Pares curiæ laici cognoscunt de causa clerici vasalli.
440 Pares curiæ vbi suspecti sunt, cognoscit ordinarius inter dominum feudi & vasallum contendentes.
441 Pares curiæ cùm testes esse debent, non cognoscunt de causa inter dominum & vasallum.
442 Pares curiæ non cognoscunt de causa inter dominum & vasallum, si vasallus, negat se vasallum.
443 Pares curiæ nõ cognoscunt inter dominum feudi & vasallum, cum alio iure quam feudali agitur.
444 Iudex ordinarius cognoscit inter dominum feudi & vasallum cùm pares curiæ desciunt.
445 Iudex ordinarius cognoscit inter dominum feudi & vasallum, cùm ita consuetudine vel constitutione principis statutum est.
446 Iudex ordinarius cognoscit inter dominum feudi & vasallum cum pares curiæ recusant cognoscere.
447 Pares curiæ non cognoscunt de causa feudi inter dominum & vasallum, si adhuc fidelitatem non iurarunt.
448 Remedium, vti possidetis, quem iudicij ordine requirat.
449 Probationes in iudicio, vti possidetis, esse in vna dilatione faciendas.
450 Termin. s ad producendum iura omnia esse assignandos in iudicio, vti possidetis.
451 Procurator turbati nomine experiri potest interdicto, vti possidetis.
452 Edictum, de procuratoribus, permissorium esse.
453 Libellus offerri debet in iudicio, vti possidetis.
454 Libelli conclusio requiritur in iudicio, vti possidetis.
455 Libelli forma qualis in iudicio, vti possidetis.
456 Satisdari de non turbando peti solet in libello dato in remedio, vti possidetis.
457 Possessionis qualitas an sit exprimenda in libello dato in remedio, vti possidetis.
458 Possessionis qualitas exprimenda est in libello cùm interest aduersarij scire pro qua turbatione agatur.
459 Tempus & locus turbationis in libello exprimi an debeant.
460 Tempus & locus turbationis exprimi debent, cùm dolus turbantis arguitur.
461 Turbationis modus exprimi an debeat in libello.
462 Turbationis modus & qualitas deducta probari debent.
463 Turbationis modus debet exprimi si ab aduersario petatur.
464 Turbationis qualitas debet exprimi cùm dolus turbatoris arguitur.
465 Bartolus & Baldus declarantur.
466 Statutum Brixiæ 153. in crim. sub rubr. de modo & forma procedendi in crimine inquietationis, declaratur.
467 Turbatio quot modis committatur.
468 Turbat qui negat aduersarium possidere.
469 Dubia res efficitur per negationem.
470 Turbare etiam is dicitur, qui bona fide negat possessionem.
471 Turbare non dicitur, qui simpliciter negat aduersarium possidere.
472 Turbare nõ dicitur, qui negat narrata in libello actoris.
473 Turbare non dicitur cum criminaliter agitur, & possessio negatur.
474 Turbare an dicatur qui ex decreto iudicis inualido alterius possessionem ingreditur.
475 Turbat, qui sequestrum contra possessorem impetrat.
476 Turbat colonus dominum cum alteri fructus tradit.
477 Turbationem non infert simplex cessatio solutionis.
478 Actiones ex delicto descendentes non dari ex solo non facto.
479 Moram non causat simplex cessatio.
480 Spoliari non autem turbari is dicitur, cui solutio pensionis negatur.
481 Turbat, qui fundum alteri locauit.
482 Turbat, qui fructus rei meæ percipit.
483 Turbat, qui aufert de re mea.
484 Turbat, qui asserit seruitutem sibi deberi in re mea.
485 Turbat, qui impedit me vti seruitute mea.
486 Turbat, qui colit & arat fundum meum.
487 Turbat, qui me impedit re mea vti.
488 Turbat, qui minas colonis infert.
489 Turbat, qui sepem facit, vel fossam fodit.
490 Turbat, qui alterius possessionem eo inuito ingreditur.
491 Turbat, qui rem alterius vendit.
492 Turbat, qui ædificare prohibet.
493 Turbat, qui seminat fundum alterius, quod ibidem declaratur.
494 Turbat, qui in alieno plantat.
495 Turbat, qui arbores incidit.
496 Turbat, qui eligit vel præsentat patrono inconsulto.
497 Turbat, qui censum præstari prohibet.
498 Turbat, qui se opponit.
499 Turbat, qui agricolas in possessionem inducit rei alterius.
500 Turbat, qui me absente ingreditur possessionem meam.
501 Turbat, qui vendit res permissas vni solum vendere.
502 Turbat, qui insignia delet.
503 Turbat, qui impedimentum & molestiam infert.
504 Turbat, qui possessori resistit.
505 Statutum Papiæ de possess. turbata. declaratur.
506 Interdicto, vti possidetis, agens exprimere an debeat modum desistendi à turbatione.
507 Interdictum, vti possidetis, cumulari an possit cum illo, vnde vi.
508 Accusatus de vi turbatiua conueniri etiam potest interdicto, vnde vi.
509 Remedium, vti possidetis, an cum illo adipiscendæ possit cumulari.
510 Remedium, vti possidetis, quod datur si lite pendẽte actor spolietur, quomodo in iudicio tractabitur.

511 Reme-

511 Remedium, vti possidetis, quomodo cum petitorio cumulari possit.
512 Possessorium retinendæ ab actore cum iam proposito non cumulari.
513 L. exitus. ff. de acq possess. declaratur.
514 Beroÿ leuis quædam consideratio reiecta.
515 Possessorium retinendæ cum petitorio prius proposito ex rescripto principis simul cumulari & tractari non potest.
516 Contraria duo simul esse non possunt.
517 Deus & lex efficere non possunt vt duo pugnantia simul sint.
518 Possessorium retinendæ ex partium consensu, cum petitorio ab eodem actore cumulari non posse.
519 Possessorium retinendæ mixtum ab eodem actore, cum petitorio cumulari non posse.
520 Butrij consideratio explosa.
521 Conciliatio opinionum ex auctoris sententia.
522 Possessorium retinendæ respectu diuersæ possessionis, posse ab eodem actore cumulari cum petitorio.
523 Cumulatio possessorij & petitorij admittitur, cessante regula contrarietatis.
524 Possessorium retinendæ ratione possessionis deinde quæsitæ, posse ab eodem actore cumulari cum petitorio.
525 Possessorium retinendæ cumulari posse cum petitorio ab eodem actore possidente per alium.
526 Possessorium retinendæ prius propositum, non admittit cumulationem petitorij ab eodem actore.
527 Possessorium retinendæ prius propositum ab actore, respectu diuersæ possessionis cum petitorio cumulatur.
528 Fabij ratio reiecta.
529 Cumulatur possessorium retinendæ cum petitorio, cùm possessio asseritur deperdita ante litem contestatam.
530 Petitorium cum possessorio cumulatur, cùm possessio dicitur deperdita post litem contestatam.
531 Possessorium retinendæ cum petitorio ab eodem actore, in eodem libello cumulari an possit.
532 Petitorio ab vno proposito & possessorio retinendæ ab altero, quomodo procedatur.
533 Possessorium retinendæ ab vno & petitorium ab altero diuersis respectibus cumulari posse.
534 Possessorium retinendæ cumulatur cùm petitorio, cum actor asserit solum se turbari.
535 Possessorio retinendæ prius ab vno proposito, & ab altero postea petitorio, prius possessorium discutitur.
536 Possessorium retinendæ cum petitorio diuersis respectibus à diuersis cumulari.
537 Cumulatio petitorij & possessorij retinendæ non admittitur eodem tempore ab eodem.
538 Possessorium retinendæ cum petitorio, cum vtera3 asserit, se possessorem & dominum, non cumulatur.
539 Possessorium retinendæ cum petitorio cumulatur cum agitur de re incorporali.
540 Confessoriam non aduersari iudicio possessorio retinendæ.
541 Cumulationem petitorij & possessorij in incorporalibus admitti.
542 Cumulationem petitorij & possessorij in beneficialibus admitti.
543 Possessorium retinẽdæ cumulari posse cum petitorio, cum possessorio petitorium fomentum tribuit.
544 Rescriptum impetrans super petitorio, an ad possessorium transire possit.
545 Possessorio retinendæ renuntiasse an dicatur reus, qui petorium proposuit.
546 Possessorij renuntiatione liti solũ censeri renuntiatum.
547 Tacens consentire dicitur in iudicialibus.
548 Sententia dissimitiua super possessorio renunciato, ferri an debeat.
549 Accusatio criminalis de possessione turbata cum remedio ciuili, vti possidetis, cumulari an possit.
550 Actio iniuriarum criminalis de iure cõmuni solum datur contra turbatorem.
551 Iudicis officium posse implorari in iudicio turbatæ possessionis pro damnis & expensis, ac interesse.
552 Iudicium ciuile & criminale pro possessione turbata cumulari an possit.
553 Iudex maleficiorũ incidenter potest cognoscere de causa ciuili turbatæ possessionis.
554 Causam criminalem & ciuilem pro possessione turbata cumulare, vtile admodum est.
555 Lis contestari debet in iudicio, vti possidetis.
556 Agens, vti possidetis, quid habeat probare.
557 Possidens ante litem contestatam præsumitur etiam possidere tempore litis contestatæ.
558 Possessio tempore litis contestandæ in iudicio, vti possidetis, probari debet, etiamsi verè lis non esset contestanda.
559 Turbatio probari debet ab agente remedio, vti possidetis.
560 Possessio quibus probationibus possit probari.
561 Possessionem immobilium probari ex sola insistentia.
562 Possessio domus sola inhabitatione probatur.
563 Possessionem probari ex agrorum cultura.
564 Possessionem fructuum perceptione probari.
665 Fructuum perceptione etiam alterius manu possessionem probari.
566 Fructus perceptos iure familiaritatis non probare possessionem.
567 Possessionem probari ex perceptione pensionis.
568 Possessionem probat collectæ solutio.
569 Possessionem probat clauium traditio.
570 Possessio arguitur ex descriptione, facta in libro æstimi.
571 Possessionem non probat inuestituræ, vel locationis instrumentum.
572 Locatio cum solutione mercedis possessionem probat.
573 Locationum plura instrumenta possessionem probant.
574 Instrumentum antiquum locationis probare possessionem.
575 Possessionem probari instrumento missionis.
576 Possessionem vsu rei probari.
577 Possessionem mobilium probari traditione vel retentione clauium.
578 L. clauibus. ff. de contrab. em. sensus.
579 Possessionem incorporalium probari instrumento iuratæ fidelitatis.
580 Possessionem incorporalium probari instrumento liberationis à fidelitate.
581 Possessionem seu quasi iurisdictionis probari ex onerum præstatione.
582 Iurisdictionis quasi possessionem probari per exactionem gabellarum.
583 Possessionem seu quasi iurisdictionis fama probari in antiquis.
584 Possessio seu quasi iurium ecclesiæ, traditione clauium ecclesiæ probatur.
585 Iurisdictionis quasi possessionem ex actibus iurisdictionalibus probari.
586 Iurisdictionis quasi possessio ex captura delinquentium & erectione furcarum probatur.
587 Possessionem seu quasi iurisdictionis ex nominatione probari.

Universidad de Deusto
Biblioteca

588 Remedio, vti possidetis, agens, an possessionem iustificare debeat.
589 Remedio, vti possidetis, agens probat titulum cùm sine eo possidere non potest.
590 Iurisdictionis quasi possessionem allegans, eam titulo iustificare debet.
591 Remedium, vti possidetis, nõ reddi laico pro quasi possessione decimarum.
592 Remedium recuperandæ, non reddi laico spoliato quasi possessione decimarum.
593 Remedium retinendæ, pro quasi possessione beneficij non reddi, nisi illa titulo iustificetur.
594 Colorari possessio quando dicatur.
595 Coloratus titulus quis, & quis quasi coloratus & discoloratus.
596 Possessionem seu quasi beneficij colorari confessione aduersarij.
597 Coloratur quasi possessio beneficij sententia lata in petitorio.
598 Coloratur quasi possessio beneficij probando titulum antiquum deperditum.
599 Iudicis arbitrio relinqui, qui dicatur titulus antiquus, & si est amissus, iuramento probatur.
600 Remedio, vti possidetis, agens probare an debeat quòd non vi, non clàm, non precario possidet.
601 Mala fides non præsumitur.
602 Reus conuentus interdicto, vti possidetis, quid probare debeat, vt obtineat.
603 Interdicto, vti possidetis, agens an probare debeat aduersarium dolo turbasse.
604 Turbantis dolus necessariò non probatur, cùm ciuiliter agitur, vti possidetis.
605 Turbantis dolus probari debet in iudicio, vti possidetis, cùm agitur vt is reus condemnetur ad damna & interesse.
606 Turbantis dolus probari an debeat cùm criminaliter agitur contra eum.
607 Statuta punientia turbantes alterius possessionem, pœnas subrogasse loco pœnarum iuris communis.
608 Causa dicitur criminalis cùm de possessione turbata accusatur reus ex statutorum dispositione.
609 Ripæ opinio explosa.
610 Matthes. not. ab. 70. declaratur.
611 Doli probatio requiritur in actione iniuriarum.
612 Dolus probari debet, cum statutum pœnam indicit corporalem turbatori alterius possessionis.
613 Statutum puniens turbatorem personæ, dolum probari requirit.
614 Statutum puniẽs turbationem illatam in rem, latam culpam solum probari necessariò requirit.
615 Bart. cons. 91. num. 6. lib. 1. declaratur.
616 Bar. l. 3. §. quod Prætor. ff. ne quis eum &c. declaratur.
617 Dolum turbatoris quis probare teneatur.
618 Dolus turbatoris probatur ex quo scit alterum possidere.
619 Scientia alterius possessionis ex vicinitate & similibus probatur.
620 Turbatoris dolus arguitur cum in casu illicito occupat.
621 Dolo non turbasse quomodò accusatus probare possit.
622 Statutum Papiæ. 31. in criminalibus, sub rubr. de pœna illius, qui violentiam &c. vers. & prædicta. declaratur.
623 Causa leuis excusat turbatorem à dolo.
524 Causa iniusta quòd non excusat à pœna legali.
525 Statuta Papiæ & Brixiæ, de turbata possess. dum puniũt turbatores, cessant si causa iusta turbandi probatur.
626 Turbantis dolus excusatur, si is credebat verè se possidere.
627 Possessio naturam contractus sapit.
628 Turbantis dolus excusatur, si probatur iure familiaritatis possessionem ingressum fuisse.
629 Socius ingrediens possessionem excusatur à dolo.
630 Dolus turbatoris cessat cùm alterius mandato is est possessionem ingressus.
631 Turbationis dolus & pœna cessat, cùm virtute contractus accusatus ille est ingressus possessionem.
632 Criminalis accusatio cur cesset, cùm virtute contractus accusatus de turbata possessione est ingressus possessionem.
633 Decretum Mediolani, quòd criminaliter non procedatur cùm res habet originem à contractu, declaratur.
634 Cõtractus inualidus an excuset à dolo accusatum de turbata possessione.
635 Contractus inualidus apparenti inualiditate, præsumptione iuris excusat turbatorem à dolo.
636 Mala fides præsumitur in contrahente minus solenniter.
637 Rusticitas excusat.
638 Contractus nullus notoriè non excusat à pœna turbata possessionis.
639 Titulus nullus pro non titulo est.
640 Iudicis licentiam excusare à pœna turbatæ possessionis.
641 Iudicis licentiam etiam falsa ex causa concessam, excusare à pœna turbatæ possessionis.
642 Licentiam iudicis nullam non excusare à pœna turbationis.
643 Licentiam iudicis nullam defectu iurisdictionis nõ excusare à pœna turbatæ possessionis.
644 Decretum Mediolani. Quando res habet originem à contractu &c. declaratur.
645 Testatoris licentia excusat à turbata possessione.
646 Statutum punies turbatorem reiecta tituli allegatione, punit etiam si licentia testatoris aliàs excuset.
647 Statutum Brixiæ 152. in crim. sub rub. de vi molestatiua. vers. & intelligatur &c. exponitur.
648 Fama publica excusat à pœna turbatæ possessionis.
649 Prælatus occupans bona sui antecessoris à pœna turbatæ possessionis excusatur.
650 Sententia lata in petitorio excusat à pœna turbatæ possessionis.
651 Protestatio excusat à pœna turbatæ possessionis.
652 Turbatio possessionis non infertur ex simplici cultura.
653 Causa vt excuset à turbata possessione probari debet.
654 Causa iusta non excusat à violenta turbatione possessionis.
655 Causa iusta non excusat à turbatione possessionis, cùm turbator non desistit cognita falsitate causæ.
656 Causa iusta quando litigantem excuset ab expensis.
657 Turbator ob causam iustam non punitur ratione præteritæ turbationis, superuenienti cognitione falsæ causæ.
658 Litigans excusatur ab expensis præteritis postquam superuenit cognitio suæ iniustitiæ.
659 Præsumitur in lite perseuerantem sine iusta causa, à principio malam causam fouisse.
660 Auctoris distinctio, quomodo litigans ex causa iniusta superuenienti ab expensis excusetur.
661 Guid. Papæ, Decij & Crauettæ opinio defensa.
662 Bar. Baldi, ac Cagnoli doctrina declarata.
663 Exceptio, quod vi, clã & precario possideat, obijci quando posit contra agentem remedio, vti possidetis.
664 Bar. in l. 1. §. vlt. nu. 4. ff. vti possid. declaratur.
665 Exceptio, quòd vi, aut clam, obijci an posit posl litè contestatam in remedio, vti possidetis.

666 Exce-

666 Exceptio spolij duobus modis obijci potest.
667 Exceptio spolij in vim peremptoriæ exceptionis obijci potest.
668 L. si quis in tantam. C. vnde vi. declaratur.
669 Interdictum, vti possidetis, si primo proponatur & deinde ab aduersario illud recuperandæ, quomodo procedendum sit.
670 Spolium propositum per modum exceptionis in iudicio retinendæ, an illud suspendat.
671 Exceptio dominij obijci an posit contra agentem remedio, vti possidetis.
672 Exceptio dominij incontinenti non probanda, obijci non potest, contra agentem interdicto, vti possidetis.
673 Exceptio dominij statim probanda obijci potest in remedio, vti possidetis.
674 Exceptio statim probanda impedit sententiæ executionem.
675 Exceptio statim probanda non impedit spoliatũ restitui.
676 Alexandri distinctio & doctrina reiecta.
677 Beroÿ distinctio & doctrina exposa.
678 Mixtum à fauorabiliori nomen & vim sumit.
679 Retentio facilius quàm acquisitio, admittitur.
680 Statutu Brixiæ. 152. in crimin. de vi molestatiua. ver. & intelligatur &c. declaratur.
681 Exceptio dominij, quæ in remedio recuperandæ admittitur, pariter recipitur in remedio retinendæ.
682 Exceptio dominij recipitur in remedio, vti possidetis, acto re non contradicente.
683 Exceptio dominij in remedio retinendæ in beneficialibus admittitur.
684 Exceptio dominij in remedio, vti possidetis, habente vim iuris realis admittitur.
685 Exceptio dominij, quæ per sententiam latam in petitorio probari potest, an obijci posit in remedio, vti possidetis.
686 Sententia lata in petitorio obstat agenti remedio, recuperandæ possessionis.
687 Spoliatorem grauius delinquere ipso turbatore.
688 L. naturaliter. §. nihil commune. de acquiren. possess. intellectus.
689 L. 1. in fi. ff. vti possid. sensus.
690 Conciliatio opinionum ex Ripæ sententia comprobata.
691 Coraſij opinio quædam aduersus Ripam confutata.
692 Exceptio dominij, de quo constat per confessionem possessoris agentis, obijci an posit agenti remedio, vti possidetis.
693 Exceptio dominij, de quo constat per instrumentum, vel ex testibus obijci potest in remedio, vti possidetis.
694 Confessionem in beneficialibus non nocere consitenti vt possessione priuetur, & illa adiudicetur aduersario.
695 Possessionem beneficij de cuius non iure constat, posse dare obiectus contra aduersarium, vt eum à sua intentione depellat.
696 Remedium retinendæ in beneficialibus esse fauorabilius remedio recuperandæ.
697 Exceptio dominij causata à renunciatione agentis, vti possidetis, obijci an posit contra eum.
698 Dominij exceptio causata à renunciatione facta ante turbationem potest obijci agenti interdicto, vti possidetis.
699 Exceptio renunciationis dominij factæ coram iudice obijci potest agenti interdicto, vti possidetis.
700 Exceptio renunciationis dominij metu factæ non potest obijci agenti interdicto, vti possidetis.
701 Renunciationis dominij exceptio non potest obijci agenti interdicto, vti possidetis, cùm ignoratur an sponte facta sit.
702 Exceptio renunciationis dominij de qua clarè nõ constat obijci non potest agenti remedio, vti possidetis.
703 Exceptio renunciationis dominij obijci non potest in iudicio retinendæ, etiam si offerantur probationes incontinenti.
704 Exceptio spoliationis an obijci potest contra hoc remedio agentem.
705 Reconuentionis exceptio obijci an posit in remedio, vti possidetis.
706 Præscriptionis exceptio obijci an posit in remedio, vti possidetis.
707 Actio quomodo perpetua dicatur.
708 Interdictum, vti possidetis, annale esse ratione interesse & damnorum turbationis factæ.
709 Statutum Brixiæ. 153. in criminalibus, sub rub. de modo & forma procedendi in crimine inquietationis &c. declaratur.
710 Præscriptionis exceptio in iudicio, vti possidetis, causæ beneficiariæ etiam vltra annum obijci potest.
711 Exceptio criminis obijci nõ potest in iudicio, vti possidetis.
712 Cap. item cum quis. de rest. spolia. sensus.
713 Interdicti, vti possidetis, causam ante criminis iudicium esse dissimendam.
714 Sententiæ forma quæ sit in iudicio, vti possidetis.
715 Sententia in remedio, vti possidetis, fertur pro iusto possessore.
716 Sententia pro vtroque possessore, proprietario scilicet & fructuario ferri potest in iudicio, vti possidetis.
717 Sententia in iudicio, vti possidetis, fertur pro iusto possessore contra iniustè possidentem ab altero.
718 Possessionem, melioribus rationibus probans cæteris paribus, obtinet in iudicio possessorio, vti possidetis.
719 Probationes meliores & validiores quæ in iudicio, vti possidetis.
720 Testes non subditos esse meliores subditis ad probandam possessionem.
721 Testibus verisimiliora deponentibus credi.
722 Probatio efficacior est illa, cui lex adsistit.
723 Testes rei in iudicio, vti possidetis, esse digniores.
724 Actoris & rei partes vterque litigãtium iudicio, vti possidetis, sustinet.
725 Possessionem antiquiorem probans in iudicio, vti possidetis, cæteris paribus, obtinet.
726 Possessio magis recens præsumitur clandestina.
727 Possessionem antiquiorem probans in iudicio, vti possidetis, obtinet, etiamsi aduersarius probet titulum antiquiorem.
728 Possessionem antiquiorem probans in remedio, vti possidetis, obtinet, etiamsi aduersarius probat iuniorem titulatam.
729 Possessor titulatus vitiosam possessionem habere potest.
730 Possessor titulatus iunior præfertur antiquiori sine titulo in beneficialibus.
731 Beneficialis causa possessoria causam proprietatis habet annexam.
732 Statutum Brixiæ. 98. in ciuil. sub rub. de antiquiori possess. &c. declaratur.
733 Possessio titulata cæteris paribus præfertur in iudicio, vti possidetis.
734 Titulum habens potiora iura habet.
735 Proprietatis capitula & positiones admitti in iudicio possessorio, vti possidetis.
736 Possessio titulata antiquiori titulo, cæteris paribus, præfertur in iudicio, vti possidetis.
737 Tituli prioritas in iudicio possessorio quomodo probetur.
738 Possessor titulum melius probans, cæteris paribus, obtinet

Universidad de Deusto
Biblioteca

in iudicio, vti possidetis.
739 Sententia quæ ferri debeat in possessorio retinendæ, cum omnia paria sunt.
740 Sententia hæc, vti possidetis ita possideatis, ferri non potest.
741 Cæpollæ cautel. 100. confutata.
742 Possessio sequestrari an debeat quando ignoratur quis iustius possideat in iudicio, vti possidetis.
743 Sorte dirimi an debeat dubia quæstionis possessio.
744 Quæstio facti sorte non dirimitur.
745 Possidere seu in possessione esse, quæstio facti est.
746 Iudex sorte causam inuitis contendentibus non determinat.
747 Sorte dirimi non oportere causas possessorias beneficiales.
748 Iudex supersedere an debeat in causa dubia possessoria.
749 Protagoræ sophistæ & Euathli discipuli inexplicabilis contentio, quomodo à iudicibus diffinita.
750 Areopagitarum prudens in re dubia valde iudicium.
751 Gellij de difficili controuersia iudicium.
752 Iudicem interdum posse pronunciare, sibi de causa non liquere.
753 Speculatoris opinio confutata.
754 L. idem Pomponius. §. vlt. ff. de arbitr. declaratur.
755 Diuidere possessionem inter contendentes de ea an debeat iudex, cum inexplicabilis est contentio.
756 Fructuarios duos æque possidere posse & partes per concursum facere.
757 Bartoli opinio reiecta.
758 Reum esse in dubio absoluendum in causa dubia possessionis.
759 Sententiam pro reo absolutoriam in dubio esse ferendam.
760 Actor vel reus non iudicatur ex eo quod prius prouocauerit.
761 Actoris & rei partes ambo sustinent quoad iudicij ordinem qui iudicio, vti possidetis, contendunt.
762 Iudicis arbitrio causa dubia possessionis an diffiniri possit.
763 Gratificationi locum esse in maximè dubijs.
764 Iudicem posse eligere opinionem quam vult in maximè dubijs.
765 Baldus cons. 420. lib. 1. declaratur.
766 Iudicem in arbitrarijs moueri non oportere amicitia, vel alia animi motu.
767 Iudicem non esse apud Deum tutum, qui sola amicitia ductus in arbitrarijs pro amico iudicat.
768 Peccatum esse quod non est ex fide.
769 Iudex arbitrium habens vni nō ausert, vt alteri tradat.
770 Possessionem maximè controuersam nemini adiudicari.
771 Aymonis Sabaudiæ Comitis iudicium inter Venetos & Genuenses.
772 Possessionis beneficialis quæstio quomodo dirimi possit.
773 Gratificari non posse alteri contendentium in beneficialibus.
774 Gratificationi locum non esse nisi in casibus in iure expressis.
775 Principem adeundum esse in quæstionibus perplexis.
776 Principem posse in gratiosis & beneficialibus, cui vult, gratificari.
777 Tiberij Cæsaris iudicium.
778 M. Syluij Otthonis liberalitas & iudicium.
779 Salomonis iudicium.
780 Actor condemnari an possit, ne in posterum turbet, si non possidet & reus possidet, & in iudicio obtinet.
781 Reus absolutus, quia actor possessionem non probauit, non condemnatur actor, ne in posterum reum turbet.
782 Silentium imponi potest perpetuum actori retinendæ possessionis, si reus se possidere probauit & actor non probauit.
783 Agens remedio, vti possidetis, si reus probauit simpliciter se possidere, non condemnatur actor ad non perturbandum.
784 Agens si detinet solum cum agit remedio, vti possidetis, reus absoluitur, nec condemnatur ad non turbandum.
785 Interdicto, vti possidetis, cùm agitur & vterque iustè possidet, vterque vincit.
786 Remedio, vti possidetis, cùm agitur obtinet etiam qui iniustè possidet ab alio quàm ab aduersario.
787 Iudex in iudicio, vti possidetis, condemnare an possit actorem erga reum ius fouentem, etiamsi is reus nihil petat.
788 Interdictum, vti possidetis, pro re si est propositum & pro re altera illud, vnde vi, ab aduersario, an super vtroque sit pronunciandum.
789 Possessorium retinendæ cùm concurrit cum illo recuperandæ, prius pronunciatur super illo retinendæ, de quo constat prius.
790 Possessorium recuperandæ prius diffinitur, si prius constat de spolio, quàm de turbatione in illo retinendæ.
791 Sententia eluforia esse non debet.
792 Turbatione & spoliatione simul probata super quo iudicio sit pronunciandum.
793 L. 1. §. vlt. ff. vti possid. sensus.
794 Innocentij consideratio ad l. 1. §. vltimo. ff. vti possid. explosa.
795 Negatiuam potentius negare.
796 Spoliator ab altero spoliatus interdicto, vnde vi, experiri potest.
797 Possessionem iniustam spoliatori non prodesse.
798 Spoliato licet spoliatorem turbare.
799 Spoliatus turbando spoliatorem delinquit, secundum Innocentium.
800 Spoliatum impune turbare illum à quo fuit spoliatus.
801 Sententiæ forma cum spoliatus turbans cōdemnatur vel absoluitur.
802 Spolij exceptio non prodest turbatori, qui solum probauit spoliatorem vi ab alio possidere.
803 Sententia qualis ferri debeat cū aduersus possessorem turbatum agentem remedio, vti possidetis, obijcitur exceptio spoliationis.
804 Exceptione spolij opposita contra turbatum agentem, vti possidetis, quomodo in causa pronunciandum.
805 Sententia lata in iudicio, vti possidetis, an exceptionem pariat in remedio recuperandæ.
806 Sententia lata in remedio, vti possidetis, solum prohibet molestationem & turbationem.
807 Sententiam latam super vno possessorio, alteri non praiudicare.
808 Sententia lata super iudicio possessorio retinendæ, an pariat exceptionem in iudicio petitorio.
809 Sententia qua sub forma ferri debet cum petitorio & possessorio, vti possidetis, simul actum fuit.
810 Possessionis restitutio qualis sit, lata sententia super petitorio & possessorio retinendæ.
811 Turbator condemnatus iudicio, vti possidetis, ad non perturbandum, cogi an possit præstare cautionem de non turbando in futurum.
812 L. vnicæ. C. vti possidetis. intellectus.
813 Ciceronis locus in oratione 3. in Verrem.
814 Asconij locus.

815 Iu-

815 Iulij Pauli locus.
816 L. pen. ff. de aqua quotid. & est. intellectus.
817 Statutum Brixiæ 152. in crimin. sub rub. de vi molestatiua &c. declaratur.
818 Cautio de non turbando perpetua an sit.
819 Turbator asserens se noua ex causa turbare, an sit audiendus semel lata contra eum sententia.
820 Sententia absolutoria ferri an debeat pro reo, qui fatetur agentem interdicto, vti possidetis, possidere.
821 Iasonis inconstantia.
822 Turbatorem condemnari debere ad interesse ratione præteritæ turbationis.
823 Sententia lata pro agente remedio, vti possidetis, an suis hæredibus prosit.
824 Successorem vti accessione sui auctoris.
825 Sententiam extendi & ad successores.
826 Possessio castri nō mutatur mutata castri possidentis persona.
827 Ecclesia acquisita vel castro censetur acquisita & quasi possessio subiectionis, sine apprehensione.
828 Sententia lata in iudicio, vti possidetis, exequi an possit cōtra hæredes, & successores.
829 Hæredis factum, dicitur nouum factum in iudicio possessorio retinendæ.
830 Io. Fabri opinio confutata.
831 Interdicta omnia esse in rem scripta.
832 Possessio vitiosa non iudicatur ex parte hæredis, sed defuncti.
833 Successor turbatoris condemnati si de nouo turbat, debet probare se ex noua causa turbare.
834 Sententia lata in iudicio, vti possidetis, nocet successoribus ratione damnorum & interesse factæ turbationis.
835 Sententia lata in possessorio, vti possidetis, nocet successoribus post triginta annos.
836 Silentium perpetuum imponere an possit iudex turbatori.
837 Iudex cum aliquid mandat, diffinitiuè mandare videtur.
838 Statutum Papiæ 31. in crimin. sub rub. de pœna illius, qui violentiam, &c. declaratur.
839 Sententia qua perpetuum silentium imponitur, an sit diffinitiua, vel interlocutoria.
840 Sententiam, de mittendo aliquem in possessionem ex secundo decreto, esse diffinitiuam.
841 Sententiam latam in remedio adipiscendæ ex interdicto, quorum bonorum, esse diffinitiuam.
842 Sententiam latam in possessorio retinendæ incidēter tractato esse interlocutoriam.
843 Appellare an liceat à sententia lata in iudicio, vti possidetis.
844 Appellari non posse à lata sententia, ne scholaris turbetur in sua habitatione.
845 Sententia lata pro reo in petitorio & in possessorio pro actore, an interim sententia possessorij exequetur.
846 Sententia lata pro reo, quia actor non probauit, tunc sententia possessorij pro actore exequetur.
847 Sententia lata in possessorio, si reus obtinuit in petitorio factis sui iuris probationibus, exequenda an sit.
848 Sententia lata in possessorio beneficiali retinendæ, non est exequenda, si actor nihil probauit.
849 Sententiæ lata in petitorio pro reo & in possessorio pro actore, si actor appellauit, an sententia possessorij executioni mandabitur.
850 Petitorij pendentia non impedit possessorij executionem.
851 Restitui in integrum an minor possit, aduersus sententiam contra se latam in iudicio, vti possidetis.
852 Minor læsus per sententiam restituitur.
853 Minor læsus in contractu restituitur.
854 Restitutio in integrum non censetur reiecta, etiamsi malitas reiecta sit.
855 Restitutionem in integrum non procedere à pari cum sententia.
856 L. præses. ff. de minor. intellectus.
857 Minor sine tutore litigare potest in causa possessoria.
858 Restitutio in integrum non conceditur pro leui læsione.
859 Restitutio in integrum contra tres sententias conformes facilius impetritur quam appellatio.
860 Priuilegium facilius tollitur quam ius commune.
861 Priuilegium aliquando est fortius ipso iure communi.
862 Minor non restituitur contra sententiam latam in possessorio, vti possidetis, si modicum attulit præiudicium.
863 Missio in possessionem quomodo fiat in remedio, vti possidetis.
864 Possessio quomodo restituatur in iudicio, vti possidetis.
865 Restitutio possessionis, quæ fit in iudicio, vti possidetis, an fiat iure actionis, vel iudicis officio.
866 Bart. l. 1. §. hoc interdictum. nume. 9. ff. vti possid. declaratur.

TERTIVM RETINENDAE POSSESSIONIS remedium ex interdicto, Vti possidetis.

AIT Prætor, † VTI EAS AEDES quibus de agitur, nec vi, nec clam, nec precario alter ab altero possidetis: quo minus ita possideatis, vim fieri veto. De cloacis hoc interdictum non dabo: neque pluris, quam quanti res erit intra annum quo primū experiundi potestas fuerit, agere permittam. Hanc interdicti, Vti possidetis, formulam nobis retulit Vlp. in l. 1. ff. vti possid. Eguin. verò Baro non vulgaris eruditionis I. C. lib. 6. Man. titul. 17. ita † interdictum hoc concipiendum esse putauit. Vti eas ædes, de quibus agitur nec clam, nec vi, nec precario alter ab altero possidetis: quominus ita possideatis: vim fieri vero. Si rectè possidenti vis facta fuerit. C. Aquilius quāti ea res erit condemnato. Edictum verò hoc modo posse conponi idem Baro scriptum reliquit. Qui rem soli possidebit, ei vim fieri ab ijs, à quibus nec clam, nec vi, nec precario possidebit, interdicam. De cloacis hoc interdictum non dabo: neque pluris, quanti ea res erit, agere permittam. Rectè Baro † edicti formulam à formula interdicti distinxit. Hoc speciale est, contendentium personam respiciens: illud verò generale ad omnes. Causa † proponendi interdictum hæc fuit (inquit Vlpianus in d. l. 1. §. huius autem. ff. vti possider.) quod separata esse debet possessio à proprietate. fieri etenim potest, vt alter possessor sit, dominus non sit: alter quidem dominus sit, possessor vero non sit. fieri tamē potest, vt possessor etiam is sit, qui dominus est. Quamquam inter hos ita possidentes † illa differentia esse videtur, quòd ille, qui cum dominus non sit, possidet, vt possessor propriè possidere creditur: ille verò, qui dominus & possessor est, vt dominus possidere dicitur. Atque ita text. d. §. huius autem. interpretati sunt Franc. Conna. libr. 3. commenta. iuris. cap. 8. numero. 2. & Brecheus Turonen. in quæst. de verbor. signif. quos secutus sum in comm. de recuperanda possessione. in prælud. numero. 22. Cum itaque inter litigantes proprietatis † controuersia est, si inter eos conuenit, vter possessor, vter petitor sit, ille possessoris personam sustinebit, quem possidere iuri conuenit: alter verò petitoris onere fungetur. Sed si inter eos contendatur vter possideat, quia alteruter se magis possidere affirmat: tunc si res solui est, de cuius possessione contenditur, ad hoc interdictum remittetur,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ita Vlpianus.in d.l.1.§.inter litigatores. Cui conuenit
7 quod ait idem Vlpianus.in l.† liberis.§.vltim.ff.de li. cauſ.dum ſcribit, vt ordinem proprietatis iudicium accipiat,conſtare debere,quis poſſeſſoris & quis petitoris perſonam ſuſtinere debeat. Quod apertius dixerunt Impp.Diocletian.& Maximi.in l.ordinarij.C.de rei vend.& alij in l.incerti.C.de interdict.& in l.1.C.de appel.Hinc ſatis intelligimus, hoc iudicium antiquitus † vindiciarum nomen obtinuiſſe. ſiquidem (vti
8 Aſconius in Verrinas Ciceronis, & cum eo Budęus in annota.ad Pandectas titul. de origin. iur. ſcribunt)lis vindiciarum erat, cùm litigabatur apud Prętorem de ea re, cuius incertum erat, quis deberet eſſe poſſeſſor. Quod placuit & alijs permultis, quos retuli in commentarijs de recuperand.poſſeſſ.in prælud.nu.32.Quo loci ex eodem Bud. Maſſuer.Tiraquel.Rebuff.& Did. ſcripſi hoc vindiciarum iudicium apud Gallos hodie
9 † Recredentiam appellari.Verùm nunc dubito,quandoquidem Recredentia,quam Hiſpani, Interim, nos Nouam prouiſionem,appellamus concedi ſolet, non cum de proprietate, ſed cum de ſola poſſeſſiõe futura quæſtio eſt,& iudiciũ poſſeſſorium (vt ſuo loco dice-
10 mus)ſummarijſſimum vulgò appellant. † Iudicium verò vindiciarũ dabatur, cum de rei proprietate controuerſia erat, & (vt relati auctores ſcribunt) cum incertum erat vter poſſideret. Huc pertinet quod ſcriptum reliquit Rebuffus in comment.ad Reg. conſtit. Galliæ. tom.3.titul.de materijs poſſeſſ. articul.1. gloſſ. 1.nu.10.tunc dici Recredentiam, cùm poſſeſſio cuſto-
11 diæ cauſa vni partium conceditur: † ſequeſtrum verò, cùm apud tertium res cuſtodienda præcipitur, & iudicium hoc non efficit poſſeſſorem plenè poſſidere, vt illud, vti poſſidetis: niſi (quod nunc in mentem mi-
12 hi venit) dicamus † vtrumque iudicium cum ſcilicet poſſeſſionis ſola erat quæſtio, vel cum quæſtio proprietatis tractabatur antiqui vindiciarij iudicij vim & nomen relatiuè obtinuiſſe: Nam ille effectus qui è poſſeſſione vera oritur, cũ de rei proprietate controuerſia eſt, nempè vt declaratus poſſeſſor rei conuenti partes ſubſtineat: aduerſarius verò onere petitoris fungatur: locum pariter habere videtur, cum de ſola poſſeſſione eſt quæſtio, & ignoratur quis de præſenti poſſeſſioni inſiſtat, ſeu eam detineat, vt ſcilicet qui detinere tempore litis motæ reperitur illi inſiſtat: alter verò ab extraiudiciali moleſtia deſiſtens, cauſæ poſ-
13 ſeſſoriæ principalis exitum expectet. Quod ſenſiſſe † Budęum opinor dum ſcripſit in hęc verba. Ex ſupradictis ſatis (vt opinor) apparet vindiciarum litem eam eſſe, qua controuerſæ rei poſſeſſionem fiduciariam petimus interea dum lis de re ipſa, aut de poſſeſſione diſceptatur, quam Recredentiam, dicimus. Hæc ille. Nec ab hac ſententia diſſentit eruditiſſimus Iacobus Reuardus in commentarijs ad leg. 12. tab. c. 6. de priſco iure vindiciario, etſi in aliquibus quæ nunc
14 non expono, à Budæo diffentiat. Differt hoc † interdictum, Vti poſſidetis, ab illo, Vnde vi. Siquidem (vt Vlp. ait in l.1.§.eſt igitur.ff.vti poſſid.) illud, Vnde vi, reſtituit vi amiſſam poſſeſſionem: hoc, Vti poſſidetis, tuetur ne amittatur poſſeſſio. Hoc Prætor poſſidenti vim fieri vetat, illo poſſidentem. Sunt tamen duo hæc remedia æquè fauorabilia, vt in ſpecie annotauit Io. Ign.in l.neceſſariò.§.non alias.num.522.verſi.ſeptimo. aliud argumentum.ff.ad S.C.Sylla.quo loci,num.529. verſi.quare in prædictis & cæt.ſcribit, conſtitutum in
15 vno cenſeri & in alterum ſancitum. Qua de re ſuo loco copioſius dicemus. Cur autem † interdictum hoc plurali ſermone conceptum ſit, Vti poſſidetis, ita poſſideatis. cum cætera ſingulariter ſcripta ſint, vt exhibeas, reſtituas, facias, dubitari ſolet. Aliqui (vt refert Bartolus. in l.vnica.§.1.opp.1.C.vti poſſid.) putant ita conceptum, quod compellat Prætor duos rectè poſſidentes, alterum ciuiliter, alterum naturaliter, vt proprietarium & fructuarium. Rectius mihi viſus eſt ſentire Eguin.Baro.lib.6. Man. titul.17. qui ſcripſit, ve-
terem ordinem interdictorum fuiſſe, vt Prætor de iuſtitia cognoſceret. Cum igitur in hoc interdicto, Vti poſſidetis,& in illo, Vtrubi, vterq; litigatorum ſe magis poſſidere contenderet, & petitoris poſſeſſoriſque partes ſimul ſuſtineret, ad vtrumque dirigebat verba Prætor, qui neſciebat vter magis poſſideret.§. retinendæ.Inſti.de interdict. Cùm tamen in cæteris interdictis ſatis de poſſeſſore conſtaret.Rectè igitur poſſidenti, quicunq; ille ſit, vim fieri vetat,& ad iudices priuatos dimittit litigatores, qui cognoſcent de veritate, & eum qui inquietauerit, quanti ea res erit, condemnabunt, iuxta l.penult.ff.vti poſſid. Quibus illud etiam intelligimus, hoc † interdictum eſſe duplex, hoc eſt, reciprocum, cum actor vterque & vterque reus cenſeatur. quod Bal.in d.l.vnica.nu.6.C.vti poſſid. & Cor. in §.æquè.Inſt.de actio.& lib.3.miſcella.c.23.Iac.Cuiacius lib.5.obſer.c.22.& Bero.conſi.102.nu.36.lib.1. probarunt: atq; ita ij interpretati ſunt.d. † §.æquè. in illis verbis ſubobſcuris. Vno tamen caſu is qui poſſidet, in rem agere poteſt, qui ſimul & poſſidet & actoris vices ſuſtinet.ſcribit etiã Reb.in comm. ad Reg. conſti. Galliæ.tom.3.tit.de mat.poſſeſſ.art.1.gloſſ.1.num.3. eſſe denominatiuũ interdictum, Vti poſſidetis, à primis edicti verbis quemadmodum de his differit Alcia. libr.2. parerg.iur.c.vlt.

QVAERO primò, cui † poſſeſſori concedatur hoc remedium? Et dubium non eſt concedi illi, qui naturaliter & ciuiliter, hoc eſt, corpore & animo poſſidet, id quod vno ore * omnes affirmant. Ita Bar. in l.1.in prin.nu.1.& in d.l.1.§.vlt.ff.vti poſſid.Bal.& Sal.in l.vnica.C.eo.ille num.8.iſte col.5.& Io. Fabri in §.retinendæ.nu.1.Inſtit.de interdict.ex tex.d.l.1.in prin.& §. interdictum. dum abſolutè ſcriptum eſt, hoc interdictum poſſeſſorẽ tueri.poſſeſſorem, hic intelligo naturaliter & ciuiliter poſſidẽtem, tum quia propriè poſſidere is dicitur, tum quia in potentiori ſignificatu verba accipienda ſunt, vt vulgata iura probant.

Declaratur hæc iuris ſententia, vt non procedat in
19 eo † qui clam, vel vi, vel precario ab aduerſario poſſidet. Hunc ſuo interdicto Prætor non tuetur. d.l.1.in prin.& §.vlt.ff.vti poſſid. & ibidem Bar.& in l.vnica. C.eo.Rim.conſi.341.nu.6.lib.2. Quod intelligit procedere Ruin. conſil.28.num.12.lib.4. cùm, qui ab aduerſario vel vi, vel clam, vel precario poſſidet, ageret, atque ita libellum in hoc ipſo interdicto offerret: ſecus eſt, cum nullus agit hoc interdicto, ſed ambo extra iudicium contendunt, ſe eo tempore poſſidere, quod iudicium ſummarijſſimũ appellatur, de quo ſuo loco.
20 Idem dicendum eſt, cùm quis pro alio † ſe poſſidere ſimpliciter diceret: Nam eum Prætor non tuetur, cum
21 plus † fit dicere, poſſideo pro te, quàm precario à te poſſideo. Ita interrogatus reſpondit Bald. in conſil. 482.Magnifici domini.colum.vltim.verſicul. quintus paſſus.lib.1.Ita pariter non procedit, cùm ab alio, quã ab ipſo aduerſario poſſidet. Ita Oria.in rubr. de cauſ. poſſ.& propr.col.11.verſ. ſeptima concluſio. dicemus latius infr.q.32.

QVAERO ſecundò, † an ciuiliter tantum poſſi-
22 denti hoc remedium concedatur? Et concedi dubitat nemo: ita enim dari ſcribunt gloſſ.in l.1.§. vltim. in gl. poſſidet.ff.vti poſſid.& ibi Bartol.numer.2.idem in d. l.1.§.interdictum.numer.8.Bald.in l.1.num.8.& ibi Sal. colum.6.verſic.circa exemplum.C.eo.Idem Bal. in l.ſi de proprietate.num.15.in fin.C.ſi à non compe.iud.Io. Fabri in.§.retinendæ.num.1.Inſt.de interd.Alex. conſi. 80.nu.7.lib.2.Ang.Aret.in §.quadrupli.num.49.verſic. quid plura.Inſt.de act.Soc.Sen.conſi.15.nu.3.li.4.Bero. c.in literis.num.46.de reſt.ſpol.Rebuff.in commen.ad conſt.Reg.Galliæ.tom.3.titul.de mater.poſſeſſ.articul. 2.gloſſ.3.num.12.& Natta conſ.419.num.2.4.lib.2.Quocirca reſpondit Calc. conſil.76. numero.3. † libellum
23 ſuſtineri, quo ciuiliter poſſidens petijt poſſeſſionem ſibi reſtitui,& in ea nõ turbari. Siquidem (ait ille) petit in poſſeſſione ciuili nõ turbari & ad naturalẽ reſtitui.

Hinc

24 Hinc etiam conſuluit Cor.conſi.113.num.1.libr.1. † donatarium ciuiliter poſſidere, cùm donans in ea donatione vſumfructum ſibi reſeruauit, & ob id non tantum illum, ſed & eum, qui ab eo cauſam habuit hoc interdicto experiri poſſe. Habet enim hunc effectum
25 † ciuilis poſſeſſio, vt ob eam poſſeſſor fructus ſuos faciat.l.3.§.ex contrario.ff.de acqu.poſſeſſ. ſi ergo in ea ciuili turbatio ſit hoc interdicto, Vti poſſidetis, experi-
26 ri licet. Quod ſanè † interdictum, vt rectè docuit Bal.& ante eum glo.l.clam poſſidere.§. qui ad nundinas.de acqui.poſſeſſ. quam probant ibi Alexan.& alij. Bero.conſi.102.num.38.libr.1.habet naturam mixtam, nempè retinendæ poſſeſſionis ciuilis, quę penes ipſum actorem eſt, & recuperandæ reſpectu naturalis, quam aduerſarius obtinet. Quare pronunciabitur ciuiliter poſſidentem tuendum eſſe: & quia non poteſt tueri atque defendi ſine reſtitutione naturalis, iubebit Prætor & naturalem ipſam reſtitui: quæ quidem reſtitu-
27 tio in neceſſariam quandam conſequentiam venire dicitur. Nec enim † ciuilem turbare definit, qui naturalem non reſtituit.l.ſi duo.in princ.ff. vti poſſid.l.naturaliter.§.nihil commune,& l.clam poſſidere.§. qui ad nundinas.ff.de acqu.poſſ. Cum ergo qui domo ad nundinas, vel alio profectus, abeſſe cœpit, ſi reuertatur & inueniat naturalem poſſeſſionem occupatam
28 fuiſſe, contra occupatorem hoc interdicto agere poterit, & obtinebit: cum illum † clàm ab eo poſſidentem Prætor non tueatur, ſed illum, qui ciuilem retinet. quod multis modis explicauit gl.in d.l.1.in verbo, nec clam.& ibi Bald.numer.8.C.vti poſſid.Immò, (quod
29 fortius eſt) hic † clandeſtinus poſſeſſor à ciuili poſſidente incontinenti expelli poteſt. quod latè declarat Bartol.in l.1.§.interdictum.nume.3.ff. vti poſſid.Ias.in d.§.qui ad nundinas. num.53.& Pariſ.conſil.24.nume. 15.libr.1.& Bero.conſil.102.numer.48.libr.1.& conſil.53.
30 numer.4.libr.3.Idem eſt, cum tu † clam ingrederis ſuſpicans tibi moueri quęſtionem, non à me, ſed ab alio: nam adhuc, veritate inſpecta, à me clàm poſſides: ob id ob meam ciuilem, quam retinui, cõtra te agere poſſum.Ita docuit Bar.in l.1.§.interdictum.num.4.ff.vti
31 poſſide.& Ioan Fabri in §.retinendæ.nume.5. Inſtit.de interd.His infertur declaratio ad † ſtatutum Patauinum ſub rubric.de poſſeſſione turbata.c.1. Quo puniuntur turbans aliquem in ſua poſſeſſione. Intelligitur etiam, cum is poſſeſſor ciuiliter tãtùm poſſidet. quandoquidem ciuilis poſſeſſio vera poſſeſſio dicitur, & parit veros poſſeſſionis effectus, hoc eſt, fructuum acquiſitionem vt ſuprà, & huius effectus cauſa ſolent ſtatuta hos turbatores punire. quemadmodum pau-
32 lò clarius ſanciuit † ſtatutum Papiæ 31. in crimin.ſub rubri.de pœna illius, qui violentiam alicui fecerit in
33 eius poſſeſſione. & † ſtatutum Brixiæ 152.in criminalibus.ſub rubri.de vi moleſt. ibi, in aliqua eius poſſeſſione,& ibi, in fructibus, quibus verbis ciuilis poſſeſſio deſignatur.

Declaratur hæc iuris ſententia, vt non procedat,
34 cum † clam ingrediens vel vi, ab alio poſſidet, vtputà naturaliter poſſidet vſufructuarius, proprietarius verò ciuiliter: tertius ingreditur & vſufructuarius depo nit animum poſſidendi: tunc ille tertius poſſidere dicitur: & in hoc interdicto obtinebit.ita cenſuit gloſ. l. vnicæ.in gl.vlt.in fi.C.vti poſſid.& ibid.Bart.& Sal.in fi.& ſenſit Cuiacius lib.5.obſeru.c.22.

35 QVAERO tertiò, quid ſi † vi à naturali poſſeſſione deiectus atque ſpoliatus ciuilem retinet: an experiri hoc interdicto poterit? Et dicendum eſt poſſe, cum per eam ſpoliationem perturbari dicatur in ea
36 ciuili, quam habet. Eſt exemplum ſecũdum gl. in d. l.1. in verbo, ne vi. C.vti poſſid. Si is aduerſarius † prohibet arare, colere, vel ædificare, nam his modis vim facere atque poſſidentem è poſſeſſione deijcere dicitur. l.1.§.vi poſſidere.& l.vim facit.ff.de vi & vi arma.& l. ſi duo.§.hoc interdictum.§.cum inquilinus.& §. item videamus.in fin.ff.vti poſſid.& l.1.§.hoc interdictum. ff.quod vi aut clam. Siue ergo dicamus, hunc vim facientem poſſidere naturaliter, ſiue non poſſidere hoc vnum ſufficit, deiectum in ſua ciuili perturbari & ob id hoc interdictum ſibi competere. Alia † exempla ad-
37 fert præcitata gloſſ.l.1.C.vti poſſid. quæ partim ab ea, partim à Bar.Bal.Saliceto & cæteris refelluntur. Illa ex induſtria prætereunda duximus.

QVAERO quartò, an hoc † interdictum reddatur rei domino, qui rem alteri precario conceſſit? Tres
38 caſus diſtinguendi ſunt.

Primus eſt, cùm concedens poſſeſſionem naturalẽ, apud ſe ciuilẽ retinet: tunc ſine dubio ei redditur hoc interdictum, quod ciuiliter & naturaliter poſſidenti (vt ſuprà.q.1.diximus) conceditur.

Secundus eſt caſus, cùm † ſolam naturalem tran-
39 ſtulit, quod in dubio præſumitur, vt inquit Bal.in d. l.vnica.nume.10.verticul.interdum.C.vti poſſid.tunc dicẽdum eſt verè ei reddi hoc interdictum: ita docuit gloſſ.in d.l.1.§.vltim.in verbo, poſſidet.ff.vti poſſid.et in l.1.C.eo.in verbo, nec precario.vbi Bald. numer.10. Sali. oppo.14. poteſt enim is, qui rem precario concedit apud ſe † retinere, vel ciuilem ſolam.l. & habet. §.
40 eum qui.ff.quod vi aut clam. vel vtranque naturalem ſcilicet & ciuilẽ.l.certè.§.is qui.ff. eo. quod vi aut clã. Et leue illud eſt, quod † antiqui dicebant hunc ciuili-
41 ter poſſidentem nõ turbari in naturali, cùm adeundo iudicem naturalem perdat. Eſt inquam hoc leue & riſu dignum, vt rectè ſcribit Bal.in d.l.vnica.num.10.C. vti poſſid.

Tertius eſt caſus, cum † precario concedens vtram-
42 que poſſeſſionem trãſtulit, quod facere poteſt, iuxta. l.Pomponius,§.ſi is.ff.de acqui.poſſ. non habebit hoc interdictum, cùm nullam poſſeſſionẽ habeat, ob quã prætor interdictum dat.quod ſenſit Io. à Platea. in §. retinendæ.colum.2.verſic.ad primum dic.Inſtit.de interdict. Verùm huic caſui illa vna aduerſari videtur difficultas, quod dominus iſte precario conceſſum ad libitum reuocare poteſt.l.2.& l.& habet.ff.de preca. ſi ergo reuocauit poſſidere dicitur, & per conſequens experiri hoc interdicto poſſe videtur cõtra illum, cui conceſſerat, aſſerendo ab eo turbari. Reſpondit Sal. in d.l.vnica.col.7.opp.14.C.vti poſſid. altero de duobus modis. Primò nos loqui cum nulla ſit precarij reuocatio, ſed caret dubitatione caſus iſte. Secundò reſpõdet, quòd licet dominus concedens reuocet precario conceſſum, non tamen ipſo iure ad eum precarij poſſeſſiones reuertuntur, & ei conceditur interdictum, de precario, non autem hoc, vti poſſidetis, cum non ipſe, ſed aduerſarius poſſideat, & duo inſolidum poſſidere nõ poſſunt.l.3.§.ex contrario.ff.de acqu.poſſ. Quibus infertur declaratio ad ſtatuta punientia turbantem poſſeſſorem in ſua poſſeſſione, vt † ſtatutum Patauinum
43 ſub rubri.de turb.poſſeſſ.c.1.ſtatutum Papiæ 31. in criminalib. ſub rubr.de pœna illius qui violentiam. & †
44 ſtatutum Brixiæ 152. in criminalibus. ſub rubri. de vi moleſt. Declarantur inquam non procedere hoc in caſu, cum is qui precario conceſſit nullo modo poſſideat, alijs ergo iuris remedijs experiri debet. Ita etiam
45 declaratur † ſtatutum Ferrariæ lib.2.ſub rub. de poſſ. turb.& c.

QVAERO quintò, an hoc † interdictum illi qui
46 ſolum detinet reddatur? Recepta magis opinio illa eſt, non reddi. Ita affirmarunt gloſſ.in l.1.§. quoties. ff. de itin.actuq; priua. Inno.in c.veniens.de præſcr. Io. Fabri & Ang. Aret.in §.retinendæ. Inſt. de interdict. ſi le num.3.iſte.nume. 2.& Rubeus in l.naturaliter. §. nihil commune.num.39.de acquir.poſſeſſ. Quorum ſententia, vel ex eo, probari ſatis creditur, quod † nec in-
47 terdictum, Vnde vi, hoc ipſo fauorabilius detentori, vt colono, conductori, & ſimilibus conceditur.l.1.§. deijcitur.ff.de vi & vi arm. & ſcripſi in commentarijs de recuperand.poſſeſſ.reme.1.q.4. Probat & hanc ſententiã ratio, q̃ deſumitur à l.3.§.creditores.ff. vti poſſid.dum Vlpia.ait, ideo creditoribus in poſſeſſionem

miſſis

Universidad de Deusto
Biblioteca

missis causa custodiæ non reddi illud interdictum, quia non possident. Ratio enim hæc conuenit &
48 casui nostro. Quocirca haud rectè satis sensit idem † Inno. in c. contingit. de dolo & contuma. dum scripsit, huic detentori concedi hoc interdictum. Nec rationes ab eo perpensæ, quas & Io. Fabri præcitato loco recenset, satisfaciunt. Nam quod ait primò interdictum, Vnde vi, detentori spoliato reddi ex l. Fulcinius. ff. de vi & vi arma. iuxta expositionem glossę ibi,
49 verum non est, cùm in casu † d. l. Fulcinius. sola detentio non consideretur, sed ipsa possessio. & quod ait ibi gloss. largè esse sumendum illud verbum, possidere etiam pro detinere, ex l. 1. §. quod autem ait. ff. eo. de vi
50 & vi arma. malè interpretatur. siquidem text. † d. §. quod autem. concedit illud interdictum in consequentiam pro detentione rerum, quas è sua possessione deiectus apud se habebat, vt si quis in domo, è qua deiectus fuit, res alienas custodiæ causa habebat. nam etsi principaliter illud interdictum pro alienis non redditur, conceditur tamen in consequentiam, vt vtrunque recuperet. Secunda itaque ratione vtitur Ioan. Fabri in d. §. retinendæ. post Innoc. præcitato loco,
51 nempè, † interdictum, de itinere actuque priuato, conceditur soli detentori. l. 1. §. si tibi. ff. de itinere actuque priua. cùm tamen illud interdictum, quod retinendæ esse diximus, magnam similitudinem cum hoc ipso habere videatur. Satisfacere videtur Bar. & Ang. ibi, & Rub. in d. §. nihil commune. numero. 39. illud interdictum, de itinere actuque priuato reddi detentori, cùm non sit possessorium, ex quo sufficit, illum triginta dies vsum fuisse eo itinere. Verùm, si rectè
52 perpendatur, is text. † §. si tibi. in vers. quoties. affirmat interdictũ illud nõ reddi colono atq; ita detentori, sed vero domino & possessori, cuius loco colonus itinere
53 vsus fuit. Tertiò, ait Innoc. confert † l. vltim. C. de prętor. pignor. sed verè contrarium probat, si consideramus, quæ ex Baldi & Angeli sententia, cui aduersatur nemo, scripsi in tractatu de recuperanda possessio. remedio 12. quæst. 1. Non etiam vrget illud quartum Inno-
54 nocentium. fundamentum, quòd † detentori concedatur interdictum, de superficiebus, quod retinendæ possessionis est, vt sequenti remedio dicemus. Nam illud interdictum, ob id colono & superficiario redditur, quòd volente domino & possessore superficiem illam verius possidere quam detinere dicuntur: vti probat. l. 1. §. 1. vers. sed longè vtilius. ff. de superfic. Si ergo colonus turbatur, experitur dominus: quod procedit etiam si facta turbatione colonus decessit. Ita Baldus in c. licet causam. numero. 34. in fin. de probation. Hæc vera iuris sententia extendi atque declarari potest illis in casibus, in quibus extendi, atque declarari, declaraui interdictum, Vnde vi, in præcitato tracta. de recuperand. possess. remed. 1. q. 4. His † etiam detento-
55 ribus alijs remedijs succursum esse affirmant Ioan. Fabri in d. §. retinendæ. num. 4. & ibi Ang. Aret. num. 2. in fin. & suis locis dicemus. Hinc infertur declaratio adrelata † statuta Patauij, Brixiæ, & Papiæ quæ alienæ
56 possessionis turbatorem puniunt: vt, non procedant, cum detentor, qui nec possidet, nec fructus acquirit, perturbatur.
57 QVAERO sextò, an † hæredi reddatur hoc interdictum, cùm defunctus in sua possessione turbatus fuit? Et non reddi scriptum reliquerunt Ioan. Fabri. in §. retinendæ. nu. 8. Insti. de interdict. Alex. in l. cum hæredes. nu. 9. vers. excepto. de acq. poss. & Sylua. cons. 55. nu. 18. Et si rectè perpendatur idem sensit Bal. in c. licet causam. nume. 34. de proba. dum hanc sententiam declarat. & verè idem sentiunt alij, quos paulò infrà referam. Ea est huius sententię ratio, quod alia est defuncti, alia successoris possessio: nec enim illa defuncti in hæredem continuat. l. cum hæredes. de acq. poss. & ibi scribunt omnes.

Extenditur vt procedat in quasi possessione rei ecclesiasticæ: si quidem nec illa in successorem continuat, nec possessio antecessoris successorem iuuat: ita post Guliel. in extrauag. Ioan. 22. incip. execrabilis. scribit Cosmus Gumyer in Pragmat. sanct. titulo. de pacificis possess. in gloss. possedit. ad finem. & eo loci multis ostendit, non solùm possessionem in beneficialibus transire in successorem & ei prodesse, sed nec etiam ius proprietatis & tituli: cùm in beneficialibus non detur hæreditarius successor vt in prophanis. c. Moyses. 8. quæst. 1. Nam titulus antecessoris per eius mortem omninò & penitus extinguitur. c. si tibi absenti. de præben. in 6. Ioan. Monachus in c. 2. vt lite pend. in 6. & Guliel. in extrauag. Ioan. 22. suscepti regiminis. in verbo, vacantium. vbi scribit, quòd in beneficialibus ius vnius in alterum non continuat. id quod scribit: & Henricus Boic. in c. tua. colum. 4. propè medium. de verbor. signif. quo loci & illud affirmat, etiam ex cessione possessionem non transferri in cessionarium rei ecclesiæ, cum cedens ius quidem amittat ex ea cessione, non tamen possessionem. His accedunt Boer. consil. 49. numero. 9. Rebuffus in tractatu, de pacificis possess. numer. 187. & copiosius Gomes. in regula Cancellariæ. de triennali possessore. quæst. 13. qui multis affirmarunt, in beneficialibus † possessionem antece-
58 ssoris non continuare in successorem. ita ergo dicendum est hoc in casu nostro. Quod ego intelligo, nisi is successor esset effectus successor per modum subrogationis. nam in subrogatũ tranfit omne ius illius antecessoris, cuius loco subrogatur, vt declarant Rebuffus & Boerius locis suprà citatis. Intelligo etiam, nisi successor in beneficio Ecclesiæ nomine experiri velit, asserendo illam fuisse turbatam. ita in specie docuit Ioan. Fabri in d. §. retinendæ. numer. 8. Insti. de interdict.

Declaratur primò hæc iuris † sententia, vt non 59
procedat, cùm extat in ciuitate statutum, vt extat Mediolani, Papiæ & alibi, quòd sine apprehensione possessio defuncti in hæredem continuet. Nam tunc hæredi hoc interdictum redditur, vt experiatur contra turbatores possessionis defuncti. ita decidit Guid. Pap. quæst. 552. in materia. colum. 2. verficul. circa primum. qui eiusdem opinionis citauit Ioan. Fabri in §. adipiscendæ. & in §. in summa. Instit. de interdict. ait enim Ioan., Fabri, ob illud statutum sustineri praxim, qua Gallia passim vtitur, dum hæredes nondum possessione corporaliter apprehensa hoc remedio experiuntur, si possessio à defuncto relicta perturbatur. Idem Io. Fabri in §. retinendæ. nu. 8. Instit. de interdict. & respondit in specie Rimin. consi. 340. num. 10. libr. 2. idem quoque scribit Rebuff. in comm. ad Reg. const. Galliæ. tom. 3. tit. de materijs poss. art. 2. gl. 3. nu. 10. Ea est huius sententiæ ratio, quòd satis hic hæres possidere dicitur & antecessoris personam sustinere, & quamquam ficta possessio hæc sit, hunc tamen parit effectum, vt videmus & huic hæredi concedi interdictum, Vnde vi, vti
✳magis recepta est Dd. opinio, quemadmodum scri- ✳
psi in trac. de recup. poss. rem. 1. q. 37. cum iure communi conuenit in hoc † statutum Brixiæ. 189. in ciuilib. sub 60
rubri. Quòd omnis possessio intelligatur translata in hæredem, illo statuto expressim data est facultas accusandi turbatorem. Ita pariter locum habebit hic Patauij, & Papiæ vbi extant hæc statnta, quòd possessio defuncti continuet in hæredem. Hoc etiam clarè statuit statutum Ferrariæ lib. 2. sub rubr. Quod possessio defuncti continuet in hæredem. ibi, & quod ex ea possessione, sicut suprà translata, tribuantur, seu competant quælibet interdicta & remedia possessoria etiã recuperandæ.

Declaratur secundò, vt † procedat relata iu- 61
ris sententia, quando dolo turbatoris turbatus impeditus fuit contra ipsum turbatorem experiri. ita in casu notabili docuit Baldus in c. licet causam. numer. 34. de probatio. si iudex (inquit Baldus) mandauit hoc iudicio contendentibus, vt litem contestarentur, & vnus alterum interfecit, an successor interfecti obtinere possit in hoc interdicto? & posse scribit Bald. qui multis rationibus vtitur, hinc inde argumentando. Hæc placet, quod is homicida dolo fecit, vt suus ille aduersarius à se occisus desineret possidere. quocirca pro possessore habetur illius hæres. l. si adducta. C. de furt. & ibi gl. & Bal. nu. 6. in fi. simile docuit, nempè hæredi dari actionem cõtra furem, qui rem surripuit possessam à defuncto, eò quia is fur in causa fuit surripiendo, ne in hæredem illius rei possessio cõtinuaret. Idem docuit Sal. in d. l. abducta. col. vlt.

62 Declaratur tertiò, vt non procedat, † cùm super turbatione iam defuncto illata fuit ab eodem turbato lis cœpta: nam tunc hæres prosequi eã potest. Ita in interdicto. Vnde vi, scribunt interpretes in c. quia Gu. de iud. & in c. 2. vt lite pend. qui idem esse sentiunt in beneficialibus ex æquitate. quod tradit & Cosmus Gumyer. in dict. Pragma. sanctione. titul. de pacificis possess. in verbo, possedit. & declarat Butr. in d. c. quia Gu. nume. 11. versic. tertia regula. & ibidem Fel. Deci. & cæteri.

63 Declaratur quartò, vt non procedat † cùm iacente hæreditate facta est turbatio: nam tunc hæredi hoc remedium reddi opinor, vt ei redditur illud, Quod vi, aut clam. l. deniq. §. quæsitum. ff. quod vi aut clam. quem textum esse notabilẽ censuit Bal. in d. c. licet causam. nu. 34. cuius doctrina & hoc in casu intelligi potest. & eo loci scribit, nõ esse opus nouo libello, sed ex eodem fit condemnatio.

64 QVAERO septimò, an hoc † interdictum reddatur executoribus testamentorum, si contingit eos turbari in possessione defuncti, à quo executores facti atque constituti sunt? Hanc iuris quæstionem mouet Ioan. Fabri. in §. retinendæ. num. 3. Insti. de interdict. & non reddi scribit. Idem eo loci docuit Ang. Aret. nu. 2. vers. quibus infert. Ea ratione vtuntur, quòd etsi à testatore facta ei sit traditio, nõ tamen pro suo possidet: ob id ei non redditur hoc interdictum. Ego verius o-
65 pinor † distinguendum esse. Aut executor suo nomine hoc interdictum proponit, tunc malè experitur, cũ pro suo non possideat, atq; ita procedit Io. Fabr. & Angeli sententia. Aut nomine hæredum, quibus distribuenda est relicta hęreditas, & tunc rectè experiri potest.
66 Ita enim videmus † executoribus his concedi beneficium, atque remedium. l. vltim. C. de edicto diui Adr. tollend. vt mittantur in possessionem hæreditatis defuncti testatoris, non ex sua persona, sed ex persona eorum, qui à testatore hæredes in testamento scripti sunt, quòd latè explicaui in tract. de adipiscenda possessione. remed. 4. q. 32. Ita pariter obseruandum erit in accusationibus quæ fiunt de turbata possessione, ex
67 dispositionibus statutorum, vt Patauij ex † statuto
68 sub rubric. de turbata possessione cap. 1. Brixiæ † ex
69 statuto 152. in crimin. sub rubric. de vi molest. & ††Papiæ ex statuto. 31. in crimin. sub rubric. de pœna illius, qui violentiam. procedit enim hæc accusatio & pœna si nomine pauperum fiat, non si solo nomine executorum.

70 QVAERO octauò an hoc interdictum reddatur vsuario & vsufructuario, qui sunt in quasi possessione vsus & vsusfructus? Et concedi affirmarunt. glo. in l. vltim. ff. vti possid. & in l. vnica. in gloss. vltim. C. eo. Bartol. in l. 1. in princip. nu. 3. ff. vti possid. & in d. l. vnica. §. 1. num. 9. & ibi Bald. nume. 4. C. eod. Lanfranc. Or. in rub. de causa pos. & prop. col. 9. vers. quarta concluf. & idem respondit Corn. consi. 33. num. 23. libr. 4. Angel. Aret. in §. quadrupli. numer. 40. Instit. de action. Ioan. à Platea in §. retinendæ. colum. 2. versic. ad secundum. Inst. de interdict. & ibidem Hotom. idem docuit Deci. in c. licet causam. num. 29. post Abb. ibi. extr. de proba. Ioan. Bolog. in l. naturaliter. §. nihil commune. 1. part. nume. 43. de acquirend. possess. Et ab hac iuris sententia dissentit nemo. etsi Fabius in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 124. de acquirend. possess. ambigat, &
71 malè. Nam & huic † vsufructuario redditur interdictum, Vnde vi, quod possidenti datur, vt mox dicam, & scripsi in tracta. de recuperan. possess. remed. 1. q. 5. Hæc tamen omnium sententia non procedit, cùm is vsufructuarius suo nomine non possidet, sed alieno. ita declarat Bero. consi. 56. numer. 39. libr. 1. qui subijcit num. 40. non etiam procedere, cum pactum esset, ne is fructuarius possessionem haberet. Ita etiam vsufructuarius hoc interdicto non iuuatur, cùm vi aut clam possidet. Bero. consil. 102. num. 53. libr. 1. & consi. 142. nu. 6. lib. 2. qui declarat, non procedere in vsufructuario habẽte licentiam ingrediendi. In eo solum est non leuis Dd. contentio, an hoc † interdictum sit ipso in casu 72
directum, vel vtile? relati Dd. scribunt, directum esse, ex † l. vltim. ff. vti possid. quo loci Paulus ait: Prætorem reddere interdictum vsufructuario & vsuario. Et 73
cum simpliciter loquatur de interdicto directo, tanquam de efficaciori: non autem de vtili intelligi posse videtur. Confirmatur ex veriori ✳ & magis recepta ✳
Dd. opinione, † interdictum, Vnde vi directum, con- 74
cedi vsufructuario ac etiam vsuario, quemadmodum scripsi in d. q. 5. nu. 74. quo loci multorum auctoritatibus probaui possessionem illam quam vsuarius vel vsufructuarius obtinet esse verè naturalẽ, seu corporalem.

Quocircà fallitur † gloss. d. l. 1. in prin. ff. vti possid. 75
quæ ea ratione dixit, vsufructuario concedi solum interdictum vtile, quod in eo consideratur sola illa quasi possessio, hoc est, illud ius vsusfructus, & idẽ censuit gloss. l. ait Prætor. §. item ei. ff. ex quibus caus. maior. & in l. si plures. §. deiectum. ff. vnde vi. fallitur inquam glossa, quia imò vera possessio hæc est. Nam si- 76
cuti † proprietas est à possessione separata, ita separatus est vsusfructus à possessione. qui sanè vsusfructus 77
pars dominij est, atque ita minus rectè dici potest, † vsumfructũ quasi possideri. l. permiseeri. ff. de acq. poss. & Bar. in l. naturaliter. in prin. ff. eo. & ibi Ias. nume. 18. non ergo vsufructuario conceditur hoc remediũ iure illo inspecto, seu illa quasi possessione, sed inspecta possessione vera, in qua vsusfructus habetur, si in ea turbatio contingit. Quocircà ita sunt interpretanda statuta, quæ superiore quæstione retuli. Nam puniunt illa statuta turbantem possessorem, qui fructus suos facit, inter quos extat & vsuarius ac fructuarius. 78
Ita etiam erit interpretandum † statutum Ferrariæ. libr. 2. de possessione turbata & c. quod simplicius loquitur de possessore, debet etiã intelligi de quasi possessore.

Extenditur hæc iuris sententia, vt procedat etiam 79
cum † vsufructuario contra vsuarium & econtrà reditur. reddi enim omnes scribunt: ita docuit Bartol. in l. vltim. num. 1. ff. vti possid. & in l. vnica. §. 1. num. 1. C. eod. ex illo claro text. d. l. vlt. c. pastoralis. de causa pos. & prop. vbi gloss. etsi textum illum aliter intelligat Ign. in l. necessarios. §. non alias. ad Syllan. Ea est ratio, quod ambo insolidum possident eundem fundum naturaliter, diuerso tamen iure. nempè, vnus ratione vsusfructus, alter verò ratiõe solius vsus. quod declarant Bartol. & cæteri in l. 3 §. ex contrario. ibi Ias. num. 62. de acquir. poss. & ibidem latè Ioan. Bolog. num. 106. explicat. d. l. vltim. ff. vti possid. Erit tamen quod animaduertat hic † vsufructuarius, vt in suo libello asserat & concludat, se turbari in quasi possessione seruitutis percipiendi fructus, non autem debet dicere, se turbari in possessione fundi. Quod quidẽ procedit cum contra dominum agit, cùm autem agit contra tertiũ, potest dicere se turbari in quasi possessione fundi, quem naturaliter possidet. ita Orianus, loco suprà citato.

QVAERO nonò, an hoc interdictum † redda- 81
tur vasallo, si in possessione sui feudi turbari contingat? Et reddi affirmarunt gloss. vltim. propè medium l. vnicæ. C. vti possid. & ibidem Dd. idem scribunt Io. Fabri. & Ioan. à Platea. in §. retinendæ. ille numer. 9. in fin. iste colum. 2. Inst. de interdict. idem respondit Rui.

Universidad de Deusto
Biblioteca

consi.53 num.3.lib.4.ea est huius sententiæ ratio, quòd
82 † vasallus rem feudalem naturaliter possidere dicitur.c.1.de noua forma fidel. & scripsi in comment. de recuperand.possess.remed.1.num.90.quo loci affirmaui, illud interdictum Vnde vi, concedi huic feudatario: ibiq; aliqua retuli, quæ hanc sententiam cõfirmare possunt.

83 Extenditur, vt procedat etiam in † vasallo vasalli: nam & is naturaliter possidere dicitur, ob id & ei hoc interdictum redditur.ita docuit gloss.d.l.vnicæ. in gl. vltim.& ibidem Bartol.num.10.& Sal.col.vlti. verfic. quæro quinto. Ita pariter in his locum habent pœnæ, quæ à relatis sæpius statutis, sancitæ sunt contra turbatores possessorum.

84 QVAERO decimò, an hoc † interdictum reddatur emphyteutæ, si in possessione suæ emphyteusis turbari contingat? Et reddi sensit Bartolus in l.vnica. num.8.propè modum.C.vti possi. dum exempla iusti
85 possessoris recenser. Ea † est ratio, quia naturaliter possidet: ita Ias.in l.naturaliter. in prin.nume.15. de acqu. possess.alios retuli in tract.de recuperand.poss.remed. 1.nu.68.quo loci nonnulla scripsi, quę hanc sententiam confirmare possunt. Atq; ita etiam hoc in casu locum habent iam relata statuta turbatores possessorum punientia.

86 QVAERO vndecimò, quid si † possessio apud tertium sequestrata fuit, an ipsi possidenti ante factũ sequestrum, vel ipsi sequestro hoc interdictum reddatur? Ioan.Fabri in l.1. C.prohib.sequest.pecu.scriptum reliquit, reddi possidenti ante sequestrum factũ. idem docuit ipse Ioan.Fabri.in §.retinendæ.num.3.vers.sed quid si fuerit. Ego opinor esse distinguendos atque cõstituendos aliquot casus. Primus est, cùm vnus tan-
87 tum certus † possessor extat, cuius possessio ex aliqua necessaria causa, vtputà ob æs alienum vel aliam similem factum est sequestrum, quod necessarium nostri appellant. Hoc in casu, si illius rei possessio turbari contingit, rei domino & possessori hoc interdictum aduersus turbatorem reddi debet. atque ita rectè sensit Ioan.Fabri.præcitatis in locis. Ea est huius senten-
88 tiæ ratio, quod ob necessarium hoc sequestrum † possessor ille primus non dicitur possessione rei sequestratæ priuatus, sed adhuc mediante persona illius sequestri possidere.ita docuit Cyn.in l.vnica.C. de prohib.seq.pecu.vbi Bart.Bal.& Sal.& latius Cur.Sen.ibidem num.64.Aret.in l.interesse.de acquir.possess. & in c.examinata.colum.3.de iud.secuti sunt recentiores vt Zas.in 2.part.Antino. aliquot dissolut.Nec in hoc dissentit Corr.libr.3.miscella.iur.c.2.nu.14. dum voluit,
89 nec per voluntarium sequestrum † possessorem priuari possessione rei sitæ, qua de re nunc dicam. Atque ita intelligunt.l.interesse.ff.de acquiren.possess. Imo pro-
90 cedit hæc sententia etiam eo in casu, cùm † sequestrum loco primi decreto subrogatur, licet enim ex eo primo decreto possessio transferatur.c.2.de dolo & contum. non tamen ex ipso sequestro: ita Aret.in d. c.examinata.colum.3.à quo non dissentit Corasius d.c.2.nume. 12. si ergo perturbatur possessio hæc, reddi debet interdictum huic possessori contra quem factum est sequestrum. Procedit etiam cum iudex possessionem in sequestrum apud se retinet. Ita Ioan.Fabri.in d.§.retinendæ.numer.7. verficul. quod si iustitiarius.Instit. de interdict.eum secutus est Molinæus, quem mox referam.

91 Secundus est casus, cùm † vnus tantùm extat possessor, qui ob motam sibi controuersiam, sua sponte rem apud sequestrum deponit. Quod sequestri genus voluntarium Dd. appellant, vt est cum propter securitatem creditoris, vel agentis actione reddi voluntariè ad sequestrum partes descendunt. Hoc casu si possessio hæc perturbari contingit interdictum, Vti possidetis, non redditur illi primo possessori, sed seque-
92 stro. Ea est ratio, quod † sequester possidere dicitur.l. licet. ff. depos. quam ita relati interpretes intelligunt Verùm ab hac opinione dissentiunt Aret. in d.l.interesse.de acqu.poss. & Coras.d.c.2.nu.15.qui aliter interpretati sunt.d.l.licet.vt mox subijciã. Ea ratione vsus est Coras. quod ex voluntaria hac depositione & sequestro non præsumitur possessorem voluisse iactare, atque ita perdere possessionem suam. Ego idem cum his sentio quoad ciuilem possessionem saltem, quæ animo solo retineri posse dicitur.l.3.§.in amittenda. ff. de acqu.poss.quem sanè animũ non dicitur deposuisse ex sequestro hoc voluntario. Quocircà in hac specie nostra dubium nõ est, quin huic primo possessori reddatur hoc interdictum quod ciuiliter tantum possidenti reddi diximus suprà.q.2.

Tertius est casus, cum † ambo possidere contendũt, 93
atq; ita incertum est quis possideat. Hoc in casu si possessio apud sequestrum ponatur, & illa perturbetur, interdictum hoc non illis contendentibus, sed ipsi sequestro reddi debet. Ea est ratio, quia in ipsum sequestrem possessio translata esse dicitur: ita docuit Areti. in l.interesse. ff. de acquirend.possess. quem secutus est Corasius.d.lib.3.miscella.c.2. numer.15. & Aretini nomine suppresso idem scripsit Zasius in 2. parte Antino. 94
dissolution. numero. 4. ita intelligentes. d. † l.licet. ff. depositi.

Quartus est casus cùm res † simplici custodiæ ali- 95
cuius mandatur, postquam rei dominus eam suo nomine apprehendit: vtputà feudi dominus priuato vasallo iure feudi, feudi possessionem apprehendit, & possessionem alicui custodiendam simpliciter tradit. tunc si possessio turbetur interdictum hoc redditur domino feudi: cũ illa manus iniectio & custodiæ traditio in modum sequestri nõ sonet, nec dominum ipsum possessione apprehẽsa priuat, sed is custos nomine ipsius domini possideri dicitur: ita docuit Io.Fabr. in d.§.retinendæ.nume.7.Instit.de interdict.quem explicat clarius Carol.Molin. in commen. ad consuetu. Parisien.tit.1.§.1.gloss.4.numer.19. Hæc sunt maximè annotauda ad interpretationem statutorum Patauij † sub rubri.de poss.turbata.c.1. † Brixiæ.152.in crimin. 96
sub rub.de vi molestatiua.& † Papiæ 31.in criminalib. 97
sub rub.de pœna illius, qui violentiam, etc. Nam dum 98
puniunt turbantem possessorem, locum illa habẽt ad fauorem primi possessoris, iuxta primum & quartum casum iam relatos. In secundo verò & tertio casu non competit accusatio, nec pœna defertur primo possessori, sed illi sequestratio, cum is possidere dicatur. Quod tamen consequitur iste totum reseruabit illi, cuius adiudicabitur possessio. Ita etiam erit declarandum † statutum Ferrariæ, libr. 2. sub rubric. de possessione turb. 99

QVAERO duodecimò, an hoc † interdictum 100
reddatur possessori pro possessiõe cuiusuis rei corporalis immobilis, si in ea turbari contingat? Et reddi * *
vno ore omnes scribunt: ita Bart.in l.1.in princ.nume. 2.post gloss.ibi.ff.vti posside.Bald.& Sal.in l. vnica.C. eo.ille nume.5.iste colum.2.oppos.4. & Ang. Aret.in §. quadrupli.num.48.verficul.item dixi.Instit.de action. Quam quidem sententiam probat.l.1.§. interdictum. ff.vti posside.& tex.§.sed interdicto.Instit.de interdict. Nec aduersantur edicti verba, † quæ de solis ædibus 101
loquuntur.d.l.1.in princip.ff.vti possid. siquidem gratia exempli ita scriptum fuit: † exempla autem non 102
restringunt, sed declarant. l. damni infecti quidam.in princip.ff.de damno infecto.§.sed hactennus.Institut. de gradib. Accedit, quod licet Prætoris edictum de ædibus loquatur, attamen & ad alia extenditur, quæ sanè extensio cum ex mente edicti proueniat, directo concedi dicitur: quod latius explicat Salicet. præcitato loco.

QVAERO decimotertiò, an † hoc intetdictum 103
reddatur quasi possessori seruitutis, cum in ea perturbatur? Bart.in l.1.in princip.nume.4.ff.vti possid.duos casus distinguit. quam quidem distinctionem tacitè probauit idem Bar.in l.1.§.1.num.2.C.eo.& ibi clarius Sal.

Sal.colum.4.oppo.6.quæ distinctio fuit Iacob.de Arena.& eam probarunt Angel.Aret.in §.retinendæ.num. 3.verficul.tertiò competit.Insti.de interdict. Lanfran. Orian. in rubr. de causa possess. & propriet. colum.8. verfic.tertia conclusio.Pract.Papien. in forma libelli pro turbata poss. in prin.nu.3. Io.Bolog. in l.naturaliter.§.nihil commune.1.par.num.44.de acq. poss.& Io. Cora.in l.pen.nu.18.ff.de seruit.sed Fabius in d.§.nihil commune.nu.124.dubitat.

104 Primus casus est cum † seruitus est continua, quales sunt vrbanæ seruitutes.l.foramen.ff.de seruit. vrb. prędio.tunc conceditur hoc interdictum, vtile tamẽ: ita sensit gloss.d.l.1.in princ.ff.vti posside. & probat.l.
105 quoties.la.2.ff. de seruit.ibi, & ideo interdicta veluti possessoria constituta sunt. qui enim † seruitutem debet, patientiam habet præstare, vt seruitutem habens
105 ea vtatur. Quocircà, si contradicit, eam † patientiam non præstat. & ob id turbat. quod eo loci declarant Bartol.& cæteri,& Craue.consil.292. colum.1. & probat.l.2.§.vltim.& l.& si fortè.§.sciendum.& l.sicuti.§. Aristo.& ibi gloss.ff.si seruit.vend. Confirmatur, quo-
107 niam ita videmus vtile † interdictum, Vnde vi, reddi pro quasi possessione rei incorporalis, quemadmodũ latè scripsi in commentarijs, de recuperand.poss. rem.
108 1.q.8. Et pro quasi possessione iurisdictionis cõcedi infrà dicemus. Illud † prætereà annotandum est generatim interdictum pro quasi possessione competens, vtile esse. Ita Marianus.Soc.Sen.in c.conquestus.num. 8.de foro compet. Decius in c.licet causam.num. 29.de proba.post Abba.ibi. & Bellon. consil.11. numero.2.& Natta consil.398.num.38.lib.2. qui de re hac nostra loquitur.

109 Secundus est casus, cũ † seruitus est discontinua, vt seruitutes rusticę.l.seruitutes.la.4.ff. de serui. tunc nec directum, nec vtile interdictum, Vti possidetis, conce-
110 ditur. Nec enim solet † lex nisi in casu necessario sua adhibere remedia.l.1.§. ex hoc rescripto. ff. de ventre inspicien. nec frustrà quidquam inducere.l. hæc stipulatio.§.diuus.ff.vt lega.nom.cauea.l. postliminij. in fi. ff.de cap.& postlimi.reuers. Atqui pro seruitutibus rusticorum prædiorũ specialia interdicta prodita sunt, De itinere actuq; priua. De riuis, De aqua quoti.& æst. nõ itaque fuit necessarium ad interdictum, Vti possidetis, confugere. Quocircà dubium esse videtur, quod
111 scribit † Orian.loco iam citato, concedi ei, qui impeditur aquam æstiuam, vel quotidianã ducere. Ita quo-
112 que est dubium quod respondit † Soc.Sen.consi.95. ad fi.lib.3. hoc interdictum, Vti possidetis, reddi pro quasi possessione depascendi. est inquam dubitabile, cùm seruitus depascendi sit rustica. l.1.ff. de ser. rust. præd. Verum hac de re infrà quæst.19. dicemus. Qui autem sit effectus ex hoc interdicto in casu huius, quasi pos-
113 sessionis recenset Barto.in l.vltim.num.3.ff.vti possid. qui videndus erit. Distinctio horum casuum est annotanda ad declarationem † statuti Ferrariæ libro.2.sub rubric.de possess.turb.& cæt. quod solum loquitur de possessore, vt etiã intelligatur de quasi possessore. cæterum distinctio hæc cessat in dispositione statutorum, quæ pœnam in hos turbatores sanciuerunt, vt
114 sunt illa statuta † Patauij, Brixiæ, atque Papiæ, quæ supra pluries retulimus: Nam illa indistinctè puniunt turbãtes hos quasi possessores. & in specie tradit Baldus in c.licet causam. in fin. de prob. post Bartol. in l. sed & si possessorij.§.item si iurauero. ibi Ias. nume. 28. de iureiura.

115 QVAERO decimoquartò, an hoc † interdictum concedatur domino castri, qui in quasi possessione iurisdictionis illius castri & seruitijs à vasallis & subditis præstandis turbatur? Duos casus distinguit Bart. in l.1.in prin.nu.5.ff.vti possid. quam quidem distinctionem, suppresso? Bar.nomine, pbauit Sal.in l.vnica.col. 4.verfic.iuxta quæ quæro. Abb.& cæteri in c.licet causam. vbi Bero.nu.65.de proba.

116 Primus est casus, cùm † agitur de seruis glebæ adscriptis tunc domino turbato conceditur directum interdictum, Vti possidetis. Ea est ratio, quòd de seruis his idem iudicamus, quod de re immobili. l. quemadmodum.C.de agricol.& cens.lib.11.& l.longè. ff.de diuers.& temp.præscrip. Nam cum à solo non recedit † seruus adscriptitius fundi pars quodammodo 117
iudicatur: atque ita inter immobilia connumeratur: vti declaraui in tracta. de recuperand. possess. remed. 10.nume.5. Et in specie idem censuit Io. Fabri.in §. retinendæ.nu.6.Inst.de interd.qui extendit & ad colonos modici temporis.& ibidem Io.à platea colum.2.versi. ad secundum.

Secundus est casus, cùm agitur † de seruis glebæ 118
non adscriptis, hisque similibus seruitijs atque obsequijs ab eis præstandis. tunc redditur interdictum hoc, Vti possidetis, vtile ex c.licet causam. de proba. Quod intelligit Ioan.Fabri in d.§.retinendæ.numero. 6.nisi is perturbator ex ea perturbatione haberet animum acquirendi possessionem domini, ob quam coloni & serui turbantur: eoque loci rem hanc egregiè explanat. Vtriusque verò casus ratio, quod reddatur interdictum hoc siue directum siue vtile domino, ea
est, quòd ex turbatione † illata seruis & hominibus ip 119
se castri dominus in quasi possessione iurisdictionis turbari dicitur quam sanè rationem perpendit Abbas in d.c.licet causam.& ibi Aretin.nume.32. & Bero.nu. 65. qui & alterani rationem à Ioan. Andreæ perpensam tuetur. Verum aduersus hanc distinctionem & vtrumq; illius membrum dubitationem mouet Bartolus, quod hæc quasi possessio iuris causam discontinuam habet, cum hominis factum requirat.l. foramen.ff.de seruit.vrban. prædio. non ergo hoc interdictum concedi debet: quemadmodum nec conceditur pro quasi possessione seruitutis discontinuæ, vt superiore quæstione in secundo casu explicaui. Nodum dissoluunt Bartolus & Salicetus præcitatis locis, dum scribunt, distinctionem illam seruitutis habentis † 120
causam continuam vel discontinuam solum adhiberi in seruitutibus realibus quæ à re rei debentur. nam, cum res animum non habeat, dici non potest quasi possideri: nisi quatenus de facto vsus est: sed in iuribus quæ personæ debentur, quasi possessio continuata dicitur: etsi iura ipsa quatenus ius respiciunt discontinuam causam habeant. siquidem hæc quasi possessio
quasi possidentis animo tueri potest. Hinc † vsus & 121
vsusfructus præscribi potest.l.iusto. §. non mutat. ff. de vsucap.& in l.vltim.in fi.C.de præscrip.longi tempo.etsi glossa ibi dissentiat. His casibus locum habebunt relata statuta punientia turbantes possidentes, vel quasi.

QVAERO decimoquintò, econtrà, an † hoc in- 122
terdictum reddatur subditis vasallis aduersus dominum, à quo in statu suæ quietæ & pacificæ libertatis turbantur, atque molestia afficiuntur? Bald. in l.1. in fin.princ.C. commun. de manumiss. vno verbo scripsit, reddi, Iudicis officium: quo quidem oppressis solet succurri ex l.cùm scimus. §. caueant. C.de agricol. & cens.libr.11. Idem sensit Rebuffus in commen.ad Regias constit.Galliæ.tom.3.titul.de materijs possess. art.
5.gloss.1.num.16.qui scriptum reliquit, in Gallia † lite- 123
ras nouitatis (quod possessorium remedium est huic simile) non concedi subdito aduersus proprium dominum: sed dari vel hoc, Iudicis officium, vel vtilem confessoriam. Quod non procedere intelligit, cùm subditus possessionem cum altero communem habet: nam ratione communionis conceditur & ei illud nouitatis remedium.arg.l.si communem.ff.quemadmo. seru. amitta. & refert Io. Gallũ, q.184. attestantem ita arresto Parisiensi fuisse diffinitum, scribit etiam Baldus in l.3. C. qui bonis ced. possunt. ex illa constitutione, quòd ille, qui timet ne alterius causa grauetur, Iudicis officium implorare potest. Ego opinor in specie nostra vtile interdictum, Vti possidetis, his subditis concedi posse: cùm ipsi ita quasi possessio-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nem suæ libertatis obtineant, vt domini quasi possessionem seruitutis, vt superiore quæstione diximus. Nec hoc casu dicendum est, non reddi hoc interdictũ
124 † vasallo contra dominum, ob id quod nec redditur interdictum, Vnde vi: vti diximus in tractatu de recuperand. possess. remed. 1. num. 94. vt nec etiam ei conceditur remedium ex l. si quis in tantam. C. vnde vi. vti diximus eodem tractatu, remed. 9. numer. 52. Quia respondetur extare maximam inter hæc differentiam. Nam illa, ob dolum infamant, hoc verò interdictum dolum non habet sui natura annexum, vt dicemus infrà quæst. 69. Quocircà infertur, quod si hoc interdicto ageretur cùm dolus turbantis arguitur contra dominum ita cessaret, vt illud interdictum, Vnde vi, quemadmodum si criminaliter ex dispositiõe statuti ageretur, vt infra. d. q. 69. dicemus. & ibi alia exempla adferemus.

125 QVAERO decimosextò, an † hoc interdictum Vti possidetis, concedatur Rectori ecclesiæ aduersus eum, qui in ecclesia turbationem facit? Duos casus distinguit, atq; constituit Bar. in l. 1. §. hoc interdictum. ff. vti posside. à quo non dissentit Bero. in c. licet causam. nume. 2. & nume. 66. extr. de proba. & scribunt Dd. in. c. audita. de restitut. spolia. Beroius in consil. 11. num. 2. libr. 1.

126 Primus casus est, cùm † Rector ecclesiæ turbatur in quasi possessiõe iuris rectoriæ: tunc ei redditur hoc interdictum. Illa est ratio, quòd huic Rectori competit quasi possessio, quæ hoc interdictum tribuit. Accedit, quòd si †
127 Rectori rei vendicatio, quæ dominium præsupponit, ad vendicandum ecclesiæ bona conceditur. l. sancimus. C. de sacrosc. eccle. à fortiori concedi
128 debet hoc interdictum. Prætereà † bona ecclesiæ sunt concessa Rectori pro eius præbenda: qua quidem in præbenda Rector, clericusque fructuario æquiparatur. c. literas. de prob. vbi Inno. Hinc dicimus †
129 clerico concedi remedium. l. si quis in tantam. C. Vnde vi. aduersus vim occupantem bona suæ ecclesiæ: quod fusius explicaui in comment. de recuperand. poss. rem. 9. quæst. 37.

130 Secundus est casus † cùm turbatur possessio ecclesię, considerando ecclesiam vt corpus quoddam solo cohærens: tunc non cõceditur huic Rectori agere ex hoc interdicto: sed ei redditur illud interdictum, ne quid in loco sacro. l. 1. §. vlt. illo tit.

131 QVAERO decimoseptimò, an † hoc interdictum patrono ecclesiæ aduersus turbãtem in sua quasi possessione præsentandi, in ecclesia reddatur? Et reddi scriptum reliquit Petrus Rebuffus in comm. ad Reg. constit. Galliæ to. 3. tit. de causis benef. possess. in præf. numero. 7. post Barba. consil. 68. libro. 3. Decius consil. 124. 125. & consil. 129. & Ioan. Gallum. q. 163. Verùm Dec. nihil in hac specie affirmauit. immò nec ipse Barbatia hoc scribit: solùm ille respondit, quibus actibus dicatur quæsita quasi possessio præsentãdi: de interdicto verò, Vti possidetis, an ei reddatur, nullum ver-
132 bum. opinor tamen veram esse Rebuff. sententiam, cùm in hoc iure † præsentandi consideretur quasi possessio. c. consultationibus. de iure patro. & scribunt Barba. & Decius in præcitatis eorum responsis. Illa ergo quasi possessio, vt cæteræ omnes, apta creditur parere hoc interdictum. Idem sensit Franc. de Marchis. quæst. 140. in 2. part. Ita pariter locus erit dispositionibus statutorum vti superioribus casibus retuli,
133 præsertim † statuto Brixiæ in criminalib. 152. sub rub. de violentia molest. ex illis verbis, vel aliquam personam ecclesiasticam &c. & ibi, in eius possessione, vel quasi.

QVAERO decimooctauo, an reddatur hoc in-
134 terdictum illi qui turbatur in quasi possessione perceptionis decimarum? Et reddi scriptum reliquit Rebuffus in præcitatis comment. ad Reg. constit. Galliæ, tom. 3. titul. de causis benefic. possess. in præfat. nume. 8. Idem Rebuffus in tractatu de decimis. q. 9. nume. 3. qui numer. 4. subiungit, hoc † interdicto agi tam contra 135
subditos recusantes decimas soluere, quã contra alios curatos, religiosos, seculares, aut regulares: & generaliter contra quascunq; turbantes curatum, seu alium decimas possidentem in sua decimarum perceptione. subijcit etiam numero. 5. quod Rector post adeptam possessionem beneficij, etiãsi nullas adhuc perceperit decimas, potest mouere hoc interdictum si impeditur has decimas percipere, cùm sufficiat illum adeptum fuisse in vniuersum beneficij possessionem per inductionem à superiore de collatoris mandato factam. Atque ita seruatum quandoque in iudicijs fuisse testatur. Quod est annotandum ad interpretationem † statuti Brixiæ 152. in criminalibus. sub rubric. de vi
136 molestatiua. &c. dum simpliciter punit turbantem quasi possessorem in perceptione decimarum intelligitur statutum etiamsi adhuc is quasi possessor nullas decimas percepit, cum satis sit, eum esse effectum quasi possessorem ex adepto beneficio & iure in vniuersum.

QVAERO decimononò, an † reddatur hoc in- 137
terdictum illi, qui est in quasi possessione iuris depascendi? Et reddi affirmarunt Socin. Sen. consil. 95. ad finem. libr. 3. & Petrus Rebuffus in comment. ad Reg. constit. Galliæ tom. 3. titul. de causis beneficiorum possess. in præf. nume. 9. qui eiusdem sententiæ recenset Cæpol. Guid. Papæ, & Chassan. qui vix hoc scribunt. Cũ seruitus depascendi pecora est vrbana, dubitatione caret hæc iuris sententia, sed cum rustica est, ambi- 138
gi potest. Aliquando enim † vrbana, aliquando rustica iudicatur, iuxta qualitatem fundi, cui illa debetur. l. 1. vbi gloss. ff. de ser. rust. præd. & declarat Cæpolla in in tractatu de seruitut. rustic. præd. c. 9. de seruit. iuris pascendi. num. 5. Ego opinor reddi hoc interdictum etiam pro rustica, cum nullum pro ea speciale interdictum detur: atque ita declarari possunt quæ scripsi supra. q. 13. ad fin.

QVAERO vigesimo, an hoc † interdictum red- 139
datur illi, qui est in quasi possessione percipiendi præstationes personales? Bartolus in l. 1. in princip. ff. vti posside. remittit se ad ea, quæ scripsit in l. vlti. ff. quo. bono. Ioan. Fabri in §. retinendæ. nume. 21. verficul. in contrarium. Instit. de interdict. scriptum reliquit, esse periculosum agere hoc interdicto pro hac quasi possessione præstationis personalis. & ab eo non dissentit Guid. Pap. q. 552. in materia. colum. 3. versic. circa quintum. Ea ratione, quod vix poterit probari possessorium, quod necesse est probare adfuisse tempore turbationis, vt suo loco infrà dicemus. Et hanc sententiam veriorem credo ex his, quæ scripsi in commentarijs de recuperand. possess. remed. 1. num. 87. quo loci scripsi, veriorem esse sententiam legistarum, qui negarunt † spoliato hoc iure percipiendi præstationes per- 140
sonales reddi interdictum, Vnde vi. Nec aduersatur quod scribit Pet. Rebuff. in comment. ad Reg. constit. tom. 3. titul. de causis benefic. possess. in præfat. nume. 2. dum ait veriorem esse canonistarum opinionem, imò reddi hoc interdictum. Nam verior est contraria legistarum sententia. & ipse Io. Fabri à Rebuffo relatus id ex æquitate concedi posse affirmat: & ob eam æquitatem fortè ita seruat Gallia, vt scribũt Petrus, Iacobus, & Chassa. quos Rebuffus recenset. Alijs tamen remedijs succurritur, vt suis locis dicemus. Declarari † ex 141
his potest statutum Brixiæ. 152. in criminalib. sub rub. de vi molesta. vt scilicet non habeat locum hoc in casu, cum non possit considerari aliqua quasi possessio rei mobilis, vel immobilis, vt semper statutum illud considerat.

QVAERO vigesimoprimò, an hoc interdictum 142
reddatur illi, qui turbatur in quasi possessione eligendi magistratum, & à Domino vniuersitatis vel ab altero impeditur, ne eligat? Bartol. in l. 1. §. huius autem interdicti. numero. 3. ff. vti possid. aliquot casus distinguere atque constituere videtur. Non dissentiunt Io. à

Ioan. à Platea in §. retinendæ. colum. 2. versi. item competit. Inst. de interd. Reb. in comment. ad Reg. constit. Galliæ to. 3. tit. de causis benefic. poss. in præfat. num. 6. & Fran. de March. q. 140. par. 2.

143 Primus casus est, cùm † electus à superiore atque ita à Domino vniuersitatis non admittitur à ciuitate, vel illi electo ciues oppidaniue parere recusant: tunc illi superiori eligenti non cõceditur hoc interdictum. siquidem non is Princeps & superior eligens, sed is electus in sua quasi possessiõe iurisdictiõis turbatur. ob id illi redditur hoc interdictum, quod reddi solet pro quasi possessione iurisdictionis: vti scribunt Angel. Aretin. in §. retinendæ. numer. 3. versic. quartò competit. Instit. de interdict. Ruinus consil. 53. num. 3. lib. 4. &
144 Franc. de Marchis. q. 447. in. par. Ipsi verò † domino, qui iam elegit, conceditur actio in rem, vel confessoria, vel iudicis officium. ita docuit Bartolus. in d. §. huius autem interdicti. numer. 3. versicul. primo mo-
145 do. Non enim † interdictum locum habet cum inferior contradicit superiori, sed tunc cùm alter contendit, se iurisdictionem in eos subditos habere. l. 3. §. hoc interdictum. ff. de liber. hom. exhib. Idem (inquit Bartolus) dicendum est in ascriptitio & vasallo, cum eorum dominis contradicunt. Non enim hoc casu conceditur domino hoc interdictum, sed ad alia remedia recurritur.

146 Secundus est casus, cùm † Princeps vel superior vsurpata auctoritate ciuitatis, vel oppidi, quæ magistratum eligere consueuit, illi assignauit, & ciuitas illa suo iure eligere negligit. tunc huic ciuitati vel oppido nõ redditur hoc interdictum, Vti possidetis, ita scripsit Bart. in d. §. huius autem. numer. 3. versic. secundo modo. Ea est ratio, quod tunc ciuitas illa sua
147 negligentia ius eligendi amisit. siquidem in his incorporalibus quasi † possessio nil aliud est, quam vsus cum patientia aduersarij. l. quoties. ff. de seruit. l. 2. C. de seruit. & aqua. Quocirca non habet locum hoc interdictum, quod datur possidenti tantum, & non alteri.

148 Tertius est casus, cùm † Princeps & superior elegit magistratum, & ciuitas pariter alterum elegit: tunc huic interdicto locus est, quemadmodum docuit Barto. in d. §. huius autem. num. 3. versi. sed si non. ea est ratio, quod vniuersitas non desijt saltem animo possidere, ob ciuilem ergo possessionem hoc interdicto experitur, vt latè diximus suprà. q. 2.

149 QVAERO vigesimo secundò, an hoc † interdictum competat aduersus illum, qui sine iure ad magistratum electus, administrat? Et non concedi docuit Barto. in l. 1. §. huius autem. in fin. versic. sed quæro. ff. vti possidetis. post Inno. in c. 2. de in integr. rest. Ea ratione vtuntur: quod electus ille non turbat quasi possessorem electionis. Et idem esse ait Bartol. de con-
150 firmatione illius electi. Imò turbans † electum ante confirmationem hoc interdicto conueniri nõ potest, ita scribit Rebuffus. In comment. ad constit. Galliæ. tom. 3. tit. de causis beneficiorum poss. ad finem præfa. quo loci testatur ita bis in consil. Parisiensi fuisse decisum. Ea ratione vtitur: quia non potest ille electus dicere, se quasi possessorem iurisdictionis. c. auaritiæ. de elect. in 6.

Declaratur relata iuris sententia, vt locum non ha-
151 beat, cùm † per electionis acceptationem turbatur quasi possessor electionis, vtputà dum vocandi ad eligendum venire recusant, ob iam electi potentiam, tunc enim is electus turbare videtur. l. vim facit. ff. de vi & vi arma. contra eum ergo reddi potest hoc interdictum.

152 QVAERO vigesimotertiò, an † hoc remedio experiri possit is, qui asserit, se esse in possessione, vel quasi eorum, quæ spectant ad principis superioritatem, vtputà, in quasi possessione cognoscendi contra reos criminis læsæ maiestatis, vel falsæ monetæ?
153 Et non pòsse opinor, † siquidem à priuato possidere, nec præscribi hæc possunt. c. super his. de verb. signif. Quocircà scriptum reliquit Rebuff. in sæpius citatis commentarijs ad Reg. constitut. Galliæ. tom. 3. titul. de materijs possess. articul. 2. gloss. 2. numer. 26. in † Gallia 154
saisinam non admitti contra Regem, qui nunquam dissaisitus litigat. Quamobrem cessabit etiam accusatio turbatæ possessionis, ex dispositione statutorum. atque ita declarari potest † statutum Ferrariæ 155
libr. 2. sub rub. de possessione turbata. de cæteris mox dicam.

QVAERO vigesimoquartò, an † hoc interdi- 156
ctum reddatur illi, qui asserit, se esse in quasi possessione concubinæ, vel alterius iuris improbi? Et non reddi sensit Reb. in d. comment. ad Reg. constitut. Galliæ. tom. 3. tit. de mat possess. benefi. in præfa. num. 12. Ea est ratio, † quod nullo tempore acquiri potest quasi possessio iuris improbi, vt docuit But. in c. vlt. nume. 38. de causa possess. & proprie. & Nic. Milius in suo repert. In verbo, possessio. q. 70. & temporis diuturnitas, non modo ad acquirendum quasi possessionem prodest, verum etiam peccatum auget. c. cum haberet. de eo qui duxit in matr. quam polluit per adulter. Quam quidem sententiam procedere † intelligo, quan- 157
do sola iuris præsumptio aduersatur. c. cum personæ. de priuileg. in 6. Capicius decis. 209. numer. 4. 5. Hinc declarãtur † statuta Patauij sub rubr. de possess. turb. c. 158
1. Papiæ. 31. in crimi. sub rub. de pœna eius, qui violentiam alicui fecerit in sua poss. & Brixiæ in crimin. 152. sub rub. de vi. turb. Quæ quidem statuta hoc in casu locum non obtinent.

QVAERO vigesimoquintò, an hoc † interdi- 159
ctum reddatur misso in possessionem bonorum debitoris, ex conuentione inter eos inita, qua missione pignus conuentionale causatur? Et reddi dubium non est. ita enim censuit gloss. in l. si duo. §. creditores. in verbo, non posse. ff. vti possidetis. & ibidem Barto. Idem scriptum reliquerunt Iason & Soc. in l. 1. §. per seruum corporaliter. ille num. 5. iste num. 10. de acq. poss. Anto. Negus. in tract. de pig. par. 3. mem. 1. nu. 31. & Ang. Perus. cons. 47. nu. 19. libr. 2. inter consilia criminalia diuersorũ. Ea est huius sententiæ ratio, quod hic † creditor 160
dicitur possidere. l. qui pignoris. ff. de acq. poss. & scribit Ias. præcitato loco, hunc creditorem possidere naturaliter & ciuiliter, quò ad omnia, vsucapionis causa excepta. atq; ita glossam Bartol. & cæteros sensisse scribit. Hinc aliquando admonui in tract. de recup. poss. rem. 9. q. 26. huic creditori redditillud remedium ex l. 161
si quis in tantam. C. vnde vi. aduersus vi suam possessionem occupantem.

Declaratur hic casus, vt locum sibi non vendicet † 172
pignore ipso conuentionali nondum tradito: nam cum facta nõ sit rei translatio, non dicitur is creditor & possidere. l. si rem. §. propriè. ff. de pign. actio. & scripsi in tracta. de recup. possess. remed. 9. quæst. 26. nume. 202. vbi nume. 203. aliam subieci declarationem, quando scilicet conuentum fuit inter creditorem & debitorem, quod sola detentio, non autẽ possessio transferatur.

QVAERO vigesimosextò, an reddatur hoc in- 163
terdictum misso in possessionem à Prætore, qua missione causatur pignus prætorium? Distinguendi sunt aliquot casus.

Primus est, qui probabili dubitatione caret, nempè quando vel creditor, qui actione personali egit, vel actor, qui actionem realem mouit, missus fuit in
possessionem à Prætore ex † secundo decreto. Quæ 164
quidem missio fieri ita solet, posteaquam reus citatus ad iudicium non venit & eius contumacia accusata fuit: Prætor actori concedit ex primo decreto missionem in possessionem bonorum ipsius debitoris pro debiti quantitate, vel in possessionem rei, quam propriam esse contendit. & crescente contumacia in personalibus illis actionibus, Prætor secundum interponit decretum: in realibus verò declarat illam

Universidad de Deusto
Biblioteca

actorem esse possessorem. Praxim docent omnes in l. si finita. §. Iulianus. ff. de damno infecto. & egregiè, ac clarè Odoff. in tractatu de primo & secundo decreto. numer. 17. & scripsi in comm. de arbitrar. iudic. libr. 2. in casu. 7. Huic itaque misso in possessionem ex secundo decreto à Prætore redditur hoc interdictum, si turbari ab aliquo contingat. Ita docuit Iaso. in l. 3. §. genera. numero. 10. verficul. hinc est. ff. de acquirend. pos-
165 sess. Ea est ratio, quia † mens Prætoris est hunc efficere possessorem. d. l. 3. §. vltim. quo loci I. C. ait, fieri oportere causa cognita. quod probat & l. si finita. §. non autem. ff. de damno infecto. Et in his personalibus † secundum decretum interpositum efficere actorem verum possessorem probat. l. si finita. §. si quis autè. ff. de damn. infect. & c. quoniam frequenter. in fi. vt lite non contest. & tradunt Specul. titul. de primo & secundo decreto. part. vltim. num. 1. versic. in alijs autem. & Anto. Negus. in tract. de pig. part. 3. memb. 2. num. 9. Quinimo ibidem scribit Speculator, secundum decretum multis casibus transferre dominium. Quod tradit & Guido Papę tract. de primo & secundo decreto. nu. 38. & declarat Michael Vrcurrus in rep. l. si finita. §. Iulianus. num. 256. ff. de damno. infecto. Qua de re nunc non contendo.

168 Secundus est casus, cùm † is qui egit actione personali, vt creditor ratione sui crediti & ei similes missi sunt in possessionem à Prætore ex solo primo decreto: quod quidem fieri solet rei seruandæ causa, ad coercendam creditoris contumaciam, vt is tædio affe-
169 ctus ad iudicium veniat. Quæ quidem possessio † seu detentio ob tædium & molestiam quam sustinet debitor tædialis appellatur sæpissimè à statutis ciuitatum, quemadmodum facit † statutum Papię secùdum
170 in ciuil. atque possessionem tædialem appellari in regione illa Longobardorum scribit Iacob. Beluisius in tractatu de primo & secundo decreto. nume. 35. Hoc itaque in casu non redditur huic ita misso hoc interdictum. ita clarè probat l. si duo. §. creditores. ff. vti posside. quem textum ita ibi intellexerunt glossa, & Bartol. idem docuit Iason. in l. 3. §. genera. num. 10. ff. de acq. possess. & in l. à diuo Pio. §. si super rebus. num. 15 ff. de re iud. vbi eiusdem opinionis recenset Bal. Idem. scripserunt doctissimi Iacob. Cuiacius libr. 5. obserua. iuris c. 22. & Hotom. in §. retinendæ. Instit. de interdic.
171 ita † nec spoliatus habet interdictum, Vnde vi. Lud. Bolog. in l. si finita. §. Iulianus. nume. 160. de damno infect. post Imol. in l. si quis missum. §. iudex. eod. titul.
172 Ea est huius doctrinæ ratio, quod hic creditor † ita ex primo decreto missus in possessionem nõ dicitur possidere, cum sola rei custodia atque ita detentio mandata fit. d. l. si duo. §. creditores. ff. vti posside. & probant. l. officium. ff. de rei vend. l. cum legati. ff. ex quib. caus. in possess. eat. l. is cui. ff. vt in possess. legat. & l. 3. §. vltim. ff. de acquirend. possess. & scribunt Bartol. in l. stipulatio ista. §. hæc quoque. num. 2. de verb. obligat. Iacob. de Beluisio in tract. de primo & secundo decreto. nume. 21. 22. Guido Papæ tract. de primo & secundo decreto. num. 17. Soc. in l. 1. §. per seruum corporaliter. nume. 6. de acquirend. possess. & ibidem Iason. numer. 7. idem Iason in d. §. genera. num. 23. Dec. in c. consultationibus. num. 10. de officio deleg. Negusant. in tracta. de pigno. part. 3. memb. 2. numer. 6. & Michael Vrcurrus in repet. l. si finita. §. Iulianus. numer. 116. & numer. 214. & ibi Bolog. numer. 169. ff. de damno infecto. Cur
173 autem creditor à prætore missus † in possessionem ex ex primo hoc decreto non possideat ambigunt interpretes, omissa ratione, quam affert Alexander in d. §. Iulianus. Cum illa reijciatur à Decio in d. c. consultationibus. numero. 10. & eius suppresso nomine ab Vrcurro. in d. §. Iulianus. numer. 213. Cum Speculatore in tractatu de primo & secundo decreto. §. iam de effectu. numero. 12. Decio & Vrcurro locis iam citatis (quorum rationes simul iungo atque vnam constituo) dicendum est, Prætorem non ideo facere hunc possessorem, quod ei iure quodam extraordinario succurrere voluit. Nam iure ordinario mittendus foret (inquit Speculator) in possessionem personæ, cum illa obligata sit, non autem in possessionem rei minimè obligatæ. Cæterùm quia libera persona possidere non potest. l. cum hæredes. §. vltim. de acquirend possess. c. 2. de pignor. idcircò ei succurritur, vt in possessionem rerum mittatur, non vt possideat, sed vt detineat causa custodiæ, donec debitor affectus tædio ad iudicium veniat. c. quoniam frequenter. §. vltim. vt lite non contestata. Quod etiam feciſſe videtur Prætor, quia iniquum sibi videbatur ob solam leuem contumaciam, priuare debitorem sua possessione, quæ maximum commodum adferre solet. §. commodum. Instit. de interdict. Et neminem † ob contumaciam 174
præsertim leuem iure suo priuare censuit: post alios idem censuit Dec. in l. 2. nu. 30. C. de eden. Aret. cons. 46. numero. 1. & Craue. consil. 103. numero. 8. sufficere ergo existimauit Prætor, debitorem contumaciam coerceri posse sola detentione suo aduersario facta. Est quidem magna molestia & graue tædium, quibus is debitor afficitur, cum (vt scribit Specul. d. §. iam de effectu. nume. 21.) liceat huic † misso in possessionem, 175
ita ingredi cubiculum, aulam, cellarium, coquinam, & penum vt & ipsemet creditor verus possessor.

Extenditur hæc † sententia, vt etiam procedat, cum 176
is debitor promisit creditori tradere nudâ possessionem, ad quam creditor non agit, & cuius causa obtinet primum decretum. Nam adhuc iste creditor solũ assecutus est detentionem. ita docuit Bald. in l. consentaneum. nu. 33. C. quomo. & quan. iud. quem in specie nostra secutus est Iaso. d. l. 3. §. genera. nu. 10. versi. amplia istum. de acq. poss.

Declaratur primò hæc conclusio, & casus vt non vendicet sibi locum cum † creditor iste missus in pos- 177
sessionem ex primo hoc decreto, fructus rei, in cuius possessionem missus est, lucratur, ita disponente statuto, quemadmodum cautum est statuto Bononiensi, ac Florentino: Nam huic ita misso in possessionem redditur hoc interdictum, si in ea possessione turbatur. ita post Baldum in d. l. consentaneum. numero. 30. verficul. idem fortè. C. quomodo & quando. iudex. in specie senserunt Alexand. & Iason. in d. §. genera. ille numer. 17. iste numero. 12. dum declarant à se propositam conclusionem, qua asserunt misso in possessionem ex primo decreto non reddi hoc interdictum. Ea est aperta & clara ratio, quod hic creditor † verè 178
possidere dicitur, cum commodum perceptionis fructuum ad possessorem spectet. l. Fulcinius. §. vltim. ff. ex quibus causis in possess. eat. gloss. 3. §. ex contrario. de acquirenda possessione. & scribit Baldus in d. l. consentaneum. quo loci scribit hoc vnum quod præterire nec possum, nec debeo: † statutum hoc, quod missus 179
in possessionem ex primo decreto lucretur fructus, iure validum esse. Hoc idem docuit Baldus in l. acceptam. numero. 29. verficul. vnde valet statutum. C. de vsuris. idem in l. 2. §. si absens. numero. 7. ff. si ex noxali. cau. aga. & in c. consultationibus. numero. 5. & ibi Felynus numero. 9. & Decius numero. 12. de offic. delegat. vbi ✳ communem esse asserit. His accedunt Spe- ✳
cul. titul. de primo & secundo decreto. §. restat. nume. 14. verficul. item secundum statutum. qui ita declarat † statutum Bononiæ, quo missus in possessionem ex 180
primo decreto fructus suos facit. Imola in d. §. Iulianus. & Alexand. nume. 100. 106. idem Alexand. consil. 31. numer. 7. lib. 6. Soc. Sen. consil. 126. in fi. lib. 1. Anton. Negusan. in tractatu de pigno. part. 3. membr. 2. numero. 5. ✳
verficul. secundo fallit. & ✳ communem hanc esse opinionem testatur Michael Vrcurrus in d. §. Iulianus. numero. 236. & ibidem Bolog. numer. 188. & copiosius nume. 193. Ea ratione vtuntur omnes, quod in pœnam contemptus voluit † statutum contumacem illum 181
priuari commodo fructuum. Lex enim, quæ iusta esse

esse solet, ex iusta illa causa id fecit: quemadmodum idem facere potest Prætor ob nimiam contumaciam. d. l. Fulcinius. §. vltim. ex quib. caus. in possess. ea. Nec iuri diuino repugnat hoc statutum, quemadmodum aduersus relatam communem opinionem malè opinati sunt Bartol. Angel. & Abbas, qui à præcitatis referuntur: id quod apertè ostendit Vrcurrus in d. §. Iulianus. numero. 236. addo Barba. in c. quoniam frequenter. §. in alijs. numero. 14. vt lite non contesta. Hæc
182 tamen † declaratio procedit ratione quantitatis ipsius debiti, cum pro ea summa tantum missio valeat, & fructus is lucretur, non autem vltrà: ita declarat Alexand. in d. §. Iulianus. & ibi Vrcurrus numer. 235. idem sensit Felynus in d. c. consultationibus. numero. 10. in fine. de offic. delegat. Præterea hæc declaratio
183 procedit, si modo † re ipsa facta est missio in possessionem, & is missus cum effectu fructus percepit.
184 ita egregiè declarando † statutum Florentinum, respondit Dec. consil. 400. nume. 8. versi. non obstat. dum dicitur.

Declaratur secundò, vt non procedat cum Prætor
185 † misit in possessionem hunc creditorem ex primo hoc decreto, magna causa permotus, vtputà magnam ob contumaciam: Nam huic ita in possessionem misso redditur hoc interdictum. ita in specie senserunt Alexand. & Iason. in d. §. genera. ille numer. 16. iste num. 13.
186 dum à se firmatam conclusionem, qua hac de re agũt, declarant: nec cæteri dissentiunt. Siquidem † hanc ob causam hunc possessorem efficit Prætor. ita censent omnes, vt gloss. l. 4. §. si fortè. ff. de damno infecto. Baldus in l. consentaneum. numero. 30. C. quomodo & quando iud. & in Autentic. ei qui. num. 24. C. de bonis auctо. iudi. possid. Iacobus Beluis. in tracta. de primo, & secundo decreto. numero. 32. Guido Papæ tractatu de primo & secundo decreto. numero. 19. Felin. in c. consultationibus. numer. 8. & ibi Decius. numero. 11. de offic. delega. Negusan. in tractatu de pignoribus parte 3. membro 2. numero. 6. verficul. fallit autem. & verficul. tertiò fallit. idem docuit Vrcurrus in d. repe. l. si finita. §. Iulianus. num. 125. ff. de damno infect. & probat textus. l. Fulcinius. §. vltim. ff. quibus ex caus. in possess. eat. aufertur enim hoc casu possessio à debitore contumace & in creditorem transfertur. Dissentiunt tamen ab hac opinione Sali. in l. cum proponas. C. de bonis auctо. iud. possid. & Ludo. Bolo. in d. §. Iulianus. nume. 170. qui multa disserit, ad interpretationem & intellectum. d. l. Fulcinius. §. vltim. sed quam rectè alij viderint. ego à recepta opinione non esse recedendum sentio. Magnam contumaciam esse intelli-
187 gunt relati Dd. cùm debitor † citatus, vt ad iudicium veniat, expressim se velle venire recusauit. Illud etiam adnotandum hic est, quod quando iudex concedit hanc missionem, vel expressim vel tacitè per relationem ad acta, (quòd expressum satis dici potest) dicere debet in ea sententia missionis, se mittere iubere hunc in possessionem vt verè possideat, ob nimiam contu-
188 maciam debitoris ad iudicium non venientis. Quocirca altero de duobus modis formare † sententia potest. Vno, si ita pronunciet iudex, quia nobis constat debitorem legitimè citatum recusasse ad nos venire, ideo declaramus, illum esse in magna contumacia, & eam ob causam mittendum censemus creditorem in possessionem bonorum dicti debitoris, ita quod in
189 pœnam ipsius contumacis possideat. Et hoc modo intelligi atque interpretari potest illa † opinio Imolæ. in d. §. Iulianus. quam defendit Decius in d. c. consultationibus. nume. 12. de offic. deleg. & Vrcurrus in d. §. Iulianus. qui vtitur rationibus perpensis à Decio, eius tamen nomine suppresso, & Lud. Bolog. d. §. Iulianus. numero. 190. qui multa comminiscit. Ait Imola, non fore necesse Prætori exprimere, quod ipse creditor ita in possessionem missus fructus lucretur. Ego ita intelligo, non fore id necesse, cùm Prætor facta declaratione illius magnæ contumaciæ pronunciat, illum esse mittendum in possessionem, ita vt possideat: nam tunc ex quo possessorem eum facit, dicitur in necessarium consequens tribuere ei facultatem percipiendi fructus, qui possessoris sunt. Non tamen crederem satis esse (si Prætor ita pronunciaret, quia nobis constat debitorem esse in magna contumacia, vt ita declaramus, ob id censemus te esse mittendum in possessionem: Nam ex quo solùm dixit, censemus, te esse mittendum in possessionem, noluit illum possidere, cum † sententia, quæ strictę interpretationis est, vt scri- 190
bit Bartolus in l. Iulianus. numero. 6. ff. de condition. indebiti. Decius in l. ius nostrum. numero. 11. de regulis iuris. Socinus Iunior. consil. 181. numero. 67. libro 2. Gozad. consil. 50. numero. 12. & Crauet. & consil. 188. numero 6. & consil. 216. in fine. solum concedat custodiam & detentionem. non ergo etiam de possessione est intelligenda. Nec me mouet, quod scribit Decius † 191
d. c. consultationibus. numero. 12. quòd facta declaratione magnæ contumaciæ, resultat iuris dispositio, quòd creditor ob eam causam missus in possessionem dicatur factus possessor. atque ita potest fructus consequi. argument. l. 1. §. sed non. verficulo. nam si quidem. ff. ad Senatusc. Turpil. quia dico, hic repugnare verba sententiæ, quæ hunc non faciunt possessorem, sed detentorem. Quod verò † dicitur in d. l. 1. §. 1. 192
ad Turpill. procedit, cum iuris dispositio conuenit facto iudicis sententia declarato, vt eo in casu, cùm iudex pronunciat, aliquem esse calumniatorem, satis intelligimus, qua pœna puniri debeat: cum illa à lege statuta clarè sit absque alia declaratione. & ideo cùm pœna conueniat sententiæ, de ea satis intelligitur pronunciatum in sententia. At diuersum est in casu isto, in quo pronunciatio iudicis repugnat, nisi exprimatur, quòd possessor is sit, qui iussus est in possessionem mitti. Non etiam hic repugnat, quod † scribit Spe- 193
cul. titulo. de primo & secundo decreto. §. sequitur. numero. 6. dum ait, quòd si iudex pronunciat agentem reali actione esse mittendum in possessionem rei à se petitæ, & adijciat in sententia, causa custodiæ, illam sententiam non efficere, quin is sit possessor: cum imperitia iudicis non possit immutare iuris communis dispositionem. l. si filia. ff. famil. erciscund. Ita hic dicendum videtur cùm iudex pronunciat debitorem esse valde contumacem, non videtur facere posse, quin creditor efficiatur possessor, cum non possit Prætor immutare ius commune. Non inquam hoc repugnat, siquidem in casu Specul. illa iuris communis dispositio est clara, nec pendet à declaratione Prętoris. Atqui secus est in casu nostro, in quo constitutum est à lege, ob magnam contumaciam debitoris, creditorem possessorem constitui posse, mediante iudicis declaratione. pendet ergo hoc à voluntate iudicis, non autem à necessitate. Nam quod subijcitur potestati, non est datũ necessitati. l. quidquid. de iudicijs. potest ergo si vult Prætor creditorem possessorem efficere, non tamen cogitur, vt cogitur in casu Specul.

Altero etiam modo formari † sententia potest, vt 194
si ita pronunciet. Quia nobis constat debitorem legitimè citatum expressim recusasse ad nos venire, ideo censemus, creditorem esse mittendum in possessionem bonorum dicti debitoris, & ipsi creditori volumus de fructibus illorum bonorum responderi. Hac forma pronunciandum esse censuerunt Bartol. in d. l. si finita. §. Iulianus. numer. 51. de damno infecto. & ibidem Alexand. numero. 105. id sensit Angel. in d. l. Fulcinius. §. vltim. ff. quibus ex causis in possess. ea. Abbas. consil. 84. arbitror in dubij. ad fin. idem sensit Butr. in c. cum contingit. numero. 16. de dolo & contumacia. Hæc enim forma non differt effectu à præcedẽti, quia quemadmodum illa concedit necessarium consequẽs: ita hæc permittit necessarium antecedens: cùm enim dico ille possideat, sequitur, ergo fructus percipiat. ita si dico, fructus colligat, sequitur ergo possideat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

195 Quinimò idem ego dicerem, quando Prætor † in ea sententia, qua missionẽ hanc concedit, vsus est verbis; quæ possessori solum, non autem detentori conuenirent. vtputà, si ita pronunciaret, censemus te mittendum esse, in veram possessionem cum pleno effectu. Nam, inquit, in veram possessionem, intelligit de possessione quæ fructus tribuit & quæ à detentione differt, vt tradit Bald. in l.1. numer.1. versi. si autem præferatur. C. commu. de vsucapio. & Feli. in cap. causam
196 quæ. num. 9. de præscrip. Et cùm dixit, cum † pleno effectu, intelligitur de possessione naturali & ciuili. cum plenum dicatur quod est perfectum ex omni parte, vt copiosè disserit Tiraquell. in repet. l. si vnquam in fin. num. 10. 11. C. de reuoc. dona. & in tract. de re tra-
197 ctu conjang. §. 4. glo. 1. num. 16. Non enim † detentio operatur plenum effectum possessionis, cum fructus non faciat detinentis: nec tribuat interdictum recuperatorium, quemadmodum scripsi in tractatu de recuperanda possessione. remed. 1. quæst. 4. Ita etiam dicen-
198 dum est, si dixisset † Prætor, censeo te esse mittendum in possessionem, ad te sustentandum, vt hoc nomine vtitur in specie hac Butrius in cap. cum contingit. numero. 16. de dolo & contumacia. hoc est, vt possis viuere, intelligitur (inquit Butrius) concessa possessio, cùm sola custodia, & detentio non tribuat commodum victus. Ita etiam si diceret, censemus esse mittendum in possessionem, amoto quocunque possesso-
199 re. nam dicitur amouere possessorem, vt hic missus possideat, iuxtà l. 4. §. si fortè. ff. de damno infecto. & declarat Vrcurrus. in d. §. Iulianus. numer. 218. Cætera exempla his similia obseruabit diligens & studiosus lector.

Secunda causa considerari † solet, qua Prætor po-
200 test possessorem facere creditorem à se missum in possessionem ex primo decreto, nempè cùm timet Prætor, ne rixa magna & scãdalum aliquod inde oriatur: tunc iubere potest debitorem contumacem è possessione discedere & hunc relinquere, vt possidere valeat. ita docuit Bartolus in. l. si finita. §. si quis autem. ff. de damno infecto. quem secutus est Vrcurrus in d. §.
201 Iulianus. numer. 125. Quibus intelligimus, † non licere Prætori sine causa, sed sola sua voluntate possessorem facere à se missum in possessionem ex primo decreto. Causa enim iusta adesse debet, quod relati Dd. affirmant, & sensẽrũt Bal. in l. 2. §. si absens. nu. 7. ff. si ex noxa. causa aga. & in c. consultationibus. nu. 5. & ibi Feli. numero. 9. de officio. delega. & probat. l. 4. §. si fortè. l. Prætoris. §. de opere. & l. si finita. §. si quis autem. ff. de damno infecto. Quibus in locis à Prætore edictum est, non nisi causa cognita possessorem esse constituendum.

202 Declaratur tertiò non procedere, † cùm primum decretum habet vim secundi: nam tunc is ita in possessionem missus si turbari contingat, interdicto hoc iuuari poterit. Quandoquidem possidere dicitur, & fructus etiam intra annos consequitur, vt scribit Vrcurrus in dict. §. Iulianus. numero. 240. quo loci recenset casus, in quibus primum decretum habet vim secundi.

203 Declaratur quartò, vt non † procedat relata iuris & Dd. conclusio in casu. l. postquam. §. Imperator. ff. vt leg. nom. caue. ex declaratione & explanatione Cyni in l. cum proponas. quæst. 14. C. de bonis auctoritate iud. possid. Alexand. in d. l. si finita. §. Iulianus. numer. 102. de damno infecto. & in l. 3. §. genera. numero. 18. de acquirend. possess. & Anton. Negusant. in tractatu de pign. part. 3. membr. 2. num. 6. versicul. quarto fallit. Il-
204 lius † §. Imperator. sententia est: si fideicommissarius petit sibi caueri ab hærede de fideicommisso restituendo & condemnatus sit, si appellat de causa cognoscitur, sed interim is fideicommissarius in possessionem mittitur: quę missio etsi ex primo decreto sit, attamen eum fideicommissarium possessorem facit. Cæterum Ludouic. Bolog. & Vrcurrus in d. §. Iulianus, ille nu. 178. iste numer. 221. multa ad huius loci explanationem adferunt, & ante Vrcurrum explicat Ioan. Longo. in l. imperium, numer. 88. de iurisdict. om. iud. non tamen, mea quidem opinione, visi sunt percepisse rationem, cur ita ab Imperatore referente Papiniano rescriptum fuerit. Quocirca ego ita † illud responsum interpre- 205
tari soleo. Cùm hæres, vt cautionem de legato præstando à legatario requiritur, & is legatarius non cauit, ex edicto Prætoris mittitur legatarius in possessionem omnium bonorum hæredis: idque custodiæ causa: quod sensit & Duarenus libro primo. disputat. anniuers. cap. 21. Et cum tunc non possideat legatarius, sed vna sit in possessione cum hærede. l. is cui. in princip. ff. vt in possess. legat. necesse non habet præstare cautionem hæredi. Non enim multum detrimenti sentit hæres, ex quo ipsemet possidet, & vnà cum legatario rei insistit, ita intelligo illa verba. d. §. Imperator. ibi, cum alia sit edicti conditio. &cæt. Cùm verò hæres post moram ac latam contra se sententiam cautionem non præstat legatario, legatarius in possessionem illius rei tantum, de qua lata fuit pro legatario sententia mittitur, illaque possessio in eum transfertur: non quidem ex Prætoris edicto, vt superiore casu, sed ex rescripto Imperatoris, M. Antonini, cuius vi ob id legatarius possessor efficitur, quòd in illius rei legatæ tantum mittitur, cuius dominium iam obtinet. l. à Titio. ff. de furtis. & quia iam hæres non solùm moram commisi, sed etiam lata sententia succubuit. Cum itaque sit duplicata mora, & iam adsit tempus restitutionis atq; præstationis legati, rectè in eam possessio transfertur. Hoc tamen casu antequam possessionem recipiat legatarius cautionem præstat, se restituturum possessionem, si tandem contra se erit iudicatum. Nec hic legatarius, ob illam contumaciam hæredis, exoneratur, quin caueat de ea possessione restituenda: non enim hæc contumacia priuat hæredem eo beneficio cautionis. Quòd si cautionem hæres præstare non poterit obseruabitur, quod obseruari solet in collatione bonorum, quę inter fratres fit: quæ obseruatio scripta est in l. 1. §. iubet. ff. de collatio. bono.

Tertius est casus, cum actor † actione reali ex- 206
peritur, & ex primo decreto in possessionem mittitur, isque possidet post annum missionis. Hoc casu si iste actor turbatur, poterit experiri ex hoc interdicto aduersus turbatorem. Ea est huius sententiæ ratio, quia iste verè † possidere dicitur, ex quo 207
hoc primum decretum habet vim secundi, vt inquit glossa, in l. 3. §. genera. & ibi Alexander. numero 29. de acquirenda possessione, qui quidem Alexander verè eam glossam probauit in eo, dum asseruit, lapsum anni habere vim secundi decreti: eam tamen reprehendit, dum opinatur, ob id non posse hoc casu deueniri ad secundum decretum. Verè enim deueniri potest, quia etsi lapsus anni habeat vim secundi decreti, id tacitè quodammodo significatur, non ergo impedit, quin id expresè fieri possit. Cùm ergo hoc primum decretum habeat vim secundi: & ex secundo missus in possessionem verè possideat, vt suprà diximus, sequitur & hunc possidere. & per consequẽs turbari non posse.

Quartus est casus, cum † reali actione actor expe- 208
ritur & in possessionem mittitur ex primo decreto, si intra annum à die missionis turbatur, an hoc remedio experiri possit? Et posse in specie scribit Cyn. in l. cùm proponas. q. 14. C. de bonis auctoritate iud. possid. & sensit Alexand. in l. 3. §. genera. nume. 12. ff. de acquirend. possessione. Cæterum mea quidem opinione hic casus habet non leuem dubitationem. siquidem pendet eius dissolutio à dispositione illa controuersa, an iste ita in possessionem missus intra annum possideat, vel non. Recepta * magis Dd. opinio est hunc † possi- * 209
dere. Hanc omnium primus Azo, quem secuti sunt Accursius in leg. si quis emptionis. §. sed & si

& si quis, in verbo possessor. C. de præscrip. 30. vel 40. anno. Bart. in l. si prius. num. 7. versic. & hoc modo. ff. de operis noui nuncia. & in l. si finita. §. Iulianus. num. 49. de dam. infecto. & in l. 3. §. genera. nu. 4. de acq. poss. Cyn. in d. l. cum proponas. quæst. 14. C. de bonis auct. iud. possid. & in l. 2. in fin. C. vbi in rem actio. Specul. in titu. de primo & secundo decreto. §. iam de effectu. num. 9. Bald. in l. consentaneum. num. 31. C. quomodo & quando iudex. Guido Papæ tractat. de primo & secundo decreto. num. 21. & Iac. Bel. eodem tracta. num.
* 20. * communem & veram testatur Alexan. in d. §. genera. nume. 11. & ibidem Iason numer. 20. idem facit. Hanc pariter probarunt Simeon Vicentinus in tract. de iud. missio. in possess. num. 6. Dec. in c. cõsultationibus. num. 11. de offic. deleg. & Negusant. in tract. de pignorib. part. 3. membr. 2. num. 6. versic. sextò quid. Pri-
210 mò adfertur pro hac opinione text. † l. si quis emptionis. §. sed & si quis. C. de præscrip. 30. vel 40. anno. dum vtitur illis verbis, prior possessor, quibus innuit possessorẽ effici & secũdum, qui in possessionẽ missus est in detrimentũ primi. Nam hæc vox prior, præsupponit & secundum eiusdem conditionis: nam primus præsupponit secũdum. c. Ioseph. de verbo signif. Cæterum hic sensus minimè probatur, quandoquidem non inconuenit, quod etsi primus ille qui contumax extitit, possessor sit: quin secundus missus in possessionem non possessor sed detentor efficiatur id quod præter Aretin. in d. §. genera. num. 79. & Michaelem Vrcurrum in repet. l. finita. §. Iulianus. num. 220. de dam. infect. probatur ex eadem l. si quis emptionis. §. 1. & §. sed hæc. vbi possessor prior appellatur respectu secundi detentoris. Quocircà verius mihi videtur illum quidem missum in possessionem, non ex primo, sed ex secundo decreto missum fuisse. quod vel ex eo conijcitur, dum vult hunc ita missum posse rem illam recipere, instar eius qui dominium habet. frustra illam similitudinem fecisset Imperator, nisi intelligeremus missionem illam ex secundo decreto fuisse, quæ quidem dominium transfert, non tamen plenè & perfectè, qui aduersarius intra terminum à iudice præstituendum possit experiri, vt post Bart. & cæteros scribit Vrcurrus d. §. Iulianus. num. 251. secun-
211 dò citatur † tex. l. à quo. ff. de dam. infect. quem in hanc opinionem retulit gloss. in d. l. si quis emptionis. §. sed etsi quis. in verbo, possessor. Quod quidem respõsum etsi in cæteris multum difficultatis habeat: quemadmodum de illius sensu contendunt ibi omnes & egregiè Alc. lib. 1. paradox. c. 9. & Lanfranc. Gypsius in antiparadoxis ad Alciatum, attamen quo ad rem nostram apertè ait, Scæuolam possessionem non se defendentis transferri in actorem. Cæterum ego intelligerem ex secundo decreto translatam ibi fuisse possessionem. siquidem ibi qui intra tempus reuertitur de iure proprietatis (vt in fine dicitur) experitur: non autem possessionem recuperat, vt illi conceditur, qui ex primo decreto missus est: quemadmodum scribit Specul. titu. de primo decreto. §. iam de effectu. num. 22. Accedit, quod missus in possessionem ex primo decreto habet annum ad recuperandum: cum tamen post secundum decretum iudex ex suo arbitrio statuat terminum ad agendum de proprietate (vt verè videtur factum in d. l. à quo) quo quidem termino elapso is contumax amplius de proprietate non audi-
tur. quod & gloss. d. l. à quo sensit. Tertio adfertur. l. consentaneum. C. quomodo & quando iudex. quæ verè non iuuat hanc opinionem, vt ex sequenti de-
212 claratione satis est videre. Quarto citatur text. in † c. pastoralis. §. propterea. de officio ord. Quidquid alij censeant, ego opinor ibi esse omnino exponendum possessionem, id est, detentionem. Quod præter Alexandrum & alios nonnullos, quidem senserunt, manifestè probant verba illius textus, ibi vel petitorem causa rei seruandæ in possessionem petitorum induxit. inquit textus, causa rei seruandæ, non ergo efficitur possessor, si sola custodia est demandata. l. cum legati. ff. quib. ex caus. in poss. eatur. cum his similib. quę infrà referam. Cum itaque constet ibi, quam ob causam facta est missio, nempè rei seruandæ gratia, sequitur dicendum, illa verba, possessionem recuperare, esse exponenda, hoc est detentionem. Quamobrem contrariam opinionem probarunt Ang. & Rom. in d. l. 3. §. genera. de acquirend. possess. secuti Bulgarum, qui Azoni repugnabat. ij affirmarunt solam detentionem transferri: atque ita nullam extare differentiam inter actionem realem & personalem. Hanc probarunt Abb. & cæteri canonistæ, vt * communem eo * rum esse opinionem testatur Vrcurrus in d. §. Iulianus. num. 223. qui pariter & ipse huius opinionis est, idem sensit ibi Bolog. num. 181, 182. Barb. in c. quoniam frequenter. §. in alijs. num. 49. vt lite non contesta. Primò in hanc sententiam ij adducuntur ex d. l. si quis emptionis. §. sed & si quis. quem perpendit Vrcurrus in d. §. Iulianus. num. 223. Verum nullum verbum in eo. §. sed & si quis. extat, ex his quę recenset Vrcurrus, quin ex declaratione, quam suprà attuli ad dictum §. sed & si quis. apertè constat, hanc opinionem ea constitutione non defendi. Secundò perpendunt ij † c. 213
quoniam frequenter. §. in alijs. vt lite non cont. quem textum diligenter considerat Dec. in d. c. consultationibus. num. 11. versic. & pro ista opinione. de offic. deleg. & Vrcurr. d. §. Iulianus. num. 223. Et vt ingenuè dicam, quod sentio, illa expositio quam glo. d. §. in alijs. facit & cum ea Vrcurr. mihi placet. ibi verum possessorem intelligi pro ipso verè possidẽte, irreuocabiliter etiam. Non tamen ex hoc sequitur, quòd is ante annum esset possessor. siquidem videmus in actione personali missum in possessionem ex primo decreto solam tenutam consequi, & tamen post annum verus & irreuocabilis possessor efficitur, vt suprà attigimus: & scribũt omnes in d. §. Iulianus. Quocircà, (mea quidẽ sententia) nõ licet ita argumentari: post annum efficitur irreuocabilis possessor, ergo ante annum erat possessor, sed reuocabilis: quia rectius dicendum est absolutè possessorem ante annum non esse. Atque ita etiam declaratur † textus c. contingit. de dolo & con- 214
tumac. Tertiò vrget multum hæc argumẽtatio, quam facit Dec. in d. c. consultationibus. num. 11. versicul. secundò ista conclusio. de offic. delegat. Qui causa † rei 215
seruandæ in possessionem mittitur non possidet, sed detinet. l. si duo. §. creditores. ff. vti posside. idem probat. l. cum legati. ff. quibus ex causis in possess. eatur. Atqui ille, qui ex primo decreto etiam in reali actione in possessionem mittitur custodiæ & rei seruandæ causa mittitur. c. 1. & c. cum venissent. de eo qui mittitur in possess. non ergo iste possidet. Ita etiam argumentatur, suppresso Decij nomine, Vrcurr. in d. §. Iulianus. num. 223. atque ita etiam paulò suprà interpretatus sum c. pastoralis. §. præterea. de offic. ordina. Nec refragatur illa consideratio Decij, quod in d. c. cum venissent, illa missio in possessionem limitatè facta fuerit, quò ad illa bona, ob illam causam nempè custodiæ: quia hæc est mera diuinatio. Hanc posteriorem opinionem veriorem esse credo. Quare infertur non esse veram illam rationem diuersitatis, quam inter actionem realem & personalem considerant Alexand. in d. l. 3. §. genera. numer. 11. Negusant. d. membr. 2. numer. 7. & Vrcurr. d. §. Iulianus. num. 224. Infertur quoque † veram non esse illam extensionem, quam 216
facit Negusant. d. membr. 2. numer. 8. versicul. secundò amplia. dum Azonis & sequacium opinionem extendit procedere, etiam in actione mixta, ex reali & personali, quando realis prævalet. Cum enim vera non sit illa principalis Azonis sententia minus hæc extensio.

Declaratur hæc iuris sententia, † vt non procedat, 217
cum missio hæc in possessionem fit post litis contestationem. Nam tunc is possessor efficitur: ita declarant omnes tam iuris Pontificij, quam Cæsarei iuris

Universidad de Deusto
Biblioteca

interpretes quemadmodum testatur Vrcurrus in d.§. Iulianus num.225.etsi ipse dissentiat. Hanc probant & Negus.d.tract.de pign.par.3.memb.2.nu.8.vers.limitatur autem ista conclusio.ex tex.in l.consentaneum.C. quomodo & quando iudex. Nec tutum satis fore existimo ab hac declaratione recedere, etsi multa Vrc. comminiscatur. si ergo iste possessor efficitur, sequitur, si turbari contingat, quòd experiri hoc interdicto poterit.

218 Declaratur secundò, vt non procedat † relata cõclusio, quando lite quasi contestata facta esset missio hæc in possessionẽ. ita scribunt Alex.in d.l.3.§. genera. num.14.de acquir.possess.& Negusan.in tract.de pign. part.3.memb.2.nume.8.versic.secundò limitatur. & idem sensit Bald. in l.2. num.20. & clarius num.23. C. vbi in rem actio. si ergo mouetur realis actio contra possidentem, vel detinentem, & is possessor vel detentor nominet dominum, cuius nomine se possidere asserat, illi possessori cõceditur dilatio, vt dominum admonere possit, vt ad iudicium veniat. si dominus non venit, contumax efficitur & actor in possessionem irreuocabiliter mittitur. Cæterùm ab hac opinione dissentit Vrcurr. in repe. d.l. finita. §. Iulianus. nume. 229. & Bolog. numer. 185. de damn. infect. Non tamen à magis recepta opinione recedendum est.

219 Declaratur tertio, vt non procedat † post annum. Nam tunc possessor non efficitur.Bolog.d.§.Iulianus. num.186.qui declarat.

220 Quintus est casus, cùm † actor experitur actione hypothecaria,& ex primo decreto missus suit in possessionẽ. hoc in casu huic misso,si turbari contingat, redditur hoc interdictum,Vti possidetis, contra turbatorem. ita in specie respondisse videtur Ang. Perus. in consil.47. num.9.10. lib. 2. inter consilia criminalia diuersorum. Hic casus pendet à veritate illius disputationis, an † iste missus in possessionẽ effectus sit pos- 221
* sessor, vel non.Recepta * magis Dd.opinio est, possessorem effici.ita affirmarunt Bart.in d.l.3.§. genera.nu.
* 4.Alex.nu.19.Aret.nu.80.& Ias.nu.24.qui hanc * communem esse testatur.idem scriptum reliquit Negus.in tract.de pign.part.3.mem.2.nu.8.Ea ratione mouentur ij omnes, quod idem est in hac hypothecaria, quod in reali, iuxta l.pignoris.ff.de pign.& l.eos.C.qui potio. in pign.hab.Nam si assero te debitorem meum in centum, quorum causa prædium obligasti, & peto te condemnari ad assignandum prædium illud, atque ita mihi relaxari donec mihi satisfacias, si es contumax & mittor in possessionem, iure reali quodammodò possidere dicor: vt ergo possessor efficitur is, qui agit actione reali, ita & iste. Verùm ab hac opinione dissentit gl.in l.si quis emptiõis.§. sed & si quis.in verbo, possessor. in fi.C. de præscri.30.vel 40. quã secuti sunt Pet.Perticensis & Vrc.in d.§.Iulian.nu.232. quod immo iste missus non efficitur possessor. Et hanc veriorem esse opinor. si quidem iam superiore casu ostendimus, veriorem esse illam cõmunem canonistarum opinionem, quòd si agens reali actione mittitur in possessionem ex hoc primo decreto, non efficitur possessor. si hoc in reali procedit, fortius & in hac hypothecaria, quæ tantam vim non habet, quantam illa realis, quemadmodum ab effectu lucri fructuum (vt infrà dicam) constat. Alia etiam ratione ab Vrc. perpensa in d.§. Iulianus. num. 232. maiorem vim habet.
222 Nec hic suffragatur illa distinctio, quam facit † Dyn. & cum eo Bal. in l.consentaneum.nu. 28.C. quomodo & quan.iudex. Distinguit Dyn. quod aut hypothecaria mouetur aduersus debitorem principalem : aut aduersus extraneum possessorem. cùm aduersus debitorem mouetur, concedit Dyn. missionem in possessionem ex hoc primo decreto, non operari translationem possessionis. atque ita hoc in casu nobiscum sentiunt Dyn.& sequaces. Cùm verò mouetur contra extraneum, inquit Dyn. possessio transit. Hoc in casu malè sentit Dyn. si quidem is semper mouetur ea ratione, quòd idem sit in hac hypothecaria quòd in reali: atqui nos diximus in reali missum non effici possessorem, ergo nec in ista. Hinc etiam infertur à fortiori falsum esse, quod ex † Baldo in c.1.num.10. de milite 223
vasallo, qui contu.est. recensẽt Aret.in d.§. genera.nu. in fin. quòd licèt agens personali actione non efficiatur possessor ex missione in possessionem ex primo decreto, efficitur tamen si personali agens habet hypothecam.nam tunc(inquit Aret.) ob cohærentiam actionis realis inducitur in possessionem ac possessor efficitur:atque ita Bal.intellexisse videtur Inno.in c.quoniam frequenter.§.in alijs.vt lite non contesta.Hæc inquam declaratio & doctrina vera non est, cum falsum sit in reali possessionem transferri in actorem. Nec illam Baldi doctrinam veram esse affirmauit Aret.præcitato loco.

Declaratur hic casus, vt non procedat, cùm credi- 224
tor in possessionem missus ex primo decreto vult intra annum probare de hypotheca. Nam tunc debitor non auditur super causa possessionis, si eam recuperare vellet. ita censuit Specul. in titul. de contumacia.§.sequitur.nume.6. quem secutus est Iason in d.l.3. §.genera.in fin.ff.de acquiren.possess.qui rationem adfert & vno verbo Iasonem probauit. Craue. consil. 302.nume.3. Copiosius idem affirmauit Negusant. in tractat.de pignorib. part.3. membr.2.num.20.21. is erit videndus. Confert similis declaratio Alex.d.§. Iulianus.num.18. quam tamen reprehendit ibi Vrc. nu.164. vers.alio modo.

QVAERO vigesimoseptimò, an † hoc interdi- 225
ctum reddatur creditori misso in possessionem ex primo decreto in executione sententiæ diffinitiuæ. quæ sanè missio pignus iudiciale constituere dicitur? Et nõ reddi in specie sensit Bald.in l.consentaneum.nu.30.C. quomod.& quan.iudex. quem secutus est Ias.in l.à diuo Pio.§.si super rebus. nu.15. de re iud. ij enim asserũt hunc † ita missum in possessionem non effici possesso- 226
rem.quod affirmat & Alex.in d.§.si super rebus.num. 11.vbi hanc * communem esse testatur. vt pariter hãc *
esse magis receptam respondit Dec.cons.400.num.8.in fin.& idem scribunt Negus.in tract.de pig.par.3.mem. 2.nu.6.vers.amplia regulam. communem etiam testatur Vrc.in d.§.Iulianus.nu.219.& ibidem Bolog. num. 177. Quorum opinio verè probatur in l.3. C. qui pot. in pig.hab.quo loci scriptum est, hunc censeri missum in possessionem causa rei seruandæ:non ergo possidet. l.si duo.§.creditores.ff.vti possid.l.cum legati.ff.quib. ex caus.in poss. eatur.

Nec aduersantur rationes & argumenta Bart.in d. §.si super rebus.num.1.versic.sed si volumus.qui affirmant, hunc ita missum in possessionem effici possessorem. Barto. secuti sunt Matthes. nota. 86. & Cast.ac Petr.Besutius in d.§.si super rebus.& idem sensit Cast. in l.2.num.2.versic.si verò fit. C.vbi in rem actio. idem scribit Aret.in l.3.§.vltim.in 5.not.ab.de acqui.possess. Primò mouetur Barto.ex † l.postquam.§.Imperator. 227
ff. vt lega.nom. cauea. Verùm respondent cæteri, qui Bartolo aduersantur, illum esse singularem casum, fauore executionis vltimæ voluntatis. quandoquidem nec ibi missio facta fuit in executionem rei iudicatæ. Nam etsi lata sententia fuerit, non tamen res iudicata dicitur, ex quo ab ea sentẽtia fuit appellatum. Alia ad huius loci interpretationem scripsi suprà. nu. 205.Secundò adductus est Barto. † ex d.l.3.C.qui pot. 228
in pigno. hab. quo probatur hunc ita missum in possessionem cæteris anteferri. ergo possidet. Nam hoc pignus non prætorio, sed conuentionali æquiparari dicitur : cùm in prætorio † vno misso, cæteri cre- 229
ditores æquè missi videantur.l. qui autem.§. sciendum.ff.de ijs qui in fraud.cred.l.cum vnus.ff.de bonis auct.iud.possid. & probat in specie (inquit Bartolus) text. l. si & iure. ff. qui potio. in pignor. hab. Accedit (inquit idem Bart.) quod diuersi sunt tituli, de Prætorio

torio pignore, & titulus, si in causa iudicati pignus captum fuerit. si ergo iudiciale hoc pignus, idem est, vel operatur, quòd conuentionale: iam constat missum in possessionem ex conuentionali possidere, vt diximus suprà.q.25.ergo idem hoc in casu dicendum est. Cæterùm huic fundamento respondet Imo. in d.§.si super rebus.ad fin.à quo non dissentit ibi Alex.nu.21. versic.
230 ad alia respondet. inquit ille, quod etsi † pignus Prætorium in multis differat à iudiciali, non tamen apparet in hoc differre. Quinimo, inquit Im.pignus iudiciale appellatur Prætorium in l.1.& 2.C.de Prætor. pign. Hinc non esse duas distinctas pignorum species,
231 † Prætorium & iudiciale censuerunt.Petr. Vanderanus in tract.de priuil.credit.c.15.col.3.versic. vt autem constet &c. & Balduin. in tractat. de pign. c.8. in fin.& Hugo Donel.eodem tracta. de pign.c.5. sed difficile est recedere à distinctione ab antiquis probata. dicere tamen cum Imola possumus, quòd, etsi duæ sunt distinctæ species, vna tamen ab altera in casu nostro non differt.

Tertiò mouetur Castr. in d.l.2. numer.2. C. vbi in
232 rem act.& Aret. in d.l.3.§. vlt.5. notab. de acquir. poss. ex textu in † l. properandum. §. finautem reus. C. de iudic. vbi scriptum est, per capturam rerum debitoris satisfit creditori, pro quo lata fuit sententia. postmodum in fine dicitur, quod reus non recuperat possessionem, nisi soluat: ergo per illam capturam bonorum, atque ita per illam missionem possessio translata dicitur. Cæterùm responderi potest, in ea constitutione non agi de hac missione in possessionem, quæ conceditur solùm ad coercendam contumaciam aduersarij quæ quidẽ rei seruãdæ causa fit, sed de ea missione, quam facit Prætor & iudex post adiudicationem bonorum factam actori, vt illi satisfiat ratione crediti, vel iuris sui, cuius causa actionem mouit. Hoc suadent illa verba textus ibi, per res & facultates fugientis victori satisfiat. In nostro hoc casu non conceditur possessio, vt actoris fit satisfactum, rursus hoc probat.d.§. finautem reus. dum in fine, omnem debitoris contradictionem repellit. Quocirca ergo intelligerem ibi possessionem significare proprietatem ipsam, iuxta l.possessio.de verb.sign. Præterea & secundò, si admittimus ibi agi de possessione, quatenus à proprietate distat, dicendum est, ibi factam esse missionem in possessionem post litem contestatam : ita sensit ibi Bart. & Bald.num.3. qui quidem Bald.ibi num. 3.in fi.ait, illam constitutionem habere locum contra contumaciam non soluentis:nos autem loquimur de contumacia non venientis. Et Ias.in d.§. finautem reus.num. 8. vers. & ex illis.intelligit, illam missionem esse ex secundo decreto : siue ergo vnam, siue alteram interpretationem probemus, dicendum est, illam constitutionem ad rem non conferre. His infertur veram
233 non esse illam extensionem, quam facit Aret.in d.l.3.§. genera.5.notab.in fin.dum scribit, † missum in possessionem ex instrumento crediti guarentigiato, quod dicitur habere paratam executionem, effici possessorem, vt efficitur missus, ob latam pro se sententiam, cui instrumentum hoc æquiparatur. Est inquam falsa hæc doctrina, cùm falsum sit, missum in possessionem pro executione sententiæ possidere. Atque ita in specie cõtra doctrinam Aretini, eo tamen non relato, sensit Negusan.d.tract.de pign.part.3.memb.2. num.6. vers.secundò amplia.

234 QVAERO vigesimooctauò, an † hoc interdictum reddatur inquilino, qui in suo ædificare prohibetur? Et reddi dubium non est: Ita enim censuit Paulus in l.si duo.§.hoc interdictum.ff. vti possidetis. Ea ratione vtitur, quod possessionis controuersiam is facere videtur, qui prohibet alterum sua possessione vti.

Declaratur hæc iuris sententia, vt non procedat,
235 quando † is, qui inquilinum ædificare prohibet, assereret, se seruitutẽ habere, ne is inquilinus altius tollere: tunc enim inquilinus ille hoc interdicto non experitur, directo saltem, sed ei redditur vel vtile interdictum hoc, vel actio negatoria : ita affirmauit glo.in d.§.hoc interdictum. quo loci Barto. distinguit duos casus. Primus est cum quis vult vti iure seruitutis in fundo ab altero possesso : tunc possessor hoc interdicto agere potest. Ea est ratio, quia minuitur possessoris possessio : ex quo liberè non possidet. l. stipulatio ista.§.1.de verbor.obligat. Secundus est casus, cum ille, qui † seruitutem habet hoc interdicto experiri 236
vult aduersus impedientem. Hic duobus modis concludere potest. Primò, quòd impeditur vti, atque ita turbatur in quasi possessione seruitutis suæ. Hoc in casu (inquit Bartolus) conceditur vtile interdictum. Quod placuit & Alexan.consil.136.num.7.lib.2. Potest etiã secundo modo cõcludere, quod turbatur in possessione fundi, non permittendo vti seruitute : & tunc (inquit Bartolus) redditur hoc interdictum directum : atque ita sensit gloss. in d. §. hoc interctum. & in l. sicut. §. Aristo. ff. si seruitu. vend. gloss. in l.1.in verbo,nec vi. C. vti possid. vbi Bald.nume.7. propè medium, qui rem hanc aliter declarat atque explicat.

QVAERO vigesimononò, an hoc † interdictum 237
reddatur domino contra inquilinum prohibentem ædes reficere? Et reddi Paulus respondit. d.l.si duo.§. cum inquilinus. ff. vti posside. licet enim possessionis controuersiam inquilinus non moueat : atque ita ob id non videatur cõcessum domino hoc interdictum, quod solet concedi cum possessionis controuersia fit: attamen conceditur & hoc in casu, quoniam prohibitio refectionis, est possessionis turbatio atque inquietatio, Paulus tamen dominum admonet, vt protestetur se id non facere, vt impediat inquilini habitationem, atque ita quod refectione facta eum inhabitare, vt iam habitabat permittat, quod explicat & eo loci Bart. Nam & si dominus † expellere possit in- 238
quilinum cùm vult reficere domum, ædem. C. locat. attamen facta refectione, debet illum suæ pristinæ habitationi restituere, vt eo in textu, ex declaratione gloss. & Dd. probatur, & singulare hoc esse asserunt Roman.sing.232.tu habes.& Franc. Cremen. singu.74. tu scis.

QVAERO trigesimò, an † reddatur hoc interdi- 329
ctum domino fundi aduersus vicinum, qui è fundo domini in suas arbores vites traduxit? Et reddi Paulus respõdit in l.si duo.§.item videamus.ff. vti possid. siquidem is vicinus vim facere videtur, si impedit dominum vites in suos locos traducere, & possidere is prohibet, qui colere prohibet. Atq; ita intellexit Bart. dum primam lecturam ad textum illum probauit. Est etiam huic domino alia via succursum : nam potest (vt Paulus ait) denuntiare illi, qui traduxit, vt vites illas à se traductas præcidat : præcidat inquam in suo. vbi enim hic dominus in proprio præcidere vellet, satis posset sua auctoritate præcidere. Atque ita hoc in casu rectè loqui potest glo. & Bart. in d.§. item videamus.dum textum illum explicant ex. l. quemadmodum.§.si protectum.ff.ad l.Aquil.& l.si vitem.§.ad ianuam.ff.quod vi aut clam.quem sanè textum.§.ad ianuam.declarant Alc.lib.4. parerg.iur.ca.40. & Duare. lib.2.disputa.ann.c.41.Sed diuersum est cùm dominus vult vicinum illum traductas vites in suo fundo in comet præcidere, tunc cum id sua auctoritate facere dominus non possit.d.§. si protectum. denunciatione ei facta, eum iudicis officio compellet. & hoc in casu
malè sensit † Bar.dum inquit, hunc posse & sua auc- 240
toritate & iudicis officio hoc facere, concessa facultate domino vtendi altero ex duobus remedijs. Nec enim potest sua auctoritate in secundo hoc casu id facere, quod probat locus † Iulij Pauli.lib.5.sent. qui scriptus 241
ita est : Arbor quæ in alienas ædes, vel vicini agrũ imminet, nisi à domino sublucari non potest, is q; conueniendus est, vt eam sublucet. probat & meam hãc sen-

ten-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tentiam tex.d.l.si duo.§.si vicinus.ff.vti possid.& mecum sensit doctissimus Hier. Magius lib.4.misc.ca.7. Quo circà illud exemplum quod denunciatione noui operis attulit Bart. nec huic casui, nec illi primo satis conuenire mihi videtur.

242 QVAERO trigesimoprimò, an † hoc interdictum competat domino, qui protectum supra vicini solum possidet, quamquam iure non habeat? Et non competere ait Paulus in l. si duo. §. item videamus si
243 protectum.ff.vti possid.alij legunt, † proiectum, vtraque lectio proba & recta est. Est enim idem protectum quod proiectum quod multis egregiè probauit Frãc.
244 Conn.lib.4.comment.iur.c.9. nu.4. sunt autem † protecta & proiecta partes domus prominentes, qualia sunt meniana & podia pensilia, vnde aspectus est nobis in vicos & plateas. vulgo hic appellant, il Poggiuolo. Hoc itaque interdicto experiri non potest dominus contra vicinum, cuius est solum, in quo protectum fuit impositum. Nec ecõtrà potest is vicinus soli dominus contra ipsum vicinum experiri. Ea est ratio, quòd ambo possident, vnus scilicet solum, alter verò superficiem, hoc est protectum. Nec hic ego
245 † probo sensum glossæ & Bartoli, sed intelligo in eo
246 † §. item videamus si proiectum. controuersiam non fuisse de possessione, quam ambo pacificè tenebant. erat tantum dubitatio super iure, cùm eorum vnus, hoc est protectum habens, iure non haberet: attamen sua possessio nõ impeditur. quod ostendunt verba illa, non iure habere dicatur. quæ quidem verba dubitationem mouebant, vt domino soli hoc interdictum concederetur, quippè qui turbari in sua soli possessione videbatur. cuius tamen contrarium diffinit, ea ratione, Paulus, quòd is protectum habens iam possideat, & nihil noui moliatur in fundo, in quo iam diu protectum posuit. si ergo protectum habens experiri vellet contra dominum soli, qui in eo protecto aliquid facit, non cõcederetur, nec econtrà. Idem dicendum est non concedi hoc interdictum domino soli contra tertium turbantem protecti possessorem, & econtrà: cùm vnius possessio à possessione alterius sit separata. Quod sanè postremum dictum declaratur locum non habere, cum ambo vna simul aduersus tertium turbatorem agere volunt: atque ita intelligo l. si duo. §. Labeo quoque. ff. vti possid. Nõ ignoro tamen eruditissimum Iac. Cuiac. lib. 5. obserua. c. 22. scripsisse. d. §. item videamus. ita esse legendum, vtrique vtile interdictum esse. Quod ait probari ratione, quam subiecit Cassius, quia vterq; possidet. Cæterum codicum omnium fides repugnat.

247 QVAERO trigesimosecundò, † si supra ædes, quas possideo, cœnaculum sit, in quo alius quasi dominus moretur, cui hoc interdicto aduersus turbatorem experiri licet? Et mihi licere Paulus scribit in d.l. si duo. §. sed si suprà. ff. vti possid. Ea est ratio, quòd superficies solo cedit: non ergo superficiarius, sed soli dominus possidere dicitur. Hoc intelligitur atque procedit, cum cœnaculum aditum aliunde non habet, quàm ex illius ædibus suprà quas positum est: secus si ex publico aditum habet: nam tunc non dicitur cœnaculum possideri à domino ædium, sed ab eo qui cœnaculum posuit. Illa enim verba Pauli, qui ὑπάγειν & illa ὑπέρχειν restituit atque interpretatur Alc. in commen. Prætermissorum, ad hunc titulum, id est, cœna-
248 culum suprà essent. † Cœnaculũ verò quid esset olim, credo esse satis cognitũ. scribit Alex. ab Alex. lib. 3. cier. genial. c. 14. cœnaculum fuisse superiora ædiũ, ad quæ scalis ascenderetur: quæ pars inquilinis & ijs, qui domos conducerent, locabatur. fuitq; moris prisci, vt pleriq; ex ædibus modicum quid sibi reciperent, superiora verò domus inquilinis locarent. Hinc cœnaculariũ exercere is dicebatur, qui eiusmodi negotium ageret, locareq; inquilinis domorum cœnacula consueuisset. Quorũ Vlp. memmit in l. si verò. §. sed etsi quis. ff. de ijs qui deiece. vel effude.

QVAERO trigesimotertiò, an hoc † interdictum 249
reddatur domino soli aduersus superficiarium? Paulus in d.l. si duo. §. cæterum. ff. vti possid. in quit reddi, quod intelligo vel aduersus superficiarium turbantem ipsum solum & domini possessionem, vel aduersus tertium turbantem ipsum superficiarium. Cùm autem dominus contra superficiarium experitur, ipsi superficiario salua erit possessio sua secundum legem locationis: Nam sufficit domino quòd non turbetur in sua possessione, non autem superficiario nocere in sua. Superficiarius verò aduersus turbatorem suæ possessionis nõ experitur hoc interdicto, Vti possidetis, sed, pprio, hoc est, de superficiebus, de quo infrà suo loco. Quo circà fallitur † Bart. in d. §. cæterùm. 250
dum ait huic superficiario reddi hoc interdictum. Est enim sua hæc assertio aduersus aperta verba † d. §. cæterum. in quo ita scriptum est: Cæterùm superficiarius proprio interdicto. &c. ego interpretor aduersus Accur. & Bar. id est, interdicto, de superficiebus, quod superficiarij proprium est. 251

QVAERO trigesimoquartò, an † hoc interdi- 252
ctum concedatur deiectori, hoc est spoliatori aduersus spoliatum: atque ita vi deiectum, si à spoliato turbatur? Duo casus sunt considerandi. Primus est, cùm deiectus statim & incontinenti turbat & molestia deiectorem afficit: tunc huic deiectori non redditur hoc interdictum: ita ✻ vno ore nostri affirmant. ita in- ✻
quam gloss. l. i. C. vti possid. & Bart. l. i. §. vlt. num. 3. ff. eo. & alij plures, quos nũc referam. Ea est ratio, quòd si spoliatus iste incontinẽti potest auctoritate sua possessionem recuperare, atque ita deiectorem deijcere. l. 3. §. eum igitur. ff. vnde vi. & scripsi in tracta. de recup. possess. rem. 1. num. 384. quantò fortius eum perturbare atque molestia afficere poterit. Qua doctrina declaratur statutum Brixiæ. 152. in criminalib. sub rubr. de vi molestatiua. dum in versi. & intelligatur, disponit, turbatorem † accusari posse de turbatione & mo- 253
lestia, etiamsi prætenderit possessionem ad se spectare: quod ego intelligo, possessionem ad se spectare, vt hoc casu, cum spoliatus est. Illud ergo statutum non procedit cum turbatio est facta incontinenti: nam tunc is spoliatus, qui prætendit possessionem ad se spectare licitè turbare potuit: secus si ex interuallo, vt in casu subsequenti, in quo rectè conuenit atque procedit statutum illud.

Secundus est casus, cùm ex † interuallo spoliator 254
à spoliato molestia afficitur. Hoc in casu sunt opiniones, quòd spoliatori interdictum hoc non reddatur, scribunt glo. in d.l.i.§.vlt. & ibi Bart. nu.3.ff. vti possi. & gl.d.l.i.C.eo.vti Bal.num.3.& num.7. & Salic.col.2. vers.quæro secundò. & colu.4.vers.opp.8. Idem sensit Bart. in l.i. in prin.nu.15. de op.noui nuntia. Bald. in sua disputa. Accusatus de vi turbat.col.2.vers.& nota alium. Roma. in l.naturaliter.§.nihil commune.num.17. vers.non obstat secunda ratio. & nu.18. de acq. possess. Alex.cons.36.nu.3.ad fi.lib.1. Maranta. de ordine iudic. part.4.distinct.7.nu.16. Grat.cons.50.num.8.lib.1. Rim. cons.341.num.6.lib.2. Bertr.cons.31.nu.1.lib.1.in 1.parte. ea ratione vti sunt, quòd hoc interdictum non conceditur † possessori, qui vi, vel clam, vel precario pos- 255
sidet: cũ ergo hic spoliator vi possideat, interdictum hoc non habebit.

Contrariam opinionem, quòd scilicet huic spoliatori reddatur hoc interdictum, probasse videntur Alex. † in annota. ad Barto. in d.l.i.§.vlt. num.3.ff. vti 256
possid. Io. Fabri in §. retinendæ. num. 10. Inst. de interdict. perpendunt rationem illam, quòd in criminalibus dolus cum dolo non compensatur. l. viro atque vxore. ff. sol. matr. vbi Alex. Verùm respondetur hoc interdicto non agi criminaliter, sed ciuiliter ad tuendam propriam possessionem. Concedo quidem hanc molestiam, quæ non iuris, sed facti est, esseq; puniendam: non tamen inde fit, vt huic spoliatori concedendum sit hoc interdictum ad eam possessionem, quam

lex non approbat, tuendam atque confirmandam. Huic quæstioni cõuenit & quæstio, quam infrà. q.74. explicabimus. Declaratur hæc opinio, vt nõ pro
257 cedat † cùm is spoliator, vi à tertio possidet, non autem à turbante: ita Abb. in c. veniẽs. nu. 25. & ibi Paris. nu. 18. de præscrip. Corn. cons. 280. nu. 8. lib. 4. & Orian. in rub. de causa poss. & propr. col. 11. vers. septima conclusio. & aliqua scripsi supra q. 1. in fin. & dicemus infrà. q. 82. in fin.

258 QVAERO trigesimoquintò, an hoc † interdictum cessionario reddatur, atque ita cedi an possit? Et cedi posse sentiunt permulti relati à Tiraquello in tract. de retract. conjang. §. 26. glos. 3. nume. 17. qui huius opinionis recenset. Accurs. Bald. Alber. Io. Fabri, Guid. Papæ, & Castrens. & idem ex antiquis docuit Iac. de Arena in l. vnica. in fi. C. vti possid. Quibus accedere videtur & Craue. consil. 191. colum. 2. versic. similiter ius recuperãdi. qui & Baldum alijs in locis recensct. Cæterum non vulgaris eruditionis l. C. Anto. Natta consil. 398. in. 2. dubio & consil. 399. lib. 2. dissentire videtur. & cum eodem Natta idem consuluit in eodem casu Laurent. Syluanus consil. 55. Quo tamen hæc iuris quæstio in foro maximè vtilis clarius explicetur, ego aliquot casus constituo, quibus Nattæ, ac aliorum traditiones contrariæq; sententiæ omnib. clarè erunt.

259 Primus est casus, cum agitur † de quasi possessione rei incorporalis, cuius causa redditur & hoc interdictum, vti diximus suprà q. 13. Hoc casu si is quasi possessor cedit, ille cessionarius, absque alia corporali apprehensione ipsius quasi possessionis eum consecutus dicitur. & ideo potest experiri hoc interdicto, si cessione facta perturbatur ab aliquo: ita sensit Natta d. cons. 398. num. 38. lib. 2. qui ita declarat gloss. l. 2. §. idem Nerua. in verbo, experiaris. ff. ne quid in loco publ. Quod responsum esse singulare censuit Bald. in c. licet causam. num. 34. de probat. etsi eo loci non distinguat corporalia ab incorporalibus. Ea ratione vsus est Nat
260 ta, quod in his incorporalibus † cessio est traditioni loco, vt inquit gloss. in l. ad eum. ff. de donatio. & ibi Bart. & Imola. idem censuit glo. l. vlt. C. quan. fisc. vel priua. & ibi Bart. Bald. Ang. & Salic. idem Bart. in l. is cui. §. vlt. in fine. ff. vt in possess. lega. & in l. i. num. 8. C. de act. & obligat. Bald. in l. si ea lege. num. 12. C. de vsu. in c. 2. num. 5. de consue. recti feud. & eleganter inquit idem Bald. in l. ex legato. num. 2. C. de legat. quod cessio est modus quasi traditionis inuctus in incorporalibus: & quod aptius vocabulum non poterat inue-
261 niri, cùm † cedere sit quasi discedere & alterum sui loco ponere. Baldum &[cæteros iam relatos secutus est Natta d. consil. 398. numer. 24. His accedunt Decius consil. 446. num. 5. Ias. in l. si fic. §. vlt. num. 8. de legat. 1. Et si rectè perpendatur, hanc declarationem ad d. §. idem Nerua. sensit Baldus in d. l. 2. colum. 30. de iureiuran. ait in hac cessione cessionarium concludere cedenti, præterquam in præstatione personali, citat d. §. idem Nerua. Atque ita intelligit illum text. & per consequens glossam ibi loqui in interdicto, quod datur pro his præstationibus: quæ sanè præstationes dicuntur incorporales, & quasi possideri: vt diximus
262 suprà q. 20. Quæ sanè explanatio Nattæ & Baldi ad ad d. glo. §. idem Nerua. verior est illa, quam attulit Sylua. in d. consil. 55. nume. 17. dum inquit, eo in casu cessionem fuisse ex legis dispositione, ob id fine aliqua apprehensione possessionem fuisse translatam, & per consequens redi potuisse interdictum hoc, Vti possidetis. Non enim hæc consideratio vera est: siquidem lex concedit per cessionem illum cedentem liberari posse, non tamen lex illa est, quæ cessionem facit, cum solum permittat eam fieri, sed est ipsemet cedens qui suo facto cedit, non ergo legis, sed hominis cessio ap-
263 pellanda est.

Secundus est casus, cùm † agitur de possessione rei corporalis, & cessio fit cum subsequenti traditione, vel quid aliud, quod loco traditionis & apprehensionis possessionis sit. Tunc dubium non est, cessionarium experiri posse hoc interdicto si turbari contingat. Ita sensit Natta d. cons. 398. num. 38. versic. sinautem. ea ratione, quia † interdicta sunt actiones prætoriæ & 264
pro eis hodie datur actio in factum. §. vlt. Inst. de interdict. & tamen clarum est, actiones cedi posse, requiritur tamen traditio, vel quid, quod traditionis loco sit, quemadmodum videmus in rei vendicatione, quæ cedi potest, & tamen traditio requiritur, vt is cessionarius actione vtili cessa experiri possit, vt scribunt Arg. in rubr. C. de rei vend. & Alex. post alios in l. seruum. §. eum qui chirographum. de leg. 1. Sylua. d. cons. 55. num. 19.

Tertius est casus, cùm † agitur de possessione rei cor- 265
poralis, & cessio simpliciter facta est sine alia traditione & apprehensione, & cessionarius facta turbatione agit contra turbantem cedentis nomine. Hoc casu experiri ita potest, id quod sensit Io. Fabri in d. §. retinendæ. num. 8. Inst. de interdict. & cum eo clarius Guido Papæ q. 552. col. 2. in fi. Et idem opinor sensisse † Bal. 266
in repe. l. 2. col. 30. ff. de iureiur. cuius verba hæc sunt: Nam & interdictum, Vti possidetis, ceditur & tamen concluditur cedenti, non cessionario, nisi quò ad personales præstationes. ne quid in loco pub. l. 2. §. idem Nerua. Hæc Baldus. Qui dum paulò ante locutus est, quando cessionarius suo nomine vel cedentis experiatur, subdit in interdicto isto concludi nomine cedentis. quod intelligo in cessione facta sine alia traditione. alioqui sine dubio nomine proprio posset experiri & concludere. Idem senserunt Natta d. cons. 399. num. 5. vers. præterea. lib. 2. & Sylua. d. cons. 55. num. 19. propè initium, cuius sententiæ ea est ratio, quod cum nulla adhuc translata sit in cessionarium possessio ob apprehensionem non factam, actio quæ mouetur non nisi possidentis nomine, hoc est, cedentis, moueri potest.

Quartus est casus, cùm † agitur de possessione rei 267
corporalis & cessio simpliciter absque traditionis & apprehensionis actu est facta, & cessionarius suo proprio nomine vult experiri hoc interdicto aduersus perturbantem. Hic casus est ille controuersus, qui maiorem dubitationem habet: nam permulti Dd. relati suprà in initio huius quæstionis absolutè & indistinctè sentiunt, huic cessionario reddi hoc interdictum. Cæterum contrarium & verius in hac specie responderunt Natta d. consil. 398. & 399. & Syluan. d. consil. 55. ea præcipuè ratione, quod ex sola † cessione is cessio- 268
narius nunquam est effectus possessor: nam sola cessione non transfertur possessio, quod multis rationibus & Dd. auctoritatibus planum fecit Natta, & cum eo Sylu. qui ibi. nu. 18. ostendit, quod quemadmodum sola transmissione possessio non transit, ita nec cessione. Quocirca malè senserunt qui affirmarunt hoc casu cessionario hoc interdictum reddi. Quamquam permulti ex relatis loqui non videantur hoc in casu. Et inter cæteros † Accur. in d. l. 2. §. idem Nerua. solum 269
loquitur in quasi possessione, vt suprà in primo casu explicauimus. Ita pariter sunt intelligendi Bal. in rep. d. l. 2. col. 30. de iureiur. & in c. licet causam. num. 34. de prob. Alber. d. l. i. q. vlt. C. vnde vi. Castren. in l. i. §. fin. nu. 5. de oper. noui nun. qui simpliciter secuti sunt glo. d. §. idem Nerua. Illos ergo intelligimus loqui secundum † terminos ipsius glossæ iuxta doctrinam Bar. in 270
l. non solum. §. liberationis. nu. 10. de liber. lega. Quo autem in casu loquatur. Io. Fabri. in d. §. retinendæ. dixi superiore casu. Non etiam aduersatur consilium † Baldi cõs. 436. lib. 3. vel verius Aluysij de Luchis, cui 271
ipse Bal. subscripsit. quia illi respondet multis modis. Natta. d. cons. 398. nu. 40. 41. & Sylua. d. cons. 55. num. 22. Non etiam aduersatur, quod respondit Bald. cõs. 186. quia allegationes subtilissimæ. col. 3. vers. & quælibet dictio lib. 1. quẽ secutus est Craue. d. consil. 191. colum. 2. Nam Bald. solum affirmat cedi posse actionem &

offi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

officium iudicis, quod conceditur ad adipiscendam possessionem. nō autem sentit Bal. quod possessio immediatè & sine apprehensione transferatur in cessionarium. Non obstat decisio † Rotæ. 64. quam recenset
272 Natta d. consil. 399. nu. 2. quæ decisio hodie est quinta in tit. vt lite pendente. in nouis. Respondet Natta. d. consil. 399. num. 6. illam decisionem esse contra communes iuris regulas. quia imò subrogatus in ius alterius, non dicitur subrogatus in possessionem, quia illa non continuat, sed necessaria est noua apprehensio. quod scripsit & Rebuff. in praxi benefic. tit. de subrogat. num. 27. & scripsi in tracta. de adipiscenda possess. vlt. rem. q. 2.

273 Extenditur hic casus † vt procedat etiam eo casu, quo cedens cessisset omne ius suum & facultatem intrandi & apprehendendi possessionem: Nam licèt appellatione iuris veniat possessio, vt inquit Innoc. in c. Episcopi. de reb. eccle. non alie. & Bald. l. pen. col. pe. C. si à non compe. iud. cum alijs relatis à Natta d. consil. 398. numer. 10. attamen ex sola cessione non dicitur
274 translata possessio, vt probat idem Natta. d. consi. 399. num. 5. Et illa † verba, dedit, transtulit, &c. solùm tribuunt potestatem ingrediendi, non autem efficiunt, quòd possessio continuet: ita Innoc. in c. ex literis. de
275 consue. quem secutus est Sylua. d. consi. 55. nu. 15. & nu. 22. idem tradit Natta. d. consi. 398. num. 35. Quibus infertur malè sensisse † Rotam decis. 5. vt lite pend. in nouis. ibi. Al. j tamen & maior. dum decidit, subrogatum in omne ius alterius esse etiam subrogatum in possessionem, alia apprehensione non facta: nisi intelligamus Rotam loqui de possessione iuris, vel facultate apprehendendi possessionem actualem vt intepretari eam videtur Gomes. in regula cancellariæ. de triennali possessore. q. 14. verfic. nec obstat, quod sit subrogatus.

276 Declaratur hic casus, vt † locum non habeat illis in casibus, in quibus per solam cessionem transfertur possessio: quemadmodum sensit Natta. d. consi. 398. nu. 40. 41. & plura adferri possent exempla. Primum illud
277 est in † cessione facta à principe: is enim ex solo suo cōtractu & solo verbo transfert possessionem. ita Bald. in c. cæterum. nume. 8. versicu. alia inuestitura. Afflict. decisi. 299. numer. 25. Natta. d. consil. 398. numer. 21. & num. 27.

278 Secundum exemplum est, cum † cessio fit in præsentia rei cessæ: nam tunc per aspectum transfertur possessio. l. i. §. si iusserim. & l. quod meo. §. si per venditorem. ff. de acq. possess. Abb. in c. 2. ad fin. de consue. Natta. d. consi. 398. num. 24. propè medium. & Sylua. d. consi. 55. nu. 8.

279 Tertium exemplum est, cùm extat † statutum vt Vicētiæ lib. 3. sub rubr. de cessionibus. & c. quo cautum est, quòd cessionarius in omnibus & per omnia succedat loco cedentis: tunc transit & continuat possessio, ita Bald. seu Aluysius de Luchis inter consilia Baldi d. consi. 346. colu. 2. vers. quintò nam. lib. 3. quem ita intellexerunt Natta. d. consil. 398. num. 40. verfic. militabat. & Sylua. d. consi. 55. num. 14. nam hoc legis auctoritate fit, quod iure conceditur. Cætera prætereo. Hæc
280 sunt annotanda ad interpretationem statutorum † Patauij sub rubr. de possess. turbata. c. 1. Ferrariæ libr. 2. sub rub. de possess. turbata & c. Brixiæ 152. in criminal. sub rubr. de vi molest. & Papiæ 31. in criminalib. sub rub. de pœna illius qui violentiam. vt scilicet locum habeant & in hoc cessionario turbato: illis tamen in casibus, in quibus possessio translata est, vel pro apprehēsa habetur. Illi autem, qui à possessione sui facto cecidit, non reddi hoc interdictum respondit Gratus consi. 50. nu. 10. lib. 1.

281 QVAERO trigesimosextò, an † hoc interdictum reddatur hæredi, qui in possessione vnius rei hæreditariæ, quam cum cæteris non est adeptus, turbatur? Et non reddi, in specie respondit Natta. consi. 429. lib. 2. non enim ex apprehensione possessionis vnius prædij acquiritur † possessio aliorum prædiorum, vt in- 282
quit glo. l. 3. in princ. ff. de acqui. poss. quam probarunt Bart. ibi num. 4. Alex. num. 15. & Ias. nu. 30. Paris. consil. 37. num. 17. lib. 3. Zas. lib. 2. singula. respo. c. 31. & Craue. consi. 258. num. 16. qui alios recensent, & illis in locis extendunt & declarant. Non prosequor eorum traditiones, tum quia apud eos videri possunt, tum etiam quia extra rem nostram esse videntur. Quod erit maximè adnotandum ad interpretationem iam relatorum statutorum.

QVAERO trigesimoseptimò, an † hoc interdi- 283
ctum reddatur pro perturbatione & molestia illata in possessione rerum mobilium, quæ immobilibus cohærent? Et reddi opinor: nam scribunt Massue. in sua praxi iudic. tit. de possess. §. item casus nouitatis. & Petr. Reb. in commenta. ad Reg. constit. Galliæ. tom. 3. titul. de materijs possess. art. 5. gloss. 1. num. 27. illud nouitatis remedium, quod idē est cum hoc ipso, Vti possidetis, reddi pro his mobilibus, etsi regulariter pro possessione rerum immobilium tantum concedi soleat. Ea est huius sententiæ ratio, quod idem † de his 284
mobilibus cohærentibus immobilibus iudicatur, quod de ipsismet immobilibus. l. si aliena. §. 1. ff. de vsucap. & l. 1. §. vtique. ff. de vi & vi arma.

QVAERO trigesimooctauò, an hoc † interdi- 285
ctum reddatur pro turbatione facta in cloaca? Et non reddi affirmarunt gl. in l. 1. in princ. & ibi Barto. nu. 9. ff. vti possid. idem Bart. in l. vnica. §. 1. nu. 1. in fin. & ibidem Salic. col. 3. ver. oppo. S. C. Vti possid. Ea est ratio, quod speciali interdicto de cloacis prouisum est contra cloacæ turbatorem. cessare ergo debet hoc generale. Quam quidem rationem probarūt Odoff. & Cyn. vt retulit præcitato loco Salic. qui alteram rationem à quibusdam perpensam reiecit.

QVAERO trigesimononò, an hoc † interdictum 286
competat pro damnis & interesse passis ab hoc turbato in sua possessione? Et competere dubium non est: ita enim suo edicto cauit Prætor, in illis verbis, Quanti ea res erit. quæ Paulus in l. si duo. §. vlt. ff. vti possid. ita exponit: Quanti vnius cuiusque interest possessionem retinere. quæ Pauli expositio facit, vt intelligamus, interdum hæc verba, † quanti ea res est, non re- 287
ferri ad rei valorem & æstimationem, sed ad ipsum interesse quemadmodum ita huius edicti verba interpretatur Franc. Hotom. lib. 3. obserua. c. 10. Prætereà loco iam citato reijcit Paulus sententiam Seruij existimantis, tanti possessionem æstimandam, quanti ipsa res est, quod falsum est: cùm (vt inquit Paulus) lōgè aliud sit rei pretium, aliud possessionis. Erit ergo habenda ratio solius possessionis. Quod annotandum esse scribit Barto. in d. §. vl. ad declarationem
288 † statuti, quo cautum est, soluendos esse quatuor denarios pro libera cuiusuis litis (quam gabellæ solutionem, Datam vulgo appellant in Subalpina regione) si agitabitur lis de possessiōe, erit de æstimatione possessionis, non autem ipsius rei soluenda gabella. Hoc idem sensit Barto. in l. si mulier. §. qui possessionem ff. quod met. cau. & in l. si alienam. nu. 2. vers. secundo casu. ff. sol. matr. Et egregiè Osascus decis. 4. vbi declarat & ad rem plura scribit. Prætereà in hoc iudicio veni-
289 unt † fructus percepti etiam ante litem contestatam. ita docuit Io. Fabri in §. retinendæ. nu. 12. vers. item & fructus. Inst. de interdict. eo tamen loci Io. Fabri. num. 18. inf. scriptum reliquit, hos fructus necnō & damna venire iudicis officio.

QVAERO quadragesimò, an † hoc interdictum 290
concedatur aduersus eum, qui non possidet, sed turbat? Et concedi affirmarunt Barto. in l. 1. §. hoc autem interdictum. nu. 1. & in §. restituēdæ. nu. 1. ff. vti possid. post Gul. Cun. quem citat. Io. Fabri in §. retinendę. nu. 9. vers. sed an hoc interdictum. & ibi Ang. Aret. num. 3. Inst. de interdict. idem in. §. quadrupli. num. 49. vers. item dixi. Inst. de actio. idē docuit Lanf. Oria. in rubr. de cauf. poss. & prop. col. 8. vers. prima cōclusio. Pract.

Papiens.

Papiens. in forma libelli, pro turbata poss. in verbo, ac præsentialiter turbat. nu. 3. Abb. in c. audita. nu. 4. de restit. spolia. Ita quoque responderunt Alex. consi. 136. num. 7. lib. 2. & Barb. consi. 25. colu. 1. lib. 4. idem docuit Rub. in rep. l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 321. de acq. poss. nec dissentit Alcia. lib. 7. parerg. cap. 11. Quam quidem sententiam probat. l. si duo. §. si vicinus. ff. vti possid. dum ait Paulus: hoc interdictum competere possessori ædium aduersus eum, qui tigna immittit, atque ita redditur cōtra eum, qui dum ædes non possidet, per immissionem possessorem turbat. Cuiac. tamen lib. 5. obserua. c. 27. interpretatur, loqui de com-
291 muni pariete (Quid autem sit † Testorium, cuius Paulus in d. §. si vicinus. meminit, Alc. explicat præcitato loco) Accedit ratio, qui ad ita edicendum Prætorem mouit, ne scilicet pacificus possessor in sua possessione turbetur. quæ sanè ratio, & hoc casu locum obtinet. Quibus intelligimus malè sensisse antiquos, illos, qui, vt recenset gloss. d. l. 1. §. huius autem interdicti. negarunt, hoc interdictum concedi contra turbatorem non possidentem, ex tex. d. l. 1. §. huius autem interdicti. & d. §. retinendæ. non enim negant iura illa, concedi turbatori non possidenti, solum aiunt cōcedi possessori contra alterum; non tamen negant quin reddatur cōtra turbatorem non possidentem, imo à fortiori redditur.
292 QVAERO quadragesimoprimò, an hoc † remedium reddatur contra diffamatorem, quem alij verbalem turbatorem appellāt? Bart. in l. 1. §. huius autem interdicti. nu. 2. ff. vti possid. quos casus distinguit atq; constituit.

293 Primus casus est, cùm per † diffamationem non impeditur possessoris possessio. Hoc casu non conceditur hoc remedium. siquidē cessat hic turbatio quæ est in causa, vt huic interdicto locus sit. ita Bart. d. nu. 2. post Inno. in c. 2. de rest. in integr. Io. à Platea in §. retinendæ. colu. 2. vers. item competit. Inst. de interdict. Lanfr. Ori. in rub. de causa poss. & propr. col. 8. vers. secunda conclusio possessorium. Baldus consil. 447. in puncto proponitur. col. 2. vers. præterea inuenio. lib. 3. vbi ait etiam protestationem iudicialem indiscretè facta turbationem non inferre. Marcus Perusinus inter consi. crim. diuersorum. consi. 48. nu. 3. lib. 2. Bero. in c. licet causam. num. 52. de proba. & nouissime Franc. Sarm. lib. 1. selecta interpr. c. 2. nu. 7.

Secundus est casus, cùm per eam diffamationem
294 possidentis possessio impeditur atque turbatur. Hoc casu redditur hoc interdictum: nam ex hac † diffamatione vis fit inquietatiua. l. vim facit. ff. de vi & vi ar. ad eam ergo coērcendam interdictum, Vti possidetis, competit. Quam sanè sententiam probarunt & Dd. in §. æquè. Inst. de act. & in c. audita. ibi Butr. & Abb. de resti. spolia. Bald. in l. ordinarij. num 12. C. de rei vend. Im. in l. si prius. de oper. noui nun. Alex. consi. 52. num. 4. & consi. 136. col. 3. lib. 2. & Afflict. decis. 394. num. 7. & Orian. loco iam relato. Felin. & Dec. in c. licet causam. ille num. 11. ad fin. iste num. 27. de probat. dum * vno ore scribunt hoc interdictum reddi contra verbalem turbatorem, & infrà q. 56. alios turbationis modos
295 referam. Quæ doctrina annotanda est ad interpretationem † statutorum punientium turbatores, vt & in hoc casu locum habeant: cum idem turbationis effectus ex hac diffamatione, qui ex alia turbatione oriatur. Quòd quidem sine controuersia locum habet hic
296 Patauij ex † statuto sub rub. de poss. turba. c. Villanus. ibi, aut verbo, vel opere. is enim, verbo turbare dicitur qui ita diffamat possessorem vt sua possessione vti impediatur.

297 QVAERO quadragesimosecundò, † an hoc interdictum competat aduersus turbantem iudicialiter? Et concedi scriptum reliquerunt Bald. in l. ordinarij. num 12. C. de rei vend. Io. Fabri in §. retinendæ. num. 16. Inst. de interdict. & ibidem Ang. Aret. nume. 3. verfic. competit. Butr. & Abb. in c. audita. de rest. spolia. ille num. 7. iste. num. 8. Idem post multos respondit Alexan. consil. 54. ad fin. consil. 88. num. 31. lib. 5. & consil. 33. num. 3. lib. 6. Rimin. consi. 219. num. 3. lib. 2. Afflict. decis. 394. num. 8. & Berq. in c. in literis. num. 48. de rest. spolia. Hinc relati Dd. colligunt non contemnendam † praxim ad diffiniendum hoc retinendæ iudicium 298
ad possessoris commodum atque fauorem, vt cùm is possessor videt actorem agere contra eum super re possessa, statim libellum porrigat super possessorio retinendæ, petatq; actorem à molestatione compesci: & si super hoc libello probabit defectum iuris agentis obtinebit silentium ei imponi, ne in posterum turbet. Hanc suam doctrinam probant relati Dd. ex l. vlt. ff. si vsusfruct. peta. & l. si priusquam. ff. de op. noui nun. & l. non ab re. C. vnde vi. ex cap. conquerente. de off. ordina. & c. audita. de restit. spoliat. Illa ratio, etiam ad hanc sententiam confirmandam adferri solet, quod † turbare nil aliud sit, quàm ius possessoris ob- 299
scurum reddere, vt inquit gloss. in l. extat. ff. de eo quod met. caus. quam quidem obscuritatem parit hęc iudicialis contradictio. Quæ autem contradictio iudicialis sit, qua turbatio possessionis infertur infrà q. 56. explicabimus. Imò opinor, accusari posse de possessione † turbata ex statutorum dispositione, si iusta 300
deficit litigandi causa & is possessor impeditur frui possessione sua: quinimò ob calumniam grauius puniendus foret.

QVAERO quadragesimotertiò, an † hoc inter- 301
dictum competat aduersus eum, qui ab alio iniustè possidet? Et non competere docuit Bart. in l. 1. §. quod ait Prætor. num. 1. ff. vti possid. non dissentiunt glo. & cæteri in l. vnica. ibi Sal. col. 6. C. eo. & Goza. consi. 86. num. 4. Quando autem iniustè possidere quis dicatur, varia exempla recenset & explicat Bar. d. §. quod ait, quæ hic referre superuacaneum esse duxi, cùm apud eum legi possint.

QVAERO quadragesimoquartò, an † mihi ci- 302
uiliter possidenti, hoc interdictum reddatur contra eum qui emit ab eo, qui nec naturaliter nec ciuiliter possidebat? Cyn. in l. vnica. q. 7. C. vti possid. & Barto. in l. si duo. in princ. ff. eo. post glo. ibi scribunt, concedi, ex l. cum seruus. C. quod cum eo. & illa satis est manifesta ratio, quod cum venditor emptori tradit, ipso actu ille à me clam possidere videtur, & emptori tradere, arg. l. singularia. ff. si cert. pet. non ergo mirum, si contra emptorem illum hoc interdicto experiri licet.

QVAERO quadragesimoquintò, an † reddatur 303
hoc interdictum aduersus illum qui bona fide possidere cœpit, ab eo qui clam possidebat à iusto possessore? Et reddi affirmauit Bar. in l. si duo. in prin. n. 3. post glo. ibi. ff. vti possid. idem Bar. & Ang. in l. 1. §. si tibi. ff. de itin. actuq; priua. Io. Fabri in §. retinendæ. nu. 11. & ibi Ang. Aret. nu. 7. Inst. de interdict. Rui. consi. 53. in fin. lib. 4. & Ant. Capic. decis. 1. nu. 5. Huius sententiæ manifesta est ratio, quia non potest, aut debet nouus iste possessor esse melioris conditionis, quàm fuerit eius autor, contra quem dum conceditur hoc remedium, efficitur vt fortius detur cōtra hunc successorem. Nec aduersatur tex. d. † l. si duo. §. non videor. ff. vti possid. 304
vbi vi possidere nō dicitur is, qui sciens à vi possidente accipit. Verùm præcitato loco respondet Barto. id cōtingere in interdicto, Vnde vi. Nec enim nouus iste possessor eo interdicto conueniri potest: quamquam possit hoc, Vti possidetis. Ea est ratio, quòd interdicta omnia, excepto interdicto, Vnde vi, in rem scripta sunt. l. 1. §. pe. ff. de interdicto. Non pariter aduersatur text. † l. 1. §. si tibi. ff. de itin. actuq; priua. siquidem re- 305
spondet Barto. in d. §. si tibi. nume. 4. & dicemus infrà remed. 5. q. 11. scribit tamen Io. Fabri in d. §. retinendæ. num. 11. vers. sed si esset successor. iam relata procedere in successore vniuersali, qui sui auctoris accessione vtitur: secus in singulari, qui cū ea sui auctoris accessione non vtatur, iure dicere poterit, se ex iusta causa

Universidad de Deusto
Biblioteca

possidere, ob id in ea naturali tuendus est, quod non improbo.

306 QVAERO quadragesimosextò, an † interdictum hoc reddatur contra turbantem possessionem nomine alterius, vt putà, turbator, vel curator, vel syndicus nomine pupilli, minoris, vel ciuitatis possessionem turbant, contra eos turbatus possessor hoc interdicto experiri potest? Aliquot casus distinguendi sunt.

Primus est, cùm turbatus vult experiri solùm pro turbatione sibi facta nomine pupilli, vel alterius, vt ab ea in posterum desistat: tunc vtilis actio ex hoc interdicto datur contra pupillum: contra verò ipsum turbantem directa, ita in nõ dissimili interdicto, nempè, Ne vis fiat ei, diffinitũ est l.1.§. hoc edicto ff. ne vis fiat ei, & diximus supra. rem.1.q.10. ita etiam in interdicto, Quod vi, aut clam. vt probat l.is qui in puteum §.fi tutores. & l.aut qui aliter. ff. quod vi aut clam. & in interdicto, Vnde vi.l.1.§.quoties. ff. de vi & vi ar. & confert.l.neque interdicto. ff. de reg.iur. vbi Dec. & Cagn. probarunt distinctionem Bart. in l.1.§.fi procurator. ff. si quis iussu. non obtem. & l.fi dolo. ff. si quis omiss. cau. test.

307 Secundus est casus, † cùm agitur, vt ipsum iudicium possessorium diffiniatur, liberaq; possessio apud actorem remaneat: tunc agi potest contra eum, cuius nomine vis inquietatiua commissa est: ita probat in specie nostra text.l.seruus. ff. de actio. & oblig. ibi, aut aliqua vis iuris retinendi causa. quem ita intellexit Bart. in d.l. is qui in puteum. §. fi tutores. ff. quod vi, aut clam. Pract. Papiens. in forma libelli pro turbata possess. in glo. animo. num.4. Hoc tamen ego intelligo

308 † nominatione facta ab eo qui alterius nomine turbat. Est enim locus huic nominationi quoad instructionem & deliberationem huius causæ. ita in specie Bald. in l.2. num.9. C. vbi in rem actio. idem sensit Ber. consil. 75. num.28. lib. 3. cætera, quæ de nominatione adferri possunt scripsi in tractat. de recup. possess. rem. 15. quæst. 38.

309 QVAERO quadragesimoseptimò, † quid si vis est facta per precarium, an reddatur hoc interdictum? exempli gratia. rogasti me, vt permitterẽ habitare Sempronium in domo mea, vel tenere fundum meum, vel tu armis veniebas cõtra me, ego metu perterritus fugi, Sempronius ingressus est, an contra Sempronium concedatur mihi hoc interdictum? Hanc iuris quæstionem mouet Io. Fabri in §. retinendæ. num.11. versi. sed quid si reus. Instit. de interdict. & respondet, non concedi. Ea est ratio, quia licet ego à te turbatus, vel deiectus fuerim, nõ tamen Sempronius vim aliquam commisit, qua interdictum hoc, contra eum reddi possit. quod probat. l. sequitur. §. si vi tu † à me. & l. nõ solum. §. si dominus. ff. de vsuc. & l. 3. §. si autem. vbi glo. ff. de vi & vi arm. Quod intelligit Io. Fabri non procedere cùm vel ipsius Sempronij nomine, vel mãdato, vis à te illata mihi fuisset. vel nisi tu, qui rogasti, Semp. subiectus esses. nam tunc ipse Semp. turbare diceretur, cum & is sit qui possidet vitiosè. arg. l. in rebus. in prin. ff. de prec.

310 QVAERO quadragesimooctauò, † an hoc interdictum moueri possit pro finium diuisione, seu contentione? Et non posse respondit Bal. in cons. 420. verba principis. col.2. vers. sed attende. lib.1. repetitum in cons. 445. qualiter probentur. col.1. vers. sed attende. lib.5. Nam cum de finib. est contentio, iudicium dicitur petitorium, non autem possessorium. l. incerti. C. de interdict. quod ego intelligo cùm partes contendunt de finium diuisione at secus si de sola possessione: vt quia vnus inquit, se vsque ad certum locum possidere, alter verò idem pariter asserit, nam tunc est iudicium possessorium. & illud prius habet iudex terminare, quod explicat Hier. à Monte in eleganti atque perutili tractatu finium. c.30.

311 QVAERO quadragesimononò, † si iussit iudex me mitti in possessionem fundi Seiani, executor erravit, mittens me in possessionem fundi Titiani, an ego fundum Titianum possidendo dicor turbare antiquum possessorem? Bald. in disputa. Accusatus de vi turbatiua. col. antepen. vers. secundò quæritur. hanc quæstionem excitauit, & eam distinguendo, duos casus ita absoluit.

Primus est casus, cum ego sciens causam errori dedi: tunc turbare † dicor, atque ita hoc interdicto pos- 312
sum conueniri. ita Bald. quem secutus est Alex. consil. 73. num.6. vers. & primò. lib.3. Imò scribit Bal. me non euadere alias iuris pœnas, quæ contra turbatores lex indixit, ex sententia gl. l. extat. ff. quod met. caus. in verbo, sed nunquid cum Seius. & argu. l. miles. §. pen. ff. de adult. cum alijs à Baldo relatis. Secundus est casus, cum ignoro † in cuius possessionem mittor: tunc ex- 313
cusatione dignus sum. & ob id vim non dicor inferre, cum non adhit animus faciendi vim. l. si duo. vbi gl. ff. vti possid. ita præcitato loco Bal.

QVAERO quinquagesimò, an † hoc interdictum 314
reddatur aduersus operarios, qui alterius nomine operas suas locando alterius fundum colunt? Hãc iuris quæstionem in specie nostra mouet Pract. Papiens. in forma libelli pro turbata possessione in gl. animo. nu.3. & duos casus distinguit.

Primus est, cum operarij ij ignorabant fundum esse alterius, quàm illius, qui eos ad operandum conduxit: tunc verè excusantur. ita ille arg. l. in rem §. tignũ. ff. de rei vend. & in specie respondit Bal. cons. 144. præsupposito. lib.1. quo loci respondit, statutum Papiæ 31. in crimin. sub rubr. de pœna illius, qui violen. alicui &c. non procedere contra operarios. Bal. secutus sum in commen. de arbit. iud. lib.2. casu. 354. num.38. vbi alios huius opinionis retuli. Quibus in specie addo. Io. de Platea in §. retinendæ. col.11. vers. item quæro. Inst. de interdict.

Secundus est casus, cum operarij sciebant fundum non esse illius, qui eos ad colendum conduxit: tunc & operarij ij hoc interdicto conueniri poterunt: ita scripsit Pract. Papien. in forma libelli loco iam citato. & alios plures retuli d. casu. 354. num. 40. & alios referam infrà q.76. verficu. quarta causa. numer. 618. Hanc doctrinam insequitur † statutum Ferrariæ libr.2. sub 315
rubri. de possessione turbata. verficul. si verò. Quo fit vt dicamus illud statutum cum iure communi conuenire.

QVAERO quinquagesimoprimò, quis † erit iu- 316
dex competens in hoc iudicio possessorio retinendæ, cum de possessione rei profanæ contenditur? Dicendum est, illum esse iudicem in cuius territorio sita est res, vel illũ in cuius territorio vis turbatiua facta est. ita enim Impp. Valen. & Valent. ad Festum in hæc verba rescripserunt. in l. vnica. C. vbi de poss. agi oport. Vbi aut vis facta dicitur, aut momentania possessio postulanda est: ibi loci iudicem aduersus eum, qui possessionem turbauit, conuenit iudicare. Ita enim constitutione hac duos dari iudices, apud quos de vi turbatiua agi potest, interpretes omnes ibi scribũt. vt Accurs. Bar. Bal. Castr. Sal. Alb. & Fulg. † Duo inquam iudices 317
sunt. Vnus qui ratione rei sitæ competes est: si quidem ab illo iudice, in cuius territorio res posita est, possessor defendi debet. Nec dubium facit, quòd interdictum hoc personale sit, & ob id personam solùm respicere videatur: cum verius sit esse personale, scriptum in rem: & † ratione rei quam sequitur reale est, 318
quemadmodum in specie hac declarauit Maria. Soci. Sen. in c. sanè. num.6. vers. septima declaratio. Quocircà verum non esse absolutè intelligimus quod ad rem hanc docuit Io. Ign. in l. necessarios. §. non alias. num. 525. in fin. ff. ad S.C. Sylla. dum citando d.l. vnicam. ait, hoc iudicium esse personale, quia vis personam & non rem afficit. Verius enim est, iudicium hoc esse & 319
reale, vt in loco rei sitæ tractari possit. Alter verò † iudex est is, in cuius territorio vis personæ facta est: id quod

quod vel hoc exemplo, ab Accursio & cæteris declarari solet. † Possideo Mutinæ, ad illam cùm ire vellem
320 ex hac Vrbe Patauio, tu in districtu & territorio Bononiæ atque ita in itinere me detinuisti, ne ad meam illam possessionẽ irem, ficq; me in illius fundi mei possessione me turbas, possum contra te hoc iudicio experiri coram iudice Bononiensi. Quod quidem exemplum ab Accursio propositum probant ibi omnes, & Soci. in d.c. sanè. num.4. verfic. tertia declaratio. Verè enim & vis eo in loco commissa dicitur. l.1.§. siue au-
321 tem in corpore. ff. de vi & vi arma. Hæc iuris & interpretum sententia procedit etiam, quando † possessio sita est in confinio duorum territoriorum, vel vis in itinere illata, fuisset illata in confinio duorum territoriorum atque diœcesium. Nam & tunc vtriusque territorij iudex adiri poterit. ita docuit Socin. in d.c. sanè. num.5. versi. sexta declaratio. post Hostien. & Io. And. is enim delinquens & turbator ab vtroque iudi-
322 ce puniri potest, iuxta c. postulasti. de for. comp. ita & † contrahentes in confinio duarum diœcesium vtroque in loco forum sortiuntur. c. dilecti. de foro comp. Hæc in vniuersum de iudice competenti dicta sint.

QVAERO quinquagesimosecundò, an laicus
323 † competens iudex sit, cùm in possessione rei beneficiariæ ecclesiæ, atq; ita spiritualis vis facta est? Et quan quã diffinita iam semel à nobis videri possit hæc disputatio ex his quæ scripta sunt in tract. de recup. poss. rem.15.q.18. Non grauabor tamen & nũc nonnulla hic in specie huius iudicij cõmemorare. Quo clarius hæc disceptatio eluceſcat quatuor casus, vt in ea q.18. ita di
324 stinguo atque constituo.

Primus est cùm turbator † laicus turbat clericum rei beneficiariæ possessorem. Hoc in casu iudex laicus competẽs esse potest cõtra illum turbatorem. Ita verè in iudicio illo reintegrandæ scripsi in d.rem.15.nu.223. verfic. quamobrem. & num. 234. verfic. primus casus. & in specie nostra ita censuit Bero. cons.49.nu.12.lib.3. Non enim hoc in casu qualitas personæ turbatoris impedit quominus à turbato coram iudice laico cõ-
325 ueniri possit. Quocircà nulla ratione † asserere potest iste turbator iudicem laicum non esse competentem. Nam ex sua persona, quæ iam illi subiecta est, id non potest. Non etiam ratione rei, quia est priuilegium clerici actoris, non proprium. Non ergo contra ipsum clericum ea allegatione vti potest, ne ad clerici fauorem inducta odium ei paretur, contra l. quod fauore. C. de legib. vbi Bald. Hinc scribit Soc. in d.c. sanè. num.
326 9. verficul. noua declaratio. de for. comp. non solùm † inspiciendum esse locum rei sitæ, verum etiam ipsius rei conueniendi qualitatem. Et ideo (inquit ille) si conueniendus ratione rei sitæ est clericus, conuenitur coram ecclesiastico in loco rei sitæ: si vero est laicus coram laico atque ita mutatur locus, non qualitas personæ, & attenditur res in loco sita tanquam accessoria ad qualitatem personæ. Huius opinionis mul-
327 tos recenset Socin. Non etiam hoc in casu iudicis † laici iurisdictionem impedit rei beneficiariæ qualitas. siquidem possessio hæc non dicitur spiritualis, vt proprietas ipsa, sed potius temporalis, quemadmodum in specie affirmarunt Guid. Pap. q.1. qui & in hoc iudicio retinendæ possessionis loquitur. Illum secuti
* sunt alij permulti. ita vt hæc sit * magis recepta opinio, vt scripsi in d.q.18. numer.211. Quanquam eo loci vnà cum Didac. lib. Pract. q.c.35. num.1. verfic. secunda conclusio. dixerim vix iure probari, præter illos ibi congestos, cum Guidone Papæ sentit Stephan. Aufr. tract. de potest. seculari super personas eccle. reg.2. fallen.24. qui in specie huius interdicti retinendæ loquitur, & asserit fortius, laicum cognoscere etiam contra clericum turbatorem: qua de re infrà dicemus. Guid. Pap. secuti etiam sunt Craue. cons.258. col.1. & 2. qui in hoc iudicio loquitur. Ferret. cons.1. ad fin. & doctissimus Osascus in decis. Pedemon. decis.116. nume.1. Ha-

bet tamen hic casus dubitationem, cum de titulo ipsius possessoris (vt aliqui scribunt) cognoscendum sit vnà cum possessione. Qua in re ego ita statuo: † Aut de 328
titulo principaliter, aut incidenter tantum tractandum est. Si principaliter, sentio laicum non esse huius causæ iudicem: siquidem causa non mere temporalis, sed mixta est cum spirituali, cuius capax non est laicus, ita rectè procedere potest opinio eorum, qui senserunt, laicum non esse iudicem in caulis his possessorijs, quæ semper per titulum iustificari debent. Qua in opinione fuerunt Imo. in clem. dispendiosam. in fin. de iud. Bero. in rubr. de iudic. num.52.53. Didac. lib. Pract. quæst. c.35. num.1. verfic. ex quo patet. qui & Io. Dayman in comment. ad Pragma. sanctio. §. postremo idem sensisse scribit. Hoc inquam verum est, cùm † principaliter de titulo disputatur, ex quo tota cau- 329
sa effecta dicitur spiritualis. Hinc dicimus coram iudice laico non posse deduci † articulos in his posses- 330
sorijs, quæ petitorium respiciunt. ita Io. Bapt. Ferre. consil. 10. ad fin. quod inquam, procedit, quando de titulo esset principaliter disputandum. quod & infrà dicemus. si verò de titulo † incidenter tractandum est 331
in hoc iudicio possessorio, quod (vt mox subijciam) fieri solet: tunc laicus iudex esse potest huius causæ. ita intelligo Aufr. d. reg.2. fallen.24. & clarius hoc tradunt Rip. lib.2. responso. c. vlt. num.1. & Nauarrus in rep. c. cum contingat. pag.149. verfic. quartò. ideo non obstat. de rescrip. qui in specie huius iudicij loquuntur. Non enim ob id causa spiritualis redditur, quod † de titulo incidenter cognoscitur, principaliter ve- 332
rò de quasi possessione. Quemadmodum simili in casu docuit Bald. in auten. ei qui iurat. nume.27. C. de bon. auct. iud. possid. dum scribit, quòd vbi sufficit probare quasi possessionem, causa non est spiritualis & ob id de ea iudex laicus cognoscere potest. etsi à Bald. dissentiat Alex. in l. Titia. num.11. vers. octauò fallit. ff. sol. matr. Hoc enim in casu cũ de † titulo sit fides & de eo 333
tractatur, summatim id fieri solet, sufficit enim ostendere titulum † coloratum: nec aduersarius potest cõ- 334
tra illum quidquam obijcere. vt post multos scripsi in tract. de recup. poss. rem.15. num.463. Et in specie nostra ita sensserunt Lapus alleg.66. in fin. vers. item negare titulum. Zarabell. in clem. dispendiosam. q.10. de iud. absolutè ait, nõ esse necesse probare titulũ, quod intelligo plenè, nõ autem coloratè. ita etiam intelligo Abb. in c. cum nostris. nu.6. in fi. de concess. præb. dum inquit, sufficere probare solam possessionem: intelligo plenè, non autem coloratè, & ideo Imo. in d. clem. dispendiosam. in fin. ait, saltem de titulo probabiliter esse probãdum; inquit probabiliter, nõ plenè. idẽ docuit Cosmus Cumyer in Prag. sanct. tit. de pacif. poss. in glo. inquirant. col.15. & clarius col.23. verfic. sed hęc opinio. vbi inquit sufficere, si possessio hæc coloret. & ibidem ex glo. in clem.1. in fi. de caus. poss. & propr. inquit aliud † esse probare titulum, aliud colorare pos- 335
sessionem seu iustificare. Idem censuit doctissimus Osascus decis.116. num.7. Cum itaque summatim & incidenter hic de titulo agatur, iure potest laicus cognoscere, iuxta doctrinam Bald. in l.2. C. de Carb. edi. qui docuit, † laicum posse de causa spirituali cogno- 336
scere, cum incidenter de ea agitur in causa seculari. idẽ Bald. in aut. & qui iurat. num.26. vers. tu coniunge. C. de bon. auct. iud. poss. illum secuti sunt Butr. in c. cum sit generale. de for. comp. Rom. cons.173. colu.1. versic. præmissis tamen. & Alex. in l. Titia. num.9. versi. quartò fallit. ff. sol. matr. & clarè in specie hac Crau. consil. 258. nume.4. Quæ sanè Bald. doctrina vera & * magis * recepta est, etsi ab ea dissentiat Io. Andr. & Rom. quos refert & probat Dec. in c.2. nume.24. verfic. tertiò fallit. de iud. Hæc disputatio atque difficultas † cessaret, 337
quando de titulo euidenter constaret, vt puta ex confessione aduersarij. nam tunc non impeditur iudex laicus † de ea causa cognoscere iuxta doctrinam Spe- 338
cul. titu. de conuentione. §. nunc dicamus. nume.2. &

Universidad de Deusto
Biblioteca

clarius Bald.in l.1.in fi.C.de sent.quæ sine certa quant. inquit Bald. laicum cognoscere de causa spirituali, cum de ea ex partis confessione constat. idem Bald. in l.Titia.tol.2.ff.solu.matr. in l.vbicunque.1.lectu.ff. de interrog.act.in l.quoties.num.4.C. de iud. & in l.non ignorat.in fi.C.qui accus.non possunt. Ancha.cons.98. istam quæstionem.Roma. cons.173. pro decisione.col. 2.versic.secundò quia. etsi idem Rom.consil.299.num. 9.dissentire videatur Bald. quoque secuti sunt Alex. consil.91.num.2.lib.2. idem in d.l.Titia.num.8. versic. tertiò fallit.Fel.in c.cum sit generale.col.3.versic.aureum.de for.comp. & communè testatur Dec. in c.2.nu. 24.vers.secundò prædicta.de iud.etsi ipse dissentiat.Et in specie hac nostra receptam hanc opinionem probarunt Craue.consi.258.num.4.vers.confirmatur ista ratio. Osascus decis.116.num.3. & Nauarrus in repe. d.c. cum contingat.pag.148.versic. quintò facit.de rescrip.

339 † Cæterum quod de confessione dictum,intelligimus solum nocere confitenti, vt copiosius dicemus infrà quæst. 73. Præterea scribit idem Nauarrus d. c. cum contingat.pag.148.versic.tertiò. ideo non obstat,idem fore quando notoriè † ex actis constaret, ex doctrina

340 Aret.in c.cum sit generale.num.14.de for.comp.& ibidem Butr.num.13. versic. hoc puto, nisi notoriè. dum scribunt, quod quando constat de causa vsuraria notoriè,vel per confessionem partis,etiam si pronuncia-

341 tum non sit super † ipso iure, scilicet an contractus sit vsurarius, nec ne, iudex secularis semper pronunciare potest de reijcienda, vel admittenda accusatione.

342 Ita è contra videmus,quod quando † notoriè constat de non titulo, in his possessorijs beneficialibus, non pronunciat iudex secularis spoliatum esse restituendum, vel possessorem esse tuendum & non turbandum, vt post Guid. Pap.q.1.q.71.& q.85. respondit Io. Bapt.Ferret.consil.3.num.14.consil.16.num.6. & consi. 23.num.3.à quo verè non dissentit Osascus d.q.116. nu. 4.versicul. nec obstat. cum illis quæ idem scribit ibid. num.10. Præterea cessaret etiam hæc disceptatio, quãdo aduersarius conuentus † nihil obijceret de iudicis

343 incompetentia : ita in specie huius iudicij respondit Craue.d. consil. 258. numer. 4.versic. quartò maximè. post Anch. consil.98. istam quæstionem. colum. 2. qui respondit, coram iudice seculari tractari posse exceptionem causæ vsurariæ, si aduersarius nihil opponit de iudicis incompetentia. Anch.secutus est Rom. consil.173. colum.2. versicul. vltimò reperio. Et licet Imo.in clem.dispendiosam.num.14.de iudic.dubitet, attamen inquit, quod opinio Anch. quæ Chalderini fuit, seruaretur in foro & iudicijs. Illud etiam hac in re obiter annotandum est, quod quando iudex hic

344 laicus incidenter cognoscit de titulo, non debet † principaliter super eo pronunciare, sed solum per modum causæ: vt putà, condemno te ne Caium clericum in sua possessione iusta turbes. ita egregiè in simili docuit Bald. in autent.ad hoc.num.C.de latina. liber.

345 tollen. dum inquit, quod quando iudex † laicus pronunciat incidenter super matrimonio, id facit per modum causæ : vt si pronunciat, filium posse succedere patri, ita pronunciat. Pronunciamus & iudicamus Sempronium Caio patri succedere. quia filius eius legitimus est. Baldum secuti sunt Aret. in c.cum sit generale. num.14. de for. comp. & ibi Felin. colum.3.vers.sed intellige. & Nauarrus in repe.c. cum contingat.pag.149. versicu. tertiò ideo non obstat. de rescrip.

346 Secundus est casus huius † disceptationis,cum laicus à clerico turbatur in quasi illa possessione rei ecclesiasticæ. Hoc in casu dicendum est, quod si constat hunc actorem esse laicum, non erit à iudice laico au-

347 diendus, duplici ratione. Prima, quia is † clericus citari à iudice hoc non potest, vt in subsequenti casu dicemus: sed à iudice suo tantum,& laicus turbatus, vt actor sequi debet forum clerici rei conuenti. c. quis contra clericum.de foro comp. vbi omnes. Altera est ratio, quia de non iure laici turbati constat,cum clari iuris sit, laicum non posse possidere vel quasi res ecclesiæ.Exceptio enim notoria non iuris, repellit agentem hoc remedio vt infrà. q.79. dicemus.

Tertius est casus, cum † vterque, turbator scilicet 348 & turbatus est laicus, tunc dicendum est, vt primo in casu : nempè iudicem laicum cognoscere de causa hac possessoria posse. Rectè tamen & pro ecclesiæ bono aget, si cognito, neutrum contendentium ius in ea causa fouere, ob id quod titulum habere non possunt, si inquam iudici ecclesiastico notum hoc faciet. Cõuenit enim & laico iudici ecclesiam tueri, vt mox dicemus.

Quartus est casus cum † vterque clericus est, tam 349 turbator quam turbatus in quasi hac possessione rei ecclesiasticæ. Hoc in casu verè opinor solum iudicem ecclesiasticum esse competentem huius causæ iudicem. Quemadmodum in possessorio reintegrandæ affirmaui in tracta.de recuperan.possess.reme.15. nu.222. & nume. 234. ibi inter multos retuli Didac. lib. Pract. quæst.c.35. num.1.versic. prima conclusio. qui etiam loquitur de hoc iudicio retinendæ. Quibus addo in terminis his Craue.consil.258.numer.8.& præter eum, Bellameram consil. 40. colum.16. versic. nec valet. Ea est huius sententiæ ratio, quod † clericus trahi atque 350 citari non poteſt coram iudice laico, siue causa sit possessoria, siue petitoria.c.qualiter.& c.vlt.de iud. & respondit Socin. Sen. consil.13.num.12.lib. quarto. Hinc egregiè docuit Maria.Socin.Sen.in c.sanè. num.9. versic.nona declaratio.de foro comp. quod non solum † inspici debet locus rei sitæ, sed etiam qualitas ipsi- 351 us aduersarij conueniendi. Et ideo (inquit Socinus) si conueniendus ratione rei sitæ est clericus, conueniri debet coram ecclesiastico in loco rei sitæ, atque ita mutatur locus, non qualitas personæ, & attenditur res in loco sita tanquam accessoria ad qualitatem personæ.

Nam, si † persona est exempta, ergo & res, quæ 352 personæ accessoria est,exempta esse debet arg.l. vltim. C.de cens. & eorum, quæ scribunt Innoc. in c. vltim. de vita & honest.cler.& Archid.in c.1.de cler. coniug. in 6. Hanc quoque sententiam (cæteris omissis quæ à Maria. Socin. adferuntur) probat apertè d. c. vltim. de iudic.quod secundum Marianum ex communi lectura & sensu probatur, quod vbi causæ possessionis & proprietatis connexitas est: & possessionis quæstio fuerit tractata coram seculari, licet actor fuerit clericus, non tamen debet ibi tractari, quando clericus efficitur reus.

Declaratur primò hic casus, vt nõ procedat quan- 353 do iudex laicus ex priuilegio & cessione † Pontificis Max. posset de his causis possessorijs contra clericum cognoscere & iusdicere, vt Christianissimo Gall. Regi à Martino V. Pontifice Max. concessum fuit, vt Galliarum iudices laici de his causis iusdicere possint. Cuius quidem priuilegij meminit Guido Papæ q.1.q. 71.& q.85.& in alijs multis causis.idem illis ex priuilegio licere testatur Aufr. in tract.de potest. secul.super eccles.perso.reg.2.fallen.31.

Declaratur secundò † hic casus, vt locum sibi non 354 vendicet, quando iudex ecclesiasticus esset negligens in administranda iustitia ipsi clerico turbato. nam tunc is turbatus iudicem laicum adire potest. siquidem in realibus potest iudex † & superior laicus sup- 355 plere negligentiam iudicis ecclesiastici : ita gloss. in c. filijs.in verbo,regi. 16.q.7.docuit Hostien. in summa. de foro comp.§.liqvet etiam.versicu.sed nunquid iudex secularis.ex c.qualiter.in princip.de iudic.& probat textus notab. d. cap.filijs.16. q.7. quo constat Episcopis & Archiepiscopis negligentibus punitionem eorum rectorum, qui bonis ecclesiasticis abuntur, posse Regem adiri, vt illi malo medeatur. Nec verum est, quod scribunt Abbas & Socinus, quos nunc referam, textum illum hodie esse correctum : quandoquidem nulla extat iuris correctio ad hunc effectum,

1 356 vt princeps † secularis oppressos violentia iudicum ecclesiasticorum inferiorum liberet, donec à summo Pontifice præstetur iure debitum auxilium : id quod adnotauit Didacus libro pract.quæst.d.cap.35.num.3. versic.secundo probatur. & ante eum Nauarrus in d. c.cum contingat. pag.152.versic. & quamuis. de rescri. qui idem quod Hostiensis, eo tamen non relato, scribunt. Quod facit & Aufr. in d.tracta. de potest. secul. super ecclesiast.pers.reg.2.fallen.30. & præter eum Guliel.Benedictus in c.Raynutius. in verbo, Adelasiam. nume.404.de testa.& probant text.in c.principes.in c. regum.& in c.administratores.23. quæst.5. Hinc inua-

357 luit illa optima. obseruantia † Galliæ, Hispaniæ, ac Lusitaniæ,Pontificum deinde priuilegijs confirmata, vt clerici vel bonorum ecclesiæ dissipatores, vel infirmorum oppressores in negligentiam iudicis ecclesiastici cogi valeant à iudicibus laicis à dissipatione & oppressione desistere. Cuius obseruantiæ meminit Didac.loco iam citato,post Nauarrum & alios, quos

358 prætereo. Hinc intelligimus malè sensisse † Abbatẽ in c. qualiter. nume.7.de iud. & Maria. Socin. Sen.in c.si quis clericus.nume. 28. & in c. sanè. numer.10. de foro compet.dum scribunt,iudicem laicum non posse supplere negligentiam iudicis ecclesiastici iustitiam non administrantis.

359 Declaratur tertiò, vt † non procedat hic casus, quando iudex laicus requiritur in auxilium iudicis ecclesiastici : id enim concedi solet, vt in specie hac censuit Bellamera consil.40.colum.16.versic. suppositio quod. Accedit quod scribit. Ign.in repe.l.necessarios.§.non alias.nu.525.ff.ad S.C.Sylla. dum post Butrium,quem refert, inquit, quod cum interdicto adipiscendæ possessionis assistat aliud edictum, Ne vis fiat ei, qui in possessionem mittendus est, vt si de facto prohibeatur, cognoscatur à iudice laico, an iure prohibeatur,& id in auxilium brachij secularis. Huc per-

1 360 tinet quod † brachium seculare impetrari potest in auxilium iudicis ecclesiastici,ad executionem sententiæ. Quod & in delegato procedit etiam si is non habeat id expressum in sua commissione : ita scribunt Inno.in c.significasti.vbi Abb.Imol.Fel.& Dec.de offi.

* deleg.1 & esse communem * testatur Rola. consil.37. num.1. lib.1. & scribit Rebuff.in commentar. ad constit.Galliæ tom.3.tract.de contumacia.num.39. alia recenset Martinus Nauarrus in repe. c. cum contingat. pag.156.de rescrip. Debet tamen iudex laicus animaduertere antequam concedat suum hoc auxilium, an is delegatus & iudex, qui sententiam protulit, fuerit iudex competens: nam si fuisset incompetens, brachium non esset concedendum: ita Rol.d. consil.37.nu.2. 3.post Feder.de Senis consil.125.& Calcan.consi.119.col. 2.Deinde aduertat, quòd si contentio est de possessione laicorum,tunc per modum simplicis requisitionis debet requirere, iudicem laicum, vt sententiam exequatur.si verò est possessio rei ecclesiasticæ: tunc si per se non potest, debet prius requirere iudicem ecclesiasticum ordinarium: Et si is non potest, tunc ad brachium seculare recurrere debet. ita docuit Zabarel. in clem.1.q.10.de off.deleg.atque ita declarat Felin.in d.c. significasti. colum.2.& Nauarrus d. c. cum contingat. pag.156.versic. non obstat secundò. Hinc intelligimus errasse Dec.qui in d.c.significasti.num.4.absolutè censuit, prius esse requirendum auxilium ecclesiastici. & Decium est secutus Rolan. d. consil. 37. num.6. Verius est, vt distinguamus, vt suprà, vel etiam cum Federico de Sen. consil.163. colum.2. & Nauarro vbi suprà,dicere possumus esse in arbitrio delegati prius requirere auxilium ordinarij ecclesiastici,& non requirere.Debet etiam iudex laicus animaduertere, an sententia sit nulla: nam si de nullitate apparet, non tenetur eam exequi.Felin. c. de cætero. colum.1. de re iud. Rolan.d.consil.37.num.7. qui idem sensit, cum arguitur iniustitia: quia is laicus videtur posse de iniustitia cognoscere, quod non admittit Innoc. in c.1. de offic. ordina. & Nauarrus vbi suprà. etsi iudex ecclesiasticus nunquam adiuuet laicum, nisi cognita iustitia & iniustitia.Debet etiam animaduertere iudex laicus,an ab ea sententia fuerit appellatum & an pendeat appellatio:nam ea pendente non concedit brachium suum.Rol.d.cõs.37. nu.10. Quod intelligit Nau.d.c.cum contingat.pag.157. vers. non obstat tertiò. quando illi appellationi nihil obstat. Cætera quæ dici possint de his prætereo.

QVAERO quinquagesimotertiò, an † iudex ec- 361 clesiasticus sit competens pro clerico turbato à laico in quasi possessione rei ecclesiasticæ? Et iudicem esse competentem in specie affirmauit Lapus alleg.66.proponit clericus.&c. ex c.cum sit generale. de for.comp. quo tributa est iurisdictio iudici ecclesiastico aduersus malefactores, raptores & inuasores bonorum ecclesiæ.† Verbum,malefactores,latissimum(inquit La- 362 pus) continet & turbatores possessionis alterius. nam is malefacere dicitur.Ita † raptor dicitur,qui per vim 363 fructus possessionis percipit, vel percipi à possessore non permittit. Quod vtrumque turbare est,vt suo loco infrà quæst.62.nume.481.dicemus. Ita quoque † in- 364 uasor dicitur, qui per violentiam turbat in possessione,vt & is qui aliena occupat.quemadmodum scripsi in tracta.de recuperand.possess.rem.7.nume.1.2. Hanc sententiam probat secundò Lapus ex text. in c. con- 365 questus.de for.comp.vbi ecclesia proponit,se possidere: & subiungit, possessionem suam per violentiam vsurpari.Quod perpendens Inn.inquit, ibi ecclesiam non esse spoliatam, quia non posset dicere se possidere. & ideo inquit Inno. fuit ibi propositum interdictum, Vti possideris : atque ita coram iudice ecclesiastico causa hæc tractari debet, quod clarius ibi tradit Ioan. Andr. Tertiò adfert Lapus doctrinam Innoc. in c.si clericus laicum.de foro compet.quo loci ait Inno. † iudicem ecclesiasticum cognoscere de qualibet op- 366 pressione,quæ fit à laico in bonis ecclesiæ, ex ca.in canonibus.16.q.1. & c.si quis. 34.q.3. Atqui † turbare est 367 opprimere: Non ergo est dubium quin sit iudex competens. Hanc Lapi opinionem probauit in specie Ant. Butr. in d.c.si clericus.col.pen. vers. ex prædictis concluditur.qui tamen eã declarat,vt mox subijciam. Idẽ probarunt Abb. in c.conquestus.nu.7.& ibi Mar. Soc. Sen.nu. 9.vers. sed contra prædicta.Fel.in c.cum sit generale.col.2.vers.modos autem.de foro comp.Nec ob id iudex iste carere debet hac iurisdictione, quod laicus hac in causa iusdicere potest, vt suprà diximus. Nam non priuatiuè, sed cumulatiuè data est illi, vel huic iurisdictio.vt tradit Fel.in c.cæterum. num.4.de iud. & ibi Dec.numer.5.est enim verior illa sententia, iurisdictionem in dubio censeri datam cumulatiuè, non autem priuatiuè, quod attigi & lib.1. de arbitr. iud.q.40.

Declarat primò † hanc doctrinam Anto. Butrius 368 in d.c. conquestus. col. pen. versicu. ex prædictis concluditur. non procedere, quando clericus iste turbatus non assereret, se turbatum per violentiam. Nam (inquit ille) necesse est, quod violentia commissa sit, vt iudex ecclesiasticus iusdicere in laicũ illum possit. quam opinionem defendit ibi Barto. nume.39. Cæterum ab hac Butrij opinione dissentiunt Maria.Socin. Sen.in d.c. conquestus.num.9.versicul.& aduerte.post Abb. ibi num.5.in fi.& rectius, mea quidem opinione. Siquidem satis allegata dicitur † violentia, cùm alle- 369 gatur possessionem, vel quasi turbari : nam turbatio vim includit, iuxta l.extat. ff. de eo quod met. causa. 370 & l.creditores.ff.ad l.Iul. de vi. scripsi in tracta. de recup.poss.rem.5.

Declarat secundò Butrius loco iam citato, relatam doctrinam non procedere,quando clericus † hoc- 371 iudicio agens allegat etiam dominium,ad iudicium hoc confirmandum, & reus conuentus negat : atque ita dubium est, an res illa sit ecclesiæ : tunc non iudex

Universidad de Deusto
Biblioteca

ecclesiasticus, sed laicus cognoscit. Ita Butr. sensit in d. c. conquestus. col. pen. versicul. dic si agendo. &c. iunctis his, quæ paulò ante dixit, in versic. quandoque allegatur. Verum dubia mihi videtur hæc declaratio.

372 siquidem ipsemet † Butrius in d. c. conquestus. colu. antepen. ad finem. versic. si verò. scribit in hæc verba: Si vero nõ constat, rem esse ecclesiæ, sed in dubium reuocatur, nisi aliter allegetur violentia, vel oppressio, dicit quod stabitur regulæ: Actor sequitur forum rei. Hæc ille. Quæ verba ostendunt, Butrium sentire, quod etiamsi dominium rei ecclesiæ negetur, si modo violentia allegetur iudicem ecclesiasticum cognoscere. Atqui hoc in casu etsi allegetur dominium: attamen principaliter allegatur turbatio, quæ violentiam includit, vt diximus. Vnde fit, vt dominij negatio impedire non valeat hanc ecclesiastici iudicis iurisdictionem. Quæ solùm hoc in casu tendit ad reprimendam turbatoris audaciam, ne possessorem turbet, donec de iure proprietatis constet. Butrij declaratio defendi fortè posset in casu, quẽ mox subijcio.

373 Declaratur tertiò, vt non procedat, quando laicus † conuentus à clerico coram iudice ecclesiastico, negaret rem illam quatenus dici potest à clerico possideri, vt rem ecclesiasticam, sed vt feudalem: Nam ista negatio facit, ne is index hac de causa cognoscat & eã diffiniat. Solum summatim super ea exceptione cognoscere poterit, vt causam ad suum iudicem competentem remittat. Et ob id reus ita excipiens deducere probationes debet, quibus exceptionem illam veram esse ostendat, iuxtà doctrinam Bart. in l. præscriptione. C. si contra ius, vel vtil. publ. & ad rem hanc ferè docuit Maria. Soc. Sen. in c. si clericus laicum. nu. 13. de

374 foro comp. Nec hic dici potest, clericum † esse priuilegiatum etiam quoad causam feudi: siquidem verius est, quod vbi cõstaret rem esse feudalẽ, iurisdictio esset domini feudi etiam contra clericum, vt post alios scribit Maria Socin. Sen. in c. ex transmissa. num. 32. de foro comp. & communem testatur Curt. Iun. in tract. feudorum, part. vlt. nume. 15. & suprà dixi, & alia infrà attingam.

375 Hæc vera esse opinor, nisi † notoriè constaret rem illam feudalem non esse: nam tunc illa conuenti assertio non impedit iurisdictionem hanc. Ita in simili casu docuit Soc. in d. c. si clericus laicum. nu. 13. vers. prædicta tamen.

376 QVAERO quinquagesimoquartò, quis † sit iudex competens in hoc iudicio, Vti possidetis, cum agitur de possessione rei feudalis? Quæstio vt difficilis est & summè vtilis, ita à nostris subobscurè atque perplexè tractatur & explicatur. Soleo ego aliquot casus distinguere atque constituere, quibus res plana & dilucida fit.

377 Primus casus est, cum duo † vasalli, qui eiusdem domini, se vasallos esse fatentur & rem, de cuius possessione contendunt esse feudalem asserunt, inter se de rei possessione disputant. Cum vterque se possidere & ab altero turbari quæritur. Hoc in casu * vera & recepta est Dd. sententia, dominum feudi esse iudicem causæ competentem. Siquidem hic agitur de possessione, quæ adminiculatur proprietati, & de tiutlo disputari interdum cõtingit, vt cum ambo partes habẽt probationes, quemadmodum suo loco dicemus. Et interest domini feudi scire quis sit possessor, cum sæpè contingat alterum ex vasallis habere feudum

378 vnius naturæ, alterum verò alterius, id quod † & vtile aliquando & damnosum domino esse potest, non modo ob seruitiorum præstationem, sed ob successiones & his similia. Verè enim hoc casu † possessio

379 hæc, quæ adminiculatur proprietati, non differt à proprietate ipsius feudi: sed illius naturam timet. c. 1. de mil. vasallo, qui contumax est. dum pares curiæ, qui de causa proprietatis feudi cognoscunt contra vasallum contumacem, eundem dominum in possessionem ob causam illius contumaciæ mittunt. Clarius probat c. ex parte B. de foro compet. ducto argumento à speciali, vt ad illius declarationem infra suo loco dicemus, & optimè confert text. in c. 1. in princ. & §. 1. si de feudo defuncti sit cont. inter dom. & agn. vas. dum alter contendentium in possessione manutenetur, donec lis de proprietate diffiniatur: quorum vtrunque à domino feudi fieri intelligo. Nec est quod quis obijciat, imò † possessionem rei feudalis mutare naturam, ne feudalis dici possit: quemadmodum dicimus, possessionem rei beneficiariæ naturam mutare & ob id non esse spiritualem, tametsi talis sit ipsa proprietas: vt superiore quæstione tractauimus. Magna siquidem est vtriusque casus differentia. In re beneficiaria, † atque spirituali duo iudices esse possunt, ecclesiasticus & laicus, quibus facilius & validius ecclesia defendatur atque protegatur. quemadmodum probat text. in c. cum sit generale. in fin. de foro compet. & scribunt Felin. in c. causam quę. num. 15. de præscript. & Io. Igneus in repet. l. necessarios. §. non alias. num. 524. ff. ad S. C. Syllania. post Feder. Senensem & Lud. Rom. & in specie hac ita censuit Petr. de Bellapertica in tractat. de feud. tit. 15. num. 19. Esse enim debet † cura ecclesiæ, ob commune bonum, etiam apud iudicem laicum. Atqui in re feudali, cuius singularis cura domini est, hoc. non contingit. Quocirca lex, quæ feudi dominum in causa proprietatis iudicem esse voluit, eundem & in causa possessionis statuit. Quin iniquum foret, si aliter statuisset. si enim tribuit iurisdictionem in causa proprietatis, iure debuit concedere & in causa † possessionis.

383 Cum illa præambula sit causæ proprietatis. l. ordinarij. C. de iud. l. 1. C. de appella. l. incerti. C. de interdict. Hinc videmus, quod de legata † iurisdictione causæ,

384 tam causam possessionis quam proprietatis esse mandatam. c. 1. de sequestr. possess. & fruct. & in specie hac ita considerat Aret. in c. cæterum. num. 28. de iud. Retinet itaque hoc in casu possessio naturam proprietatis feudi. Quamquam † possessio rei spiritualis naturam

385 à re spirituali diuersam assumat, vti receptam magis opinionem esse superiore casu diximus. Vt hinc intelligamus † Curt. Iun. in tractat. feud. part. vltim.

386 nume. 24. malè sensisse, dum scriptum reliquit: possessionem rei feudalis non immutare naturam proprietatis, vt nec eam mutat possessio rei spiritualis De primo rectè Curtius sensit, de secundò malè. Hæc itaque vera est sententia, † dominum feudi esse hu-

387 ius causæ iudicem. Atque ita in specie sensit Baldum in c. 1. §. inter pares. numer. 2. de lege Corradi. dum inquit, quod si inter duos vasallos agatur de iure possessionis, putà, (vt illius verba referam) quis ad quem venerit possidentem, vt C. de appellat. l. 1. Quæ sanè. l. 1. loquitur de interdicto hoc retinendæ, cognoscit dominus feudi, quia istud possessorium respicit adminiculum petitorij. l. nulli. C. de iud. Idem sensit Baldus in l. 3. numer. 3. versic. porro causa. C. si à non compe. iudic. idem Baldus in c. cæterum. numer. 2. versicu. aut intentatur. de iud. Nec aliter sensit idem Baldus in c. imperialem. §. penul. numer. 2. de prohib. feud. alien. per Feder. dum scribit in hæc verba: Quæro, si de possessione feudi, & non de proprietate agitur, nec agitur feudali possessorio, sed simpliciter possessorio sine mentione feudi, &c. concludit Baldus de eo simplici possessorio posse agi coram ordinario: secus (sentit ille) cum agitur de possessorio feudi, vt hic. & de illa Baldi doctrina infrà dicemus in secundo casu. Hanc. quoque sententiam clarius & apertius probant Imo in d. c. cæterum. num. 3. & Abb. nume. 15. & multo clarius Aret. num. 26. versic. distinguo Felin. num. 4. & Dec. nu. 4. versi. an autem vbi * communem esse testatur. * Quibus addo Afflict. in c. imperialem. §. penult. num. 3. versicu. vnde sum in ista. de prohib. feud. alien. per Feder. Petr. de Bellapertica in tractat. de feudis. titul. 15. numer. 5. Nicol. de Milis in suo repert. in verbo, feudi

feudi quæstio. il. 3. etsi is scribat, & malè, hoc non esse ex iure feudi, sed ex iuri sdictione vniuersali. Hanc communem opinionem secuti sunt Iacobin. à Sancto Georgio in inuestitura feudali. in verbo, & dicti vasalli. numer. 5. versicul. in hac materia. Zasius in epitome feudorum. part. 11. num. 21. Duare. in commentarijs feud. titul. 20. numero. 7. Hannetonius libro. 4. de iure feud. c. 2. pag. 1. & Iulius Clarus libr. 4. sententiarum. §. feudum. quæst. 90. versicul. sed quid si agatur possessorio. Confirmatur hæc opinio, quia si hæc possessio retinet naturam proprietatis: de proprietate feudi hoc

388 in casu est iudex † dominus feudi, vt scribunt omnes in d. c. cęterum. ibi Decius num. 4. de iud. ex tex. in c. ex transmissa. & c. verum. de foro compe. in c. 1. §. præterea. de cap. Conrad. Blancus in epitome feud. par. 4. c. 1. numer. 4. Petrus Peticens. tractatu de feud. titul. 15. nu. 3. Iacobinus vbi suprà. nume. 1. versicul. circa primum Zasi. part. 11. num. 7. & num. 19. Cur. Iun. d. parte. vlt. nu. 3. & Clarus d. q. 90. versicul. si verò sit contentio. Idem ergo est dicendum & in hoc iudicio possessorio. Hinc fit, vt rectè existimem illas extensiones & declarationes, quæ ad iudiciũ proprietatis adferuntur huic possessorio adaptari. Quod quidem faciam, vt visum erit commodius.

Extenditur primò hæc sententia, vt procedat etiam

389 cum contentio † est inter vasallos maiores, vt inter Duces, Marchiones: & similes nã & tunc Imperator vt dominus feudi cognoscit. c. 1. vbi glo. & ibi Affl. num. 7. apud quem vel quos contro. feud. & ibi Bald. idem sensit. Nam in casu d. c. 1. alli vasalli ita contendentes asserebant, se ab Imperatore inuestitos, & ob id Imperator tanquam dominus feudi cognoscit, quod clarius explicauit Dec. in d. c. cæterum. nume. 14. versicul. tertio limitatur. de iud. & doctè ac copiosè Franciscus Sonsbekius in commentarijs ad vsus feud. part. 14. nu. 19. qui rationes, cur ita constitutum, recenset. Quocirca non distat hic casus à præcedenti regula, nec illam limitat, vt declarare malè senserunt Imol. in d. c. cæterum. num. 4. Curt. Iun. d. par. vlt. num. 2. & Iacob. vbi suprà. nu. 1. dum casum hunc à præcedenti distinctum considerant, quod faciunt & Clarus d. q. 90. versi. si verò sit quæstio. Iaco. Ardizonus in summa feudal. c. 138. pag. 1. versi. si verò contentio. & Zas. in epit. feud. par. 11. num. 6.

Extenditur secundò, vt procedat etiam quando

390 † duo ij vasalli essent illius feudi tantum vasalli, & ageretur de possessione vnius rei feudalis solummodo, vt putà de finibus: nam & tunc feudi dominus iudex est. ita gloss. c. imperialem. §. præterea. in verbo, inter duò. de prohibit. feud. aliena. per Federic. declarat Decius in d. c. cæterum. nume. 11. in fin. de iud. ita etiam senserũt Iacobinus in d. in inuestitura feudali. in verbo, & dicti vasalli. numero. 1. versicul. circa primum. & Curtius Iunior d. parte vltim. numero. 4. Ex quo enim ratione rei principalis vasalli sunt, & de re domini agitur, cessat suspicio omnis in domino, & sua ei iurisdictio cõseruatur. Quod quidẽ non contingit, quando de toto ipso feudo ageretur, vt loquitur illa glo. & cum illa relati Dd.

391 Extenditur tertiò, vt † procedat huius casus sententia etiam quando is dominus feudi fuisset coactus inuestire alterum ex his vasallis contendentibus: nam adhuc iudex est ipso iure, etsi vt suspectus possit deinde recusari. ita docuit Decius in d. c. cæterum. numer. 12. de iudicijs. reiecta opinione Baldi. in c. 1. §. si qua

392 controuersia. in fine. de pace constituend. qui censuit dominum hunc non esse iudicem, cum † iniustus in vno præsumatur & in altero. & Baldum secuti sunt Felinus in d. c. cæterum. numero. 12. in fine. & sensit Duarenus in commentarijs feudorum. cap. 20. numer. 4. Ego à Decij opinione in eo non dissentio, quod feudi dominus sit, & hoc in casu iudex, quod verè nec Baldus negauit: sed à Decio recedo, quod vt suspectus recusari possit. siquidem his casibus est hic dominus feudi iudex ordinarius, quemadmodum scribunt idem Dec. in d. c. cæterum. num. 1. Curt. Iuni. d. part. vlt. num. 25. & Clar. d. §. feudum. q. 90. versi. sed nunquid. Atqui † ordinarius suspectus non remouetur. Sed ei 393 datur adiunctus. auth. ad hæc. & l. apertissimi. C. de iudicijs. & ibi Iason num. 4. testatur * communem esse * opinionem, & in specie † nostra feudi dominum non 394 posse recusari. post alios scribunt Alua. in c. 1. §. vlti. de inuest. in mari facta. etsi Petrus Loriotus in commentarijs ad vsus feudorum. titul. vltim. pag. 5. versicul. rursus ordinarius. dissentiat. & Sonsbeckius in cõmentarijs feud. parte 14. nume. 37. contra Zasium. Rectius tamen faciet hic feudi dominus, si causam confidenti partium commiserit: delegare enim eam potest, cum † suspectus in cognoscendo non sit suspectus in dele- 395 gando, vt scribunt Cast. & Dec. in l. prætor. ff. de iurisd. om. iud.

Extenditur quartò, vt † procedat etiam si vasalli 396 essent clerici: nam adhuc dominus feudi est iudex competens contra clericum hunc vasallum. Quandoquidem (à fortiori ducto argumento,) est & iudex contra eum in causa † proprietatis feudi. vt censuerũt 397 gloss. in summa. 11. quæst. 1. Innoc. in c. verum. numer. 1. de foro competen. Archidia. in c. 1. colum. 2. de clericis coniug. in 6. Felinus in c. cæterum. numer. 3. & ibi Deci. multis relatis, * communem asseruit. Et præter hos * idem scripserunt Iacobinus d. inuestitura feudali. in verbo, & dicti vasalli. nume. 3. & nume. 4. versic. secundo verò casu. qui tamen ambigit, etsi à communi in iudicijs non esse recedendum scribat. Hanc receptiorem probarunt & Curtius Iunior. d. tractatu feudorum. part. 1. quæst. 2. num. 3. & par. vltim. nume. 15. Ioan. Ign. in repet. l. necessarios. §. non alias. nume. 474. ff. ad S. C. Sylla. Hanc obseruare opinionem consilium Delphinatus, testatur Guido Papæ. q. 139. & Senatum Mediolanens. affirmat Clarus. d. §. feudum. q. 90. versicul. sed, quid si vasalli. His accedunt Molin. in commentarijs ad consuetud. Parisi. §. 42. numer. 5. Duarenus in commentarijs feudorum. c. 20. numero. 6. Annetonius libr. 4. de iure feudorum. c. 2. pag. 1. versicul. an ex diuerso. Zasius in epitom. feud. part. 11. numer. 7. Francisc. Sonsbeckius in summa tractatus feudorum. part. 14. numero. 20. Quam sententiam etsi non probat c. cæterum. de iud. cum ibi de feudo ecclesiastico agatur: vt ibidem aduertunt Decius & cæteri, attamen satis apertè probat in † c. ex transmissa. de foro competen. Nec ve- 398 rà est consideratio, vt alias à Dd. in eo canone perpensas omittam. Deci. in d. c. cæterum. numero. 4. versicul. eodem modo. quod non constet illos milites fuisse clericos, siquidem verius est clericos illos fuisse, cum milites ecclesiæ appellet: ita enim clerici appellari solent, milites cælestis militiæ, vt veri milites terrestris. Accedit quod si illi milites ecclesiæ conuenti fuissent laici, illa constitutio. d. c. ex transmissa. omni dubitatione careret, quod dicendum non est. Non enim est dubium, quia feudi dominus deberet cognoscere, si ambo illi contendentes de feudo secularia erant laici. Quod nisi hoc canone iuuetur hæc opinio vix est vt possit defendi. Siquidem ratio illa, quam † Abbas & post eum Decius. in d. c. cæterum. nu- 399 mero. 4. efficacem esse opinantur, mihi non probatur. Scribunt illi, ob id vasallum, clericum coram feudi domino & iudice controuersię posse vocari, quod iura feudorum sunt à lege Pontificia recepta & comprobata, potuit itaque † Pontifex Maxim. clericum iurisdictioni laicorum hoc in casu subijcere, iuxta c. vlti. in princip. 26. distinct. vbi. gloss. Zarabella in clem. perpendimus. de senten. excommun. copiosè Cassaneus in consuetud. Burgundiæ. rubr. 1. §. 5. numer. 48. qui affirmant Papam posse subijcere aliquos clericos iurisdictioni iudicis laici. Archid. d. c. 1. columna. 2. de clericis coniuga. in 6. Non est vera ratio hæc, quandoquidem lex aliqua nõ extat feudalis, qua sancitum sit, clericum laici vasallum posse coram eo in ius vocari.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Est tantum generalis lex feudalis, quod dominus feudi iudex sit in causis suorum vasallorum, nihil de clericis in specie. non ergo illi in eo generali sermone continentur. Cum iam sint exempti, auten. statuimus. cum his similibus. C. de episco. & cleric. Alioqui opus esset dicere idem esse in cæteris casibus iuris ciuilis, in illis maximè, in quibus ipsa lex ciuilis voluit olim iudices laicos, iusdicere posse in clericos. cum lex ciuilis in vniuersum à lege pontificia confirmata sit. Non etiam vrget ratio perpensa à Decio, quod ratione † contractus causati ex suscepto feudo, iuxta c. de forma. 22. q. 5. conueniri possit coram laico. c. 1. de noui operis nuncia. Non inquã vrget, quia si in realibus clericus apud iudicem laicum conueniri non potest, multo minus in personalibus, vt censuit post alios Maria. Soci. Senior. in c. sanè. numer. 10. de foro compet. etsi & ipse excipiat casum hunc feudi. quem tamen casum, non ratione hac, sed iure comprobare nititur. Non est in iudicijs recedendum à recepta hac opinione, etsi ab ea dissentiat Barba. in d. c. cæterum. & in c. vltim. de iud. Cuius opinionem esse disputando probabiliorem scribit Iacobinus quem paulo ante citaui. Cæterum illorum rationes facili negocio diluuntur, cum ius ipsum pontificium domini feudi iurisdictionem in clericos vasallos comprobet. Hæc doctrina locum non habet, cùm † alio iure, quam feudi agitur, vt si criminaliter vel alia simili causa. ita Nicolaus de Milis in suo repert. in verbo, feudi quæstio si est de iurisdictione. &c.

Extenditur quintò, vt procedat hæc iuris sententia † etiam si consensum vasallorum contendentium prorogaret alterius iudicis iurisdictio. Nam reiecta illa prorogatione, adhuc dominus feudi huius causæ iudex est. ita à Dd. magis receptum est: quemadmodum testatur Curt. Iun. in tracta. feud. par. vltim. num. 19. idē scribunt Decius. in c. cæterum. nu. 6. de iud. Ign. in repet. l. necessarios. §. non alias. numero. 497. ad S. C. Sylia. Iacobinus de S. Georg. in inuestitura feudali. in verbo, & dicti vasallli. numero. 32. alios recenset & sequitur eruditissimus Iulius Clarus in. §. feudum. q. 90. versicul. sed quæro nunquid potuerint. Duarenus in commentarijs feudorum. c. 20. in fin. scribit, ita in Gallia obseruari. Hannetonius libro. 4. de iure feudorum. c. 2. pag. 1. Petrus Loriotus in commentarijs feud. titul. vltim. pag. 3. versicul. verum tamen. Rectè ij sentiunt: siquidem † specialis est hæc iurisdictio domini feudi, vt iam diximus. non ergo ab eo inuito auferri posse debet. Accedit, quod si id permitteretur, facilè dominus compelleretur, habere vasallum sibi minimè gratum. iuxta c. 2. de duobus fratribus. de nouo feudo inuest. id enim inter vasallos collusione facta fieri posset. † Prorogatio tamen hæc alterius iudicis conceditur, cum dominus feudi expressè consentit: non enim sufficit sola scientia cum patientia, quem admodum affirmauit Butrius in d. c. cæterum. & ibi Aretin. quos secutus est Curt. d. par. vlt. num. 19. versic. sed præcipua difficultas. & attigimus infrà in quarta declaratione

Extenditur sextò, vt procedat etiam cùm † contentio est de possessione feudi Franchi: Nam adhuc dominus feudi & non ordinarius, alteruè, iudex est. Cum nec quando de proprietate feudi Franchi agitur prorogari alterius iurisdictionem posse consueuerit. Aret. in d. c. cæterum. numer. 16. de iudic. aduersus Baldum in l. 1. C. si à non compe. iud. & Aret. secuti sunt Curt. d. part. vltim. numero. 20. & alij quos infrà referam. Ea est huius sententiæ ratio, quòd etsi † in aliquibus feudi natura alterata sit, non tamen vasallus in omnibus liber efficitur. c. 1. de feudo non hab. nat. feudi. Præterea licet feudum hoc sit à præstatione seruitij liberum, non tamen vasallus efficitur liber à iuramento fidelitatis, ob quam vasallus permanet, & per consequens sub iurisdictione domini. ita ex Ioan. Andr. sententia scribunt Aretin. & Curt. quos retuli. Nec vrget ratio illa Baldi, cuius opinionem tuetur Decius in d. c. cæterum. num. 6. versicul. retenta tamen. Quòd cum feudum Franchum inuito domino alienari possit eo etiã reluctante, coram alio iudice causam de eo tractari valet. Non inquam vrget hæc ratio, quandoquidem feudum efficitur † Franchum quò ad commodum pecuniarium, non quò ad obsequia et quæ honorem domini respiciunt. vti sensit Carolus Moli. ad Decium in d. c. cæterum. & in commentarijs ad consued. Paris. tit. 1. §. 41. numer. 99. Accedit quòd is qui remittit iurisdictionem vel ius patronatus, non tamen dicitur remittere ius honoris & reuerentiæ. ita Barb. in c. licet causam. num. 6. de prob. post Angel. in l. sed si hac. §. 1. ff. de in ius voc. & in l. vltim. C. de bonis quæ lib.

Extenditur septimò, vt † procedat etiam quando dominus feudi secularis, est clericus atque ita ecclesiasticus, & feudum laicis concessit. siquidem & tunc si inter vasallos contentio sit de possessione feudi, is dominus clericus cognoscit inter ipsos vasallos, cum † laici personam hoc in casu sustineat: & feudum hoc seculare existens penes secularem non mutat suam naturam. ita scriptum reliquit Inno. in c. solitæ. de maio. & obed. & post eum Curt. Iun. in tract. feud. par. 1. q. 2. num. 4. & Carol. Molin. in commentarijs ad consuetu. Paris. tit. 1. §. 42. num. 7. Quod in Gallia maximè obseruari scribit. Hanc declarationem probauit & Guliel. Hannetonius lib. 4. de iure feu. c. 2. pag. 1. vers. vt etiam. Zas. in epit. feud. par. 11. nu. 7.

Declaratur primò, vt non procedat hic casus † ratione alicuius specialis personæ: vtputà si mulier vidua esset turbata in possessione feudi, & de ea possessione cum potenti aduersario esset contentio: Nã hoc casu potest vidua adire ecclesiasticum iudicem ordinarium. Hoc probat tex. in c. ex parte. B. de foro compe. quem ita sunt interpretati Cardinalis Zabarella in c. cæterum. de iud. & ibi Imola num. 3. Fel. nu. 13. versic. vlt. imò limita. & Dec. nu. 14. vers. & retẽta cõclusione. Idem affirmarunt Cur. Iun. d. par. vlt. num. 12. & nu. 23. versi. nec obstat textus. Ign. in repe. l. necessarios. §. non alias. nu. 492. ff. ad S. C. Sylla. Iacob. in d. inuest. feudali. in verbo, & dicti vasalli. nu. 5. versi. vel aliter ille text. Franciscus Sonsbekius in comment. ad vsus feudorũ. par. 14. nu. 28. qui tamen dubitat. Et quanquam ad illius. c. ex parte. explanationem aliqua scribat Decius, quæ & mihi placent: illud nempè, † reginam viro viduatam miserabilem personam posse dici ex personæ qualitate: vt copiosè differui in commentarijs de arb. iudic. lib. 2. casu 66. Non tamen mihi probatur quod ipse Dec. scribit d. † c. ex parte B. solùm procederè duobus his concurrentibus, quod causa possessoria sit & vidua sit actrix illa, ita vt in causa petitoria locus esse non possit illi constitutioni. Non inquam hoc mihi probatur: qui enim fieri potest, vt vidua adiumẽtum hoc cõsequatur, cum leuis aduersus eam de possessione quæstio comparatiue ad quæstionem proprietatis mouetur, & eodem auxilio iuuari non debeat, cum & maius periculum versatur & maius pondus tractatur, nempè causa proprietatis. Absurdum planè & iniquum videtur. Quocircà verius crederem, à fortiori ducto argumento, ea constitutione probari, viduam aliamue miserabilem personam de proprietate feudi contendentem adire posse ecclesiasticum iudicem, sub cuius protectione est.

Declaratur secundò, vt non procedat relatus casus, cùm † dominus feudi negligat administrare iustitiam: Nam tunc iudex ordinarius adiri potest. ita scribunt omnes in d. c. cæterum. ibi Abb. num. 5. Fel. nume. 5. Deci. in 4. not. de iud. idem memoriæ proditum est à Iacob. Aluaroto in c. 1. colum. 4. versicul. idem dicendum propter defectum. apud quem vel quos contentio de feudo. à Petro de Bellapertica in tracta. de feud. tit. 15. nu. 18. Curt. Iun. in d. tracta. feud. part. vlt. nu. 14. à Iacob. à S. Georg. in inuest. feudali. in verbo, & dicti vasalli. numc. 21. licet enim regulariter ob negligentiam iudicis ordinarij iurisdictio non deuoluatur ad superiorem. c. pastoralis. & ibi glo. de appell. attamen cùm iudex † est ordinarius iure quodam speciali, si negligens est, sua iurisdictio ad superiorem deuoluitur. c. irrefragabili. §. excessus. de off. ordina. ita declarant Card. & Abb. in d. c. pastoralis. fusius idem Abb. in c. si quis contra clericum. numer. 40. de for. comp. Molin. in comment. ad consuet. Parisien. tit. 1. §. 2. glo. 3. num. 12. Atqui in casu nostro dubium non est, & admittunt omnes dominum feudi esse † iudicem ordinarium singularem iure quodã speciali. Ita Deci. in d. c. cæterum. Clar. In §. feudum. q. 90. versi. sed quæro nunquid. Iacob. vbi supr. num. 20. ad fi. & Cur. Iun. vbi supra. & ibidem numero. 27. Iacobinus & Curt. quatuor attulerunt remedia, quibus vasallus vti potest aduersus dominum negligentem administrare iustitiam. Non refero, ne in immensum nimis excrescant hæc, quæ compendiosè, quantum fieri potest, tractamus.

Declaratur tertiò, vt † non procedat, cum dominus feudi consentit causam hanc ab altero iudice cognosci & tractari. Hoc enim iure permissum est. ita Abb. in c. cæterum. num. 6. & Felin. num. 6. versicul. primo domino. & c. Deci. num. 7. de iud. Quod quidem sine controuersia procedit, quando expressè consentit, vt relati omnes scribunt. Dubium versatur, an sufficiat † tacitus consensus, hoc est, sola scientia cum patientia. But. Aret. & Fel. in d. c. cæterum. scribũt, scientiam hanc cum sola patientia non sufficere. Hos secutus est Curtius Iun. in d. tracta. feud. part. vltim. num. 19. versic. sed præcipua difficultas. Non dissentit ab hac sententia Lor. in comment. in vsus feudor. tit. vltim. pag. 3. versic. domini autem. idem sensit Nicol. de Milis in suo repertorio. in verbo, feudi quæstio. il. 2. immò in verbo, feudi quæstio. il. 6. negat absolutè posse prorogari ex consensu domini. Cæterum ab hac opinione dissentiunt Abbas in d. c. cæterum. & ibi Decius numero. 7. copiosè differit. & Baldum ac Maria. Socin. Sen. huius opinionis recenset. Quibus accedit Isernia in d. c. imperialem. §. vltim. de prohib. alie. feudi per Feder. Butrij & sequacium opinionem nunc sequor. Non enim qui tacet ad sui detrimentum consentire creditur. Scio rem esse controuersam, sed non requirit hic locus, vt singula exacta disputatione tractem.

Declaratur quartò, vt non procedat † quando vnus vasallorum non ostendit titulum, quo se eiusdem domini vasallum esse asserit: Nam tunc non dominus feudi, sed ordinarius cognoscit. ita declarat Felin. in d. c. cæterum. num. 9. de iudicijs. dum textum illum explicat.

Declaratur quintò, vt non procedat, † quando vel cõstitutione principis superioris, vel consuetudine factum est, vt ordinarius, non autem dominus feudi de his cognoscat. Ita Curtius Iunior. d. parte vltim. num. 13. vbi attestatur ita amplissimum † Senatum Mediolanensem de causis omnibus feudorum cognoscere. ita etiam de supremo consilio Taurinensi scribit Iacob. in d. verbo, & dicti vasalli. num. 2. versic. aduertite.

Secundus est casus, cùm inter † duos vasallos qui se vasallos fatentur eiusdem domini est contentio de simplici possessione, quæ petitorio non adminiculatur: cum in ea nihil de titulo agatur: quod contingit, quando vnus vasallorum, qui quietè & pacificè possidet ab alio turbatur, si aduersus turbatorem vult de simplici turbatione experiri. id facere poterit, coram ordinario, ita sensit Baldus in c. 1. numero. 3. de inuest. in maritum facta. idem in c. imperialem. §. penultim. num. 3. de prohib. feud. alien. per Feder. dum scribit ordinarium cognoscere cum simpliciter de possessione agitur, non facta mentione feudi, vel ea facta, sed enunciatiuè: atque ita cum titulo non innititur. idem in c. 1. §. si qua controuersia. nume. 2. de pace constan. dum scribit hanc non esse causam feudalem, etsi illius verba sint subobscura. clarius idem Bal. in c. 1. §. inter pares. nume. 2. versic. si autem nullumd. e lege Corradi. qui rationem adfert, quòd duæ tantum † causæ spectant ad naturam feudi, nempè illius constitutio, vel conseruatio: item eius priuatio. Quas sanè causas non respicit atque attingit hoc iudicium possessorium simplex. Hoc etiam sensit Afflict. in c. imperialem. §. penultim. num. 3. versic. sed propter id quod. de prohibit. alien. feudi per Federic. Iacob. in d. inuest. feudali. in verbo, & dicti vasalli. num. 5. versi. aut agitur simplici possessorio. Quam sententiam veram esse opinor. Non enim causa hæc dici potest feudalis, cum ius & interesse domini non respiciat. Nam (vt paulò suprà cum Bald. dixi) ad causam feudi spectat sola cõstitutio, vel priuatio: quæ possessio hæc non attingit. ex quo certus est possessor, nec dubium est, quod ab eo auferatur. Quocircà si etiam criminaliter † ad pœnam, ad interesse agat hic vasallus, ordinarius cognoscit. ita Bald. in l. 3. num. 3. versic. sed si peteretur. C. si à non competen. iud. Aret. & Deci. in d. c. cæterum. de iudicijs. ille nume. 28. versic. vbi autem ratione. iste num. 14. versic. & conclusio prædicta. Curt. Iun. d. part. vlti. nu. 23. ad fin.

Tertius est casus, cùm † vnus vasallorum negat rem de cuius possessione est contentio, esse feudalem illius domini, sed prætendit inuestituram ab altero. Hoc in casu dominus feudi non cognoscit de causa possessionis. ex quo, quod fortius est, caret † iurisdictione, si causa proprietatis tractaretur: vt scribunt Fel. in d. c. cæterum. num. 9. & Decius num. 18. post Inn. ibi & Baldum. in c. imperialem. §. penulti. de prohib. feud. alien. per Fred. & Ang. in l. 1. C. si à non comp. iud. Quibus accedũt Pet. de Bellap. in tract. de feudis. titul. 15. nu. 4. Iacob. de S. Georg. in inuest. feudali. in verbo, & dicti vasalli. nu. 1. ad fi. versi. si vero prætendit. Cur. Iun. in tract. feudorum. par. vltim. nume. 7. adferri solent textus. in c. 2. de lege Corradi. & in c. 1. §. si verò. de pace tenen. Accedit ratio, quod verè in causa propria is iudicaret, quòd non licet. l. qui iurisdictioni. de iurisd. om. iud. & tradunt relati Dd. quos secutus sum in responso pro Rep. Genuensi. art. 1. nume. 92. 93. vbi alios huius opinionis retuli.

Quartus est casus, quando † contentio hæc de possessione est inter vasallum & tertium, qui tertius verè apparet vasallum non esse. tunc dominus feudi non est iudex, sed ordinarius. ita Imol. in d. c. cæterum. nu. 4. versi. secundo casu. & ibi Abb. & Felin. num. 7. Deci. num. 9. de iud. Cur. Iun. in d. part. vltim. num. 8. Iacobi. in verbo, & dicti vasalli. nume. 1. versic. aut constat. & versi. aut quæstio possessoria. Blan. in epitom. feudor. part. 4. c. 1. numer. 7. & ibi nume. 8. in specie quæstionis possessoriæ loquitur. Petrus Pertiensis. tracta. de feud. tit. 15. nume. 14. siquidem † iurisdictio domini limitata est inter vasallos. d. c. imperialem. §. præterea. de prohib. feud. alien. per Freder. non ergo ad alios se extendit. arg. l. in agris. ff. de acquirend. rer. dom. Probat & hanc sententiam text. in c. 1. de controuers. inter dom. & vasallum. Accedit (vt inquit Deci.) quod cum iura loquantur cum hac qualitate, de contentione inter vasallos, qualitas hæc verificari debet. vt in simili scribunt Io. And. & Gemin. in c. 1. de homicid. in 6. & Bart. in l. diuus. ff. de mil. testa. Est etiam suspectus dominus feudi, cum verisimile sit eum pro suo vasallo iudicaturum. totum enim per consequens in sui vtilitem resultat.

Extenditur vt procedat † tertius iste casus etiam quando is tertius fuisset coram domino feudi conuentus tanquam vasallus, ob probabilem aliquam rationem, qua constare videbatur eum esse vasallum & deinde is tertius ita conuentus, negat se esse vasallum, atque declinatoriam opponit. Hoc etiam in casu non cognoscit dominus feudi, an sua sit iurisdictio. Ita scribunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

scribunt omnes in c.1.de inuest.in maritum facta.Blancus in epitome feudorum parte 4.c.1.nume.6.communem testatur Curtius Iunior in d.tractatu. feud. part. vltim.numer.27.eiusdem opinionis fuerunt Iul.Clar. libr.4.sentent.§.feudum.q.90.versicul.sed pone quod. Iacob. in d. inuest feudali. in verbo, & dicti vasalli.num.20.alios retuli in responso pro Republ. Genuensi.articul.1.num.95.Zasi.in epitom. feudorum. part. 11.nume.8.Hanc sententiam probat text.in d.c. cæterũ. de iudic. vt eum ibi omnes considerant. quod ad hoc vt dominus feudi exercere possit iurisdictionem, constare debet litigantes esse vasallos, ob id si dubium est, ad ordinarium eundem est.l.nemo. C. de iurisd.omn. iud. Est enim huius opinionis ratio, quia si dominus feudi cognosceret, an sua sit iurisdictio, in causa propria sibi ius diceret, contra. l. qui iurisdictioni.ff. de iurisd.om. iud.& toto illo titulo. C. ne quis in sua causa iud. Hic libenter prætereo dispositionem illam Dd.an citatus † tanquam vasallus teneatur compare-
430 re ad allegandum declinatoriam,iuxta .l. si quis ex alien.ff.de iud.Qua de re scribũt omnes in d.c.cæterum. ibi.Deci.nume.3.versicul.& hoc dictum.& cæteri omnes.Qua de re differit etiam Curtius.d.part.vltim.nu. 27.Hanc tamen extẽsionem declarat Iul.Clar.d.§.feudum.quæst.90.versicul. sed pone.ad fin. non procede-
431 ra, cum iam vasallus † est in quasi possessione vasallagij. Nam tunc (ait doctissimus Clarus) dominus feudi cognoscit de exceptione hac declinatoria. Quam declarationem veram esse opinor & probatur in c. vnico.§. vltim. de controuersia inter episcopum & vasallum.vbi episcopus negabat aduersarium esse vasallum,ne pares curiæ, qui illius causæ iudices erant, de causa cognoscerent: attamen, quia is qui vasallus negabatur,erat ratione alterius feudi,in quasi possessione vasallagij, illi pares curię de exceptione illa declinatoria cognoscunt.Et textum illum ita intellexit Iacobin.vbi sup.nu.20.versi.non obstat huic. idem scriptũ reliquit Petrus Perticensis in tracta.de feudis.titul.15. num.10.

432 Quintus est casus, cùm † contentio est inter dominum feudi & vasallum, oriri enim facilè potest,& inter hos de possessione feudi controuersia, vtputà, si dominus diceret, fines à se concessos non se extendere nisi ad certũ locũ vsque: & ob id se esse in possessione vltra locum illũ: Vasallus verò contra contenderet,se vltra locum illum possidere iure feudi concessi. vel si dominus vasallum pacificè possidentem perturbaret, vel econtrà. Hoc casu pares curiæ de causa cognoscũt, non autem feudi dominus. Nam & cum de proprie-
433 tate est inter hos † contentio(quod idem esse suprà diximus) cognoscunt pares curiæ. ita in specie iudicij possessorij docuit Baldus in d.c. cæterum. numero. 3. de iud.& in c.imperialem.§.præterea.de prohib.feud. alienat.per Frederic.qui verè de violentia facta à domino vasallo. Baldum secuti sunt in specie hac Iacobin. in d. inuest. feudali. in verbo , & edicti vasalli. numer.5. versicul. & ideo & Curt.Iun.in tracta. feud. part.vltim.numer.34.Blancus in epitom.feud. part.4. c.1.numero. 3. Duarenus in commentarijs feudorum. c.20.numer.1. Nicolaus de Milis in suo repertorio,in verbo,feudalis quæstio. il.1.Zasius in epitome feudorũ.par.11.nu.11. et nu.22.in specie de iudicijs possessorijs idem scribit. Ita (vt dixi) idem est cùm inter hos de proprietate cõtenditur, vt scribunt omnes in d. c. cæterum.ibi Felinus num.10.Decius.nu.12.versicul.quintus casus.Iacobinus vbi suprà.numer.2.Iacobus Ardizonus in summa feudali.c.138.pag.1.versic. si verò contentio est. Petrus Perticensis in tractatu de feudis.
434 titul.15.numero.12. qui loquitur † de possessorio recuperandæ.

435 Extenditur primò,vt procedat hæc iuris † sententia etiam cùm ille feudi dominus non recognoscit superiorem, ita affirmarunt Bald.in d.c. imperialem. §. præterea.de prohib.feudi alien.per Freder.Aluar.in c. 1.versic.idem dicendum.apud quem vel quos conten. feud.esse deb.Dec.d.c.cæterum,numer.12.versic. quintus casus.Curtius Iun.d.par.vltim.nume.34. versicul. secundo extende. Afflict.in c.1. numer. 4: de inuest.in mar. facta. Hoc tamen verum esse intelligit Dec.præcitato loco ex † quadam honestate: non autem iuris 436
necessitate: cum is qui superiorem non recognoscit in causa propria iusdicere possit.l.proximè. ff. de ijs qui in test. delen. & c.cum venissent.de iud. scribunt omnes in l.qui iurisdictioni.de iurisd.om. iud.ibi Decius plura tradit.

Extenditur secundò, vt † procedat etiam hic ca- 437
sus, cùm vasallus asserit,se alterius rei esse vasallum, dominus verò negat,non cognoscit dominus, sed pares curiæ: vt in c.1. de controuers.inter episcop.& vasal.ita extendunt Bald.in d.c.imperialem. §. prætereà. & Curtius.d.part.vltim.num.34. versic. tertiò extende.His addo Petr.de Bellap.in tract.de feud.tit.15.nu. 10.vbi declarat, non procedere cum absolutè negat esse vasallum.

Extenditur tertiò, vt hic casus locum etiam habeat, † cũ pares sunt minores atque ita inferioris gra- 438
dus litigatoribus.adhuc ij cognoscunt de causa.ita extendunt Fel.in d.c.cæterum.num.11.vers.& aduerte.& Curt.Iun.d.part.vlt. nu.34.versi.quartò extende. post Bald.in procœ.Decre.idem sensit Iacob. de quo inf.nu. 10.Ita pares curiæ cognoscunt cùm causa est inter Imperatorem & vasallũ. Iac.Ardiz. in summa feud.c.138. propè princi.Quo tamen in loco hoc scribat Bald.hactenus non inueni.

Extenditur quartò,vt procedat † etiamsi vasal- 439
lus sit clericus & pares curiæ laici: nam adhuc cognoscunt,vt in specie Innoc.in c.verum.de foro comp. Iacob.in inuest.feudali.in verbo, & dicti vasalli. nume. 3.Hannet.lib.4.de iure feud.c.2.pag.2. Afflict. in c.1.nu. 1.Iulius Clarus. d. §. feudum. quæst. 90. verticul. sed quid si dominus. Hoc confirmatur ex his quæ suprà de ordinario diximus.de controuers.inter episcop.& vasallum.

Declaratur primò, vt † non vendicet sibi locum 440
hic casus, cùm pares curiæ sunt suspecti: Nam tunc cognoscit ordinarius. ita Bald. in c. 1. an apud iud.vel curiam.Blancus in epitom.feudorum.part.4.c.1.num. 18.Petrus Loriot.quem infrà referam.Felin.in d.c.cæterum.numer.10.versicul.quòd tamen declara. de iud. Curt.Iunior in tracta.feudorum.part.vltim.nume.35. qui vult & aliquibus casibus posse recurri ad Pontificem Maximum,quod verè procedit,cum immodica est aduersarij potentia, quæ coerceri non potest seculari potestate.

Declaratur secundò, vt † non procedat hic casus, 441
cum pares curiæ testes esse debent in causa hac inter dominum & vasallum: Nam tunc ordinarius iudex est.ita scribunt Aretinus & Felinus.in d.c.cæterum. de iudic.ille nume.31.iste num.10. versicul.secunda declara.Curt.Iun. in d.tracta. feud. part.vltim.numer.38.& Iacob.in inuest.feudali.in verbo,& dicti vasalli.num. 13.Petrus Loriotus in commentarijs ad vsus feud. tit. vltim.pag.2.versicul.sed si inter.Quam declarationem probat tex.in c.1.propè mediũ. si de inuest. fuerit controuers.inter domin. & vasallum. confert ratio, quia non potest iudex sustinere personam iudicis & testis. Est enim persona iudicis distincta, à persona testis. c.1. 4.quæst.4.

Declaratur tertiò, vt † non habeat locum hic ca- 442
sus,cùm vasallus negat, se vasallum ab eo domino inuestitum. Hoc enim in casu pares curiæ absolutè de causa non cognoscunt: sed prouocatione ad ordinarium facta, pares summatim cognoscunt, an extet inuestitura, vel non: si inuestitura extat, procedent in causa, alias non. ita declarant Angel.in l.1. C. si à non compe.iud.Bald. in d.c.imperialem.§. præterea.num. 3.de prohib. alien. feudi per Frede.Felin. in d. c. cæterum.numer.10.versic. tertiò declara. Curtius. d.parte vlt.

vlt.num.19.& Iac.Ardiz.in summa feudali.c.138. pag.3. versi.cæterum si diuersos.Blan.in epit.feud.part.4.c.1. nu.22.Fran.Sõsb.in comm.ad vsus feud.part.14.nu.32. vbi declarat.

Declaratur quartò, vt non procedat hic casus
443 quãdo † non ageretur ex condictione feudali: sed alio iure,puta ex remedio. l. si quis in tantam. C. Vnde vi. Nam tunc nõ itur ad pares curiæ,sed ad ordinarium. ita Innocen.in d.c. cæterum, in fine. & ibi Felinus numero. 11. post Baldum in c. 1. de inuest. in mar. facta. Curtius. d. parte vltima. numer. 40. Idem est dicendum cum proponitur accusatio turbatæ possessionis & similis. ita & cæteris in casibus, quæ non innituntur iuri feudorum.Alexan. consil. 79. nu. 1. lib. 1. & Nicolaus de Milis in suo repertorio in verbo, feudi quæstio.il.1.

444 Declaratur quintò,vt non procedat quando † nulli extant pares curiæ: tunc ordinarius cognoscit. ita glossa,in d.c.imperialem. §.præterea.de prohib.feudi alien.per Frede.quã secuti sunt Abbas.in d.c.cæterum. num.1.& ibi Aret.nu.31.Deci.num.12.versicul.quid autem.si non sint pares.Iacob.in d. verbo, & dicti vasalli.numer.16.Blanc.in,epitom.feudo.part.4.c.1.num.12. Petrus Perticens.in tracta.de feud.tit.15.num.8.Sonsb. in commentarijs feudorum, parte 14.numer.22. Idem sensit Curtius d.par.vlt.nu.38.versi.nam communiter. Credo rem'hanc carere probabili dubitatiõe: posteaquam dominus feudi iudex esse non potest & alter iudex non extat.

445 Declaratur sextò,vt † non procedat,quãdo est consuetudine, vel alia constitutione derogatum. Blanc.d. par.4.c.1.nume.12.Iacob.in inuest.feudali.in verbo, & dicti vasalli.nu.2.ver.aduertite.Petr.Lor.in commen. ad vsus feud.titu.vltim.pag.2.versi.sed si inter.& conferunt quę scripsi paulò sup.in sexta declaratione primi casus.

446 Declaratur septimò, vt non procedat, quando † pares curiæ non possunt, vel nollent de causa hac cognoscere: Nã tũc cognoscit Papa Blan.in.d.epit.feud. parte 4.c.1.numer.14. & Zasius in epitome feudorum. parte.11.numer.11.versi.quod si pares.ita declarat Curtius d.parte vltima. numer. 35. qui numero. 36. & numero.37.duas alias declarationes recenset, quæ (cum huic tractationi minimè conueniant) ex industria prætereo.

447 Declaratur octauò, vt † locum sibi non vendicet hic casus,quando ij pares curię adhuc domino feudi non iurassent fidelitatem. Nam tunc causæ iudices inter hos contendentes esse non possunt. ita in specie declarat Petrus Loriotus in commentarijs ad vsus feudorum.titul.vltimo.pag.2.versicul. sed si inter. ex text.c.imperialem.§.penult.de prohib. feudi alien. per Freder.

448 QVAERO quinquagesimoquintò, quo † ordine in iudicio huius remedij procedi debeat? Et dubium non est,esse procedendum summariè,vt in cæteris possessorijs.& in specie scribit Petrus Rebuff. in commentarijs ad Reg.constit.tom.3.titul. de materijs possessorijs.artic.3.gloss.1.post Alexand.consil.66.nume.7. lib.5.nec est qui dissentiat.& ob id scribit Rebuff. pro-
449 bationes † esse faciendas in vna dilatione, quæ tamen non sit nimium breuis. Illud etiam affirmat, probationes æquales esse debere, hoc est, tam plenas ex latere actoris, quam rei. ita enim in alijs iudicijs possessorijs procedi solet,quemadmodum scripsi in tracta. de recuper.poss.remed.15. q.19. Respondit etiam Io.Bapt.
450 Ferret. consi. 95.num.2. esse † assignandos terminos ad producendum omnia, & opponendum contra producta.

451 QVAERO quinquagesimosextò,an † in hoc iudicio procurator nomine domini turbati possit experiri? Et dubium non est, posse. & in specie affirmauit Baldus in sua disputa. Accusatus de vi turbatiua.col. 3.versi.sed his non obstantibus. Ea est huius sententiæ ratio,quòd procurator & ad acquirendam & ad conseruandam possessionem cõstituí potest. quemadmodum & procuratoris expulsio,est expulsio domini.l. 1.C. si per vim vel alio modo. Accedit quod exceptis quibusdam casibus quos retuli in tracta.de arbit. iud. libr.1.q.79.procurator pro actore & accusatore interuenire potest. Immò & pro reo etiam accusato, excepti illis casibus à me relatis d.lib.1. q.80. Est enim † e- 452
dictum de procuratoribus permissorium, vt scilicet admitti possint regulariter, nisi casus reperiatur specialiter exceptus, quemadmodum hic non reperitur. Non tamẽ in hoc iudicio admittitur minor procuratorio nomine,vt sensit Alb.in l.vlt.nu.3. versi.itẽ nunquid.C.qui leg.perso. hab. sta. in iud. etsi minor ipse nomine legitimam habeat personam, in hoc iudicio ex d.l.vlt.vbi omnes.

QVAERO quinquagesimoseptimò,an in † hoc 453
iudicio offerri libellus debeat? Bald. in sua disp. Accusatus de vi turba.col.9.versic.quid dicemus. scriptum reliquit libellum offerendum esse,idem scripsit Pract. Pap.in forma libelli,pro poss.turb.in prin.nume.5. & idem respõderunt Soc.Sen. cõsi.54.nu.2.li.4.& Neuiz. consi.80.num.1.His addo Bal.in l.incerti.col. pen. ver. ex his apparet. C. de interd.dum scribit in omnib. interdictis fore necesse offerre libellum, cũ omnia interdicta aduersarium habeãt.quòd intelligit Bal.nisi causa foret rei vilis.opinor tamen nõ esse necesse solẽnem libellum offerre, sed credo qualem qualem petitionẽ sufficere,quemadmodum & in cæteris iudicijs possessorijs,vt scripsi in tracta.de recup.poss.rem.15.q.20. Illud etiam annotandum est hoc in loco, necessariam quoque fore † libelli conclusionem,vt post Butr.in c. 454
licet causam.de prob.docuit Ber.in c.in literis.nu.5.de rest.spol.vbi scribit in hoc differre hoc remedium retinendæ ab illo recuperandæ.

QVAERO quinquagesimooctauò, † qualis esse de- 455
beat libelli forma, in hoc iudicio? Bartol.in l.1. §. hoc interdictum.num.5.ff.vti possid.& in l.vnica.§.1.num. 7. C. eod. scriptum reliquit,actorem narrare debere, quod possidet, vel quali rem illam, in cuius quidem possessione asserit se turbari & inquietari,d.§.interdictum.Narrare etiam debet aduersarium,contra quem experiri vult, eum turbare atque inquietare.l.1. §. huius autem.ff.vti possid. Prætereà tria concludere debet, quòd reus à molestatione desistat. quòd in futurum non molestet. & quod condemnetur ad interesse præteritæ molestationis.l.1.in prin.et l.si duo.§.vltim. ff.vti posside. Quam sanè Bartoli doctrinam probarunt Socin. Sen. consil.95.colum.8.versicul.quibus tamen non obstantibus. libr.3.vbi egregiè declarat Abb. in c.conquestus.numero. 3. de foro competen. Felinus & Beroius in c.licet causam.de probat.ille numero. 11. iste nume.62.Ang.Aret.in §.quadrupli.num.48.Inst.de de actio.Dec.consil.303.num.1.in fin.& consi.663.num. 1.Soc.Iun.consi.146.nume.3.libr.1.Bello.consi.11.nume. 2.& Beroius consil.49.num.9.libr.3. Scribunt & relati interpretes,ex illa libelli conclusione, qua petitur nõ turbari atque molestari, censeri motum hoc interdictum.Illud etiam hic non prætereo, quòd si quis agẽs hoc iudicio pro incorporalibus asserat se in possessione turbari, tamen libellus sustinetur. ita Abbas in c.conquestus.numero.5.& ibi Maria.Socin.num. 9. de foro competen. Omnium melius libellum in hoc iudicio formari docuit Pract. Pap.in formã libelli,pro turbata possess.& Ang.Aret.in §.quadrupli.numer.48. Insti.de actio.& ibidem clarius,num.52. His accedunt Ioan.à Platea in §. retinendæ.colum.3. versic.ad quartum.Institut.de interdict. & Rebuffum in commentarijs ad Reg.constitut.Galliæ. tom. 3. titul. de materijs possess.articul.1.gloss.1.nume.15.qui addit, peti debere oblata restitui, & † satisdari de non turbando in po- 456
sterum, etsi in Gallia non seruetur, & in sententia ita pariter erit pronunciandum, vt à turbatione in futurum desistat: non enim sufficit restitui, quia turbando

opus

Universidad de Deusto
Biblioteca

opus est noua actione & interdicto.ita Ori.in tract.de arb.par.vlt.q.41.nu.87. Præterea illam satisdationem esse petendam censuit & Oria. in rub. de causa poss. & prop.col.7.versi.secunda conclusio. & Pract. Papi. in forma libelli, pro turbata possess. in verbo, ad cessandum.num.1.

457 QVAERO quinquagesimononò, an † necesse sit exprimere in libello possessionis qualitatem, an scilicet possideat ciuiliter & naturaliter? Bart. in l.1.§.interdictum.nu.6.ff.vti possid. docuit, necesse non esse, sufficit enim quòd dicat se possidere: quemadmodum in simili in rei vendicatione dicimus sufficere, si simpliciter asserit, se dominum. l. si mater.§. eandem.& l. & an eandem.§.actiones.ff.de excep.rei iud.

Declaratur non procedere cùm aduersarij interest,

458 †quomodò possideat, vt quia inquit aduersarius, se esse fructuarium, vel proprietarium, & ob id velle vel solæ ciuilis vel solæ naturalis possessionis defensionem assumere tunc enim actor declarare debet, vt aduersarius iste deliberare possit, an velit cedere, vel contendere. & hoc facere cogitur, si ab hoc aduersario petitum fuit.l.vltim.C.de anno excep.& conferunt quæ in simili latè scribit Ias. in l.vniuersa.numer.3 4. C. de precib.Imp.offeren.

459 QVAERO sexagesimò, an † tempus & locus turbationis libello inferri debeat? Duos casus distinguit Bart.in l.§. interdictum.numer.7. ff. vti posside.Bald. consil. 447. In puncto proponitur quòd Titius. colu. 2. & consi.489.in causa vertente.col.1.lib.3.& Ang.Aret. in §. quadrupli, nume.49. versi. item dixi de præsenti Inst.de act. Pract. Papi.in forma libelli, pro turbata posse.in glo.in verbo, de anno.& c.

Primus casus est, cùm nullus turbatoris dolus arguitur: tunc necesse non est exprimere locum & tempus. Ea est ratio, quod ciuiliter agitur, & in ciuili actione cautum non reperitur, quod in libello dies & locus exprimi debeat.l.1.in prin.vbi glo.ff.de edend.& l. testium.C.de test.

460 Secundus est casus, cùm dolus †turbantis arguitur: tunc tempus & locus exprimi debet: ita Bartol. & Ang.& Practi.Papien.præcitatis locis.atque ita hoc in casu loqui intelligo Bal.in l.vnica.in fi. C. vbi de poss. agi oportet.& Maria.Soc.Sen.in.c.sanè.num. 4. versic. tertia declaratio.de for.comp.quorum doctrinam retuli supr.q.52.Ea est ratio, quod hoc crimen est, in quo vagari non licet.l.Prætor edixit.ff.de iniur.l.itaque.ff. de dol.& clarè in his interdictis probat.l.1.§. rectissimè.ff.de vi & vi arma.vbi ita in interdicto, Vnde vi, à I.C. responsum fuit. quod latius explicaui in comm. de recuper.possess.rem.1.q.40.His accedit tex.c.tuæ.de proc.quem citauit Bar.& doctrina Io.And.in c. qualiter & quando.de accusat. Eandem sententiam probarunt Rom.consi.191.spectabilis domine.nu.2.Fel.in c.licet causam.nu.11.de prob.& Gomes.Inst.de act.in prin. nu.44. Verum aduersus hanc sententiam aduersari videtur permulta relata à Rom.d. consi.191. spectabilis. quibus ille & doctè & subtiliter satisfacit. Reliqua quæ huc pertinent scripsi in d.q.40.ad quam lectorem allegandum duximus.

461 QVAERO sexagesimoprimo, an † turbationis modus in libello exprimi, atque narrari debeat? Duo casus distinguendi atque constituti soleat. Primus est, cùm nullus turbatoris dolus arguitur, tunc necesse non est exprimere hunc turbationis modum. siquidem cessat hoc casu pœna, ob quam turbationis qualitas cognita esse debet iudici: qui deinde pro delicti mensura pœnam indicat.c.non afferamus.24.q.1.

Declaratur tamen primò hic casus, vt non proce-

462 dat, si contingit † expressam fuisse qualitatem illam, tunc probari illa debet.ita Bart.in d.l.1.§.quod ait.nu. 8.vti posside.Bal.in disputa.Accusatus de vi turb. col. penult.versic.& nota quod Alexan.ad Bart. in d. §. interdictum.num.8.in verbo, item quæro. & Petr.Reb. in commen.ad Reg.const.Galliæ, tom.3.tit.de materijs possess.artic.1.gloss.2.nume.39.ex text.c.conquestus.de for.comp.

Declaratur secundò † non procedere, cùm petitum 463
fuit à reo conuento declarari turbationis modum.ita Inno.in c.licet causam. de prob.& Bald.in l. ordinarij. num.12. versi.tu dic.C.de rei vend.& in c.licet causam. num.38.de probatio.& in l.ab Anastasio in fi.C.mand. & in disputa.Accusatus de vi turb.col.pen. ver. & nota quod.

Secundus est casus, cùm † turbatoris dolus argui- 464
tur.tunc opus est turbationis qualitatem narrare. Ea est ratio, tum vt sciat turbator se ipsum defendere: quod facere ita rectè non posset, nisi apertè & distinctè turbationis qualitas narrata non fuisset: tum etiam vt possit iudex pro qualitate facinoris iustas pœnas (vt iam dixi) indicere. Quam quidem sententiam probarunt † Bart.in l.1.§.interdictum.nu.8.ff.vti possid.Inn. 465
in c.licet causam.& ibi Bal.nu.38.de proba.qui etsi simpliciter loquantur, hoc tamen in casu sunt intelligendi.ita etiam Francus in c.veniens.in fine. de præscript. Hoc idm clarius scripsit Bald.in l.ordinarij. nume.12. ad fin.C.de rei vend.& in disput. Accusatus de vi turbatiua.colum.vltim.Aretin.in §.quadrupli.nume.49. versic.idem dixi in libello.Inst.de actio.& Feli.in d.c. licet causam. nu.11. Cum iure communi conuenit statutum † Brixiæ 153.in crimin.sub rub.de modo & for- 466
ma procedendi in crimine inquietationis &c.in vers. quam querelam.

QVAERO sexagesimosecundò, quot † modis 467
possit considerari possessionis turbatio? Et verè dicendum est varijs modis. vix enim comprehendi possunt, cùm plura sint negotia, quàm vocabula.l. si quis in fundi vocabulo. de legat.1. & interrogatus respondit Bartolus. consil. 112. quidam accusatus.num. 1. lib. 1. turbationem esse quandam speciem delicti habentem plures differentias. Includit enim in se molestiam & impedimentum in re.d. §. retinendæ.Inst. de interdict. Quocircà Petrus Rebuffus in commentarijs ad Regias constitutio.Galliæ, tom.3.titul.de materijs possessorijs.articul.1.gloss.2. duos & viginti turbationis modos recenset. Illos ego percurram, & aliqua pro mea mediocritate adijciam non inutilia, nec contemnenda. Turbatio itaq; fit modo in iudicio modo extra iudicium.

Primò, in iudicio is † turbare dicitur, qui negat 468
aduersarium suum possidere, asserens se solum possessorem esse.l.1.§.sed etsi inter. ff. vti possid. ibi, alter se magis possidere affirmat. ita senserunt gloss.l.extat.ff. quod met.caus.Bart.in l si prius.5.oppo. de oper. noui nuncia.Bald.in l.ordinarij.num.12. C. de rei vendit.& Afflict.decis.394. in secundo dubio.qui ita per sententiam Regiam iudicatum fuisse asserit. & hoc secutus est Rebuff.loco iam citato.nume.3. Quibus accedunt Cor.consil.113.num.1.lib.1.consi.100.num.2.lib.2.consi. 172.num.2.lib.3.consi.91.num.16.& consi.289.num.2.lib. 4.& Alexand.consi.73.num.1.lib.3.& consi.54.ad fi.lib. 5. Ea est ratio, quòd per † negationem res dubia efficitur.l.vltim.C.quib.ad liber.proclam.non licet.& turbare, metaphoricè, est obscurum facere, an agens possideat, ita egregiè scripsit Bald. in d. disput. Accusatus 469
de vi turb.colum.1.verficul.in contrarium. Confert quod scriptum reliquit Spec.tit.de locato.§. nunc aliqua.versi.sexagesimoquinto.& ibidem Bald. in addi. in verbo, si emphyteota.emphyteotam expelli posse, si negat domino possessionem, cū ea negatione possessionem introuertere & ea malè vti credatur. & scribit Boer.in consuet. Biturig. tit.de consuet.feud. §.13. ad finem. Cæterum ab hac sententia, dissentit Abbas. in c.audita.num.8.de rest.spol.dum contendit, non inferri turbationē, cùm quis in iudicio experitur. Nam verius ius suum tueri videtur, qua de re diximus suprà q.42. Extenditur vt procedat etiam cum † bona fi- 470
de negat illū possidere, adhuc turbare dicitur. ita Fel. in c.licet causam.nu.11.de rest.spo.ex c.cū ad sedem.de rest.spo. Decla-

471 Declaratur primò, relatus † turbationis modus, vt procedat, cùm quis negat aduersarium possidere, & se solum possidere: secus si simpliciter negat illum possidere, quia tunc non daretur interdictum. ita censuit gloss.l.1.§.huius in verbo, affirmat. ff. vti posside. & scribunt Innocen.in c.2.colum.2.in fin. de rest.in integr.Bald.in l.ordinarij.nume.12.C.de rei vend. & in l. non abs re.colum.1.C.vnde vi.Afflict.d. decis.394.nu. 7.Alexand.consil.88.num.31.lib.5. Soc.Sen.consil.59.ad fin.lib.4.Ruin.cons.53.nu.2.lib.4.Ias.in l.si priusquam. num.22.de oper.no.nun.Goz.consi.86.nu.2.Paris.cons. 126.num.5.lib.4.Bell.consi.11.num.11.& Marc. Angellus Perus.& inter consilia crimi. diuersorum consil. 47.nu.7.& consil.48.nu.7.lib.2.Quocircà intelligimus errasse Bal.in c.licet causam.nu.32. de prob. qui aliter sensit.

472 Declaratur secundò, vt non procedat cum † reus respondendo libello actoris, solùm negat narrata vt narrātur: nam ex hac negatione turbatio non censetur illata.ita declarauit Angel.Aret.in §.æquè. numero.10. Inst.de actio.& ibi Ias.nu.35.idem affirmauit.etsi idem Ias.in l.si priusquam.nume.23.de oper. noui nunc. dissentiat.

473 Declaratur tertiò, vt hoc procedat † cùm ciuiliter agitur: nam tunc illa rei conuenti negatio, actorem possidere, & illa assertio, se possidere, secus cum criminaliter agitur, tunc non sufficit sola negatio, cum ea assertione, quod ipse solus possidet: ita Corneus in l.si priusquam. numero. 9. de oper. noui nuncia. atque ita consuluit Collegium Florentinū, teste Bertach. in suo reper. in verbo, turbare. & sequitur Rebuff. præcitato loco.num.6.

Declaratur quartò nō procedere, cùm quis iudicialiter protestetur, sine causa tamen iusta contra possessorem, tunc illa turbationem nō infert. Bal. consi. 447. in puncto. col.1.lib.3.

474 Secundò iudicialiter † turbat, qui alterius possessionem ingreditur ex decreto iudicis inualido, cum is ingrediens sit, vel ratione naturali scire potest decretum esse inualidum, vt quia concessum fuit parte non citata. Ita scriptum reliquit Baldus in sua disput. Accusatus de vi turbatiua. colum. antepenultim. versic. tertiò quæritur. sensit Bero. consi. 45. num. 6. lib. 3. Cùm verò ingrediēs ignorat decreti inualiditatem: vt quia ciuilis ratio inualidum reddit, vel alia extat probabilis ignorantiæ causa: tunc is turbare non dicitur, maximè in minoribus, rusticis & mulieribus: ita præcitato loco Bal. qui ob id ait, hunc excusari à pœna statuti punientis turbātem aliquem in sua possessione, quod declarabimus infrà. Et hoc annotandum est ad declarationem statuti Papiæ 31. in crimin. sub rubr. de pœna illius, qui violentiam alicui fecerit in eius poss. & alia statuta illi similia.

475 Tertiò iudicialiter † turbat qui à iudice sequestrum obtinet, quo alterius possessio sub illo sequestro sit. Ita docuit Fel. in c. licet causam. nume. 11. de prob. & responderunt Rim. consil. 341. nu. 1. lib. 2. & Paris. consi. 126. nu. 5. libr. 4. ex sententia Ancha. consil. 248. ad prædicta. qui respondit spoliationem (quod fortius est) inferri ex sequestro iudicis incompetentis.

476 Quartò turbare † dicitur colonus (vt de extraiudiciali turbatione dicamus) dominum, cùm alteri tradit fructus, vel pensionem, vel quando alteri tradere hęc promittit cōtra ipsius domini voluntatē. l. quamuis. §. 1. ff. de acq. poss. Bal. in l. cùm nemo. col. 2. nume. 5. C. de acq. poss. Felin. in c. licet causam. num. 11. de prob. idem affirmans quando non vult restituere possessionem, quod etiam scripsit Rebuff. in commen. ad const. Reg. Galliæ. tom. 3. titul. de materijs possess. art. 1. gloss. 2. nu. 7. Illud tamen quod dixi illum turbare, qui negat pēsionem soluere, verum esse credo: nam Io. Fabri in §. retinendæ. nu. 18. versic. quid dicendum. Inst. de interdict. inquit, † cessationem, non inducere turbationem, ita vt locus huic interdicto sit, siue modò simpliciter is pensionarius cesset soluere, siue neget soluere. Ego Io. Fab. suquor. Quod autem sola cessatio turbationem nō inferat, multis à Fabro egregiè perpensis probatur, ac primo: Hoc interdictum vim inquietatiuam requirit. l. 1. in princ. ibi, vim fieri veto. ff. vti poss. sed vis non fit sine contradictione facti, vel verbi, vt hoc casu, cùm sola cessatio contradictionem non inferat. non ergo interdictum hoc redditur. Prætereà & secundo hoc interdictum descendit ex delicto. l. vlti. ff. de interdictis. At † actiones quæ ex delicto descen- 477
dunt & factum requirunt, non conceduntur ex eo quod non fit quod fieri debuit. l. si cuius. §. denique. ff. de vsufruct. non ergo hoc interdictum conceditur ex cessatione, quæ nullum in se factum habet. Tertiò accedit hæc ratio, † cessatio simplex moram non causat, nisi adsit interpellatio, vel quid aliud, quod interpellationis vim obtineat. l. mora. ff. de vsur. ergo multò 479
minus cessatio vim, quæ requirit factum, inducit causatque, cum præsertim euenire possit, quod ob iustam causam & impedimentum, vel ob inopiam cessauerit: atque ita vim non committit. l. veteres. cum sequent. ff. de itin. actuque priu. cætera quæ à Fabro adferuntur de industria prætereo. Quod autem scribit Ioan. Fab. turbationem inquietatiuam non inferri ex cessatione cū negatione solutionis. ita quòd locus esse possit huic interdicto, sed potius inferri vim expulsiuā, cuius causa redditur interdictum, Vnde vi, rectè dictū opinor. Quòd equidem confirmatur auctoritate, atq; doctrina Specul. tit. de rest. spol. §. 2. nume. 7. dum scriptum reliquit, illum † spoliatum, non autem turba- 480
tum censeri, qui dum petit sibi solui pensionem caponum, quos rusticus soluere consueuit, is negat velle soluere. Et inquit huic esse simile, quod dicitur: si habeo ciuilem possessionem, quam animo retineo & veniens non admittor, statim per contradictionem coloni amitto illam possessionem ciuilem. & scripsi in tract. de recup. poss. reme. 1. nu. 148. illum spoliari, cùm veniens ad possessionem non admittitur. Hæc vera esse intelligit Io. Fabr. d. §. retinendæ. nume. 18. versi. sed si tertius. procedere, cùm is qui negat soluere, esset ipse principalis debitor, qui ius sibi esse assereret: secus cū tertius asserit sibi pensionem deberi: nam tunc is tertius turbare dicitur, & ob id contra hoc interdictum redderetur, ita scribit Io. Fab. quod sentit & Spec. d. §. 2. nu. 6. ad fin.

Quintò is possessorem turbat, † qui illius fundum 481
alteri locauit: ita respondit Paris. consi. 126. nu. 5. libr. 4. ita etiam cum iam existens in possessione, vt colonus alicuius ab altero conducit. Nam & tunc turbare dicitur, si modò possessor impeditur vti re sua. ita Alex. consi. 80. nu. 9. lib. 2. & superiore casu vno verbo admonui. Et si criminaliter hoc casu ageretur duplici pœna hic turbator puniretur, pœna scilicet legis Iuliæ. de vi. & pœna criminis stellionatus, cuius memini in tracta. de arbit. iud. libr. 2. casu 381. nu. 10. ita Papiæ puniretur pœna statuti. 31. in crimin. sub rubr. de pœna illius, qui violentiam, &c. & statuti. 33. sub rubr. de pœna coloni inquilini conductoris & c.

Sextò recipiens † fructus rei meæ, etiam per vim, 482
me absente, turbare dicitur & non spoliare: ita Bal. in l. post sententiam. numer. 7. C. de senten. & interl. om. iud. Gui. Pap. q. 62. num. 1. Fel. in d. c. licet causam. nu. 11. de prob. Rim. consil. 340. nume. 1. libr. 2. & Rebuffus in commen. ad Reg. constit. Galliæ. tom. 3. titul. de mater. possess. artic. 1. gloss. 2. num. 8. Quocirca respondit Bero. in consi. 150. num. 67. lib. 2. interdictum hoc reddi contra hæredes vsufructuarij percipientes fructus ipso vsufructuario defuncto. idem Bero. in consi. 142. nu. 6. in fin. eo. lib. 2.

Septimò † auferens de re mea, me turbare dicitur. f. 483
si duo. §. ité videamus si actor. ff. vti possid. Inn. in d. c. licet causam. col. 3. nu. 12. de prob. Reb. in præcitata gl. 2. nume. 9.

Octauò asserens † se habere ius, vel seruitutem 484

Universidad de Deusto
Biblioteca

in re mea, me turbare dicitur: ita Bart. in l. Mæuius. §. fundo. nu. 6. de leg. 2. & Reb. d. gl. 2. nu. 10. Ratio est, quia res non est mihi libera. l. 1. §. hoc interdictū. vbi Bar. & l. si duo. §. si vicinus. ff. vti poss. & l. sicuti. §. Aristo. vbi glo. ff. si seru. vend.

485 Nonò impediens † me vti seruitute fundi, turbare me dicitur in illa fundi possessiõe. d. l. sicuti. §. Aristo. ff. si seruit. vend. Bart. in d. l. 1. §. hoc interdictum. col. 2. ff. vti possidet. & gloss. in l. vnica. C. eo. Quod intelligit Rebuff. in d. gloss. 2. nume. 12. procedere, cum seruitus habet causam continuam, alioqui contra.

486 Decimò impediens † arare, vel colere fundum, vel fructus è fundo percipere turbare dicitur. l. vim facit. §. 1. ff. de vi & vi ar. l. si duo. §. itē videamus. in fin. ff. vti possid. glo. in d. l. vnica. C. eo. Bal. consi. 446. sciendum. col. 1. lib. 3. quod placuit & Reb. d. gl. 2. nu. 13. His addo Corn. consi. 100. nu. 2. lib. 2. & Lanf. Ori. in rub. de caus. poss. & propr. col. 2. versic. vnde cum possessio. & gloss. in l. 3. C. fin. reg. vbi Bartol. Pract. Papien. in forma libelli, pro possessione turb. in verbo, præsentialiter. num. 3.

487 Vndecimò, turbare is dicitur, qui prohibet mere mea vti. d. l. si duo. vbi gl. ff. vti possid. & gl. l. sicuti. §. Aristo. ff. si seruit. vend. & Bart. in l. 1. §. hoc interdictū. col. 2. ff. vti possi. Quare turbatur is, qui per literas etiã iudiciarias impeditur, ne sua possessione vtatur: ita Inno. in c. licet. col. 3. nu. 13. de proba. Reb. in d. gloss. 2. num. 14.

488 Duodecimò † is turbat, qui minas colonis inferr, & illi metu territi non audent colore fundum: ita Bal. in disput. Accusatus de vi turb. col. 1. versic. sed minando. Pract. Papien. vbi suprà. nu. 3.

489 Decimotertiò † turbat is, qui sepem facit, vel murum, vel si fossam fodit, ne per fundum iter faciam, ita scriptum reliquit Guido Pap. in statuto. si quis per literas. in verbo, vel quasi. versicul. vlterius etiam quæro. & tradit Franc. de Marchis. q. 199. num. 1. part. 1. & q. 661. parte 2. His autem casibus licet sepem frangere, vel fossam replere, atque operire ad tuendam quasi possessionem. quod annotarunt Inno. & alij in c. 1. de imm. eccles. & in l. si alius. §. bellissimè. & l. vltim. §. si ad ianuam. ff. quod vi aut clam. Bart. in d. l. 1. §. interdictum. col. 2. nume. 8. ff. vti possid. & Rebuffus. d. gloss. 2. num. 15. 16.

490 Decimoquartò, si † intrat possessionem rei meæ tanquam in rem suam, me inuito, l. diuus. ff. de seruit. rust. præd. ita respondent Bar. d. con. 112. quidam. nu. 2. Bald. consi. 446. sciendum est quod quis. in princ. lib. 3. & Corn. consi. 94. nu. 8. lib. 3. quos secutus est Reb. in præcitata gloss. 2. nu. 19. quibus accedunt Corn. consil. 91. nume. 16. & consil. 280. numer. 2. libr. 4. Riminald. consil. 340. numero. 1. libr. 2. Addit etiam Rebuffus hoc procedere etiamsi dominus esset extra rem illam. l. 1. vbi gloss. & Bald. C. vbi de possess. agi oport. Alexand. ad Bartol. in l. si de fundo. ff. de vi & vi arm. confert. l. seruus. C. quod cum eo. Quod intelligit ipse Rebuffus hoc maximè procedere, si post prohibitionē domini quis ingrediatur: nam tunc etiam iniuriarum tenetur. l. iniuriarum. in fine. ff. de iniurijs. gloss. d. l. diuus. nisi ingrediens protestaretur, se non ingredi animo occupandi eam de nouo, sed animo suam confirmandi. Floria. in l. quidquid. ff. commun. prædi. Quæ quidem protestatio magnam habet vtilitatē, vt ait Reb.

Decimoquintò, † turbare is dicitur, qui rem alterius vendit & alteri tradit. ita gloss. 2. & ibi Bar. in l. si
691 duo. ff. vti possid. & gloss. pen. l. malè agitur. C. de præscrip. 30. vel 40. anno. & scribit Reb. vbi suprà in gloss. 2. num. 21.

Decimosextò, si quis † prohibet me in meo ædificare, me turbare dicitur. d. l. si duo. §. hoc interdictum. ff. vti possid. & Reb. in d. gl. 2. nu. 22.

492 Decimoseptimò, turbare † is me dicitur, qui in meo fundo me ibidem existente aut serit, aut colit. l. vim facit. ff. de vi & vi arm. gloss. vltim. §. quorum. Instit. de interd. Alexand. consil. 133. num. 7. libr. 1. Reb. in d. gloss. 2. num. 23. quibus addo Soc. Iun. consi. 146. num. 20. libr. 1. & Plotum in l. si quando. num. 823. C. vnde vi. Cæterum ab hac sententia dissentire videtur Guliel. Perus. inter consilia criminalia. diuers. cons. 37. nu. 4. lib. 4. dū respondit colere fundum, vites putare & his similia, non esse de genere prohibitorum, & ob id ex eis non inferri turbationem. idem respondit Cataldin. in eisdem consilijs. consil. 58. in fine. libr. 1. vbi ait ita etiam sensisse Baldum. Credo horum doctrinam procedere, cùm hic qui vites putauit, vel fundum coluit, ignorauit possessorem fundi, & alia non extat coniectura qua conijci possit hunc non habuisse animum turbandi.

Decimooctauo, is † turbat possessorem fundi, 494
qui eo inconsulto in fundo illo arbores plantat. Cæpol. consi. 3. colum. 1. vers. de secundo. in criminal. ita econtra dicere de eo possumus, qui è fundo arbores euellit.

Decimononò, is turbat † fundi possessorem, qui ar- 495
bores in fundo incidit, vel colonum meum, ne incidat, impedit. l. nam & si ramos. ff. quòd vi aut clam. Bal. consi. 446. sciendum est, quod quis. col. 1. vers. item quia & arbores. lib. 3. Rebuff. in d. gloss. 2. nume. 24. qui subijcit ex Bald. in l. cum nemo. C. de. acquirend. poss. illum turbare qui pensionem alteri soluit. quòd supr. retulimus.

Vigesimò turbare † is me dicitur in quasi possessio- 496
ne eligendi, vel præsentandi, qui me inconsulto eligit vel præsentat. vt docuit Inno. in c. audita. col. 1. de restit. spol. Idem si recipere voluit institutum ab altero. ita idē Inn. in c. cùm ecclesia Vulterana. de electio. Verū Reb. in præcitato loco. nu. 27. scribit, in Gallia nō esse vsu receptum, vt agatur contra præsentantē, eligentē, vel conferentem, aut instituentem, sed contra institutum & prouisum ab alio.

Vigesimoprimò, in † incorporalibus turbare is di- 497
citur, quando prohibet censum, vel vectigal, vel reditus mihi pendi prohibet, vel si curat muliones alio transire ne pedagium mihi pro more soluant. Ita Dd. in c. querelam. de electio. Guid. Pap. in d. statuto. si quis per literas. in verbo, quasi. versicul. qualiter fiat turbatio. Ioan. Fabri in. §. retinendæ. nu. 14. Instit. ex interd. Massue. in sua praxi. titul. de interdict. §. item si dominus. num. 66. quos secutus est Rebuffus in d. gloss. 2. nu. 28. quib. accedit Spe. in tit. de restit. spol. §. 2. num. 6. qui subijcit, idem esse, cum aliter impedit me mea iurisdictione vti.

Vigesimosecūdò † me turbat, qui se mihi opponit: 498
Ita Io. Fabri in l. vnica. col. 3. versic. sed quæritur. C. vti possi. Aufr. in stylo parlamēti, par. 1. tit. de causa nouit. §. item vbi commissarius. Reb. in d. gl. 2. nu. 29. nam qui contra me est, me turbare dicitur.

Vigesimotertiò is † me turbat, qui agricolas in pos- 499
sessionem rei meæ tanquam rei suæ inducit. Alexan. ad Bar. in l. in rem. §. tignum. ff. de rei vend. vbi etiam glo. & Reb. in d. gl. 2. nu. 30.

Vigesimoquartò, qui † me ignorante & absente sciēs 500
ingreditur rei meæ possessionem, turbare me dicitur: quia in mea ciuili possessione, quā animo retineo me impedit. l. clā possidere. §. qui ad nūdinas. de acq. poss. atq; ita censuit Reb. in d. gl. 2. nu. 31.

Vigesimoquintò, si quibusdam † specialiter data est 501
facultas vendēdi vinum, carnes, coquendi panem vel quid aliud agendi, si alius vēdit in eius damnum, hos turbare dicitur: ita Dd. in c. signifficante. de appel. Rip. in c. cum eccl. Sutrina. num. 46. de cau. poss. & propr. Reb. in d. glo. 2. nu. 32. sed præter Ripam ad rem magis confert quod scribit Iason. consil. 161. colum. 2. libr. 2. concessione fieri posse vt quis victualia solus in loco vendat. & simile de piscatione responderunt Deci. consil. 271. num. 11. & Ruin. consil. 28. 29. 30. libro. 1. Rola. consil. 5. num. 70. lib. 1. Qui ergo & ipse vendit, illum turbat.

Vige-

502 Vigesimosextò, si quis † delet arma, vel insignia alterius, eum turbare dicitur. Fel. in c. tertio loco. col. 1. de prob. Rebuff. in d. gloss. 2. nu. 33. & puniuntur ij delentes, quemadmodum scripsi in commen. de arb. iud. lib. 2. casu. 28.

503 Vigesimoseptimò, † turbatio fieri dicitur per quamcumque molestiam & impedimentū. §. retinendę. Inst. de interdict. Bar. in d. consi. 112. num. 2. Pract. Papien. in forma libelli, pro turb. poss. in verbo, ac præsentialiter turbat. Guid. Pap. consi. 62. primo dubio. Rebuff. in d. gl. 2. nu. 36.

504 Vigesimooctauò, ac † nunc vltimò, turbare is dicitur, qui resistit possessori. Bald. in l. 1. in prin. C. de testib. Alex. ad Bart. in l. amplius. in verbo, quæstionem. ff. rem ratam habe. & Rebuff. in d. gloss. 2. num. 36. Alia passim pro varietate factorum obseruabit diligens lec-
505 tor. sunt obseruandi hi turbationis modi ad † interPretationem statuti Papien. 31. sub. rubric. de pœna illius qui viol. alicui fecerit in eius possess. vbi punit turbationem qualitercunque factam, intelligitur turbatio relatis modis, dūmodò fuerit dolosa, vt inf. q. 69. dicemus.

QVAERO sexagesimotertiò, an sit opus actorem
506 in libello † exprimere & clarè petere modum desistendi à turbatione? Et opus non esse docuit Barto. in l. 1. §. interdictum. num. 9. vti possid. illum secuti sunt Hormonius Detus in l. naturaliter. §. nihil commune. nume. 70. de acquirend. possess. & ibidem Fab. num. 90. qui declarat, & cum eo dicemus infrà q. vltim. Ea est ratio, quod ad iudicem hoc spectat, non autem ad ipsum actorem, qui ob id necesse non habet declarare, iuxta l. vbi autem. §. qui illud. de verb. oblig. Non negat tamē Bar. quin actor possit, si vult declarare, quem admodum eo in casu, cùm quis ciuilem possessionem obtinet, & per naturalem turbatur in ea ciuili, petere poterit, vt desistat: aduersarius ab ea molestia & naturalem restituat. Hoc enim modo iudicium hoc, vt mixtum, vtrunque continet: nempè restitutionem quo ad naturalem, & desisti à turbatrone quò ad ciuilem. qua de re fusius diximus sup. q. 2. & statim aliqua subijciam.

507 QVAERO sexagesimoquartò, an † hoc interdictum cumulari possit cum interdicto? Vnde vi, vel alio remedio recuperandæ possessionis? Duo casus constituendi sunt. Primus est, cùm agitur de vna sola possessione, atque ita solo respectu vnius possessionis: tūc non admittitur cumulatio: ita sensit Bald. in l. incerti. q. 11. num. 17. C. de interd. & clarius Rom. in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 14. versi. aliquando cumulatur. de acquirend. possess. Bero. consil. 51. num. 2. lib. 3. Ea est ratio, quòd hoc interdictum præsupponit agentem possidere: illud verò recuperandæ, possessione carere. Secundus est casus, cùm agitur respectu diuersæ possessionis: tunc cumulari posse affirmarunt Castr. in consi. 234. in causa appellationis. col. 2. versic. sed sustinendo. lib. 2. & Tiraq. in tract. le mort saisit le vif. par. 6. decla. 3. Quibus accedunt Calc. consil. 76. nu. 3. & Paris. consil. 126. nu. 13. lib. 4. & idem Paris. in c. veniens. num. 19. de præsc. qui loquitur cùm à diuersis personis hæc remedia mouentur. Ego intelligo à diuersis personis ob diuersas possessiones. sensit & Grat. consi. 50. nume. 14. lib. 1. Quorum vera sententia, vel ex eo probatur, quod duæ sunt possessiones, vna naturalis, altera ciuilis, quæ quidem apud diuersos esse possunt. l. si duo. in princ. ff. vti possid. qui ergo naturali spoliatus fuit, cū ciuilem retinuerit, agere interdicto, Vnde vi, vel alio potest, nomine naturalis amissæ, & Vti possidetis, pro ciuili retenta: ita è contra. Hinc concludit Bald. in di-
508 sputa. Accusatus de vi turb. colum. 6. versic. veniamus igitur ad solutionem. † accusatum de vi turbatiua potuisse conueniri interdicto Vnde vi, cùm lite pendente super accusatione turbationis ipse accusator, vel eius
509 procurator ad continuandam possessionem constitutus expulsus fuit. an autem hoc † interdictum cumulari possit cum illo adipiscendæ, diximus suprà reme. 1. q. 23. Qua autem forma pronunciandum sit, cum vel per modum reconuentionis, vel per modū exceptionis oppositum fuit remedium recuperandæ, dicemus infrà. q. 84. & 85.

QVAERO sexagesimoquintò, † quid si interdictum hoc in iudicio deductum fuit, & pendente lite 510
super eo is actor spoliatus sit, & spoliatione facta agere cœpit iudicio recuperandæ, quomodo causa tractabitur atque diffinietur? Bald. in l. si de proprietate. nu. 15. C. si à non compe. iud. docuit, non esse locum alicui interdicto recuperandæ: sed solum concedi, officium iudicis, pro restitutione possessionis, idq; auctoritate Arch. in c. in primis. 2. q. 1. atq; ita decisum fuisse in consis. Neapol. auctor est Afflic. decis. 155. nu. 2. & decis. 156. idem respondit Paris. consi. 126. nu. 13. lib. 4. & dicemus inf. vlt. rē. Huc spectat quod respondit Guid. Pap. cons. 149. nu. 2. versi. primò. quòd si princeps delegat causam retinendæ possessionis, nō recensetur delegasse causam recuperandæ cum ad diuersum tendant, conferūt quę dicemus in seq. q. nu. 515.

QVAERO sexagesimosextò, an hoc † iudicium 511
possessorium cum petitorio in vno eodemque libello possit cumulari? Alta est & perdifficilis, ac etiam perplexa iuris quæstio, quæ omniū ingenia exercuit. ego, quò res clarius eluceſcat, aliquos casus ex ordine distinguam atq; constituam, permittamq; generalem illam disputationem, an absolutè petitorium iudicium cum possessorio cumulari possit. Ad rem ergo nostrā veniamus.

Primus itaque est casus, cùm de possessione † rei 512
corporalis agitur, & actor primo petitorium, postmodum possessorium proponit. Hoc casu nō conceditur vtriusque iudicij cumulatio, ita docuerunt Bart. in l. naturaliter. §. nihil cōmune. nu. 19. Alex. nu. 72. Rip. nu. 153. Cor. in 2. part. nu. 90. Fern. c. 3. nu. 16. ff. de acq. poss. & Rub. num. 285. His accedunt Afflict. decis. 155. nume. 5. & Bero. in c. in literis. num. 39. de rest. spol. Quam sanè sen
513 tentiam iure ac ratione probari scribunt iure, ex † l. exitus. ff. de acq. poss. quam ibi Ang. ita redigit in compendium, possessoriū retinēdæ prius terminari debet, ad hoc vt petitorium intentari possit, & videri quis partib. actoris fungatur. Angel. probauit Afflict. d. decis. 155. nume. 5. Et verè Vlpia. eo loci de interdicto, Vti possidetis, loquitur, quod illa verba, vter possideat, ostendunt. Verūm quod hoc casu potius loquatur Vlpianus, quàm cùm eodem tempore & ab eodem vtrumque iudicium est propositum, non mediocriter diuinat. Ratione autem verius probatur hæc sententia, siquidem hanc cumulationem impedit repugnantia iudiciorum: Nam qui hoc possessorio iudicio experitur, affirmat se possessorem esse. l. 1. §. est igitur. ff. vti possid. & dicemus fusius infrà quæst. 65. cùm verò petitorio agit, atque ita rei vendicatione aduersarium possessorem asserit, atque facit. l. 1. C. de aliena. iud. mut. caus. facta. c. examinata. de iudicijs. actor ergo iste, vt is qui contraria proponit, audiendus non est. l. si procuratorio. §. sed alius. ff. quando appella. sit. l. 1. C. de furtis. & c. solicitudinem. de appell. & dum petitorium proponit, possessioni renunciare, & aduersarium transferre videtur. quod docuit & Orian. in rubric. de causa possess. & propr. colum. 14. versicul. septima conclusio. Hanc rationem, quam probant omnes, solus Beroius in d. c. in literis. numero. 39. improbasse videtur. Nam licet (ait ille) agens hoc interdicto asserat se possidere cum soli possidenti hoc interdictum reddatur. §. retinendæ. Instit. de interdict. attamen ex parte illius contra quem agitur, necessariò nō præsupponitur illum possidere, cum detur etiam contra eum, qui nec possidet nec detinet, sed solùm possessorem turbat & impedit. l. vim facit. de vi & vi arma. & diximus suprà quæst. 38. Est leuis hæc Beroij
514 † confirmat: cùm nil aliud asserant Dd. quàm quod vbi confutatio, & si rectè perpenditur Dd. rationem

Universidad de Deusto
Biblioteca

hoc interdicto experitur actor, asserit se possidere, & aduersarium non possidere, sed turbare. Quocirca idem Bero.d.numero.39.versicul.præterea. alia consideratione vsus est. Inquit enim, quòd licet agens hoc interdicto asserat se possidere, attamen contra eundem mouendo petitorium necessariò non præsupponit eum possessorem, sed simpliciter detinere, quemadmodum petitorium conceditur contra simpliciter detinentem. l. officium. ff. de rei vendic. Verùm Dd. ratio defendi potest, quandoquidem considerant, apud ipsum actorem petitorij non adesse ipsam possessionem, hoc est, insistentiam ipsam, siue modo naturalis & ciuilis possessio, siue verius detentio illa dicatur. Credit tamen Beroius hanc sententiam esse veram, & ea ratione iuuari, quod ratio ordinis cumulationem hanc impediat. iuxta l. ordinarij. C. de rei vendic. Quæ sanè ratio, non concludit, quia si ob repugnantiam possessorio censetur renunciatum, atque ita sublatum, in ordine de eo ante petitorium non est cognoscendum, sed eo post habito petitorij causa tractanda est. à recepta itaque ratione Dd. recedendum non est.

515 Extenditur nunc primò hæc † iuris sententia, vt procedat, etiamsi suo rescripto vellet Princeps super vtroque cognosci, nec enim potest. ita Beroius in d.c. in literis.numero.39.versicul.quod procedit. de restit. spolia. ea est ratio, quod nec princeps ipse potest efficere, vt duo † contraria simul esse possint, cùm nec id
516 efficere ipsa natura possit.l.si ancillam.& ibi Bartol.ff. pro suo.l.contra maiores.C.de inoffic. testam. Quinimò scribit Decius in l.vbi repugnantia.numero.3. de regul.iuris.ex sententia Angeli. consil.187. ad finem.le-
517 gislatorem † & Deum ipsum non posse actum in se repugnantem in esse producere. & idem respondit ipse Dec.consi.644.num.12.& Ias.consi.148.num.5.ad fi. lib. 4. Confirmatur hæc extensio ex his quæ dixi super.q. in fine.

518 Extenditur secundò vt † procedat, etiã si ipsæ partes consentirent: ita sensit Bero. in d.c. in literis. nu.39. versi.& si diceretur. de restspoli. ratio, quam mox retuli, & huc pertinet.

519 Extenditur tertiò, vt † procedat etiam in possessorio retinendæ, quod annexam proprietatis causam habet: Nam & tunc iudicium hoc possessorium cum petitorio cumulari non potest. Ita Barto. in d. §. nihil commune.num.20.& ibi Ias.num 54.& nume.129.Rip. num.155.Fab. nume.131. Claud. Mermerius nume.160. Hormono.Detus.num.96.Rubeus.num.291. Coras. in 2.par.num.97.& Fern.c.3.num.18.Ea est ratio, quia obstat regula, quòd sententia lata in vna, parit exceptionem rei iudicatæ in altera.l.2.§. quædam.ff.ne interdi. quod procedere intelligunt relati Dd. siue prius possessorium, siue prius peritorium iudicium agitetur. Verum ab hac sententia dissentiunt Calder. & Butr. in c.cùm dilectus. de causa possess.& proprie. Ea ratione mouentur, quòd licet vbi prius iudicium petitorium agitatur, lata sententia in eo exceptionem pariat in possessorio habente mixtam causam proprietatis, vt in casu hoc nostro, non tamen hoc contingit in casu contrario, cùm prius possessorium mouetur, (vt suo loco dicemus) nam tunc lata sententia in possessorio nõ parit exceptionem in petitorio, cùm causa dominij incidenter tantum fuerit tractata.argumen.l.sed si ante.ff.de exceptio. non ergo impeditur cumulatio.
520 Hæc † Butrij consideratio, quam & Alex. & Bolog. probarunt in d. §. nihil commune. ille numer.74. iste num.81.ad fin.vera non videtur, quemadmodum scripserunt Fab. & Coras. in d.§.nihil commune. ille nu. 131. iste in 2.part.num.97.& ante eos Iason ibi. num.129. versi.tu autem.Iacob.à S. Georg.in l.si de vi.num.9. ff. de iud.aiunt isti, quòd siue primò petitorium, siue primò possessorium causam proprietatis annexam habens intentetur, semper parit exceptionem iudicati in altero, quemadmodum est interdictum, de itiner. actuque priuato reficiendo, vt etiam in interdicto, de aqua quotidiana & æstiua, in quo sanè iudicio mixto lata sententia, tota causa finitur.l.1.§.vltim. ff. de aqua quoti.& æst. Sed verius † conciliari possunt hæ opi- 521
niones vt illa Butrij & sequacium locum sibi vsurpet, cùm causa proprietatis est incidenter annexa possessioni, quoniam tunc lata sententia in possessorio non præiudicat in petitorio, ea est ratio, quia de causa ipsa dominij non est plenè cognitum, ita vt dici possit rem ita esse. Aliorum verò sententia procedit, cum causa dominij est principaliter possessioni annexa: quoniam tunc plenè super eo cognoscitur: nimirum si petitorio præiudicium adfert. Hinc fit, vt in interdicto, de liberis exhibendis, in quo causa dominij incidenter agitatur, lata sententia præiudicium non adferat in iudicio petitorio & principali. Ita pariter in possessorijs beneficialibus, in quibus solum ad colorandum possessorium titulus deducitur, vt docuit Abbas in c. literis. de rest. spolia. & scripsi in tracta. de recuperan. poss. remed. 15. q. 36. in his inquam lata sententia præiudiciũ non fit causæ dominij: ita Ripa in d. §. nihil commune. nume. 155.

Declaratur primò hæc iuris & Dd. † sententia, vt 522
procedat respectu eiusdem possessionis, secus respectu diuersarum: nam tunc vtriusque iudicij cumulatio procedit: vt putà, egi rei vendicatione causa naturalis possessionis, quæ est apud te: deinde ago hoc interdicto, Vti possidetis, ratione ciuilis turbatæ, quæ est apud me vel è conuersò, egi rei vendicatione, ratione detentionis, quæ est apud te: deinde ago, vti possidetis, ratione naturalis & ciuilis turbatæ, quæ est apud me: hoc inquam casu admittitur cumulatio: ita docuit Bartolus in d. §. nihil commune. numero. 19. ex sententia glossæ ibidem in 5. lectur. ac gloss. l. clam possidere. §. qui ad nundinas. de acquirend. possess. idem docuerunt Baldus & Castrens. in l. ordinarij. C. de rei vendic. ille numero. 5. iste in fin. Ripa in d. §. nihil commune. numero. 153. versicul. declara primò. & Coras. in 2. parte nume. 92. Socin. Iunior. numer. 312. Iacobin. à S. Georg. in l. si de vi. num. 16. de iudic. Riminal. consi. 201. num. 4. lib. 1. & Bero. in d. c. in literis. num. 38. propè medium. de resti. spolia. Ea est ratio, quòd regula contrarietatis, qua (vt dixi) cumulatio † impeditur, hic non aduersatur, cùm petitorium & possessorium circa idē 523
non concurrant.

Declaratur secundò, vt procedat † relata senten- 524
tia, si secundò proponatur possessorium respectu eiusdem possessionis posteà quæsitæ: ita glossa. d. §. nihil commune. in 4. lectur. & ibi Bartol. nume. 19. versicul. si verò ista iudicia. Alexand. numer. 72. ad finem. versi. sed ista. Ripa. numero. 153. versicul. secundò declarã. & ibidem Coras. in 2. parte numero. 93. Ea est ratio, quòd ratione diuersitatis temporis admittitur concursus.

Declaratur tertiò, vt procedat † relata doctrina 525
cùm actor sciebat se possidere tempore intentati petitorij, & possidebat per seipsum, secus si ignorabat, vel possidebat per alium: nam tunc non impeditur cumulatio, quantum ad propositionem & prosecutionem possessorij, licet petitorium suspendatur: ita docent Bartolus in d. §. nihil commune. numero. 19. versic. aut possidebam. Alexand. numero. 72. ad finem. Ripa. numer. 153. versic. tertia declaratio. & Cor. in d. par. nu. 95. quamquam eo loci Fernand. c. 3. nu. 17. ambigere videatur.

Secundus est casus à præcedenti † diuersus, cùm 526
scilicet actor primò proponit possessorium, deinde petitorium rei corporalis. Hoc sanè in casu idem est dicendum, quod in præcedenti diximus, nempè cumulationem non admitti: ita scriptum reliquit Bart. in d. §. nihil commune. nume. 21. versicul. aut respectu. Bartolo consentiunt * omnes, quod scripsit Fernand. * d. c. 3. num. 23. Nam & hoc in casu contrarietatis ratio, militat. Verùm Ioan. Bolog. in d. §. nihil commune.

part.

par. 2. nu. 326. constituit regulam affirmatiuam aduersus omnes, quos ego nunc sequor.

527 Declaratur primò † hæc iuris & Dd. sententia, vt procedat cùm agitur de vna ac eadem possessione, secus si de diuersis: nam tunc & hoc in casu admittitur cumulatio, vt in præcedenti declaratione prima dictum fuit: ita Bartol. in d. §. nihil commune. numer. 21.
* verficulo. aut respectu. à Bartolo * non est qui dissentiat. excipio Fabium, qui in d. §. nihil commune. num. 135. scribit, quòd si intentando petitorium post possessorium recuperandæ, censetur illi petitorio renunciatum, vt tradunt omnes in d. §. nihil commune. & scripsi in tractatu de recuperand. possess. remed. 15. q. 30. for
528 tius & hoc in casu idem est dicendum. cum hoc possessorium sit minus priuilegiatum illo possessorio recuperandæ. Ieuis † ratio, quæ ad hanc declarationẽ non concludit, sed propositum casum cõfirmat. Nã quod aiunt Dd. vtrunque iudicium non procedere ob repugnantiam, idem est ac si dicatur vnum silere debere. silet autem possessorium, cui renunciatum censetur. quod probat ipse Bartol. d. num. 21. versic. aut ago. At in specie huius declarationis cessat contrarietas, & per consequens renunciatio possessorij. Quod etiam subijcit Fabius, multiplicem possessionem considerari non posse, receptæ Dd. opinioni cùm repugnet, parui faciendum est.

529 Declaratur secundò, vt non procedat † relata doctrina, cùm possessorium proponitur respectu eiusdem possessionis, quam actor tempore litis contestatæ habebat & asserit, post motum possessorium, ante litem contestatam tamen perdidisse: nam tunc cumulatio non admittitur, seu verius causa petitorij tractabitur, cum possessorio renunciatum censeatur: ita Bartolus in d. §. nihil commune. numero. 21. versicul. primo casu. Fernandus ibidem c. 3. numero. 23. versicul. fallit secundo. Qui subijcit hoc procedere, nisi probationis onus in aduersarium transferatur. His accedunt Oria. in rubric. de causa possess. & propr. colum. 13. verficul. sexta conclusio. & Bolog. in d. §. nihil commune. numero. 326.

530 Declaratur tertiò, vt non procedat † cùm possessorium proponitur respectu eiusdem possessionis, quam actor tempore litis contestatæ habebat & asserit se eam post litem contestatam perdidisse: nam hoc casu vtrunque iudicium procedit. ita Bartolus in d. §. nihil commune. nume. 21. versic. aut post litem. Ea est ratio, quia hoc possessorium retinendæ datur ei, qui tempore litis contestatę possidebat. §. sed hodie. Instit. de interdict.

Declaratur quarto, vt non procedat, cum hoc possessorium proponitur respectu eiusdem possessionis, quam actor asserit perdidisse ante intentatum possessorium: tunc proponendo petitorium dicitur possessorio renunciatum: ita Bar. in d. §. nihil commune. nu. 21. ad fi. versi. secundo casu.

Declaratur quintò, vt non procedat cum actor rem contentiosam per alterum possidebat: nam cum possessionem animo amittere non possit. l. peregrè. §. vlti. de acquirend. possess. tacitè illi renunciare videbitur: ita Fern. in d. §. nihil commune. c. 3. numer. 23. versi. fallit tertio.

531 Tertius est casus, cùm † ab eodem actore vna simul proponitur petitorium & possessorium. hoc in casu distinguit Bartolus in d. §. nihil commune. num. 22. verficulo. aut petitorium. plures casus, vt fecit in c. præcedenti. quæ ergo duobus relatis in casibus comprehensa sunt, referri hic commodè possunt. Bartolo
* subscribunt cæteri * omnes, & inter cæteros Fernandus d. c. 3. numero. 24. ait, nihil Bartoli traditioni esse addendum, secundum cuius sententiam interrogatus respondit Crotus consil. 105. numero. 1. 2. Scribunt etiam Fabius in d. §. nihil commune. numero. 136. & Ioan. Bolog. in 2. part. nume. 329. Bero. consil. 48. numero. 4. & consil. 51. numer. 2. libr. 3. ad hunc casum pertinere. l. ordinarij. C. de rei vend. & l. incerti. C. de interdict. eo etiam loci ambigit Fabius & post eum Fernandus. d. numer. 24. quomodo in his iudicijs, in quibus cumulatio reijcitur, procedere iudex debeat, scribunt ij, actorem interrogari debere, quo iudicio maluerit experiri: & cogetur vnum ex duobus eligere, iuxtà l. quod in hæredem. §. eligere. ff. de tributo. liquidem eligendo petitorium, potest deinde ab eo supersedere, & possessorio vti. Nec nocebit quòd electa vna via ab ea non recedatur. quoniam illud obtinet, cùm magnum detrimentum variatio allatura est, quòd leue hic esse videmus in possessorio momentaneo. Subiungit etiam Fernandus, quòd si hic actor in possessorio succubuit, illa variatio nocere potest, nec fortè erit locus. l. & an eandem. §. vltim. ff. de except. rei iud. argum. l. si quis iusiurandum. C. de reb. cred. Iudex tamen arbitrari poterit, ex qualitate actoris, suique iuris, an ea variatio impediat, petitorium proponi. Quod si dicas actorem primum elegisse possessorium, si in eo obtineat, non eget vlteriori remedio si succubuit, ad petitorium facilè redibit. d. l. & an eandem. §. vltim. Si verò vellet à possessorio iam electo supersedere, regulariter non erit audiendus, cùm renunciasse credatur, nisi cum per alium possidet: quemadmodum suprà declaratũ fuit. Declaratur hic casus, vt nõ procedat cùm actor nec expressè, nec tacitè fatetur aduersarium possidere: vt putà dico me dominum & possessorem prædij: item quod tu me turbas, quare peto me declarari dominum eiusdem fundi, & tibi inhiberi ne me turbes. hoc casu admittitur hęc cumulatio: ita Castrens. in l. si de vi. in 1. lectura. colum. 4. verficul. mihi videtur hoc. de iud. & ibi Iacobinus. num. 16. ait disputando posse defendi, sed non iudicando: quia à Castrensi dissentiunt Card. & Imola. in c. examinata de iud. dum ibi Imola. numero. 11. in fine. inquit, quòd ille, qui est in actuali possessione, non potest petere se declarari dominum, ita declarando gl. l. si à te. §. 1. ff. de exc. rei iud. Verùm quod scribit Imola, procedit cum principaliter agatur, vt possidens declaretur dominus, hic verò incidenter. Rursus procedit quod dixit Imola cum ius actoris & possessoris non redditur obscurum. vt hic redditur ex turbatione, & hoc sensit Castren. dum citat. l. si contendat. ff. de fideiuss. & l. diffamari. C. de ingen. & manumiss. à sententia ergo Cast. non recedo. Alias declarationes recenset Bologne. vbi suprà.

Quartus est casus, cùm † de possessione rei cor- 532
poralis agitur, & vnus contendentium primò petitorium, alter secundò possessorium proponit, & agitur respectu eiusdem possessionis: vt quia reus hoc interdicto experitur pro ea possessione, pro qua conuenitur, & actor asserit, se nunc etiam possidere ea possessione, quam ante motum petitorium possidebat. nam hoc in casu suspenso iudicio petitorio solum super possessorio proceditur: ita docuit Bartolus in d. §. nihil commune. numer. 26. versicul. aut agit. quem cæteri secuti sunt. & cum eis Orianus in rubric. de causa possess. & propr. colum. 15. verficulo, decimasexta conclusio. his rationibus primò, quòd actor pugnantia proponit. Secundò ratione ordinis. Tertiò quia petitorio renunciatum videtur. Nec hoc loco Bartol. pugnantia scribit, quemadmodum inquit Fabius. numero. 149. cui satisfacere conatur Fernandus ibidem c. 3. nume. 38. ergo perpendo Bartolum non scripsisse absolutè censeri renunciatum petitorio, sed videri tantùm, cùm enim suspendatur impropriè renuntiatum creditur.

Declaratur primò, vt non procedat † relata do- 533
ctrina cùm diuersis respectibus duo hæc iudicia proponũtur: nam tunc cumulatio admittitur: ita docuerunt Bartolus. d. §. nihil commune. numer. 26. & Ripa post alios. nume. 164. qui ob id scribit, facilius cumulationem admitti ob personarum diuersitatem. quod respondit & Crotus consil. 105. numer. 3. idem docuit

Universidad de Deusto
Biblioteca

Oria.in rubr.de causa.poss. & propr.col.15.versi. decimaquinta conclusio.Verum dissentit Fab.in d.§.nihil commune.nu.147. dum ait, diuersas possessiones non
* considerari, cùm vna tantum sit, quod cum *receptæ Dd. opinioni repugnet, reijciendū est. & declarat Bolog.ibidem in 2.part.nu.359.

534 Declaratur secundò, vt non habeat † locum iam relata doctrina, cùm actor agit hoc interdicto, quia reus eum turbat, & actor non dicit se possidere, tunc vtrumque iudicium procedit:ita Bartolus. d.§. nihil
* commune.nume.26. quem alij ferè * omnes probant, vt Rub.num.321.& Fernand.c.3.nu.38.& Bolog.2. part. nume.359.Dissentit Fab.in d.§. nihil commune. nume. 148.ea ratione, quod imò ex hoc solo, quod actor intentat petitorium,nō videtur quòd reus hoc interdicto experiri possit. Nam vt huic interdicto locus sit, opus est, quòd ille qui vult illud intentare, molestetur & prohibeatur actualiter in sua pacifica possessione, licet perturbans non possideat: ita procedit (inquit Fabius) text.l.si duo,§.item videamus. ff. vti possid. At in casu nostro non prohibet actor eum aliquid facere,nec vti sua possessione. Verum si rectè perpendantur Bartoli verba non inquit, actorem turbare reum possessorem ex eo solo quòd peritorio agit, sed turbare potius turbatione extraiudiciali. Nec aduersatur quod subijcit Fabius, quod tunc ageretur respectu eiusdem possessionis: nam hoc nihil est, cum & actor agendo petitorio, non asserat se possidere, sed reum ipsum, atque ita non implicatur contrarietas.

Declaratur tertiò, vt non procedat, cum reus hoc interdicto experitur respectu eiusdē possessionis pro qua conuenitur,& actor asserit se nunc etiam possidere,possessione sibi posteà quæsita: nam tunc vtrumq; iudicium procedere potest:ita Bart.in d.§. nihil commune.nume.26.ad fin.& Oria.vbi suprà versi.decimasexta conclusio: Verùm Fernand.ibidem c.3.nume.40. à Bartol. sententia, ea ratione recedit, quod actor repugnantia adhuc proponit, dum iudicium petitorium prosequitur, & adhuc se possessorem asserit: sed temporis diuersitas hoc efficit,ne contraria proposita videantur, vt Bart.admonuit in d.§.dihil commune. in 4.lect.num.9.quod ibidem declarat Rub.nume.235. & alij.

535 Quintus est casus, cùm † vnus primò proponit possessorium, alter secundò petitorium,& eodem respectu agitur, tunc prius super possessorio cognoscitur.ita scriptum reliquit Bartol.in d.§. nihil commu-
* ne.nu.27.versic.aut eodem. cum eo * cæteri senserunt, quemadmodum scripsit ibidem Fernand.d.c.3. nume. 45.vers.altera.Oria.in d.rubric.de causa poss.&propr. colum.15.versicul.vigesima conclusio.& Bolog.in d.§. nihil commune.2.part.numer.370.duæ enim rationes cumulationem hanc impediunt, vna contrarietatis atque repugnantiæ, altera ordinis:ita Bartol. intelligit.l.incerti.C.de interdict. Subiungit tamen Bartol. tacitem esse possessorij iudicij decisionem, quia agens possessorio suam intentionem ex eo probare videtur, quòd petitorio agens videtur suæ possessioni renuntiare.quocirca iudex possessorio agenti possessionem adiudicabit,nisi vi,vel clam, vel precario. Verùm à Bartolo dissentit Aretin.in d.§. nihil commune.num. 23.& ibidem Fabius numero. 151. verfic.sed Aretinus ait ille, quod immò iudex,adiudicare non potest possessionem agenti possessorio,sed sententiam absolutoriam ferre debere, instructa causa.Bartol. tamen tueri conatur ipse Aretin. qui plus quàm par est hac de re differit.Et dum contendit Aret. agentem petitorio censeri renunciasse possessorio ad rei fauorem, à Bolognino ibidem nu.92.& Claud. Mermerio.nu.176.reprehenditur. In recensendis horum altercationibus tempus non conteram.

536 Declaratur primò vt locum † non habeat, cùm proponens petitorium proponit diuersis respectibus, nam tunc vtrumque iudicium procedit:ita Barto.ibi in d.§.nihil commune.nume.27.Ripa numer.166.Fab. nu.151.versi.circa tertium.Rub.nu.325. & Fernand.d.c. 3.numer.45.& ibidem Bolog.numer.370. idem censuit Afflictus decis.155.nume.5.in fin.Oria.in rubric.de causa possess.& proprie. colum.15. verficul. vigesima conclusio.

Declaratur secundò,vt non procedat cum reus proponit petitorium ante litem contestatam in possessorio:ita Ripa & Rub.in d.§. nihil commune.ille nu.166. versi.fallit secundò.iste nu.325.versi. declara secundò. Ea est ratio, quia tunc cessat ratio contrarietatis cùm nondum reus cœperit contēdere se possidere, vt dixit Bar.in d.§.nihil commune.nu.26.

Declaratur tertiò, vt locum sibi non vendicet relata doctrina,cùm proponitur petitorium ratione possessionis amissæ post litem contestatam in possessorio: ita Ripa in d.§.nihil commune.numero.166.in fine. & Rub.num.325.verfi.tertio declara.uam hoc in casu cessat contrarietatis ratio, qua hæc iudicia solent impediri.

Sextus est casus, cùm † simul eodem tempore v- 537
nus proponit petitorium,alter possessorium,respectu eiusdem possessionis, tunc impeditur cumulatio ratione repugnantiæ & ordinis:ita Bartol. in d.§.nihil commune.nume.28.versi.item in interdicto.& ibidem Bolog.num.93.& Fernand.c.3.num.46. & Bolog.num. 372.& Orianus in d. rubric. de causa possess. & propr. colum.15.versicul.vigesimaprima conclusio. Quamquam Fabius ibidem.nume.152.verfic.tamen aduerte. scribat ratione ordinis tantum,non autem contrarietatis cumulationem impediri.quod verum nō esse puto, verius enim vtramq; regulam impedire cumulationem opinor.

Septimus est casus, cùm † vterque proponit peti- 538
torium & possessorium, quoniam vterque asserit se possessorem & dominum: Nam hoc in casu non admittitur cumulatio, tum ratione ordinis,tū etiam ratione repugnantiæ.quod probarunt Bartolus. in d.§. nihil commune.numer.29.Ripa num.168.Rub. numer. 109.Bolog.nume.378.qui post Iasonem tuetur Bartol. ab impugnationibus Castren. & Fabius num. 153. alique * omnes ex l.2.§.hoc interdictum. ff. vti possid.l. * inter litigatores.ff.de iudic. & l.mater. C.de rei vend. Oria.vbi suprà.colum.16.versi.vigesimasecunda conclusio.

Declaratur hæc iuris sententia, vt locum non habeat, cùm vterque vult assumere in se onus probandi: ita Ripa & Rubeus præcitatis locis, qui pluribus hoc explicant.

Octauus est casus, cùm † iudicium petitorium & 539
possessorium agitatur super re incorporali.tunc enim ferè semper cumulatio petitorij & possessorij admittitur. eo præsertim casu cùm is qui primò proponit petitorium & deinde possessorium, vult subire onus probationis in quolibet iudicio:ita Bartol.in d.§. nihil commune.num.18. Alexand.num.72.Ias.nume.126. qui multa obijcit & soluit.Ripa num.150. Rub. nume. 784.Fab.num.125.Claud.nume.156.Detus num. 93. Fernand.c.3.num.11.& Corasius in 2.parte.nume.91. & Io. Bolog.in 2.par.num.305. Idem docuerunt Bald. & Castren.in l.ordinarij.C.de rei vend. ille num.4.iste in fine.idem respondit ipsemet Baldus consil.161. Proponitur.libr.3.& Castrens.consil. 259. in causa quæ vertitur.libr.2.Orianus in rubric.de causa possess. & prop. colum.13.versicul.quarta conclusio.Iacob. à S. Georg. in l.si de vi.numer.15.de iud.Pract.Papien.in forma libelli, pro turbata possessione.in verbo,ad cessandum. nume.7.Ripa.libr.1.respons.c.7.nume.2.Ioan.Fabri in §.æquè.num.12.Instit. de actio. & in.§.retinendæ. col. vltim.verfic.omissis.Inst.de interdictis.atque ita decisum fuisse in Consilio Neapolitano auctor est Afflict. decis.155.numer.4.ad finem. & respondit Ripa libr.1. respon.cap.7.num.3.Ea est ratio,quod regula illa contrarietatis & repugnantiæ, qua impeditur actionum
540 cumulatio hic cessat. non enim huic iudicio actio † confessoria,qua incorporalia vendicantur.§. æquè. Inst.de actio,possessori aduersatur, cùm etiam ei concedatur.l.si fortè.§. sciendum. ff. si seruit. vend. l. vti frui.§.vlt.ff.si vsusfruct.pet.& l.si præsens.ff. de oper. noui nunt.Atque ita hoc in casu intelligunt Dd.loqui c.pastoralis.de causa possess.& propr. cùm verò actor qui proposuit primò petitorium recusat subire probandi munus in petitorio, sed ob possessionis commodum ab eo releuari cupit, iuxtà. l. sicuti. §. sed si quæratur.ff. si ser.vend. prius diffiniri debet possessorium ratione ordinis, iuxta. l. ordinarij. C. de rei vend.ita Barto.in d.§. nihil commune.num.18. versic. sed si actor.Verum eo loci Fab.nume.125.versicu.arbitror. ambigit ex generalitate d.l. ordinarij. C. de rei vend.& l.incerti.C.de interdict. & alia obijcit Bolog. vbi supra. numer. 307. qui deinde non ineleganter satisfacit.

541 Ita pariter † in his incorporalibus admittitur hæc cumulatio, si econtra actor primò proponit possessorium,deinde petitorium. hic Bartol. in d.§.nihil commune.nume.21. versic. si verò fuerit possessorium retinēdæ. & ibidem Fern.d.c.3.num.22.Ita etiam in his incorporalibus recipitur cumulatio cùm vterque actor scilicet & reus proponit petitorium & possessorium, quia vterque asserit se possessorem & domi-
* num. quod affirmarunt * omnes ferè in d.§. nihil commune.ibi Aret.num.20.Bolog.num.95. Claud.nu. 178.Rub.num.110.& Fernand.d.c.3.num.47. & ibidem Bologn. numer. 370. Natta consil.627.numer.11.libr.3.

542 Quocirca infert Ripa in d.§.nihil commune.num.152. in beneficialibus † hanc cumulationem admitti, cùm in eis solùm de quasi possessione beneficiorum agatur. Qui sanè casus declaratur ab Afflict. d. decisi. 155. numer. 3. non procedere, cùm cumulatio hæc fit in instantia appellationis, quod infra remed.5. q. 15. referam.

543 Nonus est casus,cùm † iudicium petitorium eiusmodi est, vt iudicio possessorio fomētum adferat, nam tunc cumulari potest: ita Bald.in l.ordinarij. nu. 6.& ibi Castr.in fin. post Cyn.C. de rei vend. Adferūt exemplum in iudicijs familiæ erciscundæ, & communi diuidundo, quæ cùm petitorium respiciant. l. incerti.C.de interdict. vbi glo. nihilominus cum hoc interdicto cumulari possunt: Nam agi potest ad diuidendum & super turbatione silentium imponi. arg.l. 1.ff.famil.ercis.Quod tamen declarat Baldus in d.l.incerti. num.16. procedere, cùm ante litem contestatam in iudicio communi diuidundo fit huius possessorij cumulatio.

544 QVAERO sexagesimoseptimò,an † ille qui impetrauit rescriptum, vt cognoscatur super petitorio, ad possessorium transire possit?Bald.in l.fi de proprietate.num.4.C.si à non compet.iud. scriptum reliquit, transire non posse, idq; duplici ratione. Prima, quia super possessorio nullum rescriptum impetrauit. Secunda, quia sibi contrarius est. Nam impetrando super petitorio asserere videtur,se non possidere.l.clam possidere.§.vlt.ff.de acq.poss.& contra preces oblatas non auditur.l.cùm precum. C.de lib.causa. Scribit tamen Bal.iudicem posse & de causa possessorij incidenter cognoscere, quod pluribus explicat.

545 QVAERO sexagesimooctauò,quid si † reus contendens super hoc possessorio proponit petitorium, an censeatur possessorio renunciare, vt sine alijs probationibus ferri debeat contra eum sententia absolutoria? Hæc iuris quæstio paulò inferius explananda erat,sed alia me mouit ratio, vt eam hoc loco collocarem.Recepta * magis Dd.sententia est, possessorio renunciatum cēseri, & ob id obsolutoriam ferri possi:ita docuit Bart. in l.naturaliter.§. nihil commune. num.27.in fin.de acquirend. possess. quem secuti sunt Alex.num.35.Iason.nume.45.Ripa.numer.167. Verùm obijcit Aret. ibidem. nu.17. ex hac † possessorij renunciatione solùm censeri renunciatum liti & instantiæ, 546
vt docuit Bart.in d.§.nihil commune. num.28. at peremptа instantia, nulla ferri potest sententia condemnatoria.l.1.C.quando prouo.non est necesse. Ferenda ergo erit sententia absolutoria ab ordine iudicij causa adiecta, quia reus renunciauit liti & instantiæ. Duplici responsione satisfacere conatur Aret. quas quidem considerationes euertit Ripa. Ait Aret.primò, renunciationem hanc litis prodesse non posse ipsi renuncianti,nisi fuerit ab aduersario accepta,ex Barto. & aliorum sententia in l.postquam liti. C.de pact. Verum inquit Ripa, non satisfacit hæc responsio, cum in casu hoc nostro non præsupponatur aduersarium impugnasse renunciationem.quare dicendum est,eam acceptasse, cum † in iudicialibus tacens consentire 547
censeatur.l.cum ostendimus.§.vltim.ff.de fideiuss.tuto.& c.2.de accus. in 6.quod si rectè perpendatur ante Ripam ipsemet Aretin.visus est considerare. Secundò respondet Aretin.quod non obstante litis renunciatione, ferēda † est sentētia diffinitiua,si ad aduersarium 548
spectat, quod feratur, vt docuit Baldus in d.l. postquam liti. num.5.C. de pact.hic autem potest interesse ratione præteritæ turbationis.l. si duo,§.vltim. ff. vti possidet.Verum opinatur Ripa.d.nume.167.versic.secundò &c.& ante eum Claud.Aquensis ibi, vt recenset Rub.num.326.in fi.non esse obiectioni satisfactum: siquidem, aut aduersarius renunciationem acceptauit, & tunc non est vlterius procedendum.aut impugnauit, tunc renunciatio renuncianti non præiudicat.ex sententia glossæ in c. cum venissent. de eo qui mitt. in possess. Nisi (inquit Ripa) dixeris quod acceptans renunciationem potest instare, quod vlterius procedatur, si per renunciationem illam non sit plenè satisfactum, iuxtà ea quæ scribit Barto.in l. si reus paratus.ff.de procurat.qua de re dubitat Rub.d.§.nihil commune.num.326.ad fin. Hæc itaque Bartoli sententia satis ab Aretini considerationibus defenditur. Nihilominus contra Barto. senserunt Lud. Bolog.in d.§.nihil commune. num.92.& Fab. numer.151. verfic. circa tertium.ea adducti ratione, quod ex propositione iudicij petitorij, non censetur renunciatum possessorio,ex text.d.§.nihil commune. secundum tertiam lecturam.Secundò, inquit Bolog. qui agit rei vendicatione asserit aduersarium tenere & possidere iniustè, vnde nō est verū quod renūciare videatur possessioni suæ.nec ob id iudex pronunciare debet,agentem hoc interdicto, Vti possidetis, potiorem esse in causa: imò ille,qui melius probabit in petitorio, obtinebit & in possessorio.Verum responderi facile potest,imò agentem,petitorio censeri possessorio renunciare,cùm scit se possidere. vt declarat Bart. in d.§.nihil commune.numer.8.dum distinguit: & eum cæteri
* crebrius sunt secuti.Illud etiam aduertendum est * quod licet is agens rei vendicatione, dicat aduersarium iniustè tenere & possidere, attamen possidere affirmat.id quòd ad pronunciandum super possessorio sufficit,cum de iustitia vel iniustitia tituli in petitorio discutiendum sit.

QVAERO sexagesimononò, an † criminalis ac- 549
cusatio vnà simul cū hac ciuili cumulari possit? Quo hęc iuris quęstio facilius à nobis explicetur,duo sunt tractanda.Primò an pro possessione turbata criminaliter agi possit. Secundò, concesso agi posse,an vtrunque iudicium cumulare liceat. Primæ propositioni respondeo vnà cum Baldo in c.licet causam. de prob. posse agi actione iniuriarum etiam criminaliter.idem Baldus consil.493.quoniam data.lib.2. & in disputat. Accusatus de vi turb.col.1.versic.in contrarium videtur.idem Bald.consil.82.visis duobus.& consil.261.viso dicto.col.1. verfic. sed mihi.libr.5.ex l.seruus.la 1.ff. de actio.& obliga.& ex glo.l.si duo.in glo.1.ff.vti possid.idem respondit Corn.consil.100.num.2. ad fin.lib. 2. consil.172. numer.3.libr.3.& consil.280.numer.4.lib.

Universidad de Deusto
Biblioteca

4.& Ang. de Perusio inter consilia crim. diuersorum. consi.47.num.3.lib.2.& Bossius tract. causarum crim. titu.de pluribus violen.num.48.qui falsò scribit Bar. to.aliter sensisse in l.iniuriarum. §. si quis. ff. de iniur. cum verè Bart. in l.lex Cornelia.§.si quis libellum. de iniur. iunctis his quæ idem scribit in l.item apud.§. si quis. ff.eo. sentiat agi criminaliter. Nam in d.§.si quis libellum. exponit, actione, id est, accusatione. Scribunt ergo ij omnes nullam aliam actionem † criminalem, præter hanc iniuriarum dari contra turbatorem. Hæc autem vera esse intellexit Petrus Rebuffus in commenta.ad reg.constit.Galliæ. tom.3.tit.de mat. poss.art.1.gl.2.num.45.cum agitur actione iniuriarum ob turbationem secutam, post silentium iam impositum à iudice: non si dum contendunt, & ambo dicit, se esse possessores. quod ait sensisse Bald. in d.disputa. Accusatus de vi turb. colum.1.versicu. soluo quando. Scribit tamen Reb. in Gallia non seruari, vt criminaliter de iniuria agatur, sed solum pro damnis, expensis & interesse. Subijcit tamen † iudicis officium implorari posse, ex sententia Anto. Capicij decis.96.& si vis publica fieret, criminaliter is puniri posset ex lege Iulia.de vi publica.

Secundæ propositioni, an † scilicet vrrunque iudicium possit actor cumulare Bald. in d. disputa. Accusatus de vi turb.col.2. vers. item certum est.respondet, cumulari posse. Quam quidem sententiam veram esse opinor, etsi Baldi rationes non multum vrgeant. Ego existimo ob id cumulationē admitti, quod nulla regula cumulationum impeditiua aduersatur, si præsertim, (vt sensit Bald.) criminale iudicium in consequetiam ciuilis deducitur, iuxta.l.interdictum.§. quisurem.ff.de fur.& in c.cum oporteat.vbi Inn.de accusa.ob id iudex vnius, est & alterius, cum incidēter tractatur, vt sensit Bar.in d.§. qui furem. idem in l.4.§. si dicatur. ff.fin. regund. & in specie nostra iudicem maleficiorum† posse etiam incidenter cognoscere de turbatione ciuiliter, respondit Simon Perusi.inter consilia crim.diuersorum.consil.49. num.1.2.lib.2. Nec aduersatur.l.1.C.quando ciuilis actio crim.præiud.quia illa procedit cùm tractatur principaliter: secus si incidenter, vt hic, ita respondet Bald.loco iam citato. Erit maximè vtile † cumulare hæc iudicia, quia probationes vnius causæ alteram adiuuabunt, alioqui probationes factæ in causa ciuili non sufficient ad condemnationem in causa ciuili. Ita pulchrè ad rem hanc docuit Sal.in l.si quis ad se fundum.col.pen. versi.aut ad condemnationem. C. ad l.Iul. de vi publ.& conferunt quæ scripsi infrà rem.vlt.q.10.ad fin. Et idē quod Salic.sensit Bar.in l.2.§.1.n.5.ff.de vi bon.rap.Soc.tract. fallen.reg.311.

QVAERO septuagesimò, an † in hoc iudicio lis contestari debet? Hæc iuris quæstio hoc in loco post quęstiones de libellorum conceptione collocanda fuit. Qua sanè in re dicendum est, contestandam esse.l.1. §.annum.vbi Bart. in fin.ff. vti possid. Bald.in l.1.C. si per vim, vel alio modo.& in l.incerti.q.13.C. de interdict. & clarius idem Bald.in disputa. Accusatus de vi turb.col.8.versic.& nota, ad euidentiam. Maria.Soci. Sen.in c.quoniam frequenter.col.23.versic.62.fallit.vt lite non contest. sensit Roma. in l. naturaliter.§. nihil commune.num.24.de acquiren.possess. & ibi latè disputat Bologn.num.410.Ruin.consil.38.num.6.lib.4.& Petrus Rebuffus in comm. ad Reg. const.Galliæ.tom. 3.tit.de mat.possess.art.3. gloss.1.nume.10. qui absolutè scribit, in quouis possessorio litem esse contestandam. ex §. quorum. Institut. de interdict. c.2. vt lite non contst. Iedem respondit Neuiz. consil.80. nume.8. His accedit Ioan. Bapt.Ferr.consil.95.num.1. qui idem esse respondit, cum hoc remedio agitur in beneficialibus.

QVAERO septuagesimo† imò, † quid probare habeat actor, vt in hoc iudicio obtineat? Et duo probare debere vno ore omnes concludunt.

Primum probare debet, se possedisse turbationis tempore, ita docuit Bar.in l.1.§.vlt.nu.18.ff.vti possid. & in l.vnica.§.1.nu.3.C.eo.Alex.consil.92.num.4.lib.1. & consi.136.num.7.lib.2.Rebuff.in commenta.ad Reg. const.Galliæ.tom.3.tit.de mat.possess.art.2.glo.3.num. 14.Ripa in l.naturaliter.§.nihil commune.num.156.de acquir.possess.Bell.consi.11.num.3.Riminal.consil.219. num.5.lib.2.Io.Fabri in §.retinendæ.num.19. Instit.de interdict. quod sine controuersia sufficit, cùm reus non probat, se medio tempore possedisse: nam tunc præsumitur continuata possessio etiam † tempore litis contestatæ: at secus si aduersarius ille probat, se medio tempore possedisse, tunc actor debet probare, se etiam possedisse tempore litis contestatæ: ita egregiè fuisse decisum in Consilio Neap.auctor est Afflict. decis.394. num.1.2. atque ita intelligitur opinio & doctrina Host.in c.cum ad sedem.de restit.spoliat.quam examinat.Ioan.Fabri in d.§.retinendæ.nu.19. & Grat. consi.50.num.34.lib.1.& Afflict.sequitur Rebuff.d.tit. de mat.possess.art.8.glo.1. num.8. & ante hos idem docuit Oria.in rubr.de causa poss. & propr.col.8. versic. secunda conclusio declaratoria &c.& Pract. Papiens. in forma libelli, pro poss. turb.in verbo, hodie tenet. num.2.Paris.in c.veniens.num.17.de præscrip.& idem probauit doctissimus Osascus decis.43.in fi.& respondit Paris.consil.136.numer.4.lib.4.Et hoc in casu animaduertendum est, quod si reus iste conuentus probat, se possidere, tunc actor probare debet possessionem illam esse clandestinam respectu suæ: ita Barto.in d.l.1.§.vltim.numer.18.ff.vti possid. quem probarunt Barb.consi.25.col.1.lib.4.Soc.Sen.consi.54.num.15.lib. 4.& Ias.consil.6.ad fin. lib.1. Illa autem clandestinitas probatur eo ipso, quod aduersarius iste non probat antiquiorem possessionem, vel ab alio eam assecutum esse. quod latius declarat Barto.d.§. vltim. numer.18. Procedunt etiam iam relata illis in casibus, quibus lis non contestatur: nam & tunc probanda est † possessio illius temporis, quo lis fuisset contestanda, ita declarat Bald.in disput.Accusatus de vi turb.col.pen. versic.primo casu.quem secutus est Alex.consil.88.nu. 3.lib.5.Soci.in l.ait Prætor. §. si iudex.in fin. de re iud. Hinc modò fit, quòd remedium hoc spoliato nō reddatur, vt iam diximus suprà, cùm possessione illa careat.atque ita responderunt Castren. consi.234. in causa appellationis.col.2.lib.2.Bertr.consi.51.num.4.1.par. lib.2.& idem placuit Fab.in d.§.retinendæ.nu.16. Inst. de interdict.Rob.Aurel.lib.3. sentent.iuris.c.21. & Iac. Cuiacio in commen.ad receptas sententias Iulij Pauli lib.1.tit.11.

Secundum, quòd ab actore isto † probari oportet, est ipsa turbatio: ita glo.in l.si duo.§.2.ff. vti possid.& in c.licet causam.de probat. Alex.consi.88.nu.3.versic. secundò quia.lib.5.Corn.consi.113..num.2.lib.1. Pract. Pap.loco iam citato. & Ioan.Fabr.in §.retinendæ.nu. 22.Inst.de interd.qui scriptum reliquit, optimum esse allegare atque proponere turbationem de præsenti, quamuis necesse non sit probare, cùm sufficiat probare iam factam turbationem, quod respondit & Soci. Iun.consi.146.num.6.lib.1.Quinimo docuit Bald.in c. licet causam. num.31. de probat. iudicium sustineri, si turbatio lite pendente superuenit: & si tempore litis contestatæ actor experiri non potuerit, cum verè turbatus non esset, quia turbatio superueniens fundat, passiuè iudicium. Illud etiam addit Bald.in d.disput. Accusatus de vi turba.col.pen. versic. num ergo.actorem hunc iustificare debere possessionem suam ex titulo qua de infrà.q.73.

QVAERO septuagesimo secundò, † quoniam superiore quæstione firmauimus, agentem hoc interdicto probare debere suam possessionem: dubitari & quæri simul nunc contingit, quomodo & quibus probationibus possessio hæc probetur? Practica Papiēsis in forma libelli, pro turbata possessione, in verbo, hodie. num.6.7. in specie recenset aliquos modos pro-

probandi hanc possessionem, quod & alij, quos infrà recensebo, non ineleganter faciunt. Quo res reddatur clarior dicam ego prius, quomodo probetur possessio rerum corporalium immobilium, deinde agam de probationibus rerum corporalium mobilium: & eandem explicabo, quibus probationibus probetur possessio, seu quasi incorporalium.

Possessio † itaque rerum corporalium immobilium probatur primò sola ipsa insistentia possessionis. ita censent omnes in l.stipulatio ista.§.hæc quoque.de verbor.obligat.ibi Barto.num.3.Iason.num.4. idem respondit Baldus consil.10. in quæstione quæ vertitur, ad finem. libr.5.Angel.Aretin.in §. fic itaque. numer.7.Institut. de act.Socin.Sen. consil.131.colum.2. versic. ex qua detentione. lib.1. Corn.consil.282. num. 4.versic.tertiò quia domum.lib.1. Dec. consi.56. num. 3.qui ex Alex.sententia & illud affirmat, ex inhabitatione domus probari † possessionem domus. Idem Dec.consi.400.nu.3.4.Alba.consi.64.num.18.Balbus in rep.l.Celsus.nu.135.ff.de vsucap.vbi nu.134. ait ex Baldo solam deambulationē probare possessionem, cùm insistentia illa sit, sola enim insistentia acquiritur possessio.l.1.in prin.& l.3.in prin.ff.de acq.poss. cum similibus. qui ergo insistit in possessione esse dicitur. Vt autem per ingressum & insistentiam acquiratur possessio, quinq; fore necessaria scribit Reb. in comment.ad Reg.const.Galliæ.tom.3.tit.de mat.poss.in præf.nu.28. quæ nunc non prosequar.

Secundò probatur † possessio per solam culturam agrorum: ita Angel.Aret.in d.§.fic itaque.nu.7.Inst.de actio. ex gloss. in l.3.in verbo, finiatur. C. fin. regun.& ibi Bald.Ang.& Sal. Bald.in l.arboribus.§. nam etsi ff. de vsufruct. vbi elegāter scribit ex illo textu, quòd si vnus probat se arasse & coluisse, & alter probet se fructus collegisse, vterq; dicitur æqualiter probasse possessionem in hoc interdicto, & ob id erit deferendum illi qui melioribus probationibus & testibus actum suæ possessionis probauit, vt infrà dicemus. Bald. est secutus Balbus in repet.l. Celsus. num.131.ff. de vsucapio. Riminal.Sen. consil.341.num. 4. lib.2. & alios ibi in annotationibus recenset eruditissimus Hippol. Rimin. Parisi.consil.107.nu.19. lib.1. qui extendit procedere etiam cum quis manu aliena, suo tamen nomine coli fecit.

Tertiò probatur † possessio ex fructuum perceptione: ita probat.l.Titia.ff.de solutio.& l.2.C.de acq. possess.l.litibus.C. de agri. & cens. lib.11. & scribentes omnes ita asserunt, vt Pract.Papiens.in d.forma libelli, pro turb.poss.in verbo, hodie.num.7. Bald.in l. indicia.C.de rei vend.Barba consil.24.col.4.lib.4.Angel.Aret.in d.§.fic itaque.num.7.Inst.de act.Lanfranc. Ori.in repe.c.quoniam contra.in verbo, depositiones testium.nu.108.de proba.Comens.consi.104.quæritur. in prin.Fulgo. consi.161.in causa Iacobi. in princ. Alex. consi.161.in fin.lib.6.Corn.consi.211.in princ. lib.1.consil.103.num.6.lib.2.consil.155.nume.4.lib.3. Dec.consil. 400.num.3.versic.secundo ex.& consi.663.num.3.Crauc.consi.107.num.2.Paris.consi.107.nu.22.lib.1.Afflict. decis.167.num.3.& in c.1.§.si quis de manso.de controuers.inuestitu.Balb.in rep.l.Celsus.num.130.ff.de vsucap.& Rip.in l.1.num.109.ff.sol.matr.Natta consil.292. num.2.lib.2. & eruditissimus Præses Osascus decis.43. numer.2. ac etiam nouissimè Ioseph Ludo. decis.29. num.14.

Extenditur, vt procedat, † etiam cum alter, nomine tamen huius actoris, vel suo mandato, fructus percepit: nam sufficit quod nomine absentis possessoris fructus colligantur.c.ad audientiam.de præscript.ita Ripa in d.l.1.nu.109.fol.matr.

Declaratur primò, vt locum † non habeat, cum fructus percepti fuerunt iure quodam familiaritatis, atque ita alterius nomine. ita scribunt omnes in l. qui iure familiaritatis.ff.de acquir. possess. Cor.consi. 91.num.17.& consil.315.numer.3.lib.4.& in specie Dec. consil.400.num.5.Soc.Sen. consil.131.col.1. lib.1. & Alc. resp.400.in fi.& plures retuli in comm.de arb.iud.lib. 2.casu 160.nu.12. vsq; ad fin.vbi declaraui.Ioseph.Lud. d.decis.29.num.15.

Declaratur secundò non procedere, quando re ipsa constat alterum possidere: ita Francus in c.bonæ. col. 2.in prin.de appel.Balb.in rep.l.Celsus.nu.134.de vsucap.& infrà dicam.

Declaratur tertiò non procedere cùm fructus non spectabāt ad eum. Ioan. Iac. de Leonardis inter consilia Bruni.consi.114.nu.501.

Quartò probatur † possessio ex perceptione pensionis, cum loco fructuum sit: imò fructus ciuilis est, vt ergo alia fructuum perceptio possessionem arguit, ita & pensio ita Bart. in l.qui vniuersas.§.quod per colonum.de acq.possess.Bald.consil.290. allegationes sapienter.col.2.versi.modò est.lib.1. Calcan.consi.42.nu.4. Balb.in rep.l. Celsus.num.130.de vsucap.& Paris.cōsi. 104.nu.88.lib.1.

Declaratur non procedere cùm constat, quòd re ipsa alter possidet.ita declarant Bart.in d.§. quod per colonum. idem in l.quamuis. §. si conductor. de acq. possess. & ibi Alex.in vltim. nota.Balb.d.l.Celsus.nu. 130.de vsucap.Corn.consil.24.num.18.& 315.num.3.lib. 4.Franc.in d. c. bonæ.colum. 2. in princ. de appellat. Grat.consil.50.num.3.lib.1.& num.51. Ioan.Bapt.Ferr. consil.2.nume.8.Afflict.decis.325.num.1.2. qui alios recenset.& ille num.3.subijcit, hoc non procedere cum pensionarius mortuo locatore, alterum recognouit & ei cœpit soluere pensionem: nam tunc is de nouo re cognitus possidere dicitur, non autem hæres mortui locatoris.idem sensit Zuch.l.vlt. nu.114.C. de edi.diui Adr.toll.

Quintò † possessionem probat solutio collectæ: ita Bald.consi.251.sententia quam.col.3.versic. non est dubium.lib.5.

Sextò probatur † possessio ex clauium traditione. l.clauibus.vbi Bart.ff.de contrah.empt.Bald.in l.2.C. de verb.sig.Soc.Sen.consi.13.num.14.lib.4.vbi ita ait de clauium retentione.Guid.Pap.consi.71.num.5.Grammat.decis.71. nume.6.& Dec. consil.56. numer.2.quod intelligitur, quando is, qui claues possidebat: ita latè Tiraquell.de iur.constitut.part.3.limit.1.& Didac.lib. 3.varia.resol.c.16. num.11. Qui idem scribunt ex traditione annuli & bireti, quod latè etiam explicat Afflit. decis.299.

Septimò probatur † possessio ex descriptione facta in libro æstimi & catastri, si modò (vt mox latius dicam) de contrario non constat: ita Paulus Castren. in l.si pater.num.2. in fin.C.de actio.empt. quem secutus est Soci.Sen.consil.89.col.6.in princ. & col. penult. versi.confirmatur quia.lib.1.& quamquam hæc plena probatio non sit, sed potius præsumptiua, vt ibidem Soci.col.5. versicu.tertiò ponderandum. scribit quod firmauit & Baldus ab eo relatus. & idem Baldus consil.37. quidam Nerius accusauit. ad fin. lib.5. attamen sufficit, quia illa transfert onus probandi in aduersarium, iuxtà.l.generaliter.§. si petitum.in fi.ff. de fideicom.lib.idem senserunt alij, quos nunc referam. Cùm verò factum est antiquum, probatur possessio ex solo æstimi libro, vt latè declarat Soc.Sen.consi.205.colu.3. vers.ex quibus negari.lib.2.

Declaratur primò, vt non procedat, cùm constat re ipsa alterum possidere: ita Castren.& Soc.locis iam citatis.idem sensit Alex.consi.147.in fin.lib.5.si enim alter possidere reperitur, cessat hæc præsumptio, quæ illi tertio possidenti non nocet. siquidem liber æstimi regulariter probat tantummodò inter descriptum & describentem, non autem cōtra tertium. Ita post multos Iason in l.decem.nu.33.de verb.oblig.& alios retuli in commen.de arb.iud.lib.2. casu 91.in fin. Illis addo Craue.tracta.de antiquit.tempor.6. patticula 1.partis principalis.nu.71.

Octauò probatur † possessio, inuestitura, vel locationis

Universidad de Deusto
Biblioteca

tionis instrumento, quod intelligitur inter ipsum locatorem & conductorem, inter concedentem & susci-pientem inuestituram. Ita ad rem nostram in specie Pract. Papien. in d. forma libelli, pro turb. possess. in verbo, hodie, num. 6. qui scribit, quòd si iste conductor turbaret locatorem in possessione hac, satis probatur possessio hæc contra ipsum turbatorem conuentum, secus si vni esset facta locatio & alter turbaret, nec enim contra turbatorem probari potest possessio ex sola hac locatione. Ita etiam multi asseruntpossessionem non probari contra tertium ex sola locatione, vti ita probant. l. conductor. C. locati. c. inter dilectos. §. vltim. de fide instru. scripsit Bald. consi. 330. statuto cauetur, quòd conductor. colum. 1. lib. 1. Socin. Sen. consi. 89. colum. pen. in princ. lib. 1. post Butr. in d. c. inter dilectos. in fi. idem Socin. consil. 11. colum. 2. versic. præterea. lib. 3. Afflict. in c. 1. §. fi quis de manso. nu. 74. de contr. inuest. Alc. resp. 294. num. 5. Alba consil. 9. num. 12. & consil. 64. num. 17. Boer. q. 105. num. 15. Gabr. lib. 4. concl. concluſ. 4. num. 5. & Rebuff. in commenta. ad Reg. const. Galliæ. tom. 3. tit. de mat. poss. in præt. nu. 100. Bero. consi. 45. nu. 8. lib. 3. Quod præsertim procedit quando ageretur de probanda continuatione possessionis: ita Soc. Sen. consil. 205. col. vlt. versic. & ita concludi. lib. 2.

572 Declaratur primò non procedere, † quando vnà cum instrumento locationis factæ tertio, concurrit solutio mercedis atque pensionis: nam tunc contra hunc turbatorem probatur ex illis possessio: ita relati ferè omnes. Idem quando conductor asseruit se colere nomine locatoris. Soc. Sen. consi. 11. col. 2. versic. infero & secundò. lib. 3. Boer. d. q. 105. nu. 14. Grat. consil. 50. nu. 2. lib. 1. & Ant. Gabr. lib. 4. concl. concluſ. 4. nu. 2. & nu. 7. vbi declarat.

573 Declaratur secundò nõ procedere, † cùm plura extant locationum instrumenta: ita Soc. Sen. col. 187. col. 6. confirmantur præmissa. lib. 2.

574 Declaratur tertiò, vt non procedat † in instrumento locationis antiquo: nam illo probatur possessio tam contra alium, quàm contra ipsum conductorem. Ita Craue. consil. 54. numer. 11. qui subijcit ex sententia Oldradi consi. 199. col. 2. etiam ex instrumento probari possessionem, prout facti est. Verum idem Craue. in tract. de antiq. tempo. in 11. particula. 1. partis principalis. num. 21. dissentit ab hac opinione. sed in praxi esset difficile recedere ab ea, quam is firmauit in d. consi. 54. nu. 11. cùm permulti id asseuerint. Accedit Soc. Sen. cõsi. 187. col. 5. versi. tertiò probatur. lib. 2. qui & alios eiusdem opinionis recenset. idem respondit Alba. consi. 64. num. 16. 17.

Declaratur quartò, vt non procedat cùm ille tertius non possidet: nam & tunc contra eum locationis instrumentum probat. ita Bald. in l. Pomponius. ff. quemad. vsufr. peta. Alex. consi. 9. colu. 1. lib. 4. alios recenset Gabr. d. concluſ. 4. numer. 3. cætera nunc prætereo.

575 Nonò probatur possessio † instrumento ipsius missionis in possessionem factæ auctoritate iudicis: ita docuit Abb. in c. cùm nobis. col. 2. de præscript. quem ita intellexit Craue. d. tractat. de antiquit. tempo. d. 11 particula. num. 23. & præter eum Zuch. in l. vlt. nu. 433. C. de ed. diui Adr. toll. qui eiusdem sententiæ recenset Soc. Sen. consi. 205. col. fin. lib. 2. quod explicaui in tract. de adip. poss. rem. 4. q. 104.

576 Decimò probatur possessio † ex solo vsu ipsius rei, vt est in prædijs sterilibus: ita Ang. in l. Celsus. & ibi Balb. nu. 133. de vsucap. ita etiam ex pascuis. Rimin. cõsil. 219. nu. 5. lib. 2.

577 Possessio † autem corporalium mobilium probatur ex traditione, atque retentione clauium, sub quarum custodia mobilia sunt: ita Ange. in l. qui vniuersas. in princ. ff. de acq. poss. & Sal. in l. ob maritorum. C. ne vxor pro mar. Dec. consil. 56. nu. 2. & attigi suprà. latè, Rebuff. in comment. ad Reg. const. Galliæ. tom. 3. tit. de mat. poss. in præf. num. 57. Cæterùm ab hac opinione dissentit Soc. Sen. consil. 131. col. 3. versic. nec obstat quòd claues. lib. 1. ex doctrina Innoc. in c. ex parte. nu. 3. de arbitris. qui inquit non ob id Prælatum possidere, quod rei habet custodiam. Hoc tamen ego intelligerem procedere, cum ex qualitate personæ, vel rei conijcitur custodientem non esse possessorem: at in dubio cum res apud aliquem est, præsumitur illum possidere. Quæ sententia procedit quando claues traditæ fuerunt in rei præsentia: nam tunc earum traditione possessio acquiritur. ita Barto. in l. 1. nume. 18. de acq. poss. & ibi Ias. num. 91. Ripa. nu. 57. & hanc ✻ communem testatur Didac. lib. 3. varia. resolu. c. 16. num. 11. etsi dissentiant Alexan. in l. 3. §. Negatius & ibi recentiores. de acq. possess. & Rebuff. in comment. ad constit. Reg. Galliæ. tom. 3. titu. de mat. possess. in præfat. num. 60. Quo loci respondet † ad d. l. clauibus. de contrahen. emp. quæ aduersari videbatur. Verum à communi recedere non est tutum in foro. Declarationes quæ adferri hic possent apud relatos interpretes legi possunt. ✻ 578

Possessio † verò seu quasi incorporalium probatur multis modis, ac primò instrumento iuratæ fidelitatis probatur quasi possessio iurisdictionis: ita Io. And. Host. & Butr. in c. fi diligenti. de præscrip. Abb. in c. cum nobis. eo. quos secutus est Soc. Sen. consi. 187. col. 4. versic. primò probatur. lib. 2. Alba. consi. 64. num. 13. 14. Rebuff. in commenta. ad Reg. constit. Galliæ. tom. 3. titu. de mat. possess. in præfat. nume. 101. 102. vbi declarat tertio non præiudicare. Quod intelligitur cum illi, qui fidelitatem iurarunt, possunt transferre potestatem & iurisdictionem. Ita docuit Baldus in l. 2. nu. 50. C. de ser. & aqua. & respondit Brun. consil. 20. num. 21. vbi. num. 23. intelligit etiam solum, quo ad eos, qui fidelitatem iurarunt, & ibi nume. 2. respondit, instrumento confecto non transferri, etiamsi in conspectu rei fiat. 579

Secundò † probatur hęc quasi possessio instrumento liberationis à fidelitate. Ita Baldus in l. moueor. C. de ser. exporta. & Oldra. consil. 296. ad fin. Socin. Sen. vbi suprà. 580

Tertiò probatur † quasi possessio iurisdictionis ex præstatione onerum: ita Bald. in l. 3. C. de nat. lib. Soc. Sen. d. consi. 187. col. 5. versi. secundò & maximè. 581

Quartò probatur quasi † possessio iurisdictionis per exactionę gabellarum. c. licet causam. vbi omnes. de probatio. Soci. Sen. d. consil. 187. col. 5. versic. confirmantur præmissa. lib. 2. Gabellæ reditus sunt fructus iurisdictionis, & quemadmodum is, qui percipit fructus corporalium corporalia ipsa possidere dicitur: ita qui percipit hos reditus iurisdictionis, eam quasi possidere creditur. Ita respondit Bald. consi. 161. proponitur, quod per commune Tertonæ. colum. 2. versic. sed ita est. lib. 3. Quod comprobatur ex gloss. c. commissa. in verbo, pacificam. de elect. in 6. iuncto ibi textu illo in §. penult. quæ ait, illum pacificam possessionem, seu quasi habere, qui fructus maioris partis bonorum percipit. glossam illam notarunt Gemin. consil. 78. col. vltim. consil. 101. col. vlt. Cassiodo. decis. 9. col. 1. de caus. possess. & propr. & Io. Bapt. Ferr. consi. 1. num. 3. 582

Quintò probatur † quasi possessio iurisdictionis per famam in antiquis: ita Soc. Sen. d. consi. 187. colu. 6. versi. postremò præmissa. lib. 2. 583

Sextò quasi possessio † iurium ecclesiæ probatur ex clauium ecclesiæ traditione: nam illæ transferunt quasi possessionem illorum iurium. Ita Butr. in c. vlt. de causa poss. & propr. Nic. de Milis. in verbo, possessio. q. 34. quos secutus est Reb. d. præf. num. 69. 584

Septimò probatur † quasi possessio iurisdictionis ex actib. iurisdictionalib. vtputa, cũ in causis iudicatum fuit & delinquentes condemnati, innocentes verò absoluti: ita respondit Rom. consil. 70. numer. 13. & Soc. Sen. d. consil. 187. col. 7. versic. iam ergo tempus 585

lib. 2. post Bart. in l. 2. §. hoc interdicto. ff. de itin. actuq; priua. & Dd. in c. cum ecclesia Sutrina. de caus. possess. & prop. Brun. consil. 34. nume. 15. Ita etiam ex statutis & edictis promulgatis. Roma. d. consil. 70. nume. 12. & Dec. consi. 694. num. 12. vt tradit Alba consil. 64. num. 9. 10. 15. Ita etiam captura † delinquentium & erectio furcarum hanc quasi possessionem probat Bal. in l. data opera. nu. 28. C. de ijs qui accus. non possi. Alex. consi. 43. in fin. lib. 1. & Brun. in consil. 34. in fi. & vnicus actus iurisdictionalis sufficit. Rom. consi. 411. in fin. Alex. 74. nu. 16. lib. 4. Ita etiam in ecclesia cum probatur exercitium curæ animarum. Io. Bap. Ferr. consi. 2. nu. 7. 586

Octauò probatur quasi † possessio iurisdictionis ex nominatione: ita Alba. consi. 64. nu. 5. post Soci. Sen. d. consi. 187. col. 3. in prin. & col. 6. versi. pro certo absurdum. lib. 2. & ibidem ait probari etiam quasi possessionem ex instrumentis locationum & venditionum: de quibus egimus suprà. 587

QVAERO septuagesimotertiò, an † necesse sit huic agenti interdicto probare, atque ita iustificare possessionem ex titulo? Et verè dicendum est regulariter necesse non esse probare titulum: siquidem sufficit hunc possidere, cum eum Prætor tueatur. §. retinendæ. Inst. de interd. atque ita scribunt ✻ omnes in c. licet causam. de prob. ibi Bald. num. 30. & Bero. nu. 63. reiecta falsa Barbatiæ declaratione ibidem. nu. 50. idem Bero. q. 71. & idem scribit Cosmus Gumyer in Prag. sanct. in tit. de pacif. poss. in verbo, inquirant. pag. vlt. ver. sed hæc opinio. 588

Declaratur hæc iuris sententia, vt procedat, cum possessor † sine titulo possidere potest: at secus cùm non potest: vtputa si laicus asserit se possidere decimas: vel si Abbas contendit se habere quasi possessionem † iurium episcopalium: vel si aliquis dicit, se iurisdictionis quasi possessionem habere intra fines territorij Baronis, vel Principis: si enim aduersus eum, qui dominus est, agit, titulum probare debet. Ita declarat Ioan. Fabri in §. retinendæ. num. 4. versic. & ideo non videtur. & fusius num. 31. versic. item nota. Capic. decis. 209. num. 4. 5. Atque ita declaratur, quod scribit Petr. Rebuff. in commentar. ad Reg. constit. Galliæ. tom. 3. titu. de mate. possess. art. 8. gloss. 1. num. 5. dum simpliciter † scriptum reliquit, laico non reddi hoc remedium pro quasi possessione decimarum: hoc enim intelligitur nisi illa possessio ex titulo iustificetur. Ita videmus in remedio recuperandæ, quod spoliato † quasi possessione rei spiritualis, vt decimarũ & similium nõ redditur, nisi illa quasi possessio ex titulo iustificetur. c. ad decimas. de restit. spoliat. in 6. Qua de re scripti in tractat. de recuperand. possess. rem. 15. quæst. 36. Idem est in † quasi possessione beneficij, quam quis sine titulo retinere non potest. c. dudum. numer. 2. de elect. Debet ergo agens hoc remedio possessionem seu quasi, quam obtinet colorare, atque ita iustificare. quemadmodum. in specie scriptum reliquit Cos. Gumyer in pragma. sanctio. titu. de pacificis possessorib. in verbo, inquirant. pag. vltim. versic. sed hæc opinio. Osascus decisi. 55. num. 6. Hoc enim intelligitur cum possessio est recens & contentio de ea est: secus quando iste actor diu possedit pacifice, tunc necesse non habet probare titulum. Ita declarauì in tractat. de recuperanda possessione remed. 15. numer. 461. Idem scribunt Anto. Capi. decisi. 6. & Rebuff. in commentar. ad Reg. constitu. Galliæ. tom. 3. titu. de caus. benefi. possessi. artic. 9. gloss. vnica. num. 27. colorari † possessio satis dicitur cum titulus, qui sua prima facie appareat, legitimus & iustus exhibetur, & quando aliqua causa prætenditur, qua is iustè possidere potest: ita post Dd. in c. cum nostris. de concessio. præbend. declarat Cosmus Gumyer in pragma. sanctio. titul. de pacificis possessorib. in verbo, coloratum. vbi explicat quis dicatur † titulus omnino discoloratus, quasi coloratus & verè coloratus, quod facit & Gomes. in regula cancellariæ. de triennali poss. 589 590 591 592 593 594 595

q. 27. Præterea possessionem iustificat atque colorat signatura collationis: vt latè scripsi in tractat. de recuperand. possess. rem. 15. num. 465. Rursus † coloratur 596 atque iustificatur possessio confessione aduersarij: Nam etsi confessio aduersarij titulum non tribuat, quo beneficium assequatur iste, qui pro se confessionem habuit, vt tradunt omnes, quos nunc referam, attamen sufficit ad possessionem ipsam iustificãdam. Ita Rota decis. 17. & decis. 19. de restitu. spoliat. in nouis. quam probarunt Felin. in c. olim. col. vltim. versi. limita secundò. de rescrip. Franc. de March. quæst. 1148. num. 8. in fin. part. 1. & Petr. Rebuff. in tracta. de pacifi. poss. nu. 194. & Boer. quæst. 193. nu. 3. qui in specie possessorij retinendæ loquitur. Et verè quo ad ipsum confitentem dubium non est, confessionem iustificare possessionem ad eum excludendum: quandoquidem & sua confessio ei nocet in iudicio proprietatis, vt excludatur. Ita Felin. in d. c. olim. col. vltim. versic. limita quintò. Hæc tamen confessio non impedit (vt dixi) superiorem, quin valeat inquirere de titulo, vt relati scribunt, & Cosmus Gumyer in pragma. sanctio. titu. de pacificis possessorib. in verbo, triennio. versic. similiter. Præterea † coloratur atque iustificatur possessio ex sententia lata super causa petitorij. ita Bellamera decis. 577. spoliatus quem secuti sunt Felin. in c. cum venerabilis. numer. 29. in fin. de except. Marsil. in rubr. C. de probat. num. 167. Rebuff. in commentar. ad Reg. const. Galliæ. tom. 3. titu. de causis benefic. possess. art. 9. gloss. vnica. num. 26. etsi idem Rebuff. in tractat. de pacif. poss. num. 193. dubitasse videatur. Rursus colorari atque ita † iustificari potest possessio, probando 598 titulum antiquum deperditum per iuramentum huius possessoris antiqui. Nam verè titulus iuramento probari potest. ita in specie Cosmus d. tractat. de pacif. poss. in verbo, inquirant. col. penul. quo loci declarat, relinqui † iudicis arbitrio, quod tempus in his dicatur antiquum: & præsertim cùm allegatur titulus dispensationis, qua duo incompatibilia possidentur. Præterea coloratur atque iustificatur possessio ex lata sententia etiam in alio possessorio iudicio, plenario tamen. ita Rebuff. in d. tom. 3. titu. de causis benef. poss. art. 9. glo. vnica. in fin. 597 599

QVAERO septuagesimoquartò, an † agens hoc 600 interdicto probare debeat, quod non vi, non clam, non precario possidet? Et necesse non esse, scriptum reliquit Ioan. Fabri in §. retinendæ. num. 23. Inst. de interdict. post Dyn. & Butrig. in l. 1. §. hoc interdicto. ff. vti possideris. Nam sufficit (aiunt isti) probare possessionem, quia illa postmodum ab onere probãdi releuat. §. commodum. Inst. de interdict. l. circa. ff. de probat. Quæ sanè ratio leuis est, quoniam tunc possessio releuat à probandi munere, cum iusta possessio est: quod non præsupponitur in casu isto, cum de hoc sit disputatio. Secũda ratione vtitur Io. Fabri, nempè hãc esse negatiuam, quæ ab actore necessariò probanda non est. l. actor. C. de probat. Verùm si rectè perpendatur, hæc ratio, ad rem non confert: quandoquidem non negatiua, sed affirmatiua ab ipso actore probanda est, quippe qui asserit, se bona fide possidere: qua bona fide probata, sequitur, quod nec vi, nec clam, nec precario possidet, quod in specie visus est sentire Bald. in c. licet causam. num. 36. de probat. Verior itaque est ratio, quod probans se possidere, intelligitur bona fide possidere, cum † mala fides non præsumatur. l. penul. C. de euict. & scripsi in tract. de recuperan. possess. rem. 13. nume. 63. eò quia nemo delinquere præsumitur. l. meritò. ff. pro socio. atq; ita sequitur, quod nec vi, nec clam, nec precario possidet. Hinc scribit Innoc. in c. cum venissent. col. 4. versicu. item nota quod licet. de resti. in integr. agentem ex hoc interdicto necesse non habere probare, se bona fide possidere. quam sanè sententiam probauit, alijsq; confirmauit Anton. Capic. decisi. 209. numer. 10. Nec aduersantur rationes eorum, qui dissentiunt à Fabro, affirmantes, 601

Universidad de Deusto
Biblioteca

opus esse probare, quòd nec vi, nec clam, nec precario possidet. quandoquidem diluì facilè possunt, vt illa prima, quòd verba interdicti requirunt, hunc sine dolo possidere debere : atque ita nec vi, nec clam, nec precario. l.1.§. perpetuo. ff. vti possid. Respondetur, possessionem quidem vitio carere debere: at quòd vitiosa sit, vel non, qui possidet, non probat, sed is, qui vitium arguit. Secundò ij mouentur, quia is, qui agit interdicto, de itinere actuq; priuato, probare debet, se non vi, non clam, non precario possidere. l.1.§. hoc interdicto. ff. de itinere actuq; priua. vbi glossa, in verbo, iure seruitutis. ex text. l. si quis diuturno. ff. si ser. vend. ergo idem hoc in casu. Verùm respondetur, hoc procedere cùm illi, quasi possessioni, quæ titulo caret, ius resistit, quemadmodũ latius declarabimus infrà rem. 5. q.1. in 4. requisito. & in eodem rem. q.3. explicabimus d.l. si quis diuturno. qua quidem declaratione hic locus illustrabitur.

QVAERO septuagesimoquintò, quid probare
602 † debet reus hoc interdicto conuentus, vt obtineat? Bart. in l.1.§. vlt. nu.19. ff. vti possid. docuit reum hunc probare debere actorem nõ possidere: vel iniustè possidere, vt putà quod vi vel clam à se possidet: ita Pract. Papiens. in forma libelli, pro possess. turb. in glos. hodie. nume. 4. vel quod ipsemet reus iustam habet detinendi causam, licet nullo modo possideat. l. colonus. ff. de vi & vi arm. Verum dubitari solet, quomodo probatur actorem non possidere. Respondet Bart. eo ipso probari, cùm actor ipse non probat, se possidere: vel cùm reus probat alium naturaliter & ciuiliter possidere : nam potest reus opponere de iure tertij, quod est exclusiuum intentionis agentis. l. cùm seruum. C. de seru. fug. l. vltim. C. de rei vend. & declarant Bart. in l. ille à quo. §. si testamento. ad Trebell. & Anchar. in consil. 297. colum. 4. Socin. & cæteri in l.2. ff. de except. rei iudic. In beneficialibus obseruari illud solet, quòd si constat de non iure actoris, reus possessor in ea possessione conseruatur etiamsi & ipse iure careat. cum melius sit conseruare possessorem iniustum, quàm iniustum admittere de nouo. ita Felin. in c. olim. col. vlt. versic. limita tertiò. de rescrip. post Rot. decis. 4. de re iudic. in nouis. Non enim detentor eijciẽdus est à sua possessione nisi per eũ qui ius fouet. idem decidit Franc. de Marchis. q.148. nu.8. par.1. Qua de re dicemus etiam infrà. q.81. ad fin.

603 QVAERO septuagesimosextò, an † actor iste necesse habeat probare turbationem hanc factam fuisse dolo, vel culpa turbantis? Hæc iuris quæstio à me paulò fusius, quàm à cæteris, explicabitur, quòd sciam in vsu quotidiano plura, quæ hic adferam, posita esse. Duos casus ita ante omnia distinguo.

604 Primus est, cùm actor † ciuiliter agit, hoc est, ex hoc remedio atque interdicto, vt is turbator à turbatione & molestia desistat: tunc opinor necesse minimè fore probare dolum, imò nec aliquam illius turbatoris culpam. siquidem redditur hoc interdictum & aduersus illum, qui iusta ratione possidere credit, licet deinde constet in causæ exitu titulum illum non esse ita iustum, & possessionem non esse ita antiquam, vt est illa actoris : iuxta ea quæ dicemus infrà. q.81. Hoc enim casu sola turbatio sufficit sine aliqua culpa, vt locus sit huic interdicto ad compellendum turbatorem illum, vt à turbatione desistat : ita in specie & clarè sensit Pract. Papiens. in forma libelli, pro possessione turbata, in verbo, & in eo nititur, ad fin.

Declaratur hic casus, vt non vendicet sibi locum
605 † cùm agitur hoc interdicto, vt is turbator non solùm cesset à turbatione, sed etiam vt condemnetur pro damnis & interesse turbationis factæ : tunc opus est probare culpam illius. ea ratiõe, quia si is iam possessor esset, licet altero iunior, vel aliâ causam iustam haberet turbandi, excusaretur à temeritate, & per cõsequens ab interesse & damnis, iuxta. l. eum quem temerè. ff. de iudic. & tradit glo. in l.3.§. in hac. ff. de trit. actio. quæ ait causa iusta excusat ab interesse, & illam probarunt Bald. in c.1. qui succeff. feud. confir. versic. pone quod hæres. Et Gomes. in §. ex maleficijs. nume. 25. Inst. de action. Conferunt etiam quæ infrà dicemus, causam iustam excusare à dolo & à pœna turbationis.

Secundus est casus, cùm hic † in sua possessione 606
turbatus criminaliter experitur contra turbatorem : tunc alquando dolus, vel culpa probari debet. Cuius quidem rei declarandæ gratia sciendum est, aduersus turbatorem altero de duplici iure criminaliter agi. Vno ex dispositione iuris communis, altero ex locorum statutis. Iure communi agitur criminaliter, aduersus turbatorem actione iniuriarum : nec enim aliud remedium criminale est à iure proditum contra hunc turbatorem, quàm hoc iniuriarum: ita scribunt Iacob. de Arena in l. vnica. numer. 5. C. vti possidetis. Barto. in l. extat. num. 4. ff. quod met. caus. & Ang. in l. cum filius. §.1. de verbor. obligat. alios plures huius sententiæ retuli suprà, quæst. 63. Ex statutorum constitutionibus sæpissimè quoque agitur criminaliter : quemadmodum extat statutum Papiæ 31. in crimin. sub rubr. de pœna illius, qui viol. fec. alicui in eius possess. Ita extat statutum Brixiæ 152. in criminal. sub rubr. de vi molestatiua turbatiua, vel inquiet. possess. Quæ quidem statuta † subrogarunt pœnas à se sanc- 607
tas loco pœnarum, quæ sunt à iure communi indictæ. ita in specie docuit Bald. in c. licet causam. in fin. de probat. Quocircà quemadmodum causa hæc, ratione pœnarum iuris communis, dicitur † criminalis 608
ita pariter censetur criminalis ex dispositione statutorum. quod in his terminis affirmarunt Pract. Papien. in forma libelli, pro possess. turba. in princ. num. 4. Alexan. consil. 82. numer. 7. libr. 1. & Afflict. decis. 84. idem sensit in specie hac Bossius in tractat. causar. crimin. titu. de plurib. viol. numer. 48. Nam (vt illi rectè scribunt) si diligenter considerabimus, hæc statuta principaliter voluerunt punire delinquentem, licet in consequentiam pœnam fisco & turbato deferant. Accedit quod semper ferè hæc statuta (vt duo iam relata) inter criminalia reposita sunt : vt hinc intelligamus criminaliter posse agi, vt ipse titulus ostendit, iuxta l. Imperatores. ff. de in diem adiect. Quocirca his
609 constat minus rectè scripsisse † Ripam in rubr. extra, de iud. nume. 101. dum hac in re ita distinguit. Aut disponit statutum, quod turbans condemnetur in pœnam centum librarum, quarum dimidia fisco & altera turbato deferatur, tunc causam esse criminalem ait Ripa. atque ita procedere sententiam Alexand. d. consil. 82. num. 7. ea ratione, quia vnica est condemnatio, & causa fisci trahit ad se causam possessionis turbatæ. Aut statutum disponit, quòd turbans puniatur pœna librarum centum, pro quarum dimidia condemnetur erga fiscum, & pro altera versus turbatum, tunc (inquit Ripa) causa erit diuidua, & pro parte dicitur ciuilis, & pro parte criminalis. ciuilis inquam quatenus pars pœnæ defertur turbato : criminalis quatenus altera pars pœnæ defertur fisco. ita is Ripa. intellexit Ang. & Alex. in l. eum qui. §. in popularibus de iureiuran. Quam sanè distinctionem scribit Ripa, se colligere ex doctrina atque distinctione Matthes. notab. 70. nota quòd. Eam probauit & Blancus in tracta. de compromisso. q.4. principali. nu.26. Hæc inquam Ripæ distinctio vera non est, nec ea Matthes. do
610 ctrina probatur. si quidem † Matthes. aliter sensit, quàm intellexerit Ripa. Nam (inquit ille) aut statutũ ita disponit, quòd turbãs incidat in pœnam centum, quorũ dimidia fisco & altera turbato deferatur: tunc causa potest tractari dupliciter, nempè ciuiliter & criminaliter. & ideo (inquit ille) non poterunt simul tractari. In hoc primo capite, vt est videre, sentit Matthes. causam esse vel ex toto ciuilem, vel criminalem, vtpotè quòd duo in solidum remedia sunt prodita: & al-

& altero eorum electo, cessat alterum. & tamen sentit Ripa causam esse diuiduam : atque ita remedia posse cumulari. Aut (inquit Matthes.) dicit statutum, turbans cõdemnetur in centum, quorum dimidia fisco, altera parti applicetur, tunc causa est tota ciuilis. si ergo est solùm ciuilis, non erit locus doctrinæ Alex. d.l. eum qui. Et si dicatur exactio spectat ad fiscum, vt ait Bart. l. Senatus. §. item Senatus. ff. de iure fisci. Respondeo, exactionem non mutare causæ naturam, etsi immutat, contra Matthes. est dicendum, causam esse (vt deinde Ripa) ex toto criminalem, ex quo fiscus totum exigit. Est ergo quod absolutè cõcedamus cum Pract. Papien. Alex. & Afflicto causam esse criminalem. Nũc in viam è qua aliquantulum, non inutiliter tamen, sumus digressi, reuertamur. Cùm itaque criminaliter agitur ex dispositione iuris communis, hoc est, accusatione iniuriarum, tunc requiritur † doli probatio,
611 alioqui sequi debet absolutio: ita clarè in specie respõdit Bal. consil. 119. statuto cauetur quod turbans. colu. pen. in prin. lib. 2. idem Bal. cons. 289. quia consuetudo æquiualet. col. 2. versic. quartò est præmittendum. lib.
612 4. Cataldinus inter consilia crim. diuers. cons. 58. nu. 2. lib. 1. Cum verò agitur ex dispositione † statuti, tunc si pœna indicitur corporalis, dolus est necessariò probandus, nec sufficit probare latam culpam: ita ad rem hanc docuit Bart. in l.1.§.1. num. 2. ff. si quis testa. liber esse iuss. fue. & cum eo cæteri, vt permultis relatis
* Bart. * communiter recipi scribit eruditissimus Iul. Clar. in praxi crim. §. fi. q. 84. ea ratiõe vtuntur omnes quod pœna corporalis nunquam indicitur, cùm dolus à committẽte delictum abest. Cùm verò statutum indicit pœnam pecuniariam contra turbatorem, tũc distinguuntur duo casus ex sententia Bart. in d.l.1.§.1. nu.3. ff. si quis test. liber esse iussus fue.

613 Primus est, quãdo † statutum punit turbationem illatam personæ, vtputà, si ita statuit. si quis turbauerit possessionem alterius, quemadmodum ita loquuntur relata statuta Papiæ & Brixiæ, tunc dolus (inquit Barto.) requiritur. Ea est ratio, quòd iniuria personæ non infertur sine affectu inferentis iniuriam. l.3. ff. de iniur.

614 Secundus est casus, cùm † statutum punit turbationem illatam in rem, vt si dicit : Si quis ingressus fuerit possessionem alterius, vel si quis turbauerit possessionem alterius, tunc lata culpa (inquit Bart.) sufficit, ex text. §. quia tamen. Inst. vi bono. rapt. & in l. si quis in tantam. C. vnde vi. Et hoc in casu lata culpa dolo æquiparatur, ait Bart. ex. l.1. §.1. ff. si mens. falsum. mod. dixe. Idem Bar. in his terminis in l. iustè possidet. in fi. ff. de acquir. possess. Hanc Bart. distinctionem probarunt Ang. ibidem. Pract. Papiens. in forma libelli, pro poss. turb. in verbo & in eo nititur. Barba. consil. pen. col. 11. in fin. lib. 2. Corn. consi. 100. num. 4. consil. 205. nu. 6. lib. 2. consi. 94. num. 10. in fin. consi. 172. num. 9. lib. 3. & consil. 280. num. 4. lib. 4. & Boss. in tractat. caus. crimin. titu. de pluribus viol. nume. 49. Quare malè visus est sentire idem Bart. consi. 91. num. 6. versic. sed statutum. lib. 1. dum illud statutum ciuitatis Naruiæ, quo punitur turbans aliquem in sua possessione dolum non re-
615 quirere, respondit. Nisi dicamus † Barto. loqui eo in casu, cùm turbans debuit perquirere quis possideret, & perquirendo verisimiliter inuenerit apud quem foret possessio, & per cõsequens turbando deinde fuerit in dolo : ita videtur defendere Bart. Corn. consil. 94 nume. 11. versicu. & sic eo casu. lib. 3. Ita pariter malè
616 sensit † Bald. in l.3.§. quod Prætor. ff. ne quis eum qui in ius voc. est, vi exim. dum docuit, quod si statutum ita disponit. si quis aliquem percusserit, puniatur in centum. statutum hoc nõ requirit dolum, & ideo culpa sufficit. Præterea malè respondit Guliel. Perus. inter consilia crimin. diuers. consil. 37. num. 1. in fin. libr. 1. statutum requirere dolosam turbationem, cùm punit eum qui possessionem alterius ingreditur. Ita pariter haud rectè satis à Bartolo dissentit Ioan. Bolog. in d.l. iustè possidet. num. 82. de acquir. possess.

Dubitari nunc contingit (de his hoc loco agere
minimè incongruum videtur) quis † teneatur proba- 617
re hunc dolum & latam culpam. Qua in re dicendum est actorem, accusatoremq; probare debere, cùm dolus non præsumitur. l. dolum. C. de dolo. & Barto. in l. patronus. ff. de prob. Cæterum indicijs & præsumptionibus probari illud poterit. d.l. dolum. & scribũt Socin. Iun. consil. 129. num. 68. lib. 1. Paris. consil. 67. nu. 15. lib. 3. & pulchrè idem Paris. consil. 83. num. 47. lib. 3. latè Craue. consil. 142. num. 12. & consi. 282. colu. 6. & 7. cæteros sciens prætereo.

Plura autem indicia, & plures præsumptiones doli & latæ culpæ hoc in casu turbationis possunt considerari.

Primò † doli est iudicium, cùm turbans nullo mo- 618
do possidet, & scit alium possidere: ita respõdit Alex. consil. 23. num. 2. lib. 6. scientia verò possessionis alterius satis probatur ex eo, quòd probatur turbatorem non possedisse, nec possidere : quia inde sequitur, eum scire debuisse, quod suum non est, alterius esse. l. vlt. C. vnde vi. & in specie hac respondit Bald. consil. 119. Statuto cauetur. col. pen. versi. sed contra hoc. lib. 2. idem sensit Barto. consil. 91. num. 6. lib. 1. Idem est cùm sciunt alterum per procuratorem possidere : ita Lapus allegat. 127. colum. 2. versic. sed hic occurrit. qui subijcit in versic. item si primus possessor. idem esse cùm is turbatus diu & notoriè possedit. Est enim tũc præsumptio, quòd hic turbator sciuerit illum possidere, iuxta. l. si tutor. C. de procura. Ita etiam alijs modis probatur
† scientia, vt si est hic turbator vicinus ; ita in specie 619
hac respondit Corn. consi. 94. nu. 11. versic. confert. lib. 3. & sensit Bald. cons. 446. sciendum est, quod quis. col. 1. versic. facit quia vicini. lib. 3. Quod declarandum est ex his quę scripsi in tract. de recuperan. possess. rem. 16. num. 48.

Secundò † doli indicium & præsumptio est, ex sen- 620
tentia Cornei consil. 94. num. 12. lib. 3. & consil. 280. nu. 5. lib. 4. quando quis in casu illicito occuparet possessionem alterius, vt si turbator iste hæres factus occupare vellet rei possessionem, quæ est apud hunc turbatum possessorem, ea ratione occuparet, quod statutum disponat possessionem defuncti continuare debere in successorem. Hoc permissum non est, cum (inquit Corn.) velit statutum, possessionẽ ita demum continuare, si ab altero occupata non est. quod fusius explicat Tiraquell. in tractat. le mort saisit le vif. par. 5. declar. 3.

Dolo hoc ipso probato, si turbator illum euade- 621
re, atque ita ab eo se excusare volet, † causam iustam ita perturbandi atque agendi quod egit probare debet. nam causa iusta dolum extinguit atque cessare facit, & per consequens pœnam turbationis interimit : ita in specie respondit Bald. consil. 58. quidam est accusatus. in fin. lib. 5. & Corn. consil. 205. num. 7. lib. 2. & Boss. in tractat. caus. crimin. titu. de Decreto Mediolani. numer. 19. Hanc causam excusabilem considerauit
† statutum Papiæ. 31. in criminal. sub rubr. de pœna il- 622
lius qui viol. alicui fecerit. in illo versicu. & prædicta locum habeant, nisi prædictus qui diceretur offensor tale ius haberet, propter quod potuisset licitè facere. Ita causam hanc iustam considerauit Decretum antiquum Mediolani relatum etiam inter Decreta Papiæ sub rubr. Decretum, quod vbi delictum originem habuerit à contractu super ipso non procedatur criminaliter. Ea est ratio, quòd causa iusta à dolo excuset, quòd causa hæc iusta bonam fidem, quæ doli est exclusiua, ostẽdit. Hinc lex communis excusauit illum, qui ex testamento, quod nullum esse ignorat, in libertatem se vindicauit. l. igitur. §. potest. ff. de liber. caus. alia retuli in tractat. de recuperand. possess. remed. 5.
numer. 49. Quo loci idem esse dixi cùm † causa est in- 623
iusta & leuis, cum & bona fides à causa iniusta causetur: ita Bald. in l.1. in fin. C. vbi causa stat. & in specie

Universidad de Deusto
Biblioteca

hac Tiraquell. in tractat. de pœnis legum. causa 48. nume.3. Quod procedit, modo is, qui ea ductus est in bona fide fuerit, & infrà aliqua dicemus. Cæterum an causa, hæc iniusta excuset etiam à lata culpa, maius est * dubium apud Dd. Recepta * magis opinio est non excusare: ita plures huius sententiæ retuli in d.5. rem. num.61.62. Quinimo ex Iaf. sententia in d.l. iustè possi-
624 det. ad fin. nec causa hæc † iniusta excusat à pœna legali & statutaria: ita is scribit sensisse Bald. in autent. generaliter.num.7. C. de episc. & cler. sed verè Baldus ibi num.7. solum ait, causam iustam excusare à pœna legali, non autem negat iniustam non excusare. atque ita verè loquuntur Archid. in c.1. in fin. de elect. in 6. & ibi Ioan. Andr. in nouella, quem retulit Baldus. Et hanc Iasonis declarationem veram non esse sensit Gomes. in §. ex maleficijs. numer.30. Inst. de actio. Quibus
625 declarantur relata † statuta Papiæ & Brixiæ, quæ dum dolum requirunt in hoc perturbatore, causa iusta excusabit à dolo illo, efficietq; ne puniri ille possit pœna illius statuti, imò nec altera. Causa verò iniusta dum solum excusat à dolo, facit ne locus sit pœnæ ordinariæ ipsorum statutorum, cum tamen causa hæc iniusta à lata culpa nõ excuset, puniri poterit ille perturbator alia pœna mitiori, & pro iudicis arbitrio in specta qualitate facti & personæ.

Causæ autem iustæ, excusantes à dolo perturbatorem hunc, considerari permultæ possunt.

626 Prima † causa est cùm hic accusatus probabiliter credit possessionem suam esse & se possidere, iuxtà. l.1. §. si quis ideo. ff. ne vis fiat ei. & attigi suprà rem.1. q.9. ita in specie respondit Baldus consil.431. quia in accusatione. in fin. lib.4. idem Baldus in c. licet causam. ad fin. de probat. Cæpol. consi.4. colum.2. in crimin. Idem sensit Socin. Sen. consi.131. colum.4. versic. amplius. lib. 1. dum respondit, hæredem insistentem possessioni, quam sua sponte acceperat, excusari, si credidit sibi vt hæredi ita licuisse. illum secuti sunt Dec. consil. 565. in fin. & Craue. consil. 18. num. 9. & clarius in specie hac Craue. consil. 280. colum. pen. versic. ex quibus. Quod fortius procedit cum accusatus iste ostendit priorem possessionem. ita Bald. consil. 58. quidam est accusatus. versic. respondeo quoties. lib. 5. Quorum quidem sententia vel ex eo probari videtur, quod is, qui se possidere prætendit, dicitur ostendere causam iustam ex
627 quodam contractu: quia † possessio sapit naturam contractus: ita de his verba faciens scriptum reliquit Boss. in tracta. causa. crim. tit. de pluribus viol. nu. 45. ex Bald. in c. querelam. de elect. qui tamen in meo codice vix hoc scripsit. Rectius itaque opinor dicendum hũc excusari, quia id quod agit, agere dicitur ad ius suum conseruandum, vti infrà dicemus. & in his terminis hanc rationem sensit Cæpol. d. consi. 4. col. 2. versic. videtur quilibet.

628 Secunda causa est iusta † excusandi à dolo & à lata culpa ne de turbata possessione accusari possit. Cũ hic accusatus probat se ex causa amicitiæ, vel iure familiaritatis, vel solatij possessionem illam ingressum fuisse: ita responderunt in specie hac Baldus consil. 431. quia in accusatione. colum. 2. versic. quinta ratio. lib. 4. Corn. consi. 100. num. 26. in fin. lib. 2. & consil. 280. nu. 9. lib. 4. Non enim qui familiaritatis causa vel solatij ingreditur, ingredi dicitur eo animo vt possessorem sua possessione priuet: non ergo turbator iure dici potest.

629 Tertia iusta † excusationis causa est, cum quis ingreditur ratione iuris, quod in possessione illa habet, vt est in Socio, qui ingreditur possessionem rei communis, nec enim is tanquam turbator accusari potest: ita ad rem hanc interrogati responderunt Baldus consil. 37. quidam Nerius. ad fin. lib. 5. & Alexan. consi. 103. numer. 12. verficu. quod autem. libr. 1. & Plot. in l. si quando. num. 313. C. vnde vi. post Ponzinibium in tractat. super decreto, quando res habet originem à contractu. 4. limit. Quæ sanè causa cessat cùm hic socius ingrediens excedit terminos, qui societati conuenerunt, vtputà, si totam rem occuparet: ita Alex. d. consi. 103. nu. 12. Plot. in d. l. si quando. nu. 314. & Boss. in tract. caus. crim. tit. de Decreto Mediolanẽsi quando res habet originem à contractu. nu. 12.

Quarta causa est, cùm quis † ex mandato alterius 630
ingressus est possessionem, non enim is turbare voluit: ita Baldus consil. 144. præsupposito. lib. 1. & consil. 431. quia in accusatione. lib. 4. Ancha. consil. 126. Pract. Papiens. in forma libelli, pro turba. possess. in verbo, animo. num. 2. & num. 4. Barba. consil. penult. colum. 11. in fin. lib. 2. Corn. consil. 205. nume. 8. libr. 2. Ripa in c. 2. num. 40. de iudic. alios retuli suprà. q. 48. & in comment. de arb. iud. lib. 2. in casu 354. nu. 40.

Quinta causa iusta † excusandi à dolo & per con- 631
sequens ab accusatione turbatæ possessionis illa est, cùm is accusatus ostendit se virtute cõtractus ingressum fuisse possessionem illam. Ita in specie respondit Corn. consil. 205. numer. 7. lib. 2. & scribit Bossius in tractat. caus. crimin. titu. de decreto Mediolan. num. 1. Ea est huius sententiæ ratio, quia qui ita possessionem ingreditur non dicitur ingredi animò turbandi, sed potius vtendi iure suo & illud conseruandi: iuxtà. l. qui iniuria. in princ. & l. si quis vxori. §. sed & si rem. ff. de furt. Ego † aliam quandoque rationem 632
considerabam, cur cesset hæc criminalis accusatio: nempè, quia vbi ex contractu ciuiliter agi potest, cessat criminalis, cùm dolus actione ex contractu purgari possit. l. eleganter. in princ. ff. de dolo. & egregiè scribit Craue. consil. 6. numer. 105. & consil. 280. colum. pen. versic. postremò. vbi alios plures recenset. Qua ratione videmus edita esse statuta atque decreta in dominio † Mediolani vt suprà retuli, quòd vbi res 633
habet originem à contractu non procedatur criminaliter: Contractus enim iustam excusationis causam præstat. Quod tamen intelligi debet cùm in eo contractu data est licentia & facultas ingrediendi possessionem, alioqui titulus non præstaret hanc iustam causam: ita Bal. consi. 119. Statuto cauetur. col. 2. in prin. lib. 2. & consi. 395. In casu D. Primę. lib. 4. & clarius Corn. d. consi. 205. nu. 7. lib. 2.

Hanc iustam causam ex multorum sententia præ- 634
stat etiam contractus † inualidus, & re ipsa nullus: ita enim censuerunt Plot. in l. si quando. nume. 270. C. vnde vi. & alij ab eo relati. Verum ego soleo aliquot casus distinguere.

Primus est, cùm † contractus est inualidus, ea in- 635
ualiditate nullo modo apparenti, vtputà, si est initus contractus cum minore qui maior videbatur, vel si res est empta ab eo, qui dominus credebatur: vel alio simili in casu, & deinde factis hinc inde probationibus contrarium apparuit: tunc conceditur excusatio ex hac causa ab ipso dolo, imò etiam à lata culpa. siquidem error iste est admodum probabilis, & bonam fidem causat, vt suprà attigi, & scribit Bart. in l. Celsus. nu. 17. ff. de vsucap. & ibi Balb.

Secundus est casus, cùm † contractus est inuali- 636
dus & nullus nullitate apparenti, sola iuris præsumptione tunc is contractus excusat à dolo, imò & à lata culpa, si cum ipso contractu concurrit aliqua præsumptio & coniectura, quæ illam iuris præsumptionem perimat, vtputà, si mulier sit, vel rusticus, qui contraxit cum minori vel ecclesia non seruatis iuris solennitatib. Ex quo enim initus est contractus minus solenniter, præsumptio iuris est, quòd mala fide contraxerit. c. qui contra. vbi Dyn. de reg. iur. in 6. glo. notab. & ibi Barto. in l. 1. in fin. C. de fide instr. & iure hastæ fisca. libr. 10. idem Bartol. in l. quemadmodum. numer. 5. C. de agricol. & cens. lib. 11. & tradunt egregiè Calcan. consil. 25. num. 13. & Neuiz. consil. 85. nume. 14. Attamen illa qualitas personæ illam præsumptam malam fidem & dolum extinguit, & ob id si ob huuc contractum ille rusticus, vel mulier ingressi sunt possessionem à dolo & lata culpa excusantur: ita in terminis

minis his sensit Bossius in tractat. caus. criminal. in tit. de decreto Mediolani. quando res habet originem à
637 contractu. num. 19. Ita enim videmus † personæ rustici qualitatem excusare à dolo præsumpto, vt scripsi in commentar. de arbitr. iudic. lib. 2. casu 194. num. 34. Ita ad rem hanc confert. l. si adulterium cum incestu. §. stuprum. ff. ad l. Iul. de adult. quo loci Papinianus scribit, mulierem excusari, si stuprum iuris ciuilis ignorantia admisit. ita subijcit, ætatem excusare, quemadmodum idem ait ibidem in §. incestum. sextum & ætatem excusare ab incestu. Ita etiam ætas & sexus ab alijs criminibus excusant, vt saltem mitius puniantur. quod scripsi in commentar. de arbitr. iudic. lib. 2. casu 329. Est ergo in casu nostro idem dicendum. Ea est ratio, quia error iste etsi iniustus causat bonam fidem, quemadmodum supra dicebam, adiecta præsertim qualitate personæ, quæ ostendit errorem esse excusatione dignum. cessabit ergo hoc casu criminale iudicium. & in dominio Mediolani erit locus illi decreto, quando res habet originem à contractu, quod criminaliter non procedatur. Atq; ita opinor hoc casu procedere opinionem Ploti in l. si quando. num. 270. cum multis subsequẽtib. C. vnde vi. qui, reiecta aliquorum opinione, credidit decretum illud habere locum etiam in cõtractu nullo. quod ego intelligo nullitate apparente, sola iuris præsumptione.

638 Tertius est casus, cùm † contractus est nullus, nullitate manifesta apparenti & notoria, ita quod nulla causa excusari potest: vtputà, si vir prudens & sagax, vt si doctor iuris, vel diligens & versutus mercator emeret à minori, quem scit esse minorem: vel si contraxit cum Prælato ecclesiæ non seruatis iuris solennibus: tunc hic contractus non excusaret emptorem, si possessorem perturbauerit, ob id quod titulum & licentiam ingrediendi ex eo titulo consecutus sit: nam hic error & ignorantia inexcusabilis est: Huc spectat
639 quod ait l. C. in l. nec vllam. §. item in titulo. ff. de petit. hæred. illum non dici † titulum, qui apparet inualidus, vt est cum quis habet titulũ à minore. quod ego intelligo cum scit illum esse minorem. & tradit Afflict. decis. 271. nume. 3. imò cùm titulus apparet inualidus, non iuuatur possessor etiam antiquissimus: ita post multos respondit Crauet. consil. 290. col. antepen. versic. secundò respondeo. Hoc enim in casu dicitur iste versari in dolo & ob id non excusatur: ita sensit Alex. consil. 103. numer. 21. lib. 1. & alij, quos refert Plot. in d. l. si quando. numer. 254. 271. inter cæteros recenset Ponzinibium in eo tractat. super decreto, quando res habet originem à contractu. limit. 3. & Cottam in suis mem. in verbo, decretum. qui scribunt, illud decretum non habere locum in contractu nullo: quorum quidem opinionem veram esse puto hoc in casu, cum cõtractus est nullus, nullitate euidenti & ma-
640 nifesta.

Sexta causa iusta † excusans à dolo & à pœna turbationis est, cùm quis ex licentia legitimè à iudice cõcessa ingreditur & occupat: ita Bal. in sua disputat. Accusatus de vi turb. col. antep. vers. quartò quæritur. & clarius idem consi. 58. quidam est accusatus de turbata. versi. præterea vbi quis. lib. 5.

Extenditur hic casus vt procedat, etiam si causa
641 † illius licentiæ & iussus esset falsa: ita Bald. in d. disputat. Accusatus. d. vers. quartò quæritur. dum inquit, sufficere, quòd ritè atque ita solenniter sit facta missio: Nam tunc iniuria fit iudici, nec consideratur ius aduersarij. arg. l. si familia. ff. de iurisd. om. iud. & l. sed si eximendi. §. vlt. ff. ne quis eum. Idem quod Bald. verè censuit Barto. in l. iustè possidet. nume. 7. de acquir. possess. etsi eo loci Alex. nume. 12. & Iaf. nu. 24. scribant Bart. à Baldo dissentire, quod falsum est, cum verè cõueniant, vti scripsit Soc. Sen. consi. 18. col. 8. versic. & de actibus. lib. 1. & consil. 158. col. 6. versi. primus casus est. lib. 2. & nõ dissentit Io. Bolog. in d. l. iustè possidet. nu. 79. Quocirca cessat pœna statuti corporalis, quæ non nisi ex dolosa ingressu indicitur, quod secus in pecuniaria, vt suprà diximus.

Declaratur primò, hanc causam non procedere, cùm licentia † est nulla, defectu solennitatis iudicij, vt 642
si concessa fuit parte non citata, vel aliam similem ob causam: ita Barto. in d. l. iustè possidet. in fin. de acquirend. possess. quemadmodum illum declarat Socin. Sen. in d. consil. 138. colum. 6. versicu. primus casus est. lib. 2. Barbat. consil. 4. colum. 2. propè fin. lib. 3. Roma. consil. 330. nume. 22. Anchar. consil. 133. in fin. Felin. in c. illud. num. 5. de præscript. Gozad. consil. 93. num. 13. & Socin. Iun. consil. 18. numer. 29. libr. 2. Conferunt quæ scripsi in tractat. de recuperand. possess. remed. 8. numer. 19. vbi latè explicaui spoliatum à iudice, qui minus solenniter processit, censeri spoliatum à priuato, & ob id ante omnia restitui debere. Quod intelligunt relati Dd. vt non excusetur à lata culpa, excusatur tamen à dolo: ita etiam declarat Bolog. in d. l. iustè. nu. 82. qui post alios subijcit aliàs declarare.

Declaratur secundò, vt locum † non habeat hæc 643
causa, cum licentia est nulla delectu iurisdictionis, vt quia iudex est omninò incompetens: ita Baldus in d. disputat. Accusatus de vi turbat. col. penult. versic. sextò quæritur. Illum secuti sunt Alex. in l. iustè possidet. num. 33. & ibi Bolog. num. 80. de acquirend. possess. & conferunt quæ scripsi in d. tractat. de recuperand. possess. remed. 8. num. 13. Quibus declaratur † decre- 644
tum illud, quòd criminaliter non procedatur in causa, cum res habet originem à contractu. Illud decretum procedit, etiam cùm res habet originem à sententia iudicis: siquidem & illa dicitur quasi contractum parere, iuxta. l. 3. §. idem scribit. ff. de pecul. & in specie ita censuit Ponzinibius in illo tractat. super d. decreto. limit. 4. & Bossius in tractat. caus. criminal. titu. de decreto Mediolani. numer. 4. Hæc inquam declarantur procedere in sententia solenniter lata: secus in nulliter pronunciata, ex iam dictis. Ita etiam declaratur illud decretum Mediolani, quod non procedatur criminaliter cùm res habuit originem à præcepto iudicis. cuius decreti meminit Bossius vbi suprà, & illud extat inter Decreta antiqua Papiæ, decreto. 12. & noua constitutione Mediolani. tit. in quibus causis criminaliter procedi non potest, confirmatum fuit.

Septima causa iusta † excusationis est, cum ex li- 645
centia à testatore concessa hæres, legatarius, vel quis alter ingressus est possessionem: nam ita causa testamenti vt illa contractus excusat, quemadmodum videmus in causa excusante, quãdo delictum habet originem à cõtractu, quæ & hãc complectitur: ita Boss. in d. tract. caus. crim. tit. de decreto Mediolani. num. 4. 5. & Ponzinib. in commenta. ad illud decretum. Ex quo enim à contractibus ad vltimas voluntates argumentari licet. l. quæ de legato. de leg. 1. cum vulgatis similibus. & in specie hac probat text. l. igitur. §. potest. ff. de liber. causa. dum causam hanc à testatoris voluntate & licentia prouenientem æquiparat ipsi contractui ad doli excusationem: Est enim par ratio excusationis in vtroque casu: quippe quod ambo ad ius suum, non autem ad alium perturbandum animum habeant. Hinc videmus legatarium occupantem legatum ex licentia concessa à testatore, nõ committere in edictum, Quorum legatorum, quemadmodum diximus in tractat. de adipisc. possess. remed. 2. quæst. 11. Hæc tamen causa locum † non habet, quando statutum puniens turbatorem prohibet allegationem tituli, & alterius iuris: vti hac de re interrogatus respondit Barba. consil. penul. col. 11. versi. modo stat difficultas. lib. 2. ait ille, quod si statutum ita disponat: turbantes aliquem in possessione, puniantur pœna centum, & à prædicta pœna in nullo casu prædictorum nullus excusetur prætextu alicuius tituli, seu iuris quod in rebus ipsius prætenderet se habere, saluo quod si quis
646 † ingrederetur possessionem alicuius, qui haberet ti-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tulum à possessore vel detentore, & licentia illa appareret per publicum instrumentum. Inquit Barbatia, quòd hoc in casu titulus non excusat à pœna turbationis, quæ dolum non requirit, vt illi locus sit: Nam sufficit, quod sit ingressus, & ille titulus, illud ius non
647 excusat. Quibus declarari potest † statutum Brixiæ 152. in crim. sub rubr. de vi molest. in illis verbis: & intelligatur molestare, vel turbare aut inquietare, etiam si ille, qui denunciatus, accusatus, aut querelatus, vel inquisitus fuerit, dixerit, vel prætenderit rem, vel ius, aut possessionem, vt supra ad se spectare, vel pertinere. Hoc statutum non excusat eum, qui alterum turbat sub prætextu tituli, vel iuris, quod in possessione habet. & licet illa verba statuti cõcepta in personam, ostendant requiri dolum, attamen non procedit, secundum Barbatiam hoc in casu.

648 Octaua est iusta excusationis † causa, quæ prouenit à publica fama, vt puta, si fama extat rem & possessionem esse & spectare ad ipsum accusatum, qui ea fama commotus possessionem ingressus est. Ita Baldus consil. 289. quia consuetudo. colum. 2. versic. considerationis. lib. 4.

649 Nona causa excusationis † considerari eo in casu potest, cum Prælatus occupat bona sua antecessoris, quem ignorabat suo proprio nomine possedisse cum in dubio ecclesiæ acquisita præsumantur. id quod in specie hac iam declaraui in tract. de recup. possess. rem. 9. num. 131.

650 Decima iusta excusationis † causa est, quæ prouenit à sententia lata in petitorio ad fauorem huius accusati, qui si est ingressus virtute illius sententiæ latæ in petitorio, excusationem meretur, cum sententia illa obijci possit huic iudici possessorio, vt infrà q. 80. dicemus.

651 Vndecima iusta excusationis † causa est, cum accusatus est protestatus, se eam possessionem ingredi causa seruandi ius suum: nam tunc excusatur ex quo cessat animus turbandi: ita Pract. Papiens. in forma libelli, pro turbata possessione. in verbo, animo. num. 1. Quod ego intelligerem verum, si modo eam protestationem aliquo iure patefacto comprobauerit, ne ficta & commentitia protestatio dicatur.

652 Duodecima causa iusta † excusationis est, cùm actus ipse in possessione factus, non infert occupationem, vel turbationem possessionis: vt putà, si quis simpliciter seminaret prædium, si vites putaret & his similia faceret. Non enim actus hi cum de se boni & viles sint prædij possessori & domino, nisi aliud addatur, inferunt turbationem: ita in specie respondent Guliel. Perus. inter consilia crim. diuers. cons. 37. lib. 1. & ibidem Catald. consil. 58.

Illud nunc est intelligendum, quod tunc demum hæ causæ iustæ, vel coloratæ excusant accusatum de possessione turbata, ne puniatur, quando ab eo extat
653 † probatum, se eam ob causam aduectum fuisse ad ita turbandum. Ita respondit Corn. consil. 33. num. 22. & clarius in consil. 280. numer. 6. lib. 4. idem scriptum reliquit Bossius in tractat. caus. criminal. titul. de decreto Mediolani, vt non procedatur criminaliter, cum res habet originem à contractu. num. 9. & num. 19. & his similia congesti in tractat. de recuperan. poss. remed. 5. num. 60. Hæc probatio non admodum exacta requiritur cùm causa iusta allegatur: nam etiam sufficit illa, quæ ex actis colligitur. ita Baldus in aut. generaliter. nume. 9. versic. adde iustam. C. de Episc. & cler. Quando verò ad excusationem causa iniusta allegatur, diligens & exacta, vehemensq; coniectura & probatio requiritur: ita in specie hac Corne. d. consil. 280. num. 6. Alexan. consil. 103. col. penult. versic. & dato quod comes. lib. 1. ex doctrina Bar. in l. inter omnes. §. rectè. ff. de furt. quam singularem & notabilem asserunt Aretin. consil. 80. numer. 2. Tiraquell. tractat. de pœnis legum. causa 43. num. 9. Prætereà relatæ causæ
654 excusant, nisi turbationis † modus sit violentus: ita Alexan. consil. 103. num. 12. versic. quod autem. & consil. 135. numer. 3. versicul. & ideo. lib. 1. Ponzinibius in tractat. super decreto. quando res habet originem à contract. limit. 7. Boss. d. tractat. caus. criminal. d. tit. de decreto Mediolani. num. 10. & Soc. Iun. consil. 18. num. 33. lib. 2. Quod ego intelligerem, cùm modus violentiæ armatæ excessus est: secus si armis occupatio est facta, ob id quod timerent aliquorum potentiam, idq; ostendatur factum ad iuris sui conseruationem. Illud quoque annotandum hic est quod ad hoc, vt causæ hæ iustæ vel coloratæ excusent, is turbator debet, cum primum nouit † causam illam esse iniustam, & se 655
ex ea ius non fouere, à turbatione desistere. Ita in specie hac respondit Bart. consi. 91. num. 7. lib. 1. ex textu. l. si adulterium cum incestu. §. idem Pollioni. de adult. Bart. secutus est Ias. in l. si quis id quod. nume. 31. de iurisd. omn. iud. Nam ignorantia & imperitia excusat, dum perseuerant: cæterum, si superuenit scientia, & is adhuc perturbat dolosè perturbare dicitur, ob id non excusatur. Hoc idem visus est sentire Lapus. alleg. 127. col. 3. versic. si primus. Comprobatur hæc sententia illa magis * recepta Dd. doctrina, qua affir- *
mant, litigantem † ob iustam causam litigandi, quam habet, ab expensis excusari, si modo statim, quo cog- 656
nouit se causam iniustam fouere, litem deserit: ita censent omnes in l. qui in alterius. de reg. iur. ibi Dec. nu. 7. & Cag. num. 19. & num. 21. citat Barto. in d. consil. 91. His adsto Matthes. notab. 83. nota practicam. Dec. consil. 241. nume. 3. versicu. his addendum. Gomes. in §. hic itaque. num. 36. Institu. de actio. Ruin. consil. 217. in fin. lib. 1. & egregiè respondit Crauet. consil. penult. colu. pen. versic. secundo istud. qui his similia recenset. Non etiam tacitus illud prætereo, quod verè sensit Barto. d. consil. 91. numer. 7. hunc † turbatorem non puniri 657
ob turbationem præteritam, si cognita iniustitia suæ causæ adhuc perseuerat perturbando. In illo enim casu Bartoli ille perturbator die 13. Ianuarij cognouit, se iniustam habuisse causam perturbandi, & tamen perseuerauit turbando post diem illam 13. inquit Bar. illum puniri solum pro turbatione facta à die 13. Ianuarij citra. Quæ doctrina, si vera est, maximi est ponderis, siquidem excusaretur, & is turbator à damnis & interesse, ob illam præteritam turbationem. Hæc Bartoli assertio probatur doctrina eiusdem ac sequacium. in d. l. qui in alterius. de reg. iur. dum scribunt litigantem ob iustam † causam excusari ab expensis 658
factis, antequam cognouit causam esse iniustam, etiamsi deinde perseuerauit litigando. Et hanc opinionem tuetur Cagn. in d. l. qui in alterius. num. 20. Confert quod respondit Craue. consil. 244. col. penul. versic. quinimo fortius. nempè detinentem pecunias alienas solum committere furtum à die quo sciuit esse alienas, & causam excusare ab ea die ante. Cæterum vrget admodum illa ratio, qua vsus est Dec. in d. l. qui in alterius. dum asserit, causam iustam superuenientem non excusare ab expensis præteritis, si ea causa cognita, litigare non destitit: Nam ita litigare perseuerans, se malè esse animi ostendit, & verisimilius est, quod etiamsi nouisset ab initio se malam causam fouere, non tamen à lite destitisset. Qua ratione vsus est etiam Rom. sing. 396. quem recenset Dec. His accedunt Guid. Pap. q. 137. & q. 436. col. 10. versic. quæro quadragesimooctauo. & Crau. consi. pen. col. pen. versi. secundò istud. qui idem quod Dec. in d. l. qui in alterius. affirmarunt. Et ea ratione vtuntur, quod † præsumitur
659
hunc ita in lite perseuerantem malam causam fouere, iuxta. l. 2. §. circa. ff. de doli except. Vera tamen & probabilis mihi semper est visa illa Bart. sententia d. consil. 91. nume. 7. hanc scilicet causam excusare à præterita turbatione. ea ratione vtor, qua vsus est & Cag. in d. l. qui in alterius. nempè, quia constat de fide bona ab eo tempore ante. ex quo enim hic præsupponimus causam iustam ab initio extitisse, fieri nulla ratione potest, quin bona fides adfuerit. Nec aduer-

satur ratio Dec. & aliorum, quos iam retulimus. siquidem procedit in illo casu, quando ab initio non constat de aliqua causa legitima litigandi, sed simpli-
660 citer ita fuit litigatum. Quod † vt clarius pateat, ita duos casus soleo cõsiderare. Primus est, cum sola simplex extat præsumptio, quòd litigans iustè litiget, sed de ipsa iusta causa non constat ex aliquo actu extrinseco, vt puta, aliquis successit in locum debitoris & dum asserit se ignorare illius factum, negat se debere: non tamen ostendit vel instrumentum solutionis vel quid aliud. Hoc in casu, si factis probationibus, quibus de debito constet, ille successor à lite non destitit, præsumptio est, quod ab initio sciuerit, se debere, & ob id iniquam causam fouere. Nam secunda hæc pre-
661 sumptio primam perimit. l. diuus. ff. de in integr. restitu. cum vulgatis similibus. Ita procedat opinio † Guidonis Papæ Decij, & Crauettæ. Secũdus est casus, cùm litigans vltra simplicem præsumptionem aliquam iustam causam ostendit atque probat, vt puta, si successor debitoris ostendit aliquod instrumentum solutionis, quod tamen alia ratione corruit, vel quid simile. tunc etiam si factis probationibus constat eum ius non fouere, & adhuc perseuerat litigare, si condemnatur, attamen excusatur ab expensis præteritis
662 & factis antequam detegeretur illam causam esse iniustam. Ita procedat doctrina † Bar. Baldi, ac Cag. siquidem iam de bona fide ex alio, quam ex simplici iuris præsumptione constat.

QVAERO septuagesimoseptimò, quo tempore
663 † aduersus agentem hoc interdicto obijci potest illa exceptio, quod vi, vel clam, vel precario, ab alio possideat? Subobscurè atque perplexè rem hanc omnes explicant. Quò ergo hæc eluescant duo exponamus. Primum est, an ante litem contestatam opponi possit. Secundum, an ita pariter liceat post litem contestatam obijci. Quò ad primum, quod ante litem contestatam opponi possit, affirmauit Innoc. in c. veniens. de præscript. qui verè asserit, quòd imò debet eo tempore obijci, illum secuti sunt Abb. in c. 2. in 1. notab. nume. 2. de ord. cog. Et idem in d. c. veniens. numer. 26. versic. primum, vt eum. & ibi Imola. num. 10. & Paris. nume. 25. qui recenset eiusdem opinionis Ang. in l. 1. §. perpetuò. ff. quod vi, aut clam. Idem docuit. Franc. in c. 1. in 2. notab. de restitu. spoliat. in 6. Ea ratione, quod hæc exceptio dilatoria est, quæ ante litem contestatam opponitur. c. exhibita. de iud. Verùm ab hac sententia visus est dissentire Barto. in l. 1. §. vltim. num. 4. ff. vti possid. quod imò ante litem contestatam opponi non possit. Ita Barto. interpretatur Imola in d. c. ve-
664 niens. num. 10. & Paris. nu. 25. Ego animaduerti † Bart. non asserere, hanc exceptionem opponi non posse ante litem contestatam: solum ait, quod eo tempore non examinatur, sed ad merita causæ reseruatur. vult ergo Barto. tunc quidem posse opponi, sed examinationem differri, atque ita Barto. sensisse scribit Abb. in d. c. veniens. num. 26. versi. Barto. autem. & Salic. in l. 1. col. 7. versic. quæro tertiò. C. si de momen. possess. fuer. appella. cuius verba hæc sunt. Vnde inquit) de Bartolo loquens) & lite contestata ad merita causæ potest opponi. Ecce, inquit, & lite, &, pro etiam, implicat, ergo alium casum ante litem contestatam. Secundam
665 nũc exponamus dubitationem, an hæc exceptio † opponi possit etiam post litem contestatam in hoc iudicio retinendæ. Innoc. in c. veniens. de præscript. negat opponi posse. cum eo sensit Ang. in l. si de vi. de iud. vt refert Rom. in l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 17. in fin. de acquirend. possess. & idem Ang. in l. 1. §. perpetuò. ff. quod vi, aut clam. vt refert Paris. in d. c. veniens. numer. 23. Idem visi sunt affirmare Archid. Geminia. & Franc. in c. 1. in 1. notab. de restitu. spoliat. in 6. & Practica Papien. in forma responsionis rei conuenti in actione reali. in verbo, saluis alijs exceptio. num. 4. quem sum secutus in commentar. de arbitr. iudic. lib. 2. casu 240. nume. 6. Idem Practica Papiensis in forma libelli, pro turba. possess. in verbo, hodie. num. 5. ea ratione omnes adducti, quod dilatoria hęc sit exceptio, quæ (vt dixi) ante litem contestatam solum opponi potest. Huc spectat doctrina Baldi. in l. incerti. num. 16. C. de interdict. dum scribit, exceptionem vnius iudicij ad aliud esse dilatoriam, & ob id exceptionem possessorij retinendæ obijci posse solum in iudicio proprietatis ante litem in eo contestatam. Contrariam sententiam, quod imo hæc exceptio obijci etiam possit post litem contestatam, probarunt Barto. in d. l. 1. §. vlt. num. 4. ff. vti possider. Butr. in d. c. veniens. num. 16. ad fin. & ibi Abb. num. 26. versic. secundum remedium. & Imol. numer. 10. de præscript. & Franc. in c. proposuit. col. 1. de appellat. idem docuerunt Salic. in d. l. vnica. colu. 7. q. 3. C. si de momen. possess. fuer. appellat. & Rom. in d. §. nihil commune. nume. 17. in fin. Ea adducti ratione quòd hęc exceptio & in vim peremptoriæ opponi solet. Ego (vt hac de re dicam paucis quod sentio) credo fore animaduertendum, quòd hæc † spolij exceptio altero de duobus modis potest op- 666
poni: nempè in vim dilatoriæ & in vim peremptoriæ, quemadmodum inter cæteros scribit Franc. in d. c. proposuit. colum. 1. de appellat. quod clarius ita declaro. Dilatoriæ vim tunc obtinet, cùm non perimit illud iudicium contra quod opponi potest: vt putà cùm obijcitur in iudicio petitorio: nam tunc hæc exceptio illud iudicium differt, non autem extinguit: cum spoliator rei suæ dominium ob illam spoliationem non perdat, excipio casum. l. si quis in tantam. C. vnde vi. vt mox subijciam. Hoc itaque in casu hæc exceptio opponitur ante litem contestatam: ita loquuntur Archid. Geminia. & Franc. in d. c. 1. de restitu. spoliat. in 6. Ita etiam loquitur Abbas in c. 2. num. 2. & numer. 53. de ordi. cognit. & Practica Papiensis loco præcitato. ij verè scribunt exceptionem spolij, quæ petitorium non perimit, hoc tempore opponendam esse. In casu autem nostro, cùm ante litem contestatam in iudicio retinendæ obijcit reus hanc spolij exceptionem, obijcere eam voluisse videtur in vim dilatoriæ, solum ad iudicium retinendæ possessionis differendum, id quod facere potest cum vnicuique liceat suo fauori renunciare. l. penult. C. de pact. est enim ad fauorem spoliati constitutum, vt possit per exceptionem spolij perimere actionem possessionis retinendæ, vt infrà dicemus, potest ergo huic fauori renunciare, & solùm ad differendũ obijcere. Vel et iam dicere possumus, esse exceptionem annomalam, quæ potest obijci in vim dilatoriæ, & in vim peremptoriæ, quemadmodum declarant Specul. in titu. de except. §. exceptionum. nume. 7. cùm ante litem contestatam obijcitur, dilatoriæ nomen habet, cùm post, peremptoriæ. Prætereà admisso quòd sit peremptoria, attamen adhuc potest obijci ante litem contestatam, quemadmodum videmus in exceptione præscriptionis, quæ ante litem contestatam, & post opponi potest. l. præscriptionem. C. de except. ita dicimus in exceptione solutionis: ita Abb. in c. exceptionem. num. 16. versic. idem vbicunque. de exceptio. Bart. in l. cùm quærebatur. ff. iud. solui.

Secundo modo solet obijci hæc † exceptio spo- 667
lij, nempè in vim peremptoriæ. hoc est ad perimendum iudicium, contra quod obijcitur: & tunc sine controuersia post litem contestatam obijci potest: quemadmodum Bartolus, Abbas, & cæteri iam relati scribunt. In casu nostro, hæc exceptio quę obijcitur aduersus agentem hoc possessorio retinendæ, est peremptoria, eò quia ea probata, cessat actio, quæ reddebatur huic turbato in possessione: non enim huic possidenti vi, vel clam redditur hoc interdictum retinendæ. l. 1. §. vltim. ff. vti possidet. quo loci Vlpianus ait, hunc vincere non posse: vnde intelligimus eum carere iure & actione, quod latius explicabimus infrà quæst. 83. vbi agemus de vero sensu d. §. vlti. & hoc casu rectè senserunt Bartol. & eius sequaces, dum af-

Universidad de Deusto
Biblioteca

firmarunt hanc exceptionem posse obijci lite cõtestata, & per consequens perpetuam Inn. & illius comites asseruerunt, solùm ante litis contestationem obijci posse.

Hinc infertur declaratio ad † l. si quis in tantam. C. vnde vi. quod scilicet quando obijcitur illa violenta spoliatio in modum exceptionis, vel replicationis, dicitur exceptio peremptoria dominij: cum verè is dominus spoliando dominium suum ex illa cõstitutione perdat: vt latius explicauimus, in trac. de recup. poss. rem. 9. & ob id obijci illa potest ante litem & post litem contestatam.

669 QVAERO septuagesimo octauò, cùm † primo proponitur hoc iudicium possessorium retinendæ & deinde secundò ab aduersario proponitur iudicium recuperandæ: an illud primum iudicium suspendatur, donec secundum hoc erit diffinitum? Duo casus constituí solent.

Primus est, cùm secundum proponitur per modum agẽdi, tunc primum non suspenditur, sed ambo vna sententia terminantur: Ita Rom. in l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 19. vers. & in hoc. de acq. poss. ex c. 2. & c. vlt. de causa poss. & propr.

670 Secundus est casus, cùm † spolium secundo loco propositum per modum exceptionis propositum fuit. Sunt in hoc opiniones. Inn. in c. vlt. de ord. cogn. scriptum reliquit, semper agenti retinendæ obstare spoliationis exceptionem, vt prius de ea cognoscatur. c. cùm dilectus. de causa poss. & propr. At contrarium sensit Barto. in eo c. cùm dilectus. ea ratione, quòd ex quo nemo in sua possessione turbandus est, studere debet festinãter, ne partes veniãt ad arma, iuxta. l. æquissimum. de vsufr. Placet mihi cõciliatio, quam attulit Rom. in d. §. nihil commune. num. 19. vers. his non obstantibus. ait ille. Aut periculum est in mora, tunc procedat opinio Butrij: Aut periculum cessat & tunc procedat opinio Inn.

671 QVAERO septuagesimonono, an exceptio † dominij aliter sit probanda quam per sententiam latam in petitorio, vtputà per testes, vel instrumenta aduersus agentem hoc remedio obijci possit? Difficilis est iuris quæstio, de qua variæ fuerunt Dd. opiniones. Quo autem facilius explicetur, duos casus facio.

672 Primus est, cùm probatio non offertur statim † & incontinẽti, tunc dominij excepiio hoc iudicium impedire nõ potest: ita Bar. in l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 2. de acq. poss. dum à fortiori scribit, nec etiam admitti cùm probatio offertur incontinenti, vt mox subijciam. & in specie hac qui ab ea Bartoli sententia dissentiunt, hunc casum tamen iure procedere existimant. Ita Ioan. Fabri in §. retinendæ. nu. 31. verfic. & per hoc. Inst. de interd. Ant. Butr. in c. in literis. num. 9. & ibi Bero. num. 49. de restit. spoliat. Hanc probant ✱✱ omnes, auctor est Ripa in d. §. nihil commue. num. 98. verficu. circà hanc. qui Alex. & Corn. eiusdem opinionis recensẽt: non enim suo edicto permisit Prætor domino, vt possessorem molestia afficiat: sed tantum turbari is potest, qui à vero possessore vi, vel clam, vel precario possidet l. 1. §. vltim. ff. vti possid. Quam quidem sententiam intelligunt procedere Corne. consil. 227. lib. 3. & Rub. in d. §. nihil commune. nume. 172. etiam cùm dominium, cuius exceptio obijcitur, originem habuit à contractu fœneratitio & à iure non permisso.

673 Secundus est casus, cùm super † exceptione hac dominij probationes hæ incontinenti offeruntur. Hoc in casu variæ sunt opiniones.

Vna fuit opinio glo. in l. si de vi. §. vlt. ff. de iu. obijci posse. Quam sanè opinionem probarunt Dyn. in c. qui ad agendum. de regu. iur. in 6. Cyn. & Bald. in l. incerti. C. de interdict. & idem Cyn. in l. 2. q. vlt. C. de ed. diui Adria. tollen. Ray. Ange. Imola, & Castren. in d. l. si de vi. §. vltim. Ang. in l. dolo. ff. de excep. doli. Bart. in l. si colonj. C. de agric. & cens. libr. 11. Ign. in repet. l. necessario. §. non alius. nu. 257. ver. decimò, quemadmodum. Ea ratiõe adducũtur, quòd maxima est vis probationis, quæ incontinenti offertur. Nam scribit Barto. in l. 1. in princ. num. 23. ff. de oper. no. nun. nunciationem noui operis non remitti ab homine, etiam satisdatione præstita, cùm his nuncians dicit, hodiè constat, hodiè agatur. Quam sententiam ✱ magis recepta esse testatur eo loci Crot. numer. 71. etsi Ias. num. 25. & Ruin. num. 126. dubitent. His accedit doctrina eiusdem Bart. in l. vlt. C. si ex fal. inst. dum scriptum reliquit, † exceptiones obiectæ contra sententiam quæ 674 executionem meretur, illam executionem impedire, si probationes offeruntur incontinenti. idem tradunt Alexan. & cæteri in l. 4. §. condemnatum. de re iud. & plura his similia congessi in tractat. de recuperand. possess. remed. 1. num. 240. quo loci. numer. 242. ex sententia atque declaratione Abb. in c. 1. num. 5. verfic. ego reddo aliam. de restit. spoliat. scripsi, tunc nihil operari oblationem huius probationis quæ incontinenti † fieri potest, cùm lex improbat violentiam, ne liceat 675 alicui sua manu sibi iusdicere, quemadmodum mox dicemus.

Secunda itaque fuit opinio negatiua, hanc exceptionem obijci non posse. Hanc probauit Barto. sibi parum constans in d. l. si de vi. §. vltim. ff. de iud. in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 2. & in l. si de eo. §. fin. ff. de acq. poss. & consi. 81. Matt. Forniconis. num. 4. lib. 1. Bald. in l. si quis conductionis. 4. oppo. C. locati. Im. & Aret. in l. si de eo. §. vltim. de acquirend. possess. Salic. in l. si quis ad se fundum. colum. 3. versi. sed tunc oppono. C. ad l. Iul. de vi publ. Practica Papien. in forma libelli, pro turb. possess. in verbo, cessandum. Ang. Aret. in §. quadrupli. num. 50. Instit. de actio. Guid. Papæ. q. 552. in materia. Capic. decis. 121. num. 30. Rebuff. in commentar. ad constit. Reg. Galliæ. tom. 3. titu. de mat. possess. art. 2. glosl. 1. numer. 2. & glosl. 2. nume. 25. Abb. & Bero. in c. in literis. de restitu. spoliat. ille nume. 50. iste 54. Ripa in d. §. nihil commune. num. 99. & ibi Fab. nu. ✱ 60. magis ✱ communem hanc esse testatur. & Bologn. num. 34. Rub. nume. 174. & nume. 184. Socin. Iun. nume. 132. Alc. num. 14. & Ioan. Bologn. in 2. part. numer. 118. & Coras. in 2. part. num. 66. idem respondit Natta consil. 419. nume. 5. libr. 2. Hos ego pariter sequor. Permultæ sunt rationes, quibus hæc iuris sententia defenditur. Primò, quia si obijci hæc exceptio posset, iam esset in facultate domini turbare possessorem. siquidem paratis probationibus posset ille sua manu sibi iusdicere & vim illam, atque audaciam oblatis probationibus tueri: quod tamen iure non conceditur. l. si quis in tantam. C. vnde vi. l. 1. in fin. & l. si duo. in princ. ff. vti possidetis. c. eum qui. de præben. in 6. Secundò, daretur causa delinquendi, contra. l. conueniri. ff. de pact. dotal. siquidem si ob has probationes sua auctoritate dominus possessorem perturbaret, posset ille possessor etiam armis suam possessionem defendere. l. 1. C. vnde vi. quod tamen non est iure permissum. l. æquissimum. ff. de vsufruct. & c. literas. de restit. spoliat. Tertiò accedit l. 1. in fin. ff. vti possid. qua intelligimus quòd solùm molestari potest, qui vi, vel clam, vel precario possidet: non egro qui iustè possidet, à rei domino perturbari potest. Quartò, quia non est singulis concedendum, quod à iudice consequi potest. l. non est singulis. de reg. iur. Cùm ergo dominus via iuris ordinaria possit ius suum consequi, non debet posse molestia afficere possessorem, & deinde ad has probationes confugere. Quintò huc spectat, quòd vbi possessor hoc interdicto experitur, non tantum agere dicitur, quàm se defendere & tueri. l. 1. §. interdictum. ff. vti possidet. ob id non debet dominus eum in sua possessione turbare, cùm turbando vim facere dicatur. l. vim facit. ff. de vi & vi arm. Quibus intelligimus veram esse hanc opinionem crebriore calculo probatam. Ad has tamen opiniones cõciliandas duos casus distinguunt † Alex. & Soci. in d. l. naturaliter. §. nihil 676 com-

commune. de acquirend. possess. ille num. 8. iste num. 15. quam sanè distinctionem probarunt. Anto. Butr. in c. cùm dilectus. num. 9. de causa possess. & propr. & in c. in literis. num. 11. de rest. spol. & Ruin. consi. 28. num. 4. lib. 4.

Primus est casus cum hoc interdicto agens proponit, se turbari ab aduersario in possessione ciuili, per occupationem naturalis: tunc (aiunt isti) procedere potest opinio Dyni & sequacium affirmatiua. Ea ratione vtuntur, quòd tunc agitur ad recuperationem naturalis possessionis: atque interdictum retinendæ ciuilis sapit naturam recuparandæ, ob id obstare dicitur exceptio hæc dominij, cùm probationes sunt in promptu. Hæc ratio non est vera, cum falsum sit obijci posse exceptionem dominij incontinenti probandam, cùm recuperandæ remedio agitur, vti explicauimus in tractatu de recuperan. poss. remed. 1. nu. 240. Et quamquam Soc. in d. §. nihil commune. multa consideret ad hoc euitãdum, attamen leuia ita sunt, vt referri non mereantur. Quocircà rectè hunc casum impugnarunt Ripa. in d. §. nihil commune. nu. 98. & Rub. nu. 137. Fab. nu. 60. & Horm. Detus nu. 42. idem fecerũt Beroius in c. in literis. num. 56. de rest. spol. & Natta d. consi. 419. nu. 5. 6. lib. 2. qui alijs rationibus ad rem hanc vtuntur.

Secundus est casus, cùm actor simpliciter proponit se turbari, petendo quòd aduersarius à turbatione & molestia desistat: vt tunc procedat opinio Bartoli negatiua. Cum cesset regula, dolo facit, & cæt. cùm actor nil petat, quod sit restituturus. Quam rationem improbauit Salic. in d. l. incerti. colum. 9. verficul. in possessionem. C. de interdict. quia satis dat, qui patientiam præstat. Inquit tamen Ripa hoc nihil esse, cùm hæc patientia non sit talis datio, quæ retro dari 677 possit. Alia distinctione † vsus est Beroius in d. c. in literis. numero. 61. & 62. de restitut. spolia. & duos casus constituit, & secundus casus ab eo relatus est illemet suprà secundo loco relatus ex Butrij, Alexand. & Socini distinctione. Primus autem à Beroio perpensus est, cùm interdictum hoc retinendæ sapit naturam adipiscendæ, atque ita cùm mixtam naturam habet: nam (inquit ille) recipit naturam adipiscendæ. argumen. l. qui patri. vbi Bartolus & Aretin. ff. de acquirenda hæreditate. Verum non placet hæc consideratio: licet enim detur hic casus mixtus, attamen potius debet sapere naturam interdicti retinendæ, quàm adipiscendæ. Nam hoc interdictum retinendæ illud est, quod intentatur principaliter ad conseruandam atque retinendam possessionem, licet in consequentiam eam possessionem naturalem, quam adeptus non fuerat, adipiscatur. Simili consideratione vsus est idẽ Beroius in d. c. in literis. nu. 57. versi. tertiò quando. ad 678 improbandam iam relatam Butrij distinctionem. Accedit secundò, quòd vbi † mixtum participat de extremo fauorabiliori & de alio minus fauorabili, semper præfertur qualitas dignior & fauorabilior. c. quod in dubijs. de consecr. eccl. vel alta. Bero. ferè ad rem. d. nu. 55. vers. quartò quando. &c. sed qualitas dignior & fauorabilior est illa retinendi, quàm adipiscendi, cùm 679 facilius † concedatur retentio, quam noua acquisitio. l. si repetendi. C. de cond. ob caus. & l. patre furioso. ff. de ijs, qui sunt sui vel alie. iur. Relata cõmunis sententia fortius procedit cũ opponitur exceptio dominij alicuius tertij: ita Are. l. si de eo. colum. fi. de acq. poss. Claud. Mermer. in d. §. nihil cõmune. nu. 90. in fi. post Bar. cõs. 81. & Anch. consi. 118. Quibus infertur declaratio ad sta- 680 tutum † Brixiæ. 152. in crimin. sub rub. de vi mol. dum in versic. & intelligatur molestare. disponit turbatorem allegare non posse ius dominij, vel possessionis, intelligitur etiam si offerat probationes incontinenti, etiamsi statutum simpliciter loquatur.

681 Declaratur primò † relata communis Bartoli & aliorum sententia, vt non procedat illis in casibus, in quibus exceptio hæc dominij probanda incontinenti admittitur in remedio recuperandæ: nam si in eo recipitur, ita fortius in hoc, quemadmodum declarauit Rub. in d. l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 175. ff. de acquirend. poss. & Ruin. consi. 127. num. 9. lib. 5. exempla adferri possunt ex casibus illis relatis in tracta. de recup. possess. remed. 1. nume. 245. 247. & alijs subsequentibus.

Declaratur secundò, † vt non procedat cùm ad- 682 uersus hunc opponentem dominij exceptionem non replicatur aliquid, sed actor patitur vt cognoscatur super illa exceptione: ita in specie declarat Rui. consil. 127. nu. 9. lib. 5. Rub. in d. §. nihil commune. nu. 175. vers. secundò declarari. quod ait sensisse Bart. in l. si duo. §. Iulianus. ff. de iureiur. Quod egregiè comprobatur ex his, quæ scripsi in tracta. de recup. poss. rem. 1. num. 163. & tradit Ioan. Bolog. in d. §. nihil commune. part. 2. num. 119. 120.

Declaratur tertiò, vt non procedat † in benefi- 683 cialibus, in quibus exceptio defectus tituli qui ad colorandum possessionem exhibetur, obijci potest contra agentem hoc remedio retinendæ: ita respondit Ripa libro. 2. respons. c. vltim. ex doctrina Abb. in c. audita querela. 1. notab. de restitut. spolia. & conferunt quæ scripsi in tracta. de recuperand. possess. remed. 15. q. 36. quo loci dixi agentem possessorio, in beneficialibus teneri iustificare, atque ita colorare ipsam possessionem, ex titulo: cùm ergo ab actore hoc in casu exhibetur titulus, contra eum de eius vitio obijcere potest reus. modò vitium appareat ex ipsa scriptura tituli: vt in casu Ripæ d. respons vltimo. vbi obijciebatur vitium suppressi valoris. idem est dicendũ de alio simili.

Declaratur quintò, vt † nõ procedat illis in casibus, 684 in quibus hoc interdictum retinendæ haberet vim iuris realis, vtputà cum hæres, qui habet remedium adipiscendæ, possidet & petit, se in ea possessione confirmari, tunc obijci potest hęc dominij exceptio incontinenti probanda: ita nouissimè declarat Rub. in d. §. nihil commune. nu. 184. in fi.

QVAERO octuagesimò, an † exceptio domi- 685 nij, quæ per sentẽtiam latam in petitorio iudicio probari potest, aduersus hoc interdicto agentem obijci possit? Recepta ✱ magis Dd. opinio est affirmatiua, obijci posse. Hanc probarunt Dynus in c. qui ad agen- ✱ dum. de regul. iur. in 6. Alexand. in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 17. de acquirend. possess. & ibidem alij plures, vt Ripa. numer. 97. qui communem esse testatur. quod facit & Fabius. numer. 37. Horma. Detus. nume. 41. Rub. num. 169. & Coras. in 2. part. nume. 63. & Ioan. Bolog. part. 2. nume. 60. & Ioan. Bapt. Ferr. consil. 18. nume. 9. Ea solida ratione mouentur, quia si † sen- 686 tentia lata in petitorio obstat agenti interdicto recuperandæ fauorabiliori, quemadmodum ✱ recepta est ✱, apud Dd. sententia, quam probaui in tractatu de recuperanda possessione. remed. 1. q. 20. quantò fortius obijci hoc in casu poterit. Huic rationi conatur respondere Ias. in d. §. nihil commune. numero. 49. quòd facilius impeditur restitutio, quam retentio. l. patre furioso. ff. de ijs, qui sunt sui vel alien. iuris. & turpius ejicitur, quàm non admittitur hospes. c. quemadmodum. de iureiura. Verùm non animaduertit Iason, † 687 spoliatorem grauius delinquere ipso turbatore, cùm grauius puniatur. l. si quis in tantam. C. vnde vi. Nam à grauitate pœnæ arguitur grauitas delicti. l. respicien dum. in prin. ff. de pœnis. & c. non afferamus. 24. q. 1. at spoliator excludit agentem recuperãdæ per exceptionem sententiæ: ergo etiam excluditur turbator, qui tantum non deliquit. Ita Ias. respondet Ripa. d. nume. 97. & Rub. numer. 170. qui tamen aliquid confiderat, quod me non multum mouet. Rursus (vt inquit Horma. Detus in d. §. nihil commune. num. 41.) non magis fauemus retentioni, quàm nouæ acquisitioni. sed acquisitioni recuperatoriæ, quæ non consideratur vt noua acquisitio, & illi magis fauemus odio spoliatoris.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Prætereà (vt rectè animaduertit Ioan.Bolog.in d.§.nihil commune.2.part.numer.60. verficul. non obstat.) quorsum considerare retentionem, cum iam lis finita sit. Esset enim sine iure & causa retinere. Quocircà idē Iason iterum Alexand. rationi respondet, quod hoc interdicto agens, dicitur potius reus, quàm actor, cùm à turbatiõe & molestia se defendat.l.1.§. huius autem.ff. vti possid. Verùm nec responsio hæc (inquit Ripa) diluit Alex. rationem. Nam licet agens hoc interdicto excipere videatur, replicatio tamen aduersarij tantùm operari debet ad elidendum exceptionem, quantum exceptio ad actionem. Instit. de excep. & docuit Bart. in l.si quis ad se fundum. ff. ad l. Iul. de vi publ. Non aduersantur nunc rationes ac iura quib. opinionem negatiuam alij tuentur. nempè hanc exceptionem obijci non posse. Quam sanè opinionem probarunt Barto. in d.§.nihil commune.nu.15. Bald. in sua disp. Accusatus de vi turb.col. pen. Bolog. in d.§. nihil commune.nu.34. & Soc.Iun.nu.135. Io.Bapt.Ferr.cons. 7.num.3.

688 Primò solet perpendi † text.d.§. nihil commune. quo cumulatio petitorij ac possessorij retinēdæ admittitur, quæ sanè cumulatio non admitteretur, si sententia lata in petitorio obstaret agenti possessorio, ex regula.l.fundi. & l.fundum.ff. de excep.rei iu. Verum respondit vno verbo Ripa. in d.§. nihil commune.num. 97. dici non posse ibi cumulationem huius possessorij admitti cum petitorio, quando quidē adeò varię sunt interpretationes illius responsi, vt solidum inde sumi non possit argumentum, quemadmodum docuit Bar. in ambiguo.nu.4. de reb.dub.

689 Secundò adfertur † textus.l.1. in fi.ff. vti possid. iuncta gl.l.si de eo.§. vlt.ff. de acq.poss. quæ affirmat etiam dominum posse rem suam clam ab alio possidere. ergo melius exceptio dominij, quæ fortior est. Verùm responderem imò exceptionē clandestinitatis esse potentiorem ad elidēdam possessionē, quam solùm Prętor hoc interdicto tuetur.

Tertiò ea ratione vtuntur, quia si non liceret, hanc exceptionem obijcere, concessum quodammodo videretur illi qui obtinuit, eam sua auctoritate exequi, contra.l. meminerint. C. vnde vi. Verum respondet & rectè Horm. Detus in d.§. nihil commune.numero. 41. verficul. tu ad hanc. ex hac turbatione non sequi aliquam sententiæ executionem, quandoquidem si actū est petitorio & absolutus est reus, sequitur eum iam fuisse in possessione, alioqui non daretur petitorium. l.1. in fine. C. de alienat. iudi. mutat. caus. facta. si ergo sua possessione vtitur, non dicitur de nouo exequi, aut aliquid noui agere. c.1. vt lite pend. Clem.2. eod. titulo. & ibi Card. in 2. oppositi. Alia quinque fundamenta adfert Bolog. in d.§. nihil commune.numero. 34. quæ, cùm ad rem non conferant, superuacaneum esset referre.

690 Has opiniones nititur † conciliare Rip. in d.§. nihil commune.num.97. versi. quid tenendum. & tres casus distinguit.

Primus est, cum actor experitur pro molestia illata post sententiam. hoc casu procedit (ait ille) opinio Bartoli, quia potuit actor post sententiam acquisiuisse dominium, idcircò non debet ei obstare exceptio dominij, quemadmodum non obstat spoliato agenti post latam sentētiam, quemadmodū scripsi in trac. de recup.poss.rem.1.nu.236.

Secundus est casus, cùm actor agit pro illata molestia ante sentētiam, & sententia fertur, quia actor non probauit. Hoc casu adhuc procedit opinio Bart. (inquit Ripa) quia lata sententia non concludit reum pro quo lata est, dominum esse.l.sed & si possessori. in prin. ff. de iureiura. ita pariter interdicto, Vnde vi, scripsit Ripa. d.§. nihil commune.nu.44. etsi ego contra disputauerim. d.rem.1.nu.237.

Tertius est casus, cùm actor agit pro molestia illata ante latam sententiam, qua absolutus deinde fuit reus, quia se dominum esse probauit: tunc procedit opinio Dyni & communis. ita pariter hos casus distinguit Fab. in d.§. nihil commune.numero.59. & ibidem Ferna.c.2.nume.70. Distinctionem hanc reprehendit † 691
Coras. in d.§. nihil commune. parte.2. numer.65. fiquidem ait duos illos primos casus iure non procedere: nam possessio illi adiudicanda est, qui ius prima fronte potentius ostendit, c. licet causam. de probat. non ergo ab eo euelli possessio potest. At reus qui possidet & pro quo lata sententia est, firmius ius habet. & ideo scribit ille, pro turbatione, siue ante sententiam, reum quia non probasset actor, siue post sententiam, quia se dominum docuisset reus, rursus agentem hoc remedio absolutoriam depellere. Nec ob id præiudicium actori fit, qui si dominium †posteà quæsiuit, rei vendicatione experiri poterit, nec rei iudicatæ exceptione repelletur, quando non sit eadem causa petendi. l. si mater. §. eandem. & l. & an eandem. ff. de except. rei iud. Sed mea sentētia fallitur Corasius, quia sententia absolutoria non reddit firmius ius possessoris, quantum attinet ad causam dominij, quæ nunc in disputationem venit. Possessio enim firmior redditur ex titulo, qui hic non probatur. Nec enim præsupponit Ripa titulum fuisse probatum, atque ita dominium. & licet lata sit sententia, attamen illa nihil plus iuris tribuit, quam prius habebat. Quocircà cum ea distinctione Ripæ sentio. Cætera quæ ad huius quæstionis declarationem nouissimè scribit Ioa.Bolog. eruditissimus I.C. in d.§. nihil commune.2. par. nu.62. apud eum legi possunt.

QVAERO octuagesimoprimò, an † exceptio 692
dominij, de quo constat per confessionem possessoris agentis obijci possit ipsi agenti hoc remedio? Et posse obijci opinor. Nam si exceptio hæc obijci potest ad impediendum spoliatum, ne ante omnia restituatur: quemadmodum multorum auctoritatibus probaui in tractatu, de recuperan. possess.remed.1.q.16. ita à fortiori hoc in casu, cum dixerim superiore quæst. cum Alexand. & alijs, fauorabiliorem esse causam possessoris spoliati in his profanis, altera quauis causa possessoria. Qua ratione verè possumus affirmare, etiam exceptionem dominij de quo † constat instrumentis, 693
actis iudiciarijs, hisq; similibus, quæ nullam patiūtur controuersiā agenti hoc remedio obijci posse, vt possunt in interdicto recuperandæ, quemadmodū scripsi in d.1.rem.q.17. & q.19. Atq; ita in specie nostra sensit Horm. Detus in l. naturaliter. §. nihil commune.num. 50. de acqu.poss.

Declaratur, vt non procedat relata iuris conclusio in beneficialibus, in quibus confessio † non nocet con 694
fitenti ad seipsum excludēdum, vt à possessione remoueatur, & illa adiudicetur aduersario, si constat de nō iure illius aduersarij. Ita declarat in specie Fel. in c. olim.col.vlti.versi.limita tertiò. de rescrip. ex sententia Rotæ.deci.4. de re iudicata. in nouis. quæ cēsuit, † pos- 695
sessorem, de cuius nō iure constat, posse dare obiectus contra personam & iura actoris, vt eum à sua intētione depellat: cum satius sit possessorem iure bono carētem conseruari in ea detentione & possessione, quam nouum vitiosum possessorem facere. Rotam & Fel. secutus est Fran. de Marchis. q.1148.nu.6.par.1. Et hoc in casu fauorabilius est remedium † retinendæ remedio 696
recuperandæ vel adipiscendæ, quemadmodum ex relatorum traditionibus colligitur.

QVAERO octuagesimosecūdò, † an exceptio do- 697
minij causata à renunciatione ipsius dominij ab actore facta ad commodum conuenti, obijci illi actori hoc remedio agenti iure possit? Et posse docuit Horman. Detus in l. naturaliter. §. nihil commune.nu.50. de acq. poss. qui eiusdem opinionis fuisse Bar. ibidem recēset. Cæterum dissentit in eo. §. nihil commune. Rub. num. 174. ex sententia glossæ in c. cum venissent. & ibi Henr. Boic.nu.5. & Abb.num.19. de inst. Ego aliquot casus ita constituo atque distinguo.

Primus

Primus casus est, cùm apertè & clarè constat, agen 698
tem † hoc interdicto renunciasse dominio rei ante tempus, quo asserit se turbatum. Hoc casu verè sentio exceptionem hanc obijci posse. fiquidem & exceptio hęc obijci potest agenti interdicto, Vnde vi, vt probāt. c.3. de restit.spo. & copiosè scripsi in tract. de recuperand. possess.remed.1.quæst.27. Et rationes illæ, quibus eam comprobaui sententiam, huc etiam spectant. Et declarari hic casus potest, vt quæstionem illam 27. declarauī, non repeto, ne ex scriptis scripta conficiam. Hoc in casu procedere potest opinio illa Hormanotij Deti. d.§. nihil commune.num.50. post Bartol. & alios quos recensēt. Et per consequens, si hoc in casu loquuntur Abb. Henricus & Rub. iam malè sentiunt, vt verè malè hoc in casu respondit Ioan. Baptist. Ferret. consil.1. num.12.

699 Secundus † est casus, cùm manifestè cōstat post turbationem fuisse à turbato renunciatum iuri sui dominij, coram iudice competēti, vel coram ali quo, ita vt omnis suspicio timoris & metus cesset: Hoc etiam casu exceptio hæc obijci potest. siquidem & in interdicto, Vti possidetis, hoc permissum est.c.3. de rest.spoli. quod declarauī in d.tract. de recuperan.poss. remed.1. num.266.

700 Tertius est † casus, cum clarè constat renunciationē iuris dominij factam fuisse metu, siue ante, siue post turbationem: tunc exceptio hęc renunciationis obijci non potest, argumento à fortiori ducto à d.c.2. de rest. spol. & ab his quæ scripsi. d.tract. de recup. poss. rem.1. q.23. & mox subijciam.

701 Quartus est casus, cum † constat turbatum renuntiasse dominio post turbationē factā: sed adhuc ignoratur, an metu facta fuerit, vel non, quanquā ab actore metus allegetur. Hoc casu opinor exceptionem admittendam non esse, quando quidem metu potius quā spontè renunciatum præsumitur, iuxtà. d.c.2. de resti. spol. quod ita sum interpretatus in d.tract. de recuper. poss.rem.1.num.265. ad fin. Atq; ita hoc in casu intelligi potest glossa. d.c. cum venissent. in verbo abiurasse. in fi. de insūt.

792 Quintus est † casus, cùm versamur in dubio, quia non constat vel instrumento, vel alia scriptura clara & aperta de renuntiatione & quo tempore facta fuerit: tunc exceptionem hanc obijci non posse sentio. Et hoc etiam casu procedere potest opinio glossæ. d.c. cū venissent. ac etiam Henrici Boic. ibi. num.5. post Bern. Innoc. & Host. ex text. d.c. cum venissent. & cum illis Ioan. Baptist. Ferret. consil.1. num.12. etsi idem esse censeat, cum notoria est renunciatio & malè, vt admonui, quem tamen verius intelligo loqui cum actum fuit iudicio actionis confessoriæ, vel negatoriæ, iuxta secundum lecturam quā ibi veriorem esse censuit Abb. Et hoc in casu loqui Henric. Boie, vel ex eo clarè deprehenditur, dum rationem differentiæ inter iudicium adipiscendæ & hoc retinendæ reddit in eo c. cum venissent. colum. vlt. versicul. sed interdicta retinendę. inquit ille, hoc interdictum non admittere exceptionem dominij quòd non habita relatione ad dominium, sed ad solam possessionem mouentur: vnde hoc casu possessio nihil commune habet cum proprietate. l. naturaliter. §. nihil commune. de acquirend. possess. Possessor ergo hoc remedio agens, quamuis aduersarius dominus sit, in possessione sua tuendus est: donec (inquit Henricus) constet & appareat de iure proprietatis aduersarij. Quod quidem sit in iudicio petitorio per modum actionis: non in modum exceptionis in hoc possessorio. sensit ergo Henricus non recipi hanc exceptionem, quia non constat de iure dominij: cum exceptio non sit clarè & notoriè probata, sed probanda veniat. Quod quidem intelligo cum eodem Henrico in c. in literis. column.2. de restitutio.
703 spoliat. Rubeo. d.§. nihil commune.numero.174. procedere etiam si probationes † incontinenti offerantur. siquidem adhuc non constat, an illæ probationes dubitationem aliquam recipiant, vt quia testibus obijci potest: vel quid simile agi, quo probationes obscurari poterunt. Hæc comprobari possunt ex his quæ scripsi in tractatu de recuperand possessi. remed.1. quæst.21. & illis in casibus declarari, vt quęstio illa declarata fuit.

QVAERO octuagesimotertiò, an † exceptio spo- 704
liationis contra hoc remedio agentem obijci possit? Hanc iuris quæstionem ita in specie proposuit Specul. in titul. de petitorio & possessorio. part.1. nume.31. post Vincent. in c.2. de ord. cognit. Duos casus distinguit. Primus est, cùm hoc interdicto agitur, ne is turbator turbet colonos, vel inquilinos ob perturbationem ipsius possessionis. tunc exceptio hæc obijci non potest: ea ratione, quòd iudicis est litibus futuris obuiam ire. c. finē litibus. de dolo & contumac. nec debet aliquis sine iudice alienam possessionem turbare. Hunc casum probauit & Ioan. And. in additio ad Specul. loco prę allegato, in verbo, dixit. qui declarat Inn. in c. vlt. de ord. cog. qui visus est dissentire. Secundus est casus, cū hoc interdicto agitur ad pœnam ob vim inquietatiuam. l.1. & l. pen. §. vlti. ff. vti possid. tunc exceptio spoliationis potest obijci. Qua autem forma sit pronunciandum cùm tam super hoc interdicto, quam illo recuperandæ est simul processum, dicemus infrà q.90.

QVAERO octuagesimoquartò, an † reconuen- 705
tionis exceptio de remedio recuperādæ hoc casu possit obijci: hoc est, an agens hoc remedio possit reconueniri possessorio recuperandæ super eadem re? Et posse probat. c. veniens. de rescript. vbi Abb. numer.3. & num.24. inquit ita * esse communem sensum illius * capituli.

QVAERO octuagesimoquintò, an † exceptio 706
præscriptionis, & quanti temporis obijci possit aduersus hoc remedio agentem? Duo hic considerātur. Primum, an præscriptionis exceptio possit obijci. Secundum, quanti temporis præscriptio hæc esse debeat. Quò ad primum res dubitatione probabili caret, fiquidem permultis iuris locis præscriptione temporis remedium hoc impediri. l.1. in princip. ff. vti posside. Quò ad secundum distinguendi sunt plures casus. Primus est, cum ab eo, quod ad ipsum turbatorem peruenit, agitur, tunc perpetua actio est. l. pen. ff. de interdict. cōfert. l.3. §. vlt. ff. de tab. exhib. & l.1. in pr. ff. de vi & vi arm. & scribit Reb. in comm. ad Reg. conit. Gallię tom.3. tit. de materijs poss. art.2. gloss.1. num.5. qui subijcit, rarò in Gallia rei persecutionem hoc iudicio agi, sed actionibus rei persecutorijs, vel officio iudicis. Perpetua † hæc actio intelligitur vsque ad triginta, 707
vel quadraginta annos, iuxta l. omnes. C. de præscrip. 30. vel 40. anno.

Secundus est casus, cùm datur actio, ne in posterum turbatio fiat. tunc pariter perpetuò agi potest: vt enim perturbatio durat, ita & actio, quemadmodum scribunt Bartolus & Rebuffus præcitatis in locis. Et dum ait Rebuffus, quod ratione nouæ turbationis semper agi potest, non habita ratione primæ turbationis, satis intelligimus hanc actionem tempore aliquo non finiri, vt illa, de qua superiore casu diximus. verè enim semper durat, vt etiam quotidie noua turbatio nascitur.

Tertius est casus, cùm datur † ratione intereſſe 708
præteritæ turbationis: tunc datur intra annum, atque ita anno actio hæc tollitur. l.1. in princip. ff. vti possid. Bartol. in l. Prætor. §. vltim. ff. de ope. noui nunci. Ita enim regula est edicta: Prætorum pœnalia, quæ rei persecutionem non continent, anno finiri. Annus verò tunc incipit currere, cùm experiundi datur facultas: ob id annus vtilis dicitur. quod in specie anno tauit Baro libro. 6. manual. titulo. 17. Atque ita non vno in loco annus vtilis his verbis significatur, intra annum, quo primum experiundi potestas erit. l. annus. ff. de calum. & l.1. ff. de diuers. & temp. præscrip. Id

quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

709 quod est adnotandum ad interpretationem † statuti Brixiæ 153. in criminal. sub rub. De modo & forma procedendi in crimine inquietationis &c. dum disponit querelam turbatæ possessionis esse à turbato proponendam intra annum à die turbationis: intelligitur de anno vtili, ex prædictis.

Prætereà computatur annus à die adeptæ possessionis per aduersariũ: quia ante nec fatigari nec turbari dicitur: ita Reb. in d. gloss. 1. num. 8. Accedit quoq; quod hoc anno finito non cõceditur aliqua restitutio in integrum huic negligenti agere, cùm iam aduersario ius sit quæsitum: ita scripsit Rebuff. d. art. 2. gl. 1. nu. 7. Idem in concord. Franciæ titulo. de mand. Apost. §. declarantes.

710 Quartus casus considerari † potest in beneficialibus, in quibus iudex laicus etiam anno finito audire potest de turbatione conquerentem: ita sensit Rebuff. in dd. comment. ad Reg. constitut. Galliæ. tom. 3. titul. de materijs possess. art. 2. gloss. 3. nume. 6. Ea ratione ductus, quòd etiam sententia super re spirituali in petitorio non transit in iudicatũ: sicut videmus in matrimonio. c. lator. vbi Fel. nu. 11. de re iud. ergo multò fortius debet audiri ante sententiam. In dubio autem debet potius iudex audire hunc conquerentem, quã reijcere, ne vitiosus ingressus sustineatur. c. vnico. de eo qui mitt. in poss. in 6. ita respondit Geminia. consil. 137. super isto. col. pen. & testatur Reb. se nunquam vidisse iudices reijcere hos conquerentes, nisi magnus adsit fauor possessoris.

711 QVAERO octogesimosextò, an † criminis exceptio contra agentem hoc interdicto possit obijci? Et obijci non posse scriptum reliquit Bero. in c. item cùm quis. nu. 8. de resti. spol. Quam sententiam scribit eo tex-
712 tu † c. item cùm quis. probari. Verùm is canon loquitur in remedio recuperandę quod in hoc maximè differt ab isto retinendæ. siquidem in eo consideratur odium spoliatoris, ob quod constitutũ est, spoliatum esse ante omnia restituendum: quòd hic non videtur contingere. Nisi dicamus, hanc assertionẽ probari ratione desumpta ab illo canone, dum inquit, spoliatũ debere restitui, non obstãte criminis obiectione: quia præsumitur facta à spoliatore inimico: ita hic præsumitur facta à turbatore inimico. Alia ratione vsus est etiam idem Bero. d. c. item cùm quis. nume. 8. versic. ratio huius. quod scilicet regulariter contra eum, qui clam alterius possessionem est ingressus, redditur hoc interdictum, Vti possidetis. & causa hæc ante causam
713 † criminis est diffinienda, atq; executioni mandanda, sicuti causa interdicti, Vnde vi. ex d. c. item cùm quis. ac etiam ex l. vnica. C. vti possid. Quæ sanè iura hanc rationem, vt deducitur, non probant. opinor tamen veram esse hanc sententiam, quæ extendi atq; declarari his modis potest, quibus declarauimus regulam interdicti, Vnde vi, vt scripsi in tract. de recup. poss. rem. 1. q. 30. Quæ ad huius quæstionis explanationem videnda est.

714 QVAERO octuagesimoseptimò, quæ sit forma sententię in hoc iudicio, quod idẽ est, ac si diceremus, quorum alter ex duobus his, super hoc possessorio contendentibus obtinere debeat? Casus permultos distinguũt Bar. in l. si duo. in prin. nu. 4. ff. vti possi. Bal. & Sal. in l. vnica. C. eo. ille nu. 10. vers. sequitur alia gl. iste col. 8. vers. quæro nũc quintò, & alij plures, quos infr. referam.

715 Primus casus est, cum † constat, quorum alter iustè, & alter iniustè possidet: tunc is, qui iustè possidet, obtinet. quod extra omnem controuersiã est positum: ita Spec. tit. de petit. & poss. ad fi. Bal. in l. ordinarij. nu. 10. de rei vend. Oria. in rubr. de caus. poss. & propr. col. 10. versi. secunda cõclusio, si altera, atq; ita respondit Rui. consi. 28. nu. 5. vers. secũdus casus. libr. 4. Et aduersarius hoc casu condemnatur, ne amplius iustũ illum possessorem molestia afficiat, quod sine controuersia procedit. condemnatur & ad alia relata supr. q. 37.

Secundùs est casus, cùm constat † ambos iustè pos- 716
sidere, diuersis tamen ex causis: vtputà, quia vnus est proprietarius, alter verò fructuarius. tunc vterque obtinet, & vterque diuersis respectibus condemnabitur, hoc est, fructuarius ne proprietarium turbet in possessione suæ proprietatis, & ecõtrà ne proprietarius turbet fructuarium, quemadmodum diximus suprà q. 8. in fin. & docuit in specie Ioan. Fabri in §. retinendæ. nu. 26. Inst. de interdict. & ibi. num. 28. alia his similia exempla recenset & Bero. in c. licet causam. nu. 53. de proba.

Tertius est casus, cùm † vnus iustè possidet, & alter 717
iniustè ab alio, quàm ab aduersario: tunc iustè possidẽs obtinebit & aduersarius condẽnabitur ad ea quæ suprà in primo casu retulimus. ita docuit Bar. in d. l. si duo. in prin. num. 4. versi. idem si vnus. ff. vti possid. & Bald. idem scripsit in sua disput. Accusatus de vi turb. colum. vltim. versic. quartò modo. 10. Fabri in. §. retinendæ. nu. 26. versi. in quo casu. Inst. de interdict. & respondit Rui. consi. 28. nu. 5. in fi. lib. 4. Dissentire tamen videtur Bero. consi. 47. nu. 4. lib. 3.

Quartus est casus, cùm vnus iustè possidet & alter iniustè à suo aduersario: tunc iustè possidens obtinet, & aduersarius condemnatur, vt sup. diximus. ita Bar. & cæteri relati. & Rui. d. cons. 28. nu. 6. lib. 4.

Quintus est casus, cùm † ambo iustè & eadem ex 718
causa possident, & possessio in omnibus æqualis est, eo excepto, quod vnus suam possessionem melioribus atque validioribus, probationibus probauit: tunc is qui melius probauit, obtinet. Ita omnes scribunt. vt Bartol. in d. l. si duo. in princip. nume. 4. versi. quandoque vter. ff. vti possid. Oria. in rubric. de causa possess. & propr. colum. 10. versic. tertia conclusio. Fel. in c. licet causam. num. 8. & ibi Dec. numer. 9. de proba. Ang. Aret. in §. quadrupli. num. 49. versic. si verò testes. Inst. de actio. Curt. Sen. consil. 73. magnificè vir. colum. 4. versic. aduertat. Barba. consil. 25. colum. 3. libr. 4. Soc. Sen. consil. 54. nume. 13. lib. 4. Ruin. consil. 28. nume. 5. & consi. 92. num. 7. libr. 4. Afflict. decis. 363. nume. 26. Soci. Iunior. consil. 159. nume. 13. lib. 3. Bell. consi. 11. num. 16. & Craue. consil. 6. nume. 50. Ea est huius sententiæ ratio, quòd vbi cætera paria sunt, probationes illæ meliores & efficaciores ita obscurant atq; debilitant minus efficaces, vt minus veræ credantur: vt mirum minimè sit, si is, qui melius probat, obtinet. l. ob carmen. §. vlt. ff. de testibus. Quod non solum in iudicijs possessorijs, verùm etiam in petitorijs locum habet: vt ibidem annotauit Bartolus. Probationes † autem meliores & 719
efficaciores quæ sint, longum esset recensere: multum in his iudicis arbitrio tribuitur. d. l. ob carmen. §. vlti. & in specie respondit Barba. consil. 25. colum. 3. libro. 4. creditur efficacior illa probatio, quę fit testibus honestioribus & dignioribus. Ita tradunt Baldus in l. testium. numer. 21. versicul. secundò dico. C. de testib. & in specie nostra idem Baldus in sua disputa. Accusatus de vi turba. columm. vltim. versicul. secundo casu. Curtius Senior in tract. de testibus. concluf. 16. & idem d. consil. 73. colum. 5. versic. ad tertium motiuum. Barba. consil. 25. colum. 2. versic. stat ergo. lib. 4. Ruin. consi. 53. nume. 6. libr. 4. qui ob id respondit, † testes non sub- 720
ditos ad probandum quasi possessionem iurisdictionis anteferri testibus subditis. & Alexand. consil. 88. numero. 6. libr. 5. ac Baldus d. disputation. credunt testes vicinos esse meliores. Ita pariter efficaaior † est proba- 721
tio quę fit testibus verisimiliora testificantibus. d. l. ob carmen. §. vltimo. & scribunt in specie Anch. consilio. 278. Afflictus decis. 363. numero. 6. Bell. consil. 11. in fine. & Bero. in c. licet causam. numer. 50. 57. de prob. Est etiam efficacior † probatio illa, cui lex assistit, quàm sit 722
illa, cui lex resistit. Bald. d. disput. Accusatus de vi turbat. colum. vlt. versi. quinto modo. & Ias. in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 38. de acquir. posses. Est etiam efficacior probatio, cum vnus habet plures testes, quam alter. Bero. in d. c. licet causam. numer. 56. versic.

quarta

quarta conclusiò. de prob. Prætereà scriptum reliquit Bald. in l. arboribus. §. si agrum. ff. de vsur. quod si duo testes deponunt, vnum ex contendentibus arasse & coluisse prædium, & duo alij testes deponunt, aduersarium fructus percepisse, præferri testes hos de fructuum perceptione deponentes. cum Baldo respondẽrũt Barb. consil. 25. colum. 2. versicul. facit quod. libro. 4. & Ruinus consi. 53. nume. 7. libr. 4. quo loci recenset Baldum alio in loco aliter sensisse. Et in hac specie nostra idem sensit Baldus in d. c. licet causam. nume. 30. versic. nota tamẽ, quod si duo. de proba. vbi rationibus hoc egregiè comprobat & ibidem Barba. nume. 55. qui dissentit.

723 Sextus est casus, cum † probationes omnes æquales sunt, sed dubitatur de dignitate: tunc testes rei conuenti digniores præsumuntur, ob id in dubio is debet obtinere. Ita in specie scribit Alex. in addit. ad Bartolum. in l. si duo. in princ. nume. 4. in additione quæ incipit. sunt æquales. ff. vti possid. quo loci testatur, se in foro ita obseruasse. idem Alexand. consi. 99. nu. 14. lib. 5. Confirmatur, quia in dubio pro reo pronunciandum est. l. Arianus. ff. de actio. & obl. & l. fauorabiliores. de reg. iur. & paulò infrà dicemus. Verùm dubia est admodũ
724 hac in specie Alex. traditio: quandoquidem in hoc iudicio ambo † actoris & ambo rei personam sustinent. vterque enim possidere contendit vt iam suprà suis locis diximus. Prætereà, si vera foret hæc doctrina, facili negotio, maximè controuersa possessionis quæstio, quam sorte aliqui, aliqui verò alia, via terminandam dixerunt, diffiniri posset.

725 Septimus est casus, cùm † probationes omnes æquales sunt, tam numero, quã dignitate: tunc si vnus probauit suam possessionem esse antiquiorem illa aduersarij, obtinebit. Ita Baldus in sua disputa. Accusatus de vi turbatiua. colum. vltim. versic. secundo modo. Bart. in l. si duo. in princ. num. 4. versi. si verò testes. ff. vti possid. Idem in consil. 121. in quæstio. D. Cioli. ad fin. lib. 1. Anch. consi. 869. & 305. vbi Alexand. consi. 33. in fin. & consil. 76. colum. 1. lib. 3. & consi. 88. numer. 9. lib. 5. Barba. consil. 25. colum. 2. libr. 4. Oria. in rubri. de causa poss. & prop. colum. 10. versic. quarta conclusio. Curt. Sen. consil. 73. colum. 4. versicul. aduertat. Soc. Sen. consil. 54. num. 17. lib. 4. Ruin. consil. 53. num. 8. libr. 4. Fel. & Deci. in c. licet causam. de probat. ille nume. 8. iste num. 9. Afflict. decis. 363. numero. 3. Gozad. consilio. 86. nume. 7. Curtius Iunior. consi. 168. nume. 32. Rip. lib. 2. respon. c. vltim. in fine. Paris. consil. 126. numer. 4. libr. 4. Socin. Iun. consil. 146. nume. 25. lib. 1. Boer. q. 239. num. 6. Neuiz. consi. 80. num. 12. Bero. in d. c. licet causam. numer. 51. de prob. Maranta in praxi beneficiorum. parte. 1. distinct. 7. nume. 17. Hieronymus à Monte in tracta. de finibus regund. c. 67. num. 2. Rimin. consi. 201. numero. 9. libr. 1. Craue. consil. 248. numero. 6. Plot. in l. si quando. numero. 99. C. vnde vi. Didacus libr. pract. quæst. cap. 17. ad fin. Ea est ratio, quod ex quo duo insolidum possidere eodem tempore non possunt. l. 3. §. ex contrario.
726 ff. de acquirend. possess. recentior illa † possessio clandestina præsumitur. d. c. licet causam. de proba. non ergo ad obtinendum in hoc interdicto prodesse potest, imò Soc. Sen. consi. 15. num. lib. 4. post Bartolum in d. l. si duo. & Baldum in d. disputa. Accusatus de vi turba. respondit, idem esse, cum probãs antiquiorem possessionẽ pauciorib. testib. proba. Declaratur hic casus, vt nõ præcedat, cũ primus ille possessor sciuit secundũ possidere, & eum possidere permisit: tunc prima illa possessio interrupta & deperdita dicitur, ita quod secunda & iunior possessio præfertur. Ita ad rem nostram declarant permulti, vti Alexand. ad Bartolum in d. l. si duo. in princ. num. 4. ff. vti possid. in additio. quæ incipit, sunt æquales. & clarius Felin. in d. c. licet causam. numer. 9. versic. limita tamen. & ibi Ber. num. 55. versic. secundò limita. & ibidem aliam subiungit declarationem. His accedit Maranta. d. distinct. 7. nume. 18. Socin. Iun. consi. 126. numero. 30. lib. 2. Possessio autem antiquior illa etiam iudicabitur, quæ diutius possessa est per se & suos antecessores, quæ temporum simul iunguntur. l. Pomponius. §. cum quis. de acq. poss. l. in tempus. ff. de vsucap. Quod tamen in beneficialibus nõ obtinet, in quib. possessio antecessoris nõ cõtinuat in successorẽ. ita copiosè Cosma. Gumier in prag. sanctio. tit. de pacif. poss. in gloss. possedit. Boer. consi. 49. & fusius Gomes. in reg. cancellariæ, de triennali possess. q. 13. Rebuff. tract. de pacif. poss. numer. 86. vbi declarat in subrogato.

Octauus est casus, cùm † probationes omnes æ- 727
quales in omnibus sunt, sed eorum vnus probat possessionem suam esse illa aduersarij antiquiorem, & aduersarius iuniorem possessionem habens probat se antiquiorem titulum habere: nam adhuc dicendum est hoc in casu obtinere habẽtem possessionem antiquiorem. Ita egregiè Bald. in l. data opera. nu. 68. C. de ijs qui accusa. non pos. idem in disput. Accusatus de vi turb. col. vlt. versic. tertio modo. Alex. consi. 88. num. 12. libr. 5. Deci. & Bero. in c. licet causam. ille numer. 9. versic. & ista conclusio. iste num. 51. de proba. idem Bero. consil. 49. num. 3. lib. 3. Gozad. consil. 86. num. 12. Cur. Iun. cõsi. 168. numer. 32. Maranta. d. distinct. 7. nume. 17. & Natta consil. 419. nume. 10. libr. 2. & Hier. à Monte in tractatu de fin. regund. c. 67. in fine & Ioan. Bap. Ferr. consil. 7. num. 4.

Nonus est casus cùm probationes † æquales omni- 728
nò sunt, sed vnus probat antiquiorem possessionem sine titulo, alter verò iuniorẽ cum titulo. Hoc in casu obtinere adhuc debet, qui possessionem antiquiorem probat: ita visus est sentire Bart. in l. si de eo. §. vlt. in fi. ff. de acq. poss. Alex. consi. 88. nu. 12. ad fi. lib. 5. Rui. cons. 53. col. vlt. lib. 4. Affl. decis. 363. nu. 4. Cur. Iun. consil. 168. nu. 32. Soc. Iun. consi. 146. nu. 28. lib. 1. Felin. & Bero. in d. c. licet causam. ille nu. 9. versi. aduerte etiam. iste nu. 54. versi. amplia. de prob. idem Bero. in consi. 11. nũ. 16. libr. 1. Claud. Merm. in repe. l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 93. ad fi. de acq. poss. Nec enim hoc in casu, præ titulus Rimi. consi. 219. nu. 36. li. 2. quod probat d. c. licet causam. de cuius interpretatione & sensu non parum dubitauit Rub. in d. §. nihil commune. nu. 179. Accedit ratio, quam perpendit Ioan. Fabri. in §. retinendæ. numero. 27. versicul. sed fortè. Instit. de actio. quod scilicet † titulum habens occupare potuit vi, vel clam, 729
quod & sequenti casu dicam. Admonent tamen relati scribentes, hunc antiquiorem possessorem allegare debere, possessionem sui aduersarij esse clandestinam respectu suæ.

Declaratur primò hic casus, † vt non procedat in 730
beneficialibus, in quibus antiquior possessio sine titulo nõ antefertur illi iuniori titulatæ: ita decisum fuit, in amplissimo Senatu Subalpino, vt auctor est eruditissimus Osasceus decis. 55. num. 4. post Butr. in c. in causa. col. 16. de caus. poss. & propr. & in c. in literis. col. 6. versi. & idem puto. de rest. spol. Et idem respondit Io. Bapt. Ferr. consil. 7. nu. 3. Ea est ratio, quia beneficium sine canonica institutione retineri non potest. c. 1. de eo qui mitt. in possess. caus. rei ser. in 6. c. 1. de reg. iur. in 6. et ob id † causa beneficiorum possessoria, dicitur habe- 731
re annexam causam proprietatis, id quod contingere in remedio reintegrandæ & attentatorum scribit Osasceus ibi, & à me iatè satis fuit declaratum in tract. de recuperand. possess. rem. 15. q. 36. & remed. vltim. q. 4. num. 32.

Declaratur secundò, vt non procedat cùm is qui antiquiorem possessionẽ allegat, de præsenti non possidet: nam tùc sua ille antiquior possessio nihil ei prodest. Ita responderunt Alex. consi. 23. ad fin. lib. 6. & Soc. Iun. consi. 126. numer. 30. lib. 1. Quibus infertur declara- 732
tio † ad statutum Brixiæ 98. in ciuilibus sub rubric. de antiquiori possessione. quo est constitutum antiquiorem possessorem præferri iuniori etiam habenti titulum, intelligi debet statutum de antiquiori possessore, qui etiam de præsenti possidet, saltè ciuiliter:

Nam

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nam si nullo modo posſideret, vt quia eſſet ſpoliatus, alio remedio, quam ex illo ſtatuto ageret. Nec aduerſatur quod ſtatutum illud loquitur per verba temporis præteriti, quę priuationem de præſenti inferũt, ibi ſe poſſediſſe, quia poſſunt verba hæc referri ad poſſeſſionem naturalem, vt & illa, & ea petat, petat ſcilicet naturalem, ſi ergo vtraq; careret, non vinceret titulatum poſſeſſorem iuniorem.

733 Decimus eſt caſus, cum † vtriuſque probationes æquales ſunt, & vterque etiam probauit poſſeſſionem æqualis temporis, ſed vnus probat titulum, alter verò non: tunc iuſtum titulum oſtendens obtinet: ita * vno ore ſcribunt omnes, vti Bar. in d. l. ſi duo, in prin. num. 4. verſi. ſed ſi vterque. ff. vti poſſ. poſt Iac. de Are. Butrig. & Cyn. in l. vnica, C. eo. Bal. in ſua diſp. Accuſatus de vi turb. col. vlt. verſi. tertio modo, idem in l. qui accuſare. in fi. C. de eden. & in l. ordinarij. num. 7. C. de rei vend. idem conſ. 445. qualiter probentur pertinentiæ. ad fin. lib. 5. & in c. licet cauſam. num. 30. de probat. Ioan. Fabri in §. retinendæ. num. 37. Inſt. de interdict. & ibi Io. à Plat. colum. 3. verſic. ad quintum. Salic. in l. vnica. colum. 9. verſic. & quia dixi. C. vti poſſ. Orian. in rubr. de cauſa poſſeſſ. & propr. colum. 10. verſic. quinta concluſio. Pract. Papien. in forma libelli, pro poſſeſſ. turb. in verbo, ad ceſſandum. num. 4. Cur. Sen. conſ. 73. magnifice vir. colum. 4. verſ. aduertat. & col. 5. verſi. ad tertium motiuum. Barba. conſ. 25. colum. 3. lib. 4. Ruin. conſi. 53. num. 4. & conſi. 92. num. 11. lib. 4. Iaſ. conſil. 148. num. 2. lib. 4. & Soc. Sen. conſi. 15. nu. 4. lib. 4. Fel. & Bero. in c. licet cauſam. ille. num 9. verſ. quarta cauſa. iſte nu. 51. verſi. quartum eſt. de proba. Gozad. conſil. 68. nume. 6. Curt. Iun. conſi. 108. num. 25. Pariſ. conſi. 107. nume. 80. & conſi. 112. nume. 78. libr. 1. Neuiz. conſi. 79. nume. 30. & conſil. 80. nume. 14. Iaſ. & Rub. in l. naturaliter. §. nihil commune. de acquirend. poſſeſſ. ille num. 39. iſte nume. 178. & ibidem Merm. num. 93. Hier. à Monte in tract. de finib. regund. c. 67. nu. 3. q. 239. colum. 7. & Craue. conſil.
734 258. num. 20. Ea eſt ratio, quia ille, qui † titulum habet, potiora iura habere dicitur. l. 1. C. de edicto diui Adr. tollend. d. c. licet cauſam. et ibi Bald. num. 30. ſcribit, ex antiquitate tituli præſumi poſſeſſionem antiquiorem, & ex eo titulo poſſeſſionem ſubſecutam. Hinc fit, vt
735 † articuli & depoſitiones de proprietate in hoc iudicio non ſint impertinentes. quod in ſpecie annotarunt Bald. in d. diſputa. Accuſatus de vi turb. col. vlt. verſic. tertio modo. & Oria. in d. rubr. de cauſa poſſ. & propr. col. 10. verſicul. ex quo ſequitur, qui eiuſdem ſententiæ recenſet Baldus. in l. ſi de eo. §. 1. de acquirend. poſſeſſ. & Bald. in l. ordinarij. C. de rei vend. Socin. Iunior in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 145. de acquirend. poſſ. Nec huic relatæ communi ſententiæ aduerſatur illa conſideratio Io. Fabri in §. retinendæ. num. 37. Inſt. de interdict. dum ex l. ſi duo. in princip. ff. vti poſſide. ſentit hanc opinionem veram non videri, quia qui habuit titulum occupare potuit vi, vel dolo ab alio, qui rem tunc poſſidebat: non inquam obſtat hæc ratio ſi præſupponamus æquales eſſe poſſeſſiones, nec enim in vno plus quàm in altero dolus præſumitur. & hęc Fabri conſideratio conuenit caſui præcedenti. Ad illud etiam aduertendum eſt, quod ſcribit Beroius in d. c. licet cauſam. nume. 51. verſic. iſtud vltimum. hoc intelligi, cùm veriſimilitudo ex omni parte cõcurrit, alias ſecus.

736 Vndecimus eſt caſus, cùm † ambo titulum & poſſeſſionem probũt, ſed vnus probat titulum antiquiorem: tunc probans titulum antiquiorem obtinet, atque ita pro eo pronunciandum eſt. Ita Baldus in d. diſput. Accuſatus de vi turbatiua. colum. vlt. verſic. tertio caſu. Claud. Merm. in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 93. de acquir. poſſeſſ. & Bero. in c. licet cauſam. num. 55. verſic. amplia. & nume. 57. verſic. ſeptima concluſio. Ea ratione, primò quod in pari cauſa præfertur qui melius titulum probauit, at probans titulum antiquiorem melius probare dicitur. l. quoties C. de rei vend. iuncto d. c. licet cauſam. Secundò, quia is qui titulum antiquiorem probat, in dubio etiam præſumitur probaſſe poſſeſſionẽ antiquiorem, cùm eam habuiſſe præſumatur ratione ſui tituli, quẽ probauit, iuxta. l. quædam ff. de rei vend. Bald. d. diſput. Accuſatus. colum. vltim. & d. c. licet cauſam. nume. 30. & Catelia. Cotta doctiſſimus I. C. in ſuis mem. in verbo, poſſeſſio ciuilis. Curt. Iun. conſi. 108. colum. vltim. Hæc † prioritas tituli vel data inſtrumenti & reſcripti, vel teſtibus cõſtare poteſt, vt ſcripſi lib. 2. de arbit. iud. caſu 48. num. 2. 3. 4. Probari etiam poteſt hæc prioritas confeſſione aduerſarij. ita glo. in c. duobus. in verſic. ſi non apparet. de reſcrip. in 6. quam ibi omnes probarunt. et in ſpecie noſtra Franc. de Marchis q. 1149. in fin. par. 1. Illam quoque ſecuti ſunt Felin. in c. olim. colum. vlt. verſic. limita quartò. de reſcrip. Boer. q. 193. num. 4. & Rebuff. tract. de pacifi. poſſeſſ. num. 194. Hæc enim confeſsio ſolùm hic titulum confirmat, non autem inducit. 737

Duodecimus caſus eſt, cùm † ambo parem poſſeſſionem, & parem titulum probant, ſed vnus melius probat titulum: tunc hic melius probans titulum antefertur. ita Bero. in d. c. licet cauſam. nume. 57. verſic. ſexta concluſio. & confert text. in c. ex inſinuatione. vbi Dd. de procura. Quo adductus cenſuit Rebuff. in comment. ad conſtit. Reg. Galliæ. tomo tertio. titul. de materijs poſſeſſ. artic. 2. gloſſ. 3. numer. 7. iudicem ex duobus de poſſeſſione contendentibus eum debere in poſſeſſione manutenere atque conſeruare, quem meliorem titulum ſuo iudicio habere iudicabit. Quod etiam in beneficialibus procedere intelligit Franc. de Marchis. q. 149. num. 2. part. 1. poſt Feli. in c. capitulum ſanctę crucis. colum. penul. verſi. ſed in contrarium. de reſcript. qui Cardinalem recenſet in d. c. licet cauſam. colum. vltim. de prob. Quando vnus titulus ſit altero melior declarau in commen. de arb. iud. lib. 2. caſu. 48. vbi nouiſſimè alia addidi ex Rebuff. in tract. de pacif. poſſeſſ. num. 368. & in Praxi benef. in 2. part. ſignaturæ. nume. 10. & aliqua ſcripſi in tracta. de adipiſc. poſſeſſ. remed. 4. q. 92. 738

Decimuſtertius ac nunc † vltimus eſt caſus, cum omninò pares ſunt vtriuſque probationes, & ambo vel nullum titulum oſtendunt, vel ambo adeò parem oſtendunt, vt probabiliter ignorare poſſit iudex, pro quo ſententiam ferre debeat. Hoc in caſu maximè dubitant Dd. quæ ſint iudicis partes. De profanis eſt dubium, cùm ambo nullum titulum oſtendunt. At in beneficialibus eſt clarum, quia vterq; eſt condemnãdus. & ab eis auferri debet beneficiũ. ita Car. in c. licet cauſam. de prob. Fel. in c. capitulum ſanctę crucis. col. pen. ad fi. de reſcrip. de cæteris ergo videamus, quæ ſint, iudicis officium. 739

Vna fuit opinio eorum, † qui dixerunt iudicem pronunciare debere, vti poſſidetis, ita poſſideatis, atque ita neuter vincit, nec vincitur. Quam quidem opinionem probari credunt in l. ſi duo. in prin. ff. vti poſſid. Verùm eo loci diſſentit Bart. num. 4. verſic. ſed ſi nullus. & ante gloſſ. l. vnicæ. C. vti poſſidet. in c. licet cauſam. de prob. & ibi Imol. num. 13. & Bero. nume. 59. verſic. alia fuit. Ign. in l. 1. §. ſi cum omnes. nume. 31. ad fin. ff. ad S. C. Syllan. Boe. d. q. 239. in prin. & nouiſſimè Fran. Sarmentus lib. 1. ſelect. interp. c. 13. num. 9. Ea eſt ratio aduerſus primam hanc opinionem, quod ſententia hæc incerta diceretur, contra l. vlt. C. de ſentent. quæ ſine certa quant. &. §. curare. Inſt. de actio. Rurſus ex ea ſententia daretur contendentibus occaſio veniendi ad arma, quod iudex ferre non debet. l. æquiſſimum. ff. de vſufruct. Nec aduerſatur. d. l. ſi duo. quia loquitur (vt Bar. Imola. & Bero. ſcribunt) cùm iudex pronunciat vtrunque poſſidere, diuerſa poſſidendi ſpecie: vt quia vnus poſſidet, vt fructuarius, alter vt proprietarius. nos vero loquimur cùm ambo probãt inſolidum poſſidere eadem ſpecie poſſeſſionis. nam iſtud poſſibile non eſt nec iure naturali, nec ciuili, & 740

ob id hoc modo iudex non poteſt pronunciare, quoniam impoſſibilitatem ſententia contineret. vel ſaltem aliquod inconueniens pararet. Hinc infertur, veram
741 nõ eſſe, nec admittendam † cautelam illam, quam Cæp. caut. 100. nota diligenter. attulit ex Rogerij ſententia, quam probat Specul. tit. de petit. & poſſ. nu. 34. quam bonam etiam dixit Imol. d. c. licet cauſam. nu. 24. & ibi Barb. nu. 100. quod poſſeſſorum alter hoc caſu poſſeſſionẽ armis bene munitus ingrediatur, & in ea ſe tueatur, quam quidẽ cautelã in ſpecie reiecit Boer. d. q. 239. col. 1. verſic. Alij. vt Rogerius poſt Alber. in l. vnica. C. vti poſſid. & eandem improbat Bal. in ç. licet cauſam. nu. 35. de prob. quo loci eiectum docet, quo vti debeat remedio vt reſtituatur.

742 Secunda fuit opinio † eorum qui dixerunt, iudicem debere ſequeſtrari facere poſſeſſionem apud aliũ, ne contendentes ad arma deueniant, iuxta d. l. æquiſſimũ. de vſufructu, quam quidem opinionem probauit Butrig. Illud etiam addit Iac. de Are. in l. vnica. nu. 11. C. vti poſſ. iudicem hoc in caſu non debere ferre aliquam ſententiam, cùm ei de cauſa non liqueat, iuxta l. diuus. ff. de off. præfid. & l. ſi de meis. §. vlt. & l. ſeq. ff. de arbitr. Quocircà (ait ille) ſolum poterit præcipere contendentibus, ne alter eorum accedat ad poſſeſſionem, ſed qui ius ſibi in proprietate credit, experiatur in petitorio iudicio. Ab hac Butrig. opinione non diſſentit Ign. in l. 1. §. ſi cum omnes. num. 35. ff. ad S. C. Syll. Cæterum à Butrig. diſſentit Bar. in d. l. ſi duo. in princ. num. 4. quem ſunt ſecuti Bero. in d. c. licet cauſam. nu. 58. de proba. & Zuchard. in l. vltim. nume. 134. C. de edicto diui Adr. toll. ea ratione, quod incognitum adhuc erit quis poſſideat, & quis non: atque ita ignorabitur quis in iudicio petitorio actoris partes & quis rei contenti ſuſtinere debeat. Quod autem ait Iac. de Arena, etſi aliquam in ſe æquitatem habeat, attamen in maximè ceruicoſis non leue ſcandalum parere poſſet: ſiquidem eorum nemo (niſi eorum alter rem apertè claram haberet) actoris partes ſuſcipiet, & armis res tractabitur. In beneficialibus facilius ſequeſtro locus eſſe poteſt, vt in ſpecie huius iudicij ſenſit Franc. de Marchis. q. 1149. numero. 3. part. 1. poſt Archid. in c. quia res. 11. quæſt. 1. Non enim tantum verſatur periculum ſcandali in his, vt in profanis: cum facilius clericos duræ ceruicis iudex eccleſiaſticus continere poſſit, quàm laicus laicos.

743 Tertia fuit opinio, quòd † ſorte hæc quæſtio dirimi debeat. iuxta l. in tribus. ff. de iud. & l. vlti. in princ. C. commu. de leg. quam ſanè opinionem in ſpecie probauit gloſſ. in c. licet cauſam. in verbo, vti poſſidetis.
* de prob. quam ibi * communem dixit & probauit Fel. ibi nume. 44. qui ſcribit, hoc factum ſolum fuiſſe, vt ſciamus quis actoris, & quis rei partes ſuſtinere debeat, eandem probauit & Bero. num. 59. poſt Decium, nu. 28. & eſſe frequentiorem opinionem cenſuit. Ign. in l. 1. §. ſi cùm omnes. nu. 35. ff. ad S. C. Syl. Verum hanc opinionem reiecit gl. l. vnicæ. C. vti poſſi. Bar. in d. l. ſi duo. in prin. nu. 4. in fi. ff. eo. Bal. in d. c. licet cauſam. nu. 27. & Io. Fabri in §. retinendæ. nu. 77. propè medium. Inſt. de interd. qui teſtatur hanc opinionem communiter à canoniſtis reijci, & permultos recenſet Tiraq. tract. de iure primigen. q. 17. opinione prima. nu. 91. & verè ab hac diſſentit & Ign. d. §. ſi cum omnes. num. 36.
744 37. & ibidem. nu. 29. 30. multa conſiderat. Ea ratione vtuntur quòd hæc non iuris, ſed facti quæſtio eſt. at † quæſtiones facti ſorte non terminantur. l. duo ſunt Titij. ff. de teſt. tutel. cum tamen quæſtio iuris dirimi valeat. d. l. in tribus. ff. de iud. & l. vlt. in prin. C. comm. de leg. & alia his ſimilia congerunt Fel. & Tiraq. præcitatis locis. Nec aduerſatur quod ſcribit Bero. nu. 56. hãc non eſſe quæſtionem facti, ſed potius iuris, cùm ſit diſputatio poſſeſſionis, quæ & in acquirendo & in retinendo plus iuris, quã facti habet. l. 1. & l. poſſeſſio. vbi
745 gl. & Bar. ff. de acq. poſſ. Siquidem † verius eſt facti & non iuris eſſe, quis ſit in poſſeſſione, quemadmodum ſcribunt omnes in l. ſtipulatio iſta. §. hæc quoque. ff. de verb. obl. Non etiam officit quæſtionem facti maximè arduam atque difficilem ſorte dirimi poſſe, ex ſententia gl. in c. non exemplo. 26. q. 2. quandoquidem nec hoc iure probatur.

Accedit, hoc † iudicium à iudice ita diffiniri poſſe, cum ab eius perſona, ſecus ſi à contendentibus pendeat: nec enim licet ſorte dirimere niſi contendentes ipſi conſentiant. ita in ſpecie hac docuit Ioan. And. in d. c. licet cauſam. col. vlti. de proba. omnes. in l. vlt. C. commu. de leg. & Tiraqu. d. opin. 1. nu. 94. † In poſſeſſo- 747
rijs beneficiorum, abſolutumeſt, controuerſiam ſorte dirimendam non eſſe. Ita ſenſitr Fel. in c. capitulũ ſanctæ crucis. col. pen. in fin. de reſcri. poſt Card. in c. licet cauſam. col. pen. verſ. ex his remanet. de prob. dum relatis caſibus beneficiarijs ſubijcit, in profanis, ex opinione aliquorum, locum eſſe ſorti, innuens in beneficiarijs de ſorte non quærendum. 746

Quarta fuit opinio, quòd † iudex debet in cauſa 748
ſuperſedere, atque ita partes contendentes dimittere: ita Specul. in titul. de petitorio & poſſeſſorio. §. 1. num. 32. verſ. & nota. & refert. Boer. quæſt. 239. colum. 1. verſ. alij, vt Speculator. Hanc viſi ſunt probare Baldus in l. 3. C. ſen. & interlocut. om. iud. & Imol. in c. licet cauſam. numero. 24. de probat. Quæ ſanè ſententia, vel ex eo confirmari poteſt, quod reſpondit Vlpianus in l. idem Pomponius. alias, ſi de meis. §. vltim. ff. de recep. arbitr. Proinde (inquit ille) ſi fortè vrgeatur à Prętore ad ſententiam, æquiſſimum erit, ſi iuret ſibi de cauſa nondum liquere, ſpacium ei ad pronunciandum dari. Hic etenim ob probationum concurſum & ambiguitatem de cauſa verè non liquet: videtur ergo poſſe ſuperſedere & contendentibus dimiſſis in tempus iudicium differre. Accedit in his dubioſis & inexplicabilibus quæſtionibus (quas Græci ἀντιστρόφους appellant) ita aliquando à ſapientiſſimis Græcorum iudicibus pronunciatum fuiſſe ſcio, inter † Protagaram 749
Sophiſtarum acerrimum & Euathlum eius diſcipulum. Cuius rei meminit Gellius libr. 5. noct. Attic. c. 10. qui ſcribit, iudices audita dubia & inexplicabili quæſtione, rem iniudicatam reliquiſſe, cauſamque in diem longiſſimam diſtuliſſe. Non diſſimile fuit † iu- 750
dicium Areopagitarum ſapientiſſimorum aduerſus mulierem quæ virum & filium, eodem tempore, venenis clam datis, vita interfecerat, atque id ſe feciſſe confitebatur dicebatque habuiſſe ſe faciendi cauſam, quoniam ille idem maritus & filius alterum filium mulieris ex viro priore genitum, adoleſcentem optimum & innocentiſſimum, exceptum inſidijs occidiſſent. ad Areopagitas re delata, illi cauſa cognita, accuſatorem mulieris, & ipſam, quæ accuſabatur, centeſimo anno adeſſe iuſſerunt. auctores ſunt Valer. Maxi. libr. 8. c. 1. & Gellius libr. 12. noct. Attic. c. 7. Huc pertinet quòd memoriæ proditum eſt ab eodem † Gellio. lib. 751
12. noctic. Attic. c. 2. dum ſcribitur, ſe de re maximè dubia pronunciaſſe, ſibi non liquere. Quo ſanè iudicio † iudicandum fore cenſuerunt Angel. in l. nõ quemad- 752
modum. ff. de iud. quando non ſunt adductæ probationes, & Alciatus in c. 1. numer. 91. de offic. ord. cum vnum eſt iudici probatum, & alterum ex ſua conſcientia ſibi conſtat: vt enim de re dubia pronunciat ſibi nondum liquere. Hoc enim iudicem noſtrum facere poſſe, ſuadet Specul. nam ita dimittendo, oſtendit ſibi de cauſa non liquere. Cæterùm † ab hac opi- 753
nione in ſpecie diſſentiunt Lanfrancus Orianus in rubric. de cauſa poſſeſſ. & propr. colum. 10. verſicul. ſexta concluſio. & Ioan. Igneus in l. 1. §. ſi cum omnes. nume. 33. ff. ad S. C. Syllani. Quæ ſanè opinio nec mihi probatur, quandoquidem iniudicata cauſa hæc ſcandalum aliquod inter contendentes parere poſſet. Accedunt rationes illæ quibus confutaui primam opinionem, à qua hæc verè non diſtat. Exempla verò ex Valerio & Gellio recitata, etſi ad rem conferre videantur, attamen illis ita pronunciare placuit, quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

secus pronunciari poterat, id quod hic non omninò
754 contingit. Quod autem † ex d.l.idem Pomponius.§. vlt.diximus, procedit cum probationes aliquæ factæ non sunt: ita vt nec vno nec altero modo de veritate constare potest: at secus hic. Et illam Ang. & Alcia. opinionē improbauit Did.lib.1.variar.resol.c.1.nu.9.vers. septimo sunt.

755 Quinta opinio est, iudicem † debere eam possessionem in medio diuidere, & partem vni & partem alteri assignare. Quam quidem opinionem probauit, Bar. in d.l.si duo, in princip.nume.5.versic.& sic mihi.ff.vti possid.& cum eo Dyn. in l.Titiæ textores.ex illo text. ff.de leg.1.quo loci Alber.scribit, ita Bononiæ ex facto quandoque fuisse obseruatum.idem docuit Sal.in l.vnica.col.7.vers.nunc reuertor.C.vti possid.Ang. Aret. in §.quadrupli.nume.49.Instit.de act.Pract. Papien.in forma libelli, pro turba.poss. in verbo, ad cessandum. num.4.Bald.in c.in nostra .num.9.de testib. Idem censuerunt Vincent.vt refert Abb.in d.c.licet causam. nu. 12.& ibi Aret.nume.82.Dec.numer.15.& Bero. nume.59. versicul.quarta fuit.de proba. & Io.à Platea.in §.retinendæ.col.3.in fin.Inst.de interd. Ea ratione vsi sunt,
756 quia si duo † fructuarij sunt in fundo, quippè quod cuilibet relictus sit vsusfructus insolidum, certè ij facerent sibi partes per concursum, & vter{que} erit in possessione pro dimidia.l.vlt.in prin.ff.vti possid. Idem dicimus in duobus legatarijs, qui per concursum partes sibi facerent. Hoc idem & in duobus institutis diffinierunt. Impp.l.& hoc Titius.ff.de hær.inst.& §.vlt. Inst.eo.latè Tiraq.tract.de iure primig. q.17.opi.4. nu. 9.Quemadmodum ergo in illis casibus diuisio hæc ob probabilem dubitationem admittitur, ita etiam in casu nostro dicendum est, cum duo vel æqualem, vel nullum titulum ostendunt. Nam ambo titulum à iure gentium habere videntur: quasi occupauerint rem vacantem, & quæ in nullius bonis erat, cum dominus non appareat. Quocirca pronunciabit iudex vtrumq; istorum communiter possidere, & pro indiuiso, & diuident, si eis visum erit. Si verò eorum vnus, vel ambo petitorio iudicio experiri voluerint, vicissim vnus contra alterum poterit, quemadmodum conceditur in ea l.si duo. quãdo iudex pronunciat vnum possidere naturaliter, alterum ciuiliter. nam (vt ibi glossa declarat) vnus contra alterum vicissim agit. Verùm hæc ratio eo casu procedere posset, quo testes essent compatibiles. ita quod effici possit, vtrumque pro parte possidere: vtputà si examinati hinc inde testes affirmãt vidisse hos contendentes possidere, nec exprimunt, an insolidum vel pro parte. Posset equidem hoc casu procedere hæc opinio, quia intelligere facilè posset iudex, pro parte possediſſe, tum ex relata ratiõe, tum etiam vt testes inter se conueniant, iuxtà c. cum tu. de testibus. Procedere etiam posset hæc Bartoli & sequacium opinio, quando possessio talis foret, quæ insolidum à duobus possideri posset, vt in quasi possessione castri, iurisdictionis, ac similium: quemadmodum in specie declarat Ioan.Fabri in.§.retinendæ.numero.27. versic.si verò.Instit. de interdict.qui subiungit procedere, nisi deductum atque capitulatum fuisset, quòd solus & insolidum possideret. Sed tota in eo versatur difficultas, cum hinc inde interrogati testes affirmant, quod vterque possidet, & insolidum, ita quod discerni non potest, quis verus possessor fuerit, & necesse est testes vnius partis falsum dixisse, ex quo duo insolidum eodem tempore rem vnam possidere non possunt.l.3.§.ex contrario.& §.si pluribus.ff.de acquiren. possess. Hoc inquam casu minus rectè visus est sentire
757 †Bartol.quemadmodum, hæc perpendens, illi aduersatur Bald in l.3.numero.1.versicul.sed dubium. C. de senten. & interloc. om. iudic. & consil. 251. sententia. colum.3.versicul.illud constat.libro.5.cum Baldo senserunt Imola & Felin.in d c.licet causam.ille numero. 15.iste numero.44.de proba. Igneus in l.1.§.si cum omnes.nume.33.ff.ad S.C.Syllan.& Oria.in rub. de causa poss.& propr.col.10.versic.sexta conclusio. In beneficialibus cessat disputatio cum in illis diuisio hæc non admittatur.ita Gemin.in c.eum qui.col. pen.de eo qui mittit.in poss.in 6.post Host.& alios Fran.de Marchis. q.1149.nu.3.par.1.

Sexta fuit opinio, quòd † reus absolui debeat. 758
Hanc probarunt Baldus in sua disputa. Accusatus de vi turba. colum. vltim. versicul. quarto casu. Alber. in l.Titiæ textores.de leg. 2. & ibidem Lancel. Decius colum. penultim. Idem respondit Baldus in consil. 251.sententia quam tulimus. libr.5. quo loci respondit pro Papiensibus aduersus Derthonenses pro oppido Cagnani. idem firmarunt Cyn. in l. vnica.colum.3.C. vti possid.& ibidem Ioan Fabri & Alber.num.12. Hostien.& Butrius in d.c.licet causam. ibi Imola numer. 24.de probat. Orian.in rubri.de caus.possess. & propr. colum.10.versicul.ego autem.inquit hanc opinionem esse intrepidè tenendam. Idem respondit Corn.consil. 282.libro.4. Hanc opinionem æquiorem esse scribit Boer. quæst.239.numer. 4.versicul. tamen maior pars. qui testatur ita decisum fuisse in eo consilio Burdegalensi. Affirmat quo Ioan.Fabri in §. qui autem. Instit. de interd. Galliam seruare consueuisse opinionē hanc. Huic quoque assentire visus est Franc. de Marchis. q. 1149.numero.3.parte.1. & Beroius in d. c.licet causam. nume.59.ad finem. Quæ sanè opinio probari videtur in l.inter pares.ff.de re iud.& in l. Iulia Petronia.ff. de manumiss.testam. Verùm duo hæc iura fauore libertatis procedere scriptum reliquit Boer. d. quæst.239. numer.4.qui etiam ait l.si pars.ff.de inoffic. testa. procedere non ex sola persona rei, sed ex causa testamenti, pro quo in dubio iudicandum est. Quocirca melius confert quod dicere solemus, † reos esse in dubio ab- 759
soluendos, ex l. Arianus.ff.de actio. & obligat.l.fauorabiliores.de regul.iur.& respondit Decius consi.564. nume.2.quòd vbi pares sunt probationes, reus absoluendus est.& pulchrè his similia scribunt Neuiz.libr. 6. Syluæ nup.numer. 47.& Marsil.sing.90. Orian. verò quem suprà retuli inquit hanc opinionem probari ex c.ex literis.de probat. quo probatur, quod existentibus paribus probationibus actoris & rei confusio fit. Quo stante, sequitur quod actore non probante reus absoluitur.l.qui accusare.C.de edend. Verum diluitur hæc ratio ex his, quæ nunc subijciam. Hæc ergo opinio verè solùm procedere potest vbi constat, quis actoris & quis rei partes sustinet. At contrà, cum ambo contendunt, quoniam æquè vnus ac alter (vt iam diximus) actoris partes sustinet. Nec adhibenda est differentia, quod vnus prius ad iudicium prouocauerit. Illud enim non facit, vt is † actor & aduer- 760
sarius reus dicatur, quemadmodum dicebat Alexand. ad Bartol.in d.l.si duo.in princip.numer. 4. in verbo, sequestrari.in fine. ff.vti possid.Francis.de Marchis. q. 1148.numero.3.part.1.& Neuiz.consil.80.numero.36. siquidem † hoc quò ad ordinem iudicij procedit, non 761
autem quò ad substantiam: ita in specie nostra rectè docuit Ioan.à Platea in §.retinendæ.colum.1.versicul. sed dic, quod illud.Institut.de interdict.qui ob id ait, quòd vterque iurat de calumnia, vterque satisdat, iudicio sisti, vterque probationes in medium profert. Quod sensisse Accurs.in l.iudicium.ff. fin. regund.scribit, nec non Dyn.in l.si duo.§.interdicto. ff.vti possid. & Ang.in l.si duo.ff.de iud.clarius glossa.Dd. in l. duo iudices.ff.de re iud.ibi Iason nume.14.multos recensēt affirmãtes, ambos esse actores & reos, quò ad causę decisionem. Idem docuit Io.Ign.in l.1.§.si cùm dominus. num.31.ff.ad S.C.Syll.qui hac ratione à relata opinione recedit.

Septima fuit opinio † eorũ, qui dixerũt iudicis arbi- 762
trio relinqui, vt is controuersiam, vt sibi æquius visum fuerit, diffiniat, ita sensit Bald.in c.licet causam. nu.28.versi.item non procedit.de probat. in hanc opinionem adferens glossam in l.duo iudices.in gl.1.ff.de re iudic. dum illud responsum intelligit interdicto,

Vti

Vti possidetis: quasi iudici in re dubia arbitrium tribuat: quemadmodum Bald. ita voluisse eam glossam intelligere tradit Tiraq. in tracta. de iure primigen. q. 17.opin.2.num.5.alia Baldi loca in id citans, de quibus mox dicemus. Hanc opinionem apertè probauit & Claud.Merm.in l.naturaliter.§.nihil commune.num. 92.ff.de acquiren.possess. Quorum quidem opinio, vel ex eo confirmatur, quòd in maximè dubijs gratificationi † locus est, vt multis ostẽdit Tiraqu.d.opin.2.& Ign.d.l.1.§.cum omnes.num.40. cum multis sequentibus.ff.ad S.C.Syllan.& Io.Bap.Asin.in l.vlt.ff.de relig. & sump.fune. Accedit, quòd in dubijs iuris quæstionibus, facultatem habet † iudex eligendi, quam mauult
764 sequi opinionem, quemadmodum scripsi lib. 2. de arbitr.iud.casu.177.num.6.& casu 339. num.19. Quocircà in his optimum esse, habere iudicem amicum & fauorabilem, scripsit in specie Fran.de Marchis.quæst.1148. num.1.par.1. Cæterùm animaduertendum censeo, veram non esse horum interpretum opinionem, quin & Baldus ipse dissentit, si rectè eius verba perpendantur, quæ minus diligenter à Tiraquello considerata fuerunt,

765 Verè enim † Bald.consil.420.verba principis. col. 2.versicul. sed si pari modo.libr.1.repetitum consil. 468.libr.3.& consil.445.libr.5.dissentit, dum scribit in hæc verba, quæ hic ascribere placuit. Sed si pari modo fundant intentionem, potest iudex ex discretione motus animi sui, solo Deo inspecto, & non adhærẽdo per viam alicuius carnalitatis, vel amicitiæ, vel alterius passionis eligere quam partem vult obtinere, vt singulariter notatur.ff. de re iud.l.duo iudices. Sed si non vult adhærere, quia animus suus non plicat se magis ad vnum quàm ad alium, tunc habet locum disputatio illa de duobus pariter probantibus in Vti possidetis, de qua notatur. C. vti possid.l.1. Hæc Bald. Cuius quidem verba innuunt in interdicto, Vti possidetis, non esse locum iudicis arbitrio: dum vult, quòd si eligere negat iudex cui gratificetur, in causa dubia, eo arbitrio omisso, iudicet vt in illo, Vti possidetis, sequitur Baldum sensisse, in iudicio, Vti possidetis non esse iudici datum arbitrium. Quocircà idem Bald. consil. 481.vertente quæstione.colum.2. versic.alij dicunt.lib. 1.dum hanc opinionem de iudicis arbitrio in hoc iudicio refert, eam posteriore loco recenset, & alijs tribuit, quasi eam ipse non probet, iuxtà ea quæ tradunt omnes in l.si idem cum eodem.§.vlt.ibi Ias.nume.3. in fin.ff.de iurisd.om.iud.& Neuiz.libr.5. Syluæ nuptia. numer.33.versic. secundò limitant. Illud etiam ex Bal-
766 do.d.consil.420.adnotare conuenit, iudicem † mouere non oportere vel amicitia, vel alio animi motu: sed Deum solum spectare debere, & in eam partem inclinare, in quã eũ ratio aliqua trahit. Et rectè certè, siquidem (vt adnotaui in commentarijs, de arbitrarijs iud. libr.2.casu.339.numero.22.in vltima hac editione, quæ nunc maiori diligentia, quàm hactenus adornata est) apud Deum, cordium occultissimo scrutatorem, tu-
767 tum non esse opinor iudicem † illum, qui opinionum varietati confisus pro amico, volens ei gratificari, sententiam fert. Et mecum sentit eruditissimus Nauarrus in c.si quis autem.nume.130.de pœnit.distinct.7. siquidem satis constat iudicem hunc aduersus animi dubietatem pronunciare & exponere se periculo lædendi alterum: ac per consequens peccandi mortaliter, quod iuri diuino repugnat. Non enim agere quis debet illud, de quo dubitat, an sit peccatum vel non. Quandoquidem, inquit D. Paulus ad Romanos cap.
768 14.omne, quod † non est ex fide, peccatum est. c. quærat aliquis.de pœnit. distinct.3. Accedit conscientiam etiam erroneam ligare, vel ad sui depositionem, vel ad faciendum id quod illa suadet, quemadmodũ admonet D.Thomas in 1.2.quæst.13.articul.5. Cætera scripsi ad casum illum 339. Præterea non esse datum arbitrium hoc iudici, vel ex eo constat, quod non po-
769 test † iudex, qui arbitrium amplum habet, vni auferre, vt alteri tradat, vti scripsi in lib.1. de arbitr. iud q.48.satius foret † neutri possessionem adiudicare, & 770
ab ea vtrumque exire iubere. Cum & in his maximè dubijs, quando de rei proprietate agitur interdum fieri consueuerit.l.si ita fuerit legatum.in princ.ff.de reb. dub.& permulta recenset Tiraquel.in tractatu de iure primogen.q.17.opin.6. Id quod obseruatum aliquando fuisse legimus ab † Aymone Comite Sabaudiæ.is à 771
Venetis & Genuensibus arbiter factus, cui adiudicanda foret insula Tenedon, quam Andronicus Genuẽsibus, Emanuel vero Venetis, qui eam, ædificata arce, munierant, tradiderat. Aymon, cognita inexplicabili controuersia ità iudicauit, vt dirutis locis, quæ in insula Veneti munierant, neutra partium eam insulam posslideret. auctores sunt Fulgo.libro.8.cap.2. & Egnatius libr.8.cap.2. At si secus fieri potest, hoc non probo. Quæ hactenus scripsi in profanis procedunt, sed quid † in beneficialibus? Et idem dicendum videtur. 772
siquidem scribunt Gemin. in c.eum qui.colum penul. versicul. quid si actor.de eo qui mitt.in possess.rei ser. & apertius in specie hac Francis. de Marchis quæst. 1149. numero.3. † iudicem non posse in beneficialibus 773
vni partium gratificari. Nam fieri inde posset, si gratificaretur, vt illi concederetur vitiosus ingressus. Accedit quod † gratificationi locus non est, nisi in casi- 774
bus à iure expressis: ita Bald.in c.1.col. penul.de alien. feudi.& Are.cõsi.142.col.pen.versi.præterea dato. quos secutus est Tiraq.d.trac.de iure primi.q.17.opin.2.in fi. Hoc in iudicio inferiori, quid in principe & superiore nunc subijciam.

Vltima est opinio eorum, † qui senserunt ad prin- 775
cipem & superiorem esse recurrendum. Hæc opinio in beneficialibus probatur à Gemin. d. c. eum qui. col. penultim. versic. quid si.de eo qui mitt. in possess. & Francis.de Marchis.d.quæst.1149.in fin.verticul.vnde secundum Hostien. part. 1. vel ad ordinarium secundum illos, recurri potest, quod intelligo cum ordinarius ea fungitur potestate qua princeps. & superior. Idem quod Gemin.& Franc.de Marchis sensit in specie Ioan.Ign.in l.1.§.si cum omnes.nume.37.38.ff. ad Senatusc on.Sylla.qui scribit, principem & superiorem, vel ab eo delegatum in his gratiosis & beneficialibus posse, cui vult † gratificari. In cæteris iurisdictionalib. 776
vt feudis, idem censuit in specie Bald.in c.licet causam.n.28.versicul.vel si adsit copia principis. de prob. Et rectè ij, mea quidem opinione, senserunt: quandoquidem gratię & beneficia à principe & superiore pendent: suum ergo est interpretari & discernere quorum vnus alteri præferatur. Dubium est, an idem in profanis & temporalibus agendũ sit? Ego certè idem obseruarem. Nam etsi princeps & superior dominus non sit bonorum singularis personæ, vt scribunt, attamen suum est rixas & controuersias sedare & componere, quod vbi alia via præstare id non poterit, diuisione facta, partem vni & partem alteri assignabit: quemad-
modum fecisse † Tiberium Cæsarem scriptum est in l. 777
& hoc Titus.ff.de hæred.inst. Nisi illi principi placuerit magis sequi exemplum illud egregium, M. † Syl- 778
uij Otthonis, qui postea imperauit, is cùm priuatam adhuc ageret vitam, à duobus de finibus arbiter electus, agrum, de quo orta erat quæstio, ab vno eorum emit & alteri contendentium dono dedit, atque ita inter ipsos litem sustulit. auctor est Fulgo.libr. 8. cap. 2. Verum illud non prætereo, vix fieri posse, quin bene occultus, doctus & diligens iudex adhibito omni studio & prudentia, habito etiam peritissimorum consilio, aliquibus coniecturis & præsumptionibus deprehendat quis in possessione potior sit. quem-
admodum in re maximè dubia prudentissimum † Sa- 779
lomonem obseruasse legimus in c.afferte gladium. de præsumptionib. Regum 3. cap. 3. et ita faciendum esse in maximè dubijs consuluit post Vlricum Ioan. de Turrecremata in c.iudicem. col. pen. vers. & propter eandem. 3. q. 7.

Universidad de Deusto
Biblioteca

780 QVAERO octuagesimooctauo, † si reus naturaliter & ciuiliter possidet, actor verò nullo modo, ita quòd reus omninò obtinere debet, an inquam hoc in casu actor condemnari possit, ne in posterũ reum possessorem perturbet, molestiaq; afficiat? Plures casus distinguit Bar. in l. 1. §. quod ait. nu. 5. ff. vti poss. quem secuti sunt Abb. & Paris. in c. veniẽs. de præscrip. ille nu. 31. iste nu. 30.

781 Primus casus est, cùm reus † absoluitur, eo quòd actor non possidebat: tunc actor respectu possessionis non condemnatur. Quod vtile admodum erit: nam si deinde actor reum molestia afficeret in ea possessione, quæ iam controuersa fuit, & reus agere inciperet aduersus hũc olim actorem hoc interdicto, posset is reus succumbere, si constaret eum possidere ab aduersario vi, clam, vel precario: ita præcitato loco Bart. docuit, nec dissentit Sal. in l. vnica, col. 7. versic. quæro quarto. C. vti possid. Abb. & Paris. præcitato loco. Illa enim prima sententia lata pro reo absolutoria est à iudicio, quæ ius non perimit.

782 Secundus est casus, cum actor † nihil probauit & econtrà reus probauit, se possidere: tunc actor cõdemnari potest et illi silentium imponi, ne in posterũ reum possessorem turbet, atque molestia afficiat: ita docuit Bart. in d. l. 1. § quod ait. nume. 5. versi. si verò reus. ff. vti possid. & idem sensit Bald. in l. vnica. nu. 10. versi. pone, egi. C. eod. post Hostien. in c. ex conqueſtione. de restit. spol. & Paris. in d. c. veniens. nu. 31. Quam sanè opinionem Bart. probauit ex text. l. circa. ff. de probat. Præterea inquit Bal. cum iudex absoluit reum dicendo, absoluo te ab hoc iudicio, quia cõstat te esse dominum. tunc perinde est, ac si pronunciatum fuisset super dominio: ita hic dicendum est, cum absoluitur, quia constat possidere. & præcitato loco Bal. respondet auctoritati Inn. in d. c. ex conqueſtione. qui ab Host. dissentire videtur.

783 Tertius est casus, cum † reus simpliciter probauit, se possidere, tunc actor non condemnatur, ad non perturbandum ipsum reum. siquidem fieri potest, quod ab aduersario possideat vi, clam, vel precario. ita censuit Bar. in d. §. quod ait. num. 5. versi. sed si docuit. Verùm à Bartol. dissentiunt Ang. in d. l. 1. §. vlti. ff. vti poss. Abb. in d. c. veniens. num. 31. & ibi Paris. in fine. de præscript. quorum sententia probabilior & mihi videtur, quandoquidem possessio iusta præsumitur: non autem quod eam reus vi, aut clam, ab actore consecutus sit.

784 Quartus est casus, cùm nec † actor, nec reus possidet, vt est in colono, vel in creditore misso in possessionem ex primo decreto: tunc reus simpliciter absoluitur, nec actor ad non perturbandũ condẽnatur: ita docuit Bar. in d. §. quod ait. nu. 5. versi. quandoq; cõtingit, quòd nec. ex text. l. 3. §. creditores. ff. vti poss. Quod latius explicaui sup. q. 26.

785 Quintus est casus, cùm † vterque iustè possidet, vt quia vnus naturalem, alter ciuilem obtinet: vel vnus est proprietarius, alter fructuarius: tunc vterque vincit, cùm vnus alterum perturbare non debeat: sed vti possident, ita possidere debent. l. 1. in princip. ff. vti possid. & Bartol. d. §. quod ait. num. 5. versic. quandoque contingit quòd vterque. & declaraui suprà quæst. præced.

786 Sextus est casus, cùm vterque † possidet, sed iustè vnus, iniustè alter ab alio quam aduersario, hoc casu idem est ac quando vterque possidet, vt superiore casu: ita docuit Bart. in d. §. quod ait. num. 5. ad fi. ex l. 1. §. vlt. & l. 2. ff. vti possi. Quando autem quis dicatur possidere ab alio vi, clam, vel precario, exposui suprà q. 2. & 4.

1787 QVAERO octuagesimononò, quid † si reus in hoc iudicio nihil petat ab actore, & iudex videt reum ius fouere, an eum ab actoris petitione absoluet? Sal. in l. vnica. colum. 7. versi. quæro quartò. C. vti possi. scriptum reliquit, absoluere debere. quòd ait affirmari à gloss. ibi. ac cæteris omnibus. Ea vtũtur ratione, quod iudex ex actis coram eo in iure supplere potest etiam non requisitus. l. 4. §. hoc autem iudicium. ibi latissimè Rip. ff. de dam. infect. Sed maius est dubium (inquit Sal.) an iudex iste, vltra absolutionem, condemnabit hunc actorem, ne in posterum possessorẽ reum perturbet. Ego opinor hoc dissolui posse ex his quæ superiore quæst. explicauimus.

QVAERO nonagesimò, si pro † possessione vnius 788
rei vnus agere cœpit hoc interdicto, aduersarius verò tanquam spoliator agere cœpit interdicto recuperandæ, an erit hoc in iudicio super vtroque pronunciandum? Inn. in c. veniens. de præscri. quem recensẽt Rot. decis. 9. tit. de rest. spo. in antiqu. varias esse Dd. opiniones scribit. & verè post Inn. ibi But. & Abb. hanc perutilem iuris quæstionem satis perplexè tractãt. & cum illis Rom. in l. naturaliter. §. nihil commune. numer. 17. de acquir. possess. Ego horum traditiones in multis secutus, ita aliquot casus distinguo atque constituo.

Primus est casus, cùm † primò constat de veritate 789
in hoc interdicto retinendæ, eo quia hic, qui asserit se possidere & indebitè à suo aduersario turbari prius probauit suam intentionem: & econtra aduersarius suus nihil adhuc super eo iudicio recuperandæ à se proposito probauit. tunc solum est pronunciandum pro eo, qui hoc interdictum retinendæ proposuit & aduersario inhibetur ne hunc in sua possessione perturbet, donec super illo iudicio recuperandæ à se proposito cognitum & iudicatum fuerit. Ita Inno. in d. c. veniens. de præscrip. quem ibi secuti sunt Butr. nu. 16. versic. & si primò. Abb. nume. 24. & Roma. in d. §. nihil commune. nu. 17. adducuntur ex c. 2. & c. cùm dilectus. de causa. poss. & propr. quibus ita in simili probatur, quòd vbi simul actum fuit possessorio & petitorio, si prius est probatum possessorium, super eo iudicatur, & petitorium differtur: quod ibi declarant omnes. ita etiam probat c. cum venissent. §. nos igitur. de instit. Accedit ratio qua vsus est Abb. in d. c. veniens. nume. 24. in fine. quòd iudex efficere debet, vt scandalum & perturbatio cessent, atq; euitentur. l. æquissimum. ff. de vsufruc. cum simi. Sed id euenire non potest nisi prius pronunciet possessionem turbari non debere, & deinde probationibus sumptis super proposita spoliatione iudicet.

Secundus est casus, † cùm prius constat de veritate 790
super interdicto recuperandæ, eò quia is qui se spoliatum asserit, probauit reuera spoliatum fuisse ab aduersario, tunc super eo pronunciatur: ita Inno. in d. c. veniens. & ibi Butr. num. 16. Abb. num. 26. in fi. & Paris. nume. 20. versic. quinta conclusio. idem docuit Roma. in d. §. nihil commune. num. 17. ver. aut primò patuit. Cuius codex apud me corruptus legitur, ita enim scriptus est. Aut primò patuit de veritate possessorij recuperandæ & tunc iudicabitur in interdicto retinendæ. quod nullius esset effectus. Credo deficere negatiuam, atque ita legendum esse: & tũc non iudicabitur in interdicto retinendæ. Non enim (inquit Roman.) † sen- 791
tentiæ debent esse eluſoriæ, iuxta. l. fi Prætor. §. 1. ff. de iud. at eluſoriæ forent, si pronunciaretur super eo retinẽdæ iudicio, ex quo iam constat possessorem hunc vi possidere ab eo, quem spoliauit: & ob id sibi non concedi interdictum retinendæ. l. 1. §. finali. ff. vti posside. & supra suo loco diximus & sequenti casu attingemus.

Tertius est casus, cùm † eodem tempore simul con- 792
stat de veritate vtriusque, vt quia vnus probauit, se possidere & ab aduersario turbari: alter verò probauit se ab aduersario spoliatum fuisse. Hoc in casu sunt opiniones. Vera est & magis recepta illa antiquorum sententia, qui dixerunt, solum esse pronunciãdum super iudicio recuperandæ, omisso iudicio retinendæ. Quam quidem opinionem probarunt Butr. in d. c. veniens. nu. 16. & ibidem Abb. nu. 26. in fin. ver. opiniones hinc-

hinc inde. & ibi Paris. nu. 24. Idem docuit Rom. in l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 17. de acq. poss.

793 Primò probat † text. l. 1. §. vltim. ff. vti possid. quo loci negat Vlpianus reddi hoc interdictum retinendæ possessori turbato, cum vi ab aduersario possidet. At hic iam constat, hunc turbatum spoliasse aduersarium, atque ita vi ab eo possidere, nõ ergo pro eo, quem iam actione carere intelligimus, pro nunciãdum erit. sufficit enim quod constet hunc agentem interdicto retinendæ esse violentum spoliatorem (vt dicebat Abbas in d. c. veniens. nu. 26. in fin.) arg. c. ecce. 24. quæst. 4. Nam hoc constito apparet eum fore repellendum, quemadmodum repelli petit spoliatus, dum petit possessionem sibi restitui. ex hoc enim dicitur in necessarium antecedens petere, quòd pro eo turbato nõ pronuncietur, quia qui vult consequens, vult etiam necessarium antecedens. l. illud. ff. de acquirend. hæredit. c. cùm M. de constitut. Nec aduersatur consideratio
794 quam ad † d. l. 1. §. vltim. ff. vti possid. attulit Innocen. in d. c. veniens. dum dixit d. §. vlti. intelligi, quod hic turbatus agens eo interdicto, Vti possidetis, non obtinet cum effectu, quia sententia pro eo lata non mãdabitur executioni contra ipsum spoliatum, qui obtinuit in interdicto recuperandæ, donec illa sententia lata pro spoliato fuerit executa, non tamen negat text. d. §. vltimo. quin ferri sententia possit. non inquam aduersatur hæc consideratio, quandoquidem verba legis & actus sunt intelligenda cum effectu. l. 3. §. hæc verba. ff. de nego. gest. l. penultim. §. docere. ff. ne quis eum qui in ius voca. est vi exim. Quorsum ergo Vlpianus permitteret, posse ferri sententiam pro hoc ipso possessore turbato, si deinde illa executionem habere non posset.

Præterea lex prohibet actus eluſorios. d. l. fi Prætor. §. 1. ff. de iudic. hæc autem sententia esset omnino eluſoria, tum ratione cessationis à turbatione, tum etiam ratione condemnationis ob præteritam molestationem: cùm vtrunque sit lege prohibitum. atque ita Innocen. considerationem euertit Roma. in d. §. nihil commune. num. 17. versic. aduertendum. Ego intelligo illud verbum, vincere, positum in d. §. vltim. vt nec sententia pro eo ferri debeat. Nam si iam constat eum actione carere, quomodo ferri pro eo sententia potest? Rursus subijcit Vlpianus, quòd nihil ei proficit, intelligo ego hæc verba omnem potentiam negare, vt scilicet nullo modo proficiat, cùm magna sit vis
795 † negatiuæ ad negandum. l. hoc genus. de cond. & demon. si ergo pro eo ferri posset sententia, non posset dici nihil proficere, imò proficeret, siquidem constaret, eum calumniosè non egisse, atque ita aduersarius ille suus foret in expensis ita condemnandus erga se, vt ipse erga eum in iudicio illo recuperandę. & tamen hoc cessabit si nulla fertur pro eo sententia: atque ita nihil ei proficiet hoc interdictum retinendæ, vt rectè
* Vlpia. ait. Qua * communi & vera sententia probata, non est quod fundamentum aliquod solidum constituatur in opinione Inno. qui in d. c. veniens. docuit, ita esse ferendam sententiã pro hoc possessore turbato in hoc iudicio retinendæ, vt pro eius aduersario in illo recuperandæ.

Primò mouetur Inno. ex d. c. cum dilectus, de causa. poss. & propr. quæ verè Inn. opinionem non probant, si rectè & diligenter perpendantur.

Secundò vtitur ea ratione Inn. aduersus receptam opinionem: nam si vera illa esset (inquit ille) sequeretur absurdũ, q. semper liceret spoliato turbare spolian
796 tem: quod falsum est, quia tuendus is est in sua possessione, donec ab eo iure euincatur. quinimmo si is † spoliator ab altero spolietur, recuperandæ remedio experiri potest. c. in literis. de restitut. spolia. l. cùm à te. ff. de vi & vi arma. & scripsi in tracta. de recuperan. poss. remed. 1. q. 34. si ergo ei daretur actio, multo magis exceptio debet ei concedi pro retinenda ipsa possessione, cui insistit. l. inuitus. §. cui damus. de reg. iur. si ergo conceditur exceptio, sequitur turbari non potuisse, & per consequens etiam pro eo esse ferendam sententiam. Respondet huic considerationi Roma. in d. §. nihil commune. numer. 17. versicu. & primò non obstat. & ait non conferre ad rem nostram text. d. l. cum à te. & d. c. in literis. quoniam illud conceditur, quia primum spolium fuit purgatum per secundum, quod hic non contingit.

Præterea (inquit Romanus) licet † possessio iniu- 797
sta atque ita impropria non profit spoliatori contra spoliatum, prodest tamen aduersus tertium. l. verius. vbi gloss. ff. de probat. iuncta. l. non vnde. C. si certum peta. & confert. l. bona fides. ff. depo. qua de re aliquà scripsi in d. tracta. de recuperand. possess. remed. 1. numer. 130

Tertiò (inquit Inno.) si spoliato licet spoliatorem 798
turbare, ab identitate rationis, esset etiam dicendum eidem licere eundem spoliatorem spoliare: sed consequens est falsum, quia repugnat. l. si quis in tantam. C. vnde vi. ergo & antecedens falsum est. Cæterũ respondet Roma. in d. §. nihil commune. nume. 17. versic. non obstat secunda. & ante eum Butr. in d. c. veniens. nu. 16. versic. on obstat. de præscript. non procedere Inno. argumentationem, cùm non adsit (vt ille opinatur) eadem ratio. siquidem spoliatio maius delictum in se habet, quàm turbatio, quod probat gloss. l. extat. ff. quod met. caus. Quocirca licet prohibeatur spoliatio. d. l. si quis in tantam. C. vnde vi. nisi simus in notorijs, vt explicaui in tract. de recup. poss. rem. 1. nu. 127. non tamẽ cẽsetur hoc casu prohibita turbatio, quemadmodum diximus sup. q. 32.

Quartò ea ratione vtitur Innoc. certum est, quòd † 799
turbans licet fuerit spoliatus, turbando spoliatorem delinquit, ergo puniri debet. sed alio remedio non est huic turbato succurſum, quàm isto, ergo pronunciari in eo debet. Non concludit hæc ratio, tum quia iam diximus spoliato † concedi turbare, & ob id pœnam 800
non meretur, iuxtà. l. Gracchus. C. ad l. Iul. de adulter. atq; ita satisfacit Roma. in d. §. nihil commune. nu. 17. versic. non obstat tertiò. Rursus (vt inquit Butr. in d. c. veniens. num. 16. vers. non obstat.) licet ab initio videatur iniustè turbare, attamen facta liquidatione de illata violentia & spoliatione, iustè turbasse dicitur, & ob id cessat omnis pœna, & per consequẽs necesse non est quòd aliqua sententia feratur contra ipsum spoliatum turbantem. sufficit ergo quòd in interdicto recuperandæ pronuncietur. † Forma autem senten- 801
tiæ hæc erit, secundum Abbatem in d. c. veniens. num. 26. in fine. Quia tu actor probasti possessionem & turbationem, erat pro te pronunciandum, sed quoniam agens recuperandæ probauit, quòd tu ab eo vi possides, & petijt possessionem sibi restitui, ideo eum restituimus & te condemnamus ad possessionem liberè relaxandam.

Declaratur hæc recepta opinio, vt locum non habeat eo casu, cùm iste turbator, qui spoliationem contra turbatum deducit, solum probauit, ipsum turbatum vi ab alio, quàm à se possidere, hoc est, tertium spoliasse: nam tunc nihil penitus huic turbatori † pro- 802
dest hæc exceptio spolij, cum alleget ius tertij, quod non est exclusiuum intentionis illius spoliatoris perturbati. Quocirca nulla habita ratione huius exceptionis desistere à turbatione debet, & per consequens ferri debet sententia, in hoc interdicto retinendæ, pro ipso turbato contra turbatorẽ, vt à turbatione in posterum desistat, & pœnam præteritæ molestiæ persoluat. Ita declarasse videtur Abb. in d. c. veniens. numer. 25. in primis verbis. de præscrip. Quo loci infert, quòd etsi spoliatus potest spoliatorem turbare, vt diximus sup. q. 32. non tamen potest, cùm is spoliator nõ ipsum turbatorem, sed tertium spoliauit. & cum Abb. idem sensit Paris. ibi nu. 21.

QVAERO nonagesimoprimò, † cùm aduersus 803
possessorem turbatum hoc interdicto agentem obiici-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur spoliationis exceptio, quomodo erit in causa pronunciandum? Duos casus distinguo atque constituo.

Primus est, cùm exceptio spolij oppositа fuit ante litem contestatam super hoc interdicto retinendæ, tunc si reus excipiens probat spolium & violentiam, pro eo tantum pronunciatur, eum scilicet absoluendo à iudicio, quo erat conuentus ab actore pro turbatione. Non tamen ita pro ipso reo fertur sententia, vt ex ea reus consequi possit possessionem, qua se spoliatum fuisse probauit: eò quia eam sibi restitui minimè petijt: ita censueruut Butr. & Abb. in c. veniens. de præscrip. ille nu. 16. vers. secundus casus. iste nu. 26. vers. sed concludendo. Idem docuit Roma. in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 17. ad fin. vers. aut agenti. de acq. poss. Quocircà erit quod reus hic caute excipiat, asserendo se spoliatum & debere restitui, si de ea cõstabit: atq; ita vim reconuentionis obtinebit, de qua superiore quæst. egimus.

804 Secundus est casus, cùm † exceptio spolij fuit opposita post litem cõtestatam: hoc in casu sunt opiniones. Vna est, quod semper fertur sententia pro actore super hoc interdicto, nulla habita ratione exceptionis spolij. ita censuit Inno. in d. c. veniens. de præscr. & cum eo Ang. in l. si de vi. ff. de iud. vt eum refert Rom. quem mox referã: sed in meo codice nihil dixit Ang. Ea ratione moti sunt, quòd hæc exceptio spolij dilatoria est & ob id ante litem contestatã opponi debet. c. vlt. de causa. pos. & propr. & scribũt Arch. Gem. & Fran. in c. 1. de rest. spol. in 6.

Secunda fuit opinio, immo esse pronunciandum super interdicto atque iudicio recuperandæ, si illa exceptio fuit probata: ita senserunt Butr. in d. c. veniens. num. 16. in fin. & ibi Abb. num. 26. versiul. secundum remedium. Idem docuit Roma in d. §. nihil commune. nu. 17. in fi. Ea ratione, quia hæc exceptio opponi potest etiam peremptoriè, hoc est, post litem contestatã, vt contra Inno. scribit Bart. in l. 1. §. vlt. numer. 4. ff. vti possid. Quæ quidem sententia vera est & magis recepta, vt diximus suprà q. 70. Est ergo concludendum ita esse hoc in casu super interdicto recuperandæ, vt in casu præcedenti.

805 QVAERO nonagesimosecundò, an lata † sententia in hoc iudicio retinendæ exceptionem pariat contra agentem interdicto recuperandæ, pro possessione eiusdem rei? Et non parere affirmauit Innocen. in c. veniens. de præscription. & Butrius numero. 17. Abbas numero. 24. Imola numero. 11. & Parisius num. 29. & veram esse opinor. siquidem duo diuersa hæc sunt, fieri enim potest, quòd iste qui egit hoc remedio retinendæ pro turbatione sibi facta, spoliator, atque ita violentus possessor sit, & tamen is qui turbauit nihil de spolio, vel obiecerit, vel obiectum non probauerit: lata ergo sententia pro ipso possessore turbato, non parit exceptionem in causa diuersa, iuxta l. cùm quæritur. & sequent. ff. de exceptio. rei iudi. Prætereà sententia † lata super hoc iudicio retinendæ, 806
solum prohibet molestationem facti, non autem iuris. l. 1. §. vltim. ff. vti posside. & diximus suprà. non ergo impeditur spoliatus, ob hanc sententitm contra se latam, experiri recuperandæ remedio. Quæ rationes probabiliores sunt ea, qua vtitur Parisius, in d. c. veniens. numero. 29. verficulo. suadetur etiam conclusio. dum ait, quòd si cumulatio horum interdictorum admittitur, vtpotè quòd ad diuersa tendunt, ita lata sententia in hoc retinendæ, non parit exceptionem in illo recuperandæ. hæc inquam consideratio vera non est, quandoquidem ex recepta Dd. opinione, cum agitur de re vna, vnaque possessione, vt hic, non recipitur horum remediorum cumulatio, vt diximus suprà quæst. 58. Vera hæc Dd. opinio confirmatur ex doctrina Baldi in l. incerti. numero. 12. versicul. 807
sententia autem. C. de interdict. dum dixit † sententiam latam super vno possessorio non præiudicare alteri possessorio ex dissimili causa intentato.

QVAERO nonagesimotertiò, an † sententia lata super hoc interdicto, pariat exceptionem in iudicio petitorio? Et non parere ✻ vno ore tradunt Bald. in repet. l. si de vi. colum. 1. versic. sed nunquid. ff. de iudicijs. Innocentius & Imola. in c. veniens. numero. 11. & ibi Abbas numero. 16. & ibi Parisius numero. 29. versicul. secunda conclusio. de præscript. Orianus. in rubric. de causa poss. & propr. colum. vltim. versicul. prima conclusio. Sal. in l. incerti. colum. 9. versic. quæro ab extra. C. de interdictis. qui tamen declarat non procedere, cùm possessorium habet admixtam causam proprietatis, & super ea proprietatis causa processum fuit. ex l. cum quæritur. & l. cum de hoc. ff. de excepti. rei iud. Qua de re latius dicemus infrà, remed. 5. q. pen. & vlt. 808 ✻

QVAERO nonagesimoquartò, qua forma † pronunciari debet, cum hoc possessorio & petitorio est simul actum? Alber. in l. incerti. numer. 3. C. de interdictis latè distinguit. ego eum secutus aliquot casus ita distinguo. 809

Primus est casus, cùm de vtroque liquet pro vna parte, vt pro actore, vel pro reo. tunc super vtroque fertur sententia pro illo. l. de qua re. ff. de iudic. Quod inquit Alber. solùm prodesse, pro condemnatione expensarum, siquidem necesse non est pronunciare super possessorio, cum pronunciatur super petitorio, ex quo in consequentiam executionis petitorij venit restitutio possessionis. l. penultim. §. vltim. ff. de publi. in rem act.

Secundus est casus, cùm de possessorio pro reo liquet, & de petitorio pro actore: tunc profertur sententia ad fauorem actoris, cui possessio restituenda venit, ex quo sua res est. d. l. penul. §. vltim. de publ. atque ita non pronũciatur super possessorio pro reo, nisi ratione expensarum litis, vt iam diximus: ita Alb. d. num. 3. versi. primo casu.

Tertius est casus, cùm de possessorio constat pro actore & de petitorio pro reo: tunc (inquit Alber. vbi suprà. verficu. secundo casu) ratione expensarum pronunciatur pro actore. iuxta. l. vtique. ff. de rei vend. atque ita hoc casu defendtiur opinio Bart. in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 7. de acqu. poss. quam probant alij multi & Pract. Papiens. in forma libelli, pro turb. poss. in verbo, ad cessandum. num. 3. Quò verò † 810
ad restitutionem possessionis dicendum est, quòd si lata est sententia pro reo, quia actor nihil probauit: tunc non fit possessionis restitutio ipsi reo. si verò lata est sententia pro reo qui se dominum probauit, ei restituenda est possessio: ita Alber. in l. vnica. num. 2. vers. item quæro, si egi petitorio. C. si de mom. poss. fuer. appell. Nec in hoc adhiberem differentiam, quòd vna sententia pronunciaret iudex super vtroque, vel prius super possessorio, deinde super petitorio: non autem debet prius super petitorio, deinde super possessorio ferre sententiam. ita intelligo Beroium consil. 48. numer. 7. libr. 3.

Quartus est casus, cùm solũ adhuc liquet de possessorio ad fauorẽ actoris, pendẽte iudicio proprietatis: tunc in eo iudicio possessorio fertur sentẽtia pro actore: proprietatis verò iudicium in suspẽso manebit: ita Alb. d. l. incerti. nu. 3. vers. secundo principali. & Abb. in c. cum venissent. nu. 21. de inst.

Quintus est casus, cum solùm liquet de possessorio ad fauorẽ rei: tunc pro eo sentẽtia fertur, & causa proprietatis pendebit. Alb. vbi sup.

Sextus est casus, cùm de petitorio liquet ad fauorẽ actoris: tunc pro eo pronunciatur, vt ei possessio restituatur, siue conseruetur, atq; tueatur. d. l. pen. §. vlt. de pub. Alb. vbi sup. vers. si autem liquet.

Septimus est casus, cùm de petitorio constat pro reo, qui probandi onus in se susceptit, tunc pronunciatur ad eius fauorem. d. l. penul. Alb. vbi suprà qui scribit hinc oriri maximum commodum ipsi reo, quòd scilicet

scilicet si aliquando possessio ad actoris manus peruenire, cogi ille posset eam restituere. l. is qui. ff. de rei vend.

Octauus est casus, cùm constat pro reo, quia actor non probauit: tunc reus absoluitur, & sententia ei prodest quò ad retentionem, iuxta. §. commodum. Inst. de interdict. 811

QVAERO nonagesimoquintò, an † reus qui cõdemnatus à iudice fuit, ne in posterum amplius actorem, atque ita possessorem perturbet, molestiaq; afficiat, condemnari etiam possit ad præstandum satisdationem, de non perturbando? Et condemnari posse ad satisdandum firmarunt Dd. Vltramontani, quos recenset, & sequitur Bart. in l. 1. §. interdictum. num. 10. ff. vti possid. idem placuit Salic. in l. vnica. colu. 9. versic. nunc accedo. C. eo. Lanfr. Oria. in rubr. de caus. possess. & prop. colum. 7. versic. secunda conclusio. Rebuff. in commentar. ad Reg. constitut. Galliæ. tom. 3. titu. de mat. possess. art. 1. gl. 1. num. 16. etsi scribit in Gallia non obseruari. Huic sententiæ accedit & Duar. lib. 1. disputa. anniuers. c. 21. Quam sanè opinionem scribunt probari ex † l. vnica. C. vti possid. in illis verbis: Ac satisdationis, vel transferendæ possessionis edicti perpetui forma seruata. quibus demonstratur, iudicis officium esse, vt iubeat eum, qui succubuit aduersario satisdare, se nullam ei molestiam facturum, nec eum impediturum, quominus ea re liberè vtatur, donec de iure suo docuerit. Et verba illa, transferendæ possessionis, eum sensum habent, vt si possessor non solùm molestia affectus fuit, sed etiam vi deiectus, ei possessio restituatur, atque ita in eum transferatur. Verùm hunc sensum improbauit Egui. Baro lib. 6. manual. tit. 17. non enim (inquit ille) conuenit hæc alternatiua. Et satisdationis, vel transferendæ possessionis, hoc est, si nõ satisdetur. Siquidem alternatiua hic eius est significationis, vt ostendat sufficere alterum ex duobus facere, vel satisdare, vel possessionem transferre: at qui fuit condemnatus, possessionem transferre non potest, cum non possideat, ergo is erit qui satisdationem præstabit. Quocircà credunt Baro. Rober. Aurel. lib. 3. senten. iuris c. 21. & Cuiacius in commenta. ad receptas sententias Iulij Pauli lib. 1. tit. 11. & omnium primus Baldus in d. l. vnica. num. 2. versic. quæritur quid nobis. C. vti possid. Credunt inquam verba illa, ac satisdationis, significare satisdandum esse ab eo, qui in possessorio hoc iudicio obtinuit, nihil eum deterius in re facturum, sed rem, cuius possessionem obtinuit, si in iudicio petitorio contra se iudicatum fuerit, sal- 812
uam & illæsam restituturũ. Ita enim huius satisdationis meminit † Cicero oratione 3. in Verrem. Si habuisset (inquit) iste edictum, quod ante istum & posteà 813
omnes habuerunt, possessio Minutiæ genti esset data. Si quis testamento se hæredem esse arbitraretur, quod tum non extaret, lege ageret in hæreditatem: aut prædelitis vindiciarum, cùm satis accepisset, spõsionem faceret: ita de hæreditate certaret. Quæ sanè verba ita 814
exponit † Asconius, vt qui tenet rem controuersam, prædem, id est fideiussorem locupletem det aduersario, nihil cum deterius in re facturum, de qua iurgium est, ne ille causæ diffidens, tecta disipet, excidat arbores, & culta deserat. Idẽ clarius probat eiusdem Asconij in Verrinas locus. Lis vindiciarũ est, inquit, cùm litigatur de ea re, cuius incertum est, quis debeat esse possessor, & ideo qui eam tenet, satisdat pro prædelitis vindiciarum aduersario suo, quo illi satisfaciat is, nihil se deterius in possessione facturum, de qua iurgium esset. rursus sponsione ipse pronocatus ab aduersario certæ pecuniæ, aut æstimationis, quam amittat, ni sua sit hæreditas, de qua contendit. Est ergo relata ratione satisdandum, quòd nisi fiat, possessio in petitorem transfertur. Id quod Iulius † Paulus lib. 1. recep. sent. tit. 11. de satisdando. disertis his verbis confirmat. Quotiens hæreditas petitur, satisdatio iure desideratur, & si satisdatio non detur, in petitorem 815
hæreditas transfertur, si petitor satisdare noluerit, penes possessorem possessio remanet: In pari enim causa potior est possessor. Quam Pauli sententiam optimè confirmat. l. de bonis. §. vlt. ff. de Carbo. edicto. & hæc est, quæ solita cautio ab Vlp. in l. 5. §. 1. ff. de petit. hæred. appellatur, & in l. ex libero. §. vlt. ff. de quæst. Nec Bartoli & Duar. opinionem probat † l. pen. ff. de 816
aqua quotid. & æsti. siquidem id contingit in seruitutibus, in quibus officium iudicis est iubere, vt caueat victus, neque se, neque successores prohibituros vti seruitute. l. harum. & l. egi. ff. si serui vend. & interea, dum de iure suo in petitorio iudicio victus doceat, præstatur. d. l. penul. Quod ideo fit, quia nulla earum possessio momẽtanea apud victorem esse possit. l. pen. ff. de serui. id quod Cuiacio placuit. Robertus verò d. c. 21. ad fin. credit ideo ita scriptum fuisse à I. C. in d. l. pen. quòd illic de cautione tantum agitur, quæ nudis verbis fit, cum satisdatio non aliter, quàm fideiussorib. datis, fiat. l. sancimus. C. de verb. sig. Vel, inquit ille, id conceditur in illo interdicto, quòd in eo aliquid victor retinet, nempe rei corporalis possessionẽ. itaq; sufficit Prætorem vetare, vim fieri. At in his nihil ille retinet, quia de iure, non de corpore agitur. Non ergo vera est iam Vltramontanorum opinio, quamquam illam sint secuti statuentes Brixiæ † vt extat eorũ sta- 817
tutum 152. in crim. sub rub. de vi molest. Quod sanè statutum seruandum est, vt æquitati cõsentaneum. In eo quoque animaduertendum censeo, dum Dioclet. ait, vel transferendæ possessionis, in quem transferri hæc possessio debeat possessore nõ satisdante, omnes intelligunt, in petitorem. Rob. vero. d. c. 21. ait, transferri in sequestrum. arg. l. si fideiussor. §. vlt. ff. qui satisd. cog. & l. si cùm doteri. §. finautem. ff. sol. matr. & l. 1. §. iubet. ff. de collat. bono. Quod verũ an sit, nunc non diffinio.

QVAERO nonagesimosextò probata illa Barto. & Vltramont. opinione, an † cautio iam relata de non 818
turbando atq; molestando perpetua esse debeat? Bart. in l. 1. §. hoc interdictum. num. 11. ff. vti possid. docuit, quod si ius actoris perpetuum est, ita cautio perpetua esse debet. si verò est ad tempus, vt cum actor fructuarius est, vel cum conductor est, vel inquilinus ad modicum tempus, cautio pariter erit tẽporalis. Qua doctrina declaratur statutum Brixiæ, quod superiore quæst. retuli. Verum si probamus Baldi, Baronis, Cuiacij, & Roberti sententiam, quam ego probare soleo, & hic dicendum est, cautionem illam, lata sententia super petitorio finiri, non anteà.

QVAERO nonagesimoseptimò, quid si lata † sen- 819
tentia contra turbatorem, præstitaq; ab eo cautione, se amplius molestiã possessori non exhibiturũ, adhuc perturbet, asseratq;, se noua ex causa possidere, atque ita velle illi possessioni incbũere, an audiendus sit? Io. Fabri in §. retinendæ. num. 29. Institu. de interdict. scriptum reliquit, audiẽdum non esse. siquidem pro possessore lata sententia futuram turbationem, ad quã se refert, prohibere dicitur. possessorem ruetur, eiq; vim fieri prohibet. silentium quoque perpetuum aduersario imponit. c. licet causam. de probat. quod falsum foret vbi noua vis permitteretur. Accedit, quod si hæc allegatio concederetur, facilè hæc iudicia eluderentur, contra l. si Prætor. §. 1. ff. de iudic. facile siquidem esset aduersario, causam hanc nouam allegare, & iterum possessorem molestijs afficere. Confert (inquit Ioan. Fabri) l. si quis rem. & l. si à te. §. si quis fundum. ff. de except. rei iud. iuxta verum sensum. Est ergo dicendum, quòd iste qui succubuit, donec viuet, compescetur à molestia, nec excipiẽdo audietur. Credo tamen hanc Fabri doctrinam declarari posse, non procedere, cum elapso multo tempore hic, qui succubuit, assereret, se ex noua causa possidere, & huius causæ probationes paratas & in promptu haberet: nam tunc cessat omnis malitia, quæ olim in eo considerari poterat.

QVAERO nonagesimooctauò, si actor † agit ex 820

Universidad de Deusto
Biblioteca

hoc interdicto, & reus cõuentus fatetur eum possidere, an sententia absolutoria pro reo ferenda sit? Hanc iuris quæstionem explicant interpretes multi in l. naturaliter.§. nihil commune. vt Bart.nu.19.Alex.nu. 73.Ripa.nu.119.Fab.nu.75.84.& Rub.num. 217. Ego ita statuo cum Barto.reum esse absoluendum, cùm actor
* habeat quod iam petijt, & verè Bartolo * assentiunt cæteri, vt auctor est Ripa d.nu.119. Vnus excipitur Iason,qui in d.§.nihil commune.numer.11. docuit, imò actorem non habere quod petijt : nam qui hoc interdicto experitur,tria petit. Primò,quòd aduersarius à turbatione desistat.Secundò,quod soluat interesse respectu præteritæ turbatiõis.Tertiò,quòd in futurum nõ turbet:ita suprà explicauimus. q.52.licet ergo reus fateatur actorem possidere, non tamen, inquit Iason, fatetur cætera,nempè se soluturum interesse & in posterum molestiam non illaturum. Quocirca adhuc necessaria erit condemnatoria, quod sensisse eundem Bart.d.§. nihil commune. num. 12. scribit Iason in l.si duo.§.vlt.ff.vti possid.Atq; ita Iason Bar.inconstanti-
821 am accusat.Verùm idem † Iason in d.§.nihil commune.in 2.lect.num.13. mutata opinione Barto.tuetur, & ob id inquit.Barto.d.nume.13.loqui in absolutoria ab obseruatione iudicij petitorij, cui ex possessorij propositione renunciasse videtur. Infra verò in prima illa combinatione.d.nu.15.loqui de condemnatoria respectu possessorij, atque ita eo casu, quo reus turbationem fatetur, & hanc Iasonis considerationem probauit Ripa.d.nu.119.in fin.

822 QVAERO nonagesimononò, an † turbator condemnari etiam hoc interdicto possit & debeat ad interesse ratione præteritæ turbationis?Et condemnari posse & debere nemo dubitat,ita probat.l.si duo.in fi.ff.vti possid.& ibi Bart.idem resoondit Ang.Perusi. inter consilia crim.diuers.lib.2.cons.47.nu.4.Quæ sententia non procedit, cùm contra agentem hoc remedio retinendæ constat de spoliatione:nam tunc is turbator non condemnatur ad interesse,ita Bald.in c.veniens.nu.5.in fi.& ibi Paris.nu.25.de præscrip.Ea est ratio, quod contra ipsum turbatum agentem obstat regula.dolo facis.l.si de vi.ff.de iud. Prætereà interesse ex turpi causa non consideratur, nec solui debet.l.manifestissimi.in prin.C.de furt.Et cùm violento possessori non reddatur hoc interdictum, cessant & omnia quæ in consequentiam ex eo veniunt. Hæc sunt annotanda ad interpretationem statuti Papiens.31. in crim. sub rub.de pœna illius qui violentiam fecerit. quo est sancitum, turbatorem puniri ad soluturam damnatorum, & expẽsarum factarum à turbato. declaratur statutum non procedere hoc in casu.Quod confirmatur, quia iusta causa à turbatione & expensis excusat,
823 vt dixi supra q.69.

QVAERO centesimò,an lata † hæc sententia pro actore possidente profit eius hæredib. & successoribus,vt scilicet & ipsi in ea possessione defendantur atque tueantur?Ioan.Fabri in §.retinendæ. num.30.versic.sed quid è contrà.Institut.de interdict.docuit prodesse, ex l.fi Titius,§.Celsus,ff. de aqua pluuia. arcen.
824 & l.qui aliter.§.hæc verba.ff.quod vi, aut clam : nam † successor vtitur sui auctoris accessione, cùm res iudicata rei cohæreat.l.exceptiones.§.rei.ff.de exceptio. & l.si à te.§.vlt.ff.de excep.rei iudic. Nec hic dicatur, hanc esse nouam possessoris possessionem,cuius causa nulla lata est sententia:quoniam iam dixi,imò esse antiquam possessionem defuncti, quam ita asserit esse successor,cui in hoc adhibenda est fides, cùm in potestate sua positũ sit, ex ea causa, quæ sibi magis placet, possidere.Hęc doctrina fortius procedit,cùm de pos-
825 sessione alicuius rei ratione castri agitur : nam tunc † sententia lata extendi videtur ad quemlibet successorem.l.vlt.ff.de oper.noui nunt. Quam sanè declarationem, præter Ioan.Fabri præcitato loco,probarunt Franc.de Marchis.q.321.ad fin.in 2.part. & Ant.Capic. decis.1.numer.6.8. etsi in cæteris dissentiat Capic. à Fabro,quemadmodũ in sequenti quæstione dicam. Imò scribit Capic. hanc declarationem comprobari ea ratione posse, quod licet persona † possidentis castrum 826
mutetur, non tamen mutatur possessio, cùm vasallo, seu feudi domino defuncto, possessio rerum singularium castri apud castrum, vt potè apud caput existere videatur.Hinc dicimus,quòd si ciuitas habet castrum subiectum,vel ecclesia capellam,& quis assequatur ciuitatem illam vel ecclesiam, acquiritur ei illa † quasi 827
possessio subiectionis, absq; singulari apprehensione: ita Petrus Perticens.in l.seruitutes.ff.de seru.quem secuti sunt Butr.in c.vlt.de caus.poss.& propr.& Socin. Sen.cons.7.col.2.versi.tertiò probatur.lib.1.Cap. præcitata decis.1.nu.10.

QVAERO centesimoprimò,an † lata sententia 828
in hoc interdicto exequi possit contra hæredes,& successores condemnati ad' non perturbandum? Et exequi non posse scriptum reliquit omnium primus Inno.in c.Abbate.col.2. de verb.sig. quem ibidem secuti sunt Butr.Ioan.Andr.Bald.in l. de eo.§.hæres.ff.ad exhibend. idem docuit Io.Fabri in d.§. æquè.nu. 31.versic.in interdicto nihil.Insti. de actio.etsi eo loci Innoc. non referat.Hanc opinionem nõ modo semel, sed bis terq; probauit consilium Neapol.quemadmodum testantur Afflict. decis.145.& decis.345. & Capic. decis.1. numer.11. Quibus accedit Rebuffus in commentar.ad Reg.constitu.Galliæ.tom.3.titu.de causis benefic.possess.art.11.glo.1. nume.1.qui eiusdem sententiæ recenset Parisium in c. veniens. de præscript. qui tamen aliter scribit,vt mox subijciam.Ea ratione vtuntur omnes, quod † factũ hoc hæredis,nouũ factũ dicitur, & noua 829
turbatio: cum vna sit defuncti possessio, altera huius hæredis.l.cum hæredes.ff.de acq.possess.fieri enim potest, quòd hæres iustè, cùm tamen defunctus iniustè perturbaret: quippè non vi, non clam, non precario ab aduersario possideat, & huc spectat etiam ille text. d.l.de eo.§.hæres. Nec aduersantur etiã rationes † Io. 830
Fabri,qui in §.retinendæ.nu.20.Inst.de interdict.vt parum hac in re sibi constans, ab ea sententia, quam semel probauerat,recessit.& idem quod Ioan.Fabri docuit, (Fabri nomine suppresso) Paris.in c.veniens.nu. 25.versic.aduerte insuper.de præscript. ait Faber, esse exequendam contra hæredem sententiam hanc,ob id quod omnia interdicta sunt † in rem scripta.l.1.§.pen. 831
ff.de interdict. & propter quod eorum iura quemlibet successorem sequuntur. Cui quidem rationi respondetur, quòd illa procederet vbi hæres & successor ex ea possessione niteretur, quæ apud defunctum fuit: at diuersum hic est, cum non ex defuncti persona, sed ex propria & noua causa ius suum metiatur. Qua considerationi respondetur secundę rationi perpensæ à Fabro,,dum inquit, quòd successor etiam singularis non debet esse melioris conditionis auctore suo.l.alienatio.ff.de contrah. empt.l. Pomponius.§.1. ff.de acq.possess.confert glo.notab.l.si duo.in princ.ff. vti possid. quam explicaui suprà, sed contra actorem sententia exequenda erat, ergo & contra eius successorem. Cessat inquam hæc ratio, cùm hæc non fit illa possessio ob quam lata fuit sententia exequenda contra defunctum illum.Nec dici potest noua hæc possessio † vitiosa, cum non persona defuncti, sed hæredis 832
consideretur : quocirca non versamur in casu.l.an vitium.& l.cùm hæres.ff.de diuers.& temp.præscrip. & l.vitia.C.de acqui.possess, vt malè opinatur Io. Fabri. Hæc tamen Fabri opinio eo casu defendi posse videtur,si dicimus agi actione iudicati. atque ita Fabrum intellexit Rebuffus vbi supra.numer.2. post Capic.d. decis.1.

Dubitari etiam in hac quæstione solet,an hic † suc- 833
cessor necesse habeat probare, se noua ex causa possidere:sufficit enim hoc allegare,imo opinor opus nõ esse allegatione aliqua: siquidem qui obtinuit nõ molestari à iam defuncto, cùm videt hæredem possessioni incumbere, debet ab executione supersedere, &

ĕ cum hæredem admonere, vt desistat à turbatione, & si non desistit,experiri contra eũ, producendo iam acta, & latam sentẽtiam, & expectare quid agat is hæres, qui vbi de nouo iure suo nihil doceat, facilè condemnari poterit,ad non perturbandum.

834 Declaratur primò relata iuris † & Dd.opinio, vt non vendicet sibi locum, quò ad damna & interesse, quorum causa lata sententia aduersus defunctum in eius successorem exequi poterit, ita in specie decidit Ant.Capic.d.decis.1.nu.15.

835 Declaratur secundò, vt non procedat † conclusio iam firmata, cùm sententia lata fuit lapsu triginta annorum cõfirmata:nam cùm is qui obtinuit tanti temporis præscriptione omne ius acquisiuisse in re illa dicitur:ita scriptum reliquit Reb. præcitato loco. nu.5. post Afflict.decis.245.in fi.& decis.246.

836 QVAERO centesimosecundo,an † iudex non requisitus possit silentium perpetuum imponere reo turbanti,qui succubuit?Bald.in disputa.Accusatus de vi turbat.col.2.versi.solutio etiamsi non petatur. scriptum reliquit posse. contrà senserunt atque disputarunt Ang. & Iacob.à S.Georg. in l. solemus. num.5. de iud.& Rebuff.in commen. ad const.Reg. Galliæ.tom. 3.tit.de mat.possess.art.1.gloss.2.in fin.& ibidem scribit
837 in curijs Franciæ peti non consueuisse. Ego verè opinor rectius sensisse Bal.siquidem cùm † iudex aliquid mandat diffinitiuè mandare videtur quod illud debeat perpetuò obseruari. ita probat. l. inter Statilianum.ff. de arbitr. vt eam intellexit ad rem nostrã Bal. in l.vlt.nu.1.C.vt lite pend. Quando ergo iudex apertè silentium perpetuum imponit, declarat quod tacitè inerat.Quod rectè procedit hoc in casu,in quo factum est negatiuum, hoc est, non turbari : perpetuò ergo id esse debet, vt præcitato loco inquit Bal. Quod intelligo, nisi noua causa superueniat. Accedit quod sententia lata in possessorio dicitur imponere silentium perpetuum Boer.cons.49.nu.6. cõfert decisio Rotæ decis.3. de re iud.in nouis. Conferunt hæc ad inter-
838 pretationem † statuti Papien. 31.in crim. sub rubr. de pœna illius, qui viol. quo sancitum est, iudicem debere condemnare iniustum turbatorem ad non perturbandum in futurum, intelligitur etiam, vt possit silentium perpetuum imponere, etsi requisitus non fuerit.Quod procedit (vt dixi) nisi causa iusta superueniat,vt admonui suprà.q.90.in fin.

839 QVAERO centesimotertiò, an † hæc sententia, qua perpetuum silẽtium imponitur perturbatori, sit interlocutoria,vel verius diffinitiua? Bero. in d.c.licet causam.num.68.de probat.varias Dd.opiniones refert, tandem illam probauit quam veriorem semper existimaui,nempè diffinitiuam esse. Nam ita hac sententia diffinitur tota contentio possessoria, vt lata sententia super petitorio diffinitur causa proprietatis,atque ita hanc esse diffinitiuam senserunt Bar. in l. post sententiam.num.2.& ibi Bald.num.3.C.de sent.& interloc.om.iud.idem Bar.in l.1.num.4.C. si de mom. poss.fuer.appellat.ibi Alber.num.1.Cuman.in l.Titia. nu.3.ff. de accus.Bald.in l.si Præses.in fi.C.de senten.& interlocu.om.iud.Bald. & Alex.in l.1.ff.de iurisd. om. iud.ille nume.7. iste nume.17. quo loci scribunt etiam
840 † sententiam, de mittendo aliquem in possessionem bonorum ex secundo decreto, esse diffinitiuam, idem sensit Corn.consil.10.lib.4. Verum dissentit Ludouic. Bolog.in reper.l. si finita.§.Iulianus.nu.214.ff. de dam. infect. Qua de re nunc non disputo. Ita pariter dicimus sententiam latam in possessorio reintegrandæ, vel iudicio attẽtatorum esse diffinitiuam : ita scripsi post Bellamer.decis.148.in tract. de recuper.poss.rem.vlt.q.
841 18.Ita quoque † sententia lata in remedio adipiscendæ possessionis, vel ex interdicto, Quorũ bonorum,vel alio simili diffinitiua dicitur, vt scripsi in trac.de adipisc.poss.re.4.q.97. His accedit Barba. in c.consultationibus.nu.31.versi.sed vide.de off.deleg.qui idem docuit in hoc remedio post Cast. cõs.3. In causa quæ ver-

titur.lib.1.quod Castr.responsum infrà in vlt.remed. huius tractatus explicabimus.

Declaratur relata iuris † sententia, vt non habeat 842
locum, quando causa hæc possessoria incidenter tractaretur,tunc enim lata sententia super ea non diffinitiua,sed interlocutoria diceretur:ita sensit gl.in clem. 1.de sequestr.possess.& fructuum.Bero.in d.c.licet causam.nu.68.versi.quod verum est.post Dd.in rub. de re iud. Atq; ita etiam intelligo Abb. in c. cum venissent. nu.22.de institut.

QVAERO centesimoquartò, an appellare † li- 843
ceat à sententia lata in hoc interdicto? Et appellari posse censuit Bar.in l.2.ff.de appella.recipien.vide doctrinam Butr.c.tuam.num.14. de ord. cog. qui tamen ait, executionem non suspendi. Hanc opinionem probauit consilium Neapol.vt scribit Afflict.decis.269.ita in Gallia hanc seruari testatur Rebuff.in commentar. ad constitut.Reg.Galliæ.tom.3.titu. de mat.possess.art.7. glo.1.numer.18.idem sensit Corne.consil.10.lib.4.Non ero multus in explicatione huius quæstionis : siquidem iam non indiligenter explanaui in comm. de recup.poss. rem.9.q.49. vbi etiam declarau. an saltè deuoluat cognitionem, etsi nõ suspendat executionem, qua de re scribit & Cap.decis.1.nu.23. Illud solum nũc addo,appellari nõ posse illis casib.quibus res moram & dilationem non patitur,vt in casu relato à Bal.in l. vnica.nu.6.verf. quid si vnus.C.de mom.poss.fue. appell.vbi ait † non appellari à sententia lata cõtra tur- 844
bantem scholasticum in habitatione.

QVAERO centesimoquintò, si † simul possef- 845
sorio & petitorio est actum, & fertur sententia pro reo in petitorio, & pro actore in possessorio an interim fiet executio sententiæ latæ in possessorio? Alber. in l.ordinarij.num.6.C.de rei vend. & Ant. Butr.in c. cùm dilectus.num.15. de caus.poss.& propr. rem hanc eruditè satis explicant. Ego soleo aliquot casus ita distinguere.

Primus est casus,cum de rebus profanis agitur & in petitorio † lata est sententia absolutoria pro reo, 846
quia actor nihil de iure suo probauit, tũc sentẽtia lata in possessorio executioni mandare poterit. ita Bur. in d.cùm dilectus,num.15.post Io.Calderinum,quem refert. Nec enim aliquid subesset quod repugnet huic executioni.

Secundus est casus cum de rebus profanis agitur & lata † est sententia in petitorio pro reo,qui de iure suę 847
proprietatis probauit. tunc sententia lata in possessorio pro actore non erit exequenda,ita Alber.Butr.vbi supra,ex sententia Spec.tit.de petit.& possess.§.1.versi. quid si pro vno.& Io.Cald.in d.c. cùm dilectus. Nam lata hæc sententia eum potiorem facit. l. vti frui. ff. si vsusfruct. peta.] & conferunt quæ scripsimus suprà q. 72.Quinimo adeò præfertur hic reus, vt sua sententia exequi debeat suspensa executioni possessorij,quæ verè impeditur.

Tertius est casus, cum † de reb.beneficialib. dispu- 848
tatur, tunc siue lata sententia pro reo, quia actor nihil probauit vel quia ius habet reus vel non. atq; ita dato quòd de iure rei probatum non fuerit, tunc executio possessorij retardatur, quod probant Calderinus & Butr.vbi suprà,ea ratioe,quia in his qui sine canonica institutione possidet iniustè possidet. c.2. de inst.c.1.de reg.iur.in 6.& scripsi in cõm.de recup. poss. rem.15.q.36.& licet Cald. & Butr. loquãtur in iudicio reintegratorio possessionis,eorum tamen doctrina & ratio huc pertinent.

QVAERO centesimosextò, an lata † sententia 849
in petitorio pro reo, & in possessorio pro actore, si hic actor appellauit à sententia petitorij, an illa sententia possessorij poterit exequi?Butr.in d.c.cum dilectus.ad fin.de causa possess.& prop.post Spec. Io.And. & Odoffred.quos recenset, visus est distinguere duos casus.

Primus est cum lata est sententia pro reo in petitorio,

Universidad de Deusto
Biblioteca

rio, quia actor non probauit se dominum.tunc sentiunt relati * omnes executionem sententiæ latæ in possessorio nō impediri:ea ratione à fortiori, quia etiam si non fuisset appellatum, nihilominus executio illa impediri non potuisset.

Secundus est casus,cum lata est sententia pro reo in petitorio,quia probauit se esse dominum.hoc in casu sunt opiniones Io.And.& Odoff.vbi suprà & cum eis Alb.in l.ordinarij.col.2.versi.item quærit Odoff.C.de rei vend.senserunt impediri executionem. Ea ratione mouentur, quod ex quo lis pendet super petitorio, quæ vires suas extendit ad possessorium,innouari diceretur, si quid interim contra possessionem attentaretur, quæ sanè attentatio iure prohibetur. c.1.vt lite pend.& latè scripsi in tracta. de recup.possess.rem.vlt. Verùm ab hac opinione dissentit Butr. in d.c. cum dilectus. ad fin. & ante eum Iac. Beluis. quem refert Alber.in d.l.ordinarij.Ea ratione, quæ & mihi probabilior visa est, quod † petitorij pendentia non impedit possessorij executionem, nisi quando liquida & clara est, quæ hic non est, ex quo appellatio pendens quodammodo pronunciatum extinguit l.1.§.vltim.ff.ad S.C.Turpill.& declarat Alc.in tractat.præsumpt.reg. 3. præsumpt. 9. Nec officit, quod attentari nil debeat circa possessionem pendente lite super petitorio, quia illud(inquit Butr.) verum est,cum de facto,non cum de iure aliquid attentatur.l. per hanc.C. de tempor.appellat.vbi Angel.& respondit Neuiz. consil.82. num.35.

851 QVAERO centesimoseptimò, an aduersus † sententiam latam in hoc iudicio possit minor in integrum restitui? Hanc iuris quæstionem in specie proposuit Alb.in l.vlt.nu.4.C.qui legit.pers. hab.stan.in iud.qui ex Oldrado recēset disputationem hanc ex facto euenisse Bononiæ in causa heredum opulentissimi Staperonis.Qua quidem in re * receptior & verior est opinio affirmatiua, minorēū hc restitui posse. Hanc probarūt Azo & Bagarotus, quos refert, & ibi secutus est Alb.in d.l.vlt.nu.4.C. qui leg.pers. hab. stan.in iud.& ibidem Bal.nu.6.Idē censuit gl.vlt.l.vnicę.C.si de mo. poss.fuer.appella.& ibi eam probarunt Odoff.Iacob. Beluis.& Alber.nu.3.Illam glossam sunt pariter secuti simpliciter Bar.& Bal.ibi,& Sali.col.3.idem Bar.cons. 101.Gerardus de Tuterto.nu.5.lib.1.Dec.l.postquam liti.nu.31.C.de pact.qui plura scribit. Ias.in l.1.nu.10.de iurisd.omn.iud.Cap.Tolosa.q.106.& Didac.lib.pract. quæst.c.17.nu.4.versi.sextum.& alios nonnullos retuli in tract.de adip.poss.rem.4.q.102. Quo loci probaui eorum sententiam qui rectè censuerunt, in iudicio illo admitti restitutionem in integrum. Nostra hæc quæstio & vera Dd. opinio satis probatur regula generali.l.vlt. C. si aduers. rem iud. qua constitutum est

852 † minorem ex sententia læsum in integrum restitui posse,nec lex illa casum hunc non excipit.erit ergo illi regulæ inhærendum donec exceptio hæc probetur, iu-

853 xta quod scribunt Barto. in l.1.nume.2.ff.si quis in ius voca. non ierit,& Dec.in l.1.numer.7.de reg.iur. Accedit, quod si † minor læsus in contractu restituitur. l.

854 ait Prætor.in princ.ff.de min. ita pariter cùm læditur à sententia. Confirmatur,quia licet † nullitatis remedium certis casibus reijciatur,non tamen reijcitur hęc restitutio : ita post multos censuit Dec. in d.l. postquam liti.nume.31. C. de pact. Huic sententiæ non aduersantur rationes, quibus adducti, negatiuam probarunt Iacob.de Raue.Baldui.ac Iacob.Bald.quos recenset Alb.in d.l.vltim.num.4.C.qui leg.perso.& in d. l.vnica.num.3.C.si de mom.possess.fuer.appellat. Primo ij adducebantur ex l.preces.ff. de minor.quo loci ait Vlpianus I. C. tantum tribui minori ex restitutione,quantum si maior esset ex appellatione: sed appellatio in hoc iudicio non conceditur, ergo nec hæc in integrum restitutio. Verum respondent glo.Odoffredus. & Alberic.in d.l. vnica.imò † appellationem & restitutionem à pari non procedere:siquidem facilioris concessionis est restitutio ipsa appellatione : nam restitutio pluries conceditur.l.& si fine.§.restitutus.& l.præfecti. ff. de mino. non ita appellatio, quæ semel vel bis ad summum permissa est, vt in illo tit.C. ne liceat tert.prouoc.Ego † d.l. Præses ita interpretor, vt restitutio tantum minori tribuat, quantum maiori appellatio,hoc est, quod illis casibus, in quibus restitutio conceditur, ita succurratur minori læso, quia scilicet gesta contra eum rescinduntur,vt succurritur maiori mediante appellatione, quæ iudicatum tollit. non tamen diffinit eo loci Vlpianus, quòd illis casibus quibus non conceditur restitutio, concedatur & appellatio,vel econtra. Secundò ita antiqui illi argumentabantur: lex admittit in hoc iudicio minorem, ac si maior esset d.l.vlt.C.qui leg.perso. habe.stand.in iud.non ergo hic potest consequi restitutionem: aliqui non maior,sed minor haberetur,atque ita lex falleret minoris aduersarium, cōtra.l.1.C. de ijs qui vendicta.impetr.Respondet glo.d.l.vnicæ.C.si de mo.poss. idem esse cum minor litigat tutore auctore : nam vt maior habetur, & tamē in integrū restituitur.l.vlt.C. si aduers. rem iud. Addo ego ob tenuitatem causæ esse permissum † minori litigare sine tutore, vel curatore.d.l.vlt.C. qui leg.perso. non tamen hoc quod ad sui commodum est concessum, in odium retorqueri debet, vt scilicet amittat restitutionem in integrum, quæ magni ponderis est, contra l.quod fauore. C.de legibus.

Tertiò ea ratione vsi sunt,causa hęc possessorij modici detrimenti est.d.l.vnica.sed in modicis restitutio † non conceditur.l.scio.ff.de in integr. restit. ergo &c. Respondent omnes,immo causam possessorij habere multa commoda.§. commodum. Inst.de interdict. & si leuis dici possit inspecta causa dominij. Vltimo ita moti sunt : priuilegium facilius tollitur, quam ius commune.l.antiquæ. in prin.C. ad Velleia. sed appellatio,quæ iuris communis est hoc in casu tollitur, ergo & restitutio,quæ continet priuilegium.simili argumentatione vsus est Alex. in l.4.§. condemnatum. nu. 27.in fin. de re iud. ad ostendendum facilius impediri † restitutionem in integrum,aduersus tres sententias, quam appellationem ipsam. confert.l.eius militis. §. militia missus.ff.de milita.testa.quo dicimus, † testamentum militis priuilegiatum facilius tolli testamēto iure communi condito. ita fortius est forum commune foro priuilegij, Afflict.decis.257.nu.6.12. ita fortior est probatio quæ iuris communis est, quàm quæ est priuilegij. Bald.in auten. omnes peregrini.C. com. de succes. quem post multos sequitur Neuis.lib.6.Syluæ.nup.nu.24.Ita facilius cessante causa priuilegij cessat priuilegium, quam ius commune. Tiraq.in tract. quod cessante causa.limit.11.in fin.Ratio huius rei illa est, quod priuilegium lucrum tribuit, ius commune damnum confert.ita Ripa in l.2.num.12.ff. de dam.infect.Verum respondet Alb.in d.l.vnica.nu.4.hoc procedere in Priuilegio dato alicui ratione causæ : vt in Velleiano.d.l.antiquæ. vel ratione rei.§.quia verò. in fin.in aut.de non alie.reb.eccle.secus est cum datur fauore personæ simpliciter.l. verùm.§.vlt.& l.seq.ff. de min.& d.l.vnica.C.si de mon.poss.fu.appel.Præterea. † multoties est fortius priuilegium ipso iure communi, vt post Aret.in aut.hoc inter liberos.C.de test. scribunt Ias.in l.Centurio.numer.12.de vulga.& Dec. in l. postquam liti.in fin.C.de pact. & Crot.in l.filiusfam. §.diur.de le.1.& eum ibi refert Ripa.num.82. etsi ab eo dissentiat. Declaratur hæc communis sententia, † vt non procedat cùm agitur de modico præiudicio. ita Alber.post Odoffr.in d.l.vlt.nume.4.C.qui leg.perso. potest adferri exemplum in casu,de quo infrà remed. vlt.q.20.

QVAERO centesimooctauò quomodo fit missio † in possessionem in hoc iudicio tam ex primo, quàm ex secundo decreto?Barto.& cum eo cæteri in l. si,prius.q.vlt.i.ff. de operis noui nunt.hanc iuris quæstionem in specie tractauit, & aliquot casus visus est distinguere.

Primus est cùm solum agitur pro interesse turbationis iam factæ,iuxta.l.si duo.§.pen.ff. vti possid.tūc inquit Bar.proceditur,sicut agitur alia personali actione ad quātitatem,nempè iuxta.l.si finita.§. Iulianus. vbi omnes.ff.de dam.infect.

Secundus est casus, cùm agitur vt restituatur possessio naturalis,quam aduersarius habet,iuxta.l.clam possidere.§. qui ad nundinas. & l. naturaliter.§. nihil commune. de acq.poss.tunc(inquit Bart.)fit missio in possessionem, eo modo quo si actum fuisset remedio recuperandæ, siquidem naturalis ipsa possessio restituitur.

864 Tertius est casus, cùm solum † agitur,ne ab aduersario turbetur, quippè quod hic actor sit eo turbatore potior in possessione : tunc primum decretum fauore actoris contra turbatorem contumacem interponitur ad hunc effectum, vt in eum transferatur onus probationis.ita Bart.d.l.si prius.q. vlt.versi.aliquando in hoc.ex sententia glossæ ibi, Azonis in summa.C. vti possid. in fin.& Cyn. in l.vnica.in fi.C. eod. & idem censuit Spec.in tit.de primo decreto.§. restat. mittitur autem hic actor in possessionem omniū bonorum aduersarij latitantis, vt non antea inde discedat,quam reus caueat,se non molestaturum actorem ipsum,ita declarat Bald.in aut.ei qui iurat.nu.23.C.de bo.auct.iud. possid.

Quartus est casus cùm agitur vt interponatur secundum decretum, vt à turbatione ille aduersarius desistat:tunc inquit Bar. in d.l.si prius.in fin. proceditur,vt in actione cōfessoria,& negatoria. Quo autem modo in illis procedatur, abunde in ea.l.si prius.scribunt omnes.

865 QVAERO centesimonono,an restitutio † possessionis, quæ interdum fit in hoc interdicto veniat iure actionis, vel iudicis officio? Bar. in l.naturaliter.§. nihil commune.nu.11.versi.si verò.de acq.poss. sensit venire iure actionis,illum secuti sunt Alex.ibidem num. 47.& Fab.nu.90. Nam interdictū hoc, Vti possidetis, non est à Prætore ea sola de causa inuentum vt declaret possidentem esse verum possessorem, sed etiam vt eum in sua possessione tueatur, atque ei vim fieri prohibeat.l.1.in princ. & §.1. & §.est igitur.ff. vti possid.si ergo ex interdicto prohibetur vim fieri,in necessariam consequētiam venit possessionis restitutio, si qua restitui debet:alioqui vis non cessaret.arg.l.si duo.§.1. ff.vti possid.

Verum ab hac sententia dissentiunt. Cast.hic Aret. Ias. in d. §. nihil commune. quos ibidem secutus est Horma.Detus.num.70.idq; ex eiusdem Bart.doctrina in l.1.§.interdictum.nume.9.ff.vti possid. quam suprà q.57. probauimus. Inquit Bart.agentem ex hoc remedio non habere necesse in suo libello exprimere modum desistendi à turbatione per aduersarium turbatorem,quia hoc ad iudicem pertinet.Quæ verba inferunt,hanc restitutionem officio iudicis fieri. Quæ sanè Barto. assertio in re hac de qua agimus non vrget, quandoquidem loquitur Bart. de modo desistendi à turbatione, atque ita de restitutione quæ fit in executione,quæ vere fit officio iudicis.l.à diuo Pio.in prin. ff.de re iu. Huius disceptationis maximus est effectus ex his quæ scribit Bart. in l.si prius. q.2. de oper. nouinun.& l.2.§.& harum.de verb.oblig. Hæc ad interdictum, Vti possid. quod eò latius explicauimus, quò longa obseruatione intelleximus,assiduas & frequentes admodum esse de eo apud iudicem subsellia disputationes.

SVMMARIVM.

1 *Interdicti,de superficiebus,formula.*
2 *Interdictum,de superficiebus,exemplo interdicti Vti possidetis,proponi.*
3 *Interdictum,de superficiebus,esse retinendæ possessionis,*
4 *Superficies quid.*
5 *Superficiarius contractus quid sit.*
6 *L.superficiario.ff. de rei vend.*
7 *Superficiei emptor à conductore quomodo discernatur.*
8 *Superficiarius contractus cum illo conductionis magnam habet affinitatem.*
9 *Emptio censetur, cùm dominium constituto pretio transfertur.*
10 *Pretij vbi fit mentio,emptionem esse intelligimus.*
11 *Statutum quod de pretio contractus soluatur gabella,contractum ibi pro emptione intelligit.*
12 *Emptionis est proprium transferre dominium.*
13 *Locatio & conductio dicitur cùm is qui pecuniam recipit, dominium non transmittit, sed solum aliquid facere debet.*
14 *Locator quando de vitio operis teneatur.*
15 *Emptio dicitur cum id,quod datur,principaliter venit.*
16 *Locatio dicitur cùm id,quod sit principaliter venit.*
17 *L.item si pretio.§.cum insulam.ff.loca.intellectus.*
18 *Emptio in dubio præsumitur cùm pretium æstimationi conuenit.*
19 *Locatio est cùm pretium pluries,vt annuatim soluitur.*
20 *Locationis iura plura menstruæ mercedis mentionem faciunt.*
21 *Contractus talis præsumitur,qualem verborum proprietas demonstrat.*
22 *Pretium ostendit emptionem.*
23 *Pretium pro mercede accipi.*
24 *Pretium non conueniens emptioni, ab emptionis nomine recedimus.*
25 *Locatio dicitur cùm dictum est ob belli causam, aliámve similem mercedis remissionem fieri debere.*
26 *Locationis natura est,vt periculum sit locatoris.*
27 *Emphyteuticarius est cōtractus,cum dictum est, reſirmamus tibi domum, videlicet solum iure emphyteutico, & superficiem iure proprio.*
28 *L.obligationa fere.§.placet.ff.de act.& oblig.intellectus.*
29 *Superficiarius contractus finitur finita emphyteusi.*
30 *Superficiem cōducere an differat ab eo, qui solum conducit,vt ei superficiem imponat.*
31 *Superficiarius an possit imponere seruitutem super ipsa superficie.*
32 *Iure datoris resoluto dicitur resolutum ius accessoris.*
33 *Superficiarius an possit cedere ius suum.*
34 *Superficiarius ecclesiæ non transfert ius suum in alterum.*
35 *Interdictum, de superficiebus, an reddatur ei, qui ad longum tempus superficiem conduxit.*
36 *Conductor publicus ius in re acquirit.*
37 *Emptor cur conductorem expellere possit.*
38 *Emptor non expellit conductorem,quirem conductam hypothecatam habet.*
39 *Locatio ad longum tempus quando facta dicatur.*
40 *Interdictū, de superficiebus,an necessario à prætore sit inuentum.*
41 *Possidere melius est quàm in personam agere.*
42 *Superficiarius quid debeat probare, vt obtineat in remedio, de superficiebus.*
43 *Superficiarius agens contra tertium,causam suæ possessionis probare debet.*

QVARTVM RETINENDAE POSSESSIONIS REMEDIVM EX INTERDICTO, DE SUPERFICIEBUS.

AIT Prætor, VTI ex lege locatiōis siue cōductionis superficie, qua de agitur, nec vi, nec clā, nec precario alter ab altero fruimini : quo minus ita fruamini, vim fieri veto. Si qua alia actio de superficie postulabitur, causa cognita dabo. Hāc Vlp. in l.1.ff. de su-

Universidad de Deusto
Biblioteca

de superfic. Interdicti † formulam de superficie nobis retulit, atque interpretatus est. Eguin. verò Baro. lib. 6. manual. titu. 18. scriptum reliquit, edictum de superficie, fuisse his verbis conceptum. Qui superficie in alieno solo fruetur, quo minus ei ex lege locatiõis ita frui liceat, vim fieri ab ijs interdicam, à quibus nec clam, nec vi, nec precario fruetur. Si qua alia actio de superficie postulabitur, causa cognita, dabo. Interdictum verò huiusmodi (ait ille) extabat, vti ex lege locationis, siue cõductionis superficie, qua de agitur, nec vi, nec clã, nec precario alter ab altero fruimini, quo minus ita fruamini, vim fieri veto. Si rectè fruenti ius facta paret, quãti ea res erit. G. Aquilius iudicato. Exemplo interdicti, Vti possidetis † proponitur hoc interdictũ, quod, vt illud, duplex est. l. 1. §. proponitur. ff. de superfic. Prætor itaque tuetur eum qui superficiem petit, & ob id intelligimus † interdictum hoc retinendæ possessionis esse, quod ex nostris apertè affirmarunt gl. in d. l. 1. §. proponitur. de superfi. † Superficies autem illa dicitur terræ pars superior, faciesq; cuiusq; rei, quæ oculis cernitur, vt inquit Vacon. lib. 2. de clara. iuris. & scripsi lib. 2. de arbit. iud. casu 31.

QVAERO primò, quid sit † contractus superficiarius? Bald. in rub. C. de iure emphy. nu. 2. scriptum reliquit, contractum superficiarium illum esse, cùm quis vẽdit vel donat, vel locat superficiem fundi, vel domus, retenta proprietate, ob cuius recognitionem emptor venditori in singulos annos certum quid præstare habet, atque vtile dominium superficiarij est, directum domini. l. vlt. ff. de superfic. quo loci Bar. in fin. docuit, non semper necesse fore, quod pro superficie annua pensio præstetur: vt quando constituitur emptione, legato, vel donatione: atque ita ait esse declarandam † l. superficiario. ff. de rei vend. qua constitutum est superficiario, qui annuam pensionem præstat, dari rei vendicationem, siquidem non illi tantùm, sed & superficiario, qui pensionem non præstat ex conuentione, alióve iure, eadem actio concedi debet, & declarat rectè Iason in l. in prouinciali. §. si ego. num. 2. ff. de oper. noui nuncia. idem in l. 1. num. 44. C. de iure emphy.

QVAERO secundò, quomodo emptor † superficiei, à conductore discerni possit? Grauis est & cõtrouersa iuris quæstio, quã Bar. nõ in vno loco tractauit, nempè in l. 1. §. 1. nu. 3. ff. de superfi. in l. cotẽ ferro. §. qui maximos. ff. de publ. & vectig. in disputat. 4. incip. Publicanus. Iaf. in l. 1. nu. 22. C. de iure emph. Soc. Sen. cõsi. 88. col. 2. lib. 1. Ripa in tract. de peste. titu. de priuil. contract. nu. 52. dubitationi causam præstitit, magna quæ † extat affinitas inter hos contractus. l. 2. §. adeò. ff. loc. Ego soleo vnà cum Barto in d. q. 4. Publicanus. plures casus ita constituere, atque distinguere.

Primus est casus, cùm agitur, vt in alium transferatur rei dominium, & vsucapiendi conditio pro certo pretio: tunc † emptionis & venditionis contractus censetur: ita scripsit Bart. d. quæst. 4. in solutione. num. 1. & Socin. Sen. d. consil. 88. colum. 2. in prin. lib. 1. Quam quidem sententiam probat l. conuenit. & l. cum manu fata. in fin. ff. de contrahen. emptio. pretium enim præsertim certum, est propriè huius contractus substantia. §. pretium. Instit. de empt. & vend. Quocirca cùm pretij † fit mentio, intelligimus esse emptionem & venditionem: ita censuit glossa singul. in l. cum dote. C. de iure dot. & ibi Baldus, & probat. l. vltim. C. de præd. curia. scribunt Iason in l. 1. numer. 23. C. de iure emphy. & consil. 45. nu. me. 3. lib. 3. & Marsil. singul. 105. vbicunque. in fin. Qui ob id scribunt † statutum, quod de pretio cuiuscunque contractus soluatur gabella, ibi contractum suum pro sola emptione & venditione, cui solum pretium propriè conuenit. Ita etiam † dominij translatio quid proprium est emptionis & venditiõis, nec pacifci licet absolutè, quod dominium non transeat in emptorem. d. l. cùm manu fata. §. vltim. de contrahen. emptio. cùm nulla dicatur emptio, in qua dominium non transit, quod annotarunt Baldus in d. §. vltim. & apertius in rubr. C. de contrahen. empt. q. 11. nume. 11. Afflict. decisi. 338. num. 3. Quod intelligitur nisi dominij translatio suspendatur, donec pretium soluatur, vt permulti declarant quos recensẽt Tiraquell. de retractu conſang. §. 1. glo. 2. num. 39.

Secundus est casus, cùm agitur † vt is, qui pecuniam recipit, nullum ius in alium transferat, sed solùm agitur, vt aliquid faciat & operetur: tunc locatio & conductio dicitur: ita censet Bart. in d. q. 4. in solutione. nu. 1. versic. aliquando agitur. Socin. Sen. d. consi. 88. col. 2. in princ. & ex recentioribus ita docuit Gabriel. Mudæus in rub. ff. de contrah. empt. nu. 13. Quam quidem assertionem probant. l. item si pretio. §. 1. ff. loc. l. conuenit l. Sabinus. & l. cùm manu fata. §. vlt. ff. de cõtrahen. emptio. Qui sanè casus procedit etiamsi pretium constituatur pro toto tempore, vel etiam annuatim: ita Barto. d. q. 4. ex l. ea lege. §. locaui. ff. loc. Quem textum annotauit ibi Barto. vt singularem, † quod locator ille, qui locauit operas suas semel tantum constituta pensione, vel semel, vel in singulos dies præstanda, tenetur de vitio operis, si verò operas in singulos dies locat, de vitio operis nõ tenetur, ita etiam textum illum esse singularem annotarunt Roma. sing. 31. si quis conducat. & Franc. Crem. singul. 80. promisisti.

Tertius est casus, cùm † est actum, vt is, qui pecuniam recipit, aliquid faciat, & aliquid det, atque ita vtrunque: sed illud quod datur, venit principaliter, illud verò quod fit, in consequentiam: tunc dicitur emptio, ita Bar. in d. q. 4. in solutione. num. 1. versic. aliquãdo cõuenit. idem Bart. in l. qui saxum. ff. de donat. Soc. Sen. d. consi. 88. col. 2. in prin. & Fabianus in tracta. de empt. & vend. q. 2. principali. nu. 26. ex l. 2. §. 1. ff. loc. & §. item quæritur. Instit. eo quod ibi clarius exponit Theoph. in suis instit. & annotarunt ibidem recentiores, vt Baldui. & Hotom. Gabriel Mudæus in rub. ff. de cõtrah. emp. nu. 13. Est ratio, quia vbi corpus ipsum non debetur ab eo cui id fit, illud saltem in quo operæ præstantur, locatio esse non potest, sed emptio est. l. Sabinus. ff. de contrah. empt.

Quartus est casus, cùm † est conuentum, vt ille, qui pecuniam recipit, aliquid faciat, & aliquid det, atque ita vtrunque. Sed illud quod fit principaliter, venit, & quod datur in consequentiam, tunc dicitur locatio. ita Barto. Soc. & Fabianus præcitatis in locis. ex † l. item si pretio. §. cùm insulam. ff. loc. Ibi enim opera principaliter locatur: dare autem venit in consequentiam, cum scilicet in alieno ædificet, solum erat conductoris operarum, is verò operarum locator operas in eo solo præstabat, quod & placuit Balduino in §. item quæritur. in verbo, placuit. Inst. loc.

Quintus est casus, cùm † in dubijs versamur, quia ignoratur, an principaliter veniat factum, vel datio: tunc si pretium, quod semel tantum præstatur, cõuenit æstimationi rei, emptio dicitur, ita censuit in specie quæstionis nostræ glossa notab. l. 1. §. 1. ff. de superf. in verbo, agendo. quam probarunt Bar. d. q. 4. in solutione. nu. 1. vers. nam hic est dubium. Soc. Sen. d. consil. 88. col. 2. in princ. lib. 1. & respondit Alc. resp. 513. nu. 2. & Tiraq. tract. de retractu consang. §. 1. gloss. 14. nu. 86. qui idem esse ait, quando pretium est præstandum semel tãtum, pro multis annis, & scribit ita sensisse permultos, vt Bar. in d. q. 4. in prin. versic. quintò probatur. & alios plures, quibus addo Alc. resp. 513. nu. 2.

Sextus est casus, cùm † sumus in dubio, & pretium quod præstatur, non semel præstatur, sed annuatim tunc est locatio. ita glo. l. 2. C. de iure emph. quam secuti sunt Barto. in d. q. 4. in solutione. num. 1. versic. quid vult dicere. Fabianus d. q. 2. nu. 26. Soc. Sen. d. consil. 88. col. versi. distinguitur. lib. 1. & consil. 156. lib. 2. Imol. in c. propter sterilitatem. num. 33. de locato. Ancha. consi. 402. col. 2. Corne. consil. 12. col. 1. lib. 4. & consil. 38. nu. 9. lib. 2.

lib. 2. Ripa in tracta. de peste. titu. de priuileg. contract. nu. 56. Soc. Iun. consi. 68. nu. 2. lib. 2. Boer. q. 249. in fi. Quę sanè sententia multis iuribus & ratione probatur.

20 Nam plura sunt iura, quæ dum † de locatiõe loquuntur, annuæ vel menstruæ mercedis mentionem faciunt, vti in l. item quæritur. §. qui impleto. l. si in lege. §. si domus. & §. seq. ff. locati. l. vectigalia. §. vltim. ff. de publica. & vectigal. l. si à colono. & l. fideiussores. §. pro Aurelio. ff. de fideiuss. Huius verò sententiæ ratio illa esse videtur, quòd quando pretium, vel merces soluitur annuatim, non videtur dominus velle transferre aliquod ius ad hoc, vt si ille in solutione cessat, eum possit de prædio expellere. l. quæro. §. inter locatorem. ff. locati. & d. l. vectigalia. §. vltim. ff. de publicat. Nec aduersantur rationes quibus suaderi posse videtur contraria sententia, quam probauit gloss. l. Pomponius quærit. §. 1. in verbo, amitti. ff. quibus mod. vsusfruct. amitta. & l. fundi partem. ff. de contrahen. empt. Primo non aduersatur, quod emptio dici debeat ex quo vnicum pretium ab initio est constitutum. Nam respondet Barto. in 4. quæst. in solutione. num. 2. versic. non obstat. quod de his curandum non esse, posteaquam solutio est in singulos annos vel menses diuisa, constat enim ex hoc illud vnum, pretium esse constitutum ex pretio singulorum mensium, vel annorum, atque ita perinde est ac si esset constitutum pretium in singulos annos. l. ædiles. §. vltim. ff. de edil. edicto. in verbo, vno pretio. Non obstat secũdò, quòd verbo emptionis & venditionis vsi sint cõtrahentes, quo regulariter verus emptionis contractus demon-

21 stratur, cùm talis præsumatur † contractus, qualem verborum proprietas demonstrat. l. interest. ff. de solution. Ripa. d. tractat. pestis. tit. de priuileg. contract. nu. 47. Respondẽt Bar. & cæteri, esse interpretandum, emit, id est, conduxit. l. ij. qui. C. loc. l. ea lege. §. locaui. ff. eo. & l. quoties. §. vlt. ff. de publ. atq; ita etiam respõdent Imol. in c. propter sterilitatem. nu. 33. versi. nõ obstat quod vsi. ext. de locato. Afflict. decis. 72. in fi. Ripa tract. pestis. tit. de priuil. contract. nu. 58. Tiraq. in tract. de retract. consang. §. 1. gl. 16. nu. 8. & §. 32. glo. 1. nu. 36. & Socin. Iun. consil. 68. numer. 1. libr. 2. & Neuiz. consil. 92. num. 44.

22 Non obstat tertiò, quòd † pretij mentio in contractu habita fit: quod quidem nomen emptioni solùm conuenit. l. vlt. C. de prędi. curia. & glo. l. si cum dotem. C. de iure dot. & scribunt egregiè Iaf. in l. 1. nu. 23. C. de iure emphy. & alij quos nunc refero, infinitos prope

23 congessit pro more Tiraq. de retract. consang. §. 1. gloss. 2. num. 1. Respondetur † pretium hic pro mercede interpretari. l. ea lege. §. locaui. & l. insulam. §. qui ædem. ff. loc. atque ita respondent relati Dd. suprà, vt Imo. in d. c. propter sterilitatem. numer. 33. versicu. non obstat. quod & Rip. d. tracta. pestis. tit. de priuil. contract. nu. 59. Natta consi. 49. num. 10. lib. 1. & Ancha. consi. 402. col.

24 2. num. Accedit quod quando † pretium non est condignum, atq; ita cùm non conuenit contractui, emptionis, ab ea denominatione recedimus: ita ex glo. l. 1. §. 1. ff. de superfic. declarant Bald. in l. ex conuentione. C. de pact. Iaf. in l. 1. num. 23. in fin. de iure emphy. idem consil. 45. numer. 3. libr. 1. & Marsil. singul. 105. vbicunque.

25 Septimus & vltimus nunc † est casus, cùm versamur in dubio, sed ex aliquo accidenti conijcitur qualis sit natura contractus, vtputa si dictum est in contractu, quòd ob bellum, vel similem aliam causam fiat mercedis remissio: nam tunc dicitur locatio:

26 ita respondit Soc. Sen. d. consi. 88. col. 2. ver. quod etiam dignoscitur. lib. 1. Ea ratione, quia est ex † locationis natura, quod periculum sit locatoris, & ob id fiat remissio. l. ex conducto. §. 1. & l. si merces. §. vis maior. ff. loc. Quod in emptione non contingit, in qua periculum est emptoris. l. necessario. ff. de pericul. & comm.

27 rei vend.

QVAERO tertiò, si ecclesia † his verbis conce-

dit domum alicui: Refirmamus tibi talem domum, videlicet, solum iure emphyteutico, & superficiem iure proprio: quis contractus hic erit, an superficiarius vel emphyteuticus? Barto. in l. 1. †. 1. nume. 1. ff. de superfic. scribit, esse emphyteuticum in totum, & cum eo Castren. in l. 3. ff. de seruitu. in fin. Ea ratione vtitur Barto. quòd non potest alterius esse ædificium, quàm eius, cuius est solum. † l. obligationum ferè. §. placet. 28 ff. de actio. & obligat. Et verba illa, & superficiem, iure proprio, eum habent sensum, quòd ædificium fuerit positum atque ædificatum ex pecunia priuati, non ab ipsa ecclesia, quoniam ab initio solum fuit concessum in emphyteusim ad superficiem in eo exstruendam. Verum Baldus, qui (vt mox subijciam) à Bartolo dissentit, inquit, d. §. placet. non probare, quandoquidem ex iuris subtilitate procedit, non autem ex æquitate ob conuentionem adhibitam, vt hic. Quæ declaratio non placet, quia æquitas tunc moueret, quando conuentio esset clara, at in dubio à iuris dispositione recedendum non est. Alia & deteriori interpretatione conatur satisfacere Iason l. in prouinciali. §. si ego. numer. 2. versicu. tu respondes. ff. de oper. noui nuncia. ait ille. d. §. placet. loqui respectu directi domini: nam qui habet directum dominium soli, necessariò habet directum dominium superficiei. d. §. placet. & l. vltim. ff. de superfic. secus est quò ad vtile dominium quod est ipsius superficiarij. d. l. in prouinciali. §. ego. Non equidem satisfacit hæc responsio: nam si superficies hæc apud eum, cui facta est cõcessio domus, habetur iure vtili, dici non poterit iure proprio concessum. Quocircà malè à Bartolo dissentiunt Baldus in auten. excipitur. num. 2. versicu. & nota quòd. C. de bon. quæ lib. & Iaf. d. §. si ego. & idem Iaf. in l. 1. nume. 46. C. de iure emphyt. quorum opinio procedere potest, cùm concessionis verba ita clara sunt, vt apertè ex eis intelligamus, iure proprio & absoluto concessam esse superficiem, atque ita intelligo Bald. in l. 2. num. 4. C. de iure emphyteu. Huius disputationis non mediocris est vtilitas, siquidem probata Bartoli veriori sententia, si contingat emphyteusim aliqua de causa finiri, vna cum ea & † superficies extinguetur, 29 finieturq;, ita quòd nullo modo à superficiario, seu emphyteuta leuari non poterit, quod in specie probauit idem Barto. in d. l. 1. §. 1. numer. 2. ff. de superfic. & cum Bartolo respondit Barba. consil. 63. colu. penult. in fin. lib. 1. si verò vera esset, quam non probo, illa opinio Baldi & Iasonis, hæc superficies leuari possit: quemadmodum in specie illi annotarunt locis iam citatis.

QVAERO quartò, an sit † differentia, quòd quis 30 conducat solum, vt ei imponat superficiem, vel ipsam superficiem conducat? Et non leuem esse differentiam affirmauit Barto. in l. vlt. ff. de superfic. Nam quando quis conducit solum, superficie destructa, adhuc soli conductio superest. l. quoties. in fin. C. de vsufruct. sed quãdo superficiem conduxit, tunc illa perempta, ius superficiarij perimitur. Cum Bartolo idem senserunt Baldus, Romanus & Imola, quos recenset & sequitur Soc. Sen. consil. 50. num. 17. libr. 4. idem decidit Afflict. decis. 83. num. 12. qui eiusdem opinionis retulit Specul. & Angel. idem sensit Iaf. in l. 1. nume. 43. in fin. C. de iure emphyt.

QVAERO quintò, an superficiarius † possit con- 31 stituere seruitutem super ipsa superficie? Et posse docuit Barto. in l. 1. §. vlt. ff. de superfic. qui & illud affirmat, posse & pignori dare. Idem in emphyteuta, qui seruitutem in re ipsa emphyteutica constituere potest, docuit Bald. in l. 3. num. 3. C. de seruit. & aqua. qui idem esse ait in vasallo, seu feudatario, idẽ decidit Afflict. decis. 380. numer. 3. Quod intelligunt relati omnes quò ad ipsius superficiarij, emphyteutæ atque vasalli detrimentum: non autem quo ad præiudicium domini directi, siquidem extincta superficie, emphyteusi & feudo, seruitutis constitutio euanescit, vt præ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

citari Dd.ſcribunt, quibus accedunt Boer.q.181.nu.2.3. Soc.Iun.conſi.60.num.8.lib.3. & Iul.Clar.lib.4.ſenten.
32 §.feudum.q.37. Illa eſt ratio, quia † diſſoluto iure datoris, cenſetur & diſſolutum ius acceptoris. l. lex vectigali.ff.de pign. & ſcribunt Dec. in l.aliud eſt vendere.§.vlt.ff.de reg.iur.Gozad.conſi.39.nu.5.Ruin.conſ. 17.nume.8.lib.1.Tiraq.de retract. conſang.§.36.gloſſ.2. num.19.& Craue.conſi.299.num.4.cæteros ſciens prætereo. Et pro his ſeruitutibus in re ſuperficiaria conſtitutis conceditur hoc interdictum.l.1.§. vltim.ff. de ſuperfic.

33 QVAERO ſextò, an † ſuperficiarius cedere poſſit ius ſuum, & per conſequens hoc interdictum? Bart. in l.1.§.quod autem il.2.ff. de ſuperfic. diſtinguit duos caſus.

Primus eſt, cùm ſuperficiarius emit ſuperficiem & nullam annuam præſtationem ſoluere tenetur: tunc poterit ille quocunque titulo cedere: ita Bar. vbi ſupra.Soc.Sen.conſi.287.in fin.lib.2.

Secundus eſt caſus, cùm ſuperficiarius pro conducta ſuperficie annuam præſtationem ſoluit, tunc non poteſt ſuperficiarius cedere: quia tãtum poteſt, quantum emphyteuta, qui irrequiſito domino alienare non poteſt.l.2.C.de iure emph. ita Bart.& Soc. vbi ſupra.idem decidit Affict.deciſ.129.nu.8.

34 Extenditur, vt fortius procedat in † ſuperficiario eccleſiæ, qui nullo titulo poteſt ius ſuum in alium transferre.l.2. C.ne rei dom. vel templ. quam in hanc ſententiam dixit ſingularem Barto. in d.§. quod autem.in fin.

35 QVAERO ſeptimò, an hoc † interdictum concedatur ſuperficiario, qui ad longum tempus conduxit? Et non concedi probat.l.1.§. quod autem ait Prætor.il 1.ff. de ſuperf. dum ei tribuit actionem in rem, quæ ab hoc interdicto diſtat. Illi verò qui ad modicum tempus conduxit, non actio in rem, ſed interdictum hoc conceditur. Cuius ſententiæ rationem eo loci reddidit Barto.num.4.quia illi, qui conduxit ad non modicum tempus, ius in re acquiritur, nimirum ſi eam in rem actionem habet. Quæ ſanè ſententia locum non obtinet † in conductore publico, qui etſi ad
36 modicum tempus conducit, attamen ius in re acquirere dicitur.ita præcitato loco Barto. ex l.1.ff. de loca. pub.fr.& idem Bar.in l.emptorem.nu.5.C. loc. & Bal. in l.1.in prin.C.de iure emphyt. Hinc infert Bart.in d.
37 §.quod autem ait Prætor. nume.5.quare † emptor expellere poſſit colonum.d.l. emptorem. nempè ea ratione, quòd colonus nullum ius habet in re, ſed ſolùm habet obligatam perſonam locatoris: ſi ergo haberet ius in re proſequeretur rem ipſam contra quemcunque. Quocirca ſcribit præcitato loco, aliquando ex facto reſpondiſſe, colonum ab emptore expelli non
38 potuiſſe, quia † in locationis inſtrumento hypothecata ſibi fuerant locatoris bona pro obſeruatione cõtractus: Illa enim operatur, vt deinde colonus rem ipſam locatã loco pignoris & hypothecæ retinere poſſit. Idem ſcribunt Bar.in l.qui fundum.ff.loc.Bal.Sali. & cæteri in d.l.emptorem.C.loc.latiſſimè Didac.lib.2. Varia reſol.c.15.num.3. qui multorum auctoritatibus oſtendit, nullam extare differentiam in hoc, quod vel generalis vel ſpecialis ſit hæc hypotheca. Dubitat etiam in hac iuris quæſtione Bar. in d.§. quod autem ait
39 Prætor. num.3. quando dicatur hoc caſu † facta locatio ad longum, vel modicum tempus. Et tandem in eam opinionem deſcendit, quod hoc iudicis arbitrio relinquitur, cùm iure diffinitum non ſit. Quam quidem opinionem probaui in comment.de arb.iud.lib. 2.caſu 5.in fin. quo loci eiuſdem ſententiæ alios plures retuli. Quibus accedit Petr.Reb.in tracta.de aliena.rerum eccleſiæ.num.26.

40 QVAERO octauò, an † neceſſariò hoc interdictum fuerit à Prætore inuentum, vel ſit potius ſuperuacaneum, cùm extet & actio in rem? Bar.in l.1.§.1.prima oppoſ.& ff.de ſuperfic.ſcriptum reliquit ex verbis I.C.in d.§.1.verſic.ſed longè. quòd ante huius interdicti propoſitionem actio in rem dabatur, nunc hoc interdictum redditur, cùm vtile magis ſit. Nam aliquãdo euenit, vt incertum ſit, an de ſuperficie ſubſiſtat vel locatio, vel venditio, ob id tunc etſi ceſſat actio in rem, hoc tamen interdictum redditur. Accedit quòd longè melius eſt † poſſidere, quàm in perſonam agere. 41
§.commodum.Inſt.de interdict. Hinc etiam intelligimus, prætorem nihil conſtituere, vel edicere, quod non ſit vtilius ciuili actione, quod probat l.3.§.ex hoc edicto. ff. nautæ caupo. ſtabula. & annotauit Baro.d. lib.6.manual.tit.18.

QVAERO nonò, quid probare † habeat ſuperficiarius vt in hoc iudicio obtineat: an ſcilicet probare debeat cauſam iuſtæ poſſeſſionis? Bart.in l.1.§.proponitur.ff.de ſuperf.duos caſus diſtinguit. 42

Primus eſt, cùm ſuperficiarius contra dominum ſoli agit: tunc cauſam ſuæ iuſtæ poſſeſſionis probare debet.l.1.in prin.ff.de ſuperf. Ea eſt ratio, quia ſuperficies præſumitur eſſe eiuſdem domini ſoli, ex l.obligationum ferè.§.placet.ff. de actio. & obligat. Hæc ergo præſumptio, quæ pro domino eſt, reijcit onus probandi in aduerſarium.l.generaliter.§. ſi petitum.in fi. ff. de fideicom. liber. debet ergo is ſuperficiarius cauſam illam probare.

Secundus eſt caſus, cùm hic † ſuperficiarius contra 43
tertium experitur: tunc neceſſe non habet hanc cauſam ſuæ poſſeſſionis probare. d.l.1.§. proponitur. Verum ab hac diſtinctione Baro lib.6. manual. tit.18. diſſentire videtur, dum abſolutè ſcribit, ſuperficiarium neceſſe nõ habere probare cauſam iuſtæ poſſeſſionis, cùm incertum ſit, an locatio valeat: ob id ſolùm poſſeſſionem probare ſufficit. ſed à Bartoli ſententia non recederem, ea ratione, quam ſuperiore caſu retuli, credo tamen ſufficere oſtẽdere coloratam cauſam, vt puta inſtrumentum venditionis, vel locationis, quale quale illud ſit. Et de his ſatis.

SVMMARIVM.

1 Interdictum, de itinere, actuq; priuato, competere pro ſeruitutibus ruſticis.
2 Interdicti, de itinere actuq; priuato, caput primũ eſſe merè poſſeſſorium.
3 Interdicti, de itinere actuq; priuato, caput ſecũdum, cauſam proprietatis annexam habet.
4 Poſſeſſionem probare, non ſufficit in interdicto, de itinere actuq; priuato, ex ſecundo capite.
5 Interdicti, de itinere actuq; priuato formula.
6 Seruitutis itineris actusq; priuati quaſi poſſeſſ. ex quibus acquiratur.
7 Interdictum, de itinere actuque priuato, redditur illi, qui intra annum quaſi poſſedit, ſeu vſus eſt ea ſeruitute.
8 Interdictum, de itinere actuq; priuato, requirit, quod per 30. dies ille ea ſeruitute ſit vſus.
9 Seruitus ſeu quaſi poſſeſſio ſeruitutis aquæ, ſolo actu acquiritur.
10 Seruitutum tres eſſe ſpecies.
11 Ire per modum facultatis, quaſi poſſeſſio non acquiritur niſi 30. dierum ſpacio.
12 Ciuitas admittens aliquẽ ſemel in conſilio, ei quaſi poſſeſſionem tribuit.
13 Interdicto, de itinere actuq; priuato, vt locus ſit, probandum eſt, illum iuſſe credens ſe iure ſuo vti.
14 Iure ſuo aliquem vſum in ſeruitute itineris quomodo probetur.
15 Aſſerenti credi de his quæ in animo ſuo ſunt.
16 §. aliæ Inſt. de actio. declaratur.
17 Aſſerenti non credi de his, quæ in animo ſuo ſunt, ſi aduerſatur præſumptio.
18 Probari quomodo poſſit, aliquem vſum eſſe ſeruitute itineris

ris credens ſuo iure vſum.
19 Præſumi vſum iure ſeruitutis cùm non conſtat quo iure itinere vſus quis ſit.
20 Bona fides requiritur in acquirenda quaſi poſſeſſione ſeruitutis.
21 Bonam fidem in acquirendis ſeruitutibus requiri.
22 Bonam fidẽ adfuiſſe in ſeruitutis acquiſitione, quis probet.
23 Auctoris opinio de probatione bonæ fidei in ſeruitute.
24 Bona fides præſumitur vbi adeſt titulus.
25 Bona fides præſumitur ſi ius non repugnat.
26 Bonam fidem probat qui aſſerit ſeruitutem vſu cœpiſſe.
27 Bona fides quomodo probetur.
28 Interdictum, de itinere actuq; priuato, non reddi pro quaſi poſſeſſione ſeruitutis vrbanæ.
29 Seruitutis itineris quaſi poſſeſſionem non acquirit, qui fundum non habet iuxta illum, de quo eſt quæſtio.
30 Seruitutis itineris quaſi poſſeſſionem impedit fundus intermedius.
31 Turbatio requiritur, vt ſit locus interdicto, de itinere actúque priuato.
32 Remedio, de itinere actuq; priuato, agens, an aduerſarij ſcientiam & patientiam probare debeat.
33 Poſſeſſio ſeu quaſi incorporalium eſt ipſa patientia.
34 Seruitus tigni immittendi continua.
35 Seruitus diſcontinua eſt illa itineris & viæ.
36 Scientiam domini non requiri in acquiſitione quaſi poſſeſſionis ſeruitutis itineris.
37 Vſus ſolus ſufficit in acquiſitione quaſi poſſeſſionis ſeruitutis itineris.
38 Remedio, de itinere actuq; priuato, agens ne turbetur, an titulum probare debeat.
89 Confeſſoria & negatoria actio pro ſeruitutibus datur.
40 Confeſſoria actione agit, qui ſeruitutem vult conſeruare.
41 Confeſſoria agens dominium ipſe non probat, ſed aduerſarius.
42 Præſumptio quòd res libera ſit, quid operetur.
43 Titulum probare non tenetur, qui longam poſſeſſionem probat in interdicto, de itinere actuq; priuato.
44 Præſumitur ex longo vſu iure impoſitam fuiſſe ſeruitutem.
45 L. ſi quis diuturno. ff. ſi ſeruit. vend. intellectus.
46 Duarenі explanatio ad l. ſi quis diuturno. ff. ſi ſeru. vend. expoſita.
47 L.2.C. de ſeruit. intellectus.
48 L. vlt. C. de præſcript. long. temp. ſenſus.
49 Seruitutem habere in alterius fundo, non eſt contra ius commune.
50 Longum tempus in acquiſitione ſeruitutis quod.
51 Poſſeſſio ſeu quaſi ſeruitutis itineris quam vtilitatem tribuat.
52 Retinet & conſeruat quaſi poſſeſſionem ſeruitutis qui illam quaſi poſſeſſionem probat.
53 Præſumptio fortior eſt quæ naſcitur ex quaſi poſſeſſione, quàm illa, quæ eſt, quod res omnis ſit libera.
54 Vtilitas quæ ex quaſi poſſeſſione naſcatur.
55 Confeſſoria vel negatoria agens an caueat de non vtendo.
56 Turbatus in quaſi poſſeſſione ſeruitutis reſiſtere poteſt.
57 Interdictum, de itinere actuq;, &c. pro quaſi poſſeſſione totius prædij an detur, cùm ſolùm parte vſus eſt.
58 Præſcriptionem ſtrictæ interpretationis eſſe.
59 Præſcripſiſſe ius, colligendi pedagium, non dicitur qui certis de rebus collegit.
60 Collectas certis de rebus ſoluens, in cæteris ſibi non præiudicat.
61 Præſcripta iuriſdictionis parte ad totam non extenditur.
62 Conſuetudo & vſus non extenditur de loco ad locum.
63 Præſcriptio & conſuetudo tantùm de potentia habent, quantum de vſu.
64 Conſuetudo & præſcriptio facti ſunt.
65 Præſcriptio & conſuetudo extenditur ex æquitate.
66 Remedium, de itinere actuq; priuato, an reddatur illi, cuius colonus vel alter itinere vſus eſt.
67 Interdictum, de itinere actuq; priuato, an reddatur illi, qui alterius mandato emit fundum, quo iter erat ad fundum alterius.
68 Remedium, de itinere actuq; priuato, reddi domino, etiam colono ignorante.
69 Interdictum, de itinere actuq; priuato, non reddi ex perſona fructuarij.
70 Interdictum, de itinere actuq; priuato, reddi domino Caſtri non autem colono.
71 Poſſeſſorium ſine petitorio aliquando dari.
72 Interdictum, de itinere actuq; priuato, non reddi pro quaſi poſſeſſione ſeruitutis vrbanæ.
73 Dictio, tantummodo, omnes caſus excludit.
74 Remedium directum differre ab vtili.
75 Interdictũ, de itinere actuq; priuato, an pro ſeruitute ruſtica reddatur.
76 Remedium, de itinere actuq; priuato, an hæredi reddatur.
77 Interdictum, de itinere actuq; priuato, an reddatur ei, qui impeditus fuit impedimento facti, ne ea ſeruitute hoc anno vteretur.
78 Repetita die interdictum concedere quid.
79 Anni tempus currere etiam impedito in interdicto, de itinere actuq; priuato, datur tamen reſtitutio.
80 Reſtitutionẽ dari impedito cum agat de damno euitando.
81 Interdicto, de itinere actuq; priuato, non agit is, cui precario conceſſus eſt fundus, cui via debetur, ſi ea via is ſuo iure cœpit vti.
82 L.1.§. ſi tibi. ff. de itinere, actuq; priua. ſenſus.
83 Interdictum, de itinere actuq; priuato, reddi ei qui poſt vſum 30. dierum mala fide cœpit poſſidere.
84 Præſcriptione perfecta, mala fides ſuperueniens non nocet.
85 Remedium, de itinere actuq; priuato, non reddi cùm mala fides ſuperuenit ante quæſitam quaſi poſſeſſionem.
86 Interdictum, de itinere actuq; priuato, non reddi illi, qui ab initio cœpit mala fide poſsidere, & deinde bona fides ſuperuenit.
87 Præſcriptione ſemel ex mala fide interrupta, non reconualeſcit per bonam fidem.
88 Interdictum, de itinere actuq; priuato, an reddatur hæredi illius, à quo quaſi poſſeſſor mala fide vſus eſt.
89 Remedium, de itinere actuq; priuato, an reddatur fructuario vel proprietario, ſi ambo concurrunt.
90 Remedio, de itinere actuq; priuato, agi poteſt ratione intereſſe & damni dati in turbatione illius quaſi poſſeſſionis.
91 Annus in interdicto, de itinere actuq; priuato, quando currere incipiat.
92 Petitorium cum poſſeſſorio cumulari poſſe in interdicto, de itinere actuq; priuato.
93 Poſſeſſorium cum petitorio concurrere in incorporalibus.
94 Cumulatio petitorij & poſſeſſorij in interdicto, de itinere actuq; priuato, non ſit inſtantia appellationis.
95 Interdicti, de itinere actuq; priuato, in ſecundo capite vtilitas.
96 Remedio, de itinere actuq; reſiciendo, quis vtatur.
97 Statutum Brixiæ.13. in ciuil. ſub rubr. in quibus cauſis ius ſummarium reddatur. declaratur.
98 Interdicto, de itinere actuq; priuato, vt locus ſit, quæ probari debeant.

Universidad de Deusto
Biblioteca

99 *L.loci corpus.§.si quis.ff.si seru.vend.intellectus.*
100 *Interdicto,de itinere actuq; priuato, agēs ex secundo capite an caueat de damno infecto.*
101 *Interdicto, de itinere agens, an titulum debeat probare.*
102 *L.apparet.§.si quis seruitutem.ff.de itinere actuq; priuato,intellectus.*
103 *Cæpollæ lapsus.*
104 *Reficere quid sit in interdicto, de itinere actuq; priuato.*
105 *Reficere & facere differunt.*
106 *Reficere esse antiquum restaurare.*
107 *Refectio qualis esse debeat in interdicto, de itinere actuq; priuato.*
108 *Refectione itineris concessa an censeantur concessa cætera sine quibus illa esse non potest.*
109 *Refectio itineris vtilia aliqua habet, aliqua necessaria.*
110 *Concesso vno censeri concessa ea, sine quibus illud concessum stare non potest.*
111 *Reficiens iter debet vti via minus damnosa alteri.*
112 *Quod tibi non nocet,& alteri prodest facile conceditur.*
113 *Remedium, de itinere actuq; priuato, ex secundo capite reddi & successoribus.*
114 *Interdicto, de itinere qui egit, an confessoria deinde experiri possit.*
115 *Interdicto,de itinere proposito si reus fuit absolutus,quia actor non probauit,petitorio locus erit.*
116 *Reus absolutus præsumitur quòd actor non probauerit suam intentionem.*
117 *Remedio,de itinere actuq; priuato,qui egit ex primo capite & succubuit,petitorio experiri potest.*
118 *Probatio plena non requiritur in iudicio, de itinere ex primo capite.*
119 *Absolutoriam in qua incidenter de dominio fuit actum non impedire nouam actionem.*
120 *Probationes factæ in iudicio summario,non facere fidem in plenario.*
121 *Sententia lata in iudicio summario, nō nocet in plenario.*
122 *Interdicto,de itinere qui egit ex secundo capite,petitorio experiri amplius non potest.*
123 *Interdicto,de itinere dum agitur ex secundo capite,causa dominij plenè discutitur.*
124 *Sententia lata in actione confessoria, an præiudicet in interdicto,de itinere actuq; priuato.*
125 *Confessoria qui egit non experitur interdicto, de itinere actuq; priuato.*
126 *Confessoria qui egit pro refectione itineris, non potest deinde agere interdicto,de itinere &c.*
127 *Confessoria qui egit, vt declaretur seruitutem sibi competere,reo absoluto,nō potest experiri interdicto,de itinere,ad refectionem.*
128 *Interdictum de itinere non esse accessorium confessoriæ actionis.*
129 *Accessorium esse quid individuum à suo principali.*
130 *Accessorium sine suo principali stare non posse.*
131 *Sententia absolutoria lata super principali, non præiudicat quo ad fructus.*
132 *Dominij causa principaliter tractatur in rei vendicatione.*
133 *Interdicto de itinere experiri an possit ex secundo capite, si reus fuit absolutus in confessoria actione, quia actor non probauit.*
134 *Confessoria interdum non datur, cum tamen competit interdictum,de itinere actuq; priuato.*

QVINTVM RETINENDAE POSSESSIONIS remedium ex interdicto, de itinere actuque priuato.

PRAETOR ait: QVO ITINERE Actuq; priuato, quo de agitur, vel via, hoc anno, nec vi, nec clam, nec precario ab illo vsus es, quominus ita vtaris, vim fieri veto. Hoc interdictū † solum redditur pro rusticis seruitutib. quod non modò verba interdicti significant, De Itinere Actuq; priuato, solas rusticorum seruitutes exprimentia.l.1.ff.de seruit.rust. præd.verùm etiam Vlp. apertissimè docet.l.1.§.1.ff. de itin.actuq; priua. dum ait. Hoc interdictum prohibitorium esse,pertinens ad tuendas tantummodo rusticas seruitutes. Duo sunt capita huius interdicti. Primum † merè possessorium est, neque enim qui illud 2
intendit, de iure seruitutis probare quidquam necessum habet,sed hoc tantum, an itinere, actuq; hoc anno vsus sit,non vi, non clam,non precario. d.l.1.§.1.ff. vti possid. Ideoq; Vlp.in l.2.§.vlt.ff.si seruit. vend.scribit in hæc verba.In hoc interdicto non de iure, sed de facto quæritur. De hoc capite præcipuè nobis dicendum est in hoc remedio. Alterum huius † interdicti 3
caput est,quod causam proprietatis admixtā habet.l. 2.§.quædā.ff. de interdict. vt cùm proponitur, vt iter reficere liceat, neque enim satis est actori probare, se anno vsum, nisi & illud quoque doceat, se reficiendi ius habere.l.3.§.hoc autē.ff.de itin.actuq; priua. Quocirca dicitur hoc interdictum ex posteriore capite proprietatis causam cōtinere,cùm,† vt ex eo obtineatur,non sufficiat possessionem, vt in primo, probare, 4
sed vltra,ius ipsum seruitutis in controuersiam veniat.d.§.quædam.& d.§.hoc autem.quam sanè duorum capitum declarationem probauit Cæpol.in tracta.de seruit.rust.prædio.c.1.nu.39.Io.Bolog.in l.naturaliter. §.nihil commune.part.1.nu.45.de acq.poss.Coras.in l. pen.nu.15.ff.de seruit.& Eguin.Baro, etsi subobscurè, lib.6.manual.tit.18.qui vtriusq; capitis editū ita componi posse scripsit. † Si quis itinere actuq; priuato,ab 5
aduersario,vel via hoc anno nec vi,nec clam,nec precario vsus esse dicetur, quo minus ita vtatur,vim fieri interdicam. Item quominus iter, actúmve, quo eo anno, nec vi,nec clam, nec precario ab alio vsus erit, vt sibi ius fuerit,reficiat,vim fieri interdicam.

QVAERO primò,quæ † requirātur,vt quis dica- 6
tur acquisiuisse quasi possessionē huius seruitutis, vt ei deinde hoc interdictum concedatur? Plura requiri nostri scribunt. Bartolomæus Cæpolla non indiligens seruitutum interpres in tractat. de seruitu.rustic. præd.c.1.numer.25.septem recenset requisita, quæ percurram, & quid de singulis sentio, qua fieri poterit breuitate dicam,erit enim & ad hanc tractationem & his similes nō infrugifera explanatio. Requiritur itaque:primò, quod hac † seruitute intra annum hic quasi possessor vsus sit.l.1.§.hoc interdicto.ff. de itinere actuq; priuat. Annus autem intelligitur, ex d.l.1.§. 7
annum.vbi Bar.ex die interdicti retrorsum, quo à die litis contestatæ connumeratur,quemadmodum gl.& Bar.ibidem annotarunt.

Requiritur secundò quod per dies † triginta ipsius 8
anni iuerit, seruitutesq; ista vsus fuerit. d.l.1.§. hoc interdicto.& ibi Bar.nu.1.annotauit, & cum eo Crauet. consi.124.nume.7. hanc itineris seruitutem à seruitute aquæ differre.Nam quasi possessio seruitutis aquæ(vt suo loco fusius dicemus) per † solum actum acquiritur.l.1.§.quod autem.ff.de aqua quot.& æstiua.Differētiæ ratio illa est, quod per fundum alterius ire quis 9
potest iure quodam familiaritatis, vel facultatis: at secus in aquæductu,non enim ex consuetudine aquæductus permittitur,cum ei solum concedatur,qui ius ducendi aquam habet l.aquam.C.de seruit.Alb.in l.si prius.num.19.de oper.noui nunc. & declarat Bar.in l. sicuti.§.si quæratur.nu.3.ff.si seruit.vend. dum distinguit,tres esse † seruitutum species.Vnam per quam in 10
alienum nihil fit, nihilq; immittitur, vt seruitus altius non tollendi, in huius quasi possessione non dicitur quis esse,nisi aduersarium volētem ædificare prohibeat.l.qui luminibus.ff. de ser.vrba.præd.Bart.in l. & si

& si fortè.§.1.ff.si ser.vend. Altera est seruitus, per quā aliquid in alienum fit,quod autē fit, duob. modis in- 11
telligitur. Aut per modum † facultatis, vt ire per fundum alienum.l.diuus.ff.de ser.rust.præd. & tunc quasi possessio nō acquiritur, nisi per triginta dies iuerit: vt in casu nostro. Aut non potest intelligi factum per modum facultatis, vt cum quis aquam ducit, vel tigna immittit:& tunc ex solo actu acquiritur quasi possessio.Hinc scribit Bar.in d.§.hoc interdicto.nu.1.ver- 12
sic. & ista tene menti. quod si ciuitas pateretur † aliquem esse in cōsilio, ex eo solo actu non acquireretur ei quasi possessio,sed opus esset quod per dies 30.interueniret.sed vbi concederet eum esse ex Decurionibus & Prioribus, ex eo solo actu quasi possessio esset acquisita. idē censuerūt alij plures,quos retuli in comm. de arb.iud.lib.2.casu 160.num.1. quibus nunc accedat Cæpolla in tract.de seru.rust.præd.c.1.num.25.Barba. cōsi.68.col.2.& col.pen.lib.3.& Did.in c.possessor.par. 2.& Reb.in comm.ad Reg.const. Galliæ.tom.3.titu.de mat.poss.in præf.nu.188.

Requiritur tertiò † quod vsus sit hac via, vel iti- 13
nere, atque ita iuerit iure seruitutis, credens iure suo vti l.1.§.Iulianus. &l.vlt.ff.de itin.actuq; priu.quibus in locis Vlp. ait ex Iuliani sententia, eū qui propter incommoditatem riui, aut propterea,quia via publica interrupta erat,per proximi vicini agrum iter fecerit, quamuis id frequēter fecit non videri omninò vsum Bar.d.l.1.§.hoc interdicto.num.9.post glo.ibi Cæp. in d.tract.de seruit.rust.præd.c.1.nu.26. vers. tertio principaliter.Alex.consil.69.numer.4.lib.5.Quid autem sit iure suo, iure familiaritatis, vel facultatis,facere explicaui in comm.de arb.iud.lib.2.casu 160.nu.3.& de- 14
clarat Cæpoll.præcitato loco.Magna hic † suboritur dubitatio quomodo probari poterit,hunc quasi possessorem iuisse credens suo iure vti? Plures fuerunt opiniones.

Vna eorum fuit, qui dixerunt probari sacramento huius asserentis. Hanc visus est nouissimè probare Reb.in comm.ad Reg.const. Galliæ.tom.3. tit.de mat. poss. in præfat.186. qui huius opinionis recenset Alex. & Dec.qui tamen hoc non scripserunt.Ea videtur huius assertionis ratio, quia hoc quid est, quod in eius 15
† animo versatur,iuxtà.gl.§.aliæ.Inst.de acti.Bar.in l. gerit.nu.15.ff.de acq.hær.latè Rip.in l.admonendi. nu. 122.de iureiur.& Tiraq.de retract.consang.§.4.gl.1.nu. 5.cæteros prætereo.Verum hanc reiecit Bar.& cum eo 16
Cæpoll.locis iam citatis.siquidem quod in † d.§.aliæ. & his similibus scriptū est, procedit, cùm titulus aliquis præcedit. nam tunc, si bonam fidem habere asserit,creditur.at secus vbi titulus non præcedit, vt hic. Accedit quod scriptum reliquit Bar.in l.inter omnes. §.rectè.nu.3.in fi.ff.de furt.Dec.in c.nouit.n.29. de iud. latè Crau.cons.225.nu.9.& cons.271.col.vlt.Marsc.cōsi. 17
7.nu.7. non credi † asserentis sacramento de his, quæ in suo animo versantur,cùm aliqua ei aduersatur præsumptio. hic autem magna illa aduersatur, quòd res quælibet libera præsumitur.l.altius.C. de ser.& aq.& dicemus in q.sequenti.

Secunda itaq; fuit opinio glossę.in d.§.hoc interdicto.hoc probari testibus qui testimonium ferāt, se vidisse seruitutem cōstitui ab eo, qui dominus credebatur,vel legatam fuisse seruitutem Titio & hunc Titium appellari.Quę sanè opinio,vt animaduertit,& rectè Bar,vera non est.siquidem hoc modo necessum foret titulum probare,quòd minimè verum esse subsequenti quæstione ostendemus.

Tertia itaque est opinio Iacob. de Are. & aliorum quos refert Cyn.in l.1.q.4.C.de ser. & aqua. quam verè secutus Bar.d.§.hoc interdicto.num.9.vers. ego puto.& cum eo Cæp.d.c.1.num.27.sentit Bar. fore necesse duo probare.

18 Primum,† quod iste aliquo iure,vel ratione motus fuerit, ad credendum sibi seruitutem competere. l.1.§.sed & si iure.ff. de aq.quot, & æst. vt putà quod à fide dignis acceperit,seruitutem sibi deberi: vel quòd fama erat in vicinia: vel quod ibi erāt aliqua signa vię & itineris,vel quid simile,quibus probabiliter adduci potuit,ad ita credendum.

Secundum, quod virtute illius credulitatis actus fecerit,qui ostēdunt,se suo iure vti voluisse, vt sepem & arbores,quæ itineri impedimento erant, præcidere,non enim hos actus iste faceret,nisi suo iure facere posse crederet.siue quod post Inno. in c. bonæ memoriæ. de postulat. prælat. Bartolum & Cæpollam præcitatis locis secutus est Alex.consi.vlt.nu.3.lib.1.& idē respondit ipse Alex. consil.69.nu.6.lib.5. qui ait, quod vbi non constat, † quam ob causam vsus sit itinere 19
per fundum alterius,præsumi fuisse vsum iure seruitutis.declarauit Io.Coras.in l.seruitutes.nu.37. ad fin. ff.de seruit.

Requiritur quartò quòd bona fide hoc est,non vi, 20
non clam,non precario, hac seruitute vsus hic fuerit. l.1.§.2.ff.de itin.actuq; priua.Barto.in d.§.hoc interdicto.num.12.& Cæp.d.c.1.num.31.& Rip.in c.cùm ecclesia Sutrina.num. 67.versic. secundo exigitur. de causa poss.& prop.

Quod † generalē est & in acquisitione seruitutum, 21
vt bona fides adsit.l.vlt.vbi gl.Bart.& cæteri,ff.quemad.seruit.amit. Cæterum quæstionis est, quis bonam fidem † hanc probare debeat,& quibus probationib. 22
probari poterit.Dissentiūt iuris interpretes:nam Guiliel. Cun.existimauit, hunc asserentem se esse in quasi possessione,bonam fidem probare debere. idem sensit Alex.consi.vlt.nu.3.versi.tertiò etiam,lib.1.Dyn.verò, sufficere huic asserēti probare, se intra annum per triginta dies ea seruitute vsum.Vtrumque reprehendere visus est Bart.& cum eo Cæpoll.d.c.1.nu.32.ad fin.Ego † opinor omnes rectè sensisse, si eorum traditiones re- 23
ctè explicentur:quod an faciam nescio.Sciendum est, res omnes acquiri,vel cum titulo vel sine titulo.Cùm titulus adest,† bona fides præsumitur.l.pen.C.de eui- 24
ctio. cum in bona fide sit, qui ignorat rem alienam.l. bonæ fidei.ff.de verb.sign.& ignorantia in dubio præsumitur.l.verius.ff.de prob. Qua de re fusius scripsimus in cōm. de recup.poss. rem.16. nu.28. hic casus nō est is,de quo contendimus. Cum verò deficit acquisitionis titulus,nisi ius aliquod resistat(vt mox dicam) adhuc † bona fides in possidente præsumitur. quod 25
Bart.adnotauit in l.Celsus.num.17.ff. de vsuc. & cum eo senserunt Coras.in l.seruit.nu.34.ff.de seruit. & alij quos retuli in tracta.de recup.poss.rem.13.num.71.vbi declaraui.

Quando verò huic sine titulo possidenti ius commune resistit,bona fides non præsumitur.c.vlt.de rest. spol.in 6.Quapropter qui cōtendit,se vsucēpisse † ser- 26
uitutem,bonam fidem probare debet.c.1.de præscr.in 6.cùm vna quæque res libera præsumatur l.altius.C. de seruit.& aqua. iste ergo asserens se acquisiuisse quasi possessionem, hanc itineris & viæ bonam fidem probare debet: quoniam ei ius commune aduersatur. ita Guiliel. loquitur. At hæc † bona fides probabitur eo 27
ipso,quod constat ipsam quasi possessionem tempore & actibus esse confirmatam: ita rectè Dyn. Actus autem hi prosunt, cùm probatum est, hunc suo iure vti credens, fecisse:in quo illa probabilis credulitas probatur aliqua iusta causa, vt suprà explicaui. ita rectè cum Bar.docuit Cæpol.

Requiritur quintò, quòd † prædium sit rusticum 28
non autem vrbanum: nec enim pro quasi possessione seruitutis prædij vrbani hoc interdictum cōceditur: ita Cæpol.d.c.1. num.33. quod subsequenti quæstione explicabo.

Requiritur sextò,quòd hic † qui asserit, se esse in 29
hac quasi possessiōe seruitutis, habeat & ipse fundum iuxta illum in quo asserit acquisiuisse quasi possessionem seruitutis.ita Cæpol.d.c.1.nu.33.versi. sexto principaliter. & sensit Barto.in d.l.1.§.is cuius.ff.de itinere actuq; priuat. Quod quidem commune est & cæteris

Universidad de Deusto
Biblioteca

seruitutibus prædialibus, quæ dum ratione prędij acquirãtur. l.1. ff. commun. præd. & §. in rusticorum. versic. ideò autem. Inst. de seruit. necesse est, vt acquirens prædium habeat, cui seruitutem acquirat. & probat seruitutis prædialis diffinitio, quã attulit Bart. quem cæteri sunt secuti. in l.1. ff. de seruit. etsi ab eo dissentit Coras. in rub. illius tit.

39 Requiritur septimò, quod † inter duo hæc prædia nullum alium sit intermedium: ita post Roff. scriptum reliquit Cæpolla. d.c.1. num.33. versicu. septimò principaliter. Illa est ratio, quia hoc interdictum, cum sit ad tuendas seruitutes rusticas, medium prædium, quod non seruit, seruitutem impedit l. qui sella. §. vltim. ff. de serui. rust. præd. l. non solum. in princ. de operis noui nuncia. Quod intelligit Bart. in d. §. vlt. cùm impedit commoditatem, secus si aliundè viam habere potest, vt est, cùm via publica est in medio, per quam possum transire dum venio ad hauriendum aquam è fundo tuo. quod & ibidem annotauit Alber.

31 Requiritur octauò, † quod fuerit prohibitus atq; ita turbatus hic quasi possessor: ita Cæpol. d.c.1. num. 31. versi. octauò. Est hic animaduertendum, hoc requisitum non esse necessarium in acquisitione quasi possessionis, sed tunc concurrere debet, cùm ea acquisita, possessor se in ea tueri vult, aduersus nouam perturbationem.

32 QVAERO secundò, an † qui hoc interdicto experitur ad suam quasi possessionem defendendam, necesse habeat probare, quod sciente & patiente aduersario possederit? Inn. in c. bonæ memoriæ. de elect. in ea opinione visus est esse, necessum fore hæc probare, cum † quasi possessio incorporalium nil aliud sit, 33
quàm aduersarij patientia. l. quoties. 2. ff. de serui. l.1. §. vlt. ff. de serui. rust. præd. l. si à te. ff. si ser. vend. l.2. C. de serui. & aqua. quam sanè patientiam is non habet qui ignorat. l. qui patitur. ff. mand. Verùm Bart. in d.l.1. §. hoc interdicto. num.10. ff. de itin. actuq; priuat. scribit Innoc. & aliorum sententiam procedere in seruitute continuam causam habente, vt est seruitus aquæductus. aqua enim perennis, quæ sola ducitur continuo & sine aliquo hominis facto fluit. l.1. §. loquitur. ff. de aq. quot. & æst. vt etiam est † seruitus tigni immittendi. 34
stat enim & quiescit perpetuò tignum semel immissum, nec aliud factum ad eius seruitutis vsum desideratur. l. seruitutes. in princ. ff. de seruitu. vrb. præd. in acquisitione quasi possessionis huius seruitutis scientia aduersarij requiritur, vt Inn. loquitur. At secus 35
in seruitute discontinua, † qualis est hæc viæ & itineris, in qua hominis factum continuum considerari non potest: quandoquidem nequit homo tam perpetuò tamq; continenter ire, aut agere iumentum, vel vehiculum, vt non aliquo momento quiescat, atq; eius opera interpelletur. In hac ergo † acquisitione quasi possessionis discontinuæ seruitutis, ait Bart. non requiritur scientia aduersarij, sed sufficit solus ipse vsus. 36
Cum Bar. senserũt Cast. in l. seruitutes. la grande. num. 8. vbi declarat. ff. de seruit. & Ruin. cons. 191. num. 4. lib. 1. qui & hoc extendit, & malè, ad quasi possessionem aquęductus. idem cons. 129. nu. 1. lib. 4. & clarius Rip. in c. cùm ecclesia Sutrina. nu. 64. versic. quartò declara. de caus. poss. & prop. & Reb. in comm. ad Reg. constit. Galliæ. tom. 3. tit. de mat. possess. num. 143. Illa est ratio, quod solus & simplex vsus in hac requiritur, non autem quasi possessio: cum dicat Prætor, Quo itinere 37
vsus es. Et ab hac sententia verè non dissentit Did. in c. possessor. in 2. par. in initio. num. 8. versi. vnde mihi. de reg. iur. in 6.

38 QVAERO tertiò, cùm † quasi possessor experitur, ne in hac sua quasi possessione itineris actusq; turbetur, an necesse habeat probare titulũ suæ quasi possessionis? Ego soleo distinguere duos casus.

Primus est casus, cùm iste quasi possessor hoc interdicto experitur: tunc verè & sine controuersia necesse non habet probare titulum. siquidem sufficit eo itinere actuq; eum vsum fuisse: nec inquirere solet Prętor, an iure, vel iniuria possederit, seu eo itinere vsus fuerit.

Secundus est casus, cùm iste † quasi possessor cõfessoria actione experitur, aut contra agentem negatoria se tuetur: competunt etenim & duo hæc remedia pro seruitutibus. nam qui seruitutem rebus suis ex re alterius sibi debitam conseruare vult, † confessoria 40
agit. l.2. ff. si seruit. vend. Negatoria verò illi datur, qui suorum prædiorũ libertatem aduersus eum, qui prædia illa seruire prætendit, negatur enim ea negatoria seruitutem deberi. d.l.2. & explicant omnes in l. si prius. ff. de oper. noui nunc. & Coras. in l. ei qui. nu.2. ff. de seruit. Hoc itaque in casu necessum fore opinor asserenti, se esse in hac quasi possessione, probare, quo iure & causa eam quasi possessionem acquisierit, nec ipsa quasi possessio sufficit. quod sensit Bart. in d.l.1. §. hoc interdicto. num.7. ff. de itin. actuq; priua. Ias. in l. si prius. num.34. ff. de oper. nunc. Cæpolla tractat. de seruit. rust. præd. c.1. ad fin. vbi & Duare. lib.1. disput. ann. c. 34. quam sanè sententiam probat text. d.l.2. ff. si seru. vend.

Est ratio, quia vbi iste quasi possessor † confessoria 41
agit, aduersarius dominium probat: quo probato extinguitur omne commodum quasi possessionis: ob id actor iste, vt suam seruitutem tueatur, eam aliquo titulo sibi cõstitutam probare debet. Quamobrem erit quod animaduertant causarum Patroni, quòd si is quasi possessor nequiret suæ quasi possessionis titulum probare, non erit actio hæc proponenda: sed potius hoc interdicto experiendum esse iudicabunt. Ita è cõtra, cùm hic possessor à domino conuenitur actione negatoria, qua negat ius ei esse in ea seruitute, is quasi possessor probare debet (vt Bar. & iam relati scribunt) ius suæ quasi possessionis. eò quia actor agendo negatoria probat dominium, quo probato cessat (vt dixi) illa pręsumptio, quę ex ea quasi possessionis possessione orta erat. Quocirca inferrtur, non esse multum admiratione dignum, quod admiratur & suspicit Ias. in d.l. si prius. num.35. versic. ex ista conclusione. de oper. noui nunc. plus operari hãc † præsumptionem, quod 42
quælibet res libera præsumatur, quam illa præsumptio, quæ à quasi possessione prouenit. non inquam est hoc in casu mirum: quoniam probato dominio, cessat possessionis vis & præsumptio, qua cessante dominium remanet in suo libero statu sine aliqua cõtraria præsumptione.

Declaratur hic casus, vt locum † sibi non vindi- 43
cet, cum hic possessor, vel quasi antiquam & longæuam possessionem probat: non enim est tunc necesse probare titulum. siquidem * recepta magis & vera * est Dd. sententia, longo vsu seruitutem acquiri sine titulo: cum tituli locum longęuus vsus obtineat. Quod omnium primò affirmarunt glo. Cyn. & alij nonnulli in l.2. C. de seru. & aqua & in l. si quis diuturno. ff. quẽ ad. ser. amitta. Cæpolla in tracta. de seruit. vrba. præd. c.20. num.25. Balbus in tractat. de præscr. 2. particula 4. part. princ. q.2. Didac. lib.1. varia resol. c.17. num.7. Bernard. Gamma. tractat. de seruit. q. vlt. & ex recentioribus secuti sunt Eguinar. Baro lib.6. manual. titu.19. & Rober. de Aurelia. lib.4. sentent. iur. c.8. quam quidem sententiam probat. l. si quis diuturno. ff. si seru. vend. l. apparet. §. si quis. ff. de itin. actuq; priua. l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aq. quot. & æst. & l.1. §. vlt. ff. de aq. plu. arcen. & l.1. & l.2. C. de seru. & aq. Lex enim præsumit † ex lõgo hoc vsu iure impositam esse seruitutem. 44
ob id necesse non est de titulo docere. Verum ab hac sententia dissentiunt Duarenus lib.1. disput. ann. c.34. & Corasius in l. seruitutes. 4. num.31. de seruit. ff. de seruitu. aiuntq; aliam esse interpretationem † d.l. si quis 45
diuturno. Cum in hoc tractatu sumendum non sit ius pro titulo, cũ plus sit ius, quàm titulus. siquidem is seruitutem iure acquisiuisse probat, qui probat titu-

lo, vt legati, donationis, vel venditionis, à rei domino sibi constitutam fuisse. l.5. ff. de seruit. iuncta l.3. ff. de vsufr. is vero titulum habere dicitur, qui & à nõ domino habet. Cum ergo dixerit Vlpianus in d.l. si quis diuturno, non esse necesse docere de iure, intelligit Duarenus necesse non esse dicere à domino constitutã: sed sufficit lõgum vsum titulo etiã à nõ domino, bona fide tamẽ habito probare, cum lex illum pro iure bono habeat, & hunc possessorẽ vtili actione data tuetur. Quę sanè interpretatio vera non est, & eã apertè improbauit Eguin. necnõ & Rob. suppresso tamẽ, p more, Duareni nomine. Duo asserit † Duarenus: Primum in iuribus iam relatis ius pro titulo non accipi, 46
cum plus sit habere ius, quam titulum. Secundum est, eum non habere seruitutem iure impositam etiam lapso longo tempore, qui à non domino consecutus est. Illud primum falsum est, cum passim in hac tractatione ius pro ipso titulo, vt donationis, legati, vel venditionis sumatur. Nam modi constituendarum seruitutum sunt legatum, pactio, stipulatio. d.l.3. ff. de vsufruct. iuncta. l. 5. ff. de seruitut. & his modis constitutę seruitutes. iure constitutæ dicuntur. l.4. de seruit. Illud verò secundum Duareni pronunciatum non est pariter verum, cum seruitus dicatur etiam iure imposita ex titulo habito ab eo, qui dominus non est. quod satis probatur in l. nemo. ff. pro legato. quo loci scriptũ est, ex iure testamẽti vel legati vsucapi possessionẽ, etiamsi testator rei quam legauit dominus non fuerit. & in l.1. ff. de iniusto rupt. & irrito testamento. habetur, testamentum dici iure factum, etsi testator rei, de qua disposuit, dominus non fuerit, & in l. hæredes. §. an ea stipulatio. famil. erciscund. iure stipulationis seruitutes constitutæ dicuntur, quamuis à non domino constitutæ fuerint. Atque ita intellexit Vlpianus. in d. l. si quis diuturno. eum de iure docere non oportere, qui longo vsu acquisiuit, de iure, id est, de titulo intelligit, quemadmodum deinde subijcit, & cum titulus ius ipsum deinde ostendat, vt in confessoria actor obtineat, vel reus in negatoria, debet vel titulum à domino habitum ostendere, vel longo vsu, qui loco tituli est, acquisitam seruitutem. Nec aduersatur quod 47
scribunt Duarenus & Corasius ex † l.2. C. de seruit. & aqua. quæ inquit, exemplo rerum immobilium prædiorum seruitutes tempore quæri. & in † l. vltim. in 48
fin. C. de præscrip. long. tempo. diffinitum est, idem obseruari in vsucapione seruitutum, quod in præscriptione rerum soli: at an in immobilium præscriptione necessarius est titulus. l. nullo. C. de rei vendi. l. seruum. C. famil. erciscund. l. vltim. C. de vsucap. pro hæred. ergo idem in his. Non inquam hæc aduersantur: nam similitudo illa, quam imperator facit in d.l. vlti. ad solum tempus refertur. Cuius respectu assimilatur vsucapio seruitutis præscripcioni rerum immobilium: non etiam respectu aliorum. Nec est absurda hęc interpretatio, vel illius constitutionis, restrictiua, vt opinatur Corasius. quandoquidem, ne cæteris pro communi relatis iuribus aduersetur, intelligenda ita est. Non etiam aduersatur illud secundum, quo mouetur Corasius, quod vbi ius commune, vel præsumptio præscribenti aduersatur, titulus necessarius est, qui possessori causam præscribendi tribuat. c.1. in fi. de præscrip. in 6. & c. vltim. de rest. spo. in 6. at vsucapienti seruitutem repugnat iuris communis præsumptio: præsumit namque ius omnia prædia libera. l. altius. & l. si tibi. C. de seruit. & aqua. Respondetur non esse contra ius commune, quod quis † habeat seruitutem in 49
alterius fundo. sed solum est contra quandam pręsumptionem naturalis libertatis. ita idem Corasius in d.l. seruitutes. nume. 35. de seruit. & latius declarat Didac. d.lib.1. varia. resol. c.17. nume.7. in fin. Præterea & secundo respõdetur, illam præsumptionem, quod quælibet res sit libera, prodesse, cùm de dominio ita constat, vt illa quasi possessio inanis reddatur, quemadmodum iam, dixi. at cum de eo dominio non apparet, prędualet hæc quasi possessio. Quocirca in hoc iudicio, cũ agit quasi possessor, vt in ea defendatur, defendendus erit, donec de contrario iure domini appareat: quoniam tunc cessat possessorij disputatio. & de iure ipsius petitorij experiundum est, quo quidem in iudicio quasi possessio non prodest, nisi legitimo tempore præscripta, vt hic: quia tunc præscriptio vicem tituli obtinet. longum † aũt tempus hoc in casu est tanti temporis, cuius initij memoria apud homines non sit: cũ 50
hæc seruitus sit continua, quemadmodũ vno ore omnes affirmant, ex l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aq. quot. & æst. quam ita intelligunt permulti relati à Baldo. d. tract. præscrip. in 2. par. 4. par. prin. q.1. Paris. consil. 27. nu. 71. & consil. 111. nu. 45. lib. 1. latè Did. lib. 1. varia. resol. c.17. num. 11. qui hanc * communẽ esse opinionem testatur. & Crau. consil. 4. numero. 5. qui idem esse aiunt in acquisitione seruitutis depascendi discontinua. *

QVAERO quartò, quæ ex hac † quasi possessio- 51
ne in hac tractatione resultet vtilitas? Gloss. in d.l.1. §. hoc interdicto. in verbo, an non. ff. de itinere actuque priua. plures recenset. Vna est, quod ille qui est in hac 52
† quasi possessione seruitutis, in ea tueri se potest, probando hanc quasi possessionem, etiam sine titulo. Nõ dissentit ab hac opinione Raphael Comens. in l. si prius. ff. de op. poni nunt. numer. 15. qui scripsit, hunc possessorem seu quasi, necesse non habere probare seruitutem sibi competere, cum confessoria experitur, vel cùm negatoria conuenitur. ea ratione, quia maior est vis &† præsumptio quasi possessionis, quàm illius 53
præsumptionis, quod quælibet res libera præsumatur, si enim res sua est, quare patitur eam ab altero possideri: nec enim præsumitur suum iactare. l. cum de indebito. §.1. ff. de probat. Verùm ab hac opinione dissentit Bartol. in d.§. hoc interdicto. numer. 7. quod immò non sufficit huic quasi possidẽti probare quasi possessionem, vt in ea tueatur, sed probare debet eam seruitutem sibi competere. l. vti frui. §.1. ff. si vsusfruct. peta. l. sicuti. §. sed si quæratur. ff. si seruit. vend. Bartol. in d. l. si prius. nume. 16. & ibi Ias. numero. 35. versi. prima est. de oper. noui nuncia. Alexand. consil. vltim. nume. 3. in fin. lib. 1. Cuius sententiæ ratio est, quia quęlibet res libera præsumitur. l. altius. C. de seru. & aqua. nec quasi possessio prodest, quia origini rei aduersatur. vt in d. l. si prius. scribit Ias. numer. 43. Dissoluendus est nodus ex relatis in præcedenti quæstione: si iudicio possessorio tantum agitur, quasi possessor tuendus est. ita Comensis sententia procedat. si iudicio petitorio, in quo titulum necesse est probare, non sufficit quasi possessio, nisi perfectè præscripta sit: quoniam tunc obtinet vim tituli.

Secunda vtilitas consideratur à gloss. d.l.1. §. an in- 54
terdicto. in verbo, an non. versi. alij dicunt. quod si hic quasi possessor impediatur ire, atque ita turbetur, poterit duplici via se tueri in ea. Vna extraiudiciali, repellendo turbantes, atque ita se defendendo in ea. Secunda iudiciali: quia si aduersarius negatoria agit, habet ipse aduersarius de iure suo docere: ita intelligo glossam istã ex subsequentibus verbis, dum ait: quod si hic quasi possidens agit ex secundo capite de itinere. vt l.3. §. ait Prætor. ff. de itinere actuque priua. & cum hoc nostro casu solum possessorio agatur, sequitur illam quasi possessionem prodesse. Verùm dissentit Bartol. ibidem, cuius sententia ex relatis declarari potest. Tertiam vtilitatem consideraut gloss. d.§. hoc interdicto. in verbo, an non. versi. tu dic & c. † si possidet 55
& agit confessoria, vel conuenitur negatoria, non oportet eum cauere de non vtendo, sed aduersarius cauet, de non impediendo vsque ad iudicium finitum in negatoria: secus si non possideret & ageret, vel conueniretur pro seruitute: quia tunc cauet de non vtẽdo vsq; ad finem iudicij. l. penult. ff. de aqua quotid. & æst. Prodest & in eo possessio, quia si deinde † extra iudi- 56
cium turbatur in vtendo, non solùm resistere potest,

Universidad de Deusto
Biblioteca

verum etiã in iudicio hoc interdicto experiri, vt pronunciẽtur esse in possessione. & cum hac opinione glo. sentiunt cæteri. conferunt, quæ dicemus infra, sequenti remedio. q.36. & ibi q.37. explicabimus quandiu cautio hæc perdurare debeat.

57 QVAERO quintò, an hoc † interdictum concedatur pro quasi possessione totius prædij, si solum vsus est actu, vel itinere in vna fundi parte? Et solum pro ea parte, qua vsus est, concedi posse, respondit Vlpianus ex Iuliani sententia in l.1.§. Iulianus ait. ff. de itin. actuq; priua. cuius hæc sunt verba. Quoad vsque ingressus est fundum, eo vsque interdictum ei competere. & annotauit Bartol. in d.l.1. §. si quis hoc interdicto. Confert l. quod meo. §. vltim. ff. de acqu. poss. quo loci Celsus a.t, per ingressum fundi acquiri tantum eam partem, quam ingressus is est. quod ibi intelligit Alexand. in fi. cùm antiquus possessor totius fundi reperitur. Ratio sententiæ Iuliani ac Vlpiani illa est,

58 quòd † præscriptio, vt quid iuri communi repugnans, strictam interpretationem recipit, ob id tantam præscriptam quantam possum. Abb. consi. 101. num. 7. lib. 1. Hinc scriptum reliquit Bartol. in d.l.1. §. si quis hoc in-

59 terdicto. numero. 1. quod si aliquis asserit † se præscripsisse ius colligendi pedagiũ, & solùm probat, vsum esse pedagium percipere certis de rebus, non dicitur concludenter probare, vt totum acquisiuisse dicatur, sed solum pro ea parte, pro qua exegit. quod probauit idem Bartol. in l. si publicanus. §. vltimo. in fine. ff. de

60 publ. & vect. & Paris. consil. 13. numero. 38. lib. 1. Craue. consil. 111. numer. 6. qui respondit † pro collectis exactum de re aliqua, solùm sibi præiudicasse quo ad ea, non autem quo ad residuum. Hinc quoq; scribit idem Bartol. in d. §. si quis hoc interdicto, quod in præscri-

61 benda † iurisdictione, probato vsu alicuius partis, non dicitur in totum præscripta. Quocirca respondit Alexand. consi. 16. nume. 23. libr. 5. quod ille qui iurisdictionem exercuit in oppido contra vnam hominum partem, non dicitur acquisiuisse iurisdictionem in omnes: ita pariter qui vnam iurisdictionis speciem exercuit, nõ dicitur in altera acquisiuisse, vt consuluit Soc. Sen. consi. 11. colu. pen. in fin. lib. 1. post Cyn. & Sal. in l. 1. C. de emancip. libr. 3. Ex his pariter dicere solemus,

62 quod † vsus & consuetudo, quæ vel iuri communi repugnat, vel præter ius commune est, non extenditur de loco ad locum, nec de persona ad personam: ita responderunt Aret. consi. 44. num. 7. & consil. 133. colum. pen. & Alexand. consi. 106. num. 8. lib. 2. imò nec de casu ad casum, vt respondit Alex. consi. 57. numer. 5. lib. 3. & cum eo Cag. in l. omnia quæcunque. in fi. ff. de reg. iur. Paris. consil. 21. num. 44. lib. 1. & Crau. consi. 30. nume. 5.

63 Nam † consuetudo & præscriptio tantum habet de potentia, quantum de vsu, inquit Bal. in l. vlt. C. com. vtriusque iud. & tantum de potentia, quantum de actu, inquit Bald. in c. 1. qui feud. dare poss. & cum eo Cagn. præcitato loco, & Cur. Iun consi. 26. nu. 10. & fusius Crau. in tract. de antiq. temp. 4. par. princ. nu. 43. & eo loci nu 45. post Bal. consi. 257. quæstio vertens. lib. 2.

64 scribit quod † consuetudo & præscriptio facti sunt, et quod extensionem non recipiũt, & alia his similia recenset. Hinc etiam scribit Bart. in d. §. si quis hoc interdicto. in fin. societatem ex vsu contrahi inter fratres quantum ipse vsus ostendit, & non vltrà. idem Bar. in l. Titium. §. altero. ff. de adminiſt. tut. & in l. si patruus. C. com. vtriusque iud. Corset. sing. in verbo, societas. incip. inter fratres. Alex. consi. 78. nu. 15. lib. 2. consi. 24. ad fi. lib. 1. & consil. 75. ad fi. libr. 6. Barb. consi. 22. col. 2. lib. 1. & consi. 37. col. 4. lib. 2. Paris. consi. 85. nu. 7. consi. 86. nu. 10. & consi. 87. nu. 7. lib. 1.

65 Declaratur hoc non procedere † cùm eadem subest ratio, vel æquitas: nam tunc conceditur extensio vsus & præscriptionis de casu ad casum, de persona ad personam, & de loco ad locum. Ias. l. de quib. nu. 18. ff. de legib. Paris. consi. 13. nu. 52. & consi. 21. nu. 44. libr. 1. & Craue. d. tract. de antiq. temp. 4. par. prin. nume. 45. vbi alias refert declarationes. & nu. 57. declarat in specie Bar. in d. §. si quis hoc interdicto.

66 QVAERO sextò, an hoc interdictũ † concedatur illi, cuius colonus, vel eius nomine alter itinere actuque vsus est? Et concedi affirmat Vlp. in l.1. §. is cuius. ff. de itin. actuq; priua. & ibidem explicat Bar. & cum eo Cæpo. in tracta. de seru. ruſt. præd. c.1. nu. 28. & probat. l.3. §. vti videmur. ff. eo. Idem est cum † quis man-

67 dato alterius emit fundum, cuius causa per vicini fundum iuit: nam & tunc quasi possessio mandanti acquisita dicitur. d.l.3. §. si quis mandato. ff. eo. de itin. actuque priua.

Extenditur vt procedat † etiam ignorante ipso co-

68 lono, vel hospite domino, cuius esset fundus per quẽ ire cõsueuit, ex d.l.1. §. is cuius. ibi, etiamsi ignorauit cuius fundus esset per quem iret. Nec enim ignorantia hæc præscriptioni impedimento est: siquidem sufficit ei sciuisse fundum alienum esse & eo itinere se vti, vt hãc quasi possessionem seruitutis acquireret.

Declaratur primò, non procedere † in fructua-

69 rio. d.l.3. §. vti videmur. ibi, sed enim per fructuarium quidem seruitus retinetur: per fructuarium aũt interdictum hoc domino non competere Iulianus ait. Cuius sententiæ ratio est, quod fructuarius sibi & non proprietatis domino acquirit. Quocirca scribit Bart.

70 in d. §. vti videmur. quod concedens † castrum cum iurisdictione, si concessit, vt colono, & is turbetur, interdictum castri domino datur aduersus turbatores: si verò facta est concessio vt fructuario, interdictum

71 illi, non autem domino conceditur. & explicaui suprà in 3. remedio ex interdicto, Vti possidetis. quæst. 8. dum scripsi, concedi illud interdictum vsuario & fructuario. Hinc intelligimus aliquando dari † posses-

72 sorium sine petitotio, nam vsufructuarius proprietatem non habet, & tamen ex ipso vsu itineris possessorium acquirit, quod in specie annotandum esse censuit Castren. in l.1. ff. commu. præd. & in l.2. §. Pomponius. ff. si seruit. vend. & illum secutus est Rubeus in l. naturaliter. §. nihil commune. nume. 127. ff. de acquir. possess.

QVAERO septimò, an hoc † remedium conce-

73 datur, seruitute vrbana? Glossa. l.1. † §.1. ff. de itinere actuque priua. affirmauit, directum interdictum non concedi, vtile verò concedi. Quod in vrbana seruitute causam discontinuam habente admittit Barto. ibi, nam cùm causam habet continuam conceditur interdictum, Vti possidetis vtile, vt diximus suprà remedio 3. quæst. 9. Bartolo assentitur Cœp. tracta. de serut. ruſt. præd. c.1. num. 33. Verum ab hac sententia dissentit. Corasius. in l. penultim. num. 17. ff. de seruit. ait ille, nullo casu pro seruitute vrbana dari interdictum, de itinere, nec quidem vtile, ex tex. d.l.1. §.1. expensa maximè †

74 dictione, tantummodo, qua ille Vlp. vtitur: cuius natura est, vt omnes casus excludat, qui nominatim inclusi non reperiuntur. l. Lucius. §. quæ habebat. ff. ad Treb. latè ipsemet Corasius in l. hæreditatem. numer. 17. C. de impub. & alijs subst. post Bald. in l. nullus. C. ad l. Iul. maiest. Atqui non excluderentur seruitutes vrbanæ, si ad eas tuendas vtile interdictum daretur. Cũ re ipsa eiusdem potestatis sit cum directo. l. actio negotiorum. ff. de neg. gest. Præterea (ait Corasius) † remedi-

75 um directum ab vtili differt. quod directum ex verbis & mente legis fluat & enascatur: vtile verò non, sed per solam interpretationem. l.2. §. item Varus. ff. de aqua pluu. arcen. §.1. Inst. de legit. patro. tutel. Nulla autem lex interpretata est, interdictum vtile ad seruitutem vrbanam tuendam competere, non ergo conceditur.

QVAERO octauò, an hoc † interdictum conce-

75 datur pro omni seruitute rustica? Et non dari pro aquæductu respondet gloss. quam Bartolus secutus est. in l.1. §.1. ff. de itinere actuque priua. ex l.1. §. quod autem. ff. de aqua quot. & æsti. Est enim proditum illud

illud speciale interdictum pro ipso æquæductu, vt infrà suo loco dicemus.

76 QVAERO nonò, an hæredi, † alteriue successori illius, qui itinere & actu vsus est, concedatur? Et concedi probat l.3. §. hoc interdictum. cum duobus subsequentibus. ff. de itin. actuq; priua. & l.1. §. ait prætor inter hæredes. ff. de aq. quot. & æst. Quod tamen vtile erit, non autem directum. l.2. §. Pompon. ff. si seruit. vend. & declarat Corasius in d.l. penultim. num. 17. ad fi. ff. de seruit. siue ergo donationis iure, siue legati, dotis, venditionis, alioue simili consecutus quis sit possessionem, hoc interdicto experiri poterit, cùm semper sui antecessoris locum obtineat. Idem etiã est in interdicto, de aqua quotidana & æstiua, vt dicemus in remedio seq. q.29.

77 QVAERO decimò, an concedatur hoc interdictum ei, qui impeditus fuit impedimento facti, ne seruitute itineris hoc anno vteretur, cum superiore anno vsus fuerit? Vlpianus in l.1. §. si quis propter inundationem. ff. de itin. actuq; priua. dixit, concedi, prius

78 tamen petita in integrum restitutione, ex iusta hac causa. † repetita itaque die, (hoc est, retrorsum petita, vt in simili ait I.C. in l. repeti. ff. de fide instrumen. ibi, repetita die, cautionem interponere. & l. Iulianus. ff. ad exhiben.) conceditur hoc interdictum. Hinc intelligimus, hoc in casu non concedi hoc interdictum ipso

79 iure, siquidem anni † tempus currit etiam de facto impedito, cui tamen restitutio in integrum, iustam ob causam cõceditur. quod annotauit Bart. in d. §. si quis propter. qui scribit restitutionem concedi impedito impedimẽto facti, non autem impedimẽto iuris. Qua de re (quia hic locus non est) videndi erunt Dd. in c. vigilanti. & in c. auditis. de præscript. Balb. tract. de præscript. 4. particula. 4. part. princ. q. 28. 29. Did. in c. possessor. part. 3. §. 3. de regul. iur. in 6. Ruin. consil. 48. num. 9. & consil. 143. num. 16. lib. 4. Affli. decis. 33. nu. 1. & Cap. decis. 4. num. 24. Et in specie nostra restitutionem concedi scribit post alios Ias. in l. 3. §. Labeo. nume. 22. ff. de

80 acquirend. possess. ait, id euenire, quia † agitur de damno euitando.

81 QVAERO vndecimò, † quid si precario tibi concessi fundum, cui via debeatur, & tu precario ea via vti cœpisti, an hoc interdicto experiri possis? Vlpia. in l.1. §. si tibi fundum. ff. de itin. actuq; priua. respondit, non posse, ea ratione, quia rogando precario, eam facultatem amisisti, quam dum fundum concessi, habebas: desijsti enim possidere eo iure, quod tibi concesseram. quam sententiam ait Vlpianus colligi ex Iuliani verbis, quæ deinde subijcit: & in quorum interpreta-

82 tione hæret Accursius in † d. §. si tibi. in verbo, interdictum. opinor Iuliani verba illa esse perpendẽda, dum ait: Quæ ratio (inquit) efficit, vt si ego viam precario rogauero, & tibi fundum precario dedero, quamuis hac mẽte ieris, quasi fundo meo deberetur, inutile esset interdictũ, & precario eo itinere vsus esse videar. non immeritò, non enim opinio tua, sed mea quærenda est.

83 QVAERO duodecimò, quid † si quis possedit per annum, atq; ita per dies triginta bona fide itinere vel actu vsus fuit, & deinde mala fide possidere cœpit, hoc est, vi, vel clam, an ei dabitur hoc interdictum? Et dari probat Vlp. in l.1. §. vltim. ff. de itin. actuq; priua. Ea est ratio, quam statim in l.2. eo. subijcit Paulus, dum ait,

84 non posse commutari quæ rectè transacta fuerunt ex superueniente delicto. Quinimò adeò perfecta est † præscriptio, vt nec in foro animæ superueniens hæc mala fides nocere possit. quod affirmarunt gloss. Abb. & cæteri in c. vigilanti. de præscrip. vbi Felin. nume. 11. ratione à textu hoc d.l.2. desumpta vtitur. & hanc esse opinionem ✻ magis receptam atteſtati sunt Baldus

✻ in tractatu præscr. in 2. parte 3. part. principalis. quæst. 9. & Didacus in c. possessor. in 3. par. §. 2. num. 1. de regul. iur. in 6.

85 Declaratur primò non procedere, † cum adhuc præscriptione anni & 30. dierum non acquisita possessione, mala fides superuenit: nam tunc non dabitur hoc interdictum, siquidem interrupta præscriptio ita dicitur, vt illud initium nullo modo prodesse possit: atq; ita non erit spectãdum, ex doctrina omnium in c. vlt. de præscr. & scribit Didacus in c. possessor. 2. part. §. 12. nu. 2. de reg. iur. in 6.

QVAERO decimotertiò, † quid si ab initio cœpit 86
mala fide possidere, & deinde bona fides superuenit, an ei concedatur hoc interdictum? Et non concedi sen sit gloss. d.l.1. §. vltim. in gloss. 1. ff. de itinere actuque priua. & ibidem annotauit Bar. Ea est ratio, quia initium spectatur. Quod procedit etiam si nouo principio præscriptionis post illam interruptionẽ possideret, ex his quæ scribunt gloss. & omnes in c. illud. vbi Abbas. numero. 20. de præscript. quòd vbi † ob malam fidem 87
præscriptio semel interrupta extitit, an possit iterum cessante interruptione procedere ex nouo initio. & aiunt, ex ✻ magis recepta sententia, non procedere. ✻ quod declarat Dida. in c. possessor. part. 2. §. 12. nu. 7. de reg. iur. in 6.

QVAERO decimoquartò, an † hoc interdictum 88
concedatur hæredi illius, à quo quasi possessor iste mala fide, hoc est, vi, vel clam, vel precario vsus est seruitute itineris? Et concedi scribit Vlpianus in l.3. §. si quis ab auctore. ff. de itinere actuq; priua. dum ait hæredẽ hunc rectè prohibere, ne ea seruitute ille vtatur: eam attulit rationem Vlpianus, quòd ab hærede possidere dicitur, qui à defuncto auctore possidet. Et ideò (vt Pædius, referente Vlpiano scribit) iniquum est hæredi nocere, quòd non nocuit illi, cui hæres successit. & extat iuris regula in l. inuitus. §. cum quis. de reg. iu. Dec. & cæteri in l. quod ipsis. de reg. iuris. Soc. tract. fallen. reg. 389.

QVAERO decimoquintò, quid si † vnus habet fun 89
di vsumfructum, & alter proprietatem, & vterq; eorum per fundum iuerit, cui hoc interdictum dabitur? Et vtrique dari respondit Vlpianus in l. 3. §. idem Iulianus. ff. de itinere actuque priua. quod sanè interdictum non directum, sed vtile est. Competit etiam hoc interdictum vni aduersus alterum, si inuicem se impediant atque perturbent proprietarius & fructuarius. Confert quod scribit Bartol. in l. vltim. ff. vti possi. & & in l. vnica. §.1. nu. 9. C. eo. & declarauí suprà in 3. rem. q. 7. in fi.

QVAERO decimosextò, an † in hoc iudicio cogno- 90
sci possit de interesse perturbatæ huius possessionis? Et cognosci posse affirmat Vlp. in l. 3. §. in hoc. ff. de itin. actuq; priua. quæ sanè quæstio declaranda est ex his quæ scripsi sup. rem. 1. q. 14.

QVAERO decimoseptimò, † cum dicitur dari hoc 91
interdictum ei, qui anno possedit, dubitatur à qua die incipiat annus? Vlp. in l.1. §. annum. ff. de itin. actuq; priua. inquit à die interdicti: quod interpretatur Bar. post glos. ibi, à die litis contestatæ.

QVAERO decimooctauò, an † in hoc remedio li- 92
ceat petitorium iudicium, cum possessorio cumulare? Et licere affirmauit in specie Afflict. decis. 155. nu. 2. qui ex sententia Bar. in l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 19. ff. de acq. poss. scribit, quod quando agitur super iuribus incorporalibus, concurrit † possessorium reti- 93
nendæ, cum petitorio. idem affirmarunt Bald. in l. incerti. nu. 2. C. de interd. & Abb. in c. pastoralis. nu. 15. de cauſ. poss. & propr. Rip. in d. §. nihil commune. nu. 150. Fab. nu. 38. & Claud. nu. 55. & diximus supr. in 3. remed. num. 339.

Declaratur procedere † cum in prima iudicij in- 94
stantia fit hęc cumulatio, secus si in instãtia appellationis: nam tunc non admittitur, vt nec pendente causa reuisionis: ita Afflict. d. decis. 155. numer. 3. post Bald. in auten. & consequenter. numer. 7. C. de sent. & interloc. omn. iud. Ea etiam ratione vtitur Afflict. quod iudex causæ appellationis habet iurisdictionem per deuolutionem, circa ea, quæ in prima instantia tractabantur,

non

Universidad de Deusto
Biblioteca

non autem super alijs, vt docuit Bal. in l. per hanc. nu. 18. C. de temp. appell. Præterea non admittitur in hoc iudicio retinendæ reconuentio, vt inquit Bald. in d. l. incerti. nu. 13. & scripsi sup. in 3. rem. q. 60.

95 QVAERO decimonono, de † secundo huius interdicti capite, hoc est de itineris refectione. Cuius vtilitas, secundum Vlpia. in l. 3. §. vtilitas. ff. de itin. actuque priua. illa est, quòd consequens erant, ei, qui itinere vtitur, interdictum proponere, vt refici iter posset. Quemadmodum enim alias vti potest itinere, vel actu commodè, quàm si reficeretur: corrupto enim itinere, minùs commodè frui, aut agi potest. Ita dicimus in refectione riui, quę ob id conceditur, ne is qui in quasi possessione est aquæductus impediatur aquam ducere. l. refectionis. §. vlti. ff. cõm. præd. vrb. & l. 1. §. 1. ff. de riuis. & dicemus infrà rem. 7. in præludijs. Hinc intelligimus hoc esse vnicum interdictum, duo capita tamen habens, vt fusius explicat Cæp. in tract. de seruit. rust. præd. c. 1. nu. 39. Hoc enim caput secundum gratia primi editum est.

96 QVAERO vigesimò, quis † hoc interdicto de itinere reficiendo vtitur? Respondet Vlpian. in d. l. 3. §. ait Prætor. ff. de itin. actuque priua. eum frui, qui non vi, non clam, non precario ab alio vsus est, & ius ei nõ est reficiendi. Nec enim sufficit habere ius eundi, nisi etiã adsit ius reficiendi. d. l. 3. §. fieri autem. dum Vlpianus ait, fieri posse, vt quis ius eundi habeat & agendi, reficiendi verò ius non habeat: quia in seruitute constituenda cautum sit, ne ei ius reficiendi sit. aut sic, vt si vellet reficere, vsque ad certum modum reficiendi ius sit, meritò ergo ad refectionem se Prætor retulit. Hæc pars interdicti ostendit hoc iudicium non esse merè possessorium, sed sapere naturam petitorij. Quocirca in hoc non haberent locum statuta, quæ de mero
97 ipso possessorio disponerent, vt illud † statutum Brixiæ 13. in ciuib. sub rubri. In quib. cau. ius summarium reddatur.

98 QVAERO vigesimoprimò, quæ † necessario probanda sint, vt huic iudicio locus sit? Et duo esse probanda censet Vlpian. in d. l. 3. §. hoc autem à superiore. ff. de itiner. actuque priua. Primum se hoc anno vsum, cum Prætoris edictum ita conceptum sit. Quo itinere actuque hoc anno vsus es. Illius ergo anni vsus probandus est. Qui quidem vsus dierum triginta esse debet, cum hic agatur de eo itinere vsu quæsito. Hinc fit frustra disputari à Roff. in suis libellis. & à Cæpol. in tractatu de seruit. rust. præd. c. 1. nume. 38. versicul. in primis. an hoc in casu requiratur vsus 30. dierum, vt in superiore interdicto: nam præsupponimus possessionem iam vsu quæsitam, qualis is esse debeat sup. declaratum fuit. Secundum seruitutẽ competere, hoc est ius sibi esse reficiendi. Quocircà hæc interdicti pars (vt Vlpi. scribit) à superiore differt, quoniam illo quidem interdicto vti omnes possunt, qui hoc anno vti sunt: hoc autẽ interdicto, hoc est, hac 2. parte, is vti potest, qui hoc anno vsus est, & ius sibi esse reficiendi docet. Differentię rationem idem Vlpianus recenset. d. §. hoc autem. ibi. quid enim perdit qui patitur eum hoc facere, quod hoc anno fecit? enimuerò qui vult reficere aliquid noui facit. Verum Vlpiano aduersari videtur
99 quod ab eodem scriptũ est in † l. loci corpus. §. si quis. ff. si seruit. vend. nempè sufficere, si probetur, seruitutem competere. satisfacit gloss. in d. l. 3. §. hoc autem. in verbo, competere. de itinere actuque priua. duplici responsione. Primò duo fore necessariò probanda, si à primo initium sumatur, hoc est, si à probatione vsus: nam tunc & vsus & seruitutis ius probandus est. si verò à secundo inchoetur, hoc est, à probatione iuris seruitutis illud probare sufficit. Quam quidem interpretationem ab omnibus probari scribit Bart. in d. §. hoc autem. & eam secutus est Cępol. in tract. de seruit. rust. præd. c. 1. numer. 41. qui similibus comprobauit. Ego dissentio, siquidem fieri potest, vt seruitutem quis iure constitutam habeat & ea vsus non sit eo anno, sed in illius quasi possessione alter sit. Prætor ergo illius anni possessionem, cuius præcipua causa reddit interdictum, considerauit. non ergo sufficit ius seruitutis probare, nisi etiam ipsius anni vsus doceatur. Alia itaque responsione satisfacit gloss. in d. §. hoc autem. & in §. si quis. nempè in casu. d. §. si quis. sufficere probare ius seruitutis, quòd actione confessoria agitur. Nec enim tunc de possessione, sed de iure & proprietate quæritur, vt omnes scribunt in l. si prius. de ope. nouì nuncia. & probat textus apertus in l. 2. §. Pomponius. ff. si ser. ven. Hanc dissolutionem probauit Bar. in d. §. hoc autem. Quocircà intelligimus quantum ab actione confessoria hoc interdictum differat, quòd tamen fusius explicat Cæpol. in tractat. de seruit. rust. præd. c. 1. num. 40.

100 QVAERO vigesimosecundò, cùm † agens hoc interdicto, vt pronuncietur sibi ius reficiendi iter esse, an cautio de dãno infecto præstare debet? Et præstare oportere respondit Vlp. in d. l. 3. §. qui hoc interdicto. ff. de itin. actuque priua. & in l. apparet. §. vlt. eo. & confert. l. Seruius. §. si quis riuum. ff. de riuis. & annotauit Cæp. in tract. de seruit. rust. præd. c. 1. nu. 38. versic. quintum requiritur.

101 QVAERO vigesimotertiò, cùm hoc † interdicto agens necesse habet de iure suo docere, an sufficiat loco tituli longam possessionis præscriptionem ostendere? Et sufficere ait Vlpian in † l. apparet. §. si quis ser-
102 uitutem. ff. de itinere actuque priua. cuius quidem responsi vera litera est illa, quam probauit eruditissimus Ant. August. lib. 1. emenda. iuris. c. 2. & illum secutus est Eguin. Bar. lib. 6. manual. titul. 18. si quis seruitutem iure impositam non habeat. etsi Georg. Holoander legit, negatiua circumscripta, & malè. Est huius sententiæ ratio, quòd Vlpianus ostendere voluerit, tantùm longi temporis præscriptionem huic possessori prodesse, quãtum titulus ipse prodesset, quod suprà hoc remedio. q. 3. fusius explicauimus. Hinc intelligimus errasse † Cæpol. in tracta. de seruit. rust. præd. 103
c. 1. nu. 38. versicul. item verò. dum scripsit, vsum huius itineris, vt refici possit, acquiri solùm tẽpore immemoriali, est hoc falsum, quia si titulo acquisita est, tempore opus non est, vt loco tituli sit. si titulus nõ adest, longa possessio sufficit. quę sanè longa possessio decem annorum inter præsentes, & viginti inter absentes sufficit, vt sup. q. 3. in fin. Nec aduersatur quòd scribit Cæp. seruitutes habentes causas discontinuas non præscribi nisi longissimo tempore ex l. 1. in fin. & l. 2. ff. de aqu. plu. arcen. & l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aq. quo. & æsti. quia respondi d. q. 3. in fin. & alia sequen. rem. q. 28. attingemus.

QVAERO vigesimoquartò, cùm huic possessori conceditur iter & actum reficere, dubitari conuenit quid † est in hoc interdicto reficere, quidque sub ea si- 104
gnificatione continetur? Vlpian. in d. l. 3. §. reficere. ff. de itin. actuq; priua. inquit, duo hæc inter se maximè differre, facere & reficere. † facere enim is dicitur, qui de 105
nouo facit. Quocircà is qui iter aut dilatat, aut deprimit, aut producit, aut exagerat facere dicitur, qui facit, antiquam faciem immutat. Reficere † verò est an- 106
tiquum restaurare, & aliquo remedio adhibito sustinere. l. 1. §. si quis ædificium. vbi Bart. & cæteri omnes. ff. de oper. noui nunc. & reficiendo pristina forma nõ immutatur. d. §. reficere. quod repetit idem Vlpia. in l. 1. §. reficere. ff. de riuis. dũ ita scribit. Reficere est, quod corruptum in pristinum statum restaurare. Quod ita demum procedit, si aliqua adhuc extat forma illius antiqui status: secus si ex toto destructa est, nam tunc non dicitur refici, sed de nouo fieri. sicuti annotarunt relati Dd. in d. l. 1. §. si quis ædificium. de operis noui nunc. ibi Ias. numer. 3. versic. limita istam. qui latè comprobat.

QVAERO vigesimoquintò, qualis † esse debet 107
hæc refectio? Vlp. in l. 3. §. hoc autem. versi. fieri autem potest. ff. de itinere actuque priuat. respondet, vsque ad

admodum consuetum fieri posse. quod annotauit & Cæpol. in tract. de seruit. rust. præd. c. 1. nume. 38. versic. sextum quod. &c. Non enim seruitutis modum excedere conuenit. l. modum. ff. de seruit.

108 QVAERO vigesimosextò, cùm † itineris refectio huic possessori concessa sit, an ea censeantur etiam concessa sine quibus refectio nulla esset? Et concessa censeri ex Labeonis sententia respondet Vlpia. in l. 3. §. apud Labeonem. ff. de itin. actuque priua. qui scripsit, quod si quis pontem nouum velit facere viæ muniendæ causa, ei permittitur. Quod verum esse intelligit Vlpian. si modo sine eo ponte commeari non possit, hoc est, si iter ad refectionem commode non datur aliundè. Quinimmo subiungit Venul. in l. veteres. ff. eodem. ex veterum sententia, & ea censeri permissa, quæ ad refectionem vtilia sunt. Qua de re intelligimus
109 † alia in itinere reficiendo esse necessaria, alia esse vtilia. sunt necessaria ligna, terra, lapides, cæmenta aliquando & his similia. sunt vtilia quæ commoditatis sunt, vt ire via breuiori, vehere necessaria vehiculo, etsi hominum humeris, vel iumentis ferri possunt. Hinc colligunt nostri Doctores, ea censeri tacitè con-
110 cessa, sine † quibus explicari non potest, quod concessum fuit. l. 2. ff. de iurisdict. omn. iud. l. ad legatum. & l. ad rem mobilem. ff. de procurat. Quod intelligunt Dd. non solum de necessarijs omninò, sed & de vtilibus. qua quidẽ in sententia fuit Bal. in d. l. 2. & ibi Dec. num. 6. de iurisd. om. iud. & ibidem Cur. iun. nu. 2. & Io. Bolog. nu. 19. & nu. 50. Idẽ docuit Dec. Alc. nu. 2. in c. præterea. col. 4. versi. secunda conclusio. de offi. deleg. & ibi aliquando scripsi.

111 Declaratur tamen hæc, de qua † agimus, iuris quæstio non procedere, cùm is qui iter vult reficere sine commodo & cum detrimento domini fundi, via per fundum vti vult, vtputà, cùm posset vti breui & compendiaria, vult tamen longiori itinere vti: non enim hoc conceditur d. l. veteres. § si quis autem. Cæpoll. in tractatu. de seruit. rust. præd. c. 1. num. 38. versicul. octauum quod. Est enim hæc quædam malitia, cui indulgendum non est, quemadmodum in non dissimili specie respondit Celsus in l. in fundo. §. vlt. ff. de rei vendic. Quocirca subiungit Vlpianus in l. apparet. §. 1. ff. de itinere actuque priua. quod si quis cum posset alia parte agri sine incommodo domini fundi impensam asportare, id egit vt alia parte asportaret, impune ei vis fit. & scribit Cæpoll. d. c. 1. numero. 38. in fine. Con-
112 fert illa iuris sententia, à contrario sensu sumpta quod tibi † non nocet & alteri prodest, facilè conceditur. l. 2. §. item Varus. ff. de aq. plu. arcen. Ita è contrà concedi tibi nõ debet, quod tibi non prodest, & alteri nocet.

113 QVAERO vigesimooctauò, an † remediũ ex hoc interdicto, de itinere reficiendo, etiam successoribus concedatur? Et concedi affirmauit Vlp. in d. l. apparet. §. hoc interdictum. ff. de itin. actuq; priua. nec adhibetur (vt ille ait) differẽtia, quòd successor singularis, vel vniuersalis sit. ita econtrà datur contra successorẽ singularem, vel vniuersalem.

114 QVAERO vigesimononò, an † is qui hoc remedio possessorio egit, impediatur deinde experiri iudicio petitorio pro seruitute itineris, an inquam impediatur experiri actione confessoria? Nostri iuris interpretes in l. naturaliter. §. nihil commune. de acqu. poss.
115 aliquot casus ita distinguunt.

Primus casus est, cum reus † hoc iudicio conuentus absolutus fuit, ob id quòd actor suam intẽtionem non probauit: tunc siue propositum fuerit hoc interdictum ex primo, siue ex secundo capite, semper locus erit iudicio petitorio, cui præiudicium illatum non censetur. ita censuit Rub. in d. §. nihil commune. num. 192. ita intelligens Bartol. in l. qui Romæ. §. duo fratres. nume. 7. de verbo. oblig. & Abbatem consil. 50. lib. 1. Claud. num. 51. Fabius. numer. 37. Detus. numero. 49. 27. Ferna. 1. par. num. 36. Soc. Iun. num. 163. & consil. 182. nume. 19. libr. 2. & Io. Bologn. in d. §. nihil commune. par. 2. num. 126. Ea ratione vtuntur, quòd in eo iudicio primo nec plenè nec semiplenè cognitum fuit de causa dominij: non ergo mirum si agi petitorio potest. & cum Bartolo & Abbate idem senserunt alij quos infr. q. seq. referam.

Hic casus procedit etiam quando † reus esset sim- 116
pliciter & absolutus, siquidem præsumeretur absolutus ob id, quod actor suam intentionem non probasset. arg. l. si quis ad exhibendum. ff. de excep. rei iud. ita in specie docuit Claud. de Seyssello in d. §. nihil commune. num. 45. Soc. Iun. nume. 163. etsi ibidem dissentiat Rub. num. 196. & Claudij sententiam probat doctrina elegans Bartol. in l. 2. §. 1. nu. 3. versi. aut dubitatur. ff. vti bon. rapt. & Soc. Sen. consil. 99. col. 2. versic. sed ad hoc. lib. 1.

Secundus est casus, cùm actor † egit hoc interdicto 117
ex primo capite: tunc si succubuit in eo non prohibetur experiri confessoria actione, atque ita in iudicio petitorio, ita post alios censuit Rub. in d. §. nihil commune. nume. 193. & hanc opinionem probarunt Alex. ibidem num. 37. & Fab. num. 64. post Butr. & Calde. in c. cùm dilectus. de causa possess. & propr. Ripa d. §. nihil commune. nume. 103. Bologn. in 2. parte. numer. 126. Ea est huius sententiæ ratio, quia hoc in casu non re- 118
quiritur plena † probatio & cognitio de dominio seruitutis, sed sufficit probare simplicem quasi possessionem ipsius seruitutis: vt iam suprà diximus. Confirmatur ex doctrina Castr. d. l. qui Romę. §. duo fratres, & ibi clarè Ripa nume. 24. & Alexand. numer. 12. dum 119
scribit, † absolutoriã, in qua incidenter actum fuit de dominio, non impedire nouam actionem, qua principaliter dominij causa discutietur. Quocircà (ait Rub.) acta facta in hoc iudicio † summario, fidem non faci- 120
unt in plenario. c. veniens. il. 2. vbi Feli. de test. Bartol. in l. 2. ff. vti bono. rap. Ita sententia lata in iudicio sum- 121
mario, non nocet iudicio plenario. l. penult. vbi gloss. ff. de ijs quibus vt indig. & scribit Bar. in extrau. ad reprimendam. in verbo. summariè. nu. 12. Butr. & Imo. in c. causam quæ. de testib.

Tertius est casus † cum actor egit hoc interdicto ex 122
secundo capite: tunc, si in eo succubuit experiri amplius non poterit petitorio, hoc est actione confessoria. ita docuit in specie Rub. in d. §. nihil commune. num. 195. post Abb. in c. pastoralis. col. 8. de causa poss. et propr. Sal. in l. incerti. col. 8. versi. quæro ab extra. & ibi Ang. in fin. C. de interd. & Rip. in d. §. nihil commune. nu. 104. ita etiam intelligo Soc. Iun. consil. 182. nu. 6. lib. 2. Ea est huius sententiæ ratio, quod in hoc † iudicio ple- 123
nè agitur atque discutitur de dominio seruitutis. l. 2. §. quædam. ff. de interd. vbi Bar. Ang. & cæteri: non ergo semel discussum reuocari in dubium debet. Accedit, quòd si actor iste non potuit probare ius seruitutis in hoc interdicto ex solo vsu, quod est minus quam sit ius ex ipso titulo, sequitur non posse amplius agere confessoria, in quo titulus venit probandus. Nam si non habet quod est minus, fortius, non habet quod est plus. Hinc infert Rub. d. num. 195. quod probationes in hoc iudicio receptæ fidem in alio iudicio faciunt, iuxta tradita à Fel. in c. causam. il. 1. de testib. Accedit quod docuit Bal. in l. si mater. ad fi. ff. de excep. rei iud. quod vbi acta in vno iudicio præiudicium adferunt in altero, ita & sententia.

QVAERO trigesimo, an sententia † lata in iudicio 124
petitorio, hoc est, in actione confessoria, præiudicium faciat huic iudicio possessorio? Hanc quæstionẽ ita in specie excitarunt Bar. d. l. naturaliter. §. nihil cõmune. nu. 3. & ibi latè Rub. nu. 126. Claud. Merm. Harm. Detus nu. 27. Fernan. c. 2. nu. 37. & Fab. nu. 64. de acq. pos. & ibidem nouissimè doctissimus Io. Bolog. 2. part. nu. 66. 68. Qua quidem in re distinguendi sunt casus, vt in præcedenti quæst.

Primus est, cùm quis † egit confessoria, & reus fuit 125
absolutus, vel quia actor non probauit, vel quia reus pro-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Probauit, nullam seruitutem competere si deinde is agit hoc interdicto ex primo capite, tunc (inquit Rub.) obstabit exceptio ijs modis, quib. obstat ei, qui primò intentauit petitorium & succubuit, & posteà intétat interdictum, Vti possidetis. Qua de re scripsi supra rem. 3. quæst. 74. vbi secutus Rip. affirmaui, illam sententiam absolutoriam non impedire iudicium possessorium. & idem sensit de hoc casu in specie Bolog. vbi suprà, nu. 69.

126 Secundus est casus, † cum actor egit confessoria pro refectiõe itineris, iuxta. l. loci corpus. §. si quis mihi. ff. si seruit. vend. & non probauit, & ob id reus absolutus fuit, si deinde is actor vult hoc interdicto ex secundo capite, quod ad eundem finem quo confessoria iam proposita tendit, experiri, dicendum est non posse, quandoquidem ei obstat rei iudicatæ exceptio, ita Rub. in d. §. nihil commune. nu. 129. Quem quidem casum probat Rub. ex doctrina Bart. in l. 2. §. 1. nu. 3. ff. vi bon. rap. & in l. prætor edixit. §. 1. ff. de iniurijs. dum scribit Bart. quod si quis intentat actionem, quæ tendit ad vindictam, si fertur absolutoria, illa obstabit eidem agenti criminaliter. Ea est ratio, quam alio in casu Bar. perpendit, quia quando illud quod examinatum fuit in primo iudicio, venit examinandum & in secundo, tunc absolutoria lata in primo, obstat & in secundo. l. si quis cum totum. §. planè. & §. si ancillã. ff. de excep. rei iud.

127 Tertius est casus, cùm † actio confessoria prius fuit proposita, vt declaretur seruitutem competere prædio ipsius actoris. iuxta l. qui in aliena. §. vlt. ff. de neg. gest. & reus absolutus fuit, quia probauit, nullam seruitutem competere ipsi actori, vel quia is qui dicitur seruitutem imposuisse, non erat dominus, vel quia ipse actor non habet prædium, cui seruitus debeatur: tunc si idem actor vult agere hoc interdicto ex secundo capite, vt liceat sibi iter reficere, non admittitur. ita Rub. in d. §. nihil commune. nu. 130. Ea est ratio, quòd hoc iudicium ex hoc secundo capite interdicti mixtã habet causam proprietatis (vt iam diximus) & ob id dependentiam habet ab illo primo, quo fit, vt lata sententia in illo primo obstet huic secũdo ex tex. l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verb. oblig. vbi Bar. in 5. oppo. & illum annotarunt ibi cæteri, vt Ang. Cast. & Ias. Ripa num. 22. Scribunt ij interpretes, quòd si lata sententia contra actorem accessorium iudicium & ab altero dependens continet, impedit sequens illud iudicium: ea ratione, quod decisum semel, in dubium amplius refricari non debet.

128 Verùm opinor hanc rationem veram non esse hoc nostro in casu: siquidem † interdictum hoc etiam in secundo suo capite non dicitur accessorium actionis confessoriæ, & ab ea pendere. id quod vel ex eo pro-
129 batur, quia † accessorium dicitur quid indiuiduum à principali, ratione dependentię. l. tunc inutile. ff. de pecul. lega. Bartol. in l. græcè. §. illud. nu. 4. ff. de fideiusso.
130 Non enim † accessorium sine principali stare potest. l. cum principalis. vbi Dec. & cæteri. de reg. iur. At interdictum hoc non pendet ab actione confessoria, nec illius accessorium dicitur, quandoquidem vti separata vnum sine altero stare potest. id quod & diuersi tituli & diuersi effectus demonstrant. Nam actio confessoria causam proprietatis principaliter respicit: interdictum verò nostrum causam possessionis. Et licet hoc interdictum admixtam habeat causam proprietatis, illud est in consequentiam quandã & simul stat, quod quis ius non habeat seruitutis, atque ita agere non valeat confessoria, & tamen experiri possit hoc interdicto. cum vt locus sit huic interdicto sufficiat longi temporis vsus loco tituli, vt diximus sup. q. 3. & q. 23. Non ergo hoc interdictum pendet ab actione confessoria. si ergo ab eo non pendet vt accessorium, sequitur latã in ea actione absolutoriam non pręiudicare in hoc interdicto. Hanc nostram aduersus Rub. considerationẽ confirmat quod docuit Soc. Sen. in l. si quis cum totũ. §. planè. nume. 5. versic. vnde inferendo. ff. de excep. rei iud. qui in hac ferè specie loquens, ait † absolutoriam 131
latam super principali (quod fortius est) non præiudicare quoad fructus, cùm sint diuersi à re principali. siquidem esse potest quòd res restitui debeat & non fructus, ex traditis à Bar. in l. ex diuerso. §. 1. ff. de rei vend. ita hic fieri potest quòd is actor iure seruitutis ita careat, vt actione confessoria experiri minimè possit, & tamẽ ius habeat quo agere hoc interdicto valeat. Ego alia ratione opinor casum hunc iure procedere: nam quando in primo iudicio plenè & principaliter aliquid fuit tractatum, quod deinde venit incidenter tractandum in secundo, tunc lata sententia in primo prę-
iudicium facit in secundo: vt i † videmus in rei vendi- 132
catione, in qua principaliter & plenè tractatur causa dominij, ob id lata sententia in ea, præiudicium fit in actione confessoria, in qua non principaliter, sed incidenter agitur de causa dominij. ita probat. l. fundũ. vbi omnes. de except. & in specie Castr. in d. l. qui Romæ. §. duo fratres. de verb. obl. & clarè explicat Ripa num. 24. & Alcia. num. 12. Ita hic cùm confessoria prius est actum, & cognitum fuit actorem ius nullum seruitutis habere, illa sententia facit præiudicium in hoc interdicto, in quo de iure seruitutis incidenter agitur. Nec aduersatur, quod dixi, fieri posse, quòd actor ius non foueat in confessoria, & tamẽ experiri possit hoc interdicto. Respondeo, id posse contingere cùm actor ipse defecit in probationibus, quippè qui non probauit illa, quæ in ea confessoria probari necessariò erãt. secus in casu nostro, in quo reus probauit absolutè actori nullum ius competere. si ergo constat plenè & principaliter nullum ius ei esse, sequitur, non amplius licere interdicto hoc, incidenter de eo iure tractare.

Quartus est casus, cùm † quis egit actione confes- 133
soria ad seruitutem, & reus fuit absolutus, quia actor ipse non probauit, an illa sententia impediat hoc interdictum ex secundo capite. Hic casus (inquit Rub. in d. §. nihil commune. nume. 132.) difficilis dissolutionis est. Credit tamen Rub. illam absolutoriam præiudicium facere in hoc interdicto. Ea ratione vsus est Rub. quod in hoc iudicio secundo discutiendum venit, quod iam fuit in illo primo tractatũ, hoc est, an seruitus debeatur: quocircà rei iudicatæ exceptio obstat. l. si quis cum totum. ff. de excep. rei iud. Cæterum ego contrarium opinor verius esse: siquidem fieri potest, 134
quod † actor ius non habeat in confessoria, vt quia titulum non probauit, & tamen sibi competat hoc interdictum, cum solum vsum probare valeat: quemadmodum superiore casu diximus. Nec enim sequitur, qui non probat quod est maius, ergo nec quod est minus. cum tamen (vt superiore casu diximus) è contra dici possit: non potest quod est minus, ergo nec quod est plus. Non etiam verum est hoc iudicium esse accessorium alterius, vt iam explicauimus. De his satis.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum, de aqua quotidiana & æstiua, esse prohibitorium & restitutorium.*
2 *Interdictum de aqua quotidiana et æstiua, esse retinendæ possessionis.*
3 *Interdicti, de aqua quotidiana & æstiua, duo esse capita.*
4 *Interdictum, de aqua quotidiana & æstiua, causam proprietatis annexam habet.*
5 *Seruitus aquæductus quid.*
6 *Seruitus omnis in iure consistit.*
7 *Aqua quotidiana quid sit, & quid æstiua.*
8 *Aqua æstiua qua.*
9 *Aquam æstiuam duabus de causis dici.*
10 *Interdicto, de aqua quotidiana & æstiua, vt locus sit, quæ requirantur.*

Inter-

11 *Interdicto, de aqua quotidiana, vt locus sit, de titulo constare debet.*
12 *L. 1. §. sed & si de iure. & §. Aristo. ff. de aqua quotid. & æst. intellectus.*
13 *Aquam quotidianam qui certo modo duxit, eo modo ducere semper debet.*
14 *Bona fides requiritur in acquisitione quasi possessionis ducendi aquam.*
15 *Aqua tantum semel debet esse ducta, vt eius quasi possessio quæsita censeatur.*
16 *Aqua quotidiana nisi perennis sit, duci non potest.*
17 *Aqua quotidiana non est quæ duci non potest.*
18 *Aqua à capite debet duci.*
19 *Interdictum, de aqua quotidiana, solum pertinere ad aquã quæ à capite ducitur.*
20 *L. 1. §. hac interdicta. ff. de aq. quot. & æst. intellectus.*
21 *Incilia quid.*
22 *Caput aquæ quid.*
23 *Aqua æstiua quæ.*
24 *Interdictum, de aqua quotidiana & æstiua, an reddatur pro seruitute reali & personali aquæductus.*
25 *Seruitus realis ad successorem transit.*
26 *Seruitus aquæductus personalis est.*
27 *Iulij Frontini locus.*
28 *Seruitus aquæductus, quæ realis & quæ personalis.*
29 *Seruitus aquæductus realis est, cum concessio sonat in ius.*
30 *Seruitus aquæductus vt fundus possit irrigari, est realis, etiam si sit ductum, quòd cum persona extinguatur.*
31 *Aquæductus seruitus pro balneo realis est.*
32 *L. pecoris. ff. de seruit. rust. præd. intellectus.*
33 *Balnea antiquitus vsu maximè comprobata.*
34 *Balnea personæ, non domus vtilitatem respicere.*
35 *Aquæductus pro cisterna vel piscaria realem seruitutem continet.*
36 *Cisterna, piscaria & puteus fundi pars est.*
37 *Seruitus aquæductus est realis, vt aqua è fundo ad irrigandum hortum meum ducatur.*
38 *Seruitus aquæductus concessa vniuersitati realis est.*
39 *Seruitus aquæductus personalis est, cùm concessio sonat in factum.*
40 *Seruitus realis relata ad personam efficitur personalis.*
41 *Seruitus aquæductus indeterminatè concessa, est personalis.*
42 *L. 1. §. præterea à Labeo. ff. de aqua quotid. & æstiua. intellectus.*
43 *L. Lucius. ff. de seruit. rust. præd. intellectus.*
44 *Alc. lib. 2. disput. c. 7. notatus.*
45 *Seruitus aquæductus concessa non habenti fundum, an sit realis.*
46 *Ius percipiendi fructus personale esse.*
47 *Pecora pascendi, ius personale esse.*
48 *Interdictum, de aqua quotid. & æstiua, an reddatur pro aqua, quæ causa amœnitatis ducitur.*
49 *Seruitus aquæductus vrbana & rustica est.*
50 *L. 2. ff. comm. præd. intellectus.*
51 *Interdictum, de aqua quotidiana & æstiua, an locum habeat pro ea aqua quæ è flumine publico ducitur.*
52 *Aquæductus olim ad vsus communes fuisse.*
53 *Flumina aliqua publica, aliqua priuata.*
54 *Flumina publica quæ.*
55 *Flumina nauigabilia quæ.*
56 *Aquam è publico flumine concessione Principis duci.*
57 *Aquam è castello duci olim consueuisse.*
58 *Castellum, è quo aqua ducebatur, quid ex L. Vitruuio.*
59 *Aqua cur olim è castello duceretur.*
60 *L. 1. §. permittitur. ff. de aqua quotid. & æst. sensus.*
61 *Iulij Frontini locus.*
62 *Interdicto, de aqua quotid. locus est, cùm priuatus è publico aquam duxit concedente principe.*
63 *Interdictum, de aqua quotidiana, locum habet cùm priuatus è flumine priuato domino concedente aquam ducit.*
64 *Flumen priuatum quid, multis modis considerari.*
65 *Flumen priuatum concessum à principe priuatæ personæ.*
66 *Interdictum, de aqua quotidiana, nõ reddi pro aquæductu non perenni.*
67 *Aquæductus non constituitur de aqua non perenni.*
68 *L. 2. ff. comm. ser. vrb. sensus & intellectus.*
69 *L. ergo. in fi. ff. de ser. rust. prædio. intellectus.*
70 *Interdictum, de aqua quotidiana, &c. an reddatur pro seruitute aquæductus quouis modo concessa.*
71 *Interdictum, de aqua quotidiana, &c. reddi pro seruitute aquæductus concessa titulo putatiuo.*
72 *L. 1. §. caput. vers. sed & si. ff. de aqua quot. & æst. sensus & intellectus.*
73 *Remedium, de aqua quotidiana & æstiua, reddi etiam pro aqua calida.*
74 *Aquæ calidæ vsus ad prædiorum irrigationem.*
75 *L. Vitruuij locus de aquis calidis.*
76 *Remedium, de aqua quotidiana, etc. non reddi illi qui modum ducendi aquam excesit.*
77 *Aquæductus possessor riuum mutare non debet.*
78 *Seruitus aquæductus ad futura prædia non extenditur.*
79 *Interdictum de aqua quotidiana, &c. redditur illi, qui alternis diebus cœpit ducere, cùm olim quotidie duceret.*
80 *Interdictum, de aquæ quotidiana, &c. reddi etiam cùm aquæ qualitas fuit immutata.*
81 *Remedium, de aqua quotidiana, etc. non reddi illi, qui prohibetur miscere aquam nouam antiquæ.*
82 *Aqua noua antiquæ misceri in ea ducenda non debet.*
83 *Aqua antiqua cùm à noua potest diuidi, nõ cessat interdictum, de aqua quotidiana.*
84 *L. 1. §. Trebatius. ff. de aqua quotid. & æst. declaratur.*
85 *Aqua nata in riuo duci potest cum antiqua.*
86 *Interdictum, de aqua quotidiana, redditur ei qui vult aquam deriuari facere ad fundum in confimo positum.*
87 *Aquam fundum meum ingressam, deriuari posse quouis in loco.*
88 *Aquam ductam ad molendinum quo volo ducere possum.*
89 *Aquam meam in meo fundo retinere possum.*
90 *Interdictum, de aqua quotidiana, nõ reddi ei, qui mala fide duxit.*
91 *Interdictum an reddatur ei, qui ob prohibitionem de aqua ducenda ius illud amisit.*
92 *Interdictum, de aqua quotidiana, perpetuam habet causam pro eo, quod ad dium peruenit.*
93 *Interdictum, de aqua quotidiana, reddi ei, qui post quæsitam quasi possessionem ducendi aquam, fundum, cui seruitus erat quæsita, vendidit.*
94 *Interdictum, de aqua quotidiana, reddi contra non dominum fundi, à quo aqua ducitur, si ducere prohibuit.*
95 *Interdictum, de aqua quotid. reddi inter duos riuales.*
96 *L. 1. §. si inter riuales. ff. de aqua quotidiana & æst. intellectus.*
97 *Interdictum, de aqua quotidiana, an reddatur contra eũ, qui aliquod opus fecit in fundo, vt aqua corrumpatur atque inquinetur.*
98 *Aqua corrupta morbus est.*
99 *Interdictum, de aqua quotidiana, non reddi ei, qui cessit*

Universidad de Deusto
Biblioteca

facultatem & ius ducendi aquam.

100 *L.quoties.ff.de seruit.interpretatur.*
101 *L.ei fundo.ff.de seruit.intellectus.*
102 *Interdictum,de aqua æstiua,reddi illi qui hyberno tempore aquam duxit.*
103 *Interdictum, de aqua æstiua, reddi illi qui permutauit cum alio, qui alio tempore ducere consueuit alternatim.*
104 *L.si communem.§.1.ff. quemadm.seruit.amitta. intellectus.*
105 *Interdictū,de aqua quotidiana, an reddatur contra eū, qui impedit ponere fistulam in riuo,ita quòd d uci aqua non possit.*
106 *L.hoc iure.§.penultim. ff. de aqua quotid. & æstiua,intellectus.*
107 *Seruitutem ducendi aquam concedens,intelligitur modò non noceat multum concedenti.*
108 *Interdictum,de aqua quoti. & æstiua,an reddatur ei,qui supra aquam quam ducit,aliam vult ducere.*
109 *Aquam super aquam in inferiorus damnum quis non potest ducere.*
110 *Statutum quod quis possit ducere aquam ad suum fundum per alterius fundū,soluto precio,intelligitur, modo fundi domino damnum non adferat.*
111 *Interdictū,de aqua quotidiana, an redditur duobus, quibus est concessum aquam ducere.*
112 *Interdictum,de aqua quotidiana,concedi duobus qui simul aquam ducunt.*
113 *Interdictum,de aqua quotidiana, non redditur secundo, cum primus aquam ducens non consensit,illum posse ducere.*
114 *Aqua à pluribus duci potest cum omnibus æquè sufficit.*
115 *Franciscanorum & Dominicanorum de vsu aquæ controuersia*
116 *Aqua molendini ab alio duci potest cùm ambobus sufficit.*
117 *Interdictum,de aqua quotidiana,an reddatur illi,cui facta est concessio ducendi aquam ab eo, qui primò illud ius est consecutus.*
118 *Moderator qulibet rei propriæ.*
119 *Interdictum,de aqua quotidiana,an reddatur ei, qui per quamcunque fundi partem aquam vult ducere.*
120 *L.vlt.ff.de aqua quotid.& æst.intellectus.*
121 *Interdictum,de aqua quotid.an reddatur pro aqua quæ ducitur,vt pecora ad eam appulsum habeant.*
122 *Interdictū de aqua quotidiana an reddatur contra eū, qui postquam permisit aquam duci per locum publicū, vult ducentem prohibere.*
123 *Aquam ducè publico concedens, impedire non debet ducentem.*
124 *Interdictum de aqua quotidiana,reddi ei qui præscripsit ius ducendi aquam.*
125 *Auctoris distinctio in interdicto de aqua quotid.*
126 *Seruitus aquæductus vt quæratur præscriptione plura requiri.*
127 *Aquæductus è publico quanto tempore præscribatur.*
128 *Aqua cum per locum publicum ducitur, tempus immemoriale ad acquirendam seruitutem requiri.*
129 *Tempus immemoriale quod.*
130 *Seruitus ducendi aquam,sine quasi possessione non acquiritur.*
131 *Seruitus aquam ducendi acquiritur, modo seruitutis iure ducta fuerit.*
132 *Bona fides requiritur in acquisitione seruitutis ducendi aquam per præscriptionem.*
133 *Scientia & patientia aduersarij requiritur in acquisitione seruitutis ducendi aquam.*
134 *Tituli allegatio an sit necessaria in acquisitione seruitutis ducendi aquam.*
135 *Interdictum,de aqua quotidiana,an reddatur hæredibus & contra hæredes.*
136 *Realis concessio ducendi aquam ad hæredes transit.*
137 *Interdictum,de aqua quotid.an reddatur illi,qui acquisiuit ius ducendi aquam & illa alueum mutauit.*
138 *Flumen cum alueum mutauit ex toto per nouum alueū aqua duci non potest.*
139 *Aqua per medium fundum alueo mutato non potest duci.*
140 *Seruitus ducendi aquam non dicitur amissa,cùm flumen per alluuionem alueum mutauit.*
141 *Seruitus ducendi aquam non dicitur amissa cùm flumen fundo propius per alluuionem accesit.*
142 *Seruitus ducendi aquam dicitur extincta cùm fundus seruiens alteri vno impetu accesit.*
143 *Seruitus aquæductus impeditur,cùm flumen fundum circumfluere cœpit.*
144 *Seruitus aquæductus an impediatur cùm flumen cœpit circumfluere,& locus medius non impedit.*
145 *Seruitute aquæductus amissa per aluei mutationem, an restitutio in integrum concedatur.*
146 *L.seruitutes.§.si sublatum.ff.de seruit.vrba.præd.intellectus.*
147 *Restitutio an concedatur cùm flumen ,è quo aqua ducebatur ad alueum antiquum redijt.*
148 *Alexandri ab Alexandro locus,*
149 *L.vnus.§.vlt.ff.de ser.rust.prædio.intellectus.*
150 *Molendino destructo, quanto tempore aqua amittatur.*
151 *Interdictum,de aqua quotidiana,cessare amisso iure ducendi aquam.*
152 *Aquæ ducendæ ius cursu temporis amitti.*
153 *Seruitus ducendi aquam perditur,si permisto aliò aquã ducere.*
154 *Seruitus aquæductus amittitur,si fons exaruit.*
155 *Seruitus ducendi aquam perditur per fluminis recessum.*
156 *Seruitutem ducendi aquam perdi , cum aqua aliter ducitur,quàm fuit concessum.*
157 *Seruitus ducendi aquam fundi diuisione perditur.*
158 *Libellus quomodo concipiatur in interdicto,pro aqua quotidiana & æstiua.*
159 *Capitula & positiones quomodo formari debeant in interdicto,de aqua quotidiana & æstiua.*
160 *Cautio aliqua non præstatur in interdicto,de aqua quotidiana & æstiua.*
161 *Cautionem præstat reus de nō vtendo seruitute aquæ quotidianæ, cùm dominus aquæ est in quasi possessione libertatis.*
162 *Cautionem de non vtendo seruitute lite pendēte præstat, qui experitur interdicto,de aqua quotidiana.*
163 *Cautio de aqua non ducenda quandiu habeat durare.*
164 *Appellare an liceat in interdicto , de aqua quotidiana.*
165 *Proprietatis causa ad se trahit causam possessionis.*
166 *Statuta de possessorio loquentia , non comprehendunt possessorium.*
167 *Statutum Brixiæ.13.in ciuilib.sub rubr. in quibus causis ius summarium reddatur.declaratur.*
168 *Sententia lata in iudicio possessorio de aqua quotidiana & æstiua,an præiudicium faciat in petitorio.*

SEXTVM.

SEXTVM RETINENDAE POSSESSIONIS remedium ex interdicto, De aqua quotidiana & æstiua.

AIT Prætor,VTI HOC ANNO aquam,qua de agitur,non vi,non clam, non precario, ab illo duxisti : quo minus ita ducas, vim fieri veto.

1 Hoc †interdictum(inquit Vlp.in l.1.§.1.ff.de aq. quot. & æstiua) prohibitorium est, & interdum restitutorium. Quæ sanè Vlp.verba apertè significant,hoc esse† retinendæ possessionis remedium: quod & nonnullis ex nostris placuit,ita enim antiqui aliqui censuerunt, quemadmodum scripsit Bart.in l. 2.§. inter riuales. ff. de aqua quotidiana & æstiua. qui & illud affirmarunt,quod Bart. & Roff.non placuit, hoc esse interdictum, vti possidetis.In ea tamen est sententia Bar. cum Roff. hanc esse speciem per se atque à cæteris distinctam. Quod verum esse opinor:sub edicto tamen generali retinendæ possessionis contineri credo & ob id est retinendæ. Non dissentit Cæpolla Veronensis in tract.de seruit.rustic.prædio.c.4.de aquæductu.nu.99. 10.Bolog.in l.naturaliter.§.nihil commune.1. part.nu.

3 46.de acquirend.possess. Huius † interdicti duo sunt capita,quæ inter se distincta sunt . Vnū de aqua quotidiana: Alterum de aqua æstiua.d.l.1.§.deinde ait. versi. quia diximus.Quamquam Cæpol.d.c.4.numer.102.& Baro.libr.6.manual.tit.20. tertium caput addant, hoc est, de aqua ex castello, quos non sequor, ea ratione, quam suo dicam loco. Quibus verbis hæc interdicta essent concepta,eruditè scribit Baro.d.tit.20.illius ver

4 ba nunc referre non placet. Habet hoc † interdictum causam proprietatis annexam:non enim hoc interdictum præparat causam,vt interdictum,Vti possidetis, & illi similia : nec ad possessionem temporariam pertinet, sed tota quæstio assignationis,id est, proprietatis(vt Accurs.interpretatur) & iuris assignati à Principe finitur,in eo enim de iure quæritur.l.1.§. vltim.ff.de aqua quotid. & æst. Quocircà permulta conuenit hic tractare,quæ ad ius,hoc est proprietatem ipsius seruitutis aquæ quotidianæ & æstiuæ spectant. Hæc seruitus quæ aquæductus appellatur,distinguitur ab ea aquæ haustus,quę de fonte ducitur,vti suo loco planũ

5 faciam.† Seruitus aquæductus est ius ducendi aquam per fundum alienum:ita Vlpia.in l.1.§.aquæductus.ff. de seruit.rust. prædio. singula huius diffinitionis verba explicant Cæp.in tracta. de seruit.rust. prædio.c.4. nume.1.& Ioan.Coraf.in l.1.num.122.ff.de seruit.dixit,

6 ius,quia † seruitus omnis in iure consistit.l.1. ff. de ser. vrb.præd.l.2.ff.quemadm. seruit. amitta. est enim seruitus quid incorporale.Instit. de reb. corpo. & incorpor.in fine. Dixit ducendi, ad differentiam haustus aquæ,quæ alia est à seruitute aquæductus,l.1.in fin.ff.de ser.rusti.præd.vt admonui & suo loco explicabimus. Opinatur tamen præcitato loco Cæpol.hoc verbum, ducendi,in diffinitione ab Vlpian.poni,vt instrumenta,quibus aqua ducitur,vt per fistulam vel quid simile,sed verius est, diffinitionis verba differentiam assignare.Dixit Vlpia.per fundum alienum, ad differentiam iuris, quod quis in proprio fundo habet aquæ per eum ducendæ: nam hoc ius seruitus non est, cùm res sua nemini seruiat.l.vti frui. ff. si vsusfruct. peta. l. in re communi.ff.de seruit.vrba.prędio. Illud etiam

7 sciendum est quid sit aqua † quotidiana & quid æstiua,quod docet Vlpian.in l.1.§.quotidiana. ff. de aqua. quotid.& æst.est inquam quotidiana quæ potest quotidie duci,etsi non expediat eã semper ducere, vt hyemali tempore.Et dicitur quotidiana, quia assiduè duci solet vel æstiuo tempore vel hyberno. Nec quotidiana esse desinit ob id, quod eius seruitus intermissione tẽporis diuisa est:siquidẽ illa intermissio ratione

8 maioris vtilitatis fundi à domino fieri solet. † Aestiua verò aqua(inquit idem Vlpian,d.l.1.§.æstiua.) est, qua æstate sola vti expedit, etiamsi aliquando hyberno tempore vtamur:quemadmodum dicimus vestimenta æstiua, quibus aliquando hyeme, sed vt plurimum æstate vtimur. Præterea(ait Vlp. ex vtentis proposito aqua quotidiana ab æstiua discernitur, nam si fit ea aqua,quæ perpetuò duci possit, & is vtens sola æstate ducat,atque vtatur,æstiua erit. Est etiam æstiua illa, quæ sui natura non nisi æstate duci potest, vt etiam æstiua dicitur, quæ ducitur ad ea loca, quæ sola æstate aquam admittunt. Neratius quoque in l.de interdicto. ff.de aqua quot. & æst. scribit, † aquam æstiuam 9
duabus de causis eo nomine appellari,ob naturam suam,& ob vtilitatem locorum, in quæ ducitur:ita, vt siue eius natura erit,vt nisi æstate duci nō possit, etiãsi hyeme quoq; desideraretur, siue omni tempore anni duci eam ipsius natura permitteret, si vtilitas locorum,in quæ ducitur æstate duntaxat vsum eius exigeret,æstiua rectè diceretur.

QVAERO primò, quæ † requirantur, vt huic 10
interdicto locus sit? Plura requiri scriptum reliquit Cæp. tracta. de seruit.rust. prædio. c.1. de aquæductu. num.99.Rem hanc ego paulò fusius explicabo, existimo enim,quod hac methodo res fiet clarior, & quod hæc iuris quęstio permultis quæ enarraturi sumus lucem adferret.

Primò itaq; requiritur, quòd hic † ius habeat du- 11
cendi aquam,atque ita de titulo constare debet.Quòd probatur ex l.1.§.vltim. ff. de aqua quotid. & æstiua. dum affirmat Vlpi.interdictum hoc habere annexam causam proprietatis, vt inde intelligamus non sufficere solam quasi possessionem ducendi aquam,sed etiam fore necessariam ius,atque ita titulum, quo ostendatur duci posse.Hoc idem probat.l.si quis diuturno. ff.si seruit. vend. dum asserit idem Vlp.in præscribenda seruitute ducendi aquam,non fore necessarium titulum,vbi ergo præscriptio (quæ perfecta loco tituli est)nō extat,necessarius erit titulus.Huc pertinet.l.1.§. sed & si iure.† & §.Aristo.ff.de aqua quotid. & æstiua. 12
dum idem Vlpianus scribit, quod is qui ducit aquam debet credere se suo iure, hoc est, seruitutis ducere: præsupponit ergo seruitutem constitutam. Nec quis obijciat,illam credulitatem ostendere, non adesse ius, seu titulum. Respondetur,imò præsupponere adesse ius,quoniam subijcit Vlp.quòd illi,qui scit se nullum ius habere, non conceditur hoc interdictum, voluit itaque Vlp.dicere, quod is qui ius habet ducendi, debet putare se eo iure vti,non autem alio: fieri enim potest quod quis ius habeat, & tamen ob ius suum non duceret. Quocircà errat Ripa in l.quominus.nu.89.ff. de flum.dum docet,sufficere aquam duxisse sine aliquo titulo. Ius autem ducendi altero ex duobus modis quæritur,expressa concessione,necnō & tacita.Expressa, vt cùm conceditur expressa facultas ab eo, qui aquę dominus est,vel vẽditione,vel alio simili titulo, quod explicabimus in q.7. Tacita, vt præscriptione, longoq; vsu,quod declarabimus infrà.q.28.

Requiritur secundò, si hic† qui ius ducendi aquam 13
habet eam certo modo duxerit,veluti si duxit certam mensuram, vtputà duarum vnciarum, vel per vnam fistulam, nam eo modo, quo eam semel duxit, in posterum ducere debet,vt infrà q.9.dicemus, & probat. l.1.§.illud.ff.de aqua quot.& æst.

Requiritur tertiò, quod † bona fide duxerit, non 14
autem nec vi, nec clam, nec precario. l.1. in princ.ff.de aqua quot.& æst.

Requiritur quartò,quod † saltem semel eam duxe- 15
rit.d.l.1.§.quod autẽ.ff.eo.& attigi superiore remedio. q.1.quibus accedit, quod respondit Ruin. consil. 106. num.9.libr.5.& Crauet.consil.124.num.7.qui ea ratione vtitur,quod in hac seruitute nō præsumitur,quod vtens vsus fuerit iure familiaritatis, vt in alijs seruitutibus euenire potest,vt ait Bartol.in l.1.§. hoc interdicto.ff.de itin. actuque priua. & diximus superiore remedio.q.1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

16 Requiritur quintò, quod † aqua perennis sit, d.l. prima.§. loquitur.ff. eod.cum nulla aqua duci possit, nisi perennis.l.1.& 2.ff. de flum.& l. foramen. ff. de ser. vrb. præd. est enim perennis aqua, quæ continuò emergit & fluit.

17 Requiritur sextò, quòd si † aqua est quotidiana, quotidie duci possit. d. l. 1. §. quamquam. ff. de aqua quotid.& æst.quo loci Vlpianus ait, hoc interdictum non pertinere ad aquas puteales & his similes, quæ ita submersæ sunt, vt effluere extra meatus suos, & vsui esse non possint, quamquam his seruitus aquæ haustus imponi possit: quemadmodum suo loco dicam, infrà.q.6.

18 Requiritur septimò, quod à † capite aqua ducatur, aliunde enim duci non potest. l. 1. §. hæc interdicta. ff. de aqua quot.& æst. Nec aduersatur.l. seruitus aquæ ducendæ.ff. de seruit.rust.præd. quoniam, (reiecta interpretatione glossę in d.§.hęc interdicta.quòd is tex. §.hæc interdicta.iure veteri inspecto loquatur,tex.verò d.l.seruitus.iure nouo.) Respondeo, Vlp.in d.§.hæc

19 interdicta. affirmare hoc † interdictum, de aqua quotidiana, solum pertinere ad aquam, quæ à capite ducitur,& non ad eam quæ aliùnde fluit. Huic tamen aquę, quæ aliundè fluit, seruitus constitui hodie potest, li-

20 cet non olim.atq; ita interpretor verba illa. d. † §.hæc interdicta.vers.harum. vt referantur ad hanc aquam, quæ aliundè ducitur, vt de ea seruitus possit cõstitui, atq; ita conuenit cum respõso Pauli in d.l.seruitus.qui expressim scripsit, cõstitui hodie posse, vt aliunde duci possit, quàm à capite.

Qui sanè sensus, vel ex eo suadetur, quod magna fuisset Vlpiani incuria non recensere ius antiquatum, si illud retulit Paulus, qui ea ætate vixit, & qui cum ipsomet Vlpiano Papiniani assessor fuit, vt Lampridius in Adriano scribit. Caput aquæ est (inquit Vlpianus d.l.1.§.caput.) vnde aqua nascitur, vt si

21 ex fonte fons ipse, si ex flumine vel lacu, prima † incilia, hoc est, primi ductus aquæ.d.l.1.§. incile.ff. eo. de aqua quotidiana & æstiua. Vel principia fossarum, quibus aquæ ex flumine, vel ex lacu prima incilia in

22 primum riuum compelli solent. † Caput etiam aquæ est locus ille, vnde aqua primum nascitur & emergit, cum sudoribus manando in aliquem primum locum confluit: atq; ita apparere incipit, hanc aquam, quę sudoribus manat, illam esse opinor, quæ vulgò scolatitia appellantur.

23 Requiritur octauo, vt (si æstiua † aqua est,) quod superiore æstate eam duxerit. d.1.§. quod autem diximus.& §.qui hac æstate. ff. de aqua quot. & æst. Aestas autem quæ sit eo loci declarat Vlp.& idem in l.2. §. æstas.vbi gloss.& Bart.ff.ne quid in loco publ.& scribit Cæpol.d.tract.de seruit.rust.præd.c.4.de aquæductib. nu.104.quo loci inquit, animaduertendum esse, quod aqua æstiua quotidie debet posse duci: nã omnis aqua, quæ æstiuo tẽpore currere potest, quotidiana est, quia omnis aqua, quæ eo tempore currit, multò magis currit in hyeme: sed non conuertitur, cum multæ aquæ currant hyberno tempore, quæ tamen æstiuo fluere desinunt. Cætera quæ ad hanc explanationem spectãt, suis locis tractabimus.

24 QVAERO secundò, an hoc † interdictum concedatur pro hac aquęductus seruitute, siue realis illa sit, siue personalis? Et concedi non est dubium: ita enim affirmat Vlpianus in l.1.§.illud quæritur.ibi, ad vsum nostrum.& §.præterea.& §. Labeo. & §. permittitur. ff.de aqua quotid. & æstiua. & clarè ita censuit Corasius in l.vt pomum.nume.12.ff.de seruit. Verùm maxima extat differentia, quod realis, vel personalis sit aquæductus seruitus, & inde maxima etiam nascitur

25 vtilitas. Nam si realis est, transit † etiam ad successorem vniuersalem actiuè & passiuè, hoc est, ad hæredem concedentis & eius, cui facta est concessio. d. l. 1. §. permittitur. l. pecoris. vbi gloss. & Bartol. & ibi Alberic.& Florian. ff. de seru.rusti.præd.transit etiam ad singularem successorem.l.si aquæductus. ff. de contrah.emp.vbi ea est ratio, quod ius prædij est.l.si mihi. §.vltim.ff.de ser.rust.præd. Quocircà fundus cum sua causa transit.l.1.§.si fundus.ff.de ser.rust.præd. qua ratione vsus est, de seruitute reali in genere agens Cæpo. in tract.de seruit.vrba.præ.c.2.ad fi. Cùm verò † aquę- 26
ductus seruitutis personalis est, ad hæredem nõ transit, vt expressim ait Vlpian.in d.l.1.§.permittitur.ff. de aqua quot.& æst.cuius hæc sunt verba. Et datur interdum prædijs, interdum personis: quod prædijs datur, extincta persona, non extinguitur: quod datur personis, cum personis amittitur, ideoq; neq; ad alium dominum prædiorum, neq; ad hæredem, vel qualemcumque successorem transit. Hęc Vlp. Quo respõso declaratur locus apud † Iulium Front. de aquæduct. qui ita 27
scriptus est. Ius impetratæ aquæ neq; hæredem neq; emptorem, neq; vllum nouum dominum prędiorum sequitur. Hic locus est (mea quidem sententia) intelligendus de personali concessione, non autem de reali, quamquam & Duare.libr.1.disput.anniuers.c.51. indistinctè intellexerit. Quod de seruitute hac aquęductus personali diximus, idem in cęteris omnibus procedit. l.corruptionem. C. de vsufruct. l. apud Iulianum.§.si quis alicui.de leg.1.vbi Dd.& scribit Cæp.d.c.2. ad fin. quo loci.nu.11.12.duas alias vtilitates huius differẽtię. recensет,& respondit Ruin.consi.41.nu.33.libr.1.

Videamus nunc quæ † realis, & quæ personalis di- 28
catur seruitus hæc aquæductus.id quòd vt clarius explicem, aliquot casus constituo atq; distinguo.

Primus itaque est, cùm conceditur aquęductus ex vno prædio ad aliud, & expressim in ea concessione dicitur, concedi causa irrigandi illud prædium, hoc casu dubium non est, esse seruitutem realem, quod in cæteris ita affirmat Cæpol.d.tractatu.de seruit. vrba. prædio.c.2.de seruitute reali.numer.5.verficul. primo casu.

Secundus est casus, cùm † simpliciter facta est con- 29
cessio, quæ tamen habet verba in ius sonantia: vtputa, si dictum fuit, quod ius habeat ducendi aquam è fundo meo, vel ex flumine illo ad fundum Sempronianum, atque ita certo fundo designato, tunc seruitus realis esse dicitur: ita in specie scribunt Barto.in l.cum fundo.& in l.Lucius.ff. de seruit. rusti. præd. Cæpoll. in tractatu de seruit.rusti.præd.c.4.de aquæductu.nu. 2.& tractatu.de ser.vrb.præd.c.2.nume.7. Coras.in.l.1. numero.123.ff.de seruit. quam quidem sententiam probat.l.si quis mihi.l.pecoris.l.cum fundũ.ff. de ser. rust. præd.& l.si fundum.ff.de ser.leg.& c.cùm veniſſent.de iust.

Tertius est casus, cùm † conceditur seruitus a- 30
quæductus causa irrigandi prædium vicinum, vt tamen concessio hæc cum persona finiatur. Hoc etiam casu seruitus realis dicitur, attamen cum ipsa persona extinguitur. ita in specie tradunt Io.& Azo.ac Accurs. in l.Mela.§.vlt.ff.de alime.& ciba.lega. vbi Bart. idem scribit, quod facit & Cæpol. d.tract. de ser.rust. præd. c.4.de aquæduct.num.3. versi.nec obstat.l.Mela. & respondit Ruin.consi.41.num.35. in fin.lib.1. ita inter partes conueniri posse.

Quartus est casus, cum † conceditur aquæductus, 31
vt aquam ducam in domo, qua balneum faciam. nam & tunc realis est seruitus. ita scriptum reliquit Cæpol.in tract.de seruit.rustic.præd.c.4.nume.4. in hanc sententiam adductus † ex l. pecoris. ff. de seruit. rust. 32
præd. perpensis verbis illis, si prædij fructus maximè in pecore consistat, prædij magis, quam personæ videtur, & ex gloss.l.2.in verbo, cloacam.eo. Ita cum balneum pro ipsius domus vtilitate fit, dicitur magis realis esse seruitus, quam personalis, magna siquidè olim †balneorum ratio habebatur, quod memoriæ proditum est ab Alex. ab Alex.lib.4.dier.genial.c.20.& de illorum diligenti ædificatione scribit L. Vitr. lib. 5. architect. c.10. 33

Nec est quod quis obijciat, † balnea personæ vtilita- 34
tem magis, quam domus respicere, & ob id esse hanc seruitutem personalẽ. iuxta l.ergo.ff.de ser. rust. præd. & gl.l.1.§.in prædijs.ff. eod.quia respondetur, imò verè balnea esse ad commodum ipsius domus, quãadmodum puteus & his similia.

35 Quintus est casus, cum † conceditur aquæductus, vt ad fundum ducam, causa ibi habẽdi piscariam vel cisternam, hoc etiam casu seruitus hæc realis esse dicitur: ita censuit Cæp.in d.tract.de seruit.rust.præd.c.4.

36 nu.6.ea ratione, quod piscaria † & cisterna,& puteus fundi pars sit.l.Iulianus.§.vlt. cum duab.legibus subsequentib.ff.de act. emp. hic ergo aquæductus principaliter fundi vtilitatem continet.

37 Sextus est casus, cùm † aquæductus conceditur ex fundo tuo ad irrigandum hortũ meum, hoc quoq; casu seruitus realis esse dicitur: ita admonuit Cæp.d.c.4. nu.8.ea ratione, quod propter necessitatem seu vtilitatem fundi dominantis, hoc est, viridarij facta est concessio.l.ergo.ff.de ser.rust.præd.

58 Septimus casus est, cùm † aquæductus vniuersitati vrbis, vel oppidi conceditur, vt aqua ducatur in foro, vel alio in loco communi, vt omnes ipsius vniuersitatis ea vti possint, quemadmodum obseruari solet Neapoli, Brixiæ, & vidi in regione Pedemontium in oppido Bouissij,& alijs permultis in locis, vbi aqua ad communem omnium vtilitatem ducitur. Est enim & hoc in casu seruitus hæc realis, quemadmodum scripsit Vld.Zas.libr.1.singul.respons.c.11. numer. 3.qui ea ratione, hanc esse realem seruitutem scribit, quod à rerei, id est, à prædio seruiente loco vicino, & ratione loci personis illic habitantibus debetur. Et licet commoditas personæ quæratur, prædij tamen dicitur, vnde potius ius prædij, quam personæ cõsideratur.

39 Octauus est casus, cùm † aquæductus seruitus conceditur verbis ad factum relatis: vtputa si dictum est: Concedo tibi facultatem ducendi aquam: hoc in casu seruitus hæc personalis esse dicitur: ita Bartol. & alij in l.Lucius.ff. de ser.rust.prędio.& clarius Ioan. Corasius in l.1.numero.123.ff.de seruit. Nam ob id quòd

40 seruitus sui natura † realis ad personam refertur, personalis efficitur, ex l.apud Iulianum. §. si quis alicui. de leg. 1. quo loci habetur facultatem illam cædendi lapidem, quæ sui natura realis est.l.ergo.l.veluti. ff. de seru.rust.præd.propter relationem facti ad personam dicitur personalis & non realis. Ita seruitus aquæ haustus, quę sui natura realis est.l.1.ff. de ser.rust.prędi. prædicta tamen ratione personalis fit.l.Mela.§.vlt. ff. de alim.& ciba.lega.confert.l.2.§. item si in facto.ff. de verborum obligat.& text.§. sed cùm factum. Institut. de stipulation.seruor.quod & in cæteris seruitutibus, præter hanc aquæductus, scripsit Cæpolla in tractatu de seruit. vrb. prædio.c.2.numero.6. verficulo. secundo casu principali. Verùm ego non semel dubitaui, quandoquidem ducere aquam non continet factum, quod persona ipsamet explicare possit, quemadmodum haurire aquam, lapides cædere, & his similia, quę sua manu quis facere potest. nisi dicamus ex illis verbis facti ostendi contemplatione personæ, non autem fundi, per quem, vel ad quem ducitur, factam esse concessionem, quemadmodum mox subijciam.

41 Nonus est casus, cum † seruitus hæc aquæductus conceditur indeterminatè gratia fundi certificandi per eum, cui concessio fit, hoc casu personalis est seruitus: ita Barto.in l.Lucius.ff. de seru.rust.præd.ex textu illo, quo loci dixit Baldus, quod quilibet contrarium diceret, nisi textum illum videret, & ibidem Albe. nu. 5.& Floria.num.7.quem etiam singularem in hanc sententiam dixerunt Roma.sing. 69. concedo tibi & Cremen.sing.60.constituta est. Idem docuerunt Ioann. Fabri.& Ias.in §.æquè. Instit. de actio. ille num.12. iste nu. 35.& Ioan. Corasius in l.1.nume.123. ad finem.ff. de seruit. Idem respondit Dec.consi.262.num.3.versic. sextò de ista.& nu.11.versi.non obstat sextò. Quæ iuris sen-

tentia ea ratione nititur, quòd non prædij contemplatione, sed personæ facta est, quam rationem ait Coras. sumi ex † l. 1. §. præterea Labeo. ff. de aqua quotid. & 42
æstiua. dum Vlpian. ex Labeonis sententia inquit. Et siquidẽ ductus aquarum fundi nõ sint, quia quocunq; duci possint: appellat Vlpian. ductus aquarum non esse fundi, cum quocunque duci possunt, etsi eo loci Accursius malè interpretetur, ideò non esse ibi fundi, quòd agro non cohęreant, sed sit opus ligneum, vel lapideum manu factum, malè inquam Accursius, quandoquidem Vlpianus loquitur de ipsa seruitute aquæ, quæ illius fundi tantum non est, cùm & ad alios fundos duci possit: non autem loquitur Vlpia. de ipso instrumento, quo aqua ducitur. Est ergo personalis seruitus hæc, vt probat is text. d. † l. Lucius. qui ita à Co- 43
rasio consideratur. Seruitutum natura præsertim rusticarum illa est, vt non nisi respectu fundi vicini. & eius necessitatis esse nequeat, hoc est, nisi qui habet seruitutem, fundum vicinum habeat, & quatenus ad eum ipsum fundũ opus sit. l. ergo. ff. de seruit. rust. præd. Quo fit vt hæ seruitutes non personæ, sed prædij esse dicantur. l. qui in aliena. §. vltim. ff. de neg. gest. l. vnus ex socijs. ff. de seru. rust. prædio. Cùm itaque in d. l. Lucius. aquæ vsus concessus fuerit fundo non vicino, dici nõ potest propriè seruitus, quod docuit & Bartol. post gloss. in l. Mela. §. vlt. num. 2. de alim. & ciba. leg. erit ergo concessio quædam personalis, quæ ideo ad hæredem non transmittitur l. vsus aquæ. de vsu & hab. & scribit idem Corasius in l. vt pomum. num. 2. ff. de ser. Verùm à * recepta hac opinione dissentit † Alci. lib. 2. * 44
disputt. c. 7. ea ratione, quod in d. l. Lucius. facta non fuerit aquæ ducendæ concessio tanquam ius, sed in modum simplicis facultatis, & quia verbum, gratificor, personam respicit, proinde nihil ad hæredes trãsmittitur. Quam sanè rationem rectè confutauit Cora. in d. l. 1. nu. 124. ff. de seruit. quandoquidẽ ideo concessio illic personalis est, quia vsus aquæ non ad domum modò, quæ in Isthmo erat, sed ad quemcunque locum concederetur: vt meritò intelligamus concessionem non prædij contemplatione, sed personæ factam esse. Qua ratione vsus est Vlp. in l. 1. §. præterea Labeo. ff. de aq. quot. & æst.

Decimus est casus, cùm † facta est concessio aquæ- 45
ductus illi, qui nullum fundum habet: hoc in casu sunt opiniones Dd. Rog. & alij nonnulli antiqui glossatores affirmarunt, hanc esse seruitutem personalem, quemadmodum refert gloss. l. vt pomum. ff. de seru. vrb. præd. & in l. Mela. §. vltim. ff. de alim. & cib. lega. & idem censuerunt Petrus & Cynus in rub. C. de vsufructu, & Bernard. Gammarus in tractatu de seruitutibus. q. 5.

Altera fuit opinio, quod hæc non dicatur seruitus personalis, sed potiùs ius quoddam personale. quam sanè sententiam probarunt Iacob. & Azo. in d. l. vt pomum. & d. l. Mela. §. vltim. vbi Barto. hanc secutus est, idem docuit Bald. in l. vltim. nume. 7. C. de cond. indebit. & in rubric. C. de vsufruct. numer. 13. & * commu- *
nem hanc esse testatur Cæp. d. trac. de seruit. rust. prędd. c. 4. num. 2. versi. secundo casu principali. qui in specie nostra loquitur, communem etiam esse affirmat Gomes. in §. æquè. num. 25. Insti. de act. Idem sensit Alexan. consi. 18. num. 3. libr. 5. dum respondit † ius percipiendi 46
tot fructus quotannis è fundo, esse ius quoddam personale. Ita etiam responderunt Corn. consi. 293. num. 15. lib. 3. & Ruin. consi. 106. nu. 10. lib. 5. ius † depascendi pe- 47
cora, & cædendi ligna non constituere seruitutem, sed ius quoddam personale. Et hanc esse communem testatur idem Cor. consi. 63. nu. 8. lib. 4. & Paris. consil. 84. num. 5. lib. 3.

Tertia fuit opinio Fulg. in l. pecoris. num. 5. ff. de seruit. rust. præd. quem secutus est Corn. consi. 188. numer. 2. lib. 4. distinguit Fulgo. Aut verba executiua referuntur in personam debitoris, tunc non dicitur constituta seruitus, sed ius quoddam personale: ita procedit

Universidad de Deusto
Biblioteca

Bart.opinio quam communē diximus.Quæ ſecūdum Fulg.tunc præſertim procedit,cùm id quòd dari promittitur ad certam quantitatem, non ſecundum prædij neceſſitatem, vel vtilitatem formatur. Aut verba referuntur ad creditorem per modum iuris,vt ſi conceſſo tibi ius depaſcendi pecora, tunc dicitur ſeruitus perſonalis,ita procedat Petri,Cyni,& aliorū opinio. Verūm conſiderandum eſt, Bart.& alios plures loqui cùm conceſſio facta eſt creditori ſub eo iuris nomine: quare à communi non eſt in foro recedendum.

48 QVAERO tertiò,an hoc † interdictum concedatur pro ea aqua,quæ ducitur pro vtilitate & commodo,ac amœnitate prædij vrbani, quo modo conceditur pro aqua,quæ ducitur pro prædio ruſtico?Et concedi probat.l.1.§.illud quæritur. & in §.ſiue autem.& l.3.in princ.ibi,amœnitatis.ff.de aqua quotid.&æſtiu.

49 Eſt enim † aquæductus ſeruitus communis,nempè aliquando ruſtica, aliquando vrbana. Nam cum prædium,cui ſeruitus debetur,vrbanum eſt, etiam ſeruitus vrbana eſt: cùm verò prædium eſt ruſticum,ruſtica quoque eſt ſeruitus. ita gl. in l.1. in verbo,aream.ff. de ſer.vrb.pręd. Ang.& cęteri in l.pecor.de ſer.ruſt.pręd. atque ita in ſpecie ſcribit Cępol.in tract.de ſeruit.ruſt. præd.d.c.4.de aquæductibus.numer.9 .quam ſanè ſententiam probat † l.2. ff. de commun. prædio. vrban. dum Vlpianus ſub eo titulo ſeruitutum communium, tam prædiorum vrbanorum, quàm ruſticorum hanc ſeruitutem aquæductus collocauit: ex eo enim oſtendit aliquando eſſe vrbanam, aliquādo ruſticam. Accedit quod & pro aqua, quæ admolendinum duci conſueuit,conceditur:ita Ripa in l.quominus.nu.46. ff.de flum.

51 QVAERO quartò, an † hoc interdictum locum habeat tā pro ſeruitute aquæductus ex flumine publico,quàm ex priuato? Et locum habere probat l.1.§. ait Prætor.&.§.permittitur.ff.de aqua quotid.& æſti. Verūm quo facilius hæc intelligantur,eſt quod declaremus, quis concedere valeat ius ducendi aquam ex flumine publico,&quis ex priuato.Ita olim ſancitum fuit,vt refert Iul. Front. de aquæductibus. cuius hæc

52 ſunt verba: Apud † antiquos omnis aqua in publicos vſus erogatur,ea cautum ita fuit,ne quis priuatus aliam ducat,quam quæ ex lacu ad humum accedit. Hæc enim verba ſunt eius legis, id eſt, quæ ex lacu abundauit,eam nos caducā vocamus & hęc ipſa non in alium vſum, quàm in balneum , aut fulonicorum dabatur, eratque vectigali ſtatuta mercede, deque in publico venderetur aliquid , & in domus principum dabatur,concedentibus reliquis.Hactenus Frontinus. Hodie verò alia adhiberi ſolet de his diſtinctio.ſiquidem

53 dicimus aliqua eſſe † flumina publica,aliqua priuata. l.1.§.fluminum.ff.de flum. Publica flumina ſunt,quæ perennia ſunt.d.§.fluminum. Hæc aliquando ſunt nauigabilia, vt Padus,Ticinus, Brenta , Atheſis : aliqua nauigabilia non ſunt, vt ſunt qui continuò è montibus deſcendunt, qualia ſunt Trebia, Ollium & his ſi-

54 milia. Cùm flumina † nauigabilia ſunt, ex eis aqua duci non poteſt, niſi Princeps concedat.l. quominus. ff.de flum.Ea eſt ratio, quòd nauigatio, quæ maximè Reipublicæ neceſſaria eſt,impeditur:quemadmodum noſtri ſcribunt in d.l.quominus. ibi Ripa.numer.13.15.

55 Cùm verò † flumina nauigabilia non ſunt , aqua duci poteſt, niſi expreſſim Princeps prohibeat. d.l.quominus.ibi,niſi Imperator aut Senatus vetet. Ea eſt huius conſtitutionis ratio,quàm imperfectè tamen ſenſit Ripa.d.l.quominus.numero.5. quia hoc caſu aquæ vſus communis eſt.l.fluminum. ff.de dam. infect. & §.1. Inſtit.de rer. diuiſ. nec hoc in caſu publica ipſa vtilitas, id eſt, nauigatio impeditur directò ſaltem, nec in vſu publico eſt,vt illa,quę ex caſtello ducitur,(vt mox dicemus)l.1.§.ait Prætor.ff.de aqu.quotid.& æſt.quæ ita conciliantur à Duareno libr.1.diſput.anniuerſ.c.52.De

56 hoc † flumine publico,è quo aqua duci poteſt,niſi vetet Princeps loquitur Pomp.in l.3.§.1.& §.2. ff. de aqu. quotid.& æſti. quem ſic intelligo. Ducitur etiam aliquando † aqua è loco publico, vt è caſtello. l.1. §. ait 57
Prætor.ff.de aqua quotid.& æſt.l.3.C.de aquæduc.lib. 11.ex caſtello dicitur duci aqua, quod caſtellum erat receptaculū aquarū fluentiū per canales, è quo deinde caſtello aquæ ducebātur &ad publicos & ad priuatos vſus.De † caſtello ita ſcribit L.Vitr.li.8.de arch.c.5.Du- 58
ctus autē aquę fiunt generib. tribus. Riuis per canales ſtructiles, aut fiſtulis plumbeis,ſeu tribulis fictilibus. quorum hæ rationes ſunt: ſi canalibus , vt ſtructura fiat quam ſolidiſſima,ſolumq; riui habeant faſtigiata, ne minus in centenos pedes ſemipede æquæ ſtructuræ conforcentur,vt minimè ſola aqua tangat. Cumq; venerit ad mœnia efficiatur caſtellum,& caſtello cōiunctum ad recipiendum aquam triplex immiſſarium, collocenturq; in caſtello tres fiſtulæ æqualiter diuiſæ inter receptacula coniuncta , vti cum abundauerit ab extremis in medium receptaculum redunder.ita in medio ponentur fiſtulæ in omnes lacus & ſalientes in aſtero.in balneas vectigal quotannis populo pręſtent, ex quibus tertiò in domos priuatas, ne deſit in publico:non enim poterunt auertere, cum habuerint a capitibus proprias ductiones. Hæc autem quare diuiſa conſtituerim, hæ ſunt cauſæ, vti qui priuatim ducent in domos vectigalibus tueantur per publicanos aquarumductus. Hactenus Vitruuius. Ex cuius verbis facilè & illud colligitur,cùr è † caſtello aquam du- 59
cere non licet, ſine Principis auctoritate, quia aqua hæc publico vſui deſtinata primum eſt, deinde vectigal ei penditur à priuatis,qui eam pro ſui vtilitate ducunt,atque ita interpretor Vlpianum in † d. l.1.§.per- 60
mittitur. ff. de aqua quotid.& æſtiua.dum inquit,ius ducendi aquam à Principe concedi , alij nulli competit ius aquæ dandæ. Quamquam Pomponius ſcribit in l. quominùs. ff. de flumin. ius hoc ducendi aquam è flumine publico Senatum concedere. In huius nodi diſſolutione aiunt iuris noſtri interpretes, illa verba, nulli alij, non excludere conceſſionem factam à Senatu, cui ius cōpetebat concedendi ducere aquam è publico.Quam quidem auctoritatem & Cenſores & Aediles habuerunt, quòd his verbis teſtatur † Iulius Frontinus de aquæductibus. Interdum ius 61
ab Aedilibus,interdum à Cenſoribus permiſſum fuit. ſed apparet quoties in Republic. erant ab illis potiſſimum petitum,cum ij non erant,Aedilium poteſtatem fuiſſe.Idem ſcribit de Cenſoribus Alex.ab Alex. lib. 3. dierum genial. c. 13. aliæ hodie extant conſtitutiones Imperatorum de his aquæductibus publicis, vt in integro illo titul.C.de aquæduct.lib.11.Cum ergo (vt ad rem noſtram reuertar) priuato conceſſa eſt à Principe, vel ab eo, qui principis poteſtatem obtinet, ius ducendi aquam è publico:ſi is priuatus turbari contingat, † 62
locus erit huic interdicto.d.l.1.§.ait Prætor.ff.de aqua quotid.& æſt.Cæpoll.d.tract.de ſeruit.ruſt.præd. c.4. num.108.

QVAERO quintò, † an hoc interdictum locum 63
habeat,cùm priuatus à priuato flumine, fluminis domino concedente aquam ducit?Et locum habere, dubium non eſt.ſiquidem cùm flumen priuatum eſt, fluminis dominus cōcedere poteſt hanc facultatē ducendi aquam.l.1.§.caput.verſ.qualitercunq;.& l.Lucio.ff. de aqua quotid.& æſt.Priuatum autem † flumen mul- 64
tis modis conſideratur, inquit Cæpoll.in tract. de ſeruit.ruſt.præd.c.4.de aquęductib.nu.28.Primò ratione originis, vt quando ortum habet in fundo ipſius priuati.l.aquam.& l.ex meo.ff.de ſerui.ruſti.prædio.& l. Præſes.C. de ſerui.& aqua.qualia ſunt ſtagna & lacus. Hæc enim in fundo priuati exiſtentia ſunt ipſius. l.1.§. ſi foſſa.ff.de flum.l.1.§.ſtagnum.§.lacus.ff.vt flumin. pub.nauig.liceat.& derlarai Ripa in l. quominus. numer.1.in fin.ff.de flum.qui & illud ſcribit cum I.C.in l. 1.§.fluminum. ff. de flumin. priuatum dici , cum non perpetuò,ſed aliquando fluit,vt torrens.l.1.§.tori ent. de num. Secundo modo dicitur flumen † priuatum 65
ob

ob conceſſionem priuato factam à Principe. arg.l.2.in princ.ff.ne quid in loco pub.Tertiò priuatum dicitur ex conſuetudine & præſcriptione.argu.l.1.§. denique. & §.vlt.ff.de aq.pluu.arcen.& in l.2.C. de ſer. & aqua. Qui ergo ab huius aquæ domino conceſſionem habet eam ducendi, & eam certo modo duxit, ſi in eo aquæductu turbatur, vel aliqua moleſtia afficitur, hoc interdicto experiri poterit. Quod intelligitur cū hoc flumen eſt perenne, ſecus ſi non eſt perenne, quoniam tunc ſtricto iure ſeruitus in eo non conſtituitur, vt mox ſubijciam.

66 QVAERO ſextò,an hoc interdictum † reddatur pro aquæductu non perenni?Et non reddi, ait Vlp. in l.1.§.loquitur.ff.de aqua quotid.& æſt.Ea eſſe videtur ratio, quod nulla aqua duci poteſt, niſi quæ perennis eſt.l.foramen.ff.de ſeruit.vrba.præd. & l.via.ff.de ſeruit.ruſt.præd.& l.1.& l.2.ff.de flum. Quocirca(vt pau-
67 lo ante admonui) ſtricto iure † ſeruitus aquæductus conſtitui nō poteſt de ea aqua, quæ perennis non eſt,& perpetuam cauſam non habet. d. l. via. quam eruditè explicat Conn.lib.4.commentar.iuris.c.9.numer.1.ex æquitate tamen ſi facta eſt conceſſio,tuetur.ita Cępol. in tract.de ſeruitut.ruſtic.c.4. de aquæductibus. num. 28.verſicu.ſed quando flumen. ex vna interpretatione
68 † l.2.ff.commu.ſeruitut.vrba.prædio. Quod ſanè Vlpiani reſponſum difficilem atque perobſcuram interpretationem habet.Accurſ.varias interpretationes attulit, nunc ſentiens Vlp. de flumine publico, nunc de priuato agere. Ita Bartolus & qui poſt eum ſcripſerūt permulta perpenderunt. Ex recentioribus eruditus admodum Iacobus Cuiacius.lib.3.obſerua.iuris.c.28. contendit intelligendum eſſe Vlp.de flumine priuato, non autem de publico loqui. Non enim (ait ille) concedi poteſt è flumine priuato haurire aquam machinis, vt rota, timpano, vel cochlea, cùm tamen liceat aquam haurire vrnis, ſitulis,vel vrceis. Cuius quidē ſententiæ rationem conſiderat Cuiacius,quia vix eſt, vt prædia aquæ tanta copia indigeant,vt adhiberi organa oporteat. non poſſunt ſeruitutes ipſo iure conſtitui vltra quàm opus ſit ad prædia.l.ergo.in fin.ff.de ſeru.ruſt.præd.Verum ego diſputo contra. Neminem enim extare opinor, ſi agrorum irrigationes obſeruabit diligenter,qui dicere audeat, eos tantam aquæ copiam ferre non poſſe, quantam machinæ è flumine haurire poſſunt. Cùm prædia ſæpiſſime ampla ſint & ſpaciosa , & ex vno in aliud deriuare poſſit,& ſoleat. Quinimo vſu compertum eſt, maiorem eſſe copiam aquæ, quæ ducitur, quàm quæ hauriri poteſt quibuſ-
uis machinis. Accedit, quod machinæ ita paruas, vt magnas ædificare & illis alternis horis,vel diebus vti
69 poſſumus.Et quod ait I.C. in † d.l.ergo.non ex modo ducendi aquam prouenit, ſed ex ipſamet conſtitutione ducendi, vt ſi quis maiorem copiam ducere vellet, quam opus haberet. Quocirca ego Iac.de Rauenna ſequor,quem probauit & Alber.in d.l.2. nempe Vlp.loqui,cùm quis concedit, quòd poſſit per eius fundum aqua duci,quæ è flumine publico hauritur. Hæc conceſſio mero iure non valet,vtpotè quod conceſſerit & aquam haurire è publico flumine. quòd fieri poſſe negatidē Vlp.in l.3.§.vlt.ff.de ſer.ruſt.præd.ſed ex æquitate tuebitur conceſſio. Quod quidem Vlp. reſpōſum in d.§.vlt. vt deſumptum ex eiuſdē Vlp.lib.17. ad edictum,ſi huic noſtro iungatur,rectè(mea ſententia)Ra-
uennatis interpretationem confirmabit. Cæterum in re tam ambigua libera ſunt hominum iudicia.Iuſtiniano parcat Deus, quòd ſua nimia diligentia in Pandectarum ordinatione, Iuriſconſultorum conſumptis
70 codicibus,nobis tot cruces poſuerit.

QVAERO ſeptimò, an hoc † interdictum concedatur pro ſeruitute aquęductus,quocunq; modo & titulo conſtituta atq; conceſſa? Et concedi reſpondet Vlp.in l.1.§.caput.verſic.& qualitercunque.ff.de aqua quot.& æſt.& ideo ſiue teſtamēto, ſiue pacto, ſiue quo-
uis alio titulo cōſtituta ſit, hoc interdictum concedi-
tur,ſi modo aqua is vſus eſt.

Extenditur procedere, etiamſi † titulū putatiuum 71
habuit, vt ſi errore facti deceptus,credidit ſe ſuo iure aquam ducere.d.l.1.§.caput.ver.ſed & ſi iure.& §.Ariſto.& confert.l.vlt.ff. quemad.ſer.amitt.& l.1.§.Iul.& l.vlt.ff.de itin.actuq; priua.Quod tamen intelligitur ſi credulitas hæc iuſta eſt, hoc eſt,ſi bona fides adeſt. Nō enim vel vi, vel clam aquam ducens iuſto errore decipitur.eritq; hoc in caſu neceſſe probare cauſam,qua error iuſtus appareat: quemadmodum declaraui ſupra rem.3.q.7.o.& annotauit Bart.d.verſi.ſed & ſi iure.qui ob id ſcripſit, ſupinam ignorantiā non excuſare. Non probo tamen interpretationem gloſſæ in d.verſ.ſed & ſi iure. quæ ait, iure ſeruitutis, vel alio iure ex d.l.1.§. illud.& §.præterea. nam alio ſpectant iura illa, vt ſuo loco dicam. Quòd autem † in d.verſi.ſed & ff.ait Vlp. 72
intelligitur de iure,hoc eſt, de titulo : voluit enim dicere, quòd & ſi ſine titulo aquā duxit, modò iuſto errore duxerit,concedi hoc interdictum.

QVAERO octauò,cùm Prætoris † interdictum 73
de aquis frigidis loquatur, an etiam ad calidas pertineat?Et pertinere reſpondit Vlp.l.1.§.idē Labeo ſcribit.ff.de aqua quot.& æſt.De aquis † calidis permulta 74
ſcribunt Vitr.lib.8.de archit.c.3.Plin.lib.35.natur.hiſt. c.6.& Cælius Rhodig. libr.26.lectio. antiq.c.15. calidæ hæ aquæ vſum habent neceſſarium ad irrigandum agros, vt Hierapoli.cōſtat enim apud Hierapolitanos in Aſia agrum aqua calida irrigari. ita recenſet Vlp. d. §.idē Labeo. cui cōuenit quod ſcribit † Vitr.d.c.3.his 75
verbis. Ad eundē modum Hierapoli Phrigiæ efferuet aquæ calidæ multitudo:ex qua circū hortos & vineas foſſis inductis immittitur. Ego pariter aliquādo vidi hic Patauij in vico Abani prata calida aqua irrigari.

QVAERO nono,an hoc † interdictum concedatur ei, qui in aqua ducenda modum exceſſit: vel aliò 76
duxit quam ducere conſueuit,ſi eam ducere prohibitus fuit?Et non concedi reſpondit Vlp.in l.1.§.illud.ff. de aqua quotid.& æſt.dum ait, aquam eſſe ducendam eo modo,quo ducta eſt hoc anno. Proinde neque amplioris modi,vel alias,hoc eſt, inquit gloſſ.per alium modum: vel (vt ſubſequētia verba ſignificant) per aliam regionem.Non enim huic † poſſeſſori licet mutare 77
riuum,vel aquæductum, vel quantitatem aquæ : ſed eo in ſtatu, quo eo anno fuit, ducere debet. ſiquidem hic vſus,hęc conceſſio ducendi aquam ſtrictam habet interpretationem, vt ne quid plus cenſeatur præſcriptum,quàm poſſeſſum: quemadmodum ſuperiore remedio q.5.admonui. Ita enim in cæteris ſeruitutibus ſolet obſeruari,ne modus excedatur.l.non modus.C. de ſeruitut.& ſcribit in ſpecie Cæpol.tract.de ſeruitu. poſſumus.Et quod ait I.C. in † d.l.ergo.non ex modo ducendi aquam prouenit, ſed ex ipſamet conſtitutione ducendi, vt ſi quis maiorem copiam ducere vellet, quam opus haberet. Quocirca ego Iac.de Rauenna ſequor,quem probauit & Alber.in d.l.2. nempe Vlp.loqui,cùm quis concedit, quòd poſſit per eius fundum aqua duci,quæ è flumine publico hauritur. Hæc conceſſio mero iure non valet,vtpotè quod conceſſerit & aquam haurire è publico flumine. quòd fieri poſſe negatidē Vlp.in l.3.§.vlt.ff.de ſer.ruſt.præd.ſed ex æquitate tuebitur conceſſio. Quod quidem Vlp. reſpōſum in d.§.vlt. vt deſumptum ex eiuſdē Vlp.lib.17. ad edictum,ſi huic noſtro iungatur,rectè(mea ſententia)Ra-
uennatis interpretationem confirmabit. Cæterum in re tam ambigua libera ſunt hominum iudicia.Iuſtiniano parcat Deus, quòd ſua nimia diligentia in Pandectarum ordinatione, Iuriſconſultorum conſumptis codicibus,nobis tot cruces poſuerit.

Declaratur primò,† vt nō procedat,cùm is qui vna 79
die ducere conſueuit, aliernis diebus ducere incipit, tunc enim interdictum conceditur ſi turbetur.l.1.§.ité quæſitum.ff.eo.quod ibi gloſſa explicat.

Declaratur ſecundò,vt non procedat † quando ſo- 80
lùm qualitas prædij, ad quod aqua duci conſueuit, immutata eſt: vt puta ſi ex horto,effectum eſt pratum, vel econtrà. nam hoc in caſu credo non eſſe exceſſum modum ducendi aquam & ob id contra perturbatorem locus erit huic interdicto,quod probatur argu.l.

Universidad de Deusto
Biblioteca

apud Trebatium.§. si vicinus.ff. de aq.plu. arcen. quo loci scribit Im.nu.7. quòd vbi aquæ seruitus simpliciter debetur horto, trahitur ad pratũ, & ibi Castren. idem censuit Cæp.d.c.4.num.82. Nec enim hoc in casu immutatur seruitutis modus ad detrimentum domini eam præstantis.

81 QVAERO decimò, an hoc interdictum † reddatur illi, qui prohibetur miscere nouam aquam illi aquæ, quam ducere consueuit? Et non concedi censuit Vlp. in l.1.§. item quæritur. ff. de aq.quot.& æst. ex sententia Offilij: cuius sanè sententiæ ea est ratio, quòd priorem modum & vsum immutare dicitur. Sed quæ-

82 stionis est, quò loci rectè hic prohibeatur † nouam aquam antiquæ immiscere: an quocunque in loco, vel potius eo loci, in quo primum aquam aliam in riuum admittit, hoc est, illo in loco, vbi incipit immixtionem facere. Vlp. rectè cum Offilio respondit, solùm prohiberi posse eo loci, in quo primum aquam in riuum admittit. Nec refert quòd in tota aqua prohibeatur, cùm in noua illa prohibetur, ex quo enim diuidi non potest, vis in parte fieri non potest, quin etiam in tota fiat, non enim ob id conceditur ei interdictum. Ea est ratio, quòd huius prohibentis animus non est, vt prohibeat ducentem in toto aquæductu, sed in ea parte tantùm, quæ de nouo ducitur, & licet vis & prohibitio in tota contingat, id contingit ob inseparabilitatem, & ex latere ducentis, hæc inseparabilitas efficit, vt vtile, hoc est aqua, quæ duci potest, per inutile, hoc est, per nouam aquam vitietur, iuxta regulam, quam firmant Dd. in l.1.§. pen. de verb. obliga. & in specie nostra ita scribit Cæp. tracta. de seruit. rust. præd. c.4.num.68.

83 Declaratur primò, vt non procedat † quando aqua noua à veteri diuidi posset: vtputà, si duo riui, quibus aquæ ducũtur, ita distincti sunt, vt facilè vnus impediri possit. ita à cessante ratione indiuiduitatis argumẽtari licet, & probat. † l.1.§. Trebatius. cum sub-

84 seq. ff. de aq.quot.& est. dum Vlp. ex Marcel. sententia, illa Trebatij explosa respondit, non licere vniuersum pecus prohibere, cùm amplior numerus ad aquam appellitur, non enim est sibi ius prohibendi in omnibus pecoribus, sed in his tantum: quæ supra consuetum numerum sunt, cum pecora separari possint, idẽ de aquis dicendum est, si separatio fieri potest, quòd in seruitute pecoris ad aquam appulsus annotarunt Cæp. de seruitu. rust. præd. c.8.& Io. Coraſ. in l.1. nu.133. ff. de seruit.

Declaratur secundò, vt non procedat, cùm præter

85 † aquã duci solitã, altera in eodẽ riuo nata miscetur: tunc enim contra prohibentem eam ducere conceditur hoc interdictum, ita censuit Vlp. in l. hoc iure. §. aqua. ff. de aqua quotid.& æst. Ea est ratio, quia aqua, quæ nascitur in illo riuo lucri fit illi ducenti aquam, quod & in specie nostra annotauit Cæpo. d.c.4.nu.68. ver. quod intellige. & huius opinionis citat Oldra. & Alber. in l. Rutilia Polla. ff. de contrah. emp.

86 QVAERO vndecimò, an hoc † interdictum concedatur illi, qui posteaquam aquam duci consuetam ad suum fundum, prohibetur eam deriuari facere ad fundum in illius confinio emptum? Et concedi respondit Vlp. in d.l.1.§. illud Labeo. ff. de aqua quot.&

87 æst. Ea ratione vsus est Vlp. quòd semel fundum † meum ingressa, ad fundum in confinio positum à me duci potest, & alibi etiam si placet, quin & vicinis concedere licet, quemadmodum & eruditissimus Conna. annotauit lib.4. comm. iuris ciuilis. c.9. numer.2. idem docuit Bald. in l. aquam. num.1. C. de seruitut. & aqua.

88 dum scripsit, quòd si ex flumine publico duco † aquã per prædium meum ad meum molendinum, possum aquam quò volo ducere & diuertere, nec teneor vicino inferiori eam concedere. Huc pertinet quod docuit idem Bald. in c. cùm omnes. num.21. de constit. si du-

89 co † aquam è flumine publico ad prædium meum, & ex meo prædio fluat ad prædium mei vicini, possum eam aquam in meo prædio retinere: cùm semel fundũ meum ingressa mea sit, & de ea ad libitum disponere possim. Quod declarat Bar. in l. quominùs. nu.25. ff. de de flum.& ibi Iaſ. nu.45.& Ripa. nu.85. procrdere cùm ambo, nempè vicinus superior & inferior sunt in pari conditione quo ad possessionem, secus si inferior iam aquæ vsum præoccupauit: nam tunc superiori non licebit eam diuertere aut ficcare. qua de re scribunt & Rui. consi.96.num.6.lib.4. Calca. cons.56.nu.6. Dec. cons.373.num.2. Afflict. decis.388.& Paris. cons.114. num.5.lib.1.& Cæpol. tract. de seruit. rust. præd. c.4. de aquæductibus. num.53. vbi declarationes adfert, quas hic referre superſedeo. Declarat etiam Ruinus consil.41. numer.37. libr.1. non procedere, cùm modus ducendi aquam est limitatus, qua de re egimus supra. q.9.

QVAERO duodecimò, an hoc † interdictum 90 concedatur illi, qui mala fide aquam duxit, vt si vi, vel clam? Et non concedi respondit Vlp. in l.1.§.1. ff. de aqua quotid.& æst. Quod tamen declarat idem Vlp. in d.l.1.§. Aristo. versic. idem. non procedere cùm quis hoc anno aquam duxit, non vi, non clam, non precario, & eodem anno deinde vitiosè vsus est. rectè enim tunc hoc interdicto experiri poterit, cùm referatur ad illud tempus, quo sine vitio vsus est. si quidem verum est eo anno bona fide, hoc est, nec vi, nec clam, nec precario vsum esse: sufficit enim quòd vsus perfectus fuerit cum bona fide, quia mala fides deinde superueniens nihil immutat: quemadmodum superiore remedio attigimus.

QVAERO decimotertiò, an hoc † interdictum 91 concedatur ei, qui ob prohibitionem de aqua ducenda, ius illud amisit, vt scilicet ei omnia restituantur? Et concedi ait Vlp. in l.1.§. præterea. ff. de aqua quotid. & æst. Quocircà rectè censuit idem Vlp. in d.l.1.§.1. hoc interdictum esse aliquando restitutorium: quemadmodum in hoc casu esse videmus. Verùm aduersari illud videtur, quod perpendit glo. in d.§. præterea, nempè hodie decennio vel vicennio seruitutem admitti. l. ſicut. C. de seruitut. interdictum vero anno finitur, nõ ergo ex hoc interdicto recuperare poterit. satisfacit glossa, & clarius Bart. in d.§. præterea. Distinguit Barto. duos casus, quorum primus est, cùm seruitus hæc aquæductus occupata fuit ab hoc ipso, qui prohibuit, atque ita se in libertatem vendicauit, cõtra eum perpetuò hoc † interdictum redditur. siquidem per- 92
petuam causam habet pro eo, quod ad alium peruenit. l. ſi plures. §. deiectum. ff. de vi & vi arma. & pluribus in locis horum tractatuum scripsi. Secundus verò est casus, cùm aquæductus ad tertium, atque ita extraneum, qui non prohibuit, deuenit: tunc altero ex duobus modis intelligitur hoc interdictum concedi, vel quod prius petatur in integrum restitutio aduersus lapsum temporis, cùm tamen iusta subest causa, vel intelligitur hoc tempus esse vtile: quod quidem non currit, nisi à die quo experiundi facultas datur.

QVAERO decimoquartò, an hoc † interdictum 93 concedatur ei, qui post acquisitum ius & quasi possessionem ducendi aquam per fundum, cui seruitus quæsita erat, vendidit? Vlp. in l.1.§. ſi fundum. ff. de aqua quot.& æst. respõdit, vtile esse interdictum. quod ego intelligo cum glossa ibi vtile, id est, efficax, & proficuum, non autem vtile ad differentiã directi. Est enim vtile ratione interesse damni iam perpessi ex præterita prohibitione & impedimento. Nam semel prohibitum fuisse, & interfuisse sufficit. d.l.1.§. præterea, & confert. l. inter omnes. ff. de furtis.

QVAERO decimoquintò, an † reddatur hoc in- 94
terdictum contra non dominũ fundi, à quo aqua ducitur, si is prohibeat aquæductum? Et reddi respondit Vlp. in l.1.§. competit. ff. de aqua quot.& æst. quo loci gloss. intelligit idem esse etiam de eo, qui agit, vt scilicet non referat, an dominus fundi sit, qui seruitutem

acquisiuit, vel qui patitur. verba enim Vlp. nõ parum ambigua, ad vtrunque referri posse videtur: ita enim scribit: Et nihil interest, vtrum dominium quis fundi habeat, an non.

95 QVAERO decimosextò, an hoc † interdictum reddatur inter duos riuales contendentes de aquæ vsu, vtroque asserente, se esse in illius quasi possessione? Vlp. in l.1.§. ſi inter riuales. ff. de aqua quotid.& æst.

96 respondit, interdictum duplex reddi. Quod † ibi Accurſ. intellexit multis modis. ac primo, duplex, hoc est, vti possidetis, quod verè duplex est. §. æquè. Instit. de actio. sed verè non est hoc interdictum illud possidetis, cùm illud merè possessorium sit, hoc verò admixtam causam proprietatis habeat, quemadmodũ in præludijs admonui. Quamobrem secundo loco rectius idem Glossator interpretatur, hoc esse interdictum, de corriualibus, quod exemplo interdicti, Vti possidetis, duplex est. Nam quilibet asserit, se esse in quasi possessione, quemadmodum & in eo interdicto, Vti possidetis. Hanc expositionem probauit Bar. in d. §. ſi inter riuales. post Roffr. quem citauit. Non dissentit Eguin. Baro lib.6. manual. tit.20. dum scriptum reliquit, hoc casu reddi interdictum, exemplo interdi-

* cti, Vti possidetis. Quam sanè * receptam magis interpretationem sequor, reiecta illa secunda glossæ, dum ait, duplex, id est, prohibitorium & restitutorium l.1. §.1. ff. eo. ac etiam illa quarta, dum exponit, duplex, id est vtile & directum, quòd ridiculum, mea quidem sententia, est.

97 QVAERO decimoseptimò, † an hoc interdictum reddatur contra eum, qui aliquod opus fecit in fundõ, è quo ducitur aqua, vt aqua corrumpatur, atque inquinetur? Et reddi ait Vlp. in d.l.1.§. Labeo putat. ff. de aqua quot.& æst. Nec enim ducit, qui minus commodè & vtiliter ducit, iuxta. l. nepos Proculo. de

98 verb. sign. Accedit quod † aqua corrupta nõ aqua, sed morbus ipse est, quod permultis ostẽdit Ripa in tract. de peste. tit. de præseruatiuis remedijs contra pestem. nu.6.& subsequentibus.

99 QVAERO decimooctauò, an hoc † interdictum competat illi, qui postquam cessit omni iuri ducendi aquam, ducere cœpit & fuit prohibitus? Et dicendum est non competere: siquidem cessio illa valet, & efficit, ne iure aquam ducere possit. l.1.§. si quis hoc

100 cesserit. ff. de aqua quot.& æst. Quam sanè sententiam veram esse intelligit ibi glossa, cùm cessio hæc vicino vtilis est, hoc est, cùm ita fit, ne eius fons exiccetur. † l. quoties. ff. de seruit. Quo loci ait Pomp. valere concessionem, qua fundi dominus promittit non quærere aquam in eo. Est enim vtilis hæc concessio, quæ fit gratia non minuendæ aquæ illius, cui facta est concessio, alioqui si inutilis foret concessio ei, cui conceditur, nulla diceretur seruitus cõstituta. d.l. quoties. & probat. l. ſicuti. §. vltim. ff. si seruit. vendic. Quibus repug-

101 nat. † l. ei fundo. ff. de seruitut. Quæ loca interpretantur. Gouea. libr.1. varia. cap.15. & Robert. libr.3. sententi. c.24.

102 QVAERO decimonono, † an interdictum de aqua æstiua concedatur illi, qui nõ æstiuo, sed hyberno tempore aquam duxit? Vlp. in l.1.§. si quis hyeme. ff. de aqua quotid.& æst. ait concedi, quod tamen interdictum, nõ directum, sed vtile erit. vt ibidem glossa annotauit. Erit etiam vtile interdictum, quod dabitur illi, qui non ea æstate, sed superiore aquam duxit. d.l.1.§. qui hac. vbi glossa ita demum procedere intellexit, modo ad minus duxit per 30. dies. sumpto argumento à l.1.§. hoc interdicto. ff. de itin. actuq; priua. quæ expositio falsa est, quãdoquidem duo hæc interdicta inter se maximè differunt. Quocirca dicendum est concedi interdictum vtile ei, qui superiore æstate duxit, etiamsi semel tantum duxit, iuxta huius interdicti naturam, quæ est, vt ad quærendam quasi possessionẽ sufficiat duxisse semel, quemadmodum supra q.1. in quarto requisito admonui.

QVAERO vigesimò, an † hoc interdictum detur 103
illi, qui cum alternatim aquam duceret, cum altero, qui alio tempore ducebat permutauit? Et dari sensit Iulianus in l. cùm constet. §. vlt. ff. de aqua quotid.& æst. Non enim ex ea permutatione ius suum amisisse dicitur. Verùm aduersari videtur † text. l. ſi commu- 104
nem. §.1. ff. quemad. seru. amitta. Cui multis modis satisfacere nititur Accur. in d.l. cùm cõstet. §. vlt. in glossa vlt. Primò ait in d.§. vlt. voluntate domini factam fuisse permutationem. Verùm idẽ est in d.l. ſi communem. §.1. ex illo verbo, constitutum. Secundò respondet in d.§. vltim. l. ſi constet. permutationem domino non nocere, in casu verò d.l. ſi communem. §.1. nocere. Sed falsum hoc est, cum vtroque casu noceat. Tertiò itaque loco respondet gloss. d.l. ſi constet. §. vlti. quod duæ erant personæ, & duæ seruitutes, & ideo vnus per alium vtitur. Sed in d.l. ſi communem. §.1 vna sola erat persona, & vna seruitus, & ideo non potest ibi dici. quòd vnus alterius nomine seruitute vtatur, & per consequens eam non amittat. Quam quidem interpretationem probauit & glos. d.l. ſi communem. §.1. & ibidem transeunt cæteri, & sensit Barba. consi.9. col.4. versi. præterea facit. lib.1.

QVAERO vigesimoprimò, an † hoc interdi- 105
ctum reddatur contra eum, qui impedit ponere fistulam in riuo, ita quòd duci aqua non possit. Et reddi respondit Pomp. in l. hoc iure. §. penult. ff. de aqua quotid.& æsti. ea ratione, quod is, qui ius aquæ quotidianæ, vel æstiuæ ducendæ habet, fistulam in riuo ponere, vel aliud agere potest, quò eam ducere valeat, & idem Pomp. in l. Quintus. ff. de seruitu. rustic. præd. Scæuola in l. vlt. ff. de aqua quotidiana, & æstiua, ait, cui fundum iter aquæ debetur, quacunque vult in eo riuum licet faciat, dum ne aquæ ductum interturbet.

Declaratur hæc iuris sententia, vt non procedat, quando aliquid faceret, quo nulli domino noceret, vel alteri, qui ex eodem riuo aquam ducit impediret: quemadmodum aperte probat is † tex. §. pen. ibi dũmodò fundum domino, aut aquarium riualibus de- 106
terius faciat. quod repetit idem Pom. in d.l. Quintus Mutius. in fin. ff. de ser. rust. præd. & ibi Barto. Floria. notant. Quod præsertim procedit, si ex eo maximum damnum adferetur domino fundi, iuxta tex. l. in summa. §. illud. ff. de aqua pluu. arcen. & scribit Cæpoll. in tractat. de seruitut. rustic. præd. c.4. num. 76. dum ait, quòd si mihi concesſiſti † seruitutem, vt possim ope- 107
re manu facto aquam fluentem in meo deriuare ex tuo, etiamsi tibi nocet: non intelligitur si vltra modum nocet, ex d.§. illud. quo loci idem annotauit Castren. Idem tamen Cæpolla d.num.76. versicu. sed circa prædicta. hæc declarat & ait, quòd si simpliciter facta est concesſio, intelligitur, vt ex ea non inferatur aliquod detrimentum magnum, si verò est dictum vt possit duci aqua etiam si concedenti noceat, intelligitur, vt detrimentum maximum non adferat. Quod & mihi probatur. Rectè hic est à Dd. dictum, cum damnum adfertur, at secus si lucrum inde auferret: vtputà si vicini fundus minores fert fructus, quàm consueuit, quemadmodum egregiè docuit Bart. in l. quominus. num.21. vers. hoc autem. ff. de flum.& ibi Ripa. nu.82. qui intelligit, modo faciẽs vtilitatem ex eo sentiat.

QVAERO vigesimosecundò, an † hoc interdi- 108
ctum reddatur ei, qui supra aquam, quæ ducitur, aliam aquam ducere vult, & ab inferiori prohibetur, atque impeditur? Et reddi respondit Pomp. in l. hoc iure. §. vltim. ff. de aqua quotid.& æst. ait enim hoc modo aquam duci posse. atque ita scribunt Pract. Papien. in forma libelli, pro actio. confessoria. in verbo, seruitus aquæductus. nu.15.& Cæp. in tract. de ser. rust. præd. c.4. nu.85.

Declarat hanc iuris sententiam Pomp. d.l. hoc iu- 109
re. §. vltim. non procedere, cùm † ex ea ductione

damnum

Universidad de Deusto
Biblioteca

damnum inferiori adfertur, confert.l.supra.ff. de aq. pluu.arcen. & confert quod scribit Cæpoll.d.c. 4.nu.
110 69. † statutum illud, quod quis possit ducere aquam ad suum fundum per fundum alterius, soluto pretio prædij, quod pro fossa occupatur, intelligitur, nisi domino prædij adferat damnum : vt quia aqua, quæ in illo fundo nascitur, vel ducitur, cum aqua hac noua miscereturr, & inde abduceretur, ex d.§.vlt. & eodem loco idem Cæpo.nu.85.idem scribit in eo, qui arcum lapideum causa ducendi aquam destruxit. idem scripsit Pract.Pap.vbi supra, atque ita etiam respõdit Barba cons.28.col.6.lib.4.

111 QVAERO vigesimotertiò, † an hoc interdictum competat duobus, quibus concessum est aquam ducere? Et competere sensit Iulianus in l.Lucio.ff. de aqua quot. & æst. Verùm quò clarius hæc iuris quæstio intelligatur, declarandum est, quando liceat duobus cõcedere aquam ex eodem loco ducere. Qua quidem in re ego plures casus soleo distinguere.

112 Primus est casus, cùm is, † cui priore loco facta est concessio aquæductus, consentit, vt & secundo concedatur: tunc dubium non est, ambobus concedi potuisse: cùm consentienti iniuria, vel damnum adferri non dicatur, quod probat in specie.l. in concedendo. ff.de aqu. pluu.arcen. & scribentes omnes, quos nunc referam.

113 Secundus est casus, cùm † is primus, cui facta est concessio, non consentit, eò quòd de eius damno agitur, ex quo vtrique aqua sufficere non potest: tunc illo primo inuito concedi alteri non potest, vt apertè probat is tex.d.l.in concedendo. dum vult esse exquirendam voluntatem eorum, quibus seruitus aquę debetur: & subiungit rationem, cùm enim minuatur ius eorum, consequens fuit exquiri, an consentiant : atq; ita nunc casum probant ibi glo. & Bart.Cæp.tract.de seruit.rust.præd.c.4.nu.30. & in specie nostra probat.l. hoc iure.§.1.ff. de aq.quot. & æst.dum ait, ex flumine aquam omnes ducere posse, modo vicinis non noceat, cùm ergo nocet, ducere non licet eo inuito, vt statim dicam, & probat.l.aquam. C.de seruit.& aq. & l. per quem locum.ff.de ser.rust.præd. atq; ita affirmant omnes, quos nunc referam.

114 Tertius est casus cùm † aqua sufficere potest tam pro vsu illius primi, cui iam quæsitum est ius ducendi eam, quàm etiam pro secundo : tunc huic secundo concedere licet ius ducendi aquam, etiam inuito, atq; reluctante illo primo, quam sanè sententiam probat glo.in d.l.in concedendo.ff.de aq.pluu.arcen.& glo.in l.aquam.C.de ser.& aqua.Ita intelligẽtes d.l.hoc iure. §.1.& l.Lucio.ff.de aqua quot.& æst. & ibi Bar.& probat tex.l.2.§.vlt.ff.de ser.rust.præd.vbi Albe.& Conn. lib.4.comm.iuris ciuil.c.9. num.6. & scribit Cæp. d.c. 4.num.30.versic. aut per istam. qui affirmat, ita ex facto quandoque fuisse iudicatum † Bononiæ controuersiam illam, quæ olim fuit inter Frãciscanos & Dominicanos : concessum quippè primum fuerat Franciscanis, vt aquam ducere ex flumine publico possent, deinde idem concessum fuit Dominicanis, in quos Franciscani contendebant, posteriorem concessionem valere negantes. Tandem pro Dominicanis, & meritò fuit iudicatum, cùm vtrisque aqua sufficeret : quam quidem disputationem recensẽt omnium primus Alber.in d.l.2.§.vlt.ff.de ser.rust.præd. Bart.in l.quo minùs.nu.12.ff.de flum. & Io.Coras.in l.1.nu.131.ff. de ser. Huc spectat illa ratio.l.2.§. itẽ Varus.ff. de aqua pluu. arcen.quod tibi nõ nocet & alteri prodest, facilè concedi debet. Huc etiam spectat quod scribit Bar. in d.l. quo minùs.q.5.nu.10.11.12.ff.de flum.& ibidem latè Ias. num.56. & Ripa.nu.53. si vnus è flumine duxit aquam
116 † ad suum molendinum, & alij in inferiori parte aliud molendinum ædificent educẽtes aquam ex eodem
* flumine, inquit Bart.& cum eo * cæteri, quòd si aqua omnibus sufficit, hunc secundum prohiberi non posse, quin & ipse ducat. idem scripsit Pract. Papiens. in forma libelli, in actione confessoria pro seruitute. in verbo, seruitus aquæductus.num.6. Decius consi.244. num.7. Paris.consil.116.nume.19 .lib.1.Afflict.decis.388. num.11.

117 QVAERO vigesimoquartò, an † hoc interdictum reddatur illi, cui facta est concessio aquæductus ab eo, qui primò illud ius est consecutus, vt scilicet & ipse ab eodem flumine, vel fonte ac fundo aquam ducat? Et non reddi opinor: nam concessio aquæductus vni facta, non prodest alteri, cui is deinde concedit.l. ex meo.ff. de ser. rust. quò loci Pomp. probat Proculi sententiam aduersus Lab. nempè ex meo aquæductu, me non posse vicino commodare : quia seruitus, quæ debetur fundo meo, intelligitur secundum qualitatem fundi mei, & non alterius. Nec aduersatur illa ratio, quòd de re propria † vnusquisque ad libitum suum disponere potest. l. in remandata. C. mand. quia procedit regula illa in eo, qui disponit de re, quæ sua est liberè : at hic non est seruitus aquæductus liberè ipsius cui est concessum, sed sub illa forma, quantum fundi sui qualitas requirit. non ergò eam formam excedere licet, atque ita declarat Floria. in d. l.ex meo.Practica Papiensis in forma libelli, in actione confessoria pro seruitute. in verbo, seruitus aquæductus.num.17. Bald. & Salic.in l.aquam.C. de seruit. & aqua.& Cæp.tracta.de seruit.rust.præd.c.4.num.12. & ibidem num.31. explicando hanc quæstionem quatuor casus distinguit. Quorum primus est hic iam relatus.

Secundus est casus, si habens seruitutem hanc, vult alteri concedere, vt aquam extrahat de fundo medio, per quem aqua è canali ducitur, vt ex eo ad alterius fundum deriuet: tunc idem est, quòd superiore casu : nempè non posse concedi eadem ratione, ex d.l. ergo. Et cum fundum illius non sit ingressa pro eius commodo, aqua illius non efficitur, ob id alteri eam concedere non potest.l.1.§.illud.ff. de aqua quotid. & æst. & idem sensit Pract.Pap. vbi supra, & Cæp.d.num.31. vers.secundus.

Tertius est casus, cùm alteri conceditur hæc facultas ducendi aquam, quæ iam est per ingressum fundi effecta illius cõcedentis: tunc licet cõcedere. ita Pract. Pap.& Cęp.precitatis locis,& gl.in l.aquam.C.de ser. & aqua.& ibi Sali.& Bal.ex d.l.1.§.illud.

Quartus est casus, cùm aqua exiuit de fundo meo & est ingressa fundum tuum, non possum ego alteri cõcedere, eò quia quemadmodum per ingressum mei fundi est mihi quæsita, ita & tibi. d.§.illud. non ergo ego possum alteri cõcedere.ita Cęp.d.nu.31.vers.quartus & vltimus.

Declaratur hic casus, vt locum non habeat, cùm seruitus à fundi domino constituitur, vicino inferiori volẽte, antequam aqua ad fundum inferiorem perueniat.vt declarat Cæp.d.nu.31. versi.sed ista regula. ex l.aquam.C.de seruit.& aqua.qui quidem textus varios habet sensus, vt ex traditionibus interpretum eo loci est videre. Quocircà Cæp. admonet fundi dominum,qui aquam exeuntem proprium fundum potest deriuari facere in fundis plurium vicinorum, vt cum altero eorum pacisc atur, quòd in illius fundo deriuari faciet, eo tamen pacto, vt deinde is patiatur, quòd possit concedi alteri pro sua voluntate.

119 QVAERO vigesimoquintò, † an is qui aquæductum habet, eo vti possit per quamcunque fundi partem vult: ita quòd si prohibeatur possit experiri hoc interdicto? Qua in re dicendum est non concedi : nam si ab initio ducturi aquam sumus, potest quidem ducere qua ex parte vult ducere.l.vlt.ff. de aqua quotid. & æst.& scribit Cæpo.d.tracta.de seruitut.rust. præd. c.4.num.50. versic. item habens &c.non tamen si prohibetur dabitur hoc interdictum, quia adhuc nõ duxit, atque ita non est in quasi possessione eam ducendi, vt requirit hoc interdictum : solùm enim † d.l. vltim. procedit quò ad ius ducendi aquam, non
120 quò

quòd ad possessionem, seu quasi, quæ nõ potest dici adhuc quæsita. Si verò iam duci cœpit, non licet variare ducẽdi modum & formam.d.l.vlt.vbi,dum ne aquęductũ interuertat. & ibi glossa ita intelligit. & cum ea Bar.& confert.l.si cui.ff. de seruit.vbi idem de seruitute itineris dicitur. & ibi glo. in verbo, mutandæ.citat d.l.vlt.de aqua quot.& æst.Simile est quod de mutatione aquæductus concessi à Principe, est cõstitutum in
121 l.4.C.de aquæductu.lib.11.

QVAERO vigesimosextò, an † hoc interdictum reddatur pro ea aqua, quæ ducitur, vt pecora ad eam appulsum habeant? Et reddi probat.l.3.in princ.ff. de aqua quotid.& æsti.est enim seruitus hæc rustica.l.1.§. pen.ff.de ser.rust. præd. & §.inter. Inst.de seruit. Cæp. in tract.de seruit.rust.præd.c.8.& Coras.in l.1.num.133. ff.de seruit. qui verum esse intelligunt, cùm pecora in fundo habentur causa stercorandi agrum, & in eis depascentur : tunc enim dicitur seruitus rustica & prædialis.l.1.§.in prædijs.ff. de seruitut.rust. præd.& §.inter rusticorum.Inst.de seruit. Alioqui seruitus personæ est.l. Mela.§.quidam libertis.ff.de alim.& cibaria.leg. I.si quis binas. ff. de vsufruct. Aut est simplex ius personale, quod non transit ad hæredes. vt dicemus infrà q. 29.

122 QVAERO vigesimoseptimò, an hoc † interdictũ reddatur contra eum, qui postquam permisit aquam duci per locum publicum, vult ducentem prohibere? Ego opinor reddi solùm vtile interdictum, ex sententia glo.l.2.ff.comm. præd. iuxta vnum sensum, quem probat & Cæp. in tract. de seruit. rust.præd.c.4.num. 93.versic. item si via. licet enim regulariter permissum non sit ducere aquam per loca publica. l.1. §. pen. & l. hoc iure,§.ductus aquæ.ff.de aqua quotid.& æst.attamen si vnus † mihi concesserit, vt possim ducere aquam
123 per locum publicum, & deinde me ducentem impediat, sum tuendus contra eum vtili saltem hoc interdicto.Ea est ratio, quòd quãtum ad eum, liberas ædes habeo, posteaquam iuri suo renunciauit, iuxtà.l.loci corpus.§.ei competit.ff.de ser.rust.præd. Cæterùm de interpretatione.d.l.2.ff.commu. præd.vrba. diximus supra.q.6.

124 QVAERO vigesimooctauò, an hoc † interdictũ concedatur ei, qui præscripsit iuri ducendi aquam? Et concedi dubium non est, quod probat tex.l. hoc iure. §.ductus aquæ.ff.de aqua quot.& æst.

Verùm in eo omnis versatur dubitatio, quomodo præscriptione quæratur ius ducendi aquam.

125 Duo capita † constituenda sunt. Vnum cùm agitur be acquirenda quasi possessione aquęductus: quæ quidem anno quæritur, vt interdicti huius verba aperta sunt.

126 Secundum est caput, cùm † agitur de iure ipsius seruitutis quærendo. Quo sanè in capite dicendũ est plura requiri, vt præscriptione seruitus quæratur. Primò requiritur cursus tẽporis, quod diuersimodè currit : nam quando aqua è flumine & loco priuato ducitur, ius acquiritur decennio inter præsentes, & vicennio inter absentes, quemadmodum tãto tempore immobilia, quibus hæc seruitus quo ad hoc æquiparatur, acquiruntur.quod probat.l.2.C. de ser.& aqua.l.si quis diuturno.ff.si seru.vend.l.1.in fin.ff.de aqua pluuia.arcen.atq; ita affirmãt * omnes in d.l.2.& Cæp. tract. de seru.rust.prędic.4.nu.55.vers.tertium requiritur.& in tract.de ser.vrb.præd.c.19.nu.4.Balb.in tract. præscri. in 2.part.4.par.princ.q.4.Alba.cons.35.cum verò aqua
127 † ducitur è flumine publico, tunc requiritur tantum tempus, cuius initij memoria non sit, in contrarium : ita probat.l.hoc iure.§. ductus aquæ.ff. de aqua quot. & æst.quam ita intelligunt glo.in l.seruitutes.ff. de ser. Pract.Papi.in forma libelli, in actione confessoria. in verbo, seruitus aquæductus.nu.19.vers. fallit in seruitute. Cæp.d.tract.de ser.rust. præd.c.4. nu.55.Io.à Platea in l.diligẽter.nu.2.in fi.C.de aquæduct.lib.11. Conna.lib.4.comm.iuris,c.12.nu.16.17.Balb.d.tract.de præscript.in 2.part.4.part.princ.q.4.vers.si verò a qua.vbi ex sententia Aret.consil.30.nu.5. idem esse scribit, cùm a qua ducitur † per locum publicum. Tempus autem, 128
† cuius initij memoria non sit apud homines, quod 129
sit & quomodo probetur, explicat Pract. Papien. vbi suprà.num.19.& Cæpol.in tract.de seruit.vrb. præd.c. 19.num.5.Ioan. à Platea in l.vsum.nume.1.C. de aquæduct.lib.11.

Requiritur secundò, quòd adsit † quasi possessio : 130
nam sine ea nulla currit præscriptio.l.fine possessione. ff.de vsucap.c.fine possessione.de reg.iuris in 6.ita glo. Bald.& cæteri in l.2.C.de seruitut.& aqua. & in specie Cæpoll.in tract.de seruit.rustic.præd.c.4.num.55.versic. quod autem. & hoc requisitum est commune cæteris rebus, quæ præscriptione vel vsucapione acquiri possunt.

Requiritur tertiò, quod † iure seruitutis aquã du- 131
xerit: ita in specie annotarunt Cæp.d.tract.de ser.rust. præd.c.4.nu.56.& in tract.de seru.vrb.præd.c.20.nu.1. & hoc commune est etiam seruituti discontinuæ, vt itineris & actus quemadmodum scripsi superiore remedio q.1.in tertio requisito,& scribit Balb.in d.tract. de præscrip.d.2.part.4.part.princ.q.1.vers.secundò requiritur.

Requiritur quartò † bona fides, vt probat d.l.2.C. 132
de seru.& aqua.& l.vlt.ff.quemad.seruit.amitt. & in specie scripsit Cæp.d.tract.de seruitu.rust.præd.d.c.4. nu.55.vers.secundum requiritur. Et hoc commune est etiam cæteris casibus, in quibus præscriptioni locus est, vt scripsi superiore remedio.q.1.

Requiritur quintò † scientia & patientia aduersa- 133
rij, quod scilicet eo sciente & patiẽte tẽpus hoc decurrat.l.2.vbi omnes. C. de seruit.& aqua. Bar.in l.1.§.hoc interdicto.nu.10.ff.de itin.actuq; priuat. qui diuersam esse ait in eo interdicto, de itinere, quod explicaui superiore remedio q. 2. In hac nostra præscriptione domini scientiam requiri tradunt etiam Balb. in tract. præscript.in 2.part.4.part. princ.q.1.versic. quartò requiritur. Castren.in l.seruitutes.la grande.num.9.vbi declarat.ff. de seruit.

Requiritur sextò † allegatio tituli, etsi non pro- 134
batio.ita Ang.in l.seruitutes. la 4.col.1.versic.in glossa magna.ff.de seruitut.atque ita sensisse glo.l.si quis diuturno.ff.quemad.seruit.amitta.scriptum reliquit. Verùm ab Angelo dissentit Castren.in d.l. seruitutes.c.4. num.9.versic.dic ergo.de seruitu. quem visus est sequi Balb.d.2.part.q.2. qui eiusdem opinionis recensẽt Cępollam, ac alios nonnullos. Quibus addo Bernard. Gamma.tracta.de seruitutib.q.vlt.col.2.versic. secundò videtur. Ea ratione motus est Castrensis, quia si necessaria esset tituli allegatio, nulla esset differentia inter seruitutem continuam & discontinuam. siquidem seruitus discontinua præscribitur spacio longi temporis cum allegatione tituli, vt inquit glo.d.l. si quis diuturno.vt ergo extet differentia, dicendum ait, non esse in hoc casu necessariam hanc tituli allegationem. Alia, quæ de titulo isto adferri possent, scripsi superiore remedio.q.3.

QVAERO vigesimononò, an † hoc interdictum 135
reddatur hæredibus & contra hæredes? Vlp.in l.1.§. ait Prætor inter hæredes. ff.de aqua quotid. & æst.respondit, reddi. imò etiam ait, reddi singularibus successoribus, quemadmodum redditur & his omnibus & contra eos interdictum, de itinere actuq; priuato. quod declarat ibi glossa & in similibus contingere. Credo tamen interdictum hoc non esse directum, sed vtile tantùm, ex his, quæ scripsi superiore remedio.q. 9. Cum verò agitur de ipso iure seruitutis, an scilicet & illud transeat in successores, est aduertendum, an realis sit illa concessio primo facta, an personalis : nam cùm realis est, transit cum re ipsa : secus cum
136 est personalis, qua de re scribunt omnes in l.pecoris. ff.de seruit.rust.præd.Coratius in l.1.num.133.ff.de seruitut.& respondit Rumus consil.41.num.22.lib.1.esse

per-

Universidad de Deusto
Biblioteca

personalem concessionem, cum est dictum quod ipse propriè, cui conceditur aquam ducere possit. & ob id ad hæredem non transire ait. aliqua scripsimus suprà hoc remedio.q.2.

237 QVAERO trigesimò, † an hoc interdictum detur illi, qui ius ducendi aquam quæsiuit, sed aqua alueum mutauit? Casus aliquot sunt in hac iuris quæstione considerandi atq; distinguendi.

Primus est, cùm flumen è quo aqua ad fundũ ducebatur, repentè alueum mutauit, tunc extinctum dicitur ius ducẽdi eam: ita probat. l. hoc iure. §. si aquã. ff. de aqua quot. & æst. vbi glossa intelligit procedere siue ius ducendi aquam sit à Principe, siue à priuato. Hoc itaq; in casu non dabitur ei interdictum, si dum de nouo vult ducere, ab aliquo prohibetur. Quod sen sit & Cæp. in tract. de ser. rust. prę d. c. 4. nu. 35. qui idem esse scribit, ex mente Bart. in l. quominùs. q. 16. nu. 32. ff. de flum. dum docuit, quòd si flumen alueum vno impetu mutauit, perditur ius aquæ, cùm aliud flumen esse credatur, & ob id inquit Bar. quòd is q habet molendinum in flumine, si alueus mutatur, ius suũ amittit. & cum Barto. eo loci idem censuit Ias. nu. 106. Ripa. nu. 111. qui explicat, quãdo dicatur flumen alueũ mutasse, & alia plura hac de re scribit.

138 Secundus est casus, cum † flumen vno impetu atq; ita repentè è fundo, cui aqua seruit, recessit, reliquitq; fundum medium inter alueum & fundum ipsum, cui aqua seruiebat. hoc etiã casu extincta est seruitus, nec amplius licet è nouo alueo eam ducere: ita expressim docuit glo. d. l. hoc iure. §. si aquam. in verbo, circumfluere. & clarius Cæpol. d. c. 4. num. 36. versi. secundus casus. quod duplici ratione probari ait. Prima, quia nouum est flumen, cui seruitus nulla imposita est. Secunda, quia locus ille medius, qui alienus est, non seruit, propterea seruitutem aquæductus impedit. l. qui sella. §. vlt. ff. de ser. rust. præd. & l. in tradendis. §. 1. ff. comm. præd. vrb. atq; ita interpretatur Cæp. text. d. §. si aquam. versi. sed si circumfluere. & verè ita etiã sensit ibi glo. & Rip. d. l. quominus. num. 112. versic. ex quo infertur.

139 Tertius est casus, inquit Cæp. d. c. 4. nu. 36. vers. tertius. cùm fundus in medio relictus est illiusmet, cui ius est ducendi aquam è flumine ipso: hoc casu idem est dicẽdum, quod in casibus iam relatis. quandoquidem non cessat hic illa ratio, quòd nouum sit flumen, cui seruitus non est imposita.

140 Quartus est casus, cùm † flumen paulatim alueum mutauit, ita quòd per alluuionem fundo, cui debetur seruitus, terram addidit, hoc casu seruitus extincta non est: siquidem terra illa fundo addita, fundi efficitur, & ob id seruire potest aquæductui. ita probat tex. d. §. si aquam. versi. sed si alluuione, si ergo hoc in casu aquæductus impeditur, huic interdicto locus erit. & scribit Cæp. d. c. 4. nu. 36. ver. quartus. Ripa in d. l. quominus. num. 118.

141 Quintus est casus è contra, † quãdo flumen, quod prius distabat à fundo, cui debetur seruitus, per alluuionem ei accessit, ita quod ei coniungitur mediante alluuione relicta versus fundum vicini. Hoc in casi, inquit Cæpoll. d. c. 4. num. 36. versic. quintus. & paulò ante. num. 35. vers. sed si seruitus extincta non est. idem est, quod in casu præcedẽti. quoniam idem est flumen, nec locus aliquis medius extat, quo seruitus impediri valeat. Qui sanè casus apud me nullam dubitationem habet.

142 Sextus est casus, cùm † flumen distabat à fundo, cui aquæductus seruiebat mediante fundo vicini, vno impetu recessit, & cum prædio ipso coniunctus est. hoc in casu scribit Cæp. d. c. 4. num. 36. versi. sextus casus. seruitutem esse extinctam, ob id, quòd aliud flumen esse creditur. quod est annotandum ad extensionem. d. §. si aquam. quam sanè sentẽtiam probauit Rip a in d. l. quominus. num. 112. versi. intelligo ergo. ff. de flum. Cæp. nomine suppresso.

Septimus est casus, cùm † flumen fundo, ad quem 142
aqua ducebatur, circumfluere cœpit mutato alueo, id est, per diuersas partes fluere cœpit aliquo loco relicto in medio, inter alueum vnum fluminis & alium: tũc impeditur seruitus aquæductus. ex quo locus medius nõ seruit, seruitus interrupta dicitur. ita Cæpoll. d. c. 4. nu. 36. vers. septimus. ex tex. d. §. si aquam. in 3. respo. & ea etiam ratione, quòd repentina mutatio nouum alueum esse facit.

Octauus & vltimus est † casus, cùm flumen cœpit 144
circumfluere & locus medius non impedit seruitutem: tunc distinguit Cæpol. d. c. 4. nu. 36. ver. 8. Aut flumen recessit in totum, tũc seruitus est interrupta. Aut ex toto non recessit, tunc pro ea parte quæ adhuc extat, seruitus debetur. Aut adest fundus medius, tũc inuito domino fundi non debetur.

QVAERO trigesimoprimò, an † vbi per mutati- 145
onem aluei, amissus est aquæductus, concedatur restitutio ex æquitate, vt ex nouo alueo debeatur? Cæp. in tract. de seruit. rust. præd. c. 4. nu. 37. & post eum Rip. in l. quominùs. nume. 115. ff. de flum. scriptum reliquit restitutionem non dari, cùm seruitus amissa dicatur. l. hoc iure. §. si aquam. ff. de aqua quot. & æst. licet ibi gl. distinguat inter flumẽ publicum & priuatum, vt quò ad priuatum concedatur restitutio, non autem quò ad publicum. quam sanè distinctionem Cæp. improbauit. Nec (inquit Cæpol.) aduersatur † text. l. seruitutes. §. si sublatum. ff. de seruit. vrb. præd. quo loci scribit Paulus, ædificio destructo & restituto seruitutem deberi, vt prius: Nam (inquit Cæpol.) eadem est seruitus cum locus mutatus non est. & verè Paulus affirmat, eandem esse seruitutem, cum in eadem specie & qualitate, quod sublatum fuit, repositum est. atque ita etiam sensit Ripa in d. l. quominus. num. 115. versic. prætereà ille. ex l. repeti. §. rei mutatione. ff. quemad. vsufr. amitta. quod non contingit in casu nostro. & cum eo. §. si sublatum. conuenit. l. eum debere columnam. ff. de ser. vrb. prędio. & declarat Corn. inter consilia Socin. Sen. consil. 138. col. vlt. lib. 1. & verius is text. §. si sublatum. conuenit quæstioni subsequenti. si ergo contingat hoc in casu aquam è nouo alueo duci, impunè prohiberi is poterit, nec huic interdicto locus erit.

QVAERO trigesimosecundò, † quid si ad anti- 147
quum alueum flumen redijt, an restitutio cõcedatur, vt duci possit, vt anteà ducebatur, ita quòd cõtra prohibentem sit deinde locus huic interdicto? Et esse concedendam restitutionem censuit glo. in d. l. hoc iure. §. si aquam. in verbo, interrupta. ff. de aq. quot. & æst. & idem cum illa censuit Cæpol. in d. tract. de seruitu. rust. præd. c. 4. num. 38. & Ripa in d. l. quominus. num. 116. ff. de flum. Quam quidem sententiam probat illa ratio, quòd amissa non dicitur hoc casu seruitus, sed solum interrupta. l. in tradendis. §. vlt. ff. comm. præd. vrb. sed ad rem hanc melius spectat text. l. vnus. §. vlt. cum l. subsequenti. ff. de ser. rust. præd. vbi Papin. scribit in hæc verba: Si fons exaruerit, ex quo ductum aquæ habeo, isq; post statutum tempus ad suas venas redierit, an aquæductus amissus erit, quæritur? & Attilicinus ait, Cæsarem restitutionem concessisse. Quo responso suffultus acerrimè & iustissimè inuehitur † Alex. ab Alex. lib. 4. dier. genial. c. 5. aduersus imperi- 148
tum ignauumq; iudicem illum, qui sentẽtiam contra eum tulit, qui aquæ haustum è fonte, qui per aliquot dies exaruerat, sibi deberi petebat, postquam cœpit aqua fluere: est enim iusta causa illa restitutiõis, quod annotarunt & Bart. ac Alber. in l. Senatusconsulto. ff. de off. præsid. & Soc. Iun. consil. 128. num. 152. lib. 1. Ias. in l. quominus. num. 105. ff. de flum. Quam sententiam intelligo procedere, etiam si interrupta manserit seruitus per tantũ temporis, quo huic seruituti alias præscribi solet: adhuc enim restitutio conceditur, vt mihi probant aperta verba † d. l. vnus. §. vlt. ibi, post statutum tempus. & exponit gl. ad seruitutem amittendam. 149

dam. & mecum sensit Conn. lib. 4. comm. iuris ciuil. c. 12. num. 1. quamquam Cæpoll. præcitato loco aliter, & malè scriptum reliquerit. Hanc tamen iuris sententiam veram esse intelligo, nisi quid esset, quod iustè posset imputari huic seruitutis possessori: nam tunc omninò eam seruitutem amisisse diceretur, nec locus foret restitutioni, quod argumento à contrarijs sumpto ex d. l. & Attilicinus. probari ait Conna. d. c. 12. nu. 1. & rectè, posteaquam cessat iusta restitutionis causa. Adferri exemplum potest in ea quæstione, quam explicant Bar. in l. quominus. nu. 26. ff. de flu. & cum eo Ias. ibi. nu. 97. & Rip. Pract. Pap. in forma libelli, in actione confessoria pro seruitute. in verbo, seruitus aquæ- 150
ductus. nu. 10. † si molẽdinum superius, ad quod aqua ducebatur, fuit penitus destructum, nec illud intra annum dominus reficit, tunc amisisse dicitur ius ducendi aquam, nec eum amplius Prætor suo interdicto, quod intra annum datur, huic negligenti reficere concedit, non etiam ei datur in integrum restitutio, cum culpa adscribi ei possit, cur non re fecerit. ex l. vlt. ff. de vsucap.

QVAERO trigesimotertiò, † an hoc interdictum 151
cessat, cùm tempore, vel alio modo quo ius aquæ ducendæ habet, amisit? Et cessare clari iuris est. Dubium tamen in eo est quomodo amitti hęc seruitus dicatur. rem hanc latè explicat Cæp. in d. tract. de seruitu. rust. præd. c. 4. num. 95. Ego ita primum duo capita distinguo. Primum est ratione quasi possessionis. Secundum est ratione iuris seruitutis. Quò ad primum dicẽdum est, quasi possessionem aquæductus perdi lapsu vnius anni. atq; ita respondit Ruin. consil. 88. num. 2. lib. 4. ita intelligens Bartol. in l. quominus. nume. 19. ff. de flum. Prætor enim solum suo hoc interdicto tuetur eũ qui hoc anno, vel superiore æstate aquam duxit, vt iam dictum fuit. elapso ergo eo tempore, amissa est hæc quasi possessio.

Illud secundũ maius habet dubium, nempè quando ius ipsum ducendi hanc aquam amissum dicatur. Cæp. præcitato loco scribit, multis modis perdi. Pri- 152
mò, † cursu temporis, cum ea vti is desinit. l. seruitutes. ff. de seruit. & l. aquam. ff. quemad. seruit. amitta. & l. 2. C. de ser. & aqua. & respondit Barba. consil. 9. lib. 1. vbi col. 2. latè differit. & scribit Cæpoll. d. c. 4. num. 95. idem in tract. de seruit. vrba. præd. c. 24. num. 4. Pract. Papien. in forma libelli, in confessoria actione. in verbo, aquæductus. num. 26. quod sanè tempus est decennij inter præsentes & vicennij inter absentes. l. si fic. ff. quemad. ser. amitta. & l. vlt. C. de seruitut. Alex. consil. vlt. num. 2. in fin. lib. 1. Verum Pract. Papien. vbi supra. num. 27. sentit imò perdi duplicato tempore, quo acquiritur.

Secundò amittitur ius seruitutis ducendi aquam confusione. l. si quis ædes. in princ. & in §. 1. ff. de seruit. vrb. præd. & l. 1. ff. quemad. seru. amit. l. si communi. & l. vnus ex socijs. ff. de seruitu. rust. præd. Cæpoll. d. c. 4. num. 95. versic. secundò. idem in tracta. de seruit. vrba. præd. c. 24. Conna. lib. 4. commen. iuris. c. 12. num. 1. vtputà, si emi fundum, è quo aquam ducebam, confusa sublatáque dicitur esse seruitus. cùm fundus ille, qui meus effectus fuit, mihi non seruiat. l. vti frui. ff. si vsufru. peta. l. proprium. & l. quid. ff. comm. prædio. Qui sanè modus declaratur non procedere pluribus in casibus: ac primò cùm fundus, è quo aqua ducitur, solùm pro parte acquiritur. arg. l. vt pomum. §. vlt. ff. de seruit. Nam licet seruitus, quæ indiuidua est, pro parte acquiri non possit, retineri tamen pro parte potest. d. l. vnus ex socijs. ff. de seruitut. rustic. præd. & declarat Barto. in l. stipulationes non diuiduntur. num. 4. de verbor. obligat. & ibidem Lancello. Galliaul. nu. 32. & Alcia. num. 15. post Alex. Ias. num. 16. & cæteros. & declarat Coras. in d. l. vt pomum. §. vlt. & Conn. d. c. 12. num. 1. Declaratur etiam ex l. tria prędia. ff. de ser. rust. præd. quo loci respondit Iulianus, seruitutem aquæductus non censeri amissam, si empto summo fundo, medius adhuc supereſt, à quo debetur seruitus, imò 153
fundo vendito.

Tertiò amittitur † seruitus aquæductus, vt si tibi, qui mihi meóve fundo seruitutem hanc debes, permittam aquæductum, & riuum claudere: vel concedo vt alio aquã ducas: ita cẽsuit Cæp. in d. tract. de ser. rust. præd. c. 4. nu. 95. vers. tertiò amittitur. Sumpto argumento à l. si domus. & l. si ædes meæ. ff. de seruit. vrb. præd. & l. si stillicidij. ff. quemad. seruit. amitta. Quod intelligitur procedere, nisi precario remissio illa sit facta. l. si precario. ff. comm. præd. vrba. Nec enim ex ea precarij concessione videor remisisse seruitutem mihi in eo fundo debitam.

Quartò amittitur seruitus † aquæductus, si fons 154
exaruerit. l. vnus ex socijs. §. vlt. ff. de seruit. rust. prę d. Cæp. d. c. 4. nu. 95. versic. quartò amittitur. & satis latè explicaui superiore quæstione.

Quintò amittitur hæc seruitus † aquæductus re- 155
cessu fluminis, quod fusius explicaui suprà. q. 30. & declarat Cęp. d. c. 4. num. 95. ad fi. & ibidem num. 97. scriptum reliquit, quasi possessionem aquæductus non perdi per maiorem inundationem, cùm possessione ille non priuetur, cuius fundo addita est crusta. & inquit Cæp. hoc esse vtile ob prædia apud flumen Padi sita. quæ quidem intra decẽnium solent inundari, ob id crusta illis apportatur. atque ita scribit Cæpoll. ex l. 3. §. Labeo. ff. de acq. possess. & declarat Bald. in l. vnica. nume. 38. 39. C. de confessis. nam vtilis videtur potius, quàm damnosa hæc inundatio, cùm pinguedinem in fundo adferat. quemadmodum scribunt omnes in d. §. Labeo. ibi Ias. nume. 7. qui exemplum adferunt in inundatione, quam faciunt Nilus, Padus & Ticinus.

Sextò amittitur † hæc seruitus, cùm aqua concessa 156
aliter vtitur: ita Cæp. d. c. 4. nu. 97. vers. sextò vtputà, si is, qui nocturnam aquã habet, vtitur solùm diurna: nam nocturnam amittit elapso tãto tempore, quo illa solet amitti. l. si quis alia. ff. quemad. seruitu. amitta. idem in eo, qui certis horis aquæductum habens alijs vsus fuerit. vt in l. si communem. §. 1. & l. sicut via. & l. si fic cõstituta. ff. quemad. ser. amitta. & declarat Conna. lib. 4. comm. iuris. c. 12. nu. 4.

Septimò † fundi diuisione perditur hæc seruitus: 157
ita Cæpoll. d. c. 4. nume. 98. versicu. 7. vt si aquæductus debetur in fundo vicini in loco certo & determinato, & is fundus seruientis diuiditur per longitudinem, tunc solum debetur seruitus pro ea parte, per aquam aqua ducebatur, cùm perinde est ac si duo fundi ab initio essent. l. nam satis. §. 1. ver. sed si is. ff. quemad. seruitut. amitta. Cætera apud Cæpollam videri possunt.

QVAERO trigesimoquartò, † quomodò concipi 158
debeat libellus in hoc interdicto, tam pro aqua quotidiana, quàm pro æstiua? Cæp. in tract. de seruit. rust. præd. c. 4. num. 100. & num. 106. ex Roffredi sententia scribit, ita concipiendum esse. Conqueritur Caius à Semp. turbari, atq; impediri ducere aquam è flumine illo priuato, vel ab illo fonte, per fundum ipsius Sempronij, cùm eam aquam Caius ducat nunc, vt duxit hoc anno, non vi, non clam, non precario. si verò agitur pro aqua æstiua, ita narratur: Cùm eam aquam nunc ducat, vt hac æstate, vel superiore duxit. & deinde ita in vtroq; ita cõcluditur. Quare perit ipse Caius per actionem ex interdicto, de aqua quotidiana & æstiua, vel per actionẽ in factum, ipsum Sempronium cogi & compelli vt à perturbatione illa ac molestia desistat petitúrq; cõdemnari ad interesse ob præteritam turbationem.

QVAERO trigesimoquintò, quomodò † in in- 159
terdicto, tã de aqua quotidiana, quàm de æstiua positiones, & articuli formari debeant? Cæpoll. in d. tract. de seruit. rust. præd. c. 4. num. 101. & num. 107. formari docet. Illius verba, quæ facilè apud eum legi possunt, referre hic supersedeo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

160 QVAERO trigesimosextò, †an in hoc iudicio aliquam cautionem præstare debeat actor, vel reus? Duo casus sunt distinguendi, quemadmodum etiam duæ sunt actiones, nempe confessoria & negatoria.

Primus ergo est casus, cùm quis est in quasi possessione huius seruitutis ducendi aquam quotidianam & æstiuam, & agit confessoria, asserens sibi hanc seruitutem deberi, & esse in illius quasi possessione: tunc reus conuentus cautionem præstat de non impediendo ipsum actorem, qui ea seruitute vtatur, donec iudicium diffinitum fuerit, ita intelligit text. l. pen. ff. de aqua quot. & æst. Albericus ibi num. 1. versi. vel potest dici, idem sensit Bart. in l. si prius. nu. 11. versi. oppono. ff. de oper. noui nunc, & ibi Cuma. nu. 10. Tu vero vide Alcia. lib. 6. parerg. iuris. c. 24. aliter interpretantem casum d. l. penul.

161 Secundus est casus, cum † dominus aquę est in quasi possessione libertatis, & agit negatoria, negans aduersario ius esse vtendi aliqua seruitute: tunc is reus conuentus cautionem præstat de non vtendo seruitute, donec quæstio finiatur. vti probat d. l. pen. versic. quod si neget. vt interpretatur Alber. numer. 1. versic. item dicitur. Qui ob id infert secundum Dynum, quod ille, qui est in possessione vel quasi, debet vti iure suo, donec quæstio proprietatis finiatur: atque ita illi cauendum est, quod nō impedietur. ita etiam sensit Bart. hic.

162 Tertius est casus, cum † is qui est in quasi possessione ducendi aquam experitur hoc interdicto: tunc sentit Alber. in d. l. pen. nu. 1. versic. & dic casum. quod ille, qui est vsus per triginta dies itinere, atque ita qui videtur esse in quasi possessione, si à domino impeditur, cautioem præstat de non vtendo ea ſerui ute, lite pendente: ita etiam dicendum est in hoc ipso interdicto. Quam Alberici sententiam veram esse intelligo, cum actor tempore cœpti iudicij non est in possessione, etsi paulò ante fuerit. Nam si eo tempore esset in ea quasi possessione, verè esset in ea manutenendus, & cautio ab aduersario exigēda esset. Quod & glossa ibidem visa est sentire.

163 QVAERO trigesimoseptimò, quādiu † hæc cautio perdurare debeat ex d. l. pen. ff. de aqua quot. & æst. intelligimus durare donec causa principalis super proprietate erit diffinita. atque ita etiam intellexit Barto. in l. si prius. num. 12. de oper. noui nuncia. idem etiam est in ea cautione quæ præstatur in interdicto, de itinere actuq; priuato, vt inquit gl. 1. l. 1. in prin. ff. de itin. actuq; priuato. Hanc tamen sententiam declarat Bar. non procedere cum altera partium est contumax ante sentētiam: nam tunc intelligitur cautionem perdurare donec is contumax egerit, & de proprietate docuerit, vt apud eum.

164 QVAERO trigesimooctauò, an à † sententia lata in hoc interdicto appellare liceat? Et licere dicendum est, cum interdictum hoc admixtam habeat causam proprietatis. l. 1. §. vltim. ff. de aqua quotd. & æst. & admonumus suprà in præludijs. Quocircà, cum
165 causa † proprietatis, vt dignior & potentior trahat ad se causam possessionis minus dignam & potentem, ob id admittitur appellatio. quod egregiè docuit Bal. in l. vnica. col. 2. verſicu. quæro quid si. C. si de mom. possess. fuer. appellat. Idcirco Alber. in l. vlt. nume. 3. C. qui leg. perso. hab. stan. in iud. inquit, quod vbi possessorium habet admixtam causam proprietatis, non dicitur momentaneum, & in eo locum non habet illa dispositio. d. l. vlt. C. qui leg. perso. hab. stand. in iud.
166 Quinimo diximus superiori remed. q. 20. ad fi. † statuta disponentia superiori possessorio, nō intelligo de possessorio hoc, quòd admixtam habet causam proprietatis, atq; ita declaratur † statutum Brixiæ. 13. in ciuilibus, sub rubr. in quibus causis ius summarium reddatur. dum statuit, in causis meri possessorij, summarium esse reddendum. declaratur inquam ius non habere locum in his possessorijs & cæteris similib.
167 quæ causam proprietaeis continent.

QVAERO trigesimononò, an † sententia lata in 168
hoc iudicio possessorio præiudicium faciat in hoc iudicio petitorio? Hanc quæstionem explicant interpretes in l. naturaliter. §. nihil commune. de acq. poss. præsertim Rub. num. 192. cum subseq. qui idem scribit de hoc iudicio, quod de illo ex interdicto, de itinere actuq; priuato. de quo egimus superiore remedio. & eo loci tres casus distinguit Rub. vt retuli superiore remedio. q. pen. ex ibi traditis hæc quæstio diffiniri potest, iam explanata non repeto.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum, de riuis, vtilissimum.*
2 *Interdictum, de riuis, seruire interdicto, de aqua quotidiana.*
3 *Riuus quid.*
4 *Specus quid.*
5 *Septa quid.*
6 *Incile quid.*
7 *Reficere quid.*
8 *Purgare quid.*
9 *Interdicto, de riuis, vt locus sit, quæ requirantur.*
10 *Riuo vti debuit qui vult in illo interdicto, de riuis, obtinere.*
11 *Bona fides in interdicto, de riuis, requiritur.*
12 *Refectionis impedimentum probandum in interdicto, de riuis.*
13 *Riuum non esse immutandum.*
14 *Signinum quid.*
15 *L. Seruius §. Seruius Labeo. ff. de riuis. intellectus.*
16 *Riuum aperiri non posse.*
17 *L. 3. in princ. ff. de riuis. intellectus.*
18 *L. 1. in fi. ff. de riuis. sensus.*
19 *Riuo fistulam mutare non licet.*
20 *L. 1. §. si quis nouum. ff. de riuis. intellectus.*
21 *Aquam qui per canales duxit, per riuum ducere non potest.*
22 *Aquam qui per vnum riuum duxit, non potest deinde per multos.*
23 *Interdictum, de riuis, ad quos riuos pertineat.*
24 *Cuniculi qui sint.*
25 *Interdictum, de riuis, quibus & contra quos reddatur.*
26 *Riuum reficienti, opus nouum non nunciatur.*
27 *Interdictum, de riuis, reddi impedito apportare necessaria ad riui refectionem.*
28 *Riuum reficere quis teneatur, cum aqua ducitur.*
29 *Riuum reficere quis debeat, cum aqua publica ducitur.*
30 *Princeps aquam ducens, riuum reficit.*
31 *Princeps vias & pontes quando reficere teneatur.*
32 *Aquæductus quando priuati aquam ducentes reficiant.*
33 *Riuos priuatos quis reficiat.*
34 *Aquam ò buchello extrahens, riuum nō tenetur purgare.*
35 *Arbores plantari non posse apud riuum & quod aqua ducitur.*
36 *Aquæductus Senatusconſ. Aelio Tubero, & Fabio Max. Coſſ.*
37 *Arborum radices nocere riuo per quod ducitur aqua.*
38 *Libelli forma in interdicto, de riuis.*

SEPTIMVM RETINENDAE POSSESSIONIS REMEDIVM EX INTERDICTO, DE RIVIS.

PRAETOR ait, RIVOS, SPECVS, septa reficere, purgare, aquæ ducendæ causa, quominus liceat illi, dum ne aliter aquam ducat, quàm vti priore æstate non vi, non clam, non precario à te duxit, vim fieri vero. Hoc † interdictum (inquit Vlp. in l. 1 1. §. 1. ff. eo. de riuis) vtilissimum est. Nam nisi permittatur alicui reficere, alia ratiōe vsus incommodabitur: vel

vel (vt Venul. ait in l. vltim. ff. de riuis) vsus auferetur.
2 Quocircà intelligimus hoc † interdictū deseruire superiori interdicto, de aqua quotidiana & æstiua. Nec multum inconueniens fuisset sub illo titulo comprehendere, quemadmodū vno sub titulo collocata fuerunt duo illa interdicta, de itinere actuq; priuato. l. 1. §. ait Prætor qui itinere. ff. de itin. actuq; priua. quorum primum possessorium est, alterū vero, ob ipsam possessionis causam, refectionem itineris & actus continet. Ego autem secutus sum ordinem atq; distinctionem ordinatoris Pandectarum.

Huius interdicti singula verba exponit Vlp. in d.
3 l. 1. de riuis. † Riuus est (ait ille) locus per longitudinem depressus, quo aqua decurrat, cui nomen est ῥύαξ quod interpretatur Alcia. lib. 2. prætermiſſ. hoc ipso titulo à ῥύω, quod est fluere. Festus ita scribit, Riuus vulgò appellatur tenuis fluor aquæ, non specu, confi-
4 lióve factus, verùm naturali suo impetu. † Specus autem est (inquit Vlpia.) locus ex quo, despicitur, vnde spectacula sunt dicta. scribit Accurs. in d. l. 1. §. specus. ff. de riuis. specus variis modis accipi, aitq; esse specum locum eminentem supra terram, ex quo aqua ducitur. ex l. 3. in princ. eo. tit. Ego opinor specum esse locum subterraneum, per quē aqua operta ducitur. atq; ita contra Accurs. intelligo. d. l. 3. cùm specus idem quod spelunca sit, vt apud Virgil. in 4. Georg. Ingens specus in latere Exesi montis. & Cato de re rustica. specus opposita, quo aqua de via abiret. quod & idem Accurs. præcitato loco in glo. specus. in fi. mutata opinione sensit.
5 Septa † est (inquit idem Vlp. in d. l. 1. §. septa) ea sunt, quæ ad incile opponuntur aquæ deriuandæ, compellendæve ex flumine causa, siue ea lignea sint, siue lapidea, siue ex qualibet alia materia ad cōtinendam, trāsmittendamq; aquam excogitata. Clusias (inquit glo.) hanc vulgò appellant, & rectè. sunt enim septa, obices & claustra, quibus vtimur ad impetus fluuiorum co-
6 ercēdos. † Incile (ait idē Vlp. in d. l. 1. §. incile. de riuis.) est locus depressus ad latus fluminis, ex eo dictus, quod incidatur. Inciditur enim vel lapis, vel terra vnde primum aqua ex flumine agi possit. Sipontinus nō contemnendus auctor ita scribit. item ex quocunque riuo aqua irrigādi causa deducatur, incile dicitur locus per quem primum ducitur.
7 Reficere † (inquit idem Vlp. in d. l. 1. §. reficere. ff. de riuis.) est, quod corruptum est, in pristinum statum restaurare. quod fusius explicaui suprà remedio. 5. q.
8 24. † Purgandi verbum (vt præcitato loco idem Vlp. scribit) pertinet & ad riuum, qui integer est, & ad eū, qui refectiōe indiget. est enim purgare, mundare, quasi purum agere.
9 QVAERO primò, quæ † necessariò adesse debēt, vt huic interdicto locus sit? Quinque fore necessaria scriptum reliquit Cæp. in tract. de seruit. rust. præd. c. 4. num. 113.

Requiritur primò, quod riuus factus sit aquæ ducēdæ causa. l. 1. §. aquæ. ff. de riuis. Quocircà qui aliam ob causam riuum fecit, reficere illum non potest.
10 Requiritur secundò, quod eo † riuo vsus sit, hoc est, quod per illum aquam duxerit hoc anno, vel ea ætate, superioréve. d. l. 1. §. hoc interdictum. quo loci ait Vlp. non adhiberi differentiam, quod ius habeat, vel non ducendi aquam, quoniam duxisse sufficit. atque ita sufficit esse in quasi possessione. & hac ratione inquit ibidē glossa, differt hoc interdictum ab illo, de itin. actuq; priuat. Nam in hoc necesse nō est docere de iure ducendi aquam: atque ita reficiendi riuum, vt in illo ex l. vltim. ff. de itin. actuq; priuat. & inquit glossa esse speciale in casu isto. qua de re latius superiore remedio egimus.
11 Requiritur tertiò, † quòd bona fide, id est, non vi, non dolo, non clam vsus sit. d. §. hoc interdictum. id quod commune est & alijs interdictis, & explicaui superiore remedio.

Requiritur † quartò, quòd probetur impedimen- 12
tum refectionis. d. l. 1. in prin. ff. de riuis. ita dicimus & in alijs interdictis, in quibus turbatio probari debet. quemadmodum explicauimus suprà rem. 3. q. 65.

Requiritur † quintò, quòd riuum non immuter d. 13
l. 1. §. vlt. dum ait Vlp. quod si quis velit riuum terrenum signinum, id est, lapideum facere (qualis fortè is riuus Anienis fuit, quem Claud. Caligulæ successor lapideo opere in vrbem perduxit, vt de magnificētia Pontanus scribit) non experietur hoc interdicto. Est
14 enim † signinum opus, quod contusis atque contractis testis adita calce conficitur. de signino ita scribit Plin. lib. 35. natural. histor. c. 12. ad fin. Quid non excogitauit ars? fractis etiam testis vtendo sic, vt firmius durent tusis calce addita, quę vocant Signina. Quo genere etiam pauimenta excogitauit Columel. lib. 1. c. 6. Cuius solum terrenum prius quàm consternatur perfossum, & amurca recenti non falsa madefactum, velut signinum opus, particulis cōdensatur. Idem lib. 8. c. 17. Verùm huic sententiæ Vlp. aduersari videtur quod scribit idem Vlp. † in l. Seruius. §. Seruius La-
15 beo. ff. eo. de riuis. dum ait, illum esse audiendum, qui vult riuum qui ab initio terrenus fuit, cæmentitium facere, vel ex structili terrenum. Accurs. non parum visus est insudare in huius nodi dissolutione: ego Bartoli distinctionem in d. §. vlt. sequor, quam probauit Barba. consi. 28. col. 7. ad fin. lib. 4. & Cæp. in tracta. de seruit. rust. præd. c. 4. nu. 60. Aut vult quis ex vrgenti necessitate, vel magna vtilitate riuum immutare, tunc licet. & hoc in casu loquitur Vlp. in d. l. Seruius. §. Seruius Labeo. dum ait, posse riuum fieri ex terreno cæmentitium, ex quo terrenus aquam non continebat. & paulò post ait, mihi videtur verius vrgentem & necessariam refectionem esse admittēdam. Aut nulla subest necessitas, vel magna vtilitas, tunc non conceditur hæc riui mutatio: ita loquitur Vlp. in d. l. 1. §. vlt. Et eodem in loco scribit idem Vlp. non concedi hoc interdictum ei, qui aquam per alium riuum vulti ducere. d. §. vlt. versi. proinde. Non etiam redditur interdictum ei, qui riuum deprimit, attollit, aut dilatat, vel extendit.

QVAERO secundò, an † qui hactenus riuum 16
apertum habuit, operire possit? Magna fuit hac de re apud antiquos disputatio, quemadmodum recenset Vlp. in l. 1. §. vlt. & l. 3. in princ. & Paulus in l. 2. ff. de riuis. Hanc disputationem distinguēdo nititur Accurs. præcitatis in locis dirimere & Cæp. in tract. de seruit. rust. præd. c. 4. nu. 61. & vnà cum eis ita ego aliquot casus constituo.

Primus est cum ab initio conuentum inter partes fuit, quòd riuus apertus semper maneat, tunc sine cōtrouersia operiri non potest. d. l. 2. in fi. est enim obseruanda fides & conuentio. l. 1. de pact.

Secundus est casus, cùm hic, qui vult operire nullam ipse vtilitatem sensit, & detrimentum aduersario adfert. hoc casu pariter non licet operire. repugnat enim rationi naturali, alteri detrimentum, sine aliquo sui commodo adferre. cōfert. l. fluminum. in fi. l. Proculus. ff. de dam. infect. Nec hoc in casu fuit aliqua inter antiquos ipsos Iurisconsultos dissensio.

Tertius est casus, cùm hic qui vult riuum operire, commodum ex eo actu sentire potest sine detrimento aduersarij: & tunc opinor licere operire: ea ratione, quam superiore casu cōsideraui. & hoc in casu loqui- 17
tur Vlp. † in d. l. 3. in prin. dum vult riuum posse operiri, vt aquam contineat & conseruet.

Quartus est casus, cùm is, qui vult operire riuum, commodum ex eo actu potest sentire, sed cum damno sui aduersarij, & maius est commodum operientis, quam detrimentum aduersarij hoc casu licet operire, cum maior vtilitas huius, cuius causa fuit constituta seruitus, præferenda sit illi damno aduersarij: ita † Vlp. in d. l. 1. in fin. & d. l. 3. in princ. intellexit, ibidem Accurs. perpensis fortè illis verbis Vlpiani, nisi si

Universidad de Deusto
Biblioteca

quam maiorem vtilitatem suam aduersarius ostendat. Illud enim cõparatiuum, maior, positiuum præsupponit: atque ita præsupponit ex latere aduersarij vtilitatem adesse in non operiendo, sed non tantam vt illam operientis. Nec aduersatur quod Paulus ait in d.l. 2. ex Pomponij sententia aduersus Labeonem: quoniam locum illud habet (vt Azo interpretatur, & Accurs. non dissentit) cùm damnum quod adfertur non ex magni momenti, & potius est damnum ex occasione sublata, quàm quod ita de iure foret. quod enim ad aquam aperti riui appelleret pecora soli dominus, id est, ex occasione, quia riuus erat apertus, est quocirca ea sublata non adferri damnum considerabile.

19 QVAERO tertiò, † an liceat mutare fistulam vel canalem, & aquam ducere per riuum vel è contrà, si duxit per riuum, nunc vult ducere per fistulam, an liceat? Duo hi sunt casus. Primus est, cùm aqua ducta fuit per riuum, & deinde per canalia vult ducere: tũc licet ducere. l. Seruius. §. si quis nouum. ff. de riuis. Nõ enim hoc in casu detrimentum domino soli adfertur: imò maiorem vtilitatem ex prædio sublato riuo sentiet. Quòd intelligo cum verè sublato riuo maior vtilitas est domini fundi: at contrà, si re ipsa constaret, ex nouo canali damnum adferri. ita intelligo
20 illa verba Vlp. in † d. §. si quis nouum. ibi, nos & hic opinamur vtilitatem eius, qui ducit sine incommo-
21 ditate eius, cuius ager est, spectandam. Secundus † est casus cum aqua per fistulas & canales hactenus ducta fuit, & nunc vult per riuum ducere. hoc in casu non licet: quia damnum adferret domino soli, fodiendo eius agrum: ita scripsit Cæp. d. tract. de seruit. rust. præd. c. 4. nu. 63. argumento sumpto à ratione. d. §. si quis nouum.

22 QVAERO quartò, † an qui per vnum riuum duxit, ducere nunc possit per multos, & econtrà? Dicendum est quòd cum maior sit vtilitas domini prædij, aquam per vnum riuum tantum duci, quàm per plures, non licebit ducenti aquam per vnum riuum plures facere. quemadmodum scripsit Cæp. in tract. de ser. rust. præd. c. 4. nu. 82. ex l. apud Trebatium. in princ. ff. de aqua pluu. arcen. ex vno sensu, quem ibi glo. attulit, & Imola probauit. Cùm verò ex pluribus riuis vnum tantum facit, hoc ei licebit, cum fundi dominus non incommodum, sed vtilitatem inde sentiat.

23. QVAERO quintò, ad quos † riuos hoc interdictum pertineat? Vlp. in l. Seruius. §. hoc interdictum. ff. de riuis. inquit ad omnes pertinere siue in publico, siue in priuato sint constituti, siue aqua sit calida, siue frigida. pertinet & ad restitutionem cuniculi, per quẽ
24 vapor trahitur in balnearijs vaporibus. Sunt † cuniculi hoc loco canales, per quos exhalat vapor. Plin. lib. 9. natur. histor. c. 38. feruere in plumbo, singulisq; aquæ amphoris centenas atque quinquagenas mediaminis libras æquari, ac modico vapore torreri, & ideo longinquæ fornacis cuniculo.

QVAERO sextò, quibus, † & contra quos hoc
25 interdictum reddatur? Vlp. in l. Seruius. §. eisdem. ff. de riuis. respondit, eisdem reddi & contra eosdem, quibus & in quos interdicta de aqua redduntur. quæ sanè edicta, inquit glossa, tria sunt. de quotidiana, de æstiua & de castello. qua de re superiore remedio abundè egimus.

QVAERO septimò, an † reficienti riuum possit
26 nouum opus nunciari. Vlp. in d.l. Seruius. §. si quis riuum. ff. de riuis. respondit nunciari ea ratione non posse, quòd si Prætor ei vim fieri vetat, absurdum est per operis noui nunciationem eum impediri. Non etiam (ait idem Vlp.) cautio de damno infecto præstanda est.

QVAERO octauò, an † hoc interdictum redda-
27 tur contra eum, qui prohibitus fuit, dum apportaret necessaria ad riui refectionem? Et reddi Vlp. ait ex Offilij sententia in l. Seruius. §. vlt. ff. de riuis. cuius sententiæ ea est ratio, quòd quando est cõcessum aliquid, dicitur etiam concessum omne illud, sine quo concessum expediri non potest. l. ad rem mobilem. l. ad legatum. ff. de procur. sed sine apportatione eorum, quæ necessaria sunt ad refectionem, reficiriuus non posset: non ergo est impedienda refectio. & conferunt quæ sequenti quæstione subijciam.

QVAERO nonò, quis † teneatur riuum reficere, 28
cùm aqua ducitur? Quò clarè hæc iuris quæstio difficilis, maximè tamen vtilis explicetur, duo capita constituenda sunt: vnum de aqua publica, alterum de priuata.

Primum caput est, cùm aqua † publica ducitur, in 29
quo quidem dicendum est, quod aut extat lex, vel consuetudo, qua constat, quis riuum publicum purgare teneatur, tunc res clara est, eum teneri, quem lex, vel consuetudo ligauit. est enim illa seruãda. l. 1. §. vlt. & l. 2. ff. de aqua pluu. arcen. l. semper. §. legem. ff. de iure imm. Cæpoll. in tracta. de seruitut. rustic. præd. c. 4. num. 90. ad fin. cùm verò cessat & lex & consuetudo, tunc † si Princeps vel Respub. exigit vectigalia, vel 30
pedagia fluminum, viarum, ac pontium à nauigantibus & iter facientibus, tenentur etiam ex proprio, vel ex publico riuos reficere atque purgare: ita rectè scripsit Cæpol. vbi suprà. arg. l. 1. C. de Alexan. prima. lib. 11. vbi Ioan. à Platea. num. 2. recenset hæc à Cæpoll. scripta. & ibidem Lucas à Penna. & Iacob. Rebuff. & respondit Aemil. Ferr. consil. 57. numer. 12. 13. Confert (inquit Cæpoll. præcitato loco. nume. 91.) quod scriptum reliquit Archid. in c. si quis peregrinus. 24. q. 1. nempè † Principes viarum pedagia & vectigalia per- 31
cipientes teneri reddere tutum iter, alioqui tenentur illata damna viatoribus rependere. quam sententiam & alij permulti à Cæpolla relati secuti sunt. Quocirca omni æuo laudabitur Agrippa, qui (vt auctor est Dion Nicænus in Augusto) Romæ aquam, quæ defecerat vitio aquæductuum, sumptu suo restituit. Et Claud. Caligulæ successor (vt Pontanus de munificentia scribit c. 11.) perfecit aquæductum in omnes vrbis montes eleuatum, in quem fluebant Curtius & Cæruleus fontes. Erogata in id opus D. l. V. mille. sextertia.

Cùm verò Princeps, vel Respub. ex aquæductib. vectigalia nõ exigit, sed commodum priuatorum est, tunc priuati ipsi riuos reficere & purgare tenentur: ita Cæp. iam citato loco, qui subijcit & ad hanc refectionẽ ecclesiã teneri. ex l. ad corpus. C. de oper. publ. l. 1. C. de colla. fund. patr. & tex. in §. ad hoc sancimus. in aut. de eccles. tit. confert. l. 2. §. viarum. verf. refectio. ff. ne quid in loco publico. Et respondit Aemil. Ferr. consi. 57. nu. 8. & nu. 12. declarat.

Reficere † atque purgare aquæductus publicos 32
tunc tenentur priuati, cùm Princeps, vel Respub. qui vectigalia exigunt, aliquid illis priuatis ob id quod reficiant, concedunt: vtputà immunitatem à muneribus, vt probat. l. 1. C. de aquæduct. lib. 11. quã ita omnes ibi intelligunt, vt Io. à Platea. num. 2. Lucas à Penna, & Reb. & verè non dissentit Cæp. d. c. 4. nu. 90. verfic. sed in contrarium. & ad hanc sententiam optimè confert l. suo victu. ff. de oper. lib. quo sancitum est, libertos operas patrono præstare suis impẽdis debere, cùm eas in adeptæ libertatis præmium persoluant. Quinimò adijcit illa constitutio. l. 1. C. de aquæductu. pœnam prædiorum dominis, qui purgationem aquæductus negligunt. pœna autem est publicationis fundi per quem aqua ducitur.

Secundum caput † est de riuis priuatis, per quos 33
priuati aquam ducũt. Horum riuorum purgatio spectat ad eos, qui seruitutem sibi deberi asserunt: atque ita ad eos, qui aquam ducunt. ita in specie sensit Cæp. in d. tract. de seruitut. rustic. præd. c. 4. num. 91. verficv. si verò loquimur. Est enim regulare in omnib. seruitutibus refectionem ad eum spectare, qui seruitutem asserit. l. & si fortè. §. etiam. verfic. nam in omnibus. ff. si ser.

seru. vend. vbi Floria. l. enim debere columnam. ff. de seruit. vrba. præd. & l. 1. §. vlt. ff. de aqua pluu. arcen. & scribit idem Cæpoll. d. c. 4. numer. 72. 73. vbi egregiam disputationem dissoluit. & in specie respondit Alc. respon. 282. num. 2. quò loci nume. 3. subijcit, quòd quan-
34 do quis habet ius faciendi † buchellum (vt ille, iuxta vulgarem sermonem, scribit) & extrahendi aquam vsque ad certam quantitatem, quod ius incipit à loco buchelli, quod quidem ius sibi competit ex pacto, & conuentione, non quod ius habeat in riuo principali, quam vulgo appellant rugiam. non tenetur iste ad impensam illius rugiæ, atque ita riui principalis, sed rugiæ dominus, qui aquam dare pro illo buchello tenetur, impensam ipsius rugiæ facere debet, cùm suis impensis aquam præstare tenetur. ex d. l. suo victu. ff. de oper. liber. & docet Bartolus in l. Nesennius. ff. de nego. gest. & respondit Roman. consil. 346. In hac causa. num. 7. quod vbicunque quis aliquid facere tenetur, ob compensationem concessionis sibi factæ, suis impensis teneri. quod & superiore capite attigimus.

35 QVAERO decimò, an in refectione † riui possint in ipso riuo vel propè plantari arbores, quibus firmior ipse riuus reddi solet? Et regulariter dicẽdum est non posse. siquidem & de aquæductibus publicis ita Constãtini lege Sancitum est in l. 1. C. de aquæduct. lib. 11. ne quis arbores habeat circum aquæductus per
36 quindecim pedes, † qua de re factum. S. C. Aelio Tuberone & Fabio Maximo Coss. Iulius Frontinus lib. de aquæductibus his refert. Cùm ad reficiendos riuos specusq; per quæ & opera publica corrumpantur placere circa fontes & fornices, & muros vtraque ex parte vacuos. C. quinos denos pedes patere. & CC. riuos, qui sub terra essent, & specus intra vrbem & extra vrbem continentia ædificia: vtraque ex parte quinos pedes vacuos relinqui: ita vt neque conserere arbores liceret: si quæ nunc essent arbores intra id spacium, præter quam si quæ ex villa continentes & inclusæ ædificia essent: si quis aduersus eas res commiserit in singulas res in dena milia damnas esset: ex quibus pars dimidia in prediũ accusatori daretur, cuius opera maximè conuictus esset, qui aduersus hoc. S. C. commisisset pars autem dimidia in ærarium redigeretur. deq; ea re iudicarent, cognoscerentq; curatores aquarum. Cuius quidem constitutionis ea est ratio,
37 quòd † arborum radices formam fabricæ corrumpunt, vt in d. l. 1. scriptum est, & parietes labefactantur. l. decernimus. §. hoc etiam. C. eo. de aquæduct. lib. 11. & l. 1. C. de interdict. Hinc Cassiodo. lib. 7. in formula comitiuæ formarum vrbis. ita scripsit. Imprimis noxias arbores, quæ inferunt fabricarum ruinas, dum sunt quidem mœnium importabiles arietes censemus radicitus amputari, quia nulla læsio remouetur, cuius origo non tollitur. Quibus intelligimus, quòd si arbores noxiæ non sunt, aquæductibus plantari illas posse. opinor omnem arborem esse noxiam aquæductibus lapideis, terrenis autem non semper, id quòd longo vsu compertum est in agrorum irrigationibus.

38 QVAERO vndecimò, † quomodò libellus in hoc interdicto debet formari? Cæpol. in tracta. de seruit. rust. præd. c. 4. numer. 115. rectè satis docet formam hanc, quam statui non referre, cùm apud eum videri possit.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum de fonte, cui reddatur.*
2 *Interdictum de fonte, duplicem ob causam redd.*
3 *Interdicti de fonte, formula.*
4 *Seruitutem fontis aliquando esse rusticam.*
5 *Fontis seruitutem interdum vrbanam.*
6 *Seruitus fontis realis vel personalis an sit.*
7 *Interdictum de fonte, reddi pro appulsu pecorum ad aquam.*
8 *Seruitutem appulsus pecoris ad aquam, realem esse.*
9 *Remedium de fonte, quibus reddatur.*
10 *Remedium de fonte, an reddatur pro aqua cisternæ.*
11 *Statutum prohibens mulieribus portare vniones & margaritas, non prohibere fictas & adulterinas.*
12 *Interdictum de fonte, an reddatur prohibito ire ad hauriendum aquam.*
13 *Alexandri ab Alexandro locus egregius.*
14 *Interdictum de fonte, an reddatur contra impedientem reficere fontem.*
15 *Fontis purgatio qualis esse debeat.*
16 *Interdictum de fonte, an reddatur impedito ire noctis tempore ad hauriendum aquam.*
17 *Seruitus eundi per domum, noctis tempore non debetur.*
18 *Seruitus viæ si debetur, debitor claues domus tradere non tenetur.*
19 *Interdictum de fonte, an reddatur, si fons semel exaruit, & iterum fluere cœpit.*
20 *Purgationis fontis impensas quis erogare teneatur.*

OCTAVVM RETINENDAE POSSESSIONIS remedium ex interdicto de Fonte.

PRAETOR ait, VTI DE eo fonte, quo de agitur, hoc anno aqua nec vi, nec clam, nec precario ab illo vsus es, quominus ea vtaris, vim fieri veto. De lacu, puteo, piscina item interdicam. Hoc † in- 1
terdictum (ait Vlp. in l. vnica. §. 1. ff. de fonte) proponitur ei, qui fontana aqua vti prohibetur. seruitutes enim non tantùm aquæ ducendæ esse solent, verùm etiam hauriendæ. & sicut discretæ sunt seruitutes ductus aquæ, & haustus aquæ, ita interdicta separatim redduntur. Hoc † interdictum duplicem ob causam 2
reddi solet. Primò ne ductus, vel haustus aquæ impediatur. Secundò, ne fontis refectio atque purgatio retardetur. d. l. vnica. §. hoc autem. & §. deinde ait. Interdictum † de fonte reficiendo ita concipit Eguin. Baro. 3
lib. 6. manual. tit. 22. Quominus fontem, quo de agitur, purges, reficias, vt aquam coercere, vtique ea possis, dum ne aliter vtaris, atque vti hoc anno non vi, non clam, non precario ab illo vsus es, vim fieri veto. Aquæ haustus seruitus est. d. l. vnica. §. 1. de fonte. & l. si prius. §. via publica. ff. de aqua pluuia. arcenda. Est q; † seruitus rustica cùm pro agro, vel operarijs in fun- 4
do præstatur. l. 1. §. in prædijs. vbi glossi. ff. de seruitut. rustic. præd. † Vrbana verò dicitur cum è prædio vr- 5
bano debetur, & ad vrbani prædij vsum. quod sensit & Cæpoll. in tractat. de seruitut. rust. præd. c. 7. num. 1. & num. 5.

Realis, † vel personalis an sit seruitus, hoc intelligi 6
atque declarari potest ex his, quæ scripsi suprà rem. 6. q. 2. accedit Bern. Gamm. tract. de seruit. quæst. 5. verfic. tertiò infero. qui ait, seruitutem hanc esse personalem, nisi concessa foret vicino ob vtilitatem prædij vicini. ex l. si mihi. in fin. de seruitut. rust. præd. Quibus addendum est, quod docuit Ioan. Coras. in l. 1. nume. 123. ff. de seruit. hausturn aquæ concessum à patre filiæ per domum hæreditariam, esse concessionem personalem, ob personæ qualitatem, cui facta fuit concessio. ex l. pater filiæ. ff. de ser. lega. Quocirca mortua filia expirat concessio. Verùm Gamma. d. q. 5. verfic. vel quarto post Bar. d. l. Mela. in fin. de alim. & cibaria. leg. & alios quos citat, ait, seruitutem illam esse realem, habere tamen naturam personalis, quia dicitur affectu paterno relicta, & ideo extinguitur cum persona. & alia eo loci scribit Gamm. quæ referre nolo, ne nimius sim.

Hanc † seruitutem aquę hausturn innominatam appellant Accur. in l. 1. §. in prædijs. ff. de ser. rust. præd. & ibidem Paul. Castren. & cæteri.

Verùm Io. Cor. in l. 1. nu. 129. ff. de ser. suppresso nomine Bar. Cæp. in tract. de ser. vrb. præd. c. 9. nu. 2. hanc confu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

confutauit opinionem, & rectè, ait enim & hanc seruitutem, vti illam aquæductus esse nominatam.

7 QVAERO primò, an hoc interdictū solùm reddatur pro aquæ hausti? Vlp. in l. vnica. §. hoc autem interdictum. ff. de fonte. scribit, concedi etiam pro appulsu pecoris ad aquam. qui sanè appulsus vbi impeditur, hoc interdicto experiri licet. quemadmodum etiam redditur illud interdictum de aqua quot. & est. vti diximus suprà rem. 6. q. 26. & scribunt Cæp. de ser. rust. præd. c. 8. & Io. Coras. in l. 1. nu. 133. ff. de seruit. vbi
8 ait, hanc† seruitutem appulsus pecoris ad aquam, esse realem, cùm pecora in fundo habētur pro ipsius fundi vtilitate. qua de re alibi scripsimus.

9 QVAERO secundò, quibus † personis concedatur hoc interdictum? Vlp. in d. l. vnica. §. hoc autē. vers. & eadem. ff. de fonte. scribit, eadem esse in hoc dicēda, quæ ad personam attinent, quæcunq; in superioribus interdictis dicta sunt. quod glossa ibidem interpretatur, esse hic probandum, quod in superioribus interdictis, nempè, quòd vsus est, credens se suo iure vti, & his similia, quæ retuli suprà rem. 6. q. 1.

10 QVAERO tertiò, an † reddatur hoc interdictum pro aqua Cisternæ? Et non reddi respondit Vlp. d. l. vnica. §. hoc interdictum de cisterna. ff. de fonte. quo loci idem esse ait de alia aqua, quæ viua non est. Quocirca non redditur hoc interdictum, si lacus, piscina, puteus aquam viuam non habeat. Hoc tamen intelligitur de actiõe directa ex hoc interdicto, secus de vtili, quæ & pro aqua nõ viua redditur: ita scribũt Roff. in suis libellis. & Bar. d. §. hoc interdictum. quos secutus est Cæp. in tract. de ser. rust. præd. c. 7. num. 9. ad fin. Ratio autem cur solùm actio vtilis detur pro aqua cisternæ, ea est, quòd aqua fontis, qui continuò fluit, dici non potest: sed ficta, & ibi reposita aqua dicitur. Quod confert inquit Bar. & Cæp. præcitatis in locis. si
11 † statutum prohibet mulieribus portare margaritas, & vniones, quas vulgò Perlas appellant, non prohibere adulterinas & fictitias. qua de re scribunt egregiè Barb. consi. 29. col. 2. lib. 2. Franc. Cremen. sing. 82. Alcia. lib. 2. de verb. sig. nu. 17. & Tiraq. tract. de legib. connubial. l. 3. nu. 16.

12 QVAERO quartò, an † reddatur hoc interdictum illi, qui prohibetur ire ad hauriendum aquam? Et reddi respondit Vlp. in d. l. vnica. §. planè. ff. de fonte. Ea est ratio, quòd itinere prohibito in necessariam consequentiam hausti prohibitus dicitur. est enim iter ad hauriendum aquam connexum huic seruituti hausti. siquidem hausti concesso, & iter concessum dicitur. l. 3. §. vlt. ff. de seruit. rust. præd. & scribit Cæp. d. tract. de seruitut. rust. præd. c. 7. nume. 6. Hinc scribit
13 † Alex. ab Alexand. lib. 4. dier. genial. c. 5. perperam iudicasse ignauum atque imperitum illum iudicem, qui pronunciauit iter non deberi ad hauriendum aquam, cùm simpliciter aquæ hausti legatus à testatore fuisset.

14 QVAERO quintò, an † reddatur hoc interdictum contra impedientem fontem reficere. Et reddi ait Vlp. in d. l. vnica. §. deinde ait. ff. de fonte. eadem enim est hic ratio, in reficiendo & purgando fonte, quæ est in refectione riui. cùm sine purgatione & refe-
15 ctione, hausti aquæ inutilis reddatur. † purgatio autem & refectio esse debet ad coercendam, hoc est, continendam ne fluat, & dilabatur: non licet tamen nouas venas quærere, vel aperire, quia reficere & purgare is non diceretur, sed vsum innouare. debet etiam ita reficere, vt aqua vtatur, vt eo ánno, vel superiore vsus fuit.

16 QVAERO sextò, an † reddatur hoc interdictum ei, qui noctis tempore impeditur ire ad hauriendum aquam è fonte & puteo vicini? Et non esse reddendum suadet ratio, quòd noctis tempore non licet turbare vicinum pro aquæ hausti. l. iter. ff. commu. præd. vbi Bart. Hinc scribit Cæpoll. in tract. de seruit. vrb. præd.
17 c. 38. num. 1. quòd si concessū vicino † seruitutem eundi ad domum per castellum meum iter faciendo, non teneor dimittere ianuam apertam tempore noctis, cum seruitus hæc intelligatur concessa, vt interdiu, non autem tempore noctis eat. ex d. l. iter. vbi Castren. & Floria. Quocirca rectè respondit Soc. Sen. consil. 141. in fin. lib. 1. me † non teneri tradere claues huic vicino: 18
quia posset ire & redire tempore noctis, quod non licet. Declaratur tamē hæc sententia vt nõ procedat tempore quo iter fieri cõsueuit de nocte, vt in hyeme, vel ob necessariam causam: ita Socin. in d. consil. 141. in fin.

QVAERO septimò † quid si fons exaruit, & de- 19
inde post multum temporis iterum aqua fluere cœpit, an huic interdicto locus sit, si hic, qui primũ aquæ hausti habebat, nuper impediatur? Et reddi opinor posteaquam concessa est restitutio aduersus temporis lapsum. quod explicaui suprà rem. 6. q. 22. & in specie probat. l. vnus. §. vlt. cum l. seq. ff. de ser. rust. præd. cætera ibi scripsi.

QVAERO octauò, † quis teneatur ad impensas 20
purgationis, atque refectionis fontis & putei? Ioan. de Platea in l. vnica. in fin. C. de Alexand. prima lib. 11. scriptum reliquit, teneri illos omnes, qui aquæ hausti habent. Quocircà, cùm puteus vicinalis purgandus & reficiendus est, vicini omnes ad impensam contribuere debent.

SVMMARIVM.

1 *Iudicis officium pro retinendæ possessione remedium.*
2 *Iudex quo tempore officium suum interponat, inter duos de possessione contendentes.*
3 *Iudicis officium pro retinēdæ possessionis remedio, esse præparatorium principalis iudicij.*
4 *Possessorium summarijssimum quod sit.*
5 *Recredentia apud Gallos quæ sit.*
6 *Interim iudicium possessorium apud Hispanos quod.*
7 *Iudicis officium possessionis retinēdæ quomodo iudicio possessorio principali conueniat.*
8 *Iudicis officium possessionis retinendæ esse illud, quod possessorium conseruandæ aliqui appellant.*
9 *Iudicis officiu retinendæ possessionis esse instar iudicij principalis retinendæ.*
10 *Vindiciarum iudicium apud antiquos quod.*
11 *Iudicis officium retinendæ possessionis quomodo differat à principali iudicio retinendæ.*
12 *Iudicis officium pro retinenda possessione, vnde originem duxerit.*
13 *Statutum Ferrariæ lib. 2. sub rub. de præcepto faciēdo partibus &c. iuri commum conuenit.*
14 *Iudicis officium retinendæ cui reddatur.*
15 *Possidenti naturaliter reddi iudicis officium, vt lite pendēte in ea tueatur.*
16 *Possessor ciuilissimus lite pendente in ea defenditur iudicis officio.*
17 *Possessor ciuilis non defenditur iudicis officio contra naturaliter possidentem lite pendente.*
18 *Detentori reddi iudicis officium, vt in ea detentione defendatur lite pendente.*
19 *Retentio facilius quam restitutio conceditur.*
20 *Statutum Ferrariæ. lib. 2. sub rubr. de præcepto faciendo partibus, declaratur.*
21 *Possessori, cui iuris præsumptio aduersatur reddi iudicis officium retinendæ.*
22 *Præsumptio quod liberare res sit, non præfertur quasi possessioni seruitutis.*
23 *Iudicis officium reddi pro restitutione possessionis ablatæ lite pendente, etiam si illi præsumptio repugnet.*
24 *Possessori, cui vehemens iuris præsumptio aduersatur, non reddi iudicis officium pro retinenda possessione.*
25 *Possessio, cui ius aduersatur, nõ releuat ab onere probandi.*

26 Sta-

26 *Statutum Ferrariæ lib. 2. de præcepto faciendo, &c. declaratur.*
27 *Libellum non offerri in iudicio ex officio iudicis possessionis retinendæ.*
28 *Libellum non offerri in iudicio ex officio iudicis pro possessione recuperanda.*
29 *Iudicis, officium dum mouetur pro possessione retinendæ quid in eo narrari debeat.*
30 *Petitorium non cumulari in remedio ex iudicis officio.*
31 *Citari an debeat aduersarius in iudicis officio retinendæ.*
32 *Litis contestationem in iudicis officio retinendæ non requiri.*
33 *Causæ cognitio non requiritur in iudicis officio retinendæ.*
34 *Probationes quæ necessariæ in officio iudicis retinēdæ possessionis.*
35 *Statutum Ferrariæ libr. 2. de præcepto faciendo. declaratur.*
36 *Probationes de proprietate non prodesse, in iudicio possessorio summarijssimo retinendæ.*
37 *Statutum Ferrariæ libr. 2. de præcepto faciendo, declaratur.*
38 *Probationes factæ in iudicio possessorio summarijssimo, an prosint in iudicio possessorio plenario.*
39 *Testes examinandi in iudicio possessorio summarijssimo iurare an debeant.*
40 *Testium publicatio necessaria non est in iudicio possessorio summarijssimo.*
41 *Testium repulsatio non admittitur in iudicio possessorio summarijssimo.*
42 *Statutum Ferrariæ libr. 2. de præcepto faciendo. declaratur.*
43 *Falsi accusatio non admittitur in iudicio possessorio summarijssimo.*
44 *Sententia qualiter ferri debeat in possessorio iudicio summarijssimo.*
45 *Sequestrari facit possessionem iudex cùm dubium est de lite & controuersia.*
46 *Sententiam latam in possessorio summarijssimo esse interlocutoriam.*
47 *Sententia interlocutoria est quæ non adfert damnum irreparabile.*
48 *Appellare non licet à sententia lata in possessorio summarijssimo,*
49 *Appellare non licet ab interlocutoria.*
50 *Appellare non licet à sententia lata in possessorio summarijssimo etiam quò ad deuolutiuum effectum.*
51 *Statutum Ferrariæ libro 2. de præcepto faciendo. declaratur.*
53 *Nullitatis querelam proponi non posse in iudicio possessorio summarijssimo.*
53 *Supplicare non licet contra sententiam latam in possessorio iudicio summarijssimo.*
54 *Restitutio in integrum non conceditur aduersus sententiã latam in possessorio summarijssimo.*
55 *Minorem non restitui contra interlocutoriam.*
56 *Interlocutoriam latam in possessorio summarijssimo reuocare iudex non potest.*
57 *Interlocutoria lata in possessorio summarijssimo secũ trahit executionem.*
58 *Sententia lata in possessorio summarijssimo quò vsque durabit.*
59 *Sententiam possessorij summarijssimi non prodesse post appellationem.*
60 *Appellatio suspendit iudicatum.*

VLTIMVM RETINENDAE POSSESSIONIS remedium, Ex iudicis officio.

INTER retinendæ † possessionis remedia, & iudicis 1
officium connumerari solet. Aliquando enim euenit, vt duo de eadem possessione contendentes, affirment se possidere & rem non iudicio, sed armis dissinire cupiant. vterque sua auctoritate & manu in possessione se tueri conatur, vterque armis bene munitus, bene socijs & auxilio stipatus aduersarium terrere, atque ne ad possessionem accedat, repellere studet. Quocircà iudex suas interponit partes, siue lis nondum in iudicio possessorio principali inchoata sit, siue sit lis illa cœpta. Vtroq; enim tẽpore contingere hęc solent: quod ex Baldo in c. licet causam. numero. 35. & ibidem Barb. numero. 102. de probat. & Beroio consil. 45. numer. 2. libr. 3. ac ex Castrens. consil. 3. in causa quæ vertitur coram D. vicario Potestatis Pergami. libro. 2. colligere licet. Cùm nulla adhuc cœpta est lis, & videt iudex ex duobus contendentibus neminem iudicium velle ingredi, vtrique iubere, atque pœna indicta præcipere solet, ne ad eam possessionem accedere audeãt, sed eam apud se sub sequestro retinere cõsueuit. Cùm verò de possessione principali inchoata est lis, solet diligens iudex exortam tunc contouersiam, quis in possessione esse debeat, ita tractare. summarias sumit ex officio informationes: & deinde pronunciat illum qui tempore litis contestatæ in possessione, vel verius detentione erat, possidere debere, donec tota possessionis causa & iudicium finiatur. Et vtroque hoc tempore † iudicis officium impetrari posse apertè docuit 2
Lanfran. Oria. in rubr. de causa poss. & prop. colum. 9. vers. prima conclusio. atque ita decisum fuisse in consilio Neap. testatur Ant. Cap. decis. 96. in 2. dubio. & decis. 209. nu. 3. & respondit Gramma. consil. 64. in ciuilibus. Hoc † iudicij genus præparatorium iudicij pos- 3
sessorij principalis atque plenarij rectè appellant Bero. consi. 11. nu. 1. lib. 1. Ale. lib. 8. Parerg. c. 24. in fi. Cuius sententiã probat textus clarus ab eo tamen minimè animaduersus, in l. liberis. §. vlti. ff. de liberali causa. Alij iudicium † summarijssimum possessorium nominant. 4
ita Neuiz consi. 81. nu. 7. Alcia. resp. 386. num. 1. & Cag. in l. in pari. numer. 6. de reg. iur. Galli vel † recredentiam, 5
vel casam nouitatis vocant, ita Mass. in sua Prac. in tit. de pos. Guid. Pap. q. 552. in materia. Tiraquel. in tract. le mort saisit le vif. par. 6. decla. 9. ad fi. Rebuff. in comm. ad reg. constit. Galliæ. tom. 3. tit. de mat. possess. articul. 1. gloss. 1. numer. 4. Idem super concordatis Regis Francię. tit. de annatis. vers. quinta tamen ex lege Regni. Hispani appellant hoc iudicium † interim. ita Did. libro 6
Pract. quæst. c. 17.

Habet se hoc iudicium † ad iudicium principale 7
possessorium retinendæ, de quo hactenus, vt illud iudicium principale retinendæ ad iudicium de proprietate, quod petitorium appellamus. Nam quemadmodum antequam proprietatis causa tractetur, quis possessor, atque ita reus, & quis petitor, atque ita actor sit (vt suo loco diximus) cõstare debet: ita hoc loco cum causa possessoria principalis tractatur, tueri conuenit eum, qui possessionem illam detinet. Id quod respondit Castrens. d. consilio. 3. & apertius Sylu. consilio. 27. numer. 2. post Bald. in l. si discepteturr. ff. vbi pupillus educa. deb. & idem respondit Natta consi. 121. nu. 2. vers. in isto. lib. 1. Quocirca rectè docuit Ioan. Bolog. doctissimus I. C. in l. naturaliter. §. nihil commune. numer. 442. de acquirend. hoc † iudicium esse illud, quod ali- 8
qui ex nostris conseruandæ possessionis appellarunt: & de qua supra in præludijs huius tractatus. Hinc etiam † iudicium hoc instar illius iudicij retinendæ prin- 9
cipalis retinendæ nomen obtinere docuit Baldus in l. ordinarij. numero. 9. C. de rei vendi. Et ob id † Vindi- 10
ciarum nomen, quo antiqui illud iudicium appellabant, significanter & huic iudicio conuenit. Quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

ex Budæo diximus, suprà in præludijs ad 3. remedium. Cæterùm (vt rectè admonuit Didac.d.c.17.)non
11 parum differt hoc † iudicium ab illo retinendæ.siquidem illud principale quandoque principaliter proponitur, quandoque lite pendente super proprietate in iudicium deducitur: ac verè possessionem respicit de eaque, & super ea pronunciandum est.l.1.§. hoc interdictum.ff.vti posside.& suo loco diximus. Non ita in hoc iudicio, in quo diffinitiuè non pronunciatur: sed interloquendo declarat iudex, sine præiudicio partis, an actor vel reus in ea possessione esse debeat, donec lis principalis diffiniatur.prohibetur ob id aduersario, ne illum in possessione existentem interim
12 perturbet. Quæ sanè † praxis (inquit Didacus) originem duxisse videtur à I.C. responso in l. æquissimum. ff.de vsufruct. quo decisum extat, iudicis officio incumbere, ita rem componere inter litigantes, vt ad arma & contentionem priuatam minimè accedant. His accedit textus l.liberis. §.vltimo. ff. de liberali causa. quo verè probatur, opportere summatim tractari de possessione libertatis, vel seruitutis, vt constet quis actor sit, quisue reus.& quid sit lite pendente agendum. qua ex re constat hoc iudicium non esse à nostris confictum vt minus rectè existimauit, alioqui bene eruditus Francis.Sernientus.libr.2.selecta.interpreta. cap.13. numero.9.quo loci & illud scribit, hoc remedium nil differre ab ipso interdicto Vti possidetis, cùm & hoc retinendæ possessionis sit. sed verius est differte non parum, vt ex multis, quæ in hac tractatione dicemus
13 constabit inani teste. Hoc iudicij genus confirmauit † statutum Ferrariæ lib.2.sub rubri.de præcepto faciendo partibus, ne accedant ad possessionem, de qua est quæstio.
14 QVAERO primò, cui † concedatur hoc iudicis officium? Dicendum est primò, concedi illi qui naturaliter & ciuiliter possidet.nec enim dubium est & admittunt omnes, hunc in sua possessione defendendum esse.
15 Secundò † conceditur & ei, qui lite hac ordinaria pendente naturaliter possidet.siquidem in eo statu in quo reperitur, conseruari atque defendi debet. id quod in specie sensit Baldus consil.338.præmittendum est ad euidentiam.colum.1. versicul. secundò præmitto.lib.5. Quod ea ratione à fortiori confirmatur, quia si naturaliter possidens restituitur ad pristinam, è qua deiectus fuit, possessionem, quemadmodum abundè scripsimus in commentarijs de recuperanda possessione.remed.1. quæst.5.quo loci probauimus iuribus atque Dd. auctoritatibus interdictum, Vnde vi, reddi fructuarijs, vasallis, & his similibus: quanto fortius inquam hic naturaliter possidès in sua hac possessione conseruabitur.
16 Tertiò conceditur hoc beneficium illi, cui legis dispositione possessio sine apprehensione transfertur, quæ ciuilis, vel (vt alij vocant) ciuilissima dicitur: vt cum statutum vult possessionem continuare debere è defuncto in hæredem, si modo naturalem nemo adhuc est ingressus.ita censuerunt Guido Papæ quæstio. 152.colum.2.versicul. circa primum. Parisius consil.41. numero.16. versicul. nec audiendi sunt. Tiraquell.tractat.le mort saisit'le vif.par.6.declarat. 9.quos secutus est Didacus libr.Pract.quæst.c.17.nume.5.versicul.at si
17 quis. Qui verò † ciuiliter possidet hoc remedio aduersus eum, qui naturali insistit, vti non potest: quandoquidem non ipse, sed naturaliter possidens tuendus est. quod in specie affirmarunt Guido Papæ.d. quæst. 552.Ioann.Fabr.in §.retinendę.colum.4.Institut.de interdictis. Mass. in sua Practica in titul. de possessorio, num.42.versicul.item pro sola. Rebuffus in commentarijs ad constitut.Reg.Galliæ.tom.3.titul. de materijs possess.articul.2.gloss.2.& gloss.3.quos secutus est Did.
18 d.c.17.numer.5.† Detentori autem an reddatur, maius est dubium. Didacus d.c.17. numero.5.versicul. sic sanè.in ea opinione est,& detentori reddi, ex ratione Iurisconsulti in l. Attilius Regulus. ff. de donat.vbi Castrens. siquidem remedium hoc, non tam veram & propriam possessionem respicit, quam statum illum rei, qui erat tempore motæ litis, vel paulò ante. Eandem sententiam probarunt Neuiz.consil.80. numero 3.& Syluianus consil.27.numer.3. Confirmatur à fortiori, quòd si huic detentori conceditur iudicis officium, quo ei restituatur ablata possessio lite pendente, quemadmodum ex d.l.Attilius, & multorum auctoritatibus scripsi in tractatu de recuperand. possession. remed.vltimo.numer.21.& scribit Bald.in c.licet causam.nume.35.de proba.quanto fortius concedi debet officium hoc iudicis pro conseruatione possessionis, cui is lite pendente insistit. facilius enim † retentio 19
quam restitutio cõceditur.l.2.vbi Bal. C. de fideicom. Soc.Iun.consi.1.num.20.libr.1.& egregia aliqua Alc.responsi.285.nu.9.Hæc annotanda sunt ad declarationem statuti † Ferrariæ libr.2. sub rubr. de præcepto faciendo partibus, ne accedant. vers. vbi verò. dum vult pos- 20
sessorem esse tuendum. ibi, possessor relatis iam modis intelligitur.

QVAERO secundò, an † hoc iudicis officium 21
reddatur illi possessori, cui iuris communis præsumptio aduersatur? Et reddi sensit Abbas in c.1. numer.8. vt lite pendent. post Innocen. in c. cùm venissent. de restitut. in integr. Hoc clarius affirmauit Antonius Cap. decis. 189. qui testatur in consilio Neapolitano diffinitum fuisse, hoc iudicis officio tuendum fuisse illum, qui erat in quasi possessione iuris pascendi in alieno prædio, quod iure communi ab hac seruitute liberum esse præsumitur. Hos secutus est Didacus d.libr. Practic. quæstionum. c.17.numero.6. idem respondit Ruinus consilio.28.numero.12.lib.4. scribitque Didacus d.numero.6.versiculo.tertiò quoties. rectè à consilio Neapolitano decisum ita fuisse in illa quasi possessione iuris depascendi: quandoquidem leuis illa est & simplex iuris præsumptio, quæ sufficere non debet ad impediendam hanc quasi possessionem, ne lite pendente perturbetur. Quocircà vera non videtur illa assertio glossæ in l. si priusquam. de operis noui nunciatione. quam ibi Iason numero. 30. multum commendat, dum inquit, maiorem † esse vim præsump- 22
tionis, quod libera res sit, ea præsumptione, quę à quasi possessione seruitutis proficiscitur. & glossam illam multi eo loci reprehendunt. Hæc Didac. & aliorum sententia confirmatur, † quia ita videmus iudicis officium reddi pro restitutione possessiõis ablatæ lite pendente, etiam ei, cui iuris præsumptio repugnat. quemadmodum copiosè scripsi in tract. de recup. poss. rem. vlt. nu. 33.

Declaratur † hæc iuris sententia, vt locum sibi 24
non vendicet, cùm hæc præsumptio, quæ aduersatur, est admodum vehemens: vt illa, quæ publicę auctoritati fauere atque patrocinari videtur: quemadmodum in exemplis relatis in c. 1. de præscriptionib. in 6. atque ita declarat Didacus. d. c.17. numero. 6. versiculo. quarto non sic. qui & paulò ante. versiculo primum. vbi illud, quod huc spectat, scribit: huic remedio non esse locum, cùm quis vult defendi in quasi possessione illius iuris, quod soli principi conceditur. ait enim eo in casu illam quasi possessionem non tribuere hoc remedium, nisi titulus probetur: huius sententiæ recenset quoque Petrum Rebuffum in commentarijs ad reg. consti. Galliæ. tom. 3. titul. de materijs possessorijs. articul. 2. gloss. 2. num. 26. subijcitque idem Didacus titulum illum probari summatim posse: & ob id titulum præsumptum sufficere, ex c. cùm venissent. vbi Abbas de institut. & scribit Francus in d. c. cùm personæ, §. vltim. colum. 1. de priuileg. in 6. Ea esse videtur huius declarationis ratio, quòd hęc non dicitur quasi possessio, sed potius iniqua occupatio: quæ quidem adeo nil huic occupatori prodest, vt nec eum 25
† releuare valeat à probandi onere. quemadmodum post alios docuit Ias. in l. si priusquam. num. 46. de op. noui nunc. qui in specie citat. d.c. cùm personæ. Hæc
26 erit non contemnenda declaratio ad † statutum Ferrariæ li. 2. sub rub. de præcepto faciendo. nam dum vult tueri possessorem, intelligitur, modo hæc vehemens præsumptio ei non aduersetur.
27 QVAERO tertiò, an † libellus sit offerendus ab hoc possessore, qui hoc iudicis officium requirit. Et offerendum necessario non esse, respondit Baldus consi. 338. Præmittendum est ad euidẽtiam. lib. 5. quem secuti sunt Marsilius in Practic. crimina. §. oportunè. num. 70. Zuch. in l. vlt. num. 133. C. de edict. diui Adria. tollend. & Neuiz. consi. 80. num. 3. 4. & consi. 81. num. 3. Idem sensit ipsemet Neuiz. consi. 65. num. 20. His addo Cæpol. cautel. 100. nota diligenter. numero. 2. Brunum consi. 98. num. 9. Cagnolum in l. in pari. num. 6. de regu. iur. Franc. de March. q. 429. nume. 8. part. 1. & Petrum Beneintendi concluſi. 79. num. 2. Confert quod docuit Bald. in l. 2. nu. 10. C. de iure emphyt. dum scriptum reliquit, in iudicis officio quod conceditur contra aduersarij potentiam, libellum non offerri. Comproba-
28 tur & illa doctrina, qua dicimus in † eo iudicis, quod deiecto è possessione lite pendente redditur, libellum non omninò requiri, quemadmodum nonnullis ex iam relatis Doct. auctoritatibus, & aliorum quorundam scripsi in tracta. de recup. poss. remed. vlt. num. 35. sufficit ergo qualis qualis petitio, vti relati Doct. scribunt. Similia recensui in tract. de adipisc. poss. reme. 4. q. 57. & rem. vlt. num. 8.
29 QVAERO quartò, † quid narrare debet hic, qui hoc iudicis officium requirit? Ioan. Fabri in §. retinendæ. num. 27. de Instit. de interd. & cum eo Zucha. in l. vlti. numero. 133. C. de edicto diui Adrian. tollend. & Didacus libro Pract. quæstio. d. c. 17. numer. 3. scribunt narrare debere, se esse in possessione vel quasi. cauere enim debet, ne asserat se possessione spoliatum: quoniam tunc remedium hoc ei non concederetur. Nam hoc remedium quatenus est simile interdicto, Vti possidetis, possessionem requirit, nec nisi possidenti redditur. l. 1. §. huius interdicti. ff. vti possid. & iam suprà attigimus.

Narrare etiam debet, quod lite super ordinario possessorio pendente molestia afficitur: vel quod timet perturbari, (sola enim timoris causa futurę turbationis tribuit & hoc remedium, vt iam diximus, & scribit Felinus in rubric. de treuga & pace. ad fin.) petendo, se iudicis officio in ea possessione, vel quasi conseruari, donec lis ordinaria diffiniatur. Requirit etiam hoc iudicis officium aduersarium compel-
30 li, vt ab omni perturbatione lite pendente desistat. In hoc iudicio tamen nullo modo † misceri poterit petitorii causa, vt rectè docuit Ioannes Bolog. in l. naturaliter. §. nihil commune. part. 2. in fin. de acquiren. possess.
31 QVAERO quintò, an † in hoc remedio necesse habeat iudex citare aduersarium, contra quem hoc beneficium imploratur? Et necesse habere, in specie respondit Decius consil. 366. numer. 13. idem placuit Neuizanus consilio 81. numero 7. 8. & ante eos Baldus consilio 338. ad euidentiam præmittendum est. libro 5. Angelus consilio 107. Idem affirmarunt Curtius Senior. in l. vnica. numero. 13. C. de prohib. sequestr. pecun. Brunus consilio. 98. numero. 8. Zuchardus in l. vltim. numero 133. C. de edicto diui Adriani tollend. Paris. consil. 41. numero 23. libro. 1. & Ioann. Anchar. Regienfis. q. 25. numer. 3. Huc spectat, quòd scribunt omnes, iudicem procedendo ad assumendum informationes ex officio teneri citare partes. ita responderunt Roma. consilio. 248. numer. 1. Curtius Senior consil. 23. ego quoque. in fin. Decius consil. 410. numer. 7. in fin. & consil. 447. numer. 11. qui tamen declarat, nisi velit iudex se informare de stylo notorio curiæ. Quocirca intelligimus lapsum esse Riminal. Sen. l. C. alioqui doctissimum in l. si super possessione. C. de transactionib.

dum scriptum reliquit, hanc citationem non fore necessariam. Et de Riminaldi traditione in specie dubitaui. Zuchardus in d. l. vltim. numer. 130. 133. C. de edicto diui Adrian. tollend. & apertè dissentit Ioann. Anchara. d. q. 25. ad finem. qui rationibus atque fundamentis Riminaldi satisfacit. Quinimò scribunt Curt. Senior in l. vnica. numero. 13. C. de prohib. sequestr. pecun. & Grammat. decisio. 65. numero. 10. post Aretin. & alios, non credi iudici asserenti, se esse informatum non præmissa partium citatione. Qua de re scripsi in tractatu de adipiscenda possessione. remedio vltim. numero. 14. Hæc tamen iuris sententia non procedit cum periculum est in mora. nam tunc iudex procedere potest ad harum informationum assumptionem parte non citata. ita declarat Zuchardus d. l. vlti. nu. 130. & numero. 133. quibus in locis idem sensit, quando constaret, aduersarium nullum ius in ea possessione habere.

QVAERO sextò, an † litis contestatio in hoc iudicio necessaria sit? Et necessariam non esse respondeRunt Paul. Castrens. consil. 3. in causa, quæ vertitur coram D. Vicario Potestatis Pergami. colum. 2. versicul. igitur. libr. 2. Neuiz. consi. 65. numer. 20. & consil. 80. nu. 7. Cagnol. in l. in pari. num. 6. de regul. iur. & Petr. Beneintendi concluſ. 79. num. 2. Quæ sanè sententia comprobari potest. Nam ita obseruatur in remedio illo ex officio iudicis, quod spoliato lite pendente redditur, quemadmodum annotaui in trac. de recuperand. possess. remed. vltim. num. 35. Quod sine controuersia procedit, cùm hoc iudicis officiũ imploratur ante litem motam super possessorio ordinario: nam tunc solùm habet iudex ex officio requirere, vt contendentes capitula exhibeant & super illis probationes recipere: quemadmodum relati Dd. scribunt. At dubitatio eo in casu versatur, cùm lite pendente qui rei insistit ab aduersario perturbatur. Et hoc in casu dicendum pariter est, non forè necessariam litis contestationem: quandoquidem lis hæc, quæ statim est terminanda, ordinaria efficeretur, oriri; interim ex ea perturbatione scandalum posset, quod equidem pro viribus euitari debet. 32

QVAERO septimò, an † causæ cognitio necessaria sit hoc in iudicio? Et necessariã fore summariam atque breuem tantum, respondit Castrens. d. consil. 3. colum. 2. versicul. item in illa requiritur. libro. 2. quam sententiam probat text. l. liberis. §. vltimo. de libera. caus. & text. c. cùm venissent. de instit. Et scribit Massue. in sua Practica in titul. de possessorio. numero. 24. in hoc iudicio summatim esse procedendum, breui tempore, & paruo testium numero. Testatur quoque Didacus libr. Pract. quæstio. c. 17. numer. 4. in Hispanijs hunc morem, seruari mandat iudex ex officio ea de re examinari quinque testes producendos à singulis ex collitigantibus, & à causæ commissario, seu tabellione interrogantur ij, quos cognoscere is iudex potest verius ac plenius dicturos esse testimonium in ea controuersia. & cognito quis sit in possessione, mandat iudex, potiorem in probationibus possessioni insistere, & aduersarium suscipere partes actoris in iudicio possessorio ordinario: & quod interim ad eam possessionem non accedat. ita declarat Neuiz. consil. 80. numer. 4. post alios quos citat. idem consil. 81. numer. 3. versicul. in possessione. Idem quoque affirmarunt. Cæpoli. cautel. 100. numero. 3. & Natta consilio. 121. numero. 2. libro. 1. Quæ sanè sententia procedit, cùm hoc iudicis officium imploratur ante litem motam super possessorio ordinario: lite verò mota cùm vnus litigantium, qui in possessione est, timet ab aduersario perturbari, conqueritur apud iudicem officiumque eius requirit: iudex verò ex suo officio informationes sumit de huius requirentis possessione seu insistentia, & summatim cognito hunc in possessione esse, aduersario iubebit atque 33

Universidad de Deusto
Biblioteca

præcipiet, ne ea lite pendente hunc ita possidentem perturbet.

34 QVAERO octauò, quæ † probationes in hoc iudicio necessariæ sint? Et leues sufficere respondit Castrens. d. consil. 3. colum. 2. versicul. quarto. & cum illo Didac. d. c. 17. numero. 4. qui scribit sufficere paruum numerum testium. immò respondit Alexand. consil. 103. numero. 3. libr. 7. sufficere semiplenam probationem, vt putà per famam, vel vnius testimoniũ. Idem affirmarunt Decius consil. 56. colum. 2. Horman. Detus in l. naturaliter. §. nihil cõmune. nu. 8. de acquirend. possess. quos in specie nostra secutus est Neuiz. consi. 80. num. 11. Et egregiè præter eum declarat Curt. Sen. in l. admonendi. numer. 323. versicul. secundò moueor. ff. de iureiura. quem secutus sum in tractatu de recuperand. possess. remedio. 15. numero. 413. Eandem probant sententiam Cagnolus in l. in pari. numero. 6. de regul. iuris. Crauet. consil. 158. numero. 12. copiosè Gabriel. Saray. in annotat. ad. Matthæ. not ab. 2. Ioan. Anchara. quæst. 25. numero. 8. Plotus in l. si quando. numero. 106. C. vnde vi. & Natta consilio. 121. numer.

35 2. libro. 1. Quibus declaratur † statutum Ferrariæ libr. 2. sub rubric. de præcepto faciendo partibus. concedit statutum iudicem ex officio sumere has informationes, intelligo ego sufficere si semiplenas probationes sumat.

36 QVAERO nonò, an † probationes factæ de proprietate prosint in hoc iudicio? Neuiz. in consil. 81. numero. 27. post Castrens. in l. si in possessione. C. vbi de causa status. respondit non prodesse. idem sensit Ioan. Bolog. in l. naturaliter. §. nihil commune. numero. 443. de acquirend. possess. Hoc tamen intelligit Neuiz. cùm nullus terminus assignatus fuit ad probandum de possessione: secus si terminus assignatus fuisset in causa proprietatis, ad probandum etiam de possessione: quoniam tunc probationes de possessione in eo termino factæ, etiam in causa hac possessoria probantem iuuabunt. Ego opinor hac in re duo esse consideranda. Primum, an probationes de proprietate, atque ita de dominio factæ, prosint in hoc iudicio. Si loquimur de eo qui iam in possessione est, dicẽdum est, esse superuacaneas: quandoquidem sufficit, quòd rei insistat. Hinc respondit Natta consil. 121. numero. 5. & numero. 9. libro. 1. in hoc iudicio tituli probationem nihil operari: & ob id rectè cum Ioan Bolog. in d. §. nihil commune. ad finem. dixi suprà, causam petitorij nullo modo posse cum hac cumulari. Si quoque de eo loquimur, qui detinet, licet non possideat, adhuc et causa proprietatis non prodest: cum illi sola rei insistentia sufficiat, vt hoc remedio defendatur. Secundum, quod dixi esse considerandum, illud est, an probationes de possessione factæ in alio iudicio, dum causa proprietatis tractabatur, prosint in hoc iudicio: tunc dicendum est, quòd si terminus datus etiam fuit ad probandam possessionem, omninò probent: ex quo iudicij ordine seruato factæ probationes hæ fuerunt. atque ita intelligo Neuiza. d. consilio. 81. numero. 27. Si verò nullus terminus datus est, non videntur probationes hæ in hoc iudicio recipiendæ: ita sentit Castrens. in d. l. si in possessione. Ea est ratio, quia non potuit aduersarius obijcere contra testes, & suas defensiones in iudicium proferre. Crederem hæc non procedere in casu relati † statuti † Ferrariæ libro secundo. sub rubric. de præcepto faciendo partibus. Nam dum concedit iudici sumere informationes ex officio, opinor iudicem posse sumere informationes etiam ex quibusuis actis super causa proprietatis agitatis: nisi modò ita essent inordinata, vt nulla eis prorsus fides adhibenda esset.

38 QVAERO decimò, an † probationes factæ in hoc iudicio, probent & in iudicio possessorio plenario? Duos casus ego soleo ex omnium sententia ita distinguere. Primus est, cùm probationes factæ in hoc iudicio summario nõ reproducuntur in plenario iudicio: tunc nil prosunt: ita respondit Castrens. d. consil. 3. colum. 2. versicul. quartò principaliter. libro 2. Didacus. d. c. 17. numero. 4. versicul. quartum ex præmissis. & Neuiz. consil. 80. numero. 7. versicul. & fatetur. qui scribit ita etiam sensisse Castrens. in l. si super possessione. C. de transactionib. & in l. ordinarij. C. de rei vendi. Ea est ratio, quia hæ probationes solùm receptæ à iudice fuerunt, vt benè informatus valeret præsentem controuersiam diffinire. non ergo plus vltrà suam intensionem operari debent. l. non omnis. ff. si certum peta. Hinc scribunt Felin. in rubric. de treugâ & pace. in fine. Brun. consil. 98. numero. 5. 6. & Bero. consil. 11. numer. 3. libr. 1. gesta in hoc iudicio non præiudicare plenario, quod intelligo hoc in casu. Secundus est casus, cùm probationes in hoc iudicio factæ, reproducuntur in iudicio possessorio plenario: tunc probant. ita sentiunt Castren. Neuiz. & Didacus præcitatis in locis. Ea est ratio, quòd sunt probationes factę inter easdem personas, & in eadem causa, licet ad diuersum finem, atque effectum, & ob id mirum non est, si in alio principali iudicio probant. l. 2. C. de eden. & l. gesta. C. de re iud. & prędicto loco Cast. scribit, illum secutus est Purpur. in d. l. 2. numero. 133. C. de eden.

Declaratur primò hic secundus casus, vt procedat cùm probationes hæ, aduersario citato, receptæ fuerunt: secus si eo absente. ita Castrens. loco iam sæpius citato.

Declaratur secundò vt procedat, cum iterum ij testes interrogantur: secus si non interrogarentur de nouo in iudicio possessorio plenario. quod sensit Castren. d. loco. etsi id non in necessitate, sed in facultate ponat: ego necessariam fore interrogationem omninò puto, quando non exactè, sed leuiter in hoc iudicio summario fuissent examinati. Quemadmodum videmus in iudicijs possessorijs ciuilibus, in quibus testes examinati non probant plenè in causa criminali possessionis turbatæ, vt docuit Sali. in l. si quis de sefundum. colum. penultim. versicul. aut condemnationem. C. ad l. Iul. de vi publi. Hæc annotanda sunt ad declarationem statuti Ferrariæ libr. 2. sub rubric. de præcepto faciendo partibus. dum statuit, ex informationibus à iudice sumptis non irrogari præiudicium partibus. intelligitur statutum, nisi illæ informationes reproducantur, & de nouo testes iuterogentur. Nam tunc ex reproductione non retinent nomen antiquarum informationum, sed nouæ probationes dicuntur.

39 QVAERO vndecimò, † an testes, qui super hac possessione hoc in iudicio interrogandi sunt, iuramentum de rei veritate dicenda præstare habeant? Et necesse non habere visi sunt affirmare Baldus in. c. 1. §. si tres. numero. 5. de pace iura. firma. & Curtius Senior. consil. 61. super eo articulo. ad finem. & in specie clarius ita responderunt Neuiz. consil. 80. numer. 7. versic. & fortè. Alcia. respon. 386. numer. 1. & idem docuit Io. Bolog. in l. naturaliter. §. nihil commune. part. 2. num. 443. de acquirend. possess. Ex quo enim hæ probationes recipiuntur à iudice ex officio ad sui informationem iuramentum non videtur necessarium: quemadmodum scribit gloss. in c. 1. §. si duo homines. in verbo, testimonium. de pace tenend. quam singularem dixit doctissimus Catel. Cotta in suis memora. in verbo, testi iurato. Comprobatur hęc sententia vel ex eo, quod in hoc iudicio sufficit leuis & qualis qualis probatio, vt diximus supra. quæst. 8. At cum sufficit qualis qualis probatio, testibus non iuratis adhiberi fides potest: quemadmodum multorũ auctoritatibus probaui in comment. de arbitr. iudic. lib. 1. q. 26. ad finem.

40 QVAERO duodecimò, † an in hoc iudicio necessaria sit testium publicatio? Et necessariam non esse in specie affirmauit, atque ita in iudicijs obseruari dixit

dixit Did. c. 17. nu. 4. vers. quintum est. Quam quidem assertionem comprobant, atque declarant quæ scripsi lib. 1. de arb. iud. q. 33.

41 QVAERO decimotertiò, an † testium repulsatio in hoc iudicio admittatur? Et non admiti scribit Did. d. libr. Pract. quæst. c. 17. num. 4. versic. septimò est. post Ant. Cap. decis. 55. qui quidem Cap. testatur ita in consil. Neapolitano decisum fuisse. Ea est ratio, quòd hic non agitur de præiudicio irreparabili, cùm per sententiam diffinitiuam tolli possit omne detrimentum. Quocircà testium reprobatio reijci debet, quemadmodum scribunt Abb. Fel. & cæteri in c. veniens. il. 2. de testib. & cõprobaui in comm. de arbit. iudic. lib. 1. q. 32. vbi nu. 11. dixi non admitti testium repulsationem in illis iudicijs, quibus damnum non adfertur irreparabile, per aliud subsequens iudicium, vt hic. atque ita eo loci declaraui Feli. in c. veniens. il. 2. numer. 13. de test. Quod est obseruandum ad declarationem sæ-

42 pius relati statuti † Ferrariæ, de præcepto faciendo partibus. dum concedit iudicem sumere informationes. non enim contra illas obijci poterit testium repulsatio.

43 QVAERO decimoquartò, an † falsi accusatio aduersus probationes in hoc iudicio factas proponi possit? Et proponi non posse scriptum reliquit Mass. in sua Practica in titul. de possess. num. 25. & cum eo Didac. d. c. 17. num. 4. versic. nonò vbi. Et idem sensit Anto. Cap. decis. 55. in fin. qui affirmat in consilio Neapol. fuisse decisum, non esse in hoc iudicio admittendam scripturarum impugnationem. Ea est huius sententiæ ratio, quod iudicium hoc nõ admittit exceptiones, quę altiorem indaginem requirunt. Quocircà si (vt illi scribunt) accusatio euidentem probationem haberet, recipi posset. Quod comprobatur ex his, quæ scripsi in tractatu de adipiscenda possess. remed. 4. q. 84. ita declaratur relatum statutum Ferrariæ. Credo etiam obijci non posse in hoc iudicio exceptionem excommunicationis, nec etiam defectus tituli in beneficialibus: vt videmus non obijci in iudicio illo ex iudicis officio, quod redditur spoliato lite pendente. quemadmodum copiosè scripsi in tract. de recup. poss. remed. vlt. nu. 31. 32.

44 QVAERO decimoquintò, quæ † forma erit sententiæ in hoc iudicio? opinor iudicem pronunciare oportere, possessoré vel detentorem manu tenendum atque conseruãdum esse in ea sua possessione, vel quasi, quam eo tempore obtinet: citra tamẽ prędiudicium iurium, partis tam in petitorio, quam in possessorio plenario, atque ordinario: præcipereque debet iudex aduersario ne illi, pro quo pronunciatum est, molestiam turbationemq; inferat. Quod probarunt Cap. decis. 189. nume. 11. & Did. d. c. 17. numer. 2. Quæ sanè doctrina sine controuersia procedit, cùm constat, quis sit in possessione, lite ipsa ordinaria pendente. At maius est dubium cùm ab initio ambo contendunt, se esse in possessione, & verè ignoratur quis in ea potior sit. Quo in casu dicendum est, vt scripsimus suprà in hoc tractatu, remedio 3. quæst. 87. Illud etiam obserua-

45 ri conuenit, quòd vbi † omnino ignoratur quis sit in possessione, iudex potest sequestrari facere possessionem apud se, donec in iudicio possessorio ordinario constet quis verè possideat. ita in specie hac docuit Oria. in rubr. de causa possess. & propr. colum. 9. versi. finautem per dictas. post Baldum in l. vnica. C. de prohib. sequest. pecun. vbi Curt. Sen. nu. 15. idem scribit & Iacobinus de Sanct. Georgio. in l. si de vi. numero. 4. de iud.

46 QVAERO decimosextò, an † sententia lata in hoc iudicio diffinitiua sit, an verius interlocutoria? Paulus de Castro in sæpius citato consilio. 3. colum. 2. versiculo. pronunciatio autem. respondit, esse interlocutoriam. Illum secuti sunt Felinus in rubric. de treuga & pace. in fine. Rimin. in l. si super possessione. C. de transactionib. Beroius consilio. 45. colum. 1. versi. secundò, de iure. lib. 1. Anto. Cap. decis. 55. ad fin. Cagn. l. in pari. nume. 6. de reg. iur. Zuch. l. vltim. nu. 133. C. de edicto diui Adria. toll. Natta consil. 121. numer. 9. libr. 1. Cranet. consil. 140. nume. 4. Did. libr. Pract. quæst. c. 17. nume. 2. Neuiz. consil. 80. nume. 7. Petrus Beneintendi. conclus. 79. numer. 3. & nume. 7. & nouissimè hanc sententiam secutus est Ioseph Ludouicus decis. 20. nume. 8. Quam quidem assertionem probat text. in c. vltim. §. de possessione. 2. quæst. 6. vbi textus appellat interlocutoriam illam pronunciationem à iudice factam in causa possessionis momentaneæ, qualis hæc est. Ea est ratio, quòd aliam sententiam in causa principali expectat, & damnum irreparabile ex hac ipsa non infertur: quinimò negotium non diffinit, cùm solùm præparet iudicium principale in causa possessoria, vel proprietatis. Rectè ergò interlocutoria appellatur. Cum illa dicatur † interlocutoria, quæ non adfert præ- 47
iudicium irreparabile per diffinitiuam: quemadmodum tradunt Aretin. consil. 20. colum. 1. & consil. 106. colum. 2. Ruinus consil. 157. numero. 21. libr. 5. & Crau. consil. 171. & consilio. 273. columna 4. qui & illud respondit, illam dici interlocutoriam, quæ sine solemnitate profertur: vti nostram hanc proferri iam diximus.

QVAERO decimoseptimò, † an à lata sententia in 48
hoc iudicio appellare liceat? Et non licere in specie respondit Neuiz. consil. 81. nume. 4. post Paridem de Puteo in tracta. Syndicatus. in verbo, negligentia. & Ias. in l. quod iussit. nume. 29. de re iudic. Quibus accedunt Brun. consil. 98. nu. 9. Boer. in consuet. Biturig. §. 4. de iurisdict. omn. iudic. Rebuffus in commentarijs ad Regias constitut. Galliæ. tom. 3. titul. de materijs possess. articul. 1. gloss. 1. nume. 23. Alciat. respons. 386. nume. 2. versicul. tertiò videtur. Ioseph. Ludouic. d. decis. 20. numer. 9. & copiosè Petrus Beneintendi conclus. 79. 1. dubio. qui ad hanc assertionem probandam multis rationibus vtitur. Nam (vt ille, & cum eo Rebuffus scribit) hæc sententia non aufert possessionem ab eo, qui eam habet, sed potius partium iura conseruat: Cùm ergo detrimentum non adferat irreparabile, appellari nec potest. Hanc opinionem clarius probat. l. vnica. C. si de momen. possess. fuer. appell. quæ relata etiam est in c. vltim. §. de possessione. 2. quæst. 6. prohibet illa constitutio appellationem à sententia lata in causa possessionis momentaneæ, at dubium non est, hanc possessionem esse mometaneam, vti diximus suprà in præludijs huius remedij: non ergo licebit appellare. Quæ sanè constitutio à fortiori probat, si eam intelligimus loqui de quouis iudicio possessorio, tam retinendæ quàm adipiscendæ, & recuperandæ: vt eam ita intelligunt glossa, Archidiac. & Geminian. in d. §. de possessione. Præterea in d. §. de possessione. hæc sententia nominatur interlocutoria, vt superiore quæstione dixi, à qua quidem de iure ciuili † non appellatur. l. 2. vbi gloss. & omnes. C. quæ appel. 49
non recip. immò nec iure canonico, cum lata sit in iudicio extraordinario, At scribit is Beneintendi. d. conclusione 79. numer. 6. in fin. Rursus, non alia ratione adinuentum est hoc remedium, quàm vt scãdalis obuiam eatur, vt suprà dictum fuit: atque ita id factum est, quia periculum est in mora. Cum ergo celeritatem hoc iudicium desideret, sequitur non esse recipiendam appellationem, iuxta l. quisquis. C. quo. appella. non recip. qua ita eam ob causam sancitum fuit in possessorio adipiscendæ. Quod iam explicauimus in tractatu de adipiscend. possess. remed. 1. quæst. vltim. & rem. 4. q. 99. & seq. Accedit tamen, quod si contra hãc sententiam non licet impetrare restitutionem in integrum, vt infr. quæstione ab hac tertia dicemus, multò minus appellare licebit.

Extenditur relata conclusio, vt procedat non solùm † quoad effectum suspensiuum, verum etiam quo- 50
ad deuolutiuum: nec enim hæc appellatio à lata sentẽtia in hoc iudicio operatur effectum deuolutionis, ita

Universidad de Deusto
Biblioteca

ita decidit Petr.Beneintendi.d.concluſ.79. in 2.dubio.

51 Quibus declaratur † relatum ſtatutum Ferrariæ. ſub rubric.de præcepto faciendo partibus. Nam licet neceſſe non ſit eo in caſu ſententiam ferre, attamen ille, proceſſus,ad vlteriora quem facit iudex, conſeruãdo poſſeſſorem ſentẽtiæ vim obtinet,ita Bar. in l.à procedente.nu.4.C.de dilatio. & ab his ſententijs appellari ſolet,vt aliqua ſcripſi lib.1.de arbit.iud.q.33.nume.3.& ſcribit Dec. in c. interpoſita.col.1.de appella. Non ergo licet ex relatis ab ea pronunciatione & ſentẽtia appellare.Hæc forte doctrina non procedit cùm iudex ſequeſtrum emiſit contra poſſeſſorem, vt reſpondit Ang.conſi.107.Iacobellus.de quo infrà.

QVAERO decimooctauò,an † de nullitate ſen-
52 tentiæ in hoc iudicio latæ dici poſsit? Alci. reſp.386.nu. 6. reſpondit, poſt Ang. conſi.107. Iacobellus. ad fin.de nullitate dici poſſe illius ſententiæ, qua acceſſus ad poſſeſsionem vtrique partium prohibetur, & poſſeſsio apud iudicem ſequeſtratur. Quorum reſpõſa procedere poſſunt eo in caſu, vt illi loquũtur, cum cõſtat alterum ex contendentibus poſsidere, & fit à iudice contra eum ſequeſtrum: vel contra vtrũque,vbi clarè conſtat, nullum ſubeſſe timorem ſcandali. non enim (vt ſuo loco diximus ſuprà q.15.)licet iudici ſequeſtrare poſſeſsionẽ,in qua quis reperitur. Cæterum,quando ſimpliciter,cognito quis poſsideat,iudex pronunciat, quorum alterum ex contendentibus rei inſiſtere debet: opinor nullitatem proponi non poſſe.quandoquidem nullus iuris ordo hic obſeruatur, vt eo contempto ſententia nulla dici poſsit. non etiã contendentibus præiudicium aliquod adfertur. Quod quidem præiudicium ſatis conſideratur,cum poſſeſsio ſequeſtratur, vt in caſu Angeli. Nec hic aduerſatur quod in poſſeſſorio liceat dicere de nullitate,etſi non poſsit appellari,vt docut Bald .in l.vnica. nume.6.in fin.C.ſi de mom.poſſ.fuer.appell.& in l.vnica. num.3. C.ne liceat tert.prouoca.Alex.conſi.2. num. 12. lib.3. & Vantius in tractatu de nullit. tit. quis de nullitate dicere poſsit. nume.34. quia Bald.& alios intelligo loqui de iudicio poſſeſſorio plenario.

53 QVAERO decimonono, an † à lata ſententia in hoc iudicio ſupplicare liceat? Did.lib.Prac.quæſt.c.17. nu.4.verſi.octauo. ſcribit, in ſuprema Hiſpaniæ curia obſeruari, quod ſupplicatio non concedatur: quoniã ex tot dilationibus, quæ ad probandam hanc rei inſiſtentiam, cauſa quę eſt ſummarijſſimè tractanda,ordinaria redderetur. Cæterum huic opinioni repugnare videtur, quod ſcribit Dec.in l.vlt.nu.50.C.de edict.diui Adr.toll. quem ſecuti ſunt alij permulti à me relati. lib.1.de arb.iud.q.70.nu.25.dum ſentiunt in cauſa poſſeſſorij,ex illa conſtitutione & beneficio, ſupplicationis remedium admitti: & ſcripſi in tract. de adip.poſſ. rem.4.nu.903.Dicere tamen poſſumus magnam extare differẽtiam inter iudicium ex illa conſtitutione.l.vlt. C.de edict.diui Adria. cum in illa certo caſu admittatur appellatio & nullitas, vt in eo remedio 4.q.100.101. explicaui. quæ tamen hic omninò reijciuntur,exactè enim magis illud iudicium tractari ſolet, quàm hoc, de quo agimus.

54 QVAERO vigeſimò, an † aduerſus latam ſententiã in hoc iudicio petere liceat reſtitutionẽ in integrum? Et non licere decidit Anto.Cap.deciſ.13.vbi teſtatur in regione Neap.Prætorio,his fuiſſe hoc in caſu negatam reſtitutionem. Idem ſcribit Did.libr.Pract.quæſt.d.c. 17.nu.4.verſi.ſextũ ad hæc. qui affirmat in Granatenſi auditorio reſtitutionem hanc nec peti, nec concedi. Placuit & hæc opinio Nic.Ant.Grauatio nõ vulgaris eruditiõis I.C.in annot.ad praxim Veſtrij lib.5.cap.vl. nu.36.atq; ita decidit Pet.Beneintendi. concluſ.79. nu. 8.Ea eſt huius doctrinæ ratio, quòd hoc damnũ, quod adfertur ex hac ſentẽtia, dicitur eſſe leue, & ob id denegatur reſtitutio, iuxta.l.ſcio.ff.de integr.reſt.vbi Bald. docuit, † minorem non reſtitui in integrum contra 55 interlocutoriam, quæ non lædit ius ſuum, ſed ſolum aufert exceptionem declinatoriam.& permulta his ſimilia congeſſit Cap. d.deciſ.13. & ſcripſi in tractat. de adipiſ.poſſ.rem.4.q.103. Confert doctrina Alber. poſt Odof.in l. vlt. nu. 4. verſi. dominus autem. C qui leg. hab.perſ.ſtan.in iud. quã retuli ſupr .rem.3.q.107.Hæc & iam relata ſunt annotanda ad declarationem relati ſtatuti Ferrariæ.

QVAERO vigeſimoſeptimo,an † iudex,qui hanc 56 interlocutoriam retulit,reuocare eam poſſit? Et poſſe dicendum videbatur,poſteaquam interlocutoria eſt, quæ ſui natura reuocari poteſt.l.quod iuſſit.ff.de re iudic.& vno verbo in ſpecie ita ſenſit Cagn.in l. in pari. num.6.de reg.iur. Cæterum ego opinor contrariam eſſe verius,rationibus quas ſuprà q.19.retuli: nempè cauſam hanc quæ celeritatem deſiderat,nimium differri: prætereà hæc interlocutoria † ſecum trahit executio- 57 nem, cum iubeat alterum ex contendentibus in poſſeſſione eſſe: alteri verò inhibet,ne ad poſſeſſionem accedat: quemadmodum in ſimili traduntBart.in l.cum procurator.§.ſi dominus.nu.7.de op.noui nunc.Aret. cõſi.26.in fi.Alex.in l.quod iuſſit.nu.24.& ibi Ripa.nu. 34.de re iud.Rui.conſi.209.nu.19.lib.1.Tiraq.in l. ſi vnquam. in verbo,reuertatur.nu.309.C.de reuo.don.

QVAERO vigeſimoſecundò, † quouſq; durabit 58 hæc interlocutoria? Caſtren.d.conſi.3.col.2.verſ.ſecundò quia reſpondit durare ſolum vſque quò lata erit ſententia diffinitiua ſuper poſſeſſorio ordinario. Idẽ ſcribunt Neuiz.conſi.30.nume.7.& Petr. Beneintendi. concl.79.nu.4.Ea eſt ratio huius doctrinæ,quod iudicium hoc eſt ſolum quoddam præparatorium iudicij ordinarij: quemadmodum ſuprà in præludijs ex l. liberis.§.vlt.ff.de lib.cauſa.diximus.

QVAERO vigeſimotertio ac vltimo, † quid ſi à 59 ſententia ſuper poſſeſſorio ordinario lata contra eum pro quo fuit in hoc iudicio ſummario pronunciatum & interlocutum,fuerit appellatum,vel ſupplicatum, vel in integrum reſtitutio petita,an ei adhuc proderit illa interlocutio,appellatione, vel ſupplicatione, vel reſtitutione pendente? Ego multis ab hinc annis ex facto interrogatus reſpondi prodeſſe non poſſe. Siquidem interlocutoria hæc (vt ſuperiore quæſtione admonui) ſolum durat vſque quò lata erit diffinitiua in poſſeſſorio ordinario: nec differentiam conſtituũt relati interpretes ſuperiore quæſtione,quòd ab ea diffinitiua appellatum vel ſupplicatũ fuerit.& rectè, quoniam etſi regulariter appellatio † iudicatum ſuſpen- 60 dat,efficiatq; ne iudicatum videatur.l. pen. ff. ad S.C. Turp.attamen in cauſis poſſeſſorijs appellatio ſolum operatur effectum deuolutiuum,non autem ſuſpenſiuum.quemadmodũ copioſè ſcripſi in tracta.de recup. poſſ.rem.9.nu.322.& in tract.de adip.poſſ.rem.4.q.100. Erit ergo exequenda ſententia lata in plenario poſſeſſorio,atq; ita nihil prodeſſe poterit illa interlocutio.

Hæc ſunt quæ ad hanc tractationẽ ſcribere volui. Quæ (dum Deo auſpice illi extremam manum admoui) ſatis intellexi,me, quæ mea fide aliquando promiſi,perſoluiſſe. Vale Lector beneuole atq; ſtudioſe, & meos conatus boni ac æqui conſule. Ex Vrbe Patauio Calend. Auguſti. M. D. LXXI.

Chriſto redemptori laus,honor,& gloria

FINIS.

SVM-

DE RECVPERANDA POSSESSIONE COMMENTARII AMPLISSIMI ET DOCTISSIMI.

AVCTORE IACOBO MENOCHIO
IVRISCONSVLTO CELEBERRIMO.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus is dicitur,qui cum poſſideret deiectus eſt.*
2 *Spoliatus non dicitur,qui poſsidere non potuit.*
3 *Spolium quid ſit,ibiq; ſpolij ſignificatio multiplex.*
4 *Verbum,reſtituo, amplam habet ſignificationem.*
5 *Reſtitutio eſt in priſtinum ſtatum repoſitio.*
6 *Fructus & acceſsiones cum re ſpoliato reſtituuntur.*
7 *Petitorium & poſſeſſorium duo iudicij genera.*
8 *Petitorium iudicium quid.*
9 *Petitorium iudicium cum in rem eſt actio.*
10 *Poſſeſſorium iudicium quid,& quando.*
11 *Petitorium iudicium & poſſeſſorium, quando motum dicatur.*
12 *Dictionis, rei,ampliſſima ſignificatio.*
13 *Verbi, pertinere,ampliſſima ſignificatio.*
14 *Petitorium eſt motum,cùm petitum eſt remplenè, & liberè reſtitui.*
15 *Dictionis,pleno iure,& liberè,ampla ſignificatio.*
16 *Clauſulæ,Ius,& Iuſtitiam fieri,vis magna.*
17 *Clauſula, Ius & Iuſtitiam fieri,aliquando nihil operatur.*
18 *Poſſeſſorium dicitur motum ſi non moleſtari petitum ſit.*
19 *Petitorium dicitur motum ſi terrenum reſtitui petatur.*
20 *Petitorij iudicij extrema quæ.*
21 *Poſſeſſorij Recuperandæ extrema quæ.*
22 *Poſſeſſorij Retinendæ extrema quæ.*
23 *Poſſeſſorij Adipiſcendæ extrema quæ.*
24 *Poſſeſſorium iudicium ſummarium, & plenarium.*
25 *Summarium poſſeſſorium quod,& quomodo tractetur.*
26 *Praxis poſſeſſorij ſummarij.*
27 *Libellum non eſſe neceſſarium in cauſa ſummarij poſſeſſorij.*
28 *Recredentia apud Gallos quæ.*
29 *Interim,interdictum apud Hiſpanos quod.*
30 *Interdictum retinendæ poſſeſsionis dicitur ſummariũ poſſeſſorium.*
31 *Vindiciæ quid antiquitus apud Romanos.*
32 *Poſſeſſorium momentaneum quod.*
33 *Decretum Pedemontium & Sabaudiæ.titulo.delle appellatione.verſ. dalle ſentenze, in quo poſſeſſorio iudicio loquatur.*
34 *Poſſeſſorium adipiſcendæ,quod.*
35 *Poſſeſſorium retinendæ, quod.*
36 *Poſſeſſorium recuperandæ,quod.*
37 *Vis duplex,publica & priuata.*
38 *Vis quinque modis committitur.*
39 *Vis expulſiua quæ.*
40 *Vis ablatiua quæ.*
41 *Vis compulſiua,quæ.*
42 *Vis turbatiua quæ.*
43 *Vis inquietatiua quæ.*
44 *Remedia recuperandæ poſſeſsionis quot.*
45 *Interdictum, Vnde vi, primum recuperandæ poſſeſsionis remedium.*
46 *Condictio indebiti ſecundum recuperandæ poſſeſsionis remedium.*
47 *Triticaria actio tertium recuperendæ poſſeſſionis remedium.*
48 *L.ſi me & Titium.ff. ſi cert.pet.a.quartum recuperandæ poſſeſsionis remedium.*
49 *L.extat.ff.quod met.cauſ.& l.creditores.ad l.Iul. de vi priua.quintum recuperandæ poſſeſsionis remedium & quo tempore inuentum.*
50 *L.1. C. ſi per vim vel alio modo.ſextum recuperandæ poſſeſsionis remedium & quo tempore inuentum.*
51 *L.inuaſor C.vnde vi. ſeptimum recuperandæ poſſeſsionis remedium & quo tempore inuentum.*
52 *L.meminerint. C. vnde vi.octauum recuperandæ poſſeſſionis remedium,& quo tempore inuentum.*
53 *L.ſi quis in tantam. C. vnde vi.nonum recuperandæ poſſeſsionis remedium & quo tempore inuentum.*
54 *L.ſi coloni.C. de agricol. & cenſ.libr.11. decimum recuperandæ poſſeſsionis remedium & quo tempore inuentum.*
55 *L.non abre.C.vnde vi.vndecimum recuperandæ poſſeſſionis remedium & quo tempore inuentum,*
56 *L.vltim. C. de Prætor.pignor. duodecimum recuperandæ poſſeſsionis remedium & quo tempore inuentum.*
57 *L.vlt.C.vnde vi.decimumtertium recuperandæ poſſeſsionis remedium,& quo tempore inuentum.*
58 *L.vltim.C.de acquir. poſſ. decimumquartum recuperandæ poſſeſsionis remedium, & quo tempore inuentum.*
59 *Cap.reintegrandæ. 3. quæſtio. 1. poſſeſsionis recuperandæ decimumquintum remedium, & quo tempore inuentum.*
60 *Cap. ſæpe de reſtitution.ſpolia. recuperandæ decimumſextum poſſeſsionis remedium,quo tempore inuentum.*
61 *Iudicis officium ſubſidiarium recuperandæ poſſeſsionis remedium vltimum.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

PRAELVDIA.

NEMO est omnium, qui iuri incumbunt, vel in Gymnasiis & foro, vel mediocriter versatus sit, qui probè non agnoscat, et ingenuè fateatur ex tribus possessorijs interdictis, Adipiscendæ, Retinendæ & Recuperandæ, postremum hoc in foro, & in Iudicijs, assiduè agi ac summę essevtilitatis, cum vndique conclament iura, è sua possessione deiectum, sine cunctatione illicò, nulla interposita mora, restituendum esse. Quamobrem, vt bonis simul ac studiosis (quibus prodesse in omni vita nobis proposuimus) aliqua ex parte satisfaciam, explicaturus nunc sum, Recuperandæ possessionis tractatum, cum iam explicauerim duos præcedentes, de Adipiscenda & Retinenda. Hoc vt commodius præstẽ, illud primum sciendum est. Possessionem recuperare, nil aliud esse, quàm semel possessam, & deinde amissam, iterũ consequi, vt est apud Iustini. in §. recuperandæ. Institut. de interdict. quare deiectum (quem spoliatum nostri vocant)† illum esse dicimns, qui possedit semel, sic Vlpi. in l. 1. §. deiicitur. ff. de vi & vi armat. sic Pont. Maxim. in c. vlt. §. obiicitur. in verb. non enim probatur. 3. q. 1. quod visus est probare Cic. pro Cæcin. Cur ergo aut in illud quotidianum interdictum, Vnde ille me vi deiecit, additur, cum ego possiderem, si deiici nemo potest, qui non possidet? non dissentiunt nostri, vt ex multis Bald. in c. ecclesia Sutrina. colum. 4. versi. 5. item nota exemplum. de causa possess. & propr. hinc rectè scribunt omnes (quod suis locis planius fiet) spoliatum deiectúmue possedisse, cum spoliaretur, probare debere. nam sic priuatio habitum præcessisse docet. l. manumissiones. ff. de iust. & iur. l. decem. §. decem. ff. de verbor. oblig. vt hac de re interrogatus respondit Corne. consi. 8. num. 2. lib. 1. & cons. 117. num. 7. lib. 4. nec dissentit Iacob. Nouellus in Praxi criminali: in titul. spoliatus de facto. incipit, vulgaris regula est. numer. 44. quare censuerunt omnes spoliatum † minimè dici qui possidere non potuit, quale exemplum legitur apud Abba. in c. ex parte. in fin. de restitut. spolia. cum clericus se vt spoliatum vxore restitui petit, vel contra, cum laicus se possessione ecclesiæ spoliatum queritur, vt probat. c. causam. extr. de præscriptionib. docuit Ripa in l. naturaliter. §. nihil commune. numer. 81. ff. de acquirend. possess. & interrogatus respondit com pater meus Aymo Crauetta Iureconsultorum nostræ huius ætatis facilè princeps. consil. 322. colum. 5. versic. sexagesimo principaliter. vel cum spoliatus est, qui conditione non impleta possedit, vt egregiè scripsit Iacobus Nouellus loco quem paulo ante citauimus. numero. 23. sunt alia exempla, quæ congruentiore explicabimus loco. Possessio autem quid sit & quotuplex, docent omnes in l. 1. ff. de acquirend. possess. idem ergo esse dicimus: Recuperare possessionem, & spoliatum restitui. Spolium autem (vt hoc nec ab re finiamus) res dicitur † qua spoliatus possessor fuit, etsi me non lateat, aliam aliquando esse huius dictionis significationem. sic enim spolia plus petentium, id est, pœnas exigendas à ciuitatis defensore esse. l. 4. C. de defen. ciuit. sunt & spolia vestes, quib. fuit indutus condẽnatus, cum ad supplicium duceretur. l. vltim. §. pannicularia. ff. de bon. dam. sic spolia quæcunque ab hostibus capta dicuntur. Plinius libro. 7. cap. 26. Magnique nomine spolio inde capto eques Romanus (id quod antea nemo) curru triumphali reuectus est. & apud Virgil. in 10. Viximus aut hodie victor spolia illa cruenta, Et caput Aeneæ referes. sic opima spolia Ioui dicata, Liuius libr. 4. ab vrbe. spolia in æde Iouis Ferretrij prope Romuli spolia, quæ prima opima appellata sola ea tempestate erant, cum solenni dedicatione dono fixit. vulgò quoque spolia dicimus bona, quæ à Prælato vita functo ex ecclesiæ bonis relinquuntur.

Cuius quidem nominis nulla est in iure, vel Pontificio vel Cæsareo mentio, si modo credimus Guid. Pap. quæst. 110. an clerici. in fin. solum huius nominis meminit Psalmist. Psalm. 118. Lætabor super eloquia tua, sicut qui inuenit spolia multa. & habetur Exodi. 15.

illud quoque intelligere debemus, verbum, † restituo, quo Prætor deiectum suæ restituit possessioni, eam habere vim & significationem, vt pristina omnia deiecto restituantur. l. 1. §. qui autem deiectus. de vi & vi. arm. cum sit † restitutio in pristinum statum repositio. l. quod si minor. §. restitutio. de minor. quo in loco Bart. & idem in l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter. ex quib. cau. maio. quare ex vi verbi restituo † & fructus esse restituendos deiecto, clarè censuit Paulus in l. videamus. la. 2. §. in Fauiana. in fi. de vsur. & Pontifex Max. in c. grauis. de restitu. spolia. & ex nostris tradunt Iaf. in l. Gallus. §. & quid si in tantum. num. 69. de lib. & posth. Deci. in l. in condemnatione. §. cum verbum. de reg. iur. Did. Couar. lib. 1. varia. resolu. c. 3. nu. 1. 2. Marsi. sing. 17. restituitur & omne damnum, quod ob eam deiectionem emerserit, restituitur & pacifica possessio liberaque vt deiectionis tempore fuit, quod latè & doctè explicat Lucas à Penna in l. si coloni. q. 9. C. de agr. & cens. lib. 11. probat l. in interdicto. de vi & vi arma. quod intelligitur, quo ad ipsum spoliatum, si obtineat. secus contra, quia spoliato ipso condemnato, agi petitorio potest ad restitutionem expensarum. Rota in decision. nouis titu. de resti. spol. decis. 15. licet spoliato. Cuius rei clara est ratio, cum tantum reddere debeat restitutio, quantum sustulit læsio. sic docuit Bar. in l. qui proprio. de procur. in l. si quidẽ. C. de præd. minor. Ang. Aret. in §. rursus. col. 3. vers. quartò premitte. Inst. de actio. cuius rei varia sunt exempla apud Barb. cons. 9. col. pen. in fi. lib. 1. Soc. Sen. cons. 262. col. pen. in fi. lib. 2. Dec. cons. 436. num. 3. Tiraq. de retractu conjang. §. 1. gloss. 14. num. 74. & §. 32. glos. 1. num. 69. Paris. consil. 96. nume. 112. libr. 1. & idem egregiè consil. 105. num. 4. libr. 3. dum affirmat spoliatum ex vi verbi, restituo, ad pristinum statum esse reponendum, quod quomodo contingat, ex ordine oportuniore loco palam fiet.

Præfabimur & nunc illud, quod est omni declaratione dignum, duo esse † Iudicij genera: Possessorium scilicet, & Petitorium, vt aperit gloss. in l. momentaneæ. C. qui leg. perso. hab. stand. in iud. Petitorium † dicitur cum de rei proprietate est quæstio. l. is qui destinauit. de rei vend. gloss. l. 1. in verbo, vendicante. C. vbi in rem actio. textus qui singularis habetur, in quo I. C. verbo, petitorij, vtitur, in l. qui petitorio. & ibi gloss. de rei vendi. & docent omnes in l. naturaliter. §. nihil commune. vbi Ripa nume. 10. & nume. 197. Rube. numer. 30. Fernand. in 1. part. nume. 32. & Coras. in præludijs. nume. 41. Rebuff. in comment. Reg. constitutio. tom. 3. artic. 7. gloss. 1. nume. 2. 3. In hoc conueniunt omnes, † petitorium propriè dici, cùm in rem est actio, iuxta. l. actio in personam. de actio. & oblig. l. pecuniæ verbum. §. actionis. de verb. sig. nam cum aduersus obligatum agimus, nõ dicimur propriè petere sed agere, quare petitorium dicitur propriè, cùm quod nostrũ est, nobis restitui petimus. hinc gloss. Instit. de actio. in princip. interpretatur verbum, debetur, in ea actionis diffinitione positum, impropriè poni, quatenus realem actionem respicit, si præsertim subtilem verborũ proprietatem consideramus, vt animaduertit nouissimè Coras. in diffinitione actionis, in verbo, debetur: sic contra, non satis propriè accipiuntur, verba, rem peto, cum personali actione agitur. l. non solum. §. si mihi. de vsucap. l. 3. §. item queri. de reb. eorum qui subtut. &c. & post Cyn. in l. 1. C. comm. vtriusq. iud. scribit Hormanot. Detus in l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 2. de acquir. poss. Petitorium, quoque dicitur, si agatur ad vsum, vel vsumfructum, cum sic ad iura hæc incorporalia agens dominus censeatur. Alexan. d. §. nihil commune. nume. 4. Maran. in sua Praxi. de ord. iudic. 7. distinct. iudiciorum. num. 1. Possessorium † verò iudicium est, cùm de sola possessione est controuersia. d. l. is qui destinauit. de rei vend. l. si duo. §. vltim. vti possid. §. 1. & §. retinendæ. Instit. de interd. Alexa. consi. 92. nume. 6. lib. 5. Rebuff. qui supra. Qua ex re facilè intelligimus, quantum vnum ab altero, differat: in praxi animaduertere solemus, quibus verbis concepta sit porrecti libelli conclusio, vt omnes admonent & præsertim Rebuff. qui suprà nume. 4. nam si petatur † rem restitui, dicitur intentatum petitorium, si verò in possessionem mitti, vel manuteneri, vel restitui & reintegrari, motum dicitur possessorium, est textus in c. inter dilectos. de fide instru. quem citat Soc. in l. rem quæ nobis. nu. 14. de acq. poss. & in cons. 262. col. 1. ver. quartò. et in primis. li. 2. errore duplicatum. in cons. 90. lib. 3. quod consilium in indiuiduo confirmauit Iaf. consi. 170. lib. 2. idem placuit Rui. conf. 164. num. 7. lib. 4. & in rubr. de op. noui nun. numer. 16. & & Soc. Iun. conf. 128. numer. 8. libr. 2. & præter eos sic declarat egregiè Alex. cons. 117. num. 1. 2. lib. 2. & in additio. ad Barto. in l. si coloni. C. de agr. & cens. lib. 11. nec dissentit Rimi. cons. 98. nu. 1. lib. 1.

Declarantur tamen prædicta procedere, cum in libello narrata, respiciunt solum petitorium & conclusio sit, rẽ restitui: verè tunc dicitur motũ petitorium, si verò narrata respicerent, tam petitorium, quàm possessorium, & conclusio esset, rem restitui, dici posset esse intentatum etiam possessorium, † cum rei amplissima sit significatio. l. 1. in fin. si certum peta. l. rei appellat. de verbor. signifi. iuncto. c. cum dilectus. de ord. cog. quam declarationem probant. Soc. Iaf. & alij nonnulli ex præcitatis. Iaf. præsertim. d. cõs. 170. col. 6. vers. non obstat primò. lib. 2. citat Bald. in c. cum ad sedem. de restit. spol. & est tex. in c. cum dilectus. de ord. cogn. in c. bonæ. il. 2. vbi Panorm. de postu. præla. quod fortius intelligit Rimin. d. consi. 98. nume. 34. 38. libr. 1. cum verba libelli aliqualiter obscura ex prosecutis declarantur.

Declarantur secundò procedere eo etiam casu, cùm actor concludit rem ad se pertinere: cum verbum pertinere, † & ad possessorium & petitorium adaptari possit, si modo narrata in libello id patiantur, sic est text. vbi gloss. in c. querelam. de electio. docuit Soc. d. l. rem quæ nobis. num. 14. vers. & idem concludendum. de acquirend. possess. glos. in l. si quis intentione ambigua. de iud. quam probat Alexand. consi. 42. num. 1. lib. 4. Felin. in rubr. de rescrip. nu. 7. qui alia quamplura in hanc sententiam citat. & scribit Pract. Papien. in forma libelli, pro actione reali. in verbo, spectare & pertinere. & Neuiz. consi. 15. num. 4. latè idem docet Iaf. d. §. nihil commune. num. 184. Ripa. num. 198. et idem placuit Francis. de Marchis in decis. Delphina. q. 67. num. 1. 2. par. 1. & q. 529. part. 2. & dominium significare tradit Guid. Pap. sing. 473. Cuius rei ratio illa esse videtur, quia amplissima est verbi, pertinere, significatio. l. verbum pertinere. de verbor. signif. quo loco Alci. & Bræcheus notant, & egregiè apud Soc. Sen. conf. 13. col. pen. in princ. libr. 1. qui respondit verbum, pertinere, ex sui significatione comprehendere rem ratione solius possessionis. quare idem Soc. Sen. consi. 8. col. 2. lib. 1. egregiè admodum infert, inquisitionem aduersus furem non procedere, si in ea dicatur rem ad eũ à quo ablata fuit pertinere, cum verbum, pertinere, sit ambiguum, nec in solo dominio concludat, & huius sententiæ citat Bartol. consil. 154. videtur dicendum. quod reperire minimè potui. addo ipse Bartol. consil. 15. visa. nume. 1. lib. 2. & Socin. doctrinam vt singularem commẽdauit Marsi. sing. 275. statuti, &c. & consil. 26. nu. 19. & consil. 40. numer. 24. Roland. à Valle. consi. 51. numer. 20. ex industria cæteros omitto quæ sanè declaratio intelligitur, nisi esset dictum, rem ad se pertinere iure dominij, res enim tunc est clara, esse motum petitorium. Corn. consil. 23. nume. 13. libr. 1. scribit etiam Bald. in l. 3. num. 12. C. si à non comp. iud. esse intentatum petitorium et possessorium, cum dictum est, rem ad se pertinere de iure.

Declaratur tertiò, non procedere, cum concluditur rem plenè † restituendam, vel liberè relaxandam, tunc enim dicitur motum iudicium petitorium: sic præter Soci. d. l. rem quæ nobis. nu. 14. versi. aduerte tamen. & c. consulti. respondere Alexandr. consi. 96. num. libr. 5. Ruin. consil. 13. nume. 1. libr. 4. Riminal. consil. 98. num. 3. libr. 1. licet Iaf. in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 283. de acquirend. possess. subobscurè aliquantulum hac de re loquatur, quod & facit Ripa. numer. 197. idem probauit Neuiz. conf. 68. num. 2. eam reddunt crebriore sententia rationem, quia res obtenta in iudicio possessorio potest retractari & de ea cognosci sui natura in iudicio petitorio. l. vniça. C. si de mon. poss. fuer. appel. l. & an eandem. §. vltim. de except. rei iudic. si ergo petatur rem liberè restitui † vel pleno iure relaxari, dicitur petitum rem restitui sine spe futuræ retractationis c. irrefragabili. de offic. ordin. talis enim est horum verborum significatio. vt dixit Alex. d. consil. 96. nume. 2. & Crauet. consil. 122. numer. 5. 6. & præter eos, sic Dec. consil. 131. in princ. consi. 360. numer. 5. & in c. quæ in ecclesiarum. nu. 3. de constit. Ruin. consil. 18. num. 6. consil. 84. num. 9. consi. 100. nume. 4. & consil. 219. nume. 3. lib. 1. Corne. consil. 95. 329. numer. 6. libr. 1. Socin. Sen. consil. 13. in fin. libr. 1. consil. 170. colum. 5. in princip. lib. 2. Goza. consil. 47. num. 9. consil. 58. nume. 2. Cur. Iun. consi. 2. num. 3. qui verbum, liberè, huius esse significationis, ostendunt. sic & idem in verbo, pleno iure, cum is rem pleno iure habere dicatur, qui absolutè est dominus & alienandi distrahendique potestatem habet, vt illo textu adductus censuit Bald. in l. fœminæ. §. illud. in fin. C. de secun. nup. quem post Ruin. consil. 1. num. 21. consi. 121. nume. 7. lib. 2. est secutus Craue. in responso edito pro Republ. Sauiliani. nume. 130. in fi. cui addo textum in l. Iulianus. la. 1. §. vltim. de rei vend. in l. mater quæ defuncto. C. ad Tertul. quo loco idem annotauit Bal. nam cum quis rem pleno iure petit, vsumfructum cum proprietate petere dicitur, vt respondit Dec. consi. 468. num. 11. qui citando text. in l. fideicomm. §. quamquam. de leg. 2. & Bald. censuit rem apud aliquem pleno iure esse, cum sine diminutione est, idem Dec. consi. 498. num. 10. Goza. consil. 48. num. 3. & declarat consi. 58. nume. 21. sic & plenissima possessio dominium ostendere dicitur, est singularis tex. in l. raptores. vbi Bart. C. de epis. & cler. Guliel. Bened. in rep. c. Raynucius. 1. part. in verbo, cætera bona. nume. 71. de testam.

Declaratur quartò, non procedere, quando in libello est facta narratio, quæ & petitorij & possessorium respicit, factaque est conclusio in solo possessorio; tunc si in libello subijciatur clausula illa, † ius & iustitiam fieri & ministrari, petitorium dicitur esse motum, & probationes petitorij causam respicientes adferri poterunt. sic post Innoc. Calder. & Pan. in c. cum dilectus. de ord. cog. docuit Iaf. in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 191. de acqu. poss. & probauit ibi Ripa. nume. 199. Fran. de Marchis. q. 67. num. 2. & in vtroque concludere, idem scripsit Franc. de Marchis. q. 195. numer. 4. quod intelligo, cum proprietatis scilicet facta est mentio in ipso libello, alioqui circa non expressa, nihil operatur † clausula illa, ius & iustitiam fieri, vt respõdit Alex. cõs. 43. & consi. 117. lib. 2. Aret. consi. 17. col. 4. ad specificata enim tãtum se restringit clausula hęc, Goza. consil. 93. numer. 15. Decius in l. petens. numero. 5 in fi. C. de pactis. & alios citat Craue. cunsil. 151. nume. 4. & in responso pro Genero. numero. 215. addo Rui. num. consil. 19. numero. 9. libr. 4. & in nostris terminis Corne. consil. 8. numer. 3. libr. 1. & consil. 56. numer. 17. in fin.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fin.lib.2. & verè idem quod Ripa supra, sensit ipse Iaſ. d.loco.& in §.omnium.colum.26.Inſtit. de actio. poſt Ang.Aret.ibi.colum.7.verſic.poſſet tamen opinio &c. & huius ſententiæ alios plures refert Neuiz.conſil.79. num.1.

Declaratur quintò,non procedere, ſi eſſet petitum,
18 ne moleſtaretur † dicitur enim tunc deductum ſolum poſſeſſorium gloſſ. in c. audita.in verbo,| moleſtet.|de reſtitut. ſpolia.Innocen. in c. cum eccleſia Vulterana. de elect. quos eſt ſecutus egregiè reſpondendo Zaſius, conſilio.11.numero.27.libr.2.niſi eſſent alia verba,quibus poſſet comprehendi petitorium, pulchrè admodum Caſſado.in ſuis deciſ. in titul.de reſcript. deciſ.6. qui videndus omninò eſt, etſi de reſcripto verba faciat.

Declaratur ſextò,non procedere, quando libellus verbis illis vulgaribus conceptus fuiſſet:peto terrenũ.
19 † cum idem ſonet, quod peto proprietatem, dicitur tunc intentatum petitorium,ſic clarè Alexan. conſ.96. num.3.lib.5.

Declaratur ſeptimò, non procedere,quando eſt facta narratio de eiectione poſſeſſionis, & fructuũ ablatione,cõcluditurq; ſolùm,fructus relaxari & reſtitui, dicitur tunc petitorium intentatum.ſicBero.q.91.nu.5. Ruin.conſi.164.col.3.verſ.alia ratione. lib.5.Rol.conſi. 41.nu.7.lib.3.|

Petitorium autem iudicium ratione ſuorum extre-
20 morum à poſſeſſorio differt.habet enim † petitorium duo illa extrema. Dominium ex latere actoris.l. in rem actio.in princip.de rei vendicu.vel quaſi dominium,vt in publiciana.l.1. de public. in rem actio. ex latere verò conuenti datur extremum, poſſeſſio. d. l. in rem.iuncta l.qui petitorio.de rei vend. quod propriè intelligo in iudicio petitorio, hoc eſt,in actione reali, in qua neceſſe eſt reum eſſe poſſeſſorem,ne fruſtrà contra eum moueatur actio.l.1.C.de aliena.iud.muta.cau. fact.& d.l.qui petitorio.& l.finautẽ.de rei vend. Quare quotidie fieri ſolent interrogationes reo , an poſſideat,vel dolo poſſidere deſierit, quæ ſanè interrogationes quando, & qua forma fieri poſſint, tradit Pract. Papien.in forma interroga. fiendæ cum reo conuento actio.reali.& latiſſimè Neuiz. conſil. 5. quod non modò ad actorẽ pertinet ne fruſtra agat,ſed &ad Iudicem ne eluſorium reddatur iudicium, vt ſcribit Decius in c.cauſam quæ.2.nota.de iudi. & Neuizanus conſil.17. nume.11.

Poſſeſſorium verò ſua habet extrema. Nam illo
21 recuperandæ † agens,qui vt recuperet agit,præſupponit ſe antiquitus poſſediſſe, & nunc conuentum poſſidere, ſic probat text. c. cum ad ſedem.de reſtitut.ſpolia.Soc.in l.rem quæ nobis.nume.16. de acquiren. poſſ. Deci.in c.bonæ.num.23.in fi. de appell.& ſuo loco latius.In poſſeſſorio retinendæ † ex latere agentis, præci-
22 puum extremum eſt poſſeſſio. Et apud reum dominium,quia ſi actor eſſet & rei dominus, nõ diceretur ſim pliciter poſſeſſor, ſed dominus. l. quæſtio. de verbor. ſignific.quod omnium pulchrè docuit Franc. Conna. libr.3.comment.iuris ciuilis. cap.8. numero. 2. & Bræche.Turonenſis in d.l.quæſtio. Propriè enim poſſeſſor(vt illi docent)dicitur, qui non eſt dominus nec eſſe poteſt,quia etſi dominus poſſidere dicatur, non tamen dicitur propriè vt poſſeſſor poſſidere, ſed vt dominus.& ita interpretari debet textus.l.1.§. huius autem. in fine.ff. vti poſſide. vt dicimus in vſufructu, fruitur enim dominus re ſua, non tamen fructuarius, ſed dominus dicitur. Quare impropriè poſſeſſio deducitur in hoc iudicio,cum alter ad alterum conuincendum,& dominium deducit ſeu titulum,|iuxta latè tradita per Bartol. in l.ſi duo. numero. 4.in fine.vti poſſide. cum multis, quæ vt extra propoſitam materiam
23 ſciens prætereo. In adipiſcenda † verò poſſeſſione,non ſe poſſeſſorem,ſed alterum,vt plurimum præſupponit.& licet dominus multoties quærat iure ſuo poſſeſſionem adipiſci: ea tamen adepta non dicitur poſſidere,vt poſſeſſor,ſed dicitur dominus,quoniam poſſeſſio cum dominio confunditur,vt in vſufructu, quo finito cum proprietate conſolidatur.§.finitur.Inſtit.de vſufru.

Poſſeſſorium iudicium duobus modis tractari ſolet, ſummariè, & plenariè: † ſummariè tractatur ex 24
ſolo implorato iudicis officio,vt eo caſu cum non diſcernitur quorum alter contendentium ſit in poſſeſſione de præſenti.nam ne ad arma contendentes veniant, prouidet iudex prudens, iuxta l. æquiſſimum. de vſufruct.& tradit Curtius Sen.conſi.60. Pariſ. conſil.178.libr.4.Iaſ.in l. ſi ſuper poſſeſſione.nume.5.& ibi Dec.num.7.C.de tranſact.idem Dec.in l.vlt.num.6.C. de edict.diui Adrian.tollen. hac ergo iuſta ratione ſeruari in praxi ſolet, † vt ſummatim, nulla mora inter- 25
poſita, cognoſcatur,quorũ alter ex contendẽtibus ſit in poſſeſſione vt in ea is tueatur, donec plenius fuerit cognitum, quod ante alios affirmaſſe dicitur Iacob. ab Aret. quem ſecuti ſunt Bal.in l.ordinarij. numero. 9.C.de rei vend.Caſtren.conſi.3. in cauſa quæ vertitur coram D.vicario poteſtatis Pergami.colum.2.libro.2. ſed ante Caſtrenſ.docuit Bald.in c.1.colum.2.verſicul. quarto opponitur.extr.de ordine cognit .Cuius doctrinam , vt egregiam admodum, recipiunt omnes, Decius conſil.366.numer.13.Marſil. ſing.543. Maleficijs &cæt.Anton.Capic. Neapol.deciſ.14.deciſ.55.deciſ.96. numer.10.deciſ.189. & deciſ. 209.Alciat.reſpon.386.vbi rem egregiè admodum declarat.Neuiz.conſi.80. num. 4.5.Alba.conſi.75. Plot.Nouarien.in repe.l.ſi quando. numer.107.C.vnde vi.Gabriel Saray. in addit.ad notab.Mathæſ.nota.2.nu.2.3.4.Ioan.Coraſ.in l.naturaliter.§.nihil commune.num.27.de acquirend.poſſeſſ.& nouiſſimè omniumque pulchrè Didacus Coua.Hiſp. lib.Practic.quæſt.c.17.vbi praxim docet. Idem nouiſſimè placuit ampliſſimo Regio apud Mediolanenſes ſenatori,Polictonio Media barbe Papienſi viro conſultiſſimo & à me nunquam ſatis laudato,in nondum edita ſubtiliſſima interpretatione.l.vltim.C. de edict. D.Adr.toll.ac Ioan. Cephalo Ferrarienſi celeberrimo I. C. olim præceptorib. & compatrib. nunc meis, Cephalo inquam conſil.19.in fin.libr.1. His nunc accedit Ioſeph Lud.bene eruditus I.C.deciſ.20.nume.1.procedit † enim in hac cauſa iudex ſine ordine iudiciario, 26
iubetque tantum collitigãtibus,vt deferant iura,quæ tunc habent, quibus ſummatim re cognita ſtatuat, quis actoris, quis rei, in plenario poſſeſſorio, perſonã ſuſtineat, nec hoc in caſu eſſe † neceſſarium libellum, 27
ſed recipi poſſe probationes ſine eo, egregiè declarat Maria.Soc.Sen.in c.1.colu.16.fal.54. de libelli obl. poſt Spec.& alios, quos citat. de ſumptaque eſt praxis iſta ex l.liberis.§.fi.de lib.cau.vt Caſtren.'& Did.prædicti ſcribunt. Iudicium hoc † recredentiam Galli vocant 28
Budæus quem mox referam & ſic poſt Maſſue. in ſua Practica. in titul.de poſſeſſorio, ſcribit Didacus. d.c. 17.col.4.vt refert & Tiraq.in tract.le mort ſaiſit le vif. 6.part.declarat.9.in fi. Rebuffus ſuper concorda. Regis Franciæ in titul.de annatis. verſi.quinta tamen. ex l.regni. & in comment.Reg.conſtitut. tom. 3. titul. de mater.poſſeſſ.artic.1.gloſ.1.num.4.5.6.vbi latè, & egregiam admodum Praxim docens ſcribit Guido Papæ. q.552.in materia. apud Hiſpanos appellatur interim,† 29
ſic Did.qui ſupra. nos verò nouam prouiſionem quandoque appellamus, qua in re illud vnum cenſeo animaduertendum, hoc dici † poſſeſſorium retinendæ, 30
vt cenſuit egregiè Bald.in l. quiſquis. quorum appell. non recip.quem probarunt Aret.in c.in præſentia.col. 4.de prob.& Ruin . conſil.28.num.4.lib.4 quod vel ex eo intelligo, quia poſſidere vterque contendunt, vel quia poſſeſſorũ ipſum plenariũ retinẽdę pparat. Hoc iudicij † genus antiqui vindicias appellarunt, vt egre- 31
giè annotarunt Bud.in annota. Pandect. Alex. ab Alexand.lib.6.dierum genial.c.10. Alciat. libr.1.Parerg. c. 9.lib.6.c.24.ac etiam libr.8.c.24.in fin. Eguin.§.retinendæ,Inſtit.de interd.omnium clarius Coraſ.l.2.§. deinde ex

de ex his legibus.num.8.9.& §.& cum placuiſſet.num. 17.ff.de orig.iur.Bal.ad leges.12.tab.l.45. & hæc poſſeſſor:|cauſa dicitur eſſe continens,cuius meminit.l.nulli.C. de iud. Alcia.d.c.9.addo Cælium Rodig. libr.17. antiqu.lect.c.29.Cuiacius libr.2.obſeru.iur.c.35.huius iudicij ſummariſſimi nos tractatum non explicabimus vt à propoſita re noſtra non parum diuerſum. egimus enim fuſius in tract.de retinen. poſſ. remed.vlt.
32 hoc † poſſeſſorium iudicium momentaneum verè dicitur,vt eo caſu locum nõ habeat appellatio, vt multi intelligunt.l. vnicam. C. ſi de momen. poſſeſſ. fuer. appell.& apertè Ioſeph.Ludo.deciſ.20. nume.5.& hoc
33 in caſu intelligo † nouam conſtitutionem Sereniſſimi Sabaudiæ Ducis noſtri Emanuelis ,ſub rubr.Delle appellatione,& in quai caſi &c.verſ.dalle ſentenze che ſi daranno nelle cauſæ poſſeſſorie.ibi, Pero ne,|,caſi doue &c, in ea enim parte eſt inſecuta conſt. iuris cõmunis diſpoſitionem.

Poſſeſſorium plenarium,quod diligenti ordine iudiciario tractari ſolet, triplex dicitur, Adipiſcendæ,
34 Retinendæ,Recuperandæ. Adipiſcendæ † agitur, cum nouẽ quis adipiſci vult poſſeſſionẽ, vt in hærede, qui prædeceſſore vita functo ſe mitti in poſſeſſionem bonorum hæreditatis contendit, quare ſemel aſſecuta poſſeſſione & deperdita, non amplius huic interdicto erit locus , vt eſt ſingularis gloſſ.in c.1.de confeſſ. in 6. & ſcribunt omnes. in §.ſequent.Inſtitut.de interdict. & in l.naturaliter.§. nihil commune.ibi| Rub.numer. 42.& Fernand.in 1.part.fuæ interpretationis.num.102.
35 de acquirend. poſſeſſ. Retinendæ † verò poſſeſſionis interdictum cæteris probabilius,ex ſententia Ioa. Fabri in §.retinendæ.Inſtitu.de interdict.quod poſſidenti,vt poſſeſſioni inſiſtat, conceditur, dupliciter dicitur,directum,cum rei corporalis poſſeſſori,ne turbetur, datur: vtile cùm quaſi poſſeſſori rei incorporalis conceditur, vt poſt Bartolum. d. §. nihil commune. numero.18.ſcribit ibi Rub.numero.37. qua autem forma in praxi deducatur, docent pluribus omnes in d. §.nihil commune.vbi Fernand.d.1.part.numero. 107. poſt Bar.in l.1.§.hoc interdictum.vti poſſid. latè Aret. in §.quadrupli.colum.penultim.& fin. Inſtit.de actio. Soc.Sen.conſi.59.lib.4.Pariſ.conſi.13.num.80.conſi.112. numero. 72.74. libr.1. cum alijs quos ſciens prætereo. duo hæc poſſeſſionis iudicia ſilentio inuoluam, cum propoſitum hunc noſtrum tractatum non reſpiciunt.
36 Recuperandæ † verò poſſeſſionis interdictum, cuius verba facturi ſumus,deiecto, quem ſpoliatum appellamus ,|vt priſtinam ſuam recuperet poſſeſſionem conceditur,cuiuſque cauſa & iudices ſunt conſtituti, quos Recuperatores appellarunt antiqui, vt pro Cecinna.oſtendit Cic.& declarat Petrus Crinitus de honeſta diſciplina.lib.9.c.12. quamquam & pro|alijs cauſis darentur recuperatores, vt doctè oſtendit eruditiſſimus Car.Sign.libr.2.de antiquo iure ciuium Roma. c. 18. hoc ergo interdictum vnam habet ſpeciem à Prætore introductam,quam,Vnde vi,dicimus. §. recupe-
37 randæ.Inſti.de interdi. vis † autem vel publica eſt, vel priuata, vt duo iuncti ſimul tituli docent.ad l.Iul. de vi publica, & ad l.Iul.de vi priuata. & omnium conſenſu video probatum,publicam vim dici cum armis fit, priuatam verò cum ſine armis. §. ſed ex conſtitutionibus. Inſt.de interdict. cuius rei differentiæ rationem vnam adfert Franciſc.Duaren.lib.1.diſpu.anniu.
38 c.22.cui aduerſari videtur Rober.Aurel.libr.3.ſenten. iur.c.22.qui aliam probat:† vis autem quinque modis committi ſolet,vt docet gloſ.in l.extat.in gloſſ.vltim. ff.quod met.cauſ. & ibi Bartol. gloſſ.in c. ad audientiam. in gloſſ.2.quod met.cauſ.Aret. Inſtit. de actio.§. quadrupli.numero.24.Inſtit. de actio. Alciatus libr.1. Parerg.iur.c.34. Plot. Nouarien.in reper.l. ſi quando.
39 numer.63.cum multis ſequen.C. vnde vi. Prima dicitur eſſe vis expulſiua, † ob quam hoc interdictum deiecto conceditur, vt ante omnia reſtituatur, & ſolet aliquando appellari occupatio,& poſſeſſionis ſpoliatio,vt ex multis inf.dicendis intelligemus. & ideo ſtatutum Papiæ. 31. in criminalibus. de pœna illius qui violentiam fecerit alicui in eius poſſeſſione. etſi in genere fit de moleſtia inſcriptum, in hac tamen expulſiua habet etiam locum, vt verba text. oſtendunt, ibi, deinceps ſpoliauerit, & paulò poſt,ibi, vel ipſum de de ipſa poſſeſſione ſpoliauerit.Secunda dicitur vis ablatiua † cum per vim res aufertur,aſportatur,datur; 40
tunc actio vi bonorum raptorum, non interdictum, Vnde vi,quod pro re mobili locum non habet.l.1.§.illud.de vi & vi arma.gloſſ.in l.rem quæ nobis.de acqu. poſſeſſ,ſed verum an ſit,ſuo loco dicemus.Tertia dicitur vis compulſiua, † qua quis compellitur facere, 41
quod ſpõtè aliàs minimè eſſet facturus,agiturq; actione,quod metus cauſa,nec deiecto ſeu ſpoliato per vim compulſiuã ſuccurritur interdicto, Vnde vi, vel alio remedio,vt antè omnia priſtinę poſſeſſiõi reſtituatur, vt ſuo loco oſtẽdemus.Quarta dicitur vis turbatiua, quaſ poſſeſſor perturbatur,& cui conceditur interdi- 42
ctum retinendæ,vt ſuprà retulimus.

Quinta dicitur inquietatiua,† pro qua datur quãdo- 43
que interdictum,quod vi aut clam,quandoq; interdictum retinendæ, cum non multum à turbatiua differat,vt docent Alc.d.l.1.Parerg.iur.c.34. & Fernan. d.§. nihil commune. in 1.part.nu. 112. etſi in hanc ſententiã potius deſcendere videatur Alc.dari interdictum tantum,quod vi aut clam.

Interdictum ergo, Vnde vi, potiſſimum fuit à Prætore inuentum vt remedium, quo deiecto eſſet conſulturus,vt ſine cunctatione priſtinæ reſtitueretur poſſeſſioni.alia poſtmodum ſuperaddita remedia recuperandæ poſſeſſionis, tàm iure Cæſareo quam Pontificio, quare opinatur Specul.in titul.de reſtit.ſpolia.§.1. nu. 11.12.quem ſecuti ſunt Ripa in c.ſæpè.num.1. de reſtitu. ſpolia.& Ioan.Coraſi. in l.naturaliter.§.nihil commune.2.part. numero. 110. de acquirend.poſſeſſ. octo eſſe poſſeſſionis remedia, quatuor eſſe credidit Bertrand. conſi.106.nu.10.lib.4.inter quæ enumerat conſtitutionem. §. quia verò Leonis.in auten. de non aliena.reb. eccleſ.quinque credidit Rub.d.§.nihil commune. nu. 46. & Lanfrancus Oria.in rubric. de cauſa poſſeſſ.& propr.colum.2.verſ.pro introitu. ſed ibidem Fernan. in 1.par.nu.114.quatuordecim enumerat Plin. Philip. Franc.in eo tractatu,quem publicum fecit, de Petitorio.in 1.dubio.viginti quatuor remedia recuperandæ poſſeſſionis eſſe commemorat.Rob.vero Mara.de ordine iud.7.diſt.iud.duo &viginti eſſe credidit nos. 17. eſſe oſtendemus, † eoſq; qui difficiliorem ac in praxi 44
vtiliorem habent tractatum ex ordine iuxta eorum tempora explicabimus.

Primum itaque† recuperandæ poſſeſſionis remedium eſt,ex interdicto,Vnde vi,quod his verbis con- 45
ceptum erat. Vnde tu vi illũ deieciſti: aut familia tua vi deiecit,de eo quod ille ibi tunc habuit tantummodo infra annum,poſt annum verò de eo quod ad eum qui vi deiecit prouenerit: iudicium dabo. Prætoris poſtmodum edictum interpretati ſunt Vlpian. Paul. Caius,Pompo.Marcel.Iuli.Papin.Triphon. & Iauol. hoc eodem tempore alia recuperandæ poſſeſſionis remedia introducta fuiſſe conſtat, tametſi non ad interpretationem interdicti,Vnde vi,vt illud quod ex con
dictione † indebiti deſcendit, quæ & ad recuperan- 46
dam poſſeſſionem conceditur,ex l.indebiti.§. ſed & ſi numi.de cond.indeb.vt non immeritò gloſſ.in rubri. ff.de interdict.& ibi Ripa.nume.3.& gloſſ. Inſtit.de interd.in pri.& Philip.Franc.in d.diſput. de Petitorio. 1.dubio .numero. 35 .hanc indebiti condictionem inter remedia poſſeſſionis recuperandæ connumeratuerint , tametſi (vt mox retuli)non attingat interdictum, Vnde vi, quod latius ſuo loco explicabimus, eodemmet tempore remedium aliud, quod propius interdictum, Vnde vi, attingit(etſi illius non habeat rationem eſt inuentum) quod ex actione

Universidad de Deusto
Biblioteca

47 Triticaria prouenit. ff. de tritica.actio. † quo vi deiecto, vt possessionem recuperet est succursum.quare & gloss.rubric.ff.de interdict.& ibi Ripa num.4.& gloss. Instit.de interdict.in princ.& Franc.quem modo citauimus.d.i.dubio.nume.7.Triticariam hanc actionem inter recuperandæ possessionis remedia connumerãt, & latius suo loco explicabimus. eodem quoque tempore aliud adfuisse remedium recuperandæ possessionis recensent alij, vt Franc.d.disput.Petitorij.1.dubio.nume.8.& visus est sentire Bartol.in l.si coloni. C.
48 de agric.& cens.libr.11.†quod est ex l.si me & Titium. ff. si certum pet.non tamẽ interdictum, Vnde vi, attingit, cum solum ex æquitate concedatur aduersus eum, qui ex causa lucratiua possidet, & cum domino rei non aliter succursum est, nec is recuperans facto aduersarij dicitur sua possessione spoliatus, nam vt locus huic remedio sit, gestũ aliquid cum aduersario esse debet, in foro tamen tria, quæ proximè retulimus, non satis sunt cognita,quare & nos paucis suo loco rationem habebimus. illius autem cuius meminit remedij Francus in d.disput.Petitorij.1.dubio. numero. 35.ex l.1.§.constat. ff. de cond. sine caus. nullam rationem habebimus cum nec possessionem ea condictione recuperari posse dicat,nec (si recuperari poteat) distet ab ea condictione indebiti.interdictum verò, Vn-
49 de vi, † extendisse videtur Diuus Marcus vt retulit Callistratus I.C.in l.extat.ff.de eo quod met.caus.et in l.creditores.ff.ad l.Iul.de vi priua. hunc Diuum Marcum arbitramur fuisse Marcum illum Aurelium Antoninum Philosophum, cuius constitutiones sæpissimè retulit Callistratus, vt in l. Diui. de pœnis. is inquam Diuus Marcus, qui anno Christianæ salutis 162.Romani Imperij moderator fuit,animaduertit interdicto, Vnde vi,non esse succursum aduersus creditoris audaciam, qui iure sui crediti falso opinabatur sibi licere sua manu iusdicere & debitoris possessionem occupare, quam audaciam esse reprimendam constituit.Iure itaque Pandectarum (vt nostri dicere sæpissimè solent) recuperandæ possessionis remedia prodita quinque iam fuisse constat. Sextum ergo addidisse videtur Diuus Constantinus, cum solus anno nostræ salutis 327. Imperium moderaretur, sub suo consulatu.7.& Constantiæ Cæsaris collegæ.3. vt relatum extat in † l.1.C.si per vim vel alio modo.& c.con-
50 stituit enim licere seruo spoliati absentis sine cunctatione recuperare possessionem, vt & cæteris sine mandato in absentis commodum præstare possunt, tametsi & seruus & sine mandato liber legitimam in iudicio non sustineant personam. nec absenti spoliato succursum antea fuerat.quod qua ratione sit factum, suo loco planius fiet, aliquorum tamen suadet lectio, vt huius legis auctor, non Constantinus, sed Constantius fuerit sub consulatu eiusdem Constantij.7.& Constantij Iulij Cæsaris. 4. quod fuit anno nostræ salutis 354. vel 356.receptior tamen est lectio, vt Constantini hæc fuerit cõstitutio.Septimũ deinde addidit recuperandę possessionis remedium idemmet Constantinus, cum solus adhuc imperaret,sub consulatu Gallicani & Symaci, quòd contigit anno salutis nostræ. 331. constituit ergo (interdictum, Vnde vi, moderando) vt extat
51 relatum in l.inuasor. † C. vnde vi. occupatorem alienæ possessionis solam possessionem sine alia pœna teneri restituere, cum non per vim, sed per primi possessoris incuriam occupat, vel iusto aliquo errore deceptus eam ingreditur. Octauum autem addidit remedium,seu extendit potius interdictum, Vnde vi, Diuus Flauius Gratianus, cum vna simul cum Valentiniano,& Theodosio simul Imperium administraret, & sub consulatu Antonini & Syagrij anno virginei
52 partus, 383. † vt est relatum in l. meminerint. C. vnde vi.qua est constitutum,nec illi licere alterius occupare possessionem, qui vel rescriptum à principe, vel à iudice sententiam aduersario non vocato est assecutus. quare occupatam restituit illicò, & si vel pupilli, vel minoris fuit possessio, quam si occupator ex tutorum, vel curatorum, occupauit colludio, grauiter in eos tutores, & curatores adnimaduerti solet. Nono autem loco, vt magis ac magis hanc comprimerent audaciam, Valentinianus, Theodosius, & Arcadius, sub consulatu Flauij Thimasij & Flauij Promoti: quod contigit anno salutis Christianæ 391. constituerunt
53 † vt est relatum in l.si quis in tantam. C. vnde vi. quòd si ante latam à iudice sententiam possessionem rei dominus per vim occupauerit, illicò possessionem deiecto,rei dominio amisso, restituere, quòd si rei dominus non erit, æstimationem illius spoliato præstabit, hacque constitutione prouisum est plenius, quam constitutione l.si constiterit. C. finium regund. quam, vt remedium recuperandæ possessionis, & distinctum à l.si quis in tantam. retulit Francus in d. disputatione de Petitorio.1.dubio.nu. 41.verfi. 21. qua inquam constitutione nec esse prouisum aduersus violentum occupatorem arbitratur Fabius in l.naturaliter. §. nihil commune.nume.141.de acqu.poss.& dicemus in interpretatione huius noni remedij, ex l. si quis in tantam. quæst.50.

Decimum recuperandæ possessionis remedium addiderunt Arcadius & Honorius cum imperarent sub cõsulatu Timasij & Promoti, quod contigit anno nostræ salutis 398.ij enim animaduertentes interdicto, aliaue constitutione non esse prouisum,aduersus seruos & colonos, qui fugiendo dominos sua possessione spoliant, constituerunt, vt relatum † est in l. si co-
54 loni.C.de agric.& cens.libr.11. colonos & seruos celeri reformatione dominis esse restituendos, causamque postmodum originis & proprietatis tractari. quam constitutionem & in cæteris rebus mobilibus non se mouentibus locum habere credunt interpretes & suo loco docebimus. Vndecimum addidit recuperandæ possessionis remedium Zeno Secundus,cum sub consulatu Theodorici & Venantij imperaret,anno nostræ redemptionis 485. † vt relatum videmus in l.non ab
55 re.C.vnde vi. & in l.conductores. C.locati. constituit ergo is Zeno non leui pœna esse plectendos conductores, qui sua conductione finita possessionem domino non restituunt, cui protinus sine cunctatione restitui voluit Zeno.nam sanè iniquum videtur, vt cõductor audeat locatori, quem in rei dominum sæpius agnouit,aduersari tunc. cui inquam domino succurri voluerunt ante Zenonem per annos ferè ducentos Dioletianus & Maximianus,dum in l.si quis conductionis.C.locati.constituerunt,non licere conductori aduersus locatorem dominij quæstionem mouere, quæ quidem constitutio non apertè satis recuperandę possessionis remedium inducit,ex interdicto, Vnde vi,vt dominum spoliatum præsupponere videatur, velut opinantur Francus in d. disputatione.Petitorij.1. dubio.numero.42. Maranta qui supra & Fernand. in d. §.nihil commune. in prima parte. numero. 117. quorum sententia si iure etiam vera esset, plenius tamen à Zenone fuisse succursum, negare non possumus.quare vtriusque constitutionis rationem vnà simul habebimus.

Duodecimum addidit Iustin.noster recuperandæ possessionis remedium,cum sub consulatu Lampadij & Orestis imperaret anno virginei partus.531.† vt relatum extat in l.vltim.C. de præt.pign. qua est constitutum,creditores posse possessionem rei apud se pignoratæ ad sui crediti cautionem recuperare, si ab ea deijci contingat. 56

Decimumtertium addidit recuperandæ possessionis remedium Iustin.ipse,dum imperaret post consulatum Lampadij & Orestis,quòd contigit anno nostræ salutis.536. † vt est relatum in l. cum querebatur.(quæ est vltima illius titul.) C. vnde vi.sustulit enim Iustin. exortam in Illyricana aduocatione disputationem, dum cõrouertebatur,vtrumne aduersus rei vacantis occupatorem interdicto, Vnde vi, succursum esset, 57
& con-

& cõstituit occupatorem illum sine mora rei domino primo possessori possessionem restituere debere,& hanc vnam esse ex quinquaginta nouissimis Iustiniani constitutionibus sensit Bal. in d.l.vlt. & clarè affirmauit Cagn.in l.vlt.nume.5.C.de pact.quod ex eo verum satis conijcio, cum Ioanni Præfecto Prætorio altero ex compilatoribus nouissimi Codicis fuerit à Iustiniano destinata.

Decimumquartum ad recuperandam possessionem prodidit tandem idem Iustin. remedium in vltima Codicis compilatione, edita anno nostræ salutis
58 536.† vt est relatum in l.vlt.C.de acquir.possess. quam vnam esse ex ipsius Iustiniani quinquaginta postremis constitutionibus fatentur omnes, vt ibi scribit Bald.& clarè Afflict. Neapol.decis.40.num.12.nam(vt & præcedens) destinata fuit Ioanni Præfecto Prætorio, vt aliæ pleræque ex illis nouissimis constitutionibus,vt illa.l.quoniam.C.de hæret.l.vlt.C.de pact.l. vlt.C. de neg. gest.l.vlt. C.vbi & apud quem.l. vltim. C. de inoff. testam. & cum constitutio hæc nostra sine die & consule sit scripta, esse omnium postremam existimo, ea ergo consultum fuit possessori, qui seruorum & colonorum incuria ac facto à sua possessione deiectus dicitur. nam iniquum visum est Iustiniano, dominum facto seruorum & eorum,qui suo nomine possessores dicebantur,possessionem amittere debere. quòd quomodo contingat, suo aperiemus loco. Has iuris Cæsarei constitutiones, cum summa æquitate niti animaduerteret Pontifices Maximi vt & illas sua auctoritate magis & magis confirmarent,vtiq; consultum esset aduersus possessionem ecclesiæ ac clericorum occupatores, idem censuerunt. vt Eusseb. Pontifex Maximus,qui anno nostræ salutis 34.Petri locum tenuit, & ante eum Caius, Fabianus & Ioannes Summi Pontifices censuerunt. Illius deinde constitutiones, cum sub Eugenio tertio Pontifice Maximo anno Christianæ redemptionis 1145. Gratianus vir admodum doctus, & diligens decretorum compilaret li-
59 brum inter sacros canones retulit. † vt est relatum in c.reintegran.3.quæst.1. & præcedentibus. Hoc itaque in ordine decimumquintum remedium nostri omnibus nouissimum opinantur, arbitrantur; pinguius deiecto, seu spoliato succurri, quam hactenus consultum fuerit, quòd verum an sit suo loco dicemus. Interim censeo animaduertendum, nõ esse nouissimum remedium, cum Innoc. Tertius, qui post Eusebium per annos 889. & post confirmatam Gratiam Decretorum compilationem per annos 50. ac plus Pontificis Maximi locum tenuit, ediderit eam constitutionem, quam relatam habemus † in c.sæpè. de restitut. spoliat. qua deiecto consultum fuit, aduersus singularem successorem scienter in possessione vitiosa, & violentia succedentem,cum aliàs nec interdicto Vnde vi, nec alia constitutione huic casui esset satisfactum. quare omnium nouissima hæc videtur. non me latet tamen eundem Innoc. Tertium sæpius ius dixisse, spoliatos ilico esse restituendos, vt in casu notabilis text. c. accedens.il.1. vt lite non contestata. & c.bonæ. de appellat.quas cõstitutiones duo recuperandæ possessionis remedia à iam relatis distincta esse opinatur Francus in d.disputatione.Petitorij.1.part. num.21.22. cum tamen non constitutiones diuersas seu distinctas is Innocẽtius Tertius ediderit, sed tantum spoliatos restituendos dixerit,quòd intelligitur iuxta communes iuris constitutiones.Dicam pariter illud in casu c.bonæ.& c.accedens. deiecto succursum videri of-
61 ficio iudicis,† quod nostri subsidiarium appellant,& quo vtimur cum lite pendẽte præsertim spoliatio fit, seu quid contra possessorem attentatur. & officium iudicis nostri esse multis casibus subsidiarium recuperandæ possessionis remedium affirmant,sumptum ex l.Attilius Regulus. de donatio. quare & nos vt subsidiarium vltimo collocabimus loco.

Hæc sunt quæ præludiorum loco præfari volui-
mus, cætera pleniore calamo,suo scribemus loco.vnũ nunc moneo, iam relata remedia inter se verè distincta, cum vt Prætoris interdictũ Vnde vi, coadiuuent, inuenta sint.

SVMMARIVM.

1 *Interdicto Vnde vi,qua vterentur in causa Athenienses.*
2 *Interdictum Vnde vi,apud Romanos olim duplex.*
3 *Vis quotidiana quæ Alciato & Duareno.*
4 *Formula interdicti,de armata vi, quæ olim.*
5 *Locus Ciceronis pro Cæcinna explanatus.*
6 *Locus Ciceronis in familiaribus expositus.*
7 *Interdictorum,de vi armata,& sine armis,differẽtia hodie sublata quoad possessionis restitutionem.*
8 *Vim armatam hodie aliter,ac sine armis,puniri.*
9 *Immutata hodie multa in interdicto Vnde vi.*
10 *Armis deiectus quis hodie.*
11 *Interdicto Vnde vi,restituitur spoliatus ante omnia.*
12 *Regula iuris affirmatiua est,ante omnia spoliatum restituendum esse.*
13 *Regula hæc, spoliatum esse ante omnia restituendum, fauorabilis ne sit vel mixta,vel odiosa potius.*
14 *Restitutio spoliati,in spoliantis odio fundata.*
15 *Cap.vlt.de ord.cogn.declaratio,& sensus.*
16 *Causa quæ præualeat,an odiosa vel fauorabilis.*
17 *Causa quæ nocet, vel quæ prodest,spectanda an sit.*
18 *Ratio auctoris egregia, qua demonstratur regulam hanc, spoliatum ante omnia restitui,odiosam esse.*
19 *Extensionem non concedi in interdicto, Vnde vi.*
20 *Exorbitare, est à communis iuris regula deuiare.*
21 *Rigor,id est,odiosa subtilitas, quæ æquitati opponitur, & summum ius dicitur,& summa iniuria.*
22 *Statutum quo mater per agnatos excluditur qua ratione fauorabile potius,quam odiosum dicatur.*
23 *Cap.vlt.de ord.cog.sensus & interpretatio alia.*
24 *Priuilegium dicitur priuare legem, & iuri communi detrahere.*
25 *Cap.nullus.2.q.2.sensus & declaratio.*
26 *Cap.prius.2.q.3.sensus & interpretatio.*
27 *L.si quis ad se fundum. C. ad l. Iulian. de vi publ.declaratio.*
28 *Fauorabilis dispositio an sit vel odiosa iudicanda, spectandam esse illius personam in cuius fauorem vel odium sit.*
29 *Fauorabilis dispositio an illa sit, quæ delictum alias impunitum coercetur,quod multipliciter declaratur.*
30 *Bart.in l.quemadmodum.nu.4.C.de agri.& cens.lib.11. multipliciter declaratur.*
31 *Delicta puniri Reipub.interesse.*
32 *Reintegrandæ remedium ex cap. reintegrandæ.3.q.1.fauorabile an sit,& an extensionem recipiat.*
33 *Dispositionem vnam fauorabilem partim, & partim odiosam esse posse.*
34 *Statutũ, quo fœminæ per masculos ab hæreditate excludantur,partim odiosum & partim fauorabile dici.*
35 *Statutum vel consuetudo quibus licet consanguineis redimere alienata à consanguineis, odiosa vel fauorabilis an sit.*
36 *Vnares diuersis respectibus,diuerso iure censeri.sic declaratur.l.eum qui ædes.de vsucap.*
37 *Vnares censeri diuerso iure potest in intellectu,cum plures concurrunt intelligendi formæ.*
38 *Vnares ex voluntate disponentis diuerso iure censeri.*
39 *Re mobili spoliatus ex interdicto Vnde vi, non restituitur.*
40 *Statuto Ciuitatis Montis Regalis restituitur spoliatus possessione rei mobilis, statuto autem Papiensis. 54. contrarium dispositum esse.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

41 Immobilia iudicantur & illa quæ solo cohærent, quamuis sui natura mobilia sint.
42 Spoliatum possessione nauis, interdicto Vnde vi, non restitui.
43 Nauem inter mobilia connumerari.
44 Molendinum inter mobilia connumerari.
45 Reditus annui an inter immobilia enumerentur.
46 Arboris possessione spoliatus quando interdicto, Vnde vi, restituatur.
47 Spoliatus quando agat aduersus illum. cuius nomine facta est spoliatio.
48 Cap. 1. de resti. spol. declaratio multiplex subuersa, ab auctore tandem nouo sensu illustratur. nu. 50.
49 Exceptionem de iure tertij non opponi.
50 Cap. 1. de rest. spol. nouo sensu declaratur.
51 Genitiuus dominium ostendit aliquando, & aliquando prælaturam.
52 Ratum habens spolium. vt interdicto, Vnde vi, conueniatur, tria concurrere debent.
53 Spoliatio ab vno ex familia facta, restituitur ex hoc interdicto, Vnde vi.
54 Spoliatio alterius nomine facta mandantem obligat, siue is expresse siue tacitè mandauerit.
55 Factum à seruo domini voluntate, dicitur factum si potuit dominus prohibere, nec prohibuit.
56 Ratum habere factum is dicitur qui ex facto sensit commodum.
57 Delicta à familia commissa voluntate domini commissa dicuntur, quando dominus scienter habuit viros nequam & deprauatos in familia.
58 Bar. l. 1. §. si quis ipsi Prætori. nu. 19. de oper. no. nunc. declaratur.
59 Furtum & homicidium à seruo commissum quãdo dicatur voluntate domini commissum, declaratur.
60 Spoliatus à tutore nomine pupilli, vel à prælato nomine ecclesiæ restituitur ante omnia.
61 Ecclesia cultrix diuinæ iustitiæ.
62 Colonus, & conductor spoliati quando interdicto, Vnde vi, restituantur, vel iudicis officio.
63 Colonos & conductores solam rei detentionem habere.
64 Detentio est sola facti insistentia.
65 Colono non concedi interdictum Vnde vi, contra tertium spoliatorem.
66 Colonus interdicto Vnde vi experitur contra spoliatorem, si post à se introuersam domini possessionem spoliatur.
67 Statutum Papiæ. 54. in ciuil. de poss. viol. vel clandestina &c. & statutum 31. in crim. de pœna illius qui violentiam alicui fecerit &c. declarantur.
68 Cõductori ad longum tempus spoliato cõcedi interdictum Vnde vi.
69 Vsufructuario spoliato hoc interdicto succurri.
70 Vsufructuarius naturaliter possidet.
71 Vsufructuario spoliato succurri, etiam si pendente spoliatione vsufructus finiatur.
72 Vsufructuario absente si spoliatio contingat, adhuc tamen succurri.
73 Vsufructuarij spoliati hæredes non restituuntur, sed passum detrimentum consequuntur.
74 Interdictum, Vnde vi, quo restituitur vsufructuarius spoliatus, directum sit, vel vtile potius.
75 Emphyteutam spoliatum interdicto Vnde vi, restitui.
76 Emphyteutam naturaliter possidere.
77 Statuto Papiæ. 54. in ciuil. & 31. in crim. succurri emphyteutæ spoliato.
78 Emphyteutam non soluto canone deijci non posse ipso facto à possessione, quare deiectus restituitur.
79 Sententiam declaratoriam & causæ cognitionem exigi, cum emphyteuta ob non solutum canonem est priuandus.
80 Spoliatum dici qui suspicatur posse repelli, vt vtili interdicto, Vnde vi, restituatur.
81 Spoliatus quasi possessione rei incorporalis, ex interdicto, Vnde vi, restituitur.
82 Spoliatum quasi possessione exigẽdi pedagium, restitui ex interdicto, Vnde vi.
83 Spoliatio incorporalis dicitur ficta.
84 Decreto antiquo Pedemontium, & Sabaudiæ, de restitutione spoliatorũ, succurri spoliato quasi possessione rei incorporalis.
85 Statuta Papiæ. 54. in ciuilib. & 31. in criminalib. procedere etiam in spoliato quasi possessione rei incorporalis.
86 Statutum quod disponit in possessiõe, procedere & in quasi possessione.
87 Spoliatus quasi possessione annuæ præstationis, quomodo ex interdicto Vnde vi, adiuuetur, tam in reali quã personali præstatione.
88 Cap. querelam. de elect. nouè declaratur.
89 Successor negans soluere pensionem, quam antecessor soluere consueuit, dominum spoliat, & ibi paulo post declaratur.
90 Feudatarius seu vasallus spoliatus restituitur interdicto. Vnde vi.
91 Vasallus dicitur possidere, seu quasi, ius feudi.
92 Vasallus dicitur vtilis dominus feudi.
93 Statuta Papiæ. 54. in ciuil. & 31. in crim. vasallum à tertio spoliatum adiuuant.
94 Vasallum ex interdicto Vnde vi, non restitui cum à feudi domino spoliatus est, nisi armata vi spoliatus sit.
95 Interdictum, Vnde vi, quam irroget infamiam.
96 Vasallus & dominus ad paria iudicantur, cum duo correlatiua censeantur.
97 Argumentari quando liceat à liberto ad vasallum.
98 Argumẽtum ab æquiparatis procedit, cum facta est æquiparatio in puncto de quo agitur.
99 Vasallum non teneri ex titulo iustificare sui feudi possessionem.
100 Andreas Isernia in feudal. Euangelista à Dd. appellatur.
101 Statutum Papiæ. 54. in ciuil. & 31. in crimin. vasallum à domino spoliatum non adiuuare.
102 Spoliatus per vim compulsiuam, an ante omnia restitui debeat.
103 Metu compulsus possessionem tradens, suo facto dicitur spoliatus.
104 Voluntas coacta, voluntas est.
105 Metu factum tenet, donec ex edicto, quod metu causa, rescindatur.
106 Bart. in l. penult. num. 2. ff. de cond. ob turp. cau. & in. l. 2. num. 12. C. quod met. causa. declaratur.
107 Spoliatio impropria admittit dominij exceptionem.
108 Statutum Papiæ. 54. in ciuil. & 31. in crimin. non habent locum cum spoliatus fuit possessor per vim compulsiuam.
109 Prædo an ante omnia restituatur.
110 Prædo stricte, largè & largissimè quis dicatur.
111 Possessione sua priuari nemo debet sine iudiciali cognitione.
112 Statuta Papiæ. 54. in ciuil. & 31. in crimin. an prædonem spoliatum adiuuent.
113 Prædo notorius an ante omnia restituatur.
114 Cap. literas. de rest. spol. exponitur nouo sensu.

115 Spoliatus non restituitur ante omnia, cum subest peccati timor.
116 L. 1. §. qui à me. & l. cum fundum. de vi & vi arma. declarantur.
117 L. colonis. ff. de vi & vi arma. explicatur.
118 Cap. significasti. de diuor. exponitur.
119 L. Bonæfidei. §. penult. ff. de poss. litera & sensus.
120 Præsentatus à possessore manifestè iniusto, non præfertur præsentato à domino.
121 Dominus sibi potest ius dicere contra manifestum prædonem.
122 Facta de facto contra eum, qui manifestè in re nullum ius habet, non reuocantur.
123 Cap. porro. de diuor. sensus & declaratio.
124 Cap. in literis. in fin. de rest. spol. sensus & declaratio.
125 Lex vna per alteram distinguitur & declaratur.
126 L. cum fundum. de vi & vi arma. exponitur.
127 L. 4. §. si dominus. ff. de vsuc. declaratur & exponitur.
128 Delinquentium bona licitè lucrari posse.
129 Assasinus notorius non restituitur ante omnia.
130 Prædo spoliatus, ab eo qui nullum ius in re habet, ante omnia restituitur.
131 Prædo in beneficialibus an ante omnia restituatur.
132 Cap. in literis. in fin. de restit. spol. in prædone impropriè loqui.
133 Cap. vlt. 3. q. 1. declaratur.
134 Simoniacum spoliatum non restitui ante omnia.
135 Simoniacum nullũ ius in beneficio acquirere, nec fructus suos facere.
136 Simoniacum beneficio ipso iure priuatum dici.
137 Crimino sus, qui ipso iure sit beneficio priuatus, si spoliatus fuerit, non restituitur ante omnia.
138 Clam spoliatus an ante omnia restituatur.
139 Ciuiliter possidẽs possessionem naturalem potest ingredi.
140 L. si vi me deieceris. ff. de vi & vi arm. declaratur.
141 Cap. cum quis. de rest. spol. quo in casu loquatur.
142 L. is qui destimauit. ff. de rei vend. exponitur
143 L. si de eo. §. vlt. ff. de acquir. poss. declaratur.
144 Possessorio agens ex interdicto Vti possidetis, si conetur reus probare dominium, quid contra deduci & probari debeat.
145 Violentum possessorem clandestino improbiorem.
146 Interdictum Vnde vi, ob violẽti possessoris improbitatem concedi.
147 Interdictum, Vti possidetis, contra clandestinum rei suæ possessorem dari.
148 Spoliare is dicitur, qui dum reuertitur, non admittitur.
149 Clam spoliatus tenetur ex statuto Papiæ. 54. in ciuil. restituere ante omnia possessionem, puniturq; ex statuto criminali. 31.
150 Interdictum, Vnde vi, non datur contra singularem successorem.
151 In Regno Neapol ex constit. regni, agitur contra quemcunque singularem successorem spoliatoris.
152 L. vitia. C. de acquir. poss. declaratur.
153 Successor singularis immediatus spoliatoris conuenitur interdicto Vnde vi, si vacantem occupauit possessionem.
154 Singularis successor in subsidium conuenitur interdicto Vnde vi.
155 Singularis successor conuenitur interdicto Vnde vi, cum vnus post alterum spoliatus est.
156 Spoliator si possessionem amittat, & à singulari possessore iterum eam consequatur, conuenitur tamen interdicto, Vnde vi, vt eam restituat ante omnia.
157 Successorem vniuersalem conueniri interdicto Vnde vi, vt ante omnia possessionem restituat.
158 Hæres ex delicto defuncti cõueniri ob id, quod in eum peruenit, vel lite cum defuncto contestata. ibidem.
159 Defuncti delictum cum illius morte non extingui si pœna indicta sit pecuniaria, vel de iure Pontificio. ibidem.
160 Successorem negãtem soluere pensionem annuam, quam soluit hactenus defunctus, dominum spoliare, ob id dominum ante omnia restitui.
161 Spoliatum ante omnia non restitui, si passius sit litem super dominio tractari.
162 Cap. 1. de rest. spol. exponitur.
163 Spoliatum, si tacitè consentiat tractari causam dominij, non restitui ante omnia.
164 Multa parte non opponente concedi, quæ non concederentur alias.
165 Notorium etsi releuet ab onere probandi, non tamen ab onere deducendi & allegandi.
166 Spoliatus nisi resistat fortiter, dominij causam tractari cum possessionis causa, non debere, non restituitur ante omnia, an verum tamen sit ab auctore declaratur.
167 Opposita exceptione dominij causam cum possess. tractari non debere, si ad vlteriora procedat iudex, appellandum est.
168 Iudex procedendo ad vlteriora tacitè interloquitur.
170 Contradictio sine appellatione, leuis est momenti.
171 Iudex satis super opposita excep. cognouisse dicitur, si post temporis interuallum ad vlteriora processit.
172 Spoliatus si tempore ferendæ sententiæ patiatur litem super dominio tractari, adhuc ante omnia non restituitur.
173 Iudicem ex suo officio non posse spoliatum ante omnia restituere, si passius is spoliatus sit causam dominij tractari.
174 Iudicis officium petenti tantum concedi.
175 Dominij excep. vt impediat spoliatum ante omnia restitui, non modo deduci, sed & probare debet.
176 Bal. in l. post sententiam. col. 1. vers. venio ad secundum. C. de senten. & interlo. omn. iud. declaratur.
177 Prosecuta declarant in libello deducta.
178 Allegare aliquid non sufficit, nisi illud probetur.
179 Excep. non probata, cum ad eam probandam est dilatio concessa, diffinitiuè nõ absolutoriè à iudicij ordine pronunciatur.
180 Dominij causam ad possessorium colorandum deductam non impedire spoliatum ante omnia restitui.
181 Iudicem teneri admittere causam dominij, quæ ad colorandum & corroborãdum petitorium deducitur, quomodo procedat. ibi declaratur.
182 Capitula pertinentia esse dicuntur, cum aliquid ad causam conferunt.
183 Spoliatus cum non possideat, non potest dicere se dominij causam deducere ad possessorium colorandum.
184 Spoliatorem suam vitiosam possessionem colorare non posse.
185 Afflicti decis. 7. explosa.
186 Vicentius Stella Iurecon. Brixiensis laudatur.
187 Doctorum interpretatio in l. vnica. C. si de moment. poss. fue. appel. declaratur.
188 Interdictum, Vti possidetis, in quibus ab interdicto Vnde vi, differat.
189 Decisiones consilij Delphinatus vim legis in ea regione habere.
190 Decius cons. 84. declaratur.
191 Opinio doctoris per transennam & incidenter rem tractantis magni facienda non est.
192 Antonius Cap. decis. 77. in fin. declaratur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

193 Recuperandæ agens pro quasi possessione officij, eam possessionem iustificare debet.
194 Parisius consi.107.nu.3.lib.1.declaratur.
195 Parisius cons.60.nu.7.lib.3.declaratur.
196 Glossa clem.1. in fin. de causa possess. & propr.declaratur.
197 Spoliator an antiquam suam possessionem,per tituli deductionem probare possit.
198 Prohibitionis causa cessante,cessat etiam prohibitio.
199 Spoliatori an liceat se spoliasse negare, atque ita dominij exceptionem obijcere.
200 Coloratio admittitur facilius, quàm ipsa dominij probatio in recuperandæ possessionis remedio.
201 Argumentatio subtilis, qua demonstratur, spoliatorem suam antiquam possessionem colorare non posse.
202 Doctorum interpretatio in l.momętaneæ.C.qui leg.perso.hab.sta.in iud.declaratur.
203 Ratio specialis dictum restringit, quod & in ratione tacita procedit.
204 Ratio mentem & animum declarat.
205 Ratio vna finalis vbi superest,dispositioni locus est.
206 Coloratio possessionis quando admittatur.
207 Possessionis continuationem præsumi.
208 Euentum futurum aliquando esse in consideratione.
209 Probationem dubiam non releuare.
210 Petitionis actoris formam spectandam esse in agendi modo.
211 Actoris assertioni quando deferendum non sit.
212 Coloratio possessionis magis reijci debet in possessorio recuperandæ, quàm ipsa dominij perfecta probatio.
213 Cumulationem possessorij cum petitorio in remedio recuperandæ pendere à persona actoris.
214 Aequitatem legi scriptæ repugnantem non considerari.
215 Spoliatum non restitui ante omnia,cum per suam confessionem constat de dominio spoliatoris & ibi in fi.quæst. declaratur.
216 Abb.verba in c.1.4.not ab.de rest.spol.ambigua.quomodo legenda.
217 Confessionem, probationem' probatam esse & cæteras omnes probationes excellere.
218 Cõfessionis vim quouis publico instrumẽto maiorem esse.
219 Confessionem admitti etiam si cæteræ omnes probationes excludantur.
220 Probationem per confessionem admitti etiam contra rem iudicatam.
221 Confessionem admitti contra præsumptionem iuris & de iure.
222 Confessionem facere rem notoriam.
223 Spoliatum non restitui cum constat de dominio per instrumentum publicum, quod duob. modis declaratur.
224 Instrumentum facere rem notoriam.
225 Instrumentũ rem claram & notoriam non facere,cum illi aliquid obijcitur.
226 Spoliatum non restitui cum per testes de spoliatoris dominio constat.
227 Testes rem facere claram & notoriam vt instrumenta.
228 Testes examinati principaliter super possessorio,si incidenter aliquid de dominio dicunt, illis non credi vt spoliati restitutio impediatur.
229 Instantia perempta pereunt & acta.
230 Instantia perempta,non pereunt acta litis decisoriæ.
231 Spoliatum non restitui, cum ex actis iudiciarijs constat de dominio conuenti.
232 Acta faciunt rem notoriam.
233 Spoliatum non restitui, cum per sententiam de dominio conuenti constat.
234 Sententia facit rem notoriam.
235 §.recuperandæ.Inst.de interd.declaratur.
236 Spoliatum post latam sententiam in causa dominij restitui ante omnia.
237 Spoliatus an restituatur lata sentẽtia absolutoria iudicij super dominij causa.
238 Spoliator si incidat in pœnam.l. si quis in tantam. C. vnde vi.non adiuuatur ex lata sententia in causa dominij, ne restituat possessionem ante omnia.
239 Probatio incontinenti super dominio oblata, an impediat spoliatum ante omnia restitui.
240 Probatio quæ incontinenti fit nunquam censetur exclusa,cùm excluduntur cæteræ.
241 Nullitas de qua incontinẽti constare potest impedit sententiæ executionem.
242 Terminis probatorijs elapsis adhuc recipitur probatio, quæ incontinenti offertur.
243 Delinquendi causam & occasionem præstari nõ debere.
244 Exceptio quæ possessionem annullat, obijci an possit vt probetur incontinenti, ad impediendam restitutionem ante omnia.
245 Spoliatorem fictam dominij exceptionẽ obijcere,si eam incontinenti sit paratus probare.
246 Spoliatus restituitur ante omnia etiam eo casu, quando sine violentia res ad spoliatorem deuenit.
247 Spoliatus non restituitur ante omnia, si imminens periculum deductum probari potest incontinenti.
248 Cõsanguinitatis impedimẽtum si incõtinenti potest probari non conceditur ante omnia coniugis restitutio.
249 Spoliatum fauore ecclesiæ nõ restitui,si ad ecclesiæ commodum dominij exceptio incontinẽti probari offertur.
250 Prælatus rem ecclesiæ inuadendo non efficit, vt ecclesia incidat in pœnam.l.si quis in tantam.C.vnde vi.
251 Cap.antiquitus.2.q.2.
252 Dictio,protinus,illico & incontinenti, idem significare.
253 Incontinẽti aliquid probare, quomodo intelligatur intra quod tempus.
254 Bar.in l.si is à quo.ff.vt in poss.lega.declaratur.
255 Incontinenti dicitur aliquando infra tres dies.
256 Lex sæpissimè, vlterius declarando aliquibus in casibus procedit,qui ad alios deinde non trahuntur, quia præter legem dicitur disponere.
257 Incontinenti dicitur aliquando infra vnam diem,antequam ad actus extraneos diuertatur.
258 Hodie constat,hodie agatur,quis loquendi modus.
259 Incontinenti probari quid dicitur, ex iudicis arbitrio, à quo hoc totum dependet.
260 Iudicis arbitrium quod esse debeat, vt iudicet probationes incontinenti posse fieri.
261 Spoliatum non restitui ante omnia, cùm spoliator vel licentia,vel pacto possessionem est ingressus.
262 Spolians vi,etiamsi ex pacto potuit ingredi adhuc tamen ante omnia spoliato restituit possessionem.
263 Spoliatus si renuntiauit dominio rei post factam spoliationem,adhuc restituitnr ante omnia.
264 Renuntiationem dominij post spoliationem factam per metum factam præsumi.
265 Cap.2.& 3.de restit.spol.sensus, declaratio, & conciliatio.
266 Metus præsumptio cessat, si actus coram superiore sit gestus.
267 L.2.C.quod metus causa.sensus & declaratio.
268 Actus præsumitur factus in executionem præcedentis causæ.
269 Vis compulsiuæ & expulsiuæ egregia differentia.
270 Renuntiãs rei dominio,quãdo rem pro derelicto habeat.

271 Renun-

271 Renuntiationis differentia nulla inter beneficialia, & profana.
272 Spoliatum qui ante spoliationem procuratorem ad renuntiandum dominio constituit, non restitui ante omnia.
273 Reuocationem procuratoris constituti ad renuntiandum, ostendi voluntatem constituentis esse nolle rem perdere.
274 Possessorem constituendo procuratorem ad renuntiandum,statim possessionem perdere.
275 L.per procuratorem.ff.de acq.hared.litera & sensus.
276 Spoliatum,qui coram superiore renuntiauit domino rei, post spoliationem non restitui ante omnia.
277 Renuntiationem beneficij, fieri in manibus superioris tantum.
278 Spoliatus si post spoliationem renuntiauit dominio rei & per multos dies non est conquestus, se metu renuntiasse,non restituitur ante omnia.
279 Renuntiationem rei profanæ idem esse quæ beneficiariæ vt spoliatus restitui impediatur.
280 Fiscum ius suum perdere, si spoliator & spoliatus ius suum ad inuicem remittant.
281 Spoliatum,si post spoliationem cum spoliatore paciscatur se possessorio non acturum,non restitui ante omnia.
282 L.si vnus.§.pacta.vers.item ne experiar.ff.de pact. litera,sensus & declaratio.
283 Pactum de non molestando à iam spoliato factum, eum ante omnia restitui impedire.
284 Molestiæ verbo tam iuris quam facti intelligi.
285 Controuersiæ verbo tam iuris quam facti intelligi.
286 Spoliatum restitui ante omnia,nõ obstante pacto, de non agendo possessorio,si causa publica est.
287 Spoliatum, si post spoliationem iurauit se non acturum possessorio,non restitui ante omnia.
288 Iuramentum quod sine interitu æternæ salutis potest seruari,seruandum esse,& ibi declaratur.
289 Iurans pro altero non fideiubere, iuramentum seruare non teneri omnino.
290 Iuramentum an à pari cum renunciatione, in causa spoliationis procedat.
291 Clausulam, sponte &c. in instrumentis ex stylo & consuetudine notariorum adhiberi.
292 Actus vbi simulatus præsumitur, sic & in eo adhibitæ clausulæ.
293 Indebiti condictioni renuntians eodem errore renuntiasse præsumitur,quo indebitum soluit.
294 Iuramẽtum metu extortum ligat, donec absolutio concessa sit.
295 Cap.cum dilectus. quod met.causa.in qua metus specie loquatur.
296 Spoliatum restitui ante omnia,etiam si ante spoliationem cum spoliatore pepigit se possessorio non acturum.
297 Spoliatum si dominio rei ante factam spoliatione renuntiauit non restitui ante omnia.
298 Spoliatum suo facto,& culpa non restitui.
299 Possidens diu post renuntiationem dominij à se factam restituitur si spoliari contingat.
300 Visitatores ecclesiarum non præsumi ferre, aliquem diu sine titulo beneficium possidere.
301 Possessionem longissimam ius acquirere possessori, quo aduersus verum titulatum possit se defendere.
302 Renuntiatio per renuntiantem reuocata post illius admissionem ante tamen collationem operatur ac si facta non esset.
303 Renuntiatio per superiorem non admissa nihil operatur, quare spoliatus restituitur.
304 Renũcians beneficio à tertio spoliatus adhuc ante omnia restituitur.
305 Expensas & damna adhuc spoliatus consequitur, & si beneficio & rei dominio renuntiauit.
306 Spoliatus possessionẽ & damna cum expensis ante omnia recuperat.
307 Iniuriam qui remisit, non damna & expensas remisisse dicitur.
308 Spoliatus non restituitur ante omnia si ex ea damnum possit sequi irreparabile.
309 Castro vel oppido munitissimo spoliatus ante omnia non restituitur.
310 Cap.literas.de restit.spol.intellectus.
311 L.2.ff.de appella.& l.ante sententiam.C.quor. appella. non recip.intellectus & declaratio.
312 Iusdicere sibi in causa propria licere, si aliunde succursum non est.
313 Furari rem propriam licere, si iuris remedio eam consequi non possumus.
314 Spolij causa cum apud potentissimum principem tractatur, adhuc ante omnia restituitur castro munitissimo spoliatus.
315 Fideiussor idoneus non est, qui difficilis conuentionis est, vt nobiles illi,qui castra habent munitissima.
316 Spoliatus castro munitissimo si caueat se illud restituturum si in petitorio succumbere contingat, ante omnia restituitur.
317 Spoliatus castro munitissimo ante omnia restituitur cum est sub principe,qui eum carcerari potest iubere,si latæ sententiæ in petitorio non obediat.
318 Maritum vxore spoliatum non restitui ante omnia, si subsit peccati timor ob consanguinitatis impedimentum.
319 Spoliatum nõ restitui ante omnia si scandali subsit timor.
320 Scandalum vt euitetur,concedi solent multa.
321 Pontifici Maximo obediendum non esse, si inde oriri potest scandalum.
322 Iuramenti vinculum alias indissolubile dissolui,ne scandalum ex obseruatione oriatur.
323 Sequestrari apud iudicem contendentium possessio debet,ne inde oriatur scandalum.
324 Spoliatum restitui ante omnia, etiam si crimina in illum obijciantur.
325 Crimen obiectum,siue via inquisitionis,siue accusationis, non impedit spoliatum restitui,ibi,nouam extensionem adiecimus.
326 Spoliatum ab vno & accusatum criminis ab altero,ante omnia adhuc restitui.
327 Spoliatum restitui,etiã si crimen obijciatur siue ius Pontificium vel ciuile consideretur.
328 Spoliatum re vna tantum, non restitui ante omnia, si in illum obijciatur crimen.
329 Spoliatus ad quadrantem obolumve vsque ante omnia restitui debet,quam audiatur spoliator.
330 Crimen quod infert priuationem possessionis ipso iure,si spoliato obijciatur,is ante omnia non restituitur.
331 Priuatus ipso iure re, possidere non posse dicitur.
332 Declaratoria exigitur sentẽtia,etiam tunc cum quis ipso iure re priuatus est ob crimen.
333 Inimicus repellitur ab accusando.
334 Læsæ maiestatis factus reus,bona omnia amittit & spoliatus tunc non restituitur.
335 Simoniacum spoliatum ante omnia non restitui.
336 Simoniacus ipso iure beneficio priuatur.
337 Hæreticum spoliatum ante omnia non restitui.
338 Hæreticum nihil possidere posse.
339 Pontificem ob hæresim deponi posse.

340 Hære-

Universidad de Deusto
Biblioteca

340 Hæreticus beneficijs ipso iure est priuatus.
341 Hæreticum non defendi, ex regula cancellariæ de triennali.
342 Hæretici filium beneficia obtenta post patris hæresim retinere non posse.
343 Hæretici filius suis beneficijs spoliatus ante omnia restituitur.
344 Hæretici filium beneficijs ipso iure non priuari.
345 Falsarium literarum apostolicarum beneficijs ipso iure priuari.
346 Falsi crimen non impedire possessorium adipiscendæ & fortius recuperandæ.
347 Cap. ad falsariorum. de crimi. falsi. casus specialis.
348 Falsificans literas Principis causam amittit.
349 Falsificans acta causam perdit.
350 Excommunicati exceptio impedit spoliatum ante omnia restitui.
351 Periurum ab agendo, iudicijq; limine repelli.
352 Excommunicatio multis casibus non impedit spoliatum ante omnia restitui.
353 Excommunicatio in regno Neap. ex cõstitutione Regni, non impedit spoliatum restitui.
354 Spoliator an spolium negare, & super antiqua sua allegata possessione dominy causam deducere possit.
355 Possessionem confirmãs spoliare non dicitur.
356 Boery decisio. 238. col. 3. versi. primò fallit. reiecta & declarata.
357 Spoliatori licere negare, spoliatum agentem allegari spoly tempore non possedisse.
358 Probatio generalis non releuat.
359 Regulæ esse inhærendum donec de fallentia doceatur.
360 Possessio in interdicto retinendæ, colorari potest per tituli deductionem.
361 Tertius impedire potest spoliatum, ne ante omnia restituatur.
362 Concesso vno, censentur ea concessa, sine quibus ad illud iam concessum peruenri non potest.
363 Permissio prohibitione fauorabilior est.
364 Possessionem nihil commune cum dominio habere.
365 Permisso vno censeri omnia permissa, quæ ad illius confirmationem veniunt.
366 Abbas c. 1. col. pen. versic. oppono vlterius. de rest. spol. declaratur.
367 Socinus trací. fallent. regul. 379. fallent. 6. & 7. declaratur.
368 Curty Sen. in cons. 73. col. pen. codex repurgatus & eius doctrina declarata.
369 Boerius decis. 238. col. 3. & 4. declaratur.
370 Zabarella cons. 114. declaratur.
371 Iacobus Chiziola I. C. Brixiensis, & æques Diui Marci apud Venetos laudatur.
372 Tertius obyciens rem esse suam, non impedit spoliatum ante omnia restitui.
373 Tertij ius coniunctum cum iure spoliatoris, adhuc spoliatum ante omnia restitui impedit.
374 Cap. sacris. §. vlt. de sepul. intellectus & declaratio.
375 Connexitatis ratione multa conceduntur, quæ non alias.
376 Priuilegiatus non priuilegiato tribuit priuilegium in inseparabilibus & indiuiduis.
377 Connexa quæ esse dicantur.
378 Delinquens vnus iudicatur impunis ne alter innocẽs detrimentum sentiat.
379 Fauor an odium in causa inseparabili præualeat.
380 L. si duo rei. ff. si quis cautio. intellectus.
381 Dolus correi in lucro correo non prodest.
382 Reconuentio quando spoliatum restitui impediat.
383 Spoliatio prima maior secunda, secundam impedit.
384 Spoliatus inconuenti spoliatorem spoliare potest.
385 Incontinenti recuperare amissam possessionem dicitur iuxta qualitatem rei & personarum.
386 Spoliatio secunda lite pendente facta, dicitur maior prima & illam impedit.
387 Reconuentio non impeditur quãdo in diuersis rebus hinc inde contingit spoliatio.
388 Cap. vlt. de ord. cognitio. declaratur.
389 Restituendo Rex capitulis Pacis initæ inter Principes objici potest dominy exceptio.
390 Spoliare is dicitur qui in bello illicito aliena occupat.
391 Tyrannus spoliatus non restituitur ante omnia.
392 Ciuilissima possessiõe spoliatus ante omnia an restituatur.
393 Ciuilissima possessio quæ.
394 L. 1. C. quor. bonor. loqui in interdicto possessionis adipiscendæ.
395 L. possessio quoque. §. 1. de acqui. possess. intellectus & declaratio.
396 L. possessio de vsucap. intellectus.
397 Baldi, Ias. & multorum notatur inconstantia.
398 Defuncti possessio quomodo in hæredem continuet.
399 L. cum miles. ff. ex quib. caus. maio. intellectus.
400 Extensio casus veri ad fictum fauore animæ conceditur.
401 Auten. sacramenta puberum. C. si aduer. vend. dispositio ad casum fictum extenditur.
402 Ciuilissima possessio ficta & artificiosa dicitur.
403 Possessio translata ex constitutione dicitur vera.
404 Cap. contingit. de dolo & contum. intellectus.
405 Possessor ex constituto si à constituario non admittitur, spoliari dicitur.
406 Interdictum, Vnde vi, ad casus olim fictos non extendi, hodie secus.
407 L. 1. §. deiecisse & §. Prætor ait de vi & vi armata declaratur. ibidemq; intellectus.
408 Mandans delinqui, fictè & impropriè delinquit.
409 Hæres non restituitur ad possessionem, qua iam testator viuens spoliatus fuit.
410 Hæres intra annum defuncti spoliati nomine potest agere, vt ante omnia restituatur possessio.
411 Statutum Papiæ. 54. in ciuil. quãdo locum habeat in possessione ciuilissima spoliato.
412 Fructus & cæteræ accessiones ante omnia etiam spoliato restitui debent.
413 Vacua possessione occupata fructus ante omnia cum possessione non restitui.
414 Fructus qui percipi potuerunt, cum restituendi sunt, ex cuius persona sint considerandi vel spoliatoris vel spoliati.
415 Bart. distinctio in l. ex diuerso. §. 1. num. 4. versi. quid dicemus. de rei vend. explosa.
416 Bart. distinctio in l. domum. C. de rei vend. est communiter reiecta.
417 Fructus nõ æstimantur, vt semel percepti, sed vt communiter potuerunt percipi.
418 L. pretia rerum. ff. ad l. Fal. declaratur.
419 Petri Lorioti, conciliatio ad l. si nauis. §. vlt. de rei vendicatione, & l. domum. C. eo. dubia & non parum diminuta.
420 L. si nauis. §. vlt. ff. de rei vend. & l. domum. C. eo. intellectus genuinus, & conciliatio noua autoris.
421 Damnum is pati dicitur qui fructus colligere non potest.
422 Damnum is dicitur pati qui suo desiderio non potest satisfacere.
423 L. cum autem. §. vlt. ff. ad ædil. ed. intellectus.
424 L. si hominem. ff. de vsucap. intellectus.

425 Con-

425 Contractu per legem commissariam, vel adiectionem in diem resoluto, hinc inde data & accepta restituuntur.
426 L. cum hæreditas. ff. de petit. hæred. intellectus.
427 Filiusfam. sine patris consensu ad recuperandam possessionem in iudicio esse potest.
428 Filiusfamilias in iudicijs possessorijs sine patris consensu esse potest.
429 Vxor sine mariti consensu in iudicijs possessorijs agere potest.
430 Tempus spoliationis factæ an in libello poni debeat, cum interdictum, Vnde vi, mouetur.
431 Infamiam irrogat interdictum, Vnde vi.
432 Tempus in libello apponitur, cum actio, quæ infamiam irrogat mouetur.
433 Tempus spoliationis in libello ponitur, siue ciuiliter siue criminaliter agatur.
434 Cap. dilectus. de ord. cog. intellectus.
435 Verba narratiua nihil probant, nec in eis fieri debet solidum fundamentum.
436 Ciuiliter agens in casu quo criminaliter potest agere, tempus in libello adhuc adijcere debet.
437 Libellus in interdicto Vnde vi, sine temporis adiectione, non procedit, etiam reo non opponente.
438 Libellus in criminalibus solennitatibus carens, ipso iure nullus est.
439 Spoliato non sufficit probare ante tempus spolij possedisse, vt euitet necessitatem opponendi tempus spoliationis in libello.
440 In Sab. audiæ, & Pedemontium regionibus libellus procedit ad recuperandam possessionem sine appositione temporis spoliationis factæ.
441 Papiæ ex statuto 54. in ciuil. spoliato est succursum, vt sine designatione temporis factæ spoliationis agat, vt restituatur.
442 In regno Neap. spoliato agi cõceditur vt recuperet possessionem sine designatione temporis in libello.
443 Temporis designatio in libello solennitatem capit rigorosam.
444 Cadauere & iure sepeliendi spoliatus, ante omnia non restituitur.
445 Cadaueris vexatio non conceditur.
446 Aequitas non rigor suadet spoliatum cadauere non esse ante omnia restituendum.
447 Quanto tempore remedium hoc tollatur.
448 Annus datus à Prætore in interdicto Vnde vi, vtilis est.
449 Tempus prætorium vtile est.
450 Tempus vtile quod.
451 Exceptio spolij loco actionis si datur anno extinguitur.
452 Exceptio cum est ad rei cõsecutionem, actionis naturam obtinet.
453 Exceptio ad rei persecutionem perpetua est.
454 Exceptio spolij in exceptionis modum deducta perpetua est.
455 Temporalia ad agendum perpetua ad excipiendum.
456 Rescripta ad agendum ampla, ad excipiendum perpetua sunt.

PRIMVM RECVPERANDAE POSSESSIONIS remedium ex interdicto, Vnde vi.

PRAETOR AIT, VNDE TV ILLVM VI DEIECISTI, aut familia tua deiecit, de eoq; quod ille tunc ibi habuit: tantummodo intra annum, post annum verò de eo, quod ad eum qui deiecit prouenerit, iudicium dabo. Interdictum, Vnde vi, apud nostros (vt Græcos illos Athenienses † præteream, qui, vt Franc. Bald. refert. §. recuperandæ. Inst. de interd. interdictum Vnde vi, habebant, quo vtebantur, qui à debitoribus mitti in possessionem prohibebantur, cum præstituto tempore æs conflatum non dissoluissent, vel potius cum iudicatum non satisfecissent, vt testari mihi his verbis videtur Demost. cõtra Midiam. Nam quæ causa est, si quis iudicatum solui non soluerit: cur lex actionem Vnde vi, non priuatam fecerit, sed ad crimina publica referri voluerit. In ea tamen eiusdem Demosth. oratione contra Onetorem sentiunt interpretes actione Vnde vi, ad possessionem actum fuisse) duplex † testatur Cicero in oratione pro Cæcinna, apud quem Latomus optimus illius interpres his ficait. Vis duplex est armatis hominibus facta, & sine armis. Itaq; & duo interdicta erant, quæ in libris Digestorum in vnum cõflata sunt, quòd & titulus indicat, de vi & vi arm. sed ex his quod de vi sine armis erat, ad possessorem tantum pertinebat, quod de vi armatis hominibus ad quẽlibet, siue possedisset, siue non possedisset, itaque ius erat diuersum. Hæc ille. quòd & clarè ostendunt Ciceronis verba, quorum meminit, & Alc. lib. 1. Parerg. iur. c. 34. Ad duas dissimiles res duo deuincta interdicta sunt. in illa vi quotidiana non satis est posse docere se deiectum, nisi ostendere possit cum possideret tum deiectum, ne quidem id satis est, nisi doceat se ita possedisse, vt nec vi, nec clam, nec precario possederit. Hæc Cicero. Alc. tamen. d. c. 34. vim quotidianam exturbatiuam interpretatur, † ob quam Vti possidetis, interdictum conceditur. quod verúmne sit dubito, cum velit Cicero in vi quotidiana deiectionem probari, illámque vim quotidianam his verbis interdictum Vnde vi appellat. cum ergo aut in illud quotidianum interdictum vnde ille me vi deiecit. cum tamen Vti possidetis, interdictum ab eo moueatur, qui se in possessione esse & ab aduersario iniquè turbari contendit. l. 1. §. est igitur hoc. vti posside. quotidianam ergo vim interpretatur Duaren. libr. 1. disput. ann. c. 20. vim illam, quæ sine armis fit, hisq; verbis interdictum, de vi quotidiana conceptum. VNDE tu vel familia tua vel procurator tuus illũ vi deiecit, cum nec vi, nec clam, nec precario à te possideret eò restituas, de eo quod tunc ibi habuit tantummodo &c. arbitraturq; Duaren. hanc exceptionem, quod nec vi, nec clam, nec precario, huic interdicto sine armis tantum adscriptam fuisse, ex Ciceronis & Paulo lib. 5. senten. quem tamen Alc. in citato c. 34. in vi exturbatiua intelligit. † Vis verò armata sic interdictum inscriptum habebat. De vi armatis hominibus. autor est Latomus quem mox citabam, erat sine vlla exceptione his verbis conceptum. VNDE Tu hominibus coactis armatisve illum vi deiecisti, aut familia tua, aut procurator tuus deiecit eò restituas. sic Duaren. & ante eum Alc. in citatis iamiam locis referunt, & suadent † Ciceronis verba in ea ipsa pro Cæc. oratione. P. Dolabella interdixit, vt est consuetudo. De vi hominibus armatis sine vlla exceptione tantum, vt vnde deiecisset restitueret. Qui sanè locus satis ex eiusdem Ciceronis verbis lib. 7. famil. Ad Trebatium. illustratur. NEQVE est quòd illam exceptionem in interdicto pertimescas, quod tu prior eum armatis hominibus veneris. scio enim te non esse procacem in lacessendo. est enim genuinus horum verborum sensus. † si vtaris interdicto de vi hominibus armatis, non potuerunt excipere aduersarij & in defensionem adducere, quod tu prior armis sis vsus. Hodie autem quo ad possessionis restitutionem nullam certè arbitror esse † differentiam inter interdictum, de vi armatis hominibus, & interdictum, de vi sine armis, quod probat Iustin. in §. recuperandæ. Inst. de interd. dum indistinctè, nulla habita ratione antiquæ differentiæ, vult deiecto possessionem restitui, & si is adijciente vi, vel clam, vel precario possedisset. non me latet tamen Duaren. d. libr. 1. disput. ann. c. 20. intellexisse Iustin. de vi armatis hominibus, loqui. Cuius argumentationes doctè euertit, Duareni nomine tamen suppresso, quod semper facit Rober. Aur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

lib.3.sentent.iu.c.20. Quam sententiam & communis forensis vsus recipit, quando & vis in iure nostro sine armis tanta iudicetur, vt is violentus possessor iure omni suo priuetur. l. extat. ff. quod metus causa. l. creditores. ff. ad l. Iul. de vi priua. TV VIM (inquit Diuus Marcus) putas esse solum si homines vulnerentur? vis est & tunc quoties id quod deberi sibi putat, non per iudicem repoſcit. Quare hoc apud eos immutatum quoad possessionis restitutionem intelligimus,
8 etsi † quoad pœnam & iuris publici vindictam non parua adhuc extet differentia, vt iuxta atrocitatem violentię is pœna plectatur. sic docet Rob. quem nunc citauimus. Vnum hoc est, in possessionis restitutione nullam esse distinctionem iure nostro, quo & alia plura vel addita, vel ex veteri iure immutata sunt. cuius rei præstat argumentum, quod anxiè olim pro Cæ-
9 cinna ostendere conabatur Cicero, † eum esse deiectum qui ingredi prædium suum prohibitus sit. Cum tamen cesset hodie disputatio ex Vlp. interpretatione. l.1.§.idcircò. de vi & vi arma. quod suo loco explicabimus. sic familia hodie deiectum intelligimus, qui vel vno tãtum seruo deijcitur. l.1.§.familiæ. de vi & vi arma. cum tamen nec satis clarũ olim fuerit. sic hodie
10 † armis deiectum credimus, qui vel saxis vel telis quibusuis deijcitur. l.3.§.armis. de vi & vi arma. §. sed ex cõstitutionibus. ver. armorum. Inst. de interdict. cum tamen suadere multis conaretur tunc pro Cæcin. Cic. immutatum quoque esse interdictum, de armatis hominibus, illud est argumento, quod hodie is verè deiectus dicitur, vt restituatur, qui cum deijceretur possidebat. l.1.§. deijcitur. de vi & vi arma. cum tamen in eo interdicto, de vi armatis hominibus, non quæreretur, an possideret, vt his ostendit Cic. eo loco, quem nunc citauimus. Cur ergo aut in illud quotidianum interdictum, Vnde me ille vi deiecit, additur, cùm ego possiderem, si deijci nemo potest, qui non possidet, aut in hoc interdicto, de hominibus armatis, non additur, si oportet quæri, possederit nec ne? Interdictum autem Vnde vi, vt æquissimum, † vi deiecto, vt
13 pristinæ ante omnia restituatur possessioni, succurrit, quare iam constitutissimũ cernimus, deiectum, quem spoliatum appellamus, sine mora, sine cunctatione celeri reformatione, reiecta omni spoliatoris exceptione, restitui, vt placuit Constan. in l.si quis ad se fundũ. C. ad l. Iul. de vi. sic Arcadio & Honorio in l.si coloni. C. de agric. & censib. sic & sine vlla distinctione priori possessori è manibus violenti occupatoris vindicare licere constituit Iustin. in l.si quis emptionis. §. sed hæ super illis. C. de ann. exce. quod clarius Iulio & Zephyrino Pontificibus video placuisse, in c. nullus. 2. quæst. 2. quos est secutus Alexan. Tertius in c. literis. & in c. conquerente. de restit. spol. idem probauit, paulò ante Iustin. Theod. Italiæ tunc Rex. vt extat illius responsum apud Cassiod. lib. 1. var. epistol. Domitiano, & Vuiliæ transmissa, in qua sic legitur. Si Romani prædium (ex quo Deo propitio Sonti fluenta transmissimus, vbi primum Italiæ nos suscepit Imperium) sine delegatoris cuiusquam pyctatio, præsumptor barbarus occupauit, eum priori domino sub mota dilatione restituat. sic legitur, apud eundem Cassiodo. libr. 3. var. epistol. Grimodæ Saioni destinata. & libr. 4. epist. Theodahado transmissa. Quare Bar. in l.si quis in tantam. nu. 3. C. vnde vi. interpretatus est, spoliatum ante omnia tunc restitui, cum non alia causa, quam possessionis contenditur, vel alia non obijcitur exceptio, quam possessionis causam respiciens. Regulam itaque
12 ex prædictis sumunt † affirmatiuam interpretes nostri, spoliatum esse ante omnia restituendum, sic inter cæteros Ripa in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 47. & ibidem Rub. num. 142. de acqu. possess. Hanc nos regulam per quæstiones finiemus, in eisq; interdicti Vnde vi, iuxta Iureconsultorum interpretationes rationem habebimus, vt inde in praxi præsertim non paruum fibi comparatum commodum intelligat lector diligens. cætera, quæ in interpretatione interdicti Vnde vi, apud Eguin. Baro. lib. man. habentur, non repetam. illa enim summatim singula Iureconsultorum capita exponunt.

QVAERO itaque primo, an hæc regula, † quod 13
spoliatus ante omnia restitui debeat, sit fauorabilis vel odiosa, quòd idem est ac si dicerem, vtrumne interdictum Vnde vi, sit à prætore introductum principaliter in fauorẽ spoliati & deiecti, vel in odium potius principaliter spoliatoris, res est vt nõ parum vtilis, sic nec mediocriter dubia, cum quatuor adfuisse interpretum sententias quandoque animaduerterim, illa vna (vt dicam quod sentio) placet, quam Io. Cor. viro diligenti & nõ mediocriter erudito placuisse video lib. 2. Misc. iur. c. 2. num. 2. qui vno affirmauit verbo, †; restitutionem hanc non in titulo & iure peten- 14
tis, sed in odio spoliantis fundari: quare odiosa erit, cum spoliatoris personam principaliter respiciat, iuxta egregiam illam Barto. doctrinam in l. qui exceptionem. de cond. indeb. † textus tamen c. vlt. de ord. cog. 15
qui à Corasio in hanc sententiam citatur, eam parum iuuat, cum in eo non magis vnius persona principaliter, quàm alterius considerari videatur, nam dum negat spoliatorẽ audiri antequàm restituat, odium suæ personæ considerat, dum verò tribuit priuilegiũ spoliato vt restituatur, spoliati personam considerare videtur, quo fit vt vix cõsiderare in eo textu possimus, quæ persona magis consideretur, non eo etiam fundamento in hanc adducor sententiam, quo vtuntur alij, quòd vbi causa odiosa cum fauorabili concurrit, † odiosam prævalere, illamq; spectandã magis esse, vt 16
notant Io. And. Gem. Anch. & Franc. in c. vlt. in verbo, similibus. de verb. sig. in 6. & docet Bal. in l.1. col.1. vers. item nota, quòd priuilegium. ff. de constit. & Bal. egregiè probat subtilis Fran. Are. in l. venia. nu. 2. in fi. C. de in ius voca. quòd non è longè dissimili regula confirmatur, cum dicimus ex duabus causis, quarũ vna prodest, altera nocet, † causam quæ nocet, spectãdam ma- 17
gis, vt odiosam, esse, quàm quæ prodest, vt fauorabilem, sic Bart. in l.si vir. in fi. de vsucap. pro dona. Bal. in prooem. Decretalium. col. 4. ver. ibi doctoribus, quem retulit & Alc. in l. 2. in princ. nu. 40. de verb. obl. & tracta. præsump. reg. 1. præsump. 30. nu. 4. Petrasancta sing. 42. nota quandoque. Iaſ. in l.si arrogator. ff. de adop. nu. 46. & Tiraq. de retract. consang. §. 30. glos. 1. num. 29. nam scio Io. Andr. Gem. Franc. Bald. Aret. & alios plures aduersari, vt recensет Tiraq. in præfat. tractatus de retractu consang. nu. 66. qui huius sententiæ Bald. parum sibi constantem citat in l. 2. C. qui non possunt ad liber. perue. non dissentit Panor. in c. in literis. in fi. de rest. spol. Anch. cons. 37. circa medium Dec. in l.si Rufinus. nu. 11. C. de testamen. mil. Craue. noster consil. 118. nu. 10. quemadmodum & idem videmus in secunda illa regula, quam statim ad confirmationem citauimus: nam sunt & alij plures, qui causam illã magis esse spectandam, quæ prodest, affirmant, vt multos huius sententiæ citat Alc. d. l. 2. in prin. nu. 42. vers. in contrarium. de verb. obl. & Tiraq. de retract. cõsang. §. 30. gl. 1. nu. 27. quare perplexam, & ambiguam admodum hanc multi credunt regulam vt ex antiquis Cyn. in l. venditioni. C. de vsucap. & ex recentioribus Iaſ. in l. si arrogator. nu. 47. ff. de adoptio. Brocardicam enim esse doctrinam testantur. Quare hanc sententiam vel ex eo veram opinor, † quod si fauorabilis sui origine es- 18
set, iam ad nõ expressos casus sese extendisset, ad quos cum se extendere datum non esset, lege expressa cautum illud est, vt testatur Iustin. constit. in l. vlt. C. vnde vi. & Inn. Tertius in c. sæpè. de rest. spol. idem ostendit textus l. si coloni. C. de agri. & cens. lib. 11. quæ cum demonstrent extensionem † ante non esse concessam, 19
ostendunt pariter odiosam esse regulam, nam si fauorabilis extensio fuisset concessa, cum non in correctoriis, sed in exorbitantibus simus, in quibus extensio conceditur, glo. in l. illud. in fi. C. de sacrof. eccle. quam pro-

probant Alex. in l.si constante, vbi & Iaſ. num. 78. vers. secundò limita. ff. sol. ma. & d. Craue. de antiq. tempo. 4. par. princ. nu. 78. quod exorbitet, nõ corrigat, re ipsa patet, cum nullam iuris constitutionem tollat, sed deuiat tantum: vt ab audita spoliatoris exceptione is re-
20 stituatur, exorbitare † enim à communibus iuris regulis est deuiare, vt probat textus, & ibi gl. in c. ea quæ de reg. iur. in 6. Ripa l.si constante. nu. 78. sol. mat. hanc ipsam nostram validius confirmat sentẽtiam Vlp. responsum in l.1.§. interdictum hoc quia. de vi & vi arma. dum ait interdictum, quo deiectus restituitur facinoris atrocitatem in se cõtinere, quare negat aduersus patronum, & aduersus parentes conceſi, vt odio spoliatoris inuentum esse ostendat. nec ab hac re dissentit multum Inno. Tert. in c. in literis. de restitution. spol. dum ait secundum rigorem & prædonem esse re-
21 stituendum. nam rigorem † ibi intelligit Pontifex (vt animaduertit eo loco Panor. nume. 6.) pro odiosa illa subtilitate, quæ benignitati opponitur, quod probat text. l. generaliter. §. si quis seruo. in fi. de fideico. liber. vbi rigor, ius subtile dicitur & in c. 2. de re iudic. in c. cum illorum. de sentent. excommunica. & latè scribit Tiraq. de retractu consang. §. 35. glo. 1. num. 21. dum docet rigorem iuris esse summum illud ius, quòd à Cicer. Teren. & alijs, summa appellatur iniuria. rigorosa enim dispositio, dura dicitur in l. prosp exit. ff. qui & à quibus. quæ odij plena est, quod latius explicat Dd. Couarr. in c. possessor. in 2. parte relectionis. §. 6. de reg. iur. in 6. in odium ergo spoliatoris est constitutum, vt omni sua exceptione spreta deiecto restituat possessionem, clarius (ni fallor) hoc affirmat Clem. Pontifex in clem. vnica. de causa possess. & propr. dum his vtitur verbis: & in spoliantis odium ante causæ conclusionem persona. ergo spoliantis principaliter considerat, quam & multas pati pœnas, etiam corporales videmus. in titul. ff. ad l. Iul. de vi public. l. si quis ad se fundum. C. ad l. Iul. de vi public. quibus certè conijcimus spoliatoris personam considerari, & in odium ipsius principaliter inductum iure hoc esse, vt ante omnia restituatur spoliatus, quod tandem eo notabili ratione comprobatur. nam consultus respondit
22 Bald. in consi. 373. circa quæstionem præcedentem. col. 1. in fin. lib. 5. statutum, quo mater † excluditur per agnatos, non esse ea ratione odiosum, quòd excludatur mater cum nõ demeruerit delicto, causáve aliqua, sed dicitur fauorabile pro conseruatione agnationis. simile est, quod scribit Aret. consil. 29. numer. 20. Bald. & Aret. est secutus. d. Crauet. consil. 118. num. 9. addo eiusdem sententiæ Ang. consil. 345. primo matris. & c. col. 1. in fi. sic à contrario sensu in casu nostro, cum hic spoliator demeruerit, in sui odium dicitur hoc constitutum. nec enim hic spoliati fauor considerari potest, cum suo facto, quid si emeritus: quid enim egit vt hoc commodum sibi tribuatur, quod ergo ei conceditur non fauore suæ personæ, sed odio spoliatoris tribuitur. Hinc Cice. pro. A. Cæcin. cum maiores vim armatam nulla iuris defensione texerint, non vestigium eius, qui deiectus sit, sed factum illius, qui deiecerit, in iudicium venire. quare falsa est.

Secunda est opinio. hãc regulam esse fauorabilem, quam probauit Abb. in c. 1. in 3. notab. vt eum ibi intelligit Bero. num. 19. de rest. spol. etsi Abb. subobscurè loquens vix hoc sentiat: nam, quæ iuuare videbantur hanc sententiam, minimè vrgent fundamẽta, vt illud
23 ex † c. vlt. de ord. cog. etsi enim affirmet, tributum esse in priuilegium restitutioni, ne audiatur spoliator ante factã restitutionem, attamen intelligimus odiosum
24 hoc esse, cum priuilegium † iuri communi detrahat, dicaturq; priuans legem c. priuilegia. 2. dist. imò dicitur priuilegium, quid contra ius commune. c. fi. §. p. nul. 25. q. 1. Ripa in rubr. de rescrip. numer. 19. & tamen omnis recessus à iure communi odium continet. Ab. in c. quia. 3. notab. de priuil. in c. olim. in glo. 1. de verb. sign. latè scribit Tiraq. de retractu consang. in prooem. num. 62. quo loco inter cæteros citat huius sententiæ Corn. consi. 89. col. 3. versi. in super. lib. 3. consil. 271. col. 4. vers. nec obstant adducta. libr. 4. eadem responsione dilui potest fundamentum Beroij præcitato loco ex
† c. nullus. 2. q. 2. quamquã verius credam ibi verba il- 25
la, quia non habet priuilegium, quo possit exui iam nudatus: intelligi ius non esse, quo spoliatus semel spoliari adhuc possit, cum pristinæ possessioni restituendum sit potius. sic facili negotio respondetur text.
† c. prius. 2. q. 3. cum non affirmet, spoliato tributum 26
esse aliquod vel beneficium, vel priuilegium, sed tantum ait, spoliatũ cum omni suo priuilegio, id est, cum omni suo iure esse suæ possessioni restituendum. Tex. autem † l. si quis ad se fundum. C. ad l. Iul. de vi publ. 27
qui à Beroio vbi supra in hanc sententiam citatur, ad rem minimè facit, cum contrarium probet potius, dum odio spoliatoris pœnã illi infligat corporalem, præter possessionis restitutionem, quæ autem & à nobis excogitata fuerant in hanc sententiam fundamenta, animaduerti ea non iuuare. nam dum dicebam ad dignoscendam † dispositionem vel odiosam, vel fa- 28
uorabilem, inspiciendum illud esse ad cuius principale commodum sit illa inducta: vt egregiè docuit Bart. in l. qui exceptionem. nume. 1. de cond. indeb. dum exemplo. S. C. Velleiani vtitur, quod cum sit ad principale commodum mulierum, fauorabile iudicatur, etsi in cõsequentiam aliorum respiciat incommodum. Bartolum probarunt Roma. consil. 32. col. 2. versic. tertiò quia. & consil. 328. præsens consult. col. 2. versic. primò quia ad. Dec. l. venia. nume. 5. C. de in ius voca. Gozad. consi. 5. nume. 6. latè Tiraq. de retractu consang. §. 30. glo. 1. num. 5. cui addo Crauet. consil. 242. col. 1. hinc docui in principale commodum spoliati, videri hoc cõstitutum, vt ante omnia restituatur, sed (vt iam retuli) animaduerti contrarium verum potius. quare retorqueri fundamentum posse videtur. Dilui quoq; vltimo loco & illud potest, quo dicere consueuimus, fauorabilem cẽseri pœnalem illam sanctionem † qua 29
pœna alicui indicitur, vt huic spoliatori, vt sua coerceatur audacia, fauore publici commodi, cum interfit publicè delicta puniri l. ita vulneratus. in fin. Ad l. Aquil. quare fauorabilis dici solet dispositio, vt egregiè sentire videtur Bartol. in l. quemadmodum. num. 4. C. de agricol. & cens. libr. 11. quem multi probarunt, vt retulit Dec. in l. 2. numer. 111. & in l. factum. §. cum in pœnalibus. num. 12. de reg. iur. & consil. 65. nume. 3. consil. 72. numer. 2. in fin. consil. 660. numer. 6. & consil. 661. num. 3. 4. Iaſ. in l. si certis annis. num. 3. versicu. 2. mouebor. C. de pact. & plures citat in hanc sententiam Crauet. de antiq. tempo. 1. part. 4. part. princ. nume. 2. 3. clarè Gozad. consil. 5. nume. 6. nec placet quod responderi possit, Bartoli sententiam non carere contradictore, cum eam reprehendat subtilis Aret. in l. Gallus. §. quid si is. in fin. de lib. & posth. & Aret. citat Alc. lib. 5. Paradox. c. 9. in fin. nec ab Aretino dissentit Corn. consil. 233. colum. 2. libr. 4. non dissentit pariter Dec. in d. l. 2. num. 112. de reg. iur. post Soc. in l. 1. in princ. numer. 10. de verbor. obligat. etsi Aretin. subticeant, nam Bartolum recipiunt cæteri omnes ferè, vt testatur Crauet. vbi supra statim. nume. 4. 5. & Aretin. arguit Alc. d. c. 9. & Vber. Zuch. in l. fin. nu. 53. C. de ed. diui Adr. oll. quærenda est alia responsio, quare placebat Alc. præcitato c. 9. in fin. Bart. † sententiam tunc procedere, cùm non 30
agitur de indicenda sanguinis pœna, sed de pecuniaria potius. Quare cum spoliator deportari soleat. l. si quis ad se fundum. C. ad l. Iul. de vi public. odiosa, non fauorabilis dici debet: verum non satis placet Alc. sententia, cùm Barto. cæteriq; omnes indistinctè nulla habita differentia illud affirment. verius itaque existimo Bartol. doctrinam in d. l. quemadmodum. esse ex alia eiusdem Bartoli traditione egregia satis in l. 2. §. exercitum. 2. ff. de his qui nota. infam. declarandam, dum distinguit, aut delicto imposita est pœna multiplex, & tunc mitior eligitur. l. si de inter-

Universidad de Deusto
Biblioteca

pretatione. de pœnis. & hoc casu clarè constat dispositionem non esse fauorabilem, sed odiosam, cum pœna restringatur. c. odia. de reg. iur. in 6. aut pro delicto nulla est imposita pœna, & si imposita, nō clarè satis, & tunc extensio videtur concessa, non quia fauorabilis principaliter, sit dispositio, sed ne impunitum re-
31 maneat delictum, † quod publicè interest. d. l. ita vulneratus. Bart. probauit Dec. d. l. 2. nume. 11. in fi. de reg. iur. in l. qui se patris. num. 29. in fi. C. vnde lib. Crauet. de antiq. temp. 1. part. 4. part. princ. num. 5. Ruin. consi. 60. num. 11. versic. non obstat vltimo. lib. 5. Curt. Iun. in l. bona fides. num. 13. depos. Neuiz. lib. 6. syluæ nuptia. numer. 47. & Didac. Cou. lib. 1. varia. resol. c. 11. nume. 5. Cum ergo clarè satis nostro hoc casu spoliatori pœna sit indicta, non possumus dicere ex eo fauorabilem censeri regulam, ne delictum remaneat impunitum: ex quibus & illud sequitur, nec Bart. sic absolutè sentire, vt malè referunt Ias. Dec. Goz. ac alij nonnulli, fauorabilem esse dispositionem, ex quo extensionem recipiat, imò Bart. odiosam illam esse censuit, tametsi fauore publico, ne impunitum sit delictum, extendatur, sui ergo natura odiosam esse censuit Barto. quod tandem perpendit & ipse Dec. in consi. 320. num. 9. versic. sextò & vltimo. & Ruin. d. consi. 60. num. 5. & num. 11. versicu. non obstat vltimo. lib. 5. & clariùs Corse. in suo sing. in verbo, extensio incipit, licet lex &c. cessant itaque omnia, quæ huic secundæ opinioni suffragari videbantur.

Tertia autē opinio fuisse videtur Soc. in l. rem quæ nobis. nu. 10. circa med. de acq. poss. dum inquit, (obiter tamen) interdictum Vnde vi, quod est remedium, quo spoliatus ante omnia restituitur, esse odiosum.
32 † Remedium autem ex c. reintegranda. 3. q. 1. quo pinguius secundum omnes consultum videtur spoliato, esse fauorabile, cum extensionem recipiat, vt cum loquatur de spoliatis rebus ecclesiæ, extendatur & ad spoliatos rebus profanis. sic in d. l. rem quę nobis. scripserūt Soc. nu. 2. & Ripa nu. 25. quare hæc regula, quod spoliatus ante omnia restitui debeat, quatenus interdictum Vnde vi, respicit, odiosa videtur, quatenus c. reintegranda. fauorabilis: verum hæc sententia nō satis vera videtur, quia stat simul, hanc regulam iuxta tex. c. reintegranda. posse extendi, & tamen odium adhuc continere, vt statim docui, sed quo omnis cesset disputatio, illud verum non satis est. c. reintegranda. recipere extensionem, cum & verior & crebrior illa sentētia videatur, non extendi ad res profanas, quod etiamsi extenderetur, non ex eo contingeret, quòd fauorabilis esset dispositio, sed vt peccatum animæq; periculum euitetur, quæ latius suo loco excutiemus.

Quarta verò fuit sententia Beroij in c. 1. num. 19. de rest. spol. hanc scilicet dispositionem esse partim odiosam, partim fauorabilem, odiosam considerata spoliatoris persona, in cuius pœnam sic est sancitum, †
33 fauorabilem verò cōsiderata persona spoliati, ad cuius commodum sic est constitutum, vt in non longè dissimili casu censuit glos. in l. venia. in verb. libertis. C. de in ius vocan. quæ dixit, dispositionem illam, petendi veniam, vt à liberto in ius vocetur patronus, quo ad patronum esse fauorabilē, quo verò ad libertos odiosam, eo loco Bald. & post eum Ias. Dec. cæteriq; re-
34 centiores simile illud asserunt, in statuto, † quo fœminæ masculis existentibus excluduntur, quoad masculos esse fauorabile, quoad fœminas odiosum: quod tradit & Ias. in l. qui exceptionem. de cond. inde. qui receptiorem esse testatur, & refert Soc. Iun. in consil. 1. num. 46. versic. tertia opinio. lib. 1. Paris. consi. 85. num. 28. libr. 2. Alc. respons. 66. in fin. & alia similia congessit idem Alcia. in d. l. venia. in verbo, extranei. similis est doctrina glo. in c. 3. in verbo, numerandum. de præben. in 6. & similis in l. sed etsi hac. §. fin. in gloss. 1. ff. de in ius vocan. & tradit Gomes. §. pœnales. num. 35. Inst. de actio. aliaq; plura similia apud Rebuff. super concordi. Regis Franciæ. in titu. de collat. §. si quis verò. col. vltim. versiculo nec refragatur Clem. Nec huic fundamento est quod obijciatur illa consideratio Decij in d. l. venia. num. 5. esse non posse, vt vna, eademq; res, diuerso iure censeatur, ex l. eum qui ædes. de vsucap. vt simili quoque ratione vtitur Tiraq. de retract consang. in procem. numer. 65. ad prosternendam eorum sententiam, qui dicebant illam consuetudinem Re-
35 tractus, † qua possunt consanguinei à consanguineo vendita recuperare, quoad ipsos consanguineos esse fauorabilem, quo verò ad emptores esse odiosam. similia congessit Tiraq. de retractu consang. §. 1. gloss. 18. nume. 21. & Cracuet. consil. 273. numer. 12. 13. & Soc. Iun. consil. 159. num. 16. libr. 2. nam hæc ipsa Dec. & aliorum consideratio, non defenditur, cum diuersi considerantur respectus, † nam & tunc diuerso iure res censeri
36 ri potest, est textus in l. miles. §. pro parte. de leg. 2. & scribit Abb. Panor. in c. cum in tua. in fi. de decimis. Ripa in l. vlt. num. 122. C. de reuo. dona. Tiraq. d. §. 1. gloss. 18. num. 23. & §. 8. glo. 5. numer. 14. idem latè in tracta. de Nobilitate. c. 28. numer. 13. addo Dec. in l. in testamento. la. 1. num. 8. C. de testam. mil. & Alc. in l. in quartam. num. 3. ad l. Falc. & in specie Decij considerationem, sic diluit Gomes. §. pœnales. numer. 35. Inst. de actio. Cum ergo nostro hoc casu diuersi considerari possint respectus, obseruata personarum diuersitate, dispositio odiosa partim, & partim fauorabilis dici posse videtur, in hanc sententiam confert notabilis admodum textus l. si quid præferendum. §. vltim. de furt. qui affirmat furtum vnius rei à duobus commissum, pro parte vnius occultum, pro parte verò alterius manifestum dici. Vel & alia responsione dilui potest fundamentum seu Decij consideratio ex egregia doctrina Bald. in l. 1. colum. 1. versicu. tertiò oppo. C. de ser. fug.
37 dum inquit, † vnam & eandem rem, quoad corporalem considerationem, non posse censeri diuersimodè, quo verò ad intellectualem ex intellectu diuidentis, vbi concurrunt plures intelligendi formę, posse, quia (inquit Bald.) vnum æquipollet pluribus, vt in text. d. l. 1. C. de seruis fug. vbi seruus consideratur vt homo, & vt res. Cum ergo in casu hoc nostro sola adesse videatur intellectualis consideratio, an hæc ipsa dispositio, quæ in intellectu est, sit fauorabilis, vel odiosa, non repugnante regula. l. eum qui ædes. & partim fauorabilis, & partim odiosa dici posse videtur. Bal. quam retulimus doctrinam, commendat summoperè Tiraq. tract. Nobilita. c. 28. num. 12. quare Beroij fundamentum, alia responsione est refellendum, dicerem ego: dispositionem dici partim odiosam & partim fauorabilem, cùm fauor non præponderat odio, & cōtra: & res est maximè dubia, an odiosa vel fauorabilis sit, cum non possimus conijcere an plus in fauorem vnius, quàm in odium alterius sit illud inductum, at in casu nostro res clara est, odium spoliatoris principaliter fuisse consideratum, quemadmodum è contra in simili dicimus, quòd vbi clarè constat de mente disponentis, † vnam & eandem rem posse censeri diuerso iure,' vt respondit Curt. Iun. consil.
38 114. nume. 11. erit ergo odiosa dispositio hæc, & regula, qua ante omnia restituitur spoliatus, quo fit vt extensionem non patiatur. c. odia. de reg. iur. in 6. & simile incommodum cōsiderat Ias. in l. qui exceptionem. de cond. indeb.

QVAERO secundò, an spoliatus † re mobili re-
39 stituatur ante omnia, in interdicto Vnde vi? res est clara, non restitui, cum non concedatur illud pro rebus mobilibus. l. 1. §. illud vtique in dubium. de vi & vi arm. Cuius rei rationem, reiecta aliorum minus probabili, adfert Alc. in l. rem quæ nobis. numer. 3. de acq. poss. ex cæteris autem remedijs restitui, sunt qui affirment, vt in remedio. l. si coloni. de agr. & cens. lib. 11. vt huius sententiæ fuit Fab. l. naturaliter. §. nihil commune. num. 54. de acqu. possess. & ibi Anto. Matth. amplia. 9. & communem testatur Ripa. in c. sæpè. num. 31. de

rest. spol. quod explicabimus in eo ipso remedio. l. si coloni. C. de agri. & cens. sic locum habere, alij dicūt in remedio. l. vlt. C. de acq. possess. vt glo. & ibi latè excutiam. q. 3. Spoliatum quoque possessione rei mobilis ante omnia restitui ex c. reintegranda. 3. q. 1. sunt qui affirment, vt Soc. in l. rem quæ nobis. nu. 13. versic. conclude. quod de acq. pos. vt latius videbimus in d. rem.
40 ex d. c. reintegranda. q. 11. Restituitur quoque † sic spoliatus re mobili in hac ciuitate Montis regalis ex statuto sub rubr. de electione possessionis. colla. 3. sed Papiæ ex statuto 54. de possess. violenta &c. contrarium est cautum, vt solum intelligatur de immobilib. Inter
41 mobilia enim (quo ad terminos nostros) connumerari illa solent, † quæ solo non cohærent, ita vt auferri possint, pro quibus deinde conceditur actio Vi bonorum raptorum, vt probat id textus d. l. 1. §. illud vtique. cum seq. Quare eo loco subinfert Vlp. §. si quis de
42 naue. † deiecto de naue, non concedi illud interdictum, & in id expendit hunc text. Ias. consil. 170. col. 2. versic. 2. facit. & colu. 6. versic. non secundum. libr. 2. & Ias. probauit Tiraquel. de retractu consang. §. 1. glo. 7.
43 nume. 90. quo loco amplissimè docet, † inter mobilia nauem connumerari. Iasonem quoque præter Tiraq. probauit Benue. Straccha tracta. de mercar. in titu. de nauibus. vlt. part. numer. 3. eiusdem quæstionis est in
44 modernis, cum nauium instar sint, & † inter mobilia enumerantur. Ripa in l. quominus. numer. 126. de flum. & latissimè prosequitur Tiraquel. in præcitato. §. 1. glo. 7. nume. 92. eoq; in loco plura recenset, quibus intelligimus quæ inter mobilia, & quæ inter immobilia referuntur. Ex multis vnum illud nō omittam, quod sæpissimè apud nostros in specie huius nostræ
45 quæstionis venit in controuersiam. Reditus scilicet annuos inter immobilia connumerari, vt ab eorum perceptione deiectus ante omnia restituatur, vt egregiè censuit ante alios Innoc. in c. peruenit. & ibi retulit Abb. numer. 3. de censibus. qui intelligit cum annuus reditus est realis, non cum personalis, quòd verum an sit, infra quæst. 8. dicemus, quo loco diligenter rem hanc ipsam excutiemus. Subinfertur etiam, an
46 deiectus ex arbore † ad eam restituatur, & distinguit Bartol. post glo. in l. 1. in princ. de vi & vi arma. aut arbor solo cohæret, & cum inter immobilia habeatur, restituitur deiectus, si verò euulsa sit, non: idem censuit Rober. Maran. de ordine iud. 7. dist. iudiciorum. num. 22.

47 QVAERO tertiò, an spoliatus † agat vt ante omnia restituatur aduersus eum cuius nomine deiectus fuit. & dubium nō videtur, agi posse, cum vel eo mandante, vel ratum habēte, deiectio est facta, sic probat text. l. 1. §. deiecisse. cum pluribus seq. de vi & vi arma. & tradunt Abb. in c. 1. 3. notab. de restitut. spol. Ripa in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 51. versicu. septimò amplia. num. 56. versicu. 18. amplia. & ibi Rub. num. 142. versic. vndecimo etiam. & Anto. Matth. amplia. 14. & 15. & ampl. 26. Afflict. in const. Neapolit. lib. 1. Rubr. 25. num. 39. de acquir. possess. Conrad. Lagus in iuris ciuilis methodica 4. part. c. 13. & hanc sententiam probat text. in c. cum ad sedem. de restitut. spoliat. & iam extant clara antiqui interdicti verba. quorum meminit, & Cicero in ea ipsa pro A. Cæcin. oratione. Vnde tu aut familia, aut procurator tuus &c. folet
48 quoque hæc ipsa sententia iuuari, ex † c. 1. de restitut. spol. quem crebriore calculo intelligunt interpretes, Philasium ibi cæcum spoliatum agere, & contra ecclesiam, cum eius nomine spoliatus fuerit. Cui sanè intellectui plura aduersantur, vt est apud Bero. d. c. 1. colum. 2. versic. videtur tamen &c. qui postmodum conatur communem sensum defendendo subuertere, nec fœliciter satis. Et communis is intellectus dubius admodum ex eo redditur, quia communis videtur sententia, vt testatur Alex. in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 30. versic. decimotertiò fallit. de acq. poss. Prælatum inuadentem rem ecclesiæ ab altero possessam, non efficere vt ecclesia incidat in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi. quare infert deinde Alex. & ante eum alij, quod vbi non habet locum pœna. l. si quis in tantam. dominij exceptionem opponi posse, quòd si verum est, subinfertur in text. c. 1. quod si fundus ecclesiæ fuit ab hominibus ecclesiæ inuasus, non potuisse agi spolio contra ecclesiam, aut si actum, frustra fuisse dictum spoliato consentiente dominij exceptionem opponi potuisse, cum & eo inuito opponi potuisset, datur ergo intelligi contra ecclesiam non fuisse actum. Nec probo sensum illum Ludo. Bolog. in l. naturaliter. §. nihil commune. nume. 28. de acquir. possess. dum facti speciem illius textus sic fingit. Philasium cæcum fuisse spoliatum ab hominibus ecclesiæ, contra quos cœpit agere, qui spoliatores non comparuerunt, sed tertius, hoc est Euentius diaconus, qui opposuit dominij ipsius ecclesiæ exceptionem, quæ exceptio non potuit reijci ab ipso Philasio spoliato, hic sensus verè non potest defendi. nam si concedimus rei dominium fuisse ecclesiæ † exceptio ipsa non 49
potuit tanquam de iure tertij opponi, vt docent omnes. Bartol. in l. 1. in fin. ff. vti possider. in l. 2. & ibi Soc. num. 7. 8. ff. de except. rei iud. Tiraq. in l. si vnquam. in verbo, reuertatur. numer. 358. C. de reuoc. dona. vel si concedimus ecclesiam & ita illius nomine Euentium cōtra spoliatum pro iure suo & dominio posse comparere & opponere, id fieri spoliato inuito potest, si credimus Butrio in c. in literis. de rest. spol. Ang. in l. si quis ad se fundum. C. ad l. Iul. de vi. Alex. d. §. nihil commune. num. 33. & tamen Philasio spoliato consentiente dominij exceptio dicitur opposita: alia effudit Anto. Matth. in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 51. versicu. ad argumentum. de acquir. possess. ad huius c. intellectum, sed vt leuia, missa facio. Planius ergo mea sententia † is textus sic intelligi potest: Philasium 50
cæcum fuisse ab hominibus ecclesiæ spoliatum, contra quos agere cœpit, non vt contra homines ecclesiæ, ecclesiam quodammodo conueniendo, sed vt contra priuatos, quorum spoliatorum defensorio nomine comparuit Euētius Diaconus, qui opponebat fundum esse ecclesiæ, & ita de iure tertij quodammodo, cuius ecclesiæ nomine dicebat Euentius factam fuisse spoliationem, etsi illud non concederet Philasius, quare Philasio ipso, exceptioni consentiente, potuit illa obijci, & necessarius fuit consensus, cum ecclesiæ nomine se spoliatum minime fateretur Philasius. quales autem fuerint homines illi ecclesiæ, non satis est cognitum, etsi opinetur eo loci Bero. & malè eos homines fuisse in dominio ecclesiæ, † cùm sic natura ge- 51
nitiui ostendit, ab hominibus ecclesiæ, vt tradunt omnes in rubr. de oper. nou. nunc. iuncta. l. 1. §. familiæ. de vi & vi arma. vel ab hominibus ecclesiæ, inquit Bero. id est, à parochianis. verius ego intelligerem ab hominibus ecclesiæ, id est, à prælatis, vt & genitiui natura ostendit quandoque. si Bald. deferimus in c. 1. in fin. de elect. & Franc. Niconitio. in rub. de oper. nou. nunc. num. 143. nam si serui illi conuenti non fuissent, sed dominus, etsi parochiani non apud ecclesiæ Iudicem, sed apud Laicum fuissent conuenti. Vnum ergo illud est, hanc ipsam propositæ quæstionis nostræ sententiam iure satis probari, etsi non in d. c. 1. quæ sanè sententia sine difficultate procedit in eo, qui spoliationem mandauit. l. 1. §. deiecisse. de vi & vi arma. in eo vero qui non mandauit, sed ratum habuit, vt contra eum agi possit, † tria habēt concurrere secundum Rip. in d. §. nihil commune. nume. 51. & prius ex glo. in l. 1. §. sed & cum quis. de vi & vi arma. quod spolium 52
sit suo nomine factum, quod factum ratum habeat, ratumq; eo nomine habeat, vt suo nomine intelligatur ratum habitum, quòd contingit ratione delicti, quod spoliationi inest, & declarauit Bar. d. §. sed & cū quis. à quo non dissentit Dec. in l. semper, qui nō prohibet. nu. 12. in fi. de reg. iur. quos sequitur Tiraq. de retract. consang. §. 1. glo. 9. num. 247.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Extenditur, hæc ipsa conclusio procedere, etsi ab
53 vno tãtum ex familia facta sit spoliatio, † nam interdictum, quod de familia loquitur, quæ collectiuum esse nomen ostendit, in vno seruo tantum procedit, vtrunque probat textus l.1.§.familiæ.de vi & vi arm. & docet pro Ant.Cæc.Cicero his. Neque dubium est, quin si ad rem iudicandam verbo ducimur, non re familiam intelligamus, quæ constat ex seruis pluribus: quin vnus homo familia non sit. verbum certè hoc non modo postulat, sed etiam cogit. At verò ratio iuris interdictiq; vis, & Prætorum voluntas & hominum prudentiũ consilium, & auctoritas respuat hanc defensionem & pro nihilo putet, quid ergo? isti homines latinè non loquuntur? imò verò tantum loquuntur, quantum est satis ad intelligendum voluntatem: cum hoc sibi proposuerint, vt sine metu deieceris, sine tuorum quopiam, sine suorum, sine amicorum vt seruos non numero distinguant, sed appellẽt vno familiæ nomine. hæc Cice. quarè rectè censuit Bald.in l.iubemus.§.sin autem.C.ad Trebel.quem probauit Bræchæus Turonen.in l.pronunciatio.§.familiæ.num.12. de verb.obligat. vim à domino cum seruo tantum factam, cẽseri vim cum familia factam. quæ sanè extensio procedit etiam si is mandatarius & iussus possessorem spoliare esset ex familia possessoris. puta iussi tuo colono, vt meo nomine prædium à te possessum pro me possideret, atque ita te deijceret. tu spoliaris & cõtra me agere poteris. ita post Sign.cõsi.75. scriptum reliquit Afflict.in comm.ad const.Neap.lib.1.rub.25. cõtra quem de restitutione agatur.num.36.

Extenditur secundò vt procedat non modò cùm expressè dominus mãdauit aliquem à sua famila spo-
54 liari, verùm & cùm tacitè, † nam quod ait Vlp. in d.l. 1.§.deieciſſe.versic.quare si familia mea voluntate deiecerit. de vi & vi arma. domini voluntate, quem deiectum intelligimus, siue tacita, siue expressa fuit volũtas. quare si præsens sit dominus cum seruus possessorem deijcit, & seruo iubere potest ne deijciat, nec iubet, domino volente possessorem deiectum credimus. probat.l.eiusdem.§.item is.ad l. Corn. de sicar. quam in hanc sententiam citauit Bræch, Turoren.l.pronunciatio.§.familiæ.in fin.de verb.significi. citant alij text. c.cum ad sedem. de restitut. spol. qui verè hanc ipsam
55 sententiam non satis probat. Est tamen vera hæc declaratio, vt testantur omnes, † voluntate domini à seruo quid factum, cum dominus sciens potuit prohibere, nec prohibuit, sic Barto.in l.ne quid.num.2.de incend.rui.& naufra.Curt.Sen.consi.41. super processu &c.colum.2. quem citat & probat Dec.in l.3.nume. 8.C.de pact. idem censuit Afflict.decis.82.num.5. Felin. in c.Petrus.numer.2.versicu.& hanc conclusionem.de hom. qui alios in hanc sententiam referunt. & post Corn.consil.123.lib.1.Gramma.Neapol.decis.47.num. 1.Rursus tacita hæc ipsa domini voluntas conijcitur, si post factam à familia deiectionem, commodum scienter consecutus est, & præsertim cum & nunc de facto detinet. ita Bellamera. decis. 510. & 550. quo loci declarat non procedere in procuratore spoliante, cum tamen solum ad nanciscendam possessionem fuisset constitutus & alia, vt apud eum. sed ad rem cum sentit commodum. & Bellameram est secutus Anton. Matth.in l.naturaliter.§.nihil commune.amplia.6.de acquir. possess. nam etsi postulet ratificatio, vt ratum habeatur, quod meo nomine gestum est, vt statim diximus, & probat.l.si pupilli.§.sed si ego.de neg.gestis.
56 cum tamen commodum † scienter sibi defert, mandatum præcessisse præsumitur. quare affirmant omnes in l.de pupillo.§.si quis ipsi prætori.de oper.nou.nun. tunc dominum pro facto serui teneri, eum commodum sensit, quod probauit & Barb. consil.13. colum. antepen.lib.3.& Ruin.consil.21.num.1.libr.4. & in specie sic declarat Bero.in c.1.nume.41.versicu.sed contra hanc.de restitut.spoliat.& Natta consil.494.numer.13. lib.3.& ita intelligi potest, quod scribit gloss.Innoc.& Panor.in c.cum ad sedem.de restitut.spoliat. & Fel.in c.Petrus.nu.14. de homicid.Bal.in l.ad inuidiam.in fi. C. quod met. caus. intelligo enim si ignorãter ad eum res peruenit, non si scienter. cum tunc approbare delictum, & iam mandasse conijciatur, & ita etiam sensisse videtur Bart.in l.1.§.familiæ.de vi & vi arma. Rursus tacita ipsa domini voluntas præsumitur † cùm familiam malæ cõditionis & famæ vt facinorosos, homicidas, lenones, fures, agrorum depopulatores in sua familia esse passus est, nam quicquid ab eis agitur, domini culpæ adscribitur.l.1.§.seruorum.ff.nautæ.caup. stabul. Meminisse enim oportet non sui tantum reddendam esse rationem, sed & eorum, qui in seruitio suo sunt. hinc in Verrem. Cicero act. 4. his inuehebatur. Sed cum & tuos amicos in tuam prouinciam, quasi in prædam inuitabas, ac cum illis, & per eos prædabare, non statuebas tibi non solum de te, sed etiam de illorum factis rationem esse reddendam. Quare sic
58 accipienda sunt quæ docet † Barto.in d.l. de pupillo. §.si quis ipsi prætori.num.19.de oper.noui nunt. dum ait, satis probari potentiorem metum consueuisse inferre, si illius familia metum inferat, cum volũtate & domini cõsensu facere præsumatur, quòd egregiè tradit & Rom.consil.68.visis mihi propositis.col.1.& consil. 152.præsens accus.col.1.versi.primo.quia, dum ait prohibitionem, quæ impedit dominum accusare prohibere & seruum, cum alioqui seruus accusans intelligatur domini cõsensu & voluntate accusare & egregiè respondit interrogatus Alex.consil.69. nume.5.lib.
59 2. † furtum à seruo factum præsumi domini voluntate & consensu factum, adeò vt ad pœnam teneatur dominus. sic pulchrè respondit Ruin. consil.47.num. 12.libr.2. illatam vsufructuario à seruo molestiam aduersus testatoris dispositionem, censeri voluntate & consensu domini illatam, adeo vt commodo dispositionis carere debeat. sic commissum à seruo homicidium domini voluntate perpetratum dici, consuluit Marsil.consil.3.nume.18. qui plura in hanc sententiam affert, quæ (vt iam diximus) intelliguntur, cum serui nequam nebulonesq; erant, vt pulchrè declarauit Alc. in l.pronunciatio.§.seruientium.nu. 34. de verb. sign. & in tract. de præsump. reg.3.præsump. 40.nu.4. Felin.in c.Petrus. nume.7. de homicid. sic & Panor.in c.1.& ibi Bero.num.41. de rest. spol. & probat.l.vnica. ff.furti aduer.nau.

Extenditur tertio vt procedat hæc ipsa sententia quoad dominos illos, qui nec expressè nec tacitè spo-
60 liationi consentire videntur, vt † cum tutor nomine pupilli spolia.vt est casus in l.meminerint.C. vnde vi. vbi latius expendam, vel in ecclesia cuius nomine prælatus possessorem spoliauit iuxta c.1. de rest.spol. etenim in multis à pari cum pupillo procedit ecclesia, vt latè dicemus in remedio recuperandæ ex d.l. meminerint.q.13.& l.si quis in tantam.q.10.C.vnde vi. sic & in casu nostro, vt relatis in locis dicemus in ecclesia. hanc affirmat sententiam Abb. in c.1.vlt. no. de restitut.spol. quem ibi est secutus Bero.nume.28.addo eiusdem sententiæ Alex. in l. naturaliter.§. nihil commune.num.30.& Ripa.num.56.versi.amplia.& Iacob. à S.Georg.in l.si de vi.num.19.45. duodecimo fallit. de iud. illa est ratio, quam vno ore probant omnes, quia etsi ecclesiæ fauendum sit, non tamen tantum, vt cæteris fiat iniuria. arg.c.nuper. de don.inter virũ & vxor. & in c.ex tenore. de for. comp. quæ in hanc expendit sententiam Dec.consi.474.numer.1.consil.564.num.1. Paris.consil.86.num.71.lib.2. quibus addo Barba.consil.31.colum.3.consil.50.in fin.lib.1.consil.1. colum.31.in princ.libr.3.latè Neuiz.libr.5.syluæ nuptia.numer.73. & lib.6.nume.28.alias enim si contra eam agi non posset, locupletarerur cum aliena iactura, quod cum priuato non liceat.l. nam hoc natura.de cond. indeb. minus debet licere ecclesiæ † quæ dicitur cultrix
61 diuinæ iustitiæ c.1.§.sed diuersum.de alien.feudi. Paris.d.consil.86.numer.71.libr.2. quæ tamen ampliatio solum

solum procedit quoad possessionis restitutionem, nõ quoad cæteras pœnas, quas mandans spoliari patitur. Hinc inferri potest egregia declaratio ad statutum Papiæ.31.in crimin. de pœna illius qui violentiam alicui in eius possessione, vt locum non habeat quoad pœnã contra ecclesiam, pupillum & similes, quorum administratores alicui vim in sua possessione fecerũt. quod attingam & infrà ad remedium.l. si quis in tantam.C. vnde vi. Intelligitur & pariter secundum Bal. in l.1.in fi.de appel.& Alex.§.nihil commune.nu.30.nisi is Prælatus, qui nomine ecclesiæ spoliauit offerat incontinenti probationes super dominio, nam tunc is spoliatus non videtur ante omnia restituendus, quod verũ an sit latius infrà dicemus in quæst.21.

62 QVAERO quartò, an † colonus, conductor & similes spoliati hoc interdicto restituantur ante omnia? & colono non concedi hoc interdictum probat text.l.1.§.deijcitur.in fi.de vi & vi arm.nam nullo modo possidere illi dicuntur.l.1.C. de vsuca.transforma.
63 Barto.d.§.deijcitur.sola † enim apud eos detentio esse
64 videtur, quæ nuda facti † insistentia est.l.3.§. ex contrario.vbi gloss.de acquir.poss.& declarat Ripa in l.1. num.44. de acquiren possess.& in rub.de causa poss.& propr.num. 26.versic.detentatio.alias occupatio solet appellari.l.possessionem. de acquir.poss. Franc.Conn. libr.3.commenta.iuris ciuilis.c.10.numero.8. quod intelligo, cum colonus, conductor, inquilinus & similes, à domino spoliantur, aduersus quos interdictum, Vnde vi, non conceditur, sed æquitate certis casibus tantum Iudicis officio succurritur: vt egregiè docuit Bald.in l.ædem.colum.2.versic.sed quid si dominus.C.loca.& in remedio illo recuperandæ possessionis ex officio iudicis dicemus fusius.

65 Extenditur primò, procedere etiam contra tertiũ spoliatorem aduersus quem nec † colono, nec conductori hoc conceditur remedium, sed rei domino. l.1.§. quod seruus vel procurator.de vi & vi arm. nam non
66 colonus, sed dominus spoliatus dicitur.

Limita primò non procedere, cum † colonus post possessionem domini introuersam à tertio spoliatur. nam tunc, non domino contra deijcientem, sed ipsi colono interdictum datur: sic intelligo. l. colonus. & l. cum fundum. de vi & vi arma. & hoc in casu sunt accipienda, quæ scribunt Arch.in c.quia res.11.q.1. quem probauit Neuiz.consi.81.numer.10. detentori spoliato concedi restitutionis remedium. facta enim introuersione ipse verè possidere dicitur, cum & is fructus col-
67 ligat. Quare inferri poreſt † declaratio ad statutũ Papiæ in ciuilibus. 54. de possessione violenta, & clandestina restituenda. & ad statutum.31.in criminalibus. de pœna illius, qui violentiam alicui fecerit in eius possessione. quibus est succursum illi spoliato qui verè possedit cum spoliaretur, & ad quem fructuũ perceptio spectabat. nam illa statuta possunt intelligi & hoc in casu, vt huic colono prosint, cum facta possessionis introuersione verè possideat, vt ex iam traditis intelligimus, quod & prædoni conceditur, vt suo loco infrà latius dicemus, quo loci declarabimus. Quod nunc in hac limitatione dicimus, intelligo nisi is detentor iam diu suo possedisset nomine. nam & alias detinens possidere præsumitur Inno. in c.olim. il.2.de priuileg. & in c.quoniam frequenter.§.quod super. vt lite non contest. & Bellamera.c.in literis.numero.4.de rest.spol.

68 Limitatur secundò, non procedere in conductore † ad longum tempus. nam is naturaliter possidet vt emphyteota, & idem censet. Iaſ.d.l.naturaliter.nu.15. Ruin consi.58.nu.4.lib.4.Fulg.consi.2.col.1.versi.ad tertium verò. Imò dicitur dominus vtiliter cum illa locatio sit alienatio. §. neq; illud.in aut.de non alie.Dec. consi.204.Iaſ. consi.94.colum.2.libr.1.Did.lib.2.variar. resolut.c.15.nume.2.Boe.q.224.nume.3.Goza.consi.24.
69 num.8.

QVAERO quintò, an † vsusfructuarius spoliatus hoc remedio iuuetur, vt ante omnia restituatur? & iuuare probat gloss.l.1.§. interdictum autem hoc. de vi & vi arma. & ibi Bartol. & est clarus tex. in l.3.§. vnde vi interdictum.eo.tit.de vi & vi arma. Anto. Matth. in l.naturaliter.§.nihil commune. fallent. 39. de acquiren. possess. Nam † fructuarius dicitur naturaliter possi- 70
dere.l. naturaliter.in princip. ibi omnes, de acquirend. possess. & Bart.d.§.interdictum autem hoc. & declarãt omnes, in l.1.ibi Ripa.numer.34.de acqu. poss. & idem Ripa in rubr.de causa possess. & propr.nu.21. & docuit Cõrad.Lagus in methodica iuris 4.part.c.13.non ergo res dubitationem recipit, cum & naturali tãtum possessori conceditur interdictum, Vnde vi l.1.§.deijcitur.de vi & vi arma. hanc sententiam probant & illa Ciceronis verba in sæpius citata oratione pro A.Cæcinna. Cesenniam possedisse propter vsumfructum non negas.

Extenditur primò vt non procedat: etiam si pendente † spoliatione vsusfructus tempore finiatur. nam 71
tunc adhuc restituitur vsufructuarius, eiq; constituitur vsusfructus ac si spoliatus nunquã fuisset. sic probat tex.l.si plures. in fi. de vi & vi arma. quod non alia ratione est factum, quàm quia etsi vsusfructus tempore sit finitus, habilis tamen adhuc est fructuarius vt de nouo in eum constituatur.

Extenditur secundò procedere, etiamsi † vsufruc- 72
tuario absente is occupator & spoliator possessionẽ ipsam sit ingressus: nam etsi apud vsufructuariũ nulla sit vera ciuilis, cum apud dominum permaneat, attamen dicitur habere quasi possessionem ciuilem iuris vsusfructus.l.ait Prætor.§.item ei. ex quib.caus.maio. gloss.in d.l.si plures.in fi.de vi & vi arm.& Bar. d.l.1.§. interdictum autem hoc.eo.& idem in l.naturaliter. in princ.de acq.possess.& declarat Ripa.in d.rub. de causa poss. & prop.nu.21.& in l.1.num.34.de acq. poss. latè omnes. in l.naturaliter.in princ.ibi Iaſ.nu.17.eo. tit. de acq.poss.

Limitatur primò non procedere, quando post 73
factam spoliationem vsufructuarius, † vel est vita fun ctus, vel est capite minutus: tunc enim illius hæredes non restituuntur possessioni, sed consequuntur solum detrimentum passum ob amissum vsumfructum. Sic probat text.l.3.§.penul.de vi & vi arma.ea videtur ratio, quòd inhabilis sit persona, in quam vsufructus renouari possit, vt contra in casu.l.si plures.in fin. quam supra retuli.

Dubium est non mediocrè an † interdictum hoc 74
Vnde vi, quod deiecto vsufructuario conceditur, sit directum vel vtile, Raphael. Comens.in l.naturaliter. in princ.vt eũ ibi retulit.Iaſ.nu.9.versi.huic fundamento. de acq.possess. affirmat esse vtile, cum ei non concedatur ratione veræ & propriæ suæ possessionis, sed quasi possessionis iuris sui vsusfructus, & hanc sententiam credidit Iaſ.d. nu.9. probari in l.3.§.pen. de vi & vi arm.dũ ait: Qui vsusfructuarius nomine qualitercunque fuerit in quasi possessione. & hanc sententiam videtur probasse Ioan.Annibal. in l. naturaliter.num. 153.de vsucap. qui eo adducitur fundamento. Quod interdictum, Vnde vi, per extensionem fuit vsusfructuario concessum, cum dicat text.d.l.3.§.pertinet.de vi & arma. interdictum pertinere ad eum, sicque per extensionem, & iam est certum non directum, sed vtile esse, quod per extensionem venit.l. curatoris. vbi gloss. Alexand. & cæteri. C. de neg. gest. & ante Comens. idem sensit Petrus Perticens. in l.vnica.numero. 22.in fi.C.vti possid.Fastoli.in decisi.Rotæ.causa.5.dubio.17. Verius tamen illud existimo, interdictum directum concedi, cum ex veriore & crebriore sententia verè naturaliter possideat vsufructuarius, vt latè scribũt omnes.d.l.naturaliter.in prin.de acq. poss. nec ad rem facit, quod cõsiderat Iaſ.cum text. d.l.3.§.pen.appellet quasi possessionem illam vsufructuarij, non ratione fundi cui insistit, sed ratione iuris ipsius vsusfructus, vt statim suprà declarauimus & idemmet Iaſ. sic sen-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tit.in d.l.naturaliter.nu.17. in fi. quod autem scribit is Io.Annibal.non video quo procedat modo,non enim probat illud venire per extensionem,cum dicitur pertinere,nam verbum,pertinet,eam significationem habere non videtur.Conferunt quæ infrà dicemus in 9. rem.ex l.fi quis in tantam.q.36.in fi.

QVAERO sextò,an concedatur hoc interdictum
75 † emphyteotæ cum sua possessione fuit spoliatus, &
76 dubium non est cõcedi,cum is verè † naturaliter possiderè dicatur. vt tradunt omnes,in d.l.1.ibi Ripa.nu. 34. & in l. naturaliter.in princip.vbi Iaſ.numero.15. de acq.poſſ.& probat.Bar.& cæteri in l.3.§. ex contrario. eod.titul. de acquirend.poſſeſſ. & dubium non est naturali tantum possessori concedi hoc interdictum. l.1. §.deijcitur.de vi & vi arm. & cum fructus ad illũ pertineant,verè dicitur possidere,ita vt etiam in eo †
77 statutum Papiæ 54.in ciuilib.de poſſeſſ.violenta vel clandestina restituenda. & statutum 31.in crimin. de pœna illius qui violẽtiam alicui fecerit in eius poſſ. quæ cõmodũ illud vero possessori tribuunt, in hoc ipso emphyteota,locum habere possit.

Extenditur vt procedat,& eo casu quando ob non
78 solutum † annuum canonem res in commissum incidisset. nam etsi ipso iure emphyteota suo iure priuatus dici possit, non tamen poteſt poſſeſſione sola domini manu priuari. quare tunc vt spoliatus ante omnia restitueretur,sic iam decisum video in cõsilio Delphinatus,vt testatur Guid.Papæ q.107.licet gloſſ. & c. idem quoque obseruatũ fuit in consilio. Neap. auctor est Afflict.decis.97.in fin. nec dissentit ab hac sententia Alciatus responso. 293. in fin. & d.Craue. consilio 212. numero.2.qui ingenuè fatetur ex multorum sententia
79 non posse † dominum emphyteotæ poſſeſſionem sine sententia declaratoria,ingredi.idem censuit Rui. consil.50.nu.10.& consi.166.in fin.libr.1. quo loci affirmat ex Roma.& alijs,necessariam esse emphyteotæ citationem, qua intelligat declaratoriam cõtra se ferri.idem placuit benè erudito,Ioſepho Ludouico in decisionibus Perusinis decis.17.num.4.& ibi num.5.ait me infrà in quinto remedio.q.12.nume.4.47.reliquisse cogitandum.sed velim aduertat lector me reliquisse cogitandum in specie creditoris, non autem domini. Non prætereo etiam quod clariſſimus ,Cæphalus consil. 272.num.68.libr.2.poſt Soc.d.l.rem quæ nobis.nu.8. de acquiren.poſſ.& Alexand.consil. 6.col.3.verſ.2.respondeo.libr.3.& Afflict.decis.392. numer.7.sentit potuisse spoliari, ac ob id non esse ante omnia restituendum. Non ignoro tamen arduam hanc esse dispositionem, an scilicet possit sua auctoritate dominus emphyteotam,qui non soluit canonem expellere. Cum poſt alios Iaſ.in l.2.nume.101.C.de iure emphyt. quinque Dd. inter se pugnantium sententias referat, & ipſi Iaſ.placuit,posse expelli,à quo non dissentit Corne.conſ.166. lib.2.& consi.171.libr.3. qui affirmat emphyteotam sic expulsum, possessioneque priuatum, agere non posse, vt tamquam spoliatus restituatur. & Corne. in specie probauit Goza.conſ.39.in fi.à quo nec dissentire videtur Soc.Iun.consi.111.num.12.libr.2.Anton.Matth. d.§. nihil commune.num.67.qui declarat & intelligit esse restituendum,cum violenter fuit eiectus,æquior tamẽ & verior visa est illa,non posse expelli.Declara secundum Crau.consi.302.col.pen.verſi.sed dicet aliquis.nõ procedere, quando esset finita emphyteosis,nec negaretur rem esse emphyteoticam.

QVAERO septimò spoliatus an is dicatur, qui
80 cum ad poſſeſſionẽ reuerteretur, † suspicatus est posse repelli? Apud antiquos noſtros fuit non leuis disputatio,obtinuit tandem Azonis sententia,spoliatũ dici & vtili interdicto,Vnde vi,restitui,quod &Bar.placuisse video.in l.1.§.siue autẽ.nu.1. de vi & vi arm. & Rob. Maran.de ord.iud.7.dist.iud.nu.24.nam eo ipso quod non admittitur,deijcitur.quòd &egregiè probat in illa oratione pro Cæc.Cic.qui multis contendit, eũ dejici,qui ingredi poſſeſſionem prohibitus fuerat,quam non insubtili cauillo conaretur Ebutius ostendere eum non deijci,quem ingredi passus non est. Cic verba,vt prolixa nimis non refero. Hinc noſtri affirmant,venientem ad suam poſſeſſionem & non admissum,ex actu illo spoliatum censeri, quòd infra latius explicabimus.

QVAERO octauò,an † spoliatus quasi poſſeſſione 81
rei incorporalis restituatur ante omnia? & restitui vtili saltem interdicto,Vnde vi,aduersus Azonem &Acc. probauit Bart.in l.3.§.vnde vi.num.3.de vi & vi arma. à quo non dissentit Bald.consi.425. visis actis duo &c. col.1.libr.3.& esse vtile interdictum censuit Afflict. c.1. §.similiter.num.13.de cap.Corradi.Robert.Maran. de ordine iud.7.dist.iud. numer.23.Aegidius Bossius tractat.causarum crimi.titul.de plurib.violentijs. nume. 39.Boue. suo sing.de prætorio, & poſſeſſorio iudicio. num.4.Panor.in c.olim.il.2.num.4.de reſt.spolia.Soc. in l.rem quæ nobis.numero.13.de acquirend.poſſeſſ.& Anto.Matth.d.§.nihil commune.amplia.30. Bertach. in tract.de gabellis 4.part.princip.verſic.decimoquinto quæro.& c.quo loco affirmat concedi ad restituti-
82 onem † quasi poſſeſſionis exigendi vectigal & pedagiũ. eiusdemque sententiæ citat & Specul. Bartol. probauit Ioan. Corasius.in d.l. naturaliter.§.nihil commune.in 2.parte. numero.118. de acquirenda poſſeſſione. hanc sententiam probat.l.3.§.vnde vi.iuncto §. penul. de vi & vi arma.dum conceditur deiecto à quali poſſeſſione iuris vsufructus.probat & tex.c.querelam. de elect.& text.Instit.de interdict.in princ.dum generaliter loquitur,etsi malè opinetur Bartol.in d.l.3.§.vnde vi. hanc sententiam probari in l.si quis in tantam. C. vnde vi.quamuis ibi gloſſ. 3. hoc sentire videatur, vt ibi explicabimus.q.36.Nec Bartol.satis animaduertit, dum hanc confirmat opinionem ex interdicto, Vti poſſidetis,quo prouisum est turbato in quasi poſſeſſione rei incorporalis.l.1.in princ. vti poſſidetis.l. quoties.de seruit.l.2.in fin. & melius in l.sicuti.§. sed & interdictum . si seruitus vendi . quæ iura etiamsi probarent interdictum,Vti poſſidetis,concedi, vt verè non probant,cum loqui potius in alio interdicto videantur, adhuc tamen noſtra hæc sententia probaretur: cum non parua sit differentia inter interdictum, Vti poſſidetis, & Vnde vi.nam ex multis patet, Vti poſſidetis,concedi & pro re mobili.l.1.cum multis sequentibus . Vti poſſidetis.scribit Ripa.in l.rem quæ nobis. numero.15.de acquirend poſſeſſ. . vera tamen Bartoli & aliorum opinio,quidquid olim dixerit Azo,cuius rationes facili negotio sustulit, quem nunc citaui,
83 Bartol.Non ignoro tamen, hanc † spoliationem rei incorporalis esse fictam.Bald.in c.1.§.sacramentum. & ibi clarè Afflict.in verſic. si a iudice. numero.9.de consuet.recti feudi. in vsibus feud. Verum in hac patria Pedemontium cessat hæc disputatio, cum ex decreto
84 antiquo.libro.3.sub rubric.de reſtitut.spolia. sit clarè hic casus diffinitus,ex illis verbis,ibi, vel quasi poſſeſ-
85 sione & c.in stat.† Papiensi.54.in ciuil.de poſſeſſ.violenta,vel clandestina restituenda.est maius dubium,cum de quasi poſſeſſione non loquatur : attamen ex relatis idem poteſt dici, & præsertim, quia † statutum lo-
86 quens de poſſeſſione, intelligitur etiam de quasi poſſeſſione.sic egregiè Iaſon.in .l.sed etsi poſſeſſori.§.item si iurauero.numero.28. de iureiura.poſt Bald.in c.licet causam.in fi.de proba.Exorta est hinc non leuis altercatio,vtrumne concedatur hoc interdictum cum de-
87 iectus † est quis à quasi poſſeſſione percipiendi annuam præstationem, seu pensionem? Et concedi placuit Inno c.in c.peruenit.& Abbati.ibi.numero.3.de censib. idem docuere Bald.in l.iubemus nullam. 1. notab. C. de sacroſ.eccleſ.Bellame.c.in literis.num.30.de reſtitu. spolia.sed is fortè aliter sensit decis.38.etsi iubobscurè, & fortè minus rectè.Roma. consil.311. in casu propoſitæ. 3. dubio. & Abbas. consilio.23.1.dubio. libro 2. nec est qui ab hac sententia dissentire videatur, cum realis est præstatio, vt latè est videre apud Angelum Aret.

Aret.Inſtit.de interdict.in princip.colum.penultim.& vltim.Ripa in l.rem quæ nobis.num.16. de acquirend. poſſeſſ.& in l.1.nume.3. ff.quor.bono. Anch.consil.386. colum.1.Bertrand.consi.211.num.1.libr.4.idem consil. 328.numer.1.libr.4.qui in decimis respondit.idem Bertrand.consil.297.numer.3.1.parte.libr.3.respondit forè hoc casu necesse deducere, non modo pensionis solutionem, sed & recusationem ex Fabro. §. retinendæ. Inſtit.de interdict. sed in eo pendet difficultas omnis, cum non realis, sed personalis est præstatio annua & concedi crebrior videtur sententia Canoniſtarum in c.querelam.de elect.quam probauit Bald.d. consi.425. Visis actis duo.&c.colum.2.lib.3.& eam in foro seruari testatur Ripa.d.l.1.nume.3.ff.quor.bono.concedi.& hanc ipsam probauit consilium Neapol. vt refert Afflict.decis.395.qui apud Canoniſtas communem esse testatur.eam est secutus Ang.Aret. Inſtitut. de interdict. in colum.vltim.poſtAng.Peruſi.d.l.fi.certis annis.col. vltim.C.de pact.Sign.consi.222.nume. 4.Fel.c. conqueſtus.in fin.de foro comp.Io.de Amicis. consi.123. & nouiſſimè Hier.Gigas.tract.de penſio.q.48.nume.1.Crau. consi.140.num.1.in fin.Sylua.consi.vltim.num.7. libr. 2.& hanc seruare vniuersam Galliam testatur Rebuff. in comment.Reg.constitution.tom.3.tit. de causis benefic.poſſeſſ.in præf.num. 2.3.Petr. Beneinten.concluſ. 27.Nullum autem poſſeſſorium iudicium cõcedi pro ipsa annua præstatione personali Legistæ ferè omnes affirmant,vt Cyn.in l.si certis annis.q.vlti.C. de pact. & ibi Alber.idem in rubr.C.vnde vi.Bart. in l.2.in fin. ff.quor.bon.Ripa in d.l.1.num.3.illo tit.quor.bon.qui testatur ingenuè, Legistas omnes fuisse huius sententiæ,quam & ipse veram credidit. idem placuit Bal.in l.iubemus nullam.1.notabili.C.de sacroſanct.eccleſ.& in l.2.colum.6.verſi.sciendum est autem.C.de seruit.et aqua. non dissentiunt ex Canoniſtis Innoc. & Panor. in c.peruenit.de censib.idem Panorm.conſ.23.1.dubio. lib.2.Bertrand.conſ.38.col.1.120.col.1.lib.1.conſ.243.lib. 2.colum.2.Cur.lun.de feud.2.par.prin.charta.5.col. 4. verſ.& idem videmus.Rom.conſ.311.3.dub.Pract.Pap. in forma libelli,in causa spoliatæ poſſeſſionis. in gloſ. in fi.Dec.consi.136.col.1. etsi hæsitare aliquantulum videatur,& in hanc sententiã,subobscurè tamẽ,videtur inclinare Tiraq.de retract.conſang.§. 32. gloſſ.1.nu.79. qui ex præcitatis multos retulit, quod fecit & in eodẽ trac.§.1.gl.6.nu.12.vbi nec vnã, nec alterã probauit,sed confusè retulit interpretes,hanc quoque videtur probasse Guid. Pap. q.552. in materia . columna. 3. Posteriorem itaque hanc sententiam crebriorem video , & quo ad interdictum , Vnde vi, veriorem contendo, cum in eo tanquam odioso extensio de casu ad casum non concedatur,vt iam probauimus, ratione præstationis personalis nulla datur poſſeſſio à qua deiectus
88 dici is possit verè, etsi status quidam reperiatur perciendi præstationem, vt Afflictus cæteriquè relati affirmant.nec ratione illius status cautum video concedi hoc interdictum, & ad rem minimè facit † text. c. querelam.de electio.nam etsi illud,ad quod cæteri animaduertunt, pensionem sexdecim denariorum Papiensium deberi ratione rei, cum ecclesia Sancti Saluatoris esset ecclesiæ Sanctæ Agathæ obnoxia illam annuatim præstare,non satis verum sit. quia etsi vna ecclesia alteri pensionem præstaret, non tamen apparet, an ratione rei subiectæ,vel ita in genere nulla habita prædij ratione præstaretur. attamen dum istic restitutio conceditur,non magis ex interdicto, Vnde vi, quàm alio restitutorio remedio actum apparet.

Quare officium iudicis potius,vel reintegrandæ,ex c. reintegranda.3. quæst.1. pinguius remedium motum videtur: qua responsione satisfieri posse existimo ex text.c.sicut.de re iudi. quem singularem in hanc sententiam Felin credidit . in d. c. conqueſtus.in fine.nec vix fortè probat is textus poſſeſſorium aliquod eo in casu fuisse intentatum, cum in poſſeſſorij quæstione disputatio ibi non sit: non nego tamen poſſeſſorium aliquod remedium hoc casu concedi (vt statim diximus)vt & veram esse intelligamus Canoniſtarum sententiam, Afflicti & aliorum, quos nunc retulimus. Nec me latet quoque aliquos huius opinionis fuisse, vt distinguerent, an præstatio annua ratione rei immobilis,vel ob poſſeſſionem rei mobilis esset, vt primo casu poſſeſſorium iudicium restitutionis causa concedatur,posteriore non.quam distinctionem omnium primus feciſſe videtur Angel.Aretin.Inſtitut. de interdict.in princip.colum.penultim. verſi. vel dic secundò. & quam probauit Ripa in l. rem quæ nobis. num.16.de acquirend. poſſeſſ.quæ sanè distinctio desumpta ex ea videtur,quam in simili(non satis ad rem tamen) faciunt interpretes.in l.sciendum.ff.qui satisd. cog.cuius memĩnit, sed paucis, doctiſſimus Eguina. Baro.lib.4.de iud.ad Benef.pertinen.c.7.in fi.& Tiraq. (quamquàm non probet)in d.tracta.de retract.conſangui.§.1.gloſſ.6.numer.11.& 12. sed quoad terminos noſtros, esset sine difficultate quæstio , cum ratione rei mobilis præstaret pensionem. nam si ad poſſeſſionem rei mobilis non conceditur interdictum hoc (vt iam vidimus) minus cum illius causa annuum quid præstatur:in cæteris autem poſſeſſorijs remedijs, vt ex officio iudicis,vel ex c.reintegranda.falsam omnino existimo Aretini & Ripæ distinctionem, cum nulla in illis & similibus habeatur differentiæ ratio, an rei mobilis,vel immobilis,sit poſſeſſio, quod suis locis fusius exequemur.

Extende conclusionem procedere contra succeſſo-
89 rem, † qui negat soluere pensionem,qui & si nunquàm soluerit poſt mortem sui prædeceſſoris, attamen negando soluere spoliat dominum, vt pulchrè admodũ decidit Guid.Pap.quæst.829.incip. supra quæstionem. non refero illius multiplicia, ac subtilia valde argumenta,idem decidit Rota in nouis decis.in titul.de reſtitu.spol.decis.1.vbi declarat, an hoc casu neceſſe habeat docere de titulo, vel non. sic etiam Rota in decision.antiquis. titulo.de causa poſſeſſ.& propr.decis.9. nota poſſeſſor.& ibidem in tit.de reſtit.spolia. decis. 3. vult titulum esse probandum,sentit Boe.in sing.de petitorio & poſſeſſ.iud.num.8.Chaſſa.in consuetud.Burgund.tit.11.§.2.num.28. probare etiam debet actor iſte, quod ipse vel eius anteceſſores fuerunt in quasi poſſeſſione exigẽdi hanc præstationem, id quod est regulare in cæteris casibus,& in specie ita respondit Bero.conſ. 43.nu.13.lib.3.

Declaratur hæc conclusio, vt non procedat eo casu,cum dominus pensionis & præstationis non præstitit quod præstare debebat, vt eo exemplo, cum parochus se ad decimarum perceptionem reſtitui petit, & ei objicitur,quod non præstitit sacramẽta. ita Corsetus in illa regula, quod spoliatus ante omnia debeat reſtitui.fall.pen.est status, quia qui non facit quod debet,non recipit quod oportet.l.si non fuerit. vbi gl. de iureiura.Bald.in aut.dos data.C.de dona.ante nup. idem censuit Anto.Matth.in l.naturaliter.§.nihil commune.fall.63.

Declaratur secundò non procedere, quando is spoliator præstationis,vellet probare titulum legitimum non soluendi,vel præscriptionem temporis immemorabilis, vel priuilegium non soluendi. ita de decimis loquens scripsit Corſ.qui supra fall.vlt.de cuius veritate nunc non disputo.

QVAERO nonò,vtrumne interdictum hoc con-
90 cedatur feudatario, † cum quasi poſſeſſione suæ iurisdictionis spoliatur? Et sui natura concedi arbitror, nam apud vaſallum rei , ob quam concessa est iurisdictio,naturalis est poſſeſſio,vt affirmant omnes in l.naturaliter.in princ.de acquirend.poſſeſſ.Ioan.Annibal. in l.naturaliter.numero.170. de vsuca. qui hoc affirmat sententiam,ex l.sciendum.§.1. qui satisd.cog.qua probatur emphyteutam, & qui agrum vectigalem habet poſſidere. sic & qui perpetuam poſſidendi facultatem habet,naturaliter poſſidere dicitur.l.3.

C.de

Universidad de Deusto
Biblioteca

C.de loca.præd.lib.11.clarè probat.text.in c.1. in fin.de noua form.fidel.Quare si naturaliter possidet,nemini est dubium,ei interdictum,Vnde vi, concedi, ex l.1.§. deijcitur. de vi & vi arma. & in specie, hac adductus ratione,hanc sententiam probauit eruditissimus I.C. Eguin.Baro.lib.4.de iud.ad Beneficia perti.c.7. prope finem.Comprobari hoc potest, quia feudatarius † dicitur suæ iurisdictionis ius quasi possidere. Hinc si vsufructuario conceditur ratione quasi possessionis iuris sui vsusfructus.l.3.§. penultim. de vi & vi arma. quantò fortius & vasallo, qui fortius ius habet,& penès quem est etiam vtile † dominium,ob quod rei etiam vendicatio conceditur. c.1.§.1.de inuest.de re alie. facta.Infertur quoque & vasallum posse Papiæ† adiuuari statuto illius ciuitatis.54.in ciuilib.de possess.violent.vel clandestina rest. & statutum.31. in criminalib. de pœna illius, qui vim alicui fecerit in eius possessione. etsi enim loquantur in eo, qui verè possidet, in vasallo tamen intelligi possunt,cum is verè possideat, fructusque ad eum spectent,vt statutorum verba postulant.

Limitatur conclusio hæc ipsa, locum solum sibi vendicare contra † extraneum spoliatorem, non contra dominum,aduersus quem,vt spoliatorem hoc interdicto vti non poterit vasallus. Et huius sententiæ fuit Innocen.Abb.& Feli.in c.cæterum.de iudic. & ibi Deci.numer.4.propè finem. quam opinionem multis rationibus multorumque auctoritatibus probauit Carol.Molin.in consuetud.Parisien.titul.1.§.1.gloss.4. nume.35. Zasi. in epitome feudorum. par.11.numer.23. Cuius sententiæ præcipuum est fundamentum, quod etsi † iuris infamiam non irroget interdictum hoc, apud graues viros tamen famâ fugillat. Quare nec liberis cõtra parẽtes,nec libertis contra patronos,cõceditur.l.1.§.interdictũ hoc.de vi & vi arm. & l.2. & l.licet. ff.de obseq.à liber.vel liber.præst.eadẽ ratiõe,nec huic vasallo contra dominum concedi debet,quẽ dum vasallus vt spoliatorem conuenit, salua illius reuerentia, in eum actionem dirigit, vt clarissimus text. probat in c.vnico.§.si verò vasallus.de milit.vas.qui contum.est.hinc fortius censuit Bald.in l.1. in fin.princip. C.commun. de manumiss. & non concedi vasallo. contra dominum interdictum illud, Vti possidetis. Et alios retuli in tractatu de retinenda possessione. remedio.3.quæst.15. vbi declaraui. Non dissentit ab hac sententia non vulgaris doctrinæ I.C. Franc.Bald.in §. recuperandæ.Institut. de interdict. & verior mihi videtur,quicquid comminiscatur Bal.consil.323.proponitur.libr.2.& Iacob.à S.Georg. in sua inuestitura feudali.in verbo,& dicti vasalli pro dictis rebus.colum. 4.versicul.sed ne procedamus. qui aliquibus rationibus (quibus non respondet Molinæus eas leues fortè animaduertens) vtitur, & verè leues sunt, nam quod ait,nullam hoc casu deberi domino per vasallum reuerentiam, quia si dominus non † habet vasallũ loco vasalli, dum eum spoliat,sic nec vasallus dominum loco veri domini habere debet.c. esto subiectus.95.distinct. vasallo enim pares vices reddere debet dominus.c.1.§.dominus quoque de forma.fidel.hinc præter Iacobinum,videmus in multis dominum erga vasallum teneri, vt vasallus ipsi domino multa præstare habet.c.imperialem.de prohib.feud.alien.per Freder. sunt quodammodo duo correlatiua vt in vno dispositum,& in altero constitutum censeatur Aluaro. in c. 1.§.præterea.2. notab. quid sit inuestit.quare egregiè & latè Afflictus Neapolit.decis.265. infinitos propè congessit casus , in quibus dominus tenetur erga vasallos,vt econtrà: ti ergo hoc casu non habet dominus vasallum, vt vasallum non pariter vasallus debitam habet domino seruare reuerentiam, itaque agere poterit.

Diluitur leuis hæc ratio ex d.l.1.§.interdictum hoc quia.de vi & vi arma. & d.l.2.de obsequ.à liber.vel liber.præsta . non habet patronus libertum liberti loco dum spoliat, interdictum tamen illud contra patronum non exercebit. Quare Iacobini ratio procedit, cum est patroni & domini detecta aduersus libertum & vasallum iniquitas & iniustitia: at ad eam detegendam,non quæ patroni & vasalli sugillat famam,exercenda est actio. alia tamen distinctione Iacobinũ tuetur Molin.d.glos.4.num.41.in fi.Et quod ait aduersus cæteros Iacobinus, interdictum, Vnde vi,non eam irrogare infamiam , quam furti actio irrogat. l. neque. de vi & vi arm. est verum quoad iuris infamiam,non quo ad eam facti quę apud graues viros famam sugillat,& ob quam rectè censuit Vlp.d.l.1.§. interdictum hoc.non concedi liberto contra patronum.non est pariter verum quod scripsit Iacobinus,non satis bonam † esse æquiparationem illam , quam de liberto ad vasallum faciunt Inno.& cæteri,cùm seruus factus liber sit ex nihilo.l. quod attinet.de reg. iur. factus aliquid quod in vasallo non est. Nam non animaduertit Iacobinus in argumẽto,quod ab æquiparatis sumitur,† sufficire,si in puncto de quo agitur,adsit æquiparatio, vt docent omnes in c.translato.de constitut. Iaſ. in l.2. num.19.de iureiurand.Parisi.consil.49.numero.85.libr. 3.æquiparantur itaque in hoc,vt quemadmodum patrono libertus habet præstare nec reuerentiã, nec quid contra illius famam moliri , sic vasallus domino. Cũ Molin.tamen d. gloss.4.numero.42. hoc verum intelligo,nisi vis armata commissa esset,tunc enim sine difficultate conceditur interdictum, Vnde vi.d.l.1.§.hoc interdictum. versicul. aliter autem.de vi,& vi arma. non inficior tamen, quin alio restitutionis remedio adiuuetur vasallus, vt ante omnia aduersus spoliatorem dominum restituatur, nec habeat necesse † ex titulo suam iustificare possessionem . quam sententiam probari video ab Isernia,quem Euangelistam † solemni nomine apud Neapolitanos nominari dixit Grammat.Voto.32.nu.6.& optimum aurigam in tract.feud. appellat.Soc.Sen.in consi.66.col.5.& consi.87.col.3.lib. 3. is inquam Isernia in c.imperialem.§.illud.nu.8.9.& 10.de prohib.feud. alien. per Fred.post longam disputationem hanc veram affirmat, & tuetur sententiam: idem placuit Afflict.c.1. num. 21. de milite vasallo qui contumax est.& hanc paucis affirmat Luc.à Penna.in l.si coloni.q.30. C. de agric. & censl.libr.11. quibus subscribo, † cum & libertus aduersus patronum actione in factum, quæ loco interdicti est adiuuetur.d.l.1.§.interdictum hoc.nec dissentit in vasallo , quem nunc citaui, Mol.d.gloss.4.numer.42.Tametsi intelligam contrarium probari ab eloquentissimo Alciat. respons. 409.num.7.existimans in feudalibus, necessariam esse tituli probationem,vt in beneficialibus,quam tamen consequẽtiam egregiè destruit,quem nunc citaui,Isernia.prolixa satis illius verba non refero. Egregia autem erit quæstio , an hic vasallus spoliatus, vti possit remedio statuti illius ciuitatis Papien. 31. in criminal. & statuti 54.in ciuilib.de possess. violent. vel clandest. restit.& non videntur habere locum, quia dispositiones illæ subrogatæ sunt loco dispositionis iuris communis, illas ergo patiuntur restrictiones, quas ius cõmune recipit, vt docuit egregiè in his terminis Bald.in c. licet causam.in fi.de probat.accedit,quod ex illis nõ inducitur nouũ nomen delicti: ideoque remanet antiquum, sicq; & infamia irrogatur Bar.in l.1.nu.15. ff. de publ.iud.

QVAERO decimò,an per vim † compulsiuam deiectus,seu spoliatus,hoc interdicto adiuuetur vt ante omnia pristinæ possessioni restituatur? & non adiuuari,ex Pomp.sententia,dixit Vlp.l.si rerum. de vi & vi arma.quo loci Bar.idem affirmauit & Bald.idem censuit in l.3. in princ.C.quod met.cauſ.& in c.2. de restit. spol.idem in l.naturaliter.§.nihil commune. vt ibi refert Alexan.nu.18. Ripa.nu.74.& Zaſ.nu.54. de acquir. poſſ.qui non dissentiunt .idem placuit Ant. Corset. in trac.fallen.ad regulã. quod spoliatus ante omnia rest. fal.32.&eo tacito dominus Io.Nouel.in praxi crim.ti.

spolia-

spoliatus de facto &c. incipit vulgaris regula est , &c. nu.31.versi.limita.31. sic ex facto cõsulti responderunt Soc.Sen.consi.59.col.3. versi. confirmo alio fundamento lib.3.Iaſ.consi.38.nume.3.libr.3.Iaco.à S.Georg.in l.si de vi.& num.17.versic.quartò fallit.de iud.Ratio præcipua illa mihi videtur, quia qui † compulsus possessionem tradit,sua volũtate intelligitur deiectus : quare ante omnia non recuperat, sic docuit Inn. in c. sępè. num.2.de restit.spolia.Alex.consi.92.nu.4.libr.1.consi.6. nu.5.lib.3.consi.103.colum.2.lib.7.Dec.consi.56.col.vlt. Natta consi.386.nu.1.2.lib.2.& licet voluntas † illa coacta dicatur, voluntas tamen est.gl.l.si mulier.§. vltim. quod met.causa.& docent Iaſ.in l.qui aliena.§.Celsus. num.35.de acq.hæred.Deci. in l.velle non creditur.nu. 4.de reg.iur.Rip.tract.pestis.in vlt.par.num.82.& ideo licet per metum sit factum,† valet tamen, quia agendũ est ad rescindendum , quod est sub illo metu factum, ex edicto,quod metus causa, & declarat Sygn. consil. 75.nume.22.Card.in clem.2.§.sanè.3.oppo.de pœn.Anchar.consi.382.in prin.Felin.in c.præterea.num.35. versic.quinta & vltima conclus. de sponsa.non ergo dicitur propriâ spoliatio,cum expulsus non fuerit:quare non possessorio agitur ad recuperandum,sed ea actione,quod metus causa,ad rescissionem illius actus,quo in iudicio admittitur postmodum dominij exceptio, sic respondit Soc.Sen.d.consi.59.col.3.versic.confirmo. lib.3.dum declarat Bart. sic affirmantem in l.si ob turpem.nu. 2. & ibi Iaſ.nume.3.ff.de condit.ob turp.cauſ. idem censuit Bartol. in sua.quæst. 6. quæ incip.Lapus. & c.in solutione ipsius quæstionis.versic. secundo casu quando &c.quo loci clarè in his terminis declarat, quantumuis hæc compulsiua differat ab expulsiua,& (vt ille ait) spoliatiua.Barto.eo loci probauit Soc. Sen. consil.103.colum.vltim.versic.sed ad hanc respondeo. lib.3.& consil.99.colum.2.versic. circa secundam quæstionem. & consil.seq.colum.1.versic.quo autem ad secundam.lib.4.& in hanc sententiam adducitur Bar.in præcitata disputatione,ex tex.l.vltim.in fi.quod met. cauſ. quem sic intelligit & Lucas à Penna. in l. si coloni.q.2.in fi.C.de agr.& censl.lib.11. & alij qui citantur à Ripa in l.naturaliter.§.nihil commune. numer. 74.de acquir.possess.ex multis citat Alexand.in l. si finita. in prin.versic.tamen Roma. non fideliter &c.de dam.infecto & Iaſ.in l.iubere cauere.numer.5.de iurisd. omn. iud.addo Curt. Iun.in l. si pacto quo pœnam.numer. 8.C.de pact.etsi Fab.quem statim referam,opinetur.d. l.vltim.§.vltim.nihil probare,cum aliqua iudicis auctoritas adfuerit, etsi causa non cognita , quod nihil est.Cum nulla sit differentia,facta an sit à priuato spoliatio & compulsio, vel à iudice causa non cognita,vt latius videbimus infrà in remedio ex l. meminerint. C.vnde vi.Anton. Matth. quem mox referam scribit. d.§. vlti. procedere,quia de debito constabat, at mea opinione, in eo vim non facit I.C. Interim miror hos omnes non animaduertisse hunc text.l.si rerum. de vi & vi arm.

Non ignoro tamen contrariam opinionem aliquibus probari,vt Anto.ab Alex.in l.2.C.quod met.cauſ. vt refert Rub.Alexand.d.§.nihil commune.num.146. quo loci Fab. numer.52. eandem sententiam veriorem affirmat.is Anton. nullam esse differentiam opinabatur, inter vim expulsiuam & compulsiuam, in qua opinione est ex recentioribus Anton. Matth. Roman. cuius commentaria in manus inciderunt,dum aliqua nostris his commentarijs adderemus. is inquam in l. naturaliter.§.nihil commune.numer.34.versic.opinarer. de acquirend. poſſ.ea ratione vsus fuit is Anto. ab Alexand . quoniam agenti actione quod metus causa, obstat illa exceptio , metum esse purgatum vt in eadem materia agenti recuperandæ,obstat exceptio voluntariæ renunciationis,hęc ille,vt apud Rub.verum hic non adducor, vt credam nullam esse differẽtiam, quam manifestè facit Vlp. in d.l. si rerũ, quæ etsi clara nõ esset,non tamẽ, ex eo quòd conueniũt in exceptione,quæ vim omnem excludit,idem sunt, non enim in eo conueniunt,quod præcipuum est, vt agenti , quod metus causa, non possit opponi dominij exceptio, cum tamen agenti recuperandę ex hoc interdicto non obijciatur. Nec me tantillum mouet,quod is Anton, ac etiam Fab.quos nunc citaui, Bartolum hanc ipsam sententiam probasse scribunt in d.l. penultim. numer. 2. de condit. ob turp. cauſ.† dum sic distinguere videtur in eo casu quando aliquid per metum fuit promissum,an illico sit restituendus,vel exceptio opponi possit.distinguit, aut agitur remedio recuperandæ, & tunc nõ obstat exceptio,aut agitur actione , quod metus causa, & tunc obstabit exceptio, ecce ergo Bartolum præsupponere, quòd vbi per vim compulsiuam quid est amissum, agi possessorio recuperandæ, quod & clarius sensisse videtur idem Bart.in l.2.nume.12. C. quo met.causa. vt animaduertit & Harma. Detus in d.§.commune.nume.49. nam respondeo Bartolum, si hoc docuit, rectè minus sensisse, cum illi aduersetur d.l.si rerum & d.l.vltim.§.vltim.imò sibi parum constans fuisset,quare est quod credam Bartolum sensisse, quod vbi agitur actione , quod metus causa, admitti debeat exceptio dominij, cùm verò agitur recuperandæ,non admitti,non tamẽ vult Bar. quod vbi per metum amissa est possessio, agi posset recuperandæ, cum spoliatio non detur. quòd si spoliatio dici potest impropria † & largo sumpto nomine spoliatio dicitur, quæ dominij exceptionem admittit, vt ex Bartol. in l. cum is. §.fideiussor. versicul.nam debes scire.de condit.indeb.clarè docuit Petr.Srella Aurel.in l.repetitio. numer.57.de condit.indeb. Quæ sanè vera Dd. sententia audita minimè fuit in Ticinensi collegio pro excelsa Genuensium Republica aduersus Alphonsum Finarij Marchionem,qui metu obsidionis & tormentorum coactus,castrum Gouonij & castrum Francum restituit, & deinde reintegrandæ egit, aduersus quem dominij exceptio legitimè opposita fuerat, qua de re suo loco fusius. Infertur quoque ex relatis statutum Papiæ 54. in ciuilib. de possess.viol. vel cland.restit.& statutum 31.in crimnal. de pœna illius, qui vim alicui fecerit in eius possessione.nõ habere locum, cum quis vellet restitui ad possessionem,quam per vim compulsiuam amisit. prius enim agere debet vt rescindatur, quod metu gestum est,deinde experiri statutorum remedijs,vt restituatur.

QVAERO vndecimò vtrumne prædo † ex hoc interdicto ante omnia ad possessionem restituatur pristinam,cùm deiectus fuit?quæ sanè controuersia in ore omnium est posita, cum clament omnes, ne prædonem quidem à sua possessione esse amouendum, & sunt qui intelligunt prædonem tribus modis posse dici.vt fuit Bero. in c.in literis.numer.2.de restit.spolia. Prædo † enim dicitur strictè, & propriè, qui scit rem ad se non pertinere, nec possidendi causam habere, quod cõtingit præsertim, cum is per vim deiecto possessore ingressus fuit possessionẽ.l.sed & si lege.§. quòd autem.de petit.hær. largè verò dicitur prædo,qui iustam habet possidendi causam,cum rem ad se pertinere scit, inuito tamen possessore eoque deiecto , est ingressus.l.si ex stipulatione.de acquiren.poss. largissimè verò prædo dicitur,qui rem ab initio fide bona possidet,& tamen superueniẽte scientia malæfidei efficitur. l.sed & si lege.§.etiam si ante.de petit.hæred.nec dissentiunt cęteri interpretes,in d.l.si ex stipulatione.& Dec. in l.nemo est prædo. post Clauaſſ. in summa. de regul. iuris.

Communis ergo est sententia , spoliatum prædonem esse ante omnia restituendum, probat hanc sententiam tex.l.colonus.& l.cum fundum.de vi & vi arma.& docuit Ripa.in d.§.nihil commune,nu.47.versi. secũdò.amplia.& ibi Rub.nu.142.versi.procedit,& secundò & probat hanc conclusionem,l.1.§.qui à me.de vi & vi arma.l.1.§.deniq;.quod vi aut clã. clarius Pon. Maxim.hoc est professus in c. in literis , de restit.spol.

Ratio

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ratio illa adferri solet, quia sine citatione & actu iu-
111 diciali à sua possessione † nemo est amouendus. c. licet episcopus. de prębend. in 6. ibique Philip. Fran. colum. 1. versi. tertiò tenementi. & in gloss. in verbo, vocato. Latè Felin. in c. cùm olim. de re iud. Marsil. l. de vno quoque. nume. 37. de re iud. in his terminis nostris Neuiz. consil. 81. num. 8. 9. & ibi nume. 10. affirmat necessariam esse causæ cognitionem, ex l. vltim. C. si per vim vel alio modo. ex c. querelę. de simo. c. inter quatuor. de maio. & obedien. & inter alios citat Neuiz. Roma. consi. 158. in princ. cum ergo prædonis possessio, possessio dicatur: vt scripsit Alex. in l. duo in solidum. de precario. ad eam deiectus prædo, restituendus est. Sed in
112 statuto Papiensi. † 54. in ciuil. de poss. violenta & c. & in statuto 31. in crimin. de pœna illius qui vim alicui fecerit & c. vereor ne non illis locus sit, cum hic prædo verè non possideat, nec ad eum spectent fructus vt statuta illa exigunt. Conclusio relata fortius procedit, quo ad solam exceptionem, quæ ipsi prædoni datur. quia si datur actio, fortius exceptio, ex l. si quis emptionis. C. de præscript. 30. anno. in terminis Abb. in c. cum dilectus. nu. 13. de cognit.

Declaratur prima hæc conclusio, vt non procedat
113 cum ex actis † constat spoliatum esse prædonem. nam cum acta rem notoriam faciant. c. cùm olim. de verb. sign. & infrà suo loco dicemus, dicendum est prædonem illum vt notorium, non esse contra dominũ spoliatorem ante omnia restituendum. vt ante alios docuit Butr. in c. cum ecclesia Sutrina. & ibi Abb. numer. 26. de caus. possess. & prop. & iam sensisse videtur gloss. in c. ad decimas. in verbo, præsumatur. de restitu. spol. in 6. & hanc communem esse sententiam tam canonistarum, quam legistarum testatur Bero. in d. c. in literis. num. 68. versi. vigesimò allegatur. de restitut. spolia. hanc pariter præter eum probauit Corset. tract. fallen. ad regulam. quod spoliatus restituatur ante omnia. fall. 5. Rub. consi. 167. nume. 5. Neuiz. consi. 81. numer. 32. Craue consi. 248. num. 6. versi. nec obstat. & consil. 302. colum. pen. in princ. Ioan. Baptist. Ferr. consi. 12. num. 11. nec dissentit Franc. de Marchis. in q. 273. in fi. etsi curia Delphinatus in casu illo aliter dixerit.

Hanc sententiam probasse videtur & Did. Couar. in Epitom. de sponsa. 2. par. c. 7. §. 5. numer. 10. versic. cui tamen. Iaco. Nouell. in Pract. criminali. tit. quod spoliatus de facto, de facto restituatur. numer. 5. multa tamen, quæ pro communi hac citari solent euitari possent, quando aduersus eam contraria defenderetur opinio. nam tex. c. literas. † de restitut. spol. qui pro com-
114 muni habetur præcipuus, non videtur probare, cum fiat ibi restitutio quo ad omnia, excepto quo ad debitum carnis, quod non alia ratione fit, quàm vt delictũ & incestus peccatum euitetur, quod alias commissum emendari minimè potest, id quod non contingit in ceteris: vbi restituta prædoni spoliato possessio irreparabile damnum sequi non potest. vt is rextus clarè sentit: nam quæ retractabilia sunt, restitui debent, non quæ contra. nec dissentit ab hac declaratione Did. Couarr. Hisp. in Epitom. de spons. 2. par. c. 7. §. 5. num. 9. & ibi alia in simili adsert. & rectè ex hoc textu censuit Ripa. in d. §. nihil commune. num. 83. & post eum Ant. Matthæus Rom. num. 45. fallen. 12. & num. 88. fallen. 53.
115 spoliatum † non esse restituendum cum subest peccati timor. sic eo textu adductus probauit Rub. d. §. nihil commune. num. 148. spoliatum non restitui, cum damnum sequi potest irreparabile. Textus autem l. 1. §. qui
116 à me. & l. colonus. † ac l. cum fundum. de vi & vi arma. qui à contrario sensu adferri solent in hac opinione, vt restituatur prædo contra tertium spoliantem, non contra dominum. nec satis hanc sententiam probare videntur. nam argumentum à sensu contrario, vrget parum, si aduersentur iura, vt hic aduersatur text. c. in literis. de restitut. spolia. qui absolutè sentit, prædonem esse restituendum, nulla facta distinctione, an sit is dominus, vel tertius spoliator. immò ex alio, nec is text. l. colonus. † in hanc sententiam rectè satis 117
adducitur. ex quo ibi possessio apud tertium erat, qui prædonem spoliauerat, & aduersus eum rei dominus agere non potest, cùm interdictum personale sit. l. cum à te. de vi & vi arma. ideoq; dicimus illud interdictum non dari contra tertium successorem, quod loco suo dicemus, & consultus respondit Alciat. responso. 361. numer. 2. nulla ergo est disputatio ibi. an prædoni spoliatori obijci possit dominij exceptio, cùm non possit tertius, qui non est dominus, ea vti exceptione, quare restituitur, & cùm contra prędonem agit dominus, agit vt recuperet, non vt obijciat exceptionem, quod idem est. in d. l. §. qui à me. & l. cum fundum. solet & citari pro hac ipsa communi assertione text. c. significasti. infrà de diuor. † qui cum ab Oldra. consi. 1. col. 2. 118
quem probauit Marsi. singu. 11. intelligatur in spiritualibus, vbi animæ periculum versatur, loqui, vix est, quòd hanc sententiam adiuuet. Scio tamen Ioan. Cor. libr. 2. miscella. iuris c. 2. & d. §. nihil commune. nume. 72. scripsisse, non concedi hanc restitutionem cum canonis auctoritate ob adulterij crimen concessa est thori separatio, quam rationem non probat Didac. d. §. 5. num. 12. qui Abb. & Imol. rationem est secutus, non licere viro ex causa fornicationis à se vxorem expellere auctoritate propria, etsi coniugale debitum negare possit, quod satis verum arbitror. non enim suum est sibi ius dicere, etsi eam ob causam thori concedatur separatio, intelligi debere credo, si sic declaret iudex. Text. autem † l. bona fides. §. penultim. ff. depos. etsi ne- 119
gatiuè sic legatur quia nõ est ex bona fide rem suã &c. vt legit nouissimè Lud. Russardus Biturig. in Pandectis à se editis sic lego, & in meo manuscripto Codice, nec dissentiunt Coras. d. §. nihil commune. nume. 71. & Franc. Conna. libr. 7. comment. iur. ciuil. c. 4. numer. 12. non tamen hanc probare assertionem credidit Coras. d. §. nihil commune. num. 71. ibi, dominum non compelli prædoni restituere, quia nec aduersus eum violentiam commisit, facto enim proprio possessionem deperdidisse quodãmodo videtur. animaduerti quoque Bero. in c. in literis. num. 74. versi. non refragatur. de restit. spolia. distinguere ex sententia gloss. in l. 1. §. si prædo. depo. aut prędo agit ex cõtractu facto super re inuasa, & quoad eã actionẽ prędonẽ prędferri ex quo dominus ipsenõ cõtraxit, quare nisi fuerit à prędone cessa actio sibi non competit, nisi pupilli, vel ecclesiæ occupata fuerit possessio. nam illis tunc sine cessione actio quæritur. sic docuit Barto. in l. si vrbana. de condi. indebi. aut dominus concurrit cum prædone, & tunc dominus ex æquitate præfertur. d. §. penulti. nec dissentit ab hac declaratione glo. in auten. sed iam cautum. C. depos. non ignoro etiam Bart. in l. si quis conductionis. pen. oppo. & ibi Sali. oppo. 4. C. loca. aliam afferre declarationem. ego autem aliquando excogitabam, vix fieri posse, vt is textus in hãc sententiã adduci possit: nã is ex æquitate, quam solam Triphon. ibi considerat, vult dominum non posse cogi prędoni deponenti restituere, quòd si rigor tantum, vt in interdicto, Vnde vi, spectaretur, non fortè ante factam restitutionẽ audiretur dominus. Quare cũ animaduertissem ista etsi egregia, quæ à nostris afferuntur, nõ adiuuare veram eorum sententiam, perpendi multiplicibus alijs rationibus probari, tum præsertim ex c. cum dilectus. de caus. possess. & prop. ex quo illa desumitur regula, cum constat de iure proprietatis & dominij, illam causæ possessionis in sui executione prævalere. quare cum nostro hoc casu præsupponamus spoliatũ esse prædonem notoriũ & per consequens ipsum spoliatorem dominum, sequitur spoliatum ante omnia non esse restituendum. & eo textu c. cum dilectus. adductus censuit Abb. in c. consultationibus. de iure patro. quod etsi alias præsentatus † ab eo, qui est in qua- 120
si possessione iuris patronatus, præferatur præsentato à proprietario, sicque vero domino, non tamen tunc prędferri, cum constat clarè prędsentationis tempore de iure

iure domini. quod probat & Dec. cõs. 246. nu. 2. in fi. Ripa in c. cũ ecclesia Sutrina. nu. 130. de caus. poss. & prop. Neuiz. consi. 81. num. 32. hæc ea ratione confirmari pos-
121 sunt, cum iure sit permissum domino † aduersus manifestum prædonem sibi ius dicere posse. c. proposuisti. de appel. & docuit Dec. in l. qui iurisdictioni. num. 11. de iurisdict. om. iud.

Hinc quoque videmus, quòd etsi aliàs, quæ sine ius
122 dicentis auctoritate, sed temerè de facto aguntur, reuocentur nulla interposita mora, non tamen † reuocari, quæ acta sunt aduersus eum, qui manifestè nullum in re ius habet. Deci. in l. si pacto quo pœnam. nu. 1. C. de pact. qui sic in terminis post Roma. declarat tex. c. licet episcopus. de prębend. in 6. idem Dec. consi. 191. num. 10. verfic. non obstant allegata. quo loco post Roma. quem citat, inquit possessionem de facto ablatam ab iniusto possessore, de cuius non iure notoriè apparet, non esse illi restituendum. Dec. probauit Neuiz. consi. 81. nu. 32. cons. 82. nu. 26. idem respondit Brun. consi. 19. nu. 12. eam omnes rationem afferunt. quia vbi notorium est, alicui ius nõ competere, non est is citandus. quod resp onderunt multi. vt Ias. consi. 86. col. 6. in fi. lib. 3. Soc. Sen. cons. 87. col. 3. cons. pen. col. 10. in fi. lib. 3. Ruin. cons. 31. nu. 3. lib. 5. Goza. cons. 18. nu. 2. Paris. consi. 1. nu. 33. libr. 1. Zuch. in l. vlt. nu. 130. C. de ed. di. Adr. toll. vbi rectè ergo dicendum est, & nostro hoc casu legem non adiuuare notorium prædonem, vt tam iusta domini exceptio reiecta malè videatur, cum & lex municipalis omnes reijciens exceptiones, notoriam non reijciat. Ripa in l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 70. de acq. poss. quod & latius suo loco expendam.

Hinc clarè est videre malè sensisse Abb. in c. nec in literis. & Bero. ibi nu. 70. in fi. de restit. spol. qui aduersus receptissimam aliorum sententiam, probarunt contrarium: prædonem scilicet etiã notorium aduersus spoliatorem dominum restitui, quorũ rationes & fundamenta non magno diluũtur negotio, nam ex c. porrò.
123 de diuor. † quo non obstante notoria consanguinitatis exceptiõe thori possessio mulieri spoliatę restituitur, non satis probat, ex sententia Corasij. in d. §. nihil commune. num. 72. lib. 2. miscella. iur. c. 2. in fi. nec dissentit Did. quem suprà retulimus, in ea Epito. de sponsa. d. c. 7. §. 5. nu. 11. etsi Ias. alium sensum in d. §. nihil cõmune. nu. 46. crediderit, nam inquit Coras. illud contigisse, quia contra legis præceptum vxorem dimisit maritus. prætextu enim consanguinitatis non potest sua auctoritate à se vxorem dimittere. c. multorum. 35. q. 6. nã in hominis potestate hæc non sunt, quæ animæ periculũ respiciũt, nec lege diuina data est hominibus facultas, hac ex causa vxorẽ dimittere. Alia est Bert. declaratio in c. literis. nu. 70. de resti. spol. qui ideo Thori possessionem mulieri restitui voluit, quia maritus dubitatiuè & subobscurè consanguinitatis exceptionem proposuit, nam illa consanguinitas in quinto, vel sexto gradu minimè prohibito iuxta c. nõ debet. de consan. & affinit. esse poterat. quare generalis & obscura exceptio minimè concludit. c. in præsentia. de proba. l. non hoc. C. vnde leg. quod non contingit in casu c. significasti. vbi clarè & coniudenter exceptio adulterij fuerat deducta & probata. hãc declarationem confirmãt vltima illa verba. c. porrò. in fi. in illa parenthesi, dum per illam dictionem, nisi dubitatiuè Pontifex loquitur. ex quo datur intelligi non constitisse ex ea simplici oppositione, impedimentum illud esse vnius vel alterius gradus, qua declaratione intelligimus c. porrò. in hanc sententiam à nostris perperam citari, si Beroij vera est consideratio, quam falsam ego proculdubio existimo, cum in prima illius tex. parte nulla adsit obscuritas, nam consanguinitatem talem adfuisse prę sup ponit, qua etsi spontè non possit maritus vxorem dimittere, ecclesiæ tamen iudicio separatio induci poterat: nec in secunda, sed in prima parte textus solidum constituunt interpretes fundamentum. scio tamẽ glo. d. c. porrò. eum textum intelligere, vt fiat restitutio in omnibus præterquam ad seruitium carnis, quod sensisse videtur Abb. & Imol. quos citat & probat Did. d. §. 5. nu. 12. vbi eiusdem sententiæ citat Dinum, Thomam & Paludanum, solet etiam pro hac ipsa opinione citari tex. c. in literis. in fi. de rest. spol. † qui simplici- 124
ter & generaliter affirmat, prædonem esse ante omnia restituendum, nec distinguit, an notorius sit prædo, vel non, quare nec nos distinguere debemus. l. non distinguemus. de arbit. l. de precio. de publ. imò in notorio prædone is textus loqui videtur, quia vbi non cõstaret eum esse prædonẽ, paria essent, quod prædo nõ esset, vel esset, & non appareret. iuxta textũ. l. in lege. de contrah. emp. verum etsi hic textus non distinguat, ex
alijs tamen distinctio sumi potest, cum vna † lex aliam 125
declaret. l. vtrum. de pet. hæred. l. 1. vbi Soc. de reb. dub. Bart. in rep. l. 1. nu. 6. ff. de off. procu. cæsa. idem dicimus de statuto. Ripa. li. 1. resp. c. 3. nu. 24. Cur. Iun. cõsi. 7. nu. 3. Soc. Iun. cons. 1. nu. 42. lib. 1. sic dicimus in testamento, cuius pars vna alteram declarat. l. qui filiabus. vbi Ias. col. 1. de leg. 1. & quòd dicitur in c. in literis. constare illum esse prædonem, dico prædonem appellari, non ratione apparentię, sed ratione effectus: vel intelligimus c. in literis. procedere, cùm prędo aduersus non dominum contendit restitui, vt in eo casu contendebat, restituitur enim tunc. vt probat. l. 1. §. qui à me. & l. colonus. de vi & vi arm. cum non licuerit nõ domino prædonem spoliare, sua enim nõ interest ex quo dominus non erat: an prædo, vel non is sit qui possidebat. Bellam. verò in d. c. in literis. nu. 11. eam constitutionem intelligit, vt recitatiuè, non autem dispositiuè loquatur, nam iure Pontificio inquit locum habere non potest ob peccati causam. text. autem l. cum fundum. de vi & 126
vi arm. † qui pariter in hanc sententam citatur, euitari satis potest. nam licet ille emptor videatur effectus rei dominus, adhuc tamen re non tradita verè dominus dici non potuit, nec notoriè constat eum esse dominũ, vt posset sua auctoritate possessorem expellere, cũ præsertim in possessione is possessor sine vitio esset. Ad re 127
autem non confert, qui passim citatur tex. l. 4. † §. si dominus. de vsuc. cum nõ cõstet eo in casu, an is à domino spoliatus possessor iniustus esset possessor, quem iustum in dubio ego dicerem, ne delictũ aduersus regulã l. merito. pro socio. præsumatur. Non quoq; hanc adiuuat sententiam illa Bero. in c. in literis. nu. 72. consideratio, quòd iustè scilicet hic prædo à domino recuperet, cum legis auctoritate recuperet, nam legis dispositione priuatur suo dominio dominus, qui prędonem spoliauit. l. si quis in tamtam. C. vnde vi. quare prædo dum se restitui petit, non rem alienam petere dicitur, sed propriam, cum iam ob violentiam dominiũ amiserit, & non leges ciuiles modò † sed & canones conce- 128
dunt aliena lucrari in delinquẽtium pœnam. c. fraternitatis. vbi gl. c. in legib. 12. q. 2. c. licet. de pœnis. Quare si prædoni actio ad recuperandum datur, fortius exceptio. l. 3. C. de cond. indeb. l. inuitus. §. cui dãno. de reg. iur. nam hæc vt diximus Bero. consideratio non satisfacit, cum lege cautum non reperiatur dominum, sua auctoritate è manibus notorij prædonis rem propriã vendicantẽ, rei dominio priuari, nec enim l. si quis in tantã. sanctio hoc constituit, quin iam ex Dec. in l. qui iurisdictioni. nu. 11. de iurisd. om. iud. probauimus in notorijs posse quem sibi iusdicere. cum igitur domino iure hoc concedatur, cessat quod dicebat idem Bero. d. c. in literis. nu. 74. vers. tertiò dato, q. ex quo vltimũ spoliũ est purgandũ. l. 3. §. cũ. de vi & vi arm. & vltimũ spolium sit domini aduersus prędonem, illud est purgandum antequã dominus audiatur, tũ quia adiuuatur prædo naturali ratione, ne alter scilicet alteri vim inferat. l. vt vim. vbi * omnes. de iust. & iu. & domino
solo iure gentium, cõcedatur rei proprię recuperatio. l. ex hoc iure. de iust. & iur. sicq; causa, & ius prædonis vt fortior prępondęrare videtur causæ domini: cessat inquam hæc consideratio, cum domini aduersus prędonem spolium dici non possit, nam iure permittẽte

Universidad de Deusto
Biblioteca

suum tantum recuperat. nec video prædonem maiori ratione aduersus dominum, quàm dominum aduersus prædonem, ratione naturali niti, cum & prædo prius ius naturale læserit, occupādo domini possessionem, quare non parum sum admiratus in hoc Beroij, viri alioqui doctissimi, ingenium: quia summa æquitate nititur dominus cum à viro scelerato, qui sine cōtrouersia rem restituere debuit, recuperauit, quam certè æquitatem rectè considerauit Triph. in l. bona fides. circa med. depos. Ex his iam clarè intelligimus, receptissimam sententiam nulla aduersariorū vi oppugnari posse. Quæ sanè sententia fortius procedit, cum notorij
129 † assassini possessio si à rei domino occupatur, si credimus Ripæ. d. §. nihil cōmune. nu. 89. qui multos refert, addo Corset. in eo tract. fal. ad regulam. quo spoliatus ante omnia restituatur. fall. 8. citat in argumentum. l. si seruus. §. fi. C. de his qui ad eccl. confug. eam quoq; rationem affert, quia si offendi in persona potest, fortius auferri bona concedi debet, & ait huius sententiæ fuisse Bal. in d. c. in literis. de rest. spol. etsi apud me nihil scripserit Bal. in c. illo. Bal. tamen sic citauit, & relatam rationem probauit Iac. Nouell. in sua pract. crim. in tit. spoliatus de facto debet restitui. incipit vulgaris est regula. nu. 8. vers. limita octauò. & Iac. à S. Georg. in l. si de vi. nu. 20. vers. decimo octauò fallit. de iud. loquuntur tamē in eo, qui occupat mobilia, cui aliàs nō daretur interdictum Vnde vi, etsi aliud remedium.

Declaro autem & intelligo hanc declarationem, cū
130 is prædo à domino rei fuit spoliatus possessione, † secus si ab eo, qui in re ius nō habet seu dominus nō est, nam aduersus eū restituitur prædo, vt est in argumentum. d. l. bona fides. circa med. depos. & ita intelligo. l. §. qui à me. l. colonus. et l. cum fundum. de vi & vi arm. quæ cum loquantur de prædone, & iniusto possessore, præsupponunt esse cognitam & apertam illorum improbitatem, & ita esse notorios prædones possessoresque iniustos.

Declaratur secundo loco principali relatā conclusionem nullo pacto procedere in † beneficialib. & spiritualibus, vt probāt text. in c. quoniam. & in c. cōstitutus. de filijs presbyter. in his enim nō restituitur prædo ante omnia, cum nec ab initio concedatur vitiosus ingressus. c. 1. de reg. iur. c. licet episcopus. de præben. in 6. & post Abb. declarat Ber. in c. in literis. nu. 76. de rest. spol. solet citari & tex. c. ad decimas. de restit. spol. in 6. hanc declarationem probarūt omnes. in d. §. nihil cō-
* mune. ibi Alex. num. 27. vers. decimo fallit. Ripa. num. 70. communē * & veram testatur. Alc. respons. 41. in fi. nec dissentit ante eos Bella. cons. 3. dub. circa med. & licet ex relatis aliqui, vt Alex. & Ripa loqui & in profanis videantur, cùm scilicet contra spoliatum iuris est præsumptio, ne possidere possit: allegata tamen ab eis iura in spiritualibus & beneficialibus loquūtur, vt intelligit Oldra. cons. 1. col. 2. quem est secutus Marsil. sing. 11. quos & aliàs sup. citaui. Aduersatur tamen huic declarationi is notabilis text. c. in literis. qui dum loquitur in beneficialibus, vult tamen prædonem ante omnia restituēdum esse, hanc difficultatem tollit egregia declaratio Bero. ibi, nu. 77. in fi. dum ait, textum illum voluisse arguere ex dispositiōe iuris ciuilis ad causam illius text. vt quemadmodum de iure ciuili spoliatus etiam prædo ante omnia restituitur, sic spoliatus de iure Pontificio. non tamen idem de prædone statuit ius Pontificium quod ius ciuile, quasi velit dicere (inquit Ber.) tex. à fortiori, si secundū iuris rigorē, id est, secundum ius ciuile prædo restitui debet, quāto fortius hic in beneficialib. qui prædo non est, quam declarationē sensit & Abb. in d. c. in literis. nu. 23. circa pri. & verè in-
132 telligo c. in literis † loqui de prædone improprio, iuxta declarationem supr. relatam ex l. si ex stipulatione. de acq. poss. nam is possidendi certam iustam causam habet, & excusatur, etsi verè retinere non possit proprietatem: quare tunc restituitur spoliatus, sic sentit Bero. d. c. in literis. nu. 28. & nu. 77. & idē placuit Neuiz. cons. 81. nu. 32. vers. nō obstat. Bal. &c. & ante hos idē scriptū reliquit Bella. c. in literis. nu. 49. hoc demōstratur, quia is spoliatus in casu c. in literis. erat iam in beneficio institutus, habebat ergo certā iustam causam, etsi in effectu fortè institutio nullius esset effectus, sicque verus prædo dici is non potuit, nam si prædo verus fuisset, credēdum est quod illi restitutio non fuisset concessa, ne lex Pontificia delicta adiuuaret, sic etiam intelligo. c. vlt. 3. q. 1. 133

Declaratur tertiò vt fortius procedat hæc conclusio in prædone spoliato, qui ipso iure beneficio fuisset priuatus, vt est in † simoniaco. c. accusatum. c. tanta. de 134
simo. sic declarat Ripa. in d. §. nihil commune. num. 91. citat gl. & Archid. in c. 1. 3. q. 1. is enim † simoniacus nul- 135
lum acquirit titulū in beneficio, nec fructus facit suos vt post alios scribit Fel. in c. nisi cum pridem. de renun. in c. insinuata. num. 5. in c. simoniacè. nu. 6. de simo. Dec. cons. 118. nu. 1. Boer. q. 117. nu. 3. Reb. in praxi benef. in tit. de simo. in resig. nu. 15. & super concord. Regis Franciæ in tract. de pacif. poss. nu. 198. imò dicitur † simoniacus 136
ipso iure beneficio priuatus, vt Constantiensi consilio est diffinitum, & refert Reb. d. tit. de simo. in resig. nu. 8. & idem affirmant Paris. cons. 15. nu. 13. lib. 4. Gomes. super Reg. cancellariæ. de triennali possessore. q. 12. circa finem, idē dicere possumus in quouis crimino so † qui 137
ipso iure beneficio esset priuatus, vt scribit Ripa. in d. §. nihil commune. nu. 92. & latius hæc expendam in remedio ex c. reintegranda. vbi melius conuenit explicare tractatum restitutionis possessionis beneficiorum ac rerum spiritualium.

Quæro duodecimò vtrum ne, qui † clā spoliatus sua 138
possessione est, ante omnia hoc interdicto, Vnde vi, restituatur? communis videtur sententia restitui, si Bart. credimus in l. si vi me. 2. de vi & vi arm. & Ripæ. in d. §. nihil cōmune. nu. 73. vbi & Alex. nu. 15. & Claud. Merme. nu. 79. communem testātur. Iac. à S. Georg. in l. si de vi. num. 17. versi. secundò fallit. de iudicijs. crebriorem quoq; & verā fatetur. Claud. Seysell. d. §. nihil cōmune. col. 2. versi. & primo, circa secundam fal. & ibi Fab. nu. 41. & Zasi. nu. 48. verissimam affirmant, quod non satis verum sum semper arbitratus. nam qui ab Alexa. in d. num. 15. allegatur text. & ibi Bart. in l. si coloni. C. de agr. & cens. lib. 11. non probat, est enim probabilis, non necessaria Bart. auctoritas, & is textus. l. si coloni. nouum habet remedium ab interdicto, Vnde vi, distinctum, vt iam diximus. diluitur simili respōsione eiusdem Alex. argumentatio ex c. reintgeranda. 3. q. 1. vt animaduertit & rectè Ripa. d. §. nihil commune. num. 73. & suo loco dicemus, & quòd ait Mermer. ad rem optimè facere, quòd quando possessio mea est antiquior, semper in dubio tuam vitiosam & clandestinā præsumi. c. licet causam. de prob. Bart. l. si duo. in prin. num. 4. vti possid. conceditur & iam præsupponimus clarum, possessionem noui possessoris esse clandestinam. sed non sequitur esse succursum domino spoliato ex hoc interdicto, nec vera quoq; est eiusdem Clau. Merm. argumentatio, dum ait, qui suā ingreditur possessionem, virtute dominij dicitur posse ingredi, quia † ciuilem possessionē retinuisse creditur. l. clā possi- 139
dere. §. qui ad nundinas. de acq. poss. vbi Iaf. nu. 23. 53. & is qui in naturali possessione reperitur neget venientē admittere, violētiam committere dicitur, ergo excludi poterit per dominij exceptionem. Hanc argumentationem ante Merm. cōsiderauit Rom. vt refert Alex. d. §. nihil commune. nu. 15. versic. hæc sua ratio. qui respondet & tollit argumētum, quod & alia ratione dilui potest, quia communis & verior est sententia, ciuilem clandestinā nō effici, nec mutari in violentā, vt te-
stātur * communem Iaf. d. §. qui nūdinas. num. 48. etsi * ipse aduersus alios sentiat. tex. autem † l. si vi me deie- 140
ceris. de vi & vi arm. in quo esse casum pro hac cōmuni testatur Bartol. (etsi non animaduertant cæteri) non videtur (quod pace Bart. dixerim) mihi probare, cum nullum in eo verbum sit de restitutione possessionis,

& præ-

& præsertim cum clam possessor est ingressus, illud autem quod ab aliquib. adducitur, interdictum quod vi aut clam, concedi contra eum, qui clā aliquid agit. l. 1. §. deniq;. quod vi aut clam. quodq; restitutorium possessionis dicitur. l. vlt. in pri. C. vnde vi. facilè corruit, cum interdictū, quod vi aut clam, quod sui natura (vt verba docent) conceditur, cùm quid clā agitur, nō sit restitutoriū possessionis, sed operis factæ, vt in pristinum restituātur omnia, quare & possessori cōceditur. l. cōpetit. §. in summa. quod vi aut clam. &q; dicitur in l. vl. C. vnde vi. est sola Iustiniani allegatio nō iuris diffinitio, vt rectè animaduertit & Ber. in c. item cū quis. nu. 18. circa med. vers. nec obstat. d. l. fi. de rest. spol. non
141 quoq; hanc sententiam probat text. in † d. c. item cum quis. de resti. spolia. vbi videtur à pari procedere, qui clam & qui per vim est ingressus. nā si intelligimus in casu. d. c. item cum quis. actū fuisse non recuperandę ex interdicto Vnde vi, sed retinēdę ex interdicto Vti possidetis, vt probauit ibi Bero. nu. 3. in fi. cessat omnis difficultas. sed animaduerti textū loqui de eiecto violenter, & de eo qui clā est ingressus, quare datur ibi priuatio possessionis, quod iudicio retinendæ nō conuenit. Quare credo æquiparantem inter eos fieri, vt ita vnus, ac alter vitiosus possessor aduersus agentē criminis exceptione vti possit, quo aūt iudicio agat actor ille, vt suam consequatur possessionem non determinat textus, sed in iuris dispositione relinquit. Fab. autē in d. §. nihil commune. nu. 51. opinatur hāc sententiā pro
142 bari in text. † l. is qui destinauit. de rei ven. qui dum generaliter loquitur in quocunq; possessorio, dat consilium vt agere volens prius agat possessorio, quia si obtinebit possessionem, cogetur aduersarius agere petitorio, & dominium probare, ecce ergo tex. præsupponere conuentum esse dominū & dominium posse probare, & tamen negat obstare agēti possessorio dominij exceptionē, sed si vult obtinere, petitorio agere debet. Hæc argumentatio est omnino falsa, nam etsi consiliū I. C. sit optimū, non tamē concludit agenti possessorio obijci nunquam posse dominij exceptionem, & verè si hoc diceret malè diceret, cum in possessorio adipiscendæ & retinēdę opponi possit dominij exceptio, vt tradunt omnes in l. vlt. C. de ed. diui Ad. tol. & in l. si duo. vti possid. voluit ergo solum I. C. dicere, agere volentē prius tētare debere, vt consequatur possessionem, quo autē modo non aperit, sed præsupponit terminos habiles, vt scilicet consequatur eo quo poterit remedio, non ergo negat agēti possessorio certis suis casib. obijci posse dominij exceptionē. Nec eiusdē Fabij placet argumentatio, dum ait, si regulariter nō obstat dominij exceptio in interdicto retinēdæ, & adipiscēdæ, multo fortius hoc casu, cum res est effecta vitio clādestinitatis. nam etsi res sit effecta vitio clandestinitatis (quod negari tamen potest) attameu non est hæc disputatio, sed illa an aduersus clandestinū possessorem agi possit hoc interdicto, & dicitur nō posse agi, vt statim subijciemus, quare si actio non competit, non est quod de exceptione obijciēda quæratur, imò contrarium probat hęc argumētatio iuxta casum à Bal. & cæteris propositum, vt infrà subijciam.

Contrarium ergo & melius probarunt sententiam, aduersus eum scilicet qui clā ingressus est possessionē, non cōcedi interdictum Vnde vi, quamplurimi, quos refert Alex. d. §. nihil cōmune. nu. 15. & præsertim Bald. qui quæstionis casum sic formauit: si tu es in possessione rei meæ, cuius inquā proprietatis verè sum dominus, si clam illā possessionē ingredior, & conueniar à te super possessione recuperanda, an verè tibi cōcedatur interdictum Vnde vi, ad eam possessionē à me clā occupatā recuperandā vt restituaris ante omnia, nec tibi obijci à me possit dominij exceptio. Bal. (vt dixi) multi sunt secuti, vt refert Alex. d. num. 15. & ibi Ripa. num. 73. eum probauit Corset. in eo tract. fall. ad regulam. quod spoliatus restituatur ante omnia. fall. 29. & qui illi subtraxit omnia Iac. Nouellus in praxi crimi. tit. spoliatus de facto &c. incipit. Vulgaris regula &c. nu. 30. vers. limita trigesimò. idem sentit Bertr. cons. 56. nu. 7. 1. par. lib. 2. Rob. Mara. de ord. iud. 17. dist. iudi. nu. 23. sic & nouissimè placuit eruditissimo I. C. Aem. Ferreto. d. §. nihil commune. nu. 72. & licet euitari possit, qui ab omnibus passim citatur tex. † l. si de eo. §. vlt. de 143
acq. poss. quo probari videtur, neminem dici possidere clam rem propriā. si ergo cōtra eum sic possidentem agitur, p oteſt obijci dominij exceptio, quod affectum non est vitio aliquo ex clandestina occupatione: nam hæc argumētatio euitari poteſt ex responsione Imolę, quam probat Alex. d. §. nihil commune. nu. 17. in fi. tex. scilicet. d. l. fi de eo. §. fi. loqui quoad dominium, quod clam ipsius rei dominus habere non potest, nō quo ad possessionem, quam clam dominus dici potest ingressus, vt eam precario poteſt retinere, vt probat tex. l. si aliquam. de acq. poss. quare glos. in d. l. si de eo. §. vlt. inquit, quod si dominus conuenitur interdicto Vti possidetis, vt probauit ibi Bero. nu. 3. in fi. cessat omnis difficultas. sed animaduerti textū loqui de eiecto violenter, & de eo qui clā est ingressus, quare datur ibi priuatio possessionis, quod iudicio retinendæ nō conuenit. Quare credo æquiparantem inter eos fieri, vt ita vnus, ac alter vitiosus possessor aduersus agentē criminis exceptione vti possit, quo aūt iudicio agat actor ille, vt suam consequatur possessionem non determinat textus, sed in iuris dispositione relinquit. Fab. autē in d. §. nihil commune. nu. 51. opinatur hāc sententiā pro
142 bari in text. † l. is qui destinauit. de rei ven. qui dum generaliter loquitur in quocunq; possessorio, dat consilium vt agere volens prius agat possessorio, quia si obtinebit possessionem, cogetur aduersarius agere petitorio, & dominium probare, ecce ergo tex. præsupponere conuentum esse dominū & dominium posse probare, & tamen negat obstare agēti possessorio dominij exceptionē, sed si vult obtinere, petitorio agere debet. Hæc argumentatio est omnino falsa, nam etsi consiliū I. C. sit optimū, non tamē concludit agenti possessorio obijci nunquam posse dominij exceptionem, & verè si hoc diceret malè diceret, cum in possessorio adipiscendæ & retinēdę opponi possit dominij exceptio, vt tradunt omnes in l. vlt. C. de ed. diui Ad. tol. & in l. si duo. vti possid. voluit ergo solum I. C. dicere, agere volentē prius tētare debere, vt consequatur possessionem, quo autē modo non aperit, sed præsupponit terminos habiles, vt scilicet consequatur eo quo poterit remedio, non ergo negat agēti possessorio certis suis casib. obijci posse dominij exceptionē. Nec eiusdē Fabij placet argumentatio, dum ait, si regulariter nō obstat dominij exceptio in interdicto retinēdæ, & adipiscēdæ, multo fortius hoc casu, cum res est effecta vitio clādestinitatis. nam etsi res sit effecta vitio clandestinitatis (quod negari tamen potest) attameu non est hæc disputatio, sed illa an aduersus clandestinū possessorem agi possit hoc interdicto, & dicitur nō posse agi, vt statim subijciemus, quare si actio non competit, non est quod de exceptione obijciēda quæratur, imò contrarium probat hęc argumētatio iuxta casum à Bal. & cæteris propositum, vt infrà subijciam.

Contrarium ergo & melius probarunt sententiam, aduersus eum scilicet qui clā ingressus est possessionē, non cōcedi interdictum Vnde vi, quamplurimi, quos refert Alex. d. §. nihil cōmune. nu. 15. & præsertim Bald. qui quæstionis casum sic formauit: si tu es in possessione rei meæ, cuius inquā proprietatis verè sum dominus, si clam illā possessionē ingredior, & conueniar à te super possessione recuperanda, an verè tibi cōcedatur interdictum Vnde vi, ad eam possessionē à me clā occupatā recuperandā vt restituaris ante omnia, nec tibi obijci à me possit dominij exceptio. Bal. (vt dixi) multi sunt secuti, vt refert Alex. d. num. 15. & ibi Ripa. num. 73. eum probauit Corset. in eo tract. fall. ad regulam. quod spoliatus restituatur ante omnia. fall. 29. & qui illi subtraxit omnia Iac. Nouellus in praxi crimi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ostendo ex titulo antiquo, non dicor propriè clam possidere.d.l.si de eo.§.vlt. cum in hoc iudicio dominij exceptio agenti obstet. si ergo conceditur illud interdictum is non restituet ante omnia. etsi diceretur conceditur agi posse eo interdicto, sed dicitur posse agere ex hoc Vnde vi, quo dum vtitur declarat se nec animo possidere. dico non reperiri cautum concedi, Vnde vi, cum vis commissa non sit.& interdictũ Vnde vi, odiosum est, quare non extenditur.

Declaro communem sententiam tunc procedere cũ is, qui sespoliatum prætendit, post ingressum clã possessionem à domino, immediatè agit, tunc enim hoc interdicto agere non potest, cum nulla vis aduersus eũ
148 commissa sit: secus si antequam agat conetur †ad suam possessionem reuerti, & is possessor nouus eum prohibeat, nam tunc is dicitur vim ratione ciuilis possessionis aduersus antiquum possessorem commisisse, vt probat tex.l.clam possidere.§.qui ad nundinas. in fin. vbi gl.& omnes de acq.poss.Bellam.decis.511.cum ergo vis commissa ratione ciuilis dicatur interdictum Vnde vi, antiquo possessori conceditur.l.1.§. deijcitur. de vi & vi arm.Zas.d.§.nihil commune.nume.49. Relata
149 quoq; cõtrouersia † cessat Papiæ ex statuto.54.in ciuil. de poss.violenta vel cland.resti.vt ex rubrica patet, & in textu, ibi, vi vel clam, vtrumque enim casum vi & clam, æquiparat.sic etiam erit locus statuto 31.in crim. de pœna illius qui vim alicui fecerit in sua possessione. cum verba textus de qualitercunque spoliato loquantur.

QVAERO decimotertiò an cõcedatur hoc interdictũ
150 aduersus singularem †successorem? & clarum est non concedi.vt est clarus tex.l.cùm à te.de vi & vi arma.& affirmat gl.in c.sæpè.& ibi Ripa nu.8.de rest.spol.Lanfran.de Oria.in rub.de causa poss.& prop.col.2.versi. prima conclus.respondit Alci.resp.361.nu.2.Rob.Maranta.de ordine iud.7.dist.iud.nu.28. qui nu.45. refert in Regno correctum hoc esse, cum contra quemuis ad libitum agi possit.citari etiam solet tex.c.cum ad sedẽ. de resti.spol. qui tamen non probat, cum solum de eo loquatur, qui spolium nec mandauit nec ratũ habuit: imo præsupponit spolium testibus non fuisse proba-
151 tũ. † afferri solet illa ratio, quia personale dicitur hoc interdictum.l.1.§. pen. de interd.idẽ dicimus de actione in factum, quæ loco interdicti datur.§.vlt.Instit.de interd.quare actiones personales, non ad rem, sed personam sequũtur.l.1.§.si hæres percepto fundo. ad Trebel.l.hæres.C.de don.quam rationem retulit & Cora. in d.§.nihil cõmune.2.par.nu.111. Nec aduersatur huic
152 conclusioni text.† l.vitia.C.de acq.poss.cum is locum tantum habeat quo ad vsucapionem & præscriptionẽ impediendam.§.furtiuè.Instit.de vsucap. sic declarat Coras.qui sup.nu.114.hodie aũt est immutatum ex dispositione c.sæpè.de restit.spolia. vt infrà suo loco dicemus.

153 Declaratur vt non procedat hæc conclusio in eo † successore, qui immediatè deiecto possessore ab eo, qui vim commisit possessionẽ adhuc vacantem est ingressus, etsi enim is vim non cõmiserit, in eum tamen conceditur interdictum Vnde vi, cum immediatè vitiosè sit possessionem ingressus, sic intelligo textum.l.sequitur.§. si tu vi me.ff.de vsuc. etsi malè ibi gl. interpretetur, concedi contra deijcientẽ, non cõtra occupantem, qua enim ratione fit vt à deijciente, qui nõ possidet recuperari verè possessio possit, & non animaduertit gl. tex.l.vl.C. vnde vi. probare contrarium eius ad quod adducitur, vt suo loco dicemus.

154 Declaratur secundò non procedere† in subsidium, cum is qui occupauit non est soluendo, tunc enim & iure ciuili contra singularem successorem conceditur remedium hoc.sic gl.Barr. & omnes in d.l.cum à te.& tradit Cora.d.§.nihil commune.num.114.in fi.Ripa.d. c.sæpè.nu.8.

Declaratur tertiò nõ procedere cum duo sunt spoliati, sed vnus ante alterum, licet solum vltimo loco spoliatus † agat conra spoliatorem non is primus, at- 155
tamen si is primus etiam probat de dominio, præfertur.sic Bar.in l.vlt.nu.13.C.vnde vi.Alex.in additio.ad Bar.in d.l.cum à te.citant tex.l. bona fides.de poss.qua de re dicam cum Bar.in d.l.vlt.in q.8-C.vnde vi.

[Declaratur quartò quandò ex † singulari possessore 156
peruenit possessio in primum spoliatorem, nam etsi is primus spoliator possideat tãquam singularis possessor ob titulum ab eo habitum, tamen potest conueniri non ad interesse, vt conueniretur aliàs, sed ad restitutionem possessionis, sic latissimè Affl.in c.1.nu.22. de mili.vassa.qui contumax est.post Iser.ibi.

QVAERO decimoquartò vtrũne concedatur hoc interdictum, contra † hæredem vniuersalem, qui spoliatori successit? & dubium non est concedi in quantum 157
ad eum peruenit.sic probat text.clarus.l.1.§.vlti.& l.si plures.de vi & vi arm.tradit Ripa in c.sæpè.num.8. de rest.spol.& eum sequitur Neuiz.conf.78.nu.1. idẽ censuit Afflict.decis.518.in fi.& Franc.de Marchis.q.71.nu. 5.Rim. conf.428.nu.11. lib.3. Robert. Maran.de ordine iud.7.dist.nu.28.Anto. Matth.in l.naturaliter.§. nihil commune.ampl.40.de acq.poss. post Chassa. consil.7. nu.52.Coras.d.§.nihil commune 2.par.nu.117.quo loci post Ripam, quem nunc retuli, respondet illi difficultati, quæ moueri solet, hæredem scilicet non puniri ex delicto defuncti.toto tit.† ne ex delicto defun.quæ tũc 158
non procedit cum quid in hæredẽ peruenit, vt declarant Are.& cæteri in l.4.§.Cato.in 3.oppo. Bar.de verbo ob.quo loci egregiè in terminis Horm.Detus num. 242.Alci.nu.92. & tradit Soc.tract.fall.regula 291.fall.3. Corn.conf.314.lib.1.Car.Moli.de diuiduis & indiuid. par.2.nu.235.& in 3.nu.238.probat l.vnica.C.ne ex delicto defun.& in terminis nostris clarissimus text.in l.3. in prin.de vi & vi arm.& docuit Abb.in c. cũ dilectus. nu.57.de ord.cog.accedit præterea † delictum defuncti non extingui cum sola infligitur pœna pecuniaria.l.3. 159
C.si pende.appell.l.vlt. C.si reus vel accus.mor.fuerit. vbi omnes.tex.notab.in l.Caius Seius.vbi Ign.num.15. ff.ad S.C.Sylla.l.si pro fure.§.vltim.ff.de condict. fur. Dec.& Cagn.l.toties.de reg.iur.Gul.Maynerius.l.sicuti pœna.nu.25.26.de regulis iur.Io. Baptista Asin. in l.1. nume.85.ff.de religio. & sumpt.fu.& egregiè declarat Alba.conf.90.vbi praxim docet procedendi cõtra defunctum.

Extenditur primò, vt eo etiam in casu procedat conclusio, cum agitur aduersus successorem, qui non spoliatori successit, sed ipsemet rem possidendo videtur certo modo spoliare.exemplum, si pẽsionem quis annuam soluat, & successorem relinquat, isq; neget soluere† cum nunquam soluerit, aduersus eum agi pote- 160
rit remedio recuperãdæ, vt egregiè decidit Guid. Pap. q.69.incip.supra quæstione.non dicam tamen hoc esse ex interdicto Vnde vi, per ea quæ scripsimus supr.q.8. vbi in fine hoc retulimus.

Limitatur primò vt procedat, cum in hæredem nihil peruenit, sed cum defuncto lis iam fuit contestata, ex d.l.1.& 2.C. ne ex delicto defun.sic in terminis affirmauit Abb.d.c.cum dilectus.nume.57.versi.ex quo infero.

Limitatur secundò nõ procedere de iure canonico, quo conceditur actio contra hæredẽ, etsi ad eum nihil peruenit, ita Abb.d.c.cũ dilectus. nu.57.versic.idem D. Ant.ex c.vlti.de sepul.quod intelligit Abb. esse potius fauore animæ defuncti, quàm iure stricto.

Limitatur tertiò non procedere in successore dignitatis, qui tenetur, etiamsi ad eum nihil peruenit, Abb. d.c.cum dilectus.in fi.post Inno.

QVAERO decimoquintò vtrũne spoliatus agẽs hoc interdicto, vt ante omnia suæ possessioni restituatur, verè restitui debeat ante omnia, † cum passus est litem 161
tractari super causa dominij, & ita super petitorio cognosci? iure Cæsareo non reperitur clerè definita quæstio, iure Pontificio ex c.1.de restit.spol. est absolutum, non restitui, nec esse, qui hodie dissentiat. nam vt ait Abb.

Abb.in d.c.1.3.notab.potuit spoliatus huic iuri renunciare, quod intelligitur tam expressè quàm tacitè, expressè inquam si facto spolio cum spoliatore conueniat, se hanc exceptionem non oppositurum, vt sic intelligi à cæteris textum.d.c.1.ibi scribit Bero.nu.20.qui Bar.citat,& Bal.& Inno.is tamen Inno. solum inquit, hoc contingere propter voluntatẽ partiũ, quæ in hoc concurrit.ab hac sententia nõ dissẽtit Io. Bap.Ferr.cõs. 95.nu.11.Lanfr.Oria.in rub.de causa poss.& propr.col. 5.versi.1.limita.lac.à S.Georg.in l.si de vi.nu.19.versi.nonnõ fallit.ff.de iud. Bero.tamen d.c.1.nu.20.ambigit nõ
162 mediocriter in casu † d.c.1.non interuenisse expressum consensum, sed tacitum tantum, qui in iudicio idem quod expressus operatur, vt tradunt omnes in l. quæ dotis.ibi Ias.nu.77.& in fi.sol.matr. quod in se verum est: attamen hic textus verè secundum Innoc. & alios intelligitur de consensu expresso, ex vi fortè illorum verborum, consentiente illo cõstituit se legitimè probaturum.quod dictũ est simile illi Terẽtiano in Hecy. Nam constitui cum quodam hospite me esse illũ conuenturum, id est, conueni, expressè egi. & hoc verbo sæpè vtimur in eo actu seu contractu, qui de constituta pecunia dicitur, quòd nil aliud est quàm pacisci, & de soluendo conuenire. erit ergo conclusio præcipua, cum expressus infercedit consensus.

Extenditur primò procedere & eo casu cum tacitè
163 intercedit † consensus, vt cum opponitur dominij exceptio, & super ea spoliato nõ opponente proceditur, sic probant omnes, vt apud Bar.in l. si quis ad se fundum.nu.2.C.ad l.Iul.de vi pub.qui citat d.c.1.etsi dixerim loqui de consensu expresso. Hanc quoq; sententiam probat Bero.d.c.1.nu.20.& ibi omnes: iure autem ciuili non probatur, vt ait Bart.qui statim supra citatus eam attulit rationem, nam sicut se habet exceptio ad actionem, ita se habet replicatio ad exceptionem.l. 2.de excep.sed si exceptio non objiciatur, actio non impeditur, eadem ratione si objiciatur exceptio & repli-
165 catione non respondeatur, exceptio illa locum habet. l.quoniam.Alex.C.de adulter.& toto titul.de replica. Bart.probauit Bero.d.c.1.num.21.verum, etsi non animaduertant nec Bero.nec cæteri, hęc fuit ratio Iacobi Butrig.quam refert Bal.in l.ordinarij.col.fi.versi.quid de hac quæstione.C.de rei vend. Bart.autem est quoq; secutus Dec.consil.84.col.vltim.versi.nam prout dicit Bart.& Alex.d.§.nihil commune.nu.31. Claud.Merm. num.163.Zas.num.64.Boer.in suo sing.de petit. & poss. iud.num.5.& ibi Ripa.num.72.Ant.Matthæ.nu.39.qui & alia plura retulit Ripa ad illum probandum multa
164 concedi parte † non opponente, quæ concederentur, & plura alia scribunt Ias.in l.licet.nu.5.versi.tertiò fallit.C.de proc.Dec.in l.qui iurisdictioni.in fi.de iurisd. om.iudic.in l.non est nouum.num.5.6.de reg.iur.conf. 469.in fin.conf.557.num.13.plura similia congerit egregiè Crau.noster.cõsi.150.nu.2.conf.220.nu.5.consil.248. nu.2.conf.272.nu.9.& in tract.de antiq.tempo.5.partic. 1.par.princ.num.26.27.& præter eum Rui.conf.3.num. 10.lib.3.Marsi.consil.19.num.7. Contra tamen hanc ipsam ampliationem sensit Bald.in d.l.ordinarij.colum. vlt.quid de hac quæstione. ea ratione vtitur, hanc exceptionem, quòd spoliator non debeat audiri in causa dominij antequam possessionis sit facta restitutio, esse iuris exceptionem, quæ cum sit notoria, ipso iure spoliatorem ipsum repellere debet: citat. l. si de vi. de iud. verum Bal.argumentatio leuis est admodum, vt rectè animaduertit Aret.in d.l.naturaliter.§.nihil com
165 mune.nu.10.de acqu.poss.nam etsi quæ † notoria iuris sunt, à probandi onere releuent, non tamen ab onere allegandi & proponendi, iuxta regulam l. si adulteriũ cum incestu.§.idem si Pollioni.de adul. & est gl.in cle. appellanti.de appell.scribit Bar.in l.cum quid.nu.15.si cer.pet.Fel.in c.2.3.nota.de præsump.Alc.trac.præsum. reg.2.præsump.12.nu.33.& responso.132.in fi.versi.secundo respondeo.declarat Barba.consi.62.col.2.in fi.lib.1. consi.57.col.6.lib.3.Alex.l.1.nu.4. C. vt quæ desunt ad-

uoca.& c.& d.§.idem Pollioni. egregiè declarat Bella. lib.2.supp.iuris.c.6.

Extenditur secũdò vt fortius etiam procedat & eo 166
casu, quo † spoliatus opponeret, sed leuiter & simpliciter, quòd non intendit ingredi iudicium petitorii. nam non sufficit simplex oppositio & replicatio, sed est necessaria clara protestatio, sic Aduocatos instruit Alex.in d.§.nihil commune.nu.31.versi.14.fallit.quem est secutus. Craue.consi.248.nu.3.in fi.vbi eiusdem sententiæ citat Affl.decis.193.addo ipse Capic.Neap.decis. 28.num.1.Paris.consi.1.num.171.consi.107.nu.27. consi. 113.num.7.lib.1.consi.11.in fi.lib.4. clarè hoc idem affirmat nouissimè Neuiz.conf.79.num.2.6.& Natta cons. 289.num.11.12.libr.2.censeo ego animaduertendum esse hanc ampliationẽ haud satis veram esse, quia etsi Alex. admonuerit aduocatos, vt protestentur, non tamen per modum necessitatis sed consilij admonuit, nec relati interpretes affirmant necessariam omnino esse expressam protestationem. solum inquiunt bonum esse protestari, aliàs esset in verbis constituere differentiã, cum opponendo, quod non intendit causam super petitorio tractari nil aliud fit, quàm protestari, quod ante omnia est restituẽdus, tanquam aduersus legis præcepta spoliatus.

Extenditur tertiò vt procedat & eo casu, cum opponitur, & protestatur, † sed eis non obseruatis ad vl- 167
teriora progreditur iudex, tunc enim est necessaria appellatio, vt post Io.Monach.& Io.Andr.in c.1.de accusa.in 6.censuit Aret.in d.§.nihil commune.nu.10. circa prin.qui huius opinionis fuisse Fortunium Garziam refert, quorum sententiam probauit Felin. in c. inter monasterium.nume.23.circa fin. versi. tempora tamen hanc octauam.de sent.& re iudi.idem placuit Cruettæ consil.238.nume.4. consil.302.col.pen.vers.sed dicet aliquis & c.& idem nouissimè in resposo pro Genero. num.236. Illa tamen prima ratio, qua Areti.& Garzia. vtũtur, est satis leuis, non appellando (aiunt illi) is excipiens suæ exceptioni dicitur renunciasse, quod potest.l.pen.C.de pact. leuis inquam est, cum is iam excipiendo declarauerit animũ propriũ, se ea cũ exceptione velle iudiciũ impedire: est ergo illa ratio verior & firmior, quia si actor replicauit & opposuit, animi sui non esse, velle petitorij iudicium aggredi, illisq; spretis cum iudex procedit vlterius † dicitur tacitè aduersus 168
actorem interlocutus.l.1.C.de ord.iud.l.à procedente. vbi Bar.C.de dila.vnde hæc interlocutoria facit ius.c. cum dilecti.de elect.hinc Bar.in d.l.à procedente.nu.3. versi.aduerte.& nu.4.affirmat, tunc opus esse appellatione, cum iudex opposita exceptione & ea nõ obstante causa cognita ad vlteriora procedit, Bart. probarũt cæteri vt latè scripsit Fel.in c.suborta.col.4.vers.limita tamen prædicta.de re iud.illis addo Barba.consi.45. col.pen.in fin.lib.2.Signo.vel quisquis is est.conf.242. nu.12.Aret.consi.73.col.2.versi.aliquãdo iudex.& cõsi. 107.nu.2.versi.secundus casus.Ruin.consi.61.nu.36.lib. 5.alia Dec.consi.276.nu.4.Ias.consi.105.nu.2.conf.199.in fi.lib.1.Tiraq.latè de legib.connub.in glo.5.nu.50.& Sebast.Vant.tract.nullit.tit.quibus modis sententia nulla possit reparari.nu.9.quibus addo Soc. Sen. consi.99. col.pen.lib.3.Parisi.conf.98.nu.15.lib.3.Chassa. consi.68. numer.41.Alciat.responso.409.nu.3.quare scitè admodum Ancho.consi.192.num.4.versi.confirmat hoc & c. dixit, † contradictionem sine appellatione leuis esse momenti. Hanc tamen declarationem veram tunc in- 170
telligit Are.præcitato.§.nihil commmune. quando re ipsa cognouisset iudex super causa exceptionis, etsi Fel.in d.c.suborta.col.4.versi.limita tamen prædicta. ex sententia Bal.& Imol.imò & eiusdem Aretini, quẽ citat, affirmet, † sufficere, si iudex aliquo temporis in- 171
teruallo ad vlteriora procedat, satis enim ex eo conijcitur cognouisse, quã sententiã veram probauit Ruin. consi.117.nu.18.lib.5.quo fit, vt necessaria sit omnib. in casibus appellatio. si verò iudex non sit nec tacitè nec expressè interlocutus, esse ad vlteriora procedendum

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed solum spoliatus, facta prima protestatione ante litem contestatam patiatur procedi super causa dominij, & ita non reperiatur alia protestatio post publicationem, illa prima sufficit, ita Affl. in commen. ad constit. Neapolit. libr. 1. rubr. 24. de violentijs circa possess. num. 63.

Extenditur quarto vt procedat, etiam si essemus in
172 executione † iam latæ sententiæ super restitutione ipsius possessionis. nam si & eo casu patiatur spoliatus probationes super dominio fieri, non leue sibi afferret detrimentum, vt nouissimè interrogatus respõdit vir consultissimus Natta, consi. 289. nu. 12. lib. 2. & eiusdem sententiæ citat Alex. cons. 77. nu. 13. lib. 2. qui tamẽ principaliter hoc non affirmat, sed ad suæ certè doctrinæ confirmationem hoc sensit. Arbitror tamen Nattæ sententiam veram, cum possit & eo tempore spoliatus iuri proprio in totum renunciare, nedum pati, vt exceptio illa opponatur.

Extenditur quintò vt procedat, & verum adeo sit, vt factis his probationibus super dominio, non pos-
173 sit † iudex ex officio supplere, & ante omnia spoliatũ restituere: sic Bero. in c. 1. num. 23. vers. & huiusmodi. de restit. spol. quia eiusdem opinionis fuisse Butr. scribit, cuius rei est ratio, quia tunc restituendus est spoliatus cum restitui petit, non ex mero iudicis officio, vt docet glo. in d. c. 1. Quare si consentiat spoliatus cognosci super dominio, nõ modò petit se restitui ante omnia,
174 sed negare videtur velle restitui. Siquidem † iudicis officium soli petenti impertitur, vt latè docet Ripa in l. 4. §. hoc autem iudicium. nu. 12. 15. 18. ac multis seq. ff. de dam. infect. quanto ergo fortius hoc casu dicendum est, vbi non modò petitur, sed spernitur, immò (quod fortius est) nec in notorijs regulariter iudex supplet, vt docet Alex. in l. 1. nu. 4. C. vt quæ desunt aduoca. hãc tamen extensionem intellexit præcitatus Bero. ni peccati timor immineret ex text. in c. 1. de diuor. & c. est gl. in c. quia præsulatus. 1. q. 4. conferunt, quæ fumus dicturi in ea quæstione, quando concedatur, vel negetur restitutio ob animæ periculum.

Extenditur sextò procedere & eo casu, quando causa petitorij prius fuisset cœpta, & lite super illa contestata obijcit spoliatus, esse prius causam spoliationis cognoscendam. nam ex quo tunc venit per modũ exceptionis, & hæc exceptio impediens cognosci in petitorio, antequã spoliatus sit restitutus, est dilatoria & ante litem super petitorio contestatam debet opponi. Bar. d. l. naturaliter. §. nihil cõmune. nu. 14. ibi Iaſ. nu. 136. ff. de acq. pos. Cap. decis. 13. nu. 3. quos est nouè secutus in resp. Cra. p Genero. n. 237. egregiè idẽ cẽsuit Ang. in l. inuasor. in fi. C. vnde vi. Scio tamen rem esse maximè dubiam cum alij plures aliter senserint, vt latè scripsit Ripa. d. §. nihil commune. nu. 161. & ibi Rub. nu. 312. & Io. Cora. 2. par. nu. 86. quib. accedit Fran. de Marchis. q. 316. nu. 10. latissimè Did. lib. 1. varia. resol. c. 16. nu. 14. & infrà alio loco fortè attingam.

Limitatur nunc primò hæc conclusio, vt ita demũ
175 dominij exceptio † impediat spoliatum restitui, quando ipsa exceptio fuit in libello legitimè deducta, ac legitimè postmodum probata. nec enim sufficit simpliciter opponere dominij exceptionem. nam si solũ opponatur, nec probetur, super sola ipsa restitutiõe possessionis est pronũciandum, sic Dec. in l. vlt. nu. 21. in fi. C. de edict. diui Adr. tollen. & cons. 84. col. vlt. vers. nec obstat quod Neuiz. consi. 79. nu. 9. verſic. tertiò respon-
176 detur. huius sententiæ citant tantum † Bal. in l. post sententiam. col. 1. vers. venio ad secund. C. de sent. & interlo. omn. iud. qui loquitur in interdicto retinẽdæ, Vti possidetis. Quare in interdicto recuperãdę non credo hanc declarationem absolutè veram. nam etsi in libello non fuerit deducta, & super ea lis cõtestata, attamẽ sufficit in prosecutione causæ esse super ea cognitum.
177 Solent enim prosecuta † maximè obseruari, vt his in terminis consuluit Paris. cons. 112. nu. 55. lib. 1. quo loci communẽ testatur, eum est nouissimè secutus Rola. à Valle. consi. 79. nu. 37. lib. 1. nõ ergo nostro casu procedit Bal. sententia, quod & ex eo demonstratur cum nõ possit reus conuentus in libello, qui ab actore dari debet, hanc dominij exceptionem deducere, nisi intelligamus libellũ pro prima ipsius conuenti responsione, vel eo casu cum ipsemet actor spoliatus in suo libello vtrãq; causam deduxit, vt in eo casu consuluit Neuiz. d. cõsi. 79. nu. 9. & sanè viri fatui essent. Quare Paris. cõs. 109. nu. 29. li. 1. affirmat sufficere, conuentũ probare eam
187 exceptionem, dum inquit † non sufficere, si quid allegetur, & non probetur, iuxta glo. l. 1. in prin. in verbo, dicatur. ff. si quadrup. paupe. feciſſe dicatur. quam vt notabilem sunt secuti omnes, vt apud Alex. in l. si præsens. de ope. no. nun. latè Rip. in l. admonendi. nu. 21. de iureiura. & præter eum Cur. Sen. consi. 67. col. 18. in fi. Cur. Iun. in l. si certis annis. nu. 21. C. de pac. Paris. cons. 10. nu. 35. lib. 1. latè Marſ. sing. 570. aduertas & c. intellige rem ipse præter alios, veram hãc declarationem, cum sola dominij exceptio est opposita, & allegata, nulla deinde subsecuta ad pbandum, dilatione. nõ enim tũc super deducta exceptione pronunciandũ erit diffinitiuè, sed absolutoriè ab ordine iudicij. secus cũ † ad pro-
179 bandam exceptionem cõcessa fuit dilatio. nã etsi tunc non fuit per excipientem quid probatum, cõtra eum tamen diffinitiuè est pronunciandũ, iuxta doctrinã gl. in aut. qui semel. in verbo, locum. C. quomo. & quando iud. et scribit Iaſ. in l. qui accusare. nu. 6. & ibid. Dec. nu. 17. C. de eden. egregiè Marſ. sing. 169. Notat latè Did. Couar. Hisp. lib. 1. var. resolut. c. 1. nu. 8. & Neuiz. consi. 19. nu. 15.

Limitatur secundò non procedere, quando dominij causa & † exceptio deducuntur ad colorandũ pos-
180 sessorium, sic clarè in terminis nostris cõsuluit Neuiz. consi. 79. nu. 9. qui huius sentẽtiæ citat Dec. in l. vlt. nu. 21. C. de edict. diui Adria. toll. qui in simili solum affirmat, licere corã laico cognoscẽti de causa possessionis rei ecclesiasticę, deducere dominiũ ad corroborandũ possessorium, non tamen quod terminos nostros hoc affirmat, nec leuis est inter vtrunq; casum differentia, vt reipsa statim ostendã. Citat & Dec. in c. licet causam. col. 8. de prob. qui loquitur in interdicto, Vti possidetis, in quo, cum est dubium, quis est qui possideat, fertur pro eo sentẽtia, qui titulum probauit, vt declarat Bart. in l. si duo. nu. 2. ff. vti possid. citat demum Neuiz. Calcan. consi. 82. col. 2. nu. 2. qui seipsum non declarat, an loquatur in interdicto retinendæ vel recuperandę, & arbitror loqui, in interdicto retinendę, cũ citet Calca. Bald. in l. ordinarij. col. penul. vers. sed iuxta prædicta. C. de rei vendi. qui loquitur in interdicto retinendæ, quam difficultatem animaduertens, fortè Neuiza. d. consi. 79. num. 32. idem esse dixit in hoc recuperandæ interdicto, quoſi in retinendæ, cum in ipso recuperandæ causa dominij tractatur. citat huius sententię Alex. in l. rem quæ nobis. in fi. de acquir. possess. & in consil. 76. in fi. & consi. 118. col. 3. libr. 2. verum Alex. loquitur, non quando solum ad colorandum possessorium causa dominij tractatur, sed quando etiam de dominio ipso disputatur, & super eo ferenda est sententia. quod non contingit in casu nostro. Pro Neuizani tamen sententia, doctrina Bal. esse videtur in l. vnica. col. penult. vers. quęro, qd si in possessorio reus. C. si de mom. possess. fuer. appella. dum inquit, † iudicem teneri admittere 181
exceptionem respicientem dominium in remedio recuperãdæ: etsi nõ admittat appellari posse ad superiorem, quam doctrinam intellexit consi. Neap. vt refert Affl. decis. 7. cũ exceptio deducitur, & sup ea exceptione capitula facta, coadiuuãt possessorium, & solũ contenditur super admissione capitulorum, an sint pertinentia, vel non, & esse pertinentia affirmant, † cum ali- 182
quid causæ conferant, iuxta communem omnium sententiam. vt apud Iaſ. in l. si duo. §. idem Iulia. nume. 12. de iureiura. Dec. consi. 84. & consil. 517. num. 2. Ripa. in l. 1. num. 41. si certa peta. & in nostris terminis Alcia. resp. 387 numero. 4. qui loquitur in casu è contra, quando scilicet

scilicet causa est in petitorio, & capitula fiunt super possessorio, subdit tamen Afflict. causam dominij in fine litis disputari, an in ea ferenda sententia sit. Contrariam itaque sententiam aduersus Bal. Afflict. & Neuiz. probauit Hubertinus Zuch. vir admodum in nostris legibus eruditus, is inq; in l. vlt. nu. 164. C. de edict. diui Adr. toll. & cum eo, etsi sub obscurè aliquantulũ, sensisse videtur Brunus cons. 21. nu. 9. horum sentẽtiam veriorem credo. Nam siue spoliatũ cõsideremus, siue spoliatorem, semper Bal. & Affl. sentẽtia nõ potest pro cedere. Considerato enim spoliato, verum esse non potest.

Primò, quia, vt subtiliter dicebat Brunus. d. nu. 9. in
183 fine. ex quo † non est in possessione non potest dicere se velle colorare possessoriũ, ac illud ex causa hac dominij velle iustificare, cum non entis nullæ sint qualitates. l. eius qui. ff. si cert. pet. quare tũc potius petitorij ac possessorij cumulatio diceretur.

Secundo considero hoc non posse cadere in spoliatum, cui vtile nullo videtur modo deducere causam dominij, quia, vt spoliatus ex sola possessione est omnino restituendus, cum & prædo restituatur, vt supra diximus. q. 11. sic pariter si consideramus spoliatoris personã, nam cum is ante omnia restituere teneatur. d.
184 c. in literis. de rest. spol. nõ potest aliquo modo vitiosam † colorare & iustificare. l. vlt. C. qui leg. hab. perso.
185 sta. in iud. quam sic citat Zuch. in d. l. vlt. nu. 164. C. de ed. diui Adr. toll. quo loci affirmauit Affli. malè † sentire & rectè mea sententia, cum & hoc casu c. impertinentia censeantur, vt scribit Bart. ad quem nemo animaduertit in d. l. vlt. nu. 5. in fin. C. qui leg. habe. perso. stan. in iud. & Bar. seipsum citat. in l. vlt. nu. 11. C. vnde vi. Cũ hæc (lector beneuole) scripsissem, iamq; in Monteregali Pedemontium ac deinde Brixiæ impressa essent hæc ipsa commẽtaria, euenit fortè fortuna, vt in acerrima disputatione, cui & ego spectator aderam, noua sub incude (quòd aiunt) nostra hæc. ac prius aliorum, Bruni præsertim Zuchardiq; declaratio reuocaretur. qua potuit diligentia memoriæ commendaui, quæ hinc inde adducta fuerunt, tũ præsertim, quæ vnus eorum cõsultissimus, simul ac acutissimus alter
186 Papinianus † Vincẽtius Stella Brixiensis in medium, vt Bruni & Zuchardi sententiam tueretur, attulit. volui itaque hæc in hac editione vltima ad communem studiosorum vtilitatem in lucem prodire. is ergo vir celebris, qui Bruni, Zuchardi ac nostrã oppugnabat sententiam, simulq; Afflicti & Neuizani opinionem tuebatur, recensebat alios quamplures, quorum nos rationem in nostris commentarijs non habuimus, secutos fuisse illam Afflicti opinionem. atque ita referebat Dec. consi. 84. col. 2. in fin. Ripam in c. fæpè. num. 28. de restit. spol. Cap. decisi. 77. in fin. Paris. consil. 107. nu. 3. lib. 1. consi. 60. num. 7. lib. 3. & consi. 31. num. 55. lib. 4. & Tiraq. tracta. le mort saisit le vif. 6. part. 5. declar. num. 13. immò ex antiquis in hãc opinionem referebat Specula. in tit. de teste. §. nunc videndum. col. 5. verſic. sed quæro, pone. Baldum in l. vltim. C. qui leg. perso. hab. sta. in iud. in l. ordinarij. num. 10. C. de rei vend. & in l. vnica. C. si de mom. possess. quin huius opinionis fuisse videtur glo. clem. 1. in glo. vlt. in fin. de cau. possess. & propr. Contra verò fulgentissima illa Stella, Bruni, Zuchardi ac nostram sententiam, cum relatis à nobis rationibus defenderetur, alios plures, antiquos præsertim, nobiscum sentire dicebat. atque ita Bartolum,
187 Bald. Ang. Saly. & alios † in l. vnica. C. si de mom. possess. fuer. appellat. citabat. nam dum ij scribunt, interdi-
188 ctum † Vti possidetis, quod retinẽdæ possessionis est, ab interdicto Vnde vi, quod recuperandæ dicitur, ita distare: vt in interdicto Vti possidetis, causa dominij aliqua deduci possit, quòd tamen in interdicto Vnde vi, non conceditur, intelligitur ad possessionem colorandam, cum clarũ sit ob id in illo interdicto Vti possidetis, dominij causam deduci. ex recentioribus postmodum referebat Frãc. de Marchis. q. 565. nu. 3. Cuius decisiones supremi consilij Delphinatus quãti faciendæ sint ignorat nemo, illas vim † legis habere in regio- 189
ne illa scriptum reliquit Guid. Papæ. q. 50. & alia sunt apud Neuiz. lib. 5. Syluæ. nupt. nu. 62. afferebat quoque huius sententiæ fuisse Petrum de Beneint. in illius decisionibus cõclus. 53. in certa causa. qui sanè Petrus tũc in amplissimi, illustrissimi atq; excellentissimi Ducis Ferrariæ consilio iustitiæ sedebat consiliarius, illius ergo auctoritatem quanti facere debeãt acerrimi causarum patroni Ferrarienses ipsi dicant. respondebat postmodum contrarijs Dd. auctoritatibus, illas scilicet esse admodum numero ac pondere impares. quin & rectè, mea quidem sentẽtia dicebat, † Dec. d. cons. 84. 190
loqui in remedio adipiscendæ possessionis ex l. vlt. C. de ed. diui Adr. toll. immò eo loci ambigit Dec. an rectè capitula forent admissa, Ripam verò in eo. c. sæpè. nu. 28. vers. & si dixeris. per † transennam solum argu- 191
mentando loqui, nec principaliter dubitationem hãc enucleare, quo fit vt solidum fundamentum in illius assertione constitui non possit, vt scriptum reliquit Alc. lib. 4. Parer. c. 7. Ant. † Capic. d. decis. 77. in fi. dice- 192
bat loqui in actore petente se restitui ad quasi possessionem cuiusdã † officij, quod cum quasi possideri sine 193
superioris licentia non posset, vt de re ecclesiastica, & de re feudali dicimus, sic eam suã quasi possessionem actor iustificare debuit. quę sanè iustificatio ex simplici tituli productione fit, vt latius diximus infra in rem. 15. nu. 463. dicebat pariter is vir celeberrimus † Pa- 194
risiũ. d. cons. 107. nu. 3. lib. 1. loqui in ipso actore, qui potest, si vult deducere titulum ad iustificandum suam possessionẽ, etsi id facere necesse minimè habeat, nam & is, omisso possessorio iudicio, petitorio agere potest. c. 1. de restit. spol. id quod reo, sic q; spoliatori non licet, quandoquidem, quod causa dominij deduci, in hoc remedio nõ possit, ad spoliati fauorem introductum est, cui fauori renunciare is spoliatus potest, tamen illi de cimentum, ex sua tituli deductione, afferre reus nõ possit. nec hoc casu, ob maximam diuersitatis rationem, licet reo, quod actori cõcessum extat. 195
† Parisium verò in d. cons. 60. num. 7. lib. 3. intelligebat loqui in remedio adipiscendæ, atq; ita ibi in hanc sententiam allegasse Dec. d. cons. 84. vna tãtum Parisij auctoritas in d. cons. 31. nu. 55. lib. 4. cui tamen ita satisfaciebat, illum simpliciter secutum fuisse Afflictum. d. dec. 7. & Decium. d. consi. 84. quem aliter in iam citato cõs. 60. nu. 7. intelligebat, atq; ob id Parisium hac in re nõ satis nouisse rei veritatẽ, poste aquã delectũ non habuit eorũ q à Dd. scripta sunt. Tiraq. in d. tract. le mort saisit le vif. loqui contẽdebat, & rectè, in adipiscendæ interdicto cum Iacobum Butrig. in l. incerti. C. de interd. & Baldũ in l. ordinarij. C. de rei vend. ita loquentes alleget. sic Specul. in titu. de teste. vna cum Franc. de
Marchis. d. q. 565. num. 3. intelligebat loqui in interdi- 196
cto retinendæ. in quo etiam Bald. secundum eos loquitur. gloss. verò d. clemen. de causa possess. & propr. loquitur cum natura causę fert, vt possessorium ex titulo possit iustificari. atque ita defenditur Bruni, Zuchardi ac nostra hac de re declaratio.

Hanc declarationem ex recẽtioribus aliqui viri celeberrimi ita intelligebant, vt solũ procedat, quo ad illam possessionem nouam, quam is spoliator, ob violentiæ vitium, colorare nõ potest, at secus † antiquam 197
possessionem, quam penes se ante tempus allegati spolij habuisse allegat, is spoliator colorare vellet. illam verè posse colorare illi sentiebant, ea ratione adducebantur, quia in illa cessare videtur ratio illa Bruni & Zuchardi, ideo colorare non posse, quia vitiosa colorari ac iustificari non potest. cessare inquam videtur hæc ratio in possessione illa antiqua, in qua vitiũ violẽtiæ nõ reperitur. cessanti ergo spoliatoris odio, † ces- 198
sat & prohibitio colorandi, iuxta regulam. l. adigere. §. quãuis. de iure patro. & in prohibitione est text. in l. 1. & ibi Bald. C. si rector prouinc. & latè apud Tiraq. tract. quod cess. causa cesset effectus. part. 1. numer. 222.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Confirmari posse videtur hæc declaratio, quia si concedunt nostri interpretes relati à Beroio. q. 238. colu. 3. vers. primo fallit. quẽ in specie est secutus Ant. Matth. in l. naturaliter. §. nihil commune. fall. 28. nu. 63. de acq. poss. & cum illis visus est sentire Dec. cons. 62. col. 2. a-
199 iunt isti, licere reo † conuento allegare se ante diẽ spolij, & eo tempore, quo factum spolium ab actore allegatur, possedisse. atque ex eo actorem excludere, eoq; in casu dominium cum illa sua antiquiori possessione simul deducere & probare, quãto fortius hoc nostro casu, vbi de sola illa antiqua possessione coloranda
200 agitur, quandoquidẽ facilius admittitur † coloratio, quam ipsa principalis probatio. ita sensit Bella. decis. 455. & sensit Bar. in l. certi condictio. §. 1. si certum peta. Rõ. sing. 199. Veruntamen subtilis hæc declaratio nunquam mihi visa est vera, quã nec illi clarissimo Stellæ placuisse credo. vt ergo rei veritas eluceſcat (est, quod
201 diligens lector animaduertat,) quod aut † actor iste spoliatus probat suam possessionem, & spolium, aut non. si probat, non est dubium ipsius spoliatoris possessionẽ vitiosam esse, & ob id omnino restituendam, nõ ergo colorare eam licet, cum coloris nihil tribuat. nam etsi prædo esset actor iste, restituendus tamen adhuc esset. vt iam diximus supra. q. 11. Aut nõ probat is spoliatus, tunc etiam frustra, suam possessionem colorare reus cõtendit, cum absoluẽdus sit. l. qui accusare. C. de eden. c. cũ ecclesia Sutrina, de caus. pos. & propr. accedit præterea quod Dd. omnes, qui hac de re loquuntur, & negant, aduersus hoc interdicto agentem non licere causam dominij etiam ad colorandum deducere, loquuntur de possessione ante spolium, nõ de
202 posteriori. id ex eo demõstratur, quod relati † omnes in d. l. momentaneæ. C. qui leg. perso. & alibi etiam, in interdicto retinendæ affirmant, titulum ad colorandum scilicet (nec enim, vt super dominio pronũcietur recipitur) admitti, idq; super possessione antiqua, ante turbationẽ scilicet & eo tempore, vt scriptũ reliquit Bar. in l. si duo. ff. vti possi. omnes in c. licet causam. de proba. & tamen hoc nõ procedere in interdicto recuperandæ tradunt. non ergo solum negant Dd. nõ licere titulum deducere ad colorãdum possessionẽ nouam, cũ frustra id dubio procul sit, verum etiã nõ licere colorare antiquã. Nec est, quod huic rationi qs obijciat, immò Dd. ex ratione qua vtuntur, solum loqui de coloratione possessionis post spolium. vtuntur enim ea ratione, qa vitiosa possessio colorari nõ potest. loquũtur ergo de possessione vitiosa, id quod in antiqua nõ
203 posset verificari, & si ergo simpliciter negare videatur Dd. coloratioñ admittendam nõ esse, attamen † ratio specialis dictũ restringere solet. l. cum pater. §. dulcissimis. de leg. 2. Anch. cõs. 398. col. 1. Aret. cõs. 161. col. 3. versi. hoc præmis. latè Crau. cons. 245. nu. 2. idem in responso pro Genero. nu. 416. id quod & in ratiõe tacita procedit. l. milites agrũ. ff. de re mil. gl. & Bald. in l. quamuis. C. de fideicom. Dec. in c. suggestum. 2. notab. de appell. & cõs. 333. nu. 7. & Crau. d. respõso pro Genero. nu. 418.
204 accedit etiam quod hęc Dd. † ratio eorum mentem declarat, quod est proprium rationis. l. cum mulier. vbi Alex. ff. sol. mat. l. scire oportet. §. oportet. de excusa. tuto. Cra. cons. 243. nu. 4. subtilis hæc argumẽtatio dilui potest, si considerabimus, quod etsi ratio illa vitiosæ possessionis respicere eam solam possessionem nouam videatur, attamẽ aliæ adsunt rationes, quæ in alio casu locum habent, vt supra retuli, quamobrem etsi vna
205 † rationũ cesset, si modo vna supersit, locũ dispositioni adhuc esse intelligimus, ex. §. affinitatis. Inst. de nup. & docuit Rip. in l. 1. nu. 125. ff. sol. mat. Præterea ratio illa locum habere etiam dicitur in possessione antiqua, quæ vitium quoddam à spoliatione subsecuta cõtrahit. præsupponamus, (vt iam attigimus) spoliatũ probare se spoliatum, illa antiqua possessio nihil spoliatori tribuet, cum eam perdidisse constet, cũ omni casu vltimũ spolium esset purgãdum. si ergo ad eam antiquam colorãdam admitteretur is spoliator, daretur illi facultas suam violentiam tegendi.

Secũdo loco quod antiqua possessio colorari non
206 possit ex eo demõstratur, quia † coloratio tum demũ fieri debet, cũ deducẽti prodesse potest, vtputa in interdicto retinẽdæ coloratio super possessione, quæ tẽpore litis cõtestatæ & turbationis apud turbatũ erat deducitur. sic hoc casu, vt profit coloratio omni casu, debet deduci super possessione quæ ad eũ tẽpore spolij spectabat. nam de antiquiori nõ est disputatio, cum actori sufficiat probare, se tẽpore illo spoliatiõis possedisse. Nec dicatur prodesse posse eo, qa si ꝓbetur †an-
207 tiqua illa possessio, cõtinuata præsumeretur etiã tempore allegati spolij. l. siue possidetis. C. de proba. & diximus intra in rem. 15. nu. 387. quia respõdetur, frustra hic agi de præsumptione ista, posteaquã præsupponimus spoliatũ probare, se spolij tempore possedisse, id quod si non probabit frustra cõtendit reus colorare, quia in casu absolutionis est d. l. quia accusare. Non est pariter ꝙ dicatur, hãc colorationem esse admodũ vtilem, futuro euẽtu inspecto. nam si euenerit ꝙ pares essent partium probationes, is obtineret, qui possessionem magis iustificatã haberet, vt in interdicto retinẽdæ. l. si duo. ff. vti possi. vbi Bar. huic ergo futuro euẽtui cõsulendum fuit, † cũ vtilitas ex eo spectari solet. l.
208 aliquãdo. §. vlt. ad S. C. Velleia. l. 1. §. qui semel. ff. de succesio. edicto. nam respõdetur etiam hoc euentu inspecto inutilem fore colorationẽ, siquidem spoliatus nõ dubiam de sua possessione probationẽ, † sed claram &
209 manifestam afferre debet, cum probatio dubia nõ releuet. l. neq; natales. C. de probat. l. non hoc. C. vnde legit. c. in præsentia. de proba. cum sexcentis similibus, quæ afferri possent. nec dubium suam de possessione probationem adiuuaret titulus, sicq; hæc coloratio, cum non dominij causa, sed possessionis restitutionis commodum spoliato tribuat.

Tertiò nõ licere hãc colorationẽ deducere demon-
210 stratur. forma † petitiõis actoris quãtum ad procedẽdi modum spectanda est. l. pen. §. vlt. vbi Cast. & cæteri. ff. de iurisd. om. iud. l. 2. ff. si quis in ius voca. nõ ierit. Cum ergo ab actore spolij actio proposita fuerit, erit etiã super spolio, vt natura causæ fert, procedendum, atq; ita omnis dominij exceptio etiam ad colorãdum reijcienda, alioqui spoliatus illico, sine cũctatione suæ possessioni, quod nõ semel lex iubet, nõ restitueretur. Nec est ꝙ huic argumentationi respõdeatur, formam petitionis hic nõ alterari, si cõtraria & antiquior possessio deducatur. quia hoc quidem conceditur, sed illud negatur, super antiquiori illa possessione allegata, licere dominij causam quouis modo deducere, vt infra. q. 32. fusius dicemus. Licet ergo spolij qualitas negari possit, nõ tamen sequitur super illa negatione licere qd deducere, quod nõ sit ex natura actionis ac causæ illius negatæ qualitatis, quoniã extra propositã dicceptationẽ negari cõtingeret. Non est pariter quod respondeatur secũdo loco, nõ esse † deferendũ assertioni
211 actoris, cũ reus cõtrarium eius, quod actor deducit, ostendere vult. vt declarat Dec. in d. l. penv. §. vlt. ff. de iurisd. om. iud. vt hic. dũ contrariã possessionẽ spoliator cõtra spoliatum probare vult, atq; ita illam colorare. nam respõdetur, posse quidem possessionem deducere, sed nõ colorare, quia à natura propositi interdicti longè distat. nec enim eò tendit argumẽtatio, vt cogatur reus fidẽ assertioni actoris præstare, cõcedendo eum illo tempore possedisse, nõ enim spoliatus in probando spolio suaq; possessioe est priuilegiatus, sed tunc demum cum de spolio constat, ita Dec. c. consultationibus. 3. notab. de off. deleg. nõ ergo mirum si reus, eum possedisse negare potest, illud tãtum hic dicitur, nõ licere postmodũ ipsi reo dominij causam etiã ad colorandum deducere, contra naturam causæ, atq; ita non læditur, aliquóve incommodo afficitur, reus. iuxta. d. l. pen. §. vlt. de iurisd. om. iud.

Quarto locum esse nõ posse huic colorationi ea ratione ostendi sic potest. quod immò maior sit ratio

† reij-

212 † reijciẽdi in hoc interdicto colorationem, quã ipsam dominij veram probationem. nam si dominium probetur, saltem ferri super eo sentẽtia potest. atq; ita frustra lis nõ tractatur, sed aliter euenit in sola coloratione, ob quam solum actor, & reus impẽsis fatigantur, & tamẽ dominij causa nõ diffinitur. Nec dicatur, acto rem minus incommodi ferre, cum reus solum ad colorandum, quàm ad perfectam probationem titulum deducit, quandoquidem color ipsi reo nihil prodest, si actor suam possessionẽ tempore spolij probet. quod nõ contingit, quando perfecta tituli probatio admitteretur. tũc enim super dominio pronũciatur, & actori obstat illa exceptio, dolo facis c. cũ ecclesia c. cum dilectus. de causa poss. & propr. Oldr. cons. 274. in causa, quæ vertitur. Respondetur, actoris incommodum nõ considerari ex eo quod sua possessio, & ius suum lædatur, cum ob id frustra reus colorem deducit. sed dico considerari actoris incommodum ob superfluas impensas, & temporis diuturnitatem. quas illi parat reus dum frustra possessionẽ suã colorare studet. Minus dicẽdum est, actorẽ sua culpa damnũ hoc sibi parare, cum & ei liceat aduersus reum de dominio exci-
213 pientem, de eodem dominio replicare. à sua enim persona pendet † cumulationis petitorij ac possessorij potestas. vt scribunt omnes. in d. §. nihil commune. damnum ergo quod quis sua culpa sentit, alteri adscribere nõ potest. c. damnum. cũ cæteris similibus. de reg. iur. in 6. Hæc consideratio leuis admodum est, quãdoquidem si illa procederet, eadem ratione dicẽdum omnino esset, licere reo deducere absolutè dominj exceptionem cõtra agẽtem hoc interdicto recuperãdæ, quòd iniquum & absurdum esse clarè constat. nec æquitate aliqua reus tũc nititur, iuxt. l. qui æquitate. ff. de excep. doli. vbi gl. Bar. in l. 1. ff. de vacatio. mun. quippe qui ea
214 † æquitate vult niti, quæ legibus aduersatur, vt apud omnes in l. placuit. C. de iud. in ea opinione itaq; persisto, nõ licere causam dominij deducere ad colorandum possessionem illam antiquam, quam spoliatus se ante tempus allegati spolij habuisse allegat.

215 QVAERO decimosextò, an spoliatus † tũc restituatur, cum per confessionem constat de veritate dominij ad commodum spoliatoris? & nõ esse restituen-
216 dum affirmare videtur Abb. in c. 1. in 4. notab. † de rest. spol. his verbis. Nota quod si per testes admissos constat pro reo de iure proprietatis, denegatur restitutio. Idem si constat per confessionem ipsius rei. quæ sanè vltima verba subobscura sunt & corrupta fortè, vt re ctè aduertit Bero. in d. c. 1. nu. 27. de rest. spol. sic etenim apud Abb. est legendum. Idem si constat per confessionẽ de dominio ipsius rei, vt sit sensus, si constat de dominio ipsius spoliatoris per confessionem ipsius spoliati, quod affirmauit & Innoc. in c. constitutus. de filijs presb. Rota in nouis decis. tit. de rest. spol. decis. 16. 17. 19. quia in beneficialibus affirmat Castr. cõs. 254. col. 2. versi. super. 3. circa med. lib. 1. Corset. tract. fall. regula quod spoliatus restituatur. ante omnia. fall. Bellame. 34. cõs. 3. in 5. dubio. circa fi. Fel. cons. 37. num. 4. Iacob. à S. Georg. in l. si de vi. num. 19. versi. 15. fallit. de iud. Alex. in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 27. versi. 10. fallit. de acquir. possess. & ib Zas. num. 51. & Anto. Matth. nu. 49. & num. 50. Ferre. consi. 4. num. 5. Franc. de Marchis. q. 316. num. 11. cuius cõclusionis vera ratio illa est, quia
217 confessio est † probatio probata, ac aliarum verior & potentior. l. vlt. C. de fideicom. in l. generaliter. §. etsi, quidem. C. de reb. cre. in l. generaliter. C. de nõ nu. pec. & tradit Gramm. Neap. decis. 36. num. 66. Soc. Iun. con-
218 si. 39. num. 18. lib. 2. immò † cõfessio dicitur maior quouis publico instrumento, vt post Bald. consuluit. Crau. cons. 61. num. 3. cons. 171. num. 4. Zas. cons. 1. num. 45. lib. 1. si ergo, quando constat de nõ iure spoliati per in-
219 strumenta, denegatur restitutio, quanto fortius hoc casu, immò confessio & eo casu admittitur, † cum cæteræ probationes, excepta scriptura reijciatur, vt docet Dec. in l. cum te. 2. in 4. notab. C. de transi. immò Iaſ. in d. l. cum te. num. 5. dicebat. ob vim confessionis, sententiam posse ferri super inordinato processu. quam doctrinam dixit singularem Marsil. sing. 201. & admitti † probationem per confessionem etiam contra rem 220
iudicatam, quòd probauit & Curt. Iun. cons. 17. num. 12. qui cons. 53. nu. 2. inquit † cõfessionem admitti contra præsumptionem iuris & de iure. omnes in rub. ext. 221
de probat. Alc. tract. præsumpt. in præludijs. in 2. part. præsumpt. num. 4. & alia plura de vi confessionis tradidere Barba. consi. 40. col. 3. lib. 1. consil. 70. col. 1. 2. lib. 2. Parisi. cons. 112. num. 42. lib. 1. cons. 60. num. 103. cons. 99. num. 12. lib. 3. Chassa. consi. 68. num. 30. latissimè Craue. in responso pro Genero. nume. 11. & nume. 224. & vt finiam † cõfessio dicitur facere rem notoriam c. vlt. de 222
cohab. cle. & mulier. Gramm. decis. 36. num. 66. non est ergo mirum si hoc casu impeditur restitutio, cum in notorijs sine dubio impediatur, vt vtrunque casum æquiparando, docet Alex. in d. l. naturaliter. §. nihil commune. nume. 27. versic. 10. fallit. ibi Zas. num. 50. & quem sunt secuti Crau. consi. 399. num. 7. cons. 302. nu. 6. cons. 322. nu. 3. in fi. qui Oldr. ac alios in hãc citauit sententiam. idem Craue. in responso pro Genero. nu. 220. qui alios addit, & præter eũ eandẽ affirmant sententiam Iaffredus Lanfr. in suis decis. cõclusio. 498. Fel. de cons. 37. nu. 49. Iacob. à S. Georg. in d. l. si de vi. nu. 19. versi. 17. fallit. Ant. Matth. d. §. nihil commune. nu. 50. Grat. cõs. 24. nu. 13. lib. 1. Rota in decis. antiquis. tit. de ordine cognitio. decis. 1. nu. 2. & Durand. de arte testandi. in vlt. cautela. num. 8. in fi. Ias. consi. 9. facti series. colu. 1. lib. 2. Grat. cons. 13. nu. 15. lib. 2. Cur. Iun. cõs. 127. num. 6. Parisi. cons. 2. num. 36. cons. 10. nu. 68. lib. 1. cons. 12. nu. 7. 8. lib. 4. Neuiz. cons. 81. nu. 32. Nec hac in re constituo difficultatem, vt dicamus constare per confessionem de dominio spoliatoris, vel de non iure spoliati: quia si fateatur spoliatus spoliatorem dominum, fatetur se nõ esse, cum insolidum duo domini esse non possint. l. 3. §. è contrario. de acq. possess. & praxim docet Bero. d. c. 1. nu. 34. in fi. de rest. spol.

Declaratur hæc conclusio, vt tũc demum procedat, quando nil aliud post confessionem exigitur, secus si alia prouisione opus fuisset, vt eo casu cum possessorio conuentus, videns se succumbere, derelicto iudicio illo, agere incipit petitorio: tunc si spoliatus petat executoriales instar rei iudicatæ, vt suam possessionem consequatur, malè petit. ita Staphileus de Gratijs & expect. in titu. de literis Iustitiæ. in verbo spoliatus. nu. 1. 2. ea ratione, quia post cõfessionem saltem præceptum requiritur. l. si debitori. ff. de iud. quod præceptũ est loco sentẽtiæ. Abb. c. vlt. de confess. rursus, quia etsi adsit cõfessio, potest tamen ante præceptum de error̃e probari. Io. And. c. vlt. de iureiur. & hoc est quod voluit dicere Bellam. decis. 577. curiam ex sola confessione non restituere spoliatum.

QVAERO decimoseptimò, an spoliatus † restituatur, cum de spoliatoris dominio constat ex publi- 223
cis instrumentis? & non esse restituendum affirmauit Lapus alleg. 24. circa med. Rota in decisio. nouiss. tit. de rest. spol. decis. 16. si A. conferatur. Bell. consi. 3. in 5. dubio. in fi. Corsi. d. tract. fall. ad regulam. quod spoliatus ante omnia restituatur. fall. 35. Soc. Sen. consil. 87. col. pen. ver. sed tamen his non obstantibus. lib. 3. quem sequitur Craue. cons. 302. nu. 6. cons. 322. num. 3. in fi. Cap. decis. 77. nu. 4. & decis. 121. num. 27. Dec. cons. 303. num. 24. vers. similiter afferri solet iam citata ratio. quia & instrumenta † rem faciunt notoriam, cum non sit illa 224
probatio probãda, sed probatio probata. Bar. in l. 1. in prin. nu. 8. & ibi Ias. nu. 10. de oper. nou. nun. & latè scribunt Dec. cons. 423. nu. 9. cõs. 474. nu. 3. cons. 682. nu. 3. latissimè Tiraq. de retract. cõl. ang. §. 2. gl. 1. nu. 20. 21. Crau. cons. 10. nu. 7. Soc. Iun. cons. 178. nu. 2. cõs. pen. nu. 14. lib. 2. cons. 127. nu. 7. lib. 3. Gramm. decis. 45. num. 9. & q. 193. nu. 2. 3. & alibi sæpissimè.

Declaratur tamen & intelligitur prima hæc cõclusio tunc procedere, cum instrumenta habent paratam

exccu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

executionem ex diſpoſitiõe ſtatuti, ſic in his terminis
affirmat.Corſ.d.fall.35.& Iac.Nouellus in praxi crim.
tit.ſpoliatus de facto.incipit.Vulgaris regula.num.35.
ver.limita.35.Corſ.eſt ſecutus Io.Bapt. Caſtellio.in al-
legatio. poſitis poſt ſingularia Gremen. col.8.verſic.4.
pars &c. Durandus de arte teſtandicau..vlt.nu.8.quæ
ſanè declaratio (quo ad terminos noſtros) nõ ſatis ve-
ra videtur, nam ſiue inſtrumentum executionem ha-
beat paratam,ſiue nõ, attamen rem notoriam ſemper
facit,quod ſufficit, vt impediat ſpoliatum reſtitui:
quinimo & contra illa inſtrumenta obijci multa poſ-
ſunt,ſic Bal.l.peremptorias.C.ſentent.reſc.non poſſe.
quem in noſtris terminis eſt ſecutus.Rui.conſil.37.nu.
225 10.lib.4. nõ inficior tamen † ita demum inſtrumẽtum
rem clarã facere,cũ nihil illi obijcitur,nam ſi oppona-
tur,& in controuerſiam vocetur,res clara eſſe deſinit,
quod probauit Bart.in l.ſi cauſa cognita.num.4.& ibi
Alex.nu.9.C.de trãſact.clarè Rui.in l.1.nu.44.de oper.
nou.& in conſ.37.nu.10.cõſ.128.in fi.lib.4.Dec.conſ.351.
nu.9.Neuiz.conſ.46.nu.13.14.& cõſ.57.in fi.Craue.cõſi.
299.nu.8.& conſ.306.nu.6.

Declaratur ſecũdo dummodo producantur in cau-
ſa poſſeſſorij,nõ ſi in inſtantia petitorij, ſic Rota.d.de-
ciſ.16.vbi egregiè declarat.

226 QVAERO decimooctauò,an ſpoliatus† reſtitua-
tur ante omnia, cum per teſtes cõſtat de dominio ipſi-
us ſpoliatoris? & nõ eſſe reſtituendum affirmat Oldr.
conſ.274.in cauſa, quæ vertitur.quem vno verbo eſt
ſecutus Iac.Nouellus in praxi crim.tit.ſpoliatus de fa
cto &c.incip.vulgaris eſt regula &c.nu.12.ver.limit.12.
Abb.in c.1.3.notab.de reſt.ſpol.Craue.conſ.299.nu.8.&
227 conſ.302. nu.3. illa eſt ratio, quia per teſtes † res reddi-
tur euidens & notoria.l. vlt.C. de proba.immò à pari
procedunt inſtrumenta & teſtes.l.in exercendis.C. de
fide inſtru. Bart.in l.ſi quis ex argẽtarijs.§. nec iterum.
nu.3.ff.de eden.Ripa rub.C.de eden.nu.1.latè Tiraq.de
retract. conſang.§.2.gl.1.nu.11.13. quod quomodo pro-
cedat egregiè declarat Zaſ.lib.2.ſing.reſpõſo.c.23.Hanc
tamen concluſionem intelligebat Bero. d.c.1.nu.25. de
reſtit.ſpol. procedere,cum oppoſita fuit illa dominij
exceptio, & principaliter, poſtmodũ ſuper ea exami-
228 nati fuerunt teſtes, ſecus quãdo incidenter † tantum.
vt ſi teſtes, qui debuerũt examinari ſuper ſolo poſſeſ-
ſeſſorio, teſtimonium etiam ſuper petitorio attule-
runt, tũc non dicitur conſtare de petitorio,cum inci-
denter tãtum conſtet, nõ deducta exceptione, ex quo
enim teſtes extra capitula deponũt,fides adhibẽda nõ
eſt,iuxta gl.in l.ſi quis.§.vlt.ff.de petitione hær.Bar.in
l.ſi duo.§.idem Iulianus.nu.7.& ibi Iaſ.nu.27.de iure-
iura.idem Bar.in l.ſi quis legatum.in fi.ff. de falſ.in l.1.
§.dinus.vlt.de quæſtio.Hac tamen in re cenſeo eſſe nõ
mediocriter animaduertẽdum, quia hæc ipſa conclu-
ſio in teſtibus nõ videtur ſatis vera.Nã loquimur nos
de opponenda à principio dominij exceptione,quam
nõ eſſe admittẽdam negat ſpoliatus, & ſpoliator cõ-
tra vult admitti, quia notorium eſt, vt illa recipitur,
quę notoria per cõfeſſionem & inſtrumẽtum oſtendi-
tur, quæ exceptio tũc dicitur probata non probãda,
quod nõ contingit in caſu noſtro, quia ſi volumus te-
ſtes debere ſuper oppoſita exceptione examinari, ꝓ rę-
ſupponimus iam eſſe ipſam exceptionem admiſſam,ꝙ
tamen probata non dicitur, ſed probanda, & ideo re-
ctè dicebat Craue.d.conſ.299.num.8. & conſ.302. nu.3.
exceptionem probatam admitti, non probandam, &
ad illam examinationem eſſet neceſſe nouum proceſ-
ſum facere,& aduerſarium citare,vt pulchrè in ſimili
tradidit Salyc.l.3.col.12.ver.aduerte quia ſignanter.C.
de pig. Niſi dicamus teſtes in alia cauſa olim fortè in-
ter eaſdẽ partes iam fuiſſe interrogatos, quæ fidem ſa-
tis alio in iudicio inter eaſdem partes faciunt.Dec.l.2.
nu.60.C.de eden. Pariſ.cõſ.80. in fi.lib.1.& ad eam eui-
tandam difficultatẽ,quam olim ſentiebam, quòd aut
intelligimus iudicium ſuper quo teſtes fuerũt exami-
nati adhuc pendere,& tũc parum dicitur prodeſſe do-
minij exceptio,tum quia ſpoliatio hæc eſt quauis alia
odioſior,vt docuit Ripa in d.l.naturaliter.§.nihil cõ-
mune.nu.67.de acq.poſ.tum quia adhuc eſt incertum
de fide teſtium,quorũ fides in iudicis pectore reſidet.l.
3.§.tu magis.de teſt. aut volumus illud iudiciũ eſſe ex-
tinctũ ob † lapſam inſtantiã, & tũc quia inſtantia per- 229
empta,pereũt & acta.l.cũ lite mortua.ff.iud.ſolui.Dec.
l.2.nu.53.C.de edẽ.Rui.conſ.69.nu.5.lib.1.Soc.Iun.cõſi.
132.nu.2.libr.2.prodeſſe minimè poſſe videtur.aut vo-
lumus dicere iudicium eſſe extinctum per ſentẽtiam
& tũc dicẽdum eſt ſtandum eſſe ſentẽtiæ,non teſtimo-
nio teſtium. vt ergo hãc euitarem difficultatem,intel-
ligebam propoſitam quæſtionẽ procedere,cum lis eſt
finita perempta inſtãtia,& cũ de fide teſtium non adeſt
probabilis hæſitatio. nã etſi perempta † inſtantia dicũ- 230
tur perijſſe iudicij ordinatoria, non tamen deciſoria.
vt ſunt dicta teſtiũ,ſic Bar.in d.l.cum lite mortua. nu.
5.& Abb.in c.cauſam.il.1.de teſt.Rui.conſ.59.nu.5.lib.1.

QVAERO decimononò, an reſtituatur † ſpolia- 231
tus,cum ex actis iudicij conſtat de dominio ſpoliato-
ris? & non eſſe reſtituendũ cenſuit Inn. in c.cum eccle-
ſia Sutrina.de cauſ.poſſ.& propr. quem eſt ſecutus Io.
Staphileus in tract. de Gratijs & expectatiuis.in tit.de
literis iuſtitiæ. nu.7. addo eiuſdẽ fuiſſe opinionis Iac.
Nouellum in ſua praxi crim.in illa parte,quæ incipit.
vulgaris eſt regula.nu.5. verſ.limit.quintò. & nu.12. &
Dec.conſ.91.nu.9.ver.4.facit.Craue.conſ.299.num.8.&
conſ. 302.nu.6. & egregiè Natta conſ.563.num.30. lib.3.
communem illam afferunt rationem,quia † acta faci- 232
unt notorium,vt multis oſtendit citatus nunc Dec.&
tradit Abb.in c.olim.de verb.ſig.Soc.Sen.conſ.38.col.8.
verſ.ſeptimò prin.lib.1.Aret.conſ.42.nu.5. Pariſ.conſi.
111.nu.7.lib.4.Soc.Iun.conſ.16.nu.18.lib.1. Neuiz.conſi.
70.nu.3.apud quos infiniti prope alij citantur.

QVAERO vigeſimò,quid ſi per ſentẽtiam conſta-
ret de domini † ſpoliatoris? crebrior eſt ſentẽtia non 233
reſtitui,vt hãc eſſe communem Dd.ſentẽtiam affirma
uit latè Ripa in d.l.naturaliter.§. nihil commune.nu.
35.& Iaſ.nu.43.Alex.nu.12.de acq.poſſ.& ibi Fab.nu.42.
inquit eſſe communem tam canoniſtarum quàm le-
giſtarum.idem affirmauit eo loci Bolog. num.20.Co-
raſ.in 2.part.num.67.& Zaſ.num.46.& præter multos
ab illis relatos, eiuſdem addo ſententiæ Corſ.d. tract.
quod ſpol.reſt.ante omnia.fall.28. idẽ reſpondit Ferr.
conſi.11.num.21.vbi idem eſſe affirmauit in beneficiali-
bus Cardinalis Zaba.conſ.10. col.1.verſic.ex his appa-
ret.& Rota in nouis deciſio.tit.de reſt.ſpol.deciſ.3.nu.
6.& in antiquis.in tit.de ord.cognit.deciſ.1.nume.3. &
in tit.de cauſ.poſſeſſ. & propr. deciſ.14. Iacob.Nouel-
lus in praxi crim.tit.Spolia.de facto &c.incip. Vulga-
ris regula eſt.num.29.verſic.limita.29.idem Ferr.conſi.
12.num.12.conſi.13.num.4. vbi & communem teſtatur.
idem affirmaſſe videtur Franc.de Marchis.q.273.in fi.
& Afflict.deciſ.303.num.1. Pariſ.conſil.1.num.163.lib.1.
hanc pariter opinionem probauit Nouiſſ.Sarnientis.
lib.2.ſelect.interp. c.13.numer.5. quare nefas quodam-
modo videtur à tantorum patrum auctoritate rece-
dere.Non me latet tamen Bart.ac alios nõnullos aliter
ſenſiſſe,vt ex multis Fab.d.§.nihil commune.num.43.
44.Bart. conantur tueri Ruin.conſi.59. numer.5.lib.4.
Iacob.à S.Georg.in l.ſi de vi.num.7.10.de iud.quod in
praxi non fortè recipietur, cùm enim notoria domi-
nij exceptio repellat ſpoliatum agentem,vt ſæpius di-
ximus, & verum ſit ſententiam † rem facere notori- 234
am.l.emptorem.in princ.ff.de actio.empt.c. veſtra. de
cohab.cler.& mul.Bart.l.ictus fuſtium. de his qui no.
infa.

Sequitur,ſpoliatum non eſſe reſtituendum,quo ar-
gumẽto vtuntur Alex.Ripa.Cora. & cæteri omnes.il-
lud magis vrget,negligẽtiæ ipſius ſpoliati hoc eſſe ad-
ſcribendum,qui cum poſſeſſorio agere potuerit, ſolo
paſſus fuit agi petitorio, ſuo enim facto dicitur poſ-
ſeſſorio renũciaſſe,quare ſibi tantum non cæteris hoc
tribuat incommodũ c.1.de reſt.ſpol.& iam ſuprà.q.15.
& latè

& latè infrà dicemus in q. 23. cum agemus de renũcia-
tiõe expreſſa poſſeſſorij ab ipſo ſpoliato facta, nec ſo-
lidum hoc ſatis fundamentum diluit illa Ripæ conſi-
deratio.d.§.nihil commune.nu.38.ver. cõſidera ſi poſ-
ſit.in caſu.d.c.1. ſpoliatum conſenſiſſe cognoſci de do-
minio,ad poſſeſſorij excluſionem:in caſu verò noſtro
ad excluſionem ſolius dominij non poſſeſſorij, falſa
enim eſt opinatio hæc. Nam ſi iam manifeſtũ eſt, quis
dominus ſit,fruſtra poſſeſſio diſputatur,vt millies di
ctum eſt. Qua ratione tollitur & illa conſideratio Fa-
bij.d.§.nihil cõmune.nu.46. Cætera,quæ leuiora ſunt
ex induſtria miſſa facio.ijs autẽ,quæ ad Bar. tuendam
opinionẽ afferri ſolent ex Ripa ac cæteris ſatisfactum
video,quę verò ſatis doctè à Fabio.d.§.nihil commu-
ne.nu.43.44.45.pro Bart.ſententia, quam is tuetur,af-
ferũtur, tolli ſic poſſunt,quòd enim ait, ſpoliatum ex
interuallo iuxta.l.3.§.cum agitur. de vi & vi arma.re-
ſtitui, etſi notoriè cõſtet eum iam hũc ſpoliatorẽ ſpo-
liaſſe,ea ratione ſolũ procedit,quia de dominio quod
poſſeſſioni pręponderat,nõ conſtabat,nec enim quod
domino cõceditur ſolo poſſeſſori hoc iure eſt permiſ-
ſum, qua ratione tollitur, quod ait idem Fab.ex l.ſed
235 ſi de vi armata.de vi & vi arm. & † §.recuperãdæ.Inſt.
de interd.deiectum reſtitui, quãquam precario à ſpo-
liatore poſſideat.quod ſanè precariũ & notorium eſſe
poſſit,cum inſtrumẽtis inde confectis cõcedatur.nam
& hic ſolum in cõtrouerſia eſt poſſeſſio, vel rurſus in
ea armata vi locum illud habebat, vt iam declaraui-
mus ſuprà in ꝑludijs,ſi Alciato credimus libr.Parerg.
iur.c.34.text. autẽ.l.auctoritatem.C. vnde vi.à Fab.ci-
tatus aliã habet à caſu noſtro diuerſam rationẽ, cum
apud principem nõ fuerit demõſtratum ſe dominum,
nec principis reſcriptum ius tertij lædit. l.2.§. merito.
§.ſi quis à principe. ne quid in loco publ. quod latius
ſuo declarabimus loco. nec ad rem facit, quòd de cõ-
penſatione obijcitur,vt nec caſus.l.meminerint.C.vn-
de vi.cum is nouus ſit caſus, nec iure hoc cõſideratus,
& in iudicijs diuerſam habet praxim, vt cum de illo
agemus remedio,palam à nobis fiet, quanquam & re-
lati caſus vna hac,quam ſubijcio, declaratione proce-
dere poſſint.

Declarari ergo ſolet.Primò communis hæc ipſa ſen-
tentia, tunc demum procedit,cum ante cõtrouerſum
236 petitorium facta eſt ſpoliatio,nam ſi † ſpoliatus eſſet
poſt ſentẽtiam,nõ certè ſentẽtia ſpoliatori ſuffragabi-
tur,ita Alex.d.§.nihil commune.vbi Ripa nu.44.ver.
ſecundò intellige.& Cora.d.2.par.nu.67.in fi. nõ enim
licuit ſpoliatori ſua manu ſibi ius dicere,iuxt.l.extat.
quod met.cau.ſua inquam manu ſentẽtiam exequi nõ
debuit,debuitq; perpẽdere ſpoliato ius ex poſt potuiſ
ſe ſuperuenire, qbus ratiõibus arbitratur Cor.nõ ali-
am Bar.ac cæteris fuiſſe opinionem,quę ſanè declara-
tio dura admodum videtur, ſi eam probemus ſenten-
tiam,ſpoliatum nõ reſtitui cum de dominio cõſtat ex
inſtrumẽtis,nã cum maior vis ſit ſentẽtię inſtrumẽto,
fortius & hoc in noſtro caſu dicẽdum erit,ſpoliatum
nõ reſtitui:quanquam is ſpoliatus aduerſus ſpoliato-
rem alio nunc iure agere poſſit,niſi & ipſam intelliga-
mus declarationem cum non eſt commiſſa violentia,
ob quam manifeſtè conſtat legem violaſſe.

Declaratur ſecundò nõ procedere, quãdo ſola ſen-
237 tẽtia abſolutoria † eſt lata ab obſeruatiõe iudicij,nam
cum nõ probauerit ſpoliator in ea ſe dominum, nõ di
citur ſentẽtia rem notoriam in cauſa dominij facere l.
ſed ſi poſſeſſori.in princ. de iureiuran. Ripa d.§. nihil
commune.num.44.quo loci Coraſ. in 2.part. num.68.
dum hãc vnam reijcit declarationem, vnam affert ra-
tionem, quam pro Ripa aduerſus ſeipſum concludit,
vt re ipſa eſt videre:ipſe tamen aliquãdo conſideraui
fruſtra, immò minus cõſideratè declarationem hanc
afferri:nam ſi lata eſt ſentẽtia abſolutoria,contra ſpo-
liatorem lata dicitur, quo ergo pacto ſi conueniatur
poſtmodum,poterit hãc ipſam obijcere? Nec enim eſt
credendum ſpoliatorem conuentum velle obijcere,
quæ ſibi non proſunt modo,ſed nocent potius.

Declaratur tertiò nõ procedere ſecũdum Angelum,
quãdo is ſpoliator † incidiſſet in pœnam. l. ſi quis in 238
tãtam.C.vnde vi.quam declarationem probauit Fab.
d.§.nihil commune.nu.50.& veram intelligo, vbi de-
claratum eſſet ipſum ſpoliatorem in eam pœnam in-
cidiſſe,alias aduerſus Angel.ſentio vnà cum Ripa.d.§.
nihil commune.nu.45.

Declaratur quartò quãdo alio ſuo facto ſpoliatus
poſſeſſionem in alio iudicio amiſiſſet, vtputa ſi cleri-
cus inuitus trahat clericum corã iudice laico & actor
ſuccumbat,etſi enim iudex is nõ ſit competẽs, tamen
cõuentus ſemel abſolutus defenditur.ſic egregiè Fred.
de Senis.conſ.90.

Declaratur quintò nõ procedere in ſentẽtia iuris ꝙ
cũ probatiões poſt ſe exigat & declaratoriã,impedire
interim nõ poterit, reſtitutionẽ ſpoliati, ita reſpõdit
Oldr.cõſ.227.de toto.col.2.verſ. ſecundo obijcit pars.

QVAERO vigeſimoprimò, vtrùmne ſufficiat ſi
ſpoliator offerat incontinẽti † probationẽ ſui domi- 239
nij,ne ſcilicet ſpoliatus ante omnia reſtituatur? & nõ
ſufficere ſenſit gl.1.in c.1.de reſt.ſpol. quo loci idem af-
firmarũt Abb. nu. 5. & cõmunẽ ✳ teſtatur Bero. nu.30.
Bellame.c.vlt.nu.14.de reſt.ſpol.& eiuſden ſentẽtię fu-
it Alex.in l.naturaliter.§.nihil commune.nu.20. Ripa
nu.52.de acq.poſſ.addo Craue.cõſ.322.col.2.verſ.quod
ipſum &c.qui inter alios citat Dec.cõſ.57.col.vlt.cõſi.
84.col.vlt.addo Boer.q.238.nu.2.qui & alios citat,qui-
bus adiungo Iaſ.cõſil.162.col.2.in fi.lib.2.Luc.à Penna.
in l.ſi coloni.q.22.C.de agricol.& cenſ.lib.11.Pariſ. cõ-
ſil.1.num.165.lib.1. Io Bapt.Ferre.conſ.13.num.2.conſil.
203.in fi.Rola.à Valle cõſi.1.num.26.& nouiſſimè Plot.
in l.ſi quando.num.732.in fi.C. vnde vi. & Didac.Co-
uar.in Epit. de ſponſa.2.part.c.7.num.9. quæ ſanè ſen-
tẽtia clarè ſatis ꝓbatur ex c. literas.§.pen. de reſt.ſpol.
& ex l.1.ibi,ſine nulla cunctatione reſtituatur.C. ſi per
vim, vel alio modo. in l. ſi quis ad ſe fundum. ibi, ea-
demq; protinus reſtituta.C. ad l.Iul.de vi. ſi enim ſine
cunctatione,ſi protinus eſt facienda reſtitutio,nõ cer-
tè per temporis momentum differri res ipſa poterit.

Contrarium tamen ſentẽtiam veriorem opinatur
gloſſ.in l.ſi de vi.in fi.ex tex.l.dolo.de except.doli.qui
tamen(vt ipſamet glo.animaduertit)in petitorio,non
in poſſeſſorio locum habet. ex l.1.§.1. quorum legat.
quod placuit & Rui.conſil.140.colum.1.lib.5.qui & in
poſſeſſorio,ſed adipiſcendæ procedere dixit, & idem
ſenſiſſe videtur Barto.in l.3.§.cauſæ.num.1. de Carbo.
edicto.Soc.l.rem quæ nobis.q.9. eſt col.pen. verſ.hanc
tamen concluſionem. de acquir. poſſeſſ. Natta conſil.
563.num.32.lib.3. & Afflict.in comm. ad conſtit. Neap.
lib.1.rubr.25.contra quem de reſtitutione agatur.num.
33. 34. ſic etiam intelligitur text.l.3.§. cauſæ. de Carbo.
edict.vt ibi intelligit eum Barto. quanquam glo.d.l.ſi
de vi. ad ſuam affirmandam ſententiam cum citaue-
rit,hanc tamen ſententiam illud adiuuare nõ parum
videbatur,quod nunquam in diſpoſitione prohiben-
te,† probationes fieri, non continentur quæ inconti-
nenti fieri poſſunt,vt docuit Abb.in c.ſuper eo.in fi.de
off.delega.in c.ſuſcitatã. in verbo, affectum. de reſt.in
integ.Iaſ.l.iuris gentium.§.quod ferè.num.14.de pact.
Dec.in c.ex parte.colu.4.in.8.fall.de off.delega.in c.an
ſit.num.2.de appella.& in conſ.424.num.6.addo Abb.
conſ.44.circa fi.lib.1.Aret.conſ.75.in fi.Soc.Sen.conſ.3.
in fi.lib.1.hinc videmus, quod etſi nullitatis exceptio
nõ impediat ſentẽtiæ & rei iudicatæ executionem im-
pedire tamẽ, cum illa incontinẽti † probari offertur, 240
vt docuit Bar.in l.4.§.condemnatum.vbi Ripa.nu.15.
in fi.de re iud.& nu.30.latius declarat idem in reſtitu-
tione in integrum,ſic idẽ eſſe eo videmus in caſu cùm
lapſa ſunt tempora probatoria, quod etſi is ad pro-
bandum nõ admittatur, † admitti tamen cùm offer-
tur probatio incontinẽti.ſic Oldr.conſi.139.ad haben- 241
dam.in fi.quem eſt ſecutus Crauet.conſil.209. nume.8.
plura affert ſimilia idem cõſ.104.nu.10.illi addo Corſ.
in

Universidad de Deusto
Biblioteca

in fin.in verbo,exceptio.incipit,si statutum tollat.citat inter cætera d.c.literas.de restitu.spol. & Abb.in d. c.super eo.de off.deleg.addo & Dec.consi.467.num.4. 5.Gozad.consil.10.num.24.consil.99.nu.6.& Gramma. decis.86.nu.3. Quam sanè rationem aduersus communem vrgere plurimum olim opinabar.verum rectius perpendi non obstare, ex declaratione Abb.in c.1. nu. 5.versi.ego reddo aliam.de restitu.spoliat.dum reddit ratione diuersitatis,inter interdictum adipiscendę,& hoc recuperandæ, inquit enim, nostro hoc casu non admitti probationes,; quæ incontinenti offeruntur, quia nō licuit ipsi spoliatori sua manu sibi iusdicere: cum ergo in illius odium,& pœnam lex hoc constituerit.l.si quis in tantam.C. vnde vi.c. etiam qui. de præben.in 6. hoc commodum sentire nō debet spoliator, ne ex proprio delicto illud sentiat cōtra. l. auxilium. de mino. & l.itaque fullo.de furt. quam egregiè in his terminis citauit Bald.in l.1.in fi.C.de appella. & si hoc concederetur (inquit Abb.) non leuis delinquendi
243 † ansa præstaretur,contra c.quanto.de diuor.l.non est singulis.de reg.iur.l.conuenire.de pact.dot. esset enim in facultate domini probationibus inuentis ac paratis sua manu sibi iusdicere & vim illam ac audaciam oblatis probationibus tueri,non ignoro tamen Bero. in d.c.1.numer.30.in fi.refragari huic rationi, dum inquit,eandem esse rationem in interdicto adipiscendæ, in quo quis sua manu sibi iusdicere posset, contra l.1. in prin.ff.quor.leg. & tamen probatio offertur incontinenti, quæ sanè consideratio ad rem non facit, cum in adipiscendæ antequam adipiscatur iure, si manu propria occupet dicitur spoliare, & eo casu non admittetur probatio incontinenti, cum idem sit casus, admittitur enim cum de ea adipiscēda inter duo contenditur,& alter potiora iura in rei dominio ostendit ex alio,tamen dura nimis visa est Abb.ratio,nam si licet spoliatori instrumentis & actis seipsum tueri, cur non ei cōceditur ea perquirere,& suo vti iure? Quam ob rem verior illa est declaratio ex sententia.Barto.in d.l.si de vi.in fi.versicu.in eo vero,quod.& c. de iudic. dum dixit, hæc procedere eo casu, quo possessio cum violentia fuit occupata à spoliatore,quia tunc nō auditur is spoliator, etsi velit incontinenti probare, dicitur enim ius suum amisisse, secus quando sine violentia, & vitio possessio ad illius manus deuenit. qui etsi vt spoliator conueniatur, non tamen dicitur propriè,sed fictè spoliator, hoc enim casu opponi poterit dominij exceptio. statim probanda,cum cesset illa ratio, quòd manu sua sibi ius dixerit, vt in primo illo casu,verum est aduertendum,quia contra Bart.in d.l.
* si de vi.in fi.videtur esse cōmunis * sententia,vt testatur Bero.in d.c.1.nu.31.de restit.spol.quæ vera an sit, infra limitatione 1.subijciam.

Extenditur ergo hæc ipsa communis cōclusio procedere,etiam si obijceretur exceptio,† quæ possessorium penitus annullaret,vt in beneficijs reseruatio.nam & eo casu, non potest illa opponi oblatis statim probationibus.fic consuluit Io.Bapt.Ferr.consi.113.num.2. quod an verum sit,suo loco dicemus fusius.
244

Limitatur primò secundum Bart.in d.l. si de vi.in
245 fi.non procedere † in ficto spoliatore,vt idem Bar.notauit in l.vlt.num.11.C.vnde vi.quo loci,Barb.in apostillis,dixit esse singularē doctrinam,& dum Bart.ponit exemplum in casu.d.l.vlt. ibi est glo.in versi.ignorantia. quæ idem dicit, & illam communiter probari dixit Alex.in d.§.nihil commune.num.14.& nu.37. & ibi Zas.nu.65. & idem quod Bart.in d.l.vlt.nu.11.affirmauit Corsetus in tract.fall.ad regulam.quod spoliatus ante omnia rest. fall.10. Afflict.in comm. ad const. Neap.lib.1.rub.25.contra quem de restitutione agatur. nu.43.Ripa c.fæpè.num.65.in fi.de rest.spo.Iac.Nouellus in praxi crim.in tit.quod spoliatus ante omnia restituatur.incipit,vulgaris est regula.num.10.ver.limita decimò.& nu.15.ver.lim.15.illa potest esse ratio,quā & suprà retuli, quia cessat illa pœna, & illud odium, quæ contra eum, qui sua manu sibi ius dixit, militāt. Contrariam tamen sentētiam veriorem, est opinatus Bero.in d.c.1.nu.31.de rest.spo. qui & contra Bar.communem esse * opinionē testatur. eādem sentētiam sibi * parum constans visus est affirmare Bart.in l.si colonus. nu.2.C.de agr.& cens.lib.12. & in remedio reintegrandæ.Soc.in l.rem quæ nobis,col.antepe.in prin.de acq. poss.in hoc omnis est posita difficultas, videre,an iure dispositum sit eo in casu,quo nulla est cōmissa violentia, † spoliatum protinus & sine cunctatione esse 246
restituendum, vt eo casu cùm commissa est violentia d.l.si quis ad se fundum.C.ad l.Iul.de vi.in l.1.C.si per vim vel alio modo.& alibi sæpè,& idem esse omni casu dispositum, suadere videtur tex.in c.1.de rest. spol. quo loci Bero.num.31.vers. at contrarium &c.dum is textus vult indistinctè spoliatum esse restituendum. verum(vt Bero.animaduertit)ad rem non facit, cum appareat eo casu cōmissam fuisse violētiam, vt ostendunt illa verba, violenter oblata & c. rursus nec verbum aliquod fit, quo appareat, probationem esse incontinenti oblatam, nec tex.l.si quis conductionis.C. loc. qui à Bero. citatur probat, vt is tandem animaduertit.in d.c.1.nu.33.versi.sed in veritate.cum nullo in eo textu verbo, constet probationem fuisse incontinēti oblatam, quare diuinare nō licet. minus quoque hanc adiuuat sententiam text.l.si coloni.C. de agr. & cens.lib.11. cum is eo casu procedat, quādo scilicet colonus à domino aufugit, nam aufugiēdo propria auctoritate dicitur sibi ius dicere, dicitur & ita pariter dominum immediatè spoliare, cum tamen nos eo in casu loquamur, in quo spoliator fictus dicitur, hoc est, sine violentia. fortius tamen Bart. ac communem oppugnat tex.l.meminerint.C.vnde vi.quo spoliatus à tutore pupilli nomine illicò aduersus pupillum restituitur,cum tamē pupillus fictus spoliator dicatur, & illicò is non restitueretur si probatio posset offerri incontinenti, nisi dicamus pupillum esse verum spoliatorem, cum acta à tutore, à pupillo acta dicantur, vel in eo casu re ipsa non fuisse oblatam probationem incontinenti.

Limitatur secundò nō procedere secundum Bero. 247
in d.c.1.nu.34.de rest.spol.† quādo immineret periculum. nam tunc nullo modo est facienda restitutio, si de periculo statim ostendatur, dolo enim tūc id dicitur facere, cùm petit, quod statim & cum periculo est restituturus,iuxta gl.d.l.dolo.ff. de doli excep. latius tamen hæc suo loco finiemus.

Limitatur tertiò non procedere in casu.c.literas.de 248
rest.spol.scilicet quando petitur † restitutio coniugis, & probationes obijciuntur incontinenti, de consanguinitate.fic Abb.in d.c.literas.& Cors.d.tract.fall.ad regulā.quod spol.rest.ante omnia.fal.6.Iac. Nouellus est in sua praxi crim.in illa parte, quæ incipit. Vulgaris reg.num.6.versic.lim.6.

Limitatur quartò nō procedere fauore ecclesiæ cui- 249
us† nomine factū fuit spolium. nam tūc opponi potest dominij exceptio,si probatio incontinenti offeratur.fic Bal.in l.1.in fi. de appell. quem est secutus Alex. in d.§.nihil commune.nu.39.ver. decimotertio fallit. ibi Zas.nu.63. qui clarè affirmant opinionem gl.in d.l. si de vi. posse hoc casu procedere. ea vtitur ratiōe Ale. 250
quia † prælatus inuadendo rem ecclesiæ nō facit incidere ecclesiam in pœnam.l.si quis in tātam.C.vnde vi. vt placuit gl.in c.2.de dolo & contum.sed eo casu,quo quis nō incidit in eam pœnā, potest opponere dominij exceptionem,vt tradit Ang.in d.§.nihil commune. ab Alex.relatus,quanquam in meo Codice Ang.nō sit interpretatus d.§.nihil commune. hoc tamē ibi dixit Ant.Matth.Rom.nu.51. Contra Bal. tamē & Alex.sensisse videtur Rip.in d.§.nihil commune.nu.94.ver.sed contrarium,& ibi Rube.nu.155.ver.nonò limitatur.& ante eos Cors.qui suprà.fall.37.in fi. & eo tacito ident censuit Iac.Nouellus in praxi crim. in illa parte,quæ incipit,Vulgaris regula est & c.nu.37.ver.limi. 37.Iac. à S.

à S.Georg.in l.si de vi.nu.19.ver.12.fallit. de iud.citant tex.d.c.1.de rest.spol. qui non probat, ex declaratione quam suprà in prima limitatione retuli,afferūt & tex.
251 † c.antiquitus. 2.q. 2. qui pariter nō probat, cū simpliciter dicat episcopum teneri ad restitutionē, nec enim dicit,nomine ecclesiæ spoliatorem spoliasse, nec affirmat incontinenti oblatas fuisse probationes.arbitror tamen ex alijs Bal.& Alex.opinionem non esse veram. nam etsi verum illud sit prælatum occupantem, seu possessorem ecclesiæ nomine spoliantem,non efficere, vt incidat ecclesia in pœnam.l.si quis in tantam.C.vnde vi.vt dixit glo.in d.c.2. de dolo & contu. & in d.l.si quis in tātam.in gl.vlt.circa prin.vers. septimo de Abbat. Prælato. quæ & idē voluit in cæteris administratoribus, vt in tutore, curatore & similibus, ex text.l. proximæ præcedentis, quæ est l.meminerint. quæ optimè probat:attamen non sequitur spoliato possessionem non esse restituendam, ante omnia, & sine cunctatione: nec contra eum poterit,etiam hoc casu, hæc exceptio dominij, cuius probatio offertur incontinenti,opponi,quòd probat.d.l. meminerint. dum affirmat possessionem à tutore occupatam pupilli no-
252 mine esse illicò restituēdam. quæ † dictio,illicò, idem ostendit,quod dictio,protinus, & sine cunctatione.l. litigatoribus.C. de appellat.;quorum suprà rationem habuimus. Cessat ergo pœna illis casibus, nec minus illis in casibus retardatur tunc restitutio, quàm in cæteris,quin vbi cautum ex d.l.meminerint. hoc non esset,vix est,vt vera sit Bal.sententia. nam hoc casu duo in ecclesiam & pupillum concurrerēt priuilegia. Primum ne incideret in pœnam. l. si quis in tantam.alioqui cæteris communem, quod quidem priuilegium iusta, ac æqua ratione est concessum, ne ecclesia, vel pupillus re propria administratoris delicto priuetur. quod latius declarabimus in d. l. si quis in tantam. q. 10. Secundum esset priuilegium, quod scilicet posset cōtra iuris regulas dominij exceptionem incontinenti etiam probandam opponere, ante factam possessionis restitutionem. Nec aliqua subesse videtur ratio, qua hoc ecclesiæ,& pupillis magis, quàm cæteris concedi debuerit, cum nec vni, nec alteri liceat cum alterius iactura locupletari & suam conditionem meliorem reddere. Accedit, quòd hoc remedium est in rem scriptum. ideo sequitur quemuis possessorem, sic hac ratione nostram hanc probauit sententiam Ruin. cōs. 37.nu.4.lib.4.

Dubitari tamen contingit (vt hoc nec ab re subijci-
253 am)quo modo † incontinēti hoc intelligatur,& inter alios censuit Bar.in l.si quis à quo.ff. vt in poss. lega.& in l.4.§.condemnatum. de re iud. incontinenti dici, si fiat intra tēpus, intra quod processus causæ debet expediri.quam sententiam probauit Saly.in l.2. C.de ed. diui Adr. toll.Alex.d.§. condemnatum.nu.30.& Ripa nu.32.10.de Amicis.cons.63.nu.5. Hæc tamen sententia non placuit Bero.in d.c.1.nu.38.ver.sed mihi &c.ea ratione, quia eo modo esset dare tempus triennij, intra quod causæ finiri debent.l.properandum.C. de iudic. Quare verificari illud non poterit, hodie constat,hodie agatur d.l.si is à quo.Verū aliquando animaduerti Bar. nō ita generaliter fuisse locutum, vt à Bero.intel-
254 ligitur, solum enim † Bar.sic ait, quòd dicitur incontinenti probari,intelligitur cū non excediturtempus, intra quod actus executiōis fieri potest,vt in casu suo agitur de exequenda sententia,in cuius executione causæ cognitio adhibetur, vt primò ad mobilia, deinde ad immobilia deueniatur,iuxt.l. à diuo Pio.§.in ven. de re iudi. si ergo nullitatis exceptio obijciatur, vt incontinēti probari dicatur, probanda intra illud tempus erit, intra quod illa causæ cognitio adhibēda est. fic Bar. intelligere videtur iam relati Alex.& Ripa,nisi Beroium defendēdo dicamus, relatiué ad terminos nostros Bar. doctrinam nō conuenire.

Secunda fuit Bal.sententia in l.vlt.C. de iud. quem fuit secutus Fel.in c,veniens.2.col.5.de test,quos refert Neuiz.cons.56.nu.8. incontinēti † dici,intra tres dies, 255
ex l.vlt.C.de erro.aduoca.vbi Bal.& tex.in l.vlt.C.de iud.vbi exponitur, incontinēti,id est,intra triduum, quæ tamen opinio,nec Beroio placuit in d.c.1.num.38. ver.& ex prædictis.de rest.spol.quia(vt ille ait)in casibus illis lex processit vlterius declarando, quomodo illud,incontinēti,intelligatur, quod nō est factum in casu nostro,† simili responsione vtuntur sæpissimè no- 256
stri interpretes, vt ea fic vtitur Bart.in l. hoc edicto.§. quærentibus.in fi.de publ.in alijs casibus Bart.in l.Titia.§.Imperator.in fi.de leg.2.in l.multum interest.col. 2.ver.qualiter. de verb.ob.Iaf.in repe.l.admonēdi.nu. 233.in fi.de iureiur.in l.vniuersa.nu.11.C.de precib.Impera. off. fic in simili sæpissimè declarat Dec. vt in l.cū quid.in princ.si cert.pet.idem in l.in actionibus.col.2. ver.sexto & vlt.& ibi nu.8.ver.præterea. & nu.14.ver. & quod est dictum & c.& nu.17.ver.sed tamen.de in litem iura.idem Dec.l.2.col.pen.vers.vel secūdò generaliter.C.de bo.poss.sec.tab.in aut.ingressi.nu.18.C.de sacro.eccl.& alia citat Neuiz.cōs.2.nu.11.nō ergo illa dispositio casui nostro adaptari potest. quia ille casus in quo lex disponit vlterius procedendo,dicitur præter legem.fic Dec.in l. pacta quæ cōtra.nu.10.C.de pact. & sentit Iaf.in l.pen.num.16.C.eo.& Gomes.Hisp.Inst.de act.in prin.nu.47.

Tertia ob id fuit opinio Beroij in d.c.1.nu.38.de rest. spol.& ante eum glossæ in c.præterea.in gl.vlt.de testi. cogen. † incontinēti, intelligi intra vnam diem, & an- 257
tequam ad extraneos aduertatur actus, iuxta l.continuus.in prin.de verb.obl.quam sententiam probare videtur tex.l.si is à quo.ff.vt in pos.leg.ibi,hodie cōstat, hodie agatur, ficq; intelligitur de die illa, referēq; Bero.eiusdē opinionis fuisse Archid.in summa.3.q.1.quæ tamē sententia haud satis placet,quia etsi d.l.si is à quo, vtatur illis verbis,hodie † cōstat,hodie agatur,nō tamen de eadem die intelligitur, sed est loquēdi modus 258
quidam,quo vtimur ad detegēdam aduersarij iniquitatem,vt sentire videtur gl.in d.l.si is à quo. in verbo, hodie.possumus præterea dicere,& eo casu legem processisse vlterius disponendo,vt statim dicebam.

Quarta propterea fuit gl.opinio in d.l.si is à quo.vt hoc totum sit in arbitrio † iudicis, cum à iure in singu- 259
lis casibus hoc determinatum nō reperiatur,iuxta l.1. de iure delib.& ideo glo.in d.c.præterea.de testib.cog. dicebat.incontinēti, intelligi,secūdum subiectam materiam,& ita clarè censuit Iaf.in l.vlt.num.3.C.de iud. Neuiz.cons.56.nu.8. qui ex multis citat Fel.in c.executiōem.col.6.& col.10.vers.datur alia fal.de excep.cum ergo in subiecta nostra materia cautum hoc nō reperiatur, dicendum est, arbitrio iudicis esse standum, quam etiam sentētiam probauit & Bald. in l.2. C. de ed.diui Adr.toll.Calc.cons.16.num.45.Soc.Se. cons.59. colu.2.lib.3.Dec.c.an sit.nu.2.in fi.de appellat.Soc.Iun. cons.67.nu.9.lib.1.Tiraq.in l.si vnquam.in verbo,omnia vel partem.nu.31.C.de reuoc.dona. Alcia.respōso. 409.num.5.Rebuff.in comm. Reg.cōstit. tom.3.titu.de mat.poss.art.7.glo.1.num.14.15.nec dissentit Hiero.Gigas in tract. de pētio.q.100.in fi. qui posteaquam dixit esse in arbitrio † iudicis, subdit nō debere tamen ex- 260
pectare testes, qui sunt vltra montes, & in remotis regionibus. Hinc interrogatus rectè respondit Io. Bapt. Ferr. cons.4. num.5. hoc in casu, probationes paratas esse debere, ne res altiorem exigat indaginem. Nec aduersantur,quæ docuit Barto.in d.l.si is à quo,& quæ à Ripa.d.§.codemnatum.nu.32. relata sunt, iudicem arbitrari debere,vt à I.C.diffinitum est in d.l.si is à quo, quoniam iam admonui,nō satis esse quoad casum nostrum diffinitum, illumq; esse modum quēdam ac loquendi vsum.Quamobrem vera est posterior hęc sententia.

QVAERO vigesimosecundò,Quid si is † spolia- 261
tor seu possessor cōuentus ingressus est possessionem, vel ex pacto, vel alia facultate & auctoritate, quā habuit ingrediendi,an ante omnia restituēdus sit spolia-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tus? & restituendum non esse interrogatus respondit Barth. Cæp. Verò. cõs. 60. omissa serie. col. 4. in 2. dubio. quẽ nostris his in terminis secuti sunt Dec. cõs. 191. nu. 9. versi. septimo. quod suprà. Craue. cons. 302. col. peri. ver. sed dicet aliquis. Cæph. cons. 272. nu. 7 o. lib. 2. confert, quòd placuit gl. in l. si quis in tantam. vbi Bar. nu. 24. in fi. C. vnde vi. dum affirmauit illius constitutionis dispositionem nõ procedere, cùm is occupator ingrediendi possessionem ipsam facultatem habuit, vt infrà in. 9. rem. ex d. l. si quis in tantam. q. 27. in declaratione 2. latè explicabimus. non enim qui iure suo vtitur alteri infert iniuriam. quare ex ingrediendi licentia, ꝓpria auctoritate ingredi licet l. 3. C. de pig. Et Papię satis hoc est clarum illius ciuitatis ex statuto. 54. in ciuil. sub rub. de poss. viol. vel cland. restit. ibi, iure, vel pacto sibi, nõ concedente. quod sanè statutum in hac parte cum iure communi conuenit.

Declaratur hęc cõclusio nõ procedere, quando per
262 † vim is fuisset ingressus. sic relati omnes affirmarunt
* & communis * est nostrorum sententia, vt post Bar. ad l. 3. nu. 18. C. de pig. scripsit fusissimè Tiraq. tracta. de iure const. 1. part. nu. 37. & hoc in casu relatum Papiense statutum. de possess. viol. declarari potest non procedere.

263 QVAERO vigesimotertiò, quid si spoliatus post factam ipsam spoliationem † renũciauit dominio rei, an restituẽdus adhuc sit, si petat ante omnia? & esse restituendum, affirmant * omnes in c. 2. de rest. spo. ibi, * Abb. nu. 6. 8. Bero. nu. 17. vers. & prædicta. Bellame. c. 3. nu. 4. 5. eo. titu. Ripa in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 55. versic. 15. extende. de acq. possess. ibi etiam Ant. Matth. fall. 10. addo eiusdem sententiæ Alex. consil. 93. num. 4. 5. lib. 5. Soc. in l. rem quæ nobis. num. 20. in fi. de acquir. possess. Paris. consi. 1. numer. 151. libr. 1. & Franc. Paunum tract. de visitat. 2. part. quæst. 5. num. 46. Frãc. de Marchis. q. 71. num. 1. Rot. in decisio. nouis. tit. de renuncia. decis. 1. & latè disputat Rodericus Suares Hispa. alleg. 23. num. 8. 9. & multis sequent. Rebuff. in praxi Benefic. in titu. de vi in resigna. adhibita. num. 1. 2. cuius
264 rei rationem arbitrantur præcipuam relati interpretes, ex d. c. 2. quia renũciatio † post spoliationem facta, non præsumitur sponte facta, sed per metum. Verum ratio non satis concludens videtur, nec in eam is textus c. 2. fundamentum videtur constituere, vt ibi animaduertit Bero. num. 26. vers. secunda solutio. quam is postmodum in verficu. vnde cogitabam. certo casu tuebatur. quare Abb. in d. c. 2. num. 8. vers. quarta solutio. inquit esse rationem, quia illa renunciatio solum respicit proprietatem, nõ autem possessionem, cui renunciare minimè potuisset, cum ei nõ insisteret. & ita
265 procedit text. d. c. 2. † secus autem est, quãdo ante spoliationem esset facta renunciatio, nam cum tunc possit plenum effectum, tam quoad possessionem, quàm quoad proprietatem operari, vtrunque amittere dicitur: quare spoliato agenti tunc obstabit renunciationis exceptio, & hoc casu procedat secundum Abbat. text. c. 3. de rest. spo. qui alioqui cum c. 2. pugnare videtur, quæ sanè Abb. declaratio, non mediocriter diuinat, ad d. c. 3. in quo conijcere non possumus, an renunciatio illa ante, vel post spoliationem facta fuerit: vera ergo non est ratio Abbat. dum inquit renunciationem operari eo casu plenum effectum, quia verius dicere possumus in eo dubio operari solum, quoad proprietatem, cum strictè intelligi debeat renũciatio. Dec. in l. postquam liti. nume. 16. C. de pact. in l. quoties duplici iure. de reg. iur. consi. 352. num. 8. consi. 374. num. 5. consi. 379. num. 3. consi. 402. num. 3. Craue. cons. 242. nu. 6. consi. 251. col. 3. vers. rursus. & cons. 257. num. 4. Tiraq. in l. si vnquam. in præf. num. 128. C. de reuo. dona. Tantum enim operatur renunciatio, quantum loquitur, nisi intelligamus, beneficij renunciationem, nõ modo causam possessionis, verum etiam dominj comprehendere, cum beneficij appellatione & eius possessio veniat. Inn. in c. episcopi. de reb. eccle. non alien. & hoc est, quod in specie post Inn. c. quod in dubijs. de renũcia. docuit Bellame. d. c. 2. nu. 8. de rest. spol. Rursus, nec verum satis videtur, quod dicebat Abb. renunciationem in casu. d. c. 2. nihil operasse, quoad possessionem, cum nullam is spoliatus teneret: quia immò ciuilem adhuc is retinebat, & quæ multum prodest ad occupandam sponteq; ingrediendam, naturalem, vt sæpè diximus, & latius suo loco dicemus. Præterea si (vt suo loco referam) possessio rei beneficiariæ stare sine titulo nõ potest, quo fieri potest modo, vt facta renũciatiõe proprietatis in casu d. c. 2. subsistat adhuc possessio? quare rectius ac verius arbitror, hos canones sic esse intelligendos, vt text. d. c. 2. loquatur eo casu, cum per metum facta est renũciatio: qui metus ex duobus conijcitur illatus, primò quia post spoliationem, secũdò quia coram nõ superiore facta fuit, & ita iudice incompetẽte, quod nõ contingit in casu. d. c. 3. quare lex eam induxit præsumptionem per metum esse factam renunciationem, quam rationem perpẽdit & Bero. d. c. 2. nu. 26. vers. vnde cogitabam. diuersum est in d. c. 3. vbi nulla aderat metus præsumptio. loqui enim videtur in casu certo, cum præsupponat coram suo superiore esse factam renũciationem, & quãdo eo casu nõ constat clarè † metum esse illatum, cessat omnis suspi- 266
cio, iuxta tex. l. vlt. in prin. de eo quod met. cau. Bar. in l. frater à fratre. nu. 51. de cõd. in deb. in l. 1. C. de prædijs curia. Dec. cons. 448. nu. 14. cons. 463. in fi. cons. 536. nu. 5. Rui. cons. 135. nu. 2. cõs. 170. nu. 17. lib. 1. cõs. 122. nu. 12. lib. 4. cons. 51. nu. 13. lib. 5. Ias. cõs. 38. col. pe. circa fi. lib. 3. Soc. Sen. cons. 59. col. 9. ver. & præsertim. lib. 3. Cur. Iun. cõs. 29. nu. 12. cons. 67. nu. 3. 4. cons. 116. num. 2. Paris. cons. 96. nu. 39. lib. 1. consi. 88. nu. 35. lib. 3. Alb. consi. 11. nu. 12. Rola. à Valle consil. 39. in fi. & ideo Abb. in d. c. 2. num. 10. hoc perpendens, restringit suam declarationem non procedere, quãdo coram suo superiore esset facta renunciatio, quod & latius suo loco infrà explicabimus. Probato tamẽ Abba. & aliorum intellectu ad d. c. 2. vt illud contingat ob renũciationem post spoliationem factam. In oppositum obijcitur.

Primò quod immò per renunciationem spontè factam purgatur spoliationis vitium, vt nõ sit amplius locus restitutioni, cum eam ratam habuisse videatur, 267
vt probatur in simili, in † l. 2. C. quod met. cau. & in l. si ob turpem. de cond. ob turp. caus. conatur satisfacere Abb. in d. c. 2. nu. 9. quẽ ibi probauit Bero. nu. 27. in casu. d. l. 2. solutionem subsequentem executionem esse actus prẽcedẽtis, nec ad aliud solutionem potuisse ordinari, quàm propter præcedentem solutionis promissionem, ideo sponte soluentem cum nõ teneretur, liberè donare quodammodo & omne vitium purgare intelligi, iuxta l. cuius per errorem. de reg. iur. at sequẽs post spoliationem renunciatio, nõ ordinatur ad actum præcedẽtem, vt illius executio sit, cum ad multa alia adaptari possit præter spoliatiõem. similem declaratiõnẽ affert Bar. in l. si per vim. nu. 2. C. quod met. cau. vbi Aret. & Alex. & Boer. q. 100. nu. 15. Præterea inquit Abb. in casu nostro per hãc renunciationem nullum ius accrescit spoliato, affert Bartoli auctoritatem in l. naturaliter. §. nihil commune. de acq. poss. secus in casu d. l. 2. quia per solutionem ius ei accrescit, cui facta fuerat promissio. Quæ sanè Abbatis declaratio nõ multum arridet, quia quoad primum dictum, respõdeo: immò renunciationem subsecutam operari plenum effectum, cum saltem ipsa spes restitutionis sublata sit. Et cum renunciatio facta sit, ad commodum spoliatoris facta videtur, præsumiturq; ad purgandũ vitium spoliationis, & eam ob causam non ob alsam, arg. l. 2. de cond. & dem. & tradit Bar. in l. quæ sub conditione. ff. eo. Barb. consi. 11. col. 6. in fi. lib. 2. dum affir-
mant: Actum factum † præsumi ob causam, quæ præ- 268
cessit, & per consequens ius spoliatori accrescere dicitur. Rectius ergo sensisse videtur Bald. in d. c. 2. de rest. spo. dum inquit tex. d. l. 2. C. quod met. cau. loqui in vi compulsiua, in qua iam ab initio cõsensus interuenis-
se

se dicitur, licet coactus, iuxta gloss. l. si mulier. §. vlt. ff.
269 quod met. cau. Et actus spontè factus, q̃ sequitur † omne vitium à meticuloso cõsensu procedens, remouet. vis verò expulsiua nullum in se habet consensum. quare subdit Bal. esse considerandum, vim expulsiuam non posse purgari ab expulsionis facto seu illius restitutionis, cum vis illa sit actus in re ipsa permanens: compulsiuam verò, absq; alio facto retrosimili posse, cum sit actus transiens ex solo accedenti compulsi cõsensu. ideoq; sufficere ex suo actu secuto volũtatem spontaneã demonstrare. nec aliter hæc iura intellexisse visus est Bar. in l. si ob turpem. nu. 2. & ibi Ias. nu. 3. ff. de cõd. ob turp. cau. etsi nõ ita rem claram vt Bal. faciant.

Secundo loco obijci solet, nullam esse post renũcia-
270 tionem cõcedendam restitutionẽ: cum spoliatus renũcians † rem pro derelicto habere videatur. Et ob id possessionẽ, immò dominiũ, dicitur amittere. l. si quis vi. §. differentia. de acq. pos. iuncta. l. 1. & 2. ff. pro derelicto. vt satisfaciat Abba. in d. c. 2. nu. 9. ver. etsi diceres. & cum eo ibi Bero. nu. 29. inquit, habere rem pro derelicto, intelligi, quoad ius reale, non autem quoad ius personale, personæ inhærens ob molestiã sibi illatam. nã inquit Abb. interdictum Vnde vi, est personale, licet in rem sit scriptum. l. 1. ff. de interd. maximè, quia illi iuri absente parte renunciari non potest. quam sententiam probasse videtur Alex. cons. 93. num. 4. lib. 5. & Bero. d. nu. 29. & Rode. Suares allegat. 23. nu. 19. 20. vbi latè declarat. Non tamẽ satis mihi placet hæc Abb. declaratio, quia si hoc interdictum est in rem scriptum, si res & causa, ob quam cõceditur, deficit, exerceri nõ poterit. At res dicitur deficere, quia renũciando declarat animũ suum esse, nolle possidere, & habendo rem pro derelicto, dominium & possessionẽ amittit. cum pro derelicto res nõ habeatur, nisi possidere alter ceperit. l. 2. ff. pro derel. causa quoq; cessat, quia per renũciationem, dicitur remitti illud odium, & illa pœna spoliatiõis, quod sensit & ipse Abb. d. c. 2. nu. 9. ver. ego puto. & si non est remissa, aget ad vindictam, iuxt. l. si quis ad se fundum. C. ad l. Iul. de vi. Nec satis placet eiusdẽ Abba. declaratio d. c. 2. nu. 9. vers. ego puto. distin-
271 guentis renunciationem † in profanis, à renunciatione in beneficialibus, dum vult, in temporalibus rei renũciationem operari, etiam quoad possessionem: cum renunciatio inducat notoriam exceptionem, iuxta c. constitutus. de filijs presbyt. Arbitror ipse, in quocunque casu hæc procedere, & in beneficialibus, præsertim vbi possessio magis à proprietatis titulo, quam in temporalibus pendet, vt latius suo loco statim dicemus. vt ergo difficultati vno satisfaciam verbo, dico, argumentationem procedere, cum clarè constat renunciationẽ esse sine metu, sed liberè ac spontè factam, secus si metu, vt in casu. d. c. 2. tunc enim animus, quo res amittitur deficit. Aliam proponit difficultatem Abb. d. c. 2. nu. 9. ver. cõtra hanc & c. quam postmodum dissoluit & super ea multa effudit Bero. nu. 32. & nu. 33. vers. circa hæc dicta. eam nunc silentio inuoluam, vt pariter subticeo aliqua, quæ subobscurè, & perplexè effudit Ant. Matth. Rom. in l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 47. fall. 14.

Limitatur primò communis hęc sentẽtia, non pro-
272 cedere, quãdo spoliatus † ante factam spoliationem constituisset procuratorem ad renũciandum, qui deinde procurator facta spoliatione renũciauit. nam ex quo renunciatio tũc spontè facta præsumitur, is deinde spoliatus agere nõ poterit, vt ante omnia restituatur, sic Lap. alleg. 24. quem est secutus Abb. d. c. 2. nu. 11. & Roder. Suares Hisp. alleg. 23. nu. 18. ver. facit etiã. &c. & Reb. in praxi Benefic. in tit. de vi in resign. adhibita. nu. 6. rationem afferebat Abbas, quia renunciatio trahitur ad possessionem, habito respectu ad mentem renunciantis. Constituẽdo enim procuratorẽ ad renunciandũ, videtur voluisse rem pro derelicto secuta renũciatione habere. & isto casu, renũciatio trahitur in diem cõstitutionis, cum hoc dependeat à nuda volũ-
tate. arg. l. Paulus. aliàs per procuratorem. de acq. hær. Non placuit hæc declaratio Bero. in d. c. 2. nu. 45. ea ratione, quia facta per procuratorem, ad tempus mandati non trahuntur. sed eo tempore facta intelligũtur quo procurator fecit de volũtate domini, vnde procuratoris acta, posteaquàm renocatus fuit, nõ valẽt, si tamen se reuocatum sensit clem. 1. de renunc. ergo inquit Bero. ad tempus mandati nõ trahuntur. quæ sanè ratio nõ satisfacit, quia intelligitur factũ trahi ad tẽpus mãdati cõcessi præsuppositis terminis habilibus, cùm scilicet subsistit mãdatum, quod non contingit, quãdo ante actum gestum procurator se reuocatũ cognouit: quo in casu, nec Abbas, nec Lapus loquuntur, cùm scilicet est facta ipsius, curatoris reuocatio, siue eo sciẽte siue ignorãte. Nam si eo in casu essent locuti, & aliud impedimẽto non esset, non fuisset distinguendũ, an sciente vel ignorãte procuratore facta esset ipsa reuocatio. ex quo enim agitur de amittẽda possessione, voluntas & animus ipsius domini expostulatur, qui statim † esse desijt per reuocationem, etiam procu- 273
ratori nõ cognitam: vt citãdo. d. clem. 1. de renunc. tradit Dec. in l. eius, qui in prouincia. §. quas vero. nu. 2. 3. si cert. pet. qui in dominij translatione loquitur. & idẽ de trãslatione possessionis, citãdo. d. §. quas vero. scribit Bal. in c. audita. col. 2. ver. & idem dico. de rest. spo. non est ergo distinguẽdum, an eo sciente, vel ignorante reuocatus fuerit, vel non. quare dico aduertendum esse, ex tex. d. §. in amittenda. & ex Bal. in d. c. audita. eo
274 ipso, quòd procurator † est constitutus ad renunciandum, statim dominũ possessionem amisisse, immò & dominium. Nec in beneficialibus tacitè renũcare procuratorẽ sufficit. d. clem. 1. de renunc. nam eo casu, secundum Bal. d. c. audita. col. 1. ver. quęro nunquid sufficit iuris fictio, quę ea ratione, adhuc mãdatum durare, nec esse perfectè reuocatum fingit, vt euitẽtur illusiones. & Bal. insequẽdo declarat Fel. in c. ex parte. nu. 15. de rescr. eo ergo ipso, quod est constitutus procurator, quo ad dominũ ipsum res dicitur deperdita, licet habita relatione ad procuratorẽ, adhuc nõ sit cum effectu facta renũciatio. quare Abb. dicere voluit, quòd secuta renũciatione re ipsa per procuratorẽ, illam ad tempus cõstitutionis ipsius procuratoris trahi. quòd aũt subdit Abb. ex d. l. Paulus. aliàs per procuratorẽ. quã in argumẽtum citat Abb. vt quemadmodum hæreditatis aditio consistit in sola voluntate, & eo ipso, quod constituitur procurator, ex ipsa inquàm animi declaratione hæreditatem censeri aditam. sic eo ipso, quod quis constituit procuratorem ad renũciandum habere dominiũ & possessionem pro derelicto, quoad seipsum. ex quibus cessat Beroij consideratio, dum in-
quit † casum. d. l. Paulus. esse à nostro diuersum. non enim differri, si (vt diximus) assumatur Abb. argumen- 275
tatio, conueniet & proprius si is textus, legatur nõ per procuratorem, sed, per curatorem. vt legit & egregiè declarat Duare. lib. 2. disput. annuersa. c. 27. & Iac. Cuiac. lib. 1. obserua. iur. c. 34. & ita nunc legitur in Pandectis editis auctore Lud. Russardo Butvrigẽsi. ait enim Duar. in procuratore adhuc concedi tempus, vt antequàm adeat, dominum consulat, quod non est in curatore, vt apud eum.

Limitatur secundò nõ procedere, quãdo † renũcia- 276
tio esset facta coram iudice competenti, qui de causa cognoscere, sic Abb. in d. c. 2. nu. 10. Soc. tract. fall. reg. 378. 1. fall. Barb. cons. 47. col. vlt. lib. 2. Reb. in praxi Benefic. tit. de vi in resignat. adhibita. nu. 4. Cuius rei est ratio, quia omnis metus abesse præsumitur. l. vlt. de eo quod met. cau. Bar. l. frater à fratre. nu. 51. de cõd. inde. & latè supra retuli, ex qua quidẽ limitatione alię plures afferri possunt, vt scilicet in illis casibus nõ procedat, cum cessat metus, sed constat sponte esse factam renũciationem, qui sanè casus plures sunt. hãc tamẽ declarationem intellige in profanis, in beneficialibus autem † renunciatio nõ alteri, quàm in manibus ipsius superioris, (vt Abb. d. c. 2. n. 10. loquitur) fit, quæ tũc

Universidad de Deusto
Biblioteca

demum effectum habet, si ab ipso superiore recipitur admittiturq;, vt aduertit Abb.d.nu.10.vers. hoc enim dictum &c. & subijciam aliqua infrà. q.27.in 2.limit. sufficeret tamẽ, si à notario nomine superioris illa renunciatio admitteretur. Guid. Pap.cons.172. & Boer. q.348.nu.3.& Bella.d.c.2.nu.2.

278 Limitatur tertio quãdo post illam † renũciationem per multos dies cõquestus nõ fuisset spoliatus, ex quo verisimiliter dicitur ratum sine metu habuisse, q; gessit, sic intelligo Iac. Nou.in praxi crim.tit. spol. de facto &c.incipit, vulgaris regula est.& c.nu.46.ver.limi. 46.sensit Zas.in §.nihil commune.n.56.de acq.pos.post Butr.in c.solicitè.de rest.spol.

279 Limitatur quarto, non procedere † in profanis. sic Soc.l.rem quæ nobis.nu.20.ver.postremo.de acq.poss. Aeg.Bos.tract.causarum crim.tit.de pluribus violentijs.nu.18.quòd ipse intelligo, si aliqua cõcurrat coniectura & præsumptio, qua iudicare possimus, sine metu factam esse renũciationem, aliàs idem esset q; in beneficialibus.eo q; loci Bos.vnum in praxi docet, an facta hac renũciatione omnis violentiæ causa cesset etiam, quo ad † fiscum, ne ratione sui interesse, quid amplius cõtra spoliatorem quærat.& cessare scribit, Mediolani præsertim ex decreto ipsius regionis, & quando cõcurrunt coniecturæ.Suares.d.alleg.23.nu.23.qualis autem sit hac in re praxis, docuit Bella.c.3.q. 4. de rest.spol.quo loci docet, quomodo super renunciatione informationes sumat iudex.

280

QVAERO vigesimoquartò, quid si is spoliatus

281 † post spoliationem cum spoliatore pepigit, se possessorio non acturum, an spoliatus agere, vt restituatur adhuc possit? & non posse affirmant Abb. Bero.in d.c. 2.de rest.spol.hic nu.44.ille nu.16.Rota in nouis decis. tit.de rest.spol.decis.66.si.A.conferatur.nu.4.Alex.cõsi.93.nu.5.lib.5. Paris.cons.1.nu.151.lib.1. sentit Franc.de Marchis.q.71.nu.2.& hæc fuit sententia gl.in c.ex insinuatiõe.in verbo, canonum.ext. de procur. idem placuit Soc.tract.fall.reg.378.fall.3.& Reb.in praxi Benef. in titu.de vi in resign.adhibita.nu.7.qui & alios citat. hanc sententiã probare videtur is notab.tex.l.si vnus.

282 † §.pacta.ver.item ne experiar.ff. de pact.intelligendo secundum præcedentem ver.dum vult, posse post furtum commissum paciscì, ne furti agatur, & ne illud restituatur. est ratio, quia pactum illud rem solũ respicit familiarem ac priuatam, nec tũc dicitur cõtra bonos mores, vel Rempub.& ob id valet.l. iurisgẽtium. §.si paciscar.ff.de pact.& is tex.§.pacta.intelligitur, pactum prodesse, quoad ea, quæ causam ipsorũ paciscẽtium respiciunt nõ quoad ea, quę causam attingũt publicam, vt sunt pœnæ, quibus fures & inuasores plectuntur, quæ scilicet Reip. causa indicũtur. & licet is ver.itẽ ne experiar. in fi.habeat hæc verba. Et in summa si pactũ conuentũ à re priuata remotũ sit, nõ est seruandũ, qua si velit dicere, tũc pactum nõ est seruandũ, cum est remotũ, id est, quãdo causam publicam attingit: attamẽ clarior erit sensus si vna cum eruditissimo Cuiac. lib.1.obser.iur.c.24.legamus, si à Reip. remotũ sit, in meo tamen manu scripto legitur, à re priuata.

Extenditur secũdum Bero.d.c.2.nu.44.vers.amplia,

283 procedere † cũ factũ est pactum de nõ molestãdo possessorem.arg.tex.in c.ad nostram.il.2.de iureiur. dum loquitur de iuramento, quod cum pacto procedit à pari, glo. in summa.3.q.1. & hanc extensionem probarunt Soc.in l.rem quæ nobis.nu.20.in fi.de acq.poss.& Rode.Suares Hisp.allegat.23. nu.18. qui huius sententiæ citat Rot.decis.393.addo ipse Cap.Neap.decis.69.num. 7. S. cum enim huius pacti verba in ipsius possessoris personam concepta sint, intelliguntur de non molestando ipsum possessorem, ratione possessionis, & pa-

284 ctum tam de molestia † iuris, quàm facti intelligitur, iuxta sui significationẽ, vt declarat Corse.sing. in verbo.molestia &c. Dec.cons.581. nu.11.cons.613. nu.1.Rui. cons.48.nu.9.cons.77.nu.8.libr.2. Soc.Iun. cons.113.nu. 36.lib.1.simile est, si factum sit pactum de non mouendo † controuersiam. cum eadem sit significatio, vt relati scribentes affirmant, & est glo. & ibi Bar.in l.Lucius.§.tres hæredes.ff.de pact.text.vbi Alex.& cæteri. in l.clam possidere. in prin.de acqu.possess. & latè docuit Rip.in l.1.nu.2.de reiud.Soc.Iun.cons.vlt.num.15. lib.1. 285

Limitatur hæc cõclusio, non procedere † cum causa spolij publica est, vt docuit Bero. d.c.2.nu.45.dum ponit exemplum in ecclesia spoliata.nam (inquit ille) causa ecclesiæ, causa publica dicitur.l.vlt.C.de sacrosl. ecc.l.c.qui abstulerit.in c.non liceat.12.q.2.c.qualiter & quando.de accus.gl. & Abb. in c.ex conquestione col. 4.de rest. spol. quod intelligitur cùm causa est principaliter ipsius ecclesiæ, secus si secundario: vt cum res & possessio clerici fuit occupata, quia tũc dicitur causa priuati. c. si diligenti. de foro comp. c. in literis. de rest.spol.& hanc differentiam probat tex.c. petitio.de iureiur. Abb.c.cum sit. c. quod clerici. de foro comp. ex prædictis autem apparet esse differentiam inter pactum & renunciationem, vt relati considerãt, præsertim Alex.& Soc.Bero.tamen.in d.c.2.nu.44.vers.& ex præmissis.aliter sentit.quæ sententia vera videtur, cum data terminorum paritate differẽtiæ ratio vix possit assignari.cogitandum tamen erit. 286

QVAERO vigesimoquintò, quid si is spoliatus

287 † post factam spoliationem iurauit non agere, an adhuc, vt restituatur, agere possit? & non posse affirmauit Abb.in c.2.in fin.de restit.spoliat.quem secuti sunt Rot.in nouis decis.tit.de rest.spol.decis.16. si A.conferatur.num.3.decis.18. si agenti.vbi latè.& in titu. de renunt.decisi.1. vbi apostilla. & eo.tit.in antiquis. decis. 6.Iac.Nouell.in praxi crim.in titu. spoliatus de facto. &c.incipit, vulgaris est regula. &c. num.11.vers. limit. 11.& Zas.in §.nihil commune.num.55.de acq.possess.& idem sensit Cors. in tracta.fall. ad regulam.quod spoliatus ante omnia restitua. fall.11.Alex.consil.93.num. 5.lib.5.Soc. in l.rem quæ nobis. num.20.in fin.de acqu. possess.Cap.decis.69.numer.7.Franc.de Marchis.q.71. num.Paris.consi.11.num.151.libr.1.solet citari text.in c. ex insinuatione.ext.de procura. qui si rectè perpendatur, ad rem non confert, ibi enim iuramentum solum fuit præstitum loco probationis, ad intẽtionem agentis, possessionem restitui petentis, fundandam, non quoque hanc probat sententiam. c.ad nostram. de iureiur.qui à Bero.citatur.in d.c.2. num.46. nam is text. loquitur in iuramento præstito ab eo, qui deinde spoliauit, sic q; ante spoliationem: qui casus nõ est hic noster.minus probat c. peruenit. de iureiur. dum inquit compulsum metu iurasse, & iuramentum non impedire restitutionem, qui metus & hic præsumitur. nisi dicas loqui Dd.cum metus abest, & ita d.c.peruenit. à sensu contrario probare. Rota autem citat c. cum venissent.de insti. sed vix est vt probet.Ratio tamen pro hac ipsa sententia vrget magis: quòd vbi iuramentum † seruari potest sine interitu salutis æternæ, seruari omnino debet.c.si verò.c.cum contingat. de iureiura. 288 iu arg.c.quamuis.de pact.in 6.& in c.licet mulieres. de &reiu.in 6. seruari ergo debet in casu nostro cum possit.Bero.tamen in d.c.2.nu.47.ver.prẽterea, inquit hãc ipsam regulam non esse sic simpliciter intelligendam, sed aliter cõcipiendam, vt dicamus, quòd quoties iuramentum sine salutis æternæ interitu seruari potest, & non seruatum vergit ad æternæ salutis detrimentum, esse seruãdum omninò, citat Bal. sic declarantem consi.29.lib.3.at Alc.in c.cum contingat.nu.37.de iureiur. sic ait: quòd quando iuramentum non potest seruari sine interitu salutis æternæ, non esse seruandum: quasi velit dicere econtrà, cum non seruatum vrgeret ad detrimentum æternæ salutis, seruandum esse. ex quo inferre videtur Bero. quod cum in casu nostro nullum dispendium salutis æternæ versetur, si non seruetur, posse non seruari. vel etiam probando primam illam collectionem: quòd vbi iuramentum seruari potest sine dispẽdio salutis æternæ, esse seruandum,

dum dico adhuc non esse perpetuum, cum plures reperiantur casus, in quibus non versatur salutis æternæ dispendium, & tamen adhibitum iuramentum nõ potest seruari, vt plura sunt exempla apud Diuum Thom.2.q.89.art.7.quẽ refert Did. Couar.in c. quamuis pacto.1.par.§.6.nu.6.verfic.sexto adhuc.& nu.7.de

289 pact.in 6.inter cætera illud placet referre. † si iureiurando promisi; pro aliquo non fideiubere, seruare hoc iuramentum, non vergit ad æternæ salutis detrimentum, & tamen non est seruãdum, quia opus magis bonum impedit, dum non fideiubeo ex caritate, & ideo aduersus iuramentum fideiubendo tenet fideiussio: & eo loci Did.reijcit Marsil.in rub. de fideiuss.num.28.& Oldr.cons.90. qui aliter sentiebant. in casu autem nostro, iuramentum potest seruari. cum delictum postmodum remaneat impunitum. Verum cũ rectius rem hanc ipsam perpenderem, animaduerti esse sic declarandum: aut loquimur ante spoliationem factam, & tunc dicendum est iuramentum non esse seruandum, cum ad dispendium potius ætenæ salutis esset; præstitum, præstaret enim delinquendi ansam.& quẽadmodum pactum non tenet, vt infra dicemus, sic nec iuramentum, & hic non est casus noster. aut loquimur, vt verè loquimur post spoliationem, & tũc dico seruare iuramentum, esse meritorium ob remissionem illatæ iniuriæ. ab hac declaratione non dissentit Bero. d.c.2. nu.47. versi.quare tu vltra.& c. nec delictum hoc casu remanebit impunitum, cum pœna quæ iuris publici est, ex eo iuramẽto non sit sublata. hanc præterea sententiam clarè probat text.in c.3.de rest.spo. quem pulchrum in hoc casu appellauit Corse.d.fall.10. Verùm plura huic sententiæ aduersantur, quæ nisi dissoluantur, res non parum perplexa erit.

Primo aduersari, videtur tex.in c.2. de rest.spol. dũ à

290 pari sentit procedere iuramẽtum † & renũciationem, vt ergo renunciatio per metũ facta dicitur, sic & iuramentum: ergo saltem quoad eam restitutionem impediendã seruandũ nõ erit.c.super hoc.de renunt.& arg. c.licet mulieres.de iureiur.in 6.cum aliis à Bero.citatis in d.c.2.nu.46.ver.sed cõtra.conatur eo loci Abb. post Butr. vt refert idẽ Bero. satisfacere, inquiunt q; quòd licet metus p̃sumatur, posse tamen purgari per instrumentum publicum in quo dicatur spõtè iurasse: sic & Rot.d.decis.18.in nouis. & hoc idem, Abbatẽ secutus, affirmauit Paris.cons.5.nu.187.lib.4.quæ sanè declaratio non conuenit, cum nos in dubio loquamur, quando scilicet post factam spoliationem iuratur, de non agẽdo ad possessionis recuperationem, nec præsupponimus, vel testibus, vel instrumẽtis constare iuramentum fuisse spontè præstitum, tunc enim clara res esset, p̃terea vt Bero. dicebat testibus probari haud potest iuramẽtum fuisse spontè præstitum: cum iurantis animus illis notus esse non possit, qua ratione & idem in instrumẽto est affirmare, cum præsertim verba illa,

291 spontè &c.† quæ passim in instrumẽtis scribuntur, ex stilo potius ac tabellionũ cõsuetudine, quàm ex partium voluntate sint, vt docuit Abb.in c.cum contingat. col.17.de iureiur. quẽ sic citauit Bero.d.c.2.nu.40.ver. sed contra.& simile tradit Bar.in l.1.q.6.de iure cod.de clausula codicillari alia similia sunt apud Rip. in l.cẽturio.nu.80.de vulg.in l.vlt.nu.181.C.de reuo. dona.in l.qui Romæ.§.duo fratres. nu.49. de verb.obl. Tiraq. in l.si vnquam in præf.nu.172.C.de reuo.don.Rui.cõs. 159.nu.16.lib.3.Dec.cons.394.col.pen. cons.399.col.pen. Cur.Iun.consil.101.nu.10. illud præterea accedit, clausulam ipsam, spontè &c. non purgare vitium aliquod tus, vel violentiæ. vt enim iuramẽtum ipsum actus q;

292 ipse primus † simulatus p̃sumitur, sic & clausula ipsa, vt scribit Bart.in l.nemo potest.nu.11.de leg.1.quod intelligit cum incontinẽti & in eodem instanti fit, & ibidem affirmauit Rip. nu.72.ex l.2.C. quod met.caus.& Dec.cõs.587.nu.2.Tiraq.de retract.conuent.in fi.nu.112. & in tract.de iur.const.in 3.par.declar.7.nu.33.Rui.cõs. 66.nu.1.lib.4.Paris.cons.54.nu.62.66. & consil.55.nu.30. 44.lib.1.simile est, quod scripsit Barto.in l.vlt.§. idem quæsijt.nu.1.2.ff.de cond. indeb. quod † eodem errore 293 ductus quis præsumitur ad renunciandum condictioni indebiti, quo indebitũ soluit. Bartolo subscripsere Dec.cons.475.nu.29.Rui.cons.106.nu.10.cõsi.134. nu. 7.lib.1.Marsil.sing.18.quotidie.Soc.Iun.cons.116.nu.20. libr.2. ex quibus iam certò constat, non feliciter satis Abb. propositæ difficultati satisfecisse. existimo itaq; nodum sic posse dissolui: maximam esse differentiam inter pactum, & † iuramentum metu extortum. nam 294 iuramentum eo casu seruandum adhuc est, nisi absolutione remittatur, vt post Caietanũ, quem citat.scribit Did.in c.quamuis pactum.1.par.§.5.nu.3.de pact.in 6.& lib.1.varia.resol.c.4.nu.7.& in Epit. de spõs. par. 3.§.5.nu.2.quod in pacto non contingit.testatur tamen Did.praxim aliter obseruare.iudicat enim huius iuramenti vinculũ nullius roboris, etsi absolutio nõ concedatur. quod verũ ego intelligo ratiõe obligationis, quo ad Deum autem, tenet & seruari debet, nisi salutis æternæ sequatur interitus.c.si verò.de iureiur.quare Bellam.in d.c.2.num.5.de rest.spol.docuit. Iudicem ecclesiasticum debere hunc ita iurantem à iudicio ex suo officio timore periurij repellere, antequàm absolutionem sit consecutus: subijcit tamen iuramentum hoc statim, petita absolutione, esse relaxandum ex c. sacro.§.1.de senten.ex com.

Aduersari quoq; huic cõclusioni videbatur text.c. cum dilectus.† quod met.cau.quem in hanc sententiam 296 citat Bero.in d.c.2.col.pen.in fin.de rest.spol.verum, si rectè perpendatur, communem potius probat. nam eo in casu metus erat leuis, qui in constantem virum cadere non poterat, nec iuramentum ad æternæ salutis dispendium tendebat, quare voluit Pontif. Max. iuramentum seruari.

QVAERO vigesimosextò, quid si spoliatus † an- 269 te factam spoliationem pacisc atur se possessorio non acturum, an restitui adhuc debeat? & esse adhuc restituendum affirmauit Abb.in d.c.2.nu.16. & ibidem Bero.nu.44.vers.limita hanc conclusionem.de rest.spol. & Rip.in l.naturaliter.§.nihil commune.nu.55.ver.14. amplia.de acq.poss.& ibi Ant.Matth. ampl.10. & 11.ea ratione adducuntur omnes in hanc sententiam, quia nullius momẽti est pactum, vt clarus est tex.l.si vnus. §.pacta.ver.item si experiar.ff. de pact.est enim contra bonos mores, ansamq; præstaret delinquendi, contra text.l. conuenire. de pact. dot.l.1.§. illud. depositi. l. contractus. de reg. iur. esses & contra publicam vtilitatem, cuius interest, delicta non relinqui impunita.l. ita vulneratus. in fi.ad l. Aquil. & iam supra diximus. q.1.largam sumi aliquando interpretationem, publicæ vtilitatis fauore, vt coerceantur delicta, ex Bart.in l.quemadmodum.num.11.C.de agric.& cens.libr.11.ac aliis pluribus suo loco congestis.

QVAERO vigesimseptimò, quid † si spoliatus ante factam spoliationem dominio rei renunciauit, vt 297 in clerico, qui beneficio renunciauit, iuxta casum c.3. de rest.spol.an secuta spoliatione possit adhuc experi, vt ante omnia restituatur? & non posse, affirmauit Abb.in d.c.3.num.4.quod & Bero.placuit, in c.2.num. 21.de rest.spol.& ante eos Lap.allegat.23.quem est secutus Rebuff.in praxi Benefic.in tit. de vi in resignat.adhib.num.6. quibus accedit Ferr.cõsi.7.nu.1. qui idem, quod Rebuff.ait, procedere scilicet, & quando beneficij resignatio facta est, & ex multis citat Franc. in c.ad decimas.de rest.spol.Rot.decis.7.16.56.475. Bellame. decis.66.& 342.idem Ferr.cons.10.num.5.consil.93.nu. 2.Cassid.titu.de rest.spolia.decis.4.num.6.Lanfranc. Orian.in rubr. de causa possess. & propr.col.7. versic. quintò limita. & Iacob.à S.Georg.in l.si de vi.num.23. versic.22.fallit.de iud.est præcipua ratio: quia si spontanea renunciatio dicitur: quare ius omne suum is renuncians remisit, tam quoad proprietatẽ, quàm quoad possessionem.l.si quis vi.§. differentia. de acq. possess. potuit ergo deijci, si statim postmodum possidere

Universidad de Deusto
Biblioteca

voluit. arg.c.olim.il.1,de reſt.ſpol. & l.3.§. eum igitur. de vi & vi arma. non ergo poteſt agere poſſeſſorio re-
298 cuperandæ,cum illi non concedatur, qui † facto proprio poſſeſſionem amiſit, vt docet Soc.in l.rem, quæ nobis.nu.8.de acq.poſ.Abb.in c.2.nu.7.& ibi Bero.nu. 22.de reſtit.ſpol.idem Abb.in c.in literis.num.20.eo.& ſuo loco latiùs referemus. etſi enim, qui poſſeſſionem ex renunciatione amiſit, illi corpore adhuc inſiſtat, deijci tamen poteſt, nec deiectus reſtituitur.l.1.§. deijcitur.de vi & vi arm. declarat Soc.in l.3.§. in amittenda.nu.2.de acqu.poſſ.& cum in beneficialibus facta eſt renunciatio,maior altera vrget ratio,nempè,quia notorius proprietatis defectus,qui ex renũciatione prouenit, poſſeſſionis impedit recuperationem.c. conſtitutus. de filijs presbyter. in c. cum qui.de eo,qui mitt. in poſſ.in c.ex tranſmiſſa.de reſt. ſpol. & latius ſuo loco dicemus.

Limitatur primo hæc ipſa communis ſentẽtia, locum ſibi nõ vendicare,cum poſt factam ſpoliationem
299 diu † ſtetiſſet ſpoliatus in poſſeſſione, & deinde eiectus : poſſet enim tunc recuperandæ poſſeſſionis agere,nec obſtaret renunciationis exceptio.ſic declarauit Abb.in'd.c.3.num.4. & in c.2.nu.6. & ibidem Bero.nu. 15.de reſt.ſpol.idem cenſuit Caſſado,d.tit. de reſt.ſpol. deciſ.4.nume.2.3.4.Antõ. Matth.d.§. nihil commune. 37.ampl.34.illam adferunt rationem,quia ex quo diu in poſſeſſione ſtetit, præſumitur iuſta poſſeſſio,& ius de nouo ſuperueniſſe. Cum veriſimile non ſit tamdiu
300 ſuperiores † paſſos fuiſſe eum ſine iure aliquo poſſidere,iuxta doctrinam Innoc.in c.2.de reſtit.in integ.& per Dd.in c.illud.ibi Fel.num.5.de præſumpt.& ſimili ratione vtitur Caſſado.in ſuis deciſ.titu.de cauſa poſſeſſ.& propr. deciſ.2.nume.3. & in caſu noſtro ſic decidit Franc. de Marchis.'q.197.in fin.& docuit Bero.d.c. 2.nũme.25. qui ſubijcit, quod fundans ſe in titulo, poteſt illum ex longa & diuturna poſſeſſione probare,ac iuſtificare, iuxta doctrinam Barto.in l.cum de in rem verſo.numer.3.7.de vſuris.Immò ſine titulo vero,ſed
301 ex longiſſima † poſſeſſione beneficium acquiri, & eo aduerſus habẽtem verum titulum tueri etiam ſe poſſe.c.1.in fi.de præſcript.in 6.& Caſſado.d.deciſ. num.5. inquit, hodie triennium ſufficere, ex regula. de triennali poſſeſſore. nec is cogitur ad epiſcopi poſtulationem titulum verum oſtendere:ſufficit enim oſtẽdere, ſe longiſſimo tempore poſſediſſe, vt docuit Felin.in c. licet Heli.de ſimo.& in d.c.illud.num.5. de præſump. quo loci. num. 7. intelligit, niſi euidenter de intruſione conſtet,idem quod Fel.cenſuit Ioan.à Selua in trac. de benefic.in 2.part.q. 25. quos ſecutus eſt Didac. Couar.in c.poſſeſſor.2. part.§.10. nume.9. de reg. iur.in 6. confert Barto.doctrina d.l.cum de in rem verſo. dum præſertim.num.7.citat c.1.de præſcrip. in 6.vt intelligamus, inter ius Pontificium, & Cæſareum, quoad tituli diſputationem, his in caſibus nullam eſſe differentiam, vt hac de re optimus eſt text. in c.placuit.16. q.3.& latè apud Balb.in tract.præſcript.in 2.par.3.par. princ.q.6.& in 2.part.4.part.princ.q.2.colum.3. quem probauit Didac.in d.c. poſſeſſor.2. part.§.5.nume.2.& lib.1.variar.reſolut.c.17.num.7.Accedit ratio illa,quę poſſeſſorio rei eccleſiaſticæ & profanæ communis eſt. Poſſeſſori ſcilicet,ius aliquod ex poſt,potuiſſe ſuperuenire,quo ſua poſſeſſio nouum ius conſecuta ſit, ſitq; maximè affirmata,quam rationem & ſupra ſtatim retulimus. His accedit Coſm. Gumier in prag.ſanct.tit. de pacif.poſſeſſ.pag.182.verſ.nunc videndum qui.

Limitatur ſecundo non procedere, quando ante
302 † factam alteri collationem, is poſſeſſor renuncians, renunciationem reuocauit:nam cum reuocare ſic potuerit : vt affirmarunt * omnes,vt apud Boer. q.350. num.5. qui hanc communem teſtatur, & idem placuit Caſſado.in ſuis deciſ.in tit.de renunciat.deciſ.1.dicendum eſt idem eſſe, ac ſi nulla vnquam facta fuiſſet renunciatio,ob id ſpoliatus agere poterit.

303 Limitatur tertiò non procedere,quando † renunciatio adhuc à ſuperiore recepta & admiſſa non fuiſſet.nam tunc poſſeſſor & dominus ſic renuncians,nec poſſeſſionem,nec proprietatem perdit : quamobrem ſpoliari minimè poterit. ſic ſenſit Abb. in d. c.2. nu.10. verſic.hoc enim dictum.de re reſt.ſpol. vt enim ſuum conſequatur effectum renunciatio, à ſuperiore acceptari debet, vt præter Abb.ſic decidit Caſſ. in ſuis deciſ. in tit.de renunc. deciſ.2. & 3.latè & doctè Carolus Molinæus ſuper regula Cancellariæ.de infirmis reſignantibus. nu.2.3. 4. quo loci Gomeſ. aliter ſentientem reprehendit. Cum Caſſador.& Molin.idem ſenſit,(illis tamen nõ relatis,) Petr. Rebuff.in praxi in benefic. in eiuſdem regulæ commen. de infirmis reſig. gloſſ.12. num.1.2.

Limitatur quartò procedere † ſolum quoad eum, 304
in cuius commodum facta eſt renunciatio,non autem quoad tertium ſpoliatorem: ſic apud Rot. fuiſſe quãdoque deciſum,teſtatur Caſſador.in deciſ.in tit.de reſtit.ſpol.deciſ.4.numer.1.Anto. Matth.d.§.nihil commune.ampl. 34. ea ratiõe vſos fuiſſe ſcribit, quia reſignans poſſidere potuit naturaliter, nec deijci ideo à tertio, qui nullam ciuilem habuit, iure potuit. Quocirca contra eum tanquam ſpoliatorem, experiri is poteſt,ipſe tamen Caſſado. multa mouet in contrarium,quibus (vt ille ait) cõmunis illa Dominorum de Rota deciſio dubia redditur : cum enim renunciatio facta ſit, is ſpoliator, nouuſq; nunc poſſeſſor, dicere poteſt illud Vlpiani in l.loci corpus. §. competit. ff. ſi ſeru.vend. Quoad te amice, liberas ædes habeo. Verum non fortè multum vrget,quandoquidem ob naturalem poſſeſſionem, cui inſiſtebat ſpoliatus, is ſpoliator ita liberas ædes non habuerit,vt opinatur Caſſadorus. erit tamen cogitandum. cæteras illius rationes non refero.Illa vero opinio Rotæ confirmari poteſt,qa ita videmus, quod etſi cõfeſſio in beneficialib. præiudicet confitenti, non tamen tertio prodeſt.c.2. de confeſſ.in 6.& glo. in c.poſt electionem. de conceſſ. præb. Et alia ſimilia adfert Coſm. Gumyer in prag. ſanct.tit.de pacif.poſſ.pag.170.col.4.

Limitatur quinto non procedere, quoad † dam- 305
na & expenſas, quas ob illam ſpoliationis cauſam is ſpoliatus fecit,illas enim adhuc facta beneficij reiq; ſuæ renunciatione conſequitur. ſic docuit omnium primus Innoc.in c.ſuper hoc.de renunc. quem paucis ſecutus fuit Bero.in c.2. num.24.de reſtit. ſpoliat. Ratio illa eſſe videtur. quia ſpoliatus duo à ſpoliatore conſequi poteſt : occupatam ſcilicet poſſeſſionem,& damna † ac expenſas c.accedens.il.2.vbi Abb. pen.no. 306
vt lite non conteſt,& latè docuit Rip.in l.naturaliter. §.nihil commune.numer.50.de acquir.poſſeſſ.illi ſententiæ accedit Pariſ.conſil.1.num.147.lib.1. Curt.Iun. conſil.41.in fin. Alc.reſp.370.nume.5. Plot.in l.ſi quando.nume.732.C. vnde vi.'videnturq; duo hæc,vt duo penitus ſeparata,ita vt vnum alterum attingere minimè dicatur. ſic in ſimili dicimus ab illata iniuria, dãna & expenſas, † eam ob cauſam, diſtare, vt iniuria 307
remiſſa, non cenſeantur remiſſa damna & expenſæ. ſic glo.in c.ſi canonici.de off.ord.in 6.Abb.in c.1.de iniur. Bald.in l.ſi pro fure.de cond. furt. Aret.§. vlt. Inſt.de iniur.Alex.conſ.168.num.5.lib.2. & multa egregiè congeſſit Did.lib.2.var.reſol.c.10.num.6.verſic.quarto eodem.illi addo Iaſ.in l.1.nu.16.ff. de pact.Petr. Placam, in epito.delict.c.6. nu.40

QVAERO vigeſimooctauò, an & eo caſu reſtituatur ante omnia ſpoliatus, † cùm ex ea reſtitutio- 308
ne irreparabile damnum ſequi poteſt? communis eſt omnium ſententia, non reſtitui, vt ſcribunt omnes in c.literas. de reſtitut. ſpoliat. & in d.l. naturaliter.§. nihil commune.ibi Alexand. Rip. & cæteri omnes. de acquir. poſſ.Iacob. Nouellus in praxi crimin.in titu. ſpoliat.de facto &c.incip.Vulgaris regula eſt.num.49. 50. & ante omnes fuit hæc ſententia Caſtr. in l.2.C. de edi.diuꝰ Adr.toll.vbi Alex.& Iaſ. quos infra referam. afferri ſolet primum exemplum, quod apud noſtros ſatis

309 ſatis controuerſum eſt: cum quis † munitiſſimo aliquo caſtro,vel oppido ſpoliatus eſt. nam is tunc ante omnia non reſtituitur, quia ſi poſtmodum contra eum ferri ſententia contingat in petitorio,nõ ſine maximo diſcrimine ac detrimento,exequi illa poterit,ſic Caſt. & Alex.d.§.nihil commune.nume.21.Bolog.nume. 30. Rip.nu.75.Claud.Seyſel.col.3.verſ. item circa quintã. fall.& Zaſ.num.60. probarunt. idem reſponderũt Iaſ. conſ.60.num.4.lib.1.conſ.38.lib.3.Rui.conſ.22.in fi. lib. 1.conſ.37.nu.1.3.conſi.42.nu.10.lib.4.Goza.conſ.1.num. 12.conſ.7.num.6.conſi.9.nu.69.conſ.10.nume.10. Lanfr. Oria.in rubr.de cauſ.poſſ.& prop.col.7.verſi. decima limitatio.Iacob.à S.Georg.l.ſi de vi.nu.17.verſic. ſextò fallit.de iud. Afflict.in comm.ad conſtitu.Neapol.lib. 1.rubr.24.de viol.circa poſſeſſ.num.58.verſicul. tertius caſus.& Roland.à Valle,qui in eodemmet caſu conſuluit conſi.1.num.79.Rub.conſi.13.num.17.& in d.§. nihil commune.num.148.Pariſ.conſ.1.num.177.conſi.10. num.85.conſil.22.num.99.lib.1.Neuiz.inter conſil. Bruni. conſi.12.num.54.Fran.de Marchis.q.316.nu.11.Boer. q.238. colum.antepenultim.Præcipuum eſt horum in-
310 terpretum fundamentum,ex † c.literas.de reſt.ſpolia. qui tamẽ (vt animaduertit Aret.d. §. nihil commune. & ibi Hermo.Detus num.40.Fab.nu.53.& Pariſ.conſi. 1.num.101.libr.1.) fauore animæ procedit:ne ſcilicet in graue incidãt peccatum,quo in caſu ſpoliatus non reſtituitur,vt in hanc ſententiam * omnes textum hunc citant,quibus addo Lanfr.Oria.in rubri.de cauſ.poſſ. & propr.colum.7.verſicul. tertiò limit.& Iacob. à S. Geor.in l.ſi de vi.nume.17.verſ.quinto fallit. & Anto. Matth.d.§.nihil commune.num.45. quod non contin
311 git in caſu noſtro.citari etiam ſolet text.in l.2.ff.de appella. † iuncta l.ante ſententiam.C.quor.appella. non recip.non licere appellare ab interlocutoria, appellatur tamen cùm damnum ſequi poteſt irreparabile, vt quia agatur de ſubijciendo aliquem quæſtionibus.d.l. 2.Verùm reſponderi poteſt,eſſe eo caſu damnum reipſa ſuperioris facto irreparabile,quod non contingit hoc noſtro caſu, vbi ſaltem poterit princeps ſua auctoritate, ac ſuis viribus ſententiam ſpoliato inuito exequi. Quare ad rẽ pertinere magis illud videtur, quòd vbi irreparabile damnum ſequi poteſt,licere & iudici ipſi reſiſtere.c. non debet.11.q.3.c. non inferenda.23.q.1. Bart.l.ſi alius.§.beliſſ.quod vi aut clam.Feli.c.ſi quando.in fi. & c.in literis.de off.delega. quem ſic citat Rip. d.§.nihil commune.nu.75.in fi.Deci.in l.vt vim.nu.22. de iuſt.& iur.Iaſ.conſ.20.col.2.in prin.lib.3.Ripa tract. peſtis.de remed.ad conſerua.vber.num.288.Boer.q.218. nu.3. & latius infra dicemus in rem.recuper.poſſ.ex l. meminerint.C. vnde vi.q.1. non tamen ita ſolidum eſt hoc fundamentum, vt dubitationem non recipiat,nõ enim noſtro hoc caſu iudicis facto inferri dicitur irreparabile damnũ, cùm eo auctore recuperari res deinde poſſit,ſi in petitorio feratur ſententia.Fab.autem in d.§. nihil commune.nu.53. ea vtebatur ratione,non eſſe concedendam hanc reſtitutionem,'quia communis regula præſupponit ſpoliatorem poſſe deinde lata pro ſe in petitorio ſententia.recuperare. d. l. ſi quis ad ſe fundum.C.ad l.Iul.de vi l.meminerint. C. vnde vi. cum cæteris ſimilib.ſed in caſu noſtro præſupponitur recuperationem impoſſibilem,aut ſaltẽ maximo cum detrimento, quæ ſanè præſuppoſita, (ſi vera ſunt) res caret probabili dubitatione.verum relati interpretes, vt plurimi,ſimpliciter locuti ſunt. quare Aret. in d.§. nihil commune,& ibi Clau.Seyſel.vt refert,ac ſecutus eſt Hermo.Detus.num. 40. nõ mediocriter hæſitarũt, & relatam communem ſentẽtiam iure aliquo non niti dixerunt.Fab.autem d.num.53. (vt horum conciliaret controuerſiam) diſtinxit, aut ſpolians priuſquam ſpoliauerit, tentauit via iudiciaria poſſeſſionẽ ipſius caſtri conſequi,ſi non potuit, non reſtituet, ſi ſpolia-
312 uit: cùm aliunde ſuccurſum ſibi non ſit.licet enim ſibi ius dicere, † cum iudicis auctoritate ſuccurſum non eſt.l.1.2. C. quando liceat vnicuique ſine iud.ſe vind. Dec.latè.in l.qui iuriſdictioni.num.12.ff.de iuriſd.om. iud.& licet furari † rem propriam, cum aliter conſe- 313.
qui non poteſt,vt tradit latè Iaſ.in l.1.nume.8.C. de teſta. Marſil.ſing.177.malitijs &c. & conſi.21.nume.14.& in Pract.orimin.§.conſtante.num.37. Cepol. conſil.36. col.1.Neuiz.libr.3.ſyluæ nupt.43. Tiraquel. de retract. conſang.in præfa.num.71.Gomeſ.Hiſpa.Inſt. de actio. in princip.num.54.& Didac.Couar.libr.1.varia. reſol. c.2.nume.15.Rebuff.in commen.Reg.conſtitu. tomo.2. tracta.de famulorum ſala.gloſſ.10.nu.10. quo loci affirmat, ſic furantem non teneri ſeipſum vigore monitorij propalare. quod eſt ſummè notandum. qui tamen declarat quatuor debere concurrere vt res rapita poſſit Alex.de Ales in ſum.part.4.q.86.art.1. hoc intelligit,cum incontinenti res ſubtrahitur. præterea in noſtris terminis, dum hanc eſt viſus probare ſententiam, ac præcedentem Fabij attulit rationem Rube. conſilio.13. numero. 9. ſic etiam clarè in his terminis Rub. conſil.42.nume.12.libr.4. dum affirmat Ducem Ferrariæ potuiſſe recuperare ciuitatem Regij à Pontifice occupatam.idem conſi.43.num.11.eod.lib.4.& alia Neuiz.conſi.82.num.33.Cagnol.l. non eſt ſingulis.nu.2. 3.de reg.iur.& alios retuli infrà in 9.remed.q.23.vbi latè & hoc in caſu procedat(ſecundum Fab.)communis *
* ſententia. Aut ſpoliator via iuris rem ſuam cõſequi non tentatuit,ſed immediatè occupauit,tũc ſpoliatus ante omnia reſtituitur, & hoc caſu,pcedit Aret.Imol. Hermo. ſentẽtia.nã ſpoliator ſuæ audaciæ luit pœnas, ſibique hoc adſcribere debet, quæ ſanè diſtinctio (inquit Fab.)æqua ſatis eſt. Verùm ſatis æquum mihi videtur,ſi cõcedatur ſpoliatori caſtrum occupare, cum ſeſe offert occaſio & præſertim ſi animaduertit, quòd etſi adeat iudicem non poſſe ſibi eſſe ſuccurſum, vel quia iudex ſit ad exequendam poſtmodum ſentẽtiam impotens, vel ſimili alia ex cauſa, vt in exẽplo relato in domino,qui rem propriam furari poteſt, nec iudicem prius adiri tenetur:vel quãdo is primus caſtri occupator ita magnæ auctoritatis & poteſtatis eſſet, vt ſuperiorem nõ recognoſceret. tunc enim domino ſpoliato licet caſtrum ingredi,nec aliqua ratione compelli poteſt,vt reſtituat. ita Afflict.in commen. ad conſtit. Neap.lib.1.rub.25.contra quem de reſtitutione agatur. nu.14.in fi.poſt Caſtr.conſi.35.priuſquam.& Bal.l.1. C. vnde vi. & Affl.eo loci refert alias declarationes,quæ huic conueniunt, ſed alibi diximus, communi * ſen- *
tentia probata.

Limitatur primò,nõ procedere,† ſi cauſa corã Prin- 314
cipe ſupremo verteretur, qui manu militari ſententiã exequi & caſtrum expugnare poſſet, ſi ſpoliatus reſtitutus,& poſtmodum in petitorio cõdemnatus ſententiæ parere recuſaret.Sic declarat inter alios Goza. cõſ. 1.in fi.& conſi.7.nu.22.Grat.conſil.18.nu.28.29.30. libr.1. qui ambo in vno eodemmet caſu reſponderunt. Rui. d.cõſi.37.nu.3.lib.4.Pariſ.conſ.22.nu.100.lib.1. & apud Gallos ſeruari teſtatur Boe.d.q.238.col.pen.in fi.adducuntur omnes,ex doctrina Ang.& ſequacium in l.2. ff. qui ſatiſd.cog.dum affirmant nobiles habentes caſtra munitiſſima, vt difficillimæ conuentionis † fideiuſſo- 315
res idoneos nõ eſſe,niſi ſubſint principi, qui caſtra expugnare valeat. quæ tamen Angeli ſententia à Bart. & cæteris nõ recipitur, vt communem eſſe aduerſus Ang. teſtatur Boe.d.q.238.col.pen.quare hæc ipſa declaratio nõ videtur vera, quã à Claudio Seyſellio reijci refert nunc citatus Boe.ſed ſi rectè verba Claudij perpendantur,non is conttariam ſententiam probauit, ſed intelligit procedere cum corã ipſo principe reſtitutio conceditur, referẽq; eiuſdem ſentẽtiæ tandem fuiſſe Iaco. à S.Georg.in l. ſi de vi.ff. de iudi. ſic & Rub. d.§.nihil commune.nu.149.Zaſ.ibi.nu.60.ibi tamen Ant. Matth. Roma.numer.37.verſ.redeundo ad fortilicium . contrarium expreſsè ſenſit,cum melius ſit futuris ſcandalis conſulere, id quod maximè omni iure congruit, alia is ſcribit ibidem nu.57. dum Rui.iam relatum ſequitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Limitatur ſecundò non procedere, quando præſti-
316 ta cautio † fuiſſet de reſtitutione facienda. ſic Abb. in c. veniens. il. 2. col. 2. de teſtib. quem ſecutus fuit is Claud. Seyſel. d. §. nihil. commune. col. 3. verſi. limitabam. &c. & ibi Rub. nu. 149. in fi. Grat. reſponſo. 10. nume. 31. Zaſ. d. §. nihil commune. num. 60. verſi. ſecundo non &c. & ibi Anto. Matth. nu. 37. verſi. hæc procedunt. Boe. d. q. 238. col. vlt. adducuntur ex c. 1. de dolo, & contum. & l. ſi fideiuſſor. §. vltim. qui ſatiſda. cog. & licet fragilitati cautionis (vt Iacob. à Claud. relatus dicebat) non ſit fidendum. l. qui ita. §. 1. ad Trebell. attamen, vt opinatus eſt, & rectè Claud. tunc fidendum eſt, cum idonea eſt cautio, & ex ea plenè dicitur ſuccurſum, iuxt. l. quia poterat. ad Treb.

317 Limitatur tertiò † quando partes apud eundē principem moram traherent & eſſet in poteſtate principis ſpoliatum reſtitutum carcerari facere. ſic reſpondit Grat. reſponſo. 10. nu. 30. lib. 1. ſed diſſentit Ber. in cōſ. 67. nu. 63. lib. 1.

Huius autem concluſionis aliud afferri ſolet exem-
318 plum, ex d. c. literas. de reſt. ſpol. cum maritus † agit, vt vxor ſibi reſtituatur, & mulier conſanguinitatis impedimentum allegat: interim à reſtitutione eſt dēſiſtendum, no ob peccati periculum irreparabile damnum ſequatur. ſic affirmāt relati omnes, nec diſſentit Lucas à Penna. in l. ſi coloni. q. 24. C. de agric. & cenſ. libr. 11. & Did. Couar. in epit. de ſponſa. in 2. par. c. 7. §. 1. num. 10. Rip. d. §. nihil commune. nu. 83. & ibi Rub. num. 154. & Ant. Matth. num. 37. Alcia. reſp. 41. in fi. non me latet tamen alias eſſe exceptiones, quibus ſe tueri poteſt mulier, cum maritus reſtitutionem fieri ante omnia petit quos caſus enumerat Ripa. d. §. nihil commune. num. 83. cui addo Abb. in c. ex parte. nu. 25. & in c. tranſmiſſa. de reſtit. ſpolia. & Corſ. tract. fallen. ad regulam. quòd ſpoliatus reſtituatur ante omnia. fallen. 26. & Rubeus. §. nihil commune. numero. 154. in fin. non proſequor ſingula.

319 QVAERO vigeſimononò, an tunc † cōcedi debeat, ante omnia reſtitutio, cum ſcandalum inde eſt futurū? & concedendam non eſſe affirmat glo. in c. in primis. 2. q. 1. in c. ad petitionem. de accuſa. & idem docuit Alex. in d. l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 22. & ibi Ripa. nu. 76. Rub. num. 150. Zaſ. nu. 62. & Ant. Matth. num. 37. poſt Fede. de Senis conſ. 273. de acquir. poſſ. Fel. in c. nihil cum ſcandalo. 6. fallen. de præſcrip. Goza. conſi. 10. nu. 9. Iaſ. in l. 2. nume. 4. C. de edict. diui Adria. tollen. & in conſi. 38. col. 2. verſ. primo, quia. lib. 3. Lucas à Penna. in l. ſi coloni. q. 25. C. ed agr. & cenſ. libro. 11. Boer. q. 238. in fi. idem cenſuit Rota. in deciſ. nouiſ. in tit. de reſtitu. ſpolia. deciſ. 12. petenti ſe. in fi. in additio. vbi citat Caſtren. & Fel. hinc videmus concedi multa, vt euitentur
320 ſcandala † poteſt enim iudex cogere partes ad concordiam. Bar. in l. æquiſſimū. de vſufruct. & in l. ſi de meis §. recepiſſe. de arbitris. Afflict. deciſ. 149. in fi. Deci. conſ. 151. num. 6. qui conſuluit Pont. Max. poſſe apud concilium accuſari, ne ſcādalum inde oriatur. imò dicit Neuiz. inter conſ. Bruni. conſ. 12. nu. 189. non eſſe † Pontifici
321 Max. obediendum, quādo ex obedientia futurum eſſet ſcandalum. & plura egregiè congeſſit Craue. conſil. 264. nu. 7. conſi. 294. nu. 8. conſ. 314. col. 4. verſic. ſecundò
322 reſpondeo. vbi ex multis illud affert, † iuramenti vinculum eſſe diſſoluendum, quando alias ex illius obſeruatione futurum eſſet ſcandalum. ſic apud iudicem
323 eſſe ſub † ſequeſtrato retinendam poſſeſſionem, quādo alias inter partes contendētes futurum eſſet ſcandalū, ſcripſit Dec. in l. vl. nu. 6. C. de ed. diui Adr. tol. in l. ſi ſuper poſſeſſione. nu. 7. C. de tranſ. plura apud Neuiz. in lib. 1. Syl. nuptia. nu. 80. & Tiraq. de iure primog. c. 4. in fi. & in trac. de pœnis legum &c. cauſa. 46. Soc. Iun. cōſ. 68. nu. 135. lib. 3. cæteros libenter ex induſtria prætereo, quod de reſtitutione ob ſcādalum diximus. intellige, cum imminet ſcandalum & certum quodāmodo eſt, ſecus ſi dubium. ſic Rui. cōſi. 37. num. 3. verſi. nec etiam obſtat. li. 4. à iudicis arbitrio pendet.

QVAERO trigeſimò, an tunc ante omnia reſtituetur ſpoliatus, † cum contra illum crimina obijcit ſpoliator? & reſtituendum adhuc eſſe affirmauit Abb. in c. 324
item cum quis. nu. 3. de reſt. ſpo. Ripa. in d. §. nihil commune. nu. 55. & ibi Rub. nu. 142. verſ. 9. procedit. probat hanc ſententiā tex. c. item cū quis. de reſt. ſpo. c. 1. 3. q. 1. in c. venerabili. 3. q. 1. ab hac ſententia non recedit Fran. de Marchis. q. 497. nu. 1. 2. ad rem confert tex. l. ſi maritus. C. de do. inter virum & vxorem.

Extenditur primò ſecundum Rip. d. §. nihil commune. nu. 55. vt procedat, ſiue obijciatur † crimen via 325
accuſationis, ſiue inquiſitionis, & hanc eſſe communē ✻ ſententiam teſtatur Rip. affert idem ſentire Gemi. in ✻
c. 1. de reſt. ſpol. in 6. & Soc. Sen. conſi. 12. verſi. circa tertiam quæſtionem. libr. 1. quo loci plura, vt hanc tuetur opinionem, retulit.

Extenditur ſecundò, ſecūdum gl. in c. cum dilectus. de ord. cogn. quam Io. & alij nonnulli ſunt ſecuti, procedere, ſi crimen per viam accuſationis obijciatur, & de ſpoliatione excipiatur. ſed Bellam. in d. c. cum dilectus. nu. 17. de ord. cogn. poſt Hoſtien. ibi docuit eſſe faciendam aſſignationem ad crimen probandum, cum per viam accuſationis fuit oppoſitū, & per viam exceptionis, de ſpoliatione exceptum. refert quoq; Io. Andreæ & Martin. de Sala idem ſenſiſſe. quod placuit magis, quia is excipiens de ſpoliatione calumniosè videtur excipere vt per hos anfractus accuſationē effugiat. Abb. tamen d. c. cum dilectus. nu. 17. indiſtinctè gl. opinionem poſt Spec. ſecutus eſt.

Extenditur tertiò vt procedat † etiamſi ab vno ſit 326
accuſatus, ab altero verò ſpoliatus, nam poteſt & hoc caſu accuſatus cōtra accuſatorem excipere de ſpolio, ita intelligo tex. 1. §. pen. de reſtit. ſpolia. in 6. aſſignatur enim ibi terminus ſpoliato, intra quem agat reſtitui, interim verò accuſatio ſuſpenditur. ea ratione adducitur Pont. Max. quia inermis, & iam nudatus contendere nō poteſt, nec nudari amplius poteſt. & ita intelligere videtur Soc. Sen. conſ. 12. col. 5. li. 1. & alij nonnulli, quos infrà referam.

Extenditur quartò vt procedat ſiue † loquamur 327
de iure ciuili, ſiue de iure canonico, vt cōmunis ✻ eſt ✻
ſententia ſecundum Iaſ. l. ſi te. in fin. C. de iure delib. & Matthes. no. 195. & Afflict. deciſ. 19. nu. 6. reiecta Bart. & ſequacium ſententia. cum autem ſpoliatus à ſpoliatore accuſatur, alia eſt ratio, quam affert Pontifex Max. in d. c. item cum quis. de reſtit. ſpolia. nempe, quia ſpoliato agenti, vt reſtituatur, inimicus ſpoliator præſumitur. Aeg. Boſſ. tract. cauſarum crim. titu. de pluribus violentijs. nu. 31. & hanc Pontificis conſtitutionem c. 1. de reſt. ſpo. in 6. nouam eſſe poſſeſſionem recuperandę, malè opinatur Rober. Maran. de ordine iud. 7. diſtin. iud. num. 48.

Limitatur primò non procedere, quādo omnibus 328
bonis non fuiſſet † ſpoliatus, ſed parte tantum, tunc enim non dicitur inermis litem & controuerſiam ſuſtinere: quare accuſationi reſpondere debet. ſic Ripa d. §. nihil commune. nu. 55. ex d. c. 1. de reſti. ſpolia. in 6. poſt Soc. Sen. d. conſ. 12. col. 4. verſ. 3. prædicta. lib. 1. vt eum ſic in hanc ſententiam citat nunc relatus Ripa, & idem ſenſit Rota in nouis dec. in tit. de reſtit. ſpolia. deciſ. 20. fuit dubitatum. & clarè idem affirmauit Afflict. deciſ. 19. in fin. verūm ſi rectè perpendantur verba Soc. d. conſi. 12. col. 4. verſic. nec obſtat primum. & colum. 5. clarè concludunt, ſpoliatum † ad obolum vſque eſſe 329
reſtituendum, antequam ſpoliator audiatur. quod probarunt conſil. 162. colum. 2. in fin. lib. 1. & in l. ſanctimus. verſic. 8. extende. C. de iud. & Cur. Iun. conſi. 4. in fin. Rola. à Valle conſi. 53. numero. 25. Sed co nciliari hæ poſſunt opiniones, vt loquantur Ripa & Afflict. cum ab vno eſt accuſatus de crimine, & ab altero eſt ſpoliatus, iuxta d. c. 1. §. penul. de reſtitut. ſpol. in 6. vt eum ſic intelligit Soc. d. conſ. 12. col. 5. ipſe autem Soc. & cæteri loquuntur, cum ab eodemmet, ſpoliatore accuſatur ſpoliatus, iuxta, d. c. item cum quis. ſunt enim inter

inter duos hos caſus diuerſe rationes, vt iā retulimus.

Limitatur ſecundò ex ſententia Panor. & in d. c. item cum quis. nu. 9. 10. & ibi Bero. nu. 42. & Ripa. d. §. nihil
330 cōmune. nu. 92. † cum crimen obijcitur, quo quis ipſo iure, re & poſſeſſione priuatur. ſic etiam affirmarunt Corſ. in eo tract. fall. ad regulam. quod ſpoliatus reſtituatur ante omnia. fall. 21. & Franc. de Marchis. q. 497.
331 nu. 11. 12. ea adducuntur ratione, quia ſi ipſo iure is eſt priuatus, non dicitur poſſe aliquid poſſidere, vt diximus in hæretico. c. 1. 2. 3. 23. q. 1. nō ergo dicitur poſſediſſe, iuxta ea, quę ſuprà in anteludijs diximus, & eſt glo. notab. c. quo iure. 8. diſt. & in c. ex parte. in ver. bo, commodo. de reſt. ſpo. quas in terminis huius ſententię citat Corſet. qui ſupra fall. 18. qui hanc rationem confirmauit veram. & infrà referam. Dura tamen hæc ipſa declaratio videtur, quia etſi relata ratio vrgeat multū, adhuc tamen duæ illæ rationes hoc in caſu militant, inermem non poſſe contendere, & accuſatorem ſuſpicione non carere. quæ rationes relatæ ad diuerſos caſus (vt ſuprà dixi) & hoc in noſtro procedunt. nam cum à tertio accuſatur etiam de crimine, quo ipſo iure accuſatus dicitur priuatus, adhuc tamen eſt cognoſcendum, an crimē fuerit commiſſum, vel non, eſtque
332 ferenda † declaratoria, vt tradunt ✻ omnes in l. ſi quis ✻ maior. ibi laſ. num. 25. C. de tranſ. & idem in conſ. 9. nu. 2. lib. 1. Dec. in aut. Caſſa. num. 14. C. de ſacroſa. eccle. & conſil. 144. nume. 6. Ruin. conſi. 50. nume. 10. libr. 1. Cur. Iun. conſil. 149. num. 2. Soc. Iun. conſi. 68. num. 59. conſil. 130. num. 29. in fin. lib. 3. & conſ. 111. num. 3. lib. 2. addo latiſſimè Barba. conſi. 51. colum. 16. 17. lib. 1. Marſil. conſil. 10. num. 24. 25. Tiraquell. in l. ſi vnquam. in præfation. num. 24. 25. C. de reuoc. dona. & in claris noſtris terminis Franc. de Marchis. d. q. 497. num. 15. ſi ergo ferenda adhuc eſt declaratoria, quo poterit modo ſeſe tueri accuſatus, & ſuam innocentiam probare? rurſusq; illa militat ratio ſuſpicionis, quia eſſet in facultate ſpoliatoris contra ſpoliatum grauiſſimum hæreſis, vel læſæ maieſtatis crimen obijcere, & tamen omni ſuſpicione carere debet accuſatio, ideoque rectè tradit Specul. in
333 titul. de accuſa. 1. parte. §. 1. verſicul. fin. Inimicum † non admitti ad accuſandum in caſib. exceptuatis, vbi ſcilicet cæteri omnes admittuntur, vt in crimine læſæ maieſtatis, & Specul. ſunt ſecuti Ang. in tractat. malef. in verbo, nec non ad querelam Titij. verſic. vigeſimo repellitur inimicus. quem ibi probauit Auguſt. de Arim. in additio. & probat hanc ſententiam Hier. Gigas in tract. de crimin. læſæ maieſt. lib. 2. titul. qui accuſare poſſint in crim. læſæ maieſt. q. 6. num. 4. vbi nu. 5. ſubijcit, nō quoq; licere inimico per viam exceptionis crimen obijcere, & huius ſententiæ citat Specul. qui ſupra. & Præpoſitum in c. accuſatoribus. 2. q. 5. quare vix eſt, quòd hanc ſic ſimpliciter probem ſententiam, quæ fortè procedere poſſet, ſi aliqua extarent iudicia, præſumptiones, vel probationes, quibus accuſatorem culpa, ac dolo, carere appareat, vt in non diſſimili caſu, intelligit textum c. per tuas. de ſimon. quo Specul. & cæteri nituntur. Coraſ. libr. 5. Miſcell. iur. c. 20. nume. 5. Exempla autem illorum caſuum afferri poſſunt quā plura, in quibus accuſatus non reſtituitur tanquā ſpo-
334 liatus, quia ipſo iure † re priuatus eſt, vt in crimine læſæ maieſtatis, in quo quis ipſo iure omnia amittat. c. cum ſecundum leges. de hæret. in 6. in l. quiſquis. C. ad l. Iul. maieſt. & clare rem hanc finit incertus quidā auctor, qui tractatum edidit. de poteſtate ſecula. & eccl. lib. 1. c. vlt. nu. 2. qui tractatus in aliorum tractatuū volumine reperitur. Afferri quoque poteſt exemplum (ſi
335 in beneficialibus loquamur) in ſimoniaco, † qui ſpoliatus ante omnia non reſtituitur Ripa d. §. nihil commune. numer. 91. & ibi Anto. Matth. numer. 44. Corſ. d. tracta. qui ſuprà. fallen. 21. & Franc. de Marchis. q. 497.
336 numer. 13. priuatur enim ſimoniacus † ipſo iure c. tanta. c. accuſatum. de ſimon. Pariſ. conſi. 15. num. 13. conſil. 29. numer. 14. conſil. 30. nume. 15. libr. 4. Boer. q. 117. circa med. Gomeſ. in regula cancellariæ. de triennali poſſeſſore. q. 12. circa fin. Rebuff. in praxi Benef. in titul. de frmonia in reſign. numer. 7. & ibi. nume. 8. refert in Conſtantienſi concilio ſic fuiſſe determinatum, vt ipſo iure ſimoniacus ſit priuatus. Afferri & illud poteſt exemplum in hæretico † nam & is ſpoliatus non reſtituitur 337
Corſ. qui ſup. fall. 18. & Ripa d. §. nihil commune. num. 88. & ibi Anto. Matth. num. 42. in fi. Bero. d. c. item cum quis. num. 42. de reſt. ſpo. gloſſ. in c. 1. in verbo, poſſideri. 14. q. 1. Iac. Nouell. in Praxi crim. ſpoliatus de facto. &c. incipit. vulgaris regula eſt. num. 18. vetſic. limita. 18. reddunt plures rationes, tū quia hæreticus † nō poteſt 338
aliquid poſſidere, c. 1. 2. 3. 23. q. 1. nō ergo poteſt dici poſſeſſione priuatus, & ſuprà retuli, vel ſecundum Bero. d. num. 42. quia ſi hoc crimē tale eſt, vt poſſit Pontifex Maxi. à ſede deponi, † c. Agatius. 24. q. 1. vbi gloſſ. fortius, ſpoliatus reſtitui non debet. Hæreſis enim crimē 339
tale eſt, vt ipſo iure † beneficio priuatus dicatur hære- 340
ticus. c. ad abolendam. §. 1. de hæret. quare cenſuit Rebuff. in Praxi benef. in titul. de modis amittendi. beneficia. numer. 5. beneficium illud, vt vacans, poſſe impetrari. & num. 27. ſubdit, non defendi ex regula cancellariæ. † de triennali poſſeſſore. cum poſſeſſor dici non 341
poſſit. idem Rebuff. tracta. de pacif. poſſeſſ. 4. limita. afferri & illa ratio poteſt gloſſ. in c. in nomine domini. in verbo, audientia. 23. diſtinct. dum inquit, ſciſmaticū (qui & ipſe dicitur hæreticus. c. inter. 24. q. 3. Rebuffus, qui ſuprà. num. 29.) non reſtitui, quia in iudicio audiri non debet.

Extenditur primò exemplum hoc de hæretico, vt locum etiam ſibi vendicet in beneficijs † filiorum hæ- 342
retici, quæ tamen à filijs ipſis poſt mortem patris fuerunt impetrata. nam cum filij ob patris delictum inhabiles fuerint redditi, non potuerunt illa impetrare. c. ſtatutum. lib. 2. de hæret. glo. in c. ſatis. 50. diſtinct. & ita in Capel. Toloſ. fuiſſe deciſum, refert Aufre. deciſ. 120. & tradit Rebuff. d. tit. de modis amittendi benefi. nu. 25. qui num. 26. ſubdit idem eſſe in nepotibus hæretici, ex c. vt commiſſi. §. vt priuandi. de hæret. in 6. Verūm Bero. in d. c. item cum quis. num. 43. contrariam ſententiam † veriorem credidit, quam nunc ſequor, cur præ- 343,
ſertim iure non videatur cautum, hos nepotes † & fi- 344
lios, ipſo iure priuari, & tradit Abb. c. vergentis. de hæret. plures alios congerit caſus Rebuff. præcitato loco, quibus beneficio quis ipſo iure priuatur, quos libenter omitto. Vnum tantum attingo, quem is Rebuf. ibi, num. 43. de falſario attingit, inquit enim, falſarium literarum † Pontificis ipſo iure beneficio priuari. c. ad 345
falſariorum. de crim. falſi. quare iuxta iam relata, ſpoliatus cui falſi obijcitur crimen, non videtur ante omnia reſtituendus, ſed in oppoſitum illud vrget, quod ſi falſi † crimen non impedit poſſeſſorium adipiſcendæ, 346
iuxta gl. l. 2. vbi Bar. Sal. Iaſ. & cæteri. C. de ed. diui Adr. toll. & per Bald. conſ. 348. ſuper eo. quod. lib. 3. Cap. deciſ. 25. in fi. ſentit Rui. conſi. 129. in fi. lib. 2. tanto fortius non debet poſſe impedire poſſeſſorium recuperandæ, quod eſt fauorabile magis. credo cauſam poſſeſſorij regulariter non retardari, cum non priuetur regulariter falſarius re ſua ipſo iure, ſed is caſus † c. ad falſario- 347
rum. erit ſpecialis, eum erga Pōtificem Max. cōmittatur. quare Cap. d. deciſ. 25. retulit ex voto ſupremi Neapolitani conſilij fuiſſe in cauſa illa, tunc in cōſilio vertenti, concluſum ſuperſederi, quia ex Pragmatica erat ſancitum, falſarium puniri in amiſſione cauſę. ſic ergo fortius in caſu. d. c. ad falſariorum. idem eſt in eo, qui falſificauit literas † alterius ſupremi Principis. & Im- 348
peratoris & Regis. Boe. q. 83. nu. 5. 6. & iuxta illā Capicij deciſionem, idem erit dicēdum in cæteris caſib. in quibus de iure communi falſarius amittit cauſam, qui caſus explicantur à Boe. q. 191. quo loci affirmat hoc verius † cum acta falſificantur. 349

QVAERO trigeſimoprimò (non multum à præcedenti quæſtione recedendo,) cū ſpoliato obijcitur † ex- 350
cōmunicationis exceptio (nam delictū eā alij, alij delicti pœnā, appellant) an is ſpoliatus adhuc reſtituatur

ante

Universidad de Deusto
Biblioteca

ante omnia?& non restituì placuit Abb.in d.c. cũ quis. n.1.9.qui loci & Ber.nu.40.de rest.spol.Bellam. c.vlt. nu.15.de ord.cogn.idem affirmauit Corſ.d.tracta. fall. ad regulam. quod spoliatus restituatur ante omnia. fall.17.Ripa in l.naturaliter,§.nihil commune.numer. 86.& ibi Rub.num.155.versi.10.fallit. latè Fel.in c.dilectus filius.il.1.de reſcript.num.11.Iaco.à S.Georg. in l.si de vi.nu.21.vers.23.fallit de iud.& Ant.Matth.d.§.nihil commune.num.43.Iac.Nouel.in praxi crimin.tit.spoliatus de facto &c.incipit.vulgaris est regula &c.num. 17.versi.limita.17.de acquir.poſſ.& gloſſ.notab.in c.in nomine domini.in verbo,audientia.23. diſt. quæ eam affert rationem, quia excommunicatus dicitur inhabilis nec in iudicio audiri debet: quæ ratio si vera est, idem erit in multis alijs casibus dicẽdum, vt in periu-
351 ro, † qui vt tradunt ✻ omnes.in l.si quis maior. C. de
✻ transact.ab agendo repellitur,& ipso iure à limine iudicij repelli tradit Bolog.in conſi.28.col.2.Iaſ.l. nam & poſſet.4.no.de iureiura.Craue.in reſponſo pro Genero.nu.6.& alibi sæpè. quod si verũ eſſet, notatu dignũ erit.simile dicimus in bannito,qui cum audiri nõ modo non poſſit,ſed iure occidatur,nõ reſtituitur ſi ſpoliatus fuit.Bal.c.in literis.col.1.de reſt.ſpol.quem eſt ſecutus Iacob.à S.Georg.d.l.ſi de vi.nu.20.verſi.19. fallit. afferri & illa ratio ac doctrina poteſt,quia quando reſtitutionis petitio iuri publico aduerſatur,ſpoliatus, non reſtituitur ante omnia Iacob.vbi ſup.nu.19. verſi. 14.fallit.

Declaratur autem hæc ipſa concluſio multis in ca-
352 ſibus locum non habere, vt ſex enumerat † Corſ.& eo tacito Fel.& Nouel.qui ſuprà ſtatim ſunt citati, & ſeptem recenſet Rip.nec vnus alterũ retulit, quãuis eiuſdem ſententiæ fuerint,nõ vlterius illos proſequar.ad-
353 do tamen in regno Neap. † excommunicationem non ſuſpẽdere iudicium hoc poſſeſſorium,ex conſti.regni. Foſerius in praxi crim. in verbo, Audiantur excuſatores.nu.54.& in ſuis fragmẽtis.nu.226.tit.de excommunicatis.& Ant.Matth.vbi ſuprà.

354 Quæro trigeſimoſecundò quid ſi † ſpoliator conuentus excipiat, ſe nunquam ſpoliaſſe, ſed ſemper poſſediſſe,& per conſequens actorem ipſum nunquam poſſediſſe,ſicq; ſpoliatum dici non poſſe:an adhuc is actor ante omnia audiendus ſit, vel potius obijci ei poſſit dominij exceptio? Boer.q.238.col.3.verſic.primò fallit. dum omnium clarius rem hãc attingit, affirmat actorem hunc non eſſe ante omnia reſtituendum, cum obijci illi poſſit dominij exceptio. ex quo non poteſt is dici ſpoliatus, cum nunquam poſſederit. & huius ſuæ opinionis citat Abb.in c.1.col.pen. verſ. oppono vlterius.de reſtit.ſpol.citat & alios nonnullos, quos infrà referam.Boer.in ſpecie ſecutus eſt Anto. Matth.in l.naturaliter.§.nihil commune.fallen. 28.num.63. de acqu.
355 poſſeſſ.ea ratione vtuntur, quia, qui ſuam † poſſeſſionem continuat, ſpoliare non dicitur. dum ergo conuentus negat ſe ſpoliaſſe,eò quia ſemper poſſedit, iure admitti debet ad hanc ſuam poſſeſſionem probandã, & per conſequens ad eam confirmandam & iuſtificandam deducere dominij cauſam,eamque probare.nam cum vterque hoc caſu ſemper poſſediſſe vſque ad tempus allegatæ ſpoliationis per actorem contendat,in illo conflictu is obtinebit,qui poſſeſſionem iuſtiorem probat,ad quam iuſtificandam dominium poterit deduci.l.ſi duo. vbi Bartol. ff. vti poſſide.afferri aliæ rationes poſſunt,quas vna cum reſponſionibus infrà re-
356 feram.Hæc † Boerij & Antonij Matthæi opinatio vera mihi viſa eſt nunquam eam ſic intelligendo, vt ipſi intelligunt. nec enim Abbas cæterique ab eo relati ita ſentiunt. quo ergo res ab omnibus clarè intelligatur, animadueruertendum erit, duo in aſſertione Boerij conſiderari.

357 Primũ eſt, † ſpoliatori reo cõuento licere aduerſus ſpoliatũ excipere, ipſum agentem tempore ſpolij non poſſediſſe, cum ipſe reus tũc & ante poſſederit, atq; ob id fruſtra ab eo peti, ſe ante omnia eſſe reſtituendum.

Secundum eſt, reo ita neganti ſpoliũ actoris eiuſq; poſſeſſionem, & affirmanti ſe ante & tunc poſſediſſe, licere ſuper hac ſua poſſeſſione cauſam dominij deducere. Primum illud eſſe verum ita ſimpliciter credimus.atque ita Abb.& cæteros,quos ſtatim referam, ſenſiſſe arbitramur.idem etiam ſenſit Afflict.in comm. ad conſt.Neapol.lib.1.rubr.25. contra quem de reſtitutione agatur.numer.16.verſicul.item poteſt opponere. ad huius ſententiæ confirmationem confert, quia ſi actori datum eſt aſſerere,ita & reo negare: alioqui illi omnis ſua defenſio aduerſus ius naturale adempta foret.cum ergo reus negat ſpolium, ſimplex hæc negatio,cum multas defenſiones incluſas habeat, hanc etiam habet,ſe non ſpoliaſſe, quod ſemper poſſederit & ſuam poſſeſſionẽ continuauerit. atq; ita paria ſint, negare ſimpliciter ſpolium, vel allegare ſuã poſſeſſionẽ antiquiorem,ac illam tempore allegati ſpolij, cum in idem reincidat.

Præterea ſi diceremus, non licere huic reo ſpoliatori allegare ſuam poſſeſſionem antiquiorem, ſicq; negare ſpolium,ſequeretur, quod ex ſua ſimplici aſſertione actor ſpoliatus ſuam intentionẽ conſequeretur. illi enim ſufficeret allegare ſe ſpoliatũ, & ante omnia eſſe reſtituendum.& tamen generalis hæc aſſertio non ſufficit,ſed ſpecialis probatio exigitur, qua oſtendat actor,ſe poſſediſſe ſpoliatumq; fuiſſe. † nam generalis 358
aſſertio atq; probatio obſcuritatẽ parit.l.in tradendis. ff.comm.prædio.l.ita fidei.ff.de iur.fiſci. Oldr.cõſ.84. nu.5.Signoro.cõſ.209.in fi.latè Craue.in reſpõſo .p Genero.nu.97.ſic probatio dubia probantem nõ releuat. l.ſi rem.ff.de rei vend.Alex.conſ.5.nu.9.lib.1.Omnes ✻✻ in c.in preſentia.de prob.Cum ergo ab actore ſpecialis hæc,probatio deducitur,id fit,quia & reo eius intentionem negare cõceditur,alias fruſtra is actor probaret, quod à reo ei cõcederetur.Cum ergo actori & reo ſuã tueri ſententiam liceat,ita vni ac alteri ſuam intentionem probare conceditur.poterit ergo reus ſuam antiquam poſſeſſionem allegatam probare. Quo verò ad illam ſecundam Boerij aſſertionem,dum viſus eſt ſentire,licere reo dominij cauſam deducere,cum antiqua poſſeſſione ab eo allegata,non eſſe veram opinor. Nã generalis eſt regula,in interdicto,Vnde vi,conceſſo ad poſſeſſionem recuperandam, non poſſe obijci dominij cauſam,cum illico reſtituendus ſit eiectus.nec à regula caſus iſte excepti reperitur in iure. debuit ergo Boer.iure hoc cõprobare,cum † regulæ ſit ſtãdum,do- 359
nec de exceptiõe doceatur.Bart.l.2.nu.1.ff.ſi quis in ius voca.non ierit Dec.l.1.nu.7.de reg.iur.latiſſimè Tiraq. tract. conſang.§.1.gl.9.nu.209.

Nec vrget ratio illa,qua dictum fuit,ſcilicet negare ſpolium,ſicq; allegare antiquam poſſeſſionẽ,ergo conceſſum etiam erit ſuper ea titulum allegare.nam hæc conſequentia iure non defenditur.

Non pariter vrget illa ratio,qua viſus eſt vti Boer. 360
dum ſimile de interdicto † retinendæ affert,in quo conceſſum reo eſt,ſuam antiquiorem poſſeſſionem deducere,eamq; ex titulo confirmare,vt cenſuit Bart.in d.l. ſi duo.vti poſſid.nam diuerſum eſt admodum hoc interdictum recuperandæ,ab illo retinendæ,in quo non conſideratur illud ſpoliatoris odiũ, & ille fauor ſpoliati,vt ante omnia reſtituatur.

Non etiam aduerſatur illud ſimile,quo vtitur Boer. poſt Bal.in l.1.C.de appel.& Iacob.de S.Geor.in l.ſi de 361
vi.ff.de iud.dum inquiũt, † licere tertiò impedire ſpoliatum,ne ante omnia reſtituatur, allegando ſe poſſidere, & illam poſſeſſionem per titulum confirmare. nam diuerſa eſt admodum ratio inter tertium & hunc ſpoliatorem. nam ſpoliator ideo non poteſt cauſam dominij aliquo modo deducere, quia deliquit, & in pœnam ſui delicti lex cenſuit, eum ante omnia debere reſtituere. at diuerſum in tertio, qui iure ſuo ſine cauſa priuandus non eſt. atq; ideo ei conceditur ſuum dominium allegare.l.bona fides.ff.depoſ. & infrà ſeq. dicemus.

Non

362 Non etiã aduerſatur,ſi diceretur,quod vno † conceſſo,ea omnia conceſſa cenſeãtur, ſine quibus illa cõceſſio prima inutilis eſſet.l.ad legatum.l.ad rem mobilem.ff.de procur.l.2.ff. de iuriſd.om. iudi. ſi ergo non concederetur hic dominij probatio, ſequeretur quòd fruſtranea eſſet illa poſſeſſionis negatio, cum cõtraria ipſius negantis conuẽti poſſeſſio non poſſet magis iuſtificata reddi,iuxt. c. licet cauſam.de proba. & apud Rip.in d.l.naturaliter.§.nihil commune.nume.100.de acq.poſſ.nam huic argumentationi ſatisfacio, negãdo inutilem forè poſſeſſionis negationem,quam reus ſpoliator facit.illa enim aduerſarium probãdi onere grauat,quæ alioqui probatio ſine negatiõe ſatis ex tacita ipſius rei confeſſione probata videbatur.operatur etiam, vt ipſe reus admittatur ad poſſeſſionem contrariã probandum,quam probare nõ poſſet ſine illa ſuę poſſeſſionis allegatione,ac negatione poſſeſſionis ſpoliati agentis.

Non quoq; aduerſatur illa ratio, quòd vbi aliquid permiſſum eſt, cenſeri etiam permiſſa illa omnia, per quæ ad illud peruenitur, vt è contra, vno prohibito, prohibita & illa omnia cenſentur, per quæ ad illud
363 peruenitur.l.oratio.ff.de ſponſa. immò fortius in ipſa permiſſione ratio hæc locum habet, cum † permiſſio ſit ipſa prohibitione fauorabilior.vt poſt Bartol. in l. ſi ita quis.§.in ea lege.ff.de verbor. obligatio. tradunt Soc.Sen.conſil.266.col.17. verſi. amplius dico.libr.2.& Crauet. conſilio.203.numer.25.ſi ergo permiſſum reo, antiquiorem poſſeſſionem allegare, ergo etiam permiſſa erit tituli allegatio, cum per illum poſſeſſio iuſtificata reddatur. Huic argumentationi reſpondeo,
364 per cauſam † dominij nihil ad poſſeſſionẽ inferri.ſunt enim duo ſeparata.l.naturaliter.§.nihil commune. l. permiſceri.ff.de acq.poſ.permiſſio ergo vnius inferre non poteſt ad alterum. atq; ita reſpondeo illi rationi:
365 quòd quando vnum eſt † permiſſum, cenſeri etiã permiſſa quæ ad illius confirmationem veniunt.ex glo.in §.1.in verbo,ingenui.in aut.vt liberti de cætero.& tradit Feder.de Sen.conſ.216.domino Federico.col.1.ſi ergo licet contrariam poſſeſſionem allegare,ergo & quę ad eius confirmationem venit, cauſa ſcilicet dominij.nam illud procedit, quando cõfirmatio eſt eiuſdẽ ſpeciei,nec à iure improbatur. quod hic non cõtingit. Nec allegati Dd. à Boerio illud affirmant, ad quod is
366 eos citat.nam † Abb.in d.c.1.col.vlt.verſic.oppono vlterius.de reſt.ſpol.ſolum inquit, quod quando rector parochialis agit cõtra religioſos ſuæ parochiæ,petendo ſe reſtitui ad decimarum perceptionem,à qua perceptione à decem annis citra ſpoliatus fuit, ipſos religioſos poſſe probare, quod à triginta annis citra ſemper ſunt in quaſi poſſeſſione nõ ſoluẽdi. nam hoc modo(ait ille)excludunt ij religioſi poſſeſſionem & ſpoliationem ipſius Rectoris agentis.non tamẽ Abb. concedit,illos religioſos titulum ſuæ poſſeſſionis poſſe aliquo modo deducere,imò contrarium ſentit Abb.dũ inquit,quod cum hoc in caſu,ſi reus probet contrariã poſſeſſionem,& ius non ſit pro actore, illum poſtmodum agere poſſe petitorio. in quo obtinebit, niſi illi religioſi probent præſcriptionem, vel alium titulum. ſentit ergo Abb.poſt derelictam cauſam illam poſſeſſorij,in qua reus negauerat poſſeſſionẽ actoris,deducendo ſuã cõtrariam poſſeſſionẽ, reum poſſe titulũ ſuum deducere in cauſa petitorij.non ergo concedit poſſe in cauſa poſſeſſorij,quia fruſtra ad illud petitorium deueniretur, ſi in cauſa negati ſpolij liceret reo titulum deducere.vt Boer.ſenſit.imò ſi rectè mens Abbatis perpẽdatur ſentit eo loci,nec etiam eo caſu licere ipſi reo colorare ſuam poſſeſſionem, quam antiquiorem illa actoris allegat.nam dum declarat & limitat c. ad decimas.de reſt.ſpo.in 6. ex quo in eo canone agitur de Rectore, qui in aliena diocœſi decimas colligere conſueuiſſe dicebat, & ſe tanquam ſpoliatum reſtituendum eſſe contendebat, cum præſumptionem contra ſe haberet,eam ſuam poſſeſſionem per tituli deductionem iuſtificare debet.quę ſanè iuſtificatio ex ſolo titulo colorato fit,vt latè dicemus infr.in rem.15. nu. 433. Cum ergo dicat Abb.hoc in caſu non habere locum diſpoſitionem,d.c.ad decimas.ſentit Abb.nõ eſſe neceſſe,huic ſpoliatori reo conuento ſuam poſſeſſionem ex tituli deductione colorare.ſic etiam loquitur Imol.in d. c.1. & Ant.Corſe.in tract.fall.ad regulam.quod ſpoliatus. fall.72.qui ſimpliciter Abb.ſecuti ſunt.† Soc.autem in 367
tract.fall.reg.179.fall.6.& 7.qui à Boer.allegatur, non loquitur in caſu iſto, ſed in illo, cum negatur à reo,actorem ſpoliatum de iure poſſidere non potuiſſe,vt in hæretico, qui beneficio ſpoliatus fuit,qua de re latè infrà in 15.reme.num.433.† Curtius Sen. verò d.conſi. 368
72.aliàs 73.Magnifice vir.col. pen. qui à Boer. citatur, contrarium eius ſcribit ad quod allegatur, & fortè Boer. Codicem Curtij corruptum habebat,vt & ego habeo. deficit enim in meo vna negatiua, vt ſenſus & iura à Curtio allegata demonſtrant. eſt certè ſic legendum. Et in hoc iudicio ſpoliatorio non admittitur quæſtio proprietatis.Iaco.à S.Georg.in d.l.ſi de vi.fallen.25.qui à Boer.allegatur,loquitur eo in caſu,in quo & relatus Soc.loquitur, ſimpliciterque ſequitur Abb. & Imol. iam relatos,eos fortè intelligendo, dum declarant.d.e.ad decimas.Socin.Sen.à Boer.allegatus, in conſi.106.colum.7.lib.2. ne verbum quidem hac de re facit.Bal.verò in illa quæſtione,de vi turbatiua.quem allegat Boer.ſolum ſcribit, poſſeſſorem ex iuſta cauſa vim non inferre aduerſario, ſi ſuæ poſſeſſioni inſiſtat. ex l.colonus.ff. vnde vi.minus Baldus in conſil.331.caſus ſuper quo.libr.1.aliquid hac de re ſcribit. vt etiam nihil ſcribit qui allegatur Bartol. conſil. 112. quidam accuſatus. ſic nec Caſtr. nec Alexand. à Boerio relati aliquid ſcribunt.Decius verò conſi.191. nume.9.verſic. nonò poſt Bellame. & Socin. quos refert, quoſque ſecuti & nos ſumus infrà in remed.15.numer.479.loquitur in illo,cuius poſſeſſio ſine vitio dominio coniuncta eſt,vt d.numer.479.declarauimus,ſecus vbi vitioſa poſſeſſio eſt,vt hic, vbi contra ipſummet ſpoliatorem agitur.Eſt præterea quod hic animaduertatur nec † Boerium ipſum ſibi conſtare.nam dum is in ea q.238. 369
colum.3.verſi.aut loquimur in interdicto recuperandæ.proponit regulam eſſe in hoc interdicto,ne dominij exceptio obijciatur ſpoliato, ſentit illam principaliter obijci non poſſe.poſtmodum in colum.5.verſi. & ſic videtur quòd iſtud poſſeſſorium. ſentit, cauſam dominij non deduci in hoc interdicto principaliter, ſed potius ad corroborandum, & confortandum (vt ille ait) poſſeſſorium,ſicq; ad colorandum. qua de re ſuo loco ſuprà diximus. &,dum hæc ſcribit Boer.citat Abb.in c.in literis.de reſtit. ſpolia. citat & † Zaba- 370
rellam conſilio.114.qui in ſucceſſore loquitur, qui illi poſſeſſori conuento ſucceſiit.qui ſanè poſſeſſor poſſeſſionem domini auctoritate, titulo ſcilicet ab eo conceſſo,adeptus fuerat. ex qua tituli productione liquidò cõſtabat ſe ſpoliatori non ſucceſiiſſe. Dec.verò cõſ. 55.col.vlt.qui à Boerio refertur, haud rectè ſenſit, cum loca ab eo allegata in interdicto, retinendæ, loquantur.præterea Decius ſolum ait,poſſeſſionem ex illis titulis iuſtificari, quo autem modo tituli illi fuerint producti non aperit.contingere ergo potuit aduerſario non repugnante.ſic vltimò loco Guid. Pap.q.71. à Boer.relatus in interdicto retinendę loquitur.concludo itaque, ſpoliatori licere quidem ſpolium negare, ſuam antiquiorem poſſeſſionem allegando,non tamẽ ſuper illa antiqua poſſeſſione dominij cauſam deducere.Quæ in hac quæſtione tractauimus eo lubentiori animo retulimus,quo ex his plura nos accepiſſe fateremur ex luculentiſſima accuratiſſimaq; vna diſputatione,quam nobis aliiſque permultis viris conſultiſſimis aſtantibus fecit vir omnium laudum cumulatiſſimus † Iacobus Chiziola Brixienſis I.C. facilè prin- 371
ceps,D.Marci apud Sereniſ.Venet.dominiũ eques ampliſſimus.is, vt acutiſſimi ingenij vir eſt, ita diſertiſſimè,& acerrimè hac de re differebat vt facilè quibuſuis

oſten-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ostẽdere hac in re, vt in cæteris semper veritatem posset, quæ potui ego memoria continui, atque ita paucis additis in communem studiosorum vtilitatem afferre hic volui, si quæ bona illi clarissimo viro, si quæ mala mihi est, quod acceptum feras beneuole ac studiose lector.

372 Quæro trigesimotertio quid si tertius † contra spoliatum agentẽ, vt ante omnia restituatur, obijciat rem esse suam, an adhuc restituatur spoliatus? & non restitui affirmant Abb. in c. literis. num. 7. & num. 33. de rest. spol. Guid. Pap. sin. 276. Alex. in d. l. naturaliter. §. nihil commune. nume. 33. & ibi Rip. nume. 79. Rub. num. 155 Zas. num. 60. & Anto. Matth. Roman. fal. 8. de acq. poss. idem Rub. cons. vltim. num. 7. Claud. Seyssellus. l. Celsus. nu. 29. de vsuc. Iac. Nouel. in Praxi crim. tit. spoliatus de facto, incipit, vulgaris est regula & c. nu. 38. versi. limita. 38. Iacob. à S. Georg. in l. si de vi. num. 19. versic. 11. fallit. de iud. Mynsing. in suis obs. cent. 2. obs. 1. quam sententiam probat tex. l. bona fides. versi. quod si ergo. depos. quem præter alios egregiè declarat Franc. Conan lib. 4. commen. iur. ciuilis. c. 7. num. 12. contra tertiũ etenim sic obijcientem cessant illæ rationes, quæ à legislatoribus, ad reprimendam spoliatoris audaciam, considerandæ sunt.

Extenditur hæ conclusio primò, etiam habere locum eo casu, quando ius tertij † ita est coniunctum cũ
373 iure spoliatoris, vt ab eo separari minimè possit. nam etsi tunc aliquod commodum ratione connexitatis sentire videatur spoliatus, non restituitur tamen ratione iuris tertij. hanc sententiam probauit Abb. in c. veniens. il. 2. de testib. Fel. in c. super eo. num. 2. ff. de leg. qui eiusdem sententiæ citat Roma. d. §. nihil commune. etsi aliter is sentiat, idem affirmauit Corf. d. tracta. fall. ad regulam, quod spoliatus ante omnia restit. fall. 38. Iac. Nouellus, qui supra. d. num. 38. & Rub. d. §. nihil commune, num. 155. Afflict. in commen. ad const. Neap. lib. 1. rub. 25. contra quem de rest. agatur. num. 18. Franc. de Marchis. q. 538. nu. 7. in fi. par. 2. Verum euitari pos-
374 sunt, quę solent pro hac sententia afferri fundamenta. nam text. † c. sacris. §. fi. de sepul. cuius argumento di-
375 cunt relati interpretes ratione connexitatis † vni concedi, quod alias sui tantum causa non concederetur. vt simili in casu, ex eo tex. scribit Iaf. in l. si emancipati. num. 6. C. de collat. sic nunc spoliatori, hoc conceditur non ratione sui, sed socij. hic inquam text. in casu illo loquitur, in quo impossibile erat aliquam separationem dare: erat enim impossibile separare excommunicatorum ossa ab ossibus cæterorum, ideoq; illa excommunicatorum non eijciuntur, ne & alia sepul-
376 tura careant: tunc enim † priuilegiatus ad se non priuilegiatum trahit. sic etiam probat text. l. si communẽ. ff. quemadm. seruit. amitt. quam egregiè declarat Afflict. decis. 213. Iaf. cons. 238. in fi. lib. 2. Cur. Iun. cons. 53. num. 4. Marsi. sing. 180. & pulchrè Dida. Coua. libro. Practic. quæstio. c. 34. sed in casu nostro, licet tertius, cum spoliatore concurrat, non tamen causa adeo connexa
377 est, vt inseparabilis dici possit, † connexum enim illud dicitur propriè, quod alteri ita adhæret & cõnectitur, vt ex eo sequatur necessario, siue in antecedens, siue in consequens. sic post Aret. quẽ citat egregiè tradit Crau. cons. 232. nu. 1. 2. qui iura quam plura retulit & eum est secutus Did. d. c. 34. Pract. quæst. alia scripsit Boer. consi. 7. nume. 1. 2. 3. illud est consi. Signo. Ripa. l. admonendi. numer. 124. ff. de iureiur. sed in casu nostro, cum adsit personarum diuersitas, spoliatoris scilicet & tertij, connexitas dari non potest, cum vnum sine altero esse possit. nec enim necessario sese contingunt. nam licet ius tertij possit habitu & potentia spoliatori prodesse, non tamen actu. & ita necessario non prodest, vt nec nocet. quare dicebat idem Crau. d. cons. 232. num. 2. post Iaf. in l. sed etsi plures. §. 1. 2. not. ab. de vulga. & alij plures, quòd quando vnum potest stare sine altero, connexitatem non dari. Quòd autem docuit Ripa. d. §. nihil commune, numer. 80. ex gloss. in c. sed & continuo. de pœnit. distinct. 1. & Bart. in l. Atheius. §. de operę. ff. de aqua plu. arcend. † impunitatem concedi delinquenti propter socij personam, qui nõ deliquit, quan-
378 do scilicet vnus puniri non potest quin lædatur & alter. sic intelligitur, vt & ipse Bar. declarat, dum loquitur in causa damni adeo connexa, vt separari nullo modo possit, vt cum domus dirui ex delicto debet, nõ diruitur cõmunis, quia necessariò alterius pars diruetur, quod nõ ita in casu nostro cõtingit. accedit prę terea Bar. referre plures casus, in quibus socius ob factum socij damnum patitur, etsi aduersus eum actionem habeat, qui autem sint apud eum est videre. nec enim ex illis vnus hic est. Diluitur non dissimili argumento, quod affert Ripa. d. §. nihil commune. nu. 80. ex
379 l. 2. C. de in ius voc. quòd vbi concurrit odium & fauor, fauorem odio prędalere. sic nunc tertij fauor spoliatoris odio anteferri debet, dico in casu. d. l. 2. odium & fauorem circa vnam, & eandem rem concurrere, nec vnum ab altero separari posse, vt latius hæc explicaui supra. q. 1. in quarta opinione, diuersum videtur in casu nostro. Quamobrem contrariam sententiam probauit Butr. in c. literis. de restit. spol. Ripa. d. §. nihil commune. num. 80. & Roma. quem Rub. citauit, freti Innoc. auctoritate. in c. veniens. de sponsa. dum affirmat, tertium excipientem de proprietate matrimonij contra spoliatum agentem ad thori recuperationem, non impedire restitutionem, nisi probationes incontinenti offerat, sed probabilis est, non necessaria Inno. auctoritas, qui tamen scribit restitutionem adhuc impediri, si is tertius dicat se spoliatũ re illa. Nec suffragatur textus, quem in hanc Butrij sententiam ci-
380 tauit Rom. d. §. nihil commune. tex. inquam. † l. si duo rei. ff. si quis cautio. quo probatur, socij dolum alteri non posse prodesse, quia intelligunt illum Ripa. d. §. nihil commune. nu. 79. & Rub. nu. 155. procedere vbi
381 ex dolo † correus lucrum consequitur, sed in iam quę sitis dolus vnius alteri nocere non debet. l. si vnus. in prin. de pact. & eandem attulit declarationem Bart. in l. ex duob. num. 23. num. 27. & num. 40. de duobus reis. quare dum docerem res visa est dubia, & non semel perpendi. Rip. d. §. nihil commune. nume. 40. distinct. Primo sic distinguentis, aut tertij exceptio æquè principaliter respicit vtilitatem spoliatoris ratione iuris connexi, & tunc spoliatus restitui nõ debet. & hoc casu procedit sententia Butrij. aut nõ respicit æquè principaliter, & tunc restitui debet, & ita procedat cõmunis * opinio. argum. l. 1. ff. de aucto. tuto. à qua di- *
stinctione non multum recedit secunda, quam subijcit idem Ripa, quòd aut factum spoliatoris prodest tertio ratione communis, & tunc exceptio tertij non impedit restitutionem ne violentijs præstetur ansa. aut non prodest, & tunc restituitur, quę sanè distinctiones æquitatem sapiunt. verum si iudicandi munus mihi hac de re iniungeretur omni diligentia perscrutarer, quo iure is tertius niteretur, an aliquibus coniecturis possem deprehendere, doli participem. quod si dolo carere animaduerterem, spoliatum non restituerem iux. d. l. bonafides. depos. si verè dolum in eo esse conijcerem, reiecta exceptione, deiectum restituendum decernerem & mecum sentire videtur Fran. de Marh. q. 531. num. 8. in 2. parte. & Iose. Lud. decis. 26. numero. 23. erit tamen cogitandum. tum præsertim ob distinctionem quam fecit Bero in d. c. in literis. in fi. de rest. spol. dum sic distinguit. duos casus.

Primus est, cum tertius pro iure suo ad impediendum restitutionem opponeret non agendo, sed excipiendo. & tunc (inquit Ber.) iste tertius non auditur, siue ius suum sit connexum, siue non cum iure spoliatoris. et hoc casu intelligit Inn. doctrinam. potest enim huic tertio replicari, quoad iudicium intentatum, sua non interesse. arg. l. vlt. C. de rei vend.

Secundus est casus quando pendente iudicio, possessorio inter spoliatorem, & spoliatum, tertius vellet & petitorio experiri, non vt spoliatum lædat, sed vt ius

ius suũ cõsequatur, tunc poterit (ait ille) quia, quando dominus cum prædone concurrit, potior est domini causa. l. bonafides. ff. depos. hic etenim tertius, qui se dominum dicit, venit principaliter, vt ius suum consequatur, non autem, vt spoliatũ impediat. etsi in consequentiam hoc euenire posset, quod non est in consideratiõe, iuxta regulã. l. si quis nec causam. vbi latissimè Iason. ff. si cer. pet. hoc ergo casu (inquit Bero.) procedit Abb. & aliorum sententia. Ant. Matthæ. d. §. nihil commune. nu. 41. vers. quorum fundamentis. docuit, tertium nõ audiri, si durior foret aduersarius spoliato. iux. l. 1. C. ne liceat potent. quod solum posset procedere, quando is tertius à spoliatore causam habuisset, vt quia is dolo in eum tertium ius transtulisset: sicque quando fraus aliqua subesset, vt iam diximus, & quo in casu procedit. d. l. 1. C. ne liceat potent. subijcit & illud is Anto. hunc tertium saltẽ audiendum esse, cũ incontinenti probationes offert, vt apud eum.

Extenditur secundò hæc cõclusio & iuris sentẽtia, vt procedat etiam quando tertius opponeret se fuisse possessorem, non autem is qui iam possessorio egit & obtinuit. Nã potest iste tertius impedire executionẽ sententiæ latæ ad fauorem ipsius actoris. Ita in specie decidit nouissimè post alios quos recẽset doctissimus Osascus decis. 38. nu. 4. qui subiungit hanc traditionem saltem procedere, quando actor, qui obtinuit, offert fideiussorem, de re & possessione ipsa restituenda tertio opponenti, cùm se potiorẽ esse probauerit. Quæ sanè traditio summam habet æquitatem.

Dubitari nunc pulchrè cõtingit, quomodo ac quando tertius iste in hoc iudicio audiatur? & dicẽdum est esse audiendum in illis terminis in quibus causa reperitur. c. vlt. vt lite pen. lib. 6. Affl. decis. 235. in fi. Did. lib. pract. quæst. c. 13. & in specie nostri casus in spolio plura scribit Fel. cons. 49.

382 QVAERO trigesimoquartò vtrumne † restituatur adhuc ante omnia spoliatus reiecta spoliatoris reconuentione alterius spolij, iure Ciuili res clara satis est, iure autẽ Pontificio non parum obscura, ob tex. c. vlt. de ord. cog. quò res clarior fiat, plures casus distinguo.

Primus est, cum spoliatus agit vt contra spoliatorẽ, qui ex interuallo spoliauit restituatur, nam etsi excipiat, vel eum reconueniat spoliator asserendo se spoliatum prius, nõ auditur tamẽ: sed is vltimo loco spoliatus ante omnia restituitur. l. 1. §. qui vi. & l. cum fundum. de vi & vi ar. clarius tex. in l. si quis ad se fundũ. C. ad l. Iul. de vi. §. recuperãdæ. Inst. de interd. est enim
* vltimum vitium purgandum. hoc probãt * omnes in d. c. vlt. de ord. cog. vbi Abb. nu. 11. Rota in nouis decis. tit. de rest. spol. decis. 16. in fi. & Thom. Fast. in decis. Rotæ caus. 1. dubio 4. Aegid. Bos. trac. causarũ crimi. tit. de plurib. violentijs. nu. 26. 27. Dd. in d. l. si quis ad se fundum. & in d. §. nihil cõmune. vbi Ripa. nu. 68. Rub. nu.
* 158. verficul. primus casus, quòd intelligunt * omnes, cùm super vna re tantum facta est prima & secunda spoliatio. & hãc sententiã probauit Cy. l. momẽtarię. col. 2. & Albe. col. 1. C. vnde vi. & Cy. in l. 1. in fi. C. si per vim vel alio modo. vbi refert rationẽ post Iac. de Arena. purgato, ergo vltimo spolio agetur sup primo, ne impunitũ remaneat, sic declarat Rub. qui supr. accedit & illud, q. posteaquam, quis est spoliatus non potest suum deiectorẽ turbare ex interuallo. gl. vlt. in l. 1. vbi Bart. nu. 2. ff. vti possid. Sal. l. 1. C. eo. Bertran. cons. 31. nu. 1. in 1. par. libr. 1. debuit enim iure agere.

383 Declaratur casus iste cũ prima † spoliatio fuit maior secunda, illa enim secundæ præualet. sic text. d. l. si quis ad se fundum. declarat Castr. consi. 399. priusquã iura. col. vlt. ver. tert. similiter. lib. 1. quem voluit citare eum probãdo Dec. cõs. 200. nu. 3. vers. quart. benefacit. & Alc. resp. 408. nu. 6. quare cum spoliatio, quæ fit lite pendente dicatur maior, & grauior cle. 2. vbi glo. de appel. obstabit hoc casu, Abb. c. bonæ. de appell. Deci. d. cõs. 200. nu. 3. & Ripa. d. §. nihil commune. nu. 68.

Secundus est casus, quando secunda spoliatiò facta fuit immediatè post primam, tunc agenti ex secunda obstat prima, potuit enim primus spoliator † incon- 384
tinenti impunè spoliari. l. 3. §. eum. l. qui possessionem. de vi & vi arm. quo loco Bar. hanc probauit sententiam, & eum sunt secuti Barba. cons. 38. col. 4. lib. 1. Ang. in disput. quæ incipit. renouata guerra. 1. dubio. Iaf. in l. clã possidere. §. qui ad nundinas. num. 25. de acq. poss. Dec. consi. 460. num. 17. Ruin. cons. 38. num. 1. consi. 42. num. 2. 3. consi. 43. num. 2. libr. 4. Goza. consi. 1. num. 19. Maranta. disput. 1. num. 27. 28. Neuiz. consi. 82. num. 10. Crauet. cõs. 4. nu. 89. sic dicimus fortius licere occidere furẽ res rapientem & fugientem. l. furem. vbi Bartol. ff. de fica. Dec. l. vt vim. numero. 31. de iust. & iure. quod intelligo cum statim hoc agitur. quod lege clarius erat apud Athenienses cautum, testis est Demost. aduersus Aristocratem, his verbis, lex dicta erat. Quòd si quem auferentem, vel abducentem per vim & iniuriam statim causa defensionis occiderit: impunè occisum esse iubet. & vno ore intelligunt nostri satis dici † immedia- 385
tè, cùm ratione qualitatis rei & personarum potuit, & tandem cum commodè potest, sic Bella. c. olim. nu. 23. de restitu. spol. & num. 13. ob multorum opiniones, quas numer. 22. retulit, hoc esse in iudicis arbitrio, qui tamen iure arbitrabitur, cum iuxta casus qualitatem potest. quam sententiam & casum in nostris terminis, affirmat Abb. d. c. vlt. num. 11. de ord. cogn. & Rub. d. §. nihil commune. num. 158. versi. secundus casus. Lucas à Penna. l. si coloni. q. 7. & q. vlt. C. de agr. & cens. lib. 11. & ita intelligitur text. in c. olim. 1. de restit. spolia. Aegid. Boss. tract. caus. crimin. tit. de pluribus violentijs. num. 6. 7. quin licet amicos conuocare pro rei propriæ recuperatione. gloss. l. cum fundum. in verbo, postea. de vi & arma. Barto. l. deuotum. C. de meta. & epid. lib. 12. in l. prohibitum. 3. nota. C. de iure fisci. libro. 10. Iaf. l. 1. §. vlt. nu. 5. ff. de ope. no. nun. & cons. 86. col. 2. li. 2. lib. 3. Rui. cons. 1. col. 2. lib. 5. Bertran. cons. 139. num. 3. in 2. par. lib. 3. & cons. 137. nume. 1. lib. 5. Marsi. sing. 456. habuisti. Neuiz. consil. 82. nume. 3. Alcia. resp. 286. in fi. Socin. Iun. cons. 68. num. 66. lib. 3. Craue. cons. 4. num. 14. 15. & dicitur satis incontinenti facta non recuperatio, quando statim occupatione facta, spoliatus fecit aliqua præparamenta pro illa possessione recuperanda, secus si nulla. ita Ang. in §. recuperandæ. Inst. de interd. Fran. Aret. in l. si de eo. §. si fortè. de acquirend. poss. ff. Afflic. in comment. ad constitut. Neap. libr. 1. rubr. 25. contra quem de restitutione agatur. nu. 12. qui vers. tertiò limita. subijcit, dici incontinenti recuperationem factam, cum facta est eo bello perdurante. puta, cum de possessione oppidi, vel castri agitur. Incontinenti quoque recuperasse dicitur, qui recuperãdi animum nunquam deposuit, vt in eo qui ciuilem nunquam amisit, secus si perdidit. ita Afflict. d. rubr. 25. nume. 13. post Sal. in l. 1. C. vnde vi. sic incontinenti recuperasse dicitur cùm semper aliquos actus possessorios fecit, vel facere tẽtauit, vt in castro actus iurisdictionales, secus si abfuit, atque ita nihil egit. ita egregiè Afflict. d. loco. num. 13. versic. quinto limitatur. post Franc. Aret. in d. l. continuus. in prin. de verb. oblig. & subdit eo loco Afflict. numer. 14. non posse incontinenti de facto recuperare, quando iudicem adiuit, & iam lis pendet coram eo, &. i. dicam sic non potest recuperare, quando iam in tertium translata est. ita is Afflict. post Bar. in l. 1. §. si necessario. ff. si mulier. ventr. no. & Are. in l. clam possidere. §. qui si ad nundinas. de acq. poss. sed idem cons. 21. aliter sensit.

Declaratur hic casus non procedere, cum lite pendente † fit secunda spoliatio. nam tunc agenti ex prima 386
obstabit secunda. cum tanquàm facta lite pendẽte dicatur grauior & maior: vt iam dixi. et si iam viam vnã erat is ingressus, eam sequi debuit. iux. text. l. si mulier. §. vlt. de eo quod met. causa. Dec. l. fi. nu. 31. C. de ed. diu. Adria. tollen. & Soc. Iun. cons. 122. num. 11. 12. lib. 1. & alibi sæpissime, sed aliter decidit Thom. Fastoli, in decis. Rotæ. causa. 19. nu. 40.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tertius est casus, quãdo spoliatio hinc inde diuersis in rebus facta est, tunc spoliatus vnus agens restitui
387 † reconueniri potest, vt & ille pariter restituat. exempli causa, si occupaui fundum tuum & tu domum occupasti meam. Si agas contra me, te reconuenire, vel
* excipere possum: sic intelligunt * omnes text. d. † c.
388 vlt. de ord. cog. vbi Abb. num. 11. Maria. Soc. Sen. in c. ex literis. col. 26. vers. 12. fallit, de mutuis petitio. Corset. tract. fall. ad reg. quod spoliat. ante omnia rest. fall. 2. Rub. d. §. nihi commune. num. 158. in fi. non mediocriter tamen in hac communi nostrorum declaratione dubito. nam etsi quoad primam partem, stare possit vt spoliatione rei diuersæ facta, reconuentio concedatur, iuxta principium text. attamen non video quomodo vltima illius pars (quæ vult exceptionem alterius spolij impedire agentem) loqui possit, cum spoliatio circa duas diuersas res hinc inde intercesserit, cũ enim non sese contingãt duæ hæ causæ, quomodo vna alteram excludit? vt enim primus egit restitui, sic potest & secundus, præter illud postmodum, quòd in toto ipso contextu, diuinare est, circa plures res spoliationem factam fuisse. Non ineleganter, nec minus opportunè subijci hoc loco posset illud, quid si spoliator conuentus excipiat de iudicio aliquo priuilegiato cõtra ipsum spoliatum agentẽ iam cœpto, enimꝝ sic conueniat, puta de iudicio depositi, an spoliatus adhuc restituẽdus sit, reiecta exceptione, seu reconuẽtione illa depositi? Bell. in c. cũ dilectus. nu. 24. de ord. cog. post Inn. & Abb. ibi, docuit adhuc ante omnia fore restituendum, ex generali illius textus dispositione, quæ ita in causa depositi, vt & in cæteris locum habet. Nec secundum eum obstat text. in l. pen. C. depos. & l. vlt. C. de compens. quia in casu illo, cum depositarius non eget, sed ob cõpensationis causam vel totum vel partẽ retinere velit, perfidè agit, quare non auditur. at cum de debito non cõstat nulla extat perfidia, quare æquũ est eum audiri, & ante omnia restitui. & hanc sententiam testatur * communem Abb. d. c. cum dilectus. nu.
* 22. quamquam eo loco Butr. distinxit, à quo non recessit Cap. Neap. decis. 167. nu. 5. & Ant. Matth. l. naturaliter. §. nihil commune. de acq. poss. fall. 19. & idem fal. 46. inquit, has esse petitiones mutuas quæ se non contingunt. & alia vt ibi.

389 QVAERO trigesimoquinto, quid si ex capitulis † pacis inter duos Principes initæ hinc inde occupata restitui debẽt, vt nostris temporibus contingit, an ante omnia faciẽda fit restitutio, vt dominij exceptio obijci minimè possit? & non restitui ante omnia affirmauit Bal. in tit. de pace Constãtię. §. sententiæ. in gl. in verbo, restituantur, eũ secuti sunt * omnes. in d. l. naturaliter. §. nihil commune. ibi Ripa. nu. 85. Hermo. Detus. nu. 41. vers. sextò limi. qui eiusdem sententiæ ibidẽ citant Aret. & Alex. sit ibi Rub. nu. 162. ver. 16. declaratur. Ant. Matth. nu. 46. Clau. Seysellius. col. 4. vers. 18. & vlt. & licet Bal. nec lege, nec ratione, suã probet sententiã, ea tamen ratione firmari potest, quia is possessor non dicitur esse in aliquo vitio, cuius odio grauari debeat ante omnia restituere. licuit enim ei iure belli occupare, vt tradunt * omnes in l. 1. ff. de acq. poss.

Declaratur ergo non procedere, cum bellum fuisset illicitum: nam tunc is possessor conuentus † spoliator dici potest. sic declarat Claud. Seysell. statim allegatus, & præter argumenta, à cessante ratione supra relata, confert Bald. doctrina quam is Claud. citat, Baldi scilicet in c. in literis. colum. 2. de resti. spol. & in l. vt vim. colum. pen. de iust & iure. hos milites, qui latrocinantur castra sine iure belli, posse etiam ex interuallo de facto expelli. quando autem illicitum & licitum possit dici bellum, docent * omnes. in l. 1. in prin. ff. de acq. pos. & vnus omnium vir doctissimus simul ac integerrimus Ser. Ducis Sabaudiæ à secretis cõsiliarius Petrinus Bellus trac. de Bello. 2. par. tit. 1. addo Did. Couar. Hisp. in c. peccatũ. 2. par. §. 8. 9. & 10. de reg. iur. in 6. qui infinita prope doctè & egregiè congessit. Cum Baldo d. tit. de pace. sensit & Affl. in d. cõst. Neap. lib. 1. rub. 35. nu. 34.

QVAERO trigesimosextò, quid si spoliatus † fuisset tyrannus, an restitui ante omnia debeat, si subditi impiam illius tyrannidẽ & sæuitiam obijciant? & non esse restituendum affirmat Zas. in d. §. nihil commune. nu. 61. qui nouam & à se excogitatam declarationem credidit, sed excogitauerat prius Ripa ibidem. d. §. nihil commune. nu. 90. qui eiusdẽ sententiæ citauit Mar. Laudensem. nam (vt inquit Zas.) si sæuitia est in causa ne vxor spoliato marito restituatur. c. literas. de restit. spol. Ripa. d. §. nihil commune. nu. 84. & Corset. tracta. fail. ad reg. quòd spoliatus restituatur ante omnia. fal. 20. quanto fortius tyrãno restituenda non est iurisdictionis ac locorum possessio.

QVAEO trigesimoseptimò quid si spoliatus † ciuilissimam tantum habuit possessionem, cum vera possessio à spoliatore occupatur, an adhuc ante omnia restituatur, vtputà si ex statuto cautũ sit: defuncti possessionem in hæredem continuare debere, vt extant statuta in multis Italiæ & Gallię locis, vt refert Tiraq. in tract. le mort saisit le vif. in præfat. Pap. enim & Medios. sic extat Decretum, vt est relatum in Decretis Papien. 16. sub rub. Quod possessio defuncti continuetur in hæredes. hæc ergo possessio in hæredem continuata † ciuilissima dicitur, vt eam sic appellant omnes * in
l. 1. ibi Ripa nume. 36. de acquir. possess. idem in rub. de
caus. poss. & propr. num. 23. latissimè Tiraq. in d. præf. decla. 7. in hoc ergo casu, si mortuo patre vera possessio statim à spoliatore occupetur, antequam sit eam ingressus naturaliter filius, an restitui ante omnia debeat filius? dubium est non leue, in quo nostri interpretes nutuarunt, & constantes parum sibi fuerunt. Bald. enim in aut. defuncto. q. 3. C. ad Tertul. non esse restituendum docuit: illum sunt secuti Alex. in l. in suis. num. 9. de lib. & posth. qui hanc esse receptiorẽ * sententiam *
dixit. Soc. Sen. consi. 49. colum. 4. lib. 3. Alexan. consi. 37. num. 5. lib. 1. & consi. 87. num. 9. lib. 3. Zas. consi. 10. nume. 22. lib. 1. sic Ias. in l. fi sorori. colum. vltim. vers. secundò limit. C. de iure delib. Paris. consilio. 1. numer. 158. 60. lib. 1. consi. 54. nu. 33. lib. 3. Crot. cons. 87. nu. 5. Alex. resp. 257. nu. 5. & in tract. præsump. in præfa. in 3. par. num. 6. Zuch. in l. vlt. num. 107. C. de ed. diui Adr. toll. Fernan. Berenga. d. §. nihil commune. 1. par. num. 77. in fi. Cora. lib. 6. miscella. iur. c. 14. num. 4. ex antiquis. idem visus est sentire Bellame. c. cum super. num. 11. de cauf. possess. & propr. & ex recentioribus Anton. Matth. in l. naturaliter. §. nihil commune. fallen. 35. sub nume. 70. de acquirend. possess. verum, quæ à Bald. & cæteris relatis afferuntur fundamenta illorum sententiæ non suffragantur. tex. enim † l. 1. C. quor. bo. qui à Baldo citatur, non meruit allegari, cum in possessorio adipiscendæ loquatur, quæ possessio secundum Soc. in l. rem quæ nobis. num. 13. versi. quarto & vlt. de acq. poss. hæredi tunc conceditur, cũ nullo modo quæsita sibi fuit possessio. sed diuersum in casu nostro, in quo virtute legis municipalis trãslata est possessio. Hac ratione & illud diluitur, quo dicebant hi interpretes, hoc Vnde vi, interdictum concedi ei, qui semel possedit. l. 1. §. hoc interdictum. il. 2. & §. cum qui neque. de vi & vi arma. & latè supra in anteludijs. nu. 2. & ob id huic hæredi non concedi, cùm nunquàm possederit, falsum enim hoc est, cum satis legis dispositione possedisse dicatur. tex. autem † l. possessio quoque. §. 1. de acquirend. possess. quo in hanc alij adducuntur sententiam, ad rem non facit, dum enim affirmat nullam esse existentis in potestate patris possessionem, sequitur vt vita functo pãtre, non possit dici possedisse, & per consequens non posse vti interdicto. solũ is textus procederet in filio, cum tamen hæredes alij sint, quandoꝙ & heredis qualitas à qualitate filiationis distincta est. nec inter extraneos hæredes & suos quoad casum hunc aliqua extat differẽtia, vt latissimè scripsit Tiraq. trac. le mort saisit le vif. declar. 3. nu. 6. præterea concesso, filium in patris vita

vita non possedisse, eo tamen ipso, quod mortuus est pater statim, ex ipsius statuti vi possedisse dicitur. Nõ adiuuat pariter hanc sententiam, quod dicitur, quod quemadmodum possessionis continuatio concessa à iure communi, è testatore in hæredem ad vsucapionis
396 effectum, per occupationem ab altero medio tempore factam impeditur † l. possessio. de vsucap. l. Pomp. §. quæsitum. de acquirend. poss. sic in casu nostro confirmationem impediri, cum ante veram & naturalem apprehensionem hæredis alter occupat, si ergo cessat continuatio, & ita possessio, spoliatus is dici non potest. huic enim argumento satisfacit Did. Couar. lib. 3. varia. resol. c. 5. nu. 6. vers. sic & interdicto. in casu. d. l. possess. & d. §. quæsitum. possessionem fuisse vacantem cum ab altero occuparetur, in casu verò nostro vacantem nullo modo potuisse dici, cum eo ipso quod mortuus est testator, statim hæres possidere dicatur.

Contrariam itaq; sententiam probauit sibi parum
397 constans † Bal. in l. 1. in fi. C. de appell. & in rub. de causa poss. & prop. vt refert ibi Rip. nu. 24. qui hanc tandem & ipse affirmasse videtur, vt clarius fecit. in l. 1. §. hoc interdictum. nu. 14. ff. quor. bono. in l. vlt. nu. 133. C. de reuo. don. & lib. 1. respons. c. 1. nu. 48. & eiusdem sententiæ verè fuit (quamquam pro contraria citari soleat) Io. Fabri. §. fui. Inst. de hær. qual. & differ. & sibi parum constans Ias. cons. 85. colum. 1. lib. 3. cons. 146. col. 1. lib. 4. hanc esse veriorem sentẽtiam, & in Gallia seruari scripsit nouissimè Rebuff. in comm. Reg. const. tom. 3. tit. de materijs poss. in præf. num. 41. & ante eum Tiraqu. in d. tract. le mort saisit le vif. 6. par. declarat. 4. numer. 4. vbi citat Dec. cons. 84. & sibi contrarium Paris. cons. 41. nume. 12. lib. 1. & Bell. consi. 35. nume. 8. & hanc, quam veram dixit, probauit Did. d. lib. 3. variar. resolut. c. 5. numer. 6. idem in Gallia seruari affirmauit Molin. ad Alex. cons. 37. num. 5. lib. 1. & cons. 87. nume. 9. libr. 3. placuit hæc sententia Riminal. consil. 340. numer. 8. libr. 2. Ioan. Croto. in l. 1. nume. 44. de acquirend. poss. Fran. de Marchis. q. 71. nume. 4. Alcia. resp. 352. numer. 1. resp. 564. nu. 14. Cephal. cons. 47. nu. 41. lib. 1. ex quorũ dinu-
* meratione posteriorem hanc sentẽtiam esse * crebriorem videmus, huic vt probaliori accedo, etsi nõ ignorem plura solere afferri argumẽta, quæ eã nõ adiuuãt, illud primum quod dicitur etiam ex iuris communis dispositione
398 † defuncti possessionem in hæredẽ continuare. l. cum miles. ex quib. caus. maio. l. cœptam. de vsuc. quæ in hanc sententiam citauit Ioan. Fabri. idem dicendum est in casu nostro, vt absque apprehensione hæres possessor efficiatur & per consequens spoliatus
399 dicatur. corruit hoc fundamentum, cum text. † d. l. cum miles. solum quoad vsucapionis casum procedat. d. l. cœptam. & l. nunquam in possessionibus. §. vacuum. de vsuca. quo in casu licet iacens hæreditas non possideatur. l. 1. §. Scæuola. ff. si quis test. liber esse iussus fuerit. in vsucapione tamen fingitur qualis qualis possessio. l. gerit. vbi Rom. dicit singularem. de acq. possess. & scribit Ias. in l. eius qui. 2. nota. ff. si cert. pet. & declarant gloss. Bart. cæteriq; * omnes. in l. cum hæredes. de
* acq. poss. Tiraq. d. tract. le mort saisit le vif. in præf. declara. 3. numer. 4. sed in casu nostro, fingi aliqua possessio non posse videtur, vt in ea interdictum recuperandę locum habeat, quòd in casu ficto & improprio non procedit. l. 1. §. ait prætor. de vi & vi arma. Soci. autem in d. l. rem quæ nobis. nume. 13. in fin. huic hæredi restitu-
400 endãesse possessionẽ, † ait, quia etsi ficta hęc dici possit possessio, attamen fauore animæ constitutum est, spoliatum quocunque casu esse restituendum. c. reintegranda. 3. q. 1. ad casum ergo fictum extendi debet dispositio: vt videmus in simili fauore animæ dispositionem
401 † aut. sacramenta puberum. ad casus fictos extendi, vt tradit Bar. in d. auten. sacramenta puberum. num. 19. vbi longa apostilla. & ibi Cur. Sen. numer. 47. C. si aduer. venditio. Craue. de antiqu. tempor. 1. par. 4. par. princ. nume. 10. sed Soc. argumentatio procedit in dispositione. d. remedij ex c. reintegranda, quod suo loco dicemus. iã enim in interdicto Vnde vi, cõstat esse rationem differentiæ, posteaquam non extenditur ad casum fictum. d. l. 1. §. ait prætor. de vi & vi arma. corruit & illa argumentatio Crot. in d. l. 1. num. 44. de acquirend. possess. dum inquit, quòd quemadmodum ciuilis possessio dicitur vera, non ficta, sic & ciuilissima. vt ergo pro ciuili datur interdictum vnde vi. l. 1. §. siue autem corpore. de vi & vi arm. sic & pro ciuilissima. corruit inquàm, posteaquàm crebrior est interpretũ sententia † ciuilissimam possessionem non esse veram, 402
sed fictam & artificiosam, vt tradit Ripa in rub. de causa poss. & prop. nume. 24. & testatur * communem Tiraq. d. tracta. le mort saisit le vif. in præfat. decla. 7. nec
à pari procedit ciuilissima hæc possessio, cum illa ex clausula constituti vt falsò opinatur præcitatus Crot. 403
etsi illa possessio † ex constitutione actu ficto translata, vera dicatur. l. certe. §. 1. de prec. omnes. * l. quod meo. *
de acq. possess. Bar. l. si is qui, pro emptore. num. 70. ibi Ias. numer. 350. 396. de vsucap. non idem est in hac nostra, cuius differentiæ ratio est. quia in casu isto nullus geritur actus vel à testatore, qui possidere desinit, vel ab hærede, qui possidere incipit, sed quod conceditur, legis dispositione conceditur: at in casu cõstituti partes operantur, quoniam vult constituens ex eo actu possessionis causam mutare. gloss. l. quędam. in. verbo, possessionem. de rei vend. imò ex quo dominiũ transfert is constituens, dicitur & possessionem transferre: cum dominium sine possessione non transferatur. l. traditionibus. C. de pact. Ang. in d. l. quædam. quem secutus est Tiraquell. tracta. de iure constit. 1. part. num.
3. Nec ad rem facit † text. c. contingit. de dolo & con- 404
tum. quo dicebat Crot. probari possessionem illam dici veram, quæ sine apprehensione acquiritur. nam is textus loquitur de possessione actori adiudicata, qui elapso deinde anno in rei contumaciam, verus efficitur possessor: contumacis enim patientia traditionis loco est, vt ibidem declarat Baid. Tiraquel. d. tracta. le mort saisit le vif. in præfat. declarat. 6. nume. 12. quare hanc communem * & veram sententiam eo iuuari solo animaduerti fundamento, quòd perpensum video à viro diligentissimo Did. Coua. libr. 3. varia. resol. c. 5. nu. 6. vers. & interdicto.

Cõmunis * & vera est sententia ex vi statuti, pos- *
sessionem posse absq; aliqua apprehensione transferri, vt docuit Bar. in l. cum vnus. §. vlt. ver. ex quo nota. ff. de bo. auct. iud. possi. quem cęteri ferè omnes secuti, vt retulit Tiraq. d. tract. le mort saisit le vif. decl. 6. num. 5. quo fit, vt eo ipso, quo mortuus est testator, statim hęredem esse effectum possessorem, & apud eum per tem
poris momentum saltem possessionẽ adfuisse dicitur, ad quam si ille, qui eam postmodum occupauit illum non admittat, spoliare dicitur, vt in simili dicimus in translata possessione ex constituto (etsi casus fortior videatur) vel ex precario. † si constituarius velit ad- 405
mitti ad naturalem possessionem, & impediatur, spoliari dicitur, sic Bar. in l. non ab re. C. vnde vi. Affl. decis. 40. nu. 14. Tiraq. tract. de iure const. 1. par. nu. 69. vna est sola difficultas, interdictum, Vnde vi, ad casum fictum non pratendi. d. l. 1. §. ait prætor. † dico ea ratione 496
illud ibi olim in veteri interdicto factum, quia in personã concepta erant verba, à quibus recedere non licebat, sed postmodũ declaratũ fuisse videmus, vt ad casus fictos et improprios trahatur, vt mandantẽ liget, & mandatariũ. † d. l. 1. §. dejecisse. de vi & vi arm. cũ ta- 407
men mandãs † impropriè spoliare, ac fictè delinquere 408
dicatur, vt tradunt * omnes. in l. fi is qui pro emptore. *
ibi Ias. latissimè. nu. 361. de vsucap. latissimè quoꝙ Pet. Hisp. in Epit. delicto. c. 15. quod & videmus concessum in interdicto, qui vi aut clam. l. aut qui aliter. §. fi. & l. seq. ff. quod vi aut clam. qua sententia crebriore probata, non est quod ad illam Ripæ distinctionẽ confugiamus, quam is facit in l. 1. nu. 37. de acq. pos. inquit enim, aut statutum transfert possessionẽ ipso iure ex defun-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ęcto in hęredé absq; facta traditione, vt hoc casu proce-
dat illa sententia negantium, interdictum Vnde vi, nō
concedi: aut statutum transfert, seu continuationem
inducit fingendo aliquem actum fictum, & tunc tran-
sit verè in hęredē possessio, cū hoc casu tantū operetur
fictio, quantū veritas, iux. l. adoptio, de adopt. & ideo
hoc casu iuterdicto Vnde vi, locus erit & procedet cō-
munis sententia. nā hæc distinctio non est vera, quā &
reiecit Tiraq. d. tract. le mort saisit le vif. 6. par. decl. 4.
num. 7. vt apud eum. & communis hæc, quam proba-
mus, sententia, fortius procederet, quando statutum
disponeret possessionem à testatore, in hæredem trās-
ferre non obstante alterius occupatione: sic Zuch. l. vl.
nu. 107. ver. quæ communis. C. de ed. diui Adr. tol. citat
Bal. in c. contingit. de dolo & cont.

Declaratur tamen cōmunis hæc sententia, non pro-
409 cedere, cū ipsemet testator† viuens spoliatus fuit. ces-
sat enim tunc possessionis continuatio, & per conse-
quens spoliatio in hęredis personam. sic Guliel. Bened.
in c. Raynutius. in verbo, mortuo itaq; testatore. num.
78. de testa. quem secutus fuit Did. d. lib. 3. varia. resol.
c. 5. nu. 6. Zuch. d. l. vlt. nu. 108. C. de edict. diui Adr. toll.
post Alex. cons. 83. nu. 3. lib. 2. Affl. in c. 1. §. sciēdum. in fi.
de feud. cogn. quam declarationem intelligo, nisi intra
410 annum spoliati hæres † nomine testatoris agere ve-
lit. quod posse videtur, secundum gloss. in c. cum ad
sedem. in verbo, interdictum. de rest. spo. arg. l. 1. §. hoc
interdictum. il. 2. de vi & vi arma. & c. significauerunt.
vbi gl. in verbo, ratione. de testib. vbi Abb. in 3. notab.
quos fuit secutus Tiraq. d. tract. le mort saisit le vif. 6.
part. decl. 4. nu. 8. quod in praxi sæpissimè contingit,
& iam obseruari vidi. & hoc casu declarari potest sta-
tutum Papiæ. 54. † de possess. viol. vel cland. & c. in illis
411 verbis, vel ab eius prædecessore tunc temporis verè
possidebatur. quæ verba ostendunt, successorem spo-
liati posse agere pro spolio commisso cōtra suum præ-
decessorem, cum verba illa, tunc temporis possideba-
tur. respiciant præteritū, ita vt intelligatur, iam præ-
decessorem possidere desijsse, & successorem posse age-
re, quod intra annum à die quo succcessit intelligitur,
vt iam admonui. Rursus est, quod hic animaduerta-
mus, hanc declarationem non procedere in Prælato,
qui ecclesiæ nomine agere vult, vt illa restituatur ad
possessionem, qua antecessor prælatus iam spoliatus
fuerat, etsi enim successor nunquam possederit, atta-
men ecclesia illa est, quæ possedit, & ipsi Prælati non
possedere, sed tenuere vti administratores & dispensa-
tores, quare quocunq; tempore ecclesiæ nomine hoc
inrerdicto experiri possunt. sic in terminis Innoc. in c.
cum super. col. 1. de caus. pos. & prop. quo loco Bellam.
nu. 7. & 8. latè tuetur. erit ergo diligens Prælatus, vt no
mine ecclesiæ, non proprio experiatur. nā si proprio
nomine experiretur nullum concederetur interdictū,
cum possederit nunquam, nec ante apprehensionē de
iure communi possessio continuat. l. cum hæredes. in
prin. de acq. poss. quam Inno. loco relato explicat.

QVAERO trigesimooctauò an hic spoliatus, cui
ante omnia possessio restitui debet, restituatur, & ante
412 omnia fructus † & accessiones? & restitui debere cen-
suit gl. in c. 1. in verbo. restitui. de rest. spol. ex claro tex.
c. grauis. eo. tit. & probat tex. l. videamus. §. in Fauia. de
* vsur. omnes * in d. c. grauis. Bertra. cons. 114. nu. 1. lib. 4.
Ripa in d. l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 50. de ac-
quir. poss. Cur. Iun. cons. 41. in fi. Paris. cons. 1. num. 147.
lib. 1. Alc. resp. 370. nu. 3. Plot. Nouarien. in l. si quando.
nu. 732. C. vnde vi. Anton. Matth. d. §. nihil commune.
ampl. 4. Aegid. Boss. tracta. caus. crimin. tit. de pluribus
viol. nume. 32. qui alias subijcit quæstiones, præsertim
quando integra fructuum restitutio non est facta, quo
obijci possit agenti posteà petitorio, quod nō attingo,
cum præsentis instituti non sit, rationem aliàs supr. in
anteludijs attuli, quia restitutio dicitur in pristinū re-
positio. l. quod minor. §. restitutio. de mino. probat. l.
verum. §. 1. l. patri. §. si pecuniam. de minor. in l. si pręsi-
dium. C. de præd. mino. intelligitur tamen quādo prō-
bata fuit violentia, aliàs enim vbi domus † vacua sine 413
violentia fuisset occupata, is spoliatus fructus nō con
sequeretur. sic egregiè declarat Rota in nouis decis. tit.
de rest. spol. decis. 10. non sufficit. & ibidem decis. 14. ex
præmissis. intelligit, quo ad cætera omnia restitui,
quæ sunt cōnexa, secus si separata nec ab vna depēde-
rent. sic contra tertium, qui habet titulum coloratum
non venire fructus, qui percipi potuerunt. Rota in de-
cis. antiquis. tit. de rest. spol. decis. 10. & vlt. in ipsomet
spoliatore, qui aliquam coloratam causam habuit oc-
cupandi. & Rot. secutus est Affl. in const. Neapol. lib. 1.
rub. 24. de viol. circa poss. nume. 20. Illud quoq; est ob-
seruandum, fructus & accessiones in hac restitutione
venire, vt possit Iudex spoliatorē condemnare, etiam
si spoliatus id non petierit. Oria. in rubr. de caus. poss.
& prop. colum. 3. versicul. aduertite. post Innoc. in c.
grauis. de rest. spol. inquit Oria. singularem doctrinam
hanc esse. imò in hac restitutione veniunt quæ medi-
ante ipsa possessione acquiri potuissent, vt in obuētio-
nibus, quæ possessioni rei hæreditariæ accessissent. ita
Ant. Matth. d. §. nihil commune. ampl. 21. quo loco de-
cla. cætera aūt ad fructuum restitutionem spectantia,
latissimè infrà in remedio ex c. reintegranda. in q. 40.
discutiemus. vbi latismè agemus, quos fructus suos fa
ciat possessor, & quos non. illa vna tamen nunc expli-
catur difficultas, quæ non mediocriter interpretū in-
genia exercuit, quonam modo fructus, qui percipi po
terant, computētur. an scilicet relatione habita ad spo
liatoris †personam, vel spoliati potius? & considerata 414
spoliati persona censuit gloss. in l. fructus. in verbo, re-
stitui. ff. de rei vendi. Bald. in l. si nauis. in fi. ff. eo. de rei
vend. Butr. in d. c. grauis. quam sententiā probat is tex.
l. si nauis. & in l. apud Iul. §. 1. de lega. 1. & in d. c. grauis.
in l. si de possessione. C. vnde vi. Aduersari tamen vide-
tur huic sententiæ tex. in l. domum. C. de rei vend. vbi
relatio ad spoliatoris personam habetur, dum inquit
domus occupatorem restituere quod percepit, vel
percipere poterat. vt hanc dissolueret antinomiā Bar.
laborauit multum nec fœliciter satis. Primò enim †in 415
l. ex diuerso. §. 1. nu. 4. versi. quid dicemus. ff. de rei ven.
distinguit. aut conuenitur sdoliatus ab eo, qui non as-
serit se dominum, & tunc solum veniūt fructus, qui à
spoliatore percipi potuerunt, hoc primum distinctio-
nis membrum, nec lege, nec ratione probauit Bar. quin
illi aduersatur text. d. c. grauis. & l. si de possessione. C.
vnde vi. aut inquit Bart. conuenitur ratione dominij,
& iure Digestorum intelligitur de percipiendis ab ip-
so petitore, iure verò Codicis, de his, qui percipi po-
tuerunt ab ipso possessore. Nec (inquit Barto.) lex Co-
dicis corrigit in eo, quod dicitur de percipiendis à pe-
titore, sed in eo, quod prohibet de percipiendis à pos-
sessore. erit ergo in electione agentis petere, quos velit,
modo vel habita relatione ad suam personam, vel ad
illam conuenti petat. Quod secūdum distinctionis ca-
put, non est pariter verum, quia etsi iure Digestorum
cocnedatur fructus petere habita relatione ab actoris
personā, non tamen prohibet quin possint peti habita
relatione ad possessorem. rursus nonne in hoc saltem
corrigeretur? vt ipsemet Bar. sentit, q; in dubio conce-
dendum non est. quod ergo inquit Bart. esse in electio-
ne, verum non est, cum verius sit esse in dispositione.
accedit præterea, q; tex. in d. l. si nauis. §. vlt. generaliter
loquitur, siue iure dominij, siue alio iure agatur. secun
do ergo loco idem Bar. in† d. l. domum. C. de rei vend. 416
distinguebat, aut actor vult se referre ad illud, quod
percipi potuisset singulariter, & relaito tūc ad actoris
personam habebitur. d. l. si nauis. §. vlti. aut actor vult
se referre ad illud, quod percipi communiter potuis-
set, & tunc non est differentia ad cuius personam ha-
beatur relatio, quia semper communis æstimatio con
sideratur. Bar. assentiunt Alex. in l. apud Iulian. §. fru-
ctus. circa med. de leg. 1. Barb. cons. 80. col. 12. circa med.
lib. 3. Ruin. consi. 161. numer. 19. in fin. lib. 4. & veram ac
com-

* communem * esse Bart. distinctionem testatur Boe. q.
268. nu. 3. qui. num. 4. subiecit, eam in iudicijs seruari &
hanc fuisse ante Barto. distinctionem, Guliel. à Cuneo
retulit. Non placuit hęc Bar. sententia Dec. in l. genera-
liter. num. 3. de regul. iur. vt nec Matthes. nota. 160. no-
ta, quod & cæt. nam inquit Dec. primum distinctionis
membrum falsum esse, cum singulare actoris interesse,
non soleat considerari. l. si seruum. ad l. Aq. l. pretia re-
rum. ad l. Fal. l. furti. in prin. de fur. confert, quod scri-
bit Bart. in l. cotem ferro. §. qui maximos. num. 9. ff. de
417 publ. fructus† non esse æstimandos, vt semel percepti
sunt, sed vt communiter consueuerunt percipi. Barto.
sunt secuti Paris. consi. 55. num. 45. lib. 3. Gramma. decis.
76. nume. 14. verum à Decij impugnatione Bar. distin-
ctionem posse defendi, quandoque animaduerti, cum
in casu nostro iam constitutum sit, fructus considera-
ri relatione habita ad personam singularem, licet in d.
l. domum. videatur considerari rei persona. & in d. l. si
nauis. §. vl. & in d. l. si de possessione. videatur conside-
rari persona actoris. vnum hoc est, quod consideratur
persona singularis, quæ sanè persona singularis, non
æstimabit sola sua affectione, tot fructus potuisse per-
cipi, sed necesse habebit hoc probare. & hoc casu cessa-
418 bit regula. † l. pretia rerum. ad l. Falcid. quia ibi consi-
deratur interesse, quod est in sola affectione animi &
appetitu, nos autem sumus in casu veritatis, quia a-
ctor probando, quòd si ipse fuisset in possessione,
percepisset tot fructus, non innititur affectioni vt
lucrum quodammodo caperet, sed innititur veritati,
ne damnum sentiat. Arbitror tamen alia ratione Bart.
in primo hoc distinctionis mēbro minus rectè sentire.
nam in d. l. domum. habetur ratio fructuum, qui sin-
gulariter percipi potuerunt, & tamen rei conuēti per-
sona consideratur, nec reddit rationem Bar. cur magis
sic intelligi debeat tex. l. si nauis. §. vltim. quam tex. d. l.
domum. secundum membrum distinctionis Barto. in-
quit Dec. est sine difficultate verum, quia si habetur re-
latio ad communem æstimationem, nec actoris, nec
rei persona obseruabitur, quasi velit dicere Dec. res est
clara, vt tradit & Boe. d. q. 268. nu. 4. & si rectè perpen-
datur secundū hoc distinctionis membrum, nihil cō-
fert ad conciliandum pręcitatam legum antinomiam
quæ non communem, sed singularem personæ consi-
derant æstimationem.

Perpendebam olim conciliationem, quam poste-
419 riore loco attulit vir diligentissimus Pet.† Lorio. in l.
fructus. col. 11. de reg. iu. dum sic distinguendum putat.
aut restituuntur fructus actione mota, aut iudicis offi
cio, iuxt. l. si nōn sortem. §. libertus. & gl. l. in summa. §.
ei qui. de cond. indeb. glo. l. pro socio. §. si tecum. ff. pro
soc. iuncta. l. vtiq;. in prin. de rei vend.

Primo casu, cum per actionem petuntur, attenden-
dum est, quid ipse percipere potuit litis cōtestatæ tem
pore. l. præterea. ff. de rei ven. & hoc casu procedit tex.
d. l. si nauis. §. vlt. & hoc casu est ratio (inquit Loriot.)
quia petitor, cum fructus petit, ius non ex eo metitur,
quòd possessor occupauit: sed ex suo iure, iuxt. l. 1. §. 1.
ff. si pars hære. pet. id est, ex eo, quod ipse percipere po-
tuit, nō ex eo, quod possessor sua industria. l. 3. in prin.
ad l. Falc. neq; ex eo, quod habuit. d. l. si nauis. §. vl. d. l.
apud Iul. §. 1. versi. nec quos hæres percepit.

Secundo casu, cum fructus officio iudicis restituun
tur, quod fit quando res tantum petitur, quoniā actio
de sola re mota, non continet fructus. l. fundum. vers.
item. ff. de exceptio. nisi postquā lis est contestata, quia
veniunt tunc officio iudicis. l. videamus generaliter. §.
si actionem. versi. quod si. ff. de vsur. hoc ergo secundo
casu consideratur, quid ipse possessor percepit, & per-
cipere potuit. l. 1. in fi. C. de pet. hęr. vel debuit dici. l. sed
etsi lege. §. sed & fructus. ff. de pet. hær. & hoc casu pro-
cedat. d. l. domū. quę loquitur cum res solū est petita,
vt ibi constat domum solam in controuersiam positā
fuisse. sic etiam intelligitur. l. 2. C. de fructib. & litium
expen. cuius rei est ratio secundum Lorio. quia ex quo
hoc stat in iudicis officio, is iudex magis tuetur partes
possessoris. §. vlti. Instit. de perpe. & tempt. actio. pro-
nior enim est ad liberandum iudex, quam ad con-
demnandum. l. Arrianus. ff. de action. & obligation.
Quæ sanè subtilis consideratio est dubia, quia non me-
diocriter diuinat, & ad d. l. domū. in qua non plus con
stat solam petitam fuisse domum, quàm cum fructib.
& ad d. l. si nauis. §. vlti. in quo non constat fuisse peti-
tos fructus per actionem, cum generaliter loquatur,
quando agitur de fructibus æstimādis, nec distinguit,
seu declarat, quomodo petiti sint. immò principium
textus suadet rem fuisse petitam, vt ibi nauis petitur.
& in consequentiam fructus. accedit præterea, non es-
se absolutè verum, petitionem, restitutiones rei non
continere, & fructuum restitutionem. hoc patet in ca-
su nostro, vbi verbum restituo sui natura, continet &
restitutionem fructuum. d. l. videamus generatim. §. in
Fauiana. de vsur. d. c. grauis. de rest. spol. & suprà dixi-
mus in anteludijs. quod animaduertens Lorio. post a-
liam à se recensitam difficultatem, in iudicis ponit ar-
bitrio, vt apud eum.

Cogitabam itaq; an conciliari iura sic possent, †vt 420
dicamus idem esse ex d. l. domum. depositum, quod ex
d. l. si nauis. §. vlt. & cęteris. nā in d. l. si nauis. §. vlt. ideo
constituitur, actorem posse petere quantum ipse fuis-
set cōsecuturus, si in sua possessione permāsisset, quia
sic petendo petit omne damnum, quod sensit causa
noui possessoris: modo hoc idem dispositum est in d.
l. domum. dum constituit Gordia. petitorem conse-
qui posse, quod percepit, & percipere poterat ille oc-
cupator, deinde subdit, omni causa damni dati &c. si
ergo actor habebit relationem ad personam rei & con
sequatur, quod ille percepit cum omni causa damni
dati, non est dubium, quod tantum consequetur, quā-
tum si peteret fructus, quos ipse actor percipere pote-
rat. nam damnum is dicitur pati, qui lucrum amittit.
l. proinde. la. 1. §. vlt. & l. seq. ff. ad l. Aqu. sic & damnum
dicitur quis sentire, cum lucri spem amittit. l. 2. §. me-
ritò. versi. damnum. ff. ne quid in loco publ. gloss. in l.
non amplius. §. 1. de legat. 1. quare in locatore eum dici-
cimus† damnum sentire, qui fructus alterius causa de-
uastatos, & deperditos colligere nō potuit. l. si merces. 421
§. vis maior. l. ex conducto. §. sed & si habes. §. si vis
tempestatis. ff. locati. l. damnum. C. de locat. egregiè cō-
suluit Soc. Iun. in consi. 78. nu. 16. lib. 2. Quinimò † dam 422
num is & dicitur sentire, qui suam voluntatem imple-
re & suo desiderio satisfacere impeditur, vt probat
tex. §. præterea. Inst. de actio. vt eo adductus sic censuit
Barto. in l. si filius, qui patri. nume. 7. circa med. de vul-
gari. Soci. in rubr. ff. sol. mat. num. 69. Tiraqu. de retrac.
consang. in præfat. numer. 25. & Ioan. Iac. de Leonardis
inter consi. Bruni consi. 114. nume. 56. & ita intelligi de-
bent. l. 1. §. vltim. C. de petitio. hæred. & l. 2. C. de fruct.
& litium expen. & l. sed etsi lege. §. sed & fructus. ff. de
petit. hæred. & l. ait prætor. §. per hanc. ff. de his, quę in
fraud. cred. vt scilicet illi suppleantur illa verba, cum
omni causa damni dati. ex d. l. domum. cum incōgru-
um non sit vnam legem suppleri ex altera, & distingui
declarariq;.

Aduersus quoq; communem ipsam conclusionem
aduersari videtur tex. † l. cum autē. §. vlt. de ædil. edic. 423
vbi fructus resoluto contractu restituuntur, nō quos
non potuisset consequi venditor, sed quos est conse-
cutus emptor, qui possidebat, sicq; possessoris persona
inspicitur. verum declarabam olim, non discerni ibi
quæ sit persona actoris & persona rei conuenti, cum
æqualis sit hinc inde resolutio, ex quo enim emptor
vult principaliter ad sui commodum contractum
dissolui, detrimentum quoque illud ferre debet, vt
quæ accepit restituat omnia: vel si placet sic declara,
ibi contractum ipso iure resolui, ideo non mirum si
omnia hinc inde restituuntur, perinde ac si nihil vn-
quam fuisset actum. hinc videmus eo casu accessiones
omnes restitui, vt in d. §. 1. dicitur, & similis est text.

Universidad de Deusto
Biblioteca

424 in† l.si hominem.de vſuc.quam ſic'intelligit Rui.conſil.33.nu.3.libr.1.ſic dicimus,cum contractus per adie-
425 ctionem in diem,vel per pactum legis commiſſoriæ † reſoluitur,tunc enim omnia hinc inde reſtituuntur.l. quod dictum eſt. & l. Imperator. de in diem addict.l. cum fundus.in prin.de lege commiſſo.declarat Tiraq. de retract.conuent.§.5.gloſſ.2.nume.2.3.text.autem † l.
426 cum hæreditas.ff.de petit.hæred.qui & ipſe aduerſari communi ſententiæ videtur, dum in eo conſideratur ſola poſſeſſoris perſona, ſic intelligitur, vt loquatur de fructibus verè ab ipſo poſſeſſore perceptis,quos ex honeſtate reſtituere tenetur,iuxt. l. ſi poſſeſſor ex hæreditate.illo titulo. niſi enim reſtitueret locupletaretur,quod non licet.

427 QVAERO trigeſimononò vtrumne in hoc† iudicio,filiusfamilias,ſine patris cõſenſu eſſe poſſit? & poſſe conſultus reſpondit Bal.conſi.217.verba libelli. col. 3.verſic.ſecundo principaliter dubitatur.lib.2.à cuius ſentẽtia,non videtur recedere Pet.Reb.in comm. Reg.
428 conſt.in tit.de mate.poſſ.art.7.gl.1.nu.13. quo loco idẽ in cęteris omnibus† cauſis poſſeſſorijs verum affirmauit.ex l.1.C.ſi per vim vel alio modo.& l.vlt.C. qui legit.hab.perſ.ſtandi in iud.Quin eo in loco,ſcripſit idẽ
429 Reb.num.32.vxorem † ſine viri mandato,in cauſis his poſſeſſorijs agere poſſe,verum ipſemet Bal.(vt ſui moris eſt)ſibi parum conſtans in conſ.492.in cauſa verten te inter.lib.3.aliter reſpondit.nempe filiũfamilias in iudicio recuperandæ poſſeſſionis, experiri non poſſe ſine patris conſenſu.quam ſentẽtiam affirmauit clarius Franc. de Marchis.q.69. hanc ego Dd. controuerſiam non diſcutio,ſed eam ſuo loco fuſius tractandam reſeruo in 15.ſcilicet rem.recup.poſſ.ex c.reintegranda.3. q.1.in q.24.

430 QVAERO quadrageſimò vtrumne cum hoc† interdicto agitur,neceſſe ſit ſpoliationis factæ tempus in libello deſcribere? & deſcribendum eſſe cenſuit Bar. in l.1.§.ſiue autem.nu.2.de vi & vi arm.Rom.conſ.191.ſpectabilis.Alex.conſ.6.nu.2.libr.3.Soc.Sen.conſ.109.col.1. lib.3.& in l.rem quæ nobis.nu.14.verſi.dubitatur etiã. ff.de acq.poſſ.Oria.in rub.de cauſ.poſſeſſ.& propr.col. 3.verſi.ſecundum ſingulare.Iac.à S.Georg.in l. ſi de vi. num.24.ff.de iud.Afflict.Neapol.deciſ.250.& in c.1.nu. 20.de milite vaſſa.qui contum.fuit.Rober. Marant.de ordine iudic.7.diſtinct.iud.numer.21.26.27. ea ratione
* omnes * adducuntur, quia † infamiam irrogat.l.1.§.
431 interdictum hoc. de vi & vi arma. gloſſ.in l.neque.eo. tit. & probat textus.in l.honori.& in l.licet. ff. de obſeq.à liber.præſt.at in caſibus in quibus irrogatur† infa-
432 mia,tempus in libello ſolet apponi.l.item exigit. ff. de dolo.l.prætor dixit.vbi Bart.ff.de iniur. idem ergo dicendum eſt in caſu noſtro.

Extenditur primò procedere etiamſi ex hoc ipſo
433 interdicto † Vnde vi,ageretur ciuiliter tantum ad ſolius poſſeſſionis recuperationem.nam tunc eſt neceſſaria temporis appoſitio,cùm nulla ſit differentia,quòd vel ciuiliter,vel criminaliter agatur,cum vtroque caſu irrogari dicatur infamia. Nec me mouet,quòd contrarium reſponderit interrogatus Soc.Sen.d.conſi.109. colum.2.libr.3.quia ſingularis eſt, & nullo iure ſuffulta,illius opinio.cæteri enim relati interpretes,abſolutè vtroque in caſu loquuntur, quin ipſemet Soc.ibidẽ col.1.verſic.ſed permiſſis &c. ſentit contra ſe crebriorem eſſe ſententiam.Nec quæ citantur iura à Socino illi opitulantur.text.enim in † c. cum dilectus. de ord.
434 cognit.etſi ſentiat libellum eo in caſu ſine diei appoſitione fuiſſe porrectum, non tamen is textus ad rem facit, cum ibi relata ſolum fuerit dubitationis ſubſtantia,quæ inter partes vertebatur:an ſcilicet anterioris ſpoliationis exceptio nouum ſpoliatum agentem impedire poſſet, & cum libellus in ea cauſa porrectus, non fuerit ex integro,ſed ſolum narratiuè per tranſen
435 nam quodammodo relatus,non eſt † in verbis narratiuis conſtituendum ſolidum fundamentum, iuxta notab.gl.in l.vnica.in gl.magna.in 3.par.C.quando nõ peteri.partes & c.vbi latiſſimè Iaſ.nu.22.Cur.Iun. conſ. 59.nu.5.conſi.123.nu.6. Tiraq. in l.ſi vnquam. in verbo, libertus.num.37. C. de reuo.don.Rurſus eſt diuinare, quòd in caſu.d.c.cum dilectus.intentatum fuerit hoc interdictum Vnde vi,quin potius dicendum eſt,fuiſſe intentatum remedium reintegrandæ, vt iuris Pontificij & magis conueniens. Non pariter vrget illud, quo adducitur Soc.d.conſil.109.col.1.dũ inquit,quòd quotieſcũq; † ciuiliter agitur in eo caſu,in quo aliàs criminaliter agi poteſt,non apponi tempus,etiamſi infamiam irrogaret, cum in caſibus ciuilibus neceſſaria non ſit temporis deſignatio.l.vlt.C.de annal.except.& huius opinionis fuit Fulg.& Aret.vt refert & probat Iaſ. in l.edita.nu.22.C.de eden. quia reſpondetur crebriorem ſententiam eſſe in oppoſitum.ſic Bar.in d.l.prętor edixit.in prin.de iniur. vbi longa apoſtilla. communẽ * teſtatur Dec.in d.l.edita.nu.38.& Cur.Iu.nu.110.Go- * meſ.Inſt.de actio.in prin.nu.44. Quamobrem defendi iure non poteſt Socini ſententia.

436

Extenditur ſecundò procedere etiam parte nõ opponente,nã & tunc † is libellus ſine temporis deſigna-
437 tione nõ procedit,cum ipſo iure nullus ſit, quare partis oppoſitio non eſt neceſſaria. licet aliter ſenſerit in noſtris terminis Soc.d.conſ.109.col.2.verſ.tertiò principaliter. & Gom.Inſt.de act.in prin.num.45.ſed communis * ſententia aliter ſe habet, vt ex relatis ab ipſo * Gomeſ.intelligere poſſumus & quam veriorem arbitror.nam ſi quoad hunc actum, cauſa hæc ciuilis criminali æquiparatur vt ex relatis patet,in † criminali-
438 bus eſt clarum,libellum deficientem in ſolẽnibus, eſſe nullum,etiam parte non opponente, vt patet in generali libello.Dec.l.edita.nu.6.C. de eden.

Extenditur tertiò procedere, etiam ſi is† ſpoliatus
439 agens, probaret ſe ante ſpoliationem poſſediſſe, quia non ſufficit, niſi tempus in libello fuerit appoſitum. Nec me mouet, quòd contrarium,(& malè) reſpondit Barba.conſi.4.col.vlt.lib.3.vbi inquit,ſufficere,ſi præſumptiuè probetur, probãdo ſcilicet antiquiorẽ poſſeſſionem,quia ſtatim ſequitur poſſeſſionem ſpoliatoris præſumi clandeſtinam, & vitioſam. nam quædam ineſſe præſumuntur eo ipſo q; contrarium non probatur.l.1.C.de fide inſtrum.& iure haſtæ fiſcal.lib.10.glo. l.1.C.de teſt.mil.ſic Barba.declarat & intelligit Bart.in l.1.§.interdictum autem.de vi & vi arm.& ante Barba. ſic ſenſiſſe viſus eſt Abb.in c.cum ad ſedem. num.17.de reſt.ſpol.& malè,vt iam admonui. nã ſi in libello dies & tempus factæ ſpoliationis eſt apponendum, ſequitur,quòd etſi ex probationibus inſurgat, nouam poſſeſſionem eſſe clandeſtinam, id effectum parit reſtituendæ poſſeſſionis,non vt oſtẽdatur ſpoliaſſe poſſeſſorem,quo infamia hac notetur. Rurſus, ſi in libello eſt tempus deſignandum, non certè erit ſatisfactum, etſi præſumptiuè tempus incertum ex probationibus demonſtretur.vnum enim oſtendit poſſediſſe, alterũ verò tempus,quo poſſidere deſiſſet.

Declaratur nunc hæc concluſio, non procedere in
440 hac † regione Pedemontium, & in Sabaudia ex decreto ducali,ſub rub.de reſt.ſpol. quo eſt cautum:in cauſa ſpoliationis eſſe procedẽdum ſola facti veritate inſpecta,vt etiam Papiæ † cautum eſt ex ſtatuto.54.in ci-
441 uilib.ſub rub.de poſſ.vio.vel clandeſt. reſt. hoc enim caſu non eſt in libello apponendum tempus factę ſpoliationis.ſic Alex.conſi.6.col.1.verſi.tamen hoc nõ obſtante.& verſi.accedit.libr.3.& clariſſimè hoc affirmauit in terminis ex illo antiquo Decreto huius Pedemontanæ regionis Iac.à S.Georg.in l.ſi de vi.nume.24. ff.de iud.clarè etiam ſcripſit Affl.deciſ.250.dum loquitur in conſtitutione † Neapolit. diſponente in cauſis
442 ſummariè,& ſola facti veritate inſpecta,eſſe proceden dum,vt in omnibus cauſis proceditur in hac regione, ex nouis decretis ſereniſſimi Ducis noſtri. eſt ratio. quia † temporis appoſitio eſt de ſolẽnitate rigoroſa iu-
443 ris ciuilis,vt eſt text.in l.libellorum. in princip.de accuſa. Alexander qui ſuprà & Soci. d. conſil.109. col.2.

verſic.

verſicu. ſecundò principaliter. non mirum ſi dicitur reiecta ex ſimilibus conſtitutionibus.

444 QVAERO quadrageſimo primò,an ante † omnia reſtituatur is qui ſe iure ſepeliendi ſpoliatum dicit? & reſtituẽdum nõ eſſe, omnium primus affirmauit Inn. in c.cum liberum. de ſepul.quem ſecutus fuit Rota in deciſ.antiquis.in titu.de cauſa poſſeſſ.& propr.deciſ.1. num.2.idem cenſuit Geminia.in c. non ſolum. in fi.de appell.in 6.Fel.in c.ſicut Iudęi.colu.1.verſic.item notabi.de Iud. & hanc ſingularem eſſe noſtrorum doctrinã,tradit Marſil.ſing.199. in iure expreſſum. addo ipſe eiuſdem ſententiæ Rot.in deciſio.antiq.in titu. vt lite pend.deciſ.vltim.Anton.Corſet.in tracta. fall. ad reg. Quod ſpoliatus ante omnia reſtituatur,fallen.3.idem placuit Gram.dec.82.num.3. Iacobo Nouello in praxi crim.in ea parte,quæ incipit.Vulgaris eſt regula.num. 3.verſic. limit. tertiò. is enim Nouellus (vt ſæpius admonui) omnia Corſeti verba & dicta paucis admodum immutatis, tranſcripſit ſibiq; vendicauit. Anto. Matthæus in l.naturaliter.§. nihil commune. fall.66. de acquir.poſſeſſ.idem cenſuit Chaſſa.catalogo. Gloriæ mundi.part.2.conſider.5.verſ.de gloria autem.qui multa attulit exempla in Galliarum Regibus, vt Ludouici 11. ac Clodouæi & ante hos ſic Bellame.c. cum dilectus.num.24.& ibi Abb.nu.23. de ord.cog. quo loco inquit is Bellam. idem cum quis cõqueritur de impediente filium ſuum baptizari ex c. baptizari. 5. diſt.
445 & quo ad ſepulturam illa adducuntur ratione interpretes noſtri,ne† corporis humani ſequatur vexatio, iuxta textum.l. ſunt perſonæ. ff. de religioſis & ſump. fu.ne inſepulta corpora iaceant.

Maximum enim dedecus eſſe exiſtimarunt antiqui, ſi inſepulta relinquerentur cadauera, vt probat Pomp.in l.quòd ſi nulla.in fi.ff. de relig. & ſump. fun. quin tanta fuit antiquorum in cadaueribus humãdis religio, vt etiam ipſimet inimici impium exiſtimauerint, ſi inimicorum ſua manu interfectorum,corpora inſepulta paterentur. ſic Dauid laudauit viros religione claros, Tabes & Galaad, quod Saulis interfecti à ſe inimici, cadauer humi, ac ſepulchro condiderint, ſic habetur 4.Reg.c.23. vbi de Ioſiæ Rege,qui oſſa tollens mortuorum, certificatus de ſepulchro viri Dei, qui venerat de Iuda,dixit: Dimittite eum,nemo moueat oſſa eius. ſic laudatur Annibal maximus alioqui Romanorum inimicus,qui(vt auctor eſt.Polyb.lib.3. ſuæ hiſt.& Liu.lib.1. decad.3. nec non Plutar. in illius vita)iureiurando, Hamilcari patri promiſit populo Romano ſe perpetuum fore inimicum. is inquam, plerunq; Romanis Ducibus pias exequias celebrauit. vt de Paulo Aemilio apud Cãnas trucidato legimus. vt pariter,de Tiberio Graccho,ac M. Marcello literis eſt proditum.

Hanc tamen ſentẽtiam relati noſtri interpretes ve-
446 ram † ex æquitate,non ex iure ſtricto,intelligunt.nam in ambiguis, pro religione, ſtricta ratio ſpernitur, vt clarè teſtatus eſt Papin. d. l. ſunt perſonæ. in illis verbis, ſtrictam rationem inſuper habemus, id eſt, ſuſq; deq; habemus vel omittimus, vt cum eruditiſſimo Iacobo Cuiac.lib.3. obſer.iur.c.22. locum illum interpretor, in qua ſignificatione ſic apud Gell. lib.1. noct. Att.c.19.legimus.ibi, confidentiamq; non inſuper habendam,quod oſtendunt, & quæ ſequuntur eiuſdem Papiniani verba, quæ nonnunquam in ambiguis religionum quæſtionibus,omitti ſolẽt. ſic etenim in meo Codice lego:nonnunquam,non autem,nunquam, vt in cæteris.

447 QVAERO quadrageſimo ſecundò,† quanto tempore tollatur remedium hoc recuperandæ ex interdicto,Vnde vi? & anno tolli oſtẽdunt clara verba interdicti.in l.1.in princ.ff.de vi & vi arm. & in l.2.C. vnde
448 vi.qui † ſanè annus vtilis eſt,nõ autem temporis continui.d.l.1.§.annus.de vi & vi arm. nam in Prætorum
449 edictis, † interdictisq; tempus vtile, non continuum conceſſum ſemper intelligitur. ita cenſuit gloſſ. in §.1. Inſt.de perpe.& tẽp.actio.Bar.in rub.ff.de diuerſ.& tẽpo.præſcript. qui in hanc ſententiam citarunt. d.l.1.§. annus.idem cenſuit Gomeſ.in §.rurſus.nu.33.Inſtit.de actio.& Bald.tracta.de temp.vtili & continuo.c.8.nu. 22.† tempus autem vtile illud eſſe nemo ignorat, cum
450 nullum ſubeſt agendi impedimentum, nec ex parte actoris,nec ex parte rei,nec ex parte iudicis. ita docuit gloſſ.in rub.ff. de diuerſ. & temp.præſcrip.ſic etiam Barto.in l.1.C.de temp.in integr.reſt.peten.Balb.tract. præſcrip.in 1.part.4.part.princ.q.6.& Bald.d.tract. de temp.vtili & contin.c.2. in fi.& c.3.

Extenditur relata concluſio procedere † etiam
451 cum loco actionis conceditur exceptio.Abb.in c.cum dilectus.nume.56.de ord.cog.poſt Innoc.ibi.idem docuit Ang.in l.2.C.vnde vi.nam hoc caſu † exceptio nõ
452 eſt ad ſolam rei propriæ defenſionem, ſed ad rei conſecutionem,eam ergo naturam,quam habet actio,obtinere debet.ſic Bart.in l.ſi quis libertatem.ff. de petit. hæred.

Declaratur primò nõ procedere † quo ad rei per-
453 ſecutionem vt probat.d.l.1. in prin.ff. de vi & vi arm. glo.& Bar.in l.2.C.vnde vi.& docuit Bellam.in c.cum ad ſedem.aume.11.de reſtitut.ſpol. & Abb.d.c.cum dilectus. numer.56. de ord. cogn. Franc. de Marchis. q. 409.part.2.

Declaratur ſecundò non procedere,† quando pro-
454 priè per modum exceptionis deiectio ſpoliatioq; deducitur.gloſſ.d.l.2.vbi Barto.C.vnde vi.Abb.d.c.cum dilectus.numer.56.de ord.cog.Bellame.c.3.nume.10.de reſtit.ſpol.ea ratione,quia † temporalia ad agendum,
455 perpetua ſunt ad excipiendum.l. purè.in fin.ff. de except. doli.l. licet. vbi Cyn. C. de except. & declarat egregiè Abb.d.c. cum dilectus. numer.56. ſic videmus, † reſcripta ad agendum annalia,ad excipiendum per-
456 petua eſſe.Innoc. in c.plerunque.de reſcript. & alia ad declarationem ſcribit Dec.in c.fin autem.num.5.de reſcrip.poſt Abb.& cæteros.

Hæc ſummi Dei auxilio ad primum Recuperandæ poſſeſſionis remedium ex interdicto, vnde vi, dicta ſint.

PAVLVS LIBRO DECIMO AD SABINVM.

Indebiti ſoluti &c.§. ſed & ſi nummi alieni dati ſint,cõdictio competet,vt vel poſſeſſio eorum reddatur quemadmodum ſi falsò exiſtimans poſſeſſinem me tibi debere alicuius rei,tradidiſſem, condicerem.Sed etſi poſſeſſionem tuam feciſſem,ita vt tibi vel longi temporis præſcriptione auocari nõ poſſit, etiam ſi rectè tecum per indebitam condictionẽ agerem. Sed etſi vſufructus,in re ſoluta alienus ſit, deducto vſufructu,à te condicam.

SVMMARIVM.

1 *Condictionem indebiti, remedium recuperandæ poſſeſſionis eſſe.*
2 *Condictionem indebiti æquitate niti.*
3 *Condictioni indebiti, pro poſſeſſione recuperanda, vt locus ſit quæ concurrere debeant.*
4 *Poſſeſſio tranſlata ex contractu cum minore geſto, condictione indebiti recuperatur.*
5 *Poſſeſſio ex contractu inutili quomodo tranſferatur.*
6 *L.1.§.ſi vir.de acq.poſſ.declaratio.*
6 *Dominij exceptio an agenti remedio condictionis indebiti poſſit obijci.*
8 *Petrus Stella.l.repetitio.nume.53. de condict. indeb. declaratur.*
9 *Bal.in l.indebiti.§.ſed etſi numi.col.3.verſ.ſed quæritur. de condict.indeb.declaratur.*
10 *Condictio indebiti an domino concedatur ad auocandam poſſeſſionem in alium tranſlatam indebitè.*
11 *L.vlt.ff.vſufruct.quemad.caue.intellectus.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

12 *Possessione amissa quomodo indebitè eam soluenti consultum deinde sit.*

13 *Condictio indebiti datur contra recipientem, quatenus est factus locupletior.*

SECVNDVM RECVPERANDAE possessionis remedium, ex condictione indebiti.

1 INTER recuperandæ † possessionis remedia connumerari & hoc solet, vt affirmauit Accurs. in rub. ff. de interd. & ibi Ripa. num. 3. & idem Accurs. Institut. de interdict. in princ. in gl. maximè. Franc. in tract. de petit. & possess. 1. dub. num. 35. Robert. Maran. de ordine iud. 7. distinct. iud. num. 33. quod sanè remedium, à I.C. in l. indebiti. §. sed etsi numi. ff. de condi. indeb.

2 † ex æquitate quadam fuit adinuentum, ad auocandam præsertim rei mobilis possessionẽ, pro qua nullum fuerat concessum interdictum recuperatorium. l. rem quæ nobis. de acq. possess. l. 1. §. illud vtique. de vi & vi arma. & latè retulimus suprà in 1. rem. ex interdicto Vnde vi. q. 2. Zas. d. §. sed etsi. nu. 5.

3 Quæritur itaque primò, quæ habeant † concurrere, vt huic remedio locus sit? & arbitror primò adesse debere, vt inter actorem, & conuentum gestum aliquid sit, sic Bartol. in l. sed etsi me putem. §. cum inter. num. 6. versic. declaro. ff. de cond. indeb. & ibi Ange. & tradit Franc. in d. tracta. de petit. & possess. 1. dub. num. 35. citari solet. l. area. de condi. indeb. concurrere & illud debet, indebitam rem hinc inde fuisse solutam, ita

* vt contractus sit omninò inualidus. sic omnes * d. §. sed etsi numi. vt in eo notabili exemplo, quod à Bart. ibidem num. 2. ponitur. si ex contractu inualido, cum minore celebrato, transferatur possessio † hoc remedio auocari poterit, vt in eodem. §. sed etsi numi. probauit Ias. nume. 2. & Zas. nume. 3. sic & Barto. in l. si alienam rem. num. 3. ff. sol. matr. Dec. consil. 187. col. 1. versi. similiter &c. Robert. Maran. de ordine iud. in 7. dist. iud. num. 33. Ias. §. sic itaque. nume. 38. Inst. de act. & nouissimè Craue. in responso pro Genero. num. 214. in fi. Rip. in rubr. ff. de interdict. num. 3. Plot. in l. si quando. num. 205. in fi. C. vnde vi. & Natta consi. 288. num. 3. lib. 2. Nec huic sententiæ aduersatur, quod docuit idem

5 Batt. in l. 1. §. si vir. pen. oppo. de acq. possess. † ex inutili contractu possessionem non transferri: respondet Ias. d. §. sed etsi numi. num. 2. in fi. Barto. d. §. sed etsi. loqui de possessione nudi facti, sic̃q; de corporali detentione, quæ ex inutili contractu transfertur, & in d. §. si vir. loqui, cum trãsfertur possessio, vt dominium inde acquiratur, quod ex contractu inutili non acquiritur. sed non defenditur, cum in casu d. §. sed etsi numi. eo animo sit tradita possessio, vt dominium transferretur. Quare vsucapio deinde procedit, rectius ergo sensit Zas. d. §. sed etsi numi. numer. 4. in fin. Bartol. ibi

6 melius sensisse. quàm in d. §. si vir. † cum is text. procedat accedente iuris prohibitione, quia vir non potuit donare vxori, nec contra. tertiò debet concurrere dominium non esse adhuc acquisitum vsucapione,

* tunc cessaret hoc remedium, sic glos. & omnes * in d. §. sed etsi numi. quo loco Zas. numer. 89. declarat quomodo eo casu procedat vsucapio, probatq; glos. sensum, dantem & accipientem fuisse in bona fide, cum vterque ignoraret indebitum solui, & vnà cum Alber. Fulgo. Castellio. Alexand. & cæteris, reijcit Bart. declarationem.

7 QVAERO secundò, vtrúmne huic † agẽti ex hoc remedio, obijci possit dominij exceptio? & non posse affirmauit Barto. in l. si alienam rem. num. 2. in fi. solu. matr. inquit enim, quòd vbi mouetur actio personalis extra illud quod agitur, dominij exceptionem opponi nõ posse, vt in hac condictione indebiti. d. §. sed etsi numi. Bartol. sunt secuti Castren. Roma. Aret. & Alex. in d. l. si alienam. & clarè Aret. d. §. sed etsi numi. in fi. & nouissimè Zas. in d. l. si alienam. num. 9. Contrariã sẽtẽtiam defendere conatur Petr. Stella Aurel. in l. repetitio. num. 51. 52. ff. de cond. indeb. huiusq; sententiæ fuisse Bald. Castr. & Ang. in d. §. sed etsi numi. retulit, & eam probasse videtur Ias. l. si in area. in fi. de cõd. indeb. & Alc. in l. rem quæ nobis. num. 6. de acq. possess. adducuntur illo tex. l. repetitio. dum ibi agitur cõdictione indebiti, quæ ex quasi contractu resultat. §. vlt. Insti. de obliga. quæ ex quasi contr. & datur præter id quod agebatur à partibus. §. item is cui. in fi. Inst. quib. mo. re contrah. oblig. attamen si repetat à domino cui rem suam restituerat, dominij exceptione repellitur, 8
verùm si rectè verba † Stellæ perpendantur sub nu. 53. in fi. is intelligit quando proprietas, & dominium rei indebitæ condicitur, secus si sola possessio: & citat d. §. sed etsi numi. quod aliud non est quàm fateri Bar. & sequacium oppositionem. in d. l. si alienam. esse veram cum loquantur illi in sola possessionis auocatione, & rem sic intelligendo, non obstabit tex. l. repetitio. cum ibi nulla ipso iure concedatur repetitio, ex quo rectè domino rei soluta res est. Quare nec dubitari contingit an cui solutum est, competat exceptio, quod non est in casu nostro, vbi ipso iure cõceditur actio ad possessionem auocandam. d. §. sed etsi numi. Nec si perpendantur † Baldi verba d. §. sed etsi. aliter sentit, immò in col. 3. versi. sed quæritur &c. affirmat exceptionem dominij præscriptione acquisiti, non posse obijci contra cõdicentem possessionem indebitè trãslatam, nec aliter sentit Ang. sic & Aret. absolutè fatetur, possessionem esse restituendam illi condicenti, vti spoliato, & restitutione facta, cõuentum posse ratione quæsiti dominij agere rei vendicatione, aduersus eum, qui iam possessionem auocauit. & clarius sensit Zas. d. l. si alienam. nu. 10. sol. mat. quam sententiã sequor & probo, cum nec Alc. ratio vrgeat multum.

QVAERO tertiò, an hoc remedium concedatur 10
† & domino rei ad solam auocandam possessionem, quam indebitè in alium transtulit? & dicendum videtur non concedi, ex text. l. vlt. ff. de vsufruct. quemad. caue. quo dicimus dominũ rem suam à nemine, præterquam à fure condicere posse, nec fur hic iudicandus est, in quem translata est possessio. & hanc sententiam probare videtur text. d. §. sed etsi numi. dum in princ. loquitur, cum numi alieni soluti sunt ratione dominij, & dum subdit de possessione, de aliena, non de propria intelligi debet, quo fit, vt appareat quod si propria esset, nõ posset fortè condici. d. l. vlt. Contrarium tamen est verius, & probant * omnes in d. §. sed *
etsi numi. vbi Ias. & Zas. nu. 3. Ripa. d. rubr. ff. de interd. nu. 3. in fi. quæ sententia verè probatur in d. §. sed etsi numi. cum de possessione propria ipsius transferentis loquatur, qui nisi in ea fuisset, non eo possessorio remedio vti potuisset. probatur & in l. 2. ff. de tritic. tex. vero. † d. l. vlt. ff. vsufr. quemad. cauẽ. loquitur in condi- 11
ctione rei, quoad dominium, vt intelligũt eum * omnes: & suadent verba textus tam in prin. quàm in fine, dum præsertim illis verbis vtitur, suã rem. l. quintus. §. argento. de auro & argento legato.

QVAERO quartò, quid si is cui tradita † est (etsi 12
indebitè) rei possessio, eã rem amittat, quomodo erit soluenti cõsultum ad eam possessionem auocandam? Bart. in d. §. sed etsi numi. num. 4. inquit, quod si deperdita sit, seu consumpta res ad commodum illius cui est tradita, eum nihilominus teneri, cum locupletior ex ea sit factus. si verò res simpliciter sit deperdita, tũc est dubium. Nam glo. d. §. sed etsi numi. affirmat conuentum adhuc teneri, cum in genere obligatus videatur secuta rei cõsumptione. quã sentẽtiam & eo loco probauit Bart. & ante eum Azo. sed cõtra Azon. gl. & Bar. crebrior est aliorum interpretum sententia, vt testatur Alexand. d. §. sed, & rei. ratio est secundum *
* omnes, quia condictio indebiti, in sola æquitate fundatur d. l. indebiti. in prin. de cond. indeb. quare non datur nisi quatenus accipiens † est factus locu- 13
pletior. l. nam hoc natura. l. quod indebitum. l. si non sortem. §. libertus. secundo responso. de cond. indeb.

Esset

Esset ergo iniquum si concederetur contra eum, qui factus non est locupletior, sed fine dolo, & culpa eam amisit. sic videmus in cæteris, vt in petitione hæreditatis. l. sed etsi lege. §. consuluit & l. vtrum. de petitio. hæred. sic videmus in l. si ex legati. de verb. oblig. vbi, casus amissionis, non onerat debitorem, qui culpa caruit. cæteras quæstiunculas, quæ apud alios interpretes explicantur in d. §. sed etsi numi. & apud Zas. lib. 2. Intellect. singula. in intellectu huius. §. sed etsi numi. non subijcio.

SVMMARIVM.

1 *Triticariam actionem remedium esse recuperandæ possessionis.*

2 *Triticaria actio, conceditur ad omnes casus, pecunia excepta, & qua ratione id factum.*

3 *Valorem rerum, ad pecuniæ valorem referri.*

4 *Actionem Triticariam ad possessionem auocandam; locum tunc habere, cum inter partes gestum aliquid est.*

5 *Possessio cum vitio in possessorẽ peruenisse debuit, vt actioni Triticariæ locus deinde sit.*

6 *Triticariam actionem, & illi concedi, qui in re nullum ius habuit.*

7 *Triticariam & rei domino concedi.*

8 *Exceptionem dominij obijci non posse, contra auocantem possessionem ex Triticaria actione.*

9 *Vsufructus condici an possit ex actione Triticaria.*

VLPIANVS LIBRO DECIMO-OCTAVO AD SABINVM.

SED & ei qui vi aliquem de fundo deiecit, posse fundum condici Sabinus scribit, & ita & Celsus. Sed ita, si dominus sit, qui deiectus condicat. Cæterum si non sit, possessionem eum condicere, Celsus ait.

TERTIVM RECVPERANDAE possessionis remedium, ex condictione Triticaria.

1 TRITICARIA quoque † actio ad recuperandam possessionem cõcedi solet. l. 2. ff. de condict. tritic. quare gl. in rub. ff. de interd. quam ibi probat Rip. num. 4. & glo. in Inst. de interd. in princ. in gl. maxim. & Francus in disput. de petit. & possess. 1. dubio. num. 7. hanc actionem inter recuperandæ possessionis remedia, enumerant, nec dissentit Bald. consil. 217. verba libelli. colu. 3. versicu. item datur condictio &c. lib. 2. nec Robert. Mara. de ord. iud. 7. distinct. iud. num. 31. & Corne. consil. 56. nume. 4. lib. 2. & Rube. in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 83. de acquir. poss. quæ sanè actio vtiliter olim adinuenta fuit, ratione possessionis rei mobilis, ad quam recuperandam, non concedatur interdictum Vnde vi, vt de condictione indebiti supra in præcedenti remedio in princ. dixi.

2 Prouidet ergo in † omnibus casibus præterquã cum soluta est pecunia numerata. l. 1. in princ. ff. de condict. tritica. rationem huius cõstitutionis assignare conantur omnes * tandem cum Guliel. Cumensi conueniunt Barto. & Bald. ideò, triticariam pro pecunia numerata non dari, quod illa condictio pro rebus ijs, quæ pro temporis mutatione quam facilimè variam æstimationem recipiunt, concedatur. l. in hac. & l. fi. ff. de cond. tritica. quæ facilis variatio nõ ita in pecunia cõtingit. verum ratio hæc nõ satis placet, cum quotidiana doceamur experientia, pecuniarum valorem æstimationem ac breuitatem, quam facillimè variare. & ex Principum placitis hodie augeri, cras minui, quod nisi ita res se haberet, frustrà contenderent interpretes, tum in l. cum quid. ff. si cert. petat. tum in l. Paulus. ff. de solut. cuius temporis valor, & æstimatio spectetur, & probat. l. 4. ff. de eo quod certo loco. non

inficior tamẽ † rerum omnium æstimationem, & va- 3
lorem quotidiè ad pecuniam numeratam reduci. l. si ita fideiussorẽ. in fi. ff. de fideiusso. sed hac ratione, non desinit esse incerta pecuniarum æstimatio. quarè dicendum est, non fuisse concessam triticariam pro pecunia numerata, quia satis erat succursum, certi condictione, v. clarè significat I. C. in l. 1. in prin. ff. de cõd. tritica. quo autem ad hanc nostram, hæc ipsa actio, tunc demum cõceditur ad auocandam possessionem, † cum inter actorem, & conuentum possessorem ge- 4
stum aliquid est, quo possessio deinde translata est. sic declarat Barto. in l. sed etsi me putem. §. cum inter. nu. 6. versicu. declaro. de cond. indeb. dum generaliter in omnibus condictionibus loquitur, quod clarius explicat Corne. consi. 56. num. 17. lib. 2. Francus in præcitato loco, num. 36. quo loco affirmat, hac ratione non habere locum cõtra possessorem bonæ fidei, cum quo nihil gestum est, cuius quidem possessoris potior est conditio. sic Alc. d. l. rem quæ nobis. num. 11. reiecta ibi Bart. sententia aliter opinantis. idem censuit Alex. & Maran. qui supra. Quinimò vt locum habeat, † cum 5
vitio in possessorem conuentum res peruenisse debuit, vt docuit Bart. l. rem quæ nobis. & ibi Rip. num. 17. in fi. Alc. num. 11. probant. de acq. poss. idem Bart. in l. fi. §. sed cum. num. 3. C. de furt. idem censuit Francus, qui supra num. 7. & clarè Rub. d. §. nihil commune. num. 83. Robert. Mara. de ordine iud. 7. dist. iud. numer. 31. & Corn. d. consi. 56. nume. 17. quicquid senserit Bart. in l. si coloni. C. de agr. & cens. libr. 11. Hoc autem remedium conceditur † & illi, qui olim possessor fuit, etsi ius in 6
re non habeat, vt voluit glos. in l. & ideo. §. Neratius. quam ibi probauit Bart. num. 2. de cond. fur. quo loco negare videntur solo detentatori concedi, † Domino 7
quoque rei, olim possessori, vt solam deperditam possessionem recuperet, conceditur. d. l. 1. §. vlti. & l. 2. ff. de cond. trit. vbi glos. vlt. etsi aliter & malè senserit Rip. in d. rubr. de interd. nume. 4. qui miratur cur non detur, sed cessasset admiratio, si rectè præcitata iura perpendisset. fateor tamen veram esse eiusdem Ripæ doctrinam d. rubr. nume. 5. dum vtilius esse censet domino, si agendo hac ipsa triticaria, solam auocet possessionẽ, † cum restitutio ab aduersario impediri mi- 8
nimè possit, quando dominij exceptionẽ obijcere vellet, quæ sanè restitutio impediretur si triticaria ad auocandum rei dominium ageretur: quod & Castr. placuit. d. §. Neratius. vtrum autem † vsufructus rei 9
condici possit actione, ambigit Bart. in l. 1. §. fin. de trit. & distinguit vt apud eum. huius quoque remedij meminit text. in l. verum est, quod, vbi glo. ff. de furt. cætera non prosequor, cum præsertim, nec in forẽ praxi sit multum vsu receptum remedium hoc possessionis recuperandæ.

SVMMARIVM.

1 *Remedium. l. si me & Titium. ff. de cert. pet. vt locum habeat, inter partes gestum aliquid esse debet.*

2 *L. si me & Titium. ff. si cert. pet. at. æquitate niti, ideo dari cum possessor possidet titulo lucratiuo.*

3 *Locupletari cum aliena iactura iniquum esse.*

4 *L. si me & Titium. ff. si cert. pet. at. quinque modis declaratur.*

CELSVS LIBRO QVINTO DIGESTORVM.

Si me & Titium mutuam pecuniam rogaueris, & ego meum debitorem tibi promittere iusserim, tu stipulatus sis, cum putares eum Titij debitorem esse, an mihi obligaris? subsisto, siquidem nullum negotium mecum contraxisti. Sed propius est vt obligari te existimem, non quia pecuniam tibi credidi: hoc enim nisi inter consentientes fieri non potest, sed quia pecunia mea, quæ ad te peruenit, eam mihi à te reddi bonum, & æquum est.

QVAR-

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVARTVM REMEDIVM RECVperandæ possessionis ex l. si me & Titium. ff. si cert. pet.

ENVMERARI & hoc solet inter cætera recuperandæ possessionis remedia, vt enumerat Frācus, in ea sæpius citata disput. de petit. & possess. 1.dubio.num.8. & sentite videtur Barto. in l.si coloni. C.de arg.& cens. lib.11.Rub.§.nihil commune.numer. 82.Alcia.d.l.si me & Titium.num.2.Robert. Maran.de ord.iudic.7.distinct.iudic. num.36. quod sanè † remedium, vt locum habeat, aliquid inter ipsas partes gestum esse debet, vt clarè censuit Bartol.in l.sed etsi me putem.§. cum inter.num.6.verficu. declaro hoc.ff. de cond.indeb.& Francus,qui supra, † ex æquitate cōceditur aduersus conuentum, si tamen is ex causa lucratiua rem ipsam assecutus sit,quod & concedit Barto.in d.l. si me & Titium. & clarius ibi Dec.num.1. Riminal.num.3. & iniquum sanè est (vt Dec.multis probat) † aliquem cum alterius iactura locupletari: & hanc eandem sententiam affirmauit Bal. in consi.348. factæ fuerunt per Bonromeum de Bonromeis. col.2. lib.1.quem forte voluit allegare Iaſ.in d.l. si me & Titiū.in primis verbis.respōdit itaq; Bald.hāc esse nobilem & diuinam æquitatem ex hac ipsa.l. si me & Titium. quæ(secundum ipsum Baldum) tanquam speculum ante oculos mercatorū esse debet. hāc æquitatem fatentur cæteri * omnes,esse admiratione dignam,in d.l.si me & Titium.quo loco.Soc.num.3. post Inno.& Host.quos citat,inquit, hoc esse optimum remedium possessorium: & censuit ibidem Riminal.numer.2.locum habere non modo in re propria, sed in sibi debita, & in re proueniēti ex re propria, ex l. si eū seruum. ff.si cert.pet.& ibi Alc.num.10. & Loriotus.nu.2. hanc ergo dispositionem.

4 Declaratur † primo procedere, cum æquitas subest,secus si illa cesset.

Declaratur secundo procedere,cum ex titulo lucratiuo res data fuit,secus si ex oneroso, vt iam retuli,& clarius explicat Soc.d.l.si me & Titium.num.3. versic. secundò limita.qui eiusdem sententiæ citauit Castren. in l. si vero pro patre. §. si domini. ff. de in rem verso. Loriot.attamen in d.l.si me & Titium.nu.5.in fin.subdeclarat.Mara.qui supra.

Declaratur tertio procedere,cum res est tunc dantis:secus si futura est sua:sic declarat Soc.d.nu.3. versi. limita tamen primo. post Ang. in l.apes.§.fin. de furt. & Maran.d.num.36.

Declaratur quarto procedere, si contra alium domino rei non est consultum, secus si est prouisum, iuxta.l.si eum seruum.ff.si cert.pet.sic Soc.d.num.3.vers. tertiò & vltimo limita.& ibi clarè Riminal.nu.2.in fi. versic.intellige etiam.Alex.ibidem.numer.2.& consil. 92.numer.6.lib.1.Loriot.d.l.si me & Titium.numer.4. quam sanè quartam declarationem,duob.modis subdeclarat (vt sic dicam) Soc.qui supra, & tribus Riminal.eodem loco, non refero, ne omnium relator sim, à Socin. & Riminaldo non recedit Zasius ibidem. num.5.

Declaratur quintò procedere, cum culpa is caret qui soluit alteri rem non debitam,secus si culpa adsit. sic omnes * in d.l. si me & Titium.ibi Dec. & Loriot. nu.4.vers. tertia regula &c. Maran. qui supra d.nu.36. Cætera, quæ ab interpretibus scribuntur,ex industria non refero.

SVMMARIVM.

1 *Antonini Philosophi probitas & modestia maxima.*
2 *M. Aurelius Antoninus & Aelius Verus fratres Imperatores, Diui fratres appellantur.*
3 *M. Aurelius Antoninus, quo tempore fuerit, & l. extat. quod met.caus. quando promulgauerit.*
4 *L.extat.ff. quod met. caus. remedium ad possessionem recuperandam proditum esse.*
5 *Lex Longobarda abrogat.l.extat. quod met. caus. & an illa lex Longobarda legis vim habeat.*
6 *Creditor occupans rem non debitam pro debita,an in pœnam.l.extat.quod met.caus.incidat.*
7 *Extensio conceditur,si eadem militat ratio.*
8 *Creditor occupans rem sibi debitam ex licentia iudicis incompetentis,an ius crediti perdat.*
9 *Iurisdictio iudicis extra territorium,nulla est.*
10 *Iudicium dicitur,quod est diffinitum ab eo, qui iudicandi munere fungitur, & econtra.*
11 *Iudici incompetenti impunè non paretur.*
12 *Iudice competente deficiente,deficit persona & ordo.*
13 *Statutum auferens omnes exceptiones, non aufert prouenientem ex iurisdictionis defectu.*
14 *Incompetentia quocunque casu proueniens, reddit iudicium nullum.*
15 *L. quamquam. in princ. ff. de aqua pluu. arcen. declaratur.*
16 *Citatio facta contra eum, qui comparere non tenetur, est nulla.*
17 *Bannum factum contra eum,qui comparere non tenetur, nullum esse.*
18 *Occupans rem ratione seruitutis, an incidat in pœnam.l. extat.ff.quod met.caus.*
19 *Creditor occupans debitoris personam, an ius sui crediti perdat.*
20 *Debitoris sui filios detinens loco pignoris pro credito, ius crediti perdit.*
21 *Creditor occupans rem apud debitorem depositam, ius sui crediti amittit.*
22 *Nostrum dicitur quod per actionem nobis debetur.*
23 *Creditor sub cōditione,ius crediti perdit, si pendente conditione rem debitoris occupat.*
24 *Creditor sub conditione, non differt à creditore puro in materia indifferenti,etsi eadem sit ratio.*
25 *Debitoris fugitiui bona occupans, quando ius sui crediti amittat.*
26 *Fugæ suspectus debitor, quando capi possit.*
27 *Debitor fugitiuus iudicis incompetentiam allegare non potest.*
28 *Creditor occupans debitoris rem ex pacto conuento, non amittit ius crediti.*
29 *Creditor ex vrbanitate iudicem potest adire,etsi ex pacto liceat debitoris rem occupare.*
30 *Legatarius rem legatam occupans,non incidit in pœnam. l.extat.ff.quod met.caus.*
31 *Legatarius occupās rem legatam apud haredem iam existentem, ius legati perdit, ex.l. non est dubium. C. de lega.*
32 *L.non est dubium.C.de leg.dispositio rigorosa.*
33 *Legatarius non perdit legatum, si ex testatoris voluntate rem legatam occupat.*
34 *Legatarius testamenti executor,legatam rem sibi soluere iure potest.*
35 *Institutus in re particulari, sua auctoritate rem occupare potest.*
36 *Vsufructuarius omnium bonorum sua auctoritate res,ex quibus vsumfructum habet,occupare potest.*
37 *Filius occupans rem patris iure suæ legitimæ, an incidat in pœnam.l.extat.ff.quod met.caus.*
38 *Creditor pro dimidia crediti occupans rem debitoris, dimidiam crediti amittit.*
39 *Pœna cum delicto commensuranda est.*
40 *Creditor occupans rem fideiussoris sui debitoris an ius perdat.*

41 Fide-

41 *Fideiussoris facto non liberatur principalis.*
42 *Fideiussoris factum & factum principalis, est quid diuersum.*
43 *Pœna duplici plecti quis non debet.*
44 *Locator expellens Inquilinum è domo ob canonem non solutum, non perdit ius sui crediti.*
45 *Emphyteuta propria auctoritate expelli potest, si non soluit debitum canonem.*
46 *Emphyteuta ob canonem non solutum expulsus,se spoliatum conqueri non potest,ibi tamen de veritate.*
47 *L.dominus horreorum.C.loc.casus specialis.*
48 *Creditor an iusta aliqua causa possit excusari ne incidat in pœnam l.extat.ff.quod met.caus.*
49 *Causa leuis & bestialis (vt nostri dicunt) excusat à dolo.*
50 *Statutum puniens turbatorem possessionis,non punit eum qui causam aliquam occupandi habuit.*
51 *Homicida ex causa,quando excusetur.*
52 *Læsæ maiestatis crimen cessat in eo, qui causam aliquam sic agendi habuit.*
53 *Causa excusat à crimine falsi.*
54 *Conuenticulæ & congregationis crimen cessat, si causa concurrat aliqua.*
55 *Causa excusat à mora.*
56 *Contumacia diluitur ob causam.*
57 *Causa leuis,etiam à violentia excusat.*
58 *Causa an excuset à dolo, cum actus iure naturali prohibitus geritur.*
59 *Causam non excusare, cum delictum notoriè prohibitum committitur.*
60 *Causa excusans à dolo,probari debet.*
61 *Occupans ex causa,pœna aliqua est plectendus.*
62 *Causa excusat à dolo, ne pœna ordinaria locum habeat.*
63 *Statutum puniens quouis modo occupantem aliena, vel delinquentem,operatur,ne ex causa is excusetur.*
64 *Causa excusat ab actibus extraiudicialibus, non tamen à iudicialibus.*
65 *L.extat. ff.quod met.caus.in quo violentiæ genere locum habeat.*
66 *Creditor occupans rem sui debitoris, an ipso iure perdat ius sui crediti.*
67 *Verba futuri temporis non operantur ipso iure.*
68 *Simoniæ crimen, inducit beneficij priuationem ipso iure.*
69 *Delictum,quo quis ipso iure ius suum perdit, debet esse deductum,& probatum,vt in simonia.*
70 *Constitutiones punientes violentos occupatores per verba futuri temporis,priuant illos suo iure.*
71 *L.extat.ff.quod met.caus. an dolum vel solam temeritatem in occupatore exigat.*
72 *Temere agere,quid.*
73 *Dolus quid sit.*
74 *Culpa sufficit vt pœnæ pecuniariæ sit locus.*
75 *Singularis successor an cōstitutione.l.extat.ff. quod met. caus.conueniri possit.*
76 *Actio, quod metus causa, quomodo in rem scripta dicatur.*
77 *Actio quod metus causa, datur contra quemcunque possessorem.*
78 *Differentiæ ratio cur actio, quod metus causa, detur contra successorem singularem, non interdictum Vnde vi.*
79 *Vis expulsiuæ & compulsiuæ vitium, quod maius.*
80 *Grauatus in vno,in altero debet releuari, & ibidem quomodo intelligatur.*
81 *Actio de dolo non est in rem scripta,actio vero quod metus causa,est,& quæ differentiæ ratio.*
82 *Verbum,Gestum,à verbo,Actum non differt.*
83 *Actionem de dolo,esse in rem scriptam,ex Ioan. Coras.& auctoris sententia.*
84 *Actio de dolo, datur in hæredem, & cæteros successores.*
85 *Actio de dolo,infamiam irrogat.*
86 *Exceptio dominij obijci potest contra agentem remedio.l. extat.ff.quod met. caus.*
87 *Appellare an liceat,à lata sententia in casu remedij.l.extat.ff. quod met. causa.*
88 *Appellatio in maioribus & minoribus causis conceditur.*
89 *Appellatio in dubio admitti recipi debet.*

CALLISTRATVS
LIBRO V.
DE COGNITIONIBVS.

EXTAT enim dictum Diui Marci in hæc verba. optimum est vt si quas putas te habere petitiones actionibus experiaris. cum Marcianus diceret, vim nullam feci: Cæsar dixit,tu putas vim esse solam si homines vulnerentur? vis est & tum quoties quis id quod deberi sibi putat, non per iudicem reposcit. Quisquis igitur probatus mihi fuerit rem vllam debitoris, vel pecuniam debitam, non ab ipso sibi sponte datam, sine vllo iudice temerè possidere, vel accepisse, isque sibi ius in eam rem dixisse:ius crediti non habebit.

LEGIS. CREDITORES. VERBA
HAEC SVNT.

Callistratus lib. 5. De cognitionibus.

CREDITORES si aduersus debitores suos agant, per iudicem id quod deberi sibi putant, reposcere debent. alioquin si in rem debitoris sui intrauerint, id nullo concedente, Diuus Marcus decreuit,ius crediti eos non habere. verba decreti hæc sunt. Optimum est, vt si quas putes te habere petitiones, actionibus experiaris, interim ille debet in possessione morari,tu petitor es, & cum Marcianus diceret, vim nullam feci: Cæsar dixit, tu vim putas esse solum si homines vulnerentur? vis est & tunc, quoties ab ipsis id quod deberi sibi putat, nō per iudicem reposcit. non puto autem nec verecundiæ nec dignitati tuæ conuenire, quicquam non iure facere. Quisquis igitur probatus mihi fuerit,rem nullam debitoris, nō ab ipso sibi traditam, sine vllo iudice temerè possidere, eumque sibi ius in eam rem dixisse,ius crediti non habebit.

QVINTVM REMEDIVM RECVPErandæ possessionis ex l. extat. ff. de eo quod met. caus. Et l. creditores. ff. ad l. Iul. de vi priua.

DIVVS † Marcus aliter Titus Aurelius Antoninus Philosophus,in quo (vt scripsit Capitolinus) tanta fuit probitas & tanta in imperatorio principatu modestia, & existimatio, vt procuratores suos puer adhuc semper moneret, Ne quid arrogantius facerent. qui in compendio iudicans, sisco fauit nunquam. & de quo doctè plura retulit Io. Cora. in l.nam ita Diuus.ff.de adop.is ergo,quo magis eorū audaciā reprimeret, q spreta magistratus auctoritate, sibi

Universidad de Deusto
Biblioteca

sibi ius dicere non inuerecundè audebant, constituit: nec creditoribus quidem licere iure sui crediti, debitorum res occupare, cuius cõstitutionis verba retulit Calliſtr. in l.extat.ff. de eo, quod met.cauſ. & in l. 2 creditores.ff.ad l.Iul.de vi priua.hic † Marcus Aurelius, (aliter ex Diuis fratribus vnum vocitant Iureconsulti,) cum cogente populo Romano Imperij ascíuerit participem Aelium Verum fratrẽ, quos postmodum, Diuos fratres appellauit idem Calliſtr. in l. Diui fratres.de pœnis, sæpiſſimè Vlpia.& cæteri in titulo præsertim. ff. de quæstio. etsi Sextus Aurelius Victor, in huius Marci vita, existimauerit Aelium Verum non fratrem, sed propinquum tantum Diui Marci fuisse, nec rectè satis, cum Iul. Capitol. verba repugnẽt. quod ex nostris rectè credidit Io. Bapt. Asin. Floren. in l. patersam.§. si adhuc.nume.8.ff. de relig. & sump. fune. is ergo Diuus Marcus, solus tunc Imperator hãc ipsam 3 promulgauit † constitutionem: quod factum video anno ab vrbe condita 923.& à nostra salute 172. nec aliter suo edicto cauit Theodoricus tũc Italiæ & Galliarum rex, vt apud Cassiodo. legitur lib.4.varia. in epistola Ioanni. V.S. consuli Campaniæ trãsmissa, in hæc verba. Proinde edictalis proclamatis tenore comperto, spectabilitas vestra ad cunctorum faciat notitiam peruenire, vt quisquis, quod repetere debuisset, pignorãdi studio fortasſis inuaserit, voce iuris amittat, ne liceat cuiquam sua sponte nisi obligatum forsitan pignus auferre. Si verò alterũ, pro altero, quod nefas dictu est, pignorare maluerit, in duplum, cui vim fecit, direpta restituat, quia scelera damna plus cohibent, & sola detrimenta cogitant, qui pudoris facere iacturam. hac ergo constitutione nostra ex nostris multi vt Spec. in tit. de rest. spol. §. 1. nu. 16. opinantur nouum esse introductum recuperandæ possessionis remedium post interdictum Vnde vi. tametsi glo. in d.l.extat & Bart. ibidem. nu.5. aliter senserint, quia (inquit Bart.) res & possessio per vim vel data vel ablata, vel occupata, alijs actionibus repetitur, vt condictione indebiti, vel sine causa, vel vi bonorum raptorum, hoc vult probari Bartol. ex text. hoc ipso. l. extat. q super iure decreti, nõ super re disponit, quod clarius explicasse videtur, Alber. ibi. col. penul. versi. item quærit, quæ actio. dum inquit hanc constitutionem esse iuris occupatoris priuatiuam tantum, non actionis inductiuam, & ideo parare tantum viam ad alias actiones, ad quas adaptatur. Horum sententiam probauit & Bald. in hac l.extat. col.1. versi. quærit glo. 4 cum Specula. tamen verius ipse existimo, † proditam esse ex hac constitutione actionem ad rem, vel possessionem auocãdam repetendamq; nè frustrà aliàs commodum hoc debitori D. Marci constitutio, sine actione tribuisset, qua illud consequi videatur, cum ipsi debitori contra hunc occupatorem nulla sit concessa actio, nec enim (vt cæteri falso opinantur,) conceditur indebiti condictio, quæ soluenti, quod erat indebitum datur, cum hic debitum à principio fuerit solutum, & ob id cessat. l. si pœnæ causa. §. 1. & l. repetitio. de cond. indeb. licet postmodum per exceptionem desinat esse debitum, nec hic per debitorem est quicquam solutum, vel datum, quod repeti ab eo possit, qua ratione cessat, cum & in remedio cõdictionis indebiti ex l. indebiti. §. sed etsi numi. de cond. indeb. sit necesse aliquid esse actum, vt iam supra in 2. rem. recup. possess. diximus. cessat & condictio sine causa, qua agitur cum sine causa quid datur, nam & hic causa subest, debiti scilicet. Nec actio, vi bonorum raptorum, locum habere posse videtur, cum nostra hæc cõstitutio generalis sit, vt etiam pro vi turbatiua concedatur, vt infra dicemus, cum tamen in actione, vi bonorum raptorum, possessor non turbetur, sed possessione priuetur. Quamobrem arbitror cum Specul. hanc constitutionem actionem nouam introduxisse, quæ cum specificum nomen non receperit, dicemus, legis condictionem, appellari ex l. vnica. ff. de cond. ex lege. quo loco Bar. & cæteri * omnes. Nec me remora- *
tur illa Albe. Bar. ac Baldi ratio, priuatiuam hanc esse constitutionem, quia priuatiua quidem est ex creditoris occupantis parte, sed ex latere debitoris actionis inductiua dicitur, qua ei ad auocandam ablatam occupatámue possessionem consultum est hanc. tamen constitutionem ex † Longobarda in tit. de debitis & 5
Guadimonijs l.1.2. scripsit Alb. in d.l.extat. circa prin. esse abrogatam. verum an legis vim obtinuerit Longobarda dubium est, vt ex multis latè scribit Rober. Maran. in speculo aduo. tit. de ord. iud. 3. part. diuisio. iud. num. 96. Alex. in l. pro hærede. §. vlt. de acq. hæred. scribit pariter Affict. in constitu. Neapol. libr. 1. rubr. 24. de violen. circa possessiones. num. 3. 4. Iserniam in ea opinione fuisse, hanc constitutionem in regno hodie à constitutione regni corrigi. ipse tamen Affictus cõtrarium sensit atque inquit, constitutionem Regni solum corrigere seu disponere in eo casu, cum res immobilis occupatur, quo in casu negat. l. extat. prouidere.

QVAERO primò, vtrúmne hæc constitutio locum habeat cum creditor † non rem sibi debitam sed 6
diuersam nullo modo sibi obligatam occupat? & habere locum placuit Iac. de Raue. in hac l. extat. nec dissentit Iacob. Cuiac. isq; à Rauenna ea ratione vtitur, quia aliàs in hoc casu constitutio Diui Marci, nec ante eam alia quæuis prouidisset, quòd certè & mea sententia, necessarium valdè erat, cum frequentius & facilius vt plurimùm occupari ea possint, quæ obligata non sunt, quam quæ obligata, cum sub arctiori custodia obligata custodiri soleant. cõfirmatur alia vrgenti satis ratione, quia non debet esse melioris conditionis occupans non obligata, quam occupans obligata, cum in obligatis subesse videatur color quidã, & iusta quædam ratio ad excusandum, hanc postmodum sententiam probatam video in verbis. d.l. extat. & l. creditores. dum ait D. Marcus. Quisquis igitur probatus mihi fuerit rem vllam debitoris, vel pecuniam debitam &c. verba enim illa, rem vllam debitoris, intelligimus cum ad eam consequendam nulli alteri datur actio, nam cum actio datur, illius esse quodammodo dicitur. l. qui actionem. de reg. iur. & præsertim vt differant illa verba à subsequentibus, conuenit præterea generalis ratio constitutionis, quam esse videmus ne audax creditor spreta iudicis auctoritate, sua sibi ius dicat manu, in hanc; sententiam confert Theodorici edictum, cuius meminit Cassiod. lib. 4. var. in epistola transmissa Ioanni. V.S. Consuli Campaniæ, ibi, si verò alterum pro altero, quod nefas dictu est, pignorare maluerit, in duplum cui vim fecit, direpta restituat. ex quibus deprehenditur lapsos non parum fuisse Andr. & Alb. Rosa, qui in hac l. extat. col. 1. versi. extra glossam. aliter censuerunt, leui illa ratione freti, quòd cum alijs constitutionibus hoc in casu prouisum nõ esset. D. Marci pœnalem cõstitutionem extendendam, quę sanè ratio leuis semper est visa, tum quia nõ vidi alijs constitutionibus hoc in casu prouisum, tum quia extensio ad casum dici hæc non potest, sed comprehensio. quin si extensio est, adhuc concedi affirmarem, cum non modo eadem, sed & maior † ra- 7
tio in lege scripta militet, vt rectè nostri tradunt. in l. cum mulier. vbi Alex. ff. solut. matr. Dec. l. factum. §. in pœnalibus. 7. fallen. de reg. iur. latissimè Cravet. de antiq. tempo. 1. part. 4. part. princ. num. 18. & ibi. num. 24. vult extendi, quando aliàs absurdum sequi posset, vt nostro hoc casu.

QVAERO secundo quid si auctoritate † Iudicis 8
incompetentis ratione præsertim territorij debitor occupat, an huic constitutioni locus sit? & locum esse rectè crediderunt Gul. Cun. & Aloe. Rosat. in hac ipsa. l. extat. colum. 2. versic. item quia. nam etsi verba constitutionis in occupante sine Iudicis auctoritate sint, is tamen, qui incompetentem adiuit, neminem adiuisse dicitur, argum. l. quoties. ff. qui satisda. coga. nulla enim

9 enim est prorsus iudicis † extra territorium iurisdictio, vt nec coram eo denunciata lis præscriptionem interrumpat, vt probat notab. text. l. si pater. C. ne de statu defunct. ibi, apud procuratorem Reipublicæ incompetentem, vel rei priuatæ, vt legit eruditissimus Iac. Cuia. lib. 1. obserua. iur. c. 24. in fi. nam quemadmo-
10 dum † iudicatum, quid ab eo dicitur, qui iudicandi munere fungitur. l. 1. §. vlt. ad Tertull. sic contra, quod tradit & Iaſ. consil. 9. facti series. nu. 2. lib. 3. Vant. tract. Nullitatum. de nullit. sentent. ex defect. iur. ord. num.
11 1. Hinc dicimus † iudici incompetenti impunè nõ pareri. glo. in c. veniens. in versic. propter contumaciam. extr. de accus. & in l. 2. ff. si in ius voca. non ierit. quod declarat Dec. in d.l. vlt. num. 16. de iur. om. iud. & Affli.
12 decis. 2. nu. 8. cum enim † iudex est incompetens, deficit persona & ordo. sic Bald. in l. testamenta. C. de testa. qui & in l. pen. C. de iurisd. om. iud. egregiè dicebat iudicem incompetentem procedendo, semper grauare partem. nam vbi incompetens est iudex, ibi deficit iudicium, vt idem Bald. affirmauit in l. clarum. C. de auct. præstan. & alia citat Barba. consil. 50. col. 3. in fi. libr. 1. & adeo nullum esse, quicquid ab incompetenti iudice est actum nostri credunt interpretes, vt ex Sta-
13 tuto † omni etiam exceptione nullitatis sublata, non censeri tamen sublatam, quæ ex iurisdictionis defectu prouenit, sic glo. in clem. vnica. de sequest. poss. &
* fructuum. quam probant omnes * Felin. in rubr. de foro comp. nume. 2. & in c. pastoralis. de exceptio. latè Vant. præcitato loco. num. 3. 4. & Barba. consil. 39. col. 6. 7. lib. 1. Corset. in sing. in verbo, statutum. incipi. statuto cauetur &c. Cur. Sen. consi. 69. dominus Ioannes. in fi. Dec. consil. 8. num. 6. 7. consil. 38. num. 7. consil. 360. num. 1. consi. 520. in fi. Paris. consi. 45. num. 28. lib. 1. cons. 24. num. 102. lib. 2. declarat Marsil. sing. 10. Tuscis exceptio. hanc tamen, quam multis affirmauimus sententiam, intelligebat Albe. Rosat. in hac ipsa l. extat. col. 2. in fi. versic. aut non erat iudex. quando non erat iudex ob territorium, secus quando erat incompetens ratione causæ, vt quia declinari iurisdictio posset, tunc inquit Alber. iussus illius iudicis excusat, arg. l. penul. de iustit. & iure. & l. quamquam. de aqua pluu. arcen. quod tamen, inquit Alber. illicitè factum erit, per superiorem reuocari poterit. l. vlt. ff. de eo, quod met. cauſ. & fuit hæc declaratio Guliel. à Cuneo. quam & Bald. hic inquit esse dignam notatu, sed non esse ita ve-
14 ram, vt præcitati opinati sunt, arbitror, cum † incompetentia proueniens, siue ratione rei, siue ratione finium, semper nullum penitus reddat iudicium. d.l. vlt. de iurisd. omn. iud. quo loco & Alber. ipse sic textum
* illum intelligit, & communi * calculo Dd. affirmã, vt ibi testatur Iaſ. num. 27. Dec. num. 20. Marsil. num. 1.
15 Zas. num. 15. nec difficultatem facit. † l. quamquàm. in princ. de aqua pluu. arcen. quia ibi erat iudex, & Alber. hoc casu nostro præsupponit non esse iudicem ratione rei. quamobrem intelligerem ipse hanc declarationem veram fore, cum clarum non est ac notorium, illum esse iudicem, sed est dubium, iuxta text. l. si quis ex aliena. ff. de iud. declarat Dec. in d.l. vlt. nume. 16. & plura referam in 8. remed. recup. possess. ex l. memerint. q. 1. C. vnde vi. vel & secũdum Alex. in l. iustè possidet. num. 39. de acquirend. possess. intelligi potest hæc Alber. & aliorum declaratio, quando nulla declinatoria est appositа, sed potius ex comparitione iudicis habilitata persona: aliàs secus. vt si per contumaciam
16 processum esset, iuxta l. nõ videtur. la. 1. vbi Bartol. de iud. nam † citatio cõtra eũ, qui comparere nõ tenetur,
17 † Bannum factum contra contumacem, qui comparere non tenebatur est nullum, sic Barto. d.l. non videtur. in fi. & egregiè ac latè Marsil. sing. 72. & cõsil. 16. nu. 33. Gramm. Neap. decis. 29. nu. 3. 4.

18 QVAERO tertiò, quid si quis rem † occupet ratione seruitutis sibi debitæ, an locus huic remedio sit? & esse locum censuit Alb. in hac ipſa l. extat. col. 3. versi. quid si apprehendo. cui accedo, cum & seruitus debitum dicatur. l. corruptiõem. C. de vsufr. militat & eadem ratio reprimendæ audaciæ, quin & hoc casu locum esse remedio. l. si quis in tantam. C. vnde vi. dixit Alb. quod suo loco planius fiet.

QVAERO quartò, quid si non rem sed † debito- 19
ris personam capiat sua auctoritate creditor, an locus huic remedio erit? & esse locum censuit Alber. in hac ipsa l. extat. col. 3. versi. item quærit. Iac. post Iac. Rauennatem, quem citat. ea adducuntur ratione, quia maior ratio in hac occupatione inest, maioris scilicet audaciæ causa, quàm cum res occupantur, afferri & illud potest, constitutionem nostram generaliter in rei occupatione loqui, & rei appellatione hominem liberum venire, probat. l. 1. §. quædam. de rerum diuis. §. 1. Inst. de rebus corpo. & incorpor. quod placuit Io. Coras. in l. naturaliter. §. nihil commune. in præludijs. nu. 36. de acquir. possess. etsi aliter senserint Alber. Castren. & Dec. vt is Dec. scripsit. in l. 1. in 3. lect. numer. 32. 34. ff. si cert. peta. & Gomes. in §. omnium. numer. 24. Inſtit. de actio. & Barba. consil. 26. col. 4. circa med. libr. 2. aduersus quos pugnat text. l. procurator. 2. §. fin. ff. rem ratam hab.

Extenditur procedere etiam si creditor detineret 20
† filios debitoris, & illos ad seruile ministerium induceret, tunc etiam ius crediti amittit, ex noua Iustin. constitutione. in §. quia vero. in aut. vt nulli iudicum &c. & in versione Haloandri est Nouell. 134. §. quoniam vero. & declarat glosſ. in c. ex rescripto. de iureiur. & apud Diuum Gregor. lib. 2. epist. c. 94. & libr. 3. c. 43. quem hic citauit Iac. Cuiac. qui & Diuum Ambros. in lib. de Tobia. c. 8. retulit, non tamen casus hi ad Diui Marci constitutionem pertinent. Declara non procedere, quando ita pacto fuisset conuentum. pacisci enim sic posse egregiè declarat Zas. lib. 2. sing. responsorum. c. 8.

QVAERO quintò, quid si creditor † non rẽ pro- 21
priam sui debitoris, sed ab eo bona fide possessam, vtputa depositam, vel commodatam occupet, an locus huic remedio & constitutioni sit? & esse credidit Albe. in hac ipsa l. extat. col. pen. in fi. versi. item quæritur si res &c. arg. l. & non tantum. ff. de petit. hæred. quo dicimus, ea † nostra esse, vel in hæreditate nobis debita 22
contineri, quæ deposita sunt. sed clarius probat text. in §. sanè. Inst. vi bonor. rapt. dum constituitur, actionem illam habere locum, cum bona fide possessa vt deposita, vi rapiuntur: militat & ratio illa audaciæ reprimendæ, nam dum creditor occupat, non eo nomine occupat vt verum dominum re illa priuet, sed vt à debitore auferat, qui domino æstimatiõem postmodum soluere tenetur. quę sanè quæstio ex his, quæ latius infrà in remedio recuperandæ possessionis ex c. reintegranda. & ex officio iudicis, dicemus, declarabitur.

QVAERO sextò, quid si is creditor † sit sub con- 23
ditione, & pendeat adhuc conditio cum res debitoris occupat, an huic constitutioni locus erit? & esse placuit Alber. in hac l. extat. col. penul. in fin. versic. item quærit si debes. etsi enim text. l. extat. in debitore loquatur, & debitor sub conditione, non dicatur propriè debitor. l. cedere diem. de verbo. sig. attamen hoc casu nulla est inter hũc improprium debitorẽ & proprium differentia. vt est in argumentum text. l. Sempronius Attalus. in princ. versic. idem euenit. de vsufr. leg. ea ratione huic sententiæ subscribo, quod in materia indifferenti, cuius ratio æquè militat iam in debitore † vel creditore conditionali, & debitore purè, 24
nulla inter eos sit differentia, vt declarat Dec. in l. 1. in 1. lect. nume. 29. & in 3. lect. nume. 96. ff. si cert. peta. sentit ibi Curt. Iun. num. 74. etsi non ignorem, esse quamplures, qui verius affirment, creditorem sub conditione, esse propriè & verè creditorem, quod esset fortius, sed in casu nostro vna est ratio in vtroq; casu, immò maior cum creditor sub conditione occupat. nam scire

Universidad de Deusto
Biblioteca

debuit se adhuc creditorem non esse, & ideo ne colorata etiam ratione niti posse ad occupandum, qua verum creditorem iuuari credidit, etsi male.

25 QVAERO septimò, quid si † debitoris fugitiui bona occupentur, an locus erit huic constitutioni? & non esse locum censuit glo. in hac l. extat. vbi Bar. in l. oppo. idem in l. ait prætor. §. si debitorem. num. 7. ff. de his, quæ in fraud. cred. quod & in remedio ex l. si quis in tantam. C. vnde vi. sensit Rip. c. sæpè. num. 85. versic. retenta. de restitut. spoliat. lege enim. 12. tab. concessum hoc fuit, vt hic adnotauit Cuiacius, quam sententiam veram intelligo, quando is debitor cum pecunia vel alia re fugiens capitur, licet enim tunc creditori sibi iusdicere, cum (quod aiunt) in mora sit periculum, nec aliunde sibi consultum, vt scripsit Dec. in l. qui iurisdictioni. num. 12. de iurisd. omn. iud. secus si immobilia occuparentur, quo in casu nec verba nec ratio. d. l. ait prætor. §. si debitorem. locum habent, sed eadem cõstitutionis nostræ ratio militat. illo ergo casu, quo

26 fugientem debitorem capere & bona auferre licet, nulla iuris solẽnitas obseruatur: vt docuit Ang. in d. l. extat. & alia retulit Soc. Sen. consil. 99. numer. 4. libr. 4. quo loco distinguit inter debitorem fugientem (vt nostro hoc casu,) & fugæ suspectum. Nam is fugæ † suspectus, non nisi multis obseruatis, præhendi, & carcere mancipari potest, vt latè tradunt Iaf. in l. si ab arbitro. num. 3. qui satisda. cog. Neuiza. consi. 52. num. 12. Marsil. sing. 43. sing. 282. creditor &c. & sing. 638. Soc. Sen. consi. 99. 101. 102. lib. 4. qui d. consil. 100. num. 2. post

27 Roma, & Ancha. affirmat, hoc casu non posse † opponi iudicis incompetentiam, etsi Neuiz. d. consil. 52. nu. 15. multis contrarium verius existimet, id est, alia retulerunt Ruin. consil. 89. num. 13. lib. 1. Dec. consi. 75. Ripa. lib. 1. responso. c. 13. Paris. consil. 99. 101. 107. lib. 3. cætera sciens prætereo, quæ præsentis instituti non sunt.

QVAERO octauò, vtrúmne huic cõstitutioni lo-

28 cus sit, cum ex pacto † conuento creditori licet rem propriam occupare, iuxta l. 3. C. de pignor. & non esse locum credit gloss. & Bartol. ibi. numer. 1. d. l. extat. in hanc sententiam celebre Theodorici Italiæ, & Galliarum tunc Regis edictum extat, cuius meminit Cassiod. libr. 4. varia. in epist. destinata Ioanni. V. S. Consuli Campaniæ, cuius hæc sunt verba. Proinde edictalis proclamatis tenore comperto, spectabilitas vestra ad cunctorum faciat notitiam peruenire, vt quisquis, quod repetere debuisset pignorandi studio fortasis inuaserit, voce iuris amittat. nec liceat cuique sua sponte, (nisi obligatum forsitan) pignus auferre. hæc ille. & in simili quoque arbitrátur Ripa in c. sæpè. nu. 85. versic. secundo intellige. de restit. spol. constitutionem. l. si quis in tantam. non habere locum nostro hoc casu, quod suo loco dicam. cessat enim ob pactum vis, quæ volenti non infertur. d. l. 3. vrbanius tamen

29 agendo † iudicem adire potest, nec sibi detrimentum affert, vt praxim docuit Neuiza. consil. 82. num. 27. 28. & non esse eo casu necessariam debitoris citationem, censuit Afflict. decis. 326. & ad d. l. 3. declarationem latissimè plura congesserunt Tiraq. de iure const. 1. part. nume. 37. & in tractat. le mort saisit le vif. in 3. part. declar. 1. & 7. part. declar. 7. Thom. Ferra. caus. 48. si quis &c. Ruin. consil. 145. num. 6. consil. 152. num. 2. 4. lib. 4. & consi. 121. num. 8. lib. 5. Soc. Sen. consi. 82. col. 2. lib. 3. consi. 26. in fi. lib. 4. Gozad. consi. 28. num. 5. consi. 95. num. 3. Paris. consi. 29. num. 22. lib. 1. consi. 5. num. 27. lib. 4. Boer. q. 77. num. 3. Alc. respons. 293. in fi. Rolan. a Valle consi. 20. Plot. l. fi quando. numer. 282. C. vnde vi. alios omitto, quos enumerare non subtile, sed laboriosum (vt nostri dicere consueuerunt) existimaui. relati enim non varios casus modò sed & praxim docent. aliqua quoque retulimus suprà in 1. rem. q. 22.

30 QVAERO nonò, quid si † legatarius rem legatam occupet, an huic constitutioni locus sit? & non esse locum, censuit glo. huius. l. extat. quo loco Alber. in fin. & Barto. nume. 1. versic. item in legatario. eam sunt secuti. nec dissentit hic Cuiac. qui diuersitatis reddit rationem inter constitutionem hanc nostram, & titu. quor. legat. placuit & hæc sententia Ripæ. in c. sæpè. num. 93. de restitut. spoliato, quo loco in simili disputat, an idem sit in constitutione. l. si quis in tantam. C. vnde vi. qua de re suo loco fusius. hanc sententiam veram intelligunt Bartol. & cæteri, cum res legata à nemine possi detur, secus si à hærede iam occupata sit

31 † tunc enim impunè non licet ex. l. non dubium. C. de lega. vbi Iaf. numer. 1. simile tradit Rota in decis. antiquis. tit. de restit. spoliat. decis. 7. in fin. vbi de hærede loquitur, & l. non dubium. † dispositionem esse admo

32 dum rigorosam, censuit Alc. respons. 607. num. 2. quo loco testatur, iudices super ea non nisi summa cum difficultate prõnunciare, & ob id censet esse restringendam, & non procedere respondit cum iusta aliqua occupationis causa subesse potest, vt in vxore defuncti, quæ iure retentionis ob suarum dotium cautionem bona mariti apud se retinet. sunt & casus alij quamplures in quibus rigor osa illa. l. non dubium. constitutio non procedit, quos enumerãt omnes ibi,

33 & præsertim Iaf. vt † quando est data ingrediendi potestas auctoritate propria, iuxta præcedentem constitutionem, & in terminis affirmauit Dec. consi. 243. nu. 4. consi. 438. in fin. Rub. consi. 124. in fi. Gozad. consil. 91. num. 1. 10. consi. 93. nume. 14. Paris. consi. 89. in fin. libr. 2. consi. 53. num. 104. consil. 54. num. 4. lib. 3. Chassa. consi. 19. nume. 66. Alcia. respons. 706. numer. 3. Rip. in l. nemo potest. num. 61. de leg. 1. sic & eo casu non habet locum, cum is † legatarius est testamenti executor, quod pro

34 bat & Dec. consi. 418. num. 4. consil. 424. num. 16. Paris. d. consi. 54. numer. 31. lib. 3. Ruin. consi. 119. nume. 6. lib. 3. Rub. consi. 43. num. 4. idem in † instituto rei certæ non

35 habere locum, tradit præter Iaf. d. l. non dubium. Tiraq. in tracta. le mort saisit le vif. 2. part. declar. 4. num. 11. Rub. d. consil. 43. numer. 4. sic non procedere in † vsufructuario omnium bonorum Soc. Sen. consil.

36 131. colu. 4. in princ. libr. 1. ait, etsi in fideicommissario vniuersali constitutionem illã habere locum respondit Iaf. consil. 146. col. 1. lib. 4. post Old. & alios quos citat.

QVAERO decimò, quid si † filius pro sua legiti- 37
ma rem vnam occupet, an locum habeat nostræ huius. l. extat. constitutio? Paulus Picus in l. in quartam. num. 163. in fin. & numer. 168. ff. ad l. Falc. dum duos casus referret distinguẽdo, seu enumerando, semper affirmare visus est, non esse locum. nam ait ille. aut nullam commisit filius violentiam vel expulsiuam, vel compulsiuam, sed cùm in possessione reperiretur bona occupauit, seu retinuit, & eo casu non dicitur incidisse in pœnam. d. constitutionis, quæ non procedit vbi omnis violentia cessat, ibi scribunt ✻ omnes, & ✻ ratio ipsa præcipua constitutionis suadet, vt suo loco dicemus. aut non reperitur is filius in possessione, sed rem vnam pro legitima occupat, & adhuc non dicitur incidere in eam pœnam, cum ratione incertitudinis nullam sibi acquirat filius possessionem, iuxta l. 3. §. incertam. de acquirend. possess. & per consequens non dicitur hæredem instituisse priuare. quæ sanè rationes, non satis veræ sunt, vt clarè ostendemus in 9. rem. ex l. si quis in tantam. C. vnde vi. vbi in q. 28. latissimè excutiemus.

QVAERO vndecimò, vtrum hæc ipsa † constitu- 38
tio locum habeat in toto credito, etiam si occupatio pro sola dimidia crediti facta sit: vt si sim creditor in centum, & occupem pro summa quinquaginta: & non habere locum censuit gloss. huius l. extat. quam probauit sic Alber. colum. 2. in prin. qui huius sententiæ fuisse Roffred. & Iac. Rauenna. testatur, quos ea ratione sequor, quod † pœna cum delicto commensu- 39
rari debeat, vt habetur Deutero. c. 25. iuxta mensuram delicti erit plagarum modus. & tex. in aut. omnes peregrini, C. comm. de succes. c. non afferamus. 24. q. 1. c. quæ-

quæsiuit. de his quæ fiunt à maior. part. cap. Deci. in l. quod à quoque. numer. 3. de regu. iur. Marsil. consil. 6. in fine.

40 QVAERO duodecimò, quid si res † fideiussoris à creditore occupentur, an ius crediti adhuc perdat is creditor? & non amittere censuit Guliel. Cun. quem secutus est Alb. in hac ipsa l. extat. col. 3. vers. item quærit ipse Guliel. & c. ea vtuntur ratione, quod quemad-

41 modum non liberatur † principalis debitor fideiussoris facto. l. & hæredi. in fin. & l. fideiussoris. ff. de pactis. l. si cum exceptione. §. Labeo. vbi Alber. ff. quod metus causa. sic pari ratione ex delicto in eiusdem fideiussoris personam commisso, debitorem commodum sentire nõ debere. Accedit præterea ex Albe. fide-

42 iussoris factum à facto † principalis esse admodum diuersum. nam vt distinctæ sunt personæ, sic nec vnius factum alterius esse potest. l. mora rei. l. cum filius. §. penul. de verbor. obligat. huic sententiæ adhæreo ipsamq; probo, quòd si aliter sentiremus, is fideiussor sine commodo, sentiret damnum aut creditor occupator (quod est iniquum) duplici pœna afficeretur. si enim debitor totum hoc sentiret commodum, nihil fideiussor consequi posset, si vero consequeretur, duplici pœna creditor, vna ergo debitorem, altera er-

43 ga fideiussorem, teneretur, quod non † conceditur. c. at si clerici. in princ. de iud. l. plura. de act. & obligat. l. nunquam plura. de priuat. delict. Didac. Couarr. libr. 2. varia. resolut. c. 10. Quare est vt dicamus, solam esse fideiussoris actionem, vt aduersus audacem creditorem experiatur, eo vtiliori, quo sibi videbitur, remedio.

44 QVAERO decimotertiò, quid si † dominus ob non solutum canonem claudat, vel aliter occupet domum, quam conduxit inquilinus, an huic constitutioni locus sit? & non esse locum credidit solus Alber. in hac l. extat. col. 3. versic. itẽ quæro si inquilinus. vnum affert notatu dignum, hanc in foro seruari sententiam, ex l. est differentia. ff. in quib. causis pig. vel hypot. tacitè contrah. in l. Aquilius regulus. de dona. & in l. vtique. de dam. infect. quam opinionem confirmant gloss. ac alij quamplures, quos refert, & probat Iaf. in l. 2. num. 100. & num. 105. in fin. C. de iure emphyt. dum vt veriorem sententiam hanc probant: licere domino

45 expellere † emphyteutam non soluentem debitum canonem, quod placuit & Alex. consil. 105. nume. 2. 3. 12. lib. 3. vbi num. 17. inquit, crebriorem esse opinionem, simplicem conductorem non soluentem canonem expelli posse, idem respondit Alexand. consi. 117. num. 12. consil. 131. num. 1. 2. lib. 4. Dec. consil. 146. num. 7. 8. Goza. consil. 39. in fin. qui post Corn. consil. 171. libr. 3. inquit

46 † emphyteutam à sic domino expulsum, nõ posse experiri, vt tanquam spoliatus restituatur. à quorum sententia non longè discessit Soc. Sen. consil. 167. col. 5. versic. tertiò principalis opinio. libr. 2. Boer. consil. 13. num. 16. 17. Verum huic aduersantur sententiæ Cyn. & Petr. vt retulit Iaf. in d. l. 2. nu. 101. versic. secundò principalis. C. de iure emphyt. quam sunt secuti plures relati à Decio consil. 146. nume. 6. in fin. & à Guid. Pap. q. 107. licet gloss. & c. qui in Curia Delphinatus, sic seruari scripsit, hunc inquam emphyteutam expelli non posse, alioqui vt spoliatum agere posse, sic & in foro seruari scripsit Molin. ad Alexan. consi. 105. num. 18. lib. 3. quo loco & huius fuisse sententiæ retulit Corn. consil. 16. lib. 2. Afflict. decis. 97. qui tamẽ eo in casu ioquuntur, cum emphyteuta, qui inscio domino alienauit, expellitur, vt & in domino, qui conductorem ob rem deterioratam expellere potest. respondit Alex. consil. 118. num. 11. lib. 5. Ioseph. Lud. decis. 17. num. 5. qui & alios recenset, rem tamen hanc declarat Craue. consil. 18. num. 7. veram & absoluti iuris esse, si clarè constaret alienationem iure quæsito domino factam, nec scandali subesse timorem, eum est secutus Plot. in l. si quãdo. numer. 287. C. vnde vi. Sed ad rem nostram, clarius Alber. in hac l. extat. posteriorem hanc sententiam probari dubitauit, in † l. dominus horreorum. C. loc. qui 47
tamen casus (si Baldo in l. ædem. col. 2. versic. sed oppono, quod etiam. C. loc. credimus,) est in inquilino & conductore speciali, qui abest & iam diu visus non est. nam ex quo dubium est an casu, vel culpa abfit, domino quidem conceditur locatam domum ingredi, ne tam diu re propria maximo cum detrimento careat, sed id cum iudicis licentia agendum est, ne absens, qui casu potius abesse præsumitur, quàm dolo, fine sui culpa damnum aliquod, vel eam patiatur iniuriam. Huic ergo posteriori sententiæ, suffragatur magis ipsius constitutionis ratio, quæ & proposito casui conuenire videtur: non enim huic domino dicitur licere magis sua manu sibi iusdicere quàm creditori illi. nisi verum esse fateamur nostro casu sic concessum, ob maiorem rationem, quam inesse videmus. nam dominus & rem. ingreditur propriam, & possessionem, certaq; iusta ratione quadam tuetur, quod in creditore non contingit, qui loco propriæ alienam occupat. Non inficior tamen rem esse non mediocriter dubiam, & propterea cogitandum. nam & simili in remedio. ex l. si quis in tantam. C. vnde vi. vnam habebimus grauem & perutilem disputationem.

QVAERO decimoquartò, vtrúmne † cesset hu- 48
ius cõstitutionis pœna, cum creditor iustam aliquam sui ingressus causam affert? & ex multis cessare, sum quandoque arbitratus, quemadmodum enim, quæ-
uis † causa leuis excusat à dolo, sic & à temeritate. à 47
dolo excusare, probat vulgaris (notabilis tamen) text. l. igitur. §. causa. de liber. caus. & in terminis nostris, sic censuit Soc. Sen. consil. 131. colum. 4. versicul. amplius. lib. 1. & Craue. consil. 18. nume. 9. ad remq; ipsam, maximè confert Bartol. doctrina in l. 1. §. non autem. in fi. ff. si quis test. liber esse iuss. fue. dum affirmauit dolum, qui in † statuti dispositione requiritur, cum punitur 50
alienę possessionis perturbator, cessare, cum causa aliqua turbationis affertur. ex. d. §. causa. Bart. est secutus Barba. consi. pen. col. 11. vers. capio nunc aliam. lib. 2. & sentit idem Ancha. consil. 127. circa fin. sic videmus causam aliquam, etsi leuem † excusare à dolo, qui, vt homicida plectatur, exigitur, sic omnes ✻ in l. 1. vbi 51
latè Iaf. ff. de legib. idem Iaf. in l. 1. num. 24. ff. de eo per ✻ quem factum erit. in l. qui iurasse. numer. 6. de iureiur. Afflict. decis. 360. num. 6. Grama. decis. 29. nume. 16. Soc. Iun. consi. 117. num. 13. lib. 3. & † causam etiam iniustam 52
à crimine læsæ maiestatis excusare, consuluit Craue. consi. 6. num. 90. vers. decimotertio. consil. 319. num. 14. vers. vigesimoprimo. & excusare à crimine † falsi, con- 53
suluit Soc. Iun. consil. 37. num. 23. lib. 2. & Paris. consi. 151. nume. 29. libr. 4. & à suspicione, seu † delicto conuenticulæ, & malæ cõgregationis, causam etiam leuem ex- 54
cusare consuluit Craue. cons. 4. numer. 26. versic. licet octauo. & idem interrogatus respondi pro vniuersitate Gorzegni contra Illustres Dominos, & responso subscripsere idem clarissimus Craue. alijq; quamplures ex vniuersa hac regione celeberrimi Iureconsulti. sic & causam excusare † à mora respondit Craue. cõs. 55
247. num. 3. & à contumacia idem consil. 254. col. 2. ver. tertio. vt, & excusare à periurio, tradit latissimè Grã. voto. 10. nu. 21. 22. etsi aliter senserit Iaf. in l. si quis maior. num. 3. C. de transact. & causam aliquam etiam leuem excusare † à contumacia, ac alijs delictis, affirma- 56
uit gloss. l. 1. in glo. magna. ff. si quis iusd. non obtemp. quam ibi Socin. col. fin. summopere extollit: & est notabilis doctrina Ange. in l. prætor. §. hæc actio. ff. vi bo nor. raptor. quam commendauit Alexand. consil. 127. num. 11. libr. 4. Gramma. decis. 5. num. 25. quo loco citat eiusdem sententiæ Curt. Sen. consi. 69. colum. fin. plura alia scripsit Gomes. in §. ex maleficijs. nume. 25. 26. Inst. de actio. & infinita prope congessit Tiraquel. tract. de pœn. legum, &c. causa. 43. & in nostris ferè terminis aliqua scripsit Plot. in l. si quando. num. 283. 286. C. vnde vi. & respondit Dec. consil. 565. in fi. leuem † causam 57

Universidad de Deusto
Biblioteca

à violentia excusare. Quibus demonstratur, nostram hanc sententiam veram esse. similem finiuimus quæstionem in 11. remedio ex l. creditores. C. loc. l. non abre. C. vnde vnde vi. quàm videndam suadeo. Nostræ huic sententiæ non aduersatur Ang. doctrina in l. plagij. de verbor. oblig. affirmantis, † causam non excusare à delicto iure naturali prohibito, & Angel. est secutus Alex. consi. 103. col. pen. versicu. & dato. quod Gomes. lib. 1. & in specie nostra Ang. & Alexan. est secutus Afflict. in commentar. ad constitut. Neapol. lib. 1. rub. 24. de viol. circa possess. numer. 21. qui idem esse dicit, cum causa est à iure reprobata. Gomes. §. ex maleficijs enim. num. 32. Inst. de actio. Alcia. tract. præsumpt. reg. 3. præsump. 30. num. 2. Tiraq. d. causa. 43. numer. 13. nam sic occurri posse puto, non tutâ esse satis Ang. declarationem, cum aduersari videatur relatæ communi omnium sententiæ, dum affirmant excusari ab homicidio, à periurio, à falso: quæ tamen iure naturali prohibita videmus, vel dicamus (vt vno animaduertit verbo præcitatus Tiraq.) procedere † cum ius est notorium, nulla dignum excusatione, quod hoc nostro casu non contingit, cum causa vna suadente iusta ratione, possit creditor iure sui crediti rem debitoris occupare. Rursus non hoc iure naturali prohibitum dicere possumus, quinimò concessum potius, vt probare videtur text. in §. quia tamen. Instit. vi bonor. rapt. quod iure ciuili deinde fuit prohibitum. excusabitur ergo, ne rei propriæ dominium amittat, nisi intelligamus Angeli & Alexand. doctrinam ex ipsius Afflict. d. rub. 24. nume. 21. declaratione, dum differentiam constituit, inter iustam causam quòd iure spoliare liceat, & iustam causam, quòd credebat se possidere, & ita postmodum illi possessioni incumbere, hocq; sumit ex declaratione gloss. l. si quis in tantam. in glo. vltim. versicul. octauo, quid si credens. C. vnde vi. latè dicemus infrà rem. 9. nu. 133. quod intelligo si † causa ipsa probata fuerit, iuxta declarationẽ, & notabilem doctrinam Gomes. Hispa. d. §. ex maleficijs. nu. 29. Corn. consil. 33. num. 22. lib. 4. Tiraq. de pœn. leg. causa 43. nu. 9. & idem placuit Crauet. consil. 254. numer. 4. tametsi Curt. Iun. in consi. 132. num. 11. opinetur verum, etiamsi plenè causa non probetur. Non inficias tamen eo hûc occupatorem † ab omni pœna excusari. quin saltem ex lata culpa, à qua causa ipsa cum non excusat, pœna aliqua plectendus sit, vt declarat Gomes. in d. §. ex maleficijs. num. 30. post Bar. in l. iustè possidet. in fi. de acq. possess. & ibi Ias. in fin. ipse tamen Gomes. non mediocriter ambigit, sed Barto. sententiam est secutus Barb. inter conf. Calca. consi. 25. num. 14. 15. & Tiraq. d. causa. 43. in fi. qui eo loco. nume. 10. dixerat † causam excusare à dolo, ne is delinquens pœna puniatur ordinaria, & in totum non excusari tamen, quin aliquo modo plectatur, ex l. doli verbum. de ser. corrup. l. 3. §. & generaliter. de lib. hom. exhib. quod satis placet. Hoc quoque verum intelligo declaroq; nisi lege aliqua vel communi, vel municipali † sancitum esset, occupantem quouis modo & causa plectendum esse, iuxta declarationem Barb. inter d. cons. Calca. d. consi. 28. num. 16. quod multorum auctoritatibus confirmatur, dum affirmant homicidium nõ dolosum puniri: si puniat statutum homicidium, quouis modo perpetratum, sic post multos Ias. d. l. 1. nu. 25. ff. de legib. Rui. consil. 32. nu. 7. lib. 2. Bello. cons. 8. nu. 11. 12.

Declaro præterea hanc ipsam sententiam non procedere, cum lis apud magistratũ cœpta iam est, & ea non perpensa occupauit creditor, dignus enim nõ est tunc excusatione aliqua. Nam affirmãt nostri causam excusare † ab actis extra iudicium, non à iudicialibus. sic Bald. in l. qui probasse. 2. notab. C. de calumn. quem est secutus Soc. Sen. consil. 118. colu. 4. versicu. sed his non obstantibus. libr. 1. Gomes. d. §. ex maleficijs. num. 33. & Tiraquell. d. causa. 43. num. 11. etsi fortè illa Baldi sententia non videatur vera, cùm illo textu solo. l. qui probasse. nitatur, in quo sumi videtur argumentum à contrario sensu, quod iure non concedi-
tur aduersus alia iura, quæ cum loquantur generaliter, nec maior in vno casu quàm in alio assignari possit ratio, sic in omnibus casibus debent procedere. quid enim est in causa, quin vna & eadem causa, & in iudicio, & extra excuset. cum dolo is carere videatur. à Baldi tamen, & aliorum sententia vix est, quod recedant iudices. 65

QVAERO decimoquintò, vtrúmne hæc ipsa † constitutio in omnibus violentijs locum habere possit? Barto. in d. l. extat. num. 4. censuit solum in his habere locum, quibus possessor sua possessione priuari potest, quare cum per expulsiuam, ablatiuam & compulsiuam possessionis priuatio sequatur, in his omnibus nostræ constitutioni locus erit. quæ sanè sententia satis ex verbis huius. l. extat. comprobatur, nam verba illa, rem vllam, iuncto verbo, possedisse, rem immobilem occupatam ostendunt, in qua vis expulsiua verè conuenit, illa verò verba, pecuniam debitam, iuncto verbo, accepisse, rem mobilem ablatam significant. Sicq; vim ablatiuam, illa verò verba, nõ ab ipso sponte datam, vim compulsiuam demonstrãt, & suadet hic titulus, sub quo est collocata constitutio ipsa, iuxta l. Impera. de in diem adiect. Pro violentia verò turbatiua, cum Bart. sine controuersia non habere locum concedo, quod confirmat & gloss. huius l. extat. quam hic est secutus Alber. col. 2. versic. item quærit si creditor. dum ait (quod fortius est) cum damnum in re est datum: damnum enim dare, non est possessorem possessione priuare. & eiusdem sententiæ fuit Bartol. in l. creditores. versic. extra gloss. quæro. ad l. Iul. de vi. dum inquit procedere constitutionem, cum is creditor incipit possidere, vt ostendunt, ibi verba, temerè possidere, quæ cum effectu intelligi debent, quare solus ingressus dicitur turbatio & contra. Non ergo in turbatiua procedet. In inquietatiua constitutionem habere locum censuit Bartol. hac l. extat. sed dubito non mediocriter, cum non multum à turbatiua differat, vt suprà in anteludijs ostendimus, nec enim qui inquietatiuam molestiam possessori infert, possessione eum priuat. quare rectius sensisse videtur Bald. in hac l. extat. in fi. hoc casu constitutioni nostræ locum non esse, & in hanc sententiam concedit quod clarè affirmat glo. l. vim facit. ff. de vi & vi arm. quam fortè citare voluit Bald.

QVAERO decimosextò, vtrúmne hæc † constitutio creditorem hunc ipso iure, vel per sententiam dominio rei priuet? gloss. in hac l. extat. quam secutus fuit hic Bald. 1. lect. versic. extra quæritur. inquit priuare ipso iure, quæ sententia placuit & Barto. in d. l. creditores. in fi. ad l. Iul. de vi. ea ratione & fundamento, quia textus huius l. extat. in fin. inquit, ius crediti non habebit, nulla ergo exigitur sententia. cum iam determinatum hoc sit, verum vt animaduertit Barto. & rectè hac in l. extat. nume. 7. verba † illa futuri temporis sunt, quare priuationem ipso iure inducere non possunt, iuxta. l. iubemus. §. sanè. C. de sacrosanct. eccles. & ideo Barto. huius constitutionis verba, vt contrariam opinionem probent, considerat, nec illa verba, quæ negatiuè sunt prolata, ipso iure hoc casu operantur vt solent, iuxta. l. metum. §. volenti. ff. quod met. caus. quia vt animaduertit Barto. is textus verba ad iudicem dirigit, sed in hac l. extat. ad partem. quam declarationem sunt secuti plures vt apud Tiraq. in l. si vnquam. in verb. reuertatur. numer. 58. C. de reuocadona. tex. autem. l. sed & partus. §. vltim. ff. quod met. caus. non dispositiuè sed enunciatiuè loquitur, relatione habita ad proximam futuram amissionem, iuxta. l. non videtur. de acquir. possess. & l. nemo videtur. de in integr. restitut. verior itaque est contraria sententia. priuationem, non ipso iure, sed mediante sententia induci, quam opinionem veram existimo post Iacob. Rauen. & Bartol. in hac l. extat. à quibus non dissentit Afflict. in commentar. ad constitut. Neapol. 66

pol. lib. 1. rubr. 24. de viol. circa possess. num. 3. & nu. 6. non arbitror tamen, vt est opinatus Barto. probari, ex huius cõstitutionis verbis, dum legitur. quisquis probatus mihi fuerit. quæ iudicium & sententiam postulare videntur: nam verba illa, ad facti probationem referuntur, quod factum verè debet esse probatum, aliàs absurdum esset priuari aliquem suo iure, non constito prius de delicto. sic enim videmus Simoniæ
68 crimen, priuationem beneficij ipso iure † inducere, vt ex Constantiensi concilio esse diffinitum, refert Reb. in praxi Benefic. in titu. de sim. in resignat. numer. 8. Pariſ. consil. 15. num. 13. consi. 29. num. 14. consi. 30. nume. 15.
69 lib. 4. Boer. q. 117. & alibi. attamẽ simoniam esse, † commissam constare debet. c. accusatum. c. quotiens. c. de hoc autem. de simo. cum sexcentis similibus. sic in crimine hæresis. in c. cum secundum. de hæretic. in 6. & docuit Ias. in l. si quis maior. nume. 25. C. de transact. & clarè interrogatus respondit Craue. consi. 260. col. 3. in fin. quod licet pœna ipso iure imposita, declaratoria non egeat, esse tamen omninò ea declaratione opus, qua delictum perpetratum fuisse, intelligatur. Rectius ergo Bart. perpendit verba illa, ius crediti non habebit, posita in hac l. non extat. quæ vt futuri temporis, sui natura ipso iure priuationem non inducunt. quam Bartol. considerationem videtur probasse Tiraq. in d. l. si vnquam. in verbo, reuertatur. nume. 227. confirmatur Barto. consideratio, quia in hac materia
70 coercendæ violentiæ, videmus † constitutiones per verba futuri temporis loqui. patet in l. si quis in tantam. C. vnde vi. ibi, dominium amittat, quæ non operantur ipso iure, sed per sententiam, vt docuere Bart. d. l. iubemus. §. sanè. C. de sacros. eccles. Tiraq. d. l. si vnquam. in verbo. reuertatur. nu. 3. Soc. Iun. cons. 68. nu. 33. libr. 3. & fusius disserimus ad d. l. si quis in tantam. sub q. 43.

71 QVAERO decimoseptimò, an vt huic † constitutiõi locus sit, necesse sit creditorem fuisse dolosum, vel sufficiat potius temerè egisse? extat enim non parua inter duo hæc differentia, vt probat textus. l. 1. §.
72 quæri possit. ad Turpil. est enim † temerè quid agere, incõsultè agere, & stultè, vt apud Terent. vide ne quid temerè agas. sic & Cicero. 1. Tusc. Non enim temerè nec fortuito sati & creati sumus. sic idem in. 1. Natur. Deor. temerè, quod (pro fine causa) intelligitur. Teren. in Phorm. Non pol. temerè est quod tu iam timeas. vtriusque significationis sunt exempla in l. eum quem temerè. de iud. & in toto tit. Instit. de pœna temerè li-
73 tig. † Dolus vero, est machinatio ad fallendum & decipiẽdum. l. 1. §. dolum. cum simili. ff. de dolo. & temeritatem sufficere, credidit Bart. in d. l. creditores. vers. ipse secundo quæro. ad l. Iul. & sentire idem visus est Bar. in l. sequitur. §. si fundum. de vsuc. Frãc. in c. eum qui. §. insuper. colum. 2. in versic. in glo. in verbo, violenti. de præbend. in 6. cum verba constitutionis illa sint, temerè possidere, & quod dolus non requiratur, ex eo suadetur, verba constitutionis esse in rem concepta, iuxta declarationem Bart. in l. 1. §. non autem. ff. si quis test. liber esse iussus fuerit. & ideo notant tantũ
74 factum. quare † culpa videtur sufficere, cum præsertim pœna sola pecuniaria indicatur, iuxta doctrinam Bald. in l. data opera. col. 3. versic. sed respondeo ibi. C. qui accusare non possunt. hanc quoque Barto. opinionem probari in simili videmus in §. quia tamẽ. cum. §. seq. Inst. vi bonor. raptor. dum antiqua illa cõstitutio corrigitur, qua impunis is iudicabatur, q per imprudentiam rem domini inuadebat, credens domino licere occupare. hodie autem est factum ne sua illa temeritas eum excuset, quod suo loco in remedio ex l. si
75 quis in tantam. C. vnde vi. dicemus.

QVAERO decimooctauò, vtrúmne contra † singularem successorem locum habeat hæc constitutio? & habere locum affirmat gloss. in c. sæpè. de restitut. spo. quam ibi declarat Rip. nume. 36. hanc sententiam probat text. l. si cum exceptione. §. aliquando. ff. de eo quod met. caus. quanquam non ignorem Franc. in disputat. petitorij. 1. dubio. numer. 37. intellexisse. d. §. aliquando. nouum remedium ab hoc l. extat. diuersum inducere, vt is ibi. num. 41. versic. 19. quod tamen suprà in anteludijs verum non esse diximus, adiuuat & hãc sententiam textus in c. Abbas. in c. ad audientiam. ext. quod met. caus. afferri illa ratio solet, quod † in rem 76
scripta fit actio. l. metum. §. vlt. ff. quod met. cau. §. præterea quasdã. Inst. de actio. & ideo sequi possessorem, quod quomodo contingat ex nostris egregiè declarant Cora. libr. 1. miscella. iur. c. 21. & Aemil. Ferr. post Institutionum notas, in capite quodam excepto ex libr. 3. opinionũ ipsius Aemilij. c. 20. & Zas. lib. 2. sing. responsi. c. 33. vnum hoc est, hanc actionem † dari contra 77
quemcunque possessorem, cum rei persecutionem habeat. l. quod diximus. §. hæc actio. quod met. caus. distinguit tamen Rip. post Ang. & gloss. quos citat, inter successorem causæ onerosæ, & lucratiuæ. verum non video, quo iure eorum distinctio probetur, quã vno verbo reiecisse videtur Rub. in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 53. de acq. poss. hanc tamen sententiam intelligo quoad possessionis recuperationem, nõ quo ad priuationis pœnam.

QVAERO decimononò, qua † ratione sit fa- 78
ctum, vt contra singularem successorem fit huic constitutioni locus, cum tamen interdictum Vnde vi, cesset, vt suo loco diximus, & cur interdictum illud scriptum in rem nõ fuerit, vt actio illa, quod metus causa, cum non modo tanta, sed & maior in interdicto insit ratio, quàm in actione illa, cum & metus vitium personale sit. l. Pom. §. cum quis. de acquir. possess. & vitium violentiæ reale. §. furtiuæ. Inst. de vsucap. Rube. in d. §. nihil commune. num. 52. & multis sequentibus. elaborauit nõ mediocriter (etsi fœliciter parum) & binam affert rationem.

Primam affert ex mente Io. Fabri. §. recuperandæ. Inst. de interd.

Secundam ex mente Ang. in d. l. si cum exceptione. §. aliquando. quod met. caus. ambas is Rub. multis rationibus reiecit & rectè.

Tertiam rationem ex Bald. in l. 3. C. quod met. caus. circa finem. versic. oppono, quod non possit &c. deduxit Rub. rem affectam † vitiosam vi compulsiua, mi- 79
nori vitio affectam dici illa, quæ vitio vis expulsiuæ affecta est: ob id illam præscribi. d. l. 3. cum tamen ista præscribi minimè possit. l. sequitur. §. quod autem. ff. de vsucap. is ergo, qui eam possidet, in hoc grauatur, vt non præscribat. ergo in altero debet releuari, vt cõtra eum nisi in subsidium detur actio. d. l. cum à te. verum nec hæc ratio satisfacit, non ea tamen ratione, quam veram credidit Rube. quod vbi me spoliasti, si possessionem non es adeptus sed eam alter occupet, rem nõ dici vitio violentiæ affectam, & ideo præscribi. l. sequitur. §. si tu. nam is. §. si tu. loquitur cum res ex latere possessoris vitio expulsiuæ violentiæ affecta non est. textus enim ibi sic habet: quamuis enim interdictum Vnde vi, locum habeat, quia verum est vi me deiectum esse, non tamen verum est & vi possessum esse &c. illo enim casu à tertio res, vt vacans, fuit occupata, non ergo mirum si procedit præscriptio, quod non est in cæteris casibus. sed verior arbitror ex alio Baldi rationem non concludere, nam quod dicitur in † vno grauatum in altero releuari. l. eum qui. de iureiurand. intelligitur, cum commodum venit in ne- 80
cessariam consequentiam grauaminis, & econtra, vt post interpretes in d. l. eum qui. respondit Socin. Iun. consil. 108. in fin. libr. 1. quod non contingit in casu nostro, quia iure cautum non videmus quod ea ratione interdictum Vnde vi, non detur contra tertium possessorem, quia is non præscribit. quin contrarium verius est, nam si verum illud esset, nec contra eum in subsidium daretur, contra d. l. cum à te. de vi & vi arma.

Quartam itaque rationem is Rube. d. §. nihil com-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mune.numer.55.assignat,negari enim (inquit ille) non potest,interdictum Vnde vi, non dari contra tertium possessorem, cum in subsidium saltem detur.d.l.cum à te. quare cessat difficultas, verum vt & idem Rube. videtur sentire, non concludit satis, quia hac ratione esset opus concludere, idem esse in hac actione, quod metus causa,vt ab eo interdicto non differat.quod tamen verum esse non potest, cum detur contra quemcunq; tertium possessorem d.l.si cum excep.§.aliquando.quod met.cau. & iam retuli.

Quinta verò ratio,quæ ex Alb.in l.1.§. qui vi à me. de vi & vi arm.à Rub.assignatur,multis ab eodē euertitur,cui libenter subscribo. illud addo, quod si vera esset Albe.ratio,sequeretur,quod vbi cessaret illa causa,ne secundus spoliator remaneret impunitus, interdictum concederetur,cum tamen falsum hoc sit,nam fortius tertius bonæ fidei possessor nullo iure (si titulum habet) interdicto possessorio recuperandæ conueniri potest.

Quare sextam rationem afferre studuit omni conatu is Rub.d.§.nihil commune.num.56.inquit enim, quod ex quo actio hæc dicitur personalis in rem scripta,videri contra regulas iuris communis,quibus est constitutum,actionem personalem rem non sequi.l.1. §.si hæres.ad Trebell.l.fi. de contrahen.emptio.quare cum satis spoliato per actionem, quod metus causa, foret consultum, ad interdictum Vnde vi, extensionem factam non fuisse, vt quemadmodum cætera interdicta sunt, personale in rem scriptū esset. l.1. §. pen. de interd.

Aduersus tamen hāc rationem,aliquæ obstant difficultates,quas objiciebant(inquit Rube.) quidam argumētantes in præludijs lectionum,hos argumentantes opinor fuisse Io.Coras.cum is hanc controuersiam in disputatione Patauij habita referat libr.1. miscella. iur.c.22.verum eò non tendunt illius rationes, vt Rubei cōsiderationem destruant, perscrutatur enim Cora.cur sit factum, vt interdicta omnia sint personalia, in rem tamē scripta, interdicto Vnde vi,excepto. Rubei tamen rationem minimè probabilem arbitror, cū illud falsum esse videatur spoliato aduersus tertium possessorem esse ea actione,quod metus causa, succursum.nam id verum esse tantum potest, cum metus in priuatione possessionis possessoris manu seu cōsensu, etsi coacto,tradita,interceßit:sicq; secundū illius actionis naturam. non tamen est succursum cum vis illa expulsiua iuxta interdictum Vnde vi,affuit.

Existimauimus ergo quādoque (vt & inter tot viros nostrum interponamus iudicium) illam esse veriorem rationē in interdicto Vnde vi,ob criminis atrocitatem rectè sic fuisse cautum, vt actio primū aduersus deiectorē esset, qui etsi possidere desinat, pro possessore tamen habetur.l.si vi me.de vi & vi arm. deinde si conueniri eum non posse contingat, succursum esse deiecto,vt aduersus possessorem in subsidium experiatur d.l. cum te. lex ergo considerauit coercere, quantum fieri potest, deiectoris audaciam, sine detrimento tamen deiecti,at in actione,quod metus causa, solum considerauit metum passo succurrere, non autem principaliter metum inferētem punire,quare solum constituit metum passum aduersus rei possessorem immediatè posse experiri. cogitādum tamen erit, si quid melius afferri potest.

31 QVAERO vigesimò,qua ratione sit factum,† vt actio hæc,quod metus causa,sit in rem scripta,(vt diximus) ac etiam illius exceptio.l. apud Celsum.§.metus.ff.de doli exceptio. tamen de dolo actio, regulariter in rem scripta non sit.l.si ex dolo.§.vltim.iuncta.l. si oleum.§. pen.ff. de dol. cum præsertim verba edicti Prætoris,de dolo,sint in rem concepta.l.1.§.verba autem. de dolo.vt sunt pariter verba edicti,quod metus causa.hanc excitauit difficultatem Barto.in l.hæredibus.§.vlti.ff.de dol. quo loco fatetur ingenuè,nexum hunc vix dissolui posse.excitauit & eam Rube.d.§.nihil commune.num.58.duas attulit rationes.Bart.in d.§.vlt.posteriorem illa, quā is affirmauit ex text.l. Labeo. de verb. sig. confunditur.nam l.Labeo, iuncta l.interseparati gesta,eo tit.vbi Alc. & Breche,ostendunt nullam esse differētiam inter † verbum gestum, & actum. 82
duas alias rationes retulit Rube.d.§. nihil commune. num.58.59.;tandem illas impugnādo ostendit modum dissolui non posse.difficultati ipsi satisfacio,ex docta veraq; consideratione Io.Corasij libr.1.Miscella.iur.c. 22.num.6.dum actionem de dolo,ita esse in † rem scriptam, vt actio, quod metus causa, ostendit : nam & verba edicti de dolo in rem sunt scripta d.l.1.de dol.& datur contra eos, ad quos commodum ex dolo peruenit.l. hæredibus.l. sed etsi ex dolo.l. in hæredem. ff. de dolo † datur etenim hæc actio in hæredem & cæ- 84
teros successores.l.si plures.in fi.ff. de dol. cū ergo hæc actio possessorem sequatur,dicendum est,scriptam in rem, vt actio quod metus causa. vna tamen ab altera sic distat,vt in actione de dolo,designari is debeat,cuius dolo factum id sit, quod in actione, quod metus causa,necesse non est : vt clarus est text.l.sed etsi dolo. §.fi.ff.de dolo.cuius rei ratio illa est,quātum conijcio, 85
quia † de dolo actio infamat. l.1.§. ait prætor.l.nō debet.ff. de dol. quare in tanto crimine non licet vagari. l.item exigit.in fi.ff.eo.quod non contingit in actione, quod metus causa,in qua sufficit metum passo per metum rem amisisse,& à possessore recuperare.l. metum. §.animaduertendum.ff.quod met.cau.

QVAERO vigesimoprimò, vtrúmne † agenti re- 86
medio constitutionis nostræ dominj exceptio obijci possit? & posse affirmauit Ripa.in c.sæpè.numer.37.de rest.spo.si modo agatur aduersus eum, qui metum nō intulit : estq; locutus Rip. absolutè in agente actione, quod metus causa, at in specie nostra rem claram esse arbitror, quod cum detur contra solum creditorem qui ob commissam violentiam dominium amisit,dominij exceptio ab eo opponi minimè potest, nec enim cōceditur hoc edictum cum creditor rem alterius occupauit,in cæteris verò casibus, Ripæ & aliorum sententiam probo,cum non sit actio, quod metus causa, ad possessionem ante omnia recuperandam, vt sunt cætera remedia ex ea causa introducta.

QVAERO vigesimosecūdò, vtrúmne † à lata sen- 87
tentia,& in casu huius constitutionis appellare liceat? & licere cēsuit Bal.in hac l.extat.in fi.qui eiusdem sententiæ citauit Guliel. in l.1.C.si de mome.poss. fue. appell. est ratio secundum eos, quia non agitur hic sola possessionis causa,in qua appellatio, vt à momētaneo detrimento, non conceditur. d.l.1. C. si de mom. poss. &c. causa enim proprietatis est in controuersia,vt re ipsa patet,quare † appellatiōi locus est,cum & in ma- 88
ioribus,& in minoribus appellari concedatur.l. & in maioribus.C.de appella.& in dubio † locum esse ap- 89
pellationi dicimus.glo.in l.qui restituere.de rei vend. & latè dicemus in.9.rem.ex l.fi quis in tantam.in q.49. C.vnde vi.quo etiam in loco.q.27. illud excutiemus, vtrúmne constitutio hæc nostra,vtilis adhuc sit,cum superueniße videatur pingue illud remedium ex d.l. si quis in tantam.

QVAERO vigesimotertiò, an hæc Diui Marci constitutio procedat de iure Diuino.hāc quæstionem proposuit omnium primus Andr. Isernia. in comm. ad constit.Neapol.lib.1.rubr.24.de viol.circa possessiones.vbi Afflict. numer.5.6. fusius retulit.Isernia in ea opinione fuit, iure Diuino non esse locum huic constitutioni, ex Diui Thomæ sententia,quam tamen declarat Afflict. qui verius contra Isernam sensit. verè enim qui sua manu sibi iusdicit;peccat,vt probat multis is Afflict. ad quem beneuolum lectorem delegandum duximus, cum is latè copioseq; hac de re disserat.Hæc ad Diui Marci constitutionem.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Constantinus vir religiosissimus, l. 1. C. si per vim vel alio modo &c. promulgotor.*
2 *l.1.C.si per vim vel alio modo &c.an in vi turbatiua, vel expulsiua loquatur.*
3 *Bartoli declaratio ad l.1. C.si per vim vel alio modo &c. euersa.*
4 *Constitutio noua an sit.l.1.C.si per vim &c.*
5 *Formæ ac substantiæ veteri si quid addatur,nouam constituit.*
6 *Compromisso antiquo si quid addatur,nouum constituit.*
7 *Testamento antiquo si addatur clausula, nouum efficitur.*
8 *Qualitas adueniens enti nouum ens constituit.*
9 *l.1us ciuile.de iustit.& iur.declaratur.*
10 *l. 1.C.si per vim vel alio modo.explicatur, ac nouo sensu illustratur.*
11 *Vnam rem diuersi iuris esse posse, diuersis causis & respectibus.*
12 *l.1.C.si per vim vel alio modo &c.in quo absentiæ genere loquatur.*
13 *Absentia necessaria quomodo à cæteris differat remissiuè.*
14 *Dictio,quolibet modo,vniuersalis vim habet.*
15 *Dictio,quomodolibet, modorum distributiua.*
16 *Dictio,quouis modo,vniuersalis.*
17 *Dictio,quoquomodo,vniuersalis.*
18 *Dictio,quibuscunq;,vniuersalis.*
19 *l.1. C. si per vim vel alio mod.an procedat cum seruo possessore relicto spoliato,alter vero domini absentis nomine vult recuperare.*
20 *Regulam generalem, & dictum ob generalem rationem extendi & ampliari,& ibi declaratur.*
21 *Creditori ex l.1.C.si per vim vel alio mod.succurri an possit,si absens rei possessione, quam apud se cautionis iure habebat,spolietur.*
22 *Seruum pro domino agentem in casu.l.1.si per vim vel alio mod. &c.iuramentum calumniæ præstare.*
23 *Dispensatum ad actum celebrandum cæteris solēnibus obseruatis dispensatum intelligi.*
24 *Licentiam,patri de filiorum bonis alienandis concessam, cæteris solennibus obseruatis,intelligi.*
25 *Monachum dispensatum vt testamētum valeat condere, cæteris solennibus obseruatis dispensatum censeri.*
26 *Feudi alienandi datam facultatem intelligi seruatis cæteris solennibus à iure requæsitis.*
27 *Seruum domini nomine possessionem recuperantem non cogi cauere,se dominum defensurum.*
28 *Stipulationem de iudicato soluendo aduersus sanguine cōiunctos non committi,*
29 *Procuratores à lege datos de iudic. to soluendo, ac de defendendo non cauere.*
30 *Seruos nomine absentis domini agentes, dominum ratum habiturum,cauere compelli.*
31 *Coniunctus coniuncti nomine agens cauere tenetur illum ratum habiturum.*
32 *l.1.C. si per vim vel alio mod. in seruo loquens, in pupillo an locum sibi vendicet.*
33 *Possessorium iudicium momentaneum ad agendum alias inhabiles admittit.*
34 *Differentia quæ inter constitutionem.l.1.C. si per vim vel alio modo. & l.vltim.C.qui legitim.perso. hab.st an.in iudic.*
35 *l.1.C.si per vim vel alio modo &cæt. an loquatur in vera possessione momentanea.*
36 *Perinde,dictio,quid significet.*
37 *Exempla non restringere sed declarare.*
38 *Minorem, pupillum, & similes idoneam habere standi in iudicio personam vt possessorio agant, non vt conueniantur.*
39 *Seruus absentis domini nomine agens si succumbat, domino an præiudicet.*
40 *Seruus absentis domini nomine mouere an posit actionem ex l. si quis in tantam.C.vnde vi.*
41 *Agentes absentis nomine, an possessorio reconueniri possint.*
42 *Seruus nomine absentis domini possessionem recuperans, an & fructus valeat recuperare.*
43 *l.ad rem mobilem & ad legatum. ff. de procura.declarantur.*
44 *Consequenti concesso, concedi & antecedens necessarium.*
45 *Principali concesso, quomodo concessum dicatur accessorium.*
46 *Fructus pendentes inseparabiles,& fundi partem dici.*
47 *Fructus pendentes partem suppositiuam fundi, non integralem esse.*
48 *Fructus solo separatos inter mobilia cōmunerari.*
49 *Noua auctoritatis ratio,cur seruus nomine domini absentis possessionem recuperet & fructus.*
50 *Fructus dici concessos re principali concessa.*
51 *Præsens deiectus si abesse incipiat, an seruorum ministerio recuperare possessionem possit.*
52 *Necessitati sponte se ingerenti, alligantique non succurritur.*

IMPERATOR CONSTANTINVS. A. SEVERO.

IVDICES absentium,qui cuiuslibet rei possessione priuati sunt, suscipiant in iure personas & auctoritatis suæ formidabile ministerium objiciant: atque ita tueantur absentes, vt id solum diligenter inquirant, an eius, qui quolibet modo peregrinatur,possessio ablata sit, quam propinquus,vel parens, vel proximus, vel amicus, vel colonus, vel libertus seu seruus, quolibet titulo retinebat. Nec eos qui deiecti sunt absentium nomine possidentes, quia minimè eis dictio causæ mandata sit,ab experiūda re secludant: nec si serui sint eorum reijciant in iure personas, quia huiusmodi conditionis hominibus causas perorare fas non sit. sed post elapsa quoq; spacia recuperādæ possessionis legib.præstituta,litigium eis inferentibus largiri conuenit: vt eos momentarię perinde possessioni sine vlla cunctatione restituant,ac si reuersus dominus litigasset: cui tamen domino quolibet tempore;reuerso actionem possessionis recuperādæ indulgemus, quia fieri potest, vt restitutio propter seruulos infideles, vel negligentes propinquos,vel parentes,vel proximos, vel amicos, vel colonos, vel libertos interea differatur. Absentibus enim officere non debet tempus emensum, quod recuperandæ possessioni legib. præstitutum est, sed reformato statu, qui per iniuriam sublatus est: omnia quæ supererunt ad discepta. tionem litigij immutilata permaneant, iudicio seruato iustis legitimisque absentibus personis: cum valdè sufficiat possessionem tenentibus absentium nomine contra præsentium violentiam subueniri. Dat.Kalen.Nouem.Constātinop. Constantino. 7.

Universidad de Deusto
Biblioteca

A & Cõstantij Cæsaris. 3. Conf. In codice Theodosiano libr. 18. tit. 20. sub rubr. vnde vi. in l. 1. integer hic text. habetur in Data. hic legitur data. 16. Kalend. Nouembr. Mediolani. Consta. 7. & Consta. Coss.

In eodem codice Theodosiano eodem titulo extat & alia constitutio Arcadij & Honorij, in hæc verba.

LEGIS ITERANDA sunt beneficia, quæ tantum absentibus detulerunt, vt si perturbatus possessionis status sit, vel direptum aliquid, de repetendo momentum redintegrationemque fortunę seruis etiam præbeatur facultas: amicis præterea, parentibus, proximis, vel libertis. Iudicem quoque absentium commoda tueri oportet, atque in his, quæ comprobantur ablata, celeri exhibitione consulere, nec iudicium dilatione suspendi. sub quocunque igitur nomine vel titulo possidenti repetendi copia præbeatur, qui vtendæ rei habuit facultatem, vt quæ in militia constitutis, vel absentibus erepta esse constiterit, sub cuiuslibet personæ repetione reddantur. Dat. 15. Kal. Ian. Mediolani Arcad. 4. & Hono. A. A. Coss.

SEXTTVM RECVPERANDAE POSSESsionis remedium, ex l. 1. C. si per vim vel alio modo.

1 CONstantinus † Christianæ fidei religiosissimus, cum solus, & huius nominis primus imperaret, sub Consulatu suo septimo, Prætoris interdictũ Vnde vi, sic extendit & ampliauit, vt cum aliàs possessori absenti deiecto consultum nõ foret, sine cunctatione, is ad possessionem nunc restituatur, cui quoque absenti, & alia plura concessisse videtur, vt legitur in hac constitutione l. 1. C. si per vim vel alio modo, absentis perturbata sit possessio. cuius constitutionis verba ostendunt hic † de recuperanda possessione agi, id
2 quod clarius probatur ex Codice Theodosiano, in quo cõstitutio hæc nostra collocata est sub titulo Vnde vi. vt suprà retuli. huius tamen nostri tituli inscriptio aliter præ se ferre videtur, dum dicitur, absentis perturbata sit possessio, quod verbum, perturbare, demonstrare potius videtur de retinenda possessione hic agi, quàm de recuperanda: verum altero ex duob. modis, ex Baldi sententia respondetur.

Primo in rubr. ipsius tituli. C. si per vim vel alio modo &c. verbũ, turbari, quandoq; pro violentia expulsiua poni, etsi sui natura inquietatiuã significet, quare (inquit ille) sustinetur libellus, si exponam te me turbasse expellendo, quod in libello concedo ob suppositum verbum, expellendo: tum etiam ob conclusionẽ, quæ in recuperandæ iudicio concludat, sed simplici verbo, turbare, non parum in cæteris dubito, quamquam hoc loco ex subiecta materia ac constitutionis declaratione rubricæ facta, Baldo subscribam.

Altera verò fuit ex Bar. † declaratione. l. 1. huius tit.
3 C. si per vim. loqui in vi expulsiua. sed l. 2. loqui in turbatiua, vt tubricæ verba hanc habeant interpretationem: si per vim vel alio modo ablata sit absentis possessio, vel alio modo perturbata sit possessio. verũ hæc Bartol. expositio ex multis redditur dubia: tum quia arguere videtur non satis commodè, & sufficienter, inscriptionis verba fuisse concepta, tum quia etiã omnia verba ad vnum genus turbationis tantum referri videntur, nam & cum violẽtia, & sine, alterius possessio turbari potest. & quod ait Bart. d. l. 2. vim inquietatiuam respicere, est falsum, tum, quia in subsequenti titulo collocata fuisset, tum etiam, quia loquitur de possessionis innouatione, quę propriè fit, cum alter alterius possessionem occupat, erit tamen cogitãdum. His sic profatis, præpositis ex ordine quæstiunculis, singula constitutionis verba excutiamus.

QVAERO primò † an hæc sit noua constitutio pos- 4
sessionis recuperandæ præter interdictum Vnde vi? & esse affirmauit gloss. d. l. 1. in verbo, restituant, huic sententiæ argumentum præstat. l. ius ciuile. de iust. & iur. qua dicimus cum ius ciuile aliquid addit iuri naturali, totum ius ciuile efficitur, sic noua forma † & sub- 5
stantia constituitur, quam assertionem cõfirmat tex. l. 1. §. si quis simpliciter. de verb. ob. dũ inquit: cũ aliquid adijcitur vel detrahitur, vitiatur stipulatio, nisi interrogãti placuerit vt valeat: quia tũc alia stipulatio cõtracta esse videtur, inquit, alia stipulatio nouam ostendens, & eo loco animaduertunt * omnes. *

Hinc quoq; censuit gl. cle. 2. in fi. in verbo, sanctioni. de vita & honest. cler. pœnalem constitutionem cui aliquid addatur nouari, & fine pœna, nouam legis promulgationem posse appellari.

Hinc quoq; dixit I. C. in l. si cum ædes. de leg. 3. quod nouæ ædes, nouus locus iudicatur, cum antiquis ædibus additum vel diminutum quid fuit, quare interrogatus respondit Soc. Sen. cons. 27. col. 4. in prin. li. 1. an- 6
tiquum † compromissum ob adiectam qualitatem nouum effici, & in non dissimili casu respondit Cur. Sen. cons. 43. Testator Augustinus. in fi. testamentum † anti- 7
quum, nouum dici ob adiectã clausulam, cuius rei ratio afferri solet, quod qualitas † noua aduenies enti, 8
nouum ens constituat, & in diuersa specie eum ponat. c. statutum. iuncto c. licet canon. de elect. in 6. c. cum Matthæ. §. quæsiuisti. de celebr. missa. & post alios latissimè scripsit Marsil. sing. 520. qualitas. Gomes. in §. in personam. nume. 16. Inst. de actio. quod hoc præsertim casu procedit, cum sit qualitas substantialis, iuxta de- 9
clarationem, quam ad d. † l. ius ciuile. fecit Crau. cons. 223. nu. 6. post Corn. & alios, quos citauit & tradit Alc. d. §. si quis simpliciter. nu. 9. 10. & Tiraq. de retract. conuent. §. 29. gl. 1. nu. 6. hæc in iure nostro à nostris passim probantur. cæterum non ignoro Alex. ab Alex. cũ impensè doctum libr. Genialium dierum 3. c. 1. affirmasse illud vnum idem esse apud nos, quod fuit olim, etsi immutatum quid in substantia fuerit, qui sanè locus à me nunc non expenditur. sed ad rem. Cum ergo Constantinus absenti spoliato sua constitutione hoc tribuerit commodum, vt mediãte seruorum ministerio amissam possessionẽ recuperare possit, quod aliàs minimè licebat, nouam promulgasse legem videtur. Verum mea sententia rectius sensisse videtur Bar. in hac l. 1. à quo nec dissentit Bal. nouũ non esse recuperãdę possessionis modũ, cũ & à Prætore satis ex suo interdicto, Vnde vi, hoc in casu prouisum fuerit, dũ est constitutum: dominũ absentem seruo in corporali possessione relicto, & ab ea deiecto, vt eam recuperet, experiri posse. l. 1. §. quod seruus. de vi & vi arm. Quod ergo † 10
constituit Constantinus, solũ circa personę legitimationem versatur: nam alias ob suæ personæ infirmitatem, cum à iure ciuili pro mortuis habeãtur. l. seruitutem. l. quod attinet. de reg. iur. in iudicio esse non poterant. l. seruus. C. de iudic. sic nec domino per illos recuperare licebat, vt hodie hac constitutione habiles serui illi redditi sunt, quo fit, vt quo ad casum hunc, noua sit hæc constitutio: in hoc q; rectè glossa sensisse videtur. vna ergo ex parte erit antiqua constitutio, ex al- 11
tera noua, nec mirum, si vna res † diuersi esse iuris videatur, cum ob diuersos respectus concedatur, vt declarando regulam l. eum qui ædes. de vsucap. tradidere multi relati à Tiraq. de retract. conuent. §. 8. glo. 5. nu. 14. in fi. & in tract. de Nobil. c. 28. nu. 13. 14. Ripa. l. fi. nu. 122. C. de reuoc. don. Dec. l. in testamento. la. 1. nu. 8. C. de testa. mil. & alibi sæpissimè.

QVAERO secundò, cum absenti tributum sit hoc commodum, vt seruorum ministerio possessionẽ possit recuperare, an sit intelligendum † cum dominus iu- 12
sta & legitima causa abest, vel etiam si iniusta & non necessaria? & censuit gloss. in d. l. 1. in verbo, quolibet modo, distinctionem aliquam adhibendam non esse, cũ illis verbis, quolibet modo, vtatur textus, qua gene-

rali locutione intelligimus sublatam esse differen
13 tiam, quæ solet constitui inter absentiam † necessariam & probabilem tantum: vel necessariam tantũ, vel voluntariam sine contumacia, vel voluntariam cum cõ-
* tumacia, iuxta declarationem, quam faciũt * omnes. §. rursus. vbi Iaf. col. 1. & Gomes. num. 45. Inst. de actio. post Bar. in l. vlt. ff. de in integr. resti. & egregiè ac doctè explicauit Io. Brech. Turon. in l. absentem. de verb. sig. in hoc ergo nostro casu non adhibetur distinctio, ob
14 vim (vt dixi) dictionis, † quolibet modo, quæ vt vniuersalis, omnes casus comprehendit, vt probat glo. ex illo text. in l. omnes. in verbo quaslibet. C. de quadr. præscrip. quam in hanc sententiam post Alex. cons. 154. col. 2. lib. 2. citauit Iaf. cons. 55. col. 2. versic. præterea & tertiò. cons. 63. col. 3. versic. confirmo. lib. 3. quo loco, is
15 paulò ante dixerat, hanc dictionem † quomodolibet, esse omnium modorum distributiuam, sicq; omnes casus comprehẽdere, extex. in c. indemnitatibus. §. si qua verè. in verbo, quomodolibet. de electio. in. 6. vbi Ioa. And. Gemin. & Archidia. idem probant, & textus in c. statutum. §. in nullo. de rescrip. in 6. hoc idem dicimus
16 in dictione † quouis modo. ex glo. in clem. ne Romani. in verbo, quouis modo. de elect. quam sic alijs multis relatis citauit Ruin. cons. 123. nu. 11. lib. 2. Soc. Iun. cons. 2. nu. 21. lib. 1. cons. 92. nu. 14. lib. 2. Paris. cons. 33. nume.
17 29. libr. 3. idem dicimus in dictione, † quoquomodo, vt tradit Gemin. cons. 29. in fin. qui subijcit esse nihilominus ad proportionabiles modos restringẽdam, quod placuit & Crauet. cons. 156. num. 8. & alia scribit Iason.
18 cons. 43. colum. 3. lib. 3. Ruin. cons. 25. num. 22. in fi. lib. 1. Dec. cõs. 373. nu. 5. sic de dictione, † quibuscunq;, latissimè scripsit Tiraq. de retractu conuent. §. 1. glos. 7. nu. 20. vera ergo erit sententia ista, quam ratione cõfirmare possumus, quod principaliter in odium committentis vim. sit hoc constitutum, non in fauorem absentis spoliati ob absentiæ causam. maius enim vitium illi inesse videtur, qui absentem, quam qui præsentem expoliat.

19 QVAERO tertiò, an hæc constitutio † absolutè locum habeat, cum alter seruorum, vel procuratorum vult domini possessionẽ recuperare, qua alter seruus, vel procurator in specie possessor à domino relictus, spoliatus, & deiectus fuit? & habere placuit gl. in hac l. 1. in verbo, retinebat. cuius sententiã probauit & Bart.
* nu. 3. in fi. & Bald. in fi. ea ratione adducuntur omnes * constitutionem esse generalem, imò generalem continere rationem, vt scilicet absenti in possessione recuperanda consultum sit, quo casu ad solum exemplum in textu positum constitutio restringenda non est, iuxta text. regula. §. vltim. de iuris & facti ign. quam pulchrè
20 declarat Dec. cons. 502. num. 5. solemus enim dicere rationem generalem † regulam & dictum ampliare, vt est apud Bart. & cæteros. in d. §. vltim. & per Iaf. in d. l. 1. col. 2. in fi. in ius vocati vt eant. & alios citauit Grau. cons. 236. num. 10. in fi. & cons. 321. col. 2. in princ. etsi dissentiat aliquantulum Alc. Parado. lib. 6. c. 8. circa med. qui censuit hoc saltem esse intelligẽdum, cum ad alios casus commodè ratio generalis produci potest, ex sententia Bar. rn l. metum. §. animaduertendum. ff. quod met. caus. quod casui nostro satis conuenit, cum nihil repugnet, quin amissa possessione per vnum ab altero possit ob domini absentis commodũ recuperari, quãdoquidem si recuperare serui alijue amici negligant, redeunti domino salua & illæsa recuperandi remanet
21 facultas.

QVAERO quartò, an hęc cõstitutio † locũ habeat & eo casu, cum creditor absens priuatur commodo sui crediti, seu possessione, quam iure pignoris ratione sui crediti tenebat. gloss. huius l. 1. in verb. retinebat, affirmat habere locum, quam secutus fuit hic Barto. num. 4. nam huic creditori adeo est succursum, vt siue culpa propria, siue casu fortuito possessionem amittat, eam recuperet, ex l. vlt. C. de prætor. pign. qua de re suo loco fusius.

QVAERO quintò an seruus is † qui ad recuperan- 22
dam possessionem admittitur dum agit, calumniæ iuramentum præstare teneatur? & teneri affirmauit glo. huius l. 1. in verbo, serui. quam probauit hic Bar. num. 5. concedit enim constitutio ipsam hanc facultatẽ seruis, iudicij tamen ordine seruato, quo fit vt cũ in iudicio sit hoc iuramentum præstandum. toto tit. C. de iureiurand. propter calum. dan. sit quoq; & in hoc casu adhibendum. quod alia ratione confirmatur, quia in-
habilis † ad actũ celebrandum dispensatus, ea sub for- 23
ma dispensatus dicitur, vt seruare habeat, quæ aliàs postmodum regulariter & necessario ad celebrationẽ explicationemq; actus exiguntur. iuxta notab. textũ. l. si quando. in prin. C. de inoff. test. ad cuius argumentũ egregiè plura tradunt nostri interpretes, vt apud Iaf. in l. præses. num. 6. C. de transact. dum inquit licentiam † patri concessam, vt possit alienare bona filij, intelli- 24
gi, seruatis solemnitatibus interuenientęq; iudicis decreto, vt fieri cõsueuit. sic post Bal. & alios plures censuit Dec. cons. 512. nu. 2. in fi. Monachum † dispensatũ, 25
vt possit testari, intelligi cùm seruatis cęteris solemnitatibus testamentum conficit. sic data facultate † alie- 26
nandi feudum, intelligitur cæteris solemnitatibus observatis. sic Goza. consil. 4. numer. 29. post Alex. & alios quos citat. sic plura alia similia congesserunt Rui. cõsi. 110. in fi. libr. 1. & cons. 82. num. 9. libr. 3. Cur. Iun. consil. 105. num. 3. consil. 78. numer. 19. 20. & egregiè Boe. q. 244. nu. 3. 4.

QVAERO sextò an † seruus ille, qui ad recuperan- 27
dam domini possessionem admittitur, teneatur cauere de defendendo? & non teneri censuit gloss. in hac l. 1. in verbo, serui. quam ibi probauit Bar. nu. 6. nam cum textus dicat, seruato iudicio, & non soleant procuratores isti à lege dati cauere de lite defendenda, nec hoc erit in seruo constituendum. Illud præterea accedit, quòd cum seruus domino acquirat, quicquid acquirit, quomodo cauendo & non seruãdo potest cautioni satisfacere? & in seruis vel libertis, vel alijs sanguine coniunctis, † quòd non committatur stipulatio de sol 28
uendo iudicatũ, est tex. in l. 3. §. 2. 3. ff. iud. solui. & quod ij à lege † dati procuratores defensionem promittere 29
non teneantur. l. sed & hæc. in princ. de procura. clarius habetur in l. seruum quoque. §. vltimo. de procurat. iuncto principio textus. nam serui defendunt dominum absentem, sed nõ tenentur cauere de iudicato soluendo.

QVAERO septimò an serui isti, † saltem cauere te- 30
neantur, quod dominus ratum habebit? gloss. huius l. 1. in verbo, serui. circa fin. affirmauit, teneri. quam opinionem approbauit ibi Bart. num. 7. ea ratione, quia
31 dicit in coniunctis † personis videmus. l. sed & hæc. l. seruum quoque. §. prætor ait. de procurator. & quod ibi declarat Bartol. in fine. quando non extat sufficiens expressum mandatum. l. 1. C. de procur. nàm si extat, iam satis dicitur dominum ratum habere. quod latius explicant omnes. d. l. C. de procur. qui videndi sunt.

QVAERO octauo an constitutio † ista, quæ in ser- 32
uo loquitur, locum etiam sibi vendicet in pupillo? & habere locum censuit gl. in hac l. 1. in verbo, serui. in fi. vbi Bar. num. 8. ea ratione adducuntur, quia causa † hu- 33
ius possessionis momentaneę hoc habet commodum: vt quicunque aliàs non habens legitimam personam standi in iudicio, in eo audiri possit. l. momẽtaneæ. C. qui legit. perso. non hab. standi in iud. Sed admonui † 34
aliàs supra in 1. remed. ex interdicto, Vnde vi. q. 38. quæ sit inter has differẽtia: nã hic fauore absentis spoliati cõceditur, ibi, quia momẽtanea est possessio, & vtraq; modici detrimenti. nec est quòd cum Bar. dicamus † in 35
hac nostra constitutione agi de momentanea possessione, quia verba illa, momẽtariæ † perindè possessionis, 36
similitudinariè posita sunt. quod dictio, perinde, aduerbium ostendit, vt apud M. Tullium in. 3. Tuscul. in quo facetum illud Bionis, perinde stultissimum regẽ

Universidad de Deusto
Biblioteca

in luctu capillum sibi euellere, quasi caluicio mœror leuaretur. Cicero ad Attic. libr. 13. Quod ergo perinde tuebar ac si vsus essem. vel dic, illam possessionem appellari momentaneam, quia statim domino reuerso in disputationem reincidi, non quod verè momentanea sui natura sit. Vnum tamen est hoc casu, serui & pupilli personam esse idoneam. Nec verba nostræ constitutionis refragantur, quæ in solo seruo loquuntur, quia in seruo quidem exemplum ponitur, non tamen ad casum ipsum solum serui restrictio fit, cum non soleant exempla restringere† sed declarare. l. damni infecti quidam. de dam. infec. §. hactenus. Inst. de grad. poterit ergo minor† & pupillus in hoc iudicio stare. ℣ intelligimus sine difficultate in hoc casu. d. l. momentaneæ. seu vlt. C. qui legit. perso. &c. vt eo loco concedunt Bar. Bal. Sal. & cæteri* omnes, quod sensit & post multos, quos citat Neuiza. cons. 16. nu. 2. 3. nec dissentit Bal. in hac ipsa. l. 1. circa med. vers. idem in filio. C. si per vim vel alio modo, & cons. 217. verba libelli col. 3. ver. item quia speciale est. lib. 2.

37 38

39 QVAERO nonò, quid si seruus† iste, vel minor pro absente agens succumbat in causa, an absenti domino præiudicet? gl. huius l. 1. in verbo, differatur. inquit nõ præiudicari, sed fideiussores tantum, qui de ratificatione cum actore promiserant teneri, quam sententiã est secutus hic Bartol. numer. 9. illa ratio afferri potest, quia absenti prodesse præsens & agens, non autem nocere potest. quamobrem, nisi is ratum habeat, ex eo actu damnum sentire nõ debet. nã quod nostrũ est, sine facto nostro, à nobis auferri nõ potest. l. idquod de reg. iur. & quoad ipsum agentẽ, suę facilitati est adscribendum, quod causam vel temerè susceperit, vel susceptã malè defenderit. sua enim culpa damnum hoc sentit, quare alteri imputare nõ debet. c. damnum. de reg. iur. in 6. quibus rationibus idem dicendum est in fideiussore, qui facilis fuit ad intercedendum pro actore ratificationem promittente, contra quem fideiussorem, possessor denuò à domino reuerso molestia affectus, experietur.

40 QVAERO decimò an seruus† iste possit pro absente mouere actionem ex l. si quis in tantam. C. vnde vi. & non posse concludit gl. huius. l. 1. in verbo, personis. C. si per vim &c. quam probauit hic Bar. nu. 10. & Bal. in fi. cuius rei ratio est, quia in eo casu non sola possessionis causa, sed & proprietatis tractatur, cum tamen ob solam causam possessionis vti de re momentanea, & modici detrimenti fit hoc concessum. quod & probant* omnes. in d. l. vlt. C. qui legit. perso. & illa pariter afferri potest ratio, in casu nostro, agi, ne per absentiam suam perdat possessor. at ibi lucrũ caperet si pœnam consequeretur, & latius fortè ad l. si quis in tantam. dicemus.

41 QVAERO vndecimò, an agentes† isti ad recuperandam possessionem pro absente reconueniri possint? & non posse affirmauit Cy. in hac l. 1. q. pen. C. si per vim. ea ratione: quia causa hæc sine vlla cunctatione finienda est, nimirum si ipsa reconuentio non admittitur, quam rationem idem Cy. considerauit in l. momentaneæ. col. 2. C. vnde vi. verum non satis concludit, cum text. in c. vlti. ext. de ord. cogn. reconuentionem super possessorio admittat, ex quo causa illa reconuentionis, ita breui tempore, vt causa conuentionis diffiniri potest. quod iam suo loco suprà in 1. recuperand. poss. remed. q. 33. diximus. quare melior est antiquorum ratio, quam retulit & non probauit Cynus. hoc scilicet contingere priuilegio personarum: quia serui isti priuilegialiter admittuntur, vt absentis amissam possessionem recuperare valeant. non ergo reconueniri possunt, cum recuperandi, non admittendi habeãt facultatem. nam taxatiuè loquitur constitutio ipsa, vt id solum diligenter requirant, an eius, qui quolibet modo peregrinatur, possessio ablata est, &c. & in fi. ibi. cũ valde sufficiat possessionem tenentibus absentium nomine contra præsentium violentiam subueniri, & ibi gloss. vlt. iure ergo possessor conuentus, expectabit domini præsentiam, vel alio medio sibi satisfieri curabit, cum & præsentibus aduersus absentes sit à iure prouisum & succursum.

42 QVAERO duodecimò an quemadmodum† seruis istis recuperandi possessionem absentis nomine facultas concessa est, possint & fructus, qui percepti sunt vel potuerunt recuperari? & non posse, videtur affirmare gl. huius l. 1. in verbo, superuenerunt. cum sentiat superesse discutiendum superuenienti domino, quæ non superesset si à seruo diffiniretur. cuius rei ratio esse videtur, solam facultatem recuperãdæ possessionis esse concessam.

43 Verum aliter sensit Petr. & Cyn. in hac l. 1. in fin. agi scilicet et pro fructibus posse, ea ratione: quia idem est iudicium de accessorio. quod principali, citant l. ad rẽ mobilem. & l.† ad legatum. de procurat. quę tamen iura nõ in accessorio, sed in necessario præparatorio loquuntur, sine quo causa ipsa principalis à constituto procuratore tractari non posset, vt tradunt omnes** in rub. C. de eden. ibi Dec. nu. 1. & hoc est quod habetur in l. 2. ff. de iurisd. om. iud. vbi interpretes omnes, & sic intelligit Cur. Iun. in consi. 112. nu. 2. quo loco subijcit,

44 quod concesso† consequenti, dicitur & concessum necessarium antecedens, etiam aliàs nullum & inualidũ. Verum etsi in casu nostro fructus accessorij prędij sint, non tamen adeo inseparabiles videntur, vt concessa agendi facultate super vno, censeatur etiam data super altero. nam quod dicimus† concesso principali concessa esse omnia accessoria, iux. l. cũ principalis. de reg. iur. & c. accessorium. de reg. iu. in 6. intelligitur cum accessorium est à suo principali inseparabile, vt declarat egregiè Bar. in l. quisquis. nu. 1. C. de agric. & cens. lib. 11. quod affirmauit & Ripa in l. 1. §. is si quis ita. nu. 39. in fi. de verb. obl. etsi nec Bar. nec alterum citauerit. & hoc idem videtur sensisse Ias. cons. 185. in fi. lib. 2. est ergo difficultas cognoscere, an fructus ad fundum accessorij adeo sint, vt inseparabiles esse videantur. & in fructibus† pendentibus, res est absoluta, inseparabiles esse, 46
cum fundi pars dicantur. l. fructus pendentes. de rei vendic. quod latissimè explicant Tiraquell. de retract. consang. §. 1. gloss. 6. nume. 36. & multis sequentibus. & Did. Couar. lib. 1. Variar. resolut. c. 15. nume. 1. 2. quo loco egregiè declarat, fructus† esse partem fundi suppositiuam, non integralẽ, vel subiectiuam vel prædicamentalem, sed difficultas versatur in illis† fructibus, 48
qui à fundo separati sunt: nam inter mobilia solent numerari. l. vlti. ff. de requir. reis. ibi, sed & diuus Traianus inter mouentia, fructus quoque haberi rescripsit. quę verba de separatis à solo intelliguntur, vt rectè post Specul. & alios, quos citat, censuit Dec. consil. 472. nume. 5. Alciat. respon. 660. nume. 2. etsi Tiraquell. quem statim supra retuli, numero. 44. de pendentibus sit visus intelligere, vt ergo, quid diuersum à fundo, fructus isti ad fundum accessorium non sunt, qua ratione non satis vera videtur Petri & Cyn. sententia.

49 Quicquid tamen sit, eos alia ratione sequor,† quod eorum opinionẽ, pbari videã ex verbis metipsius cõstitutionis nostrę: dum in principio concedit dominũ absentem cuiuslibet rei possessione priuatũ, posse restituere medio sui vel alterius absentis. Cũ ergo & in fructibus etiam solo separatis, aliqua insit possessio, nõ erit dubium quin eodem modo seruus pro fructibus, vt pro possessione prædij recuperanda, experiri possit. hoc idem probat text. l. 1. dum vult domino nullum inferri præiudicium seruorum negligentia, sed illi restitutionem debere fieri. cum ergo loquatur per verbum, restitui sui natura, nõ fundi modò possessio, sed & fructus restituendi sunt, vt iam suprà in præludijs docui, cum præcipuè dicat, nullũ debere inferre præiudicium. accedit præterea quod & fructus solo separati, sępissimè veniũt sub rei principalis appellatione, 50
vt facta† rei principalis cõcessione, & fructus concessi dicãtur, v consultus respõdit Soc. Sen. consil. 93. col. 8.

versi. confirmantur prædicta. lib. 1. quo loco, citat inter multa, text. d. l. vlt. ff. de requir. reis. & hanc sententiam probari affirmauit, nec enim diuersa (vt mea fert opinio) assignari potest ratio, cur magis hic seruis liceat possessionem rei immobilis, quàm mobilis recuperare.

51 QVAERO decimotertiò, an hæc constitutio, quæ loquitur de recuperanda illa possessione, quam nomine absentis, seruus, vel amicus detinebat, & amisit, vt probat hæc l. 1. ibi possessio ablata est, quã propinquus &c. & ibi, nec eos qui deiecti sunt absentium nomine possidentes &c. & in Codice Theodosiano lib. 4. tit. 20. sub rub. vnde vi. l. legis iteranda. ibi, vt quæ in militia constitutis, vel absentibus erepta esse constiterit. habeat inquam locũ hæc constitutio si dominus† & possessor præsens deijciatur, & facta deiectione abesse statim incipiat, (nam si ex interuallo, non videtur dubiũ quin suæ negligentiæ sit adscribendum) & certè noua est quęstio, quam hactenus excitatã ab aliquo ex multis, quos videre contigit, non vidi. in qua concludendum arbitror non esse locum, tum quia alio iure sibi consultum erat, tum quia parum sibi erat vno verbo procuratorem constituere: sibi ergo erit imputandũ,

52 quod sponte† in eam necessitatẽ sese iniecerit, iux. l. fideiussor. §. si necessaria. ff. qui satisd. cog. cum alijs egregiè congestis à Tiraq. de retract. consang. §. 1. glos. 10. nume. 25. Rip. tract. de peste. titul. de priuileg. contract. numer. 36. accedit quod constitutio succurrit absenti, cum nõ ipse, sed qui ab eo suo nomine relectus est possessor, spoliatus fuit, & constitutio ipsa tum qui odiũ deijcientis, tum quia priuilegium continet, extensionem non patitur, vt de casu ad casum trahatur. Hæc de sexto remedio.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio. l. inuasor. C. vnde vi. quo tempore edita.*
2 *Inuasor quis propriè.*
3 *Inuadere est in aliena irruere.*
4 *Inuasor propriè, & impropriè in casu. l. inuasor. C. vnde vi. sumitur.*
5 *Constitutio. l. inuasor. C. vnde vi. an noua sit,*
6 *Lex Iulia de vi. quomodo vim coerceret.*
7 *Accursij lapsus ignoratione temporum editarum constitutionum.*
8 *Rationes, quibus edita fuit constitutio. l. inuasor. C. vnde vi.*
9 *L. inuasor. C. vnde vi. quam nouam induxerit vtilitatem.*
10 *Summariè in possessorijs procedi.*
11 *Bartoli declaratio ad l. inuasor. C. vnde vi. explosa.*
12 *Noua ab auctore ad l. inuasor. C. vnde vi. considerata vtilitas & praxis.*
13 *L. inuasor. et l. vlt. C. vnde vi. quomodo differant.*
14 *Error qualis esse debeat vt excusetur inuasor.*
15 *Successorem alterius iustam habere ignorantiæ causam.*
16 *Hæredem conductoris excusari, si domino statim rem locatam restituere negat.*
17 *Credens viris probis, & fide dignis excusatur.*
18 *Negligentia possessoris debet esse probabilis vt excusetur inuasor.*
19 *Negligentiam, vt quid non formatum, sensu & intellectu non percipi.*
20 *Testes super ijs, quæ sensu tantum percipi possunt, testificari.*
21 *Negligens is dicitur, qui non facit quod facere oportuit.*
22 *Negligentia in genere quomodo probetur.*
23 *Tutoris negligentia in non emendis prædys ex pecunijs pupilli, quomodo probetur.*
24 *Negligentia ex eo probatur, cum quis ad rem consequendam remedijs oportunis non vsus est.*
25 *Possessio ciuilis decennio perditur.*
26 *Negligentia multa fert incommoda.*
27 *Possessorem mediatum remedio. l. inuasor. C. vnde vi. non conuenire.*
28 *Eeudi inuasor an iuuetur remedio. l. inuasor. C. vnde vi.*

IMPERATOR CONSTANTINVS A. AD TERTVLLIANVM.

INVASOR locorum pœna teneatur legitima: si tamen vi loca eadem inuasisse constiterit. nam si per errorem, aut incuriam domini loca ab alijs possessa sunt: sine pœna possessio restitui debet. Dat. sext. Kalend. Maij, Gallicano & Symmacho Coss.

SEPTIMVM RECVPERANDAE POSSESSIONIS remedium, ex l. inuasor. C. vnde vi.

DIVVS idem Constantinus (quem in sexto proximo recuperandę possessionis remedio retulimus) sub consulatu Gallicani, & Symmachi, hanc ipsam. l. inuasor.† edidit constitutionẽ, qua mo- 1
deratur alias inflictam pœnam occupanti aliena, ne is, qui vel incuria dominorũ rẽ ipsam occupauit, vel per errorem inuasit, pœna afficiatur, sola enim restitutio ablatę, vel occupatæ rei faciẽda est. nã, cũ (vt suo dicemus loco) ratione pœnę excusatione aliqua is vsus sit, abolita est pœna. sed cũ non ei liceat cũ alterius iactura effici locupletior rem necessario restituere debet. Et licet inuasor† is propriè dicatur, qui rem, in qua 2
nullum ius habet, occupat, vt declarat Iac. Cõcen. lib. 3. q. c. 13. in fi. & sit inuadere, † irruere & impetum face- 3
re. vt apud Vergil. Inuadunt vrbem somno vino q; sepultam. & Cic. pro Cæcin. vt in Cæcinnam aduenientem, cũ ferro inuaderet. & in Philip. 12. in totum alicuius domum inuadere. & alibi sæpissimè. quo tamen ad † constitutionis nostræ casum propriè inuasor hic su- 4
mitur: quo scilicet ad principium text. dum inquit. Inuasor locorum pœna teneatur legitima: si tamen vi loca inuasisse constiterit, quo verò ad secundam constitutionis partem, dum sic legitur, nam si per errorẽ, vel incuriam domini, loca ab alijs possessa sunt sine pœna possessio restitui debet, is inuasor non propriè, sed impropriè accipitur. quin eos possessores non inuasores appellat Constant. cum vim verè commisisse non videantur.

QVAERO primò vtrumne† noua constitutio hæc 5
sit? & esse rectè credidit Bart. in hac ipsa l. inuasor. quę est secutus Rober. Maran. de ordin iudicio. 7. dist. nu. 42. & ad interdictum non pertinere dixit Bar. nam vt idem in. 3. lect. sensit, & rectè satis, finis constitutionis nostræ est noui iuris inductiuus, etsi principium ius antiquum respiciat, quod & Cyno ibidẽ in fi. placuit. iure enim antiquo sancitum erat† ex l. Iul. de vi. occu- 6
pantem vi aliena, esse vel capitis, vel interdictione aquæ & ignis, pœna plectẽdum, vt extat relatũ in tit. ff. ad l. Iul. de vi. quod intelligimus, cũ vis erat publica, si verò priuata, publicatio partis bonorũ erat, vt l. 1. ff. ad l. Iul. de vi. & alibi. qua ratione rectè cẽsuit Cõstantinus inuasorẽ teneri pœna legitima, hoc est, à lege cõstituta. ℣ intelligere necesse habemus à iure antiquo. nõ vt malè hic esit opinatus Accur. ex l. si quis in tantã. C. vnde vi. cũ illa cõstitutio post hãc p annos sexaginta edita fuerit, quæ sanè antiquæ cõstitutiones cũ nullam eorum rationẽ habuissent, qui vel errore, vel dominorum incuria, rem occupassent. visum fuit æquũ Constantino, pœnam ipsam temperare. hinc facilè cõijcimus, quas diuinationes fecerit hic† Accursius tem- 7
porum ignoratione, nam quod ille ait, hanc constitutionem, nec veteri iure, nec nouo locũ habere. veteri,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia lege ciuili nulla pœna erat huic inuasori indicta. nã quæ erat, petitorio iure erat, nõ ergo legitima. falsa est argumentatio, etsi multis alijs modis respondere conatus fuerit ipse Accur. iure scilicet veteri fuisse pœnam ratione fructuum, qui ejecto restituẽdi sunt, quæ sanè restitutio, quo ad soluentem pœna dicitur, vt in argumentum est text. l. 1. §. si plures. ff. de eo per quem factum erit. verum, vt ibi animaduertit Bart. non dicitur illa mera pœna, cum sit propriè interesse, de quo interesse non loquitur textus noster, cum simpliciter de pœna intelligatur, & ideo hac ratione præter cæteras tum à Bar. Sal. & alijs relatas, non placet. quare secundo loco gloss. dicebat principium & finem semper loqui secundum ius nouum. principium ex d. l. si quis in tantam. C. vnde vi. finem secũdum l. cum quærebatur. C. eo. quorum vtrunque præter Bar. Sal. & alios apertè est falsum, si temporum rationem habebimus, secundum quæ singulæ constitutiones editæ sunt. Et in præludijs diximus, & antequam hæc constitutio
8 promulgaretur † duo fuerũt in causa illius primi possessoris, negligentia, ob quam & alia multa in iure nostro conceduntur, vt infrà. q. 5. dicemus: secundò probabilis occupantis error, qui solet & sæpissimè excusare, vt infrà in q. 4. fusius videbimus.

9 QVAERO secundò quæ noua † sit huius constitutionis vtilitas, cum in rei vendicatione (vt Bart. hic est opinatus) videatur sufficere probare, quæ requiratur hoc casu, cum quis vult possessionem ab altero inuasam recuperare? nam inquit Bar. hæc constitutio competit domino propter eius incuriã vel errorem, quando loca vacabant. vnde habeat necessariò probare se dominum, & possessionem ab eo vacantem, quod satis superq; esset in rei vendicatione, quia probãdo dominium, obtineret.

Huic difficultati & quæstioni respondet Bar. hanc esse vtilitatem in hac constitutione, quia in hoc pos-
10 sessorio proceditur † magis summariè, nec requiruntur probationes ita liquidæ, sicut in rei vendicatione.
11 quæ sanè responsio, etsi in se vera sit, non tamen † satis propè ad casum nostrum accedit, cum hęc vera praxis nostræ constitutionis non videatur, quam Bartol. ipse
12 præsupponit. quare arbitror in eo esse constitutionis nostræ vtilitatem ex latere inuasoris conuenti, vt pœnam legitimam olim indictam effugiat, si vel errorem vel domini incuriam ostenderit, eritq; praxis hæc obseruanda, vt agat olim possessor, & nunc spoliatus, possessionem sibi restitui, & inuasorem pœnis legitimis plecti. aduersus quem excipiet inuasor, se iusto errore deceptum, possessionem occupasse, vel ob domini incuriam id egisse, qui fortè vacantem per multos annos (vt Ang. hic animaduertit) possessionem, vt derelictam habuit. eaq; ratione pœnæ aduersus eum locum non esse.

13 QVAERO tertiò quid differat hæc † constitutio à constitutione l. vlti. C. vnde vi. cum in ea plus prouisum videatur. Barto. in hac ipsa l. inuasor. quem cæteri sunt secuti, respondet, maximè differre, nam nostra hæc constitutio loquitur, cum quis iusto errore, vel alia iusta causa possessionem inuasit, ob quam pœnæ non est locus, cuius rei rationem nunc subijciam. constitutio autem. l. vlti. locum habet, cum dolosè quis rem vacantem occupauit, quod verum an sit suo loco dicemus. nec aliter visus est sentire Bald. in l. improba. C. de acquirend. possess. vbi dum nouum studet afferre sensum, idem quod Bar. tandem docuit. ratio in hac constitutione illa assignari potest, quod iusta causa excusat à dolo, & per consequẽs à pœna. l. igitur. §. potest. de libera. causa. quod latissimè explicauimus sup. in 5. rem. recuperan. possess. ex l. extat. ff. quod met. caus. q. 13. non repeto.

14 QVAERO quartò qualis error † is esse debeat, quo possit inuasor excusari? & arbitror esse intelligendum de errore iusto, cum & gloss. hic exponat, credens esse suam. nam si suam non esse crederet, sed solum cuius esset ignoraret, occupauerit, locus erit constitutioni. l. vltim. C. hoc titul. vnde vi. vt ibi cum gloss. in verbo, ignorantiam, dicemus. & sensit Rober. Maran. de ordine iud. 7. distinct. iud. numer. 42. sed hoc casu nostro subsisto, quodnam exemplum possit afferri, quo intelligamus occupantem credere, rem esse suam. & certè potest esse exemplum in eo qui in alterius locum successit, & à fide dignis audiuit prædium illud fuisse illius defuncti, cui ipse successit: nam qui † in alterius io- 15
cum succedit, iustam habet ignorantiæ causam. l. qui in alterius. de reg. iur. & in terminis sic sensisse visus est Bal. in cons. 217. verba libelli. col. fi. ver. nam si quidem.
lib. 2. sic videmus hac ratione, hæredem † conductoris 16
excusare, cum negat rem domino restituere, vt tradit Bart. in l. non ab re. num. 5. C. vnde vi. & ibi latius fortè dicemus. sic etiam, qui fide dignis † credidit accusan 17
dus non est, vt est notab. gl. in l. Titio fundus. de cond. & demo. quam exornant & notabilẽ dicunt * omnes, *
vt apud Barba. consil. 1. col. 25. libr. 3. Cæpoll. consil. 40. col. 7. latè tradit Alcia. tract. præsumpt. reg. 3. præsum. 2. latissimè Neuiz. lib. 4. Syluæ nupt. nume. 55. Cur. Sen. cons. 72. col. 8. versi. recipitur enim. Cur. Iun. consil. 19. nume. 5. Rub. consi. 44. nume. 1. Paris. consi. 57. nume. 50. consi. 58. num. 17. libr. 1. consi. 29. num. 24. libr. 2. Soc. Iun. consi. 37. num. 20. lib. 2. latè Tiraq. tract. de pœn. leg. & c. causa. 51. num. 26. 29. 35. 36. Gramma. consi. 15. nu. 13. Crau. consi. 277. colum. 3. versi. quod autem. [illegible] consi. 319. num. 14. quibus locis post Bar. in l. Celsus. nu[illegible]. de vsucap. et alios plures quos citat, eum dici bonafide possidere, et cum titulo, si possidere cœpit, ex quo à viro bono rem illam suorum prædecessorum fuisse, accepit, quòd rectè satis casui nostro conuenit.

QVAERO quintò, qualis esse debeat † & quanta 18
prioris possessoris incuria, vt hic inuasor excusetur? & probabilis esse debet, vt eo casu, quem refert Ang. in hac l. inuasor. cùm dominus & possessor primus per multos annos prædium incultum reliquit, nec illud per se, vel per seruos visitauit: adeò vt pro derelicto habuisse videatur, quæ sanè negligentia maxima cum difficultate probari potest nostro hoc casu. nam, vt respondit Bar. cons. 102. carissimè domine isti nostri Nucerini. num. 3. lib. 1. negligentia † est quid non formatũ, 19
cum sensu non percipiatur, nec eius essentia visu potest percipi, vel auditu, vel alio sensu corporeo, quo fit, vt vix testibus illa probari possit, cùm ferè ij testimonium tantum habeant super ijs, quæ sensu † percipi possunt. c. causam. de testib. l. testium. C. eo. & licet 20
multi sint casus, in quibus potest negligentia probari, vt si in facto certo & limitato tempore & loco loquamur, illius negligẽtia probatur, si demõstretur illo tẽpore & loco nõ satisfeciſſe obligationi, † quia eo ipso 21
quod non facit, dicitur negligens: nisi impedimentum ostendat. l. 3. §. si ad diem. l. qui comeatus. de re mili. l. 2. §. sed etsi quis. vbi * omnes. ff. si quis cautio. sic Bar. d. *
consil. 102. numer. 1. cuius doctrinam in eo secutus fuit Felin. in c. si autem. num. 3. de rescript. Craue. consil. 132. num. 4. & egregiè Ruin. consi. 12. num. 8. lib. 5. si verò † in 22
genere negligentem aliquem fuisse probare volo, cum ad factum in genere tenebatur, tunc secundum Bart. d. consil. 102. num. 1. versic. quandoque quis. probandum est, illum sciuisse omnia propter quę erat obligatus ad aliquid faciendum. quod varijs exemplis eo loco docet Bar. illud maximè placet, si probare volo tutorem fuisse † negligentem in non emendo prædia pro pupil- 23
lo, probare debeo eo tempore fuisse prædia venalia, quæ emi potuerunt. idem Barto. in l. tutor, qui repertorium. §. si post depositionem. in fin. de admi. tuto. ex claro text. §. pen. in aut. vt ij, qui oblig. se hab. perh. res min. col. 6. quam sentẽtiam probant quamplurimi, vt apud Soc. Sen. consil. 149. col. 2. in princ. lib. 1. & consil. 278. col. 4. consil. 283. col. 5. lib. 2. Ruin. consil. 92. nume. 3. lib. 5. Dec. consil. 178. in fi. consi. 430. num. 4. & consi. 562. num. 12. Crau. consi. 21. num. 5. Rolan. à Valle. consil. 49. num. 34. lib. 1. Plotum. l. si quando. num. 219. C. vnde vi.

qui

qui & alios postmodum quamplures citarunt, sic etiam arguitur † ex eo negligentia, cum quis non est vsus
24 medijs oportunis ad aliquid consequendum, quibus vti poterat. c. licet episcopus. de præben. in 6. quem vt notabilem citat pro hac sententia Soc. Sen. consil. 273. colum. 4. versi. confirmatur ista conclusio. lib. 2. quem secutus fuit Crauet. consi. 132. num. 4. sed maius est dubium quo ad terminos nostros, quanto scilicet tempore causata possit dici hæc negligentia. & certè nemo est, quem hactenus viderim, qui rem ad terminos con-
* stitutionis nostrę explicet, quamquam vno ferè ore *
25 affirment interpretes nostri, possessionẽ † ciuilem, quæ animo detinetur decennali negligentia amitti, vt scripsit Dyn. in c. fine possessione. numero. 32. de regul. iur. quam sententiam ferè omnes sunt secuti, vt multos congessit Tiraquel. tracta. de iure const. in 3. part. limit. 21. & latè. Crauet. consi. 235. num. 1. 2. qui rem hanc latissimè explicant. qua ex re satis intelligimus quantum prosit negligentia occupatori, & quantum primo pos-
26 sessori noceat, vt & in alijs multis videmus ob † negligentiam, multa negligentem illum pati, vt latè apud Barb. consil. 41. colum. 14. lib. 1. consi. 57. col. 5. lib. 2. Iasil. eum qui. secundo nota. C. de procurat. Dec. in l. pen. 6. nota. C. de pact. Marsil. sing. 360. Chassa. consil. 38. Crauet. consil. 132. numero 3. consilio. 240. numero 3. & ducentos, & quatuordecim casus, in quibus nocet negligentia, congessit Gomes. Hispanus, in commentarijs ad regul. cancellariæ. de triennali possessore. post. quæstion. 28.

QVAERO sextò, an ex vi huius constitutionis restitui, & tunc debeat possessio, cum non ipse inuasor
27 sed mediatus † alter possessor detineret? & dicendum est non teneri, cùm constitutio loqui videatur de ipsomet inuasore, sicque de prima occupatoris persona, dum inquit. Inuasor &c. quod ex alio suadetur, quia is dominus restitui debet aduersus eum, qui suam occupauit possessionem, non autem actionem cõtra tertium possessorem habere videtur, vt nec interdictum, Vnde vi, à Prętore fuit concessum contra illũ tertium, vt iam explicauimus suprà in 1. remedio recuperandæ possess. q. 13. accedit prętèrea, quòd superfluò esset postmodum constitutum, & inductum à Pontifice Maximo remedium ex c. sæpe. de restitut. spolia. quo contra tertium possessorem succursum est, vt suo loco dicemus.

Nec difficultatem mouent aliqua constitutionis nostræ verba, ibi, loca ab alijs possessa sunt. nam satis de ipso occupatore intelligi possunt, nõ autem de alio possessore. cogitandum tamen erit, quia noua hæc est excitata quæstio.

28 QVAERO septimò, an hæc constitutio † locum ẽtiam habeat in feudalibus? & habere affirmarunt Io. de Fasso. & Bal. in c. 1. §. si duo homines, vbi clarè Affl. nu. 8. de pace tenen. & eius viol. in vsibus feudorũ, quo loco subdit inuadentem sua auctoritate illud etiam amittere ex constitutione l. si quis in tãtam. C. vnde vi. vt suo loco dicemus. Hæc ad septimum recuperandæ possessionis remedium.

SVMMARIVM.

1 *Gratianus Imperator rei militaris, & literariæ insigenis.*
2 *Constitutio. l. meminerint. C. vnde vi. nouum attulit ad recuperandam possessionem remedium.*
3 *Spoliatus iudicis auctoritate quomodo restituatur, & quando.*
4 *Spoliato iudicis auctoritate aduersatur iuris præsumptio.*
5 *Spoliatus iudicis auctoritate, se inuste spoliatum probare debet.*
6 *Præsumptio transfert probandi onus in aduersarium.*
7 *Sententiam iniustam mero iure valere.*
8 *Iudex extraiudicialiter spolians, vt priuatus spoliare dicitur.*
9 *Iudici resisti posse, cum vti priuatus agit.*
10 *Iudex infert iniuriam spoliato, quem vt priuatus spoliauit actioneq; tenetur iniuriarum.*
11 *Bar. in l. si seruus. C. de his qui ad ecclesias confugiunt.*
12 *Spoliatum à iudice, si notorium sit ius, non habere nec habuisse conqueri non posse.*
13 *Spoliatus etiam ordine iudiciario ab eo iudice qui incompetens est, veluti à priuato dicitur spoliatus.*
14 *Iudicatum non dicitur, quod ab incompetenti iudice iudicatum est.*
15 *Sententiam ab incompetenti iudice latam, omnino nullam esse.*
16 *Præsumptionem pro iudice non esse, cum quid extra suam potestatem agit.*
17 *Iudex incompetens procedendo, dicitur vt priuatus procedere.*
18 *Iudex incompetens, si ignorans suæ iurisdictionis vires excedat, per errorem potius, quàm per culpam dicitur lapsus.*
19 *Iudex competens si nulliter processit spoliasse dicitur.*
20 *c. conquerenti. de resti. spol. declaratur, & nouo sensu illustratur.*
21 *c. causam matrimonij. de offi. delegati. explicatur.*
22 *Delegatus mandanti fines excedens, vt priuatus dicitur procedere.*
23 *l. meminerint. C. vnde vi. nouo sensu aperitur.*
24 *l. vlt. C. si per vim vel alio modo. sensus & intellectus.*
25 *C. ex insinuatione. de procur. illustratur.*
26 *Ripæ ratio euersa & explosa.*
27 *Aymonis Crauet. insignis I. C. egregia ac noua declaratio, quomodo iudicis auctoritate spoliatus ante omnia restituatur.*
28 *l. vlt. §. vlt. ff. quod met. cau. declaratur.*
29 *Differentiæ ratio inter spoliatum à iudice, & à priuato.*
30 *Caroli Molin. declaratio, quomodo à iudice spoliatus restituatur, euersa.*
31 *Recursus ad superiorem nunquam denegatur.*
32 *Spoliatus etiam si obtineat sententiam iudicis. auctoritate, possessionem non ingreditur, si resistentem reperiat.*
33 *Iudicem non posse licentiam concedere ingrediendi possessionem per vim.*
34 *l. non est singulis. de regulis iuris. intellectus & declaratio.*
35 *l. missi opinatores. C. de exacto. tribut. lib. 10. intellectus, sensus & declaratio.*
36 *l. meminerint. C. vnde vi. declaratio & intellectus.*
37 *l. si quis in tantam. C. vnde vi. illustratur.*
38 *c. in nostris. de concess. præben. declaratur.*
39 *l. diuus. ff. de seruis fugitiuis. explicatur.*
40 *l. si seruus. C. de his qui ad eccles. confug. declaratur. esseque constitutionem iniquam multorum auctoritatibus expositur.*
41 *l. vnica. C. quando liceat vnicuiq; se sine iudicis licentia. vind. declaratur & rexponitur.*
42 *l. 2. in fi. ff. quod met cau declaratur.*
43 *l. fundi. §. 1. de acq. poss. explicatur.*
44 *Iudicis factum, quando factum partis censeatur.*
45 *Iudicis factum, non dicitur factum partis, cum iniquè procedit.*
46 *Iurisdictio & priuato mandari potest.*
47 *Executionem is mandare potest, qui exequẽdi ius habet,*

Universidad de Deusto
Biblioteca

non qui illo caret.
48 Abbatis ac aliorum explosa distinctio.
49 Ripæ distinctio, & doctrina reiecta.
50 Spoliatus principis auctoritate, quomodo restituatur ante omnia.
51 Executorem Pontificis, vel alterius non posse ordine iudiciario non seruato, possessorem spoliare.
52 l. auctoritate. C. vnde vi, declaratur.
53 l. meminerint. C. vnde vi. quomodo intelligatur in spoliato principis auctoritate.
54 l. vlt. C. si per vim vel alio modo. declaratur.
55 Citationem à principe nunquam tolli. & nu. 58.
56 c. conquerente. de restitutione spoliat. nouo sensu illustratur.
57 Principem iudiciarium ordinem in procedendo non seruare.
58 Citationem princeps, non potest tollere.
59 Causam iustam in principe præsumi.
60 Principis beneplacitum leui causa iustificari.
61 Principem bonum & iustum præsumi, nec metum alicui velle inferre.
62 Principem de subditorum bonis ad libitum disponere non posse.
63 Causam in principe iustam non præsumi cum spoliat.
64 Præscriptione quæsita sine causa à principe non posse auferri.
65 Spoliatum à principe extra iudicium ante omnia restitui.
66 Proditorem notorium de facto principem posse priuare.
67 Princeps occupando castrum suæ defensionis causa, si secuta pace illud non possessori primo, sed vero domino restituat, possessorem illum non dicitur spoliare.
68 Spoliatum causa cognita à principe, non restitui.
69 Ingrediens alterius possessionem auctoritate rescripti principis, possessore non vocato eum spoliare dicitur.
70 Spoliatorem etiam principis auctoritate non posse in vitiosa possessione confirmari.
71 Antonij Capicij declaratio ad l. auctoritate. C. vnde vi. explosa.
72 Spoliatore in possessione ex certa scientia principis confirmato, vocato spoliato, restitutioni locum esse.
73 Confirmationem nihil noui tribuere
74 Absente possessore spoliatore, quem conuenire debeat spoliatus, vt suæ possessioni restituatur.
75 Decretum secundum quando est interponendum, nō procurator, sed possessor ipse conueniendus monendusque est.
76 Procuratorem citare non sufficit, cum agitur de beneficij priuatione.
77 Praxis & modus citādi possessores, cum spoliatus vult sententiam restitutionis exequi.
78 Citatio in sententia executione necessaria non est, cum fit executio in ea ipsa re super qua est iudicatum, secus si in diuersa.
79 Citatio in sententiæ executione necessaria non est, cū successor iudicis qui iudicauit, eam vult exequi.
80 Citatio in sententiæ executione necessaria est, cum contra tertium exequenda est.
81 Libelli forma quæ sit in casu. l. meminerint. C. vnde vi.
82 Priuatio in casu. l. meminerint. C. vnde vi. non ipso iure, sed per sententiam inducitur.
83 l. meminerint. C. vnde vi. an de sententia diffinitiua vel interlocutoria loquatur.
84 Sententiæ appellatione venit diffinitiua non interlocutoria. & paulò infrà declaratur.
85 Sententia qua pronunciatur quid exequendum esse, dicitur interlocutoria.
86 Sententia qua pronunciatur, aliquem esse in possessionem mittendum, interlocutoria dicitur.
87 Citatio necessaria est, in executione interlocutoriæ magni præiudicij.
88 Oldradi & Sali. euersa extensio ad l. meminerint. C. vnde vi.
89 Domini, in casu. l. meminerint. C. vnde vi. qui esse intelligantur.
90 Collusione administratorum cessante, an locum habeat. l. meminerint. C. vnde vi. constitutio.
91 Dictionis, plerunque, significatio.
92 Expressio casus ratione maioris frequentiæ, non excludit minus frequentem.
93 Minor si ratum habuit quod ab administratoribus gestum est, conqueri non potest in casu. l. meminerint. C. vnde vi.
94 Actio quæ spoliato concedatur, cum spoliatur à pupillo, ex tutoris colludio.
95 Pupillus, vel minor conuentus conditione. l. meminerint. C. vnde vi. an obijcere possit dominij exceptionem.
96 Constitutio. l. meminerint. C. vnde vi. an locum habeat in prælato inuadente nomine ecclesiæ alterius possessionem.
97 Constitutio. l. meminerint. C. vnde vi. an locū habeat cum quis sponte ex pacto potest possessionem ingredi.
98 Citationem esse necessariam cum petitur missio in possessionem ex Carboniano edicto. vel Diui Adriani.
99 Missus in possessionem ex edicto, vel Carboniano vel Diui Adriani possessore non vocato, in ea possessione tamen confirmari poterit.
100 Habens auctoritatem ingrediendi sua sponte possessionem, necesse non habet monere possessorem, etsi à iudice associari petat.
101 Citationis forma quæ sit in casu constitutionis. l. meminerint. C. vnde vi.
102 Citatio per edictum non sufficit, cum in specie quis citandus est, & persona est certa.
103 Possessor quis sit per quirendus, vt possit citari, cum mitti in possessionem petitur.
104 Decretum nouum Sabaudiæ & Pedemontium in titulo delle Citatione. §. occurrendo. declaratur.
105 Citatio quæ fit per proclama, tunc conceditur, cum incerta est possessoris persona.
106 Statutum Papiæ. 48. de venditione & insolutum datione. egregiè declaratur.
107 Constitutiones Mediolani, in titul. de bonis ad cridas ponendis. declaratur.
108 Citatio nominatim fieri debet, etsi plures citandi sunt.
109 Citatio per edictum, qua vocātur vasalli, vt accedant ad capiendam inuestituram, non sufficit.
210 Episcopi generalis admonitio vt clerici omnes in habitu & tonsura incedant, non sufficit.
111 Absens, non per edictum & proclama, sed per nuncium citari imprimis debet.
112 Statutum Papiæ. 10. in ciuilibus de citationibus. declaratur.
113 Citatio per edictum sufficit cum possessoris persona est incerta, nec certificari potest.
114 Citari potest absens in loco vbi non datur tutus accessus per edictum & proclama.
115 Locum esse inaccessibilem constare debet, vt possit concedi citatio per edictum contra existentem in loco illo, & ibi praxis docetur.

Citatio

116 Citatio per edictum sufficit cum curauit citandus per dolum, ne nominatim citaretur.
117 Citari per edictum vagabundus potest.
118 Decretum nouum Sabaudiæ & Pedemontium, sub tit. delle citatione. §. non vaglia. declaratur.
119 Clericus citari potest sub generali citatione vt cōpareat, qui sua interesse putauerit.
120 Citatio per edictum sufficit cum citanda est vniuersitas, ibiq, praxis docetur.
121 Citatio per edictum sufficit, cum sufficit præsumpta scientia.
122 Citatio per edictum sufficit cum proceditur ordine iuris non seruato.
123 Citatio per edictum sufficit vbi personarum adest multitudo & copia magna.
124 Citatio per edictum sufficit, cum ita ex statuto, vel consuetudine & stilo constitutum est.

IMP. GRAT. VALENT. THEDOS. A. A. A. POTITO. P. V.

Meminerint cuncti siue vulgato rescripto mansuetudinis nostræ, siue sententia cuiuslibet Iudicis vtantur, in causis conueniendos dominos locorum esse: aut si fortè defuerint, eorum actores ad insinuandas sententias procuratoresque esse quærēdos: ne inde iniuriarum nascatur occasio, vnde iura nascuntur. Quod si plæcepta nostra implere neglexerint omni negocio, de quo iurgare cœperant, priuabuntur. Sin autem habito plerunque colludio, curatores vel tutores minorum his rem debitam ea occasione peruadant, vt pupillis vel adultis iurgandi copia, & fructus adimatur: his eatenus subuenimus, vt eosdem non atterat damno culpa temeritatis alienæ, sed illicò quidem possessio ei, à quo est ablata reddatur: curatores autem vel tutores æterna deportatione punitos bonorum quoque publicatio persequatur. Dat. // Non. April. Anto. & Syagrio. Coss. In codice verò Theodosieno legitur hæc constitutio his verbis.

Imppp. Gratianus, Valentinianus, & Theodosius ad Potitum vicarium vrbis.

QVISQVIS NEQVE vulgato rescripto, neque aduersario solenniter intimato, possessorem quietum dominio suo huiusmodi terrore turbauerit, ea lite in perpetuum mulctetur, quam præoccupauerit violentia: cum precibus popoſcisſes audiri. Quæ non minus etiam eum tenebit conditio, qui iudicis interlocutione suppressa, sub specie iudicati ius alienum improba temeritate peruasit, ita vt neuter reparationem interfecti hoc pacto semel negotij audeat postulare. si autem habito plerunque colludio, curatores, vel tutores minorum his rem debitam ea occasione peruadant, vt pupillis, vel adultis iurgandi copia & fructus adimatur, his eatenus subuenimus vt eosdem non atterat damno culpa temeritatis alienæ, sed illico quidem possessio ei, à quo est ablata reddatur: curatores autem vel tutores æterna deportatione punitos, bonorum quoque publicatio persequatur. Dat. Prid. Id. Octob. Syagrio & Eutherio. Coss.

OCTAVVM REMEDIVM RECVPERANDæ possessionis. ex l. meminerint. C. vnde vi.

GRatiani † Imperatoris viri rei literariæ & militaris insignis præcipua constitutio est. vt enim is pietate in suos (vt testatur Egnatius) egregius erat, sic ne quis principis auctoritate læderetur, sanxit, quod à prætore suo interdicto Vnde vi, non erat constitutum, vt is, qui rescripto parte non citata sponte & sine iudicis auctoritate alterius possessionem esset ingressus, possessionem illicò haberet restituere, eaque mulctaretur pœna, vt rei dominū perderet, si dominus erat, si verò alterius, in perpetuum deportaretur. Conijcimus ergo ex his nouam hanc† constitutionem 2
nouum hoc in casu isto attulisse recuperandę possessionis remedium, cum (vt diximus) prætoris edicto non fuerit, puisum, quinimò is possidere iustè videbatur, qui prætore auctore possidebat, quod ne ita passim liceret, edita est sanè quā vtilis cōstitutio hæc: quam vna cum glossa hic in 3. intellectu, sic ferè omnes * intelligunt. Vt rescripto, vel sententia illud contineretur quod illi impetranti rescriptum, liceret sua auctoritate possessionem ingredi cum à nouo possessore spoliatus fuisset, cuius certè rescripti executionem, parte non citata, nec is impetrans, nec Iudex, cui causa executionis est demandata, facere potest, alioqui in dictæ hac constitutione pœnæ locus erit: & ipsius pœnæ ratione affirmant Bartol. totius & Sal. in hac ipsa. l. meminerint. in fin. esse remedium personale, cum delinquentis tantū personam coerceat, non eos, ad quorum vtilitatem rei possessio est occupata & ingressa. quo autem ad recuperandam possessionem ipsam, cōdictio in rem scripta dicitur, cū detur aduersus illum, in quem peruenit possessio.

QVAERO nunc primò † quomodo intelligatur, 3
vt is, qui facto & auctoritate iudicis sua possessione priuatus est, illicò ad eam restituatur, vt in ipso textu dicitur. & verè constituēda est regula negatiua, vt eam constituit Abb. in c. conquerente. num. 6. extr. de restit. spol. Priuatum sua possessione auctoritate iudicis non restitui, cùm is seruo ordine iudiciario procedit. sic Abb. intelligit gloss. in c. præsentium. 7. q. 1. quam probat Ias. in l. iustè possidet. nu. 3. de acqu. poss. qui alios plures in hanc retulit sententiam, à qua nec dissentit. Bart. in hac l. meminerint. nu. 8. & Sal. col. 2. sic & Alb. hic. Ripa. in l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 60. 61. de acq. poss. & in c. fæpè. num. 86. de rest. spol. Sapia. in l. iubere. cauere. numer. 5. de iurisd. om. iud. Dec. consi. 191. nu. 9. versi. quintò hoc comprobatur. & consi. 449. nu. 16. & citando gl. d. c. præsentium. sic regulam constituit Felin. in c. dilectus filius. num. 1. de rescrip. & eam secuti sunt Ias. consi. 158. col. 1. vers. vltra aliorum fun. lib. 2. & cons. 38. nu. 4. lib. 3. Luc. à Penna in l. si coloni. q. 23. & ibi Io. à Platea. nu. 3. C. de agric. & censi. lib. 11. Rui. cons. 49. nu. 11. lib. 4. Crau. consi. 5. num. 8. & Car. Molin. in consuetud. Paris. tit. 1. §. 1. glo. 4. nu. 38. Fede. de Senis. consil. 79. sic decidit Rota, in decisio. antiquis. in tit. de ordine cognit. decis. 1. nu. 1. 2. Affl. c. 1. §. similiter. nu. 33. de Cap. qui curia ven. in vsibus feudorum. & in c. 1. §. quid ergo. nu. 13. de inuest. de re alie. facta. Iaco. à S. Georg. in l. si de vi. in fi. de iudicijs. Lanf. Oria. rubri. de causa poss. & propr. col. 7. vers. sexta limitatio. sic etiam Afflict. in comment. ad constit. Neapol. libr. 1. rubr. 24. de violentijs circa possessiones. nume. 59. clarè Craue. consil. 302. numer. 3. Ratio illa prima afferri solet: quia pro iudice præsumitur. l. 2. C. de offic. ciuil. iud. sic statim citatis Ias. & Rui. addo. Soci. Sen. consi. 115. col. 2. lib. 1. & aliqua Alciat. tracta. præsumpt. regul. 3. præsumpt. 9. qui ergo contendit se à iudice spoliatum esse † non restituitur 4
ante omnia, quia ei obstat iuris præsumptio. iuxt. c. ad decimas. de rest. spol. & aliàs supra dixi in 1. remed. recuperan. poss. q. 20. & ideo rectè dicebat Archidia. in c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quorundam.74. distinct. quem retulit Fel.in d.c.dilectus.nume.1.de rescrip.eum † spoliatum debere in primis probare se iniuste spoliatum,sic affirmat Durand. de arte testãdi.tit.vlt.caut.vl.nu.8.q̃ pulchrè cõsuluit & Dec.d.consi.449.nume.30.qui in eodemmet casu respondit in quo & Rui.d.consi.49.lib.4.Dec.secutus est
6 Crauet.consil.302.num.3.nam virtus† præsumptionis illa est, vt tranferat probandi onus in aduersarium. l. generaliter.§.si petitum,in fi.de fideicom. liber. Brun. consil.109.num.1.latè Crauet.de antiqu.temp.1.part. 11. parti.num.26.latè Didac.libr.2.variar.resolut.c.6. nu. 1. Afferri potest etiam secunda ratio, quam considerauit Bero.in c.conquerente.num.8.post Abb.ibi.de rest.
7 spoliat.quia lata sententia † etiã iniusta,mero iure valet,& tranfit in iudicatum, nisi intra debitum tempus appelletur. c. cùm inter. de re iud. quare standum est sententiæ & rei iudicatæ, quæ pro veritate haberi solet.l.res iudicata.de regul.iur.*omnes in rubr.ff.de re
* iud. Procedit fortius hæc sententia, cum iustam ob causam est à iudice facta spoliatio,vt puta,cùm is spoliatus fuisset bonorum dilapidator,ita post Specul.titul,de petit.& poss.§.quoniam.scribit Antoni. Matth. in d.l.naturaliter.§.nihil commune.fallen. 44. de acq. poss.

Declaratur primò, conclusionem non procedere,
8 cum iudex † extraiudicialiter processit,vt priuatus sic omnes; præsertim Cyn. & Alber. in d.l.2.C.si per vim vel alio modo. Abb.in c.dilectus filius. vltim.nota. & ibi Fel.num.1.versic.fallit primo.de rescript. sic Card. Zaba.consil.132.col.vlt.versic.ad secundum. & c.Brun. consi.22.num.2.Ripa.d.§.nihil cõmune.nu.50.Bero.d. c.conquerente.nu.5.6.de rest.spol.Io.Bapt.Ferr.consil. 22.num.4.5.consil.30.numer.1.Franc.de Marchis.q.219. num.2.Bernard.Diaz.in tract.fall.in verbo,spoliatus. Bertra.consi.114.num.4.lib.4.& consi.130.num.4.lib.6. Iaco.à S.Georg.in l.si de vi.in fi.de iud.Cæpol.consi.19. num.4.& Ant.Matth.l.naturaliter.§.nihil commune. amp.16.de acq.possess. hanc sententiam probat clarius tex.d.c.conquerente.& est ratio,quia procedendo extraiudicialiter vt priuatus, cessat illa bona præsum-
9 ptio,quę de eo erat.imò †,impunè ei potest resisti.l.,phibitum.C. de iure fisci.lib.10.quam citare voluit Alc. de præsump.reg.3.præsump.9.in fi.& eam citauit Deci. in l.vt vim.nume.24.de iust.& iur.qui & in hanc retulit sententitã ext.l.factum à iudice.de reg.iu.& alia tradũt Soc.Se. tract.fal.reg.442.fal.2.& est tex.in l. oẽs.C. de decur.lib.10.in l.cõtra præcepta.C.de execut.& exact.lib.12.latè Gram.consil.56.num.26.consil.51.numer. 1.2.voto.1.nume.15.voto.32. num. 24.Placa.Hisp.libr.1. Epito.delict.c.28.num.9.addo textum in c.iudicet.3.q. 1.in c.priusquam.28.distin. Altera quoque ratio afferri
10 potest, quia cum iudex procedit extraiudicialiter, & vt priuatus, † spoliat, ac iniuriam inferre dicitur,ob quam vt alter priuatus cõueniri poterit.l.qui iniuriarum.§.qui iure. iuncta.l. nec magistratus.ff. de iniur. & sensit Bero,d.c.conquerente.num.6.& Placa.d.c. 28. num.9.quo loco alios plures,qui aliter sentiunt.retulit,vt Bart. in † l.si seruus.C.de his qui ad eccles. confug.& in l.vltim.C. quando liceat vnicuiq; sine iud.se
11 vind. Verum locutus est in locis illis Bar.cum factum à iudice,vel ab altero eius nomine iure,permissum est, vt in casu d.l.si seruus.qui à familia iustè potuit capi, iustè occidi,si resistat,vt Bartolum in eo probauit Gram.decis.41.sic & in casu d.l.vlt.vbi Bartol.locutus est in eo, qui occidit Bannitum ex statuti licentia, & declarant Rui.consi.153.in fi.lib.5.& Crauet.de antiqu. temp.4.part.princip.1.partic.num.1.2.& ita procedant alia à Placa illo citata.immò ad interesse hic spoliatus contra hũc iudicẽ extraiudicialiter procedentẽ, agere potest.Ita Afflict.in d.constitut.Neapol.d.libr.1. rubr. 25.num.36.

Hæc tamen declaratio intelligitur procedere, cum is possessor potuit habere ius aliquod, quo seipsum
12 defendere potuisset,secus quando † notorium est,cum ius aliquod nõ haberet, sic in terminis respõdit Brun. consil.22.numer.2. versicul. non obstant.Sapia. in l.iubere.nume.6.de iurisd. om.iud. & sentit Bartol.in hac ipsa l.meminerint.numer.7.ibi, quia pars non debeat requiri. & idem sensit Deci.consil. 191. colum. vltim. Grat.in consil.76.numer.12.libr.2. licet Ripa in c. sæpè. nu.86. versi.item scias.de rest.spol. aliter sentiat nec rectè satis.

Declaratur secundò non procedere, quando iudex est incompetens. nam & tunc licet processerit ordine iudiciario,† nihilominus is spoliatus adhuc dicitur, 13
& ideo illico est restituendus.sic Butri.in d. c. conquerente.quem secutus est Rip.in d.§.nihil commune.nu. 59.versic. 21.procedit. qui eiusdem fuisse sententiæ retulit Soc.Sen.consi.12.col.2.lib.1.idem censuit Anchar. consi.248.1.dubio.& Fel.in d.c.dilectus.nu.1.versf.fallit tertiò.& Craue.consi.302.num.1.circa med.Bernardus Diaz.in tract.fal.in verbo,spoliatus. & Ant. Matth.d. §.nihil commune.amp.16. Affl. de quo statim d.rubri. 24.nu.33.citatur tex.in c.cum causa.in fi. de offi. deleg. Ratio præcipua afferri solet, quia † iudicatum ab eo, 14
qui non habet iurisdictionem, iudicatum nõ dicitur. l.1.§.vlti.ff.ad S.C.Tertull.in l.1.§. hæc verba. ff. quod quisq; iur.l.2.in fi.ff.de pœn. quare † sententia lata à iu- 15
dice incompetenti,omninò nulla esse dicitur. toto tit. C.si à non compe. iud. immò nullitas ex incompetentia proueniens,cęteris maior dicitur: vt latè diximus, supra in 5.remed.recuperand.possess.ex l.extat.ff.quod met.caus.q.2.

Altera quoq; ratio (non tamen longè dissimilis,) afferri solet,quia † iudex qui aliquid agit, quod ad suũ 16
officium non pertinet, præsumptionem pro se nõ habet,vt in c.significauit.de appel.Alc.d.reg.3. præsump. 9.nu.28.& ibi nu.27. loquitur in hoc casu nostro. hinc dicimus iudicẽ spoliare,cum sua iurisdictione & sententia per appellationem vel falsi querelam suspensa, sentẽtiam exequitur.ita An.Matth.d.§.nihil cõmune. ampl.16.in fin.

Tertia quoq; assignari potest ratio: quia iudex † in- 17
competẽs procedendo vt priuatus procedere dicitur: sic vno verbo censuit Crau.d.consi.302.nu.4.versicul. posset etiam.

Hanc declarationem intelligunt Dec. consil.125.nu. 8.& in l.vlt.num.16.in fin.de iurisd.om.iud.& Crauet. d.consil. 302. numer.1.circa med.cum de incompetentia & iurisdictionis defectu clarè apparet, secus si de 18
ea non constaret,nam tunc iudex † potius errore, quã culpa lapsus dicitur,quare iniuriam intulisse non censetur, vt probat, secundum eos, textus in c.præsentium.7. quæst.1. & quia hæc declaratio posterior,à varietate sequentis,quam subijcio,dependet, ideo latius in ea dicemus.

Declaratur tertiò vt non procedat,quando † iudex, 19
vt competens processit,sed nulliter, nam & tunc spoliare dicitur & vt spoliatus illico restitui debet.sic Abbas d.c.conquerente.nu.8.vbi Bero.nu.7.8.de rest.spol. Fel.d.c.dilectus. col.1.versf.fallit.secũdo.de rescrip.quẽ est ad verbum secutus Bernar.Diaz.loco iam allegato. & Ant.Matth.d.§.nihil cõmune.fall.17. latè Afflict. in commen. ad const.Neap.lib.1.rub.24.de violentijs circa possessiones,nu.32.33.& nu.59.in fi.Dec.in l.vlt.nu.35. C.de ed.diui Adri.tollen.in l.non videtur.§.qui iussu. & in l. factũ à iudice.de reg.iur.Boer.q.238.nu.4.Grau. consi.18.nu.8.consil.124.num.4.& consil.140.num.2.qui Oldra.Bal.Soc.& alios plures in hanc retulit sententiam. quo fit vt intelligamus hanc esse * communem *
Dd.assertionem,quę tamen vix est quod bono aliquo 20
fulciatur fundamento.nam qui solet allegari text. † c. conquerente,non loquitur cum iudex, vt iudex competens processit,licet nulliter: sed verius loquitur, cũ processit extraiudicialiter vt is textus in prin. clarè aperit.quo casu non vt iudex, sed vt priuatus procedere dicitur: sicque non probat hanc declarationem, 21
vt nec eam probat textus in † c. causam matrimonij.

de

22 de off.deleg. vbi gloss.vltim.ibi † iudex fines mandati excessit,quare non vt iudex,sed vt priuatus processisse dicitur,iuxta doctrinam Old. consil.227.col.1.in fin. quam declarat Crau.consi.302.nume.4.vers. posset etiam.in fi.ex qua declaratiõe sic pariter respõdetur text.
23 c.cũ causam. eo.de off.deleg. tex.aũt huius † l.meminerint,non pariter hanc probare videtur sentẽtiam, siue secundum Bal. & Sal.intelligamus loqui, cum nõ ipse iudex exequitur, sed cum pars ipsa sine iudicio & causæ cognitione sub prætextu rescripti possessionem ingreditur.siue intelligamus etiam secundum Bar.loqui in iudice exequente sine citatione partis. nã & tunc nõ dicitur,pcedere vt iudex, sed vt priuatus.sic Card.in in clem.1.de celeb.missa.quem post Fel.in d.c.dilectus. de rescrip.& Dec.in l.factũ à iudice.de reg.iur. est secutus Craue.d.consi.302.nu. 4. qua responsione diluitur
24 & fundamẽtum quod fieri solet ex † l.vlt.C. si per vim
* vel alio mod. quæ verè loquitur, cum citationis ineſt defectus,vt eum intelligunt ibi* omnes.& Bart. in l. vlt.nu.4.C.de ed.diui Adr.toll.Barba.consi.13.col.2.in fi.lib.3.Ru.consi.17.nu.3.5.consi.128.num.1.2.lib.5.qui & intelligũt loqui in interdicto retinẽdę,nõ autem recu-
25 perandæ.textus autem in † c.ex insinuat.de procur.nõ pariter vrget,cum lata ibi fuerit sententia contra procuratorem expresse reuocatũ, qui procedendo in causa,domino non poterat afferre præiudicium, nam gesta cum tali procuratore sunt ipso iure nulla.glos.in c. cum mãdato,in verbo,reuocato.de procu.Vant.tract. Nullita.in tit.de nullita. ex defect.inhabil. compa.nu. 162. Ratio autem illa,quæ ad firmandam hanc sententiam postremo loco considerata fuit † è Ripa,in d.§.ni-
26 hil commune,nu.59.versic.est enim.quòd is dicatur in lata culpa,qui vtitur sententia nulla, ideoque non esse mirum si de violentia tenetur.§.1.Inst.vi bon.rapto. hæc inquã ratio certo casu procedere posset, cùm scilicet de nullitate clarè & notoriè constat, secus si nullitas ineſt, non ita tamen apparens & manifesta. nam tunc is,qui ea sententia vtitur,à lata culpa excusatur, cum leuis quælibet causa excusat à dolo & ita etiam à lata culpa,quę ei æquiparatur,quòd leuis causa excuset,probat is tex.l.igitur.§.causa.de lib.cau.& alias sæpius sup.diximus.rursus hęc ratio euitari potest,quia etsi is qui ingreditur, videatur iu culpa, non tamen is tenetur restituere ante omnia,cum contra eum non agatur,sed contra ipsum iudicem,vt intelligunt Abb.& Ber.in d.c.conquerente.vterq;.nu.8.& * contrariã ergo
27 sententiam aduersus communem probauit † Craue. consi.302.nu.4.vers.ante procedit &c. dũ inquit, quod si iudex procedit iudicialiter & lata sentẽtia, & si nulliter possessorem priuet,eum non restitui ante omnia: & nullitatis exemplum ponit, vt cum litis cõtestatio non est facta, vel quid simile est omissum. nam cũ hoc casu (inquit Craue.) sententia dicatur nulla ex omissione alicuius ordinis,vel solemnitatis:attamen iudex, vt iudex processisse dicitur,non vt priuatus. quare vt aliqua sit differentia in hunc auctoritate iudicis spoliatum & spoliatum à priuato,cum spoliatus à priua-
* to restituatur ante omnia,ergo contra qui à iudice nõ restituetur,quam differentiã faciunt * omnes (inquit Crau.) nostri interpretes dum affirmant à iudice spoliatum non restitui ante omnia,sed causa cognita siue iustè fuerit spoliatus siue non, cum tamen spoliatus à priuato ante omnia restituatur. confirmatur ex Albe. in l.si de vi.col. vlti.ff.de iud.dum inquit,quòd si à iudice fiat spoliatio,& bona domino,pprio tradãtur,reuocationẽ non fieri,ex l.vlt.§.vlt.de eo quod met.cau. vbi verò à priuato fit spoliatio,tunc fit restitutio, etsi spoliator de dominio incontinenti probare vellet.
28 Verum sentio esse animaduertendũ.d.† l.vlt.§.vl.loqui in vi compulsiua,ob quam restitutio ante omnia non conceditur,vt diximus suprà in 1.remed.recuper. poss.ex interdicto Vnde vi.q.10.Rursus is text.l.vlt.§. vlt.procedit,quia ibi clarè constabat rem illius fuisse, cui eam adiudicauit iudex. vel quia ibi res cedebat in solutionem veri debiti,sic declarat Iac.à S.Georg.in l. si de vi.in fin.ff. de iud.sic etiam sensit Isernia, vt retulit Affl.in comment.ad constitu.Neapol.lib.1.rubr.25. contra quem de restitutione agatur.numer.32. quo loco tres alias solutiones & declarationes attulit & nu. 35. ex sua sententia alias subijcit. quo autem ad hanc ipsam nostram declarationem subsisto non parum, cum vrgens admodũ sit ratio & fundamentum Crau. quod aliquando visum mihi est Abbatis esse in d.c. conquerente.numer.8.& Beroij.ibi nu. 9. ij rationem † 29
differentiæ,inter spoliationem à iudice factam, & factam à spoliatore, assignare videntur, dum inquiunt spoliatum à iudice causam, ob quam fuit spoliatus, esse iniustam & nulliter processum demonstrare debere,cum scilicet iudex in forma iudicij,& tanquam iudex processit. ea ratione, quia pro iudice est præsumptio.sed diuersum est cum spoliatio à priuato fit,nam tunc spoliatus non probat aliquam causam iniustam, sed solum probat antiquam suam possessionem & spoliationem,iuxta gloss. in l.1.§.interdictum. de vi & vi arma. Craue.consi.140.nu.1. & latissimè infra dicemus in 15.remed.recuperand.possess.ex c.reintegrandæ.3. q. 1.in q.29.quare in exceptione dominij non videtur differentia inter spoliatum à iudice & spoliatum à priuato,sed in probatione causæ, an iusta,vel iniusta, vt diximus. nam iniustitia causæ, seu nullitate demonstrata à spoliato,ita restituetur illico, vt spoliatus à priuato.& ideo,quod idem Crau.in cõsi.18.nu.8.versi. nec dicatur.censuit,nullam esse differentiam inter spoliationem à priuato factam & factam à iudice nulliter procedente, intelligo, quoad dominij exceptionem à spoliatore obijciendam, non quoad causæ probationem.considero præterea vt supra dicebam,spoliatum à iudice experiri, non contra suum aduersarium, sed contra ipsummet iudicem vt* omnes in d.c.conque- *
rente.fatentur,quo ergo poterit modo iudex dominij exceptionem obijcere. cogitandum tamen erit. Non ignoro tamen Carol. † Molin.in d.consuet.Paris.d.tit. 30
1.§.1.gloss.4.nu.39.affirmasse huic spoliato non concedi aliquod interdictum recuperandæ possessionis,sed esse succursum remedio oppositionis, vel recursus ad superiorem,quo mediãte restituitur ante omnia, vt si daretur interdictũ, quod, inquit ille, probari ex multis canonibus, vt ex c.præsentium.7.q.1.in c. quia præsulatus.1. q.4.in c.hoc quippe. 3.q.6.in c. quorundam. 74.distinct.c.notum sit.2.q.1.d.c. conquerente. de resti. spolia.c.ex insinuatione.de procura.c.referente. de præben.verum conijcere nõ possumus ex relatis iuribus, quod remedium fuerit intẽtatum, vt spoliatus is restitueretur,cum in genere tantum dictum sit,spoliatũ esse restituendum,quo autem remedio nihil,nec ad rẽ facit per recursum ad superiorem spoliato fuisse consultum, cum ex necessitate illud contingat, nec enim coram eodemmet vel pari magistratu spoliatus conqueri potest,sed maiorem adire debet, vt is possit ius dicere in spoliatorem,cum par in parem non habeat imperium.l. nam & magistratus.de arb.l.ille à quo.§. tempestiuum.ad Treb.

Non inficior tamen vna hac via consultũ esse posse ipsi spoliato,& tutius arbitror, si viam hanc amplectatur, cum denegari spoliato † recursus ad superio- 31
rem non possit. aut. quæ supplicatio.C. si contra ius vel vtil.pub. poterit quoque is spoliatus vti remedio huius constitutionis.l.meminerint. iuxtà intellectum Bartol. & aliquorum quos statim retuli, etsi dissentiant alij.cogitandum tamen erit, quia perplexus satis locus est.

Declaratur quartò,nõ procedere,cum possessor † nõ 32
obstante lata contra eum sententia resistit,tunc is,pro quo lata est sententia, & cui data est facultas ingrediendi possessionem,eam ingredi non potest, quòd si ingrediatur,is possessor, vt spoliatus restitui adhuc debet.communem hanc * esse Dd.sententiã testatur Ri- *
pa,in d.l.naturaliter.§.nihil commune.nu.62.de acqu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

possi.idem in c.sæpè.nu.87.de restu.spolia.Iaſ.in d.l.iuſtè poſſidet.num.19. de acquiren.poſſeſſ.qui Bart.multis in locis citauit, præſertim in l.creditores.numer.18. C.de pigno.idem ſentit Sapia.in l.iubere.num.7.de iuriſd.om.iud.idem cenſuit Cagnol.in d.l.non eſt ſingulis.num.5.de regul.iur.& eo loco Guli.Mayn.in fin. & Anto.Matth.d.§.nihil commune.amplia.18.ea vnà ad-
33 ducuntur ratione, † iudicem non poſſe concedere licentiam ingrediendi poſſeſſionem per vim: quæ ratio ſi vera eſt,ſuſtinetur, & communis hæc ſentẽtia, aliàs nequaquã, qua in re vereor ne falſum ſit cõmune hoc
34 præſuppoſitũ,nam qui ſolet allegari †tex.l.non eſt ſingulis.de reg.iur.intelligitur ſecundum Bal.in diſputatione,q̃ incipit. Accuſatus de vi turb.vt refert Iaſ.in l. iuſtè poſſidet.nu.19.de acquirend. poſſeſſ.& Fel.in c. de cætero.num.14.verſic tenendo.de re iud. & Cagno. d.l.non eſt ſingulis.nume.5.cum is exequitur tanquam priuatus,quod ad iudicis officium ſpectat: nos autem in eo caſu loquimur,cum ingrediẽs,vt iudicis delegatus,& nuncius ingreditur, cum ab eo licentiam ſic intrandi conſecutus ſit. quo fit, vt quemadmodum ex conceſſione legis mortuæ ceſſat diſpoſitio. d.l.non eſt ſingulis.vt declarat Iaſ.in l.2.numer.106.C. de iure emphy.ſic pariter ex conceſſione legis viuę,id eſt, Prætoris.§.prætorum quoque edicta.Inſtit. de iure naturali gent.& ciuil.ſic textus,qui ſecundo loco ſolet citari in
35 †l.miſſi opinatores.C.de exac.tribu.lib.10.nõ probat, cum ibi exactores illi non ſint cõſecuti licentiam à iudice,quod declaratur ex principio illius textus. dum vult iudicem cum delegatorijs literis exactionem illis exactoribus mandare debere,deinde quòd ſi paſſus fuerit debitores delegari, id eſt, exigi ab exactoribus, nam dum dicitur paſſus eſt, intelligitur tacendo, id eſt, nõ committendo illis expreſsè exactionem illam. Rurſus,ibi non agitur de violẽtia,vel non conceden da, ſed ſolum prohibet iudices ne eis liceat delegare exactionem certi tributi generis, cum de alio concedatur.

Non pariter hanc adiuuat ſententiam textus huius
36 †l.meminerint.quam etſi intelligat.Rip.d.c. ſæpe. nu. 86.probare contrariam ſententiam,& Fel.in d.c.de cætero.num.14.inquit procedere cum ſolum lata eſt ſententia ſuper principali, non cum ſolum de ingrediendo,quia ſententia non dicitur.ſed poſtremum hoc nõ ſatis probo, cum verè de ſententia exequenda loquatur,dum præſupponit in principio ſententiam eſſe latam.quare verius dico,nec vnam, nec alteram probare opinionẽ,cum ſolum ibi de vi citationis agatur. vt ſcilicet, qui ſententiam & reſcriptum obtinuit de ingrediendo,nõ ingrediatur,niſi parte vocata,quis modo eum in poſſeſſionem mittat, vel iudex,vel ipſemet priuatus,nihil in textu.

Non quoque huic ſuffragatur ſententiæ † tex.l.ſi
57 quis in tantam.C.vnde vi.quia,vt rectè cenſuit Fel. d. c.de cętero.num.14.loquitur,cum priuatus ſua auctoritate ingreditur ante latam à ſe ſententiam,& conceſſam licentiam de ingredienda poſſeſſione,textus autẽ
38 †c.cum noſtris.de conceſſ.præben.vbi gloſ.& quem in hanc ſententiam citabat Inno.in c.olim.2.col.2.de priuile.non probat,cum procedat in dubio, nam & ipſemet Inno cen.loquitur,niſi is nuncius hoc haberet expreſsè in mandatis, & refert Alexand. in l. iuſtè poſſidet.numero.29.de acquirenda!poſſeſſione.quin potius contrariam ſententiam is textus probat, vt infrà ſubijciam.

Contrariam itaq; ſententiam defendit Bal.in d.diſpu.Accuſatus de vi turb.colum.11.verſi.nunc incipit, quem eſt ſecutus Fel.in d.c.de cætero.nu.14. de re iud. & Bal.refert Alexand.d.l.iuſtè.nume.19.vbi Iaſ.nume. 29.& Ripa.d.§.nihil commune.numero.62.Quam ſententiam veriorem ſemper exiſtimaui, tametſi non ignorem aliqua, quæ à Bald. & cæteris afferuntur, non ſatis iure ſuſtineri poſſe:illud primum, quo adducitur Bald. hunc egredientem per vim ex licentia, non loco priuati,ſed magiſtratus ingredi. arg. † l.diuus.ff. 39
de ſeruis fug.nam is textus, aſſumptum non probat, ſed contrarium potius, dum affirmat prætorem concedere ingredi fundum alienum, vt fugitiuus ſeruus perquiratur, & (ſi opus erit)apparitorem. quod intelligo cùm aduerſarius reſiſtit.non ergo conceditur hæc licentia ipſi parti de ingrediendo per vim, ſed conceditur apparitori.' credo tamen alio iure Bal.aſſumptũ probari, vt infra ſtatim ſubijciam. textus autem† l.ſi 40
ſeruus.C.de his qui ad eccle.confug.quem in hanc ſententiam citat Sal.in l.neminem.C.de exhib. reis. dum inquit,quod ſi quis licentiam à iudice habeat capiendi malefactorem & is reſiſtat,ſi occiditur, impunè occiditur:ergo fortius hoc caſu.nam vt inquit Alex. d.l. iuſtè poſſidet.nu.29.is textus proceſſit vlterius diſponendo,quod nõ contingit in caſu noſtro,quin lex illa, vt meminit Alc.lib.2.parerg.iuris.c.45.& Did. Couar. lib.2.variar. reſolu.c. vlti. numer.14. eſt admodũ iniqua,vt exiſtimat Diuus Chryſoſto.contra Eutropium Conſtãtij Imperatoris Eunuchum, cuius ſuaſionibus lex illa fuit promulgata.

Non adiuuat pariter hanc ſentẽtiam†textus.l.vlti. 41
C.quando liceat vnic.ſine iudi.ſe vendi. & l.ſi vt allegas.vbi Saly.C.ad l.Cornel.de ſicar. quia, vt ſenſit ſtatim à me relatus Alexa. procedunt vlterius diſponendo,vel ſecundo inquit Alexand. quod niſi in caſu illo lex eam conceſſiſſet facultatem contra reſiſtentem,inutilis fuiſſet conceſſio. nam dum conceditur offenſio contra offendentem, ineſt neceſſario offendentis reſiſtentia, quod non contingit in caſu noſtro : cum hoc caſu vtilis eſſe poſſit, quando inquam, nullum inuenit reſiſtentem & caſu quo inueniat, ingredi nõ poterit.Quod autem dicebat Bald. non licere quidem priuata auctoritate vim inferre, licere tamen publica. † 42
l.2.in fin.cum l.vltim.§.vlti.ff.quod met.cauſ.dico ibi non fieri violentiam à priuato ex licentia iudicis, ſed ab ipſomet iudice, qui proprium apparitorem transmittit,vt ſupra dicebam ad l.Diuus.de ſer. fug.† text. 43
verò l.fundi.§.1.de acquir.poſſeſſ.à Bald. citatus, non confert ad rem, cum ibi non probetur, an iudicis auctoritate illa conceſſio de ingrediendo permiſſa fuerit. Non quoq; illud ſuffragatur,factum † iudicis eſſe 44
factum partis.l.ſi ob cauſam.C.de euict.l.ſi pig.ff.fam. erciſc. quare ſi pars alteri concedat,vt ingrediatur, & poſſeſſionem apprehendat, eo deinde reſiſtente poterit ingredi,ſecũdum opinionem Io. Glo. quam refert & ſequitur gloſſ.in l.creditores. in gloſſ.1. C.de pig.ergo & idem noſtro hoc caſu, cum à iudice datur licentia.nam reſpondetur vno verbo ex declaratione, qua in his terminis vſus eſt Bartol. in hac ipſa l. meminerint.nu.4.quem eſt ſecutus Iaſ.in l.iuſtè poſſidet.nu.17. de acqu.poſſ.& Soc.Sen.conſi.158.col.5.circa med.lib.2. tunc factũ iudicis eſt factum partis, quando iuſtè pro- 45
cedit,ſed in caſu iſto haud rectè ſatis procedit, cum licentiam à lege minimè permiſſam concedat. Secundo etiam reſpõdetur Io.Gloſſatoris ſententiam crebriore calculo reijci,vt ſcripſit Bar.in d.l.creditores. nu.18. & latè Tiraq.de iure conſt.1.par.nu.37. quare verius exiſtimo, hanc Bald. ſententiam poſſe defendi, ex primo Bal.aſſumpto,hunc ſic ingredientem ingredi, non vt priuatus, ſed vt magiſtratus & legis miniſter, cum & priuato †iuriſdictio mãdari poſſit.l. vlt. & ibi Dec. 46
num.2.ff.de offic.eius &c.& ita videmus factum in caſu.c.cum noſtris.de conceſſ.præben.ac etiam in caſu. d. l.ſi ſeruus. C. de his qui ad eccleſ.confug.quæ tametſi dura lex ſit & certo modo iniqua, attamen præter caſum immunitatis eccleſiæ, iuſtum præſtat argumentum,concedi poſſe licentiam. nec eſt quid, quod prohibeat,quem eſſe executorem in re propria, dum modo ius ſit liquidum,ſecundum Bal.conſ.345.ad euidentiam.col.2.in princ.libr.1.Caſſad.in ſuis deciſ.titul. de cau.poſſ.& prop.deciſ.6.nu.3.4.

Nec difficultatem facit ratio. l. non eſt ſingulis.de regul.iur.dum ait, ne ſit cauſa maioris tumultus,quia cum

cum is habeat mandatum à ſuperiore, factus eſt ſuperior,& qui ei reſiſtit magiſtratui reſiſtit, quare quemadmodum is iudex & magiſtratus manu poteſt armata ingredi.l. qui reſtituere. ff. de rei vend. & in noſtris terminis declarat Caſſad. qui ſupra.d.deciſio.6.& nu. 8. 9. ſic & is qui magiſtratus eſt loco, aliàs abſurdum ſequeretur, quod is ſemper magiſtratus, & ſuperior
47 manu propria ſuam exequi haberet ſententiã,† quod intelligo,cum is magiſtratus delegandi habet poteſtatem,vt declarat Alex.in l.à Diuo Pio.in princ.numer. 14.in fin. de reiudic. Et probata hac Bald. ſententia, non eſt, quod confugiamus ad diſtinctionem, quam
48 facit † Abb.in c.de cætero.num.11.& ibi Fel.num.14.de re iud.& Alex.in d.l.iuſtè poſſidet.num.29.in fin.& in d.l.à Diuo Pio.in princ.nume.14.& ſenſit Cagnol.d.l. non eſt ſingulis.num.5.de regul.iur. quod aut demandatur executio ſententiæ latæ ſuper quantitate ſoluenda, in qua neceſſaria eſt cauſæ cognitio iuxta. l. à Diuo Pio. §. in venditione. de re iud.& hoc caſu cum nemo in cauſa propria iudex eſſe poſſit. l. vnica.C. ne quis in ſua cauſa ſibi iuſd.etſi in l.qui iuriſdictioni. de iuriſd. om. iud. non poterit talis executio illi mandari,cum de cauſa cognoſcere impediatur, ſic procedat Bart.& aliorum,quæ videtur receptior ſententia. aut aliqua cauſæ cognitione opus non eſt, tunc mandari poteſt executio illa ac poſſeſſionis occupatio, ſeu verius immiſſio, etiam poſſeſſore reluctante, ſic procedat Bald.& aliorum ſententia.

Non placet hæc diſtinctio, quia licet primum illud caput in ſe verum ſit, attamen doctrinæ Bartoli non conuenit, quandoquidem ſimpliciter locutus eſt Bar.cum ſola nuda & mera executio faciẽda eſt, & in
✱ hoc ipſo caſu ſic conueniunt✱omnes,licet vnus vnã,
49 alter alteram,affirmet ſententiam.

Non eſt quoque neceſſe quòd confugiamus † ad Ripæ diſtinctionem in d.§.nihil commune.numer.62. dum ſic diſtinguit:aut ingrediens aduerſario reſiſtente potuit adire iudicem à quo impetraret familiam, qua commodius poſſet poſſeſſorem reluctantem cogere, vt poſſidere,& ingredi eum ſineret, & tunc ſi nõ acceſſit, ſed maluit per vim ingredi, tunc ingrediens non excuſatur,& hoc caſu procedat Barto.& ſequacium ſententia:aut non potuit adire iudicem, vel ſi potuit, id facere non ſine magna verecundia potuit, iuxta doctrinam Bar.d.vt vim.vbi Dec.num.35.de iuſtit. & iur.& iſto caſu procedat Bal.ſentẽtia, quia tunc excuſatur hic, qui per vim ingreſſus eſt.

Non enim defendi poteſt hæc diſtinctio,nam fruſtra in primo capite dicitur: aut potuit adire iudicem &c.ſi enim iam licentiam ingrediendi per vim aſſecutus eſt,quorſum iterum adire iudicem?nec dicatur,vt concedat executores,quia ſatis (ſi ſibi ſic placuit) pars ipſa potuit executoris loco deſignari. quare ceſſat & illa culpa, cum licentiam iam obtinuerit. Rurſus ſecundum diſtinctionis caput, non eſt pariter verum, quia ſemper poteſt quis hoc caſu adire iudicem, nec enim ſubeſt amiſſionis periculum, cum agitur de miſſione in poſſeſſionem rei immobilis, iuxta ſubiectam materiam,quod non cõtingit in caſu Dd.qui loquuntur cum periculum ob rem mobilem quæ aſportatur, in mora eſt.

50 QVAERO ſecũdò,quid ſi † auctoritate principis alterius poſſeſſio occupetur? & ſpoliatum eſſe etiam ante omnia reſtituendum affirmarunt Afflict. Neap. deciſ.361.num.35.verſi.nec obſtat quarta ratio.Iaſ.conſil.38.propè fin.lib.3.& ante eos Bald. in cõſ.135. in cauſa egregij,&c. prope fin.lib.2.reſpondit, quod etiam ſi Imperator licentiam ingrediendi alterius poſſeſſionem deciſſet, licentiam illam non ſubſiſtere. & ideo poſt Franc. in c.licet epiſcopis.3.nota. de præben.in 6.
151 conſuluit Ferr.conſil.4.nu.5. † executorem Pontificis non poſſe ordine non ſeruato clericum ſua poſſeſſione ſpoliare.& idem Ferr.conſil.7.numer.11.affirmauit neceſſarium fore apud principem ſiue iudicem fieri debere probationes parte vocata antequã amoueatur poſſeſſor. idẽ Ferr.conſi.10.nu.10.conſ.27.nu.10.cõſ.30. num.1.2. Verum quæ afferuntur fundamẽta non multum vrgent, textus enim † l.auctoritate. C. vnde vi. 52
non ſuffragatur,cum eo in caſu intelligendus ſit,cùm ante principis licentiam, quis alterius poſſeſſionem ingreditur, & commiſſa violentia vult auctoritate principis in poſſeſſione confirmari, quòd minimè conceditur, quia aliàs eſſet occupatoribus & delinquentibus fauere,quod iniquum admodum eſt. Textus autem huius noſtræ † l.meminerint. intelligitur, 53
cùm lata fuit ſententia ſuper poſſeſſorio, vel cum eſt datum reſcriptum à principe,vt is ſupplicãs in poſſeſſionem,quam propriam aſſeruit,mittatur. nam tunc citandus eſt poſſeſſor & probandum eſt vera eſſe, quæ expoſita ſunt. nos autem loquimur, cùm princeps licentiam abſolutè de poſſeſſione ingredienda concedit,ſic & text.† l.vlt.C. ſi per vim, vel alio modo. eui- 54
tatur,cum intelligatur quando deficit partis citatio, quam † citationem princeps nunquàm tollit, ſic & 55
textum illum intelligunt ibi Dd. & Barbat. conſil. 13. colum.1.libr.3. Marſil.ſingu.195.nemo eſt &c.colum.2. in fin.libr.3. Ruin. conſil.17. numer.4. libr.5.conſil.128. nos autem loquimur eo caſu ſolum, cum princeps poſſeſſorem ſine cauſa ſpoliat, licet eum ad iudicium vocauerit, nam eum non vocando, nulla eſt pro eo bona præſumptio, vt iam ſupra in iudice diximus. Non vrget quoque text. in † c.coquerente. de reſtitut. 56
ſpoliat. cum non loquatur in principe ſpoliante, ſed in Archiepiſcopo,qui ſine aliquo iudicio ipſum poſſeſſorem ſpoliauit,qui caſus à noſtro differt: cum nos loquamur in principe ſupremo. Textus autem l. & ſi non cognitio.C.ſi contra ius vel vtilit.publi. qui ab Afflicto citatur, nihil ad rem confert, cum ſolum dicat,reſcriptum obtentum ſuper executione,exequendum non eſſe, quando de fraude obijcitur. non enim ibi agitur de certa ſcientia, & voluntate principis, ſic volentis exequi, ſed de fraude à parte commiſſa, cui, alio non docto, credendum non eſt.

Contrariam itaque ſententiam probaſſe videtur ſibi parum conſtans Bald.conſ.295.ad euidentiam.lib. 3.quem retulit Afflict.deciſ.361.nume.12.& quem retulit ſecutusq; fuit Pariſ.conſil.99.numer.18. lib.4. Bald. conſ.credo eſſe.345.ad euidentiam præmittendum eſt, quod Imperator.libr.1.ſic & Ripa.in d.c.ſæpè. numer. 87.de reſtitut. ſpoliat. & Anto. Matth.d.§. nihil commune.numer.68.affirmant enim relati interpretes, expulſum per vim,ab eo qui habet auctoritatem à principe,nõ poſſe agere poſſeſſorio recuperandæ,quia expulſus auctoritate magni Prætoris dicitur. eiuſdem ſententiæ fuiſſe videtur, Alber. in l.ſi de vi colum.vltim. de vſuc.vt referunt Afflict. & Pariſ.etſi is abſolutè in quouis iudice loquatur, nec hoc affirmauit, vt ſuprà diximus in q.1. ab hac tamen ſententia non diſſenſit Cyn.in hac l.meminerint. vt retulit Afflict.Bal. quoque quem ſupra citauit Crauet.conſil.5.numer.7. eumq; probaſſe viſus eſt.ea adducuntur ratione, quia princeps non tenetur † ſeruare ordinem iudiciorum. 57
c.in cauſis.de re iud.Bald.in l.vltim.C. de legibus. Alber.l.princeps.ff.eo.quando ſcilicet ſibi placet ordine non ſeruato procedere, licet aliàs, vt plurimum procedat iuxta legis diſpoſitionem. verum nõ ſatis vrgẽs eſt ratio, cum text. c. de cauſis. contrarium probet, cum clarè ibi Pontifex Maxim. profeſſus fuerit, ſe ordinem iudiciorum obſeruaturum, & licet aliquas ſolennitates princeps prætermittere poſſit,nõ tamen
† quæ iuris naturalis ſunt, vt citationem,ſic✱omnes 58
in l.vt vim.ibi Claud.Seyſell.colum.1.de iuſtit.& iur.✱
clarè Soc.Sen.conſil.66.colum.16.verſic.& vltim.caſus.libr.2. Dec.conſil. 498.in fin.conſil.528. colum.2.& alios citauit Crauet.d.conſil.5.numer.5.& in tracta.de antiquitate temp.1. part. princ. & in princ. numer.30. Non pariter hanc adiuuat ſententiam, quod citatur fundamentum à Iaſ. d. conſil. 38. circa fin. libr. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quòd licet iusta causa in principe necessaria sit, vt possessorem priuet ac spoliet, attamen † satis iustam & legitimam causam in principe præsumi, cum possessorem iure suo priuat. sic scripsit Bart. in l. relegati. ff. de pœn. Cyn. & Bald. in l. rescripta. C. de precib. Imp. offer. hinc dicebat Bal. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. col.
59 pen. de constit. † ad iustificandum beneplacitum principis sufficere solam occasionem, etsi leuem. quin quod admiratione dignum iudico, censuit Bald. in l. si testamentum. C. de testam. quem retulit Curt. Sen. consil. 50. col. 20. versic. præsumitur enim & c. talem esse pro principe præsumptionem, vt in contrarium nulla obijci possit probatio. & aliqua scripsit Alcia. tractat. præsumpt. reg. 3. præsumpt. 8. & testatur Iaf. in l. si testamentum. numer. 3. C. de testam. communem
* * esse sententiam, in principe causam præsumi, hinc post multos respondit Crauet. consil. 253. nu. 4. † principem bonum præsumi, nec metum alicui inferre. ex
61 l. 1. C. de ijs qui per met. iud. non appellât. huic enim fundamento respondetur, quòd in casibus in quibus ad libitum non potest † princeps de bonis subditorum disponere, in his pro eo non præsumi. sic latissimè scripsit Crauet. tract. de antiqu. temp. 1. part. prin. in prin. nu. 32. vbi multos citat. addo Alc. d. præsump. 8. num. 5. vbi hanc esse receptiorem sententiam testatur & latè. Crau. consi. 233. num. 3. consi. 241. col. 12. in princ. cum ergo in casu nostro ad libitū non possit princeps
62 de rebus subditorum disponere, tam in acquisitis iure gentium, quàm de acquisitis iure ciuili, sequitur
63 † non præsumi in eo causam cum spoliat, quòd in acquisitis iure gentium nō possit, probant * omnes, vt
* tradit Dec. cōs. 198. col. pen. in fi. & consi. 357. in fi. & latè Craue. d. tract. de antiq. tempo. loco iam citato. nu. 20. idem in consi. 135. nu. 41. consi. 171. nu. 11. & cōsi. 241. col. 12. addo Rui. cōs. 41. col. 1. libr. 1. & quòd idem sit in acquisitis iure ciuili, idem Crau. d. tract. loco quo suprà. nu.
64 50. dum affirmat acquisita † titulo præscriptionis vel alio simili à principe auferri non posse, quod & latissimè explicat idem Craue. consi. 135. nu. 18. quamobrem difficilis est quæstionis dissolutio. existimaui tamen aliquando plures casus sic posse distingui.

Primus itaque erit quum princeps † extraiudicialiter, nō vocato possessore processit, qui si vocatus fuisset mentem & animum principis à proposito auertisset, edocendo rem ab eo sine causa auferri non pos-
65 se. & hoc casu procedat communis * sententia, cum
* nec liceat principi aliena occupare sine causa, tunc in
66 eo causa non præsumitur. quod † verum intelligo, nisi princeps notorium proditorem spoliasset. sic Affli. in commentar. ad constit. Neapol. lib. 1. rub. 24. de violen. circa possess. num. 23. qui. num. 26. refert, vasallum non posse agere aliquo remedio recuperandæ, contra dominum suum occupantem feudum, seipso absente. idem in c. 1. §. si duo homines. nume. 6. de pace tenen. & eius viola. in vsibus feud. vbi intelligit etsi à principe possessione illa non apprehensa, bona illa à tertio possideri permiserit. idem in iudice. Zuch. l. vlt. nu. 13. C.
67 de edict. diui Adr. toll. Secūdo intelligo † nisi princeps à principo occupasset castrū suæ defensionis causa, & deinde bello finito restituat, non primo possessori, sed illi quem dominum intellexit. nam is primus possessor non agit contra nouum possessorem Afflict. in c. 1. §. quid ergo. nu. 13. de inuestit. de re alie. fact. Tertiò intelligo etiam verum, quando alio iure potuit princeps sua auctoritate possessionem illam ingredi, vt in specie consuluit Dec. consi. 191. nu. 9. versi. 7. quod suprà. quod aliàs dixi generale in quocunque. & plures iustas causas recenset Afflict. d. rub. 24. de viol. num. 23. 24. quas non hic repetam.

Secundus est casus quando princeps vocato † & 68 audito possessore, eum sua possessione spoliat, seu priuat: tunc cum causa in eo præsumatur, ante omnia is priuatus non restituitur. sic simili modo à iudice spoliatus nō restituitur, vt in præcedenti quæstione dixi-
mus. & hoc casu procedat Bal. & aliorum sententia, vt clarè sentit Crau. d. consi. 5. nu. 7.

Tertius est casus quādo quis à principe obtinuit rescriptum, quo ingredi possit possessionem, si is ingre-
diatur, nō vocato † possessore, dicitur eum spoliare. & 69
hoc casu procedit textus noster. l. meminerint. & d. l. vlt. C. si per vim vel alio modo.

Quartus est casus, quando quis facta spoliatione & vi commissa à principe vult cōfirmari † possessor. hoc 70
casu auctoritas principis possessorem illum non confirmat, nec violentiæ vitium tollit, sed spoliatus ante omnia restituitur. & hoc casu procedit text. l. auctoritate. C. vnde vi. vbi Bart. glo. & alij in l. 2. C. de fund. & sal. rei do. libr. 11. & text. l. vlt. ne rei do. vel templo. qui eadem verba habet, etsi inscriptio Imperatorū sit diuersa. sic Iaf. in l. clam possidere. §. qui ad nundinas. nu. 26. & Ripa in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 63. & ibi Anto. Matth. amplia. 19. de acquir. possess. idem Iaf. consi. 170. col. 3. versi. quartò facit. lib. 2. Rui. consi. 35. numer. 10. lib. 1. Dec. l. 1. nume. 7. C. de Carbo. edict. Paris. consi. 101. num. 68. lib. 1. Soc. Iun. consi. 76. num. 22. lib. 1. Neuiza. inter consilia Bruni Asten. consi. 12. num. 127. idem Neuiza. in suis consilijs. consil. 81. num. 34. Zuch. in l. vlt. num. 320. C. de edict. diui Adr. toll. qui praxim declarat. Alc. respo. 370. num. 2. resp. 374. num. 1. & resp. 450. nume. 24. Non ignoro tamen Anto. Cap. Neapol. 71
† decis. 69. numer. 24. intellexisse. d. l. auctoritate. cum spolium violenter est factum, quod non satis probo, si vult intelligere de violentia armata, cum & violentia soleat & sine armis ex sola occupatione committi. l. extat. ff. quod metus causa. & suo loco iam diximus.

Quintus est casus, quando facta spoliatione, † ex 72
certa scientia, vocato spoliato, à principe in possessione confirmatur. hoc casu procedere potest opinio Sal. in d. l. auctoritate. quam probarunt Barba. consil. 41. col. 5. in fi. lib. 1. & Cap. d. decis. 69. nu. 14. & quem videtur secutus Crau. trac. de antiq. temp. 4. par. pri. 4. par. nu. 89. addo eiusdem sententiæ Franc. in c. eum qui. col. 2. versic. in ea glo. in fi. de præben. in 6. & nisi ita Salic. & sequacium sententia intelligatur, vix est, vt defendi iure possit, cum iam dixerimus ipsummet principem non posse sine citatione possessorem possessione spoliare: quanto minus poterit confirmatio spoliatori prodesse, cum nihil illi soleat † tribuere. c. ex parte. de 73
const. Dec. l. more. nu. 22. de iurisd. om. iud. & consi. 341. nu. 6. & alibi sæpissimè. eo tamen casu hæc declaratio posset procedere, quo Princeps confirmaret in possessione quæ à se dependet, vt in Pontifice, qui intrusum in quasi possessione beneficij confirmare potest. Reb. tract. de pacif. poss. nu. 259. quē secutus est Ant. Matth. in l. naturaliter. §. nihil commune. fall. 40. de acq. poss. & amplia. 22.

QVAERO tertiò, cum constitutio † ista velit lo- 74
corum dominos esse conueniendos, qui vbi abfuerint eorum actores, an indistinctè verum hoc sit, vt quiuis cōueniri possit, vel potius in defectum vnius alter? concludit Barto. in hac l. meminerint, quoad primum decretum, sufficere citare procuratorem, quo verò † ad secundum, citandum esse omnino do- 75
minum, ex l. hoc amplius. §. vlti. & l. seq. ff. de dam. infect. agitur enim tunc de graui præiudicio, quare principalis monendus est. sic idem Bar. in l. solent. de alim. & cibā. lega. Craue. consi. 182. num. 11. vbi post Dec. consi. 460. nume. 32. 33. & Rot. decis. 750. affirmat non sufficere † citare procuratorem, cum agitur de priuatione 76
beneficij. erit tamen in omnibus secundum Bartol. tutior praxis, si à domino initium sumatur, iuxta gloss. in c. causam quæ. de dolo & contum. in subsidium verò & procurator citari poterit, quod latè multorum auctoritatibus probauit Tiraq. de retract. consang. §. 9. glo. 3. nume. 7. 8. addo eiusdem sententiæ Salic. in hac ipsa l. meminerint. col. vlt. q. 7. & Barto. in l. quamuis. num. 11. de dam. infect. qui eadem distinctione vtitur.

idem

idem censuit Iaf. in l. eum qui. num. 1. C. de procur. qui inquit primam citationem posse à procuratore incipere, quod duobus modis declarat. Primò, si dominus est absens: secundò, si causa modici præiudicij est.
77 QVAERO quartò, cum velit hæc constitutio † citandos esse dominos vel actores ad insinuandas sententias, quæ sit hæc forma & quæ praxis? Bart. in hac l. meminerint. num. 5. versic. procedo vlterius. probat Roffredi lectionem & doctrinam, quam & notatu, & admiratione dignam appellauit: quòd quādo sententia coram iudice producitur, & petitur executioni mandari, esse citandum aduersarium, hoc est rei dominum vel procuratorem, aliàs si sine citatione sententia exequeretur pœnæ constitutionis nostræ locus esset, quod & in quauis executione facienda, obseruandum esse censuit Cyn. in l. ab executore. C. quor. appellat. non recip. etsi aliter senserit Innoc. à Bartol. qui suprà, relatus, quam controuersiam, vt finiat Bar. numer. 6. sic distinguit. aut fit executio in ea ipsa re su-
78 per qua est iudicatum, † & tunc executio parte non citata fieri potest. sic intelligit Innoc. d. c. ex ratione. de appellat. sic idem Barto. in l. à Diuo Pio. §. in venditione, numer. 2. 3. de re iud. in personalibus post quadrimestre. l. vlt. C. de vsu. rei iudic. si verò actio realis sit, lata sententia præceptum ante executionem conceditur, quo præcipiatur condemnato, vt rem intra certum tempus restituat: cui si nō obediat sine citatione executioni mandatur sententia. §. 1. Inst. de offic. iudic. Aut alia in re quam in iudicata executio fit, tunc cum necessaria causę cognitio sit, necessaria etiam partis citatio est, iuxt. l. à D. Pio. §. in venditione. de re iudic. & Bar. hic est secutus Rui. consi. 24. num. 7. lib. 4. consi. 102. nume. 5. & latius hanc quæstionem explicat Alex. in d. §. in venditione. num. 30. 31. & ibi num. 33. declarat, tūc etiam necessariam citationem fore, cum contra successorem condemnati executio fit, sic etiam declarant Ang. in l. 1. C. de iud. Rui. d. consi. 102. nu. 5. Afflict. decis. 145. Rola. à Valle. consil. 20. num. 2. 3. lib. 1. Declarat & 3.
79 Alex. d. loco. nu. 35. quando † successor iudicis qui condemnauit, vult sui prædecessoris sententiam exequi.
80 Declarat. 4. † Soc. Sen. consi. 158. col. 4. lib. 2. post Bald. & Imol. in l. si binæ. de iniusto rupt. nō procedere, quando contra tertium sententia exequenda est. nam is tertius est omninò citandus, cætera nō prosequar, ne extra rem vagari velle videar.
81 QVAERO quintò, quæ forma † libelli esse debet in huius constitutionis remedio? Bart. hic nu. 9. inquit narrādum esse quo pacto ille auctoritate rescripti, vel sententiæ, temerè te possessore nō monito intrauit possessionem, & ob id eum omni iure, quod in re illa habebat, priuari debere. subdit Bart. ipso iure priuatum non esse, sed per sententiam priuari deberi. quam libelli formam probauit Sal. hic col. vlt. q. 6. qui iam q.
82 5. affirmauit † pœnam ipso iure non committi, sed per sententiam, quòd ex verbis cōstitutionis nostræ probat, dum ait. Priuabuntur omni negocio, &c. quod verbum futuri temporis ostendit non ipso iure, sed per sententiam priuationem induci. l. in criminali. C. de iurisd. om. iud. glos. in l. si quis in tantam. in verbo, amittat. C. vnde vi. vt ibi dicam, in sequēti scilicet remedio. q. 45. vbi fusius hæc explicabimus.
83 QVAERO sextò, cum hic textus de sententia † loquatur, de qua sententia loquatur, an de diffinitiua, vel de interlocutoria? & de diffinitiua videbatur in-
84 telligenda, cum in dubio † appellatione sententiæ, dif-
* finitiua veniat, vt tradunt * omnes in rubr. ff. de re iudic. ibi latè Ripa. num. 2. 3. Barba. consil. 31. col. 1. libr. 3. Aret. consil. 106. num. 2. Calca. consil. 76. num. 26. Mathes. nota. 94. nota, quod sub hoc. Rolan. à Valle consi. 55. num. 20. suadetur hoc, quia si interlocutoria fuisset, sine partis citatione ferri potuisset. l. nec quidquam. §. vbi decretum. de offic. proconsi. Crauet. consil. 179. num. 10. quin interlocutoria sine solennitate ferri potest. Crauet. consil. 233. colum. 4. in princ. quod in casu
ista esse non videtur. Verum rectius glo. hic in verbo, sententia, intelligit de interlocutoria non de diffinitiua, nec ab ea dissentit Salic. col. 2. versic. quæro, de qua sententia. & satis probatur, quia hic agebatur de exe-
quendo impetrato rescripto, & sententia † illa, qua 85
pronunciatur quid exequendum esse, interlocutoria dicitur, vt per Aret. in l. 5. in princ. de verbor. oblig. & consi. 75. nu. 9. Fel. in c. quod ad consultationem. col. 12. versi. & ista benè nota. de re iud. quos est secutus Crauet. consil. 273. col. 3. versic. nec obstat quod talis. idem sensit. Ruin. consil. 27. col. 1. versic. præterea sententia. libr. 1. & idem placuisse videtur Anchar. consil. 362. & seq. quem est secutus Boer. q. 68. in fin. vel etiam si dicamus nostram cōstitutionem † loqui simpliciter de sententia, qua immediatè pronunciatur, esse mittendum in possessionem adhuc interlocutoria dicitur, vt est, 86
in sententia † qua aliquem esse mittendum in possessionem ex secundo decreto declaratur, ex Bart. in l. si finita. §. si fortè. in fi. de dam. infect. & Bald. l. 2. C. de episco. audie. in l. si præses. C. quom. & quādo iudex. Abb. consil. 43. col. pen. versic. 5. & vlti. facit. lib. 2. latè idem affirmauit Bologn. in repe. §. Iulianus. l. si finita. num. 214. de dam. infect. non negant tamen Bartol. & cæteri magni esse præiudicij, quod & concessit Io. Baptist. Seuerinates in l. iubere, cauere. num. 4. de iurisd. om. iud. & ab ea posse appellari. ex quibus satis constat, quæ suprà in oppositum sunt relata, non facere difficultatem. nam tunc appellatione sententiæ, intelligerem de interlocutoria, cum simus in dubio, secus si in claris, vel alijs coniecturis, vt est subiecta materia, constaret, intelligendum esse de interlocutoria, vt nostro hoc casu, idem sensit Ripa. d. rub. de re iud. num. 3. Nec obstat interlocutoriam † sine aduersarij citatione posse ferri, quia intelligerem, cùm modici est præiudicij, vt respondit Craue. d. consi. 273. num. 10. & ita intelligo, quæ scripsit idem Craue. d. consi. 273. num. 4. non inficiabor tamen, hanc interlocutoriam ob grauamen, quod de nouo infertur, diffinitiuæ vim habere, vt declarat Aret. d. l. 5. in princ. de verb. obl. Rui. consi. 78. nu. 2. in fi. lib. 5.

Extendunt tamen † Oldr. & Sal. hic, hanc nostram 88
constitutionem procedere, quando diffinitiua proferri contingeret, quod Angelo (& rectè) non placuit, quia si sententia diffinitiua lata fuisset, omnis culpa iudici adscribenda esset, qua de re suprà q. 1. rursus, si agitur solum de missione in possessionem in executionem sententiæ iam latæ, vel rescripti iam concessi, frustrà disputatur, si diffinitiua feratur, cum ferri nō possit.

QVAERO septimò, cum velit hæc ipsa constitu- 89
tio locorum dominos esse † vocādos, qui intelligantur domini? glo. hic intelligit dominos, id est, possessores, qui domini præsumuntur, quam sententiam probauit Barto. hic. 1. oppo. Salic. col. 2. versi. quæro tertio. quod ea ratione verum demonstratur, quia quæstio principalis hic de possessione est, de dominio autem incidenter ac vix etiam, quo fit vt possessio satis possessorem dominum esse arguat, vt latè probat Bar. in l. si quis in suo. de cond. insti. qua de re latè dicemus in remedio ex l. non ab re. C. vnde vi.

QVAERO octauò, cum hæc constitutio velit, tūc demum tutores, vel curatores pupillorum pœna hic imposita puniri, ob nō obseruatam huius nostræ constitutionis formam, si colludio habito cum aduersario, possessio nomine pupillorum sit inuasa, an idem sit, † si nulla intercesserit collusio? & idem esse cre- 90
didit hic glo. & Bart. nu. 10. versi. oppono dicitur hic. quod placuit & cæteris vt Ang. & Sal. in hac l. nostra. & communem * testatur Alex. in l. 1. §. si procurator. num. 2. versic. item adde. & ibi Iaf. numer. 21. Curt. Iun. num. 31. ff. si quis iusd. non obtemp. quo loco vno ore reprehendunt Bart. inconstantiam, qui in eo. §. si procurator. aliter sensit. & huius communis sententiæ ratio & fundamentum est, quia in hac constitutione,

casus

Universidad de Deusto
Biblioteca

casus qui ponitur, non pro regula, sed ex facti contingentia (vt sic dicam) est, vt ostendit dictio, † plerunque, quæ regulam non esse, ita docet, vt videmus in l. tutela. de tutel. in l. qui duos. de leg. 3. Bartol. in l. 1. in princ. ff. de tutel. & ratio. distrahe. Iaſ. in l. iurisgentium. §. prætor ait. num. 21. ff. de pact. sed ostendit tantum casus frequentiam. quasi velit dicere, sæpissimè hoc ex colludio contingere posse, vt dictionem, plerunque, interpretatur latè Tiraq. de retract. conſang. §. 1. gloſſ. 9. numer. 224. & præter eum Gomeſ. §. ſed iſte.
92 num. 21. Inſt. de actio. & si ergo ob † frequẽtiam casus, colludij habita fit ratio, non tamen cum fine colludio casus contingit, excluditur, iuxta doctrinam gloſſ. in aut. Caſſa. in verbo, per Italiam. ibi Bart. num. 2. C. de ſacroſ. eccleſ. gloſſ. l. 1. in verbo, ſponſam. C. de raptu virg. Iaſ. in l. 1. nu. 32. C. de ſacroſ. eccleſ. Dec. l. pen. num. 1. C. de pact. pulchrè Corſet. in ſuo ſing. in verbo, frequentia. incip. dominus feudi. Rip. l. 2. num. 10. de vulga. & in c. ſæpè. num. 89. de reſtit. ſpol. Curt. Iun. conſil. 107. in fin. Soc. Iun. conſil. 8. nu. 11. lib. 2. Crauet. de antiq. tempo. 1. part. 4. part. princ. num. 37. licet ergo non colluſerint tutor & curator, locus tamen erit adhuc huic conſtitutioni, cum eadem ſubſit ratio: ne ſcilicet factum tutoris pupillo vel minori noceat. l. non eſt. C. de admi. tuto. gloſſ. in l. quicunque. in verbo, minorum. C. de ſer. fug. quæ & textum hunc noſtrum citauit.

93 Declaratur tamen nõ procedere, † quando ipſe pupillus, vel minor debito tempore ratum haberent, quod ab eorum adminiſtratoribus fuit geſtum. ſic in his terminis declarat Bal. in d. l. 1. §. ſi procurator. col. 1. ff. ſi quis iuſd. non obtemp.

94 QVAERO nonò quæ actio † concedatur, cum ex tutoris colludio occupatur alterius poſſeſſio? Saly. in hac l. col. vlt. verſ. quæro. inquit duplicem actionem cõcedi: vnam ſcilicet ciuilem aduerſus pupillum pro recuperatione poſſeſſionis, alteram criminalem contra curatorem, vel tutorem ob delictum à ſe commiſſum, vt clarè probat hic textus, quod vlt. cum Angel. hic intelligo, quando tutor vel curator doloſè egerunt, alioqui ſi ceſſat dolus, adſitq; bona fides, vel alia iuſta ceſſat pœna. vt fuſius explicauimus ſuprà in remedio. ex l. extat. quod met. cau. q. 13.

95 QVAERO decimò, an † pupillus vel minor, condictione ex hac lege conuentus, dominij exceptionem contra hunc agentem obijcere poſſit? & non poſſe ſenſit hic gloſſ. in verb. reddatur. & Bart. nume. 12. & eam ſecuti Bald. & Sal. & ſatis in textu noſtræ conſtitutionis probatur. ibi, ſed illicò quidem poſſeſſio ei à quo ablata fuit reddatur. quæ non illicò reddi poſſet, ſi dominij exceptionem opponere liceret, vt aliàs docuimus ſuprà in 1. remed. recup. poſſeſſ. ex interdicto, Vnde vi. quæ ſanè ſententia ex Bartol. hic confirmatur, quia is à quo ablata fuit poſſeſſio ſpoliatus dicitur. nimirum, ſi contra eum dominij exceptio opponi non poteſt, cum ante omnia ſpoliatus reſtituẽdus ſit, vt iam ſuo loco diximus. confirmatur ſecundum Bar. hic ex hac conſtitutione, dum cauſa dominij pupillis reſeruatur, quæ reſeruatio arguit non licere ante factam poſſeſſionis reſtitutiõem dominij exceptionem obijcere, quòd ſenſit & gloſſ. hic. in verbo, reddatur, quam & Ang. probat.

96 QVAERO vndecimò, an hæc † cõſtitutio locum habeat, & in eccleſia, cum Prælatus eccleſiæ nomine inuadit poſſeſſionem penes poſſeſſorem exiſtentem? glo. hic fin. concludit locum habere, & eam ſecuti ſunt Bald. etſi ſubobſcurè. clarius Sal. quam ſententiam, vel ex eo probo, quod olim retuli ſuprà in 1. rem. ex interdicto Vnde vi. q. 3. dum affirmaui, ſpoliatum eccleſiæ nomine, ex eo interdicto, reſtitui ante omnia. erit tamen videndus & hac de re Sal. in l. iubemus nullam. C. de ſacroſ. eccleſ. & in ſequenti remedio q. 10.

97 QVAERO duodecimò, quid ſi † ex pacto propria auctoritate poſſum ingredi poſſeſſionem, ſed ex mandato iudicis vrbanitate ad iudicem accedo, vt me comitari faciat per nuncium ſuum in poſſeſſionem, & iudex aduerſario non monito faciat, an pœnæ noſtræ conſtitutionis locus erit? mouet hanc quæſtionem Sal. hic col. 2. verſ. quæro ſi pars &c. & ante eum Bart. in l. creditores. nu. 26. & ibi idem Sal. colu. 11. verſ. quæro. 13. C. de pigno. ambo affirmare videntur, hanc dubitationem excitaſſe. gloſſ. 1. in fi. in hac noſtra conſtitutione. ſed ſi rectè illius verba perpendantur, non hanc mouet difficultatem, ſed ſimpliciter argumẽtatur: ita iudicem videri poſſe dare licentiam ingrediẽdi, aduerſario non monito, vt poſſeſſor alteri licentiam poteſt impertiri. non tamen hoc caſu loquitur, cum licentiam quis habet & nihilominus iudicem conuenit, vtcunque ſit. hæc iure excitarunt antiqui & recentiores omnes, ſi referenti Bart. & Sal. credimus. receptior tamen ſententia & quam forenſis vſus recipit, illa eſt, vt duos caſus diſtinguamus.

Primus eſt, cum is, qui propria auctoritate ingredi poteſt iudicem adit, vt is ingrediendi licentiam cõcedat, quaſi velit immitti & in poſſeſſionem induci, ſicuti cum miſſio † in poſſeſſionem ex Carboniano, 98
vel ex diui Adria. edicto petitur. & hoc caſu citatio neceſſaria omnino eſt. ſic Bartol. qui ſuprà & clarius Sal. col. 12. verſ. pro cuius declaratione attẽde. & communem * teſtatur. Alex. conſi. 131. nume. 4. libr. 4. ſic & * Iaſ. in l. 2. nume. 113. verſic. quamuis. C. de iure emphyt. qui & in praxi ſic ſeruari teſtatur. idem reſpõdit Soc. Sen. conſil. 195. col. pen. verſi. confirmatur iſta concluſ. lib. 2. & clarius conſil. 167. col. 6. verſ. 2. an in tali. eo. lib. 2. & idem conſi. 82. col. 2. verſ. ſexta concluſ. lib. 3. Ruin. conſi. 152. num. 6. lib. 4. Grat. conſil. 90. num. 3. lib. 1. ſi tamen hoc caſu contingat, petentem hunc eſſe miſſum in poſſeſſionem poſſeſſore non citato † poterit confirmari. ſic Barto. d. nume. 26. circa med. & clarius Soc. 99
d. verſ. ſexta concluſ. & Rui. d. conſi. 152. num. 10. verſic. nec prædictis obſtat.

Secundus eſt caſus, quando is, qui auctoritatem habet † ingrediendi ſpontè, vt vrbanius agat, adit iu- 100
dicem, vt eum in poſſeſſionem aſſociari faciat. & hoc caſu poſſeſſoris citatio non requiritur, cum hic, non viam iudiciariam amplectatur, ſed propria facultate fruatur. ſic affirmat Sal. d. colum. 12. verſic. alio modo per viam. quam praxim mirum in modum notandam eſſe cenſuit Iaſ. d. l. 2. num. 113. d. verſi. quamuis. C. de iure emphyt. hoc enim caſu non dicitur miſſio in poſſeſſionem à iudice facta, ſed ſola aſſociatio, quæ notanda ſunt.

QVAERO decimotertiò, cum hac conſtitutione prouiſum fuerit, non prius exequendam ſententiam & mittendum aliquem in ſibi adiudicatam poſſeſſionem eſſe, quàm fuerit citatus poſſeſſor, quæ erit illius citationis † forma (tres enim eſſe non ignoramus ver- 101
bis, literis, & edictis. l. cum verò. §. hoc ſenatus. ff. de fideicom. liber. quam in hanc ſententiam citat Boer. in l. conſentaneum. nume. 19. C. quom. & quando iudex. an † ne generalis illa per edictum ſufficiet? & nõ ſuffi- 102
cere affirmant * omnes, vt apud Bar. in extrauag. ad * reprimendum. in verbo, per edictum. in fin. & in ſpecie ſic intellexit conſtitutionem noſtram Alex. conſil. 5. col. 1. libr. 2. dum poſt Anchar. quem citat, reſpondit ex noſtro hoc textu in trãslatione poſſeſſionis ab vno in alterum neceſſariam non modo certi poſſeſſoris citationem, verùm & incertum diligenter perquirendum eſſe, quod & pulchrè adnotauit. Crauet. noſter. conſ. 225. num. 1. & num. 5. & conſ. 319. in fi. & verè communis * eſt omnium ſententia, generalem citationem * 103
per edictum non ſufficere, cum perſona eſt certa, quæ nominatim citanda eſt: ſic omnes, qui ſuprà ex l. 1. §. pen. ff. de ventr. inſp. c. vlt. de elect. in l. ſi de certa. C. ſi prop. pub. penſ. Alexan. conſil. 107. colum. 1. lib. 5. Felin. in c. 2. nume. 8. de conſtit. Iaſ. conſi. 86. nume. 12. lib. 3. Pariſ. conſil. 25. num. 42. conſil. 101. num. 128. lib. 1. & conſil. 31. num. 29. libr. 4. Ruin. conſil. 62. numer. 20. lib. 5. Rub. conſil.

conſi. 76. num. 1. & latiſſimè, de citatione per edictum, ſcribit Mar. Soc. Sen. tracta. de citation. art. 23. Boer. in l. conſentaneum. nume. 79. C. quom. & quando iudex Frãc. Herculanus Peruſinus. tract. Quis teneatur probare negatiuam. num. 241. 242.

103 Ampliatur primò, procedere in caſu noſtro, quãdo apud actorem † incerta eſſet poſſeſſoris perſona. nam tunc debet adhuc vti diligentia, vt intelligat, quis is ſit, qui poſſidet, ex Alexan. & Crauet. præcitatis, qui Alex. ex multis citat Ancha. in c. vlti. de elect. ex illo textu. & Barto. conſil. 86. quem non reperio. inquitq; Alexan. Bart. in hanc ſententiam citare textum hunc noſtrum: idem cenſuit Rimin. in l. ſi pacto quo pœnam. colu. 2. C. de pact. qui pariter Barto. retulit, & textum noſtrum. Sapia in l. de ætate. num. 21. de mino. Franc. Herculanus. d. tracta. Quis teneatur probare negatiuam. nume. 241. affertur & Baldi auctoritas in l. vlt. q. 4. C. de edict. diui Adrian. tollen. qui affirmat, ignorãtiam actoris, ignorantis quis poſſideat, poſſeſſori detrimentum non afferre: & ibidem Zuch. num. 129. & 316. probauit. idem cenſuit Fel. in c. 2. nume. 8. verſicu. immò fortius dixit. extr. de conſtitut. qui poſt multos affirmat eſſe nominatim citandos illos quorum hæres ſit. idem Felin. c. exhibita. numer. 104
1. verſi. ſecundo limita. de iud. quod obſeruatur in hac patria Pedemontium † ex nouis conſtitutionibus in tit. Delle citationi. §. occurrendo. che. & c. ſic cum agitur, de curatore bonis vacantibus aſſignando. Alex. conſ. 137. nu. 11. lib. 2.

Ampliatur ſecundò procedere, etiamſi cautum eſſet ſtatuto, vel decreto ſingulari, vt in aliquo actu celebrando in quo de translatione poſſeſſionis agatur, 105
vtputa, quod quando † inſolutum datio bonorum creditori ſit facienda, citentur per proclama, vt qui ius aliquod prætendunt in illis bonis inſolutum dandis, vel qui volunt illa bona defendere, compareant intra decem dies &c. vt cautum eſt Papiæ ex ſtatuto
106 † in ciuilibus. 48. ſub rubr. de vend. & inſolutũ datione fienda &c. quo eſt cautum, vt per proclama. moneantur ij, qui poſſunt inſolutum dationi contradicere. quod ſanè ſtatutum intelligi debet, quando incerta eſt illius perſona, qui contradicere poteſt, non quando eſt certa. ſic egregiè admodum in ſpecie reſpondit Alexan. d. conſil. 5. num. 2. verſic. & ſtatutum etiam. lib. 2. Cuius doctrinam ſecutus Plot. Nouarien. non contemnendus interpres. in l. ſi quando. num. 285. in fin. C.
107 vnde vi. affirmat Mediolani conſtitutiones † in titu. de bonis ad cridas ponendis. non afferre detrimentum poſſidenti, quod verum concedo, ſed non ea ratione, & doctrina Alexand. ſed quia ponens ad cridas inhabilis eſt, cum ipſe non poſſideat, ſed alter, & tamen eum poſſidere exigunt conſtitutiones illæ, in illis verbis. Et etiam iurare teneatur, quòd ipſam rem, vel ius, quã vel quod, ad cridam ponere vult, verè ac realiter ſuo nomine proprio, & non alieno poſſidet, vel quaſi poſſidet &c. quare ad rem non confert Alexand. doctrina. cridæ ergo illæ poſſeſſorem non affi-
ciunt, non ob ſui cauſam, qui nominatim aliàs citandus eſt, ſed quia nullæ ſunt ex latere illius ponen-
108 tis.

Ampliatur tertiò, vt procedat † etiam ſi citandi plures eſſent quorũ intereſt citari, adhuc nominatim citandi illi ſunt, vt poſt Cardi. Zabarel. conſil. 154. do-
109 cet Fel. in d. c. 2. num. 8. verſic. & poſſent iſta. de conſtit. quare inquiunt legitimam non eſſe † citationem per edictum, qua dominus monet vaſallos, vt accedant ad capiendum inueſtituras. ſimile ſcribit idem Felin.
110 in c. exhibita. numer. 3. de iudic. Epiſcopi † monitiones per edictum, vt omnes clerici incedant cum habitu & tonſura, non afficere illum, quem ſciebat non conſueuiſſe eo modo incedere. & alijs exemplis verum hoc docet Franc. Hercul. Peruſinus. in relato ſepius tract. Quis teneatur probare negatiuam. nu. 241.
111 Ampliatur quartò procedere etiam ſi † poſſeſſor iſte, vel is de cuius intereſſe agitur, abſens ſit, adhuc enim per edictum citari non poteſt, ſed admonendus eſt in primis per nuncium, vel per epiſtolam. ſic docet Barto. in d. extrauag. ad reprimendum. in verbo, per edictum. num. 2. 3. qui affirmat, quòd ſi aliter fiat, citatum grauari, & per iudicem appellationis reſcindi omnia debere. immò citationem hãc nullius eſſe momenti reſpondit Oldra. conſil. 44. in. 5. dub. quem ſecutus eſt Iaſ. conſil. 86. num. 12. in fin. lib. 3. idem ſenſit Boer. in l. conſentaneum. num. 52. C. quom. & quando iudex. & in hoc caſu intelligi poteſt etiam procedere ſta-
tutum † Papiæ. 10. in ciuil. ſub rub. de citation. fiendis 112
de ciuibus & c. quo idem diſpoſitum eſt, dum exceptionem ponit, niſi tutus non ſit acceſſus, quæ exceptio regulam confirmat.

Limitatur primò, non procedere, quando poſſeſſoris perſona eſt incerta † nec per inquiſitionem ha- 113
beri potuit certitudo: tunc enim ſufficit citatio hæc per edictum. l. ſi eo tempore. C. de remiſſ. pigno. aut. ſi omnes. C. vt ſe ab hæred. abſtin. l. ſi vacantia. C. de bo. vaca. lib. 10. Sapia. in l. de ætate. nume. 21. ff. de minor. c. vlt. de elect. in 6. Bartol. d. extrauag. ad reprimendum. in fin. Iaſ. d. conſil. 86. numer. 12. Felin. in c. quoniam frequenter. §. porro. nume. 14. vt lite non conteſt. Maranta de ord. iud. 6. parte. in tit. de citation. num. 89. Ruin. conſil. 11. num. 8. lib. 5. Fel. in c. cum M. Ferrarien. num. 28. de conſtit. Alc. reſponſ. 52. num. 33. Marſil. ſing. 259. in hac regione Pedemontana ex nouis conſtitutionibus in titul. Delle citationi. §. occurrendo, che. & c. habet actor ſuo iureiurando affirmare, ſe omni diligentia vſum, vt citandum adinueniret, & quiſnam eſſet, cognoſceret.

Limitatur ſecundò, non procedere, quãdo perſona eſt quidem certa † ſed abſens eſt, & tali in loco, ad 114
quem non datur tutus acceſſus: tunc nec per nuncium, nec per epiſtolam eſt admonendus, ſed ſola ſufficit citatio per edictum. ſic Bart. in d. verbo, per edictũ. nu. 3. ex tex. l. de ætate. ad Trebel. & alijs pluribus Feli. d. §. porro. num. 14. Maran. d. tit. de citat. nu. 85. Marſil. in l. de vnoquoque. num. 173. ff. de re iud. & in ſing. 260. citatus. &c. conſtare tamen debet de non tuto acceſſu ſummatim, quod fit parte non citata. Reb. in commen. Reg. conſtit. tom. 3. tit. de citationib. num. 98. poſt Bart. in d. verbo, per edictum &c. teſtatur tamen Rebuff. in multis curijs non ſeruari. Papiæ ante ex ſtatuto. 10. in ciuil. de citation. fiendis de ciuibus &c. creditur iuramento duorum ſeruitorum, qui affirment, quod non auderent accedere ad locum vbi is citandus moram trahit.

Limitatur tertiò, nõ procedere † quando per frau- 115
dem & dolum curaſſet citandus, ne citari poſſet nominatim, vel per nuncium vel epiſtolam: tunc ſufficit ſi per edictum citetur. Barto. in d. verbo, per edictum. nu. 3. Alex. in l. plerique. nu. 6. ff. de in ius voca. Mara. d. tit. de citat. nu. 84. & 86. latè Fel. d. §. porro. nu. 14. 15. vbi fuſiſſimè diſputat, quid in iudice ſuperiori & inferiori à iure hac de re conſtitutum ſit. eſt enim eadem ratio in hoc quæ in abſente, qui citari non poteſt ob acceſſum minus tutum. quæ relata ſtatuta de abſentibus in ijs locum ſibi poſſunt vendicare. Rebuff. qui ſuprà. num. 96.

Limitatur quartò nõ procedere † in poſſeſſore va- 116
gabundo: is enim per edictum citari poteſt. Bald. in l. ſi accuſatoribus. col. vlt. C. de accuſa. & in l. conſentaneum. in 2. not. C. quom. & quando iudex. ſenſit Bart. in d. verbo, per edictum. nu. 5. 6. clarè Marant. d. tit. de citat. numer. 83. qui poſt Bald. in l. vt perfectius. C. de annali except. affirmat eſſe affigendam citationem ad portam domus vagabundi, ſi in ciuitate domum habet, idq; fieri debere duobus adhibitis teſtibus, ex l. 4. §. toties. de dam. infecto. & ex conſtitutionibus Regni, in quo ſic obſeruari affirmat, vt pariter obſeruatur in hac † patria Pedemontium ex nouis conſtituti- 117
onibus in tit. delle citationi. §. nõ vaglia. quibus eſt hic

con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

constitutum in his, qui habitant, vel habitationem in hac ipsa patria habẽt. cæterum si nunquam moram hic traxerunt, per edictum solum in foro citantur, vt ex ipsis cõstitutionibus habetur. idem in vagabundo affirmarunt Tiraq. de retract. conſang. §. 9. gloſſ. 3. nu. 2. & Carol. Molin. de vſur. nu. 311. Boer. l. conſentaneum. nu. 103. C. quom. & quando iudex &c. & in vagabundo intelliguntur verba ſtatuti Papiæ. 10. de citation. fiendis de ciuibus &c. ibi. Etſi habitationem certam non habent &c.

118 Limitatur quintò nõ procedere † in clerico ſpoliatore, qui cum nominatim citari non poſſit, poterit tamen generaliter per edictum, quo citantur omnes qui ſua intereſſe putauerint, vt cõpareant allegaturi, quare Sempronius ſpoliatus reſtitui nõ debeat. ſic Rober. Mara. in præcitato loco, tit. de citat. nu. 88. verſi. ſextus caſus. verum de veritate huius declarationis diximus fuſius infrà in rem. 15. num. 226.

119 Limitatur ſextò non procedere, quãdo vna † vniuerſitatis eſſet in poſſeſſione: tunc ſufficit eam citare per edictum propoſitum in loco, vbi conſueuit congregari. ſic poſt multos quos citat, tradit Maran. d. tit. de citat. num. 94. verſic. duodecimus caſus. præſertim, ex doctrina Baldi nota. in l. etiam. col. 4. verſic. quæro quid ſi ruſtici. C. de executor. rei iud. aliter tamen innuit Bart. in d. extrauag. ad reprimendum. in verbo, per edictum. num. 3.

120 Limitatur ſeptimò, nõ procedere † in illis caſibus in quibus ſola præſumpta ſcientia ſufficeret, cum ex citatione per edictum vel proclama talis inducatur, vt reſpondit Rui. conſ. 62. nu. 20. in fi. lib. 5.

121 Limitatur octauò, non procedere † quando proceditur ordine iuris non ſeruato. ſic Pariſ. conſi. 25. nu. 116. lib. 1. tũc ſufficit citatio quoquo modo facta, dummodo ad citati notitiam deueniat, aliàs iniqua eſſet hæc ſententia.

122 Limitatur nonò, non procedere † quando adeſſet multitudo aſtantium quorum relatione notitia fieri poſſet citato. ſic Iaſ. l. decem. nu. 43. de verb. obl. Franc. Hercul. tracta. Quis teneatur probare negatiuam. nu. 243. qua de re non mediocriter dubito.

123 Limitatur decimò, non procedere † quãdo ex ſtatuto vel cõſuetudine loci hoc eſſet conſtitutum. Frãc. Hercul. d. tract. Quis teneatur probare negatiuam. nu. 145. Hæc de octauo remedio.

SVMMARIVM.

1 *Theodoſij Imperatoris laus & commendatio.*
2 *Conſtitutio. l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. Theodoſij eſt.*
3 *Conſtitutio. l. ſi quis in tantam. aliquando ſpreta, Athlarici iuſſu vſui reſtituta.*
4 *Caſſiodori locus expoſitus.*
5 *Nonum recuperandæ poſſeſſionis remedium eſſe ex conſtitutione. l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. introductum.*
6 *Conſtitutio. l. ſi quis in tantam. partim pœnalis, & partim perſecutoria rei eſt.*
7 *Dominium poſt violentiam acquiſitum, non perditur ex conſtitutione. l. ſi quis in tantam.*
8 *Decreta Montis regalis, Neapolis, Papiæ, & aliorum locorum, in aliquibus inſecuta ſunt cõſtitutionem. l. ſi quis in tantam.*
9 *Mulieres per vim alterius poſſeſsionem inuadentes, an puniantur, ex conſtitutione. l. ſi quis in tantam. C. vnde vi.*
10 *Maſculinum concipit fœmininum in odioſis ſi rationabile eſt odium.*
11 *Audacia tam in fœmina, quam in maſculo eſt comprimenda.*
12 *Expreſsio caſus frequentioris vſus, minus frequentem, non excludit.*
13 *Mulier in caſibus tantum expreſſis excuſatur ob iuris ignorantiam.*
14 *Hermaphrodita per vim alterius poſſeſsionem occupãs, incidit in pœnam. l. ſi quis in tantam. C. vnde vi.*
15 *l. quæritur. ff. de ſtatu hom. remiſſiuè, à multis declaratur.*
16 *Statutum Papiæ. 31. in crimin. de pœna illius qui alicui fecerit vim in eius poſſeſsione. tam maſculum quam fœminam punit.*
17 *Ruſticus occupando per vim alterius poſſeſsionem, an incidat in pœnam. l. ſi quis in tantam. C. vnde vi.*
18 *Ruſtici non excuſantur, cum quid aduerſus iuris naturalis diſpoſitionem agunt.*
19 *Delinquens in ijs, quæ iure naturali prohibentur, in dolo eſſe dicitur.*
20 *Iniuriam alteri inferens non excuſatur, prætextu vel ruſticitatis, vel ſexus, vel militiæ.*
21 *Cauſam quæ alias excuſat, non excuſare cum quid aduerſus ius naturale agitur.*
22 *l. 1. §. vlt. ff. de eden. multiplex declaratio.*
23 *Ruſticus à dolo præſumpto excuſatur.*
24 *Ruſticus occupando propriam rem, ab altero tamen poſſeſſam, excuſatur à pœna. l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. ſed. nu. 26. aliter.*
25 *Ruſtici excuſantur ignorantia iuris ciuilis.*
26 *Ruſticus quocunque caſu, occupando poſſeſsionem alterius non excuſatur.*
27 *Ruſtici errantes in iure ſolum excuſantur in caſibus expreſsis.*
28 *Ruſticus, vt nouit accedere ad nemus vt ligna domi habeat. ſic noſcere debet, vt ad iuriſperitos accedat, vt conſilium inde referat.*
29 *§. pen. Inſt. vi bonor. rapt. perditur.*
30 *Conſtitutio. l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. eſt facta ad rigorem iuris conſeruandum.*
31 *Ruſticus ad ſummam æquitatem multoties ex iudicis arbitrio excuſari poteſt.*
32 *Ruſticus ſagax nunquam excuſatur.*
33 *Ruſticus non excuſatur, cum clam delinquit.*
34 *Ruſticus nunquàm excuſatur, à pœna ſtatuti Papienſis. 31. de pœna illius, qui vim alicui fecerit in eius poſſeſsione.*
35 *Pupillus & minor, inuadens alterius poſſeſsionem, an incidat in pœnam. l. ſi quis in tantam. C. vnde vi.*
36 *Infans quod agit ignorat.*
37 *Infanti delictum adſcribi non poteſt.*
38 *Minor delinquens in his quæ iure veteri erant permiſſa, & tunc iure nouo prohibita, non punitur.*
39 *Statutum puniens omnes cuiuſcunque conditionis, non punit infantes.*
40 *Interpretatio illa debet ſumi, quæ à ſapientibus non poſſit reprehendi.*
41 *Infans pubertati proximus tenetur vt pubes effectus.*
42 *Infans doli capax tenetur de delicto commiſſo.*
43 *Minor non reſtituitur vt inſtrumentum de falſo arguat, ſi iam ipſe inſtrumentum illud lacerauit.*
44 *Pupillus reſtituitur ob iuſtam cauſam, cum alienam poſſeſsionem per vim occupauit.*
45 *Minor reſtituitur, cum dat operam rei illicitæ, quam licitam iuſtè credebat.*
46 *Credulitas iuſta vt excuſet à deducente debet probari.*
47 *Occidiſſe ad neceſſariam ſui defenſionem, probare debet.*
48 *Statutum Papiæ. 31. in crimin. declaratur.*
49 *Pupillus inuadens alterius poſſeſsionem, non punitur pœna ordinaria.*

50 *Pupillus & minor ordinario remedio poſſunt conueniri, vt à ſe occupatam poſſeſsionem reſtituant.*
51 *Pater & patronus, filij, vel liberti, poſſeſsionem occupantes, an incidant in pœnam. l. ſi quis in tantam. C. vnde vi.*
52 *Actio prouemiens ex conſtitutione. l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. infamiam irrogat.*
53 *Actio quæ infamat, ceſſat contra patrem & patronum.*
54 *Patris & patroni quando in criminalibus conſideretur reuerentia.*
55 *Libelli forma, qua vti debet filius vel libertus, cum poſſeſsionem à patre vel patrono occupatam, reſtitui petunt.*
56 *Statutum Papiæ. 31. in crimin. de pœna illius, qui vim alicui fecerit &c. non habet locum ratione pœnæ contra patrem & patronum.*
57 *Pater ſpiritualis conueniri non poteſt actione ex l. ſi quis in tantam. C. vnde vi.*
58 *Vaſallus contra dominum, non agit ex l. ſi quis in tantam. C. vnde vi.*
59 *Nouerca viuo patre à priuigno nõ poteſt conueniri remedio. l. ſi quis in tantam. C. vnde vi.*
60 *Actio quæ filius, vel libertus recuperant à patre vel patrono occupata, an ſit conſecutoria ſolius poſſeſsionis vel etiam proprietatis.*
61 *Pater agere an poſſit actione ex l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. contra filium, qui ſuam poſſeſsionem per vim occupauit.*
62 *Filius occupando poſſeſsionem patris, in qua habet ipſe filius proprietatem, illam perdit.*
63 *Seruus, vel filius, an poſſeſsionem alterius occupando, faciant vt pater & patronus obligentur.*
64 *Bartoli Codex repurgatus.*
65 *Pater an vſumfructum aduentitiorum filij amittat, ſi per illatam à filio violentiam, proprietas amittitur.*
66 *Aduentitia ex delicto filij non publicantur, ne vſumfructum, quem in eis habet, amittat pater.*
67 *Dos à muliere mariti fauore alienari non poteſt.*
68 *Aduentitia cuius fauore alienari non poſſint.*
69 *l. 3. C. de bonis damn. declaratur.*
70 *Dictio, nec, eſt implicatiua.*
71 *Peculium caſtrenſe & aduentitium in multis differunt.*
72 *l. 3. §. vtrum. in fi. ff. de min. declaratur.*
73 *Peculium profectitium ex patris delicto, ad filij detrimentum non publicatur.*
74 *l. 2. C. de caſtren. pecul. lib. 10. declaratur.*
75 *l. cum ancillis. C. de inteſt. nupt. declaratur.*
76 *l. ſi poſtulauerit. §. iubet. ff. de adulter. declaratur.*
77 *Pater quãdo teneatur de peculio profectitio ob inuaſionem, & violentiam à filio factam.*
78 *Minoris delinquentis bona publicantur, etſi aliàs alienari non poſſint.*
79 *l. quinque legibus. ff. de bon. damn. declaratur.*
80 *Dos non publicatur in quinque caſibus ex delicto mulieris.*
81 *Aduentitia non publicantur ex filij delicto, etiamſi in ijs non acquiſierit vſumfructum pater.*
82 *Emphyteuſis eccleſiaſtica ad extraneos non tranſit.*
83 *Emphyteuſis eccleſiaſtica non publicatur, cæteris bonis ob delictum publicatis.*
84 *Alienari prohibita non publicantur.*
85 *Patria poteſtas non impedit filij bona ob delictum publicari.*
86 *Pater non habet adminiſtrationem peculij filij in caſu. aut. excipitur. C. de bonis matern.*
87 *Peculium filij non publicatur cum pater ſolam ſpem vſufructus habet.*
88 *Dos non publicatur ob commodum quod in ea futurum ſperat pater.*
89 *Spes conſiderabilis eſt.*
90 *Peculium aduentitium publicatur, ſi ex patris conſenſu liberam in eo habet adminiſtrationem filius.*
91 *Furioſus, vel mente captus inuadens vi poſſeſsionem alienam, an incidat in pœnam. l. ſi quis in tantam. C. vnde vi.*
92 *Furioſo dolus adſcribi non poteſt.*
93 *Furioſus nullo caſu punitur, ſi delinquat.*
94 *Statutum Papiæ. 31. in crimin. de pœna illius qui vim alicui fecerit in eius poſſeſsione. non procedit in furioſo, & mente capto.*
95 *Poſſeſsio à furioſo occupata, antiquo poſſeſſori ante omnia debet reſtitui.*
96 *Prodigus per vim alterius poſſeſsionem occupans punitur pœna. l. ſi quis in tantam. C. vnde vi.*
97 *Prodigus adulto æquiparatur.*
98 *Prodigalitas in bonorum diſſipatione verſatur.*
99 *Prodigus ſi delinquat punitur.*
100 *Bart. l. is cui. num. 6. de verb. oblig. declaratur.*
101 *Prælatus, Abbas & Monachus, ac Tutor, occupando per vim ſuorum principalium nomine poſſeſsione alienam, an faciant eos incidere in pœnam. l. ſi quis in tantam. C. vnde vi.*
102 *Donatio eccleſiæ facta ob prælati ingratitudinem non reuocatur.*
103 *Statutum Papiæ. 31. in crimin. de pœna illius &c. nõ procedit contra pupillum, minorem & ſimiles, quorum nomine eorum adminiſtratores alienam poſſeſsionem occuparunt.*
104 *Prælatus cum toto capitulo eccleſiæ detrimentum afferre poteſt, ſi alienam occupet poſſeſsionem.*
105 *Prælatus & capitulum ſine legitima cauſa eccleſiæ præiudicare non poſſunt.*
106 *Prælatus bonorum eccleſiæ adminiſtrator non dominus eſt.*
107 *Adminiſtrator qui dilapidat, adminiſtrator non dicitur.*
108 *Eccleſiæ bona non ad ſolum prælati commodum, ſed & pauperum ac fabricæ eſſe debent.*
109 *Prælati tranſactio de re eccleſiæ non valet.*
110 *Abbatis ratio leuis irriſa.*
111 *l. iubemus nullam. C. de ſacroſ. eccleſ. declaratur.*
112 *Cap. cum olim. de cenſib. expoſitum.*
113 *Spoliatus eccleſiæ nomine ante omnia reſtitui etiam debet.*
114 *Eccleſia tenetur reſtituere quatenus ex facto prælati ad eam peruenit.*
115 *Pupillus, vniuerſitas & ſimiles tenentur reſtituere, quatenus ad eos ex adminiſtratorum facto peruenit.*
116 *Eccleſia eſt cultrix diuinæ iuſtitiæ.*
117 *Statutum Papiæ. 31. in crim. de pœna illius, qui vim &c. declaratur.*
118 *Prælatus occupando per vim ſuo nomine alienam poſſeſsionem amittit commodum propriæ.*
119 *Eccleſia ex Prælati facto ius ſuum perdere poteſt. ſi lege Pontificia ſic fuerit cautum.*
120 *Prælatus ob ſuam occupationem etiam eccleſiæ nomine dum viuit, commodum poſſeſsionis amittit.*
121 *Donationem ob ingratitudinem prælati, eo viuente eccleſia perdit*
122 *Vaſallus commoditatem feudi donec viuit perdit, ſi per vim aliena occupat.*
123 *Ciuitas, vel alia vniuerſitas occupando poſſeſsionem al-*

Universidad de Deusto
Biblioteca

terius, quando incidat pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi.

124 Vniuersitas quomodo ex delicto teneatur, ibi plura exempla pluresq; casus afferuntur.

125 Statutum Papiæ. 31. in crimin. de pœna illius, qui vim &c. quomodo in vniuersitate occupante aliena intelligatur.

126 Occupatio singularium ab vniuersitate ratificata, totam obligat vniuersitatem.

127 Vniuersitas perseuerando in occupata à singularibus possessione, vim commissam dicitur ratam habere, ob id ligatur.

128 Patientia & tolerantia actus successiui ratificationem inducit.

129 Vniuersitas non puniendo violentum occupatorem, an illius violentiam dicatur ratificasse.

130 Occupator credēs possidere, quomodo incidat in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi.

131 Credulitas vt excuset, à iusta causa debet procedere.

132 Prælatus præsumitur possidere bona nomine ecclesiæ, non proprio.

133 Prælati successor occupando à prædecessore relicta, nō incidit in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi.

134 Credulitas iusta ipso iure non excusat occupatorem, sed exceptionis ope.

135 Possessor reuertens ad suam possessionem, & non admissus, vti an possit beneficio. l. si quis in tantam. C. vnde vi.

136 Vi possessum dicitur, quod contra possessoris animum occupatur.

137 Spoliare dicitur qui venientem non admittit.

138 Statutum Papiæ. 31. in crim. de pœna illius, qui vim &c. declaratur.

139 Possessor suspicans, posse repelli si ad possessionem non accesit, vi spoliatus dici an possit.

140 Magistratus vt occupans alterius possessionem an incidat in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi.

141 Iudex extraiudicialiter procedens, dicitur vt priuatus procedere.

142 Spoliator violentus pœnitentia ductus possessionem restituens, an euitet pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi.

143 Pœnæ remissio in dubio non dicitur facta.

144 l. pœnæ. ff. vi bon. rapt. & l. qui ea mente. ff. de furt. declarantur.

145 l. si cum exceptione. §. 1. ff. quod met. caus. sensus & declaratio.

146 Moræ purgatio non recipitur in delictis, quæ in faciendo consistunt.

147 Moræ purgatio admittitur in delictis, quæ actum successiuum habent.

148 Pœna legalis, quando ob rei principalis consecutionem dicatur remissa.

149 l. si pro fure. §. 1. ff. de cond. furt. intellectus.

150 l. si duo. ff. si quis caution. sensus.

151 l. post diem. ff. de leg. commis. declaratio.

152 Pœna caducitatis à domino emphyteutæ, qui debito tempore non soluit, ob canonis solutionem, sine protestatione receptam remissa. nu. 158. declaratur.

153 Ripæ declaratio & differentia explosa.

154 Pensionem negans soluere dominum spoliare dicitur.

155 Delictum quod est in committendo, non multum à delicto quod est in omittendo, differt.

156 Moræ etiam in pœnalibus conceditur purgatio, si res ad pristinum statum potest deduci.

157 Delictum sine dolo cōmissum, si pœniteat delinquēs, extinguitur, ibiq; declaratur.

158 Pœna non dicitur remissa ob receptionem principalis debiti, si protestetur creditor saluum sibi fore ius pœnæ.

159 Statum Papiæ. 31. in crimin. de pœna illius, qui vim alicui fecerit &c. declaratur non procedere si spoliatus recipiens possessionem non protestetur, sibi saluum fore ius pœnæ.

160 Occupator qui perfectè non occupauit, si à suo aduersario spoliatur, an incidat in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi.

161 Dispositionis præsuppositum vbi deficit, cessat dispositio.

162 Ripæ consideratio explosa.

163 Constitutio. l. si quis in tantam. C. vnde vi. eos punit, qui reipsa occuparunt & occupata possident.

164 Prouisio hominis cessare facit prouisionem legis.

165 Statutum Papiæ. 31. in crim. de pœna illius, qui vim &c. non habet locum contra occupatorem qui verè & perfectè non occupauit.

166 Possessor qui ex interuallo è manibus occupatoris possessionem recuperauit, an hoc remedio. l. si quis in tantam. C. vnde vi. contra occupatorem illum vtatur.

167 Dolus vnius quando cum dolo aduersarij compensetur.

168 l. viro atque vxore. ff. sol. matr. declaratur.

169 Legis remedio non iuuatur, qui in eam commisit, ibidem declaratur, quomodo procedat.

170 Spoliatus incontinenti recuperans, non incidit in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi.

171 Statutum Papiæ. 31. in crim. de pœna illius, qui vim &c. non habet locum contra eum, qui statim suam recuperauit possessionem è manibus occupatoris.

172 Pater affectans priuari bonis ad detrimentum filiorum, occupando aliena, an incidat in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi.

173 Pater per fraudem bona dilapidans filijs non affert detrimentum.

174 Legitima filiorum à patre dilapidari non potest.

175 Dolus præsumitur, vbi ex actu bonorum amissio sequitur.

176 Dolus ex proposito & reipsa æquiparantur.

177 Confiscatio seu publicatio bonorum patris, filiorum legitimam non comprehendit.

178 Legitima filiorum non confiscatur.

179 Pater qua cautela possit filios sua successione & legitima fraudare.

180 Patre vendente omnia bona in fraudem filiorum, constare debet pecuniam fuisse ab emptore numeratam.

181 Bart. doctrina & cautela. in l. hæreditariam. ff. de bon. auct. iud. possid. perpensa & declarata.

182 Clericus affectans beneficio priuari, an aliena occupādo, incidat in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi.

183 Odij causa inducta, fauorem non operantur.

184 Commodatario an cōcedatur remedium. l. si quis in tantam. C. vnde vi. contra occupatorem rei commodatæ.

185 Commodans, occupando rem à se commodatam, non incidit in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi.

186 §. vlt. Inst. vi bono. rapto. declaratur.

187 Commodans, interuersa à commodatario possessione rei commodatæ, eam sponte occupare non potest.

188 Commodatarius rectè experitur contra extraneum occupatorem.

189 Spolians furem fugientem & res furto subtractas auferentem, an incidat in pœnam. l. si quis iu tantam. C. vnde vi.

190 Fur ex interuallo spoliari non debet.

191 Rem

191 Rem propriam recuperare etiam ex furto licet, si succursum aliter non sit via iuris.

192 Occupans proprium castrum per vim, cum via iuris succursum non est, non delinquit.

193 Rapiens per vim rem à fure subtractam, & iudici deferens fur nec raptor dicitur.

194 Possessor ciuilis possessorem naturalem expellendo, an incidat in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi.

195 Statutum Papiæ. 31. in crimin. de pœna illius, qui vim alicui fecerit &c. non habet locum contra ciuiliter possidentem, qui naturalem possessionem ingressus est.

196 Possessori tantum non proprietario nec detentori conceditur remedium ex l. si quis in tantam. C. vnde vi. contra extraneum occupatorem.

197 Creditori an concedatur remedium ex l. si quis in tantā. C. vnde vi. contra debitorem qui rem loco pignoris datam, per vim occupauit.

198 Creditor dicitur possidere rem loco pignoris sibi datam à debitore.

199 Debitor fictè possidet, & quo ad quid rem pignori datam.

200 Statutum Papiæ. 31. in criminalib. de pœna illius, qui vim &c. habet locum etiam contra debitorem, qui rem apud creditorem pignoratam per vim occupauit.

201 Occupans pignus prætorium non incidit in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi.

202 Constitutio. l. si quis in tantam. C. vnde vi. non habet locum in pignore conuentionali nondum tradito.

203 Pignoris sola detentio cum est apud creditorem, cessat pœna. l. si quis in tantam. C. vnde vi. contra debitorem occupantem.

204 Creditor deijciens debitorem è possessione rei sibi pignoratæ, an incidat in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi.

205 Pœna. l. si quis in tantam. C. vnde vi. cum pœna. l. extat. ff. quod met. caus. concurrit aliquando, sed vnius electione altera cessat.

206 l. 1. ff. vi bon. rapt. declaratur.

207 Creditor auferens rem pignoratam à debitore fugitiuo, non incidit in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi.

208 Creditor occupādo possessionem ex licentia, & pacto debitoris, non incidit in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi.

209 Ripa notatus.

210 Creditor non incidit in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi. si ex iudicis licentia possessionem rei sui debitoris occupet.

211 Legatarius occupans per vim possessionem rei legatæ an incidat in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi.

212 Remedium. l. si quis in tantam. C. vnde vi. an contra legatarium fortius prouideat, remedio. l. nō est dubium. C. vnde vi.

213 Dominium quod ipso iure transit in legatarium, non verum sed fictum dicitur.

214 Possessio rei legatæ non transit in legatarium à die mortis testatoris, vt transit dominium.

215 Filius occupando rem hæreditariam ex causa suæ legitimæ, an incidat in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi.

216 Filius hæres vniuersalis factus, sed restituere rogatus, rem vnam ex hæreditate potest eligere, & de ea ad libitum disponere.

217 Iudex approbare debet electionem, quam facit filius de re hæreditaria, suæ legitimæ causa.

218 Filius in vna quota institutus & grauatus, adhuc legitimam ex re vna eligere potest.

219 Filius etiam hæres vniuersalis nō occupat rem hæreditariam ex causa suæ legitimæ, si eam possideat alter.

220 Filius in re certa hæres factus, iure suæ legitimæ rem hæreditariam occupare non potest.

221 Legitima incerta dicitur ante solutionem æris alieni, & hæreditatis diuisionem.

222 Legitima in re vna eligi an possit.

223 Filius institutus per verbum, instituo, an ius habeat occupandi rem hæreditariam pro sua legitima.

224 Licentia data ingrediendi possessionem, non intelligitur in dubio, vt per vim ingrediatur.

225 Pauli Picirationes multæ euersæ.

226 Possessionem acquirere sibi an debeat spoliator vt locus sit constitutioni. l. si quis in tantam. C. vnde vi.

227 Legitimæ in dubio fauendum est.

228 Filius rem minoris valoris sua legitima, adhuc sponte occupare non potest.

229 Filius simpliciter & sine vi occupando rem hæreditariam pro sua legitima, an incidat in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi.

230 Filius rem certam pro sua legitima relictam sponte occupare potest, nec in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi. incidit.

231 Hæres sub conditione ante conditionis euentum occupare an possit hæreditatem, ita vt non incidat in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi.

232 Hæres sub conditione propriè hæres nō dicitur, cum purificata adhuc conditio non est.

233 Contractus sub conditione propriè contractus non dicitur.

234 Creditor sub conditione, propriè creditor non dicitur.

235 l. inter omnes. ff. qui satisd. cog. declaratio.

236 Occupans rem communem, quando incidat in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi.

237 Socius occupans rem communem ex integro ab altero socio possessam, incidit in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi.

238 Socius socium spoliat, si eum re ad vsum destinata vti prohibeat.

239 Socio licet per vim ostium domus ingredi, si à socio prohibeatur.

240 Socius pro parte rem communem possidens, alterius portionem occupare prohibetur.

241 Vsufructuarius per vim occupando proprietatem, an incidat in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi.

242 Vsufructu amisso ob violentiam ab vsufructuario commissam, cui deferatur, an vim passo, vel proprietario.

243 Commodus vsusfructus & alienari & perdi ab vsufructuario potest.

244 Vsusfructus patris, quem in bonis filij habet, quomodo ex patris delicto amittatur.

245 Vasallus feudum ab alio possessum occupando, an incidat in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi.

246 Feudum cui deferatur, an domino directo, vel vim passo, si perdi contingat ex violentia à Vasallo commissa.

247 Feudi ius proprium domino defertur, stillud suo delicto perdat Vasallus.

248 Feudi ius proprium dicitur personale, & à sua causa inseparabile.

249 Iulij Clari Alexandrini Præsidis laus.

250 Vasallus delinquendo feudum ad incommodum domini directi, non perdit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

251 Feuda in Sabaudiæ & Pedemontium ac Galliarum regionibus ad patrimonij instar an sint, & an possint alienari, & ob Vasalli delictum publicari.
252 Publicari seu fisco deferri possunt, quæ in extraneos alienabilia sunt.
253 Decratum Ducissæ Yolant concedit feudi alienationem ob necessitatem, non alia causa.
254 Decretum antiquum Sabaudiæ Ducissæ Yolant variè perpenditur & explicatur.
255 Dictio, etiam, implicatiua est, & ibi paulò post latè.
256 Dictio, Alius, Alia, Alium similes casus ostendit.
257 Decretum Sabaudiæ & Pedemõtium, super feudorum alienationibus editum à Ducissa Yolant declaratur ex decreto Ducissæ Blancæ.
258 Vasallus si socium in feudo sua parte spoliat, suam portionem amittit, & socio spoliato defertur.
259 Feudum alienari potest sine licentia comprehensis in inuestitura.
260 Feudi commoditas non ius violentiam passo acquiri potest.
261 Feudi commoditas alienari potest.
262 Feudi commoditas in casum iudicati cedi potest
263 Feudi commoditas confiscari potest.
264 Clam possessorem spolians incidit in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi.
265 Mobilia occupans, an incidat in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi.
266 Statutum Montis regalis. de eiectione possessionis. collat. 4. punit occupatores rei mobilis.
267 Statutum Papiæ. 31. in crimi. de pœna illius, qui vim alicui fecerit &c. non punit occupatores rei mobilis.
268 Occupans incorporalia, an incidat in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi.
269 Incorporalia non possidentur.
270 Interdictum Vnde vi, vtile datur contra occupantem incorporalia.
271 Statutum Papiæ. 31. in criminal. de pœna illius, qui vim & c. punit occupatores rerum incorporalium, ibiq; declaratur.
272 Incorporalia quasi possidens, si in ea quasi possessione se tueri conetur, nõ incidit in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi.
273 Clericus vti an possit remedio. l. si quis in tantam. C. vnde vi. contra suæ præbendæ occupatorem.
274 Clericus in sua præbenda vsufructuario æquiparatur.
275 Occupans beneficium reseruatum adhuc incidit in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi.
276 Reseruationis decretum in beneficialibus, an quoad tertium vitiet possessoris possessionem.
277 Clericus apprehendens possessionem beneficij sine executorialibus, an incidat in pœnam. l. si quis tãtam. C. vnde vi.
278 Collatio tantum operatur in beneficijs collatiuis, quantum in electiuis electio.
279 Electus sine executorialibus beneficij possessionem ingredi potest.
280 Clericus non potest sine executorialibus ingredi possessionem quam alter detinet.
281 Equum seluagum occupans, an incidat in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi.
282 Damnum datum vt emendetur, animalia licet retinere.
283 Equum aberrantem licet occupare.
284 Mancipum Christianum è Iudæi possessoris manu, an violenter occupare liceat.
285 Iudæus Christianum mancipium possidere non potest.
286 Iudæo soluenda an sit æstimatio mancipij Christiani ab eo erepti.
287 Forensis prohibitus acquirere & possidere immobilia, æstimationem illorum an saltem consequatur.
288 Iudæi fouendi sunt humaniter.
289 Iudæis nostro iure succurritur, cum sua lege nihil est dispositum.
290 Consuetudo Bulgari, qua fuit declaratum vxorem vsufructuariam à marito constitutam, habere alimenta tantum si extent filij, locum habet etiam in testamentis Iudæorum.
291 Iudæi ex populo sunt.
292 Iudæus testando inter liberos, lege communi vti potest.
293 Forensis qui refragante statuto, & suam personam inhabilitante, nõ potest immobilia acquirere, sic nec æstimationem consequitur.
294 Decretum antiquum Sabaudiæ, & Pedemontium prohibet, Iudæos habere seruos Christianos.
295 Vsufructuarius violenter spoliatus, vti an possit remedio. l. si quis in tantam. C. vnde vi.
296 Vsufructuario an proprietario concedatur remedium. l. si quis in tantam. C. vnde vi. contra violentum occupatorem.
297 Constitutio. l. si quis in tantam. C. vnde vi. habet locum contra deijcientem reipsa, non contra eum qui deijcere credidit.
298 Possessori deiecto, qui alterius nomine possidet actio non datur, sed vero possessori, cuius possidebatur nomine.
299 Hæredes violenti spoliatoris conueniri an possint remedio. l. si quis in tantam. C. vnde vi.
300 Seruo vendicanti se in libertatem, an concedatur remedium ex l. si quis in tantam. C. vnde vi. contra dominũ, qui eum occupauit per vim.
301 Seruo in quasi possessione constituto, quomodo sit succursum contra dominum occupatorem.
302 Seruo actio conceditur ad libertatem tuendam.
303 Glossæ & Saliceti multæ subuersæ rationes.
304 Occupatio quo tempore facta esse debeat, vt locus sit cõstitutioni. l. si quis in tantam. C. vnde vi.
305 Occupator violentus, an ex dispositione. l. si quis in tantam. C. vnde vi. priuetur ipso iure vel per sententiam iure suo.
306 Occupans per vim beneficium, ipso iure omni suo commodo priuatur.
307 Violentia in beneficialibus est odiosior.
308 Declaratoriam esse necessariam, etiam cum pœna ipso iure indicitur.
309 Beneficium violenti occupatoris, conferri an possit ante declaratoriam priuationis.
310 Actione qua agatur vt violentus spoliator iure suo priuetur.
311 Statutum actionem ex eo concedit contra violentum occupatorem. si illi pœnam indicit, vt Papiæ & in Monte regali.
312 Libellus quomodo formetur in casu. l. si quis in tantam. C. vnde vi.
313 Praxis constitutionis. l. si quis in tantam. C. vnde vi. quæ sit.
314 Pœna cõtra violentum occupatorem, an supersit restituta possessione deiecto.
315 Statutum ciuitatis Montis regalis. de eiectione possessionis. colla. 3. declaratur.
316 Appellari an possit à lata sententia in casu. l. si quis in tantam. C. vnde vi.
317 Appellatio regulariter est permissa.

318 Appel-

318 Appellationi in dubio est deferendum.
319 Appellationem in causis possessorijs non concedi, quomodo sit verum.
320 l. vnica. C. si de mom. possess. fuer. appell. declaratur, & germanus sensus exponitur.
321 Appellatio conceditur ratione complicationis causarum, vbi aliàs non concederetur.
322 Appellatio in causa possessoria sententiæ executionem non impedit sed cognitionem tãtum deuoluit. vbi latè & doctè.
323 Ripæ rationes & considerationes multæ reiectæ.
324 Accessorium principalis naturam non immutat.
325 Fauorem operari non debent, quæ in odium sunt inducta.
326 Sententiæ tot sunt, quot capitula.
327 l. etiam. §. 1. de minor. & l. Cærmelia pia. de iure patrona. declarantur.
328 Appellatio à sententia lata in possessorio iure Pontificio conceditur.
329 Decretum nouum Sabaudiæ & Pedemõtium in tit. Delle appellatione. & in quai casi. & c. admittit appellationem in causis possessorijs, & quomodo.
330 Papiæ ex ciuitatis statuto conceditur appellatio in causis possessorijs.
331 Appellatio in causis possessorijs vbi à statuto conceditur, illa operatur effectum suspensiuum & deuolutiuum.
332 Constitutio. l. si quis in tantam. C. vnde vi. quomodo differat à constitutione. l. si constiterit. C. fin. regund.
333 l. si constiterit. C. fin. regund. sensus & intellectus.
334 Constitutio. l. Christianis. C. de paga. quomodo differat à l. si quis in tantam. C. vnde vi.
335 l. Christianis. C. de pag. sensus & intellectus.
336 Constitutio. l. vnicæ. §. vlt. C. de suffrag. quomodo differat à l. si quis in tantam. C. vnde vi.
337 l. vnicæ. C. de suffrag. sensus & intellectus.
338 Statuto indicente pœnam violento spoliatori, an recessum censeatur à dispositione. l. si quis in tantam. C. vnde vi.
339 Statutum Papiæ. 31. in crimin. de pœna illius, qui vim alicui & c. an deroget constitutioni. l. si quis in tantam. C. vnde vi.
340 Lex specialis quomodo & quando generali deroget.
341 c. 1. de consuet. in 6. declaratur.
342 Lex communi gentium vsu vnita ignorari non debet.
343 Statuta Papiæ à Baldo edita & compilata fuerunt.
344 Lex posterior quomodo, & quando deroget priori.
345 Pœna multiplex quandoque à lege delinquenti imponitur.
346 l. 1. C. de accusat. declaratio & intellectus.
347 Modestinus temporibus Alexandri Seueri floruit.
348 Terminorum amotores multis legibus puniuntur.
349 Numa Pomp. terminorum amotores, vt fures & grassatores puniri voluit.
350 l. quod senatusconsultum. de iniur. declaratur.
351 §. si quando. versic. adulteram verò. in aut. vt nulli iudicum. sensus & intellectus.
352 l. quamuis. C. de adulter. abrogata an hodie sit, & inibi de vero sensu & intellectu.
353 l. quamuis. C. de adulter. cum d. §. si quando. vers. adulteram. conciliatio.
354 Gladij significatio multiplex, & inibi quod pœna genus ostendat.
355 Papinianus iussu Caracallæ Imperatoris occisus.
356 Corasius inconstantiæ notatus.
357 l. qui cum vno. §. qui post. ff. de re milit. vera litera, sensus & intellectus.
358 Militum pœnæ quæ, cum militiam deserebant.
359 Milites olim necessarij, facti nũc voluntarij, quomodo id euenerit ex Liuio & cæteris.
360 Milites iurabant olim, se militiam non deserturos.
361 Militum pœna cum cœperit immutare.
362 C. Mantienus militiæ desertor, qua affectus pœna à Tribunis plebis.
363 Numero. 1. matriculæ seu vexillationes.
364 Milites quo ordine in militia describerentur.
365 Pœna legis antiquæ cum per nouam abrogatur, clarè à legislatoribus solet exprimi.
366 Iudices iurare tenentur se seruaturos statuta locorũ, vbi ius dicere habent.
367 Papiæ & Montis regalis statuto est cautum, iudices teneri iurare se illarum cuiuscumque statuta seruaturos. ibidem declaratur.
368 Iuramentum præcisè obligat.
369 l. 1. ff. ad l. Aquil. declaratur.
370 Ang. Aret. auriga optimus in causis criminum seu maleficiorum.
371 Ang. Aret. pecunia corruptus malam tulit sententiam, ob id maximum subijt mortis periculum.
372 l. quotiens. ff. de actio. & obliga. nouus sensus, litera vera & intellectus.
373 l. 1. ff. vi bon. rapt. sensus & intellectus.
374 l. cum ex vno. ff. de actio. & oblig. intellectus & declaratio.
375 l. 3. & 4. C. de sepul. viol. noua declaratione illustrantur.
376 l. Arriani. §. vlt. C. de hæret. declaratur.
377 l. vlt. C. de nouat. latè & pulchrè nouis declarationibus illustratur.
378 Argumẽtari negatiuè nõ potest à pacto ad statutum.
379 Nouatio non coniecturis sed verbis fieri debet claris & expressis.
380 Constitutionem. l. vlt. C. de nouat. statuto non posse immutari.
381 l. 3. in prin. ff. de lib. hom. exhiben. sensus nouus & declaratio egregia.
382 Plagiarius vnde dictus.
383 Plagæ prima correpta quid.
384 Incidere in plagas quid.
385 Correctionem legũ eundam esse in dubio. & nu. 387.
386 Albericus Rosatus laudatus.
387 Correctio legis non nisi expressè fit, & maxima præfatione præmissa.
388 Coniecturæ quibus detegitur simulatio, in arbitrio iudicis residet.
389 Coniecturæ quæ sint quibus coniiciatur per statutum à pœna iuris communis esse recessum.
390 Pœnæ incompatibiles vbi imponuntur per nouam constitutionem, antiqua abrogatur.
391 Nouatio ex secũdo actu inducitur, si primæ repugnat.
392 Pœnæ excessiuæ vbi sunt, vna alteram tollit.
393 Pœna iuris communis si à statuto augetur, vel minuitur illa pœna statuti dicitur noua pœna & attendenda, obseruandaq;.
394 Actus nouus dicitur constitui, si antiquo aliquid addatur vel minuatur.
395 Aedes nouæ iudicantur antiquæ si additum quid illis sit.
396 Compromissum nouum dicitur effectum, si antiquo aliquid addatur vel minuatur.
397 Qualitas aduenies enti, quando nouum ens constituat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

398 *Violentus occupator pœna ſtatuti affectus, an pœna iuris communis plecti adhuc poſſit.*

399 *Criminaliter qui egit ad vindictam vt delinquens ſtatuti pœna puniatur, agere iterum non poterit, vt puniatur ex ſtatuto.*

400 *Ciuiliter agens ex ſtatuto ratione ſui intereſſe, iterum agere poterit ex iure communi quatenus excedit ſtatuti diſpoſitionem.*

IMPERATOR VALENTINIANVS, THEODO. ET ARCAD. AAA. AD Meſſ. Comitem rerum priuatarum.

SI quis in tantam furoris peruenerit audaciam, vt poſſeſſionem rerum apud Fiſcum, vel apud homines quoslibet conſtitutarum, ante aduentum iudicialis arbitrij violenter inuaſerit, dominus quidem conſtitutus poſſeſſionem, quam abſtulit, reſtituat poſſeſſori, & dominium eiuſdem rei amittat. Sin verò alienarum rerum poſſeſſionem inuaſit, nó ſolum eam poſſidentibus reddat, verum etiam æſtimationem earundem rerum reſtituere compellatur. Dat. *1.* Kal. Iunij Treueris, Timaſio, & Protomo. Coſſ.

In Codice verò Theodoſiano ſic legitur.

IMPPP. VALENTINIANVS, THEODOSIVS ET ARCADIVS. AAA. ad Meſſianum, CC. SP.

PLEROSQVE detectum eſt rem priuatam noſtram, quam publicatio celebrata quæſierat inuaſiſſe, quam nos à retentatoribus ereptam ſociari iubemus ærario, punientes contumacius quàm decus publicum ſinebat erectos, * vt qui litem inferre potuiſſent, nollent expectare iudicium, ac ſpernerent victoriam, quam iuſtitiæ præſcripſiſſet euentus, & amplecterentur quod dediſſet audacia. Cadat igitur lite, quiſquis operiri noluerit litis euẽtum, & quod recipere lege potuiſſet, contemptor examinis violentus amittat. Illi verò, quos in tantum furor prouexit audaciæ, vt quod iurgaturi apud examinis fidem ſperare nõ poſſent, ante euentum iudicialis arbitrij illicita præſumptione temerarent, æſtimationem rei, de qua litigari conuenerat, cogantur exoluere. Quod quidem etiam in priuatis obſeruandum negocijs generali lege ſancimus. Illud autem ab officio magnificentiæ tuæ cauendum eſſe decernimus, vt ſacratiſſima domus noſtra litem non inferre cogatur, neque expetat, ſed patiatur examen. Dat. *18.* Kalend. Iulij Treueris, Timaſio & Promoto. Coſſ.

* aliter detectos.

NONVM REMEDIVM RECVPERandæ poſſeſſionis ex l. ſi quis in tantam. C. vnde vi.

1 THEODOSIVS † Romani imperij moderator, vir incredibilis in ſuos pietate & ſummæ clementiæ, vt ſcripſit Egnatius, poſteaquam Valentiniano Imperium aſſeruit, & Arcadium Imperij conſortem fecit, hanc diuulgauit conſtitutionem,
2 † qua eorum audaciam comprimere voluit, qui dum ſe rei ab altero poſſeſſæ dominos agnoſcant, manu propria ſibi ius dicere volunt, & vi poſſeſſionem occupare, quaſi iure, vel dominij, vel ratione aliam ſibi occupare liceat. Conſtituit itaque Theodoſius & Valentinianus, nõ ſic licere, quod ſi ij quid aduerſus conſtitutionem ipſam moliantur, ſi rei domini ſint, dominium amittant, illicoq; poſſeſſionem reſtituant, ſi verò domini non ſint, poſſeſſione reſtituta, in æſtimationem condemnantur, quæ ſanè conſtitutio olim † ſpreta & Athalarici Regis edicto reducta eſt, vt ſcripſit Caſſiodo. libr. 9. var. edicti verba † libuit hic ad- 3 4
ſcribere. Primum humano generi noxiam peruaſionem (ſub qua nec ciuilitas dici poteſt, nec haberi) ſeueritate legum, & noſtra indignatione damnamus, ſtatuentes vt ſanctio diui Valentiniani, aduerſum eos diu peſſimè neglecta cõſurgat, qui prædia vrbana vel ruſtica, deſpecto iuris ordine, per ſe ſuoſq; preſumpſerint expulſo poſſeſſore violenter intrare, nec aliquid de eius diſtrictione, deteſtabili volumus temperatione mitigari, inſuper addentes vt ſi quis ingenuorum ad ſatisfaciẽdum legi ſuperius diffinitæ idoneus non habetur, deportationis protinus ſubiaceat vltioni. hæc ille, qui alia plura ſubijcit, quibus mandatum eſt ius dicentibus vt eam omninò obſeruare deberẽt eadem ſub pœna conſtitutionem. aliæ extant nunc Longobardorum leges, quibus contra inuaſores alienarum rerum prouiſum eſt, vt in Longobardis in tit. de inuaſionibus. eſt ergo Valentiniani hæc & Theodoſij noua ſanctio, tum ratione impoſitæ pœnæ, tum ratione recuperationis poſſeſſionis rei mobilis, & infrà quæſt. 33. dicemus, quare noſtri omnes * in- *
terpretes, vt † nouum hoc recuperandæ poſſeſſionis 5
remedium inter alia enumerant, vt Ripa. in c. ſæpè. num. 68. & num. 93. de reſtitut. ſpoliat. quæ conſtitutio & Pontifici Max. placuit, vt eſt videre in c. placuit. 16. q. 6. c. eum qui. de præben. in 6. & ideo cenſuit Abb. in c. 1. num. 20. de dol. & contum. hac clericos ligari, cum alterius poſſeſſionem occupant. hæc ſanè † conſtitutio 6
partim pœnalis, partim rei perſecutoria, ſeu poſſeſſionis recuperatoria eſt, vt re ipſa eſt videre, & tradit Abb. conſ. 100. in fi. lib. 1. & cum poſſeſſionis recuperatoria ſit, præſupponit, vt cæteræ, recuperantem debuiſſe poſſidere, cum ſpoliatus fuit. Soc. Sen. conſi. 122. nu. 3. lib. 4. & dum hæc conſtitutio priuat violentum occupatorem priuatione dominij, intellige † de domi- 7
nio acquiſito ante ſpoliationem & occupationem, nõ
* aliter detectos. ſi poſt. ſic Afflict. in c. 1. §. ſi duo homines. num. 9. de pace tenen. & eius viol. in vſibus feu. & ibi Bal. hanc conſtitutionem ſunt inſecutæ † plures ciuitates quæ ſuis 8
ſtatutis idem ſtatuerũt, vt ciuitas hæc Montiſregalis. ſub rubr. de eject. poſſ. col. 3. in Regno tamen Neapol. eſt correcta conſtitutio hæc, ſolumq; hic occupator punitur in dimidia. ſic refert Marant. de ord. iudic. 7. diſtinct. iud. num. 43. Papiæ ex ſtatuto ſub rub. de pœna illius qui vim alicui fecerit in eius poſſeſſ. eſt ſtatutum 31. in crimin. leuior indicta eſt pœna, an vna alteram perimat infrà in pen. q. attingemus. Hinc intelligimus non eſſe ſatis verum quod nouiſſimè ſcribit benè eruditus Franciſ. Sarmientus lib. 2. ſelect. interp. c. 13. numer. 7. hoc remedium eſſe hodie hominum vſu abrogatum. Non enim abrogatum dici poteſt, cum & legib. municipalib. paſſim comprobetur, & licet multi eo non vtantur, non tamen inde fit vt cæteri vti non poſſint. Quo autem huic conſtitutioni locus eſſe poſſit probanda violentia eſt in hoc ipſo iudicio. nec ſufficeret, ſi in altero iudicio probata iam fuiſſet, ita Bellamer. in c. paſtoralis. numer. 35. verſicul. nono quæritur. poſt gloſſam ibi. de cauſa poſſeſſ. & propr.

QVAERO primò, an hæc conſtitutio locum habeat contra mulieres † alterius poſſeſſionem inuadentes. gloſſ. in hac conſtitutione. in verbo, ſi quis, locum habere cenſuit. eam ſecuti ſunt hic Barto. nume. 3. Alo. col. 1. verſic. his præmiſſis. Salic. q. 1. Ang. col. 1. Alexan. in l. iuſtè poſſidet. numer. 34. in fin. de acquir. poſſeſſ. 9
Dec. in l. 2. numer. 89. de regu. iur. communem * teſta- *
tur Ripa. in c. ſæpè. numer. 88. 89. de reſtitut. ſpoliat. cuius quidem ſententiæ ratio prima aſſignatur à Bart. d. numer. 5. quòd, vbi † odium eſt rationabile, maſculi- 10
num concipitſœmininum, vt in l. ſi quis id quod. de iuriſd. omn. iud. ibi latè Iaſ. num. 1. 2. latiſſimè Tiraq. de retr. conſang. §. 1. gloſſ. 9. num. 213. conſiderari & ſecun-
11 da ratio poteſt, quia ratio † comprimendæ audaciæ, tam mulierem quàm virum afficere debet, cum nemini liceat ſua manu ſibi ius dicere: quare hãc materiam indifferentem appellant Dd. quando & maſculis & fœminis conueniat. & licet conſtitutio ipſa genus tantum maſculinum recenſeat, illud ratione frequentio-
12 ris vſus contingit, quo fit vt caſus minus † frequens non cenſeatur excluſus, vt eſt notabilis gloſſ. in ſimilibus terminis in l. vnica. in verbo, ſponſam. C. de raptu. virg. quam in noſtris terminis citauit Ripa. in d. c. ſæpè. nu. 89. & ante eum Sal. hic. q. 1. & alia olim ſuprà retuli. non abſimili vtitur ratione Cur. Sen. in l. ſi quis maior. nu. 14. C. de tranſact. ad demonſtrandum illam diſpoſitionem locum habere & in mulere. Tertia ra-
13 tio perpendi poteſt, mulierem † ſolum excuſari ex ignorantia iuris in caſibus à iure expreſſis. l. ſi. C. de iur. & facti ign. inter quos hic noſter nõ enumeratur, quia videmus in his caſibus iuris imprudentiam non excuſare. §. pen. Inſt. vi bon. rap. ceſſat & hoc caſu omnis di-
14 ſputatio † de Hermaphrodito, quia ſiue in vno, ſiue in altero ſexu incaleſcat magis, ſemper tamẽ in conſtitutione cõprehenditur, vt ſcripſit hic Bart. nu. 5. nõ enim
15 eſt quod diſputemus de potentiori ſexu † iux. l. quæritur. de ſtatu homin. quã declarat multis modis Dec. in l. rogaſti. in princ. nu. 6. ff. ſi cer. pet. & conſ. 213. nu. 3. Alc. l. 2. in pri. nu. 42. de verb. obl. Gomeſ. Hiſp. §. quæda. nu. 45. Inſt. de act. & eodem loco de actio. in prin. nu. 41. Beneue. Stracha tract. de merc. 1. par. nu. 58.

Diſputatio hæc omniſq; controuerſia ceſſat in caſu
16 ſtatuti Papien ſis † 31. in crimin. de pœna illius qui vim alicui fecerit in eius poſſeſſiõe. cum clarius loquatur, dum inquit, ſtatuimus, quòd ſi aliqua perſona & cæt. vtriuſq; enim ſexus perſonam comprehendit.

17 QVAERO ſecundò, an hæc conſtitutio † locũ habeat in milite & ruſtico, cum rei alienæ poſſeſſionem inuadunt, vel ſint potius ob iuris ignorantiam excuſatione digni. gl. hic affirmauit conſtitutioni locũ eſſe, nec eos aliqua excuſatione eſſe dignos. Bart. verò nu. 6. duos caſus diſtinguit.

Primus eſt, cũ rei alienæ poſſeſſio occupatur, tunc nec miles, nec ruſticus excuſatur, cum inuadere aliena
18 iure naturali prohibeatur, à quo iſti † non excuſantur. l. venia. C. de in ius voc. l. ſi adulterium. §. 1. ff. de adult. & hanc ſentẽtiam in hoc caſu primo ab omnibus probari docuit Ripa in d. c. ſæpè. nu. 89. de reſti. ſpol. rationis quoque ratio conſiderari poteſt, quia qui peccat
19 quo ad ea quæ † iuris naturalis ſunt, in dolo dicitur. ſic Angel. Comenſ. & Imol. in l. ex conſenſu. §. vlt. ff. de appella. quos eſt ſecutus Alcia. tracta. præſumpt. reg. 3. præſumpt. 30. nume. 4. & ſentit Pariſ. conſil. 149. nu. 20. libr. 4. dum inquit alteri † inferentem in-
20 iuriam non excuſari, ruſticitatis vel ſexus, vel militiæ prætextu: cum inferre iniuriam iuri naturali repugnet. hanc noſtram concluſionem confirmat Dec. in l. ſi quis id quod. nume. 32. de iuriſdict. om. iud. qui Bart. hic retulit. Soc. tract. fallen. regul. 349. fallen. 1. & Plot. Nauarienſis in l. ſi quando. numer. 447. C. vnde vi. & Tiraqu. in tractat. de pœn. leg. & c. cauſa. 11. numer. 7. 8. qui in noſtris his terminis, Bartol. relato idem affirmauit. Confert quod dicere ſolemus cauſam, quæ a-
21 lias à dolo excuſat, non excuſare † cum peccatum eſt in his, quæ iuri naturæ aduerſantur, vt reſpondit Alexand. conſil. 103. colum. penult. verſi. & dato, quod comes & c. libr. 1. Gomeſ. §. ex maleficijs. nume. 32. Inſtit. de
22 actio. huic tamen ſententiæ aduerſari videtur text. † l. 1. §. vltim. ff. de edend. iuncta l. veluti. de iuſt. & iur. parere maioribus iuris naturalis eſt, & tamen ruſticus qui non paret, excuſatur. ſic probat. l. 2. §. 1. ff. ſi quis in ius voc. non ier. Cur. Iun. in l. venia. numer. 3. 4. C. de in ius voc. conatur nodum diſſoluere, aitq; in caſu. d. l. 1. §. vltim. de edend. & d. l. 2. §. 1. ſi quis in ius voc. eſſe de-

lictum in omittendo, quod leuius dicitur, iuxta gl. in l. ſi mora. vbi * omnes. ſolut. matr. & cum eſt delictum * tantum in omittendo, dicitur ſolum adeſſe dolus quidam præſumptus † à quo ruſticus excuſatur. l. vbi exi- 23
gitur. ff. de edend. quæ declaratio, ante Curt. Iun. fuit Bart. in l. edita. num. 33. C. de eden. quam clarius ibi refert Alex. numer. 33. in fin. Dico tamen in d. l. 1. §. vltim. ff. de edend. eſſe ratione intereſſe, à quo is ruſticus, vel minor de facili excuſatur. Alcia. verò in d. l. edita. in fi. intellexit. d. l. 1. §. vlt. de eden. ibi, ruſticum & mulierẽ, non ex iuris rigore, ſed ex ſola æquitate teneri, ideoq; mirum non eſſe, ſi excuſantur, quod non contingit in cæteris, cum ex rigore omninò facere teneãtur, vt hic. quare idem Alcia. tracta. præſumpt. reg. 1. præſump. 37. n. 2. dixit in d. l. 1. §. vl. & in d. l. 2. † §. 1. eſſe, quia licet ius naturale illud ſit, non in rigore tamen eſſe fundatum, ſed in æquitate, ideoque ruſticum excuſari, quod ſatis placet. 24

Secundus eſt caſus, cum ruſticus † vel miles poſſeſſioenm rei propriæ inuadit: tũc excuſandos eſſe cenſuit Bartol. ex Roff. ſententia, cum hæc ſit tantum iuris ciuilis prohibitio, ex diſpoſitione huius conſtitutionis, cum ante non punirentur rem propriam occupantes. §. pen. Inſtit. vi bon. rapt. non ergo mirum eſt, 25
quòd ob iuris ciuilis † ignorantiam excuſentur ruſti- *
ci, & cæteri, vt affirmarũt * omnes in l. ſi quis id quod. vbi Alex. Iaſ. num. 33. & Dec. num. 32. verſ. ſecunda cauſa. de iuriſd. om. iud. & videntur probare. l. ſi quis in graui. §. ſi quis ignorãs. ad Syll. in l. 1. §. vlt. ff. de edend. in l. 2. §. vlt. de iure fiſci. cum alijs per Dec. relatis, & plures caſus in quibus ignorantia iuris excuſat ruſticum, recenſet Ripa tract. de peſt. in tit. de remedijs preſerua. contra peſtẽ. nu. 226. cum multis ſequ. & ibi. nu. 246. inquit à multis hoc pro regula affirmari, vt apud gl. in c. ſuper literis. & ibi Abb. de reſcrip. Soc. tract. fall. regul. 349. gloſſ. 1. l. fin. C. de teſta. latiſſimè Tiraquel. de retractu conſang. §. 4. gloſſ. 7. num. 13. 14. ac multis ſequentibus, accedit in ſimili quod docuit Pariſ. in c. ſi diligenti. num. 26. de præſcrip. dum affirmauit, ruſticum non eſſe in mala fide cum mercatur contra ius, his rigoroſis ſolemnitatibus non ſeruatis, ſicque declarat c. qui contra. de regul. iur. in 6. eo enim caſu excuſatur ruſticus. 26

Contrariam tamen ſententiã † nec hoc caſu ruſticũ excuſari, probauit Ang. in l. ſed etſi lege. §. ſcire. de peti. hæred. Alex. in l. iuſtè poſſidet. nu. 38. 39. de acq. poſſ. Ripa in c. ſæpè. nu. 90. de reſt. ſpol. eiuſdem fuit ſententiæ Parpalea in l. ſi quis maior. nu. 2. C. de tranſac. & quib. libenter ſubſcribo.

Prima illa ratione. quòd † ruſtico erranti in iure ci- 27
uili nõ ſuccurritur, niſi in caſibus à iure expreſſis ex l. vlt. C. de iur. & fact. ig. qui textus licet loquatur in muliere, attamen & ad ruſticum extenditur, iuxta gl. in c. vlt. 1. q. 4. Iaſ. in d. l. vlt. poſt Bart. ibidẽ. ſic & Alex. in l. ſi quis id quod. nu. 10. de iuriſd. om. iud. & conſ. 14. lib. 2. Dec. d. l. ſi quis. nu. 35. Ripa. d. trac. peſtis. d. tit. de remed. preſ. contra peſt. nu. 245. qui. nu. 246. ſubijcit duplicem declarationem.

Primam excuſari ex æquitate, vt iudici videbitur, non autem ipſo iure, ſic & Parpal. l. ſi quis maior. nu. 2. verſ. ſecundus caſus. C. de tranſ. Alteram, procedere ſolum, quo ad ea, quæ verſantur ad cõſeruandum iuris rigorem, vt etiam declarat Dec. in l. iuris ignorantia. 2. lect. nu. 15. C. qui admit. & ibi Alex. nu. 5.

Secunda conſideratur ratio à nonnullis, quia conſulere potuit peritiores, quare non excuſatur. l. bonorum. de bonor. poſſeſſio. l. iuris ignorantia. C. de adminiſt. quo loco Bald. dicere conſueuit, quemadmodum ruſticus † nouit ſe ad nemus conferre, vt ligna 28
habeat, ſic noſſe debere ad Vrbem accedere, vt peritiores conſulat: & licet non ſemper contingere hoc poſſit ad locorum diſtantiam, attamen prouidet lex, cùm obſeruari à ſe ordinata & diſpoſita poſſunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Accedit tertiò hanc ipsam sententiam probari satis
29 ex † §.pen.Insti.vi bo.rapt.versi.sed ne dū talia. textus enim in sui principio refert, olim occupatores possessionis rei propriæ ob errorem & iuris imprudentiam excusari, quod postmodū eo loco corrigit Iustin. cum ergo rusticus ex sola iuris ignorantia sese tueri velit, sequitur non posse, cum illa probabilis nostro hoc casu non sit.

Præterea & quartò vt inquit Ripa in d.c.sæpè.nu. 91.post à se relatam hanc nostram constitutionem, inquit hoc esse contra ius naturale, vt sua manu, quis sibi ius dicat, quo casu non potest rusticus excusari, | vt iam diximus.

30 Vltimò accedit, hanc † constitutionem esse factam ad rigorem iuris ciuilis conseruandum, vt sensit gl. in c.turbata.§.notādum.in gl.1.1.q.4.& in summa.38.Inst. & earum auctoritate adductus, sic clarè censuit Tiraq. tract.de pœn.leg.& c.causa.11.nu.18.qui ea ratione affirmauit, rusticum nō excusari, vt & hoc casu dixit Rip. d.tracta.de pest.d.titul.de remed. præs. contra pestem. num.242.

Nec aduersus posteriorem hanc sententiam multū vrgent in oppositum suprà relata, quia respōdeo, primo in casu dubio, vera illa esse posse, non in claris, vt hic, etsi enim verè multis in casibus excusetur rusticus, non tamen in hoc nostro, vt ex iam relatis docui,
31 verùm tanta posset subesse † æquitas, vt tutum & bonum existimet iudex rusticum esse aliqua excusatione dignum, vt post Alex.quem refert, docuit Parpal.in l. si quis maior.num.2.versi.secundus casus.C.de transa. quin & tunc restituitur.Dec.d.l.si quis id quod. nn.35.
32 In rustico † verò diligenti & sagaci, non est dubium, locum esse constitutioni nostræ, cum is nulla excusatione dignus sit.l.athletæ.§.de rusticis.de excus. tut.Alex. d.l.si quis id quod.vbi Ias.nume.31.Dec.num.34. de iurisdict.om.iudic.Ripa.d.tracta.de pest.loco sæpius citato.num.249.Tiraq.de pœn.leg.d.caus.11.nu.19. Curt. Sen.l.veniam.num.3.C.de in ius voc.Cur.Iun.l.si quis maior.num.20.& ibi Parpa.num.2.versi.primus casus. C.de transl.Plot.in l.si quando.num.438.C.vnde vi.intelligi etiam potest, fortius hanc conclusionem procedere, si vitium rustici alia coniectura posset detegi, vt quia clam & vitiosè possessionem esset ingressus: affirmant enim nostri interpretes, nostram hanc constitutionem & hoc in casu, cum clam res occupatur locum habere, vt infrà dicemus, & tamen nullo modo excusatur rusticus † cum clam deliquit, vt latè probauit Tiraqu.de pœn.leg.d.caus.11.nu.11. per dolum enim &
34 malitiam tunc rusticus agere videtur. in casu † statuti Papien.31.in crim.de pœna illius, qui vim alicui fecerit in possessione.cessat omnis disputatio, cum omnes cuiuscunq; conditionis puniat.

QVAERO tertiò an hæc constitutio locū habeat
35 & contra † pupillum & minorem? glo.hic, quam probauit Bart.nu.7.Albe.col.2.Sal.col.2.versi.quartò quærit.plures casus distinguit, vt placuit & Abb. in c.i.nu. 9. in fi.de dolo.& contum.

36 Primus est in pupillo infantiæ † proximo, & is non tenetur ex hac constitutione, cum verè ignoret quicquid agit.l.i.§.impuberes.C.de falsa monet. quare nec furti is tenetur.l.impuberem. ff. de furt. sic nec aliud
37 delictum † infanti ascribi potest.l.infans. ff. de fica. l. 2.ff.de term.mo.l.3.§. prima verba.de sepul.viol.c.2.de delictis puer.in clem.vnica. de homic. latè Marsil.d.l. infans.Lud. Carrerius in Pract.crimi. §. homicidium. 6.num.2.& latissimè Petrus Placa Hisp.lib.1.epit. delicto.c.32.numer.1.2.3.quod fortius procederet, quando rei propriæ possessionem ingrederetur, cum aliàs antiquo iure communi non videatur hoc punibile, quare postmodum ex lege † noua puniente, minor non
38 comprehenditur. c.2. de dilectis puer.quod singulare dixit Roma.singul.vltim.& Curt.Iun. l. postquam liti.in fin. C. de pact. & consil. 8.in fin.Neuiza.consil.17. nume.77.Molin,tracta.de vsur.nume.164. & hoc casu non etiam locus erit statuto punienti omnes † cuiuscunque status & conditionis homines, qui vim alteri in sua possessione inferant, vt extat sæpius relatū statutum Papiæ.in statutis criminalib.31.de pœna illius, qui vim alicui fecerit in eius possessione. nam intelligi statuta debent in ijs, qui norunt, quid bonum & quid malum, & qui in dolo versentur, aliàs sine dolo vis aliudue delictum non committitur, vt suo loco diximus: sumiq; illa debet † interpretatio, quæ à sapientibus reprehendi non potest. l. Saluius. de leg. præsta. Soc.Iun.consil.76.num.11.libr.2. reprehenderetur certè si is in illa dispositiõe cõprehenderetur, qui ignorat quod agit. 39 40

Secundus est casus, cum est proximus † pubertati, & fortius in iam facto pubere, tunc tenetur, vt probauit glo. in hac nostra constitutione, & eam secuti sunt iam relati, & testatur ✱ communem Alex.consi.103.nu. 1.nam cum tunc sint † doli capaces, tenentur ob cōmissum delictum, & probat tex.in §.pen.Institut. de obligat. quæ ex delict. nec aliquam in integrum restitutionem habet hic, iuxta.l. ex causa. §. nunc videndum. de mino. & sensit Alexa.d.consi.103.nu.12. & in notabili casu tradit Dec.consi.521.nu.17.18.dum respondit † minorem non restitui, cum iam lacerato à se instrumēto, vult illud vt falsum arguere, sic Dec.in l.1.nu.2.C.de secundis nupt.negat mulierem minorē restitui, cum intra annum luctus nupsit, & deliquit. 41 42 43

Declaratur secundus hic casus, nō procedere quando hic pubes † inuasit possessionem, credens sibi licere: tunc enim ob iustam causam restituitur. iuxta.l.1.C.si aduersus delictum. sic Bar.hic.nu.8. Alber. col.2.Sal.q. 4.in fi. clarè Alex.d.consil.103.num.2.vers. nisi aliquid. An. Matth.in l.naturaliter.§.nihil commune.fal.57.de acquirend. possess.& † minorem restitui, cum dat operam rei, quam licitam credit, respondit Alc.respo. 458. nume.2. & confirmant quæ suprà de rustico diximus, qui restituitur, vt post alios tradit Deci. d.l.si quis id quod.nume.35. de iurisd.omn.iud.erunt tamen partes ipsius adulti † iustam illam credulitatē probare, vt in
47 simili in eo videmus, qui aggressorem occidisse † dicit ad necessariam sui defensionem. vt egregiè respondit Crau.cons. 35. nu.8. hic etenim inuadens esse in dolo dicitur Alex.d.consi.103.nu.13. quē est secutus Crau. consi.193.num.2.Plot.in l.si quando.nu.137.C.vnde vi. Paris.consil.78.nu.20.26.lib.4.quare ea probatione adhibita, se dolo carere debet ostendere, quod vtile est admodum, pro declaratione statutorum † & præsertim Papiensis statuti scilicet.31.in criminalib. de pœna illius, qui vim alicui fecerit in eius possessione. quod statutum punit omnes cuiuscunq; conditionis & status, nam pupillus & minor relata in integrum restitutione adiuuari poterit. 44 45 46 48

Declaratur tertiò vt his pubes † inuadens non puniatur pœna ordinaria.nam mitigare illa debet.d.l.ex causa. §. nunc videndum. l.auxilium.§.in delictis.vbi Dd.de mino.latissimè Tiraq.tract.de pœn.leg.& c.causa.7.addo Soc.Sen.consi.157.col.4.in fi.lib.2.Dec.consi. 535.nu.5.Soc.Iun.consi.117.in fi.lib.1.& Gram.Neap.decis.23.nu.11.12.hæc quo ad pœnam.sed † quid quoad restitutionem possessionis, an hoc remedio possit ab infante, pupillo & minori recuperari? Roffred.hic affirmat posse.idem hic Alb.col.2. versi. sed præsupposito.Cyn.contra, nec Bald.ab eo dissentit, si Anton. Matthæo iam relato credimus. verum magis placet Roffred. sententia, cum & aliàs interdicto Vnde vi succurratur eidem contra furiosum, vt infrà. q.8. in fi. dicemus. 49 50

QVAERO quartò an hæc constitutio † locum habeat cōtra patrē & patronū inuadentes rem filij, vel liberti? & non habere locum affirmauit gloss. in hac constitutione, quam hic secuti sunt Bartol.num.9.Sal.col. 2.versic. quintò quæro. & communem ✱ testatus est Ripa in c.sæpè.num.81.de restitutione.spoliatorum. ea addu- 51

52 aducuntur ratione, quia actiò † quæ ex hac constitu-
53 tione, de facto saltem infamat, quare † cessare debet. iux.l.non debet.ff.de dolo, & in his ferè terminis sunt iura.in l.2.ff.de obseq.à liber.præstan.& in l.1.§. interdictum hoc. ff. de vi & vi arma.qui à fortiori probat. nam ex illo interdicto tāta occupatoris pœna nō indicitur,& tamen cessat aduersus patrem & patronum.d. §.interdictum.sic & dicendum est in actione Vi bonorum raptorum.cum infamet.§.ex quibusdam.Inst. de pœn.tem.litig.cessat enim omnis actio famosa contra
✱ patrem & patronum.d.l.nō debet.Bar.& cæteri ✱ omnes in l.1.ff.rerum amo.

Non ignoro tamen contrariam sententiā probasse Alb.Bald.& Ang.hic generali sermone textus nostri permotos quod nihil est, vt rectè animaduertit Rip.d. d.c.sæpè.nu.81. quia generalis dispositio recipit restrictionem de habilitate, vt sæpissimè admonui, nec altera ratio abundat.suffragatur Alb.& Bald.ac Ang.dum
54 aiunt, in criminalibus patris † nec patroni reuerētiam considerari. nam locum illud tunc habet, secundum Rip.d. nu. 81. cum verè agitur criminaliter ad publicā vindictam, non si ciuiliter ad pœnam patri applicandam.d.l.1.ff.rerum am.intelligo etenim filiū, & libertū actione in factum vti, iuxta d.l.non debet. de dol. & l. apud Celsum.§. aduersus.de doli exc.temperata tamē
55 in medio concludendi, his ferè verbis, † quare peto possessionem rei meæ mihi restitui, quia non conuenit bonæfidei, vt quis locupletetur cum aliena iactura. sic praxim docuit Barto.in l.infamem.nu.4.de publ.iud. Ang.Aret.Inst.de excep.in fi.prin.& Gomes.Hisp. Inst. de actio.in prin.num.24.in fi.qui alios citat.addo Calca.consil.1.numero.20.qui egregiè admodum locutus
56 fuit. Infertur ex his declaratio ad statutum Papiæ † 31. in criminalibus.de pœna illius, qui vim alicui fecerit in eius possessione. vt in relato casu non habeat locum, cum illa pœna & dispositio sit subrogata loco huius. quare illas recipit declarationes, quas & hæc ipsa constitutio. sic Baldus in c. licet causam. in fine. de probat.& aliàs suprà in interdicto Vnde vi.q.9.admonui.

Extenditur hæc relata conclusio procedere in altero quocunq; cui debetur reuerentia, & contra quem
57 actio famosa moueri non potest, vt est in patre † spirituali, iuxta tradita per Ias.in l.generaliter.nu.2.3.C. de
58 in ius vo.vbi subdit in † vasallo aduersus dominum, quod tradit & Fel.in c.cæterum.nu.15.de iudi.& eos in his terminis probauit Ripa.d.c.sæpè.nume.81.Gomes.
59 Instit. de actio.in princ.numer.24.in fi. & in † nouerca viuo adhuc patre idem censuit Ripa.d.c.sæpè. numer.
60 82. In eo solum animaduertendum censeo. an actio hæc, qua in factum agit filius vel libertus, tendat non solum ad auocandam possessionem, verum etiam ad auocandam proprietatem, quam is occupator amisit.& verè arbitror solum dari ad auocādam possessionem, quia si ad proprietatem tenderet, non alia actione is filius, vel libertus vti posset, quam hac ex constitutione nostra, quæ cum infamia moueri non potest.cogitandum tamen est, quia noua est dubitatio.

61 QVAERO quintò an hæc constitutio locum habeat † pro patre contra filium? glo.hic, quam omnes ✱
✱ sunt secuti, vt testatus est Ripa.in d.c.sæpè.nu. 83. affirmauit habere locū, ex tex.l.si quis vxori.§.sed si filius. ff.de furt.quod intelligitur, quando habet peculium. alias non. l. ferui & filij.ff.de furt.

Extenditur hæc conclusio secundum Iac. de Arena, quē est secutus Sal.hic col.2.in fi.versi.quærit glos.
62 quid. vt † filius occupans proprietatem propriam in qua vsumfructum pater habebat, eam amittat & patri acquirat, quia quoad proprietatem dicitur persona distincta, & loco patrisfamilias. l. 2. ad Macedo. Nec facit difficultatem text.l.cum non solum. §.filij. C.de bon.quæ liber.quia ex ijs quæ infra dicemus declaratur.

63 QVAERO sextò an locum habeat † cum seruus occupauit, vt dominus sua causa teneatur, vel filius, vt teneatur pater? gl.huius constitutionis in q.5.quam probauit Bar.nu.11.& Sal.col.3.versi. sextò principaliter.affirmauit tunc habere locum, cum res ad patrem vel dominum peruenit.l.1.§.quod ergo adijcitur.de vi & vi arm. si verò nihil ad eum peruenit, pro noxa dat seruum, vt ibi dicitur. sed si filius vel seruus peculium habent, tenentur pater & dominus quatenus in peculio reperitur.l.licet.§.vlt.ff.de peculio.est tamē aduertendum, quia in Codice † Bartol. aliqua verba cor-
64 ruptè leguntur, dum inquit, patrem nec dominum teneri in quantum ad eos peruenit. abundat etenim negatiua.an autem teneatur & de peculio aduentitio, infrà subijciam, ex quibus clarior erit huius nostræ quæstionis disputatio.

65 QVAERO septimò an constitutio ista locum habeat † contra filium occupantem bona aduentitia penes tertium existentia, vt illa ad incommodum etiam patris amittat, vt scilicet vsufructu priuetur pater? dubitat, nec quid sentiat clarè probat Alb.hic col.2.Bart. in hac constitutione.nu.11.12.affirmauit se tantæ fuisse audaciæ, vt interrogatus ex facto responderit, nō esse locum.Bar.assenserunt Alex.consi.23.nu.6.lib.1.Marsil. sing.314.prohibitio. Aret. consi.14.nu.7.Io. Crot.l. frater à fratre.num.33.versi.secunda conclusio.ff.de cond. indeb.Tiraq.de leg.connub.glo. 3.nu.148.Alc.resp. 522. num.3.4.Placa.Hispa.lib.1.epit.delict.c.23.num.11.versi. secund. conuestiri. sic & interpres in l. si finita. §. si de vectigalibus.ibi Bart.numer.14.Alexand.nume.44. de damn.infect.affirmarunt, ex alio delicto † à filio com-
66 misso, aduentitia non publicari, ne vsufructu priuetur pater. quam sententiam probarunt consulendo multi vt Cur.Sen.consi.60.Dux Philippus.col.10. versi. venio ad secundum.Soc.Iun.consi.77.nu.8.lib.2.qui in eodem met casu idem consuluit cum Rui.in consil.24. num.6.lib.5.qui hanc esse veram & communem ✱ sen- ✱
tentiam testatur.idem probauit Ruin.consi.109. in fi.& consi.117.num.6.lib.1.& consi.149.num.13.lib.3.Ias.in §. actiones.num.62.Inst.de actio. & ita decisum fuisse in consilio Burdegalensi, aliquibus tamen ex consilio refragantibus, testatur Boer. q.7. idem consuluit nouissimè Rolan.à Valle.consi.56.num.10.lib.1.eandem probauit sententiam Did.Gouar.lib.2.varia.resol.c.8.nu. 7.versi.ex his patet. Molin.in consue.Paris.titul.1. §.2. gloss. 2. numer.21.& communem testatur, (etsi is aliter sentiat) Paris.consi.157.nu.1.libr.4.& huic tandem sententiæ ipse subscribo, quanquam non ignorem aliqua afferri solere, quę non leuem difficultatem patiuntur, vt illud.

Primum, quòd bonorum aduentitorum alienatio prohibetur fauore patris, qui in eis vsumfructum habet, quare sic filius delinquēdo patri non præiudicat, vt est exemplum in muliere, † quæ cum dotem nō pos- 67
sit fauore mariti alienare, delinquendo illam non deperdit, nisi certis casibus, vt probat.l.quinq; ff. de bo. damn.l.si finita.§. si de vectigalibus. de damn.infecto. nam huic rationi & argumento respondet Ripa in c. sæpe.nume.76.de restitut.spoliat.vbi † contra Bartol. 68
verius affirmauit, alienationem aduentitiorum non prohiberi patris fauore, sed filij, ne scilicet propter iuuenilem calorem tristem sentiat exitum.l. cum non solum.§.filij.C.de bon.quæ liber. vel & secundo dicere possumus, quod si fauore patris prohibita est alienatio, intelligi solum debet, quatenus ad fauorem, & commodum patris est, & non vltra. tum quia prohibitiones strictè interpretantur, tum quia ad vnum finem inducta contrarium non debēt operari. iuxt.l.legata inutiliter. de adimen.leg. cum ergo sola vsusfructus causa alienationem impediat, debet posse filius proprietatem amittere.

Secundo aūt loco citari solet tex. † l.3.C.de bo.dam- 69
nat.vbi damnato filio, nō publicatur peculiū Castrense, ergo multo minus aduentitium, in quo minus iuris habet

Universidad de Deusto
Biblioteca

habet filius, & textum hunc singularem dixit Imola. d.§.fi de vectigalibus, & ibi refert Alex.num.44. versi. mouetur etiam Barto. immò is textus videtur probare idem de peculio aduentitio, ponderádo illa verba,
70 nec quod &c. quæ dictio, †nec est implicatiua, vt eam ponderat Rui.d.consi.24.nu.6.lib.5.& sensit Alex. in d. §.fi de vectigalibus.nu.49.versi.adde quod.qui citauit gloss.l.1.ff.de bon.dam.in verbo, etiam, quam citat, & Rui.idem sensit Bar.d.§.fi de vectigalibus.numer.13.& Soc.Iun.d.consil.77.nume.11.libr.2. & licet quam plures Bartol.aduersentur, dicentes, hodie peculium Castrense ex delicto filij publicari, cum & heredem ab intestato habere possit, attamen cum Barto.est verior & crebrior sententia, vt per Alex. d. §. fi de vectigalibus. num.49.

Huuic tamen fundamento Paris.d.consi.157. num. 37.lib.4.respondendo, dicebat, maximam esse differen
71 tiam inter † peculium aduentitium & Castrense, (vt ille ait) Castrēse speciali ratione ad filiūfamil. spectet, quòd non contingit in aduentitio, cū illud iure communi filio deferatur, & multæ extant secundum eum differentiæ inter vnum & alterum, quare ex diuersis non fit bona illatio.l.vlti.C. de calum. cum simil.quæ sanè responsio leuis admodum est, quia si fortius ius habet filius in Castrensi, & ita è contra debilius pater, qua ratione fieri potest, quin Castrense facilius ex filij delicto perdi debeat, quam aduentitium. qua replicatione vsus etiam est aduersus Parisium. Socin. Iun.d.consil.77.numer.11. versicul. nec obstat responsio.lib.2.

72 Tertiò pro ipsa communi pugnat mirum in modum † text.l.3.§. vtrum. in fi.ff.de minor. quem singularem dixit Imo.vt retulit Alex.d.§.fi de vectigalibus. num.44.habetur enim in d.§.vtrum. ex patris delicto
73 † profectitium peculium non publicari, cum alienari illud à patre non possit in filij detrimentum, sicà fortiori vrget, cum plus iuris habeat pater in profectitio, quàm è contra filius in aduentitio, vt scripsit Ripa in d.c.fæpè nu.76.ex l.profectitia, de iure dot. & licet is §.vtrum. loquatur quoad fiscum, fortius erit quoad priuatum, quādo ei pœna defertur, vt nostro casu. sic declarat Bal.in l.pen.C.qui bon. ced.possunt. & refert Alex.d.§.fi de vectigalib.nume.47.circa med.Nec hoc fundamentum diluit responsio, quam considerauit Paris.d.consi.157.nu.36.dum inquit.d.§.sed vtrum.loqui in profectitio, quod prouenit ex substātia patris, vel eius contemplatione. non mirum si non publicatur.nam hæc responsio ad rem non confert, non enim Paris.intellexisse videtur Bart.& Alex. qui argumentantur è contra. quod si ob delictum patris non publicatur profectitium, ne filio noceat, sic è contra non publicari aduētitium, ob delictum filij, ne patri obfit.

74 Solet & quartò citari †text.l.2. C. de castr. pecul. mil.lib.12. vbi prohibetur cuiusuis peculij alienatio, Castrensi excepto, filio prohibetur patre reluctante, non ergo delinquendo amittit. & licet Paris.d.consil. 157.num.38.quo ad casum, super quo interrogatus respondit, non conferre dicat, attamen casui nostro conuenit, & si etiam patiatur difficultatem quam supra in primo fundamento retuli.

75 Suffragatur tandē vltimo loco huic sententiæ †tex. l.cum ancillis, C. de incest.nupt. vbi filij bona existentis in potestate patris ob delictum ab eo commissum non publicantur, quem textum sic intelligit Bald. & clarè Sal.in l.si filius.col.1.versic.4.pro casu.C.de bon. dam.& ideo glo.communiter recepta.in l.3.§. si filius. ff.quod quisq; iur.vult filium non posse detrimentum patri afferre, etiam in acquirendis, vt ibi latè affirmat Ias.primo nota. nec rēspōdiones quas attulit Paris.d. consi.157.nu.49.argumentationem diluunt, licet, quo ad casum suum, dixerit non procedere. quare vera est
* communis * hæc sententia.

Contrariam tamen sententiam probasse videtur Iac.de Arena vt refert hic Bart.nu.11. & in d.§. fi de vectigalibus. nu.13. vbi eiusdem sententiæ fuisse Cyn. testatur, illos secutus fuit Ripa.d.c.sæpe.nu.76. de resti. spol.quin Bart.visus fuit sibi parum constans, dum in l.si postulauerit.§. iubet. de adult.affirmat, ex delicto filium amittere proprietatem, reseruato vsufructu patri donec viuat, quam sententiam probauit & ibi Ang. & idem in auten.bona damnatorum.col.2. vers. sed si C.de bon.dam.nec dissentit Sal.in l.1.in fin. C. de bon. quæ lib.Bald.in titul.de controuers. inuest. §. rursus. colum.2.vers.pone ergo. & filium delinquendo amittere proprietatem aduentitiorum, contra Socin.Iun. Rui. supra relatos consuluit in eodemmet casu Paris. d.consi.157.lib. 4.horum tamen argumenta & rationes facili negotio diluuntur.† Text.enim d.l. si postulauerit.§.iubet. de adulter. vbi in bonorum publicatione 76
intelligitur saluo vsufructu alteri debito, sic declarat Rip.d.c.fæpe.num.76.verum is.§.iubet.loquitur eo in casu cum alienatio, alicui permissa est: quod non contingit in casu nostro.sic Bartol.d.§. si de vectigalibus. nume.13.& Soc.Iun.d.consil.77.nume.7.lib.2.illud vero secundum, quo nititur Ripa.d.c.fæpè.numer.76.in
fin.habet facilem responsionem, dum inquit † patrem 77
teneri de peculio profectitio, p̄ inuasione & occupatione à filio facta.l.in peculium.ff.de re iud.l.3.§. idem scribit.ff.de pecul. ergo à fortiori locus esse debet pœnæ pro violentia, etiam in peculio aduentitio reseruato vsufructu patri. nam vera est argumentatio, quando filius condemnatur in certa quantitate in iudicio, in quo dicitur quasi contraxisse, d.§.idem scribit.quia tunc pater tenetur de peculio, quod concessit, separatum à suis rationibus. l.1. de peculio. secus in peculio aduentitio, cuius ipse pater administrationem habet. sic intelligit glos.l.pater qui Castrense, in gloss.magna. ff.de Castren.pecul.sic declarat Bart.in d.§. fi de vectigalibus.numer.13.versic.item obstat.text.vero.l.2.ff.de reb.eor.qui sub tutel.ex Bar.hic & in d.§.fi de vectigalibus.nu.13.vers.secūdo obst.responsionē habet. quod
78
autem adducitur quarto minoris † delinquentis bona publicari.l.clarum.C.de aut.præstan. quæ tamen alienari impediuntur, habet ex Bar.d.nu.13. respōsionem, prohibitionem illam fauore minoris tātum esse: cum tamen in peculio aduētitio fauore patris vsufructuarij, factum id fit. quā declarationem videtur probasse Alc.d.respon.522.nu.4.

Postremò loco Paris.d.consi.157.nu.24.citauit † te- 79
xtum.l.quinque legibus.cum l.seq.ff.de bo.dam.vbi si mulier damnatur, & eius bona publicantur, etsi in eis maritus habeat vsumfructū. verum intelligit hic Bar. nu.11.esse speciale in quinque casibus † cum dos regula- 80
riter non publicetur, ob vsumfructum, quem in eo habet maritus, vt supra admonui, & probat.l. sed si alia. de bo.dam.omnes * in l.si constante.§.vlt.ff.sol. matr. *
ex quibus satis intelligimus, veram esse receptiorem illam sententiam, quam audacter affirmauit Bartol. & rectè secuti sunt cæteri.

Extenditur primo relata cōmunis opinio, ex sententia Rui.in cōs.242.nu.11.12.libr.4. procedere & in eo casu † quādo patri prohibetur vsusfructus acquisitio ex 81
aduētitijs bonis. ea ratione vtitur Rui. quia nō potest filius de bonis illis adhuc testari, iux.l.pen.C. qui test. face.pos.& ita ad extraneos trāsferre, & per consequēs sic nō debet posse venire in confiscationē bonorū.l. iura. vbi Bar.de iure patr.l.eorū.ff.ad l.Iul.maie.l.1.C.de bonis q̄ lib. & simile est (inquit Rui.) quod de emphiteusi † ecclesiastica videmus, quæ cum non transeat ad 82
extraneos, vt latè docuit Alex.l.etiā.fol.mat. & latissimè Ias.consi.155.lib.2.Cur.Iun.consi.4.Paris.consi.71.n. 40.lib.3.consi.85.& seq.lib.4.sic nec † in bonorū publi- 83
cationem venit.c.fœlicis.§. si qua verò.de pœn.in 6.§. illo.in aut.de alie.& emphy.Alex.consi.23.nu.4.lib.3.& consi.89.num.1.2.lib.4.nec adhibenda est differentia (inquit Ruin.) ob defectum qualitatis rei, quia idem est quando defectus prouenit ex causa efficienti. & hanc declarationem confirmat Soc.Iun. qui in eodē casu cū
Rui.

Rui.consuluit.d.consi.77.numer.10.libr.2. ex doctrina Soc.Sen.consi.121.colum.4.versic.tertia ratio.lib.4.qui
84 clarè affirmauit, expresse † prohibita alienari ex testamento, non venire in bonorum publicatione. verum Soc.Iun.d.consi.77.nu.12. non parum ambigit, vt ipse facio.cum in hac Ruin.extensione cessent præcipuæ illæ rationes, quibus communis relata sententia à Bart. & cæteris firmatur. cessat enim illa, quod patris fauore alienatio sit prohibita, cum in casibus. d. auten. excipitur.nihil ad commodū patris inductum, quando aliquid ei acquiri non cōcedatur. nec ad rem facit, quòd de ijs testari non possit filius, quia procedit ob
85 impedimentum patriæ potestatis, quæ sola † patris potestas non est impedimento, quin filius propria ob delictum perdat, etsi Rom. & alij nonnulli, quos refert Alex.d.§.fi de vectigalibus. nu.45. 46. affirment, peculium profectitium, publicari, si delictum est tale, vt patria potestas extinguatur, quorum sententia dubia admodum est, vt testatur eo loco Alex. Rursus doctrinæ Ruin.aduersatur, quòd cum hoc casu pater nō habeat administrationem peculij, sed illa penes filium sit, peculium illud alienari potest. sic & per delictum perdi.
86 l.cūm & filij.C.qui bo.ced.possunt.& tradit clarè Bar. d.§.fi de vectigalibus.nu.13.in fi.& his † casibus patrem
* administrationem non habere, probant * omnes in d. aut.excipitur.& in l.1.C.de bo.mater.& idem Ruin.d. consi.24.num.3.& qui contra eū consuluit Paris.consi. 157.nu.15.17.lib.4.erit tamē cogitandū, quia magna est Ruini auctoritas.

87 Extenditur secundò & eo casu, cum pater † spem solam futuri vsusfructus habet, quia nec tunc filius delinquendo amittit.sic Rui.d.consi.24.nu.13. vers.3. prędicta.lib.5.quem secutus Socin.Iun.d.consi.77. nume. 13.14.lib.2.ea adducuntur ratione, quia futurum est, vt aliquo euentu spes effectum sortiatur.& probat.l.vlt. §.filius autem.in verbo, duntaxat.C.de bo.quæ liber. dum negat filium posse alienare bona, in quibus pater vsumfructum habet, vel quid aliud. quod postremū
88 intelligitur ratione spei, vt videmus secundum Ruin. † dotem non publicari ob delictum filiæ. aut.è contra si filij.C.de repud. quod ea ratione dicitur factū, quia patri adest cōsolidationis spes.l.2. §. quod si in patris.
89 solut. matr. sic videmus multis alijs in casibus † spem operari multa, vt latissimè scripsit Tiraquel.tracta. de legib.connubial.Post leges. numero.34.cum multis sequentibus addo Rui.consi.19.nume.4.consi.98. nume. 15.lib.1.Soc.Iun.consil.95.nume.30.lib.3. Alcia. respons. 171.in fi.

Declaratur communis relata conclusio non proce-
90 dere, quando † pater liberam reliquisset peculij administrationem.sic Bart.d.§.fi de vectigalibus.nu.13.in fi. inquit esse clarum text.l. cum & filij. C. qui bon. ced. possunt.& Bart.sunt secuti Alex.d.§.fi de vectigalibus. colum.22.& Paris.d.consi.157.numer.15.17.18. licet contrariam sententiam probauerit Roma.l. filio. 2. solut. matr.sed illius rationibus satisfacit Alex.qui supra.& eisdem modis responderi potest ad ea, quæ attulit idē Roma.consil.154.colum.2.versicul.secundo quia gloss. quo loco aduersus & Barto. relatam sententiam consuluit. Subnecti hic illa posset quæstio, quando vasallus vi ingreditur fundum feudalem ab alio quo possessum, an domino detrimentum in proprietate afferat.verum infra. quæst. 31. vt oportuniore loco reseruauimus.

91 QVAERO octauò an hæc constitutio † locum habeat contra furiosum & mente captum? gloss. hic. ad quem se remittit Bart.nume. 13. affirmauit locum non habere, idem censuit hic Cyn.& Albe. col.2. l.infans. ad l.Corn. de Sicar.& l.penult. de parricid.l.vlti.ff. de adm. tut. si enim non punitur furiosus committens atrociora crimina, quanto fortius hoc casu, satis enim furore ipso affligitur.l. Diuus. ff.de offic. præsid.d. l.
92 penultim. §. vltim.de parricid. iusta etenim ratione constitutum hoc fuit, cum furioso † nec dolus, nec culpa adscribi possit, quandoquidem verè & sensu, & intellectu caret, vt respōdit.Soc. Sen.cōs.47.col.3.lib.3. Quare furiosum † nullo modo esse puniendum tradūt 93
scribentes. vt Ias.in l.1.§.adipiscimur.nume.9.de acqu. poss.Dec.l.in negotijs.§.hæredis.num.3.de reg.iur. in l. furiosum.num.34.C.qui test.facere possunt.latè Carerius in praxi crimin.§.homicidium.6.num.13. latè Tiraqu.tracta.de pœn.leg.& c.causa 2.vbi nume.1.citauit gloss.nostræ huius constitutionis. latissimè Placa. Hispa.libr.1.Epito.delict.c.29. ex quorum dictis declarationes habentur, quas libenter ex industria silentio inuoluam.sic declarari & intelligi debent † statuta, quæ rei alienæ occupatorem puniunt, etiamsi dicerent, cuiuscunque status & cōditionis: vt est statutum Papiæ, 31.in criminal. de pœna illius, qui vim alicui fecerit in eius possessione.non enim furiosum & mente captum comprehendunt ex his quæ supra quæstione 4. retulimus.

Declaratur † tamen (ne quæ ad rem nostram accedunt propiùs omittam) non procedere, saltem quo- 95
ad hoc, vt occupata possessio possessori deiecto restituatur, vt declarauit Cyn. & probat Albe. col.2. Sal. colum.3.vers.7.quæro. quod summa æquitate nititur: cum æquum non sit, illum cum possessoris iactura, locupletari.

QVAERO nonò, an hæc cōstitutio † locum habeat 96
contra prodigum, qui per vim alterius possessionem occupauit? & licet gloss. hic quam Bart.nume.14.dixit nescire alibi, affirmauerit, non habere locum, attamē crebrior est sententia locum habere, & communem * *
testatus est Bartol.d.nume.14. Albe. colum.2. Sal. col.3. vers.quæro octauò. Ripa.& Ias.in l.is cui.de verb.obl. hic num.17.ille num.53.in fi.eam probauit, & Molin.in consue.Paris.tit.1.§.2.glo.2.nu.21.& Tiraquel.de legib. connub.in gloss.3.nu.147.ea ratione adducuntur, quia † prodigus adulto & pupillo æquiparatur.l.si curato- 97
rem. C.de in integr.rest.clarè in l.certi condictio.§. idē quæri.ff.si cert.peta.vt ergo contra adultum, & pupillum locum habet hæc constitutio, sic contra prodigū, cuius rei plures afferuntur rationes, vt illa Ripæ in l. is cui.nu.53.prodigalitatem respicere † vitium in dissi- 98
patione bonorum, in quorum conseruatione nulla est voluntas. non enim est vitium, sed defectus personæ, non ergo vitium cum altero iungi debet, vt prodigus delinquēdo excusetur, cognoscit enim, quod agit. qua ratione † etiam corporaliter ex homicidio, & simili- 99
bus punitur.Bald.in l.furiosum.C.qui testam. facer. possunt.quem citauit Ripa.d.l.is cui.numer.53.in fi. & Tiraquell.de pœn.leg.& c.causa.44.nume.46. Nec difficultatem facit l.is cui.quam hic gloss. citat in oppositum, quia secundum Alber.& Sal. qui suprà, procedit quoad bonorum administrationem, non quoad delictorum coertionem. Aduertatur tamen, quia † Barto. 100
in d.l.is cui.numer.6. tueri velle videtur glossæ doctrinam, dum inquit videri posse procedere, cum bonorum alienationem respiciat. quasi velit dicere, pœnam pecuniariam esse. attamen Ias.ibidem.numer.17.& Butrigel.numer.35.indistinctè prodigum teneri, affirmarunt, aliàs si bi Bartol.& communi sententiæ aduersaretur, etsi Zas.in d.l.is cui.num.18.cum Bart.idem clarè affirmet.

QVAERO decimò, an hæc constitutio † locum habeat contra Prælatum, Abbatem, monachum, tuto- 101
rem & similes, alterius possessionem nomine ecclesiæ occupantes, vt ecclesia, vel pupillus teneatur? gloss. hic & cæteri interpretes subobscurè admodum hanc finiuerunt quæstionem, vt & Ripa in d.c.fæpè.numer. 95. ipse verò regulam constituo, seu conclusionem principalem negatiuam, non esse locum huic constitutioni, vt ecclesia vel pupillus teneatur? idem affirmasse videtur hic gloss.& Alber.colum.2. & clarius in c.1. de dolo & contuma.communem * testatur Ripa in d.c. *
fæpè.numero.95.& in l.vltim.numero.174. C. de reuo dona. vbi communem testatur Molin. in consuetud'
Paris.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Pariſ.tit.1.§.30.nu.65.poſt Felin.c.nouit.de iud.& Alex conſi.5.nu.15.lib.5.idem in l.naturaliter.§.nihil cõmune.nu.30.verſi.tertiodecimo fallit.de acq.poſſ.quibus addo Capram conſ.32.num.13.ea adducuntur ratione, quia delictum perſonæ alteri non imputatur. c. delictum.de reg.iur. in 6. quo loco Dy.ponit exemplum
102 in caſu noſtro. hinc ſecundum Ripam, videmus † ob Prælati ingratitudinem eccleſiæ factam non reuocari. Ripa.lib.2.reſp.c.28.num.20.Ruin.conſi.27.num.2. lib. 2.ſic in tutore dicimus,qui ſuo facto, pupillo non nocet.l.neque.ff.de re iud.l.pen. de tabul. exhiben. Dyn. in d.c.delictum.& alia ſupra retulimus in 1.remed. recup.poſſeſſion. ex interdicto vnde vi. q.3.in tertia ampliatione.Ex quibus infertur declaratio ad ſtatutum
103 Papiæ.31. † in crimin.ſub rub.de pœna illius, qui violentiam alicui fecerit in eius poſſeſſione. dum punit occupantes poſſeſſionem alterius ceſſare enim illa pœna debet contra relatas perſonas eccleſiæ, pupilli & ſimilium, quorum conſenſus in violentia committenda non acceſſit, vt ſtatutum exigit, ibi, commiſerit qualitercunque, vel committi fecerit.
104 Extenditur vt procedat etiamſi † Prælatus vnà ſimul cum capitulo, congregatione facta, alterius poſſeſſionem occupauit, nam nec tunc eccleſiæ detrimentum inferri poteſt. hanc ſententiam probauit gloſſ.in c.placuit.16.q.6.Cardin.in c.1.de dolo & contuma.vbi idem Pano.docuit.num.14.15.nec diſſentit Ripa.in d.c. ſæpe.num.95.verſicul. quartò declara.& hanc probaſſe videtur Molin.in conſue.Pariſ.tit.1.§.30. numer.61. nec aliter videtur ſenſiſſe Bal.in l.iubemus nullam. in fi.C.de ſacroſ.eccl.etſi alij plures quos infra referam, aliter ſenſerint.Fulcitur hęc ſentẽtia,cui accedo ex eo,
105 quod † Prælatus, & capitulum, non poſſunt bona eccleſiæ ſine cauſa legitima & ſolemnitate debita alienare.c.ſine exceptione.12.q.2.ſi ergo nõ poſſunt expreſsè, minus tacitè delinquendo. nec ad rem facit,quod reſpondet Rip.num.95.verſ.quarto declara.argumentationem non defendi,cũ videamus in ſimili, bona minorum non poſſe alienari ſine ſolemnitate.l.magis puto.§.ne paſſim.cum ſimil.de reb.eo. & tamẽ minor delinquendo amittit,vt ſuprà diximus.q.3. nam hæc reſponſio ad rem non facit, cum in caſu noſtro eccleſia non delinquat, vt delinquit is minor, ſed Prælatus, qui cum non ſit dominus bonorum eccleſiæ,ſed ſolus adminiſtrator, eccleſiæ detrimentũ afferre nõ potuit. Confert ſecundò,p noſtra & relatorũ ſententia,quod
106 ſtatim diximus,Prelatum † non eſſe dominum,ſed ſolum adminiſtratorem bonorum eccleſiæ, cum Deus ipſe,ſeu eccleſia vniuerſalis, ſit domina. c. cum ex eo. de electio.in 6.Innoc.& Abb. in c. cum ſuper . de cauſ. poſſeſ.& propr.tantum enim habet iuris prælatus in bonis eccleſiæ,quantum tutor in bonis pupilli. Abba. c.ed oceri.col.1.de reſcrip.M.Mantua,Patauinus ſingularis eruditionis Iureconſultus, in ſuo ſing.13.in fi.ſed adminiſtrator non poteſt præiudicare, quia nõ adminiſtrator,
107 † ſed lapidator potius diceretur. l. qui fundum.§.ſi tutor.de vſucap.pro empto.c.ſi quis presbyterorum.de reb.eccl.nõ aliena. ſic argumentatur Abb. in c.1.nu.13.in fi.de dolo & contum. ſic hac ratione videmus his eccleſiæ adminiſtratoribus non concedi alienationem bonorum eccleſię.c.1.de in integ.reſtit.niſi euidens adſit vtilitas.c.1.vbi latiſſimè omnes.de reb. eccl.non alie.& in c.ſine exceptione.12.q.2.qua ergo ratione fieri poteſt,vt Prælatus & capitulum,qui ſolum adminiſtrant,poſſint occupando, eccleſiæ præiudicare,cum pro hac ſententia pugnet clarus text. l. imeminerint. C. vnde vi.vt ſupr.loco ſuo diximus,vt & illũ in hanc ſententiam citauit Bal.in d.l.iubemus.in fi.ſuffragatur tandem,quod docuit Abb.d.c.1.nu.16. de do-
108 lo & contumacia.eccleſiæ † bona,non ſolum ad eccleſiæ ſeu prælati commodum, ſed & ad fabricæ reparationem,& pauperum alimoniam eſſe debere.c. vlt. 16. q.2. c. quatuor.c.conceſſo.12. q.2. c.paſtoralis.de his, quæ fiunt à Præl.ſine conſen. cap. qua ergo ratione & iure fieri poteſt, vt ex delicto Prælati & capituli detrimentum inferatur fabricæ & ipſis pauperibus? qua argumentatione vſus fuit & ſubtilis Aret.conſi.114.nu. 2.in fi.vtitur etiam alia ratione Abb.d.c.1.nu.18. verſic. quarto &c,quia ſi aliter diceremus, ſtatim inuenta eſſet via fraudibus,quibus Prælatus & capitulum,poſſent cum vellent alienare, colludendo cum amico, & ita poſſeſſionem occupando,ac ita per conſequens eccleſiæ præiudicare.vt in ſimili reſpondit Feder. de Se-
109 nis conſil.94. dum inquit non valere tranſactionem † Prælati ſine licentia Dioceſani, quia is poſſet fingere litem cum amico,ſicq; in eccleſię detrimentum tranſigere.verũ etſi Federici conſultatio defendi poſſit, non tamen in hoc Abbatis argumentatio.† quia veriſimile
110 non eſt, vt totum capitulum hac ratione delinquat, cum præſertim nec delictum præſumatur.l.merito.ff. pro ſocio.cum ſimil.in clericis præſertim. quare verã non ex poſteriori hac argumentatione, ſed ex cæteris hanc credo ſententiam.

Non ignoro tamen contrariam opinionem defendiſſe gloſſ. Bartol.& Sal. hic. & in l.iubemus nullam. C.de ſacroſ.eccleſ.& communem ✻ teſtatur Ripa. d.c. ✻
ſæpe.nume.95.verſic.quartò declara. Et hanc videtur probaſſe Ripa.l.vlt.nu.175.verſ.item circa hanc. C. de reuo.dona.ſic & Ang.conſi.245.quia omne datum.col. 2.& Aret.conſi.114.numer.5.verum huius ſententiæ ra-
111 tiones facili negotio euitari poſſunt, vt text. † l.iubemus nullam.C.de ſacroſ. eccleſ. qui ſecundum Abb.d. c.1.nu.14.in fi.ad rem non facit,cum non potuerit Imperator ſuper rebus eccleſiæ ſtatuere. vel ſecundũ Ripam,qui ſuprà,loquitur in delicto, quod eſt in omittendo, quo eccleſiæ poteſt præiudicium afferri.c. Imperatorum.c.vlt.de iura.calum. nos in delicto, quod eſt in committendo.

Non quoque vrget text.c.placuit.16.q. 6. quia ſatis ibi reſpondet glo.& melius Abb.d.c.1.num.14. circa fi. de dol.& contum.qui & num.15.reſpondet ad c. audi-
112 tis.de reſtit.in integ. & ad c.cum venerabilis.de excep. † ad c.cum olim.de cenſib.dum inquit, procedere in alienatione iudiciali, in qua omnis delicti, & fraudis ſuſpicio ceſſat,iure adminiſtrator domino affert præiudiciũ,quod alioqui ipſe dominus paſſurus fuiſſet,ſi litem ipſe tractaſſet.

Declaratur primo hæc concluſio, † vt non procedat ſecundum Abb.in d.c.1.num.12.de dol.& contum.
113 & Rip.d.c.ſæpe.num.95. & Albe. hic. colum.2. quo ad reſtitutionem ipſius poſſeſſionis occupatæ, vt probat c.cum dilectus.de ordin.cognit.& c.cum ad ſedem. de
114 reſtitut.ſpoliat. cuius rei ratio eſt,quia eccleſia † & ſimiles tenentur quatenus ad eos peruenit. ſic declarat Abb.d.c.cum dilectus.num.12.de ord.cog. & ante eum Dyn.in c.delictum. nu.2.3.de reg.iur.in 6.vbi exempla affert de pupillo, qui tenetur ex facto tutoris quatenus ad eum peruenit.l.1.§. quod ergo. §. ſi quis tamen. de vi & vi arma. & ſupra diximus,idem in vniuerſita-
115 te † probat.l.ſi vi me deiecerit.ff.de vi & vi arm.& ratio rationis,tam in eccleſia, quàm in cæteris aſſignari poteſt, quia nemini licet cum iactura aliena locupletari.l.nam hoc natura.de condit. indeb. & præſertim verum hoc eſſe debet in † eccleſia, quæ dicitur cultrix
116 diuinæ iuſtitiæ.c.1.§.ſed diuerſum.de alienat.feudi. & diximus ſuprà in 1.remed.q.3.in fin. ſic etiam relatum ſtatutum Papiæ † 31.in crimin.de pœna illius, qui vio-
117 lentiam &c.declaratur.

Declaratur ſecundò non procedere † quoad ipſum
118 Prælatum,qui occupauit.ſic gloſſ.& Abb.d.c.1.de dol. & contum.ex tex.d.c.placuit.16.q.6.qui ſecundum Ripam d.c.ſæpè.num.95.verſic.ſecundò declara.de reſtit. ſpol.loquitur, cum Prælatus nomine proprio occupauit,vt verè intelligit & Abb.d.c.1.nu.14.circa finem. quare ſecundum Ripam melius probat text. c. ſi epiſcopum.16.q.6.ſic & relatum Papiæ ſtatutum debet intelligi.
119 Declaratur † tertiò non procedere, quando lege Pon-

Pontificia eſſet cautum, vt poſſeſſor per vim expulſus, lucraretur proprietatem ipſam ob illatam ſibi violentiam: nam & eo caſu & eccleſia proprietatem ipſam perdere poterit ex prælati facto. Illa eſt ratio, quia Pontifex legem ſic rei potuit imponere: ideoque eccleſia tunc perdit, ſed illi erit ſuccurſum cõtra Prælatum.ſic in ſimili reſpondit Ang.conſil.167.teſtator in omnibus &c.quem eſt ſecutus Rui.conſ.27.nu.3.lib.2.
120 Declaratur quarto, vt non procedat, † donec viuit ille prælatus, qui occupauit.Abb.c.1.num.13.de dol. & contum.argu.c.1.§.fi.de cap.Conrad.in vſibus feud. & clarè tradit Molin.in conſued. Pariſien.tit.1.§.2.glo.4. nu.19. Confert reſponſum Rom.conſ.284.Triplici &c.
121 qui reſpondit † donationem eccleſiæ factam,ob prę-
✻ lati ingratitudinem, reuocari, viuente ipſo prælato, & hanc declarationem noſtram communem ✻ teſtatur alijs adductis. Molin.in d.cõſuetud. Pariſ. tit.1.30. nu. 60.61.Ripa tamen in d.c.ſæpe.nu.95.verſi.tertiò intelligę.contrarium ſenſit,nullo tempore aliquid amitti.ea ratione,quia quemadmodum nõ poteſt prælatus delinquendo alienare perpetuò,ſic nec ad tempus c.2. de rebus eccl.nõ alien.Rurſus, quia eccleſia ex facto prælati nullum debet ſentire detrimentum d. c. ſi epiſcopum.quod incõmodum ſentiret, ſi pro tempore priuaretur re illa. Verum malè Ripa perpendit Abb. & aliorum verba, qui diſtinguunt, vt prẹlatus eam commoditatem,quam ex illis bonis eccleſię ſentire poteſt, donec viuit perdat,non eam partem, quæ ad eccleſiæ vtilitatem impẽditur,ſic declarat Molin.qui ſupra.d.
✻ §.30.nu.61.62. qui teſtatur hanc communem ✻ eſſe declarationem, & quam tandem probauit ipſe Ripa.in l. vlt.num.175.verſi.ſolutio. C.de reuoc.don. qui & alia
122 plura in hac quæſtione retulit. Et in feudo † idem placuit Zaſ.in tracta.feud.in 10.part.tit.de feudi amiſ.nu. 83.Hanc rationem intelligo, cùm portio illa, quæ ad commodum prælati delinquentis conceditur, poteſt à reſiduo ſeparari, vt ſenſit egregiè Aret.d.conſ.114.nu. 4.aliàs nõ, vt in ſimili de feudo vaſalli ſentire videtur Bar.in l.ſi finita.§.ſi de vectigalib.nu.3. de dam. infect. & dicemus infra.q.31.

QVAERO vndecimò, an hæc conſtitutio locum
123 habeat, † in vniuerſitate, vt ſi omnes ciues, vel incolæ nomine ciuitatis poſſeſſionem alterius occupent? hanc quæſtionem mouent hic Cy.col.4.Albe.col.2.in fi.quẽ retulit Barto. in l.aut facta.§.nõnunquam.colum.1. de pœn.quo loco latiſſimè diſputat: quomodo vniuerſi-
✻ tas poſſit delinquere, & communis ✻ ac vera eſt cõcluſio, habere locũ cõtra vniuerſitatẽ, ſi vniuerſitatis homines, ſeu concilium, quod totam refert vniuerſitatẽ, animo deliberato & præcedẽti conſilio, poſſeſſionem occupauerint: ficq; deliquerint: ita in noſtris terminis hic Cy. & Alb.col.3. & communem teſtatur Pariſ. cõſ. 21.num.30.lib.4.& Bar.d.§.nonnunquam.nume.9. qui
124 in † homicidio commiſſo loquitur, & probat textus. l.ſemper.§.2.ff. quod vi aut clam. qui in occupatione poſſeſſionis loquitur, ſeu in impedimento præſtito, & in caſu homicidij reſpondit Ang.conſ.165. cum multitudo &c.ſic & in delicto turbatæ poſſeſſionis concludit Afflict.deciſ.376.num.1.in damno dato. Dec.conſi. 221.nu.2.Rui.conſ.107.nu.4.libr.5.Plot. in l.ſi quando. nu.832.C.vnde vi.& alia ſimilia,ſcribunt Fel. in c.cum omnes.num.25.de conſt.in c.dilectus il.2.nume.6.de ſimo.Iaſ.in l.ciuitas.num.2.3.ſi cert.pet.& Natta. conſil. 83.num.9.libr.1.Corn.conſil.224.num.13.libr.4. vbi latè declarat,quæ debeant concurrere, vt vniuerſitas te-
125 neatur.ſic etiam intelligitur ſtatutum Papiæ † 31.in criminal. de pœna illius, qui violentiam alicui fecerit in eius poſſeſſione. Statuimus quod ſi aliqua perſona, communitas vel vniuerſitas, cuiuſcunque ſtatus &c. nam illud ſtatutum intelligitur quando vniuerſitas concilio congregato & animo deliberato illam violentiam commiſerit, ex ſuprà traditis, recipit tamen ſtatutum illud extenſiones ac declarationes, quas ſtatum referemus.

Extenditur primo procedere etiam quando facta occupatione † alterius poſſeſſionis per particulares, v- 126
niuerſitas illam ratam habuerit,etſi enim non præceſſerit congregatio concilij,& deliberatio, attamen tenetur adhuc tota vniuerſitas.ſic Bar. d.§. nonnunquã. nu.10.ex textu in noſtris terminis in l.1.§. deieciſſe. de vi & vi arm.& idem placuit Iaſ.conſ.139.col.2. in prin. lib.4.& in d.l.ciuitas.nu.3.in fi.ſi cer.pet.tradit glo.vbi Bal.& Abb.in c.cum dilectus.de ord.cog. Affl.d. deciſ. 376.nu.3.Pariſ.conſi.21.nu.32.lib.4.Natta.conſ.494.nu. 2.lib.3.

Extenditur ſecundò vt procedat etiã eo caſu, quando ipſa vniuerſitas † per aliquod tempus permanſiſſet 127
in poſſeſſione illa ab altero inuaſa, & occupata: nam cum hoc delictum dicatur ſucceſſiuum,tenetur vniuerſitas,etiamſi congregato concilio,& animo deliberato eam poſſeſſionem non occupauerit. ita reſpondit Ancha.conſil.139.col.1.verſic.ſed his non obſtantibus. lib.4.Dec.conſ.667.in fi.Affl.deciſ.376.nu.2.Fel.d. c. dilectus.il. 2.nu.8.de ſimo.Pariſ.conſil.74.nu.22.conſ.111. nu.72.lib.1.Natta.d.conſ.494.num.1.& hæc declaratio nõ differt,ppriè,& verè à prędẽti,quia hęc tolleran 128
tia † in actu ſucceſſiuo, dicitur quædam ratificatio actus.ſic declarat Pariſ.cõſ.21.nu.32.33.lib.4.& in noſtris terminis, quando res occupata peruenit ad vniuerſitatem,reſpondit Aret.conſ.163. nu.18.verſ.dico pro cõcordia.citat huius ſententiæ Butr. in c. cum ad ſedem. de reſtit.ſpol.ex quo enim occupationis commodum peruenit ad vniuerſitatem, dicitur ſuo nomine facta occupatio,ſic Aret. præcitato loco,& Iaſ. d.l. ciuitas. nu.3.4.ſi cer.pet.

Extenditur tertiò quãdo † facta occupatione nomi- 129
ne vniuerſitatis, & vniuerſitas non punit occupatorem cum poſſet,ſed eum tolerat.nam per conjecturam conſtare dicitur, vniuerſitatem fuiſſe in cauſa illius occupatiõis,quare adhuc tenetur, vt colligitur ex declaratione Fel.in d.c.dilectus.2.nu.9.de ſimon. ſed hæc videntur aduerſari ijs, quæ tradit Aret.d.conſ.163. col. pen.poſt Inno.& alios,quos citat,vt etiam refert Natta conſi.83.nume.10.lib.1.dum inquit, quòd etiamſi vniuerſitas ſe lætam oſtendat, ob delictum commiſſum ab altero ex vniuerſitate,non teneri. idem Natta conſil.494.numer.11.libr.3.niſi dicamus Areti. & Nattam, loqui quando non concurrit illa coniectura, quod nomine vniuerſitatis geſtum illud ſit. quæ ſanè extenſio egregia admodum eſt ad relatum Papienſe ſtatutum.

QVAERO duodecimò an hæc conſtitutio † locum 130
habeat contra eum, qui credens poſſidere,inuaſit & occupauit poſſeſſionem alterius? & non habere locum cenſuit hic gloſſ.ea ratione quia neminem ſua poſſeſſione priuare voluit.l. diuus. ff. de ficar. quam ſententiam probarunt Bartol.hic.numer. 16. Bald. colum.2. verſicul.ſeptimò quæritur.eum viſus eſt ſequi Corne. conſi.158.num.6.libr.4.Zaſ.conſi.12.nume.111.libr.1.ſenſit per tranſennam vno verbo Aegid.Boſſ.tract. cauſarum crimin.tit.de plurib. viol.nume.37.verſic.verum ſi.Sal.hic.colum.3.verſi.quæro vndecimò,qui ſubijcit hanc credulitatem debuiſſe cauſari, ex iuſta & legiti- 131
ma cauſa, vtputa,ſi credidi rem mihi à filio, vel à ſeruo acquiſitam.vel ſecundum Ripam in c.ſæpè.numer. 95.in fi.de reſtitut.ſpolia.eo caſu,quando prælatus occupat bona prælati vita functi, quæ ignorabat à defuncto proprio nomine poſſeſſa, nam ſtante dubio illo,præſumitur potius illum prælatum † eccleſiæ no- 132
mine poſſediſſe, vtpotè in dubio ex eccleſiæ bonis acquiſita,iuxta tex.in c.1.12.q.3.Bald.in auten.licentiam. C.de epiſco.& cler.Aret.conſi.31.nu.6.Soc.Sen.conſ.91. col.3.lib.4.Neuiz.conſi.93.numer.26.Alcia.reſp.1.num. 2.& reſp.18. vbi latè,hac ergo ratione † prælati ſucceſ- 133
ſor occupans poſſeſſionem, quam ſuus prædeceſſor poſſidebat, non incidit in pœnam huius conſtitutionis.ſic Inno.in c.cum in officijs.de teſtam.& clarè Cardina.conſil.79. thema tale & cæt,qua ratione intelligi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mus ſecundum gloſſ. hic Bartol. & cæteros, credulitatem hanc iuſtam eſſe debere circa poſſeſſionem, vt credat occupans ſe poſſidere & in ea eſſe, non autem ſi ſciat alterum poſſidere, ſed credat ſibi licere eã occupare. tunc eum non excuſat crudelitas, ſed incidit in pœnã, vt probat tex. in §. penul. Inſt. vi bon. rap. idem voluit gloſſ. in l. ſequitur. §. ſi fundum. & ibi Bart. de vſuc. cuius doctrinam cum non intellexiſſet Ripa. d. nu. 95. in fin. eum malè reprehendit. aliud enim eſt (ſi gloſſæ hic credimus) credere ſe poſſidere, aliud credere ſibi licere auferre. id quod clarè affirmauit Afflict. in comm. ad conſtit. Neapol. lib. 1. rubr. 24. de violen. circa poſſ. nu. 21. & retuli ſupra in 5. remed. num. 60. Rurſus perpendendum eſt, quod reſpondit Corne. d. conſi. 158. nume.
134 12. libr. 4. hanc† cauſam non excuſare ipſo iure, ſed ope exceptionis.

135 QVAERO decimotertiò an hæc† conſtitutio locum habeat cõtra eum, qui reuertentem ad ſuam poſſeſſionem nõ admiſit? & habere locum, affirmauit hic glo. in verſi. 10. ſi poſſidentem. quam vno verbo probauit hic Bar. nu. 17. Bal. col. 3. verſ. decimo qæritur. Sal. col. 3. verſi. 13. quæro. col. 6. verſ. ſecundò quæro. Afſi. in commen. ad conſtit. Neap. lib. 1. rub. 24. de violen. circa poſſeſſ. nu. 16. Ripa in c. ſæpe. nu. 79. de reſt. ſpol. egregiè Zaſ. in l. clam poſſidere. §. qui ad nundinas. nu. 5. de acq. poſſ. & latè multis probat Corn. conl. 207. nu. 8. libr. 2. & aliqua Aegid. Boſſ. tracta. cauſarum criminal. tit. de
136 plurib. violen. nu. 10. 11. illa afferri ſolet ratio, quia & † vi illud dicitur poſſeſſum, quod cõtra animum & voluntatem poſſeſſoris occupatur. ſic Bart. in l. ſequitur. §. ſi fundum. de vſucap. quo loco plura citat exempla, inter quę, hoc noſtrum enumerat, ex l. clam poſſidere.
137 §. vlt. de acq. poſſ. ſic dicimus illum ſpoliare † poſſeſſionem ſua poſſeſſione, cum veniente nõ admittit, quemadmodum is, qui eam vi ingreditur, ſic probat. l. ſi, vbi Bar. ff. de preca. & tradit Tiraqu. de iure conſt. 1. parte. numer. 69. vbi citat Afflict. deciſ. 40. addo eiuſdem ſententiæ. Crau. conſi. 107. num. 3. & Rui. conſi. 165. num. 4. lib. 5. & Soc. Sen. conſi. 122. num. 17. lib. 4. Bertran. conſi. 287. num. 7. libr. 4. Bell. deciſ. 511. Affl. d. rubr. 24. de viol. nume. 17. Cephal. conſi. 47. nume. 40. libr. 1. hoc fortius locum haberet in ſtatuto, quo vis qualitercunq; com-
138 miſſa puniretur, vt eſt ſtatutum Papiæ. 31. † in crimin. de pœna illius, qui vim alicui fecerit in eius poſſeſſione. dum in textu ſic legitur: vel alio modo eidẽ de poſſeſſione violentiam commiſerit qualitercũq;, vel committi fecerit.

139 QVAERO decimoquartò an hæc conſtitutio † locum habeat contra eum, qui poſteaquam eſt ingreſſus poſſeſſionẽ, is antiquus poſſeſſor eſt ſuſpicatus ſe poſſe repelli? & habere locum affirmauit gloſſ. hic. ex l. 1. §. ſiue autem. de vi & vi arm. & l. ſed & ſi nolit. de acq. poſſ. Sal. verò hic col. 3. verſi. quæro 14. aliter ſentiens, diſtinguit. aut is, qui eſt ingreſſus, credebat poſſeſſionem eſſe vacantem, & tunc non incidit in aliquam pœnam, ſed tantum poſſeſſionem reſtituere tenetur. l. vlti. C. vnde vi. aut non credebat vacantem, & tunc ſi is habet animum decipiendi poſſeſſorem, etiamſi reuerteretur ad poſſeſſionem, & tunc ſuſpicatus poſſe repelli, ex vi & potentia ingreſſi, dicitur vi deiectus, attento vtriuſq; animo, ſicq; locum habet interdictum Vnde vi, vtile ſaltem, ſecundum glo. & alios. in d. l. 1. §. ſiue autem. de vi & vi arm. & hoc caſu eſt etiam locus huic conſtitutioni noſtræ. aut is, qui occupauit nõ habuit animum decipiendi, ſed ſi veniſſet ad poſſeſſionem, eum admiſiſſet: & hoc caſu non eſt locus huic pœnæ, quia in hoc occupatore nullus malus animus, nec dolus adeſt: ſed is qui eſt ſuſpicatus poſſe repelli, ſibi debet adſcribere, & imputare. quæ ſatis vera arbitror.

140 QVAERO decimoquintò an hæc conſtitutio † locum habeat contra magiſtratum, qui alterius poſſeſſionem occupauit? glo. hic cõcludit non habere locum, quam vno verbo probauit Bar. nu. 17. Bal. col. 4. verſi. 11. quæro. Sal. col. 4. verſicul. quæro. 15. quod intelligunt omnes * cum ordine iudiciario procedit, cuius rei ratio eſt, quia tunc non dicitur vis nec audacia, ſed iuſtitię adminiſtratio, & iuris executio. cùm autem † extra- 141
iudicialiter procedit, dicitur procedere vt priuatus & tunc locus erit huic conſtitutioni, cum tunc ab altero quouis priuato nõ differat. l. iniuriarum. §. 1. & l. nec magiſtratib. de iniur. & latè diximus ſuprà in 8. rem. ex l. meminerint. q. 1. non repeto.

QVAERO decimoſextò an hæc conſtitutio † locum 142
habeat contra illum occupatorem, qui facta occupatione, pœnitentia ductus antequam conueniatur, rem reſtituit? & habere locum cenſuit hic gloſſ. in ſi. verſic. ſeptimò. ex l. qui ea mente. ff. de furt. eam probauit Sal. hic col. pen. verſ. octauò. Ripa in c. ſæpè. nu. 72. qui quidem Ripa intelligit omni in caſu, etiã ſi dominus ſpoliatus recipiendo occupatã ſibi poſſeſſionem non proteſtetur, quòd eam recipit ſaluo iure pœnæ huius conſtitutionis. quam ſententiam multis veram affirmare conatur.

Primò, quia † in dubio non dicitur facta remiſſio 143
pœnæ. † l. pen. ff. vi bo. rap. l. qui ea mente. ff. de furt. ve- 144
rum poteſt reſponderi, illam loqui, quo ad pœnã, quæ furi & raptori ad communem Reip. vtilitatem infligitur, non quoad pœnam parti deferendam, vt probat. † l. ſi cum exceptione. §. 1. quod metus cauſ. vt ipſe- 145
met Ripa hanc facit differentiam. d. nu. 72. dum declarat textum. l. 1. C. quando ciuil. actio. crim. præiu. etſi dicat eſſe aduertendum, quia d. l. ſi cum exceptione. §. 1. loquitur in actione arbitraria, vt declarat ibi gloſſ. et Bart. in l. ſi inſulam. numer. 15. de verbo. oblig. & in d. l. qui ea mente. in fi. de furt. quæ à actio noſtra multum differre videtur, dico non multum differre, cum in hac ita primò agatur ad reſtitutionem rei propriæ, deinde ad pœnam, vt ſit in illa actione, quod metus cauſa: iuxta declarationem Ripæ in l. ſi inſulam. nu. 73. verſ. nam in cæteris. de verb. obl.

Non pariter hanc iuuat ſententiam quod ſecundò loco iuquit Ripa. d. c. ſæpè. nu. 72. in † delictis quæ in fa- 146
ciendo conſiſtunt non admitti moræ purgationem, vt docuit Bart. in l. ſi inſulam. q. 6. de verb. obliga. quia reſpondeo in caſu noſtro, hoc delictum eſſe quid, quod habet actum ſucceſſiuum, quia occupans in poſſeſſione perſiſtit. quo in caſu † moræ purgatio admittitur, vt 147
declarat ipſe Bar. d. l. ſi inſulam. q. 6. & nu. 21. in fi. & ibi Ripa. num. 59. verſ. limitat Bar. quare pro Ripæ ſententia, olim fortius poſtremo loco vrgere conſiderabam, quod cum hæc ſit † pœna à lege indicta, dominum rei 148
per conſecutionem rei principalis illam non cenſeri remiſiſſe: vt videtur tex. in l. ſi pro fure. §. 1. de cõd. fur. iux. l. 3. ff. de eo quod cer. loco. dum inquit pœnam hãc non cenſeri remiſſam, vt è contra dicimus in pœna conuentionali, & is textus fortius pugnare videtur ſecundum intellectum Cyn. & Albe. quos refert Iaſ. in l. 2. nu. 124. verſi. non obſtare tertium. C. de iure emph. dum docent illud ibi cõtingere, quia actio pœnalis & rei perſecutoria, vno & eodem tempore oriuntur, vt contingit in caſu noſtro. verum animaduerti tex. d. † l. 149
ſi pro fure. non multum ad rem conferre, cum procedat quoad electionem actionis, vt vna electa, altera non cenſeatur remiſſa. nam quid ex latere rei non eſt factum, ſecus in caſu noſtro, vbi reſpondens, rem reſtituit, quam dum acceptat dominus, ſatis dicitur conſenſiſſe purgationi moræ, quod non eſt in d. l. ſi pro fure. vbi factum aduerſarij non intercedit, vt illi aſſenſiſſe videatur poſtmodum dominus.

Contraria ergo ſententia aduerſus Ripam, verior eſt, pœnam conſtitutionis noſtræ cenſeri remiſſam, cũ dominus rem acceptat ſine proteſtatione, & licet poſſit adduci † tex. l. ſi duo. ff. ſi quis caut. & † l. poſt diem. 150
ff. de leg. commiſſ. attamẽ reſpondet Ripa. d. c. ſæpe. nu. 151
72. in fi. & melius reſpõderi poteſt ex declaratione Iaſ. in l. 2. nu. 124. c. fi. verſ. & tenẽdo iſtam partem. C. de iure emph. loqui in duob. remedijs contrarijs & incompatibilibus, quod nõ contingit in caſu noſtro, cum com-

compatibilia non ſint, rem recipere & pœnam adhuc petere, & ideo ſecundo loco melius ad rem cõfert do-
152 ctrina Iaſ. in d. l. 2. nu. 124. C. de iure emph. † ſi dominus ab emphyteota recipit ſolutionem canonis pro tempore iam præterito, caducitatis pœnam remiſiſſe dicitur. quæ doctrina receptiſſima eſt, vt ante Iaſ. ſic affirmauit gloſſ. in c. potuit. de loc. Cur. Sen. conſ. 82. col. 1. verſ. 3. principaliter. Soc. Sen. conſ. 66. colum. fin. verſi. tertio quia. libr. 3. Ruin. conſi. 151. num. 12. libr. 1. & idem placuit Dec. conſi. 138. colum. 4. verſicu. tertio etiam. & conſi. 329. num. 3. Bru. conſi. 110. num. 3. Pariſi. conſil. 108. num. 44. lib. 1. & conſi. 5. num. 201. lib. 4. latiſſimè Boe. q. 309. num. vbi plura Alex. reſponſa citauit. quemadmodum ergo eo caſu ex receptione penſionis, quoad pœnam, dominus ſibi præiudicat, ſic in caſu noſtro. nec
153 procedit reſponſio, quam affert † Rip. d. c. ſæpè. nu. 72. in fi. hoc eſſe in pœna, quæ in non faciendo committitur, quæ facilioris remiſſionis eſſe dicitur hac noſtra: cum conſiſtat in faciendo, iuxt. gloſſ. l. ſi mora. ff. ſol. mat. verùm dicendum eſt in noſtro hoc caſu eſſe pa-
154 ria. cum is, qui † non ſoluit penſionem, alienum occupare & inuadere dicatur, vt eſt notab. tex. in c. decimę. 16. q. 1. & probat tex. in d. c. ſæpè. de reſt. ſpol. dũ inquit, quòd non multum intereſt, an iniuſtè detineas, an inuadas alienum. & ibi gl. alia affert. & hæc iura in hac ſententiam citauit Tiraqu. de pœn. leg. & c. cauſ. 44. nu.
155 11. vbi multis iam docuerat, non multum differre † an delictum eſſet omittendo, vel committendo. & licet ſoleat lex leuiorem pœnam indicere ijs qui omittendo delinquunt, quàm ijs, qui committendo peccant, attamen poſteaquam pœna eſt indicta, illa debetur, vt hoc caſu in emphyteota, cui dominus non dicitur ex ipſo facto & recepta pẽſione voluiſſe remittere, quod iam ſibi debetur, cum illa iam debita ſit.

Tertio etiam loco confert multum quod hoc factũ dicitur habere in ſe tractum ſucceſſiuũ, ex quo omni tempore dominus rei poteſt per occupatorem ad ſuã poſſeſſionem reſtitui, & ita moram (quod aiunt) purgare, vt declarat Bar. in d. l. ſi inſulam. nu. 21. de verbo. oblig. & ibi eum declarat Rip. nume. 95. verſic. limitat Bar. citant textum l. in lege. §. ſi colonus. ff. locat. qui in his ferè terminis loquitur, dum de expulſo colono verba facit.

Poſtremò in hanc ſententiam ex eo adducor, quod vbi res ad ſuum primum ſtatum & eſſe reponi poteſt, ſemper † moræ purgationem etiam in pœnalibus con-
156 cedi. ſic Bald. in c. 1. colum. 2. quo tempo. miles. in vſibus feud. quem ſecuti ſunt Rip. d. l. ſi inſulam. num. 86. & num. 118. de verbo. oblig. Curt. Iun. conſil. 142. nume. 14. Rub. conſil. 113. Boe. q. 211. num. 22. q. 309. num. 6. Alci. reſp. 101. num. 7. addo etiam Alex. conſi. 79. in fin. libr. 1. & loquuntur relati in his fere terminis, quando pœna priuationis feudi eſt remiſſa ex receptione ſeruitiorum & conceſſione inueſtiturę, ex quo in priſtinum ſunt omnia repoſita, vt contingit in caſu noſtro, vbi per rei reſtitutionem omnia in ſtatum priſtinum reſtituuntur, quare domino non reluctãte pœna remiſſa dicitur.

Quę ſanè vera ſententia eo caſu fortius procederet,
157 quando vna ſimul † cum actu pœnitentiæ, concurreret aliqua coniectura, qua conſtare poſſet, occupatorẽ hunc dolo caruiſſe. tũc enim dubio procul omnis pœna & omne delictum cenſetur extinctum, iuxta declarationem Bart. in d. l. qui ea mente. col. 1. verſi. vlterius oppono. ex l. 1. ff. de furt.

158 Declaratur non procedere, † cum dominus recipiendo rem proteſtatur ſibi ſaluum ius eſſe agẽdi ad pœnam, vt tradit Ripa d. c. ſæpè. numer. 72. cum proteſtatio conſeruet illud ius, l. ſi debitor. §. ſi in venditione. ff. quib. mod. pig. vel hypot. ſoluitur. cuius text. argumento, ſic affirmant Dd. in domino, qui ab emphyteota recipit penſionem præteriti temporis, nam ſi proteſtetur, ſibi ſaluũ ius eſſe agendi ad pœnam caducitatis, illa non cenſetur remiſſa, ſic Iaſ. d. l. 1. numer. 114. & ibi Bar. nu. 5. in fi. C. de iure emphyt. Cur. Sen. conſil. 81. in fi. Ripa in c. cum M. Ferrar. nu. 118. de conſti. & communem * teſtatur Boe. q. 309. nu. 5. quæ ſanè declaratio * præcedensq; concluſio annotanda eſt pro declaratione ſtatuti † Papiæ. in crimin. de pœna illius, qui vim a- 159
licui fecerit in eius poſſeſſione. quo imponitur pœnã vim facienti, vt vim paſſus recipiens poſſeſſionẽ proteſtetur, ſaluum ſibi ius eſſe agendi ad pœnam. ne aliàs vt admonui, cenſeatur remiſſa.

QVAERO decimoſeptimò, an locum † habeat 160
hæc conſtitutio contra eum, qui dum occupat, & adhuc perfectè non eſt ingreſſus poſſeſſionem, ab aduerſario ſpoliatur? & non habere locum affirmauit Bar. & cæteri in l. ſi quis ad ſe fundum. C. ad l. Iul. de vi. Bart. in l. qui poſſeſſionem. num. 1. de vi & vi arma. quibus accedo, etſi tex. l. vulgaris. §. qui furti. ff. de fur. eorum ſententię non ſuffragetur, vt animaduertit Ripa in c. ſæpè. num. 71. in fi. de reſti. ſpol. cuius dicta non refero, quod vbi deficit † præſuppoſitum diſpoſitio- 161
nis, ceſſare & diſpoſitionem. gloſ. l. mancipia. C. de ſeruis fugit. quam recipiunt * omnes, vt apud Dec. conſ. * 101. numer. 1. conſil. 317. co. fi. conſi. 466. num. 8. conſi. 591. num. 3. 4. conſi. 511. numer. 4. Crauet. conſi. 130. numer. 2. conſil. 132. numer. 1. & conſi. 198. num. 4. addo Curt. Iun. conſi. 76. num. 3. conſi. 256. nume. 9. conſi. 265. numer. 24. Ruinum conſi. 60. num. 9. libr. 1. Marſi. ſing. 339. Alcia. reſponſo. 560. nume. 6. 7. & alibi ſæpiſſimè. at noſtro hoc caſu præſuppoſitum dicitur, quòd occupatio & ſpoliatio facta ſit, quæ ceſſat hic, cum is ſpoliatus non dicatur, qui recuperauit ſtatim. l. 3. ff. de diuort. nec ad rẽ facit, quod docuit Ripa. d. c. ſæpè. nume. 27. † dum ſcri- 162
pſit, quòd licet quoad poſſeſſionem non dicatur dominus ſpoliatus, cum eam recuperauit, negari tamen non poſſe, quin quoad commiſſam violentiam, delictum conſummatum ſit. Cum ergo ratione audaciæ & violentiæ impoſita ſit pœna, illi locus eſſe debet: nam dico, quòd licet commiſſa ſit aliqua violentia, illa punietur, ſed non pœna conſtitutionis noſtræ. quæ conſtitutio, vt rectè animaduertit Sal. in d. l. ſi quis ad ſe fundum. in fi. C. ad l. Iul. de vi. loquitur † in illo oc- 163
cupatore, qui cum affectu rem occupatam penes ſe habet, vt probant illa verba, reddat & reſtituat, poſita in hac l. ſi quis in tantam. ſi ergo ex recuperatione incontinẽti facta, ceſſat reſtitutionis facultas, ſequitur non eſſe locum huic conſtitutioni. Præterea, vt inquit Salic. d. l. ſi quis ad ſe fundum. in fine. hic recuperans incontinenti dicitur à legis diſpoſitione recedere voluiſſe, argum. l. vltim. C. de pact. conuen. ex qua illa iuris regula deſumitur: ob † hominis prouiſionem, legis 164
prouiſionem ceſſare. latè Ruin. conſil. 74. num. 8. 18. lib. 1. Socin. Iun. conſil. 128. numer. 200. conſil. 130. numer. 12. libr. 1. Ex quibus clarè conſtat malè ſenſiſſe Ripam. d. c. ſæpè. num. 71. qui contrariam defendit ſententiam, & antè eum Iacobus de Arena. vt refert Sal. in d. l. ſi quis ad ſe fundum. in fine. ea ratione, quòd ſatis dicitur commiſſa violẽtia, quod verum non eſt, vt ſtatim retuli.

Infertur ex ijs declaratio ad ſtatutum Papiæ. † 31. in 165
criminal. de pœna illius, qui vim alicui fecerit in eius poſſeſſione. nam ſtatutum dum punit occupatores alienæ poſſeſſionis & turbatores, in ea parte dum punit illos occupatores, non habebit locum cùm perfectè occupata non fuit poſſeſſio, cum deficiat ſtatuti præſuppoſitum, vt iam diximus, quare poſſeſſori conſultum erit ſi ex illo ſtatuto experiatur, tanquam turbatus in ſua poſſeſſione: quandoquidem eadem ſit pœna aduerſus vtrumque, occupatorem ſcilicet & turbatorem.

QVAERO decimooctauò quid ſi poſſeſſor ſpoliatus † recuperet ex interuallo, an adhuc poſſit agere cõ- 166
tra illum occupatorem pœna huius conſtitutionis? & poſſe affirmauit Bartol. in d. l. qui poſſeſſionem. num. 3. verſicul. ſecundo poteſt quæri. de vi & vi arma. & in l. ſi quis ad ſe fundum. num. 3. & ibi Sal. colum. penult.

Universidad de Deusto
Biblioteca

versi.quæro nunc.C.ad l.Iul.de vi.Rip.d.c.sæpè.num.73.aliquos refert remissiuè, nec quid ipse sentiat profert,Aeg.Boss.tracta.caus.crim.tit.de plurib.viol.nu.15.qui ergo secuti sunt Bar.ea adducūtur ratione: quia recuperans rem suam, non perdit huius constitutionis remedium,quo ad pœnam,quæ conceditur. arg.l. qui vas.in princ.ff.de furt. verum huic rationi aduersatur,quod ex Sal.in d.l. si quis ad se fundū.in fi.suprà in præcedenti quæst.referebam.hominis dispositionē extinguere illam legis,nisi dicamus hic iam illum possessorem, deinde ex interuallo deiectum,possediſſe & ita audaciam suum effectum fuisse sortitam, quòd nō contingit in casu precedenti.vel secundò,concedi hoc casu, quia spoliato supereſt actio, qua & ipse experiatur contra suum spoliatorem, quod non contingit in casu quæstionis præcedentis. erit tamen cogitandum.

167 Nec huic sententiæ aduersatur primò, quòd † dolus & violentia huius secundi occupatoris cum dolo & violentia primi compensari debeat,iuxta regulam. l.viro atq; vxore.ff.sol.matrim. & in c.quia plerunq;. de dona.inter vir.& vxor.quia secundum Bar.in d.l.si
168 quis ad se fundum.num.3.respōderi potest† regulam hanc habere locum, quando delictum secundum non absorbet primum, secus si absorbet, & hoc est quoad rei restitutionem, non quoad pœnam quæ non versatur circa rem,sed extra.sic docuit Alex.d.l.viro atque vxore.nu.7.in fi.

Non quoque obstat, quod cum hic secundus occu-
169 pator † inciderit in pœnam huius constitutionis, vt infrà subijciam, non posse vti remedio huius constitutionis,iuxta textum.l.auxilium.in fi.de mino.& l.si qua per calumniam.C.de epis.& cler.quia occurritur ex Sal.in d.l.si quis ad se fundum.col.pen.verſic. quæro nunc.in fi.procedere,quando in legem est commissum circa idem, & ob vnum ac idē factum:non cū est circa diuersa, & facta diuersa, vt hic.quam declarationem probauit Alexan.in d.l.viro atq; vxore.in fi.sol. matrim.& clarè Dec.in l.cum proponas.la.2.num.6.in fi.C.de pact.& optimè declarat. Soc.Sen.consil.59. col. 2.in princ. lib.1. quod nostro casu facta sint diuersa,re ipsa patet.

170 QVAERO decimononò † an possessor spoliatus recuperans incontinenti incidat in pœnam huius constitutionis? & non incidere censuit gloss. in d. l. si
* quis ad se fundum . quam ibi secuti secuti sunt * omnes.addo nouissimè hanc sententiam secutum fuisse Aeg.Boss.in tract.caus. crim.tit.de plurib.violen.nu.6. 7.9.ea ratione, quia iure conceditur talis recuperatio. l.3.§.cum igitur.de vi & vi arm. quare cū lege permittente recuperet,pœnam non meretur. l. Gracchus. C. ad l.Iul.de adulter. si verò ex interuallo recuperaret, non est dubium quin incidat, cum ita clarè disponat hæc ipsa cōstitutio.non est, qui refragetur, nam si hoc casu dominus accusaret illum occupatorē primum, fas esset illi dominū reaccusare, vt cēsuit Bar.in d.l.qui possessionem.nu.3.in fi. de vi & vi ar. quo autem modo dicatur recuperatio facta ex interuallo vel incontinenti,diximus sup.in 1.rem.recup.poss. ex inter-
171 dicto Vnde vi.q.34. sic declarari potest † statutum Papiæ.31.in crim.de pœna illius,qui vim alicui fecerit in eius possessione. cum præsertim admittat illud statutum excusationem occupatoris, qui aliquo iure, hoc facere potuit, vt in textu statuti sic legitur. Et prędicta locum habeant,nisi prædictus qui diceretur offensor, ius haberet,propter quod potuisset licitè facere.licitè enim facit & iure concedente, si suū statim recuperet.

172 QVAERO vigesimò an † pater affectans priuari bonis,ad detrimentum filiorum, incidat in pœnam huius constitutionis?hanc quæstionem solus Ripa (vt, si memoria non me fallit, hactenus vidi) proposuit in d.c. sæpè. numero.74. de restitut. spoliat. ex ex cuius doctrina (vt rem clarius explicem) plures casus propono.

Primus est, quando † constat de fraude,tunc nul- 173
lum filijs in legitima affertur detrimentum, ex doctrina Bal.in l.1.in fi.ff.si quid in fraud. patro. & in rub.C. de cond.ob turp.caus.quem secuti sunt Ias.in l.si arrogator.num.23.ff.de adopt. & in §. item si quis in fraudem.colum.1.Inst.de act.& Fernand.in l.in quartam.1. par.nu.264. ad l.Falcid. dum affirmant, licere filio legitimam reuocare ex bonis à patre in aleæ lusu amissis:sed Did.Couar.in c.Rainutius.§.10.num.9.de testa, intelligit verum esse in filio arrogato, non in vero naturali & legitimo, qui hoc casu nec legitimam potest detrahere, & inquit, hanc esse * communem, nisi ac- *
quirens fraudis esset particeps, confert & l.vl.ff.si quis in frau.patro.argumento adduci Bald.in prōem.Codicis.colum.4.versi.iuxta hoc.& Dec.consi.246.num. 4.consi.547.numer.1.& consil.557.nume.7.& probant, quòd etsi † pater possit omnia bona dilapidare, & in 174
mari(vt aiunt)proijcere, non tamen posse legitimam filiorum.

Secundus est casus quando sumus in dubio, & solū agitur de amissione vnius rei tantum,& tunc cum dolus non præsumatur, dicendum est, locum esse pœnæ huius constitutionis, etiamsi filiorum legitima minuatur.

Tertius est casus,qui difficultatem habet,quando fraus obtegitur & ignoratur, sed omnium tamen bonorum amissio sequitur. quo in casu prædicto loco affirmauit Rip. esse locum pœnæ huius constitutionis in detrimentum legitimæ filiorum . ea ratione prima,quia satis † dolus & fraus arguitur ex omnium 175
bonorum amissione.argu.l.omnes.§.Lucius.vbi Bart. ff.de his quæ in fraud.cred.cuius argumento dicimus enormem læsionē dolum arguere, & † dolum ex pro- 176
posito,& reipsa æquiparari, quod tradit in his terminis Alex.consi.55.numer.5.lib.1.& alibi sæpissimè accedit præter Ripam, illud quod dicimus, quod etsi ex delicto patris omnia bona † publicari debeant,& fisco 177
deferri ex legis municipalis decreto, non tamen filiorum † legitimam publicari, vt probat textus. l. quis- 178
quis.§.ad filias.C.ad l.Iul.maiesta.& in claris terminis Ang.consi.357.visis condemnationibus.colum.1.Paul. Picus in l.Titia.§.Titia cum nuberet.nu.58. de legat.2. & l.post contractū.nu.29.de donat.Fernan.d.l. in quartam.1.part.nu.265. ad l.Falcid. aduersatur tamen huic
sententiæ † Bartol.doctrina in l.hæreditatum.ff.de bo. 179
auct.iud.possid.vbi eam prodit cautelam patri,qua possit filium legitima fraudare, vt omnia bona vendat,cautèq; pecunias distrahat, vt ignoretur quomodo distractæ fuerint.Bart.sunt secuti Ioan. à Platea.§. item si quis.in fi.Instit .de inut.stipul.qui admonuit † 180
in ipsa bonorum venditione debere constare numeratum fuisse precium,sic & Ias.in auten.nouissima.nu.3. C.de inoffic.testam.& in l.1.nume.5. ff. de eo per quem factum erit,vbi citauit Plateam.addo Soc.Sen.consi.93. colum.9.circa med.lib.1.Calc.consi.75.numer.30. Car. Molin.in consuet.Paris.tit.1.§.8.glo.3.nume.19.& consil.45.numer.3.4.Didac.Couar.in c.Rainutius. §.10. in fi.versic.3.eadem. de testam.Fernand.d.l.in quartam.1. par.numer.262. versicul.intellige primò.idem ergo videtur dicendum in delinquente. cum argumentari liceat de contractibus ad delicta.l. omnem. de iud. sicq; idem in casu nostro.verum Ripa.d.c.sæpè.nu.74.versi. respondeo.dicebat Bar.doctrinam † d.l.hæreditatem. 181
veram non esse,cum eam reprehendant Ang. in l.Pap. §.quarta.de inoff.testam.Roma.sing.90. quidam. Car. Alex.consi.55.col.2.libr.1.Picus in d.l.post contractum. nu.24.de don.vel secundo(vt idem Ripa ait)doctrina Bar.solum procedit,cum sub titulo oneroso bona distrahuntur,non si titulo lucratiuo.sic ipsemet Bart.eo loco, & idem in l.si quis adeò.ff. si quis à paren. fuerit man.Alex. d.consi. 55.colu.2.Fernand. d.l.in quartam. par.nu.261.sed in casu nostro titulus est lucratiuus,iuxta declarationem Bar. in l.Mœuius.§.duobus.nu.24. de leg.2, sed est hic aduertendū,quia nullā differentiæ ratio-

nem affert Ripa, & ratione finis, nulla adesse videtur differētia.quare dicerem potius, quòd aut subest iusta alienationis causa & vrgens necessitas,& tunc possit pater alienare: nec tūc dicitur fraudari filius legitima:aut nulla subest necessitas,& tunc non posse patrem alienare,& ita veram esse aduersus Bar.& Ang.& aliorum sentētiam, vt vno verbo sensisse videtur Fernand,in d.l.in quartam.1.par.nu. 262.in fi.ad l.Fal.satis enim ex eo solo detegitur fraus.

182 QVAERO vigesimoprimò an † clericus,qui vult renunciare beneficio inuito episcopo, hac cautela vti possit, vt scilicet in possessionem alterius se intrudat, & suam possessionem & beneficium amittat?Ripa.d.c. sæpè.nu.75.de rest.spol.negat,clericum hac cautela vti
183 posse.ea ratione,quia hæc dispositio est inducta † ad odium occupatoris, non ergo ad commodum & fauorem esse debet.iux.l.legata inutiliter.de leg.1. & l.legata.de adimen.lega.c.inter corporalia.de translat. prela.& huius opinionis fuisse Gemin.Franc.ac alios in c. eum qui.de præbend.in 6.refert Ripa.arbitror ex alio non prodesse,cum nulla sit huius constitutionis potestas in clericum, vt beneficio priuetur,vel vt alteri cōcedatur.nisi dicamus idem esse iure Pōtificio ex c.placuit.16.q.6.& declarat id Francus.d.c.eum qui.colum. 2.versi.sed an habeat.ex illo textu , quo idem videtur cautum.

184 QVAERO vigesimosecundò an huius † constitutionis remedium commodatario concedatur contra occupatorem rei commodatæ? glo.huius constitutionis & Ripa latius.d.c.sæpè.nu. 77. hanc mouent quæstionem,& quo res clarior fiat,plures casus distinguendi sunt.

185 Primus est,quando rei † commodatæ dominus rem penes commodatarium existentem occupauit, tunc affirmat gl.huic constitutioni locum non esse. & hanc sententiam secuti sunt Bal.& Sal.hic. ille col.4.versi.3. ad euidentiā.iste col.4.versus quæro.6.& idē Sal.l.si quis de fundo.col.1.C.loc.ea ratione, quia huius occupatoris animus non fuit inuadere alterius possessionem vel rem occupare,sed propriam conseruare, cum ipse commodatarius nō possideat,sed rei dominus.l.si colonus. de vi & vi ar. retinet enim commodans & proprietatem & possessionem rei commodatæ. l. rei commodatæ.ff. commod. deficit ergo omnis causa & proprietatis & possessionis in commodatario, nō mirum si nostræ constitutionis dispositio ei non suffragatur, posset tamen experiri commodatarius commodati actione, cum passus non sit eum vti re commodata ad vsum destinatum : iuxta l.in commodato. §. sicut. ff.
186 comm.cum similib.nec mouet difficultatem text. † §. vltim.Inst.vi bon.rap.quem citat Rip.d.num.77.quia intelligitur,cum ab alio quàm à domino,res commodata,vel depositа occupatur,vt possit is commodatarius agere ad interesse, nec enim conceditur, actio ex constitutione nostra,sed actio commodati, vel depositi, cum hæc nostra sit tantum ad dominij consecutionem.

Declaratur primus hic casus non procedere secundum glo.Bal.& cæteros relatos hic, quando commo-
187 datarius ‖† possessionem rei commodatæ interuertisset,& nomine proprio possidere cœpisset.tunc enim si rei dominus eam occupet,locus erit huic constitutioni,cuius rei ratio est,quia ipse est possessor, nō rei dominus, quare occupari non debuit. probat hanc sententiam textus.l.colonus. & l.qui fundum. de vi & vi arma. vbi colono deiecto, qui iam possessionem domini interuerterat, conceditur interdictum Vnde vi, contra deijcientem, probat & l. si quis ad se fundum. C.ad l.Iul.de vi.vbi ex interuallo expulsus contra expulsorem agit.

Rursus diximus suprà in 1.rem. recup.poss. ex interdicto Vnde vi.q.11.prędoni(quod est ad rem maximè) concedi interdictum , Vnde vi,contra occupatorem, quę tamē intelligēda sunt, vt in ea q.11.declarauimus.

Nec me mouent, quæ in oppositum attulit Ripa in d.c.sæpè.numer.77.dum dicebat,hanc declarationem esse satis iniquam: quia hoc modo melioris erit conditionis vir malus, quā bonus, cōtra. l. Seruius. quod vi aut clam.quia respondetur non esse melioris conditionis, cum domino is teneatur, iuxta. d.l.colonus. Rursus hoc non est constitutum, vt lex faueat illi commodatario, sed vt reprimat ipsius commodantis audaciam, qui sua auctoritate, non potuit sibi ius dicere.

Secundus est casus quando † commodatarius fuit 188
molestia affectus ab extraneo,an hoc casu concedatur hoc remedium ipsi commodatario vel potius rei domino? & concedi domino,tradunt * omnes.ea ratio- *
ne, quia non is commodatarius dicitur possidere, sed dominus.l.1.§.quod seruus. & d.l.colonus. de vi & vi arm.Sal.d.l.si de fundo.col.1.C.loc.& similia suprà retulimus in d. q.11.1.remedij. & suprà in remedio 15. quæst.6.

QVAERO vigesimotertio an constitutio ista † lo- 189
cum habeat contra dominum,qui à fure fugiente rem abstulit? gloss.in hac constitutione duos casus videtur distinguere.

Primus est,quando statim dum fur est in fuga,res aufertur , hoc casu locum non esse constitutioni nostræ affirmauit glo.eam sunt secuti hic Bart.nu.23.Bal. col.4.versi.quarta quæstio.Sal.colum.5.versi.septimò quæro.Ripa c.sæpè.numero.80.de restitut.spolia. Soc. tracta.fall.regul.34.fallen.1.ex l.qui liberam.C. quando liceat sine iud.se vindi.& in l. qui vas. ff.de furtis. nam & incontinenti rem propriam recuperare conceditur.l.3.§.cum igitur.de vi & vi arma. & suprà sæpè diximus.

Secundus est casus quando † fur ad locum perue- 190
nit destinatum, ficq; ex interuallo ab eo res aufert, & tunc locus est constitutioni nostræ,ex l.3.ff.de furt. & d.l.qui liberam.potuit enim tunc,iudicem adire & sibi prouidere, non autem sua auctoritate sibi ius dicere,quare diximus.in d.1.rem.recup.poss.q.11.prædonem restitui.

Declaratur secundus hic casus,vt nō procedat primò,quando rei domino via iuris nō esset succursum: iuxta gloss.in c.humanum genus.1.distinct. nam tunc etiam † furto licet rem propriam ablatam recuperare, 391
vt post Barto.& alios docuit Ias.in l.1.num.8. C. de testa.& plura scripsit Ripa in d.c.sæpè.num.80. de restit. spol. vbi post multos quos retulit, affirmauit & hoc licere in foro poli, dummodo fine scandalo fieri hoc possit,quod latius tradit idem Ripa in c.1.nu.89.versi. tertius casus,de iud.qui in his nostris terminis verum hoc esse docuit, & citauit interpretum declarationes ad constitutionem hanc nostram.& confert egregia Bar. doctrina.lin.si alius.§.bellissimè.ff.q; vi aut clam. quam in his terminis est secutus Cæpoll.coll. consi.59. nu.15.Iac.Nouel.in praxi crim.tit.spol.de facto &c.incipit.vulgaris regul.est.num.49.50.Ias.consil.20.col. 2.lib.3.Boer.q.218.nume.3.Aegid.Boss. quem infra citabo.numer.13. sibi enim ius dicere licet, cum via iuris non est succursum.Dec.l.qui iurisd.nume.12.de iurisd. omn.iud.citat Bar.d. §. bellissimè.& tradidi & alia similia congessi suprà in 1.remed.possess.recuperand. ex interdicto, Vnde vi.q.28. quo loco in nostris terminis retuli Rub. sic respondentem. in consil.13.numer. 9.10.
vbi interrogatus respondit,licuisse domino † castrum 192
per vim ingredi,cum non potuerit via iuris illud consequi,affirmauitque eum pœnæ huius constitutionis non fuisse obnoxium. citat Castrens.consil. 35. priusquam iura fierent. quod respōsum à Ripa. d. c. sæpè. nume.80.citatur sub numer.329.sed ab Alexand.consil. 135.nume.1.lib.1.sub numer.399. vt verè in meo Codice est.399.priusquam &c. in antiquis libr.1. qui Castren. in casu similis occupationis consuluit.addo ipse Afflictum in c.1. numero. 28. de milite vasallo, qui contumax est. vbi post Isern.testatur sic apud Hispanos ser-

Universidad de Deusto
Biblioteca

uari.addo & Aeg. Boff.tract.cauſ.crimi.tit. de plurib. violen.nu.8.qui citat Caſt.d.conſ.Dec.conſ.400.nu.6. idem ſentit, & Ioan.Ign.in l.donationes.num.37.C. de donat.

193 Declaratur ſecundò non procedere, quando † rei dominus rem à furealablatam extortamq; etiam ex interuallo iudici ſtatim conſignauit, iuxta ſenſum vnũ. l.qui vas.ff.de furt.& tradit Rip.d.c.ſæpè.nume.80.in fin.etſi non ignorem Iacob.Cuiac. virum doctum in l. extat.ff.quod metus cauſ.intelligere in d.l. qui vas.auferre non eſſe per vim auferre, ſed ad rem noſtram conſert doctrina Bartol. in l.cum eo.ff. ad l. Iul.pecul.vbi affirmauit licere domino debitorem fugientem capere & per viginti horas detinere, dummodo intra illud tempus iudici eum conſignet. Bartol. eſt ſecutus Ripa. in c.1.numero. 89. verſicul.ſecundo intellige. de iudicijs.

194 QVAERO vigeſimoquartò an hæc conſtitutio † locum habeat contra eum, qui ciuiliter tantum poſſidens clandeſtinum poſſeſſorem expulit, ſeu eius poſſeſſionem occupauit? & non habere locum affirmauit Rip.in d.c.ſæpè.nu.78.huiuſq; ſententiæ citat Alex.Cęp. Alex.ſcilicet conſil.80.lib.3. quem non video quo in loco affirmet.Cæp.verò caut.100. nota tu aduocate &c. inſtruit partem, quæ de ſua poſſeſſione æquè probauit interdicto Vti poſſidetis, vt ſi poteſt, manu armata poſſeſſionem ingrediatur, eamq; defendat. nã tunc ab aduerſario non poterit accuſari, quòd incideri in pœnam huius conſtitutionis, quia non dicitur occupaſſe ipſius aduerſarij poſſeſſionem ſed propriam defendiſſe. ſic hoc caſu noſtro cum ciuiliter poſſidens occupat naturalem, dicitur propriam tueri, non alterius occupare. verum Cæp. doctrina non multum caſui noſtro conuenire videtur, cum is loquatur, cum ex paribus probationib. prætendit, ſe eſſe in naturali poſſeſſione, in qua ſuus aduerſarius ſe eſſe dicit, quod hic non contingit, vbi præſupponimus hunc occupatorem eſſe tantum in ciuili. quare diſputatio eſſe debet, an ciuiliter poſſidens impunè poſſit naturalem occupare: qua in re dicendum eſt, poſſe, cum ſponte eam ingredi liceat.l.clam poſſidere.§. qui ad nũdinas. de acquirend.poſſeſſ.& hanc ſententiam in noſtris terminis affirmauit Socin.Sen.conſi.122.numer.12.libr.4. ſentit Aegid.Boſſ.tracta.cauſ.crimin.titul.de pluribus violen.numer.10.11.& Rebuff.in commen. Reg.conſti. tom.3. tit.de materijs poſſeſſorijs, in præfatione. num. 85. qui tamen teſtatur in Gallia aliter ſeruari, quia ciuiliter poſſidens non niſi iudicis auctoritate ingreditur naturalem, ne aliàs cauſa maioris tumultus præſtetur.l.non eſt ſingulis. de reg.iur. imò ciuiliter poſſidens non admiſſus ad ſuam naturalem, dicitur expulſus & ſpoliatus, quare agit interdicto Vnde vi.l.1.§. ſiue autem.de vi & vi armat.& ſuprà retulimus. quæſt. 13. quod eſt annotatione dignum pro interpretatione
195 ſtatuti † Papienſis. 31. in criminalibus. de pœna illius, qui vim al alicui fecerit in eius poſſeſſione. nam dum in textu, in illis verbis, & prædicta locum habeant, niſi prædictus, qui diceretur offenſor tale ius haberet, propter quod potuiſſet licitè facere, conceditur excuſatio ſi iure potuit facere, ſatis intelligimus ciuiliter poſſidenti iure licere, excuſabitur ergo is occupator ab illius ſtatuti pœna.

196 QVAERO vigeſimoquintò ſi proprietarius † vnus ſit, alter poſſeſſor, tertius verò nudus detentator, & rem occupet extraneus, cui concedetur contra occupatorem legis noſtræ remedium? & ſoli poſſeſſori concedi affirmauit gloſſ.hic.quam ſecuti ſunt Bartol. numer.23.Bald.colum.5.verſicul.6.quæro.Salic.colum.5. verſi.quæro nonò.quibus ea ratione accedo, quia non proprietati, vel ſimplici detentationi, ſed poſſeſſori vis eſt illata.

197 QVAERO vigeſimoſextò an huius † conſtitutionis remedium concedatur creditori pro pignore ſibi à debitore violenter ablato? & concedi placuit gloſſæ hic, cui ſubſcribunt Bart.hic nu.24.col.5.verſ.octauo quæro.Sal.col.6.verſ.tertiodecimo.Ripa.d.c.ſæpè.numer. 84.de reſt.ſpol.ea adducuntur ratione, quia ipſe creditor † verè dicitur poſſidere pignus.vt probat tex.l.1.§. 198
per ſeruum.& l.qui pignoris.de acq.poſſ.§. per ſeruũ. affirmare videtur ipſum debitorem poſſidere † ſed illa eſt ficta poſſeſſio, vt præcitato loco animaduertit 199
Rip.& ante eum Bald.quem retuli, qui dixit, eum poſſidere quoad quid.l.ſciẽdum.§.creditor. ff. qui ſatisd. cog.vt ad euitandam ſatisdationem, quemadmodum etiam ad vſucapiendum, vt eſt text.in l.ſerui nomine. ff.de vſucap.& docuit Bart.in l.cum notiſſimi.num. 3. C.de præſcrip.30.vel 40.anno.& egregiè Soc.in d.l.1.§. per ſeruum corporaliter.nu.4.quo loco declarat text. l.qui pignoris.qui clarè affirmat debitorem non poſſi dere, & ante Soc.ſic Are.d.l.qui pignoris.nu.2.ſed quoad ipſam poſſeſſionem auocandam, poſſidet creditor verè.l.cum venditor.ff.de euict.quod probat Iaſ. in d. l.1.§. per ſeruum corporaliter.nu.5.de acq. poſſ.qui affirmauit creditori concedi interdictum poſſeſſorium, quod placuit & Soc.ibidem.nume.10. infertur pariter hoc in caſu locum eſſe ſtatuto Papiæ † 31. in crimin.de 200
pœna illius, qui vim alicui fecerit in eius poſſeſſiõe. nã etſi loquatur de vi illata verè poſſidenti, apparet creditorem pignus poſſidẽtem verè poſſidere, & ad eum fructus ſpectant.Iaſ.d.§.per ſeruum corporaliter. nu. 5.qui videndus omnino eſt.

Declaratur primò, ſecundum Ripam.d.c.ſæpè. nu. 84.verſic.ego intelligo &c.non procedere † in pignore 201
prætorio.l.1.§.creditores.vti poſſid. qui affirmat ideo ei non concedi interdictum, Vti poſſidetis, quia non poſſidet, cum ſolam detentionem habeat.l.3.§. vlti.de acq.poſſ.quo loco Bart.in fi.citat.d.l.1.§.creditores. & idem ſcribunt Soc.& Iaſ.in d.l.1.§. per ſeruum corporaliter.ille nu.7.iſte nu.6.

Declaratur ſecundo, ſecundum Rip. in d.c. ſæpè. numer.84.verſic.ſecundo intellige.non procedere † in 202
pignore conuentionali nondum tradito, ex l.ſi rem.§. propriè.ff.de pignor.action.& in his caſibus declaratur ſtatutum Papiæ 31.in criminalibus, iam ſæpiſſimè relatum.

Declaratur tertiò ſecundum Iaſ. d.l.1. §. per ſeruũ. nume.7.& ibi Soc.num.& ante eos Aret.d.l.qui pignoris.num.5.non procedere † quando iam actum fuiſſet 203
inter ipſum debitorem & creditorem, quod apud ipſum creditorem eſſet ſola detentatio iuxta doctrinam gloſſæ & Baldi in l. ſi ſeruus. ff. quod cum eo. cætera autem, quæ in hac quæſtione de poſſeſſione creditoris in pignore afferri poſſent, infra in 12. remedio recuperandæ poſſeſſionis ex l. 2. C. de prætor. pigno. reſeruauimus.

QVAERO vigeſimoſeptimò econtrà an † concedatur hoc remedium debitori contra creditorem, qui 204
violenter debitorem è poſſeſſione pignoris deiecit? & concedi affirmauit gloſſ.hic.quam eſt ſecutus Bar.nu. 24.Bald.colum.verſic.7.quæro.Sal.col.5.verſ.10. quæro.Rip.in d.c.ſæpè.num.85.de reſt.ſpol. cuius rei ratio eſt: quia negari non poteſt, quin is creditor occupauerit poſſeſſionem alterius. ſed dubium eſt non mediocre, qua ratione potuerit hic creditor hac pœna affici, quando altera ſit illi indicta, ex l.extat. quod met. cau. & ſuo loco diximus.Ripa.in d.c.ſæpè.aliorum relatis opinionibus, affirmat † vtramque pœnam locum habere, ſed vnius deinde electione alteram tolli, iuxta 205
tex.l.plura.de act.& oblig. ne quis ſcilicet pro vno delicto multiplici pœna plectatur, contra text. in c.at ſi clerici.in princ.de iud. quæ ſanè ſententia, æqua ſatis videtur: cum & idem in actionibus ſeruari ſoleat.l. quod in hæredem.§.eligere.de tribu.l.cum filius.§.varijs. de leg.2.& latè ſcribit Bar.in l.1.§. vnde quæritur. nu.3.de public.

Nec difficultatem facit † text.l.1.ff.vi bon.rap.quia 206
reſpondit Bar.d.§.vnde.numer.4.idem in l.nunquam plura, numero. 3. de priua. delict. ibi plures affuiſſe crimi-

triminis titulos, & plures agendi formas, quibus factum eſt, vt mirum non ſit, ſi ea ſecunda agi potuerit & poſſit, cum altera excedat. quod diuerſum eſt in caſu noſtro, vbi vnicum eſt delictum violentiæ, quod pluribus pœnis afficitur, quare vnam eligere ſufficit. ſed rem hanc latius infra.q.pen. finiemus.

207 Declaratur primò, non procedere † cum creditor abſtulit à debitore fugitiuo. ſic Rip.d.c.ſæpè. nume.85. verſ. retenta igitur &c. quod latius explicauimus ſuprà in 5.rem.ex d.l.extat.quod met.cauſ.q.6.

208 Declaratur ſecundò non procedere, quando † creditori data eſſet licentia ab ipſo debitore, vt ſibi liceret propria auctoritate ingredi propriam, poſſeſſionem: iuxta.l.3.C.de pign. ſic affirmauit gloſſ.in hac l. ſi quis in tantam & ibi Bar.num.24.in fi.Bal.d. col.5.ver. ſeptimò quæro.in fi.Rip.d.c.ſæpè.nu.85. verſ. ſecundò intellige: eiuſdem ſententiæ addo Zaſ.conſil.12.nu.180. lib.1.Soc.tract.fall.reg.34.fall.3. & Rip. qui ſupra, ſubdit hanc declarationem à Bar.in d.l.3.q.4.C.de pigno.
209 intelligi, & declarari, dummodo nõ inueniat reſiſtentem. quam ſententiam non probauit ipſe Ripa † ſed malè, cum aduerſus Bart.leui illa ratiõe nitatur, dum inquit creditorem contra debitorem non vti aliqua violentia, ſed id agere pro ſui iuris defenſione. quod verum eſſet, quando creditor ipſe poſſideret, nõ cum per vim vult ingredi. Nec ad rem confert doctrina Bal. & Sal.in l.cum allegas.C. de fica. cum illi loquantur eo caſu, cum nõ eſt ſuccurſum domino rei via iuris contra debitorem fugitiuum, & armis ſeſe defendentem. Rurſus nõ obſtat, quod inquit ipſe Ripa, ſaltem compenſationem eſſe admittendam, cum & is debitor reſiſtendo violentiam commiſerit. quia reſpondetur, maiorem violentiam ex latere creditoris commiſſam fuiſſe, quia nec poſſeſſor vllo modo dici potuit, quin dato, quod violentiam commiſiſſe dicatur, & debitor, reaccuſationi locus erit, vt aliàs ſupra diximus. non ergo locus erit compenſationi, à Bart. ſen
* tentia non eſt recedendum, quam probant * omnes, vt apud Tiraq. de iure conſtit.1.par.nu.37. & alia retuli ſupra in 1.rem.q.22.

210 Declaratur tertiò nõ procedere † cum creditor ingreditur virtute licentiæ ſibi conceſſæ à iudice, vel à principe, quod latè explicat Rip.d. c.ſæpè. num.86. latiſſimè diximus ſup.in 8.rem.ex l.meminerint.C. vnde vi.q.1.

211 QVAERO vigeſimooctauò, an † remedium ex hac conſtitutione, locum habeat contra legatarium, vel fideicommiſſarium, qui res legatas vel fideicommiſſas occupauit? quæſtionem hanc mouet Rip. d. c. ſæpè.num.93.de reſtit.ſpoliat. & ante eum hanc attigit Corne.conſi.207.in fi.lib.2. & Soc.Sen.conſil.33.proſequendo ordinem. col.pen. verſic. circa quintam quæſtionem.lib.1.& tract.fallent.reg.34.fallen.4.Iac. Concenna. libr.3.quæ.iur.c.13. numer.4.6. ſimilem explicauimus quæſtionem ſuprà in 5.remed. ex l.extat. quod met.cauſ.q.9.quoad rem noſtram, duo viſus eſt affir-
212 mare Ripa. Primum hoc remedium. † l. ſi quis in tantam. eſſe pinguius remedio.l.non eſt dubium.C.de leg. quo eſt ſuccurſum hæredi contra legatarium, vt rem legatam occupans amittat. nam etſi ex ea conſtitutione is legatarius rei legatæ dominium amittat, non tamen hæredi eſt conſultum ad poſſeſſionem recuperãdam. cum tamen ex hac l.ſi quis in tantam. ſit in vtroque caſu cõſultum, quod cõcedendo dico tamen ante hanc conſtitutionem fuiſſe illi hæredi ad recuperandam poſſeſſionem prouiſum, vel interdicto Vnde vi, vel Triticaria, aliàs fruſtra diſpoſitio.l. non dubium. eſſet edita, ſi poſſeſſio auocari non potuiſſet. niſi dicamus poſſeſſionẽ vna cum dominio venire in reſtitutionem, ſecundum hanc conſtitutionem contra legatarium ſic occupantem, habere locum, & rectè ſentit Rip. vt Corne. & Soc. iam relati affirmarunt. qui verum intelligunt, cùm iam ab hærede eſt adita hæreditas, cum tunc è manibus illius non ſua auctoritate le-

gatum capere debeat legatarius.l. facta. in princ.ff. ad Trebel.§.reſtituta. Inſtit.de fideic. hæred. nec ſe poteſt excuſare & tueri legatarius, quod legati dominium re
cta via in legatarium trãſeat, iuxta.l.à Titio.ff.de furt. quia reſpondetur illud dominium † non eſſe verum, 213
ſed fictum, vt tradunt omnes * præſertim glo.& Bar. * in l.ſi quis hæreditatum.ff.de conditio.inſt. Iaſ.l.ſi mihi & tibi.in princ.num.5.de lega.1.Gomeſ.§. ſic itaque num.24. Inſt.de actio.Soc.Sen.conſ.68.numer.6.libr.4. idem cenſuit his non relatis, Tiraq.tract.le mort ſaiſit le vif.6.part.declar.2.nume.6. rurſus licet tranſeat dominium † non tamen poſſeſſio.l.non eſt dubium.C.de 214
leg.vbi Iaſo.& cæteri * omnes, qui multipliciter de- *
clarant, vt aliàs retuli ad.d.5.rem.ex.l.extat.in q.9.non repeto.

QVAERO vigeſimononò, an remedium huius † legis noſtræ locum habeat contra filium occupan- 215
tem rem hæreditariam pro ſua legitima? hanc quæſtionem mouet Rip.d.c.ſæpè.num.94.de reſtitut.ſpoliat. & in l.in quartam.numer.118. ad l.Falcid. & quo res ſit clarior cum ipſo Ripa. in d. c. ſæpè. plures caſus diſtinguo.

Primus eſt, quando ipſe filius † eſt hæres vniuerſa- 216
lis inſtituturus, ſed grauatus reſtituere, hoc caſu poteſt filius ingredi ſua auctoritate poſſeſſionem, cum rem vnam poſſit eligere, & de ea ad libitũ diſponere. Bart. in l. Marcellus.§. res quæ.numer.2.3.ad Trebel. plures congeſſit Ripa.d.l.in quartam.nume.120.addo Gramma.Neap.deciſ.93.num.5.6.qui Alex.Ru.& alios citat. Craue. conſi.316.num.1.Pariſ.conſ.17.in fi. conſ.18.in fi. conſi.90.nu.45.conſil.93.in fi.lib.2. Iaſ.conſil.161.libr.4. Grat.in conſil.21.numer.8.libr.2.non ergo hoc caſu incidit in pœnam, cum iure permittente hoc faciat, poteſt enim ſibi ſoluere.l. fiſtulas.§. fundum. de contra-
hen.emptio. hoc intelligo cùm iudex † per ſuam æqui- 217
tatem approbat rei electionem ab hærede factam, cauſa ſuæ legitimæ, declarauit Bald. in l.iubemus.colu.1. verſic.item fallit.C.ad Trebel. & Sal.in l.filium quem habentem. colu.5.C. fam. erciſc. quos eſt ſecutus Dec. conſi.236.colum.2.& Rolan.à Valle.conſil.78. num.19. lib.1.& verè idem ſentit Barto.d.§.res quæ.num.2. circa med.

Secũdus eſt caſus, quãdo filius † eſt in incerta quota 218
pro ſua legitima inſtitutus, adhuc is poteſt rem vnam eligere, & occupare, vt docuit Bald.in l. ſi quis in ſuo. C.de inofficio. teſtam. Baldi ſententiam probauit idem Rip.d.l.in quartam. numer.117. dum affirmat euitare pœnam.l.non eſt dubium. C.de leg. non tamen ſibi acquirere aliquam poſſeſſionem, nec proprietatem rei occupatæ, & Bald.eſt quoque ſecutus Alex.conſil.134. nu.4.lib.4. caſum hunc intelligit Ripa.d.c.ſæpè. num. 94. quando nullus hæres vniuerſalis in poſſeſſionem † omnium bonorum eſt: aliàs enim ſi eſſet in poſſeſſio- 219
nem incidere in pœnam, & huius ſententiæ citat Cur. Sen.conſil.13.ſtatuto Ianuæ. col.3.in fi. quod Curtij reſponſum, citat idem Ripa.in d.l.in quartam. num.117. ſed Cur.eo loco refert aliter ſenſiſſe Bart.in l.ex facto. la granda.nu.2.de hæred.inſt. qui tamen loquitur cum res certa eſt relicta, vt ſtatim ſubijciam, & declarat Ripa.d.l.in quartam.nu.116. idem quod Ripa & Cur. ſenſit in his terminis Rota in deciſ.antiq.tit. de reſt. ſpol. deciſ.7.in fi.

Tertius eſt caſus, quando ſimpliciter eſt inſtitutus in ſua legitima, † & hoc caſu communis * videtur 220
Dd.ſententia, vt teſtatur Ripa.d.c.ſæpè.num.94.hunc * filium incidere in huius conſtitutionis pœnam, cùm pro ſua legitima rem aliquam occupat: ſic Bart.in l.2. nume.4.C.quan. & quib.quarta pars.libr.10.in l.ſuus quoque.de hæred.inſt.Alex.conſ.134.lib.3.Aret. conſi. 156.col.fi.Ripa.d.l.in quartam.num.118.addo Dec. cõſ. 236.num.9.in fi.ratio prima affertur ſecundum Barto. d.l.2. quia hic filius non habet diſtinctam ſuam portionem, & ideo dum rem occupat, ſic poteſt rem hæredis occupare vt ſuam, cum bonis nõ diuiſis, incerta

Universidad de Deusto
Biblioteca

221 † sit res legitimæ.l.Meuius.§.duobus.de leg.2.& ratione quantitatis incerta adhuc est, ob incertitudinem æris alieni ante omnia ex bonis detrahendi.l.Papinia.§.quarta.de inoff. testam. ratiõe cuius incertitudinis, possessio aliqua occupari, vt nec acquiri, potest.latius declarat Rip.d.l.in quartã. nu.113. vbi subdit, quòd si
222 legitima † ex singulis rebus debetur, vnam tantum eligi non posse, ne aliud pro alio soluatur, contra l.2. §.1.ff.si cert.pet. quam Bart.rationem probarunt Cur. Sen.d.consil.13.& Dec.d.consil.236. numer.9.10. Si ergo non licet occupare, sequitur occupando oĩn pœnam huius constitutionis incidere, quæ si locum habet contra eum, qui occupat rem in totam suam, quanto fortius contra eum, qui rem pro parte suam inuadit, vt hic,& si locum habet contra socium,qui rem communem occupat, vt infrà.q.31.referam.quare non hoc casu locum habere debet. quas rationes, perpendit & Picus in d.l.in quartam.num.164.& nu.168.inquit euitari malè posse.

Contrariam tamen sententiam probant nouissimi aliqui,vt docuit Rip.d.l.in quartam.num.118.illorum tamen recentiorum nomina non refert, & fortè ex illis vnus fuit Picus,qui in d.l.in quartam.nu.164. relatas à Ripa rationes perpendit, illorum tamen fundamenta non subsistunt. nam dum primo ait Picus, te-
223 statorem † ex verbo instituo,censeri dedisse licentiam filio occupandi rem propria auctoritate pro sua legitima, ex doctrina interpretum. in l. non est dubium. C.de lega. dum sic illam constitutionem declarant ex l. Titia cum testamento. §.1. de lega.2. respondetur ex Barto.d.l.2.num.3.C.quando & quib.quar. pars. procedere quando res esset certa, quod non contingit in casu nostro. vel secundo vt inquit Ripa,d. l. in quar-
224 tam.nu.118.licentiam censeri quidem datam,sed † non
* ingrediendi per vim, vt per omnes * in l.iustè possider.de acquir.possess. & diximus supra in 8.remed.ex l.meminerint.C.vnde vi.q.1.declar.4. quam responsionem confideraui & † Picus d.l. in quartam. numer.
225 164.qui replicauit, hoc nõ prohibitione legis nostræ, sed ratione incertitudinis euenire.quæ sanè replicatio non satisfacit,quia illa incertitudo est in causa,vt ipsi filio non liceat occupare, & per consequens non incidit in pœnam.Secundo autem loco,quod affert Picus
226 nihil est, dum ait, nostræ constitutionis † pœnam locum habere, quando is, qui inuadit possessorem possessione rei suæ priuat,nõ alio casu,vt censuit in simili Barto.in l.extat.col.3.verficu.circa istud.ff. quod met. caus.& eo loco diximus.sed in casu nostro filius inuadendo, & occupando possessionem istam, sibi ob incertitudinem non acquirit,& sensit Bar.d.l.2.C.quãd. & quib.quar.pars.& cõsequens, hæredem sua possessione priuare non dicitur, sicq; cessat pœna. hæc ratio (vt dixi)non vrget secundum Bart. & Rip. præcitatis locis. quia licet filius nullam sibi acquirat possessionem, attamen spoliat possessorem. nec est bona consequentia,non acquirit sibi possessionem,ergo possessorem non priuat, quia spolians possessorem nõ acquirit possessionem,& tamen verè possessore spoliat.qua re Picus in d.l.in quartam.nu.168.ver.præterea.inquit quæstionem hanc dubiam valde ac periculosam esse: subdit tamen, quod cum casus sit dubius † ob legiti-
227 mam esse filijs fauendum. tum etiam quia in pœnalibus mitior pœna solet imponi,sed leuia hæc sunt, vt à receptiori sententia recedamus,quam probo,& extendo vt etiam procedat,† quia is minus suam legitimam
228 occupasset,nam licet cesset illa ratio ambiguitatis, nõ tamẽ cessat altera, quòd non liceat ei rem suam occupare,seu rem illam sponte pro sua legitima eligere: latè Rip.d.l.in quartam.num.111.& Bolog.consi.59.col.1. Rui.consil.131.num.15.lib.1.Dec.consil.81.nu.7. Rub.cõs. 156.num.9.Parisi.consi.53.num.58.lib.3.Alcia.responso. 295.num.4.

Quartus est casus quando † filius hanc suam legitimam simpliciter sibi relictam propria auctoritate sine violentia tamen occuparet: & hoc casu non esse locum pœnæ nostræ constitutionis, affirmauit Picus in l.in quartam.nume.163.in fi.ad l.Falcid. nam cum violentiam esse commissam præsupponat hæc constitutio, cessare videtur hoc casu, vbi nulla est commissa vis. Verũ nescio, videri quomodo possit res hæc procedere.aut enim præsupponimus filium ingredientem prohiberi ingredi ab hærede,vel factis, vel verbis, & tunc nõ est dubium, vim à filio ingrediente committi,iuxta.l.extat.quod met. caus.aut is hæres est passus filium rem illam apprehendere, nec modo aliquo cõtradixit.& isto casu non dicitur commissa violentia, cum tacitè consensisse dicatur, & ita pœnæ locus non est,aut hærede absente & ignorante is filius est ingressus, & apprehendit, & tunc si reuertentem hæredem non admittit,eum spoliare dicitur. l. vltim.ff. de preca.& aliàs supra dixi. quare cum violẽtia dicatur esse commissa, & pœnæ locus erit,si verò reuersus hæres, non quærit possessionem recuperare, consentire dicitur,sicq; cessat violentia.

Quintus casus † potest cõsiderari, quãdo filius † pro 230
suа legitima in re certa institutus est, hoc casu cõcludunt omnes * sua auctoritate posse rem illam appre- *
hendere,ex d.l.Titia cũ testamento.§.1.de leg.2. omnes in l.non est dubium.C.de lega.Picus.d.l.in quarta.nu. 160.& Rip.nu.116.ad l.Falcid.

QVAERO trigesimo,an hæc cõstitutio † locum 231
habeat contra hæredem institutum sub conditione, qui ante cõditionis euentum auctoritate propria bona hæreditaria occupauit? hanc quæstionem mouit Rip.in d.c.sæpè.num.97.de restit. spoliat. & ante eum Cors.in eo tracta.fallen. ad regu. quod spoliatus ante omnia restituatur.fallen.23.& affirmare videntur esse locum, & vsus est Rip.illis rationibus, quibus vtebatur in quæstione de legatario & fideicommissario, vt supra retulimus.q.28. sed melior ratio afferri po-
test,quia † hæres sub conditione,ea adhuc non purifi- 232
cata, hæres non dicitur.l.si quis sub cõditione quindecem.ff.si quis omiss.caus.testa.Bar.l.ita stipulatus.num.13.de verb.obl.& ideo † contractus sub con- 233
ditione non dicitur propriè contractus.Aret. consi.11. numer.2. & ideò dicunt omnes * in l.1.ff. si cert. peta. *
† creditorem sub conditione non esse proprie credi- 234
torem.si ergo hic non est hæres, non potuit sua auctoritate bona occupare, huic sententiæ subscribo, etsi nõ me lateat contrariam sententiam probari à Bald. in l. inter omnes.vbi Ias.nu.10.qui satisd.coga.& quam visus est sequi Neuiz.consi.82.nu.24. qui eiusdem sententiæ retulit Bolog.in d.l.inter omnes.adducti sunt omnes eo † tex.l. inter omnes. iuncta declaratione glossæ 235
ibi,in verbo, possidentem, qui tamen hanc sententiam non probat,quia etsi textus velit hæredem illum institutum fuisse sub conditione, simul tamen stare potest,quod conditio affuerit, & quod possessionem iudicis auctoritate apprehenderit,vel ex testatoris licẽtia. nam cum in hoc nulla est disputatio, quomodo possideret,præsupponendum est,iuxta legis dispositionem, sicq; legitimè possedisse. præterea animaduerti inter hos casus nõ leuem esse differentiam, quòd scilicet hæres instituatur & deinde sub euentu cõditionis grauetur alteri restituere, vt est in casu d.l. inter omnes.nam eo casu hæres quoad se,purè institutus dicitur,quare liberè hæreditatem adire potest, postulante tamen substituto, ei cauere tenetur,se restituturum hæreditatem,si eueniet conditio.diuersum est in casu nostro,quando hæres ipse sub cõditione & institutus est & interim hæreditas est penes venientes ab intestato, vel alios. nam institutus antequam se hæredẽ possit dicere,necessaria est cõditionis purificatio,interim ergo occupare non poterit.

QVAERO trigesimoprimò, an hæc constitutio 236
† locum habeat cùm quis occupat rem communem? quo quæstiõis huius diffinitio clarior reddatur, plures casus distinguo.

Bri-

Primus est, quando alter sociorum † rem totam possidet solus, & alter per vim vult occupare & ingredi, tunc huic constitutioni locum esse affirmauit gl.hic.quam est secutus Bar.num.33.est in argumẽtum. l.si socius. ff. de furt. dum in parte socij furtum committitur,& constitutio hęc inuadentem possessionem rei propriæ punit. hanc sententiam probarunt Alex. cons.103.num.10.in fi.lib.1.Picus in l.in quartam.num. 164.vers.tertio pro ista.ad l.Fal. Neuiz. cons.82.nu.1.2. Frãcis.de Marchis.q.316.nu.6.quod intelligo cum Baldo hic col.vlt.ver.quid si rem communem.& Sal.col. pen.vers.quærit gl. vt quoad partem socij soluat æstimationem,quoad propriam, eam perdat, sicq; diuersimodè tenetur,vt glo.dicere voluit.

Secundus est casus,quando ambo sunt in possessione, & vnus vult ingredi pro parte sua, vt possessione
238 ad vsum destinatum vtatur,si à socio † ingredi prohibeatur,non ingrediens, sed prohibens,. vim committere & ingredientem spoliare dicitur. sic tradunt Inn. & Abb.in c.1.de immun.eccles.quos probauit Ripa.in d.c.sæpè.num.96.de restit.spol.& clarius in c.cum ecclesia Sutrina.nu.9.vers.sed hic cadit &c.& latius ibidem nu.106.de caus. poss.& propr.sensit Bald.consi.37.quidam Nerius.prope fin.lib.5. Confert quod scripsit Ias. in l. clam possidere.§.qui ad mundinas.nu.23.de acqui. possess.& clarè idem affirmat Cæpol.cõs.4.qui à Ripa in d.c.sæpè.nu.99.citatur. & Cæpoll. citauit Crau.cõsil.18.num.9.10.Plot.Nouar.in l.si quando.num.296.C. vnde vi. & ante eos hanc sententiam probauit Castr. cons.292. In causa quæ vertitur in curia locum tenentis patriæ &c.col.2.lib.2.quod Castrens.responsum citauit Crau.consi.4.nu.10.quibus locis affirmant,licere
239 † socio ostium domus frangere, vt in possessione domus se tueatur. adducuntur ex nota. text.l. vlt.§.fi ad ianuam.quod vi aut clam.quem inducit Castr.præcitato loco & egregiè declarant Alc.lib.4.Parerg.c.20,& Duar.lib.2.disp.anniuers.c.40.

240 Tertius est casus † quando socius est in possessione rei communis pro sua parte, & dum ingreditur non suam modo,sed & illam socij occupat,tunc is ingrediens solum quoad socij partem vim dicitur committere, & incidit in pœnam huius constitutionis. sic consuluit Alex.consi.103.num.6.10.lib.1. nam quoad illam partem dicitur occupator, cum eam nõ possideret, & Alex. est secutus Plot.in d.l.si quando.nume.135.& nu. 517.C. vnde vi. vbi similia affert & hoc idem sentit Abb.in d.c.sæpè.vt ibi Ripa refert.nu.96.in fi.de restit. spoliat.

QVAERO trigesimosecundò,an hæc constitutio
241 † locum habeat contra vsumfructuarium,qui possessionem,ex qua vsumfructum percipiebat ab alio possessam occupat? & habere locum censuit hic gl.quam probauit Bar.nu.34.Sal.col.pen.versi.tunc quæro &c. Corne.consi.158.num.11.lib.4. Cuius rei clara est ratio, quia si dominus,qui in re maius ius habet,illo priuatur,quanto fortius vsufructuarius.Difficultas tamen
242 hac in re non leuis suboritur, cui deferatur † vsufructus, an domino proprietatis, vel illi potius possessori, conta quem commissa est violentia.glos. hic sensit domino proprietatis deferri,ex l.ti de fundo. de vi & vi arm.qui tamen textus, hanc glossæ sententiam non probat, cum ibi vsufructus, ex acquisitione & facto, cum ipsa proprietate sit consolidatus, quod hic non contingit.

Contrariam sententiam probauit Bart. hic.in fin. acquiri scilicet illi possessori, contra quem commissa est violentia,ea ratione adducitur,quia contra dominum,nulla commissa est violẽtia,nullumq; delictum, propter quod vsumfructũ lucrari debeat, quare possessori offenso defertur.quam rationem probauit Sal. præcitato loco. qui & in hanc sententiam citauit textum.l.necessario.§.vltim.de per. & commo. rei vend. & l.si postulauerit.§. iubet. de adulter. & hanc opinionem secutus est Bald.hic colum,vltim,verfic, habeo vsumfructum. inquitq; ius vsufructus proprietario, commoditatem possessori,contra quem violentia cõmissa est,acquiri,ex d.l.necessario.§. vlt. commoditas † enim, non ius vsusfructus, & alienari & perdi po- 243
test, etiam aduersus proprietarij voluntatem. §. nam tedendo. Inst. de vsufruct. vbi omnes * & latè Tira- *
quel.de retract.consang.§.26.glo.1.num.43.Crau.cons. 222.numer.8.in fin.Confirmatur Bald.sententia ex doctrina Roman. quam refert Alex. in l. si finita. §. si de vectigalibus.num.51.prope prin.ff.de dam.infect.dum quærit,quomodo † patris vsusfructus,quem habet in 244
bonis aduentitijs filij ex delicto publicetur.distinguit Roma,aut delictum est tale, per quod pater maximã, vel mediam capitis diminutionem patitur, & tunc in totum patris persona extincta dicitur, quare & vsusfructus, vt extinctus, cum proprietate consolidatur. iuxta.l.corruptionem.C.de vsufruct. sicq; non publicatur,sed ad filium reuertitur,aut delictum huiusmodi non est,vt patris persona in totum extinguatur, & tunc vsusfructus seu commoditas extincta nõ est, sed ad fisci cõmodum publicatur. sic in casu nostro, cum hic inuasor nõ aliam pœnam ex forma huius cõstitutionis, quam iuris sui amissionem patiatur. defertur ergo commoditas hæc vsusfructus ei,contra quem commissa est violentia, isq; ea fruetur commoditate tamdiù,quamdiù is fructuarius fuisset fruiturus, iuxta.l.vsufructu.ff.sol.mat. & idẽ consuluit Curt.Iun. consil.4.nume.19.in fi.confert text.l. Statius.§. Cornelio Fœlici.ff.de iure fisci.in l.peto.§.prædium.de leg.2. Alex.d.§.si de vectigalibus.nu.30.similem quęstionem subijcio.

QVAERO trigesimotertiò,in casu à præcedenti non longe dissimili, an scilicet hæc † constitutio, lo- 245
cum habeat contra vasallum,qui feudum ab alio possessum occupauit? Cyn.hic col.pen,versic.si quæritur, de seruitute. post Iacob. de Arena. affirmauit habere locum. quorum sententiam affirmauit Bartol. in l. si finita.§. si de vectigalibus, numer.3.versic, sed contra prædicta. & idem placuit Alexand.eo loco, numer.31. Aret.consi.14.num.4. & ex facto interrogatus respondit Cur.Iun.d.consi.4. num.19.in fi. ea ratione adduci videntur, quam in superiore quæstione retulimus, hancq; constitutionem in feudalibus habere locum, testatur Afflict. in c.1.§.fi.duos homines. numer.58. de pace ten.& eius viol.ex illo textu, qui idem disponit, refert tamen Isernia esse hoc in regno Neapol. correctum,verum aliter sensit Afflict.in commentar.ad cõstitut.Neapol.libr.1. rubr.24. de violent. circa possess. numer. 22. qui hoc intelligit, nisi vasallus à domino directo iustam ob causam spolietur. vtputa, si is vasallus esset notoriè rebellis,vel si constaret clarè, eum ius in feudo non habere.& alia plura ibi recenset.Difficultas omnis in eo versatur,cui † feudum hoc defer- 246
tur an domino vel agnatis, vel potius violẽtiam passo,Barto.in d.§.fi.de vectigalibus.num.3.affirmare videtur, deferri domino feudi, sed Imol. in l.eorum.de dam.infect.vbi Ang.& Alex.d.§.si de vectigalibus.nu. 31.Afflict.in d.§.si duo homines.num.8.in fin. & Curt. Iun.d.consi.4.nu.19.sentire videntur esse deferendum violentiam passo: vt horum sententiæ concilientur, duos casus distinguo, vt & in præcedẽti quæstione in fine cum Baldo diximus.

Primus est casus, cum de † iure ipso feudi agitur, 247
quod verò domino feudi deferri,ex rationibus à Bar. relatis,opinor. eà præsertim, quia ius † hoc personale & à sua causa inseparabile esse dicitur, vt de iure 248
vsusfructus dicebat Bald. in præcedenti quæst. relatus.& hanc sentẽtiam Bar. probauit consilium Neap. vt refert Afflict.decis.282.num.14.Ruin.consi.70.num. 9.libr.5.Aret.consi.10.num.1.Dec.consil.442.numer.29. 30.Boer.q.264.nume.9. Alciat.resp.34.num.4.Collegium Pisanum inter consilia criminalia diuersorum. consil.104.in fi.Iulius † Clar. libr. 4. sententiarum.§. 249
feudum, q.84.Ioan, Cæph. mihi compater, & præce-

ptor

Universidad de Deusto
Biblioteca

ptor colendissimus consil.29.numer.13.libr.1.Vasallus
250 † enim delinquendo nõ amittit feudum ad detrimentum domini, sicq; nec fisco defertur, vt in nostris terminis hanc sententiam visus est affirmare Car.Molin. in in consuetu.Paris.tit.1.§.2.glo.4.num.21.& latius.d. tit.1.§.30.nu.65.Idem procederet,quando plures essent in solidum vasalli, quia portio delinquentis, non fisco, vel alteri,sed alijs conuasallis defertur. Goz. cõsi. 84.nu.16.17.declarat Cur.Sen.consil.50.col.70.latè Iul. Clar.d.§.feudum.q.66.

251 Declaratur hic casus, primò nõ procedere † in hac patria Pedemontium & Sabaudiæ, in quibus feuda sunt redacta instar patrimoniorum, quo casu violentiam passo deferri possunt, quemadmodum aliàs possunt ob delictum confiscari, vt clarè tradit Neuiza.
252 consi.68.num. 41. quæ enim † alienari & in extraneum successorem tranfire possunt, sic ob delictum fisco deferri conceduntur, vt probat Barto.d.§. fi de vectigalibus. & alios citat Neuizan.d.nume.41. addo Boer.q. 264.num.8.9. qui in Gallia sic seruari testatur. & ea ratiõe adducitur, quoniam in regionibus illis feuda patrimonij instar redacta sunt, quod & affirmant idem Boer.q.123.numer.2.q.202. in fin.Dec.consil.680.num.8. Cæph. consil.1.num.67.libr.1.Crauet. consil.303.num. 4.Chassa.consil.8.num.17.consil.19. numer.11.consi.66. num.1.Gram.decis.103.num.127.Carol.Molin.in consuetud.Paris.tit.1.§.1.gloss.5.num.62.Tiraq.de retractu consang.§.1.gloss.3. num.12. Paris.consil.13.num.23.lib. 1.sed quidquid sit in alijs regionibus, non arbitror. verum in his regionibus Pedemontium,& Sabaudiæ esse feuda instar patrimoniorum. nam decretum, à quo sumptum est præsuppositum hoc illud affirma-
253 re nõ videtur. Est enim † Decretum Serenissimæ Ducissæ Yolant, editum anno 1475. quo sola feudorum alienatio, ob casum vrgentis necessitatis concessa est, vt decreti verba ostendunt, etiam ad subueniendum alijs quibuscunque necessitatibus suis,& ita intelligit ex facto interrogatus in alienatione feudi comitatus Plozaschi respondit Neuiza.consil.10.num.10. qui affirmat casum necessitatis probandum esse,quod opus non esset, quando feuda essent instar patrimonij, vt enim rei domino ad libitum alienare licet rem propriam,sic liceret & feudum distrahere.Nec faciũt difficultatẽ illã, verba † Decreti, ibi, aut alijs debitis suis
254 personoluendis & c.quæ verba intelligi videntur de alijs debitis volũtarijs,cum præsertim subijciãtur verba il-
255 la.Etiam ad subueniendum & c.quæ dictio† etiam,sui natura est implicatiua,& implicare dicitur casum minus dubitabilem,vt tradit Dec.in l.qui se patris.num. 11. C.vnd.liberi. vt ergo secundus casus sit minus dubitalis,intelligitur, (vt etiam verba sonant) quando vrget necessitas, & primus casus quando nulla subest. verum(vt dixi)non faciunt difficultatem hæc verba, quia semper intelliguntur de debito, & causa omnino necessaria. nam sic legitur. Etiam ad subueniendum alijs quibuscunque necessitatibus.dictio,† alijs,
256 similitudinem ostendit glo.in l.si fugitiui.vbi Dec.nu. 34.C.de seru.fugit. & in l.quicunque in.2.lect.in fin.C. qui admit.Rui.consi.73.num.19. Calca.consil.14.num. 2.Gomes.§.sed iste.num.17.Inst. de actio. Gram. decis. 59.num.14.Soc.Iun.consil.160.numer.13.libr.2. vt ergo referant hæc verba casum similem, est dicendum casum præcedentem esse necessitatis. accedit quod dictio,alius,iuncta verbo vniuersali, ampliat dispositionem.sic Dec.d.l.si fugitiui.num.34. & cõfirmat, quia & dictio, etiam, dicitur ampliare, vt tradit gloss. in in clem.vnic.de sequest.possess. & fruct.cum alijs relatis à Crauet.consil.294.num.7.verfic. septimo pondero.inquit enim implicare maiora expressis.sic & clarè Alcia.resp.113.numer.5.addo Dec.consil.466.numer.17. consil.542.num.7.verfic.secundo respondetur, si ergo ampliat. si includit casum magis dubitabilem, est dicendum illa verba, aut alijs suis debitis & c.esse intelligenda,de debitis necessarijs,aliàs si intelligeretur de voluntarijs, verba quæ sequuntur, non ampliarent. quæ declaratio clarior redditur, ex verbis † alterius 257
decreti, editi à Serenissima Ducissa Blanca anno.1491. vbi relato illo decreto anni.1475.subdit in hæc verba. Nos itaque attendentes, quod præmissum decretum fuit concessum propter constitutionem dotium, & debita necessaria persoluenda &c.& hanc interpretationem intelligo,hactenus fuisse obseruatam, ex quibus cessant relatæ considerationes. Dum hæc scripsissem,nostrisq; his commentarijs extremam iam admouissem manum, in lucem prodijt Delphicum vnum clarius Aym. Crauettæ colendissimi compatris mei responsum.pro Genero. inscriptum, quod vt summa dignum admiratione ab omnibus suspiciendum est, sic validissimis rationibus hanc nostram probat interpretationem, & cum nonnulla & à nobis iam excogitata retulerit,pretium operæ non esse duxi,ea hic censere: beneuolum ergo lectorem ad illud reijciam, eruntq; maximè perpendenda, quæ in eo responso. num.45.& deinde nume.67.vsque.112.conscripta sunt, quid in arduo illo negotio futurum sit,benè pro Illustri Hectore Rubeo,& ex comitibus Plozaschi,clarissimi Aymonis genero sperandum est, cum sub æquissimis doctissimisq; iudicibus lis sit.

Declaratur secundo, hic primus casus † quando is 258
violentiam passus,esset feudi consocius,nam tunc illi spoliatoris occupatorisq; portio, non feudi domino accresceit. sic testatur se consuluisse Andr. Pomates in addit. ad Bartol.in d.§. fi de vectigalibus. numer.3.in apostilla, quæ incipit: sed contra. ea ratione sola adducitur, quod cum hic violentiam passus, ex raneus non sit,impedimento nihil esse, quin in eum feudum transire possit:nam videmus,quod licet vasallus prohibeatur alienare feudum, non tamen † prohiberi 259
alienare in inuestitura comprehẽso.Isern.in c.1.§.1.per quos fiet inuest.in c.1.de aliena.feud. ex illo textu latè Caro.Molin.in cõsuetud.Paris.in tit.1.§.13.glo.6.nu.5. addo præter eum Craue.consi. 303.nu.4.Brun. consi.38. num.1.2.consi.44.in fi.Paris.consi.2.nu. 40.& consi.3.nu. 23.Rui.tamen consil.8.numer.11.lib.1.intelligit viuente alienante, non post mortem,quoniam tunc re ipsa nõ tenet alienatio, sed à proximioribus reuocari potest. quod nunc non excutio.

Secundus est casus, † cum de sola commoditate, 260
quæ ex ipso feudo prouenit, agitur. & hæc violentiam passo conceditur,vt supra in quæstione præcedenti,de commoditate vsusfructus diximus,& in nostris terminis tradit Imola.d.l.eorum. de damn.infect.sentit Bartol. d.§. fi de vectigalibus.numer.5.potest enim † vasallus feudi commoditatem distrahere, vt tra- 261
dunt ✻ omnes in l.si domus.§.fin.de leg.1.communem ✻
testatur Ruin.consil.176.num.13.libr.1.& alia responsa Ruin.citat & probat Rolan. à Valle.consil.80.num.31. libr.1.latè Iul. Clar.libr.4. sen.§.feudum.q.31.verficu. successiuè.quare & in causam iudicati † commoditas 262
feudi concedi potest. latè Brun. consil.37. clarè Rui. consil.70.in fin.libr.5.qui clarè affirmat,venire † & in 263
confiscationem bonorum. quod postremum iam affirmauit & Aret.consi.10.col.pen.verfic.secundo dico. Rub.consi.164.in fin.fimilia quam plurima retulit Tiraqu. de retractu consang.§.1. glosi.7.nume. 47.48.49. is ergo violentiam passus, tam diu ea fruetur commoditate, quamdiu fruiturus fuisset vasallus, iuxta relata supra in præcedenti quæst. in fi. & tradit Alex. in d.§.si de vectigalibus.numer.30. & clarè Curt. Iun. consil.4.numer.19.in fi. vbi à fortiori vult procedere, quando à principio feudum esset cõcessum, vt in alium possit alienari,cætera,quæ rem hanc feudalem attingunt,ex industria omitto.

QVAERO trigesimoquartò, an hæc constitutio 264
† locũ etiam habeat contra eum, qui non vi, sed clam est ingressus alterius possessionem? & locum habere censuit hic gloss. quam simpliciter probauit Bart.nu. 17.Sal.col.6. verf. secundo quæro qd si, quod intelligo secundum Cy.& alios,si postea venientem non admisit,quia tũc dicitur eum spoliare,vt iam diximus sup. q.13.intelligit præterea Sal.d.verf.secũdo quæro.quando is spoliatus non venit ad possessionem, eò quia est suspicatus ab ipso occupatore posse repelli,vt latè declarauimus sup.q.14.

QVAERO trigesimoquintò, an hæc constitutio
265 † locum habeat contra eum, qui occupauit mobilia? & habere locum affirmauit hic glo.& secuti sunt eam
✻✻ omnes.Sal.col.4.verf. circa quas & c.Rip.in c. sæpè. nu.89. de rest.spol.ex tex.§.sed ne dũ talia.Inst. vi bon. rapt. ex quibus satis intelligimus, extẽdi interdictum Vnde vi, cum antiquitus pro possessione rei mobilis concessum non fuerit.l.1.§. illud itaque. de vi & vi arma. & suo loco diximus. ex statuto quoque † Mon-
266 tis regalis sub rubr. de electione possessionis. collat.3. idem est cautum. statutum autem Papiæ.31. in crimin.
267 † de pœna illius, qui vim alicui fecerit in eius possess. hoc in casu non habet locum, quia solum disponit in occupatore rei immobilis.

268 QVAERO trigesimosextò, an hæc cõstitutio† locum habeat contra occupantem bona incorporalia? glos.hic directè nõ habere locum censuit, eam probarunt hic Bar.num.19.Sal.col.4.verf.secundo an pro iurib.Bal.col.4.ver.quæro si quis expellat.Albe.hic col. 3. & supra eo. tit. in rub.ea ratione, quia incorporalia
269 † non dicuntur possideri. l. sequitur. §. incorporales. de acq.rer.dom.l.sequitur.§.si viam. de vsucap. quare mero iure hoc possessorio interdicto agi non potest. verum quia iniquum erat priuato aliquo non succurri remedio, quo etiam possessionem, seu quasi, posset
270 recuperare, concessum illi fuit † interdictum vtile, vt secundum glo. & cæteros probare videtur. l. quoties. quæ est pen.ff.de seruit.l.sicuti.§.sed & interdictum.ff. si seruit.vend.Barto.in l.3.§.vnde vi.num.3.de vi & vi arm. quo loco reijcit Azon. sententiam aliter sentientis, sensit hic Albe.collat.3. ea ratione, quia seruitutes & similia, quasi possidentur. l. 1. ff. comm. præd. d. l. pen.ff.de seruit. vbi gloss. & latè suprà retulimus in 1. remed. ex interdicto Vnde vi. q.8. & praxim docuit hic Salic.colu.4.verfic.sed tunc quæro.Statuto autem
271 Papiæ † 31.in criminal. de pœna illius, qui vim alicui fecerit in eius possess. expresè cõceditur, agi posse cõtra occupatorem rei incorporalis seruitutis & similium, vt sunt clara illius verba,ibi, eodem modo fiant processus, condemnatio & punitio contra illos, qui violentam occupationem vel turbationem fecerint vel fieri fecerint alicui in possessiõe, vel quasi,iure alicuius seruitutis, vel ductus viæ, ductus aquæ, vel alicuius alterius seruitutis &c.

Declaratur primò non procedere in eo, qui est in
272 quasi possessione sui iuris incorporalis, & in ea se tueri conatur. † nam etsi vim faciat, non tamen aduersarium spoliare dicitur: quare nec in pœnam incidit. sic declarat Rip. in terminis nostris in c.cum eccl.Sutrin. num.106.de caus.possess.& propr.rursus,quòd iam dixi de remedio vtili, intelligitur nisi is spoliatus rem corporaliter ratione sui iuris possideret, vt in emphyteuta & fructuario Salic.hic. col.4. verfi.quartò quæro. & alias suprà diximus in 1.reme. ex interdicto Vnde vi.q.5.in fi. sic & relatum statutum Papiæ.31. declarari potest.

QVAERO trigesimoseptimò, an hæc cõstitutio
273 † locum habeat pro clerico, contra eum, qui ius suæ præbendæ occupauit? & habere locum censuit gl. hic. quam secuti sunt Bal. col.4.verf. tertio.in emphyteusi.Sal.col.4.verfic.tertio quæro.Rip.d.c.sæpè. num.68. verf.item dubitatur.ex c.eum qui.de præben.in 6.& in c.placuit.16.q.6. cuius rei ratio afferri illa potest,quia
274 hic clericus † in sua præbenda fructuario æquiparatur.c.literas. vbi Innoc. de proba. vt ergo fructuario conceditur,sic & clerico.

Extenditur relata cõclusio procedere etiam eo ca-
275 su,† cum beneficium aliàs sibi à Pontifice Max. refer-

uatum, occupauit, nam etsi reseruationis decretum inficiat non modo titulum, sed & possessionem ex latere possidentis, vt nec eo casu is spoliatus sit ante omnia restituendus,vt latissimè infrà in.15.rem.recup. possess.ex c.reintegrãda.3.q.1.dicemus.in q.35. attamen, quo ad eum, qui violenter nostro hoc casu occupauit, is huius constitutionis pœnam nõ effugit, vt post Rot.q.16.in fi.affirmauit Rip.d.c.sæpè. nume.68. in fin. hinc censuit Sero.in c.in literis.num.88. de restit.spol. citando Rot.vt suprà, † reseruationẽ non vitiare pos- 276
sessionẽ,quoad tertium extraneum occupãtem.quod an sit verum suo loco planius fiet.

QVAERO trigesimooctauò,an hæc constitutio
† locum habeat contra clericum, qui beneficij posses- 277
sessionem sine executorialibus apprehendit, cum scilicet illa possessio adhuc vacat? & non habere locum censuit Rip.in d.c.sæpè.num.69.de rest.spol.post Abb. in c.transmissa. de elect. ea adducitur ratione, quia in beneficijs collatiuis † tantum operatur collatio quan- 278
tum in electiuis electio.Abb.in c.dudum.col.3.de elect. in c. cum olim. de caus. possess. & propr. sed electus
† potest possessionem propria auctoritate apprehen- 279
dere absque periculo amissionis sui iuris. c. auaritiæ. de elect. in 6. ergo idem ille cui est facta collatio. similem quæstionem referemus infrà.13.remed.ex l.vltim. C. vnde vi. q.12. interim erit quod animaduertat diligens lector, Rip.d.c.sæpè.numer. 69. affirmare, hac de re se interrogatum quandoque respondisse, vt fortè est responsum in libr.2. resp. c.31. attamen ibi Ripa affirmat Innoc. & aliorum sententiam, qua nostra hæc nititur, veram non esse, eamq; deinde suam consultationem alijs firmauit fundamentis, quæ referre præsentis non est instituti.

Declaratur non procedere † quando altero quoq; 280
modo esset in possessione dicti beneficij, quod vere vacat.sic Ripa.d.c.31. Capella Tolos.q.443. vbi Auffr. declarat.Didac.libr.3.varia.resol.c.16. num.6. Rebuff. in Praxi benefic.in tit.requisita in literis collationum. numer. 24. & alios citat Didac.d.c.16.numer.6.non insisto.

QVAERO trigesimonono, an hæc constitutio 281
† locu habeat contra eum, qui occupauit equum alienum in pascuis soluagum? quam quæstionem mouet hic glo.Barto.nume.22.Bald.col.4.verfic. quinto alia. Salic.col.5.verfic.octauo quæro.Rip.d.c.sæpè.numer. 70.quorum sententia,vt clarior reddatur, plures distinguo casus.

Primus est, cum quis equum † alienum in suis pa- 282
scuis deprehensum ob damnum ab illo datum retinet, hoc casu huic constitutioni locus non est.ea ratione,quia iusta est hæc detentionis causa,donec emendetur damnum, vt tradit secundum Rip. qui suprà Gand.in tracta.malef.sub rubr.de pœn.col.3.Barto.in l.hoc amplius.§.de his.nu.3. de dam. infect. & latè declarando tradit Cap.Neap.decis.45.& Ioa. Petr.Ferr. vulgo dictus, Practicus Papiens. in forma inquisitionis.in verbo,contrectando.nu.4. Plot. in l.si quando. nu.874.C.vnde vi.

Secundus est casus cum quis† aberrantem equũ oc- 283
cupat, nec hoc casu est locus alicui pœnæ,secundum Rip.ea ratiõe, quia desijt possessio apud primum possessorem esse.l.3.§.Nerua. de acq. poss. & hoc est quod sentisse videtur Bart.dum dixit esse iocum cõstitutioni.d.l.fi.C.vnde vi.cum equi possessio vacans esset.

Tertius est casus, cum quis equum alienum in pascuis communibus,vel domini equi occupauit, tunc in huius constitutionis pœnam occupatorem incidisse credimus.secundum glo. Barto.& alios,vt per Rip. præcitato loco. ea ratione, quia perpendere debuit occupator, quòd si dominus prælens fuisset, equum occupari passus non fuisset. quare vis quædam committi dicitur,verum Oldra.Alber.& Salic.hic,& fortè cæteri omnes,vt refert Rip. qui suprà.dum contrariam sententiam tuentur, inquiunt nullam vim hoc

casu

Universidad de Deusto
Biblioteca

casu committi, quare cessare huius cõstitutionis pœnam.quod verum esse intelligo, nisi is occupator domino repetenti non restituat, nam tunc dicitur vim committere,vt diximus sup.q.13.in eo qui clam alterius possessionem occupauit, si reuertentem nõ admittit,eum spoliare dicitur.

QVAERO quadragesimò, an hæc constitutio locum † habeat contra eum, qui seruum suum Christianũ è Iudæi possessoris manibus eripuit, vt ipsi Iudæo acquiratur deinde seruus? & non esse locum affirmarunt hic glo.Bal.in fi.Sal.col.pen.versi.5.si Iudæus &c. ea concludenti ratione, quia nõ potest † Iudæus mancipium Christianum possidere. l.1. C. ne Christ. mancip. &c. dum indicta graui pœna prohibentur Iudæi quoquo titulo mancipium Christianum possidere. egregiè tamen hinc suboritur dubitatio,an saltem huic † Iudæo soluenda sit serui æstimatio? & fortè dicendum videbatur soluendam esse,vt in simili videmus, quòd licet forenses prohibeantur, ex lege municipali,vt Papiæ in statutis ciuilibus. sub rub. de rebus immobilib.non alienand.in non subditum.† immobilia acquirere, consequi tamen æstimationem possunt, vt affirmant * omnes in l.apud Iulianum.§.constat. ibi Ias.num.34.testatur communem.de leg.1. & idem censuere Cors.sing.in verb.Mendicantes.in prin.licet fratres.Dec.consi.559.num.4.Curt.Iun.consi.21.num.4.& latè idem consi.30.nume.3.4.5.vbi plura affert similia, & in consi.105.num.5.Paris.cons.7 .nume.15.libr.1.Rui. consi.130.in fi.lib.1.& consil.139.in fin.libr.4.Plot.inter consil.crimina.diuers.consil.108.num.31.32.etsi non defuerint qui aliter senserint, vt retulit Ias. d.§. constat. num.32.33.addo Roma.consil.509.3.dubio.accedit præterea,† Iudæos humaniter fouendos esse, vt latè scribunt Rip.in l.si insulam.nu.20.21. de verbor. obliga.& Soc.Sen.consil.62.col.4.versic.primo dico.lib.1.immò † cum ex eorum lege casus aliquis non reperitur decisus, iure nostro vtuntur, vt respondit Calder.consil. 30. & eum est secutus Picus in l.Titia.§. Titia cum nuberet.q.20.num.80.81.de leg.2. quo loco affirmat illam † consuetudinem Bulgari, quod vxor constituta domina & massaria omnium & quorumcunque bonorum, stantibus filijs, debeat habere solum alimenta. etiam locum in dispositione Iudæi sibi vendicare, quod probauit & Cor.lib.5.miscella.iur.c.16.in fi.imò Picus.d.q.20. affirmat † Iudæos censeri de populo, & statutorum ciuitatis commodo frui posse, quod placuit & Marsil.sing.540.latissimè Paris.consil.2.colum. 12.lib.4. Tiraquel.tractat.de iur. primige.q.66.num.4. qui infinita propè congessit commoda à iure nostro Iudæis tributa,extatq; decretum antiquum in hac Pedemontium patria,l.decretorũ sub rub.Iudæi subijciuntur criminaliter & ciuiliter &c. & in nostris ferè terminis Gomes.§.ex maleficijs.num.23.versic.sed istis non obstantibus. Inst.de act. & alia nonnulla, quæ ad rem hanc nostram conferunt doctè & egregiè lateq; congessit consultissimus vir Rolan.à Valle. in responsis anno. 1565. editis, is inquam in consil. 35. libr. 2. & idem quod Calder. d. consil. 30. eum citando docuit Natta in repet. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. num.60.C.de testa. quo loco affirmat † Iudæum posse ea dispositione vti, testãdo inter liberos & ideo cõcessa immunitate populo, vel saluo conductu,aliquibus comprehẽdit & Iudæos,latè Marsil.d.sing.340. Tiraq. d.q.66. nu.4.; verum quoad casum nostrum, contrarium verius existimo, Iudæum nec æstimationem consequi posse. ea ratione adducor, quòd delinquere dicitur Iudæus, si mancipium Christianum possideat, vt clarè probat.d.l.1.C.ne Christ.mancip.&c. quia pœna grauissima is plectitur, sic fit vt æstimationem & pretium consequi non possit, vt tradit glo. in l. sed si res. de leg.1. quam legit Ias. cum d.§.constat. & licet exemplum glossæ ibi quoad textum, sit ineptum, vt animaduertunt * omnes, in se tamen est verum & ibi inter alia citatur. d.l.vnica. C. ne Christ.mancip. &c. & latè ibi Ias.in d.§. constat.num.28. & clarissimè Alc. resp.479.num.41. qui declarando statutum, quo † forenses immobilia acquirere non possunt, inquit nec æstimationem consequi posse, quando statutum resisteret in personam, citat.d.l.vnicam.C.ne Christ.mancip. ex quibus cessat quæ suprà in oppositum sunt adducta. quæ eo casu procedunt, quando nulla lex expresè resistit,' quod fortius procedit in hac Pedemõtium regione, † vbi decreto antiquo cauetur in libr.1. sub rub.nullus Christianus Iudæis habitando seruire præsumat &c. nec etiam licere Christiano Iudæis seruire conducta mercede.

QVAERO quadragesimoprimò,an hæc constitutio † locum habeat pro fructuario violẽter spoliato? & habere locum affirmauit hic glo. quam cæteri sunt secuti,vt tradit hic Sal.col.4.versic.4.quæro quid &c. ea ratione, quia hæc constitutio est inducta ad formã & modum interdicti Vnde vi, quod conceditur fructuario deiecto.l.3.§.vnde vi.& §.vsusfructus de vi & vi arma. cuius deinde rei praxim docuit Sali.qui sup. verum in eo non leuis est difficultas, cui detur hæc actio, an † proprietario, vel vsufructuario cum possessio vtriusque causam attingat.gloss. hic distinguit: aut is occupator existimauit solum illum à se deiectum,ius in re habere,tunc vtrique tenetur,quia deijciendo vnum, vtrunque deijcere videtur, & vtriusq; causam attingit.l. si de fundo. de vi & vi armat. & ab hac sententia non recessit Sal.hic col.6.versic.secundo quæro. & probare videtur text. l.3.§. quod si seruus. de acq.poss.

Contrariam tamen sententiam probauit glo. in l.1. ff.vsufr.quemad.cau.in glo.vlt.& glo.in l.3.§.vti frui. de vi & vi arm.dum affirmat deiecto fructuario,non censeri deiectum proprietarium, & contra, quia causa vnius non attingit causam & possessionem alterius, & hanc sententiam visi sunt sequi Barto.hic.nume.32. Bald.col. vlt.in princ. Angel.col. pen. quam rationem euertit Sal. dum docuit ita demum procedere, quando occupator verè sciuit deiectum habere solum vel proprietatem, vel vsumfructum. secus nostro casu, quãdo credebat vtrunq; apud eum esse. nã occupatoris animus fuit vtrunque occupare & in vtroque delinquere, sed vt dicam quod sentio, magis placet posterior hæc sententia Barto. & aliorum, quæ crebrior videtur.nam cum nostra constitutio eum puniat, qui rem ipsam per vim † occupat, non habebit locum contra eum, qui verè non deijcit, sed deijcere opinatur,aliàs animum,non effectum puniret.quare corruit secundum membrum distinctionis glossæ nostræ hic. ideoq; dico verè concedi vsufructuario, qui possidet,ob id si daretur casus, vt is, qui est in possessione, † non sibi, sed alteri possideret, illi concederetur hoc remedium, cuius nomine possidetur, iuxta.l.peregrè. §.quibus.de acq.possess.& declarat hic Barto.num.32. & ita intelligitur text.d.l.3.§.quod si seruus. de acqui. possess.

QVAERO quadragesimosecundò,an hæc constitutio locum † habeat contra hæredes deijcientis? & nõ dari gloss.hic affirmauit, eam sunt secuti Sal. col. pen. vers. sextò. an detur &c. & cæteri ea ratione, quia pœnalis est, quare nõ transit. quod non procedit inquantum ad eos peruenit.l.1.§.hoc interdictum.§.vlt.de vi & vi arm.§.nõ autem.Inst.de perp.& temp.act.& alia scripsimus suprà in 1. remed. ex interdicto Vnde vi. quæst.13.& 14.

QVAERO quadragesimotertiò, an hæc constitutio † concedat actionem hanc seruo cõtra dominũ, qui eum in libertatem sese vendicantem occupauit? & non habere locum censuit hic gloss. quam late probauit Sal. col. pen. vers. vndecimo si seruum. ea ratione prima, quia prouidet hæc constitutio possessori,at seipsum non possidet seruus,ergo cessat in eo actio, qua cessante,priuatio sequi non potest, quæ non nisi per sententiam fit, ad quam vt deueniatur, intendenda actio

actio est, quæ à seruo proponi non potest, cum domino tantum concedatur,ne ergo actio & passio sint in eodem subiecto cõtra tex.l.Vranius.de fideiusso. cum similib.est dicendum illi locum non esse.

Declaratur hæc conclusio, vt non procedat quando is seruus † iam in quasi possessione libertatis constitutus est, vt placuit Iac.de Are.relato à Sal. præcitato loco. & illi subscribo. cum & seruo † pro libertate defendenda consequendaq; concedatur actio.l.4.§. suis numis.ff.de manumiss.l.vix certis.ff. de iudic.nec ad rem facit quod inquit † Sal.qui suprà in casibus.d.l.4. & d. l.vix. illud contingere, ob iustam æquitatis causam, ob quam actio ibi seruo datur. nam ibi libertas & per cõsequens æquitas à facto extrinseco causatur, quod nostro hoc casu nõ contingit, & ita cessat æquitas,est enim hæc consideratio leuis, cum & in casu nostro subsit æquitas, vt suam, in qua reperitur, tueatur quasi possessionem, estq; iniquum, dominũ sua manu sibi ius dicere. Nec hanc veram sententiam euertunt rationes glo.& Sal.hic,qui aliter sentiunt.nam dum primo loco dicunt, seruum seipsum non possidere, concedo,sed dico nõ seipsum hic possidere, sed quasi possessionem suæ libertatis.

Nec vrget secunda ratio, hoc esse negãdum seruis, ne illis concedatur malignandi occasio & fraudandi dominos suo dominij iure. nam hoc posset procedere, quando non esset in hac quasi possessione libertatis: secus quando est, quia quod agit non agit vt dominum fraudet & malignet (vt Sal. verbo vtar) sed vt suam quasi possessionem tueatur, sufficit enim domino si via iuris est succursum.

Non quoq; suffragatur quãdo quarto loco inquit Sal. quod si agat seruus vt dominus suo dominio priuetur, fatebitur seruus se illius domini seruum, ficq; sibi contrarius erit & ita repellendus. l.1. C. de furt. nam respondetur, quod is seruus non fatebitur se seruum, sed dicet se liberum & in quasi libertatis possessione constitutum, & ideo non licuisse illi occupatori eum apprehendere.quare petet eum omni iure suo, si quod habet, per sententiam priuari. & ita concludo.

QVAERO quadragesimoquartò, quo tempore † debeat esse facta hæc occupatio vt huic constitutioni sit locus? concludit hic glo. quocunque tempore, siue ante litem contestatam, siue post : siue ante latam sententiam, siue post, & ita omni tempore, nisi post licentiam ingrediendi à magistratu, qui si minus ritè & rectè concesserit, locum habebit dispositio.l.meminerint.C. vnde vi. & suo loco latè diximus, & declarat Bar.hic nu.26.Sal.col.6.vers.accedo.qui nostram hanc constitutionem in illis verbis, ante aduẽtum iudicialis arbitrij,declarat.quæ sanè verba & à glo.hic declarantur,& alios probauit Bald.hic col.pen.vers.suprà dictum est de personis &c. Rip.in d.c.sæpè. num.98.de rest.spol.

QVAERO quadragesimoquintò, an hic † occupator amittat ius suum ipso iure, vel potius mediãte sententia? gl.hic affirmat sententia esse opus. glossæ assentiunt cæteri, vt Bart.num.28. Bal.col.pen. versic.super quarto.& c.Ang.col.pen.Sal.col.6.versic. nunc ad partem quartam.& communem * esse omnium testatur Rip.in d.c.sæpè.num.99.de rest.spol.& eum est secutus Tiraq.in l.si vnquam.in verbo,reuertatur.num.152.& nu.187.C.de reuo.don.

Declaratur non procedere † in beneficialibus, in quibus inuasor & occupator priuatur ipso iure. c. eũ qui.§.is qui.& ibi Francus.2.nota.de præbend.in 6.& idem affirmat Rip.in d.c.sæpè.num.100. idem placuit Petro Reb. in praxi benefic.in titu. requisita in literis collationum.nume.23. rationem afferebat Ripa, quia † in beneficialibus violentia est odiosior. subdit tamen Rip. † necessariam esse declaratoriã, qua declaretur occupatorem in pœnam incidisse, vt in simili tradunt * omnes.in l.si quis maior.C.de trãsact.& suprà aliàs diximus.infert Ripa d.c.sæpè.num.101.an beneficium violenti † occupatoris possit ante sententiam illam declaratoriam cõferri,& posse scribit,post Gem. in c.1.de homicid.in 6.addo Tiraq.in d.l.si vnquam.in verbo,reuertatur.nu.335.C. de reuo. don. rem nõ executio, sed beneuolum lectorem ad eos delego.

QVAERO quadragesimosextò, qua actione † agatur, vt is occupator iure suo priuetur? conueniunt omnes * agi condictione ex hac lege. Sal.hic col.pen. * vers.7.hæc actio.quo enim ad possessionis recuperationem,interdicto Vnde vi (quod insecuta est hæc constituto)agi potest,ad vtrunque tamen potest condictione ex hac lege agi, petendo ante omnia possessionem sibi occupatam restitui,& occupatorem omni suo iure priuari, & ita possessorium recuperandæ cum petitorio ad commodum spoliati concurret. quod ea ratione conceditur secundum Salic. quia ad dominium non agitur declaratoriè, sed transfusoriè, cum transferatur ex occupatore in violẽtiam passum. etsi enim hic violentus spoliator pœna hac afficiatur: attamen pœna hæc cum actione petatur,non fisco sed parti læsæ defertur,sic in specie nostra tradit Afflict.in comm. ad constit.Neapol.lib.1.rub.24.de violentia circa possess.num.10.11.conferunt quę scribunt * omnes in rub. * extr. de iud. in fi.ibi Dec.in 2.lect.nume.8.& Rip.num. 103.post Bar.l.3.ff.de sepul.viol. dum affirmãt pœnam parti læsæ deferri,cum lex ad illius consecutionẽ actionem introducit,in Regno tamen Neapol. concludit Afflict. ex d. constit. de viol. pœnam illam fisco deferri. illius rationes apud eum videri possunt. sic in statuto,† quando est specialiter prouisum, ex eo agi potest vt Papiæ ex illo statuto.31.de pœna illius,qui vim alicui fecerit in eius possess.sic & in statuto huius ciuitatis Montis Regalis.

QVAERO quadragesimoseptimò, quomodo † formetur libellus in hoc constitutionis nostræ remedio? Barto.hic.num.30.inquit esse petendum occupatorem condemnari ob commissam vim, & deinde cogi & compelli possessionem restituere, & deinde declarari iura dominij eum amisisse. sic & Bald. colum. 2.in princ.pulchrè admodum Sign.consil.75. colum.1. 2.potest etiam esse alia † in foro praxis, vt agente spoliatore ad rei proprietatem consequendam, replicet spoliatus illum amisisse omne ius suum ex occupatione,hanc praxim docuit post gloss.ibi Abb.in c.pastoralis.de caus.poss.& propr. & idem admonuit Iafred. Lanfr.in suis decis.concl.34.

QVAERO quadragesimooctauò,an lata sententia † in casu nostræ huius constitutionis super restitutione possessionis,superlit actio ad pœnam? & superesse gloss. hic affirmauit, eam secutus fuit hic Sali.col. pen.versic. nono quid si.ea vtitur ratione,quia actionis iure pœna petitur,non mirum si ex post,illi est locus.l.si pro fure.§.furti.ff.de cond.fur.hãc pariter sententiam probauit Abb.cons.100.in fi.libr.1.quod vtile est ad interpretationem statuti huius ciuitatis Montis † regalis.sub rubr.de eiectione possessionis. colla.3. & probat hanc sententiam text.l.vnicæ.§.1.C.quando ciuilis actio. crim. præiud. Eguin.Baro.§.recuperandæ.Inst.de interd.

QVAERO quadragesimononò, an † à sententia lata in casu huius nostræ constitutionis possit appellari? & posse affirmauit gloss.hic,& in l.momentaneæ, C. hoc titul.gloss. in l.vnica.C. si de moment. possess. fuer.appella. & hanc esse communem * testatur Rip. * in d.c.sæpè. colum.vltim. versic. secunda fuit opinio, addo ciusdem sententiæ Bald. in consil.141. præmissis verbis cuiusdam statuti. colum. vltim. versicu. & ad prædicta facit. libr.1. & idem sentire videtur Fed. de Sen.consil.76.Domino Auditori.in fin.clarè Dec.consil.28.num.2.versic. hoc in simili probatur.Angel.l.incerti.C.de interdict.Soc.tractat.fallen.regu.24. fallen. 20.Bero. in rubr.ext. de iud. numer.51.versic. hinc etiam videmus.ea ratione præcipua adducuntur. quia

Universidad de Deusto
Biblioteca

317 regulariter † permissa est appellatio, nisi expresse prohibita reperiatur.l. & in maioribus. C. de appell.
318 quare in dubio † appellationi esse deferendum censuit notab.glo.in l.qui restituere.in glo.vltim.ff.de rei vend.quam summoperè commẽdant omnes, vt apud Soc.Sen. consil.195.colum.3. versic. sed præmissis.consil.300.colum.fin.versic.secundum est.libr.2.& consil. 39.num.1.2.3.libr.4.Dec.d.consil.28.nume.8. consil.356. num.1.2.consi.677.num.1.2.latè apud Neuiz.lib.6.Syluæ nupt.nume.47.verfic. in dubio.Crauet. consil.203. num.24.addo Iaf.consil.187.colum.3.versi.confirmantur præmissa.libr.2.Tiraquell.tractat.le mort, saisit le vif.6.part.decla.6.num.9.10.satis ergo communis hæc sentẽtia nititur ex regula ipsa. Nunc omnis in eo versatur difficultas,in diluendis rationibus & argumentis,quæ in oppositum afferri solent: & primo dici so-
319 let,non esse in causis † possessorijs permissam appellationem.l.vnica.C. si de moment.possess. fuer.appella. nam respondetur secundum omnes, loqui in mero
1320 possessorio,† quod dicitur esse momentaneum: secus in possessorio, quod habet admixtam causam proprietatis. sic respondet Ripa. d.c. sæpè. colum. vltim. versic.secunda fuit opinio.Petr.Benein.concl.79.confirmatur ex doctrina Baldi consil.141. præmissis. col. vltim.versicu. illud etiam non omitto.libr.1.dum af-
321 firmauit,quòd vbi † duæ causæ cõplicatæ sunt & vna admittit appellationem, altera non, esse in vtroque admittendam. at in casu nostro, causa proprietatis, quæ versatur in casu nostræ constitutionis admittit appellationẽ,ergo & in omnibus debet admitti.idem sensit ipse Bald.consil.153.nouum dubium.lib.1. sic appellatur à sententia in possessorio, quando vnà simul cum possessionis causa,lata est sententia super restitutione fructuum, vt docuit Bald.in d.l. vnica. C. si de moment.possess.fuer.appella. Bartol.l.creditor.§.iussus.in fin.ff.de appella.Afflict.decis.77. in fin. Auffr.in addit.decisi.Capellæ Tolosanæ.q.vltim.Ber.q.91.Did. lib.pract.quæst.c.23.num.8.verfic.idem erit. & Rolan. à Valle.consil.77. numer.13.libr.2. qui scribunt ex d.l.
322 vnica. appellationem † à sententia lata in possessorio nõ prohiberi, sed tantum per illam executionem sententiæ impediri.vt hunc sensum probauit Alber.in d. l.vnica.Barto.in l.2.ff.de appell.recip.vbi Ange.Cors. consil.10.num.1.lib.4. & alios refert & probat Afflict. Neapol.decis.269.num.3.nec dissentit Guid. Pap.q.37. si appelletur, &c. qui eiusdem sententiæ refert fuisse Bald.in l.2.C.de episc. audien.& Petr. Beneinten.concluf.17. num.5. verum aliter sensit sibi parum cõstans, idem Bald.d.l.vnica.vt meminit & Ioan. Cor. Tolos. in repet.l.naturaliter.§. nihil commune.in præludijs. numer.30.de acquir. possess. qui & ipse Bartol. sensum probauit.idem sensisse visus est Paris.consil.108. num. 20.lib.1.licet Dec.consil.28.nume.4.verfic.non obstant allegata. dixerit,(& malè) communem sententiam esse contra hunc Bartoli sensum, & in iudicando ac consulendo sequendam esse illam Baldi. d.l. vnica. aliter dicentis. sic cum Baldo esse receptiorem testatur Iaf. consil.187.colum.5.verficu.hoc assumpto.libr.2.addo Imol.consil.55.nume.5. & nouissimè Roland. à Valle. consil.77.num.11.libr.2. qui multos cum Bartolo sentientes in hanc Baldi retulit opinionem.sed cum Bartolo idem sensit Abb.consil.55.colum.1.verficu. aliam limitationem. libr.2. quem malè intellexit Brun.consil.98.nume.9.qui Bald. videtur sequi. sed Bartoli sensum probauit Barba.consil.82.colum.5.libr.3. Maranta in sua Praxi. part.6.in c.de appellatione. num.244. Didac.Couar.lib.Pract.quæst.c.23.numer.8.Rebuff.in commentar.Reg.constit.tom.3.tit. de materijs possess. artic.7.gloss.1.num.18.19. qui sic in Gallia seruari testatur, hocq; clarè fuisse ex regia confirmatione confirmatum, vt apud eundem Rebuff. in tom.1.tit. de sententijs execut.artic.5.gloss.3.numer.2.vbi declarat.d.l. vnic.cum Bart.& cæteris,docetq; ibi,praxim in Francia obseruatam. sed cum Baldo idem sentiunt Angel. consi.46.statuto ciuitatis.colum.2.versic.sed à sententia.idem tamen Ang. sibi parum constans aliter sensit, ficq; Barto.est secutus. Angel.inquam consil.107. dicta constitutio.colum.fin.versic.non obstat quod &c.sed cum Bald.idem sensit Alex.consil.22.in fi.lib.3. qui esse receptiorem testatur,verior tamen mihi est visa Bart. sententia.

Non pariter communi sententiæ aduersatur,quod 323
dicebat Rip. † d.c.sæpè.col.vlt.versic.istud est vnum &c.dum fingit casum in prædone spoliato, qui deinde inuadit. nam is soluta æstimatione & restituta,potest suam possessionem recuperare, & ita est alia via succursum,dico enim præter relata à Rip. ita demum hunc casum procedere, quando is prædo condemnatus, ad possessionis restitutionem & pœnæ solutionem omittit iam cœptum iudicium,& non appellat à lata contra se sententia, sed mauult alio remedio sibi prouidere, quod si ab ea sententia appellare vellet, certè posset.

Non quoq; difficultatem facit, pœnã esse quid accessorium,causam verò restitutionis possessionis principale,conueniensq; minimè esse, causam accessoriam † immutare naturam principalis, iuxt.l. nuda. C. de 324
contrah.& cõmitt.stipul. nam respondeo, nõ esse causam accessoriam,sed principalem : immò magis principalem quàm causa restitutionis possessionis,cum & maius in ea versetur præiudicium.

Non pariter multum vrget,quod inquit Rip.præcitato loco, quod si appellatio hoc casu admitteretur,sequeretur,quòd pœna huius constitutionis,quę
325
est † ad odium occupatoris, ad fauorem & commodum resultaret,contra tex.l. quod fauore.C.de legib. & melius in c.intelleximus. de iud.in l.vlt.C. de iura. cal.dico enim, tunt demum pœnam huius constitutionis esse ad odium occupatoris, cum clarissimè constabit occupatorem illum iustè condemnatum,quod ante causæ finem dici nõ potest. quare ipsa appellatio non conceditur,vt is occupator pœnam euitet,sed vt verè in eo iudicio cognoscatur, an deliquerit,vel nõ, quãdo illa causa in alio tractari minimè possit,vt potest causa meri possessorij. sic diluuntur fundamenta, quæ probare videbantur nullo modo in casu huius constitutionis appellari non licere. Nunc supereſt,vt vno respondeamus verbo illi rationi, qua suaderi videbatur,appellari quidem hoc casu licere,sed à pœna tantum,non à restitutione possessionis. nam dicebant nonnulli, duas has esse causas separatas,cum tot † sint 326
sententiæ,quot capita.l.Carmelia Pia.de iur.patr.l.etiam.§.1.de mino.quare in separatis vtile per inutile nõ vitiatur.l.1.§.sed si mihi.de verb.obl. licet ergo à possessorio appellare non liceat,licere tamen debet à pœna. Salic. affirmat hæc esse inseparabilia, quia stante sententia super possessione, à qua non licet appellare, necessariò sequitur decisio super articulo pœnali.hoc nihil est,vt animaduertit Rip.quare rectius dico,duo hæc esse inseparabilia, si terminos præsupponamus habiles,esse scilicet per sententiam declaratum, hunc occupatorem in huius constitutionis pœnam incidisse.nam eo ipso quòd ita declaratũ est, vnà simul duo continentur:possessionis restitutio, & pœna. & ideo, vt iam suprà dicebã, vno in casu appellatione admissa,dicitur & in altero, cum vna tantum sit sententia, & † d.l.etiam.§.1.& l.Carmelia. intelligũtur cum plu- 327
ra simul per copulam in sententia ponuntur, quæ re ipsa separationem ostendunt. sic declarat Dec. consil. 344.num.3.verfic.tertius casus.at nostro hoc casu non potest dari separatio, qa si cessaret vel pœna, vel possessionis restitutio, dici non posset huic restitutioni locum esse.ex quibus non satis verum esse demonstratur, quod dicebat Rip. simul stare posset, vt locus sit restitutioni possessionis & cesset nihilominus pœna: nam si cessat pœna nec constitutioni nostræ locus est. Hæc sententia fortius procedit,ex dispositione iuris Pontificij,cum eo iure cautum sit ab omni † possesso- 328
rio

rio appellari licere.c.cum ad sedem.de restitut.spolia. clem.1.de caus.possess.& propr.sic Rip.d.c.sæpè.in fin. de restitut.spoliat.& suo loco latius dicemus. hac ra- 329
tione idem dicere possumus procedere in † hac regione Pedemontium: cum ex nouis Decretis Serenissimi Ducis Emanuelis, sub rubric. delle appellationi & in quai casi & da quai Giudici è lecito d' appellare in verfic.dalle sentenze che si daranno nelle cause possessorie &c. cautum sit, in his causis possessorij iudicij appellare licere, eaq; constitutione est declaratum appellationem suspendere executionem,præterquam in causa momentaneæ possessionis, in qua etsi concedatur appellatio, illa tamen non suspendit executionem,sed deuoluit tantum cognitionem. quale autem sit momentaneum iudicium possessorium, suprà in anteludijs.numer.33.diximus. idem quoque est dicen- 330
dum Papiæ † cum isthic praxis inoleuerit, vt ex statuto 3.ac 4. in ciuilibus. liceat in causis possessorij iudicij appellari, vt obseruari multoties ipse vidi, nec me latet Grat. consil.vltim. num.16.18.20.libr.2.vnum respondisse, quod si verum est, in praxi est notabile. hoc casu cum † appellatio admittitur à sententia in 331
possessorio per legem municipalem illam, operari nõ modò effectum deuolutiuum, sed & executionis suspensiuum, qua de re non parum ambigo. verum hic nõ est locus vt excutiam omnia. videndus tamen erit Petr.Beneint. concl.17.in fi. Relata hæc conclusio fortius ac clarius procederet de iure ciuili, eo casu quando ipsi appellationi fuit à iudice à quo delatum, tũc enim de illius viribus est cognoscendum : sic egregiè Bald.in l.post sententiam.colum.2.C.de sent. & interlocu.omn.iud. quem secuti sunt Alex.consil.2. propè fin.libr.3.Iaf.consil.187.colum.2. libr.2. & in l.1.num.5. C.de bon.possess.secund.tab.Soc.Iun. consil.18.num.8. libr.1.nouissimè Roland.à Valle.d.consil.77.numer.1. libr.2. qui nume.18. rectè declarat, nisi admissa fuisset appellatio hæc cum clausula, si & quatenus iure admitti potest. operatur enim clausula hæc, vt si admittenda sit, rectè admissa cẽseatur, aliàs reiecta,vt affirmat ibi post Bald. in l.edita.colum.17. C.de eden.Dec. c.oblatæ 2.nota. de appell.Soc.Iun.d. consil.18.numer. 15.libr.1. Alcia. responsi. 406. numer.3. addo ipse Grat. consil.26.numer.21.libr.2.Plot.l.si quando.num.159.C. vnde vi.

QVAERO quinquagesimò, quomodo differat hæc constitutio nostra à cæteris? gloss.hic in fin.la-
* tè declarat, eam * omnes probarunt. ego autem aliqua tantum referam ad eorum declarationem, quorum tractatus non est à nobis explicatus, vt in eo ca- 332
su quomodo differat † hæc constitutio à constitutione.l.si constiterit.C.fin. regund. quæ edita fuit à Constantino Imperatore, sub cõsulatu Gallicani & Symachi. quod fuit anno salutis nostræ 331. ficq; ante editam nostram constitutionem.l. si quis in tantam. per annos sexaginta. ea constitutione.l. si constiterit. cautum, aliqui opinantur cõtra occupatores alienæ possessionis,vt aliàs admonui suprà, in anteludijs. nu.53. quo loco vno retuli verbo sententiam Fabij.in l.naturaliter.§.nihil commune.numer.141.sentientis,constitutione illa non esse prouisum contra occupatores, cum ibi nulla vis,nulla (vt ille ait) rapina interceſserit.nã in textu dicitur, vsurpare voluit, ergo nõ vsurpauit.Rursus dicitur,de suo contentus rem non expectet alienam.si ergo expectat,non dicitur occupasse.& in fine dicitur,adimere tentauit,ergo non ademit. verum hæc Fabij declaratio non multum placet, quia
333 † illa verba intelligi possunt re, sa & cum effectu illum occupatorem occupasse, vt quoque intelligit Coras.textum.l.vltim.in fin.ff. de rer. diuis. qui testatur frequentem hanc esse bonorum auctorum locutionem, vt actum ipsum, & factum perfectum, cuius scilicet effectus iam secutus sit,verbo, voluit,vel placuit,exprimant, & confirmat verbum,irreptor,in textu positum. & confert ratio, quia aliàs sola cogitatio puniretur,contra.l.cogitationis.de pœn.vel etiam possumus intelligere, hunc cum effectu non occupasse,vt perpetuò possideret.occupauit enim,sed detecta est occupatio,quare dicitur voluisse occupare, cum ad effectum, vt propositum erat, non perduxerit. nec in meo Codice legitur, rem expectet, sed rem expetat, cuius verbi diuersa est significatio.est enim Imperatoris decisio,rem nõ esse alienam expetendam, id est, inuadendam.

Non inficior tamen, quod affirmat Fabius ibi de commissa violentia non agi,quare ea ratione à constitutione hac nostra differt.differt & in eo, dum in ea l. si constiterit.nullum adest verbum,quo intelligamus possessionis restitutionem incontinenti fieri.

Differre etiam eadem ratione † videtur nostra hæc 334
constitutio ab illa.l.Christianis.C.de pag.quæ Honorij ac Theodosij fuit sub Asclepiodori, & Mariani consulatu, quod fuit anno nostræ redemptionis. 425. hæc ergo constitutio † l. Christianis. non prouidet 335
circa restitutionem possessionis, sed tantum punit Christianos occupantes, seu rapientes bona Iudæorum.quod intelligitur quoad sola bona mobilia.nam si immobilia occuparentur, esset locus constitutioni nostræ. sic sentit Ioan. de Anna. in c. & si Iudæos.col. pen.de iud.il.1.d.l.Christianis.quæ de solis mobilibus loquitur. & Anna. est secutus Gomes. H.spa. in §. ex maleficijs.num.23.versi.sed istis non obstantibus. Inst. de act.ea vtuntur ratione (cuius memini suprà,n.40.) quia in non clarè decisis vtuntur Iudæi iure Romano & communi,quare dicebat Anna.Iudæis spoliatis vti licere interdicto Vnde vi, alia ad huius l. Christianis. declarationem scribit Gomes.d.numer.23. Nostra autem hæc vltima constitutio differt à constitutione,† l. 336
vnic.§.vltim.C.de suffr. edita à Theodosio, Arcadio, ac Honorio Imperatoribus, sub consulatu Arcadij tertio, & Honorij secundo, anno nostræ salutis. 396. hæc † l. vnic.aduersus eos, q suffragio præstito (quod 337
quomodo intelligatur doctè ac pulchrè declarant Alcia,libr.2. Parad.c.14. Duare.libr.2.disput. anniuer. c.21.Ludo.Charo.libr.1.verisimilium iuris.c.4.verfic. 3.in fi.Tiraquel.in tractat.de nobilitat.c.29.numer.27. & Robert.Aurel.libr.2. sentent.iur.c.21.) rem aliquam promissam spontè nondum sibi dari petentes occupant, promulgata est. nam cum restituere teneantur, quod occuparunt, amittunt in primis, quod sibi erat promissum, deinde ob vim commissam puniuntur. non tamen declarat, qua pœna illata vis coerceatur. quare intelligere possemus, vel lege Iulia de vi priuata, vel alia simili dispositione : non enim nostra hac constitutione dici potest prouisum,cum post biennium edita fuerit. visum etenim est mihi quandoque in ea constitutione. d. l. vnic. voluisse legislatores illos Diui Marci constitutionem referre cum in vtraque creditoris audacia aduersus debitorem, cuius bona occupantur, comprimatur, erit tamen cogitandum.

QVAERO quinquagesimoprimò, an à pœna huius † constitutionis censeatur recessum per statuta lo- 338
corum, quibus mitior pœna ijs violentis occupatoribus imponitur? vt est Papiæ vbi illius ciuitatis statuto.† 31.in crimin.sub rubrica. de pœna illius, qui vim 339
alicui fecerit in eius possessione. est cautum, occupatorem rei alienæ puniri pœna librarum centum Papiensium, quæ summam decem coronatorum ad summum constituunt. & aliquãdo ex alijs statutis minor pœna imponitur, ita vt sæpè vtilius occupatori condemnari pœna statuti, quam pœna nostræ constitutionis, aliquando è contra iuxta scilicet valorem rei occupatæ. in foro quotidiana est quæstio : in qua dicendum videtur esse à pœna constitutionis nostræ recessum.sic enim crebrius affirmant Dd.nostri per pœnam à statuto impositam,censeri recessum à pœna iuris communis. hanc probauit sententiam Iacob. Beluis.in l.1.C.de req.reis.& Gandinus in tracta.malefi.in

Universidad de Deusto
Biblioteca

tit.de aliquibus quæst.quæ non commodè &c.quo loco testatur Gandin.sic Bononiense collegium ex facto diffiniuisse, vt refert & Alber. de Rosate in tractat. statutorum 1. part. quæst. 8. incipit, sed an valeat statutum &c. quo loco refert sic à iuris consultissimis, quandoque responsum, cum in Genuensi vrbe celeberrima ex facto quæstio contigisset: sic testatur Ancha.c.canonum statuta. de constit. & eam ipse probauit testaturq; orbem vniuersum (magnum certè quid)hâc obseruare. eiusdem fuit sententiæ Bald. Castren. Salic.Ang. Raphael. Comensis.Corn.Augu.Arimen.quos retulit secutusq; fuit Dec.in c.de causis. numer.14.verfic.sed breuiter contrarium.de offi.delega. & præter eum, addo Bald. consil.250. in quæst.Domini Milani.col.pen.verfic. quædam alia fuerunt.libr.1. duplicatum consil.382.libr.5.& eiusdem fuit sententiæ Floria.in l.2.ff.ad l.Aquil.quem solum citauit, & secutus est Rub.Alex.in l.pen.§.ad crimen.numer.186.ff.de pub.iud.Mar.Soc.Sen.c.veniens.col.14.de accusi.idem placuit Ruin.consil.86. numer.11.lib.5. eandem sententiam probauit Alcia.respo.745. citat & Marsil.consil. 61. num.19. idem censuit Blanc. in sua practica crimin. in illa parte. quæ incipit. postquàm vidimus, quæ sunt iudicia &c.num.61.cum multis sequentibus,vno verbo veluti per transennam verba faciens, hanc probauit Aegid.Boff.in tracta.causarum criminal.titu.de pœn.num.6.Gram.consil.35,numer.56.in criminal. solent tamen in hanc sententiam afferri plura, quæ parum vrgent, vt illud primum. statuta esse leges particulares,
340 legem communem esse generalem, † sed generi derogatur per speciem.l.in toto.de reg.iur.l. sanctio legum.de pœn.c. generi. vbi latè Dyn. de reg.iur. in 6. ergo per statutum iuri communi derogatum dicitur. huic fundamento potest responderi ex Alberici declaratione.d. q.8. qui hoc sentiens, inquit d.l. sanctio. parum conferre. quia quæstio nostra est, quando pro maleficio est imposita pœna specialis, tam per statutum,quam per ius commune, text.enim l.sanctio. negat generalem cõstitutionem pœnalem derogari præcedenti speciali. cum ergo constitutio nostra imponat pœnam specialem, non conuenit argumentari, quod per speciem derogetur generi. sed argumentandum esset, quod vna species alteri derogat. qua de re infra paulò post.

Secundo argumentantur relati interpretes, præsertim Salic.& Blanc.† ex c.1.de constitut.in 6. vbi per
341 generalem Pontificis Maxim.constitutionem non derogatur legibus & statutis specialibus locorum, sed bene è contra,fortius videtur vrgere is text. si ratio à Pontifice eo loco rela. a, perpendatur. inquit eo loco legi speciali nõ derogari per posteriorem generalem, quia lex illa specialis siue statutum, vt quid facti ignoratum à legislatore præsumitur,ergo à contrario sensu, si cognitum fuit illud statutum, siue illa lex præcedens specialis, per sequẽtem generalem dicitur sublata. cum ergo in casu nostro iuris communis dispositio sit omnibus nota, cum à † nemine ignorari debeat
342 l. leges sacratissimæ. C. de legibus. & præsertim illa, quæ vnita est communi vsui gentium, vt declaratur in glo.l.sciendum.de verbor.oblig.& Alcia.tract.præsumpt.reg.3.præsump.10. numer.8. qualis hæc est,quæ audaciam violenti occupatoris reprimit. vt clarius sensit Cora.libr.4.Miscella iuris.c.17.in fin.quod præsertim nostro hoc casu procedit, vbi statuta ciuitatum non nisi à viris peritis, immo cõsultissimis compilari solent, vt fertur † statuta Papiæ à Baldo Perui-
343 fino edita,vt refert Curt.Iun.consil.5.num.12. cum ergo illis nota fuerit iuris communis dispositio, ab illa dicuntur ex nouo edito statuto recessisse. hæc argumentatio etsi solida aliquando visa sit, nunc tamen leuis ostenditur.

Procederet enim quando posterior lex † priori ita
344 aduersaretur,vt duo essent pugnantia,tunc posterior priorem tollit,sic declarat Barto.in l.de quibus,num. 5.& ibi Ias.num.54.ff.de legib.& clarius Corset.singu. in verbo,correctio.incipit.quotiens.in fin. sed in casu nostro,cum simpliciter ius commune vnam imponit pœnam,& lex municipalis alteram,non ideo adinuicem aduersantur.sed lex municipalis, ad maiorem delicti castigationem, vt iuri communi aliquid addat eiq; faueat,illam imposuit pœnam,vt sit postmodum in offensi electione,eligere vtiliorem, metuatq; magis audax ille offensor, cum se multiplici pœna ligari sentiat. Quare videmus,& iure communi multiplici † pœna aliquem puniri.c. fœlicis. de pœn. libr.6.c.ad 345
falsariorum.de falsf.Abb.d.c. de causf.num.14. de offic. deleg.& hoc prius sensit Cyn.d.l.qui sepulchra.in fin. dum citando l.non est nouum.de legib.dixit, non esse mirum, quod quis duplici actione teneatur & mox referemus.

Quarto adducuntur relati omnes ex text.l.1.C. de accusa. & l.agraria.ff.de ter.amot.is tex.l. agraria.pœnam indicit pecuniariam terminorum amotori,& tamen. d.l.1. posterior, pœnam indicit corporalem, illaq; seruatur,non prima,vt eo loco glosf. animaduertit.sic ergo est dicendum in hoc casu nostro.sed quàm facillimè euitatur, si obseruabimus † l.1. C. de accus. 346
Alex.Seueri Imperatoris constitutionem referre, qui omnium postremus legem hanc sanxit, cæteris abrogatis,contra terminorum motores. hoc ostendit Modest.in l.1.ff.de ter.mot.dum expresè affirmat,non esse locum mulctæ pecuniariæ, sed coercitioni, respondit is Modestinus, † non aliorum Imperatorum, vt 347
Caij Cæsaris, vel Neruæ constitutiones, sed ipsius Alex. Seueri, cum eius tempore is floruerit, vt ex nostris adnotauit Cora.in l.Herennius. de statu hom.intelligimus ergo † Alex. Seuerum, cæteras sanctiones 348
per suam clarè abrogasse, at nos in casu dubio loquimur,cum statutum vnam indicit pœnam, nõ expresè abrogata illa à iure cõmuni indicta, est enim Alex. Seuerus insecutus † Numæ Pompilij exemplum, qui 349
in terminorum motores sanxiuit, vt haberentur tanquàm grassatores, & tanquam fures, illiq; ijsdem efficerentur pœnis: cuius rei meminit Dionys. Halicarn. libr.2.antiq.Rom.& Petr.Crinit.libr.8. de honesta discipl. c. 10. in fin. legibus autem Longobardorum variæ sunt indictæ pœnæ aduersus terminorum motores, vt legitur in legib. Longobar.tit. de eo, qui terminum antiquum corruperit, vel nouum fecerit.nõ hic eorum referam distinctiones ac declarationes, quo pacto ij terminorum perturbatores plectantur: vnus ex multis videndus erit Hier. de Monte. in tract. finium.q.34.nu.4.5.

Quinto solet afferri † text. l. quod Senatusconsul- 350
tũ.ff.de iniurijs. & l.Senatus.ff. de accusf. quibus est expressum, ex vno delicto, quem non debere fieri reum duarum legum.sed nihil ad rem,quia nostro hoc casu non affirmant interpretes, qui communi aduersantur opinioni, locum esse debere pœnæ iuris communis & statuti,sed contendunt iuris communis pœnam abrogatam nõ esse per statuti sanctionem, & positum in electione offensi esse, vtram eligat, qua electa,ad alteram reuerti nõ cõceditur.l.licet.§.pen.ff.naut. caup. stab.& statim subijciemus.

Sexto ergo loco in hanc sententiam citabat Salic. ex † §.si quando. verficu.adulteram verò. in auten.vt 351
nulli iud. quo intelligimus nouam pœnam à Iustiniano adulteræ impositam, vt in monasterium scilicet detrudatur.cum tamen Constantinus in l.† quamuis. 352
in fin.C.de adulter. eam gladio plecti voluerit: Iustiniani tamen obseruatur sanctio, vt ex auten. sed hodie.C.de adulter.à d.verfic. adulteram.desumpta, videre facili negotio. sic satisfacere possumus, ideo vnã tãtum posteriorem Iustiniani sanctionem obtinuêre hodie,quia vrgenti est coniectura demonstratum,abrogatum esse, quod à Constantino constitutum fuit: si enim in monasterium detrudenda est, sequitur necessario non esse morte mulctandam, pugnant enim hæc,

hæc,morte punire & in monasterium, vt istic pœnitentiam agat criminis, referare: quod non contingit in nostro hoc casu. sic hæc dilui posset argumentatio.

Verius tamen aliquãdo animaduerti Iustinianum, in d.§.si quãdo.nõ abrogare Constantini sanctionem, quandoquidem in vulgatis codicibus sic legitur. Si quando verò adulterij crimen probetur, iubemus illas pœnas peccantibus inferri,quas Constantinus Diuæ memorię disposuit.in codice autem Haloãdri,sub Nouella.134.quæ inscribitur de Vicarijs,seu locum tenentibus.d.§.si quando.sic legitur:si quando adulterij crimen manifestè probatum fuerit, tunc transmisso libello repudij,iubemus, vt illæ pœnæ delinquẽtibus irrogentur, quas præscribunt leges. non ergo abrogauit Iustin.Constantini constitutiones,sed illas confirmauit potius. nec est quid quod vnam & alteram sta-
353 re † impediat,etsi in d.l.quamuis.dixerit Cõstantinus gladio adulteros esse puniẽdos, in cuius declaratione nõ mediocriter nostros lapsos fuisse credimus,quam-
354 obrem sciendum est,gladij † significationem esse multiplicem:aliquando enim pro grauissima animaduersione pœnaq; mortis intelligitur,vt probat tex.l. cum vir nubit.C.ad l.Iul. de adulter. & clarius in l. qi quis. in prin.C.ad l.Iul. maiesta.l.aut damnum.§.1. de pœn. hinc legimus Caracallũ impiissimũ Tyrannũ (vt in illius vita scribit Spartianus)increpasse grauiq; supercilio reprehendisse percussorem † Papiniani viri con-
355 sultissimi,& acutissimi, quod non ita,vt iussus fuerat executus esset mandatum.Gladio(inquit)te,non securi, exequi oportuit iussum meum. cuius rei meminit scitè & doctè,aræteros, Gouean. noster in l. imperium.in 3.pagin. & ibi Coras.nu.14.de iurisd.om. iud. & Ludo.Charond.tract. de iurisdict. & Imp.in fi.Zas. lib.4.comm.Reip.Rom.c.8.aliquãdo etiam gladij pœna pro quacunque graui coercitione citra mortem sumitur, vt in l.solet.ff. de off.proconsf.& lega.in l.imperium.ff.de iurisd.om.iud.in l.nemo potest. de reg.iur. quæ sententia placuit Alc.lib.2.Paradox.c.7. & fusius illam confirmat Longouall. in d.l.imperium. num.51.
356 & ibi Cora.d.num.14.etsi non ignorem eundem † Cora.in d.l.solet.nu.10.ff.de off.proconsf.& leg.& in l.illicitas.§.qui vniuersas.nu.1.de off.præsid.à seipso discedentem,aliter sensisse.iuxta ergo subiectam materiam gladij pœna accipitur.quare in casu.d.l.quamuis,pro coercitione citra mortem, sumitur: quod ostendit & ipse Iustinian.in d.§.si quando.dum vult esse inuiolatam Constantini sanctionem, subijcitq;. Adulteram competẽtibus vulneribus suabactam. vel, vt in codice Haloandri legitur.competẽtibus pœnis &c.in monasterium detrudi:intellexit ergo Iustinia.competentibus vulneribus,vel pœnis,illam gladij pœnam,iuxta Constantini legem, quam eo loco refert. nõ ergo is.
357 §.si quãdo.hanc probare videtur sententiam.

Septimo ergo loco citari solet † tex.l.qui cum vno. §. qui post. ff. de re mil.in illis verbis, & qui ad edictũ (vel potius,ad delictum, vt rectius legit Duare.libr.1. disput.anniuersa.c.4.) non respondebant, vt proditores libertatis,in seruitutem redigebantur,sed mutato statu militię,recessum à capitis pœna est,quia plerunque voluntario milite numeri supplentur. verum nõ meruit hic textus in hac sententiam allegari,cum ex.l. desertorem.§.1.de re mil.intelligamus,non tacitè modo ex sola status mutatione, sed expresè noua sancti-
358 one ab antiqua pœna esse recessum. pœnæ † militum huiusce modi sunt, castigatio, pecuniaria mulcta, munerum indictio, militiæ mutatio,gradus deiectio, ignominiosa missio: nam in metallum, vel opus metalli, nõ dabuntur,nec torquẽtur.accedit præterea quod in d.§.qui post. pœna mutata est, quia & pariter militiæ status est immutatus,iuxta ergo statum præsentem pœna iustè indicenda fuit, at diuersum est in casu nostro,vbi causæ,vel personarum status,immutatus nõ est,sed sola pœna,vel aucta,vel imminuta: in casu autem.d.§.qui post.(vt hoc obiter nec ab rẽ attingam)vt pœna immutaretur illud fuit in causa,quod olim † mi- 359
lites ex voluntarijs facti sunt necessarij,quod his verbis testatur Liuius libr.2. 3.decad.Milites tunc, quod nunquam antea factum erat iureiurando à Tribunis militum adacti,iussu Consulum conuenturos, neque iniussu abituros, nam ad eam diem nihil præter sacramentum fuerat,& vbi ad Decuriatum,vel Centuriatum conuenerãt sua voluntate ipsi inter se equites Decuriati,Pedites Centuriati,quod est dicere deni at-
que cẽteni,cõiurabũt, † sese fugæ aut formidinis cau- 360
sa nõ abituros, neque ex ordine recessuros nisi teli sumendi,vel hostis feriendi,vel ciuis seruandi causa,id ex voluntario inter eos fœdere à Tribunis ad legitimam iurisiurandi adactionem translatum est. hæc ille. imò militiæ adstricti adeò erant, vt proprio sumptu militare cogerẽtur.auctor est Dion. Halicarn. lib. 4.antiq.Rom.vel(quod satis placet)voluntarios milites intelligimus factos sublata illa necessitate, qua ciues Rom.militiæ nomen dare cogebantur. quod his probare videtur Plutar. in Grac. vita. leges præterea tulit populares aduersus potẽtiam Senatus, veluti de colonijs educẽdis: de vestibus publicè militibus dandis sine stipẽdiorum diminutione:de minorib.decem & septem annis ad militiam non cogendis.quem Plutarchi locum cognouit(si rectè conijcio) Paul. Minut. doctissimus in eo quem conscripsit de leg. Rom.libello. dum sic scripsit.leges duas.C. Gracchus Tribunus pleb. tulit vnam de vestibus militib. publicè dandis, stipendio non imminuto: alteram, ne quis infra decimum septimum ætatis annũ ad militiam cogeretur. ex quo patet,interdum ad militiam ante coactos fuisse,qui nondum annum ætatis decimumseptimum attingerẽt.quod puto difficillimis Reipub.temporibus exhausta cladibus ciuitate,vt secundo bello Punico, extra ordinem esse factum. hæc ille. sunt & alia apud Alex.ab Alex.in Genialib.lib.1.c.20.& apud Carol.Sigon.lib.1.de antiq.iure ciuium Rom.c.15.qui fusius antiqua militiæ iura exponũt,ac de relatis militiæ sacramentis agunt.Non ignoro tamen iam secundi Consulatus Romanorũ tempore,pœnã indictam fuisse capitalem militiæ desertoribus, & ijs, qui iniussu Ducis à vexillis recedebant.nec enim abesse licebat:sic legitur apud Dionysium Halicarn.libr.9.antiq. Roma. Postquam hoc Centurionum, quorum manipuli fugerãt, & Antesignanorum quicunque signa amiserant, alijs securibus decisa sunt colla,alij fustibus percussi periere,cæteræue multitudinis decimus quisque, quẽ sors popposcisset quorum alij moriebantur,ea enim est Romanis in desertores aciei,signáue abijciẽtes patria punitio.hæc ille.

His satis intelligimus grauissimam iam antiquitus indictam fuisse pœnam militiæ desertorib. quod & in Agesilao docet Plutar. apud Græcos seruatum. at necessarios ex voluntarijs factos milites, non prius quam eo tempore,cuius meminit Liuius,legimus.Nõ ergo mirum (vt eò vnde digressi sumus, reuertamur) si posteaquam milites effecti sunt volũtarij pœna immutata est.† immutari autem cœpit sub consulatu D. 361
Iunij Bruti & P. Cornelij Nasicæ. auctor est Lucius Flor.libr.55.Epit. his verbis.D.Iunio Bruto & P.Cornelio Nasica Consf. delectum habẽtibus in conspectu Tyronum res saluberrimi exempli facta est. Nam C. † Matienus accusatus est apud Tribunos Plebis,q; ex- 362
ercitum in Hispania deseruisset, damnatusq; sub furca diu virgis cæsus est,& sextertio vno vænijt.Grauis ergo illa antiqua pœna abrogata est. Et quod in d.§. qui post.scribit Arrianus I.C. quia voluntario milite numeri supplẽtur, satis intelligimus numeros † id est 363
vexillationes, vel Matricula. vt rectè interpretatur eruditissimus Iacob. Cuiac.l.vlt.C. de his qui nõ implen.stipend.sacra.sol.lib.10.& l.contra.C.de re milit. lib.12.& matriculæ meminit I.C. in l.pen.ff.de milita. testam. Quo autem † ordine in militia milites descri- 364

Universidad de Deusto
Biblioteca

berētur, doctè ac omnium melius doctissimus Franc. Conna. libr.9.com.iur.c.5.nu.8. & vir omniū laudum cumulatissimus simul ac integerrimus, & optimus Petrinus Bellus Serenissimi Principis nostri à secretis consiliarius: is inquam in præclaro ac doctissimo, de re militari tractatu. part.1. titu. 6. qui & Liuij locum, quem retulimus, citauit, etsi nō in eam, quam nos sententiam. Octauo nunc loco (vt cœptam disputationem prosequar) argumentatur is Blancus quem supra retulimus: Legislatores consueuisse, cum sui est prospiti, antiquam superesse † debere pœnam, nec per
365 nouam immutari, id verbis clarè testari, vt obseruatum videmus in l.3.C.de sepul.viol. in l.Arriani.§.vlt. C.de hæret. in l.1.C. de accusa. in auten. vt nulli iudic. in fin. in l.1.ff.arb.furtim cæs. in l.1.ff.de term. mot. sic è contra (inquit ille) cum mentis eorum est, antiquam per nouam abrogare, nouam tantum inducunt, nec quid exprimunt, se antiquam tollere. sic ille intelligit d.§.si quādo, aliter à nobis explicatum: sic pariter intelligit text. §. si quis cum sacra. in aut. de sanctiss. episcop. iuncta simul. l. si quis in tantam. C. de episc. & cler. non aliter ergo in casu nostro dicendum est, cum in dubio sit quæstio, ex noua statuti pœna ab antiqua recessum dicitur.

Verum non defenditur hæc ipsa Blanci argumentatio, cum posterior assertio illa falsa sit, quandoquidem in abrogatione pœnæ antiquæ, per nouam indictam, expressa adijci solet testatio. d.l. qui cum vno.§. qui post. & alibi sæpè, illud accedit, quod à multis annotatum est, & mox referam: cōsueuisse Iustinianum in legis abrogatione summa præfatione vti.

Nono huic sententiæ suffragari illud non mediocriter videbatur, quod vbique docuit Bald. vt huius esset opinionis, is inquam in l. non est nouum. ff. de legib. Prætores cæterosq; qui in ciuilibus ius dicunt,
366 cōsueuisse, immo iure teneri † iurare se seruaturos loci statuta. sic tex. l. rem nō nouam. C. de iud. & in aut. iusiurādum quod præstatur ab ijs &c. & tradunt omnes
* in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de ijs qui not. infam. Dec. in l. si fugitiui. nu. 7. o. C. de seruis fug. Thom. Ferr. cautel. 3. communiter & c. vbi dat cautelam: & ex
367 tant. hac de re vbique statuta † vt Papiæ. de regimine potestatis. sub rub. de sacramento potestatis &c. quod est primum in ordine. & in tertio sub rub. quod potestas Papiæ vel alius officialis communis Papiæ, non possit petere absolutionem vel licentiam de his, quæ fecerit, vel omiserit cōtra statuta. sic cautum est in hac ciuitate Montis Regalis ex statuto, sub rubr. de iuramento. D. Vicarij &c. collat. 1. cum ergo inquit Bald. &
368 qui eum sunt secuti † iuramentum præcisè obliget. l. si pecuniam. ibi gl. fin. ff. de cond. cau. da. & ibi latè Ias. num. 23. & tradunt latè Gomes. in §. item si quis postulante. nu. 7. Inst. de act. Brun. cons. 89. nu. 4. Rub. cōs. 29. nu. 6. Goza. cons. 32. nu. 12. cons. 100. nu. 25. Neuiz. cōs. 50. nu. 8. & latissimè Rolan. à Valle. cons. 6. nu. 32. 34. lib. 1. & doctè ac egregiè Did. in c. quamuis. 1. part. §. 4. num. 6. de pact. in 6. quam doctrinam egregiè ac scitè admodum declarat Crauet. noster consil. 12. non procedere, cùm præcisè obseruare, & promissioni satisfacere impossibile est. sequitur à statuti pœna non esse recedendum, sed illam indicendam, reiecta illa iuris communis. si tamen hoc ipsum, quod malè opinatur Bal. fundamentum diligenter pensetur, nō adiuuat illius sententiam, si quidem procederet quando pœna à statuto indicta esset tantum imponenda, cæteraq; iuris cōmunis essent abrogatæ, sed cum in electione actoris offensi, vel iudicis pro bono publico sit, vnā ex duabus eligere, non certè iudex statutorum violator, & iuramenti contemptor iure dici potest. quam responsionē & Bero. in d.c. de causis. nu. 75. vers. secūdo illam. de offic. deleg. sensit. vltimo autē loco, qui afferri solet
369 † text. l.1. ff. ad l. Aquil. non multum suffragatur huic opinioni, cū de clara antiquæ pœnæ abrogatiōe loquatur, cum tamē in casu dubio nostra vertetur quæstio.

Contrariam ob id sententiam alij quamplurimi summæ auctoritatis viri probarunt, à iuris communis pœna non esse recessum, ob nouam à statuto indictam. huius inquam sententiæ fuit omnium primus Vber. de Bobio, postmodum Io. de Deo. vt retulit Io. Andreæ in addit. ad Specul. in tit. de furt. idem censuit Cy. & ante eum Odofred. in l.3. C. de sepul. viol. Dyn. & iureconsultorum signifer. Bar. in l.1. in fi. ff. vi bon. rapt. Abb. in d.c. de causis. nu. 14. qui hanc esse communem * testatur, quam & ibi ex recentioribus probauit Ber. num. 75. etsi ibi Fel. num. 10. non sit ausus, quid sentiret, liberè proferre. idem placuit Angel. Aret. in tract. Maleficiorum. in verbo, caput à spatulis amputetur. qui testatur sic se olim obseruasse, dum iussit homicidam capitis pœna à iure communi indicta plecti, cum tamen à statuto pœna esset imposita pecuniaria. & magna certè est huius interpretis in foro, & apud Iatrunculatores auctoritas, quandoquidem hunc in criminum causis aurigam † optimum dixerit 370
Bolog. cons. 8. colu. 3. & multo plus illi tribuerem, nisi didicissem aliquando ex Neuiz. libr. 5. Syluæ nupt. nu. 110. in fi. illum quandoque † pecunia corruptum iniquam tulisse sententiā; vt non immeritò carcere mancipatus sui nominis capitisq; maximum passus fuisset periculum, nisi præsto fuissent Dd. totius ferè Italiæ collegia, qui pro illo interrogati responderunt. sed ad rem, hanc sententiam visus est (subobscurè tamen) probare Ruin. consi. 143. num. 6. lib. 5. ex relatis tamen crebrior est prima iam relata. hæc ergo posterior Barto. & aliorum sententia, illo potissimo nititur fundamento, ex † l. quotiens. ff. de act. & oblig. quo intelligi- 372
mus, veterem actionem ex noua non tolli, nisi nominatim tolli dictū sit, vtraq; ergo ad pœnā actio & statuti & iuris cōmunis supereſt, verum casus hic noster ab alio diuersus est admodū. nam loquitur Paulus illius legis auctor, cum ex vno facto duæ oriuntur actiones, quæ ostendunt ex illo facto plura delicta fuisse commissa, estq; is textus coniungēdus cum tex. l.1. ff. vi bon. rapt. cum sint eiusdē Pauli libr. 22. ad edictum. vt recens editio Russardi ostendit, sic enim legitur, Paulus libr. 22. ad edictum. Quoties lex obligationem introducit, nisi nominatim cauerit, vt sola ea actione vtamur, etiam veteres eo nomine actiones competere, si eodem facto duæ competant actiones, postea iudicis partes esse, vt quo plus sit in reliqua actione, id actor ferat: si tantūdem aut minus id consequatur, vel nihil consequatur, vt rectius legit Iac. Cuiac. lib. 3. obser. c. 25. in fi. text. autem † l.1. ff. vi bon. rapt. sic legitur. 373
Paul. lib. 22. ad edictum. Qui rem rapuit, & furti nec manifesti tenetur in duplum, & vi bonorum raptorum in quadruplum. Sed si ante actum sit vi bonorū raptorum, deneganda est furti. si ante furti actum est, nō est illa denegāda, vt tamen amplius, quod in ea est consequatur. quæ verba si diligenter perpendantur Cuiacij lectionem probant. sic etiam intelligitur † tex. 374
l. cum ex vno. ff. de actio. & oblig. qui coniungendus est cum tex. l.1. ff. arbo. furtim cæsa. qui maximam cæteris afferūt declarationem. quamobrem diuersi sunt termini, tum quia nos loquimur, cum vnū est factum vnaq; actio & pœna, tum quia loquimur nos, cum est pœna ad vindictam, & tamen l.1. vi bonorum rapto. est pro partis interesse, & ratione rei familiaris, vt eo loco adnotauit. Bar. solet afferri secundo loco † tex. l. 375
3. C. de sepul. viol. quo intelligimus nouam pœnam sepulchrorū violatori impositam, nō tollere primā, sed illi additam. verum diuersas pœnas esse impositas ratione diuersitatis facti, si enim cadauera ipsa molestia afficiantur, violatores illi pœna afficiuntur corporali. sic intelligo. l.3.§. aduersus. ff. de sepul. viol. sin verò marmora tantum, cementa & similia sepulchrorum causa posita amouerint, pœna tantum mulctantur pecuniaria. sic intelligo. l.3. & d.l.4. C. de sepul. viol. accedit præterea, vt animaduertit ante omnes Alber. d. quæst. 8. quod is casus. l.3. est adeò clarè diffinitus, vt

vt in casu dubio non mereatur citari. quam responsionem sensit & Sal. in d.l.3. col. vlti. vers. solum restat. eadem responsione diluitur argumentatio, quæ tertio
376 loco affertur ex † l. Arriani. §. vltim. C. de hæret. vrgere magis videtur argumentatio, quam quarto loco visus est facere Barto. ex † l. vlt. C. de noua. qua intelligimus ex actu contrahentium pacisci tum noue, seu debitoris & creditoris nullam esse factam nouationem, nec antiquam obligationem sublatā esse, nisi expressè actum sit, quare idē in casu nostro dicendū est. at Blan-
378 cus, quē suo citauimus loco. nu. 69. negat licere † argumentari à pactis centium conuentione & actu, ad statuti dispositionem negatiuè. Dec. l. nec ex prætorio. in fi. de reg. iur. Euerard. in cent. legali. in loco, à pacto ad legem statumue &c. Neuiz. lib. 1. Syluæ nupt. numer. 226. quia etsi pacto id non concedatur, statuto tamen potest concedi, in quo maior vis est. sed huic declarationi repugnat ex diametro, quod respōdit Barba. vt statim referam. accedit præterea, non esse sic dubium circa statuti, vel pacti potestatem, posse enim vtroq; casu conceditur.

Sed dubitatio est solum, an in dubio ab antiqua pœna per nouam sit recessum? & non esse recessum creditur, vt nec ab antiqua actione dicitur per nouam recedi. quare responderi verius potest, illius. l. vlti. casum esse sic clarè definitum, esseque antiqua iura correcta, quibus satis erat constitutum ex noua obligatione, & nouo actu censeri à prima recessum. quare in oppositum vrget potius antiqua lege considerata, vt quemadmodum ex nouo actu in dubio ab antiquo dicebatur recessum & inducta nouatio, sic in casu nostro. accedit præterea adeò sic clarè esse constitutum in casu.
379 d.l. vltim. C. de noua. vt non nisi expressè sieri possit † nouatio, vt nec coniecturis, vel præsumptionibus facta dicatur, vt probat text. §. præterea. Institut. quibus mod. toll. obliga. ibi, & quasdam de hoc præsumptiones, alij in alijs casib. introducebant: ideo nostra præcessit constitutio, quæ apertissimè definiuit, tunc solū nouationē prioris obligationis fieri, quoties hoc ipsum inter contrahentes expressum fuerit, &c. nō ergo hic sufficiunt coniecturæ & præsumptiones, quod annotarunt Imol. ac alij plures, vt apud Socin. in l. qui vsumfructum. nu. 8. de verb. obli. & latè Dec. consi. 400. col. 1. addo Barb. consi. 37. col. 9. vers. & si quispiam. lib. 1. & consi. 15. col. 7. lib. 2. quicquid aliter senserit Affl. decis. 44. nu. 15. & Bolog. consi. 59. col. 2. in fi. quin affirmat
380 Barb. † nec statuto hodie posse illius constitutionis. l. vlt. formam immutari. quod si verum est, dignum est, quod adnotetur perpetuò. in casu autem nostro ipsemet Bart. & alij, quos infra enumerabimus, fatetur ingenuè ex noua statuti pœna ab antiqua iuris communis esse recessum, si aliqua adsit præsumptio & coniectura, quæ hoc suadeat.

381 Solet etiam quinto loco afferri † text. l.3. in prin. ff. de lib. hom. exhib. quo satis intelligimus, plagiarium teneri illo interdicto, ac etiam, pœna à lege Fauia, seu Fabia, contra eum indicta, nec vnam abrogasse alteram. quod argumentum præstat, vt idem in casu nostro dicendum sit. verum facili negotio diluitur argumentatio hæc, quandoquidem in casu. d.l.3. agitur de facto vno, quod duas parit actiones diuersas, ad finemq; tendentes diuersum. nam cum plagiarius liberum intercepit hominem illumq; distraxit, vel seruum corrupit alienum, sollicitauitq; vt à domino recedat, serui dominus, vel liberi hominis cōsanguineus affinisue, vel alter cuius interest magis ex interdicto illo, de libero homine exhibendo, contendit illum exhiberi, vt pristinam recipiat libertatē, qui sanè exhibitionis actus, non continet pœnam aduersus plagiarium, qui si immunis euadat, pœna à lege Fabia indicta afficitur, duo ergo sunt, quorum vnum, nec electione quidem, alterum tollit, quod nō cōtingit in casu nostro ex Bartoli met. & sequacium sententia. sunt ergo casus diuersi. legibus autem Longobardorum aliæ indictæ sunt plagiarijs pœnæ, vt in Longobardis. in tit. de non suæ rei venditione, & de crimine Plagij. & (vt hoc dicam obiter per transennam veluti) est dictus † plagiarius, 382
ἀπὸ τῆς πλαγῆς id est, ab obliquo vt rectè post Philelphum admonuit Alc. lib. 1. Pareg. iur. c. 47. nec dissentit Duar. libr. 2. disputa. anniuers. c. 20. ab obliquo inquam, quod obliquis quibusdam artibus & dolis in seruitutem trahebant. illa accedit ratio, quod † Plagæ 383
prima correpta, dictæ sunt Retia ad capiēdas feras. l. emptorem. §. vlt. de act. empt. vt apud Vergil. in 4. Aeneid. Retia rara plagæ, & lata venabula ferro. & apud Horat. libr. 3. carmin. ode. 5. Densæ plagæ &c. quare in plagas † incidere per translationem dicimus, incidere 384
in periculum. Sic legimus apud Cice. in Ver. Si me hercules (id quod fore intelligo non posse) ex his laqueis te exueris, ac te aliqua vi, vel ratione explicaueris, in illas tibi maiores plagas incidendum est, in quibus te ab eodem me superiore loco consici & concidi necesse est. idem Cic. offic. 3. & lib. 12. fam. epist. 25. Cornificio scribens. sic sum in Antonium inuectus, vt ille non ferat, omnemq; suum violentum furorem in me vnum effunderet meque cum elicere vellet ad cædis causam, tùm tentaret insidijs, quem ego ruētantem & nauseantem conieci in Octauiani Cæsaris plagas, id est, retia. Qui ergo his dolis & fraudibus hominem liberum intercipiebat, alienumque seruū corrumpebat plagiarius dicebatur, quasi plagas tendens, illosque sic venatus, quodammodo apud se retinebat.

Sextò autē loco argumentabatur Ber. in d.c. de causis. nu. 75. esse in dubio † euitandam correctionem. c. cū 385
expediat. de elect. in 6.l. præcipimus. C. de appell. & alibi sæpe. non ergo ex noua pœna illa antiqua dici debet sublata. at ipse retorquerem, non esse in dubio multiplicandas pœnas, vel sumendam interpretationem, qua pœna augeri potest, sed econtra. l. si de interpretatione. de pœn.

Quàm dubia sit ergo vna & altera interpretum sententia, nemo est, qui nō videat. magna est certè vtriusque classis auctoritas, quamobrem nō iniuria censuit is † Albert. Rosatus (quē virum legibus sacraq; Theo- 186
logia doctissimum celeberrimumque aduocatum appellat. Carol. Molin. in consuetud. Parisien. titulo. 1. §. 1. gl. 5. nume. 63. cuiusque innumeras verasque refert laudes Neuizan. libr. 5. Syluæ nupt. numer. 35. in d.q.8.) hanc iuris quæstionem cæsaream postulare decisionem: quid ergo sentiam ipse, non satis in medium proferre audeo. vt tamen meum quale quale iudicium interponam, cum nouerim liberum esse vnicuiq;, quid in re tam ambigua sentiat dicere: placet igitur posterior hæc sententia (vt si errandum mihi sit, errem cum ijs, qui veritate nituntur, etsi numero cæteris æquales non sint) ex statuti pœna abrogatam non esse antiquam iuris communis. in hanc adducor sententiam, ex textu claro, qui omnem tollit disputationem. in l.3.§. diuus Hadrianus. ff. de sepul. viol. cuius clara verba hæc sunt. Diuus Hadrianus, rescripto pœnam statuit quadraginta aureorum, in eos qui in ciuitate sepeliunt: quam fisco inferri iussit, & in magistratus eadem qui passi, & locum publicari iussit, & corpus transferri. Quid tamen si lex municipalis permittat in ciuitate sepeliri? post rescripta principalia? an ab hoc discessum sit videbimus: quia generalia sunt rescripta, oportet imperialia statuta vim suam obtinere, & in omni loco valere. non est ergo in potestate statuentium abrogare iuris communis pœnam. si ergo non est in potestate eorum tollere, sequitur quod in dubio ab ea recedere minimè voluerint. accedit præterea, quod in dubio correctio solet euitari, quare nisi expressum sit non inducitur † l. præcipimus. §. vlti. C. de 387
appel. vbi Bar. latè Crau. tract. de antiq. tempo. in prin. nu. 40. & cons. 372. nu. 4. Soc. Iun. cons. 131. num. 50. lib. 1. hinc videmus à Iustiniano obseruatū, vt non nisi longa præfatione præmissa, & multorum verborum honore, antiquas constitutiones abroget. sic ex nostris

Universidad de Deusto
Biblioteca

adnotauit Alc.lib.3.Parerg.iur.c.17.& Lud.Charo.lib. 2.verisimil.iur.c.16.& hanc sententiam ante illos in nostris terminis probauit Ant.Corset.qui videndus omnino est in suo sing.in verbo, correctio.incip.quotiens approbatur &c.qui propriè intelligit, quãdo antiqua pœna non pugnat cum noua,& econtrà. nec est quod obijciatur,in dubio esse interpretationẽ illam sumendam,quæ minuit pœnam,quia intelligitur cum est dubium, quæ pœna sit indicta, sed in casu nostro est clarum duas esse impositas, & vnam alteri superadditã, seu in electione actoris concessam.sentiant quid velint cæteri,placet nobis hæc sententia, quam tamen declaramus,vt nunc subijcio.

Declaratur ergo non procedere, quando talis tamque vrgens concurreret coniectura, qua possemus diiudicare statuentes recedere ab antiqua iuris communis pœna voluisse. & licet in iudicis arbitrio residere videatur,quæ vrgens sit coniectura, vt in simili dicimus cum agitur de detegenda † simulatione & fictione 388 contractus.detegitur enim coniecturis, quæ in iudicis positæ sunt arbitrio. vt post cæteros censuit Crauet. consi.156.num.14.eiusdem sententiæ addo Paris. consi. 54.nume.22.lib.1.& Did.lib.3.variar.resolut.c.7.num. 3.&c.8.num. 4. sic aliquando dicimus donationem ex coniecturis factã censeri, quæ coniecturæ sunt in iudicis arbitrio.sic Bello.consi.60.nu.10. Alc.resp.233.num. 5.cætera, quæ latè congessimus in nostro tractatu de arbitrarijs iudicum, ex industria omittimus . in casu tamen nostro aliquæ sunt coniecturæ,quibus iustè intelligere potest iudex esse à iuris communis pœna recessum.

389 Prima † est ex Bartol.sententia in d.l.1.in fi.ff. vi bo. rapt. quem secuti sunt Abb.d.c.de causis.nu.14.in fi.de offic.deleg.& ibi Bero.nu.75.vers. opinionem contrariam.idẽ & censuit Ang.Aret.in tract.malef. in d.versi. caput à spatulis &c.est inquã coniectura prima, quando in eadem ciuitate extat statutum, quo caueatur, quod vbi pœna non est determinata in statutis ciuitatis, recurratur ad ius ;commune: ex hoc enim conijcimus à iure cõmuni recessum, ad illudq; solum in subsidium esse confugiendum.

Secunda est coniectura, quam omnium primus sensit Bal.in l.non est nouum.ff.de legib.quem secutus est Ang.Are.d.vers.caput à spatulis.vers.alij dicunt. quib. non relatis, idem censuit Ber.d.c.de causis.nu.66.vers. 390 tertiam opinionem.quando † scilicet pœnæ essent incomparabiles, noua enim, quæ veteri repugnat, ostendit veterem illam esse abrogatam,sic supra declarauimus tex.§.si quando.in auten. vt nulli iud.& confert, quod egregiè docuit Dec.in l.pacta nouissima.nu.2. C. de pact.dum declarando textum .l.vl.C.de noua. quo iam diximus nouationem ex nouo actu nõ induci nisi expressè sit actum,inquit ille intelligi, nisi actus secun 391 dus repugnet primo, tunc † nouatio facta dicitur.idẽ respondit ipsemet Dec.consi.400.col.pen. vers. quarto respondetur.consil.463.nu.5.consi.464.nu.4. & consil. 564.nu.14.15.quare in nostris his ferè terminis censuit Corset.in singul. supra relato in fi.legem posteriorem etiam sine aliqua præfatione derogari priori, cum illi aduersatur.

Tertia coniectura videtur desumi ex Sal. doctrina 392 in d.l.3.in fin.C.de sepul.viol.quãdo scilicet † pœnæ essent excessiuæ,si vna alteram non tolleret, sed leuis est coniectura,quia vnius electione,altera extinguitur.

Quartam coniecturam considerabat Bero.in d. c.de causis.nu.76. in fi.quando ex statuto pœna iuris communis, vel augetur, vel minuitur, quod is intelligit 393 quando statutum † expressè illi pœnæ addit, vel illam minuit, citat quæ scribit Bartol.in l.quid ergo. §. pœna grauior.de his qui notant.infam. confert text.l.ius 394 ciuile.ff.de iustit.& iur.in illis verbis. Itaque † cum aliquid addimus vel detrahimus iuri communi, ius proprium, id est, ciuile efficimus.sic tex.in l.1.§.si quis simpliciter.de verbor.obligationib.cum aliquid adijcitur vel detrahitur vitiatur stipulatio, nisi interroganti placuerit vt valeat.quia tunc alia stipulatio contracta esse videtur.dixit,alia, vt nouam ostenderet stipulationem, vt eo loco annotarunt Alc.3.no. & cæteri * oẽs sic text.in l.si cui ædes. † vbi nouus locus nouæ * ædes, iudicantur antiquæ qualitate adiecta. hinc glos. 395 in cle.2.in fi.in vers.sanctioni. de vita & honest. cleri. affirmauit pœnalem constitutionem antiquam,nouã censeri aliquo illi addito, hinc quoq; respondit Socin. Sen.cons.27.colum.4.in prin.libr.1.nouum † compro- 396 missum censeri cum antiquo additum quid, vel diminutum fuit.sic respõdit Cur.Sen.consi.43.testator Augustinus.circa fin.testamentum antiquum censeri immutatum & nouum effectum,addita illi clausula etiam in codicillis posita. hinc solemus absolutè dicere, quòd † qualitas aduenies enti constituit nouum ens. 397 c.statutum.iuncto c.licet canon.de elect.in 6.quod tradunt post alios Gomes.Hispan. §. in personam.nume. 16.Institu.de actio.& Marsi.sing.520.qualitas &c.quod intelligitur cum qualitas substantialis est, vt rectè animaduertit Craue.noster.consil.223.num. 6. post Corn. & cæteros,quos citat. eiusdem sententiæ addo Alc.d. §.qui simpliciter.d.3.no.&Tiraquell.tracta.de retract. consang.§.26.gloss.1.numer.6. quod etiam intelligitur ex Beroij sententia relata, cum expresè ipsi iuri communi est additum,cumque iuris communis habita est expresè mentio. quod si in dubio intelligeretur,profectò vrgens esset pro reiecta communi sententia fundamentum, quod à lectore nostro beneuolo perpendi volo,ne tantum nobis,quantum rationi tribuat. Illud interim non prætereo Beroij coniecturam extra quæstionem nostram esse, cum in casu dubio nos loquamur,is coniecturam in casu claro afferat. cogitandum tamen esse censeo.

QVAERO quinquagesimo secundò cum mitior pœna † violento occupatori est imposita ex statuti dispo 98 sitione, sitq; illa multatus,an agi contra eum possit ex pœna à iure communi indicta?hanc in simili relati interpretes quæstionem proponunt: estq; cum receptissima sententia concludendum , duos casus constituendo.

Primus est, cum agitur criminaliter,id est, ad vindictam,tunc affirmant omnes * agi non posse † quia 399 vna pœna alteram absolutè tollit.sic affirmant Alber. d.tractat.statut.1.part.q.8. versicul.ad secundam quæstionem.Bart.d.l.1.in fin. ff.vi bon.rapt. & in l.senatus colum.2.versic.his sic præmissis.ff.de accusat. sic multis relatis affirmauit Boe. q.289.nu.6.7.8. & idem visus est sentire Aegid.Boss.in tracta.causarum criminal.tit. de pœn.nume.5.qui tamen pro more rem paucis ac leuiter attingit. sic relati intelligunt. l. quod senatus.l. prætor edixit.§ 1.ff.de iniur.l.senatus.ff.de accusa.& l. eorum.ff.de pœn.Declaratur hic casus, vt non habeat locum cum ex prima pœna indicta is delinquens ad mensuram non fuisset pœna.affectus, vt sensit Bald.in l.1.colum.6.verficul.modo circa hoc.C.de summ.trin. & fide catolic. etsi ipse Baldus rem sub dubio relinquat.qua in re videndus est Anchar.in c.ea quæ.q.9.de reg.iur.

Secundus est casus quando † agitur ciuiliter ratio- 400 ne sui interesse,tunc agitur ex dispositione iuris communis quatenus excedit quod in statuto continetur, sic relati omnes affirmant,& in nostris terminis sic respondit Alexan.consi.103.numer.1.verficul.immò tunc videmus.libr.1.sic intelligunt.l.1.ff.vi bono.rapto.& l. licet.§.penultimo . ff.nautæ caupo.stabul.& l. qui seruum alienum.& l.cum ex vno.ff.de action. & obligat. quæ ex his quæ in præcedenti quæstione diximus,satis clara sunt. Hæc ad nonum recuperandæ possessionis remedium.

SVMMARIVM.

1 *Arcadius & Honorius.l.si coloni.C.de agric. & censi. lib, 11.conditores.*

2 *Theodo-*

2 *Theodoricus Rex.l. si coloni.C.de agri.& cens.lib.11.suo edicto & auctoritate confirmauit.*
3 *Cassiodori locus.*
4 *Remedium.l.si coloni.C.de agrico.& cens.lib.11.nouum possessionis recuperatorium.*
5 *Colonus adscriptus solo,quando inter immobilia connumeretur.*
6 *l.si cretæ.ff.de furt.explicata.*
7 *Bartoli commentaria non esse,quæ illius nomine circumferuntur,in tres posteriores libros Codicis.*
8 *Constitutio.l.si me & Titium.ff. de rebus credit.si certum pet.non prouidet in casu. l. si coloni. C. de agricol.& cens.lib.11.*
9 *Triticaria actio non prouidet in casu. l. si coloni. C. de agricol.& cens.lib.11.*
10 *Constitutio. l. si coloni. C. de agricol. & cens. libro. 11. aliàs in Codice Theodosiano est collocata sub titul. vtrubi.*
11 *l. si coloni.C.de agricol.& cens.lib.11.an etiam prouideat contra spoliatorem bonorum mobilium quorumcunque & immobilium.*
12 *Agriculturæ fauore multa concedi.*
13 *Priuilegia etiam fauore agriculturæ non multiplicari.*
14 *Constitutio.l.si coloni.C.de agricol.& cens.lib.11.edita, vt spoliatore animata, esset consultum.*
15 *Successor singularis remedio. l. si coloni. C. de agricol.& cens.lib.11.conueniri an possit.*
16 *Ripæ sententia in c. sapè.nu.32.vers.3.quæro.ext. de rest. spol.declaratur.*
17 *Successor mediatus cum titulo & bona fide conueniri an possit ex l. si coloni.C.de agricol.& censit.lib.11.*
18 *Constitutio.l. si coloni.C. de agricol. & cens.lib.11.prouidet contra eum,qui per malam fidem lucri spe.seruum fugitiuum recipit.*
19 *l.si coloni.C.de agricol.& cens.in illis verbis, ad alios.declaratur.*
20 *Vniuersalis sermo ad casus habiles restringitur.*
21 *Possessor malæfidei,an remedio.l.si coloni.C.de agricol.et cens.lib.11.experiri possit.*
22 *Auxilio legis non iuuatur,qui in eam commisit.*
23 *c.vlt.de ord.cog.declaratur.*
24 *Vitium mauis est occupare hominem,quàm rem.*
25 *Commodatario, depositario & ciuilibus detentoribus, an concedatur remedium ex l.si coloni. C. de agricol. & cens.lib.11.*
26 *Detentor dicitur qui causa custodiæ rem detinet.*
27 *Detentatio quid facti esse dicitur.*
28 *Detentatio occupatio appellatur.*
29 *Detentori,officio iudicis, succurritur, si animata res ab eo detentata occupatur & aufertur.*
30 *Agens ex l. si colom.C.de agric.& cens.libr.11.non habet necesse probare se dominum & possessorem.*
31 *Possessor bonæ fidei recuperans seruu vel colonum sibi ablatum,qua actione experiatur.*
32 *Actionis nomen hodie in libello non exprimatur.*
33 *Interdictum Vtrubi,contra colonorum & seruorum occupatores concedi ex Cyno.*
34 *Interdicto Vtrubi ,qui experiuntur,& actoris & rei partes sustinent.*
35 *Seruus se liberum profitens , iudicio petitorio conuenitur.*
36 *Præiudicialis actio quæ.*
37 *Præiudicium quid.*
38 *Causa status inter dominum & seruum ac colonum apud quem iudicem tractari debeat.*
39 *l.de iure.ff.ad municip.declaratur.*
40 *Actor etiam in causa status, forum rei sequitur.*
41 *l.1.C.de caus.stat. & l. si ex possessione.eo. declarantur.*
42 *l. si de possessione.C. vbi caus.stat.aduersus Accurs.& cæteros nouo sensu illustratur.*
43 *Possessio & quasi possessio probandi onus in aduersarium reijciunt.*
44 *Index competens quis, dum adhuc non constat an dominus vel seruus actoris partes sustineat.*
45 *Remissio causæ quæ fit à iudice ad iudicem , non nisi causa summatim cognita fit.*
46 *Seruus præsumitur dolosè esse in quasi possessione libertatis,eo ipso quod aufugit.*
47 *Dominus recuperans seruum vel colonum ex dispositione. l. si coloni. C. de agricol. & cens.lib.11. actoris partes sustinere dicitur.*
48 *Domino an sua auctoritate liceat seruum, vel colonum fugientem capere.*
49 *Seruus vel colonus,dum in actu fugæ est, propria auctoritate capi potest.*
50 *Vagabundus,qui aliquo in loco non consistit,dicitur.*
51 *Seruum vel colonum vagabundum , sua auctoritate capere potest dominus.*
52 *Multa conceduntur ob imminens periculum , quæ aliàs non concederentur.*
53 *Consilium , quod in sententia ex forma statuti exigitur, non est expectandum,si immineat periculum.*
54 *Iudex competens is dicitur, vt vagabundum præhendi iubeat,in cuius territorio aufugit ille.*
55 *Seruus vel colonus qui aufugit, & nunc ab alio possidetur,à priore domino propria auctoritate prehendi non potest.*
56 *Vasallos è loco recedentes cum ab altero possidentur, sua auctoritate prehendere, suaq; manu capere non potest dominus feudi.*
57 *Seruus,an serui possessor nouus,conueniendus an sit à priore possessore.*
58 *l.Titius. ff.de seruis export. sensus & intellectus.*
59 *l.1. C. si mancipium ita fuerit aliena.intellectus & declaratio.*
60 *Lex vna doclarat alteram.*
61 *l.in hoc iudicium. § . vltim. ff. commun.diuidend.declaratur.*
62 *Dominus, cum sua auctoritate seruum fugitiuum capere potest,an & aliena manu id exequi valeat.*
63 *Seruus vel colonus,si post fugam assecuti sunt dignitatem, an à domino ad pristinam seruitutem recuperari rediguè possint.*
64 *Dignitas seruum à seruitute non liberat.*
65 *Serui,coloni & ascriptitij arcentur à dignitatibus.*
66 *Episcopalis dignitas liberat seruum à seruitute.*
67 *Clericatus dignitas seruum non liberat.*
68 *Episcopus feudum retinet & comitis dignitatem ac priuilegia.*
69 *Episcopus feudum non retinet,si per substitutum seruitium domino præstare non potest.*
70 *Seruus vel colonus,qui per annos triginta Curiæ seruiuit, ab omni seruitutis vinculo soluitur.*
71 *l. 1. C. ne rei domin. vel templo. sensus & intellectus.*
72 *Vasalli & feudatarij, eorum colonos & seruos,qui è loco feudi recesserunt,reuerti an cogere possint remedio.d. si colom.C.de agricol. & censit.lib.11.*
73 *Vasallus mei vasalli , non est meus vasallus.*
74 *Princeps & Rex,barones & vasallos sub se habet,nõ homines ipsorum baronum & vasallorum.*
75 *Vasalli immediati à domino feudi mediato onere aliquo*

Universidad de Deusto
Biblioteca

quo grauari non possunt.
76 Vasallus directum dominium habet aliquando.
77 Vasalli & feudatarij à domino feudi directo cogi an possint reuerti, cum recesserunt, & feudum reliquerunt.
78 Domini & vasalli reciproca obligatio est.
79 Vasalli è loco feudi recedentes pœna multantur.
80 Seruitutem qui in loco præstare tenetur, locum ad domini detrimentum mutare non potest.
81 Dominus feudi in alterum feudum transferre non potest, ad primi vasalli detrimentum.
82 Vasallus domino inuito feudo renunciare non potest, si annuum seruitium præstare tenetur.
83 Coloni, vel serui, ac vasalli, à domino tyranno ad pristinã seruitutem recuperare non possunt.
84 Tyrannum occidere pulchrum & beneficio gratum.
85 Tyranni dis detestatio.
86 Dominus feudi, eo priuatur, si cum subditis se habet iniquè.
87 Spoliatus ob maximam sui sæuitiam, non restituitur ante omnia.
88 l. cum satis. C. de agric. & cens. lib. 11. declaratio.
89 Vasallus si ob commissum delictum feudo priuatur, non recuperat colonos & homines, qui locum feudi deseruerunt.
99 Vasallo banito liberantur subditi, à iuramento fidelitatis.
91 Excommunicato non obseruatur iuramentum fidelitatis.
92 Hæretico iuramentum fidelitatis obseruandum non esse.
93 Coloni, vasalli, & similes necessitate, ob sterilitatem & famem coacti, locum feudi possunt deserere.
94 Vasallus ob loci sterilitatem feudo renunciare potest, domino reluctante.
95 Inquilinus iustum ob timorem è domo migrare potest.
96 Fames est omnium calamitatum maxima.
97 Fames excusat à furto.
98 Filium vendere potest pater cum fame laborat.
99 Conductori facienda est remissio ob sterilitatem.
100 Pestis iustam præstat causam vt inquilinus possit è domo reluctante domino migrare.
101 Vasallus ad gratiam domini restitutus an colonos, inquilinos & seruos, qui migrarunt recuperare possint.
102 Restitutio ad alterius iniuriam non trahitur.
103 Restitutio re integra plenum operatur effectum.
104 Minor restitutus beneficium iam alteri collatum nõ consequitur.
105 Decurio restitutus, locum non ingreditur, donec interim electus officio illo fungitur.
106 Doctor restitutus ad collegium, locũ quem sui culpa amisit, non recuperat, si iam alter cooptatus fuit.
107 Doctor è collegio inique exclusus, si restituatur, pristinum, quem fuerat consecuturus, locum consequi debet.
108 Doctor ob sui culpam lectura priuatus pristinum locum iam alteri demandatum, non recuperat.
109 Vasallus restitutus iam alteri concessa non recuperat.
110 Deportatus restitutus, interim à fisco alienata non recuperat.
111 Restitutus ob publicam vtilitatem, etiam interim alienata recuperat.
112 Restitutũ ex causa pacis, non recuperari interim alienata in ecclesiam.
113 Restitutus per iustitiam etiam interim alienata recuperat.
114 l. quod si minor. §. Scæuola. ff. de minoribus. sensus & intellectus.
115 Cassiodori locus sic legitur.
116 Restitutus expresse etiam alienata, omnia recuperat.
117 Libellus in casu l. si coloni. C. de agric. & censi. lib. 11. porrigi an debeat.
118 Remedio l. si coloni. C. de agric. & censi. quanto tempore præscribat.
119 Dominus quanto tempore serui vel coloni possessionem amittat.
120 l. si is qui. §. si seruus. de vsucap. litera & intellectus.

IMPERATOR ARCADIVS ET HONORIVS. AA. Vincentio. PP. Galliarum.

Si coloni, quos bona fide quisq; possedit ad alios fugæ vitio transeuntes necessitatem propriæ conditionis declinare rentauerint: bonæ fidei possessori primum oportet celeri reformatione succurri, & tunc causam originis & proprietatis agitari.

IN CODICE THEODOSIANO LIB. 4. tit. 21. sub rub. vtrum vi. sic legitur.

Agitari, non expectatis temporibus, nec denuntiatione solenni, quæ locum in his negotijs non habebunt. Dat. 4. Id. Iul. Med. Stilicone & Aureliano Coss.

De multiplici colonorum specie plura scitu digna annotauit Cuiacius in rub. huius tituli. & de asscriptitijs apud Cælium Rodog. lib. 7. c. vlt. lect. antiq. & Zas. §. præiudiciales. nu. 14. Inst. de act.

DECIMVM REMEDIVM RECVPERANdæ possessionis ex l. si coloni. C. de agricol. & cens. lib. 11.

ARcadius † & Honorius diui Imperatores cũ aduersus impios rerum alienarum occupatores, qui sua manu sibi ius dicere audent, non omnibus in casibus prætorum edicto Vnde vi, vel alijs constitutionibus prouisum esse animaduertereut, eo præsertim in casu, cum rei mobilis ac se mouentis, seu animatæ possessor spoliabatur, hanc promulgarunt constitutionẽ, qua cautum cernimus. quòd si colonus alterue similis seruus & asscriptitius fugiendo possessorem sua possessione spoliaret, spoliatum celeri reformatione, hoc est, sine cunctatione ad suam possessionem restituendũ esse, & postmodum causam originis seu proprietatis tractandam. horum fortè † Imperatorum constitutionem, insecutus Theodoricus tunc Italiæ & Galliarum Rex, in hæc verba rescripsit, vt est auctor † Cassiodorus libro tertio variarum epist. destinata Vnigis Spartario. Quapropter, cum Deo propitio, Gallias exercitus noster intrauerit, si qua mancipia seruitium declinãtia, ad alios se, quam quibus videbantur competere, contulerunt, prioribus dominis iubemus sine aliqua dubietate restitui. hanc nostri crebrius dixerunt † nouam esse constitutionem nouumque recuperandæ possessionis remedium, vt retulit Rip. in c. sæpe. nume. 30. de restit. spolat. qui etsi diluat Abb. argumentationem, qua adductus opinabatur, & hoc in casu esse locum interdicto, Vnde vi, attamen & ipse Ripa leui motus argumento, eandem Abba. sententiam tueri videtur. nam (inquit ille) colonus fundo adscriptus, fundi pars esse dicitur. l. cum satis. C. de agric. & cens. lib. 11. quare inter immobilia enumerari potest. l. iubemus. 2. in princ. vbi gl. C. de sacrosanct. eccl. non ergo mirum erit si interdicto, Vnde vi, com-

competere possit, si fugiendo colonus possessorẽ spoliat. quæ sanè argumentatio, nec vera, nec probabilis est, quoniam tunc demum colonus † solo adscriptus inter immobilia connumeratur, cùm à solo non recedit, probat. l. 3. ff. de diuers. & tempo. præscrip. & clarè sic explicat gl. in l. 1. in gl. præscriptionẽ. quam ibi Bar. nu. 5. est secutus. C. de seruis fugit. arg. † tex. l. si cretæ. ff. de furt. quo dicimus, cretã à solo separatam inter mobilia esse referendam, non si cohæreat solo. cum ergo colonus fugiendo à solo separari dicatur, non mirum si vt res mobilis iudicatur, & vt furti actio datur. d. l. 1. vbi Bar. nu. 5. C. de ser. fug. sic hoc casu interdicto Vnde vi, locus non erat, quod non conceditur ob possessionem rei mobilis. l. 1. §. illud vtiq. ff. de vi & vi arm. 1o. à Plat. hic. nu. 2. illud tamen hac in re maiorem mouet dubitationẽ, quod scribit Bar. (aut quisquis is est, cum Bartoli † illa non esse commentaria, sint qui crediderint. vt retulit Tiraq. tract. de legib. connub. l. 1. nu. 33. 34.) in hac l. si coloni. nu. 1. dum inquit, ante hanc constitutionem videri huic casui satisfactum ex † l. si me & Titium. ff. si cer. pet. & ex l. 2. ff. de tritic. quo duplici remedio possessio cuiusque rei amissa recuperari potest. verum non satis erat succursum ex illis dispositionibus, vt celeri reformatione, & ita ante omnia possessio esset restituenda, sed dominij exceptio opponi potest in casibus, cum petitorium potius quàm possessorium respiciant. Præterea nec † actione triticaria erat hoc casu succursum, cum generalis illa sit actio, & ratione præcedentis debiti conceditur. vt declarãt Bart. Castr. & Rapha. Comens. d. l. 2. de tritica. & dixi suprà in 3. rem. recup. poss. quod non conuenit casui nostro, sic differt & à remedio. d. l. si me & Titium. quod solũ suadente æquitate conceditur, vt suprà diximus in 4. remed. recuperand. possess. rectius ergo visum est sentire Iac. Cuia. hic, qui etsi nouam hanc esse concedat constitutionem, colonum tamen interdicto Vtrubi, recuperari ait, cuius rei est argumento, quòd † in Codice Theodos. hæc ipsa constitutio est sub titulo, vtrubi. huc spectat & l. vna. ff. vtrubi. cætera apud illum.

QVAERO nunc primò, an † remedium huius constitutionis concedatur, non modò pro rebus animatis & se mouentibus, verum & pro cæteris tam mobilibus quàm immobilibus, è cuius possessione possessor fuit deiectus? & concedi affirmarunt crebriore calculo interpretes nostri, si Ripæ in d. c. sæpè. nume. 31. de restit. spol. credimus, qui refert Bart. & cæteros magis communiter in d. l. si coloni. hoc affirmare. sed non video, quo in loco, vel Bart. vel gloss. vel alter quispiam hanc affirmet, vel moueat quæstionem. minus quoq; hanc mouet dubitationem Bar. in d. l. rem quæ nobis. de acq. poss. vt malè animaduertit Rub. d. §. nihil commune. nu. 84. & ibi Fab. nume. 57. hanc tamen sententiam probat Alex. conf. 91. num. 4. lib. 5. & Robert. Marant. de ord. iud. 7. dist. num. 38. qui secutus est relatum Alexand. sed certè frustra est hac de re dubitare, cum hæc constitutio fuerit solum edita ad prouidendum in hoc casu tantum: cum interdicto, Vnde vi, possessioni rei immobilis, actione, vi bonorum raptorum, rei mobilis consultum iam fuerit. Quare vera est eiusdem Ripæ & Abb. sententia, quam probasse videtur & Corn. consi. 18. num. 10. lib. 1. & num. 18. consi. 56. lib. 2. non concedi hoc remedium pro alijs possessionibus rationem tamen, qua in hanc sententiam adducitur Corn. & Rip. non satis probo. dum inquit, hoc esse in priuilegium concessum † fauore agriculturæ, pro cuius commodo & alia multa fuerunt concessa. l. quem ad modum. eod. titul. C. de agricol. & cens. libr. 11. quia dicere possumus, quòd etsi alia multa fuerint inducta, non tamen hoc, tum quia in similibus erat iure communi cautum rerum possessionem spoliatis & deiectis ante omnia esse restituendam, tum quia nõ sunt † priuilegia in dubio multiplicanda. l. 1. C. de dot. promiss. quam & in hanc sententiam citauit Rub. d. §. nihil commune. numero. 84. in fin. quod animaduertens fortè Rip. subdit, hoc speciale fortè dici odio fugæ, iuxr. text. l. vis eius. C. de prob. quod non probo, quia etsi spoliationem iudicat fuga, ob quam restitutio possessionis ante omnia conceditur, non tamen illud est speciale, cum alia via spoliato sit succursum. insecuti ergo Arcadius & Honorius Prætoris edictum, & cæteras Imperatorum constitutiones, quibus fuit possessori deiecto è possessione rei inanimatæ succursum, & ipsi succurrere voluerunt spoliato † possessione rei animatę, quare extensio antiqui iuris hæc videtur.

QVAERO secundò an nostra hæc constitutio locum habeat aduersus † singularem successorem scientem vitium fugæ? & habere locum affirmarunt Inno. Butr. & Oria. quos retulit Rip. d. c. sæpè. nu. 32. vers. tertio quæro. sed aliter sensit ipse Ripa. quia si iure ciuili fuisset prouisum aduersus singularem successorem, frustrà iure Pontificio hoc idem esset cautum. vt in c. sæpè. de restit. spol. qui textus clarè affirmare videtur iure ciuili hac de re constitutum nihil fuisse. † quam Ripæ sententiam eo casu veram esse arbitror, cum de singulari successore loquimur, ad quem colonus aufugit, non illo casu, cum agitur aduersus illum immediatum coloni receptatorem, qui habet restituere, siue agnoscat fugitiuum colonũ esse, siue ignoret, cum absolutè text. d. l. si coloni. censeat, possessori celeri reformatione restituendam esse possessionem.

QVAERO tertiò, an remedium nostræ † constitutionis concedatur aduersus mediatum illum successorem singularem, qui & titulum & bonam fidem habet? & crebrior videtur sententia, non concedi, vt huius sententiæ fuit And. Barulus. Ang. & Platea hic. idẽ censuit Rober. Maranta. de ord. iud. 7. dist. iud. nume. 37. idem placuit Corn. consi. 56. num. 18. lib. 2. & consil. 18. num. 10. & consi. 329. num. 28. lib. 1. & consi. 282. nume. 7. vers. nec obstat. libr. 3. Rip. d. c. sæpè. nume. 33. vers. quartò dubitatur, & cæt. vbi & alios diuersæ sententiæ recenset. idem probauit Francus, quem statim referam, dicebat ergo Rip. hoc dependere à decisione illius perdifficilis quæstionis, an remedium ex c. reintegranda. 3. q. 1. concedatur aduersus singularem successorem cum titulo & bona fide. quod verum minimè credo, quia etsi in nouissimo ferè illo remedio adsit illa disputatio, attamen hoc casu cessat. quia si diceremus hac constitutione esse prouisum, frustrà in ea tantum laborarent interpretes, & quod vno finiretur verbo, non tot virorum exercuisset ingenia. quare arbitror absolutè hac constitutione non esse hoc in casu succursum, vt nec est satisfactum ex remedio. d. c. reintegranda. vt su oloco clarè ostendemus, quæ sanè sententia placuit Franco in ea disput. de petit. & possess. 1. dub. num. 29. is enim subobscurè, multis hinc inde adductis, in hanc descendere videtur sententiam, non concedi. ea ratione præcipua, quia hæc constitutio † intelligitur prouidere contra eum, qui malæ fidei lucri spe fugitiuum recipit, ratione cuius lucri dolus & fraus præsumitur, qui aliàs non præsumeretur. argu. l. eleganter. §. vlti. ff. de dol. at quando numerato pretio colonus, vel seruus recipitur, non sciens, sed ignorans præsumitur. l. omnes. C. de agric. & cens. & in l. quicunque. C. de ser. fug. in gloss. in verbo. mercedem. plura alia affert Francus. quæ mea sententia, vix hanc probat opinionem. non præteribo tamen, quod aduersus receptiorem hanc assertionem is retulit, nostræ constitutionis textum contrarium probare, dum vtitur illis verbis. † ad alios & c. quibus ostendere videtur & aduersus mediatum possessorem agi posse, cum indefinita vniuersali æquipolleat. l. 1. pluribus. de leg. 2. sed nihil est, quia intelligitur, ad alios, scilicet præcedentibus similes. iuxt. gl. l. si fugitiui. C. de ser. fug. & aliàs suprà dicebam. in 9. rem. nu. 256. rursusq; dico vniuersalem sermonem † ad casus habiles restringi. l. vt gradatim. §. 1. de mun. & hono. & alibi sæpè. cætera, quæ retulit Francus, ex industria prætereo.

QVAERO

Universidad de Deusto
Biblioteca

21 QVAERO quartò an huius constitutionis † remedium possessori malæfidei,à quo aufugit colonus concedatur?& non concedi censuit gloss. hic. 2.quam secuti sunt Luc.à Penna,q.2.Io.à Plat.colum.1. versic.malę fidei autem.Rober.Marant.de ord.iud.7.dist. iud.nu. 37.Rip.in d.c.sæpè.nume.34.versic. quinto dubitatur. quod satis ex verbis texrus probari videtur,dum clarè ait,si coloni,quos bona fide,ergo cũ mala fide possidetur, cuius rei ratio est, vt docuit Luc.à Penna, quia odiosum hoc est,vt prædo & malæfidei possessor habeat † auxilium legis,cum in eam commiserit , iuxta 22 tex.l.auxilium.in fi. de minor. licet ergo in interdicto, Vnde vi,permissum sit spoliato prædoni, vt ante omnia restituatur, non tamen ad hunc casum debet fieri extensio.nam etsi (vt inquit ipse Lucas) satis fauorabile hoc sit, quod is possessor habeat probare fugam vitiosam coloni, & quod ad rem vitiosè is colonus peruenit,nulla alia spoliatione probata : non tamẽ sit extensio de possessore bonæfidei ad malæfidei,cum dissimilis adsit ratio. Verùm multa vrgent in oppositum. illud præsertim, quod si nulla aduersus hoc remedio agentem opponi potest dominij exceptio, ita malæ fidei possessor vt bonæ fidei posse agere videtur.argum. c.in literis.de restitut.spol.quam difficultatem dissoluens præcitato loco Rip.dixit consequentiam non tenere,ex c.fi. de ord. cog. quam etiam consequentiam eodem argumento destruit Rub.d.§. nihil commune. num.85.sed non multum placet,cum hoc contingat in 23 casu.d.† c.vltim.quia is spoliator obijciebat exceptionem alterius spoliationis, quæ non dominij causam in qua nos loquimur, sed possessionis respicit. quare rectius arbitror consequẽtiam destrui ex ipsamet clara constitutionis nostrę dispositione,nec impossibile, vel absurdum hoc est, quia hoc casu partes spoliati agentis hæc erunt, dum actionem proponit, asserere se illius coloni possessorẽ fuisse,cum bona fide,quæ qualitas in interdicto Vnde vi, non erat à spoliato exprimenda,cum & prædoni illud concedatur. d. c. in literis.in fi.cuius rei diuersa potest considerari ratio,quia 24 lex fortè maius vitium illius esse existimauit,† qui hominem vt seruum vel colonum mala cum fide detinet,ob dignam hominis qualitatem,quàm illius prædia iniquè possideat.quamobrem censuit (vt mox retuli) Lucas à Penna ob dissimilem rationem cessare extensionem.

25 QVAERO quintò an † huius constitutionis remedium cõcedatur solo detentatori, vt depositario,cõmodatario & similibus?& non concedi affirmant om-
* nes * vt retulit Rip.d.c.sæpè.num.35.versi.sextò dubitatur.præsertim ex sententia Io.à Platea.hic. colum.2. versic. item quæro nunquid. dum enim textus inquit bonæ fidei possessori & c.excluſus dicitur solus detenta-
26 tor,cum maxima sit inter eos differentia.cum sit detentator † qui nudo facto insistit rei corporali gratia custodiæ & conseruationis, vt declarat gloss. in l.3.§. ex contrario.de acquirend.possess. clarè Ripa in rubr. extr.de causa poss.& propr.num.26.versic. detentatio.
27 quo loco post Bar.& alios quos citat,inquit † esse quid facti ex text.l.stipulatio ista.§.hæc quoq;.de verb.obl.
28 l.ex conducto.ff.loc. & solet occupatio † appellari,cũ solo corpore quis possidet.vt docuit Franc.Conn.lib. 3.commen.iur.ciuil.c.10.num.8.ex tex.l. possessionem. de acquirend.possess. non mirum ergo si in eo dispositio ista locum non habet . cuius rei illa ratio considerari potest,quia si verè possessio est apud commodantem vel deponentem,non certè hæc sola facti insistentia efficit,vt is colonus prædioꝝ huius detẽtoris adstrictus esse videatur,quam ob rem cessat vt colonus possit à vitioso possessore sic recuperari.erit itaque hoc in
29 casu huic † detentori succursum , vel officio iudicis, vel remedio ex c.reintegranda.vt censuit Rip.d. c. sæpè.numero. 35. & Lucas à Penna hic. quæst. 21.& Plat. quem suprà. quod quomodo contingat fusius suo dicemus loco.

30 QVAERO sextò an necesse sit † vt coloni possessor esse debeat & dominus, vt eum recuperare possit? & necesse non esse affirmauit glos.hic. quam probauit Luc.à Penna.q.1. & satis clarè probant verba textus, dum de possessore loquitur,vt celeri reformatione restituatur,nec enim postulat possessorem esse dominũ, alioqui dominij causa esset tractanda , nec tam celeri reformatione esset illi succursum, immò, vt meminit idem Luc. textus vtitur illis verbis, quos bona fide quisque possedit.dictio enim,quisque, ostendit rationem habendam non esse,an is possessor esset dominus vel non:sufficit enim fuisse possessorem bonæfidei. accedit præterea,vt dixi suprà in præludijs.num.22.eum non dici simpliciter possessorem cum rei dominus est ex sententia doctissimi Franc. Conna.lib.3.comm.iur. ciuil.c.8.nu.2.& Io.Brechei Turonensis in l.quæstio.de verb.signif.

31 QVAERO septimò qua actione † recuperabit hic bonæ fidei possessor colonũ, vel seruum qui aufugit? quam quæstionem esse ex iuris apicibus dixit Lucas à Penna hic.q.3.cum hodie † actionis nomen non sit ex- 32
primendum in libello. c. cum dilecti.de iud.omnes * *
in l.edita.ibi Deci.col.1.C.de edend. & esse agendum, condictione ex hac lege.clarè affirmauit ipse Luc. q.3. vel offic. iud.vel actione in factum ex æquitate,quod ante Lucam affirmauit gloss. final. hic & Ioann. à Plat. colum.2.versicul. sed quæro quæ actio. Verum aliter sensisse videtur Cyn,in l.1.q.3.princ.C.vbi causa stat.& c.is enim † docuit contra detẽtores colonorum 33
& adscriptitiorum interdicto Vtrubi, agi posse. l.1.ff. vtrubi. quod non probo, cum illud concedatur, non quãdo rei suæ possessione priuatur possessor, sed cum ab altero potius molestia afficitur. † vterq; enim acto- 34
ris partes & rei sustinet , vt est textus . §. tertia diuisio.Instit.de interd.versic. duplicia sunt. quare l.C.in in d.l.1.in fin.vtrubi.dixit, illud interdictum esse exæquatum illi interdicto Vti possidetis , cum tamen nos in deiecto & sua possessione spoliato loquamur.est tamen quod animaduertamus, num Cyni sententia defendi possit, cum in Codice Theodosiano nostra hæc constitutio (vt suprà retulimus) sit sub tit. vtrubi.collocata,qua ratione fortè ductus Iac. Cuia.in hac ipsa constitutione nostra à Cyni opinione non est visus recedere. te lectorem beneuolũ, excitantem relinquam. Hæc intelliguntur cum colonus & seruus in libertatẽ 35
non se proclamant & vendicant, secus si se liberos † profiterentur . tunc enim esset agendum iudicio petitorio, actioq; præiudicialis diceretur.sic Cyn.& Luc. præcitatis in locis,ex tex.§.præiudiciales.l.1.§.per hãc. 2.resp.de rei vend.Inst.de actio. quod verum arbitror. nam primò,actio præiudicialis † dicitur,quę dum an 36
te proponitur & super ea lata sententia est, cæteris affertur exemplum,quod sequatur.nam † præiudicium 37
dicitur secundum Hasconium res, quæ cum statuta fuerit,affert iudicaturis exemplum, quod sequantur. hinc docuit Fab.lib.5.Inst.orato.c.2.& ex nostris Bud. in annota. Pandect.præiudicare, esse anteiudicare,nec à relata declaratione dissentiunt Eguina.d.§. præiudiciales.vbi & Cora.cæterique recentiores.idem Coras. lib.2.miscell.iuris.c.5.nec dissentit Vld.Zas.in d.§.præiudiciales.& in rubr.ff.de except.num.7. qui fusius ac omnium melius rem hanc docet &Duar.lib.2.disput. anniuers.c.2. qui declarat, quonam modo verè actio dici possit præiudicialis,& egregiè Rober. Aurel. libr. 1.sententia. iur.c.13. dicitur & præiudicialis actio illa, quæ dum tractatur cæteras silent.cum scilicet incidenter opposita exceptio est, aliàs dicitur præiudicialis, quia illud ante iudicatum obijci semper potest seruo. sic Zasius.d.§.præiudiciales.numer.13. declarat multis exemplis eleganter Crau.consil.280. colum.1. & in nostris terminis Zasius.d.§. præiudiciales. numer.12.qui à Cyni sententia non recedit,eoque loco praxim optimè docet.

38 QVAERO octauò apud quem iudicem causa † hæc tracta-

tractabitur, an apud iudicem loci vbi colonus aufugit, vel apud iudicem loci ipsius possessoris agentis? gloss.vlti.hic affirmauit esse agendum apud iudicem loci vbi colonus fugit: glossam est secutus Luc. à Penhic q.4.& Ioa.à Plat.colum.2.versi.item coram & quo &c Cyn.autem d.l.1.q. 4. princ.C. vbi caus.stat.distinguit,quam quidem distinctionem sensit & Alb.in rub. C. de seruis fugit. colum. vlti. verſic. quo autem loco. quando autem seruus priuauit dominum possessione seruitutis,& diu stetit in possessione libertatis, tũc cõuenietur vbi erit. sic ait loqui textum l.si in possessione. C. vbi causa stat. aut non est in quasi possessione libertatis, vel si est, per modicum temporis reperitur: tunc remitti debet seruus & colonus ad locum à quo aufugit.& ita intelligit Cy. l.de iure. ff.ad municip.& l.1.C.vbi caus.stat.vt tamen remissio fieri possit, informationes fugæ, & possessionis seruitutis à iudice loci in quo fugit assumuntur. & hoc idem videtur probare Bart.in d.l.de iure.in fine princip.ff.ad municip.Verum non satis mihi conuenire videtur is Cyni sensus 39
tex.† l.de iure.qui nec de constituto in seruitute,vel libertate loquitur, minusq; quod remissio aliqua fieri debeat:solum enim ait, loco incolam teneri ad munera loco habitationis, non suæ originis:& casu quo negat cõueniri sub illo Præside,sub quo vocatur ad munera,nõ alia ratione, quàm quia ibi habitat, & ibi inuenitur, quod ostendit exemplum de nupta muliere in textu positum, quæ conuenitur sub Præside in cuius prouincia est nupta,etsi alio loco sit oriunda,cum is sit locus habitationis, ibiq; inuenitur.nisi dicamus, quod vbi cõtingeret casus, vbi si incola inueniretur in prouincia originis, adhuc tamen posse conueniri sub præside prouinciæ incolatus : sed hactenus illa ratio subest, quia si vult inhabitare, debet & in consequentiam loco onera sustinere:& ideo facilius conuenitur.quæ ratio non potest hoc in casu habere locum, vt patet ad sensum, quia is colonus vel seruus in antecedens aliquid non postulat. Quare cæteris omissis, rem omnem sic definiendam arbitror, vt cõstituamus regulam, quam constituit tex. in d. l. si de possessione. 40
C. vbi caus.stat. actorem † scilicet sequi forum rei , & is erit iudex,qui reum sub sua iurisdictione habet:superest ergo sola difficultas hæc, vt cognoscamus,quis actoris,& quis rei his in casibus partes sustineat,quod est cognitu facilè,si obseruabimus l.C.traditionem in l.liberis.§.vlt.ff.de liber.caus.dum ait primo eum,qui ex seruitute ad libertatem proclamat, actoris partes sustinere, & ita forum rei sequi, sicq; rectè inquit tex. 41
d.† l.1.C.vbi caus.stat.seruam vendicantem se in libertatem,forum domini excipientis sequi.sic intelligitur tex.l.si ex possessione.eod.tit.si verò è contra dominus vult se dominum ostendere, & quem seruum dicit in seruitutem redigere, actoris partes sustinebit,reiq; fo- 42
rum,id est serui,sequetur,sic intelligitur † tex.d.l.si de possessione. qui vt malè opinatur glo. non refragatur d.l.si ex possessione.cum conueniant potius.nec secundo hoc casu domino prodest aliquod priuilegium, quod esse fauore causę status & libertatis credidit Molin.consil.16.numer.23.si verò tertio casu, dubium sit, quis actoris & quis rei partes sustinere debeat : tunc summatim cognoscitur, quorũ alterum sit in ea quasi possessione, vel libertatis vel seruitutis, & qui fuerit 43
repertus in possessione, is rei partes sustinebit, quia † possessio hunc operatur effectum, vt probandi onus in aduersarium reijciat.l.1.C.de alien.iud.mut caus.facta.tradit Bald.in l. vltim. q. 6. C. de edict.diui Adria. tollen.quem est secutus Ripa in c.sæpè.numer.2. de restit.spol. vt videmus in interdicto Vti possidetis, cum vterque contendit esse in possessione, summaria adhibetur cognitio, vt cognoscatur, quorum alter possideat, vt actoris, & rei persona discerni possit.qua de re lati:ssimè diximus suprà in præludijs nume.23. quo loco post Castren. & alios plures, citaui textum & hic paulò suprà à me relatum.l.liberis.§.vltim.ff.de liber. caus. Verum adhuc non leuis est hoc in casu nostro difficultas,cognoscere,quis erit competens iudex † in 44
hac causa summarij iudicij, si alia in prouincia colonus vel seruus reperiatur? & credo esse iudicem illius loci,in quo quis primo mouet controuersiam, vt sensit text.in d.l.1.C.vbi.caus.status.vbi iudici loci,à quo seruus fugerat,fit remissio.& ea ratione fit,quia ibi non mouerat controuersiam dominus, asserens illam vt seruam aufugisse, † & remissio non fit , nisi sum- 45
matim causa cognita. vt videmus in clerico sub laico conuento, qui vt ad ecclesiasticum remittatur, ab eo summatim cognoscitur, an is conuentus sit clericus vel nõ. vt docuit in nostris his terminis hoc exemplũ afferens Inno.c.1.colum. 2.circa med.de seruis non ordin.& eum est secutus Rum.consi.28.nu.8.libr.4. argumento etiam.l.si quis ex aliena.ff. de iud. & c. super literis.de rescript.& inquit Innoc. eo loco † seruum,eo 46
ipso quod fugit præsumi dolosè esse in possessione libertatis,quod est summè notandum. nec dissentit hic Lucas. q.11. In casu autem huius nostræ constitutionis sine dubio † dominus est actor, cum velit colonum 47
vel seruum, vt colonum vel seruum sibi restitui : quare sequitur forum rei, & apud iudicem vbi colonus reperitur suam probare debet intentionem, si obtinere cupit.

QVAERO nonò, an † possit dominus auctoritate propria capere fugientem colonum, vel seruum? distinguit hic Luc.à Penna,q.6.plures casus. Primus est, 48
cùm † colonus vel seruus est in actu fugæ,tunc capi po- 49
test. quemadmodum diximus de debitore fugitiuo, ex l.ait Prætor.§. si debitorem. ff. de his quæ in fraud. credit.& plura retuli supra in 5.remed.recup. poss.q.6. & in similibus terminis sunt text.in l.1.§.seruus fugitiuus.ff.de seruis fugit.in l.quid sit fugitiuus. ff. de ædil. edict.in l.fugitiuus.de verb.sign. & probat.l. vnica. in fin.C. de colonis Palæst.libr.11.

Secundus est casus,quando non est in actu fugæ,sed iam fugit, & vno in loco reperitur, sed est vagus & à nemine possidetur: nam & † vagus is dicitur,qui non 50
trahit moram vno in loco,sed modo hùc,modo illùc vagatur.sic Bart.in l.1.num.2.C. de tyro.libr.12.Ang.in l.hæres absens.& ibi Curt.Iun.num.10.in fin.ff.de iud. hoc ergo in casu potest adhuc † dominus manu pro- 51
pria illum capere. sic idem Luc.q.6.affirmauit,etsi nec iure nec ratione aliqua vtatur. citari potest text.l.vnicæ.in fi.C.de col.Palæst.lib.11. quem hic citasse in hanc sententiam videtur Io.à Plat. col.2.versic.& hoc iudicium. eam ipse rationem affero, quia dum is seruus vagatur, futurum est vt interim fugam capiat, dum ad iudicem accedit dominus. quam rationem sensit Bar. d.l.ait prætor.§.si debitorem.numero.1.de his, quæ in fraud.cred.ob imminens enim † periculum multa ad- 52
uersus communes iuris regulas sunt concessa. vt latè scribit Feli.in c.ex parte.colum.3.versicul.recipit prædicta conclusio. de constitutio.quo loco citat textum d.§.si debitorem. inquitque, quòd si ex forma statuti inferenda sententia, alterius † consilium esset exspe- 53
ctandum,tunc nõ debere expectari, cum imminet periculum.sic etiam in debitore fugitiuo,& vagabundo affirmauit Angel.d.§.si debitorem. & in l.nemo carcerum. C. de exact. tribu. libr.10. idem respondit Ruin. consil.18. numer. 4. libr.5.vbi inquit hoc maximè esse verum, vbi iudicis copia non est in promptu, aliàs si illius copia facilè haberi potest, adhiberi debet in capiendo auctoritas & licentia, vt & cæteri omnes iam relati præsupponunt, ex doctrina gloss. in d.l. hæres absens.§.proinde.& ibi Curt.Iun.numero.10.de iudic. dum affirmant iudicem illius loci ad quem aufugit 54
is vagabundus,esse competentem.idem scripsit Socin. tracta.fallen.regul.87. fallen.6. & respondit Gramm. cons.27.nu.12.

Tertius est casus † cum colonus, vel seruus iam 55
fugit,& ab alio possidetur.in quo rectè concludit Lucas d. q. 6. non posse propria auctoritat: à domino

Universidad de Deusto
Biblioteca

capi,ne sibi licere videatur sua manu sibi ius dicere posse,aduersus clarissima iura: nam frustrà proditum fuisset remedium huius nostræ constitutionis.nec dissentit Io.à Plat.hic colum.2.versic,& hoc iudicium.sic videmus nõ licere domino rem propriam ab alio occupatam inuadere,l.fi quis in tãtam.C.vnde vi,& iam
56 suprà suo loco diximus. sic feudi dominus † non potest vasallos recedentes hospite insalutato propria auctoritate capere,si ab alio possident.sic Afflict. in c.i.§. vltim.num.126.de Capit.qui Cur. vendi. quem est secutus Cęph.compater & præceptor meus clarissimus, qui humanitate & clementia cęteros omnes,quos noui hactenus, antecellit:is inquam consi.18.num.27.lib. 1.hæc ęq; optima ratione facta cernimus, ne scilicet ad arma, & lites inter sese decurrant dominus & possessor,contra.l.æquissimum.ff. de vsufruct. hic ergo do-
57 minus † conueniet possessorem illum, vt videmus in eo,qui alteri obedientiam præstat,non is, qui obedientiam præstat,sed is cui præstatur,conuenitur,vt tradit Lucas.d.q.6.ex tex.c.constitutus,de religio.dom.et c.inter quatuor.de maio.& obed.

58 Aduersatur tamen tertiò huic casui tex.in † l.Titius, ff. de seruis expo. quo data videtur facultas domino in seruum penes alium existẽtem manum inijcere. Verum Luc.d.q.6.in fi.inquit illud sic ibi contigisse, quia pacto expresso fuerat conuentum, quod adeo rem afficit, vt contractus resolutionem ipso iure operetur: sic & textum hunc intellexit Bar.in l.creditores.nu.22. & nu.23.& in fi.C.de pignor. & clarè probare videtur tex.l.fi quis sub hoc.ff.de contrah.empt. vbi absolutè velle videtur, competere facultatem priori domino abducendi seruum.

Verũ huic declarationi videtur obstare.tex. † l.i.C.
59 si man.ita fuer alien.&c. qui iudicis licentiam forè necessariam affirmat, dum inquit.Præfectus vbi impertiet facultatem abducendi. Crederem ergo. d.l.Titius. & d.l.fi quis sub hoc. esse intelligendas secundum
60 declarationẽ.d.l.i.C.si mancip.ita fue.alien.cum vna † lex alteram declaret.l. vtrum.de pet. hæred. cum præsertim sit posterior.l.non est nouum.ff.de legib.Quare tertio huic casui nostro non aduersabitur, sed conueniet potius.

Secundo tamen loco adhuc pugnare videtur,secun-
61 dum Luc.q.6.text.† l.in hoc iudicium.§.vlt.ff. comm. diuid.& l.idem erit.§.vlt. ff.pro soc.verum ad rem nõ faciunt,quia etsi concedant ius excipiendi contra singulares successores transire,non tamẽ intelligunt propria sua auctoritate posse exerceri.

62 QVAERO decimò,an is dominus,qui fugientem † colonum auctoritate propria capere potest, possit nõ ipse modò,sed & per alium hoc exequi.distinguit hic Luc.à Penn.q.7. tres casus quos cũ iam latè aliàs explicauerim,non amplius repetam.

63 QVAERO vndecimò an nostra † constitutio locum habeat aduersus eos colonos, qui post fugam dignitatis gradum sunt assecuti? & locum habere censuit post glo.hic Luc.q.8.sentit Io.àPla.hic col.2.vers.item quid
64 si fugit.ea ratione, quia † dignitas eum à domini manibus non vendicat & ab illa seruitute non excusat. l. originarios.C.eo.de agric.& cens. nam si hoc casu dignitas excusaret, esset ius domini tollere sine illius facto,quod nec princeps concedit.l.2.§.meritò.§. si quis à principe.ff.ne quid in loco publ. quare prohibentur
65 † coloni,ne ad aliquos dignitatis gradus prouehãtur. l.colonos.C.de agric.& cens.immo & illi dignitati illata censeretur iniuria.l.i. C. de agric.& mancip.dom. libr.11.

Declaratur hæc conclusio secundum gloss. & Luc.
66 ac Plate.iam relatos, non procedere † in dignitate episcopali,quæ liberat à seruitute & colonia,vt est textus in §.sed hæc quidem. in aut. de sanctissimis episcopis. sic dignitas episcopatus (quod est fortius) liberat à patria potestate.§.palam.in aut. constitutio quæ dignit. & episco.quo loco gloss.citat simile hoc de colon.o, &

adscriptitio. hæc pariter iure Pontificio fuerunt approbata in c.si seruus sciente.54. distinct. qui declarat non sic in sola † clerici dignitate, vt habetur & in §. ad- 67
scriptitios. in aut. de sanctiss.episc. etsi aliter malè opinetur Io.à Plat.statim relatus.

Illud quoque accedit, quod † episcopalis dignitas 68
non efficit eum indignum alia seculari dignitate, vt si Comes sit,esse desinat, & feudum amittat, quod simplex clericus retinere non potest.sic Bal. in c.inter dilectos.col.2.in fi.de fide instr.& interrogati responderũt Ias.cons.117.col.4.ad prædicta accedat.libr.4. & excellentissimus Cæph.consi.1.num.58.consi.2. nu.10. sic declarantes textum.c.clericus.si de feudo diff.cum simil. quod verum intelligo,cum eius † naturæ sit feudum, 69
vt per substitutum præstari valeat domino seruitium. sic egregiè declarat Anton. Capic. decis.32.numer.2.& Hieron. Scrup. inter consilia feudalia. consilio. 140. num.14.

Declaratur secundò non procedere in † colono qui 70
per annos triginta Curiæ inseruiit, (etsi tres sufficere malè hic senserit Platea) ex l.eum qui collegio. C. de fund. rei pat. libro 11. & declarat hic Lucas in 6. oppositi.

Nec huic declarationi aduersatur † textus. l.1. C. 71
ne rei domin.vel templ.cum id sit fauore ipsius supremi principis concessum, cuius colonus & seruus etsi per multos annos Curiæ seruierit non tamen liberatur.nam & plura alia in fauorem ipsius principis aduersus illius colonos fuerunt cõstituta,vt in eo tit. de agric.& mancip.dom.lib.11.

QVAERO duodecimò an hæc † constitutio locum 72
habeat in feudatarijs, & vasallis in quorum prædijs sunt coloni & ascriptitij? & habere locum affirmauit Lucas hic.q.10. cum vtile dominium habeant.argum. l.1. §. qui in perpetuum.ff.si ager vectig. vel emphyt. pet.qua de re latissimè apud Tiraquell.de retract. consanguin.§.1. gloss.14. numero.80.hinc videmus illis licere proprios seruos manumittere.l. possessores. C.de fund.patrim.libr.11.non mirum ergo si eis concedi debet hoc remedium,cum & fortius videamus superficiario concedi interdicta.l.1.§.quod autem.de superfic. est enim in casu nostro absolutum, sufficere hunc esse bonæ fidei possessorem, nec opus esse quod sit dominus. quanto ergo fortius in eo, qui vtile rei dominium habet? accedit illud præterea,quod etsi vasallus ratione feudi directo domino subsit, non tamẽ ipsius vasalli † homines immediati directo domino subsunt, 73
cum homo hominis mei homo meus non dicatur. l. Modestinus.ff.de don.& in vasallo clarus textus. in c. imperialem.§.firmiter.de prohib.feud.alie.per Frede. c.pastoralis.c.Romana.de cler.non resid.quibus addu ctus Ruin.consil.219.num.5.lib.1.respondit, quod licet
Rex,Princeps & cæt.dicantur habere sub se Barones & 74
vasallos, non tamen habere homines ipsorum Baronum, nec in eos posse ius dicere, vt respondit & Curt. Iun.consil.2.num.1.2.Soc.Iun. consi.126.nume.4.5. libr. 3.Neuiza.consil.61.numer.12.Brun.consil.8.numero.56. Chassa.consi.66.num.12.immò nec aliquo † onere ho- 75
mines illi prægrauari possunt, vt tradit Iacobinus à S. Georgio tracta.de Homagijs.colum.8. versicul. sed cadit hic alia dubitatio. Oldra.consil.233.factum tale est. &c.colum.3.versic.inter hæc autem.quod aliàs respondit interrogatus pro vniuersitate Bozulaschi & S.Benedicti. Hæc fortius eo in casu locum haberent,quando is vasallus † dominium directum etiam haberet, 76
quod esse potest, si Baldo in l.vnica. C. de confess. & Ias.consil.180.colum.2.verficul.quartò moueor.libr.2. credimus.

QVAERO decimotertiò,an hæc constitutio † quę 77
loquitur in colonis locum etiam habeat in vasallis & suppositis domino feudi? hanc dubitationem in non longè dissimili casu mouet Cyn.in l.i.colum. 4. versi. sed quid in vasallo.C. vbi causa stat.dum post à se explicatam quæstionem illam, quam & nos supra retu-
limus,

limus, qua actione deperditos colonos recuperamus, subdit Cyn.an idem sit in vasallo dicendum, & affirmare videtur idem esse. ea ratione adducitur, quia etsi in vasallo ius personale tantum sit, & ob id nulla cadere videatur possessio,iuxt.l.3.§.vltim. de acquir.
78 possess.attamen rectè perpensa obligatione quæ † reciproca est inter dominum & vasallum,dicitur in eo esse ius quoddam reale,argum.text. §.1. in fin. in auten. de æqual.do. vt & clarè in nostris terminis sensit Luc. à Penn.in l.2.colum.penultim.in fi.C.de agric. & cens. sensit Alber.in rubric.C.de seruis fugit.colum. vltim. versicul.quid in vasallo. quæ sanè opinio ex eo magis cõfirmatur vt supra retulimus.q.9. in tertio casu. posse feudi dominum auctoritate iudicis cogere homines,qui è loco recesserunt reuerti citabam, Cęphalum consil.18. nume.22.qui eleganti textu adducitur in c.1. §.vltim.vbi Afflict.4.nota.de duobus fratribus.de nouo benefic.inuest.retulit & Soc.Iun. consil.77. numer. 8.libr.1.& in his terminis citat Bald.in præludijs.num. 27.quem eodem loco secutus est Afflict.numer.104. in hanc quoque sententiam affert non pauca Iacob. à S. Georg.tracta.de Roydis.colum.12.versic. nunc est, an
79 subiectus,imò recedentes hi † homines pœna multantur,vt tradit Afflict.decis.307.num.12.cuius rei multæ afferri possent rationes: quarum altera illa est, quia is
80 qui † seruitutem præstare aliquo in loco tenetur, non potest ad domini detrimentum locum mutare.l.fi domus.verficul.quid ad stillicidium.de seruit. vrb. prædio.l.si eo loco.ff.si seru.vendi. & tradit Crau. consil. 292.num.4. quam rationem egregiè attulit Cæphalus d.consil.18.numer.25.qui nume.24.iam hanc retulerat.
81 quia quemadmodum non liceret † domino feudi in alterum feudum transferre inuitis, & reluctantibus vasallis,iuxta gloss.in l.inuitus.ff.de fideicomm.liber. & tradunt Bald.Aret.& cæteri.in l.2. in princip.solut. matrim.Ruin.consi.7.num.27.libr.1. & præter eos à d. Cæphalo relatos,idem voluit in his fere terminis Afflict.decis.265.numero.69.& gloss.l.inuitus.probarunt Graue.consil.54.num.3.consil.135.num.19.consi.241.nu. 6.consi.318.colum.4.in princ.versi.quæ ipsa. Gomes.§. item Seruiana.nume.41.Instit.de actio.Soc.Iun.consil. 76.num.13..14.libr.1.Brun.consil.12.num.64.consil.108. nume.10.Parisi.consil.22.num.70.libr.1.Goza.consil.9. colum.fin.Rub.consi.96.colum.1.latè Tiraquell. de retract.consang.§.26.gloss.1.nume.78. & declarat Carol. Molin.in consuetud.Paris.titul.1.§.glo.1.3. num. 25.latè Alcia.respon.167.& Rola.à Valle.consil.1.numer.34. 36.num.81.82.88.lib.1.pari ergo ratione idem dicendum est in vasallis, vt inuito & reluctante domino è loco feudi recedere & alteri se subijcere domino non possint. quæ sanè ratio optimè concludit, cum reciproca (vt iam retuli) sit obligatio inter dominum & vasallum: vt infinitos propè congessit casus Afflict.decis.265. vbi sub numer.53.post Isern. Baldum & alios affirmauit non licere vasallo ea ratione feudo renunciare, quod sensit & clarè Luc.à Penn.in l.2.in fi.C. de agric. & cens.cum vtriusque causa,domini scilicet & vasalli,concessum fuerit. illud præterea accedit, quòd vbi
82 per vasallum debetur † seruitium,annuum præsertim, non licere vasallo inuito domino feudo renũciare,vt docuit Bart.in l.is cum quo.ff.de aq.plu.arcend. & sensit Cæphal.d.consil.18.numer.33.& tradit Ias.in l.2.nu. 24.C.de iure emphy.& alios plures retulit Tiraquell. de retract.consang.§.34.gloss.1.numer.1.2.3.4. & Iacob. d.tracta. de Roydis. colum. 12. verficul.ad præmissa allego.

Declaratur hæc conclusio non habere locum, quan
83 do † coloni, vel vasallorum dominus crudelis esset,& tyrannus.tunc non modo licet colonis,& vasallis fugere & loca domini deserere, sed & dominum ipsum interficere, vt in nostris his terminis probat Lucas à
84 Penna.hic.q.12. cum occidere † tyrannum sit (vt est apud Ciceronem in 2. Philipp.) pulchrum, beneficio gratum, & fama gloriosum.nam (vt dicebat Seneca) victima haud nulla amplior potest magis opima mactari Ioui,quam rex iniquus. † alia satis doctè retulit 85
Lucas à Penna in l.vnica.colum.4.versic.13.si tyrannides.C.vt armor.vsus.libr.11. idem latissimè in l.1. col. 30.C.publicæ lætit.vel consul. libro.12.in hanc sententiam plura ex Græcis habentur, vt retulit Ioannes Stobeus eruditissimus in opusculo. de sententijs Græcorum. in ea parte, in qua de vituperio tyrannidis agit.vnum enim ex multis refert Græcum Euripidem, sic dicentem: Malè precant omnes, qui tyrannide gaudent.

Rectè tamen hodie ecclesia hoc non admittit, vt iam Constantienfi sacro concilio decisum cernimus. & affirmat Boer.q.304.colum.fin.etsi (vt eloquentissimus Demosthenes dicere consueuit) omnis Rex & tyrannus hostes sint, libertatibus & legibus aduersantur.hinc & illud dicimus, † feudi dominũ eo esse pri- 86
uandum,si cum vasallis malè & iniquè se habet,vt docuit Bald.in c.1.§.publici latrones.in titul.de pace ten. quem est secutus Castren. in aut.qui rem. C.de sacrosf. eccle.Rom.& Alexan.in l.diuortio.§.si fundum.col.2. ff.solut.matr.quos est secutus Cur.Iun.consi.137.num. 4.Boe.q.55.in fi.& q.304.nu.7.qui alios propè infinitos congessit,idem censuit Affl.decis.265.nume.72.& alios citauit Soc.Iun.consi.134.nume.38.libr.3.Bald.quoque probauit Alcia.respon.167.num.12. Molin.in consuet. Paris.§.30.num.166.ob hanc ergo sæuitiam rectè derelinquitur dominus † nec ante omnia ad suam posses- 87
sionem restituitur, vt in marito spoliato quasi possessione suæ vxoris dicitur.in c.literas.in fi.de restit.spol. & tradit Ripa.in l.naturaliter.§. nihil commune.nu. 84.de acq.possess.& Corset.in tract.fal.quod spol.rest. ante omnia.fall.26.verum huic sententię aduersari videtur † l.cum satis.C.de agric.& cens.quæ facultatem 88
recedendi colono aufert, etsi noua moliatur dominus, sed tantum concedit colono iuris remedium, vt iudicem adeat,nisi iam relata intelligas, cum iudicis non datur copia.

Declaratur secundo non procedere, quando † 89
feudi dominus, vel coloni, ob commissum aduersus superiorem delictum feudo est priuatus, vt in his terminis docuit Luc.hic.q.13. ex c.domino guerrã. in tit.hic finitur lex.Corra.in c.nos sanctorum.15.q.6. censentur enim tũc subditi à vinculo iuramẽti liberati,extinguitur enim vasalli nomen.Paris.consil.21.nu. 50.libr.1. quæ certè declaratio multis in casibus posset exemplicari,cum multis ex causis vasallus feudo priuetur.c.1. quibus modis feud. amitt. & in d. c. domino guerram .vbi gloss.sentit, quod Bannito † vasallo 90
subditi sunt liberi à iuramẽto fidelitatis, etsi irreuocabiliter non dicatur priuatus,vt ibi animaduertit gl. & Rui.consil.7.nu.2.lib.1.quare idem dicimus in † ex- 91
communicato cui nõ obseruatur fidelitatis iuramentum.d.c.nos sanctorum.& c.seq.quod docuit & idem Luc.à Pen.hic q.14.qui citauit & text.c.ad apostolicæ. de re iud.in 6.idem erit in † hæretico secundum ipsum 92
Luc.qua de re latè diximus supra in 1.recuperand.possess.reme.q.30.& alia infra dicemus suo loco, vbi probabimus bannitum, excommunicatum, hæreticum, & similes ante omnia vt spoliatos non esse restituendos.nam vt Deo & superioribus infideles sunt,sic nec merentur, vt eis fides seruetur, quod & alijs probat Lucas à Penna in l.cum allegatis.colum.3. C. de remilit.lib.12.

Declaratur tertiò non procedere,quando † coloni, 93
vasalli & similes iusta aliqua ratione non possent loca illa domini inhabitare, vt si maxima esset regionis sterilitas. nam tunc illum deserere possunt, vt sensit Luc.à Penn.hic.q.16.idem in vasallo † qui eam ob cau- 94
sam potest feudo expresè renunciare, vt scribit idem Lucas in l.2.colum.2.verficul.& nota quod.C.de agricol. & censit. libro. 11. cuius rei argumentum præstat text.in l.habitatores.§.fin.ff.loca.quem citat Luc. d.l. 2.colum.penult.sic etenim † inquilino licet ob iustum 95
timo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

timorem è domo migrare. Rip. tracta. peſtis. tit. de priuileg. contract. num. 18. & iuſtus eſt timor ſterilitas, ob quam fame laborare poſſent coloni, quod eſt admodum timẽdum, cum ſit fames † calamitatum maxima,
96 & crudelius ſit fame mori, quã peſte. vt poſt Ang. Inſti. de iur. natur. &c. in fi. prin. tradit Neuiz. conſ. 66. nu. 39. hinc dicimus † neceſſitatem famis à furto excuſare. c.
97 3. de furt. c. diſcipulos. de conſecra. diſt. 5. & conſuluit Dec. conſ. 555. num. 12. & Neuiz. d. conſi. 66. num. 39. imò
98 licet † patri filium proprium vendere. l. 2. C. de patr. qui filios diſtrax. qua de re apud Tiraq. de retract. conſang. §. 26. gloſſ. 1. num. 13. 14. & Did. Couarr. lib. 3. varia. reſol. c. 14. num. 4. qui multis egregiè docent, quanta ſit calamitas fames. ad rem melius confert in argumentum text. in c. propter ſterilitatem. extr. de locat. quo
99 eſt ſancitum conductori † eſſe faciendam penſionis remiſſionem, ſi ob ſterilitatem fructus non collegerit. quando autem hoc fieri debet, latiſſimè docet Didac. Pract. queſt. c. 30. & quid in emphyteuta, tradit Neuiz. conſi. 92. num. 50. Boe. q. 249. num. 6. 7. addo eo loco Panorm. num. 7. affirmantem: inquilinum ante tempus è domo poſſe migrare, ſi eum impellat neceſſitatis aliqua cauſa, ex l. 1. ff. de migr. & ſupra retuli. quod eſt de
100 caſu ſterilitatis dictum, idem eſſe cenſuit in caſu peſtis. Luc. d. l. ſi coloni. d. q. 16. nam & † ob peſtis cauſam licet inquilino, colono & ſimilibus recedere: ſic clarè & latè cenſuit Ripa. d. tracta. peſtis. d. tit. de priuileg. contractuum. num. 17. poſt Barto. l. ſi in lege. §. ſi domus. ff. loca. & per text. l. 1. §. ſi penſio. de migr. & tradit Marſi. ſing. 615. neceſſitas & c. quam rem adeo latè explicat Ripa vt minimè credam fore neceſſarium plura ſcribere: nam is Rip. nu. 34. cum multis ſequen. affert quamplures declarationes, quæ caſui noſtro ſatis rectè conueniunt.

101 QVAERO decimoquartò an eo caſu, quo † vaſallus ad gratiã ſuperioris eſt reſtitutus, vel dominus ab excommunicatione abſolutus eſt, poſſit vel colonũ vel ſubditos, qui migrarunt recuperare, iuxta huius conſtitutionis. l. ſi coloni. diſpoſitionem ? quam quæſtionem propoſuit Luc. à Penna. in hac l. ſi coloni. q. 15. & paucis ſic diſtinguit. aut coloni, qui receſſerunt ab aliquo non poſſidentur, & tunc poſſunt ſine difficultate recuperari. aut ab alio poſſidentur, & tunc re-
102 cuperari non poſſunt, ea adducitur ratione, quia † reſtitutio iuris, vel hominis ad alterius iniuriam nõ tra hitur, iuxta textum. l. 2. §. merito. & §. ſi quis à principe. ne quid in flum. publ. l. nec auus. C. de emancip. lib. c. quamuis. de reſcrip. in 6. ſolet enim † reſtitutio re in-
103 tegra plenum ſui effectum operari, nõ cum rebus diſtractis, & alienatis conceditur. l. quod ſi minor. §. Sceuola. ff. de minor. quo adducti cenſuerunt Barba. conſ. 32. col. pen. lib. 3. & Galliaul. in l. Gallus. §. & quid ſi tan-
104 tum. num. 97. de lib. & poſth. † minorem reſtitutum in ſpiritualibus ad beneficium renunciatum non cenſeri reſtitutum, cum illud fuit alteri collatum, quam ſententiam probauit ante alios gloſſ. in c. ex parte. in verbo, quamuis minor. de reſt. ſpol. & glo. l. ait prætor. in prin. vbi Bar. de min. & eam eſt ſecutus Crau. conſ. 90. nu. 4. Iaſ. d. §. & quid ſi tantum. nu. 72. addo Barb. conſ.
105 43. col. 4. in prin. lib. 2. ſic † reſtitutus ad decurionatum non ingreditur dignitatis locum, niſi finito tempore illius, q fuit interim electus. ſic in l. 2. §. ſi alia. ff. de decur. quo adductus cẽſuit ibi egregiè Bar. quod † doctor
106 reſtitutus ad collegium, quo ob ſui culpam fuerat priuatus, non recuperat locum interim alteri cõceſſum. cum Bar. idem ſentit Dec. in l. cum quid. n. lect. nu. 11. ff.
107 ſi cer. pet. Fel. conſi. 1. numero. 29. quod † declarat Alc. de præſump. reg. 1. præſump. 45. in fin. niſi per iniquitatem maneret excluſus. hinc dixit Lucas à Penna. in l. 1. colum. 2. C. de his qui in exul. dati, vel ab ordi. moti
108 ſunt. lib. 10. quòd † Doctor reſtitutus, non intelligitur reſtitutus ad lecturam, qua fuerat ob commiſſum delictum priuatus, ſi illi alter fuit præſuppoſitus, ſic idẽ Lucas. in l. cum allegatis. colum. 4. C. de re mil. libr. 12

affirmat ex multis † vaſallum reſtitutum, non reſtitui 109
quod ad ea, quæ alteri iam pendente priuatione fuerunt conceſſa. ſic quoq; cenſuit Bar. in l. vlt. nu. 7. C. de ſenten. paſſ. bona fiſco delata † deportato reſtituto nõ 110
reſtitui, ſi deportatione pendente in alterum alienata fuerunt. idem Bar. d. §. & quid ſi tãtum. vbi Iaſ. nu. 70. Barba. conſ. 43. col. 4. lib. 2. Calca. conſ. 36. nu. 29. conſ. 52. nu. 12. Iaſ. conſ. 21. in fi. lib. 3. latè & doctè Fortu. Garzia. §. & quid ſi tantum. nu. 235. quo loco diſtinguit. communem ✻ dixit ibi Galliaul. nume. 68. Ruin. conſil. 32. num. 21. lib. 5. Fel. conſil. 1. nume. 28. Io. de Amicis conſil. 10. num. 7. & num. 30. declarat latè ac doctè Emanuel Coſta Luſitanus. d. §. & quid ſi tantum. 2. parte. numero. 42.

Extende hanc concluſionem, & eo caſu procedere, quando poſt factam reſtitutionem fiſcus, & dominus, cui bona delata fuerunt, iam alienata, & in aliũ tranſlata recuperauit, nec enim hoc caſu priori domino reſtitui debent, ſic Claud. Seyſell. d. §. & quid ſi tantum. col. 5. ſed eo loco Eman. Coſta. 2. par. nu. 44. verſ. 5. adeo autem, aliter ſenſit quod nunc non excutio.

Declaratur primò, non procedere quando ex † cau 111
ſa publicam reſpiciente vtilitatem reſtitutio fieret, vt ex cauſa pacis ciuitatis, vel regionis. ſic Bart. in l. quæcunq; in fi. C. de fide inſtr. & iure haſt. fiſca. lib. 10. quem ſunt ſecuti Calca. d. conſi. 36. nu. 30. conſ. 52. nu. 17. circa med. quam ſententiam probauit & Io. Crot. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. nu. 118. verſic. fallit & tertio. ibi Galliaul. num. 73. probauit & Barto. doctrinam in his terminis Rui. conſi. 21. num. 7. lib. 5. & Boe. q. 38. num. 7. Afflict. deciſ. 361. nume. 4. qui tamen declarat, vt ſtatim ſubijciam. Barto. quoque in d. l. quęcunque. eſt ſecutus Crau. de antiq. temp. 1. par. prin. num. 51. qui multos citat, etſi neminem ex relatis. addo quoque Deci. conſil. 269. nu. 7. conſ. 271. nu. 6. 7. conſ. 287. nu. 4. conſ. 352. nu. 1. conſ. 357. nu. 3. conſi. 390. nu. 16. Natt. conſ. 11. nu. 3. 4. lib. 1. Aeg. de quo infrà. nu. 12. vbi teſtatur ſic ſeruatum in pace Cæſaris & ducis Med. quod intelligit Affict. d. de-
ci. 361. num. 26. niſi eſſent alienata † in eccleſia, quia tunc 112
princeps ſecularis non poſſet ei hoc caſu, inferre præiudicium.

Declaratur ſecundo, vt non procedat eo caſu, cùm eſt facta † reſtitutio per viam iuſtitiæ, non per gratiam. 113
nam cum reſtitutio ex iuſtitia ſit cęteris fauorabilior, reſtitutus eo modo, dicitur reſtitutus & ad alienata: ſic & Iaſ. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. nu. 73. de lib. & poſthum. & ibi Crot. num. 118. & ante eos ſic ibi Cuma. & ibi Fortun. Garzia. num. 253. ibi defendit Eman. Luſitan. 2. par. num. 49. 50. Didac. d. lib. 1. varia. reſol. c. 5. numer. 7. vbi alios in hanc ſententiam citauit. Plot. l. ſi quando. num. 10. C. vnde vi. Aegid. Boſſ. tract. cauſ. crimin. titul. de remedijs. ex ſola clem. principis. numer. 2. 3. 4. Dec. c. vltim. vbi Molin. de conſtit. Alexand. conſi. 101. lib. 2. addo Alcia. reſponſ. 169. nume. 15. Contrariam ſententiam probauit ſolus Lancell. Galliaul. in d. §. & quid ſi tantum. numer. 69. ſola difficultas eſt in intellectu † l. quod ſi minor. §. Sceuola. ff. de min. qui pro ſen 114
tentia communi adducitur, & tamen opinatur Galliaul. contrariam ſententiam probare, ſed textum illum intelligit poſt Panorm. in c. ex parte. de reſtitut. ſpol. Didac. d. c. 5. numer. 2. in fin. loqui, quando de lucro agitur, quia tunc rebus alienatis ad ea non fit reſtitutio, vt is textus loquitur in hæreditate quæ titulũ lucratiuum habet. alia reſponſione ſatisfacit Eman. Coſta. qui ſtatim ſuprà. nume. 54. 55. memini tamen me
aliquando legiſſe apud † Caſſiod. lib. varia. in epiſtol. 115
deſtinata Gemello, Theodoricum tunc Italiæ, & Galliarum Regem reſcripſiſſe in hæc verba. Spectabilis itaq; magnus hoſtium conuerſatione damnata, quod natus eſt reminiſcens, ad Romanum repatriauit Imperium, cuius abſentia contigiſſe dicitur, vt eius potuiſſet perire ſubſtantia, atque ideo præſenti iuſſione ſancimus, quatenus tam in agris, quàm mancipijs vrbanis, aut ruſticis, vel quicquid ſibi competens quoli-

quolibet modo nunc amiſſum, poterit probare ſine aliqua tarditate, recuperet retinens ex noſtra auctoritate dominij ius omne, quod habuit: nec quęſtionem eum de rebus ſibi antiqua poſſeſſione competentibus volumus ſuſtinere, cui propoſiti noſtri eſt etiam noua præſtare.

116 Declaratur tertiò, vt non procedat † quando in conceſſione reſtitutionis, à principe, poſita fuiſſet clauſula, non obſtante alienatione in alterum facta. vel alia clauſula, per quam reſtitutio pleniſſima eſſet conceſſa. ſic Card. & Imol. in c. qui diligentia. de elect. quos ſecutus Alex. d. §. & quid ſi tantum. nu. 20. & ibi Iaſ. nu. 77. 1. lect. ibi Galliaul. nu. 72. in fi. & Soc. num. 24. & eam videtur probare Rui. conſ. 33. num. 2. lib. 1. Pariſ. conſ. 1. nu. 37. lib. 4. Fel. c. inter quatuor. num. 10. de maior. & obed.

Contrariam ſententiam probauit Io. Crot. d. §. & quid ſi tantum. nu. 120. & ibi Fortun. Garzia. nu. 241. cũ multis ſequentibus latiſſimè hanc poſteriorẽ partem tuetur. à qua nec conſulendo diſſentit Rui. conſ. 31. nu. 20. 21. lib. 5. qui conſuluit in indiuiduo aduerſus Alc. d. reſponſ. 169. addo hanc ſententiã probaſſe & Rui. conſil. 123. nu. 12. in fi. num. 13. 14. lib. 3. quæ & magis mihi placet, quia eſſet per indirectum ſine cauſa tollere ius tertij, quod nec licet principi. cætera libenter ſilentio inuoluam.

Declaratur quartò non procedere, quando interim alteri fuiſſe ius quæſitum ex non facto, etiamſi deinde ex gratia reſtitutio conceſſa foret, ſic Fel. conſi. 10. num. 2.

117 QVAERO decimoquintò, cum celeri † reformatione ſit ſuccurrendum huic poſſeſſori ſpoliato, an libellus porrigi debeat? & non porrigendum videtur ſenſiſſe Lucas à Penna. d. l. ſi coloni. q. 19. & eo loco. Io. Plat. colum. 3. verſic. & ex prædictis. verum rem hanc excutiam latè infrà in 15. remedio. ex c. reintegranda. 3. q. 1. in q. 17.

118 QVAERO decimoſextò, quanto † tempore præſcribatur huic remedio. l. ſi coloni. & perpetuo durare, id eſt ſola. 30. annorum præſcriptione tolli, credidit Plat. hic. col. 1. verſ. & nota. quòd & rectè, Luc. à Pen. d. l. ſi coloni. q. 20. cum hæc ſit condictio ex lege, quę dicitur eſſe perpetua. Inſt. de perpe. & temp. actio. in princ. Rurſus quia etſi eſſet hoc remedium ex interdicto Vnde vi, & ita prætorium, & per conſequens annale. l. 1. in prin. ff. de vi & vi arm. & l. 2. C. vnde vi. attamẽ cum hoc noſtro caſu ſit ſolius rei perſecutorium & nõ pœnale, erit perpetuum. l. in honorarijs. de act. & obl. quæ ſanè quæſtio ex latiſſimè traditis in 15. remed. recuper. ex c. reintegranda. 3. q. 1. in q. 15. melius cognoſci & intelligi poteſt.

119 QVAERO decimoſeptimò quanto tempore † dominus amittat poſſeſſionẽ ſerui, ſeu coloni qui fugã rapuit? hanc dubitationẽ excitare videtur Cy. in l. 1. col. 2. verſi. quæro primo. C. vbi cauſa ſtat. & c. cui hæc diſtinctio placuit. aut colonus vel ſeruus eſt ab alio apprehẽſus, & tunc ſtatim illi apprehẽdenti acquiritur. l. 1. §. per ſeruum. ff. de acq. poſſeſſ. & per conſequens, primus dominus eius poſſeſſionem amittit. aut non eſt apprehenſus per alium, & tunc ſubdiſtinguitur. aut is ſeruus non ſtetit diu in poſſeſſione libertatis, & tunc dominus & poſſeſſor non dicitur poſſeſſionem amiſiſſe. l. 3. §. quod ſi ſeruus. de acqu. poſſ. aut is ſeruus, vel
120 colonus diu ſtetit in libertate, & tunc dominus cenſetur poſſeſſione priuatus. † l. ſi is. §. ſi ſeruus. ff. de vſucap. qui textus in illis verbis, niſi pro libero ſe gerat & c. nõ legitur hodiè negatiuè, niſi p & c. ſed affirmatiuè & c. ſi pro & c. vt legitur in codice Florentino, vt refert Anton. Aug. Hiſpa. lib. 1. emend. iur. c. 2. chart. antepenult. & eam probat Lud. Ruſſ. in Pandectis à ſe diligenter emendatis. addo lectionem hanc probari ex text. l. 3. §. quod ſi ſeruus. ff. de acqui. poſſeſſ. vbi eadem ferè verba ad literam habentur, & legitur, ſi pro libero & cæt. in hac verò quæſtione noſtra, eam aliter declarant Soc, & cæteri. d. §. quod ſi ſeruus. & latè & ſubtiliter Aret. l. 1. §. per ſeruum qui in fuga. ff. de acquirend. poſſeſſ. quo loco Aemil. Ferr. nu. 4. intelligit illud, diu, ſpacio decẽ annorum finiri, ex textu valdè ſimili, in l. ſi cũ fideicõmiſſoria. §. Ariſto. ff. qui & à quibus. quo ſit vt verà non ſit, ſententia Cy. in d. l. 1. q. 1. C. vbi cau. ſtat. & c. hoc eſſe in iudicis arbitrio poſitum, cum iure hoc definitum non ſit. iux. text. l. 1. de iure delib. & inquit Cy. arbitrabitur iudex ſecundum domini negligentiam ex abſentia, nam ceſſat hoc arbitrium, poſteaquam in caſu valde ſimili intelligimus de decennio, & ex ſimilibus quæſtiones terminantur. l. non poſſunt. de legib. & ita in terminis hanc ſententiam contra Cyn. probauit Albe. in rub. C. de ſer. fug. col. pen. verſic. prima eſt & c. quanto autem tempore dominio priuetur dominus per fugam coloni, docuit Cy. in d. l. 1. q. 2. & Alb. d. rub. C. de ſer. fug. col. pen. verſi. ſecunda quæſtio eſt. non refero, eſt tamen quod animaduertat diligens ac ſtudioſus lector, in C. Theod. libr. 5. tit. 10. conſtitutionem vnam legi in hæc verba. Hæc de decimo remedio.

IMPERATOR CONSTANTINVS A. ET Iulianus Cæſ. Palladio PF. P.

Si quis colonus originalis, vel inquilinus, antè hos triginta annos de poſſeſſione diſceſſit, neq; ad ſolum genitale ſilentij continuatione repetitus eſt, omnis ab ipſo, vel à quo ſorte poſſidetur, calumnia penitus excludatur: quem annorum numerum futuris quoq; temporibus volumus obſeruari. Quòd ſi quis originarius intra hos triginta annos de poſſeſſione diſceſſit, ſiue per fugam lapſus, ſeu ſponte, ſeu ſollicitatione tranſductus, neque de eius conditione dubitatur: eum contradictione ſubmota, loco cui natus eſt, cum origine iubemus ſine dilatione reſtitui. Quòd ſi fortè ipſe de cuius proprietate certatur, fatali conſumptus eſt, eius poſteritatem agrorum iuri cum omni peculio atq; mercedibus veluti eo ſuperſtite, qui deceſſit, celeri iubemus executione reuocari. In fœminis ſanè volumus obſeruationem eſſe diuerſam. Itaq; mulierum, quæ fuiſſe originariæ docebuntur, ſi ante vicеſimum annum de ſolo cui debebantur, abſceſſerint, vniuerſa repetitio ceſſet, earum verò rerum quarum intra comprehenſum tempus diſceſſio comprobatur, ac de conditione nulla dubitatio eſt, prorſus dominis perire non ſinemus, ea tamen conditione ſeruata, vt vicaria cum agnatione partis tertiæ non negetur, quæ de colono ſuſcepta eſt alieno, ita vt pro filijs quoque contrarij præbeantur. Quod ſi non alienum prædium, ſed cuiuſcunque liberi hominis, ac ſui iuris ſecuta conſortium in vrbibus, vel in quibuſcunque locis victura cõliſtit, ſi modo intra præfinitum tempus reposcitur, eius omnem originem, ſecundum vetera conſtituta, conueniet reuocari, conteſtatas autem lites ſi tamen quiſpiam docebitur ſolemniter fuiſſe conuictus, ſaluas repetentibus eſſe decernimus. Datum VI. Kalend. Iul. Romæ Max. & Plinta Coſſ.

SVMMARIVM.

1 *Zeno Iſauricus Impius Romanorum tyrannus. l. non ab re. C. vnde vi. promulgator.*
2 *Bibliotheca ampliſſima centum viginti millium librorum imperante Zenone combuſta.*
3 *Conductor, eo ipſo, quod locatori rem negat reſtituere, eũ ſpoliare dicitur.*
4 *Conductor iuſtam ob cauſam non reſtituens rem locatori,*

Universidad de Deusto
Biblioteca

an à pœna. l. non ab re. C. vnde vi. excusetur.

5 *Conductor allegando se rei dominum, iustam non profert causam restituendi rem locatori.*

6 *l. si quis conductionis. C. loc. quomodo differat à l. conductores. C. loc. & à l. non ab re. C. vnde vi.*

7 *Impensarum causa rem restituere locatori iustè recusat conductor.*

8 *Impensarum causa, iustè retineri res potest.*

9 *Animalia ob alimenta eis præstita iustè retineri possunt.*

10 *Impensarum exceptio, etiam executionis tempore obijci potest.*

11 *Impensarum causa, alias retineri prohibita, retineri tamen possunt.*

12 *Scholasticus, ob impensas in funere scholastici factas, iustè illius libros retinere potest.*

13 *Libri scholasticorum ob æs alienum pignorari non possunt, sicq; in eis fieri executio.*

14 *Impensarū causa, iuste scripturæ à procuratore & notario retineri possunt.*

15 *Impensarum exceptio etiam tertio obijci potest.*

16 *Impensarum causa, etiam res ecclesiæ possunt retineri.*

17 *Impensarum causa, etiam oblata fideiussione de eis soluendis, retineri res potest.*

18 *Impensarum causa etiam castrum & oppidum refectum retineri potest.*

19 *Conductor ob longum tempus ob impensarum causam rē iustè retinere potest.*

20 *Conductor etsi ob nō solutam pensionem expellitur, potest tamen impensarum causa rem retinere.*

21 *Impensarum causa res à malæ fidei possessore retineri non potest.*

22 *Conductor iustam habet causam non restituendi rem conductam, si conductionis tempus adhuc non est finitum.*

23 *Conductor iustam habet causam non restituendi rem conductam, cum timet ab alio sibi fieri controuersiam.*

24 *Conductores non restituentes rem à se conductam, vt rerum alienarum occupatores tenentur.*

25 *Delicta puniuntur si dolo & culpa sunt commissa.*

26 *Excusatur is, qui dum consuluit peritiores, errauit tamen ob iuris ignorantiam.*

27 *Consilium iurisprudentum excusat in lite succumbētem, ne in expensis condemnetur.*

28 *Iurisperiti consilium qui est secutus, à delicto excusatur.*

29 *Conductor, vel colonus, quousque debeat esse contumax in restituendo, vt in pœnam. l. non ab re. C. vnde vi. incidat.*

30 *Praxis quæ sit in remedio. l. conductores. C. loc. et l. non ab re. C. vnde vi.*

31 *Probanda quæ sint in casu remedij. l. conductores. C. loc. et l. non ab re. C. vnde vi.*

32 *Dominiū ex possessione præsumptione probatur, & ibi declaratur.*

33 *Locationis instrumentum dominium non probat.*

34 *Possessio locatoris probanda est illius temporis, quo facta est locatio. si agitur remedio. l. non ab re. C. vnde vi.*

35 *Conductor conuentus remedio. l. conductores. vel l. si quis conductionis. C. loca. vel etiam. l. non ab re. C. loc. obijcere an posit dominij exceptionem, & ibi septem declarationibus declaratur quæstio ipsa.*

36 *Dominij exceptionem, qua ratione locatori obijcere non possit conductor.*

37 *Exceptio alia dominio inferior, locatori per conductorem obijci non potest.*

38 *Locatio cum legitimè facta non est, dominij exceptio locatori iuste obijci potest.*

39 *l. iubus. C. de agricol. & cens. lib. 11 declaratur.*

40 *Exceptio dominij locatori obijci potest, cum rem propriam conduxit conductor.*

41 *Exceptio possessionis propriè à conductore contra locatorē obijci potest.*

42 *Conductor ob superuenientem nouam causam potest recusare, rem domino restituere.*

43 *Conductor mutato locatoris titulo rem illi restituere iustè recusat.*

44 *Exceptio dominij notoria locatori obijci potest.*

45 *l. si quis conductionis. & l. conductores. C. loc. remedium cessat, cum actione ex locato agitur.*

46 *Locationis contractus, nullus detegitur, si ex locato agatur.*

47 *Cyni euersa consideratio.*

48 *l. ad probationem. C. loc. exponitur.*

49 *Conduci res propria potest, ob solam possessionis causam.*

50 *Remedium. l. non ab re. C. vnde vi. & l. cōductores. C. loc. an contra conductoris hæredes concedatur.*

71 *Hæres defuncti repræsentat personam.*

52 *Locator cum rem à conductoris hærede vult recuperare, hæredis scientiam, rem esse ipsius locatoris, probare debet.*

53 *Emphyteuta hæres alienando rem emphyteuticam in pœnam non incidit, nisi probetur sciuisse re fuisse emphyteuticam.*

54 *Hæres suus & necessarius, qui cum defuncto moram trahebat, præsumitur defuncti facta sciuisse, ibi declaratur, si legitimæ ætatis erat.*

55 *Scientia ex cohabitatione præsumitur.*

56 *Remedium. l. conductores. C. loca. & l. non ab re. C. vnde vi. an habeat locum, cum conductor rem conduxit propriam.*

57 *Remedium l. conductores. C. loca. & l. non ab re. C. vnde vi. an locum habeat contra creditorem, qui soluto debito rem non restituit.*

58 *Constitutiones. l. conductores. C. loc. & l. non ab re. C. vnde vi. an extendantur.*

59 *Constitutiones pœnales ob rationis identitatem extensionem recipiunt.*

60 *Remedium. l. conductores. C. loca. & l. non ab re. C. vnde vi. an locum habeant in cæteris contractibus, quàm locationis.*

61 *Emphyteuta conuenti non potest remedio. l. conductores. C. loc. & l. non ab re. C. vnde vi.*

62 *l. si quis conductionis. C. locat. locum non habet in contractu emphyteutico, & cæteris à locatione dissimilibus.*

53 *Differentia quæ sit inter l. non ab re. & l. si quis in tantā. C. vnde vi. & inibi quatuor assignantur.*

ZENO. A. SEBASTIANO P.P.

Conductores alienarum rerum, seu alienam cuiuslibet rei possessionem precario detinentes, seu hę redes eorum, si non eam dominis recuperare volentibus restituerint, sed litem vsque ad definitiuā sententiam expectauerint, non solum rem locatam, sed etiam æstimationem eius victrici parti ad similitudinem inuasorisalienæ possessionis præbere cōpellantur. Dat. Quint. Kal. Apr. Constantinop. Theodorico & Venantio Coss.

IDEM

IDEM. A. SEBASTIANO P.P.

Non ab re est, quemadmodum alienæ possessionis inuasores, tam vetus quam præsens sacra constitutio censuit esse puniendos: ita nec conductoribus & possessionis alienæ detentoribus impunè procedere, si locatoribus fortè, vel possessionem rerum suarum, quam apud alios precario modo esse concesserant, recuperare secundum leges volentibus, (cum nulla sibimet cognita legibus allegatio competeret) duxerint resistendum, & non protinus, id est, non expectato iudiciorum ordine, alienam possessionem rectè eam recuperantibus cedere patiantur. Eos nanque iubemus pro tanta suæ iniquitatis impudentia, si cognitionis iudiciariæ euentu fuerint condemnati: rei, cuius possessionem sponte restituere vsque ad diffinitiuam sententiam minimè passi sunt, æstimationem victrici parti vnà cum ipsa re præbere compelli. Dat. Quint. Kal. April. Constantinop. Theodorico & Venantio Coss..

VNDECIMVM RECVPERANDAE possessionis remedium, ex l. conductores. C. loc. & l. non ab re. C. vnde vi.

CONSTITVTIO hæc fuit Zenonis Isaurici, qui non modo ex impia tyrannide ab omnibus detestandus est, verum & ob immodicam illius negligētiam summoperè accusandus, cùm eo imperante, amplissima & † nobilissima centum viginti millia volumina librorū combusta fuerint, quod dolendum est certè nostris præsertim temporibus, quibus multa subobscura, perplexa & non satis cognita videmus, quæ omnibus nota & clara forent, si illa extarent. is ergo Zeno hanc vnam edidit cōstitutionem, quam compilatores, vel ob faciliorem cognitionem, vel memoria lapsi duobus relatis in locis scripserunt, est hac constitutum: antiquum possessorem aduersus prædij conductorem, qui conductionis finito tempore, nulla causa nullāue ratione suffultus possessionem
2 restituere negat, ante omnia restituēdum. eo enim † ipso, quod restituere negat, locatorē spoliare dicitur. l. colonus. de vi & vi arma. in his nostris terminis Alex. cons. 33. nu. 2. lib. 6. Cæph. cons. 47. nu. 40. lib. 1. hæcq; cōstitutio in omnibus ijs locum sibi vendicat, qui rem ab alio precario detinēt, quod multis exemplis Bal. & cæteri hic docent, & suo ostendemus loco, in inquilino enim & conductore expressum est.

3 QVAERO primò, cum hæc constitutio eos † cōductores excusēt, qui non restituendi rem domino iustam aliquam causam & rationem habent, quæ causa iusta, quæ ratio hæc esse possit? & plures afferuntur. Prima
4 est secundum aliquos, cum conductor † dominiū rei à se cōductæ allegat, quod probare videtur hic text. dum inquit possessionem rerum suarum, verum reijcitur prima hæc causa à glo. Barto. & cæteris hic. cum non valeat conductor aduersus locatorem rem repetentem dominij exceptionem obijcere. l. si quis cōductiōis. C. loc. quæ cōstitutio. vt Diocletiani & Maxim. (vt iam admonui in præiudijs) per annos ferè ducentos ante nostras edita est, & est ad possessionem recu-
5 perandam, vt in ipsa † l. si quis conductionis. nu. 3. docuit Bar. parumq; ab his nostris differt. nam hæ nostrę sunt admodum generales, & casum. d. l. si quis conductionis. cōtinere possunt, vt factum in specie & exemplum quoddam, cum ex ea fit solum diffinitum conductorem non posse recusare restitutionem possessionis, obijciendo dominij exceptionem. qua de re latissimè infrà dicemus. q. 5.

Secunda ergo causa, & ratio afferri potest secun-
6 dum Barto. & cæteros, quando scilicet is † conductor finita locatione ratione impensæ vtilis, vel necessariæ, rem ipsam retinet, quod potest, vt in his terminis est gloss. in l. colonus. & in l. cum fundum. de vi & vi arm. in l. pen. ff. loc. Regulare enim est, vt pro † expen- 7
sis in re factis, retineri res ipsa possit, vt est gloss. in l. si non sortem. §. si centum. & ibi Ias. numer. 10. de cond. indeb. & solet afferri quotidianum, & notabile exemplum, cum retinentur † animalia ob alimentorum 8
eis præstitorum impensam, ex l. in summa. ibi Salic. C. de pignor. & tradunt Alcia. tractat. præsumpt. regul. 1. præsumpt. 50. Plot. Nouarien. in l. si quando. numer. 874. C. vnde vi. Confirmatur hæc secuda ratio, ex eo, quod tradunt Alber. in l. fundo. col. vlt. ff. de rei vend. Castrens. consil. 17. col. vlt. Ias. in l. si area. in princ. ff. de cond. indeb. Gozad. consil. 85. num. 25. Bertra. consil. 67. num. 1. par. 1. lib. 2. & Rolan. à Valle. consi. 28. num. 3. lib. 1. Rip. in l. vbi purè. §. qui in distrahendis. numer. 2. ad Trebel. Negusa. de pign. 5. part. princ. 4. membr. nume. 15. Boer. q. 43. numer. 10. & q. seq. numer. 14. 16. Tiraquel. de retract. conuent. §. 6. gloss. 1. num. 13. alia retuli infrà remed. 15. q. 39. in fin. & Corn. consil. 147. numer. 18. libr. 2. hanc † impensarum exceptionem etiam in executi- 10
one sententiæ posse opponi, eaq; executionem posse impediri, quæ notabilis est extensio ad relatam regulam.

Extenditur secundo loco procedere etiam in his rebus, † quæ regulariter pro debito aliàs retineri non 11
possent, vt tamen possint pro expensis, vt cum quis † in funere scholastici facit expensas, illius libros do- 12
nec sit sibi satisfactum poterit retinere. sic Bald. in l. 1. C. ob chirogr. pecu. in l. in restituenda. C. de petit. hæred. & in l. vlt. C. commod. quem est secutus Ias. in d. l. si non sortem. §. si centum. numer. 10. versic. immò plus addo. & idem probauit is, qui tractatum fall. edidit post illud Soc. regu. 84. fallen. 2. cum tamen pro † debi- 13
to in libris scholastici, non possit fieri executio. gloss. in l. nepos Proculo. de verb. sign. Bald. in rubr. C. qui bon. ced. possunt. sic videmus in deposito, vt probat l. actione. ff. depos. & tradit egregiè Bald. in l. ii quis. q. pen. C. dep.

Extenditur tertiò procedere † etiā in procuratore, 14
& altero, apud quos acta & processus litis sunt, vt possint illa retinere, donec, p expensis eis soluatur quod debetur, sic Boer. q. 15. nu. 3. qui post longam disputationem testatur à Rege Carolo sic fuisse constitutum, idem censuit Capic. decis. 11. nu. 1. 2.

Extenditur quartò procedere † etiam aduersus ter- 15
tium. sic Soc. Sen. consi. 15. col. 6. versic. quinimmò licet res &c. lib. 1. ex l. qui iniuriæ. §. vlt. ff. de furt.

Extenditur quintò, vt procedat, † etiā in rebus ec- 16
clesiæ & in beneficialibus, sic Abb. in c. de mulcta. col. 4. de præb. Ias. in d. §. si centum. numer. 10. versi. amplia istam.

Extenditur sextò, etiamsi offeratur † fideiussio de 17
soluendis ipsis iam liquidis, sic Goza. consil. 100. nu. 21. etsi absolutè etiam nondum liquidatione facta intelligat Ruin. consi. 84. in fi. lib. 1. dicemus infrà in. 15. rem. q. 39. in fin.

Extenditur septimò procedere † etiam, quando 18
quis in refectione castri expendisset, nam & tunc non solutis expensis castri restitutio potest impediri. Ioan. de Ann. in consi. 32. col. fi. quem sic rectè intellexit & secutus est Ruin. consil. 100. in fin. lib. 4. Soc. Iun. consi. 68. num. 143. libr. 3. idem respondit Bellam. consi. 10. num. 2. qui non vidit nec Anna. nec Ruin. Contrarium autem sensit Ias. & malè in d. §. si centum. in fin. versic. aduerte tamen. est enim secutus auctoritatem Ioan. de Anna. quem nō perpendit aliter sentire, quàm ipse intellexerit.

Extenditur octauò procedere, etiam in † cōducto- 19
re ad lōgum tempus, in quem translatum dicitur vtile dominium, qui potest adhuc rem retinere ratione impensarum, sic in terminis subtilis Aret. consi. 55. nu. 3. versi. præmissis tamen &c.

Extenditur nonò procedere † in conductore, qui 20
pensionem non soluat, & ob id à possessione expel-

Universidad de Deusto
Biblioteca

litur, is enim adhuc rem pro expensis retinere potest. sic clarè docuit Bal. in l. ædem. col. 2. vers. sed nunquid colonus. C. loc. hanc affert rationem, quia licet sit malè versatus contra dominum non soluendo illi debitam pensionem, nõ tamen est malè versatus circa prædiorum culturam, quare expensas repetit. alia retuli infrà in rem. 15. q. 39.

21 Declaratur tunc nõ procedere † quando possessoris mala fides esset nota, & clara. tunc enim retentione vti non posset. sic respondit Alex. cons. 154. nu. 4. libr. 6. Cur. Iu. cons. 165. quos est secutus Neuiz. consil. 78. in fi. vbi affirmauit, agenti remedio illo reintegrandæ ex c. reintegranda. 3. q. 1. nõ posse à spoliatore obijci expensarum exceptionem. qua de re suo loco dicemus, infrà. 15. rem. d. q. 39. in fi. vbi & de melioratione bus agemus latius.

22 Tertia quoque iusta causa & ratio † nõ restituendi est, si dicat conductor, nondum finitum esse locationis tempus, & pẽsionem tamen iam esse solutã. quod intelligo ratione temporis præsentis, non futuri, & vtrunque copulatiuè esse deducendum sentit Salic. in hac l. non ab re. quia si solum diceretur, finitum nõ esse locationis tẽpus, posset dominus excipere, nec pensionem esse solutam, ideoq; finitam esse locationem intelligi, cum iure concedatur expulsio. l. cum fundum. ff. locat. cum similib.

Quarta quoque considerari potest † causa, vt in eo
23 conductore, qui iustè timet controuersiam alterius impedientis rem locatori restituere, iudicio moto cõtra ipsum locatorem, vt anno iam elapso interrogatus respondi pro Bernardino Foppa Cunensi, qui finito conductionis tempore, quam conduxerat apothecam à locatore, monitus non restituit, sed respondit se molestia affici à Becherijs se dominos affirmantibus, seq; obtulit ei restituere, cui de iure tenebatur. condemnatus tamen fuit is Foppa apothecam locatori restituere, sed dicebam in pœnam ipsum conductorem harum constitutionum non incidisse: multis adducebar.

Primò, quia ratio præcipua harum constitutionum in illo casu cessabat, quæ illa est, ne audeat cõductor rem conductam occupare, & deinde possidere, vt verba clarè ostendunt, quòd teneantur conductores
24 † vt rei alienæ inuasores, & occupatores, & clarè sic
* omnes * hic intelligunt, & Pract. Papien. in forma libelli. quo agitur ad facti præstationem, & rei relaxationem. in glo. super solutione. num. 5. sed eo in casu is Foppa, non vt occuparet & possideret restituere negabat, sed vt ab ea molestia, & futuro timore se liberaret. confirmabam ex Bart. in l. extat. num. 4. vers. ic. hoc probatur. ff. quod met. caus. (quod & suo loco retuli) dum affirmauit constitutionem illam, tunc demum locum habere, si is creditor occupãdo possidere incipiat. quod & clarius probauit Paul. Picus in l. in quar tam. nu. 168. ad l. Falcid. qui affirmauit cõstitutionem. l. si quis in tantam. C. vnde vi. non habere locum, cum is occupator non acquirit sibi possessionem, sicq; possessorem non priuat, quod suo loco fusius explicaui.

25 Argumentabar præterea ex eo, quod † delicta tũc puniri debẽt cum dolo, vel saltem culpa committuntur, secus si vtrunque deficiat. latè Iaſ. in l. 1. numer. 13. cum multis seq. ff. de legib. latissimè Tiraq. tractat. de pœn. leg. mitig. vel &c. caus. 13. in Foppa autem nullus erat dolus nullaq; culpa, cum timeret iustè controuersiam à Becherijs sibi fieri, quin vt à fraude se alienum ostenderet, obtulerat fideiubere soluendi pensionem ac restituendi cõductam apothecam, cui restituenda erat. dicebam præterea maiorem fuisse negligentiam & culpam locatoris, qui sola præstita fideiussione poterat indemnem præstare Foppam conductorem, & omnem ab eo pellere timorem, quem vel ex eo magis
26 excusandum dicebam, quod esset † vir rudis, & ignarus, cum præsertim peritiores consuluerit, iuxta text. l. iuris ignorantia. C. qui admitt. Tiraqu. d. caus. 13. nu. 120. vbi latissimè, qui affirmauit post multos à se relatos, iuris ignorantiam rudes à delictis excusare, cum præsertim peritos consuluerũt. accedit tandem, quod causa etiam leuis excusat, vt olim dicebam suprà in. 5. remed. recuper. possess. q. 14. vbi ex multis retuli Soc. Sen. consil. 131. colum. 4. versic. amplius. libr. 1. quem est secutus Crauet. consil. 18. numero. 9. affirmantes, leuem etiam causam excusare à pœna. l. extat. & d. l. si quis in tantam. sic in hoc Foppa cõductore causa aderat non leuis, sed iusta & grauis iudicio, & consilio patronorum causæ. quare quemadmodum in lite succumbens ab expensis † excusatur si peritorum iudicio, se bono 27
iure contendere arbitratur, vt tradunt * omnes in l. *
properandum. §. sin autem alterutra. vbi Iaſ. num. 8. C. de iud. Tiraq. d. trac. de pœn. leg. & c. caus. 51. nu. 108. 109. illi addo Rui. cons. 162. num. 7. lib. 3. Paris. cons. 7. in fi. lib. 3. Alc. tract. præsumpt. reg. 1. præsump. 51. in fi. & clarè censuit Alex. consi. 19. num. 10. lib. 7. eum † à delicto, 28
& à pœna excusari, qui Iurisperiti consilium secutus, actum gessit, idem placuit Barb. cons. 12. col. 8. libr. 1. sic in nostris terminis respondit Alexand. consi. 103. num. 11. libr. 1. eum excusari à pœna. l. si quis in tantam. qui ex consilio iurisperiti alterius possessionem est ingressus: placuit & hæc sententia Angel. in l. sed etsi lege. §. scire. de petit. hæred. & Barba. consil. 40. colum. 8. in fin. libr. 1. idem ergo dicebam in ipso Foppa conductore.

Quinta potest causa cõsiderari, vt in hærede succedente conductori, vt infrà in q. 6. latè explicabimus.

QVAERO secundò, vsquequo debeat hic † colo- 29
nus esse contumax, vt conueniatur ex hac dispositione Bart. in hac l. non ab re, verticu. quæro in quantum concludit vsque ad sententiam, reiecta Ioan. opinione, existimantis sufficere si vsque ad litem cõtestatam contumax erit, ex text. ibi, ordine iudiciorum non expectato. quæ tamen verba hoc non significant, vt solum litis contestatæ tempus expectetur, sed declaratur ordo is iudiciorum, vt vsque ad diffinitiuam intelligatur, vt subijcit text. quem sic Bartol. & cæteri intelligunt, & clarus est hic text. l. conductores. C. locati, quem sic citare voluit Salic. in hac. l. non ab re.

QVAERO tertiò, quæ † praxis harum constitutiõ- 30
num erit, multiplicem retulit Bar. in hac l. non ab re. num. 2. hancq; veriorem esse concludit, quam & glossa probauit, vt conditionaliter proponatur hoc modo: peto Caium conductorem prædij mei ad illud restituendum, & si fuerit contumax vsque ad sententiam, peto eum condemnari ad ipsius rei æstimationem cum ipsa re. similem praxim inquit Barto. haberi in l. 1. in princ. secũdum gloss. ibi. de act. empt. in l. 2. §. item si in facto. de verb. obliga. idem cum Bartol. censuit in hac l. non ab re. Bald. Ang. & Salic. qui hoc generale esse affirmant, quando commissio pœnæ pendet à causæ processu. similem praxim docuit Bartol. in l. si constante. §. quoties. in fin. solu. matr. qui propriè citauit textum hunc l. non ab re. similem praxim retulit Bal. in l. quod tempore. colu. 3. verfic. secundo quæro. C. de restit. milit. qui l. non ab re. nostram citauit. Bal. secuti sunt Fel. in c. significantib. nume. 23. de libel. oblat. & Ioan. Bologn. in l. edita. num. 106. C. de eden. Citauit similem Bar. in l. qui de inofficioso. numer. 4. ff. de inofficio. testamen. similem Bald. in l. si quis in suo. in fin. C. de inoffic. testament. qui & d. l. non ab re. allegauit: sic tandem similem retulit Bartol. in l. si cum except. §. hæc autem actio. numero. 2. ff. quod metus causa.

QVAERO quartò, quæ † necessariò probanda 31
sint in hoc iudicio? & duo tantum esse probanda affirmauit Bald. in hac l. non ab re. num. 8. locationem scilicet & contumaciam non restituentis. nec enim habet necesse hic agens dominum se probare, cum eo 32
ipso, quod locauit † dominus præsumatur: nam is
dominus præsumitur, qui possidet. l. litibus. C. de
agric.

agricol. & cens. lib. 11. l. quidam in suo. vbi Barto. ff. de cond. institu. l. 2. & l. 4. C. de proba. quod verum satis arbitror, cum dubium non sit, hunc locatorem ex conductoris persona de præsenti possidere. l. qui vniuersas. §. qui per colonum. & §. seq. ff. de acqui. possess. quia ex possessione de præsenti satis is dominus præsumitur, cum non principaliter, vt in rei vendicatione, sed incidenter deducatur dominium, vt latè docuit Bart. in d. l. si quis in suo. nu. 4. vers. secundo casu.
* de cond. inst. quem secuti sunt * omnes vt apud Barb. cons. 50. col. 6. in fi. lib. 1. Soc. Sen. cons. 112. nu. 22. 23. lib. 4. Dec. cons. 221. nu. 7. Soc. Iun. cons. 135. num. 2. libr. 2. & latè plura scribunt Boer. q. 42. nume. 8. Alc. respons. 319.
33 num. 1. Cæph. cons. 63. nu. 13. lib. 1. licet ergo † locationis instrumentum non probet dominium. l. ad probationem. C. de probat. satis tamen præsumitur ex eo instrumento, quo possessio probatur, cum dominium in hoc iudicio non veniat, quod alia ratione à Bar. nõ perpensa confirmo. constitutiones hæ nostræ prouident pinguius, quàm constitutio. l. si quis conductionis. C. loc. vt iam admonui, cum hoc sit genus, illa species, & casus si ergo in eo casu nulla dominij opponi potest exceptio, vt clarè est cõstitutum, & statim subijciam, sic & in casu hoc nostro, frustra ergo dominij quæstio erit, vt nunc subijciam. Gratus tamen resp. 90. num. 14. 15. lib. 1. citando Cur. Sen. d. cons. 71. col. 2. vult
34 saltem † esse probandam possessionem locatoris, tempore factæ locationis.

35 QVAERO quintò, an aduersus hunc † locatorem agentem, opponi possit dominij exceptio? concludit Bart. in hac l. non ab re. in prin. & nu. 4. distinguendo: aut agitur simpliciter actione ex locato, & tũc potest opponi, hic casus nõ est noster, aliquid tamen statim subijciam declaratione. 7. aut agitur ex conductione. l. si quis conductionis. C. loc. & tũc non posse ait, sentit Bart. nostras constitutiones, actionem nõ præbere, sed sumere à relatis, vel locati, vel conductionis ex l. si quis conductionis, rectius admonui suprà in 1. huius remedij quæst. nostras constitutiones magis generales esse, d. l. si quis conduct. verum idem disponere, quare verè dominij exceptio non poterit opponi, cuius rei † rationem sentiunt Abb. & Fel. in c. inter
36 dilectos. de fide instru. quos probauit Petr. Stella Aurel. in l. repetitio. nume. 53. ff. de cond. indeb. ne scilicet per hanc exceptionem illudatur locator, quod & in alijs casibus, cum locati agitur, malè secundum Stellam intelligebat Bart. in l. si alienam rem. sol. matr. intelligo hanc conclusionem fortius procedere, cum
37 alia infirmior † exceptio ipso dominio objicitur, vt si opponeretur hypothecæ: sic clarè in terminis Curt. Iun. respondit consi. 122. num. 1. quem secutus fuit Soc. Iun. cons. 56. nu. 8. libr. 2. ea ratione relata, quia si dominus excipiens non auditur, fortius, qui ius habet pignoris, excluditur.

38 Declaratur primò non procedere † cum non constat legitimè locationem factam, sic declarat Bart. d. l. si quis conductionis. ibi. in fi. vers. vlt. oppono. & clarè Barba. cons. 50. col. 8. versic. in contrarium. libr. 1. Afflict. decis. 12. & egregiè Cor. libr. 3. misc. iur. c. 2. numer.
39 10. quo loco sic intelligit, † l. litibus. C. de agric. & cens. libr. 11. quam tamen aliter declarat Bald. in d. l. si quis conductionis. 2. oppo. & ibi Ange. colum. 2. circa fin.

40 Declaratur secundò non procedere quando † conductor ignoranter rem propriam conduxit, nam & tunc opponi potest dominij exceptio. vt d. l. si quis cõductionis. declarãt Cur. Sen. cõl. 71. col. 2. vers. quartò principaliter. & alij quos infrà referam. q. 7. quo loco post gloss. dicemus, hoc casu cessare harum nostrarum constitutionum prouisionem, & dispositionem.

41 Declaratur tertiò non procedere, vbi † conductor offert separatim probare, rem hanc à se locationis
* tempore possessam conduxisse, sic declarant * omnes

in l. si quis aliquam rem. de acq. possess. clarè Cur. Sen. consi. 71. col. 2. Dec. in l. neque pignus. nume. 4. in fin. de reg. iur. Paris. consi. 59. num. 30. lib. 1. & clarissimè hanc esse veram & communem declarationem omnium in d. l. si quis conductionis. testatur Rip. in d. l. si aliquam rem. in fi. sic & Plot. in l. si quando. nu. 193. vers. fallit tamen. C. vnde vi.

Declaratur quartò non procedere, vbi † superue- 42
nisset noua causa non restituendi, tunc enim super illa ante restitutionem auditur conductor, sic declarat d. l. si quis conductionis. Albe. in l. si quis fundum. §. fi. ff. loc. quem est secutus Iaſ. consi. 158. col. fi. versic. quintò principaliter, lib. 2. Plot. d. l. si quando. nu. 193. versi. fallit secundò.

Declaratur quintò non procedere, quando is † cõ- 43
ductor mutauit possessionis titulum: vt quia locator sententia iudicis fuit possessione sua priuatus, & is cui fuit adiudicata possessio, eam ipsi conductori alienauit, vt in notabili hoc casu consuluit Iaſ. consi. 158. col. 1. vers. vltra eorum. lib. 2. cessat enim tũc locatio, & iustam non restituendi causam habet cõductor, cum finito datoris iure, finitum sit & illud acceptoris: iuxta regulam. l. lex vectigali. C. de pig.

Declaratur sexto non procedere in illis casibus, in quibus aduersus agentem remedio recuperãdæ ex interdicto Vnde vi, objici potest dominij exceptio, vt quando † notorie de dominio rei conuenti, sicq; con- 44
ductoris constat. sic clarè Alex. in l. si aliquam rem. nu. 35. & Rip. in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 35. & ibi Cor. 2. part. num. 67. de acq. possess. Iaffred. Lanfr. in suis decis. concluſ. 498. cæteros casus loco suo retulimus.

Declaratur septimò dispositionem hanc nostram, 45
† & d. l. si quis conductionis. non procedere cum actione ex locato agitur, (etsi non ignorem hanc declarationem malè ab interpretibus referri, cum sub genere regulæ non sit) tunc non tertij, sed proprij dominij exceptionem objcere licet: sic declarat Bartol. in d. l. si quis conductionis. in fin. & in d. l. non ab re. nam vt inquit ille, sic excipiendo detegitur † contractus nul- 46
lus, adducitur ex l. qui rem & l. ad probationem. C. locati. sicq; demonstrat actorem sine actione experiri, cum Bart. communis * est sententia. sic respondit & *
Alex. cons. 43. num. 8. lib. 4. Soc. Sen. consil. 287. in princ. lib. 2. Bar. l. legata inutiliter. num. 2. ff. de adim. leg. Dec. l. neque pignus. numer. 4. de reg. iur. Grat. resp. 90. in fi. lib. 1. Boer. consi. 31. nume. 14. verum contrarium sensit Cy. in d. l. si quis conductionis. idem esse cum locati actione agitur. nec verum videtur, quod docuit Bart. ex ea exceptione contractum nullum detegi. nam inquit Cy. per simplicem dominij exceptionem, nõ detegitur nullitas contractus locationis, sed per probationem ipsius dominij. d. l. ad probationem. versic. sed ex euentu. Nec obstat inquit Cyn. ibi quæri de dominio, quia non ex locato, sed rei vendicatione ageba- 47
tur, est tamen vt admonui contra Cyn. crebrior sententia, & quanquam non adsit qui † Cy. consideratio- 48
nem euertat, ille vno satisfaciam verbo. tituli naturam, sub quo collocatus est † text. d. l. ad probationem. ostendere nõ rei vendicatione, sed locati agi. sed vt verius dicam, nulla mihi harum sententia in eo textu probatur, non enim est ibi disputatio, an rei, vendicatione, vel locati agatur, sed tantum ambigitur, an locationis instrumentum probet dominium ad illius commodum, qui illud probare debet: & non probare affirmat. cum iure nemo possessionem sibi mutare possit, aliarum ergo probationum euentus spectandus erit, quibus si conducentis dominium probetur, nulla erit locatio, hacq; ratione hic textus illi titulo conueniet. quare vbique passim interpretes nostri in eam sentẽtiam hunc citant textum, locationis instrumẽtum dominium nõ probare, vno tamen in casu Cyn. sententia locum habere potest, vt placuit Sal. in d. l. si quis conductionis. in fin. quando

scili-

Universidad de Deusto
Biblioteca

49 scilicet dominus & possessor rem † propriam soliùs possessionis causa conduxit, quod fieri potest.l. si aliquam rem.vbi Alex.num.29.ff.de acq.possess.agi enim tunc, locati actione, potest, cum iure possessionis ratione tenuerit locatio, sic & Dec.in d.l. neque pignus. num.4.in fi.de reg.iur.quod satis placet.& cum statim admonuerim non esse locum dispositioni d.l. si quis conductionis. cum rei vendicatione agitur: non habet dubium, cum terminos tunc egrediatur actor, quare poterit reus dominij exceptionem objicere, vt declarat, Bald.in d.l. si quis conductionis. in fi.C. locat.Barr.in l.si fur.ff.commod. quos est secutus Cranet. consil.157. numero. 4. qui Castrens. & Cor. retulit.

50 QVAERO sextò,an remedium harum † constitutionum concedatur aduersus hæredes conductoris? & concedi dixit Barto.in hac.l. non ab re. numer.5.ex text.l.si quis conductionis.C.locati.qui certè nullum verbum hac de re facit. arbitror tamen veram esse Bart.sententiam ex textu nostro.l.conductores.quem sic citauit Salic. in hac l. non ab re.q.5. Cagno. in l. neque pignus.num.8.de reg.iur. Cæph.consil.47.numer.

51 40.libr.1. accedit, quod si defuncti † personam sustineret hæres. auten. de iureiur.à morie. præst. in princ. & in eum est continuata possessionis locatio, sequitur eum teneri sine difficultate possessionem restituere, quam nouit se vt conductorem possidere, hanc tamen

52 scientiam probauit † locator, alioqui enim ipse hæres iustè ignorare præsumitur.l.qui in alterius.de reg.iur. quod sensit Barto.statim relatus, dum subdit.quod si causa est iusta, hæredem excusari.quam Bar. sententiam probauit & Dec. in d. l. qui in alterius. numer.1.in fin.de reg.iur. quo loco alijs hoc affirmauit exemplis,

53 vt illud notabile. Emphyteutæ † hæredem ab emphyteusis commodo alienando inscio domino non cadere, nisi probet dominus, illum iam sciuisse rem emphyteusi fuisse suppositam, vt ante alios censuit Bald.in c.1.§.si vasallus feudum. in fi.in tit.si de feudo fuer.contro. inter dom. & agna. idem respondit Dec. consil. 328.numer.6.quo loco & Bartol. sententiam in d.l. non ab re. probauit, quæ sanè conclusio præter ea quæ à Dec.in d.l. qui in alterius. afferuntur, declarari potest.

54 Primo non procedere in eo † hærede suo, & necessario, qui cum ipso defuncto morabatur, vt in nostris ferè terminis declarauit Ruin.consil.50.num.7.libr.1. dum argumẽtatur, hæredem iam nouisse defunctum, cui successerat, inuestitum quandoque de feudo fuisse, cum is hæres vna cum ipso defuncto habitaret. quod & in simili respondit idem Ruin. consil.47. nu. 13.libr.2. quam declarationem veram intelligo, cum is filius legitimæ ætatis est, vt intelligat ac scire possit facta patris, vt in simili declarat Ias.in l.si quando.num. 53.versi.limita tamen.C.vnde vi.sic & nouissimè Plot.

55 ibidem.nu.620.qui.num.621.subijcit † ex cohabitatione regulariter præsumi scientiam,multos in hanc sententiam retulit,non tamen Ruin. à me relatum, addo nunc Paris.consil.75.in fi.lib.1.Tiraquel.de retract. conseng.§.2.gloss.2.num.9. & Rolan.à Valle. consil.52.num. 11.12.libr.1.

56 QVAERO septimò vtrúmne † constitutiones hæ nostræ locum sibi vendicent, contra cõductorem,qui ignoranter rem propriam conduxit? & nõ habere locum sensit glo.in hac l.non ab re.in verbo,cedere.in fi. quam multum perpendit Cur.Sen.consi.71.col.3.vers. quartò principaliter.& col.7.vers.similiter nõ obstat. qui sic declarat doctrinam Alex. in l. si aliquam rem num.35.de acqu.possess.idem sensit Dec.in l.neque pignus.num.4.vers.secundò noto.de reg.iur.idem respodit Riminal.cõs.94. nu.16.lib.1. illa est præcipua ratio,

⁂ quia conductio & locatio est nulla, sic ⁂ omnes in d. l.si aliquam rem.ibi Rip.nu.15.deficit enim consensus, qui locationis contractum perficit. cætera apud relatos videri possunt.

QVAERO octauò, an remedium harum † constitutionum locum habeat contra creditorem,qui soluto debito,pignus nõ restituit? & non habere locum affirmauit Salic. in hac.l. non ab re. in fin. ea ratione, quam sensit & gloss. quia tribus in casibus solum hæ constitutiones loquuntur.vt ergo † ius singulare non 58 extenditur.l. ius singulare.de legib. cum præsertim sit pœnalis. l. si de interpretatione. de pœn. quæ sanè ratio non multum concludit, cum taxatiuè non loquatur, & licet casus aliquos referat, exempli gratia illi sunt, quare non restringunt.l. damni infecti quidam. ff.de damn.infect.§.hactenus.Inst.de grad. & licet pœnales † constitutiones hæ sint, ex rationis identitate 59 tamen possunt extendi, ne præsertim impunita remaneant delicta, vt iam aliàs admonui.nisi dicamus eandem rationem non subesse, cum sint hæ concessæ ad recuperandam amissam possessionem, quam is debitor etiam soluto debito non dicitur posse recuperare, cum nulla penes eum fuerit,sed apud creditorem, cõtra quem alio est succursum remedio,nempe pignoratitia actione directa.l.si rem.§.omnis.de pign.actio. & alibi sæpè.quare veriorem semper arbitratus sum Sal. sententiam.

QVAERO nonò, vtrúmne hæ † constitutiones 60 locum habeant in alio contractu,quàm locationis? & locum habere sensit post Castren. in l.si rem alienam. ff.de pign.actio.Robert.Maran.de ord.iud.7.dist.iud. num..41.Riminal.cons.94.num.6. lib.1. qui tamen.nu. 19.20.intelligit de similibus locatiõi, cum scilicet possessio naturalis, & ciuilis penes locatorem & concedentem remanet non in dissimilibus, vt † in emphy- 61 teuta,qui sibi,non domino directo possidet, huiusq; sententiæ fuisse videtur Alber. in hac l. non ab re. sic etenim nõ intelligunt & interpretes † dispositionem, 62 l.si quis conductionis.C.loc,habere locum in illis casib.locationi similibus,vt declarat Castren.l.qui rem. ff.depos.Ange.in d.l.si quis conductionis.in fi.Fel.in c. inter dilectos.col.9.de fide instrum.Dec. consi.28.nu.3. in fi.cons.56.col.pen.Bello.lib.4.supp.iur.c.6.nu.2.Paris.cons.59.nu.31.lib.1. Neuiz.cons.37.nu.22. Cæph.cõs. 47.nu.40.lib.1.

QVAERO decimò & vltimò, quæ sit † differen- 63 tia inter has nostras constitutiones, & illam. l. si quis in tantam.C.vnde vi.respondit gl. vlt.in hac l. non ab re.quam ibi probat Bart. differre.

Primo,quia l.si quis in tantam. est generalis ad infinitos propè casus, hæc autem ad illum tantum pertinet,quando is, qui possidet causam ab eo, qui petit habuit.

Differt secũdo,quia hæc mitius agit,cùm detinentem ad sententiam vsque expectet, illa statim occupatorem punit.

Differt tertio,quia illa.l.si quis in tãtam.distinguit, an is inuasor sit dominus vel non, nostræ tamen non.

Differt quarto secundum Azo. quia illa dolum nõ exigit,nostræ vero requirunt,quam tamen differentiam rectè reiecit Cyn. cum verè. d.l. si quis in tantam, exigat dolum.

Vltimo loco illa differentia considerari potest, quod in casu nostro is detentor non habet vitiosum ingressum, vt habet hic occupator in casu. d.l.si quis in tantam.Hæc ad vndecimum remedium.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio Iustiniani est.l.vlt.C.de præt.pigno.*
2 *Constitutio.l.vlt.C.de præt.pigno.an locum etiam habeat in sola detentione.*
3 *Creditor sua culpa amittens pignoris prætorij possessionem, restituitur adhuc remedio. l. vltim. C. de præt. pign.*
4 *Possessor tertius cùm remedio.l.vlt.C. de præt.pign. conuenitur,an necessaria sit debitoris excussio.*
5 *l.si*

5 *l.si post quam.C.vt in poss.leg.declaratur.*
6 *Creditor recuperans possessionem pignoris, non recuperat vt insolutum sibi cedat proprietas.*
7 *Excussio necessaria non est,cum contra tertium.l. vlt.C. de acq.possess.remedium mouetur.*
8 *Culpa qualis esse possit,vt creditori succursum sit remedio l.vlt.C.de præt.pign.*
9 *Camillus Plaut.I.C.laudatur.*
10 *Dolus doloso prodesse non debet.*
11 *Ratio quæ considerari possit in constitutione.l.vltim.C. de præt.pigno.*
12 *Constitutio prouidens in pignore conuentionali,cuius meminit.l.vltim.C.de præt.pign.quæ sit,& quo loco collocata.*
13 *l.is cui.§.quæri poterit.ff.vt in posses.leg.sensus & declaratio.*
14 *Referenti credendum est,cum apud eum constituendi facultas est.*
15 *Constitutio.l.vlt.C.de præt.pign.an locum habeat in pignore legali & iudiciali.*
16 *Pignus conuentionale quod.*
17 *Pignus prætorium quod.*
18 *Pignus iudiciale quod.*
19 *Pignus legale quod.*
20 *Pignus legale non possidet creditor.*
21 *Pignus iudiciale cedit insolutum creditori, dominusq; is efficitur,si ei concedatur.*
22 *Casus fortuitus in constitutione.l.vlt.C.de præt.pigno. qualis intelligatur.*
23 *Casus fortuitus est,qui humano consilio præuideri non potest.*
24 *Pestis inter casus fortuitos enumeratur.*
25 *Pestis grauissima anni 1350.*
26 *Flumina vis & impetus inter casus fortuitos enumeratur.*
27 *Inundatio maris prodigiosa anno 1099.*
28 *Tiberis inundatio miraculosa.*
29 *Terræmotus inter casus fortuitos enumeratur.*
30 *Terræmotus ingens anni 1564. apud Niciam Massilienses.*
31 *Terræmotus maximus anni 116. in Antiochia sub Traiano Imperatore.*
32 *Terræmotus sub Tyberio Cæsare tredecim vrbes absumpsit.*
33 *Terræmotus apud Niciam Massilienses anno 1218.tempore Honorij Tertij Pontificis.*
34 *Terræmotus maximus Reate sub Bonifacio Octauo Max. Pontifice.*
35 *Terræmotus quomodo caueatur remissiuè.*
36 *Locustarum edacitas inter casus fortuitos enumeratur.*
37 *Locustarum prodigiosa copia, sub consulatu Popily Lenatis,& Publij Aely Liguris.*
38 *Cn.Sicinij diligentia in Locustarum copia absumenda.*
39 *Locustarum ingens copia anno 1542.*
40 *Nix immoderata inter casus fortuitos enumeratur.*
41 *Hostium & piratarum incursus,inter casus fortuitos enumeratur.*
42 *Dolus vel lata culpa si casum procedit,damnum passus nõ excusatur.*
43 *Actio quæ concedatur creditori recuperanti possessionem pignoris.*
44 *Condictio ex l.vlt.C.de præt.pign.conceditur recuperanti possessionem pignoris.*

IMPERATOR IVSTINIANVS A. IVLIANO PRAEfect. præto.

Veteris iuris dubitationem decidentes, ad du- 1 plum genus hypothecarum respeximus: vnum quidem, quod ex conuentionibus & pactis hominum nascitur:aliud, quod à iudicibus datur, & prætorium nuncupatur. Et cum inuenimus in conuentionalibus pignoribus vel hypothecis, non solum tenentem creditorem adiuuari, sed etiam si ab ea possessione cadat, siue sua culpa, siue non, siue fortuito casu : humanius esse perspeximus, & in prætorio pignore dare recuperationem creditori,quocunque modo possessionem amittat, siue culpa sua, siue nõ, siue fortuito casu. licet enim debuerat incumbere suo pignori, ne aliquam patiatur inde jacturam: tamen ne quid amarum in creditoribus consequatur, benignius causam interpretamur, & ei recuperationẽ donamus. Dat. Kal. Aug. Cõstantinop. Lampadio & Oreste. VV.CC. Coss.

DVODECIMVM RECVPERANDAE possessionis remedium ex l. vlt. C. de præt. pign.

IVSTINIANI † Imperatoris diligentissimi est 1 hæc constitutio, qua consuluit esse voluit creditoribus illis, qui pignoris possessionem, quam pro sui crediti cautione apud se habebant, amiserunt, nuncq; recuperare volunt: verè enim is creditor possidebat, vt iam aliàs admonui, hæc sanè constitutio in solo Prætorio pignore loqui videtur: quare solet dubitari, an in alijs pignorum speciebus locum habeat, vt infra suis subijciam locis.

QVAERO primò, an hæc † constitutio locum habeat eo in casu,cùm creditor non ex pronunciatione de mittendo in possessionem,sed ex sola corporali, quam asininam vocant detentionem possidet? & non habere locum,sensit hic Bald.& Ange. qui huic creditori, iudicis officium, vel condictionem ex l.si coloni.C. de agric. & cens. lib.11. concedi affirmant, quod verum an sit, non mediocriter dubito, cum constitutio illa.l. si coloni. spoliato possessione rei mobilis & animatæ solum prouideat, vt iam suo loco diximus: quare casui nostro absolutè nõ conuenit. sic nec iudicis officium, concedi posse videtur, cum illud ei non concedatur,qui sua culpa è possessione cecidit, vt suo loco dicemus.& tamen in casu † pignoris est constitu- 3 tum,ei quoque concedi,qui sua cecidit culpa, vt probant clara huius constitutionis verba, ibi, siue culpa sua,siue non. Ang. Aret.§. item si quis in fraudem.col. 4.Inst. de act. nisi dicamus tunc huic creditori concedi, officium iudicis, cum sine culpa cecidit, sicq; iuxta terminos officij iudicis, non in cæteris.

QVAERO secundò, vtrúmne † vt locus sit huic 4 constitutioni contra tertium possessorem, qui à debitore est consecutus possessionem, necessaria sit ipsius principalis debitoris excussio? hanc dubitationem mouit Bald.in l.1.colum.vltim. versic. sed ego quæro. C. de his quæ in fraud. cred. & necessariam non esse credidit. sensit idem Angel. Aret. in §. item si quis in fraudem.colum.4.Inst. de actio. idem censuit Ias. in l. creditor.2. in prine. numer.4.ff. si cert.peta. Gomes. §. item Seruiana. colum.1.Institut.de actio. Franc. de Marchis.q.194.in fi.part.1.& q.656.par.2.ea adducuntur ratione, quia eo modo in possessionem missus est conseruandus.l. si quis missus. ff. ne vis fiat ei.l.2.§.erit.de iureiurand. credit & Bald. hoc probari in † l.si postquam. C. vt in possess. lega. tametsi is textus eo fortè 5 in casu loquatur, cùm est contentio super distractione pignoris, in qua is præfertur, qui iam in possessionem missus est, cum cæteris anterior videatur. quare de excussione verbum nullum : eam tamen hoc casu minimè necessariam forè existimarem, cum non † ea mente possessionem recu- 6

peret

Universidad de Deusto
Biblioteca

peret creditor, vt iure crediti insolutum cedat proprietas, sed vt consultum sibi sit, donec creditum sibi persoluatur.

* Confirmari potest ex ea communi * interpretum sententia, excussionem non esse necessariam cùm contra† tertiũ agitur ex remedio.l.vlt.C.de acq.pos.quod
7 est recuperandæ, vt nostrum. qua de re infra suo loco dicemus in.14.rem.q.5.

QVAERO tertiò, cùm constitutio hæc creditorem adiuuet, quia sua culpa è possessione cecidit, de
8 qua † culpa intelligemus, an de lata, vel de leui, vel de leuissima? de leuissima dubium non est, maior est difficultas an de lata, vel de leui intelligatur? & de leui esse intelligendum, duo suadent.

Primum, quòd in dubio appellatione, culpæ, de leui intelligitur, vt est notab. glo. & ibi Bart. in l. in venditione. §. de tempore. in glo. & culpa. ff. de bon. auct.
* iud. possid. declarant omnes * in l. quod te. ibi Dec. num. 27. Sadoletus. numer. 39. & nouissime clarissimus
9 † Camill. Plaut. inter nostræ ætatis primarios iureconsultos connumerandus, cum in omni scientiarum genere versatus admodum sit, in glo. 3. numer. 97. ff. si cert. pet.

Secundum est, quia de lata nullo pacto potest intelligi, cum dolo illa æquiparetur, l. quod Nerua. ff. dep. vbi Bart. & cæteri omnes, & tamẽ est absolutum,
10 † dolum doloso non debere prodesse. l. ne ex dolo. ff. de dolo. latissimè Tiraq. de retract. consang. §. 1. glo. 9. num. 67.

11 QVAERO quartò, qua ratione moueri † potuerit Iustinianus, vt constitueret, creditorem sua culpa amittentem pignoris sui possessionem, eam recuperare posse? & certè ratio in textu assignata videtur, dum inquit, tamen ne quid amarum in creditoribus consequatur. quorum verborum sensus is esse videtur, æquum scilicet esse, ne creditor ratione solius possessionis ius proprietatis sui crediti amittat. hoc enim ex humanitate ac benignitate quadam concessum relata ratione est, cùm aliàs ob culpam sibi parasse præiudicium dicatur.

12 QVAERO quintò, testatur in hac † constitutione Iustinianus, idem quod ipse nunc cõstituit in prætorio pignore, fuisse iam statutũ in cõuentionali, quo loco referatur illa constitutio in pignore cõuentionali? amb. gũt nostri interpretes. opinantur aliqui hic,
13 esse in † l. is cui. §. quæri poterit. ff. vt in poss. lega. & textus vix est, quod ad rem hanc faciat, cum solum agatur, vt creditor refundat seu restituat debitori, quod plus ex fructibus percepit. sic intelligit Ludo. Bolog. in l. si finita. §. Iulia. num. 163. versic. vel & quartò. ff. de damn. infect. qui paulò ante dixerat loqui potius in legali pignore, quàm alterius generis. ibidem Bolog. alias refert declarationes. Rursus intelligo lo-
* qui in prætorio pignore, vt intelligunt * omnes in d. §. Iul. hoc clarè ostendit titulus, sub quo est collocatum prætoris edictum, quo edicto constitutum sic est. & idem infra subijciam. q. vltim. Bald. ergo, & Salic. hic sentire videntur, ex sententia Innoc. in c. contingit. de dol. & contum. concessum fuisse interdictum Vnde vi: sed vix est vt hoc sentiat Innoc. in hoc nostro casu, quin malè sentiret, si hoc affirmaret. quandoquidem sua culpa decepto non succurrat interdictum Vnde vi, vt fortius dicimus in remedio ex c. reintegranda. 3. q. 1. vt infra. in 15. remed. q. 9. dicemus.

Hactenus itaque ignoramus, quæ sit illa constitutio, qua creditori in pignore conuentionali sit consul-
14 tum. Iustiniano tamen sic † referenti credendum est, cum & auctoritatem sic statuendi habuerit, iuxta cõ-
* munem * illam Dd. sententiam, referenti credendum esse. si à se relatum constituere potuit. quam sententiam probauit Dec. in aut. si quis in aliquo. in fi. C. de eden. idem in l. edita. nu. 86. C. eo. Rip. lib. 2. resp. c. 6. num. dum affirmat credi principi referenti alicuius priuilegium, cum concedere illi potuerit, Paris. cons. 33. nu. 10. lib. 1. & cons. 17. nu. 14. libr. 4. Alba. cons. 62. nu. 7. Crau. cons. 157. num. 3. & ante omnes sic docuit Bar. in l. admonendi. num. 7. de iureiur. quem sic relati intelligunt. & idem placuit Dec. cons. 402. num. 10. in fi. & consil. 326. num. 2. 3. Rui. consil. 25. num. 11. cons. 31. nu. 7. lib. 1. consi. 1. num. 1. lib. 4. latè Curt. Iun. consi. 97. nu. 4. Rub. consi. 151. num. 6. Boer. q. 247. col. 1. Gramma. decis. 59. num. 20. 21. 35. Neuiz. consil. 12. nume. 10. Quare sequitur hãc dispositionem locum habere & in pignore conuentionali, cum nulla sit differentia inter illam & hanc nostram, quæ ad exemplum relatæ à Iustiniano fuit inducta.

QVAERO sextò, vtrúmne hæc † constitutio locum habeat in pignore legali, & iudiciali, quem. admodum locum habet, & in prætorio ac conuentionali? Quatuor genera seu species pignorum esse scimus. 15

† Conuentionale dicitur quod partium conuentione constituitur, vt clarè probat hic textus noster in prin. l. 1. vbi Bar. ff. de pig. act. §. vlt. Inst. quib. mod. re contrahen. obligat. Cuiacius libr. 5. obser. c. 30. declarat. 16

Prætorium † dicitur, cum ob cõtumaciam debitoris, creditor mittitur in possessionẽ bonorum ipsius debitoris donec is soluat, & contumaciam purget. l. cum vnus. ff. de bon. auct. iud. possid. glo. l. 1. huius tit. C. de præt. pign. & is creditor dicitur possidere saltem * in realibus, vt omnes * affirmant in §. Iulia. l. si finita. de dam. infect. quo loco Vrcurr. numer. 214. probat hunc creditorem possidere, & mihi placet ex textu nostro. 17

† Iudiciale dicitur, quod in causam iudicati conceditur, vt in toto tit. C. si in caus. iud. pig. captũ fuer. tradunt omnes * in l. à Diuo Pio. §. in venditione. ibi * Alex. num. 37. de re iud. 18

Legale † autem, quod à lege inducitur, vt cum dicimus bona mariti esse pro dotis restitutione obligata, vt in tit. quib. mod. pig. vel hypot. tacitè cõtrah. & tra- * dunt * omnes in §. item Seruiana. Instit. de act. vbi latissimè Gomes. & Ias. col. 1. & 2. & declarãt relatas sententias, & plures afferunt differentias. 19

In legali ergo pignore, ea ratione huic constitutioni locum non esse arbitror, quia non is, cui † obligata
20 sunt, possidet, sed rei dominus, & obligatus & in illatis & inuectis pro pensione domus.

In iudiciali † idem dicendum illa ratione, quia ille
21 cui concessum est efficitur dominus, & cedit multoties insolutum, si ipsi creditori concedatur. d. l. à Diuo. * §. in venditione. & §. si pignora. vbi omnes * de re iud. quare vt loco pignoris nõ habetur. est textus in l. vlt. C. si in caus. iud. pig. cap. fuer. tradit Affli. decis. 188. quẽ est secutus Paris. cons. 42. nu. 18. lib. 1. vel si est antequam cedat insolutum, is creditor nõ possidet. l. 3. ff. qui pot. in pign. hab. communem testatur Vrcurrus. d. §. Iulianus. num. 219.

QVAERO septimò, cum cõstitutio, hæc eum adiuuet, qui casu fortuito rem amisit, quomodo † casus
22 iste fortuitus intelligatur? & verè dicitur casus † fortuitus, qui humano consilio præuideri non potest. l. 2. §. si eo tempore. ff. de adm. rer. ad ciuit. pertin. in l. quæ fortuitis. C. de pign. act. Ripa in tract. Pestis. in titu. de priuileg. contract. numer. 68. quo loco inter casus fortuitos enumerat † pestem, cui morbo, humano consi-
24 lio prouideri non potest, cum iam populos inuasit: nec enim medicamenta afferri possunt, vt rerum magistra sæpè docuit experientia, vt eo † anno. 1350. (quo
25 vt scribit Platina in vita Clementis. 6.) tempore per triennium totam Italiam peruagata est, vt vix decimus quisque ex millesimo superfuerit. sic † vis flumi-
26 nis inter casus fortuitos enumeratur l. ex cõducto. §. vis tempestatis. ff. loc. Rub. Alexand. in l. sed & si quis. §. quæsitum. nume. 3. ff. quis caut. qui sanè impetus ac æstuationes visæ sunt aliquãdo prodigiosæ, † vt legi-
27 mus anno. 1099. Mare ita æstuasse, vt à littore in altum centum

centum passus excesserit, vt literis prodidit Platina in vita Paschali Secundi. Sic idem Platin. in vita Nicolai
28 Tertij scribit † Tiberim adeò in immensum excreuisse, vt altare sanctæ Mariæ Rotũdæ, quatuor pedibus, & eò amplius excederet. non absimilem Tiberis inundationem recitat Sabellicus, Enneade. 10. lib. 1.

Inter casus quoque fortuitos Rube. d. §. quæsitum
29 numer. 3. ex d. §. vis tempestatis, enumerat † terræmo-
30 tus, qui graues fuerunt elapso anno † 1564. die. 20. Iulij hora noctis prima, mensis Augusti, & multo maiores apud Niciam in ea regione, quam Diui Martini nunc appellant, vt quamplurima corruerint ædificia maxima cum inhabitantium calamitate, qui ferè omnes absumpti interfectiq; sunt. aliqua enim fuere oppida, vbi ne vnus quidem superstes fuerit, tantus terror in memoriam illius sanè quàm horrendi terræmotus
31 renouauit, qui in Antiochia omnium † maximus fuit sub Traiano Imperatore anno salutis nostræ 116. vt auctor est Dion. Græcus in Traiani vita, vel illius, cuius meminit Euseb. in annalibus à Petro Crinito. lib.
32 9. de honest. discip. c. 7. relatus. † qui euenit sub Tiberio Cæsare, quo tredecim vrbes corruerunt: nec minor is certè fuit motus terræ, quam is, qui ad maximum hominum terrorem contigit in eisdem forte
33 † Saluijs montibus apud Niciam Massilienses, anno. 1218. qui sanè motus terræ tam ingens fuit, vt ad quinque millia hominum periisse conster, cadentibus domibus, saxisq; ex cacuminibus montium inhabitatas valles passim ruentibus. cuius rei auctores sunt Platina in vita Honorij Tertij Pontificis Maximi, ac M. Antonius Sabellicus. Enneade 9. libr. 6. quin si dicere ausim, quod ad nos per rumorem allatum est, tantus hic motus terræ fuit, vt existimauerint tunc mortales illo inferiorem non fuisse, qui sub Bonifacio Octauo Pontifice Maxim. in illius vita, his scripsit Platina: vt ne existimares tum Deum cum hominibus
34 pacem habuisse † tantus repente terræmotus exortus est, quantus nunquam antea: quo quidem multis diebus interualla plurima durante, ædificia passim corruere. Reate Pontifex tum erat cum tota Curia, qui certè veritus, ne ruina ædificiorum opprimeretur, casulam quandam ex tabulatis subtilibus in medio claustro fratrum Prædicatorum prato admodum lato, ædificari iussit, eoq; loco aliquandiu resedit, licet horrida sæuiret hyems. In celebritate namque Sancti Andreæ hæc perturbatio exorta est, qua autem ratio-
35 ne, & causa fiant † terræmotus, exposuit nunc relatus Crinitus, & Gellius in Att. libr. 2. c. 28. & apud Plutarchum in 3. de plac. Philosoph. c. 13. & 15. & ante hos Aristoteles libr. 2. Meteoro. c. 2. & Plinius libr. 2. Natur. histor. c. 79. Enumeratur quoque inter casus for-
36 tuitos, illa † locustarum edacitas in l. excepto. C. loc. & quorum meminit Plin. l. libr. 11. Natur. histor. c. 29. & apud Liuium lib. 2. 5. decadis, sub consulatu. C. Popilij
37 Lenatis, & Publij Aelij Ligutis, legimus, † locustarum tantam nubem à mari vento repentè in Apuliam illa-
38 tam esse, vt examinibus suis agros latè operirent. † Ad quam pestem frugum tollendam Cn. Sicinius Prætor designatus, cum imperio in Apuliam missus, ingenti agmine hominum ad colligendas eas coacto, aliquantulum temporis absumpsit, quod & hac nostra ætate
39 euenit dum in teneris agerem. † anno etenim, si modo ipse rectè memoria teneo. 42. supra millesimum, & quingentesimum, tanta in his Italiæ regionibus aduolauit locustarum copia, vt per sex integras horas perduraret volatus ac veluti densissimæ nubes solem obscurarent. quo factum est vt iactæ paulò ante sementes absumptæ fuerint. & malè certè res sese nobiscum anno sequenti habuisset, nisi singula Italiæ loca eam, qua vsus fuit Cn. Sicinius, adhibuissent diligentiam.
40 Enumeratur & inter casus fortuitos † nix immoderata l. fitula. §. si frumenta. de cond. ind. sunt alij, quos non refero.

Hi ergo verè casus fortuiti dicuntur, qui facto naturæ sine vlla hominis causa contingunt, vt egregiè docuit Bald. in d. l. quæ fortuitis. C. de pigno. actio. & Rub. d. §. quæsitum. num. 3. qui affirmant alios esse casus fortuitos, qui facto hominis proueniunt, vt † pi- 41
ratarum hostiúmue incursus. l. in rebus. in princ. ff. commod. l. contractus. in fin. de regu. iur. sic sententia iniusta. l. si per imprudentiam. C. de euict. his ergo casibus excusantur, qui possessionem amiserunt.

Declaratur non procedere † cum lata culpa & do- 42
lus casum procedit, vt probat is text. d. l. contractus. in fin. & ibi latè Igne. numer. 78. affert exemplum in l. qui insulam. §. qui mulas. ff. loc. in l. si seruus seruum. §. si mulier. ff. ad l. Aquil. aliaq; quamplura affert, quibus declarat, quando culpa & dolus casum procedat. addo Crotum in rubric. de operis nouis nunc. num. 35.

QVAERO vltimò, qua actione † experiatur hic, 43
qui pignoris possessionem amisit? Crebrior videtur sententia, vtilem hypothecariam creditori concedi. hanc probasse videtur Cyn. hic, & Petr. & refert Ang. in l. si quis missum. §. iudex. ff. de damn. infect. qui tamen Ange. non aperit cuius ipse opinionis sit. Cyn. tamen est secutus Imol. d. §. iudex. & clarè Alexand. in l. si finita. §. Iulia. numer. 98. ff. de damn. infect. quo loco Michael Vrcurrus. numer. 206. communem * esse te- *
statur. præcipuum horum fundamentum est in l. is cui. §. quæri potest. ff. vt in possess. lega. qui sanè textus varios habet intellectus, vt admonui supra. q. 5. post Bologn. d. §. Iulia. numer. 163. placet ex multis, quod scribit Vrcurrus in d. §. Iulianus. numer. 207. nullam hoc casu proditam eo iure Pandectarum fuisse actionem, cum nouè eam constituerit Iustin. hac constitutione nostra, vt infra statim subijciemus. alia quæ afferuntur facili diluuntur negotio à Bolog. Vrcurro & cæteris.

Secunda fuit sententia Inn. in c. contingit. de dol. & contum. cõcedi hoc casu interdictum, Vnde vi, argumento nostræ constitutionis. Innoc. secuti sunt Alex. d. §. Iulia. nu. 98. distinguẽdo, vt apud eum, verum cæteris non placet, vt nec mihi satisfacit, relata præsertim ratione supra.

Tertia ergo † fuit opinio aliquorum, vt per Imol. 44
d. §. iudex. & Alexand. d. §. Iulia. numer. 98. quam clarè defendit, eo loco Vrcurr. numer. 207. & rectè mea sententia, concedi condictionem ex lege hac nostra, quæ instar interdicti, Vnde vi, est prouulgata. non enim ante hanc constitutionem prouisum fuerat, vt non mirum, si dicat Iustin. se dare, donare hoc casu possessionis recuperationem, nec enim hanc dedisset actionem Iustin. si iam competijsset. alia plura rectè perpendit præcitato loco Vrcurr. quæ non refero. Hæc ad duodecimum Recuperandæ possessionem remedium.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio. l. vlt. C. vnde vi. vna est ex posterioribus quinquaginta Iustin. constitutionibus.*
2 *Constitutio. l. vlt. C. vnde vi. remedium possessionis recuperandæ continet.*
3 *Constitutio. l. vlt. C. vnde vi. extensiua interdicti Vnde vi.*
4 *Possessio vacans, quæ rectè dicatur.*
5 *Possessionem vacuam, qui tradere tenetur, quomodo eam tradet.*
6 *Possessionem vacuam non tradit, qui minus tutam transfert.*
7 *Possessio plena, quæ.*
8 *Pleno iure possidere quid.*
9 *Plena proprietas, quæ.*
10 *Possessio semiplena, quæ.*
11 *Possessio vacare an dicatur, si antiquus possessor ciuiliter adhuc possidet.*
12 *Constitutio. l. vlt. C. vnde vi. locum habet, pro sola natu-*

Universidad de Deusto Biblioteca

rali possessione occupata recuperanda.

13 Constitutio.l.vlt. C. vnde vi. habet locum cum occupator credidit ex toto possessionem vacare.
14 Occupator possessionis rei mobilis vacantis, excusari an possit ex constitutione.l.vlt.C.vnde vi.
15 §.quod autem.Inst.de vsucap.declaratur.
16 Possessio rei mobilis, vacare potest, vt possessio rei immobilis.
17 Rei appellatione ita mobilis vt immobilis continetur.
18 Rei appellatio restringitur ob subiectam materiam.
19 Similitudo, qua vtitur Iustin.in l.vlt.C.vnde vi. declaratur, & nouè explicatur.
20 Vis ablatiua propriè cadit in re mobili.
21 Possessio vacans an furtiua, & vitiosa possit effici, vt vi possessa dici possit.
22 l.qua ratione.§.vlt.ff.de acq.possess.declaratur.
23 l.si falsas.§.si iactum.ff.de furt.exponitur.
24 Ratio cur res mobilis vitio reali affici potest, ita vt impediatur vsucapio, & non immobilis.
25 Occupans possessionem vacantem rei propriæ, an teneatur ex constitutione.l.vlt.C.vnde vi.
26 Bartoli, & aliorum considerationes multæ, ad l.vlt. C. vnde vi.subuersæ.
27 Noua auctoris opinio, ac occupans possessionem vacātem rei propriæ teneatur ex l.vlt.C.vnde vi.
28 Occupans possessionem vacantem rei propriæ, admittitur ad probandum de iure sui dominij, si offerat probationes incontinenti.
29 Constitutio.l.vlt.C. vnde vi.an instar interdicti Vnde vi, vel interdicti, de adipiscenda sit introducta.
30 Interdicta Adipiscendæ & Recuperandæ, duo continent pugnantia.
31 Occupans possessionem alterius, quam propriam credebat tenetur ex l.vlt.C.vnde vi.
32 Credulitas iusta excusat.
33 Mala fides in eo præsumitur, qui sine titulo possidet.
34 Error iniustus causat bonam fidem.
35 Bona fides etiam ex iustis rationibus causatur.
36 Credens viro bono excusatione dignus est.
37 Occupans possessionem rei hæreditariæ, an teneatur ex constitutione.l.vlt.C.vnde vi.
38 Hæreditatis iacentis possessionem occupans, an teneatur ex l.vlt.C.vnde vi.
39 l.1.§.1.ff.de rer.diuis.declaratur.
40 Hereditaria res, quomodo in nullius bonis esse dicatur.
41 Possessio qualis qualis inest in hæreditate iacenti.
42 Statutum puniens ingrediētem fundum alienum, an habeat locum contra occupantem fundum iacentis hæreditatis.
43 l.vlt.C.de crim.expila.hæred.declaratur.
44 Hæreditas iacēs, defuncti personam repræsentat, & quomodo.
45 Constitutiones nouæ status Mediolani, sub tit.de bonis ad cridas ponendis an locum habeant, contra iura iacentis hæreditatis, & inibi de ratione.
46 l.cœptam.ff.de vsucap.intellectus, & declaratio.
47 Præscriptio etiam aduersus hæreditatem iacentem procedit.
48 Legatarius sua auctoritate occupans legatum hæreditate iacente, rem tenetur restituere, sed occupationis euitat pœnam.
49 Hæreditaria res cum occupatur hæreditate adita, an locus sit constitutioni.l.vlt.C.vnde vi.
50 Hæres dominus dicitur adita hæreditate, non tantum adhuc possessor.
51 Interdictum, quorum bonorum, bonorum possessori tantum conceditur, & adipiscendæ possessionis remedium est.
52 Remedium.l.vlt.C.de edict.diui Adr.toll.quando habeat locum.& adipiscendæ possessionis est.
53 Priuatio habitum præsupponit.
54 Ratio auctoris noua, qua demonstratur.l.vlt.C. vnde vi. locum non habere, cum possessio rei hæreditariæ, adita hæreditate occupatur.
55 Hæreditas adita, desinit esse hæreditas.
56 Possessio cui restitui debeat an primo, qui vacuam possessionem iam ingressus, vacuam reliquit, vel ei, qui vltimo loco vacuam amisit.
57 l.cum à te.ff.de vi & vi arm.declaratur.
58 Riparationes & considerationes explosæ.
59 Possessor simul & dominus si cum solo possessore concurrit præfertur, vt ei restituatur possessio.
60 Possessio vacua si ex secundo occupatore in primū perueniat, primo loco spoliato conceditur ante alterum restitutio.
61 Occupans possessionem vacuam, si eam amisit, an teneatur ex l.vlt.C.vnde vi.& inibi declaratur.
62 Occupator an in dolo esse debeat, vt locus sit remedio. l. vlt.C.vnde vi.
63 Dolus præsumptus sufficit, vt sit locus constitutioni.l. vlt. C.vnde vi.
64 Bona fides regulariter præsumitur.
65 Bona fides etiam in causis lucratiuis præsumitur.
66 Bona fides in eo etiam præsumitur, qui solum titulum habet putatiuum.
67 Bona fides præsumitur etiam in eo, qui per errorem iniustum possidet.
68 Possessor antiquus contra nouum sine titulo malæ fidei exceptionem obijcere potest.
69 Bona fides in nouo possessore cum titulo præsumitur contra antiquum.
70 Mala fides præsumpta.30.annis purgatur.
71 Bona fides præsumitur etiam in nouo possessore sine titulo quoad tertium.
72 Bona fides non præsumitur in nouo possessore sine titulo quoad tertium, si iuris præsumptio repugnat.
73 Emens ab occupatore rei vacantis, quanto tempore præscribat.
74 Occupator præbendæ vacantis an teneatur ex constitutione.l.vlt.C.vnde vi.
75 Spiritualia auctoritate propria apprehendi nūquam possunt.
76 Occupans agrum desertum, an teneatur ex constitutione l.vlt.C. vnde vi.
77 Occupans agrum desertum, biennio præscribit.
78 l.qui agros.C.de om.agro deser.lib.11. quo tempore promulgata.
79 Lex posterior ab antiquiori sæpè declarationem recipit.
80 l.qui agros.C. desert.libr.11. dispositio hodie in Italia locum non habet.
81 Negligens iure suo sæpissimè priuatur.
82 Captus ab hostibus & reuersus an ex constitutione. l. vlt. C. vnde vi. suam possit recuperare possessionem, quæ captiuitate pendente fuit occupata.
83 Captus ab hostibus statim amittit possessionem.
84 Captus ab hostibus etiam per momentum possessionem perdit.
85 Momentum temporis est in consideratione, cum de actus extinctione agitur.
86 l.qui possessionem.ff.de vi & vi arm.declaratur.
87 Momentanea acquisitio non est in consideratione.

88 Vxor

88 Vxor à viro non dicitur diuertisse, si per temporis momentum absfuit.
89 Alienare prohibitus, non censetur prohibitus cum momentanea alienatio est.
90 Emphyteuta alienando per temporis momentum domino irrequisito ius suum non perdit.
91 Dos si à viro vxore mortua lucratur iuxta statuti dispositionem, eam adhuc lucrabitur, si per momentum temporis perdurauit matrimonium.
92 Maritus si statuto prohibeatur vxori aliquid relinquere non prohibetur, si quid per momentaneum erit relictum.
93 Momentanea sunt in consideratione, cum possunt prodesse.
94 Commodatario, & depositario an cōcedatur remedium. l.vlt.C.vnde vi.
95 Scholastico an concedatur.l.vltim.C.vnde vi.remedium contra Scholasticum, qui suum in auditorio locum occupauit.
96 Scholasticus est per triduum excommunicatus, cum in prælectionibus docentium, cæteris est impedimento.
97 Accurs.in interpretatione.l.vlt.C.de offic. magistri offic. notatus & reprehensus.
98 Militiæ schola olim fuit.
99 Tyrones in schola militiæ vltimum tenebant locum.
100 l.vlt.C.de offic.magistri offic.sensus.
101 Petri Rebussi lapsus.
102 Libelli forma in remedio.l.vlt.C.vnde vi.

IMPERATOR IVSTINIANVS.

A. IOANNI PRAE. PRAE.

Cum quærebatur inter Illyricanam aduocationem, quid fieri oporteret propter eos, qui vacuam possessionem absentium sine iudiciali sententia detinuerunt, quia veteres leges, nec Vnde vi interdictum, nec Quod vi aut clam, vel aliam quandam actionem ad recipiendam talem possessionem definiebant, violentam in ablatam possessionem minimè præcedente, nisi domino tantummodo in rem actionem exercere permittentes: nos non concedentes aliquem alienas res vel possessiones per suam auctoritatem vsurpare, sancimus talem possessorem vt prædonem intelligi, & generali iurisdictione ea teneri, quæ pro restituenda possessione contra huiusmodi personas veteribus declarata sunt legibus. Ridiculum etenim est dicere vel audire, quod per ignorantiam alienam rem aliquis quasi propriam occupauerit. Omnes autem scire debent, quod suum non est, hoc ad alios modis omnibus pertinere: cum talis dispositio in furti actione iamdudum veteribus legibus definita est, dicētibus: si quis alienam rem aduersus domini voluntatem attigerit, furti actione teneatur. his videlicet, quæ super recipienda possessione à nobis disposita sunt, locum habentibus, si non ex die, ex quo possessio detenta est, triginta annorum excesserint curricula. Dat.13. Kalend. Nouembris Constantinop. post consulatum Lampadij & Orestis. VV.CC. anno secundo.

DECIMVMTERTIVM RECVPERANDÆ possessionis remedium, ex l. vlt.C.vnde vi.

CVM non omni ex parte eorum audacia esset repressa, qui tam auidè aliena occupare student, eo præsertim in casu, cùm rei possessio vacans, vtpote quasi à possessore relicta, ab eo, qui se dominum non esse intelligit, occupatur: Iustinia, noster legislatorum prudentissimus hanc edidit † constituti- 1
onem, quam vnam ex quinquaginta posterioribus
credimus, vt iam in anteludijs admonuimus. prouidet itaque constitutio hæc aduersus occupantem rem
vacantem, quare † remedium possessorium recuperandæ est, vt vno ore affirmant * omnes, & respondit 2
Bal.consi.321.ad euidentiam præmittendum est, quòd *
aliquando.lib.3.Afflict.in c.1.§.illud quoque.nu.16. de
prohib.feud.alien. per Freder.dixit hanc esse ex quinquaginta decisionibus Iustin. & non esse nec retinendæ nec adipiscendæ possessionis. quin rectè nostri dixerūt esse † constitutionem interdicti, Vnde vi, extensiuam, vt ante alios probauit Iac.Butrig.& Barto.hic. 3
ex verbis text. nostri, ibi, generali iurisdictione, hoc
est, generali interdicto Vnde vi, & ibi veteribus legibus, quæ non ad l.si quis in tantam. (vt malè aliqui
opinantur) sed ad interdictum Vnde vi, relationem
habent, si enim intellexisset Iustin. hic referri.l. si quis
in tantam. non ius antiquum, sed nouum appellasset:
nam cum veteris iuris meminit Iustin.intelligit, quod
iure Pandectarum est promulgatum, vt probat inscriptio titu.C.de veteri iur. enucl. & ibidem in l.1.§.hoc
etiam.& verè secundum Salic.hic colum.2. in 2.oppo.
verba illa, veteri iure, non conueniunt dispositioni.l.
si quis in tantam. cum nulla in casu nostræ constitutionis interueniat violentia, ob quam edita est.l. si quis
in tantam. hanc sententiam probauit & Ang.hic.

QVAERO primò, quæ dicatur † possessio pro-
priè vacans.gl.hic. quam cæteri sunt secuti, dixit pos- 4
sessionem dici vacantem, quæ ab aliquo, nec animo,
nec corpore possidetur, gloss. in l.idcirco.C. de fid.instrum.in l.improba.C.de acq.possess.in §. quæ autem.
in verbo, loco vacantis.Instit. de vsucap.Alex. & Ias.
in l. in conuentionalibus. §. si quis vacuam, de verb.
obliga. Oldra. consil.311. allegationes. colum.2. Ruin.
consil.94.num.2.libr.1.Bell.in c.sæpè.nume.9.de restit.
spoliat.Dec.consil.282.num.3.versic.& ista.Goza.consil.24.numer.1.2.Balb.in l.Celsus.numer.80.de vsucap.
quare dicimus condemnatum tradentem † possessio- 5
nem vacuam, non liberari, si ab alio etiam solius rei
seruandæ causa occupetur.l.2.§.vacua.ff.de empt.egregiè docuit Aemil.Ferr.in l.3.numer.39.ff.de vsucap. sic
nec † vacuam dicitur transferre, qui minus tutam 6
transfert.Barto.l.ratio.§.1. de act.empt.probat. tex.in
c.Pisanis. de restitut.spoliat. sic econtra dicimus eum
† plenam habere possessionem, qui naturalem simul
habet & ciuilem. Bald. in l.mater.C. ad Tertul. Ias.in 7
l.huiusmodi.§.ædes.de lega.1. & ante eos gloss. in d.§.
quod autem. Instit.de act. licet gloss.l. raptores. C. de
episc. & cler. aliter, & malè sentire videatur. quare
eum † pleno iure possidere dicimus, qui vt dominus 8
possidet.l.1.C.de reuo.donat. & in simili dicimus † de 9
plena proprietate, quæ in se vsumfructum, ius alienandi, & absolutum dominium habere dicitur, secundum Bald.in l.fœminæ.§.illud.C.de secund.nupt.
& Ruin.consil.vlt.num 6.libr.3. † semiplenam autem
possessionem (vt vno verbo attingam omnia) illam 10
dicimus, in qua quis est causa rei seruandæ. sic glo.d.
§.quod autem. quam singularem dixit Ias. in l. traditionibus.C.de pact. Alex.in addit.ad Bartol. in l.2.§.1.
de act.empt. & Ias.in §.rursus. numer.142. Institut. de
action.

QVAERO secundò, quid si is primus † posses-
sor ciuiliter adhuc possideat, an vacās dicatur posses- 11
sio, & constitutioni nostræ locus sit? & esse locum credidit Barto.hic numer.5.& ante eum Hugo à gloss.hic
relatus, & eam secutus fuit Alber.& Salic.hic. colum.
2.versicu. tunc quæro.& quam veriorem probo. nam
cum (vt dicebat Barto.) possessio sit naturalis & ciuilis, naturalis hoc casu vacare dicitur, quare † illius 12
causa constitutioni nostræ locus erit, quod ea ratione confirmatur, quia textus noster in principio de
de possessione absentium loquitur, & solam naturalis possessionis occupationem considerat, ob id ab-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sens dum ciuiliter possidet, reuersus recuperat ex hac constitutione, quæ dum appellat absentis possessionẽ, aliquam esse præsupponit, quæ dum naturalis esse nõ potest, ciuilis erit.

Contrariam tamen sentẽtiam probauit Ioan. glossator, & eum secuti alij sunt, adeo vt communem ⁂ hanc deinde dixerit Rip. in c. sæpè. num. 56. de restit. spoliat. verum iure non subsistunt fundamenta. nam quod dicitur dari interdictum Vnde vi, ex l. 1. §. fiue autem. & l. 3. §. si quid autem. ff. de vi & vi arma. illi ciuiliter possidenti, ob idq; frustrà hoc cautum videri nostra constitutione. verum non est, cum enim hanc rationem sensisset is Hugo, animaduertit hic Salic.
13 colum. 2. verfic. sed attende. respondetq; nostram † cõstitutionem loqui, quando is occupator credidit rem ex toto vacare, et si arbitratus fuisset aliquem affuisse possessorem, non occupasset, cum nec animum habuerit repellere venientem. quo in casu non prouidit interdictum Vnde vi, cum loquatur quando occupator primum possessorem venientem non admittit, quare imputandum est potius hoc nostro casu primo possessori, qui vt meticulosus nimis, ausus non est possessionem naturalem ingredi, sed eam pro derelicto potius habuisse dicitur. non quoque me mouet, quod dicebat Ioan. hanc possessionem nunquam vacantem dici potuisse, quia aut consideramus tempus ante suspicionem antiqui possessoris, & tunc illa vacans dici nõ potest, cum ciuilis esset apud ipsum antiquum possessorem: aut consideramus tempus postea, quàm is suspicari cœpit, posse repelli, & tunc nec vacans potest dici, cum sit occupatori quæsita. quia respondeo cum Salic. hic. colum. 2. verficu. sed certè ad hoc &c. possessionem dici vacantem, quoad antiquum possessorem, eo ipso, quod est suspicatus posse repelli, licet, quoad occupatorem non dicatur vacua, cum iam sit possessa & occupata: & sufficit esse vacua habita ratione antiqui possessoris, vt hic nouus iusta ratione se tueri possit. quare verior est (vt admonui) Bartol. & Salic. sententia, quam tamen intelligo eo casu procedere, cùm occupator tempore occupationis ignorauit possessionem ab antiquo possessore possideri, secus si sciuit, quia tunc quàm facillimè credere potuit se cõmittere violentiam, & cessat credulitas, ob quam excusabatur à pœnis commissæ violentiæ. erit tamen cogitandum in re tam ardua.

14 QVAERO tertiò, an hæc † constitutio locum habeat pro occupatione rei mobilis? & non habere locum censuit hic glo. quam tueri cõatur Salic. colum. 3. verfic. quarto quæro. ea ratione, quia textus hic noster vult pro re mobili antiquitus fuisse prouisum per furti actionem, vt in fine dicitur, & tamen in huius possessionis occupatione per actionem in rem, erat consultum. cum ergo iure antiquo differentia esset, sic & nunc esse debet. vt enim actio in rem, olim ad rem mobilem non adaptabatur, sic nec hodie hæc constitutio. verum parum satisfacit Salic. ratio. nam licet olim quoad dominij recuperationẽ in re mobili, & immobili prouisum esset, idq; diuersimodè, stat tamen, quod nunc in possessione recuperanda eadem hac nostra constitutione satisfactum & prouisum videtur. quare clarius Salic. sententia probari videtur
15 ex text. † §. quod autem. Instit. de vsucap. dum paucis refert hanc constitutionem, & ibi gl. animaduertit, & vtitur his verbis: quo autem ad eas res, quæ solo continentur. loquitur ergo de rebus immobilibus, nisi dicamus textum illum nullum verbum facere, quoad possessionem recuperãdam, sed ratione vsucapionis, quem ibi glo. in verbo, longa, inquit hodie hac nostra constitutione esse correctum.

Contrariam ergo sententiam rectè probarunt aliqui, quos hic secutus est Barto. nume. 7. placuit & hæc sententia Alc. in l. rem quæ nolis. numer. 4. de acquir.
* possess. qui communem * recentiorum esse testatur, etsi nõ me lateat leuia aliqua afferri, vt illud, quo vti-
tur Barto. possessionem † rei mobilis ita vacantem di- 16
ci posse, vt immobilis. l. si rem mobilem. de acqui. possess. concedo, sed quid ad rem? nec enim infert argumentatio hæc, constitutionis verba huic casui conuenire. non pariter satisfacit Bart. argumentatio ex hoc textu qui loquitur generaliter de possessione rerum, & † rei appellatione venire, ita mobiles, vt immobi- 17
les. l. 1. in fin. ff. si cert. pet. l. rei appellatione. de verb. sign. nam respondeti potest † rei appellationem ex 18
subiecta materia restringi, vt declarant * omnes. in d. * l. 1. ff. si cert. pet. & docuit Alcia. in l. nominis & rei. de de verb. sign. in casu ergo nostro dicere possumus, subiectam materiam non ferre, vt de possessione mobilium intelligatur. euitari quoque potest illa Barto. & ante eum Butriga. consideratio, ex textu nostro in fine, † dum furti similitudo affertur, quod sanè fur- 19
tum in sola re mobili committitur. l. 1. ff. de furt. euitari inquam potest ptæter obscuram Salic. responsionẽm, Iustinianum hic non vti furti similitudine, quoad huius cõstitutionis dispositionem, quasi quòd & in re mobili locum habeat: sed vtitur tantum Imperator rationis similitudine, ad reijciendam eorum opinionem, qui opinabantur licere occupare rem vacantem, quam suam non esse sciebant. inquit enim Iustin. dum isti sciunt rem non esse suam, scire debent esse alterius, & ideo non licere eam occupare. quæ ratio, & in furtis ab antiquis Iureconsultis considerata fuit, hæc ergo sententia verius probatur in illis verbis nostri text. violentia in ablatam possessionem. nam hæc verba, quæ de vi ablatiua sunt, intelli-
guntur ratione rei mobilis, in qua † vis ablatiua ca- 20
dit, vt declarat gloss. vbi Barto. & cæteri in l. extat. ff. quod met. caus. & diximus suprà in anteludijs. nume. 40. intelligitur ergo constitutio hæc nostra in possessione rei mobilis. hoc suadent, & illa verba, per suam auctoritatem vsurpare, quæ vsurpatio, tam propriè cadit in rebus mobilibus, quàm immobilibus. sic & illa verba, res & possessionem, quorum vnum referri videtur ad rem ipsam immobilem, alterum ad mobilem: nec subiecta materia nostræ constitutionis magis suadet (vt suprà dicebam) vt intelligamus potius de re immobili, quàm mobili.

QVAERO quartò, an vacans † possessio vitiosa 21
efficiatur, ita vt furtiua, vel vi possessa esse dicatur? & non effici sensit hic glo. quam secuti sunt cæteri, vt cõ-
munem * testatur hic Bar. num. 8. ex l. sequitur. §. si vi * me. de vsucap. vbi occupans vacantem possessionem vsucapit, & ex claro tex. §. quod autẽ. Inst. de vsucap. vbi possessio vacãs, etsi apud occupantem dicatur vitiosa, non tamen apud illius successorem, quia non est affecta vitio reali, quare is successor vsucapit, quod minimè posset, vbi vitio reali affecta esset. §. furtiuæ. illo tit. de vsucap.

Non ignoro tamen gloss. in l. sequitur. §. item si occupaueris. ff. de vsucap. & in d. §. quod autem. Institu. eo. in verbo, longa, contrariam sententiam probasse, ex verbis nostræ constitutionis, quæ sic considerare visus est Bartol. dum hic text. æquiparat huius legis prouisionem, ad furti actionem, sed eo casu per furtum res dicitur vitio reali affecta. d. §. furtiuæ. ergo & idem nostro hoc casu. verùm iam præcedenti quæstione dicebam, casus non æquiparari, sed Iustin. à vi rationis argumentari, non repeto. Bartol. ergo glossæ sententiam comprobans, declaratione quadam citat. l. falsus. §. si iactum. ff. de furt. & l. qua ratione. §. vlti. ff. de acq. rer. dom. vbi probari videtur furtum' committi in re vacanti, alias tamen à domino possessa. idem ergo dicendum est in casu nostro. quare Bartol. intelligit textum nostrum procedere in re nunquam possessa, sed semper vacanti. verùm respondeti potest non licere argumentari ex re furtiua ad hanc occupatam, hæc enim vsucapi potest. d. l. sequitur. §. si vi me. d. §. quod autem. illa furtiua non. d. §. furtiuæ. nec
ad rem confert is text. † l. qua ratione. §. vltim. & d. 22
† l. fal-

23 † l. falsus. §. si iactum. quia concedo, quoad occupantem furtum committi eo casu, cum rem ab altero saltem animo possessam occupat. sed in casu nostro loquimur, tum quoad occupatoris successorem, in quem non dicitur res vitiosa tranfire, tum quia res erat omnino vacans, cum in totum primus possessor desierit possidere. sed subtilis est inuestigatio, quærere
24 qua ratione factum sit, vt in re mobili † res dicatur affici vitio reali, vt vsucapi non possit, non autem in re immobili occupata, vt nostro in casu. & ratio esse potest: quia in re mobili furtum committitur, & res contrectatur, quare vitium circa rem versatur, idem quando res occuparetur: diuersum quando res vacãs occupatur, nam solum vitium in persona occupantis versatur, qui fide mala aliena occupauit. declarat doctè Aemil. Ferr. in l. 3. nu. 40. de vsuc. erit tamen cogitandum.

25 QVAERO quintò, an † hæc constitutio locum habeat contra occupantem possessionem rei propriæ vacantem? & non habere locum affirmauit hic glo. in verb. per ignorantiam. quam sunt secuti Barto. nume. 11. Ang. & Salic. colum. 1. idem censuit Alex. in l. naturaliter. §. nihil commune. numer. 14. 32. de acquir. possess. Ruin. consil. 49. num. 6. libr. 4. Ripa. in c. sæpè. num. 65. de restitut. spoliat. Didac. libr. 3. var. resolut. c. 16. num. 7. verficu. secundus casus. nouissimè Natta. consil. 396. num. 2. lib. 2. istis addo Bellam. in c. sæpè. colum. vltim. de restitut. spoliat. Iacob. à S. Georg. in l. si de vi. nume. 19. verficu. decimo fallit. de iudic. quare vna omnium hæc videtur sententia, quæ vix est, quòd iure probe-
26 tur: nam textus hic noster in illis verbis, † possessionem absentium &c. quem sic inducit Bartol. ergo secus si res est propria. non concludit, quia licet occupans rem propriam, sciat esse propriam ratione dominij, non ignorat tamen esse alienam ratione possessionis. qua responsione dissolui cæteræ Bartol. & aliorum considerationes possunt, dum verba illa textus considerant, alienas res vel possessiones, secus si proprias. nam hæc argumentatio, vt relata dissoluitur. & tres casus considerari possunt, aut intelligimus occupatorem occupare rem propriam in qua ipse habet dominium, & possessionem, & tunc res est de indubitabili posse: aut occupat rem, in qua habet possessionem, & idem est, cum non alienam possessionem, sed propriam continuare dicatur: aut occupat rem, in qua ipse habet dominium, alter verò possessionem, quæ possessio dicitur quando corporaliter non possidet, & hoc casu nõ potest occupare, quia etsi sciat rem esse suam ratione dominij, cum tamen etiam sciat se non esse in possessione, credere debuit alterum possidere, sibiq; non licere alterius possessionem occupare: & ita intelligi possunt illa verba constitutionis, omnes autem scire debent, quod suum non est, hoc ad ali-
* os modis omnibus pertinere, quæ pro cõmuni * perpendi solent.

27 Quamobrem aduersus cæteros placuit † aliquãdo contraria opinio, non licere domino rei occupare possessionem vacantem. ea ratione adducor, quòd constitutio hæc est facta principaliter ad extensionem interdicti Vnde vi, vt hodie detur contra occupantem possessionem vacuam. quare constitutio hæc solam possessionem respicit, & solius occupatoris vitium consideratur, qui non debet se posse ea ratione excusare, quod crederet possessionem esse nullius, nam si sciebat non esse suam, credere debuit esse alienam.

Præterea interdictum Vnde vi, solum prouidet ratione possessionis, vt eam ne dominus quidem dominij iure occupare possit. hæc ergo constitutio, quæ extendit interdictum procedere etiam cum occupatur vacua possessio, debet sic accipi, vt intelligamus, etiam hoc casu, cum dominus occupat, alias interdictum Vnde vi, non modo extenderetur in vno, sed etiam restringeretur. Verum in praxi difficile esset à communi retedere. quare intelligere possumus hanc cõmunem, * cum ipa possessio omnino vacat, & ab- *
sens corpore, & animo possidere desijt, tunc enim arbitror domino rei licere possessionem illam occupare, aliàs non.

Declaratur secundò communis relata sentẽtia non procedere, quando is † occupator est paratus incon- 28
tinenti probare se esse dominum, sic glo. hic. in verbo, per ignorantiam, quam hic probauit Bart. nume. 11. & communis est declaratio, vt aliàs diximus suprà in. 1. remed. recuper. possess. ex interdicto Vnde vi. quæst. 21 limitat. 1. vbi plures retuli. ibi relatis nunc addo solum: vtrúmne declaratio hæc in nostro hoc textu probetur? & non probari videtur, cum hæc constitutio sit extensiua interdicti Vnde vi, in quo non licet opponere dominij exceptionem etiam probandam incontinenti. l. momentaneæ. C. vnde vi. & dixi in d. quæst. 21. Barto. hic. num. 11. fatetur esse inductam ad similitudinem interdicti Vnde vi, contra eum qui occupauit res alienas: attamen hic ante omnia constare debet, rem esse alterius, non immeritò si dominus occupator esse propriam probare potest, vt ex hoc concludat non esse alienam. quæ responsio non est vera, nec iure probatur. non enim hæc constitutio inducta est ad similitudinẽ interdicti Vnde vi, quia diuersa ab eo effet, nam quod simile est, diuersum, non idem est. l. quod Nerua. ff. depositi. Est ergo illius interdicti Vnde vi. extensio, vt ergo in illo interdicto non habetur ratio, quæ res fuerit occupata, quoad dominium, an propria vel aliena, sic nec hoc casu, quia consideratur sola occupatio possessionis alterius, quare is actor solum probare habet possessionem suam tempore quo per absentiam vacare deinde, cœpit, etsi nostri interpretes malè opinentur necesse esse probare rem fuisse propriam ratione dominij. respondet itaque secundo loco Bartol. & negat, hanc † constitutionem habe- 29
re similitudinem per omnia interdicti Vnde vi, cum hoc constitutionis nostræ remedium videatur instar possessionis adipiscendæ, quam ipse sua culpa perdiderat: & hanc Bartol. considerationem probauit. Natta. d. consil. 396. num. 2. libr. 2. quæ sanè responsio est deterior prima, cum iure probari minimè credam, remedium recuperatorium (vt est hoc ipsum) habere similitudinem adipiscendæ, seu esse illius instar, cum sint duo pugnantia, † adipiscendæ præsupponit nun- 30
quam penes eo interdicto agentem possessionem fuisse, recuperandæ verò fuisse, sed nunc amissam. & dum inquit Barto. hunc sua culpa amisisse, dico nihil esse: quin si verum illud esset, dicendum est nullo pacto eo adiuuari, ex quo sua culpa amisit, vt in magis vtili, & fauorabili reintegrandæ remedio ex c. reintegranda. 3. q. 1. dicemus. Salic. ergo tertio loco hic. colu. 3. verfic. quæro nonò. in fi. illud procedere asserit in interdicto Vnde vi, in quo violentia dicitur interuenisse, secus hic, vbi solus adest præsumptus dolus, aut si verus est, sine violentia est. Verum hoc est penitus falsum, vt dixi ex l. meminerint. C. vnde vi. erit tamẽ cogitandum.

QVAERO sextò, an hæc constitutio † locum ha- 31
beat contra occupatorem, qui credebat rem esse suam? & non habere locum affirmauit hic glos. cum per dolum hic non occupauerit, & tamen dolus requiratur, vt huic constitutioni locus sit. Bartol. hic distinguit quatuor casus, tandem concludere videtur, quod si huius occupatoris † credulitas erat iusta ratione fun- 32
data, cum omninò excusari: si verò iniusta, non excusari, cum in dolo saltem præsumpto esse dicatur, quod sentit idem Bartol. hic. numer. 15. confert, quod scribit Innoc. & Bald. in c. per tuas. de testib. † malam 33
fidem in eo præsumi, qui sine titulo possidet. quam sententiam probarunt Imol. in c. vltim. de præscript. & Felin. in c. diligenti. eo. adducuntur omnes ex textu hoc nostro. verum Bartol. distinctioni aduertatur, quòd immò credulitas causata ex iniusta ratione, ex-

Universidad de Deusto
Biblioteca

34 cuſet occupatorem, cum etiam † iniuſtus error cauſet bonam fidem.l.igitur.§.poteſt.de liber.cauſ. vbi clarè Bartol.& idem in l.Celſus.num.17.de vſucap. & communem * teſtatur Alcia.tractat.præſumpt.reg.3. præſumpt.5. numer.1.& Didac.Couar. Hiſp. in relectione c.poſſeſſor.in 2.part.§.8.num.2.de reg.iur. in 6. quibus in locis affirmãt † bonam fidem cauſari ex iniuſtis ra-
35 tionibus, etiam in eo, qui eſt ſine titulo, aduerſus Inn. Baldum Imol. & Felinum, contra quos, præter relatos, reſpõdit Soc. Iun.conſi.76.num.60.conſi.77.num. 156.lib.1.

Nec difficultatem facit textus noſter, quo nititur Bart.quia reſpondetur ex Alc.Didac.& cæteris loqui, quando occupator ſciebat rem nõ eſſe propriam, quia tũc credere debuit eſſe alienam. ſed in eo, qui credidit eſſe ſuam, is profectò dicitur eſſe in bona fide, etſi titulo careat, ſine dubio tamen excuſatur, cum iuſta credulitas ſecundum Alc.& Did. cauſari potuerit in eo, qui credidit alicui referenti res illas ſuorum maiorum fuiſſe: quod ſenſit & Alexa.d.l. naturaliter.§. ni-
36 hil commune, nu.14.de acq. poſſeſſ. eſt enim is † excuſatione dignus, qui viro bono credidit, iuxta notab. glo. l. Titio fundus. de cõd.& dem.quam citauit Did. d.§.8.num.1. in fin. & eam probarunt alij plures olim, relati ſuprà.quod intelligo quando credulitas verſatur circa poſſeſſionem, non circa rei dominium, vt ſuprà præcedenti quæſt. declaraui & ita ſenſit Alex. d.§, nihil commune.nu.14.

37 QVAERO ſeptimò, an hæc conſtitutio † locum habeat in poſſeſſione rei hæreditariæ occupata? & nõ habere locum gloſſ.hic affirmauit, etſi glo. in.§. quod autem.Inſtitu.de vſucap.communiter recepta, vt docuit hic Barto.num.10.aliter ſenſerit, vt tamen clarior res ipſa reddatur, ex Bartol.hic duos diſtinguo caſus, etſi tres diſtinguat Rip. in c. ſæpè. numero.58.de reſtit. ſpoliat.

38 Primus eſt caſus, quando † res hæreditaria iacente adhuc hæreditate occupatur, & non eſſe tunc locum conſtitutioni noſtræ, affirmauit gloſſ.hic. quam ſecuti ſunt Barto.Salic. & cæteri crebrius, vt teſtatur Rip. d.c.ſæpè.num.58.qui pariter eam probauit, & Alc.lib. 2.de verb. ſign. pag. 83. in paruis impreſſionibus. Veruntamen quæ afferuntur rationes, & fundamenta non multum vrgent. nam prima illa ratio, qua dicimus conſtitutionem noſtram locum habere contra occupantes bona vacantia, non habere locum hoc caſu, cum bona hæreditaria adhuc hæreditate non
39 adita non dicantur bona vacantia, ſed nullius † l.1.§. 1.de rer.diuiſ. ad rem non facit. quia res hæreditaria
40 dicitur eſſe † in nullius bonis ratione poſſeſſionis, quia poſſeſſor non reperitur. l.1. §. Scæuola. ff. ſi quis teſtam.lib. eſſe iuſſ.fuer. ratione tamen iuris, quod in his rebus habet hæres in eius bonis eſſe intelliguntur. l.vltim.ff. de crim. expil.hæred. & declarat Coraſ. in d.l.1.§.1.numer.9.ff.de rer.diuiſ.qui hac ratione docet, alicui non licere eam occupare, etſi in nullius bonis eſſe dicantur, quod fortius hic procedit, vbi non conſideratur præcipua ratio, quod res dicatur vacans, & in nullius bonis, ſed conſideratur ratio illa, non licere occupatori occupare, quæ ſua non ſunt, quia credere debuit aliena eſſe. licet ergo ratione poſſeſſionis res hæreditaria iacente hæreditate in nullius bonis eſ-
41 ſe videatur, adeſt tamẽ ius futuri hæredis: quin † qualem qualem poſſeſſionem ineſſe dicebat Coraſ.libr.6. miſcell.iur.c.12.nume.2.nec diſſentit Afflict.c.1.§. illud quoque.nu.16.de prohib.feud.alien. per Freder. quare occupatori licere non debet illam ſic occupare. Quod autem adducit Ripa ex doctrina Bartol. in l.ſi
42 ex re.§.vlti.ff. de ſtipul.ſeruo.dum inquit † ſtatutum puniens ingredientem fundum alienum non punire ingredientem fundum iacentis hæreditatis, cum fictè fundus alienus dicatur, in quo ſtatutum locum habere non poteſt. hoc inquam, probabile eſt, non neceſſarium.nec enim Bartol.auctoritas legis eſt, quin vera fortè non eſt, cum eam rationem conſideret ſtatutum, vt illius occupatoris audaciam comprimat, quando non propria conſeruare, ſed aliena inuadere ſtudeat. quæ ſanè ratio, & noſtro in caſu procedit. Rurſus tertio loco citat Ripa textum. † l.vltim.C.de 43
crimin.expil.hæred. quo textu ſatis hoc in caſu prouiſum dicitur, quare remedium hoc, vt ſubſidiarium ceſſare debet. verum reſpondetur eo textu eſſe quoad pœnam contra expilantem indicendam, non quoad recuperationem poſſeſſionis prouiſum, quod animaduertens gloſſ. in d.l. vltim. C. de crim. expil. hæred. & in l.vltim.ff.eod. dixi tunc dari in factum actionem.

Contraria ergo ſententia placet magis, & hoc caſu locum fore conſtitutioni noſtræ. quam quidem ſententiam probauit Oldra. & Alber. hic. vt retulit Rip. d.c.ſæpè.nume.58. & eam nouiſſimè ſecutus eſt Didac. Couar.libr.3.var.reſolu.c.16.numer.7.verſic. his præ- 44
terea ſuffragatur. ea adducuntur ratione, quòd † hæreditas iacens defuncti perſonam repræſentat, & pro domino reputatur. l. in eodem. §.vltim. & l.ſeq. & l. hæreditas.ff. de acquir.rer.dom.Ripa tamen d.c.ſæpè. numer. 58. reſpondendo dicebat, iacentem hæreditatem repræſentare quidem defuncti perſonam, ſed fictè, vt clarè probat text.l.mortuo.ff.de fideiuſ.& confert elegans doctrina Comenſ.in l.1.§.vltim.ff. de acq. poſſeſſ. quem eſt ſecutus Iaſ.in l.ſi is qui pro emptore. numer.29.de vſucap.ſtatutum Papienſe, & nunc clarius † nouæ ſtatus Mediolani conſtitutiones, ſub titu- 45
lo de bonis ad cridas ponendis. quibus eſt cautum, non licere amplius alicui agere contra bona vendita, & proclamari expoſita niſi intra certum tempus fuerit contradictum: non habere locum contra iura iacentis hæreditatis, quæ dum fictam habẽt perſonam, contradici non poteſt. quam doctrinam citauit Alc. in libr.2.de verb.ſign.pag.83.in paruis impreſ.quæ tamen reſponſio, non ſatis placet, vt iam admonui. nec ſimile illud, quod ab Alcia.citatur, ſatis cõuenit, cum alia ſit ratio in caſu. d. ſtatuti in hæreditate iacente, quæ non eſt in cæteris rerum dominis. nam in illa iacente hæreditate ceſſat contradicendi facultas, & opponendi contra proclama. quare ne ob impotentiam futurus hæres tantum ſentiat incommodi, ſic rectè eſt conſtitutum: at diuerſum in caſu noſtro, in quo non perſona rei occupatæ principaliter, ſed occupatoris audacia, & temeritas conſideratur, qui vt ſe excuſare non poteſt, dum credidit rem occupatam eſſe alicuius vacantem, ſic nec ſi opinatur eſſe iacentis hæreditatis. Idem ergo Rip.d.c. ſæpè. numer.58. aliam affert reſponſionem, inquit, præſuppoſito quòd hæreditas iacens verè poſſideatur.l. cœptam. de vſucap. argumentum retorquetur, ſi verè poſſidetur, non habet locum hæc conſtitutio, quæ tunc locum habet cum vacua poſſeſſio occupatur. Verum nec reſponſio iſta ſatis placet, cum verè hoc caſu poſſeſſio dicatur vacans.l.nunquam.§.vacuum. ibi gloſſ. in verbo, poſt aditam. de vſucap. textus clariſſimus.in d. l.1.§. Scæuola.ff.ſi quis teſt. lib. eſſe iuſſ. fu. & quod dicitur in l. † cœptam.procedit iure ſingulari.l.iuſto.§. non- 46
dum.de vſucap. & ob complementum ſcilicet vſucapionis, vt declarat egregiè Coraſ. libr.6. miſcell. iur. c.12. numer.2. ſic etenim econtra videmus † aduerſus 47
iacentem hæreditatem præſcriptionem continuare, vt poſt Alexand.conſil.36. libr.2.Socin. Sen. conſil.60. in fin. libr.1. & alios, quos citauit.tradit Balb. in tractat.præſcript.1.part. 6.part. princ. caſu.25.verſicu.ſecundò fallit. Quare poſterior hæc ſententia magis placet, ea præcipua ratione, quia negari non poteſt, quin aliena occupauerit is occupator, qui omnino tenetur ſtatim reſtituere, etſi aliam pœnam non patiatur.

Accedit, quod ſcribunt omnes * in l. non eſt dubi- *
tum.ibi Iaſ. numer.1. C.de legat. dum affirmat † lega- 48
tarium teneri quidem poſſeſſionem reſtituere rei à

ſe

ſe occupatæ, iacentis hæreditatis tempore, ius tamen legati non amittere, idem cenſuit Did. qui ſup. Hoc neceſſariò intelligimus, cum hæreditate adhuc iacente illius nomine vel à curatoribus datis, vel ab alijs illius nomine agitur ad recuperandam poſſeſſionem, ſecus ſi iam adiuit hæres, vt nunc ſubijciam.

49 Secundus eſt caſus, cum res hæreditaria † occupatur hæreditate adita, ſed nondum poſſeſſione apprehenſa: & hoc caſu locum eſſe conſtitutioni noſtræ, crebriore calculo noſtri affirmant, vt refert Ripa.d.c.ſæpè.nume.58.verſ.tertiò poteſt.ea adducuntur ratione,
50 quia tunc † hæres dicitur dominus. l.cum hæredes. in princ.de acquir.poſſeſſ.non ergo potuit occupari. verum reſpondent Oldra. & Alber.& alij, qui contrariã tuentur ſententiam, quòd licet hæres ſit effectus dominus, non tamen eſt effectus poſſeſſor, vt deinde ſui ratione, poſſeſſio vacans dici poſtmodũ poſſit, vt latius ſubijciam.

Contrariam itaque ſententiam probarunt, Oldra. Alber.hic.& Salic.col.3.verſicul.ſecundo quæro.quos viſus eſt ſequi Rip.d.c.ſæpè.num.58. in fin.quibus ſubſcribo. etſi non ignorem plura afferri, quæ non vrgẽt, vt illud, quo inquit Ripa ſatis hoc caſu eſſe alijs remedijs hæredi ſuccurſum. Primò per interdictum, quorũ bonorum.ſecundò per remedium.l.vltim. C.de edict. diui Adr.toll.tertiò per accuſationem criminis expilatæ hæreditatis.l.vltim.C.de crim.expil.hæred. huic enim argumentationi reſponderi poteſt, non ſatis ex illis diſpoſitionibus, hoc in caſu eſſe hæredi ſuccur-
51 ſum, nam quoad † interdictum, quorum bonorum, vi demus illud ſolum concedi bonorum poſſeſſori, qui in iudicio bonorum poſſeſſionem agnouit.l.1.vbi glo. & Bartol.ff.quorum bonorum.Ripa.in rub.ff.eo. col.
52 2.verſ.quarta differentia. † Remedium verò.l.vlt.C.de edict.diui Adr.tollẽ.illi ſolum conceditur, qui teſtamentum habet pro ſe, non vitiatum nec cancellatum.
* quare venienti ab inteſtato non conceditur, omnes. * d.l.vlt.Rip.d.rub.ff.quor.bo.in fi. rurſus vtrunque eſt adipiſcendæ, cum tamen nos loquamur in caſu recuperandæ: remedio.l.vlt. C.de crim.expil.hæred. ſupra ſatisfactum eſt.

Secundo ergo loco argumentantur alij ea ratione, quod poſſeſſio hic non poſſit dici vacare, quoad hæredem hunc, cum eam nunquam apprehenderit, † priuatio etenim habitum præceſſiſſe arguit.l.manumiſſi-
53 ones.de iuſtit.& iur.l.decem.§.decem.de verbo.oblig. verum qui communem vellet tueri, reſpõderi ſic poſſet, quod licet quoad hæredem nõ dicatur vacare poſſeſſio, eo tamen modo vacare dicitur, quo vacat nondum adita hæreditate. vt ergo eo caſu conceditur huius conſtitutionis remedium, ſic & hoc noſtro, quia quoad poſſeſſionem, pares ſunt caſus iacente hæreditate, & ea adita nondum poſſeſſione apprehenſa, cum quoad poſſeſſionem nihil fuerit innouatum. eadem reſponſione diſſolui cætera poſſunt, quæ à Sal.hic conſiderantur.

Verum vt dixi verior eſt hæc Oldr. & Alber. ſen-
54 tentia, quam ea confirmo ratione, quia † etſi par ratio ſit, quoad poſſeſſionem, vt dicatur vacua ita adita hæreditate, non apprehenſa tamen per hæredem poſſeſſione, vt ipſa adhuc iacente hæreditate. in alijs tamẽ maxima extat differẽtia, quo ſcilicet ad ipſum hæredem, qui occupatorem vult expellere, & ab eo poſſeſſionẽ recuperare, qui non dicitur poſſe recuperare, ſiue ſuam perſonam, ſiue illam iam defuncti conſideremus. nam ſi conſideramus hæredem agẽtem ex perſona de-
55 functi, non poteſt, quia adita hæreditate † confuſa ſunt omnia, nec amplius dicitur hæreditas.l.1. §. veteres. vbi latè Iaſ.numero.14.de acquirend.poſſeſſ.quod verum præſertim eſt poſt annum ſpoliationis, cum tunc nullo modo poſſint hæredes defuncti nomine agere, ſecundum gloſſ. in c. cum ad ſedem.in verbo, interdictum.de reſtitut.ſpoliat. & diximus latè ſupra in 1.remed.recuperand.poſſeſſ.quæſt. 35.in fin.aut conſidera-
mus hæredem agentem ex propria perſona, & tunc non conceditur hoc remedium. ea ratione, quia hæc conſtitutio vt extenſiua interdicti, Vnde vi, hoc caſu non conceditur, vt nec illo, vt iam docuimus d.queſt. 35. non enim poteſt hoc caſu recuperare cum nihil amiſerit. quare hoc caſu adipiſcendæ interdictum concedi debet, non recuperandæ. eſt tamen cogitandum, quod ſi vera eſſet illa Bartoli ſententia. hic. numero. 11. quam ſupra. quæſtion. 5. in fine reiecimus, hoc ſcilicet remedium eſſe inſtar adipiſcendæ, ceſſarent prædictæ rationes, & hoc caſu locum haberet hoc remedium.

QVAERO octauò quid ſi poſſeſſor ab eo, qui pri- 56
mo vacuam poſſeſſionem ingreſſus eſt poſtea de nouo vacare cœpit, & alius ingreſſus eſt, cui debeat reſtitui poſſeſſio, an primo vel ſecundo à quibus vacauit? & ſecundo reſtitui debere concludit hic gloſ. quam probauit Bartol.num.12.Sal col.vlti.verſ. quæro decimò. & cui accedo. ſolet citari text.l.1.§. qui autem vi me.& l.cum à te.ff.de vi & vi arm.vbi interdictum Vnde vi, contra ſpoliatorem, non contra illius ſucceſſorem datur: & ideo primus ſpoliatus agit contra ſpoliatorem ſuum, & ſecundus contra ſecundum, non autem agit primus contra tertium: ergo idem hoc noſtro caſu, cum ſit illius interdicti extenſiua conſtitutio. Ripa d.c.ſæpè.numer.63.de reſtitut.ſpoliat. & fortè fuit Petrus Perticenſis hic, qui aliter à communi ſe eximens, ſentit, nempè hanc conſtitutionem noſtram non eſſe extenſiuam, nec illius naturam interdicti, Vnde vi, habere, cum ſit in rem ſcripta, verum hoc nec verbis cõſtitutionis noſtræ, nec alio iure (vt rectè animaduertit Ripa) probatur. quamobrem reſpondit ipſe Rip. † d.l. 57
cum à te. loqui cum is vltimus ſpoliator cauſam habuit iuſtam, vel iniuſtam ab immediato ſuo prædeceſſore, & poſſeſſore: in caſu verò noſtro, hic vltimus poſſeſſor occupauit vacantem, quam primus dominus ſua auctoritate potuiſſet apprehendere, & ideo dicitur occupaſſe vacantem ab ipſo domino, & per conſequens ei quoque dabitur huius conſtitutionis remedium. hanc reſponſionem non probo: tum quia verum non eſt, licere domino rei ſuæ vacantem poſſeſſionem ingredi, (vt iam diximus) tum quia ſi eſſet vera, ad caſum illum tantum gloſſæ & Bartol. concluſio, quæ generalis eſt, reſtringeretur. quare ſubſiſtit fundamentum: nec relatæ opinioni aduerſantur quæ retulit † Ripa. d.c.ſæpè.numer.62. qui contrariam ſen- 58
tentiam aduerſus relatam probauit, affirmando eſſe receptiorem. etſi ex auctorum dinumeratione iam relata ſit crebrior. nã Bar. aliter ſentit quàm intellexerit Rip. nec alterum reperio præter Petrum Perticenſem, quem retulit Salic. hic. qui hanc poſteriorem ſententiam probauerit. & in hanc opinionem ea ratione is adducebatur, quod hæc conſtitutio eſt inuenta ad fauorem domini, qui ſecundum æquitatem etiam præferri debet. l. bona fides. ff. depoſ. quia reſpondeo, hanc conſtitutionem eſſe editam pro poſſeſſore abſente, & ad reprimendam audaciam occupatoris. ad l. bona fides. ex infra dicendis erit reſponſum. præterea quòd Ripa dicebat rationem noſtræ conſtitutionis hoc caſu militare, & fortè voluit ſic argumentari, rationem conſtitutionis eſſe: quia quod quis ſcit non eſſe ſuum, ſcire debet ad alium pertinere, ſed in ſecundo poſſeſſore ſic eſt, vt reſtituat primo, vt in vltimo occupatore, vt reſtituat primo, quem dominum intelligit, & ſecundus aliud quærere non debet, cum ſciat rem ad ſe non pertinere. hæc inquam argumentatio non procedit, tunc enim illi locus foret, quando dominus primus cum ſpoliatore ad agendum contra nouum poſſeſſorem concurrit, vt nunc ſubijciam. eſt ergo vera gl. & ſequacium opinio.

Declarari illa poteſt, primo non procedere, † quan- 59
do primus poſſeſſor, & dominus concurrunt cum ſecundo poſſeſſore, quia is primus præfertur arg. l. bona fides. ff. dep. ſic Bart. hic. nume. 13. & Sal. ac alij relati

Universidad de Deusto
Biblioteca

à Ripa.d.c.sæpè.nu.64.alia retulimus plura ad d.l.bona fides.declarationem,supra in 1.rem.recup.poss.q.11. sæpius dicta non repetam.

60 Declaratur secundò,quum ex secundo ingredienti† vacua possessio in primum peruenit,nam primo spoliato conceditur facultas recuperandi adhuc contra vltimò possidentem,vt in casu feudali tradit Affl.c.1. nu.21.in fin.de milite vasallo,qui contum.est.post Iser. quem citat.

61 QVAERO nonò an hæc constitutio†locum habeat contra eum, qui post à se factâ occupationem, possessionem amisit?& habere locum,& contra eum agi posse,affirmauit hic gloss.quod placuit & Bar.nu.14.Rip. d.c.sæpe.nu.64.versic.tertio dubitatur.ex l.1.§.rectissimè.de vi & vi arma. nec me mouet,quod contrariam sententiam probauerit Cy.& Sal.hic col.vlti.vers.vndecimo quæro.quia eorum ratio,qua adducuntur,nõ vrget. inquiunt enim, spoliatum ex interdicto, Vnde vi,agere ob violẽtiam in se commissam, sed hic cessat violentia: ergo agere non potest, quia respondetur, quod licet is violentiam non commiserit,esse tamẽ in dolo præsumpto,cum aliena occupauerit.& hic casus est extẽsus & à Iustiniano diffinitus,vt idem sit, quod in interdicto Vnde vi,cum ergo hoc in casu illud procedat,sic & nostra constitutio.

* Declarat hanc communem*Sal.hic.col.vlt.versi. 12.quæro quid si &c. non procedere quando sine culpa possidere desijt,sic inquit probari. d. §. rectissimè. qui tamen contrarium probare videtur.in vers.idem Iulianus.dum vult spoliatorem teneri, etsi res sine sua culpa perierit,vult inquam eum ad æstimationem teneri, & reddit rationem generalem, vbi enim quis vi deiecit, per eum stetisse videtur quo minus restituere ret, quare absolutè verior est glossæ & Bartol. sententia.

62 QVAERO decimò, an ad hoc† vt hæc constitutio locum habeat is occupator in dolo esse debeat? & in dolo esse debere affirmauit gloss.hic. nec dissentit Bellam.in c.sæpe.col.pen.de restit.spol. post Cy. hic. verũ intelligit Bart.nume.15.de dolo vero, vel præsumpto. idem placuit Sal.col.vlt.versic.decimotertio quæro.si ergo sufficit occupatorem hunc in dolo præsumpto esse,sine dubio constitutio hæc locum habebit,cum is

63 occupator erit in dolo vero.quòd †autem sufficiat esse in dolo præsumpto, probat secundũ omnes textus nostros, in illa ratione, omnes autem scire debent &c. quæ verba præsupponunt, seu ostendunt solum dolũ præsumptum,nec enim verum possumus dicere, cum aliquam habeat excusationem, seu habere videatur, ex quo enim excusatio non est legitima, dolus præsumitur. verum aduersari videtur text. l. penultim. C. de euict. vbi bona fides præsumitur nisi mala probetur.sic in l.si fundum.C.de rei vend.& alia citauit Alc. tracta.præsumpt.regul.3.præsumpt.5.numer.1.2.Dida. in l.possessor.3.par.§.8.nume.2.de regul.iur.in 6.dissoluit nodum Battol. inquitque in possessore cum titulo, bonam fidem præsumi, nisi mala fides probetur, & ita intelligit.d.l.penultim.in possessore verò sine titulo malam fidem præsumi, si à veteri possessore obijciatur,nõ si à tertio.Quo tamen res clarior fiat,plures constituemus conclusiones, eas suo ordine declarando.

64 Prima est conclusio †bonam fidem in possessori rei corporalis præsumi.d.l.penultim.C.de euictio.Alcia. & Didac.præcitatis in locis.addo Alexand.consil.200. numer.4.libr.2.consil.75.colum. penultim.lib.4.Parisium d.c.si diligenti.numer.16.de præscript.Balbum in

* l.Celsus.nu.104.de præscrip.qui communem * esse affirmant.nec obstat,quod Innoc. & Bald. in c.per tuas. de testibus.& Imola.in c.final.de præscript.ac Felin.in c.si diligenti.nume.4.de præscript.contrarium verius esse affirmauerint, quia à communi non esse recedendum & iudicando,& de iure respondendo,cum Balb. suadeo.

Extenditur primo etiam si possessor† lucratiuam 65
causam habeat,& de sola longi temporis præscriptione agatur.l.super longi.vbi glo.&Dd.C.de long.temp. præscrip.

Extenditur secundò†etiam si titulum habeat tantũ 66
putatiuũ gl.& Bar.l.Celsus.nu.17.de vsucap.*omnes *
in c.si diligenti.de præscrip.

Extenditur tertiò etiam †si errore iniusto possideat. 67
Bar.d.l.Celsus.egregiè tradit.Molin.consil.20.nu.1.2.3. & qua ratione bona fides præsumatur, & econtra nõ mala fides,docuit eleganter Aem.Ferr.in l.3.num.62.ff. de vsucap.

Secunda est conclusio †Antiquum possessorem con 68
tra nouum sine titulo obijcere malam fidem posse. sic Bart hic.& clarè Balb.in d.l.Celsus.nu.105.& hæc conclusio non habet dubium,nam vt eam quoq; (præter à Balbo relatos)affirmauit Alexand. consil.75.num.47. libr.4. potest enim antiquus hic possessor dicere,scire debuisti,quod tuum non est,ad alios modis omnibus spectare.

Declaratur primo,hæc conclusio non procedere † 69
quando constet de titulo,quia etiã tunc bona fides nocui possessoris præsumitur cõtra illum antiquum possessorem. sic post Butr.& Felin.quos citat, declarauit Bald.d.l.Celsus.nu.107.vers.secundo limita.

Declaratur secundo,non procedere† elapsis triginta annis,cum tanti temporis cursu præsumpta mala fides extinguatur.sic Bar.hic num.17.& cum eo commu 70
nis * est sententia,vt testatur Bal.d.l.Celsus.num.106. *
107.dum multos citauit,& alios plures retulit Did.d. c.possessor.2.part.§.8.nu.3.de reg.iur.in 6. addo eiusdẽ sententiæ Craue.tracta.de antiqu.temp.4.part.4.part. princip.nu.20.vbi declarat responsum suũ. nu.146.vbi in his terminis consuluit.idem respondit Ruin.consil. 156.nume.10.lib.1.consi.34.num.10.lib.2.consil.27.num. 27.lib.3.consi.13.nu.4.consi.44.num.17.consil.118.num. 4.lib.4.Socin.Iun.consil.115.numer.30.libr.2.Roland.à Valle.consi.3.numer.93.Ripa.d.c.sæpe.numer.66.67.de restitut.spolia.& in c.cum ecclesia Sutrina.num.99.de caus.possess.& propr.Bertrand.consi.429.num.7.libr. 4.Paris.d.c.si diligenti.numero.22.Molin.d. consil.20. num.4.

Est verum quod Ruin. in hoc sibi parum constans contrarium respondit.consil.41.numer.29.consil.204. numer.14.libr.1.& idem consil.150.nume.17.lib.4.affirmauit Bartol. sententiam posse iusta ratione negari, ante eum contra Bartol. & cæteros, tenuit Imola in l. Celsus.colum.penultim.vt ibi refert Balb. numer.106. sed durum nimis esset à receptissima Bar.,sententia recedere,cui nunc accedo .immò extinguitur & mala fides minori tempore,cum vel de titulo apparet ex sententia Ruin.consil.105.numer.10.libr.1. vel non constat de antiquiori possessore,ex doctrina Ripę.d.c.cum ecclesia Sutrina.numer.99.versic.tertius casus. quod autem tempus illud sit,affirmant illi esse in iudicis arbitrio,quod fusius explicaui lib.2.de arbit.iud. in 38. casu. arbitr.

Tertia est conclusio† nouum possessorẽ sine titulo 71
quo ad tertium præsumi bona fide possidere, sic omnes relati à Balb.d.l.Celsus.nu.105. nec enim aliqua in *
tertio est ratio,qua obijcere in possessorem possit malam fidem, cum illi possit respondere possessor, quoad te liberas ædes habeo,iuxt.l.loci corpus.§.cõpetit. de seruit.vrba.præ.Paris.d.c.si diligenti.nu.20.de præscrip.Non me latet tamen contrariam sententiam probasse Imol.d.l.Celsus.col.vlt.Fel.d.c.si diligenti.num. 45.de præscrip.&refert Balb.d.l.Celsus.& ibidẽ Clau. Seysel.nu.29.sed à communi non recederem, quã multis tuetur Paris.qui supra.

Declaratur hæc conclusio eo† casu nõ procedere, 72
cum ipsi possessori sine titulo,iuris etiam præsumptio aduersatur.sic post Bart.d.l.Celsus.nu.17.declarat ibidem Balb.nu.108.qui postmodum subdeclarat. idem respondit Alexand.consi.75.num.48.lib.4.Paris. in c.si diligen-

diligenti. nu.18.d.præscrip.affert exemplum.cum quis est possessionis incapax,nam is nec possidere, nec præscribere potest.Fel.in c.accedentes.col.4. versi. quintò fallit, de præscriptio.

Quarta est conclusio,quoad incorporalia,in quibus bona fides præsumitur si de libertate præscribenda a-
* gitur,sic communem*testatur Paris.d.c. si. diligenti. nu.24.in fi.si verò de præscribẽda seruitute,mala fides præsumitur:cum iuri natural, & communis hoc aduersetur.sic communem testatur Paris.d.c.si diligenti. nu.24.post Imol.Fel.& alios ibi.

73 QVAERO vndecimò si†occupator,alteri vendat, quãtò tempore is emptor præscribat? gl.inquit, decẽ vel viginti annis,eam probauit hic Bar.in fi.qui tamẽ subijcit hodie aliter esse ex dispositione, aut. malæ fidei. C.de præscript.longi tempo.& glossæ sententiam vno probauit verbo Sal.hic.col.vlt.versi.15.quæro.verum cum hic locus non postulet vt vllius autenticæ materiam excutiam, videndi quando q; erunt ad illius interpretationem.Soc.tract. fall.reg.33. & 431.Ruin.consil.105.in fin.libr.1.Balb.tracta.præscript.2.part.3. part. princip.q.12.colum.2.3.Gomes.§. sed istæ.numero. 40. Institut.de actio.Socin.Iun.consil.69.numer.69.54.lib. 1.Boe.q.182.numer.44.Roland.à Valle consi.79.nume. 9.10.lib.1

74 QVAERO duodecimò, an † constitutio nostra locum habeat contra occupantem possessionem præbendæ vacantis? & non habere locum affirmauit hic Ang.in fi.post Innoc.quem citat,ea ratione, quia nunquam;hoc casu possessio vacare dicitur, cum ecclesia semper possideat.rursus,quia † spiritualia propria

75 auctoritate non possunt occupari.c.causam.in fine.de prob.& hanc sentẽtiam probauit Rip.in d.c. sæpe.nu. 57.vers.tertio dubitatur.de rest.spol.post Spec.&;But. quos citat.eiusdem fuit sentẽtiæ Bellam.cons.3.6.dub. licet Alb.& ante eum Petrus hic aliter senserint, & malè: quin damnosa potius esset ecclesię hæc constitutio, quàm vtilis, si ea ex periri cõtra occupatorem vellet, cum alio fortiori vti possit.

76 QVAERO decimotertiò,an constitutio † ista locũ habeat contra occupantẽ agrum desertũ & incultũ? & non habere locum,censuit hic Alb.colum.1. & clarius Cors.singu.in verbo,occupatio,incipit.tu habes.& in hanc sententiam citat textum.l. qui agros. C. de omni agro des.lib.11. quem pro sententia hac ibi notat Bart. nec dissentire videtur Rip.d.c.sæpè.nu.66.de rest.spol.

77 qui citando.d.l.qui agros.inquit † occupatorem præscribere biennio, ne amplius postmodum molestia afficiatur.idem censuit in tract.Pestis.in titul. de remed. præseruat.cõtra pestẽ.nu.251.252.qui hoc aduersus Bar. &cæteros in l.rem quæ nobis.& in l.de eo.§.si fortè.de acquir.poss.intelligit procedere, tam in agris tributarijs,quàm non tributarijs, & Balb.tracta. præscript.1. part.4.part.princ. colum.2.versic.prædicta conclusio. eam afferunt omnes rationem,esse hoc cõstitutum ob culturæ vtilitatem, quinimò cessat hoc casu præsumptus dolus occupatoris. nec enim mirũ videri debet,

78 quòd nostra hæc constitutio distinctionem recipiat ab illa †l. qui agros. per multos annos ante nostram condita,vtpotè à Valentiniano, Theodosio & Arcadio,ficq; anno 391.salutis humanæ,vt aliàs diximus

79 in anteludijs. nam & † lex posterior ab antiquiori sæpè declaratur.gloss. in l.sciendum.ff.qui satisd.cog. & licet dixerim statim Ripam intelligere tam in agris tributarijs quam non,aliter sensit Riminald. consil.100. nume.48.49.lib.1.qui in solis tributarijs vult procedere, & idem sentit post citatum Corsetum. Didacus in

80 c.possessor.2.parte.§.11.in fine.de regul. iur. in 6. quare dicebat Riminald.hodie in † Italia cessare illius.l. qui agros. dispositionem, cum agri tributarij non reperiantur.

Extenditur tamen relatus casus.l. qui agros.vt nõ tantum iure ciuili procedat, sed & iure Pontificio.sic Ripa.d.tracta.pestis.d.titul.de remed. præseru. contra pest.num.253.addo Bal.cons.12. quidam D. Matth.col. penult. in fi.lib.1.dum affirmat † non esse inconueniẽs 81
nec nouum, quòd quis ob negligentiam iure suo priuetur,vt latè olim diximus.

QVAERO decimoquartò an † remedium huius 82
constitutionis concedatur reuerso ab hostibus pro recuperanda possessione occupata tempore captiuitatis? & non concedi affirmauit Ang.& Sal.hic,quos secutus est Ripa.d.c.sæpe.numer.62.de restitut.spolia.ea adducuntur prima ratione,quia † captus ab hostibus dici- 83
tur dominium & possessionẽ amisisse.l. cum hæredes. §.1.ff.de acquirend.possess.l.si eueniet.ff. de adul. sicq; tempore occupationis res non erat in bonis dicti capti,ergo ei non dabitur hoc remedium. secundo,quia reuerso succurritur remedio ordinario, remedio inquam ex fictione legis Corneliæ: cessare ergo debet remedium subsidiarium: nec Alberici auctoritas aliter hic sentientis me mouet, cum nulla solida adducatur ratione.

Extenditur vt eo etiam†casu procedat,si is captus 84
ab hostibus per momentum temporis in captiuitate duraſſet,nam tunc cum amiserit statim possessionem. d.l.cũ hæredes.§.1.de acq.poss.& possessio semel extincta amplius non possit reintegrari. l. Pomponius. §. quæsitum.ff.de acquirend.possess.est ergo & in hoc casu necessaria noua possessio.d.l.cum hæredes.§.1. cum ergo† de extinctione actus agatur,etiam temporis mo 85
mentum est in consideratione. l. vxoris abortu. C.de posthum.hæred.instit.& hac ratione adductus sic docuit Ioannes Crotus in l.si is qui pro emptore. nume. 7.de vsucapio.in recuperanda possessione amissa, ob momentaneam captiuitatem postliminij fictionem nihil operari, vt apud eum, qui alia ratione etiam vtitur,eoque loci respondet ad † l.qui possessionem.de 86
vi & vi arma.quæ intelligitur cum possessio amissa,in ipso conflictu recuperatur, quod conceditur, quia is animo non dicitur possessionem amisisse,non mirum si sua auctoritate recuperat. qua de re suo loco diximus. in casu autem nostro idem dicendum est in possessione hac per momentum amissa, quod in cæteris, cum ratione amissionis par sit ratio, non ignoro tamẽ multis in casibus momentanea in consideratione non esse,vt videmus in l.vltim.§. vltim.;C. de bon.quæ libe.vbi † momentanea acquisitio non habetur in con- 87
sideratione,& à viro non dicitur diuertisse,quæ per † 88
momentum ab eo abfuit. l. plerique. ff. de ritu nupt. l.diuortium non est.ff.de diuor.sic soluens, vt statim repetat,non dicitur soluisse.l. qui sic. ff. de solutio.sic prohibitus † alienare extra familiam,nõ dicitur pro- 89
hibitioni contraueniſſe, quando per momentum tantum res fuit extra familiam. Angelus. in l. voluntas.C.de fideicommiss. quem secutus est Crot.d.l. si is qui pro emptore. numero.7. de vsucap. & Opizonus Papiensis in l.filius famil.§.Diui.numer.100.de leg.1.& simile addit Crot.ex Angel.& Roman.in l.sequitur.§. item Labeo.de vsucap.† Emphyteutam alienãtem em 90
phyteusim domino irrequisito, non amittere eam, si per momentum tantum duravit alienatio.sic maritus † qui ex statuti dispositione dotis partem, vt in ciuita 91
te Montis Regalis, vel integrã,vt Papiæ,lucrabitur. si per momentum durauit matrimonium,vt affirmarũt Bal.& Ang.in l.non tantũ.C.de lega.Aret.in l.2.in prin. & in l.si ante nuptias.col.vlt.ff.fol.matr.Soc.Sen.cons. 223.col.2.lib.2.Iaſ.l.si donaturus.in §.vlt.ff.de cond.ob turp.caus.Deci.cons.177.col.vlt.& cons.623.Rip.l.1.nu. 66.fol.matrimo.& in l.vltim.q.38.C.de reuoc.dona.latè, & doctè Roland.à Valle in tract. de lucro dotis.q. 59.vbi alia affert similia:sic plura apud Tiraq.in l.si vnquam.in verbo,susceperit.num.171.172.C.de reuo. do. & in tract.quod cessante causa cesset effectus. limit.23. addo Barba.cons.12.colu.14.in fin.libr.1. dum affirmat statutum prohibens † maritum in vltima voluntate 92
aliquid vxori relinquere,non procedere,quando per momentum tandem perduraret relictũ.alia apud eundem

Universidad de Deusto
Biblioteca

dem Barba.consil.22.col.6.libr.3.& apud Plot.Nouar. inter consilia criminalia diuersorum.consi.108. nume.
93 65.66.addo pariter Rip.in l.cum.filiofam. nume. 43.de lega.1. qui relata declarat,inquitque etiam † momentanea esse in consideratione,si prodesse, commodumque afferre possunt,Petras.sing.26. tu habes & c. cætera ex industria silētio prætereo, ne extra rem vagari velle videar.

94 QVAERO decimoquintò an † constitutionis huius nostræ remedium concedatur commodatario,depositario & similibus? & non concedi docuit Ripa in c.sæpè.nu.60.in fi.de restit.spol.pendet hæc disputatio ab illa, an & quando possidere dicatur commodatarius & depositarius,vt postmodum spoliatus recuperet. qua de re latè diximus suprà in 9.rem.q.22. & alia afferemus infrà.in 15.remed.ex c.reintegranda.3.q.1. in q.7. quare extraditis illis in locis finiri hæc poterit quæstio.

95 QVAERO decimosextò an † constitutio hæc locum habeat eo in casu,cùm scholasticus in Auditorio scholastici locum occupauit? & ex consuetudine locum non habere affirmauit Petrus Rebuff. in tracta. de priuilegijs scholarium. q.101. ex iuris tamen communis ✻ dispositione locum habere videtur:quandoquidem vnus alterius locum occupare non potest, vt senfit gloss. ex illo text.in l.vltim. C. de offic. magist. offic. quod vtinam tam ex consuetudine diligenter, quàm ex iure communi obseruaretur. nec enim esset quod corrupti huius ætatis mores graui arguerentur supercilio : quādoquidem ille malus inoleuit vsus,vt non modo assidui aliqui sint in prælectionibus,sed & dum docentes adeunt,eo adcūt animo, vt quouis docente plus sapere videantur,vel cæteris diligentiorib. suis sibillationibus, & obstrepationibus impedimento sint, quos
96 † per triduum excommunicatos censuit Rom.sing.673.quando vniuersitas & c. in hos grauissimè inuehitur Ioannes Neuiz.libr.3.Syluæ nupt.nu.51. 52.qui scholasticorum detegit vitia quamplura. quod si tanta vitiorum hodie est copia, mirum videri non debet si exoleuit ius hoc recuperandi occupatum in Auditorijs locum.verum nec vllo vnquam iure com-
97 probatum fuit. quandoquidem † glossa in d. l.vlti.C. de offi.magist.offi. malè sumat argumentum à constitutione illa,ad casum hunc nostrum:illa enim consti-
98 tutio in antiqua illa † schola militiæ loquitur, in qua
99 gradus constituebantur : omniumq; postremi erant † Tyrones.l.3.de Tyronib.lib.12. maximaq; erant priuilegia, iuxta vniuscuiusq; gradū & locum, quod indicat.l.4.eo.tit.C.de offi.magist.offi.& integer ille tit.C. de priuileg.scholar.libr.12.quo loco annotauit nouissimè Iaco.Cuia.idem in l.1.C.de comitib.& trib.scholas.lib.12.Iusta ergo ratione est factum,ne postremus locum anterioris,qui per labores assiduos, & strenuam in militia vacatam operam meruit, occupare valeat vt † d.l.vlt.verba ostendunt.& probat.d.l.3.C.de Ty-
100 ronib.lib.12. quę relata ratione vtitur, & in hanc sententiam textum illum annotauit consultissimus vir Petrinus Bellus in tract.de re milit.par.1. tit.6.nu.12.13. fatuam ergo Accursij interpretationem nemo est qui non videat, & insipidam magis illam † Petri Rebuff.
101 viri alioqui eruditi.

QVAERO vltimo, qualis esse debeat † libelli forma, dum in foro huius constitutionis remedium de-
102 ducitur?docuit hic Sal.in fin. ad quem benevolum lectorem allego,ne quæ difficultatem non patiuntur sæpius repetam.Hæc ad decimumtertium recuperandæ possessionis remedium.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio.l.vlt.C.de acq. poss. vna est ex quinquaginta constitutionibus Iustiniani.*
2 *Serui vel coloni factum in amittenda possessione, domino præiudicare hodie non potest.*
3 *Constitutio l.vlt.C.de acqu.poss.an retinendæ vel recuperandæ potius remedium contineat.*
4 *Negatiuæ vis fortior est affirmatiuæ.*
5 *Dictio,penitus,præcisæ naturam habet.*
6 *Dictio,nullo modo,negatiua omnis potentiæ.*
7 *Dictio,nullo modo,idem quod dictio, penitus, operatur.*
8 *Dictio,aliquid,in re minima verificatur.*
9 *l.vlt.C.de acq.poss. multis modis perpenditur.*
10 *Constitutio.l.vlt.C.de acq. poss. an iuris antiqui correctoria sit.*
11 *Correctio in dubio euitanda est.*
12 *Constitutio.l.vlt.C.de acq.poss.exorbitans est ex Ripæ,et Tiraquelli sententia.*
13 *Exorbitans dispositio & correctoria quæ, & quo modo inter se differant.*
14 *Constitutio.l. vltim. C. de acquirenda possess. an locum habeat, tam pro possessione rei mobilis, quàm immobilis.*
15 *l. si rem mobilem.ff.de acq. poss. declaratur.*
16 *Exceptio,dolo facis petere, quod statim restituturus es, an agenti remedio.l.vltim.C. de acquirend. possess. obiici possit.*
17 *Constitutio.l.vlt.C.de acqu.poss.an locum habeat, cum agitur de recuperanda possessione non neglecta, sed tradita à seruo, vel colono.*
18 *Ratio vbi eadem est,conceditur in correctorijs extensio.*
19 *Ratio eadem vbi est,non fit extensio sed interpretatio.*
20 *Ratio vbi est eadem, non dicitur lex extendi, sed enucleari.*
21 *Contrahens cum altero, non ita de facili eum rei dominū credere debet.*
22 *Verbi, prodere, significatio.*
23 *Credens iusta ratione seruum vel colonum rei à se alienatæ dominum esse,à vero domino remedio.l.vltim.C.de acq.poss.conuenirinon poterit.*
24 *Creditor vti an possit remedio. l. vltim. C. de acquirend. possess.contra tertium, in quem debitor rem creditori hypothecatā,& quam eius nomine se possidere constituit,alienauit.*
25 *Constitutum naturalem possessionem, & ciuilem transfert.*
26 *Aretini ac Barbatiæ subuersæ rationes multæ.*
27 *Constitutum generale operatur idem quod speciale.*
28 *Excussio principalis debitoris necessaria an sit,cum agitur contra tertium possessorem,ex remedio.l.vl.C.de acq. poss.*
29 *Verba.l.vlt.C.de acquirend.possess.multis modis perpenduntur.*
30 *Dominus possessionem à seruo introuersam sua auctoritate potest recuperare.*
31 *Precarij clausula in instrumento dotis restituendæ operatur,vt soluto matrimonio possit mulier bona hypothecata sua auctoritate occupare.*
32 *Regulæ inhærendum est,donec de fallentia demonstretur.*
33 *Excussio necessaria est debitoris, cum agitur contra tertios possessores,in quos in fraudem creditorum alienata sunt bona.*
34 *Locatori non licet sua auctoritate rem in tertium per conductorem alienatam recuperare.*
35 *l.2.ff.de Saluia.interd.declaratur.*
36 *Dolus debitoris,creditori non debet posse nocere.*
37 *Creditor constitutarius,non ad sui, sed debitoris commodū possidet.& mihi declaratur.*

38 *Constituente mortuo.constituti virtus extinguitur.*
39 *Excussio necessaria est illo casu debitoris principalis, si caueatur generali statuto, in omnibus casibus faciendam esse extensionem antequam ad tertios deueniatur.*
40 *Constitutio.l.vlt.C.de acqu.poss.an locum habeat contra eum,qui nomine vnus,deinde nomine alterius se possidere constituit.*
41 *Constitutio.l.vlti.C.de acqu.poss.quomodo possit prodesse primo possessori constitutario,& secundo cui reipsa tradita est possessio.*
42 *Constitutio.l.vlt.C.de acq.poss.an prodesse possit possessori in quem possessio per solam clausulam precarij translata est.*
43 *Possessione naturali translata, transfertur, & ciuilis, & imbi declaratur.*
44 *Precarij natura est, vt finiatur ex concedentis voluntate.*
45 *Possessio naturalis an sit penes creditorem ob clausulam precarij.*
46 *Vsufructuario an concedatur remedium.l.vlt.C.de acq. poss.*
47 *Vsufructuarius naturaliter possidet.*
48 *Colono ad longum tempus an concedatur remedium. l. vlt.C.de acq.poss.*
49 *Possessori,vel domino an concedatur remedium.l. vltim. C. de acquirenda possession. si quis occupauit possessionem, quam deseruit colonus animo non reuertendi.*
50 *Possessor antiquus si negligat apprehendere naturalem possessionem,à colono desertam,& ab alio occupatam, an eam perdat,nec remedio.l.vlt.C.de acq.poss.recuperare possit.*
51 *Constitutio.l.vlt.C.de acq. poss. an & contra clericos locum habere possit.*
52 *Laici contra clericos statuere non possunt.*
53 *Lex iniqua non est, cum se habet ad commodum & onus.*
54 *Constitutio.l.vlt.C.de iure delib. & aut.hoc amplius. C. de fideicom.locum habet contra clericos.*
55 *Lex ciuilis si peccatum non continet,& canoni non aduersetur etiam clericos ligat.*
56 *Lex generalis ligat etiam clericos.*
57 *Andreas Barbatia,quàm multipliciter à Dd.notatus,& de audaci insulsaq; illius doctrina.*
58 *Constitutio l.vlt.C.de acqu.poss. an locum habeat in vna facti specie beneficiaria.*
59 *Resignans Beneficium,resignatione admissa statim ius suū & possessionem perdit.*
60 *Ius offerendi,an concedatur tertio possessori,contra quem agitur remedio.l.vlt.C.de acq.poss.*
61 *Ius offerendi cuicunq; possessori conceditur.*
62 *Ius offerendi non conceditur contra agentem rei vendicatione.*
63 *Ius offerendi conceditur contra agentem ex remedio.d.l. vltim.C.de acq.poss.si aliter possessori non est succursum.*
64 *Constitutio & remedium.l.vlti.C. de acq.poss.an extinguatur per mortem illius,qui se creditoris, vel alterius nomine possidere constituit.*
65 *Constitutum extinguitur per mortem constituentis.*
66 *Voluntas morte finitur.*
67 *Constituto finito,ius tamen constituti, & possessionem nō perdit constitutarius.*
68 *Remedio.l.vltim.C.de acq.poss. quanto tempore præscribatur.*
69 *Actio personalis.30.annis tollitur.*
70 *Actio hypothecaria contra tertium possessorem quāto tempore tollatur.*
71 *Remedium.l.vlt.C.de acq.poss.est propriè contra tertium possessorem introductum.*
72 *Possessor debet esse bonæ fidei, vt præscribat,in casu tit.C. si aduersus credit.*

IMPERATOR IVSTINIANVS. A. Ioanni Præ. præ.

Ex libris Sabinianis quæstionem in diuinas nostri numinis aures relatam tollentes,definimus, vt siue seruus,siue procurator, vel colonus,vel inquilinus, vel quispiam alius, per quem licentia est nobis possidere,corporaliter nactam possessionem cuiuscunq; rei,eam dereliquerit,vel alij prodiderit,desidia forte,vel dolo, vt locus aperiatur alij eandem possessionem detinere:nihil penitus domino præiudicij generetur, ne ex aliena malignitate alienum damnum emergat:sed & ipse,si liberæ conditionis,est competentibus actionibus subiugetur: omni iactura ab eo restituenda domino rei, vel ei circa quem negligenter vel dolosè versatus est. Sin autem, nec dum sub manibus procuratoris,vel coloni, vel inquilini, vel serui possessio facta est, sed ipse eam accipere desidia vel dolo supersedit:tunc & ipse, qui eum transmisit, ex mala sua electione præiudicium circa eam possessionem patiatur,ex memoratarum personarū vel machinatione, vel negligentia accedens. hoc etenim tantum sancimus,vt dominus nullo modo aliquod discrimē sustineat ab his, quos transmiserit: non vt etiam lucrum sibi per eos aliquod acquirat: cum & antiqua regula inris,quæ definiuit deteriorē conditionem per seruum domino nullo modo fieri,tunc locum habeat, cùm dominus de damno pericletetur, non cum sibi lucrum per seruum acquiri desiderat. Salua videlicet in hoc casu domino rei, vel ei,qui ad eam detinendam præfatas transmiserit personas,aduersus eas omni actione(si qua ex legibus ei competit)seruata.

DECIMVMQVARTVM RECVPERANDAE possessionis remedium, ex l. vltim. C. de acquirend. possess.

NOuissima † vna hæc est ex quinquaginta Iusti- 1
niani constitutionibus, vt iam admonui, qua domino amittenti possessionem facto & culpa serui, coloni, vel alterius cuiusuis, prouisum est,cum illorum factū † domino nocere minimè debeat. olim 2
tamen in amittēda possessione illorum factum domino nocebat.l.3.§.quod seruus.l.peregrè.§.vlt. de acqu. poss.Rip.in rub.ff.de interdict.num.6.in fi. & suo loco dicemus.

QVAERO primò, an huius † constitutionis no- 3
stræ remedium sit retinendæ possessionis, vel recuperandæ potius? & esse retinendæ multa suadere videntur,in primis illa tituli inscriptio, sub quo collocata est hæc constitutio,quæ de acquirēda,& retinēda possessione est: quæ quidem inscriptio non conueniret, si hæc ipsa constitutio de recuperanda possessione tractaret.

Suadetur secundò ex verbis textus dum tam amplo & vniuersali sermone vtitur, nihil penitus domino præiudicij generetur, maxima enim est vis negatiuæ vniuersalis,quæ totum excludit.l. naturaliter. §. nihil commune.de acquirend.possess.l.nihil. ff. de capt.& postlim. reuers. quas hic citat Sal. colum.3. vers.ego etiā reprobo & c.Soci.Sen.consi.21.col.3.vers. verum prædictis.libr.1.& ibi in fin. d. col. 3.augetur.

quia

Universidad de Deusto
Biblioteca

4 quia maior est † negatiuæ, quàm affirmatiuę vis & potestas. l. hoc genus. vbi gloss. de cond. & dem. latissimè Tiraq. in l. boues. §. hoc sermone. 7. limit. de verb. sig. addo Rub. consi. 51. nu. 4. Crau. consi. 146. nu. 4. & consi. 294. nu. 6.

Confirmat hanc sententiam tertiò hic tex. in illa dictione, penitus & c. quæ † præcisa est & omne præiudicium excludit. §. est & aliud. Inst. de do. Sal. qui supr. & & tradit Soc. Sen. d. cons. 21. col. 3. versi. item ponderandum. lib. 1. Rui. consi. 180. nu. 8. lib. 1. Dec. consi. 401. nu. 9. Boe. q. 23. nu. 23.

6 Comprobatur quartò ex illis verbis, vt dominus nullo modo aliquod discrimẽ sustineat: nam † dictio, nullo modo, est negatiua omnis potentiæ. l. vlt. C. de testa. mil. Dec. cõsi. 3. nu. 7. vers. 66. & vlt. Goza. consi. 71. nu. 4. consi. 92. in fi. Tiraq. in l. si vnquam. in verbo, reuertatur. nu. 93. C. de reuo. dona. & † dictio hæc, nullo
7 modo, idem operatur, quod dictio, penitus. Goza. consi. 25. nu. 9. si ergo nullo modo, si penitus, si nihil afferri potest præiudicij, ergo nõ amittit dominus possessionem.

Confirmatur quinto loco ex illa dictione, aliquod
8 discrimen. nam † dictio, aliquid, verificatur in quauis re minima. l. seruum. §. prætor ait, vbi Bar. de acq. hær. latè Dec. in l. cum quid. 2. lect. num. 1. ff. si cert. pet. a. in l. si quis id quod. numer. 19. de iurisd. omn. iud. latissimè Crau. consi. 294. nume. 4. & præter eum plura Tiraqu. in l. si vnquam. in verbo, omnia. numer. 65. C. de reuoc. don. Curt. Iun. consil. 177. in fin. Bello. consil. 13. numer. 10. si ergo nec minimum infertur præiudicium, ergo non amittit.

Suadetur vltimò ex ea differentia, quã affert textus inter lucrum & damnum, quod in quærendis, non in quęsitis seruus domino præiudicium afferre potest. vt ergo differentia sit bona, debemus dicere, dominum nihil amittere, quia aliàs ita seruus damnum afferret in quæsitis, vt & in quærendis.

* Veruntamen, vt omnes ✻ affirmant, recuperandæ possessionis remedium, hæc constitutio continet. quã sententiam communem testatur Ripa. in rubr. ff. de interd. num. 6. Grat. consi. 40. num. 5. consi. 75. num. 1. lib. 2.
9 Cuius rei clarum præstat argumentum † tex. ipse in fi. dum vult huic domino saluam esse omnem actionem contra eum cui res data, & concessa est. si enim datur actio contra eos, qui detinent, necesse est dicere amissam esse possessionem, etsi per actionem possit recuperari. nec me mouet, si quis diceret, vltimam huius textus partem, illud respicere, quod paulo ante in textu dicitur, quoad possessionem quærendam, quam si dolo seruus non acquirat, saluam domino actionem esse: quia verum hoc non est, cum nulla hoc casu superst domino actio, quando in quærendis præiudicare possit. hanc quoq; communem cõfirmat hic textus, dum inuers. sed & ipse si liberè & c. aduersus colonum vel procuratorem, domino actionem, si damnum aliquod sensit, cõcedit. si itaq; dominus possessionem retineret, fruſtrà illi actio aliqua daretur, cum nullũ sensisset damnum.

Nec aduersantur, quæ in oppositum adducta sunt. nam quod dicitur non conuenire inscriptione, est falsum, quia etsi naturalem dominus amittat, retinet tamen ciuilem, ob quam facilè naturalẽ, vel manu propria, vel iudicis auctoritate recuperat, & quod dicitur nullum penitus inferri præiudiciũ, intelligitur secundum Bulg. hic à gloss. relatum, & Rip. d. rubr. ff. de interd. numer. 6. in effectu, cùm ad recuperandum illæsa adhuc superfit actio. etsi Cy. & Sal. Bulg. aduersentur. quinimò, ex quo dominus adhuc retinet ciuilem, non dicitur generatum aliquod detrimentum, cum sponte naturalem possit (vt statim dixi) recuperare. l. clam possidere. §. fi. ff. de acq. poss. etsi olim omnem ciuilem, & naturalem perderet. l. 3. §. quod seruus. ff. de acquir. poss. in qua difficultate extricanda, mirum in modum se torquent omnes, cum tamen ex sententia, & vera Bulg. ac Ripę declaratione cessent omnia, quæ dubitationem afferre poterant.

QVAERO secundò an hæc † constitutio sit iuris 10
antiqui correctoria, vel non? & esse correctoriam censuit Alex. in l. peregrè. §. quibus. nu. 4. de acq. poss. sensit vno verbo Corn. consil. 190. num. 5. lib. 1. Barba. consil. 28. col. 2. in princ. lib. 1. nec dissensit Ioan. Crot. in l. si is, qui pro emptore. num. 205. de vsucap. quorum sententia videtur probari ex l. 3. §. quod seruus. & l. peregrè. §. quibus. ff. de acq. poss. & huius sententiæ fuit Martinus glossator.

Contraria tamen sententia est verior, non esse iuris antiqui correctoriam, quam opinionem affirmarunt ✻ omnes. Cyn. hic & Sal. col. 2. versic. ego etiam. ea ra- ✻
tione: quia euitanda est in dubio † legum correctio. l. 11
præcipimus. C. de appel. nec verè dici potest correctoria, quia illa dispositio aliam corrigere dicitur, quando iam in specie disposita, in specie illi aduersatur, vel si in genere, in genere corrigit, vt in primo casu. si fit dispositum iure antiquo fœminas nõ posse succedere masculis existentibus, si deinde nouo iure disponatur posse succedere, noua dispositio antiquæ correctoria est. in secundo casu non posse testari, si deinde lege noua caueatur, quod omni casu filiusfamil. possit testari, noua hæc dispositio est antiquæ in genere correctoria. quod non contingit in casu nostro, quia Pandectarum est cautum iure, dominum ex facto serui & coloni amittere possessionem, quo tamen ad recuperationem nihil statuit, an possit dominus hoc casu recuperare. quod ergo hac nostra constitutione est dispositum, vt possit dominus recuperare, non pugnat cum iure antiquo, nec in genere, nec in specie, quare Ripa. in d. rub. de interd. nu. 7. dicebat † nostræ constitutio- 12
nis dispositionem esse exorbitantem, quam sentẽtiam probasse videtur Tiraq. tract. de iure const. 1. par. num. 62. & ante hos Bella. decis. 104. in fi. ea adducitur ratione: quod dispositio † tunc dicatur exorbitans, cum 13
lex noua disponit aliquid in specie contra dispositum iure antiquo in genere: vt si lex antiqua disponat dotem constante matrimonio non posse repeti, & lex noua disponat posse repeti, si vir vergit ad inopiam. sic Bartol. in l. si constante. q. 10. fol. matr. sic differentiam dispositionis correctoriæ & exorbitantis, declarat Io. Crot. in l. omnes populi. nume. 193. de iust. & iur. quem est secutus Crau. tract. de antiqu. temp. 4. part. princip. in princip. num. 65. idem sensit Rip. in l. si constante. nu. 78. soluto matrim. dum distinguit casus dispositionis correctoriæ à casibus dispositionis exorbitantis, inquitque exorbitare, esse à communibus iuris regulis deuiare, ex gloss. c. ea quæ. de reg. iur. in 6. cum ergo in casu nostro constitutio hæc non deroget iuri antiquo in totum, sed in certis casibus prouideat: non correctoria, sed exorbitans potius dici debet, ex quibus nõ mediocris oritur vtilitas, quia si correctoria esset difficilius concederetur extensio, de casu ad casum, vt relati interpretes scribunt.

QVAERO tertiò an hoc † remedium locum habeat 14
tam pro possessione rei mobilis, quàm rei immobilis? & habere locum censuit hic gloss. Bal. & Ang. ex textu in illis verbis, cuiuscunque rei, dum exponunt, id est, mobilis. quæ sanè sententia confirmatur ex doctrina Soc. in l. rem quæ nobis. num. 13. verficul. secundo concludo. de acquir. possess. quem est secutus Rip. in l. naturaliter. §. nihil commune. numer. 54. eod. titul. & alij plures, quos suo loco referam, dum affirmant remedium recuperandæ possessionis ex c. reintegranda. q. 1. concedi etiam pro possessione rei mobilis. adducti eo textu in illis verbis generalibus, seu vniuersalibus, reintegranda esse omnia. & ex textu nostro inferunt Bald. & Ang. ad declarationem † l. si rem mobilem. de 15
acquirend. possess. qua cautum dicitur, possessionem rei mobilis animatę perdi statim, quo nostram effugit præsentiam, etsi ab alio occupata minimè fuerit, hoc intelligitur, quando nos ipsi possidemus, vel alter

nostro

nostro nomine, & sine fraude rẽ amisit, secus si is, qui nostro nomine possidet, cum fraude amisit, quia tunc nobis facultas, ex hac constitutione recuperandi supereſt, qui quidem tex. l. si rem mobilem. & eo casu declaratur secundum Bald. & Angel. hic, post Innoc. in c. de seruorum. de seruis non ordi. non procedere, quando rem animatam, sicque seruum fugientem, non desinit dominus prosequi, nam tunc non amittit possessionem. quod verum an sit latè disputat Alexand. in l. 1. §. per seruum. qui numero. 7. in fine. de acquirenda possessione. non excutio, cũ præsentis instituti non sit.

16 QVAERO quarto an † aduersus hoc remedio agentem possit opponi exceptio illa, dolo facis petere, quod statim restituturus es? & esse locũ respondit Calca. consi. 29. nu. 10. quæ sententia nunquam placuit, cum iam ostenderim esse hoc recuperandæ possessionis remedium, quod hanc exceptionem non admittit, vt olim diximus suprà in 1. remed. ex interdicto, Vnde vi. non repeto.

QVAERO quintò an † huius cõstitutionis remedium concedatur ad recuperandam possessionem à co
17 lono, seruo vel simili traditam, vel solum cõcedatur, cum ab eis neglecta possessio occupatur? & concedi etiam cum est tradita, affirmarunt Butr. Cy. & Petrus hic, hos est secutus Ripa. in rub. ff. de interd. nu. 7. idem censuit Corn. consi. 228. excogitabam. lib. 2. Rui. consil. 172. nume. 5. libr. 4. & hanc esse veram credidit Ang. hic col. vlt. verficul. in ea. ibi, omnimodo & c. & latius Sal. hic, col. vltim. versic. addit ergo & c. & Alb. col. 1. Corn. consi. 85. nu. 4. lib. 4. Io. Crot. in l. si is, qui pro emptore. num. 204. ff. de vsucap. probauit hanc Claud. Seysel. in
✻ l. exitus. col. 1. de acq. poss. & certè videtur hæc magis ✻ communis, quam vno verbo probauit Crauet. consil. 235. in princ. & hanc probando, esse communem testatur Reb. in comm. Reg. const. tom. 3. tit. de causis possess. benef. articul. vltim. gloss. vna. numer. 16. addo his Bellame. decis. 104. ea generali adducuntur omnes ratione, quia domino per factum procuratoris, coloni & serui, nullum inferti præiudicium potest. quæ sanè generalis ratio, tam militat in eo casu, cùm tradita est possessio, quàm cum permittitur ex negligentia occupatio, & vbi adest eadem ratio, est & idem ius. l. illud. ad l. Aquil. l. à Titio. de verb. oblig. verum Alex. in l. peregrè. §. quibus. num. 4. de acq. poss. inquit hanc argumentationem non concludere, quia licet in vtroq; casu, eadem adsit ratio, nõ esse tamen in his correctorijs concedendam extensionem ex notab. gloss. clem. auditor. in verbo, Romana curia. de rescript. iuncto text. clem. 1. in verbo, prælatum. de elect. sed fallitur Alexa.
18 quia imò vbi eadẽ adest † ratio in lege scripta, illa vt generalis, omnes casus, non per extentionem, sed per intensionem complectitur. l. cum mulier. ff. solut. matr. l. his solis. C. de teuoc. don. & in his terminis sic respondet, & declarat Crot. d. l. si is, qui pro emptore. numer.
19 205. quare vbi eadem † ratio in duobus casibus est, nõ extensio, sed intellectiua interpretatio fieri dicitur. Bald. in l. quamuis. circa princip. C. de fideicom. hinc respondit Oldra. consil. 185. Thema tale est. Titius ca-
20 nonicus. in fin. quod vbi eadem est † ratio, non dicitur lex extendi, sed enucleari. alia plura affert Crau. tract. de antiq. temp. 4. part. princip. numer. 91. cui addo latè Paris. consi. 32. uumer. 20. libr. 2. & Io. lac. de Leonardis. inter consi. Bruni. consi. 17. num. 264. & latissimè Tiraq. in l. si vnquam. in verbo, libertis. nu. 46. 45. C. de reuoc. don. quinimò Craue. præcitato statim loco. numer. 86. post Iaſ. in l. si ita stipu. §. Grisogonus. num. 37. in fin. de verb. oblig. testatur contra Alexand. d. §. quibus. num.
✻ 4. communem ✻ esse Dd. sententiam, citatq; Alexand. in hoc sibi parum constantem. Crot. autem d. l. si is qui pro emptore. num. 205. dicebat melius responderi posse, eandem non videri rationem in colono tradente, & in negligente: quia à tradente, accipiens potest credere illum esse dominum, nec nomine alterius detinere, quare culpa carere videtur, quod non contingit in ipso occupatore rei vacantis: verum subdit is Crot. maiorem videri rationem in tradente, cuius malignitas (quæ sola hic consideratur,) maior est, quàm negligentis. l. si ex causa. §. nunc videndum. de mino. gloss. notab. in l. 2. ff. ad Syll. quam rationem exactè & diligenter perpendit hic Alb. col. 2. addo non esse satis iustam excusationem illius qui à tradente accipit, quia non ita simpliciter debuit credere † illum dominum, 21
sed perscrutari debuit, cum quo contraheret. l. qui cũ alio. de reg. iur. & in specie sic considerat Grat. consil. 42. num. 19. lib. 2. communis ergo sententiæ fundamentum defenditur.

Confirmatur vera horum opinio ex claris verbis text. ibi, prodiderit, † cuius verbi illa est significatio, 22
vt idem sit, quod tradere, & dare. l. proditores. l. omne delictum. §. exploratores. de re milit. c. nolite. 11. q. 3. quæ in hanc sententiam citauit Rip. d. rub. ff. de interdict. nu. 7. in fi. & ante eum Salic. hic. col. vlt. versi. alio modo si tractans. & citat tex. l. 2. C. quæ res expor. non deb. & l. 1. C. de his qui se defer. l. si quis aliquid. §. si miles. de pœn. addo l. priuatorum. C. de iurisdict. omn. iudic. & c. sacerdos. de pœniten. distinct. 6. Bart. in l. recipiendum. §. delinquunt. de pœn. & apud Salustium: Antequam arcem proderent hostibus, id est, darent. accedit, aliàs ab Imperatoribus diffinitum colonum & seruum ex sua concessione domino non posse in sua possessione afferre præiudicium. l. si seruus. C. quod cũ eo & c. & l. vlt. eo. & in l. vlt. C. si aliena res pigno. data fit. & in l. si colonum. C. de agricol. & cens. libr. 11. quæ sanè constitutiones huic rei magnam afferunt lucem.

Non ignoro tamen contrariam sententiam aliquibus placuisse, vt Aretin. in l. exitus. colum. 2. circa medium. de acquirend. possess. & Alexand. d. l. peregrè. §. quibus. num. 3. in fin. eod. & hanc esse communem ✻ ✻
testatur Crot. d. l. si quis pro emptore. nu. 205. qui hanc affirmare videtur magis æquam & naturali rationi consonam. ab hac non videtur recedere Grat. consi. 69. num. 2. & consi. 36. in fi. libr. 1. & consil. 75. numer. 19. vbi hanc communem esse testatur. idem consi. 110. numer. 24. libr. 2. idem sensisse visus est Cornel. consi. 190. num. 5. libr. 1. consi. 55. num. 4. libr. 3. Tiraqu. de iure consti. in 1. part. num. 59. Ant. Matth. in §. nihil commune. ampl. 28. verum horum rationes satis clarè ex iam relatis diluuntur.

Declarari tamẽ potest † non procedere, quando is 23
à tradẽte acquirens verisimiliter & iusta aliqua ratione credebat tradentem non esse detentatorem, sed dominum. sic Are. d. l. exitus. & Crot. d. l. si is, qui pro emptore. num. 205. & clarè refert is Tiraq. d. 1. part. de iure consti. num. 57. quia tunc is accipiens iustam habet excusationem: verum erit cogitandum. quia excusatio hæc, quoad pœnam euitandam, vbi aliàs esset indicta, prodesset, sed quoad impediendam restitutionem, am bigo non parum, cum omni casu spoliatus restituendus sit, quare cogitandum erit, quia Grat. consi. 42. nu. 16. libr. 2. post Claudium. d. l. exitus. aliter sentit. ea ratione, quòd omni casu hæc constitutio vult domino consulere.

QVAERO sextò an † hæc constitutio locum ha- 24
beat in alijs, præter colonos & seruos, vt in eo casu frequenti, si debitor nomine creditoris constituat se possidere propria bona, ratione debiti persoluendi: si contingat illum debitorem alienare, an ab eo acquirente auocari alienata hæc possint, vt idem sit contra eum, vt est contra occupatorem ex coloni negligentia, vel traditione? & habere locum, idemque esse censuit hic Bald. & Ang. colum. 1. qui sub eisdem verbis sunt commentati, hanc cõstitutionem & Ang. Baldi fortè commentaria expilauit, eandem sententiam probauit hic Alb. Rip. in rub. ff. de interd. num. 13. Robe. Marant. de ord. iud. 7. dist. nume. 51. qui in regno esse in praxi quotidianum ait, diciturque petitio de asistentia. adducuntur ex verbis textus ibi, vel quispiam alius & c. &

Universidad de Deusto
Biblioteca

ibi, domino rei, vel rei circa quem, cui tamen argumentationi respondere videtur Barb. in consil. 28. col. 1. libr. 1. vbi contrariam sententiam tuetur. illa verba, vel quispiam alius, intelligenda de similibus personis expressis, quod non potest in debitore verificari, qui non dicitur similis colono & seruo: sed fallitur Barb. quia is debitor sic constituēdo mutat sibi possessionē, & efficitur detentor, vt est colonus, † nam constitutū
25 & naturalem & ciuilem transfert. l. quod meo. vbi ✳
✳ omnes. de acquir. possess. latè Tiraq. de iure constitut. 1. par. nu. 3. 4. vt ergo colono non licet eam possessionem interuertere ad detrimentum domini, sic nec ipsi debitori.

Contrariam ergo sententiam malè defendunt Barba. d. consi. 28. col. 1. Aret. in l. exitus. de acquir. possess. & Grat. consi. 36. in fi. consi. 69. nu. 2. lib. 1. consi. 42. nu. 15. li. 2. quos refert Tiraq. de iure const. 1. part. nu. 56. & nu. 61. affirmant enim in debitore sic constituente non habe-
26 re locum. adducuntur† primò, quia hic textus nostrę constitutionis in colono & seruo loquitur, qui sua negligentia dimittunt possessionem, vt alius etiam occupet, quo casu non ciuilis, sed naturalis tantum perditur: pro qua ex remedio huius constitutionis agitur, cum leges veteres, vt l. 3. §. quod seruus. & l. peregrè. §. quibus. ff. de acq. poss. disponant, nostro nomine detinentes posse nobis aufferre possessionem alij tradēdo, & leges illæ nō aliquod remedium contra possessorē, sed tantum contra tradentem, inducunt. l. Pompeius. ff. quibus mod. vsusfruct. amitt. non ergo videtur hoc in casu locum esse constitutioni nostræ. nec est (inquit Aret.) facienda extensio, de casu ad casum, cum simus in correctorijs, in quibus cessat extensio etiamsi eadē militet ratio. gl. not. clem. auditor. in verbo, Romana. de rescrip. sed facilis est dissolutio, quia etsi iure veteri hac de re cautum nihil sit, sufficit esse hodie ex hac nostra constitutione, quæ iuris antiqui correctoria non est, vt aliàs sup. q. 2. docuimus, sed exorbitat. quin vbi correctoria esset, cōcreditur extensio ob rationis identitatem, vt in præcedenti quæstione diximus, tametsi necessaria minimè sit extensio, quando hic casus expressè contineatur sub verbis huius constitutionis.

Secundo tamen loco adhuc sic contra Bal. & cæteros argumentatur Barb. d. consi. 28. refert Tiraq. qui supra. nu. 62. hæc constitutio loquitur in domino, qui facto serui, vel coloni sua possessione priuatur, ibi, vt domino nihil præiudicij generetur. & duobus alijs in locis. sed absolutum est, creditorem non esse rei dominum. cum ergo verba textus non conueniāt, non conuenit etiam iuris disposito. l. 4. §. toties. de dam. infec. cum alijs adductis à Tiraq. in l. si vnquam. in verbo, libertis. nu. 2. C. de reuo. do. Sed respondeti potest, hanc constitutionem nō loqui de domino, vt intelligamus eum, qui vult agere, probare debere rei dominiū, sed appellat dominum illi rei possessorem antiquū, quando sola sit de possessione controuersia. quod ostendit constitutio ipsa, quę non solum loquitur de domino, sed & de eo circa quem alius negligenter & dolosè versatus est, sicq; non tantū in domino, sed & in alio procedit. nec difficultatem facit replicatio Barb. quā etiā refert Tiraq. qui sup. de iure const. nu. 64. quia satis illi ex suprà relatis est responsum. quinimò creditor ratione crediti, & iuxta illius quantitatē dicitur dominus illarum rerum, quas illius nomine constituit se tenere debitor, cum is rem habere videatur, qui ad eam actionem habet. l. qui actionem. de reg. iur. vbi Dec. nu. 1. post gl. l. si tibi pecuniam. & l. si me & Titium. ff. si certet. affirmat, meum dici, quod mihi debetur.

27 Extenditur hæc conclusio habere locum etiam in† solo generali omnium bonorum constituto, sic com-
✳ munem ✳ testatur Tiraquel. de iure constit. 2. par. ampliat. 31. etsi aliter, & malè responderit Calca. consi. 29. num. 7. 8.

28 QVAERO septimò an† cum alienata per debitorē, à tertio acquirente reuocātur, necessaria sit ipsius debitoris excussio? & non esse necessariam affirmarunt Bal. & Ang. hic. idem Bal. in colum. penul. versi. quæro quid. C. de his quæ in fraud. cred. idē in c. cū venissent. in fi. de rest. spol. Ang. & Alex. in l. exitus. in fi. de acqu. poss. latè Rui. consi. 130. nu. 8. lib. 1. consi. 172. nu. 3. 4. libr. 4. Franeus in disp. Petitorij. 1. dubio. num. 40. versi. decimoseptimo. Dec. in l. vltim. §. vltim. num. 28. ff. si certet. vbi eiusdem sententiæ citat Ang. Alexan. & Rom. multis in locis. idem censuit Marsil. in rubr. ff. de fideiuss. num. 21. & sing. 158. hodie & c. Boe. q. 112. nu. 12. q. 200. num. 8. Affl. decis. 139. num. 7. Cap. decis. 54. nu. 4. Gramma. decis. 103. num. 106. Goza. consil. 42. num. 12. ¦Cagno. in proēm. Digest. num. 211. Rip. in rubr. ff. de interd. nu. 14. Paris. consi. 103. num. 8. lib. 3. Bello. consi. 34. nume. 7. consi. 44. in fi. Rola. à Valle consi. 79. num. 33. lib. 1. & alios citat Tiraquel. tract. de iure constitut. 1. par. nume. 54. inter alios citat Aret. consi. 127. num. 3. qui in hoc sibi parum constans est, vt infra subijciam. idem censuit Grat. consi. 42. num. 15. lib. 2. Corn. consi. 85. nume. 3. lib. 4. Robertus Maran. de ordin. iudi. 7. distinct. iudi. nu. 51. Lanfranc. Balb. decis. 84. quibus constat, quàm recepta sit hæc sententia, quæ eo præcipuo fulcitur fundamento satis solido, ex verbis † nostræ constitutionis, vel quispiā alius & c. nam si agitur contra eum, qui occupauit nulla sibi facta traditione à colono, vel seruo, 29
non est necessaria aliqua excussio, ergo nec in casu nostro, cum pares sint casus, & tam in vno quam in altero habeat hæc constitutio, vt suprà ostendimus. Affertur secundo text. in §. ab hoc autem litigiosi. in aut. de litigio. vbi creditor aduersus tertios possessores directo agere potest, & vendicare rem sibi hypothecatam, nullaq; ibi habetur excussionis ratio, ergo non videtur necessaria, tametsi glossi. plures ibi referat declarationes & intellectus: hęc tamen est receptior & verior.

Tertiò, præter cæteros, adducor in hanc sententiam † quod vbicunque seruus domini possessionem intro- 30
uertit, licet domino propria auctoritate eam ingredi, sic probat notab. text. l. si seruus. C. quod cum eo. quo adductus censuit Bal. in l. 1. C. de seru. pig. optimam esse cautelam, † vt in pacto de dote restituenda apponatur precarium, quo mediante si eueniat casus restitu- 31
tionis, propria auctoritate poterit mulier ingredi possessionem illius rei, quod probauit idem Bal. in l. pen. C. de pig. act. in eo qui ciuilē habet possessionem Boe. d. q. 200. col. vlt. circa med. si ergo propria auctoritate potuisset ingredi, ergo necessaria non est excussio, cum via iudiciaria agitur.

Contrariam tamen sententiā probarunt Barb. cōsi. 28. col. 1. libr. 1. Are. in l. exitus. ff. de acq. poss. etsi parum sibi constans aliter de iure respōderit, vt iam retuli, hi multis in hanc sententiam adducebantur.

Primò regulæ esse standum donec fallentiæ casus 32
ostēdatur, vt dicebat Bar. in l. 2. §. 1. ff. si quis in ius voc. non ier. Dec. in l. 1. nu. 7. de reg. iur. Goza. consi. 50. nu. 10. latissimè Tiraq. tract. de retract. cōsang. §. 1. gl. 9. nu. 209. Alc. tract. præsump. reg. 1. præsump. 28. nu. 6. sed regula est, contra tertios possessores agi non posse, nisi excusso principali. §. sed neque. in auten. de fideiuss. auten. hoc si debitor. C. de pigno. ergo idem in casu nostro, sed vno verbo respondetur, regulam illam non procedere in casu nostro, ex his quæ iam suprà relata sunt.

Argumentantur secundò, quod iure antiquo quando creditor † vult reuocare alienata ad sui fraudem, 33
excussionem ipsius debitoris esse ante omnia faciendam. l. 1. l. ignoti. C. de reuoc. his quæ in fraud. cred. l. ait. §. ita demum. ff. eo. ergo idem nostro hoc casu. verū responderi potest, veteri iure sic cautum non fuisse, nam agens hypothecaria necesse quidem habebat, ac habet excussionem principalis facere, sed illud contingit, quia remedium illud petitorium dicitur. glossi. l. 1. ff. de Saluia. interd. sic respondetur & secundò ad l. ignoti. vbi agitur ea actione in factum Pauliana vel

Calui-

Caluisiana, quod non cōtingit in casu nostro. Rursus responderi potest non procedere hæc in expressa hypotheca, ex text. d. §. ad hoc autem. in auten. de litig. licet secus in tacita, iuxta gloss. §. sed neque. in auten. de fideiuss.

Tertio ergo loco Aret. & Barb. argumentabantur
34 ex eo quod videmus† locatori non licere propria auctoritate consequi alienata in tertium per conductorem, sed via agere debet ordinaria. l. 2. ff. de Saluia. inter. d. l. 2. §. 1. l. quæsitum. §. vltim. de prec. si ergo via ordinaria agere debet, ergo necessaria est excussio. non
35 concludit argumentatio, quia relata iura † loquuntur in tacita hypotheca pro illatis & inuectis. l. differentia. ff. in quib. caus. pig. vel hypo. tacitè contrah. §. item Seruiana. Inst. de act. rursus casus sunt diuersi ob diuersitatem etiam constitutionum. præterea non sequitur, agendum est via ordinaria, ergo necessaria est excussio.

Quartò sic argumentabantur, † dolus debitoris nō debet posse nocere tertio successori. l. apud Celsum. §. si ex causa legati. ff. de except. dol. sed si liceret contra eum agere non facta excussione principalis, sibi noceret. l. vlt. in prin. ff. de eo per quem factum erit. ergo ex-
cussioni locus esse debet, sed respondetur, tertio satis 29
esse succursum per actionem euictionis secutæ. Rursus ipse tertius successor, debuit perscrutari, cum quo cōtraheret. l. qui cum alio. de reg. iur. & suprà diximus. præterea, vt dolus debitoris tertio, sic nec creditori debet posse nocere.

36 Vltimo tamen loco Barb. d. consil. 28. adducebatur, ex textu huius cōstitutionis, qui dum loquitur in seruo, colono & procuratore, ea ratione in debitore locum habere non potest, quia coloni & serui detinent, non ad sui commodum, sed ad commodum domini: quare si introuertant possessionem & alienent, eam iustè dominus potest à successore illo recuperare. hoc nō contingit in casu nostro, quia licet debitor possessionē
37 in creditorem transferat, attamen † creditor non sibi, sed ad debitoris vtilitatem possidet. l. serui nomine. de vsucap. l. sciendum. §. creditor. ff. qui satis. cog. Bart. in l. ab emptione. num. 8. ff. de pact. Tiraqu. de iure constit. in 3. part. limit. 29. nume. 8. quam argumentationem retulit Tiraq. qui suprà. 1. part. num. 61. & indissolutam reliquit. arbitror respondeti sic posse, minus verum esse creditorem absolutè ad debitoris commodum possidere: solum enim quo ad duos casus ad illius vtilitatem possidet, quoad euitandam satisdationem, & quo ad vsucapionem & præscriptionem, non quoad cætera, sic glo. d. §. creditor. & d. l. serui nomine. qui textus probat, eū qui rem pignoratā vendicare vult, non contra debitorem, sed contra creditorē agere debere, ex quo apparet, eum dominū & possessorem esse, si præsertim constitutum interueniat, quo dominium in eum translatum est adeo, vt si non sit in actuali possessione, contra detinentem agere possit. declarat Bart. d. l. ab emptione. nu. 7. Tiraq. d. tract. de iur. const. 1. par. nu. 7. addo Cap. decis. 14. nu. 11. 12. Bell. consil. 35. nu. 11. 12. Rol. à Valle. consi. 53. nu. 4. libr. 1. vera ergo est cōmunis
✳✳ relata sententia.

38 Declaratur primò non procedere † mortuo constituente. sic Roma. consi. 189. 1. dub. qua de re infrà latè dicemus. q. 17. interim videndus est Tiraq. de iure consti. 1. par. nu. 65. & in 3. par. limit. 21. nu. 9. 10.

39 Declaratur † secundo non procedere, si generali cōstituto sit cautum, excussionē debitoris prius esse faciendam, antequā ad tertios possessores deueniatur, sic respōdit Alex. consi. 83. in fi. lib. 6. & refert Tiraq. de iure const. 1. par. nu. 67. vbi aliqua addit.

40 QVAERO octauò an constitutio † hæc nostra locum habeat quando possessor nomine vnius, deinde nomine alterius se possidere constituit? Sali. hic in fin. Rip. in rub. ff. de interd. nu. 9. rem hanc explicare videntur, sed non declarant, cui cōcedatur, vel negetur hoc remedium, vel primo constitutario, vel secundo. ipse autem rem sic explico: illi primo constitutario absolutè cōcedi. nam si aliqua possessionis introuersio ad sui detrimentum fit, succursum illi est, vt iam docui, nec res (mea sententia) habet difficultatem, si primus ipse constitutarius cōtra secundū via iudiciaria vult agere, aliàs enim extra iudicium posset sua auctoritate ingredi, dummodo secundus is constitutarius in corporali non reperiatur. secundus autem constitutarius nō habet huius cōstitutionis remedium, quo contra tertium deinde detentorem agat. illa est ratio, quia suum constitutum nullius est momenti, nec aliquam in eum transtulit possessionem, cum iam primus possideat ciuiliter & naturaliter, nec is constituens vllam habet facultatem transferendi in secundū, vt multis probat ipse Rip. d. rub. de interd. nu. 10. 11. & latissimè Tiraq. de iur. const. 3. par. limit. 1. nec difficultatem facit, quod is colonus, vel procurator detineat, & sit in corporali possessione, quia illa naturalis possessio nullū tribuit commodum, & idē est ac si non teneret, vt in specie docuit Bar. in l. quod meo. vbi Alex. nu. 16. de acq. poss. Tiraq. d. lim. 1. nu. 11. non ergo vti aliquo remedio is potest, cū nihil amiserit, cum nihil possederit.

QVAERO nonò non multum à præcedenti quæstione recedēdo, quid † si illi primo constitutario solū
41 factum est constitutum, & secundo facta est traditio, an ad cōmodum dicti secūdi, sit locus huic remedio, quemadmodum ad commodum primi, & ad commodum primi non est dubium, quia (vt iam diximus,) in eum translata naturalis & ciuilis possessio. & hanc cō-
munem ✳ testatur post Corn. consil. 55. col. 2. lib. 3. Rip. ✳
d. rub. ff. de interd. nu. 12. & aliàs supr. pluries diximus. quo verò ad commodum secundi nō arbitrōr illi concedi hoc remediū, cum illa traditio nullā in eo transtulerit possessionē, sed solam detētationem, nec quidquam operatur traditio illa ad primi cōstitutarij detrimentum, qui omnino præfertur. sic Bartol. in l. ab emptione. in fi. ff. de pact. latè Iaſ. in l. quoties. nume. 14. C. de rei vend. latissimè Tiraq. de iure. consti. 1. par. nu. 21. illi addo Iaſ. consil. 92. numero. 2. libr. 1. Paris. consil. 128. nu. 15. lib. 1. consi. 69. nu. 155. libr. 3. & Boe. q. 112. nu. 5. 6.

QVAERO decimò an huius constitutionis † re- 42
medium illi concedatur, cuius nomine is, qui ante naturaliter & ciuiliter possidebat se precario tantū possidere constituit, vt si debitor precario tantum nomine creditoris hypothecata bona possidere constituit, & is deinde debitor in tertium alienet, an contra tertium illū hoc remedio experiri possit creditor? & huic creditori concedi probauit Corn. consil. 228. libr. 2. etsi idem Corn. consi. 55. libr. 3. dubitauerit. idem probauit Iac. & Ang. vt refert Rip. d. rubr. de interd. nu. 15. qui & ipse eiusdem sententiæ fuisse videtur, duplici ratione in hanc sententiam adduci videntur.

Prima, dum inquit Rip. quod si conceditur debitori ad euocandam possessionem rei alienatæ per creditorem, qui possidebat ciuiliter & naturaliter, ergo multo magis cōpetere debet huic creditori, pro possessione rei alienatæ per rogantem illum, qui naturaliter tantum possidet, nescio quo iure Ripæ argumentatio probetur, nec enim debitori, sed creditori hoc remedium conceditur, vt diximus suprà, q. 6. qui quidē creditor vt possessor ciuiliter & naturaliter sine dubio à debitore, potest qui nec ciuiliter nec naturaliter possidet, alienata reuocare: sed an modo idē sit, cum ciuiliter tantum creditor possideat, vt hic, non probatur à Ripa, nec à fortiori sic potuit argumentari.

Secunda fuit Ripæ argumentatio, dum inquit, ciuilem possessionem rogati quiescere super naturali ro 43
gantis, qua † naturali translata transfertur & ciuilis, perditur; l. interdum. §. vltim. de acq. poss. Bar. l. Gelsus. nu. 15. & ibi Franc. Balb. nume. 85. de vsucap. Soc. l. 3. §. in amittenda. vltim. notab. ff. de acqu. possess. Crot. l. si is qui pro emptore. numero. 201. de vsucap. Soc. Iun. consi. 35. num. 2. lib. 3. vbi communem testatur, huic ergo creditori, & domino conceditur hoc remediū. hæc

Universidad de Deusto
Biblioteca

argumentatio non cõcludit, cum ex ea non probetur, huic ciuiliter possidenti hoc remedium concedi. Rursus non videtur satis vera illa conclusio, quod ciuilis possessio creditoris adhæreat naturali debitoris, & amissa naturali, amittitur & ciuilis: imò non amittitur, vt rectius Bart sensisse videtur, in l. creditores. nu. 25. in fi. C. de pig. & declarat Goza. consil. 42. nu. 16. idem sensit Sal. d. l. creditores. vt refert Tiraqu. de iure consti. 3. part. limit. 14. nu. 8. Quare alia ratione, & veriori communem ✻ hanc probo sententiam: considero enim ciuilem possessionem esse penes hunc creditorẽ, qui naturalem precario ipsi debitori concessit. cum ergo † natura precarij illa sit, vt volente concedente finiatur. l. 1. de precar. sequitur, quod si is debitor alienet eam naturalem, & concedens declarat animum recuperandi illam naturalem, extinguitur precarium: sic declarat. d. l. & habet. §. cum quis. ff. de precar. Rot. in decis. antiq. tit. de restit. spol. decis. 1. numero 2. & ideo ipse creditor verè eam via iudiciaria consequi potest, aliàs sponte eam ingredi posset. l. clam possidere. §. qui ad nundinas. ibi Ias. nu. 23. de acq. poss. & aliàs diximus. & hic creditor recuperat naturalem quam in actu precarij debitori roganti videtur concessisse, vt statim subijciam. Nec communi huic sententiæ aduersatur illa ratio, quæ Corn. hæsitantem reddidit, vt refert Rip. d. rubr. interd. nu. 15. hunc creditorem nõ posse recuperare naturalem illam possessionem, † cum apud eum nunquã fuerit. nam respondetur ex declaratione, quam facit Bar. in l. interdum. in prin. nu. 1. versic. dico ergo. & ibi Alex. nu. 3. communem testatur, & post eum Aret. ff. de acqu. poss. imò penes concedentem precario, tempore concessionis fuisse ciuilem, & naturalem possessionẽ, & in rogantem transferri naturalem, quam aliqui nõ naturalem propriè esse dicunt, sed possidendi qualitatem, quæ omni casu, vt diximus, sola domini concedentis voluntate ad eum reuertitur. Rursus ea ratione adhuc huic creditori competere dicitur hoc remedium: concesso enim quod per naturalem alienatam transferatur & ciuilis ei cohærens: attamen ex quo infertur creditori præiudicium, sequitur ei concedi hoc remedium, quo est cautum, possessori nihil præiudicij inferri posse: quod fortius probat declaratio Odofredi & Albe. hic. col. 2. dum affirmant commodanti concedi hoc remedium cõtra tertium, cui commodatarius rem tradidit, ne ei scilicet commodanti minimum afferatur præiudicium. assecuta ergo ciuili, consequitur & sine dubio naturalem, vera ob id erit communis sententia.

46 QVAERO vndecimo, an hoc † remediũ vsufructuario cõcedatur, ad cuius incommodum proprietarius rem, ex qua ipse vsumfructum percipiebat, alienauit? & concedi sensit gloss. in l. Pomp. in verbo, amittit. ff. quemad. vsusfr. amitt. quãvno verbo probauit Ripa. in rub. ff. de interd. nu. 13. in fi. & sensit hic Odofr. in fin. quod ea ratione probari potest, quia ex quo rem ratione sui vsusfructus possidet, & proprietarius interuertendo eum priuat, iuxta textum. d. l. Pomp. nõ im-
47 meritò si recuperare potest. quod autem † vsufructuarius naturaliter possideat, probat clarus tex. l. naturaliter. in prin. ff. de acq. poss. quo loco gl. inquit ipsi vsufructuario deiecto concedi interdictum Vnde vi. l. 3. §. vnde vi. & §. pertinet. ff. de vi & vi arm. & diximus supra in 1. remed. ex interdicto Vnde vi. q. 5. idem ergo dicendum est in hoc casu, quod est maximè vtile contra tertium possessorem.

48 QVAERO duodecimò, an † colono ad longum tempus cõcedatur hoc remedium, si in alium dominus directi rem transferat? & concedi affirmauit Rip. d. rub. de interd. nu. 13. in fi. dixitq; probari ex textu nostro, sed non video qua in parte hic textus hanc probet sententiam, imò contrarium probare videtur, cũ domino rei concedi solum videatur, vt tribus in locis inquit, per seruum, procuratorem, colonum, vel inquilinum domino rei non fieri præiudicium. quare sæpissimè Barb. in consi. 28. col. 2. libr. 1. ponderando relata verba, dicebat, eum qui hoc remedio vult agere, se dominum probare debere: verum, vt aliàs dicebã, non hæc constitutio de domino relata ratione loquitur: sed intelligit dominum pro possessore, cum de sola possessione sit cõtentio, ideoq; satis huic colono ad longum tempus conceditur, cum is possidere dicatur. l. naturaliter. in princip. ff. de acquirend. possess. sic in emphyteuta diximus concedi interdictum, Vnde vi. vt supra. in 1. remed. q. 6. & emphyteutæ similis est hic colonus.

QVAERO decimotertiò † quid si colonus solum animo non reuertendi possessionem deserat, & alter occupet, an eam dominus perdat, vt deinceps hoc remedio recuperare non possit? Ang. hic. col. vlt. vers. aut animo deserendi. affirmat naturalem perdi, non ratione doli procuratoris, sed ratione occupationis, cum is occupator naturalem vacantẽ inuenerit. l. clam possidere. in prin. & §. qui ad nundinas. ff. de acq. poss. ciuilem verò apud se retinet, cuius virtute propria auctoritate naturalem poterit ingredi antequam suspicetur posse repelli, vel iam fuerit expulsus. d. §. qui ad nũdinas. tanto ergo fortius, hoc vti poterit remedio, quod etiam intelligitur verum, quando colonus veniẽs fuit expulsus, vel non admissus, qui interim quo nõ venit, naturalis amissa non dicitur. sic declarat Rui. consi. 127. nu. 18. vers. & nedum. lib. 5. 49

QVAERO decimoquarto † quid si ab altero possessio à colono deserta fuit occupata, & negligat dominus naturalem apprehendere, an eam perdat dominus, vt recuperare non possit? iure Pandectarum finita est controuersia, amitti possessionem, ex l. si de eo. §. 1. ff. de acq. poss. hodie tamen diuersum videtur, ex constitutione nostra, qua iura antiqua corrigi dixit Martin. glossator, quem probasse videtur Ange. hic colum. vltim. vers. si verò possessio. & Bellam. decis. 104. quia nullo in casu animus procuratoris domino nocere potest. quod intelligit Ang. verum, vt ciuilẽ non amittat, quã iam facto illius procuratoris amisisse videtur. & ideo licet suo facto dominus amiserit naturalẽ, adhuc tamẽ habet ciuilem. nam etsi naturalis sit amissa, ciuilis tamen potest retineri, cum solo animo retineatur. l. 3. §. in amittenda. ff. de acq. poss. an autem hæc dispositio sit antiqui iuris correctoria, vel non, diximus supra. q. 2. 50

QVAERO decimoquintò an † hoc remedium constitutionis nostræ locum habeat contra clericos? & nõ habere locum respondit Barb. consi. 28. col. pen. lib. 1. ea adducitur ratione, quia nulla esse potuit † iurisdictio statuendi contra clericos. c. ecclesia sanctæ Mariæ. de const. c. bonę quidem. 96. distinction. ergo iurisdictionis defectu non ligat. l. vlt. ff. de iurisd. omn. iud. quod secundum eum confirmatur fortius procedere, quando lex ciuilis est clericis præiudicialis, vt tradunt Io. And. & Inno. in c. vlt. de solu. at constitutio nostra est præiudicialis, & cũ detrimento illius tertij à quo possessio auocatur, cum facto alterius puniatur, quod esse non debet. l. sancimus. C. de pœn. ergo &c. verum cõtrariam sententiam probauit Anch. & rectè in c. 1. col. 1. 2. de const. in 6. vt refert Barb. præcitato loco. illa præcipua ratione adductus, † legem non censeri iniquam, cum se habet ad commodũ & onus, iuxt. l. si pater puellæ. vbi latè Ias. C. de inoffi. test. cum ergo constitutio nostra fit ad commodum etiam clericorum, iniquum non est, si quandoq; fit ad detrimentum, sic videmus † dispositionem. l. vlti. C. de iur. delib. & auten. hoc amplius. C. de fideic. locum habere etiam contra clericos. Nec à Barb. citata obstant, & illud præsertim dum inquit respondendo Anch. fundamento, verum esse quatenus sunt fauorabiles, non odiosæ & ad detrimentũ. quæ respõsio vera non est, quia si clericus ipse, is esset, qui spoliatus foret, hoc vti remedio posset. ergo laico debent posse contractum concedi: & quod ait Barb. d. l. vlt. C. de iure deliber. & d. aut. hoc amplius. ea ratione 51 52 53 54

ne clericos ligare, quia ante omnia ad præmium inuitantur, est falsum, cum hoc contingat, quia est ad commodum & incommodum, nec principaliter ad detrimentum ecclesiasticæ libertatis. Ancharani sententiam probarunt Abb. in c. ecclesia S. Mariæ. nu. 17. 18. in rep. et
55 ibi Fel. nu. 67. de constit. qui absolutè affirmarunt, † legem ciuilem ligare clericos, quando non continet peccatum, nec canoni aduersatur, & potest esse ad commodum & incommodum. Nec obstat, quod deficere videatur iurisdictio, † quia hoc procederet, quando
56 non generaliter, sed in specie esset contra clericos, vt post alios declarat. Dec. d. c. ecclesia sanctę Marię. num. 24. Ex quibus satis superque demonstratur, quàm fatua & insulsa sit sententia Barb. †
57 cuius doctrina in sola audacia & ostentatione posita erat, vt non immeritò illam sint ex nostris quãplurimi detestati: vt vnus omnium præsertim Calcan. consil. 1. qui tantis admodum aduersus illum inuehitur probris & maledictis, vt mirum sit dictu: vnumque illius responsum ita contorquet ac destruit, vt nobis ostenderet prima illum iuris elementa ignorasse, multò plura aduersus hunc iuris Doctorem attulit Neuiz. libr. 5. Syluæ nupt. num. 28. & Vdalr. Zas. libro 1. singula. responsc. 7. numero. 11. qui vna cum Calcan. fatetur Barbatiam fuisse Doctorem cum veritatis obliuione, quod est maximè detestandum. missa facio nunc, quę de illo literis prodidit Rod. Suares Hispanus in l. 1. in titul. dellas Ganuncias, quæ Hispanorum leges sunt. eo enim loci, numero. 44. inquit se consulere iudicibus, vt non ante oculos, sed post terga Barbatiæ habeant opiniones, cum vanæ fuerint homines cogitationes, & cũ iactantię vitio maximè laboraret, multa protulit aduersus rei veritatẽ, ac conscientiam & alijs multis Rod. in l. 1. tit. de las Arras. nu. 48. contra ipsius Barbatiæ superbiam, & iactantiam inuehitur.

58 QVAERO decimosextò an † hæc constitutio locum sibi vendicet, in hac hypothesi beneficiaria, quæ non semel in foro controuertitur? Beneficij possessor clerico beneficio illud resignauit, hic resignatarius, resignanti beneficij possessionem locauit, ac ei in mandatis dedit, vt resignationem publicari curaret iuxta regulam cancellariæ. Innoc. 8. de Publica. resignationib. qui quidem conductor & resignans, eam resignationẽ publicari non curauit, sed per semestre in possessione beneficij mansit, alterique, sicque tertio iterum resignauit, qui possessionem adeptus est. Dubitatur nunc, an illi primo resignatario, cuius resignatio à resignante mandatatio non fuit publicata, concedatur huius constitutionis remedium ad auocãdam possessionem è manibus ipsius resignatarij secundi, ac nunc possessoris? & dicendum est non posse, illa ratione, quia tunc demum locum habet hæc constitutio, quando nouus is possessor causam habuit ab eo, qui vt colonus nomine domini possidebat, vt supra in anteludijs huius constitutionis admonui, citando Rot. in titul. de restit. spolia. decis. 9. in nouis. sed in casu nostro secundus hic resignatarius & possessor non possidet tanquam causam habuerit ab eo, qui vt colonus primi resignatarij agentis possidebat, sed totum à superiore est consecutus: nam cum facta sit resignatio in illius manibus, & illa ad commodum primi resignatarij effectũ non sit sortita, quia necessaria erat publicatio, non obstante, quod resignans vt conductor constituerit se nomine resignatarij possidere, vt declarat Rebuffus in Praxi benefic. in regula. de public. resignationibus. in glossa 13. in fine. dicitur legitimè concessa & admissa ad fauorem secundi resignatarij nunc possessoris, qui (vt retuli) non à primo resignante aliquid consequitur,
59 cuius omne † ius & possessio per resignationem extinguitur, admissa resignatione seu renunciatione, vt tradit Abbas in c. solicitæ. num. 10. de restitutione spoliat. Rebuff. in Praxi benefic. in regula. de infirmis benefic. resign. in gloss. 10. numer. 3. & statim subijciam, & ideo secundus resignatarius totum accipit à superiore. c. Moyses. & sequ. 8. q. 1. Abb. c. 2. de præscr. & Butr. c. fi diligenti. eod. titul. Aret. in l. Pomp. §. cum quis. nume. 7. de acquirend. possess. alios citat in hanc sententiam Carol. Molin. super regula Cancellariæ, de public. resig. nume. 33. qui qui quidẽ ✻ Molin. eo loco. nu. 90. quã retuli facti hypothesim diffinire videtur, sic declarando nostram cõstitutionem, qui sentire videtur ita demum procedere nisi secundus hic resignatarius & possessor fraudem cõmisisset, sicq; fuisset in causa, ne prima resignatio publicaretur, hic enim dolus sibi prodesse non debet. l. itaq; Fullo. de fur. c. penul. de colluss. detegend.

QVAERO decimoseptimò an † in casu nostræ hu 60
ius constitutionis illi tertio possessori, contra quem agitur, ius offerendi ipsi creditori agenti concedatur? & fortè dicendum videbatur concedi, † cum cuicunque 61
possessori etsi ius in re non habeat, concedatur. l. mulier. ff. qui pot. in pign. hab. Castrens. in l. si res. in prin. de leg. 1. Rui. consi. 123. nu. 5. lib. 2. Afflict. decis. 259. & quemlibet possessorem ius offerendi habere tradit Cap. decis. 99. nu. 6. sic ergo & in casu nostro videbatur dicendum. sed interrogatus in specie respondit contrarium Ruin. consil. 77. num. 7. in fin. libr. 5. ea adductus ratione, quia possessionis restitutio morari non debet iuxta dispositionem constitutionis nostræ & similium, immò fortius videmus † quòd agenti rei vendicatione offerri non potest. l. si culpa. de rei vend. Socin. Sen. 62
consil. 224. colum. 1. versicul. ex qua conclusione. libr. 2. & quæ in oppositum sunt relata intelliguntur, cum agitur hypothecaria, vt omnes relati præsupponunt. et declarat Crauet. consil. 298. numero 9. Capic. decis. 41. num. 1. 2.

Declaratur non procedere quando † possessori non 63
esset contra suum auctorem succursum, tunc enim is offerre creditori posset, argumento doctrina Bald. in in l. contra rogantem. C. ad Trebell. quam vt egregiam in his terminis est secutus Socin. Sen. d. consi. 224. col. 2. vers. quinimò dico. lib. 2. Verum dubitat Negus. tract. de pig. 30. memb. 5. par. nu. 28. vt apud illum.

QVAERO decimooctauò an † extinguatur huius 64
constitutionis remedium per mortem illius, qui creditoris, vel alterius nomine se possidere constituit? & extingui respondit Roma. consi. 189. 1. dub. in fi. Corne. consi. 190. num. 5. lib. 1. Rui. consi. 127. num. 8. lib. 5. Goza. consi. 42. num. 4. Cor. in consi. 190. colum. 1. versic. item est prætermittendum. lib. 1. Grat. 63. colu. 4. libr. 2. quos tres posteriores retulit Tiraq. de iure constitut. 1. part. num. 65. & alia idem Tiraquel. d. loco. 3. part. limita. 21. numer. 10. 11. & in 2. part. ampl. 13. numer. 1. 2. ea adducuntur ratione, quia † constitutum & precarium, quod a- 65
pud illum rogantem est, illius morte extinguitur. l. cũ precario. §. 1. ff. de prec. & in c. vltim. extr. eo. nec enim hæredibus constituentis, sed ipsi soli tantum concessa est possessio. accedit quod is constitutarius animo et corpore cõstituentis possidet. l. 3. §. saltus. l. quod meo. ff. de acqu. poss. sed post mortem constituentis animus esse definit. l. si id quod. l. si de eo. §. si fortè. ff. de acquir. poss. sic † voluntas morte finitur. l. 4. ff. loc. omnes. ✻ l. 66
centesimis. §. si ita stipulatus. de verb. obliga. extinguitur ergo constitutum, & per consequẽs constitutarius possidere definit, sic procedat regula & conclusio in hoc casu. *

Declaratur ac intelligitur relata † conclusio, vt fi- 67
niatur quidem constituto: non tamen amittat constitutarius possessionem, quin eam recuperet à successore & hærede dicti constituentis. nec enim is constitutarius actionem perdit, sed illam contra dictum heredem habet. sic probat Claud. Seyssell. in l. exitus. de acquirend. possess. Goz. d. consi. 42. numero. 16. Crau. consil. 107. nume. 2. & latè Tiraquel. in omnibus præcitatis locis, qui intelligunt præsertim nisi is constitutarius mortuo constituente patiatur illius successorem possidere. nam si negligenter sese habeat is constitutarius, quam habebat ciuilem amittere dicitur. d. l. si fortè. ff.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de acqu.poss.sic declarat & Ang.hic col.vlt.vers.tu autem sequendo &c.

68 QVAERO decimononò †quantò tempore extinguatur siue præscribatur huic remedio? & triginta annis præscribi affirmat Afflict.decis.139.num.5.quem est secutus Rober.Mar.de ord.iud.7.dist.iud.nu.52.Crot. in l.si is qui pro emptore.nu.203.de vsucap.quos videtur probasse Rol.à Valle.conf.73.nu.20.lib.1.nec ab eo recessit Franc.Cremen.sing.61.volo tibi.Vber.Zuch.in rub.ff.si cer.pet.nu.31.in fi.ea adducũtur ratione, quod cõdictio legis hæc sit, ficq; perpetua.§.vlt.Inst.de perp. & temp. act. triginta ergo solum annis illi præscribi-

69 tur,†vt in personalibus,vt latè tradit Balb.tract.præscrip.4.part.4.par.princip.q.1.verum Cur.Iun.in rub. ff.si cert.pet.num.17. dubiam admodum hanc est opi-

70 natus sententiam,ea ratione, quia etsi † hypothecaria non nisi spacio quadraginta annorum tollatur.l.cum notissimi.C.de præscript.30.vel 40.ann. attamen cum tertius possidet, res illas hypothecatas aduersus creditorem decennij spacio præscribit, vt in titul.C.si aduersus cred.libr.7.ergo tantò fortius idem dicendum est in casu nostro,vt hæc cõdictio etsi personalis sit,& sui natura perduret annos 30.non tamen contra tertium possessorem, vltra decennium perdurare posse debere, cum præsertim difficilius tollatur ipsa actio hypothecaria actione reali fortiori,vt tradunt* omnes in rub.ff.si cert.pet.et si decẽnio tollitur dominium & hypotheca,fortius hęc cõdictio,quæ si vltra decennium duraret,esset per indirectum tollere vires

71 tituli.C.si aduersus cred.verum responderi potest†remedium hoc proprie esse contra tertium proditum, qui debitor reputatur,quod in casu titul. C. si aduer. cred.non est.sic Zuch.d.rubr.si cert.pet.num.31. rursus

72 præsupponit Cur.Iun.in suo casu,tertium illum†bonæfidei possessorem esse, vt verè in eo casu esse debet, quod latè declarat Bal.de præscrip.4.par.4.princ.q.3. quod non semper contingit in casu nostro. hæc ad l. vlt.C.de acquir.poss.hactenus iuris Cæsarei constitutiones explicauimus, nunc ad constitutiones Pontificias tranſeamus.

SVMMARIVM.

1 *Constitutiones ex c.reintegranda.3.q.1. à quibus Pontificibus editæ & promulgatæ.*
2 *Constitutiones canonum. Reintegranda. 3.q.1.an remedium petitorium vel possessorium contineat.*
3 *Genitiuus etiam possessionem significat.*
4 *Verba c. reintegrãda. 3. q.1.ibi,possessiones rel res,quam interpretationem habeant.*
5 *Remedium.c.reintegranda.3.q.1. an sit nouum & cæteris pinguius.*
6 *Remedium.c.reintegranda. 3. q.1. an contra singularem successorem prouideat.*
7 *Remedium c.reintegranda.3.q.1. non prouidet pinguius, quàm faciat.c.sæpè.de rest. spol.*
8 *c.cum ad sedem. de rest.spol.sensus & intellectus. & quo tempore editum.*
9 *c.sæpe.de rest.spol. sensus & intellectus.*
10 *c. 2.3.q.1.declaratio.*
11 *Fructus qui percipi potuerunt, non veniunt in restitutionem ex c.reintegranda.3. q. 1. ex sententia Rotæ Roman.*
12 *Conciliatio interpretum,quomodo remediũ.c.reintegranda.3.q.1.nouum esse ostendatur.*
13 *Remedium c.reintegranda.3.q.1.an concedatur pro rebus laicorum,sicq; pro rebus profanis.*
14 *Remedium.c.reintegranda.3.q.1.fuit editum vt peccatũ spoliatoris emendetur,& corrigatur.*
15 *Extensio in correctorijs conceditur fauore animæ.*
16 *c.1.3.q.1. ibi,quibuslibet. sensus & declaratio.*
17 *Remedium c.reintegranda.3.q.1.exorbitans à iuris communis dispositione est.*
18 *Extensio conceditur in exorbitãtibus,quæ fauorem potius, quam odium habent.*
19 *c.reintegranda.3.q.1. in illis verbis, deiectis Episcopis. declaratur.*
20 *Constitutiones Pontificum, tunc laicos ligant, cum aliàs eis ex alijs Cæsarum constitutionibus,peccare permitteretur.*
21 *Bona clericorum patrimonialia fruuntur priuilegijs clericis concessis.*
22 *Remedium.c.reintegranda.3.q. 1. an concedatur pro rebus Hospitalium seu Xenodochiorum.*
23 *Hospitalia, seu Xenodochia loca sacra & religiosa dicuntur.*
24 *Remedium.c.reintegranda.3.q.1.an concedatur pro rebus confrariæ seu disciplinatorum.*
25 *Confrariæ seu disciplinatorum congregatio est iure licita & permissa.*
26 *Confrariæ appellatio, vnde ducta.*
27 *Legatum factum piæ causæ,confrariæ solui potest,sed contra paulò infrà.*
28 *Confrariæ multa opera misericordiæ & pietatis exercent.*
29 *Confrarias visitare tenetur Episcopus, sed contra paulò infrà.*
30 *Quarta ex relictis confrarijs Episcopo debetur,sed contra paulò infrà.*
31 *Disciplinati seculares sunt & laici, ideo secularium exercitia tractare possunt, & vxores ducere, & paulò infrà.*
32 *Disciplinati non sunt de iurisdictione ecclesiastica & ideo sub episcopo non conueniuntur.*
33 *Doctor & scholasticus, quemadmodum expellere potest fabrum ferrarium, qui impedimento est, ne studijs incumbat, sic expellere poterit disciplinatos,cum eorum voce impedatur.*
34 *Falcidia & Trebellianica detrahitur de relictis factis confrariæ disciplinatorum.*
35 *Disciplinati quando confrariæ bona,possint ad libitum distrahere.*
36 *Altare & campanile non constituunt locum religiosum sine episcopi consecratione.*
37 *Religiosum vnusquisq; ad libitum constituit.*
38 *Remedium.c.reintegranda.3.q.1.an concedatur cõmendatario ratione suæ commendæ.*
39 *Commendatarius depositario, & commodatario similis est.*
40 *Commendatarius ius & titulum habet in commenda.*
41 *Commendatarius expensas facit, & debita persoluit ex bonis commendæ.*
42 *Commendæ nostri temporis perpetuæ sunt,& ideo de fructibus ad libitum disponit commendatarius.*
43 *Commendam reuocare & cõmendatarium spoliare quando possit Pontifex.*
44 *Beneficium reuocare quando Pontifici sit permissum.*
45 *Remedium.c.reintegranda.3.q.1.an concedatur patrono ecclesiæ,qui in ea honoris causa sedem & cathedram habet.*
46 *Patronus ecclesiæ potest habere honoris causa sedem & cathedram in ecclesia.*
47 *Insignia familiæ in ecclesia depictæ habere potest ecclesia patronus.*
48 *Insignia familiæ, quæ honoris causa in ecclesia à patrono habentur*

habentur abradi ab alio non possunt.
49 *Remedium.c.reintegranda.3. q.1. an commodatario & depositario concedatur.*
50 *c.reintegranda.3.q.1.in illis verbis,eiectis & spoliatis. intellectus & declaratio.*
51 *c.ecclesia.3.q.2.ibi,possessiones vel res.sensus & declaratio.*
52 *Commodatario spoliato iudicis officium conceditur.*
53 *Commodatarius & depositarius possidere non dicuntur rem commodatam, & depositam.*
54 *l.1.§.quod autem ait prætor.ff.de vi & vi arm.intellectus & declaratio.*
55 *Remedium. c. reintegranda.3.q. 1. an concedatur illi cui precario res concessa est.*
56 *Precario possidens, naturalem possessionem habere dicitur.*
57 *Aequiparatio non est bona, cum in puncto de quo agitur subest differentia.*
58 *Precario possidens tũc ad possessionem reintegratur, cum à tertio,non cum à domino deijcitur.*
59 *Remedium. c. reintegranda.3. q.1. an cessionario concedatur.*
60 *Cessionario quando concedatur interdictum Vnde vi, vel aliud remedium possessionis recuperatorium.*
61 *Remedium.c.reintegranda.3.q.1. an possessori malæ fidei spoliato concedatur.*
62 *c.in literis.in fin.de rest.spol.sensus & intellectus.*
63 *Remedium c. reintegranda.3.q. 1. est editum princip.aliter ad comprimendam spoliatoris audaciam.*
64 *Remedium.c.reintegranda.3.q.1.an transeat in singularem successorem.*
65 *Remedium c. reintegranda.3.q.1. an vere dicatur esse in rem scriptum.*
66 *Remedia in rem scripta,non transeunt ob damnum præteritum,in singularem successorem.*
67 *Remedium c. reintegranda.3. q.1.an concedatur contra singularem successorem.*
68 *Remedium c.reintegranda. datur contra possessorem singularem bonæ fidei,si est sine titulo.*
69 *Possessione antiquiori probata, noua præsumitur clandestina*
70 *Clandestinitatis vitium cessat,si de titulo possessionis constet.*
71 *Remedium reintegrandæ, an concedatur contra singularem successorem cum titulo, & bona fide,quãdo tamen titulus ex post superuenit.*
72 *Bald. in disputat.de vi turbat.col.pen. vers. tertio modo &c.declaratur.*
73 *Remedium reintegrandæ, an concedatur contra singularem possessorem cum titulo,& bona fide qui causam tamen à vitioso possessore habuit.*
74 *Res vitio affecta non præscribitur, nec ob eam Publiciana actio conceditur.*
75 *Publiciana conuenire an possit is successor ei qui successit, qui conuenire alias poterat.*
76 *l.3.§.opus. ff. de alien.iud.mut. cau. facti. intellectus & declaratio.*
77 *Remedium reintegrandæ, an concedatur contra singularem successorem cum titulo, & bona fide, cum tamen res vitio reali est affecta.*
78 *Remedium reintegrandæ, an conceidatur contra singularem successorem, cum titulo & bona fide,sed qui successit vitioso possessori.*
79 *Clandestinitatis vitium non transit in singularem bonæ fidei possessorem.*
80 *Remedium reintegrandæ an concedatur contra singularem successorem,qui possidet cum titulo, & bona fide, & causam habuit à bonæ fidei,& titulato possessore.*
81 *Clandestinitatis vitium tollitur per titulum & bonam fidem.*
82 *Clandestinitatis vitium personale est.*
83 *Generalis dispositio casus etiam priuilegiatos comprehendit.*
84 *c.episcopi.3.q.1.sensus & intellectus.*
85 *c.ecclesia.3.q.2.sensus & declaratio.*
86 *Vniuersalis dispositio restringitur de habilitate.*
87 *Remedium reintegrandæ, quomodo instar interdicti Vnde vi,sit inductum.*
88 *Remedium reintegrandæ maius habet priuilegium interdicto Vti possidetis.*
89 *Possessionem antiquiorem probans in interdicto Vti possidetis,non præfertur nouo possessori titulato.*
90 *Declaratio doctrinæ multorum interpretum in remedio Reintegrandæ.*
91 *l.siue autem.§.si duobus.ff. de Public.in rem act.sensus & intellectus nouus,multis aliorum reiectis.*
92 *Remedium reintegrandæ est inductum etiam eam ob causam,ne spoliator cum peccato aliena detineat.*
93 *Remedium c.sæpè.de rest.spo. quo tempore editum & quis effectus huius cognitionis.*
94 *Constitutiones Regni Neap. prouident spoliato etiam cõtra millesimum possessorem singularem cum titulo & bona fide.*
95 *Remedium reintegrandæ an concedatur illi, qui suo facto & culpa amisit possessionem.*
96 *Damnum quod quis sua culpa sentit, alteri adscribere non debet.*
97 *Possessionem qui suo facto in omittẽdo amisit, remedio reintegrandæ adhuc adiuuatur.*
98 *Spoliatum,qui alterum sua culpa dicit,probare debet.*
99 *Præsumptio vna alteri efficaciori cedit.*
100 *Possessionem sua negligentia perdens quomodo remedio reintegrandæ,& quando restituatur.*
101 *Prælatus per suam negligentiam non amittit possessionem quin ecclesia reintegrari eam possit.*
102 *Spoliatus suo facto iniustè à spoliatore causato, restitui debet ex remedio reintegrandæ.*
103 *Bar.in l.de pupillo.§.memminisse.nu.7.de oper.noui nunc. declaratur.*
104 *Cassiodori locus declaratus.*
105 *Minor vel pupillus,qui administratorum facto suæ possessione sunt spoliati, an adiuuentur remedio reintegrandæ,si effecti maiores non contradixerint.*
106 *Tituli duo,vnus lib.2.Codic.si maior factus ratum habuerit. & lib. 5.si maior factus alienatione sine decreto ratam habuerit. quomodo inter se differant nouiter explicatum,aliorum reiectis interpretationibus.*
107 *Titulus libri 2. C.si maior factus ratum habuerit. in qua alienationis specie loquatur.*
108 *Titulus libri.5.C.si maior factus alienationem sine decreto ratam habuerit. in quæ alienationis specie loquatur.*
109 *Perperam aliquid agere quid sit.*
110 *Minor non restituitur contra alienationem legitimè factam,sed quæ prætextu ætatis rescindi potest,si effectus maior,debito tempore non contradixit.*
111 *Ratihabitio tribus modis fit.*
112 *Ratihabitio verbis expressis,quæ.*
113 *Iulij Pauli recept.sententiæ locus expositus.*
114 *Ratihabitio tacita lapsu temporis inducitur.*
115 *Quadriennium quod effecto maiori conceditur ad petendum restitutionem in integrum ratione minoris ætatis*

Universidad de Deusto
Biblioteca

tis præteritæ est vtile, ideo à die scientiæ tantum incipit currere.

116 Scientia præsumpta sufficit vt currere incipiat quadriennium ad petendum restitutionem in integrum concessum.

117 Quadriennium ad petendum restitutionem in integrum cõcessum, Papiæ incipit currere à die, quo quis pronunciatus est maior ex statuti forma.

118 Ratihabitio, quæ facto inducitur, an expressa vel tacita sit.

119 Soluens ob causam celebrati contractus, illum ratificare dicitur, & comprobare.

120 Ratificat contractum minor, si eam ob causam annuos fructus percipiat.

121 Cumensium conuentiones confirmauit Diuus Carol. Sabaudiæ Dux ex reditibus annuis ab illo oppido perceptis.

122 Dilationem ad soluendum petẽs contractum ratum habere dicitur.

123 Ratam habere venditionem dicitur, qui rei pretium sibi soluì postulat. & inibi declaratur.

124 Animus ita factis, vt verbis declaratur.

125 Voluntas ex non facto declaratur.

126 l.3.§.scio.ff.de min.25.ann. sensus & intellectus.

127 Emptio & venditio tres habet perfectiones.

128 Tempus siue principij, siue medij, siue finis, spectatur, vbi actus suam perfectionem recipit.

129 Maior factus ratificans alienationem factam à socio cõmunium bonorum, non amplius restituitur.

130 Ioannes Cæph. Fer. I.C. laudatur.

131 Causa vbi est induidua, socius fruitur priuilegio socij.

132 Maior factus nunquam dicitur ratificasse, quæ gesta sunt per dolum aduersarij, dum minor esset.

133 Antonius Goueau. I.C. laudatur.

134 Structum quid sit. & de significatione verbi struo.

135 Dolus verus, & dolus præsumptus quis.

136 Minor petens restitui in integrum, ostendere debet se læsum sui facilitate & dolo aduersarij. & inibi, quomodo procedat.

137 Minor qui factus maior dolum in contractu ab aduersario adhibitum nouit, si non contradixit, dolum remisisse dicitur.

138 Dolus de præterito potest remitti.

139 Marcus Anton. Natta I.C. laudatur.

140 Contractus nullus ipso iure, quomodo à facto maiori dicatur conualidari, & ratificari.

141 Nullitas contractus in casu tituli. si maior factus alien. sine decreto ratum hab. lib. 5. C. vnde causetur & quomodo.

142 Constitutio. l. vlt. C. si maior factus alien. sine decreto ratum hab. an locum habeat, cum alienatio est nulla defectu legitimitatis personæ, & ibidem quomodo res hæ intelligantur.

143 Decretum quid sit in genere & in specie.

144 Iacobus Cuiac. I.C. laudatur.

145 Decretum præcedit causæ cognitio, vt antecedens necessarium.

146 Minorum bona alienari vt possint, quàmplures solennitates exiguntur, quæ imbi enumerantur.

147 Rolandus à Valle I.C. laudatur.

148 Decreto alienare quid.

149 Alienatio rerum minoris titulo oneroso, quomooo ratificetur superueniente maiori ætate.

150 Ratificatio in casu tit. C. si maior factus alien. sine decreto &c. lib. 5. C. quomodo alienationem confirmet. & de ratificationum specie.

151 Ratificatio contractus nulliter celebrati, lapsu quinquennij à die perfectæ ætatis inducitur.

152 Quinquennium quod currit à die perfectæ ætatis in casu. l. vlt. C. si maior factus alien. sine decret. &c. currit etiam à die, quo quis pro maiori habetur ex statuti dispositione, vt Papiæ ex statuto. 23. in ciuilib.

153 Ratihabitio, quæ verbis expressis fit, vel facto quomodo actum conualidet, & quando vim sumere incipiat.

154 Bart. l. ab emptione. nu. 14. declaratur.

155 Ratihabitio legis & hominis maximè differunt.

156 Aretin. cons. 128. nu. 5. declaratur.

157 Decretum antiquum Sabaudiæ Pedemontium. lib. 3. sub rub. de donation. vend. & Rechatis & c. declaratur.

158 Decretum antiquum Sabaudiæ & Pedemont. libr. 3. sub rub. Quitationes factæ per minores & c. declaratur.

159 Minoris alienatio titulo lucratiuo nulliter facta per cursum decennij à die ætatis perfectæ conualidatur.

160 Donatio remuneratoria à minore nulliter facta per cursum quinquennij à die ætatis perfectæ conualidatur.

161 Donatio remuneratoria exigit easdem solennitates, quas cæteræ postulant.

162 l. 1. C. si aduersus don. intellectus & declaratio.

163 Donatio regulariter nec cum decreto à minore celebrari potest.

164 Decretum antiquum Sabaudiæ & Pedemontium. lib. 3. sub rub. de donation. vendition. & c. nõ habet locum in donatione remuneratoria.

165 Donatio propter nuptias an sub dispositione. l. vltim. C. si maior fact. alien. sine decreto ratum hab. comprehendatur.

166 Donatio propter nuptias an necessariò sit constituenda.

167 Aut. dos data. C. de don. ante nupt. intellectus sensus & declaratio.

168 Nouella Iustiniani. 91. vt primæ & secũdæ dotis exactio. sensus & intellectus.

169 Mereri & commereri significatio.

170 Beneficium necessario, sed naturaliter tantum accipientem obligat.

171 Alienatio nulla ob interdictum à Prætore factum, conualidatur tempore post elapsum interdicti tempus.

172 Statutum Papiæ 61. in ciuilib. de eo cui bonis interdictum est declaratur.

173 Statutum Bononiæ. de eo cui interdicta est administratio. declaratur.

174 Statutum Papiæ. 119. in ciuilib. de modo & forma obligandi filiumfamilias declaratur.

175 Constitutio. l. vlt. C. si maior fact. alien. sine decreto ratiõ hab. an locum habeat, cum solus tutor, vel curator rem minoris alienat.

176 l. vlt. C. si quis ignorans. intellectus & sensus.

177 Alienatio bonorum minoris per aduersarij dolum facta, nec tempore, nec facto cõualidatur post perfectam minoris ætatem.

178 Dolus semper censetur exceptus, & paulò infrà declaratur.

179 Mala fide is contrahere dicitur, qui in obseruatis iuris solennitatibus contrahit.

180 Curtij Iun. consi. 50. nu. 6. 7. explosum.

181 Romani consi. 54. ac nonnulla Barba. confutata.

182 Constitutio. l. vlt. C. si maior fact. alien. sine decreto &c. locum non habet, cum alienatio est simulata.

183 Simulatus contractus, contractus non est.

184 Alienatio bonorum minoris si duplici vitio laborat, nullitatis scilicet & læsionis, non conualidatur ex ratificatione iuxta tit. C. si maior fact. alien. sine decreto ratam haben.

185 Minor

185 Minor si effectus maior ignorauit vel dubitauit sub qua forma olim à se fuerit celebratus contractus, non dicitur eum ratum habuisse, ex lapsu temporis.

186 Dubitans ignoranti æquiparatur.

187 Constitutiones tit. C. si maior fact. alien. sine decreto rat. hab. an hodie ob iuris Pontificij constitutiones derogatæ sint.

188 Ratihabitio, non præscriptio inducitur ex cursu temporis in casu constitut. tit. C. si maior factus alien. sine decreto rat. hab.

189 Præscriptio à iure Pontificio non impeditur, cum lex ciuilis certis personis ad certum tempus vsque & non vltra actionem tribuit.

190 c. qui contrà. de reg. iur. in 6. declaratur egregiè.

191 Praxis, qua vti debet minor, cum vult possessionem rei nulliter alienatæ recuperare.

192 Respublica minori æquiparatur.

193 Remedium c. reintegranda. 3. q. 1. an cõcedatur pro possessione rerum mobilium.

194 Dictio, omnis, vniuersalis est.

195 Dictio, res, amplissimæ significationis.

196 Verbum, Aufero, ostendit agi ibi de re mobili.

197 Bonorum appellatione mobilia veniunt.

198 Decretum antiquum Sabaudiæ & Pedemontium lib. 2. sub rub. de restitut. spol. vult spoliatos re mobili esse restituendos.

199 Statutum Montis Regalis sub rubr. de ciectione possess. prouidet spoliato re mobili.

200 Remedium ex c. reintegranda. 3. q. 1. an concedatur pro quasi possessione rei incorporalis.

201 Decretum antiquum Sabaudiæ & Pedemontium de restitut. spol. prouidet spoliato quasi possessione rei incorporalis.

202 Iudicij ordo quis seruandus in remedio reintegrandæ.

203 Iudex competens quis sit in remedio reintegrandæ.

204 Iudex competens est ordinarius rei conuenti.

205 Spolians clericum an sub iudice ecclesiastico possit conueniri.

206 Ecclesia si priuilegium habet contra laicum, iudex ecclesiasticus contra laicum potest conueniri.

207 Sacrilegus coram ecclesiastico potest conueniri.

208 Qualitas tribuens iurisdictionem nõ est ab eo cognoscenda, qui iuam iurisdictionem prætendit.

209 Spoliatus per vim sub eo iudice agere potest, sub cuius iurisdictione illata est vis.

210 Iudex laicus an possit cognoscere super possessorio reintegrandæ rei beneficiariæ.

211 Possessorij causa de re spirituali, spiritualis nõ est, & paulo infrà declaratur.

212 Quæstio facti de re spirituali potest apud laicũ tractari.

213 c. causam. il. 2. qui filij sint legit. sensus & intellectus.

214 c. petimus 11. q. 1. intellectus & declaratio.

215 Iudex laicus clericũ compellere potest, vt depositum restituat clerico depositum deponenti.

216 Decretum antiquum Sabaudiæ & Pedemont. de restit. spol. declaratur.

217 c. vlt. de iud. sensus & intellectus.

218 Possessio cum proprietate nihil habet commune, ibi declaratur.

219 Possessionis causa & proprietatis connexa est.

220 Clem. vnicæ. de caus. possess. & propr. intellectus & declaratio.

221 Clem. vnicæ. de sequest. possess. & fruct. intellectus & sensus.

222 Possessio rerum spiritualium non acquiritur, nisi ex inuestitura ab eo qui potestatem habet concessa.

223 In interdicto de adipiscendæ necessaria est causæ cognitio & tituli colorati demonstratio.

224 Decretum antiquum Sabaudiæ & Pedemont. sub rub. Quod clerici Ducales nõ trahant Ducales etiam subditos ad curias &c. declaratur.

225 Cassianus Putheus Taurinensis Senatus præses laudatur.

226 Cautela quæ solent vti in Regno Neap. aduocati, vt clericos ad laicos iudices trahant.

227 Citatio generalis, vt compareat is qui sua putat interesse, neminem arctat, ideo citatũ actorem ex reo facit.

228 Citatus si sua interesse putauerit, facilè potest effugere, & vitare citationem illam.

229 Citatio, si sua interesse putauerit, nihil operatur, cum certus est possessor, qui citari debet.

230 Citatio per edictu, vel si sua interesse putauerit, præsumptam scientiam tantum inducit.

231 Citatus per edictum iure suo non potest priuari.

232 Citatus sub illa forma, si sua interesse putauerit, poterit allegare fori priuilegiũ & petere se remitti coram suo iudice.

233 Citatio generalis, si sua interesse putauerit, non prodest, cum de trãsferenda possessione de vno in alterum agitur.

234 Petri Calæfati declaratio, & doctrina explosa.

235 In interdicto adipiscendæ, laicus de possessione rei beneficiariæ maximè inter clericos non cognoscit.

236 Iudicium reintegrandæ summariè tractari debet.

237 Decretum antiquum Sabaudiæ & Pedemõtium, de restitut. spoliat. vult causas spolij esse summariè tractandas.

238 Possessoriæ causæ omnes summariæ tractandæ sunt.

239 Libellus porrigendus an sit in remedio reintegrandæ.

240 Libellus porrigendus nõ est, cum summariè causa est tractanda, aly contra paulo infrà.

241 Conciliatio auctorũ, in ea controuersia, an in causis summariè tractandis necessariò libellus porrigendus sit.

242 Libellus in causis, quæ coram prætoribus villarum tractari solent, non exigitur.

243 Petitio in quauis causa etiam summariè tractanda, necessaria est.

244 Libellus non est necessarius in patria Sabaudiensi & Pedemontana, cum spoliatus se restitui petit, idq; ex antiquo decreto.

245 Capitula libelli & petitionis loco aliquando sunt.

246 Libellus in causa spoliationis non est necessarius Papiæ, ex statuto. 54. in ciuilb.

247 Conclusio libelli in remedio reintegrandæ qualis esse debeat.

248 Conclusio sola libelli spectanda est.

249 Conclusio libelli non spectatur cum actio generalis concurrit cum speciali.

250 Conclusio non attenditur, sed narratio in libello attenditur ob clausulam, ius & iustitiam fieri.

251 Clausula ius & iustitiam &c. nihil operatur si resultat in libello contrarietas.

252 Petitorium & possessorium vt iudicia diuersa, non contraria sunt inter se.

253 Litis contestatio necessaria est in remedio reintegrandæ.

254 Litis contestatio in quouis possessorio iudicio est necessaria.

255 Litis cõtestatio necessaria non est in Sabaudiensi, & Pedemontana regione, qui vt spoliatus agit ex decreto antiquo, de restit. spol.

256 Litis

Universidad de Deusto
Biblioteca

256 Litis conteſtatio neceſſaria non eſt, vbi nec libellus exigitur.
257 Decretum antiquum Sabaudiæ & Pedemont. de reſt. ſpol. in qua ſpoliationis ſpecie loquatur.
258 Litis conteſtatio in notorijs non exigitur.
259 Citatio in notorijs ſpernitur.
260 Notoria non poſtulant ordinem, nec ſolennia iudicij.
261 Notorium dicitur, quod celari non poteſt.
262 Fruſtra lex, & diſpoſitio operari non debet.
263 Interpretatio ſumitur, ne fruſtra actus ſit factus, etiam in his caſibus, qui ſtrictam interpretationem ſolam admittunt.
264 Notoria ab onere probandi releuant.
265 Notorium efficitur, quod coram duobus, vel tribus teſtibus fit.
266 Litis conteſtatio non exigitur, cum iudex ex officio procedit.
267 Litis conteſtatio neceſſaria non eſt, cum ſpoliatus agit Papiæ & illius ciuitatis ſtatuto. 54. in ciuilib. vt tanquam ſpoliatus reſtituatur.
268 Statutum iuris communis correctorium, minus corrigere debet, quàm ſit poſsibile.
269 Tempus ſpoliationis factæ, an in libello, quo remedio reintegrandæ agitur, deſcribi debeat.
270 Remedium reintegrandæ infamiam non irrogat.
271 Tempus ſpoliationis de iure Pontificio non deſcribitur in libello.
272 Legitimatio perſonarum an exigatur in iudicio reintegrandæ poſſeſſionis.
273 Legitimatio perſonarum exigitur in quouis iudicio ſummario.
274 Filiusfamilias ſine patris conſenſu, an in ſummario iudicio eſſe poſit, & paulò infrà.
475 Filiusfamilias ſine patris conſenſu, an in iudicio reintegrandæ poſſeſſionis eſſe poſit.
276 Argumentum de contractibus ad iudicia valet, & quando, infrà paulò poſt.
277 Argumentum de vltimis voluntatibus ad iudicia valet, & quando, infrà paulò poſt.
278 Filiusfamilias ſine patris conſenſu nõ poteſt donare cauſa mortis.
279 Filiusfamilias ſine patris cõſenſu poteſt donare bona caſtrenſia.
280 Filius aduerſus patrem litem exercere non poteſt.
281 Filius qua ratione impediatur litem contra patrem habere.
282 Filius contra patrem litem habere poteſt ſuper caſtrenſi peculio.
283 Filius contra patrem litem habere poteſt ſuper bonis aduentitijs cum vſufructus patri non acquiritur.
284 Filius cõtra patrem litem habere poteſt, ſi pater proprietatem, ex qua fructus percipit euertit, & dilapidat.
285 Patria poteſtas in ſeptem conſiſtit.
286 Remedium reintegrandæ, an iudicium momentaneum contineat.
287 Bald. Peruſ. nullum iuris locum ignorauit.
288 Baldi auctoritas maxima in cauſis diffiniendis.
289 Baldi auctoritatem ſi ſequatur iudex irreprehenſibilis dicitur.
290 Baldi ingenium admiratus aliquando Bart.
291 Bald. ſibi vt plurimum parum conſtans, præſertim cum de iure reſponderet.
292 Baldi cerebrum vt auis in aere volitare conſueuit.
293 l. 1. C. ſi per vim vel alio mod. declaratur.
294 l. vlt. C. qui legit. perſ. hab. ſtandi in iud. intellectus & ſenſus.
295 Filiusfamilias ſtare poteſt in iudicio ſine patris conſenſu in illis caſibus, in quibus ſtare poteſt minor ſine curatore.
296 Minor ſine curatoris auctoritate recuperare poteſt poſſeſſionem.
297 Patris cõſenſus in iudicio à filiofamilias agitando de iure poſitiuo exigitur.
298 Filiusfamilias regulariter illegitimam habet perſonam ſtandi in iudicio ſine patris conſenſu.
299 Filius lege naturæ, & ciuili, ſub patria poteſtate eſt.
300 Patria poteſtas maioris roboris eſt in filios, quàm domini in ſeruos.
301 Pater ius vitæ, & necis in filium ex Romuli lege accepit.
302 Numa Pomp. patriam poteſtatem coarctauit.
303 l. 2. C. de patribus, qui filios diſtrax. remiſsiuè declaratur.
304 Filiusfamilias ratione caſtrenſis peculij ſub patris poteſtate non eſt.
305 Bartoli doctrina. in l. vlt. §. neceſsitate. nu. 2. C. de bon. quæ lib. confutata.
306 l. tam ex contractibus. ff. de iud. ſenſus.
307 Filiusfamilias cum vt alterius procurator in iudicio agit, patris conſenſus non exigitur.
308 l. noxali. ff. de nox. actio. exponitur.
309 l. vlt. §. 1. verſ. neceſsitate. C. de bon. quæ lib. intellectus & ſenſus genuinus, communi aliorum exploſo.
310 Otthogloſſator antiquus patria Papienſis fuit.
311 l. vltim. §. ſin autem in ſecunda ætate. C. de bon. quæ lib. ſenſus & intellectus, vna Bartoli conſideratione improbata.
312 l. 1. §. vlt. C. de annali except. intellectus & ſenſus genuinus.
313 Zuchardi intellectus ad l. 1. §. vlt. ff. de annal. excep. improbatus.
314 Conſenſus patris in donatione cauſa mortis à filio facta, eſt ad filij perſonam integrandam.
315 Auten. vt liceat matri, & auiæ. quæ eſt Nouella. 117. de diuerſis capitulis &c. in princ. intellectus & ſenſus, illo Bartoli reiecto.
316 Filiusfamilias cum agit vt recuperet poſſeſſionem caſtrẽſis peculij, patris conſenſus non exigitur.
317 Filiusfamilias reputatur paterfamilias in cauſa peculij caſtrenſis.
318 Filiusfam. abſente patre ſine illius conſenſu experiri poteſt, vt poſſeſſionem recuperet.
319 Filiusfam. ſine patris conſenſu experiri poteſt in beneficialibus.
320 Patria poteſtas in ſpiritualibus non curatur.
321 Epiſcopalis dignitas liberat à patria poteſtate.
322 Tractatus fallent. qui Socino Sen. aſſcribitur, illius non eſt.
323 Remedio reintegrandæ conuentus, conſequi an poſit dilationes, vt teſtes in aliqua regione exiſtentes interrogari ad ſui commodum faciat.
324 Dilatio concedi poteſt ſpoliatori conuento, vt extra locum iudicij teſtes exiſtentes examinari faciat ad ſui commodum, quando ſpoliatus agens nihil adhuc de iure ſuo probauit.
325 Dilatio ſpoliatori non conceditur ad examinandum teſtes extra locum iudicij, quando iam ſpoliatus ſuam intentionem probauit.
326 Falſi exceptio per calumniam oppoſita reijci debet.
327 Exceptio, quæ per calumniam obijcitur, etſi aliàs legitima videtur, reijci tamen poteſt.
328 Exceptio per fraudem, & calumniam oppoſita, non impedit proceſſum.

329 Exce-

329 Exceptio nullitatis per calumniam appoſita, proceſſum & ſententiæ executionem non impedit.
330 Appellatio per fraudem & calumniam interpoſita reijci debet.
331 Dilationes pro iudicis arbitrio ſolent concedi, & denegari, & paulò infrà declaratur.
332 Cautela, qua vti poteſt iudex, cum dubitat dilationem, ad examinãdum teſtes in remotis regionibus, per fraudem peti.
333 Conſilium quo cautus iudex ſeſe gerere poteſt, in concedendis vel denegandis dilationibus.
334 Dilatio ad faciendũ probationes in remedio reintegrandæ, denegari nunquam debet, ſi inde aliàs ſequi poſſet damnum irreparabile. ibidem declaratur.
335 Decretum nouum Sabaudiæ & Pedemont. ſub titul. Degli articoli probatorij. §. & perche, ſi rei &c. declaratur.
336 Remiſſoriæ ad alterum iudicem concedi an debeant in iudicio reintegrandæ poſſeſsionis.
337 Remiſſoriæ pro arbitrio iudicis conceduntur & denegantur.
338 Spiritualis quæſtio, quæ incidẽter tractatur in cauſa temporali ad iudicem eccleſiaſticum remittenda eſt.
339 Remiſſoriæ per fraudem & calumniam petitæ concedi nullo modo debent.
340 Cautela, qua vti debet iudex, cum per calumniam conuentus petit remiſſorias ad ſuum iudicem.
341 Conſilium quo vti debet iudex, cum negat velle concedere remiſſorias per fraudem petitas.
342 Probationibus claris, cum negat deferre iudex, quo vti debeat conſilio, ne in ſyndicatu moleſtia poſit aſſici.
343 Teſtiũ trepidatio, vultus mutatio & cætera ſimilia apud acta ſcribi debent.
344 Remiſsio examinationis teſtium regulariter alteri concedi non debet.
345 Probationes iudici cauſæ faciendæ ſunt.
346 Remiſsio ad examinandum teſtes in remotis regionibus concedi debet.
347 Decretum nouum Sabaudiæ & Pedemont. in tit. Delle examinatione. declaratur.
348 Remiſsio ad examinandum teſtes in remotis regionibus, conceditur etiam cum agitur remedio attentatorum.
349 Remiſsio ad examinandum teſtes etiam in cauſa ſpoliationis non conceditur, cum per fraudem petitur.
350 Teſtium interrogatio & examinatio actuario committi poteſt & ſolet per iudices.
351 Decretum nouum Sabaudiæ & Pedemont. in titul. Delle examinatione. declaratur.
352 Impedimentum, ob quod iudex committit teſtium interrogationẽ actuario ex forma noui Decreti Sabaudiæ, & Pedemont. ſatis probatur ex ſola iudicis aſſertione, & paulo infrà declaratur.
353 Præſumptio vna alteram infirmiorem tollit.
354 Veriſimile quod non eſt, falſi ſpeciem habet.
355 Iudicis aſſertioni creditur, cum veriſimilis aliqua ratio concurrit.
356 Probationes recipi poſſunt contra iudicis aſſertionem.
357 Probationes recipi an poſsint contra iuratam aſſertionem damnam paſsi iuxta ſtatuti diſpoſitionem.
358 Remiſsio examinationis teſtium in cauſis criminalib. maxima cum difficultate ſolet concedi.
359 Remiſsio examinationis teſtium concedi ſolet in cauſis criminalib. cum teſtes ſunt perſonæ egregiæ, & in dignitate poſitæ.
360 Iuramentum quod egregiæ perſonæ præſtatur ad illius domum deferendum eſt, & iſtic recipiendum.
361 Remiſsio examinationis teſtium conceditur etiam in cauſa criminali, cum per viam exceptionis agitur.
362 Remiſsio examinationis teſtium conceditur etiam in cauſis criminalib. cum teſtes ſunt extra Prouinciam.
363 Poſſeſſorij reintegrandæ, & petitorij cauſa ex reſcripto ſimul commiſſa an iudex ad libitum poſsit ſuper ſolo poſſeſſorio procedere.
364 Poſſeſſorij cauſa, neceſſarium antecedens ad cauſam petitorij.
365 Poſſeſsio transfert probandi onus in aduerſarium.
366 Poſſeſſorij cauſa ratione ordinis ante cauſam petitorij tractanda eſt.
367 Petitorium abſorbet poſſeſſorium.
368 Iudex delegatus in cauſa proprietatis ſimpliciter, nõ taxatuè ſuper cauſa etiam poſſeſſorij cognoſcere poteſt.
369 Poſſeſſorij & petitorij cauſa cognoſci poteſt ab eodem delegato, ſi reſcriptum ſit generale.
370 Poſſeſſorij & petitorij cauſa tractari ſimul ab eodem iudice poteſt partibus conſentientibus.
371 Petitorij cauſa, reiecta poſſeſſoria, à Principe committi poteſt.
372 Princeps poſſeſsionem tollere poteſt.
373 Signatura ſola an probet commiſsionem cauſæ poſſeſſoriæ, in remedio reintegrandæ.
374 Regula cancellariæ, de non iudicãdo ſecundum tenorem ſupplicationis &c. an impediat commiſsionem cauſæ poſſeſſoriæ per ſolam ſignaturam.
375 Signatura ſola quando ſufficiat in cauſa poſſeſſoria.
376 Signatura ſola an ſufficiat in commiſsione cauſæ poſſeſſoriæ, ſtante regula cancellariæ. 29. Quod commiſsiones cauſarum, & proceſſus &c.
377 Literæ inſtitiæ nullum tribuunt ius nouũ in quouis cauſa.
378 Literæ Gratiæ ius tribuunt.
379 Remedium reintegrandæ, cum interdicto Vnde vi, cumulari an poſsit.
380 Remedia plura vbi competunt, vnum eligi debet.
381 Petitorium intentatum omitti an poſsit, & ad remedium reintegrandæ reuerti.
382 Clem. vnicæ. de cauſ. poſſeſſ. & propr. ſenſus & declaratio.
383 Remedio reintegrandæ agens, quæ probare teneatur.
384 Poſſeſsione antiquiori probata, noua præſumitur clandeſtina.
385 Negligentia non præſumitur.
386 Poſſeſsionem antiquam probare ſufficit, & allegare poſſeſsionem tempore ſpoliatiõis, cum remedio reintegrãdæ agitur.
387 Poſsidere hodiè præſumitur, qui & olim. & imbi vna interpretum reſtrictione reiecta.
388 Delictum præſumitur, cum actus à iure prohibitus celebratur.
389 Poſſeſsor antiquior præfertur.
390 Præſumpta poſſeſsio à noua naturali tollitur.
391 Ciuilis poſſeſsio ſufficit, vt ſua ſponte is poſſeſſor naturalem ingrediatur.
392 Dictio, tunc temporis, demonſtratiua eſt.
393 Statutum Papiæ. 54. in ciuilib. ibi, vel ab eius prædeceſſore tunc. declaratur.
394 Probatio clara in criminalib. exigitur.
395 l. vlt. C. de prob. intelligitur, cum de pœna corporali, non cum de pecuniaria agitur.
396 c. cum eccleſia Sutrina. de cauſ. poſſ. & prop. declaratur & exponitur.
397 Remedio reintegrandæ agens, violentiam probare minimè habet.

398 Poſſeſ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

398 Possessionem antiquam probare sufficit in causa spoliationis, etiamsi statutum veram exigat probationem.
399 Statutum Papiæ. 54. in illis verbis, verè possidebatur. in præsumptiua probatione verificatur.
400 Præsumptio iuris liquidissima probatio est, & inibi quomodo procedat.
401 Statutum Papiæ. 31. in crim. in præsumptiua probatione verificatur.
402 Remedio reintegrandæ agens aduersus titulo possidentem, deducere debet illius noui possessoris possessionem clandestinam esse.
403 Allegare non sufficit, nisi probetur.
404 Clandestinam possessionem allegans, probare debet.
405 Clandestinitatis vitium non cadit in titulo possidentem.
406 Possidens olim mobilia, non præsumitur hodie possidere.
407 Possessionem antiquam non sufficit probare in beneficialibus.
408 Probationes in remedio reintegrandæ quales esse debeant.
409 Possessionis maximum est commodum.
410 Possessionem antiquam an vnius testimonio sufficiat probare, cum reintegrandæ remedio agitur.
411 Possessionem in omnibus causis possessorys an vnius testimonio sufficiat probari.
412 Possessio per solam famam probatur, cum reintegrandæ remedio agitur.
413 Possessio vnius testimonio probatur, cum de summariissimo possessorio agitur.
414 Statutum Papiæ. 54. in ciuil. rectè exigit legitimas probationes in causa spoliationis.
415 Præscriptionis exceptio obyci an posit, contra agentem remedio reintegrandæ.
416 Præscriptionis exceptionem obycere non potest spoliato primus, cum mala fide possidet.
417 Præscriptio immemorialis temporis, ob malam fidem nō currit iure Pontificio impediente.
418 Præscriptio cum bona fide, vel cum mala præsumpta, tamen spacio. 30. annorum currit, ideoq; possessor eam obycere poterit agenti remedio reintegrandæ.
419 Conditio ex lege. 30. annorum præscriptione tollitur.
420 Theodorici Regis responsum, ex Cassiodoro.
421 Pactacium quid.
422 c. reintegranda. 3. q. 1. in illis verbis, quacunque conditione temporis &c. declaratur.
423 Præscriptionis exceptio, quam ob causam obyciatur spoliato agenti.
424 c. vlt. de præscrip. declaratur.
425 Possessor cum titulo, & bona fide præscriptionis exceptionem obycere poterit, contra agentem remedio reintegrandæ, & quanti temporis.
426 Possessio per negligentiam decem annorum perditur.
427 Possessio rerum ecclesiæ solum spacio annorum. 40. tollitur.
428 Præscriptio centenaria sola currit contra bona cameræ Principis.
429 Restitutio in integrum ecclesiæ non conceditur aduersus præscriptionem contra eam decursam.
430 Regula Cancellariæ. de annali, & de triennali possessore. tuetur spoliatorem, dummodo violentus non sit.
431 Regulæ Cancellariæ. de annali & de triennali possessore, instar præscriptionis inductæ sunt.
432 Possidens per annum apud Gallos defenditur cōtra agētem, vt spoliatum.
433 Remedio reintegrandæ agenti obyci potest exceptio, qua concludatur eum non possidere, nec possidere potuisse.
434 Spoliato agenti se possessione beneficij spoliatum esse, obyci potest exceptio, eum laicum esse.
435 Vxorem recuperanti tanquā spoliatus obyci potest, eum esse clericum & monachum.
436 Exceptio incapacitatis contra agentem remedio reintegrandæ, vt restituatur ad possessionem beneficij obyci potest.
437 Exceptio, clerico agenti restitui possessioni beneficij, non esse tonsuratum, potest obyci.
438 Exceptio non promotionis intra annum, cōtra agentem restitui ad possessionem Parochialis & curatæ, obyci potest.
439 Exceptio, quod agens vt beneficio spoliatus, illud per solam signaturam sit assecutus, & hactenus cum sola signatura possederit, obyci potest.
440 Beneficia retineri non possunt cum sola signatura, sed Bullæ necessariæ sunt.
441 Exceptio idiomatis obyci potest contra spoliatum agentem, vt restituatur ad possessionem beneficij.
442 Exceptio ætatis obyci potest contra agentem ad recuperationem possessionis beneficij.
443 Exceptio reseruationis specialis obyci an posit contra agentem reintegrari ad possessionem beneficij.
444 Reseruatio titulum inscit, & annullat.
445 Fructus suos non facit possessor beneficij reseruati.
446 Reseruationis decretum possessionem discolorat.
447 Reseruatio an possessionem annullet.
448 Possessio ex actu nullo transfertur.
449 Actus principalis vbi est nullus, sic & quæ ab eo dependent.
450 Possessio in beneficialib. sine iure aliquo haberi potest.
451 l. 1. §. si vir. ff. de acqui. possess. in beneficialib. locum non habet.
452 l. 1. §. si vir. ff. de acq. poss. declaratur multipliciter.
453 Reseruationis exceptio debet esse probata cum obycitur.
454 Reseruatio per testes quando probari posit.
455 Spoliato lite pendente obyci non potest reseruationis exceptio.
456 Reseruationis exceptio obyci non potest contra agentem reintegranda, quando reseruatio est super incerto beneficio.
457 Reseruationis exceptio triennali possessori obyci non potest.
458 Remedio reintegrandæ ageus in beneficialib. an possessionis titulum iustificare teneatur.
459 Beneficiatus non dicitur beneficij dominus, sed administrator.
460 Spoliatus agens reintegrari ad possessionem, beneficij titulum iustificare debet, instante iudice.
461 Triennalis possessor nō cogitur de titulo docere, cum vel spoliatus agit reintegrari.
462 Remedio attentatorum agens titulum iustificare non cogitur.
463 Titulum coloratum sufficit ostendere agenti remedio reintegrandæ, ad suam possessionem iustificandam in beneficialib.
464 Intrusio titulum & possessionem annullat.
465 Signatura sola an ad tituli iustificationem sufficiat.
466 Titulus verè, & plenè iustificandus est, cum præsumptio est & contra agentem reintegrandæ.
467 Spoliatus beneficijs incompatibilibus non restituitur.
468 Beneficiorum incompatibilitas facit vt titulus censeatur non titulus.

469 Iurisdictionis quasi possessio an sine titulo haberi possit.
470 Beneficiorum iura quomodo cum feudorum iuribus cōueniant.
471 Remedio reintegrandæ agēti quādo obyci possit dominij exceptio.
472 Exceptio dominij ipsius agentis remedio reintegrandæ, ab eo obyci an possit.
473 Exceptionē dominij proprij, agens remedio reintegrandæ, deducere & allegare an debeat.
474 l. vlt. C. vnde vi. exponitur & declaratur.
475 Pauli de Castro explosa consultatio.
476 Paulus de Castro laudatus, vitium tamen illius vnum improbatum.
477 Exceptio dominij obyci an posit, cum in causis proceditur summariè, & sola facti veritate inspecta, vt ex decretis Sabaudiæ.
478 Actionis cumulatio in hac regione Pedemont. non conceditur, cum in causis procedatur summariè, & sola facti veritate inspecta.
479 Spoliator vna cum possessione cui insistit, dominij causam allegare potest.
480 Remedium l. vlt. C. de edict. diui Adr. toll. est adipiscendæ, & illi potest obyci exceptio.
481 Exceptio dominij an reijciatur, cum allegatur possessio conuenti clandestina, respectu propriæ.
482 Possessor rei suæ conuentus vt spoliator, se tueri nō potest, si cum vitio possessionem est adeptus.
483 c. sæpe. de rest. spol. declaratur.
484 Remedio reintegrandæ conuentus, an in iudicio nominare posit eum, cuius nomine possidet.
485 Nominatio ita in iudicio possessorio, vt in petitorio conceditur.
486 Statutum Papiæ. in ciuilib. sub rub. Quod nominans dominum in iudicio & c. declaratur.
487 Nominatio non conceditur conuento, qui cum vitio est, & pro possessore habetur.
488 Nominatio etsi conuento, qui pro possessore habetur, noceat, non tamen vero possessori absenti detrimentum affert.
489 Statutū Papiæ. Quod nominās dominum in iudicio & c. declaratur, & egregiè exponitur.
490 Nominatio non admittitur, si iam conuentus tempore litis contestatæ se possessorem verum affirmauit.
491 Nominationis exceptio declinatoria est.
492 Statutū Papiæ. Quod nominās dominum in iudicio & c. expresè vult, nominationem ante litem contestatam fieri debere.
493 Verba, non aliter, nec alio modo, annullatiua sunt.
494 Nominatio, quæ per calumniam fit, reijcitur.
495 Possidere proprio nomine, qui possidet præsumitur.
496 Nominans admittitur ad probandum se nomine alieno possidere, cum alias eius iuramento non creditur.
497 Nominantis assertioni, se alieno possidere nomine, quomodo credendum.
498 Statuto si cautum sit alicuius dicto, & assertioni standum esse intelligitur, dummodo is iuret.
499 Remedio reintegrandæ cōentus, an impensarum, seu melioramentorum exceptionem obycere posit.
500 Melioramenta necessaria, seu impensæ quæ.
501 Melioramenta necessaria, sua facit possessor bonæ fidei, & cum titulo.
502 Melioramenta necessaria deducit emphyteuta, & vasallus, finito feudo, & emphyteusi.
503 Melioramenta perdit emphyteuta, & vasallus si ob suum delictum emphyteusis & feudum ab eis auferatur.
504 Melioramenta non deducit emphyteuta, & vasallus finita emphyteusi, & feudo, cum pacto ita esset conuentum.
505 Meliorameuta finita emphyteusi & feudo, quomodo æstimanda remissiuè.
506 Melioramenta facta in feudo transeunt ad fœminas, quæ alias à feudi successione prohibentur.
507 Melioramenta necessaria, facta in re fideicommisso suppositа, detrahuntur.
508 l. vlt. §. emptor. C. comm. de fideicom. intellectus, & sensus geminus.
509 Melioramenta necessaria ab amico beneficio possessoris facta, deduci ab ipso possessore possunt.
510 Contemplatione mea factum, à me factum dicitur.
511 Melioramenta necessaria vbi perierunt, consequitur possessor bonæ fidei æstimationem.
512 Meliorameutorum necessariorum æstimatio adhuc bonæ fidei possessor consequitur, si res meliorata perijt. ibidem tamen declaratur.
513 Melioramenta seu impensæ necessariæ causa fructuum colligendorum, à possessore bonæ fidei non deducuntur.
514 Meliorameuta necessaria deducit etiam malæ fidei possessor.
515 l. 1. C. de inf. ant. exposit. intellectus, & sensus verus.
516 l. dominum. in fin. C. de rei vendic. sensus & intellectus.
517 Meliorationes, seu impensas vtiles, an deducat possessor bonæ fidei cum titulo.
518 Plumbare quid sit.
519 Meliorationes vtiles factas à bonæ fidei possessore cum titulo causa colligedorum fructuum adhuc deducuntur, si nondum collecti sunt fructus.
520 Meliorationes vtiles deducit possessor cum titulo, & bona fide, etiam per emptа re meliorata. ibidem tamen declaratur.
521 l. vtique. ff. de re vend. exponitur.
522 Meliorationes vtiles deducit possessor bonæ fidei & cum titulo, etiamsi fundus minoris sit.
523 Melioramentorum vtilium solutionem non consequitur possessor cum titulo, & bona fide, si rei dominus ita est pauper, vt soluere non posit.
524 Meliorameuta vtilia à possessore cum titulo, & bonafide possunt auferri, si rei dominus ob inopiam æstimationem soluere non potest.
525 Meliorationes vtiles non deducit possessor bonæ fidei, & cum titulo, cum per ferruminationem illæ factæ sunt.
526 Ferruminare quid sit, & ferruminatio.
527 l. posteaquam fundi possessor. ff. de rei vend. sensus & declaratio.
528 l. sin autem. §. vltim. ff. de rei vendic. sensus & intellectus.
529 Meliorationes vtiles deducit colonus, etsi illas inscio domino fecerit.
530 Meliorationes seu impensas voluptarias quomodo deducat possessor bonæ fidei, & cum titulo.
531 Meliorationes voluptuarias non abrādit possessor bonæ fidei, & cum titulo, cum dominus illarum æstimationem offert, etiamsi aliter inter eos conuentum foret.
532 Melioramentorum voluptuariorum æstimatio soluenda est omnino possessori bonæ fidei, & cum titulo, cùm alias dominus illa facturus fuisset.
533 Meliorationes voluptuariæ, in re destinata vendi, factæ, à domino solui debent possessori bonæ fidei, & titulato.

Universidad de Deusto
Biblioteca

534 Promercalis res quæ.
535 Meliorationes voluptuarias in re dotali factas non abradit, nec æstimationem consequitur possessor cum titulo, & bona fide.
536 Meliorationes voluptuarias in re minoris factas, non abradit nec æstimationem consequitur possessor bonæ fidei cum titulo.
537 Meliorationes necessarias deducit possessor malæ fidei, & sine titulo.
538 Meliorationes necessarias nō deducit fur, & ibidem declaratur.
539 Melioramenta necessaria non deducit possessor malæ fidei, si ex eis dominus locupletior non est effectus.
540 Melioramenta vtilia regulariter nō deducit malæ fidei possessor, vt æstimationem consequatur.
541 Melioramenta vtilia per detractionem illa consequi potest malæ fidei possessor.
542 Melioramenta nō detrahit nec æstimationem consequitur malæ fidei possessor, si res meliorata periit.
543 Melioramenta cum deducti malæ fidei possessor, an iudicis officio, vel per doli exceptionem illud euentat.
544 Melioramenta voluptuaria regulariter nō deducit malæ fidei possessor.
545 Melioramenta voluptuaria malæ fidei possessor tunc detrahit, si sine detrimento rei effici id potest.
546 Melioramenta quomodo deducat possessor, qui à principio fuit bonæ fidei, & ex post malæ fidei.
547 Melioramēta quomodo deducat possessor à principio malæ fidei, & ex post bonæ fidei.
548 Melioramenta quomodo deducat possessor nec bonæ nec malæ fidei.
549 Dubitans nec in bona, nec in mala fide dicitur.
550 Melioramenta necessaria deducunt detentatores, vt colonus, commodatarius, depositarius.
551 Melioramenta necessaria deducunt colonus, & emphyteuta etiamsi ob non solutam pensionem fuerint expulsi.
552 Melioramenta modicæ impensæ etiamsi necessaria sint, non deducunt colonus & emphyteuta & commodatarius & similes.
553 Melioramenta necessaria maximæ impensæ non deducunt, colonus, emphyteuta, cōmodatarius & similes.
554 Melioramenta vtilia nō deducit detentator, vt colonus, emphyteuta & similes.
555 Melioramenta vtilia non abradit detentator, vt colonus & similes.
556 Melioramenta voluptuaria non deducit nec abradit detentator, vt colonus & similes.
557 Melioramentorum æstimatio fieri debet secundum tempus restitutionis rei.
558 l. domus. de leg. 1. intellectus, & declaratio, & de illius litera pristino nitori restituta.
559 Antonius Augustl. Hisp. laudatur.
560 Caroli Molin. & Alex. rationes multæ euersæ.
561 c. 1. §. si vasallus. hic finitur lex, deinde incipiunt consuet. intellectus & sensus.
562 Feudorum iura à Barbaris condita & compilata.
563 Consuetudo dicitur esse localis.
564 l. & in totum. ff. de impens. in rebus dot. fact. exponitur.
565 l. vbi pure. §. vlt. & l. mulier. §. sed enim. intellectus & declaratio.
566 Maritus rei dotalis dominus irrevocabiliter non est.
567 Melioramenta à se facta, vel à suo prædecessore, probare debet possessor, cum illa vult detrahere.
568 Remedio reintegrandæ agenti, quando non possit obiici exceptio deductionis melioramentorum, & paulo infra declaratur.
569 Melioramentorum exceptio non retardat sententiæ executionem, aliter paulo infra.
570 Fideiussor an dari possit de soluendis melioramentis facta liquidatione, cum de executione sententiæ agitur.
571 Melioramentorum exceptio, non retardat executionem sententiæ, quando aliàs periculum in procrastinatione subesset.
572 Melioramentorum exceptio, sententiæ executionem non retardat, quando aliàs non subessent probationes paratæ.
573 Remedio reintegrandæ agens, quomodo possit allegare fructus perceptos compensandos esse cum melioramentis.
574 Fructus dicuntur deductis impensis.
575 Impensæ causa colligendorum fructuum à prædone, & quouis malæ fidei possessore deducuntur.
576 Fructuum triplicem speciem, alij duas, alij quatuor esse dicunt.
577 Fructus naturales qui.
578 Fructus naturales suos facit possessor bonæ fidei cum tit.
579 Meum est, quod ex re mea prouenit.
580 Fructus naturales, quomodo suos faciat bonæ fidei possessor sine titulo, vel cum titulo, inualido tamen.
581 l. fructus percipiendo. ff. de vsur. & l. bonæ fidei. in princ. de acq. rer. dom. conciliatæ, & nouo sensu illustratæ.
582 Fructus naturales iam consumptos suos facit bonæ fidei possessor cum titulo.
583 l. sequitur. §. Iana. ff. de vsucap. sensus & declaratio.
584 l. fructus. ff. de vsur. declaratio ex Goueano &c.
585 Fructus naturales iam consumptos suos non facit bonæ fidei possessor cum titulo, si ex ijs sit factus locupletior.
586 Locupletior an in dubio quis censeatur factus, cum fructus consumpti reperiuntur.
587 Ang. Perus. laudatur.
588 Fructus naturales, quomodo possessor suos faciat per lapsum triennij.
589 Fructus naturales vt vsucapiat bonæ fidei possessor, probare debet, se per triennium antequam consumeret possedisse.
690 Fructus naturales suos non facit malæ fidei possessor.
591 Fructus naturales suos non facit malæ fidei possessor, etiam si per triennium illos possideat.
592 Fructus naturales quomodo suos faciat is possessor, qui ab initio fuit bonæ fidei, & ex post malæ, & è contra.
593 Fructus industriales, qui censeantur.
594 Fructus industriales suos facit possessor bonæ fidei sine titulo.
595 Fructus industriales consumptos non tenetur, nec etiam quoad æstimationem, restituere possessor bonæ fidei sine titulo.
596 Fructus industriales extantes tempore litis contestatæ, restituit possessor bonæ fidei sine titulo.
597 Fructus industriales consumpti post litem contestatam, restituit possessor bonæ fidei sine titulo.
598 Fructus industriales quouis tempore mala fide consumpti, restituit possessor bonæ fidei sine titulo.
599 Fructus industriales consumptos ante litem cōtestatam, restituit bonæ fidei possessor, si ex eis sit factus locupletior, tam in iudicijs vniuersalibus, quam singularibus.
600 Fructuum valor & æstimatio consideratur habita relatione ad tempus perceptionis.
601 Fructus industriales restituendi, cum melioramentis compensantur.
602 Fructus industriales suos non facit malæ fidei possessor.
603 Fructus industriales etiam consumptos suos nō facit malæ fidei possessor.

604 Fructus industriales suos non facit malæ fidei possessor, qui possessori bonæ fidei successit.
605 Fructus industriales etiam turpiter perceptos suos, nō facit malæ fidei possessor.
606 Fructus industriales suos non facit malæ fidei possessor, etiamsi ex post titulum consequatur.
607 Fructus industriales sua culpa non perceptos debet restituere malæ fidei possessor.
608 l. si fundum. C. de rei vend. sensus & intellectus.
609 Fructus industriales suos facit possessor malæ fidei, qui rem per annos. 30. possedit.
610 Fructus industriales perceptos ex melioramentis à se factis, suos facit malæ fidei possessor.
611 l. cæterum. de rei vend. sensus & intellectus.
612 Fructus industriales, quos inhoneste potuit percipere malæ fidei possessor, & non percepit, non restituit.
613 Fructus industriales quomodo restituat, vel suos faciat possessor ab initio bonæ fidei & ex post malæ.
614 l. qui scit. §. vlt. ff. de vsur. intellectus.
615 l. bonæ fidei. §. in contrarium. ff. de acq. rer. dom. intellectus, & sensus. & imbi & quomodo pugnet cum l. qui scit. §. vlt. de vsur.
616 Fructus industriales suos non facit malæ fidei possessor, qui possessori bonæ fidei successit.
617 Fructus industriales quomodo suos faciat possessor ab initio malæ fidei & ex post bonæ.
618 Fructus industriales suos non facit hæres, qui possessori malæ fidei successit.
619 Hæres succedendo possessori malæ fidei, quomodo à sua persona possit præscriptionem incipere.
620 Fructus industriales restituit possessor malæ fidei, qui effectus est bonæ fidei nulla superueniente causa.
621 Fructus industriales non restituit successor singularis, qui malæ fidei possessori successit.
622 Mala fides an in singularem successorem transeat.
623 Fructus cuiles qui.
624 Pensio domus inter quos fructus connumeretur.
625 Fructus ciuiles suos facit possessor bonæ fidei.
626 Fructus ciuiles suos non facit malæ fidei possessor.
627 Fructus ciuiles qui percipi potuerunt, & percepti non sunt, restituit malæ fidei possessor.
628 Fructus ciuiles cum melioramentis quomodo compensentur, seu illa prius detrahantur.
629 Fructus ciuiles quomodo faciat suos, qui non est nec in bona, nec in mala fide.
630 Errans in iure dicitur in bona fide, quoad fructuum acquisitionem.
631 Errans in iure fructus suos facit.
632 Errans in iure, vt fructus suos faciat, errorem illum probare debet.
633 Fructus naturales, errans in iure, suos non facit.
634 Fructus industriales, errans in iure, tenetur restituere quatenus factus est locupletior.
635 Fructus suos non facit, qui errat iure resistenti.
636 Fructus suos non facit, errans in iure, cum scit se ob suum demeritum propietate esse priuandum.
637 Prælatus, qui ob institutione fructus suos facit, restituere tenetur, si sit propter demerita beneficiorum priuandus.
638 Fructus suos non facit post litem contestatam, qui in iure errat.
639 Fructus suos non facit errans in iure, quando per sententiam fuit declaratum, titulum esse nullum.
640 Remedio reintegrandæ cum agitur, ferri an sententia possit super amissione proprietatis.
641 Appellare an liceat à lata sententia, in remedio reintegrandæ.
642 Appellationem in causis possessorijs ius Pontificum admittit.
643 Appellare potest laicus à lata contra eum sententia, in remedio reintegrandæ.
644 Remedio, vel iure vno qui vult vti, vti debet cum omnibus suis qualitatibus.
645 Remedio reintegrandæ condemnatus possessionem restituere, fideiussores dare non potest de restituendo.
646 Condemnatus soluere, non potest dare fideiussores de soluendo.
647 Restitutus ad possessionem, quamdiu ei debeat incumbere, antequam agatur petitorio.
648 Spoliatus vna re tantum, si restituatur, non habet manere in possessione tam diu, quandiu fuit spoliatus antequā agatur petitorio.
649 Spoliatus & restitutus de iure ciuili non debent permanere in possessione, quandiu fuit spoliatus antequam petitorio agatur.

IOANNES VRBIS ROMAE EPISCOPVS, ZACHARIAE ARCHIepiscopo.

Reintegranda sunt omnia ex spoliatis vel eiectis Episcopis præsentialiter ordinatione Pontificum: Et in eo loco vbi absceserant funditus reuocanda: quacunque cōditione temporis, aut captiuitate, aut dolo, aut violentia maiorum, & per quascunque iniustas causas res eccleſiæ, vel proprias, id est, suas substantias perdidisse noscantur.

EVSEBIVS APOSTOLICAE SEDIS EPISCOPVS OMNIBVS episcopis.

Reintegranda sunt omnia ex spoliatis vel eiectis Epis. &c. vsque funditus reuocāda, eodem modo vt supra.

DECIMVMQVINTVM RECVPErandæ possessionis remedium, ex c. reintegranda. 3. q. 1.

PONTIFICVM constitutiones plures sunt, quibus ad exemplum interdicti Vnde vi, & aliarum Cæsarearum cōstitutionum, deiecto & sua possessione spoliato succursum est: verum vna hæc citari semper solet. omnium nos sub vnius commentarijs, (vt res postulabit) rationem habebimus. satis in præludijs ostendimus, relatas † constitutiones in ea causa. 3. q. 1. vt Caij. Fabiani. 1. Ioannis Primi, Eusebij Primi, ante constitutionem c. fæpè. de restit. spol. promulgatas fuisse. hoc ergo Canone reintegranda pinguius esse prouisum & consultum spoliato ad suam recuperandam possessionem, affirmant omnes * in c. fæpè. de rest. spol. & in l. rem quæ nobis. de acq. poss. & statim subijciam. *

QVAERO primò, an verè huius † canonis remedium sit possessorium, vel petitorium? & esse verè possessorium probauit gloss. & ibi * omnes. in c. cum ad sedem. de restitut. spoliat. & latè defendit Soc. in l. rem quæ nobis. numer. 1. 2. ff. de acquir. possess. & probant plures canones. d. causæ. 3. q. 1. vbi semper de eiectis & spoliatis restituendis agitur, nec aduersantur illa, quibus respondet etiam Soc. d. numer. 2. illud præsertim quod solet considerari ex illis verbis, res ecclesiæ, quasi † genitiuus eo loco dominiū significet. quia præter Soc. dico significare etiam possessionem, iuxta sub-

Universidad de Deusto
Biblioteca

subiectam materiam, sic probat.l.1.in princ. iuncto.§. ait prætor.& §.seq.ff.nautæ caup.stab.in l.2. in prin.& §.in hac.ff.vi bon.rapt.tradit Bar. in rubr.ff. de oper. nou.nunt.num.5.versic.sed circa vnum. & ibi latè Niconitius.nume.146. post Roman.Alex.& Soc.ac Barb. quos citat. & ante eos clarè Comens.d. rubr. de oper. no.nun.vt ibi refert Crot.num.30.non pariter vrgent
4 illa verba, † possessiones, vel res proprias,id est, suas. quia illa verba sunt posita ad differentiam possessionis bonorum ecclesiæ, cum prælatus duas bonorum species possidere possit, quæ ecclesiæ, & quæ priuati sui sunt patrimonij, vt res est clara. quod magis placet,quam illud Soc. d.l. rem quæ nobis.nu.2.in fi. hoc esse, hoc remediū habet admixtam causam dominij, quod non est verum, alioqui deterius esset cæteris, & suo loco dicemus.

5 QVAERO secundò, an † remedium hoc sit nouum,& cæteris pinguius? & esse nouum affirmant crebriore calculo interpretes, vt testatur Rip.in c.sæpè. num.20.de restit.spol.& ante eum Abb.in c.cum ad sedem. num.26.eo. tic & Barba. consil.24.col.2. in princ.
* libr.4. clarè affirmat * communem Soc.d. l.rem quæ nobis.num.3.de acq. possess. plura egregiè retulit eiusdem sententiæ Paul. Castren. consil.105.in quæst. quæ speratur.colum.2. versic. quantum verò &c. libr.1.in antiq.Corn.consi.62.num.16.versic.& licet quidam.& consil.329.num.29.libr.1.& consil.247.numer.13.libr.2. vbi hanc communem esse testatur, & in foro seruari. hoc ex illo ostendere conantur, quod præter cætera remedia prouideat pinguius: nam prouidet pinguius quam faciat interdictum, Vnde vi, quo contra singularem successorem succursum nō est.l. cum te. de vi &
6 vi arm. vt aliàs diximus, † & tum hoc reintegrandæ datur.hæc argumentatio (vt figillatim procedam) nō est vera, cum hoc tantum fuerit constitutum ex c. sæpè.de restit.spoliat.quod est promulgatum per annos quinquaginta post. c.c. reintegranda. vt in anteludijs diximus.ex quibus cessat,quod secundo loco dicebat
7 Castren.& Soc.hoc † remedium pinguius prouidere, quam faciat.d.c.sæpè.cuius promulgatio post eam facta, penitus inutilis & frustratoria fuisset, vt alibi animaduerit ipsemet Soc. & suo loco dicemus: rursus nō sequitur pinguius prouidet, ergo est nouum remedium:nam & alia post interdictum Vnde vi, superuenerunt remedia multo vberiora & pinguiora, vt hactenus retulimus, non tamen verè noua dici possunt remedia, sed potius ampliatiua, & declaratiua antiqui,quale hoc est. cætera quæ afferri solēt, eisdemmet refelli possunt responsionibus.

Contrariam itaque sententiam probauit Inn. in c. cum ad sedem.de restit.spoliat.nec ab ea visus est recedere Barto.in d.l.rem quæ nobis.& ibi clarius eam tuentur Rip.num.20. Alc.numer.10.Rub.l.naturaliter.§. nihil commune.num.65.de acquir.possess. & consil.4.
8 num.6.adducuntur ex text.† in c.cum ad sedem,de restit.spoliat. quo loco simpliciter propositum fuerat remedium possessionis recuperatorium, quod comprehendere poterat tam remedium,ex interdicto Vnde vi, quam ex hoc c. reintegranda, & tamen ibi contra agentes fuit lata sententia, quasi spoliationem ab ipso episcopo factam vel suo nomine ratam habuisse vel mādasse, minime probatum fuit, quod tamen necesse erat vt illi interdicto locus esset.si ergo hoc remedium, vt nouum esset proditum contra quemcunque possessorem, lata fuisset pro ipsis agentibus sententia, in quorum libello,& hoc remedium deductum censeretur, cum editum iam fuerit & auctoritate Pontificis post factam compilationem confirmatum, per annos quinquaginta ante c.cum ad sedem. quod fuit Inno.3. Pontificis sub anno 1196.& tamen compilatio decretorum, est ab Eugenio. 3. confirmata, qui quidem Eugenius(vt alias admonui)sedit sub anno.1145. Hanc argumēta.tionem diluere sunt conati Abb.d.c. cum ad sedem. & Soc.d.l. rem quæ nobis, nu.3. in eo c,cum ad sedem. in specie, motum fuisse interdictum Vnde vi, non autem remedium huius c. reintegranda. quod secundum eos ex eo detegitur, quod Pōtifex ibi absoluit reos conuentos, ac clarè dixit in eo casu locum nō fuisse interdicto Vnde vi, ex quo intelligitur intentatum illud fuisse,cum sententia libello cōformis esse soleat & debeat.l.vt fundus.ff.comm.diuid.c.licet heli.de simo. sed hanc responsionem elidit subtilis Aret. considerando,ex libello deprehendi hoc non potuisse, cum non sit necesse in eo actionis nomen exprimere.c.dilecti.de iud.Nec aduersatur Soc.replicatio, hoc potuisse colligi ex medio concludendi, ex narratis, quia si rectè medium concludendi in interdicto Vnde vi,consideremus,illud huic remedio nostro conueniet,cum his verbis in vtroque concludatur. quare peto, vt spoliatus, ad pristinam meam possessionem restitui.nec in verbis constituenda est differentia, quod dicatur possessionē sibi restitui, vel ad eam reintegrari, vt rectè animaduertit Soc.d.l.rem quæ nobis.num. 14. propè med. cum ergo vnum sit medium cōcludendi, & motum sit interdictum Vnde vi, datur intelligi, hoc nostrum non esse ab illo distinctum, nec illo pinguius. hanc sententiam fortius probat text. in † c.sæ- 9
pè.de restitut.spol.quo fuit cautum, agi posse recuperandæ cōtra tertium successorem scienter in vitiosa possessione,quæ constitutio frustra fuisset promulgata, vbi nostra hæc noua & cæteris pinguior fuisset, erat enim ante hanc in omnibus prouisum, vno hoc excepto casu. nec ad rem facit Abb. responsio,quam refert Soc.d.l.rem quæ nobis.num.3.in fi.dum inquit c.sæpè.extendere interdictum Vnde vi, concedo esse extensionem, non tamen sit, quin si hoc remedium ex c.reintegranda. fuisset pinguius, superfluò edita illa constitutio.c.sæpè.fuisset,confirmat hāc sententiam tex.in c.cum ecclesiam.3.q.2.quem perpendit Ripa. dum affirmat is canon, spoliatum esse ante omnia reintegrandum secundum leges, id est, ex remedijs à lege ciuili inductis, & præter alios addo tex. 10
in † c.2.3.q.1.& in c.prius.& in c.si episcopus suis.3.q.2. confirmat hanc sententiam illa Alciati ratio, etti leuis, hoc c.reintegranda.ab Eusebio, non in constitutionis modum,sed admonitionis, dum is literas Monachis dedit, esse conscriptum: quare posterior hæc sententia verior est. non videtur quoque † hoc reme- 11
dium pinguius prouidere, quam interdictum Vnde vi,in quo restituuntur etiam fructus, qui percipi potuerunt,quod non contingit in hoc remedio,sic decidit Rot.in antiquiorib.decis.titu.de rest.spol.decis.12. nisi † conciliando interpretum controuersiam dica- 12
mus, quod aut consideramus nostrum hoc remedium vt nouū,hoc est, à cæteris omnibus, præsertim ab interdicto Vnde vi, distinctum, & tunc falsa est communis sententia,& vera posterior: aut intelligimus esse nouum remedium tāquam extensiuum interdicti, Vnde vi, & aliarum constitutionum iuris ciuilis, certis in casibus,& tunc vera est crebrior Dd.opinio.erit tamen cogitandum.

QVAERO tertiò, an hoc † remedium ita laicis 13
pro rebus prophanis recuperandi, quam clericis pro rebus ecclesiæ cōcedatur? crebrior est nostrorum sententia concedi,vt testatur Rip.d.c.sæpè.num.21. de restit.spol.& Soc.d.l.rem quæ nobis.num.4.de acq.poss. & ibi Ias.num.20.quo loco Alex.num.10.inquit, sic in praxi seruari,quod & ipse iam sæpissimè seruari vidi. sic respondit idem Alex.consil.51.num.1.lib.1. cons.117. nu.3. circa fi.lib.2.consi.6.nu.4.vbi latè Molin.in apostillis lib.3.Alex. in Apostillis ad Bart. in l.si coloni. in fi.C.de agric.& cens.lib.11.Barb.cons.24.col.1.in princ. lib.4.Guid.Pap.sing.730.remedium &c.Rimi. cōs.67. nu.6.cōsil.98.nu.73.74.lib.1.Ang.Aret.in §. quadrupli. num.32.in fi.Inst.de actio. Aufr.in addit. Capellæ Tolos.q.487.Dec.consil.252.num.1.Grat.consil.70.nume. 14.libr.2.Rober. Mar. de ord.iud.7.distinct.iud.num. 50.Bertr.consil.44.num.1.1.part.libr.3. Paris.in c.si diligenti.numer.23.in fin.de præscript. Lanfranc.Orian. in rub.de caus.poss.& propr.col.3.versic.dictus tamen canon. quamquam non parum is ambigat. hanc clarè probauit Rub.consi.4.num.1.2.& in l.naturaliter.§.nihil commune.num.67.& ibi Cor.in 2.part.num.139.de acq.poss.Rebuff.in comm.Reg.const.tom.1. tit. de sententi.execut.art.5.gloss.1.num.3.& nouissimè Roland.à
* Valle.cōs.50.nu.3.libr.2.qui communem * testatur,eo
14 adducuntur fundamento hanc † constitutionem esse promulgatam causa corrigendi peccatum, quæ sanè causa & ratio militat,& in rebus laicorum:ergo idem ius l.illud.in prin.ad l.Aquil.l.à Titio.de verb. ob.cō-
15 firmatur, quia etiam in † correctorijs fauore animæ extensio conceditur.Bar.in aut.sacramenta puberum. nu.19.vbi Cur.nu.38.C.si aduer.vend.latè Crau.de antiq.temp.4.part.princ.1.part.num.10. huic tamen fundamento respondent multi, affirmantes non esse editam hanc constitutionem causa corrigendi peccata, posteaquàm etiam conceditur contra possidentem,cū titulo & bona fide, qui à peccato alienus est. sed nihil est,quia falsum est, quod spoliato ipsi cōcedatur contra illum titulo, & bona fide possidentem, vt suo loco dicemus: quare verius respondeo satis iure ciuili omnibus in casibus spoliato esse consultum: non ergo Pontifices in laicos iusdicere potuerunt, vt statim latius aperiam. ipse autem aliquādo perpendebam pro
16 communi hac sententia textum † c.1.3.q.1. & ibi causæ propositiōem, vbi generalibus verbis vtitur, quibuslibet spoliatis esse concedendam restitutionem. ergo etiam laicis.verū sic intelligi potest, quibuslibet,scilicet ex clericis & Pontifici suppositis,in quos statui ab ea potuit: sic enim & verba vniuersalis sermonis ex habilitate restrictionem recipiunt. l. vt gradatim.§.1. de mun,& hon.& vulgatissimum est.

Contrariam sententiam probauit glo.in c.cum ad sedem.de restitut.spoliat.quam secuti sunt Abb.& alij nonnulli,quos retulit & secutus est Rip.in c.sæpè.nu. 21.de restit.spoliat. & eo loco idem placuit Bell. num. 6.nec dissentiunt Franc. in disput.de perit.1.dub.num. 17.latè idem respondit Cor.consil.18.num.9. & consil. 35.num.31.& consil.329.nu.30.lib.1.cōs.56.num.20.lib.2. qui in hanc sentētiam alios citat, idem consil.247.nu. 13.eo.libr.2.& latè consil.282.nume.7.libr.3. & Alc.in l. rem quæ nobis.numer.6.ff.de acquir.possess. quorum sententiam disputando non semel probaui, etti me
non lateat, aliqua afferri, quæ non multum vrgent,
17 vt illud quo dicitur, dispositionem hanc † exorbitantem esse, ob idq; nullam recipere extensionem.c.ea quæ.de regu.iur.in 6.& docuit Ias.in l.si constante.nu. 72.sol.matr. esse exorbitantem concedunt omnes ferè.verum aliter Soc.& Dec.præcitatis in locis sentiūt. ego autem huic argumentationi respondeo,quod etsi
18 exorbitans sit dispositio,† extensionem tamen concedi, vti in re fauorabili potius quam odiosa, vt declarat Ias.d.l.si constante.numer.78.versic.secundò limit. ff.solu.matr.Crauett.de antiq. temp.4.part. princ.numer.78.79.

19 Secundo loco solet perpendi in d.† c.reintegranda. in illis verbis,spoliatis & dejectis episcopis,vt in personis ecclesiasticis & fauorabilibus prolata non extenduntur ad laicos:tum quia à sermonis proprietate non recedimus.l. non aliter. de leg.3. tum quia eo modo esset argumentari de maiori ad minus affirmatiuè, quod non cōceditur c.cum in cunctis. de elect. verum ad rem non confert ex relatis responsionibus à Rip.d. c.sæpè.numer.21. quod probo, ex eo illud præsertim, quod si à sermonis proprietate & expressis verbis nō recederemus, nec in minoribus clericis locum haberet,cum de solis episcopis loquatur.Bellam.autem, quem statim citabam,affirmauit canonem illum,Reintegranda. solum loqui de episcopis spoliatis & ad concilium vocatis, & in eo accusatis qui accusatoribus respondere non debent antequam restituantur. quare scribit Bell,vnum esse tantum canonem ex Eusebio,qui literas dedit fratribus pro Christo militantibus per Alexandriam & Aegyptum,quæ epistola incipit, Benedictus Deus, habetq; (inquit ille) duas partes, in prima instruit, in secunda corripit. in secunda ergo parte in qua corripit, monet principaliter episcoporum subditos, ne eos reprehendant, nisi à recta via deflecterent. deinde narrans Eusebius ex facto quosdam episcopos fuisse spoliatos,ac à sede propria
ejectos, deinde ad concilium vocatos ibiq; accusatos, statuit Eusebius non potuisse accusari ante sibi factam restitutionem.solum ergo loquitur de episcopis spoliatis restituendis, antequam ad concilium euocentur, ibiq; accusentur, quę sanè verba à Gratiano omissa fuerunt.Idem de canone Ioannis dixit Bell,nam eius est tenoris epistola illa à Ioanne Zachariæ archiepiscopo transmissa,inquitq; Bell,hæc non fuisse decreta, vel Ioannis, vel Eusebij, immo recitatione transcribitur per vtrunque vnde inquantum iuri communi videtur aduersari, priuilegium cōtinere dicitur,quare si ratione dignitatis episcopalis priuilegium est datum,non ergo (inquit Bell.)ad cæteros,præsertim ad laicos extendi poterit. Frāc. autem præcitato loco argumētabatur,quod si aliter diceremus fore superfluam c.sæpè.de rest.spol.constitutionem, quæ prouidet contra tertios scienter in vitio succedentes, sed nihil est,quia intelligi potest in clericis & laicis successori. bus.verius itaque hāc ex eo probo opinionem, quod Pontificis sit hæc † constitutio, quæ laicos tunc solū li- 20
gat,cum aliàs peccare esset illius iure,Cęsareo permissum, vt in ſcriptionibus videmus.c.vlt. de præscrip. c.possessor. de reg.iur.in 6. sic in euangelica denunciatione.c.nouit.de iud. & in similibus tradit declarādo Abb.ex illo text.in c. ad nostram.num.2. versic.ex his infertur.infra de proba.Dec.in c.ecclesia Sāctæ Mariæ. num.25.de const.& declarat Didac.in c,peccatum 3.artic.§.9.nume.7.8.de reg.iur.in 6. tunc demum Pontificem ius dicere inter laicos, cum vtilis est & necessaria constitutio:at in casu nostro non video, quod lex ciuilis concedat delinquere & alium spoliare, immò omnibus in casibus, vel vno, vel altero remedio spoliatis succurrit, nec spoliatoris inultum delictum relinquit, vt patet ex tot proditis à iure ciuili remedijs: non inficias tamen ibo, vix esse, quod in praxi à relata receptiori recedatur sententia, quæ in foro quotidiana est.si tamen posteriorem probauerimus,extendi illa poterit procedere non modo,quoad bona ecclesię, verum quoad bona ipsorum clericorum patrimonialia, ratione enim quod † accessoria personæ sunt bo- 21
na,eodem fruūtur priuilegio. Dec.d.c. ecclesia Sanctæ Mariæ.nu.18.de constit.

QVAERO quartò,an hoc † remedium competat, pro rebus Xenodochiorum, quæ hospitalia vo- 22
camus? hæc quæstio non habet probabilem dubitationem,si concludimus cum communi,hoc remedium pro prophanis concedi. sed maior est dubitatio, si quam probauimus, sententiam sequamur, pro rebus ecclesiæ solum dari. verum affirmat Soc.d.l. rem quæ nobis.num.5.de acquir.possess.& pro rebus hospitalis concedi. sic consuluit & Butr.consil. 62. & in administratore hospitalis spoliato, sic decidit, Rot.in decis. antiq.tit.de restit.spol.decis.6.& in antiquiorib.eo tit. decis.3.Cassad.decis.4.pag.2.versic. nec refragatur. vt lite pend. ea adducuntur ratione Butr. & Soci. quod † Xenodochia & similia locis sacris & religiosis æquiparantur, illorumq; fruuntur priuilegijs, auten.hoc 23
ius porrectum.C.de sacrosanct.eccl.c.hoc ius porrectum. 10.q. 2. & latissimè tradit per casus decem, & nouem Fel.in c.de quarta.numer.3.de præscrip.latè Ias.consil. 214.colum.1.libr.2.Rui.consil.3.numer.7.libr.2.Bolog. consil.33.colum.1.2.Roman.consil.477.Curt.Iun.consil.120.colum.1.Paris.consil.50.num.36.libr.2.consil.36. num.15.lib.4.Rebuff.tract.Nominatio.q.15.nu.12.Did. lib.2.var.resol.c.vlt.nu.4. Tiraq.de priuil.piæ causæ. in præfat.pag.3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVAERO quintò, in casu nõ longè à præcedenti dissimili, quid in possessione† rerum confraternitatum, seu cõfrariarum horum disciplinatorum, quos Bartutos vulgò appellamus? noua est in hoc tractatu quæstio, quæ ab eo dependet, an hæc loca sint religiosa & pia, vel merè prophana: si enim loca religiosa dici possunt, omnis cessat dubitatio ex iam suprà declaratis: si verò loca prophana sunt, maius est dubium, ex his, quæ suprà diximus. q.3. est admodum perplexa, & controuersa hæc apud nostros disputatio, cum infiniti propè interpretes sibi ipsis non cæteris modo aduersentur, & vix est vt intelligamus, quæ opinio sequenda sit, & probanda. constitutissimum illud est, has† congregationes esse licitas & permissas, cum ad finem bonum tendunt, vt docuit Bart. in l. vltim. nu. 6. ff. de colleg. illic. latè Paris. consil. 34. nume. 39. libr. 4. nec est qui dissentiat, confrarias seu Phratrias appellant Budæus in annota. Pandect. & Rebuff. in comm. Reg. constit. tom. 2. tract. de confrarijs. num. 10. cum sit Phratria hominum quidam conuentus, vt placuit Aristoteli à Budæo, & Rebuffo citato, esse etiam loca pia & religiosa, ex multis suaderi videtur, ex eo præsertim, quod † legatum piæ causæ factum huic confraternitati concedi potest, vt cõsultus respondit Castren. consil. 179. dicendum est, quod dicta fraternitas. lib. 2. quem secutus est Alex. cons. 102. nu. 3. lib. 7. nec dissentit Dec. cons. 72. col. 3. versi. tertio principaliter &c. idem placuit Petro Rebuff. in d. comment. reg. constit. tom. 2. tract. de confrarijs. nu. 3. 4. alios etiam eiusdem sententiæ retulit Tiraq. tract. de priuileg. piæ causæ. pag. 4. quid tamen ipse sentiat, in medium non affert. idem censuit Paris. cons. 34. num. 6. & num. 42. lib. 4. accedit quia ibi † opera multa pietatis, & misericordiæ exercentur, vt post Spec. Abb. & Fel. tradit Paris. d. cons. 34. nu. 4. lib. 4. quibus addo Capram consi. 54. nu. 10. quinimò † Episcopum teneri loca hæc, vt pia & religiosa visitare, respondit Feder. de Senis. consi. 111. quæstio talis est & c. qua ratione etiam factum est, vt affirmauerint quamplurimi, ex relictis istis confraternitatibus, tanquam de relictis pijs locis† quartam Episcopo deberi, sic latissimè consuluit Barba. consil. 1. lib. 4. & huius fuisse sententiæ Petrum Vbald. retulit Alex. consi. 102. num. 5. lib. 7.

Contra autem has confraternitates nõ esse loca religiosa, & pia multis suadetur, quia singuli † illi qui ex confraternitate laici sunt, vxores ducere possunt, & de se domi viuunt, mercaturas cęteraq; huiusmodi negocia exercere valent, quare non sub † iudice ecclesiastico, vt religiosi, conueniuntur, sed sub laico. sic Bar. in l. vlt. num. 15. ff. de colleg. illic. quem est secutus Iaf. consil. 218. col. 2. versic. ad prædicta etiam. libr. 2. Paris. consi. 34. num. 28. lib. 4. addo Zarabellam consi. 13. in ciuitate & c. ideoq; Rebuff. qui suprà. nume. 8. affirmat † Episcopum in eos ordinariam non habere iurisdictionem: accedit præterea crebriorem esse sententiam, relictum loco pio & religioso factum, non deberi, sicq; solui non posse huic confraternitati. hanc probauit Bald. consil. 161. quidam Franciscus Cristionis. col. 1. versi. quarto quæritur. lib. 5. idem in l. iubemus. & in aut. hoc ius porrectum. col. 2. versi. secundo quæro. C. de sacrosanct. eccles. & alios plures citat Tiraq. d. tracta. de priuileg. piæ causæ. in præfat. pag. 4. illi addo Calca. consil. 21. colum. 2. versic. modo reuertendo. Iaf. consil. 218. num. 1. lib. 2. & Capram. d. consil. 54. num. 11. qui nu. 14. subijcit, ex Baldi sententia, eo casu non procedere, quando confraria annexum hospitale haberet. quinimò aduersus ea, quæ paulò antè retulimus, sentiunt quamplures, ex relictis istis confraternitatibus, quartam Episcopo non deberi, sic Abb. & Innoc. in c. officij. de test. quos secutus est Rebuff. d. tractat. de confrarijs. num. 8. eiusdem sententiæ addo ipse Bald. consi. 133. factum super quo consi. lib. 2. Feder. de Senis. consi. 150. cum aliqui boni viri, quos secutus est Iaf. d. consil. 218. col. 2. versic. ad idem etiam adduco, libr. 2. & idem interrogatus respondit Capra. consil. 26. in fin. Calca. d. consil. 21. col. 2. versic. modo reuertendo. & aliquos citat, (etsi vt mox retuli, cõtrariam ipse tueatur sententiam) Barb. d. consi. 1. col. 2. lib. 4. hinc respondit, quem nunc retuli Iaf. consi. 218. libr. 2. quod quemadmodum priuatus quilibet, qui vel studioso, † vel Doctori publicè præsertim profitenti impedimento est ob artem quam exercet, ne studijs operam commodè dare possit, expelli potest, vt in fabro ferrario, & similibus; cum eos præsertim studiosus, vel Doctor præuenit, sic hos disciplinatos posse expellere, ne alta ac inconcinna eorum voce impediatur. affirmat pariter Paris. d. cõsi. 34. lib. 4. aduersus ea, quæ statim suprà retulimus, Episcopum non posse horum disciplinatorum cõfrarias & ecclesias visitare. accedit, quod ex legatis † factis istis cõfraternitatibus detrahitur Falcidia, & Trebellianica. sic post Corn. cõs. 307. in fi. lib. 4. affirmauit Paris. cons. 50. nu. 28. lib. 2.

Difficilis ergo est huius nodi dissolutio, cum tam varię sint interpretum opiniones. Pluribus tamen cõsideratis casibus finiri sic res potest. Primus casus, cũ solæ personæ ipsius confraternitatis consideramus, tunc isti non dicuntur religioni addicti, vt ab ea non possint ad libitum recedere, ideo & vxores ducunt, & negocia exercent: quæ à religiosis exerceri nõ possunt. quare merè, & propriè seculares & laici sunt, habenturq; ob id nulla est in eos Episcopi iurisdictio. sic intelligo Bar. d. l. vlt. nu. 15. ff. de colleg. illicit. & alios, qui eum sunt secuti.

Secundus est casus quoad bona, quæ illius vniuersitatis & confrariæ sunt. & tunc si ea mente, & animo illa sunt vnà simul congesta, vt confrariæ deseruiant, & possit ipsa confraternitas ad libitum de illis disponere & tractare, illa non habentur vt bona loco religiosi, sed prophani, quare is locus, illud oratorium, in quo omnes vnà conueniunt (quàm vulgo in istis regionibus Casatiam appellant) si eo animo ab eis fuit exstructum, dicitur locus secularis & prophanus, ad libitumq; † distrahi & reditus alienari possunt, sic intelligo Bal. in d. aut. hoc ius porrectũ. col. 2. versi. secundò quæro. C. de sacrosanct. eccles. & in l. id quod pauperibus. q. 21. C. de episcop. & cler. quem est secutus Balb. tract. præscrip. 1. part. 5. part. princ. in prin. versi. amplia quinto, sic intelligo Paris. d. consi. 34. num. 19. lib. 4. Nec hac ratione dici potest locus religiosus, quod ibi adsit † altare & campanile, quia hæc non constituunt, sine Episcopi speciali consecratione & confirmatione, locum religiosum & sacrum, vt respondit Zarabella. d. consi. 13. & alij plures, quos est secutus Paris. d. cõs. 34. nu. 15. lib. 4. si verò locus ille, seu illud oratoriũ est extructum vt sacrum sit, & Deo Opt. Max. dicatum, & bona vna simul congesta, eo sunt animo cõgesta, vt ad opera oratorij necessaria, & ad pauperes subleuandos perpetuò sint: tunc bona illa & is locus iudicãdus est religiosus, etiam si Episcopi consensus non accesserit. ideoq; ad libitum illa bona distrahi non poterunt, nisi accedente totius confraternitatis cõsensu ac auctoritate Episcopi: illis tamen in casibus, in quibus aliorum locorum religiosorum bona distrahi cõceditur. sic intelligo, quæ scribit Petrus Reb. in d. tract. de confrarijs. num. 9. cum eiusdem sententiæ citat Iac. Reb. in l. quisquis. & l. pen. C. de spect. lib. 11. illa est ratio, quia † locum religiosum etsi non sacrum vnusquisque facere potest. & semel Deo dicatum, ad vsus humanos cõuerti non potest. §. sacræ. §. religiosum. Instit. de rer. diuis. & ratione huius effectus, bona illa religiosi loci iudicantur, cum ad id solum commodum tendunt, vt vno verbo sensit Zarabella consi. 13. in prin. & ita clarè sentiunt Abb. cons. 31. col. 1. versi. sed his non obstantib. lib. 1. Soc. Sen. cons. 82. col. pen. versi. in contrarium facit lib. 4. quam autè in his potestatem habeat Episcopus, nunc non excutio.

QVAERO sextò, an hoc† remedium concedatur commendatario è commenda deiecto? & non concedi clarè sensit Fel. in c. si constiterit. num. 4. post glos. ibi, in verbo, commendata. in fi. de accus. & clarè idem affirmauit Cap. decis. 3. nu. 4. ea præcipua adducuntur ratione, quòd † commendatarius sit depositario & commodatario similis, cum ecclesia causa custodiæ tantum ei concedatur. c. nemo. de elect. in 6. Rebuff. in praxi benef. in titul. de commend. nu. 1. Franc. de Marchis. q. 1247. quem est secutus Cæph. consil. 97. nu. 15. 16. lib. 1. cum ergo depositarius non possideat. l. licet. §. rei. ff. depos. vt nec commodatarius. l. rei commodatæ. ff. commoda. sequitur spoliatum non dici, & per consequens ad possessionem minimè reintegrandum, quæ sanè sententia non habet difficultatem, cum commendatarius è possessione seu custodia à Pontifice commendante deiicitur, vt in commodatario diximus suprà remed. 9. ex l. si quis in tantam. q. 22. sed maius est dubium cum deijcitur à tertio, & relata ratione idem dicendum videtur, & ex d. c. si constiterit. veruntamẽ contrarium existimo verius, contra tertium spoliatorem commẽdatario hoc remedium concedi, vt de interdicto, Vnde vi & remedio. d. l. si quis in tantam. diximus. d. q. 22. & cæt. ea ratione quia † is ius aliquod in commenda dicitur habere cum spoliatur, vt egregiè declarat Gomes. Hispan. in regula Cancellariæ, de non tollendo iure quæsito. q. 4. in fi. quinimo titulum quendam habere dicitur, vt nec in totum depositario similis esse dicatur, potest enim † expensas facere, debita persoluere, & alimenta sumere, vt is qui titulum habet. c. 1. de solut. & post Archid. in c. quia plures. 21. q. 1. tradit Rebuff. d. titul. de commenda. nume. 3. & habere titulum respondit Corn. cons. 66. numer. 2. in fi. libr. 3. quod egregiè declarat Cass. super regulis Cancel. decis. 32. num. 6. 7. & alijs sequentibus. cum ergo de iure Pontificio quodlibet minimum præiudicium sit considerabile. c. si proponente. de rescript. & Gomes. d. q. 4. circa fin. sequitur concedẽdam esse reintegrationem: quæ sanè conclusio fortius procedit in † commendis nostri temporis, quę ex vsu loco titulorum habentur & perpetua sunt & beneficiati de fructibus illarum disponunt, vt post Præpos. in c. cum autem. 44. distinct. Gomes. in regula. Cancellariæ. de infirmis resign. q. 13. versicul. quibus non obstantib. & clarè idem affirmauit Gomes. in regula Cancellariæ. de annali possessore. q. 26. idem latissimè de triennali possess. q. 5. Capicius. d. decis. 3. nume. 8. 9. licet olim aliter esset, vt iam retuli, & ita intelligitur decisio Rotæ in antiquioribus. tit. de præbendis. decis. 1. num. 2. hodie enim, solent sic concedi commendæ, vt ad libitum de fructibus disponat, quare ad maiorem cautelam solet hodie in concessionibus clausula apponi, quod possit de fructibus disponere. sic docet Rebuff. d. tit. de commenda. nu. 26. Quod tamen suprà diximus † Pontificẽ Max. ad libitum posse reuocare commendam, & commendatarium spoliare: intelligo cum cõmenda est ad incertum tempus, non si ad certum, & ad vitam, nec enim tunc sine causa ab eo aufertur, vt declarat Rebuff. d. tit. de commend. num. 98. ex c. satis peruersum. 56. de dist. & tradunt Iaf. in l. vltim. colum. 2. versi. facit benè. C. si contra ius vel vtil. pub. & consi. 145. col. 1. 2. lib. 2. Ripa lib. 1. respons. c. 14. col. penul. qui affirmant: Pontificem † non posse sine causa iam concessum beneficium auferre. quod intelligo de ordinaria potestate, non de absoluta, vt declarat egregiè Crau. de antiqu. temp. 2. par. 1. par. princ. nu. 37. & ita concludo.

QVAERO septimò an† hoc remediũ reintegrãdæ concedatur patrono ecclesiæ, qui sedem vel arcam sui honoris in ecclesia habuit, & ab ea fuit deiectus? & habere locum decidit olim consilium Delphinatus, vt testatur Franc. de March. q. 275. ea ratione, quia is patronus, quemadmodum † ex gratia habet in ecclesia ius patronatus. c. quoniam. de iure patr. sic ei ex gratia conceditur, habere sedem in ecclesia honoris causa, vt tradunt Host. & Abb. in c. abolendæ. de sepult. vt quoque videmus honoris causa patronis † esse concessum, vt habere possint in illis depicta familiæ insignia, quæ ab alio † abradi nõ sine domini iniuria possunt. sic docuit Bar. in l. 2. §. ne eius nomine. ff. de oper. publi. Cæpoll. tracta. seruit. de seruit. vrbanor. præd. c. 71. de pictura.

QVAERO octauò quid in † commodatario & depositario, an illis concedatur hoc remedium? & concedi plures affirmarunt, vt Io. And. & Spec. quos est secutus Soc. d. l. rem quę nobis. nu. 6. de acq. poss. & cons. 37. col. vlt. vers. secundum remedium. libro. 3. communem * testatur Rip. d. l. rem quæ nobis. nu. 21. etsi idem * in c. sæpè. num. 24. de restit. spol. non audeat affirmare. hanc probauit Plot. in l. si quando. nu. 63. C. vnde vi. & Henric. Boi. in suis singularib. tit. de petit. & poss. iud. nu. 11. depositarius & c. Natta. cons. 563. nu. 29. lib. 3. leuia tamen sunt huius opinionis fundamenta, adducitur enim iste textus. id est, † c. reintegranda. 3. quæstion. 1. in illis verbis, spoliatis & eiectis quasi velint dicere sub illo verbo eiectis contineri & detentatores solum, sed nihil est: tum quia hoc modo est ponere differentiam inter verbum eiectis & spoliatis: tum quia (vt dicebat Ripa) loquitur de Episcopo eiecto. si ergo Episcopus, ergo titulum verũ cum possessione habet, quod non cõtingit in commodatario, & depositario. afferri 51 secũdo solet loco solet tex. in † c. cũ ecclesia. 3. q. 2. in verbo, possessiones vel res. nam verbum res, generale in solo detentatore verificari posse videtur, sed præter responsiones à Rip. relatas, est considerandũ, loqui semper de eiectis è proprijs rebus, vt ibi dicitur. d. c. reintegranda. ibi, res proprias, id est, suas, quod non contingit in commodatario, qui nec res habet suas, nec possessionem, vt statim subijciam. argumentatur tandem Soc. ex eo, quod de iure ciuili de æquitate conceditur 52 † commodatario iudicis officium, vt affirmant multi, quos infrà referam in vltimo remedio recuperandæ possessionis. sic ergo hoc in casu idem est dicẽdum. sed respondet multis modis Rip. ipse autem arbitror, nec illam sententiam esse sic absolutè veram, vt opinantur interpretes, & suo loco dicemus, quod si eo remedio est succursum commodatario, non tamen hoc nostro.

Contrariam itaq; sententiam probauit Rip. d. l. rem quæ nobis. num. 21. & in d. c. sæpè. nu. 24. quem visus est sequi Cæph. consi. 100. num. 17. lib. 1. ea adductus ratione, quod cum † cõmodatarius & depositarius nõ possederint. l. rei commodatæ. ff. commod. l. licet. §. rei. ff. depos. non possunt dici spoliati, vt inde restituantur, quare tunc conceditur commodanti domino restitutio, si à tertio is commodatarius sit spoliatus, vt aliàs declarauimus, in 9. rem. sup. ex l. si quis in tantam. q. 22. in fin.

Declaratur præter aliàs dicta, nõ habere locum eo casu, cum commodatarius rebus commodatis vnà cũ proprijs simul spoliatur, vt si domi áliqua commodata habeo, & è possessiõe domus deijcior, nõ modo sum ad possessionem domus restituendus, sed & ad bona illa commodata. sic intelligo notab. † textum. l. 1. §. quod autem ait Prætor. ff. de vi & vi arm. quod ratione cuiusdam accessorij contingit, alioqui nec eo casu daretur interdictum, cum commodata mobilia esse possint, in quibus cessat illud interdictum, vt olim diximus, quod si hoc in eo interdicto contingit, fortius in nostro, quod est illo pinguius, & ad illius extensionem factum, vt fatentur * omnes.

QVAERO nono, an hoc† remedium concedatur illi, cui res precario concessa est? & dicendum videbatur non concedi. ea ratione, quia si negatur commodatario, sic precario roganti, cum æquiparari videantur, vt scribit Euerardus in centuria legali. in loco. de commoda. ad precarium. numero. 1. sed vera est sententia, concedi, quam rectè probauit Rota in decisionibus antiquis. titulo. de restitution. spoliatorum. decis. 1. num. 2. ea optima ratione, quia iste, qui † precario possidet, dicitur habere naturalem possessionem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt est notab.tex.in l.& habet.§.pen.ff.de prec.non mirum si ea spoliatus restitui potest. Nec ad rẽ facit, illa æquiparatio,quia in hoc differũt,vt is Euerardus animaduertit, præcitato loco, qui statim subijcit, huic possidenti precario concedi interdictum, Vti possidetis,si turbari contingat,quare † æquiparationis cessat 57
argumentum,cum in puncto,de quo agitur non est facta æquiparatio.c.translato.vbi Dec.de const. Alex.in l.si quis maior.nu.10.C.de transf.& in l.Gallus.§.forsitan.nu.5.de lib.& posth.Iaf.l.2.nu.19. de iureiur.Paris. consi.49.nu.85.lib.3.

Declaratur tamen hæc sententia,† vt procedat,quando à tertio deijcitur,non quando à domino concedente,sic Rot.in d.decis.1.& in eo interdicto, Vti possidetis,sic declarat Euerardus,qui suprà.quam sanè declarationem ipse intelligo, dummodo is, qui precario possidet,iam non introuertit possessionem contra dominum,si enim introuertisset,& iure proprio possidere cœpisset, si à domino ipso deijceretur, contra eum restitui posset,sic probo ex his, quæ dixi sup.in 9.rem. ex l.si quis in tantam.q.22. vers. declaratur primus casus &c.non repeto. 58

QVAERO decimò an hoc † remedium competat cessionario? & competere affirmant vno ore interpretes,vt apud Rip.d.c.sæpè.nu.25.de restitut.spol.Socin. l.rem quæ nobis.num.10.de acqu.poss.quos est secutus Tiraq.de retract.consang.in §.26.gloss.3.nume.18.in fin. 59
quo loco quamplures refert affirmantes, † concedi cessionario interdictum, Vnde vi,ex text.vbi gloss.& cæteri.l.si in diem.§.Iulianus scribit.ff.de petit.hæred. ergo fortius remedium huius Canonis, reintegranda. addo hanc sententiam à Ruino probari in contilio.45. colum.5.versicul.& est breuiter dicendum.libr.4.Gomes.super regula cancellariæ. de triennali possessore, q.11. versicul. secundus casus est,& cæt.qui Bald.consi. 308.super quo puncto libr.3.citat,& intelligit,quando in specie cessionario est cessum ius spolij,& omne aliud ius competens.idem respodit Rol.à Valle. cons. 28.nu. 22.lib.2.

QVAERO vndecimò † an malæfidei possessori sua possessione deiecto concedatur hoc remedium? & concedi affirmant Butr.Areti.Roma.& Alexand. quos retulit & probauit Rip.in d.c.sæpè.nu.23.Rub.in l.naturaliter.§.nihil commune.nume.81.ff. de acquiren.poss. Bertr.cons.44.num.3.1.par.lib.3.Rober. Mara. de ord. iud.7.dist.iud.num.50.istis accedo, & præter aliorum 61
fundamenta, perpendo textum illum † c.in literis.in 62
fi.de resti.spol. qui prædonem esse restituendum affirmat,nec magis is textus ad iuris ciuilis dispositionem se refert,quàm iuris Põtificij, dum illis verbis vtitur, quia etiam prædo secundum iuris rigorem restituendus est,cum & in iure Pontificio considerari soleat rigor. considero præterea clarissimum text.c.vlti.§. sed objicitur.3.q.1.quẽ perpendit & Rip.qui suprà:is enim textus, posteaquam affirmauit minus canonicè institutum & spoliatum esse restituendum,diluens nonulla, quæ objiciebãtur hanc reddit rationem: Cum violenta possessio nisi per iudicis sententiam violento detentori detrahi non possit.

Contrariam tamen sententiam crebrius affirmarunt interpretes,vt testatur Rip.d.c.sæpè.numer.23.& Brun.cons.19.nu.24.cons.21.nu.2.Rub.d.§.nihil cõmune.num. 78.etsi ipse(vt retuti)aliter senserit.hanc pariter probasse videtur Molin. ad Alexand.consi.6. num. 9.lib.3.Bertrand.consil.54.libr.1.Anton.Matth.l. naturaliter.§.nihil commune.nume.53. de acquirend.poss. qui solum intellexit,in spoliatore expellente. nouissimè Natta.consi.288.nume.2.& consi.373.numer.36.libr. 2.horum tamen fundamenta facili negocio dilui possunt,& quibus multis respondent Ripa & Rub.præcitatis in locis,non refero:illud tantum dico, nihil esse rationem, quæ pro sententia crebriori confideratur: ne scilicet ius Pontificium iniustos foueat occupatores, & delinquendi concedat ansam, nec enim his in casibus considerat spoliati persona, † sed spoliatoris,vt illius comprimetur audacia,vtque intelligat sibi non licere, sua manu ius dicere, vt aliàs admonui. quare dicimus vltimo loco spoliatum esse ante omnia restituendum, antequam ratio habeatur primi spolij. c.vltim.de ordi.cogn.vbi ✳ omnes.quod si malæfidei possessores non tueretur ius Pontificiũ, dubio procul is spoliator vltimo loco spoliatus non restitueretur, sed de illius mala fide disputaretur. 63 ✳

Declaratur tamẽ hæc conclusio non procedere in illis casibus relatis sup.in 1.rem.q.11.in ea quæstione: An prædo sit ante omnia restituendus. vbi tres attuli declarationes, quas non repeto.

QVAERO duodecimò an hoc † remedium transeat in singularem successorem, in quem res sine iurium cessione fuit alienata? & transire affirmarunt Soc. Sen. d.l.rem quæ nobis.nu.10.de acq.poss.Soc.Iun.in consi. 34.nu.10.lib.3.Grat.cons.42.nu.7.8.lib.2.illa ratione adducuntur, quod hoc remedium sit in rem scriptum, non mirum si transit in singularem successorem.iuxta doctrinam Bart.in l.si tertius.§.si quis prius.nu.5.ff. de aq.pluuia.arcen. & esse in † rem scriptum patet ex c. episcopi.3.q.1.& c.cum ecclesia.3. q. 2. dum concedit reintegrationem contra quoscunque detentatores,ergo etiam contra singulares successores.sed responderi potest intelligi contra quoscunq; detentatores, id est,qui immediatè occuparunt.Quare verior est Ripæ sententia non trãsire hoc remedium in singularem successorem.non tamen adducor Ripæ fundamento, dum inquit,non concedi hoc remedium pro damno præterito,quia etiam ea,quæ in rem sunt † scripta,non transeunt in singularem successorem pro damno præterito, vt probat.l.si tertius.§.si quis prius.ff.de aq.plu.arcen. nam hoc nihil est,vt animaduertit Soc.Iun.in d.consi. 34.num.12.Cum hoc non sit damnum præteritum, sed præsens,ex quo de possessione adhuc spoliatorum existenti recuperanda agitur. illa ergo ratione potius in hanc adducor sententiam, quod in rem scriptum non sit hoc remedium, cum ad similitudinẽ interdicti Vnde vi, non esse scriptum in rem,aliàs diximus supr.in 5.rem.q.18. vt ergo illud non datur contra singularem successorẽ. l.cum te.de vi & vi arm.sic nec hoc nostrum non pariter transit in ipsum:nostrã hanc opinionem clarè probat.c.sæpè.de rest.spol.cuius constitutio hac nostra recentior, ostẽdit iam ante sui promulgationem spoliato contra singularem successorem nõ esse succursum, quod suo loco latius expendam. 64 65 66

QVAERO decimotertio econuerso à præcedenti quæstione, † an hoc remedium reintegrandæ detur contra singularem successorem? in qua quæstione non sibi constant interpretes, nec altera vel difficilior, vel in foro quotidiana magis est: quãobrem aliqua vtar, in ea explicanda diligentia, & quo res sit clarior, vna cum Soci.d.l.rem quæ nobis.nu. 12. plures distinguam casus. 67

Primus itaq; est, cum nouus † hic & singularis possessor est cum bona fide:sed sine titulo,& hoc casu contra eum hoc remedium concedi affirmant vno ✳ ore interpretes,vt testatur Soc.d.l.rem quæ nobis.nu.12.in princ. vbi refert Bart.eo loco. & l.vltim. §.sed cum in secunda.C.de furt.Alexand.consil.51.numero.1.versic. & præsertim quando.libr.1.consi.117.nume.3. vers. sed in proposito.libr.2.& consil.6.numer.9.libr.3.eiusdem fuit opinionis Soc.Iun.consi.128.num.21.lib.2. illo vno adducuntur omnes fundamento:quod probata † antiquiori possessiõe illa quæ est iunior & sine titulo, clandestina præsumitur.c.licet causam.de proba.vbi Deci. nu.9.declarat,vt econtra † cum apparet de titulo,vitium clandestinitatis possessione tollitur. l. siue autem. §.si duobus.ff.de Public.Bart. in l.si duo,in princ.nu. 4.ff.vti possid.Afflict.decis.363.numer.3.Iaf.consil.148. num.2. lib.2.Ruin.consi.53.numer.4.libr.4.Goza.cons. 86,numer. 5. 6.Paris.107.numero.80.libro.1.Socin.Iun. consi. 68 ✳ 69 70

consi.146.nu.26.lib.1.Bello.consi.11.nu.12.Boe.q.239.nu. 1.Craue.consi.104.num.14.consi.132.num.10.in fi.consi. 248.nume.6.vers.rursus.consi.258.nu.20.Plot.l.si quando.numer.99.C.vnde vi. si ergo vitiosus est hic possessor, contra eum hoc remedium, vt contra detentatorem competere videtur.d.c.episcopi.3.q.1. & c.cum ecclesia.3.q.2.sed quid hac de re sentio, in sequenti casu dicam.

Secundus est casus à Soc. & cæteris omissus, quando nouus † successor & possessor est cum bona fide & titulo, sed titulus superuenit post possessionem illam antiquiorem,sicq; per fraudem titulus est inductus: & tunc idem est vt in casu præcedenti, cum is titulus sit 71
nullus vt fraude quæsitus. sic † declarat Bal.in disput. accusatus de vi turbat.col.vlt.vers. tertio modo. quẽ 72
sunt secuti Alex.consi.88.nu.1.vers.plus dicit.lib.5. Dec. cons.303.nu.8.Goza.consi.86.nu.19.Bello.consi.11.num. 4.sed duo hac in re perpendo. primũ Baldum & relatos facti speciem proponere, quando in recẽtiori possessore superuenit titulus post antiquiorem possessionem ipsius sui aduersarij,quod non satis arridet:quandoquidem, dum loquimur de recentiori titulata possessione,semper præsupponimus & possessionem & titulum,post illam aduersarij antiquiorem superuenisse.quare rectius mihi intellexisse visus est Curt. Iun. consi.108.nu.25.in fi.quem secutus fuit Craue.consil.158. nu.21.in fin.vers.secundo igitur. quando nouus is possessor post adeptam possessionẽ affectus est titulum: nam is titulus fraudis suspicione non caret, cum facilè fuerit amicum à quo emere fingeretur supponere, eoq; cauillo ac dolo antiquiorem possessorem fallere. alterum quod perpendi illud est, non satis esse tutam Bald.& sequacium sententiam, vt rectè animaduertit, Crau.d.consi.258.nu.22.vers.aduertendum tamen, &c. non refero.probata tamen Baldi sententia, quoad nostram hanc propositam disputationẽ. hic casus à præcedenti non differt,cum par ratio vitij in vtroq; militet,verum etsi in foro relatæ interpretum obseruẽtur traditiones, quãdo & illud quamplurimi ausi sint affirmare,remedium hoc contra bonæ fidei & titulatos possessores cõcedi,quod fortius est,& suo loco explicamus.attamẽ ipse nunc, vt studioso beneuoloq; lectori cogitãdi præstem occasionẽ,animaduertendum censeo,Dd.argumentationem concludere quidem,vitiosos hos esse possessores,sed non concludere,contra eos concedi hoc remedium, quod minimè dari posse videtur,cum ad similitudinem sit interdicti Vnde vi, quod contra singularem successorem etiam vitiosum, non conceditur.d.l.cum à te.nec iure Põtificio probatur,quod ex hoc canone reintegranda,conceditur cõtra singularem successorem.cum illa verba,& quibuscunq; detentatoribus, possint de ipsismet occupatoribus immediatis intelligi, quod præsertim confirmatur ex c.sæpe.de rest.spol.quod(vt iam admonui)esset frustra post hoc c.reintegranda. promulgatum. & latius suo loco dicam.

Tertius est casus, quãdo nouus † is possessor est cũ titulo & bona fide,sed causam ab auctore vitioso habuit,sicq; res est affecta vitio,sed personali.& adhuc contra eum hoc remediũ concedi affirmat Socin. d.l.rem quæ nobis.nu.12.versic.aliquando & secundo.Alc.ibi- 73 ✳
dem.num.8.ea adducitur ratione Soc. quia res vitio † 74
effecta,vt præscribi nõ potest,sic nec possessori concedi, vt Publiciana experiatur.l.siuè aũt.§. si duobus.ff. de Publ.sic ergo contra eum possessorem hoc remedium conceditur, cum aliquo iure se tueri non possit. hæc propè Soci. cui non aduersatur Bartoli doctrina. in l.tertia.§.opus.ff.de aliena..iudic.mut.cau.fac.dum 75
inquit,quod si poteram te † Publiciana cõuenire,quia eras in vitio,si in alterum alienaueris, contra eum agi non posse, cum & titulum & bonam fidem habeat, quare contra te in factum actione agam. si ergo ea ratione cessat Publiciana,si hoc in casu cessare debet hoc remedium: nam illa Bartoli sententia crebrius reijicitur,vt contra Bartol.sensit Iaf.in l.1.numer.4. versic. quarto ergo fallit.C.de inoffi.testamen.& clarius Gomes.§.sed ifte.num.13.Institut.de act.quo loco ingenuè testatur Bartol.falli, cuius sententiam non probat † is 76
textus.l.3.§. opus. cum ibi nuncians non posset agere contra emptorem,quando nunciatum illi minimè fuerit.vt enim Bart.ibi fatetur,nunciatio est personalis, & personam non egreditur.l.vltim. ff.de contrahend. empt.quod in Public.non contingit, quæ realis est.sed (vt iam in relatis suprà casibus diximus) si contra singularem hunc possessorem cum vitio, nõ conceditur, quanto fortius contra vitio carentem.text.autem.l.siue autem.§.si duobus.de Publ.infrà in vltmo casu declarabimus.

Quartus est casus, † quando successor singularis est 77
cum titulo & bona fide, sed res est effecta vitio reali, vel ob furtum commissum, vel ob vim expulsiuã, eo casu affirmat Soc.d.l.rem quæ nobis.num.12. versi. aliquando & tertio.cõcedi hoc remedium reintegrandæ,& clarius eo loco idẽ censuit Aret.col.vlt.in princ. versi.vnde miror. Corn.consi.18,nu.11.& cons.62.num. 10.vers. tamen præfertur.libr.1. nam hoc casu res præscribi non posset.l.Pompo.§.cum quis.de acq. poss.§. furtiuæ.Instit.de vsucap.nec conceditur illi possessori Publiciana.l.eum qui.§.prætor ait.ff.de Public. sic ergo contra eum dari posse videtur hoc remedium, ex quo ius non habet, quo se tueatur cõtra antiquiorem possessorem.verum ex relatis rationibus sup. defendi minimè posse videtur hic casus.

Quintus est casus, quando is singularis † successor 78
est cũ titulo & bona fide, sed vitioso possessori successit. qui sanè casus à tertio non multum differre videtur,etsi ab eo nõ distinguat Soc. in d.l.rem quæ nobis. nu.12.versi.aliquando & quarto. qui censuit hoc casu non esse huic remedio locum.sic & ibidem Alex.num. 8.circa princ.& consi.118.col.1.libr.1. ea adducuntur ratione,quia possidens cum titulo & bona fide rem non vitiosam,licet causam habuerit à vitioso auctore, habet tamen Publicianam. l. eum qui.§. prætor ait.ff.de Publi.quare si conueniatur, poterit se defendere: nam cum agere possit, fortius poterit se defendere. l. inuitus.§.cui damus.de reg.iur.

Contrariam tamen sententiam probauit Rip. in c. sæpè.nu.28.in fi.& ambigit Soc.d.l. rẽ quæ nobis. d.nu. 12.vers. potest tamen etiam sustineri.moti sunt primò, quia licet nouus hic possessor vitiosus non dicatur, attamen, ex quo ab auctore vitioso causam habuit, sua possessio non procedit à pari cum possessione actoris antiqui possessoris,cum is nouus longo tantũ tempore non præscribat, vt is antiquus posset: quare fortior & melior est antiqui possessoris possessio, præfertur ergo.verum non vrget hæc argumentatio,quia etsi rei conuenti possessio ita potens, & efficax non sit, quoad omnia,vt possessio actoris,sufficit tamen,si ita potẽs sit,vt se tueatur,cum spoliator,nec iniquus possessor dici possit, quamobrem conueniri non potest. Nec me mouet,quod secundo loco inquit Soc.hunc actorem deducere in articulis posse, ipsius noui possessoris possessionem,respectu antiquioris suæ,esse clandestinam,iuxta doctrinam Bar.& ✳ omnium in l.si de eo.§.si fortè.de acq.poss.cum aliis à nobis supra congestis. quia responderi potest, parum actori deductionẽ illam prodesse posse, cum clandestinitas eo casu probari non possit,cum nouus is possessor clam possidere non dicatur,is enim clam possidet,qui dum metuit futuram controuersiam,eam possessionem furtiuè ingreditur.l.clam possidere.in prin.ff.de acqu. poss. Nec dicatur suus auctor fuit vitiosus si cque clandestinus,ergo dico † vitium illud non transire in successorem bo- 79
næ fidei,vt tradunt oẽs ✳ in d.§.cum quis.ibi Bart.nu. 6.& in §.quod autem.Institut.de vsucap.clarè Alexan. consilio.118.numero.3.libro. 1. quare dum nos de solo bonæ fidei successore disputamus, intelligimus eum omni clandestinitatis vitio carere, alijs tamen ratio- ✳

nibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

nibus à nobis iam perpensis verè constat, hoc in casu cessare huius canonis remedium.

Sextus est casus magis controuersus, in quo non mediocriter Dd. nostros variasse videmus: quando sci
80 licet nouus † possessor est cum titulo & bona fide, & causam habuit à bonæ fidei auctore, an contra eum concedatur hoc remedium? & prima est opinio affirmatiua concedi, quam probauit gloss. in c. cum ad sedem. de rest. spol. ibi Panor. nu. 20. & Hostien. Inn. Calde. Butr. & Abb. in c. sæpè. qui quidem Abbas testatur
* ab hac sententia tanquam à communi * & vera non esse recedendum, ibiq; refert eiusdem sententiæ fuisse Goffr. & Lapum alleg. 52. sic hanc probauit Gemin. Ligna. & Archi. in hoc c. reintegranda. hanc est secutus Alex. in l. rem quę nobis. nu. 8. de acq. poss. quo loco affirmat sic consuluisse & iudicari vidisse. idem Alex. sic consuluit. consi. 51. numero. 1. verficul. quinimò tenuit. lib. 1. consi. 117. num. 3. in fi. & nu. 4. consi. 200. nu. 8. libr. 2. consi. 6. nu. 5. lib. 3. consi. 91. num. 6. & consi. 92. nu. 8. lib. 5. idem respondit Anch. consi. 42. circa med. Corn. consi. 56. num. 4. lib. 2. qui communem esse & in foro seruari testatur, non audet tamen hanc affirmare, vt idem quoque nutat in consi. 35. nu. 18. lib. 1. Barb. consi. 42. col. pen. vbi communem esse testatur lib. 2. & consi. 24. col. 2. lib. 4. Roma. d. l. rem quæ nobis. & ibidem Ias. num. 19. vbi hanc communem testatur, referq; sæpius sic consuluisse, vt verè consuluit. consil. 72. colum. 1. libro. 4. idem respondit Soc. Sen. consi. 18. col. 12. versic. tertium remedium. consi. 89. in fi. lib. 1. Io. Mar. Riminal. consi. 67. nu. 7. consi. 98. nu. 76. lib. 1. & consil. 428. num. 10. lib. 3. & ibi Hippolytus Riminald. in addit. idem censuit Afflict. dec. 361. numer. 33. & in comment. ad constit. Neapol. lib. 1. rubr. 25. contra quem de restitut. agatur. nume. 30. 31. Dec. consil. 57. colum. vltim. consil. 136. in fi. & consil. 252. in fine. Lucas à Penna in l. si coloni. q. 21. C. de agri-
* col. & cens. lib. 11. hanc esse communem * testatur Rober. Maran. de ordin. iudic. 7. distinct. iudic. numer. 50. & Cassad. in titul. de restitut. spoliat. decis. 7. & probat Bertrand. consi. 121. & consi. 213. libr. secundo. Boe. q. 238. colum. 6. Soc. Iun. consi. 34. numer. 12. libr. 3. Claud. Seyssell. d. l. rem quæ. colum. Ioan. de Amicis cons. 97. num. 2. 4. 5. Petrus Beneintend. conclus. 33. Alc. resp. 388. nume. 2. Bero. c. in literis. nu. 19. de restit. spol. Plot. in l. si quando. nume. 66. C. vnde vi. Roland. à Valle consi. 50. nu. 11. consi. 72. nu. 7. 8. lib. 2. Mynsing. cent. 3. obs. 85. Osas. & decis. 13. nu. 6. Verum quæ adducuntur fundamenta non vrgent.

Primo enim loco affertur, quod probata antiquiori possessione, noua & recens præsumitur clandestina, c. licet causam. de prob. & tunc præsertim, cũ ipsa clandestinitas est allegata & deducta, iuxta doctrinam Bar. in l. si de eo. §. si fortè. in fi. de acqu. poss. quã secuti sunt plures olim à me relatis, & præsertim Rui. consi. 56. in fi. lib. 4. & Ias. consi. 21. colum. 2. lib. 3. verum respondetur & rectè secundum Soci. d. l. rem quæ nobis. nu. 12. vers. aliquando quinto, & vltim. & ibi Rip. numer. 27. non
81 procedere hoc in casu † clandestinitatis vitium, quod tollitur per titulum & bonã fidem. l. clam possidere. in princ. de acquiren. poss. quam responsionem probauit Rip. in c. sæpe. numer. 28. versic. secundo confunditur. de restitut. spol. & ante eos sic Alexand. consi. 118. nume. 2. versic. & dato. lib. 2. quo loco. numer. 8. subdit, actori hoc nihil prodesse, si titulum ostendat possessor. quare censuit in his terminis Paris. consil. 12. nu. 9. libr. 4. post. Curt. Iun. consil. 17. vltim. versic. duodecimum. quod cum contra nouum hunc possessorem nõ militet illa qualitas clandestinitatis, nec contra eum
82 hoc remedio agi posse. Præterea † clandestinitatis vitium personale est Bartol. l. Pompo. §. cum quis. numer. 6. non ergo in hunc bonæ fidei successorem & cum titulo, trãsit. sic Alex. Soc. & Rip. præcitatis statim in locis. accedit præterea. d. l. si de eo. §. si fortè. & ibi Bar. intelligi ac procedere in interdicto retinendę, nõ autem recuperandæ: vt sup. retulimus. in 1. rem. nu. 144.

Secundo afferri solet textus iste c. reintegranda. qui impersonaliter & generaliter loquitur, ergo generaliter intelligendus. l. 1. §. & generaliter. de leg. præstand. quæ consideratio confirmatur ex c. Episcopi. 3. q. 1. & c. ecclesia. 3. q. 2. vbi ab æmulis possessio recuperatur, & a
83 quibuscunque & c. quæ dictio, † quibuscunq;, vt multum generalis, omnes complectitur casus, etiam priui legiatos. l. in fraudem. §. vlt. de milit. testa. in l. 1. §. quod autem. de alea. in l. vna. in verbo, sponsam. C. de raptu virg. Socin. in l. 2. §. ex his. in prin. de verbo. oblig. latissimè Tiraqu. in l. si vnquàm. in præf. nume. 116. C. de reuo. do. & Crauet. in responso pro Republ. Sauilia. edito. nu. 60. 62. verum respondet Soc. d. l. rem quæ nobis. nu. 12. circa fi. vers. sed ad hanc rationem. & ibi Rip. nu.
84 27. d. † c. episcopi. & c. † ecclesia. intelligi à quibuscun-
85 que malæfidei possessoribus. & licet Ripa. in d. c. sæpè. numer. 28. in fin. maximam hanc esse restrictionem dicat, nihil est, cum sic ratio & subiecta materia suadeat, cum & verba quantumuis † vniuersaliter prolata, ex
86 habilitate recipiant restrictionẽ, vt in l. vt gradatim. §. 1. de mune. & hon. in l. 1. C. de sacrof. eccles. in §. nostra autem. Inst. de lega. §. 1. Inst. de verbo. oblig. quæ sic declarando, citat Rube. in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 72. de acquiren. possess. sic feudum concessum pro se & quibuscunque, intelligitur de habilibus, vt respondit Cur. Iun. consi. 183. num. 6. & alia similia latè afferuntur à Gomes. §. in personam. num. 24. Insti. de actio. & Tiraq. latissimè de retract. conuang. §. 1. gl. 7. nu. 22. rationem autem restrictionis afferunt Soci. & cæteri, ex argumento. l. siue autem. §. si duobus. de publica. rationem illam olim supra perpendebam, quia aliàs frustra edita fuisset constitutio. c. sæpe. de restitut. spo. vt suo infra loco referam.

Tertio itaq; loco sic relati interpretes argumentantur. remedium hoc † reintegrandæ est inductum in-
87 star, & ad exemplum interdicti, Vnde vi, sed in interdicto Vnde vi, nulla habetur ratio tituli, cũ ante omnia restituendus ad possessionem sit spoliatus, vt iam vidimus. Idem ergo hoc in casu dicendum est, quia si dabitur contra possidentem titulo, & bona fide, aduersus agentem non obstabit dominij exceptio, quæ alias obstaret si de titulo constaret. verum respondendo Socin. in d. l. rem quæ nobis. nume. 12. in fi. negat bonam esse consequentiam, dominij exceptio non impedit possessionis restitutionem, ergo conceditur contra possidentẽ titulo. hoc patet in ipso interdicto, Vnde vi, quo spoliatus ante omnia restituitur, & tamen contra singularem possessorem nõ datur. l. cum à te. de vi & vi arm. sic in c. sæpe. spoliatus ante omnia restituitur, & tamen non conceditur contra singularem hunc successorem, nisi scienter in vitio successerit. quare potius retorquetur fundamentum: si est instar interdicti, Vnde vi, non conceditur illud contra singularem successorem. d. l. cum à te. ergo nec hoc nostrum.

Argumentantur quarto, esse hoc remedium fauore animæ inductum, vt euitetur peccata. ergo extẽditur, vt iam diximus sup. sed nihil est, vt iam præcitato loco ostendimus, & infra demonstrabimus probari potius negatiuam.

Quinto ergo loco, sic argumentantur, † remedium
88 hoc reintegrandæ, est magis priuilegiatum, quam sit interdictum Vti possidetis, sed eo interdicto agenti, & de antiquiori possessione probanti, non obstabit tituli exceptio. c. licet causam. de prob. multo minus ergo obstare posse debet hoc in casu. sic argumentatur Claud. Seyse. d. l. rem quæ nobis. colu. 2. & refert Rub. d. §. nihil commune. nume. 72. hanc fuisse argumentationem, Alexand. consil. 200. 2. dubio. libro. 2. respondetque is Rube. minimè verum esse, quod antiquiori
89 possessione in eo † interdicto, Vti possidetis, probata, nouus possessor cum titulo succumbat, vt probat tex. l. si duo. in princip. vbi Bartol. ff. vti possi. & consuluit idem Rub. consi. 4. numer. 2. & alios supra retulimus.

q. ii. §. casu. præterea vt iam supra cum Soc. dicebam, non est bona consequentia, tituli exceptio non impedit possessionis restitutionem, ergo agi potest contra singularem successorem habentem titulum & bonam fidem, nec hic titulus alium respicit effectum, quam vt clandestinitatis vitium tollatur, quod declarat Rub. d. consi. 4. nu. 11. quo loco. nu. 14. vers. non obstat tex. respondet. d. c. licet causam. leuia alia nonnulla afferri solent, vt argumentatio illa ex l. si me & Titium. si certa. peta. & l. 2. de tritica. sed respondet Rubeus. d. §. nihil commune. numero. 72. in fine. & responsiones aliæ colligi possunt ex his, quæ suis retulimus locis. non repeto.

Contrariam itaque sententiam negatiuam, hoc scilicet reintegrandæ possessionis remedium non concedi contra singularem successorem possidentem titulo & bona fide, qui à bonę fidei & titulato auctore causam habuit, probauit Bar. d. l. rem quæ nobis. quem secuti sunt Ang. & Imol. vt ibidem retulit Soc. nu. 11. vers. aliquando quinto ac vltimo & c. qui & ipsemet Socin. in hoc parum sibi constans, hanc probauit sententiam, & idem in consi. 266. col. 6. versic. secundo eadem conclusio. libr. 2. qui multos eiusdem opinionis retulit interpretes, vt Nico. de Mattherel. & Bal. in l. 2. C. de fur. Specul. in tit. de petito. & possesso. versi. quid si peto. And. Barulum ac Io. à Platea. in l. si coloni. C. de agr. & cens. lib. 11. & Alexand. sibi dissidentem in consil. 118. libr. 1. & consil. 89. num. 7. consi. 90. lib. 5. idem respondit Calca. consi. 116. col. 2. vers. sed & tertio Corn. consi. 18. numer. 11. consil. 62. nume. 10. versic. tamen præfertur. & consil. 329. nume. 30. 31. lib. 1. latè consi. 282. nume. 7. libr. 3. Ruin. cons. 49. numer. 11. lib. 4. Ancha. consi. 310. colum. vltim. versic. ista enim iura. eiusdem sententiæ fuit Pract. Papien. in forma libelli, quo agitur in caus. spoliat. poss. in gloss. 1. num. 8. in fi. Zarabella cons. 114. col. 1. idem censuit Ias. libi contrarius. in cons. 21. col. 1. versic. secundo respondetur. libr. 3. vbi eiusdem sententiæ citat Io. Fabri. in §. sed illæ. Inst. de act. Io. Maria. Rimin. cons. 238. num. 10. lib. 2. & Hyppol. in addit. relati Riminaldi. ad cons. 67. nume. 7. lib. 1. ambo parum in hoc sibi constantes. idem à se dissidens, censuit Rip. d. l. rem quæ nobis. numer. 27. hanc semper probauit Rub. d. §. nihil commune. num. 71. 72. in cons. 4. colum. 2. & consi. 167. nume.
* 9. hanc esse veram & communem * probat Paris. consi. 1. num. 166. lib. 1. & sibi parum constans Soc. Iun. consil. 47. num. 25. & consil. 48. in fi. lib. 2. Brun. cons. 19. colum. vltim. & cons. 21. colum. 1. Gaza. cons. 28. numer. 36. idem censuit sibi contrarius Alcia. in d. l. rem quæ nobis. nu. 8. hanc probasse videtur Molin. in addit. ad Alexand. in consi. 6. num. 5. in verbo, non satis. lib. 3. dum citando Anch. subdit, non practicari. Bertr. consi. 323. in fi. 1. part. lib. 2. & Paris. in c. si diligenti. nu. 23. de præscript. Mant. cons. 79. num. 2. lib. 2. Anto. Matth. d. §. nihil commune. ampliat. 20. hanc clarissimè secuti sunt Natta. consil. 188. in fin. lib. 1. & clarissimus præceptor & compater meus Ioan. Cæph. consil. 4. num. 1. cons. 100. nume. 22. libr. 1. & huic sententiæ ipse pariter subscribo, cum & communem * magis esse intelligam, nam licet pro hac negatiua sententia enumerati fuerint. 29. interpretes: pro affirmatiua autem. 35. attamen si diligenter animaduertantur, multi ex relatis pro affirmatiua indistinctè
90 eam non probant. † nam gloss. in c. cum ad sedem. in gloss. vltum. in princip. solum quo ad possessionem rei ecclesiasticæ, non quo ad cætera laicorum, intelligit. Innoc. verò in c. cum ad sedem. colum. 2. nec vnam, nec alteram affirmat, cum neget remedium ex hoc canone esse nouum. idem Innoc. in c. sæpe. dubitatiuè tantum loquitur, nec audet eam sententiam affirmatiuam probare. sic Butr. & Abb. relati limitatè tantum loquuntur, quoad ecclesiæ possessionem, vt etiam animaduertit Rub. d. cons. 4. nume. 6. quo loco idem dixit de Calder. Lappo. & Ligna. Hostien. verò sensit hoc remedium non esse nouu, sed restitutorium secundum actionis motæ speciem, vt dicebat, Inno. d. c. cum ad sedem. col. 2. sic eum intelligit Lappus. d. allega. 52. circa princ. Boe. autem non satis clarè explicat, quid hac de re sentiat: & quia Inno. Hostien. & alij nonnulli ex antiquioribus parum consideratè pro affirmatiua citari consueuerunt, cæteri recentiores non animaduertentes eam affirmatiuam absolutè omnibus in casibus veram affirmarunt, sic & Bero. in d. c. in literis. nume. 59. dum per transennam hac de re verba faceret, inconsideratè pro affirmatiua Bartol. citabat: sic & Anch. d. consi. 305. quoad res ecclesiæ intelligit, & Cassado. in d. decis. 7. et Corn. consi. 56. nu. 20. 21. libr. 2. audacter affirmat, procedere solum quoad res ecclesiæ, aliàs affirmatiuam sententiam non esse veram, affirmasse visus est. Osasc. vero & Mynsing. loquuntur quando iudex supremus ex bono & æquo potest procedere. Omitto nunc eorum auctoritates, qui tam inconstantes reperti sunt, vt quid sibi placeret vix intelligamus. quare omnibus prætermissis, rationibus veris, ac solidissimis fundamentis, est quod veram hanc ostendamus negatiuam.

Primo ergo loco adduci solet † text. l. siue autem. §. 91
si duobus. de Publ. si duo titulum à diuersis dominis venditoribus consecuti sint, & in bona fide vterque sit, ille in Publiciana præfertur, qui de præsenti possidere reperitur: nam illa ratio, qua Publiciana non conceditur contra illum, sic possidentem, facit vt nec detur reintegrãdæ hoc remedium. nec Butrij prodest responsio, quam diluit Alex. d. l. rem quæ nobis. & ibi Rip. num. 27. idem Rip. d. c. sæpe. num. 28. vers. circa secundum casum. Rub. d. §. nihil commune. num. 70. minus quoque satisfacit Abbatis responsio d. c. sæpe. dum inquit in casu. d. §. si duobus. actum non fuisse, de solo possessorio, vt in casu nostro, sed etiam de petitorio, in quo non constabat de iure alterius eorum, quare in dubio pro possessore fuit pronunciatum: in casu autem nostro solum agitur, vt spoliatus ante omnia restituatur, ob idque antiquior possessor præfertur. quã sanè responsionem probarũt Alex. & Rip. d. l. rem quæ nobis. verum idem Rip. in d. c. sæpe. num. 28. versic. nec obstat responsio &c. hanc Abbatis responsionem non probauit: quia si in casu illo. §. si duobus. antiquior possessor cũ titulo non præfertur nouo possessori cum titulo, quanto fortius in casu nostro, in quo antiquior possessor, qui vt spoliatus agit, nititur ex sola antiquiori possessione, obtinere non debet contra possessorem cum titulo & bona fide. & si dicatur (inquit Ripa) quid prodest noui huius possessoris titulus, cum contra spoliatum obijci non possit dominij exceptio? respondetur, (ait ille) prodesse ad iustificandam possessionem, & ad tollendum omne clandestinitatis vitium, quo fit (inquit Soc. in d. l. rem quæ nobis. nume. 12. in fin. versi. vnde putarem) vt minimè æquum esse videatur, vt is actor, qui nititur ex antiquiori possessione sola, obtineat contra nouum possessorem, qui suam possessionem ex titulo iustificat.

Hanc præterea sententiam confirmat secundo loco ratio illa, quam considerant interpretes pro affirmatiua, dum inquiunt. † remedium hoc reintegrandæ esse inductum, ne is, qui aliena occupauit, in peccato 92
mortuus iaceat. sed hæc ratio cessat in casu hoc nostro: ergo cessat & dispositio. l. adigere. §. quamuis. de iur. patro. latè Tiraq. tract. quod cessante causa cesset effectus. in princ. nume. 125. quod autem in casu nostro cesset ipsa ratio, clarè apparet, quia nouus hic possessor, non potest dici spoliator, non vitiosus possessor, & per consequens, nec est in peccato, cum titulum ac bonam fidem habeat. quod sanè fundamentum sensit Alc. in d. l. rem quæ nobis. nu. 5. in fi. & Rub. d. consil. 4. nu. 5. & simile est quod sentit Rip. in c. sæpe. num. 12. de resti. spol.

Tertio etiam loco in hanc adducor sententiam ex tex. † c. sæpe. de restit. spol. cuius constitutio edita fuit 93
per annos quinquaginta post promulgationem huius canonis, reintegranda, vt iam in antelucijs. numer. 60.

Universidad de Deusto
Biblioteca

diximus. cum ergo ex eo c. sæpe. constitutum sit, agi solum tunc posse contra successorem singularem scienter in vitiosa possessione succedentem, si ex hoc nostro c.reintegranda. spoliato succursum etiam fuisset contra singularem successorẽ cum titulo & bona fide possidentem, plusquam frustra ea & inutilis fuisset illius c.sæpe. promulgatio, quia si erat certum dari remedium contra possessorem cum titulo & bona fide, nonne erat plus quam absolutum dari contra illum, qui scienter in vitio successit? ne ergo frustra edita sit constitutio.c.sæpe. dicamus, Pontifices ipsos satis intellexisse ex hoc c.reintegranda.nõ esse succursum contra singularem successorem, quouis etiam modo possidentem, vt in præcedentibus casibus admonui, hancq; argumentationẽ, vt nostro olim ex capite ppendissem animaduerti deinde, eam sensisse Abbatem. d.c. sæpe. quo loco & Bellame.colum.antepenultim. propè medium, hanc considerationem tuetur à nonnullis opinationibus Goffredi Hostiensisq;, & clarè eam perpendit.Soc.Sen.d.consil.266.colum.7.versic. præterea hoc patet.libro.2.& Franc.in disput.de petit.& poss.1.dub. num.15.& post Corn.consi.18.nu.11.lib.1. sic sentit Rub. d.consi.4.num.6.&relatus Corn.alijs in locis hac semper vsus est argumentatione, quæ sanè argumentatio mea sententia omnem tollit dubitationem, si diligẽter perpendatur.

94 Declaratur hæc† conclusio non procedere in regno Neapolitano ex regia illa constitutione, circa violentiarum. qua est prouisum etiam contra millesimum successorem, in quem possessio hæc semel vitio spolij effecta transit, vt retulit Rober. Mar.de ord.iudi.7.distinct.iud.num.53.Posset & hic quæri, quid contra successorẽ in dignitate, an & contra eum hoc remedio experiri possit? quam quæstionem paucis diffinit Bellam. in c.cum dilectus.nume.15.de ord.cogn. inquitq; posse agi.ea ratione vtitur, quia dignitas nunquam intermoritur.c.quoniam Abbas.de offi. delega.c.si gratiose.de rescript. in 6. item quia generales successores hi succedunt in vitium.c.aduersus. de immunit.eccles.l.vitia. C.de acq.poss.Hoc tamen intelligit Bellam.post Inno. qui supra in successore dignitatis secularis, secus in ecclesiastica.ex c.1.de postul.& in c.quod quibusdam.de fide inst.est quoq; videndus Bellam. in c.ex parte.conclus.3.de ord.cognit.

Extenditur conclusio hæc, vt fortius procedat etiamsi ad successorem hunc nihil peruenerit.ita clarè Abbas.in c.cum dilectus.in fin.de ord. cog. post Innoc.& vno verbo rem attigi supra in.1. remedio.q.15. in fine.

QVAERO decimoquartò, an remedium † huius
95 canonis concedatur illi, qui suo facto & culpa possessionem amisit? & non concedi concludunt * omnes, vt
* testatur Rip.in d.c.sæpe.num.27.Rui.consi.47. nume. 5.consi.49.numer.9.versic.quarto non competit.lib.4. Soc.d.l.rem quæ nobis. num.8. de acqu.possess.Rimin. consi.429.num.28.libr.3.sentit Franc.in disput.de pet. & possess.1.dub.num.44.Abb.c.accedens.il.1.nume.19. vt lite non contest.Cassad.in suis.decis.tit.de rest. spo. decis.4.numer.6.Grat.cosi,50.num.13.lib.1.Brun.consi. 21.num.2.3.Iac.à S.Georg.in l.si de vi.num.19.versic.decimoquintò fallit.de iud.latè Petr.Beneinten.decis.10. Marsil.ling.600.Rub.d.§.nihil commune.nume.73.Sigismundus inter consilia feudalia.consi.45.num.6.Paris.consi.1.num.164.lib.1.Soc.Iun.consi.47.nu.14.conf. 48.num.6.lib.2.Neuiz.consi.79.nume.24.33.Plot.in l.si quando.num.71.C.vnde vi.Cæph.consi.100.nume.26. lib.1.l.& consi.168.nume.56.& consi.272.num.67. lib.2. Osasc.decis.47.num.4. adducuntur omnes ex verbis huius c.reintegranda.ibi,& per quascunq; iniustas causas.ergo secus cum causa fuit iusta, nec iustior inueniri potest illa, quæ ex propria voluntate peruenit, cum
96 †damnum, quod quis sua culpa sentit alteri imputare non debeat.c.damnum.de regu.iur.in 6.hanc sententiam quoq; confirmat textus à Franco qui supra perpen

sus in l.siue autem.§.si duobus.in fi.ff.de Publ. quo dicitur cautum, cadentem suo facto è propria possessione, non experiri contra bonæfidei possessorem. hinc
* vera esse communis * omnium sententia, spoliatum non restitui cum possessionem is in aduersarium sponte transtulit.iuxta text.c.super. de renun. & docuerũt Oria.in rub.de causa poss.& propr.col.7.versi.quartò limit.& Iac.à S.Georg.in l.si de vi.num.21.de iud. sic etiam dicimus, cum ipsemet spoliatus iustam causam sepoliandi spoliatori præstat.vt eo in casu, cum mulier quæ viro dotem dare debuit, vt promisit, & non dedit, si eam expellat maritus, non reintegrabitur illa ante omnia, ita Cors.in illa regul. quod spoliatus.fall. 45.ex l. vlt.vbi Bal.& Sal.C.ad Vell.ex gl.in aut. de nõ elig.secun.nub.& per Bal.in l.de diuisione.l.si cum dotem.§.sin autem in sæuissimo.ff.solut. mat.omnes in c. 1.de adulter.

Declaratur primo non procedere† quando is possessor antiquus sua negligentia, vel culpa in omittendo possessionem amisit: tunc enim ea non obstante restituitur ante omnia ex hoc canone, sic in Capella Tolos. fuit decisum, vt retulit Aufr.in decis.d.Capellæ.q.487. item fuit quæsitum aliquis vult agere. declarat Crau. consi.235.colum.penultim.circa fi.versi.idem vult &c. & in amittente per negligentiam, tradit clarè Barb.in c.sæpe.de rest.spol.vt refert Ang.Aret.in §.quadrupli. num.32.versic.septimo principaliter.Inst.de act.Ruin. consi.37.num.9.lib.4. & egregiè declarat Rolan.à Valle consi.50.nume.12.libr.2.verum ratio qua adducitur Capella, suadet, vt non modo intellexerit de culpa in omittendo, sed & de culpa in faciendo.dum inquit in hoc remedio necesse non esse, quod spoliatus probet spoliationem iniustam, cum satis præsumatur eo casu probando antiquiorem possessionem: nam tunc præsumitur iniusta spoliatio, quia contrarium non probatur.c.licet causam.de proba.nam & † in dubio præsumitur antiquior possessor sine causa spoliatus. quare qui eum sua culpa spoliatum affirmat, probare debet.sic Innoc.in c.post electionem.de concess.præbend. Brun.consil.19.num.26.Ruin.consi.49.nu.1.lib.4.Rola. à Valle consi.50.num.5.lib.2. quæ sanè ratio haud vera satis est, si intelligamus, cum factum spoliati affuit. licet enim præsumptio sit pro ipso antiquiori possessore, attamen cedit illa † præsumptio non modo probationi veræ, sed & alteri præsumptioni efficaciori.l. diuus.ff.de in integ.rest.vbi Barto.Crau.consi.250. num. 2.& consi.258.nume.21.si ergo de facto spoliati constet, cessat omnis dubitatio.quare dum ait Capell.his verbis, quia præsumitur eo ipso quod contrarium non probatur, si ergo contrarium probatur, cessabit remedium. Decisionem ergo Capellæ dubiam admodum arbitror, si idem intelligit, cum spoliatus est possessor suo facto in agendo: quod autem dicitur de negligentia & culpa in omittendo, verum cum illis fateor, sed
100 hac in re † erit quod animaduertamus aliter sensisse Socin.Sen.d.l.rem quæ nobis.& in consil.266.lib.2. qui sua negligentia sola possessione priuatum, negat posse reintegrari, ex hoc canone. quam sententiam visi sunt probare Ruin.consi.69.colum.penultim.libr.1. consil. 49.num.9.lib.4.& clarius Roland.à Valle.d. consil.50. in fin.libr. 2.quorum sententiam eo ipse casu defenderem, cum negligentia tanti temporis esset, vt ratione præscriptionis excusus is fuisset, qua de re suo loco fusius.

Declaratur secundo non procedere† quando prælatus, vel negligentia, vel facto proprio agendo ecclesiæ possessionem amisisset: nec enim suum factum ecclesiæ nocere debet.sic Capell.d.q.487.in fine.& si hoc videatur intelligere per restitutionem, ex iudicis officio, ex notab.text.c.accedens.1.ibi Abb.nume.19. vt lite non contest.idem respondit Riminal.consil.428.nu. 30.lib.3.& de officio iudicis intelligit Socin.Sen.consi. 266. columna.9.in princip.libro.2.& in l.rem quæ nobis.num.9.vbi declarat.de acq.possess. & dicam infra

in vlt.rem.q.2. vbi alia referam.& Plot.d.l. si quando. nu.71.C.vnde vi.cõferunt quę dixi sup.in rem.9.ad l.si quis in tantam.q.10.

102 Declaratur tertiò non procedere† quando spoliator suo facto iniusto fecisset, vt spoliatus suam amitteret possessionem: tunc enim cessat regula. damnum,
103 quod quis &c.sic intelligo & declaro † Bar.in l. de pupillo.§.meminisse.nu.7.de oper.no.nunt.& Rui.consi. 37.nu.8.9.lib.4.qui alioqui Soc.sententiam.d.l.rem quæ nobis.nu.8.reprehendit: nec reprehendi in hoc meretur, quia idem sensit quod Rui.cum scilicet factum est iustum, secus si iniustum, vt apud eum & declarat is Petr.Beneint.concl.10.in fi. extatq; in hanc sententiam egregiũ Theodorici Italiæ Regis responsum, vt legitur
104 † apud Cassiod.lib.2.varia. epistola transmissa Speciosо viro deuoto.cuius responsi hęc sunt verba. Agabitę igitur spectabilis fœminæ supplicatione cõmoti (quæ ab vniuersis tentatum suum asserit secretum, vt etiam promitterent deniq; mariti, à quo iustè potius merentur extingui) præsenti iussione decreuimus, vt à tempore, quo iugalem copulam dereliquit, omni contractu, qui leuitatis errore firmus esse non potest, legũ ratione cassato, quidquid à retentatorib. constiterit possideri sine vlla facies dilatione restitui, ne scelerati ad illusionem iustitiæ fraudum suarum valeant compendia vendicare. alia leguntur in subsequenti epistola. quare in hoc remedio praxis est vt in libello spoliatus dicat, se ex iniusta causa sua possessione spoliatũ fuisse. Innoc.c.cum ad sedem.de restitut.spoliat. Rebuff.in comm.reg.consti.tom.1.tit.de senten.execut. art.5. glo. 1.num.5.

105 QVAERO decimoquintò quid † si minor, vel pupillus tutoris, vel curatoris facto, vel etiam proprio, possessionem amisit ex actu aliquo celebrato, vel quia alienata res fuit, vel alio modo distracta, an factus maior annis viginti quinque, hoc vti possit reintegrandæ remedio? & quæ sit in foro praxis, frequens in foro est quæstio, quam vt explicemus, duorum titulorum cõfusè pertractata à nostris materia declaranda est. extât
106 enim duo † in Codice tituli, alter quorum est in libr. 2.sub rubr. Si maior factus ratum habuerit. alter vero est in lib.5.sub rub. Si maior factus alienationẽ sine decreto ratam habuerit. inter quos illam extare differentiam malè sunt opinati nostri interpretes. glos. scilicet l.1.C.si maior fact.rat.hab.vbi clarius Sali. vt is titul. libr.2.intelligatur, cùm alienatio nulliter ob iuris solemnitatem non obseruatam à minore celebrata, expressim verbis, vel facto illi æquipollenti perfecta ætate confirmata est, & tit.libr.5.procedat, cum alienatio nulla ex relata ratione, solo temporis cursu tacitè confirmata est, quod totum à sola legis dispositione pendet.quâ sanè differentiam (etsi nõ ignorem recẽtiores aliquos eam secutos, Curt.scilicet Iun.consilio.50. numer.8.) & puerilem, & I.C. minimè dignam semper credidi, quandoquidem ex l.1.C.si maior fact. alienat. sine decre.rat.hab.libr.5.ex illis verbis, consensum dedisse, quæ vt hominis factum respiciunt, sic de consensu expresso, tanquam in potentiori significatu sunt accipienda, & clarius ex l.2.illo titul. ibi, speciali confirmatione viderim probari. titulum illum libri 5. loqui, cùm secuta est expressa confirmatio & ratihabitio. accedit quod si non alia ratione differrent duo ij tituli, frustra is titulus libri secundi (cuius constitutiones à Diocletiano, & Maximiano editæ sunt, nostræ salutis anno 287.) & frustra constitutiones illę promulgatæ essent, quandoquidem ex l.1.& 2.illius tituli, libri 5. (cuius cõstitutiones Gordiani sunt, ab illo æditę anno nostræ salutis 239.) iam cautum erat tacitam ratihabitionem ex cursu temporis ætate perfecta, gestum ætate minori confirmare, ita vt non amplius conqueri is olim minor posset, si ergo tacita hunc pariebat effectum, quanto fortius expressa, accedit, quod & de expressa à Gordiano (vt iam retuli) cautum fuerat. ipse autem arbitratus sum aliquando titulum libri 2. à titulo libri 5. in eo differre: vt † titulus libri 2. loquatur, cum celebratus à minore contractus est in se validus & legitimus ob iuris seruatam solemnitatem, sed minori læso sui facilitate, vel aduersarij calliditate, conceditur in integrum restitutio ex prætoris edicto, vt probat clarissimè tex.l.2.C.de præd.mino. hoc multis confirmatur, titulí imprimis collocatio, qui positus est inter titulos in quibus agitur, de restitutione in integrum minoribus concedenda, vel non concedenda, cum suo facto ab illa excluduntur, suadent verba illius.l.1.illo titul.libri 2.ibi, manere integram. integrà enim res manet, quæ integra semel fuit, non ergo ab initio nulla fuit, sed valida, etsi per in integrũ restitutionem rescindatur, deinde læsione probata: clarius probat.l.2.illo titul.libr.2.ibi, frustra rescissionem eorum postulat. vult enim maiorem effectum, expressè ab eo in minori ætate gesta confirmantem, frustra celebrari cõtractus rescisionem petere. is ergo actus validitatem præsupponit, aliàs nullum rescindi non potest.l.nam & si.verfic.post defectum.ff.de iniust. rupt. & irrit.testam. satis ergo intelligimus titulum libri 2. disponere, cùm contractus de se validus est: sed qui medio restitutionis in integrum, potest ętate perfecta, vel tacitè, vel expressè (vt mox clarius dicemus) rescindi. † titulus autem libr.5. intelligitur disponere, cum 108 celebratus à minore contractus, est nullus defectu nõ obseruatæ solemnitatis iuris communis, qui sanè contractus à maiori effecto, vel expressè, vel tacitè ratificatur, ac veluti de nouo stabilitur. loqui autem in contractu nullo suadent multa: tituli collocatio inter illos facta, qui ostendunt de re minoris alienationem factam nullam esse: ostendit & ipsa tituli inscriptio, si maior factus alienationem sine decreto, dum enim ait sine decreto, ostendit illam esse nullam, vt probat, l.1.ff.de reb.eo.& clarius is textus. l.2.C. de præd.min. qui vtrunque probat, cum nulla alienatio, nec restitutio in integrum est necessaria, & cum alienatio est valida, sed per restitutionem rescindenda. hoc confirmant pariter verba.l.2.illo titul.libr.5. ibi perperam actum est, † id est, nulliter, corruptè & vitiosè, vt apud Iun. 109 Plin.epist.49. Perperam pronunciare, id est, vitiosè & corruptè sententiam ferre.& apud Liuium libro.1. ab vrbe.rectè an perperam interpreter fuerit ista eius deliberatio, qui bellum suscipit. accedit quod is textus affirmat absque alio facto actusue rescisione minorẽ possessionem suam retrahere: quod tamen sine rescissione non concederetur, si actus in se validus defenderetur.clarius confirmat.l.vltim.illo tit.lib.5.ibi, vt inutilis alienatio.& ibi, hoc non aliter firmitatem habebit. & hanc quam retulimus titulorum differentiam sensisse visus est Accurs.in l.3.§.1.in gloss.comprobauerit.ff.de mino.25.ann. eoque loco vno verbo eam probauit Iacob.Cuiacius,& idem fortè voluit sentire Alba.consi.31.nume.20.hac ergo infecta conuulsa radice, reique patefacta veritate, in veri inuestigatione & propositæ quæstionis nostræ elucidatione est incumbendum, & vt duorum titulorum libri 2.& 5. duo sunt diuersi tractatus, (à nostris tamen malè confusi) sic duo constituam capita.

Primum quæstionis caput illud est, cùm † minor 110 rem alienauit propriam obseruatis iuris solennibus, ita vt iure valida sit alienatio, quæ tamen rescindi potest beneficio minoris ætatis, cum is minor sui facilitate læsus est, hoc ergo casu si maior factus alienationẽ hanc confirmet, ratamque habeat, restitui amplius nõ poterit.l.1.& 2.C.si ma.fact.rat. hab. libr. 2. sic probat tex.l.3.§.1.ff.de min.& l.vnic.§.1.C.si in cõmuni eadęq; causa. hęc sanè † ratihabitio tribus fieri dicitur modis, 111 primo verbis † expressis, quod satis probatur ex † Iu- 112 lio Paulo recept.senten.tit.de minorib. apud quem sic 113 legitur: si maior effectus, res quas minor egit, pacto, vel silentio comprobauit, aduersus hunc quoq; in integrum restitui frustra desiderat, scio etenim hanc ratihabitionis speciem non probari in d.l.1.& 2.C.si ma.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fact.rat,hab.quandoquidē in illis,non declaretur,qua ratihabitione is actus olim gestus confirmetur.

114 Secunda est† ratihabitionis species, quæ tacitè fit, vt ex IulioPaulo,qui supra, intelligimus, lapsu temporis, non quinquennij, vt malè sunt opinati Paris. consi.33.num.29.consi.49.num.14.15.lib.1.Bell. consi.18. num.16.sed quadriennij,ex l.vlti.C.de temp. in integr. rest.peten.quam in hanc sententiam citare voluit Alb. consi.11.nume.20.& gloss.in d.l.3.§.1.in verbo, comprobauerit.ff.de minor. quod sanè † quadriennium cum vtile sit,à die perfectæ ætatis scienti, non ignorāti cur-
* rit,vt probant omnes* in d.l. vlti. & latissimè tradit Tiraquel.tract.de retract.consang.§.35.gloss.2. numer. 43.& Boer.q.39.qui exactè contendunt multorum auctoritatibus relatis, an ignorāti elapsis centum annis, hæc restitutio ex quadriennio concedatur, qua de re & apud Deci.consi.36.colum.vlt.consi.304.nume.7. & consi.426.num.8.9.Rub.consil.98.num.3.& esse tempus hoc vtile,scribit Rui.consi.31.nu.34.consi.68.in fi.consi. 110.in fi.libr.1.Soc.Iun.consi.70.num.27.consi.76.nu.31. consil.128.num.161.lib.1.consi.115.num.8.libr.2. consil.6. nume.9.lib.3.idem consi.37.num.18.libr. 4. ibi q̄ declarat sufficere† præsumptam scientiam, ad hoc vt quadriennium currat,alia apud eundem Rui.consi.143.nu. 15.lib.4.& consi.36.in fi.libr.5. quo loco multis probauit,hoc quadriennium in suspenso ex pacto contēdetium posse stare.hoc tamen† quadriennium Papiæ,ex statuto 23.in ciuilib.sub rub. quod pronunciatus major &c.incipit currere à die, quo facta est pronunciatio maioris ætatis, vt sunt clara illius verba, hac in re omnino notanda.

118 Tertius est† ratihabitionis species,quæ facto aliquo inducitur,& sonat inter expressam,& tacitam, vt inter vnam & alterā collocauit Sal.in d.l.1.C. si ma. fact. rat.hab.quem secutus est Curt.Iun.consi.50.nu.9.facto ergo hoc nostro casu inducitur ratihabitio.sic gl.d.l.1. ex text.l.non solum.ff.rem rat.hab.l.indebitum. ff. de cond.indeb,l.pen.ff.de leg.commiss. quare respondit Are.consil.128.nu.6.minorem contractum confirmare
119 ratumq̄ habere† si soluat,vel solutionem recipiat ex l.Iul.§.vlti.& l.seq.ff.ad Macedo.& l.cum fidem. C.de non nu.pec.in terminis.l.si filius.ff.de min.25. ann. idē respondit Alex.consi.117.num.2.lib.5.quem sunt secuti Dec.consi.132.num.5.Bell.consi.18.nume.17.† minorem
120 celebratum contractum ratum habere, si annuos fructus & reditus percipiat.quare in his terminis sic censuit Paris.cōs.33.& consi.49.nu.17.lib.1.& Cæph. cons. 51.nu.15.latè hac de re Tiraqu.de iure const.3.par.limi. 30.num.11.12.hinc respondit Brun.Astensis.consi.51.nu. 4.versi.cæterum. Carolum Sabaudiæ ducem prudentissimum simul ac religiosissimum, ex perceptione re-
121 dituum annuorum initam cum celeberrimo † Cunei oppido, conuentionem approbasse ratamque habuisse,sic in recipiente annuum censum respondit Natta consi.341.numer.4.libr.2.idem in fratribus minoribus communia bona diuidētibus. vt perceptis fructibus, ætate adulta, eam diuisionem ratificasse dicantur,re-
122 spondit postBal.Crau.consi.19.nu.4.idem si† dilationē
123 petijt,vt satisfaciat.Grat.cōs.47.num.22.lib.1.idem si† pretium alienatæ rei petat effectus maior, probat tex. l.liberis.§.1.ff.de liber.caus.& idem respondit Crauet. consi.159.nume.5.secutus Cal.consi.22.in fi.qui quidem Calc.verum tunc intelligit,cum scienter eam ob causam petijt,quod & in cæteris casibus adnotauit Ruin. consi.63.nu.23.in fi.lib.1.alioqui ignorās sibi non affert detrimentum. idem dicimus in eo qui agit vt rem ex celebrato contractu consequatur,latè Deci.consi. 480. in fi.in eo qui fructus colligit.Soc.Iun.consi.18.num. 13. lib.3.alia similia congerunt latè Craue.consi.237.num. 2.3.consi.261.num.3.4.consi.276.num.6.Tiraquell.tract. de iure constit.3.part.limit.30.num.21.& Neuiz.libr.6. Sylu.nup.num.16.est huius rei ratio, quia tantum est
124 † facto, quam verbis animum & mentem declarare, gestaq̄ rata habere. l. Paulus respondit,ff. rem ratam hab. immò plus esse facto, quàm verbis mentem declarare,respondit Gramm.consi.13.num.3.probat text. in c.dilecti filij.il.2.de appell,ibi.Dec.2.nota.quo addu ctus sic respondit Anch.consil.302.materia,col.1.quem est secutus Soc.Iun.consi.98.num.13.libr.1.& consil. 42.
125 num.14.lib.2.Goz.consi.101.num.125.immò † ex non facto declaratur voluntas & animus.latè Crau.consi.91. num.10.idem in responso proRepublica Sauiliani.nu. 62.vers.sed & facto. Verum relatæ ratihabitionis speciei,ex facto aduersari videtur tex.l.†3.§.scio.ff.de mi-
126 no.25.ann.quo probatur minorem, qui minor adhuc hæreditatem adiuit, & factus maior debitores hæreditarios exigendo additionem confirmauit, adhuc tamen in integrum restitui. dissolui sic potest hæc ipsa obiectio(omissa vna Grati responso.116.nu.19.lib.2.declarationē,) vt intelligamus additionem ipsam,iam perfectam in ætate minori fuisse, quo fit, vt is exactionis actus nihil tribuat,nec detrahat ipsi additioni iam perfectæ,in qua initium,nō finem spectamus, secus,in relatis casibus, cum adhuc perfectus non est omnino actus,tunc finem inspicimus,qui si perficiatur tempore ætatis maioris,non principium sed finem inspicimus, afferri potest in vēditione exemplū,q̄ † tres perfectio-
127 nes recipit.prima,ne pœnitētiæ locus sit.secūda quando transit periculum,tertia quando traditio hincinde est facta.sic egregiè gl.in l.1.C.de peric. & cōm. rei ven. & Insti.de emp.& vend.in prin.in gloss.1. & tradunt egregiè Bal.& Sal.in l.2.C.quando licet ab empt.disced. Dec.consi.179.nu.3.Afflic.decis.280.nu.4.Paris.cons. 59. nu.5.consi.64.nu.7. libr.1.cum ergo minoris res alienatur,si factus maior pretium petat,id agit, vt magis ac magis venditionem perficiat, & hanc distinctionem actus perfecti & imperfecti sensit Iaco. Cuia.in d.l.3.§. scio.& confert quod post Abb.& cæteros in c.dudum. il.1.de elect.scribit Euerar.in centuria legali in vltimo loco,à virtute finis.versi.nihilominus tamen vltra.dū
128 affirmat † tempus esse spectādum principij,vel medij, vel finis,vel actus suam recipit essentiam & perfectionem,erit tamen cogitandū, quia ex multorum auctoritatibus iā retulimus,solā vel fructuum, vel redituū perceptionem ratihabitionem inducere, & tamē perceptio illa nō tendit ad actus perfectionem, sed ad iam perfecti continuationē:ideoq̄ Cuia.coarctasse restrinxisseq̄ est visus ratihabitionem hanc, duobus tantum fieri casibus: verbis & silentio, quod satis verba Iulij Pauli receptarum senten.iam relata suadent.idem clarius probat Eguin.Baro.d.§.scio.

129 Extēde primò procedere † etiam si minoris bona communia,sint ab alteri minori alienata,sine suo consensu & mandato,& factus maior, qui non vendidit, ratificet,& qui vendidit restitui petat, nō poterit etiā is,qui ratificauit restitui.hic est casus notab.l.vnic.§.1. C.si in communi eademq̄ caus.in integ.rest.postu.quē textum in hanc sententiam citauit † Cæph.vir omnīū
130 humanissimus.consi.51.nu.14.vers.tertio addueor. lib. 1.& ante eum gl.d.l.2.C.si maior fact.rat.hab.quod intelligo nisi causa † sit indiuidua,quia tunc vnius resti-
131 tutio alteri prodest.sic tradunt Affl.decis.213.Iaf.consi. 238.in fi.libr.2.Ruin.consil.77.col.3.lib.4.consi.121.in fi. libr.5.ex l.1.C.si vnus ex plur.appell. Calca.consil.3.in fi.Marsi.sing.180.& latè Didacus.libr.pract.quæst.c.34. num.2.

132 Declaratur nunc primum hoc quæstionis nostræ caput,† quando gesta à minore, per aduersarij dolum gesta essent, illa enim per ratihabitionem à maiori factam,non confirmantur.sic sunt clara verba.d.l.1. C.si ma.fact.rat.hab.ibi facta sine dolo diuisio est,quod vna cum Paris.consi.49.numer.38.libr.1.intelligo.de dolo vero,vt pariter intelligitur text.l.3.§.1. ff. de mino. 25.ann.ibi,sed si probaret calliditate aduersarij & cæt. dum reddit rationem. Neque enim extremo(inquit) die,videtur solum deceptus,sed totum hoc structum,
133 sed vt rectius legit † Anton.Gouea,noster interpretum facundissimus nunc Serenissimi Sabaudiæ Ducis nostri

nostri à secretis meritissimus consiliarius libr. 1. lect.
134 varia.c.12.toto hoc† structum,hoc est,toto iudicio id actum, & cogitatum. est enim verbum struo in illa significatione accipiendum, vt dolosè quid machinari & moliri dicatur,vt apud Terent.in Heaut. num me fefellit hosce id struere.& clarius apud Liuiū.lib.2. ab vrbe.legati cum alijs alia moliri,apertè bona repetentes,clam recuperandi regna cōsilia struere. & hunc esse dolum verum satis patet,cum is † dolus verus dica
135 tur, qui à lege non inducitur præsumiturue, sed qui probationibus vel coniecturis & indicijs detegitur, vt annotarunt Bart.& & Castr. in l.dolum. C. de dol. qui ecōtra,dolum præsumptum esse affirmarunt, qui à lege,sine alijs in medium adductis probationib.præsumitur. quod probauit & Bart.in l.quod Nerua.nu. 14.ff.depos.Alex.cōs.103.nu.13.lib.1.Coras.lib.4.miscel. iur.c.1.nume.2.& in nostris his terminis respondit Paris.d.consi.49.num.30.lib.1.qui numer.35.aliquas refert differentias inter dolum verum & præsumptum,& apud relatos Bartol. & Coras.& alia apud Rui.in l.1.§. nunciatio,numer.205.& ibi Crot.num.84.de oper.no. nunc.cum ergo exigat I.C. in l.3.§.1.de mino.doli probationem, de vero, non de præsumpto intelligimus. ex quibus satis clarè videmus malè respondisse Curt. Iun.consil.50.nume.78. qui in eodem ipso casu,in quo Paris.d.consil.49. respondens intellexit.d.l.1. C.si ma. fact.rat.hab.& in dolo præsumpto locum habere.qua tamen de relatius infrà paulò post dicemus, sed aduersari huic declarationi videtur crebrior illa inter-
136 pretum nostrorum sententia,qua affirmant † minorē in integrum petētem se restitui, se sui facilitate vel dolo aduersarij læsum probare debere, vt post gloss.in l. verum.§.sciendum.ff.de mino.tradunt Iaf.in l.nam & postea.§.si minor.num.5.ff. de iureiur.Corn. consi.135. nu.7.lib.2.Alci. tract.præsump.reg.1.præsump. 42. nu. 3.si enim dolus aduersarij exigitur, vt in integrum restitui possit minor, efficiet is dolus ex dispositione. d. l.1.C.si ma. fact. rat. hab. restitutionem semper concedi,cum quouis tempore dolus insit. verius tamen est, si perpendantur omnia,minori sufficere, si se sui facilitate læsum ostendat,vt probat is text.l.verum.§.sciendum.ibi, inconsulta facilitas. quo loco adnotauit Bart.& Dec.in l.nihil consensui.§.ius publicum.num. 3.de reg.iur.& consil. 89.nu.10.vers.nō obstat quod &c. Rui.consi.119.num.13.lib.5. qui praxim docet ex Bar.in in l.vlt.C.de in integ.rest.min.conced.quam probauit & Curt.Iun.consi.6.nu.20. versi. præmissis. quod autē de dolo dicitur,ponitur vt cōtingens, non vt semper. si enim dolus interesset,à fortiori restituitur,cum ob inconsultam facilitatem restituatur. relata tamen de-
137 claratio ita demum procedit & intelligitur,si † maior effectus dolū ignorauit,secus si illum nouit, quia tunc illi renunciasse dicitur.sic gloss.d.l.1. C. si ma.fact.rat. hab.ex tex.l.si quis rationes. ff.de liber.lega. & latè respōdit Paris.d.cōsi.49.nu.42.43.lib.1.nec enim dubium
138 est† dolum etiam verum de præterito remitti posse.d. l.si quis rationes.gloss.vbi Iaso.& cæteri in l.si vnus.§. illud.ff.de pact.in his ferè terminis Affl.decis.220.nu.3. de futuro autem remitti non potest. l. Aurelio. §. cuius.de liber.lega.& latè tradunt Dec.consi.187.nume.3. consi.192.numer.4.versic.secundo principaliter. & in l. contractus.num.42.de regul.iur.& apud Paris.d.consi. 49.num.45.ac alibi sæpè. Hæc de primo hoc capite, in quo vt satisfactum cōsultumue minori sit in amissa possessione recuperanda,ea vti poterit praxi, vt in integrum restitutione petita, contractuq̄ rescisso, petat se restitui & reintegrari ad suam possessionē:quod si objiciatur amissio possessionis suo facto, replicari poterit,contractum illum rescissum,non esse impedi-
139 mento, sic sensit egregiè † Natta vir consultissimus simul ac doctissimus & integerrimus,consi.162.num.34. prope medium lib.1.

Secundum caput quæstionis nostræ illud est, cum
140 † contractus rei minoris ipso iure nullus, à maiori effecto ratificatur, quam tamen † nullitatem intelligūt 141
Dd.nostri,cū causatur ex nō interposito solo decreto, non autem si proueniat ex eo,quod cæterę solemnitates non sint adhibitæ.sic gloss.l.vlti.C.si ma.fact.alien. sine decret.rat. hab.in glo.minorum. versic.porro vbi vendidit. quæ inquit † d.l.vltim. non habere locum, 142
quando alienatio fuit nulla, defectu legitimitatis personæ,vt quia minor habens curatorem,sine illius consensu & auctoritate,venia ætatis non impetrata aliena uit.quo in casu alienatio est nulla, iuxta l.si curatorē habens.C.de in integ.rest.min.voluit enim dicere glo. deficit hoc in casu alienatio ex alio capite,quàm defectu decreti non interpositi,vt rectè exponit Cor.cōsi. 207.nu.7.lib.3.qui post Sal.in d.l.vlt.col.vlt.vers.quæro quid si non tantum,hanc probauit sententiam, respondit q̄ aliorum auctoritatibus esse receptiorē,eam que confirmat ex verbis d.l.vlt.C.si ma.fact.alien.sine decr.rat.hab.ibi, occasionem prætermissionis decreti. ergo à contrario sensu, quando alio defectu alienatio est nulla,non confirmatur ex dispositione illa.accedit quod is titulus præcedentes q̄ solū in ea nullitatis specie loquuntur,quæ prouenit ex decreto non interposito,subiecta ergo materia ostendit ratihabitionem illā ex lapsu temporis confirmare solum alienationē nullam defectu decreti non interpositi. At ipse longè aliter sentio,nempe nullam esse in nulliatis specie constituendam differentiam.& vt rem clarè aperiam, volo 143
beneuolum lectorem monitum esse: † Decretum(cuius meminit legislator in illo titul.C.si ma.fact.alien. sine decr.rat.hab.& in præcedentibus titulis) accipi in genere & in specie: dicimus enim in specie esse iudiciarię auctoritatis interpositionem causa cognita, super eo quod petitum est,nec versatur in absoluendo vel condemnando, vt diffinitiua, sed in affirmando iusta ex causa actum quid esse, vt est in alienatione hac bonorum minoris.sic ex multis rectè declarat Io.Cor.in l.1. num.5.ff.de offi.assess.& ante eum Alc.libr.2.paradox. c.3.quod sanè decretū dicitur sententia in causarum cognitionibus prolata,vt ostendit inscriptio. l.vlt.ff. de iure patro.secundum Haloādri & Russardi editionē, sic enim inscribitur.Paulus Imperialium sentētiarum in causarum cognitionibus prolatarum siue decretorum ex libris sex,libro primo: quam rem fusius & erudite admodum docet † Iac.Cuia.vir omnium laudum 144
dignissimus libr.2.obser.c. 26. quo loco aperit,decreta nihil esse aliud,quàm Imperiales sentētias prolatas in cognitionib.quæ decreta, vt à Prætore, cæterisq̄ quorum munus erat vt interponerentur, causæ cognitio necessariò præcedebat,vt probat tex.l.nec quidquā.§. vbi decretum.vbi Eguin,Baro,& Cor.num.3.ff.de off. proconsl.qui probat clarius, si iungatur cum textu.l. minorum. C. de præd. mino.vt omnium primus animaduertit Alc.lib.2.parodox.c.3. & dum in specie decretum accipimus,intelligimus esse actum vnum separatum ab ipsa causæ cognitione, cum illam sequatur, vt probat is text.l.minorum.ibi, nisi apud acta causis probatis,quę venditionis necessitatē inferant,decretū solenniter interponatur. & clarè in l.ob æs, C. eo. sed clarius in l.3.C.si quis ignorans &c.ibi,sine cognitione causæ & interpositione decreti, † habet enim decretū 145
præcedere,vt antecedens necessarium causę cognitio, quæ in multis versatur. nam antequā minorum bona distrahantur constare debet.

Primò † æs alienū vrgere.d.l.ob æs,& in l.magis puto.§.nō passim.ff.de reb.eo.&c.Affl.decis.249.nu.2.Paris.consl.89.nu.2.& consl.99.num.2.lib.2.† Rolan.à Valle 146
vir(meæ sententia)de legali scientia benemeritus,& ab omnibus suscipiendus,in Delphico eius consil. 33.numer.2. libr.1.qui cæteras solennitates refert, & paucis ipse prosequar. 147

Secundò concurrit,vt diligentia adhibeatur,vtrū ne extent mobilia, quæ minori cum dispendio distrahi possint,vt multis docet Rol.d.consl.33.num.4.idem consil.99.numero.4.5.ex d.§. non passim. qui quidem

Universidad de Deusto
Biblioteca

Rola.post Paris. & alios plures affirmat necessariam esse iudicis interlocutoriam,qua pronunciet mobilia non extare.

Tertiò requiritur, vt res minus damnosa minori alienetur,d.§.non passim.& Rola. d.cons.33. nu. 7. & d. cons.99.nu.5.

Quartò res magna alienari non debet, vt paruum debitum persoluatur.d.§.non passim. & l. & si fine. §. 1.ff.de minor.Rol.qui suprà.num.8.

Quintò tutoris,auctoritas.l.neque.l.eum qui.C. de aucto. præstan.Rol.d.cons.33.nu.9.

Sextò his peractis, decretum debet interponi. l.1. §.1.ff.de reb.eorum.l.lex quæ tutores. C. de admin. tuto. & post multos respondit Roland. d. consil. 33. numer.9.

Septimò quod decretum interponitur probatis & excussis relatis causis, scripturaq; fit separata, vt affirmant Corn.consi.71.nu.4.lib.3.Ias.l. nec quidquam.§. vbi decretum.nu.71.ff.de offi.procu.cum alijs à Rola. relatis.nume.10.qui subdit esse deinde necessariam sub hastationem,per viginti dies,quod non excutio, satis ergo intelligimus, quãdo & quomodo decretum hoc in specie intelligatur,& in his alienationibus interponatur:in genere autem sumitur decretum quatenus in se comprehendit & complectitur causæ cognitionem, & cætera solẽnia, quæ in his alienationibus exigũtur.

148 quare† decreto alienare intelligitur cum omnibus adhibitis solennibus alienatio fit,sic probat tituli inscriptio.ff.de reb.eor.qui sub tutel.vel cura sunt, sine decreto nõ alienand,vel supponẽd. docet hæc inscriptio in genere, sine decreto minorum bona nõ debere alienari,& tamen in d.l.magis,puto.§. non passim.enumerat quę concurrere debeant in hac alienatione,vt sup. retuli,sic clarè,pbat inscriptio tit. C.de præd.min.iun cta.d.l.ob æs. sumitur ergo hoc casu alienare cũ decreto,,p integra hac solẽnitate,quæ adhiberi debet,quare in d.l.vlt.C.si maior fact.alie.sine decreto rat.hab.non debent intelligi illa verba, occasione prætermissionis decreti, ,p singulari illo actu auctoritatis interponendæ,sed pro integro decreto, iunẽta causæ cognitione cæteris q; iuris solennibus,quæ decretum integrũ constituunt.quod ea ratione cõfirmatur,quia dicere titulum.C.si maior fact.& c.prouidere solũ, cum nullitas actus in illo singulari decreti non interpositi, est cõstituere differentiã inter nullitatem actus vno,vel altero modo causatam,& tamen nullam differentiæ rationẽ afferre,quia non potest minor sine causæ cognitione, & cæteris solennitatibus alienare, sic sine decreto & econtra,idẽ ergo ius statuẽdum est.l. illud.in prin. ad l. Aqu.cum vulgatis similibus, suadetur quo q; hæc ipsa nostra sententia ex l.2.C.si maior fact.alien. sine decreto rat. hab. qua videmus expressam ratihabitionem tacitę æquiparari, sed per expressam omne nullitatis vitium ex quouis capite eo in casu tollitur, idẽ ergo ex tacita.ex quibus satisfactum est leui argumentatione Cornei in d.cons.207.nu.6.quem visus est sequi,etsi subobscurè.Ant.Cap.decis.92.nu.2.3.& nostram sententiam sibi parum consãs probauit ipsemet Corn.cons. 36.nu.22.lib.2.& Paris.d.cons.49.nu.58.lib.1.Grat. cons. 47.in fi.lib.1.

In hoc ergo secundo capite, duo casus constituendi sunt.Primus cùm rei† alienatio est facta titulo one-
149 roso,vel quia vẽdita, vel quia pignori suppposita fuit, vel quid simile actum est,quin etiam in legitimationis actu procedere intellexit Dec.consil.367.num.5.si ergo hoc casu alienatio sit facta ab ipso minore cum curatoris consensu, vel econtra à curatore præsente & sciente ac consentiente minore,vel tertiò cum minor curatorẽ non habẽs & impetrata venia alienat, vel quartò cum minor habens curatorem venia impetrata sine illo alienat, his enim in casibus tantum omnium consensu locum habet dispositio,d.l. vltim. vt ibi affirmat glossa Bartol. & clarius Sal.colum. 2. versicul. quæro pro dilucidatione,Corn.d.consil.207.nume.6. lib.3.Cap.d.decis.92.numer.2.Ruin.consil.63. numero 21.in fine.libr.1.Alciat. respons.164. numero.12. Natta consil.162.numer.30.libr.2.idem ipse intelligo,cum solus tutor,nomine tamen pupilli,sicque administratorio nomine alienat,vt infra tamẽ declarabimus.† Ratificatio autem in his casibus altero ex tribus modis 150
sequi potest.

Primò verbis expressis,vt probat text.l. 2. C.si maior fact. alien. sine decret.rat. hab.ibi, speciali confirmatione,& res hæc clara satis est,ex Iulij Pauli sententia,iam suprà relata,secundò facto, vt exempla suprà primo capite retulimus.tertiò tẽporis cursu, hoc est, quinquennij† in hoc primo casu actus onerosi.d.l. vlt. C.si ma.fact.alien.sine decr.rat.hab.quod sanè † quin- 151
quennium incipit currere à die ætatis perfectæ.25. an- 152
norum,nisi ex forma statuti pronunciatus sit quis maior, vt Papiæ ex statuto 23.in ciuilibus,sub rub. quod pronunciatus maior &c.quod dum in quadriẽnio ob restitutionem in integrum disponit,extendi potest ad casum hunc nostrum, cum eadem subsit ratio, & tunc ætas perfecta incipiat.Idem erit ex statuto Mediolani, quo ætas viginti annorum pro perfecta habetur, & simile quando alia ratione minor vigintiquinq; annis haberetur pro maiori, vt in spiritualibus.sic in terminis nostris egregiè censuit Anch.cons. 34. in hac causa quia.col.vlt.vers.postremo contra.Tres hæ species ratihabitionis vnum hunc operantur validitatis cõtractus effectum diuerso tamen modo:† ratihabitio enim quæ verbis expressis, vel facto fit, reddit actum vali- 153
dum,vt nũc à die ratihabitionis.ea ratione,quia actus is nullus non legis dispositione, sed hominis conualidatur,qui quidem homo cum fingendi potestatem facultatemue nõ habeat,minus efficere potest,vt in præteritum retroque trahatur suus ille actus. sic intelligo † Bartol.in l.emptione.numer.14.ff.de pact. & in l.obseruare.numer.4.ff.de offic.proconf.Dec.l.semper qui 154
non prohibet.nume.16.de reg.iur.& consil.367.numer. 4.& consil.645. in fi. dum affirmat ratihabitionem nihil operari, cum contractus est omnino nullus ab initio,intelligitur,vt nihil operetur in hominis† ratihabitione expressa,vt is contractus sit validus,vt à prin- 155
cipio,non vt de nouo.econtra autem in ratihabitione tacita, quæ legis dispositione inducitur ex temporis præteritione,quæ ab initio actum confirmat conualidatque sine decreto & cæt.ibi, quasi ab initio,sentiunt Dec.& Cagnol.in l.quod initio.de regul.iur.illa est ratio, quia cum lex fingere possit, potest etiam operari, vt ratihabitio præteritum respiciat, retroq; trahatur. sic censuit doctè sciteque † Aretin.consil.128. numer. 5.
quem non rectè satis in vna facti specie contraria re- 156
spondentes,intellexisse visi sunt Paris. & Curt. Iun.ille consil.49.nume.20.libr.1.ifte consi.50.nume.2.versic. & pro confirmatione.etsi Curt.ipse Iun.Parisij potius verba referre,quam sentẽtiam approbare illo in casu videatur.sensit enim Paris.ratihabitionem ex temporis cursu esse quidem ex legis dispositione,vt per eũ ibi.numer.25.& eum probat Cæph.consi.51. numer.16. in fi.lib.1.sed inquit Parisi. operari actus validitatem ex nunc,vt sit nouus,non antiquus contractus,& malè mea sententia.Ex quibus communis✻illa omnium declarari potest sententia, qua est traditũ,ratihabitionem non conualidare actum ipso iure nullum, vt va- ✻
leat, vt ab initio, non procedere in legis dispositione, relata ratione.ex prędictis potest inferri declaratio ad † Decretum Pedemõtium & Sabaudiæ antiquum lib. 3.sub rubr. de donat.vendit.& recharis &c. quo prohibentur minores alienare,vel contrahere, nisi solen- 157
nitas ibi expressa fuerit obseruata, non enim illi decreto erit locus, si is qui minor factus, maior ratum habuerit tribus relatis modis. sic declaratur eiusdem Patriæ † decretum d.lib.3.sub rubr. quitationes factæ per minores &c. 158

Secundus est casus huius capitis, cum minoris res titulo lucratiuo,enumeratis suprà modis,alienantur, nam

nam & tunc ratihabitione alienatio illa cõualidatur, verbis expressis, facto, vt suprà iam docuimus, tem-
159 poris cursu,† decẽnij scilicet inter præsentes, & viginti inter absentes, vt clarè à Iustiniano constitutum est in d.l.vltim. C.si ma.fact.alien.sine decret.rat hab.qua de re ibi omnes,& apud Dec.consi.232.numer.4.7.consil.245.colum.vltim.versicu.non obstat.& Abb.consi. 11.nu.19.

160 Declaratur non procedere† in donatione remuneratoria,in qua non obseruatur cursus decennij,vel viginti annorum, sed quinquennij tantum,vt respondit Corn.cõsil.36.num.13.lib.2.quem fuit secutus Soc.Iun. cons.102.nu.39.libr.2.sic intelligentes. d.l.vlt.§.1.in illis verbis,excepta propter nuptias donatione.& ibi glo.

161 idem sensit.nam† donatio hæc remuneratoria, quoad sui validitatem, exigit illa solennia suprà enumerata, quæ in cæteris actibus obseruantur, vt clarè probat text.l.lex quæ tutores.§.1.C.de adminis.trat. tuto. quo probatur & iure antiquo sic obseruari consueuisse,& in l.prædia.C.de prædijs minorum,quibus non aduer
162 satur text.(à glossa & cęteris malè explicatus) † l.1. C. si aduersus donat.cum is loquatur, cum donatio propter nuptias est ipso iure valida, eò quia seruata sunt omnia iuris solennia, sed rescindi potest remedio restitutionis in integrum ob ætatis defectum : non ergo est ibi dubitatum de validitate donationis, seu an restitutioni in integrum locus esset. hæc ergo donatio nulla, quinquennij lapsu conualidatur:illa afferri potest ratio : quia donatio remuneratoria contractus onerosus appellatur, illiq; æquiparatur.l.si pater. §.1.ff.
✻ de donat.& ibi glossa,& ✻ omnes,& tradunt latè Gomes.§.item Seruiana.num.44.Insti.de act.Gramm. decis.65.num.24.Curt.Iun.cons.6.num.21. latissimè Tiraquell.in l.si vnquam.in verbo,donatione largitus.nu. 13.14.C.de reuo.don.tic ergo & in casu nostro, contractui onoroso hæc donatio æquiparatur. Credo etiam aliam esse rationem,(quæ iusta ratione ostendit Iusti. inter casus onerosos & lucratiuos differentiã posuis-
263 se,) quia † donatio regularis & propria, nec etiã cum decreto,celebrari de re minoris potest, vt ipsemet Iustin.testatur in d.l.vlti.§.2.C.de do. propter nupt. iure ergo maius tempus exigitur, vbi maior nullitas adest,
164 quod etiam procedere intelligo † in hac patria Pedemontium & Sabaudiæ,etsi ex relato decreto suprà de donationib.venditionib.&c.videatur donatio remuneratoria cęteris æquiparata,quia solum intelligimus quoad ibi expressa,non in cæteris, ne decretum in dubio extendatur ad ius commune corrigendum, quod est annotatione dignum.

Hodie in donatione propter nuptias cessare videtur dispositio.d.† l.vlt.C.si ma.fact.alien.sine decr.rat.
165 hab. quandoquidem sine decreto constitui possit donatio illa propter nuptias,cum ex necessitate constituenda fit,sic Sal.in d.l.vlt.in fin.ex text.auten. dos data. C.de donat. ante nupt.& hoc idem clarius probauit, idem Sal.in l.prædia.C.de præd.mino. Cuius sententiam visus est probare Rodericus Suares Hisp.in l. fori. in titul.de las Arras.l.1.nu.64. & Salic. argumentari sic voluit:in actionibus omnino necessarijs decreti inter-
166 positio non exigitur.l.1. C. de præd. mino. sed † propter nuptias donatio est necessariò constituenda. ergo necessaria nõ erit decreti interpositio. minor illa propositio probatur secundum Sal.in d. auten. dos data. vbi gloss.& cæteri omnes sic intelligunt,affirmantque mulierem posse cõdictione ex lege illa compellere maritum, vt donationem propter nuptias constituat. &
✻ hanc esse ✻ communem sententiam affirmat Afflict. Neapolit.decis.242.numer.1.& plures citat & sequitur Rui.consi.11.nume.2.lib.5.verum rectius ipse arbitror, hanc ipsam minorem propositionem falsam esse,cum
167 falsa omnino sit recepta hæc declaratio † auten. dos data. qua verè non imponitur viro necessitas constituendi vxori donationem propter nuptias : nam hoc totum in viri arbitrio esse voluit Iustin.in l.vlti.C. de donat.ante nupt. in multis locis illius constitutionis. Nec constitutio illa corrigitur(vt malè opinantur nostri)ex d.aut.dos data. quandoquidem genuinus is est sensus,vt illa priuilegia,quæ viro conceduntur in exactione dotis, illa pariter concedantur vxori in exactione donatiõis ,ppter nuptias,cũ donatũ aliquid est, non tamen is textus affirmat donationem ipsam esse faciendam, sed cõditionaliter seu sub modo loquitur (vt ita dicam)si donatio facta sit, cuius quidem donationis exactio non impeditur,si dos culpa viri, ipsi viro soluta non fuit,vt ipsa auten.dispositum est, & clarius in §.vltim. in auten. vt exactio,Iusta.dotis &c.& clarius in versione Gregorij Haloandri, est † Nouella 168
91.vt primæ & secundæ dotis exactio &cæt.à qua desumpta est. d. auten. dos data. in qua addita sunt illa verba, dos data donationẽ propter nuptias meretur. in quibus verbis relati interpretes suum constituunt fundamentum:quæ sanè verba, etiamsi haberentur in ipsis autenticis seu nouellis, non tamen necessitatem viro imponerent constituendi donationem propter nuptias,cum dicat,† meretur,cuius verbi illa est signi- 169
ficatio, vt idem sit, quod beneficium conferrer. Terentius in Andria. Quid feci? quid commerui aut peccaui pater.idem in Hecyra.Quæ nunquam quicquam erga me commerita est,pater, Quod nollem, & sæpè quod vellem meritam scio. vbi Donat. mereri bona dicimus,commereri mala. & apud Virgilium 6.Aen. Quique sui memores,alios fecere merendo.Et clarius Laurentius Valla lib.4. eleg.cap.10.& lib.5.c.99. collatum ergo in aliquem † beneficium non illum necessa- 170
riò obligat, sed tantum naturaliter.l.sed & si lege. §. consuluit.ff.de petition.hæredit.quæ obligatio,vt norunt omnes,ad agendum inefficax est, nam naturalis appellatur,quia in æquitate & honestate naturæ posita est,digna eo,quem virum bonum dicimus,cum laudabile sit, acceptum beneficium reddere,sed datum repetere,nec honestum,neque liberale.quod doctè retulit Francis.Conna.libr. 5. commenta.iuris ciuilis. c. 8.numer.2. est ergo in facultate & æquitate, hæc naturalis obligatio,non in necessitate. quare falsam esse intelligimus,relatam Salic. argumentationem, opinionemque.

Extendi possunt relati casus † procedere etiam in 171
eo,qui non potuit ex interdicto Prætoris alienare, sine aliqua solennitate,si tamen sine illa alienet & ratificet, & ipso interdicti tempore alienatio confirmatur. Rom.singul.771.Iudex,&c. & Cagnol. l. quod initio. num.2.de regul.iur.& hoc casu declaratur non procedere † statutum. 61. Papiæ in ciuilibus sub rubr. de eo 172
cui bonis interdictũ est. & statutum † Bononiæ. de eo 173
cui interdicta est administratio. cum hæc statuta sint edita iuxta iuris communis dispositionẽ.sic Paris.cõs. 95.nu.3.libr.1.sic etiã dici potest in filiofamilias, qui ex statuti forma non potest sine certa solennitate contrahere, † vt Papiæ ex statuto.119.in ciuilibus.de modo & 174
forma obligãdi filiumfa. &c.si cessante illa causa prohibitionis silentio quinquẽnij, vel decennij, vt suprà, ratum habeat.

Declarantur duo relati casus huius secũdi capitis, non procedere.Primò quãdo† tutor ipse solus vel cu- 175
rator rem minoris, non vt minoris, sed vt propriam alienauit.hoc enim casu non est locus cõstitutioni.d.l. vlt.C.si ma.fact.alien.& cæt.sed erit locus constitutioni.l.vlt.C.si quis igno.&c. qui titulus procedit immediatè.d.titulum.C.si maior.&c. sic intellexit gloss. d.l. vltim.C.si maior &c.in verbo,minorum.versic. item adhuc opponitur.illam sunt secuti Bar.ibi. & Sal. col. vlt.vers.quæro quid si tutor.à quorum sententia nec ipse recedo,sed rem planius declaro, intelligoque,d.l. vlt.C.si maior &c.procedere,dum solus tutor, vel curator alienat,pupilli tamen,vel minoris nomine.probat.l.1.& 2.C.eod.tit.si maior &c.quæ in sola administratorum persona loquuntur: nec subintelligi alia psona facilè potest, iuxta text.l.si ita stipulatus fuero.

Universidad de Deusto Biblioteca

§.superest.in fi.de verbo.oblig.clarius probat.l.penul. C.si aliena res pigno.data sit.quare non rectè satis fortè visus est sentire Natta.d.consil.162.numer.30.libr.1. (tanti viri pace dixerim) qui absolutè intelligit.d.l. vltim.C.si maior.&cæt. non procedere si tutor solus alienauit.generale enim nimis hoc est. Nec aduersatur
176 nunc text.d.† l. vltim. C. si quis ignorans &c. quia in toto illo titulo non agitur cum tutor, vel curator nomine pupilli, vel minoris distrahit, sed sola in illo est hæsitatio ex latere acquirentis, an sciens vel ignorans rem minoris sine decreto emat.quare in l.1.& in l. vltim.illo titul.apparet rem minoris,qui administrator non erat, alienasse in emptorem illum. aliquando tamen in ea opinione fui, ideo in d.l.vltim. C. si quis igno.requiri prȩscriptionem illius decennij vel viginti annorum,quia in venditorem donationis titulo res peruenerat,à quo venditore emptor deinde successorque ius suum metitur, & iam intelligimus donatariū illo tempore tãtum irreuocabiliter acquirere.d.l. vlt. §.2.C.si ma. fact.alien.sine decret.&c. & fortè hoc voluit dicere Calc.consi.22.in fi.verùm me terret,nouam esse hanc Iustiniani constitutionem. cogitandum tamen erit.

Declarantur secundò duo relati casus, non proce-
177 dere, † cum dolus in alienatione intercessit, nec enim tunc is ex superueniente ætate, temporisue cursu diluitur, contractuue confirmatur. à fortiori hanc sententiam probat.l.1.C.si mai.fact.rat.hab.libr.2.quo intelligimus per expressam ratihabitionem cōtractum dolosum ratificari. ergo fortius non confirmabitur per tacitam ratihabitionem, sic argumentatur Paris. d.consil.49.numer.5.libr.1. quin sic argumentari etiam potest,si contractus ibi ipso iure validus,sed per restitutionem in integrum rescindendus non confirmatur ex ætate superuenienti, cum dolus intercessit: multo minus in casu nostro confirmabitur, vbi ipso iure nullus est. accedit quod etsi hac de re nullum verbum in toto titul. C. si maior fact.alienat. sine decreto & cæt. attamen subintelligitur, cum in omni dispositione
178 semper intelligatur † dolus exceptus.l.creditor.§.Lucius.ff.mand.& plura scribit Paris.d.consi. 49.numer. 3.4.libr.1.& Curt.Iun.d.consil.50.numero.6.qui in nostris terminis loquuntur,& in donatione dolosa à minori facta, quæ non ratificatur ex superuenienti ætate,respondit Ruin. consil.170.numer.29.libr.1. similia quæ afferri possent,sciens prætereo.est illud solum intelligendum, an hoc casu intelligatur de dolo vero, vel etiam de præsumpto, (qui quomodo inter se differant diximus suprà,nume.135.)& verius est, vt intelligamus solū de dolo vero, ex iā relatis rationibus in dicto primo capite.& d.nume.135.quod in casu nostro vrgentissima demonstratur ratione. est enim certum,
179 † contrahentem sine solennitatibus à iure requisitis, esse in dolo præsumpto & mala fide, vt probat text.in c.qui contra iura. vbi Dyn. de regul.iur. in 6.gloss.notab.vbi Bartol.in l.1.C.de fide instrument. & iure hastæ fisc.libr.10.pulchrè apud Bald.consi.347. Quæro, quidam nobiles.libr.1.Boe.q.1.numer.54. & Soci. Iun. consil.69.numer.45.libr.1. qui dixit hanc esse præsumptionem iuris & de iure,quæ in oppositum probationem non admittit. idem docuit Paris.in c. si diligenti. num.26. de præscript. quod in terminis nostris tradit & Cur.d.consi.50.num.5.& Neuiz.conf.85.nume.14.& ante eos Rom.consi.54.col.vlt.versi.secundo idem colligitur. at qui cum minore cōtrahit sine decreti interpositione in mala fide & dolo præsumpto est, cum nō seruet iuris solennia:& tamen dolus hic præsumptus, malaq; fides extinguitur ex tacita hac ratihabitione, temporis prȩteritione,quod non esset cōcessum,quando hæ cōstitutiones in dolo etiam præsumpto locum sibi vendicarent. & quod dictum est in quauis dispositione dolum censeri exceptum.d.§. Lucius.intelligitur de dolo vero, non de præsumpto. sic Soc.in l.cum filiusfa.in prin.nu.1.de verb.oblig.

Ex quibus satis intelligimus malè respōdisse † Cur. 180
Iun.d.cōsi.50. num.6.7. alienationem à minori factam non obseruata forma Tridentini statuti: quo est cautum,minorum alienationes fieri debere coram iudice præsentibus quatuor consanguineis maioribus,alijsque adhibitis solennitatibus, non posse ratificari & confirmari à maiori effecto ex solo temporis cursu, iuxta hanc constitutionem.l.vltim.C.si ma.fact.alien. sine decret.&c. ea ratione adductus, quod is à minori acquirens in dolo esse præsumatur, cum statutum disponat,contractum illum per fraudem & dolum præsumi factum,si solennia illa non obseruētur. nam dolus hic est præsumptus, qui à iure communi diluitur temporis præteritione.quare rectius in eodem met casu contrarium respondit Paris.d.consi.49.libr.1.Infertur pariter malè respondisse † Roma.consi.54. & Barb. 181
consi.70.col.3.4.lib.3.& consil.42.col.7.lib.1. minorem non potuisse etiam expresè ratum habere à se factam alienationem tempore minoris ætatis, quia in dolo erat versatus is acquirens, & dolus ostenditur ex præsumptionibus, vt ex enormi læsione, ex non obseruatis iuris solennitatibus, ex eo quod in loco occulto res esset celebrata.nam hic dolus à Romano verus sed præsumptus præsupponitur, quare tolli is potuit: quinimò Romano, dum eam coniecturam doli facit ex enormi læsione,aduersari videtur text.l.1.C. si maior fact.alien.sine decreto rat.hab.vbi læsio non infert contractum ratificari non potuisse ratione doli & nullitatis, sed rescindi posse ob ipsam læsionem, vt subijciam statim. eadem ratione malè visus est sentire Rui. d.consi.170.nu.29.lib.1. ipsum Rom. potissimè secutus. In solo ergo vero & proprio dolo non habent locum relatæ constitutiones.

Declarantur tertiò non procedere † quando contra- 182
ctus essent simulati. sic egregiè respondit Bal. cons.45. quādoq; contractus.lib.2.quem in nostris terminis est secutus Natta.d.conf.162.nu.34.lib.1.& Bal.simpliciter citauit Dec.conf.267.nu.5.idem in l.quod initio. nu.11. de reg.iur.Afferri potest ratio, quia † simulatus cōtra- 183
ctus non est contractus.l.simulatæ nuptię.de ritu nup. l.emptor.de aq.plu.arc. & plura tradit Rip.in l. nemo potest.nu.65.de leg.1.vbi nu.67.ostendit simulationem fortius reddere contractum nullum, quàm faciat dolus.si ergo vbi est dolus nō ratificatur, fortius nec vbi erit simulatio.

Declarantur quartò relati casus † quādo duplici vi- 184
tio laboraret contractus,nullitatis scilicet & læsionis: nam tunc sublata ex cursu temporis nullitatis causa, non tamen esset sublata causa læsionis, sic probat. d.l. 1.C.si maior fact.alien.&c.& ibi Bald.quem secutus est Pantal.Cremen.in l.2.numer.98.C. de rescind. vendit. illa est ratio,quia contractus rescissio,ex læsionis causa etiam maiori conceditur.l.2.C.de rescind.vendit.& hanc rationem considerauit Gordianus Imperator in d.l.1.

Declarantur quintò non procedere † in minori,qui 185
maior factus perfectè nō nouit,sed dubitauit quomodo celebratus esset cōtractus, tunc enim nō dicitur ratum habuisse temporis cursu:sic Natta cōsil.162. num. 31.32.libro.1.ea ratione adductus,quod dispositio. d. l. vltim.habet locum in minori sciente, non ignorante, vt ibi annotarunt omnes * & suprà retuli:sed † dubi- *
tans ipsi ignoranti æquiparatur.l. manifestissimi. §.1. 186
vbi Bartol.C.de furt.& alia affert Natta. d. consil.162. num.32.

Declarantur sextò & vltimò relati † casus non pro- 187
cedere hodie ex dispositionibus & cōstitutionibus iuris Pontificij, quibus est cautum præscriptionem non currere cum mala fide.c.vltim. de præscript. sic in terminis his nostris egregiè respondit Anto.Butr. in cōsi. 45. Domina orabilis & cæt.col.3.versic.nō obstat.C.si mai.fact.&c.quem sunt secuti Rui.consil.41.numer.51. libr. 1. & Paris.in annot.ad Bartolum. in d. l. vltim. C. si maior factus alien. sine decret. rat. hab. & contrahen-

trahentem cum minore decreto non interposito esse in mala fide suprà diximus in.2.declarat.& ideo Bart. in l.2.§.si à pupillo.nu.5.ff.de vsucap.declarando textum illum & l.lex quæ tutores.C. de administ.tut.negat hunc emptorem præscribere. Verum declaratio hæc non satis vera mihi videtur.

188 Primò,quia † cursus huius temporis quinquennij, decēnij & vicēnij,nō prȩscriptionem,sed ratihabitionem inducit,sic omnes crebrius intelligunt Bart. in d. l.vlt.in fi.& ibi Sal.col.1.Calca.d.consil.22.in fin.Natt. d.consil.162.num.31.lib.1.quod verum ea ostendo ratione,quia si præscriptio esset,iam ab initio contractus initi consideraretur, & tamen in illo casu non consideratur,sed tantum à die perfectæ ætatis,quasi ab initio Decretum intercesserit. elapso enim tempore illo, fingit lex solenniter acta omnia,& voluntate minoris effecti maioris confirmata.

Rursus etiamsi præscriptionis nomen mereretur,
189 adhuc tamen hodie procedit † iure Pontificio non impediente.nam actio hæc à lege ciuili minori concessa est, si experiatur donec minor sit, vel si factus maior intra quinquennium vel decennium, vel vicennium d. l. vlt. quo fit vt etiam tempus hoc decurrat ad commodum malæ fidei possessoris, cum tanto tempore actori,non vltra concesserit actionem ipsam, sic Castren.in l.sequitur.§.si viam.de vsucap.Fel.in c.vlt. numer.2.versic.secus vbi actio.de præscrip. Crot. in l. omnes populi.numer.75.de vsucap.Balb.in tract.præscrip.2.part.3.part.princ.quæst.13.versicu.primò limitatur.

Accedit tertio quod ætate perfecta huic alienationi si non assistit lex, nec etiam resistit, quo casu nullum subest malæ fidei impedimentum, hocq; casu cessat regula † c.qui contra iura.de reg. iur. in 6. vt egre-
190 giè declarat Bartol.in l. sed etsi lege. §. scire. num.4.ff. de petit. hæred. & Balbus in l. Celsus. numero. 21. de vsucap.

Confert quartò hanc Iustiniani constitutionem esse in naturali æquitate fundatam, quandoquidem illi locus sit,si cesset dolus verus, & læsio minoris, vt supra docuimus,sitq; ex ea sublatus rigor iuris tantum: quo ad maiorem cautelam minoris decretum exigitur: cæteris tamen concurrentibus quæ fidem bonam demonstrant. quare nō mirum si cessat regula.d.c. qui contra iura. vt egregiè admodum declarauit consultissimus Aym.Crauet.noster in tractat.de antiq.temp. 4.part.princ.in 4.part.quæ incipit, Materia.numer.9. versicul. primus casus.qui inquit.d.c.qui contra.non procedere in eo,qui iustum pretium soluit, ita vt bona fide & sine minoris detrimento cōtrahit.quare defendi iure nō potest Butrij hæc declaratio, in hoc autem secundo capite nostræ quæstionis, eadem erit
191 † Praxis quæ in primo, vt experiatur minor, vel suo nomine alter,remedio hoc reintegrandæ,vt in terminis consuluit Neuiz. consi.85.num.13.post Alex. consi. 1.in fi.libr.4.qui Alex.consuluit in Repub. (quæ † mi-
192 nori æquiparatur.l. respubl. C. ex quib. caus. maio.l. rempub.C. de iure reipub.lib.10.Rui. cons.66.num.13. lib.5.Alc.resp.4.num.9.& resp.203.nu.33. & alibi sæpè) quæ suo facto ex contractu minus solemni è sua possessione cecidit.hæc ad vtilissimam hanc in foro quæstionem sufficiant.

QVAERO decimosextò, an hoc † remedium cō-
193 cedatur pro possessione rerum mobilium? & concedi affirmauit Soc.in l.rem quæ nobis.nu.13.versic.secundò conclude. quem secutus est Rip. in l.naturaliter.§. nihil commune.num.54.ff.de acq. posses.adducti sunt ex verbis.d.c.reintegranda.ibi,reintegranda sunt omnia.est † dictio, omnis, vniuersalis,apta comprehēde-
194 re tam mobilia,quàm immobilia,cum amplissima illius sit significatio,vt docuit Dec.in l.omnia.num.1.ff. si cert.pet.in l.ex testamento.num.4.C. de milit. testa. in l.vlt.num.33.C.de pact.latissimè Crauett.consil.90. num.4.& consil.294.num.4.Didac.lib.1.var.resol.c.13. num.2.& conferunt,quæ scripsimus in præcedenti remedio ex l. vlt.C. de acquir.possess. in 3.quæst. rursus perpendit Soc. verba illius Canonis, ibi, possessiones vel res, est enim † verbum, rei, generale.l.1. in fin.ff.si 195
cert. pet. l. rei appellatione. de verb. signific. comprehendit ergo tam mobilia quàm immobilia, vt latius diximus in d. q.3. præcedentis remedij tertio perpendit Soc.text.l.si coloni.C. de agricol. & cens.lib.11. sed diuersum is habet casum, vt suo loco admonui. præter eum ergo quarto loco, perpendo textum c.episcopis.3.q.1.ibi,omnia ablata &c. nam † verbum, ablata, 196
ostendit intelligi de rebus mobilibus, cum immobilia auferri non possint. potest tandem induci text. c. episcopi. 3. q.1.dum inquit spoliatum bonis &c. nam † dictio, bonis, vniuersalis est, & de mobilibus intel- 197
ligi potest. l. bonorum appellatione. de verb. signific. sic etiam intelligo † Decretum Ducale huius patriæ 198
lib.2.sub rub. de restitut.spoliat. dum indefinitè vult, spoliatum ad suam possessionem vel quasi esse restituendum, nec distinguit possessionem rei immobilis à mobili. quare hoc casu vtilius erit, imò necessarium Papiæ, hoc vti remedio, quando ex statuto.54.illius ciuitatis sub rubr.de possess.viol.&c.non concedatur à se introductum remedium pro possessione rei mobilis, vt olim dixi.aliter autē † statuto ciuitatis Mon- 199
tis Regalis est cautum,sub rub.de eiect.possess.&c.colla.3.animaduerti tamen aliquando Petrum Rebuff.in comm.Reg.constitut.tom.1.tit.de sententijs execut.artic.5.gloss.1.nume.7. sensisse idem esse in hoc remedio, quod in interdicto Vnde vi, sed malè & aduersus cæteros omnes.

QVAERO decimoseptimò, an pro † quasi posses- 200
sione rerum incorporalium concedatur hoc remedium? & concedi affirmauit Soc.d.l. rem quæ nobis.nu. 13.vers.tertio conclude.sic respondit Ias.cons.172.libr. 4.Franc. de March.q.389.& q.448. Rip. in c.cum ecclesia Sutrina.num.101.de causa possess.& prop.Plot.in l. si quando.num.68.C.vnde vi.quare respōdit Bertran. consi.2.nume.10.libr.1. hoc remedium dari contra vasallum,negātem domino homagium. & præter à Soc. relata clarè probat text. c.episcopis.3.q.1. dum conceditur Episcopis è sua sede deiectis,sicq; à iurisdictione Episcopali,quæ dicitur ius incorporale.sic probat textus c.querelam. de elect.rursus, si pro quasi possessione rei incorporalis conceditur saltem vtile interdictum Vnde vi, vt iam diximus supra in 1.remed. q.8. quanto fortius hoc nostrum, quod dicitur illo pinguius ex multorum opinione.in hac autem Patria Pedemontium, cessat hæc difficultas, quia † decretū an- 201
tiquum lib.2.sub rub.de rest.spol. concedit restitutionem spoliato quasi possessione,quæ intelligitur ratione iuris incorporalis.

QVAERO decimooctauò, quis † iudicij ordo seruetur, dum spoliatus hoc experitur remedio? quā 202
quæstionem latè explicat Soc.d.l. rem quæ nobis.numer. 14. ipse autem per singulas quæstiones, sequendo quæstionum numerum, rem hanc finiam. Ambigitur ante omnia quis † competens sit in hoc remedio iudex & cōstituenda hac in re est regula † Iudicem com- 203
petentem esse rei conuenti ordinarium iudicem, cum 204
actor rei forum sequatur.l.iuris ordinem.C. de iuris. om. iudic.c. cum sit generale. & c. si quis contra clericum. de foro comp. sic clarè censuit Soc. d.l. rem quæ nobis.num.11.

Declaratur nō procedere quando † clericus re, seu 205
possessione rei ecclesiasticæ spoliatur: nam tunc spoliator coram iudice ecclesiastico conueniri potest. sic gl.in c.cum dilectus.quod met.caus.idem censuit Calde.in c. sæpè. de restitut.spol. Abb.in c.cum sit generale.num.10.de foro comp.& ibi Fel.col.2.versic.& dum dicit.eo etiam loco. Maria.Soc.Sen.num.14.idem consil.18.col.12.vers. tertium remedium.libr.1. inter consilia Bartolomæi Socini. Didac. libr.1. var. resolut. c.4. numer.2. & idem placuit Dec.in c.2. in fin.de priuileg.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in hanc autem sententiam adducuntur relati omnes Innoc.doctrina in d.c. cum sit generale. dum inquit:
206 quod quando † ecclesia aliquo speciali beneficio iuuatur, in ea causa etiam contra laicum, iudicem ecclesiasticum adiri posse, sed ecclesia speciali hoc remedio adiuuatur. ergo sub iudice ecclesiastico conueniri poterit laicus spoliator. Verum huic argumentationi vnà cum Soc.d.l. rem quæ nobis. numer.11. responderi potest: non esse hoc speciale priuilegium clerici, cum & laici spoliati omnibus in casibus, vt clerici restituantur, ex diuersis iuris ciuilis remedijs supra relatis. quare Socin.d.numer.11.versic. præterea quando. &c.

Secundo loco sic argumentatur: ex occupatione rei ecclesiasticæ is spoliator sacrilegium cõmisisse di-
207 citur, sed ratione † sacrilegij laicus conueniri poterit sub ecclesiastico. c. expolita. vbi in terminis nostris notat Abb. de arbit. ergo laicus spoliator sub hoc iudice ecclesiastico conueniri poterit Abb.c.2. numer.8. de iur. cal. Dec.in c.decernimus.nu.24. de iud. hoc intelligit Soc.d.num.11.in fi.quando certum est commissam esse spoliationem, nõ si dubitetur: nam tũc super
208 illa † qualitate tribuente iurisdictionem, est cognoscendum. declarat Abb.in c. si clericus laicum. num.8. de for.comp.Dec.c.cæterum.num.18.de iud.c.ad audientiam.num.4.de appell.

209 Declaratur secundo non † procedere quando spoliatus ob vim sibi illatam in spoliatione, coram eo iudice, sub cuius iurisdictione vis est commissa, agere vellet: vel quando is, qui spoliauit commisit spolium in loco spoliati: tunc enim agi posset coram eo iudice etiamsi nõ esset ille ordinarius spoliatoris, tic probat glos.in l.2.fi.vbi Bald.C.de interd. Alb.in l.1.num.13.ff. de interd. quos est secutus Tiraq. de retract. conſang. §.8.gloss.3. numer.10. nam ratione rei, & ob commissam violentiam, duæ actiones possunt moueri, realis & personalis, vt suam vniuscuiusque iudex tueatur iurisdictionem.

210 Declaratur tertio, non procedere, † quando ambo, spoliator scilicet & spoliatus essent clerici, & possessio de re beneficiaria esset, spoliatusq; actionem coram iudice laico, in cuius territorio positum esset beneficium, moueret: nam etsi is iudex ordinarius cleri-
211 cus non sit, attamen quia causa † possessorij non dicitur spiritualis, sed secularis, is videtur iudex competens. sic post Ioan.Andr. & alios in c.fin. de iudic. decidit Guid.Pap.in decisionibus Delphinatus.q.1.q.71.& q.85. Franc. de Marchis.q.190. & q.512. vbi testantur, curiam illam sic semper seruasse. idem censuit curia Burdegalensis, vt testatur Boer.quæst.69. numer.23. sic seruasse curiam Neapol.scribit Afflict.decisi.2.numer. 10.11.vbi Grammat.in addit. & idem Afflict. decisi.24. numer.9.Grammat.decis.78. hanc quoque sententiam probauit Alcia. respons.24. numero.1. qui sic in excellentissimo Mediolanensium Senatu seruari affirmat.
* hanc communem ✻ & veram affirmat Rip. in rubr. extr. de iudic.numer.90. post Abb.in c.literas. numer. 7.8.ext.de iura.calum.& hanc vniuersam Galliam seruare testatur Rebuffus in commentar. ad consuetud. Franciæ. in.3. tom. in titul.de possess. benefic. 8. artic. gl.2.& Guliel.Bened.in c. Raynutius.1. part.in verbo, & vxorem nomine Adelasiam. nu.39.de test. & nouissimè hãc verã sententiã esse affirmauit Rol.à Valle cõsi. 23.col.1.& 2.li.2.fuisse rẽ hãc in quouis possessorio disputat Io.Ign.l.necessarios.§.nõ alias.2.par.col.1.2.3. ff.ad S.C.Syll.& hãc in amplissimo Sereniss.Principis nostri Senatu huius Patriæ Pedemontũ obseruatam, affirmare ego possum, vt in vna, inter Petrum Perdomium ex loco Mulazani, & Emanuelem Alpherium Albensem, quæ iudicata fuit anno. 1562. de mense Nouembris: verum non semel animaduerti non satis solidis fundamentis, tantorum Patrum sententiam niti. nam prima illa ratio, qua vtuntur, non mediocriter dubitabilis est, dum inquiunt, hanc non esse iuris, sed solius facti quæstionem. agitur enim solum, an is agens spoliatus fuerit, vel non, vt si spoliatus, restituatur, quare † quæstio facti etsi de re spirituali, aliàs 212
à laico diffiniri potest vt docuit Bart.in l.quoties. vbi Ias. numero.6.C.de iudic.in l.Titia. vbi Alex.ff. solut. matrim. Felin. in c. cum sit generale. de foro comp. Cap.Neapol.decisi.7.numer.2.3.Alcia.in l.omni nouatione.C. de sacrosc. eccles.Crauett.consil.253. numer.2. est inquam dubia ratio hæc, cum Bartol. & relatis alij aduersentur plures, vt apud Dec. in c.2.numero.24.de iudic. & Didac.Couar. Hisp.in Epit. de sponsal.c.8.§. 12.numero.3.& lib.pract. quæst.c.35. numero.1.fortè & melius loquitur Bart.cum causa aliàs de se spiritualis ratione rei est, sed temporalis, ratione personarum contendentium, vt si causa matrimonij inter virum & vxorem tractatur, vel inter contrahentes vsurarum causa: at hoc casu, etsi ratione rei laicus iudex sit, ratione tamen personarum verè non est, vt statim dicemus.

Secundo adduci solet † text.c.causam.il.2.infr.qui 213
filij sint leg. verum vt aduertit, & rectè Didac. d. lib. Pract. quæst.c.35.numero.1.verficu.secunda conclusio & c.nulla causa spiritualis, nec ratione rei, nec ratione personarum, nec iuris, nec facti erat apud Regem illum Angliæ, sed solum mera temporalis controuersia, cum de bonorum successione contentio esset. non pariter suffragatur † text.c.petimus.2.quæst.1.cum iu- 214
dicium ibi seculare sit in auxilium potius temporalis, quam ad principalem cognitionem causæ ecclesiasticæ. minus sustinetur, quod quarto loco afferri solet, interesse cuiuslibet iudicis secularis, ne violentiæ & spoliationes fiant inter clericos & laicos. quare iv idemus † laicum iudicem compellere cleri- 215
cum rem apud se depositam restituere. l.vltim.§. pen. C.de bon.autor.iud.possid. Ias.l.si fideiussor.§. penul. numer.6.ff. qui satisd. cog. Capella. Tolos. quæst.167. idem ergo nostro casu. sic argumentatur Afflict. Neapol. d. decis. 24. numero. 3. verum Afflict. non tàm nititur ex dispositione iuris communis, quàm ex capitulis regni, quorum alterum incipit, ad regale fastigium &c. alterũ verò incipit, omnis inuasio &c. quare capitulis circunscriptis, aliter dicendum est. rursus intelligit Afflictus, cùm notoria est spoliatio, nam ob apparentem iniuriam oppresso succurrit laicus, non per modum ordinariæ iurisdictionis, sed in auxilium quodammodo ac subsidium, cùm scilicet non adhibetur causæ cognitio in restitutione fienda, quo in ca- 216
su sic intelligi potest antiquum huius † patriæ decretum, sub rubric. de restitut. spoliat. cum loquatur, quando ita notoria est spoliatio, vt nulla tergiuersatione possit celari. non ergo vrget hæc argumentatio, tũ præsertim, cum violentia clerici spoliatoris à suo iudice commodè coerceri possit. c. si clericus laicum. de foro. comp. non pariter quinto loco, qui in hanc sententiam citatur † text.c.vltim.extr.de iudic.ad rem 217
confert, cum vt aduertit Didac.d.lib.pract.quæst.c.35. nume.1.verfic.secunda conclusio. & ante eum Bero.in rubr.extr. de iud.numer.61.ex communi sententia loquatur, cum cõtrouersia est de officio & dignitate seculari, non ecclesiastica.

Aliqui quoque sic argumẽtari sexto loco visi sunt, causa meri possessorij est nuda ab omni spiritualitate, cum in ea non quæratur an canonica, vel minus, institutio sit, sed solum cognoscitur illata an sit violentia, vel nõ, quæ dicitur quid merè tẽporale. c.in literis. de rest.spol.c.querelam.vbi Abb.de elect.c.episcopi.c.reintegranda.2.q.1. verum concedo argumentationem ratione rei, at ratione personarum falsa videretur, vt iam admonui.

Alij tandem, nec rectè satis, sic vltimo loco sunt argumentati: † causa possessionis & proprietatis, nihil 218
commune habent.l.naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquiren. possess. sed causa proprietatis spiritualis est, & apud iudicem ecclesiasticum tractatur, ergo causa

causa possessionis erit temporalis tractabiturq; apud
219 laicum. Retorquetur fundamentum, causa † possessionis & causa proprietatis, vt duo connexa apud eundem iudicem tractari debent.c.1. de caus. possess. & prop.l.nulli.in fin.C.de iud.at causa proprietatis non potest tractari apud laicum, sed apud ecclesiasticum, ergo & causa possessiõis, & quod dicitur causam proprietatis & possessionis commune nihil habere, intelligit Bero.in d.rubr.extr.de iudic.numero.58. versicu. non obstat secundo &c. procedere quoad acquisitionem, vel amissionem, non quoad cognitionem. quod ea ratione confirmo, quia si vera esset argumentatio, laicus etiam in iudicio adipiscendæ possessionis competens esset iudex. quod falsum est, & infra subijciam. non ignoro tamen Igneum in l. necessarios.§. non aliàs.2.part. numero. 50.ff. ad S. C. Syll. plures retulisse declarationes ad d.l.nulli, sed euitari facilè possunt: re igitur ipsa, videmus receptissimam horum interpretum sententiam nullo solido fulciri fundamento.

Contrariam itaque affirmauerunt Butr. in c. vlt. ext.de iud.Lign.& alij nõnulli in clem.dispendiosam. de iudic. quos duo ex recentioribus secuti sunt Bero. in rubr.extr. de iud.numero.55. & Didac. d.lib. pract. quæst.c.35.numer.1.verficu.secunda conclusio.& eiusdem sententiæ verè fuit Guid.Papæ.consi.149.& hanc secutus est nouissimè Rolan.à Valle in consil.23. num. 17.libr.2. Ofasc.decis.116.nu.1.sunt tamen aliqua leuia, quib. illi in hanc adducti sunt opinionem. text. enim
220 † clem.de caus.poss.& propr.etsi causam possessionis, vt proprietatis ecclesiasticam appellet, ideoq; tractandam coram ecclesiastico, c.2.extr.de iudic. non tamen negat posse tractari apud laicum in auxilium clerici iniuriam passi: non enim taxatiuè loquitur Clemens Pontifex, cuius constitutionem possumus non iniuria intelligere, cùm super iure & causa possessionis est cognoscendum, non super solo facto, cum iam ibi causa super petitorio & possessorio cœpta esset coram ecclesiastico, à quo lata sententia fuit, & Pontifex Max. fuerat appellatus. non pariter ad rem confert
221 † text.clem. vnic. de sequest.poss. & fruct. cum ibi negetur, ea ratione possessionem apud laicum posse sequestrari, quia sequestrarius ille curã & administrationem sequestrati beneficij sustinere habet, vt ostendunt verba illa. qui plenam de ipso & debitam curam gerens &c. ibiq; gloss.in verbo, idoneam, sentit, quod non contingit in casu nostro, in quo solum de administratione iustitiæ agitur, sic & quod affertur tertio loco à Bero.in d.rub.de iud.nume.58.non defenditur: inquit enim, quod licet ex collatione, & prouisione beneficij ius in eo ipso iure acquiratur c. si tibi absen-
222 ti.de præben.in 6. possessionem † tamen in re spirituali non acquiri, nisi ex inuestitura à persona ecclesiastica facta, qui eam habet auctoritatem. c. ex frequentibus.c.ad hæc.§. in quadam. de off. archidiac. c.1.de eo qui mit.in possess. & latè declarat Rebuff. in praxi benefic.in titu.de miss.in possess.nume.11.12. erit ergo (inquit Bero.) necessaria personæ ecclesiasticæ in huius possessionis translatione auxilium. sed (vt admonui) non defenditur hæc argumentatio, quandoquidem in iudicio adipiscendæ, non autem recuperandæ concludat, inter quæ non leuis est differentia, cum † in
223 adipiscenda sit necessaria causæ cognitio, & tituli veri, non colorati demonstratio c. si quando. &c. super eo.de off.deleg. etsi hodie ex stylo potius quàm ex iure non sit necessaria causæ cognitio, vt testatur Reb. in d.tit.de miss.in possess.in fin.quòd non contingit in ipsa possessione amissa recuperanda, in qua non exigitur causæ cognitio super titulo, sed sufficit si coloratus ostendatur, & spoliatio probetur, vt suo loco dicemus. ego autem ea ratione aduersus communem & receptiorem sentiebam: quod etsi causa ipsa possessionis facti contineat quæstionem, ita vt à laicis tractari possit ex Bartol. sententia, d.l.quoties. C. de iud. cum supra relatis. attamen ratione personarum, in quibus non potest laicus quouis modo ius dicere, aut.statuimus. C. de episco.& cler.c.2.extr. de iud. laicum hunc iudicem huius causæ competentem esse nõ posse. quo enim poterit modo clericum spoliatorem citare & cogere vt restituat quod sustulit? quamobrem communem interpretum sententiam intelligebam quando conuentus spoliator laicus est, & possessio rei beneficiariæ: nam etsi possessionis causa ob rem subiectam, vt spiritualis tractanda ab ecclesiastico tãtum videretur, attamen quia sola est facti quæstio, ius dicere poterit, & conuenti persona aliquo tueri se non potest priuilegio, vt iudicium impediat, quod aliàs potest clericus spoliator. in hanc sententiam facilius descendo, quia video Guid. Pap.d.q.1. & Boer. d.q. 69. non tam ausos fuisse receptiorem opinionem veram ex iuris communis dispositione affirmare, quam quod Martini Quinti & Leonis Decimi indultis concessum sit, quæ frustra concessa forent, si iure communi hoc laicis liceret, vt etiam nouissimè aduertit Rolan.à Valle.d.consi.23.nu.17.libr.2.nec in hac patria Pedemontium hanc communem admittat sententiam † decretum antiquum Serenis.Philiberti Du- 224
cis editum anno 1503. sub rubr. quod clerici Ducales subditi non trahant Ducales etiam subditos ad curias &c. cum hoc decretum intelligatur, quando causa est merè prophana, quæ coram iudice ecclesiastico non solet tractari: vel loquitur, quando clericus laicum conuenit, iuxta c.cum sit generale.extr.de for. comp. vnum hoc tamen dicam, non nisi iusta ratione & causa excellentissimum S.Taurinensem, in quo vnum agnosco † Cassianum Puteum Bugellensem Præsidem, 225
supremum, virum fide, religione, pietate, doctrina & moribus cæteris omnib. qui fuerunt vel futuri sunt anteponendum, quam retuli crebriorem sententiam obseruare, refert tamen, hac de re verba faciens, Rob. Marant. Venus.in tractat. de ord. iudic. in 4.part. in 7. distinct. iudic. in fin. in regno spoliatos à clericis hac vti † cautela, vt per edictum citari curent à iudice lai- 226
co, quemuis, qui sua putauerit interesse, vt compareat allegaturus, quidquid vult. quare Caius spoliatus restitui non debeat ad possessionem sui beneficij, & clerico spoliatore comparente in eum ius dicere iudex is potest, cùm tunc clericus spoliator non possit dici reus conuentus † sed actor, ex quo sua cõparitio est vo- 227
luntaria, vt docent Bald. Castren. Alex. & cæteri. in l. testamenta omnia. C. de testa. & Afflict. d. decis. 24. nu. 7. in fin. Dec. consil. 187. num. 3. versic. non obstat quod citatio. Neuiz. consil. 20. numer. 19. Rolan. à Valle. consi. 29. numer. 9. 12. lib. 2. verum Marantæ cautela & leuis est, & eludi facilè potest: tum quia is per edictum † ci- 228
tatus non cogitur comparere, vt in his terminis declarat Affli. decis. 2. nu. 9. qui subdit, quòd si cogatur clericus comparere, & citationẽ & iudicium esse nullum: quare prodesse parum poterit cautela hæc spoliato, si spoliator diligens erit & callidus, vt non comparendo, nec enim comparere coguntur omnes. l. si eo tempore. C. de distract. pign. Mar. Soc. Sen. tracta. citation. art. 22. in fine.

Accedit secundo † citationem hanc nullius esse mo- 229
menti, si constat quilibet possideat, is enim, vt persona certa nominatim, non per edictum & proclama citandus est. l. 1. §. penult. ff. de ventre inspic. Bart. in extrauag. ad reprimendum. in verbo, per edictum. in fi. Alex. consi. 107. num. 1. lib. 5. Fel. in c. 2. numer. 8. de const. Ias. consil. 86. numer. 12. lib. 3. Paris. consil. 31. num. 29. lib. 4. & ideo † egregiè respondit Rui. consi. 62. num. 20. in fi. 230
libr. 5. citationem hanc per edictum, præsumptam scientiam inducere, quæ non sufficit quando vera notitia exigitur, quod sensit & post alios à se citatos Marsil. singu. 259. generalis & c. qui post Abb. in c. vlt. de vita & honest. cler. affirmat, † clericum suo iure ex sola 231
citatione per edictum priuari non posse, sed nominatim citandum esse.

Tertio

Tertio parum prodesse potest citatio ista, quia si
232 clericus † spoliator compareat, & se possidere alleget,
poterit allegare fori priuilegium, & remissionem ad
suum iudicem petere, eritq; illa concedenda, vt egre-
giè in his terminis citationis tradit Capic.Neapol.de-
cisi.8.numero.3. post Anchar. in c. ea quæ.quæst.17. de
reg.iur.

Accedit quartò loco, citationem hanc generalem
nõ prodesse spoliato, nec possessori nocere, quia quã-
233 do † agitur de possessione transferenda ab vno in al-
terum, non sufficit generalis citatio, sed nominatim
possessor citandus est, & si ignoretur, vti debet dili-
gentia non leui actor, vt cognoscat quis nam is posses-
sor sit, vt eum citari curet.sic Anch.in c.vlt.de elect.ex
illo textu, quem secutus fuit Alex.consi.5.num.1.2.lib.
2.qui affirmat hanc generalem citationem, compare-
ant qui sua interesse putant, hoc casu non procedere.
pulchrè & latè Crauet.consi.225.num.1.num.5.vbi ali-
os plures retulit, citantq; omnes in hanc sententiam
textum illum.l.meminerint.C.vnde vi.vt diximus su
pra in 8.remed.q.13. euitari quoque posset hæc caute-
234 la, si vera'esset vna † Petri Calephati doctrina, quam
is in l.de ijs.nu.37.ff. de transact. retulit, dum citando
Dec.consi.700.nu.9.versi.secundo nõ obstat. inquit, il-
lam citationem fieri in actibus iurisdictionis volun-
tariæ, ad eosq; actus solum restringi, vt in insinuatio-
ne: sed mea sententia (pace illius tanti viri dixerim) la-
bitur.quoniã nec Dec.nec Bal.ad eum casum se restrin
gunt: sed solum sentiunt clericum facilius potuisse ci-
tari, quia is actus erat voluntariæ iurisdictionis.In ea
igitur (vt rem paucis finiam) opinione sum, vt sic plu-
res distinguantur casus.

Primus est, cum de recuperanda possessione rei be-
neficiariæ agitur inter duos laicos, tunc laicus iudex
competens est, etsi possessio rei spiritualis sit.hocq; ca-
su procedat crebrior relata sententia.

Secundus est casus, quando de possessione rei bene-
ficiariæ agitur, & laicus spoliator conuenitur, is po-
test, vt retuli, cõueniri coram iudice suo, id est, laico.

Tertius casus, quando inter duos clericos conten-
ditur de hac possessione, tunc laicus cognoscere non
potest.

Quartus est casus, quãdo spoliator clericus, & spo-
liatus laicus, adhuc clericus spoliator sub iudice lai-
co, ex iam relatis rationibus, conueniri non potest.

235 In † adipiscenda autem scio apud neminem ferè
dubitari, laicum iudicem inter clericos ius dicere mi-
nimè posse, cũ de possessione rei spiritualis seu benefi-
* ciariæ disputatur. sic affirmant * omnes, vt testatur
Bero.in rubr.ext.de iud.num.51. & nouissimè Crauet.
consi.104.num.17.vers.nec obstat. Did.d.lib. pract.q.c.
35.num.1.versic.prima cõclusio. insecuti omnes Guid.
Papæ.quæst.1.habet enim iudicium hoc sibi annexam
proprietatis causam, quæ vt spiritualis à laico tracta-
ri minimè potest.c.tuam.de ord.cognit.c. lator.qui fi-
lij sint legit.vt apud illos fusius.Vnus tamẽ Ioan. Ign.
in l.nececessarios.§.nõ aliàs.2.par.nu.42.ff. ad S.C.Syl.
aliter sensit, & malè, quia vbi is clericus possessionem
adipiscitur, super titulo saltem summariè cognoscen-
dum est, vt iam admonui.

QVAERO decimononò, vtrúmne † causa hæc
236 summariè tractanda sit non seruato exacto illo iudi-
ciorum ordine? & tractandam esse, affirmarunt Bar-
tol.in extrauagan. ad reprimendum. in verbo, sum-
mariè.numer.12.Soc.d.l.rem quæ nobis.numer.14.qui
alios in hanc sententiam retulit. gloss.in l.3.§. ibidem.
ff. ad exhib. Rip. in l. naturaliter. §. nihil commune.
numer.185.ff. de acquir.possess.gloss.l. vlt.in fi.glo.1. C.
qui legit.perso.hab.stand. in iud. & probatur in l.me-
minerint.in l.momentariæ.C.vnde vi.In patria Pede-
237 montium ex relato sæpius antiquo † decreto, de resti-
tut.spoliat.res est clarissima, dum constitutum est per
summariam informationem, sine processu & litigio,
spoliatum ipsum restituendum esse, quod ex nouis
decretis confirmatur, in quibus constitutum est, om-
nes causas summariè, & sine strepitu iudicij esse tra-
ctandas: quanto fortius causa hæc spoliationis, quæ
dicitur cæteris fauorabilior: sic in omnibus † causis 238
possessorijs summariè esse procedendum tradit latè
Rebuffus in commentar.Reg.constitut.tom.3.articul.
4.gloss.1. vbi sic in vniuersa Gallia seruari scribit, sic
seruatur Mediolani, & Papiæ, vt sæpissimè in iudi-
cijs cognoui. hinc obseruaui aliquando in hoc iudi-
cio ferias messium, ac vindemiarum non obseruari,
id quod decisum etiam fuit in Capella Tolosana, vt
retulit Auffrer.decisi.159. nec dissentit Anto. Matth.in
l. naturaliter. §.nihil commune.amplia.38. de acquir.
possess.

QVAERO vigesimò, an † libellus porrigi debe- 239
at? & non esse porrigendum in fortiori casu affirma-
uit Luc. à Penn. in l.si coloni. q.19. & ibi Ioan. à Plat.
colum.3.versic.& ex prædictis.C.de agric. & cens.dum
opinantur in casu illius remedij libellum nõ esse por-
rigendum, vt in.10.remedio ex d. l. si coloni.q.15. vno
verbo retuli, remq; hanc hic excutiendam proposui,
Ioan. de Amicis consil. 6. numero.43. ea ergo is Lucas
adducitur ratione, quia si libellus porrigeretur, non
esset possessio sine aliqua cunctatione, illicò & sine di-
sputatione restituenda, vt iure restituenda est. Et in
his † causis vbi summariè proceditur non esse necesse 240
libellum offerre tradunt Rom. consil.519. in casu pro-
positæ.in fin. Marsil.singu.102.clausula Roland. à Val-
le.consil.71.numer.73.libr.1. Verum hæc ratio non me
multum mouet, quia libellus non est in causa, vt re-
stitutio impediatur, sed sunt quæ obijciuntur excep-
tiones, vt dominij, criminis & similes, quare melius
hanc sententiam probare videtur text. in clem. sæpè.
in princ.ibi, necessario libellum non exigat.& ibi glo.
de verb. sign. negat enim is textus necessarium esse li-
bellum, cum causa summariè est tractanda, vt est in
casu nostro.

Contrarium tamen sensere alij, vt præcitato loco
refert is Lucas, qui & Specul.citauit in titul .de libelli
concept. §.nunc dicendum. versicu.24.26. & crebrior
hæc videtur sententia, quandoquidem quampluri-
mi, quos infrà sequenti quæstione referam, disputant
quonam pacto libellus in causa ista concipiendus sit.
immò ipsemet Bartol. in extrauagan. ad reprimen-
dum.in verbo, summariè. numero.2. inquit, in causis
his summarijs libellum ita plenè esse formandum,
vt in causis ordinarijs, & clarè in interdicto Vnde
vi, in quo vt diximus suprà, est summariè proceden-
dum, esse necessarium libellum tradit Innoc. in c.1. &
ibi Abb. numero.14. de libelli oblat. & latius ibidem
hoc affirmauit Mar. Socin. Sen. colum.16. in.52. & 53.
fallen.

Conciliari † possunt hæ interpretum cõtrouersiæ, 241
vt distinguamus, aut quæramus, an solemnis libellus
in his casibus sit porrigendus, vt in causis ordinarijs?
& tunc procedit prima relata opinio, non esse necessa-
rio dandum: nam cum solemnitatem quandam con-
tineat, illa cessat in casibus summariè finiendis, vt
censuit Ias.in §. præiudiciales. numer.35.Instit.de act.
& in consil.2.colum.vltim.libr.3.Soc.Iun.consi.75.nu.
1.consi.82.num.1.lib.2.& latè Neuiz. consi.32.numer.7.
dum affirmat † coram his villarum Prætoribus, co- 242
ram quibus summariè proceditur, necessarium nõ es-
se libellum. Aut dubitatur, an qualis qualis petitio,
quæ libelli sit loco, offerẽda sit, & tunc posterior sen-
tẽtia procedit, nec enim in quauis † causa, in qua sum- 243
mariè proceditur est omittenda petitio, sic declarat
egregiè Soc.Sen.consil.94.numer.2.libr.4.post multos
interpretes in d.clem.sæpè.de verb.sign. quo loco Ge-
org.Natt.in princ.in glo.in verbo, necessario, qui sanè
text.clem.sæpè.hoc clarè probat, dum in casibus illis
negat libellum esse offerendum, esse tamen dandam
petitionem, in fine affirmat, idem sensit Sign. consil.
111.num.7.

Decla-

Declaratur secundo relatam sententiam non pro-
244 cedere † in hac patria Pedemontium ex decreto illò
Ducali.de restit.spol.quo est cautum restituendum es-
se spoliatum, sumptis summarijs informationibus
parte vocata ad videndum iurare testes. dum enim
statim vult sumẽdas esse informationes, ostendit suf-
245 ficere si spoliatio ex capitulis deducatur, & tunc † ca-
pitula loco petitionis erunt, vt in simili post Ioan.
Andr.in addit.ad Specul.in tit.de libelli cõcep.§.nunc
dicendum.q.22.tradit Mar.Soc.Sen.in c.1.col.16.versic.
54.fallit. de libell. oblat. dum tradit, quod vbi duo
contendunt se esse in possessione, nec vnus, nec alter
vult dare libellum seu petitionem, ne constituendo se
actorem in possessione sibi præiudicet, recipiendas es-
se informationes super solis capitulis & illa loco pe-
titionis erunt: & hoc in casu intelligo doctrinam Io-
ann. Monachi relatam à Rom. d. consil. 519. in fin. &
à Marsil.singul.102. clausula &c. dum affirmauit: Iu-
dicem ab articulis initium sumere omissa libelli obli-
gatione, & Specul.qui supra.num.36.versi. generaliter
autẽ &c.inquit libellum nõ requiri, cum testes imme-
246 diatè recipiuntur: clarius hoc est † dispositum Papiæ
ex statuto.54.in ciuilib.de poss. violenta, vel clandest.
restit. quo est cautum nec in scriptis esse necessariam
petitionem.

Declaratur tertio, non procedere, quando ipse iu-
dex ex suo officio spoliatum restituere vellet. potest
enim, si vult, etiam spoliato petente, cogere spoliato-
rem ad possessiõis restitutionem.ita Bellam. in c. cum
dilectus.numero.16.versic.idem subdit. de ordin.cog.
post Archid. in c.in primis.c.notum.2.q.1. ex text.in c.
quia præsulatus.& c. ad hoc.1.quæst.4. illa etiam con-
siderari solet ratio, quia cum constat spoliatorem de-
liquisse, est ad pœnitẽtiam compellendus.c.nec licuit.
7. distinct. c.1.c. quicunque. 22. quæst. 1. at pœnitentia
agi non potest re non restituta. c. si res.14. quæst. 6. se-
quitur ergo cogi posse ad rei restitutionem, & ab hac
sententia non dissentit Anto. Matth.in l.naturaliter.§.
nihil commune.amplia.50. de acquirend. possess. quæ
sanè declaratio procedit cùm verè de spoliatione cõ-
stat, at secus si de illa dubitaretur, ita Bellamer. d. c.
cum dilectus.ex illis verbis, verum nisi fortè res inter
admodum pauperes ageretur, vt eo in casu loquitur
Ant.Matth.

247 QVAERO vigesimoprimò, † quomodo in ea pe-
titione & quali quali libello sit concludendum? Soc.
d.l. rem quæ nobis. numer.14.inquit, actorem debere
narrare se possedisse, & deinde ex causis iniustis, ac si-
ne sua culpa & facto è possessione cecidisse, eaq; spo-
liatum fuisse, possessionemq; illam reum conuentum
possidere: deinde concludere debet se esse ad suam il-
lam possessionem reintegrandum, illamq; sibi resti-
* tuendam: sic omnes * in c.ad sedem.restitut. spoliat.
& clarius ac plenius Practica Papiensis in forma li-
belli, in causa, spoliatæ possessionis. qua in re est ani-
maduertendum, quod quemadmodum in cæteris, sic
& in hoc casu spectanda est solius † libelli conclusio,
248 quidquid fuerit narratum, vt in nostris his terminis
est tex.in c.ex parte B.vbi Abb.de for.cõp.& post Spe-
cul. & alios plures, quos citat, tradit Rip. in l.natura-
liter.§.nihil commune, numer.197. de acquirend. pos-
sess. & in cæteris casibus solam libelli conclusionem
esse spectandam tradunt Bartol. in l. certi condictio.
in princ.numer.2.ff.si cert.pet. Dec. consil.57.numer.1.
2.consil.62.numer.1. Curt. Sen.consil.penul.colum.pe-
nul.versic.accedo ad tertium.Soc.Sen.consil.112. num.
5.libr.4.latè Neuiza. consil.4.numer.7. & pulchrè de-
clarat Gomes.§.sequens. numer.12. Instit. de act. dum
249 inquit hoc procedere † in actionibus specialibus,
quarum vna ab altera ex medio concludendi discer-
nitur: secus cum actio specialis concurrit cum gene-
rali.nam tunc ex medio concludendi, vna non discer-
nitur ab altera, cum vna & eadem sit conclusio, citat
notab.textum.l.item apud Labeonem.§. edicto.de in-
iur.& Bartol.in l.1.§. hoc edicto. de operis noui nunc.
ex qua declaratione infertur, quod si vera est illorum
sententia, quam retuli & probaui supra.q.2.hoc rein-
tegrandæ remedium non esse nouum, & à cæteris dis-
tinctum, sed generale cætera comprehendens. nullam
esse differentiam in medio concludendi, siue conclu-
datur, in hoc remedio, siue in interdicto Vnde vi,
cum semper concludatur possessionem sibi restitui,
vt vno verbo attigi. d. quæst.2. erit ergo sola diffe-
rentia in medio concludendi inter causam posses-
sessorij & petitorij, cum in vno petatur rem resti-
tui, in altero verò possessionem, vt in anteludijs ad-
monui.

Declaratur non procedere, quando † conclusio es- 250
set ambigua, & narrata essent clara, si tunc subijciatur
clausula illa, ius & iustitiam fieri &c. tunc narrata at-
tenduntur.sic post Card. Abb. & Alex.tradit Dec.in l.
petens.num.5.C. de pact. quod intelligit Dec. post à se
relatos, nisi resultaret aliqua contrarietas. nihil enim
† clausula illa operaretur, sed ineptus esset & nullus 251
ille libellus. & idem quod Dec. censuit Rip. in l.natu-
raliter.§.nihil commune.numer.178.de acquir.possess.
post Socin.Sen.consil.122. numer.2.libr.4. vbi affert in
nostris terminis exemplum, vt si narrata essent in pos-
sessorio retinẽdæ, vt quia diceret se possidere, & post-
ea concluderet, se spoliatum restitui debere: vel si in
libello esset narratum se quasi dominum, & deinde
concluderet in vero dominio: tunc enim clausula il-
la nihil operabitur.sic egregiè Rui.consil.32.numer.36.
libr.1.alios casus referunt Alex.consil.121.colum.1.lib.
1.consil.96. numer.7. consil.110.libr.5. Paris.consil.vlt.
numer.12.13.lib.1. Illud moneo, vt etiam in anteludijs.
numer.16.docui, clausulam hanc plurimum operari
ad discernendum, an petitorium, vel possessorium sit
intentatum. non enim duo illa † sunt contraria, sed 252
diuersa potius.d.l.naturaliter.§. nihil commune. vbi
Alc.numer.1.2.& clarissimè tradit Alex.consil. 117.nu.
3.libr.2.

QVAERO vigesimosecundò, vtrúmne † in hoc
remedio necessaria sit litis contestatio? & necessariam 253
esse affirmauit Soc.in d.l.rem quæ nobis.num.14. ver-
sic. tertiò dubitatur. Et hanc communem * esse sen-
tentiam testatur Alex.d.§.nihil commune. numer.96. *
Ias.num.167.& ibi Rip.num.182.hanc probauit Rot.in
decis.nouis.in tit. de rest.spol. decis.2.in fin. eam est se-
cutus Alex.consil.2.numero.11.libr.3. qui citat textum
clarum in c.2.vt lite non contest. latissimè disputat de
omnibus possessorijs, Mar.Socin.Sen.c. quoniam fre-
quenter.col.23.versic.62.fallit.vt lite non contest.& es-
se necessariam absolutè † in quouis possessorio scribit
Rebuff.in comm.Reg.const.tom.3.tit.de materijs pos- 254
sess.artic.4.gloss.1. in fin. vbi testatur in interdicto Re-
cuperandæ, sic in Gallia seruari, inquitq; satis litem in
his contestari, cum contrariæ possessiones allegantur.
idem censuit Dec.consil.303.numer.5.versicu. secundò
quia. Ioan.Baptist.Ferr. consil.95.numer.1. Plot.in l.si
quando. numer.114.C.vnde vi.Capella Tolos. quæst.
226. verum Ioann. de Amicis consil. 6. numero.40. ex
Oldra. sensit, necessariam fore litis contestationem,
sed ne verbum quidem Oldra. & ipse Ioannes affir-
mat, litem satis contestari ex sola articulorum pro-
ductione.

Declaratur non procedere in hac patria Pedemon-
tium, ex illo † decreto. de restit.spol. quo omissa litis 255
contestatione, spoliatum agere posse, vt restituatur
conceditur, vt ostendunt illa verba, parte vocata ad
videndum iurare testes duntaxat, nam si immediatè
testes possunt recipi, datur intelligi, non esse necessa-
riam litis contestationem, vt nec etiam necessaria est
libelli oblatio. sic post Specul. retuli suprà quæst.17.
in fin. quæ duo à pari videntur procedere, cum nec
† litis contestatio sit tunc necessaria, vbi necessarius 256
non est libellus, vt docet Abb. in c.quoniam frequen-
ter.numero.3.in fin.versicu.item in casibus, in quibus.
vt

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt lite conteſt. & ibi Mar.Soc.Sen.col.18. verſic.22. fal-
257 lit. &c. vbi declarat. ſed fortè † decretum hoc Pedemontium ſolum intelligendum eſt in ſola notoria ſpoliatione, ex illis verbis, & in loco ſpoliationis ipſa ſpoliatio erit notoria, & paulò poſt, aut aliàs legitimè apparebit ipſam ſpoliationẽ fore notoriam, ita quod nõ poſſit aliqua tergiuerſatione cælari. ſi enim intelligimus hoc in caſu tantum hoc decretum, dubium
258 non eſt † non eſſe neceſſariam litis conteſtationem, vt tradit Abb.in d.c. quoniam frequenter. num.3.verſic. extra gloſſam, vt lite non conteſt. & ibi Mar.Soci.col. 27.verſicu.64. fallit. & clariſſimè Plot. in l.ſi quando.
259 num.114.in fin.C.vnde vi.quinimò † in notorijs omittitur citatio c.cum olim.de re iud.in c.cum ex inſinuatione. de appell. eſt textus & ibi gloſſ. ac Bartol.in l.2. §. quod de frumentaria. ff. de adminiſt. rer. ad ciuit. pertin.latè Gramm.deciſ.36.numer.58.Iaſ.conſil.86.in
260 fin.libr.3.ſic nec aliquis † ordo aliquaùe ſolennitas ſolet in notorijs obſeruari c. quæ Lotharius. 2. quæſt. 1. Bald.l.Presbyteri.colum. penul.C.de epiſc. & cler.latè Gramm.d.deciſ.36.numer.45.Dec.conſil.544.nume. 6.Marſil.conſil.5.numer.2.& ſingu.511. & Pariſ. conſil. 111.numer.8.libr.4.& eſſe intelligendum hoc decretum de ſola notoria ſpoliatione, ſuadent clariſſima verba toties geminata.rurſus illa verba,ita quod non poſſit
261 aliqua tergiuerſatione cælari,illud enim verè † notorium dicitur, quod cælari minimè poteſt, vt docet Bald.in l.ciues.C.de appella.Anto. Burgos in c.ad noſtram. numer.27.de empt.& vend. Ioan. Iaco. de Leonardis inter conſilia Bruni. conſil.117.numer.176. Verum hoc decretum eſſe intelligendum in ſpoliatione nõ tam clara & notoria,ſuadẽt multa,vt illud, quòd ſi ita intelligeremus fruſtra eſſet conditum hoc decretum, quandoquidem idem iure communi conſtitu-
262 tum appareat, quare illa ſumitur interpretatio, † ne fruſtra factum quid fit.l.ſi quando. in prine. de leg.1.l. qui concubinam.§.qui hortos.vbi gloſſ.vltim.de leg.
263 3.quod procedit etiam vbi † ſtricta ſumenda eſt interpretatio.l.1.in fin.ad municip.c.1.vbi Abb. de reſcript. Dec.in c.cum ordinem.colu.2.de reſcrip. & conſil.359. col.vlt.Crauet.conſil.135.num.24.conſil.201.num.13.& in materia odioſa ac ſtrictiſſimè intelligẽda, ita etiam verba ſunt intelligenda,ne fruſtra oppoſita ſint,ſic latè idem Crauet.conſi.272.nume.7.& conſil.294.col.12. verſic. quinto loco. quod verum etiam intelligit Soc. Iun.conſil.94. numer.20.libr.3. etiamſi verba vix conuenirẽt.cętera quæ afferri poſſent ſciẽs ac ex induſtria prætereo.

Secundò ſi notoria eſſet ſpoliatio, quorſum informationes ſumere,& teſtes interrogare,quando illa ſit
264 notorij vis, † vt releuet ab onere probandi, etſi propoſitione ſit opus, vt tradit gloſſ. in l.ciues. C. de appell.gloſſ.l.1.vbi Bartol.C.qui & aduer. quos in integ. reſt.non poſſ.& in l.emptorem. in fin.de act. empt.Iaſ. in l.ſi vero.§.qui pro rei.numer.9.10.ff. qui ſatiſd.cog. Curt.Iun.in l.ex quacunque.numer.16.ff. ſi quis in ius voc.non ier.in l.qui in poteſtate. numer.7.C. de in ius voc.& conſil.61.numer.7.Soc.Iun.conſil.65.numer.39. libr.1. & alibi ſæpiſſimè. Intelligo ergo hoc decretum in quacunque ſpoliatione, vt generaliter prouideat, & verba illa notoria,ita quod aliqua tergiuerſatione cælari non poſſit,intelligo factis probationibus,vt litera ipſa ſonat:nam examinatis teſtibus ſumptisq; in-
265 formationibus, res dicitur eſſe † notoria.cum notorium illud eſſe dicatur, quod duobus vel tribus teſtibus præſentibus & ſcientibus fit. Bartol. in l. ſi tutor. C.de peric.tut. Crauet.conſil.121.numero.2.3.alia quoque ratione ſuadetur in caſu huius decreti litis conteſtationem minimè neceſſariam, nam vult iudicem ex
266 officio poſſe procedere, quo fit † vt litem conteſtari opus non ſit. ſic docuit gloſſ. in rubr. ff. de interrog. act. latiſſimè declarat Soc. Sen.d.c. quoniam frequenter.colum.20.verſi.25.fallit. vt lite non conteſt. Ex ſta-
267 tuto Papiæ † 54.in ciuilib.de poſſeſſ.violent. vel clandeſt. reſtit. clarius eſt idem conſtitutum, neceſſariam minimè fore litis conteſtationem. quare in hoc † vt 268
iuris communis correctorium eſt intelligendum, ita vt corrigat minus quàm ſit poſſibile.l.2.C.de nox.act. c.cum dilectus.de conſue.Fel.& cæteri.in c.1. de conſt. Gozad.conſil.19.num.5.Pariſ.conſil.vlt. num.6.libr.3. Crauet.conſil.236.num.9.& conſil.259.nume.2.& alibi ſæpiſſimè.

QVAERO vigeſimotertiò, an † in libello, quo 269
hoc remedio agitur, ſpoliationis factæ tempus apponi neceſſariò debeat? & non eſſe apponendum cenſuit Alex.an.conſil.6.numer.1.2.libr.3.Soc.Sen.d.l. rem quæ nobis.numero.14.verſicu.dubitatur etiam quartò. de acquir. poſſeſſ.& conſil.109.colum.2. verſicul.ſecundo principaliter.libr.3.idem cenſuit Afflict. deciſ.250.illa adducti ſunt prima ratione,quia'hæc actio infamiam non irrogat,nec iuris nec facti,ergo ſpoliationis tempus non eſt deſcribendum. l. prætor edixit. in princ. 270
vbi Bartol.ff.de iniur.quod † autem non infamet hoc remedium,patet,quia non connumeratur inter caſus illos, qui infamiam irrogant. Rurſus dicitur conditio ex lege,id eſt,ex eo canone, quæ non ſolet irrogare infamiam.l.ceſſat.de act. & oblig. affertur & ſecunda ratio, quia iure Pontificio † is rigor apponendi 271
tempus in libello non ſeruatur, ſic Soc. d. conſil.109. colum.2. verſicul. ſecundo principaliter.in interdicto autem Vnde vi,eſt diuerſum, vt latè retuli ſuprà in.1. remed. q. 40. Poſſet hic ſubnecti illa iuris quæſtio : an in hac cauſa poſſit procedi contra ſpoliatorem abſentem? quam quæſtionem vno abſoluit verbo Dec.in c. conſultationibus. 3. notab. de offic. deleg. affirmans non poſſe. ea ratione, quia ſpoliatus habet priuilegium, quando conſtat de ſpoliatore, ſed in probando nullum habet priuilegium. ego alia ratione cõſiderabam,quia hoc modo eſſet ipſi reo ſublata defenſio,cõtra iuris naturalis æquitatem.

QVAERO vigeſimoquartò,an † in hoc recupe- 272
randæ poſſeſſionis iudicio perſonarum legitimatio ſit neceſſaria? & neceſſariam fore apud omnes * recep- *
tum eſt. nam affirmant omnes † in ſummarijs qui- 273
buſcunque iudicijs neceſſariam eſſe hanc perſonarum legitimationem, vt probare videtur text. vbi gloſſ.in l.1.§. ſi ea. ff. de ventr. in poſſeſſ. mitten. quem in hanc ſententiam citauit Bald.in l.vltim.q.5.C.de edict. diui Adr.tollen. dum loquitur in illo adipiſcendæ poſſeſſionis remedio, quod ſummariè tractari ſolet. Bald. ſecuti ſunt cæteri, vt Iaſ.in rubr.C.qui admitt.nume. 4.ibi Iacobus Niger.numer.9. idem Iaſ.in l.2.numero. 4. C. de edict. diui Adria. tollend. quo loco eiuſdem ſententiæ retulit Barto.in extrauag.ad reprimendum. in verbo,ſummariè.colum.2. ſic Petrus Girardus Petraſanẽta ſingul.23. notant Bartol.&c. Crauett.conſil. 104.numer.1. Neuiz. conſil.18.num.4.Sebaſt.Vant.tracta. nullitat. titul. de nullit. ſentent. ex defectu inhab. ſeu mand. compar. numero. 3. & nouiſſimè Roland.à Valle.conſil.46. num.2. libr.2. quin fortius, & ad rem maximè noſtram Iaſon, & alij plures ex relatis affirmant, † filiumfamilias ſine patris conſenſu in iudicio 274
ſummario eſſe non poſſe,ex l.vltim.§.1.verſicu. neceſſitate.C.de bon.quæ liber.ſic Bald.in l.nec quicquam. §. de plano. colum. vltim. ff. de offic. proconſ. & leg. quem ſunt ſecuti Iaſon.Nig.Marſil. & Roland.à Vall. poſt Alexand. conſil.59. colum.1. libr.2. idem placuit Guid.Pap.q.54.& q.410. & Ioanni Corafio in l. qui liberos.2.part.numer.19.ff. de ritu nupt.ex quorum auctoritatibus ſatis ſuperq; conſtat, hanc eſſe crebriorem : etſi aliter viſi ſint ſentire Aret. in l.& ſi minores. 4.fallent.C. ſi aduerſ. rem iud. Natta in clem. ſæpè.§. quæ omnia. colum.25. q.5.principali. de verb.ſign.Iacob.à S. Georg.l.1.C. qui admitt. Barb. conſil.86.colu. 2.libr.3.Corn.conſil.217.libr.1.quos eſt ſecutus Neuiz. d.conſil.18.numer.11.qui verè malè ſentiunt, vt ſtatim intelligemus.ad rem noſtram magis accedit ſententia & doctrina Baldi in conſil.492. in cauſa vertente inter

ter.libr.3. & in eiuſdem. in l.vlt.§.1. verſic. neceſſitate. col.pen. verſic. pone filius agit poſſeſſorio. C. de bon. quæ lib.dum affirmat † filiumfamilias in hoc iudicio recuperandæ poſſeſſionis minus legitimam habere perſonam,ideoq; patris conſenſum fore neceſſarium, idem cenſuit. Curia Delphinatus, vt retulit Franc.de March.quæſt.69.par.1.& q.331.par.2. quæ ſanè quæſtio vtilis admodum eſt, & in foro quotidiana. hanc ergo Baldi ſententiam ſequor : etſi non ignoro, quæ à Bald.ac Franc.de March.afferuntur, non vrgere multum.Bald. in d.reſponſ.492.ſic primò argumentatur:
276 † valere argumentum de contractibus ad iudicia.l. ſi quis ſeruum.& l.ſi quis cum filio.ff.de pecul. & tradit Euerard. in centuria legali, in argumento ſeu loco, à contractibus ad quaſi contractus,ſic licet argumenta-
277 ri † ab vltimis voluntatibus ad iudicia. l. non eſt verum. vbi Bartol. & cæteri omnes.ff. de pign. act. latè Euerard. in centuria legali, in loco, ab vltima volun-
278 tate ad iudicia. nunc ſic, patris conſenſus † neceſſarius eſt cùm filius donat cauſa mortis.l. tam is.§.1.ff. de don.cauſa mort.ſed donatio cauſa mortis, contractibus æquiparatur gloſſ. l.2. ff. de dote præleg. vel vltimis voluntatibus.l.2. vbi * omnes.ergo idem dicen- *
dum eſt in iudicijs. hæc argumentatio dilui poteſt facilimè, ideo in ea donatione exigi patris conſenſum, quia de ſuo agitur incommodo, quamobrem,vide-
279 mus in bonis caſtrenſibus aliter obſeruari, † quoniam à filio patre inconſulto donari poſſunt. l. filiusfamilias.§.vlt.in fi.de don. Soc. in l.1.§. fuit quæſitũ.col. pen.ff.ad Trebel.

Secundo loco ſic argumentatur Bald.patria poteſtas eſt de iure ciuili.§. præterea. Inſtit. de patr.poteſt. ſed de iure ciuili filiusfamilias integram non habet perſonam, ergo ſine patris conſenſu in iudicio eſſe nõ poterit. diluitur vno verbo argumẽtatio, quia Bald. minorem illam propoſitionem veram eſſe non probauit.

280 Tertio ergo loco argumentatur Bald. † filiusfamilias regulariter eſſe non poteſt in iudicio contra ipſum patrem.l. lis nulla.ff. de iud. Patria ergo poteſtas reſpicit iudicium, ergo nec alio filiusfamilias experiri poterit ſine patris conſenſu. poſſumus rectè ſic reſpondere,tunc demum inter patrem & filium litem eſſe non poſſe, quando res ſuper qua eſt controuerſia patri per filium acquiritur, at contra cum rei acquiſitæ filius ipſe dominus permanet, vt eo text.l. lis nul-
281 la.ſatis ſuperq; probatur. † cuius rei rationem egregiam affert Vacon. Rom. libr.4.declarat.iur. c.143. nam ſi filius patri acquirit, nulla inter eos iuſti & iniuſti, mei & tui eſſe poteſt contentio, ergo nec lis. diuerſum
282 cum ſibi acquirit filius, quamobrem † ob Caſtrenſe peculium inter eos lis eſſe poteſt. gloſſ. d. l. lis nulla. text.in l.cum oportet.§.eadem. C.de bon.quæ lib.Soc. tract. fall. reg. 244. fallen. 3. & in peculio clericorum,
283 quod annotauit Afflict. deciſ. 241.numer.1. ſic in † bonis aduentitijs,ſi patri vſusfructus non acquireretur, vt poſt alios, in l.lis nulla. decidit Ant. Cap. deciſ.56. numer. 1. accedit prætere ad confirma.ionem, quod vbicunque de ſolo filij detrimento agitur, quod cauſatur ab ipſo patre,† litem inter eos eſſe poſſe: vt cum
284 pater bonorum euerſor & dilapidator illorum proprietatem perdit & dilapidat,quod probat.l.Imperator.ff.ad Trebel. vbi Alex.Soc.d.regu. 244.fallen.9.Io. Bapt.à S.Seuer. in l.frater à fratre.§. quæſitum eſt. numer.120. ff. de condict. indeb. & poſt multos, vt quid ſingulare annotauit Marſil.ſing.613. clarum & expeditum &c.

Bald.ergo qui ſuprà ſic quarto loco ex eo in hanc
285 adducebatur ſententiam,quod † patria poteſtas in ſeptem conſiſtit.gloſſ.§.1.Inſt.de patr.poteſt.ſed inter illa,hic caſus enumeratur, vt non poſſit filiusfamilias eſſe in iudicio ſine patris conſenſu, ergo nec hoc noſtro caſu eſſe poterit.vno verbo poſſumus ſatis facere, gloſſæ auctoritatem probabilem quidem eſſe, neceſſariam minimè, vt ſcribunt * omnes in l.1.ff. ſi cert. pet. *
Quintò in hanc ſententiam citat Bald.text.l.vlt.§. 1.verſic.neceſſitate.C.de bon.quæ lib.qui poſſet euitari,ſi receptiorem ſenſum ab Otthone gloſſatore probatum,vt ſtatim ſubijciam,ſequeremur, vel ſi diceremus,non magis textum illum concluſionem hanc noſtram,quam illam abſolutam regulam, filiumfamilias legitimam non habere perſonam ſtandi in iudicio ſine patris conſenſu, ſed hac de re ſtatim.

Quamobrem Franc. de March.d.q.69.ſic argumentatur,quod licet † hoc iudicium quoad dilationes & 286
alia nonnulla momentaneum ſit, quo tamen ad ordinem iudiciarium momentaneum non eſſe, cum libellus & litis conteſtatio neceſſaria ſint. Barto.l.momentaneæ.C.qui legit. perſ. hab.ſtand. in iud. & latiſſimè diximus ſuprà. q.20. 22. ſed vbi iudicij ordo exigitur ſeruaturq;, tres perſonæ in iudicio eſſe debent, Iudex, Actor,& Reus.cum ergo filiusfamilias non ſit integer homo, ſequitur ſine patris conſenſu, eum non poſſe eſſe in iudicio. hæc argumentatio facili negocio deſtruitur, tum quia pro conſtanti verum præſupponit Franc.de March,quod in cõtrouerſia poſitum eſt: filiumfamilias integram non habere perſonam : tum quia nõ ſequitur, ordo iudicij ſeruatur, ergo tres perſonæ in iudicio eſſe debent. quia & in cæteris vbi iudicij ordo non ſeruatur, tres exiguntur, vt re ipſa patet,& tradunt omnes * in rub.ext.de iud. *

Vltimo ergo loco Franc. de March. hanc affirmauit opinionẽ auctoritate Baldi in d.l. nec quicquam. §.de plano. colum. vltim.ff. de offic. proconſ. quem alij plures ſuprà relati ſunt ſecuti, inquit enim Bald. etiam in cauſis ſummarijs ac executiuis, quæ de plano tractari poſſunt filiumfamilias ſine patris conſenſu in iudicio eſſe non poſſe,ſed diſputando euitari poteſt:tum quia probabilis eſt,nõ neceſſaria Baldi & aliorum interpretum auctoritas : tum quia non probat Bald. filiumfamilias ſui natura illegitimam habere perſonam ſtandi in iudicio.

Contrariam ergo ſententiam, filiumfamilias in hoc iudicio poſſeſſionis recuperandæ ſine patris con- 287
ſenſu eſſe poſſe, ſicq; legitimam habere perſonam, affirmarunt crebrius noſtri interpretes,& præſertim ſibi parum conſtans † Bald. cuius ingenium & doctri-
nam admirantur & ſuſpiciunt non immerito omnes, cum nullum iuris locum ignoraſſe dicatur,vt ſcripſit Iaſ.in l.lecta.ff. ſi cert. pet.in l.diuortio.§.quod in anno.3.notab.ff.ſolut.matrim. Crauett. conſi.92.numer. 2.& conſil.166.numer.4. quamobrem † in cauſis deci- 288
dendis finiendisq; maximam eſſe Baldi auctoritatem, ſcripſit Caſtrenſ.conſil.152.libr.2.quem retulit Craue. d.conſil.166. numer.4. hinc dixit Dec.conſil.284.num. 3.† irreprehenſibilem eſſe iudicem, qui in cauſa deci- 289
denda Baldi eſt ſecutus opinionem, quod & annotauit Bologn.conſil.1.colum.9. in fi. quin egregiè ſcripſit Hieron. Cagn.in proœm.ff. in §. diſcipuli. numer.172. poſt Caſtrenſ.quem citat, † tanti adeo & acuti fuiſſe 290
ingenij Baldum,vt eum à teneris vſque admiratus fuerit iureconſultorum ſignifer Bartol. veruntamen vt mortalis in multis & ipſe defecit, nam quandoque bonus dormitauit Homerus,vt eſt in veteri Horatiano prouerbio, ſibi enim † parum conſtans verè fuit 291
is Bal.& præſertim cum de iure interrogatus reſponderet, vt admonuit poſt multos Crauett. conſil. 285. colum.4.verſi.& hic propriè verificatur &c. vbi poſt Butrium, Corneum, Caſtren.& Dec. affirmat † Baldi 292
cerebrum fuiſſe ſemper in aëre,& veluti auis,volitaſſe, ob idq; ſæpiſſimè ex ſuo capite fuiſſe locutum,† & in perdifficilibus iuris controuerſijs ſæpiſſimè à ſeipſo,vt inconſtans receſſiſſe. quare cenſuit Ruin.conſil.58.numer.15.libr.3.Baldo tunc eſſe deferendum,ſi illius auctoritas lege adiuuatur,alioqui in reſpõſis non parum defeciſſe. Reuertamur in viam è qua digreſſi ſumus paulatim. in noſtra ergo diſputatione, filiumfamilias poſſe eſſe in iudicio recuperandæ poſſeſſio-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nis sine patris consensu, probauit Bald. consil. 217. verba libelli. colum. 3. versic. secundo principaliter dubitatur. lib. 2. illum sunt secuti Orian. in c. quoniam contra. in verbo, confessionis. de probat. & Parpal. in rub. C. qui admitt. vt retulit & probauit Neuiz. consil. 19. numer. 1. 2. 3. nec dissentit Petrus Rebuffus in commentar. Reg. constit. tom. 3. titul. de materijs possess. artic. 7. gloss. 1. numero. 13. quo loco affirmat, in cæteris omnibus possessorijs iudicijs filiumfamilias esse posse in iudicio sine patris consensu. Verum animaduerti aliquando hanc Baldi & sequacium sententiam, nec iure, nec ratione fulciri. nam textus qui primo loco citatur † in l. 1. C. si per vim vel alio modo. non probat, quandoquidem illa ratione illud constitutum sit, quod absenti succursum non erat, quamobrem eo loco non ad sui commodum agit vel seruus, vel minor, vel filiusfamilias, sed ad absentis commodum. quinimo contrariam potius affirmare videtur sententiam, dum sensit in cæteris seruum, filiumfamilias, & alios in his personis non sustinere legitimam personam, cum istic fauore absentis tantum sustinere dicantur. 293

Secundo ergo loco adducitur Bald. † ex l. vlt. C. qui legit. hab. perf. stand. in iudic. & licet ibi glossa solum intelligat in defendendo, non in agendo, quam probauit Francis. de Marchis. d. q. 69. numero. 2. attamen verius est, vt intelligatur etiam in agendo, vt clara sunt illius textus verba, ibi, actio exerceri potest. Ipse autem intelligo, d. l. vltim. loqui in eo possessorio momentaneo, quod minimi est detrimenti, modicæq; considerationis, in quo nec appellatio admittitur, vt latè explicauimus suprà in. 9. recuper. possess. remed. ex l. si quis in tantam. C. vnde vi. quæst. 49. & attigimus suprà in Prælud. numero. 32. quo loco diximus hoc summarijssimum possessorium appellari: quod res ita se habeat, suadet illius textus verba, dum subijcit, in adipiscenda possessione personam illegitimam considerari, ibi, maximè cum absque conuentione personæ legitimæ. si enim in eo textu intelligeretur, possessorium iudicium esse in omnibus momentaneum, dum illegitimas personas admittit à principio, sic non appellaret illas legitimas in casu adipiscendæ possessionis, nam satis legitimæ essent iuxta subiectam materiam. Nec est quod obijciat quis textum. l. 1. C. si per vim vel alio modo &c. dum momentaneam illam possessionem appellare videtur, quam recuperat seruus, vel minor absentis nomine, quoniam eam appellat possessionem momentaneam alia ratione, quàm quod propriè & verè momentanea sit, quod fusius explicauimus suprà in 6. recuperand. possess. remed. ex d. l. 1. C. si per vim, vel alio modo &c. quæst. 8. & si sumemus hanc interpretationem ad d. l. ad vltim. C. qui legit. hab. perf. stand. in iudic. non erit necesse perpendere illa verba, per quamcunq; personam. quæ vt vniuersalia, ab Alb. & Neuiz. statim relatis considerantur. 294

Tertia itaque argumentatio fuit recentiorum, dum inquiunt, quod illis in casibus, in quibus † minor stare potest in iudicio sine curatore, filiumfamilias pariter in iudicio sine patris consensu esse posse. sic Specul. in titul. de actore. §. 1. versicul. sed nunquid. quem sunt secuti Rom. singul. 218. Tu sai. Deci. in l. 1. 1. lect. numer. 27. C. qui admitt. &c. alios in hanc sententiam retulit Neuiz. d. consil. 19. numer. 5. addo Soc. tract. fallent. reg. 151. fallen. 11. sed † minor sine curatoris auctoritate hanc recuperat possessionem d. l. vltim. & huius sententiæ multos citat Neuiz. d. consil. 19. num. 5. præsertim Capellam Tolos. quæst. 106. si minor &c. sequitur ergo idem esse in filiofamilias dicendum. Verum ex relatis corruit minor illa propositio, quæ etsi vera sit in se, non tamen quoad terminos nostros, cum nostra hęc possessio, vt illa, momentanea non sit. 295 296

Vltimo tandem loco, non suffragatur illa vna argumentatio, qua dicimus in causis illis, in quibus summariè proceditur, sine strepitu (vt cum nostris loquar) & figura iudicij, necesse minimè fore patris consensum & auctoritatem, vt docuit Aretin. in l. etsi minores 4. fallent. C. si aduersus rem iudic. & multos in hanc retulit sententiam Neuizan. consil. 18. numero. 11. quo loco ex multis citat Barb. consil. 86. colum. 2. libr. 3. qui respondit in Curijs mercatorum, non exigi patris consensum, cum filius experiri vult. & confert ratio Corn. consil. 218. libr. 1. dum inquit, † consensum patris iure tantum ciuili positiuo exigi, quare remissus censetur, cùm sola facti veritate inspecta agitur: at nostro hoc casu iudicij possessorij summariè agitur, vt affirmauit gloss. d. l. vltim. C. qui legit. perf. hab. stand. in iudic. Bartol. in extrauag. ad reprimendum. in verbo, summariè. numer. 12. Soc. in l. rem quæ nobis. numer. 16. ff. de acquirend. possess. Rip. in l. naturaliter. §. nihil commune. numero. 185. eodem titul. & rem hanc fusius explicabimus infrà in hoc ipso remedio. quæst. 19. Vno enim verbo diluitur argumentatio hæc ipsa, quia suprà. in principio huius quæstionis, docuimus receptiorem eorum sententiam esse, qui affirmarunt etiam in iudicijs summariè, immò executiuè tractandis, necessariam fore personarum legitimationem, & in specie sic visus est respondere Franc. de March. d. q. 69. num. 5. quod autem filiusfamilias illegitimam sui natura habeat personam stãdi in iudicio, statim aperiam. 297

In tanta ergo perplexitate, & rerum controuersia substiti non semel, & cui magis adhærerem non parum dubitaui. tandem in eam deueni sententiam, filiumfamilias illegitimam habere personam stãdi in hoc possessorio iudicio, ob idq; patris consensum necessarium esse. sed quo omnis hac de re controuersia dissoluatur, veritasq; ipsa eluescat, regulam negatiuam audacter, pro veritate tamen, constituendam esse autumo. † Filiumfamilias illegitimam habere personam stãdi in iudicio, & ideo regulariter sine patris consensu non posse experiri. hæc sententia probatur primò ex iure gentium antiquo, tum iure ciuili, quibus intelligimus † filium sub patris potestate ita fuisse constitutum, vt à seruo minimè differret. iure gentium satis probatur ex l. pronunciatio. §. iure proprio. ff. de verb. signific. ex Aristotelis auctoritate. libr. 8. Ethico. quem in hanc sententiam retulere Francis. Conn. lib. 2. commentar. iur. ciuil. c. 13. & Vacon. Rom. libr. 1. declarat. iur. c. 8. Alexan. ab Alexand. libr. 6. dierum genial. c. 10. Paul. Manut. de legib. Rom. & Carol. Sigon. libr. 1. de antiq. iure ciuium Rom. c. 10. qui docte admodum multis ostenderunt auctoritatibus, patriam potestatem esse à iure gentium & à natura, † patriamq; potestatem maioris fuisse roboris, quàm fuerit potestas dominorum in seruos. hinc videmus † patrem ius vitæ & necis habuisse in filium. l. vltim. C. de pat. potest. quare olim filium vendere & seruituti addicere poterat pater, quod Romuli institutum fuisse scribit Dionys. Halicarn. libr. 2. antiq. Rom. quod à † Numa Pompilio fuit prius emendatum correctumq;, vt egregiè in illius vita testatur Plutarch. & deinde ab alijs, præsertim à Const. in † l. 2. C. de patrib. qui filios distrax. ad cuius constitutionis interpretationem videndi sunt Tiraquell. tracta. de retract. conseng. §. 26. gloss. 1. numer. 13. 14. & Didac. Couar. libr. 3. var. resolut. c. 14. numero. 4. lege autem ciuili antiqua nemo dubitat, vt apud relatos Vacon. & Conna. qui multa egregiè hac de re scripserunt. stat ergo solida & inconcussa conclusio, quod quemadmodum seruus, vt sub domini potestate constitutus, personam minus legitimam habet, sic & filius, vt sub patris potestate. regulariter ergo in iudicio sine patris consensu esse non poterit. probatur magis † in specie ex l. miles. la 1. §. 1. de castren. pecul. quo solo in casu castrensis peculij intelligimus filiumfamilias habere legitimam personam stãdi in iudicio, vt infra dicemus: ergo in con- 298 299 300 301 302 303 304

contrarium se habet regula, vt sic visus est argumentari Castrens. d. §. 1. versicul. necessitate. & Perus. in c. vltim. de iudic. in 6. & meminit Neuizan. d. consil. 18. numer. 6. quo fundamento diluitur illa † Bartoli sententia, qui in d. l. vltim. §. 1. versic. necessitate. numer. 2. C. de bon. quæ lib. affirmabat, iure antiquo filiumfamilias habere legitimam personam stãdi in iudicio sine patris consensu, ex l. omnem. & l. tam ex contractibus. ff. de iudic. & l. noxali. & l. seq. ff. de noxal. act. falsa inquam apparet hæc opinatio, quandoquidem non plus integram personam habuit, habetq; regulariter & sui natura filius, quàm seruus, cum ambo ab alterius potestate dependeant, & casus à Bartolo citati ad rem parum conferunt, & (vt omittam. l. omnem. de iudic. in qua ne verbum quidem hac de re legitur.) 305

quoad † l. tam ex contractibus. censeo animaduertendum loqui in prima sui parte, cum filius ex suo delicto conuenitur, nec difinit an sit necessarius patris consensus vel non, hoc enim in iuris communis dispositione relinquit. in secunda autem parte in versic. certè. loquitur, cum filiusfamilias † non nomine proprio, sed alterius vt procurator experitur, quo in casu absolutum est, necessarium non esse patris consensum, vt probat. l. cum mandato. de procur. gloss. in d. §. 1. versicu. necessitate. ibi Bartol. numer. 5. & in c. vlt. in gloss. regulariter. de iudic. in 6. & text. in c. generaliter. §. 1. de procurat. in 6. Bartol. in l. si longius. §. si filius. ff. de iudic. Tiraquell. tractat. de legib. connub. in gloss. 3. numero. 163. simile ex l. quæritum. ff. de in ius vocand. Soc. tractat. fallent. regu. 244. fallen. 5. text. autem † Noxali, & sequen. nihil difinit. solum inquit actionem dari filiofamilias & contra: quo autem modo in iudicio exerceatur, non explicat, sed in legis dispositione relinquit: estq; intelligendum actionem posse exerceri patre consentiente, cum alioqui filius de se nihil possit. non ergo est verum, quod scripsit Bartol. iure antiquo filiumfamilias regulariter esse posse in iudicio sine patris consensu: nam cum in specie Bartoli opinio iure non probetur, erit stãdum regulæ generali. Filum à patre in totum dependere. 306 307 308

Secundo etiam loco (vt ad ius nouum, quod Codicis appellatur veniamus) probatur ex d. l. vltim. §. 1. versicu. necessitate. C. de bon. quæ lib. quia Iustiniani constitutione intelligimus, quod si pater recusset adire & acceptare hæreditatem filio delatam, nullum patri acquiri, vel commodum, vel detrimentum, sed totum esse filij, vt ostendunt illa verba. nullam acquisitionem, vel vsumfructum patri offerri & paulo deinde post. & filius simili modo in agendo & pulsando solus habeat, & detrimentum & commodum. Nihilominus eo casu filio agenti tenetur consentire pater, quod non alia ratione intelligo, quàm sui natura, exceptis casibus in iure expressis, filium minus legitimam habere personam, ob patriam potestatem cui subest, qui sensus satis ab Accursio & Baldo eo loco recipitur. 309

Nec me mouet is sensus & intellectus † Otthonis glossatoris antiqui, (qui vt in d. §. 1. versicu necessitate. in fin. scripsit Angel. patria Papiensis fuit) quem sunt secuti ibidem Bartol. numero. 2. & cum eo cæteri crebrius, vt affirmarunt multi à Sebast. Vant. relati in tractat. Nullit. in titul. de nullitat. sentent. ex defectu mand. comp. numero. 41. 42. & Afflict. decis. 180. sentit Ruin. consil. 102. numer. 2. libr. 5. Ripa. in l. 1. §. fuit quæsitum. numero. 3. ff. ad Trebellian. Socin. Sen. consil. 34. colum. penult. versicul. assumo nunc ex ordine. libr. 1. latissimè Neuizan. d. consil. 18. numero. 8. Angel. Aretin. Institut. de tutel. in princ. numero. 2. dicebat enim is Ottho. ideo patris consensum in casu d. versicul. necessitate. requiri, vt clarè in iudicio etiam constare possit, patrem illum ius omne suum à se abdicasse, non autem esse necessarium ad integrandam filij personam, sed verè is Otthonis sensus non conuenit: nam 310

si iam constabat patrem à se ius omne suum abdicasse, frustrà, aut saltem leui ratione motus fuisset Iustin. ad constituendum, necessarium adhuc esse patris consensum, nisi esset ad integrandam filij personam: quorsum enim, si per publicum instrumentum constat de patris abdicatione, exigere eandem ob causam consensum? quare verius est dicere, esse ad integrandam personam, vt illa verba verè ostendunt. Ne iudicium sine patris voluntate consistere videatur. respicit enim hæc constitutio nullitatem iudicij, quæ prouenire dicitur ex filij persona minus integra, non ex eo quod patris commodum versetur, quod nullum est, cum textus præsupponat à patre abdicatum. Nec illa aduersatur † Bartoli consideratio. d. l. vltim. §. sin autem in secunda ætate. C. de bon. quæ lib. quo apparet solam curatoris auctoritatem sufficere pro filio agenti contra patris consensum, & tamen si sui natura filiusfamilias esset inhabilis, non tantum curatoris auctoritas, vt ætatis suppleretur defectus, sed & patris consensus, vt filij persona inhabilis integra efficeretur, necessaria esset. nam vt aliquando animaduerti, eo casu non curatoris constitutio requiritur ad tractandum ingrediendumq; iudicium, sed ad extraiudicialem bonorum administrationem, vt illa verba ostendunt, per quem gubernatio rerum ad eum delatarum procedat. is ergo textus præsupponit delatam filio hæreditatem iam ei esse acquisitam, absque iudiciali controuersia, quod si in iudicio agendum esset, necessarius esset patris consensus; vt is textus, repetendo quæ paulo ante dicta fuere, videtur præsupponere, ibi. His omnibus, quæ suprà diximus locum habentibus. 311

Secundo etiam loco probatur hæc ipsa nostra sententia ex † l. 1. §. vltim. C. de ann. except. quo loco idem Iustin. constituit, filiofam. non valenti agere sine patris consensu non posse obijci præscriptionis exceptionem. quare ex eo textu sumitur illa communis regula: Non valenti agere præscriptionem non currere. vt eum ibi annotarunt * omnes, & Iaf. consil. 118. colum. vltim. consil. 136. in fin. libr. 4. Dec. consil. 445. numero. 48. Crauett. consil. 116. numero. 8. consil. 263. colum. vltim. Balb. tract. præscript. 1. part. 6. part. prin. versic. 22. casus. Roland. à Valle. consil. 79. numero. 18. lib. 1. Socin. Iun. consil. 17. numero. 6. 7. libr. 2. qui latè rem hanc declarant. Nec vnus me mouet sensus & intellectus † Vbert. Zuchard. in l. 1. numer. 64. C. qui admitt. &c. & fortè ante eum Abb. in c. 2. numer. 11. versic. non obstat l. 1. ext. de præscript. qui hac de re verba faciens, intelligit ibi filiumfamilias impediri actionem mouere, quia per exceptionem ab aduersario repelli potest, non esse sine patris consensu audiendum, ne pater postea veniens ratione sui interesse, cum ad eum spectet vsus fructus, & per consequens legitima administratio, obijcere possit, iudicium illud sine suo cõsensu agitatum, nec sibi, nec filio nocere potuisse. nam hic sensus verbis claris textus videtur aduersari, dum ibi præsupponitur ex illis bonis filio obuentis, nihil patri, sed totum filio acquiri. ibi, in quibus res habent minimè patrib. acquisitas. Nec est quod intelligamus res, id est, proprietatem, quia esset restringere amplissimam significationem dictionis, res. 312 313 * 314 * 315

Confirmatur tertiò auctoritate eorum, qui rectè affirmarunt, ideo patris cõsensum exigi, cum filius donat † causa mortis, non ratione paterni detrimenti, vel commodi, sed integrandam filij personam, vt hanc assertionem affirmarunt Angel. consil. 126. Rom. l. 1. §. fuit quæsitum. ad Trebel. Soc. Sen. consil. 112. lib. 1. consil. 172. libr. 2. Alexand. l. penult. C. qui testam. fac. poss. & alios plures refert & sequitur, hanc communem * affirmando Rub. consil. 46. numer. 2. & consil. 172. numero. 8. 9. Nec iure defenditur Bartoli fundamentum ex text. † in auten. vt liceat matri & auiæ. in princ. quæ est Nouella. 117. de aduersis capitulis. quo

Universidad de Deusto
Biblioteca

intelligimus filiumfamilias omnimodam habere administrationem in ijs, in quibus nullus vsusfructus patri acquiritur: poterit ergo eo casu filiusfamilias esse in iudicio sine patris cõsensu. nam si rectè is textus perpendatur, ad rem non facit, quia non sequitur, habet omnimodam administrationem, ergo potest esse in iudicio sine patris consensu, quia intelligitur de omnimoda administratione, quoad commodum, & ratione rerum, non ratione personæ, & ideo intelligi debet de administratione extraiudiciali, vt diximus statim suprà ad l.vlt.§.1.versi.necessitate. quo loco Salic. colum.2. affirmauit d.aut. vt liceat matri & auiæ, ad rem parum conferre. satis ergo nostra hæc sententia probatur iure antiquo veteri & nouo, siue ergo loquamur in filio, qui ratiõe bonorum profectitiorum in iudicio contendit, vel ratione aduentitiorum, semper necessarius erit patris consensus, quod intelligo & eo casu procedere, quando nihil penitus patri etiam ratione vsusfructus acquireretur, vt probat is text. l. vlt.§.1.versic.necessitate. cum (vt dixi) non ratione acquisitionis bonorum, vel detrimenti, sed ratione potestatis patriæ, sicq; illegitimationis personæ hic consensus exigatur. Cum ergo regula hæc sit, nec in iudicio possessionis recuperatorio diffinitum aliter non
316 reperiatur, regulæ inhærendum erit.

Declaratur primò hanc regulam † non procedere, quando recuperãda possessione peculij castrensis ageretur, in illo enim iudicio sine patris consensu esse potest filius. Bartol. d.§.1. verficul. necessitate. numero.12. quam sententiam sunt secuti Bald. ibi. colum.5. versic. quærit glossa quid in castr. Salic. col.3. versi. quæro nono. Ang. Aret. §. actiones. col. vltim. Institut. de act. Neuiz. consil. 18. numer. 6. Vant. qui suprà relatus est. numer. 41. quæ satis probatur in l. miles, la. 1. §. 1. ff. de castrens. pecul. illa afferri potest solida ratio, quia eo casu lex declarauit filiumfamilias liberum esse à
317 patria potestate, † & patrisfamilias loco esse habendum. l. 2. ff. ad S. C. Maced. quod cæteris in casibus non est factum, quare videmus ratione peculij castrensis filiumfamilias instar emãcipati esse, vt relatus Bal. docuit.

318 Declaratur secundò non procedere † patre absente, tunc enim vtilem actionem sine illius consensu mouere poterit filius. l. fi longius. §. a. ff. de iud.

319 Declaratur tertiò non procedere † in beneficialib. in quibus iure Põtificio est hodie declaratum, filiofamilias licere ad libitum sine patris cõsensu experiri, vt habetur in c. vltim. de iudic. in 6. quod sentit & Imperator in l. sacrosanctæ. C. de episcopis & clericis.
320 Cuius rei ratio est, quia † in spiritualibus patria potestas non consideratur, vt in eo c. vltim. annotarunt
* omnes, * etsi Coras. libr.1. epistolicarum. c.29. numer. 5. solum intelligit in ijs, in quibus modicum detrimenti sensit pater, vt nostro hoc casu. Sic in casu. d. l. sacrosanctæ. hoc est fortius hodie confirmatum, quia
321 † Episcopi, (quorum is textus meminit,) à patria potestate liberantur, vt in auten. sed episcopalis. quæ statim subijcitur. gloss. in §. filiusfamilias. Institut. quibus modis ius patri. potest. sol. quod intelligunt in d. § sed episcopalis. Bald. & Angel. & post eos Barb. consil. 29. colum. 4. libr. 1. quo ad ea, quæ Episcopi commodum, non quæ incommodum respiciunt, & hanc
* tertiam declarationem vno ore * omnes recipiunt Bartol. d.§.1. verficu. necessitate. numero.12. alios citat Vant. d. titul. de nullit. sententi. ex defectu seu inhabil. mand. comp. nume. 41. præsertim Angelum Aretinum in §. actiones autem. colum. vltim. Institut. de actio.
322 Socin. (aut quisquis is est, cum † Socini Senioris non esse testetur Mar. Socin. Iun. consil. 24. numer. 4. & consil. 74. numer. 21. libr. 3.) tractat. fallent. regul. 151. fallen. 2. & 6. quo loco alias affert declarationes ad §.1. versic. necessitate. quas nunc referre nõ esse operæpretium credidi.

323 QVAERO vigesimoquintò, vtrúmne † spoliato-
ri conuento concedi debeat dilatio, qua mediante possit habere probationes (quas fortè, cùm in curia Rom. est, domi habet) quibus ostẽdat, se illum, vt spoliatum agentem, nõ spoliasse, sed suo facto illum amisisse possessionem? hanc quæstionem diffinit Guliel. Cassad. in suis decis. in tit. de dilat. decis. 2. in qua duos casus distinguere videtur.

Primus est, quando is † spoliatus agens adhuc nihil probauit, nec plene, nec semiplene se spoliatum, & 324
tunc concedi debet dilatio, illa ratione, quia spoliator iste conuentus, legitimas probationes habere potest per instrumenta fortè, vel confessionem actoris, vel acta iudiciaria (iuxta illa quæ suprà explicauimus in 1. remed. ex interdicto Vnde vi. quæst. 17.) quibus ostendit non spoliasse, sed iustè possidere cœpisse: nec adhuc hoc casu constat aliquo modo ipsum actorem fuisse spoliatum, ita vt per consequens fraus, & dolus petentis dilationem, per calumniam detegatur. quæ sanè sententia procedere potest, nisi ex alijs coniecturis conijciat iudex, per calumniam hanc dilationem peti, tunc enim aliquo vti poterit iudex remedio, quo fraudem hanc amputet, vt statim subijciam: & hoc in casu procedere potest doctrina Iaf. consil. 44. colum. 2. verficul. quia respondetur. libr. 3. dum inquit iudicem non posse suspicari an per calumniam exceptio opponatur, si ante non fuit oppositа, intelligitur enim nisi alia iusta causa subsit.

Secundus est casus † quando is actor spoliatus iam 325
aliquid probauit circa spoliationem ante petitam dilationem ab ipso conuento, (quod raro euenire affirmat Cassad. quandoquidem peti soleant hæ dilationes, tempore quo articuli, seu capitula probãda producuntur,) hoc enim casu detegitur quodammodo dolus & fraus conuenti, qui, vt per calumniam hoc protulit iudicium, hanc petit dilationem, quare concedenda non est. l. satis aperte. C. de fals. quo notabili textu fortius dicimus, † falsi exceptionem contra iu- 326
ra partis per calumniam oppositam, esse reijciendam. confert quæ scripsit Innoc. in c. post electionem. de concess. præben. quod etiam si † excipiens legitimam 327
opponat exceptionem, si tamen iudici videatur illam calumniosè opponi, & causa solum differendi iudicij, esse reijciendam, hinc censuit Bald. in l.1. col. penul. & vltim. C. qui accus. non poss. † exceptionem fraude 328
& dolo oppositam non impedire processum. Innoc. & Bald. est secutus Barb. consil. 8. colum. 8. consil. 10. colum. 1. consil. 18. colum. 10. versic. præterea cum opponitur. libr. 1. qui idem affirmauit in † exceptione nul- 329
litatis oppositа per fraudem, vt differat iudicium, & in exceptione falsi. latè idem Barb. consil. 43. colum. 7. versic. venio nunc ad aliam. libr. 1. quo loco latissimè explicat d.l. satis aperte. alia affert Barb. consil. 1. col. 1. & consi. 7. colu. 4. versic. præmitto etiam. libr. 2. idem Barb. inter consilia Curtij Sen. consil. 67. colum. 21. alia similia scribit Rui. consi. 7. nu. 4. libr. 4. alia similia afferunt Dec. c. licet causam. 6. not. de prob. Marsil. sing. 686. calumniosè & c. Fel. c. de cætero. numer. 11. versicu. limitatio. de re iudic. & in c. licet causam. 4. notab. de probat. & in terminis dilationis per fraudem petitæ, sic censuit Gramm. consil. 4. numer. 11. & voto 14. num. 13. qui post gloss. notabilem. l. si quis cum maior. §. si patris. ff. de bon. lib. & Felin. in c. dilecti. de iudic. ex suo officio iudicem debere reijcere has calumniosas dilationum petitiones, nec debere timere interpositas
† appellationes, quas pariter reijcere potest. sunt er- 330
go hæc omnia in iudicis diligentia repositа, vt diligenter perpendat considereteq; an iusta fraudis suspicio subsit, vel ne, iuxta suum arbitrium concedat, vel neget petitam dilationem. quod annotauit Cassad. d. decis. 2. in fin. dum citat l. 3. §. tu magis. ff. de testib. quin is subijcit in decisi. 3. subseq. † dilationum materiam 331
in iudicis arbitrio esse positam, vt affirmarũt etiam omnes * in l. 2. vbi Bartol. ff. de re iudic. gloss. in c. 1. *
præ-

præterea. de dil. Abb. c.1. col. vlt. de dil. Non ignoro tamen inoleuisse praxim vnam, quam retulit post Inn. in c. prout. de dol. & contum. & Ang. in l. qui prior. ff.
332 de iud. Barb. consil. 43. colum. 9. in fi. libr. 1. † iudicem hæsitantem, an dilatio vel exceptio calumniosè petatur obijciaturne, posse vtrique partium terminum ad probandum certum statuere, intra quem vterque ius suum tueri studebit. & quia diximus esse in arbitrio iudicis cognoscere, atque reijcere exceptiones &
333 dilationes has calumniosas † Iudicem admonemus, quo se gerat tutius, vt hoc faciat ex vehementi præsumptione. probat text. in c. sciscitatus. vbi Abb. 4. not. de in integ. restitut. & in d.c. post electionem. colum. vltim. de conces. præbend. quem est secutus Iaf. consil. 44. colum. 2. versic. item ad hoc. libr. 3. qui subijcit ex Bald. in l. non epistolis. colum. 2. C. de probat. præsumptam calumniam non remouere ordinem iudicij à iure datum.

Declaratur † relata omnium sententia non procedere, quando aliàs ex reiectione huius dilationis irre-
334 parabile damnum sequi posset. exempla afferri possunt illa, quæ supra in 1. remed. ex interdicto Vnde vi q. 28. retulimus: isto ergo casu non repellitur petens hanc dilationem, si præsumpta aliqua calumnia subsit, vt de oppositа exceptione ex præsumpta fraude tradit Bald. in l.1. col. vlt. C. qui accusare non possunt. qui subdit reijci adhuc si manifestè de fraude & calumnia constet. Bald. secuti sunt Aret. Alex. & alij quos retulit Dec. in c. licet causam. 6. not. de prob. ibi Fel. in quarto. & Marsil. singu. 686. calumniosè &c. idem censuit Fel. in c. de cætero. num. 11. versic. ista dicta ampliat. de re iudic. ex quibus infertur declaratio ad noua
335 † decreta Serenissimi Principis nostri sub titul. de gli articuli probatorij &c. §. & per che i rei &c. quibus est cautum ad effugiendam litigantium calumniam, vt petens dilationem multorum dierum, qua possit testes existentes in remotissimis regionibus examinari facere, vt testes illos nominet, & iuramentum præstet calumniæ, ac satisfaciat se pœnam soluturum, in qua cõdemnabitur, ac ratione damnorum & interesse partis. quæ sanè constitutio, vt optima ad amputandas fraudes, est desumpta ex illa Dd. cautela, qua in his fic prouidere solent, vt est text. vbi gloss. in c. statutum. §. vlt.
* de rescrip. in 6. omnes * in c. constitutus. de fideiuss. declarat Iaf. consi. 14. lib. 1. Hæc ergo Principis nostri cõstitutio potest intelligi, quando de fraude & euidenti calumnia non constat, aliàs vbi constaret non deberet iudex etiam ex quauis cautione & iuramento, hãc dilationem concedere: adhibetur enim relata cautela ob timorem fraudis & calumniæ, quæ scilicet ex ipso actu præsumitur, sed cum est euidens non est opus aliqua cautela.

QVAERO vigesimosextò, in casu à præcedente
336 nõ longe dissimili an scilicet iudex † causæ spoliationis, teneatur spoliatore conuento petente remissorias alteri iudici concedere? Cassad. d. titul. de dilation. decis. 3. affirmat hanc quæstionem à præcedenti nõ multum differre, cum † remissio hæc ita sit in iudicis ar-
337 bitrio. l. iudices. & auten. apud eloquentissimum. C. pe fid. instru. vt ipsa dilatio. quæ quidem quæstio, vt clarior sit quàm à Cassad. proponitur, casus aliqui sunt considerandi.

Primus est, cùm totius causæ remissio petitur, in qua ad iudicem competentem debet remitti, cum non liceat mittere falcem in messem alienam. quare
338 nostri fortius affirmant, quod etiam † quæstio spiritualis incidens in quæstione principali, quæ tractatur coram laico, esset iudici ecclesiastico remittenda, si modo iuris sit quæstio, non facti, vt egregiè declarant Barto. Alex. & Iaf. in l. quoties. C. de iud. & Alexand. in l. Titia. numero. 6. ff. solut. matrim. & Afflict. decis. 219. numer. 4. 5. Cap. decisi. 7. numer. 2. 3. Ferra. caut. 53. si coram. Petrasanct. singu. 58. licet iudex. Crau. consi. 253. nu. 2. & consi. 258. nu. 1. & alibi sæpè.

Declaratur hic casus, † non procedere, cum per ca- 339
lumniam & fraudem hæc remissio petitur, vt post Bald. in l.1. C. de sent. quæ sine cert. quant. tradit Alex. in d.l. Titia. numer. 8. versic. quarto fallit. sol. matrim. Dec. c. 2. num. 24. circa princ. de iudic. Crauet. consi. 253. numer. 7. versic. propterea. quam fraudem, vt euitent cauti iudices, ea vtuntur † cautela, quam in relatis lo- 340
cis referunt Alex. & Dec. & præter eos Marsil. singu. 70. iudex &c. vt petenti remissionem certum statuant terminum intra quem producat capitula, quæ intendit coram iudice illo competenti, ad quem se remitti petit, probare: quod si hac cautela vti nolunt, & causam remittere negent ob fraudem hanc præsumptam, † animaduertere debent, vt apud acta redigi in scri- 341
ptis curent, quibus adducti sint coniecturis, indicijs & præsumptionibus, vt fraudem hanc subesse iustè crediderint. sic admonuit Fel. in c. de cætero. nume. 12. in fin. de sentent. & re iud. quem est secutus Cassad. d. decisi. 3. idem Felin. in c. licet causam. 4. notab. in fin. de probat. & adducuntur ex simili consilio & admonitione Bartol. in l. Lucius. in fin. ff. de ijs, qui not. infam.
dum † iudices monet, quod si à testium dictis aliqui- 342
bus cõiecturis & rationibus recedere nolunt, & cum probare ij videantur, rei veritatem contra eos esse sentiant iudices, quod in suo arbitrio esse videtur. l. 3. §. tu magis. ff. de testib. debent ij iudices, ne in syndicatu aliqua afficiantur molestia, apud acta scribi curare, quibus coniecturis & causis testibus illis fidem non adhibuerint. Bartol. assentiunt cæteri, vt idem Felin. in c. sicut. numer. 16. versicu. per istum. de sentent. & re iud. & latè idem Felin. in c. quoniam contra. numer. 49. de probat. quo loco instruit † etiam iudicem, quid 343
ob seruare debeat, cum testes interrogat, vt scilicet trepidationes, vultus mutationes, gesta, motus, vacillationes, linguam balbutientem describi faciat. idem quoque quod Bartol. d.l. Lucius. censuit Barb. consil. 25. colum. 3. libr. 4. Socin. Sen. consil. 262. colum. 6. libr. 2. Dec. consil. 448. numer. 29. consil. 463. numer. 23. consil. 510. numero. 1. consil. 596. numero. 3. Curt. Iun. consil. 52. numer. 8. consil. 106. numer. 4. consil. 178. colum. 1. Soc. Iun. consil. 32. numer. 11. libr. 2. Marsil. sing. 114. in fin. Paris. consil. 55. num. 34. consil. 75. num. 21. consil. 107. num. 48. libr. 1. & consil. 88. num. 83. libr. 3. cæteras declarationes, quæ ad casum hunc cõferunt libenter scienς prætereo, cum propositо nostro tractatui parum conueniant, quare apud interpretes possunt videri in d.l. Titia. ff. solu. matr. in d.l. quotiens. C. de iud. in d.c. 2. vbi Dec. nu. 24. de iud.

Secundus est casus, † cum solum agitur de remissi- 344
one vnius actus causæ principalis, vt de testium receptione & interrogatione, & in causa ciuili regula est, remissionem non concedi. ea ratione, quia per ipsummet iudicem, regulariter testes à iudice recipiẽdi sunt, & interrogandi, vt sic regulam constituit Bald. in c. si qui testium. in prin. extr. de testib. latè Fel. in c. cũ causam. nu. 26. eo. tit. de testib. qui ea etiam ratiõe vtitur, quia non notario & cæteris produci debent † & apud 345
eum fieri probationes, sed apud iudicem. l. quinquaginta. ff. de prob. latè Fel. in c. quoniam contra. nume. 39. 40. de prob. Marsil. sing. 81. Did. Couar. libr. 1. var. resol. c. 1. num. 5.

Declaratur primò non procedere † quando testes 346
ipsi sunt in remotissimis regionibus, ita vt non nisi maximo cum partium dispendio possint adduci ad locum iudicis, vel aliquo iusto impedimento testes detinentur, quo ad iudicem minime accedere possint, vt si graui aliquo morbo laborarent, tunc enim iudex potest, & debet hanc remissionem concedere. sic probat textus clarus l. iudices. C. de fid. instrum. in c. cum causam. de testib. & ibi latè Fel. numer. 27. versic. fallit primo. & numer. 31. versicu. fallit tertio. latissimè Petrus Beneintendi. concl. 74. qui nume. 4. affirmat post Soc. Iun. consi. 60. libr. 2. Gramm. consi. 41. nu. 16. & alios, etiam procedere in causa ardua. hoc idem est cau-

Universidad de Deusto
Biblioteca

347 tum ex † nouis constitutionibus Serenissimi nostri Principis in titul. delle essaminatione. quæ sanè sen-
348 tentia procedit etiamsi agatur † remedio attentatorum, vt decidit Cassad.d.tit.de dilationib.decisi.4.& infra in vltim. remed. attingam. in q.15. quæ quidem declaratio subdeclaratur & intelligitur, dummodo non subsit fraudis & calūniæ suspicio, quod affirmāt
* omnes * in d.l. iudices. & auten. apud eloquentissi-
349 mum.C.de fide instrum.& in † specie casus spoliationis sic affirmauit Cassad. d. decis.3. post Rom. consil. 273.clarum &c.col.2.versi. ex his ergo breuissimè & c. quæ quidem fraudis suspicio in arbitrio iudicis posita est, vt is Cassad. admonuit, qui non semel sic olim obseruatum testatur.ex quibus declarantur statim relatæ nouæ Serenissimi Principis nostri cōstitutiones. tit.delle essaminatione.

350 Declaratur secundo non procedere † cum iudex in loco iudicij suo notario & actuario testium interrogationem committit, id enim facere posse crebrius nostri affirmant in d.l.iudices.& in d.auten.apud eloquentissimum.& clarè Fel.in d.c.cum causam.numer. 28.versicu.fallit secundo.de testib.& Didac.libr.2.var. resolut.c.13.num.10. circa med. qui sic apud Hispanos consuetudine obseruari scribit. quod & ipse affirmare possum in hac patria Pedemontium, idq; præsertim ex relatis † nouis constitutionibus in tit. delle es-
351 saminatione.quibus tamen est cautum, cum legitimo
352 impedimēto detinetur iudex.quod sanè † legitimum impedimentum satis probatur ex iudicis assertione, vt affirmāt interpretes in l.1.in prin.ff.de off. eius &c. ibi Dec.nu.69.in fi.Rimin.nu.23.in fi.Purpu. num.546. Orian.nu.129.Sapia.nu.75.& nouissimè Ioan.Bologn. nu.124. quibus addo Dec.in c.2.nu.6.de offi. deleg. qui
* hanc communem * esse affirmauit.Rui.cons.35.num. 38.consil.50.in fi.consi.69.num.1.lib.1.consi.87.num.26. consil.117.nume.8.libr.3.consil.98.num.8.libr.4.consil. 3.num.1.& consil.95.num.11.libr.5. Iaf.consil.227.colu. 7.versic.decimo ad idem.libr.2.& consil.101.colum.4. versicu.tertio & adhuc.libr.4.Ferr.caut.28.multoties &c.quos libenter retuli, cum non ignorem alios plures huius sententiæ fuisse, assertioni iudicis standum non esse, legitimam fore causam, vt vices suas alteri mandet, cum alias sine illa causa iusta mandare non potest, vt huius posterioris sententiæ fuit tibi parum constans Iaf.in d.l.1.num.60. & ibi Iacob. Niger.num. 122. de offic.eius. Fel.in d.c.2.numer.5. de offi.deleg.& parum etiam tibi constans idem censuit Dec. in c.quæ in ecclesiarum.numer.28.& in c.cum sit Romana.3.notab.infra de appell. Paris.consil.73.num.66.lib.1. quorum rationes & fundamenta exactissimè dilui in interpretatione illius c.2. de offic. deleg. quam quidem receptissimam sententiam, tunc veram esse intelligebam, nisi fortior in oppositum vrgeret præsumptio, qua demonstraretur veram non esse iudicis assertio-
353 nem, vt enim clauus clauum trudit, sic † præsumptio præsumptionem tollit. l. Diuus. ff. de integr. restitut. latè Dec. consil. 470. numero.10. Crauett. consil.250. numer.2.& consil.258.numero.21.& idem in tractat.de antiquitate temporum.3.part. princ. numero.30. fortior autem esset præsumptio quādo aliqua ratio concurreret, qua non esse verisimile demonstraretur,
354 quod asseruit iudex,† cum falsi speciem illud habeat, quod verisimile non est. latè Iaf.in l. si extraneus. numer.6. de condit. causa dat. Crauett.consil.75.numer. 14.consil.134.numero.36. consil.171.numero.6. & alibi sæpè. & in hanc sententiam optime concedit, quod post Ancharanum in consil.439. scribit Crauet.de antiquitate temporum.2.part. princ. numero.22. qui af-
355 firmat standum esse † assertioni iudicis, cum concurrit aliqua verisimilitudo rationis.idem Crauett.consil.54.num.13.consil.202.numer.48.consil.275.num.8.9. Intelliguntur etiam secundo loco nisi is, in cuius de-
356 trimentum facta hæc remissio esset, † probare vellet, causam illam quam veram esse asseruit iudex, esse fal-
sam,id enim fieri posse creditur. vt in simili dicimus, si ex statuto † credendum sit assertioni damnum pas- 357
si cum iuramento, contrarium nihilominus probari posse. vt tradit gloss. vbi Castrens. Alexand. & Iaf.ac Soc.in l.2.§. si absens.ff. si ex noxali causa ag. Dec. in c. proposuisti.3.notab.de probat.sensit Bartol.in l.2.§.si à pupillo.in fin.de vsucap.pro empto. Iaf.in repetit.l. admonendi. numero.304.ff.de iureiurand.Marsil.singul. 357. extant &c. latissimè Tiraquell. in tractat. de retractu consang.§.4.gloss.1.numer.1.2. qui plura congessit similia.& ibi in specie.numero.7.nostrum hunc affert casum, cum scilicet assertioni cum iuramento impediti statur. contrariam tamen posse probari ex Innoc.in c.quia propter.colum.penul.de elect.quamobrem ad omnes has effugiendas difficultates, satius est si curet iudex contendentes huic remissioni consentire, vt docuit Felin. in d.c.cum causam. numero. 30.de testib. post à se relatos, alias declarationes infra in sequenti casu afferam, quæ & huic casui secundo conueniunt. Declara non procedere ad informandum curiam.clarius in Pract. crim.§.fi.q.26. in princ.

Tertius est casus †, cum causa est criminalis & agi- 358
tur de remissione interrogationis testium (nec enim nunc attingo, cum agitur de remissione totius causæ,) hoc casu affirmāt Dd. difficilius interrogationem remitti, vt apud omnes * in d. aut. apud eloquentissi- *
mum.& tradit latè Fel.in d.c. cum causam. num.21.de testib. Marsil. consil.4.in fin. & casus iste in terminis ipsius spoliationis euenire posset, quando ipsa spoliatio facta esset per vim armatam, ita vt legi Corneliæ,de vi publica,locus esset.

Declaratur tamen primo hic † casus non procede- 359
re quando testis examinandus, esset persona admodum egregia, quæ in iudicium venire ex dignitate personæ recusaret,sic probat text.in c.2.de iudic.in 6. vbi Anchar. Gemin.& cæteri.Felin. d.c. cum causam. numer.22. de testib.& in c. si qui testium.nu.3.4.eo.tit. simile dicimus † cum egregiæ personæ defertur iura- 360
mentum, quod non in iudicio, sed domi subire tenetur.l.ad personas egregias.ff.de iureiur. quo loco Bar. citat in simili.d. aut. apud eloquentissimum. & Iaf.in d.l.ad personas.nu.7.multis relatis hanc tandem probauit declarationē, quod si in casu criminali verum hoc est, fortius in ciuili.

Declaratur secundo non procedere † quando de 361
crimine per viam exceptionis ageretur.Fel.in d.c.cum causam.num.23. versic.fallit secundo.Soc.Iun. consil. 60.in fin.lib.2.

Declaratur tertio non procedere † cum testes sunt 362
extra prouinciam, nam ne veritas pereat, solet hæc commissio fieri, vt hanc esse veriorem & crebriorem sententiam affirmauit Fel.in d.c.cum causam.numer. 24.versic.fallit quinto. & eiusdem sententiæ fuit Alb. in tractat.de testib.2.part.princ. numero.19.Curt.Sen. in tractat.de testib.conclus.29.& latè Socin.Iun.consi. 60.numer.11.libr.2. vbi multis ostendit, hanc ex consuetudine obseruari sententiam. Et in causa ciuili ardua idem esse scripsit Petr.Beneintendi.d. conclus. 74.num.4.

QVAERO vigesimoseptimò, si † causa possesso- 363
rij & petitorij est per principis rescriptum commissa, (committi enim sæpè solet,) vt egregius est casus apud Cassador. in suis decisionib.titul. de rescript. decisi.6. quando est facta commissio super molestationibus & iactationibus, ac impedimentis. & casum refert Francis. de Marchis. q.67. vtrúmne ergo procedi hoc casu possit in solo possessorio ex hoc remedio omissa causa petitorij? & posse affirmauit Soc. d. l. rem quæ nobis. numero.14.in fin. versicul.quinto potest dubitari.ff.de acquirend.possess.citat multos huius sententiæ Dd. Alexand. præsertim consil. 98. libr. 5. ipse autem huius sententiæ affero Cassador. in suis decisionib.in titul.de causa possess.& propr.decisi.vlt.nume. 6.7.8. qui affirmauit esse in delegati potestate, vt pro-
cedat

cedat in qua velit causa.& eò libentius Cassad.refero, quo animaduerti Alex.respōsum à Soc.citatum, non multum ad rem conferre, cum in casu Alex. rescriptū esset ambiguum & secundum vnam interpretationem saltem largè sumptam, poterat possessorij comprehendere, & secundum alteram interpretationem causam dominij.quare dum delegatus in causa possessorij procedit,rectè procedere dicitur, cum sic intellexerit declaraueritque rescriptum: vt tamen hanc probaret conclusionem Soc.citauit text. c.1.de sequestr.possess. & fruct.qui satis rectè probat, & afferri potest ratio,
364 quia † causa possessorij dicitur esse quoddam necessarium antecedens, ad causam proprietatis. cum causa possessionis diffinita, satis liquet, quis veri actoris &
365 quis rei sustineat partes, nam super dominio † possessor probandi onus in aduersarium transfert Ripa in c.sæpè.num.2.verfic.tertium commodum. de restitut. spolia.& Corasius in l.naturaliter. §. nihil commune.in præludijs.numer.46. de acquirend. possess. plures citat
366 Neuiz.† consi.79.num.27.& lib.6.syluæ nupt.num.48. versic.item pro illo hoc etiam suadet.quia ratione ordinis causa possessorij ante causam petitorij tractanda est.sic declarat Bartol.in l.edita.num.14. in fi. versicul. tertia regula est. C. de edend. Rursus vt egregiè in his terminis dicebat Abb.in c.cum ad sedem.num.7.de restitut.spolia.causa possessorij reintegrandæ est priuilegiata magis quàm sit causa petitorij, præualet ergo.sed ex cæteris illa magis vrget Soc.ratio, quod si in causa petitorij tantum procederet delegatus, frustra causa possessionis delegata fuisset, & vbi prius cognosceret super causa petitorij frustra de causa possessorij disputaretur,cum causa † petitorij, causam possessorij ab-
367 sorbeat.c.pastoralis.de caus.possess.& propr. Anchar. consil.146.colum.2.versi.& si dicatur.quem est secutus Craue.consi.248.nume.5.& in nostris terminis Cassad. d.decis.vltim.nu. 6.7.sic affirmauit.illud vnum etiam tacitus non præteribo,quod scripsit Stafileus de literis gratiæ & iustitiæ. in verbo spoliatus.nume.18.dum dixit esse in iudicis potestate,procedere tam super petitorio,quam super possessorio, si hoc visum illi fuerit magis conducibile & vtile partibus, vt parcatur impensis superfluis,sic dicimus in arbitris & arbitratoribus, quorum munus est proprium, lites finire & sola inspecta veritate causam terminare, ij enim possunt super vtroque cognoscere. sic consuluit Beroius, quæst.23.

368 Extende procedere etiamsi iudex † est datus super causa proprietatis,sed nō taxatiuè. nam & tunc poterit cognoscere super causa possessionis. sic Cassad. d. decis.vltim.num.12.post Rot.quem citat: verum Cassador. communis sententia aduersatur, vt & ipse vno animaduertit verbo. Et ordo seruatur, vt de possessione prius cognoscetur, sed in exequendo causa proprietatis præfertur. ita post Baldum tradit Osasc. decis. 47.num.3.

369 Declaratur primo non procedere † quando rescriptum est generale, vt ex verbis videatur concessa facultas procedēdi super vtroque, tunc ad libitum potest procedere delegatus.Francis.de March.q.67. si verò rescriptum esset speciale ex iusta causa, sic super vtroq; procederetur.ita erit omnino procedendū. Boe. q.100.nu.9.10.vt econtrà quando esset rescriptum Principis speciale,vel altera eius cōstitutio,qua,puisum esset, vt omnino super solo possessorio procedatur. ita colligo ex Afflicto in comm.ad const.Neap.lib.1.rubr. 24.de violen.circa possess.num.57.58. quo loco scribit, Viceregem in Regno non posse dispensare contra illam constitutionem,& ita facere,vt super vtroq; procedatur.

370 Declaratur secundò non procedere † quando partes consentiunt procedi super vtroq; simul. sic declarat Ripa.d.§.nihil commune.numero.172. cui accedo.
371 Erit quoque in hac quæstione illud præ oculis habendum, † Principem iure posse committere, solam cau-
sam petitorij absq; eo quod cognoscatur de iure possessionis: illa est ratio, quia licet princeps non possit tollere ius alterius.l.vltim.C.si cont.ius vel vtil. pub. † potest tamen tollere possessionem, & facere vt tra- 372
ctetur de petitorio, omisso possessorio. Alex. consil.54. colum.1.lib.5.Capicius. decisio.69.num.13.Abb.c.in literis.col.8.nu.24.de rest.spol.Rebuff.in commen. Reg. constitut.tom.3.tit.de materijs possess.articul.14.gloss. vna.numer.5.Ruin.consil.49.nume.13.lib.4. Crauet.in respon.pro Genero.numer.239.Neuiz.consi.97. nume. 13.idem scripsit Anto.Matth.in §. nihil commune. numer.65.

QVAERO vigesimooctauò (quia in proximè relata quæstione de rescripti cōcessione aliqua retulimus) an † satis dicatur concessum rescriptum & facta com- 373
missio in beneficialibus, vt super possessorio & spolio cognoscatur ex sola signatura, hoc est, literis nō leuatis? & non posse dicendum videbatur impedientibus duabus regulis Cancellariæ: prima, De non iudicando iuxta formam supplicationis, sed literarum expeditarum.quæ est regula.25. Inno.8.in ordine,cuius quidem Regulæ verba hæc sunt.

Item cum ante confectionem literarum gratia Apostolica sit informis, voluit, statuit & ordinauit idem dominus noster,quod iudices in Romana curia & extra eam pro tempore(etiam si sint Sanctæ Romanę Ecclesiæ Cardinales, causarum Palatij Apostolici auditores, vel quicunq; alij)non iuxta supplicationum signaturam, super quibusuis impetrationibus, vel concessionibus, nisi in dicta curia duntaxat sint. Commissiones iustitiam continentes perplacet, vel per Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarium, iuxta facultatem super hoc sibi concessam, sibi signatæ, sed iuxta literarū super eisdē impetrationibus,& cōcessionibus confectarum tenores & formas, iudicare debeant. Decernens irritum &c.

Altera vero est regula Cācellariæ Innocen. Octaui. 29.in ordine, quod commissiones causarum & processus earum vigore desuper habiti, literis super gratia non expeditis non valeant. Cuius verba hæc sunt. Item quod omnes & singulæ causarum commissiones, quas in antea fieri contigerit obtentu vel occasione concessionum duntaxat Apostolicarum. De beneficijs ecclesiasticis gratiarum, super quibus Apostolicæ literæ confectæ non fuerint, ac processus desuper habendi nullius sint roboris, vel momenti. quoad primam regulam videtur dicendum quod si sola † signa- 374
tura sufficit ad obtinendum in possessorio recuperandæ, vt latè diximus infra.quæstion.36. declaratione 2. tanto fortius debet sufficere hoc in casu solum ad iurisdictionem firmandam. sic hac ratione adductus hanc probat sententiam Gomes.in d.regula,de non iudicando & cæt.colum. 1. verum non mediocriter dubito, quia hæc regula in illis verbis, Nisi in dicta curia sint commissiones iustitiam continentes perplacet & cæt.ponendo exceptionem in commissionibus in curia factis, ostendit in regula contineri etiam commissiones iustitiæ extra curiam factas, immò regulam ipsam fortius confirmat iuxta.l. nam quod hquidē.§. penultim.de pœn.lega. Decius.l.1.nume.21.22.de regul. iur. & quod dicitur solam † signaturam sufficere in 375
possessorio, intelligo solum, vel ad adipiscendam possessionem, vel etiam ad se defendendum in hoc iudicio recuperandę, vt illa sola sufficiat ad titulum colorandum, quo ostendat se iniquè spoliatum, cum possideret in vim signaturæ, quæ etsi simplex sit, sufficit tamen,quo autem ad iurisdictionem aliàs non habenti non videtur sufficere refragātibus huius regulæ verbis & mente. verum durum est admodum à Gomesij sententia recedere, quandoquidem in casu fortiori, hoc est, sequentis regulæ, seruat Rota Gomesij sententiam,solam scilicet signaturam sufficere, vt stat.m referam.

Quo ergo ad secundam illam regulam maius est

Universidad de Deusto
Biblioteca

dubium; cum affirmet Cassad. super. d. regula 29. Quod
376 commissiones &c. decis. 1. Rotam sæpe declarasse † solam signaturam sufficere hoc casu, cuius quidem sententiæ fuit & Gomes. super d. regul. 25. De non iudicando &c. q. 5. versic. sed magis huic &c. Verum aliqua à Cassad. afferuntur, quæ non mediocriter vrgẽt, quibus is aliter, quàm Rota visus est sentire, etsi ausus nõ sit clare affirmare contrariam sententiã aduersus Rotam. & ex multis vna illa vrget ratio, sic esse constitutum, ne temerè possessores vti spoliatores molestia affi ciantur, quæ temeritas cessare dicitur quando necesse habent literas expeditas leuare, qui experiri volunt tanquam spoliati: nec enim tunc est verisimile, quod temere is litem velit ingredi, qui in literis leuandis pecunias numerat, iuxta l. cum de indebito. ff. de probat. accedit quod nulla, quo ad casum hunc, videtur differentia inter causam petitorij & possessorij: † nam literę iustitię nullum tribuũt ius nouum in quouis casu,
377 cum tantum de iure iam quæsito cognoscendum sit. l. sicuti. §. sed si quæratur. ff. si seru. ven. tradit clarè Rebuff. in praxi benef. in tit. de differentijs inter rescripta
378 gratiæ & iustitiæ. nu. 44. qui subdit aliud esse in † literis gratiæ c. si cui. c. si tibi absenti. de præbend. in 6. erit tamen cogitandum, an tutum sit à sententia Rotæ recedere.

QVAERO vigesimononò an † remedium hoc reintegrandæ, cum remedio interdicti, Vnde vi, cumulari possit? & non posse affirmauit Soc. in d. l. rem quæ
379 nobis. nu. 15. de acq. poss. qui alios eiusdem sententię citat interpretes, & ex multis hac vtitur ratiõe, quia cũ plures sint actiones, seu plura † remedia, quæ ad vnum
380 tendunt finem, vnum tantum est ex multis eligẽdum. l. nemo. §. quoties. de reg. iur. in l. cum filius. §. varijs. de leg. 2. l. quod in hæredẽ. §. eligere. de trib. act. l. 1. in fi. ff. si fam. furt. fec. dicat. declarat Bart. in l. edita. nu. 14. ibi Rip. nu. 170. & Cur. Iun. nu. 217. C. de eden. accedit præterea præter Soc. quod si (vt ipse & cæteri, quos suo retulimus loco affirmant,) pinguius est hoc remedium ipso interdicto, Vnde vi, ac cæteris, eo intentato iam clarè apparet, plusquam fruſtraneum esse illi aliud superaddere cumulareue remedium. Cætera quæ afferri hic possent ex industria omitto.

QVAERO rigesimò † an intẽtato petitorio, actori liceat eo omisso, ad remedium hoc reintegrandæ re-
381 uerti? & non posse, visus est sentire Soc. in d. l. rem quæ nobis. nu. 15. vers. vlt. dubitatur. de acqu. poss. ea adductus ratione, quod etsi in interdicto, Vnde vi, concessum hoc fit, vt crebrior est interpretum sententia, vt testatur Ripa. in d. l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 161. vbi Rub. nu. 312. & Io. Cor. in 2. par. nu. 86. de acquir. poss. Veruntamen cum sit illud in odium spoliatoris concessum iure quodam speciali, in oppositum est ius commune. Verum huic sententiæ illud aduersatur, cui minus feliciter satisfecit Soci. est reintegrandæ remedium sine dubio instar interdicti, Vnde vi, vt spoliato magis consultum foret, quamobrem ex multorum sentẽtia pinguius dicitur prouidere. si ergo illud conceditur in interdicto Vnde vi, cur non in casu nostro? Soc. enim sic respondendo distinguit, aliqua esse priuilegia, quæ in spoliatoris odium spoliato conceduntur, & hæc non venire in hoc reintegrandæ remedio, cum contra singularem successorem agendum est, ex quo spoliationis in eo deficit vitiũ: aliqua sunt priuilegia, quæ ad solam possessionis recuperationẽ conceduntur, & hæc conceduntur tam contra ipsum spoliatorem, quàm contra illius successorem: & si quid in interdicto Vnde vi, est permissũ, permittitur & in hoc remedio. verum non explicat Soc. an in casu nostro remedium reintegrandæ insequatur interdictum Vnde vi, vel non: ipse autem credidi semper insequi, cũ verè in hoc remedio agatur de odio spoliatoris, vt probat tex. in c. vlt. 3. q. 1. nec singularis possessor est in cõsideratione, tum quia contra eum hoc remediũ nõ conceditur, vt iã admonui, tũ quia si datur, ex casu vno à regula non receditur. Nec textus † clem. vnicæ. de caus. 382
poss. & propr. quem citat Soc. aduersatur. cum tam in nostro remedio quam in interdicto Vnde vi, loqui videatur, & possit: quinimo dicendum est, loqui potius in hoc nostro remedio, vt de pinguiori, & à iure Pontificio introducto. quamobrem idem dicendum est fortè in hoc remedio quod in interdicto, Vnde vi, in quo vna illa placet distinctio, quam omnium postremus facit Did. lib. 1. variar. resol. c. 16. nu. 13. vers. ego verò &c. aut spolium superuenit iam lite contestata, & tunc potest proponi hæc spolij possessorijq; causa suspenso petitorio. sic procedat sententia illorum, qui affirmarunt lite etiam contestata licere suspenso petitorio causam possessorij tractare. in qua opinione fuit Castr. d. §. nihil commune. col. vlt. vbi Soc. & Comens. & ibidem Ias. nu. 138. Abb. in c. ex conquęsti one. de rest. spol. & hanc esse magis communem ✻ sententiam Ca- ✻
nonistarum, scripsit Ripa. d. §. nihil commune. numer. 161. quo loco Ioan. Coras. in 2. part. nume. 86. & Francis. de Marchis. q. 316. numer. 10. dum inquit, ante conclusionem in causa hoc licere facere, sentiẽs posse lite contestata, si tamen in causa non sit concluſum, etsi suprà in 1. remed. nume. 174. versicul. extenditur sextò. illum citauerim pro contraria sententia, vt ibi etiam retuli Did. qui tamen distinguit, vt nunc refero, & huius sententiæ fuit & Bella. in. c. cum dilectus. nume. 16. de ord. cog. post Martin. de Sola, intelligit que idem esse quando esset antiqua spoliatio, sed de nouo ad eius notitiam deuenisset. idem docuit Abbas. d. c. cum dilectus. nume. 53. 54. Afflict. verò in comment. ad constit. Neap. libr. 1. rubr. 24. de violent. circa possess. numer. 68. idem sentiens, declarat contra successorem spoliati, contra quem dum petitorium motum est, non licet eo suspenso ad possessorium confugere. Scio tamen Angel. in l. inuasor. in fine. C. vnde vi. expressè aliter sentire, affirmans, quod etiam si lite contestata superueniat spoliatio, adhuc contra petitorij iudicium obijci nõ posse, quia in nouo iudicio (inquit) posse tractari. Aut causa spolij non superuenit lite contestata, sed iam ante competebat, & tunc quia hæc exceptio dicitur dilatoria, debet proponi ante litem contestatam, & ob id non licet post eam proponere, & suspenso petitorio super ea procedere. sic intelligi potest illorum sententia, qui affirmarunt, lite contestata non licere suspenso petitorio super possessorio hoc recuperandæ procedere, in qua opinione fuit Bartol. d. §. nihil commune. num. 24. Aret. num. 16. Alex. num. 85. Clau. Seysel. num. 55. Cap. decis. 13. numer. 3. & nouissimè consultissimus vir compater meus Aymo Crauetta in respons. pro Genero. numero. 237. & vbi sic non distinguere-mus, magis posterior hæc sententia placeret. Non me latet tamen aliam fuisse distinctionem Rub. Alexand. d. §. nihil commune. numero. 315. quam hic referre non statui. Accedit, quod docuit Bellam. in d. c. cum dilectus. numero. 16. de ord. cogn. relatam hanc conclusionem non procedere, cum per modum actionis, spolium deducitur lite prima cum aduersario cœpta & contestata, quod potest: ipse autem intelligo hoc esse potius per viam reconuentionis, quàm ex primo iudicio, quare si coram delegato iudicium primum tractaretur, huic declarationi locus non esset, quod clarè affirmauit is Bellam. d. c. cum dilectus. numero. 17. Extenditur hæc sententia, vt etiam procedat quoad fructus super quibus in possessorio, iam per petitorium notorium suspenso ferri non potest. Bellame. decis. 406.

QVAERO trigesimoprimò quæ † necessariò sint 383
in hoc iudicio nostri huius remedij probanda per ipsum spoliatum agentem? & tria esse probanda admonuit Reb. in commen. Reg. const. tom. 1. tit. de sententijs execut. art. 5. gl. 1. nu. 9. primo, quòd ante spoliationem possederit: secundò, quòd fuerit spoliatus: tertio, quòd fuit spoliatus ab ipso cõuento, si is verè spoliauit, aliàs sufficere petere possessionem restitui. quare commu-

✻ communis ✻ est interpretum sententia duo tantũ probari oportere, antiquiorem scilicet agentis possessionem, & nouam conuenti. sic Abb. in c. cum ad sedem. nu. 28. de restit. spolia. Soc. Sen. d. l. rem quæ nobis. num. 16. & cõsi. 266. col. 6. vers. primò quia ad hoc. lib. 2. Imol. cons. 111. numer. 1. Corn. cons. 247. num. 20. lib. 2. cons. 35. num. 19. lib. 1. Soc. Iun. consi. 128. num. 23. lib. 2. Alex. cons. 6. num. 5. vbi Molin. lib. 3. & cons. 89. num. 8. lib. 5. Rimi. cons. 98. nu. 48. lib. 1. consi. 428. nu. 8. lib. 3. Grat. consil. 40. num. 2. lib. 2. Goz. & Paris. qui ambo in vna eademque causa consuluere. ille consi. 99. num. 5. iste consi. 98. num. 24. lib. 2. Rub. consi. 4. num. 10. Ioan. de Amicis. consi. 61. numer. 2. Bertra. consi. 106. nume. 10. libr. 4. & consil. 44. nume. 10. 1. par. libr. 3. Alcia. tracta. præsum. regul. 2. præsumpt. 21. num. 10. Neuiz. consi. 69. numer. 11. & consi. 79. num. 14. Did. Couar. in c. possessor. in 2. par. reiectio. §. 1. num. 4. de reg. iur. in 6. & nouissimè Aeg. Boss. in tracta. criminalium cauſ. titul. de plurib. violent. numer. 5. & Rol. à Valle. consi. 50. nu. 7. consi. 72. nu. 1. lib. 2. vna hæc
384 affertur ratio, quia † probando ipsam antiquiorẽ possessionem, noua præsumitur clandestina & vitiosa. c. licet causam. de proba. quare ex hoc solo insurgit possessionis spoliatio, sic Bald. in l. penulti. colum penult. C. si à non comp. iud. ex quo ergo præsumptio pro antiquiori possessore est, probandi onus in nouum possessorem transit, qui vult probare se iusta causa adeptum fuisse possessionem, probare debet ipsum spoliatum agentem sua culpa & negligentia amisisse. quod latè declarat Barba. consilio. 24. colum. 2. libro. 2. qui
385 ex aliorum sententia, hanc affert rationem, quia non præsumitur spoliatum suum iactasse. l. cum de indebito. de probat. addo ipse culpam & † negligentiam, vtpote delicta non præsumi. iuxta. l. meritò. ff. pro soc. & non præsumi negligentiam scribit Crau. consi. 240. nu. 3. qui ergo per negligentiam affirmat amissam esse possessionem probare debet.

386 Amplia primò procedert † etiamsi non probetur possessio illius temporis, in quo actor se spoliatum dicit, sufficit enim allegare possessionem illius quidem temporis, quo contingit spolium, & postmodum probare se olim possedisse, nã tunc præsumitur, qui olim possidebat & tempore spoliationis possedisse, sic affirmant in interdicto Vnde vi, & in hoc remedio Abba. & cæteri in c. cum ad sedem. & inter alios clarè Bellam. c. 3. numer. 13. sic Afflict. in comment. ad constitut. Neapolit. lib. 1. rub. 24. de violentijs circa possess. num.
✻ 19. de restitut. spolia. & communem ✻ esse testatur Rip. in c. cum ecclesia Sutrina. numer. 32. de causa possess. & propr. & Didac. d. c. possessor. 2. part. §. 1. num. 4. de reg. iur. in 6. & præter ab eis relatos, idem censuit Bald. in l. penultim. colum. vltim. C. si à non compet. iud. Alex. consil. 6. numer. 6. libr. 6. Rui. consil. 49. numer. 2. libr. 4. Soc. d. l. rem quæ nobis. numer. 16. Corn. consi. 247. nu. 21. circa med. libr. 2. Tiraqu. latè tract. de præscript. §. 1. gloss. 5. versic. sed nunquid satis & cæt. vbi alios plures eiusdẽm sententiæ refert reiecta Barba. sententia, qui
387 alibi sensit. consi. 18. colum. 10. lib. 2. hanc quoque probauit sententiam Rolan. à Valle in consi. 6. num. 36. lib. 2. & Iosep. Lud. decis. 17. numer. 6. cui quidem sententię subscribo. ea afferri solet vrgens ratio, quod qui olim possedit † præsumatur & hodie possidere. c. olim. il. 3. de restitut. spolia. in c. suborta. de re iud. sufficit ergo antiquam possessionem allegare: nec solidam hanc rationem contellit quod affert Ripa. d. c. cum ecclesia. numer. 32. ita demum antiquum possessorem præsumi semper possedisse, & nunc possidere, si de præsenti in ea reperitur, affert Bartol. in l. vltim. colum. vltim. C. de edict. diui Adria. tollend. & idem Ripa. d. c. cum ecclesia. nume. 38. versic. declara primo. qui huius sententiæ citat Mathes. not. 117. nota mirabilem doctrinam. quem sic declarando in terminis his nostris, retulit & Rub. consil. vltim. numer. 1. in fin. Bardus Senens. tract. de tempore vtili & contin. c. 14. numer. 3. sed nihil est, si enim communis illa sententia hanc declarationem admitteret, res probabili dubio careret: quinimò si rectè perpendatur, retorquetur: vt enim ex antiqua possessione & noua medij temporis continuatio præsumitur, sic præsumitur continuata donec amissa postmodum apparet, quod est vsque ad spoliationis tempus. 453

Non pariter aduersatur illa Ripæ consideratio, dũ inquit, cessare hoc loco præsumptionẽ illam ne ex ea alter, hoc est spoliator, deliquisse præsumatur contra l. meritò. pro soc. quare ex duabus præsumptionibus, vna fortior altera vincit. l. diuus. ff. de in integr. restit. Dec. consi. 470. num. 10. Soc. Iun. consi. 76. nu. 66. lib. 1. & alibi sæpè. nam si rectè consideretur, præsupponit hoc casu Ripa fortiorem esse præsumptionem, qua delictũ spoliationis euitatur. verum ipse cõtra, quia si lex ante omnia præsumit, illum qui olim possedit, possidere & hodie, sequitur, quòd si nõ probet is, qui nũc possidet iusto & legitimo tit. se possidere, spoliasse dici. cũ ergo de spoliatione cõstet, cessat præsumptio nõ commissi criminis ex d. l. merito, sic declarat Rui. cõsil. 6.
numero. 4. libr. 5. & † delictum præsumitur, cum actus 388
à iure prohibitus celebratur. vt declarat Crau. cõsi. 35. numer. 10. 11. afferri tamẽ solet textus ille pro hac communi in d. c. olim. il. 3. de restit. spol. qui omissis, quæ à Ripa. d. c. cum ecclesia. numero. 32. afferre, mihi visus est semper probare, cum alternatiuè loquatur, his verbis, nec fuerit aliquo modo probatum, quod aliquo tempore, quo sententiam ipse protulerit, possessionem ipse in ipsis iuribus parochialibus haberet, vel prius etiam habuisset. ostẽdit ergo Pontifex, tãtam esse probationis vim, si possessio probetur ante spoliationis tempus, quam si eo tempore. Adducebar olim in hanc sententiam hac quam subijcio ratione, † antiquior 389
possessio est quę semper prærtertur, ostenditque iuniorem esse clãdestinam. c. licet. extr. de prob. cum duo insolidum possidere nõ possint. l. 3. §. ex cõtrario. de acq. possess. sic Barto. in l. si duo. in princ. num. 4. vti possid. quem secuti sunt ✻ omnes, vt apud Rui. cõsi. 28. nu. 5. 6. ✻
& in nostris terminis. cõsi. 49. nu. 1. lib. 4. cõs. 106. nu. 22. lib. 5. Goz. cõsi. 86. nu. 19. Cur. Iun. cõsi. 168. nu. 32. Craue. cõsi. 104. num. 14. cõs. 132. num. 10. cõsi. 248. numer. 6. cõsi. 258. nu. 21. qui loquitur in nostris his terminis. & aliqua scripsit Boe. q. 239. nu. 6. sufficit ergo spoliato ad suam fundãdam intẽtionem, probare se olim possedisse, quia cõtinuata possessio saltem ciuilis præsumitur, quare sufficit ad consequẽdam restitutionem naturalis: & si
dicatur, hæc est sola † præsumptiua possessio, quæ ex 390
naturali noua tollitur, vt dicebat Soc. cõs. 15. col. 1. lib. 4. respõdeo, nõ tolli, cum in solo spoliati animo consistat, quia nõ aufertur cõtra propriam voluntatem. ad naturalem ergo consequẽdam, hæc sola † ciuilis suffi- 391
cit, iuxta textũ. l. clam possidere. §. qui ad nũdinas. de acquir. possess. sic docuit in nostris his terminis Bal. in l. pen. col. vltim. C. si à nõ comp. iud. & probat. l. 1. §. interdictum. versicul. siue autem. de vi & vi arma. dum ciuiliter possidẽti concedit restitutionem, at hic ostendit se ciuiliter possedisse, cum recuperandi animum ostendat.

Contrariam ergo sentẽtiam malè defendũt gloss. in d. c. cum ecclesia. de cauſ. poss. & propr. in c. cum ad sedem. de restitut. spolia. Oldr. consi. 1. colum. 1. Cur. Sen. consi. 71. col. 2. Angel. Aret. in §. quadrupli. nu. 26. circa fi. Inst. de actio. Afflict. c. 1. nu. 20. de milite vasall. qui contumax est. Dec. consi. 671. num. 2. 3. Rip. d. c. cum ecclesia. num. 32. Rub. consil. vlt. num. 1. in hanc sententiam adducti sunt ex text. l. 1. §. interdictum. de vi & vi arma. quo conceditur interdictum, Vnde vi, qui tunc possidebat, cum spoliaretur, est dictio, † tunc, demonstra- 392
tiua temporis. l. 4. de cond. & dem. Rui. consi. 180. num. 8. lib. 2. Dec. consi. 332. nu. 1. consi. 433. num. 6. Goza. consi. 64. nu. 6. Soc. Iun. consi. 145. num. 29. lib. 3. Gomes. §. rursus. nume. 16. Instit. de actio. Bellam. in c. 3. nu. 13. de rest. spolia. sensit diuersum in interdicto, Vnde vi, à remedio huius canonis. verum aliter & rectè respondit

Universidad de Deusto
Biblioteca

Did.quem suprà retuli, satis probatur possessio hæc, ex quo antiquior probata est, nec contrarium probatum fuit, quam certè responsionem sentiunt * omnes.vel dicamus satis probari, cum animus declaratur,quo ciuiliter possidere intelligitur,vt iam retuli.sic etiam interpretari † debent verba statuti Papiensis 54.de possess.violenta & clandestina, &c.ibi, vel ab eius prædecessore tunc temporis &cæt.Rip. autem adducebatur hac ratione in hanc sententiam. vt quis ob delictum † conuincatur,non præsumptiua,sed vera & clara exigitur probatio.l.vltim.C.de prob.at sola præsumptiua hic adest, non ergo sufficere posse debet.verum responderi potest dispositionem † l.vltim. C.de prob.intelligi,non cum de sola pœna pecuniaria indicenda, sed cum de corporali agitur: sic declarant Alc.tract.præsump.reg.2.præsum.9.num.4.Boe.q.164. num.1.2.Tiraq.tract.de pœn.leg.consuetud.&c. causa. 27.& in claris nostris terminis sic declarat Alc.tractat. præsumpt.regu.2.præsumpt.21.in fi. Afferebat tandem Ripa textum.d.† c.cum ecclesia,vbi spoliati clerici,pbarūt se in tribus proximis electionibus elegisse,quod necesse non fuisset, vbi communis relata sententia vera esset. sed nihil est,commodum enim fuerat illis spoliatis sic probare,non tamen negat Pontifex Max. quod vbi antiquior quasi possessio eligendi solum fuisset probata,quin satis, superque fuisset.quamobrem communis defenditur sententia, quam & communis forensis vsus admittit,quæ sanè sententia,si in interdicto, Vnde vi,procedit, vt loquuntur interpretes,fortius ex eorum mente in hoc reingrandæ remedio.

Amplia secundò sic propositam † conclusionē procedere,vt necesse minimè sit violentiam aliquam probare, etiamsi in libello fuerit deducta, dummodo ad eam probandam non se adstrinxerit,sic Soc,d.l.rē quę nobis.nu.16.de acq.poss.ex regula.l. diuus.de re iud.& ex Inno.d.c.2.de ord.cog.

Amplia tertiò procedere,† etiā si lege municipali vera possessio exigeretur tempore spoliationis,vt extat† statutum Papiæ.54.in ciuilib.sub rubr.de possess. violenta vel clandest.&c. in ijs verbis, vel à prædecessore tunc temporis verè possidebantur. est enim sensus,cū restitui ad suā possessionem,quam tempore spoliationis verè possidebat, nam adhuc dicitur probatū verè eum possedisse cum spoliaretur, si probatum est possedisse ante.illa est ratio, quia hæc est † iuris præsumptio quæ rem reddit claram & euidentem Barto.l.1.C. de fid.instrum.lib.10.& est præsumptio iuris probatio liquidissima,l.licet.vbi omnes * de leg.1.& adeo vera datur probatio, vt si statutum exigeret probationes lucidissimas, hæc sufficeret.sic Fulg.in l.1.C.de test.milit.& eum est secutus Alc.tracta.præsump.in præfat.in 3.part.præsump.numer.3. & & plura tradunt Crauet. cōsi.6.nu.42.Ferr. caut.5.nu.3.& caut.16.nu.6. Soci.Iun. consi.97.nu.13.lib.1.Tiraq.in l.si vnquam.in verbo,donatione.nu.158.C.de reuo.do.quod in casu nostro non habet dubium,quia relata præsumptio dicitur clarè à iure probata,iuxta declarationem Decij.in l.1. num.7. C.de test.mil,& Iasonis in l.licet Imperator.numer.13. de leg.1.erit ergo illi statuto satisfactum probando antiquiorem possessionem,ante scilicet factam spoliationem,quia sequetur ob iuris præsumptionem verè possedisse tempore occupationis & spoliationis:sic etiam interpretor verba † statuti Papiæ 31.in criminalib.sub rub.de pœna illius,qui violētiam alicui fecerit in eius possessione.ibi, quæ ab aliquo tunc temporis possidebatur.

Limitatur primò non procedere, cùm agitur † aduersus nouum possessorem titulo possidentem : nam tunc non sufficit actori probare antiquiorem possessionem,sed necesse habet deducere, conuenti possessionem esse clandestinam, sic Socin. d.l.rem quæ nobis. num.16.verific.notabilis tamen &cæt. ex doctrina Bar. in l.si de eo.§.vltim. in fi. de acquir.possess.quam summè commendant * omnes vt Alexand.consi.118.num. 8.lib.2.Paris.consi.89.nu.9.libr.5.Ias.consi.21.col.2.lib. 3.Rui.cons.56.in fin.lib.4.& consi.106.in fi.lib.5.Brun. consi.21.nu.6.Paris.consi.12.nume.9.lib.4.& alios citat Neuiz.consi.79.num.12.quorum maior pars in nostris his terminis loquitur idem affirmādo quod Soci, istis addo Ruinum consi.49.numer.13.libr.4.Dec.consil.57. colum.vltim.Neuiz.consi.68.num.10.11. verum in multis subsistō,nam iure non conceditur † aliquid dicere, nisi & probetur, vt censuit gloss. in l.1.in verbo, dicetur.ff.si quadr.paup.fec.dic. quam probant * omnes, vt ex multis Ripa in l. admonendi.num.21.de iureiur. Curtius Iun.in l.si certis annis.num.21. C. de pact.latè Marsil.in fingul.570. Aduertas. imò Paris. cons.98. nu. 36.libr.4.& ante eum Barba.consil.25.libr. 4. quem retulit & Neuizanus.d. consil.79.numer.13. affirmant illam † clandestinitatem sic deductam probari debere; sed quo fieri potest modo, vt clandestinitas aduersus titulo possidentem probari possit,cum illa cesset si de titulo apparet.l.clam possidere.in princip. ff. de acqu. poss.quare Cur.Iun.consi.17.col. vltim. versi. duodecimum,& post eum Paris.d.consi.12.num.9.lib.4.affirmarunt hanc † clandestinitatis qualitatem non cadere in titulo possidētem. Præterea quomodo vitium clandestinitatis,quod in solo residet animo per testes probari poterit? rursus Bartol.in d.l.si de eo.§.vltim.non loquitur in possessorio recuperandæ, sed retinendæ potius,vt eum sic declarat Ioan. de Amicis consil.97. numer.9.10 . quem refert Rub.consil.41. colum.vltim. versiculo.non obstat text. etsi eo loco Rubeus citet Alexand. extendentem etiam ad possessorium recuperandæ.erit ergo in noua hac nostra consideratione cogitandum.

Limitatur secundò non procedere † in possessione rerum mobilium:nam qui olim possedit, non præsumitur possedisse tempore spoliationis.gloss.l.inciuile. C. de furt. Castr.l.si minorem.C.de in integr. restitut. mino.Aret.consil.120.Balb.in repet.l. Celsus.num.142. ff.de vsuca.Alcia.respons.341,& hæc sententia est crebrior & fortè verior, etsi Abbas.d.c.cum ad sedem. de restitut.spolia.aliter senserit, cuius sententiam sibi parum constans visus est probare idem Alcia.tracta.præsumpt.regul.3.præsump.21.numer.5.quo loco alias declarationes, quæ cum partim verę non sint, partim casui nostro minimè conueniant libenter ex industria silentio præteribo.

Limitatur tertiò non procedere † in beneficialibus, in quibus non sufficit probare solam illam possessionem antiquiorem,sed necesse est probare & titulū. sic declarat Soc.d.l.rem quæ nobis.nu.17. quam rem latè infrà excutiam.q.36.

Limitatur quartò non procedere, quando is spoliator conuentus probaret, immò tempore allegati spolij alium vel se possedisse. ita Afflict. in comm. ad constitut.Neapol.libr.1.Rubr.24.num.19.in fin.hæc enim exceptio,non possedisse tempore allegati spolij, in hoc possessorio admittitur.dixi.q.32. remed .1. numero.354.

QVAERO trigesimosecundò quales † esse debeāt in hoc remedio probationes?crebrior videtur sententia necessariam fore plenam probationem,& ob id nō sufficere possessionē vnius tātum testimonio probare affirmarunt Bar.in extrauag.ad reprimendum.in verbo,summariè.nu. 10. clarè in nostris terminis Affl.decis.364.nu.5.alios plures huius sententiæ retulit & est secutus Plot.in l.si quādo.nu.115.C.vnde vi.præsertim Cagn.in l.in pari.nu.8.de reg.iur. & Grat. cons. 110.nu. 7.8.lib.2.& latè Rolan.à Vall.cons.50.nu.16.lib. 2. alios in hanc sententiam retulit Pet.Beneinten.concl.62.nu. 10.Natt.consi.630.numer.7.lib.3.illa solet afferri ratio, quia † maximi momenti est possidere.§. commodum. Insti.de interd.latèRip.c.sæpè.num.2.3.de restitut.spoliat.plura Curt.Sen.in l.admonendi. numer.323. de iureiur. & alibi. vt ergo in causa magni præiudicij exactæ

actæ probationes exiguntur, ita & in ceteris casibus.afferri & alia ratio potest, quia spoliatus antequam de spolio constet,nullo fruitur priuilegio.Dec. c.consultationibus.nu.2.de off.deleg.

Verum in specie contrariam sententiam probauit Dec.consil.56.nu.1. vbi in remedio hoc † reintegrandæ loquēs,opinatur sufficere si probetur possessio vnius testimonio, & ex multis citat Matth. 2. notab. nota quod in iudicijs,&c.& ibi latissimè in addi.Gabriel Saray.nu.8.idemDec.consi.252.nu.2.in fi.qui eadem ratione vtitur.Grat.sibi parum constans in consi. 42.nu. 6.libr.2.in interdicto retinendæ eadem ratione idem censuit Dec.consil.663.nume.2.& Calc.consi.100. num. 16.& in adipiscendæ Dec.l.vltim.numer.15.C.de edict. diui Adr.toll.in omnibus sic Rebuff. in comment.reg. constit.tom.3.tit.de mater.possess.articul.7.gloss.1.nu. 26.Alc.respons.389.nume.3.& in † omnibus possessorijs hanc sententiam procedere dixit Bellam.consil.35. nu. 6.ea vtuntur ratione, quod modici sit præiudicij causa possessorij,l.momentaneæ.C.qui legit.hab.pers.standi in iud.& l.1.C.si à momen.possess.fuer. appell. quin consultus respondit Anch.consil.41.† in remedio recuperandæ,sufficere probare possessionem per solam famam. quam sententiam visus est probare Deci, in c.1. numer.17.de appell.Roland.a Valle.consi.50. nume.10. libr.2.& ideo Bellam.decis.50. inquit, leues probationes sufficere, & ideo satis esse titulum colorare in beneficialibus,infrà dicam.Verùm à priori sentētia non recedo,cum † posterior relata ratio solum in illo possessorio momentaneo concludat, quod sanè possessorium summarium, suprà in anteludijs diximus summarissimum appellari. sic declarat egregiè Curt. Sen. d.l.admonendi.numer.323.versicul.secundo moueor. qui sic declarat eo loco Barto.num.55. & eundem Bar. in l.2.§.vltim.C.vbi in rem act.à quo suam sumpsit argumentationem Mathes.Deci.& cæteri, vt animaduertit Rip.c.sæpè.num.3.in fin.de restit.spoliat. & dubitat.& Curt.Iun.d.l.admonendi.num.67.in fin. & ita apertè declarat Zuchar.in l.vltim.num.318. C.de edict.diui Hadr.tol.& Petr.Beneind.d.concluſ.62. nu. 13.Ioseph.Lud.decis.59. num.3.& Bero.cons.43.numer. 46.48.lib.3. vbi alia distinctione nititur conciliare hāc interpretum controuersiam.ex his infertur rectè † statuto Papiæ.34.de possess.violenta, vel clandestin.resti. esse cautum,fidem esse faciendam per legitimas personas & idoneos testes &cæt. loquitur enim in plurali, quare duo saltem exiguntur.l.vbi numerus. de testib. & ideo Rebuff.qui suprà testatur in Gallia sufficientes probationes tantum admitti,etsi ipse in iure aliter sentire videatur & malè.

QVAERO trigesimotertiò,vtrumne † aduersus hoc remedio agentem obiici possit præscriptionis exceptio? & certis casibus obiici posse affirmant nostri interpretes. Quo res clarior fiat aliquos distinguo casus.

Primus est,quādo conuentus ille possessor est in vera &manifesta mala fide:eo quia ipsemet † fuit primus occupator & spoliator, is tunc nullam potest obijcere temporis præscriptionem, cum impediente mala fide præscribat nunquam.c.vlti. de præscrip. quod saltem iure Pontificio locum habet,quo nec † immemorialis quidem temporis præscriptio hoc casu admittitur, vt latè & doctè tradit Craue.noster.consi.146.num.2. & in tractat. de antiquitate temporum .4.particul. 4. part.principal.numero.19.20.qui Angelum Aretinum. §.furtiuè.in princip.Institut.de vsucapio.citat,dicentem malæfidei possessorem in æternum ex Pontificijs constitutionibus non præscribere. hoc ergo in casu non poterit conuentus obijcere hanc exceptionem: sic intelligit Bero.in c.solicitæ.numer.39.de restit. spolia. sic etiam ipse intelligo Cassadorum & alios ab eo pro hac sententia relatos , in suis decisionibus titulo. de de restitut.spoliat.decis.5. numero.1.2. Anton. Matth. in l.naturaliter.§.nihil cōmune. ampli.35. de acq.poss.

Secundus est casus,† quando is possessor,licet sit sine titulo,est tamen in bona fide, vel in mala fide præsumpta,hoc casu præscriptio triginta annorum obijci potest, cum tanto tempore huic remedio possit præscribi.sic intelligo communem interpretum sententiam,quam probarunt Butr. in c.solicitæ. vbi Abb.nu. 14.Bero.numer.39.de restitut.spolia.Castren.consi.105. in quęstione,quæ speratur moueri.colum. vltim.libr. 1.in antiquis.Socin.in l.rem quæ nobis.nume. 18.de acquirend.possess.Lucas à Penna.in l.si coloni.q.20.C.de agricol.& cens.libr.11.Ruin.consi.69.numero.14.libr.1. consi.103.nume.4. Riminald.7.libr.5.consil.54.colum. 6.vers.circa secund.lib.4.consi.428.numer.11.lib.3.Dec. consil.303.numer.24.& hanc probauit Balb.tract.præscript.4.part.4.part.princip.q.24. idem placuit Robe. Marant.de ordi.iudic.7.distinct.iud.numer.50.in fine. Grato consi.70.numer.18.libr.2.10. de Amicis.consi.61. num.10.Paris.consil.1.numer.154.libr.1.& Crauet.consil.124.numer.14.qui Castren.retulit.d.consi.105.Rola. à Valle.consi.72.num.19.lib.2. Ioseph.Lud.decis.59.nu. 9.rectè ergo existimant isti interpretes tanto tempore huic remedio præscribi, quia etsi † condictio ex lege fit vt perpetua dici possit. Institut.de perp. & tempo. act. attamen spacio triginta annorum tollitur.l. sicut. C.de præscript.30.vel 40.annorum.Rursus si dominium tanto tempore præscribitur.c. vltimo. vbi Dd.de præscript.Bartol.l.rem alienam.de pigno.act.cur non fortius possessio hæc minoris præiudicij. & hoc casu loqui intelligo † Theodorici Regis responsum, cuius in hæc verba meminit Cassiod.libr.1.varia.in epistola destinata Domitiano & Vuiliæ. si Romani prædium fine delegatoris cuiusquam Pyctatio (Pyctatij meminit idem Cassiodorus libro tertio varia.epistola,Romulo transmissa,id est,epistola,vel breui vt probat.l. actuarij.cum l.excellentia. C. de eroga,mil.anno.libr. 12. etsi non ignorem † Pyctatium dici Album, in quo sceleſtorum iudicum nomina describebantur, vt apud Lampridium in Alexandro) præsumptor,id est, Audax, vt sequentia verba ostendunt (& hæc est aliquando sua significatio,si credimus Alciato,in tractatu præsumptionum.in prefatidnibus ,in secunda prefatione,) Barbarus occupauit eum priori domino sub mota dilatione restituat,quod si ante defignatum tempus videtur ingressus,aduersus quam prescriptio probatur obuiare tricennij, petitionem iubemus quiescere pulsatoris, illa enim reduci in medium volumus,quę nostris temporibus præsumpta damnamus, quia locus calumniandi non relinquitur, cum longi temporis obscuritas præteritur. Nec huic sententiæ aduersantur rationes glossæ.in d.c. sollicitē. Ioann. Andre.& aliorum, qui vt referunt Socinus & Baldus præcitatis locis suprà,quibus affirmarunt nulla temporis præscriptione hoc remedium tolli,quorum opinionem vno verbo visus est probare Alexand.consil.6.numero.16.in fin.libr.3. & alij, vt retulit Cassad.in titul.de restitut.spoliat.decis.6.inquiunt enim: Primò textum † c. reintegranda. vti his verbis, quacunque temporis præscriptione non obstante reintegrandum esse spoliatum.verum vt rectè animaduertit Castrens. d. consilio. 105. columna. vltima. referuntur verba illa, quacunque conditione temporis, ad illa verba, perdidisse noscuntur, vt sit sensus, reintegrandum esse spoliatū quouis tēpore, vt nulla sit differentia,inter vnius vel alterius temporis spoliationem.Hunc tamen sensum nō admittit nouissimè Sarmientus lib.2.select. interp.c.13.nu.4.sed nil est.& est quod aliū sensum verba illa habent,adhuc tamen triginta annorum spacio tolli posset,cum perpetuæ tollantur.d.l.sicut.

Non

Universidad de Deusto
Biblioteca

Non quoque vrget quod secundo loco isti afferunt aduersus hoc remedium non posse dominij exceptionem obijci, vt infrà suo loco dicemus, multominus obijci posse videtur hæc præscriptionis, nam præter Balbi responsionem, quæ aliquãtulum leuis videtur, dico ipse hanc exceptionem non obijci ratione dominij, vt agens excludatur, † sed obijci ratione possessionis, quam is spoliatus agẽs ex tanti temporis negligentia amisisse dicitur. sic vno verbo sensit Crau. d. consi. 124. num. 14.

423

§ Non quoque tertio aduersatur, quod hic spoliator cõuentus præscribere non potuerit impediente mala fide. d. † c. vltim. de præscrip. quia vno ore * nostri respondent interpretes in hac præsumpta mala fide, quę à vera multum differt, sufficere ad eam tollendam, tempus annorum triginta, vt censuit Bar. in l. vlt. in fi. C. vnde vi. sic textum illum declarant, & Bartolum secuti sunt frequentius cæteri, vt latè iam diximus suprà in 13. rem. ex d. l. vl. C. vnde vi. in q. 10. Nec hoc in casu aliqua subest inter ius Pontificium & Cæsareum differentia, vt docuit Abb. in d. c. solicitè. numer. 14. de rest. spol. Balb. qui supra. d. q. 24. & verficul. & in præscriptione.

424 *

425 Tertius est casus, † quando conuentus possessor est cum titulo & bona fide, is potest obijcere præscriptionem decem annorum inter præsentes, & viginti inter absentes, cum tanto tempore præscribat, dummodo res non fit affecta vitio reali, & causam is non habuerit scienter à vitioso auctore. sic casum hunc affirmauit Bald. d. q. 24. circa fi. versic. quinimò videtur. & sentit Rui. consi. 61. num. 14. lib. 1. idem clarè affirmauit Roland. à Valle. consil. 72. nume. 21. lib. 2. ea vtitur ratione Balb. quia si possessor iste cum titulo & bona fide acquirit vtile saltem dominium, iuxta. l. si quis emptionis. C. de præscrip. 30. vel 40. anno. cur non & hoc casu illæsam acquirit possessionem? aliàs (vt inquit Balb.) sequeretur, quod nunquam huic præscriptioni esset locus, nam antiquus is possessor, qui nõ alienauit, nec alienationi consensit, qui inquam sine proprio facto è possessione cecidit, semper, hoc est, vsque ad 30. annos, hac experiri posset actione, sicque inutilis foret decem & viginti annorum præscriptio. Rui. autem ea ratione

426 vsus fuit, quia per cursum decé annorum † negligentia inducitur, ob quam is spoliatus ius suum amittit. l. furtum. §. vlti. de vsucap. nec dissentit Bald. consil. 321. ad euidentiam præmittendum est, quod aliquando. in fin. libr. 3. hanc ipse addo rationem, quod si hoc in casu non est locus nisi præscriptioni triginta annorum, nulla esset differentia inter hunc possessorem cum titulo & vera bona fide, & illum possessorem cum præsumpta mala fide, quæ tamen maxima esse debet.

Declaratur tamen hic casus, vt non vendicet sibi locum in illis casibus, in quibus ratione & personarũ

427 priuilegio maius tempus postulatur, vt in † ecclesia cõtra quam regulariter sola præscriptio. 40. annorum currit. c. de quarta. de præscrip. in auten. quas actiones. C. de sacrosanct. eccles. sic in nostris terminis, declarat Balb. qui suprà. d. q. 24. circa fin. versi. sed quo ad ecclesiam. & ante eum Castr. d. consi. 105. in fin. idem respon-

428 dit Bertr. consi. 44. num. 8. 1. par. lib. 3. velut in casu † bonorum Cameræ Principis, quæ solo spacio centum annorum præscribi possunt. Ange. in l. ficut. C. de præscript. 30. vel 40. anno. Alexand. consil. 84. num. 2. libr. 1. Guid. Pap. q. 416. cum quæritur. sic in nostris claris terminis declarauit Ruin. consil. 45. colum. vltim. versic. secundo principaliter. lib. 4. cætera quę afferri possent exempla, libenter missa facio, in ecclesia illud adnotan-

429 dum censeo, quod decursa † cõtra eam præscriptione, non conceditur in integrum restitutio. sic glossi. in clem. 1. de restitut. in integr. & in c. auditis. de præscrip. sic in nostris terminis respondit Soc. Sen. consi. 266. col. 10. versic. ad secundum dico. libro. 2. erit tamen in casi-

430 bus præcedentibus animaduertendum, in beneficialibus illud hodie † esse constitutum, vt pacifici possessores per annum ex regula cancellariæ, de annali possessore, & regula, de triẽnali possessore, per triennium sint tuti, quo ad possessionem: quæ regulę & spoliatorem adiuuant, dummodo non sit violentus, vt egregiè declarat Gomes. in d. regula cancella. de annali possessore. q. 64. quem secutus fuit Carol. Molin. in eadem regul. de annali possessore, quam simul iunxit, cũ regula, de verisimili notitia. num. 122. libenter hæc collocaui hoc loco, cum † regulæ istæ præscriptionem in- 431
ducant instar annalis triennalis præscriptionis à iure communi inductæ, vt admonuit Gomes. d. regul. de annali. in præfat. & de triẽnali. q. 1. in fin. & ibi. q. 11. latissimè declarat, quomodo spoliator ex illa regul. de triennali. defendatur, affertq; differentiam inter vnã & alteram regulam. † apud Gallos pariter anni spacium datur ex Regijs constitutionibus ad recuperandã possessionem, quare eo respectu vtilius erit hoc vti remedio. vt admonuit Rebuffus, in comment. Reg. constitut. tom. 1. titul. de senten. execut. articul. 5. gloss. 1. num. 8. 432

QVAERO trigesimoquartò vtrumne † possit conuentus aduersus spoliatum agentem eam obijcere 433
exceptionem, qua concludat eum possidere, nec potuisse, nec posse? & obijci posse affirmant omnes * vt * apud Alexand. in l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 24. vbi Rip. num. 81. Coras. in 2. part. num. 61. ff. de acqu. possess. idem docuit Iacob. à S. Georg. in l. fi de vi. num. 13. versi. 25. fallit. de iud. & Anto. Matth. Rom. d. §. nihil commune. num. 42. sic etiam Soc. Sen. tract. fallen. reg. 379. fallen. 7. Afflict. in comment. ad constit. Neapolit. lib. 1. rubr. 24. de violent. circa possess. num. 35. 36. afferri solent plura exempla, vt illud, cum aduersus † repeten- 434
tem beneficij possessionem obijcitur, eum esse laicum, qui spiritualia possidere minimè potest. c. causam. de præscrip. vel si aduersus repetentem seu recuperare † 435
volentem vxorem, cuius quasi possessione dicit agens se spoliatũ, obijciatur exceptio, eum esse Monachum, qui vxorem habere non potest. c. ex parte. de rest. spol. qui hanc probat sententiam. sic his vtuntur exemplis. hanc affirmantes veram sententiam Corset. tract. fall. ad reg. quod spoliat. ante omnia restituit. fallen. 48. idẽ censuit Rot. in nouis decisionib. in titul. de restitutio. spol. decis. 1. num. 7. decis. 2. numer. 1. vbi declarat. idem placuit Bero. in c. in literis. numer. 87. verficul. septimò fallit. & num. 93. de restitut. spol. Crauet. consil. 322. col. 4. verfic. sextò principaliter. Osas. decis. 116. num. 2. præcipua hæc afferri solet ratio, quia hoc modo nihil cõtra possessorium obijcitur, sed possessorium illud negatur, quare frustra de possessorio tractatur, cum non entis nullæ sint qualitates. l. 3. de vsufruct. l. eius. qui in prouincia. ff. si cert. petat. quare affirmant nostri, præsertim Iacob. d. l. si de vi. num. 23. in fin. obijci posse tertium possedisse, cum à conuento ipso possessio occuparetur, idq; ex Baldo in l. 1. colum. 4. versic. vel dic plenius. de appella. & cum Iacob. & Bald. visus est sentire Boer. quæst. 238. colum. 4. quod fusius aliàs explicauimus.

Hinc etiam vno * ore affirmant interpretes nostri, * clerico agenti, vt † spoliato possessione beneficij, excep- 436
tionem incapacitatis obijci posse, puta quod non sit † 437
clericus tonsuratus, quod non sit promotus † ad 438
presbyteratum intra tempus, sic exigente beneficio. sic in nostris terminis respondit interrogatus Crauetta consi. 104. nume. 3. & d. consi. 322. colum. 4. versic. his ita præsuppositis. Rebuff. tract. de pacificis possess. nu. 192. & in Praxi benef. titu. de nõ promotis intra annũ. num. 71. sic & in cæteris casibus, cum obijcitur notorius defectus proprietatis, obijci illa potest exceptio cõtra spoliatum agentem, restitui ante omnia. Crauet. consil. 299. nume. 8. consil. 302. nume. 6. Curt. Iun. consil. 127. nu. 6. Natta. consi. 474. num. 37. libr. 2. & alibi latius docui exempla harum exceptionum, plura possunt etiam afferri, illud præsertim intrusionis, vt cum quis possessionem beneficij adipiscitur Bullis non leuatis, sed

sed fortè cum simplici signatura, quod minimè conceditur ex aliquorum sententia, vt retulit Crauet. consi.
439 134. num. 24. tunc enim † spoliato ea possessione exceptio hæc obijci posse videtur, vt aliquibus placuit, præsertim Gemin. consil. 106. colum. 3. verum latius hac de re infrà dicemus. numer. 405. quo loco ostendemus veriorem & crebriorem esse eorum sententiam, qui affirmarunt solam signaturam sufficere, vt spoliatus agens contra spoliatorem, suum possessionis titulum iustificet. scio tamen plures esse Pontificum constitutiones, quas cancellariæ regulas vocant, prohi-
440 bentes † beneficia cum sola signatura retineri non posse, vt vna extat regula Pauli Tertij & altera Iulij Tertij edita anno 1553. mense Maio. exemplum etiã afferri po-
441 test, cum obijcitur † exceptio idiomatis, extant enim plures regulæ cancellariæ, quibus declaratur, prouisionem beneficij curati nullius esse momenti, si obtinens non intelligit, & intelligibiliter non loquitur idioma loci, in quo positum est beneficium. sic etenim extat regula cancellariæ. 19. Innoc. 8. ac Clem. 7. & Pauli. 3. ac etiã nouissimè Pij. 4. nũc Põtificis Max. cuius honestissima vota, vt foueat & augeat Deus optimus maxim. est quod enixis rogemus precibus, cum præsertim viros doctissimos ad amplissimos dignitatum apices promoueat, vt inter cæteros mense hoc Martio huius anni 1565. Purpurei Galeri amplissimum Sena-
442 torem † constituit Franciscum Alciatum, Patricium Mediolanensem Iureconsultum integerrimum, qui post decennalem strenuam nauatam in docendo Papię operam, non precibus, vel precio, sed propria virtute promoueri meruit, de quo ita est sperandum, vt Petri aliquando ingrediatur locum. constitutionibus ergo cancellariæ sic est rectè constitutum, quæ non modo in simplicibus curatis parochialibus locum habent, sed & in commendis, vt egregiè scripsit Gomes. in regul. de idiomate. q. 5. & ibidem q. 8. affirmauit, nõ sufficere, quod loquatur in parte illud idioma, sed debet in totum clarè loqui: immò idem Gomes. eo loco. q. 15. affirmauit necessarium fore, vt nouerit is latinè loqui, alia scripsit Rebuff. in Praxi benefic. in hac regula, quod quis intelligat idioma. in glos. 1. & 2. qua in re illud vnum erit animaduertendum contra spoliatum sic agentem hanc idiomatis exceptionem obijci posse, & si is sit, vt puta Gallus cui sit in Italia prouisum, tenetur probare se probè nouisse Italicè loqui, tũ quia contra eum est præsumptio, tum quia si nouit loqui Italicè, est ex accidenti, non à natura, quod accidens ab asserente probari debet, vt in his terminis ferè respondit Rom. consi. 499. in præmissa. col. 2. versi. tertio ad idem. quod & olim respondi interrogatus pro Reuerendo Christophoro Gastaldo Ceuensi contra. D. della Mola. illud etiam exemplum afferri potest in exceptione ætatis, vt in beneficio curato, in quo exigitur ætas annorũ. 25. c. cum in cunctis. §. inferiora. de elect. tradit Rebuff. in praxi benefi. in titul. de dispensation. ratione ætatis. & in terminis affirmauit Bal. in l. 2. vlti. notab. C. de ijs qui veniam ætatis imp. quem est secutus Roland. à Vall. consi. 47. numer. 58. libr. 1. prouisionem de curato factam minori esse nullam. si ergo nullum ius habet, iusta ratione agenti, vt spoliato obijci potest: sed quales & quomodo debeant his in casibus fieri, pbationes attigi in casu reseruationis infr. nu. 453. cõsiderari ac afferri potest & is casus relatus à Boerio. q. 2. nume. 34. quem secutus est declarando Ant. Matth. in l. naturaliter. §. nihil commune. 38. de acquirend. possess. quando scilicet Pontifex Max. alicui simpliciter prouidet de beneficio electiuo intra tempus ad eligendum electoribus datum, si prouisus iste deinde spolietur, ante omnia non poterit reintegrari, cum notorię defui tituli inualiditate constet, non enim voluit Põtifex ex ea simplici prouisione ius electorũ sine causa auferre, nec etiam præsumitur voluisse absoluta potestate, quam is in beneficialib. habet, vti, quare is spoliatus conqueri non potest.

QVAERO trigesimoquintò vtrumne † contra 443
clericum vt spoliatum possessione beneficij agentem reintegrari, possit obijci specialis illius beneficij reseruationis exceptio? & posse crebrius affirmant interpretes. vt Lapp. alleg. 24. Corset. d. tracta. fallen. ad regul. quod spol. ante omnia restit. fall. 48. Iac. Nouell. Praxi crimin. tit. spoliatus de facto & c. incipit, vulgaris regula est & c. num. 41. vers. limita. 41. Franc. in c. bonæ. col. 5. verficul. septimò & vltim. de appell. sic semper decidit Rot. vt patet in decis. nouis. in tit. de restit. spol. decis. 3. & in decisionib. antiquis. eo. tit. decis. 2. & decis. 17. & in tit. de caus. pos. & prop. decis. 10. & seq. & in decis. antiq. tit. de rest. spo. decis. 1. idem censuit Cassad. in suis decision. titul. de restitut. spol. decis. 1. num. 3. & decis. 2. qui idem affirmat. nume. 5. cum est reseruatio beneficij vacantis. Felin. in c. in nostra. num. 12. de rescript. & in c. si constiterit. in fin. de accus. & hanc sententiam seruare Romanam curiam testatur Gomes. in reg. cancell. de trien. possess. num. 58. q. 49. colum. 2. Rip. d. §. nihil commune. num. 82. ibi Zas. Bero. d. c. in literis. numer. 84. Rebuff. in Praxi benef. in titul. de reseruа. tàm generalibus quàm specialibus. numer. 40. idem placuit Soci. in l. rem quæ nobis. num. 19. de acquirend. poss. Dec. consi. 191. num. 10. Paris. consi. 1. num. 151. lib. 1. hanc semper probauit Io. Bapt. Ferret. consi. 15. num. 1. 2. consi. 21. nume. 3. consi. 69. num. 7. consi. 172. num. 1. consi. 188. num. 2. 3. vbi post Roma. consi. 484. & alios, affirmauit, possessorem reseruati beneficij de facto spoliari posse, nec illi hoc reintegrãdæ remedium concedi. idem censuit Aeneas de Falco. in tracta. de reseruа. benef. in 11. & in 47. effectu. Bertr. consi. 137. nu. 6. 7. lib. 8. Orian. in rub. de causa possess. & propr. col. 7. versic. 7. limit. Iacob. à S. Georg. in l. si de vi. num. 23. vers. 24. fallit. de iud. Ant. Matth. d. §. nihil commune. num. 42. vers. qui sequitur. & latius fallen. 36. eiusdem fuit sententiæ Crauet. consi. 258. nu. 9. versi. similiter agenti. & nouissimè Quintil. Mandosius in comm. ad reg. cancellariæ Iulij Tertij in reg. 1. de reseruationib. q. 3. ea adducuntur ratione, quod † reser- 444
uatio inficiat titulum & illum ipso iure annullet. c. si eo tempore. de elect. in 6. quinimò est tam maligna naturæ, vt quidquid inuenit destruat, & in oppositũ ducat. sic Gomes. qui suprà ex c. si postquam. de elect. in 6. c. quosdam. de præben. c. 1. de concess. præben. Bella. decis. 535. Bero. q. 80. & idem Gomes. in regula cancell. de annali poss. q. 23. post multos quos citat, affirmat adeo nullam esse † possessionem hanc reseruati beneficij, vt 445
is possessor seu detentator potius, nec fructus quidem suos faciat, & eo loco plura in his terminis affert idem Gomes. d. reg. cancell. de triennal. poss. q. 51. citando. d. c. si eo tempore, inquit † reseruationis decretum pos- 446
sessionem discolorare, altera affertur ratio, quia eo ipso, quod de reseruatione constat, iam notoriè apparet de non iure spoliati agentis, quæ sanè exceptio in beneficialibus impedit spoliatum restitui. c. constitutus de filijs presbyter.

Nec huic sententię aduersatur, subtile illud fundamentum Franc. Aret. in l. naturaliter. §. nihil commune. col. penult. in fin. de acq. possess. qui contrariam adu- tus relatos sentẽtiam probauit, inquit enim, quod 447
etsi † reseruatio inficiat titulum annulletque, non tamen annullare nec extinguere possessionem. cum non videatur bona consequentia, titulus est nullus, ergo & possessio, quæ ab eo descendit, quando ex † actu nul- 448
lo consistat, acquiraturque vera possessio. l. 1. §. si vir. ff. de acquirend. possess. Confert quod docuit Bartol. in l. non dubium. numero. 26. C. de legib. quando † actus 449
principalis est nullus, quæ ab illo pendent & sine eo stare non possunt, sunt nulla: secus si sine illo stare possunt. hinc videmus (ait ille) quod cum dominium ex causa putatiua possit transferri, etsi contractus nullus sit, quanto fortius in possessione, quæ facilius ipso dominio acquiritur. immò in ipsis † beneficiali- 450
bus sine iure aliquo haberi possessio potest. c. in literis. & c. item cum quis. de restitution. spoliat. Nec inquit

Universidad de Deusto
Biblioteca

Aret.is text.c.ſi eo tempore.ad rem facit,cum de iſs loquatur,quæ ad electionem ſequuntur neceſſariò,& ſine quibus electio nulla eſſet, quod hic non contingit.

Hęc ſanè argumẽtatio multorum ingenia exercuit. Rip.enim.d.§.nihil commune.nume.82. reſpondet ſed infeliciter.(mea ſententia) rectius reſpondent Domini de Rota in deciſ.antiq.de reſtitut.ſpolia.deciſ.17.quos eſt ſecutus Ioan.Baptiſt.Ferret. conſil.3.numero.18. in-
451 quiunt enim caſum †d.l.1.§.ſi vir.eſſe admodum à noſtro diuerſum:nam in §.ſi vir.illud cõtingit, quia maritus donando & cedendo, animum habuit (etſi contra iura) poſſeſſionem ipſam perdere, quare ſua non intereſt, quod vxori cui donare voluit acquiratur, vel non, cum nullum ſibi afferatur præiudicium, ex quo iam donare voluit,nec tertius læditur, cum nullum is ſentiat detrimentum,at in caſu noſtro res aliter ſe habet, quia alter poſſeſſor maximum hoc ſentiret incommodum, & per diutinam vacationem eccleſiæ negotia ſuo maximo cum detrimento prorogarentur. nec ab hac declaratione diſſentit Soc.in d.l.1.§.ſi vir. numer.10.verſicul.primò quod. dum citando Gemin.
452 in c.vltim.num.3.vt lite pend.in 6.declarat.† d.§.ſi vir. non habere locum, cum maximi præiudicij eſt poſſeſſio.& citat Gemin. qui in noſtris his terminis loquitur.Ex eodem quoque Soc.d.nume.10.verſic.ſecundò reſpondetur. altera colligi poteſt reſponſio, dum inquit,quod quãdo eadẽ ſubeſt ratio annullãdi poſſeſſionis translationem, quæ impediendi contractum, à pari ambo procedere. In caſu noſtro vna eſt ratio, cum ita non liceat occupare beneficij poſſeſſionem,& fructus ſuos facere, vt nec ipſius beneficij reſeruati proprietatem, ne cõtra ſuperioris mandatum eccleſiaſtica occupet. Præterea tertio loco ſic reſponderi poteſt,maximam eſſe differentiam inter prophana,& quæ eccleſiæ ſunt: in prophanis ex inutili contractu acquiri poteſt poſſeſſio.d.l.1.§.ſi vir,at in eccleſiaſticis titulus inficit poſſeſſionem, quia poſſeſſorio agens,neceſſe habet eam poſſeſſionem per titulum iuſtificare.c. ex frequentibus.de inſtit.c.1.de reg.iur.in 6.& infrà dicemus.ſic ſenſit in noſtris terminis Bald. in c. acceptã. verſ.item non poteſt.de reſtitu.ſpolia.& hoc eſt,quod in beneficialibus affirmant Dd.poſſeſſionem reſeruati beneficij ſtare non poſſe,cum ſine iuris adminiculo reperiatur.ſic Rebuff.d.praxi Benef.d.tit.de reſeru. nu. 40.Rom.d.conſi.449.col.vlt.verſ.ſecundum verò fundamentum.Nec aduerſantur duo illi Canones ab Are. citati in c.in literis. & in c.item cum quis. quia intelliguntur,cum ſimpliciter probatur poſſeſſio,tunc ſuffi cit,ſecus ſi probetur de non iure poſſidentis,quod ius inficit,& poſſeſſionem annullat. ſic vno verbo ſentit Soc.d.l.rem quæ nobis.nu.19. circa principiũ, qui alia nonnulla affert,vt hanc tueatur ſententiam,quę apud eum legi poſſunt.

453 Declaratur primò hæc procedere† ſi modo huius reſeruationis exceptio eſt probata,vel probari ſtatim poteſt,aliàs non. ſic declarat Rot.in deciſ.antiq.in tit. de reſt.ſpolia.deciſ.11. & Aeneas de Falconib.tracta.de reſeru.effectu.47.Anton. Matth.d.§.nihil commune. amplia.24.ſed eſt hac in re animaduertendum, quia ſi vera eſt illorum ſentẽtia,quam defendimus ſuprà in 1. rem.q.21. admitti exceptionẽ dominij in quouis caſu, cum offerũtur probationes incontinẽti, hæc reſeruationis exceptio proficiet parum.quare cogitãdum erit vtrum vera.

454 Declaratur ſecundo† ita demum procedere ſi de reſeruatione per Bullas reſeruationis fiat fides, non ſi per teſtes, etiam ſi incontinenti offerãtur.ſic declarat Io.Bapt.Ferret.conſi.113.num.2.& ita intelligo Aeneam de Falconib.d.tract.de reſeru.in 11.effectu.aliàs non rectè ſatis ſentiret.

455 Declaratur tertiò non procedere† quando is poſſeſſor reſeruati beneficij lite pendente eſſet ſpoliatus. ſic Ber.inc.in literis. numer.88. in fi.de reſtitut.ſpolia. citat Rotam deciſ.56. affert rationem illam, quod reſeruatio afficit beneficium quoad Pontificem reſeruantem,non quoad tertium. ſed hac de re latius infrà in vlt.remed.dicemus.

Declaratur quartò non procedere,quando † reſer- 456
uatio ſuper incerto beneficio eſſet facta, ſic poſt Caſſad.deciſ.1.& 2.in tit.de reſtit.ſpol. reſpondit Io.Bapt. Ferret.conſ.28.nume.5.verum Caſſad.d.deciſ.1.nu.3.inquit maiorem partem Dominorum idem affirmaſſe, quãdo eſt reſeruatio ſuper incerto, relata ab eo ratione,& quãdo eſt ſola generalis reſeruatio, illam nõ obſtare huic agẽti ſpoliato ſcribit Quintilia. Mandoſius in d.regul.1.cancellariæ.de reſeru.q.3.poſt Ioan.de Selua,quem citat.is tamen Mandoſius aliam ſubijcit diſtinctionẽ, quod aut nihil adhuc eſt probatum ſuper ſpolio, & tunc exceptio etiam generalis reſeruationis obijci poſſit:aut iam eſt probata ſpoliatio,& tunc obijci non poſſit.addo ipſe rationem videri, quia per calumniam videtur facere.conferunt, quæ diximus de eo,qui petit remiſſorias,vt ſup.hoc rem.nu.336.337.& idẽ Ferret.vbi ſtat:m.nu.7.ſubdit ex Caſſad. qui ſupr. deciſ.3.idem, quãdo retrotraheretur in præiudicium tertij.

Declaratur quinto non procedere † in eo, qui pa- 457
cificè per triennium poſſedit. Sic Gomeſ. d. regul. de triennal.q.49.colu.4.verſi.non obſtat,quod decretum &cæt.

QVAERO trigeſimoſextò vtrũne † ſpoliatus poſ- 458
ſeſſione beneficij & hoc remedio agens, teneatur ſuæ poſſeſſionis titulum iuſtificare? & teneri affirmant crebriore calculo interpretes,vt gloſſ. in c.in nomine domini.in verbo.audiẽtia.de decim.in clemen. vnica. de cauſ.poſſ.& propr.Rota in deciſ.nou.tit. de reſti.ſpol. deciſ.1.& 2.& in antiquis.eo.tit.deciſ.20.Caſtr.cõſ.254. ad confirmationem eorum,quæ.col.2.verſ.ſuper tert. art.libr.1.in anti:qu.non diſſentit Soc. in l.rem quæ nobis.nu.17. de acqu.poſſeſſ.Guid. Pap.in q.85.& ſing.231. Dec.l.vlt. nume.19.in fin.C.de ed. diui Adri.tollend.& conſi.220.colum.2.Cap.Neap. deciſ.6. num.2.3. Iacob. à S.Georg.in l.ſi de vi. numer.19.verſic. 13.fallit.de iud. Bellame.deciſi.49. Ferr.conſ. 28.nu.9.Io. de Selua tract. de benefic.2.part.q.25.Rip.d.§.nihil commune.numer. 71.ibi Zaſ.nu.59.Rub.conſi. vlt.num.8. Reb.ſuper concord.Regis Franciæ in tit.de annatis. verſi. ſeptima regula.& in comme.Regi.conſt.tom.3.tit.de cauſis poſſe. benefi.art.1.gloſ.1. nu.1.2. Bardus Senenſis tract.de tempore vtili & contin.c.3.nume.13.Quintil.Mandoſius in regulis Cancellariæ Iulij Tertij in reg.1.de reſeruat.q.3. Crau.conſi.322.colum.2.verſic. ſecundò conſidero.qui ea ratione vtitur,quia † beneficiatus non dicitur bene- 459
ficij dominus, ſed adminiſtratoris loco,dicitur̃q; procurator: vt ergo ante omnia cõſueuit procurator mandatũ producere.l. ſi quis inficiatus.ff. depoſ. ſic beneficiatus iſte titulum oſtendere debet, aliàs ſi ſine titulo ſit,intruſus dicitur.c.1. de eo qui mitt. in poſſeſ.Rom. qui ſuprà, & infrà ſuo loco dicemus. Accedunt aliæ rationes quas adfert Comas Gumyer. in trac.de pacif. poſſ.in gl.inquirant.col.13.14.

Contra tamen relatam communem ſententiam reſpondit Gemin.conſil.57.colum.3.& conſil. 148. nec diſſentiunt Innocen.Abbas. & Butrius in c. ex literis. & in c.cum ad ſedem.de reſtitut.ſpolia. vt refert Soci. d.l.rem quæ nobis.numero.17. ſic Franciſcus de Marchis.quęſt.197.in fin.inquit,non fore neceſſariam tituli probationem, cum longo tempore poſſidet: nam longa poſſeſſio vim tituli habet, quod ſtatim ſubijciam.Ripa.d.§.nihil commune.numer. 71. opinatur veram eſſe eo caſu Gemin. ſentẽtiam,cum ſpoliator ipſe excipiens de titulo ſpoliati agentis, non oſtendit proprium titulum,nam tunc nec ſpoliatus ipſe ſuum probare debet, ex quo enim is conuentus ius non habet, vt extraneus dicitur,nec ſua videtur intereſſe. ſic ſenſit Ioan. de Selua. d. tracta. de benef.2. part. quæſt. 25. numero.6.& Antonius Matth. Roma. d. §. nihil commune,nume.48,&nu.55.56.quo loco de ratione quærit.

ſed

ſed non ſatis hæc placent. Gemi. ergo duos diſtinguit caſus.

Primus eſt, quando ſpoliatore conuento inſtante poſtulatur ſpoliatum titulum oſtendere, vt non teneatur.

460 Secundus eſt quando † iudex ipſe vult actorem, qui vt ſpoliatus reſtitui petit, oſtẽdere debere ſuæ poſſeſſionis titulum,& tunc teneri ait Gem.hic ſecundus caſus eſt verus,nec probabilem recipit dubitationẽ.maius dubium verſatur in primo, & idem eſt dicendum ex crebriori ſentẽtia.relati enim ferè omnes interpretes loquuntur indiſtinctè,& vna eſt communis ratio, ne ſcilicet detur vitioſus ingreſſus, atq; quia huic poſſeſſioni aduerſatur iuris præſumptio, cum iure non concedatur,ſine titulo beneficialia poſſidere.& Caſſa. in deciſ.tit.de cauſ.poſſ.& prop.deciſ.2.intelligit,quando ſpoliatus ſucceſſit.

Declaratur primo non procedere,quando conſtat
461 † ante litem pacificè poſſediſſe vltra triennium, vel ſuceſſiſſe poſſeſſori pacifico vltra triennium:ſic declarat poſt alios Caſſad.in ſuis deciſ.tit.de cauſ.poſſ.& prop. deciſ.2.affert is rationem,quia nõ eſt veriſimile,quod viſitatores paſſi eſſent,eum ſine titulo poſſidere.quod intelligo,quo ad ſpoliatorem, quo enim ad ſuperiorẽ nullo tẽpore ius acquirit poſſeſſor beneficij, vt titulũ nõ oſtendat.ſic Inn.in c.cũ cõtingit. col.7.de præſcrip. Soc.Sen.conſi.59.colum.2.verſ.circa quartam.lib.1.Laſ. l.ſi certis annis,colum.vlti.7.limit.C.de pact. Tiraqu. tracta. de præſcript.§.1.gloſſ. 4. verſicul.ſed huic ſententiæ.

462 Declaratur ſecundo nõ procedere quando † agitur via attentatorum, vt infrà ſuo loco dicemus, in vlti. rem.nu.32.

463 Declaratur tertiò † & intelligitur vt ſufficiat oſtendere titulum coloratum, & qui ex prima ſui facie verus appareat, nec enim licet poſtmodum ſpoliatori quidquam in illum obijcere. ſic intelligit Car.d.conſi. 254.d.verſic.ſuper.3.art.ſic declarans textum. c. in literis.de reſtit.ſpol. Caſſad.in titul.de reſtitut.ſpol. deciſ. 1.in fi.& Rebuff.qui ſupra, & fortè nec aliter ſentiunt interpretes relati à Gem.d.conſ.148.colum.2.quo loco declarat, ſufficere poſſeſſionem iuſtificare, non ergo exigitur exacta tituli probatio,ſed ſufficit,quod titulus coloratus ſit.Petrus Beneintend.concluſ.23.nume. 5.6.7.& idem ſenſit Bertr.conſi.2.nume.18.1.part. libr.3. & conſ.135.num.9.& conſi.273.nu.1.co.Bellam.deciſ.50. & deciſ.99.& 455.Oſaſ.deciſ.116.nu.7.qui declarat,quis ſit titulus coloratus.& illi addo Comas Gumyer loco ſup.allegato qua ratione ſit vt ſi titulus eſſet diſcoloratus,& pro non titulo haberetur, non eſſet poſſeſſio
464 iuſtificata,vt ſi de intruſione appareret: nam ſolet † intruſio titulum & poſſeſſionem annullare.Rip.d. §. nihil commune,num.71.immò intruſus admiſſus,repelli debet ab ipſa poſſeſſione.ſic Ferret.conſil.1.numer.2. conſil.12.numer.11. quare intruſus ſpoliatus non reſtituitur.Franſc.de Marchis.q..197.num.3.part.1.quo loco affirmat,intruſum ideo non præſcribere, quia fur dicitur.idem q.659.par.2.Bellam.c.vltim.nu.15.de ord. cog.qui quid in Põtifice intruſo & iecto ſit obſeruandum docet.ſed ad rem,ſic vbi de titulo inutili,nõ conſtat, non conceditur reſtitutio.& hoc in caſu defendi poteſt opinio Anch.in c.beneficium,de regul.iur. in 6. quem eſt ſecutus Bertr.conſi.224.num.19.1.part. libr. 3. conſil.459. numer.6.libr.4. & conſil.59. numer. 2. libr. 5.dum affirmãt poſſeſſionem in beneficialibus ex inutili titulo ſuſtineri:intelligitur,cum de eo clarè adhuc non conſtat,aliter male ſentirent. intruſum autem nõ reintegrari ſcribit Ant. Matth.in l.naturaliter. §. nihil commune.fallen.37.de acquir.poſſeſſ.& fallen.43.multis autem modis intruſus quis apparet,vt latiſſimè tradunt Rebuff.in Praxi Benef.in titul.de ſubrog.litig.in gl.4.vbi latiſſimè ſcribit.Fel.c.in noſtra.nu.11.12. de reſcrip.Bero.c.in literis.num.2. de reſt.ſpol.Cap.deciſ.6. Pariſ.conſ.47.nu.40.lib.4.Rola.à Vall.conſ.46.nu.43. lib.1.& Bero.in conſ.12.num.1.lib.1. Cæteris omiſſis ad rem noſtram illud exẽplum afferri poteſt: cum is ſpoliatus agens, vellet ſuum † titulum iuſtificare per ſolã 465
ſignaturam,nam eo ipſo, quod ſolam ſignaturã oſtendit & fatetur ſe perfectè titulum non eſſe aſſecutum, cum verè & propriè,ſaltem quoad virtutem probato riam ex ſola ſignatura gratia non dicatur perfecta, vt latè per Gomeſ.in reg.Cancell.de non iudic.ſecundum ſupplicationem.q.1.Ber.in rub.de conſt.col.vlti. verſi. addo vltra.quibus addo Gem.conſ.106.col.3.verſic.in contrarium probatur.

Verum hac in re noſtra, illud magis placet, ſignaturam ſufficere ad poſſeſſionem iuſtificandam, vt locus ſit huic recuperandę remedio, ſic cenſuit Caſſad. in ſuis deciſ.in titul. de cauſa poſſeſſ. & prop. deciſ.4. num.3.de reſti.ſpol.deciſ.vltim. quod ex eo confirmatur, quia ſola ipſa ſignatura ſufficit ad poſſeſſionem beneficij adipiſcendam,& iuſtè retinendam, vt ſcribit Rebuff.in Praxi benefic.tit.de ſubrog.collitig.gloſſ. 4. nume.15.& in titul.qui inſcribitur. tertia pars ſignaturæ.in verbo,datum.num.2.& in tit.de miſſione in poſſeſſionem.num.39.40.& Caſſad.d.tit.de reſtit.ſpol.deciſ.vlt.nu.3.& ibi nu.14. ſubdit, regulam de non iudicando ſecundum tenorem ſupplicationis, intelligi in petitorio,nõ in poſſeſſorio, & hanc quoque ſententiam probat Gom.d.regul.de nõ iudic.ſecundum ſupp. q.5.quo loco multis relatis teſtatur ſic Rotam ſeruare, Rebuff.in commen.Reg.conſtit.tom.3. titul. de cauſis poſſeſſ.benefic.articul.1.gloſſ.1.numero.9.10. affirmat, quod vbi ſignatura non ſufficit, illam poſſe produci pendente dilatione, & poſt deinde producere Bullam ex Marſil.ſingul.113.dictum teſtis & cęt.quod præſentata ſignatura peti poteſt dilatio ad habẽdam Bullam,quæ ſolet concedi. Relata tamen declaratio non procedit,quando ipſi † ſpoliato agenti iuris præſump- 466
tio aduerſaretur,tunc enim neceſſe erit iuſtum & legitimum titulum plenè probare.ſic intelligit Crau. d. conſ.358.col.2.verſ.ſecundò conſidero.ea ratione,quia is,qui contra ſe iuris præſumptionem habet dicitur in mala fide.Alex.conſ.75.col.pen.verſ.præterea videtur indubitãter.lib.4.quem eſt ſecutus etiam idem Crau. conſ.258.nu.9.verſi.& maximè.addo eiuſdem ſententię Bero.in c.in literis.num.87.de reſt.ſpol.Ioan.de Selua. tract.de benefic.2.par.q.25.nu.2.verſi.2.præmiſſa. Cap. deciſ.6.num.5.Rebuff.in Praxi benef.in tit.de reſcript. ad benef.vac.nu.22.23.aliqua ſcribit Rip.d.§.nihil commune.numer.77.multa afferri poſſunt exempla. illud tantum refero, cum duorum † beneficiorum incom- 467
patibilium paſſionem ſpoliatus intendit recuperare, illi enim iuris præſumptio aduerſatur, quia † incom- 468
patibilitas reddit titulum ad non titulum, vt in extraug.execrabilis.ſic Rom.conſi.499.colum.1.verſic.3.ad idem.Crau.d.conſi.58.num.9.verſic.& ſimiliter.Gorſ. tracta.fallen. ad regul.quod ſpoliatus reſtit. ante omnia.fallen.16.Iacob.Nouell.in Praxi crimin.tit.ſpoliatus de facto &c.incip.vulgaris regula eſt,&c.name.16. verſic.limita.16.Rota in deciſ.nouis. in tit.de reſt. ſpo. deciſ.3. numer.5.& in antiquis eo.tit.deciſ.15.Capell.q. 464.& Bero.q.80.Quod autem dictum eſt in poſſeſſione rei beneficiariæ,idem dicendum videtur in quaſi † 469
poſſeſſione iuriſdictionis, quæ ſine titulo haberi non poteſt.ſic Alcia.reſp.408.numer.7. ſentit Natta conſil. 289.numero.12.libr.2.& in his, quæ iuris publici ſunt. Bero.q.4.num.4.5.& idem viſus eſt ſentire Anto. Cap. deciſi.77.& eum ſecutus Anto. Matth.in l.naturaliter. §.nihil commune.nu.69.de acq.poſſ.qui loquuntur de quaſi poſſeſſione officij & vectigalis. idem eo loco in ampliat.33.ſentit cum Iſernia & Capicio. Sed non animaduertunt Afflictum Neapol. virum diligentiſſimũ in comm. ad conſtitut.Neapol. libr.1.rubr.24. de violentijs circa poſſeſſ.numero.37. 38. & idem Afflict. illa omnia repetit in c.1.§.illud quoque.numer.14.15.16. de prohib.feudi alien.per Freder.contrarium affirmaſſe, decemque argumentis reſpondiſſe,quæ Alcia.& Natta

Universidad de Deusto
Biblioteca

sententiam confirmare videbantur. nec ignoro † iura
470 quæ in beneficialibus loquuntur in feudis procedere, vt latè tradit Dec.consil.66. & pulchrè ac latè Gomes. super regula Cancell.de annali possess.in præf. sed idē in regula de triennali.q.4. esse verum quando materia est proportionabilis, vt fortè non est in casu nostro ex traditis ab Afflicto.

Declaratur quartò non procedere in reuerendissimis Cardinalibus, qui suum titulum iustificare tenentur, cum suas ecclesias in titulum Cardinalatus teneant. ita Dec.consi.157.colum.1.post Petrum Perus.& in specie nostra, sic annotauit Anto.Matth.Rom. d.§. nihil commune.nume.48.in fi.qui nume.52.docuit, titulum colorari per confessionem aduersarij ex Cassad. decis.1.item ex vnius testimonio, ex Bellam. decis. 50. 98.577.

Declaratur quinto non procedere, quando de leui detrimento agitur. ita Ancha.c.ad decimas.de rest.spo. in 6.sunt tamen qui ibi dissentiūt, vt Francus & Gemi. eos retulit is Matth.d.§.nihil commune.num.56.vers. neque titulum.

471 QVAERO trigesimoseptimò an † spoliato hoc remedio agēti in possessorio rei prophanæ obijci possit dominij exceptio? hanc quæstionem vt notabilem & in praxi quotidianam post Aegid.Bella.quem citat, mouet Soc.in d.l.rem quæ nobis.num.20.de acquiren. poss.& tandem vna cum ipso Bellam. distinguit duos casus.

Primus est, quando obijcitur exceptio dominij ipsius agentis, qua dicimus constare ipsum sic agentem dominum rei, cuius possessionem petit non esse. hoc casu concludunt Bella. & Soci. obijci non posse. ea ad-
472 ducti ratione, quia † proprietatis seu dominij causa, nec ab actore est probanda, nec de ea ante factam possessionis restitutionem disputandum. idem respondit Castren.consil.105.in quæstione, quæ speratur moueri. in fi.lib.1.in antiquis. afferri solet text.c. reintegranda. qui vix probat, & melius confert.c.vlti.3.q.1.c. oportet.3. q. 2. dum reddit rationem, quia nec nudus, nec inermis valet spoliatus aduersus spoliatorem resistere. quæ ratio non prodesset spoliato, si ei obijci posset dominij exceptio. rursus si spoliato agenti interdicto, Vnde vi, obijci non potest exceptio, tanto fortius non debet posse obijci in hoc remedio pinguiori, & vtiliori. Sic vno verbo sensit præcitato loco Castr.

Declaratur primo non procedere, cum incontinenti super deducta dominij exceptione offeruntur probationes. sic Soc.in d.l.rem quæ nobis.numer.20.versi. hanc tamen.qua de re latissimè diximus supra in 1. remedio.numer.222.ac multis sequentibus. Et hanc declarationem probauit nouissimè Ioseph. Ludo.decis. 17.num.8.

473 Declaratur secundo non procedere † secundum Castrens.d.consi.105.in fine.quo ad deductionem & allegationem ipsius dominij, quam saltem is spoliatus agens facere debet. Sic enim in libello deducere debet, quod cum esset, vt dominus in possessione talis rei spoliatus fuit & cæt. quod dominium satis probatur ('inquit Castr.) probata antiquiori possessione, & inquit
474 sic probare † l.vltim.C.vnde vi. quod minimè verum arbitror, cum ibi non sit actor, qui allegat causam dominij, sed ipse spoliator conuentus, qui vt se excuset à præsumpta mala fide, quod rem vacantem & sibi non spectantem occupauerit, allegat longissimi temporis præscriptionem. quare cum actor possessionem recuperet non habet necesse allegare dominium, sed tantū se possessorem antiquiorem spoliatum hodie reperiri. nec ad rem facit tex.c.reintegranda. ibi, possessiones vel res. Cum verbum, rei, eo loco non ostendat dominium, sed possessionem rei mobilis & immobils. minus confert tex.l.fi quis emptionis.C.de præscript.30. vel 40.anno. cum ne verbum quidem de dominio fa-
475 ciat. Quamobrem verius arbitror aduersus † Castren. necessum minimè fore actori dominij causam allega-
re: quòd ea ratione verum apparet, quia hoc modo prædo ante omnia non restitueretur, contra c.in literis.de restit.spol. nec enim in eo possessionis antiquioris probatio ad dominium cōcluderet. rursus hoc casu innuit Castr. probari dominium, quod est falsum. non est ergo, quod Pauli Castr. consultationem sequamur, quia † etsi summo acrique ingenio præditus fue-
476 rit, ita vt bonus Iurista iure dictus sit à Ias. in l. eū qui ita.§. qui sibi. de verb. oblig. & ob id summam Mineruæ arcem in consulendo tenuit, vt dixit Barb. consil. 10.col.5.libr.4. fuitq; maximæ auctoritatis, secundum Dec.consil. 212. attamen facilis nimis promptusque erat in reddendis responsis, vt scripsit Alexand. l. quæ dotis.colum.4.fol.matr. & retulit Neuiz. libr.5.sylvæ nup.nu.27.

Declaratur tertio † secundum Rub.Alex.consi.4.nu. 477
12.non procedere in hac patria Pedemontium, in qua cum in omnibus causis procedatur sola facti veritate inspecta, obijci poterit dominij exceptio. & huius sententiæ auctorem citat Dec.in consi.449.nu.20. idē censuit quod Rub.Crau.con.299.col.pen.vers. quartò respondeo. & Ioseph.Lud.decis.17.nu.22. hinc videmus coram arbitris, corā quibus proceditur sola facti veritate inspecta, posse vna simul cognosci super petitorio & possessorio. sic respondit Bero.q.23.

Verum dubia est admodum, & contrarium quotidie seruatur, etsi enim in causis procedendum est summariè, intelligitur distinctis causis & ita in singulis, nō autem conceditur cumulatio contra omnem legis dispositionem. Quinimò videmus è contra quod est for- 478
tius † actionum cumulationem aliàs permissam, prohiberi, cum in causis proceditur summariè & sine figura iudicij. sic Bald.in l.nec quidquam.§.de plano.de offi.proconsl.Aret.in l.1.§. si quis simpl.de verbor. obl. & declarat Purpur.in l.edita.nu.200.C.de edend. erit tamen cogitandum, quia maxima est auctoritas relatorum interpretum, quorum sententia si vera est, necesse est restringere decretum illud, de restitut. spol. ad solam illam notoriam spoliationem, aliàs ex diametro aduersus illorum sententiam pugnaret. Suaderem tamen hoc remedio agenti ne iudicium hoc moueret, quando sciret se verè non esse rei dominum. nam alioqui in foro conscientiæ non satis tutus esset, cum rem ipsam restituere teneatur. ita egregiè admonuit bene eruditus Franc.Sarmientus libr.2.selecta.interpret.c.13.nume.5. Non ergo debet iste actor, si talem se nouit, possessorem cui debet deinde restituere, litib. & sumptib.vexare, consideretq; peccatum esse, quod ex fide non est, vt ait Apost.ad Rom.c.14.

Secundus est casus, quando † ipsemet spoliator reus 479
conuentus, vna cum possessione cui infixit, dominij causam allegat: & tunc licere hanc dominij exceptionem obijcere, affirmarunt Bellam. & Soc. præcitatis in locis. nec dissentit Dec.consil.191.nu.19.versi. nonò etiā. & consi.517.nu.8.& Rip.in c.sæpe.num.50.de restit.spol. quod intelligo de dominio antiquo ante adeptā possessionem, per ea quæ suprà declarauimus. horum sententiam ea ratione probaui semper, quia iam suprà. q. 13.affirmaui, cessare hoc remedium contra possidentem titulo & bona fide, qui causam habuit à bonæfidei auctore: quanto fortius in casu nostro, vbi adest dominium antiquum & possessio sine vitio: aliàs secus vbi possessio esset vitiosa. sic horum sentētia defendi iure potest, nam eorum argumenta facili negotio diluuntur, vt illud quo vtuntur Aegid. & Soci. quod reus allegando possessionem de præsenti, vna cum dominio allegaret fortius ius illo agentis, ideoque illi 480
præferri. argum. † l.3.C.de edict.diui Adr.toll. & l.bona fides.ff.depos. sic enim dilui hoc potest. d.l.3. in possessorio adipiscendæ intelligi, vt ibi declarat Deci. nu. 19. nec habet dubitationem, & illud possessorium non tanto priuilegio, quo recuperandæ fruitur. dominij enim exceptio regulariter, eo in casu obijcitur, quod nō cōtingit in recuperādis, is verò tex.l.bona fides, cō-
trarium

trarium potius probat, quia si iuris rigorem spectamus, qui in deposito solet spectari, non domino, sed prædoni deponenti, & possessori fit restitutio. vt iam aliàs admonui sup.in 1.rem.q.11.

Secundo autem loco dicebat Bellam. & Socin. ex eo conuētum fortius ius habere, quia si caderet à possessione, rem posset vēdicare, vel possessionem recuperare, quod in actore non contingit: sed responsionem hanc habet, quod etsi quoad dominium fortius ius habeat, non tamē quoad possessionem, quia antiquior prę fertur, nec hic cadit disputatio dominij, sed possessionis tantū, est tamē vera hæc sentētia relata ratione. Quamobrem malè Inn.& Butr.à Rip.& Soc. relati cōtrariam tuentur opinionem: citant enim tex.l.si coloni.C.de agric.& censi.lib.11.qui tamen loquitur in possessore vitioso, vt animaduertit Soci.d.l. rem quæ nobis.nu.20.versi.sed in cōtrarium. & suo loco latè diximus.qua responsione potest dilui illud Rip.in d.c. sæpe.nu.51.dum citat c.placuit.15.q.6. vt idemmet Ruin. animaduertit.

481 Declaratur primo non procedere † secundum Soci. cum spoliatus agens, allegat possessionem conuēti respectu suæ esse clandestinam. iuxta doctrinam Bar.in l. si de eo.§. vltim.in fi.de acqu.possess. aliqua in oppositum affert Soc.ac respondet, ipse autem dubiam hanc existimo declarationem, ex ijs quæ supra diximus. q. 24.in 1.limitat.

482 Declarat secundo Socin. non procedere, † cum conuentus possessor est vitiosus, qui etsi rei propriæ possessor sit, non tamen potest impedire remedium hoc reintegrandæ. sic intelligit Soc.d.l.si coloni. hanc declarationem satis probat c.vlt.in fi.3. q.1.ibi, si autem verus dominus bello non continuato &c. Ripa tamen in c.sæpè.nu.50.de rest.spol. dum loqueretur in terminis
483 illius c. aliter sensit, sed leui fundamento: perpendit enim verba illius † c.sæpè. ibi, inuadere alienum. ergo secus erit si inuadet proprium. nam hęc argumentatio est à sensu cōtrario, quæ non admittitur cum illi c.vlt. 3.q.1.aduersetur, quinimo dū is text.c.sæpè.appellat alienum nō ratione dominij, sed possessionis intelligit, alia suo loco dicemus.

484 QVAERO trigesimooctauò an † reus conuentus hoc reintegrandæ remedio possit alterum in iudicio nominare, cuius se nomine possidere dicat? & iam certum est ex crebriori ac veriori sententia, ita in iudicio
485 possessorio, † vt in petitorio, licere conuento in iudicio nominare illum, cuius nomine possidet, sic glos. in l.1.§.1.ff.de tab.exhib. Barto.l.2.nu.11.C.vbi in rem act. Maria.Socin.Sen.in c. quoniam frequenter.§. quod si super.col.10.versic. septimò quæro vtrum. vt lite non contest. post But.& Abb.ibi.num.50. idem censuit Soc. Sen.in d.l.rem quæ nobis.num.21.de acquirend.poss. sic in consilio Neapolitano decisum testatur Afflict. decis.217.& licet alij nonnulli aliter sentiant, quorum rationibus & fundamentis Soc.& cæteri rectè satis respondent.

In hoc ergo reintegrandæ remedio huic nominationi locus erit, sic duo relati Socin.& Afflict. affirmarunt: ea adducitur ratione, quia etsi possessorium hoc iudicium maius cæteris habeat priuilegium, nullum tamen est, quoad hunc casum, cum is conuentus, nec spoliator, nec possessor sit. sic docuit Abb.d.c.quo-
486 niam frequenter.§. quod si super.nu.53.& ideo † statutum Papiense in ciuilib. sub rub. Quod nominans dominum in iudicio non &c. cum loquatur de detentore & possessore, intelligitur & in hoc casu, cum eadem subsit ratio, & præsertim cū illud statutū nō corrigat, sed idem quòd ius commune disponat, vt ex aliquib. infra palam fiet.

487 Declaratur primò non procedere † cum is conuentus est cum vitio & pro possessore habetur, vt si ipse spoliasset vel ab altero spoliationem factam ratam habuisset: tunc enim non admittitur, cum per fraudem nominare videatur. sic declarant Socin.& Afflict. præ-
citatis in locis sic intelligo Abb. doctrinam in c. sæpè. 461
numer.19.& Ripæ ibidem.numer.52.de restitut.spolia. quod intelligitur quoad incommodum cōuenti, non quoad alium verum possessorem absentem, cuius nomine res possidetur, cui nullum inferri potest præiudicium. non eximit ergo nominatio reum à iudicio
488 iuris apud eum existentis, etsi absentem † non lædat. sic relati omnes. nec dissentit Bart. in l.2.nu.17.C. vbi in rem act. Socin.Sen.consi.18.col.10.vers. cum ergo. lib.1.Afflict.decis.126.in fin. quare † statutum Papiense
489 iam relatum, dum non concedit certis casibus nominationem ipsi nominato, non censetur ex eo absenti illatum præiudicium, quod est maximè vtile, in eo præsertim casu, cum is nominatus vel est clericus, vel alter, qui sub iudice nominātis conueniri non potest. etsi enim ij compareant, respondeantq; se esse paratos iudicium subire coram suis competētibus iudicibus, suaq; non admittatur responsio, sic refragante statuto, nihilominus nullum sibi afferri dicitur præiudicium, si contra nominantem procedatur. illa considerari potest ratio, quia conceditur nominatio ad nominantis commodum, is ergo curet nominatum esse in iudicio, qui si esse noluerit, vel affuerit sed minus legitimè, nō proderit nominatio nominanti, non tamē nominato oberit, ne scilicet nominatus inuitus fori priuilegium amittere cogatur.

Declaratur secundo non procedere † quando is cō- 490
uentus iam respondisset, se possidere, deinde in litis progressu se verum possessorem nominare vellet: non enim conceditur tunc, quia litem, cui se se obtulit, defendere debet, iuxta l. qui se obtulit. de petit. hæred. in l. is qui se obtulit. de rei vend. sic in consilio Neapolit. decisum fuisse, testatur Afflict. d. decis. 129. qui refert conuentum fuisse condemnatum in expensis, & declaratum ex ea lite nullum rei domino, & possessori illatum censeri detrimentum. alia quoque afferri potest ratio, quia hæc † exceptio dicitur declinatoria: quare
491 ante litem contestatam est proponenda, latè declarat Maria.Soci.Sen.d.c.quoniam frequenter.§. quod si super.colum.11.versicul. septimò principaliter. quod est
492 declaratū † Papiæ ex relato statuto, ex illis claris verbis, & dicta nominatio fiat ante litem contestatam vel habitam pro contestata, † & aliter nō valeat. quæ verba annullatiua sunt, & formam important. Dec. consi. 528.numer.11.post Bartol.in l.de his.ff.de transf. & alibi
493 fæpe.

Declaratur tertio non procedere † quando conijci 494
posset, nominationem per calumniam, & malitiam fieri, & ad euitandum iudicium potius, quàm aliter: vt si conuentus nobilem vel Principem nominaret, qui non difficilis modo conuentionis, sed etiam vix alloqui possunt, reijcitur enim hoc casu nominatio, quod clarissimè ex illo Papiensi statuto est declaratum, dum exigit iuramentum, nominationem non fieri per malitiam, si tamen erit suspicio, eum nominantem facilè iuraturum, cogi poterit probare, nominatum esse verum possessorem. sic in casu declarationis nostræ censuit Bald. in l.2.colum.3. verficul. quæritur nunquid. C.vbi in rem act. ea ratione, † quia possessor non alie-
495 no nomine, sed proprio possidere præsumitur. l. Titia. ff.solut.matr. Innoc. in c.cum olim.de priuileg.& hic nominans dicitur excipere, suam ergo probare debet exceptionem. l.in exceptionibus.ff.de except. quare si contingeret casus, vbi † nominans ad iurandum non 496
admitteretur ob suæ personæ defectū, vt quia peierare consueuerit, vel alia ratione, non tamen erit prohibendus, quin alijs probationibus probare is possit, se alieno nomine possidere: etsi non ignorem Bartol. in l. 2.numero.15.C.vbi in rem act.& Socin. in d.§. quod si super.colum.12.versicul. octauo principali articulo. alia in oppositum afferre videri, quæ facili negotio diluuntur, illud non prætermittam, quod docuit Alber. in d.l.2.C.vbi in rem act.& probat Socin. qui supr.
† dicto nominanti esse standum suo nomine nomi- 497

Universidad de Deusto Biblioteca

nantem possidere, vel non possidere, quæ sola negatio sufficit, vt is nominans de mendacio conuincatur. quã sanè Alber. doctrinam ipse intelligo, dummodo is nominatus, iureiurando suam firmet responsionem. nam
498 etsi † statuto sit cautum standum esse dicto & assertioni alicuius, attamen intelligitur, dummodo is suam illam assertionem iuramento comprobet. sic Bart. in l. Theopompus. nu. 7. ff. de dote præleg. Ias. in l. iusiurandum, quod ex conuentione. in prin. nu. 6. de iureiur. & cons. 147. col. pen. cons. 200. col. pen. libr. 2. Rui. cons. 21. nu. 1. libr. 2. Crau. trac. de antiq. temp. 6. particul. 1. part. prin. nu. 47. Did. Couar. lib. 2. varia. resol. c. 13. nu. 3. Plo. in l. si quando. nu. 748. C. vnde vi. quod sanè vtile est in illius statuti interpretatione.

QVAERO trigesimononò an hoc reintegrandæ
499 remedio † conuentus, obijcere possit exceptionem retentionis ratione impensarum & meliorament orum in re factorum? & non posse respõdit ex facto interrogatus Neuiza. consi. 78. in fi. suffultus auctoritate Alex. cons. 154. nu. 4. lib. 6. & Cur. Iun. consi. 165. qui illud solũ affirmasse videntur, malæ fidei possessorem melioramentorum causa nihil consequi posse, quod vno verbo attigi in 10. rem. sup. q. 1. quo tamen res clarior nunc fiat, cum vtilissima sit hæc melioramentorum tractatio, aliquos casus distinguemus.

500 Primus ergo est, cum iste conuentus est possessor cum titulo & bona fide, & agitur de † melioramentis necessarijs, vt sunt, vetera ædificia reficere, aggeres facere, flumina auertere, vites in locum demortuarum substituere, & similia, quæ enumerantur in l. 1. & 2. & l. impensæ necessariæ. ff. de impens. in reb. dotal. fact. vbi Bar. idem in l. pecuniæ. in fi. ff. de alim. & cib. leg. tex. in l. impensæ. in princ. vbi Alc. & Breche. Turon. de verb. sign. Petr. Lorioth. in l. fructus. colum. 4. de regul. iur. ij quamplura de necessarijs impensis, quibus res melior
501 redditur, afferunt exempla. has ergo impensas † & melioriationes consequitur hic possessor, sibiq; persoluenda sunt, probat tex. l. qua ratione. in princip. ff. de acq. rer. dom. in §. sed certè illud. Instit. de rer. diuis. & affirmant relati interpretes, & latè Tiraqu. de retract. conuen. §. 7. gloss. 1. nu. 2. & nu. 4. Molin. in consuet. Parisi.
* tit. 1. §. 1. gloss. 5. nume. 75. quod intelligunt omnes * in melioramentis, quæ sunt apud perpetuam rei vtilitatem, non si colligẽdorum fructuum causa. de his enim agemus statim, addo nunc Bar. in l. in fundo. nu. 6. ff. de rei vend. & Boe. q. 44. nu. 7. & nouissimè Ioseph. Lud. decis. 24.

502 Extenditur primò procedere in eo, qui titulum † vt non iure directi dominij, sed vtilis cõsecutus est, vt in emphyteuta & vasallo, nam & emphyteuta (vt de eo agamus prius) has melioriationes emphyteusi finita deducit, sic probat tex. l. colonus. in princip. ff. locat.
* & vno ore * affirmant interpretes in l. senatus. §. Marcellus. de leg. 1. in l. 2. vbi Ias. num. 27. C. de iure emphy. in auten. qui rem. in fi. C. de sacrosanc. eccles. Dec. cons. 439. & consi. 518. Ias. cons. 185. colum. 1. lib. 2. Molin. d. gl.
503 5. num. 75. qui deinde declarat, quando † emphyteusis est finita ob commissum delictum ab emphyteuta. addo Barb. consi. 63. col. penultim. lib. 1. Rui. consi. 24. nu. 10. lib. 1. Tiraq. tract. de retract. conuen. §. 7. gloss. 1. num. 6. nisi meliorationes excedant rationes, & quas non tenebatur facere ex lege & natura contractus, sic Mo-
504 lin. d. gloss. 5. numer. 74. † vel si pacto esset conuentum, vt extincta emphyteusi tempore aliaue causa, libere domino relinquerentur, sic Bald. in l. iubemus. §. sanè. C. de sacrosanc. eccl. Ias. d. l. 2. nu. 28. C. de iur. emph. Paris. consi. 33. nu. 55. lib. 1. & consi. 28. nu. 1. lib. 3. Rol. à Valle. consi. 28. num. 15. 16. Castren. consi. 268. viso suprascripto. col. pen. lib. 2. in nouis. idem dicit de colono, qui
* leui pensionem conduxit, in feudatario seu vasallo, idem censent omnes * ex claro text. c. 1. §. si vasallus. in tit. hic finit lex. deinde incip. consuetud. reg. vbi Bald. Alua. Iser. & Afflict. Molin. qui suprà. & Ias. d. l. 2. nu. 28. vers. quid autem fit. C. de iure emphy. Paris. cons. 2. nu. 51. cons. 4. nu. 40. lib. 1. & in cons. 28. nume. 4. cons. 55. nu. 23. lib. 3. consi. 28. nu. 4. cons. 55. nu. 23. lib. 3. Cur. Iun. consi. 165. colum. 1. Ruin. consi. 14. colum. 1. consi. 24. nu. 10. lib. 1. & quomodo † hæc sint æstimanda, & quando in his
505 terminis, Iul. Clar. libr. 4. sententia. iuris. §. feudum. q. 88. & transire † etiam ad fœminas, quæ non succedunt
506 regulariter in feudo respondit Rol. à Vall. consi. 28. nu. 30. 32. lib. 1.

Extenditur secundò procedere, † etiã in eo, qui scit
507 rem esse restitutioni ex causa fideicommissi suppositã, is enim necessaria hæc melioramenta deducit. sic clarè affirmauit Bello. consil. 65. nu. 12. & Molin. d. gloss. 5. nu. 75. adductus generali fundamento suprà relato, & ea ratione, quia non patitur æquitas, naturalisue ratio, aliquem cum alterius iactura locupletari. quam sanè sententiam aduersus cæteros omnes vna cum Molin. probo, eaque ratione confirmo: quia si prædo & malæ fidei possessor has melioriationes deducit. l. planè. de petit. hæred. l. domum. C. de rei vend. & infr. dicemus: quanto fortius hic dominus, qui scit rem quandoque esse alteri restituendam, immò hac de re est clarus tex. in l. domos. vbi omnes * de leg. 1. & ideo glo. sing. in l. *
emptor. in verbo, superfluum. in fin. de rei vend. negat fructus interim perceptos compensari, quam gloss. singularem dicunt omnes, vt Franc. Crem. singu. 105. latè Tiraquell. de retract. conuen. §. 7. gloss. 1. num. 4. & in l. si vnquam. in verbo, reuertatur. numer. 389. C. de reuo. don. Boer. q. 44. num. 19. Curt. Iun. consi. 6. in fin. Rol. à Vall. consi. 28. nume. 17. lib. 1. Ruin. consi. 165. in fi. libr. 4.
508 nec aduersatur text. † l. vltim. §. emptor. C. commun. de fideicomm. quia vt rectè animaduertit Molin. d. glo. 5. num. 76. loquitur quoad venditorem & emptorem, vt emptor nõ possit à venditore illa consequi. non negat tamen quin consequi possit ab eo cui restituenda res est, alioqui is cum iactura aliena (vt iam diximus) locupletaretur: si autem is emptor ignoraret rem restitutioni suppositam, etiam contra ipsum venditorẽ deduceret melioramenta, quãdoquidem is. §. emptor. in ea emptoris scientia sese firmat, quare scientiam ipsam probauit véditor, vt eo loco Aduocatos instruit Ang. quem secuti sunt cæteri, vt refert Dec. consil. 236. nume. 7.

Extenditur tertiò procedere † in melioramen-
509 tis non ab ipso possessore, sed ab amico, possessoris cõtemplatione factis, nam & illa deducit. sic Moli. d. glo. 5. nu. 87. versic. amplio quarto. ex tex. l. idem ẽp. in fi. & l. seq. ff. mand. l. sed & si plures. §. in arrogato. ff. de vulg. è quibus illa sumitur communis iuris † regula. à me fa-
510 ctum dici, quod mei contemplatione ab amico est factum. & plura ibi scribunt Alex. & Ias. alia apud Zas. lib. 2. sing. intellect. c. 9. & Rola. à Valle consi. 10. nu. 9. 10. lib. 1.

Extenditur quartò etiamsi † impensæ ipsæ seu me-
511 lioramenta necessaria perierint. l. sed an vltro. §. 1. ff. de nego. gest. l. si necessarias. de pignora. action. latè Tiraquellus quem statim citabimus. numero. 10. quæ sententia à fortiori vera est, si quam subijcio, vera est extensio.

Extenditur quintò etiamsi † res perempta sit, in
512 qua factæ sunt meliorationes: nam & tunc illas consequi poterit, sic declarat Barto. in l. in fundo. numer. 6. in fi. de rei vend. & aliqua scribit Tiraqu. de retract. conuent. §. 7. gloss. 1. num. 10. in fin. probant relata iura in præcedenti extensione, & tex. l. qui exceptionem. §. si pars. ff. de condict. indeb. etsi Bartol. distinguat inter actionem rei vendicationis & petitionis hæreditatis, vt vno casu concedatur actio, altero verò sola retẽtio. sed absolutè detrahi censuerunt interpretes in l. domos. ibi Alex. nu. 1. & Ias. de leg. 1. adducti oẽs ex eo textu. & ex l. & in totũ. ff. de impẽs. in reb. dot. fact. & Rui. cõs. 14. nu. 3. lib. 1. cõs. 117. col. 1. lib. 3. Boe. q. 44. quos est secutus Rol. à Vall. cons. 28. nu. 18. vers. quo verò. libr. 1. hic tamen casus in melioramẽtorum æstimatione à ceteris differre videtur, vt relati interpretes affirmãt, & infrà

infrà suo loco dicemus, intelligo tamen nisi res culpa possessoris perierit. l. siue hæreditaria. ff. de neg. gest. tunc nihil consequitur possessor.

Extenditur sextò etiam in eo, qui minoris fundum
513 possidet. l. intra vtile. §. vlt. de min. Cur. Iun. consi. 6. in fi. Tiraq. de retract. conuent. §. 7. glo. 1. num. 7.

Declaratur primò hic casus † non habere locum in his melioramentis & expensis necessarijs, quæ fiunt causa colligendorum fructuum, non enim hæc deducit. sic probat text. l. diuortio. §. impendia. ff. sol. matr.
* l. 3. in fi. ff. de impens. in reb. dot. fact. omnes * in l. impensæ. de verb. sig. ibi Alc. & Brech. Turon. num. 3. Lorio. in l. fructus. de reg. iur. in verbo, necessariè. Ioseph. Lud. decis. 24. nu. 12. vna enim cum fructibus imputãtur, quod intelligo cum fructus percipit, secus si nullos adhuc, ex l. quod si sumptus. de petit. hæred. & infrà alia afferemus. q. seq.

514 Secundus est casus † in malæ fidei possessore, an & is deducat melioramenta necessaria, & deducere pro
* bat. l. domum. in fi. vbi omnes. * de rei vend. Alc. in l. impensæ. numer. 3. nec est distinguendum, an sint facta melioramenta in faciendo, vel in reficiendo, semper enim deducit, seu illorum æstimationem cõsequitur. sic Bar. in l. in fundo. num. 11. de rei vend. vbi satis probabilem reddit rationem. nec ab hac sententia dissentiunt cæteri, vt Loriot. d. l. fructus. & Eguin. Baro. in §. ex diuerso. Instit. de rer. diuis. & Ioseph. Lud. decis. 34. numero. 18. quamobrem clarè à fortiori intelligimus possessorem bonæ fidei sine titulo, vel e contra malæ fidei possessorem cum titulo, hæc melioramenta deducere.

515 Nec aduersatur text. † l. 1. C. de infan. expos. quem malè intelligunt gloss. Bald. & Salic. loqui in fure. textum verò. l. domum. loqui in solo malæ fidei possessore, quod absurdum videtur, cum nulla sit differentia, an quis iniustè aliena inuadat, vel detineat. c. sæpè in fi. de restitut. spoliat. quinimo is text. l. domum. clarè loquitur in eo, qui per iniuriam occupauit. Accedit quod lex prædoni fauet in repetendis necessarijs impensis. l. planè. ff. de petit. hæred. & hanc ipsam glos. & sequacium interpretationem nouissimè reijcit Franc. Sarmientus libr. 1. select. interp. c. 10. nume. 3. quare Sal. in d. l. domum. col. 4. versic. oppo. 2. intelligit d. l. 1. C. de infan. expos. loqui de expẽsis factis ratione alimentorum, quæ etsi necessariæ dicantur. l. penult. versicu. omnia enim hæc. ff. de impens. in rebus dot. fact. non tamen repetuntur. verum non affert Sal. diuersitatis rationem. Et quamquam afferri illa ratio soleat à Petro, Cyno, Castrens. esse fauore alimentorum, attamen nec vera, nec probabilis est: sicuti existimat Sarmientus d. c. 10. nume. 4. ego autem non multum à Bartoli sententia & aliorum recedens intelligerem casum. l. domum. à casu. l. 1. C. de inf. expos. & l. ex argento. ff. de cond. fur. quæ cõcordant, ex eo differre, quod
516 † l. domum. loquatur in occupatore sine vi rei immobilis, cuius delictum minus est, quàm delictum furis occupantis mobilia, in quo fure loquuntur. d. l. ex argento. & d. l. 1. delicti maioritas ex pœnæ impositione commensuratur. nam occupator cum vim non commisit, rem tantum restituit, cum tamen fur, vel ad duplum, vel quadruplum teneatur. §. manifesti. Instit. de act. nec enim potest occupator rem ita contrectare, vt fur. Aliam non contemnendam interpretationem adfert Sarmientus. d. c. 10. num. 5. & eo loci. num. 11. explicat d. l. ex argento. d. c. sæpè. in fi. responderi potest intelligi, vt verba sonãt in interiori foro, quoad animæ periculũ, nõ in exteriori, ex pœnis à lege indictis.

517 Tertius est casus † in possessore bonæ fidei & cum titulo, quoad impensas seu meliorationes vtiles, quas, vt vno verbo concludit Bart. in d. l. in fundo. nu. 7. de rei vend. hic possessor deducit, cum per diuersam materiam factæ sunt, vt cum domus ædificatur in fundo, vel quid simile, quod per plumbationem fieri di-
518 citur, & † est plumbare conglutinare vnum alteri ex diuersa re. l. in rem. §. item quæcunque. de rei vend. & apud Plin. sæpè legitur in hac significatione verbum hoc, vt lib. 10. c. 33. sic probat. d. l. in fundo. de rei vend. & l. domum. C. de rei vend. sumpto argumẽto à sensu cõtrario, in l. vtiliũ. ff. de impen. in reb. dot. fact. quam *
statim declarabimus. cum Bar. transeunt omnes * ibi. & idem censuit Lor. in d. l. fructus. col. 6. vers. impensæ vtiles. de reg. iur. Bell. cons. 65. nu. 13. Boer. q. 44. num. 7. Ioseph. Lud. decis. 24. nu. 14.

Extenditur primò procedere † etiam in impensis,
519 seu melioramentis vtilibus, factis causa colligendorũ fructuũ, cum fructus alioqui nõ sunt collecti. ex l. prætor. §. & ipsi itaque. ff. de bon. auct. iud. possid. l. quod si sumptus. ff. de petit. hæred. aliàs enim si fructus percepit, cum illis fit compensatio. l. si à domino. §. vlt. ff. de petit. hæred. Lor. qui suprà. Zas. l. diuortio. §. impend. nu. 7. ff. sol. matr. Natt. cons. 536. nu. 9. lib. 3.

Extẽditur secundò etiamsi res † meliorata perempta
520 fit. sic Bart. d. l. in fundo. nu. 8. Tiraq. de retract. conuent. §. 7. glo. 1. nu. 10. in fi. Ioseph. Lud. decis. 58. nu. 11. Verum Bar. & Tiraq. intelligunt absolutè verum in petitione hæreditatis, ex l. planè. ff. de petit. hæred. in rei vẽdicatione verò nõ, ex † l. vtique. ff. de rei vend. quod mini-
521 mè verum arbitror in rei vendicatione, cum is tex. l. vtique. loquatur ratione moræ commissæ ex lege immediatè præcedenti, quæ mora si cessat, illas expensas deducit possessor. quare quod dicitur sententiam ibi ferri, intelligitur, vt cognoscatur, an præcedẽte mora perempta sit res, vel non: nam si mora præcederet, iniquum esset, vt rei dominus, non modo re ipsa carere debeat, verum vt etiam impensas persoluat. quam declarationem sensit clarè text. l. siue hæreditaria. ff. de neg. gest. etsi is textus in impensis necessarijs loquatur, (vt iam admonui,) & quod de re ipsa dictum est, idem est dicendum de ipsismet impensis, ex his quæ suprà retulimus.

Extenditur tertiò in eo qui † cum titulo & bona fi-
522 de fundum minoris possidet. l. intra. §. vlt. vbi glos. de min. & suprà retulimus paulò ante. nu. 513.

Declaratur primo non procedere † quando rei do-
523 minus ita pauper esset, vt impensas illas minimè persoluere posset, sic Bart. d. l. in fundo. num. 8. in fi. de rei vend. ex illo textu, ibi, finge pauperem. in l. si in l. seruos. ff. de pig. act. l. vtilium. in fi. de impẽtis in reb. dot. fact. nec enim dicitur cogitatum, vt tantum impenderetur. sic egregiè Bald. cons. 372. casus, vir fundum. lib. 3. Crau. cons. 3. num. 19. & alia plura retulit Tiraqu. de retract. conuent. d. §. 7. glo. 1. nu. 5. eiusdem sententiæ laddo Loriot. d. l. fructus. colum. 6. versic. impensæ vtiles. Ne tamen is dominus verus cum huius possessoris iactura locupleteturt re-
524 tentione, seu detractione dictorum melioramentorum, vti poterit d. l. in fundo. versic. finge pauperem. Loriot. d. l. fructus. col. versic. impensæ vtiles. aliqua in hanc sententiam scripsit Zas. in l. diuortio. §. impendia. numero. 6. 9. soluto matrimon. Et hanc sententiam probauit Ioseph. Lud. decis. 58. numero. 13. Verum benè eruditus Feder. Scotus in consil. 27. numero. 10. lib. 4. tom. 2. ait me errasse. sed ipse viderit & qui æqui erunt iudices.

Declaratur secundò non procedere † secundum
525 Bart. in d. l. in fundo. num. 8. versic. quandoque in melioramentis ex eadem materia factis, hoc est, inquit ille, per ferruminationem. est enim, † ferruminare conglutinare vnum alteri ex eadem materia l. quidquid.
526 de acquir. rer. dom. & ex ferruminatione confusio fit. l. in rem actio. §. item quæcunque. ff. de rei vendicat. quem egregiè est interpretatus eruditus Lazarus Bayfius in lib. de vasculis. dum titulum illum, de auro & argento legato. aliquibus animaduersionibus illustrauit, huius etiam verbi doctè meminit Alc. libr. 6. Parerg. iur. c. 11. & frequens est vsus apud Plinium, vt libr. 27. c. 4. libr. 35. c. 15. & libr. 36. cap. 28. & idem cum Bartolo sensit Castrens. consil. 268. viso suprascripto

Universidad de Deusto
Biblioteca

puncto,col.3.versic. si verò melioram.libr.2. in nouis. exemplum affert Bar. cum in fundo plantatur arbor, quæ radices egit,vel cum pueri ingenium, vel doctrina, vel aliquo exercitio est excultum. hoc ergo casu inquit Bart.nulla est melioramentorum,seu impensa-
527 rum detractio ex l.† si posteaquam fundi possessor. de rei vendic. qui tamen textus verius in malæ fidei possessore, vt ibi animaduertit glossa, intelligi potest,vt etiam satis ostendunt præcedentia iura. nam bonæ fidei possessor generaliter omnem impensam detrahit. l.prætor.§.generaliter.de bon.auct.iud. possid. & clarè probat à fortiori text.in l.quod si sumptus.ff.de petit. hæred. qui de agro culto, stercorato, vel consitis adaptatisq; vineis intelligi potest, quæ omnia colligendorum fructuum causa fiunt,sic maritus, qui bona fide,id est,cum voluntate mulieris vtiles fecit impensas,illas deducit

528 Nec refragatur † tex.l.sinautē.§.vlt.ff.de rei vend. quem Bart.d.l.in fundo.num.8.intelligit, vt differentiam constituat inter has impensas, quæ ex re deduci non possunt,vt cum seruus didicit impensis possessoris exercitium, & illas impensas, quæ ex re possunt detrahi, quia concedo esse differentiam in deductione facienda, ex re deduci non possunt, quia inseparabilia sunt, non tamen illa in totum is possessor amittit,quia consequitur æstimationem, si illam ante restitutionem petat.l.aut si ante.ff.de rei vendicat.quę continuatiuè ponitur ad d.l.sinautem.§. vltim. Rursus nostra hæc aduersus Bartol.sententia,satis probatur in l.1.C.de infan.expos. & in l. ex argento.ff. commod. vbi harum impēsarum vtilium æstimationem, is possessor consequitur, nisi furto seruum illum is subtraxerit,immò à fortiori in solo detentatore procedit nostra hæc sententia, vt in † colono, qui inscio
529 domino vineas plantauit,est sing.text.in l.colonus.in princ. ff. loc. quem singularem appellat in hac re Tiraquell.de retract.conuent.§.7.gloss.1.num.16.& hanc aduersus Barto. sententiam esse magis receptam & veram,asserit Ioseph Lud,decis.24.nu.18.

530 Quartus est casus † in hoc possessore bonæ fidei & cum titulo, quoad meliorationes seu impensas voluptarias,quas is non per modum æstimationis,per abrasionem tantum deducit.sic probat.l.in fundo.§.censuimus.de rei vend.ibi Bart.nu.10.tex.in l. pro voluptarijs.ff.de impen.in reb.dot.fact.quam sententiam af-
* firmant omnes * Lorior.in d.l.fructus.col.7.verficu. voluptariè.Alc.d.l.impensæ.num.9.de verb.sign.probat.l.3.§.proinde.ff.de in rem vers.Sylua.consi.49.nu. 73.in fi.lib.1.

531 Declaratur primo nō procedere † cum dominus offert illarum impensarum æstimationem & solutionem,sic probant.d.l.in fundo.§.censuimus. & d.l.pro voluptarijs. tunc enim possessori non conceditur abrasio, sed cōsequi illam æstumationem debet : est enim hominum malitijs obsistendum, qui abradendo tollendoue has meliorationes nullum sibi commodum, sed maximum detrimentum domino afferunt,sic om
* nes * affirmant.ibi Bal.in fi. qui intelligit de vtilibus, vt tradit & Marsil.sing.410.vt nō possit tollere etiamsi esset ita conuentum.

532 Declaratur secundò non procedere † quando rei dominus has impensas alias fuisset facturus, tunc eo etiā inuito soluēda est possessori æstimatio.d.l.in fundo.nam sua voluntate quodammodo factę dicuntur. quare vt vtiles habentur, soluiq; æstimatio debet,l.3. §.proinde.ff.de in rem verso.Bar.nu.10.

533 Declaratur tertiò non procedere † quādo hæc impensa fit in re prōmercali,hoc est,quam vendere destinauit dominus : tunc enim hæ impensæ vtiles censentur,& ob id earum æstimationem soluit dominus d.l. in fundo.in fi.de rei vend.& ibi Bar.num.10.& text.in l.quod si eæ.ff.de impens.in reb.dot.fact.quæ de rebus
534 † promercalibus meminit & intelligit Alc.post Baptistam Pium libr.1. prætermiss. in in verbo, promercalis esse res quas præter vsum. venales habet paterfamilias,quod Budæo ante eos placuit in annotat. Pandect.sic apud Gell.legimus libr.4.noct. Attic.c.1.in fin. Ex ijs autem quæ promercalia & vsuaria in locis ijsdem essent,ea sola penoris putat,quæ sint vsui annuo. & Suet.in Iulio Cæs.'c.54. Ternisq; millibus numum in libras promercale per Italiam prouinciasq; diuenderet. quam sententiam & Cœlio Rodig. placuisse aliquando obseruauimus libr.28.lection. antiq. c. 20. in fin.

535 Declaratur quartò non procedere † in impensis his voluptarijs,factis in re dotali, quæ abradi nō possunt sine maximo rei dotalis incommodo,& cum modica vtilitate detrahētis.nam etsi cōsenserit ipsa mulier,nō tamen,nec abradere potest illa possessor,nec æstimationem cōsequi.sic intelligo textum l. pro voluptarijs. cū l.in voluptarijs.ff.de impēs.in reb.dot.fact.& tex.l. vnic.§.quod si voluptariæ.C. de rei vx.act.rationē illam esse arbitror, quia nullus in hoc dicitur esse mulieris cōsensus,cum imperita sit, simplex & ignara. in aut.de incestis nupt. in princ. & plura apud Tiraq.de legib. connub. lege.9.numer. 40.Gramm.decis.76. nu. mer.10. Neuiz. libr.1. Sylu. nupt. numero.9. & alibi sæpè.

536 Declaratur quintò † in rebus minoris.l.fi sine.§. interposito. de adminis.tut. vbi sic distinguitur vt suprà in muliere, probat tex. in c.1.de in integ. rest. Cur. Iun.consi.6.in fin.

537 Quintus est casus principalis in † possessore malæ fidei & sine titulo, quoad meliorationes necessarias quas is deducit.l. domum.C.de rei vēd.l. plane.de petit.hæred.Bartol.d.l.in fundo.numer.11. ff. de rei vendicat.omnes * in d.l.domum.Alc.in d.l.impensæ.nu- *
mero.8.de verb.significat.Loriot.d.l. fructus. colum. 6.& alia attulit Molin.d.gloss.5. num.75. illa est ratio, quia huic imputaretur si hoc non faceret.sic Bar. qui suprà.

538 Declaratur primò nō procedere † in fure ex tex. l.1. C.de infant.expos.& in l.ex argento.ff. de cond.fur.is enim nullas deducit, vt iam alias suprà admonui, an autem in foro animæ hoc concedatur doctè ac pulchrè explicauit vir doctissimus Didac. Couarr. in c. peccatum. in 2.part.§.6. de regu.iur. in 6.quare admonuit Martin. Lauden. tractat. de Castell. q.13. vt animaduertant Castellani ne in Castro à se per vim occupato aliquid impendāt,quia restituto castro impēsas deducere non poterunt,adductus ex tex.d.l. ex argento.

539 Declaratur secundò non procedere, † cum res non est effecta melior, isq; rei dominus non efficitur locupletior,vt probat.l.planè.in fi.ff. de petit. hæred.& in l.si pupilli.§.sed & si quis negotia.in fi. de neg. gest.habentur enim hæc, ac si factæ non essent, quare cessat omnis æquitas. Natt.consi.536.nu.11.libr.3.

540 Sextus est casus † in hoc possessore malæ fidei, quoad impensas vtiles quas is regulariter non deducit,vt probat.l.domum.in fi.C. de rei vend. quæ dum concedit detractionem melioramentorum, negat per æstimationem esse concedendam deductionem. sic regulam affirmauit Loriot.in d.l.fructus.col.6.verficu. impensæ vtiles.de reg.iur.quidquid dixerit Bar.d.l.in fundo.num.11.

541 Declaratur primò non procedere † quoad detractionem, quam facere is potest.d.l. domum. in fin. & probat.l.2.in fin.eod.tit.C. de rei vend.& l.habitator. ff.eo.Loriot. qui suprà.Nec aduersatur.§. ex diuerso. Instit. de rer.diuis. quia intelligitur ex rigore. Molin. qui suprà.num.89.

542 Declaratur secundò,† cum res ipsa perijt,tūc enim nec detractionem nec deductionem consequitur. d.l. planè.de petit.hæred.Alc.d.l.impensæ.num. 6.

543 Illis autem casibus quibus conceditur huic possessori malæ fidei deductio ipsa, an id fiat † officio iudicis,vel per doli exceptionē,dubitat Bar.in d.l. planè. de

de petit. hæred. & magis mihi semper placuit sententia Molin.d.glo.5.numer.87.88.cum subsequentib.quo loco probat Martini antiqui glossatoris sententiam aduersus cæteros,& rectè subtiliterq; est plura iura interpretatus, etsi Eguin. Baro.in d.§.ex diuerso. Instit. de rer. diuis. differentiam constituere videatur, inter bonæ fidei & stricti iuris iudicia, vt apud eum.

544 Septimus est casus † in hoc malæ fidei possessore, quoad impensas voluptarias, quas is regulariter non deducit, non enim in re aliena superuacuas impensas facere potest.l.vtiles.in fin.ff.de petit. hæred. sic regulam constituere videtur Loriot.d.l.fructus.col.7.ver. voluptariæ. qui rectè à Bart.in d.l.in fundo. nu.11. in fi.dissentit.Natt.consi.536.num.10.lib.1.& d.l.vtiles.explicat Sarmiētus lib.1.select.interp.c.10.nu.10.qui eam cum illi repugnantib.studet conciliare.

545 Declaratur primo non procedere † cum detrahi possunt sine detrimento rei cui appositæ sunt d.l. vtiles.in fi.nam cum facilis sit separatio,nō videtur velle donare,quod secus in inseparabilibus.Alc.d.l.impensæ.nu.9.de verb.sig.& sentit Loriot.qui tamen Alc.aduersari videtur.simile est quod suprà diximus de muliere & minore.

546 Octauus est casus † in possessore bonæ fidei à principio, & ex post malæ fidei, qui deducit vt bonæ fidei,quæ eo tempore ab eo facta sunt & econtra,iuxta distinctionē sup. relatam in singulis casibus. sic Bar.d. l.in fundo. nu.12. in ijs enim singula momenta spectamus.l.qui bona fide.in prin.verfic.quæstio in eo est.ff. de acq.rer.dom.

547 Nonus est † casus in eo qui à principio fuit malæ fidei & deinde effectus est bonæ fidei,quo in casu Bar. d.l.in fundo.num.13.relinquit cogitandum, inquit tamen conferre textum.l.2.post prin. quis ordo in bon. poss. seru. ipse autem dicerem idem esse quod in casu præcedēti, vt impensæ factæ tempore malæ fidei eam habeant determinationem, quam suprà diximus in malæ fidei possessore,cuius animus semper spectatur: quæ verò factæ sunt tempore bonæ fidei, idem quod in cęteris casibus sit suprà relatis.singula enim momēta spectantur.d.l.qui bona fide.

548 Decimus est † casus (à nemine hactenus vt vidi propositus) in possessore, nec bonæ nec malæ fidei, quale
549 est in eo qui † dubitat, is enim nec bonā,nec malam fidem habet,gloss.l.1.C.de acqu.poss.gloss.l.2.ff.pro sol. & in l.3.§.ex pluribus.ff.de acq.poss.vbi Iaf. nu.8.com
* munem * testantur.Balb.tract.præscript.2.part.3.par. princ.q.2.in fin. & q.3.Fel.in c.vltim.numer.9.de præscrip.latè Didac.in c.possessor.2. part.§.7.num.3. & in hoc idem ipse concluderem, quod concluditur in casibus suprà relatis: vt illas meliorationes & impensas tanquam bonæ fidei possessor deducat, quæ ante dubitationem vel post fecit : illas autem quas fecit tempore dubitationis deducat, vt is malæ fidei possessor deducit.ea in hanc sententiam adducor ratione,quod hic dubitans,habetur potius vt possessor malæ fidei, quàm bonæ, hoc ex eo demonstratur, quod non potest incipere præscribere, vt relati omnes affirmant, quod posset vbi ad bonam fidem potius inclinaret. præterea in casu nostro suæ negligentiæ & culpæ esset adscribendū, quod in rē, quam alterius esse ambigit, impendere voluerit.

Vndecimus † casus est in solo detentatore, vt in
550 colono,commodatario & similibus, ij quoad expensas & meliorationes necessarias,habent deductionē.l. colonus. de vi & vi arm.in l.in rebus.§.possunt.ff.cōmod.

551 Extenditur procedere † etiam in colono, qui ob non solutē pensionem expelli potest à possessione, adhuc enim deducit melioramēta.l.dominus horreorū. §.1.vbi Bart.ff.loc. & probat.l.colonus. in princip. ff. eo.loc.Paris.consi.79.num.16.libr.3.Tiraquel. tract. de retract.conuent.§.7.gloss.1.num.16.Alciat. respons.20. nume.8.Ioseph.Lud.decis.34.num.9. & non modo exceptionem sed & actionem habet.Castren.consi.268.de quo infrà.col.3.versic.sed in contrarium citat.d.l.dominus horreorum.§.1.ibi dum subdit, colonum, qui paruo conduxit, perdere ipsa melioramenta, si ob nō solutam pensionem expellitur.

552 Declaratur, non † procedere quoad modicas impensas.d.§.possunt.& in l.omnino.ff.de impen.in reb. dot.fact.Castren. consi.268. viso puncto suprascripto. col.3.vers.si verò parua.lib.2.in nouis. Zas.in l. diuortio.§.impendia.nu.9.solu.matr.

553 Declaratur secundò non procedere † si meliorationes & impensæ ascenderent ad maximam summam,ita vt non posset eas dominus commodè soluere. nam tunc nec necessariò, nec vtiliter factum videtur.sic in his terminis Bal.consi.116. Columbin. col.2. vers.sex præmissis apparet.lib.1.quem secutus fuit Tiraq.de retract.conuent.§.7.glo.1.nu.5.circa med.sentit Castren.d.consi.267.col.3.vers.& sic econuerso. & alia retuli suprà vbi Bald.citaui.consi.372.libr.3. & Craue. consi.3.numer.19.etsi loquantur in marito. Zas.d.§.impendia.nu.6.9.

554 Duodecimus † est casus in eodem detentore, quoad meliorationes vtiles, vt idem sit dicendum, vt in casu præcedenti. d.l. in rebus.§. possunt. ff. commod. Aret.consi.111.nu.7.

555 Declaratur nō procedere tunc † quādo vellet abradere,nam si dominus offert solutionem,debet eam recipere,etsi aliter esset pacto conuentū : sic Bal.l.in fundo.in fi.de rei vend.dicit esse singulare Marsi.sing.410.

556 Tertiusdecimus casus in eodem † colono & detentore quoad expensas & meliorationes voluptarias, quarum æstimationem, nec deductionem consequitur.sic Castren.d.consil.268.colum.3.verfic.de expensa verò.

Ex his satis superq; intelligere potes lector beneuole,quibus in casibus liceat possessori opponere solutionem melioramentorum, seu impensarum, cùm vt rem restituat conuenitur. Verum quia dubitari contingit sæpissimè, quomodo soleant hæ meliorationes seu impensæ æstimari, non ab re fore duxi, si paucis rem alioqui in foro summæ vtilitatis,explicabo.

Regulam itaque,ac solidissimam constituunt omnes * conclusionem: † melioramentorum æstimatio- *
nem faciendam esse secundum tempus restitutionis 557 rei,non secundum illud tempus,in quo facta sunt melioramenta,sic probat Bartol.in l.domos. de leg.1.vbi Castr.& Ang.idem affirmant. ibi Alex.numer.1.& Iaf. num.4. communem testantur. plures alios in hāc sententiam afferunt Boer.q.44.nume.12.13. Molin.in consuetud. Parisiens. tit.1.§.1.gloss.5. numer.97. addo ipse Ruin.consil.38.in fin.libr.1.consil.117.num.1.2.libr.3. & consi.165.num.6.lib.4.Grat.consil.9.num.14.consil.132. num.14.15.lib.2.Curt.Iun.consil.144.in fi.Paris. consil. 16.nu.185.lib.2.Cap.decis.93.in fi.Roland.à Valle consi. 28.nu.14.& consi.30.nu.6. qui Corn.Negus. & alios citat.his accedit Ioseph.Lud.decis.24.nu.25.sunt omnes adducti eo † text.l. domos. quem singularem dicunt 558
omnes,& quem vnus ex multis Molin.d.num.97.perpendit,in illis verbis, ædificiorum quantitatibus extantibus.ecce(inquit ille)de extantibus, nō prætéritis loquitur.sed facilis est reiposio, quia in omnibus Codicibus legitur,ædificiorum quantitatibus æstimatis. Rursus etiam si legeretur ædificiorum quantitatibus extantib.æstimatis, vt in vno meo manuscripto legitur, nihil adhuc est, quia etsi eo loco designet Papin. ædificiorum extantium æstimationem faciendam,nō tamen designat secundum quod tempus, nam ædificij quantitas ostenditur ex materia adhuc præexistenti, valor tamen materiæ non ex eo tempore, vel ex antiquo non designatur,nec in eo text.declaratur satis.accedit præterea, quod si is textus legitur vt in Florētino legitur vt testatur doctissim† Ant.Aug.iuris nostri verus alter instaurator,quādoquidem sua illa assidua

Universidad de Deusto
Biblioteca

& in defessa diligentia, plura restituerit v etustate collapsa, quæ maximum alioqui nostris negotium faciebant. is inquam Ant. Aug. libr. 3. emend. iuris c. 1. in oppositum potius vrget text. illum. sic enim is legit, & ædificiorum ætatibus examinatis. sic etiam legitur in Codice nouè edito opera & diligentia Ludouici Russardi Biturigensis. vult ergo Papin. ædificiorum ætates examinandas esse, non ergo sola illa, quæ est tempore restitutionis: scio etiam doctissimum Iacob. Cuiac. libr. 6. obseru. c. 3. interpretari. ætatibus æstimatis, id est, amplitudine & magnitudine ædificiorum considerata, quæ interpretatio nostram confirmat, si intelligatur de ædificiorum amplitudine præsenti tempore considerato. suadetur ex l. si modo. quæ immediatè sequitur. d. l. domos. quam Greg. Haloãder vna simul cum. l. domos. legit, inquit enim, si modo nulla culpa &c. præsupponamus consumptas esse incendio ædes sine ædificantis culpa. quomodo æstimatio fieri poterit secundum quantitatem extantem, vel etiam quomodo consequi is possessor potest, quanti res melior potuit eo tempore esse, cum res quę non extat nec videri, nec æstimari possit: vt si funditus cõsumptum ædificium esset. rursus si tempus præsens spectaretur, quorsum aliquid relinquere arbitr. o boni viri, vt in d. l. domos. dicitur.

560 Nec suffragatur illa ratio † Molin. esse æquissimum, ne vltra valorem præsentis temporis persoluat is, cui restituitur, cũ ad eum nihil perueniat, quia respondeo, non personam tantum, cui fit restitutio, sed & restituentis considerari, qui eam iacturę pati nõ debet, cum quod egit necessariò non tantum ad sui vtilitatem, sed illius cui facienda est restitutio: nam ex quo non est passus rem consumi, illi cui facienda est restitutio maximam attulit vtilitatem.

Nec aduersatur illa ratio, quam perpendunt Alexand. & alij non nulli in d. l. domos. non esse æquum, quod tempus factarum impensarum spectetur, quia interim is possessor erat dominus, & consecutus est vtilitatem. respondeo esse consecutum, quia dominus erat, nec tenetur fructus imputare, quos vt dominus fecerat, vt declarat Alexand. in d. l. domos. numero. 2. versicul. nam istud. & si dicatur, si vt dominus expendit, ergo non detrahit, ne ex alieno lucrum faciat. respondeo esse dominum sed reuocabiliter, cum sciat se debere restituere, & quas facit necessarias impensas coactè & inuitus facere potest, vt cum inopia opprimitur, quare fideicommissarij hoc commodum potius respicit, quàm ipsius grauati hæredis. Quamobrem Bald. in auten. excipitur. C. de bon. quæ lib. &c. & in c. 1. §. si vasallus. in tit. hic finitur lex. deinde incip. consuetud. quem ibi alij sunt secuti. & Barb. consil. 63. colum. penult. libr. 1. qui Bald. intelligit, cum per culpam rem possessor perdit, sic & Ruin. consil. 24. numer. 10. libr. 1. quod & statim suprà retulimus. numero. 502. 503. 504. & Iaf. in l. 2. numero. 29. C. de iur. emphyt. dum loquuntur de emphyteuta & vasallo, affirmant omnes expensas esse soluendas. nec dissentit Cas. in d. l. domos. dum ait melioramenta facta ad perpetuam rei vtilitatem æstimari secundum tempus quo illa facta sunt, sic declarans textum. l. & in totum. de impens. in reb. dot. fact. & in hanc sententiam

561 adducuntur ex † text. illo. §. si vasallus. quo dicitur constitutum, licere vasallo consequi omnes impensas, vel tollere ipsas meliorationes. Molin. in d. gloss. 5. numer. 97. inquit, non esse standum huic dispositioni cum a Barbaris & imperitis compilatoribus fuerint illæ constitutiones in legum formam redactæ.

562 Sed vereor ne hæc responsio minus sufficiat, quandoquidem per tot secula approbatæ sint & longo vsu obseruatæ, quare ipse potius dixerim. d. §. si vasallus. referre singularem Regni consuetudinem, vt ille tituli inscribitur: & † consuetudo dicitur esse localis, nec de loco ad locũ trahitur. Bart. l. 1. §. si quis hoc in-

563 tet dicto. de itin. actu. priua. Deci. consil. 483. nu. 21. 22. nec de persona ad personam. Ruin. consil. 157. in fi. lib. 3. ex persona ergo vasalli non trahitur ad cæteras: solet & citari † text. l. in totum. ff. de impens. in reb. dot. fact. vbi impẽsa à marito facta in re dotali restituitur in totum, vt est facta: respondit Comens. & alij vt refert Alexand. d. l. domos. sed mea sententia nihil est, ex ijs quæ infrà subijciam satis erit responsum. † text. 565
autem. l. vbi purè. §. vltim. & l. mulier. §. sed enim. versic. sed & ipse. ad Trebell: qui hæredi sumptuum detractionem concedunt, intelligunt interpretes, facta æstimatione præsentis temporis non præteriti. sed non leuis diuinatio & ad textũ suppletio hæc videtur, cum factorum sumptuum simpliciter, non æstimationis detractionem concedat, nisi dicamus non esse mirum quod vna lex alteram suppleat, & declaret, in eadem materia præsertim.

Quare ipse sic declararem quod aut is, qui fecit meliorationes, est rei dominus, vel directus, vel vtilis, vel reuocabiliter: aut est solus possessor vt fructibus certo tempore fruatur. In domino dico obseruandam esse. l. domos. dispositionem, vt scilicet fiat arbitratu boni viri ædificiorum & melioramentorum æstimatio, non simpliciter secundum tempus præsens, sed consideratis omnibus temporibus, hoc est, considerato principio temporis, quo is cœpit impendere, medio tempore, & præsenti: nam & hoc modo illius boni viri arbitrium erit æquum, si tempora, circunstantias & similia considerabit. In secundo casu cum is, qui impendit est solus possessor, omnem impẽsam deducet: ea ratione, quia non tenebatur illas aliquo modo sui causa facere, sed quod egit tanquã negotiorum gestor domini egit. non mirum si omnem impensam vt fecit detrahit. sic intelligo. l. & in totum. de impens. in reb. dot. fact. nec enim † maritus dicitur dominus 566
verè, hoc est irreuocabiliter rei dotalis. l. doce ancillam. C. de rei vend. & ideo esset iniquum vt in necessarijs impensis, in re penitus aliena, erogaret, & probata relata declaratione ad d. l. domos. clara remanebit illa difficultas, in qua hæsitant interpretes ibi, & latè Ruin. d. consil. 117. col. 2. lib. 3. quando res, ob meliorationes tempore restitutionis, redditur pretiosior & maioris prouentus, quam fuerit tempore quo facta est impensa: nam si relata à nobis perpendatur declaratio, omnis cessabit dubitatio. cum autem melioramenta æstimanda sunt, an habenda sit ratio ædificij constructi, vel potius ruderum, videndi sunt Bero. q. 96. num. 4. 5. Carol. Molin. in consuetud. Paris. tit. 1. §. 1. glo. 5. nu. 98. Iul. Clar. lib. 4. sentent. §. feudum. q. 88. ver. sed quæro nunquid. Et hanc ipsam sententiam alijs recensitis, secutus est Ioseph. Lud. decis. 58. nu. 10.

Erit præterea animaduertendum possessorẽ ipsum, vel dominum, qui meliorationes † has fecit, debere 567
probare à se factas vel altero cui ipse successit, sic egregiè admonuit Castr. cons. 268. viso supra scripto puncto. col. pen. vers. ad vnum tamen aduertendum. lib. 2. in nouis.

Vt ergo eò redeamus vnde per longas vtilissimas digressiones discessimus. † agenti inquam hoc remedio recuperandæ, non posse obijci exceptionẽ retentionis causa melioramentorum. illa fortè videtur ratio, quia possessorium hoc, non admittit aliquam exceptionem, quæ requirit altiorem indaginẽ (vt olim diximus) cum ergo melioramenta sint liquidanda, non debet posse impediri possessionis restitutio, vt dicimus † cum sententia est exequẽda in re principali. nec 569
enim potest impediri per exceptionem retentionis melioramentorum liquidandorum, sic Castrens. consil. 326. libr. 2. est consil. 268. viso supra scripto puncto. colum. 2. libr. 2. in nouis. quod sæpè supra citaui. & idem in casu nostro vt saltem præstita cautione de soluendis melioramentis liquidatione facta, possessio sit concedenda, respondit Goz. consil. 100. nume. 21. Petrus Benecintend. conclus. 77. numero. 10. & confert

quod

quod olim diximus supra in. 1. rem. recup. possess. q. 17. declarat. 1. Instrumentum tunc demum impedire possessionis restitutionem, cùm est liquidum, ob nullam oppositam exceptionem, & executionem sententiæ nõ retardari per exceptionem, quę altiorem postulat co-
✻ gnitionem, tradunt omnes ✻ in l. 4. §. condemnatum. vbi Rip. num. 20. de re iud.

Contrarium verius est, etiam retardari hanc restitutionem etsi liquidata adhuc nõ sint melioramenta: nam sic retardatur sententiæ executio, vt egregiè tradit Capic. Neap. decis. 17. vbi retulit in eo sacro consilio Neapol. sic fuisse decisum. & tandem sic intelligit Castrens. d. consil. 326. 268. & ea inter cætera adducitur ratione Cap. quia concedunt iura rei retentionem, vt soluantur melioramenta. l. si in area. gloss. l. si non sortem. §. si certum. de cond. ind. gloss. l. colonus. de vi & vi arm. & idem quod Cap. respondit in nostris terminis Ruin. consil. 84. in fin. libr. 1. qui negat hoc casu
570 sufficere, † si fideiussor illi possessori, de soluendis melioramentis facta liquidatione offeratur. idem sensit Tiraq. de retract. conuent. §. 7. glos. 1. num. 13. alia supra retulimus in 1. remed. q. 1. vbi alios plures citaui, in prima extentione, vbi retuli Negusan. Goz. & Ripam. alios recenset Franc. Marzarius in epit. fideicommiss. quæst. 66.

571 Declaratur primo non procedere † quando in differẽdo subesset aliquod periculum, tunc enim executio nullo pacto est differenda. Castr. d. 268. col. 2. versi. nec subest. Cap. d. decis. 17. in fin.

572 Declaratur secundo † vbi incontinenti nõ adessent probationes factorum melioramentorum. sic declarat Bald. consil. 309. quæritur vtrum. in fi. lib. 2. tunc non erit retardanda executio.

QV AERO quadragesimò, quid si spoliatus agẽs
573 † hoc remedio reintegrandæ, contra spoliatorem excipientem de melioramentorum solutione, replicet, fructus ab eo perceptos vna cum ipsis melioramentis factis, cõpensandos esse. an audiẽdus sit? Hæc est in foro quotidiana quæstio, & vt perdifficilis à nostris interpretibus non satis ordinatè explicata, ipse autem pro viribus conabor lucem aliquam tantæ obscuritati afferre. est ergo opus vt ex ordine videamus, quos fructus suos faciant possessores, & quos non. sic enim intelligemus, quos suos faciunt non compensare, & è contra eos compensare debere, quos suos non faciunt, & aliàs restituturi essent. sic vno verbo animaduertit Soc. Iun. consil. 182. numer. 26. libr. 2. quo res red-
574 datur clarior, illud primo sciendum est. † fructus propriè dici, quod superest deductis impensis ad illos percipiendos factis. l. fructus. vbi latissimè Iason. nu. 12. ff. soluto matrim. & infinita prope congerunt Tiraquell. de retract. consang. §. 15. gloss. 1. numer. 8. 9. cum multis sequentib. Molin. in consuetud. Paris. tit. 1. §. 1. gloss. 8. num. 13. 14. Cap. decis. 20. Boer. q. 44. num. 24. 25. & alijs sequentib. Didac. libr. 1. var. resolut. c. 3. num. 3. sic in Gallia seruari & fuisse iudicatum refert Rebuff. in commentar. Reg. constitut. tom. 3. titul. de fructib. & eorum restitut. artic. 2. gloss. vna. numer. 30. & detrahi etiam expensas causa custodiæ factas etiam à malæ fidei possessore tradit Rom. sing. 336. malæ fidei &c. & ibi recentiores apostillantes. Catelian. Cott. in suis memorabil. in verbo, statuto Mediolani cauetur, quod &c. vbi latissimè. Chass. consil. 61. numer. 5. 6. qui illud
575 fortius affirmarunt, † prædonem quemuis semper deducere has impensas ad fructus colligendos, & nouissimè declarat Sarment. lib. 9. select. interp. c. 10. num. 15. quare intelligimus, quod si ex prædijs colligantur sacci centum frumenti, & tantum sit impẽsum in prædijs colendis, quod ascẽdat ad summam seu valorem saccorum quinquaginta frumenti, dici verè posse ex illis prædijs fuisse solum perceptos saccos quinquaginta. si ergo iure appareat possessorem illum, qui possessionem restituere tenetur, teneri etiam fructus perceptos restituere, vt in casibus, quos statim enumerabimus. is si aliquas impensas, vel necessarias, vel vtiles, vel voluptarias in re ipsa fecerit, quas sibi restitui & rependi à domino, qui prædium sibi restitui iure postulat, illas inquam impẽsas & meliorationes, cum illis fructibus domino restituendis, compensabit. l. sumptus. vbi Bar. ff. de rei vend. Tiraq. de retract. consang. §. 15. glo. 1. num. 14. Soc. Iun. consil. 182. num. 34. lib. 2. Cur. Iun. consil. 165. num. 15. 16. Copus tract. de fructib. lib. 1. tit. 1. c. 6. Brech. l. vsura. nu. 8. de verb. signif. Sylua. consil. 49. num. 74. lib. 1. vbi idem in pensione domus affirmauit. & declarat Corn. consil. 86. num. 8. lib. 4. Imol. consil. 112. in fi. & in alijs melioramentis Corn. consil. 147. in fi. lib. 1. & consil. 147. num. 1. lib. 2. Natt. consil. 536. num. 8. lib. 3. & praxim docuit Didac. lib. 1. var. resol. c. 8. nu. 4. versic. quid igitur bonę fidei. dum ait, quod fructus restituendi compensantur cum impensis melioramentorum rectè à possessore deducendorum, si tanta sit vnius vt alterius summa: si autem maior est summa melioramentorum, pro residuo retineri res ipsa potest, vt in præcedenti quæstione docuimus. si verò fructuũ maior est summa, quod ex illis superest, cum re restituendum est.

Nunc ergo superest, vt intelligamus, quos fructus possessor suos faciat, quos non. iam satis intelligimus ex crebriore interpretum sententia triplicem esse † fru- 576
ctuũ speciem, naturales, industriales & ciuiles, etsi ingeniosissimè Vaco. Rõ. lib. 2. decla. iur. c. 75. addiderit quartam speciem, naturalium scilicet & industrialium simul, quod non multum placet. & Ioan. Copus Paris. tractat. de fructib. libr. 1. tit. 2. c. 3. duas tantum reperiri species dixerit, naturalium scilicet & industrialium, cum I. C. in l. fructus. ff. de vsur. qui cum fructuum diuisionem posuit, nullam fructuum ciuilium rationem habuit. vnam etiam fructuum speciem, quam accidentalem & casualem appellat, attulit Boer. q. 224. num. 7. quem est secutus Reb. in commentar. reg. constit. tom. 3. tit. de fructib. art. 2. gloss. 1. num. 38. cuiusmodi sunt spolia ecclesiasticorum, vt apud eos fructuum diuisionem aliam attulit Bellamer. in c. grauis. num. 43. de restitu. spol. verum quo faciliorem nos asseramus doctrinam, communem sequemur diuisionem, quam viros doctissimos probasse animaduertimus, vt Carolum Molin. in consuetud. Parisien. tit. 1. §. 1. gloss. 1. num. 33. Didac. lib. 1. var. resol. c. 3. num. 6. Cora. lib. 5. miscell. iur. c. 9. Petr. Loriot. in l. fructus. col. 7. versic. fructuum diffinitiones. de regu. iur. hac ergo in re tres casus principales constituam, quos per suas cõclusiones subdistinguam. Primus erit quo ad fructus naturales. Secundus quo ad fructus industriales. Tertius quo ad ciuiles.

Primus casus, quo ad † fructus naturales est. Sunt 577
autem fructus naturales, qui sui natura ex re sponte & sine hominis vel saltem modica industria proueniunt, vt pomum, pirum, ligna, pecorum fœtus, lac, lana & similia, vt relati supra interpretes affirmant, ex l. si nauis. versicul. nam & si. de rei vend. l. fructus. ff. de vsur.

In his ergo fructibus, prima est conclusio, in † pos- 578
sessore vero & legitimo, cum vero titulo & bona fide, qui hos fructus, vt cæteros omnes, tanquam rei principalis verè dominus suos facit, & iure dominij acquirit. l. qui scit. §. 1. ver. porro. de vsur. Cæph. consil. 63. nu. 10. lib. 1. quidquid † enim ex re domini prouenit, do- 579
mini efficitur. l. 2. §. item quæritur. ff. de acq. rer. dom. l. idem Pompon. §. idem scribit. de rei vendic. §. itemq. Instit. de rer. diuis. & rem carere difficultate nemo est qui nõ videat, vt regulã sic cõstituit Io. Copus, tract. de fructib. libr. 2. tit. 1. c. 1. quod libenter dixisse volui, quia Bar. in l. ex diuerso. §. 1. nu. 5. de rei vẽd. refert aliquos aliter sensisse & malè.

Secunda est conclusio in † possessore bonæ fidei si- 580
ne titulo, vel cum titulo, sed inualido, qui hos fructus interim donec possidet suos facit. l. bonæ fidei. in prin. ff. de acquir. rer. dom. si verò ad rei restitutionem

con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cõdemnatur, hos quoque fructus restituit. vt probat
581 l. fructus percipiendos. ff. de vsur. quæ iura sic † concilio, vtraque enim loquuntur in possessore bonæ fidei, & cum titulo, inualido tamen: nam l. bonæ fidei. in emptore loquitur qui rem pupilli emit, vel in eo, qui rem à præside contra legem repetundarum donatam est assecutus, sic l. fructus. loquitur in re viro ab vxore donata, quæ donatio inter eos non consistit. l. si eum, qui. ff. de don. inter vir. & vxor. etsi Lud. Charond. libr. 1. verisimil. iur. c. 7. in fin. intelligat d. l. fructus. in casu illo solum, non in cæteris, & malè. sic ergo vt diximus, intelligi & declarari possunt Dd. interpretationes, vt Barto. in d. l. ex diuerso. §. 1. numero. 6. de rei vend. Abb. in c. grauis. numer. 6. de restitut. spol. quo loco Bellam. numero. 14. 15. sic declarandus est. sic Curt. Sen. consil. 72. princeps defunctus. colum. 4. verſic. quarta conclusio. Didac. Couarr. lib. 1. var. resolut. c. 3. numer. 6. in fin. Cæph. consil. 63. numer. 12. lib. 1. dum in primis affirmant, hunc possessorem fructus suos facere, sed restituendo rem, teneri & illos restituere. est ergo conclusio, possessorem bonæ fidei sine titulo, vel cum titulo inualido, restituendo rem, restituere etiam fructus. Non ignoro tamen Arrium Pinell. in repetit. l. 2. C. de rescind. vendit. part. 2. c. 4. num. 58. hanc conciliationem improbasse cum alijs antiquorum, & nouam ipsum adiecisse, ad quem nunc breuitatis studio lectorem reijcimus.

582 Declaratur primò, † cum fructus illi tempore litis contestatæ extant, secus si ante sint consumpti. l.
583 quæsitum. in fin. de acquir. rer. dom. † l. sequitur. §. lana. de vsucap. sic declarando doctissimè admonuit Gouea. noster libr. 2. lect. var. c. 15. qui sic intelligit &
584 declarat † d. l. fructus. de vsur. nec dissentit Ioan. Cop. de fructib. lib. 2. tit. 4. c. 7. num. 2. 3. qui citauit. d. §. lana. idem censuit Petr. Loriot. in d. l. fructus. col. 24. de reg. iur. & Brech. Turonen. in l. partum. numer. 5. de verb. signific. dum inquit hunc bonæ fidei possessorem intelligi sibi acquirere fructus hos naturales si consumpserit, non si extent adhuc.

585 Declaratur relata declaratio, non procedere † si consumpserit, sed locupletior factus sit, tunc enim tenetur omnino restituere. gloss. in d. l. ex diuerso. §. 1. nec dissentit Bald. in l. ancillæ. col. pen. verſic. item dubitatur. C. de furt. Loriot. in d. l. fructus. col. 24. de reg. iur. Bellam. c. grauis. num. 8. in prin. de restitut. spoliat. Iason. l. Nesennius. §. fundum. nume. 3. de re iudic. Sylua. consil. 49. num. 7 8. libr. 1. & † locupletior in dubio
586 quis factus non dicitur (vt obiter ad rem tamen hoc dicam) vt crebrior hæc videtur nostrorum sententia, vt eam probauit Ang. consil. 133. & consil. 160. quem est secutus Iaſ. in l. Nesennius. §. fundum. numer. 4. de re iudic. Ruin. consil. 204. num. 15. libr. 1. Curt. Sen. consil. 72. col. 4. verſic. septima conclusio. Curt. Iun. consil. 6. num. 26. in fi. consi. 28. in fin. Molin. in consuetud. Paris. tit. 1. §. 22. numer. 52. idem sensit Dec. in l. ex pœnalibus. num. 6. de reg. iur. & Gomes. §. actiones. num. 21. Instit. de act.

587 Non me latet tamen Ang. (qui alioqui † pater Practicæ dicitur, secundum Calcan. consil. 16. nume. 46. & quem ob præexcellentem doctrinam verum Ang. appellat Chass. cõs. 53. nu. 8. & à quo in praxi recedere tutum nõ esse credidit Dec. in cons. 179.) sibi parum constantem aliter sensisse in l. vtrum. per gloss. ibi. ff. de petit. hæred. vt idem censuit à seipso recedens Dec. in l. certi condictio. §. quoniam. nu. 3. ff. si cert. pet. & hanc posteriorem probauit Rui. consi. 24. in fi. lib. 1. & cons. 29. num. 13. libr. 2. Soc. autem in l. in pupillo. de re iudic. non est ausus vnam ex relatis affirmare, sed anceps subsistit, quod fecit & Fel. in c. de quarta. numer. 31. de præscrip. sic & Bero. in c. grauis. num. 30. 47. de restitut. spoliat. crebrior sententia magis placet, & hæc declaratio præcedentis declarationis, erit extensio conclusionis.

588 Declaratur secundo nõ procedere relata † conclusio, cum per triennij lapsum is possessor fructus hos vsucepit, vt probant gloss. & Bart. in l. sequitur. §. fructus. de vsucap. & Bald. in l. 1. col. 2. verſi. nota quod ex priuilegio. C. de vsur. & fructib. rei leg. inquit priuilegium bonæ fidei possessoris esse in præscribendis fructibus extãtibus à solo separatis, siue is titulum habeat, siue nõ, quod esse admodum dignum notatu dixit Curt. Sen. d. cons. 72. col. 4. verſic. sexta conclusio. qui Ang. Aret. Imol. Castr. & alios retulit, & ibi in fine illius responsi verſic. limitat tamen &c. latissimè tradit Tiraquell. de retract. consang. §. 15. glo. 2. num. 17. Balb. tract. præscrip. 4. part. 4. part. princ. q. 35. Soc. Iun. cons. vlt. nu. 9. libr. 1. Crau. cons. 312. numer. 2. quod intelligit Rui. cons. 204. nu. 5. libr. 1. quando is † possessor proba- 589
uit se triennio hos fructus retinuisse, antequam consumpsisset, quod est admodum notatu dignum, si verum est. & idem quod Ruin. sensisse videtur Soc. Sen. cons. 82. nu. 29. verſi. tertio respondeo. lib. 4. & Bellam. decis. 412. alias affert declarationes Ber. in c. grauis. nu. 42. 43. de rest. spol.

Tertia est conclusio in his † fructibus naturalibus, 590
cum possessor est in mala fide, tunc suos non facit, sed omnino restituere tenetur. l. si nauis. in fin. de rei vend. l. qui scit. §. vlt. de vsur. l. certum. C. de rei vend. Bero. c. grauis. num. 34. de restit. spol. Sylua. consil. 49. num. 79. libr. 1. & est satis clarum, quia si tenetur restituere industriales, vt infra dicemus, quanto fortius hos naturales.

Extenditur procedere etiam si † elapsum esset tri- 591
ennium, quia hodie ex iuris Pontificij constitutionibus nullo tempore malæ fidei possessor præscribit. c. vlt. de præscrip. sic in nostris terminis respondit Soc. Sen. cõs. 251. in fi. lib. 2. & cõs. 82. nu. 24. in fi. li. 4. & Brech. Turon. in l. partum. nu. 9. de verb. sign.

Quarta est conclusio † in his fructibus naturali- 592
bus, cum possessor est ab initio bonæ fidei & ex post malæ fidei, vel è contra, cum ab initio est malæ fidei, & ex post efficitur bonæ fidei. quo in casu est concludendum, quod pro eo tempore, quo fuit bonæ fidei, sic lucretur hos fructus vt facere consueuit possessor bonæ fidei, iuxta relata supra in 2. concluſ. pro eo vero tempore, quo est malæ fidei, idem sit quod in tertia conclusione supra est dictum, ea ratione in hanc adducor sententiam, quod in fructibus acquirendis singula temporum momenta spectari solent. l. qui bona fide. verſ. & magis. & l. bonæ fidei. §. in contrarium. ff. de acq. rer. dom. & alia infra dicemus in sequenti casu in concluſ. 3. in fin.

Secundus est casus principalis, † in fructibus indu- 593
strialibus, & sunt fructus industriales, qui ex hominis industria proueniunt. l. si nauis. de rei vend. l. fructus. de vsur. vt est vinum, frumẽtum, oleum & similia, vt latè tradunt relati supra in præcedenti casu. in prin. & multoties hic versatur iudicis arbitrium in dijudicãdo, an præualeat industria naturæ, vel è cõtra, vt animaduertit Bart. in d. l. ex diuerso. §. 1. num. 2. verſ. nam quandoq; requirunt. de rei vend. Soc. Sen. cons. 251. col. pen. verſ. supereſt postremo. libr. 2. Bero. c. grauis. nu. 9. verſ. nonnulli. de rest. spol.

In his ergo fructib. prima cõclusio est † in bonæ fi- 594
dei possessore sine titulo, vel cũ titulo sed inualido, is hos fructꝰ suos facit. sic, pbat tex. in l. fructus. de vsur. ibi, quos suis operis quæsierit veluti hærẽdo. in §. si qs à non domino. Inst. de rer. diuis. sic affirmant omnes,
* vt Bald. cons. 18. Benedict. in fin. lib. 1. Curt. Sen. con- *
sil. 72. col. 3. verſ. secunda conclusio. Iaſ. l. Nesennius. §. fundum. nu. 3. de re iud. Copus. tract. de fructib. libr. 2. tit. 4. c. 6. nu. 3. 4.

Extenditur primo procedere † etiam quoad æsti- 595
mationem, vt eam restituere non teneatur, si ante litem contestatam consumpsit. Loriot. in l. fructus. col. 24. sed quid de fructibus industrialibus. de reg. iur. si rectè tamen pensetur extensio ipsa, nihil plus habet, quàm conclusio, est enim necesse, vt consumpti sint hi fructus,

fructus, alioqui si extant, restituere tenetur. Bald. in l. 2. col. 2. verſic. quæ est ratio. C. de fructib. & litium expens. Bero. d. c. grauis. num. 29. verſicu. si verò. de restit. spoliat.

596 Declaratur primo relata † conclusio non procedere, quando tempore litis contestatæ & ita restitutionis rei principalis adhuc fructus isti extãt, vt relati interpretes affirmarunt. addo Ioan. Copum. d. tract. de fructib. lib. 2. tit. 4. c. 6. nu. 2. & probat textus l. certum. C. de rei vend.

597 Declaratur secundo, non procedere † in fructibus consumptis post litem contestatam. d. l. certum. in fin. C. de rei vẽd. in l. 2. C. de fructib. & lit. expen. §. & si hereditas. Inst. de offic. iud. l. præterea. ff. de rei vend. Bal. in l. 1. col. 2. verſ. quæro qd si hæres. C. de vsur. & fruct. rei leg. Copus. d. tractat. de fructib. lib. 2. tit. 4. c. 5. num. 2. 3. Loriot. d. l. fructus. col. 25. verſic. sed etsi. de reg. iur. quod verum intelligit Bart. in l. 2. col. 2. verſic. modo gloſſa quærit. C. de fructib. & litium expen. etiamsi post litem contestatam causa finiatur propter peremptam instantiam. & idem esse in fructibus beneficiorum seu sacerdotium. Bellam. c. grauis. nu. 21. ver. sexto principaliter. de rest. spol.

598 Declaratur tertio, in † fructibus his consumptis quouis tempore, si mala fide reperiantur consumpti. sic egregiè docuit Bal. in l. 1. col. 2. verſ. & nota quod ad hoc. C. de vsur. & fructib. leg. habetur enim hoc casu perinde ac si consumpti non essent.

599 Declaratur quarto, non procedere † cum ex fructibus consumptis, etiam ante litem contestatam, is possessor effectus est locupletior, quod in iudicijs vni- *
uersalibus concedunt omnes, * vt in hæreditatis petitione, ex claro text. l. item veniunt. §. eos autem. de petit. hæred. sic Bald. in l. 2. C. de fructib. & litium expens. Soc. Iun. Did. & Loriot. quos statim referam. in iudicijs tamen particularibus, vt in rei vendicatione & similibus, vt hoc nostro casu, maius est dubium, veruntamen adhuc crebrior est sententia, esse restituendos, vt eam probarunt Barto. in d. l. ex diuerso. §. 1. nu. 7. & ibi Ang. de rei vend. Abb. in c. grauis. num. 6. & ibi Butr. de restitut. spoliat. Alex. Iaſ. Dec. Alc. & Purp. in l. si me & Titium. ff. si cert. pet. Soc. Sen. cons. 251. col. vlt. verſ. secunda conclusio. lib. 2. Rui. consi. 24. in fi. consil. 204. nu. 2. 15. lib. 1. & cons. 29. num. 12. lib. 2. Afflict. decis. 240. nume. in fi. Loriot. in d. l. fructus. col. 25. verſic. sed quid si. de reg. iur. Soc. Iun. cons. 81. num. 6. cons. vlt. nu. 20. lib. 1. Copus d. tract. de fructib. lib. 2. tit. 4. c. 7. in fin. Didac. libr. 1. var. resol. c. 3. num. 6. verſic. tertia conclusio. ex quorum dinumeratione, clarè constat hanc es- *
se communem * etsi contrariam, & malè probauerit Cyn. Bald. Angel. & Imol. quos retulit Didac. qui supra d. verſic. tertia conclusio. qui eiusdem sententiæ retulit Curt. Sen. cons. 72. col. pen. & Curt. Iun. cons. 28. num. 3. & sibi parum constantem Rui. in cons. 91. num. 4. libr. 5. eiusdem sententiæ fuit Corn. consil. 301. circa primum. col. pen. lib. 1. Raphael. Comens. cons. 109. Domina Ioanna. in fin. qui hanc testatur communem: & hanc approbasse video Carol. Molin. in consuetud. Paris. tit. 1. §. 22. num. 49. & Bero. in c. grauis. num. 29. 30. & ibi ante eum Bellam. num. 8. 9. de restit. spol. à prima tamen, vt veriori & crebriori recedere nefas esse duco. lectorem tamen moneo, quod si in foro contingat casus, (contingit enim sæpè,) cum soluenda sit loco consumptorum fructuum æstimatio, illa spectanda
600 erit æstimatio iuxta † valorem fructuum, tempore illorum perceptionis, vt egregiè respondit Io. Ann. cõs. 38. nume. 3. vel saltem, vt docuit Bald. in l. 2. in fin. C. de fructib. & litium expens. verſ. quæro hæres præcepit &c. iuxta tempus consumptionis, quod adnotandum est maximè.

601 Declaratur quinto, nõ procedere † quando possessor vellet vti retentione ratione impẽsarum: nam tũc admittitur cõpensatio, vt generaliter supra admonui, & in specie hoc in casu sic docuit Loriot. in d. l. fructus, col. 24. verſic. sed quid de fructibus industrialib. de reg. iur. ex l. quod si artificem. de rei vẽd. addo. Bal. cons. 309. in fin. libr. 2. & Copum tractat. de fructib. lib. 2. tit. 4. c. 7.

Secunda conclusio est † in possessore malæ fidei, qui 602
hos fructus industriales suos non facit, sed restituere tenetur. l. certũ. C. de rei vend. in terminis nostris text. in l. 1. §. ex die. ff. de vi & vi arm. tradunt omnes * in c. *
grauis. ex illo text. vbi Bero. nu. 34. de rest. spol. Copus d. tract. de fructib. lib. 2. tit. 4. c. 1. nec est, qui à tam clara sententia dissentiat.

Extenditur primo procedere † etiamsi consumpti 603
fuerint ante motam litem. §. & si hæreditas. Inst. de officio iud. l. 3. C. de cond. ex leg. & docuit Loriot. in d. l. fructus. col. antepe. de reg. iur. Bero. in c. grauis. nu. 34. verſic. item de consumptis. de rest. spol. vbi latè Natt. cons. 536. num. 87. lib. 3.

Extenditur secundo † etiamsi auctor ipsius posses- 604
soris bonæ fidei fuisset. l. quæsitum. de acq. rer. dom.

Extenditur tertio procedere † etiam in fructibus 605
turpiter perceptis. l. cum hæreditas. ff. de petit. hæred. Copus d. tract. de fructib. lib. 2. tit. 4. c. 4. in fi. Loriot. in d. l. fructus. in fi.

Extenditur quarto procedere † etiamsi is malæ fi- 606
dei possessor titulum ex post consequatur, etsi enim prodesse soleat titulus ad lucrandos fructus, nõ prodest tamẽ hoc casu, cum procuratus, seu affectatus dicitur. sic Rom. cons. 324. & sing. 343. tu scis, quod malæ fidei &c. ibi Apostilla, qui Cyn. aliter sentiẽtem reprehendit, & rectè. & intelligit Rom. d. cons. 324. quando lite pendente titulus procuratur.

Extenditur quinto procedere † etiam in fructibus 607
non perceptis, quos is possessor sua culpa non percepit, cum percipere potuerit, vt hanc sententiam probarunt Copus. d. tractat. de fructib. libr. 2. tit. 4. c. 2. & Loriot. d. l. fructus. col. antepen. de reg. iur. quibus addo Fulg. consil. 137. quia ex facto. col. 2. verſic. ad secundum breuissimè. & consil. 190. col. vlt. verſic. ad secundum autem. & Molin. in consuetud. Paris. titu. 1. §. 22. num. 50. Natt. d. consil. 536. num. 17. libr. 3. adducuntur ex l. sed & pactus. in prin. ff. quod met. cau. ex l. ait prætor. §. per hanc. de his quæ in fraud. cred. ex l. 2. C. de fructib. & litium expens. ex l. quemadmodum. in fin. C. de agricol. & cens. libr. 11. & §. & si hæreditas. Instit. de officio ind. quæ iura in certis casibus specialibus locum sibi vendicare, malè opinatur gloſ. in d. l. ex diuerso. §. 1. in fi. gloſſæ magnæ. de rei vend. quæ ideo cõtrarium censuit, possessorem malæ fidei regulariter non teneri de nõ perceptis. quam opinionem alij plures, & malè secuti sunt, vt latè referunt Bero. c. grauis. num. 34. verſic. secunda sit conclusio. de restit. spol. Tiraq. de retract. consang. §. 15. gloſſ. 1. nume. 28. & Loriot. & Cop. qui supra ducti ex † l. si fundũ. C. de rei vend. 608
ex illis verbis, quos eum mala fide percepisse fuerit probatum &c. sumpto argumento à contrario sensu, quæ argumentatio non admittitur, cum alijs iuribus aduersatur. l. conuenticulam. C. de episcop. & cler. omnes * in l. 1. ff. de off. eius. sic declarat Loriot. & Mo- *
lin. præcitatis locis. rursus, vt vno verbo admonuit Io. Copus d. c. 2. etsi concedat l. si fundum. iam perceptos esse restituendos, non tamen negat quin & hi, qui percepti non fuerunt, cum percipi potuerint, restituendi non sint.

Quæ sanè vera extensio, sine difficultate eo in casu procedit, cum is malæ fidei possessor, pupilli bona possidet, nam tũc omnino fructus, qui percipi debuerunt sunt restituendi. gloſſ. not. in l. patri pro. §. item ex diuerso. ſ. in verbo, cum fructibus. ff. de minor. quã dicunt singularem Roman. consil. 454. colum. vltim. verſic. cæterum. & sing. 528. tu habes textum &c. Franc. Crem. singu. 134. tu scis quod tit. &c. Iaſ. l. apud Iul. §. 1. in fi. de leg. 1. Molin. in consuetud. Parisiens. titu. 1. §. 22. numer. 48. circa med. vbi & numer. 53. 54. declarat. aliquos citat Tiraquel. de retract. consang. §. 15. gloſſ. 1. nu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

28.in fi.idem censuit Bero.d.c.grauis.nu.34.in fi.de restit.spol.

609 Declaratur primo non procedere † in possessore malæ fidei, qui triginta annis possedit, sic declarauit Loriot.in d.l.fructus.in fin.de reg.iur.ex l.eos in.prin. vbi Bald.C.de vsur.Copus.d.tract.de fruct.libr.2.tit. 4.c.4.num.1.2.& ante eos Castren.l.sequitur.§.fructib. de vsucap.Balb.tract.præscript.4.part.4.part.princ. quæst.35.verficul.subdit Paul. de Castro. quod hodie non habet locum, cum præscriptio cum mala fide nõ currat.c.vltim. de præscript. si autem bona fide possideret,verum esset,vt in terminis nostris post Angelum, & Baldum in l.penult. C. in quib.caus. non obl. long.temp.præscript.decidit Afflict.decis.240.numer. 1.quia ad huiusmodi vsucapionem requiritur & titulus & bona fides,vt in cæteris.Soc.Sen.consi.251. colu. vlt.lib.2.Balb. qui supra,etsi Bero. in c.grauis. numer. 42.in fi.de rest. spol. opinetur sufficere iustam causam tituli.

610 Declaratur secundo non procedere † in fructibus perceptis ex meliorametis ab ipso possessore factis.l. cæterum. de rei vend. nam tũc dicitur is ex re propria non aliena percepisse, & satis superq; est ipsi petitori, quod impensas nõ deducat.l. fin autem.§.vlt.ff. de rei vẽd.§.certè.Inst.de rer.diuis.sic declarat Lorio.d.l.fructus.in fin.sic intelligens Ang.declarantem in d.l. cæterum.idem censuit Afflict.decis.87.nu.7. post Alex.cõs. 73.in prin.lib.2.Rom.sing.333.malæ fidei &c. vbi affirmat sic ab eo fuisse pronunciatum,idẽ tradidit Copus tract.de fructib.lib.2.tit.4.nu.4.Tiraq.de retract.consang.§.1.glo.15.nu.29.verum rectius adnotasse mihi videntur Did.lib.1.var.resol.c.8.num.4.& ante eum Carol. Molin. (cuius non meminit) in consuetud.Parisi. 611 tit.1.§.1.glo.5.nu.84.85.†d.l.cæterum.non loqui de perceptis iam fructibus, sed de iis qui percipi potuerũt, & culpa possessoris non sunt percepti:ab his enim excusatur possessor,ea ratione, quod ita è re propria fuisset percepturus.sic & glos.& Ang.in d.l.cæterum. adnotarunt,& clarè Rom.d.sing.333. quod est summa diligentia obseruandum.

612 Declaratur tertio nõ procedere † in fructibus,quos inhoneste potuit percipere & non percepit. l. fructus nõ modo.ff.de rei vend.Copus tract.de fruct.lib.2.tit. 4.c.4.in fin.

613 Tertia est conclusio in his † fructibus industrialibus,cum possessor ab initio fuit bonæ fidei,& ex post factus est malę fidei: quo casu regula sic est constituenda,vt pro eo tempore,quo fuit in bona fide,non teneatur restituere,sed suos faciat,pro illo vero tempore, quo cœpit esse in mala fide, teneatur. sic regulam constituunt.Loriot.in d.l.fructus.col.pen. de reg.iur.Ioa. Copus.d.tract.de fructib.lib.2.tit.4.c.5.nu.5.6.& Did. libr.1.var.resolut.c.3.num.6. verficu.in his tamen &c. & Eguin.Baro.§.si quis à non domino.Institut.de rer. diuis. cuius sententiæ manifesta est ratio, quia in his fructibus à possessore acquirendis,singula temporum momenta spectanda sunt.l. qui bona fide.verfi. & magis.ff. de acq.rer. dom. & hanc ipsam regulam probat clarus text.l.bonæ fidei.§.in contrarium.ff.eo. de acq. rer.dom.

614 Verum aduersatur † text.l.qui scit.§.vlt.ff.de vsur. quo adducti Bart.in l.ex diuerso.§.1.nu.9.de rei vend. * & cæteri omnes * contrariam regulam affirmarunt. hunc scilicet possessorem, vt pro toto tempore malæ fidei,omnes fructus teneri restituere.quę sane textum 615 vt diametro pugnãtem cum † d.l.bonæ fidei.§.in contrarium. non sine manifesta calumnia conciliari cum d.§.in contrarium. posse existimarunt Eguin. & Did. vir doctissimus Franc. Hotom. in eo ipso. §. si quis à non domino. etsi is sentiat.l. qui scit. §.vlt. in fructib. pendentibus. & l. bonæ fidei.§. in contrarium. in iam pendentibus,;& consumptis procedere, vt ex Iuliani sententia,'in impensis distinguit Vlp. in l.Iulianus. ff. de rei vendicat. quod non multum arridet, vtpotè in diuersa admodum materia.Copus autem d.c.5.nume. 5.6. opinatur sententiam Iuliani relatam in d.l. qui scit.§.vltim.corrigi ab Vlpian.& Paulo.in d.l.qui bona fide.& l.bonæ fidei.quod sensisse videtur & Didac. qui supra quod concedendum non est, vt nec concedit Loriot.præcitato loco supra, qui aliter respondere conatur, inquit enim d. l. qui scit. §. vltim. in casu dubio loqui, cum ignoratur, an is possessor sit in bona fide,vel mala,vt intelligamus esse in bona fide,quæ magis præsumitur.l.2. de euict. Verum repugnat Lorioti declaratio verbis d. l. bonæ fidei. §. in contrarium. vbi ex sola scientia rem alterius esse, mala fides inducitur.quæ scientia, cum adsit in casu.d.l. qui scit. §.vltim. ibi, cognouit fundum alienum esse, &c. esset dicendum statim esse in mala fide, habita cognitione & scientia rei alienæ, & tamen dicitur solum esse in mala fide secuta euictione, quamobrem doctissimus simul, ac diligentissimus Iacob. Cuiac. in notis Institutionum in eo.§. si quis à non domino. de rer. diuis. intelligit.d.l. qui scit.§. vltim. vt is possessor, qui cognouit alienam rem esse, fructus interim suos faciat, id est, reuocabiliter, donec euicta res fuerit. textum autem d.l. bonæ fidei.§. in contrarium. intelligit considerato fine & exitu causæ, quia etsi interim is suos faciat, cum tamen restituenda res est, sic & fructus sunt restituendi. suadetur hæc conciliatio ex illa, quam supra retulimus in.1. concluſ.1. casus. dum sic conciliauimus. l. fructus.ff. de vsur. cum d.l. bonæ fidei.in princ.de acquir.rer.dom.eiusdem sententiæ fuisse videtur Lud.Charondas.Parisien.lib.1. verisimil. iur.c.7.

Verum Cuiacij & Charondæ declaratio (mea sententia) Vlpiani verbis refragatur in d.l.bonæ fidei.qui à principio voluit illum possessorem fructus interim suos facere,quia bona fide possidebat. cum ergo in §. in contrarium. affirmet illum possessorem, qui rem alienam esse cognouit, dicendum est nec interim fructus suos facere. nec enim illum bona fides, vt in casu primo,excusat, quod ostẽdit exemplum à Iuliano,relatum,in d.l.qui scit.§.vltim.in fin.ibi, nam & seruus alienus, quem bona fide emero, tamdiu mihi ex re mea, vel ex operis suis acquirit, quamdiu à me euictus non fuerit.Et tamen ipso Vlp.Iuliano aduersans, de seruo verba faciens, non finem secutæ euictionis. sed singula temporum momenta vult esse spectanda, in l.qui bona fide. in princ. verficul. qui bona fide seruit.de acquirend.rer.dom. quinimò repugnant clara verba.d.§.in contrarium.si in cæteris codicibus,vt in meo, sic legitur, ibi, an interim fructus meos faciam. vt intelligamus eo loco Vlpianum non finem, nec effectum vt Charondas & Cuiac. opinantur, spectasse. qua ratione fit, vt verè credamus à Iulian. Pompon. & Vlpianum dissentire, vt rectè Eguin. & Didac. ac Hotom.ingenuè attestati sunt. quæ autem afferuntur à Bellamer. in c.grauis. numero.18. de restitut.spoliat. ad d.l. qui scit. & l.bonæ fidei.declarationem præteribo sciens, cum Iureconsultorum controuersiam minimè finiant. 616

Extenditur hæc conclusio procedere † etiam si hæc mala fides superueniat ex mutatione personæ: vt si defuncto, qui fuit in bona fide succedat hæres, qui scit alienam rem esse,nam is non facit fructus suos.l.quæsitum.de acquir.rer.domin.Barto.in d.l.ex diuerso.§. 1.num.9.verisic.quandoque superuenit.nec mirum est, quia dum de fructibus ab eo quæsitis tantum agatur, sola sua persona consideratur,quæ vt malæ fidei nihil acquirit. 617

Quarta est conclusio in his † fructibus industrialibus, cũ is possessor est malæ fidei à principio, & deinde incipit esse bonæ fidei. in qua conclusione anceps Barto.in d.l.ex diuerso.§.1.num.12. nos relinquit cogitantes,verum Innoc.Butr.& cæteri in c.grauis.de restitut.spoliat.& Socin.tract.fallen.regu.250.& clarius Loriot.in l.fructus.col.antepen.verb.vel subtilius. de re

de reg.iur.rectius existimarunt:teneri fructus illos restituere, quos tempore malæ fidei percepisse dicitur, quod probat.l.si fundum.C.de rei vend.dum generaliter ait, possessorẽ teneri restituere fructus, quos mala fide percepisse probatum fuerit.& ea ratione suadetur, quia singula in his temporũ momẽta sunt spectanda.l.qui bona fide.versic.& magis.de acq.rer.dom.

618 Extenditur primo procedere † etiam in illo possessore,qui efficitur malæ fidei non considerata sua persona, sed alterius, cui succedit, vt in hærede,qui malæ fidei succedit, nec enim is hæres hos fructus suos facit. l.2.in fin. C. de fructib. & litium expens. transit enim illa mala fides.l. cum hæres.ff. de diuer. & temp. præscript.sic Bartol. d.l. ex diuerso.§.1.numero. 12. de rei vend. quem sunt secuti cæteri in c.grauis. ibi Abb. nu.10.Bero.nu.38.de rest.spol.Ruin.cons.50.in fi.libr.5. Soc.tract.fallen.reg.250.fallen.2.Afflict.decis.240.nu.3. Soc.Iun.consil.182.num.28.30.lib.2.Non ignoro tamen contrarium sensisse Io.Copum.d.tract.de fructib. lib. 2.tit.4.c.3.in fin.cuius rationes parum vrgent, nisi illius doctrina intelligatur, cum is hæres vti nolit accessione defuncti, cui successit,sed † ipsam præscriptionem à sua persona initium sumere velit, vt adnotauit omnium primus Dyn.in c.possessor. in fin. de reg. iur. quem alij plures sunt secuti, vt retulit Soc.tracta. fall. reg.389.fallen.1.

Verum aduersus Dyn. communis est sententia, vt in eo.c.possessor.2.par.§.9.num.1.Did.notauit.& com- * munem * esse contra Dynum, testatur Dec. consi.272 nu.6.Rui.consi.40. nu.18. lib.1. Rub.consi.13.nu.14.Goz. consi. 56.nu.15. latè Balb.tract. præscript.2. part.3.part. princ.q.12.verficu.sed dubitatur, quid si hæres. vbi à communi hac contra Dynum non esse recedendum affirmauit. eo tamen loco retulit quatuor declarationes, quas nunc non repetam, ne propositam materiam nostram egrediar nimis. hac tamen de re videndi sunt præter relatos,Barb.consi.9.col.5.consil.40. col.9. consi.41.col.10.lib.1.& consi.27.in fi.lib.3.Soc.Sen.consi. 60.col.pen.lib.1.& Cap.decis.86.nu.7.Soc.Iun.consi.69. nu.47.lib.1.

620 Extenditur secundò procedere † in illo possessore,qui bonæ fidei efficitur, nulla tamen alia causa superueniente,sic declarat Soc.tract.fallen.reg.250.fall.1. qua tamen in re cogitandum est, quomodo casus iste euenire possit.

621 Declaratur non procedere, quando † is successor non repræsentat personam illius,in cuius possessionem succedit,vt in successore singulari: vt quia à malæ fidei possessore emerit, nec enim tunc is in vitium succedit.glo.in l.si ergo.§.partus.verf.hæres. de Publ. & in nostris terminis sic declarat Bero.in d.grauis.nu. 38.verf.& ex prædictis.de restit.spol. & licet constitutum hodie videatur ex aut.malæ fidei.C.de præscrip. 622 long.temp.†vitium hoc transire in singularem successorem, hoc solum intelligitur, quoad immobilium præscriptionem impediẽdam, non quoad mobilium vsucapionem.vt declarat Balb.d.tractat. præscript.2. part.3.par.princ.q.12.vertic.primo limitatur.qui post Barto.Alexand.Iaſ.& cæteros in l.Pomponius.§.cum * quis.de acquir.possess.communem * testatur,non ergo mirum si hos fructus poterit per triennium vsucapere,& suos debito tempore facere.

623 Tertius est casus principalis, † quoad fructus ciuiles: sunt enim fructus ciuiles, ex nostrorum sententia,qui non ex re,sed ex hominis prouisione proueniunt: vt † pensio domus.l.si nauis. de rei vendicat. sic 624 Barto.in d.l.ex diuerso.§.1. numero.1. de rei vendicat. Bald.autem in l.vbi adhuc.colum. penult.versicul.in textu quæritur nunquid. C. de iure dot. dixit esse industriales has domus pẽsiones,ex d.l.si nauis.& idem Bald.in l.si traditio .in fin.C.de act.emp. dixit has pẽsiones esse fructus industriosos, etiam probauit Sylua.consil.49.numer.77.libr.1.sed idem Bald. in consil. 118. Benedictus. in fin. libr.1. dixit esse obuentiones. Abb.verò in c.grauis.numer.4. de restitut.spoliat. dixit esse mixtos,ibi tamen Bero.numer.9.dixit esse fructus iuris.Alex.autem consil.181.in fin.libr.1.& Afflict. decis.44.nu. 7. dixerunt, esse ad similitudinem naturalium, & largè, non strictè & propriè dici fructus: nam & I.C.in l.mercedes.ff. de petit. hæred. dixit esse loco fructuum.& Aret. consil.159.numero.3.dixit hos fructus esse cum aliqua hominis industria.& quod de pensione domus dicitur, idem de vectura nauis dici potest. d.l. si nauis. & de vsur.l.eos.C. de vsur. l.fructus.ff.eod.& ideo I.C.in l.vsuræ.ff. de vsur.inquit illas fructuum vices obtinere.sic Brech.Turon.in l.vsura.nu.2.de verb.sig.

In hoc ergo casu prima est cõclusio,in† possessore bo 625 næ fidei, qui hos fructus suos facit, vt industriales, iuxta ea quæ diximus suprà in 2.casu in.1.conclus.nec enim est lex, quæ hunc possessorem impediat, quoad fructus hos acquirẽdos,cum loquãtur semper in malæ fidei possessoribus,vt statim referam, & hanc conclusionem affirmauit Innoc.in c.ex literis. de restitut. spol.Bero.c.grauis.nu.23.in fi.eod.& hanc sententiam probat.l.ex annuo.ff. de don. inter vir & vx. iuncta.l. fructus.ff. de vsur.

Secunda est conclusio † in possessore malæ fidei,qui 626 hos fructus restituere tenetur. d.l.si nauis. de rei vendicat.l.si vrbana.de condict.indeb. & l.domum.C. de rei vendicat.confert.l.ancillarum,de rei vendication. Bal.consi.476.factum tale.col.2.libr.1.Abb.& cæteri in d.c.grauis.

Verum Bero.d.c.grauis.numer.24. aliter sensit, & malè, cum text. l. si vrbana. quem perpendit, non loquatur (vt ille opinatur) inter possessorem & dominum, sed inter conductorem & dominum. an scilicet conductor soluendo possessori malæ fidei,liberetur à vero domino.

Extenditur procedere † non modo in perceptis, 627 sed & in his qui percipi potuerunt.d.l.domum.& d.l. si nauis.in fi. quæ olim conciliauimus suprà in.1. rem. recup.poss.nu.374.

Declaratur non procedere,† cum impensæ aliquæ 628 sunt factæ,nam tunc ille sunt prius detrahendæ.l. qui aliena.de nego.gest.Brech.in l.vsura.nu.8.de verb.sign. quod in omnibus generale esse diximus supra in prin. huius quæstionis.

Tertia est conclusio in eo, qui † non est nec in bo- 629 na, nec in mala fide, qui adhuc hos fructus lucratur. sic Bero.d.c.grauis.numer.24.verficu.subdo tamen.de restitut.spoliat.affert exemplum in eo,qui errat in iure,& citat in hanc sententiam textum.l.ex annuo.& l. de fructibus.ff.de don.int.vir.& vxor.& Barto.in d.l. sed & si lege.§.scire.numero.4.ff.de petit.hæred. dixit hunc errantem in iure, tenere medium inter bonam & malam fidem. Verum æstimarem ipse possessorem in casu.d.l.ex annuo.esse in bona fide,quandoquidem is, qui † errat in iure, dicitur esse in bona fide, adeo 630 vt illa sufficiat ad præscribendum, cum titulus nõ est ad præscribendum necessarius, quod tradunt omnes * in c.de quarta. ibi Felin. numero.34. de præscript. * Barto. & cæteri in l.Celsus.ibi Balb. 4. notab. de vsucap. testatur communem Socin.Sen. consil. 33. numer. 10.libr.4.Curt.Iun. consil.6.numer.26. & consil.28.nu. 8.Rub.consil.75.Didac.in c.possessor.2.part.§.7.nume. 5.verfic.secunda est conclusio.de regu.iur.in 6.quo loco is Didac.numer.6.verficul. infertur. clarè affirmat Bartolum in d.§.scire.numero.4. haud rectè satis sensisse.Vnum hoc est, † errantem in iure fructus suos facere,vt relati affirmant, præsertim Felin.d.c. de quar- 631 ta.numer.29.verficu.limita secundo.Balb.d.l. Celsus. numero.19. vbi reddit huius rei rationem. latè Curt. Sen.consil.71. princeps defunctus. colum.9.Curt.Iun. 28.numer.6. Paris.c. si diligenti.numer.27.versicu.tertia conclusio. de præscript. quo loco post Abb. ibi, colum.5.verfic.nec obstat textus, inquit d.§.scire. sententiam hanc non probare,& in terminis nostris spo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

lij Balb.c.cum super. col.2.versicu. quæro vlterius. de
632 causa possess.& propr.Qui sanè† iuris error à præscribente possessore probari debet, vt annotarunt Bart.& Ang.in d.§.scire.Fel.d.c.de quarta.And.Barb.cõsil.40. col.8.in fi.lib.1.Rui.consi.63.nu.23.lib.3.qui affirmant esse admodum difficilis probationis, sic & Balb.d.l. Celsus.num.27.

Declaratur primò non procedere,† quoad fructus
633 naturales, quos hic errans in iure suos non facit.sic latè affirmauit Fel.in d.c.de quarta.nume.30.versic. prima restrictio.de præscrip. cuius verba nõ refero, cum apud eum legi possint.

Declaratur secundò non procedere † etiam quoad
634 fructus industriales, quatenus is errans in iure factus est locupletior.Fel.d.c.de quarta.num.31.versic.secunda restrictio.

Declaratur tertiò,non procedere † in eo, qui errat
635 in iure resistenti, vt declarat Fel.d.c.de quarta.numer. 31.versic. tertia restrictio. sic etiam Bart.d.l.sed & si lege.§.scire.nu.4.de petit.hæred.Balb.d.l.Celsus.nume. 20.21. de vsucap. qui rem hanc latè explicat. Gramm. decis.79.num.8.9.qui loquitur in re ecclesiæ malè alienata, huiusq; sententię alios plures citat, vt Abb.Aret. ac Curt.Sen.eiusdem fuit opinionis Plot.l. si quando. numer.262.C.vnde vi.

Declaratur quartò non procedere† quando is pos-
636 sessor sciret, propter suum demeritum se esse aliquando proprietate priuandum: tunc fructus suos non facit,etiamsi in iure, vel facto erraret.sic egregiè affirmauit Ang.in l.prædonis.ff.de petit.hæred. vbi Castrens. idem affirmat, & hâc vt singularem doctrinam commẽdauit Marsi.sing.268.verus possessor &c.qui inqui-
637 unt optimum hoc esse aduersus † prælatos, qui dum instituti sunt, faciunt fructus beneficij proprios, quos tamen restituere tenentur si propter demeritum beneficio priuandi sunt.

Declaratur quintò nõ procedere,† post litem con-
638 testatam : tunc enim errans in iure non excusatur, vt fructus suos faciat.l.sed etsi lege.§.etiam si ante litem. ✳ ff.de petit.hær.vbi omnes ✳ Plot.in l.si quando.num. 514.C.vnde vi.

Declaratur sextò non procedere † quando per sen-
639 tentiam fuit declaratum titulum esse nullum. tunc is errans in iure, fructus suos non facit.sic Rom.cõs.454. col.vlt. versicu. his tamen non refragrantibus. qui in emptore rei minoris fine solennitatibus & iure debito loquitur. in minore enim censuit esse singulare, vt qui minus ritè & rectè ab eo titulum consecutus est, non excusetur à fructuum, quos etiam percipere potuit restitutione, ex glossa.l.patri.ff.de minor. qua de re suprà suo loco. sed adde hic Curt. Sen. consil. 72. princeps.col.9.versic.ex his etiam.qui aliter sentit aduersus Rom.

640 QVAERO quadragesimoprimò,an ferri † possit in casu huius remedij reintegranda sentẽtia super dominij amissione,eo casu, quando possessor is fuit,qui cum violentia spoliauit? & non posse affirmauit Soc. in l.rem quæ nobis. in fi. de acquirend. possess. inquit enim soluiu possessorio esse ferendam sententiam, & ad dominij amissionem esse agẽdum remedio.l. si quis in tantam.C.vnde vi.& huius opinionis citat glossam in c.pastoralis.de caus.poss.& prop.in verbo,intentare.redditq; rationem,quia vt interdicti, sic & remedij ex c.reintegranda.natura est,non vt occupator dominium amittat, sed vt spoliatus ante omnia ad suam possessionem restituatur.quod etiam declarat Abb.in d.c.pastoralis.nu.23.quam sententiam probant plures canones relati in c.3.q.1.& in 3.q.2.qui affirmant, facta restitutiõe possessionis eiecto,& ita per vim spoliato, causam dominij tractari. & an hæc sententia dicatur diffinitiua Barb. c.consultationis. nu.31. de off. deleg. & c.vlt.nu.16.de iud.explicat.

641 QVAERO quadragesimosecundo,an à relata† in hoc remedio sententia liceat appellare? duo sunt casus. Primus est, cum in foro ecclesiastico intentatum est hoc remedium, & tunc non est dubium posse, cum eo iure † à quacunque sententia in possessorio lata, 642
appellare liceat c.1.de causa possess. & propr.c.cum ad sedem.vbi omnes ✳ præsertim Bellam.num.10. qui la- ✳
tè rem hanc explicat. & Bero.q.52. de restitut. spoliat. clem.1.de re iud.Bald.in l.1.C.si de momen. poss. fuer. appel.Pract.Pap.in forma libelli, in causa,spo.possess. in verbo,per nostram diffinitiuam. nu.3. Natt. consil. 566.libr.3.Ioan.Olden. tract. de iure & æquit.tit.12.declarat.

Secũdus est casus † cum laicus in foro seculari hoc 643
remedium mouet (mouere enim posse plures affirmarũt,quos suo loco retulimus) & adhuc appellari posse,affirmauit Pract.Papi.præcitato loco.qui se Bal.sic dicentẽ audiuisse refert, inquitq; Baldũ sic cõsuluisse, vt verè consuluit.consi.321.ad euidentiam præmittendum est,quod aliquando.col.1.versic.si enim dicimus ciuile.libr.3. etsi idem Bald.in c. querelam. col.4. versic.sed nunquid à lata.de elect.intelligat solum procedere, cum hoc remedium succedit loco actionis, de dolo,vel quod metus causa.sed Practic. Papien. absolutè est secutus Ripa, in c.sæpè.in fin. de restitut.spol. Natt.d.consil.566.libr.3. Alc.respons.56.nume.6.Osasc. decis.25.in fin.& vtuntur solidissima ratione,quia qui † aliqua dispositione,& priuilegio vult vti,debet vti
cum omnibus suis qualitatibus.l.vltim.§.& si præfa- 644
tam.&.§.finautem hoc aliquis.versic. cum enim.C.de iure delib.plura similia affert Neuiz.consi.87.num.14. Quem effectum hæc appellatio pariat Osas.d.decis.25. num.18.in fin. nu.20.in fin.& in fine decision.Dida.lib. pract. quæst.c.23.num.8.declarant.

QVAERO quadragesimotertiò, an † is spolia- 645
tor,qui ad rem restituẽdam lata sentẽtia tenetur,possit dare fideiussorem? & non posse concludit Archid. in c.quia sæpè. de elect. in 6. quem secutus fuit Luc.à Penn.in l.si coloni,q.31.C.de agricol.& cens.libr.11. citant textum c.episcopi.§.sed notandum.3.q.1. perpendentes fortè illa verba, nisi præsentialiter omnia. nec enim præsentialiter omnia restituerentur, si sufficeret dare fideiussorem,ipse autem hanc veram sententiam probo ex claro text.in c.cum aliquibus. de re iudicat. cuius hæc sunt verba. Cum aliquibus est adiudicata possessio non sufficit eis dare pignora, nisi corporali possessione lætentur. qui textus à fortiori probat, si
rectè consideretur.sic enim† solemus dicere, condem- 646
natum soluere, non liberari offerendo fideiussores. l.4.§.ait prætor.de re iud.l.item liberatur.§.qui paratus.vbi Barto.ff.quib.mod.pig.vel hypot.sol.latè Tiraquell.de retract.conjang.§.3.gloss.3.numer.14.15.immò fortius dicimus,quòd si is spoliator lite pendente dolo possidere desierit, nõ audiri in causa petitorij, si æstimationem & valorem soluere voluerit. sic sentit Abb.in c.sæpè.numer.11.12.de rest. spol. & clarius Ant. Matth.d.§.nihil commune.amplia.23.post Rot.quem citat.

QVAERO quadragesimoquartò, quanto† tem- 647
pore spoliatus & demum restitutus in possessione,antequam spoliator super causa dominij audiatur, remanere debeat? text.in c. tamdiu. 3. q.2. clarè inquit, tamdiu quamdiu stetit spoliatus, quod affirmant Abb.in c.venerabilis.in glo.1.de off.deleg. Afflict. in c. 1.in prin.nu.5.de contr.inter episc.& vasal.Bert.consi. 69.nu.5. part.1.libr.3.Ant. Matth.d.§. nihil commune. ampl.5.Rip.in l.naturaliter.§. nihil commune.nu.49. de acq.poss.Cur.Iun.consi.41.in fin.Catel. Cott.in suis memor.in verbo,spoliatus.Alc.resp.370.num.5.Crau. consi.140.num.3.

Declaratur tamen primò & intelligitur † cum is 648
omnibus bonis, non si vna re tantum spoliatus fuit. sic declarat Rip.d.§.nihil commune.nume.49. vbi inquit probari in multis capitulis. d.3.q.2. fortè voluit probari in c.oportet,in illa ratione,quia nudi & inermes inimicis non debemus opponere. sed dura nimis vide-

videtur hæc declaratio & ad d.c. tãdiu. diuinare, immò illum generaliter loquentem, restringere.à Ripæ tamen sententia nõ recedit Catel. Cott.statim relatus.

649 Declaratur secundò non procedere † in foro ciuili,vt decisum fuit in consil. Neap.vt refert Afflict. in c.1.§.si quis hominem.in.9.notab.num.2. de pace tenen.& eius viol.vbi affirmat sic fuisse declaratum, & verè,nec aliquo in foro vidi hoc obseruatum: immediatè enim condemnati spoliatores solent petitorij iudicium mouere,quod ea ratione potius, quàm alia contingit, quia vix vnquam euenit, vt omnibus bonis quis spolietur.erit tamen cogitandum.

Declarat tertiò Ant. Matth. d.§. nihil commune. ampl.5.non procedere,quando is spoliator ratione illius medij temporis soluisset interesse.quæ declaratio vera potest intelligi,cum ipsi spoliato soluit, vel alteri bona fide.qui casus quando vsu venire possunt vix scio.Hæc de remedio reintegrandæ.

SVMMARIVM.

1 *Innocentius Tertius Pontifex Max.multa præstitit, quibus mali mortalium mores reprimerentur.*
2 *Constitutio.c.sæpè. de rest.spol.extensiua interdicti Vnde vi, est.*
3 *Regnum Neap.similem habet constitutionem,constitutioni c.sæpè.de rest.spol.*
4 *Spoliatus agens contra singularem successorem qua actione experiatur.*
5 *Condictio ex lege vnde proueniat.*
6 *Constitutio.c.sæpè.de restit.spol.corrigit.l.cum à te.ff.de vi & vi arm.*
7 *Verbum sancimus,nouum ius induci ostendit.*
8 *c.cum ad sedem.in fin.de rest.spol. exponitur.*
9 *c.sæpè.de rest.spol.declaratur.*
10 *Remedium ex c.sæpè.de restitut.spoliat.locum non habet contra singularem successorem, ignorantem vitium possessionis.*
11 *Remedium c.sæpè.de rest.spol. an concedatur contra singularem successorem,qui ex post vitium rei cognouit.*
12 *Publiciana ob malam fidem agentis non impeditur.*
13 *Publiciana iure etiam Pontificio conceditur.*
14 *Fructus non restituit malæ fidei possessor ratione illius temporis,quo fuit in bona fide, quod & in foro conscientiæ conceditur.*
15 *Personæ habilitas consideratur ab initio,cum de re acquirenda agitur.*
16 *Statutum prohibens relinqui forensi ex testamento, non habet locum in eo qui à principio fuit ciuis & deinde esse desijt.*
17 *Præscribens si præscriptione perfecta cognouit mala fide se præscripsisse,non tamen restituere tenetur.*
18 *Actus perfectius non cessat cessante causa.*
19 *Qualitas iuncta verbo, intelligitur secundum tempus verbi.*
20 *Possessionis adipiscendæ, non retinendæ ratio spectanda est.*
21 *Peccati ratio an militet tam contra vitiosum successorem ab initio,quam ex post.*
22 *Remedium ex c.sæpè.de restit.spol.concedi contra singularem successorem ex titulo lucrativo, cum ex post, possessionis vitium cognouit.*
23 *Remedium ex c.sæpè.de restit.spol.datur contra singularem successorẽ vitiosum ex post, cum contra illius auctorem non est succursum.*
24 *Remedium ex c.sæpè.de rest. spol. conceditur contra singularem successorem,qui tempore traditionis cognouit possessionis vitium.*
25 *Bona fides duobus temporibus consideratur.*
26 *Remedium ex c.de restit.spol. an detur cõtra singularem successorem, qui scit rem esse alienam, vitium tamen violentiæ ignoret.*
27 *Successor singularis præsumitur ignorare possessionis & rei vitium,in qua succesit.*
28 *Ignorantia præsumitur vbi non probatur scientia.*
29 *Contrahens conditionem illius,cum quo contrahit,spectare debet.*
30 *Successor non præsumitur ignorare factum sui prædecessoris.ibi plura asseruntur.*
31 *Negligentia permutantis beneficium cum altero accusanda est.si is titulum non perquisiuit.*
32 *Emptor rei furtiuæ eam domino restituere cogitur, etiam pretio sibi non restituto.*
33 *Succedens notorio spoliatori non præsumitur possessionis vitium ignorare.*
34 *Ignorare quod sit publicè,lata culpa est.*
35 *Assertioni standum illius est,cum agitur de re,quæ in eius solo animo consistit.*
36 *Assertioni iuratæ non est standum, cum vna aduersatur iuris præsumptio,etsi aliàs ei deferatur.*
37 *Assertioni alicuius etiam iuratæ non standum,cum causa magni ponderis est.*
38 *Successor consanguineus præsumitur,scire vitium possessionis,in qua succesit.*
39 *Coniunctus præsumitur scire facta coniunctii.*
40 *Ignorantia non præsumitur in factis coniunctorum.*
41 *Coniunctus præsumitur scire facta coniuncti successiua, nõ momentanea.*
42 *Coniunctus præsumitur scire facta coniuncti quoad consanguinitatem,non quoad cætera.*
43 *Scientia vitij præsumitur in eo,qui titulo lucrativo successit,non ex titulo oneroso.*
44 *Ripæ conciliatio vna improbata.*
45 *Bartol. l. post contractum. numer.3.ff. de donat. declaratur.*
46 *Fraus non præsumitur in eo qui donauit consanguineo & deinde deliquit,nisi præter consanguinitatem concurrant alia.*
47 *Successor qui cum prædecessore habitabat præsumitur scire illius facta, & an eius possessio vitiosa esset vel non.*
48 *Vicinus succedẽs vicino an præsumatur scire possessionem illam vitiosam fuisse.*
49 *Vicinus præsumitur scire facta vicini successiua non momentanea,& paulò post etiam declaratur.*
50 *Vicinus ratiõe proprietatis obiectum rei scire præsumitur, sed non, quo titulo à vicino possideatur.*
51 *Vicinus non præsumitur scire celebratum contractum à vicino.*
52 *Coniectura,qua præsumi possit,vicinum succedentem vicino,sciuisse possessionem fuisse vitiosam, est in arbitrio iudicis.*
53 *Vicinus qui cum vicino conuersatur, præsumitur scire illius facta & ibidem declaratur.*
54 *Cautela ad probandum, vicinum ignorare factum vicini, quod aliàs scire præsumitur.*
55 *Remedium c.sæpè.de restit.spol.an detur contra singularem successorem possessionis vacatis,qui sciuit possessionem vitiosam.*
56 *Remedium c.sæpè de restitut. spoliat.contra singularem successorem quantumuis mediatum & paulo post declaratur.*
57 *Remedium c.sæpè. de restitut. spoliat. an primo spoliato, vel secundo qui bona fide possidens spoliatus fuit,competat.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

58 *Remedium c. sæpè. de restit. spol. an spoliatori concedatur contra eum spoliantem.*
59 *Domino rei, non furi, res furti subtracta restitui debet.*
60 *Remedium c. sæpè. de restitu. spol. an concedatur possessori malæ fidei contra suum spoliatorem.*
61 *Remedium ex c. sæpè. de rest. spol. an detur bonæ fidei possessori, contra bonæ fidei successorem.*
62 *l. vitia. C. de acq. poss. declaratur.*
63 *Remedio c. sæpè. de rest. spol. proprietatis seu dominij alterius exceptio obijci non potest.*
64 *Exceptio proprij dominij potest obijci contra agentem remedio c. sæpè. de restit. spol.*
65 *Successor singularis nominare non potest alterum, cuius nomine possidet, cum remedio c. sæpè. de restit. spol. conuenitur.*
66 *Remedium c. sæpè. de restitu. spoliat. an concedatur pro re rapta*
67 *Spoliato per vim compulsiuam, an concedatur remedium ex c. sæpè. de rest. spol.*
68 *Remedium c. sæpè. de restitut. spoliat. an locum habeat in vna facti specie, in marito, qui in rebus dotalibus vim commisit, & ei vxor succedit, an contra eam detur hoc remedium.*

INNOCENTIVS TERTIVS IN CONCILIO GENERALI.

Sæpè contingit, quod spoliatus per spoliatorem in alium re translata, dum aduersus possessorem nó subuenitur, per restitutionis beneficium spoliato, cómodo possessionis amisso propter difficultatem probationum iuris, proprietatis amittit effectum. vnde non obstante iuris ciuilis rigore, sancimus, vt si quis de cætero scienter rem talem receperit, cum spoliatori quasi succedat in vitium, eo quod non multum interfit, quoad periculum animæ, iniustè detinere ac inuadere alienum. contra possessorem huiusmodi spoliato per restitutiõis beneficium succurratur.

DECIMVMSEXTVM RECVPERANDÆ POSSESSIONIS REMEDIUM, EX C. SÆPÈ. DE RESTIT. SPOL.

1 INNOCENTIVS † Tertius Pontifex Max. inter multa decreta, quæ vt tam clericorum quàm laicórum mores componeret, edidit, (quod in illius vita scripsit Platina) hanc vnam sanè quàm vtilem promulgauit constitutionem, qua consultum esse voluit aduersus singulares vitiosos possessores, cum iure aliquo, præsertim ex interdicto, Vnde vi, hoc in casu sua possessione deiecto, seu spoliato succursum non esse animaduerteret. quare nostri interpretes affirmant
2 † hac cõstitutione interdictum, Vnde vi, ampliari extendiq;, & per consequẽs l. cum à te. ff. de vi & vi arm. corrigi, vt ex multis vno retulit verbo Rip. in hoc c. sæpè. nu. 38. etsi alij dissentiãt correctionem induci, vt
3 statim dicemus. similem habet † cõstitutionem Regnũ Neap. si credimus Afflict. in c. 1. §. si vasallus. num. 12. & ibi Isern. si de feudo fuerit controuers. inter dom. & agn. vasall. in hac verò Pedemontium regione, & in Mediolanensi ditione non video hac de re singularem aliquam editam fuisse constitutionem, cum solum aduersus ipsummet occupatorem immediatum prouideant, in tam vtili ergo constitutione discutienda sunt aliqua.

4 QVAERO primò, qua † actione vtatur spoliatus ipse aduersus singularem successorem & possessorem? crebrior est sentẽtia post gl. hic. vt retulit Rip. num. 38. condictione, ex hoc ipso canone, vti: quam sentẽtiam ea ratione probaui semper, quod animaduertit legis † cõdictionem immediatè ab illa induci, nullo præcedente partium facto, cum nulla alia est prodita actio. sic probat tex. l. vnic. ff. de cond. ex leg. iuxta declarationem quam ibi retulit Bar. nu. 7. vers. aut est lex ciuilis. vbi & Ias. in fi. qui eiusdem sententiæ Bal. in c. dilecti. de iud. citauit. Cum ergo in casu nostro, ante constitutionem huius canonis, factum huius vitiosè succedentis aptum minimè esset ad efficacem obligationem, & per consequens actionem inducendam, hac constitutione est factum, vt is successor tanquam spoliator habeatur, teneaturq; vitiosè adeptam possessionem restituere, actione scilicet seu condictione ex canone isto † quo vt à nouo iure. l. cum à te. de vi & vi 6
arm. correcta dicitur. esse autem nouum hoc ius, ostẽdit † verbum, sancimus. c. decernimus. vbi Dd. de iud. 7
Dec. in l. ne quidam. num. 3. C. de test. mil. quæ ergo relata est ratio vrget magis, quam cæteræ, quæ afferri solent: quibus abundè respondet Rip. in hoc c. num. 38. in eo animaduertendum censeo, dum in hanc sententiam passim afferri solet † tex. in c. cum ad sedem. in fi. 8
de restitut. spol. cum is ad rem non conferat, quando motum eo casu fuerit interdictum Vnde vi, vt clara illius canonis verba ostendunt, & aliàs admonui. vera tamen est crebrior hæc sententia, nec aduersatur, quod à Rip. hic. nu. 38. post Goffred. & gl. affertur, fundamentum, ex verbis † c. nostri, ibi, per restitutionis 9
beneficium succurratur, quod illi intelligunt, ex vi interdicti Vnde vi, cum præcipuè textus ipse in princ. de interdicto Vnde vi, verba faciẽs eisdem verbis vtatur. quam considerationẽ ante Rip. fecit Barb. in apostillis ad Abb. in hoc c. sæpè. nu. 8. in 3. apostilla. quia responderi sic præter alios potest, verba illa, restitutionis beneficium, esse generalia, & iuxta subiectam materiam intelligi. quare dum principium constitutionis, in interdicto Vnde vi, loquatur, illa verba eo loco posita, iuxta illius suppositam materiam intelligere debemus. non ergo actione, in factum, vt isti opinati sunt, sed condictione ex canone vtetur spoliatus contra singularem hunc successorem & possessorem.

QVAERO secundò an † remedium huius canonis 10
locum sibi vendicet contra successorem singularem, qui ignorat possessionem esse vitiosam? & non habere locũ affirmãt omnes * hic. Rip. nu. 40. Bal. in cons. 321. * ad euidentiam præmittendum, quod aliquando &c. colum. 1. lib. 3. Aret. cons. 103. nume. 4. vers. ic. primus esset. Corn. cons. 329. nu. 10. 11. libr. 1. Calc. cons. 116. num. 7. vers. ic. quinimo. Lanfr. Oria. in rubr. de caus. possess. & prop. col. 2. ver. secunda cõclus. res hæc dubitationem nõ habet probabilem, cum constitutio hæc ipsa in scientia constituat fundamentum. nam cum adest ignorantia, cessat peccati ratio, ob quam remedium hoc adinuẽtum est. nec placet declaratio glossæ hic, quam pariter reiecit Rip. contra hunc ignoranter succedentem dari reintegrandæ remedium, quia si ante huius canonis constitutionem nullum erat proditum remedium, contra singularem successorem sciẽter in vitiosa possessione succedentem: quanto fortius non erat succursum contra ignorantem, qua de re suo loco diximus. In regno tamen Neapo. ex constitutionibus regni, vt recensẽt Afflict. in illarum commẽtarijs rub. 25. cõtra quem de restitutione agatur. nu. 1. etiam contra singularem successorem ignoranter in vitio succedentem agitur remedio restitutorio.

QVAERO tertiò, an † cõcedatur hoc remedium 11
contra singularem successorem, qui ex post cœpit habere scientiam violentiæ? & non concedi affirmarunt Rip. hic. num. 41. post Cæpollam. cons. 60. col. 4. quam defendit & Io. Cor. in l. naturaliter. §. nihil commune. 2. par. numer. 129. de acq. poss. & hanc veriorem probo, tametsi crebrius in contrariam sentẽtiam à nostris itũ fit, vt statim dicemus. & vt huius essem sententiæ, adducebar aliquando præter cæteros eo fundamento, quia si contingeret hunc possessorem, cui mala fides su-

peruenit, causam à non domino quem dominum credebat habentem, possessionem non habere, Publiciana sibi concederetur ad eam consequẽdam. l. eum qui.
12 in fi. ff. de public. vbi mala fides † superueniens, nõ impedit Publicianã, nec alia ratione fortè illud est, quã quod per eam sola auocatur possessio. l. vlt. ff. de Pub-
13 licia. quod † iure etiam Pontificio hoc casu conceditur, vt declarat Bald. in l. ancillæ. col. 1. vers. sed an per ius canonicum. C. de furt. quem secutus est Bald. in tract. præscript. 2. part. 3. part. prin. q. 8. vers. ic. circa præmissa &c. si ergo daretur actio, fortius exceptio. l. inuitus. §. cui damus. de reg. iur. Secundò adducebar, quia hic possessor in quem ex post superuenit mala fides & rei alienæ scientia, dicitur improprijssimè prædo. l. sed & si lege. §. etiam si ante. ff. de petit. hæred. & aliàs diximus suprà in. 1. reme. num. 110. vbi ex multis retuli Dec. in l. nemo est prædo. de reg. iur. in hoc ergo prædone cõstitutum est, vt in iudicijs vniuersalibus, quale est, petitiones hæreditatis, teneatur ad fructus collectos statim lite mota. d. §. etiam si ante. in singularibus autem nisi post litem contestatam. l. certum. C. de rei vend. & aliàs diximus in remedio præcedenti
14 reintegrandæ † fructus ergo aliorum temporum, donec scilicet bona fide possedit, non restituit, quod etiã in foro conscientiæ procedit, vt confirmauit Caieta in 2. q. 63. artic. 6. quem alijs multis relatis secutus est Did. in c. peccatum. 3. part. §. 12. pag. 1. versic. sed tamen. de reg. iur. in 6. quos certè fructus teneretur in hoc cõscientiæ foro restituere, si possessio iudicaretur iniqua.

15 Tertiò considerabam illud, in † rebus acquirendis personæ habilitatem ab initio considerari, quidquid inde sequatur. l. Mella. in princip. de alimen. & cib. leg. & est in argumentum quod scribunt Barto. in l. 1. ff. de reg. Cato. Bald. in l. seruus. C. de leg. Alexand. consil. 29. lib. 3. & pulchrè admodum Soci. Sen. consil. 81. col. 3. versic. tertiò probatur. & col. 4. versic. septimo si. toto
16 libr. 3. dum interrogatus respondit † statutum prohibens iurisdictioni non suppolito relinqui in testamento quid posse, in eo locum sibi non vẽdicare, qui tempore relicti erat suppositus, licet ex post factus sit alienigena & forensis. multis ille, ac egregijs nititur argumentis, quæ non parum casui nostro conueniunt, & integrum illud responsum retulit & probauit Marsi. in l. vlt. num. 100. ff. de iurisd. omn. iudi. sic ergo hoc in casu dicendum est, satis superq; esse, si tempore, quo hic successor possessionem adipiscitur, est bonæ fidei & sine dolo, etsi non perduret, cum is actus vno momento perfectus ex superuenienti scientia etiam in conscientiæ foro non euertatur, vt per exemplum vi-
17 demus in eo, qui perfecta † præscriptione cognoscit rem alienam præscripsisse, nõ tamen restituere, quod præscripsit, tenetur, vt est crebrior nostrorum sententia, teste Balo. in tract. præscript. 2. part. 3. part. princip. quæst. 9. & Tiraq. in tract. quod cessante caus. cesset effectus. limit. 12. nu. 16. ea vtuntur omnes ratione, quia
18 † actus iam perfectus non cessat cessante causa.

Quarto deinde loco perpendebam, constitutionẽ hanc nostram, ea ratione fuisse editam, vt illius vitium reprimatur, qui ausus fuit, cum vitio alienam ingredi possessionem, & qui per vitiosam quandam successionem conari videtur primum illum occupatorem tueri, & defendere: quod non contingit cum ex post facto superuenit scientia, nec enim malus huius possessoris continuantis animus hoc casu considerari potest. quod confirmatur ex illa considerationẽ, quam faciunt cæteri. nostram hanc cõstitutionem illis vti verbis, scienter rem talem receperit, iũcta re-
19 gula † qualitatem adiunctam verbo, intelligi secundũ tempus verbi. l. in delictis. §. si damnum extraneus. ad l. Aquil. quam regulam exornant Dec. in consil. 37. nu. 8. consi. 443. num. 16. Gomes. §. rursus. num. 25. Instit. de act. Paris. consil. 62. nume. 37. libr. 4. cum ergo qualitas scientiæ sit à principio & tempore receptionis, intelligi ex post verè non potest.

Accedit quinto loco, quod possessio iusta, vel iniusta à sui principio iudicatur, quare ab initio iusta ob bonam fidem, non efficitur iniusta ob superuenientem malam fidem. l. vnic. in fin. C. de vsucap. transfor. nec enim † ratio retinendæ, sed origo adipiscendæ 20
possessionis spectanda est. l. clam possidere. de acquir. possess. sic argumentatur Cora. d. §. nihil commune. 2. part. num. 129. qui & alia perpendit, quæ non refero, minus cætera leuiora refero quæ à Ripa hic perpensa fuerunt, vt aliquibus respondere videtur Rub. in d. §. nihil commune. num. 60. nec huic firmatæ sententiæ aduersantur rationes crebrioris opinionis, eorum scilicet, qui affirmarunt, remedium huius canonis concedi contra hunc, qui ex post rem vitiosam nouit, vt Abb. hic. num. 13. & Butr. vt retulit Rip. nu. 41. & hanc posteriorem probauit Rub. d. §. nihil commune. nu. 60. non enim vrget illa ratio, qua passim omnes in hãc descendunt sententiam: † peccati scilicet rationem, 21
tam contra vitiosum possessorem ex post, quam contra successorem hunc ab initio malæ fidei militare, sicq; idem ius. l. illud. ad l. Aqu. l. à Titio. de verbo. oblig. nam huic rationi satisfactum ex relatis credimus, dum ostendimus eum iniustè non possidere, qui ex post rem alienam esse cognouit. sufficit enim iustum possessionis principium. d. l. vnic. C. de vsucap. transfor. nec dicitur vitij ac fraudis particeps, qui ab initio fraudem non cognouit. l. sed & si lege. §. scire autem. ff. de petit. hæred. atque ita rectè respondit Cora. d. §. nihil commune. par. 2. num. 131. non vrgent pariter verba constitutionis nostræ, ibi, iniustè detinere, ac inuadere alienum. quasi verbum, inuadere, principiũ actus respiciat: verbum verò, detinere, ad actum ex post referatur, quæ à pari iuxta verborum qualitatẽ & coniunctionem procedũt. idem enim esse videtur, ingredi alienum scienter à principio, vel alienum ex post scienter detinere, sed verius intelligo verbum, detinere, referri ad secundam personam successoris, scilicet in re aliena scienter: verbum autem, inuadere, referri ad primam personam, immediati scilicet occupatoris.

Declarat tamen hanc sententiam † Cora. d. §. nihil 22
commune. 2. part. nu. 132. non procedere, primò in illo successore, qui ex lucrativo titulo est consecutus possessionem, nec enim, (vt ille ait) par est vtriusque tituli ratio. l. vlti. §. licentia. C. de iure deliber. cum simil. quare tunc etiam ex post superueniens scientia illi nocet.

Declarat secundo idem Cora. qui supra, non † pro- 23
cedere, cum immediatus occupator soluendo nõ est: nam tunc in subsidium agi poterit contra hunc successorem, cum & hoc casu interdicto, Vnde vi, spoliato fit succursum, vt diximus supra in 1. rem.

Declarat tertiò idem Cora. qui supra, non proce- 24
dere † si eo tempore traditionis hic successor bonam 25
fidem non habuit: † bona fides enim duobus temporibus adesse debet, contractus scilicet & traditionis tempore. l. 2. in princ. ff. pro empt. gloss. in l. qui autem. §. hoc edictum. in verbo, cessare. ff. de his quæ in frau. sed animaduertendum est. d. l. 2. loqui in solo emptionis contractu, non in cæteris, diuersitatis rationem non excutio nunc.

Declaratur quartò non procedere, quãdo lite iam inchoata contra verum spoliatorem res ipsa seu possessio translata fuit in singularem successorem. nam contra eum agi hoc remedio tunc potest, etsi vitium ignorasset. ita Affli. in comment. ad constit. Neapolit. lib. 1. rub. 25. contra quem de restit. agatur. nu. 2.

QVAERO quartò an † remedium huius canonis 26
locum habeat contra eum, qui scit rem esse alienam, ignorat tamen esse vitio violentiæ affectam? & non habere locum affirmarunt Ang. cons. 57. col. vlt. vers. ic. & attendendum. Imol. & Oria. quos retulit & secutus est Rip. hic. num. 42. idem censuit Franc. in disput.

Universidad de Deusto
Biblioteca

petit.& possess.1. dub.numer.37. Corn.consi.329.num. 11. libr.1. quibus accedo, non tamen ex verbis nostræ constitutionis,quæ ab illis perpensa sunt,ibi,inuadere alienum, quasi solum hic textus loquatur inuasione secuta, quod vitium est violentiæ : quia verbum, inuadere, vt iam supra dixi, refertur ad primâ illam personam immediati occupatoris. sed ea ratione potius addu cor,quia scientia hæc est, cum illa qualitate violentiæ,quare qualitas verificari debet, vt dispositioni locus fit.ratio rationis illa est, quia quod spoliatus restitui ante omnia debeat, per vim possessio erepta ab eo esse debet. nam casus esse potest, in quo possessio erit vitiosa, eo vitio, ob quod non daretur restitutio ante omnia, vt in vitio clandestinitatis, vt olim diximus sup. in.1.rem. ex interdicto Vnde vi. q. 12. cum ergo possit contingere casus, vbi is successor posset ignorare violentiæ vitium, credendo esse vitium clandestinitatis,ea mente succederet, quod dominij exceptionem quam suus auctor opponere potuisset,is opponere possit, quod si sciuisset esse vitiũ violentiæ,nõ successisset.ex quibus cessant, quæ ex aduerso à Rip.hic.nu.42. afferuntur.

27 QVAERO quintò an † singularis hic possessor & successor præsumatur sciuisse rem fuisse vitio violentiæ affectam? & non præsumi,affirmarunt nostri
* omnes * auctor est Rip.hic.numer.43.& Rub.d.l.naturaliter.§.nihil commune.numero.63. & ibi Cora in 2.part.numer.133.quibus ipse eiusdem sententiæ addo Bellamer.hic.colum.penult.verficu. quarto quæri.ea
28 adducuntur ratione omnes, quia † ignorantia præsumitur, vbi scientia non probatur.c.præsumitur. de regu.iur.in 6.vbi latè Dyn. quod intelligitur in facto alieno, vt hoc nostro casu.l.vltim.in fin.ff. pro suo. Dec.consil.207.numer.5. Paris.consil.47. numero.102. libr.1. verum huic communi sententiæ aduersatur illud, quod ex quo is, qui cum alio † contrahit debet
29 illius conditionem explorare.l.qui cum alio.de regu.
30 iur.vbi latè Dec.& Cagnol.& hic † successor non præsumitur ignorasse sui prædecessoris factum: & ideo dici solet illius ignorantiam ferendam non esse. l. quod te.ff.si cert. pet. hinc Bald. in l.1.ff. si quis omiss. caus.testam.& Socin.tract.fallen. regu.176.fallen.1. dixerunt huius successoris ignorantiam esse simulatam. idem censuit Dec.consil.160.colum.3.in fin.& d.Crau. consil.225.numer.8. qui affert notab. textum.l.3.§. sed & si sic ff.de in rem vers. eiusdem sentẽtiæ addo Alex. consil.103.num.16.libr.1.Rui.consil.88.numer.12.libr.5. accedit fortius, quod respondit Socin.Sen.consil.168. colum.penult.verficu.præterea si habebat. libr.2.post
31 Ioan.Andr.Gem.Anchar.& cæteros, illius † negligentiæ & culpæ esse, qui permutãdo propriũ beneficium cum altero,non perquisiuit illius titulum & iura.nec enim inquit Socin.ex eo solo credere debuit illum esse dominum, quod in possessione esset. in non longè dissimili casu Socin.probauit Crauet.consi.132.nume. 13.Tertio confert text.l.inciuilẽ.C. de furt. vbi agnita
32 † re furtiua apud emptorem existenti domino restituitur, etiam emptori pretio non restituto, debuit enim inquit text. is emptor venditoris conditionem perscrutari, nec ignorantia eum excusat, vt declarat
* Alc.tract.præsumpt.reg.3.præsumpt.29.& omnes * in d.l.inciuilem.

Defendit tamen iure potest communis sententia,, quia etsi possessor iste restituere rem ipsam teneatur, nec pretium consequatur, attamen dici non potest vitiosus possessor,vt in casu.l.inciuilem. fatentur omnes. & Alc.d. præsumpt.29.quia ea ratione dicunt furti pœna eum non teneri. si ergo vitiosus possessor non est,hoc remedio contra eum agi non poterit, sed alio : nam ideo restituitur ante omnia spoliatus ob spoliatoris vitium, quod cum hoc casu cesset,'dicendum est contra illum non concedi. rursus scientia vitij est in causa, vt cõcedatur hoc remedium spoliato. sed quomodo is agere poterit,si hanc ante omnia qua litatem non probet?nec sufficit probare rem esse propriam vt inde præsumptio scientiæ vitij resultet, quia res vitio affecta esse potest, & tamen possessor esse innocens & bonæ fidei.gl.ex illo tex. in §.conceptũ.Inst. de obl.quæ ex delict.Sal.d.l.inciuilem.in fi. communi ergo sententiæ subscribo.

Declaratur tamen multipliciter,& primo nõ procedere, † quando notoria fuisset illius prædecessoris 33
spoliatio.sic Abb.hic & refert Rip.d.num.43.& Cora. qui supra. ea ratione moti,quia † ignorare quod pu- 34
blicè omnibus est notum, lata culpa est. Dyn.in c. ignorantia.numer.16.de regu.iur.in 6. quare ignorantia improbabilis illa dicitur l. regula. §. sed & facti. de iur.& fact.ignor. Soc.d.regul.176.fallen.1.Alex. consi. 187.numer.7.libr.2.Soc.Iun.consil.6.in fin.libr.3. Crauet.consil.225.numer.8.quod intelligit Rip.& malè,in successore immediato,secus in mediato,qui verisimiliter vitium hoc violentiæ iustè ignorare potuit. quod non placet,quia si præsupponimus rem esse notoriam,intelligere debemus esse vtroque tempore notoriam, vt termini sint pares, aliàs res hæc probabili careret dubitatione, si intelligeremus notoriam fuisse solum tempore primi successoris, quia esse potest, quod inter primum spoliatorẽ & mediatum successorem anni intercesserint quamplurimi, quibus verè apud omnes violẽtiæ memoria extincta sit.eo tamen in casu, quo violentia est notoria, non poterit is successor allegare & suo iuramento probare, se credidisse vitium illud fuisse purgatum : etsi enim hoc scire, 35
vel ignorare in animo cõsistat † & ob id stãdum aliàs sit assertioni iuratæ allegantis, iuxta notab. glos. §. sed istæ.vbi Iaf.num.54.Inst.de act.Soc. tract. fallen.regu. 72.Iaf.l. cum quædam puella. numer.3. de iurisd. om. iud.consil.84.num.7.lib.1.Rui.consi.1.num.4.lib.5.Paris.cons.51.nu.5.lib.4.Crau.consil.2.num.9. attamen in casu nostro(vt rectè animaduertit Ripa)ex quo violẽtiæ vitium iam suberat,non est standum iuratæ assertioni allegantis,se verè credidisse vitium illud fuisse purgatum, vt probat c. innotuit. de elect. Abb. in c. pastoralis. de except. nec enim huic iuratæ † assertio- 36
ni defertur, cum altera aduersatur præsumptio.Fel.in c.si significasti. il.1. colu.1. de homic.in c.1. colu.pen.& vlt.de præsump. quem secuti sunt Ruin.consi.13.num. 4.lib.5 Marsi.cons.7.nu.7.& latè cons 9.nu.36. Crauet. q.225.nu.9.Natta consi.230.nu.6.lib.1. sed dissentit Alc. in c.nouit.num.10.de iud. Accedit præterea, quod res magni ponderis in casu nostro tractari poterit,quo in casu, huic iuratæ † assertioni deferendum non est, 37
vt adnotauit Marsil.sing.635. qui alios in hanc attulit sententiam.

Declaratur secundò non procederr † secundũ Abb. 38
& Rip.hic.& Coras.d.§.nihil commune. 2.par.nume. 33.vbi Rub. nume.61.non procedere in successore consanguineo illius primi occupatoris violenti. ea ratione adducti, quod † coniunctus præsumatur scire 39
facta coniuncti.l.octaui ff.vnde cogn.l.de tut.C. de in integ.restitut. c.constitutus.de testib. quare regula illa,quia dicimus, in facto alieno † ignorantiam præsumi, cessat in facto consanguinei. Soci.tract.fallen. reg. 40
177.fallen.vltim.Neuiz.libr.1.Syluæ nup.num.113.verum non multum vrget hæc ratio, quia † coniun- 41
ctus præsumitur scire coniuncti facta successiua,non momentanea, qualia sunt furta, violentiæ & cætera his similia. sic docuit Bald.in l. quoniam. C. de iure deliber. Iaf. in l. colum.1. & ibi Rip. numer. 46. ff. si cert.peta. idem Rip. l. qui Romæ. §. duo fratres. numer. 51. de verbor.oblig. nisi dicamus violentiam esse actum momentaneum, vitium tamen violentiæ perdurare,quod verisimiliter notum esse potuit consanguineo,sed alia ratione. nõ multum vrget,quod à relatis interpretibus affertur, quia quòd † cõsanguineus 42
& cognatus præsumatur scire facta cõsanguinei, intelligitur consanguinitatis respectu,non aliarum rerum omnium.sic declarauit Bal.d.l. quoniã. quem secutus fuit

fuit Rip. qui supra. eiusdem addo sententiæ Soc.Seni. consi.97.num.3.lib.4.Ruin.consi.121.nume.4.lib.1.Dec. consi.445.num.35.in fin.Gomes. Hisp.§. rursus.nume. 17.Inst.de act.Alcia.in l.post contractum.num.28.& ibi Io.Annibal.nu.117. ff.de don.addo Petr. Duẽnas Hisp. tractatu fallentiarum.in verbo, consanguineus.regul. 125.fall.1.

Quamobrem hanc declarationem non esse veram aliqui crediderunt, vt hic testatur Ripa. qui sentiens difficultatem,studuit omni conatu horum interpretum contrarias sententias hac adhibita distinctione conciliare. aut is successor est sine titulo,vel cũ titulo lucratiuo,aut est cum titulo oneroso.

Primo casu in hoc † successore coniuncto,præsumi- 43
tur scientia violentiæ & vitij, argumento eorum,quæ docuit Bar.in l.post cõtractum.nu.3.vers.secunda præsumptio.& ibi Picus.nu.45.ff.de do.Dec.cons.235.nu.2. vers.secunda præsumptio.cons.587.nu.9. vers. quarto accedit. & cons.659.nu.2.Soc.Sen. cons.264.col.1. vers. tertio arguitur.lib.2.Cur.Iun.cons.6.nu.6.dũ affirmat in successore coniuncto ex titulo lucratiuo fraudem præsumi & simulationem.

Secundo casu scientia violentiæ non præsumitur. arg.l.pen.C.de euict.quod sensit & Alc.in d.l.post contractum.nu.27. in fi. dum inquit in alienatione titulo oneroso in coniunctum facta fraudem non præsumi, quoniam habita non videtur coniunctionis ratio,sed potius cum eo,tanquam cum extraneo contractum.l. non existimo.ff.de adm.tut.& arg.l.fi.pater.§. si duos. ff.de adop.

44 Verum † Ripæ hæc conciliatio non satis tuta est, nam aduersus primũ distinctionis membrum ex Bar. d.l.post contractum.nu.3.versic.secunda præsumptio. illud vrget quod non rectè satis sensit,nec Bar.nec qui eum secuti sunt, vt rectè animaduertit eo loco Imol. & Rom.& clarè Alc.nu.28.qui affirmarunt, non ex eo fraudem præsumi in successore coniuncto, quòd coniunctus præsumatur scire factacõiuncti.d.l. octaui. quia vt iam retuli cum Bal.in d.l.quoniã.C.de iur.delib.in telligitu,quo ad consanguinitatem, non quo ad cætera, vt fraudes, delicta & his similia, quæ non solent etiam consanguineis commmunicari,iuxta.l. vlt. ff.de ritu nup.Dec.cons.44.col.3.licet ergo in casu Bar. quo ad ipsum donantem fraus præsumi possit, non tamẽ quoad ipsum successorẽ. vt hic. & fraus debet adesse ex latere vtriusque,vt animaduertit Io. Annibal. in d.l.post contractum.nu.115.ff.de don.qui affirmauit iura non solere in his distinguere inter extraneos & 45
sanguine coniunctos,quinimo si rectè † Bart.verba. d. 46
nu.3.perpendantur,sentit post Dyn. quem citat † solã sanguinis coniunctionem fraudem non arguere etiam in successore ex titulo lucratiuo, nisi alia concurrat coniectura. quod clarè probat Alc.tracta. præsumpt. reg.1.præsumpt.29.num.4.idem respondo.125.num.8.in fi.& clarè idem censuit Picus. d.l. post contractum. num.46.

Non ergo Abb.Ripæ & Cora. declaratio tam absolutè iure defendi potest. quare ipse eam intelligerem 47
veram,quando hic † successor consanguineus vna cũ consanguineo,cui successit,habitabat moramq; trahebat:est enim tunc vrgens præsumptio quod nouerit & violẽtiæ vitium omnemq; fraudem, vt pulchrè declarant Rui.consi.168.nu.6.lib.1.& Crau.consi.237. nu. 1.etsi Cora.d.§.nihil commune.2.par.numer.135. absolutè hanc declarationem defendat,quod spolia à communiter contingentib. omnibus sunt nota, quod minimè verum arbitror.

48 Declaratur tertiò non procedere † in vicino,vt post Abb.docuit hic Rip.nu.44.& Cora.d.§.nihil commune.2.par.num.136. vbi & Rub.nu.61.ea adducti sunt ratione,quia vicinus præsumitur scire facta vicini. c. quosdam. c. quanto. de præsumpt.latè Fel.in c.literis. de præsumpt. quæ ratio non multum placuit Ripæ & 49
Rubeo qui supra, quia † vicinus præsumitur scire facta vicini successiua, non momentanea, vt declarauit Bal.in l.conuenticulã.col.2.C.de episcop.& cler.Alex. cons.80.col.3.lib.2.omnes * in l.1.ff.si cert.peta.verum * (vt statim supra dicebam) actus spolij est quidem momentaneus,sed violentiæ vitium est successiuum,quare rectius dicendum est, vicinum præsumi scire facta vicini, quæ & cæteris verisimiliter nota esse possunt, vt declarauit idem Bald.in d.l. conuenticulam. quem est secutus ipse Ripa.in l.1.numero.46.ff. si certum pet. quod autem possessio affecta sit violentiæ vitio, non omnibus verisimiliter notum esse potest, etsi aliter opinetur Cora.d.num.136. sic nec ipsi vicino cognitum esse potest.

Nec placet Ripæ & Rubei distinctio,dum constituunt differentiam inter vicinum spoliatoris, & vicinũ rei, in qua cõmissum est spolium:vt in vicino spoliatoris scientia non præsumatur,in vicino verò rei,contra.primum membrum est verum,secundum verò falsum.etsi enim is sciat, † obiectum rei, quis rem vicinã 50
possideat,secundum Bal.in c.1.§.sit res.de pace tenend. in vsib.feud.vt simile scribit Cur.Iun.in l.1.nu.43.vers. secunda conclusio.ff.si cer.pet.attamen non præsumitur scire quo titulo possideatur: possideri enim posset ex celebrato contractu, quia † vicino iure ignorari 51
creditur, vt affirmarunt Cur.Sen.in l.1.nu.31.ibi Cur. Iun.nu.43.verfic.tertia conclusio. Rip.nu. 46. verficu. tertia coniectura.& Iac.Niger.nu.38.ff.si cert.pet. hanc ergo declarationem non arbitror in quouis casu absolutè veram,nisi alia coniectura concurrat, † quæ qua- 52
lis esse debeat,erit in arbitrio iudicis.iuxt.l.1.ff. de iure delib. cum simil.vna ex multis illa considerari potest, cum is † vicinus cum spoliatore vicino conuersatur. 53
c.quosdam.c.scriptũ.d.elect.Dec.d.l.1.3.lect.nu. 59. ibi Rip.nu.46.in fi.& Niger.nume.37.ff.si cert.pet.Crauet. consi.220.numero.12.verficul.amplius ex.& consi.249. numero.5.in fin.quare refert Ripa.d.numero. 46. post 54
Soc.Sen.consil.187.lib.2. † cautelam esse ad hanc coniecturam excludendam,vt probationes fiant : Vicinum ipsum consueuisse conuersari cum vicino. possent & alia probari, quæ excludunt penitus huius scientiæ, præsumptionem, vt absentia, infirmitas & his similia, vt est apud Rip.in d.l.1.nu.45.46.& ibi Curt.Sen.nu.31. 32.ff.si cert.per.

QVAERO sexto an hoc † remedium concedatur 55
contra eum,qui scienter recepit rem vitiosam, sed vacantem? Ripa hic.num.45.duo distinctionis constituit capita.

Primum est quãdo res ipsa vitiosa & vacans à spoliatore nũquam fuit possessa,vt in casu.l.1.§. qui à me. de vi & vi arm.

Secundum, quando fuit à spoliatore possessa res, quæ vacans reperitur nunc. quam distinctionem leuẽ sum semper arbitratus ; cum quo ad ipsum succedentem res ipsa vacans semper dici possit,quod fortè sentiens Rip. vnũ distinctionis tantum caput explicat,in quo post Inn.& Abb.cõcludit cõcedi, quia sciẽs rei vitium omni casu dicitur in vitio succedere, quod non probo,cum verè vacans res illa dicatur, quæ à spoliatore possessa nunquam fuit, eam ergo ingrediens restituere tenetur,non hoc nostro remedio, sed ex cõstitutione.l.vlt.C.vnde vi.vt suo diximus loco. qua constitutione cum prouisum iam fuerit hoc in casu,frustra esset dicere necessariũ fuisse huius nostri canonis prouisionem. nisi dicamus necessariã fuisse, vt ita ecclesiæ bona,vt laicorum defenderẽtur. Nec aduersatur textus.l.3.§.proinde.de vi & vi arm.à Rip.citatus, quia is rectè satis respõdet, vt alias nos declarauimus. 56

QVAERO septimò an † concedatur hoc remedium contra quemcũq; mediatũ successorẽ vitiosum? & cõcedi affirmarunt omnes * auctore Abb.hic.nu.15. post Inn.hic.quibus addo Bella.hic.q.2.& Rip.nu.46.idem placuit Rub.in d.l.naturaliter.§. nihil cõmune.nu.60. in fi.& ibi Coras.2.part.nu.137.qui testantur omnium esse sententiam , concedi etiam contra millesimum

Universidad de Deusto
Biblioteca

successorem. cum in omnibus semper militet peccati ratio.

Nec aduersantur verba huius canonis, quæ etsi in solo illo successore, qui à spoliatore immediatè causam habuit, loqui videãtur, attamen (vt rectè animaduertit Corset.d.nu.137.) ratio generalis illa est, quæ ampliat d.l. reg. §. si quis. ff. de iur. & fact.ignor.& tradit latè Crauet. consil.236.num.10.in fi.consil.242.nu.3. in fi. consi.321.col.2. in princ.

Declaratur eo in casu non procedere, quando alter ex ipsis mediatis successorib.fuisset in bona fide, quia tunc vltimus, qui possidere reperitur bonæ fidei esse dicitur,ita vt contra eum hoc remedio agi non possit, dicitur enim hoc casu purgatum violentiæ vitium.sic declarauit Ang.in consil.157.colum.1.versi.sed si omnes medij &c. qui colum.vltim.affirmauit hoc casu spoliatum teneri probare scientiam vitij omnium, vt apud eum.

57 QVAERO octauò † quid si alter ex possessoribus fuit in bona fide, spoliatusq; fuerit, an sibi, vel primo spoliato remedium hoc concedatur? huic solo bonæ fidei possessori spoliato concedi affirmasse videtur Innoc.hic.ea fortè ratione, quia vltimũ spolium est purgandum.c.vlt.de ord. cog. & aliàs fusius suo loco sup. diximus.

Contrariũ sensit Butr.vt refert & sequitur hic Rip. nu.46.vers.sed hic suboritur disputatio. qui affirmãt vtriq; cõcedi & primo & secundo,si modo nouus possessor cognouerit vtriq; illatam esse violentiã. verius arbitror vltimo tantum spoliato relata ratione concedi.nec vrget ratio Ripę,spoliatorem hunc & primo spoliato teneri, ob causam peccati, si nouit iam illum fuisse spoliatum, quia ex quo à bonæ fidei possessore rem possideri vidit & ab eo rem abstulit, illi soli tenetur,quem offendit,nam illius, non primi possessoris possessionem,dicitur occupasse,sic enim aliàs sup. docuimus,prædonẽ spoliatum ante omnia restitui,quanto fortius hic bonæ fidei possessor?ex quibus cessat disputatio Rip.d.nu.46.in fi. quorum alter præferatur, vel hic,vltimo loco spoliatus, vel ille primus.

58 QVAERO nonò an † remedium huius canonis concedatur spoliatori, contra eum, qui scienter rem recepit à secundo spoliatore? & non cõcedi affirmauit hic Abb.nu.16.versi.sed ego.ea adductus ratione, quia hoc remedium solum fuit ad primi spoliati commodum adinuentum,ob scilicet animæ periculum, quare spoliator in peccato inuolutus non debet se posse fundare cõtra eum,qui alterius rem indebitè detinet, ex quo enim commisit in legem, non debet posse illius auxilio adiuuari.l.auxilium.in fi.de min.

Nec hanc Abb.considerationẽ euertit, quod à Rip. hic.nu.47.affertur,dum inquit,peccati rationem militare etiam in hoc successore sciente violentiam illatam, quia spoliato tenetur ad æstimationẽ primo per eum spoliato.l.cum vi me deiecceris.ff.de vi & vi arm. cuius obligationis causa, dicitur is successor indebitè detinere etiam in spoliatoris præiudicium. ratio hæc Ripæ ex eiusdemmet doctrina hic.num.49. confunditur, dum negat hoc interesse considerabile esse, vt statim dicemus.

Hac ergo in re considerandum est, quæ ex duabus rationibus præpõderet,an illa conuenti, qua allegat, spoliatorem agentem agere non posse, cum peccato obnoxius inuolutusq; sit, an illa ipsius spoliatoris agentis,& dicentis aduersus conuentum.restitue,quod malè detines,tanquam successor illius, qui me spoliauit,cum tibi non liceat allegando ius tertij in peccato esse,& sine vt conueniar ab eo ipse,quem tu à me falsò spoliatum opinaris. Dicerẽ ego potiorẽ esse spoliatoris primi rationẽ, tum, quia nouus ille spoliator non potest ius tertij allegare, vt subijciam, tum quia is primus spoliator tenetur primo domino restituere, vt se fecisse videtur hic Rip.nu.48.& statim referam, & in hanc sententiam adducor Theologorum auctoritate, quorum crebrior est opinio, † rem non furi à quo ablata est,sed vero domino esse restituendam, nisi conijci possit verè furem re recepta illa vero domino restituturum, vel nisi caueat idoneè, quod verè restituet, sic post Ang.Clauasium in summa,in verbo.restitutio. nu.1.& Syluester in eadem summa in verbo.restitutio. 3.in quæst.7.declarat Did.Couar. in c. peccatum. in 2. par.§.12.nu.1.vers.tertio patet emptorẽ.de reg.iur.in 6. citat & eiusdem sententiæ Io.à Medina tracta. de contract.q.10.& confert.l. bonafides.§.pen.ff. dep.vt alibi diximus. 59

QVAERO decimò an † hoc remedium concedatur possessori malæ fidei,sine violentia contra suum spoliatorem?& concedi affirmauit post Abb. hic Rip. nu. 48.qui verum intelligunt, si modo verisimilis adsit cõiectura, vel præstetur cautio, quod res domino restituetur, (vt etiam in præcedenti quæstione retulimus) suadet enim iuris æquitas, rem vero domino, nõ prædoni esse restituendam.l.bona fides.§.penult.ff. depos. quam alias declarauí supra in 1.rem.quęst. 11.& statim attigi sup.Non placet tamen vna ratio, quam hic perpendit Rip.quod cum is malæ fidei possessor nõ tenetur ad æstimationem & interesse spoliato.l.cum à te.ff. de vi & vi arm. nõ posse arguere reum esse in peccato respectu sui,quia etsi ex dispositione illa interdicti Vnde vi, non teneatur is possessor malæ fidei ad aliquam restitutionem, vel æstimationẽ.d.l.cũ à te. tenetur ex dispositiõe canonis nostri, iuxta suã generalẽ rationẽ, cũ à spoliato cõueniri possit. quare sua maximè interest rẽ à spoliatore conseq;,vt eã vero domino restituat. 60

QVAERO vndecimò, an hoc † remedium concedatur possessori bonæ fidei cõtra bonæ fidei possessorem?& non concedi affirmauit hic post Abb.Ripa.nu. 49.peccati enim ratio cessat hoc casu, cessant & verba canonis nostri,quæ vitium successoris considerant,& res clarissima est,inquit tamẽ Abbas alijs remedijs esse hoc casu succursum bonæ fidei possessori, vt ex canone,reintegrãda.3.q.1.& ex l.si coloni. qua de re suo loco diximus. 61

Nec aduersatur relatæ sententiæ † text.l.vitia. C.de acq.pos.quo dicimus possessionis vitium in quemcunque possessorem tranfire, quia vt inquit hic Ripa. nu. 49.intelligitur solum ad impediendam præscriptionem vt iam aliàs declaraui, & in his ferè terminis sic declarat Calc.consi.116.nume.7.versi.nec obstat quod &cæt. 62

QVAERO duodecimò an † agenti hoc remedio proprietatis exceptio obijci possit? distinguit hic Rip. nu.50.aut intelligimus de dominio alterius, aut de,prio: primo casu affirmat Ripa,& rectè, non posse obijci, ex text.in l.socer.§.Lucius.ff.de sol.matr.ad cuius interpretationẽ præter scribentes ibi, videdus est Rui. consi.183.nu.5.lib.1.Paris.consi.95.nu.3.5.lib.2.Boe.q. 329. hæc enim exceptio non est exclusiua intentionis agentis,quare obijci non poterit,iuxta declarationem Bar. in l.2.vbi Soc.nu.6.7.ff. de excep.rei iud.latè Tiraqu.in l.si vnquam.in verbo,reuertatur.nu.358.C. de reuoca. don. 63

Secundo casu † obijci posse credidit Ripa.& idem affirmauit Corset.in tracta. fallen. ad regulam. quod spoliatus restituatur ante omnia. fallen. 43.qui huius sententiæ retulit Bald.in l.2. in fine. C. de seru.fug. verum Bald.eo loco non in casu remedij nostri canonis, sed l.si coloni.& officij iudicis loquitur,qua de re suis locis diximus. Bald autem in l. inciuilem.C. de furt. qui & à Corset.citatur subobscurè sentit non posse obijci,vt statim subijciam: ea ratione vtitur Rip.quia cõstitutio nostra fundatur in periculo animę,contra eũ, qui aliena detinet. quæ ratio cessat in eo, qui detinet propria,quæ sanè ratio parum vrget,cum hæ sit argumentatio à sensu contrario, quæ non recipitur cũ alia pugnant iura & rationes,vt aliàs sup. admonui. quinimò retorquetur Ripæ ratio,nam æquitas huius canonis est fundata in vitio illius possessoris,quod vitium vt pur- 64

vt purgetur extinguaturque ante omnia restituenda est possessio,nec his constituenda est differentia,quod ratione proprietatis res sit propria detinẽtis, vel aliena,sed sola possessio occupata cõsideratur: quare vt in interdicto Vnde vi,ad cuius exemplum inductum est hoc remedium,obijci non potest proprij dominij exceptio, sic nec hoc in casu, ob id rectius Bald.d.l. inciuilem.& clarius Rub.in l.naturaliter.§.nihil commune.nu.62.de acqu.possess.senserunt dominij proprij exceptionem non posse obijci.nec dissentit Butr.in c.. pastoralis.de causa posse.& propr. & Soc.Sen.consil.266. col.7.versic. præterea etiam remedium.libr.2. quibus subscribo.

65 QVAERO decimotertiò an † successor iste conuentus possit hoc casu nominando alterum,se ab hoc iudicio eximere? & non posse affirmauit hic Ripa.nu. 51.post Abb.& cæteros quos citat, quibus addo Bella. hic colum.penult. qui Abbatis sententiam secutus est. ea moti sunt ratione,quia iste successor conuenitur ex proprio vitio & facto,cum scienter se intruserit,& cũ sibi possideat,non habet facultatem nomiãdi dominum in iudicio.l.1.C.vbi in rem act. & hac de re latius diximus supra in præcedenti remedio.quæst.31.vbi in prima declaratione hanc attigi quæstionem, non repeto.

66 QVAERO decimoquartò an † hoc remediũ concedatur pro re rapta? & non concedi affirmarunt hic Inno.& Abb.etsi Ripa.nu.53.dissentiat, docui sup.in 13. remed.in q.3.pro re mobili rapta concedi illud remedium ex l.vlti.C. vnde vi. quare, quoad laicos superflua foret hoc casu cõstitutio nostra,si sequamur Abb. sententiam, verum si rectè perpẽdatur, non erit superflua, sed omni in casu necessaria, cum constitutio illa. l.vlt.locum solum habeat contra occupatorem immediatum, non contra hunc successorem, & tam pro re mobili quam immobili procedat.

67 QVAERO decimoquintò an hoc † remediũ concedatur spoliato per vim compulsiuam? & non concedi affirmauit hic Abb.quia verba cõstitutionis solum intelliguntur de vi expulsiua.accedit, hæc constitutio est inducta ad similitudinẽ interdicti, Vnde vi, quod pro vi compulsiua spoliato non concedi iam multis firmauimus supra in 1.rem.q.10.contrariam tamen sententiã firmauit in casu nostro Rip. hic nu.36.in fi. ea ratione, quia constitutio nostra in peccati ratione se fundat, quæ hoc casu locum habet.ab Abbatis sentẽtia nõ recederem, cum vi compulsiua spoliatus, non dicatur contra suam voluntatem spoliatus, quare, vt impropriè spoliatus non restituitur, vt in d.q.10.aliàs admonui, quarè alio vtar remedio. Nec Ripæ ratio vrget, quia alio remedio contra hunc detinentem, vero

68 possessori est succursum.

QVAERO decimosextò & vltimo in notabili & quotidiana quęstione,maritus possidet bona dotalia, cecidit aliquo euentu à possessione dictorũ bonorum, deinde dum studet amissam possessionem recuperare committit violentiam, postmodum moritur, & bona restituuntur vxori: dubitari contingit an sua possessione spoliatus à marito, possit remedio huius canonis experiri contra vxorem, quę nunc possidet? hanc quęstionem mouet Isernia in c.1.§.si vasallus.colum.4. & ibi clarius Afflictus. numero. 12. si de feudo defuncti mil.fue.controuers.inter dominum & agnat. & affirmant posse, sic etiam intelligentes constitutionem illam regni, circa violentiam, quam dicunt à canone nostro originem duxisse, vt suprà in principio huius remedij retuli, ipse pariter Isern. & Afflict.subscribo,ea præcipua ratione, quia negari minimè potest, quin vitiosa sit possessio, quæ in vxorem deuenit, quare vitium prius purgandum est, & quoad possessionem dicere non potest mulier, se rei propriè insistere. cætera non refero. hęc ad c.sæpè.de restitut.spolia.quod est 16. in ordine recuperandæ possessionis remedium scripsisse volui.

SVMMARIVM.

1 *Remedium recuperandæ possessionis, ex officio iudicis, quare vltimo loco collocatum.*
2 *Remedium recuperandæ possessionis, ex officio iudicis, vnde prouenerit.*
3 *Habitans vel vtens cœnaculo illius possessor non dicitur.*
4 *Iudicis officium,quod ad recuperandam possessionem datur æquitate nititur.*
5 *Iudicis officium conceditur spoliato lite pendente vel appellatione interposita.*
6 *Iudicis officium an detur contra singularem successorẽ vitiosum cum titulo oneroso.*
7 *Iudicis officium datur contra singularem successorem vitiosum cum titulo lucratiuo.*
8 *Iudicis officium obligationem non præsupponit veram, sed solum quasi.*
9 *Iudicis officium instar actionis datur.*
10 *l.qui per collusionem.§.vlt.ff.de act.emp. in qua actionis specie loquatur.*
11 *Iudicis officium non datur contra singularem successorem ignoranter quouis titulo in re vitiosa succedentem.*
12 *Remedium extraordinarium cessat, cum ordinario locus esse potest, & imbi declaratur.*
13 *Remedia duo extraordinaria, possunt ad inuicem concurrere.*
14 *Iudicis officium an ei concedatur, qui propria culpa & facto possessionem amisit.*
15 *Iudicis officium conceditur ei qui proprio facto possessionẽ amisit, si modo ei concederetur aliàs in integrum restitutio.*
16 *Ecclesia,quæ suo facto possessionẽ amisit,iudicis officio eam recuperare poterit.*
17 *Minor qui suo facto possessionem amisit,iudicis officio eam recuperat.*
18 *Iudicis officio is suam recuperat possessionem,qui ex suo facto adhuc non perfecto recuperauit.*
19 *Contractus qui celebratur, vt res mensuretur, vel ponderetur,perfectus non dicitur,re non mensurata, vel ponderata.*
20 *Iudicis officium locum habet in casu. l. 2. C. de prætor. pign.*
21 *Iudicis officium an concedatur colono,inquilino,commodatario & similibus,vt recuperẽt ablatam ab eis possessionem, seu detentationem.*
22 *Colono qui pensionem non soluit non succurritur iudicis officio,vt ablatam possessionem recuperet.*
23 *Iudicis officium an concedatur fructuario, & illi qui annuos reditus emit.*
24 *Iudicis officium ad recuperandam possessionem ablatam seu occupatam lite vel appellatione pendente,quod.*
25 *Spoliatio lite pendente vel appellatione iudicis lædit auctoritatem.*
26 *Iudicis officium datur cõtra singularem successorem,qui successit in possessione occupata lite pendente vel appellatione.*
27 *Iudicis officium datur contra singularem successorem, qui successit in possessione occupata lite pendente vel appellatione, etiam non probata scientia vitij successoris.*
28 *Iudicis officio agenti ad recuperandam possessionem obijci non potest alterius spolij exceptio.*
29 *Iudicis officio agenti ad recuperandam possessionem, obijci non potest vltimæ spoliationis exceptio.*
30 *Vitium primi spolij aliquando prius purgandum.*
31 *Iudicis officio agenti ad recuperandam possessionem, excommunicationis exceptio obijci non potest.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

32 *Iudicis officio agenti ad recuperandam possessionem in beneficialibus, tituli defectus exceptio quando obijci possit.*

33 *Iudicis officio agenti ad recuperandam possessionem, obijci an possit exceptio, præsumptionem iuris contra eum esse.*

34 *Iudicis officio ad recuperandam possessionem, cum mouetur iudicij ordo non obseruatur.*

35 *Libellus & litis contestatio non est necessaria cum officio iudicis agatur ad recuperandam possessionem.*

36 *Fructus qui sint restituendi spoliato agenti ex officio iudicis,*

37 *Iudicis officio agenti, vt ius sepeliendi recuperet an obijci possit exceptio, cadauer vexandum non esse.*

38 *Attentata pendente appellatione, quousq; reuocari liceat petere.*

39 *Spoliatus officio iudicis agens, si pendente appellatione à sententia contra eum lata spoliet spoliatorem, appellationi renunciasse dicitur.*

40 *Attentata nõ reuocantur, si attẽtata ea ratione sunt quia imminebat periculum.*

41 *Suspectus de fuga pendente appellatione prehendi potest.*

42 *Lite pendente vel appellatione, an graui crimine infamatus spoliari possit.*

43 *Spoliatio lite pendente facta, differt à spoliatione facta pendente appellatione.*

44 *Spoliatio facta à tertio ratione sui interesse lite cum altero pendente, reuocatur officio iudicis.*

45 *Titulus. Nihil nouari pendente appellatione, tertium non afficit, si ratione sui interesse aliquid moliatur.*

46 *Remissoriæ concedendæ an sint cum officio iudicis agitur.*

47 *Spoliatio lite pendente facta an impediat suspendatque petitorium iam intentatum.*

48 *Franciscus Aretin. laudatur.*

49 *Possessor antiquus passus contra se sententiam, non dicitur aliquid innouare, dum suam possessionẽ continuat.*

50 *Spoliator non dicitur qui antiquam suam possessionem continuat.*

51 *Sententiam latam in remedio attentatorum diffinitiuam esse.*

52 *Inferiorem à superiore pendente appellatione spoliatum, restituendum esse ante omnia.*

VLTIMVM RECVPERANDAE POSSESSIONIS remedium, ex officio iudicis.

1 REMEDIVM hoc ex † officio iudicis, posteriori loco non ea ratione collocauimus, quòd à legislatoribus sit vltimo loco adinuentum: sed quia vt extraordinarium subsidiariumque, visum est commodè hic collocari potuisse, scio etenim Papiniani viri acutissimi fuisse inuentum, vt is ostendit in † l.
2 Attilius. vel (vt alij habent Codices) Aquilius Regulus. ff. de donat. ibi, quod si expulsus Nicostratus veniat ad iudicem, ad exemplum interdicti, quod fructuario proponitur, defendendus erit, quasi loco possessoris & c. etsi enim is cui † cœnaculi vsus, vel alia habitatio, possidere non videatur, sed eam solam facultatem sit assecutus, quod etiam respõdit Deci. cons. 355. nu. 1. post Bar. & cæteros in d. l. Aquilius. attamen si ab ea facultate deijciatur, spolietur q; hoc iudicis officio ad exemplum interdicti Vnde vi, restituitur: quod fa-
4 nẽ † iudicis officium, cum æquitate quadam nitatur, iuxta. l. planè. ff. de pet. hæred. c. 1. de offi. iud. & docuit Dec. in l. si me & Titium. nu. 4. 5. ff. si cert. petat. factum est, vt illud ad certos alios casus, cum æquitas suadet extenderẽt interpretes, ne scilicet is spoliator, cum alterius iactura locupletetur. hinc etiã factum est, vt & summi Põtifices, iudicis hoc † officium, ad casum illũ 5 protraxerint, cum lite pendente, vel appellatione, qui possidet, vel detinet, deijcitur, vt extant constitutiones Inno. Tertij. in c. bonæ memoriæ. de appell. & in c. accedens. il. 1. vt lite non contest. vt ergo ex ordine explicem, quæ in hoc remedio cognitu vtilia sunt, duo constituam capita. Primum in officio iudicis ante litem motam, quo prouisum dicitur in his casibus in quibus interdicto Vnde vi non erat succursum. secundum erit quando spoliatio, vel lite pendẽte, vel appellatione, facta est.

Primum caput pluribus quæstionib. propositis declaratur.

QVAERO ergo primò † an hoc remedium concedatur contra singularem successorem, malafide scienter succedentem in vitiosa possessione? & non concedi crebrius nostri affirmarunt, vt post Abb. in c. sæpè. nu. 6
8. testatur ibi Rip. nu. 9. ! esse communem * sententiam * de rest. spol. idem censuit Io. Coras. in l. naturaliter. §. nihil commune. 2. par. nu. 120. versi. vigesima regula. ff. de acq. poss. quibus non accedo tam absolutè, sed tres casus distinguo. Primus est cum scienter in vitium is successor, cum titulo oneroso successit. Secũdus quando titulo lucratiuo scienter successit. Tertius quando ignoranter ex vtroq; titulo.

Primo casu placet communis, ea (præter illos) ratione, quod officium hoc iudicis sit ad exemplũ interdicti Vnde vi, æquitate quadã inductũ. d. l. Aquilius. in fi. & iã est certũ interdicto Vnde vi, succursum nõ fuisse cõtra singularem successorẽ. l. cum à te. ff. de vi & vi arm. nec suggerit æquitas, vt is molestia afficiatur, qui ære proprio erogato rẽ hanc recepit, quæ sanè ratio solidior est in fundamento, quo relati interpretes nituntur, dum inquiunt, ante constitutionem c. sæpè. succursum nõ fuisse spoliato contra singularẽ successorẽ aliquo remedio. nam huic argumẽtationi facili negotio posset respõderi, non fuisse quidẽ olim actionis remedio aliquo succursum, nõ tamẽ sequi, ergo nec iudicis officio, cum iudicis officiũ, & actio, duo diuersa sint, & si à lege negatur actio, non tamẽ iudicis officium. l. planè. ff. de pet. hær. Bart. & omnes * in l. 1. vbi Ias. nu. 8. * Dec. nu. 27. ff. de iurisd. om. iud. nõ est ergo concludens argumentatio: concessa nõ fuit actio, ergo nec iudicis officium. nec huic sententiæ aduersantur, quæ in contrariam sententiam solent afferri, cum satis respondeant Ripa & Coras. præcitatis locis. qui etsi aliqua commiscantur in responsione illius rationis, æquitate suadente concedi debere remedium hoc aduersus singularem successorem: rectius tamen (vt vno attigi verbo) dici potest, nullam hic subesse æquitatem.

Secundus est casus † quando titulo lucratiuo singu- 7
laris hic successor sciẽter in possessione vitiosa successit, quo in casu aduersus cæteros verè credo concedi hoc remedium, ex æquitatis ratione, quæ suadet hunc cum aliena iactura nõ debere locupletari. nec vna me mouet ratio, quam sentit Ripa. d. c. sæpè. nume. 9. iudi-
cis officium hoc casu concedi non posse, quia † iudi- 8
cis officium nullam præsupponit obligationem. l. qui per collusionem. §. fin. de act. empt. sed in casu nostro subest obligatio, ergo & actio. l. licet. §. ea. de procur. si ergo datur actio, ergo cessat officium iudicis. quam argumentationem sensit & Cora. d. §. nihil commune. 2. part. numer. 20. quia responderi sic potest, quod licet officium iudicis nullam præsupponat obligationem veram & propriam, præsupponit tamen quasi obligationem, vt est gloss. nota. in l. si seruum. §. vlt. in verbo, peti possit. de verbor. oblig. vbi Alexand. alia affert, & scribit Gomes. §. 1. numer. 32. Instit. de act. rursus dico † iudicis officium dari instar actionis realis, & qui 9
iudicis officio tenetur, realiter tenetur. sic Bart. in l. 4. §. Cato. nu. 5. de verb. obli. idem in l. vlt. ff. de iniur. Ias. d. §. Cato. nume. 26. Gom. d. §. 1. num. 31. Inst. de act. Rub. in l.

in l. non solum. §. morte. num. 496. de oper. noui nuncia. & ex relatis Gomes. clarè docuit, iudicis officium saltem aduersus singularem successorem esse instar actionis realis, ex l. ait prætor. in prin. ff. de eden. inquit-
10 que † d. l. qui per collusionem. §. vlt. intelligi, de actione personali, & ideo rectè Barto. in l. si tertius. §. si quis prius. ff. de aqua pluu. arcend. & Socin. Sen. consi. 121. in fin. libr. 1. dixerunt, hoc iudicis officium esse in rem scriptum. l. in causæ. §. interdum. de minor. hac ergo suadente æquitate dicẽdum est, concedi hoc casu contra singularem successorem: & hoc in casu rectè loqui potest Soc. Iun. consi. 52. num. 9. lib. 2. post Cardinalem, quem citat.

11 Tertius est casus † quando ignoranter ex quouis titulo hic successit in vitiosa possessione, in quo vnà cũ Ripa in d. c. sæpè. num. 13. & Coratio. d. §. nihil commune. 2. part. numer. 124. affirmo non concedi, & eiusdem sententiæ fuisse animaduerti Francum in disputatione petitorij & possessorij. 1. dub. nu. 43. illa vera ratione is Frãcus adducitur, quia cessat hoc casu æquitas, nec enim fraus vel dolus vel aliud vitiũ huic successori adscribi potest, & hoc solidius est fundamentum quã illud Ripæ, quo dicebat iudicis officiũ, vt remedium extraordinarium cessare, vbi datur ordinarium. l. in causæ. la. 2. ff. de minor. at hoc casu inquit ille contra hunc successorem datur remedium ordinarium, ex c. reintegranda. 3. q. 1. ergo cessare debet extraordinariũ. nam huic argumentioni multipliciter responderi potest, & primo vt animaduertit Coras. d. nu. 124. quod
12 quando † remedium extraordinarium est causa adiuuandi ordinariũ inductũ, non cessare. sic declarat Bar. in l. de vsũ. ff. de varijs & extraor. cog. & Ias. in l. in prouinciali. §. 1. col. vlt. verfic. limita primò quando. ff. de oper. no. nun. Guid. Pap. q. 362. cum ergo in casu nostro officium iudicis sit potius ad adiuuandum interdictũ Vnde vi, & reintegranda, quàm aliter, est dicendũ non debere cessare. respondeo secundò, interdictum Vnde vi, dici remedium extraordinarium. c. vlti. Inst. de interd. Ias. d. l. in prouinciali. §. 1. num. 8. sic dici potest de remedio ex c. reintegranda. ex his quæ in illius inter-
13 pretatione diximus in principio, sed duo † extraordinaria remedia adinuicem non se impediunt. Ias. d. l. in prouinciali. §. 1. nu. 9. vbi alios citat, ergo nec hoc casu cessabit. tertiò responderi potest, non esse satis clarum, quod in hoc casu spoliato sit succursum ex illo canone, reintegranda, vt diximus in d. rem. q. 11. relata ergo ratione, cum communi resideo.

14 QVAERO secũdò an hoc † remedium illi spoliato concedatur qui propria culpa & facto è sua possessione cecidit? & non cõcedi affirmauit post Butr. & Imol. Ripa in d. c. sæpè. nu. 14. de rest. spol. idem censuit Cora. in d. §. nihil commune. 2. part. nu. 125. motus ex tex. l. ab hostibus. vel melius ex l. non enim. ff. ex quibus causis maio. & ex c. accedẽs. vbi Imol. vt lite non contest. nec difficultatem facit, quod in oppositum mouet Ripa, esse ex æquitate quadam huic spoliato succurrẽdum, cum alio remedio non sit illi consultum, quia vt animaduertit & rectè Cora. nulla hic æquitas subest, qua illi succurrendum sit. non enim dormientibus, sed vigilantibus subuenire solent leges. l. pup. in fin. ff. de his quę infraud. cred. quare iã sup. ostẽdimus in remedio, 15. ex c. reintegranda. in q. 13. ex illo remedio, non esse huic spoliato succursum, sic etiam videmus in infinitis alijs propè casibus, leges non subuenire negligentibus, vt latissimè diximus suprà in remedio. 7. quæst. 15. in fin.

15 Declaratur † tamen primò hæc conclusio, non procedere quoad eos, qui aliàs possunt in integrum restitui: sic Rip. & Cora. præcitatis locis, post Soc. Sen. consil. 39. colum. 2. verfic. circa secundam quæstionem. lib. 3. idem in l. rem quæ nobis. nu. 9. ff. de acqu. poss. qui eiusdem sententiæ citauit Abb. & Butr. in d. c. accedẽs. il. 1. vt lite non contesta. ob id Alexan. consil. 103. nume.
16 7. libr. 7. post Hostien. d. c. accedens † respondit, eccle- 17
siam posse hoc vti remedio, cum ex iusta causa sibi concedatur in integrum restitutio, & idem † in mino- 17
re respondit Soc. Iun. consil. 52. nu. 6. lib. 2. quod intelligit Soc. d. l. rem quæ nobis. nu. 9. dummodo sit is intra tempus restitutionis, alias enim eo elapso, quemadmodum restitutioni in integrum locus non esset, sic nec huic iudicis officio, quam declarationem esse nouam & notatu dignam dixit.

Declaratur secundò non procedere † quando actus, 18
quo propria voluntate possessionem is amittit, qui se deinde spoliatum dicit, non est adhuc perfectus, vt est, cum venditio est facta ad mensuram, & antequam fiat, is emptor propria auctoritate ingreditur. nam ex quo ante † factam mensurationem, contractus dicitur 19
imperfectus. l. quod sæpè. §. in his. ff. de contrah. empt. Bar. l. Iul. §. si Titius. nu. 2. de act. emp. Soc. Sen. consil. 51. col. 1. consi. 120. col. 1. lib. 5. Affl. decis. 280. nu. 1. Dec. consi. 323. col. 2. consi. 618. nu. 5. Soc. Iun. consi. 181. num. 78. lib. 2. hoc ergo casu si ingrediatur emptor dicitur ipsum venditorem spoliare. sic consuluit Alex. cons. 33. nu. 4. libr. 6. repetitum in consi. 90. libr. 5. & clarè sic declarat Soc. d. l. rem quæ nobis. nu. 8. vers. & hoc verum intelligo. quod tamen declarat Alex. d. cons. 33. num. 5. circa med. nisi venditor passus fuisset ipsum emptorem sic ingressum possidere, nec aliquo modo cõquestus fuisset. declara quoq; nisi non obstante ipsa mensuratione fienda, expressa traditio facta fuisset. Deci. in l. traditionib. nu. 6. C. de pact.

Declaratur tertiò non procedere † in casu remedij, 20
l. vlt. C. de prætor. pig. Luc. à Penn. in l. si coloni. q. 21. in fi. C. de agricol. & cens. lib. 11. & diximus suo loco supr. in rem. 12. ex d. l. vlt.

QVAERO tertiò an † hoc iudicis officium con- 21
cedatur colono, inquilino, commodatario & similibus, qui non possidere, sed detinere dicuntur? & cõcedi affirmarunt gloss. in l. & non tantum. ff. de pet. hær. in l. Aquilius Regulus. ff. de don. in l. manifestissimi. §. sed in secunda. C. de furt. Bar. in l. de vsu. ff. de varijs & extraor. cog. Bal. l. ædem. col. 2. C. de locat. Lanfr. Oria. in rub. de cauf. poss. & propr. col. 4. verf. quinta concl. Frãcus in disp. petitorij & poss. 1. dub. nu. 43. Soc. in l. rẽ quæ nobis. nu. 18. de acq. poss. Rip. in d. c. sæpè. nu. 17. de rest. spol. Coras. in d. §. nihil commune. 2. par. num. 127. & ibi Anto. Matth. ampl. 22. Plot. in l. si quando. nu. 98. C. vnde vi. Luc. à Penna in l. si coloni. q. 21. C. de agrico. & cens. libr. 11. Neuiz. consil. 80. num. 3. Alc. resp. 426. nu. 2. Robert. Marant. de ord. iudic. 7. distin. num. 35. Natta consi. 563. numer. 27. lib. 3. ea adducti sunt ratione, quia iure ciuili nullum datur his detentatoribus remediũ. l. 1. §. deijcitur. ff. de vi & vi arma. & ideo gloss. in l. si de fundo. C. locat. inquit colonum à possessione per dominum deiectũ, contra dominum deijcientem habere actionẽ ad interesse: si verò deijciatur à tertio, agere cõtra dominum, vt sibi cedat interdictum Vnde vi, quo contra illum tertium valeat experiri, vt tunc ex iure cesso potest, & alia retulimus supr. in 1. rem. ex interdicto, Vnde vi. q. 4.

Nec est verum, vt malè opinatus est Lucas. d. l. si coloni. q. 21. fuisse & alio iure his detentatoribus succursum, vt ex l. si coloni. & ex §. sed etiam suscipientes. in aut. de man. prin. quia. l. si coloni. loquitur in proprio possessore, non in detentatore, vt etiam loquitur is textus. §. sed etiam. sic Cy. in l. vlt. §. sed cum in secunda. C. de furt.

Nec fuit succursum ex conditione indebiti, vel triticaria, vt scribit is Luc. cũ ambæ in possessore loquantur, vt aliàs admonui, & tradit Cy. in l. 1. q. 3. C. vbi causa stat. Contrariam tamen sententiam probauit Alc. in l. rem quę nobis. nu. 7. de acq. poss. affirmans nõ concedi his detentatoribus, cum nullo modo possideãt. ob id ipse intelligit solum concedi, cum aduersus furẽ ratione sui interesse agit, vel cum ciuilem possessionẽ est assecutus, vt in fructuario, & similib. recedere tamen à receptissima aliorum sententia durum nimis iudico.

Decla-

Universidad de Deusto
Biblioteca

22 Declaratur non procedere† ex iusta causa, vt in colono qui non soluit pensionem. Bald. in l. si coloni. colum. 1. C. locat. Alexand. consil. 131. colum. 1. libr. 4. & alibi sæpè.

QVAERO quartò an hoc† iudicis officium concedatur illi, qui emit fructus vel reditus annuos, vt in
23 eo qui conduxit vectigalia, pedagia & similia? & cõcedi affirmauit Bart. in l. cotè ferro. §. qui maximos. nu. 12. ff. de public. & vno verbo eum probauit Alcia. resp. 426. num. 2. ratione enim illius cõmoditatis & facultatis, quia frui impeditur, cõsequitur hoc remedium. d. l. Aquilius. de donat.

24 Secundum caput† de officio iudicis, lite vel appellatione pendente est, in quo aliqua sunt explicãda, quę in foro sunt vtilia. vnum ergo hoc remedium esse re-
25 uocatorium attẽtatorum appellant nostri, quod† cæteris magis priuilegiatum dicitur, cum nõ modo pars spoliata læditur, sed & iudicis auctoritas contemni-
* tur, sic omnes * præsertim Frãcus in c. bonæ. de appel. Hier. de Monte tracta. finium. q. vlt. nu. 3. inquit tamen Affl. decis. 351. nu. 1. 2. esse remedium extraordinarium. Bella. decis. 49. & 101.

26 QVAERO primò an† hoc remedium concedatur contra singularem successorem? & concedi affirmant omnes in c. bonæ memorię. ibi Dec. nume. 7. de appell. quo loco inquit hoc remediũ plenius prouidere quã interdictum, recuperandæ, idem Decius. consilio. 103. num. 1. & concedi contra singularem successorem probat is tex. c. bonæ. idem tradit Ripa in c. sæpè. nu. 10. latè Soc. Iun. consi. 52. num. 11. lib. 2. vbi Oldr. & Dec. idem affirmantes retulit. est tamen quod animaduertamus, Francum in tract. de petit. & poss. in 6. rem. ad recuperandam possessionem, scriptum reliquisse, in casu. d. c. illum reum conuentum non considerari tanquam sit tertius, sed principalem esse, nam ibi appellatio generalis fuit, quod nullus turbaret possessorem, & si secus fieret, appellauit. cum ergo ille conuentus post appellationem cœperit possidere, seu detinere rem cõtra voluntatem appellantis, non dicitur tertius & singularis successor, sed principalis spoliator. verum si rectè perpendatur, effectu & re ipsa dicitur is successor singularis. alia plura, quæ apud Francum sunt, non refero. is tamen Frãcus eo loco affirmat, hoc remedium esse magis priuilegiatum quouis altero.

27 Extenditur primò procedere† etiã si spoliatus iste non probet, illum successorem sciẽter in re vitiosa succeſſisse: sufficit enim si probet se pendente lite fuisse in possessione, & tunc spoliatum fuisse. sic Rip. d. c. sæpè. nu. 10. Guid. Papæ. q. 362. post Bar. l. de vsu. de var. & extraor. cognit. ex quo patet vtilius esse hoc casu intẽtare hoc remediũ, quã illud ex c. sæpè. in quo contra tertium hunc successorem est probanda scientia vitij, vt diximus in d. rem. ex c. sæpè. q. 5.

Declaratur primò non habere locum contra illum tertium singularem successorẽ non habentem causam à parte vel à Iudice innouante appellatione pendente. ita intellexit Franc. in d. disputat. & tractat. petit. & poss.

28 QVAERO secundò an† aduersus hunc spoliatum lite pendente possit obijci alterius spoliationis exceptio? &† non posse affirmauit Imol. in c. vlt. de ord. cog. Affl. decis. 98. num. 4. Dec. consi. 200. num. 3. Ripa. in c. sępè. nu. 10. verſ. secũdo, quia de restitutione spoliatorũ. Ferret. conſ. 170. nu. 1. 2. Coras. in d. l. naturaliter. §. nihil commune. 2. part. num. 123. ibi etiam Rub. nume. 301. de
* acquiren. possess. vbi communem * & veram testatur. illa est ratio, quia spoliatio hęc lite pendente facta, dicitur magis odiosa. Rip. d. §. nihil commune. num. 67. Dec. d. consi. 200. nu. 4. Alc. resp. 408. nu. 6. læditur enim hic spoliatus, & cõtemnitur iudex. alia scribunt Alex. q. 99. col. 4. lib. 5. Dec. conſ. 449. nu. 16. & Paris. in conſ. 41. num. 18. lib. 1.

29 Extenditur procedere† etiam si obijciatur huic agenti hoc remedio spoliatio facta post illam factam lite pendente: etsi enim regulariter vltimum spolium sit purgandum. c. vlt. de ord. cog. l. si quis ad se fundũ. C. ad l. Iul. de vi. attamen† hoc casu primum spolium 30
prius purgandum est. sic Castren. consi. 399. priusquam iura. col. vl. verſ. tertio similiter. lib. 1. quem secuti sunt Dec. consi. 200. nu. 3. verſic. quarto benè. Ripa. d. §. nihil commune. num. 68. Alc. respons. 408. nume. 6. illa est ratio, quia est odiosior altera. quare in hoc vtilius esse videmus, intentare hoc casu remedium hoc, quàm interdictum Vnde vi, in quo non ita facilè repellitur alterius spolij exceptio, vt latè diximus in 1. rem. ex interdicto, Vnde vi. q. 32. & tradunt Ripa. & Coras. qui supra.

Hanc extensionem tamen veram esse intellexit Anton. Matth. d. §. nihil commune. numero. 61. nisi is secundus spoliator violenter spoliasset, & huius sententię citat Rotam, quem locum hactenus non reperi.

QVAERO tertiò an† contra agentem hoc remedio possit obijci excommunicationis exceptio? & non 31
posse affirmauit Fel. in c. dilectus. de rescrip. & ante eũ Rota, quam refert & probat Dec. consi. 200. nu. 2. verſi. secundo specialiter. Robert. Marant. in sua praxi iudi. in titul. de appellat. numero. 393. Coras. d. §. nihil commune. 2. part. numero. 123. & ibi Rubeus. numero. 301. & Anton. Matth. nume. 43. verſicul. neque hæc fallentia. Hieron. de Monte in tracta. finium. q. vltim. numer. 4. ex quo intelligimus hoc casu esse vtilius intẽtare hoc remedium, quam interdictum Vnde vi, in quo admittitur excommunicationis exceptio, vt diximus suprà in 1. remed. quæſt. 30. & tradunt Coras. & cæteri suprà relati.

QVAERO quartò an† contra agentem hoc remedio obijci possit exceptio in beneficialib. defectus ti- 32
tuli? & non posse affirmauit Francus in c. non solum. §. illa verò. 4. notab. de appel. in 6. Oldr. cõsi. 206. in causa Carnocensi. col. 2. verſ. ad secundam quæstionẽ. hanc sunt secuti Lapus & Gemin. vt in c. ad decimas. de restitu. spolia. vbi huius sententię alios retulerunt, idem respondit Alex. consi. 99. num. 9. libr. 5. vbi Carol. Molin. testatur hanc in foro recipi. Rip. in d. c. sæpè. nume. 11. 12. Rub. d. §. nihil commune. numer. 301. & ibi Anton. Matth. num. 55. in fine. Bellame. decisi. 49. & decis. 101. & decis. 286. & decis. 252. & hanc latissimè defendit Didac. Couarr. libr. Practic. quæstion. c. 23. numer. 4. vbi in beneficialibus multos refert aliter sensisse, & præsertim Rotam ctiius mẽtem & opinionem declarat: hæc quidem attentata reuocari ex officio iudicis, cum illata illi videatur iniuria, non ad partis postulationem. & præter eum sic clarè sensit ipsa Rota in decis. nouis. in titul. de restit. spoliatorum. decis. 2. & sibi parum constans Bellam. decis. 294. clarè Cassad. in titul. de restitu. spoliat. decis. 3. numer. 6. quem est secutus Rebuffus in comment. Reg. consti. tom. 3. tit. de causis possess. benefic. artic. 1. gloss. 1. num. 3. Gabriel Saray. in addit. ad notabilia. Matthes. not. 29. num. 10. Hier. de Monte tracta. finium. q. vlt. nu. 5. 6. multa à Didaco tradita doctè satis nõ repeto, ex quo cõstat vtilius esse in hoc casu intentare hoc remediũ, quàm illud interdicti, Vnde vi, vel integrandæ vt relati affirmant, cum in illis notorius proprietatis defectus possit obijci, & satis latè ostendimus.

QVAERO quintò an† contra agentẽ hoc remedio obijci possit exceptio, iuris pſumptionẽ esse contra eũ? 33
& non posse affirmarũt Perus. & cæteri relati à Rip. in §. nihil cõmune. nu. 78. ex textu c. si cõstiterit. de accus. Gabriel. Saray. in add. ad notab. Matthes. notab. 28. nu. 3. quæ sententia ex quęstione præcedẽti à fortiori vera demonstratur.

Nec me mouet, quod aliter sensisse videantur Abb. in c. 1. in 3. intellectu. de appellat. & Alciatus responso. 37. numer. 2. quia intelligerem ex declaratione suprà relata, reuocari hęc nõ ad partis postulationẽ, sed ex iudicis officio. ex quo constat esse vtilius hoc in casu hoc remedio vti, quàm interdicto Vnde vi, vel alte-
ro in

ro in quibus exceptio obijci potest. Rip. in d. §. nihil commune. nu. 77. & suo loco diximus.

34 QVAERO sextò an† iudicij ordo seruandus sit cum hoc remediũ proponitur? & non seruari affirmarunt gloss. in clem. 2. vt lite pendente. Bellam. decis. 148. & decis. 294. Bald. in l. appellatione. col. 2. C. de appell. Abb. c. ex parte. col. pen. & de rescrip. Soc. Sen. in c. quoniam frequenter. col. 27. verſic. sexto fallit. vt lite non conteſt. Alex. consil. 99. nu. 9. lib. 5. Ripa. in c. sæpè. nu. 10. verſ. tertio quia de restitutione spoliatorum. Dec. in c. bonæ memoriæ. nu. 22. de appel. Vant. in tract. nullit. in tit. quot & quibus modis null. propo. possit. nu. 28. Neuiz. consi. 80. nu. 3. vbi post Bald. & Marsi. affirmat non
35 esse† necessarium libellum, nec litis conteſtationem, quibus addo Lanfranc. Oria. in rubr. de causa possess. & prop. col. 8. & Bellam. decis. 101. Ex quo apparet vtilius in hoc esse vti hoc remedio quàm interdicto Vnde vi, vel ex c. reintegranda. 3. q. 1. in quo aliquis ordo requiritur, vt suo loco diximus, & tradunt Dec. & cæteri iam relati.

36 QVAERO septimò qui fructus sint restituendi in hoc iudicio per illum spoliatorẽ? & esse omnes perceptos, & qui percipi potuerunt, affirmant glo. in c. cũ causa. de offi. deleg. Rota in decis. nouis. in tit. de restit. spoliatorum. decis. 5. Dec. consi. 200. col. 1. Maran. in sua praxi iudic. in tit. de appel. nu. 385. post Card. in c. bonę. de appell. in cæteris autem remedijs, qui restituantur suo loco diximus.

37 QVAERO octauò † an contra agentem hoc remedio possit illa exceptio obijci, non est vexãdum mortui corpus, vt si pendẽte lite vel appellatione alter alterum spoliet iure sepeliẽdi? & posse obijci affirmauit Marsi. sing. 199. in iure & c. vbi eiusdem sententiæ multos citat præsertim Gem. in c. non solum. in fi. de appel. in 6. & Rotam in multis decisionib. quæ fortè hodie relatæ sunt in decision. antiquis. in tit. de causa possess. & prop. decis. 1. nu. 2. & in tit. vt lite pendente. decis. vlt. quod verum intelligũt ex æquitate non ex iuris rigore. & hinc intelligimus in hoc casu remedium hoc attẽtatorum nõ differre à cæteris, vt admonuit & Martil. præcitato loco, qua de re diximus etiam latè suprà in 1. remed.

38 QVAERO nonò †quousq; liceat huic spoliato, pendente appellatione, petere attentata debere reuocari? crebrior est sententia posse, donec lis coram iudice superiori ad quem appellatum est, fuerit conteſtata super causa illa appellationis, sic affirmauit Spec. in tit. de appell. §. nouiſſimè. ad fi. quem est secutus Bart. in l. 1. ff. nil noua. appel. pend. Bald. consi. 245. lib. 2. quem est secutus Iaſ. in l. 1. in princip. nu. 3. verſic. quartò limita. de oper. noui nunc. Guid. Papæ. consi. 4. num. 6. & consil. 124. num. 3. Afflict. decis. 98. & decis. 352. quos sic refert Didac. Couar. libr. Pract. quæſt. c. 23. nume. 3. addo eiusdem sententiæ Baldum. in l. 1. colum. penultim. verſic. præterea cautela. C. de appell. Decius. in l. 1. numero. 2. verſicul. & cautius debet. C. de bon. possess. secundum tab. & Bal. loquitur in claris terminis spoliatoris possessionis.

Existimauit enim Specul. esse necesse hunc agentem petere debere, vt ante omnia attentata reuocẽtur, alioqui si simpliciter litem conteſtetur petendo sententiam, vt iniquam & iniuſtam, reuocari attentata poterunt.

Verum contrarium & rectius sensisse videntur Io. Andr. Gem. in. & Ancha. in c. non solum. de appell. in 6. & Sal. in l. 3. C. de appella. & alij nonnulli, quos retulit & secutus est Did. d. c. 23. num. 3. in fi. hi enim affirmarũt licere petere attentata hæc reuocari coram iudice appellationis, donec vsque in causa concluſum fuerit: eiusdem sententiæ fuit Franc. in c. dilecti. il. 3. colum. 2. de appell. Maran. in d. Praxi iudic. in tit. de appell. nu. 392. Vant. tract. nullit. titul. quot & quibus modis nullit. proponi possit. nume. 23. Iacob. Niger in l. insulam. numer. 235. de verb. oblig. & hanc posteriorem probo, cum à fortiori videamus in interdicto Vnde vi, licere petere restitui ante omnia, etiam lite conteſtata super petitorio, vt est crebrior sententia, vt refert Rip. in d. §. nihil commune. nu. 161. Dec. tamen in c. consuluit. il. 2. nu. 5. de appell. intelligit Bal. in d. l. 1. de appella. loqui cum spoliatio fit à parte lite pendente, nõ cum à iudice pendẽte appellatione, etsi subobscurè hac de re verba faciat.

QVAERO decimò† si spoliatus egerit contra spo- 39
liatorem, & feratur sententia in fauorem spoliatoris conuenti, à qua appellet actor, & pendente illa appellatione is actor reum spoliet, an in causa appellationis dicatur sibi attulisse aliquid detrimẽti? & attulisse maximum fatentur omnes, * qui affirmant ex hoc censeri renunciatum appellationi, sic Inno. in c. ex parte. de rescrip. Ang. l. vltim. C. de temp. appell. plura Dec. in c. cum teneamur. numer. 4. & in c. an sit. num. 1. de appell. vbi eiusdem sententiæ ex multis citauit Matthes. notab. 28. nota quod si actor &c. idem censuit Dec. in l. 1. num. 4. C. de bon. poss. secundum tab. Bellon. consil. 18. in fine.

QVAERO vndecimò† quid si aliquod immineat 40
periculum, nisi pendente appellatione quid noui fiat, an illo facto reuocãdum sit ante omnia? & reuocandũ non esse sensit Dec. in d. c. cum teneamur. nu. 4. verſi. & prædicta. de appell. clarè Marsi. sing. 258. plura &c. possunt afferri plura exempla, vt primum illud quando res est peritura, si sententia super appellatione expectetur, vt in fructibus qui dissipantur, iuxta tex. in c. vlt. de sequeſt. poss. & fructuum. clarus tex. in l. imperatores. vbi Bar. ff. de appel. Dec. qui supr. qui alia affert exempla, vt in debitore fugitivo. Cors. in fin. in ver. appellari. il. 1. 1. limit. Gabriel Saray. in addi. ad notabilia Matthes. not. 28. nu. 4. aliud exemplum attulit Marsi. d. singu. 258. vt si petat testes, qui breui recesſuri sunt, vel qui infirmi sunt, examinari etiã à iudice, à quo appellauit, non enim ex hoc dicitur appellationi renũciasse, scio tamẽ exemplum hoc non multum propositæ materiæ nostræ spoliationis conuenire? afferri etiam potest exemplum, quando† aduersarius esset de fuga 41
suſpectus, tunc etiam appellatione pendente potest is capi. Ang. l. nemo. C. de exact. tribu. sic in nostris terminis annotauit Gabriel Saray. qui suprà & statim.

QVAERO duodecimò† an infamatus aliquo gra- 42
ui crimine pendẽte lite vel appellatione posſit possessione rei spoliari, vt infamatus crimine simoniæ? & posse affirmauit Abb. in c. accusatum. in 2. notab. de simon. eo tex. adductus, idem censuit Cors. in singul. in verb. appel. il. 1. in verſ. limita septimò. qui eiusdem sententiæ alios citauit.

QVAERO decimotertiò, quia† ex præcedentibus 43
propositis quæstionibus nullam constitui differentiã inter spoliationem factam lite pendente, & spoliationem factam pendente appellatione, an tamẽ possit aliqua assignari differentia? Dec. in c. consuluit. il. 2. num. 5. de appell. inquit enim esse differentiam, quia attentata pendente appellatione respiciũt personam iudicis, cum scilicet ab eo attentata sunt: quæ verò lite pendente respiciunt personam aduersarij, cum scilicet ab eo sunt innouata.

QVAERO decimoquartò, quid †si pendente lite 44
vel appellatione fiat spoliatio à tertio, ratione sui interesse, an restitutio ante omnia concedatur? & Fel. in c. super eo. nu. 2. de offi. deleg. ex sententia Angel. in l. per hanc. col. 8. C. de temp. appel. affirmat† titul. nihil nou. 45
appellatione pendente. non habere locum, quoad tertium, ex text. in c. Romana. de appel. in 6. Quod verum intelligit Fel. nisi is tertius inniteretur se fundando in iure causæ principalis, à qua fuit appellatum, ex sententia Imolæ, quem citat, quod satis æquum est, tunc enim videretur potius facere ad commodum principalis quàm sui, ab illoque sic suasus, cætera apud eum videri possunt.

QVAERO decimoquintò an † in hoc iudicio 46
atten-

Universidad de Deusto
Biblioteca

attentatorum, possit iudex causæ remittere sumptiones probationum super attentatis alteri iudici, vt delegato, qui in loco sit, iuxta l. iudices. C. de fide instru. & latè diximus suprà in 15. rem. ex c. reintegranda. 3. q. 1. num. 9. & posse affirmauit multis rationibus Cassad. in suis decisionibus. tit. de dilationibus. decis. vltim. afferri hic possunt illæ declarationes, quas retuli in d. quæst.

47 QVAERO decimosextò, an † spoliatio facta lite pendente tanti sit effectus, vt suspenso petitorio, super quo agebatur, cum fieret spoliatio, causam possessorij ficq; spolij impediat? sententia fuit † Franc. Aretini viri
48 mea sententia non mediocriter eruditi; cuius laudes egregias nō immeritò celebrāt Ias. consi. 60. lib. 1. Chassane. consi. 41. nu. 3. Neuiz. libr. 5. Syluæ nup. consi. 61. Tiraqu. tract. de legib. connub. post lege. num. 60. is enim in l. naturaliter. §. nihil cōmune. de acq. poss. impedire ac suspēdere ait. illius sentētiam post alios, quos citat, tuetur eo loco Rub. nu. 297. etsi aliter senserit Bart. aduersus quem & ipse ea ratione sentio, quod lite contestata super petitorio, licet obijcere exceptionē spolij, quod deinde superuenit, ex eoq; suspēditur iudicium illud petitorij, ex egregia declaratione & distinctione Didaci Couar. lib. 1. var. resol. c. 16. nu. 13. versi. ego vero. dum in interdicto Vnde vi, loquitur, quod attigi supr. in 15. rem. q. 30. non repeto. fortius ergo dicendum erit in hoc remedio magis fauorabili.

49 QVAERO decimoseptimò an † antiquus possessor passus contra se sententiam à qua appellauit, & ea pendente possessionē suam continuauit, innouare aliquid dicatur? & nihil innouare sensit gl. in clem. 2. in verbo, innouari. vt lite penden. quæ inquit, eum nihil innouare, qui possessione antiqua vtitur. idem docuit Ioa. And. in c. 1. vt lite pend. & egregiè Bertran. consi. 31. nu. 2. in 1. par. lib. 1. qui num. 5. dixit imo contra eum dici aliquid ab aduersario innouari, si is quid moliatur. idē Bertra. consi. 51. nu. 3. & consi. 253. numer. 1. 1. part. lib. 2. & consi. 12. lib. 6. nam suam possessionem † qui continuat, 50
alterum spoliare non dicitur. Bertr. consi. 137. nu. 3. lib. 5. & consi. 139. nu. 4. in 2. par. lib. 3.

QVAERO decimooctauò an † sentētia lata super 51
hoc remedio attentatorum censeatur interlocutoria, vel potius diffinitiua? Bellam. decis. 148. esse diffinitiuā affirmat. ea ratione vsus fuit, quia hic articulus non differt à possessorio reintegrandæ, idem Bell. decis. 286.

QVAERO decimononò an † inferior à superiore
spoliatus lite pendente restitui ante omnia debeat? & 52
esse restituendum censet tex. vbi gl. in c. olim. de accus. & ibi Inno. Bellam. decis. 256. & latius declarauit Ant. Matth. §. nihil commune. nu. 64.

Hæc habui lector beneuole & studiose, quæ hactenus in vniuersum hunc Recuperandę Possessionis tractatum referrem, ac generatim dicerem, in quo explicando, cum publicè docendo, tum priuatim scribendo, me non leui studio ac diligentia vsum ingenuè fateor, hoc præsertim anno sexagesimoquinto supra Millesimum & Quingentesimū salutis nostræ, in quo tantum laboris ac diligentię adhibui, vt me mala ceperit valetudo, quia etsi ingenium viresque aliquanto labefactatæ fuerunt, nolui tamen immenso labori cedere, assiduisq; vigilijs parcere, donec elaboratū opus in lucem prodiret, hortantibus præsertim ac impellentibus studiosis quamplurimis. Quibus nostris laboribus si adiutos se nouerint, eorum erit Deo Opt. Max. summam habere gratiam, quod eo duce & auspice ad finem perducti fuerint, & publicū acceperint, quibus polliceor ac spondeo, me reliquos duos breui editurum, De Adipiscenda, & Retinenda possessione Tractatus, quos iamdudum molior, in quosq; summa cura die noctuque incumbo, vt de his, qui Iurisprudentiæ operam nauant, quacunq; ratione possum, assiduè bene merear. Interim tu his vtere ac fruere fœliciter, diuque vale. Ex Monte regali Pedemontium quarto Kalend. Iunij. M. D. LXV.

FINIS.

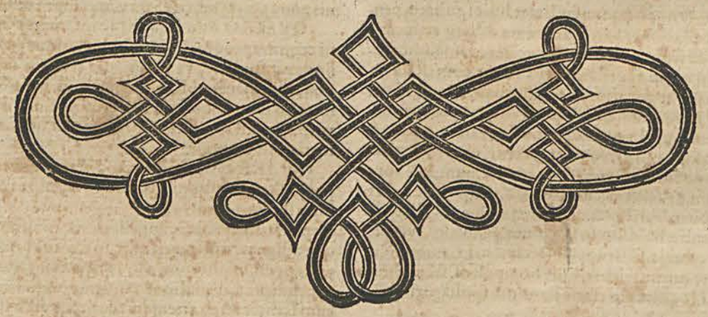

INDEX RERVM ET VERBORVM LOCVPLETISSIMVS, QVAE IN HIS COMMENTARIIS DE ADIPISCENDA, RETINENDA ET *RECVPERANDA POSSESSIONE IAC. Menochij continentur.*

A.

BBAS c. 1. col. 1. pen. vers. oppono vlterius. de rest. spo. declaratur. nu. 366. fol. 311
Abbatis & Maria. 80c. Sen. opinio confutata. n. 358. 185
Abbatis & Decij ratio quædam refutata. nu. 399. 187
Abbatis ac aliorum explosa distinctio. nu. 48. 343
Abbatis ratio leuis irrisa. n. 110. 360
Abbatis verba in c. 1. 4. notab. de restitu. spol. ambigua. quomodo legenda. nu. 216. 297
¶ Absens non per edictum & proclama, sed per nunciū citari imprimis debet. nu. 111. 347
absente possessore spoliatore, quem conuenire debeat spoliatus, vt suæ possessioni restituatur. nu. 74. 344
absentia necessaria, quomodo à cæteris differat remissiuè. nu. 13. 333
absolutoriam in qua incidenter de dominio fuit actū, non impedire nouam actionem. nu. 119. 239
¶ Accessorium principalis naturam non immutat. nu. 324. 374
accessorium esse quid indiuiduum à suo principali. n. 129 240
accessorium sine suo principali stare non posse. nume. 130. 240
accrescens portio dicitur eadem cum illa, cui accrescit de nouo. nu. 96. 19
¶ Accurs. in interpretatione. l. vlt. C. de off. magist. off. dotatus & reprehensus. nu. 97. 406
accusatio criminalis de possessiōe turbata cū remedio ciuili Vti possidetis, cumulari an possit. n. 549. 199
accusatus de vi turbatiua cōueniri etiam potest interdicto Vnde vi. nu. 508. 195
¶ Actio iniuriarum criminalis, de iure cōmuni solum datur contra turbatorem. nu. 550. 200
actio quod metus causa, quomodo in rem scripta dicatur. nu. 76. 329
actio quod metus causa, datur contra quemcunq; possessorem. nu. 77. ibid.
actio de dolo, nō est in rē scripta, actio vero quod metus causa, est, & quę differentiæ ratio. nu. 81. 330
actio ad exhibendum volēti experiri interdicto Vtrubi, datur. nu. 14. 152
actio vtilis dicitur, quæ conceditur contra eum, qui possidere dolo desijt, & ita pro possessore habetur. nu. 65. 8
actio de dolo datur in hæredē, & cæteros successores. nu. 84. 330
actio de dolo infamiam irrogat. 85. ibid.
actio personalis. 30. annis tollitur. nu. 69. 414
actio hypothecaria contra tertium possessorem quanto tempore tollatur. nu. 70. ibid.
actio, quę concedatur creditori recuperanti possessionem pignoris. nu. 43. 397
actio quomodo perpetua dicatur. nu. 707. 215
actio Seruiana proprietatis causam respicit. nu. 9. 24
actio, qua filius, vel libertus, recuperant à patre vel patrono occupata, an sit consequutoria solius possessionis vel etiam proprietatis. nu. 60. 357
actio quę spoliato concedatur, cum spoliatur à pupillo ex tutoris colludio. nu. 94. 346
actio quæ debeat proponi in remedio. l. vlt. C. de edic. diui Adr. toll. nu. 486. 85
actio proueniens ex constitutione. l. si quis in tantam. C. vnde vi, infamiam irrogat. nu. 52. 357
actio quæ infamat, cessat contra patrem & patronum. nu. 53. ibid.
actio pignoratitia an detur, p illatis & inuectis in domum. nu. 48. 27
actionis cumulatio in hac regione Pedemontium non conceditur cum in causis procedatur summariè & sola facti veritate inspecta. nu. 478. 460
actionis nomen hodie in libello non exprimitur. nu. 32. 384
actionem publicianam habet, qui titulum habet. nu. 599. 95
actionem de dolo, esse in rem scriptam ex Ioannis Corasij & auctoris sententia. nu. 83. 330
actionem esse perpetuā cōtra eum, qui missum in possessionem legatorum causa impediuit. nu. 93. 151
actionem dari hæredi, vt mittatur in possessionē cum adest contradictor. nu. 493. 75
actionem dari ostendunt verba impersonaliter prolata. nu. 494. 75
actionem Triticariam ad possessionem auocandam, locum tunc habere cum inter partes gestū aliquid est. nu. 4. 321
actionem in dubio oriri, & non iudicis officium. nu. 498. 75
actionem hypothecariā requirere efficaciores probationes, quam faciat Saluianum interdictum. n. 16. 24
actionem à modo proponendi cognosci. nu. 117. 131
actione qua agatur vt violentus spoliator iure suo priuetur. nu. 310. 375
actiones ex delicto descendentes non dari ex solo non facto. nu. 478. 195
actiones contrarię cumulari non possunt. nu. 516. 87
Actor dicitur qui prouocat, vt intra certum tempus experiatur. nu. 95. 151
actor vel reus non iudicatur ex eo quod prius prouocauerit. nu. 760. 218
actor etiam in causa status forū rei sequitur. nu. 40. 385
actor condemnari an possit, ne in posterum turbet, si non possidet & reus possidet, & in iudicio obtinet. nu. 780. 220
actoris & rei partes vterq; litigantium in iudicio Vti possidetis, sustinet. nu. 724. 215
actoris & rei personam sustinent quoad iudicij ordinē qui iudicio Vti possidetis, contendunt. nu. 761. 218
actoris assertioni quando deferendum non sit. numer. 211. 296
¶ Actus vbi variè potest intelligi, à faciēti declaratur. 170. 136
actus præsumitur factus in executionem precedentis causæ. nu. 268. 302
actus principalis vbi est nullus, sic & quæ ab eo dependent. nu. 449. 457
actus vbi simulatus præsumitur, sic & in eo adhibitæ clausulæ. nu. 292. 305
actus mixtus à potentiori nomen retinet. nu. 29. 55

Universidad de Deusto
Biblioteca

actus non vitiatur si quid vitiosè ei adhibetur, quod adhibendum non erat.nu.422. 81
actus nouus dicitur constituti, si antiquo aliquid adda tur vel minuatur.nu.394. 380
actus perfectus non cessat cessante causa.nu.18. 475
acta faciunt rem notoriam.nu.232. 298
acta iudiciaria ad sui primam essentiã scripturam requirunt.nu.917. 118
acta iudiciaria testib. probari.nu.915. 118
actum faciens restringere dicitur se ad leges de eo actu loquentes.nu.135. 62
¶Administrator qui dilapidat, administrator nõ dicitu.nu.107. 360
Adrianus quid statuerit de vicesima & tabulis aperiẽdis.nu.6. 53
¶Aduentitia non publicantur ex filij delicto, etiam si in eis non acquisierit vsumfructum pater.nu. 81. 358
aduentitia cuius fauore alienari non possint.nu.68.357
aduentitia ex delicto filij nõ publicantur, ne vsumfru ctum, quem in eis habet, amittat pater.nu.66. ib.
¶AEdes nouæ iudicãtur antiquæ si additum quid illis fit.nu.395. 380
¶AEmilij Ferreti opinio confutata.nu.91. 31
¶Aequiparatio nõ est bona, cum in pũcto de quo agitur subest differentia.nu.57. 428
¶Aequitas nõ rigor suadet spoliatum cadauer, nõ esse ante omnia restituendum.nu.446. 319
æquitas facit vt à regulis iuris recedatur.nu.73. 58
æquitatem legi scriptæ repugnãtem nõ cõsiderari. nu. 214. 297
¶Aestimatio rei ius quoddam executiuum ostẽdit. n. 161. 135
¶Aestimatores duo eligẽdi sunt, cum ęstimãda res est. nu.162. 136
æstimatores rei partium cõsensu eligi.nu.163. ibi.
æstimatores iurare de recta æstimatione.nu.164. ibi.
æstimatores æstimatione facta, referri apud acta iudicis.nu.165. ibid.
æstimatores non tenentur reddere rationem, cur tanti æstimauerint.nu.166. ibid.
æstimatores vbi dissentiunt, quid agendum. numero. 168. ibid.
¶Agẽs cõtra aliquem vt homicidã, de delicto debet constare.nu.169. 68
agens ad pœnã ex cõtractu, prius de delicto debet constare.nu.170 ibid.
agens remedio Vti possidetis, si reus probauit simpliciter se possidere, nõ condemnatur actor ad nõ perturbandum.nu.783. 220
agens si detinet solum, cum agit remedio Vti possidetis, reus absoluitur, nec condemnatur ad nõ turbandum.nu.784. ibid.
agens vt talis, se talem debet probare.nu.164. 38
agens ex l.si coloni.C.de agricol.& cens.lib.11. non habet necesse probare, se dominum & possessorem. n. 30. 384
agens contra aliquem vt talem, ita eum esse probare debet.nu.166. 38
agens Vti possidetis quid habeat probare.nu.556. 200
agẽtes absentis nomine an possessorio an reconueniri possint.nu.41. 334
¶Alber.Rosatus laudatus.nu.386. 379
¶Alciat.libr.2.disput.c.7.notatus.nu.44. 245
¶Allegare aliquid non sufficit, nisi illud probetur. n. 178.fol.294.& 619.fol.96.nu.732.fol.104.& 403.454.
¶Alex.consi.185.nu.4.lib.6.declaratur.nu.19. 24
Alex.confideratio probata.nu.533. 89
Alexandri ab Alexandro locus egregius.n.148.fol.252. & 13. 258
Alexand.distinctio & doctrina reiecta.nu.676. 210
Alexand.opinio confutata.nu.256. 178
¶Alienatio rerum minoris titulo oneroso facta quomodo ratificetur, superueniẽte maiori ætate. num. 149. 436
alienatio bonorum minoris si duplici vitio laborat, nullitatis scilicet & læsionis, non conualidatur ex ratificatione, iuxta tit.C. si mai.fact.alie. fine decr. rat.hab.nu.184. 438
alienatio nulla ob interdictum à prætore factum conualidatur tempore, post elapsum interdicti tẽpus. nu.171. 437
alienatio bonorum minoris per aduersarij dolum facta, nec tempore, nec facto cõualidatur post perfectam minoris ætatem.nu.177. 438
¶Alienare, phibitus, nõ cẽsetur prohibitus, cùm momentanea alienatio est.nu.89. 405
alienari prohibita non publicantur.nu.84. 359
¶Altare & campanile non cõstituunt locum religiosum sine episcopi consecratione.nu.36. 426
¶Andreas Barbatia, quam multipliciter à doctoribus notatus, & de audaci insulsaq; illius doctrina.num. 57. 413
And.Isernia in feudalibus Euangelista à Dd. appellatur.nu.100. 286
¶Ang.Are.auriga optimus in causis criminum seu maleficiorum.nu.370. 378
Angel. Aretin, pecunia corruptus malam tulit sententiam, ob id maximum subijt mortis periculum.nu. 371. ibid.
Angel.in l.1.C.de edict.diui Adr. declaratur. numero. 566. 920
Ang.Perus.laudatur.nu. 587. 468
Ang.Aret.in §.item seruiana.nu.9. Inst. de act. declaratur.nu.18. 24
¶Animalia ob alimẽta eis præstita, iustè retineri possunt.nu.9. 391
¶Animus ita factis vt verbis declaratur.numero. 124. 434.
¶Annus in interdicto, de itinere actuq; priuato, quãdo currere incipiat.nu.91. 237
annus datus à Prętore in interdicto, Vnde vi, vtilis est. nu.448. 319
anni tempus currere etiam impedito in interdicto, de itinere actuq; priuato, datur tamen restitutio.num. 79. 237
¶Antiquare quid sit.nu.20. 54
¶Antiquorum reiecta quædam opinio.nu.41. 165
¶Anto.Capicius decis.77.in fine.declaratur.numero. 192. 295
Anto. Capicij declaratio ad l.auctoritate. C. vnde vi. explosa.nu.71. 344
Ant.August.Hisp.laudatur.nu.559. 465
Ant.Gouea.I.C.laudatur.nu.133. 434
¶Apparẽtia rei sufficit in his, quæ celeritatem requirunt.nu.692. 101
¶Appellare an liceat à lata sentẽtia, in remedio, reintegrandæ.nu.640. 472
appellare licere in possessorio cum lata est sententia sine causæ cognitione.nu.855. 112
appellare licere à sententia lata in remedio.l.vlti.C.de edict.diui Adr.cum fuit dubium, quis hæres esset. nu.856. ibid.
appellare an liceat à sentẽtia diffinitiua lata in iudicio.l.vlt.C.de ed.diui Adr.toll.nu.826. 110
appellare nõ licere à pronũciatione, de exequendo instrumento executiuo.nu.827. ibid.
appellare non licet à sentẽtia lata in possessorio summarijssimo.nu.48. 263
appellare non licet ab interlocutoria.nu.49. ibid.
appellare non licet à sentẽtia lata in possessorio summarijssimo, etiam quo ad deuolutiuum effectum.n. 50. ibid.
appellare licet à sentẽtia iata cõtra hæredem scriptum petentem se mitti in possessiõnem ex remedio.l.vlt. C.de ed.diui Adr.toll.nu.876. 115
appellat tertius in iudicio ex l.vlti.C. de ed. diui Adr. toll.nu.845. 112
appellare licet à sententia possessorij, cum hæres vult con-

continuare possessionem ex dispositione statuti. n. 859. 113.
appellare an liceat, an lata sententia in casu remedij. l. extat.ff.quod met.caus.nu.87. 330
appellare potest laicus à lata contra eum sententia in remedio, reintegrandæ.nu.642. 472
appellare an liceat in interdicto, de aqua quotidiana. nu.164. 254
appellare licere iure canonico in remedio.l.vlti.C. ed. diui Adr.toll.nu.840. 111
appellare an liceat ab interlocutoria lata in remed.l. vlt.C.de ed.diui Adr.toll.nu.807. 109
appellare licet super causę incidẽtibus in iudicio possessorio, etsi non ab ipsa possessorij sententia diffinitiua.nu.808. ibid.
appellare etsi non licet à sententia, de mittendo in possessionem, vigore statuti potest tamen ab eius incidentibus.nu.809. ibid.
appellare an liceat à sententia lata in possessorio ex interdicto Quorum bonorum.nu.115. 12
appellare non licet ab executione. nu. 821. 110
appellare licet ab interlocutoria lata in iudicio ex l. vlt.C.de ed.diui Adr.toll.cum est lata super iudicis incompetentia.nu.822. ibid.
appellare licet à sententia lata in remedio. l. vlti.C. de ed.diui Adr.cum adfert damnum irreparabile. nu. 863. 113
appellare licet à sententia lata in possessorio, cum est euidenter iniusta.nu.850. 112
appellare semper licet, cùm appellandi iusta causa est in promptu.851. ibid.
appellare licet à sentẽtia lata in possessorio cũ fructuũ restitutione.nu.869. 114
appellare an liceat à sententia lata in iudcio Vti possidetis.843. 225
appellari non posse à sententia, ne scholaris turbetur in sua habitatione.nu.844. 225
appellare non licet à condemnatione restitutionis fructuum pendentium in iudicio possessorio. numer. 873. 114
appellare à sententia lata super interdicto Saluiano an liceat.nu.186. 39
appellari posse à sententia, lata in possessorio ex interdicto Saluiano cum causã proprietatis est ei annexa nu.187. ibid.
appellari prohibuit Adrianus à sententia, de tabulis aperiendis.nu.7. 53
appellari an possit à lata sententia in casu. l. si quis in tantam.C.vnde vi.nu.316. 373
appellari potest ab inordinato processu possessorio, licet nõ appelletur à sententia lata in ipso possessorio.446. 82
appellari non posse ab interlocutoria habente naturã diffinitiuæ, in iudicio.l.vlti.C.de ed.diui Adr. toll. quod ibi declaratur.nu.820. 110
appellari posse ab interlocutoria qua fuit pronunciatum, aliquem esse, vel non esse legitimum procuratorem, vel tutorem, vel curatorem.nu.825. ib.
appellari posse ab interlocutoria, qua est pronunciatum, testes nõ esse recipiẽdos, vel infames amittendos.nu.817. 109
appellari non posse ab interlocutoria, qua pronunciatum fuit, reum conuentum non esse legitimum con tradictorẽ, in remedio.l.vlt.C.de ed. diui Adr. toll. nu.818. 110
appellat detentator condemnatus per sentẽtiam in remedio.l.vlt.C.de ed.diui Adr.nu.865. 113
¶Appellari per fraudẽ & calumniã interposita reijci debet.330. 448
appellatio suspendit iudicatum.nu.60. 264
appellatio in causis possessorijs vbi à statuto permittitur, an operetur effectum tam deuolutiuum, quam suspensiuum.nu.837. 111
appellatio iure canonico permissa in remedio.l.vlt.C. de ed.diui Adr. tol. an operetur effectum deuolutiuum & suspensiuum.nu.844. 112
appellatio cum à iure communi conceditur in aliquo casu possessorio, quid illa operetur.nu.874. 114
appellatio à sentẽtia lata in possessorio nomine detentatoris, operatur effectum deuolutiuum & suspensiuum. nu.867. ibid.
appellatio in maioribus & minoribus causis conceditur.nu.88. 330
appellatio in dubio admitti recipique debet.numero. 89. ibid.
appellatio regulariter est permissa.nu.317. 374
appellatio ab actore condemnato in iudicio.l.vlti. C. de ed.diui Adr.tol. interposita, operatur effectum, tam suspensiuum quam deuolutiuum.nu.878. 115
appellatio conceditur ratione complicationis causarum, vbi aliàs non concederetur.nu.321. 374
appellatio in causa possessoria sententiæ executionem non impedit, sed cognitionem tãtum deuoluit. vbi latè & doctè.nu.322. ibid.
appellatio in causis possessorijs vbi à statuto cõceditur, illa operatur effectũ suspẽsiuum & deuolutiuũ. nu.331. 375
appellatio à sententia lata in possessorio iure Pontificio conceditur.328. 374
appellatio in iudicijs possessorijs cum à statuto permittitur, an censeatur admissa in casu remedij ex l. vlti. C.de ed.diui Adr.toll.nu.833. 111
appellatio à sententia euidenter iniusta operatur effectum deuolutiuum & suspensiuum.nu.854. 112
appellationi interpositæ in remedio.l.vlt.C. de ed. diui Adr.si iudex detulit, de ea cognoscendum est.nu. 868. 114
appellationi in dubio est deferendum.nu.318. 374
appellationẽ à sententia possessorij ex edicto diui Adr. ratione speciali prohiberi.nu.834. 111
appellationem in iudicijs possessoiijs operari effectum deuolutiuum non autem suspensiuum.nu.828. ib.
appellationem à sentẽtia lata in causa dotis & alimentorum, operari effectum deuolutiuum, & non suspensiuum.nu.829. ibid.
appellationem in causis possessorijs ius Pontificum admittit.nu.641. 472
appellationem in causis possessorijs non concedi, quomodo sit verum.nu.319. 374
appellationem à sentẽtia excommunicationis, operari effectum deuolutiuum & nõ suspensiuum. nu. 832. 111
appellatio reiecta ab interlocutoria' nunquam censetur cum pronunciatur super incompetentia.nume. 823. 110
appellatione reiecta à principe de plenitudine potestatis tertio non nocetur.nu. 847. 112
appellatione prohibita à sententia diffinitiua, dicitur etiam prohibita ab interlocutoria, cum eadem adest ratio.nu.813. 109
appellatione prohibita à sentẽtia, intelligitur à diffinitiua.nu.810. 109
¶Aqua saltẽ semel debet esse ducta, vt eius quasi possessio quæsita censeatur.nu.15. 243
aqua quotidiana quid sit, & quid æstiua.nu.7. ib.
aqua quotidiana nisi perennis sit, duci non potest. nu. 16. 244
aqua quotidiana non est quæ duci non potest.n.17. ib.
aqua à capite debet duci.nu.18. ibid.
aqua per medium fundum alueo mutato non potest duci.nu.139. 252
aqua æstiua quæ.nu. 8. 243
aqua cur olim è castello duceretur.nu.59. 246
aqua à pluribus duci potest cum omnibus æquè sufficit.114. 250
aqua cum per locum publicum ducitur, tempus immemoriale ad acquirẽdam seruitutem requiri.nu. 128. 251

Universidad de Deusto
Biblioteca

aqua noua antiqua miſceri in ea ducenda nõ debet. n. 82. 248
aqua antiqua cum à noua poteſt diuidi,nõ ceſſat interdictum,de aqua quotidiana.nu.83. ibid.
aqua corrupta morbus eſt.nu.98. 249
aqua molẽdini ab alio duci poteſt cum ambobus ſufficit.nu.116. 250
aquæ calidæ vſus ad prædiorum irrogationem.num. 74. 247
aquam è publico flumine conceſſione Principis duci. nu.56. 246
aquam è Caſtello duci olim cõueniſſe.nu. 57. 246
aquam qui per vnum riuum duxit, nõ poteſt deinde per multos.nu.22. 256
aquam quotidianam qui certo modo duxit,eo modo ducere ſemper debet.nu.13. 245
aquam è buchello extrahẽs, riuum nõ tenetur purgare.nu.34. 257
aquam ſupra aquam in inferioris damnum quis non poteſt ducere.109. 249.
aquam duci è publico concedens, impedire nõ debet ducentem.nu.123. 251
aquam qui per canales duxit, per riuum ducere non poteſt.nu.21. 256
aquam fundum meũ ingreſſam,deriuari poſſum quouis in loco.nu.87. 248
aquam ductam ad molẽdinum,quo volo ducere poſſum.nu.88. ibid.
aquam meam in meo fundum retinere poſſum.nume. 89. ibid.
¶Aquæducẽdæ ius curſu temporis amitti. nu.152. 253
¶Aquæductus publicus quanto tempore præſcribatur.nu.127. 251
aquæductus nõ conſtituitur de aqua non perẽni.num. 67. 247
aquæductus ſeruitus pro balneo realis eſt. numero. 51. 244
aquæductus olim ad vſus communes fuiſſe. numero. 52. 246
aquæductus poſſeſſor riuum mutare non debet. num. 77. 247
aquæductus quis Senatuſcon. Melio Tubero & Fabio Max. Coſſ.nu.36. 257
aquæductus pro ciſterna vel piſcaria realem ſeruitutẽ continet.nu.35. 245
aquæductus quãdo priuati aquam ducẽtes reficiant. nu.32. 256
¶Arboris poſſeſſione ſpoliatus quãdo interdicto, Vnde vi, reſtituatur.nu.46. 281
arbores plantari non poſſe, apud riuum ex quo aqua ducitur.nu.35. 257
arborum radices nocere riuo per quod ducitur aqua. nu.37. ibid.
¶Arcadius & Honorius.l.ſi coloni.C.de agric.& cẽſi. lib.11.conditores.nu.11. 382
¶Archidiaconus nõ mittit in poſſeſſionem.nu.408. 80
archidiaconi doctrina declaratur.nu.819. 110
¶Areopagitarum prudens in re dubia valde iudiciũ. nu. 750. 217
¶Aret.conſi.128.nu.5. declaratur. nu.156. 436
Aretini & Barbatiæ ſubuerſæ rationes multæ. numer. 26. 410
¶Argumentũ, de cõtractibus ad iudicia, valet & quando, infra paulo poſt.nu.276. 445
argumentum de vltimis volũtatibus ad iudicia valet & quando, infra paulo poſt.nu.277. ibid.
argumentum ab æquiparatis procedit, cum facta eſt æquiparatio in puncto de quo agitur.nu.98. 286
argumentum à feudo ad emphyteſim tenet. numero. 386. 79
¶Argumẽtatio ſubtilis,qua demõſtratur ſpoliatore ſuam antiquam poſſeſſionem colorare nõ poſſet. n. 201. 296
¶Argumentari negatiuè nõ poteſt à pacto ad ſtatutũ, numer.378. 379
argumentari quando liceat à liberto ad vaſallum. nu. 97. 286
¶Armis deiectus, quis hodie dicatur.nu.10. 278
¶Aſſaſſinus notorius non reſtituitur ante omnia. nu. 129. 290
¶Aſſeréti nõ credi de his,quę in animo ſuo ſunt,ſi aduerſatur præſumptio.nu.17. 233
aſſerenti credi de his quæ in animo ſunt.nu.15. ibid.
¶Aſſertioni ſtandum illius eſt, cum agitur de re, quæ in eius ſolo animo conſiſtit.nu.35. 476
aſſertioni iuratæ non eſt ſtãdum, cum vna aduerſatur iuris præſumptio, etſi alias ei deferatur. numero. 36. ibid.
aſſertioni alicuius etiam iuratæ nõ ſtatur, cum cauſa magni ponderis eſt.nu.37. ibid.
¶Aſſis appellatione quid ſignificetur.nu.143. 63
¶Attentata non reuocãtur,ſi attẽtata ea ratione ſunt, quia imminebat periculum.nu.40. 483
attentata pendẽte appellatione quouſque reuocari liceat petere.nu.38. ibid.
¶Auctoris explanatio iudicij vindiciarum ad cauſam poſſeſſoriam.nu.12. 164
auctoris opinio de probatione bonæfidei in ſeruitute. nu.23. 233
auctoris diſtinctio quãdo executoribus teſtamentorũ reddatur interdictum Vti poſſidetis.nu.65. 167
auctoris diſtinctio, quomodo litigãs ex cauſa iniuſta ſuperuenienti ab expenſis excuſetur.nu.660. 209
auctoris diſtinctio & doctrina, quomodo appellari poſſit à ſentẽtia cauſæ poſſeſſorij,in qua &de proprietate tractatur.nu.189. 39
auctoris diſtinctio in interdicto, de aqua quotidiana. nu.125. 251
¶Audacia tam in fœmina quam in maſculo eſt comprimenda.nu.11. 355
¶Auguſti Cæſaris conſtitutio, de tabulis aperiẽdis. n. 3. 83
Auguſtum Cæſarem non grauaſſe filios onere viceſimæ.nu.5. ibid.
¶Aut.dos data.C.de don.ante nupt.intellectus.ſenſus & declaratio.nu.167. 437
aut.vt liceat matri & auiæ.quæ eſt Nouella.117. de diuerſis capitulis & cæt.in princ. intellectus & ſenſus Bartoli reiecto.nu.315. 447
aut.ſacraméta puberum. C.ſi aduer. vend. diſpoſitio ad caſum fictum extenditur. nu.401. 315
aut.dos data.C.de don. ante nup.ſenſus & intellectus. nu.68. 29
¶Auxilio legis non iuuatur, qui in eam commiſit.nu. 22. 384
¶Aymonis Craue.inſignis I.C.egregia ac noua declaratio, quomodo iudicis auctoritate ſpoliatus ante omnia reſtituatur.nu.27. 341
Aymonis Sabaudiæ Comitis iudicium inter Venetos & Genuenſes.nu.771. 219

B.

BAldus in c.1.col.3.verſ.& ideo.de conſtit.declaratur.nu.230. 70
Baldus conſ.420.lib.1.declaratur.nu.765. 219.
Baldus.conſi.141.& conſi.330.libr.1.declaratur.numer. 861. 113
Baldus in l.1.addit.1.ff.de pet.hæred.declaratur.& eius doctrina improbatur.nu.245. 71
Bald.conſ.436.lib.3.declaratur.nu.271. 179
Bald.conſi.331.lib.1.declaratur.nu.191. 39
Baldus Peruſi. nullum iuris locum ignorauit. numer. 287. 445
Bald.ſibi vt plurimum parum conſtans, præſertim cũ de iure reſponderet.nu.291. 445
Bald.in diſp.de vi turbutiua.col.pen. verſ. tertio modo &c.declaratur.nu.72. 429
Bal.in l.indebiti.§.ſed etſi nummi.col.3.verſi. ſed quæritur.de cond.indeb.declaratur.nu.9. 320

Bal.in l.vnic.nu.6.verſ.ſed pone.C. ſi de momen. poſſ. fue.app.declaratur.nu.870. 114.
Baldi, laſ.& multorum notatur inconſtãtia.nu.397.315
Baldi & Aretini traditio quædam improbata. numer. 223. 176
Baldi opinio exploſa.nu.16. 144
Baldi cerebrum vt auis in aere volitare conſueuit. nu. 292. 445
Baldi autoritas maxima in cauſis diffiniendis.numer. 288. ibid.
Baldi auctoritatem ſi ſequatur Iudex,irreprehenſibilis dicitur.nu.289. ibid.
Baldi ingenium admiratus eſt aliquando Bart. nume. 290. ibid.
Baldi opinio improbata. nu.355. 77
Baldi interpretatio ad l.3.C.de pigno.reiecta.numero. 8. 122
Baldi doctrina in l.2.col.30.ff.de iureiur.declaratur. n. 266. 179
¶Balnea antiquitus vſu maximè comprobata. nume. 33. 244
balnea perſonæ, non domus vtilitatem reſpicere. nu. 34. ibid.
¶Bannitum relegati nomen aſſumere.31. 55
¶Bannum factum cõtra eum, qui comparere nõ tenetur,nullum eſſe.nu.17. 325
¶Barbatiæ opinio exploſa.nu.336. 76
¶Bart.declaratur.nu.83. 128
Bart.in aut.qui ſemel.nu.30.C. de probat. declaratur. nu.532. 89
Bart.in l.de pupillo.§.meminiſſe.num.7.de oper.noui nunc.declaratur.nu.103. 433
Bart.l.3.§.quod prætor.ff.ne quis eum &c.declaratur. nu.616. 205
Bar.& Bald.declarantur.nu.465. 192
Bart.in l.aſſiduis.n.9.C.qui pot.in pig.hab.exponitur. 118. 34
Bart.in l.2.nu..5.ff.de appell.recip. declaratur. numer. 877. 115
Bart.in l.penultim.num.2.ff. de cond. ob turp. cauſ.& in l.2.num.12.C.quod metus cauſ. declaratur.num. 106. 287
Bart.in l.cum quærebatur.num.10.C.vnde vi.declaratur.nu.598. 95
Bart.l.1.§.hoc interdictum.nu.9.ff. vti poſſid.declaratur.nu. 866. 227
Bart.in l.qui liberis.§.hæc verba.in fi.de vulg.declaratur.nu.265. 73
Bartol. error.nu.250. 178
Bar.l.1.§.ſi quis ipſi prætori.nu.19.de oper.no. nun.declaratur.nu.58. 282
Bart.l.ab emptione.nu.14.declaratur.nu.154. 436
Bar.in l.quemadmodum.nu.4.C.de agric.& cenſ.libr. 11.multipliciter declaratur.nu.30. 279
Bar.l.is cui.num.6.de verbor.obliga.declaratur. num. 100. 359
Bart.in l.ſi ſeruus.C.de his quæ ad eccleſ.confug.num. 11. 340
Bart.l.poſt contractum.num.5.ff.de donat.declaratur. nu.45. 477
Bart.in l.ſi is à quo.ff.vt in poſſ.leg.declaratur.numer. 254. 301
Bart.in l.1.§. vltim.nu.4.ff.vti poſſid.declaratur.num. 664. 209
Bart.diſtinctio in l.ex diuerſo.§.1.nu.4.verſic.quid dicemus.de rei vend.exploſa.nu.415. 316
Bart.diſtinctio in l.domum.C.de rei vend. eſt communiter reiecta.nu.416. ibid.
Bartoli & aliorum conſiderationes multæ ad l.vlt.C. vnde vi.ſubuerſæ.nu.26. 401
Bartoli declaratio ad l.1. C. ſi per vim vel alio modo, &c.euerſa.nu.3. 332
Bartoli lapſus.nu.240. 177
Bartoli ſenſus ad l.3, C.de pig.exploſus.nu.6. 122
Bart.Baldi & Cagnoli doctrina declarata.nu.662. 209
Bartoli doctrina & cautela in l.hæreditatem.ff. de bonis autor.iud.poſſid.perpenſa & declarata. numer. 181. 364
Bartoli doctrina in l.vlt.§.neceſſitate.nu.2.C.de bonis quæ lib.confutata.nu.305. 447
Bartoli opinio examinatur & defenditur.numero.112. 131.
Bartoli declaratio ad l.inuaſor. C.vnde vi. exploſa.n. 11. 336
Bartoli commentaria non eſſe, quæ illius nomine circunferuntur in tres poſteriores libros Codicis. nu. 7. 383
Bartoli inconſtantia notatur.nu.82. 128
Bartoli opinio defenſa.nu.534. 89
Bartoli Codex repurgatus.nu.64. 357
Bartoli opinio reiecta.nu.757. 218
¶Beneficium l.vlt.C.de ed.diui Ad.an reddatur patri nomine filij inſtituti, inſpecto iure antiquo, quo filius totum patri acquirebat.nu.286. 74
beneficium l.vlt.C. de ed.diui Adr.non concedi patri nomine filij,qui acquirit ſibi caſtrenſia,vel quaſi.n. 283. ibid.
beneficium violenti occupatoris cõferri an poſſit ante declaratoriam priuationis.nu.309. 373
beneficium non neceſſariò,ſed naturaliter tantum accipientem obligat.nu.170. 437
beneficium reuocare quando Pontifici ſit permiſſum. nu.44. 427
beneficium l.vlt.C.de ed.diui Ad.locum non habet in ſucceſſione ab inteſtato.nu.64. 57
beneficia retineri non poſſunt cum ſola ſignatura, ſed Bullæ neceſſariæ ſunt.nu.400. 454
¶Beneficiorum iura quomodo cum feudorum iurib. conueniant.nu.470. 460
beneficiorum incompatibilitas facit vt titulus cẽſeatur non titulus.nu. 468. 459
¶Beneficialis cauſa poſſeſſoria, cauſam proprietatis habet annexam.nu.731. 215
¶Beneficiatus nõ dicitur beneficij dominus,ſed adminiſtrator. 459. 458
¶Beroij & Beneintendi opinio confutata.nu.841. 112
Beroij opinio reiecta.nu.871. 114
Beroij diſtinctio & doctrina exploſa.nu.677. 211
¶Boerius deciſ.238.colum.3. & 4.declaratur. numero. 369. 311
Boerij deciſ.238.col.3.verſ.primo fallit.reiecta & declarata.nu.356. 310
¶Bona clericorum patrimonialia fruũtur priuilegijs clericis conceſſis.nu.21. 425
bona quæ ſolum detinentur,de bonis eſſe dicuntur. n. 79. 9
bona ſecundi cõductoris prædij ruſtici, cenſeri tacitè hypothecata pro penſione.nu.99. 32
¶Bonafides requiritur in acquirenda quaſi poſſeſſione ſeruitutis.nu.20. 259
bona fides in nouo poſſeſſore cum titulo præſumitur contra antiquum.nu.69. 404
bona fides etiam ex iniuſtis rationibus cauſatur.num. 35. 402
bonafides duobus temporibus conſideratur.numero. 25. 475
bona fides quomodo probetur.nu.27. 233
bona fides requiritur in acquiſitione quaſi poſſeſſionis ducendi aquam.nu.14. 243
bona fides in interdicto,de riuis,requiritur.nu.11. 254
¶Bonam fidem in acquirẽdis ſeruitutibus requiri. n. 21. 233
bonam fidem adfuiſſe in ſeruitutis acquiſitione quis probet, 22. ibid.
bonam fidem probat qui aſſerit ſe ſeruitutẽ vſu cœpiſſe.nu.26. ibid.
¶Bonorum poſſeſſor hæres propriè an ſit. nume.328. fol. 76

Universidad de Deusto
Biblioteca

bonorum possessio furioso quomodo detur.numer. 25. 5
bonorum possessor ante hæreditatis aditionem, si desijt deinde possidere, agere poterit remedio, quorũ bonorum.nu.30. 5
bonorum possessio edictalis quæ,& quæ decretalis.n. 14. 4
bonorum possessionem edictalem in abstracto considerari.nu.13. 4
bonorum possessio edictalis ius tribuit.nu.15. 4
bonorum possessionem edictalem esse ordinariam.nu. 16. 4
bonorum possessionem edictalem sine causæ cognitione interdum concedi.nu.17. 4
bonorum possessionem qui vult agnoscere, se filium probare debet.99. 10
bonorum possessor venit hæredis appellatione in statuto.nu.331. 76
bonorum possessor appellatione hæredis etiam in odiosis continetur.332. ibi.
bonorum possessorem esse verum hęredem ex aliquorum opinione.nu.333 ibi.
bonorum possessorem agentem ex remedio Quorum bonorum,non habere necesse exprimere certum in ipso libello.nu.95. 10
bonorum appellatione mobilia veniunt.numero.197. fol. 439
¶Brachium seculare quomodo & quãdo à iudice ecclesiastico possit requiri.360. 185
¶Budæi explanatio vindiciarum,declaratur.n.13. 164
¶Butrij traditio & doctrina declarata.nu.372. 186
Butrij consideratio explosa.nu.520. 196

C.

CAdaueris vexatio non conceditur.nu.445. 319
cadauere & iure sepeliendi spoliatus an ante omnia restituatur.nu.444. ibi.
¶Cæcum & literarũ ignarum transigere posse super dispositis in testamento.nu.112. 61
¶Cæpollæ cautel.100.confutata.n.741. 217
Cæpollæ lapsus. nu. 103. 238
¶Calcaneus cons.18.nu.25.declaratur.nu.451. 83
¶Camillus Plautius I.C.laudatur.nu.9. 396
¶Capitula libelli & petitionis loco aliquando sunt. nu. 245. 443
¶Cancellatio originalis superueniens post sumptum autenticum non obest.nu.703. 102
cancellatio testibus nõ potest coadiuuari, vt sit locus remedio.l.vlt.C.de ed.diui Adr.nu.704. ibid.
cancellatio nocet cùm dubitatur an notarius illã correxerit & emendauerit sua manu.nu. 725. 103
cancellatio &vitium dicitur esse circa substãtialia testamenti cum est in institutione hæredis.nume.717. ibi.
cancellatio circa præfationes vitiat.nu.718. ibid.
cancellatio & rasura bene emendata non nocet.nume. 722. ibid.
cancellationem vitiare cum est in ea parte de qua quęritur.nu.716. ibi.
¶Capitulum.conquerẽte.de rest.spo.nouo sensu illustratur.nu.56. 343
¶Capitula petitorij coram laico deduci non possunt, in causa possessorij beneficij ecclesiastici, quod ibi declaratur.nu.330. 183
capitula & positiones quomodo formari debeant,in interdicto,de aqua quotidiana & æstiua.nu.159. 253
¶Cap.literas.de rest.spol.intellectus.nu.310. 306
c.conquestus.de foro competenti. declaratur. numer. 365. 185
c.cum dilectus.de ord.cog.intellectus.nu.434. 318
c.in literis.in fi.de rest.spol.sensus & declaratio.nume. 124.289.& 62.428
c.vltim.de ordi.cog.sensus & interpretatio. numero. 23. 279
c.sæpe.de rest.spo.declaratur.nu. 483. 461
c.reintegranda.q.1. in illis verbis, quacunq; conditione temporis &c.declaratur.nu.422. 455
c.pastoralis.§.præterea.de offi. deleg.intellectus & declaratio.nu.212. 175
c.quoniam frequenter.§.in alijs.vt lite non contest.sensus & intellectus.nu.213. ibi.
c.contingit.de dolo & cont.sensus.nu.214. ibi.
c.pastoralis.de causa possess.& prop. intellectus. num. 536. 89
c.ex transmissa.de foro compet.intellectus & declaratio.nu.398. 187
c.post electionem.de cõcessione præbend. declaratur. nu.42. 142
c.episcopi.3.q.1.sensus & intellectus.nu.84. 430
c.ecclesia.3.q.2.sensus & declaratio.nu.83. ibi.
c.de sacris.§.vlti.de sepul.intellectus & declaratio.nu. 374. 312
c.reintegranda.3.q.1. in illis verbis,deiectis episcopis, declaratur.nu.19. 425.
c.cum olim.de censibus.expositum.nu.112. 360
c.ex parte.B.de foro compe. intellectus & declaratio. nu.413. 183
c.reintegranda.3.q.1.possessionis recuperandæ decimũ quintum remedium, & quo tempore inuentum. n. 59. 271
c.sæpe de rest spol.recuperandæ.16. possessionis remedium quo tempore inuentum.nu.60. ibid.
c.conquerente.de rest.spol.declaratur, & nouo sensu illustratur.nu.20. 340
c.causam matrimonij.de offi. delega. explicatur.num. 21. ibid.
c.reintegranda.3.q.1.in illis verbis, eiectis & spoliatis. intellectus & declaratio.nu.50. 427
c.ecclesia.3.q.2.ibi,possessiones,vel res.sensus & declaratio.nu.51. ibid.
c.cum ecclesia Sutrina.de causa poss.& propr.declaratur & exponitur.nu.396. 454
c.si à sede.de præben. in 6.sensus & intellectus. numer. 797. 108
c.querelam.de elect.declaratur.nu.88. 285
c.vlt.de ord.cog.declaratio,& sensus. nu.15.278.& 388. 314
c.constitutis.il.2.de appell.declaratur.nu.52. 142
c.ad falsariorum.de crimi.falsi.casus specialis. numer. 347 348
c.1.de const.in 6.declaratur.nu.341. 376
c.porro. de diuort. sensus & declaratio. numero. 123. fol. 289
c.cum ad sedem.in fine.de restitut.spol.exponitur.nu. 8. 474
c.sæpe.de rest.spol.declaratur.nu.9. ibid.
c.nullus.2.q.2.sensus & declaratio.nu.25. 279
c.prius.2.q.3.sensus & interpretatio.nu.26. ibid.
c.vlt.de ord.cog.declaratur.nu. 23. 384
c.cum dilectus.quod met.cauf.in qua metus specie loquatur.nu.295. 305
c.1.de rest.spol.nouo sensu declaratur.50. 281
c.2.& 3.de rest.spol.sensus,declaratio & conciliatio.n. 265. 302
c. causam.il.2.qui filij sint legit. sensus & intellectus.n. 213. 440
c.petimus.11.q.1.intellectus & declaratio.nu.214. ib.
c.cum ad sedem.de restit.spol. sensus & intellectus, & quo tempore editum.nu.8. 424
c.sæpe.de restit.spolia.sensus & intellectus. numero. 9. ibid.
c.2.3.q.1.declaratio.nu.10. ibid.
c.significasti.de diuor.exponitur.nu.118. 288
c.vlt.§.si quis.2.q.6.declaratur.nu.842. 112
c.in literis.in fi.de rest.spol.in prædone impropriè loqui.nu.132. 290
c.vlti.3.q.1.declaratur.nu.133. ibid.
c.antiquitus.2.q.2.nu.251. 301
c.13.q.1.ibi,quibuslibet.sensus & declaratio.nu.16. 425

c.cum

c.cum quis de restit.spol. quo in casu loquatur.nume. 141. 291
c.de rest.spol.exponitur.nu.162. 293
c.qui contra.de reg.iur.in 6.declaratur egregiè. num. 190. 439
c.literas.de rest.spol.exponitur nouo sensu. num.114. 288.
c.vlt.de præscrip.declaratur.nu.424. 456
c.pastoralis.§.præterea.de off. deleg. exponitur.num. 838. 111
c.1.§.si vasallus. Hic finitur lex deinde incipiunt consuet.intellectus & sensus.nu.561. 466
c.contingit.de dol.& contum.intellectus.nu.404. 315
c.item cum quis.de rest.spol.sensus.nu.712. 214
c.vlti.de iud.sensus & intellectus.nu.217. 440
¶Captus ab hostibus & reuersus an ex cõstitutione. l.vlti.C. vnde vi. suam possit recuperare possessionem, quæ captiuitate pendente fuit occupata.nu. 82. 405
captus ab hostibus statim amittit possessionem. num. 83. ibid.
captus ab hostibus etiam per momentum possessionẽ perdit.nu. 84. ibid.
¶Captura concessa ante liquidationem debiti, recon ualescit ea superueniente.num.67. 127
¶Caroli Molinæi & Alexan.rationes multæ euersæ. nu.560. 466
Caroli Mol. declaratio, quomodo à iudice spoliatus restituatur,euersa.nu.30. 341
¶Cassianus Puteus Taurinensis, Senatus præses laudatur.nu.225. 44
¶Cassiodori locus nu.115. fol.388. Alius expositus.nu 4.fol.354. Item alius declaratus. num.104.fol.433. Item locus.nu.3. 382
¶Castellum è quo aqua ducebatur, quid ex L.Vitruuio.nu.58. 246
¶Castro vel oppido munitissimo spoliatus ante omnia non restituitur.nu.309. 307
¶Casus fortuitus in constitutione.l.vlt.C.de prætor. pig.qualis intelligatur.nu.22. 396
casus fortuitus est, qui humano consilio præuideri non potest.nu.23. ibid.
¶Causa possessoria est spiritualis cum de titulo principaliter disputatur.nu.329. 183
causa principalis si est summaria,& ita eius articuli. nu.444. 82
causa incidens sequitur naturam causæ principalis. nu.445. ibid.
causa etsi excuset ab actibus extraiudicialibus,nõ tamen à iudicialibus.nu.64. 328
causa vt excuset à turbata possessione, probari debet. nu.653. 208
causa iusta non excusat à violenta turbatione possessionis.nu.654. ibid.
causa iusta nõ excusat à turbatione possessionis, cum turbator non desistit cognita falsitate causæ. num. 655. ibid.
causa iusta quando litigantem excuset ab expensis. nu.656. ibid.
causa delegata tam possessionis, quàm proprietatis delegata censetur.nu. 384. 186
causa leuis & bestialis (vt nostri dicunt) excusat à dolo.nu.49. 327
causa status inter dominum & seruum ac colonum apud quem iudicem tractari debeat.num.38. 384
causa excusat à crimine falsi.nu.53. 327
causa leuis etiam à violentia excusat.57. ibid.
causa an excuset à dolo,cum actus iure naturali prohibitus geritur.nu.38. 328
causa leuis excusat turbatorem à dolo.nu.623. 205
causa iniusta quod nõ excusat à pœna legali.624. 206.
causa à dolo excusat.nu.63. 149
causa probari summatim debet vt excusat.n.64. ibid.
causa quæ prævaleat an odiosa vel fauorabilis.16. 278
causa quæ nocet, vel quæ prodest,spectanda an sit.nu. 17. ibid.
causa possessoria spiritualis non redditur,cum incidenter de titulo agitur.nu.332. 183
causa excusans à dolo probari debet.nu.60. 328
causa excusat à dolo,ne pœna ordinaria locum habeat.nu.62. ibid.
causa vbi est indiuidua,socius fruitur priuilegio socij.nu.131. 434
causa excusat à mora,nu.55. 327
causa dicitur criminalis,cum de possessione turbata accusatur reus ex statutorum dispositione.numer. 608. 204
causæ cognitio non requiritur in iudicis officio retinendæ.nu.33. 261
causæ duæ tantum ad feudum spectant, constitutio et priuatio.nu.423. 189
causam non excusare, cum delictum notoriè prohibitum committitur.num.59. 328
causam in principe iustam non præsumi cum spoliat. num.63. 344
causam,quę alias excusat,non excusare cum quid aduersus ius naturale agitur.nu.21. 355
causam iustam in principe præsumi. nume.59. 344
¶Cautela qua solẽt vti in regno Neap.aduocati, vt clericos ad laicos iudices trahant.nu.226. 441
cautela ad probandum, vicinum ignorare factum vicini, quod alias scire præsumitur.nu.54. 477
cautela qua vti debet iudex, cum per calumniam cõuentus petit remissorias ad suum Iudicem.340.449
cautela cum ambigitur quis possessor sit.nu.33. 140
cautela petentis mitti in possessionem iudicis auxilio. num.11. 138
cautela qua vti potest iudex,cum dubitat dilationem ad examinandum testes in remotis regionibus per fraudem peti.nu.332. 449
cautelæ quibus vti potest actor dum actionem proponit in remedio.l.vlt.C.de ed.diui Adr.nu.501. 86
¶Cautio de aqua nõ ducenda, quãdiu habeat durare. nu.163. 254
cautio de non turbando, perpetua an sit. nu.818. 223
cautio aliqua an pẽtetur in interdicto, de aqua quotidiana & æstiua.nu.160. 254
¶Cautionem præstat reus de non vtendo seruitute aquæ quotidianæ, cùm dominus aquæ est in quasi possessione libertatis.num.161. 254
cautionem, de non vtendo seruitute lite pendente, præstat qui experitur interdicto, de aqua quotidiana.num.162. ibid.
¶Cedi posse interdictum, retinendæ.nu.251. 72
cedi non potest licentia ingrediendi possessionem debitoris per vim.num.102. 130
¶Cedere est quasi discedere.nu.261. 178
¶Cessionarius ex sola cessione possessor nõ efficitur. num.268. 179
cessionarius habet remedium, Vti possidetis, cum ex sola cessione possessio transfertur.nu.276. 180
cessionarius rei corporalis, nõ habet remediũ Vti possidetis, contra tertiũ ante possessionis apprehensionem, etiãsi cessa sint iura omnia.nu.273. 180
cessionario quãdo concedatur interdictũ Vnde vi, vel aliud remediũ possessionis recuperatorium.60.428
cessionario hæredis scripti an concedatur remedium ex l.vlt.C.de ed.diui Adr.nu.249. 72
cessionario rei corporalis datur remedium Vti possidetis, contra cedentem.nu.265. 179
cessionario rei incorporalis redditur interdictũ Vti possidetis, etiãsi possessionẽ nõ apprehẽderit.259. ib.
cessionario rei corporalis reddi interdictum Vti possidetis, cum res tradita est.nu.263. 179
cessionario simplici an contra tertium turbantẽ reddatur interdictum Vti possidetis.nu.267. ibid.
¶Cessatum per sex menses in danda bonorum possessione quando dicatur,nu.46. 148

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Cessabilia quæ sunt,sunt etiã transmissibilia.98. 129
¶Cessationis appellatio, de culpabili intelligitur in dubio.nu.47. 148
¶Cessio in incorporalibus loco traditionis est. num. 260. 179
cessio à principe facta transfert etiam possessionem. nu.277. 180
cessio facta in præsentia rei cessæ, etiam possessionem transfert.nu.278. ibid.
cessio vt supra non prodest, non cessa personali actione.nu.103. 130
Itẽ necnon facta cessionis liquidatione.n.104. ibid.
Item nec cũ generaliter facta est cessio.nu.105. ibid.
¶Ciceronis locus in oratione 5.in Verrem.nu.813. 223
¶Citari an debeat aduersarius in iudicis officio retinendæ.nu.31. 261
citari potest absens in loco, vbi nõ datur tutus accessus, per edictum & proclama.nu.114. 347
¶Citatio necessaria est,in executione interlocutoriæ magni præiudicij.nu.87. 345
citatio per edictum sufficit, cum possessoris persona est incerta,nec certificari potest.nu.113. ibid.
citatio generalis quando necessaria sit.nu.459. 83
citatio etiam generalis non est necessaria, cum nullum præiudicium alicui adfertur.nu.460. ibid.
citatio in sententiæ executione necessaria quando sit. nu.78. 345
citatio partis non requiritur,cũ iudex prouidet scandalo.nu.7. 138
citatio per edictum quando sufficiat.116. 345
citatio aduersarij an sit necessaria in remedio.l.vlti.C. de ed.diui Adr.nu.447. 83
citatio quæ fit per proclama tunc conceditur, cũ citationominatim fieri debet, etsi plures citandi sint. nu.108. 347
citatio per edictum,qua vocantur vasalli vt accedant ad capiendam inuestituram,non sufficit.n.109. 347
citatio necessaria non est in missione in possessionem, cùm ignoratur quis possideat.nu.464. 83
citatio si sua interesse putauerit nihil operatur,cum certus est possessor qui citari debet.nu.229. 441
citatio per edictum,vel si sua interesse putauerit, præsumptam scientiam tantum inducit.nu.230. ibid.
citatio quæ fit per proclama tunc conceditur cum incerta est possessoris persona.nu.105. 347
citatio requiritur, cum instrumentum ex forma statuti est exequendum.nu.449. 83
citatio non est necessaria in remedio.l.vlt.C. de ed.diui Adr.cùm aduersarius iure caret.nu.450. ibid.
citatio omissa in missione in possessionẽ ex remedio.l. vlt.C.de ed.diui Adr.nõ vitiat processum.456. ibi.
citatio aduersarij non requiritur,cum hæres simpliciter petit se mitti in possessionem ex remedio.l.vlti.C.de edict.diu. Adr.nu.453. ibid.
citatio facta contra eum, qui comparere non tenetur, est nulla.nu.16. 325
citatio per edictum non sufficit,cum in specie quis citandus est,& persona est certa.nu.102. 346
citatio generalis,si sua interesse putauerit,nõ prodest, cum de transferenda possessione de vno in alterum agitur.nu.233. 442
citatio aduersarij non requiritur in his, quæ ex vrbanitate fiunt.nu.151. 135
citatio in notorijs spernitur.nu.259. 444
citatio generalis, vt compareat is qui sua putat interesse, neminem arctat, ideo citatum actorem ex reo facit.nu.227. 441
¶Citationis forma quæ fit in casu constitutionis.l. meminerint.C.vnde vi.101. 346
citationem necessariã non esse in remedio.l.vlti.C. de ed.diui Adria.cum hæreditas à nemine possidetur. nu.458. 83
citationem princeps non potest tollere.nu.58. 343
citationem approbare personam citati.nu.612. 96
¶Citatus etiamsi contumax est, legitimus contradictor dicitur, cum lata sententia de mittendo in possessionem venit.nu.612. ibid.
citatus etsi approbatus censeatur quoad sui personã, non tamen quoad cætera.nu.614. ibid.
citatus si sua putauerit interesse, an dicatur approbatus vt contradictor.nu.615. ibid.
citatus si sua putauerit interesse, debet de eo ante omnia docere.nu.616. ibid.
citatus si sua interesse putauerit,qua sub cautela tutè à citante vocari debeat.nu.620. ibid.
citatus per edictum,iure suo non potest priuari. num. 231. 441
citatus sub illa forma,si sua interesse putauerit, poterit allegare fori priuilegium & petere se remitti coram suo iudice.nu.232. 442
citatus si sua putauerit interesse, non dicitur contumax cum venit lata sententia.nu.621. 96
citatus tanquam vasallus an teneatur comparere,ad allegandum declinatoriam.nu.430. 190
citatus si sua interesse putauerit, facile potest effugere & vitare citationem illam.nu.228. 441
citata parte sumuntur informationes scandali. num. 18. 138
¶Ciuiliter agens ex statuto ratione sui interesse,iterũ agere poterit ex iure communi,quatenus excedit statuti dispositionem.nu.400. 380
ciuiliter agens in casu quo criminaliter potest agere, tempus in libello adhuc adijcere debet.nu.436. 358
ciuiliter possidens possessionem naturalem potest ingredi.nu.139. 290
¶Ciuilis possessio sufficit, vt sua sponte is possessor naturalem ingrediatur.nu.391. 453
¶Ciuilissima possessione spoliatus,ante omnia an restituatur.nu.392. 314
ciuilissima possessio quæ.nu.393. 314
¶Ciuitas admittens aliquem semel in cõsilio,ei quasi possessionem tribuit.nu.12. 333
ciuitas vel alia vniuersitas occupando possessionem alterius,quando incidat in pœnam.l. si quis in tantam.C.vnde vi.nu.123. 361
ciuitati, quæ magistratũ consueuit eligere,an reddatur interdictum Vti possidetis, si princeps eligendi auctoritatem vsurpat.nu.146. 171
¶Clam possessorem spolians incidit in pœnam.l. si quis in tantam. C.vnde vi.nu.264. 370
clam ingressus expelli potest statim.nu.30. 165
clam spoliatus tenetur ex statuto Papiæ.54.in ciuilib. restituere ante omnia possessionem, puniturq; ex statuto criminali.31.nu.149. 292
clam spoliatus an ante omnia restituatur.nu.138. 290
¶Clandestinam possessionem allegãs,probare debet. nu.404. 454
¶Clandestinitatis vitium tollitur per titulum & bonam fidem.nu.81. 430
clandestinitatis vitium personale est.nu.82. ibid.
clandestinitatis vitium cessat, si de titulo possessionis constet.nu.70. 428
¶Clara res redditur, cum in loco cernitur.nu.50. 125
¶Clausula precarij quid operetur in remedio.l.3.C. de pig.nu.38. 124
clausula constituti in pacto,de ingrediendo possessionem debitoris, operatur vt possit ingredi nõ facta liquidatione.nu.69. 127
clausulæ si sua interesse putauerit,effectus. nu.617. 96
clausulam,sponte &c.in instrumentis ex stylo & consuetudine notariorum adhiberi.nu.291. 305
¶Clem. vnic. de sequest. poss. & fruct. intellectus & sensus.221. 441
clem.vnic. de causa possess. & prop.sensus & declaratio.nu.220.441.& 382. 452
¶Clericus apprehendens possessionem beneficij sine executorialibus, an incidat in pœnam.l. si quis in tantam.C.vnde vi.nu.277. 371

clericus non potest sine executorialibus ingredi possessionem,quam alter detinet.nu.280. ibid.
clericus dominus feudi secularis ius dicit inter suos vasallos laicos,de possessione feudi inter se contendentes.nu.409. 188
clericus dominus feudi,sustinet personam laici dum inter vasallos de causa feudi ius dicit.nu.410. 188
clericus affectans beneficio priuari,an aliena occupando incidat in pœnam.l. si quis in tantam.C. vnde vi.nu.182. 365
clericus hæres institutus sibi & nõ patri acquirit. nu. 282. 74
clericus citari potest sub generali citatione vt compareat,qui sua interesse putauerit.nu.118. 348
clericus possidens, coram quo conueniatur vt cõtradictor legitimus.nu.476. 84
clericus spoliator coram quo conueniatur. num.477. ibid.
clericus in possessionem missus beneficij,an habeat interdictum,ne vis fiat ei.nu.55. 149
clericus in possessionem missus ab executore defenditur in Gallia.nu.57. ibid.
clericus in possessione non defenditur, si ei obstat aliqua exceptio.nu.58. ibid.
clericus laicum turbãs in quasi possessione rei beneficiariæ,coram quo conueniri debeat.nu.346. 184
clericus clericum turbans in quasi possessione rei beneficiariæ,coram iudice laico conueniri nõ potest. nu.349. ibid.
clericus vti an possit remedio.l. si quis in tantã.C.vnde vi.cõtra suæ præbendæ occupatorem.n.273. 371
clericus in sua præbenda vsufructuario equiparatur. nu.274. ibid.
clerico reddi remedium.l. si quis in tantam.C.vnde vi.nu.129. 170
clericum subijci iurisdictioni seculari ratione contractus.nu.401. 188
clericum non esse priuilegiatum in causa feudi secularis.nu.374. 186
clericum incedentem sine habitu percutiens excusatur.nu.688. 101
clericum non posse citari coram iudice laico. nu.347. 184.& 350. ibid.
¶Clericatus dignitas seruum non liberat.nu.67. 386
¶Cocceius Nerua legem Augusti,de vicesima emendauit.nu.4. 53
¶Codicilli idem an sint quod testamentum. nu.194. pag. 67
codicillos perfectionem quantum in se est,habere ac ipsum testamentum.nu.197. 67
¶Cœlij Alciati,& Corasij lapsus.nu.10. 53
¶Cœnaculum quid.nu.248. 178
¶Collatio tantum operatur in beneficijs collatiuis. quantum in electiuis electio.nu.278. 371
¶Collectas certis de rebus soluens,in cæteris sibi nõ præiudicat.nu.60. 236
¶Colonus vnde.nu.85. 31
colonus cõdemnatus per sententiã latam in remedio. l.vlt.C.de edict.diui Adr.toll.appellat.nu.866. 113
colonus & conductor spoliati quãdo interdicto Vnde vi,restituantur vel iudicis officio.nu.62. 283
colonus adscriptus solo,quãdo inter immobilia connumeretur.nu.5. 383
colonus interdicto Vnde vi,experitur contra spoliatorem,si post à se introuersam domini possessionẽ spoliatur.nu.66. 283
colonus partiarius socius an dicatur.nu.87. 31
coloni vel serui,ac Vasalli,à Domino Tyrãno ad pristinam seruitutem recuperari nõ possunt.nu.83.387
coloni nomen generale.nu.84. 31
coloni bona & tunc pro pensione sunt tacitè hypothecata,cum conduxit agrum colendum pro decẽ saccis frumenti.nu.88. 31
coloni,vasalli & similes necessitate ob sterilitatem & famem coacti,locum feudi possunt deserere.93.387
colono non concedi interdictum Vnde vi,contra tertium spoliatorem.nu.65. 283
colono qui pensionem non soluit,nõ succurritur iudicis officio, vt ablatam possessionem recuperet. nu.22. 482
colono ad longum tempus an cõcedatur remedium. l.vlt.C.de acq.poss.nu.48. 412
colonos & conductores solam rei detentationem habere.nu.63. 283
¶Colorari possessio quando dicatur.nu.594. 203
¶Coloratio possessionis magis reijci debet in possessorio recuperandæ,quã ipsa dominij perfecta probatio.nu.212. 297
coloratio possessionis quãdo admittatur.nu.206. 296
coloratio admittitur facilius, quã ipsa dominij probatio in recuperanda possessionis remedio. nume. 200. ibid.
¶Coloratum titulum quãdo probare sufficiat in iudicio possessorio.nu.334. 183
¶Coloratur quasi possessio beneficij sententia lata in petitorio.nu.597. 203
coloratur quasi possessio beneficij,probando titulum antiquum deperditum.nu.598. ibid.
coloratus titulus quis, & quis quasi coloratus & discoloratus.nu.595. ibid.
¶Comes possidens castrum,petere potest se Comitẽ declarari.nu.349. 77
¶Commendam reuocare & commendatarium spoliare,quando possit Pontifex Max.nu.43. 427
commendæ nostri temporis perpetuę sunt,& ideo de fructibus ad libitũ disponit cõmendatarius.42.ibi.
¶Commendatarius expensas facit, & debita persoluit ex bonis commendæ.nu.41. ibid.
commendatarius depositario, & commodatario similis est.nu.39. 427
¶Cõmodans interuersa à cõmodatario possessiõe rei cõmodatæ,eam sponte occupare nõ potest.187.365
commodans occupando rẽ à se commodatã non incidit in pœnã.l.si quis in tantã.C.vnde vi.185.ibid.
¶Commodatarius an rectè experiatur contra extraneum occupatorem.nu.188. ibid.
cõmodatario an cõcedatur remed.l.si quis in tantã.C. vnde vi.contra occupatorẽ rei cõmodatæ.184.ibid.
commodatario & depositario an concedatur remedium.l.vltimæ.C.vnde vi.nu.94. 406
commodatario spoliato, Iudicis officium cõceditur. nu.52. 427
commodatario, depositario & similibus detentoribus an concedatur remedium ex l. si coloni.C.de agric.& cens.lib.11.nu.25. 384
¶Commoditas vsufructus nõ ius,& alienari & perdi ab vsufructuario potest.nu.243. 369
¶Compensando creditor sibi soluit.num.56. 126
¶Compromissum vbi de causa principali fieri prohibetur à statuto, non tamen prohibetur quoad causas incidentes & emergentes.nu.812. 109
compromissum nouũ dicitur effectum,si antiquo aliquid addatur vel minuatur.nu.6.332.& 396. 380
¶Concesso vno censeri concessa ea sine quibus illud concessum stare non potest.nu.110. 239
concessio nocet solum confitenti beneficium esse sui aduersarij.nu.339. 184
¶Conciliatur Fulgosij & Zuchardi ac cõmunis opinio.nu.310. 75
¶Conciliatio auctoris, in ea controuersia,an in causis summariè tractandis necessario libellus porrigendus sit.nu.241. 442
conciliatio opinionum,quando non commissa mora creditor ingrediatur possessionem debitoris. num. 76. 127
conciliatio opinionum de constitutione.l.vlti.C.de edict. diui Adr. an correctoria sit,vel limitatoria. num.26. 54

Universidad de Deusto
Biblioteca

conciliatio o, inionum ex Ripæ ſententia comprobata.nu.690. 212
conciliatio opinionum de conſtitutione Iuſtiniani, nu.15. 54
conciliatio opinionum, quando liceat ſine liquidatione exequi licentiam, de ingrediendo poſſeſſionem debitoris.nu.61. 126
conciliatio interpretum, quomodo remedium.c.reintegranda.3.q.1.nouum eſſe oſtendatur.n.12. 424
conciliatio opinionum quando mors debeat probari in remedio.l.vlt.C.de ed.diui Adr.nu.669. 100
conciliatio opinionũ ex auctoris ſententia.nu.521. 196
¶Concluſio libelli in remedio reintegrandæ qualis eſſe debeat.nu.247. 443
concluſio ſola libelli ſpectanda eſt.nu.248. ibid.
concluſio libelli non ſpectatur, cum actio generalis concurrit cum ſpeciali.nu.249. ibid.
concluſio non attẽditur,ſed narratio in libello attenditur,ob clauſulam,ius & iuſtitiam fieri.num.250. ibid.
concluſionis in cauſa vis magna.nu.528. 89
concluſionem in cauſa, non admitti in iudicijs ſummarijs.nu.682. 100
concluſione facta in cauſa,an exhiberi teſtamentum poſſit in remedio.l.vlt.C.de ed.diui Adr. n.681.ibi.
concluſum eſſe in cauſa,& latam ſententiam eſſe,paria.nu.529. 97
¶Condemnatus ſoluere non poteſt dare fideiuſſores de ſoluendo.nu.645. 472
¶Condictio Indebiti,an domino cõcedatur ad auocandam poſſeſſionem in alium translatam indebitè.nu.10. 320
condictionem Indebiti remedium recuperandæ poſſeſſionis eſſe.nu.1. ibid.
condictionem Indebiti æquitate niti.nu.2. ibid.
condictio Indebiti datur contra recipientem,quatenus eſt factus locupletior.nu.13. ibid.
condictio Indebiti ſecundum recuperandę poſſeſſionis remedium.nu.46. 269
condictioni Indebiti pro poſſeſſione recuperanda, vt locus ſit quæ concurrere debeant.nu.3. 320
condictio ex l.vlti.C.de prætor.pig.conceditur recuperanti poſſeſſionem pignoris.nu.44. 397
condictio ex lege 30.annorum pręſcriptione tollitur. nu.419. 455
¶Conditio de dando hęredi verificatur in bonorũ poſſeſſore.nu.329. 76
conditio de dando hæredi, impletur dando hæredi hæredis.nu.258. 71
conditio nihil ponit in eſſe.nu.146. 63
conditio ſi nupſerit,ſi filios ſuſceperit,momento perficitur.nu.38. 15
conditioni,de dando aliquid furioſo vel pupillo,dicitur ſatisfactum, dando curatori vel tutori illorum.nu.259. 72
conditionalia verba non diſponere.nu.308. 75
conditionalis contractus propriè contractus non eſt. nu.307. ibid.
¶Conduci res propria poteſt ob ſolam poſſeſſionis cauſam.num.49. 394
¶Conductor iuſtam habet cauſam non reſtituendi rem conductam,ſi conductionis tempus adhuc nõ eſt finitum.nu.22. 392
conductor ob ſuperuenientem nouam cauſam poteſt recuſare rem domino reſtituere.nu.42. 393
conductor mutato locatoris titulo rem illi reſtituere iuſtè recuſat.nu.42. ibid.
conductor iuſtam habet cauſam non reſtituendi rem conductam,cum timet ab alio ſibi fieri controuerſiam.nu.23. 392
conductor publicus ius in re acquirit.nu.36. 230
conductor vel colonus,quouſq; debeat eſſe cõtumax in reſtituendo,vt in pœnam.l.non ab re.C.vnde vi incidat.nu.29. ibid.
conductor poſſidens rem alterius mala fide,ſi eam inuexit ſciente & volente rei domino, illam obligaſſe dicitur.nu.112. 33
conductor ad longum tempus ob impenſarum cauſam rem iuſtè retinere poteſt.nu.19. 391
conductor etſi ob nõ ſolutã penſionem expellitur,poteſt tamen impenſarũ cauſa rem retinere.20. ibid.
conductor poſſidens mala fide rem alterius,eam non obligat domino prædij conductori ex illatione & inuectione.nu.109. 33
conductor poſſidens mala fide rem alterius,ſi domino rei ſciente eam inuexit in prædium conductum an cenſeatur tacitè eam obligaſſe.nu.110. ibid.
conductor conuentus remedio.l.conductores.vel l.ſi quis cõductionis.C.locat.vel etiam.l.non ab re.C. locat. objcere an poſſit dominij exceptionẽ,& ibi ſeptẽ declarationib.declaratur quęſtio ipſa.35. 393
conductor iuſtam ob cauſam nõ reſtituens rem locatori,an à pœna.l.nõ ab re.C.vnde vi.excuſetur.4.391
conductor allegando ſe rei dominum,iuſtam nõ profert cauſam reſtituendi rem locatori.nu.5. ibid.
conductori ad longum tempus ſpoliato concedi interdictum Vnde vi.nu.68. 283
conductorem exercentem negotiationem cenſeri tacitè hypothecaſſe merces illatas in domũ vel hypothecam.nu.127. 35
conductores non reſtituentes rem à ſe conductam,vt rerum alienarum occupatores tenentur.n.24. 392
¶Confeſſionis vim quouis publico inſtrumẽto maiorem eſſe.nu.218. 297
Confeſſionem in beneficialibus non nocere confitenti vt poſſeſſione priuetur, & illa adiudicetur aduerſario.nu.694. 212
confeſſionem admitti etiam ſi cæteræ omnes probationes excludantur.nu.219. 297
confeſſionem probationem probatam eſſe & cæteras omnes probationes excellere.nu.217. ibid.
¶Confeſſoriam non aduerſari iudicio poſſeſſorio retinendæ.nu.540. 199
confeſſoria qui egit non experitur interdicto,de itinere actuq; priuato.nu.125. 239
confeſſoria qui egit pro refectione itineris,nõ poteſt deinde agere interdicto,de itinere &c. nu.126. 240
confeſſoria qui egit,vt declaretur ſeruitutem ſibi cõpetere,reo abſoluto,nõ poteſt experiri interdicto, de itinere,ad refectionem.nu.127. ibid.
confeſſoria interdũ non datur,cum tamen competat interdictum,de itinere actuq; priuato.nu.134. 240
confeſſoria & negatoria actio pro ſeruitutibus datur.num.39. 234
confeſſoria actione agit,qui ſeruitutem vult conſeruare.nu.40. ibid.
confeſſoria agens dominium ipſe non probat,ſed aduerſarius.nu.41. ibid.
confeſſoria vel negatoria agens an caueat de non vtendo.nu.55. 235
¶Confiſcatio ſeu publicatio bonorum patris,filiorũ legitimam non comprehendit.nu.177. 364
¶Confirmationem nihil noui tribuere.nu.73. 344
¶Confrarias viſitare tenetur Epiſcopus,ſed contra paulò infra.nu.28. 426
confrariæ ſeu diſciplinatorum congregatio eſt iure licita & permiſſa.nu.25. ibid.
confrariæ appellatio vnde ducta.nu.26. ibid.
confrariæ multa opera miſericordiæ & pietatis exercent.nu.27. ibid.
¶Coniectura qua præſumi poſſit vicinũ ſuccedentẽ vicino, ſciuiſſe poſſeſſionem fuiſſe vitioſam,eſt in arbitrio iudicis.nu.52. 477
coniecturæ quibus detegitur ſimulatio, in arbitrio iudicis reſident.nu.388. 380
coniecturæ quæ ſint,quibus conijciatur,per Statutũ à pœna iuris communis eſſe receſſum.nu.389. ibid.
¶Coniunctus præſumitur ſcire facta coniuncti ſucceſſiua,non momentanea.nu.41. 476
coniunctus præſumitur ſcire facta coniuncti quoad conſanguinitatem,non quoad cætera.nu.42. ibid.
coniunctus coniuncti nomine agens cauere tenetur illum ratum habiturum.nu.31. 333
coniunctus præſumitur ſcire facta cõiuncti.n.39. 476
¶Connani defenſa ſententia.nu.36. 26
¶Connexitatis ratione multa conceduntur, quæ nõ alias.nu.375. 312
¶Conſanguinitatis impedimentum ſi incontinenti poteſt probari,non conceditur ante omnia coniugis reſtitutio.nu.248. 300
¶Conſenſus domini feudi tacitus an ſufficiat,cum ordinarius iudex cognoſcit de cauſa feudi inter vaſſallos.nu.418. 189
conſenſus patris in donatione cauſa mortis à filio facta,eſt ad filij perſonam integrandam.n.314. 447
¶Conſequenti conceſſo,concedi & antecedens neceſſarium.nu.44. 334
¶Conſiliũ quo vti poteſt iudex,cum negat velle concedere remiſſorias per fraudem petitas.nu.341.449
conſilium, quo cautius Iudex ſeſe gerere poteſt in cõcedendis vel denegãdis dilationibus. nu.335. ibid.
conſilium iuriſprudentum excuſat in lite ſuccumbentem,ne in expenſis condemnetur.nu.27. 392
conſiliũ quod in ſententia ex forma ſtatuti exigitur, non eſt expectandũ ſi immineat periculum. 53. 385
¶Conſules mercatorum Mediolani mittere nõ poſſunt in poſſeſſionem hæredem ſcriptum ex delegatione prætoris Mediolani.nu.407. 80
¶Conſtantinus vir religioſiſſimus.l.i. C.ſi per vim vel alio modo &c.promulgator.nu.1. 332
¶Conſtitutio.l.vlti.C. de prætor.pign.an locum habeat in pignore legali & iudiciali.nu.15. 396
conſtitutio.c.ſæpe. de reſtit.ſpol. extenſiua interdicti Vnde vi eſt.nu.2. 474
¶Conſtitutiones nouæ ſtatus Mediolani,ſub tit.de bonis ad cridas ponendis.an locum habeant,cõtra iura iacentis hęreditatis.& inibi de ratione.45. 402
cõſtitutiones Mediolani,in tit.de bonis ad cridas ponendis.declarantur.nu.107. 347
conſtitutiones Regni Neapolitani prouident ſpoliato etiam contra milleſimum poſſeſſorem ſingulare cum titulo & bona fide.nu.94. 432
conſtitutiones Pontificum tunc laicos ligant, cum alias eis ex alijs Cæſarum conſtitutionibus, peccare permitteretur.nu.20. 425
conſtitutiones,punientes violentos occupatores per verba futuri temporis,priuãt illos ſuo iure.70. 329
¶Conſtitutio.l.ſi coloni.C. de agricol. & cenſ.libr.11. alias in Codice Theodoſiano eſt collocata ſub tit. vtrubi.nu.10. 383
conſtitutio prouidens in pignore cõuentionali,cuius meminit.l.vlti.C.de præt.pig. quæ ſit,& quo loco collocata.nu.12. 396
conſtitutio.l.vlt.C.de acq.poſſ.an locum habeat cum agitur de recuperanda poſſeſſione nõ neglecta,ſed tradita à ſeruo vel colono.nu.17. 409
conſtitutio.l.ſi quis in tantam.C. vnde vi.Theodoſij eſt.nu.2. 354
conſtitutio.l.ſi quis in tantam.aliquãdo ſpreta, Atha-larici iuſſu vſui reſtituta.nu.3. ibid.
conſtitutio.l.ſi quis in tãtam. partim pœnalis & partim perſecutoria rei eſt.nu.6. ibid.
conſtitutio.l.vlt.C.vnde vi.locum habet pro ſola naturali poſſeſſione occupata recuperanda.nu.12. 399
conſtitutio.l.vlti.C.vnde vi.habet locũ cum occupator credidit,ex toto poſſeſſionem vacare.n.13. 400
conſtitutio Iuſtiniani eſt.l.vlt.C.de præt.pig.nu.1. 395
conſtitutio.l.vlti.C.de præt. pig. an locum etiam habeat in ſola detentatione.nu.2. ibid.
conſtitutio.l.vlt.C.de acqu.poſſ. an iuris antiqui correctoria ſit.nu.10. 408
conſtitutio.l.ſi me & Titium.ff.de reb.cred. ſi cert.petat.non prouidet in caſu.l.ſi coloni.C.de agricol. & cenſ.lib.11.nu.8. 383
conſtitutio.l.vlti.C.de acqu.poſſ.an locum habeat in vna facti ſpecie beneficiaria.nu.58. 413
conſtitutio.l.ſi quis in tantam.C. vnde vi. quomodo differat à conſtitutione.l.ſi conſtiterit.C.fin.regun. nu.332. 375
conſtituto finito,ius tamen cõſtituti & poſſeſſionem non perdit conſtitutarius.nu.67. 413
conſtitutio.l. meminerint. C. vnde vi. an locum habeat in prælato inuadente nomine eccleſię alterius poſſeſſionem.nu.96. 346
cõſtitutio.l.meminerint.C. vnde vi.an locum habeat cum quis ſponte ex pacto poteſt poſſeſſionem ingredi.nu.97. ibid.
conſtitutio.l.vlti.C. ſi maior fact.alien.ſine decr.rat. hab.an locum habeat cum alienatio eſt nulla defectu legitimitatis perſonæ,& ibidem quomodo res hæc intelligatur.nu.142. 435
conſtitutio & remediũ.l.vlt.C.de acqu.poſſ.an extinguatur per mortem illius, qui ſe creditoris, vel alterius nomine poſſidere conſtituit.nu.64. 413
conſtitutio.l. meminerint.C. vnde vi. colluſione adminiſtratorum ceſſante,an locum habeat.90. 345
conſtitutio.c.ſæpe,de reſtit.ſpolia.corrigit.l.cum à te. ff.de vi & vi arma.nu.6. 474
conſtitutio.l.vlt.C.de acq.poſſ.an locum habeat contra eum,qui nomine vnius, deinde alterius ſe poſſidere conſtituit.nu.40. 411
conſtitutio.l.vlt.C.de acq.poſſ.quomodo poſſit prodeſſe primo poſſeſſori cõſtitutario,& ſecundo cui re ipſa tradita eſt poſſeſſio.nu.41. ibid.
conſtitutio.l.vlt.C.de acq.poſſ.an prodeſſe poſſit poſſeſſori in quem poſſeſſio per ſolam clauſulam precarij translata eſt.nu.42. ibid.
conſtitutionem.l.vlti.C. de nouat. ſtatuto non poſſe immutari.nu.380. 379
conſtitutio.l.vlt.C. de ed.diui Adr.toll.an extẽdatur ad alios caſus non comprehenſos in ea.nu.41. 55
conſtitutio.l.vlti.C.de ed. diui Adr. toll. qua ratione edita ſit.nu.42. ibid.
conſtitutio.l.vnic.§.vlti.C. de ſuffrag.quomodo differat à l.ſi quis in tantam.C.vnde vi.nu.336. 375
conſtitutio.l.meminerint.C. vnde vi. nouum attulit ad recuperandam poſſeſſionem remedium.n.2. 339
conſtitutio.l.vlt.C.de acq.poſſ.an locum habeat,tam pro poſſeſſione rei mobilis, quàm immobilis. nu. 14. 408
conſtitutio.l.ſi quis in tantam.C. vnde vi.eſt facta ad rigorem iuris conſeruandum.nu.30. 356
conſtitutio.l.ſi coloni.C.de agricol.& cenſ.lib.11.prouidet contra eum qui per malam fidem lucri ſpe ſeruum fugitiuum recipit.nu.18. 383
conſtitutio correctoria continet caſum ex larga ſignificatione comprehenſum,ſi eadẽ adeſt ratio.60. 57
conſtitutio.l.vlti.C.vnde vi.an inſtar interdicti vnde vi.vel interdicti,de adipiſcẽda,ſit introducta.29.401
conſtitutio.l.vlti.C.de acq.poſſ. an & contra clericos locum habere poſſit.nu.51. 412
conſtitutio.l. ſi quis in tantam.C. vnde vi. non habet locum in pignore conuentionali nondum tradito. num.202. 366
conſtitutio.l.ſi quis in tantam.C. vnde vi.habet locũ contra deijcientem re ipſa,nõ contra eum qui deijcere opinatur.nu.297. 372
conſtitutio.l.vlti.C. de edicto diui Adr.tollen.à cæteris remedijs poſſeſſorijs adipiſcendæ differt.nume. 16. 2
conſtitutio.l.vlt.C.ſi ma.fact.alien.ſine decret.&c.locum non habet, cum alienatio eſt ſimulata.nume. 182. 438
conſtitutio.l.vlt.C. de iure deliber.& auten.hoc amplius.C.de fideicom. locum habent cõtra clericos. num.54. 412

consti-

Universidad de Deusto
Biblioteca

constitutio.l.vlt.C.de ed.diui Adr.non prouidet illi, quem constat esse hæredem ab intestato etiam ex confessione.nu.87. 59
constitutio.l.vlt.C.de edict. diui Adr.correctoria vel limitatoria sit,vel ne.nu.17. 54
constitutio.l.vlti.C.de ed.diui Adr.tollen.an noua sit Iustiniani,abrogata illa Adriani.nu.14. ibid.
constitutio.l. Christianis.C. de pag. quomodo differat à l.si quis in tantam.C.vnde vi.nu.334. 375
constitutio.l.si colom.C.de agrico.& cens.lib.11.edita vt spoliatore animata esset consultum. nu.14. 383
constitutio.l.vlti.C.vnde vi. vna est ex posterioribus quinquaginta Iustiniani constitutionibus.n.1. 399
constitutio.l. vlti.C. vnde vi.remedium possessionis recuperandæ continet.nu.2. ibid.
constitutio.l.vlti.C. vnde vi.extensiua interdicti Vnde vi.nu.3. ibid.
constitutio.l.vlt.C.de edict.diui Adr.in quibus differat ab interdicto Quorum bonorum, & ibidé vndecim enumerantur differentiæ.nu.45. 55
constitutio.l.vlti.C. de ed.diui Adr. tollen. an odiosa sit vel fauorabilis.nu.37. ibid.
constitutio.l.vlt.C.de acq.poss.vna est ex quinquagin ta constitutionib.Iustiniani.nu.1. 407
constitutio.l.vlt.C.de acqui.poss.an retinendę vel recuperandæ potius remedium contineat.nu.3. ibid.
constitutio.l.non est dubium.C. de legatis.quid differat ab interdicto Quorum legatorum. nu.9. 14
constitutio.l.vlt.C.si maior factus aliena sine decreto ratam hab.an locum habeat, cum solus tutor,vel curator rem minoris alienat.nu.175. 437
constitutio.l.vlti.C.de acq.poss. exorbitans est ex Ripæ & Tiraquelli sententia. nu.12. 408
constitutio noua an sit.l.1.C.si per vim &c.nu.4. 332
constitutionem.l.vlti.C.de ed. diui Adr.toll. esse pro parte correctoriam,ex aliquorũ opinione.n.23. 54
constitutiones.l.conductores.C. loc.& l.non ab re.C. vnde vi.an extendantur.nu.58. 394
constitutiones pœnales ob rationis identitatem extẽsionem recipiunt.nu.59. ibid.
constitutiones tit.C. si ma.fact.alie. sine decr.rat.hab. an hodie ob iuris Põtificij constitutiones abrogatæ sint.nu.187. 438
constitutiones ex c.reintegranda.3.q.1.à quibus Pontificibus editæ,& promulgatæ.nu.1. 423
constitutio canonis reintegranda.3.q.1.an remedium petitorium vel possessorium contineat.n.2. ibid.
constituente mortuo, constituti virtus extinguitur. nu.38. 411
constitutum extinguitur per mortem cõstituentis.numer.65. 413
constitutum naturalem possessionem & ciuilẽ transfert.nu.25. 410
constitutum generale operatur idem quod speciale. nu.27. ibid.
constituti clausula quid operetur in remedio.l.3.C.de pignor.nu.36. 124
¶Consuetudo Bulgari, qua fuit declaratum vxorẽ vsufructuariã à marito constitutã habere alimenta tantum si extent filij,locum habet etiam in testamentis Iudæorum.nu.290. 372
consuetudo non valet, quod per vim creditor ingrediatur possessionem debitoris.nu.95. 129
consuetudo & præscriptio facti sunt.nu.64. 236
consuetudo & vsus non extenditur de loco ad locum nu.62. ibid.
consuetudo dicitur esse localis.nu.563. 466
consuetudo legis vim obtinet.nu.70. 17
¶Cõtractus nullus ipso iure quomodo à facto maiori dicatur conualidari & ratificari.nu.140. 435
contractus nullus notoriè non excusat à pœna turbatæ possessionis.nu.638. 207
contractus innominatus sequitur naturam contractuum nominatorum,nu.90. 34
contractus qui celebratur, vt res mensuretur, vel ponderetur, perfectus non dicitur,re non mensurata vel ponderata.nu.19. 481
contractus inualidus an excuset à dolo accusatum de turbata possessione. num.634. 207
contractus inualidus apparenti inualiditate,presumptione iuris excusat turbatorem à dolo. num. 635. ibid.
contractu per legem commissoriam, vel adiectionem in diem, resoluto, hinc inde data & accepta restituuntur.nu.425. 318
contractum talem iudicari qualem sua apparentia ostendit.nu.691. 101
¶Contradictor legitimus ad impediendũ summariã cognitionem is est,qui dum possidet,titulum similem titulo hæredis allegat.nu.565. 93
contradictor legitimus quis dici possit,& quomodo procedat.nu.558.& seq.fol.91.& sequentib.
contradictor legitimus quis sit in remedio.l.vlt. C.de ed.diui Adr.nu.554. 93
contradictor non impedit executionem sententiæ in re,quæ à debitore victo possidetur.nu.575. 93
contradictor est, allegans possessionem ante mortem testatoris,& deficere quæ sunt de intentione hæredis.nu.594. 94
contradictor an sit,cum allegat titulum ab alio habitum viuente testatore,& possessionem post illius mortem.nu.598. 95
contradictor allegans ius exclusiuum hæredis,obtinet reuocationem missionis in possessionem. num. 628. 97
contradictor nullum ius allegans non obtinet reuocationem missionis in possessionem.nu.629. ibid.
contradictor ad impediendam licentiam de mittendo in possessionem legitimus non est,si non possidet,etsi allegat,deficere quę sunt de intentione hæredis.nu.578. 93
contradictori venienti pro suo interesse,obijci nõ potest nullitas sui tituli. nu.624. 96
contradictio sine appellatione leuis est momenti. nu. 170. 293
¶Contrahens cũ altero, non ita de facili eum rei dominum credere debet.nu.21. 409
contrahens conditionem illius cum quo contrahit spectare debet,nu.29. 476
contrahentes in confinibus duos iudices habent. nu. 322. 183
contraria duo simul esse non possunt.nu.516. 196
contraria non esse, dico sententiam nullam,etsi qua est appellato. nu.542. 90
controuersiæ verbo, tam iuris quàm facti intelligi. nu.285. 304
contumax manifestus præstat causam iustam,vt creditor mittatur in possessionem ex primo decreto, ita vt possideat.nu.187. 173
contumacia sola non facit, vt contumax ius suũ perdat.nu.174 172
contumacia diluitur ob causam.nu.36. 327
conueniri qui potest loco ratione contractus,de contractu debet constare.nu.171. 41
conuenticulæ & congregationis crimen cessat,si causa concurrat aliqua.nu.54. 327
conuentio de ingrediendo possessionem ratione crediti conditionalis est.nu.60. 138
copulatiuam in expositiuam sæpe resolui.nu.22. 25
Corasij opinio quædam aduersus Ripam confutata. nu.691. 212
Corasius inconstantiæ notatus.nu.356. 377
Cornei respõsum.232.vltimo dubio,libro quarto declaratur.nu.25. 15
correctio legis non nisi expressè fit,& maxima præfatione præmissa.nu.387. 379
correctionem legum euitandam esse in dubio. nu. 385. & 387. 379

corre-

correctio in dubio euitanda est,nu.11. 408
¶Correctoria lex non continet ex mente sua casus correctos.nu.36. 55
¶Creditor occupans debitoris rem ex pacto conuento,an amittat ius crediti.nu.28. 326
creditor ex vrbanitate iudicé potest adire,etsi ex pacto liceat debitoris rem occupare.nu.29 ibid.
creditor deijciens debitorem è possessione rei sibi pignoratæ, an incidat in pœnam.l.si quis in tantam. C.vnde vi.num.204. 366
creditor auferens rem pignoratam à debitore fugitiuo non incidit in pœnam.l.si quis in tantam.C.vnde vi.nu.207. 367
creditor occupando possessionem ex licentia & pacto debitoris,non incidit in pœnam.l. si quis in tãtam. C.vnde vi.nu.208. ibid.
creditor occupãs rem fideiussoris sui debitoris an ius perdat.num.40. 327
creditor, cui debitor promisit tradere nudam possessionem, si missus est in possessionem ex primo decreto adhuc non possidet.nu.176. 172
creditor ex primo decreto in possessionẽ missus,possidere dicitur, si dispositione statuti facit fructus suos.nu.177. ibid.
creditor consequi potest pretium,quod successit loco rei,cum nihil adsit,quod pro solutione consequatur.nu.122. 34
creditor mora non commissa à debitore,ingredi non potest statim possessionẽ,si debitoris suspicio cessat.nu.75. 127
creditor vti an possit remedio.l.vlt.C.de acquir.poss. contra tertium,in quem debitor rem creditori hypothecatam,& quam eius nomine se possidere constituit,alienauit.nu.24. 409
creditor post resistentiam debitoris ex interuallo ingrediẽs possessionem,an vim committere dicatur. num.84. 128
creditor per vim ingredi potest possessionem ex facto debitoris, seruato tamen moderamine tutelæ. nu. 85. ibid.
creditor vti non potest licentia de ingrediendo contra resistentem de facto sine causa iusta. numer.86. ibid.
creditor in remedio.l.3.C. de pigno. an clam possit ingredi possessionem.nu.89. 129
creditor ex magna causa missus ex primo decreto in possessionem,ita volente prætore,possidet. numer. 186. 173
creditor missus in possessionẽ ex primo decreto verbis, possessori solum conuenientibus,possessor efficitur.nu.195. 174
creditor occupans rem apud debitorem depositã,ius sui crediti amittit.nu.21. 325
creditor ecclesiæ an ex pacto ingredi sua sponte possit illius possessionem.nu.22. 123
creditor non incidit in pœnam.l.si quis in tantam.C. vnde vi. si ex iudicis licẽtia possessionem rei sui debitoris occupet.nu.210. 367
creditor missus in possessionem ex primo decreto amoto quolibet possessore, dicitur possessor effectus.nu.199. 174
creditor constitutarius,non ad sui,sed debitoris commodum possidet.nu.37. 411
creditor pupilli pacto inito in iure personali,cum res data pignori est de his,quæ seruari possunt, nõ potest sponte ingredi possessionem.nu.19. 123
creditor sua culpa amittens pignoris prætorij possessionem restituitur adhuc remedio.l.vlt.C.de præt. pig.num.3. 395
creditor qui sua auctoritate ingredi potest, an adeundo iudicem, censeatur illi fauori renuntiare. num. 157. 135
creditor adeundo iudicem,sibi non præiudicat præmissa protestatione.nu.158. ibid.
creditor vbi iudicis auctoritate est adeptus possessionem debitoris, an pignus prætorium acquisiuisse dicatur.nu.159. ibid.
creditor cum vult rem debitoris sibi obligatam habere emptam,quomodo procedatur ad æstimationem.nu.160. ibid.
creditor asserens se ex licẽtia debitoris esse ingressum fundũ,an ostendere debeat, ea se auctoritate vsum. nu.169. 136
creditor sua auctoritate ingredi dicitur, cum iudex ex vrbanitate concedens hanc licentiam, possessorem non monet.nu.148. 134
creditor an ex consuetudine,vt ex pacto licentiã habere possit ingrediendi possessionẽ debitoris.93. 129
creditor recuperans possessionem pignoris,non recuperat,vt insolutum sibi cedat proprietas.nu.6. 395
creditor sponte ingredi non potest possessionem ecclesiæ ex pacto inito,ministris resistentibus. nume. 30. 124
creditor occupans rem non debitam pro debita,an in pœnam.l.extat,quod met.cauſ.incidat. nu.6. 324
creditor ex pacto expresso ingredi potest possessionẽ debitoris non facta liquidatione.nu.63. 127
creditor occupans debitoris personam,an ius sui crediti perdat.nu.19. 325
creditor qui ex pacto possessionem debitoris ingreditur vim maiorem non commit.tit.nu.2. 128
creditor ex primo decreto in possessionem missus si spolietur, non restituitur ex interdicto Vnde vi. num.171. 172
creditor missus in possessionem ex primo decreto nõ possidet.nu.172. ibid.
creditor occupans rem sui debitoris, an ipso iure perdat ius sui crediti.nu.66. 328
creditor missus in possessionẽ ex primo decreto fructus lucratur,statuto ita disponente,si modo re ipsa facta est missio.nu.183. 173
creditor pupilli pacto inito in iure personali, potest sua sponte possessionem ingredi.nu.16. 123
creditor sub conditione, ius crediti perdit,si pendente conditione rem debitoris occupat. nu.23. 325
creditor sub conditione, non differt à creditore puro in materia indifferenti,etsi eadem sit ratio. nu. 24. ibid.
creditor pupilli pacto inito in iure personali,de rebus quæ seruari nõ possunt ingredi potest sua sponte possessionem.nu.17. 123
creditor ingredi non potest possessionem,prædij minoris qui sine solennitate obligationem contraxit. nu.14. ibid.
creditor missus in possessionem ex primo decreto, quod habet vim secundi,possidet.nu.202. 174
creditor dicitur possidere rem loco pignoris sibi datam à debitore.nu.198. 366
creditor occupans rem sibi debitam ex licentia Iudicis incompetentis,an ius crediti perdat.nu.8. 324
creditor sub conditione, propriè creditor non dicitur.nu.234. 368
creditor pro dimidia crediti occupãs rem debitoris, dimidium crediti amittit.nu.38. 326
creditor an iusta aliqua causa possit excusari ne incidat in pœnam.l.extat.ff.quod met.cauſ.nu.48. 327
creditor ex pacto debitoris an eius possessionem adipisci & retinere possit.nu.4. 122
creditori an concedatur remedium ex l.si quis in tantam.C.vnde vi.contra debitorem qui rem,loco pignoris datam,per vim occupauit.nu.197. 366
creditori ex l.1.C. si per vim vel alio mod. succurri an possit,si absens rei possessione, quã apud se cautionis iure habebat,spolietur.nu.21. 338
creditori misso in possessionem bonorum debitoris dari remedium.l.si quis in tantam.C. vnde vi.contra violentem occupatorem.nu.161. 171
creditori misso in possessionem ex primo decreto ex

Universidad de Deusto
Biblioteca

magna causa, ita volente prætore, redditur interdictum, Vti possidetis.nu.185. 173
creditorem habentem pignus ex conuentione possidere.num.160. 171
creditore vno misso in possessionem in pignore prætorio & cæteri missi dicuntur.num.229. 176
creditorem habuisse animum furandi & occupandi iniustè, ex coniecturis detegitur.num.172. 136
¶Credens viro bono excusatione dignus est.n.36.402
credens viris probis & fide dignis excusatur.nu.17.336
credens iusta ratione seruum vel colonũ rei à se alienatæ dominum esse, à vero domino remedio.l.vlt. C.de acq.poss.conueniri non poterit.num.23. 409
¶Credulitas iusta ipso iure non excusat occupatorẽ sed exceptionis ope.num.134. 362
credulitas vt excuset, à iusta causa debet procedere. nu.131. 361
credulitas iusta vt excuset à deducente debet probari. nu.46. 356
credulitas iusta excusat.nu.32. 401
¶Crimen quod infert priuationem possessionis ipso iure, si spoliato obijciatur is ante omnia non restituitur.nu.330. 309
crimen obiectum siue via inquisitionis, siue accusationis, non impedit spoliatum restitui, & ibi noua extensio adiecta.nu.325. 308
¶Criminalis accusatio cur cesset, cum virtute cõtractus accusatus de turbata possessione est ingressus possessionem.num.632. 206
¶Criminaliter qui egit ad vindictam vt delinquens statuti pœna puniatur, agere iterum non poterit vt puniatur ex statuto.num.399. 380
¶Criminosus, qui ipso iure sit beneficio priuatus, si spoliatus fuerit, non restituitur ante omnia.nume. 137. 290
¶Culpa qualis esse possit, vt creditori succursum sit remedio.l.vlt.C.de præt.pig.nu.8. 396
culpa sufficit vt pœnæ pecuniariæ sit locus.nu.74.329
¶Cumulatio interdicti, quorum bonorum, cum remedio recuperandæ cumulari ob diuersos respectus.nu.92. 10
cumulatio petitorij & possessorij in interdicto, de itinere actuq; priuato, non fit in instantia appellationis.num.94. 237
cumulatio possessorij & petitorij admittitur cessante regula contrarietatis.nu.523. 196
cumulatio petitorij & possessorij retinendæ, non admittitur eodem tempore ab eodem.nu.537. 198
cumulatio vbi non admittitur an illud fiat ipso iure, vel parte opponente.nu.549. 90
cumulationem possessorij cum petitorio in remedio recuperandæ pendere à persona actoris.nu.213. 297
cumulationem petitorij & possessorij in incorporalibus admitti.nu.541. 199
cumulationem petitorij & possessorij in beneficialibus admitti.nu.542. ibid.
¶Cumulari potest interdictũ, quorum bonorum, cũ illo retinendæ diuersis respectibus.nu.108. 20
cumulatur possessorium retinendæ cum petitorio, cum possessio asseritur deperdita ante litem contestatam.nu.529. 197
¶Cuniculi qui sint.num.24. 256
¶Cuniensium conuentiones confirmauit Diuus Carolus Sabaudiæ Dux ex reditibus annuis ab illo oppido perceptis.nu.121. 434
¶Curator bonorum absentis mitti potest in possessionem hæreditatis relictę absenti, ex l.vlt.C.de ed. diui Adr.tollen.nu.298. 74
¶Curtij Iunioris ratio cur edita sit.l.vlti.C. de edict. diui Adr.defensa.nu.44. 55
Curtij Iunioris cons.90.nu.6.7.explosum.nu.180. 437
Curtij Iun.lapsus.nu.386. 186
Curtij Sen.in consil.73. col.pen. codex repurgatus, & eius doctrina declarata.nu.368. 311

D.

DAmnum datum vt emẽdetur, animalia licet retinere.nu.282. 371
damnum, quod quis sua culpa sentit, alteri adscribere non debet.num.96. 432
damnum is pati dicitur, qui fructus colligere non potest.nu.421. 317
damnum is dicitur pati, qui suo desiderio non potest satisfacere.nu.422. ibid.
damni infecti causa missum in possessionem, rei seruandæ causa missum dici.nu.8. 146
¶Debitor non dicitur pro debito à creditore possideri.nu.73. 9
debitor fugitiuus iudicis incompetentiam allegare non potest.nu.27. 326
debitor fictè possidet & quoad quid rem pignori datam.nu.199. 366
debitoris fugitiui bona occupans, quando ius sui crediti amittat.nu.25. 326
debitoris sui filios detinens loco pignoris pro credito, ius crediti perdit.num.20. 325
debitorum nomina non censeri tacitè hypothecata pro pensione domus.nu.142. 36
debitorum nomina non venire in hypotheca expressa omnium bonorum.nu.143. ibid.
debitum solum naturale iudex soluere non potest debitore reluctante.nu.41. 148
¶Decisiones consilij Delphinatus vim legis in ea regione habere.nu.189. 295
¶Decius cons.84.declaratur.nu.190. ibid.
Decij codex repurgatus in l.vlt.num.52.C. de edi.diui Adr.tollen.nu.901. 117
Decij opinio in c.consultationib.nu.12. de offic.deleg. improbata.nu.191. 173
Decij inconstantia notatur.nu.424. 81
Decij cons.125.num.5.& Albe. consi.57. dubia. num.17. 138.
¶Declaratio doctrinæ multorum interpretum in remedio reintegrandæ.nu.90. 431
¶Declaratoriam esse necessariam, etiã cum pœna ipso iure indicitur.nu.308. 373
¶Decretum Duciſſæ Yolant cõcedit feudi alienationem ob necessitatem, non alia causa. numer.253. 370
decretum secundum multis casibus transferre dominium.nu.167. 172
decretum secundum quando est interponendum, non procurator, sed possessor ipse conueniendus monendusq; est.nu.75. 344
decretum interponi ex æquitate in danda bonorum possessinne.nu.26. 5
decretum nullum dicitur cùm causa est nulla.numer. 19. 147
decretum præcedit causa cognitio, vt antecedens necessarium.nu.145. 435
decretum quid sit in genere & in specie. numer.143. ibid.
decreto alienare quid.nu.148. 436
decreti solennitatem in danda bonorum possessione hodie cessare.nu.27. 5
decretum antiquum Sabaudiæ Duciſſæ Yolant variè perpenditur & explicatur.nu.254. 370
decretum antiquum Sabaudiæ & Pedemontium de resti.spolia. prouidet spoliato quasi possessione rei incorporalis.nu.201. 439
decretum Mediolani. Quando res habet originem à contractu &cæt. declaratur. numero 644. fol. 207.
decretum Papiæ 16.sub.rubr.quod possessio defuncti. declaratur.nu.324. 76
decretum 16.Papiæ. Quod possessio defuncti. declaratur.nu.509. 86
decretum antiquum Sabaudiæ & Pedemontium. de restitutio.spoliat. in qua spoliationis species loquatur.

quatur.nu.257. 444
decretum antiquum Sabaudię & Pedemontium prohibet Iudæos habere seruos Christianos.num.294. 372
decretum antiquum Pedemontium lib.3.sub rubr.de donationib.venditionib. & Rechatis &c. declaratur.nu.157. 436
decretum antiquum Sabaudiæ & Pedemontium lib. 3.sub rub.Quitationes factæ per minores &c.declaratur.nu.158. ibid.
decretum antiquum Sabaudiæ & Pedemontium lib. 2.sub rub.de restit.spoliat. vult spoliatos re mobili esse restituendos.nu.198. 439
decretum antiquum Sabaudiæ & Pedemontium lib. 3.sub rub. de donationib.venditionib.&c.non haber locum in donatione remuneratoria. nume.164. 437
decretum antiquum Sabaudiæ & Pedemontium.de restit.spoliat. vult causas spolij esse summariè tractandas.nu.237. 442
decretum antiquum Sabaudiæ & Pedemontium de restit.spol.declaratur.nu.216. 440
decretum antiquum Sabaudiæ & Pedemontium sub rubr. Quod clerici Ducales non trahant Ducales etiam subditos ad curias &c.declaratur. nume.224. 441
decreto antiquo Pedemontium & Sabaudiæ.de restit. spoliat. succurri spoliato quasi possessione rei incorporalis.nu.84. 284
decretum nouum Sabaudiæ & Pedemontium sub tit. delle citatione.§.non vaglia.declaratur.numer.117. 347
decretum Sabaudiæ & Pedemontium, super feudorũ alienationibus editum à Duciſſa Yolant declaratur ex decreto Duciſſæ Blancæ.nu.257. 370
decretum nouum Sabaudiæ & Pedemontium.in titu. Delle appellationi, & in quai casi.&c. admittit appellationem in causis possessorijs, & quomodo.nu. 329. 375
decretum nouum Sabaudiæ & Pedemontiũ, in titulo Delle examinationi, declaratur.nu.351. 450
decretum nouum Sabaudiæ & Pedemontium sub titulo.De gli articoli probatorij.§.et perche, i rei &c. declaratur.nu.335. 449
decretum nouum Sabaudiæ & Pedemontium in titu. Delle examination. ideclaratur.nu.347. 450
decretum nouum Sabaudiæ & Pedemontium in titu. delle citation.§.occurrendo.declaratur. nume.104. 347
decretum Pedemontium & Sabaudęi.titulo.delle appellation. versic. dalle sentenze. in quo possessorio iudicio loquatur.nu.33. 269
decreta Montis regalis, Neapolis, Papiæ & aliorum locorum in aliquibus insecuta sunt constitutionẽ. l.si quis in tantam.nu.8. 354
¶Decretalis bonorum possessio quæ.nu.18. 4
decretalem bonorum possessionem repudiari nõ posse.nu.12. 4
decretalis bonorum possessio quæ, ex communi opinione.nu.11. 4
¶Defuncti delictum cum illius morte non extingui si pœna indicta sit pecuniaria, vel de iure Pontificio ibid.nu.159. 292
defuncti possessio quomodo in hæredem continuet. nu.398. 315
¶Delegari an possit causa missionis in possessionem ex remedio.l.vlt.C.de ed.diui Adr.tollen.n.437. 82
delegari posse quæ celeritatem desiderant. numer.438. ibid.
delegari nõ potest actualis missio in possessionem. nu. 440. ibid.
¶Delegatio facilius à iure canonico concedi sur.num. 439. ibid.
¶Delegatus mandati fines excedẽs, vt priuatus dicitur procedere.nu.22. 341
delegatus nullam potestatem habet ante receptas delegationis literas.nu.410. 80
¶Delictum quo quis ipso iure ius suum perdit, debet e Te deductum & probatum, vt in simonia. nume. 69. 329
delictum præsumitur, cum actus à iure prohibitus celebratur.nu.388. 453
delictum excusat sola apparentia causæ iustæ. numer. 686. 101
delictum quod est in committendo, nõ mutuum à delicto quod est in omittendo, differt.nu.155. 363
delicta puniri Reipub.interesse.nu.31. 280
delicta puniuntur si dolo & culpa sunt commissa. nu. 25. 392
¶Delinquens vnus sociorum iudicatur impunis, ne alter innocens detrimentum sentiat.nu.378. 312
delinquens in ijs quæ iure naturali prohibẽtur, in dolo esse dicitur.num.19. 354
delinquendi causam & occasionem præstari non debere.nu.243. 300
delinquentium bona licitè lucrari posse. numer.128. 289
¶Deportatus restitutus, interim à fisco alienata non recuperat.num.110. 388
¶Detentatio est sola facti insistentia.nu.64. 283
detentatio quid facti esse dicitur.num.27. 384
detentatio occupatio appellatur.num.28. ibid.
detentio non operatur plenum effectum possessionis.nu.197. 174
detentio pro possessione habetur.nu.369. 78
detentio concessa ob tædium quæ.nu.169. 172
detentionem parere remedium recuperandæ. numer. 370. 78
¶Detentor dicitur qui causa custodiæ rem detinet. num.26. 384
detentori reddi iudicis officium, vt in ea detentione defendatur lite pendente.nu.18. 260
detentori officio iudicis succurritur, si animata res ab eo detenta occupatur & aufertur.nu.29. 384
detentoribus multis est succursum remedijs.nume.55. 166
¶Deus & lex efficere non possunt vt duo pugnantia simul sint.nu.517. 196
¶Dictio, etiam, implicatiua est & ibi paulò post late. num.255. 370
dictio, Alius, Alia, Alium similes casus ostendit. num. 256. ibid.
dictio, penitus, præcisæ naturam habet.num.5. 408
dictio, nullo modo, negatiua omnis potentiæ. num.6. ibid.
dictio, nullo modo, idem quod dictio penitus, operatur.num.7. ibid.
dictio, aliquid, in re minima verificatur.nu.8. ibid.
dictio, quolibet modo, vniuersalis vim habet.nume. 14. 333
dictio, quomodoliber, mediorum distributiua. num. 15. ibid.
dictio, quouis modo, vniuersalis.nu.16. ibid.
dictio, quoquomodo vniuersalis.nu.17. ibid.
dictio, tantummodo, omnes casus excludit. nume.73. 236.
dictio, omnis, vniuersalis est.nu.194. 439
dictio, res, amplissimæ significationis.nu.195. ibid.
dictio, tunc, temporis demonstratiua est. numer. 392. 453
dictio, penitus, præcisa est.num.19. 54
dictio, ve, cuius naturæ sit.num.21. 25
dictiones, protinus illico & incontinenti idem significare.num.252. 301
dictio, nec, est implicatiua.num.70. 358
dictionis, plerunque, significatio.num.91. 346
dictionis, pleno iure, & liberè, ampla significatio. nume.15. 267

Universidad de Deusto
Biblioteca

dictionis,rei,amplissima significatio.num.12. ibid.
¶Diffamator si non impedit possessorem,conueniri non potest interdicto Vti possidetis. numer.293. 181.
¶Diffamatio impedit, & vim turbatiuam infert aliquando.nu.294. ibid.
¶Differentia quæ inter constitutionem,l.1. C. si per vim vel alio modo.& l.vlti.C. qui legit.perso.hab. stan.in iud.nu.34. 333
differentia quæ sit inter l. non ab re. & l. si quis in tantam.C.vnde vi.& inibi quatuor assignantur. num. 63. 394
differentiæ ratio, cur actio, quod metus causa,detur contra successorem singularem, non interdictum Vnde vi.nu.78. 329
differentiæ ratio inter spoliatum à iudice,& à priuato.nu.29. 341
¶Dignitas seruum à seruitute non liberat. numer.64. 386
¶Dilatio concedi potest spoliatori conuento,vt extra locum iudicij testes existentes examinari faciat ad suum commodum, quando spoliatus agens nihil adhuc de iure suo probauit.nu.324. 448
dilatio spoliatori non conceditur ad examinandum testes extra locum iudicij, quando iam spoliatus suam intentionem probauit.nu.325. ibid.
dilatio ad faciendum probationes in remedio reintegrandæ, denegari nunquam debet, si inde alias sequi posset damnum irreparabile, ibidem declaratur.nu.334. 449
dilationem ad soluendum petens contractum ratum habere dicitur.nu.122. 434
dilationes pro Iudicis arbitrio solent concedi & denegari,& paulò infra declaratur.nu.331. 448
¶Dyni distinctio quædam reiecta.nu.222. 176
¶Disciplinati seculares sunt & laici,ideo secularium exercitia tractare possunt & vxores ducere,& paulò infrà.nu.30. 426
disciplinati non sunt de iurisdictione ecclesiastica,& ideo sub episcopo non conueniuntur. numer.32. ibid.
¶Dispensatum ad actum celebrandum, cæteris solen nibus obseruatis dispensatum intelligi. numer.23. 333
¶Dispositio generalis restringitur de habilitate.num. 755. 105
dispositio.l. hac consultissima.§. ex imperfecto.C.de test.an in alijs quàm in filijs locum habeat. numer. 320. 76
dispositio omnis suam substantiam præsupponit.nu. 168. 38
dispositionem vnam fauorabilem partim,& partim odiosam esse posse.nu.33. 280
dispositionis præsuppositum vbi deficit,cessat dispositio.nu.161. 363
¶Diuidere possessionem inter cõtendentes an debeat iudex,cum inexplicabilis est contentio.numer.755. 218
¶Doctorr restitutus ad collegiũ,locum quem sui culpa amisit,nõ recuperat,si iam alter cooptatus fuit. nu. 106. 388
doctor è collegio iniquè excluſus si restituatur,pristinum,quem fuerat consequuturus, locum consequi debet.nu.107. ibid.
doctor ob sui culpam lectura priuatus pristinum locum iam alteri demandatum, non recuperat.num. 108. ibid.
doctor & scholasticus quemadmodum expellere potest fabrum ferrarium, qui impedimẽto est,ne studijs incumbat, sic expellere poterit disciplinatos, cum eorum voce impeditur.nu.33. 426
doctores intelliguntur loqui secundum iura allegata. nu.270. 179
doctorum interpretatio in l.momentaneæ.C.qui leg. perso.hab.stan.in iud.declaratur.nu.202. 296
doctorũ interpretatio in l.vnic.C. si de moment.possess.fu.appel.declaratur.nu.187. 295
¶Dolus quid sit.nu.73. 329
dolus verus & dolus præsumptus quis.num.135. 435
dolus præsumptus sufficit, vt sit locus constitutioni. l.vlt.C.vnde vi.nu.63. 404
dolus de præterito potest remitti.nu.138. 435
dolus doloso prodesse non debet.nu.10. 396
dolus vel lata culpa si casum præcedit, damnum passus non excusatur.nu.42. 397
dolus turbatoris cessat cum alterius mandato is est possessionem ingressus.nu.630. 206
dolus præsumitur,vbi ex actu bonorũ amissio sequitur.nu.175. 364
dolus ex proposito & re ipsa æquiparantur.num.176. fol. ibid.
dolus vnius quando cum dolo aduersarij compensetur.nu.167. ibid.
dolus correi in lucro correo non prodest. numer.381. fol. 312
dolus probari debet, cum statutum pœnam indicit corporalem turbatori alterius possessionis. nume. 612. 205
dolus semper censetur exceptus, & paulo infra declaratur.nu.178. 438
dolus turbatoris probatur, ex quo scit alterum possidere.nu.618. 205
dolus debitoris,creditori non debet posse nocere.nu. 36. 411
doli probatio requiritur in actione iniuriarum.num. 611. 205
dolo non turbasse, quomodo accusatus probare possit.621. 205
dolum turbatoris quis probare teneatur. nu.617. 205
¶Domicilium quo in loco censeatur contractum.nu. 482. 85
¶Dominus feudi iudex est competens in causa proprietatis feudi inter duos vasallos.num.388. 187
dominus feudi iudex competens inter duos vasallos maiores contendẽtes de possessione feudi.389. ibid. Inter vasallos de possessione feudi contendentes,etiam si feudum illud solum habeant. numer.390. fol. 187
dominus feudi coactus inuestire vasallum, est adhuc iudex competens in causa illius vasalli contendentis de possessione feudi cum altero vasallo.num.391. fol. ibid.
dominus feudi si cum vasallo contendit de possessione rei feudalis,pares curiæ cognoscunt. numer.433. fol. 190
dominus feudi iudex est inter vasallos contendentes de possessione feudi Franchi.nu.406. 188
dominus quanto tempore serui vel coloni possessionem amittat.nu.119. 389
dominus feudi non est iudex inter vasallos de feudi possessione contendentes,cum eorũ vnus non ostendit titulum.nu.419. 189
dominus feudi iudex est competens in causa possessionis controuersæ inter vasallos, etiamsi vasalli sint clerici.nu.396. 187
dominus feudi non est iudex competens inter vasallos contendẽtes de possessione feudi, quæ proprietati non adminiculatur.nu.422. 189
dominus feudi suspectus non remouetur à iudicanda causa,sed ei datur adiunctus, vel causam potest delegare.nu.394. 187
dominus feudi eo priuatur,si cum subditis se habet iniquè.nu.86. 387
dominus possessionem à seruo introuersam sua auctoritate potest recuperare.nu.30. 410
dominus feudi non est iudex competens inter vasallos de possessione feudi contendentes, si eorũ vnus negat se vasallum esse.nu.425. 189

domi-

dominus feudi non est iudex inter vasallos cum de proprietate tractatur.nu.426. ibid.
dominus feudi non est iudex competens inter vasallum & tertium de possessione feudi contendentes. 427. ibid.
dominus inquilinum expellere potest,cum domum vult reficere.nu.238. 177
dominus recuperans seruum vel colonum ex dispositione.l.si coloni.C. de agricol. & cens.lib.11.actoris partes sustinere dicitur.nu.47. 385
dominus sibi potest ius dicere contra manifestũ prædonem.nu.121. 289
dominus feudi non est iudex competens inter vasallũ & tertium etiamsi is tertius vasallus fuit citatus. nu.429. 189
dominus quando rem propriam condicere possit.nu. 339. 77
dominus feudi iudex est competens cum duo vasalli contendunt in iudicio Vti possidetis,de re feudali. nu.377. 186
dominus feudi in alterum feudum transferre nõ potest ad primi vasalli detrimentum.nu.81. 387
dominus cum sua auctoritate seruum fugitiuum capere potest, an & aliena manu id exequi valeat. nu. 62. 386
dominus feudi non est iudex in causa clerici vasalli sui,si alia est controuersia quàm feudalis. nu.402. fol. 188
domini in casu.l.meminerint.C.vnde vi.qui esse intelligantur.nu.89. 345
domini & vasalli reciproca obligatio est.nu.78. 387
domino turbato in seruis glebæ adscriptis,redditur interdictum Vti possidetis,directum.nu.116. 169
domino eligẽti magistratum datur actio cum electus turbatur.nu.144. 171
domino an sua auctoritate liceat seruum vel colonũ fugientem,capere.48. 385
domino feudi negligente administrare iustitiam inter vasallos de possessione feudi contendẽtes,adiri potest ordinarius.nu.414. 188
domino feudi vtile est scire naturam feudi.nume.378. fol. 186
domino rei,nõ furi res furto subtracta restitui debet. nu.59. 478
dominum feudi esse iudicem ordinarium iure quodã singulari inter suos vasallos.nu.416. 189
¶Dominiũ transire ipso iure in legatarium.nu.341.77
dominium ex possessione, præsumptione probatur. nu.32. 392
dominium quod ipso iure transit in legatarium,non verum,sed fictum dicitur.nu.213. 367
dominium post violentiam acquisitum,nõ perditur ex const.l.si quis in tantam.num.7. 354
dominium transiens ipso iure fauore ecclesiæ, dicitur fictè transire.nu.346. 77
dominij exceptionem, qua ratione locatori obijcere non possit conductor.nu.36. 393
dominij exceptio an agenti remedio, condictionis indebiti,possit obijci.nu.7. 320
dominij causa principaliter tractatur in rei vendicatione.nu.132. 240
dominij exceptio causata à renuntiatione facta ante turbationem, potest obijci agenti interdicto, Vti possidetis.nu.698. 213
dominij causam ad possessorium colorandum deductam,non impedire spoliatum ante omnia restitui. nu.180. 294
dominij exceptio vt impediat spoliatum ante omnia restitui, non modo deduci, sed & probari debet. nu.175. ibid.
¶Donans potest donando ius aliquod sibi reseruare. num.27. 123
¶Donatio ecclesiæ facta ob prælati ingratitudinem non reuocatur.nu.102. 360
donatio regulariter nec cum decreto à minore celebrari potest.nu.163. 437
donatio propter nuptias an sub dispositione.l.vlti.C. si ma.fact.alie.sine decr.rat.hab. comprehendatur. nu.165. 437
donatio propter nuptias an necessario sit constituenda.nu.160. 437
donatio remuneratoria à minore nulliter facta per cursum quinquennij à die ætatis perfectæ conualidatur.nu.160. ibid.
donatio remuneratoria exigit easdem solennitates, quas cæteri actus postulant.num.161. 437
donationẽ causa mortis sapit traditio à testatore viuente facta.nu.56. 16
donationem ob ingratitudinem prælati, eo viuente ecclesia perdit.nu.121. 361
¶Donatarium causa mortis posse sua sponte rem donatam occupare.nu.81. 18
donatarium ciuiliter aliquando possidere. numer.24. fol. 165
¶Dos non publicatur ob commodum quod in ea futurum sperat pater.nu.88. 359
dos non publicatur in quinq; casibus ex delicto mulieris.nu.80. 358
dos si à viro vxore mortua lucratur iuxta statuti dispositionem,eam adhuc lucrabitur,si per momentum temporis perdurauit matrimonium. numer. 91. 405
dos à muliere mariti fauore alienari non potest. num. 67. 357
¶Duareni explanatio ad l. si quis diuturno.ff.si fer. vend.exposa.nu.46. 235
¶Dubitans ignoranti æquiparatur.nu.186. 438
dubitans nec in bona,nec in mala fide dicitur. numer. 549. 465
dubia res efficitur per negationem. numer.469. fol. 192

E.

ECclesia ex Prælati facto ius suũ perdere potest,si lege Pontificia sic fuerit cautum. numer.119. fol. 360
ecclesia acquisita,vel castro,censetur acquisita & quasi possessio subiectionis sine apprehensione. numer. 827. 224
ecclesia tenetur restituere quatenus ex facto Prælati ad eam peruenit.nu.114. 360
ecclesia cui fideicommissum est relictum, mitti potest in possessionem ex l.vltim.C. de ed. diui Adr. absq; alia restitutione verbali ei facta.nu.201. 68
ecclesia quæ suo facto possessionem amisit,iudicis officio eam recuperare poterit.nu.16. 481
ecclesia si priuilegium habet contra laicum iudex ecclesiasticus contra laicum potest conueniri.numer. 206. 440
ecclesiæ bona non ad solum Prælati commodum sed pauperum ac fabricæ esse debent.nu.108. 360
ecclesia est cultrix diuinæ iustitiæ.nu.61.fol.282.nume. 116. 360
ecclesiæ bona obligari potuerunt antequam ecclesiæ efficerentur.num.26. 123
ecclesiæ prædium ab Episcopo hypothecatum sine solennitate à creditore posse alienari. numer.13. fol. ibid.
ecclesiæ cura communis est.nu.382. 186
ecclesiæ bona concedi Rectori pro eius præbenda. nu. 128. 170
¶Ecclesiastica bona obligari nõ posse nec pacto affici, vt eorum possessio sponte à creditore possit ingredi.nu.29. 123
¶Edictum de procuratoribus permissorium esse. nu. 452. 191
edicti & interdicti, Vti possidetis,distinctæ formulæ. num.3. 163
¶Edictalis bonorum possessio quæ, & quæ decreta-

Universidad de Deusto
Biblioteca

lis ex noua auctoris sententia.nu.10. 4
¶Eguinarij Baronis reiecta opinio.nu.4. 151
¶Electus non dicitur cõsecutus ius quoad possessionem.nu.47. 141
electus sine executorialibus beneficij possessionem ingredi potest.nu.279. 371
electo turbato an reddatur remedium Vti possidetis. nu.143. 171
¶Eligens viam iudiciariam, censetur extraiudiciariæ renuntiare.nu.423. 81
¶Emphyteusis ecclesiastica ad extraneos an transit. nu.391.79.& 82. 358
emphyteusis ecclesiastica non publicatur, cæteris bonis ob delictum publicatis.nu.83. ibid.
¶Emphyteota vt declaretur cecidisse ab emphyteusi constare debet eum esse talem.nu.172. 38
emphyteotã propria auctoritate expelli potest, si non soluit debitum canonem.nu.45. 327
emphyteota ob canonem non solutum expulsus, se spoliatum conqueri non potest, ibi tamen de veritate.nu.46. ibid.
emphyteota alienãdo per temporis momentum domino irrequisito, ius suum non perdit. numer.90. fol. 405
emphyteotæ hæres alienando rem emphyteoticam in pœnã non incidit, nisi probetur sciuisse rem fuisse emphyteoticam.nu.53. 394
emphyteotam possidere naturaliter.num.85.168.& 76. fol. 284
emphyteotam spoliatum interdicto Vnde vi, restitui. num.75. 284
emphyteotam non soluto canone deijci nõ posse ipso facto à possessione.nu.78. ibid.
emphyteota conueniri non potest remedio.l.conductores.C.loca.& l. non ab re. C. vnde vi. numer.61. fol. 394
¶Emphyteuticarius est contractus, cum dictum est, refirmamus tibi domum videlicet solum iure emphyteutico,& superficiem iure proprio. nume.27. fol. 277
¶Emens ab occupatore rei vacantis, quanto tempore præscribat.nu.73. 405
¶Emptio & venditio tres habẽt perfectiones. nu.127. fol. 434
emptio in dubio præsumitur, cum pretium æstimationi conuenit.nu.18. 228
emptio dicitur cum id, quod datur, principaliter venit.nu.15. ibid.
emptio censetur cum dominium constituto pretio transfertur.nu.9. ibid.
emptionis substantia quæ.nu.86. 31
emptionis est proprium transferre dominium. nume. 12. 228
¶Emptor rei furtiuæ, eam domino restituere cogitur etiam pretio sibi non restituto.nu.32. 476
emptor, cuius nomine venditor se possidere constituit, petere potest possessionem corporalẽ sibi tradi.nu.338. 76
emptor cur conductorem expellere possit. numer.37. fol. 230
emptor non expellit conductorem, qui rem conductã hypothecatam habet.nu.38. 230
¶Episcopus pater pauperum.nu.260. 72
episcopus pauperum tutor.nu.261. ibid.
episcopus fideicommissarius pauperum institutorũ in testamento censetur.nu.262. ibid.
episcopus an mittatur in possessionem ex l. vltim. C.de edict.diui Adria.cum specialis executor testamenti, nomine pauperum conditi, datus est. nume. 270. 73
episcopus feudum retinet & comitis dignitatem ac priuilegia.nu.68. 386
episcopus feudum non retinet, si per substitutum seruitium domino præstare non potest.num.69. ibid.
episcopus pauperum procurator.nu.258. 72
episcopi generalis admonitio, vt clerici omnes in habitu & tonsura incedant, non sufficit. numer.110. fol. 347
episcopo executori testamenti, in quo pauperes sunt instituti hæredes, an concedatur remedium.l.vlti. C.de edict.diui Adr.nu.256. 72
¶Episcopalis dignitas liberat à patria potestate.num. 321. 448
episcopalis dignitas liberat seruum à seruitute.nume. 66. 386
¶Equum aberrantem licet occupare.num.283. 371
equum soliuagum occupans, an incidat in pœnam.l.si quis in tantam.C.vnde vi.nu.281. ibid.
¶Error correctus manu notarij non nocet. nume.723. fol. 103
error qualis esse debeat, vt excusetur inuasor.num.14. fol. 336
error iniustus causat bonam fidem.nu.34. 402
errorem facilius præsumi quàm falsum. numer.491. fol. 85
errore iusto ductus in possessionem missus excusatur à vi.nu.313. 182
¶Errans in iure dicitur in bona fide quoad fructuũ acquisitionem.nu.629. 471
errans consulendo peritiores ob iuris ignorantiã excusatur.nu.26. 392
errans in iure, vt fructus suos faciat, errorem illum probare debet.nu.631. 471
¶Euentum futurum aliquando esse in consideratione.num.208. 296
euentus malos in consideratione non esse. numer.463. fol. 84
¶Exceptio incapacitatis contra agentem remedio reintegrandæ, vt restituatur ad possessionem beneficij, objici potest.num.436. 456
exceptio, clerico agenti restitui possessioni beneficij, non esse tonsuratum potest obijci. numer.437. ibid.
exceptio, non promotionis intra annum, contra agentem restitui ad possessionem parochialis & curatæ objici potest.num.438. ibid.
exceptio quod agens vt beneficio spoliatus, illud per solam signaturam sit assecutus, & hactenus cum sola signatura possederit, objici potest. numer. 439. fol. 457
exceptio excussionis objici an possit in remedio Saluiani interdicti.nume.179. fol.38. & respicit petitorium, non autem possessorium iudicium. num.180. fol. 38
exceptio Idiomatis objici potest contra spoliatum agentem, vt restituatur ad possessionem beneficij.nu. 441. 457
exceptio ætatis objici potest contra agentem ad recuperationem possessionis beneficij. numero.442. ibid.
exceptio reseruationis specialis, objici an possit contra agentem reintegrari ad possessionem beneficij. nu.443. ibid.
exceptio defectus dominij, oblatis statim probationib.impedit remedium.l.vlt.C. de ed.diui Adr.nu. 751.fol.105. & eũ de iure canonico hæres petit mitti in possessionem.nu.752. ibid.
exceptio incapacitatis instituti impedit remedium.l. vlt.C.de ed.diui Adr.nu.753. ibid.
exceptio spolij loco actionis si datur, anno extinguitur.nu.451. 319
exceptio cum est ad rei consecutionem, actionis naturam obtinet.nu.452. ibid.
exceptio ad rei persecutionem perpetua est. numer. 453. ibid.
exceptio spolij, in exceptionis modum deducta, perpetua est.nu.454. ibid.
exceptio dominij impedit restitui castrum difficilis recu-

recuperationis.nu.887. 116
exceptio, testatorem testari non potuisse, non impedit remediũ.l.vlt.C.de ed.diui Adr.nu.745.fo.105.Aliàs est cùm statim offertur probatio. nu. 746. 105
exceptio defectus dominij an impediat remedium.l. l.vlt.C.de ed.diui Adr.nu.747. ibid.
exceptio cõtractus defuncti impedit remedium.l.vlt. C.de ed.diui Adr.nu.763. 106
exceptio, petentem non esse illum, qui scriptus est hæres, impedit remedium.l.vlti.C.de ed.diui Adr.nu. 762. ibid.
exceptio dominij obijcitur cùm possessio est penes reũ cum vitio.nu.107. 11
exceptio sententiæ latæ in petitorio, an obstet in iudicio, quorum bonorum.nu.108. 11
exceptio sententiæ latæ in petitorio, obstat agẽti quorum bonorum, cùm incontinenti probari potest.n. 109. 11
exceptio respiciens proprietatem locum habet in possessorijs beneficialibus.nu.110. 11
exceptio latæ sententiæ in petitorio objici potest in remedio adipiscendæ, cùm probationes offeruntur incontinenti.nu.111. 11
exceptio cancellationis & rasuræ impedit missionem in possessionem beneficij, ex iudicijs officio.numer. 45. 141
exceptio inualiditatis tituli, objici an possit in relato casu.46. ibid.
exceptio dominij, quæ in remedio recuperandæ admittitur, pariter recipitur in remedio retinendæ.n. 681. 211
exceptio dominij recipitur in remedio Vti possidetis, actore non contradicente.nu.682. ibi.
exceptio dominij in remedio retinendæ in beneficialibus admittitur.nu.683. ibid.
exceptio dominij in remedio Vti possidetis, habente vim iuris realis admittitur.nu.684. ibi.
exceptio dominij objici an possit contra agentẽ remedio vti possidetis.nu.671. 210
exceptio dominij incontinenti non probanda objici non potest contra agentem interdicto, Vti possidetis.nu.672. ibi.
exceptio dominij statim probanda objici potest in remedio Vti possidetis.nu.673. ibid.
exceptio statim probãda impedit sententiæ executionem .nu.674.ibid. nec impedit spoliatum restitui. nu.675. ibid.
exceptio quæ per calumniam objicitur, etsi alias legitima videtur, reijci tamen potest.n.327. 448
exceptio per fraudem & calumniam oppositа, nõ impedit processum.nu.328. ibi.
exceptio nullitatis per calumniam oppositа, processum & sententiæ executionem non impedit. nume. 329. ibid.
exceptio, quod vi aut clam, objici an possit post litem contestatam in remedio Vti possidetis.nu.665. 209
exceptio spolij duobus modis objici potest. numero. 666. ibid.
exceptio spolij in vim peremptoriæ exceptionis objici potest. nu.667. ibid.
exceptio criminis quãdo impediat missionem in possessionem beneficij ex iudicis officio.nu.50.f.141. & ibid.nu.51.52.53.referuntur aliqui casus & nu.56.57. 58.declaratur. ibi.
exceptio dominij de quo constat per confessionẽ possessoris agentis, an objici possit agenti remedio Vti possidetis.nu.692. 212
exceptio dominij, de quo cõstat per instrumẽtum vel per testes objici potest in remedio Vti possidetis.nu. 693. ibid.
exceptio renunciationis dominij factæ coram iudice, objici potest agenti interdicto Vti possidetis.nume. 699. 213
exceptio renunciationis dominij metu factæ, non potest obijci agenti interdicto, Vti possidetis.numer. 700. ibid.
exceptio renunciationis dominij de qua clarè nõ constat, obijci non potest agenti remedio, Vti possidetis.nu.702. ibid.
exceptio renunciationis dominij obijci non potest in iudicio retinendæ, etiamsi offerantur probationes incontinenti.nu.703. ibid.
exceptio spolij obijci an possit hæredi in remedio.l.vl. C.de ed.diui Adr.nu.764. 106
exceptio dominij objici an possit, cum in causis proceditur summariè & sola facti veritate inspecta, vt ex decretis Sabaudiæ.nu.477. 452
exceptio, quod vi, clam & precario possideat, objici quando possit contra agentem remedio Vti possidetis.nu.663. 209
exceptio impeditiua cumulationis quando objici debeat.nu.550. 90
exceptio dominij, quæ per sententiam latam in petitorio probari potest, an obijci possit in remedio, Vti possidetis.nu.685. 211
exceptio vitij inuisibilis à iudice admissa, impedit remedium.l.vltim.C.de edicto diui Adriani. numer. 734. 104
exceptio quæ possessionem annullat, obijci an possit vt probetur incontinenti, ad impediendam restitutionem ante omnia.nu.244. 300
exceptio criminis obijci nõ potest in iudicio Vti possidetis.nu.711. 214
exceptio renunciationis beneficij obijci an possit cum petitur iudicis officio mitti in possessionem beneficij.nu.52. 142
exceptio dominij obijci an possit contra agentem remedio quorum legatorum.nu.110. 20
exceptio, patrem instituisse spurium, impedit remedium. l. vltim. C.de edicto diui Adriani. numero. 758. 105
exceptio falsitatis vel preteritionis, an vitiet testamẽtum ne sit locus remedio.l.vlt.C.de ed.diui Adr.n. 726. 103
exceptio proprij dominij potest obijci contra agentem remedio.c.sæpè.de restitutione spoliat.numer. 64. 478
exceptio, quod instrumẽtum non est instrumentum, opponi potest, cum statutum tribuit instrumento paratam executionem.nu.167. 38
exceptione non probata, cum ad eam probandam est dilatio concessa, diffinitiuè non absolutoriè à iudicij ordine pronunciatur.nu.179. 294
exceptio dominij objici an possit contra remedium Quorum bonorum.nu.102. 11
exceptio sententiæ latæ in petitorio objici potest in possessorio adipiscẽdæ, intentatio in pœnã rei conuenti.nu.113. ibid.
exceptio alterius testamẽti, an impediat remedium. l. vlt.C.de ed.diui Adr.nu.781. 107
exceptio dominij an reijciatur, cum allegatur possessio conuenti clandestina respectu propriæ. numer. 481. 461
exceptio dominij ipsius agentis remedio reintegrandæ ab eo objici an possit.nu.472. 460
exceptio spolij ab hærede facti viuente testatore, non impedit remedium.l.vlt.C.de ed.diui Adr. numer. 767. 106
exceptio alia dominio inferior, locatori per conductorem objici non potest.nu.37. 393
exceptio de iure tertij excluiua intentionis agẽtis objici potest.nu.68. 8
exceptio dominij objici potest contra agentem remedio. l.extat.ff.quod metus causa. numero. 86.fol. 330
exceptio tituli statim probanda, impedit missionem in possessionem beneficij.nu.48. 141
exceptio dominij causa à renunciatione agenti,

Universidad de Deusto
Biblioteca

vti possidetis, obijci an possit contra eum. numer. 697. 212
exceptio dominij locatori obijci potest cum rem propriam conduxit conductor.nu.40. 393
exceptio possessionis propriè à conductore contra locatorem obijci potest.nu.41. ibid.
exceptio, dolo facis petere, quod statim restituturus es, an agenti remedio.l.vl.C.de acq.poss.obijci possit.nu.16. 409
exceptio dominij notoria locatori obijci potest, num. 44. 393
¶Exceptionem dominij proprij agens remedio reinte grandæ deducere & allegare an debeat.numer. 471. 460.
exceptionem notorij dominij impedire ingressum litis in possessorio.nu.530. 89
exceptionem obijci posse contra testes examinatos alia instantia.nu.531. ibid.
exceptionem defectus proprietatis non posse obijci ad impediendum beneficij possessionem.numero. 748. 105
exceptionem dominij obijci non posse contra auocantem possessionem ex Triticaria actione. numero. 8. 321
exceptionem dominij posse obijci in possessorio, cum per petitorium non est succursum possessori.nume. 864. 113
exceptionem de iure tertij non opponi. numero. 49. fol. 281
exceptio proprietatis admissa in iudicio possessorio reddit iudicium mixtum.nu.862. 113
exceptione spolij opposita contra turbatum agentem Vti possidetis, quomodo in causa pronunciandū. nu.804. 222
exceptionibus omnibus reiectis à statuto, non dicitur reiecta, quæ versatur circa liquidationem personę. nu.763. 106
¶Excommunicatio multis casibus nō impedit spoliatum ante omnia restitui. nu.352. 310
excommunicatio in regno Neapolitano ex constitutione Regni non impedit spoliatum restitui.nume. 253. ibid.
¶Excommunicati exceptio impedit spoliatum ante omnia restitui.nu.350. 309
excommunicato non obseruatur iuramentum fidelitatis.nu.91. 387
¶Excussio principalis debitoris, necessaria an sit cum agitur cōtra tertium possessorem, ex remedio.l.vlt. C.de acq.poss.nu.28.fol.410.& an cum pactum exequitur contra singularem successorem.n.143.fo. 134 & an cum instrumentum guarētigiatum exequitur contra fideiussorem.nu.144. ibid.
excussio ob clausulam constituti, cessat. numero.145. ibid.
excussio necessaria est illo casu debitoris principalis, si caueatur generali statuto, in omnib. casibus faciendam esse extensionem antequam ad tertios deueniatur.nu.39. 411
excussio necessaria non est. cum contra tertium. l. vltim.C.de acqu. possess.remedium mouetur.nu.7. 396
excussio necessaria est debitoris, cum agitur cōtra tertios possessores, in quos in fraudem creditorum alienata sunt bona.33. 410
¶Executio rei iudicatæ non impeditur per nullitatis exceptionem, requirentem altiorem indaginem. n. 885. 16
executio properanda non est.nu.58. 126
executionem is mandare potest qui exequendi ius habet, non qui illo caret.nu.47. 343
¶Executor pro loco pio ædificando datus, non mittitur in possessionem ex l.vlt.C.de ed.diui Adr. nu. 271. 73
executor qui habet mittere in possessionem hæredem, an debeat supersedere, opposita nullitatis exceptione.nu.412. 80
executor non mittit in possessionem hæredem contra resistentem armis.nu.413. 81
executor datus ad mittendum in possessionem, cum clausula, inducentes & defendentes &c. missum in ea possessione tueri potest.nu.90. 150
executor datus ad mittendum in possessionem, cum clausula actus successiui, possessorem manutenere potest.nu.91. ibid.
executor vt mittat in possessionem ex delegatione, id receptis prius literis agere debet.nu.409. 80
executor testamenti an sit legitimus contradictor.nu. 644. 98
executor non capit sua manu bona deinde distrahenda.nu.645. ibid.
executor datus ad mittēdum in possessionem, ea missione facta, functus dicitur suo officio.nu.86. 150
executor regulari iure non tuetur à se missum in possessionem.nu.87. ib.
executoris testamenti officium quod.nu.646. 98
executorem testamēti, nulla adhuc facta electione pauperum, posse petere se mitti in possessionem ex remedio l.vlt.C.de ed.diui Adr.nu.269. 73
executorem Pontificis, vel alterius non posse ordine iudiciario non seruato possessorem spoliare. num. 51. 98
executorem non posse impedire conuentionem possessionis in hæredem ex statuti dispositione. nume. 647 107
executores testamentorum vices hæredum sustinent. nu.268. 73
executoribus testamenti reddi remedium ex l. vlti. C. de ed.diui Adr.toll.nu.66. 167
¶Exemplum instrumenti an fidem aliquam faciat. n. 652. 98
exempla non restringere sed declarare.nu.37.fol.334.et nu.102. 168
¶Exorbitās dispositio & correctoria, quæ & quomodo inter se differant.nu.13. 408
¶Exorbitare, est à communis iuris regula deuiare. n. 20. 279
¶Expensas & damna adhuc spoliatus consequitur, etsi beneficio & rei dominio renuntiauit. numero. 305. 306
¶Expressio casus frequentioris vsus, minus frequentem non excludit.92. 346
expressio casus ratione maioris frequentiæ non excludit minus frequentem. nu.92. 346
¶Expressum differt à tacito solum in executione. nu. 231. 70
expressum dici quod venit ex mente.nu.232. ibid.
¶Extensio casus veri ad fictum fauore animæ conceditur. nu. 400 315
extensio conceditur, si eadem militat ratio. numero. 7. 324
extensio non est concessa, cum verba ad literam sunt intelligenda.nu.228. 70
extensio in correctorijs conceditur fauore animæ. nu. 15. 425
extensio conceditur in exorbitātibus, quæ fauorē potius quam odium habent.nu.18. ib.
extensionem non concedi in interdicto Vnde vi.num. 19. 278
extensionem non dari in correctorijs, etiam ex maioritate rationis.nu.35. 55

F.

FAbij ratio reiecta.nū.14.12.& nu. 114.20. & nu.523. 88.& 528.197.
¶Factum à seruo, domini voluntate dicitur factum si potuit dominus prohibere, nec prohibuit nu.55. 282

facta multa tenent quæ fieri impediuntur. num. 571.92
facta de facto contra eum qui manifestè in re nullum ius habet non reuocantur.nu.122. 289
¶Falcidia cessat vbi confectum non fuit inuentariū. nu.72. 17
Falcidia & Trebellianica detrahitur de relictis factis confrariæ disciplinatorum.nu.34. 426
Falcidiæ detractionem censeri ab hærede remissam cum concessit legatarium sua sponte legatum occupare.nu.31. 15
Falcidiæ appellatione Trebellianica continetur.num. 24. 15
Falcidiam non detrahi à legato piæ causæ. numer. 87. fol. 18
Falcidiam non detrahi à legato vsusfructus omnium bonorum.nu.68. 17
¶Falsarium literarum apostolicarum beneficijs ipso iure priuari.nu.345. 309
¶Falsum dicitur in totum, quod pro parte est falsum in indiuiduis.nu.24. 148
falsum præsumptum quando noceat.nu.714. 103
falsum nemini nocibile non punitur.nu.490. 85
falsum commissum in accedentalibus puniri. numer. 712. 102
falsi accusatio non admittitur in iudicio possessorio summarijssimo.nu.43. 263
falsi exceptio per calumniam opposita reijci debet. n. 326. 448
falsi crimen non impedire possessorium adipiscendæ & fortius recuperandæ.nu.346. 309
falsi suspicio pro falso in ciuilibus est.nu.700. 102
¶Falsificans literas Principis causam amittit. numer. 348. 309
falsificans acta causam perdit.n.349. ib.
¶Fama publica excusat à pœna turbatæ possessionis. nu.648. 208
¶Fames est omnium calamitatum maxima.n. 96. 388
fames excusat à furto.nu.97. ibid.
¶Familiaris bona illata in domum, non censeri tacitè hypothecata.nu.95. 32
¶Fauor, an odium in causa inseparabili præualeat. n. 376. 312
fauorem operari non debent, quæ in odium sunt inducta.nu.325. 374
¶fauorabilis est dispositio correctoria cum ad ius cōmune reuertitur.nu.40. 55
fauorabilis dispositio an sit vel odiosa iudicāda, spectandum esse illius personam in cuius fauorem vel odium fit.nu.28. 279
fauorabilis dispositio an illa sit qua delictum aliàs impunitum coercetur, quod multipliciter declaratur nu.29. ibid.
¶Ferruminare quid sit, & ferruminatio.nu.526. 463
¶Feudum cui deferatur an domino directo, vel vim passo, si perdi contingat ex violentia à vasallo commissa.nu.246. 369
feudum Frāchum effici quò ad commodum pecuniarium, non quò ad seruitia & obedientiam erga dominum.nu.408. 188
feudum alienari potest sine licentia comprehenso in inuestitura.nu.259. 370
¶Feudi commoditas, nō ius violentiam passo acquiri potest.nu.260. ibid.
feudi commoditas alienari potest.nu.261. ib.
feudi commoditas in causam iudicati cedi potest.nu. 262. ibid.
feudi commoditas confiscari potest.nu.263. ibi.
feudi inuasor an iuuetur remedio.l. inuasor. C. vnde vi.nu.28. 337
feudi ius proprium domino defertur, si illud suo delicto perdat vasallus.nu.247. 369
feudi ius propriū dicitur personale & à sua causa inseparabile.nu.248. ib.
feudi alienandi data facultate intelligi seruatis cęteris solennibus à iure requisitis.nu.26. 333
¶Feudorum iura à Barbaris condita & compilata. n. 562. 466
¶Feuda in Sabaudiæ & Pedemontium ac Galliarum regionibus ad patrimonij instar an sint, & an possint alienari, & ob vasalli delictum publicari.num. 251. 370
¶Feudatarius seu vasallus spoliatus restituitur interdicto Vnde vi.nu.90. 285
¶Fictione tutus veritatem implorare potest. numer. 343. 77
¶Fideicommissi titulum allegans si non possidet, legitimus contradictor non est, ad impediēdam cognitionem summariam.nu.558. 91
¶Fideicommissarius ex licentia sibi data à testatore, non potest ingredi possessionē ab alio occupatam. nu.24. 139
fideicommissarius nulla ei restitutione facta, nullum ius in hæreditate habet.nu.170. 65
fideicommissarius possidēs, cōtradictor est legitimus, cùm de iure fideicommissi vult statim probare.nu. 634. 97
fideicommissarius vitiosè possidens, non est legitimus contradictor.nu.635. ibid.
fideicommissarius quando sine vitio possidere dicatur.nu.636. ibid.
fideicommissarius possidens nō est cōtradictor legitimus, cùm de iure suo non potest statim probare. n. 637. ibid.
fideicommissarius possidens ex voluntate hæredis ante aditam hæreditatem, an sit legitimus contradictor.nu.638. ibid.
fideicommissarius propriè hæres non est.numero.184. fol. 66
fideicommissarius quod consequitur, è manu hæredis accipit.nu.185. ibid.
fideicommissarius sine verbali restitutione iura hæreditaria consequitur, cum hæres illa bona alienat, & huic fideicommissario redditur remedium ex l.vl. C.de ed.diui Adr.nu.203. 68
fideicommissarius singularis non potest sua auctoritate capere fideicommissum singulare.nu.22. 15
fideicommissario vniuersali, cui nec re, nec verbo facta est restitutio, an concedatur remedium.l.vlt. C. de ed.diui Adr.toll.nu.166. 64
fideicommissarius quando capiat de manu hæredis, si lex in eum transfert iura hæreditaria absque restitutione.nu.200. 68
fideicōmissarius, cui ex aliquo casu transeunt iura hęreditaria, sine restitutione probare debet casum euenisse.nu.205. ibid.
fideicommissarius loco hæredis est, & illius naturam sapit.nu.191. 67
fideicommissarius vniuersalis consequitur iura actiua & passiua.nu.182. 66
fideicommissarius vniuersalis an sit contradictor legitimus.nu.630. 97
fideicommissarius non possidens cognitionem summariam de mittendo hæredem in possessionem nō impedit.nu.631. ibid.
fideicommissarius sua spōte possessionem ingreditur, si nullus extat, qui ei restitutionē verbalem faciat, & huic cōceditur remedium.l.vlt.C.de ed. diui Ad. nu.202. 68
fideicommissarius est legitimus contradictor cùm detractio Trebellianicæ est certa à re vna detrahenda. nu.641. 98
fideicommissarius quando loco hæredis subrogetur. nu.189. 66
fideicommissarius vniuersalis hæres esse dicitur.num. 19. 14
fideicommissario libellum non offertur, cum adipiscitur possessionem, iudicis officio, quam ex dispositione testatoris sponte poterat ingredi.nu.9. 138

Universidad de Deusto
Biblioteca

fideicommissario, cui re facta est fideicommissi restitutio an concedatur remedium.l.vlt.C.de edict.diui Adr.toll.nu.178. 66
fideicommissario, cui à lege iura hæredis sine restitutione deferuntur,an cõcedatur remedium l.vlti.C. de ed.diui Adr.toll.nu.199. 68
fideicommissario, cui fideicommissum est in codicillis relictum,an cõcedatur remedium.l.vlt.C.de ed. diui Adr.toll.nu.192. 67
fideicommissario,cui re & verbo facta est fideicõmissi restitutio,non cõceditur remedium.l.vlt. C. de ed. diui Adr.toll.nu.180. 66
fideicõmissario vniuersali,cui verbo tantum facta est fideicommissi restitutio,an concedatur remedium l.vlt.C.de ed.diui Adr.nu.181. ibid.
fideicommissario cõceditur remedium.l.vlti.C.de ed. diui Adr.etsi hæres possessionem sit adeptus.nume. 187. ibid.
fideicommissario quando detur hæreditatis petitio.nu.188. ibid.
fideicommissarium ius in re non habere ante restitutionem factam.nu.633. 97
fideicommissarium transmittere ius deliberandi. nu. 174. 65
fideicommissarium ex larga significatione substitutũ dici.nu.176. 66
¶Fideiussio non præstatur nisi petente parte. num. 98. 19
¶Fideiussor an dari possit de soluẽdis melioramẽtis facta liquidatione,cum de executione sentẽtiæ agitur.nu.570. 467
fideiussor idoneus non est,qui difficilis conuentionis est,vt nobiles illi,qui castra habent munitissima. n. 315. 307
¶Fideiussoris facto nõ liberatur principalis.n.41. 327
fideiussoris factum & factum principalis, est quid diuersum.nu.42. ibid.
¶Filius & seruus hęredes dicũtur facti,nõ iuris, cùm pater & patronus ex illorum persona hæreditatem consequantur.nu.264. 72
filius in legitima institutus dicitur in re certa institutus.nu.164. 64
filius institutus in solo nummo legitimæ, censetur institutus in tota legitima.nu.123. 61
filius rem minoris valoris sua legitima, adhuc sponte occupare non potest.nu.228. 368
filius simpliciter & sine vi occupãdo rem hæreditariã pro sua legitima,an incidat in pœnã.l.si quis in tantam.C.vnde vi.nu.229. ibid.
filius rem certam pro sua legitima relictam sponte occupare potest,nec in pœnam.l.si quis in tantam. C. vnde vi.incidit.nu.230. ibid.
filius institutus per verbũ, instituo, an ius habeat occupandi rem hæreditariam pro sua legitima. num. 223. ibid.
filius aduersus patrem litem an exercere possit,quando & quibus casibus.nu.280.& seq. 445
filius in vna quota institutus & grauatus,adhuc legitimam ex re vna eligere potest.nu.218. 367
filius etiam hæres vniuersalis non occupat rem hæreditariam ex causa suæ legitimæ, si eam possideat alter.nu.219. ibid.
filius in re certa hæres factus,iure suæ legitimæ rẽ hæreditariam occupare non potest.nu.220. ibid.
filius occupãdo possessionem patris,in qua habet ipse filius proprietatem,illam perdit.nu.62. 357
filius occupando rem hæreditariam ex causa suæ legitimæ,an incidat in pœnam.l.si quis in tãtam.C.vnde vi.nu.215. 367
filius hæres vniuersalis factus, sed restituere rogatus, rem vnam ex hæreditate potest eligere, & de ea ad libitum disponere.nu.216. ibid.
filius præsumitur institutus à matre, quæ in puerperio decessit cæteris filijs institutis.nu.89. 59
filius ergo hæres.nu.76. 58
filius dum acquirit hæreditatem patri, ipse tamen retinet nomen hæredis scripti.nu.289. 74
filius lege naturæ & ciuili,sub patria potestate est. nu. 299. 446
filius ratiõe suæ legitimæ an sit legitimus cõtradictor. nu.643. 98
filius patris imaginem gerit.nu.273. 73
filius hodie non est immediatè hæres patris. numero. 80. 58
filius occupans rem patris iure suæ legitimæ, an incidat in pœnam.l.extat.ff.quod metus causa. numer. 37. 326
¶Filio instituto & hæreditate adita, omnia iura transeunt in patrem,tam actiua,quàm passiua.n.288. 74
filio naturali instituto in testamẽto patris imperfecto non conceditur remedium.l.vlt. C.de ed.diui Adr. toll.nu.315. 75
filio furioso instituto in minori portione quàm in legitima,exemplariter substitui potest.nu.124. 61
filio adoptiuo instituto in testamẽto patris imperfecto,non datur remedium.l.vlt.C.de ed.diui Adria. toll.nu.317. 75
filio instituto datur actio,familiæ ercundæ & hæreditatis petitio. nu.160. 64
filium probare an se debeat,qui agit remedio, quorũ bonorum.nu.98. 10
filium vendere potest pater cum fame laborat.nume. 98. 388
filium hodie in aduentitijs esse re & nomine hęredem. nu.277. 73
¶Filiusfam. sine patris cõsensu ad recuperãdam possessionem in iudicio esse potest.nu.427. 318
filiusfamil. in iudicijs possessorijs sine patris consensu esse potest.nu.428. ibid.
filiusfam. ratione castrensis peculij sub patris potestate non est.nu.304. 446
filiusfam.sine patris consensu an in summario iudicio esse possit.nu.274. fol. 444. & an in iudicio reintegrandæ possessionis esse possit.nu.275. 445
filiusfam.regulariter illegitimam habet personã standi in iudicio sine patris consensu. nu.298. 446
filiusfam. stare potest in iudicio sine patris consensu illis casibus,in quibus stare potest minor sine curatore.nu.295. 446
filiusfam.cum vt alterius procurator in iudicio agit, patris consensus non exigitur.nu.307. 447
filiusfam. cum agit vt recuperet possessionem in causis peculij,patris consensus non exigitur.numer. 31. 448.
filiusfam.reputatur paterfam.in causa peculij castrensis.nu.317. ibid.
filiusfam.absente patre sine illius cõsensu experiri potest vt possessionem recuperet. nu. 318. ibid.& in beneficialibus.nu.319. ibid.
filiusfam. sine patris consensu non potest donare causa mortis.nu.278. 445
filiusfam. sine patris consensu potest donare bona castrensia.nu.279. ibid.
¶Filia non mittitur in possessionem feudalium, si cũ illa frater concurrit.nu.380. nec cum probationes sunt paratæ,quod illud feudum non conuenit fœminis.nu.381.nec in possessionem feudi ecclesiastici. num.382.nec si feudum habet castra munitissima. n. 383. 79
filia à statuto excluſa, sed instituta à patre etiam in testamento imperfecto,habet remedium.l.vlti. C. de edict.diui Adr.nu.326. 76
filia excluſa à statuto hæres tamen à patre potest institui.nu.322. ibid.
filia illegitima non mittitur in possessionem rerũ emphyteuticarum.nu.388. 79
filia an ex remedio.l.vlt.C.de ed.diui Adr.mittatur in possessionem bonorum feudalium patris.n.375.ibi. filia

filia bona feudalia iam possidẽs in ea possessione conseruatur.nu.377. ibid.
filia nupta & excluſa à statuto,nec à patre in testamento instituta,nullo modo habet remedium.l.vlti.C. de ed.diui Adr.toll.nu.83. 59
filiam mitti in possessionem bonorum feudalium,etiamsi constet illa esse feudalia.nu.379. ibid.
¶Fiscus iura actiua & passiua cõsequitur in bonis hęredis indigni.nu.300. 74
fiscus loco hæredis succedens, à creditoribus hæreditarijs conuenitur.nu.301. 75
fiscus succedens loco hæredis indigni, ex testamento succedere dicitur.nu.302. ibi.
fiscus loco indigni fideicommissarij succedens, Falcidiam ex indigni persona detrahit.nu.304. ibi.
fisco auferenti hæreditatem ab indigno, an reddatur remedium.l.vlt.C.de ed.diui Adr.nu.299. 74
fiscum ius suũ perdere si spoliator & spoliatus ius suũ ad inuicem remittant.nu. 280. 304
¶Flumen cum alueum mutauit, ex toto per nouum alueum aqua duci non potest.nu.138. 252
flumen priuatum quid,multis modis considerari.nu. 64. 246
flumen priuatum concessum à principe priuatæ personæ.nu.65. ibid.
fluminis vis & impetus inter casus fortuitos enumeratur.nu.26. 396
¶Flumina publica & priuata quæ.nu.53. 246
flumina nauigabilia quæ.nu.55. ibid.
¶Fœmina lineæ transuersalis mittitur in possessionẽ bonorum feudalium eius,cui succedit.nu.378. 79
fœmina mittitur in possessionem emphyteuticorum ex remedio.l.vlt.C.de ed.diui Adr.nu.385. ibi.
fœmina an comprehendatur sub illis verbis,si quis.n. 58. 57
¶Fœmininum quomodo sub masculino cõtineatur. & paulò post quid in correctorijs.nu.61. 57
¶Fontis purgatio qualis esse debeat.nu.15. 258
fontis seruitutem interdum vrbanam.nu.5. 257
¶Forensis qui refragante statuto, & suam personã inhabilitãte,non potest immobilia acquirere, sic nec æstimationem consequitur. nu.293. 372
forẽsis prohibitus acquirere & possidere immobilia, æstimationem illorum an saltem consequatur. nu. 287. ibid.
¶Formæ & substantiæ veteri si quid additur nouam constitui.nu.5. 322
formam esse rei seriem.nu.710. 102
¶Formula interdicti, de armata vi, quæ olim.num.4. 277. 27
¶Fortunij Garziæ ratio quædam reiecta.nu.45. 85
¶forus principalior quis.nu.481. ib.
forus principalior ratione domicilij est.nu.483. 484
¶Franciscus Aretinus laudatur.nu.48. 484
¶Francisci Hotomani singularis opinio de Saluiano interdicto confutata.nu.58. 28
¶Franciscanorum & Dominicanorum de vsu aquæ controuersia.nu.115. 250
¶Fraus non præsumitur in eo qui donauit cõsanguineo & deinde deliquit,nisi præter consanguinitatẽ concurrant alia.nu.46. 477
fructus dicuntur deductis impensis.nu.574. 467
fructuum triplicẽ speciem, alij duas, alij quatuor esse dicunt.nu.576. 467
fructus percepti mortuo testatore hæreditatis an restituendi debeant hæredi misso in possessionem ex remedio l.vlt.C.de ed.diui Adr.toll.nu.800. 108
fructus percepti mortuo testatore hæreditatis, petitione peti possunt.nu.801. 109
fructus suos non facit, qui errat iure resistẽti.num.635. 472
fructus suos nõ facit,errãs in iure, cũ scit se ob suũ demeritum proprietate esse priuandum.nu.636. ibid.
fructus suos non facit post litem contestatam, qui in iure errat.nu.638. ibid.
fructus suos non facit errans in iure, quando per sententiam fuit declaratũ,titulum esse nullũ.n. 639.ibi
fructus qui percipi potuerunt, cum restituẽdi sunt ex cuius persona sint considerandi,vel spoliatoris vel spoliati.nu.414. 316
fructus qui sint restituendi spoliato agenti ex officio iudicis.nu.36. 483
fructus suos non facit possessor beneficij reseruati. nu. 445. 457
fructus qui percipi potuerunt,non veniunt in restitutionem ex c.reintegranda. 3. q. 1. ex sententia Rotæ Rom.nu.11. 424
fructuum valor & æstimatio consideratur habita relatione ad tempus perceptionis.nu.600. 469
fructus industriales ac naturales cẽseri hypothecatos pro pensione feudi.nu.17. 34
fructus industriales, errans in iure, tenetur restituere quatenus factus est locupletior.534. 472
fructus industriales, qui censeantur.nu.593. 468
fructus industriales suos facit possessor bonę fidei sine titulo.nu.594. ibi.
fructus industriales consumptos non tenetur,nec etiã quo ad æstimationem,restituere possessor bonæ fidei sine titulo.595. ibid.
fructus industriales extantes tempore litis cõtestatæ, restituit possessor bonæ fidei sine titulo.nu.596. 469
fructus industriales consumpti post litem contestatã, restituit possessor bonæ fidei sine titulo.nu.597. ib.
fructus industriales quouis tempore mala fide consumpti,restituit possessor bonæ fidei sine titulo. n. 598. ibid.
fructus industriales consumptos ante litem contestatam,restituit bonæ fidei possessor,si ex eis fit factus locupletior,tam in iudicijs vniuersalibus, quã singularibus.nu.599. ibid.
fructus industriales etiam consumptos suos non faciat malæ fidei possessor.nu.603. 469
fructus industriales etiam turpiter perceptos suos, nõ facit malæ fidei possessor.nu.605. ib.
fructus industriales suos non facit malæ fidei possessor,etiamsi ex post titulum consequatur. numero. 606. ib.
fructus industriales sua culpa non perceptos debet restituere malæ fidei possessor.nu.607. ibid.
fructus industriales suos facit possessor malæ fidei, qui rem per annos.30.possedit.nu.609. 470
fructus industriales perceptos ex melioramentis à se factis,suos facit malæ fidei possessor.n.610. 470
fructus industriales, quos inhonestè potuit percipere malæfidei possessor, & non percepit, non restituit. nu. 612. 470
fructus industriales quomodo restituat,vel suos faciat possessor ab initio bonæfidei & ex post malæ.nu. 613. 470
fructus industriales suos non facit malęfidei possessor q possessori bonæfidei successit.n. 604.469.& 616.470
fructus industriales quomodo suos faciat possessor ab initio malæ fidei & ex post bonæ.nu.617. 470
fructus industriales suos non facit hæres, qui possessori malæfidei successit.618. 471
fructus industriales restituit possessor malæfidei, qui effectus est bonæ fidei nulla superueniente causa. n. 620. ibid.
fructus industriales non restituit successor singularis, qui malæ fidei possessori successit.nu.621. ibi.
fructus naturales qui.nu.577. 467
fructus naturales suos facit poss.bonę fid.cũ tit.578.ib.
fructus naturales,quomodo suos faciat bonęfidei possor sine tit.vel cũ titulo,inualido tamen.nu.508.ibi.
fructus naturales iam consumptos suos facit bonæ fidei possessor cum titulo.nu.582. 464
fructus naturales iã cõsumptos suos nõ facit bonę fidei possessor cũ tit,si ex ijs sit factus locupletior.585.ib. fructus

Universidad de Deusto
Biblioteca

fructus naturales, quomodo possessor suos faciat per lapsum triennij nu.588. ib.
fructus naturales vt vsucapiat bonæ fidei possessor, probare debet, se per triennium antequam cõsumeret possedisse.nu.589. ibid.
fructus naturales suos non facit malæ fidei possessor. nu.590. ibid.
fructus naturales suos nõ facit malæ fidei possessor, etiam si per triennium illos possideat.nu.591. ibid.
fructus naturales quomodo suos faciat is possessor, qui ab initio fuit bonæ fidei, & ex post malæ, & è cõtra.nu.592. ibid.
fructus naturales, errãs in iure, suos nõ faciat.633. 472
fructus ciuiles qui.623. 471
fructus ciuiles suos facit possessor bonæ fidei.n.625. ib.
fructus ciuiles suos nõ facit malæ fidei possessor.num. 626. ibid.
fructus ciuiles qui percipi potuerũt, & percepti non sunt, restituit malæ fidei possessor.nu.627. ibi.
fructus ciuiles cum melioramẽtis quomodo compensentur., seu illa prius detrahantur.628. ibi.
fructus ciuiles quomodo faciat suos, qui nõ est, nec in bona, nec in mala fide.629. ibi.
fructus naturales perceptos per hæredem mariti ex ipsius mariti bonis iam pro dote mulieris obligatis esse mulieri pro dote hypothecatos.nu.119. 34
fructus pendentes inseparabiles, & fundi partem dici. nu.46. 333
fructus pendentes partem suppositiuam fundi nõ integralem esse.nu. 47. ibi.
fructus solo separatos inter mobilia connumerari. n. 48. ibid.
fructus nõ æstimãtur, vt semel percepti, sed vt cõmuniter potuerunt percipi.nu.417. 317
fructus medio tempore percepti ab eo, qui pro parte falsæ causę missus est in possessionem, an eius efficiantur.nu.25. 147
fructus illati & inuecti in horreũ an sint tacitè hypothecati pro pensione prædij rustici conducti.nume. 114. 33
fructus percepti ante litem cõtestatam veniri in iudicio Vti possidetis.nu.289. 180
fructus venales illati in domum conductum nõ obligari pro pensione domus.nu.131. 35
fructus perceptos iure familiaritatis nõ probare possessionem.nu.566. 201
fructus & cæterę accessiones ante omnia etiam spoliato restitui debent.nu.412. 316
fructus dici concessos re principali concessa. numero. 50. 334
fructus & accessiones cum re spoliato restituuntur. n. 6. 266
fructuum perceptione etiam alterius manu, possessionem probari.nu.565. 201
¶Fructuarios duos æquè possidere posse, & partes per concursum facere.nu.756. 218
¶Frustra petit, qui habet quod petit.nu.179. 66
frustra lex, & dispositio operari non debent. numer. 262. 44
¶Fugæ suspectus debitor, quando capi possit. numer. 26. 326
¶Fur ex interuallo spoliari non debet.nu.190. 365
¶Furari rem propriam licere si iuris remedio eam cõsequi non possumus.nu.313. 707

G.

Gallia non admittit saisinam contra Regem. num. 154. 171
Gallię & Hispanię obseruãtia qua Principes laici tuentur oppressos potentia iudicis ecclesiastici. nu.357. 185
¶Gellij de difficili controuersia iudicium.nu.751. 217
¶Generalis dispositio casus etiam priuilegiatos comprehendit.nu.83. 430
¶Genitiuus dominium ostẽdit aliquando & aliquando prælaturam.nu.51. 281
genitiuus etiam possessionem significat.nu.3. 423
¶Gladij significatio multiplex, & inibi quod pœnæ genus ostẽdat.nu.354. 377
¶Glossa.l.1.in verb.liberos.C.de ijs qui ante aper.tab. declaratur.nu.71. 58
gloss.l.2.§.idem Nerua.ff.vti possid.declaratur. nume. 269. 178
glossæ & aliorum interpretatio ad l.1.ff.Vtrubi.explosa.nu.8. 152
glossa clement.1.in fi.de causa possess. & prop. declaratur.nu.196. 295
gloss.clem.1. de sequest.possess.& fruct.declaratur. nu. 890 116
glossæ opinio explosa.nu.75. 167
glossæ & Saliceti multæ subuersæ rationes. numero. 303. 373
¶Glossatoris exempla de ciuiliter possidẽti spoliato naturali & turbato, reiecta.nu.37. 165
¶Gomesij opinio reiecta.nu.123. 34
¶Gozad.cons.21.nu.10.improbatur.nu.147. 63
¶Gratificari nõ posse alteri contendentium in benefi. cialibus.773. 219
¶Gratificationi locum non esse nisi in casibus in iure expressis.nu.774. ibid.
gratificationi locum esse in maximè dubijs. numero. 763. ibid.
¶Grati responsum.vltim.libr.2. examinatur. numer. 838. 111
¶Gratianus Imperator rei militaris, & literarię insignis.nu.1. 339
¶Grauatus in vno, in altero debet releuari, & ibidem quomodo intelligatur.nu.80. 329
¶Guidonis Papæ.q.483.reiecta.nu.84. 18
Guidonis Papæ, Decij & Crauettæ opinio defensa.nu. 661 209
¶Gulielmi Cunei & Cyni distinctio reiecta. numero. 80. 30

H.

HAbitans vel vtẽs cœnaculo illius possessor non dicitur.nu.3. 480
¶Habens auctoritatem ingrediendi sua sponte possessionem, necesse non habet moneri facere possessorem etsi à iudice associari petat.nu.100. 346
¶Hæres hæredis non habet remedium.l.vlti.C.de ed. diui Adr.cùm primus hæres possessionem consecutus est, & eam deinde amisit.nu.248. 71
hæres nõ restituitur ad possessionem qua iam testator viuens spoliatus fuit.nu.409. 316
hæres intra annum defuncti spoliati nomine potest agere, vt ante omnia restituatur possessio. numero. 410. ibi.
hæres sub conditione ante conditionis euentum occupare an possit hæreditatẽ, ita vt nõ incidat in pœnam.l.si quis in tantam.C.vnde vi.nu.231. 368
hæres sub conditione propriè hæres non dicitur cum purificata adhuc conditio non est.nu.232 ibi.
hæres perdit relicta à testatore cum intra debitũ tempus non satisfacit illius voluntati.nu.75. 17
hæres tunc perdit relicta à testatore cùm admonitus non satisfacit voluntati testatoris.nu.76. 17
hæres mittitur in possessionem bonorum, quæ possidebat testator tẽpore suæ mortis, ex remedio.l. vlt. C.de edict.diui Adr.nu.363. 78
hæres ex remedio l.vlti.C.de ed. diui Adr. mittitur in possessionem eorum, quæ vel naturaliter, vel ciuiliter à testatore possidebantur.nu.364. ibid.
hæres ex remedio l.vlti.C.de ed. diui Adr. mittitur in possessionem eorum quæ ciuilissima possessione à defuncto possidebantur.nu.365. ib.
hæres debitoris eiusdem conditionis qua defunctus, pacto.l.3.C.de pig.tenetur.nu.107. 130
hæres ex constitutione Adriani mittebatur in possessionem

sionem bonorum defuncti, etiam si testamẽtum esset falsum vel ruptum.nu.8. 53
hæres an teneatur satisfdare legatario de legato restituendo antequam experiatur remedio, quorum legatorum.nu.91. 18
hæres defuncti repræsentat personam.nu.51. 394
hæres ex delicto defuncti an conueniri potest ob id quod in eum peruenit, vel lite cum defuncto contestata.ib.nu.158. 292
hæres scriptus quando quis dicatur.nu.262. 72
hæres ex remedio.l.vlt.C. de ed.diui Adr. mittitur in possessionem eorum, quæ à defuncto detinebantur. nu.368. 78
hæres nullo existente contradictore possessionem bonorum defuncti sua auctoritate ingredi potest. nu. 421. 81
hæres continuando possessionem defuncti vi statuti ciuilissimè possidet.nu.58. 166
hæres quomodo iudicis officio possessionem adipiscatur.nu.3. 137
hæres sua auctoritate possessionem vacantem adipisci potest.nu.4. ibid.
hæres suus & necessarius, qui cum defuncto moram trahebat, præsumitur defuncti facta sciuisse. nume. 54. 394
hæres intestabilis quando dicatur. nu.757. 105
hæres esse non definit indignus, à quo aufertur hæreditas.nu.303. 75
hæres decedens ante aditam hæreditatem, non transmittit.nu.175. 66
hæres à clerico institutus an remedium habeat ex l.vl. C.de ed.diui Adr.nu.374. 78
hæres petens se mitti in possessionem ex l.vlt.C. de ed. diui Adr. an additione hæreditatis probare debeat. nu.676. 100
hæres ad tempus, nullo cohærede dato, hæres propriè dicitur.nu.150. 63
hæres ex testamẽto nuncupatiuo habet remedium ex l.vlt.C.de ed.diui Adr.& qua ratione.nu.67. 57
hæres ante aditam hæreditatem ius nullum in hereditate habet.nu.171. 65
hæres succedendo possessori malæfidei quomodo à sua persona possit præscriptionem incipere. nume. 619. 471
hæres qui mittitur in possessionem corporalium ex remedio.l.vltim.C.de ed.diui Adr.an etiam mittatur in quasi possessionẽ rerum incorporalium. nu. 393. 80
hæres sub conditione propriè non est hæres, numero 306 75
hæres institutus in quota hæreditatis verè hæres est. num.115. 61
hæres rei certæ, nullo alio existente cohærede, propriè hæres est. nu. 117. 61
hæres quotæ bonorum vniuersalis hæredis nomẽ obtinet.nu.40. 6
hæres cum agit vt talis, super ea quæstione erit disputandum.nu.188. 39
hæres hæredis non dicitur hæres scriptus.numer. 239. fol. 71
hæres qui permittit fideicõmissarium possidere, Trebellianicam videtur remisisse.nu.640. 98
hæres semel factus, nunquam definit esse hæres. nume. 153. 63
hæres hæredis propriè hæres est.nu.237. 70
hæres dominus dicitur adita hæreditate, non tamen adhuc possessor.nu.50. 403
hæres sua auctoritate nõ ingreditur possessionem plenam.nu.21. 139
hæredis appellatione substitutus venit. numer.210. fol. 68
hæredis factum, dicitur nouũ factum in iudicio possessorio retinendæ.nu.829. 224
hæredi conditionali pendente conditione, an reddatur remedium.l.vltim.C.de ed. diui Adr. toll. numer. 305. 75
hæredi instituto in sola quota hæreditatis an concedatur remedium ex l.vltim. C. de edict. diui Adr. nu. 114. 61
hæredi hæredis an concedatur remedium.l. vlt. C. de ed.diui Adr.nu.236. 70
hæredi hæredis non conceditur remedium ex l.vlt.C. de ed.diui Adr. cùm is hæres primus iam ab intestato successit.nu.244. 71
hæredi succedenti ab intestato illi primo hæredi scripto, conceditur remediũ ex l.vlt.C. de ed.diui Adr. toll.nu.242. ibid.
hæredem non posse factum defuncti impugnare. num. 587. 93
hæredem conductoris excusari, si domino statim rem locatam restituere negat.nu.16. 336
hæredem ex pacto sui antecessoris obligari. numero. 64. 28
hæredes violenti spoliatoris conueniri an possint remedio.l.fi quis in tantam.C.vnde vi.nu.299. 372
¶Hæreditas vacans loco possessoris est.nu.590. 94
hæreditas adita, desinit esse hæreditas.nu.55. 403
hæreditas iacens, defuncti personam repręsentat, & quomodo.nu.44. 402
hæreditatis petitionem vtilem concedi hęredi de iure Prætorio.nu.34. 6
hæreditatis petitio an comprehendat possessa tempore sententiæ.nu.71. 8
hæreditatis petitionem bonæfidei esse.nu.4. 4
hæreditas adire non potest nisi constet de virib. testamenti.nu.57. 126
hæreditatis petitionem intentari simul posse cum remedio quorum legatorum.nu.12. 14
hæreditatis iacentis possessionem occupans, an teneatur.ex l.vlt.C.vnde vi.nu.38. 402
hæreditatis petitionem non dari contra titulo possidentem.nu.61. 8
hæreditatis aditionem non præsumi.nu.173. 65
hæreditatis petitio vnde nomen realis obtineat. num. 30. 55
hæreditatum commixtio fit, cum hæres primus hęreditatem adiuit, & secundus vnam sine altera consequi non potest.246. 71
hæreditate adita bona desinunt hæreditaria esse.num. 190. 67
¶Hæreditaria res quomodo in nullius bonis esse dicatur.nu. 40. 402
hæreditaria res cum occupatur hæreditate adita, an locus sit constitutioni.l.vlt. C.vnde vi.nu.49. 403
¶Hæreticus ab interlocutoria appellat, etsi non à diffinitiua.nu.811. 109
hæreticus beneficijs ipso iure est priuatus.numer. 340. fol. 309
hæretici filium beneficia obtenta post patris hærefim, retinere non posse.nu.342. ibid.
hæretici filius suis beneficijs spoliatus ante omnia restituitur.nu.343. ibid.
hæretici filium beneficijs ipso iure non priuari. nume. 344. ibid.
hæretico iuramentum fidelitatis obseruandum non esse.nu.92. 387
hæreticum spoliatum ante omnia non restitui.numer. 337. 309
hæreticum nihil possidere posse.nu.338. ibid.
hæreticum non defendi ex regula Cancellariæ, de triennali possess.nu.341. ibid.
¶Hermaphrodita per vim alterius possessionem occupans incidit in pœnam.l.si quis in tantam.C. vnde vi.nu.14. 355
¶Hodie constat, hodie agatur, quis loquendi modus. nu.258. 301
¶Homicidia ex causa quando excusentur. numer. 51. fol. 327

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Hominem viuere centum annos an præsumatur.n. 668. 100
¶Horreum quid.nu.129. 35
¶Hospitalia,¶loca sacra & religiosa dicuntur.numer. 23. 425
¶Hostium & piratarum incursus, inter casus fortuitos enumerantur.nu.41. 397
¶Hottomani rationes quædam improbatæ. numer. 60. 28
¶Hypothecæ ius per obligationem crediti perimi.n. 183. 39
hypothecam semel quæsitam nouo contractu nõ dissolui.nu.105. 33
¶Hypothecata tacita in bonis minoris causari sine decreto tutoris & curatoris.nu.75. 30
¶Hypothecaria quando intentata censeatur. numer. 158. 37
hypothecaria actione auocatur possessio ratione iuris.nu.12. 24
hypothecaria iudicium petitorium esse dicitur. num. 13. 24

I.

IAcobi Butrigarij distinctio de probatione filiationis in iudicio,quorum bonorum, examinatur. nu.100. 11
¶Iacobus Chiziola Iureconf.Brixiẽsis, & eques Diui Marci apud Venetos laudatur.nu.371. 311
Iacobus Cuiacius I.C.laudatur.144. 435
¶Iasonis opinio consil.187.in 2.dub.libr.2.defensa.nu. 875. 114
¶Ignorare quod fit publicè lata culpa est.n.34. 476
¶Ignorantia non præsumitur in factis coniunctorũ. nu.40. ibid.
ignorantia præsumitur vbi non probatur scientia. n. 28. ibid.
¶Illata & inuecta censeri tacitè hypothecata pro deterioratione rei locatæ.nu.102. 33
illata in ædificijs domui coniunctis,censeri pro pensione domus obligata.nu.146. 36
illata & inuecta à colono coloni, vel inquilino inquilini,an censeantur tacitè hypothecata.nu.97. 32
illata & inuecta in prædio rustico esse obligata,p pensione, ac illata in vrbano.nu.34. 26
illata & inuecta in prędio rustico quãdo hypothecata censeantur pro pensione.nu.35. 26
¶Immobilia iudicãtur & illa quæ solo cohærẽt, quãuis sui natura mobilia sint.nu.41. 281
¶Immutata hodie multa in interdicto,Vnde vi.num. 9. 278
¶Imolæopinio declaratur.nu.189. 173
¶Impedimentum ob quod iudex committit testium interrogationem actuario ext forma noui Decreti Sabaudiæ & Pedemontium satis probatur ex sola iudicis assertione.nu.351. 450
¶Impensæ causa colligendorum fructuum à prędone & quouis malæfidei possessore deducuntur.nume. 575. 467
impensarum causa iustè scripturæ à procuratore & notario retineri possunt.nu.14. 391
impensarum exceptio etiam tertio obijci potest. num. 15. ibid.
impensarum causa etiam res ecclesiæ possunt retineri. nu.16. ibi.
impensarum causa etiam oblata fideiussione de eis soluendis,retineri res potest.nu.17. ibid.
impensarum causa etiam castrum & oppidum refectũ retineri potest.nu.18. ibid.
impensarum causa rẽ restituere locatori iustè recusat conductor.nu.7. ibid.
impensarum causa iustè retineri res potest.n.8. ibi.
impẽsarum exceptio,etiam executionis tempore objci potest.nu.10. ibid.
impensarum causa,aliàs retineri prohibita,retineri tamen possunt.nu.11. ibid.
impensarum causa res à malæfidei possessore retineri non potest.nu.21. 392
¶Imperium mixtum apud quos nunc sit.n.420. 81
imperij mixti est, iubere possidere.nu.417. ib.
¶Impossibilitas de iure adiecta dispositioni, non vitiat.nu.152. 63
¶Incertitudo non vitiat dispositionem fauore piæ causæ.nu.787. 107
¶Incidens quæstionis natura eadẽ esse solet cum natura principalis.nu.815. 109
¶Incidere in plagas quid.nu.384. 397
¶Incilia quid.nu.21.fol.244.nu.6. 255
¶Incompetentia quacunque ex causa proueniẽs,reddit iudicium nullum.nu.14. 325
¶Incontinenti recuperare amissam possessionem, dicitur iuxta qualitatem rei & personarum.n.385. 313
incontinenti dicitur aliquando infra vnam diem, antequam ad actus extraneos diuertatur.nu.257. 301
incontinenti aliquid probare, quomodo intelligatur & intra quod tempus.nu.253. ibid.
incontinenti probari quid dicitur,ex iudicis arbitrio à quo hoc totum dependet.nu.259. ibid.
¶Incorporalia quasi possidens,si in ea quasi possessione se tueri conetur, non incidit in pœnam. l. si quis in tantam.C.vnde vi.nu.272. 371
incorporalia quæ sint,quæ circa fructũ hominis versantur.nu.399. 80
¶Indebiti condictioni renuncians eodem errore renunciasse præsumitur,quo indebitum soluit.nu. 293. 305
¶Infamiam irrogat interdictum Vnde vi.nu.431. 318
¶Infans pubertati proximus tenetur vt pubes effectus.nu.41. 356
infans doli capax tenetur de delicto commisso. nume. 4. ibid.
infans & furiosus possessionẽ nõ acquirunt.nu.297.74
infans quod agit ignorat.nu.36. 356
infanti delictum adscribi non potest.nu.37. ibid.
¶Inferiorem à superiore pendente appellatione spoliatum restituendum esse ante omnia.nu.52. 484
¶Ingrediens alterius possessionem auctoritatem rescripti principis possessore nõ vocato, eum spoliare dicitur.nu.69. 344
¶Inimicus repellitur ab accusando.nu.333. 309
¶Iniuriam alteri inferens non excusatur, prætextu vel rusticitatis,vel sexus,vel militiæ.nu.20. 355
iniuriam qui remisit non damna & expensas remisisse dicitur.nu.307 306
¶Innocentius Pontifex Maxim. multa prẽstitit, quibus mali mortalium mores reprimerẽtur. n.1. 474
Innoc.in c.vlt.de procur.declaratur.nu.433. 82
Innocentij confideratio ad l.1.§.vlt.ff.vti possi. explosa.nu.794. 221
Innocentij reiecta opinio.nu.359. 78
Innocentij lapsus.nu.48. 166
¶Inquilinus interdicto Vti possidetis,non experitur, cum turbãs eum negat inquilinum possidere. num. 235. 177
inquilinus iustum ob timorem è domo migrare potest.nu.95. 381
¶Insignia familiæ in ecclesia depicta habere potest ecclesiæ patronus. nu.47. 427
insignia familię, quæ honoris causa in ecclesia à patrono habentur abradi ab alio non possunt.nu.48.ibi.
¶Insolutum datio ex credito, cui exceptio obstat nulla est, etiamsi à iudice sit facta.nu.38. 148
insolutũ datio pro parte falsa tota annullatur.n.16.ib.
¶Instantia perempta pereunt & acta.nu.229.fo.298.nõ tamen litis decisoria.nu.230. ibid.
¶Institutio incerta,fauore pauperum valet.n.257. 72
¶Institutus in legitima,dicitur institutus in quota bonorum.nu.163. 64
Institutus in re certa loco legatarij est quò ad iura & actiones.nu.140. 63

institutus ex asse,idem est ac institutus in totum.num. 141. ibid.
institutus in re certa hæredis loco esse dicitur.nu.139.f. 67.non tenetur ad onera hæreditaria.nu.137 .fo.67. itaq; hæredis nomen obtinet quo ad occupandam rem legatam. nu.65. 17
institutus in re certa dato cohærede vniuersali, qui adiuit,legatarij nomen obtinet.nu.133. 62
institutus in re certa propria autoritate eã capere potest. nu .134. ibid.
institutus in sola legitima hæredis nomen obtinet.nu. 159. 64
institutus in re particulari, sua auctoritate rem occupare potest.nu.35. 326.
institutus in re certa,an Trebellianicam detrahat. nu. 139. 63
¶Instituto in re certa,nullo cohærede dato an reddatur beneficium.l.vltim. C.de edict.diui Adr.toll.n. 116. 61
instituto ad tempus si est datus substitutus verbis obliquis,is institutus cẽsetur grauatus restituere substituto.nu.155. 64
instituto ad tempus datur remedium.l.vlt.C.de edict. diui Adr.si à statuto permitteretur, quod hæres ad tempus esse possit.nu.156. ibid.
¶Instrumẽtum autẽticum caret fide cum deficit prothocollum.nu.743. 105
instrumentum habens paratam executionem à statuto tertium non afficit.nu.848. 112
instrumentum facere rem notoriã.n.224.fol.397.aliud cum illi aliquid objcitur.nu.225. 298
instrumentum autenticũ eiusdem notarij manu sumptum,sufficit exhibere in missione in possessionem ex l.vlt.C.de ed.diui Adr.nu.653. 98
instrumẽtum originale apud notarium perpetuo esse debet.nu.654. ibid.
instrumentum legitimè sumptum probat.nu.655. ib.
instrumẽtum cui à statuto tributa est parata executio, liquidum esse debet.nu.190. 39
instrumentum falsum præsumitur cum non reperitur in prothocollis, in quib. alia eiusdem tẽporis reperiuntur.nu.736. 104
instrumentum testamenti præsumitur suspectum si in prothocollo folia incisa reperiuntur & ideo impeditur.remed.l.vlt.C.de ed.diui Adr. n.737. ibid.
instrumentum seu prothocollũ à quo laceratum præsumatur.nu.738. ibid.
instrumentum habens à statuto paratam executionẽ, paratam etiam habere dicitur quo ad tacitam stipulationem dotis.nu.125. 62
instrumentum executioni non mittitur ex dispositione statuti ante liquidationem.nu.59. 126
instrumentum antiquum locationis probare possessionem.nu.574. 202
instrumentum casu deperditum quis probet. numer. 740. 104
instrumentum quod à statuto executionem paratam habet testibus suppleri non posse.nu.706. 102
instrumentum testamenti tunc paratam habet executionem,cum nullus adest contradictor.nu.693. 101
instrumenta à iure communi paratam executionem non habent.nu.24. 54
instrumenta executionem paratam non habere regulariter.nu.695. 101
¶Interdictum, Quorum bonorum, quid sit, & vnde. nu.1. 3
interdictum, Quorum bonorũ,differre ab illo,quorum legatorum.nu.7. 4
interdictum,Quorum bonorum, cui & contra quem concedatur.nu.12.& seqq. 1
interdictum, Quorum bonorum, an reddatur pro annua præstatione.86. 9
interdictum, Quorum bonorum, cessare,cum legatarius legatum occupauit volente hærede, quem deinde facti pœnituit.nu.35. 15
interdictum, Quorum bonorũ, bonorum possessori tantum conceditur & adipiscendæ possessionis remedium est.nu.51. 403
interdictum,Quorum bonorum,an reddatur instituto in quota bonorum.nu.39.fol. 6. & an filio legitimato.nu.42. 6
interdictum,Quorum bonorum,cumulari posse cum illo recuperandæ ex diuersis personis.nu.91. 10
¶Interdictum, Quorum legatorum,quod, cui & contra quem reddatur.nu.1.fol.13.& nu.13.fol.13
interdictum,quorum legatorum, an locum habeat cũ legatarius legatum occupauit nullo existente hærede,à quo peti illud potuerit. nu.66. 17
interdictum , quorum legatorum , cumulari an possit cum petitorio.nu.105. 19
interdictum, quorum legatorum, esse scriptum in rẽ. 28. 15
interdictum,quorum legatorum, cessare cum testator prohibuit detractionem Falcidiæ.nu.77. 17
interdictum,quorum legatorum,quã ob causam cesset.nu.639. 98
interdictum,quorum legatorum an sit famosum. nu. 215. 20
interdictum,quorum legatorum, cumulari an possit cum interdicto, retinendæ.nu.107. 20
interdictum,quorum legatorum , quomodo differat ab illo,quorum bonorum.nu.10. 14
interdictum quorum legatorum reddi cõtra tertium possessorem.nu.62. 28
Reliqua de interdicto,Quorum legatorum require in secundo Remed.Adipis.possess.
¶Interdictum,Ne vis fiat ei,quod.nu.6. 161
interdictum, ne vis fiat ei,esse prohibitorium & restitutorium.nu.49. 149
interdictum , ne vis fiat ei retinendæ possessionis esse. nu.4. 146
interdictum, ne vis fiat ei cur inuentum.n.2. ibi.
interdictum,ne vis fiat ei,reddi misso in possessionem rei seruandæ causa.nu.6. ibi.
interdictum, ne vis fiat ei,an reddatur illi, qui iussus mitti in possessionem, & ab aduersario impeditur. nu.11. 147
¶Interdictũ, Vndevi,apudRom.olim duplex.n.2.277
interdictum, vnde vi, reddi contra non admittentem venientem in possessionem.nu.66. 149
interdictum , vnde vi, quo restituitur vsufructuarius spoliatus,directum sit,vel vtile potius.nu.74. 283
interdictum, vnde vi, ob violenti possessoris improbitatem concedi.nu.146. 291
interdictum,vnde vi,non reddi contra successorẽ singularem.nu.29. 15
interdictum , vnde vi,ad casus olim fictos non extendi,hodie secus.nu.406. 315
interdictum,vnde vi, vtile datur contra occupantem incorporalia.nu.270. 371
interdictum, vnde vi,reddi,p quasi possessione incorporalium.nu.107. 169
interdictum,vnde vi,primum recuperandæ possessionis remedium.nu.45. 269
interdictum,vnde vi,non datur contra singularẽ successorem.nu.150. 292
interdictum,vnde vi,directum vsuario & fructuario reddi.nu.74. 167
interdictum,vnde vi, quam irroget infamiã.n.95. 286
interdictum,vnde vi,non dari pro præstationib. personalibus.nu.140. 170
interdictum,vnde vi,detentatori non dari.nu. 47. 165
interdicto, vnde vi, qua vterentur in causa Athenienses.nu.1. 277
¶Interdictum, Vti possidetis quod & quale.nu.4.fol. 144.& quid differat ab interdicto,vtrubi.nu.1.& in in quibus vtrumq; conueniat.nu.2. 151
interdictum, vti possidetis , cumulari an possit cum illo

Universidad de Deusto
Biblioteca

illo, vnde vi. nu.507. 195
interdictum, vti possidetis, pro re, si est propositum & pro re altera illud, vnde vi, ab aduersario, an super vtroq; sit pronunciandum. nu.788. 220
interdictum, vti possidetis, annale esse ratione interesse & damnorum turbationis factæ. nu.708. 213
interdictum, vti possidetis, in quibus ab interdicto vnde vi, differat. nu.14. f.164. n.124. f.170. & n.188.295.
interdictum, vti possidetis, cur in plurali conceptum. nu.15. 164
interdictum, vti possidetis duplex. n.16. ibid.
interdictum, vti possidetis, esse personale in rem scriptum. nu.318. 182.
interdictum, vti possidetis, vtile redditur domino cũ turbatur in seruis non adscriptis glebæ. n.118. 169
interdictũ, vti possidetis, si primo proponatur, & deinde ab aduersario illud recuperandæ, quomodo procedendum sit. nu.669. 210
interdictum, vti possidetis, cur propositum. n.4. 163
interdictum, vti possidetis, naturam mixtam habet. nu.26. 165
interdicti, vti possid. formula ex iurisc. nu.1. 163
interdicti, vti possidetis formula, ex Egui. Barone. n. 2. ibi.
interdicti, vti possidetis, causam ante criminis iudicium esse diffiniendam. nu.713. 214
interdicti, vti possidetis, verba de solis ædibus loqui. nu.101. 168
interdictum, vti possidetis, cur propositum. n.4. 163
interdicto, vti possidetis, agens exprimere an debeat modum desistendi à turbatione. n.506. 195
interdicto, vti possidetis, cũ agitur & vterq; iustè possidet, vterq; vincit. nu.785. 220
interdicto, vti possidetis, agens an probare debeat aduersarium dolo turbasse. nu.603. 204
interdictum, vti possidetis, contra quos reddatur, vel non reddatur. nu.152. 171
interdictum, vti possidetis, an reddatur creditori missо in possessionem ex primo decreto in executione sententiæ diffinitiuæ. n.225. 176
interdictum, vti possidetis reddi cõtra eum, cuius nomine facta est turbatio, vt possessio sit libera apud actorem. nu.307. 182
interdictum, vti possidetis, an reddatur ciuiliter possidenti, qui emit ab eo qui nec naturaliter nec ciuiliter possidebat. n.302. 181
interdictum, vti possidetis, redditur cum quasi possessor electionis turbatur. nu.151. 171
interdictum, vti possidetis, an reddatur, pro finiũ diuisione. nu.310. 182
interdictum, vti possidetis, an inquilino reddatur, dũ in suo ædificare prohibetur. nu.234. 177
interdictum, vti possidetis, an reddatur contra eũ qui sine iure electus ad magistratum, administrat. num. 149. 171
interdictum, vti possidetis, reddi pro quasi possessione seruitutis continuæ. n.104. 169
interdictum, vti possidetis, reddi pro mobilibus cohærentibus immobilibus. nu.283. 180
interdictum, vti possidetis, reddi pro corporalibus & incorporalibus. nu.84. 9
interdictum, vti possidetis, non reddi violento possessori. nu.255. 178
¶Interdictum, De superficiebus quod. nu.7. 144
interdictum, de superficiebus, an necessario à prætore sit inuentum. n.40. 30
interdictum, de superficiebus, exemplo interdicti, vti possidetis, proponi. nu.2. 228
interdictum, de superficiebus, esse retinendę possessionis. nu.3. ibid.
interdictum, de superficiebus, detentori reddi. numer. 54. 166
interdictum, de superficieb. an reddatur ei, qui ad longum tempus superficiem conduxit. nu.35. 230
interdicti, de superficiebus, formula. nu.1. 228
¶Interdictum, De itinere actuq; priuato, quod. nume. 8. 144
interdictũ, de itinere actuq; priuato, an reddatur illi, qui alterius mãdato emit fundum, quo iter erat ad fundum alterius. nu.67. 236
interdictum de itinere actuq; priuato, non reddi pro quasi possessione seruitutis vrbanæ. nu.28. 233
interdictum de itinere, non esse accessorium confessoriæ actionis. nu.128. 240
interdictum, de itinere actuq; priuato, reddi domino castri non autem colono. nu.70. 236
interdictũ, de itinere actuq; priuato, nõ reddi illi, qui ab initio cœpit mala fide possidere & deinde bonafides superuenit. nu.86. 237
interdictum, de itinere actuq; priuato, an reddatur ei, qui impeditus fuit impedimento facti, ne ea seruitute hoc anno vteretur. nu.77. ibi.
interdictum, de itinere actuq; priuato, an pro seruitute rustica reddatur. nu.75. 236
interdictum, de itinere actuq; priuato, non reddi pro quasi possessione seruitutis vrbanæ. nu.72. 336
interdictum, de itinere actuque priuato, non reddi ex persona fructuarij. nu.69. ib.
interdictum, de itinere actuq; priuato, detentatori reddi. nu.51. 166
interdictũ, de itinere, &c. pro quasi possessione totius prædij datur, cùm solùm parte vsus est. n.57. 236
interdictum, de itinere actuq; priuato competere pro seruitutibus rusticis. nu.1. 232
interdictum, de itinere actuq; priuato, an reddatur hæredi illius, à quo quasi possessor mala fide vsus est. nu.88. 237
interdictum, de itinere actuque priuato, reddi ei qui post vsum. 30. dierum mala fide cœpit possidere. nu. 83. ibid.
interdicti, de itinere actuq; priuato, caput primũ esse merè possessorium. nu.2. 232
interdicti, de itinere actuq; priuato, caput secundum causam proprietatis annexam habet. nu.3. ibi.
interdicti, de itinere actuq; priuato, in secundo capite vtilitas. nu.95. 238
interdicto, de itinere actuq; priuato, agẽs ex secundo capite an caueat de damno infecto. nu.100. ibid.
interdicto, de itinere agẽs, an titulum debeat probare. nu.101. ibid.
interdicto, de itinere, qui egit, an confessoria deinde experiri possit. 114. 239
interdicto, de itinere, proposito si reus fuit absolutus quia actor non probauit, petitorio locus erit. num. 115. ibid.
interdicto, de itinere, qui egit ex secundo capite petitorio experiri amplius non poterit. nu.122. ib.
interdicto, de itinere, dũ agitur ex secundo capite causa dominij plenè discutitur. nu.123. ibid.
interdicto, de itinere, experiri an possit ex secundo capite, si reus fuit absolutus in confessoria actione, quia actor non probauit. nu.133. 240
interdicto, de itinere actuq; priuato, vt locus sit, probandum est, illum iuisse credens se iure suo vti. nu. 13. 233
interdicto, de itinere actuq; ptiuato, nõ agit is, cui precario concessus est fundus, cui via debetur, si ea via is suo iure cœpit vti. nu.81. 237
interdicto, de itinere actuq; ptiuato, vt locus sit, quæ probari debeant. nu.98. 238
interdicti, de itinere actuq; priuato formula. n.5. 232
¶Interdictum, De aqua quot. & æstiua, quod. num. 9. 144
interdictum, de aqua quotidia. an reddatur pro aqua quæ ducitur vt pecora ad eam appulsum habeant. nu.121. 251
interdictum, de aqua quotidiana, an reddatur contra eum, qui postquam permisit aquam duci per locum

cum publicum, vult ducentem prohibere. n.122. ib.
interdictum, de aqua quotidiana, an reddatur ei qui per quamcunq; fundi partem aquam vult ducere. nu.119. 250
interdictum, de aqua quoti. etc. redditur illi qui alternis diebus cœpit ducere, cùm olim quotidie duceret. nu.79. 247
interdictum, de aqua quot. & c. reddi etiam cùm aquæ qualitas fuit immutata. nu.80. ibi.
interdictum, de aqua quoti. redditur ei, qui vult aquã deriuari facere ad fundum in confinio positum. n. 86. 248
interdictum, de aqua quot. & æsti. an reddatur ei, qui supra aquam quam ducit, aliam vult ducere. num. 108. 249
interdictum, de aqua æstiua, reddi illi qui, hyberno tempore aquam duxit. nu.102. ibid.
interdictum, de aqua æsti. reddi illi qui permutauit cũ alio qui alio tempore ducere consueuit alternatim. nu.103. ibid.
interdictum, de aqua quot. & æst. causam proprietatis annexam habet. nu.4. ibi.
interdictum, de aqua quotidiana, & cæt. reddi pro seruitute aquæductus concessa titulo putatiuo. num. 71. 247
interdictum, de aqua quot. reddi ei qui præscripsit ius ducendi aquam. nu.124. 251
interdictum, de aqua quotid. an reddatur illi, qui acquisiuit ius ducẽdi aquam & illa alueum mutauit. nu.137. 252
interdictum, de aqua quotid. non reddi ei, qui mala fide duxit. nu.90. 248
interdictum, de aqua quot. an reddatur ei, qui ob prohibitionem de aqua ducenda ius illud amisit. 91. ib.
interdictum, de aqua quot. perpetuam habet causam pro eo, quod ad alium peruenit. nu.92. ib.
interdictum, de aqua quot. reddi ei, qui post quæsitam quasi possessionem ducendi aquam, fundum, cui seruitus erat quæsita, vendidit. nu.93. ibid.
interdictum, de aqua quot. reddi contra non dominũ fundi, à quo aqua ducitur, si ducere prohibuit. nu. 94. ibid.
interdictum, de aqua quot. reddi inter duos riuales. n. 95. 249
interdictum, de aqua quot. & æst. esse prohibitoriũ & restitutorium. nu.1. 243
interdictum, de aqua quot. & æsti. esse retinendæ possessionis. nu.2. ibid.
interdictum, de aqua quot. solum pertinere ad aquam quæ à capite ducitur. nu.19. 244
interdictum, de aqua quot. an reddatur contra eũ, qui impedit ponere fistulã in riuo, ita quod duci aqua non possit. nu.105. 249
interdictum, de aqua quotidiana & æstiua, an locum habeat pro ea aqua quæ è flumine publico ducitur. nu.51. 246
interdictum, de aqua quotidiana, an reddatur duobus, quibus est concessum aquam ducere. numer. 111. 250
interdictum, de aqua quot. concedi duob. qui simul aquam ducunt. nu.112. 250
interdictum, de aqua quot. non redditur secundo, cũ primus aquam ducens non consensit illum posse ducere. nu.113. 250
interdictũ, de aqua quot. & æst. an reddatur pro aqua, quę causa amœnitatis ducitur. nu.48. 246
interdictum, de aqua quot. an reddatur hæredibus & contra hæredes. nu.135. 251
interdictũ, de aqua quot. an reddatur illi, cui facta est concessio ducẽdi aquam ab eo, qui primò illud ius est consecutus. nu.117. 250
interdictum, de aqua quot. an reddatur contra eum, qui aliquod opus fecit in fundo, vt aqua corrumpatur atq; inquinetur. nu.97. 249
interdictum, de aqua quotidiana, & cæt. an reddatur pro seruitute aquæductus quouis modo concessa. nu.70. 247
interdictum, de aqua quot. non reddi pro aquæductu non perenni. nu.66. ibid.
interdictum, de aqua quot. cessare amisso iure ducendi aquam. nu.151. 253
interdicti, de aqua quotid. & æstiua duo esse capita. n. 3. 243
interdicto, de aqua quot. & æst. vt locus sit quæ requirantur. nu.10. ibi.
interdicto, de aqua quot. vt locus sit de titulo constitua, stare debet. nu.11. 243
interdicto, de aqua quot. locus est, cũ priuatus è publico aquam duxit concedente principe. nu. 62. 246
¶Interdictum, de riuis, quod. nu.10. f.144. & n.1.254.
interdictum, de riuis seruire interdicto de aqua quot. nu.2. ibid.
interdictum, de riuis, reddi impedito apportare necessaria ad riui refectionem. nu.27. 256
interdictum, de riuis, ad quos riuos pertineat. nume. 23. ibid.
interdictum, de riuis, quibus & contra quos reddatur. nu.25. ibid.
interdicto, de riuis, vt locus sit, quæ requirantur. nu. 9. 255
¶Interdictum, de fonte, quod. nu.10. 144
interdictum, de fonte, cui reddatur. nu.1. 257
interdictum, de fonte, duplicem ob causam reddi. nu. 2. ibid.
interdictum, de fonte, an reddatur contra impedientem reficere fontem. nu.14. 258
interdictũ, de fonte, an reddatur prohibito ire ad hauriendum aquam. nu.12. ibid.
interdictum, de fonte, reddi pro appulsu pecorum ad aquam. nu.7. ibid.
interdictum, de fonte, an reddatur impedito ire noctis tempore ad hauriendum aquam. nu.16. ibi.
interdicti, de fonte, formula. nu.3. 257
¶Interdictum, Vtrubi, quod. nu.4. 144
interdictum, vtrubi, contra colonorum & seruorum occupatores concedi ex Cyno. nu.33. 384
interdictum, vtrubi, cur secũdum in ordine huius tractatus. nu.13. 144
interdictũ, vtrubi, cur ita inscriptum ex auctoris sententia. nu.11. 152
interdicti, vtrubi, formula & differẽtia ab interdicto, Vti possidetis. nu.1. 151
interdicto, vtrubi, agens, quid probare habeat. nu. 7. fol. 152
interdicto, vtrubi, qui experiuntur, & actoris & rei partes sustinent. nu.34. 384
interdictorum, Vtrubi & Vti possidetis, exęquatio. n. 3. 151
¶Interdictum Saluianũ, quod & cui & contra quem competat. nu.14. 182
interdictum Saluianum non definit esse summarium etsi aliquod eius adminiculum plenariè debet tractari. nu.173. 38
interdictum Saluianum adipiscendæ possessionis esse. num.5. 23
interdictum Saluianum an reddatur pro possessione pecuniæ illatæ in prædium conductum. nu.133. 36
interdictum Saluianum requirit probationem possessionis inquilini & coloni. nu.15. 24
interdictũ Saluianum an reddatur pro bonis illatis à famulo, qui domino seruire promisit. nu.145. 36
interdictum Saluianum an reddatur pro adipiscenda possessione partus ancillæ inuectæ in prædium vrbanum, cum alteri deinde vendita fuit. nu.53. 28
interdictum Saluianum an reddatur pro illatis in naui conducta. nu.150. 36
interdictum Saluianum an reddatur pro illatis in prędio rustico. nu.33. 26

Universidad de Deusto
Biblioteca

interdictum Saluianum an reddatur pro possessione illatorum in prędium ob deteriorationem factam. nu.101. 32
interdictum Saluianum cui profit.nu.3. 23
interdictum Saluianum reddi contra hæredes conductoris.nu.63. 28
interdictū Saluianum an reddatur pro possessione fructuum qui ex locato prædio percipiuntur.nume. 113. 33
interdictum Saluianum ex veriore opinione non reddi cōtra debitorem ex alia causa quàm locationis. nu.23. 25
interdictū Saluianum an reddatur,p vestimētis in prędium illatis & inuectis.n.139. 36
interdictum Saluianum ad possessionē rerum vniuersarum pertinere.nu.10. 24
interdictum Saluianum aduersus colonum, actio verò Seruiana cōtra omnes redditur,& ibi de ratione diuersitatis ex Hottomano. nu.11. 24
interdictum Saluianum an reddatur cōtra emphyteotam pro possessione rerum suarum illatarū in prædium emphyteuticum.nu.107. 33
interdictum Saluianum an reddatur pro possessione rerum venalium inuectarum in prædio. numer. 125. 34
interdictum Saluianum quomodo differat ab actione Seruiana.nu.8. 23
interdictum Saluianum an reddatur pro illatis & inuectis in domum locatam.nu.46. 27
interdictum Saluianum an reddatur contra minorem,qui in prædio à se conducto bona intulit. nu. 65. 28
interdictum Saluianum an reddatur pro illatis,etiam si specialiter aliqua bona hypothecata fuerint. nu. 154. 37
interdictum Saluianum an reddatur aduersus tertiū possessorem.nu.55. 28
interdicti Saluiani formula.n.4. 23
interdicto Saluiano agens probat prius se esse creditorem.nu.163. 38
interdicto Saluiano agens non habet necesse probare illa fuisse conductoris.nu.161. 37
interdicta sunt actiones prætoriæ.n.264. 179
interdicta non reddi pro præstationibus personalib. nu.87. 9
interdicta omnia esse in rem scripta.nu.831. 224
interdicta pro possessione adipiscenda plura esse. nu. 11. 1.
interdicta possessoria tria esse tantum.nu.17. 144
interdicta adipiscendæ,& recuperandæ,duo continēt pugnantia.nu.30. 401
interdictorum,de vi armata & sine armis, differentia hodie sublata quoad possessionis restitutionem. n. 7. 277
interdictum retinendæ cumulari posse cum illo recuperandæ diuersis respectibus.nu.109. 20
interdictum exhibitorium quod.nu.5. 1
interdictum prohibitorium quod.nu.6. 1
interdictum restitutorium quod.nu.7. 1
interdictum pro quasi possessione vtile esse.n.108. 169
interdictum ab edicto differre.nu.2. 1
interdicto adipiscendæ laicus de possessione rei beneficiariæ maximè inter clericos non cognoscit.num. 235. 442
¶Interim interdictum apud Hispanos, quod. nume. 29. 268
interim iudicium possessoriū apud Hispanos, quod. nu.6. 259
¶Interesse suum quomodo probet, qui eo respectu comparet.n.623. 96
¶Interlineaturæ vitium impedire remedium.l.vlt.C. de ed.diui Adr.nu.708. 102
¶Interlocutoria dicitur illa pronunciatio de mittendo in possessionem. n.454. 83
interlocutoriam latam in possessorio summarijssimo reuocare iudex non potest.nu.56. 264
interlocutoria lata in possessorio summarijssimo secū trahit executionem.nu.57. ibid.
¶Interpretatio sumitur ne frustra actus sit factus etiā in his casibus,qui strictam interpretationem solam admittunt.nu.263. 444
interpretatio illa sumitur in dubio, qua legum correctio euitatur.nu.21. 54
interpretatio illa debet sumi,quæ à sapientibus non possit reprehendi.nu.40. 356
¶Intrusio titulum & possessionem annullat. numer. 464. 459
¶Inuecta & illata censeri & possideri à locatore.num. 25. 25
¶Inundatio maris prodigiosa anno.1099.nu.27. 396
¶Inuocationem diuini nominis esse de forma instrumenti.nu.711. 102
¶Ioannes Cæphalus Ferrariēsis I.C.laudatur.130.434
Io.Fabri opinio confutata.nu.830. 224
¶Ire per modum facultatis quasi possessio nō acquiritur nisi 30.dierum spacio.nu.11. 233
¶Iudex laicus an possit cognoscere super possessorio reintegrandæ rei beneficiariæ.nu.210. 440
iudex competēs quis, dum adhuc nō constat an dominus vel seruus actoris partes sustineat.n.44. 385
iudex competens quis sit in missione in possessionem ex remedio.l.vltim.C.de edicto diui Adria.numer. 402. 80
iudex quis sit competens in pronūciando hæredē esse mittendum in possessionem.nu.403. ibid.
iudex executionis sine literis remissorijs nil agit.num. 404. ibid.
iudex ecclesiasticus mittit in possessionem locum piū hæredem institutum ex remedio l.vlt.C.de ed.diui Adr.nu.405. ibi.
iudex qui habet mitti in possessionem,mixtum imperium habere debet.nu.406. ibid.
iudex ordinarius suspectus non remouetur,sed ei datur adiunctus.nu.393. 187
iudex ordinarius cognoscit inter dominum feudi & vasallum,cum pares curiæ deficiunt.nu.444 .191
iudex ordinarius cognoscit inter dominum feudi & vasallum, cum ita consuetudine vel constitutione principis statutum est.nu.445. ib.
iudex ordinarius cognoscit inter dominum feudi & vasallū, cum pares recusant cognoscere. numer. 446. ib.
iudex delegatus in causa proprietatis simpliciter, non taxatiuè super causa etiā possessorij cognoscere potest.nu.368. 451
iudex laicus non pronūciat laicum spoliatum possessione rei beneficiariæ, cum euidenter de nouo iure illius constat. 342. 184
iudex laicus cognoscit in possessorio rei beneficiariæ aduersario non opponente.nu.343. ib.
iudex laicus cum de possessorio rei ecclesiasticæ cognoscit,quomodo super titulo pronunciare debeat. nu.344. ib.
iudex laicus pronūcians super causa matrimonij quomodo id faciat.nu.343. ib.
iudex ecclesiasticus an cognoscat contra laicum turbatorem clerici,cum vim non commisit. numero. 368. 185
iudex sorte causam inuitis contendentibus non determinat.nu.746. 217
iudex satis super opposita exceptione cognouisse dicitur,si post temporis interuallum ad vlteriora processit.nu.171. 293
iudex in iudicio Vti possidetis,condemnare an possit actorem erga reum ius fouentem,etiamsi is reus nihil petat.787. 220
iudex nec sibi, nec suis ius dicere potest. numero. 5. fol. 13

iudex

iudex supersedere an debeat in causa dubia possessoria.nu.748. 217
iudex recusare non debet dare literas,quibus iudex territorij mittat in possessionem, alioqui appellatur.nu.411. 80
iudex est dominus feudi in causa proprietatis feudi inter vasallos etiam clericos.nu.397. 187
iudex vt mittat in possessionem ex remedio.l.vlti.C. de edict. diui Adria. quam iurisdictionem habere debeat.nu.414. 81
iudex ecclesiasticus contra laicum cognoscit, etsi is alleget rem ecclesiæ, esse rem feudi secularis,cum de contrario constat euidenter.nu.375. 186
iudex competens quis sit in iudicio possessorio retinendæ rei feudalis.nu.376. ibid.
iudex ordinarius cognoscit inter vasallos contendentes de feudo ex cōsuetudine,vel superioris lege.nu. 420. 189
iudex non præiudicat creditori,si minus solenniter concedit licentiam creditori, de ingrediendo fundum,cùm à seipso habet. nu.149. 134
iudex arbitrium habens debitum solum naturali obligatione soluere non potest.nu.41. 148
iudex laicus an sit competens cum possessorio rei ecclesiasticæ agitur.num.323. 183
iudex laicus in auxilium iudicis ecclesiastici cognoscit contra clericum turbatorem.nu.159. 185
iudex curare debet,ne iudicium eluforium reddatur. nu.442. 82
iudex competens quis sit in remedio reintegrādæ. nu. 203. 439
iudex competens est ordinarius rei conuenti.nu.204. ibid.
iudex laicus competens est in possessorio rei beneficiariæ.nu.527. 183
iudex laicus competens iudex non est in possessorio rei beneficiariæ,cum de titulo principaliter agitur. nu.328. ibid.
iudex ecclesiasticus an competens sit pro clerico turbato à laico.nu.361. 185
iudex ordinarius volente domino feudi cognoscere potest,de causa inter vasallos de feudo contendentes.nu.417. 189
iudex ita debet esse facilis ad reuocandum licentiam malè concessam de ingrediēdo possessionem, vt facilè eam concessit.nu.29. 139
iudex rectè agit si mittendo in possessionem ex remedio.l.vlt.C.de edicto diui Adr. reseruat iura legitimi contradictoris.nu.467. 84
iudex extraiudicialiter spolians, vti priuatus spoliare dicitur.nu.8. 340
iudex maleficiorum incidenter potest cognoscere de causa ciuili turbatæ possessionis.nu.553. 200
iudex extraiudicialiter procedens, dicitur vt priuatus procedere.nu.141. 362
iudex infert iniuriam spoliato quem vt priuatus spoliauit,actionēq; tenetur iniuriarum.nu.10. 340
iudex competēs si nulliter processit spoliasse dicitur. nu.19. ibid.
iudex ecclesiasticus non est competens contra laicum turbatorem, asserentem rem illam esse feudalem. nu.373. 186
iudex laicus an sit competens pro adipiscenda possessione beneficij.nu.42. 141
iudex summariè procedit in concedenda possessione beneficij.nu.44. ibid.
iudex ecclesiasticus non cognoscit contra laicum turbatorem,qui negat rem ecclesiæ esse.nu.371. 185
iudex procedendo ad vlteriora tacitè interloquitur. nu.168. 293
iudex incompetens priuans possessorem sua possessione,dicitur tanquam priuatus illum spoliasse. num. 429. 81
iudex laicus clericum compellere potest, vt depositū restituat clerico depositum deponenti.nu.215. 440
iudex quid obseruabit cum ambigitur an possessio sit plena vel non.nu.31. 139
iudex ex suo officio inquirere debet ne deficiat qualitas iudicium annullans.nu.579. 95
iudex nec sibi,nec suis ius dicere potest.nu.5. 13
iudex competens is dicitur, vt vagabundum prehendi iubeat, in cuius territorio aufugit ille. num. 54. 385
iudex approbare debet electionem,quam facit filius de re hæreditaria suæ legitimæ causa. num. 217. fol. 367
iudex competens quis sit in iudicio possessorio retinendę,cum de possessione rei prophanæ agitur.nu. 316. 182
iudex quo tempore officium suum interponat inter duos de possessione contendentes.nu.2. 259
iudex laicus in causa possessoria rei ecclesiæ,de titulo potest incidenter cognoscere.nu.331. 183
iudex arbitrium amplum habens vni non aufert,vt alteri tradat.nu.769. 219
iudex est is, in cuius territorio facta est turbatio.nu. 319. 182
iudex laicus supplet negligentiam ecclesiastici.nu.355. fol. 184
iudex cum aliquid mandat,diffinitiuè mandare videtur.nu.837. 225
iudicis arbitrium quod esse debeat, vt iudicet probationes incontinenti posse fieri.nu.260. 301
iudicis arbitrio causa dubia possessionis an diffiniri possit.nu.762. 218
iudicis arbitrio relinqui, quis dicatur titulus antiquus, & si est amissus, iuramento probatur.nu.599. fol. 203
iudicis assertioni creditur, cum verisimilis aliqua ratio concurrit.nu.355. 450
iudicis auxilium quomodo cautè implorandum.nu. 10. 138
iudicis factum,quando factum partis censeatur.n.44. fol. 342
iudicis factum,non dicitur factum partis cum iniquè procedit.nu.45. ibid.
iudicis incompetentis auctoritate qui aliquid agit, vt priuatus agere dicitur.nu.427. 81
iudicis iussus excusat.nu.25. 123
iudicis licentiam excusare à pœna turbatæ possessionis.nu.640. 207
iudicis licentiam etiam falsa ex causa concessam,excusare à pœna turbatæ possessionis.nu.641. ibid.
iudicis licentia de ingrediendo pro iure personali ex contractu, operatur rescisso contractu.nume.126. fol. 132
iudicis officiū locum habet in casu.l.2.C. de prætorio pignore.nu.20. 481
iudicis officium an concedatur colono,inquilino,cōmodatario & similibus, vt recuperent ablatam ab eis possessionem seu detentationem.nu.21. ibid.
iudicis officium nobile non existente contradictore conceditur in remedio.l.vlti.C. de ed.diui Adr.nu. 492. 85
iudicis officium subsidiarium recuperandæ possessionis remedium vltimum.nu.61. 271
iudicis officium nobile oriri,cum verba in personam iudicis diriguntur.num.496. 85
iudicis officium pro retinendæ possessionis remedio. nu.1. 259
iudicis officium quod ad recuperādam possessionem datur,æquitate nititur.nu.4. 48
iudicis officium conceditur spoliato lite pendēte vel appellatione interposita.nu.5. ibid.
iudicis officium an detur contra singularem successorem vitiosum cum titulo onerofo.nu.6. ibid.
iudicis officium datur contra singularem successorem vitiosum,cum titulo lucrativo. nu.7. ibid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

iudicis officium obligationem non præsupponit veram, sed solum quasi.nu.8. ibid.
iudicis officium instar actionis datur.nu.9. ibid.
iudicis officium datur contra singularem successorẽ, qui successit, in possessione occupata lite pendente vel appellatione.nu.26. 482
iudicis officium datur contra singularem successorem, qui successit in possessione occupata lite pendente vel appellatione, etiam non probata scientia vitij successoris.nu.27. ibid.
iudicis officio agenti ad recuperandam possessionem, obijci non potest alterius spolij exceptio.num.28. ibid.
iudicis officio agenti ad recuperandam possessionem obijci non potest vltimæ spoliationis exceptio.nu. 29. ibid.
iudicis officio agenti ad recuperandam possessionem, excommunicationis exceptio obijci non potest. nu.31. ibid.
iudicis officio agenti ad recuperandam possessionem in beneficialibus, tituli defectus exceptio, quando obijci possit.nu.32. ibid.
iudicis officio agenti ad recuperandam possessionem, obijci an possit exceptio, præsumptionẽ iuris contra eum esse.nu.33. ibid.
iudicis officium ad recuperandam possessionem cum mouetur, iudicij ordo non obseruatur. num. 34. fol. 483
iudicis officium possessionis retinendæ, quomodo iudicio possessorio principali conueniat. num. 7. fol. 259
iudicis officium possessionis retinendæ, esse illud, quod possessorium conseruandæ aliqui appellant. num.8. ibid.
iudicis officium retinendæ possessionis esse, instar iudicij principalis retinendæ.nu.9. ibid.
iudicis officium reddi pro restitutione possessionis ablatæ lite pendente, etiamsi illi præsumptio repugnet.nu.23. 260
iudicis officium an concedatur fructuario, & illi qui annuos reditus emit.nu.23. 482
iudicis officium ad recuperandam possessionem ablatam seu occupatam lite vel appellatione pendente quod.24. ibid.
iudicis officium an cõcedatur subrogato in possessione adipiscenda.nu.39. 140
iudicis officium permutanti an concedatur, ad possessionem beneficij adipiscendam.nu.40. ibid.
iudicis officium pro possessione beneficij adipiscenda, non concedi habenti titulum inualidum. nu. 41. ibid.
iudicis officium an ei concedatur, qui propria culpa & facto possessionem amisit.nu.14. 481
iudicis officium conceditur ei qui proprio facto possessionem amisit, si modo ei concederetur alias in integrum restitutio.nu.15. ibid.
iudicis officium pro adipiscenda possessione beneficij.nu.34. 140
iudicis officium pro adipiscenda possessione beneficij, esse instar remedij.l.vlti.C. de edict. diui Adria. nu.35. 140
iudicis officium an concedatur pro adipiscenda possessione beneficij cum sola signatura.nu.36. ibid.
iudicis officio agenti, vt ius sepeliendi recuperet, an obijci possit exceptio cadauer vexandum non esse. nu.37. 483
iudicis officio is suam recuperat possessionem, qui ex suo facto adhuc non perfecto recuperauit. nu.18. fol. 481
iudicis officium retinendæ cui reddatur.nu.14. 260
iudicis officium posse implorari in iudicio turbatæ possessionis pro damnis & expensis ac interesse.nu. 551. 200
iudicis officium pro retinendæ possessionis remedio, esse præparatorium principalis iudicij. nu. 3. fol. 259
iudicis officium retinẽdæ possessionis, quomodo differat à principali iudicio retinendæ.nu.11. 260
iudicis officium pro retinenda possessione, vnde originem duxerit.nu.12. ibid.
iudicis officium pro adipiscenda possessione duobus modis dari.nu.1. 137
iudicis officium clericorum causa considerari. nu.2. fol. 137
iudicis officium pro remedio possessionis retinendæ quod.nu.11. 144
iudicis officium non datur contra singularem successorem, ignoranter quouis titulo in re vitiosa succedentem.nu.11. 481
iudicis officium petenti tantum concedi. num.174. fol. 294
iudici ob scandalum sequestranti & prohibenti credi.nu.15. 138
iudici ob impedimentum deleganti credi. nume. 16. ibid.
iudici malè exequenti licet resistere.nu.79. 128
iudici resisti posse, cum vti priuatus agit.nu.9. 340
iudici incompetenti parendum non esse. num. 430. fol. 81
iudici incompetenti impunè non paretur.nu.11. 325
iudicem non posse mittere in possessionẽ legatarium rei legatæ, sed aliter paulò infra.nu.83. 18
iudicem laicum posse incidenter cognoscere de causa spirituali.nu.336. 183
iudicem laicum cognoscere de causa spirituali cum euidenter de ea constat.nu.337. ibid.
iudicem laicum cognoscere de causa spirituali cum de ea constat ex confessione aduersarij. num. 338. ibid.
iudicem qui adit vt expellat clandestinum possessorem, non dicitur sibi præiudicare, vt sua auctoritate eum expellat.nu. 426. 81
iudicem laicum cognoscere de causa spirituali cum de ea ex actis notoriè constat.nu.340. 184
iudicem laicum cognoscere, an contractus sit vsurarius cùm ex actis constat ita esse.nu.341. ibid.
iudicem laicum ex concessione Pontificis posse cognoscere de causis clericorum.nu.353. 184
iudicem laicum posse contra clericum ius dicere, si iudex ecclesiasticus est negligens.nu.354. ibid.
iudicem posse eligere opinionem quam vult in maximè dubijs.nu.764. 219
iudicem ex suo officio non posse spoliatum ante omnia restituere si passus is spoliatus sit causam dominij tractari.nu.173. 294
iudicem curare debere, ne iudicium sit eluforium.nu. 580. 93
iudicem ecclesiasticum cognoscere de qualibet oppressione quæ fit à laico.nu.366. 185
iudicem in arbitrarijs moueri non oportere amicitia, vel alio animi motu.nu.766. 219
iudicem non esse apud Deum tutum, qui sola amicitia ductus in arbitrarijs pro amico iudicat.num. 767. ibid.
iudicem teneri admittere causam dominij, quæ ad colorandum & corroborandum petitorium deducitur, quomodo procedat. ibi declaratur. nu. 181. fol. 294
iudicem interdum posse pronunciare, sibi de causa nõ liquere.nu.752. 217
iudicem competentem esse dominum feudi, cum duo vasalli de possessione rei feudalis contendunt. nu.387. 186
iudicem repellere actorem agentem sine actione.num. 535. 89
iudice speciali negligente administrare iustitiam, eius iurisdictio ad superiorem deuoluitur.nu.415. fol. 189

iudi-

iudice competente deficiente, deficit persona & ordo. nu.12 325.
iudices iurare tenẽtur se seruaturos statuta loco rum, vbi ius dicere habent.nu.366. 378
iudices competentes inter dominum & vasallum de feudi possessione contendentes, etiamsi dominus non recognoscat superiorem, sunt Pares curiæ.nu. 435. 190
iudices ordinarij causæ cum plures extant, locus est præuentioni.nu.474. 84
iudices duo esse possunt in causa rei beneficiariæ. nu. 381. 186
iudices duos esse in iudicio possessorio retinendæ. nu. 317. 182
¶Iudæus Christianum mancipium possidere nõ potest.nu.285. 372
Iudæus testando inter liberos lege communi vti potest.nu.292. ibid.
Iudæi ex populo sunt.nu.291. ibid.
Iudæi fouendi sunt humaniter.nu.288. ibid.
Iudæo soluenda an sit æstimatio mancipij Christiani ab eo erepti.nu.286. ibid.
Iudæis nostro iure succurritur, cum sua lege nihil est dispositum.nu.289. ibid.
¶Iudicatum non dicitur, quod ab incompetenti iudice iudicatum est.num.14. 340
iudicatum dicitur, quod est diffinitum ab eo, qui iudicandi munere fungitur, & è contra.nu.10. 325
iudicatum non dicitur, quod à iudice incompetenti iudicatum fuit.nu.431. 82
¶Iudicium in factum quod.nu.5. 146
iudicium ciuile & criminale pro possessione turbata cumulari an possit.nu.552. 200
iudicium reintegrandæ summariè tractari debet. nu. 236. 442
iudicij adminicula an eo modo tractanda sint, quo iudicium principale.nu.178. 38
iudicij ordo quis seruandus in remedio reintegrãdæ. nu.202. 439
¶Iulij Pauli locus.nu.241. 177
Iulij Pauli locus.nu.815. 223
Iulij Pauli recept.sentent. locus expositus. nume.113. fol. 433
Iulij Frontini locus.num.27. 244
Iulij Frontini locus.num.61. 246
Iulij Clari Alexandri Præsidis laus.nu.249. 369
¶Iurans pro altero non fideiubere iuramentum seruare non tenetur omnino.nu.289. 305
¶Iuramentum præcisè obligat.num.368. 378
iuramentum calumniæ an præstetur in remedio.l.vlt. C.de ed.diui Adr.nu.553. 91
iuramentum quod sine interitu æternæ salutis potest seruari, seruandum esse, & ibi declaratur. num.288. fol. 304
iuramentum, quod egregiæ personæ præstatur ad illius domum deferendum est & istic recipiendum. nu.360. 450
iuramentũ an à pari cum renuntiatione, in causa spoliationis procedat.nu.390. 305
iuramentum metu extortum ligat, donec absolutio concessa fit.nu.294. ibid.
iuramenti vinculum alias indissolubile, dissolui ne scandalum ex obseruatione oriatur.nu.322. 308
¶Iurisdictio domini feudi limitata est.nu.428. 189
iurisdictio alterius iudicis, volente domino à vasallis de possessione feudi contendentibus prorogari potest.nu.405. 188
iurisdictio & priuato mandari potest.nu.46. 342
iurisdictio iudicis extra territorium, nulla est. num. 9. 324
iurisdictionis quasi possessionem allegans, eam titulo iustificare debet.nu.590. 203
Iurisdictionis quasi possessionẽ probari per exactionem gabellarum.nu.582. 202
iurisdictionis quasi possessionem ex actibus iurisdictionalibus probari.num.585. ibid.
iurisdictionis quasi possessio ex captura delinquentium & erectione furcarum probatur. num. 586. fol. 203
iurisdictionis quasi possessio an sine titulo haberi possit.num.469. 459
iurisdictionem domini feudi inter suos vasallos contendentes esse iure speciali tributam. num. 404. fol. 188
¶Iurisperiti consilium, qui est secutus à delicto excusatur.nu.28. 392
¶Ius dicere sibi in causa propria licere si aliunde succursum non est.nu.312. 307
ius dicere sibi ipsi, rationi naturali repugnare. nu.3. fol. 13
ius dicere sibi non debet de honestate, qui superiorem non recognoscit.nu.436. 190
ius accrescendi facit vt is dicatur quodammodo substitutus.nu.119. 61
ius nouum quando antiquum immutare dicatur. nu. 22. 54
ius nouum efficitur per nouam additionem. num.16. ibid.
ius offerendi, an concedatur tertio possessori, contra quem agitur remedio.l.vltim.C. de acquir.possess. num.60. 413
ius offerendi cuicunque possessori conceditur. nu.61. ibid.
ius offerendinon conceditur contra agentem rei vendicatione.num.62. ibid.
ius offerendi conceditur contra agentem ex remedio. d.l.vlti.C. de acquir. possess. si aliter possessori non est succursum.nu.63. ibid.
ius offerenti cuicunque possessori (etiam nullum in re habenti ius) concedi.nu.182. 39
ius offerendi ad vsque litis contestationem excussionis concedi.num.184. ibid.
ius patronatus cum vniuersitate bonorum trãsit. nu. 400. 80
ius patronatus sub titulo singulari non continetur. num.40. 401
ius percipiendi fructus personale esse. num.46. 245
ius tertij à possessore allegari potest. nu.595. 94
iure suo aliquem vsum in seruitute itineris, quomodo probetur.nu.14. 233
iure datoris resoluto dicitur resolutum ius acceptoris.num.32. ibid.
¶Iussus mitti in possessionem ex causa damni infecti tuendus est remedio, ne vis fiat ei, si iustis de causis non potuit mitti.num.54. 149

L.

Læsæ maiestatis factus reus bona omnia amittit & spoliatus tunc non restituitur. nu. 334. fol. 309
læsæ maiestatis crimen cessat in eo, qui causam aliquã fic agendi habuit.num.52. 327
¶Laicus turbans clericum in possessione rei ecclesiasticæ coram iudice seculari conueniri potest. num. 324. 183
laicus laicum turbans in possessione rei ecclesiæ corã iudice laico conuenire potest.nu.348. 184
laici contra clericos statuere non possunt. num. 52. fol. 412
¶Legare quis non potest sibijpsi.nu.79. 18
¶Legatum ex causa studiorum non recipit dilationem.nu.63. 17
legatum factum piæ causæ, confrariæ solui potest, sed contra paulò infrà.nu.27. 426
legatum factum illi cum illo, quid significet. nu. 18. fol. 54

lega-

Universidad de Deusto
Biblioteca

legatum alimentorum dilationem non admittit. numer.60. 17
legatum pro sepultura factum dilationem non recipit.nu.61. 17
legata paratam executionem habere,sed aliter supra. nu.697. 101
legata,quæ dilationem nō recipiunt,deberi etiam ante aditionem hæreditatis.nu.62. 17
legata ante aditam hæreditatem non deberi. numer.8. fol. 14
¶Legatarius testamēti executor legatam rem sibi soluere iure potest.nu.34. 326
legatarius loco hæredis habetur in respiciētibus personam.nu.138. 63
legatarius non dicitur ipso iure verum dominiū consequi.nu.342. 77
legatarijs & fideicommissarijs non reddi Saluianum interdictum.nu.31. 26
legatarijs vel fideicommissarijs possessio rei relictæ nō acquiritur,nisi manu hæredis.nu.32. 26
legatarius rem legatam occupans,non incidit in pœnam.l.extat.ff.quod metus causa.nu.30. 326
legatarius occupans rem legatam apud hæredem iam existentem, ius legati perdit.ex l.nō est dubium.C. de leg.nu.31. ibid.
legatarius non perdit legatum, si ex testatoris voluntate rem legatam occupat.nu.33. ibid.
legatarius & filius pro sua legitima quando sint legitimi contradictores.nu.642. 98
legatarius occupans per vim possessionem rei legatæ an incidat in pœnam.l.si quis in tantam.C.vnde vi. nu.211. 367
legatarius sua auctoritate occupans legatum hæreditate iacente rem tenetur restituere,sed occupationis euitat pœnam.nu. 48. 403
legatario tres actiones competere.nu.696. 101
legatarij certis de causis mittuntur in possessionem bonorum hæredis.nu.44. 148
¶Legitimum se declarari, quis nō potest petere, cum nullus ei controuersiam facit.nu.356. 77
legitima filiorum non confiscatur.nu.178. 364
legitima filiorum à patre dilapidari non potest. num. 174. ibid.
legitima incerta dicitur ante solutionem æris alieni, & hæreditatis diuisionem.nu.221. 368
legitima in re vna eligi an possit,nu.222. ibid.
legitimæ in dubio fauendum est.nu.227. ibid.
legitimam esse quotam bonorum.nu.162. 64
¶Legitimatio personarum exigitur in quouis iudicio summario.nu.273. 444
legitimatio personę in iudicio quibus probationibus fiat.nu.443. 82
¶Legitimatus per subsequens matrimonium verè legitimus est.nu.43. 6
legitimatus agens vt talis,se legitimatum debet probare.nu.165. 38
legitimatus petere potest legitimationem suam confirmari.nu.351. 77
¶Lex posterior ab antiquiori sæpe declarationem recipit.nu.179. 405
lex vna declarat alteram.nu.60. 386
lex Cornel. de Sicar. dolum requirit. numero.62. fol. 149
lex generaliter loquens comprehendit casus priuilegiatos,quod ibidem declaratur.num.79. 30
lex corrigens, intelligitur secundum terminos legis correctæ.nu.142. 63
lex noua disponens in vno casu,trahitur & ad antiquam ex æquiparatione.nu.334 76
lex antiqua procedens per mod.ū regulæ, in lege noua censetur repetita.nu.335. ibid.
lex vna per alteram distinguitur & declaratur. nume. 125. 289
lex sæpissimè vlterius declarando, aliquibus in casibus procedit, qui ad alios deinde non trahuntur, quia præter legem dicitur disponere. numero.256. fol. 301
lex Longobarda abrogat.l.extat. quod met. caus. & an illa lex Longobarda legis vim habeat. numer.5. fol. 324
lex communi gentium vsui vnita ignorari non debet. nu.342. 376
lex specialis quomodo & quando generali deroget. nu.340. ibid.
lex posterior quomodo & quando deroget priori. nu.344. ibid.
lex ciuilis si peccatum non continet & canoni nō aduersetur etiam clericos ligat.nu.55. 413
lex generalis ligat etiam clericos.nu.56. ibid.

Leges in his Iac. Menochij Commentarijs explicatæ aut elucidatæ ex Digesto veteri.

l.ius ciuile.de iust.& iur.declaratur.nu.9. 332
l.quæritur.ff. de stat.hom. remissiuè à multis declaratur.nu.15. 355
l.1.§.1.ff.de rer.diuis.declaratur.nu.39. 402
l.1.ff. si quis ius dic. non obtemp. fensus. numero.84. fol. 150
l.si duo.ff. si quis caution. fensus. nume.380.312.& 150. fol. 362
l.1.§.vltim.ff. de edend. multiplex declaratio.num.22. fol. 355
l.si vnus.§.pacta.versi.item ne experiar.ff. de pact.litera,fensus & declaratio.nu.282. 304
l.de his.ff.de transact.declaratur.nu.111. 61
l.nam quia.ff.de pactis.intellectus.num.39. 26
l.ad rem mobilem.& l.ad legatum.ff. de procur.declarantur.num.43. 334
l.2.in fin. ff. quod metus caus. declaratur. nume. 42. fol. 342
l.extat.ff. quod met.caus. & l.creditores.ad l.Iul.de vi priua.quintum recuperandæ possessionis remed.& quo tempore inuentum. num. 4. fol.324.nu.67.fol. 328.num.49.fol.270.& nu,1. 323
l.si cum exceptione.§.1.ff.quod met.caus. fensus & declaratio.nu.145. 362
l.3.§.vērum.in fin.ff. de minor. declaratur. nume.72. fol. 358
l.etiam.§.1. de minor. & l.Carmelia.de iur.patron.declarantur.nu.327. 374
l.quod si minor.§. Scæuola.ff. de minor. fensus & intellectus.nu.114. 388
l.cùm miles.ff.ex quib.caus. maio. intellectus. numer. 399. 315
l.3.§.opus.ff. de alien.iud.mut.caus.fact. intellectus & declaratio.nu.76. 429
l.idem Pomp.§.vlt.ff.de arbitr. declaratur. num.754. fol. 218
l.tam ex contractibus.ff. de iudic. fensus.numer.306. fol. 447
l.cum hæreditas.ff. de petit. hæred. intellectus. num. 426. 318
l.non tantum.§. seruitutes.ff. de petit. hæred. intellectus.num.396. 80
l.posteaquam fundi possessor.ff. de rei vend. fensus & declaratio.num.527. 464
l.is qui destinauit.ff.de rei vend. exponitur. num.142. fol. 291
l. vtique. ff. de rei vendicatio. exponitur. nume.521. fol. 463
l.cæterum.de rei vendicatio.fensus & intellectus.nu. 611. 470
l.sin autem.§. vltim. de rei vendica. fensus & intellectus.num.528. 464
l.si nauis.§. vlti.ff. de rei vend. & l. domum.C. eo. intellectus genuinus & conciliatio noua auctoris.nu. 420. 317

l.fiue

l.fiue autem.§. si duobus.ff. de public. in rem act. fensus & intellectus nouus, multis aliorum reiectis. nu.91. 431
l. vltim. ff. vsufruct. quemadmo. cau. intellectus. nu. 11. 320
l. Lucius. ff. de seru. rust. præd. intellectus. num. 43. fol. 245
l. vnus.§. vltim.ff. de ser. rust. præd. intellectus. num. 149. 252
l. ergo. in fin. ff. de ser. rust. præd. intellectus. nu. 69. fol. 247
l. 2. ff. comm. ser. vrb. fensus & intellectus. num. 68. fol. 247
l. si quis diuturno. ff. si seruit. vend. intellectus. nu. 45. 234
l.quoties.ff.de seruit.interpretatur.nu.100. 249
l.ei fundo.ff.de seruit.intellectus.nu.101. ibid.
l. loci corpus.§. si quis.ff. si ser. vend. intellectus. nu. 99. 238
l.si à te.ff.si seruit.vend.intellectus.nu.91. 129
l.si communem.§.1.ff. quemadmo.seruit.amit.intellectus.nu.104. 249
l.noxali.ff.de nox.act.exponitur.nu.308. 447
l. 2. §. quarta. ff. famil. erciscun. declaratur. num. 161. fol. 64
l.in hoc iudicium.§.vltim.ff.commun.diuid.declaratur.nu.61. 386
l.diuus.ff.de ser.fugit.explicatur.nu.39. 342
l.si me & Titium.ff. si cert.pet.æquitate niti,ideóque dari cum possessor possidet titulo lucratiuo. nu.2. fol. 322
l.si me & Tit.ff si cert. pet. quinque modis declaratur. nu.4. ibid.
l.si me & Titium.ff.si cert.pet.quartum recuperandæ possessionis remedium.nu.48. 270
l.si pro fure.§.1.ff.de cond.furtiua.intellectus. nu.149. fol. 362
l.solutum.§. solutum.ff. de pign.actio. fensus & intellectus.nu.52.fol.27.& nu.100. 32
l. si pro parte.§. versum.ff. de in rem verso. conciliatur cum l.1.§.prodest.versic.vnde.ff.quo,bono. nu. 37. 15
l.licet.ff.dep.intellectus.num.94. 168
l. clauibus. ff. de contrahen. emptio. fensus. nu. 578. fol. 202
l.post diem.ff.de leg.commiss.declaratio.num.151. 362
l.si Titius.ff. de seruis export. declaratur.num.51.fol. 125.& 113.& 130
l.qui per collusionem.§.vltim.ff.de act.empt.in qua actionis specie loquatur.nu.10. 481
l. item si pretio.§. cum insulam.ff. loc. intellectus. nu. 17. 228
l.debitor.ff.de pign.explicatur.nu.132. 35
l.cum tabernam.ff. de pignor. intellectus. num.106.33. & 130. 35
l.quæsitum.ff.de pign.intellectus.nu.74. 127
l.2.ff.in quib.cau.pign.vel hypoth. tacitè contrah.intellectus.nu.92.fol.32.& nu.42. 26
l. Pomponius.la. 2. in princ.ff. in quib. caus. pign. vel hypoth. tacitè contrah. intellectus & declaratio. nu.89. 31
l.eo iure.in prin.ff. in quib.caus. pig. vel hypot.tacitè contrah.intellectus & fensus.nu.37. 26
l.in prædijs.ff. in quibus caus.pign. vel hypot. tacitè contrah. fensus & intellectus. num.37.& nu.38. fol. 26.
l.in prædijs.in princ.ff. in quibus caus.pign.vel hypothe.tacitè contrah.intellectus.nu.115. 34
l.cum autem.§.vltim.ff.de ædil. edict. intellectus. nu. 423. 317
l.fructus percipiend.ff.de vsur.& l.bonæ fidei.in prin. de acquir.rer.dom. conciliatæ, & nouo sensu illustratæ.num.581. 468
l.qui.scit.§.vlt.ff.de vsur.intellectus.nu.614. 470
l.fructus.ff.de vsur.declaratio ex Goueano. num.584. fol. 468
l.Titia.ff.de iure dotium. intellectus.nu.69. 29

Ex Infortiato.

l.viro atque vxore.ff.solut. matrimo. declaratur. nu. 168. 364
l.& in totum.ff.de impens.in reb.dot. fact. exponitur. nu.564. 466
l.1.§.necessario.ff. si vent. nom. mul. in poss. mitt.fensus.nu.13. 147
l.1. §. final.& l.2. ff. de reb. eor. intellectus. num.76. fol. 30
l.1.§. si autem.ff. de hæred. inst. intellectus. & fensus. num.122. 61
l.si quis instituatur.ff.de hæred.inst. intellectus. num. 309. 75
l.qui liberis.§. hæc verba. de vulg.intellectus. nu.263. fol. 72
l.placet.ff. de acquir. hæred. fensus & intellectus. nu. 287. 74
l.per procuratorem.ff. de acquir. hæred. litera & sensus.nu.275. 303
l.2.§.si dubitetur.ff. quemadmodum testam. aper. intellectus.nu.662. 108
l.& si certus.§. si vnus.ff. ad S.C. Sylla.intellectus. nu. 665. 99
l.conficiuntur.ff.de iure codicill.declaratur. num.74. fol. 58
l.1.ff. de leg.1. constitutionem verè Vlpiani fuisse aduersus Duaren.num.6. 152
l.domos.ff. de leg.1. intellectus & declaratio, & de illius litera pristino nitori restituta. num.558. 465
l.si chorus.§. his verbis. de leg.3. declaratur. num.134 fol. 36
l.conditionib. de cond. & dem. intellectus. num.74. fol. 29
l. pretia rerum. ff. ad l. Falcid. declaratur. num. 418. fol. 317
l.postquam.§. Imperator.ff. vt leg.no. caue.sententia. nu.204. 174
l. postquam. §. imperator. intellectus & interpretatio noua auctoris. num.205. fol.174. & num.227. fol. 176
l.is cui.§. quæri poterit.ff. vt in possess. lega.fensus & declaratio.nu.13. 396
l.si duobus.§. filius.ff. de bonor.possess. contra tabul. nu.19. 20
l.Saluius Aristo.ff.de legatis præstan.declaratio. num. 24. 5
l. vlti.§. is cuius. ff. de legatis præstan. explicatio. nu. 21. 50
l.1.§.si ea.ff. de ventre in possess.mitten.intellectus. nu. 22. 5
l.3.§. missum.ff. de Carbo. edict. declaratur. num.19. fol. 144
l.decessit.ff. de Carbo. edicto, intellectus reiecta Camilli Plautij interpretatione.num.23. 5
l. quæritur. ff. de Carbo. edict. declaratur. num. 353. fol. 77

Ex Digesto nouo.

l.quanquam.in prin.ff. de aqu. plu. arcen. declaratur. num.15. 325
l. à quo.ff. de damno infect. intellectus. num. 211. fol. 175
l. bonæfidei.§. in contrarium.ff. de acquiren. rerum domin. intellectus & sensus , & inibi quomodo pugnet cum l. qui scit.§. vltim. de vsur. num. 615. fol. 470
l.1.§ si vir.ff. de acquiren.possess. in beneficialibus locum non habet.num.451. fol. 458. eius declaratio. num.6. 320

l.1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

l.1.§.si vir.ff.de acqu.posseſſ. declaratur multipliciter. nu.452. 458
l.naturaliter.§. nihil commune.de acq.posseſſ.intellectus.nu.688. 212
l.fundi.§.1.de acq.poſſ.explicatur.nu.43. 342
l.si de eo.§.vlti.ff.de acquir.poſſ.declaratur. num.143. fol. 291
l.exitus.ff.de acq.posseſſ.declaratur.nu.513. 195
l.si ex stipulatione.ff.de acq.posseſſ.declaratur. nume. 592. 94
l.si rem mobilem.ff.de acqu.posseſſ.declaratur. nume. 15. 408
l.possessio quoq.§.1.de acqu.poſſ. intellectus & declaratio.nu.395. 314
l.qua ratione.§.vlt.ff. de acq.posseſſ.declaratur. num. 22. 400
l.4.§.si dominus.ff. de vſuc. declaratur & exponitur. nu.127. 289
l.cœptam.ff.de vſucap.intellectus & declaratio. num. 46. 402
l.possessio.de vſucap.intellectus.nu.396. 315
l.si hominem.ff.de vſucap.intellectus.num.424. 318
l.sequitur.§.lana.ff.de vſucap.ſenſus & declaratio.nu. 583. 468
l.2.§.si à pupillo.ff.pro empt. intellectus.num.21. 123
l.1.in princ.ibi,si nihil vſucaptum eſſet.ff. quor.bono. ſenſus.nu.52. 7
l.1.in princ.ibi, possides,possideréſve,si nihil eſſet vſucaptum.ff.quo.bonor. ſenſus & intellectus. numer. 69. 8
l.1.§. hoc interdictum.ff. quorum bonor. intellectus. num.82. 9
l.2.ff.quo.bono. declaratio & ſenſus.nu.85. 9
l.1.§.quod ait.ff.quo.lega. declaratur.nu.41. 16
l.1.§.quia autem.ff.quorum legatorum ſenſus & intellectus.nu.106. 20
l.3.§.vlt.ne vis fiat ei. declaratur.nu.52. 149
l.1.§.ſed ſine.ff.ne vis fiat ei,intellectus.num.10. 146
l.1.§.ſi tibi. ff.de itin.act.priu.ſenſus. num.52.fol.166.& nu.82. 237
l.apparet.§.ſi quis ſeruitutem.ff.de itin.act.priu.intellectus.nu.102. 238
l.1.§.hæc interdicta.ff. de aq.quot. & æſt.ſenſus. num. 20. 244
l.1.§.Trebatius.ff. de aq.quotid.& æſt.declaratur.nu. 84. 248
l.1.§.etſi iure.& §.Ariſto.ff. de aq. quotid. & æſt.intellectus.nu.12. 243
l.1.§.permittitur.ff.de aq.quotid. & æſt.ſenſus. nume. 60. 246
l.1.§.præterea Labeo.ff. de aqu.quotid. & æſti. intellectus.nu.42. 245
l.1.§.caput.verſic.ſed etſi.ff. de aq.quot.& æſt.ſenſus & intellectus.num.72. 247
l.1.§.ſi inter riuales.ff. de aq.quotid. & æſt.intellectus. num.96. 249
l.hoc iure.§.penult.ff. de aq.quotid. & æſt.intellectus. num.106. ibid.
l.pen.ff.de aq.quotid.& æſt.intellectus.num.816. 223
l.vlt.ff.de aq.quotid.& æſt.intellectus.num.120. 250
l.1.§. qui à me & l. cum fundum.de vi & vi arm.declarantur.nu.116. 288
l.1.§.deieciſſe.& §.prætor ait.de vi & vi arma.declaratur ibidem& intellectus.nu.407. 315
l.1.§. quod autem.ff. de vi & vi arm. intellectus. num. 50. 166
l.colonus.ff.de vi & vi arm.explicatur.nu.117. 288
l.Fulcinius.ff.de vi & vi arm.declaratur.nu.49. 166
l.si vi me deieceris.ff. de vi & vi arm.declaratur.num. 140. 290
l.qui poſſeſſionem.ff.de vi & vi arm.declaratur.num. 86. 405
l.cum fundum.de vi & vi arm.exponitur.nu.126. 289
l.cum à te.ff.de vi & vi arm.declaratur.nu.57. 403
l.si duo.§.non videor.ff.vti poſſid.intellectus. numer. 304. 181
l.si duo.§.item videamus.ff.vti poſſid,intellectus. nu. 246. 178
l.si duo.§.cæterum.vti poſſ,ſenſus.nu.251. 178
l.vlt.ff.vti poſſ.declaratur.nu.73. 167
l.1.§.ſi quis nouum.ff. de riuis. intellectus. numer.20. fol. 256
l.3.in princ.ff.de riuis.intellectus.nu.17. 255
l.Seruius.§. Seruius Labeo.ff. de riuis.intellectus. numer.15. ibid.
l.3.in princ.ff. de liber.hom.exhiben. ſenſus nouus & declaratio egregia.nu.381. 379
l.1.in prin. & in §.1.ff.de Salu. interd.intellectus. num. 56. 28
l.2.ff.de Saluia interd.declaratur.nu.35. 411
l.obligationum ferè.§.placet.ff.de act.& oblig.intellectus.nu.28. 229
l.quotiens.ff. de act.& oblig. nouus ſenſus,litera vera & intellectus.nu.372. 378
l.cum ex vno.ff.de action.& obligat. intellectus & declaratio.nu.374. ibid.
l.1.in fi.ff.de riuis.ſenſus.nu.18. 255
l.hoc amplius.ff.de furtis.ſenſus & declaratio. nume. 81. 9
l.ſi cretæ.ff.de furtis explicata.nu.6. 383
l.ſi falſus.§.ſi actum.ff. de furt. exponitur. numer.23. fol. 401
l.1.ff.vi bono.rapt.declaratur.nu.206. 366
l.1.ff. vi bonorum rapt. ſenſus & intellectus.numero. 373. 378
l.pœnæ.ff.vi.bono.rapt.& l.qui ea mente.ff. de furtis. declaratur.num.144. 362
l.quod Senatuſconſultum. de iniurijs,declaratur. nu. 350. 376
l. interdum.ff. de publ. iudic. intellectus. numer.519. fol. 88
l.ſi poſtulauerit.§. iubet.ff. de adulter.declaratur. nu. 76. 358
l. 1.§. 1.ff. ad Senatuſconſul. Turpil. declaratur. num. 192. 173
l. quinque legibus.ff. de bon.damn. declaratur. num. 79. 358
l.2.ff.de appella. & l.ante ſententiam.C. quor.appella. non recip.intellectus,& declaratio.nu.31. 307
l.qui cum vno.§. qui poſt.ff. de re milit. vera litera, ſenſus & intellectus.num.357. 377
l.de iure.ff.ad municip.declaratur.nu.39. 385
l.non eſt ſingulis.de reg.iur. intellectus & declaratio. num.34. 342
l.bonæfidei.§.penult.ff.depoſ.litera & ſenſus. numer. 119. 288
l.vbi purè.§.vlt.& l.mulier.§. ſed enim.intellectus & declaratio.num.565. 466

Ex Codice.

l.iubemus nullam.C.de ſacroſ.eccl.nu.111. 360
l.Arriani.§.vlt.de hæret.num.376. 379
l.cæterum.de rei vend.nu.611. 479
l.1.C.de precar.& Salu.interd. intellectus & ſenſus.nu. 20.24.& num.59. 28
l.ſi non inducta.C. in quib.cauſ.pig. vel hyp. tac.contrahat.ſenſus.num.40. 26
l.certi iuris.C.locati.ſenſus.num.43. 26
l.1.C.de alien.iud.mut.cauſ.fact.num.499. 86
l.ordinarij.C.de rei vend.num.521. 88
l.2.C.de ſeruit.num.47. 235
l.2.C.ne vxor pro marit.num.923. 118
l.pen.C.de pign.act.ſenſus.num.88. 429
l.vlt.C.de compenſ.55. 128
l.multum.C.ſi quis alteri vel ſib.num.434. 82
l.1.C.ſi ſer.export.ven.num.54. 125
l.1.C.ſi mancip.ita fuer.alien.num.53. 125
l.certi iuris.C.locat.num.43. 26

l.vlt.C.de legit.tutel.nu.71. 29
l.1.C.de edict.diui Adr.nu.577. 93
l.vlt.C.de edict.diui Adr.nu.777. 107
l.vlt.C.de præſcript.long.temp.nu.48. 235
l.3.C.qui pot.in pig.hab.nu.228. 176
l.properandum.§.ſin autem.C.de iud.nu.232. 177
l.vlt.C.de præt.pig.nu.53. 166
l.ſi quis emptionis.§. ſed etſi quis.C. de præſcript.30. vel 40.ann.nu.210. 175
l.ſi quis in tantam.C.vnde vi.nu.668. 210
l.vnica.C.vti poſſid.nu.812. 223
l.1.§.1.C.com.de leg.nu.85. 16
l.publicati.C.de teſtam.nu.100. 60
l.incerti.C.de interd.nu.521. 88
l.2.C.de edict.diui Adr.nu.731. 104
l.ſi idem.C.de codicill.nu.195. 67
l.1.C.de prec.& Sal.interd.num.20.24.& 59. 28
l.vlt.C.quor.bon.nu.105. 11
l.vnica.C.quor.leg.nu.100. 19
l.vltim.C.de codicil.nu.167.168.64.& 511.512. 86
l.ſi non inducta.C.in quib.cauſ.pign. vel hypoth.& c. nu.40. 26
l.ſi quis necandi.C.ad l.Corn.de ſic.nu.62. 57
l.qui ſe patris.C.vnde lib.nu.247. 71
l.3.C.in quib.cauſ.pig.& c.nu.42. 26
l.1.C.vbi cauſa ſtatus. & l.ſi ex poſſeſſione.eo.declaratur.nu.41. 385
l.dominum.in fin.C.de rei vendi.ſenſus & intellectus. nu.516. 463
l.2.C. de patribus qui filios diſtraxe. remiſſiuè declaratur.nu.303. 446
l.vlti.C.qui legitimam perſo.hab.ſtandi in iudicio.intellectus & ſenſus.nu.294. ibid.
l.ſi de poſſeſſione.C. vbi cauſa ſtat.aduerſus Accurſ.& cæteros nouo ſenſu illuſtratur.nu.42. 385
l.ſi ſeruus.C.de ijs qui ad eccleſ.confug.declaratur,& iniquam eſſe conſtitutionem exponitur. num. 40. fol. 342
l.vltima.C.ſi quis ignorans.exponitur.nu.176. 438
l.cum ancill.C.de inceſt.nupt.declaratur.nu.75. 358
l.ſi conſtiterint. C. finium regundo. ſenſus & intellectus.nu.333. 357
l.vlti.C.de probati. intelligitur, cum de pœna corporali,non cum de pecuniaria agtiur.nu.395. 454
l.1.C.de infant.expoſit. intellectus & ſenſus verus.nu. 515. 463
l. dominus horreorum. C. locat. caſus ſpecialis. nu. 47. 327
l.ſi quis conductionis. & l. conductores.C. locat. remedium ceſſat cum actione ex locato agitur.num. 45. 393
l.ſi quis conductionis.C.loc. locum nõ habent in contractu emphyteotico & cęteris à locatione diſſimilibus.nu.62. 394
l.ad probationem.C.locati exponitur.nu.48. 393
l.ſi quis conductionis.C.loc.quomodo differat à l.cõductores.C.loc.& à l.non ab re.C.vnde vi.nu.6. 391
l.non ab re.C.vnde vi. vndecimum recuperandæ poſſeſſionis remedium,& quo tempore inuentum.nu. 55. 270
l.inuaſor.C. vnde vi.ſeptimũ recuperandæ poſſeſſionis remedium,& quo tempore inuentum.nu.51.270
l.meminerint.C. vnde vi.octauum recuperandæ poſſeſſionis remedium,& quo tempore inuentum.nu. 52.& 53. 270
l.ſi quis in tantam.C. vnde vi. nouum recuperandæ poſſeſſionis remedium,& quo tempore inuentum. nu.53. ibid.
l.vlt.C.vnde vi.exponitur & declaratur.nu.474. 460
l.inuaſor.& l.vlti.C. vnde vi. quomodo differant.nu. 13. 336
l.inuaſor.C. vnde vi, quam nouam induxerit vtilitatem.nu.9. ibid.
l.vlti.C. vnde vi.decimumtertiũ recuperandæ poſſeſſionis remediũ,& quo tempore inuentum.n.57.270
l.auctoritate.C.vnde vi.declaratur.nu.52. 343
l.meminerint.C.vnde vi. an de ſentẽtia diffinitiua vel interlocutoria loquatur.nu.83. 345
l.meminerint.C. vnde vi. nouo ſenſu aperitur.nu.23. fol. 341
l.vnica.C. ſi de momen.poſſ. fuerit appel.declaratur & germanus ſenſus exponitur.nu.320. 374
l.1.C.ſi per vim vel alio mod. ſextum recuperandæ poſſeſſionis remedium,& quo tempore inuentum. nu.50. 270
l.quamuis.C.de adulter.cum d.§.ſi quando.ver.adulteram.conciliatio.nu.353. 377
l.3.& 4. de ſepulch.viol. noua declaratione illuſtrantur.nu.375. 378
l.vlti.C. de nouat. latè & pulchrè nouis declarationibus illuſtratur.nu.377. 379
l.1.C. ſi per vim vel alio mod.an procedat cum ſeruo poſſeſſore relicto ſpoliato,alter vero domini abſentis nomine vult recuperare.nu.19. 333
l.vlti.§.emptor.C. comm. de fideicom. intellectus & ſenſus genuinus.nu.508. 462
l.vlt.C.ſi per vim vel alio mod.declaratur.nu.54. 342
l.1.C.ſi per vim vel alio mod. &c. an loquatur in vera poſſeſſione momentanea.nu.35. 333
l.vlt.§.1.verſ.neceſſitate.C.de bon.quę lib.intellectus, ſenſus genuinus communi aliorum exploſo. num. 309. 447
l.1.C. ſi mancipium ita fuerit aliena,intellectus & declaratio.nu.59. 386
l.vlti.§.ſin autem in ſecunda ætate.C. de bon.quæ lib. ſenſus & intellectus vna Bartoli cõſideratione improbata.nu.311. 447
l.1.C. ſi per vim vel alio mod.in ſeruo loquens in pupillo an locum ſibi vendicet.nu.32. 333
l.1.C.ne rei dominicę vel templo.ſenſus & intellectus. nu.71. 386
l.vlti.C. de præt.pig. duodecimum recuperandæ poſſeſſionis remedium,& quo tempore inuentum. nu. 56. 270
l.quamuis.C. de adul. abrogata an hodie ſit & inibi de vero ſenſu & intellectu.nu.352. 376
l.1.C. ſi per vim vel alio mod.& c. an in vi turbatiua vel expulſiua loquatur.nu.3. 332
l.non eſt dubium.C.de leg.nu.32. 326
l.vlti.C. ſi per vim vel alio mod.ſenſus & intellectus. nu.24. 341
l.1.C. ſi mancip. ita fuerit alie. intellectus & declaratio.nu.59. 386
l.3.C.de bon.damn.declaratur.nu.69. 357
l.vnica.C. quando liceat vnic.ſe ſine iud.licent.vind. declaratur & exponitur.nu.41. 342
l.qui agros.C.defert.libr.11. diſpoſitio hodie in Italia locum non habet.nu.80. 405
l.qui agros.C. de omni agro deſer.lib.11. quo tempore promulgata.nu.78. ibid.
l.1.C. ſi per vim vel alio mod. explicatur ac nouo ſenſu illuſtratur.nu.10. 333
l.vlt.C.de offic.magiſt.offic.ſenſus.nu.100. 406
l.ſi quis ad ſe fundum. C. ad l.Iul. de vi publ. declaratio.nu.27. 279
l.2.C.quod met.cauſ.ſenſus & declaratio.nu.267. 302
l.vlti.C.de acquir.poſſeſſ. multis modis perpenditur. num.9. 408
l.vlt. C.de crim.expil.hæredit.declaratur.nu.43. 402
l.1.C.ſi per vim vel alio mod.declaratur.nu.293. 446

Universidad de Deusto
Biblioteca

l.vnic.C.de ſuffrag.ſenſus & intellectus.nu.337. 375
l.2.C.de caſtren.pecul.lib.10.declaratur.nu.74. 358
l.vitia.C.de acqui.poſſ.declaratur.nu.152. 292
l.litibus.C.de agricol.& cenſ.libr.11.declaratur.nu.39. fol. 393
l.1.C.de accuſ.declaratio & intellectus.nu.346. 376
l.vitia.C.de acq.poſſ.declaratur.nu.62. 478
l.1.C.quor.bon.loqui in interdicto poſſeſſionis adipiſcendæ.nu.394. 314
l.ſi coloni.C.de agricol.& cenſ.lib.11.declaratur.num. 19. 383
l.miſſi opinatores.C.de exact.tribut.lib.10.declaratio & ſenſus.nu.35. 342

Ex Autenticis.

aut.Sacramenta puberum.C. ſi aduer. vendi. diſpoſitio ad caſum fictum extenditur.nu.401. 315
auten. dos data.C. de dona. ante nuptias intellectus, ſenſus & declaratio.nu.167 .437
aut.vt liceat matri & auiæ, quæ eſt Nouella.117.de diuerſis capitulis & c.in princ. intellectus & ſenſus illo Bar.reiecto.nu.315. 447
nouella Iuſtiniani 91. vt primæ & ſecundæ dotis exactio.ſenſus & intellectus.nu.168. 437
¶Legis remedio non iuuatur, qui in eam commiſit, ibidem declaratur, quomodo procedat.num.169. fol. 364
legis prouiſio quando ceſſet ob prouiſionem hominis,latè declaratur.nu.155. 37
legi illud poſſe dicitur, quod oculis poteſt cerni.nu. 108. 60
legi dicitur,quod ex intellectu colligitur.num.216. 69
legem plus fauere cauſæ teſtati, quam inteſtati.num. 69. 57
legem correctam allegans punitur.nu.489. 85
legem ſolum in caſibus neceſſarijs prouidere.nu.110. fol. 169
leges nō adaptari ad caſum rarò euenientem quomodo procedat.nu.111. 20
leges & ſtatuta incapacibus ſcripta non eſſe.nu.754. fol. 105.
leges ciuiles quando canonizatæ dicantur. nu.843. 112
¶Libellus offerri an debeat in iudicio quorum bonorum.nu.88. 9
libellus offerri an debeat in remedio quorum legatorum.nu.102. 19
libellus in iudicijs ſummarijs offertur.nu.470. 84
libellus vnus ſufficit cùm inter plures contradictores etiam aliquis clericus extat.nu.475. 84
libellus ſeparatus datur reis conuentis,cùm ſeparatim volunt conueniri.nu.478. ibid.
libellus quo in loco ſit offerendus cùm bona multis in locis ſita ſunt.nu.480. ibid.
libellus quomodo ſit formandus in remedio.l.vlt.C. de edict.diui Adr.nu.485. 85
libellus ſuſtinetur ſi petatur mitti in poſſeſſionem ex edicto diui Adr.nu.487. ibid.
libellus ſuſtinetur ex apta narratione & concluſione, licet inepta ſit propoſita actio.nu.488. ibid.
libellus alternatiuè poteſt concipi in interdicto quorum legatorum,petendo ſcilicet & rem, ſi extat, & ſi non extat æſtimationem.nu.104. 19
libellus an ſit neceſſarius, cum ex vrbanitate iudex concedit licentiam creditori de ingrediendo fundum debitoris.nu.147. 134
libellus nec citatio requiritur cum iudex concedit licentiam creditori ingrediendi fundum debitoris, qui ex pacto id iam creditori conceſſerat.nu. 150. 135
libellus requiritur cum ex officio iudex mittit in poſſeſſionem creditorem, de cuius credito extat clarũ inſtrumentum.nu.152. ibid.
libellus requiritur , cum creditor vult manu iudicis armata comitari in poſſeſſionem debitoris.nu. 154. ibid.
libellus & litis conteſtatio requiritur,cùm creditor vult adipiſci poſſeſſionem debitoris,quam ex pacto poterat ſua ſponte ingredi.nu. 155. ibid.
libellus non requiritur cùm iudex prouidet ſcandalo poſſeſſionis.nu.8. 138
libellus, quo ciuiliter poſſidens petit poſſeſſionem ſibi reſtitui, & in ea non turbari, ſuſtinetur. num. 23. 164
libellus qualis offerri debet in iudicio Vti poſſidetis. nu.455. 191
libellus quomodo cõcipiatur in interdicto,pro aqua quotidiana & æſtiua.num.158. 253
libellus in interdicto Vnde vi, ſine temporis adiectione, non procedit, etiam reo non opponente.n. 437. 318
libellus in criminalibus ſolennitatibus carens, ipſo iure nullus eſt.nu.438. ibid.
libellus quomodo formetur in caſu.l.ſi quis in tantã. C.vnde vi.nu.312. 373
libellus in caſu.l.ſi coloni.C. de agricol.& cenſ.libr.11. porrigi an debeat.nu.117. 389
libellus porrigendus an ſit in remedio reintègrandæ. nu.239. 442
libellus porrigendus non eſt,cum ſummariè cauſa eſt tractanda,& contra paulò infra.num.240. ibid.
libellus in cauſis, quæ coram prætoribus villarum tractari ſolent,non exigitur.nu.242. ibid.
libellus non eſt neceſſarius in patria Sabaudienſi & Pedemontana, cum ſpoliatus ſe reſtitui petit,idq; ex antiquo decreto.nu.244. 443
libellus in cauſa ſpoliationis nõ eſt neceſſarius Papiæ, ex ſtatuto 54.in ciuilib.nu.246. ibid.
libellus & litis conteſtatio non eſt neceſſaria,cum officio iudicis agitur ad recuperãdam poſſeſſionem. nu.35. 483
libelli forma, quæ in interdicto, quorum bonorum. nu.94. 10
libelli forma in iudicio, quorum legatorum.nu.103.19
libelli forma in interdicto Saluiano.num.157. 37
libelli plures offerri an debeant in remedio.l.vlti.C. de edict.diui Adr. cum plures extant contradictores.nu.473. 84
libelli concluſio requiritur in iudicio Vti poſſidetis. nu.454. 191
libelli forma in interdicto,de riuis.nu.38. 257
libelli forma, qua vti debet filius vel libertus, cum poſſeſſionem à patre vel patrono occupatam,reſtitui petunt.nu.55. 357
libellum offerre neceſſe,an ſit in remedio.l.vlti.C. de edicto diui Adr.nu.468. 84
libellum eſſe neceſſarium in miſſione illa in poſſeſſionem, cum extat contradictor.nu.464. ibid.
libellum offerri & in iudicijs,quæ celeritatem deſiderant.nu.471. ibid.
libellum nõ offerri in iudicio, ex officio iudicis poſſeſſionis retinendæ.nu.27. 261
libellum non offerri in iudicio,ex officio iudicis,pro poſſeſſione recuperanda.nu.28. ibid.
libellum non eſſe neceſſarium in cauſa ſummarij poſſeſſorij.nu.27. 268
¶Libri ſcholaſticorum ob æs alienum pignorari non poſſunt,ſicq; in eis fieri executio.nu.13. 391
libros ſcholaſticorum non cenſeri tacitè hypothecatos pro penſione domus, idem de armis militum. nu.141. 36
¶Libertatis cauſa alteri piæ & fauorabili antefertur, nu.790. 108
¶Licentia occupãdi ſua auctoritate legatum dicitur conceſſa à teſtatore legatario,ſi prohibuit hæredẽ vim inferre ipſi legatario. nu.48. 16
licentia occupandi legatum ſua ſponte dicitur à teſtatore conceſſa, qui voluit liberè rem illam peruenire ad delegatarium.nu.52. 16
licentia creditori conceſſa de ingrediendo poſſeſſionem

ſua ſponte quando incipiat habere locum. nu. 46. 125
licentia ingrediendi poſſeſſionem debitoris re deducta in notorium,locum habet.nu.47. ibid.
licentia de ingrediẽdo propria auctoritate, an locum habeat contra reſiſtentem.77. 128
licentia de ingrediendo poſſeſſionem propria auctoritate,non poteſt exerceri contra iuſtè reſiſtentem. nu.78. ibid.
licentia de ingrediendo poſſeſſionem propria auctoritate,exequi poteſt contra reſiſtentem, ſine cauſa verbaliter.nu.80. ibid.
licentia vt ſupra exerceri non poteſt contra reſiſtentẽ de facto.nu.81. ibid.
licentia de ingrediendo poſſeſſionem debitoris non facta liquidatione, quando data cenſeatur. nu.64. fol. 127
licentia excuſans à violentia,excuſat etiam à clandeſtinitate.nu.90. 129
licentia ingrediendi fundum propria auctoritate,nõ tranſit contra hæredem, non facta liquidatione.n. 108. 130
item nec cum hæres eſt diuerſæ conditionis à defuncto.nu.109. ibid.
licentia de ingrediendo fundo, nõ eſt iuris realis executiua.nu.124. 132
licentia de ingrediendo pro iure perſonali ex contractu, poteſt exequi contra ſingularem ſucceſſorem ſine reſciſſione contractus, in quem lite pendente facta eſt alienatio.nu.127. ibid.
licentia iudicis de ingrediendo, quando operetur ex actu vltimæ voluntatis, alienatione ſine dolo facta.nu.130. ibid.
licentia de ingrediendo fundum, afficit ſingularem ſucceſſorem cum conſtat, eum à debitore cauſam habere.nu.135. 133
licentia de ingrediendo,nil operatur contra ſingularem ſucceſſorem,non facta liquidatione debiti.nu. 137. ibid.
item nec lite adhuc pendente.nu.138. ibid.
item nec lite cœpta contra principalem.nu.139. ibid.
licentia de ingrediendo ob clauſulam conſtituti, operatur etiam non liquidato debito.nu.140. 134
licentia data ingrediendi poſſeſſionem non intelligitur in dubio, vt per vim ingrediatur.nu.224. 368
licentiæ de ingrediendo effectus.nu.125. 132
licentiam iudicis nullam,non excuſare à pœna turbationis.nu.642. 207
licentiam iudicis nullam defectu iuriſdictionis,non excuſare, à pœna turbatæ poſſeſſionis. num. 643. ibid.
licentiam patri de filiorum bonis alienandis conceſſam, cæteris ſolennibus obſeruatis intelligi.24. 333
¶Legitimatio perſonarum an exigatur in iudicio,reintegrandæ poſſeſſionis.272. 444
¶Limitatoria latius extendi quàm correctoria. num. 34. 55
limitatoriam cauſam eſſe correctoria potentiorem. nu.33. ibid.
¶Liquidatio coram iudice fit, ſucceſſorem debitori ſucceſiſſe.nu.136. 133
liquidationis iudicium diuerſum à iudicio principali.nu.71. 127
liquidationem ſuperuenientem poſt ingreſſum creditoris in poſſeſſionem debitoris,ſufficere. nu.66. ibid.
¶Lis conteſtari debet in iudicio Vti poſſidetis. nu. 555. 200
lis conteſtari an debeat in remedio.l.vlti.C.de edicto diui Adr.tol.nu.551. 91
litis conteſtatio in notorijs non exigitur.nu.258. 444
litis conteſtatio non exigitur cum iudex ex officio procedit.nu.266. ibid.
litis conteſtationem,in iudicis officio retinendæ,non requiri.nu.32. 261
litis conteſtatio neceſſaria eſt in remedio reintegrandæ.nu.253. 443
litis conteſtatio in quouis poſſeſſorio iudicio eſt neceſſaria.nu.254. ibid.
litis conteſtatio neceſſaria non eſt in Sabaudiendi & Pedemontana regione, qui vt ſpoliatus agit ex decreto antiquo.de reſt.ſpol.nu.255. 443
litis conteſtatio neceſſaria nõ eſt, vbi nec libellus exigitur.nu.256. ibid.
litis conteſtatio neceſſaria non eſt, cum ſpoliatus agit Papiæ & illius ciuitatis ſtatuto.54.in ciuilib.vt tanquam ſpoliatus reſtituatur.nu.267. 444
¶Litigans excuſatur ab expenſis præteritis poſtquam ſuperuenit cognitio ſuæ iniuſtitiæ.nu.658. 208
lite pendente vel appellatione, an graui crimine infamatus ſpoliari poſſit.num.42. 483
¶Literæ iuſtitiæ nullum an tribuant ius nouum in quouis caſu.377. 452
literæ Gratiæ ius tribuunt.nu.378. 452
¶Locare condemnatus,ſufficit ſemel locaſſe,etiamſi in ea non perſeueret.nu.88. 151
¶Locatio & illa dicitur cuius pretium in ſpecie conſiſtit.nu.93. 32
locatio cum ſolutione mercedis, poſſeſſionem probat.nu.572. 202
locatio eſt cum pretium annuatim ſoluitur. num.19. fol. 228
locatio dicitur cum id,quod fit principaliter venit.n. 16. ibid.
locatio & conductio dicitur cum is qui pecuniam recipit, dominium non tranſmittit,ſed ſolũ aliquid facere debet.nu.13. ibid.
locatio dicitur cum dictum eſt ob belli cauſam,aliámve ſimilem mercedis remiſſionem fieri debere. nu.25. 229
locatio ad longum tempus quando facta dicatur.nu. 39. 230
locatio cum legitimè facta non eſt, dominij exceptio locatori iuſtè obijci poteſt.nu.38. 393
locationis inſtrumentum dominium non probat.nu. 33. 393
locationis contractus, nullus detegitur,ſi ex locato agatur.nu.46. ibid.
locationis iura plura menſtruæ mercedis mentionem faciunt.nu.20. 229
locationis natura eſt, vt periculum ſit locatoris.n.26. ibid.
locationem ineptam plus nocere ipſa taciturnitate.n. 99. 60
locationum plura inſtrumẽta poſſeſſionem probant. nu.573. 202
¶Locator poſſidere dicitur rem locatam, cõtra paulò infrà.nu.47. 27
locator habet tacitam hypothecam illatorum & inuectorum.nu.134. 133
locator quando de vitio operis teneatur.nu.14. 228
locator expellens inquilinum è domo ob canonem non ſolutum,non perdit ius ſui crediti.nu.44. 327
locator cum rem à conductoris hærede vult recuperare, hæredis ſcientiam, rem eſſe ipſius locatoris, probare debet.nu.52. 394
locatorem non poſſe per vim expellere cõductorem. nu.87. 128
locatori non licet ſua auctoritate, rem in tertium per conductorem alienatam recuperare.nu.34. 411
locatorem poſſe prohibere conductorem penſionis debitorem ne ante factã ſolutionem fructus è fundo exportet.nu.116. 34
¶Locupletari cum aliena iactura iniquum eſſe.nu.3. fol. 322
¶Locupletior an in dubio quis cenſeatur factus,cum fructus conſumpti reperiuntur.nu.586 468
¶Locus Ciceronis pro Cecinna explanatus.nu.5. 277

Universidad de Deusto
Biblioteca

locus Ciceronis in familiaribus expositus.nu.6. ibid.
locum esse inaccessibilem constare debet, vt possit concedi citatio per edictum contra existentem in loco illo, & ibi praxis docetur.nu.115. 347
¶Locustarum edacitas inter casus fortuitos enumeratur.nu.36. 397
locustarum ingens copia anno.1542.nu.39. ibid.
¶Longum tempus in acquisitione seruitutis quod.n. 50. 235

M.

MAgistratui municipali mixtum imperium nō est concessum.nu.419. 81
magistratus municipales mittunt in possessionem ex remedio.l.vlt.C.de edict.diui Adr.cùm nullus extat contradictor.nu.435. 82
magistratus municipales expedire possunt, quæ celeritatem desiderant.nu.436. ibid.
magistratus municipales non mittere in possessionem ex remedio.l.vltim.C. de edict.diui Adr.toll.num. 419. 81
magistratus occupans alterius possessionem an incidat in pœnam.l. si quis in tantam.C.vnde vi.num. 140. 362
¶Maior factus ratificans alienationem factam à socio communium bonorum, non amplius restituitur. nu.129. 434
maior factus nunquam dicitur ratificasse, quæ gesta sunt per dolum aduersarij, dum minor esset.nume. 132. ibid.
¶Mala fides præsumpta.30. annis purgatur.num.70. fol. 404
mala fides an in singularem successorem transeat.nu. 622. 471
mala fides in eo præsumitur, qui sine titulo possidet. nu.33. 401
mala fides non præsumitur.nu.601. 203
mala fides præsumitur in contrahente minus solenniter.nu.639. 207
mala fide is contrahere dicitur, qui non obseruatis iuris solennitatibus contrahit.nu.179. 438
¶Malefactores, verbum latissimum.nu.362. 185
M. Mantuæ doctissimi Iurisconsulti consideratio egregia.nu.462. 84
¶Mancipium Christianum è Iudæi possessoris manu an violenter occupare liceat.nu.284. 372
¶Mandans delinqui, fictè & impropriè delinquit. nu.408. 315
¶Mandatum de adeunda hæreditate impleri dicitur, agnoscendo bonorum possessionem.num.130. fol. 76
¶Manifestè ex scriptura cōstare dicitur, quod ex scriptura virtualiter elicitur.nu.126. 62
¶Marcus Antonius Natta Iureconsultus laudatur.n. 139. 435
¶M. Aurelius Antoni.& Aelius Verus fratres Imperatores, Diui fratres appellantur.nu.2. 324
M. Aurelius Anton. quo tempore fuerit. & l. extat. quod met. caus. quando promulgauerit. numer.3. ibid.
¶M.Syluij Otthonis liberalitas & iudicium.nu.778. fol. 219
¶Maritus rei dotalis dominus irreuocabiliter nō est. nu.566. 466
maritus si statuto prohibeatur vxori aliquid relinquere, non prohibetur si quid per momentum erit relictum.nu.92. 405
maritum vxore spoliatum non restitui ante omnia, si subsit peccati timor ob consanguinitatis impedimentum.nu.318. 308
¶Masculinum continet fœmininum.nu.59. 57
masculinum non continet fœmininum ob expressam differentiam.nu.63. 57
masculinum concipit fœmininum in odiosis si rationabile est odium.nu.10. 354
masculinum non continet fœmininum, cùm statutum vult verba esse ad literam intelligenda.num. 223. 69
¶Mater secundo nubens, filio succedit, suis ab intestato mortuus est, omissa accusatione.nu.34. 15
¶Mathæs.notab.70.declaratur.num.610. 204
¶Melioramenta necessaria, seu impensę quę.n.500.461
melioramenta necessaria, sua facit possessor bonæ fidei, & cum titulo.nu.501. ibid.
melioramenta necessaria deducit emphyteuta, & vasallus, finito feudo, & emphyteusi.nu.502. ibid.
melioramenta perdit emphyteuta, & vasallus si ob suum delictum emphyteusis & feudum ab eis aufertur.nu.503. ibid.
melioramenta non deducit emphyteuta, & vasallus finita emphyteusi, & feudo, cum pacto ita esset conuentum.nu.504. ibid.
melioramenta finita emphyteusi & feudo quomodo æstimanda remissiuè.nu.505. 461
melioramenta facta in feudo transeunt ad fœminas, quæ aliàs à feudi successione prohibentur. nu. 506. ibid.
melioramenta necessaria, facta in re fideicōmisso suppositа detrahuntur.nu.507. ibid.
melioramenta necessaria ab amico beneficio possessoris facta, deduci ab ipso possessore possunt. nu.509. ibid.
melioramenta necessaria vbi perierunt, consequitur possessor bonæ fidei æstimationem.nu.511. 461
melioramentorum necessariorū æstimatio adhuc bonæ fidei possessor consequitur, si res meliorata perijt. ibidem tamen declaratur.nu.512. ibid.
melioramenta seu impensæ necessarię causa fructuum colligendorum, à possessore bonæ fidei non deducuntur.nu.513. 462
melioramēta necessaria deducit etiam malæ fidei possessor.nu.514. ibid.
meliora.seu impensas vtiles, an deducat possessor bonæ fidei cum titulo.nu.517. ibid.
meliora.vtilia facta à bonæ fidei possessore cum titulo causa colligendorum fructuum adhuc deducuntur, si nondum collecti sunt fructus.nu.519. ibid.
meliora. vtilia deducit possessor cum titulo, & bona fide, etiam perempta re meliorata. ibidem tamen declaratur.nu.520. 462
meliora.vtilia deducit possessor bonæ fidei & cum titulo, etiamsi fundus minoris sit.nu.522. ibid.
melioramentorum vtilium solutionem non consequitur possessor cum titulo, & bona fide, si rei dominus ita est pauper, vt soluere non possit.numer. 523. ibid.
melioramenta vtilia à possessore cum titulo, & bona fide possunt auferri, si rei dominus ob inopiā æstimationem soluere non potest.nu.524. 462
meliora.vtilia non deducit possessor bonæ fidei, & cū titulo cumper ferruminationem illa facta sunt. n. 525. ibid.
meliora.vtilia deducit colonus, etsi illa inscio domino fecerit.nu.529. 464
meliora. seu impensas voluptuarias quomodo deducat possessor bonæ fidei, & cum titulo. numer. 530. ibid.
meliora.voluptuaria non abradit possessor bonæ fidei, & cum titulo, cum dominus illarum æstimationem offert, etiamsi aliter inter eos conuentum foret.nu.531. ibid.
melioramentorum voluptuariorum æstimatio soluenda est omnino possessori bonæ fidei, & cum titulo, cùm aliàs dominus illa facturus fuisset.num. 532. 464
meliora. voluptuaria, in re destinata vendi, facta, à domino solui debent possessori bonæ fidei, & titulato.nu.533. ibid.
melioram, voluptuaria in re dotali facta non abradit,

radit, nec æstimationem cōsequitur possessor cum titulo, & bona fide.nu.535 464
meliora. voluptuaria in re minoris facta, non abradit nec æstimationem consequitur possessor bonæ fidei cum titulo.nu.536. ibid.
meliora.necessaria deducit possessor malæ fidei, & sine titulo.537. ibid.
meliora.necessaria non deducit fur, & ibidem declaratur.nu.538. 464
melioramenta necessaria non deducit possessor malæ fidei, si ex eis dominus locupletior non est effectus. nu.539. ibid.
melioramenta vtilia regulariter non deducit malæ fidei possessor, vt æstimationem consequatur. num. 540. ibid.
melioramenta vtilia per detractionem illa consequi potest malæ fidei possessor.nu.41. ibid.
melioramenta non detrahit nec æstimationem consequitur malæ fidei possessor, si res meliorata perijt. nu.542. 464
melioramenta cum deducit malæ fidei possessor, an iudicis officio, vel per doli exceptionem illud eueniat.nu.543. ibid.
melioramenta voluptuaria regulariter non deducit malæ fidei possessor.nu.544. 465
melioramenta voluptuaria malæ fidei possessor tunc detrahit, si sine detrimento rei effici id potest.num. 545. ibid.
melioramenta quomodo deducat possessor, qui principio fuit bonæ fidei, & ex post malæ fidei. nu.546. ibid.
melioramenta quomodo deducat possessor à principio malæ fidei, & ex post bonæ fidei.nu.547. 465
melioramenta quomodo deducat possessor nec bonæ nec malæ fidei.nu.548. ibid.
melioramenta necessaria deducunt detentatores, vt colonus, commoditarius, depositarius. n.550.ibid.
melioramenta necessaria deducūt colonus, & emphyteuta etiamsi ob nō solutam pensionem fuerint expulsi.nu.551. 465
melioramēta modicæ expensæ etiamsi necessaria sint, non deducunt colonus & emphyteuta & commodatarius & similes.nu.552. ibid.
melioramenta necessaria maximę impensæ non deducunt, colonus, emphyteuta, commodatarius & similes.num.553. ibid.
melioramenta vtilia non deducit detentator, vt colonus, emphyteuta & similes.nu.554. ibid.
melioramenta vtilia non abradit detentator, vt colonus & similes.nu.555. 465
melioramenta voluptuaria non deducit nec abradit detentator, vt colonus & similes.nu.556. ibid.
melioramentorum æstimatio fieri debet secundum tempus restitutionis rei.nu.557. ibid.
melioramenta à se facta, vel à suo prædecessore, probare debet possessor, cum illa vult detrahere.num. 567. 466
melioramentorum exceptio non retardat sententiæ executionem, aliter paulò infra.nu.569. ibid.
melioramentorum exceptio, nō retardat executionē sententiæ, quando aliàs periculum in procrastinatione subesset.nu.571. 467
melioramentorum exceptio, sententiæ executionem non retardat, quando aliàs nō subessēt probationes paratæ.nu.572. ibid.
¶Mendacium licet faciat quem possessorem non tamen facit dominum.nu.114. 12
¶Metus præsumptio cessat, si actus coram superiore sit gestus.nu.266. 302
metu factum tenet, donec ex edicto, quod metus causa rescindatur.nu.105. 287
metu compulsus possessionem tradens suo facto dicitur spoliatus.nu.103. ibid.
¶Meum est quod ex re mea prouenit.nu.579. 467
¶Milites iurabant olim, se militiam non deserturos. nu.360. 377
milites quo ordine in militia describerentur.nu.364. ibid.
milites olim necessarij, facti nunc voluntarij quomodo id euenerit ex Liuio, & cæteris.nu.359. 377
militum pœna quæ cum militiam deserebāt.n.358. 377
militum pœna cum cœperit immutari.nu.361. ibid.
¶Militiæ schola olim fuit.nu.98. 406
¶Minor læsus per sententiam restituitur.nu.852. 226
minor non restituitur contra sentētiam latam in possessorio Vti possidetis, si modicum attulit præiudicium.nu.862. 226
minor non restituitur vt Instrumentū de falso arguat, si iam ipse Instrumentum illud lacerauit.nu.43. 356
minor non restituitur contra alienationem legitimè factam, sed quæ prætextu ætatis rescindi potest, si effectus maior, debito tempore non contradixit.n. 110. 433
minor petens restitui in integrum, ostendere debet se læsum sui facilitate, & dolo aduersarij, & inibi, quomodo procedat.nu.136. 435
minor qui factus maior dolum in cōtractu ab aduersario adhibitum nouit, si non contradixit, dolum remisisse dicitur.nu.137. ibid.
minor sine tutore litigare potest in causa possessoria. nu.857. 226
minor conducens domum sibi conuenientem an obliget tacitè omnia inuecta.nu.81. 30
minor restituitur, cum dat operam rei illicitæ, quam licitam iustæ credebat.nu.45. 356
minor si effectus maior ignorauit vel dubitauit sub qua forma olim à se fuerit celebratus contractus, non dicitur eum ratum habuisse, ex lapsu temporis.nu.185. 438
minor delinquens in his quę iure veteri erant permissa, & postea iure nouo prohibita, non punitur. nu. 38. 356
minor sine curatoris auctoritate recuperare potest possessionem.nu.296. 446
minor restitutus beneficium iam alteri collatum non consequitur.nu.104. 388
minor vel pupillus, qui administratorum facto sua possessione sunt spoliati, an adiuuentur remedio reintegrandæ, si effecti maiores non contradixerūt. nu.105. 433
minor si ratum habuit quod ab administratoribus gestum est, conqueri non potest in casu.l.meminerint.C.vnde vi.nu.93. 346
minor dotem recipiendo an sua bona obliget, & infra.nu.66. 28
minor qui suo facto possessionem amisit iudicis officio eam recuperat.nu.17. 481
minoris delinquentis bona publicātur, etsi alias alienari non possint.nu.78. 358
minoris bona indistinctè censeri tacitè hypothecata pro pensione conductæ domus.nu.82. 30
minoris bona sine decreto obligari legali obligatione. nu.77. ibid.
minoris alienatio titulo lucratiuo nulliter facta per cursum decennij à die ætatis perfectæ cōualidatur. nu.159. 437
minori plus esse fauendum quàm mulieri.nu.791. 108
minorē non restitui contra interlocutoriam.n.55. 264
minorem, pupillum, & similes idoneam habere standi in iudicio personam vt possessorio agant, non vt conueniantur.nu.38. 334
minorum bona alienari, vt possint quamplures solennitates exiguntur quæ inibi enumerātur.n.146. 435
minorū bona cur liberè obligari nō possunt.nu.72. 29
¶Missio in possessionem quomodo fiat in remedio vti possidetis.nu.863. 226
missio in possessionem ex remedio.l.vlti.C.de ed.diui Adr.expeditur officio iudicis nobili.nu.415. 81

Universidad de Deusto
Biblioteca

missio in possessionem ex secundo decreto, mixti est imperij, nu. 418. ibid.
missio in possessionem ex primo decreto facta post litem cõtestatam, in realibus possessionem transfert. nu. 217. 175
missio in possessionem ex primo decreto facta post litem quasi cõtestatam, in realibus possessionẽ transfert. nu. 218. 176
missio in possessionem reuocatur cũ contradictor allegat se possedisse & citatum non fuisse. nu. 627. 97
¶Missus in possessionẽ ex edicto, vel Carbon. vel diui Adriani possessore non vocato, in ea possessione tamen confirmari poterit. nu. 99. 346
missus in possessionem, in executionem pacti executiui, tuendus est remedio, ne vis fiat ei, etsi in æstimatione erratum sit. nu. 30. 148
missus in possessionem vi pacti executiui tuendus est, vt supra. nu. 31. ibid.
missus in possessionem ex remedio. l. vlti. C. de ed. diui Adr. quando possidere dicatur. nu. 455. 83
missus in possessionem petere debet eam confirmari & non reuocari. nu. 30. 139
missus in possessionem ex causa damni infecti, tuẽdus est. nu. 53. 149
missus in possessionem, ad se sustentandum, possessor est. nu. 198. 174
missus in possessionem ex primo decreto in realibus post annum possidet. num. 219. 176
missus in possessionẽ ex actione hypothecaria, an interdictum Vti possidetis, contra turbatorẽ habeat. nu. 220. ibid.
missus in possessionem ex actione hypothecaria possidet. nu. 221. ibid.
missus in possessionem rei sibi hypothecatæ defenditur interdicto, ne vis fiat ei. nu. 34. 148
missus in possessionem bonorum temporalium ex remedio. l. vlt. C. de ed. diui Adr. an intelligatur etiam missus in quasi possessionem iuris patronatus præsentandi in ecclesia. nu. 398. 80
missus in possessionem à quo in ea manuteneri & defendi debeat. nu. 85. 150
missus in possessionem corporalium, dicitur etiã missus in quasi possessionem incorporalium, quę circa corporalia versãtur. nu. 394. 80
missus in possessionem rei principalis, dicitur etiam missus in possessionem accessorij. nu. 395. ibid.
missus in possessionẽ ex primo decreto in actione reali possidet, & si turbatur habet interdictũ Vti possidetis. nu. 206. 174
missus in possessionẽ ex primo decreto in reali actione possidet. nu. 207. ibid.
missus in possessionẽ ex primo decreto in reali actione, an si intra annum turbetur, habeat interdictum Vti possidetis, contra turbatorem. nu. 208. ibid.
missus in possessionẽ ex primo decreto in reali actione, intra annum possidere dicitur ex communi opinione. nu. 209. ibid.
missus in possessionem ex credito, cui obstabat exceptio, receptionem soluti tribuens, non defendi remedio, ne vis fiat ei. nu. 39. 148
missus in possessionẽ ex causa partim vera & partim falsa, non defenditur. nu. 23. 147
missus in possessionem ex remedio. l. vlti. C. de ed. diui Adr. an possessor efficiatur. nu. 52. 56
missus in possessionem ex primo decreto quid agere possit. nu. 175. 172
missus in possessionem ex secundo decreto ita volente Prætore possessor efficitur. nu. 165. ibid.
misso in possessionem ex primo decreto in hypotheca ria intra annũ volenti de iure suæ hypothecæ probare non conceditur interdictũ Vti possidetis. nu. 224. 176
missus in possessionem soleniter, ob creditum cui obstabat exceptio, an defendatur remedio, ne vis fiat ei. num. 37. 148
missus in possessionem ex primo decreto, cum fructus lucratur, ita disponente statuto, pro debiti quantitate solum id facit. nu. 182. 173
missus in possessionem ex remedio. l. vlti. C. de ed. diui Adr. an possessor verè efficiatur. nu. 416. 81
missus in possessionem rei seruandæ causa non possidet. nu. 215. 175
missus in possessionem ex actione mixta, nõ possidet. nu. 216. ibid.
missus in possessionẽ in casu. l. postquam. §. imperator. ff. vt leg. nom. cau. possessor efficitur. nu. 203. 174
missus à prętore in possessionem ex primo decreto, ad euitandas rixas & scandala, dicitur possessor verè effectus. nu. 200. ibid.
missus solenniter in possessionem ex causa falsa defenditur. nu. 27. 147
missum in possessionem ex instrumẽto crediti guarentigiato non possidere, contra Aretin. nu. 233. 177
missum in possessionem tueri conuenit. nu. 3. 146
¶Mitti iusso in possessionem cur non detur remedium, ne vis fiat ei. nu. 12. 147
¶Mixtum sub simplici non contineri, cum verba ad literam sunt intelligenda. nu. 225. 69
mixtum à fauorabiliori nomen & vim sumit. nu. 678. fol. 211
¶Mobilia occupans an incidat in pœnam. l. si quis in tantam. C. vnde vi. nu. 265. 371
mobilia cohærentia immobilibus censeri immobilia. nu. 284. 180
¶Moderator quilibet rei propriæ. nu. 18. 250
¶Modestinus temporibus Alexandri Seuer. floruit. n. 347. 376
¶Molendinum inter mobilia enumerari. nu. 44. 281
molendinum an sit prædium vrbanum, vel rusticum. nu. 153. 37
molendino destructo, quanto tempore aqua amittatur. 150. 253
¶Molestiæ verbo tam iuris quàm facti intelligi. num. 284. 304
¶Momentum temporis est in consideratione, cum de actus extinctione agitur. nu. 85. 405
¶Momentanea sunt in cõsideratione, cũ possunt prodesse. nu. 93. 406
momentanea acquisitio non est in consideratione. nu. 87. 405
¶Monachus hæres institutus immediatè monasterio acquirit, nec necessaria est monachi aditio. nu. 294. 74
monacho hæredi instituto, necesse an sit adire hæreditatem, vt monasterio acquirat. nu. 295. ibid.
monachum dispensatum, vt testamentum valeat condere cæteris solennibus obseruatis dispensatũ censeri. nu. 25. 333
¶Monasterijs duobus institutis, monasteriũ monialium præfertur. nu. 788. 107
¶Moræ etiam in pœnalibus conceditur purgatio, si res ad pristinum statum potest deduci. nu. 156. 363
moræ purgatio non recipitur in delictis quæ in faciendo consistunt. nu. 146. 362
moræ purgatio admittitur in delictis, quæ actum successiuum habent. nu. 147. ibid.
¶Mortem testatoris an probet hæres, petens se mitti in possessionem ex l. vltim. C. de ed. diui Adr. nu. 661. 99
mortem probari ex habitu & tractatu consanguineorum. nu. 674. 100
mortem testibus affirmantibus, vidisse illum humari atq; sepeliri, probatur. nu. 675. ibid.
mortem esse probandam, etiam vbi de modico prejudicio agitur. nu. 666. 99
mortem allegans probare debet. nu. 667. 100
mortem iuramento probari. nu. 671. ibid.
mortem probari fama & voce. nu. 672. ibid.

¶Mulier calumniosè missa in possessionẽ ventris nomine, tuenda est. nu. 51 149
mulier in casibus à iure tãtum expressis excusatur ob iuris ignorantiam. nu. 13. 355
mulieri missæ in possessionem ventris nomine, dari etiam actionem in factum. nu. 50. 149
mulieres per vim alterius possessionem inuadentes, an puniantur ex constitutione. l. si quis in tantã. C. vnde vi. nu. 9. 354
¶Multa parte non opponente concedi, quæ non concederentur aliàs. nu. 164. 293
multa conceduntur ob imminens periculũ quæ alias, non concederentur. nu. 52. 385

N.

NAttæ ac Baldi expositio ab gl. l. 2. §. idem Nerua. ff. vti possid. probatur. nu. 262. 179
¶Nauis prædium vrbanum vel rusticum dicitur. nu. 151. 36
nauem inter mobilia connumerari. nu. 43. 281
in Neapolitano regno spoliato agi conceditur, vt recuperet possessionem sine designatione temporis in libello. nu. 442. 318
in Neapolitano regno ex eius constitut. agitur contra quemcunq; singularem successorem spoliatoris. nu. 151. 292
¶Necessitati spõtè se injicięti, alligãtiq; non succurritur. nu. 52. 335
¶Negatiuæ vis fortior est affirmatiuæ. nu. 4. 408
negatiuam potentius negare. nu. 795. 221
¶Negligens is dicitur, qui non facit quod facere oportuit. nu. 21. 336
negligens multa fert incommoda. nu. 26. 337
negligens, iure suo sæpissime priuatur. nu. 81. 405
¶Negligẽtia in genere quomodo probetur. nu. 22. 336
negligentia non præsumitur. nu. 385. 453
negligentia permutantis beneficium cum altero accusanda est, si is titulum non perquisiuit. numero. 31. fol. 476
negligentia possessotis debet esse probabilis vt excusetur inuasor. nu. 18. 336
negligentia ex eo probatur, cum quis ad rem consequendam remedijs oportunis vsus non est. numer. 24. 337
negligentiam, vt quid non formatum, sensu & intellectu non percipi. nu. 19. 336
¶Nemo plus in alium transfert, quàm ipse habeat. n. 193. 67
¶Nix immoderata inter casus fortuitos enumeratur. nu. 40. 397
¶Nominans admittitur ad probandum se nomine alieno possidere, cum alias eius iuramento non creditur. nu. 496. 461
nominãtis assertioni, se alieno possidere nomine quomodo credendum. nu. 497. ibi.
¶Nominatio ita in iudicio possessorio, vt in petitorio conceditur. nu. 485. ibid.
nominatio non conceditur conuento, qui cum vitio est & pro possessore habetur. nu. 487. 461
nominatio etsi conuento, qui pro possessore habetur noceat, non tamẽ vero possessori absenti detrimentum affert. nu. 488. ibid.
nominatio non admittitur, si iam conuentus tempore litis contestatæ se possessorem verum affirmauit. numer. 490. ibi.
nominatio quæ per calumniam fit, reijcitur. n. 494. ib.
nominationi locus an sit in interdicto Vti possidetis. nu. 308. 182
¶Nostrum dicitur quod per actionẽ nobis debetur. nu. 22. 325
¶Notarius statim errorem corrigere potest. n. 724. 103
¶Notorium dicitur, quod celari non potest. 261. 444
notorium efficitur, quod coram duobus, vel trib. testibus fit. n. 265. ibi.
notorium etsi releuet ab onere probandi, non tamen ab onere deducendi & allegandi. nu. 165. 293
notoria non postulant, ordinem nec solemnia Iudicij. nu. 260. 444
notoria ab onere probandi releuant. nu. 264. ibi.
¶Noua auctoris ratio cur seruus nomine domini absentis possessionem recuperet & fructus. nu. 49. 334
noua ab auctore ad l. inuasor. C. vnde vi. considerata vtilitas & praxis. nu. 12. 336
noua auctoris opinio, an occupans possessionem vacantem rei propriæ teneatur, ex l. vlt. C. vnde vi. n. 27. 401
¶Nouatio ex secundo actu inducitur, si primæ repugnat. nu. 391. 380
nouatio non coniecturis, sed verbis fieri debet claris & expressis. nu. 379. 379
¶Nouellæ Iustiniani 91. vt primæ & secũdę dotis exactio. sensus & intellectus. nu. 168. 437
¶Nouerca viuo patre à priuigno non potest conueniri remedio. l. si quis in tantam. C. vnde vi. n. 59. 357
¶Nullitas proueniens ex defectu iurisdictionis impedit executionem latæ sententiæ in remedio. l. vlt. C. de ed. diui Adr. nu. 889. 116
nullitas proponi potest contra sentẽtiam latam super remedium. l. vlt. C. de ed. diui Adr. nu. 879. 115
nullitas non dicitur sublata cum statutum vel lex reijcit appellationem. nu. 880. ib.
nullitas objcitur contra sententiam possessionis momentaneæ, etsi reijciatur appellatio. nu. 881. ib.
nullitas sententiæ in possessorio. l. vlt. C. de ed. diui Ad. an executionem impediat. nu. 882. 115
nullitas executionem sententiæ impedit ob inhibitionem à priori iudice factam. nu. 883. ibid.
nullitas requirens altiorem indaginẽ, etiam si per modum exceptionis deducatur, nõ impedit executionem sententiæ latæ in remedio. l. vlt. C. de edic. diui Adr. nu. 884. ibid.
nullitas causata à falsis allegationibus impedit executionem latæ sententiæ in remedio. l. vlt. C. de ed. diui Adr. nu. 891. 116
nullitas contractus in casu tituli, si maior fact. alien. sine decr. rat. hab. libr. 5. C. vnde causetur & quomodo. nu. 141. 435
nullitatis querelã proponi nõ posse in iudicio possessorio summarissimo. nu. 52. 264
nullitatis exceptio incontinẽti probanda impedit executionem sententiæ in remedio. l. vlt. C. de ed. diui Adr. nu. 892. 116
nullitatis exceptio statim probãda impedit executionem instrumenti ex forma statuti. nu. 893. ibi.
nullitatis exceptio calumniosè opposita nunquam impedit executionem. nu. 894. ibid.
nullitatis exceptio impedit executionem latæ sententiæ in remedio. l. vlt. C. de ed. diui Adr. si inde damnum irreparabile sequi posset. nu. 886. 116.
¶Nullum dicitur, quod etiã falsum est: vt falsus procurator, falsus denarius. nu. 16. 147
¶Numa Pompilius patriam potestatem coarctauit. nu. 302. 446
Numa Pompilius terminorum amotores, vt fures & grassatores puniri voluit. nu. 349. 376
¶Nuncij fidem lex approbasse dicitur. nu. 925. 119
nuncio nõ credi bona fuisse in dominio defuncti cum illius hæredem misit in possessionem. nu. 926. 119
nuncio non credi bona, in quorum possessionem misit hæredem, fuisse bona defuncti testatoris. numer. 924. 118
nuncio referenti credi. nu. 922. ibid.
nuncio non credi bona, in quorum possessionem asserit misisse hæredem, fuisse possessa à testatore cum possidens est protestatus nõ esse à testatore possessa. nu. 928. 119

O.

OBligatio semel contracta impediri non potest. n. 104. 33

Universidad de Deusto
Biblioteca

obligationem non oriri inter eos, inter quos nihil geſtum fuit.nu.495. 85
¶Obligatus non dicitur, qui exceptione ſe tueri poteſt.nu.36. 148
¶Occidiſſe ad neceſſariam ſui defenſionem, probare debet.nu.47. 356
occupans incorporalia,an incidat in pœnam.l. ſi quis in tantam.C.vnde vi.nu.268. 371
occupãs beneficium reſeruatum,adhuc incidit in pœnam.l.ſi quis in tantam.C.vnde vi.nu.275. ibi.
occupans rem communem quãdo incidat in pœnam. l.ſi quis in tantam.C.vnde vi.nu.236. 368
occupans ex cauſa,pœna aliqua eſt plectendus. nume. 61. 328
occupans poſſeſſionem vacantem rei propriæ, admittitur ad probandum de iure ſui dominij, ſi offerat probationes incontinenti.nu.28. 401
occupans poſſeſſionem alterius, quam propriam credebat tenetur ex l.vlt.C.vnde vi.nu.31. ibi.
occupans poſſeſſionem vacãtem rei propriæ,an teneatur ex conſtitutione.l.vlt.C.vnde vi.nu.25. 401
occupans poſſeſſionem rei hereditariæ,an teneatur ex conſtitutione.l.vlt.C.vnde vi.nu.37. 402
occupans pignus Prætorium non incidit in pœnam.l. ſi quis in tantam.C.vnde vi.nu.201. 366
occupans per vim beneficium ipſo iure omni ſuo commodo priuatur.nu.306. 373
occupans agrum deſertum, an teneatur ex cõſtitutione.l.vlt. C.vnde vi.nu.76. 405
occupans agrum deſertum,biennio præſcribit. nume. 77. ibid.
occupans poſſeſſionem vacuam ſi eam amiſit, an teneatur ex l.vltim.C.vnde vi. & inibi declaratur. n. 61. 404
occupans rem ratione ſeruitutis,an incidat in pœnã.l. extat.ff.quod met.cauſa.nu.18. 325
¶Occupatio ſingularium ab vniuerſitate ratificata, totam obligat vniuerſitatem.nu.126. 361
occupatio quo tempore facta eſſe debeat, vt locus ſit conſtitutioni.l. ſi quis in tantam.C. vnde vi. nume. 304. 373
¶Occupator poſſeſſiõis rei mobilis vacãtis, excuſari an poſſit ex conſtitutione.l.vlt.C.vnde vi.n.14.400
occupator præbendæ vacantis, an teneatur ex conſtitutione.l.vlt.C.vnde vi.nu.74. 405
occupator qui perfectè non occupauit ſi à ſuo aduerſario ſpoliatur,an incidat in pœnam.l.ſi quis in tantam.C.vnde vi.nu.160. 363
occupator violentus an ex diſpoſitione.l.ſi quis in tantum.C.vnde vi.priuetur ipſo iure vel per ſententiã iure ſuo.nu.305. 373
occupator an in dolo eſſe debeat,vt locus vt remedio. l.vlt.C.vnde vi.nu.62. 404
¶Odij cauſa inducta fauorem non operantur. nume. 183. 365
¶Odoffredi & Oldradi opinio quædam improbata. 113. 20
¶Oldradi & Salic.euerſa extenſio ad l.meminerInt.C. vnde vi.nu.88. 345
¶Opinio Doctoris per tranſennam & incidenter rem tractantis magni facienda non eſt.nu.191. 295
¶Oppoſita exceptione dominij cauſam cum poſſeſſione tractari non debere, ſi ad vlteriora procedat iudex, appellandum eſt.nu.167. 292
¶Originale inſtrumentum eſſe matricem autentici. n. 702. 102
¶Otho gloſſator antiquus,patria Papienſis fuit.nu. 310. 447

P.

Paciſcens etiam hæredi prouidere voluit,n.99. 129
¶Pactum quod res obligata cedat inſolutũ, tranſit etiam contra pupillum hęredem debitoris. nu.45. 125
pactum quod res cedat inſolutũ,in caſu.l.3.C. de pign. quando ob moram valeat.nu.46. il i.
pactum de non moleſtando à iam ſpoliato factũ, eum ante omnia reſtitui impedire.nu.283. 304
pactum quod debitore non ſoluente, res cedat inſolutum,an valeat,in caſu.l.3.C.de pig.nu.39. 124
pactum ſimile legi commiſſoriæ, non eſt reprobatum inter debitorem & tertium.nu.40. ibid.
pactum cum tertio vt res cedat inſolutum,in caſu. l.3. C.de pig.non valere ab initio.nu.41. ibid.
pactum ex interuallo initum cum tertio, vt res cedat inſolutum,valet in caſu.l.3.C.de pig.nu.42. ibid.
pactum executiuum ita ſucceſſorẽ afficit, vt paciſcentem.nu.65. 28
pactum incontinenti appoſitum non mutat naturam contractus.nu.120. 131
pacta tacita non extendi.nu.94. 32
¶Papa poteſt clericum in aliquà cauſa ſubijcere iuriſdictioni ſeculari.nu.400. 187
¶Papiæ ex ciuitatis ſtatuto conceditut appellatio in cauſis poſſeſſorijs.nu.330. 375
Papiæ & Montis regalis ſtatuto eſt cautum,Iudices teneri iurare ſe illarum ciuitatum ſtatuta ſeruaturos ibidem declaratur.nu.387. 378
Papiæ ex ſtatuto 54.in ciuilib.ſpoliato eſt ſuccurſum, vt ſine deſignatione tẽporis factę ſpoliationis agat, vt reſtituatur.nu.441. 318
¶Pares curiæ cognoſcũt de cauſa domini feudi & vaſalli etiamſi minoris gradus ſint.nu.438. 190
pares curiæ laici cognoſcunr de cauſa clerici vaſalli.n. 439. ibi.
pares curię vbi ſuſpecti ſunt,cognoſcit ordinarius inter dominum feudi & vaſallum contendentes. nu. 440. ibi.
pares curiæ cum teſtes eſſe debent, non cognoſcunt de cauſa inter dominum & vaſallum.nu.441. 190
pares curiæ non cognoſcunt de cauſa inter dominum & vaſallum,ſi vaſallus,negat ſe vaſallum.n.442.ib.
pares curiæ non cognoſcunt inter dominum feudi & vaſallum,cum alio iure quam feudali agitur.num. 443. 191
pares curiæ non cognoſcunt de cauſa feudi inter dominum & vaſallum,ſi adhuc fidelitatem non iurarunt.nu.447. ibi.
pares curiæ cognoſcunt,cum de proprietatis feudi eſt contentio inter dominum & vaſallum.nu. 433. 190
pares curiæ cognoſcunt inter dominum feudi ſpoliatorem & vaſallum ſpoliatum.nu.434. ibi.
¶Paria ſunt non eſſe,vel eſſe,&non apparere.n.465.84
¶Pariſius conſ.107.nu.3.lib.1.declaratur.nu.194. 295
Pariſius conſ.60.nu.7.lib.3.declaratur.nu.195. ib.
¶Partus ventrem ſequitur.nu.54. 28
¶Pater cum ſuccedit ex perſona filij hęredis inſtituti, dicitur ex quodã iure accreſcẽdi venire.nu.274.73
pater affectans priuari bonis ad detrimentum filiorũ occupando aliena,an incidat in pœnam.l. ſi quis in tantam.C.vnde vi.nu.172. 364
pater per fraudẽ bona dilapidãs filijs non affert detrimentum.nu.173. ibid.
pater ſpiritualis conueniri non poteſt, actione ex l. ſi quis in tantam.C.vnde vi.nu.57. 357
pater & patronus filij,vel liberti poſſeſſionẽ occupantes,an incidant in pœnam.l.ſi quis in tantam.C.vnde vi.nu.51. ibid.
pater agere an poſſit actione ex l. ſi quis in tantam. C. vnde vi.contra filium, qui ſuam poſſeſſionem per vim occupauit.nu.61. 357
pater non habet adminiſtrationem peculij filij in caſu auten.excipitur.C.de bo.mater.nu.86. 359
pater qua cautela poſſit filios ſua ſucceſſione & legitima fraudare.nu.179. 364
pater ius vitæ & necis in filiũ ex Romuli lege accepit. nu.301. 446
pater an vſumfructũ aduentitiorũ filij amittat,ſi per illatã à filio violentiã,proprietas amittitur.nu.65.357

pater quando teneatur de peculio profectitio ob iniuriam & violentiam à filio factam.nu.77. 358
patris conſenſus in iudicio à filiofamilias agitando de iure poſitiuo exigitur.nu.297. 446
patris & patroni quando in criminalibus cõſideretur reuerentia.nu.54. 357
patri conceditur remedium.l.vlt.C.de ed. diui Adria. cum ex perſona filij in Caſtrenſib.inſtituti ſuccedit. nu.275. 73
patri conceditur remedium.l.vlt.C.de ed.diui Adr.cũ filius in aduentitijs inſtitutus hæreditatem adiuit. nu.276. ibid.
patri nõ dari hæreditatis petitionem pro aduentitijs filij.nu.278. ibid.
patri non datur beneficium.l.vlt.C. de ed.diui Adr.in caſtrenſibus à filio inſtituto apprehenſis. numer. 279. 74
patri,qui ex perſona filij hæres eſt,an cõcedatur remedium.l.vlt.C.de ed.diui Adr.nu.272. 73
patri non redditur beneficium.l.vlti. C. de edict. diui Adr.nomine filij ſui emancipati hæredis inſtituti.n. 284. 74
patre vendente omnia bona in fraudem filiorum, conſtare debet pecuniam fuiſſe ab emptore numeratã. nu.180. 364
¶Patientia & tolerãtia actus ſucceſſiui ratificationẽ inducit.nu.128. 361
patientiam habere non dicitur,qui factum ignorat. n. 92. 129
patientiam non præſtat, qui contradicit. nu.106. 169
¶Patria poteſtas in ſeptem conſiſtit.nu.285. 445
patria poteſtas maioris roboris eſt in filios, quam domini in ſeruos.nu.300. 446
patria poteſtas non impedit filij bona ob delictũ publicari.nu.85. 359
patria poteſtas in ſpiritualibus non curatur.n.320.448
patriam poteſtatem in caſtrenſibus non conſiderari. nu.280. 74
¶Patronus eccleſiæ poteſt habere honoris cauſa ſedẽ & cathedram in eccleſia.nu.46. 427
patrono an concedatur remedium.l.vlt.C. de ed.diui Adr.nomine ſerui ſui hæredis inſtituti.nu.290. 74
¶Paulus de Caſtro laudatus, vitium tamen illius vnũ improbatum.nu.476. 460
Pauli de Caſtro expoſa conſultatio.nu.475. ibi.
Pauli Pici rationes multæ euerſæ.nu.225. 368
¶Peccati ratio an militet tam cõtra vitioſum ſucceſſorem ab initio quam ex poſt.nu.21. 475
¶Pecora paſcendi ius perſonale eſſe.nu.47. 245
¶Peculium aduentitium publicatur,ſi ex patris conſenſu liberam in eo habet adminiſtrationem filius. nu.90. 359
peculium caſtrenſe & aduentitium in multis differũt. nu.71. 358
peculium profectitiũ ex patris delicto ad filij detrimentum non publicatur.nu.73. ibid.
peculium filij non publicatur cum pater ſolam ſpem vſusfructus habet.nu.87. 359
¶Pecunia quæ quotidie expẽditur loco non circumſcribitur.nu.136. 36
pecuniam eſſe de his,quæ ſeruari non poſſunt.numer. 137. ibid.
pecuniam in legato generali rerum omnium non contineri.nu.138. ibid.
pecuniam illatam in domum non cenſeri tacitè hypothecatam pro penſione domus.nu.135. 36
¶Penſio domus inter quos fructus connumeretur.n. 624. 471
penſionem negans ſoluere,dominum ſpoliare dicitur. nu.154. 363
¶Periculum vbi eſt in mora licẽt quæ alias non licẽt. nu.59. 17
¶Perinde, dictio quid ſignificet.nu.36. 333
¶Perito referenti ſe tanti æſtimaſſe,credi.nu.167. 136
¶Periurum ab agendo, iudicijs limine repelli. num. 351. 310
¶Permiſſio prohibitione ſauorabilior eſt.nu.363. 311
¶Permiſſo vno cenſeri omnia permiſſa quæ ad illius confirmationem veniunt.nu.365. ibid.
¶Perperam aliquid agere quid ſit.nu.109. 433
¶Perſona exempta,exempta eſſe & res perſonę acceſſoriæ.nu.352. 184
perſonæ habilitas conſideratur ab initio, cum de acquirenda agitur.nu.15. 475
¶Perſonale eſt facultas cædendi lapidem, & ingrediendi fundum.nu.116. 131
¶Perſonalia ob extenſionem effici realia.nu.119. ibi.
perſonalia non tranfeunt in ſucceſſorem ſingularem. nu.115. 131
¶Peſtis inter caſus fortuitos enumeratur.nu.24. 396
peſtis grauiſſima anni 1350.nu.25. ibi.
peſtis iuſtam præſtat cauſam vt inquilinus poſſit è domo reluctante domino migrare.nu.100. 388
¶Petitio in quauis cauſa etiam ſummarie tractanda neceſſaria eſt.nu.243. 442
petitionis actoris formam ſpectandam eſſe in agendi modo.nu.210. 296
petitionẽ hæreditatis in multis differre ab interdicto quorum bonorum.nu.3. 4
petitionem hæreditatis plenas probationes requirere. nu.5. 4
petitionum ſubordinata & conditionalis propoſitio. nu.540. 90
¶Petitorium & poſſeſſorium duo iudicij genera. nu. 7. 266
¶Petitorium iudicium quod.n.8. ibid.
petitorium iudicium propriè dicitur, cum in rem eſt actio.nu.9. ibid.
petitorium cum poſſeſſorio adipiſcendæ cumulari nõ poſſe ex æquitate, cum ſuper petitorio eſt ferenda abſolutoria.nu.526. 88
petitorium cum poſſeſſorio adipiſcendæ cumulari,cũ ſuper petitorio ferri debet ſententia pro reo, qui ſe dominum probauit.nu.527. ibid.
petitorium cum poſſeſſorio adipiſcendæ non cumulatur eodem tempore,ratione eiuſdem rei, ſi vnus vnum,alter alterum proponit.nu.548. 90
petitoriũ cum poſſeſſorio adipiſcendæ diuerſis reſpectibus ab actore & reo cumulari poſſe.nu.543. ibi.
petitorium & poſſeſſorium adipiſcendæ ab eodẽ hærede ſimul proponi poteſt.nu.538. 89
petitorium cum poſſeſſorio cumulatur, cum poſſeſſio dicitur deperdita poſt litem conteſtatam. num. 530. 197
petitorium & poſſeſſorium vt iudicia diuerſa,nõ contraria ſunt inter ſe.nu.252. 443
petitorium non cumulari in remedio ex iudicis officio.nu.30. 261
petitorium abſorbet,poſſeſſorium.nu.367. 451
petitorium iudicium & poſſeſſorium, quando motũ dicatur. nu.11. 267
petitoriũ ex codicillis, vel omnino ab inteſtatato cumulari non poſſe cum remedio.l.vlt.C.de edi. diui Adr.515. 87
petitorium ex teſtamento cumulari cum poſſeſſorio ex l.vlt.C.de ed.diui Adr.ante cauſæ concluſionem propoſito.nu.517. ibid.
petitorium,& poſſeſſorium adipiſcẽdę non repugnãt, ob id cumulari poſſunt.nu.518. 88
petitorium cũ poſſeſſorio cumulari poſſe in interdicto,de itinere actuq; priuato.nu.92. 237
petitorium intentatum omitti an poſſit,&ad remedium reintegrandæ reuerti.nu.381. 452
petitorium dicitur motum ſi terrenum reſtitui petatur.nu.19. 268
petitorij iudicij extrema quæ.nu.20. ibi.
petitorij pendentia non impedit poſſeſſorij executionem.nu.850. 226

Universidad de Deusto
Biblioteca

petitorio iudicio quid petatur.nu.524. 88
petitorio ab vno proposito & possessorio retinendæ ab altero quomodo procedatur.nu.532. 197
¶Petrus Stella,l.repetitio.nu.53. de condictione indebiti.declaratut.nu.8. 320
Petri Rebuffi lapsus.nu.101. 406
Petri Lorioti conciliatio ad l.si nauis.4.vlt. de rei vendicatione,& l.domum. C. eo. dubia & non parum diuinatiua. nu.419. 317
¶Pignus Prætorium in multis differre à iudiciali.nu. 230. 177
pignus prætorium non differre à iudiciali.nu.231. ibi.
pignus conuentionale quod. nu.16. 396
pignus prætorium quod.nu.17. ibid.
pignus iudiciale quod.nu.18. ibid.
pignus legale quod.nu.19. ibid.
pignus legale non possidet creditor.nu.20. 396
pignus iudiciale cedit insolutum creditori dominusq; is efficitur,si ei concedatur.nu.21. ib.
pignus re non translata,non dicitur propriè.nu.50. 127
¶Pignoratitiam actionem non cõcedi nisi re tradita. nu.49. 27
pignoris sola detentatio cum est apud creditorem cessat pœna. l. si quis in tantam. C. vnde vi. contra debitorem occupantem.nu.203. 366
pignoris ius in rem est.nu.114. 131
¶Plagæ prima correpta quid.nu.383. 379
¶Plagiarius vnde dictus.nu.382. ibi.
¶Plena proprietas quæ.nu.9. 399
pleno iure possidere quid.nu.8. ibid.
¶Plumbare quid sit.nu.518. 463
¶Pœna legalis quando ob rei principalis consecutionem dicatur remissa.nu.148. 362
pœna cum delicto commensuranda est.nu.39. 326
pœna duplici plecti quis non debet.uu.43. 327
pœna caducitatis à domino emphyteutæ, qui debito tempore non soluit,ob canonis solutionẽ sine protestatione receptam,remissa.nu.152. 363
pœna iuris communis si à statuto augetur, vel minuatur illa pœna statuti dicitur noua pœna & attendenda,obseruandaq;.nu.393. 380
pœna l.si quis in tãtam.C.vnde vi.cum pœna.l. extat. ff.quod met.causa.concurrit aliquando,sed vnius electione altera cessat.nu.205. 366
pœna non dicitur remissa ob receptionem principalis debiti,si protestetur creditor,saluum sibi fore ius pœnæ.nu.158. 363
pœna contra violentum occupatorem an superfit restituta possessione deiecto.nu.314. 373
pœna multiplex quandoq; à lege delinquenti imponitur.nu.345. 376
pœna legis antiquæ cum per nouam abrogatur, clarè à legislatoribus solet exprimi.nu.363. 378
pœnæ excessiuæ vbi sunt, vna alteram tollit. numer. 392. 380
pœnæ remissio in dubio non dicitur facta.numer. fol. 143. 362
pœnæ incompatibiles vbi imponuntur per nouã constitutionem,antiqua abrogatur.nu.nu.390. 380
¶Pontifici Max.obediendum nõ esse,si inde oriri potest scandalum.nu.321. 308
Pontificem ob hæresim deponi posse.nu.339. 309
¶Porticus dicitur domui coniunctus.nu.148. 36
porticus ac domus securitatem tribuit.nu.149. ibi.
¶Possessio rei feudalis cùm proprietati administretur à natura proprietatis non differt.nu.379. 186
possessio pignoris rei mobilis transit in creditorem. n. 26. 25
possessio taciti pignoris ob clausulam constituti in creditorem transit.nu.27. 25
possessio translata ex contractu cum minore gesto,cõdictione indebiti recuperatur.nu.4. 320
possessio ex contractu inutili quomodo transferatur. nu.5. 321
possessio vacua si ex secundo occupatore in primum pueniat, primo loco spoliato cõceditur ante alterũ restitutio.nu.60. 404
possessio beneficij cum sola signatura adipisci non potest.nu.37. 340
possessio ab alio occupata non potest ingredi etiã concedente statuto.nu.23. 139
possessio seu quasi iurium ecclesiæ traditione clauium ecclesiæ probatur.nu.584. 202
possessio patris ad quid continuet in filium. numer. 82. 58
possessio naturalis an sit penes creditorem ob clausulam precarij.nu.45. 412
possessio translata ex constituto dicitur vera. numer. 403. 315
possessio seu quasi incorporalium est ipsa patientia. n. 33. 234
possessio vacans,quæ rectè dicatur.nu.4. 399
possessio ciuilis decennio perditur.nu.25. 337
possessio semiplena quæ. nu.10. 399
possessio vacare an dicatur si antiquus possessor ciuiliter adhuc possidet.nu.11. ibi.
possessio,cui ius aduersatur,nõ releuat ab onere probandi.nu.25. 260
possessio vacans an vitiosa possit effici, ita vt furtiua, vel vi possessa dici possit.nu.21. 400
possessio titulata antiquiori titulo cæteris parib. præfertur in iudicio Vti possidetis.nu.736. 216
possessio ciuilissima remedium adipiscendæ parit. nu. 367. 78
possessio defuncti ex statuti dispositione continuat in filiam per masculos exclusam.nu.323. 76
possessio à furioso occupata antiquo possessori ante omnia debet restitui.nu.95. 359
possessio seu quasi in incorporalibus estyfus cũ patientia.nu.147. 171
possessio cum proprietate nihil habet commune, ibi declaratur.nu.218. 440
possessio rei legatæ nõ transit in legatarium à die mortis testatoris vt transit dominium.nu.214. 367
possessio plena quæ.nu.7. 399
possessio cui restitui debeat, an primo,qui vacuã possessionem iam ingressus vacuam reliquit, vel ei qui vltimo loco vacuam amisit.nu.56. 403
possessio naturam contractus sapit.n.627. 206
possessio locatoris probanda est illius temporis, quo facta est locatio,si agitur remedio.l.non ab re.C.vn de vi.nu.34. 393
possessio cum vitio in possessorem peruenisse debuit,vt actioni triticariæ locus deinde sit. numer. 5. 321
possessio rei mobilis vacare potest,vt possessio rei immobilis.nu.16. 400
possessio rerum spiritualium non acquiritur, nisi ex inuestitura ab eo qui potestatem habet concessa. n. 222. 441
possessio quibus probationibus possit probari.nume. 560. 200
possessio qualis qualis ineat in hæreditate iacenti. nu. 41. 402
possessio pignoris tacitè sine aliqua traditione vera vel ficta in creditorem non transit. numer. 29. fol. 26
possessio in interdicto retinendæ colorari potest per titu li deductionem.nu.360. 310
possessio tempore litis contestãdæ in iudicio Vti possidetis probari debet,etiamsi verè lis non esset contestanda.nu.558. 200
possessio cum ex petitorio iudicio restituitur, iudicis officio dicitur restitui. nu.525. 88
possessio & quasi possessio probandi onus in aduersarium reijciunt.nu.43.385.& 365. 451
possessio domus sola inhabitatione probatur. nume. 562 201

possessio magis recẽs præsumitur clãdestina.n.726. 215
possessio antiqua an vnius testimonio sufficiat probare cum reintegrandæ remedio agitur.nu.410. 455
possessionẽ in omnib.causis possessorijs an vnius testimonio sufficiat probari.nu.411. 455.
possessio per solam famam probatur,cum reintegrandæ remedio agitur.nu.412. 455
possessio vnius testimonio probatur, cum de summarijssimo possessorio agitur.nu.413. ibid.
possessio vitiosa non iudicatur ex parte hæredis, sed defuncti.nu.832. 224
possessionem seu quasi considerari in iure præsentãdi. nu.132. 170
possessio rei emphyteuticæ ita continuat in hæredem ex statuti dispositione,vt possessio alterius rei. nu. 386. 79
possessio per negligentiam decem annorum perditur. nu.426. 456
possessio rerum ecclesiæ solum spacio annorũ. 40. tollitur.nu.427. ibi.
possessio castri non mutatur, mutata castri possidentis persona.nu.826. 224
possessio sequestrari an debeat quando ignoratur quis iustius possideat in iudicio Vti possidetis. numer. 742. 217
possessio singulorum à defuncto possessorum, apprehendi debet ab hærede.nu.799. 108
possessio capi an possit ab hærede cum est dubium, an sit plena vel vacua.nu.25. 139
possessio in beneficialibus sine iure aliquo haberi potest.nu.450. 457
possessio ex actu nullo transfertur.nu.448. ib.
possessio quomodo restituatur in iudicio Vti possidetis.nu.864. 227
possessio titulata cæteris paribus præfertur in iudicio Vti possidetis.nu.733. 216
possessio seu quasi seruitutis itineris quam vtilitatem tribuat.nu.51. 235
possessio præsumitur apprehensã ex titulo præambulo.nu.171. 136
possessio ciuilissima statum quendam habet. numer. 366. 78
possessionis solus ingressus detentionem tãtum acquirit. nu.156. 135
possessionis qualitas an sit exprimenda in libello dato in remedio Vti possidetis.nu.457. 192
possessionis qualitas exprimenda est in libello, cùm interest aduersarij,scire pro qua turbatione agatur. nu.458. 192
possessionis beneficialis quęstio quomodo dirimi possit.nu.772. 219
possessionis maximum est commodum. numer. 409. fol. 454
possessionis restitutio qualis sit,lata sentẽtia super petitorio & possessorio retinendæ.nu.810. 222
possessionis beneficij adoptio ex iudicis officio quib. probationibus probari possit.n.55. 142
possessionis adipiscendæ,non retinendæ ratio spectanda est.nu.20. 475
possessionis causam esse præambulam causæ proprietatis.nu.383. 186
possessionis adipiscendæ remedium vnde. nu.1. 1
possessionis continuationem præsumi.nu.207. 296
possessionis causa & proprietatis connexa est. numer. 219. 441
possessionem probari instrumento missionis. nume. 575. 202
possessionem vsu rei probari.nu.576. ibid.
possessionem mobilium probari,traditione,vel retentione clauium.nu.577. ib.
possessionem antiquiorem probans in iudicio, Vti possidetis obtinet,etiam si aduersarius probet titulum antiquiorem.nu.727. 215
possessionem antiquiorem probans in remedio, Vti possidetis obtinet, etiamsi aduersarius probat iuniorem titulatum.nu.728. ibid.
possessionem qui ex pacto potest sua auctoritate ingredi,non sibi præiudicat adeundo iudicem. num. 428. 81
possessionem antiquam probare sufficit in causa spoliationis,etiamsi statutum veram exigat probationem.nu.398. 454
possessionem immobilium probari ex sola insistentia. nu.561. 201
possessionem solum prodesse in absoluendo. numer. 796. 108
possessionem rei feudalis non mutare naturam à proprietate ipsa feudi. nu.380. 186
possessionem antiquam non sufficit probare in beneficialibus.nu.407. 454
possessionem iniustam spoliatori non prodesse.nume. 797. 22
possessionem antiquã probare sufficit & allegare possessionem tempore spoliationis,cum remedio reintegrandæ agitur.nu.386. 453
possessionem aduersarium facere.nu.499. 86
possessionem nõ probat inuestitura, vel locationis instrumentum.nu.571. 202
possessionẽ releuare ab onere probandi. nu.794. 108
possessionem etiam vitiosam adeptus ante mortem testatoris legitimus contradictor est ad impediendam licentiam de mittendo in possessionem.nume. 596. 94
possessionem probari ex agrorum cultura.nu.563. 201
possessionẽ fructuum perceptione probari.nu.564. ib.
possessionem vacãtem prætore auctore hæres ingredi potest.nu.26. 139
possessionem ab altero occupatã prætore auctore nõ ingreditur hæres.nu.27. ibi.
possessionem iuris improbi nullam esse.nu.157. 171
possessionem mobilium esse propriè possessionem.nu. 10. 152
possessionem antiquiorem probãs in iudicio Vti possidetis,cæteris paribus obtinet.nu.725. 215
possessionem longissimã ius acquirere possessori, quo aduersus verum titulatum possit se defendere.nu. 301. 306
possessionem nihil commune cum dominio habere.n. 364. 311
possessionem transire ipso iure ex dispositione statuti,specialis fauor est.nu.345. 77
possessionem confirmans spoliare non dicitur. nume. 355. 310
possessionem seu quasi beneficij colorari confessione aduersarij.nu.596. 203
possessionem vacantem occupare is potest sua sponte qui titulum habet.nu.183. 66
possessionem incorporalium probari instrumento iuratæ fidelitatis.nu.579. 202
possessionem incorporalium probat instrumẽtum liberationis à fidelitate.nu. 580. ibid.
possessionem seu quasi iurisdictionis probari ex onerum præstatione.nu.581. ibi.
possessionem ingrediẽs præsumitur omni meliori modo ingredi.nu.432. 82
possessionem acquirere sibi an debeat spoliator, vt locus sit constitutio.l.si quis in tantam.C. vnde vi.n. 226. 368
possessionem sua auctoritate ingressus, cum potuerit, petere potest se in ea confirmari.nu.350. 77
possessionẽ probari ex perceptione pẽsionis.n.567. 201
possessionem probat collectæ solutio.nu.568. ibi.
possessionem probat clauium traditio.nu.569. ibi.
possessionem adipisci & recuperare,pugnantia sunt.n. 505. 86
possessionem melioribus rationibus probans cæteris paribus,obtinet in iudicio possessorio Vti possidetis.nu.718 214

Universidad de Deusto
Biblioteca

possessionem qui suo facto in omittendo amisit, remedio reintegrandæ adhuc iuuatur.nu.97. 432
possessionem vacuam qui tradere tenetur, quomodo eam tradet.nu.5. 399
possessionem vacuam non tradit, qui minus tutã trãsfert.nu.6. ibid.
possessionem seu quasi iurisdictionis fama probari in antiquis.nu.583. 202
possessionem occantem occupare potest, qui à defuncto titulum habet.nu.589. 94
possessionem probare nõ sufficit in interdicto, de itinere actuq; priuato, ex secundo capite.n.4. 232
possessionem antiquiorem probans in interdicto, Vti possidetis, non præfertur nouo possessori titulato. nu.89. 430
possessionem sua negligentia perdens, quomodo remedio reintegrandæ, & quando restituatur. num. 100. 432
possessionem maximè controuersam nemini adiudicari.nu.770. 219
possessionem auocari per Seruianã actionem vel quasi.nu.30. 26
possessionem adipisci quid. nu.10. 1
possessionem vitiosam non prodesse.n.603. 95
possessionem seu quasi iurisdictionis ex nominatione probari.nu.587. 203
possessione antiquiori probata noua præsumitur clandestina.nu.69. 428
possessione amissa quomodo indebitè eam soluẽti consultum deinde fit.nu.12. 320
possessione sua priuari nemo debet sine iudiciali cognitione.nu.111. 288
possessione antiquiori probata, noua præsumitur clandestina.nu.384. 453
possessione vnius rei apprehensa, non censetur apprehensa possessio alterius.nu.282. 180
possessione naturali translata, transfertur & ciuilis & inibi declaratur.nu.43. 411
¶Possedisse maiori parte anni in interdicto, Vtrubi, quid fit.nu.13. 152
¶Possessor malæ fidei an remed.l.fi coloni.C.de agric. & cens.lib.11.experiri possit.nu.21. 384
possessor possessione adepta quid agat cum timet potentiam aduersarij.nu.32. 140
possessor titulatus vitiosam possessionem habere, potest.nu.729. 215
possessor titulatus iunior præfertur antiquiori sine titulo in beneficialibus.nu.730. ibi.
possessor cum titulo & bona fide, præscriptionis exceptionem obijcere poterit contra agentem remedio reintegrandæ & quanti temporis.nu.425. 456
possessor qui ex interuallo è manib. occupatoris possessionem recuperauit, an hoc remedio l. fi quis in tantam.C.vnde vi.contra occupatorem illum vtatur.nu.166. 363
possessor dicitur effectus, qui pleno iure missus est in possessionem etiam ex primo decreto.nu.196. 174
possessor suspicans se posse repelli, si ad possessionem non accesit, vt spoliatus dici an possit.nu.139. 362
possessor extraneus dum ignoranter emit, culpa non caret.nu.61. 28
possessor ex constituto si à constitutario non admittitur spoliari dicitur.nu.405. 315
possessor ciuilissimus lite pendente in ea defenditur, iudicis officio.nu.16. 260
possessor ciuilis non defenditur, iudicis officio, contra naturaliter possidentem lite pendente. numer. 17. ibid.
possessor clandestinus expelli incontinenti à possessore potest.nu.29. 165
possessor tertius cum remedio.l.vlt.C. de prætor. pig. conuenitur an necessaria sit debitoris excussio.nu. 4. 395
possessor antiquior præfertur.nu.389. 453
possessor etiam iniustus sine citatione à sua possessione non est amouendus.nu.448. 83
possessor quando possessione per sequestrum non priuetur.nu.88. 168
possessor & dominus differt à simplici possessore. nu. 5. 163
possessor bonæ fidei recuperans seruum vel colonum sibi ablatum, qua actione experiatur.nu.31. 384
possessor ciuilis fructus suos facit.nu.25. 165
possessor reuertens ad suam possessionem, & non admissus, vti an possit beneficio.l.si quis in tantam.C. vnde vi.nu.135. 362
possessor antiquus passus contra se sententiam non dicitur aliquid innouare, dum suam possessionẽ continuat.nu.49. 484
possessor debet esse bonæfidei vt præscribat in casu tituli.C.si aduersus creditorem.nu.72. 414
possessor primus simul & dominus si cum solo possessore concurrant præfertur primus, vt ei restituatur possessio.nu.59. 403
possessor titulum melius probans, cæteris parib. obtinet in iudicio Vti possidetis.nu.738. 216
possessor ciuilis possessorem naturalem expellendo an incidat in pœnam.l.si quis in tantam.C.vnde vi. nu.194. 366
possessor pacificus non potest dici, qui habet titulum falsum.nu.18. 147
possessor quis sit perquirendus, vt possit citari, cum mitti in possessionem petitur.nu.103. 347
possessor antiquus contra nouum sine titulo, malæ fidei exceptionem obijcere potest. nu. 68. 404
possessor rei suæ conuentus vt spoliator, se tueri non potest, si cum vitio possessionem est adeptus.nume. 482. 461
possessor sine citatione amoueri non debet.nu.22. 139
possessoris causam in paritate potiorem esse. num.795. fol. 108
possessori, vel domino an concedatur remediũ. l. vlti. C.de acquir.possess. si quis occupauit possessionem quam deseruit colonus animo non reuertendi. nu. 49. 412
possessor antiquus si negligat apprehẽdere naturalem possessionem à colono desertam, & ab alio occupatam, an eã perdat, nec remedio l.vlt.C.de acq. poss. recuperare possit. nu.50. ibi.
possessori tantum non proprietario nec detentori cõceditur remedium ex l.si quis in tãtam. C. vnde vi. contra extraneum occupatorem. nu.196. 366
possessori cui iuris præsumptio aduersatur reddi, iudicis officium, retinendæ.nu.21. 260
possessori deiecto, qui alterius nomine possidet actio non datur, sed vero possessori cuius possidebatur nomine.nu.298. 372
possessori, cui vehemẽs iuris præsumptio aduersatur, non reddi iudicis officium pro retinenda possessione.nu.24. 260
possessorem ciuilem turbat qui naturalem non restituit. nu.27. 165
possessorem clandestinum prætor non tuetur. nume. 28. ibid.
possessorem beneficij de cuius non iure constat, posse dare obiectus contra aduersarium, vt eum à sua intentione depellat.nu.695. 212
possessorem mediatum remedio.l.inuasor.C.vnde vi, non coueniri. nu.27. 337
possessorem constituendo procuratorem ad renuntiandum statim possessionem perdere.nu.274. 303
¶Possessoriæ causæ omnes summariæ tractandę sunt. nu.238. 442
¶Possessorium sine petitorio aliquando dari. num. 71. 236
possessorio adipiscendæ prius proposito, ab eodem cumulari potest petitorium.nu.537. 89
possessorium recuperandæ posse cumulari cum iudicio criminali ex l.Iulia de vi.nu.520. 88
possessorium iudicium quid, & quando.nu.10. 267
possessorium cum petitorio concurrere in incorporalibus.nu.93. 237
possessorium adipiscendæ cum petitorio cumulari. n. 160. 372
possessorium summarijssimum quod.num.10.164.&4. 259
possessorium iudicium summarium & plenarium.nu. 24. 268
possessorium retinendæ respectu diuersę possessionis posse ab eodem actore cumulari cum petitorio.nu. 522. 196
possessorium retinendæ cum petitorio diuersis respectibus à diuersis cumulari.nu.536. 198
possessorium retinendæ ab actore cum iam proposito petitorio non cumulari.nu.512. 195
possessorium retinendæ cum petitorio ab eodẽ actore in eodem libello cumulari an possit.nu.531. 197
possessorium iudicium momentaneum ad agendum alias inhabiles admittit.nu.33. 333
possessorium retinendæ cum petitorio prius proposito, ex rescripto principis simul cumulari & tractari non potest.nu.515. 196
possessorium retinendæ prius propositum, non admittit cumulationem petitorij ab eodem actore. n. 526. 196
possessorium retinendæ prius propositum ab actore respectu diuersæ possessionis cum petitorio cumulatur.nu.527. 197
possessorium adipiscendæ cumulari an possit cum petitorio, lite adhuc non contestata super petitorio. nu.544. 90
possessorium adipiscendæ cumulari cum petitorio lite super eo cõtestata, si agens petiterio iam asseruit, se non possidere.nu.545. ibi.
possessorium retinendæ ratione possessionis deinde quæsitæ, posse ab eodem actore cumulari cum petitorio.nu.524. 196
possessorium retinendæ cumulari posse cum petitorio ab eodem actore possidente per alium. numer. 525. ibid.
possessorium retinendæ cum concurrit cum illo recuperandæ, prius pronunciatur super illo retinendæ, de quo constat prius.nu.789. 220
possessoriũ recuperandæ prius diffinitur, si prius constat de spolio, quàm de turbatione in illo retinẽdæ. nu.790. ibi.
possessorium petitorio mixtum dici, cùm actor & reus contendunt esse hæredes, vt in possessionem mittantur ex l.vlti. C.de edicto diui Adr. tollen.nume. 858. 113
possessorium retinendæ ex partium consensu cum petitorio ab eodem actore cumulari non posse.nume. 518. 196
possessorium retinẽdæ mixtum ab eodem actore cum petitorio cumulari non posse.nu.519. ibid.
possessorium retinendæ ab vno & petitorium ab altero, diuersis respectibus cumulari posse. numer. 533. pag. 197
possessorium retinẽdæ cumulatur cum petitorio, cum actor asserit solum se turbari. nu. 534. 198
possessorium adipiscendæ quod.nu.34. 369
possessorium retinendæ quod.nu.35. ibi.
possessorium recuperandæ quod.nu.36. ibi.
possessorium retinendæ cum petitorio, cum vter asserit, se possessionem & dominum, non cumulatur.n. 538. 198
possessorium retinendæ cum petitorio cumulatur, cũ agitur de re incorporali.nu.539. ibid.
possessorium retinendæ cumulari posse cum petitorio, cum possessorio petitorium fomentum tributt.nu.543. 199
possessorium momentaneum quod.nu.32. 269
possessorij renunciatione liti solum censeri renunciatum.nu.546. 199
possessorij causa cum fructuũ restitutione nõ dicitur mixta petitorij & possessorij.nu.872.. 114
possessorij recuperandæ extrema quæ.nu.21. 263
possessorij Retinendæ extrema quæ.nu.22. ibi.
possessorij Adipiscendæ extrema quæ.nu.23. ibi.
possessorij causa ratione ordinis ante causam petitorij tractanda est.nu.366. 451
possessorij & petitorij causa cognosci potest ab eodem delegato si rescriptum sit generale.nu.369. ibi.
possessorij & petitorij causa tractari simul ab eodem iudice potest partibus consentientibus, numero. nu.370. ibi.
possessoria reiecta causa petitorij à principe committi potest.nu.371. ibi.
possessorij reintegrandæ & petitorij causa ex rescripto simul commissa, an iudex ad libitum possit, super solo possessorio procedere.nu.363. 450
possessorij causa necessarium antecedens ad causam petitorij.nu.364. 451
possessorio agens ex interdicto vti possidetis, si conetur reus probare dominium, quid contra deduci et probari debeat.nu.144. 291
possessorio prius proposito cumulari potest petitoriũ diuersis respectibus.nu.546. 90
possessorio prius ab vno proposito, petitorium ab altero ratione eiusdem rei cumulari non potest. nu. 547. ibi.
possessorio retinendæ prius ab vno proposito, & altero postea petitorio, prius possessorium discutitur. nu.535. 198
possessorio retinendæ renuntiasse an dicatur reus, qui petitorium proposuit.nu.545. 199
¶Possidens vi, clam, vel precario, non habet remediũ Vti possidetis.nu.19. 164
possidens ante litem contestatam præsumitur etiã possidere tempore litis contestatæ.nu.557. 200
possidens per annum apud Gallos defenditur contra agentem, vt spoliatum.nu.432. 456
possidens diu post renunciationem dominij à se factã restituitur, si spoliari contingat.nu.299. 306
possidens in loco si turbatur in itinere, coram iudice illius loci vbi turbatur experitur, iudicio retinendæ.nu.320. 183
possidens olim mobilia non præsumitur hodie possidere.nu.406. 454
possidens pro alio, non iuuatur interdicto, vti possidetis.nu.20. 164
possidere is creditor dicitur, qui fructus consequitur. nu.178. 172
possidenti naturaliter reddi, iudicis officium, vt lite pendente in ea tueatur.nu.15. 260
possidere commodum magnum.nu.2. 144
possidere hodie præsumitur, qui & olim, & inibi vna interpretum restrictione reiecta.nu.387. 453
possidere plus est à se quàm precario à se.n.21. 164
possidere & dolo desisse possidere paria sunt. numer. 64. 8
possidere desiens dolo res fideicom. subiecta restituere tamen tenetur.nu.65. 8
possidere melius est quam in personam agere. numer. 41. 130
possidere seu in possessione esse, quæstio facti est. num. 745. 217
¶Prædo ante omnia restituatur.nu.109. 287
prædo notorius an ante omnia restituatur.numer.113. fol. ibi.
prædo spoliatus ab eo qui nullum ius in re habet ante omnia restituitur.nu.130. 290
prædo in beneficialibus an ante omnia restituatur.nu. 131. ibi.
prædo strictè, largè & largissimè quis dicatur.nu.100. fol. 287

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Preiudicium quid.nu.37. 383
¶Præiudicialis actio quæ.nu.36. ibi.
¶Prælatus ob ſuam occupationem etiam eccleſiæ nomine dum viuit,commodum poſſeſſionis amittit. nu.120. 361
prælatus rem eccleſiæ inuadendo non efficit, vt eccleſia incidat in pœnam.l ſi quis in tantam.C.vnde vi. nu.250. 300
prælatus qui ob inſtitutionem fructus ſuos facit, reſtituere tenetur,ſi ſcit ſe propter demerita beneficio eſſe priuandum.nu.636. 472
prælatus Abbas,& monachus, ac tutor, occupando per vim ſuorum principalium nomine poſſeſſionẽ alienam,an faciant eos incidere in pœnam.l. ſi quis in tantam.C.vnde vi.nu.101. 359
prælatus occupans bona ſui anteceſſoris à pœna turbatæ poſſeſſionis excuſatur.nu.649. 208
prelatus per ſuam negligentiam non amittit poſſeſſionem quin eccleſia reintegrari ad eam poſſit. numer. 101. 432
prælatus cum toto capitulo eccleſiæ detrimentum afferre poteſt,ſi alienam occupet poſſeſſionem. num. 104. 360
prælatus & capitulum ſine legitima cauſa eccleſię prę-iudicare non poſſunt.nu.105. ibid.
prælatus bonorum eccleſiæ adminiſtrator non dominus eſt.nu.106. ibid.
prælatus præſumitur poſſidere bona nomine eccleſię, non proprio.nu.132. 361
prælatus occupando per vim ſuo nomine alienam poſſeſſionem,amittit commodum propriæ. nume. 118. 360
prælati ſucceſſor occupando à prędeceſſore relicta,nõ incidit in pœnam.l.ſi quis in tantam.C.vnde vi.nu. 133. 361
prælati tranſactio de re eccleſiæ non valet.nu.109. 360
¶Præſcriptio immemorialis temporis, ob malamfidem non currit iure Pontificio impediente.numer. 417. 455
præſcriptio cum bonafide , vel cum mala præſumpta tamen ſpacio.30.annorum currit,ideoq; poſſeſſor eam obijcere poterit agente remedio reintegrandæ.nu.418. ibid.
præſcriptio à iure Pontificio non impeditur, cum lex ciuilis certis perſonis ad certum tempus vſque & & non vltra actionem tribuit.nu.189. 439
præſcriptio & conſuetudo tantùm de potentia habẽt quantum de vſu.nu.63. 236
præſcriptio etiam aduerſus hæreditatem iacentẽ procedit.nu.47. 402
præſcriptio & conſuetudo extenditur ex æquitate. n. 65. ibid.
præſcriptio quanti temporis impediat remedium.l. vlt.C.de ed.diui Adr.nu.773. 106
pręſcriptio centenaria ſola currit contra bona camerę principis.nu.428. 456
præſcriptio quanti tẽporis obijci an poſſit cõtra agentem remedio quorum bonorum,& ibi quando obijci poſſit.nu.101. 11
præſcriptio tricennalis impedit remedium.l.vlt. C.de ed.diui Adr.nu.778. 107
præſcriptio quanti temporis ſit ad tollendũ remediũ quorum bonorum.nu.56. 7
præſcriptiõis exceptio obijci an poſſit in remedio Vti poſſidetis.nu.706. 213
præſcriptionis exceptio obijci an poſſit contra agentẽ remedio reintegrandæ.nu.415. 455
pręſcriptionis exceptionem obijcere nõ poteſt ſpoliator primus cum malafide poſſidet.nu.416. 455
præſcriptionis exceptio in iudicio Vti poſſidetis cauſæ beneficiariæ etiam vltra annum obijci poteſt. n. 710. 214
præſcriptionis exceptio quam ob cauſam obijciatur ſpoliato agenti.nu.423. 456
pręſcriptionis exceptio impedit remedium.l.vlt.C.de ed.diui Adr.nu.768. 106
præſcriptionis exceptio eſt litis finitæ.nu.769. ibi.
præſcriptionis exceptio ad proceſſum debet allegari, vt impediat remedium.l.vlt.C.de ed.diui Adr. nu. 770. ibi.
præſcriptionis exceptio non liquida, non impedit remedium.l.vlt.C.de ed.diui Adr.nu.771. ib.
præſcriptionem triennalem impedire remedium.l.vl. C.de ed.diui Adr.nu.774. 106
præſcriptionem decennalem impedire remediũ. l.vlt. C.de ed.diui Adr.nu.775. ib.
præſcriptionem quadricennalem impedire remediũ. l.vlt.C.de ed.diui Adr.nu.779. 107
præſcriptionem ſtrictæ interpretationis eſſe. numer. 58. 236
præſcriptione decennali & vicennali vtile dominium quæri.nu.776. 106
præſcriptione tolli remedium.l.vlt.C.de ed.diui Adr. nu.55. 7
præſcriptione ſemel ex malafide interrupta,nõ reconualeſcit per bonam fidem.nu.87. 237
præſcriptione perfecta,malafides ſuperueniens nõ nocet.nu.84. ibid.
præſcriptione quæſita ſine cauſa à Principe non poſſe auferri.nu.64. 344
præſcribens ſine titulo,quanto tempore præſcribat.n. 58. 7
præſcribens ſi præſcriptione perfecta cognouit ſe malafide præſcripſiſſe,non tamen reſtituere tenetur. n. 17. 475
¶Præſcripſiſſe ius colligendi pedagium non dicitur, qui certis de rebus collegit.nu.59. 236
præſcripta iuriſdictionis parte ad totam non extenditur.nu.61. ib.
¶Præſens deiectus ſi abeſſe incipiat, an ſeruorum miniſterio recuperare poſſeſſionem poſſit.nu.51. 335
¶Præſentatus à poſſeſſore manifeſtè iniuſto, nõ præfertur præſentato domino.nu.120. 288
¶Præſumi vſum iure ſeruitutis cùm non conſtat quo iure itinere vſus quis ſit. nu.19. 233
præſumitur in dubio pro venientib. ab inteſtato. nu. 784. 107
præſumitur quis talis qualis reperitur.nu.687. 101
præſumitur ex longo vſu iure impoſitam fuiſſe ſeruitutem.nu.44. 234
præſumitur in lite perſeueraṽtẽ ſine iuſta cauſa à principio,malam cauſam fouiſſe.nu.659. 208
præſumpta poſſeſſio à noua naturali tollitur. numer. 390. 453
¶Præſumptio transfert probãdi onus in aduerſariũ. nu.6. 340
præſumptio fortior eſt quæ naſcitur ex quaſi poſſeſſione,quàm illa quæ eſt, quod res omnis ſit libera. n. 53. 235
præſumptio vna alteram infirmiorem tollit.n.353. 450
præſumptio quod libera res ſit, non præfertur quaſi poſſeſſioni ſeruitutis.nu.22. 260
præſumptio vna alteri efficaciori cedit.nu.99. 432
præſumptio q; res libera ſit,quid operetur.nu.42. 234
præſumptionem pro iudice non eſſe, cum quid extra ſuam poteſtatem agit.nu.16. 340
¶præteritio vitiat teſtamentũ ſi à præterito allegatur. nu.733. 104
¶Prętoris familiam ſine inſignijs incedẽtem, qui percurit,excuſatur.nu.689. 101
prætoris forus ſcholaſtico eſt principalior foro Doctoris.nu.484. 85
prætori non licere mittere creditorem in poſſeſſionẽ ex primo decreto,vt poſſideat ſine magna cauſa,& ratione.201. 174
¶Praxis ad definiendũ iudiciũ Vti poſſidetis.n.298.181
praxis conſtitutionis.l.ſi quis in tantã.C.vnde vi.quæ ſit.nu.313. 373

praxis

praxis mittendi in poſſeſſionem hæredem in remedio. l.vlt.C.de ed.diui Adr.nu.913. 117
praxis quæ ſit in remedio.l.conductores.C.locati,& l. non ab re.C.vnde vi.nu.30. 392
praxis qua vti debet minor, cum vult poſſeſſionẽ rei nulliter alienatæ recuperare.nu.191. 439
praxis & modus citandi poſſeſſores, cũ ſpoliatus vult ſententiam reſtitutionis exequi.nu.77. 345
praxis & forma obſeruanda in concedenda poſſeſſione beneficij.nu.61. 143
praxis poſſeſſorij ſummarij.nu.26. 268
¶Precarij clauſula in inſtrumento dotis reſtituendæ operatur, vt ſoluto matrimonio poſſit mulier bona hypothecata ſua auctoritate occupare. numer. 31. 410
precarij natura eſt,vt infiniatur ex concedentis volun tate.nu.44. 412
precario rem concedens poſſeſſionem apud ſe retinere poteſt.nu.40. 165
precario poſſidens naturalem poſſeſſionem habere dicitur.nu.56. 427
precario poſſidens tunc in poſſeſſione retinetur, cum à tertio,non cum à domino deijcitur.nu.58. 428
¶Pretium oſtendit emptionem.nu.22. ib.
pretium pro mercede accipi.nu.23. 229
pretium quando non eſt conueniens emptioni ab emptionis nomine recedimus.nu.24. ibi.
pretij vbi fit mentio,emptionem eſſe intelligimus. nu. 10. 228
¶Princeps poſſeſſionem tollere poteſt.nu.372. 451
princeps occupando caſtrum ſuæ defenſionis cauſa ſi ſequuta pace illud non poſſeſſori primo, ſed vero domino reſtituat, poſſeſſorem illum non dicitur ſpoliare.nu.67. 344
Princeps & Rex,qui Barones & vaſallos ſub ſe habẽt, non homines ipſorum Baronum & vaſallorum. n. 74. 386
principis beneplacitum leui cauſa iuſtificari. numer. 60. 344
principem ſecularem liberare poſſe oppreſſos violentia iudicis eccleſiaſtici.nu.356. 185
principem de ſubditorum bonis ad libitum diſponere non poſſe.nu.62. 344
principem adeundum eſſe in quæſtionibus perplexis. nu.775. 219
principem poſſe in gratioſis & beneficialibus cui vult gratificari.nu.776. ibi.
principem bonum & iuſtum præſumi,nec metum alicui velle inferre.nu.61. 344
Principem iudiciarium ordinem in procedendo non ſeruare.nu.57. 343
¶Principali conceſſo, quomodo conceſſum dicatur acceſſorium.nu.45. 334
¶Prior titulatus habet iudicis officium pro adipſcenda poſſeſſione beneficij.nu.42. 140
¶Priuatio in caſa.l.meminerint. C. vnde vi, non ipſo iure,ſed per ſententiam,inducitur.nu.82. 345
priuatio habitum præſupponit.nu.53. 403
¶Priuatus ipſo iure re, poſſidere non poſſe dicitur. n. 331. 369
¶Priuilegium dicitur priuare legem , & iuri communi detrahere.nu.24. 279
priuilegium tributum teſtamento militis intelligitur ſi de eo plenè conſtet.nu.174. 38
priuilegium facilius tollitur quam ius commune. nu. 860. 226
priuilegium aliquãdo eſt fortius ipſo iure communi. nu.861. ibid.
priuilegia etiam fauore agriculturæ multiplicari. nu. 13. 383
¶Priuilegiatus non priuilegiato tribuit priuilegium in inſeparabilibus & indiuiduis.nu.476. 312
¶Probari quando dicatur incontinẽti exceptio præſcriptionis,ad impediendum remedium.l.vlt.C.de edict.diui Adr.nu.772. 106
probari quomodo poſſit aliquem vſum eſſe ſeruitute itineris credens ſuo iure vſum.nu-18. 233
probari quomodo poſſit bona in quorum poſſeſſionẽ miſſus eſt hæres,eſſe bona defuncti teſtatoris. num. 921. 118
¶Probatio incontinenti ſuper dominio oblata,an impediat ſpoliatum ante omnia reſtitui.nu.239. 299
probatio quæ incontinenti fit, nunquam cenſetur excluſa cum excluduntur cæteræ.nu.240. ib.
probatio plena an ſemiplena ſufficiat in remedio.l.vl. C.de ed.diui Adr.nu.678. 100
probatio apparens quæ dicatur.nu.684. 101
probatio plena nõ requiritur in iudicio, de itinere ex primo capite.nu.118. 239
probatio quando dicatur offerri incontinenti in iudicio quorum bonorum.n.106. 11
probatio generalis non releuat.nu.358. 310
probatio clara in criminalibus exigitur.nu.394. 454
probatio efficacior eſt illa,cui lex adſtipulatur.nu.722. 214
probationem dubiam non releuare.nu.209. 296
probationem per confeſſionem admitti,etiam contra rem iudicatam.nu.220. 297
probationes iudici cauſæ faciendæ ſunt. numer. fol. 345. 449
probationes iudici exhibere non ſufficit.nu.657. 99
probationes quæ ſufficiant in probando factam eſſe miſſionem in poſſeſſionẽ in remedio.l.vlt.C. de ed. diui Adr.nu.914. 118
probationes meliores & validiores quæ in iudicio, Vti poſſidetis.nu.719. 214
probationes recipi poſſunt cõtra Iudicis aſſertionem. nu.356. 450
probationes recipi poſſunt contra iuratum aſſertionẽ damnum paſſi,iuxta ſtatuti diſpoſitionem . nume. 357. ibi.
probationes quæ neceſſariæ in officio,iudicis retinendæ poſſeſſionis.nu.34. 262
probationes in remedio reintegrandæ quales eſſe debeant.nu.408. 454
probationes ſuppleri non poſſe teſtibus in iudicijs requirentibus probationes apparentes & oculatas.n. 705. 102
probationes factæ in iudicio poſſeſſorio ſummariſſimo,an proſint in iudicio poſſeſſorio plenario. nu. 38. 262
probationes factæ in iudicio ſummario,non facere fidem in plenario.nu.120. 239
probationes in iudicio Vti poſſidetis,eſſe in vna dilatione faciendas.449. 191
probationes perfectè & plenè non efficiunt,iudicium non eſſe ſummarium.nu.176. 38
probationes quæ neceſſariæ ſint in remedio quorum bonorum.nu.96. 10
probationes de proprietate nõ prodeſſe in iudicio poſſeſſorio ſummariſſimo retinendæ.nu.36. 262
probanda quæ ſint in remed.quor.bon.nu. 97. 10
probanda quæ ſint in caſu remedij.l. conductores. C. loc.& l.non ab re.C.vnde vi.nu.31. 392
probationib. claris cum negat deferre Iudex quo vti debeat conſilio ne in ſyndicatu moleſtia poſſit affici.nu.342. 449
¶Procurator turbati domini nomine experiri poteſt interdicto Vti poſſidetis.nu.451. 191
procuratores à lege datos de iudicato ſoluendo ac defendendo non cauere.nu.29. 333
procuratorem citare non ſufficit,cum agitur de beneficij priuatione.nu.76. 344
¶Prodigus per vim alterius poſſeſſionẽ occupans punitur pœna.l.ſi quis in tantam.C.vnde vi.nu.96. 359
prodigus adulto æquiparatur.nu.97. ib.
prodigus ſi delinquit punitur.nu.99. 369
¶Prodigalitas in bonorum diſſipatione verſatur. nu. 98. ibid.

¶Proditorem notoriũ de facto principem posse priuare.nu.66. 344
¶Prohibens possidere ex causa excusatur.nu. 61. 149
prohibitionis causa cessante cessat etiam prohibitio. nu.198. 295
prohibitum cũ quid est, & illa sunt prohibita per quę ad illud peruenitur. nu.816. 109
¶Proiectum quid.nu.243. 178
¶Promercalis res quæ.nu.534. 464
¶Proprietatis capitula & positiones admitti in iudicio possessorio, vti possidetis.nu.735. 216
proprietatis quæstio vbi est, is actor est, qui non possidet.nu.6. 163
proprietatis causa ad se trahit causam possessionis.nu. 165. 254
proprietatem esse à possessione separatam.nu.76. 167
¶Proprium dici quod legis interpretatione venit.nu. 218. 69
¶Prosecuta declarant inlibello deducta.nu.177. 294
¶Protagoræ sophystæ & Euathli discipuli inexplicabilis contentio quomodo à iudicibus diffinita. nu. 749. 217
¶Protectum quid.nu.243. 178
protecta pars domus.nu.244. ibi.
¶Protestatio excusat à pœna turbatæ possessionis.nu. 651. 208
protestatio causam annexam habet.nu.929. 119
protestatio prohibitoria causam iustam continere debet.nu.930. ibid.
prouisio hominis cessare facit prouisionem legis. nu. 164. 363
¶Publicari seu fisco deferri possunt, quę in extraneos alienabilia sunt.nu.252. 370
¶Publiciana ob malamfidem agentis non impeditur. nu.12. 475
publiciana iure etiam Pontificio conceditur.nu.13.ib.
publiciana conueniri an possit, is successor ei qui successit, qui conueniri alias poterat.nu.75. 428
publicianam actionem hæres habet adita hæreditate & nondum possessione apprehensa.nu.601. 95
publicianam fideicommissario competere.n. 602. ib.
publicianam excludit, qui dominium habet.num.606 ibid.
¶Pupillus inuadens alterius possessionem non punitur pœna ordinaria.nu.49. 356
pupillus & minor ordinario remedio possunt conueniri, vt à se occupatam possessionem restituant. nu. 50. ibid.
pupillus in alium transferre non potest possessionem. nu.20. 123
pupillus, vel minor conuentus condictione.l. meminerint.C. vnde vi. an obijcere possit dominij exceptionem.nu.95. 346
pupillus vniuersitas, & similes tenẽtur restituere, quatenus ad eos ex administratorum facto peruenit. n. 115. 360
pupillus quomodo ex facto tutoris teneatur.n.76.150
pupillus & minor inuadens alterius possessionem an incidat in pœnam.l.si quis in tantam. C. vnde vi.n. 35. 356
pupillus ignorat, quod agit.nu.71. 150
pupillus doli capax conuenitur remedio ne vis fiat ei. nu.72. ibid.
pupillus doli capax adulti loco est.nu.73. ibi.
pupillũ sine tutoris auctoritate obligari in consequentiam.nu.73. 29
¶Purgare quid.nu.8. 255

Q

QVadriennium quod effecto maiori cõceditur, ad petendam restitutionem in integrum ratione minoris ætatis præteritæ, est vtile, ideo à die scientiæ tantum incipit currere.nu.115. 434
quadriennium ad petendum restitutionem in integrũ cõcessum, Papiæ incipit currere à die quo quis pronunciatus est maior ex statuti forma.nu.117. ibi.
¶Quæstio facti de re spirituali potest apud laicũ tractari.nu.212 440
quæstio facti sorte non dirimitur.nu.744. 217
¶Qualitas personę in foro sortiẽdo spectãda.n.351.184
qualitas tribuens iurisdictionem non est ab eo cognoscenda, qui suam iurisdictionem prætendit.numer. 208. 440
qualitas iuncta verbo, intelligitur secundum tempus verbi.nu.19. 475
qualitas personæ conueniendæ in foro sortiendo inspicitur.nu.326. 183
qualitas aduenies enti, nouum ens constituere. num. 8. 332
qualitate cessante cessare dispositionem.nu.94. 19
¶Quanti ea res est, quid significet.nu.82. 150
quanti eam rem paret esse, quid significet.nu.83. ibi.
quanto tempore remedium hoc tollatur.nu.447. 319
¶Quarta ex relictis confrarijs episcopo debetur sed contra paulò infra.nu.29. 426
¶Qui per aliũ facit, per seipsum facere dicitur. 79. 150
¶Quinquennium quod currit à die perfectæ ætatis in casu.l.vlt.C.maior fact.alien.sine decr.&c. currit etiam à die quo quis pro maiori habetur ex statuti dispositiõe, vt Papię ex statuto.20.in ciuilib.152.436
¶Quorum bonorum remediũ ob diuersas res sæpius moueri potest.nu.32. 5

R.

RApiens per vim rem à fure subtractam, & iudici deferens, fur nec raptor dicitur.nu.193. 366
¶Rasurã circa legatum, non vitiare hæredis institutionem.nu.720. 103
rasura non nocet cum sensus ex pręcedentib.& sequentibus colligi potest.nu.721. ibid.
rasuram testamenti in loco non substantiali, non impedire remedium.l.vlt.C.de ed.diui Adr.n.709. 102
¶Ratificatio in casu tituli.C.si ma.fact.alien.sine decr. &c.lib.7.C.quomodo alienationẽ cõfirmet, & de ratificationum specie.nu.150. 436
ratificatio contractus nulliter celebrati, lapsu quinquennij à die perfectæ ætatis inducitur.nu.151. ib.
ratificat contractum minor, si eam ob causam annuos fructus percipiat.nu.120. 434
¶Ratihabitio, quæ verbis expressis fit, vel facto quomodo actum conualidet, & quando vim sumere incipiat.nu.153. 436
ratihabitio, quę facto inducitur an expressa vel tacita sit.nu.118. 434
ratihabitio, non præscriptio inducitur ex cursu temporis in casu constitution.tit.C.si mai.fact.alie.sine decr.rat.hab.nu.188. 439
ratihabitio tribus modis fit.nu.111. 433
ratihabitio verbis expressis quæ.nu.112. ibid.
ratihabitio Regis & hominis maximè differunt.num. 155. 436
¶Ratio auctoris egregia, qua demonstratur regulam hanc, spoliatum ante omnia restitui, odiosam esse. 18. 278
ratio mentem & animum declarat.nu.204. 296
ratio qua interdictum, quorum legatorum, est inuentum.nu.6. 13
ratio quæ considerari possit in constitutione. l. vlt. C. de prætor.pig.nu.11. 396
ratio specialis dictum restringit quod & in ratione tacita procedit.nu.203. 296
ratio cur Saluianum interdictum reddatur tantũ contra debitorem ex causa locationis.nu.24. 25
ratio auctoris noua qua demõstratur.l.vlt.C.vnde vi. locum non habere, cum possessio rei hæreditariæ, adita hæreditate occupatur.nu.54. 402
ratio vbi eadem est, conceditur in correctorijs extẽsio. nu.18. 409

ratio eadem vbi est, non fit extensio, sed interpretatio. nu.19. ibid.
ratio vbi est eadem, non dicitur lex extendi, sed enucleari.nu.20. ibid.
ratio cur res mobilis vitio reali affici potest, ita vt impediatur vsucapio & non immobilis.nu.24. 401
ratio cur inuecta in domum cẽseantur tacitè obligata non ita illata in rusticum prædium.nu.44. 27
¶Ratum habens spolium, vt interdicto, Vnde vi, conueniatur tria concurrere debent.nu.52. 281
ratum habere venditionem dicitur qui rei pretium sibi solui postulat, & inibi declaratur.nu.123. 434
ratum habere factum is dicitur qui ex facto sensit cõmodum.nu.56. 282
¶Realis concessio ducendi aquam ad hæredes transit. nu.136. 251
¶Recessus omnis à iure communi odiosus est. n. 38. 55
¶Reconuentio non impeditur quando in diuerlis rebus hinc inde contingit spoliatio.nu.387. 314
¶Reconuentio non admittitur cõtra instrumẽti executionem.nu.649. 98
reconuentio reijcitur cum iudicium celeritatẽ requirit.nu.650. 98
reconuentio quando spoliatum restitui impediat.nu. 382. 313
reconuentionis exceptio obijci an possit in remedio, Vti possidetis.nu.705. 213
reconuenire hæredem petentem semitti in possessionẽ ex remedio l.vlt.C.de ed. diui Adr. an possit legitimus contradictor.nu.648. 98
¶Recredentia quæ.nu.9. 164
recredentia apud Gallos quæ.nu.28. 263
¶Rector ecclesiæ turbatus in quasi possessione rectoriæ habet remedium Vti possidetis.nu.126. 170
rectori ecclesiæ competit interdum rei vendicatio.nu. 127. ibi.
rectorem Gymnasij sine insignijs incedentem impunè contemni.nu.690. 101
¶Recuperãdæ agens pro quasi possessione officij, eam possessionem iustificare debet.nu.193. 295
¶Recursus ad superiorem nunquam denegatur. nu. 31. 341
¶Reditus annui an inter immobilia connumerentur. nu.45. 281
¶Refectio qualis esse debeat in interdicto, de itinere actuq; priuato.nu.107. 238
refectio itineris vtilia aliqua habet, aliqua neçessaria. nu.109. 239
refectionis impedimentum probãdum in interdicto, de riuis.nu.12. 255
refectione itineris concessa, an censeãtur concessa cætera sine quibus illa esse non potest.nu.108. 239
referenti credendum est, cum apud eum constituendi facultas est.nu.24. 396
¶Reficere quid.nu.7. 255
reficere quid sit in interdicto de itinere actuque priua. nu.104. 238
reficere & facere differunt.nu.105. 238
reficere est antiquum restaurare.nu.106. ibid.
¶Reficiens iter debet vti via minus damnosa alteri. n. 111. 239
¶Reginam dici posse personã miserabilem iuxta suã conditionem.nu.412. 188
¶Regnum Neapolitanum similem habet constitutionem constitutioni.c.sæpe. de rest.spol.nu.3. 474
¶Regula iuris affirmatiua est, ante omnia spoliatum restituendum esse.nu.12. 278
regula hæc, spoliatum esse ante omnia restituendum, fauorabilis ne sit vel mixta, vel odiosa potius. nu. 13. ibid.
regula cancellariæ. De non iudicando secundum tenorem supplicationis &c. an impediat commissionem causæ possessoriæ per solam signaturam. num. 374. 451
regulæ inhærendum est donec de fallentia demonstretur.nu.32. 410
regulæ esse inhærendum donec de fallentia doceatur. nu.359. 310
regulæ Cãcellarię de annali & de triennali possessore. tuetur spoliatorem dummodo violentus nõ sit. n. 430. 456
regulæ Cancellariæ. De annali & de triennali possessore instar præscriptionis inductæ sunt.nu.431. ibi.
regulæ inhærendum esse.nu.664. 99
regulam generalem, & dictum ob generalem rationem extendi & ampliari, & ibi, declaratur.nu.20. 332
regulam ordinis impedientem cumulationes actionũ procedere in remedio retinendæ.nu.522. 88
¶Reintegrandæ remedium ex c. reintegranda.3.q.1. fauorabile an sit, & an extensionem recipiat.nume. 32. 280
¶Religiosum vnusquisq; ad libitũ constituit.n.37.426
remedium quintum adipiscendę possessionis, ex l.3.C. de pig.nu.17. 2
remedium sextum adipiscendæ possessionis ex iudicis officio.nu.18. 2
remedium possessionis adipiscẽdæ ex interdicto quorum bonorum, Prætorium, esse & origine differre à petitione hæreditatis.nu.2. 3
remedium retinẽdæ pro quasi possessione beneficij nõ reddi, nisi illa titulo iustificetur.nu.593. 203
remedium retinẽdæ in beneficialib. esse fauorabilius remedio recuperandæ.nu.696. 212
remedia recuperandæ possessionis quot.nu.44. 269
remedium recuperãdæ possessionis, ex officio iudicis, quare vltimo loco collocatum.nu.1. 480
remedium recuperandæ possessionis, ex officio iudicis, vnde prouenerit.nu.2. ibid.
remedium recuperãdæ, nõ reddi laico spoliato quasi possessione decimarum.nu.592. 203
remedium c.reintegranda. 3.q.1. an cessionario cõcedatur.nu.59. 428
remedium.c.reintegranda.3.q.1. an cõcedatur pro reb. confrariæ seu disciplinatorum.nu.24. 426
remedium c.reintegranda.3.q.1. est editum principaliter ad comprimendam spoliatoris audaciam.num. 63. 428
remedium.c. reintegranda.3.q.1. an transeat in singularem successorem.nu.64. ibi.
remedium.c.reintegranda.3.q.1. an verè dicatur esse in rem scriptum.nu.65. ibid.
remedium.c.reintegrãda.3.q.1. an sit nouum & cæteris pinguius.nu.5. 424
remedium.c.reintegrãda.3.q.1. an cõtra singularem successorem prouideat.nu.6. ibid.
remedium.c.reintegranda.3.q.1. nõ prouidet pinguius quam faciat.c.sæpe.de rest.spol.nu.7. ib.
remediũ reintegrãdę, quomodo instar interdicti Vnde vi sit inductum.nu.87. 430
remedium reintegrandæ maius habet priuilegium interdicto Vti possidetis.nu.88. ibid.
remedium.c.reintegrãda.3.q.1. an cõcedatur pro rebus laicorum sicq; pro rebus prophanis.nu.13. 424
remedium.c. reintegrẽda. 3. q.1. fuit editum vt peccatũ spoliationis emendetur & corrigatur. numero. 14 ibid.
remedium reintegrandæ an concedatur contra singularem successorem cum titulo & bonafide, cum tamen res vitio reali est affecta.nu.17. 429
remedium reintegrãdę, an cõcedatur contra singularẽ successorem, cum titulo & bonafide, sed qui successit vitioso possessori.nu.78. ibid.
remedium.c.reintegranda.3.q.1. an concedatur contra singularem successorem. nu.67 428
remedium.c.integrãda. datur contra possessorẽ singularem bonæfidei, si est sine titulo.nu.68. ib.
remedium reintegrandæ, cum interdicto, vnde vi, cumulari an possit.nu.379. 452

Universidad de Deusto
Biblioteca

remedium reintegrandę est inductũ etiam eam ob causam, ne spoliator cũ peccato aliena detineat.n.92.431
remedium.c.sæpe.de rest.spol.quo tempore editum, et quis effectus huius constitutionis.nu.93. ibid.
remedium reintegrandæ, an concedatur contra singularem successorem cum titulo & bonafide, quando tamen titulus ex post superuenit.nu.71. 429
remedium reintegrandæ infamiam non irrogat. num. 270. 444
remedium reintegrandæ an concedatur contra singularem successorem, qui possidet cũ titulo & bonafide, & causam habuit à bonæfidei & titulato possessore.nu.80. 430
remedium.c.reintegranda.3.q.1. an concedatur patrono ecclesiæ, qui in ea honoris causa sedem & cathedram habet.nu.45. 427
remedium.c.reintegranda.3.q.1.exorbitãs à iuris communis dispositione est.nu.17. 425
remedium reintegrandæ an concedatur illi, qui suo facto & culpa amisit possessionem.nu.95. 432
remedium.c.reintegranda.3.q.1.an cõcedatur pro possessione rerum mobilium.nu.193. 439
remedium.c.reintegranda.3.q.1. an commodatario & & depositario concedatur.nu.49. 427
remedium reintegrandę, an iudicium momentaneum contineat.nu.286. 445
remedium.c.reintegranda.3.q.1.an concedatur pro rebus Hospitalium seu Xenodochiorum.nu.22. 425
remedium.c.reintegranda.3.q.1.an possessori malę fidei spoliato concedatur.nu.61. 428
remedium reintegrandæ an concedatur contra singularem possessorem cum titulo & bonafide, qui causam tamen à vitioso possessore habuit.nu.73. 429
remedium ex c.reintegranda.3.q.1. an concedatur pro quasi possessione rei incorporalis.nu.200. 439
remedium.c.reintegranda.3.q.1. an concedatur illi cui precario res concessa est.nu.55. 427
remedio reintegrandæ agens in beneficialibus, an possessionis titulum iustificare teneatur.nu.458. 458
remedio reintegrandæ agenti quando non possit obijci exceptio deductionis melioramentorum & paulo infra declaratur.nu.568. 466
remedio reintegrandæ agens quomodo possit allegare fructus perceptos compẽsandos esse, cum melioramentis.nu.573. 467
remedio reintegrandæ condemnatus possessionem restituere, fideiussores dare non potest de restituẽdo. nu.645. 472
remedio reintegrãdæ cum agitur, ferri an sententia possit super amissione proprietatis.nu.640. 472
remedio reintegrãdæ agenti obijci an potest exceptio, qua concludatur eum nõ possidere, nec possidere, potuisse.nu.433. 456
remedio reintegrandæ agens aduersus titulo possidentem deducere debet, illius noui possessionem clandestinam esse.nu.402. 454
remedio reintegrandæ conuentus, consequi an possit dilationes, vt testes in aliqua regione existentes interrogari ad sui commodum faciat.nu.323. 448
remedio reintegrandæ conuentus an impensarum, seu melioramentorum exceptionem obijcere possit. n. 499. 462
remedio reintegrandæ agenti quando obijci possit dominij exceptio.nu.471. 460
remedio reintegrandæ agens quæ probare teneatur. n. 383. 452
remedio reintegrandæ agens violentiam probare minimè habet.nu.397. 454
remedium quorum bonorum, distare ab illo ex l. vlt. C.de ed.diui Adr.toll.nu.8. 4
remedium quorum bonorum, an reddatur habẽti bonorum possessionem edictalem, vel habenti decretalem.nu.9. 4
remedium quorum legatorum, an reddatur contra singularem successorem legatarij & fideicommissarij.nu.27. 15
remedium quorum bonorum, an reddatur hæredi, in quem possessio defuncti continuat ex statuti dispositione.nu.45. 6
remedium quorum bonorum, an concedatur hæredi succedenti ex testamento.nu.35. 6
remedium quorum bonorum, aliquando vtilius esse remedio.l.vlt.C.de ed.diui Adr.toll.nu.36. 6
remedium quorum bonorum, an instituto in re certa reddatur.nu.37. 6
remedium quorum bonorum, non reddi contra personaliter obligatum.nu.75. 9
remedium quorum bonorũ, summarium est, & ob id non admittit exceptionem requirentem altiorem indaginem.nu.103. 11
remedium quorum bonorũ, cumulari an possit cum remedio recuperandæ possessionis.n.89. 10
remedium quorum bonorum, & recuperandæ, circa idem non posse cumulari.nu.90. 10
remedium quorũ bonorum, reddi cõtra possidẽtem cum titulo illis in casibus, in quibus datur hæreditatis petitio, nu.62. 8
remediũ quorũ bonorũ, an sæpius moueri possit.n.31.5
remedium quorum bonorũ, cumulari an possit cùm illo retinendæ.93. 10
remedium quorum bonorum, an reddatur pro rebus quas testator solùm detinebat.nu.78. 9
remedium quorum bonorum, an reddatur contra debitores hæreditarios.nu.72. 9
remedium quorum bonorum, an reddatur ei qui semel possedit.nu.29. 5
remedium quorum bonorum, nõ redditur contra eũ, qui iam vsucepit cum titulo pro hærede.nu.51. 7
remedium quorum bonorum, non reddi contra eum in quẽ facta est alienatio ab eo, qui dolo desijt possidere præscriptione decursa.nu.67. 8
remedium quorum bonorum, an reddatur hæredi, cũ nullus extat qui possideat bona.nu.47. 7
remedium quorum bonorum, an reddatur contra eũ, qui tempore litis motæ non possidebat, & deinde cœpit possidere tempore sententiæ.nu.70. 8
remedium quorum bonorum, an reddatur hæredi de iure ciuili.nu.33. 6
remedium quorum bonorum, an reddatur pro rebus incorporalibus, vt est pro vsufructu, & seruitutib. nu.83. 9
remedium quorum bonorum, non plus operatur quã petitorium iudicium.nu.57. 7
remedium quorum bonorum, ad corporalia tantum conceditur.nu.6. 4
remedium quorum bonorum, an reddatur cõtra possidentem alio titulo quam pro hærede & possessore.nu.60. 8
remedium quorum bonorum, an reddatur cõtra possidentem titulo pro hærede.nu.49. 7
remedium quorum legatorũ, an reddatur hæredi succedenti ab intestato.nu.20. 14
remedium quorum legatorum, an competat contra legatarium, cui testator viuens rem tradidit.nu.55. 16
remedium quorum legatorum, an reddatur contra eũ qui legatum auctoritate iudicis est consequutus. n. 82. 18
remedium quorum legatorum, an reddatur contra legatarium, qui legatum tunc occupauit cum periculum erat in mora.nu.58. 17
remedium quorum legatorum, an reddatur contra legatarium qui cõsuetudine permittente legatũ spontesua occupauit.nu.69. 17
remedium quorum legatorum, an reddatur cõtra institutum in re certa.nu.64. 17
remedium quorum legatorum, non reddi contra fideicommissarium cui tacitè à testatore data est licentia occupandi fideicommissum.nu.46. 16

remedium

remedium quorum legatorum, an reddatur contra legatarium, qui legatum occupauit ex voluntate testatoris.nu.42. 16
remedium quorum legatorum, an reddatur hæredi de iure ciuili.nu.11. 14
remedium quorum legatorum cessare cum hęres vniuersalis Trebellianicam non detrahit.nu.73. 17
remedium quorum legatorum, an reddatur cõtra hæredem occupantem prælegatum.nu.78. 18
remedium quorum legatorũ, cessare pro ea parte, pro qua ab altero hæredum est concessa facultas legatario occupandi legatum sua sponte.nu.39. 15
remedium quorum legatorum, an reddatur hæredi hæredis.nu.13. 14
remedium quorum legatorum, an reddatur cõtra legatarium, qui volente hærede rem legatam occupauit.nu.30. 15
remedium quorum legatorum, reddi cõtra occupantem quasi possessionem vsus, vsusfructus & seruitutis.nu.88. 18
remedium quorum legatorum, an reddatur cõtra donatarium causa mortis.nu.80. 18
remedium quorũ legatorum cessare, cum legatarius tacita hæredis voluntate legatum occupauit.n.33.15
remedium, ne vis fiat ei, non reddi cõtra hæredes prohibentis.nu.80. 150
remediũ, ne vis fiat ei, an reddatur pro interesse prohibitionis.nu.81. ibid.
remedium, ne vis fiat ei, an reddatur contra dominũ prohibentem missum in possessionem in ea esse.nu. 60. 149
remedium, ne vis fiat ei, an reddatur misso in possessionem, ex causa nulla.nu.15. 147
remedium, ne vis fiat ei, non reddi contra pupillum, cuius nomine tutor missum in possessionem impediuit.nu.75. 150
remediũ, ne vis fiat ei, an reddatur misso in possessionem ob creditum, cui obstabat exceptio.nu.35. 148
remedium, ne vis fiat ei, reddi cum datio et missio pro vno creditore fuit vera, etsi pro altero falsa.nume. 33. 148
remedium, ne vis fiat ei, reddi legatario misso in possessionem bonorum hæredis.nu.43. ibid.
remedium, ne vis fiat ei, an reddatur contra expellentem in possessionem venientem.nu.65. 149
remediũ, ne vis fiat ei, proponens an actor sit.nu.94.151
remedium, ne vis fiat ei, reddi contra non admittentẽ venientem in possessionem, etiam nulla vi adhibita.nu.67. 149
remedium, ne vis fiat ei, reddi cõtra dominum, cuius iussu seruus missum in possessionem molestia affecit.nu.78. 150
remedium, ne vis fiat ei, reddi mulieri missæ in possessionem ventris nomine.nu.48. 149
remedium, ne vis fiat ei, contra pupillum non reddi. nu.70. 150
remedio, ne vis fiat ei, quanto tempore præscribatur. nu.92. 151
remedium, vti possidetis, an cessionario reddatur.nu. 258. 179
remedium, vti possidetis, non dari hæredi, cum non extat statutum de continuanda possessione defuncti.nu.63. 167
remedium, vti possidetis, non reddi executoribus testamentorum.nu.64. ibid.
remedium, vti possidetis, an reddatur domino, qui rem alteri precario concessit.nu.38. 165
remedium, vti possidntis, reddi domino, qui solã naturalem possessionem alteri precario concessit.nu. 39. ibid.
remedium, vti possidetis, non reddi laico pro quasi possessione decimarum.nu.591. 203
remedium, vti possidetis, an reddatur vasallis contra dominum.nu.122. 169
remedium, vti possidetis, an reddatur hæredi, qui omnium hæreditariorum possessionem non apprehendit.nu.281. 180
remedium, vti possidetis, an reddatur contra turbantem nomine alterius.nu.306. 182
remedium, vti possidetis, an reddatur, cum turbatio est facta per precarium.nu.309. ibid.
remedium, vti possidetis, an reddatur asserenti, se esse in quasi possessione eorum quæ ad superiorem spectant.nu.152. 171
remedium, vti possidetis, an cum illo adipiscẽdæ possit cumulari.nu.509. 195
remedium, vti possidetis, quod datur si lite pendente actor spolietur, quomodo in iudicio tractabitur. nu.510. ibid.
remedium, vti possidetis, quomodo cum petitorio cumulari possit.nu.511. ibid.
remedium, vti possidetis, an reddatur creditori misso in possessionem bonorum sui debitoris.nu.159. 171
remedium, vti possidetis, non reddi soli detentatori. nu.46. 165
remedium, vti possidetis, reddi vasallo.nu.81. 167
remedium vti possidetis, reddi emphyteutæ.nu.84.168
remedium, vti possidetis, an reddatur cõtra illum qui bona fide possidere cœpit, ab eo qui clam possidebat à iusto possessore.nu.303. 181
remedium, vti possidetis, contra superficiarium reddi.nu.249. 178
remedium, vti possidetis, quem iudicij ordinẽ requirat.nu.448. 191
remedium, vti possidetis, non reddi pro quasi possessione seruitutis discontinuæ.nu.109. 169
remedium, vti possidetis, reddi tertio possessori, cum vsufructuarius concurrit cum clandestino.n.34.165
remedium, vti possidetis, reddi ciuiliter possidẽti naturali possessione spoliato.nu.35. ibid.
remedium, vti possidetis, cui reddatur cùm causa custodiæ apud sequestrum res fuit deposita.nu.95. 168
remedium, vti possidetis, an reddatur pro præstationibus personalibus.nu.139. 170
remediũ, vti possidetis, reddi patrono ecclesiæ contra turbantem eum in quasi possessione præsentandi.n. 131. ibid.
remedium, vti possidetis, reddi contra turbantem nõ possidentem.nu.290. 180
remedium, vti possidetis, an reddatur domino cõtra inquilinum ædificare prohibentem.nu.237. 177
remedium, vti possidetis, an reddatur contra operarios.nu.314. 182
remedium, vti possidetis, ciuiliter possidenti reddi.n. 22. 164
remedium, vti possidetis, an locum habeat cõtra turbantem iudicialiter.nu.297. 181
remedium, vti possidetis, an pro possessione cœnaculi detur.nu.247. 178
remedium, vti possidetis, reddi possidenti ciuilissimè. nu.57. 166
remedium, vti possidetis, an reddatur contra eum qui ab alio iniustè possidet.nu.301. 181
remediũ, vti possidetis, reddi vsuario contra fructuarium, & econtra.nu.79. 167
remedium, vti possidetis, non reddi turbato in possessione iuris improbi.nu.155. 171
remediũ, vti possidetis, nõ reddi turbato in quasi possessione iuris improbi præsumptione iuris.156.ibid.
remedium, vti possidetis, an reddatur pro possessione cuiusuis rei corporalis immobilis.nu.100. 168
remedium, vti possidetis, an reddatur cõtra diffamatorem.nu.nu.292. 181
remedium, vti possidetis, an reddatur pro possessione sequestrata.nu.86. 168
remedium, vti possidetis, reddi vsuario & vsufructuario.nu.70. 167
remediũ, vti possidetis, spoliatori an reddatur.252. 178

Universidad de Deusto
Biblioteca

remedium,vti possid.an reddatur turbato quasi possessione eligendi magistratum.nu.142. 189
remedium,vti possidetis,an reddatur quasi possessori decimarum.nu.134. 170
remedium, vti possidetis, an reddatur pro quasi possessione seruitutis.nu.103. 168
remedium,vti possidetis,an reddatur rectori ecclesiæ. nu.125. 170
remedium,vti possidetis,an reddatur domino castri. nu.115. 369
remedium, vti possidetis, nõ reddi domino qui protectum supra vicini solum possidet.nu.242. 178
remedium,vti possidetis, redditur inter principem & ciuitatem contendentes de quasi possessione eligendi magistratus.nu.148. 171
remedium,vti possidetis,reddi possidenti naturaliter & ciuiliter.nu.18. 164
remedium,vti possidetis,reddi domino fundi contra vicinum,qui vites traduxit.nu.239. 177
remedium, vti possidetis, an reddatur pro quasi possessione depascendi.nu.137. 170
remediũ,vti possidetis, nõ reddi domino qui vtrunq; possessionem precario transtulit.nu.42. 165
remedio, vti possidetis, agens,an possessionem iustificare debeat.nu.588. 203
remedio,vti possidetis, agens probat titulum cum fine eo possidere non potest.nu.589. ibid.
remedio,vti possidetis,cũ agitur obtinet etiam qui iniustè possidet,ab alio quàm ab aduersario.786. 220
remedio,vti possidetis,agens probare an debeat quod non vi,non clam,non precario possidet.nu.600.203
remedium, de itinere actuq; priuato,non reddi cum mala fides superuenit ante quæstitã quasi possessionem.nu.85. 237
remedium,de itinere actuq; priuato,an hæredi reddatur.nu.76. ibid.
remedium, de itinere actuq; priuato,an reddatur illi, cuius colonus vel alter itinere vsus est.nu.66. 236
remedium, de itinere actuq; priuato,reddi domino, etiam colono ignorante.nu.68. 236
remedium,de itinere actuq; priuato, an reddatur fructuario vel proprietario,si ambo cõcurrunt.89.237
remedio, de itinere actuq; priuato,qui egit ex primo capite & succubuit,petitorio experiri potest. n.117. fol. 139
remedio,de itinere actuq; priuato,agi potest ratione interesse & dãni dati in turbatione illius quasi possessionis.nu.90. 237
remedio, de itinere actuq; priuato,agens ne turbetur, an titulum probare debeat.nu.38. 234
remedio, de itinere actuq; priuato,agens,an aduersarij scientiam & patientiam probare debeat.num.32. ibid.
remedium,de aqua quotidiana & æstiua reddi etiam pro aqua calida.nu.73. 247
remedium,de aqua quotidiana,&c.non reddi illi,qui prohibetur miscere aquã nouam antiquæ.n.87. 248
remedium,de aqua quotidiana,&c. non reddi illi qui modum ducendi aquam excessit.nu.76. 247
remedium de fonte,quibus reddatur.nu.9. 258
remedium de fonte, an reddatur pro aqua cisternæ.n. 10. ibid.
remedium ex interdicto Vtrubi,cur secundo loco in ordine fuerit collocatum.nu.13. 146.& 12.152
remedium.l.vlti.C. de ed.diui Adr.concedi pro bonis à testatore detentis,è quibus vsum vel vsumfructũ percipiebat.nu.371. 78
remedium,l.vltim.C.de ed. diui Adr.toll.quando habeat locum & adipiscendæ possessionis est. num.52. fol. 403
remedium.l.vlt.C.de edicto diui Adria.tollen.an reddatur instituto in re certa.nu.38. 6
remedium.l.vlti.C.de ed.diui Adr.tollen.an concedatur illi,qui iam testibus probauit successionem ab intestato sibi debitam esse.nu.85. 59
remedium.l.vlt.C. de ed.diui Adr.duo copulatiuè requirit,scripturam & testamentum.nu.86. ibid.
remedium,l.vlt. C. de ed.diui Adr.concedi patri,cum filius institutus in castrensibus repudiat.n.90. ibid.
remedium.l.vlti.C. de ed.diui Adr. redditur instituto in testamento nuncupatiuo,in scriptis deinde à notario redacto.nu.91. 59
remedium.l.vlti.C. de edict.diui Adr.toll.reddi cõtra debitores hæreditarios.nu.74. 9
remedium.l.vlti.C.de ed.diui Adr.an cõcedatur instituto in re certa,cum cohæres vniuersalis adhuc nõ adiuit,nec repudiauit.nu.145. 63
remedium.l.vlt.C.de ed.diui Adr.non concedi qui semel possedit & à possessione defectus est.nu.506. 86
remedium.l.vlt.C.de ed.diui Adr.concedi cum ex statuto in hæredem continuat possessio defuncti.nu. 507. ibid.
remedium.l.vlti.C.de ed. diui Adr. an habeat locum cum in hærede duo sunt defectus,personæ scilicet & causæ.nu.759. 105
remediũ.l.vlti.C. de ed.diui Adr. ciuile, & illud Quorum bonorum, prætorium esse.nu.46. 55
remedium.l.vlt.C. de ed.diui Adr.perpetuum esse.nu. 47. ibid.
remedium.l.vlt.C.de ed.diui Adr.toll.dari etiam contra titulo possidentem.nu.48. 56
remedium.l.vlti.C. de ed.diui Adr. an reddatur ex testamẽto imperfecto,etiam fauore descendentiũ vltra filium,cum ab intestato veniunt.nu.319. 76
remedium.l.vlti.C. de ed.diui Adr. concedi pro testamento nuncupatiuo,de quo solum cõstat ex testib. etiamsi testamentum non sit publicatum.nu.101. 60
remedium.l.vlti.C.de ed.diui Adr.cõceditur iam misso in possessionem, vt in ea confirmetur, etiam si à nemine molestia afficiatur.nu.352. 77
remedium.l.vlti.C. de ed.diui Adr.an concedatur extraneo instituto,vt mittatur in possessionẽ emphyteusis ecclesiasticæ.nu.390. 79
remedium.l.vlti.C.de ed.diui Adr.an concedatur pro testamento nuncupatiuo, de quo solum constat ex confessione aduersarij & infra declaratur.num.102. fol. 60
remedium.l.vlti.C.de ed.diui Adr.concedi filio nõ instituto à matre, quæ ante illius natiuitatem alios iã natos instituit & hoc præterito in puerperio decessit.nu.88. 59
remedium.l.vlti. C. de ed.diui Adr.non concedi instituto in re certa, dato alio cohærede vniuersali,qui hæreditatem adiuit.nu.132. 62
remedium.l.vlt.C.de ed.diui Adr.an locum habeat in instituto, in quem ex statuti dispositione possessio defuncti continuat.nu.337. 76
remedium.l.vlti.C. de ed.diui Adr. an impediatur,cũ originale testamenti non reperitur.nu.735. 104
remedium.l.vlt.C. de ed.diui Adr.an reddatur monasterio nomine monachi hæredis scripti.nu.293. 74
remediũ.l.vlti.C. de ed. diui Adr.an reddatur filiæ exclusæ à statuto,si à patre fuit instituta.nu.321. 76
remediũ.l.vlti.C. de ed.diui Adr.cessat cum in integrũ prothocollum instrumentorum deficit.nu.739.104
remedium.l.vlt.C. de ed.diui Adr.an concedatur filio succedenti patri ab intestato.nu.75. 58
remedium.l.vlti.C.de ed. diui Adr.cumulari an possit cum interdicto retinendæ.nu.502. 86
remedium.l.vlti.C.de ed.diui Adr.cumulari an possit cum possessorio recuperandæ.nu.503. ibid.
remedium.l.vlti.C. de ed.diui Adr. esse possessorium, quasi recuperandæ possessionis.nu.504. ibid.
remedium.l.vlti.C.de ed.diui Adr.an cumulari possit cum petitorio.nu.510. 86
remedium.l.vlt.C.de ed.diui Adr. an quoad suos effectus sit correctorium vel limitatorium.nu.27. 54
remedium.l.vlti.C. de ed. diui Adr. an reddatur pro testamento nuncupatiuo, de quo ex solis testibus constat.nu.96. 60
remedium.l.vlti.C.de ed.diui Adr. an concedatur instituto in testamento, quod solum iure prætorio valet.nu.327. 76
remedium.l.vlt.C.de ed.diui Adr.toll.an reddatur instituto in testamento nuncupatiuo,de quo solum ex testibus constat.nu.107. 60
remedium.l.vlti.C .de ed. diui Adr.concedi pro testamento, de quo constat ex testibus,cum originale fuit amissum.nu.113. 61
remedium.l.vlt.C. de ed.diui Adr.nõ concedi iam vitiosè possidenti,vt in ea possessione confirmetur.n. 362. 78
remedium.l.vlti. C. de ed.diui Adr. an concedatur infanti & furioso hæredibus institutis.nu.296. 74
remedium.l.vlt.C. de ed.diui Adr.concedi illi,qui ius habet, vel habere præsumitur ex hæreditatis aditione.nu.172. 65
remedium.l.vlti.C.de ed.diui Adr.an concedatur hæredi instituto ad tempus, nullo cohærede dato.nu. 149. 63
remedium quartum ex l.vlt.C. de ed.diui Adr.tollen. nu.15. 2
remedium.l.vlti.C.de ed.diui Adr.reddi etiam nomine possidenti.nu.49. 56
remedium.l.vlt.C.de ed.diui Adr.an concedatur filio instituto in testamento imperfecto.nu.312. 75
remedium ex l.vlt.C.de ed.diui Adr.toll.nu.41. 6
remedium.l.vlti.C.de ed.diui Adr.non concedi succedenti ab intestato.nu.54. 56
remedium.l.vlt.C. de ed.diui Adr.non dari pro bonis non possessis à testatore tempore suæ mortis. nu.55. ibid.
remedium.l.vlti.C.de ed.diui Adr.toll.cõcedi instituto in solo vsufructu,nullo alio cohærede dato.128.62
remedium.l.vlti.C.de ed.diui Adr. concedi executori generali,cum pauperes in vniuersum sunt instituti. nu.267. 73
remedium.l.vlt.C. de ed.diui Adr.fœminæ ac masculo conceditur.nu.57. 56
remedium.l.vlt.C.de ed.diui Adr. nõ desinit esse summarium etsi probationes plenariè requiruntur.nu. 175. 38
remedium.l.vlt.C.de ed.diui Adr.toll.an reddatur filio præterito in testamento matris ignorantis eum filium.nu.79. 58
remedium.l.vlt.C. de ed.diui Adr.an concedatur filio in sua legitima instituto.nu.158. 64
remedio.l.vlti.C. de ed. diui Adr. an locus sit cùm de viribus testamenti ambigitur.nu.698. 102
remedio.l.vltim.C.de ed.diui Adr. vt locutus sit,quæ concurrere debeant, & decem requisita enumerantur.nu.56. 56
remedium.l.cõductores.C. loc. & l.non ab re.C.vnde vi,an habeat locum,cum conductor rem conduxit propriam.nu.56. 394
remedium.l.cõductores.C.loc. & l.non ab C.vnde vi. an locum habeat contra creditorem qui soluto debito pignus non restituit.nu.57. ibid.
remedium.c.fæpe.de restit.spolia. an detur contra singularem successorem possessionis vacantis,qui sciuit possessionem vitiosam.nu.55. 477
remedium.c.fæpe. de restit. spolia. contra singularem successorem, quantumuis mediatum datur,paulò post declaratur.nu.56. 477
remedium.c.fæpe. de restit.spolia. an primo spoliato vel secundo qui bona fide possidens spoliatus fuit competat.nu.57. 478
remedium.c.fæpe.de restit.spolia.an spoliatori concedatur contra eum spoliantem.nu.58. ibid.
remedium ex c. fæpe. de restit. spolia. concedi contra singularem successorẽ ex tit.lucratiuo, cum ex post possessionis vitium cognouit.nu.22. 475
remedium.c.fæpe.de restit.spolia. an locum habeat in vna facti specie, in marito,qui in rebus dotalibus vim commisit, & ei vxor succedit,an contra eam detur hoc remedium.nu.23. 479
remedium ex c.fæpe. de restit.spol. datur cõtra singularem successorem vitiosum ex post,cum contra illius auctorem non est succursum.nu.23. 475
remedium ex c.fæpe.de restit.spolia. conceditur cõtra singularem successorem, qui tempore traditionis cognouit possessionis vitium.nu.24. ibid.
remedium ex c.fæpe.de restit.spolia.locum non habet contra singularem successorem ignorantem vitium possessionis.nu.10. 474
remedium.c.fæpe. de restit.spolia. an concedatur contra singularem successorem,qui ex post vitium rei cognouit.nu.11. ibid.
remedium.c.fæpe. de restit. spolia. an concedatur pro re rapta.nu.66. 479
remedio.c.fæpe,de resti.spol. proprietatis seu dominij alterius exceptio obijci non potest.nu.63. 478
remedium seu dispositio.l. non est dubium.C.de leg. cessare cum testator permisit legatario legatum occupare.nu.44. 16
remedium.l.3.C.de pign.non impeditur à pupillo hærede ex sua persona.nu.110. 130
remedium.l.3.C. de pign. an transeat contra singularẽ successorem.nu.111. ibid.
remedium.l.3.C. de pigno.locum habet in licentia data in testamento.nu.31. 124
remedium.l.3.C.de pigno.locum habet in licentia,data in testamento minus solenni.nu.32. 124
remedium.l.3.C. de pign. locum habet in licentia tacitè data in vltima dispositione.nu.33. ibid.
remedium.l.3.C.de pig.locum habet in alio contractu quàm pignoris.nu.34. ibid.
remedium.l.3.C.de pign.an transeat cõtra hæredes debitoris.nu.106. 130
remedium.l.3.C.de pign.an reddatur creditori pupilli minoris.nu.11. 122
remedio.l.3.C.de pigno. locus an sit nulla præcedente mora debitoris.nu.73. 127
remedium.l.fi quis in tantam.C. vnde vi.an contra legatarium fortius prouideat remedio.l. non est dubium.C.vnde vi.nu.212. 367
remedium.l.vlti.C.de acq.poss. est propriè contra tertium possessorem introductum.nu.71. 414
remedium.l.non ab re.C.vnde vi & l.conductores.C. loc.an contra conductoris hæredes concedatur.n. 50. 394
remedium.l. fi me & Titiũ.ff. fi cert.pet. vt locum habeat,inter partes gestum aliquid esse debet.nume.1, fol. 322
remedium ex c.fæpe.de resti.spol. an detur contra singularem successorem, qui scit rem esse alienam, vitium tamen violentiæ ignoret.nu.26. 475
remedium.l.fi coloni.C. de agricol. & censit.lib.11.nouum possessionis recuperatorium.nu.4. 382
remedio attentatorum agens titulum iustificare non cogitur.nu.462. 459
remedio,de itinere actuq; reficiendo,quis vtatur.nu. 96. 238
remedio.l.vlt.C.de acq.poss.quanto tempore præscribatur.nu.68. 414
remedia plura vbi competunt, vnum eligi debet.nu. 380. 452
remedia in rem scripta non transeunt ob damnũ præteritum in singularem successorem.nu.66. 428
remedia duo extraordinaria possunt adinuicem concurrere.nu.13. 481
remedia possessoria quatuor esse, asseruit Baldus.nu. 15. 144
¶Remissio examinationis testium in causis criminalib.maxima cum difficultate solet concedi.numer. 358. 450

remis-

Universidad de Deusto
Biblioteca

remissio examinationis testium cõcedi solet in causis criminalibus, cum testes sunt personæ egregię, & in dignitate positæ.nu.359. ibid.
remissio causæ quæ fit à Iudice ad iudicẽ, non nisi causa summatim cognita fit.nu.45. 385
remissio ad examinandum testes in remotis regionib. cõceditur etiam cum agitur remed.attentatorum. nu.348. 450
remissio ad examinãdum testes etiam in causa spoliationis non conceditur, cum per fraudem petitur.n. 349. ibid.
remissio examinationis testiũ conceditur, etiã in causa criminali cum per viam exceptionis agitur.361. ibi.
remissio examinationis testium conceditur etiam in causis criminalibus, cum testes sunt extra prouinciam.nu.362. 450
remissio ad examinandum testes in remotis regionib. concedi debet.nu.346. 449
¶Remissoriæ concedendæ an sint cum officio iudicis agitur.nu.46. 483
remissoriæ ad alterum iudicem concedi an debeant in iudicio reintegrandæ possessionis.nu.336. 449
remissoriæ pro arbitrio Iudicis conceduntur & denegantur.nu.337. ibid.
remissoriæ per fraudem & calumniam petitæ concedi nullo modo debent.nu.339. ibid.
¶Renunciatio per renuntiantem reuocata post illius admissionem ante tamen collationem operatur ac si facta non esset.nu.302. 306
renunciatio per superiorem non admissa nihil operatur, quare spoliatus restituitur.nu.303. ibid.
renunciationis dominij exceptio non potest objici agenti interdicto Vti possidetis, cum ignoratur an sponte facta sit.nu.701. 213
renunciationis differentia nulla inter beneficialia, & prophana.nu.271. 303
renunciationem dominij post spoliationem factã per metum factam præsumi.nu.264. 302
renunciationem rei prophanæ idẽ esse, quæ beneficiariæ vt spoliatus restitui impediatur.nu.279. 304
renunciationem beneficij, fieri in manibus superioris tantum.nu.277. 303
¶Renuntians beneficio à tertio spoliatus, adhuc ante omnia restituetur.nu.304. 306
renuncians rei dominio, quãdo rem pro derelicto habeat.nu.270. 303
¶Repeti nõ potest naturale debitum solutum.40. 148
¶Repetita die interdictum concedere quid.nu.78. 237
¶Res temporalis iuncta eccles. nomen ecclesiasticæ retinet.nu.32. 55
res mea fictè effici potest mea verè.nu.340. 77
res vitio affecta non præscribitur, nec ob eam Publiciana actio conceditur.nu.74. 428
res, quæ seruando seruari non possunt, facilè distrahi possunt.nu.18. 123
rei appellatione ita mobilis vt immobilis continetur. nu.17. 400
rei appellatio restringitur ob subiectam materiam.n. 18. ibid.
rem proprjam recuperare etiam ex furto licet, si succursum aliter non sit via iuris.nu.191. 365
rem iudicatam retractari si admissus ad probandum de iniquitate, cum admitti non debuit probauit.n. 608. 95
¶Rescriptũ impetrans super petitorio, an ad possessorium transire possit.nu.544. 199
¶Rescissio facta à lege non requirit factum hominis. nu.129. 132
¶Rescripta ad agendum annalia ad excipiendum perpetua sunt.nu.456. 319
¶Reseruatio per testes quãdo probari possit.454. 458
reseruatio an possessionem annullet.nu.447. 457
reseruatio titulum inficit & annullat.nu.444. ibid.
reseruationis decretũ possessionẽ discolorat.446. ibid
reseruationis exceptio debet esse probata cum objicitur.nu.453. 458
reseruationis decretũ in beneficialibus, an quoad tertium vitiet possessoris possessionem.nu.276. 371
reseruationis exceptio triennali possessori objici non potest.nu.457. 458
¶Respublica minori æquiparatur.nu.192. 439
¶Restituere condemnatur si deinde turbat, nõ incidit in pœnam condemnationis.nu.89. 151
restitui in integrum an minor possit aduersus sententiam contra se latam, in iudicio Vti possidetis.nu. 851. 226
restitui petens se ad tempus, qua restitutione facta petens ex tunc declarari dominum, rectè petit. nume. 539. 90
restituendo rex capitulis pacis initæ inter principes, objici potest dominij exceptio.nu.389. 314
¶Restitutus expressè etiam ad alienata omnia recuperat.nu.116. 389
restitutus ob publicam vtilitatem, etiam interim alienata recuperat.nu.111. 388
restitutus ex causa pacis, non potest recuperare interim alienata in ecclesiam.nu.112. ibid.
restitutus per iustitiam etiam interim alienata recuperat.nu.113. ibid.
¶Restitutio an concedatur contra sententiam latam in remedio.l.vlt.C.de ed.diui Adr.nu.906. 117
restitutio in integrum reiecta non censetur vbi reijcitur appellatio.nu.907. ibid.
restitutio an impediat executionem sententiæ latæ in remedio.l.vlt.C.de ed.diui Adr.nu.908. ibid.
restitutio in integrum non cõceditur aduersus sententiam latã in possessorio summariissimo. nu.54. 264
restitutio possessionis, quæ fit in iudicio Vti possidetis, an fiat iure actionis vel iudicis officio.n.856. 226
restitutio an concedatur cum flumen, è quo aqua ducebatur ad alueum antiquum redijt.nu.147. 252
restitutio in integrũ ecclesiæ non conceditur aduersus præscriptionem contra eam decursam.nu.429. 456
restitutio spoliati, in spoliantis odio fundata.n.14.278
restitutio in integrum mittitur executioni etiam appellatione interposita.nu.831. 111
restitutio ad alterius iniuriam non trahitur.nu.102.388
restitutio reintegranda plenum operatur effectum.n. 103. ibid.
restitutio in integrum nõ censetur reiecta, etiam si nullitas reiecta sit.nu.854. 226
restitutio est in pristinum statum repositio.nu.5. 266
restitutionem in integrum non procedere à pari cum sententia.nu.855. 226
restitutionem dari impedito cum agat de damno euitando.nu.80. 237
restitutionis iudicium esse ordinarium.nu.909. 117
restitutionis exceptio, requirẽs altiorem indaginem, non impedit executionem sententiæ in remedio.l. vlt.C.de ed.diui Adr.nu.910. ibid.
restitutionis exceptio non impedit iudicati executionem.nu.911. ibid.
restitutionis exceptio statim probanda non impedit executionem sententię in remedio.l.vlt.C.de edict. diui Adr.nu.912. ibid.
restitutus ad possessionem, quandiu ei debeat incumbere, antequam agatur petitorio.nu.647. 472
restitutorium interdictum adipiscendæ possessionis esse.nu.8. 1
¶Retentio facilius quã restitutio conceditur.n.19.260
retentio facilius quam noua acquisitio admittitur.n. 679. 211
¶Retinere possessionem quid.nu.3. 144
retinet & conseruat quasi possessionem seruitutis qui illam quasi possessionem probat.nu.52. 235
retinendæ possessionis remediũ vsu frequens.nu.1. 144
¶Reus absolutus præsumitur quod actor non probauerit suam intentionem.nu.116. 239

reus conuentus interdicto Vti possidetis, quid probare debeat, vt obtineat.nu.602. 204
reus implorare nõ potest iudicis officium, vt declaretur sibi competere exceptionẽ, cum nullus sibi controuersiam mouet.nu.357. 78
reus absolutus, quia actor possessionem nõ probauit, non condemnatur actor ne in posterum reum turbet.nu.781. 220
reum esse in dubio absoluendum in causa dubia possessionis.nu.758. 218
¶Reuocatio procuratoris constituti ad renunciandum ostendit voluntatem constituentis esse, nolle rem perdere.nu.273. 303
¶Rigor, id est odiosa subtilitas quæ æquitati opponitur, & summũ ius dicitur, & summa iniuria.21. 279
¶Ripa notatus.209. 367
ripæ rationes aliquot reiectæ atq; cõfutatæ. nu.112.fol. 20.nu.20.fol.144.& nu.323.fol.374.& nu.58. 403
ripæ & aliorum lapsus.nu.7. 14
ripæ declaratio, & differentia exposita.nu.153. 363
ripæ ratio & opinio euersa & exposita.n.59.f.7.n.26.341
ripæ distinctio, & doctrina reiecta.nu. 49. 343
ripæ conciliatio vna improbata.nu.44. 477
ripæ sententia in c.sæpe. nu.32. verfic.3. quæro extr. de restit.spolia.declaratur.nu.16. 383
ripæ consideratio exposita.nu.162. 363
¶Riuus quid.nu.3. 255
riuum apertum operiri non posse.nu.16. ibid.
riuum non esse immutandum.nu.13. ibid.
riuum reficere quis teneatur, cũ aqua ducitur.n.28. 256
riuum reficere quis debeat, cũ aqua publica ducitur. nu.29. ibid.
riuum reficienti opus nouum nõ nunciatur.n.26.ibid.
¶Rolandus à Valle iurecõsultus laudatur.nu.147.435
¶Romani cons.54.ac nõnulla Barba.confutata.181.438
¶Rotæ Romanæ decisio improbata.nu.272. 180
Rotæ Romanæ error.nu.275. ibid.
¶Rubei Alexandrini considerationes ad l.vlti.C.de codicillis.euersæ.nu.513. 87
Rubei Alexandrini opinio defensa.nu.514. ibid.
¶Rusticus quocunq; casu, occupando possessionem alterius non excusatur.nu.26. 355
rusticus à dolo præsumpto excusatur.nu.23. ibid.
rusticus occupando propriam rem ab altero tamen possessam excusatur à pœna.l.si quis in tantam.C. vnde vi, sed nu.24.aliter.nu.26. 355
rusticus vt nouit accedere ad nemus vt ligna domi habeat, sic cognoscere debet, vt ad iuris peritos accedat, vt consilium inde referat.nu.28. ibid.
rusticus ob summam æquitatem multoties ex iudicis arbitrio excusari potest.nu.31. 356
rusticus sagax nunquam excusatur.nu.32. ibid.
rusticus nõ excusatur, cum clam delinquit.nu.33.ibid.
rusticus nunquam excusatur à pœna statuti Papiensis 31.de pœna illius, qui vim alicui fecerit in eius possess.nu.34. ibid.
rusticus occupando per vim alterius possessionem an incidat in pœnam.l. si quis in tantam.C. vnde vi. nu.17. 355
rustici non excusantur, cum quid aduersus iuris naturalis dispositionem agunt.nu.18. ibid.
rustici errantes in iure, solum excusantur in casibus expressis.nu.27. ibid.
rustici excusantur ab ignorãtia iuris ciuilis.n.25. ibid.
¶Rusticitas excusat.nu.637. 207

SAcrilegus corã ecclesiastico potest conueniri. nu. 207. 440
¶Sacrilegium excusat iuridica executio.n.24. 123
¶Saliceti differẽtia inter Vti possidetis, & vtrubi, reiecta.nu.9. 152
Saliceti explanatio ad l.3.C.de pig.confutata.nu.9. 122
Saliceti explanatio ad l.3.C.de pig.nu.779. 219
¶Salomonis iudicium. 23
¶Saluianum interdictum à quo inuentum.nu.1. 31
saluianum remedium an reddatur pro illatis in molendinum conductum.nu.152. 37
saluianum interdictum redditur principaliter contra conductorem, hypothecaria verò contra alios possessores.nu.14. 24
saluianum interdictum an reddatur contra debitorẽ ex alia causa quàm locationis.nu.17. 24
saluianum interdictum merè possessorium.nu.6. 23
saluianum interdictum esse personale in rem scriptũ. nu.57. 28
saluianum interdictum reddi pro illatis & inuectis in prædium vrbanum.nu.51. 27
saluianum interdictum an reddatur pro instrumentis continentibus nomina debitorum.nu.142. 36
saluianum interdictum an reddatur contra colonum coloni.nu.96. 32
saluianum interdictum quomodo ab hypothecaria differat.nu.11. 24
saluianum interdictum an reddatur domino prædij locati etiam pro re aliena illata à cõductore in prædium.nu.108. 33
saluianum interdictũ an reddatur pro illatis & inuectis à cõductore in prædium, & deinde exportatis à prædio mutata conductoris voluntate.nu.103. 33
saluianum remedium cumulari an possit cum hypothecaria.nu.159. 37
saluianum interdictũ intentans nõ habet necesse probare illata & inuecta esse sibi obligata.nu.162. ibid.
saluianum interdictum an reddatur pro locatione tacita subsecuta.nu.156. 13
saluianum remedium an reddatur pro illatis in porticu domus conductæ.nu.146. 36
saluiano interdicto vtilius est experiri, quàm actione hypothecaria.nu.7. 23
¶Saluius Iulianus summus iurisprudẽtiæ auctor.2.23
¶Satisdatio, quam præstat hæres de legato præstando an vltro præstanda sit.nu.97. 19
satisdatio de legato præstando, quo tempore ab hærede præstetur.nu.101. 19
satisdatio facta pro parte de legato, intelligitur etiam ratione argumenti.nu.95. 19
¶Satisdari de non turbando peti solet in libello dato in remedio Vti possidetis.nu.456. 191
¶Satisdatum nõ dicitur, nisi satisdatũ perseueret.92.19
satisdatũ tunc dicitur cum cautio est idonea.nu.93. 19
¶Scandalum vt euitetur cõcedi solent multa.320. 308
scandali futuri informationes iudex ante omnia sumit.14. 138
scandali causa à regulis iuris recedi.nu.19. 138
scandali suspicio vbi est non requisitus iudex se intromittit.nu.12. 138
¶Scholasticus est per triduum excõmunicatus, cum in prælectionibus docentium, cæteris est impedimento.nu.96. 406
scholasticus ob impensas in funere scholastici factas iustè illius libros retinere potest.nu.12. 391
scholastico an concedatur.l.vlt.C.vnde vi.remedium contra Scholasticum, qui suum in auditorio locũ occupauit.nu.95. 406
¶Sciẽtia præsumpta sufficit vt currere incipiat quadriẽniũ, ad petendũ restitutionẽ in integrũ cõcessũ.116.434
scientia vitij præsumitur in eo qui titulo lucratiuo successit, non ex titulo oneroso.nu.43. 477
scientia & patientia aduersarij requiritur in acquisitione seruitutis ducendi aquam.nu.133. 251
scientia alterius possessionis ex vicinitate & similibus probatur.nu.619. 205
scientiam dominij non requiri in acquisitione quasi possessionis seruitutis itineris.nu.36. 234
¶Sciẽs tenorẽ scripturę satis dicitur eã inspicere.110.61
¶Scriptum dici, quod legi potest.nu.221. 69
scriptum dici, quod scripti vigore apprehenditur.nu. 215. ibid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſcriptum dici, quod legi poteſt.nn.121. 61
¶Scriptura cancellata, ſeu teſtibus confirmata, eſt altera quauis fortior.nu.97. 60
¶Secundum decretum efficere, actorem verum poſſeſſorem.nu.166. 172
¶Senatum Mediolanenſem cognoſcere de omnibus cauſis feudalibus.nu.421. 189
ſententia diffinitiua quæ.nu.804. 109
ſententia eluſoria eſſe non debet.nu.791. 220
ſententia actionem in factū & iudicati parit.nu.123.132
ſententia interlocutoria dicitur, quæ plus participat de natura interlocutoriæ, quā diffinitiuæ.nu.28. 54
ſententia qualis ferri debet cum aduerſus poſſeſſorē turbatum agentem remedio Vti poſſidetis, obijcitur exceptio ſpoliationis.nu.803. 221
ſententiam latam in iudicio ſummario non nocere in plenario.nu.121. 239
ſententia abſolutoria lata ſuper principali non prę iudicare quoad fructus.nu.131. 240
ſententia lata pro agēte remedio vti poſſidetis, an ſuis hæredibus proſit.nu.823. 224
ſentētia abſolutoria ferri an debeat pro reo, qui fatetur agentē interdicto, vti poſſidetis, poſſidere.820.223
ſententia facit rém notoriam.234. 298
ſententia prehenſionis perſonæ damnum irreparabile adfert.nu.888. 116
ſententia qualiter ferri debeat in poſſeſſorio iudicio ſummariiſſimo.nu.44. 263
ſententia lata in poſſeſſorio ſummariiſſimo quò vſq; durabit.nu.58. 264
ſententia interlocutoria eſt quæ non adfert damnum irreparabile.nu.47. 264
ſententia lata in petitorio obſtat agenti remedio recuperandæ poſſeſſionis.nu.686. 211
ſententia diffinitiua ſuper poſſeſſorio renunciato ferri an debeat.nu.548. 199
ſententia lata in remedio.l.vlt.C. de ed.diui Adr.an ſit diffinitiua, vel interlocutoria.nu.802. 109
ſentētia lata in iudicio, Vti poſſidetis, exequi an poſſit contra hæredes & ſucceſſores.nu.828. 224
ſententia lata in remedio.l.vlti.C.de ed.diui Adr.toll. ratione partis bonorum, an alijs bonis præiudicet. nu.798. 108
ſententia lata in petitorio excuſat à pœna turbatæ poſſeſſionis.nu.650. 208
ſententia qua perpetuum ſilentium imponitur an ſit diffinitiua, vel interlocutoria.nu.839. 225
ſententia abſolutoria non facit abſolutum rei dominium.nu.112. 11
ſententia lata in actione confeſſaria an præiudicet in interdicto de itinere actuq; priuato.nu.124. 239
ſentētia lata in iudicio poſſeſſorio de aqua quotidiana & eſtiua, an præiudiciū faciat in petitorio.n.168.254
ſententia quæ ferri debeat in poſſeſſorio retinendæ, cū omnia paria ſint.nu.739. 216
ſententia hæc, vti poſſidetis, ita poſſideatis, ferri non poteſt.nu.740. 216
ſententia lata in iudicio Vti poſſidetis, an exceptionē pariat in remedio recuperandæ.nu.805. 222
ſententia lata in remedio Vti poſſidetis, ſolum prohibet moleſtationem & turbationem.nu.806. ibid.
ſententia lata ſuper iudicio poſſeſſorio retinendæ, an pariat exceptionem in iudicio petitorio.nu.808.222
ſententia qua ſub forma ferri debet cum petitorio & poſſeſſorio, vti poſſidetis, ſimul actū fuit.809. ibid.
ſententia qua pronunciatur quid exequēdum eſſe dicitur interlocutoria.nu.85. 345
ſententia qua pronunciatur, aliquē eſſe in poſſeſſionē mittendum, interlocutoria dicitur.nu.86. ibid.
ſententia in remedio Vti poſſidetis, fertur pro iuſto poſſeſſore.nu.715. 214
ſententia pro vtoq; poſſeſſore proprietatio ſcilicet & fructuario ferri poteſt in iudicio Vti poſſidetis.nu. 716. ibid.
ſentētia in iudicio Vti poſſidetis fertur pro iuſto poſſeſſore cōtra iniuſtē poſſidentem ab altero.717. 214
ſententia lata in iudicio Vti poſſidetis, nocet ſucceſſoribus ratione damnorū & intereſſe factę turbationis.nu.834. 225
ſententia lata in poſſeſſorio Vti poſſidetis, nocet ſucceſſoribus poſt triginta annos.nu.835. ibid.
ſentētia lata pro reo in petitorio, & in poſſeſſorio pro actore, an interim ſententia poſſeſſorij exequetur. nu.845. 225
ſentētia lata pro reo, quia actor nō probauit, tunc ſententia poſſeſſorij pro actore exequetur.n.846. ibid.
ſententia lata in poſſeſſorio ſi reus obtinuit in petitorio factis ſui iuris probationibus, exequenda an ſit. nu.847. ibid.
ſententia lata in poſſeſſorio beneficiali retinendæ, non eſt exequenda, ſi actor nihil probauit.nu.848. 225
ſentētia lata in petitorio pro reo, & in poſſeſſorio pro actore, ſi actor appellauit, an ſententia poſſeſſorij executioni mandabitur.nu.849. ibid.
ſententiæ tot ſunt, quot capitula.nu.326. 374
ſententiæ executio nō differtur oblatis precibus principi.nu.830. 110
ſententiæ formula, qua creditor aduerſus debitorem manifeſtē cōtumacem in poſſeſſionem mittitur ex primo decreto, ita vt poſſideat.nu.188. 173
ſententiæ formula quænam ſit in iudicio ex Saluiano interdicto.nu.185. 39
ſententiæ forma quæ ſit in iudicio Vti poſſidetis.nu. 714. 214
ſententiæ forma cum ſpoliatus turbans cōdemnatur vel abſoluitur.nu.801. 221
ſentētiæ formula altera, qua creditor mittitur in poſſeſſionem ex primo decreto, ob magnam contumaciam debitoris.nu.194. 173
ſententiam latam in remedio attentatorum diffinitiuam eſſe.nu.51. 484
ſententia declaratoria & cauſa cognitio an exigatur cùm empphyteuta ob nō ſolutum canonem eſt priuandus.nu.79. 284
ſententiam latam in poſſeſſorio continere aliquid fieri.nu.461. 83
ſententiam de mittēdo aliquem in poſſeſſionem ex ſecundo decreto, eſſe diffinitiuam.nu.840. 225
ſententiam latam in remedio adipiſcendæ ex interdicto, quorum bonorum, eſſe diffinitiuam.nume.841. ibid.
ſententiam latam in poſſeſſorio retinendæ incidenter tractatam eſſe interlocutoriam.nu.842. ibid.
ſententiam ab incompetēti iudice latam omnino nullam eſſe.nu.15. 340
ſententiam latam in poſſeſſorio ſummariiſſimo eſſe interlocutoriam.nu.46. 263
ſententiam eſſe diffinitiuam, cum fuit pronūciatum, quis eſſet legitimus hæres, vt mitti poſſet in poſſeſſionem.nu.857. 113
ſententiam pro reo abſolutoriam in dubio eſſe ferendam.nu.759. 218
ſententiam extendi & ad ſucceſſores.nu.825. 224
ſententiam interlocutoriam eſſe, quæ ſine ſolemnitate præfertur.nu.803. 109
ſententiam poſſeſſorij ſummariiſſimi nō prodeſſe poſt appellationem.nu.59. 264
ſententiam de exequendo, eſſe interlocutoriam. num. 805. ibid.
ſententiam diffinitiuam eſſe, quæ fertur dato libello & cauſa cognita.nu.806. ibid.
ſententiam latam ſuper vno poſſeſſorio, alteri nō præiudicare.nu.807. 222
ſententiam nullam eſſe dico, & ſi qua eſt appello, rectè petitur.nu.541. 90
ſententiam ſtrictæ interpretationis eſſe.nu.190. 173
ſententiam euidenter iniuſtā nullam dici poſſe.852. 112
ſententiam nullam nunquā eſſe exequendam.853. ibid.

ſenten-

ſententiam iniuſtam mero iure valere.nu.7. 340
¶Septa quid.nu.5. 254
¶Sequeſter voluntarius poſſeſſione ſua non priuatur poſſeſſorem.nu.89. 168
ſequeſter loco primi decreti non priuat poſſeſſorem ſua poſſeſſione.nu.90. ibid.
ſequeſter quando poſſidere dicatur.nu.92. ibid.
¶Sequeſtrum cur concedatur, & quomodo à Recredentia diſtet.nu.11. 164
ſequeſtrum vt tollatur libellus offerri debet.nu.20.139
ſequeſtro reddi interdictum Vti poſſidetis, poſſeſſione duorū contendentium apud eū depoſita.n.92.168
ſequeſtro voluntario poſſeſſionē interdictū perdi & ob id ceſſare remedium Vti poſſidetis.nu.91. ibid.
¶Sequeſtrari apud Iudicem contendentium poſſeſſio debet, ne inde oriatur ſcandalum.nu.323. 308
ſequeſtrari facit poſſeſſionem iudex cum dubium eſt de lite & controuerſia.nu.45. 263
ſequeſtrat iudex prædij fructus timore ſcandali.13. 138
¶Seruus adſcriptitius fundi pars eſt.nu.117. 169
ſeruus vel colonus qui per annos triginta curiæ ſeruit, ab omni ſeruitutis vinculo ſoluitur.nu.70. 386
ſeruus ſe liberum profitens, iudicio petitorio conuenitur.nu.35. 384
ſeruus vel colonus, qui aufugit & nunc ab alio poſſidetur à priore domino propria auctoritate prehendi non poteſt.nu.55. 385
ſeruus abſentis domini nomine agens ſi ſuccūbat domino an præiudicet.nu.39. 334
ſeruus abſentis domini nomine mouere an poſſit actionem ex l.ſi quis in tantam.C.vnde vi.nu.40. ibid.
ſeruus nomine abſentis domini poſſeſſionē recuperās an & fructus valeat recuperare.nu.42. ibid.
ſeruus vel colonus, ſi poſt fugam aſſequuti ſint dignitatem, an à domino ad priſtinam ſeruitutem recuperari redigiue poſſint.nu.63. 386
ſeruus, vel filius an poſſeſſionem alterius occupando, faciant vt pater & patronus obligentur.nu.63. 357
ſeruus præſumitur dolosè eſſe in quaſi poſſeſſione libertatis, eo ipſo quod aufugit.nu.46. 385
ſeruus, an ſerui poſſeſſor nouus, conueniendus ſit à priore poſſeſſore.nu.57. 386
ſeruus hæres inſtitutus patrono in totum acquirit.n. 291. 74
ſerui, coloni & aſcriptitij arcentur à dignitatibus.nu. 65. 386
ſerui vel coloni factum in amittēda poſſeſſione domino præiudicare hodie non poteſt.nu.2. 407
ſeruo vendicanti ſe in libertatem an cōcedatur remedium ex l.ſi quis in tantam.C.vnde vi.cōtra dominum, qui eum occupauit per vim.nu.300 372
ſeruo in quaſi poſſeſſione cōſtituto quomodo ſit ſuccurſum contra dominum occupatorem.nu.301.373
ſeruo actio conceditur ad libertatem tuendam.302.ib.
ſeruum pro domino agentem in caſu.l.1.ſi per vim vel alio mo.&c.iuramentum calumniæ præſtare.22. 333
¶Seruitus eundi per domum noctis tempore non deberi.nu.17. 258
ſeruitus viæ ſi debetur, debitor claues domus tradere non tenetur.nu.18. ibid.
ſeruitus ſeu quaſi poſſeſſio ſeruitutis aquæ ſolo actu acquiritur.nu.9. 232
ſeruitus aquæductus eſt realis, vt aqua è fundo ad irrigandum hortum meum ducatur.nu.37. 245
ſeruitus aquæductus conceſſa vniuerſitati realis eſt. nu.38. ibid.
ſeruitus aquæductus perſonalis eſt cum conceſſio ſonat in factum.nu.39. ibid.
ſeruitus realis relata ad perſonam efficitur perſonalis.nu.40. ibid.
ſeruitus aquæductus indeterminatè conceſſa, eſt perſonalis.nu.41. 245
ſeruitus ducendi aquam non dicitur amiſſa, cum flumen per alluuionem alueum mutauit.nu.140 252
ſeruitus ducendi aquam nō dicitur amiſſa cùm flumē fundo proprius per alluuionem acceſſit.n.141.ibid.
ſeruitus ducendi aquam dicitur extincta, cùm fundus ſeruiens alteri vno impetu acceſſit.nu.142. ibid.
ſeruitus aquæductus impeditur cum flumen fundum circumfluere cœpit.nu.243. 252
ſeruitus ducendi aquam perditur, ſi permitto aliò aquam ducere.nu.153. 253
ſeruitus aquæductus amittitur, ſi fons exaruit.154.ibi.
ſeruitus ducendi aquam perditur per fluminis receſſum.nu.155. ibid.
ſeruitus aquæductus, quæ realis, & quæ perſonalis.n. 28. 244
ſeruitus aquæductus realis eſt, cùm conceſſio ſonat in ius.nu.29. 244
ſeruitus aquæductus vt fundus poſſit irrogari, eſt realis, etiam ſi ſit dictum, quòd cum perſona extinguatur.nu.30. ibid.
ſeruitus aquæductus conceſſa non habenti fundum, an ſit realis.nu.45. 245
ſeruitus omnis in iure conſiſtit.nu.6. 243
ſeruitus realis ad ſucceſſorem tranſit.nu.25. 244
ſeruitus aquæductus perſonalis eſt.nu.26. ibid.
ſeruitus tigni immittendi continua.nu.34. 234
ſeruitus diſcontinua eſt illa itineris & viæ.nu.35. ibid.
ſeruitus depaſcendi aliquando vrbana, aliquando ruſtica.nu.138. 170
ſeruitus aquæductus vt quæratur præſcriptione plura requiri.nu.126. 251
ſeruitus ducēdi aquā fundi diuiſione perditur.157. 253
ſeruitus ducendi aquam ſine quaſi poſſeſſione non acquiritur.nu.130. 251
ſeruitus aquam ducendi acquiritur, modo ſeruitutis iure ducta fuerit.nu.131. ibid.
ſeruitus aquæductus an impediatur cum flumen cępit circumfluere, & locus medius non impedit.144.252
ſeruitus aquæductus vrbana & ruſtica eſt.nu.49. 246
ſeruitus fontis realis vel perſonalis an ſit.nu.6. 257
ſeruitus aquæductus ad futura prædia non extendi. tur.nu.78. 247
ſeruitus aquæductus quid.nu.5. 243
ſeruitutis itineris quaſi poſſeſſionem nō acquirit, qui fundum non habet iuxta illum, de quo eſt quæſtio. nu.29. 233
ſeruitutis itineris quaſi poſſeſſionem impedit fundus intermedius.nu.30. 234
ſeruitutis itineris actuſq; priuati poſſeſſio, ex quibus acquiratur.nu.6. 232
ſeruitutem debens patientiam præſtare debet.105. 169
ſeruitutem fontis aliquando eſſe ruſticam.nu.4. 257
ſeruitutem ducendi aquam cōcedens intelligitur modo non noceat multum concedenti.nu.107. 249
ſeruitutem ducendi aquam perdi, cum aqua aliter ducitur, quam fuit conceſſum.nu.156. 253
ſeruitutē habens quomodo experiatur interdicto Vti poſſidetis, & quomodo in eo concludat.nu.236.177
ſeruitutem qui in loco præſtare teneatur locū ad dominij detrimentum mutare non poteſt.nu.80. 387
ſeruitutē appulſus pecoris ad aquā, realē eſſe. nu.8. 258
ſeruitutem habere in alterius fundo non eſt cōtra ius commune.nu.49. 235
ſeruitute aquæductus amiſſa per aluei mutationem an reſtitutio in integrum concedatur.nu.145. 252
ſeruitutes reales tantum admittūt diſtinctionem cauſæ continuæ & diſcontinuæ.nu.120. 169
¶Signatura ſola quando ſufficiat in cauſa poſſeſſoria. nu.375. 451
ſignatura ſola an ſufficiat in commiſſione cauſæ poſſeſſoriæ ſtante regula cancellarię 29. Quod commiſſio res cauſarum, & proceſſus.nu.376. 452
ſignatura ſola an ad tituli iuſtificationem ſufficiat.n. 465. 459
ſignatura ſola an probet commiſſionem cauſæ poſſeſſoriæ in remedio reintegrandæ.nu.373. 451

Universidad de Deusto
Biblioteca

signatura non sufficit in rescripto, perinde valere, & c. nu.38. 140
¶Signinum quid.nu.14. 255
¶Signoroli consideratio improbata.nu.121. 131
Signoroli opinio quædam expensa.nu.118. ibid.
¶Silentium imponi potest perpetuum actori retinendæ possessionis si reus se possidere probauit, & actor non probauit.nu.782. 220
silentium imponi perpetuum petere quis non potest, cum nullus ei infert molestiam.nu.358. 78
silentium perpetuum imponere an possit iudex turbatori.nu.836. 225
silentium imponi, & ius non competere, differunt.nu. 361. 78
¶Similitudo, qua vtitur Iustinianus.in l.vlti.C.vnde vi.declaratur, & nouè explicatur.nu.19. 400
¶Simonię crimen inducit beneficij priuationem ipso iure.nu.68. 329
¶Simoniacus ipso iure beneficio priuatur.n.336. 309
simoniacum spoliatum nō restitui ante omnia.nu.134. 290.& 335. 309
simoniacum nullū ius in beneficio acquirere, nec fructus suos facere.nu.135. ibid.
simoniacum beneficio ipso iure priuatū dici.136.ibid.
¶Simulatus contractus, contractus non est.nu.283. 438
¶Singularis successor in subsidium conuenitur interdicto Vnde vi.nu.154. 292
singularis successor conuenitur interdicto Vnde vi, cū vnus post alterum spoliatus est.nu.155. ibid.
singularis successor an constitutione.l.extat.ff. quod met.caus.conueniri possit.nu.75. 329
¶Socinus Tract.fallen.reg.379. fallent.6.& 7.declaratur.nu.367. 311
Socini consideratio dubia.nu.65. 127
¶Socius ingrediens possessionem excusatur à dolo.n. 629. 206
socius pro parte rem communem possidens, alterius portionem occupare prohibetur.nu.240. 369
socius occupans rem communem ex integro ab altero socio possessam, incidit in pœnam.l.si quis in tantā. C.vnde vi.nu.237. 369
socius socium spoliat, si eum re ad vsum destinata.vti prohibeat.nu.238. ibid.
socio licet per vim ostium domus ingredi, si à socio prohibeatur.nu.239. 369
¶Soluens ob causam celebrati contractus, illum ratificare dicitur, & comprobare.nu.119. 434
¶Sorte dirimi an debeat dubia quæstionis possessio. nu.743. 217
sorte dirimi non oportere causas possessorias beneficiales.nu.741. ibid.
¶Specialia duo simul non cōcurrere, imò ne vna specialitas cum vna præsumptione.nu.235. 70
Speculatoris opinio confutata.nu.753. 217
Specul.titu.de testamen.§.sequitur.nu.34. declaratur. nu.479. 84
¶Speculatoris opinio & doctrina declarata.n.193. 173
¶Specus quid.nu.4. 255
¶Spes considerabilis est.nu.89. 359
¶Spiritualis quæstio, quæ incidenter tractatur in causa temporali ad Iudicem ecclesiasticum remittenda est.nu.338. 449
¶Spiritualia auctoritate propria apprehendi nunquā possunt.nu.75. 405
¶Spoliare is dicitur qui in bello illicito aliena occupat.nu.390. 314
spoliare dicitur qui venientem non admittit.n.137.362
spoliare dicitur qui non restituit requisitus.nu.90. 18
spoliari dicitur possidens qui impeditur ad possessionem reuerti.nu.28. 25
spoliari is dicitur, qui dum reuertitur, non admittitur.nu.148. 292
spoliari non autem turbari is dicitur, cui solutio pensionis negatur.nu.480. 193
¶Spoliatio alterius nomine facta, mandantē obligat siue is expresè, siue tacitè mandauerit.nu.54. 282
spoliatio impropriè admittit dominij exceptionem. nu.107. 287
spoliatio prima maior secūda, secundā impedit.383.313
spoliatio secunda lite pendente facta dicitur maior prima & illam impedit.nu.386 ibid.
spoliatio rei incorporalis dicitur facta.nu.83. 284
spoliatio lite pendente facta an impediat suspendatq; petitorium iam intentatum.nu.47. 482
spoliatio lite pendente facta differt à spoliatione facta pendente appellatione.nu.43. 483
spoliatio facta à tertio ratione sui interesse lite cū altero pendente, reuocatur officio iudicis.nu.44. ibid.
¶Spoliator vna cum possessione cui insistit, dominij causam allegare potest.nu.479. 460
spoliator si possessionem amittat, & à singulari possessore iterum eam consequatur, conuenitur tamē interdicto, Vnde vi, vt eā restituat ante omnia.156.292
spoliator an spolium negare, & super antiqua sua allegata possessione dominij causam deducere possit. nu.354. 310
spoliator violentus pœnitentia ductus possessionem restituens, an euitet pœnam.l.si quis in pœnam.C. vnde vi.nu.142. 362
spoliator possidens à tertio turbari nō debet.257. 179
spoliator non dicitur qui antiquam suam possessionē continuat.nu.50. 484
spoliator ab altero spoliatus interdicto Vnde vi, experiri potest.nu.796. 221
spoliator an antiquam suam possessionem, per tituli deductionem probare possit.nu.197. 294
spoliator si incidat in pœnā.l.si quis in tantam.C.vnde vi, nō adiuuatur ex lata sententia in causa dominij, ne restituat possessionem ante omnia.nu.238. 299
spoliatori an liceat se spoliasse negare, atq; ita dominij exceptionem obijcere.nu.199. 296
spoliatori turbato ex interuallo an reddatur interdictum Vti possidetis.nu.254. 178
spoliatori licere negare, spoliatum agentem allegati spolij tempore non possedisse.nu.357. 310
spoliatorem etiam Principis auctoritate non posse in vitiosa possess.confirmari.nu.70. 344
spoliatorem fictum dominij exceptionem obijcere, si eam incontinenti sit paratus probare.nu.245. 300
spoliatorem suam vitiosam possessionem colorare nō posse.nu.184. 295
spoliatorē grauius delinquere ipso turbatore.687. 211
spoliatore in possessione ex certa sciētia Principis confirmato, vocato spoliato, restitutioni locū esse.nu. 72. 344
¶Spoliatus per vim sub eo iudice agere potest sub cuius iurisdictione illata est vis.nu.209. 440
spoliatus castro munitissimo si caueat se illud restituturum si in petitorio succumbere contingat ante omnia restituitur.nu.316. 308
spoliatus castro munitissimo ante omnia restituitur cū est sub principe, qui eū carcerari potest iubere, si latæ sententiæ in petitorio non obedijt.317. ibid.
spoliatus officio iudicis agens si pendēte appellatione sententia contra eum lata spoliet spoliatorem, appellationi renunciasse dicitur.nu.39. 483
spoliatus suo facto iniustè, à spoliatore causato, restitui debet ex remedio reintegrandæ.nu.102. 433
spoliatus etiā ordine iudiciario ab eo iudice qui incōpetēs est, veluti à priuato dicitur spoliatus.n.13.340
spoliatus turbando spoliatorem delinquit, secūdum Innocentium.nu.799. 221
spoliatus agens reintegrari ad possessionē beneficij, titulum iustificare debet instante iudice.nu.460. 459
spoliatus nō restituitur ante omnia, si ex eo damnum possit sequi irreparabile.nu.308. 306
spoliatus incontinenti recuperans non incidit in pœnam.l.si quis in tantam.C.vnde vi.nu.170. 364

spolia-

spoliatus quasi possessione rei incorporalis, ex interdicto Vnde vi.restituitur.nu.81. 284
spoliatus si post spoliationem renūtiauit dominio rei & per multos dies nō est conquestus, se metu renunciasse, non restituitur ante omnia.nu.278. 304
spoliatus non restituitur ante omnia cum subest peccati timor.nu.115. 288
spoliatus nisi resistat fortiter, dominij causam tractari cum possessionis causa non debere, non restituitur ante omnia, an verum tamen sit ab auctore declaratur.nu.166. 293
spoliatus ad quadrantem obulúmve vsq; ante omnia restitui debet, quam audiatur spoliator.nu.329. 308
spoliatus beneficijs incompatibilibus nō restituitur. nu.467. 459
spoliatus quasi possessione annuæ præstationis, quomodo ex interdicto Vnde vi, adiuuetur, tam in rea li quàm personali præstatione.nu.87. 284
spoliatus restituitur ante omnia, etiā in casu quando sine violentia res ad spoliatorem deuenit.n.246.300
spoliatus nō restituitur ante omnia si imminens periculum deductū probari potest incontinēti.247.ibi.
spoliatus vna re tantum si restituatur, non habet manere in possessione tam diu quàm diu fuit spoliatus antequam agatur petitorio.nu.647. 472
spoliatus & restitutus de iure ciuili non debet permanere in possessione quamdiu fuit spoliatus antequā petitorio agatur.nu.648. ibid.
spoliatus etiam si obtineat sententiam iudicis auctoritate possessionem non ingreditur, si resistētem reperiat.nu.32. 341
spoliatus ab vno ex familia restituitur ex hoc interdicto, vnde vi.nu.53. 28
spoliatus si tempore ferendæ sententiæ patiatur litem super dominio tractari, adhuc ante omnia non restituitur.nu.172. 294
spoliatus principis auctoritate, quomodo restituatur ante omnia.nu.50. 343
spoliatus is dicitur qui cū possideret deiectus est.l.266
spoliatus nō dicitur, qui possidere nō potuit.n.2.ibid.
spoliatus si renuntiauit dominio rei post factā spoliationem, adhuc restituitur ante omnia.nu.263. 302
spoliatus iudicis auctoritate quomodo restituatur, & quando.nu.3. 339
spoliatus ob maximam sui sæuitiam, non restituitur ante omnia.nu.87. 387
spoliatus à tutore nomine pupilli, vel à prælato nomine ecclesiæ restituitur ante omnia.nu.60. 282
spoliatus an restituatur lata sententia absolutoria iudicij super dominij causa.nu.237. 299
spoliatus quando agat aduersus illum cuius nomine facta est spoliatio.nu.47. 281
spoliatus incontinenti spoliatorem spoliare potest.n. 384. 313
spoliatus à iudice restitui debet vt spoliatus à priuato.nu.28. 139
spoliatus potest adhibitis socijs statim recuperare.nu. 6. 137
spoliatus, cum non possideat, non potest dicere se dominij causam deducere ad possessorium colorandum.nu.183. 295
spoliatus agens contra singularem successorem qua actione experiatur.nu.4. 473
spoliatus per vim compulsiuam an ante omnia restitui debeat.nu.102. 286
spoliatus possessionem, & damna cum expensis ante omnia recuperat.nu.306. 306
spoliatus iudicis auctoritate, se iniustè spoliatū probare debet.nu.5. 340
spoliato nō sufficit probare ante tempus spolij se possedisse, vt euitet necessitatē opponendi tempus spoliationis in libello.nu.439. 319
spoliato lite pendente obijci non potest reseruationis exceptio.nu.455. 458
spoliato per vim compulsiuam, an concedatur remedium ex c.fæpe.de rest.spolia.nu.67. 479
spoliato lite pendente vel appellatione læso & iudicis læditurauctoritas.nu.25. 482
spoliato agenti se possessione beneficij spoliatum esse, obijci potest exceptio, eum Laicum esse.nu.434.456
spoliato iudicis auctoritate aduersatur iuris præsumptio.nu.4. 340
spoliato licet spoliatorem turbare.nu.798. 221
spoliatum restitui ante omnia etiam si crimina in illū obijciantur.nu.324. 308
spoliatum ante omnia non restitui, si passus sit litem super dominio tractari.nu.161. 292
spoliatum non restitui cum ex actis iudiciarijs cōstat de dominio conuenti.nu.231. 298
spoliatum fauore ecclesiæ non restitui, si ad ecclesiæ commodum dominij exceptio incontinēti probari offertur.nu.249. 300
spoliatum non restitui cum per sententiam de dominio conuenti constat.nu.233. 298
spoliatum post latam sententiam in causa dominij restitui ante omnia.nu.236. ibid.
spoliatum, si tacitè consentiat tractari causam dominij, non restitui ante omnia.nu163. 293
spoliatum possessione nauis interdicto, vnde vi nō restitui.nu.42. 281
spoliatum non restitui cum constat de dominio per instrumentum publicum, quod duob.modis declaratur.nu.223. 297
spoliatum à iudice si notorium sit ius non habere nec habuisse conqueri non posse.nu.12. 340
spoliatū causa cognita à principe, non restitui.68. 344
spoliatum qui coram superiore renuntiauit dominio rei, post spoliationem non restitui ante omnia. nu. 276. 303
spoliatum quasi possessione exigendi pedagium restitui ex interdicto, vnde vi.nu.82. 284
spoliatum dici qui suspicatur se posse repelli, vt vtili interdicto, vnde vi, restituatur.nu.80. ibid.
spoliatum, si post spoliationem cum spoliatore paciscatur se possessorio non acturum, non restitui ante omnia.nu.281. 304
spoliatum non restitui cum per testes de spoliatoris dominio constat.nu.226. 298
spoliatum non restitui ante omnia cum spoliator vel licentia, vel pacto possessionem est ingressus.261. 301
spoliatum impunè turbare illum à quo fuit spoliatus.nu.800. 221
spoliatum à principe extra iudicium ante omnia restitui.nu.65. 344
spoliatum, qui alterum sua culpa dicit, probare debet.nu.98. 432
spoliatum non restitui ante omnia si scandali subsit timor.nu.319. 308
spoliatum non restitui ante omnia cum per suam confessionem constat de dominio spoliatoris & ibi in fi.quæst.declaratur.nu.215. 297
spoliatum qui ante spoliationē procuratorem ad renunciandum dominio constituit, non restitui ante omnia.nu.272. 303
spoliatum restitui ante omnia non obstante pacto de nō agendo possessorio, si causa publica est.n.286.304
spoliatum, si post spoliationem iurauit se nō acturum possessorio, non restitui ante omnia.nu.287. ibid.
spoliatum restitui ante omnia etiam si ante spoliationem cum spoliatore pepigit se possessorio non acturum.nu.296. 305
spoliatum, si dominio rei ante factam spoliationē renunciauit, non restitui ante omnia.nu.297. ibid.
spoliatum suo facto & culpa non restitui.nu.298. 306
spoliatum ab vno & accusatum criminis ab altero, ante omnia adhuc restitui.nu.326. 308
spoliatum restitui etiam si crimen obijciatur siue ius Pontificium vel ciuile consideretur.nu.327. ibid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſpoliatum re tantum vna non reſtitui ante omnia ſi in illum obijciatur crimen.nu.328. ibid.
ſpoliatus eccleſiæ nomine ante omnia reſtitui etiã debet.nu.113. 360
¶Spolium propoſitum per modum exceptionis in iudicio retinendæ,an illud ſuſpendat.nu.670. 210
ſpolium quid ſit, ibiq; ſpolij ſignificatio multiplex.n. 3. 266
ſpolij exceptio non prodeſt turbatori,qui ſolum probauit ſpoliatorem vi ab alio poſſidere.nu.802. 221
ſpolij cauſa cum apud potentiſſimum principem tractatur, adhuc ante omnia reſtituitur caſtro munitiſſimo ſpoliatus.nu.314. 307
¶Statutum Bononię, quod miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto fructus lucretur,declaratur.180. 172
ſtatutum Bononiæ. De eo cui interdicta eſt adminiſtratio.declaratur,nu.173. 437
ſtatutum Bononiæ, Quod à ſententia lata in cauſa poſſeſſoria, liceat appellare,declaratur.nu.835. 112
ſtatutum Brixiæ 152.in criminalib.ſub rub.De vi moleſtatiua, an locum habeat pro executoribus teſtamentorum.nu.68. 167
ſtatutum Brixiæ 199.in ciuilib.ſub rub. Quod ſolennitates bonorum poſſeſſionum,&c.declaratur.n.28.5
ſtatutum Brixiæ 152. in criminalib.de vi moleſtatiua. declaratur.nu.21. 147
ſtatutum Brixiæ 152.in crimin.ſub rub.de vi moleſtatiua.declaratur.nu.44. 165
ſtatutum Brixiæ 152.in criminalib.de vi moleſtatiua. declaratur.nu.33. ibid.
ſtatutum Brixiæ in ciuilib.ſub rub. quid nullus intret poſſeſſionem vacuam.declaratur.nu.766. 106
ſtatutum Brixiæ.13.in ciuilib.ſub rub.in quibus cauſis ius ſummarium reddatur.declaratur.nu.167. 254
ſtatutum Brixiæ. ſub rubr.de vi moleſtatiua.declaratur,quomodo puniat turbantes perceptionem decimarum.nu.136. 170
ſtatutum Brixiæ.152. in criminalib.de vi moleſtatiua. declaratur.nu.133. ibid.
ſtatutum Brixiæ.152. in criminal. ſub rub. de vi moleſtatiua an locum habeat pro turbato,in perceptione præſtationum perſonalium.nu.141. 170
ſtatutum Brixiæ.152.in crim.ſub rubr.de vi moleſtatiua.ver.Et intelligatur &c.exponitur.nu.647. 208
ſtatutum Brixiæ.98.in ciuilib. ſub rubr. de antiquiori poſſeſſione &c.declaratur.nu.732. 215
ſtatutum Brixiæ.153.in criminalib.ſub rubr.de modo & forma procedendi in crimine inquietationis &c. declaratur.nu.709. 214
ſtatutum Brixiæ.152.in crimin.de vi moleſtatiua.an faueat ſpoliatori turbato.nu.252. 178
ſtatutum Brixię.13.in ciuilib.ſub rub.in quibus cauſis ius ſummarium reddatur,declaratur.nu.167. 254
ſtatutum Brixiæ.152.in crimin. de vi moleſtatiua.ver. Et intelligatur &c.declaratur.nu.680. 211
ſtatutum Brixiæ.152. in crimi. rub. de vi moleſtatiua, &c.an procedat pro poſſeſſione ſequeſtrata.96. 168
ſtatuturum Brixiæ.152.in crimin.ſub rubr.de vi moleſtatiua &c.declaratur.nu.817. 223
ſtatutũ Brixiæ.189.in ciuilib. quòd omnis poſſeſſio cenſeatur translata in hæredem.declaratur.nu.60. 106
ſtatutum Brixiæ.153. in crim. ſub rub.de modo & forma procedendi in crimine inquietationis. declaratur.nu.466. 192
ſtatutum Ferrariæ lib.2.de poſſeſſione turbata. an locum habeat in quaſi poſſeſſore.nu.113. 169
ſtatututum Ferrariæ libr.2. de præcepto faciendo.declaratur.nu.37. 262
ſtatutum Ferrariæ lib.2. ſub rub.de præcepto faciendo parũbus.declaratur.nu.20. 260
ſtatutum Ferrariæ lib.2.de præcepto faciendo &c.declaratur.nu.26. 261
ſtatutum Ferrariæ lib.2.de poſſeſſione turbata,an locum habeat pro fructuario & vſuario.nu.78. 167
ſtatutum Ferrariæ libr.2.de præcepto faciendo.declaratur.nu.35. 262
ſtatutum Ferrariæ lib.2. ſub rub. de præcepto faciẽdo de partibus &c.iuri communi conuenit.nu.13. 260
ſtatutum Ferrariæ libr.2. ſub rub. de indemnitatibus mulierum,&c.declaratur.nu.677. 109
ſtatututum Ferrariæ lib.2. de præcepto faciendo.declaratur.nu.42. 263
ſtatutum Ferrariæ lib.2.rub. quod poſſeſſio defuncti continuetur in hæredem,declaratur.nu.62. 167
ſtatutum Florentiæ. quod creditor miſſus in poſſeſſionem fructus lucretur,declaratur.nu.184. 173
ſtatutũ Mediolani. quòd poſſeſſio defuncti continuet in hæredem,declaratur.nu.508. 86
ſtatutum Mediolani,quod poſſeſſio defuncti in hæredes continuet.declaratur.nu.860. 113
ſtatutum Montis Regalis ſub rub. de eiectione poſſeſſionis.prouidet ſpoliato.re mobili.nu.199. 439
ſtatutum ciuitatis Montis regalis. de eiectione poſſeſſionis.colla.3.declaratur.nu.315. 373
ſtatutum ciuitatis Montis regalis reſtituitur ſpoliatus poſſeſſione rei mobilis ſtatuto autem Papienſis 54.contrarium diſpoſitum eſſe.nu.40. 281
ſtatutum Montis regalis.de eiectione poſſeſſionis collat.4.punit occupatores rei mobilis.nu.266. 371
ſtatutum Papiæ.31.in criminal.rub.de pœna illius qui violentiam. pro executoribus teſtamentorum an procedat.nu.69. 167
ſtatutum Papię.31.in criminalib.in præſumptiua probatione verificatur.nu.401. 454
ſtatutum Papiæ.54.in illis verbis, vere poſſidebatur. in præſumptiua probatione verificatur.nu.399.454
ſtatutum Papiæ.31.in criminal.ſub rub. De pœna eius, qui violentiam &c.declaratur.nu.22. 147
ſtatutum Papiæ.31.in criminalib. ſub rub. De pœna illius qui violentiam alicui fecerit in ſua poſſeſſione declaratur.nu.32. 148
ſtatutum Papiæ.90.in ciuilib.ſub rubr. quòd maritus non poſſit vxorem ipſius inſtituere &c.declaratur. nu.130. 62
ſtatutum Papiæ.58.in ciuilib. ſub rub. quod creditor contra extraneum poſſeſſorem &c. declaratur & Statutum Mediolani lib.1.cap.173.nu.142. 134
ſtatutum Papiæ.54.in ciuilib. de poſſeſſione violenta & clandeſtina &c.& ſtatutum 31.in criminal.de pœna illius qui violentiam alicui fecerit &c.declaran tur.nu.67. 283
ſtatutum Papiæ.31. in criminalib. de pœna illius qui vim alicui fecerit &c. nõ habet locum contra ciuiliter poſſidentem, qui naturalem poſſeſſionem ingreſſus eſt.nu.195. 366
ſtatutum Papiæ. quod nominans dominum in iudicio,&c.expreſsè vult,nominationem antelitẽ conteſtatam fieri debere.nu.492. 461
ſtatutum Papiæ.31.in criminalib. de pœna illius qui vim alicui fecerit &c. declaratur non procedere ſi ſpoliatus recipiens poſſeſſionẽ non proteſtetur ſibi ſaluum fore ius pœna.nu.159. 363
ſtatutum Papiæ.31. in criminalib. de pœna illius qui vim &c. non habet locum contra occupatorẽ qui verè,& perfectè non occupauit.nu.165. ibid.
ſtatutum Papiæ.31.in criminal.de pœna illius qui vim &c. nõ habet locum contra eum, qui ſtatim ſuã recuperauit poſſeſſionẽ è manib.occupatoris.171. 364
ſtatutum Papiæ.31.in crimininal. de pœna illius qui vim &c. punit occupatores rerum incorporalium ibiq; declaratur.nu.271. 371
ſtatutum Papiæ.31. in criminalib. de pœna illius,qui vim &c. quomodo in vniuerſitate occupante aliena intelligatur.nu.125. 361
ſtatutum Papiæ.in ciuilib.ſub rubr. quod nominans dominiũ in iudicio &c.declaratur.nu.486. 461
ſtatutum Papię.48.de venditione & inſolutũ datione. egregiè declaratur,nu.306. 347

ſtatu-

ſtatutum Papiæ.31. in criminalib. de pœna illius qui alicui fecerit vim in eius poſſeſſione,tam maſculũ quàm fœminam punit.nu.16. 355
ſtatutum Papię.10.in ciuilib.de citationib.declaratur. nu.112. 347
ſtatutum Papiæ.31.in criminalib. de pœna illius qui vim alicui fecerit &c.nõ habet locum ratione pœnæ contra patrem & patronum.nu.56. 357
ſtatutum Papiæ.54.in ciuilib. & 31. in criminalib.vaſſallum à domino ſpoliatum non adiuuare. num. 101. 286
ſtatutum prohibens mulieribus portare vniones & margaritas,non prohibere fictas & adulterinas.nu. 11. 258
ſtatutum Papiæ.54.in ciuilib. & 31. in criminalib.non habẽt locum cum ſpoliatus fuit poſſeſſor per vim compulſiuam.nu.108. 287
ſtatutum Papiæ.31.in criminalib. de pœna illius qui vim alicui fecerit in ius poſſeſſione. nõ procedit in furioſo & mente capto.nu.94. 359
ſtatutum Papiæ.94. in ciuilib. ſub rub.in quantum & qualiter mater ſuccedat.declaratur.nu.224. 69
ſtatutum Papiæ. quod nominans dominum in iudicio &c.declaratur & egregiè exponitur. nume.489. fol. 461
ſtatutum Papiæ.52.in ciuilib. ſub rub.de formã tenenda circa poſſeſſiones dandas &c.declaratur.num.68 fol. 127
ſtatutum Papię.6.in ciuilib. ſub rub.de executione inſtrumenti.declaratur.nu.849. 112
ſtatutum Papię.54.in ciuilib.quando locum habeat in poſſeſſione ciuiliſſima ſpoliato. nu.411. 316
ſtatutum Papiæ.31. in criminalib. de pœna illius qui vim alicui &c. an deroget conſtitutioni.l.ſi quis in tantam. C.vnde vi.nu.339. 379
ſtatutum Papiæ.58. in ciuilib. vt ſupra declaratur.nu. 146. 134
ſtatutum Papiæ.31. in criminalib. de pœna illius qui vim alicui fecerit &c. nõ punit occupatores rei mobilis.nu.267. 371
ſtatutum Papiæ.61. in ciuilib. de eo cui bonis interdictum eſt.declaratur.nu.172. 437
ſtatutum Papiæ.116.in ciuilib.de modo & forma obligandi filium familias.declaratur.nu.374. 437
ſtatutum Papię.31.in criminalib.de pœna illius &c.nõ procedit contra pupillum minorẽ, & ſimiles,quorum nomine eorum adminiſtratores alienam poſſeſſionem occuparunt.nu.103. 360
ſtatutum Papiæ.31.in criminalib. de pœna illius qui vim &c.declaratur.nu.117. 360
ſtatutum Papiæ.53. in ciuilib. ſub rubr.de poſſeſſione plena vacuanda.&c.declaratur.nu.15. 123
ſtatutum Papiæ.95. in ciuilib. ſub rub. quod mulieres maritatæ,&c.declaratur.nu.325. 76
ſtatutum Papiæ.2.in ciuilib. quid pro poſſeſſione tædiali intelligat.nu.170. 172
ſtatutũ Papiæ.52.ſub rub. de forma tenenda circa poſſeſſiones dandas &c.declaratur.nu.72. 127
ſtatutum Papiæ.4.in ciuilib. ſub rub. de modo & forma procedendi in cauſis ſummarijs,declaratur.nu. 836. 111
ſtatutum Papiæ.53.in ſub rub.de poſſeſſione plena vacuanda,&c.declaratur.nu.35. 124
ſtatutum Papiæ.31. in criminalib. rub.de pœna illius, qui violentiam,declaratur, an pro poſſeſſione ſequeſtrata locum habeat.nu.838. 225
ſtatutum Papiæ.31. in criminalib. de pœna illius qui vim &c.declaratur.nu.138. 362
ſtatutum Papiæ.31. in criminalib. de pœna illius qui vim &c. habet locum etiam contra debitorem qui rem apud creditorem pignoratam per vim occupauit.nu.200. 366
ſtatutum Papiæ.53.in ciuilib. ſub rubr.de poſſeſſione plena vacuanda,&c.declaratur.nu.49. 125
ſtatutum Papiæ.31.in criminalib.ſub rubr.de pœna illius,qui violentiam,&c.declaratur.nu.838. 225
ſtatutum Papiæ,in ciuilib.ſub rub. de poſſeſſione plena vacuanda,&c.declaratur.nu.28. 123
ſtatutum Papiæ.53.in ciuilib. ſub rubr.de poſſeſſione plena vacuanda &c.declaratur.nu.10. 122
ſtatutum Papiæ. 54. in ciuilib. rectè exigit legitimas probationes in cauſa ſpoliationis.nu.414. 455
ſtatutum Papiæ.31.in criminal.declaratur.nu.48. 356
ſtatutum Papiæ. de poſſeſſione turbata.declaratur.n. 505. 195
ſtatutum Papiæ.53. ſub rub.de poſſeſſione plena vacuanda &c.declaratur.nu.101. 130
ſtatutum Papiæ.48. in ciuilib.ſub rubr.de venditione & inſolutum datione.declaratur,nu.32. 148
ſtatutum Papiæ.54.in ciuilib.ibi,vel ab eius prædeceſſore tunc.declaratur.nu.393. 484
ſtatuto Papiæ.54.in ciuilib.& 31.in criminalib.ſuccurri emphyteotæ ſpoliato.nu.77. 284
ſtatutum Papiæ.54. in ciuilib. & 31.in criminalib.procedere etiam in ſpoliato quaſi poſſeſſione rei incorporalis.nu.85. 284
ſtatuta Papiæ & Brixiæ,de turbata poſſeſſione,dum puniunt turbatores, ceſſant ſi cauſa iuſtatur bandi probatur.nu.625. 206
ſtatuta Papiæ.54.in ciuilib.& 31.in criminalib.an prædonem ſpoliatum adiuuent.nu.112. 288
ſtatuta Papiæ à Baldo edita,& compilata fuerunt.nu. 343. 376
ſtatuta Papiæ.54.in ciuilib.& 31.in criminalib.vaſſallũ à tertio ſpoliatum adiuuant.nu.93. 286
ſtatutum Patauij ſub rubr. de turbatã poſſeſſione.c.1. an locum habeat pro executoribus teſtamẽtorum. nu.68. 150
ſtatutum Patauinum ſub rubr.de citation.c.ſi ad aliquem,declaratur.nu.255. 72
ſtatutum Patauinum ſub rub.de poſſeſſione turbata. c.1. & ſtatutum Papiæ.31. in criminalib.declaratur. nu.43. 165
ſtatutum Patauinum ſub rub. de poſſeſſione turbata. declaratur.nu.31. 165
ſtatutum Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquem declaratur.nu.131. 62
ſtatutum Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquem.egregiè declaratur.nu.204. 68
ſtatutum Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquem,declaratur.nu.148. 63
ſtatutum Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquem,declaratur.nu.389. 79
ſtatutum Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquam,verſ.ita tamen,declaratur.nu.466. 84
ſtatutum Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquem verſ.& quod miſſio.declaratur.nu.780. 107
ſtatutum Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquem,declaratur.nu.750. 105
ſtatutum Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquem,declaratur.nu.157. 64
ſtatutum Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquem declaratur.nu.285. 74
ſtatutum Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquem,declaratur.nu.679. 100
ſtatutum Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquem,declaratur.198. 68
ſtatutum Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquem declaratur.nu.392. 80
ſtatutum Patauinum ſub rub.de poſſeſſione turbata. c.Villanus,an contra diffamatorem locum habeat. nu.296. 181
ſtatutum Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquem,declaratur.nu.728. 104
ſtatutum Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquem declaratur.nu.707. 102
ſtatutum Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquem,declaratur.nu.311. 75

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſtatutum Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquem declaratur.nu.760. 106
ſtatutum Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquem.egregiè declaratur.nu.347. 77
ſtatutum Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquem deuoluta,declaratur.nu.84. 59
ſtatutum Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquem, verſ.& nihilominus,declaratur.nu.625. 96
ſtatutum Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquem,declaratur.nu.292. 74
ſtatutum Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquem, declaratur.nu.472. 84
ſtatutum Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquem,declaratur.nu.397. 80
ſtatutum Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquem, verſ.ita tamen,explicatur.nu.452. 83
ſtatutum Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquem, declaratur.nu.165. 64
ſtatutum Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquem,declaratur.nu.384. 79
ſtatutum Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquem,declaratur.nu.373. 78
ſtatutum Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquem,declaratur.nu.670. 100
ſtatutum Patauij ſub rubr.de poſſeſſione turbata.c.1. declaratur.nu.28. 147
ſtatutum Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquem,declaratur.nu.144. 63
ſtatutum Patauij ſub rubr. de turbata poſſeſſione.c.1. an locũ habeat pro poſſeſſione ſequeſtrata.n.96. 168
ſtatutum Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquem,declaratur.nu.177. 66
ſtatutum Patauinum ſub rub.de audiendis in iudicio. c.ſi aliquis ciuis,declaratur.nu.99. 19
ſtatutum Patauinum ſub rub. de poſſeſſione turbata. c.Villanus,declaratur.nu.69. 150
ſtatutum Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquem.declaratur.nu.266. 73
ſtatutum Patauinum ſub rub.de citationib.c.ſi ad aliquem.declaratur.nu.241. 71
ſtatuta Patauij,Papiæ & Brixiæ punientes turbantes poſſeſſorem, non procedere in turbantibus detentatorem.nu.56. 166
ſtatuta Patauij, Papiæ & Brixiæ de turbata poſſeſſione locum non habere contra turbantem poſſeſſorẽ iuris improbi.nu.158. 171
ſtatuta Patauij,Brixiæ & Papiæ de poſſeſſione turbata.an locum habeant pro ceſſionario turbato.nu. 280. 170
ſtatuta Patauij & Papiæ,de continuanda poſſeſſione defuncti in hæredem,quid operentur.nu.61. 166
ſtatuta Patauij,Brixiæ & Papiæ. de turbata poſſeſſione,an pro quaſi poſſeſſione locum habeant. nu.114. fol. 169
ſtatutum Vincentiæ libr.3. ſub rub.de ceſſionibus,declaratur.nu.279. 180
ſtatutum puniens omnes cuiuſcunq; conditionis non punit infantes.nu.29. 356
ſtatutum quod creditor miſſus in poſſeſſionẽ ex primo decreto fructus lucretur,valet.nu.179. 172
ſtatutum, quòd miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto fructus lucretur, qua ratione conditum. nu. 181. 172
ſtatutum puniens turbantem poſſeſſorẽ an punit turbantem miſſum militer.nu.20. 147
ſtatutum vel conſuetudo quibus licet conſanguineis redimere alienata à conſanguineis, odioſa vel fauorabilis an ſit.nu.35. 280
ſtatutum quòd victus victori condemnetur in expenſis,iudicis officium parit.nu.497. 85
ſtatutum puniens ingredientem fundum alienum an habeat locum contra occupantem fundum iacentis hæreditatis.nu.42. 402
ſtatutum iuris communis correctorium minus corrigere debet quàm ſit.poſſibile.nu.268. 444
ſtatutum reijciens interpretationem,de friuola intelligitur.nu.226. 70
ſtatutum reijciẽs interpretationem, intelligitur de extrinſeca,non de intrinſeca.nu.227. 70
ſtatutum quo mater per agnatos excluditur qua ratione fauorabile potius,quàm odioſum dicatur.n. 22. 27
ſtatutum puniens quouis modo occupantem aliena, vel delinquente,operatur,ne ex cauſa inexcuſetur. nu.63. 328
ſtatutũ prohibens relinqui forenſi ex teſtamento non habet locum in eo qui à principio fuit Ciuis & deinde eſſe deſijt. nu.16. 475
ſtatutum quod quis poſſit ducere aquam ad ſuũ fundum per alterius fundum ſoluto precio,intelligitur, modo fundi domino damnum non adferat.n. 110. 250
ſtatutum tribuens executionem teſtamentis extra ordinem factis nõ comprehendit ſubſtitutionem tacitam.229. 70
ſtatutum quòd diſponit in poſſeſſione, procedere & in quaſi poſſeſſione.nu.86. 284
ſtatutum reijciens probationes,nunquã dicitur reijcere probationes ex confeſſione aduerſarij.nu.103. 60
ſtatutum tribuens paratam executionem inſtrumento, comprehendit & caſum cum quis coram notario confeſſus eſt debitum.nu.104. 60
ſtatutum actionem ex eo concedit contra violentum occupatorem ſi illi pœnam indicit, vt Papiæ,& in Monte regali.nu.311. 373
ſtatutum puniens turbatorem perſonæ,dolum probari requirit.nu.613. 205
ſtatutum puniens turbationem illatam in rem, latam culpam ſolum probari neceſſariò requirit. nu.614. fol. 205
ſtatutum puniens turbatorem reiecta tituli allegatione,punit etiam ſi licentia teſtatoris alias excuſet.n. 646. 207.& 208
ſtatutum quòd ſoluatur gabella pro quacũq; lite quid erit pro lite poſſeſſionis.nu.288. 180
ſtatutum quòd poſſeſſio in hæredem continuet,fauore hæredis eſt conditum.344. 77
ſtatutum puniens turbatore poſſeſſionis, non punit eum,qui cauſam aliquam occupandi habuit.nu.50. fol. 327
ſtatutum auferens omnes exceptiones nõ aufert prouenientem ex Iuriſdictonis defectu.nu.13. 325
ſtatutum quod de pretio contractus ſoluatur gabella, contractum ibi pro emptione intelligit.num.11. fol. 228
ſtatutum puniens impedientem locari poſſeſſiones punit & illum,qui operarios impediuit. numer.68. fol. 150
ſtatuto concedi non poteſt, quòd cerditor vi poſſit ingredi poſſeſſionem debitoris.nu.96. 128
ſtatuto ſi cauetur procedendum eſſe ſummariè ſuper inſtrumento ita procedendum ſuper hypothecaria,quæ ex eo mouetur.nu.177. 38
ſtatuto indicente pœnam violento ſpoliatori an ceſſum cenſeatur à diſpoſitione,l. ſi quis in tantam. C.vnde vi.nu.338. 375
ſtatuto ſi cautũ ſit alicuius dicto & aſſertioni ſtãdum eſſe,intelligitur dummodo is iuret.nu.498. 462
ſtatuta concedentia fideicommiſſario miſſionẽ in poſſeſſionem bonorum defuncti, intelliguntur, reſtitutione verbali facta.nu.186. 66
ſtatuta punientia turbantes alterius poſſeſſionem pœnas ſubrogaſſe loco pœnarum iuris communis.nu. 607. 204
ſtatuta de turbata poſſeſſione puniunt etiam litigantem ſine iuſta cauſa contra poſſeſſorem.nu.300. 181
ſtatuta de poſſeſſorio loquentia,non comprehendũt poſſeſſorium aquæ ducendæ.nu.166. 254

ſtatu-

ſtatuta punientia turbatores an locum habeãt cõ[illegible] diffamatorem.nu.295. 91
¶Stipulationem de iudicato ſoluendo aduerſus ſanguine coniunctos non committi.nu.28. 353
¶Structũ quid ſit,& de ſignificatione verbi ſtruo.nu. 134. 435
¶Subſtitutio tacita pupillaris non continetur ſub expreſſa vulgari,cum ſtatutum vult inſtrumenta debere intelligi ad literam, contrarium infra. numer. 222. 69
ſubſtitutio vulgaris expreſſa iuris interpretatione cõtinet pupillarem tacitam,cum pupillo facta eſt.nu. 217. 69
ſubſtitutionem expreſſam eſſe tacita potentioré quod ibidem declaratur.nu.233. 70
ſubſtitutionem tacitam duobus modis conſiderari.n. 234. 70
ſubſtitutus in certa nũllo dato cohærede vniuerſali in totum hæres efficitur.nu.211. 68
ſubſtitutus tunc cõſequitur remedium.l.vlt.C. de ed. diui Adr. cum ſubſtitutionis cauſam euenìſſe probat.nu.212. 619
ſubſtitutus an mittatur in poſſeſſionem ex remedio.l. vlt.C.de edict.diui Adr.ſi cum eo inſtitutus in proprietate concurrit.nu.213. 69
ſubſtitutus tácitè propriè hæres eſt.nu.219. 69
ſubſtitutus hæres dicitur.nu.209. 68
ſubſtitutus tacitè hæres ſcriptus non dicitur. numer. 220. 69
ſubſtituto ex tacita vulgari, vel pupillari an concedatur remedium.l.vlt.C.de ed.diui Adr.nu.214. 69
ſubſtitutis an concedatur remedium.l.vlt.C.de ed.diui Adr.nu.206. 68
¶Succedens per ius accreſcendi dicitur tanquam hæres ſuccédere.nu.118. 61
ſuccedens ab inteſtato cur non habeat remedium.l.vl. C.de ed.diui Adr.nu.65. 57
ſuccedens notorio ſpoliatori non præſumitur poſſeſſionis vitium ignorare.nu.33. 537
ſuccedens ab inteſtato ex voluntate defuncti ſuccedere.nu.70. 58
ſuccedens ab inteſtato quando ex mente defuncti venire dicantur.nu.196. 67
ſucceſſor ſingularis nominare non poteſt alterũ cuius nomine poſſidet,cum remedio. c.ſæpe de reſt.ſpol. conuenitur.nu.65. 479
ſucceſſor non præſumitur ignorare factum ſui prædeceſſoris ibi plura afferuntur.nu.30. 476
ſucceſſor turbatoris cõdemnati ſi de nouo turbat, debet probare ſe ex noua cauſa turbare.nu.833. 224
ſucceſſor ſingularis præſumitur ignorare poſſeſſionis, & rei vitium in qua ſucceſſit.nu.27. 476
ſucceſſor mediatus cum titulo & bona fide conueniri an poſſit ex l.ſi coloni.C.de agrico.& cenſ.lib.11.nu. 17. 383
ſucceſſor qui cum prædeceſſore habitabat præſumitur ſcire an illius facta &an eius poſſeſſio vitioſa eſſet,vel non. 477
ſucceſſoris appellatione quis veniat.nu.16. 14
ſucceſſor conſanguineus præſumitur ſcire vitium poſſeſſionis in qua ſucceſſit.nu.38. 476
ſucceſſor ſingularis immediatus ſpoliatoris conuenitur interdicto Vnde vi,ſi vacantem occupauit poſſeſſionem,nu.153. 292
ſucceſſorem negantem ſoluere pẽſionem,quam ſoluit hactenus defunctus, dominum ſpoliare, ob id dominum ante omnia reſtitui.nu.160. ibid.
ſucceſſorem vniuerſalem conueniri interdicto, Vnde vi,vt ante omnia poſſeſſionem reſtituat.nu.157. 292
ſucceſſorem alterius iuſtam habere ignorãtiæ cauſam. nu.15. 336
ſucceſſorem vti acceſſione ſui auctoris. nu.824. 224
¶Suitas idem quod teſtamentum operatur.n.77. 58
ſuitas in quibus idem,quod tabulæ operetur.n.81. 58
¶Summariè in poſſeſſorijs procedi.nu.10. 336.
¶Superficies quid.nu.4. 228
ſuperficiei emptor à conductore quomodo diſcernatur.nu.7. ibid.
ſuperficiem conducere an differat ab eo, qui ſolum conduxit,vt ei ſuperficiem imponat.nu.30. 229
¶Superficiarius contractus cum illo cõductionis magnam habet affinitatem.nu.8. 228
ſuperficiarius an poſſit cedere ius ſuum.nu.33. 230
ſuperficiarius eccleſiæ non transfert ius ſuum in alterum.nu.34. 230
ſuperficiarius contractus finitur finita emphyteuſi.n. 29. 229
ſuperficiarius an poſſit imponere ſeruitutẽ ſuper ipſa ſuperficie.nu.31. 230
ſuperficiarius contractus quid ſit.nu.5. 228
ſuperficiarius quid debeat probare, vt obtineat in remedio de ſuperficiebus.nu.42. 230
ſuperficiarius agens cõtra tertium,cauſam ſuæ poſſeſſionis probare debet.nu.43. ibi.
¶Superioris, iura præſcribi non poſſe.nu.153. 171
¶Superuacuum eſt, quod fit contra rem iudicatam.n. 900. 117
¶Supplicare an liceat à lata ſententia in remedio.l.vl. C.de ed.diui Adr.nu.895. 116
ſupplicare licet etſi non liceat appellare ob excellentiã perſonæ iudicis,qui ſententiam tulit.nu.896. ib.
ſupplicare licet à ſententia Senatus, cum tamen appellare non liceat.nu.897. ib.
ſupplicare licet à ſententia à qua non licet appellare mixta ratione perſonæ & cauſæ.nu.898. 116
ſupplicare non licet à ſentẽtia cum ratione cauſæ reijcitur appellatio.nu.899. ibi.
ſupplicare non licet contra ſentẽtiam latam in poſſeſſorio iudicio ſummariſſimo.nu.53. 264
¶Supplicatio & appellatio coram quibus iudicibus porrigatur.nu.902. 117
ſupplicatio à ſententia reiecta dicitur vt appellatio, ſi eadem adeſt ratio.nu.903. ibid.
ſupplicatio ſententiæ executionem non retardat. nu. 904. ibi.
ſupplicatio contra rem iudicatam non admittitur. n. 905. 117
¶Suſpectus de fuga pendente appellatione prehendi poteſt.nu.41. 483
ſuſpectus in cognoſcendo non eſt ſuſpectus in delegando.nu.395. 187

T.

TAberna quid,nu.128. 35
¶Tacens conſentire dicitur in iudicialibus. nu. 547. 199
¶Taciturnitatem præiudicialem conſenſum non cauſare.nu.111. 333
¶Tectorium quid.nu.291. 181
¶Temere agere,quid.nu.72. 329
¶Tempus & locus turbationis in libello exprimi an debeant.nu.459. 192
tempus & locus turbationis exprimi debet, cum dolus turbantis arguitur.nu.460. ib.
tempus appoſitum in principio inſtrumenti, repetitũ cenſetur in alijs partibus.nu.715. 103
tempus continuum quod in danda bonorum poſſeſſione.nu.45. 148
tempus ſpoliationis factæ an in libello poni debeat,cũ interdictum,vnde vi,mouetur.nu.430. 318
tempus immemoriale quod.nu.129. 251
tempus prætorium vtile eſt.nu.449. 319
tempus vtile quod.nu.450. ibi.
tempus ſpoliationis factæ an libello quo remedio reintegrandæ agitur,deſcribi debeat.n.269. 444
tempus in libello opponitur, cum actio, quæ infamiã irrogat mouetur.432. 318
tempus ſpoliationis in libello ponitur,ſiue ciuiliter ſi ue criminaliter agatur.nu.433. ibi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tempus siue principij, siue medij, siue finis, spectatur, vbi actus suam perfectionem recipit.nu.128. 434
temporis designatio in libello solennitatem capit rigorosam.nu.443. 318
¶Terminorum motores multis legibus puniuntur.n. 348. 378
terminis probatorijs elapsis adhuc recipitur probatioq; incontinenti offertur.nu.242. 300
terminos ad producẽdum iura omnia esse assignãdos in iudicio Vti possidetis.nu.450. 191
¶Terræmotus inter casus fortuitos enumeratur. nu. nu.29. 397
terræmotus ingens anni anni 1564.apud Niciam Massilienſium.nu.30. ibid.
terræmotus maximus anni 116. in Antiochia sub Traiano Imperatore.nu.31. ibid.
terræmotus sub Tyberio Cæsare tredecim vrbes absumpsit.nu.32. 397
terræmotus apud Niciam Massilienſiũ anno 1218. tempore Honorij tertij Pontificis.nu.33. ibid.
terræmotus maximus Reate sub Bonifacio octauo. Pontifice Max.nu.34. ibi.
terræmotus quomodo causetur,remissiuè.nu.35. 397
¶Tertius impedire potest spoliatum, ante omnia restituatur.nu.361. 310
tertius non citatus pro suo interesse, nõ leditur in suo iure.nu.457. 83
tertius possessor interdicto Saluiano cõuentus,an possit locatori agẽti offerre creditum, atq; ita ab actione illum excludere.nu.181. 39
tertius obijciens rem esse suam, non impedit spoliatũ ante omnia restitui.nu.372. 312
tertij ius coniunctum cum iure spoliatoris adhuc spoliatum ante omnia restitui impedit.nu.373. ibid.
¶Testamentum vbi est extractum autẽticum ex prothocollo,eo deperdito non impeditur remedium. l.vlt.C.de ed.diui Adr.nu.741. 104
testamento in scriptis celebrat. si prothocollum deficit,impeditur remedium.l.vlt.C.de ed.diui Adr.n. 742. ibi.
testamentum sufficit ostendere in remedio.l.vlt. C. de ed.diui Adr.toll.nu.50. 56
testamentum patris imperfectum non valet fauore filij naturalis.nu.316. 75
testamentum patris imperfectum non valet fauore filij adoptiui.nu.318. 75
testamentum,in quo venientes ab intestato sunt instituti,præfertur.nu.783. 107
testamentum vitiatum in remedio.l.vlt. C.de ed. diui Adr.alijs probationibus non coadiuuatur. numer. 53. 56
testamentum,qui simpliciter fatetur factum, sibi non præiudicat,nisi tenorem referat.nu.105. 60
testamentum rectè confectum præsumitur.n.727. 104
testamẽtum imperfectum inter filios valet vt diuisio. nu.313. 75
testamentum patris imperfectum inter filios,quo iure & quomodo valeat,declaratur.nu.314. ib.
testamentum exhibere iudici an sufficiat, cùm hæres petit se mitti in possessionem ex l.vlti.C.de ed. diui Adr.nu.656. 99
testamentum testatoris manu scriptum, an testibus sit comprobandum in remedio.l.vlt.C. de edict. diui Adr.nu.659. ibid.
testamentum in quo hora est scripta, præfertur in dubio non habenti horam.nu.792. 108
testamentum factum pro eo qui iam possidet, præfertur in dubio illi facto pro eo,qui non possidet. nu. 793. ibid.
testamentum nuncupatiuum ita rem notoriam facit ac testamentum in scriptis.nu.92. 59
testamentum nuncupatiuum est propriè testamentũ. nu.93. ibid.
testamentũ nuncupatiuum plenam fidẽ facit.n.94. ibi.
testamentum non concedi hæredi viuo testatore. nu. 663. 99
testamentum in quo causa pia est instituta, præfertur. 786. 107
testamentum quò ad legatarios non habere paratam executionem,contra infra.nu.694. 101
testamenti solennitatem non pendere à voluntate contitentis illud esse factum.nu.106. 60
testamenti originale cancellatũ an impediat remediũ. l.vlt.C.de ed.diui Adr.nu.701. 102
testamenti solam apparentiam sequitur iudex in remedio.l.vlt.C.de ed.diui Adr.nu.683. 101
testamenti publicatio requiritur ante missionẽ in possessionem ex remedio.l.vlt.de ed.diui Adr. numer. 744. 105
testamenti publicatio plura solemnia requirit. nume. 660. 99
testamẽti exemplum exhibere,an sufficiat cùm hæres vult mitti in possessionẽ,ex l.vlt.C.de ed. diui Adr. nu.651. 98
testamentum manu notarij scripto iam producto, an testibus confirmari debeat,cũ petitur missio in possessionem ex l.vlt.C.de ed.diui Adr.n.658. 99
testamento antiquo si addatur clausula nouum efficitur.nu.7. 332
testamenta exequi publicè interest.nu.39. 55
testamenta plura militis vbi extant non impeditur remedium.l.vlt.C.de ed.diui Adr.nu.785. 107
testamenta plura si pro vno habentur,non impeditur remedium.l.vlt.C.de ed.diui Adr.nu.782. ibi.
testamenta in scriptis hodie celebrari nõ consueuerũt. nu.95. 60
¶Testator non potest pro parte temporis decedere testatus & pro parte intestatus.nu.154. 64
testator constituendo legatarium vel fideicommissarium sui testamenti executorem concessisse dicitur tacitè licentiam occupandi legatum sua sponte.nu. 47. 16
testatoris licentia excusat à turbata possessione.nume. 645. 207
testatorem concedere posse legatario facultatem occupandi legatum sua sponte.nu.43. 16
testes rem facere claram & notoriam vt instrumenta. nu.227. 298
testibus examinatis principaliter super possessorio, si incidenter aliquid de dominio dicunt,illis non credi vt spoliati restitutio impediatur. nu. 228. 298
testes ad coadiuuandum scripturam admitti.n.919. 118
testes quinq; loco scripturæ esse.nu.920. ibid.
testes non subditos esse meliores subditis ad probandam possessionem.nu.720. 214
testes super ijs, quæ sensu tantum percipi possunt testificari.nu.20. 336
testes examinandi in iudicio possessorio summarijssimo,iurare an debeant.nu.39. 262
testium & scripturæ par virtus in probationibus. nu. 916. 118
testium repulsatio an admittatur in remedio.vlt.C.de ed.diui Adr.nu.680. 100
testium trepidatio, vultus mutatio & cætera similia apud acta scribi debent. nu.343. 449
testium repulsatio non admittitur in iudicio possessorio summarijssimo.nu.41. 263
testibus probari potest scriptura amissa.nu.918. 118
testibus rogatis à rogante obijci nil potest.nu.618. 96
testibus verisimiliora deponentibus credi.nu.721. 214
¶Theodoricus Rex. l.si coloni.C.de agric.& cens.lib. 11.suo edicto & auctoritate confirmauit.nu.2. 382
Theodorici Regis responsum ex Cassiodoro. numer. 420. 455
¶Theodosij Imperatoris laus & commendatio.num. 1. 354
¶Theophilus in §.est & Seruiana.Inst.de act.declar.n. 41. 26

¶Titulus

¶Titulus coloratus sufficit ad adipiscendam possessionem beneficij.nu.749. 105
titulus pro hærede pro titulo non habetur.nu.50. 7
titulus verè & plenè iustificãdus st, cum præsumptio est contra agentem reintegrandæ.nu.466. 459
titulus,Nil nouari pendente appellatione tertium nõ afficit si ratione sui interesse aliquid moliatur. nu. 45. 483
titulus summatim probatur in causa possessoria rei eccesiasticæ.nu.333. 183
titulus nullus pro non titulo est.nu.639. 207
titulus libr.2.C.si ma.fact.rat.hab. in qua alienationis specie loquatur.nu.107. 433
titulus libr.5.C.si ma.fact.alienat.sine decr.rat. hab. in qua alienationis specie loquatur.nu.108. ibid.
titulus falsus non est titulus.nu.17. 147
tituli duo, vnus libr.2.C.si ma.fact.rat.hab. & lib.5. si ma.fact.alienat.sine decret.rat.hab.quomodo inter se differãt nouiter explicatum aliorum reiectis interpretationibus.nu.106. 433
tituli allegatio an sit necessaria in acquisitione seruitutis ducendi aquam.nu.134. 251
titulum coloratum sufficit ostendere agenti remedio reintegrandæ ad suam possessionem iustificandam in beneficialibus.nu.463. 459
titulum probare & possessionem iustificare differunt. nu.335. 183
titulum probare non tenetur,qui longæuam possessionem probat in interdicto, de itinere actuq; priuato.nu.43. 234
titulum habens potiora iura habet.nu.734. 216
titulum solum non præstare iustam causam ad reuocandum tenutam.nu.570. 92
titulum pro possessore & pro hærede, haberi pro titulis quo ad præscriptionis materiam. numero. 54. 7
¶Tractatus fallen. qui Socino Seniori adscribitur illius non est.nu.322. 448
¶Transactio alimentorum fit visis & inspectis verbis testamenti.nu.109. 61
¶Trebellianicam perdit hæres ob non confectum inuentarium.nu.74. 17
¶Triennalis possessor non cogitur de titulo docere, cum vel spoliatus agit reintegrari.nu.461. 459
¶Triticaria actio tertium recuperandæ possessionis remedium.nu.47. 270
triticaria actio non prouidet in casu.l. si coloni. C. de de agricol.& cens.lib.11.nu.9. 383
triticaria actio, cõceditur ad omnes casus pecunia excepta & qua ratione id factum.nu.2. 321
triticariam actionem remedium esse recuperãdæ possessionis.nu.1. ibi.
triticariam actionem & illi concedi, qui in re nullum ius habuit.nu.6. ibid.
triticariam & rei domino concedi.nu.7. 321
¶Turbare est opprimere.nu.367. 185
turbare dicitur qui causam dedit errori,quo turbatio facta est.nu.312. 182
turbare dicitur, qui prohibet colere, arare, vel ædificare.nu.56. 165
turbare est ius alterius obscurum facere. numer. 299. fol. 181
turbare etiam is dicitur,qui bona fide negat illũ possidere.nu.470. 192
turbare non dicitur qui simpliciter negat aduersariũ possidere.nu.171. 193
turbare non dicitur,qui negat narrata in libello actoris.nu.472. ibid.
turbare non dicitur cum criminaliter agitur & possessio negatur.nu.473. ibid.
turbare an dicatur qui ex decreto iudicis inualido alterius possessionem ingreditur.nu.474. ibid.
turbat qui negat aduersarium possidere.nu.468. 192
turbat,qui sequestrũ cõtra possessorẽ impetrat.475.193
turbat colonus dominum cum alteri fructus tradit. nu.476. ibi.
turbat qui fundum alteri locauit,numer. 481.fol.193. qui fructus rei meæ percepit.nu.482. qui aufert de re mea.nu. 483. qui asserit seruitutem sibi deberi in re mea.nu.484.fol.193. qui impedit me vti seruitute mea.nu.485.qui colit & arat fundum meum.n. 486. qui me impedit re mea vti.nu.487. qui mihas colonis infert.nu.488. qui sepem facit, vel fossam fodit. num.480.qui alterius possessionem eo inuito ingreditur.n.490.qui rem alterius vendit.n.491. qui ædificare prohibet.nu.492. qui seminat fundũ alterius. nu.493.qui in alieno plantat.num. 494. qui arbores incidit.nu.495.qui eligit, vel præsentat patrono inconsulto.nu.496.qui censum præstari prohibet.nu. 497.qui se opponit.nu.498.qui agricolas in possessionem inducit rei alterius.num. 499. qui me absente ingreditur possessionem meam.nu.500. qui vendit res permissas vni solũ vendere.nu.501.f.194.qui insignia debet.n.502. qui impedimentum & molestiam infert.nu.503.qui possessori resistit.nu. 195.
turbatur dominus cum eius serui molestia afficiũtur nu.119. 169
¶Turbatus in possessione posita in confinio coram vtroq; iudice agit.nu.321. 183
turbatus in quasi possessione seruitutis resistere potest nu.56. 235
¶Turbatio possessionis non infertur ex simplici cultura.nu.652. 208
turbatio probari debet ab agente remedio, Vti possidetis.nu.559. 200
turbatio requiritur,vt sit locus interdicto, de itinere actuq; priuato.nu.31. 234
turbatio quot modis committatur. nu.467. 192
turbationis dolus & pœna cessat cum virtute contractus accusatus ille est ingressus possessionem. nume. 631. 206
turbationis modus exprimi an debeat in libello. nu. 461. 192
turbationis modus & qualitas deducta probari debent.nu.462. ibid.
turbationis modus debet exprimi si ab aduersario petatur.nu.463 ibi.
turbationis qualitas debet exprimi cum dolus turbatoris arguitur.nu.464. ibid.
turbationem vim includere.nu.370. 185
turbationem non infert simplex cessatio solutionis.n. nu.477. 193
turbatione & spoliatione simul probata super quo iudicio fit pronunciandum.nu.792. 220
¶Turbator afferens se noua ex causa turbare an sit audiendus semel lata contra eum sententia.nu.819. 223
turbator ob causam iustam non punitur ratione præteritæ turbationis superuenienti cognitione falsæ causæ.nu.657. 208
turbator laicus nõ potest declinare forũ iudicis laici, cum possessorio retinendæ possessionis ecclesiasticę conuenitur.nu.325. 183
turbator condemnatus iudicio Vti possidetis ad non perturbandum, cogi an possit præstare cautionem de non turbando in futurum.nu.811. 223
turbatoris dolus arguitur cũ in casu illicito occupat. nu.620. 205
turbatorem condemnari debere ad interesse ratione præteritæ turbationis.nu.822. 224
¶Turbans electum ante confirmationem interdicto, Vti possidetis,conueniri potest.nu.150. 171
turbantis dolus excusatur,si probatur iure familiaritatis possessionem ingressum fuisse.nu.628. 206
turbantis dolus necessario non probatur, cum ciuiliter agitur Vti possidetis.nu.604. 204
turbantis dolus probari debet in iudicio Vti possidetis,cum agitur vt is reus condemnetur ad damna & interesse.nu.605. 204

turbantis

Universidad de Deusto
Biblioteca

turbantis dolus probari an debeat cum criminaliter agitur contra eum.nu.606. 204
turbantis dolus excusatur, si is credebat verè se possidere.nu.626. 206
¶Tutor conueniri potest remedio, ne vis fiat ei.num. 77. 150
tutoris negligentia in non emendis prædijs ex pecunijs pupilli, quomodo probetur.nu.23. 336
tutoris bona esse tacitè hypothecata pro redditione rationum.nu.70. 29
Tyberis inundatio miraculosa.n.28. 397
¶Tyrannidis detestatio.nu.85. 387
¶Tyrannus spoliatus non restituitur ante omnia.nu. 391. 314
tyrannum occidere pulchrum & beneficio gratum.n. 84. 387
¶Tyrones in schola militiæ vltimum tenebant locum.nu.99. 406

V.

VAcua possessione occupata fructus ante omnia cum possessione non restitui.nu.413. 316
¶Vagabundus, qui aliquo in loco nõ consistit, dicitur.nu. 50. 355
¶Valorem rerum ad pecuniæ valorem referri. nume. 3. 239
¶Vasallus & dominus ad paria iudicantur, cum duo Correlatiua censeantur. nu.96. 286
vasallus contra dominum non agit ex l. si quis in tantam. C. vnde vi.nu.58. 357
vasallus persona miserabilis omisso iudicio domini feudi potest adire iudicẽ ecclesiasticum, cum in possessione feudi vexatur.nu.411. 188
vasallus restitutus iam alteri concessa non recuperat. nu.109. 388
vasallus qui est in quasi possessione vasallagij si citatur à feudi domino tenetur cõparere ad allegandum declinatoriam.nu.431. 190
vasallus dicitur possidere seu quasi ius feudi.nu.91.286
vasallus dicitur vtilis dominus feudi.nu.92. ibi.
vasallus feudum ab alio possessum occupando an incidat in pœnam.l.si quis in tãtam. C. vnde vi.num. 245. 369
vasallus si socium in feudo sua parte spoliat suam portionem amittit, & socio spoliato defertur. numer. 258. 370
vasallus cum se alterius vasallum asserit, de causa feudi non cognoscit dominus, sed pares curiæ. numer. 437. 190
vasallus agẽs ad pœnam & interesse aduersus alterum vasallum turbatorem dominum feudi non habet iudicem causæ. nu.424. 189
vasallus directum dominium habet aliquando. num. 76. 386
vasallus si ob commissum delictum feudo priuatur, non recuperat colonos & homines qui locum feudi deseruerunt.nu.89. 387
vasallus ob loci sterilitatem feudo renunciare potest, domino reluctante.nu.94. ibdi.
vasallus commoditatẽ feudi donec viuit perdit, si per vim aliena occupat.nu.122. 361
vasallus domino inuito feudo renunciare non potest si annuum seruitium præstare tenetur. nu.82. 387
vasallus delinquendo feudum ad incommodum domini directi non perdit.nu.250. 370
vasalli & feudatarij à domino feudi directo cogi an possint reuerti, cum recesserunt & feudum reliquerunt.nu.77. 386
vasalli & feudatarij, eorum colonos & seruos, qui à loco feudi recesserunt reuerti an cogere possint remedio.d.l.si coloni.C. de agricol. & censit. lib. xi. nu.72. ibid.
vasalli immediati à domino feudi mediato onere aliquo grauari non possunt. nu.75. ibid.
vasalli è loco feudi recedẽtes pœna mulctãtur. 79. 387
vasallo bannito liberantur subditi, à iuramento fidelitatis.nu.90. ibi.
vasallo vasalli reddi interdictum Vti possidetis. num. 83. 168
vasallum ex interdicto Vnde vi, nõ restitui cum à feudi domino spoliatus est, nisi armata vi spoliatus sit. nu.94. 286
vasallum non teneri ex titulo iustificare sui feudi possessionem.nu.99. ibi.
vasallum possidere naturaliter.nu.82. 168
vasallum non esse liberum à iurisdictione dominij feudi, etiam si feudum in aliquibus sit Franchum.nu. 407. 188
vasallos è loco recedentes cum ab altero possidentur sua auctoritate prehendere suaq; manucapere non potest dominus feudi.nu.56. 386
vasallos contendẽtes inter se de possessione rei feudalis non posse prorogare iurisdictionem alterius Iudicis.nu.403. 188
¶Ventris nomine in possessionem missus, causa rei seruandæ missus dicitur.nu.9. 146
¶Verbum, Auffero, ostendit agi ibi de re mobili.nu. 196. 439
verbum præcipito, quid significet.nu.49. 16
verbum libere, quid operetur.nu.53. 16
verbum sancimus nouum ius ostendit.nu.7. 473
verbum restituo, amplam habet significationem. nu. 4. 266
verbum, gestum, à verbo actum, non differre. numer. 82. 330
verbi, prodere, significatio.nu.22. 409
verbi, pertinere, amplissima significatio.nu.13. 267
verba narratiua nihil probant, nec in eis fieri debet solidum fundamentum.nu.435. 318
verba, non aliter, nec alio modo, annullatiua sunt.nu. 493. 461
verba accipiat, capiat, an tribuant facultatem accipiendi sua sponte.nu.50. 16
verba illa molestia non inferatur, quid operentur. nu. nu.51. 16
verba l.vlt.C. de acq.poss. multis modis perpendũtur. nu.29. 410
verba.c.reintegranda.3.q.1.ibi, possessiones vel res. quã interpretationem habeant.nu.4. 424
verba, dedit & transtulit, quid operentur.nu.274. 180
verba futuri temporis non operantur ipso iure. num. 67. 328
verba præteriti imperfecti subiunctiui ad futurum trahi. nu.53. 7
verba hæc, quanti ea res est, quid significent. numer. 287. 180
¶Verisimile quod non est, falsi speciem habet.numer. 354. 450
¶Vestimenta non contineri in expressa bonorum hypotheca.nu.139. 36
¶Vicesimam ante Iustinianum sublatam esse. n.11. 53
vicesimæ hæreditatum auctor Cæsar Augustus.n.2.ib.
vicesimam in totum sustulit Gratianus, ex aliquorum opinione.nu.9. ibid.
¶Vicentius Stella Iureconsl. Brixiensis laudatur.num. 186. 295
¶Vicinus succedens vicino an præsumatur scire possessionem illam vitiosam fuisse.nu.48. 477
vicinus præsumitur scire facta vicini successiua, non momentanea, & paulo post etiam declaratur.num. 49. ibid.
vicinus ratione proprietatis obiectum rei scire præsumitur, sed non quo titulo à vicino possideatur. nu. 50. ibi.
vicinus, qui cum vicino conuersatur præsumitur scire illius facta, & ibidem declaratur.nu.53. 477
¶Vindiciæ quid antiquitus apud Romanos.numero. 13. 268
vindiciarium iudicium apud antiquos quod.n.10. 259

vindicia-

vindiciarum causa & quæstio quæ.nu.8. 164
vindictam qui sua auctoritate facere potest, etiam socios potest adhibere.nu.5. 137
¶Violentia in beneficialibus est odiosior.nu.307. 373
violentiæ crimen facilius excusat legis auctoritas, quã partium conuentio.nu.37. 124
violentiam semper ex turbatione committi. n.369.185
¶Violentus occupator pœna statuti affectus, an pœna iudicis communis plecti adhuc possit. nu.398.380
violentum possessorem clandestino improbiorem. n. 145. 291
¶Vis quinq; modis committitur. nu.38. 269
vis ablatiua quæ.nu.40. ibi.
vis ablatiua propriè cadit in rem mobilm.nu.20. 400
vis compulsiua quæ.nu. 41. 269
vis compulsiuæ & expulsiuæ egregia differentia.num. 269. 303
vis expulsiua quæ.nu. 39. 269
vis expulsiuæ & compulsiuæ vitium quod maius.nu. 79. 329
vis quotidiana quæ Alciato & Duareno.nu.3. 277
vis inquietatiua quæ.nu.43. 269
vis turbatiua quæ.nu.42. ibid.
vi possessum dicitur, quod cõtra possessoris animum occupatur.nu.136. 362
vim armatã hodie aliter ac sine armis puniri. nu.8.278
vim facit creditor, qui sua auctoritate ex re debitoris sibi soluit.nu.4. 13
¶Visitatores ecclesiarum non præsumi ferre aliquem diu sine titulo beneficium possidere.nu.300. 306
¶Vitium visibile an impediat remedium.l.vlt. C. de ed.diui Adr.nu.699. 102
vitium inuisibile testamenti de quo ex eiusdem testamenti lectura constat, impedire remedium.l.vlt.C. de ed.diui Adr.nu.729. 104
vitium inuisibile, de quo incontinenti constare potest remedium.l.vlt.C. de edic.diui Adr.impedit. num. 730. 104
vitium circa annos Domini commissum impedire remedium.l.vlt.C. de ed.diui Adr.nu.713. 103
vitium patens plus nocet quam occultum.nu.98. 60
Vitium primi spolij aliquando prius purgãdum n. 30. fol. 482
vitium in præfatione instrumẽti totum corrumpere. nu.719. 103
¶Vna res diuersis respectibus, diuerso iure censetur. sic declaratur.l.eum qui ædes. de vsucapio. n.36.280
vna res censeri diuerso iure potest in intellectu, cum plures concurrunt intelligendi formæ.nu.37. ib.
vna res ex voluntate disponentis diuerso iure censeri potest.nu.38. ibid.
vnam rem diuersi iuris esse posse diuersis causis & respectibus.nu.11. 332
¶Vniuersitas perseuerãdo in occupata à singularibus possessione, vim commissum dicitur ratum habere, ob id ligatur.nu.127. 361
vniuersitas non puniendo violentum occupatorẽ an illius violentiam dicatur ratificasse.nu.129. ib.
vniuersitas quomodo ex delicto teneatur, ibi plura exempla pluresq; casus afferuntur.nu.114. ibid.
vniuersalis sermo ad casus habiles restringitur. num. 20. 383
vniuersalis dispositio restringitur de habilitate. num. 86. 430
¶Voluntas intestati præsumpta dicitur.nu.72. 58
voluntas non dicitur nisi perseueret. nu.36. 15
voluntas vltima quæuis quo ad essentiam valet sine scriptura.nu.66. 57
voluntas coacta, voluntas est.nu.104. 287
voluntas ex non facto declaratur.nu.125. 434
voluntatem ab intestato esse minus potẽtem testamentaria.nu.68. 57
¶Vsusfructus patris, quem in bonis filij habet quomodo ex patris delicto amittatur.nu.244. 369
vsusfructus condici an possit ex actione triticaria. n. 9. 321
vsumfructum quasi possideri.nu.77. 167
vsufructu amisso ob violẽtiam ab vsufructuario commissam, cui deferatur, an vim passo, vel proprietario.nu.242. 369
vsufructu relicto vxori licentia cõcessa dicitur, vt illum sua sponte occupare possit.nu.54. 16
¶Vsufructuarius violenter spoliatus vti an possit remedio.l.si quis in tantam.C. vnde vi.nu.295. 372
vsufructuarius omnium bonorum sua auctoritate res ex quibus vsumfructum habet occupare potest. n. 36. 326
vsufructuarius naturaliter possidet.n.70.283.& 47.412
vsufructuarius per vim occupando proprietatem, an incidat in pœnam.l.si quis in tantam.C. vnde vi. n. 241. 369
vsufructuarius qua sub forma experiri debet interdicto, vti possidetis.nu.80. 167
vsufructuarij spoliati hæredes non restituuntur, sed passum detrimentum consequuntur.nu.73. 283
vsufructuario absente si spoliatio cõtingat, adhuc tamen succurri.nu.72. ibid.
vsufructuario reddi interdictum, Vnde vi.nu.71. 167
vsufructuario spoliato hoc interdicto succurri. num. 69. 283
vsufructuario spoliato succurri, etiam si pendẽte spoliatione vsufructus finiatur.nu.71. ibid.
vsufructuario an concedatur remediũ.l.vlt.C. de acq. poss.nu.46. 412
vsufructuario an proprietario concedatur remediũ.l. si quis in tantam.C. vnde vi. contra violentum occupatorem.nu.296. 372
vsufructuarium non amittere vsumfructum, etiam si sua auctoritate apprehendit.nu.77. 9
¶Vsus solus sufficit in acquisitione quasi possessionis seruitutis itineris.nu.37. 234
vsus & vsusfructus præscribi possunt.nu.121. 169
¶Vtilitas quæ ex quasi possessione nascatur. numero. 54. 235
¶Vxor sine mariti cõsensu in iudicijs possessorijs agere potest.nu. 429. 318
vxor hæres instituta dum vixerit, absolutè hæres est. nu.151. 63
vxor relicta vsufructuaria dum viuit, an sua sponte legata occupare possit.nu.67. 17
vxor relicta vsufructuaria, nullo cohærede dato, censetur vniuersalis hæres.nu.129. 62
vxor à viro non dicitur diuertisse si per temporis momentum abfuit.nu.88. 405
vxorem recuperanti tanquam spoliato obijci potest, eum esse clericum & monachum.n.435. 456

Z.

ZAbarella cons.114.declaratur.nu.370. 311
¶Zasij probata interpretatio.nu.14. 147
Zuchardi ratio cur edita sit.l.vlt.C. de ed. diui Adr.toll.explosa.nu.43. 55
¶Zuchardi intellectus ad l.vl.C. de codic. explosus.n. 168. 65.
Zuchardi considerationes aliquod subuersæ. numer. 25. 54
Zuchardi intellectus ad l.1.§.vlt.ff. de annali exceptio. improbatus.nu.313. 447
Zuchardi error.nu.13. 54

FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca